Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

20

KW 2204
D 18

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

A. W. van Rossum. Theol. Stud. 1810.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

UIT DE
NALATENSCHAP
VAN

DS. H.W. MEIHUIZEN
(1906-1983)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Den Bibel/ Inhoudende dat Oude ende Nieuwe Testament.

Roman. 15. a. 4.

Wat voor henen geschreuen is/ dat is ons ter Leeringhe gheschreuen, op dat wy door verduldicheyt ende troost der Schrift/ een hope hebben.

Apocal. 5. a. 5.

Siet/ de Leeuwe die daer is vanden gheslachte Juda/ de Wortel Dauids heeft ouerwonnen/ op te doen dat Boeck/ ende te breken zijn seuen Seghelen.

Ghedruckt int Jaer ons Heeren/ M. D. LXIIII.

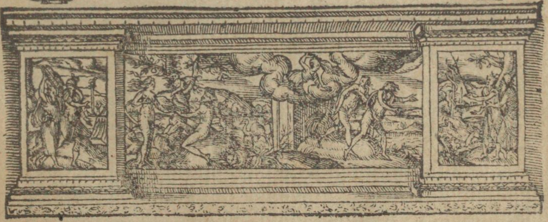

1564

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Voorreden tot den Christelijcken Leser.

AEnghesien Christelijcke Leser/datmen nv dagelijcx beuindet/ datter veel vromme Lieden beuonden worden/ die inde plaetse van ydele ende luegenachtighe Historien / nv veel lieuer de heylighe Godlijcke Schrift ondersoecken. Ende om de selue nv op dat alder ghenoechelijcke te gerieuen/so hebben wy den geheelen Bibel(daer het al in begrepen is) in een seer cleyn formaet/ doen druckē/ also dat een yegelijc den seluen seer behendich / sonder groote hindernisse / met hem ouer wech dragē mach. So hebben wy geuolcht dat Exemplaer van Nicolaes Biestkens/Anno. M.D.LXIII.ende tot groot behulp vandē goethertigen Leser/so hebben wy dat Inhout vā een yegelijck Capittel/op den cant gestelt/op dat/so wanneer de Leser eenige materije begeert te hebben/dat gantsche Capittel niet en behoeft/ door te soecken/maer sien alleen op de cant/ daer vint hy terstont van sulcx alle bescheyt/want de principaelste verscheydenheyt der materijen/vint ghy op de cant/elck recht bouen de selue materije aengeteecken.Voorder om de aenwijsingē/die voortijts op veerskens ghestelt zijn/onderscheydelijck te vinden/ende te leeren kennen/ so aenmerct dit nauolghende onderwijs. Dat ghetal dat op de Cantē staet/aldus beginnende/1.2.3.eñ so voort/ dat beteeckent de veerskens/ende dat eerste Cijfergetal dat na de aenwijsinghe staet/dat beteeckent het Capittel/daert op wijst/ eñ het anderde ghetal daer aen/ beteeckent het veers. Exempel hier af: Salich zijnse die daer hongeren eñ dorstē na de gherechticheyt/want sy sullen versaet wordē/ Mat.5.a.int seste veers/als hier staet/Mat. 5.a.6. Eñ de open plaetsen die inde Capittelen staen/daer scheyden de veersen vanden anderen. Ende daer tgheheel Capittel van eender materije spreeckt/ daer wort alleenlijck op dat selue Capittel ghewesen/ sonder yet daer na gestelt te zijne/maer in dat nauolgende Register zijn de selue Capittelen met een sterreken (twelck daer na gestelt is)afgeteeckent. Een exempel: Beelden eñ Afgoden zijn siluer/gout/metalen/hout eñ steen/ van menschen handen gemaect/Dan.3.*.Baruc. 6.*.Waer by men merckē ende bekennen sal/ dat de selfde Capittelen al van eender materije ofte sake sprekende zijn. Oock isser tot diuersche plaetsen in dat Register een *.na de veersen gestelt/eñ dat so wanneer dat veerskē daer op wijst/ voort aen totten eynde vanden Capittel van eenderley materije verhaelt wort. Exempel: Christus heeft ghcleert ende ghepredict. Luce.6.c.20.*.

Item noch hebben wy hier by gheset een wtlegghinghe van de eyghen Hebreeusche / Chaldeeusche/ende Grieckische namen / de welcke inden Bibel gheuonden worden. Voorts lieue Leser/aengesien dat wy vermoeden/ datter wel sommighe simpele menschen zijn/by welcken het Cijferghetal onbekent is/ soo hebben wy dat Cijferghetal met een ghemeyn ghetal in dit nauolgende Tafelken verclaert. Item waer int Register staet aldus: 1.Reg. dat is het eerste Boeck Samuels/oft der Coninghen. Waer aldus staet: 2. Reg. dat is het tweede Boeck Samuels/ oft der Coninghen. Waer aldus staet: 3.Reg.dat is het derde Boeck der Coninghen/welck in dit Exemplaer/het eerste Boeck vanden Coninghen ghenoemt wort. Waer nv staet: 4.Reg. dat is het vierde Boeck der Coninghen/welck in dit Exemplaer/het tweede Boeck vanden Coninghen genoemt wort. Item waer staet :1. Esdr.dat is het eerste Boeck Esdre/welck in dit Exemplaer/dat Boeck Esra genoemt wort. Waert staet: 2.Esd. dat is het tweede Boeck Esdre/welck in dit Exemplaer/dat Boeck Nehemia ghenoemt wordt. Waer aldus staet: Eccle. dat is Ecclesiastes / de Prediker Solomo. Waer staet: Eccli.dat is Ecclesiasticus/oft Jesus Syrach. Dit teeckenen wy daerom al te samen aen/op dat de eenuuldige Leser int soecken niet en misse. Vaert wel.

j ij iij iiij v vj vij viij ix x xj xij xiij
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

xiiij xv xvj xvij xviij xix xx xxj xxij xxiij
14 15 16 17 18 19 20 21 22 23

xxiiij xxv xxvj xxvij xxviij xxix xxx xxxj
24 25 26 27 28 29 30 31

xxxij xxxiij xxxiiij xxxv xxxvj xxxvij xxxviij
32 33 34 35 36 37 38

xxxix xl xlj xlij xliij xliiij xlv xlvj xlvij
39 40 41 42 43 44 45 46 47

xlviij xlix l lj lij liij liiij lv lvj lvij lviij
48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58

lix lx lxj lxij lxiij lxiiij lxv lxvj lxvij lxviij
59 60 61 62 63 64 65 66 67 68

lxix lxx lxxj lxxij lxxiij lxxiiij lxxv lxxvj lxxvij
69 70 71 72 73 74 75 76 77

lxxviij lxxix lxxx lxxxj lxxxij lxxxiij lxxxiiij lxxxv
78 79 80 81 82 83 84 85

lxxxvj lxxxvij lxxxviij lxxxix xc xcj xcij xciij
86 87 88 89 90 91 92 93

xciiij xcv xcvj xcvij xcviij xcix c cj cij ciij
94 95 96 97 98 99 100 101 102 103

ciiij cv cvj cvij cviij cix cx cxj cxij cxiij
104 105 106 107 108 109 110 111 112 113

cxiiij cxv cxvj cxvij cxviij cxix cxx cxxj cxxij
114 115 116 117 118 119 120 121 122

cxxiij cxxiiij cxxv cxxvj cxxvij cxxviij cxxix cxxx
123 124 125 126 127 128 129 130

cxxxj cxxxij cxxxiij cxxxiiij cxxxv cxxxvj cxxxvij
131 132 133 134 135 136 137

cxxxviij cxxxix cxl cxlj cxlij cxliij cxliiij
138 139 140 141 142 143 144

cxlv cxlvj cxlvij cxlviij cxlix cl. etcet.
145 146 147 148 149 150. etcet.

A.

A ende O.

IC ben de A eñ de O/het begin eñ het eynde/de eerſte eñ de laetſte/ſpreect de Heere/ Eſaie.41.a.4.44.b.6.48.c.12. Apoc.1.b.8.2.b.8.21.a.6.22.c.13.

Aaron een ſone Amram des ſoons Kahat/des ſoons Leui/Exod.6.c.20. Wert met Moſe zijnẽ broeder tottẽ Egyptenaers geſondẽ/4.c.14.5.a.1.6.b.13.Mic.6.a.4.wert met ſinẽ ſonẽ tot Prieſters gewijet/Leu.8.*.Nu.3.b.10.Deu.18.a.5.Heb.5.b.7.Na ordinãtie/Ex.28*29.*.40.b.12.Richt Iſrael dat calf op/32.a.4.Pſ.106.c.19.Act.7.e.40.Morret tegẽ Moſen Nu.12.a 1.zijn roede groẽt/ 17.b.8.Eccl.45.d.25.He.9.a.4 Gaet iaerlicx maer eẽs int heylichdõ/Ex.30.b.10 Leu.16.g.34.3.mac.a.17.Heb.9.a.7.Sterft buytẽ het lãt Canaan/Nu.20.d.28.33.d.38.Deu.10.b.6 32.g.50.Na hẽ wert ouerſte Prieſter zijn ſoõ Eleazar/Nu.20.d.26.Wort gepreſen/Eccli.45.b.7.

Abaddon/Apoc.9.b.11.

Abarim/een geberchte/Nu.21.b.11.27.c.12.33.f.44.Deu.32.g.49.

Abba vader/ Mar.14.d.36.Rom.8.c.15.Gala.4.a.6.

Abdias/ſoeckt ObadIa.

Abdon een Richter in Iſrael/ Iudic.12.c.13.

Abed Nego wert indẽ gloependẽ ouen geworpen/Dan.3.d.21.Wert genaemt Aſaria/1.b.6.

Abel oft Habel wert verſlagen van zijnẽ broeder Cain/Ge.4.b.8.1.Ioan.3.b.12.Leeſt vã Abel Mat.23.e.34.Luc.11.e.51.Heb.11.a.4.12.d.24.

AbelBethMaacha wert belegert van Ioab/2.Reg.20.c.14. Wert geſlagẽ vã Benhadad/3.Re.15.c.20.Van Thiglat Pileſſer dẽ Coninc van Aſſyrien/4.Re.15.f.29.

Abia/Samuels ſone/ een Richter ouer Iſrael 1.Reg.8.a.2.

Abia de ſone Ierobeam/3.Reg.14.a.1.

Abia/1.Par.25.b.10.Luce.1.a.1.

Abiam een ſone Rehabiam Coninc in Iuda/ 3.Reg.14.e.31.15.a.1.2.Par.13.d.15.Heeft na hẽ gelaten Aſſa/3.Reg.15.b.8.Mat.1.b.7.

Abiathar de Prieſter ontliep wt de handen Sauls/1.Reg.22.d.20.Vloot tot Dauid na Kegila/23.a.6.Hielt het met Adonia/ 3.Reg.1.a.7. Wert vant Prieſterdom verſtooten/2.d.27. Nae dat woort/1.Reg.2.f.30.g.35.

Abidan een Hooftman des geſlachts BenIamin/Num.1.a.11.

Abigail een cloeck wijf des godtlooſen Nabals/1.Reg.25.a.3.Werdt nae Nabals doot des Coninckx Dauids Wijf/25.g.39.

Abihu eñ Nadab Aarons ſonen werden door fyer verteert/Leu.10.a.2.Num.26.g.61.

Abimelech de Coninc te Gerar neẽt Sara/Ge.20.a.2.Maect eẽ verbont met Abraham/21.c.23.

Abimelech maect een verbont met Iſaac/Gene.26.d.31.

Abimelech de ſone Gideons/Iudi.8.g.31.Verſlaet tſeuentich zijnder broeders / ende verginck ſchandelyck/Iudic.9.a.5.g.53.2.Reg.11.c.21.

Abyram verheft hem tegen Moſe/ daerõ verſlint hem de Aerde/Num.16.*.26.b.10.Deu.11.a 6.Pſa.106.b.17.Eccli.45.d.22.

Abiſag van Sunen wert geleyt tottẽ Coninc Dauid/3.Reg.1.a.3.Wert van Adonia ten wijue begeert/2.c.17.

Abiſai een ſone SeruIa/ 2.Reg.2.c.18.16.b.9 19.d.21.20.b.6.23.d.18.

Abiud eẽ ſone Serubabels/ Mat.1.b.13.Wort genoemt Hanania/1.Para.3.c.19.

Abner de velthooftmã Sauls maect Iſboſeth tot eenẽ Coninc ouer Iſrael/2.Re.2.b.8.Wert in de vlucht geſlagen/2.c.19.Beſlaept Rizpã.3.b.7. Verbint hẽ met Dauid/wert gedoot vã Ioab/3*

Abra eẽ dieẽſtmaecht Iudith/Iud.8.e.29.10.a.1 wert gãts vry gemaect vã Iudith/Iudit.16.d.31.

Abram de ſone Tharah neẽt Sarai te wijue/ Gen.11.d.29.Gaet wt zijn Vaderlãt na Gods beuel int Lant Canaan/12.a.4. Trect in Egyptẽ/ 12.c.10.Treect wel voorſiẽ wederõ in Canaã/13.a 1.Verloſt Loth zijnẽ broeder wt der viandẽ hant 14.c.14. Outfangt de belofte eens zaets/15.a.4. 17.c.16.18.b.10.Beſlaept Agar/16.a.4.Ontfangt de belofte eñ het teken des verbonts/ eñ wort genaemt Abraham/17.a.5. Bidt voor de Sodomitẽ 18.c.23.4.Eſd.7.d.36.Iſaac wort hẽ geboren/21.a.2.Wilde Iſaac offerẽ/22.b.9.Seynt zijnẽ knecht wt/Iſaac een wijf te nemẽ/24.a.4. Sterft/25.a.7.(Wort gepreſen/Eccli.44.c.20.) Wort genoẽt een vader veelder volcken/ eñ alder geloouigen/ 17.a.5.Eſai.51.a.2. Matt.3.a.9.Luce.13.b.14.19.a.9. Ioan.8.d.39. Roma.4.b.11.c.17.d.18.9.a.8. Gala.3.a.8.Leeſt van hem eñ zijnen Zade/Ioſu.24.a.3.Eſa.41.b.8.51.a.2.Ezech.33.d.24. 2.Eſd.9.b.7.Math.8.b.11.Acto.7.a.2.b.16.Heb.11.d.17.

Abrahams kinderen/ Ioan.8.d.33.Rom.9.a.7 Gala.3.a.7.

Abſalon een ſone Dauids/2.Reg.3.a.3. Verſlaet zijnen broeder/eñ vliet tot Thalmai den Coninc te Geſur/13.g.34.Wert wederõ geroepen/14 d.21.e.33.Staet na zijns vaders Rijc/15.a.6.Beſlaept zijns vaders Concubinen/16.d.22.Nae de Prophetie/12.c.11.Wert vã Ioab gedoot/18.c.14

Achaia/Act.18.b.12.c.27.19.c.21.Rom.15.d.26 1.Co.16.c.15.2.Co.1.a.1.9.a.2.11.b.10.1.teſ.1.b7

Achaicus/1.Cor.16.c.17.

Achan wert geſteenicht/ Ioſu.7.d.25.1.Para.2.a.7.Int dal Achor/Ioſu.7.d.24.15.b.7.Eſa.65.b.9.Oze.2.b.17.

Achior een Hooftman der Ammoniten/Iudit 5.a.5.Wert gegeuen inde handẽ der kinderen Iſraels/6.a.7.Wert een Iodegenoot/14.b.5.

Achis de Coninc te Gath/ſchenckt Dauid de ſtadt Siklag/1.Reg.27.a.6.

Achterclap/Pſal. 15.a.3.101.a.5.Pro.10.c.18.11.b.13.16.d.28.20.c.19.26.c.20. Roma.1.d.30. 2.Cor.12.c.20.1.Pet.2.a.1.b.12.Iacob.4.b.11.

Achſa Calebs dochter wert Athniel te Wijue gegeuen/Ioſu.15.d.17.Iudic.1.c.13.

Adam wert geſchapen/Gen.1.d.27. Wert geſet int Paradijs/ende een verbodt ghegeuen/2.c 15.Wort door twijf gebracht in onghehoorſaemheyt/ende wtgedreuen/ 3.b.6.d.23. Sterft/5.a.5. Leeſt van hem/4.Eſdr.3.*.7.e.48. Hoze.6.b.12. Rom.5.b.14.1.Cor.15.c.22.e.45.1.Tim.2.b.13.

Adonia ſtaet na Dauids zijns Vaders Rijc/ 3.Reg.1.a.5. Doen hy Abiſag tot eenen Wijue begeerde/ wert hy gedoot/2.c.17.d.21.e.34.

Adonibeſek wert geuangen/Iudic.1.a.6.

Adoram Dauids Rentmeeſter/ 2.Re.20.d.24 Namaels Rehabeams Rentmeeſter wert geſteenicht/3.Reg.12.c.18.

Adramelech een Afgodt/4.Reg.17.f.31.

AdramElech met hulpe zijns broeders SarEzer ſlaet zijnen vader Sanherib doot/ 4.Reg.19.g.37.Eſa.37.f.38.

Van Aelmiſſen/ ende hantreyckingen aenden Armen eñ Behoeftigen.

Exo.22.c.25.23.b.11.Leu.19.b.10.23.d.22.25.f 34.Deu.15.a.7.b.10.24.d.19.3.Re.17.b.10.2.Eſ.8.c.11.3.Eſ.9.e.52.1.Heſ.9.d.19. Pſ.41.a.1.82.a.4.112.a.9.Pro.3.b.9.11.c.18.d.25.14.c.21.19.c.17.21.b.13.d.21.22.b.9.28.d.27.31.c.20. Eccle.11.a.1. Eſa.58.b.7. Ezech.16.e.49.18.a.7. Dan.4.d.26. Eccli.4.a.2.7.d.35.12.a.8.14.b.11.29.b.12.35.b.18 Tob.1.a.4.c.17.4.b.5.c.13.12.b.11.14.c.12.Math.6.a.1.10.e.42.19.c.21.25.c.35.d.42. Luce.3.b.11.6 c.35.11.d.41.12.d.33.14.b.13.16.b.9.c.21. 19.a.8.21 a.1.Acto.2.e.45.6.a.2.9.e.36. 10.a.2.11.c.29.20.e 35.Rom.12.b.8.15.d.26.1.Cor.16.a.1. 2.Cor.8.a.4.b.15.9.*.Ephe.4.c.28.1.Ioan.3.c.17. Heb.13.c.16.Iaco.2.b.15.Soect Bermhertichheyt.

Aenſiender der perſonen en ſalmẽ niet weſen/ want God en is gheen aenſiender der perſonen/ Leuit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Leu.19.d.15.Deu.1.c.17.10.d.17.17.a.2. 1.Re.16. b.7.2.Pa.19.b.7.Sap.6.b.8.Eccli.35..b.22.Job. 34.c.19.Prou.18.a.5.24.c.23.28.c.21.Eſa.11.a.3. Mala.2.b.9.Mat.22.b.16.Mar.12.b.14.Luc.20. c.21.Act.10.e.34.Rom.2.b.11.Gal.2.a.6. Eph.6. b.9.Col.3.c.25.1.Pet.1.b.17.Jac.2.a.1.b.9.

Van Afgoderie/ ende Afgoden dienſt.

Exo.20.a.4.22.c.19.23.c.24.d.32. 32.b.6.f.20. Leu.10.a.1. Nu.25.a.2.Deu.4.c.16.d.23.5.b.7.6. c.14.7.d.25.8 .d.19.11.c.16.12.d.30.13.*.17.a.3.29. c.17.d.26.Joſ.22.c.17.23.b.7..24.c.14.Judic.2.*.3. a.6.b.12.4.a.1.6.b.10.8.g.27.10.b.6.13.a.1. 3.Re. 9.b.9.11.a.5.b.8.12.e.28.13.a.1.14.b.9.d.23.16.g.3 18.c.18.d.26.21.d.22.4.Re.1.a.2.16.a.3.17.b.10.c. 16.g.29.21.*.2.Pa.7.d.19.e.22.11.b.15.13.b.8.21. b.11.24.d.18.25.c.14.28.a.2.33.a.3.34.e.25.Pſ.97 a.7.Eſaie.1.d.21.2.b.8.c.18.44.b.9.c.13. 46.a.4. Je.2.a.2.d.24.3.a.1.5.c.19.7.a.9.b.17.d.30.10.a.3 11.c.12.17.a.2.19.a.4.c.13.44.c.17.Ezec.6.c.11.8.* 14.a.3.16.*.18.a.6.20.c.26.d.31. 22.a.3.23.b.19.d. 30.Hoze.4.b.12.c.14.11.a.2.12.b.11.13.a.2. Mich. 1.b.5.c.13.Hab.3.b.13.Sop.1.a.4.Dan.3.*. Amo. 5.d.25.Acto.7.e.40.15.c.20. Rom.1.c.23.1.Corin. 6.b.10.10.a.7.Gala.5.c.20.Col.3.a.5.1.Joan.5.c. 21.Apoc.9.c.20.

Agabus prophetéert de toecomẽde dierte/Act. 11.c.28.Seyt datPaulus geuangẽ eñ inde handẽ der vianden geleuert ſal worden/21.b.11.

Agag der Amalechitẽ Coninc wert geuangen vandẽ Coninc Saul/1.Reg.15.b.8.Wert gedoot/ 15.g.33.na de prophecie.Nu.24.d.20.

Agar oftHagar de diẽſtmaecht Sara baert Iſ mael/Ge.16.d.15.wert wtgedreuẽ met harẽ ſone/ 21.b.14.Gal.4.c.30. De Agarenẽ wordẽ wt harẽ lande verdreuen door de Rubeniten/1.Pa.6.c.19

Aggeus oft Haggai propheteert tegẽ deJodẽ Agge.1.a.3.leeſt/1.Eſdr.5.*.6.*.

Agrippa verhoort Paulum/Act. 26.a.2.

Ahab eẽ godlooſe ConincIſrael/3.Re.16.c.29 18.* Verwint deSyriers.20.c.20.Verbint hẽ met Benhadad dẽ Coninck Syrie.20.f.24.Handelde tyrannich tegẽNaboth/21.a.2. Wort doorſchotẽ/ eñ zijn bloet vandẽ hondẽ opgelect/22.f.24.na dẽ woordeHelie/21.c.19.Sijn kinderẽ vergingen/4. Reg.10.a.7.b.11. na den woorde.3.Re.21.c.21.4. Reg.9.b.7.Tegen Ahab/leeſt Mich.6.c.16.

Ahab eñ Sedekia de valſche Propheten wer den opt vier gebraden/Jerem.29.d.22.

Ahaliab een conſtich wercmeeſter aẽt Heylich dom/Exod.35.d.34.

Ahas eẽ ſoneJothã eẽ godlooſe Coninc in Ju da/4.Reg.16.*.2.Par.28.*.Eſa.7.*.Mat.1.b.9. Wert genoẽtElieſer/Lu.3.e.29.Ezechia zijn ſone wert na hẽ Coninc/2.Par.28.d.27.Mat.1.b.10.

Ahaſia een ſone Ahab wert Coninc in Jſrael/ 3.Reg.22.f.40.Vraecht raet Baalſebub/eñ ſterft 4.Reg.1.*.

Ahaſia een ſone Jorams regheert in Juda/4. Reg.8.d.24. Vloot voor Jehu tot Megiddo/ eñ ſterf/9.f.27. Laet na hẽ zijn ſone Coninc Johas/ 1.Par.3.b.11.

Ahaſuerus der Perſen Coninc bereyt eẽ heer lijcke maeltijt/1.Heſt.1.a.3.Neẽt Heſter tot eenẽ Wijue/2.b.9.c.17.Laet na hẽ Darium zijnẽ ſone/ Dan.9.a.1.

Ahia dẽ ſone Ahitob/wasPrieſter desHeerẽ/ 1.Re.14.a.3.c.18.Wert genaẽt Ahimelech/21.a.1.

Ahia deProphheet tot Sylo ſchuert dẽ mantel in twelf ſtucken/3.Reg.11.e.30.Propheteert Je= robeams wijf/14.a.2.Heeft geſchreuen Prophe= cien/2.Par.9.e.29.

Ahieſer een hooftman der Danitẽ/Nu.1.a.12

Ahikam beſchermt Jeremiam voor den doot/ Jerem.26.e.24.

Ahimaaz eẽ ſone Sadok des Prieſters/2.Re. 15.g.36.

Ahimelech de Prieſter geeft Dauid deToon= brooden/ eñ dat ſweert Goliath / 1.Reg.21.b.6. wort doorſtekẽ/22.d.18.wort genaẽt Ahia/14.a.3

Ahira een hooftman des geſlachts Naphtha li/Num.1.a.15.

Ahitophel een cloec Raetſmã/hieltet met Ab= ſalon/2.Reg.15.c.12. geeft eenẽ Godlooſen raet/ 16.d.21.verhangt hem ſeluen/17.d.23.

Ai wert verbrant/ ende haer Coninc gehangẽ Joſu.8.f.23.

Alchimus de meyneedige Jode quam met li= ſtichheyt tot het Prieſterdom/1.Mac.7.a.5.b.9. 2. Mach.14.a.3.b.13. Sterf eenen onuerſienelijcken doot/ 1.Mac.9.e.55.

Alexander der Grieckẽ Coninc/ na diẽ hy Da rium geſlagen hadde/ deylt hy dat Rijc in vierẽ/ 1.Mac.1.a.7.Leeſt Daniel.7.a.6.8.b.8.11.a.4.

Alexander de ſone Antiochi verbint hem met Jonatha/1.Mac.10.b.9. Strijt met Demetrio/10 e.49.Wort onthooft/11.b.17.

Alexander de ſmit afgeuallẽ vã tgelone/1.Ti. 1.c.20.Bewijſt Paulo veel quaets/ 2.Ti.4.b.14.

Alpheus eẽ vader Jacobi des Apoſtels/ Mat. 10.a.3.Mar.3.b.17.Luc.6.b.15.Actor.1.b.13.

Vanden Altaer.

Vandẽ Brãtoffer Altaer/ Exod.27.a.1.38.a.1. Nu.7.b.*.2.Re.24.e.25.3.Re.18.d.32.4.Re.16.c 15.2.Pa.1.a.5.4.a.1.15.b.8.1.Eſd.3.a.2.Ezec.34. d.13.1. Mac.4.f.47.g.56. Vandẽ Roock Altaer/ Exo.30.a.1.b.10.37.d.25.40.b.10. Der gelouigẽ Altaer is Chriſtus/Eſa.56.b.7.Hebr.13.b.10.

Amalek Eſaus ſoons ſone wert geborẽ/Gen. 36.b.12.c.14.Strijt tegẽJſrael/Exo.17.c.8.Nu.14 f.43.Judic.6.a.3.Wort geſlagen/ 7.*.1.Reg.14.g. 48.Wert wtgeroeyt/15.a.2.b.8. Na den woorde/ Exo.17.d.16.Nu.24.d.20.Deu.25.c.19. Wert we derom geſlagen/1.Reg.30.d.17.

Amaſa Abigails Dauids ſuſters ſoõ/1.Pa.2. b.17. Wert Abſalons Velthooftmã inde ſtede vã Joab/2.Reg.17.e.25.Wert een Velthooftmã Da uids/19.c.13. Wert van Joab doorſtekẽ/ 20.b.10. De oorſake Waeromme.19 .b.13.

Amazia de ſone Joas telt dat volc/2.Pa.25.a 5. Wreect hẽ aen de dootſlagers zijns vaders/4. Reg.12.d.21.14.a.5. Slaet de Edomiten/14.b.7. Wert geuangen eñ verſlagen/14.c.13.Laet na hẽ zijnen ſone Coninc Aſariam/15.a.2. Wert genaẽt Leui/Luc.3.e.29.

Amazia de Prieſter tot Bethel bedraecht den Propheet Amos/Amo.7.b.10.

Aminadab eẽ ſone Aram/Mat.1.a.4.Laet na hẽ ſinẽ ſoneNaheſſon/ Nu.1.a.7.7.b.12.10.b.14.

Amon een ſone Loths/eñ zijnder dochter/ Ge. 19.d.37.Jſrael en ſal de Ammonitẽ niet beſwarẽ/ Deu.2.c.18.En ſullen nemmermeer indẽ Tempel comẽ/23.a.3.2.Eſd.13.a.1.Wordẽ geſlagẽ van Iſ rael/Judic.11.f.32.1.Re.11.c.11.2.Re.8.b.12.10.*. 12.f.26.Tegẽ Ammon wort gepropheteert/Pſal. 83.a.8.Jerem.49.a.1.Ezech.21.d.32.25.a.2. Amo. 1.c.13.Seph.2.b.8.

Ammon eẽ ſone Dauids vercrachte zijn ſuſter Thamar/2.Reg.13.d.14.Daerom wert hy vã Ab ſalon zijnen broeder doorſteken/13.f.28.

Amon de ſone Manaſſe Coninc in Juda werk verſlagen/4.Reg.21.d.19.e.23.Liet na hem ſinen ſone Coninck Joſiam/22.a.1.

Amori eẽ ſoneCanaan/Gen.10.c.16.De Amo riten keeren Jſrael door haer lant te treckẽ/Nu. 21.c.13.d.23.Judic.11.c.*.

Amos de propheet wert verdreuẽ/Amo.7.b.12

Amri een godlooſe Coninc in Jſrael/3.Re.16. b.10.c.17.d.23. Tegen Amri/Mich.6.c.16.

Anamelech een Afgodt Sepharuaim/4.Reg. 17.f.31.

Ananias vercoopt dẽ Acker met bedroch/Act. 5.a.1.

Ananias wert tot Paulum geſonden/Acto.9. b.11.c.17.

Anathoth een ſtadt des lants BenJamin/Jer. 32.b.7.Daer wt is Jeremias geboren/Jere.1.a.1.

29.c.27. Eñ de Priester Abiathar/3.Reg.2.d.22. De Anathothiten en woudē Jeremiam niet hooren/Jerem.11.d.21.

Andreas wort van Christo geroepen/ Mat.4 c.18.Mar.1.b.16.Joan.1.d.40.

Andronicus een Stadthouder Antiochi/ wert gedoot/2.Mac.4.f.38.

Annas oft Hannas/een Sweer Cayphe/was ouerste Priester.Lu.3.a.2.Joā.18.b.13.Act.4.a.6

Vanden Antechrist ende zijn Rijck.

Ps.9.c.17.10.a.2.b.8.Esa.11.a.4.Eze.38.*.39.* Dan.7.b.7.d.24.8.b.9.d.23.9.e.27.12.a.1. Sac.11 c.15.Mat.24.b.24.mar.13.a.6.Joā.5.d.43.Act.20 d.29.2.Tess.2.a.3.1.Timo.4.a.1.2.Tim.3.a.2. 2.Pet.2.*.1.Joan.2.c.18.d.22.4.a.3. 2.Joan.1.b.7. Jude.a.4.b.10.apo.11.b.7.12.b.3.13.*.14.b.9.17.* 19.b.20.20.a.2.c.8.

Antiochia hoort de predicatie vā Christo/Act. 11.b.19.c.26.13.a.1.

Antiochus de voornaēste/eē sone Antiochi Machri/treet tegen Egyptē/1. Mac.1.b.18.Plondert den Tempel eñ verwoest de stadt Jerusalē/1.mac. 1.c.23.d.33.2.Mac.5.c.16.Stelt de Afgodē op den Altaer des Heerē/1.Mac.1.f.57.Sterft/6.b.16.2. Mac.9.*.Leest Dan.8.*.11.*.

Antiochus Eupator een sone des voornoemden Antiochi/wert Coninck/1.Mac.6.c.17.Wert meyneedich aen Israel/6.g.62.Wert verslagen/7 a.5.Leest 2. Mac.10.

Apollo een welsprekende eñ schriftgeleert mā Act.18.c.24.1.Cor.1.b.11.3.a.4.16.b.12.

Apollonius een hooftman in Syria wert gedoot/1.Mac.3.a.11.10.g.84.

Van de Apostolen Christi.

De Apostolē werdē wtē Jongers gecorē/Luc. 6.b.13.Wordē gesondē om dat rijcke Gods te vercondigen in Judea/Mat.10.*.Lu.9.a.1.24.d.46 Keeren weder/9.b.10. Worden gesonden om dat Euangeliū te predikē in de geheele werelt/Mat. 28.c.19.Mar.16.b.15.Luc.24.d.46.Joan.15.b.16. c.27.20.c.21. Act.1.a.8.10.e.42. De Apostelen eñ Propheten hebbē den geest Gods/Exo.4.c.12.2. Reg.23.a.2.Dan.9.b.10.Sac.7.b.7.Mat.10.c.20 Mar.13.b.11. Joā.14.b.17.Act.1.a.5.2.a.4.4.d.31. 9.c.17.19.a.6.1.Cor.2.b.12.12.a.3.2.Cor.13.a.3.1. Tess.4.a.8.2.Ti.3.b.16.1.Pet.1.b.11.2.Pe.1.d.21

Christus de groote Apostel/Hebr.3.a.1.

Valsche Apostolē/ 2.Cor.11.b.15.Apoc.2.a.2.

Arad der Cananiten Coninc strijt tegē Israel Num.21.a.1.

Aram die ooc Ram genaēt wort/een sone Hezron/heeft voortgebracht Aminadab/ Rut.4.d.18 1.Par.2.a.10.Mat.1.a.4.Luc.3.e.33.

Aquila een weldader Pauli/Acto.18.a.2.Ro. 16.a.3.1.Cor.16.c.19.2.Tim.4.c.19.

Van Arbeyt.

Arbeyt eñ moeyte is opgeleyt allen menschē/ Gen.3.d.17.Exo.20.b.9.34.c.21. deu.5.b.13.Tob. 4.d.13.Ps.128.a.2.Pro.6.a.6.10.a.4.14.a.4.20. a.4.Eccle.5.b.11.Eccli.29.d.29.41.a.8.Joan.21.a 3.Act.18.a.3.20.e.34.1.Cor.4.b.12.Eph.4.c.28.1. Tess.2.b.9.4.b.11.2.Tess.3.a.8.b.12.

De arbeyder is zijns loōs weerdich/Leu.19.c. 13.deu.24.c.15.52.a.4.Eccli.7.c.22.35.a.5.Tob.4. c.11.Jere.22.b.13.Mal.3.a.5.Mat.10.b.10.Lu.10 b.7.1.Cor.9.a.9.b.14.1.Tim.5.c.18.Jac.5.a.4.

Arbeyt en maect niet rijc sonder Gods segen/ Gene.3.b.17.26.a.3.b.12.30.d.27. Deuter.8.d.18. Eccli.11.b.6.Job.42.c.12.Pro.10.c.22.

Vā nutticheit eñ lof des arbeyt der hādē eñ des ackers/pro.12.b.11.13.a.4.14.c.23.24.d.27.28.c.19

Archelaus regeert inde stede zyns vaders Herodis/Mat.2.d.22.

Arcka Noe/Gen.6.c.14.7.*.8.*.Sapi.10.a.4. 14.b.6.Mat.24.d.39.Luc.17.c.27.Hebr.11.b.7.1. Pet.3.c.20.

Van de Arcke oft Kiste des verbonts Gods.

De Arcke des verbonts wert gemaect/Exo.25 b.10. Wort geuoert na Gilgal/Josu.4.d.19.Van daer na Sylo/18.a.1.Vā daer indē Leger tegē de Philistijnē/1.Reg.4.a.5.Vā daer inde handē der Philistijnē/4.c.11.Vā daer in dat huys Dagon/5 a.2.Vā daer na Beth Semes/6.*.Vā daer na Kiriath Jearim int huys Abinadab/7.a.1.Van daer na Mizpa/7.b.6.10.d.17. Van daer nae Gilgal/ 11.d.14.Van daer na Nobe/21.a.1. Van daer na Gibeon/1.Par.22.e.29.2.Pa.1.a.3.Van daer in dat huys Obed Edom/ 2.Reg.6.b.10. Van daer na Dauids stadt/6.c.12.15.e.25.f.29. 1.Par.16.* Van daer na Jerusalem op haer plaetse/3.Reg.8 a.1.2.Par.5.*. Daer na vanden Propheten gedragen in een gat op den berch Nebo/ 2.Mac.2. a.5. Wat in de Arcke gheweest is/Exod.16.f.34. Deut.10.a.2.31.f.26.3.Reg.8.b.9.2.Par.5.b.10. Hebr.9.a.4.

Aristarchus de geselle/ eñ medegeuangē Pauli/Act.19.d.29.20.a.4.27.a.2.Col.4.b.9.

Vanden Armen eñ haren troost.

Deu.10.d.18.1.Reg.2.b.8.Eccli.11.a.3.13.a.3. 25.a.4.Prou.15.b.16.21.b.13.22.a.4.c.22.28.a.6. Esa.25.a.4.66.a.2.Mat.5.a.3.8.c.20.Mar.10.b. 21.Luc.9.f.58.16.c.22.Jac.2.a.5.Apoc.2.b.9.

Arphaxat der Medē Coninc wert vā Nebucad Nezar verwonnen/Judit.1.a.1.b.7.

Arsaces der Persen eñ Medē Coninc verwint Demetrium/1.Mac.14.a.3.

Arthahsastha de Coninc der Persen ontfangt clacchbrieuē tegen de Jodē/1.Esd.4.b.7. Schrijft weder/ beueelt dat timmeren des Tempels te beletten/4.d.21. Consenteert Israel den Tempel te bouwē/1.Esd.7.*. Seynt een Mandament in al zijn rijck/2.Hest.1.a.1.

Asahel wert van Abner doorsteken/2 Reg.2.c 23.Assaph een vermeten Sanger Dauids/ 1.Pa. 7.c.39.17.a.5.

Azaria een sone Amasie/Coninc in Juda/wert lazarich/4.Reg.15.a.5.2.Pa.26.d.19.Laet na hē zijnen sone Coninc Jotham/4.Re.15.g.32.1.Pa. 3.b.12.Wort genoemt Vsia/2.Par.26.d.19.Osia/ Mat.1.b.9.Mattha/Luc.3.e.29.

Asaria de Propheet wert gesondē totten Coninck Assa/2.Par.15.a.2.

Asia quam onder het gewelt der Romeynen/ 1.Mac.8.a.6.

In Asien wort Gods woort gepredict/ Actor. 19.a.10.

Asnath baert Joseph: Ephraim eñ Manasse/ Gen.41.g.50.46.c.20.

Assa een sone Abiam/eē vroom Coninc in Juda/doet de Afgodē wech.3.Reg.15.a.8.Soect hulpe by den Syriers/eñ sterf/15.c.18.d.24.Josaphat zijn sone wert Coninc na hem/1.Par.3.b.10.

Asserhaddon na dat zijn vader Sanherib doorsteken was/wert hy Coninc in zijn stede/4.Reg. 19.g.37.Esa.37.f.38.

Assur eē sone Sem des sōōs Noah/eē stichter des Assyrischē Rijcr/Gen.10.b.22.1.Par.1.b.17.

Assur een roede der gramschappē Gods/Esa. 10.a.5.

Tegē Assyrien wort geprophetéert/ Nu.24.d 24.Esa.10.a.5.14.d.21.17.a.3.30.e.28.31.b.8.

Astaroth/ Judic.2.b.13.10.a.6.1.Reg.7.a.3.12. b.10.

Athalia een dochter Jesabels / eñ Ahabs een godloos wijf Joram des Coninca in Juda/4.Re. 8.d.26. Verdoet hy na alle het Conincliicke zaet Dauids/11.a.1. regeert ses Jaer in Judea/2.Pa. 22.d.12.Wert ooc gedoot/4.Reg.11.c.16.d.29.

Athenobius wert gesondē tot Simon/1.Mac. 15.d.28.

Athniel neemt Calebs zijns vaders broeders dochter te Wijue/ Josu.15.d.17. Wert Richter in Israel/Judi.3.b.9.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Augustus de Keyser laet eē gebot wtgaē/dat de gantse werelt geschat werde/Luc.2.a.1.

Auontmael: Soect broot breken.

Arse die en mach haer niet beroemē/ dat si vā haer seluen houwē can/ noch dat Leem tegē den Potbacker: Also en mach hē de mensche niet beroemen/dat hy yet van hē seluē vermach/ sonder Gods hulpe/Esaie.10.c.15.45.a.9.Jerem.18.a.5. Rom.9.c.20.

B.

Baal eē Afgod der Samaritanē/3.Re.16.d.31 Baals Altaer wort verdestrueert/Judic.6.e.25.f. 30.Baals Priesters werdē eensdeels verslagen/ 3Reg.18.e.40.4.Reg.10.c.25.23.b.5.

Baalzebub dē Afgod tot Ekron wort raet geuraecht/4.Reg.1.a.2.

Baalzebub eē Prince der Duyuelen/ Mat.10 d.25.12.c.24.Mar.3.b.22.Luc.11.b.15.

Babel wert gesticht/Gen.10.b.10. De sprake wert verwerret / ende daerom ghenoemt Babel/ Gen.11.b.8.

De Babyloonsche tseuentich iarige geuanckenisse wert geprophetеert/Leu.26.e.31.Deu.4. d.26.28.d.36.e.49. 4.Reg.20.c.17.Esa.5.b.13.7.d 19. Jerem.13.d.19.e.24.16.b.9.20.a.4.b.6.25.b.8. Ezech.7.*.12.*.22.a.5.Mich.3.c.12.4.c.10. Abac. 1.b.6.Bar.6.a.1.Wert veruult/4.Reg.24.*.25.*. 2.Para.36.*.3.Esdre.1.e.40.f.52. Den wtganck wort beloeft/ende gheprophcteert/Leu.26.e.42. Deut.4.e.29.30.a.2.3.Reg.8.e.33.2.Par.6.e.24. g.36.Esai.14.a.1.40.a.1.48.d.20. Jerem.12.c.14. 16.c.14.24.b.5.25.b.12.29.b.10.30.*31.b.8.32.e.37 46.e.27.Ezech.11.c.17. Danie.9.a.2.e.25.Baruc. 6.a.2.Wort volbracht/1.Esdr.1.*.2.*. 3.Esdr.2. a.1. Oorsake der ghеuanckenisse/ 4.Reg.17.b.7. e.13.d.18. Teghen Babylon/Psal.137.b.8.Esaie. 13.*.14.a.2.b.4.d.18.21.a.2.b.9.47.*. Jerem.25.b 12.50.*.51.*.Baruch.4.e.27.Apoc.14.b.8.16.d.19 17.*.18.*.

Bacchides een meyneedich Tyran/ 1.Mac.7. b.8.c.19.Hy doot door Demetrius beuel Judam/ 1.Mach.9.b.18.

Baena ende Rechob worden ghehanghen/ 2. Regum.4.c.9.

Baesa een godloose Coninck in Jsrael/treckt tegen Assa den Coninck Juda/3.Reg.15.b.16.*. Wort met alle zijn gheslachte wtgeroeyt/ 16.a.4. Na den woorde Jehu/15.f.35.g.41.

Balak der Moabiten Coninc/ seynt bodē tot Bileam/Num.22.a.5.Josu.24.a.9. Leest Judic. 11.e.25.Mich.6.a.5.Apo.2.c.14.Balam ontfangt vanden Heere zijn woort inden mont/Num.23. a.5.c.16.Balams leere/2.Pe.2.c.15.Apo.2.b.14.

Van den Ban inden Nieuwen Testamente.

Den Euangelischē Ban is van Christo Jesu ingeset eñ gebodē/ Mat.16.c.19.18.a.8.b.18. 5.d. 29.Mar.9.e.42.Joan.20.c.23.Eñ ooc vanden Apostolen gebruyct eñ geleert/1.Cor.5.a.3.b.10.2. Tess.3.a.6.b.14.1.Tim.1.c.20. Titū.3.b.10. Tot reynhoudinge eñ tot bewaringe van zijnder Gemeynten/Eñ oock tot beteringe(eñ niet tot verdoemenisse)des genen die daer gesondicht heeft/ 1.Cor.5.a.4.1.Tim.1.c.20.2.Tess.3.b.14.Op dat de afuallige Christen/ouermits den Euangelischen Ban/die hy wel weerdich is/schaemroot/ eñ in zijnder sielen mach gewonnen ende ghebetert worden/2.Tessa.3.b.14. Jn somma / den afualligen Christen / behoortmen na der wtdoeninge te houden (na den beuel Christi Jesu) als eenē Heyden eñ Publicaen. Verstaet gelijck als Christus Jesus dat gemeynt / ende als Paulus door den heyligen Geest in zijn brieuen dat verclaert eñ wtghelеyt heeft/ 1.Cor.5.*.Titum.3.b. 10.Bannen ende wt sluyten / sullen eñ behooren oock de geloouige sonder aensien der persoonen/ na ghenoechsamer vermaninghe / alle de ghene/ die onder haer begrepen zijn/die daer ergherlijck leeren ende ergerlijck leuen/eñ haer niet beteren en willen/Prou.22.b.10.3.Mac.f.69. Mat.18.b. 17.Rom.16.b.16.1. Cor.5.*.2.Cori.2.b.8.2.Tess. 3.*.1.Tim.1.c.20.6.a.5. 2.Tim.2.b.17.c.21.3.a.5. Titum.3.b.10.2.Joan.b.10. Eñ nader wtdoeninghe sullen sy haer schouwen eñ myden tot haerder boeten toe/ op dat sy schaemroot mogen worden/ eñ dat de Gemeynte van haer niet besmet/ noch door de conuersatie versuert en worde/ 1. Cor.5.a.5.Soect Ghеselschap.

Vā der Phariseen/Joa.9.c.22.12.f.42.16.a.2.

Barak een Richter in Jsrael verwint Sisseram/Judic.4.c.22.

Bariehu wort met blintheyt geslagen / Acto. 13.a.11.

Van bermhertichеyt ende ontfermen.

Vande bermhertichеyt eñ goethеyt Gods tegen dē geloouigen/Gen.18.d.26.e.30.Exo.6.a.1. 9.f.26.11.b.7.20.a.6.34.a.6.Nū.20.a.7.Deu 4.e 29.5.b.10.7.b.9.10.d.18.28.a.1.30.a.3. 32.b.10. 2. Re.7.c.12.12.c.13.24.c.14.3.Re.8.c.23.4 Re.20.a 5.2.Esd.9.b.8.4.Es.2.d.28.7.f.62. Sap.11.d.24. Eccl.2.b.12.18.a.1.b.18. Psa.32.a.5.36.b.7.37.d. 25.86.a.5.103.*.136*.145.a.8.Esa.30.c.18.54.a.5 55.b.7. Jer.12.c.15. 18.a.7.Eze.18.e.27.33.c.15.Ozee.2.c.21. Joel.2.c.13. Jon.4.a.2.Mat.11.e.28.18 c.19.Luc.1.d.46.6.d.36.15.c.20.23.d.42. Rom.11. a.4.d.31.2.Cor.1.a.3. Ephe.2.a.4.1.Tim.1.b.13.

Van bermhertichеyt der geloouigen tegen haren naesten/eñ der seluer belooninge/1.Reg.15.b 6.2.Para.28.b.9.c.15.Psalm.41.a.1.112.a.5.b.9. Prou.3.b.9.14.c.21.d.31.19.c.17.25.d.21. Esa.58. b.7.Ozee.6.b.11.Mich.6.b.8. Zach.7.b.9. Eccli. 4.a.2.29.b.12.35.b.18.Mat.5.a.7.9.b.13.10.e.41. 18.d.33.25.d.41. Marc.9.e.40. Luce.6.d.35.10.d. 33.Rom.12.b.13.Gal.6.b.12.Collo.3.b.12.1.Tim 5.b.10.Soect Aelmoessen.

Bermhertichеyt en is niet ouer de ghene/die haer niet beteren en willen/Deu.31.d.18.Esa.27 c.11.Jere.5.b.7.6.a.6.c.19.13.c.14.16.b.12.1.Esd. 8.c.22.2.Mac.9.c.13.*.Psa.7.b.13. Prou.1.c.28. 4.Esdr.7.e.56.8.f.50.9.b.10. Eccli.5.a.7.16.b.8. Mat.18.a.3.Luce.13.a.3.Joan.3.a.3.Rom.2.a.5.

Van onbermhertichеyt eñ haer straffe/ Exod. 1.c.12.Deut.23.a.3.Judic.8.b.6.d.15.1.Reg.25.b. 10.g.38.Eccli.12.b.13.35.c.28.Job.20.b.19.Pro. 21.b.10.Esa.57.a.3.Amos.1.b.6. Mat.18.d.30.e. 34.25.d.42.Luce.16.c.21.d.23.Jaco.2.b.13.

Barnabas bracht dat gelt van den Acker den Apostolen/Act.4.d.36.Leyt Paulum tottē Apostelen/9.d.27.Wort na Antiochiē gesonden/11.c.22. Keert weder na Jerusalem/11.d.30.Keert weder na Antiochien met Paulum/12.d.25.Heeft eenē twist met Paulo/15.e.39.Wort door de geueynstheyt Petri verleydt/Gala.2.b.13.

Barrabas de Moordenaer wort los gelaten/ Mat.27.c.26.Mar.15.b.15.Lu.23.b.18.Act.3.b 14

Barsillai besorcht dē Coninc Dauid met spijse/2.Reg.17.e.27. Geleydt hem aen de Jordaen/ 19.e.31.*.Dauid beueelt dat Barsillais kinderen goet geschiede/3.Reg.2.b.7.

Barsillai/om dat hy zijn geslacht Register niet bewijsen en conde/wort hy vant priesterdom verstooten/1.Esd.2.e.62.2.Esd.7.c.64.

Bartimeus wort siēde gemaect/Mar.10.e.46

Baruch een sone Nerie/Jer.32.b.12. Schrijft een Boeck/dat wort verbrant/36.*.Schrijft een ander/dat wort weder gelesen/45.a.1.Bar.1.a.3.

Basmath een dochter Salomonis ende huysvrouwe Ahimaas/3.Reg.4.b.15.

Basuynē sullen de Engelen blasen/int eynde d werelt/Mat.24.d.31.1.Co.15.f.52.1.Tes.4.c.16

Bathseba Eliams dochter/Vrias echte wijf/ wort van Dauid beslapen/eñ baerde/2.Reg.11. a.4.d.27.Het kint wort cranck eñ sterft/ 12.c.15. d.18.Wort Dauids echte wijf/ eñ baerde hē Salomo/12.e.24.1.Para.3.a.5.Mat.1.a.6.

Becoren/Soect tenteren.

Bel met zijnen Tẽpel wort vernielt/Bel.c.21.
Bedelẽ lancx de huysen. Eccli.29.d.30. 41.b.9
Bedroch/Jer.9.a.6. Psa.35.c.20.10.a.7.Pro.
12.c.17.Mar.7.c.22.Act.5.a.1.Rom.1.d.29.
Bedroeuinge des heyligen Geests.Ezec.13.d.
19.Ephe.4.d.30.
Bedroeuinge tot betringe is goet/2.cor.7.b.9
Beesten oft dẽ Vee/ ende den onuerstandigen
Dieren/en salmen niet te hert wesen/Ge.33.c.13.
Exod.23.b.12.Num.22.d.23.e.28.Deu.5.b.14.22
b.10.Prou.12.b.10.Eccli.7.c.24.

Begeerte eñ wellust des vleeschs/ wort ver=
boden/ouergetreden/ ende gestraft.

Exo.20.c.17. Nu.11.g.33.21.a.5. Josu.7.d.20.
Eccli.19.a.1.42.a.16.Job.31.a.1.Pro.6.c.25.mat.
5.c.28.mar.4.b.18.Ro.6.b.12.7.b.8.13.b.14.Gal.
5.b.16.Col.3.a.5.1. Tessa.4.a.3.1. Tim.6.b.11.2.
Tim.2.c.22.1.Cor.10.a.6.1.Pet.1.b.14.2.b.11.4.
a.3. 2.Pet.1.a.3.1.Joã.2.b.16.Jaco.1.b.14.4.a.1.
Jude.d.23.Soect van vleesch.

Begrauinge der Dooden.

Gen.23.d.19.25.b.8.35.d.19.e.29.50.a.5.b.13.d
25.Nu.20,a.1.Deu.10.b.6 .21.d.23.Josu.24.f.30.
Jud.12.c.7.1.Re.23.a.1.31.c.13.2.Re.2.d.31.3.f.32
3.Re.2.b.10.e.31.11.g.43.13.g.29.14.e.31.4.Re.13
e.20.2.Pa.16.c.14.24.e.16.35.e.24.Tob.1.c.17.2.
a.3.b.6.4.a.2.c.14. 8.c.13.12.c.13. 14.c.13.d.17. 4.
Esd.2.c.23.Eccli.7.d.36.38.c.20.Mat.8.c.21.14.b
12.27.g.58.Mar.16.d.30.Luc.9.g.59.Joã.19.g.39
Act.7.b.16.13.c.29.1.Cor.15.a.4.
Bekẽtenisse des Heerẽ/Esa.11.b.9.Jer.9.d.23.
Aba.3.b.10. Mat.11.d.25.Lu.10.c.21.Joã.17.a.3.
Bekenninge der hertneckiger menschẽ/is min
dã der beestẽ/Esai.1.a.3.Jer.8.a.4.soect kennen.
Beker oft Kelc/bediet de gramschap/oft wra
ke/Esa.51.d.17.Jere.25.c.15. Psal.60.a.5.75.b.9.
Apo.16.d.19.Beker voor lijdẽ/Mat.20.c.22.26.d.
38.Mar.10.d.38.14.d.36.Lu.22.c.42.Joã.18.b.11.
Belachen/bespottẽ/beschimpen/ Esa.28.d.22.
Prou.9.b.7.Sap.5.a.3.Jere.20.b.7.Tren.3.b.14
Psal.79.a.4.44.b.14. Belachen ende bespotten
sal God de Godloosen/Psa.2.a.4.37.b.13.59.b.9
Prou.1.c.26.Sapi.4.b.12.
Van Behaghen. Proue.11.a.1.12.c.15.14.b.12.
16.a.7.Ezec.18.e.32.33.b.11.Mich.6.b.7.Eccli.2.
a.5.c.19.15.c.20.29.d.30.25.a.1.44.b.16. Sap.4.
a.4.Mat.9.b.13.Roma.12.a.1.15.a.2.1.Cor.7.d.
32.10.a.5.2.Cori.5.a.9. Gala.1.b.10.Eph.1.a..5
5.b.10.6.a.6.Coll.1.a.10.b.19.3.c.32.1.Tess.2.a.
4.4.a.1.2.Tim.2.a.4.2.Pet.1.d.17.1.Joa.3.c.22.
Hebr.11.b.6.12.d.28.13.c.16.
Belijdinge der sondẽ/oft hem seluen schuldich
te kennen/Ge.41.b.9.Leu.16.e.21.26.f.39.2.Re.
24.d.17.1.Pa.22.c.17.Esa.57.b.8.Jer.3.c.18.Jon
1.b.9.Luc.15.c.18.18.b.13.Jac.5.c.16.Belidinghe
der sonden int gebet/Dani.9.a.5.1.Es.9.a.6.10.
a.1.2.Esd.9.a.2.Psa.32.a.5.Luc.11.a.4.18.b.13.
Belijen salmen Christum eñ zijn woort/ Mat.
10.d.32.Luce.12.a.8.Rom.10.b.9. 1.Pet.3.b.15.
Soect schamen.

Van Beelden ende Afgoden.

Beelden worden verboden/ Exod.20.a.3.d.23.
34.c.14.Leu.19.a.4.Deu.4.c.16.d.23.5.a.7.17.a.
4.b.8.27.b.15. Esai.2.b.8.44.b.9.c.13.d.18.45.b.
16.46.a.4. Jere.10.a.3.b.8.51.c.17.Ezech.14.a.3.
18.a.6.Ozee.8.a.4.13.a.2.Acto.15.c.20.1.Corin.
10.b.14.1.Joan.5.c.21.
Beelden ende Afgoden der Heydenen zijn sil=
uer/gout/metalen/hout eñ steen/ menschen hant
werck/Deut.4.d.28.28.d.36.4.Reg.19.c.17.Psa
115.a.4.135.c.15.Esa.37.c.19. Sapi.13.b.10.c.11.
14.a.1.b.8.c.15.Jer.10.a.3.b.9. Dan.3.*.Ba.6.*.
Acto.17.e.29.Apo.9.c.20.
Beelden salmen verdestruerẽ/Gen.35.a.2.Exo
23.c.24.34.b.13.Num.33.f.52.Deu.7.a.5.e.25.12
a.2.Judic.6.d.25.1.Reg.7.a.3.Esa.30.d.22.
Beelden worden opgerecht/ Exo.32.a.2.Deu.
9.c.12.Jud.8.g.33.17.a.4.3.Reg.12.d.28.14.d.23.
4.Reg.17.c.16 .f.29.21.a.3 .b.7.2.Par.25.c.14.28.
a.2.Dan.3.a.1.Ozee.13.a.2.1.Mac.1.e.50.f.57.
Beelden worden wech genomen ende verde=
strueert/Exo.23.c.24.32.c.20.Deu.9.d.21. Judic.
6.e.27.10.d.16.1.Reg.7.a.3.3.Reg.15.b.12.4.Re.
10.d.26.11.d.18.18.a.4.23.*.1.Par.15.d.12.2.Pa
ral.14.a.3.15.b.8.d.16.23.e.17.29.c.16.31.a.1.33.c.
15.34.a.3. 1.Machab.2.c.25.e.45. 5.f.68.13.f.47.
14.a.7.

Van Beelden dienst/Soect Afgoderie.

Van Beloften ende Geloften.

Gene.28.d.20.Leui.27.a.1. Nume.6.*21.a.2.
30.*. Deut.23.d.21. Judic.11.f.30. 1.Reg.1.b.10.
2.Reg.15.b.8.Psal.76.b.12.Eccle.5.a.3. Baruch.
6.e.34. Mat.14.a.7. Act.18.b.18.21.c.23.23.b.12.
Beloftẽ Gods zijn beloeft op condicien/Deu.
19.b.9.28.*.33.a.4.Leu.26.*. 1.Reg.2.g.30.Eze.
18.*.33.c.15.d.19.Marc.16.b.16. Joan.3.c.16.e.36.
6.e.47.8.c.31.13.b.17.15.a.7.b.14.Roman.8.b.17.
Collo.1.c.23.2.Pet.1.a.4.Hebr.3.b.14.Apoc.2.*.
3.*.21.b.7.
Belsazer siet de handt schrijuen/ Dani.5.a.5.
Wert gedoot/ende zyn Rijcke quam in de handt
Darij/5.e.30.6.a.1.
Benaia een Hooftman der twee hoopen Cre
thi ende Plethi/2.Reg.20.d.23. Een heymelijck
raetgeuer Dauids/23.d.23.1.Par.12.d.25. Nae=
maels eẽ Velthooftman Salomonis/3.Re.2.f.35
Benhadad de soone Tabrimon hout verbont
eñ geloone aen den Coninc Assa. 3.Reg.15.c.18.
Belegert Samarien/20.a.1. 4.Reg.6.f.24.Lept
cranck ende sterft/8.b.7.c.15.
Benhadab de sone Hasael wert Coninck tot
Syrien/4.Reg.13.e.24.Verheert Jsrael/13.a.3.
BenJamin de soone Jacobs wort ghebooren/
Gene.35.d.16.
BenJaniten mishandelen dat Wijf des Le=
uiten/Judic.19.f.25.Worden gestraft/20.g.41.
Bezaleel een constich werckmeester des Ta=
bernakels/Exo.31.a.1.35.d.30.

Vande besnijdenisse/beyde vleeschelijck eñ
geestelijc/ oft wterlijck eñ innerlijck.

Gen.17.b.10.21.a.8.34.d.24. Exod.4.e.25.12.
g.44.Leui.12.a.3.Deut.10.d.16.30.b.6. Josue.5.
a.2.b.7.Judith.14.b.5. 1.Mach.1.b.16. e.51.f.63.
2.Mach.6.b.10.Jere.4.a.4.6.b.10.9.d.25. Luce.
1.e.54.2.c.21. Joan.7.b.22.Act.7.a.8.f.51.15.a.1.
d.24.16.a.3.Rom.2.c.25.d.29.3.a.1.4.b.10.1.Co=
rint.7.c.18.Gal.2.a.3.5.a.2.6.b.14. Ephe.2.b.10.
Phil.3.a.2.Collo.2.b.11.3.b.11.
Besprenginge met dat bloet/ Exo.24.b.6.29.
c.20.Leuit.1.b.5.c.11.3.a.2.b.8.c.13.4.b.6.d.16.7.
a.2.8.d.19.g.30.9.d.18.16.c.14.d.18.17.b.6.2.Pa
ral.30.c.17.Ezec.43.d.20. Hebr.9.b.10.c.13.d.19.
Besprenginge des bloets Christi/Heb.9.c.14
10.c.19.12.d.24.1.Pet.1.a.2.

Van beteringe/bekeeringe/
berou oft boete.

Beteringe wort gepredict/Jere.7.a.3. Mat.3.
a.2.4.c.17.Luc.3.a.3.b.8.13.a.3.24.d.46.Act.2.d.
38.3.c.19.8.b.21.17.e.30.20.c.21.26.d.20.
Beteringe eñ bekeeringe die van herten ghe=
schiet/is genade eñ vergeuinge toegeseypt/Deut.
4.e.29.30.a.2.1.Reg.7.a.3. 2.Par.7.c.14.30.b.6.
34.e.26.Job.11.b.12.22.c.23.Pro.28.b.13.Psa.32
a.5.Esa.1.c.16.30.d.18.45.c.22.55.b.7.59.c.20. Je
re.3.b.9.c.17.18.a.7.29.c.12.31.c.18. Ezec.18.c.21.
e.27.33.c.14.Ozee.14.a.1.Joel.2.c.12.Jone.3.a.8.
Zach.1.a.3.Malac.3.b.7. Eccli.17.b.23.Luce.15.
c.18.Acto.3.c.19.26.c.17.d.20.
Beteren salmen hem de wijle datmen gesont
is/Eccli.17.c.24.18.c.25.
Exempel van waerachtich berou/ Judic.10.d
15.2.Reg.12.c.13.24.b.10.c.17. 2.Para.12.a.6.33.
c.12.Jone.3.*.Judit.4.b.7.Math.26.g.74. Luce.
7.d.37.e.44.15.c.18. 18.b.13. 19.a.8.22.e.62. 23.d.
41.Acto.2.d.37.
Exempel vã valsch berou/Gen.4.b.13.27.f.38.

Exod.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Exo.8.b.8.9.f.27.10.e.16.Josu.7.d.20. Jud.1.b.7 1.Regū.15.f.24.g.30.24.d.17.3.Reg.13.b.6.21.d. 27.Sap.5.a.3.1.Mac.6.b.12.2.Mac.9.c.12.Mat. 27.a.4.Acto.8. b.12.c.23.Heb.12.c.17.

Bethsaida een geboortstadt Andree ē Philippi/Joan.1.e.44.12.c.21. Wort beweent/ Mat. 11.d.21.Luce.10.b.13.

De Bethsemiten worden herdt ghestraft/ 1. Reg.6.d.19.

Bethuel een sone Nahors / ende Vader Rebeca/Gen.22.d.23.

Bethulia wort belegert van Holoferne/ Judith.7.a.1.

Bighthan ende Theres werden ghehangen/ 1.Hest.2.d.21.

Bileam wort gehuert om Israel te vloecken/ Num.22.*.23.*. Leert erghernisse/ Apoc.2.c.14. Wert metten sweerde gedoot/Num.31.b.8. Jos. 13.c.22.2.Pet.2.c.16.

Bilha een ionckwijf Rahels/ baert Dan ende Naphthalin/Gen.30.a.3.b.8.

Bidden inden naem Jesu.

Joan.14.b.13.15.b.16. 16.c.23. 1.Joan.5.b.14.

Bidden so dat behoort / en weetmen somtijts niet/ē men bidt qualijck/Math.20.c.20. Marc. 10.d.35. Rom.8.d.26.Jaco.4.a.3.Bidden dach ē nacht/Psal.119.h.62.Luce.18.a.1.1.Tess.3.b.10. 1.Tim.5.a.5.2.Tim.1.a.3.Soect Ghebedt.

Bidden sonder ophouden/ Math.7.a.7.Luce. 11.a.9.18.a.1.Actor.10.a.2. Ephe.6.c.18. Collo. 4.a.1.1.Tess.5.b.17.

Bidden dattet woort Gods eenen voortganc hebbe/Eph.6.c.19.Col.4.a.2.2.Tess.3.a.1.

Bidden voor malcanderen/ Jere.42.a.2.b.7. d.20.Baruch.1.c.13.2.Mach.1.a.4. Ephe.6.c.18. Collo.4.a.2.1.Tessa.5.c.25.2.Tess.3.a.1.1.Tim. 2.a.1.Jacob.5.c.16.

Bidden voor zijn viandē/Num.16.c.22.g.46. 2.Mach.3.e.33. Mat.5.e.44. Luc.6.c.28.23.c.33. Acto.7.g.60.

Bidden en salmen niet voor die niet en willen ophouden van sonden / Jere.7.b.15. 11.c.14. 14.b.11.15.a.1.1.Joan.5.c.16.

Byspraken Salomonis drie duysent/ ē zijnder liedekens warē duysent ē vijf/ 3.Re.4.c.32.

Van Bisschopen/haer verkiesinghe ende Officie.

Mat.20.c.23.d.26.Luc.4.b.16.22.b.26.Joan. 10.a.4.b.14.21.c.15. Acto.1.d.24.6.a.3.11.c.22.14 d.20.20.d.28.Rom.15.b.16.c.25. 1.Cor.3.a.5.4.a 1.16.a.1.b.9. 2.Corint.3.a.6.4.a.5.10.b.8.6.a.1. Eph.1.c.15.3.a.2.Col.1.c.23. 1.Tim.3.a.1.4.a.6. 2.Tim.2.a.:.b.15.c.24.Tit.1.b.5.1.Petr.5.a.2.

Van blintheyt / beyde lichamelycke ē gheestelijcke.

Gen.19.c.11.Deu.28.c.28.4.Reg.6.d.18.Psa. 69.d.24.146.b.8. Esaie.6.b.10.42.a.7.b.16.c.18. 35.a.5.29.c.18.43.b.8.56.c.10.59.b.10. Sapi.2.d. 21.Tob.2.c.8.2.Mach.3.d.26.10.e.30. Mat.15.b. 14.Mar.8.c.17.Luce.4.b.19.Joan.9.a.1.d.39.12. e.40.Acto.9.a.8.c.17.13.a.11.Rom.1.c.21.11.b.10 2.Cor.4.a.4.Ephe.4.b.10. 2.Pet.1.b.9.1.Joan. 2.b.11.Apoc.3.b.18.

De blinden worden siende/Tob.11.c.15.Mat. 9.d.28.20.d.30.Mar.8.c.22.10.e.46. Luc.18.d.35 Joan.9.a.6.

Blijuen salmen in Christo/die binnē is/ Joā. 15.a.4.Roma.8.a.1. 1.Cor.4.c.15.12.b.13.Col.2. a.6.1.Joan.2.a.6.d.28.3.c.24.4.b.13.

Bloet en salmen niet eten/Gen.9.a.4.Leu.3. c.17.7.c.26.17.c.10.d.14.19.f.26. Deut.12.b.16.c. 23.15.c.23.1.Reg.14.e.32.Act.15.c.20.21.c.25.

Vanden bloetvloet wort dat wijf gereynicht Math.9.c.20.

Bloet dat onschuldich vergotē wort/dat roept tot God/Gen.4.b.10.4.Esd.15.b.8. Apo.6.b.10.

Bloet dat onschuldich vergotē wort/ Deu.19 b.5.c.11. 27.c.24. 2.Regū.20.b.9. 3.Reg.21.b.13. 4.Reg.21.c.16.24.a.4. 2.Par.24.d.21.Pro.6.b. 17.28.c.17.Esa.26.c.21.Jere.7.a.6.22.a.3.Ezech. 22.a.4.4.Esd.1.e.32.Mat.23.c.34.Luce.11.e.50. Apoc.6.b.10.18.e.24.

Bloet Christi heeft ons ghecocht/ 1.Cor.6.c. 20.7.c.23.Acto.20.d.28. 1.Pet.1.c.18.Apo.5.b.9.

Bloetdorstich / Psal.55.c.24.59.a.3.Prouer. 29.b.10.

Dat Boeck des leuens/Exo.32.g.32.Psa.69. d.29.Phil.4.a.3.Apo.3.a.5.20.c.12.21.f.27.

Boomen voor menschen/Psal.1.b.3.Esa.2.c. 13.Jere.17.b.8.Ezech.31.a.3.b.10. Dani.4.a.9.c. 19.Mat.3.a.10.7.b.17.12.d.33.Luce.3.b.9.6.e.43. 13.a.6.Apoc.22.a.2.

Boosheyt neemt de ouerhant/ 4.Esdr.5.a.2. 14.b.16.Mat.24.a.12.1.Joan.5.c.19.

Boas de sone Salma trout Ruth/Rut.4.c.13.

Broeders ē Susters Christi/wie/Math.12.e. 49.28.b.10.Marc.3.c.33.Luce.8.c.21.Joan.20.b. 17.Heb.2.c.12.Psal.22.c.23.

Brasserije oft oueruloedicheyt der spijsen/Esa. 5.b.12. Ezec.16.e.49.Luce.21.d.31.16.c.19. Rom. 13.b.13.Galat.5.c.21.1.Pet.4.a.3.2.Petr.2.b.13. Soect dronckenschap.

Brootbreeckinge tot gedachtenisse des gebroken Lijfs Christi / Math.26.c.25.Marc.14.c.22. Luce.22.b.19.Acto.2.e.42.20.b.7.1.Cor.10.b.16. c.21.11.b.19.*. Die dit broot des ghedachtenisse weerdich willen eten / die moeten alle een Lijf Christi/ē een broot zijn/ 1.Cor.10.b.17.12.b.13. c.27.Soect buyten.

Dat Broot dat wy brekē/is de gemeynschap oft de genietinge des Lijfs Christi/Effen gelijck die/die het offer aten/ zijn een ghemeynschap oft genietinge des Altaers/1.Cor.10.b.16.c.18.

Dat Broodt des verstants/ namelijck Godts woort/ Deut.8.a.3.Sapien.6.e.26. Eccl.15.b.8. Math.4.a.4.Luce.4.a.4.

Bruydegom na den geest is Christus/Esaie. 54.a.5.62.a.4. Jere.31.d.22.Ezec.16.b.8. Mat.9. b.15.25.a.1.Mar.2.b.19.Luce.5.d.34.Joa.3.c.29. 2.Cor.11.a.2.Eph.5.c.24.Apo.19.b.7.21.a.2.

Bruyt Christi/namelijc zijn gemeynte/is een Coninginne/Jonckvrouwe/sonder vleck oft rimpel/Psalm.45.b.11.Ezech.16.b.9. 2.Cor.11.a.2. Ephe.5.c.26.Apo.19.b.8.21.b.10.

Buyck wort voor een Godt vercoren/Roma. 16.b.17.Phil.3.c.19.

Die buyten des verbonts teken zijn/en sullen niet vant Paeschlam eten/ Also ooc niet vā dat gedachtenisse teken/Exo.12.g.43. Luce.22.b.19.

Buyten de Gemeynte/oft de Werelt zijn si genoemt/die in Christo niet ingeplantet/noch ingelijuet en zijn/Marc.4.a.11. 1.Cori.5.b.11.12.b. 13.c.27.Collo.4.a.4.1.Tessa.4.b.12.1.Tim.3.a.7 Apo.22.c.15.

Buygen sullen den Heere alle knien/Psa.22. d.30.Esai.45.c.23.Rom.14.b.11.Phil.2.a.10.

C.

Cain oft Kain de eerste Soon des menschen wert geboren/Gene.4.a.1. Doot zijnen Broeder Abel/4.b.8.Sap.10.a.3.1.Joan.3.b.12.

Caiphas de hooge Priester geeft raet tegen Christum/ Joan.11.e.49. 18.b.14.Verbiet de Apostelen te prediken/Acto.4.b.18.

Caleb een sone Hezron/1.Par.2.b.18.Een bespieder des lants Canaan/ Nū.13.a.8.d.31.14.a. 6.d.24.e.30.f.38. Eyscht ē crijcht dat lantschap Hebrō/Josu.14.b.6.d.13.21.b.12.Judic.1.d.20. 1. Par.7.d.58.Wort genoēt Chalubai/1.Pa.2.a.9

Camos oft Chamos eē Afgod der Moabitē/ Nū.21.c.29.Desen timmert Salomo eenen Tempel/3.Reg.11.a.7.Wort wtgeroeyt/4.Re.23.c.13.

Cana een Stadt in Galilea/ Daer Christus water tot wijn gemaect heeft/ Joan.2.a.7.

Canaan de sone Noah wort vervloect/Gen. 9.d.25.10.a.1.1.Par.1.a.4. Timmert lantschap/ Gen.10.c.15. Van lof ē prijs des seluen lants/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Deut.11.b.10. Sijn lantschap wert Abraham eñ zijnen zade beloeft/ Gene.12.b.7.13.d.15.15.d.18. 17.b.8.26.a.4.35.c.12.Exod.3.b.8.d.17. Leuit.20. d.24.Deut.9.a.6. Wort ghegeuen/Josue.3.c.16. Waerom God de Cananiten wt haren lande ver dreuen heeft/Leui.18.d.25. Deut.9.a.4.18.b.12. 20.c.17.Waerom hyse allenskens eñ niet teene= mael verdreuen heeft/Exod.23.d.29.Deu.7.e.22 Judic.2.d.22.3.a.1.Vande beschrijuinghe eñ wt= deylinge des Lants/Gene.10.c.15.Exod.23.d.31. Num.26.f.52.33.f.53.34.*. Josue.13.*.14.*.15.*. 16.*.17.*.18.*.19.*.Ezec.47.c.13.d.21.

Des Cananeetschen wijfs dochter wort van den Duyuel verlost/ Mat.15.c.22.

Te Capernaum in de stadt Galilee / begoste Christus te prediken/Math.4.b.13.Luce.4.d.31. Maect gesont des Hooftmans knecht/ Mat.8.b 13.Wert genoemt zijn stadt/9.a.1. Wert beweent 11.d.23.Cephas/ soect Petrus.

Van Ceremonien der Joden.

Alle haer Ceremonien eñ wtwendighe Gods dienst/en zijn niet meer dan een bediedinge ende schaduwe des warachtigen ende gheestelijcken/ Exo.13.b.9.c.14.Num.15.d.38. Deut.16.a.1.Eze 20.b.10.1.Cor.10.a.1.2.Cor.3.c.13.Heb.7.c.17.8. a.5.9.a.1.b.10.d.23.10.a.1.

Teghen de Ceremonien die sonder ghelooue gheschieden/Psal.50.a.7. Esai.1.b.11.43.d.23.66. a.3.Jere.7.c.20.14.b.12.Oze.6.b.11.Amos.5.d.22 Mich.6.b.7.Mala.1.c.13.2.a.3.Mat.9.b.13.12.a. 7.Joan.4.c.21.Acto.13.d.38.Rom.8.a.3. Ephe.2. c.14.Collo.2.b.14.c.16.

Chimeham reyst met Dauid nae Jerusalem/ 2.Reg.19.f.38.

Chonenia/soect Jechonia/Jehoiakim.

Claudius Lysias de Querste Hooftman tot Jerusalem/seynt Paulum tot Felix den Voocht van Cesarien/Acto.23.c.23.d.30.

Cleopatra Ptolomeus dochter wort Alexan der gegeuen/1.Mach.10.f.57.Wort hem genomē eñ Demetrio gegeuen/11.b.12.

Crispus de Querste der Scholen ghelooft in Christo/Acto.18.a.8.Wort met Gayo van Pau= lo gedoopt/1.Cor.1.b.13.

Christus Jesus God ende men= sche wort beloeft.

Gen.3.c.15.12.a.3.17.c.19.d.21.22.c.18.26.a.4. 28.c.14.49.b.10. Nume.24.c.17.Deut.18.c.18. 1. Reg.2.b.10.g.35. 2.Reg.7.c.13. Psalm.2.*.22.*. 110.*.Esa.7.c.15.8.a.6.b.10.9.b.5.11.a.1.b.10.28. c.16.40.b.9.42.a.1.45.a.1.46.b.10. 49.a.1.b.6.c. 10.50.b.5.52.b.10.53.*.59.c.20.60.a.1. 61.a.1.62. c.11.Jere.23.a.5.b.6.30.b.9.33.c.15.Ezec.17.d.22. 34.b.11.c.15.d.23.37.d.24.Dan.7.c.13.9.d.24.e.25 Miche.5.a.1.Agg.2.d.24.Zach.2.b.10.3.b.8.9.b. 9.Mala.3.a.1.

God eñ Gods Soone is hy vant begin/ende van eewicheyt / Joan.1.a.1. 8.e.58. 17.a.5.c.24. Mich.5.a.1.Pro.8.c.22.Collo.1.b.16.Heb.1.a.2. Eñ mensch is hy na der beloften Gods des Va ders/eerst inder tijt om onsent wille geworden/ eñ heeft onder ons gewoont/ Joan.1.b.14.Dat= men met oogē gesien/eñ met handē getast heeft/ 1.Joan.1.a.1. God is int vleesch geopenbaert/1. Tim.3.b.15. Christus Jesus is int vleesch geco= men/1.Joan.4.a.2.God heeft zijnen Sone geson den inde gelijckenisse des sondigē vleeschs/ Ro= ma.8.a.3.Christus Jesus die daer God gelijc/eñ inder gedaenten van God was/die heeft hē sel= uen vercleynt/eñ nam de gedaente eens knechts aen/eñ is geworden gelijck een ander mensch/eñ aent gelaet als een mensch beuondē/eñ hy heeft hem seluen vernedert/eñ is ghehoorsaem gewor= den totten doot/ Ja tottē doot des cruyces/Phi. 2.a.6.In allen is ons Christus Jesus in zijnder heyligēr menschwerdinge gelijck gewordē/ Heb. 2.c.17.Wtgenomen de sonde/Heb.5.a.2.

Christus wort gheopenbaert ende betuycht/ Mat.1.a.1.b.16.c.23.3.b.11.8.d.29.11.a.5.16.c.16. 17.a.5.22.d.40.26.f.63.27.f.53.Mar.15.d.39.Luc 1.c.27.2.a.6.3.c.16.*.22.e.68.Joan.1.b.14.c.29.d. 32.e.49.2.a.11.3.a.2.b.13.c.16.e.35.5.d.39.6.g.69. 7.e.40.9.d.35.10.a.7.c.24.d.36.11.c.27.e.41. 12.d. 28.14.*.15.c.25.17.a.1.20.d.28.Rom.1.a.2.8.a.3. 9.a.5.2.Cor.5.c.19.Gala.4.a.4.Phil.2.a.6.Col. 2.b.9.1.Tim.3.b.15.Titum.2.b.11. Heb.1.*.5.a.1 1.Joan.5.c.20.

Christus een beelt Gods/Sap.7.e.26.2.Cor. 4.a.4.Collo.2.b.15.Heb.1.a.3.

Christus een licht der Heydenen ende alder Werelt/Esaie.2.a.5.9.a.1.42.a.6.49.b.6.60.a.1. d.19.Mat.4.b.16.Luce.2.e.32. Joan.1.a.4.3.c.19 8.b.12.9.a.5.12.e.35.f.46.Acto.13.e.47. 1.Joan.1. b.5.2.a.8.Apoc.21.d.23.

Christus een Herder der sielen/Esai.40.b.11. Ezech.34.*.37.d.24. Miche.5.a.3. Zacha.13.b.7. Mat.26.c.30.Mar.14.d.27.Joan.10.a.11.1.Pet. 2.c.25.5.a.4.Heb.13.d.20.

Christus een Heer ende Coninck ouer alle Coningen eñ Heeren/Ezec.37.d.24. Psal.2.a.6. 24.b.7.Collo.2.b.10.1.Tim.6.c.15.Apoc.1.a.5.17 c.14.19.c.16.

Christus een Lam Gods/Esa.53.b.10.Joan. 1.c.29.Act.8.d.31.1.Cor.5.b.6. Apoc.5. a.6.b.12.7 b.9.c.17.14.a.1.13.b.8.17.c.14. soect Rijc Christi.

Christus een Middelaer / Versoender / ende Voorsprake tusschen Godt eñ dē menschen/Joa. 6.e.44.g.65.10.a.7.14.a.6.Act.4.a.12. Rom.3.c. 25.5.a.2.8.e.34.Gala.3.c.20.5.a.1.Eph.2.b.12.c. 17.Col.1.b.19.1.Tim.2.a.5. Heb.7.d.24.8.b.6.9. c.15.12.d.24.1.Joan.2.a.1.4.b.10.

Christus ontfangen vanden heyligen Geest/ Mat.1.c.20.Luce.1.c.31.

Christus geboren wt oft vander maget Ma= ria/Matt.1.c.25.Luce.1.c.31.2.a.6.b.11. Gal.4.a 4.Esa.7.c.15.

Christus geboren tot Bethlehem/ Mat.2.a.1 Luce.2.a.6.b.11.Joan.7.d.42.Mich.5.a.1.

Christus sonder alle beulecкinge der sonden eñ schult/Esa.53.b.12.Joan.8.d.46. 2.Cor.3.c.21 1.Pet.2.c.22.1.Joan.3.a.5. Heb.5.a.2.7.d.25.

Christus wort besneden/Luce.2.c.21.

Christus wort inde Jordane gedoopt/ Mat.3 b.16.Mar.1.a.9.Luce.3.c.21.

Christus heeft geleert eñ gepredict/ Mat.4.b 17.5.*.6.*.7.*.Mar.1.b.14. Luc.4.b.15.6.c.20.*.

Christus heeft allē behoeftigen goet gedaen/ Mat.4.c.23.8.*.9.a.2. Mar.8.c.23.Luce.17.b.12.

Christus wort verclaert/Mat.17.a.2.Mar.9. a.2.Luce.9.d.29.

Christus wort verraden/Soect Judas.

Christus heeft geleden/Psal.22.*.69.b.10.d. 22.Esa.53.*.Dan.9.e.26. Mat.16.c.21.17.b.12.d. 22.20.b.18.c.22.26.d.37.g.66.27.*. Mar.8.d.31.9 d.30.Luc.17.c.25.18.d.31.23.*. Joan.18.d.28.19.* Acto.3.c.15.8.d.31.17.a.3.Rom.8.d.32.e.34.1.Pet 2.c.21.4.a.1.Heb.2.c.18.13.b.12.

Christus is gecruyst/Mat.27.d.34.Mar.15.c. 24.Luc.23.c.32.Joan.19.b.18. Acto.2.c.23.4.a.10 1.Cor.2.a.2.2.Cor.13.a.4. Is te voren geseyt eñ bediet/Num.21.b.8.Math.20.c.22.Joan.3.b.14. c.16.8.c.28.12.d.32.

Christus is ghestoruen eñ begrauen om onse sonden/Math.27.e.49.g.58. Marc.15.d.37.e.42. Luce.23.d.45.e.49.Joan.19.c.30.d.40. Acto.13.c. 29.Rom.5.a.6.6.a.10.8.e.34.14.b.9. 1.Cor.15.a. 3.2.Cor.5.b.15.1.Tess.5.b.10. Is te voren voor= seyt/Mat.16.c.21.20.c.22.

Christus is ten derden dage verresen vanden dooden/Psa.16.b.11.Math.28.a.6. Mar.16.a.6. Luce.24.a.5.Joan.20.a.9.Acto.2.c.24.d.31.10.e. 40.13.c.30.17.e.31.Roma.4.d.25.8.d.34.14.b.9.1. Cor.15.a.4.b.12.2.Tim.2.a.8. Is voorseyt eñ be diet/Psa.16.b.11.Jone.1.c.17. Mat.12.d.40.16.c 21.17.d.22.20.c.22. Marc.8.d.31. 9.d.30.10.d.34. Luce.11.d.30.18.d.31.Joan.2.c.19.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Christus is op geuaren ten hemel/Mar.16.c.19.Luc.24.d.50. Joan.3.b.13.6.g.62.Act.1.b.9.1.Cor.15.a.7.Eph.1.c.20.4.a.8.1.Pet.3.c 22.Heb.5.a.1.Psal.68.c.19.

Christus sit ter rechter hant Gods/ Psa.110.a.1.Mat.22.d.44.Mar.16.c.19.Luc.22.e.68.Act.7.g.56.Rom.8.e.34.Eph.1.c.20.Col.3.a.1.1.Pet 3.c.22.Heb.1.c.13.10.b.12.12.a.2.

Christus sal weder comen te Ordeelen de leuendige ē de dooden/Psa.96.b.13.Mat.16.d.27 24.c.30.25.c.31.Luce.17.c.24.d.30.21.d.25.Joan.5.b.22.Act.1.b.11.10.e.42.17.e.31. Rom.2.b.16.2.Cor.5.b.10.1.Tess.4.c.16. 2.Tess.1.b.7.2.Tim.4.a.1.1.Petr.4.a.5.Hebr.9.d.28.Judas.c.14.Apo.1.a.7.20.c.11.

Christenen worden genoemt alle geloouige/Act.11.c.26.26.e.28.2.Cor.10.a.7.

Die seggen/Christus is hier oft daer/ die en salmen niet geloouen/Mat.24.b.23.Mar.13.c.21 Luce.17.c.23.

Christo is alle dinck ouergegeuen ē onderworpen vanden vader/Mat.11.d.27.28.c.18.Luc 10.c.22.Joan.3.e.35.17.a.2.Ephe.1.c.22.

Door Christū is alle dinc geschapē/Ps.33.a.6.Joan.1.a.1.Ephe.3.b.9.Coll.1.b.15.Heb.1.a.2

Christus is de warachtige Gods sone/ Mat.3.b.17.14.d.33.17.a.5.Mar.1.a.11.5.a.7.9.a.6.15.d.39.Luce.1.c.31.3.c.22.9.d.35.Joan.1.d.34.e.49.6.e.69.9.d.36.11.c.27.19.a.7.Roma.1.a.4.8.a.3.Heb.1.a.2.5.b. 8.6.a.6.7.a.3.10.d.29.2.Pet.1.d.17.1.Joan.3.b.8.4.b.9.5.c.20.

Christus blijft eewich/Psa.110.a.4.Esa.9.b 6.Dan.7.c.14.Mich.5.a.1.Joan.12.d.34.

Christus een Leeu/Apo.5.a.5.

Christus is de morghensterre/ 2.Petr.1.d.19.Apo.22.d.16.

Christus weet alle dinc/Joan.16.d.30.21.c.17 Apoc.3.c.19.

Christus is een metten Vader/Joan.10.c.30.14.a.10.b.20.17.c.21.

Christo werdt dat selue ghedaen datmen den Christenen doet/Zac.2.b.8.Pro.14.d.31.17.a.5.Mat.10.e.42.18.a.5.25.c.35.Mar.9.e.40.Luc.10 b.16.Act.9.a.4.1.Tess.4.a.8.

Christenen moeten leuen gelijc als Christus geleeft heeft/Gal.2.c.21.1.Joa.1.b.7.2.a.6.3.a.3.

Christen die sullen by Christo wesen/ Joa.12 c.26.14.a.3.17.c.24.

Croon des leuens/4.Esd.2.f.43.Sap.5.c.17.2 Tim.4.b.8. 1.Pet.5.a.4.Jac.1.b.12.Apo.2.b.10.

Claudius de Keyser van Romē/gheboot dat alle Joden wt Romē souden gaen/Act.18.a.2.In zijnen tijt was daer eenen grootē dieren tijt ouer dat geheele aertrijck/Act.11.c.28.

Cores de Coninc te Persen vergont den ghevangen Israeliten in Judeam te trecken/2.Par.36.d.22.1.Esd.1.a.1.3.Esd.2.a.1.Nae den beuel Gods/Esa.45.a.1.Gheeft haer de Vaten weder die voormaels Nebucad Nezar wech gheuoert hadde/1.Esd.1.b.7.5.c.14.Dan.1.a.2.

Cornelius de hooftman van Cesarien werdt bekeert/10.a.3.e.44.

Cranchept des lichaems/Soeckt Cranchept.

Cleophas ginck met noch een ander discipel na Emaus/Luc.24.b.12. Hy bekende Christum int breken des broots/24.c.30.

Chuse eē voorsprake vā Herodes/Luc.8.a.3.

Van Cruys ende lyden.

Cruys ē teghenspoet ghemoet allen rechten geloouigen/Gen.4.a.8.27.g.41.37.d.18.2.Re.16 b.5.c.13.Eccli.2.a.1.Psa.34.c.20.Prou.24.c.16.Mat.10.b.16*.12.b.14.16.d.24.24.a.9.Mar.13.b 9.Luc.14.d.26.21.b.11.Joan.15.b.20.16.a.1.Acto 9.c.23.Gal.4.c.29. 1.Tess.3.a.3.2.Tim.3.b.12. 1.Pet.4.a.1.b.12.5.b.10.

Dat Cruys wort van God opgeleyt den ghelooughē tot goede/2.Reg.7.c.14. Job.5.b.17.33.b 16.Pro.3.b.11.Jer.46.e.28. 2.Mach.6.b.12.c.14.Tob.2.c.8.12.c.14. Judit.8.d.25.1.Cor.11.d.31.1.Pet.4.c.17.Heb.12.a.5.Apo.3.d.19.

Door tcruys coētmen tot kennisse Gods/heerlichept ē eewiger glorien/Exo.1.b.11.2.Par.33 c.12.Judit.8.c.15.d.21.Prou.6.c.23. Mat.7.c.24.Luc.24.c.25.d.45. Joa.12.c.25.Act.14.d.22.Rom 8.b.17.2.Cor.4.b.8.c.17.5.a.1.Phi.2.a.8.2.Tess 1.*.Heb.2.b.8.12.a.2.

Dat Cruys sullen wy dragen met lijtsaēhept ē vruecht/Mat.5.a.10.10.e.38.Joan.15.b.20.16 d.33.Act.5.e.42.16.d.25.2. Cor.8.a.2.Col.1.c.24 Hebr.10.d.34.Jac.1.a.2.b.12.1.Pet.4.b.12.c.16.

Doort Cruys proeft God de geloouige/Jud.8.d.21.Eccli.2.a.1.27.b.8.Prou.17.a.3.27.c.21.2 Tess.1.a.4.1.Pet.1.b.6.Sapi.3.a.5.

Troost in Cruys ē lijden/Job.5.b.17.*.Psa.89.d.33.Pro.18.b.12.Esa.26.b.12.c.19.Tren.3.c.28.Mat.5.a.10.Joan.15.b.20.16.c.20.d.33.Rom 8.c.18.1.Cor.10.b.13.2.Cor.1.a.4.b.8.

Cusan Risathaim de Coninc Syrie heerscapt ouer Israel acht iaer lanc/Judic.3.b.8.

Chus een sone Ham/Gen.10.a.6.1.Pa.1.a.8

D

Dagon een Afgod der Philistijnen/ Jud.16.f 23.1.Reg.5.a.2.1.Mac.10.i.83.11.a.4.

Damaris hoort Paulum/ē wort geloouich Act.17.e.34.

Damascus de hooftstadt der Syriers wort gewonnen van Thiglat Pillesser/ 4.Regū.16.b.9.Tegen Damasco wert gheprophetecrt/Esa.7.d.30.17.a.1.Jere.49.d.23.Amos.1.a.3.

Dan een sone Jacob/Gen.30.a.6.Dat geslachte Dan soect haer seluen een erfdeel/Jud.18.a.1 Strijden tegen Lesem/ē winnense/Jos.19.d.47

Dach des Heerē/Esa.13.b.6.Jer.30.b.7.Am.5.c.18Johel.2.a.1.f.31.Sop.1.c.14.Mal.4.a.1. 4.Esdr.2.d.27.Phili.1.a.6.2.b.16. 1.Tess.5.a.1. 2.Tim.4.b.8.Soect Joncsten dach.

Dach des Heeren ē de vre en weet niemant te voren/Mat.24.c.36.d.50.Mar.13.d.32.Luc.17 c.24.d.30.Act.1.a.7.1.Tessa.5.a.1. 2.Pet.3.b.10.Apo.3.a.3.16.c.15.

Dach onderschepden/Rom.14.a.5.Gala.4.b.10.Coll.2.c.16.

Dagen worden getelt voor Jaren/Num.14.e 34.Ezec.4.a.6.

Dagelijcks broot/Exod.16.a.4.Matt.6.b.11.Luce.11.a.3.

Van Danckbaerhept.

Danckbaer salmen zijn voor de bewesen weldaet/Gode ē den menschen/sulcks ghedachtich zijn/ē nemmermeer vergeten/Gen.4.a.3.8.d.20 14.d.21.23.*.24.f.48.26.d.25.Exo.15.a.1.Leu.25 a.6.Num.15.b.17.31.h.48.Deu.4.b.9.6.b.5.c.13 8.b.10.c.11.Judic.5.a.1.1.Reg.2.a.1.14.e.35.31.c 11.2.Reg.10.a.2.19.f.33.3.Reg.2.b.7.1.Par.30.b 10.d.20.2.Par.15.b.11.20.e.26.1.Hest.6.*.Eccli 7.c.22.32.c.28.35.a.13. Tobie.9.a.1.12.a.1.b.7. 1.Mac.4.c.24.5.e.54.2.Mac.3.e.33.Math.11.e.25.Mar.5.b.19.Luc.18.d.43.Joa.11.e.41.Act.4.b.21 27.d.35.Roma.6.b.17.2.Cor.6.a.1.Ephe.5.b.19.Phil.4.a.6.Coll.2.a.7.3.b.15. 1.Tessa.5.c.18. 2.Tess.1.a.3.1.Tim.4.a.3.

Danckbaerhept der maeltijt/Deu.8.b.10.1.Re 9.b.13.Esa.62.b.9. Mat.14.c.19.15.d.36.26.c.25.Mar.6.e.41.8.a.6.14.c.22.Luc.9.b.16.Joan.6.a 11.c.23.Act.27.d.35.Rom.14.a.6. 1.Cor.10.d.30.1.Tim.4.a.3.Soect spijse.

Van ondanckbaerhept ē haer straffe/Gen.31.a.1.40.b.14.c.23.Exo.1.b.8.Deut.23.a.3.*.Jud.2.a.1.6.b.8.8.g.33.12.a.1. 1.Reg.10.d.18.12.b.8.25.a.3.b.10.2.Reg.14.e.30.2.Par.24.d.21.Prou 17.b.13.Esa.1.a.2.5.a.4.Jer.2.a.2.Eze.16.*.Ose.10.a.1.13.a.2.Mic.6.a.3.Sapi.16.e.29. 1.Mach.16.b.16.c.19.Mat.11.d.20.Luc.17.b.18.Joa.11.e.46.Rom.1.c.21.2.Tim.3.a.2.

Daniel wort genaemt Beltsazer/Dani.1.b.7.Lept droomen wt/2.e.31.4.a.7.b.11.d.25. Werdt

ghelet

geset ē regent des geheelen Rijcx Babel. 6.a.3. Wort ghewotpen inden Leeuwen Put/6.c.16 Verlost Susannam / Susan.g.51.h.60.

Darius de sone Assuerus/ Daniel 9.a.1.Neēt dat Rijck Babel in/6.a.1.Laet een Godts laster lijcke Mandaet wtgaē/6.b.8.Berept eē Coninclycke maeltijt/3.Esdr.3.a.1.

Darius vernieut dat beuel Cores/1.Es.6.a.1.

Darius wort vā Alexandro dē Coninc te macedonia verslagen/1.Machabeorum.1.a.1.

Dathā eñ Abiram zijn oproerich tegen Mose/ Num.16.*.Deut.11.a.6.

Dauid een sone Isai(die Iesse genoemt wort. Math.1.a.6.)Wort van Samuel Coninck ghesalft.1.Reg.16.c.13.Verworcht eenen Leeu/eenē Beyr/eñ Goliath den Ruese/ 17.e.34.f.49.Verbint hē met Ionatha/18.a.3.20.b8.c.16.d 23.23.d 18.Eet de toonbrooden/21.b.3.Gelaet hem voor den Coninc Achis ontsinnich/ 21.d 13.Vliet met vader eñ moeder na Mispe/22.a.3. Snijt eē stuc vā Sauls Roc/24.a.5.Seynt tot Nabal/25.a.5. Neēt Saul dē Spies/26.b.11.Vliet tot Achis dē Coninck te Gath/27.a.2.Wort gecroont te Hebron ouer Iuda/2.Re.2.a.4.Vloect Ioab/3.f.29 Wan de Borcht Sion/ eñ wort gesalft ouer dat geheel Israel/5.a.1.b.7.1. Pa.12.a.3.13.e.38.Na dat woort Ionathe/1.Reg.23.c.17.ende Sauls/ 24.d.21.Doet ouerspel eñ dootslach/2.Reg.11.*. Heeft leetwesen/12.c.13.Vliet voor zijnen soō Absalon/15.c.14.Hē wort belet inden Crijch te trecken/18.a.3.Wort weder in geset/19.c.14.Besloot zijn byslaperssen/20.a.3.Stort dē Heere dat water wt/23.c.16.Telt dat volck/24.a.2.Coopt vā Arafna de Schuere/24.e.24.Beschickt voorraet tottē huyse Gods/1.Pa.23.a.1.Ordineert amptliedē/1.Pa.24.*.25.*.26.*.27.*.28.*.Laet Salomon zijnen sone na hem Coninck/ 3.Reg.1.e32. Sterft eñ wort begrauē/2.b.10.Act.2.d.29.Wort gheprezen/ Eccli.47.a.2.

Dauid na dē geest(d'welck is Christus)wort beloeft/Ierem.30.b.9.Ezech.34.d.24.37.d.24.

Dauids Soon wort Christus genoemt: Mat. 1.*.15.c.22.22.d.40.Marc 12.d.35.Luce.20.e.40 Acto.2.d.30.13.c.23.2.Timot.2.a.8.Apoca.5.a.5.

Dansen/Exo.32.b.6.e.18.Iudi.11.f.34.21.d.21 2.Reg.6.c.14.Psal.149.a.3.150.a.4.

Debora trect met Rebeca tot Isaac/Gene.24. g.61.Sterft/35.b.8.

Debora een Propheterssе ende een Rechterssе in Israel/Iudic.4.a.4

Debir wort gewonnē/Iosue 10.g.38.Iudicum 1.c.11.

Delila een Byslaepster Simsons verriet hem den Philistijnen/Iudic.16.*.

Demetrius de sone Seleuci regeert Tyrannich 1.Mach.7.a.1.Verbint hem met Ionatha 10.a.3 Wort aen hem meynedich/11.g 53.

Demetrius de Goutsmit verhief hē tegē Paulum/Acto.19.c.23.

Deemoet eñ nederheyt siet Godt aen / Gene. 18.d.27.29.f.31.41.f.40.Exod 3.b.7.4c..10. Iudic 6.c.15.1.Reg.1*2.a.4.b.8.7.b.6.c.20.2.Reg.6.d. 16.e.21. 2.Pa.12.a.5.b.6.32.e.24.33.c.12.34.e.26 Psa.34.c.19.Prou.11.a.2.16.c.19.22.a.4.25.a.7. 29.c.23. Esa.37.a.1.57.c.13.66.a.2.Ier.1.a.6.Ion 3.a.5.*.Eccli.3.c.20.7.b.19.10.e.36.35.c.27 Iudit 4.b.7.c.11.19.c.16.Mat.3.b.11.5.a.3.8.a.8.11.e.25 15.c.27.18.a.4.20.d.26.21.a.5.23.a.7.b.11.Mar.9 d.34.10.e.43.Luc.1.d.44.9.e.47.14.a.10.b.11.15. c.19.18.b.14.22.b.26. Ioan.13.a.4. Acto.10.c.26. Rom.11.c.20.12.c.16.1.Cor.4.b.9.15.a.8.Phi.2. a.3.Coll.3.b.12.1.Pet.5.a.5. Iaco.1.b.9.4.b.10. Heb.11.d.24.Apo.4.b.10.19.b.10.

Diakens oft Dienaers der Armen/Act.6.a.3. 21.b.8.Phil.1.a.1.1.Tim.3.b.8.

Diana wort geeert te Epheso/ eñ in gheheel Asia/Acto.19.c.27.

Van Diefte.

Dieuerie wort verboden/ouerghetreden/ ende gestraft/Gene.31.c.19.Exod.20.c.15.21.b.16.22.a 1.Leuit.19 c.11.Deut.5.c.19.24.b.7.Iosue 7.a.1. Tobie 2.d.13Prou.6.d.30 Hosee 4.a.2.2.Mach. 12.f.40.Math.19.c.18.Ioan.12.a.6.1.Corint.6.b 10.Apoc.9.d.21.

Dieuē eñ verkeerders vā Gods woort/Ierem. 23.e.30.Ioann.10.a.1.

Dierē tijt in Gods woort/1.Reg.3.a.1.2.Pa. 15.a.3.Ozee.3.a.4.4.a.1.Amos 8.b.11.

Vā Dierē tijt eñ hongernoot/Gen.12.c.10 .26 a.1.41.*.42.*.43.*.44.*.45.*.47.*.Exod 16 a.3. Deuter.28.e.53.32.d.24.Rut.1.a.1.2.Reg.21.a.1 24.b.13.3.Reg.8.f.37.18.a.2.4.Re.4.e.38.6.f.25. 8.a.1.25.a.3.2.Pa.6.e.28.20.b.9.2.Es.5*.4. Es. 15.*.Psa.37.c.19.Esaie 5.b.13.Ierem.14.a.1.b.12 c.15.15.a.2.29.c.17.34.d.15. Ezec.5.c.12.d.16.6.c. 11.Iohe.1.*.Amos 4.b.6.Hag.1.a.6. b.10.2.c.17 Mat.24.a.7.Luc.4 c.25.15.b.14.Act.7.b.11 .11.c. 28.Roma.8.e.35.2.Cori.8.b.14.11.d.29.Apoc.6. b.8.13.b.8.

Dina een dochter Iacobs/Gen.30.c. 21. Wort van Sichem gescheynt/34.a.2.

Dionysius van Athenē wort geloouich/Actor 17.e.34.

Doeg Sauls knecht verriet den Priester Ahimelech/1.Reg 22.b.9.c 18.Verslaet de Priesters des Heeren/22.d.18.

Van doot ende Steruen.

De Doot is een straffe der sondē/Gene.2.c. 17 3.d.19.Rom.5.b.12c.17 6.c.23.1.Cor.15.c.21.Eph 2.a.2. Collo.2.b.13.1.Tim.5.a.6Iacobi 1.b.15.

De Doot/ooc de tijt ende dach des doots/is opgeleyt allē menschē/Deut.31 d.14.Iosue 23.d. 14.1.Reg 26.b.10.Iob 14 a.5.Psal.89.f.49.Ecc. 3.a.3.8.a.8 9 a.5.Eccli.12.6.c.23.Heb.9.d.27.

De vre des doots is ongewis ende verborgē/ Eccl.9 c.12.Mat 24.d.42.Luc 12.d.40.1.Tes.5.a 1.2.Tess.2.a.2.Iaco.4.b.13.

Der dooden beclaginge Leu.19.f.28. Num.19. c.18 Deut.14.a.1.34.b.8.2.Reg 1.b.11.3.f.32.10. a.2.12.d.16.e.21.14.a.2.19.a.1.21.c.10.d.13.Eccli. 22.b.10.38.c.20.1.Mach.9.b.20.12.f. 52. 13.c.26. Mat.9.c.23.Luc.7.b.13. Ioa.11.d.33.Act.8.a.2.9. f.39.1.Tessal.4.b.13.

De dooden worden verweet/3.Reg.17.c.20. 4.Reg4.e.33.13.e.21.Matt.9.c.25.27.f.51.Marc. 5.e.41Luce.7.b.13.8.f.54.Ioan.11.e.43.Acto.9.f. 40.20.b.10.

De lichamelijcke doot der geloouiger is eenē slaep/Deu.31.d.16.Sapie.3.a.3.Mat.9.c.24.Ioā 11.b.11.Actor.7.g. 60.13.d.36.1.Corin.11. d.29.1. Tess.4.b.13.

Den eewigē doot alder werelt heeft Christus met zijnē doot ouerwonnē/Esa.25.b.8.Hozee 13. c.14. Rom.6.b.9.1.Corin.15.f.54.2.Tim.1.b.10. Hebre.2.c.14.Apocal.21.a.4.

Van dien die haer seluen gedoot hebben/Iud. 9.h.54.16.g.29.1.Re.31.a 4. 2.Re.17.d.23.3.Reg 16.b.11.2.Macha.10.c.13.14.f.41. Matth.27.a.5. Act.1.c.18.

Van dootslach/Moort ende Bloetuergieten.

Gene.4.*.9.a.6.37.d.18.Exod.2.b.12.20.b.13. 22.a.2. Leu.24.d.21.Nu.24.d.20.25.b.7.*.Deu. 5.c.17.19.a.4.c.11.21.a.1.27.c.24. Ios.20.a.3.b.5. Iudic.9.a.5.1.Reg.18.d.17.2. Reg.3.e.27.4.b.7. c.12.3.Reg.2.a.5.d.25.f.34.g.64.4.Re.14.a.5.21 e.16.Eccli.35.a.5.Prou.6.b.17.28.c.17.Tren.4.c 13.Eze.11.a.6.b.7.22.a.2.b.12.24.a.6.Hoze.4.a. 2.Aba.3.a.4.b.8. Mat.5.c.21.19.c.18.23.e.34.26. e.51.Ioan.8.d.44.Rom.13.b.9.Gal.5.c.21.1.Ioā. 3.b.12.Apo.13.b.10.

Vanden Doope.

Doopinge Iohannis/Mat.3.a.6.21.c.25. Mar 1.a.4.11.d.29. Luc.3.c.16.7.c.29.20.a.4.Ioā.1.c. 25.d.33.3.d.23.Actor.1.a.5.11.b.16.13.c.24.19.a.3.

Doop

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Doop der boete ende beteringe woort ghepredict/Mar.1.a.4.Luce.3.a.3. Acto.2.d.38.13.c.24. 19.a.3.Rom.6.a.3.Col.2.b.12.

Doop heeft Christus ontfangen/out wesende by dertich Jaren/Mat .3.b.15.Mar.1.a.9.Luce.3.c.21. Doop ontfanghen hebbende/ coemt de heylige Geest op Christum/Mat.3.d.16. Mar.1.a.9.Luce.1.c.21.Joan.1.d.32.

Doop wilt Christus gebruyct hebben om alle gerechticheyt te veruullen/Mat.3.b.15.

Doop die geeft Christus door zijn discipulē/ Joan.3.d.22.4.a.2.

Doop heeft Christus geboden ende beuolen/ Mat.28.c.19.Mar.16.b.15.

Doop hebbē de Apostolen na het beuel Christi geleert eñ ghebruyct/Acto.2.d.38.e.41.8.b.11. d.36.9.c.18.10.e.47.16.b.15.d.31.19.a.4. 22.b.16. Rom.6.a.3.1. Corint.1.b.14.Gala.3.d.26.Ephe. 4.a.5.Hebre.6.a.2.

Doop heeft ontfangē Symon de Toouenaer die twolck van Samarien langen tijt met zijnder toouerypen verleypt hadde/Acto.8.b.12.

Doop heeft Eunuchus de Camerlinck van Philippo ontfangen/Acto.8.d.37.

Doop hebben geheel huysgesinnen ontfangē/ als Lydia de purpure vercoopster/wt der Stadt Thiatiren/met haer huysgesin/Actor.16.b.15.

Doop heeft de Stockmeester met zijn huysgesin ontfangen/Acto.16.e.33.

Doop heeft ontfangē Crispus de Ouerste der Scholen met zijnen gantschen huyse/Act.18.a.8.

Doop ontfangen hebbende/ontfangen eñ vercrijgen sy de gaue des heyligen Geestes/Acto.2. d.38.19.a.5.

Doop en mochte den heydenschen Cornelio niet geweygert worden / doen hy den heylighen Geest(gelijck de Apostolen) openbaerlijcken ontfangen hadde/Acto.10.e.47.

Doop ontfangende trectmen Christum aen/ Gal.3.d.27.Wortmen in zijn doot gedoopt/Rom 6.a.3.Tot eenen lijue eñ gemeynte Christi/1.Corinth.12.b.13.c.27.

Doop is een Badt der nieuwer ghebooorten/ Titum.3.a.5.

Doop maect salich/niet dat wtwendighe afwasschen der besmettinge des vleeschs/ maer de verseeckeringhe eender goeder conscientien met Godt/1.Pet.3.c.21.

Doop des lijdens/ Mat.20.c.22.Mar.10.c.38 Luce.12.f.50.

Doop inwendich mettē vyere/oft ontfanginge des heyligē geest/Mat.3.b.11.Mar.1.a.8.Luc 3.c.16.Joan.1.d.33.Acto.1.a.5.2.a.4.11.b.15.

Doop inwendich was int Oude Testament/ 1.Cor.10.a.2.

Doornen heeten sy/die om sorge der werelt/eñ rijckdom/eñ wellusticheyt des leuens/ dat woort Gods niet en volbrengen/ Math.13.a.7.19.c.22. Mar.4.a.7.b.18.10.b.22.Luc.8.a.7.b.14.18.c.22.

Van Droomen.

Door Droomē eñ Gesichtē handelt God met den geloouigen/Gen.20.a.3.28.c.12.31.d.24.37.a 5.40.b.8.41.a.1.46.a.2. Num.12.a.6.Judic.7.d. 13.e.15.1.Reg.3.a.4.b.8.c.11.28.a.6.2.Reg.7.a.4 3.Reg.3.a.5.c.15.Job.7.b.13.33.b.15. Dan.2.a.1. 7.a.1.2.Hest.6.a.2.4.Esd.11.a.1. 2.Mac.15.b.11. c.14.Mat.1.c.20.2.b.12. Acto.16.b.9.18.a.9.23.b. 11.27.c.23.

Op Droomen/als sy van Godt afleyden / en salmen niet achten/ Deu.13.a.1.Eccle.5.a.2.Jer. 23.c.16.27.b.9.29.b.8.Eccli.34.a.1.Mat.27.b.19.

Van Dronckenheyt ende Gulsicheyt.

Gen.9.d.21.19.f.32.g.35.25.d.29. Leu.10.c.9. 1.Reg.25.f.36.2.Reg.11.b.13.13.f.28. 3.Reg.16.c. 20.Prou.20.a.1.21.c.17.23.a.1.b.20.c.29.31.a.4. Eccli.19.a.3.23.a.6.31.a.12.b.16*.32.a.5*.38.a.3. Esa.5.b.11.c.22.22.b.13.28.b.7.56.c.12. Eze.16.e. 49.Dan.5.a.2.Ozee.4.b.11.Joel.1.a.5.Mich.2.b 11.Aba.3.a.1.b.11.Judit.13.a.4. 3.Es.3.c.18.Sap. 2.b.7.1.Mach.16.b.16.Luc.12.e.45.21.d.31. Rom 13.b.13.1.Cor.5.b.10.6.b.10.15.d.32.Gala.5.c.21. Ephe.5.b.18.1.Tessa.5.a.7.1.Tim.3.a. 3.Tit.1.b 7.1.Pet.4.a.3.Heb.12.c.16.Soect Vasten.

Drusilla des Lātvoochts huysurouwe/hoort de predicatie Pauli/Acto.24.c.24.

In Duysternisse is de Werelt geset/ eñ sy bemintse/4.Esd.14.b.20.Esa.9.a.1.59.b.9.60.a.2. Joan. 1.a.5. 3.c.19.8.b.12.12.d.35. Actor.26.c.17. 1.Tess.5.a.7.1.Joa.2.b.11.

Duyster wast drie dagen in Egypten/Exo.10 e.21.Psa.105.d.28.Sap.17.a.2.19.c.16.

Vanden Duyuel.

De Duyuel is een Vader/Heere/Vorst/Coninc eñ God der geheelder werelt/ eñ alder Godloosen/Mat.4.b.9.Luc.4.a.6.Job.41.c.34. Joa. 8.d.44.12.d.31,14.d.30.16.a.11.2.Cori.4.a.4.Ephe.2.a.2.6.b.12.Col.2.b.15.Apo.11.a.4.

De Duyuel soect sonder ophoudē na de schade ende dat verderuen der menschen/ Gen.3.a.1* 1.Par.22.a.1.Job.1*.2.*.Zach.3.a.1.Mat.4.a.3 b.9.8.d.28.13.c.19. Luce.8.b.12.13.a.9.b.14.22.c. 31.Acto.5.a.3.13.a.8.2.Cor.4.a.4.11.b.15. Ephe. 6.b.11.c.16,1.Tessa.2.c.18.1.Pet.5.b.8.Apoc.2.b. 10.12.d.19.20.c.7.

De Duyuel en vermach anders niet dan hē God toe en laet/3.Reg.22.d.21. 2.Para.18.c.20. Job.1.b.8.c.12.2.a.3.b.6.Mat.8.d.31.Mar.5.a.11 b.13.Ephe.2.a.2.2.Tim.2.c.26.Apoc.20.c.7.

Van verliesinge zijns gewelts door Christū/ Gene.3.c.15.1.Reg.17.*.Job.26.b.13. Esa.9.a.3. 14.b.8.27.a.1.52.a.3. Zach.3.a.2. Math.12.c.29. Luce.10.b.18.11.c.22. Joan.12.d.31. Collo.1.b.13 2.b.15.2.Tim.1.b.10.1. Joan.3.b.8.Hebr.2.c.14. Apo.12.c.14.20.a.2.

De duyuelē wordē wtgedreuē/Matt.8.b.16.d. 30.9.d.32.12.c.22.17.c.18. Luce.4.d.35.8.a.2.d.27 9.d.42.10.b.17.13.a.10. Act.5.b.16. 8.a.7.16.c.18.

De Duyuelen hebben kennisse van Godt/ Mat.8.d.29.Marc.1.c.24.3.b.11.5.a.7.Luce.4.d. 34.e.41.8.d.28.Acto.19.b.15.Jaco.2.c.19.

Duyuels kinderen/Joan.8.d.44.Act.13.a.10. 1.Joa.3.b.10.

Duyuels leere/1.Tim.4.a.1.

Duyuels offer/Leu.17.b.7.Deu.32.c.17.2.Para.11.b.15.Ps.106.e.37.Bar.4.a.3.1.Cor.10.c.20

Duyuels die worden oock vanden godloosen wtgedreuen/Mat.7.b.22.Mar.9.d.37. Luce.9.e. 49.Acto.19.b.13.

Duyuel besweerders/ Dan.2.a.2.d.27.4.a.6 5.b.7.c.11.Act.19.b.13.Dwaesheyt/ soect sotheyt.

E.

EbedMelech de Moor/ een Voorstander des Propheets Jeremie/ Jere.38.b.7. Wordt verlost van tsweert der Chaldeen/39.c.16.

Ebron oft Hebron woort gesticht/ Num.13.b. 23.Woort gewonnen/Jos.10.f.36.15.c.13. Woort gegeuen den Leuiten/21.b.11.1.Para.7.d.55.Woort genoemt KiriathArba/Josu.21.b.11.

Ebzan een Richter in Israel/Judic.12.c.8.

Ecbatana woort beschreuen/Judit.1.a.1.

Edom een broeder Jacobs/eñ eē soon Isaacs woort genoemt Esau/Gen.25.c.24. De Edomitē weygerdē Israel door haer Lant te latē trecken/ Nu.20.b.14.Worden geslagen/ eñ den huyse Israels chijnsbaer/2.Reg.8.c.14.Vallē af van Israel/eñ maken haer eenen Coninc/ 4.Re.8.c.20 Worden seer geslagen van Juda/14.b.7. 2.Par. 25.b.12.Strijden tegen Juda/28.c.17.

Tegē Edom woort geprophetеert/Nu.24.d.18 Psa.137.b.7.Esa.21.b.11,34.a.5.Jer.49.b.7. Treno.4.d.22.Eze.25.b.13.32.f.29.35.*.36.a.5.Amos 1.c.11.Abdi.1.a.1.*.Soect Esau.

Eendrachticheyt der broederen woort gheprеsen/Psa.133.a.1. Eccli.25.a.1.Ro.12.b.16. Eensghesint/Rom.12.b.16.15.a.5.1.Cor.1.b.9. Ephe. 4.a.3.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

4.a.3.Phil.2.a.2.3.c.16.4.a.2. 1.Pet.3.b.8.

Van Eedtsweeren int gemeyn.

Gene.14.d.23.21.c.24.22.c.16.24.a.3. 25.d.33. 26.a.3.d.31.31.g.53.42.b.15.47.g.31.50.a.5. Exo. 13.d.19.20.b.7.22.b.11.23.b.13.Leu.5.a.4.19.c.12. 24.c.11.Num.14.c.21.30.*.Deut.6.c.13.7.b.8.10. d.20.Josu.2.c.12.6.d.26.9.c.15.23.b.7. Judic.21.a 1.b.7.c.18. 1.Reg.14.d.24.19.b.6.24.d.23.25.f.34 28.b.10.30.c.15. 2.Reg.3.g.35.19.b.7.21.a.2.d.17. 3.Reg.1.b.13.d.29.2.b.8.8.e.31.19.a.2.2.Para.6. d.22.15.c.14.36.b.13.1.Esd.10.b.5.2.Esd.10.b.29 Job.27.a.1.Psal.15.a.4.24.a.4. 63.b.12. 89.a.4. 95.b.11.102.b.9.110.a.4. Esa.14.d.20.19.d.18.45 c.23.49.d.18.54.b.9.65.c.15. Jer.4.a.2.5.a.2.b.7. 12.c.16.22.a.5.44.d.26.51.c.14. Hozee.4.c.15. Amos.6.b.8.8.a.7.Seph.1.a.5.Sach.8.c.17. Judit 1.c.12.Eccli.23.b.9.c.17.3.Esd.8.g.95.Math.5.d. 33.23.b.15.Heb.6.b.13.c.16.Apo.10.a.6.

Sweeren en salmen in geender manierē/noch by den Hemel noch by der Aerden/ noch by geenen anderen Eedt/Mat.5.d.34.Jaco.5.c.12.

Van Meyneedicheyt eñ ontrouwicheyt.

Exo.8.b.8.c.15.f.28.*Leui.5.e.20.1.Reg.19.b 6.*.3.Reg.8.e.31.2.Par.36.b.13.Jere.7.a.9.Sac. 5.a.3.Mala.3.a.5. 1.Mac.6.g.60.7.b.15.c.18.11.g 52.13.b.16.c.19.2.Mac.4.f.34.12.a.3.Math.26.g. 69.1.Timo.1.b.10.

Van Eere.

Tijtlijcke eere ende ghewelt salmen vlieden/ Num.16.a.1.Judic.9.a.1.d.28. 1.Reg.10.e.27. 2. Reg.15.a.1.3.Reg.1.a.5.2.Para.20.f.35.1.Hest. 3.a.1.*.6.b.6.Eccli.9.b.14.10.d.29.e.39. Jerem.9 d.22.Mat.6.a.1.8.a.4.9.d.30.17.b.9.20.c.21.d.26 Marc.1.d.44.5.e.43.7.d.36.8.c.26.9.a.8.10.d.35. e.43. Luce.22.b.24. Joan.6.b.15.8.e.50.12.f.43. Actor.10.c.26.14.c.14.Gala.6.a.2.Phil.2.a.3. 1. Tessa.2.a.6.1.Petr.5.a.3.3.Joan.b.9. Apo.19.b. 10. 22.b.9.

Gods eere eñ prijs salmen in allen dingē soecken/Jos.7.c.19.Psa.115.a.1.Mat.6.b.13.Joan.9. c.24.17.a.4.Acto.3.b.12.12.d.23.1.Cor.6.c.20.10. d.31.Phi.1.c.20.Col.3.b.17.Tit.2.b.10.

Egypten wort seer geplaecht/ Exod.7*.8*.9* 10*.11.*,Na den woorde/3.e.19.

De Egyptische geuanckenisse wort voorsept/ Gen.15.c.13.Begint/Exo.1.b.8.c.13. Acto.7.c.18.

Den wtganc eñ verlossinge Israels wort beloeft/Gen.15.d.16.48.d.21.50.d.14. Exo.3.d.17.6 a.6.Wort volbracht/eñ treckē wt met seshondert duysent mannen/12.f.37.g.51.13*.14*. Num.33.a 1.Deut.16.a.1.Hozee.13.a.4. Miche.6.a.4.

Dat volck heeft lust wederom in Egypten te trecken/Exod.14.c.11.16.a.3.17.a.2.Num.11.a.5. 14.a.4.20.a.3.

Tegen Egypten wort gepropheteert/Esa.19 a.1.c.11.d.18.20.a.3. Jere.43.b.10.44.e.30. 46.*. Eze.29*.30*.31*.32*.4.Esd.15.b.10.16.a.1.

De Egyptische verlossinge wort als de grootste weldaet dickmaels gedacht/Exo.20.a.2.Leu 22.d.33.26.b.13.Deu.4.f.37.5.a.6.7.b.9.8.c.14.16 b.6.Jud.2.a.1.6.b.8.1.Reg.10.d.18. 4.Reg.17.b. 7.Mic.6.a.4.4.Esd.1.b.7.

Egypten wort gewonnen vanden Coninc vā Babel/4.Reg.24.b.7. Jere.46.a.2.

Die van Egypten trecken tegen Juda/2.Paral.12.a.2.

Egypten wort bestreden van Antiocho/1.Machab.1.b.17.

In Egypten vloot Christus voor Herodes/ Mat.2.c.13.

Eglon de Stadt wort gewonnē/ Jos.10.f.34.

Eglon der Moabiten Coninc heerschapt achthien Jaer ouer Israel/ende wort geslagen/Jud. 3.b.12*.

Elam een sone Sem/Gen.10.c.22.

Tegen de Elamiten/Esai.11.c.11.Jer.49.f.34 Ezec.32.d.24.Dan.8.a.2.

Elath wort ghetimmert / 4.Regum.14.d.22. Quam in de hant der Syriers/ 16.a.6.

Eldad eñ Medad propheteren in den Leger/ Num.11.f.26.

Eleazar eē sone Aarons/ Exo.6.d.23.28.g.40 Deylt wt met Josua dat Lant Canaan/ Josue. 14.a.1.Na dat beuel Godts/Num.34.c.17.Wert ghewijet tot eenen Priester/Leui.8.c.14.*.Wert na zijns vaders doot hooge Priester/Num.20.d 26.Deu.10.b.6.Sterft eñ wert begrauen/Jos.24 f.33.Na hem wert hooge Priester zijn sone Pinehas/Exo.6.d.25. Num.25.b.7.c.12.

Eleazar de soone Saura doot den Elephant/ eñ sterf/1.Mac.6.f.43.

Eygendom Gods/dat is Gods volck/ Exod. 19.a.5.Deut.7.a.6.14.a.2.Joan.1.a.11.Ephe.1.b 14.1.Petr.2.b.9.

Eleazar en wil niet veynsen/ 2.Machab.6.c. 18.d.24.

Ely een Priester tot Silo / 1.Reg.1.a.3.Zijn kinderē wordē berispt/2.c.12.d.22. Sterft/4.d.19

Eliab een Hooftman des geslachts Zebulō/ Num.1.a.9.

Eliakim een sone Josie wert Coninck in Juda/eñ genoemt Joiakim/4.Reg.23.g.34. Soeckt Joiakim.

Eliakim een soon Hilkie/ werdt Hofmeester des Coninc Hiskie/in de stede Sebna/ 4.Reg. 18.c.19.Esa.22.d.20.

Elias wert gespijst door de Rauēs/ 3.Re.17.a 2.Verweet eenen dooden/17.c.19. Doodt Baals Propheten/18.e.40. Vloot voor Jesebel/19.a.3. Wert na Damasco gesondē/om Hasael tot eē Conninc ouer Syrien te saluē/19.c.15. Wert gesondē tot Ahab/21.c.17.Brengt dat vyer vandē Hemel op de vijftige/4.Reg.1.c.10. Wert in een onweder ten Hemel getogen/2.c.11. Wert gesien in de verclaringe Christi/Mat.17.a.3.Luce.9.d.30.

Den geestelijcken Eliam is Joannes de dooper/Mal.4.a.5. Mat.11.b.14.17.b.10. Luc.1.a.13

Eliasaph eē Hooftmā der Gaditē/Nu.1.a.14

Eliasib de hooge Priester maeckte de poorte Jerusalems/1.Esd.3.a.1.12.a.10.

Elieser een soon Mosi/ Exod.18.a.4.1.Para. 24.b.15.Wert besneden/Exo.4.e.25.

Elimas de Toouenaer wort blint/Act.13.a.8

EliMelech eē Echte man Naemi/ Rut.1.a.2

Elisa werdt ghesalft tot eenen Propheet/ 3. Re.19.d.19.Na het beuel/19.c.16. Gaet door de Jordane/4.Reg.2.c.14.Maect dat water gesont/ 2.c.20. Verweet dat gestoruen kint tot het leuē/ 4.d.32.Reynicht Naeman van de Melaetsheyt/ 5.c.14. Slaet de Syriers met blintheyt / 6.d.18. Vercondicht toecomende ghoeden coop / 7.a.1. Wert cranck eñ sterft/ 13.c.14.d.20. Zijn doot lichaem verweet eenen doodē/13.e.21.Wert geprepresen/Eccli.48.b.13.

Elisama een Vorst des geslachts Ephraim/ Num.1.a.10.

Elizabeth de huysurouwe Zacharie ontfangt in haren ouderdom/Luc.1.b.20. Baert Joannem den dooper/1.e.52.

Elisur een Vorst der Rubeniten/ Num.1.a.5

Ella een Coninck in Israel wert verslagen/ 3.Reg.16.a.1.

Elkana een Vader Samuels/1.Reg.1.a.1.

Elon een Richter in Israel/ Judic.12.c.11.

Eneas wort gesont gemaect/Acto.9.e.33.

Eynde oft wterste salmē bedēckē/Eccli.7.d.39

Vanden heyligen Engelen ende Boden Gods.

Van Engelen/haer natuere/dienst/eñ wesen/ Gen.16.b.7*.18*.19*.21.c.17.22.c.11.24.a.7.28.c. 12.31.b.11.g.56.32.e.24.48.c.16.Exo.3.a.2.13.d.21 14.d.19.23.c.20.31.g.34.33.a.2. Num.20.c.16.22. d.22.Josue 5.d.13.Judic.2.a.1.5.d.22.6.b.11.c.14. d.20.e.21. 13.a.3.b.6.c.9. 1.Regum 29.c.9. 2.Regum 14.c.17. 19.e.27. 24.d.16. 3.Regum 13.d.18. 19.a.5.4.Reg.1.a.3.d.15.19.g.35.1.Paral.22.c.15.

2.Para,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

2.Par.32.d.21. Psa.34.a.8,91.b.11.103.c.20.104 a.4.148.a.2.Esa.6.a.6.37.f.36.Dan.3.d.90.6.d. 22.8.c.16.9.d.21.10.a.5.b.10.c.16.12.b.11.Zach.2 a.3.3.a.1.b.6.4.a.1.5.a.5.b.10.6.a.4.Mal.2.a.7. 3.a.1.Judith.13.c.20.Tob.5.d.27.6.*.7.a.4.8.a.3 9.*.10.c.11.11.a.1.12.*.Baru.6.b.6.2.Mach.11.b 8.3.Mac.l.198.4.Esd.1.f.40.2.f.44.4.a.1.*.5.d 31.7.a.1.10.c.28.Mat.1.c.20.2.c.13.d.19.4.b.11.11 b.10.13.e.39.f.49.16.d.27.18.b.10.22.c.30.24.c.31 25.c.31.26.e.52.28.a.2. Mar.13.d.32.Luc.1.a.7.b. 14.c.22.2b.9.c.15.12.a.8.16.c.22.22.c.43. Joa.1.e. 51.5.a.4.20.b.12.Act.1.b.10.5.c.19.6.b.15.7.d.30. e.38.f.53.8.c.25.10.a.3.11.b.13.12.b.7.d.23.23.b.9. 27.c.23.Ro.8.e.38.Gala.1.b.8.3.d.19.4.b.14.Col 2.c.18.2.Tess.1.b.7.1.Timo.3.b.15.5.c.21.Hebre. 1.*.2.a.2.b.5.12.d.22.13.a.2.1.Petr.1.b.12.3.c.22. 2.Petr.2.b.11.Jude.b.9.Leest de Openbaringhe Joannis door.

Vanden val der Engelen/Job.4.b.18.15.b.15 Esa.14.b.8.Ezec.28.a.2.c.17.Joa.8.d.44.2.Pet. 2.b.4.Jude.b.6.

Van boose Engelen/soect duyvelen.

Engelen worden de Leeraers oft Predikers genoemt/Esa.33.a.7.Mal.2.a.7.3.a.1.4.Esd.1.f 40.Mat.11.b.10.Mar.1.a.2.Luc.7.c.27.1.Cor.4 b.9.11.a.9.Gal.4.b.14.Apo.2.*.3.*.

Epaphra/een getrouwe dienaer Christi/Col. 1.a.7.4.b.11.Phile.c.23.

Epaphroditus een medestrijder Pauli/ Philip.2.c.25.

Ephesus neemt de predicatie Pauli aen/Actor.19.a.1.

Ephraim een sone Joseph/Gen.41.g.52.Wert van Jacob zijnen grootvader tot een kint aengenomen/Gene.48.a.5.De Ephraiten ontfanghen dat erfdeel/Jos.16.*.Rebelleren tegen Jephtah/ Judic.12.a.1.By Ephraim werden verstaen / de tien geslachtē Israels/ Esai.7.a.2.b.5.9.c.8.d.20 Hozee.5.*.6.*.7.*.

Ephron/om dat sy Juda de passagie ontseydē worden sy gheplondert/eñ te gronde verdorven/ 1.Mac.5.e.46.2.Mac.12.e.27.

Erastus een rentmeester der stadt Corinthen/ Ro.16.c.22.2.Tim.4.c.20. Wert met Timotheo gesonden na Macedonien/Act.19.c.22.

Enoch wert van God wech genomen/Gen.5 c.24.Hebr.11.a.5.Wort ghepresen/Eccli.44.b.16 49.c.16.

Van Ergernisse ende haerder straffe.

Dat wy den naestē niet en sullen ergeren met leeringe noch met leven/Levi.4.a.3.Nu.31.c.15. 2.Re.13.c.14.1.Es.8.c.22.Pro.28.b.10.2.Mac.6. d.24.Mat.12.a.1.17.d.27.18.a.6.mar.9.e.41.Lu. 17.a.1.Ro.14.a.1.b.14.1.Cor.8.*.10.d.32.2.Cor. 6.a.3.Ephe.4.c.27.1.Tess.5.c.22.

Alle dat ons ergert sullen wy myden/Exo.34 b.12.Deu.7.a.2.d.16.13.*.Math.5.d.29.16.d.22. Mar.9.e.42.Rom.16.b.16.

Van Eerstelinghen.

Alle eerste gheboorte der Egyptenaren wert verslagen/Exo.12.e.29.Psa.78.e.51.135.b.8.136. a.10.Alle eerste geboorte wert Gode geheylicht/ Exo.13.a.1.22.d.29.34.c.19.Leu.27.d.26.Num.3 b.13.8.c.17.Deu.15.c.19. 1.Re.1.d.24.Luc.2.d.23

Van recht eñ vryheyt der eerster gheboorten/ Gen.25.d.31.49.a.3.Deu.21.c.15.2.Par.21.a.3.

De eerste geboren werden verworpen/ Gene. 48.c.17.49.a.4.Rom.9.b.13.

Van eerstelingen der vruchten/Exod.23.c.19. 34.c.26.Leu.23.b.10.Nume.18.c.13.Deu.18.a.4. 26.a.2.b.10.2.Par.31.b.5.2.Esd.10.c.35.Prou.3 b.9.Tobi.1.a.7.

Esaie een sone Amos/Esa.1.a.1. Wort beroepen ende gesonden/6.b.8.49.a.1.

Esau de sone Isaac wort geboren/ Gen.25.c. 24.Vercoopt zijn eerste gheboorte/25.d.31.Heb.12 c.16. Wort bedroghen van zijnen broeder Jacob/ 27.*. Neemt de dochter Ismaels/ 28.b.9.36.a.3. Treect Jacob tegen met vier hondert mannen/ 32 a.6. Verschoonde zijnen broeder Jacob/33.a.4. Tegen Esau te strydē wort Israel verbodē/Deu 3.a.2. Soect Edom.

Esra een schriftgeleerde treet wt Babilonien 1.Esdre.7.a.1.Scheydt de Heydensche vrouwen wt Israel/ 9.10.*.Overleest dat wetboec/2.Esdr 8.a.2.3.Esdr.9.d.39.Wert ghenoemt Jozadak/1. Para.17.a.15.

Esther wert des Coninex Ahasueros wijf/ 1. Hes.2.*.Behout de Jodē by het leven/8.a.3.b.7.

Eten oft gemeynschap te houden metten souderen eñ hertneckigen/is verboden/ Jer.16.a.8. 1.Cor.5.b.10.Soect Ban.

Van den Evangelio.

Dat is/vande troostelijcke eñ ghenadenrijcke predicatie van Christo/ Gen.3.c.15.Esa.53.*.55. a.6.61.a.1.Mat.1.c.21.11.e.28.28.c.19.Mar.16.b. 15.Luc.2.b.10.24.d.46.Joan.3.c.16.6.c.35.8.b.12 10.a.9.12.f.46. Rom.1.b.16.3.b.21.c.24.8.a.3. 1. Cor.1.c.15.d.29.4.c.15.15.a.1.2.Cor.5.c.18.Gala. 1.a.6.b.11.Eph.1.b.13.1.Tim.1.c.15. 2.Tim.1.b.8 2.a.8.1.Pet.4.c.17.

Evilmerodach wert na Nebucadnezar zijnē vad/Coninc te Babel/4.Re.25.d.27.Jer.52.e.31.

Eupator een soone des Godloosen Antiochi/ 2.Mac.10.b.10.

Eutychus de iongelinc wert vandē doot verweet/Act.20.b 9.

Ezechiel oft Hezekiel wert met den anderen gevangen gevoert in Babilonie/Eze.1.a.1.Wert beroepen eñ gesonden/ Eze.2.a.3.Wert gepresen Eccli.49.b.10.

Ezechias een sone des godloosen Ahabs/ een vroom Coninc in Juda/4. Reg.16.d.20.Breeckt het metalen serpent/18.a.4. Wort afvallich van de Assyriers/18.b.7. Seyndt bootschap tot Esaiam den Propheet/19.b.5.Esai.37.a.2.Leyt dootlijck cranc/ 4.Reg.20.a.1.Esai.38.a.1.Vertoont den Babilonischen zijnen schat/eñ wortgestraft/ 4.Re.20.b.12.c.14.Esa.39.a.1.b.5.Wert ghepresen/Eccli.48.c.19.

F

Fabulen/1.Tim.1.a.4.4.a.7.2.Tim.4.a.4.2. Petr.1.c.16.

Van de Feesten der Joden.

Vande Feest van Paesschen/ soect Paesschē.

Van het Pinxter feest/oft weken feest/Exod 23.b.16.34.e.22.Num.28.d.26.Deu.16.b.9.Joan 5.a.1.Act.2.a.1.20.b.16.

Vant feest des gedencblasens/ oft Trompetfeest/Leu.23.d.24.Num.29.a.1.2.Par.5.a.2.

Vant feest der verootmoedinge/oft versoeninge/Leu.16.g.30.23.e.27.Num.29.a.7.

Van het feest der Loovenhutten/Exo.23.b.16 Leu.23.f.34.Num.29.b.12.Deut.16.c.13.31.c.10. 1.Esd.3.a.4.2.Esd.8.c.15.3.Esd.5.e.74.2.Mac. 1.b.9.10.b.6.Joan.7.a.2.

Vant feest des Sabbaths/soect Sabbath.

Van het feest der nieuwer maent/Num.28.b 11.1.Reg.20.a.5.Ezec.45.c.18.

Tegen de feesten der Jodē/Esa.1.b.14.66.a.3 Amos.5.d.21.8.b.10.Mala.2.a.3.

Felix een lantvoocht Judee/Act.23.d.25.24.*.

Festus een lantvoocht Judee/Act.24.c.27.25. 26.*.Hy seyde dat Paulus raesde/26.e.24.

Tfondament daer alle Christenen op getimmert staen/is den steen Christus/ Math.16.c.18. 1.Cor.3.b.11.Ephe.2.c.19.1.Pet.2.a.6.

Tfondament der Apostolen/Ephe.2.c.19.

G.

Gaal stelt hem tegen Abimelech/Judic.9.d.26 e.35.f.39.

Gabel quam met Raphael ter Bruyloft Tobie/Tob.9.b.4.

Gabriel verschijnt dē Propheet Daniel/Dan 8.c.16.9.d.21.Den Priester Zacharie/ Luc.1.a.7 Der Maget Marie/Luce.1.b.22.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Gad een sone Jacobs wt Lea/ Gene.30.b.11. 35.e.26.

De Gadditen ontfangen haer erfdeel/ Num. 32.*Deu.3.b.12.Iesu.13.d.24.

Gad de Propheet waerschout Dauid/dat hy niet en bleef int lant der Moabitē/ 1.Re.22.a.5. Vercondicht Dauid Gods toorn/2.Reg.24.c.11.

Gaius wert gedoopt/1.Cor.1.b.13. Wert ghe uangen/Act.19.d.29. Geleydt Paulum in Asien/ 20.a.4.Herbercht Paulum/eñ de gantsche ghemeynte/Rom.16.c.22.

Galilea neemt Christum aen/Joan.4.e.45.In Galilea begint Christus te prediken/Mat.4. b.12.Act.10.d.37.

Gallion een lantvoocht Achaie/ Act.18.b.12.

Gamaliel eē wetgeleert mā/Act.5.e.35.22.a.3

Gamaliel een hooftman der Manassiten/Nu me.1.a. 10.

Gazar door Pharaon verdestrueert/ eñ zijnder dochter tot een houwelijc goet gegeuē/wert ghebout/3.Reg.9.c.16.d.17.

Van Gasthoudinge/ oft Herberginge der armen ende vreemdelingen.

Esai.58.b.7.Mat.25.c.36.Luc.14.b.13.Ro.12. b.13.1.Tim.3.a.2.Tit.1.b.8.1.Petr.4.b.9.3.Joa. a.5.Heb.13.a.2.Jaco.1.c.27.

Exempel der gastvryen/ Gen.18.a.3.19.a.2.24 d.31.Jud.13.c.15.19.a.4. 3.Re.17.b.10.c.17.4.Re. 4.b.8.d.31.Job.1.a.4.31.b.17.Tob.2.a.1.Luc.10. d.38. 19.a.6.Act.16.b.15.28.a.2.b.8.

Van ongastvryheyt/Deu.24.a.1.Judi.8.b.5. 19.e.18.1.Reg.25.b.9.c.14.Esa.16.a.1.b.11.Sap. 19.c.13.

Van gauen oft geschencken te nemen.

Gen.14.d.22.Exo.18.d.21.23.a.8. Num.22.c. 18.Deu.10.d.17.17.a.2.27.c.26. 1.Reg.8.a.3.12.a 3.3.Reg.13.b.7.4.Reg.5.d.16.2.Par.19.b.7.Job. 15.d.34.Psa.15.a.5.26.b.10.Pro.15.d.27.17.d.23 Esa.1.c.23.5.c.23.33.b.15.45.b.13.Ezec.13.d.19.22 b.12.Dan.5.d.17.Mic.3.c.10.Eccli.8.a.3.20.d.31 Acto.20.e.35.

Vanden Gebede.

Wanneer/hoe/wien/waer eñ wat wy bidden schreyen eñ roepen sullē/Nu.11.d.16.e.24.Deu. 4.a.7.Judic.10.c.10.d.15.1.Reg.1.b.10.2.Reg.22 a.2.b.7.3.Re.3.b.7.Esa.65.d.23.Amos.7.a.2.Ec cli.35.b.26.Tobi.3.b.11.*.Judith.4.c.11.Matt.6. a. 5.b.9.7.a.1.18.c.19.20.c.20.21.c.22.23.b.13.26. d.38.Marc.11.c.24.13.d.33.Luc.11.a.2.b.9.18.a.1. 22.c.40 Joan.4.c.23.9.d.31.14.b.13.15.a.7.16.c.23 Act.1.b.14.2.e.42.4.c.24.d.31. 10.a.2.14.c.23.Rō 8.d.26.12.b.12.1.Cor.14.b.13.Ephe.6.c.18.Colo. 4.a.1.1.Tess.5.b.17.1.Tim.2.a.1.1.Pet.3.b.12.1. Joan.5.b.14.Heb.13.c.18.Jac.1.a.6.4.a.3.5.c.13. Apo.19.b.10.22.b.9.

God verhoort dat roepen/schreyen eñ bidden der Armen/ellenden/becommerden/benauden/eñ alder geloouigen/ Gen.16.c.11.21.c.17.Exod.2.d. 24.3.b.7.6.a.5.22.c.23.d.27.Deu.4.a.7.15.b.9.1. Reg.7.b.9.c.10.9.c.16.12.c.18.2.Reg.22.a.4.b.7. 3.Reg.13.b.6.17.c.20.18.e.36.4.Reg.13.a.4.20.a 4.2.Par.32.d.20.33.c.12.4.Esd.15.b.7.Judith.4 b.7.c.12.Eccli.4.a.9.21.a.6.35.b.24.c.27.48.c.22. Tobie 3.d.18. Psalm.3.a.5.4.a.4. 9.b.13.18.a.7. 22.c.25. 34.a.7. 50.b.15. 55.b.17.118.a.5.120.a.1. 145.c.19.Prou.15.d.29.Esai.30.d.19.37.c.15.d.21 55.b.7.Jeremie.29.c.12.Treno.3.e.55.Jone.2.a.2 Zacharie.13.b.9.2.Machabeorum.3.d.22.3.Machabeorum.f.196.Susann.f.44.Joan.9.d.31.Actor.10.a.4.

Sommiger gebet eñ roepen en wil God niet verhoren/Deu.1.f.45.31.d.18.Jud.10.c.10.1.Reg 8.a.6.Eccli.35.a.7.Psa.18.d.42. Pro.1.c.28.15.d 29.21.b.13.28.b.9.Esa.1.b 15.Jer.2.d.24.7.b.15.11 b.11.c.14.14.b.11.15.a.1. Eze.8.c.18.14.c.14.d.20. Mich.3.a.4.Zach.7.b.13.4.Esd.1.c.26.2.Mac.9 c.13.Joan.9.d.31.Hebr.12.c.17.Jaco.4.a.3.

Exempelen der ghebeden der heyligen/Gene. 32.b.9.Exod.32.c.11.d.13.Num.14.c.17.Deu.9.e. 26.3.Reg.8.b.14.*.4.Reg.20.a.2.2.Para.6.c.16 *.14.c.11.20.a.6.b.12. 1.Esdre 9.b.6.*.2.Esdre. 1.*. Sapient.9.*. Eccli.23.a.2.36.a.1. b.11.51.*. Baruch.1.d.15.e.20.2.b.6.*.3.a.1.b.9.Tobie 3.a. 1.c.12.8.b.7.13.a.1. Judith.9.a.2. 16.*. 2.Hester. 2.a.1.3.a.3.Esai.33.a.2.37.c.14.64.*. Jeremie.10 d.24.17.b.13.c.14.18.c.19.32.c.16.Tren.5.*.Dan. 9.a.4.b.12.c.15. Jone.2.*.Abac.4.a.2.3.Esdre.8. f.76.4.Esdre.3.*.6.d.38.*. 1.Machabe.7.e.37. 2. Machabeo.6.e.30.3.Machabeo.c.38.d.46.q.183. Acto.4.c.24.

Gedalia de sone Ahikam wert metten sweerde gedoot/4.Reg.25.d.25.Jere.41.a.2.

Gedachten des herten.

Zacha.8.c.17.Prouer.6.b.14.Matth.15.b.19. Marc.7.c.21.

De gedachten des herten weet alleen Godt/ 3.Reg.8.f.39.2.Par.6.f.30.Joan.2.c.25.

Gheheylicht/Num.16.e.37.18.e.17. Act.20.e. 32.1.Cor.6.b.11.7.d.34.Hebr.10.d.29.

Gheen gedachte en is den Heere verborgen/ Job.42.a.2.Eccli.43.a.4.Esai.29.c.15.4.Esd.16 f.55.Mat.9.a.4.Hebre.4.b.12.

Vanden Gheest Gods.

De Gheest Gods wert belooft/ Esai.44.a.3. Eze.11.d.19.36.d.26.39.e.29.Joel.2.f.28.Matt.3 b.11.Joann.7.d.39. 14.b.16.c.26. 15.c.26. 16.a.7. Wert ghesonden/Act.2.a.1.

De Gheest Gods leert eñ versekert de herten Exo.4.c.12.Psa.32.b8.Esa.54.c.13.Mat.10.c20 Mar.13.b.11.Luc.12.b.11.21.b.14. Joa.6.e.45.14 b.16.c.26.15.c.26.16.b.13.Ro.8.b.16.d.26.2.Cor. 1.c.22.5.a.5.Ephe 1.b.13.4.d.30.1.Joann.2.d.27.

De geesten salmē proeuen of sy van God zijn/ Jud.8.e.28.1.Co.4.d.29.1.tes.5.c.21.1.Joa.4.a.1

Gehasi een dienaer Elisa/ 4.Regum.4.e. 25. Wert Melaetsch/5.e.26.

Van Gehoorsaemheyt.

Gode eñ zijnen woorde salmen voor allen ge hoorsaem zijn: Item/tprofijt eñ belooninghe der seluer/ Gen.12.a.4.17.b.9.d.23.22.*.26.a.2.Exo. 1.c.17.15.d.26.19.a.5.20.a.3.23.c.21.d.25.Leu.20 d.22.26.a.3.b.11.Deu.4.f.40.7.*.11.*.13.a.4.17. c.15.18.c.15.24.b.8.27.b.10.28.a.1.b.12. Josu.22. a.1.1.Reg.12.c.14.15.e.22. 4.Re.10.e.30.2.Par. 7.d.17.Pro.1.a.8.c.33.15.d.31.Eccle.4.c.13.Esa.1 c.19.48.d.18.55.a.2. Je.7.c.22.11.a.4.17.d.24.35* Dan.3.c.16.Oze.13.a.1.Eccli.35.a.10.2.Mach.7. e.30.Mat.4.c.19.7.c.24.8.c.21.15.a.3.17.a.5.23.a 2.Luce.5.a.4.10.b.16.Joan.2.a.7.Acto.4.b.19.5. d.30.Rom.16.b.18.Phil.2.a.8.b.12. 1.Tess.4.a.3 5.b.18.1.Pet.1.d.22.Jaco.1.c.22.

Van ongehoorsaemheyt eñ haer straffe/Gen. 3.c.16.19.d.17.e.26. Leu.10.a.1.26.b.14.*.Num. 14.d.28.f.41.16.e.31.30.d.24. Deut.11.c.16.d.28. 17.c.17.18.c.19.27.c.16.*.28.b.15.*.1.Reg.12.c.15. 13.c.11.15.f.24.28.d.16. 2.Reg.6.b.6.3.Reg.11.b. 9.13.d.15.e.21.14.d.17.20.f.35.*. 2.Para. 7.d.19. 26.c.16.d.19.Esai.24.a.5. Jere.11.a.3.b.8.13.b.8. 17.e.27.26.a.4.35.*.Jone.2.a.3. Mat.24.d.28.17 c.17.Actor.7.e.39. Roma.2.a.8. Galat.3.b.10. 2. Tessa.1.b.8.

Van Ghelatenheyt.

Gene.12.a.4.22.a.1.b.9.Deute.33.b.9.3.Regum.19.d.19.4.Esd.16.e.41.2.Mach.6.c.18.d.23. Mat.4.c.19.5.d.29.10.e.37.16.d.24.19.c.21. Mar 10.b.21.Luc.9.c.23.14.d.26.17.d.33. Joan.12.c.25 Phil.3.a.7.

Vanden Ghelooue.

Vande cracht eñ werckinge des warachtigen eñ leuenden geloofs/Math.9.a.2.c.22.d.29.21.c. 22.Mar.16.b.16.Luce.8.d.42.Joan.1.a.12.3.b.15 e.36.6.d.35.7.d.38.11.c.25.14.b.12.20.d.29.Acto.3 b.16.10.e.43.15.b.9.16.d.31. Roma.1.b.16.3.b.22. Gala.3.b.8.Ephe.2.a.7.Heb.11.b.6.*.

Het gelooue eñ warachtige kennisse vā Gods woort eñ werck/maeckt alleen vroom eñ salich/ Gen.15.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Ge.15.b.6.Esa.53.c.14.Mar.16,b.16.Luc.1.d.41. 8.f.48.23.d.41.Joan.5.c.24.17.a.3.Act.13.d.38.16 d.31.Rom.3.b.22.4.a.3.d.22.5.a.1.10.b.10.Phil. 3.b.9.1.Petr.2.a.6.Heb.4.a.3.

God verlost de geloouige wt het gemeyn verdrincken/eñ vergaē der godlooser werelt/Gen.6.* 7.*.8.*.19.*.Exod.8.e.22.9.a.4.b.6.f.26.10.e.23 11.b.7.Num.16.c.20.d.26.e.31. Jer.39.c.18.Dan 6.d.22. 2.Petr.2.b.7.

Oot der heydenen geloove siet God aen/Jer. 39.c.18.Mat.8.a.5.b.13.15.c.28. Luc.7.a.9.10.d. 33.17.b.16.Joan.4.f.47.Acto.10.a.3.8.c.26.

Van straffe des ongeloofs/ Gen.19.c 11.d.17. 8.26.Num.11.e.21.14.a.2.b.11.20.b.12.Deu.9.d. 20.4.Reg.7.a.2.d.17.Eccli.2.b.15.Baruc.1.d.17. Psa.78.d.32. 4.Esd.15.a.4.Mat.8.c.25.14.d.30 17.c.17.Mar.16.b.16. Luc.1.b.16.24.c.24.Joa.3.c 18.e.36.6.a.7.8.b.24.12.f.48.20.d.27. Rom.11.c. 20.Heb.3.b.18.Apo.21.b.8.

Van Genade ende gonst

Genade eñ gonst voor den menschen coēt van Gode/Exo.3.e.21.11.a.3.12.e.36.4.Re.25.d.27.2. Es.2.a.4.Psa.106.f.46.Jer.40.a.2. Dan.1.b.9. Tobi.1.b.12.Act.24.c.23.27.a.3.28.b.16.

Van Gherechticheyt.

Gherecht eñ sonder sonde en is geen mensche voor Gode Gen.6.b.5.8.d.21.Exo.24.a.7.Nu.14 e.18.3.Reg.8.g.46. 2.Par.6.f.36.Job.4.b.17.9.a 1.b.15.c.20.25.a.4. Psa.14.a.1.51.a.7.53.a.1.130. a.3.143.a.2.Pro.20.b.9.Ecc.7.c.21.Esa.64.a.4. Jer.2.c.19.d.20.30.b.11.Mic.7.a.2.Nah.1.a.3.3. Esd.4.c.37.4.Esd.8.d.35.Sap.12.b.10. Mat.6. b.12.Luc.17.a.3.b.10.Rom.3.b.9.c.23.7.*.Gal.3. d.22.Eph.2.a.3 1.Joan.1.b.8.Soect sonde.

Christus is onse gerechticheyt eñ gerechtmakinge voor Godt/door genade eñ geloove/Gen. 15.b.6.Esa.45.c.25.53.b.9.c.14. Jere.23.a.6.33.c. 16.Dan.9.d.24.Aba.2.a.4.Sac.9.b.11.Act.10.e. 43.13.d.39.Rom.1.b.17.3.b.22.c.24.5.a.1.c.18.10. a.4.b.10.1.Cor.1.d.29.Gala.2.c.16.3.b.11.5.a.5. Phil.3.b.9.Tit.3.a.7.1.Pet.3.c.18.

Tegen de gerechtichz des wets/ Mat.5.b.20. Rom.2.b.17.Phil.3.b.9.Tit.3.a.5.Hebr.9.b.10.

Gergesenen bidden Jesum / dat hy van haer trecke/Mat.8.c.34.

Gerson een sone Levi/ Nume.3.c.17.Vanden dienst der Gersoniten/3.d.25.4.d.23.

Gerson een sone Mose/Exo.18.a.3.1.Par.24 b.15.Wert besneden/Exo.4.e.25.

Geschrift des Godlijcken woorts.

Van waer si coemt/eñ het gebruyc der heyliger schrift/Exo.17.d.14.34.d.27. Deu.4.a.1.17.d 23.31.b.9. Josua.1.b.8.Esa.8.b.12.30.b.8.34.c.16. Jer.30.a.2.36.a.2.b.10.45.a.1.Bar.1.a.3.c.14.3.e 39.2.Esd.8.a.2.3.Esd.9.d.39.4.Es.15.a.1.Mat. 4.a.4. 5.b.7. 22.c.29. Luce.4.a.4. b.14.16.d.29. Joan.5.d.39.10.d.34.20.d.30.Act.15.c 21.17.b.11. Roma.1.a.2.4.d.23.15.a.4. 1.Corint.9.b.9.10.b. 11.15.a.3. 2.Timoth.3.b.15. 2.Petr.1.d.20.3.a.1. Apoc.1.d.19.

Van Gheselschap.

Goet geselschap salmen soeckē/eñ voor quaet hē neerstich wachten/Ge.19.c.15.Leu.7.c.19.Nu 16.d.25.25.a.4.Jos.23.c.12.2.Par.19.a.2.Job.31 a.1.Psa.26.a.4.37.a.1.Pro.1.a.10.4.b.14.6.c.25 13.c.20.20.c.19.22.b.10.d.24.23.a.6.b.17.24.a.1. 29.c.27.Jer.16.a.8. Eccli.6.d.35.8.a.1.9.c.21.12.c 20.13.a.1.c.20.Tob.1.a 6.Mat.7.b.15.Act.19.a.9 2.Co.6.c.14.Ep.5.b.11.2.Tim.4.b.14.Ap.18.b.4

Van Gesichten/ gehoor eñ verschyningen.

Josu.5.d.13.4.Reg.7.b.6.2.Mac.3.d.24.5.a.2 10.e.29.11.b.8.3.Mac.f.198.

Gibeoniters verlossen haer levē met list/Jos. 9.*.Werden beleghert/ 10.a.5. Om haren twille werden gehangen de Sonen Sauls/2.Regū.21. a.1.b.6.c.9.

Gideon een Hooftman eñ Richter in Israel/ Judic.6.7.8.*.

Van Giericheyt ende vrecheyt.

Josu.7.d.20. 1.Reg.8.a.3.25.a.3.b.10.3.Reg. 21.a.2.4.Reg.5.d.20.e.22.Psa.37.b.16.c.21.Pro 1.b.19.11.d.28.12.d.27.15.a.6.c.16.d.27.28.c.16.a 22.30.b.15. Eccle.2.d.26.4.b.8.5.b.9.6.a.1.Esa.5 b.8.56.c.11.Jere.6.b.13.8 b.7.Eze.22.b.13.Amos 8.a.4.Mic.6.b.10.Aba.3.a.2.*.Eccli.14.a.1.31.a 1.41.a.4.2.Mac.4.h.50.10.d.20.Mat.6.c.19.26. b.14.e.46.27.a.3.Mar.8.e.36.Luc.12.b.15.Joan. 12.a.4.Acto.5.a.1.8.b.17.24.c.26. 1.Cori.6.b.10. Eph.5.a.3.Phil.4.b.11.Col.3.a.5.1.Tim.6.b.9. Tit.1.b.7.c.11.Hebr.13.a.5.

Gilgal een Legerstede Israels/Josue.4.d.19.

Te Gilgal wert dat volc besneden/ eñ Paesschen gehouden/5.a.2.b.7.c.10.Trect wt vā daer om de Gibeoniters te verlossen/10.b.7.Keert weder om/10.g.43.

Van Ghetuychenisse.

Van warachtige ende valsche getuychenisse/ Exod.20.c.16.23.a.1.Num.35.e.30. Deu.5.c.20. 17.b.11.19.c.15.d.18.3.reg.21.b 10.Psa.27.c.12.35 b.11. Pro.6.b.19.14.a.5.19.a.5.b.9.21.d.28.24.d. 28.25.c.18.Susan.e 34.*.Mat.18.b.16.19.c.18.26 f.59.28.b.13.Marc.10.b.19.Joan.8.b.17.Act.6.b. 11.Rom.13.b.9.2.Cor.13.a.1.1.Tim.5.c.19.Heb. 10.e.28.Soect Liegen.

Van geveynstheyt eñ valschen schijn/1.Reg. 15.c.11.*.18.*.2.Reg.15.a.2.b.7. 4.Reg.1.b.6.c.9 Eccli.1.d.36.19.d.24.33.b.12.2.Mac.6.d.24.Job. 8.b.13.13.b.16. 15.c.20.d.34.20.*. 27.a.8.36.b.13. Pro.30.b.13.Esa.29.c.13.58.a.2.Jer.2.e 30.9.a.8 Eze.33.f.30.Mal.3.c.13.Mar.2.b.7.c.16. 6.a.2.b. 16.7.a.c.15.a.7.16.a.3.22.c.18.23.*.24.d.51.Mar. 7.a.6.Luc.11.d.44.12.a.1.f.36.18.b.11. Act.5.a.1. 8.b.17.13.a.8.Rom.2.*.Gal.2.b.13. 1.Tim.4.a.2 2.Tim.3.a.5.1.Tess.5.c.22.1.Pet.2.a.1.

Ghevangen salmen ghedencken/versoecken ende vertroosten.

Gen.14.c.14.1.Reg.30.b.9.Tob.1.c.13.Jerem 38.b.7.Math.25.c.37.Act.12.a.5. 2.Timo.1.c.16. Hebre.13.a.3.

Geven salmen liever dan ontfangen/Eccli.4. d.38.Acto.20.e.33.

Geven salmen wt medelijden die bidt/sonder aensien der persoonen/goede eñ quade/maer alder meest den genooten des geloofs/Eccli.7.d.35. 12.a.8.Mat.5.e.42.Luc.6.c.30.d.38.Rom.12.c.13 Gal.6.b.12.Soect/Aelmoessen.

Met gewelt/(oft met geweldige verwinninge des sondigen aerts/ende vleesch) wort Gods rijck in genomen/Mat.11.b.12.Luc.16.c.16.Gala 5.c.16.Apo.2.*.3.*.21.b.7.

Van ghewoonheyt/seden ende ghebruyck der Hebreen/ende waer wt sommige van dien ghesproten zijn.

Gene.19.e.22.32.e.31.43.f.32.Judicū.11.g.40. Ruth.4.b.7.2.Par.35.e.25.

Godolias en wil niet geloovē de waerschouwinge/daerom wort hy doot gesteckē/Jer.41.a.1.

Van Godt.

God is wesentlijc eenich/ sonder welckē geen ander/Exod.3.c.14.Deu.4.f.35. 6.b.4.7.b.9.10.b 17.32.f.39.2.Reg.7.d.22.3.Reg.8.h.60.18.e.36.1. Par.18.c.20.Sapi.12.c.13.Esai.37.c.16.43.b.10. 44.b.6.d.24.45.*46.b.8.Hozee.13.a.4.Tobi.8.b 20.13.a.4.Eccli.36.a.5.Marc.12.c.29.Joan.17.a. 3.1.Corin.8.a.6.12.a.6.Gala.3.c.20.Eph.4.a.6. 1.Tim.2.a.5.

De Godlijcke drie Eenicheyt/ bediet eñ bewesen/Gen.1.d.26.18.a.2.Exo.3.a.6.c.15.d.16.4.a.5 Ps.33.a.6.Esa.6.a.3.34.c.16.48.c.16.61.a. 1.mat 3.b.16.10.c.20.17.a.5.28.c.19.Luc.4.b.18.Joan.3 e.35.14.b.16.c.26.15.c.26.16.a.3.1. Joan.5.a.7.

God is een eewige God/hy en heeft noch begin noch eynde/maer hy is dat selve/Gen.21.d. 33.Exo.15.c.18.Job.36.d.22.Esa.41.a.4.43.b.10. 44.b.6.48.c.12.57.c.13.Dan.7.b.9.Rom.16.c.26. Hebr.1.b.8.Apoc.1.b.8.d.17.21.a.6.22.c.13.

God is almachtich/ē niet en is hem onmogelijck/Gene.17.a.1.18.b.14.35.b.11.43.c.14.48.a.3. Nume.11.e.23.1.Regum.14.a.6.2.Para.14.c.11. Sapie.11.d.22.Job.42.a.2. Esaie.40.b.10.*.46.b.9.50.a.2.59.a.1. Jerem.32.c.17.d.27.Sach.8.a.6.Matthe.19.d.26. Marc.9.c.22.10.c.27.14.d.36. Luc.1.c.33.18.c.27.Ephe.3.c.20. Apo.16.b.7.c.14 19.b.6.

Godt werct/schict/besorcht/ordineert/richt ē regeert alle dinck nae zijnen wille/ Gene.45.a.5.50.c.20.Deute.8.d.18.1.Regū.9.*.Sapi.12.c.13. Tob.7.b.12.Job.9.a.5.12.b.13.Psa.103.c.19.115.a.3.127.a.1.Pro.10.c.22.16.a.4.b.9.19.c.21.20.d.24.21.a.1.d.30Eccle.3.b.15.Esai.26.b.15.45.a.7. Jere.10.d.23.27.a.5.Dan.2.c.21.4.b.16.Mat.6.d 33.10.d.34.11.c.25.Luc.12.d.31.Joa.5.b.17.Rom.9.b.15.2.Corin.3.a.5.Phili.2.b.13.Hebr.13.d.21. Apoc.4.b.11.

God weet/hoort/ē siet alle dinc/Exo.3.e.19 Num.12.a.2.Deu.31.e.21.1.Reg.2.a.3.16.b.7. 1. Par.29.c.9.2.Par.16.b.9.Job.28.c.25.31.a.4.42 a.2.Psa.7.b.10.33.b.13.38.b.10.Pro.5.c.21.15.a.3.b.11.24.b.12.Esa.29.c.15.40.d.27.45.a.5.48.a.3.Jere.1.a.5.7.a.11.17.b.10.23.d.24.32.c.19. Ezec 11.a.5.Eccli.16.c.16.17.b.19.23.d.27.40.a.9.Sap 1.b.10.2.Mach.9.a.5.12.d.22. Mat.6.a.4.21.a.3. Mar.2.a.8.14.b.13.Luc.22.a.10.Joan.1.e.47.7.c 30.8.b.20.13.c.21.16.c.30.21.c.17.Ac.15.b.8.Rom 8.d.27.1.Tessa.2.a.4.1.Joan.3.c.20.Hebr.4.c.13. Apoc.2.d.23.

God ende alle dat Goddelijck is/en mach wt eracht des menschelijcken vernufts/ē sonder openbaringe niet gekent worden/Exod.33.d.20.3. Reg.3.a.5.Job.32.b.8.Psa.94.b.10.119.*.143.b.8.Esa.22.d.22.54.c.13.Jere.34.b.10.Mat.11.e.25 13.b.11.16.c.17.Luce.8.b.10.10.c.21.24.d.44.Joan.1.a.10.3.a.3.6.e.44.g.65. 8.d.46.14.a.8.b.17. 17.a.6. Actor.16.b.14. Roman.1.b.19. 11.d.33. 1. Corinth.2.*.Galat.1.c.11.1.Joan.2.c.10.d.27.Apoc.3.b.7.

God is een Heere ē schepper des hemels ē der aerden/Gen.1.a.1. Exod.20.b.11.1.Par.30.b 10.Psa.89.b.12.96.a.5.115.b.15. 121.a.2.224.a.8 146.a.6.Esa.37.c.16.40.d.28.42.a.5.44.e.24.45 b.12.48.c.13.51.c.13.Jerem.10.b.12.32.c.17.51.c.15 Zac.12.a.1.Jon.1.b.9. Eccli.1.b.6.Bar.3.e.32. 3. Esd.6.b.13.4.Es.3.a.4.6.d.38.*.16.f.56.3.Mac. d.46.2.Hest.2.a.2.Mat.11.e.25. Joa.1.a.1.Act.4 e.24.14.c.14.17.d.24.1.Cor.8.a.6.eph.3.b.9.Col 1.b.15.Hebr.1.a.2.c.10.3.a.4.11.a.3.Apoc.4.b.11. 10.a.6.14.b.7.

God is onmetelijck ē onbesluytelijc ouer al/ ē en woont in geen Tempelen met handen gemaect/3.Reg.8.d.27.2.Par.2.b.6.6.d.18.Job.11. a.8.Psa.139.a.7.b.10.Esa.6.a.3.66.a.1.Jer.23.d 24.Amos.9.a.2.Sap.1.a.7.Mat.5.d.35.Act.7.f. 48.17.d.24.

God betuycht hem te wesen een God/ dat is/ Salichmaker ē troost Israels/ē alle der gener die hem aenroepen/Gen.17.a.1.b.7.Exod.6.a.2. 20.a.2.29.g.45.Leu.26.b.11.Psal.18.a.3.50.a.6. Esai.30.d.19.Jerem.31.f.33.32.e.38.Ezec.37.d.23 Joan.20.b.17.

God is een vader aller gelouigen.Deu.32.a 6.Psa.103.b.13.Prou.1.a.8. Jerem.2.e.38.3.d.14 Malac.1.a.6.Matth.6.b.9.18.b.14.23.a.8.Luce. 11.a.2.Joan.20.b.17.Roma.8.b.15.1.Corint.8.a. 6.2.Corinth.1.a.3.6.c.18. Ephe.3.b.14.4.a.6. 2. Tessa.2.b.16.

God doet al de werelt goet wt louter genadē/ ē om zijns Naems/ dat is om zijns selfs wille/ Deu.4.f.37.7.a.6.b.7.1.Reg.12.d.22.4.Reg.19.f 34.Psa.23.a.3.79.b.9.106.a.8.143.a.1. Esa.43.d 25.48.b.9.Ezec.20.b.9.36.d.21.Ephe.1.b.11.

God is ghetrou ē warachtich/ Exod.34.a.6. Num.23.c.19.Deu.7.b.9.32.a.4. 1.Reg.15.f.29. Esa.49.b.7.Joan.3.e.33.8.c.26.Ro.3.a.4. 1.Cor. 1.a.8.10.b.13.1.Tess.5.c.24. 2.Tess.3.a.3.2.Tim. 2.b.13.Tit.1.a.2.1.Joa.1.d.9.5.c.20.Heb.10.c.23 Apoc.3.a.7.b.14.

Van Gods bermherticheyt/ lijtsaemheyt/ liefde/wijsheyt ende woort/ Soect een yegelijck aen zijn letter oft plaetse.

Van Godsdienst.

Van warachtighen Gods dienst/ ē Gode behagelijcke wercken/Exo.19.a.5.20.*.23.c.19.d.25 Deu.5.a.6.b.11.c.16.10.c.12.Jos.22.a 5.1.Reg.15 e.22.Psa.2.b.10.40.b.7.50.b.14. Pro.3.a.1.b.9. 14.d.31.21.a.3.Esa.1.c.16.58.b.6.Jer.22.a.3.Eze. 18.a.5.Ozee.6.b.11.Mich.6.b.8.Zac.7.b.9.8.c.16 Eccli.35.a.12.Mat.5.c.23.d.29.e.38.Luc.1.f.69.3 b.11.Joan.12.c.26.Rom.12.*.13.*.14.c.17.Phil.3 a.3.Jaco.1.c.27.

Warachtige Godsdienst/eyscht dat herte ende den wille/Deu.5.d.29.6.b.4.10.c.12.11.b.13.26.d 16.28.e.47.30.a.2.b.6.c.10.Jos.22.b.5.1.Reg.12. d.20.Eccli.7.d.31.Esa.29.c.13.64.b.11.Mat.15.a 8.22.d.36.Joan.4.c.23.

God salmen alleen dienen/Deu.6.c.13.1.Reg 7.a.3.Dani.3.c.17.Mat.4.b.10.Luc.4.a.8.

Van valschen Gods dienst/ soect Afgoderije.

Vanden Godloosen.

Vande ghedachten/ woorden ē wercken der Godloosen tegen de vromen/Sap.2.*.Psa.10.a 2.*.11.*.12.*.14.*.Pro.4.b.14.

Der godloosen geluc ē weluaert/brengt den gelouigen een verwonderē/Job.21.a.7.Psa.73.a 2.Eccl.7.c.16.Jer.12.a.1.Aba.1.c.13. Mal.3.c.15.

Ouer den godloosen gaet het ongeluc/dat hy ouer den vromen toeberept/1.Reg.17.f.42.31.b.4 1.Hest.7.b.10.Psal.7.b.16.9.c.16.35.b.8.37.b.14. Pro.26.c.27.Eccle.10.a.4. Esa.33.a.1.Jer.48.*. Danie.3.d.22.6.e.24.Eccli.8.a.2.Judith.13.a.4. Susan.g.62.Apo.18.b.6.

Den Godloosen ontmoet/dat si vreesen/Job. 6.b.16.Prou.1.c.26.10.c.24. Esa.66.a.4.

Van onuoorsienige ē ouervallende straffe ē verderuen der godloosen/Gen.7.d.21.14.c.15.19. e.24.34.d.25.Exo.14.f.24.Leu.10.a.2. Num.11. g.33.16.e.31.Jos.10.b.9.11.b.7. Judic.4.d.20.7.d. 12.e.15.f.21.8.c.11.16.g.28. 1.Reg.30.d.16.2.Reg 13.f.28.3.Reg.16.a.2.18.e.40.20.b.13.c.19.Job.4 a.8.5.a.3.8.b.13.15.c.20.18.*.20*.27.d.14.36.b.12 Psa.1.b.5.37.*.Pro.1.c.27.6.b.15.10.c.25.12.b.7. Esa.5.c.24.47.b.9.Jer.15.b.8.dan.5.e.30.1.Mac. 2.g.62.4.a.3.Mat.24.d.38.Luc.12.b.20.e.46.16.e 23.d.25.17.c.27.d.29.1.Tess.5.a.3.

Van goetduncken ende goede meyninghe.

Leu.10.a.1.Num.15.d.39. Deu.4.a.2.12.a.8. 29.c.18.1.Reg.15.b.9. 2.Reg.6.b.6. Pro.12.c.15. 14.b.12.21.a.2.Esai.5.c.21.7.c.12.14.b.9.16.c.21. 55.b.8.Mat.3.b.14.16.d.22.Mar.8.e.32. Joan.12 a.4.13.a.8.Gala.2.b.12.

Van goede wercken.

Welck goede wercken zijn/ soect Godsdienst.

God rekent hem de wercken toe/ diemen den naesten doet/sy zijn goet oft quaet/ Esa.37.d.23. 64.a.3.Jere.1.c.22.Sac.2.b.8. Mat.25.b.41.Act. 9.a.5.1.Cor.8.b.12.

Goliath de Philistijn een Reuse/strijdt tegen Israel/1.Reg.17.a.4.Wert gedoot/17.g.49.

Gomorra/soect Sodoma.

Gramschap wat quaet daer wt coēt/ Ge.4.a 5.Job.5.a.2.pro.14.d.30.15.c.18.17.d 19.19.c 19.2? c.19.27.a.3.29.c.22.Eccle.7.b.10.Eccli.25.e 22.28 a.6.30.c.26.Mat.5.c.22.Luc.4.d.28.Gal.5.c.20. Ephe.4.c.26.Col.3.a.8.Tit.1.b.7. Jacob.1.b.19.

Grammigen ē toornigen die salmen wijcken Gene.27.g.42.Josu.2.c.16. Pro.22.d.24.29.c.22. Eccli.8.c.19.Math.2.c.14.

Gras ē hoy worden alle menschen genoemt Psal.90.a.5.129.a.6. Esai.40.a.6.Eccl.14.b.15. 1.Pet.1.d.24.Jacob.1.b.10.

Grau hayr wort outheyt genoemt/Prou.20. d.29.16.d.31.Leui.19.g.32.Oock outheyt des verstants/Sapi.4.a.2.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Groen heeten de brome/ die de vruchten des Geestes(Gal.5.c.22.) Doorthrengen/Jer.17.b.8. Ezec.21.a.3.Luc.23.c.30. Apoc.9.a.4.

Grouwel heeten die Beelden/ Deut.27.b.15. Jere.7.d.29.Ezec.8.*.

Gulsichept/soect Dronckenschap.

H.

Habacuc spijst Danielem / History van den Draeck.b.12.

Hadad de Edomijt een wederpartijder Salomonis/3.Reg.11.c.14.d.21.

HadadEser de Coninc tot Soba wert geslagen/2.Reg.8.a.3.

Van haet eñ nijt/ Gen.4.a.5.26.b.14.27.g.41 30.a.1.37.a.4.b.11.Exod.1.b.8.20.c.13.Leu.19.d. 17.Num.12.a.1.35.c.20.d.23. Deu.19.c.11.1.Reg 18.b.7.Sap.2.d.24.Prou.10.b.12.Ezech.25.c.15. Dan.6.a.3.Luce.15.d.25.Joan.12.a.4.Rom.1.d. 29.13.b.13.Gal.5.b.15.c.20. Jaco.3.c.14.4.a.2. 1. Pet.2.a.1.1.Joa.3.b.13.c.15.4.c.20. God en haet niet dat hy gemaect heeft/Sapi.11.d.25.

Haten salmen dat quaet/Psal.97.b.10.139.c. 21.Amos.5.b.15.6.b.8.Rom.12.b.9.

Hatinge sonder oorsake/ Psa.35.c.19.69.a.5. Joan.15.c.25.

Ham een sone Noah/Gene.5.d.32.9.c.18.

Haman na dien hy verhoocht was/wert een doodelijc viant der Jodẽ/1.Hest.3.*.Wert gehangen/7.b.10.Desgelijcken zijn tien sonen/9.b.7.

Hanani de Siender oft Propheet wert ghesondẽ tot Assa den Coninc Juda/ 2.Par.16.b.7.

Hanania eẽ sone Serubabel/soect Sorobabel.

Hanania propheteert teghen Jeremiam/Jere. 28.a.1.

Hanna baert den Propheet Samuel / 1.Regum.1.c.20.

Hanna de Propheterſſe prijst God den Heere/Luce.2.f.36.

Hanon der Ammoniten Coninck schent de knechten Dauids/2.Reg.10.b.4.

Van Hantopleggen.

Gen.48.c.14.Exod.29.b.10. Leu.1.a.4.3.a.2. Num.27.d.22.Susan.e.34.Mar.10.b.16. Acto.6 a.6.8.b.16.13.a.3.19.a.6.1.Tim.4.b.14.5.c.22. 2. Tim.1.b.6.

Hannas de hooghe Priester sant Jesum tot Caipham/Joan.18.c.24.

Haran een broeder Abrams ende een Vader van Loth/Gen.11.d.27.

Hasael Benhadads des Syrischen Coninex knecht wert Coninc ouer Syrien/ 4.Reg.8.b.11. c.15.Na het beuel/3.Reg.19.c.15. Sloech Israel in alle haer Lantpalẽ/10.f.32.12.d.17.13.a.3.Als geprophetecrt/4.Reg.8.b.11.Sterft/13.e.24.

Hasor de Hooftstadt wort gewonnen eñ verbrant/ Josu.11.b.10.c.11.

Van Heeren ende Vrouwen.

Haer officie eñ gewelt tegẽ knechtẽ eñ dienst maechdẽ/eñ het huysgesin/Exo.21.a.2.b.20.Leu 19.c.13.25.f.38.Deu.5.b.14.c.21.15.b.12.c.16.24.c 15. Job.31.b.13.Pro.29.c.19.Jer.34.b.7.c.11. Eccli.7.c.22.33.d.40.42.b.16.Eph.6.a.9.Col.3.c.26

Van Heydenen.

Van de heroepinge der heydenẽ/Gen.49.b.10 Nu.24.c.17.Deu.32.f.43.2.Reg.22.f.44.g.50.3. Re.8.f.41.Ps.2.b.8.22.d.28.68.d.32.72.b.8.86.b 9.87.a.4.Esai.2.a.2.11.b.10.18.b.7.19.d.18.25.b. 7.27.c.13.29.d.17.35.*.41.d.25. 43.a.5.b.8. 45.b. 14.49.*.51.a.5.54.*.55.*.56.a.3.b.6. 60.a.3.b.9. 65.a.1.66.c.19.Jere.9.d.24.12.c.16.16.c.19.Ozee. 2.a.1.c.25.Johel.2.f.28.Miche.4.a.2. Soph.3.b. 9. Zacha.2.b.11.8.d.20.9.b.10. Math.2.a.2.b.7. 8.b.11.21.d.31.e.43. 22.a.9. Joan. 10.b.16. Acto. 8.c.26.d.30.10.*.1.Corint.12.b.13. Ephe.2.b.10.

Der Heydenen seden eñ gebruyckẽ en salmen niet na volgen/Leu.18.a.3.20.d.23.Jere.10.a.2.

Van het Heylichdom der Joden.

Dat heylichdom eñ alle gereetschap des dienst Gods(na der Wet) wert gemaect/ Exo.36*.37.* 38.*.Nae het beuel Godts/25.*.26.*.27.*.Wert opgericht/40.*.Wert ingewijet/Leuit.8.b.10.

Heliodorus de Camerlinck Seleuci wilde dẽ schat des Tempels ontuoeren/ 2.Mac.3.b.7.c.13 Wert van God gestraft/3.d.24.

Helias/Soect Elias.

Vande Heylighen.

Heyligen heetẽ eñ zijn alle warachtige Christenen/Psa.148.b.14.Acto.9.f.41. Rom.1.a.7.12 b.13.15.d.26.16.a.2.b.14. 1.Cor.1.a.2.6.a.1.14.e. 33.2.Cori.1.a.1.9.a.1.c.12.13.b.12. Ephe.1.a.1.c. 15.3.b.8.c.18.4.a.12.6.c.18.Phi.1.a.1.4.c.21.Col 1.*.1.Tess.3.b.13.5.f.27.1.Tim.5.b.10. Hebr.6.b. 10.13.d.24.Jude.c.14.

Heyligen willen niet aengebeden zijn/Act.19 c.26.14.c.14.Apo.19.b.10.22.b.9.Heylich is God Esa.6.a.3.Apo.4.b.8. Heylich ende reyn salmen zijn / Leuit.11.g.44. 19.a.2. 20.a.7.d.26.21.a.6. Deu.26.d.19.Ep.5.c.26.1.tes.4.a.3. 1.Pet.1.c.16 Die heylich is worde noch heyliger/Apo.22.c.11

Heylichdom des Heeren/ Exod.35.a.2.Leuit. 16.*.Psa.114.a.2.Mat.7.a.6.Luce.1.c.31.

Heymelijcke schande des naesten en salmen niet openbaren/Eccli.19.b.10.27.c.19.d.24.

Vande Helle ende verdoemenisse.

Als na desen tijt bereyt is den Duyuel/eñ allen godloosen/Sap.5.*.Job.10.c.22.36.b.12.Esa 24.c.21.30.f.33.66.d.24.Dan.7.b.11. Mat.3.b.12 5.c.29.6.c.23.8.b.12.d.29.13.f.50.18.a.8. 22.b.13. 23.d.32.25.c.39.d.42.Mar.9.e.47. Luce.3.c.17.16 c.23.Heb.10.c.27.2.Tess.1.b.8.2.Pet.2.b.4.Jude b.6.Apo.19.d.20.20.c.10.21.b.8.

Vant Hemelrijck eñ salichept/ dat nae desen tijt bereyt is allen Enghelen ende wtuercooren Gods/Soect Salichept.

Hemor wort ghedoot van Simeon eñ Leui/ Gene.34.d.26.

Hermon de Elephant Meester des Coninckx Philopater/3.Mach.m.127.

Helm des hoofts is de salichept. Esa.59.c.17 Ephe.6.b.17.1.Tessa.5.a.8.

Helm wort ooc genoemt/dat strijne ongeualste ordeel/Sap.5.c.19.

Herodes de Asculonijt doot de onschuldighe kinderen/eñ sterft/ Math.2.c.16.d.19.

Herodes Antippa/de soon Herodis/eẽ Vierforst in Galilea/Luce.3.a.1.Doot Joannem den Dooper/Mat.14.a.9. Vereenicht hem met Pilato/Luce.23.b.12.Acto.4.c.27.

Van het Herte des menschen.

Des menschen herte is onreyn eñ boos van natueren.Soect Gherechtichept.

Dat herte wert heylich eñ reyn door Christũ/ Psa.51.a.4.Joa.13.b.10.15.a.3.17.c.19. Act.15.b. 9.1.Cor.6.b.11.Eph.5.c.26.1.Pet.1.d.22. 1.Joa. 1.b.7.3.a.3.He.1.a.3.9.c.14.10.a.10.b.14.13.b.12.

God siet aen dat herte eñ wille eñ niet bloote woorden eñ wercken/Gen.4.a.4.22.c.11. Exo.25 a.2.35.a.5.Deut.19.a.5.Math.15.a.8.Mar.12.d. 41.Luce.21.a.1.2.Cor.8.b.12.

Hesrom een soone Perez/ Gen.46.b.12.Mat. 1.a.3.Laet na hem Aram/eñ wert ghenoemt Jephunne/1.Para.4.b.15.

Heua wert ghemaect/ wt des Mans Ribbe/ Gene. 2.d.21. Bijt in de verboden vrucht/ 3.b.6. Wert genoemt Heua/3.d.20.

Hilkia vint dat Wetboeck/ 4.Reg.22.b.8. 2. Para.34.c.14.

Himeneus een valsch Apostel Christi/2.Tim 2.b.17.

Hiram de Coninc te Tyro seynt den Coninc Dauid hout/ 2.Regũ.5.c.11. Ende den Coninck Salomon/3.Reg.5.b.7.

Hiram een constelijck werckmeester in metael 3.Reg.7.b.13.

Hiskia een soon des godloosen Ahabs/soect Ezechias.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Hobab een soon Reguel ende sweer Moses/ Num.10.d.29. Sijn kinderen woonen onder Juda/ Judicum.1.d.16. Dier verschoont de Coninck Saul/ 1.Reg.15.b.6.

Hondertfout salmen ontfangen / datmen om dEuangelie verlaet/ Mat.19.d.29. Mar.10.c.29. Luce.18.c.29.

Hoererije eñ ander oncuysheyt wort gedaen ende gestraft.

Gen.6.a.2.19.b.5.f.31.g.33.34.*.38.d.15. Exo.22.c.16. Leuit.18.*. 19.f.29. 20.b.10.c.13.21.b.9. Num.25.a.1.b.6. Deut.22.b.13.c.22.23.c.17. Judic.19.a.2.f.25.1.Reg.2.e.22. Eccl.23.d.25.*.25.a 4. Tob.4.b.9. Prou.2.b.16.5.*.7.b.10.*.22.b.14. 23.c.26.29.a.3. Eccle.7.d.27. Eze.22.a.10. Act.15.c.20. Rom.1.c.26.1.Cor.5.a.1.6.b.10.c.15.10.a.8. Eph.5.a.5. Col.3.a.5.1.Tess.4.a.3. 1.Tim.1.b.10 Heb.13.a.4. Soeck Ouerspel.

Gheestelijcke hoererije/ dwelck is Afgoderije/ Deut.31.d.16. Judic.2.c.17.8.f.27.g.33. Esa.1.c.21 57.a.1. Jere.3.a.1. Ezec.6.b.9.16.*. Ozee.1.a.2.2.a.4.4.c.15. Apoc.18.a.3.

Holofernes Nebucadnezars hooftmã wert wtgesonden teghen Israel/ Judith.2.a.4. Lastert God/ 6.a.1. Belegert Bethulien/ 7.a.1. Wert met zijn eyghen sweert onthooft/ 13.a.8. Sijn hooft wert op der Stadt mueren ghesteken/ 14.a.1. De gantsche Assyrissche hoop neẽt de vlucht/ 15.a.1.

Hozee wert Coninc in Israel/ 4.Reg.15.f.30. Wert metten volcke geuoert in Assyrien/ 17.a.6.

Hongeren ende dorsten na de gherechticheyt/ Esai.55.a.1. Psa.107.a.9. Math.5.a.6. Luce.1.d.49.6.c.21. Apoc.21.a.6.22.d.17.

Hongeren eñ dorsten en sal Godts volck hier namaels niet/ Esa.49.c.10. Apo.7.c.16.

Hongerigen salmen spijsen/ Soeck Spijse.

Vanden Houwelijcken staet.

Gene.1.d.27.2.d.23.3.c.12.d.20. 3.c.16. 9.a.1. 21.b.10.24.a.3.28.a.1.29.d.21. Leuit.18.*. Deut.7.a.3.22.d.29.24.a.1. Josue.23.c.12. Judic.3.a.6. 14.a.1.b.7.c.15.1.Esdre.9.a.2.2.Esdre.13.e.23.1. Hest.2.d.17. Prou.18.c.22. Malach.2.c.14. Eccli.25.a.2.41.a.13. Tob.6.d.14.7.c.16. Math.8.b.14. 19.a.3.22.c.24. Luce.14.c.20. Joan.2.a.1. 1.Cori.7.*.9.a.5.1.Timoth.3.a.2. Titum.1.b.6. Hebr.13.a.4. Soeck Schepbrief.

Vant geestelijck houwelijck tusschẽ God eñ de gheloouigen/ Cant.*. Esa.50.a.1.54.a.5. 62.a.4. Jere.31.d.22. Ezec.16.b.8. Hoze.2.c.21. Mat.9.b.15.22.a.2.25.a.5. Mar.2.b.19. Luce.5.e.34. Joan.3.d.29.2.Cor.11.a.2. Apo.19.b.7.21.a.2.b.9.

Van Hoouerdie eñ Hoochmoet.

Hoouerdie wert verboden/ ouertreden/ eñ gestraft/ Gene.3.d.17.11.a.3.b.7. Exo.5.a.2.14.f.26. 1.Reg.17.*.4.Reg.18.d.19.*.19.g.35. Eccli.10.a.9.b.11.c.16.25.a.4. Tob.4.b.10. Judit.9.c.15.13.* 2.Mac.9.a.4.b.6. Pro.6.b.17.11.a.2.13.b.10.15.c 25.16.a.5.c.18.18.b.12.25.a.6.29.c.23. Esa.3.c.15.d.17.9.c.8.10.b.8.14.b.9.36.*.37.b.10.d.24. 39.a.2.b.5.47.b.8. Jere.48.d.29.49.c.16. Ezec.16.e.49 28.a.2.31.b.10. Dan.4.c.19.d.27.5.e.22. Abd.1.a.3. Mala.2.b.11. Luce.1.d.47.10.b.15.14.a.7.b.11. 18.b.11.22.b.24. Act.12.d.21. Rom.1.d.30.11.c.20. 2.Tim.3.a.2.1.Pet.5.a.5. 2.Pet.2.d.18. Jude.1.c 16. Apoc.18.b.7.

Van hope/ troost/ eñ toeuerlaet.

De hope der gelooiigen en sal op geen tijdelijck dinc gefondeert zijn/ maer alleen op God eñ zijn eewich woort/ Gen.26.a.5. Judic.7.a.2.b.4. 1.Regum.4.a.3.17.f.45.22.a.1. 3.Reg.20.e.28. 1.Para.20.c.13. 2.Para.25.b.7.32.b.7.16.b.7.20.c.14.d.20. Sap.3.a.4.b.9. Eccli.2.a.6.b.12.14.b.9. 33.a.9.34.b.14. Judith.9.c.13. 1.Machab.3.b.18. 8.c.17. Psalm.9.b.11.14.a.6.22.a.5.b.10.25.a.2. 31.a.2.40.a.5. 62.*. 71.a.1. 91.a.2. 115.a.9.b.11. 142.a.6.146.a.5. Prouerb.3.a.5.18.b.18.22.c.19. 28.d.25.30.a.5. Esaie.20.a.4.29.c.19.30.a.1.c.15. 31.a.1.36.a.7.40.d.29. Jere.2.e.33. 7.a.4.9.d.22. 17.b.7.39.c.18. Tren.3.e.24. Ezec.29.a.6. Oze.12.a.6. Miche.7.a.5.b.7. Nah.1.b.7. Math.10.e.37. 12.b.21. Roma.5.a.1.8.c.24. 2.Corint.5.a.2. Col.1.c.27.1.Tessa.1.a.3. 1.Tim.1.a.1.6.d.17.1.Petr.1.c.13. Hebre.3.a.6.

De Hope der Godlooser/ eñ alle daer sy haer op verlaten/ is ydel eñ verganckelijck/ 4.Reg.18 d.21. Sap.5.c.15. Eccli.5.a.1.b.10. 1.Mac.2.g.62 Job.8.b.13.11.b.20.14.c.19.20.a.4. Pro.10.d.28. 11.a.7.c.23.25.c.19. Esa.28.c.15.d.18.30.a.2.b.12. 57.b.11. Jerem.9.b.12.17.b.7.

Hulda eẽ prophetersse in Juda/ 4.Re.22.c.14

Husai een getrouwe vrient Dauids/ verconedicht het voornemen Absalons / 2.Reg.15.g.32. 17.a.5.b.11.c.16.

Thuys dat vast op den steen ghetimmert is/ sal staende blijuen/ Psal.46.a.2. Mat.7.c.24.26.c.18. Luce.6.e.48. Rom.8.e.35. Thuys ons lijfs/ 2.Cor.5.a.1.2.Petr.1.c.14.

J.

Jabes in Gilead wort van Israel ouervallẽ/ Judic.21.b.10. Wort belegert/ 1.Reg.11.a.1. Die van Jabes bewijsen bermherticheyt / aen Saul ende zijne soonen/ 31.c.11.

Jabin der Cananiten Coninck brengt Israel onder zijn handt/ Judic.4.a.2. Wort verootmoedicht/ 4.d.18.

Jacob de soone Isaacx wort geboren/ Gene.25.c.23. Coopt van zijnẽ broeder Esau zijn eerste geboorte/ 25.d.28. Ontrect Esau den segen/ 27.a.5.*. Trect tot Laban/ 28.c.10. Siet de leere ende doet beloefte/ 28.c.12.d.20. Dient Laban om zijn twee dochteren/ 29.d.18. Keert weder in zijn Vaderlant/ 31.c.17. Worstelt metten Engel Gods/ 32 d.24. Wert ghenoemt Israel/ 32.e.27. 35.b.10. 3.Reg.18.d.31. Seynt zijn sonen in Egypten/ 42.a.1. Trect met alle zijn huysgesin/ dat is met seuentsestich sielen / oft menschen in Egypten / 46.*. Deut.10.d.22. Neemt Josephs sonen tot kinderen aen/ 48.a.5.b.8. Gebenedijt zijn twelf soonen eñ sterft/ 49.a.1.e.33. Wert begrauen tot zijne vaders in Canaan/ 50.a.4.b.7. Na der beloften/ 47 g.29. Eñ na het gebodt/ 49.e.29. Wert gepresen/ Eccli.44.d.24. Soeck Israel.

Jacob den sone Zebedei wort geroepẽ/ Mat.4.c.20. Wert gedoot/ Acto.12.a.2.

Jael steeckt Sisseram met eenen naghel door den slaep des hoofts/ Judic.4.d.21.

Jair een Richter in Israel/ Judic.10.a.3.

Jairus dochter wort vander doot op geweckt/ Marc.5.e.36. Luce.8.e.41.

Jannes eñ Jambres/ twee valsche propheten Pharaonis/ 2.Tim.3.a.8.

Jason vercoopt dat Priesterdom/ 2.Mac.4.b 7. Wert gedoot/ 5.a.5.b.9.

Jason om dat hy Paulum eñ ander broeders herbercht/ wert ouervallen/ Acto.17.a.5.b.6.

Jcabod de sone Pinehas wert ghebooren/ 1.Reg.4.d.19.

Jebusi een sone Canaan/ Gen.10.c.16. Woonet onder Juda/ Josu.15.g.63. Judic.1.d.21.

Jebus wort Jerusalem genoemt/ Josu.15.b.8. Judic.19.c.10.1.Para.12.a.4. Israel en mocht de Jebusiten niet verwinnen/ Judic.1.d.21. Werden van Dauid ouerwonnen/ 2.Reg.5.b.8.

Jehoiakim de hooge Priester/ Judith.15.b.8.

Jehu de sone Hanani de Propheet straft den Coninc Josophat/ 2.Par.19.a.2. Wert gesonden tot Baesa dẽ Coninc Israels/ 3.Reg.15.f.35.g.41

Jehu de sone Josaphat des soõs Nimsi/ wert gesalft tot eenen Coninck ouer Israel/ om wt te roepen dat huys Ahabs/ 4.Reg.9.a.1.b.6. Nae het beuel/ 3.Reg.19.c.16. Doot Isebel/ 4.Reg.9.e.30. Doot de tseuentich kinderen Ahabs/ 10.a.1 Verworcht de broederen Ahasia des Coninck Juda/ 10.c.12. Hy verdoet Baals dienaers/ 10.d.17.e.25. Sterft/ 10.f.34.

Jephthah een Hoerenkint / ende Richter in Israel/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Israel/ Judic.11.*.12.a.1.b.4. Werdt ghepresen/ Hebr.11.e.32.

Jephunne een Vader Chaleb/1.Par.4.b.15.

Jeremias de Propheet was vã Anathoth geboren/ Jer.29.e.27. Wert geroepen eñ gesonden/ 1.a.4. Wert veruolcht/18.b.18.c.19.20.a.1.26.b.7 *.33.a.1.37.c.12.38.a.4.b.7. Vant genade by Nebucad Nezar/39.c.11. Wert los ghelaten/40.a.1. Beclaecht den Coninc Josiam/2.Par.35.e.25.

Jericho wert gewonnen eñ verbrant/ Jos.6.e 20. Wert weder gebout/3.Re.16.d.27. Wert palm stadt genoemt/ Deut.34.a.3.2.Par.28.c.15.

Jerobeam de sone Nebat/ eē knecht Salomonis/wert een viant Israels/3.Re.11.e.26.2.Par 13.a.6. Wert Coninc ouer de tien gheslachten/3. Reg.12.c.20. Na dē woordē Ahie/11.e.29. Recht twee gulden Calueren op / ende valschen Gods dienst/12.d.28.e.31. Dese daet wort gestraft ende verweten/3.Regū.14.b.7.15.e.25.f.35.16.c.12. 4. Reg.1.a.2.3.a.3.10.e.29.f.31.13.a.2.b.6.c.11.14.d 24.15.b.9.e.24. 17.d.22.23.d.15. Syn handt verdort/3.Reg.13.a.4. Wert ghesont/ 13.b.6. Sterft/ 14.d.20. Syn zaet wort wtgheroyt/15.e.29. Nae den woorde/14.c.10. Teghen Jerobeam/ Amos. 7.b.10.

Jerobeam de soon Joas wert Coninc in Israel/4.Reg.13.c.13.14.d.16. Sterft/14.e.29.

Jerusalem wert gewonnen van Juda/Judic. 1.b.8. Wert van God vercoren tot een woonstadt 3. Regum 8.*.2.Para.6.a.2.7.c.16. Werdt Jebus ghenoemt/soect Jebus. Wert Salem ghenaemt/ Psal.76.a.3.

Tegen Jerusalē eñ hare inwoonders/4.Reg. 21.c.12.23.f.27. Esai.2.b.6.3.a.1.4.a.3.5.a.1.c.24. d.25.7.d.34.22.a.1.b.8.29.a.1.b.7.65.a.2. Jere.4. a.3.b.9.7.*.13.*.17.d.19.19.a.3.b.6.21.a.3.23.f.39 25.b.8.32.a.3.d.26.34.a.1.38.a.3.39.b.8. Ezechie. 5.a.6.4.*.5.*.10.a.2.15.*.21.a.6.22.*.23.*. Soph 3.a.1.

Welcke gheslachten Jacobs te Jerusalem ghewoont hebben/1.Par.10.a.1.2. Esdr.11.a.1.

Jerusalem wert belegert vanden Coninc Sirie ende Israels/4.Regū.16.a.5. Van Nebucad-Nezar/4.Regum 24.c.10.25.a.1. Verbrant ende verdestrueertse/25.b.9. Wert wederom ghebout/ 2.Esd.3.*.6.d.15.

Dat Jerusalem door de Romeynen verdestrueert soude worden/Dan.9.e.26.Zac.14.a.1.Mat 24.a.1.b.15.Luce.13.d.33. 19.d.41.20.b.15.21.a.5. c.18. Joan.11.e.48.

Van het geestelijck Jerusalem/welck is de gemeynte Gods/Psa.122.a.3. Esai.33.c.20.54.b.11 60.*62.b.6.65.c.16.d.18. Tob.13.c.19. Bar.5.a.1. b.7. Galat.4.c.26. Hebr.11.b.10.12.c.22. Apoc.3.b 12.21.a.2.b.10.

Jesse een vader Dauids/Mat.1.a.6. Wert genaemt Isai/1.Reg.16.*.

Jesua een sone Josadak was hooge Priester. Agge.1.c.12.2.a.3. Eccli.49.c.14.

Jethro een Priester in Midian/ Exod.2.c.16 Wert een sweer Mosi/ 2.d.21.3.a.1. Coemt tot Mosi inde woestyne/18.a.1. Geeft eenen getrouwen eñ Godlijcken Raet/18.c.14. Wert genoemt Reguel/Exod.2.c.17.d.21.

Jezehar een Vader Corah/des muytmakers/ Numeri 16.a.1. Werdt ghenoemt Aminadab/ 1. Paral.7.b.22.

Joab een sone Seruja/2.Reg.2.b.13. Doorsteeckt Abner/ 3.e.27. Versoent Absalon door de vrouwe van Thekoa/14.*. Doorsteeckt Amasa/ 20.b.9. Wert oock selue doorsteken/ 3.Reg.2.e.28. Na het beuel Dauids/2.a.5.

Joahas een sone Jehu Coninck in Israel/ 4. Reg.10.e.35.13.a.1.

Joahas eē sone Josie wert vandē rijcke geset/ eñ in Egiptē geuoert/daer sterf hy/4.reg.23.g.33 De geuanckenisse wert voorseyt/eze.19.a.4. Wert Johanan genaemt/1.Par.3.b.15. Na hem wert Coninc zijn broeder Eliakim/4.Reg.23.g.34.

Joanna / oft Johanne dat wijf Chuse volget Christo na/Luc.8.a.3.

Johannes een sone Mathatie eñ broeder Jude Machabei/wert ouervallen/1.Mac.9.d.36.

Johannes de dooper/een sone Zacharie/Luce 1.e.52. Predickt eñ doopt/Math.3.a.1. Seynt de iongeren tot Christo/11.a.2. Wert onthooft/14.a 8. Joannes is Helias/ Mal.4.a.5. Mat.11.b.14. 17.b.10. Luc.1.a.13.

Joannes de sone Zebedei wert geroepē/Mat 4.c.29. Wert sonderlinge vā Christo bemint/Joa 13.c.23.19.c.26.20.a 2.21.a.7.d.20. Schrijft dat hi gesien heeft/ Joan.19.d.35.21.d.24. 1.Joan.1.a.1.

Joannes Marcus treet met Paulo eñ Barnaba/Act.12.d.25. Wijct van haer/13.b.13. Om zijnen twille worden zijs oneens/15.e.37.

Joas een sone Ahazie/wert in het doodē des Coninclijcken saets alleen verlost/4.Reg.11.a.2 Wert Coninc gecroont in Juda/11.b.12. Hy doot Zacharie den sone Joiada/ 2.Par.24.d.20. Mat 23.e.34. Wert vā zijn dienaers doot geslagē/ 24.e 25.4.Reg.12.d.20. Na hē wert zijn sone Coninc Amazia/1.Par.3.b.12.2.Par.24.e.27.

Joas een soon Joahas Coninck in Israel/4. Reg.13.b.9. Strijt tegen Amazia/ brack der stadt mueren/eñ plondert den Tempel eñ sterf/14.c.13

Jochebed een moeder Aaron eñ Mose/Exod. 6.c.20. Num.26.g.59. Behoet Mosen zijn leuen/ Exod.2.a.1.

Joel een onaerdich soon Samuelis/1.Reg.8. a.2. Wert genoemt Vasni/1.Par.7.b.28.

Joiachin de sone Joiakim wert Coninc in Juda/4.Reg.24.b.8. Wert geuoert in Babilonien/ 24.c.12. Wert wten kercker gelaten eñ verhoocht 25.d.27. Wert genoemt Neri/Luce.3.d.27. Wert Chania genoemt/ Jere.22.d.24. Eñ Jechania/37. a.1. Na hem wert Coninc zijn Oom Matthania 4.Reg.24.d.17.

Joiada de Priester liet Athaliam de Coninginne dooden/ 4.Regum.11.a.1.b.8.c.13. Sterft/ 2.Par.24.c.15.

Joiakim/ te voren genaemt Eliakim/een sone Josie wert Coninc in Juda/4.Reg.23.g.34.3.Es. 1.d.34. Verbrant dat predicboeck Jeremie/Jer.36 c.21. Wert Melchi genoemt/Luce.3.d.28. Sterft/ 4.Reg.24.a.1.b.6. Na hem wert Coninc zijn sone Joiachin/4.Reg.24.b.8.

Jonadab de sone Rechab wert ghenomen op den wagen Jehu/4.Reg.10.c.15.

Jonas prophetteert/4.Reg.4.e.25. Wert in de zee geworpen/Jon.1.c.15. Wert vanden visch opgesloct/1.c.17. Was drie dagen eñ drie nachten in den Waluisch/1.c.17. Mat.12.d.40.

Jonathan de sone Saul slaet de Philistijnen/ 1.Reg.13.a.3.14.a.1.b.11. Wert doort volc verlost wt Sauls hant/14.g.44. Verbint hem met Dauid/18.a.3.20.b.8.23.d.18. Wert verslagen/31.a.2

Jonathas een sone Mathatie/ een hooftman der Joden/1.Mach.9.c.28. Verbint hem met Demetrio/10.a.3.b.15. Wert geuangen/12.f.48. Zijn sonen werden geuangen/13.c.23.

Vanden Jonckten daghe.

Vanden Jonckten daghe/eñ ordeel Gods/Als ten eynde der werelt Christus houden sal/1.Reg 2.b.10. Psal.96.b.13. Esai.2.b.10.c.19.13.a.4.b.6 c.13.26.c.21.27.a.1.30.f.30.66.c.15.d.24. Jere.30 d.23. Dani.7.b.9. Soph.1.a.2.c.14. Mal.4.a.1. 4. Esd.2.d.27.13.d.32. Mat.12.d.36.13.e.41.f.49.16 d.27.24.*.25.c.31.d.42. Mar.13.*. Luc.17.c.24.d. 29. Act.1.b.11.3.c.20.17.e.31. Rom.2.a.5.b.16.14. b.10.1.Cor.15.*.2.Cor.5.b.10.1.Tes.4.c.16.5.a.1 2.Tes.1.b.7.2.a 1.Tit.2.b.13.2.Pet.3.b.13. Heb.9 d.28. Jude.c.14. Apo.1.a.7.20.d.11.

Jozam een sone Josaphat Coninc in Juda/3. Reg.22.g.51. Doot ses van zijne broeders/2.Par 21.a.2.b.4. Sterft/4.Reg.8.d.24.2.Par.21.d.19.

Jozam een Coninck in Israel/4.Regū.1.d.17.

3.a.1. Treckt tegen Hasael de Coninc Syrie/8.d.16. Als hy geslagen was/so liet hy hem heelen te Jesreel/9.c.15. Sterft/9.e.24.

Jordaen staet stille/Josu.3.d.19. Psa.114.a.3.

Josaphat de sone Assa wert Coninc ouer Juda/3.Reg.22.g.41. Seynt Leeraers wt inde steden Juda/2.Pa.17.b.7. Verbint hem metten godloosen Ahab/ 18.a.1. Wert daerom gestraft vanden Propheet/19.a.1. Vereenicht hem met Ahasia/20.f.35. Sterft/21.a.1. Liet na hem zijn soone Coninc Joram/1.Par.3.b.11.

Joseph de sone Jacobs wert geboren/Gen.30 d.23. Heeft droomen/37.a.5.b.9. Wort van zijnen broederen den Ismaeliten vercocht/37.e.26. Psa.105.c.17. Wort valschelijc beschuldicht ẽ gevangen/ Gen.39.d.17.e.20. Wert wtgelaten/41.b.14 Wort een Heer des geheelen Egypten lants/ 41 f.40. Hem wort Potiphera dochter gegeuen/41 f.45. Geeft hem seluen zijnen broederen te kennẽ 45.a.1. Sterft/50.d.24. Sijn gebeente werdt wt Egypten geuoert/Exod.13.d.19. Wort begrauen in Sichem/ Jos.24.f.32.

Joseph de man der maget Marie/Mat.1.b.16 Vliet in Egypten/2.c.14.

Joseph genoemt Barsabas/wort met Mathia voor gestelt/Act.1.d.23.

Joses metten toenaem vanden Apostelen ghenaemt Barnabas/vercocht den Acker/Act.4.d.36

Josia een soone Amon een vroom Coninck in Juda/4.Reg.21.e.24.22.*. Syn gheboorte wert voorseyt/3.Reg.13.a.2. Ouerleest dat Wetboeck/ 4.Reg.23.a.1. Hout den paesschen/23.e.21. Wort geschoten ẽ sterft/23.f.29. Wort hertelijc beclaget/ 2.Par.35.e.24. Na hem wert zijn sone Coninc Joahas.4.Reg.23.f.30.

Josua strijdt tegen Amalek/Exod.17.c.9.d.13. Wert wt gesonden om te bespieden dat lant Canaan/Nu.13.a.o. Prijst den volcke dat lant Canaan/14.a.9. Wert in Moses stede tot een regent gestelt/27.d.18. Deu.3.d.21.31.a.3.d.14. Jos.1.a.1 b.6. Seyndt bespieders wt/2.a.1. Ghaet door de Jordane/3.d.16. Recht twelf steenẽ op te Gilgal 4.a.1.b.8. De Engel Gods verschijnt hem/5.d.13 Geeft den vloec ẽ segen/8.g.34. Treckt wt van Gilgal om de Gibeoniten te verlossen / 10.b.7. Doet de sonne stil staen/10.c.12. Keert weder na dien hyse verlost heeft na Gilgal/10.g.43. Slaet eenendertich Coningen/12.*. Ontfangt zijn erfdeel/19.d.49. Sterft/24.f.29. Jud.2.b.8. Wort ghepresen/Eccli.46.a.1.

Jotham regeert voor Asaria ouer Juda/ 4.Reg.15.a.1. Na zijnen doot wort hy Coninck/4.Regum.15.a.7.

Jothã de sone JeruBaal blijft alleen ouer onder zijn broederen die gedoot werdẽ van Abimelech/ Jud.9.a.5. Spreect tegẽ de Sichimitẽ/vloect ẽ vloot/9.b.7. Den vloec wort veruult/9.h.45.

Isaac wort beloeft/Gen.15.a.4.17.c.16.18.b.10 Wert geboren/21.a.1. Wert geoffert/22.*. Neemt Rebecam te Wijue/24.f.67. Verbint hem met Abimelech/26.d.30. Seynt Esau op de Jacht/27.a 1. Sterft/35.e.28.

Isai een vader Dauids/1.Reg.16.*.17.b.12.20 e.27.2.Reg.23.a.1. Ruth.4.d.18. Wert ghenoemt Jesse/Mat.1.a 6.

Isaschar een sone Jacobs wt Lea/Ge.30.c.18.

Isboseth was twee iaer Coninck ouer Israel/ 2.Reg.2.b.10. Wort ter liefden van Dauid/door steken/4.b.5.

Isebel een godloos wijf des godloosen Ahabs 3.Reg. 16.d.24.21.a.5. Doodt de Propheten des Heeren/18.a.4.b.13. Dreycht den Propheet Eliam te dooden/19.a.2. Wort vanden honden verschuert/4.Re.9.g 33. Na dẽ woorde/3.Re.21.d.23

Ismael de sone Abrahe wt Agar/ wert geboren/Gen.16.d.15. Sterft/25 .b.16.

Ismael de sone Nethanie/ doot Gedoliam ẽ ander Joden/Jere.41.a.2.b.6.

Israel wert die genoemt/die voormaels Jacob hiet/Soect Jacob. Israel een eygendom ẽ Erfvolc Gods/Exo.3.b.7.5.a.1.6.a.7.19.a.5. Leu.20 d.26. Deu.4.c.20.7.a.6.9.e.29.10.c.15.14.a.2.26. d.18.32.b.9.1. Reg.10.a.1.12.d.22. 2.Reg.7.d.23. 3.Reg.8.h.53. Esa.19.e.25.43.a.1. Jer.13.b.11. Eccli.17.b.18. De tien geslachten Israels/ scheyden haer vanden huyse Dauids/3.Reg.12.a.3.b.9.c.16. Na den woorde Ahie des Propheten/11.e.29 Werden geuoert in Assyrien/4.Reg.15.f.29.17.a 6. Soect Babel. Na de Prophecie/Deu.4.d.26. Veel wt Israel volghen de Leuiten na Jerusalem/2.Para.11.b.13. Teghen de tien ghestachten Soect Samaria. Christus de warachtige Israel/ Esai.49.a.3.

Jthai een getrouwe vrient Dauids/2.Regũ.15.d.19.e.21. Wort tot eenen Hooftman vercoren 18.a.2.

Jthamar een sone Aaron/ Exo.38.c.21. Wort tot een Priester gewijt/Leu.8.c.22.

Jubal een Vader van allen snarenspel/Gene.4.d.21.

Jude de sone Jacobs wort geboren/Gen.29.f 35. Beslaept onwetẽde zijns soons wijf Thamar 38.d.15. Wort borge voor zijnen broeder BenJamin/43.b.8. Dat regiment ẽ ouerheyt behoort aen Juda/49.a.3.b.10. Deut.33.a.7. Jud.1.a.2.2.Reg.7.c.12.2.Par.6.a.6. Tegen Juda ẽ Jerusalem/Soect Jerusalem.

Judas Machabeus wort gecoren tot eẽ hooft zijnder broederen/1.Mac.2.g.66. Strijt manlijck/ 3.4.5.*.7.f.45.2.Mac.8.a.1.10.c.16.*.11.b.6.c.11.12. Verginck.1.Mac.9.b.7.

Judas Iscarioth wort gecoren tot een Apostel Christi/Mat.10.a.4. Ouercoemt metten Phariseen/ Luce.22.a.3. Verriet Christum den Heere/ Mat.26.b.20.e.46. Mar.14.e.43. Joa.18.a.5. Na de prophecie/Psa.41.b.10.55.b.14.109.a.8. Joa.6.g.70.12.a.4.13.c.21. Heeft berou/ẽ verhangt hem seluen/Mat.27.a.4. Act.1.c.18.

Judas wt Galileen wort verstroyt met zijnen aenhanck/Act.5.e.38.

Judas ẽ Silas werden met Paulo ẽ Barnaba na Antiochien gesonden/ Act.15.c.22.d.27.

Judith een rijcke ẽ duechdelijcke weduwe te Bethulien/Judith.8.* Doot Holofernem/13.b.10 Sterft/16.d.31.

Van Ijuer ofte Jeloersheyt.

Gen.34.a.2.d.25.e.27. Exo.32.e.19.f.27. Num 25.b.7. Judic.20.a.1.b.8. 1.Reg.11.b.6.15.c.11.g.32.3.Reg.18.e.40.19.b.10.c.14.4.Regum.10.*.1.Mac.2.c.24. Mat.21.b.12. Joan.2.b.17. Act.9.a.1 Phil.3.a.6.

Julius hout hem vriendelijck teghen Paulo/ Acto.27.a.3.

K

Kaf oft splinter/ en salmen niet lichtelijc sien noch ordeelẽ/daer in men selue straffelijc is/ Mat 7.a.3.23.d.29. Lu.6.d.41.7.d.33. Mar.14.a.4. Jos 8.a.7. Kaf worden de verdoemde genaemt/Mat 3.b.12. Luc.3.c.17. Gelijck Kaf vanden wint verstuyft/ also sullen de godloose voor dẽ Heere wesen /Psa.1.b.5. Pro.10.c.25. Esa.29.a.5.

Kalf wort verheuen voor een Afgodt/Exo.32 a.4. Deu.9.c.16.3.Reg.12.d.28.4.Regũ.10.e.29.17.c.16. Ozee.8.a.5. Psa.106.c.19. Act.7.e.40.

Kahat een sone Leui/ Nume.3.c.17. Van het officie der Kahatiten/3.d.27.e.31.4.a.1.b.13.

Kegila wert vande Philistijnen beleghert/ẽ van Dauid verlost/1.Reg.23.a.5.

Van kennen.

Kennen salmen den mensche aen zijn wercken ẽ woorden/Eccli.19.d.27.27.b.9. Matth.7.b.15.12.d.33. Lu.6.e.44. Kennen en canmen God niet door Menschen Wijsheyt / dan hy openbaert den cleynen verworpen/Matth.11.e.25.16.c.17. Luce 10.c.21. Joann.7.c.28.8.b.19.c.27.10.b 14.14.a.4.15.b.15.17.a.6. Actor.17.d.23.1. Corin.1.c.16.d.18.3.a.6.b.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

2.a.6.b.10.3.c.19. Collo.1.c.26. Soect Wijsheyt.
Kennisse Gods en heeft niemant warachtich dan die Gods geest heeft/ eñ zijn geboden hout/ 1.Cor.2.b.14.Eph.1.c.17.1.Joan.2.a.3.3.b.7.

Vander Kercken/gemeynten/eñ volc Gods.

De Kercke der geloouigen wert geborẽ door Gods woort/Joan.1.a.12.3.a.3.Rom.8.b.13.9.a 8.Gal.3.d.26.4.b.19.Eph.1.a.5. Tit.1.a.1.1.Cor 4.c.15.Phile.b.10.1.Pet.1.d.23.1.Joa.3.b.9.5.a. 1.c.18.Jaco.1.b.18.
Kercke dat zijn veel ledẽ/ die al tsamẽ in eenẽ geest tot een lijf ghedoopt zijn/1.Cor.12.b.12.
De Kercke heeft Christus hẽ seluen vercregẽ eñ gecocht met zijn bloet/Act.20.d.28.1.Cor.6.c. 20.7.c.23.Ephe.2.b.12. Col.1.b.14.1.Pet.1.c.18. Heb.9.b.12.1.Joa.1.b.7.Apoc.1.a.5.5.b.9.14.a.4
Der Kercken leden zijn alderley ghelooulghe menschen/Joden eñ Heydenen/Esa.43.b.9.Joa. 10.b.16.1.Cor.12.b.12.Eph.3.a.6.
God woont altijt met bewaringe/eñ bescherminge by zijne kercke/Exo.13.d.21.29.g.45.Leu. 26.b.12.Deu.7.d.20.23.b.14.31.a.3.3.Reg.6.b.13 Psal.91.a.1.132.b.13. Esai.43.a.2. Jere.46.e.28. Mat.18.c.20.28.c.20.Joan.14.c.23.2.Cor.6.c.16
Der Kercken hooft is Christus/Hozee.2.a.2 1.Corint.12.b.12.c.27.Ephe.1.c.22.4.b.15.5.c.23. Col.1.b.18.2.c.13.
De Kercke is schuldich hare voorstãders(oft dienaers)te onderhoudẽ/ Deu.12.c.19.14.c.27.16 b.11.25.a.4. 1.Es.7.d.23.Mat.10.a.10.Luc.10.a. 7.Rom.15.d.27.1.Cor.9.a.7.b.11.Gal.6.a.8.Phi 2.c.29.4.b.10.c.16.1.Tess.5.b.12.Heb.13.a.7.
De Kercke sal voor haer predicanten bidden Act.4.c.29.12.a.5.Rom.15.d.30.Eph.6.c.18.Phi 1.c.19.Col.4.a.2.2.Tess.3.a.1. Heb.13.c.18.
Der Kercken sleutelen eñ gewelt worden beloeft/Mat.16.c.19.Werdẽ gegeuen/Joa.20.c.23. Werden gebruyct/Mat.18.b.17. soect Ban.
Kerchuys oft Tempel der Afgoden/1.Reg.5. a.2.31.c.9.3.Reg.11.a.7. 4.Re.10.d.21.17.f.32.19 g.37.1.par.11.b.10.Bar.6.c.16.d.30.g.54.Esa.37. f.38.Jer.43.b.12.Bel.b.9.c.21.1.Mac.1.e.50.6.a. 2.10.i.83.2.Mac.6.a.2. Act.19.c.27.
Kerck wort een Hoere genoemt/Ezec.16.*.
Kerckermeester tot Philippis wort bekeert/ Act.16.d.30.e 34.
Inden kercker oft gheuanckenisse/ en verlaet God de zijne niet/Gen.39.e.21.Sap.10.c.13. Esa 42.a.7.Act.5.c.18.12.b.7.16.d.25.
Ketterie/Tit.3.b.10.
Ketura een wijf Abrahams na den doot Saras/Gene.25.a.1.

Van Kinderen ende ionge Lieden.

Van Kinderen/haren dienst eñ schult teghen vader eñ moeder/eñ hare ouders/ Gen.9.d.22.22 a.2.b.7.27.a.1.28.b.7.37.*. Exo.20.b.12.21.b.17. Leu.19.a.3.g.32.20.b.9.21.b.9.Deut.5.c.16.21.c. 15.d.18.27.d.16.Judic.14.a.1. 1.Reg.2.c.11.d.18.e 22.3.a.1.b.7.8.a.1.18.a.5.3.Reg.2.c.19. 4.Reg.2. e.23.12.a.2.22.a.1.2.Par.34.a.3.Eccli.3.a.1.b.8. 6.c.18.7.c.29.8.a.7.b.11.22.a.3.23.c.18.25.b.10.32 b.22.tob.1.b.9 4.a.1.14.a.5.tob.1.a.4.8.a.4.32.a 4.b.6.Pro.1.a.8.4.a.1.6.c.20.10.a.1.13.a.1.15.c. 20.19.d.26.20.b.11.20.d.29.22.b.15.23.b.19.c.25. 28.d.24.30.b.17.Jer.35.c.16.Eze.22.a.7. Mat.4. e.20.10.e.35.15.a.4.19.c.19.Mar.10.b.19.Lu.2.g 48.18.c.20.Act.7.c.19.22.a.3.Eph.6.a.1.Col.3.c. 20.1.Tim.5.a.1.2.Tim.2.c.22.3.a.2. 1.Pe.5.a.5.
Kiriath Arba/Soect Ebron.
Kis een vader Sauls des eerstẽ Coninck Israels/1.Reg.9.a.1.2.Reg.21.d.14.Act.13.b.22.
Kleederen schueren/Gen.44.b.13.Josu.7.a.6. Judic.11.f.35.1.Reg.4.c.12.2.Reg.13.d.19.3.Reg 21.d.27.4.Reg.5.b.7.6.g.30.11.c.14.18.b.7.19.a.1 22.b.11.d.19. 1.Hes.4.a.1.1.Mach.2.a.14.3.f.47. 36.d.22.37.a.1.Jere.36.c.24.Joel.2.c.13.Mat.26. g.64.Acto.14.c.13.16.c.22.
Kleedẽ salmen de naectẽ/Esa.58.b.7.Tob.1.c 17.Eze.18.a.7.Mat.25.d.36.soect Aelmissen.
Kleederen misbruycken tot hoouerdie/Eze.7 d.20.2.Hest.3.d.16.10.e.39.Mat.11.a.8. Mar.12. d.38.Luce.7.c.15.16.c.19.20.e.45. 1.Timo.2.b.9. 1.Pet.3.a.3.

Van Knechten ende Maerten.

Gen.16.a.4.b.6.24.*. 30.d.25.31.a.4.39.a.1.b 6.Exo.21.a.2.b.20.4.Reg.5.d.20.e.25.Eccli.7.c. 22.10.d.28.25.b.13. Pro.10.d.26.14.d.35.17.a.2. 19.b.10.29.c.19.Eccle.2.a.7.10.a.3. Jere.34.b.8. Joel.2.f.29.Luc.12.d.37.e.45.Act.12.c.13. 1.Cor. 7.c.21.Ephe.6.a.5.Col.3.c.22.1.Tim.6.a.1. Tit. 2.b.9.1.Pet.2.c.18.
De knecht en sal niet zijn bouen zijnẽ Heere/ Mat.10.c.24.Luc.6.d.40. Joan.13.b.16.15.b.20.
Knechten zijn wy / daer van wy verwonnen worden/ Joan.8.c.34.Rom.6.b.16. 2.Pet.2.d.19
Knyen buyginge voor God/ Esai.45.c.23.Rom. 14.b.11.Phil.2.a.10.

Van Koopen ende vercoopen.

Gen.23.b.9.c.14.25.d.31.33.d.19.41.g.57.42 *. Leu.19.c.13.g.35.25.c.14.g.46. deu.15.a.1.25.c.13 2.Reg.24.c.21.Eccli.27.a.3.42.b.25.Pro.11.a.1. d.26.16.b.11.20.b.10.d.23.Esa.23.c.18.58.b.6. Jere.32.b.6.Ezec.45.b.10.Mich.6.b.10. Mat.7.a.2 Luc.14.c.18.1.Cor.7.d.30.1.Tess.4.a.6.

Van Koningen ende Vorsten.

Van Koningen haer officie eñ gewelt/Deut. 17.c.19.d.23.1.Reg.8.*.3.Re.2.a.2.10.b.8.2.Pa. 9.a.1.19.b.5.c.8.Sapi.6.*.9.*. Eccli.11.a.1.Job. 34.c.30.Psa.2.b.10.101.*. Pro.14.d.28.16.d.28. 19.b.12.20.b.8.d.26.25.a.2.28.c.15. 29.a.4.b.14. 31.a.4.Jere.22.a.1.Soect Ouerheyt.
De Koningin Arabie coẽt tot Salomõ/ 3.Regũ.10.a.1.2.Par.9.a.1.Mat.12.d.42. Luc.11.c.31
Korach/Dathã eñ Abiron zijn oproerich tegẽ Mosen/Nu.16.a.1.b.6.Werden gestraft/16.e.31.

Van Kranckheyt.

Lichamelijcke kranckheyt is dicwils een straf der sonden/Exo.15.d.26.Leu.26.b.16. Num.12*. Deut.7.c.15.28.c.27.f.60.g.61. 2.Reg.24.c.13.4. Reg.5.e.26.2.Par.21.d.18. Joan.5.b.14.
De krancken salmen besoecken eñ vertroostẽ Gene.48.a.1. 4.Reg.8.d.29.13.c.14.4.Esdr.2.c. 23.Eccli.7.d.38.38.b.13.Job.2.c.11. Psal.41.a.4. Eccle.7.a.3.Mat.25.c.37.d.40.Joan.11.a.3.12.b. 9.2.Cor.1.a.4.
Hoe haer de krancken in haer kranckheyt eñ afscheyt wt deser tijt gehoudẽ hebben/Gen.49*. 50.d.14.Deut.31.a.1.b.6. Josu.13.*.23.*.24.*. 1. Reg.12.*.3.Reg.2.a.1.b.7. 2.Par.32.e.24.Tob. 4.*.Esa.38.a.1.1.Mach.2.f.49.g.61.

Van Krijgen oft oorlogen.

Krijch is een straffe der sonden/ Leu.26.d.24. Deu.28.d.36.e.49.Judic.2.c.13.3.a.1.b.8.4.a.1.6 a.1.10.b.6.13.a.1.Esa.5.d.25.Jere.5.d.22.
Hoe haer de gelooulgen int oude Testament in Krijchs noot gehouden hebben/ Exo.17.c.8.d. 12. 1.Reg.17.c.20.*.2.Pa.12.a.2.b.6.14.c.9.d.12 18.*.20.a.1.32.a.1.b.6.Judit.8.b.9.*. 1.Mac.3.b. 16.c.20.4.a.7.b.10.7.e.39.f.45.2.Ma.8.c.16.d.19
Wt wat oorsaken de gelooulgen Krijch aengenomen hebben/Ge.14.c.14.Judic.9.g.27.20 *. Josu.10.a.1.b.6.1.Reg.30.a.1.b.8.
Godt strijdt altijt voor de zijne/ leert die ooc strijden/Exo.14.c.13.Deu.1.e.30.3.d.22.1.Reg.17 d.32.2.Par.20.c.14. Psal.18.d.35.144.a.1. Esai. 30.c.15.Soect Victorie.
Krijgen sullen de Christenen met geestelijcke wapenen eñ sweerden/Rom.13.b.12.2.Cor.10.a 4.Ephe.6.b.10.Gal.5.c.17.
Krijch der Christenen en wort niet toe gelatẽ om te verderuen oft wt te roeyen/ maer om heelen/Mat.5.c.21.e.38.13.d.28.26.e.50. Luc.9.e.54 Rom.12.c.17.2.Cor.10.b.8.13.b.19. Heb.12.c.14. Pro.1.a.10.Soect Doortslach.
Kussinge geuen/Gen.29.c.13.45.c.14.48.b.10 49.e.34.Exo.4.e.27.3.Esd.4.c.47.Prou.27.a.6.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Luc.15.c.20.Act.20.e.37.Rom.16.b.15.1.Cor.16. g.20.2.Cor.13.b.12.1.Tess.5.e.26.1.Pet.5.b.14.

L.

Laban ontfangt eñ herbercht den knecht Abrahams/Gene.24.d.49. Huert Jacob tot eenen knecht/29.c.14.d.20.Veruolcht Jacob/31.d.22.

Lachis wort ghewonnen/Josu.10.f.31.Wort heerlijck getimmert/2.Par.11.a.9.

Lais wort van de Daniten bestreden/gewonnen/getimmert/eñ genoemt Dan/ Judi.18.g.27. Wort genoemt Lesem/ Josu.19.d.47.

Lamech de eerste die twee Wijuen ghehadt heeft/Gen.4.c.19.

Van Lazarie.

Hoe Lazarie bekent wort/ Leu.13.*.14.*. God straft met Lazarie/Exo.4.b.6.Num.12.b.8 4.Reg.5.a.1.e.27.15.a.5.2.Par.26.c.18.

Lazarie wort gereynicht/Exo.4.b.6.Num.12 b.15.4.Reg.5.c.14.Mat.8.a.2.Luce.17.b.11.

Van afschedinge der Lazarighen/Leui.13.g 49.Num.5.a.1.4.Reg.15.a.5.

Lazarus leyt voor des rijckẽ duere/Lu.16.c.19

Lazarus wort vanden dooden verweckt/Joan. 11.e.43.Wort veruolcht van den Joden/12.b.10.

Lea trout den Eertzvader Jacob/Gene.29.d. 43.Baert hem kinderen/30.c.17.

Lebbeus mettẽ toename Thaddeus/een discipel Christi/Mat.10.a.4.Wort genoemt Judas een sone Jacobs/Luce.6.b.16.

Lachen/Gene.18.b.12.Psa.2.a.7.37.b.13.126. a.2.Pro.1.c.26.Sap.4.b.12.Bel.c.18. Eccle.2.a. 2.3.a.5.7.a.4.Eccli.19.d.28.21.d.30.Luce.6.c.25.

Lam Gods/soect Christus het Lam Gods.

Van Ledich gaen ende traecheyt.

2.Reg.11.*.Pro.6.a.6.10.a.4.d.26. 12.b.11.13 a.4.18.b.9.19.b.15.d.24.20.a.4.b.13.21.d.25. 24. d.30.26.b.13.28.c.19.Eze.16.e.49.Eccli.32.a.2.33 d.35.Rom.12.b.11.

Van Leeringen ende gheboden der menschen.

Exo.23.b.13.Deut.4.a.2.12.d.32.13.a.1.Josu. 1.b.7.Psa.12.a.3.Prou.5.a.3.30.a.6.Esa.8.b.11. 29.c.13.Jer.2.b.5.23.c.16.d.25. Zach.5.a.3.Mat. 15.a.8.16.a.6.b.12.17.a.4.24.a.5.28.c.13. Mar.7. a.6.b.11.Luce.16.d.27.Joan.13.b.8.Acto.15.b.10. 20.d.30.Rom.16.b.16.1.Cor.7.c.25. Eph.4.a.14 Phi.3.a.2.Col.2.*.1.Timo.1.a.3.4.a.1.6.a.3.2. Tim.1.c.15.2.b.17.c.23.3.b.13.Tit.1.c.10.1.Joan. 2.c.18.d.26.3.b.7.2.Joan.1.b.7. Heb.13.b.9.

Van het Leuen ende wandelinge der geloouigen.

Dat leuen der geloouigen sal geschict zijn na God/eñ gelijcmatich den leuen eñ der leere Christi/Gen. 17.a.1.Exo.20.b.11.Leu.11.f.44.19.a.2. 20.a.7.d.26.21.b.8.Mat.5.e.48.11.e.29.Luc.6.d. 36.Joan.12.c.26.13.b.13.15.b.12.21.c.15.Rom.6.a 4.8.d.29.13.b.14.15.a.2. Ephe.2.b.9. 4.a.1.c.23. 5.a.1.b.9.Phil.1.d.27.2.a.5.b.14. Col.2.a.6.3.a. 9.b.12.*.1.Tess.4.a.3.Tit.2.b.11.3.b.8.1.Pet.1.c 15.2.*.3.c.17.4.a.1.1.Joa.1.b.7.2.a.6. Heb.12.a.2

Vande ydelheyt ende cortheyt des menschelijcken leuens/Gene.3.d.19.2.Reg.14.b.14.1.Paral.30.c.15.Job.3.c.20.7.a.6.8.a.9.9.c.22.d.25. 13 c.29.14.a.1.Psa.39.a.6.90.a.5.b.9.102.a.4. b.12 103.b.14.144.a.4.109.c.23.Eccle.2.d.23.3.b.10.7. a.1.Esa.40.a.6.Sap.2.b.6.5.b.9, Eccli.14.b.15. 18.a.5.b.13.40.c.26.41.a.1. Tob.4.c.18.Luce.12. b.19.Eph.5.b.16.1.Pet.1.d.24. Jaco.1.b.10.4.b. 14.Heb.13.b.14.

Van Leui ende Leuiten.

Leui wort ghebooren/Gen.29.f.34. Doot met zijnen broeder Simeon de Sichemiten/ 34.d.25. Straffe van die daet/49.a.5.

Van de wooninge/recht ende onderhoudinge der Leuiten/ Leui.10.d.12.25.e.32. Num.18.d.21 e.24.35.a.2.b.7.Deu.10.b.8.12.b.12.14.c.27.18.a 1.26.b.11.Josue.13.b.14.d.33.18.a.7.21.*.2.Esdr. 10.c.33.d.37.13.b.10, Ezech.48.b.13.Eccli.7.d.32;

Vanden dienst eñ het officie der Leuitẽ/ Nu. 1.g.49.3.*.4.a.1.8.*. 18.a.2. d.23. Deut.10.b.8. Jos.3.b.6.1.Par.7.b.31.*.10.b.14.*. 2.Para.19.c 8.Ezec.44.b.11.

De Leuiten neemt Godt voor alle eerste geboorte der kinderẽ Israels/ Num.3.b.12.8.b.16.

De Leuiten straffen dat quaet des opgerechten Calfs/Exo.32.f.26.

De Leuiten worden verdreuen wt Israel/ 2. Para.11.b.14.

Libna wort gewonnen/Josu.10.e.29.Valt af van Juda/4.Reg.8.d.22.Wort bestreden van dẽ Assyriers/19.b.8.

Lydia de purpur vercoopster ghelooft in den Heere/Acto.16.b.14.

Tleuen voor de broeders laten/1.Hest.4.c.15 Judit.13.a.3.d.24.Joan.15.b.13.1.Joan.3.c.16.

Leuen en salmen hem seluẽ niet/maer Gode/ Joa.6.f.57.2.Cor.5.b.15.Gal.2.c.21.1.Pet.4.a.2

Een licht is Christus/ Esai.9.a.1.42.a.6.60. a.1.d.19.49.b.6.Joan.1.a.5.8.b.12.9.a.5.12.e.35. f.46.1.Joan.1.b.5.2.a.8. Een licht zijn de Christenen/Pro.4.b.18.Esa. 62.a.1.Mat.5.b.14.Ro. 2.b.19.Phil.2.b.15.

Van Lijdtsaemheyt ende verduldicheyt.

God is lijdsaem ende lanckmoedich tot gramschap/Gene.6.a.3.Exod.34.a.6. Nume.14.c.18. Psal.86.c.15.103.a.8.148.a.8. Eccle.8.b.11. Esa. 30.c.18.Johel.2.c.13. Jone.4.a.2. Nahum.1.a.3. Sap.11.d.24.15.a.1.Mat.18.c.26.Rom.2.a.4. 1. Tim.1.c.16. 2.Pet.3.b.9.

Van lijdsaemheyt eñ verduldicheyt der gheloouigen in alderley cruys ende lijden/Gen.12.a 4.b.6.2.Reg.16.b.6.Job.1.c.20.2.b.9.7.a.1. Pro 3.b.11.14.d.29.15.a.1.16.d.32.25.c.15. 4. Esd.10.b 15.Eccli.1.d.29.2.a.4.Tob.2.c.8.2.Mach.6.c.18. 7.*.Mat.5.c.39.Rom.5.a.3.12.b.12.15.a.4.2.Corint.6.a.4.Gal.5.c.22.Ephe.4.a.2.1.Tess.5.b.14 2.Tess.1.a.4.b.7.1.Tim.6.c.11.2.Tim.2.a.3.b.12 1.Pet.1.b.6.2.c.19.3.b.14.c.17.4.a.1.2.Pet.1.b.6 Heb.10.d.36.11.f.35.12.a.1,Jaco.5.b.7.

Van onlijdsaemheyt eñ haer straffe/ Exo.14.c 11.15.d.24.16.a.2.17.a.2. Nu.11.a.1.b.10.14.a.1. d.26.21.a.5.Job.3.a.1.Pro.12.c.16. Eccli.2.b.16.

Van liefde ende vriendelijcheyt.

Van de ieloerse liefde Gods tegen zijn geloouige/Exo.20.a.5.34.b 14.Deu.4.d.24.6.c.15.7.b 8.Jos.24.e.19.Eccli.4.b.18.Pro.8.b.17. Jere.31. a.3.Joa.3.c.16.10.a.11.13.a.1.b.18.15.a.9.16.d.27 Rom.5.a.8.Gal.2.c.21.Eph.3.c.19.5.a.2.

God sullen wy bouen alle dingen liefhebben/ Gen.22.a.2.b 9.Exod.20.a.6.Deu.5.b.10.6.b.5. 10.c.12.11.a.1.b.13.c.22.30.b.6.Jos.22.a.5. Eccli. 7.d.32.34.c.19.47.b.11.mat.10.e.37.22.d.36. Mar 12.c.30.Luc.7.e.47.10.c.27.Joa.21.c.15.Rom.5.a 5.8.d.28.e.35.1.Cor.16.c.21.1.Joan.4.c.17.

Van Broederlijcke liefde/Gen.12.a.4.Leuit. 19.e.18.Deut.22.a.1. 1.Reg.18.a.1.Eccli.25.a.2. Psa.133.a.1.Pro.10.b.12. Mat.7.a.3.19.c.19.22. d.38.Joa.13.b.14.d.34.15.b.12.Rom.12.b.10.13.b 9.1.Cor.13.*.Gal.5.b.14.Eph.4.b.15.5.a.1.Phi 2.a.2.Col.3.b.14.1.Tessa.4.b.9.1.Timo.1.a.5.1. Pet.4.b.8.1.Joan.3.c.23.4.b.7.Heb.13.a.1.

Ooc den viant salmẽ beminnẽ/Exo.23.a.4.1. Reg.24.a.5.26.a.5.30.a.11.2.Re.19.d.19. 4.Reg 6.e.21.Job.31.c.29.Pro.25.d.21. Mat.5.e.44.Luce.6.c.27.d.35.23.c.33.Acto.7.g.60. Rom.12.c.20.

Van Liegen.

Gen.3.a.4.37.d.20.39.d.17.Leui.19.c.11.2.Regum.1.a.3.b.6.4.Reg.5.e.25.Sap.1.b.11.Eccli.7 b.13.20.c.26.d.28. 25.a.4. Prou.6.b.19. 12.d.22. Ozee.4.a.2.Joan.8.d.44.Act.5.a.4.b.8. Eph.4. c.25. Col.3.a.9.Soect getuychnis.

Lysias een Velthooftmã Antiochi/ 1.Ma.3.d 32.maect eẽ verbont mettẽ Jodẽ/6.g.55.wort geuangẽ/eñ wt het beuel Demetrij verslagẽ/7.a.3.

Van Lot ende lotwerpen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Leu.16.b.8.Num.17.*.26.k.55.33.k.54.Jos.7.c 16.18.b.10.1.Reg.10.d.20.14.c.17.k 42.1.Par.25. a.5.2.Esd.11.a.1.Pro.16.d.33.18.c.18. Ezec.21.c. 25.Jone.1.b.7.Acto.1.d.26.

Loth wort verlost wt Sodoma/Gen.19.c.15. 2.Petr.2.b.7.Sijn wijf wort verandert in eenen soutsteen/Gen.19.e.26.Sap.10.b.7.Luc.17.d.32. Beslaept zijn twee dochteren/Gene.19.f.31.g.35.

Louen salmen God na den eten/Deu.8.b.10.

Louen en canmen God niet genoech/Psa.96 a.4.106.a.2.119.x.165.145.a.3.Eccli.43.d.42.

Lofsanc salmen God singen/Psa.47.a.2.147. b.7.149.a.1.Esai.12.a.4.Eph.5.b.19.Col.3.b.16. Jaco.5.b.13.Heb.13.c.15.

Lofsanck salmen met der herten singen/Psa. 48.a.5.Eccli.40.c.25.1.Cor.14.b.15.Coll.3.b.16.

Lucas de Euangelist/eẽ medicijn/Col.4.b.13 Woont eñ wandelt met Paulo/2.Timo.4.b.11.

Lucifer valt vanden hemel/Esa.14.b.8.

Lus wert genoemt Bethel/Gene.28.d.19.

Luyheyt/Soect traecheyt.

Lust des vleesch/Soect begeerte.

Lust der ioncheyt salmẽ vlieden/2.Ti.2.c.22.

Luysen seynt de Heere in Egypten/Exo.8.d. 16.Psa.105.d.31.

M

Maacha een dochter Thalmai des Coninx te Gessur/een moeder Absalons/2.Reg.3.a.3.

Macedonia bereyt een hantreyckinge den armen te Jerusalem/Rom.15.d.26.2.Cor.8.a.1.Na Macedonien wort Paulus beroepen/Act.16.b.9

Maecha een dochter Abisalom/eñ moeder Abiam des Coninex Juda/3.Reg.15.a.2.Wert genoemt Michaia/2.Par.13.a.2.

Maencrancke wort gesont gemaect/Mat.17. b.15.Mar.9.b.24.Luc.9.d.37.

Magdalena/vanden seuen duyuels ontbondẽ/ volcht Christum na/Luce.8.a.2.Staet by tcruys des Heerẽ/Joa.19.c.25.Christus verschijnt haer/ Marc.16.b.9.1.Cor.15.a.5.

Makeda wort gewonnen/Josu.10.e.28.

Malcho hout Petrus eẽ ore af/Joa.18.a.10

Melaetsheyt/Soect Lazarie.

Van het manna oft hemels broot.

Exo.16.*.Num.11.b.7.Deu.8.a.3.Josu.5.c.11. Sap.16.d.20.Psa.78.c.24.Joan.6.d.31.

Manasse de eerste soon Josephs wort geborẽ Gen.41.g.51.48.c.14.

Manasse een godloose soon des vromen Hiskie/eerst een godtloose/namaels een vroom Coninc in Juda/4.Re.21.a.1.b.6.2.Pa.32.k.33.33.a 1.Jer.15.a.4.Wort na Babel geuoert/ hadde berou/eñ quam weder tot het rijcke/ 2.Par.33.a.1. c.13.Liet na hem/Amon/4.Reg.21.d.18.Matt.1. b.10.Wort genoemt/Her/Luc.3.d.28.

Vanden Man.

Van het officie eñ gewelt des Mans teghen het Wijf/Gen.2.d.23.3.d.16.39.d.17.Num.5.b.11 c.17.30.b.7.c.13.Deu.22.a.5.b.13.24.a.1. Eccl.7.c 28.9.a.1.25.a.2.d.27.26.a 1.Prou.5.c.17.18.c.22. 31.b.10.Eccle.9.b.9.Mal.2.b.14.c.16.1.Cori.7.*. 11.a.2.b.10.Ephe.5.c.22.Col.3.c.18.Tit.2.a.4.1. Pet.3.a.1.1.Tim.2.b.11.

Mardachai een voorstander Hesters wort geuoert in Babilonien/1.Hester.2.a.5.Claecht dat verderuen der Joden/4.a.1.Wort van dẽ Coninc verhoocht/6.c.10. Quam weder na Jerusalem/1. Esdr.2.a.2.2.Esd.7.b 7.

Maria ontfangt de Engelsche groete/Lu.1.b 22.c.29.Besoect Elisabeth/eñ prijst God/1.c.35.d 42.Trect met Joseph na Bethlehem totter schattinge/2.a.4.Trect met Joseph in Egypten/Mat 2.c.14.Keert weder vã daer int lãt Jsrael/2.d.19 Vint Christũ indẽ tempel/Luc.2.g.45.Stont by tCruys/eñ wert dẽ Apostel Joanni beuolẽ.Joa. 19.c.25.Onthielt haer bydẽ Apostolẽ/Act.1.b.14.

Maria salft de voeten des Heeren/Mat.26.a 6.Luc.7.d.37.Joan.11.a.2.12.a.3.

Martha herbercht den Heere / Luce.10.d.38. Heeft een vast geloove/Joan.11.c.27.

Mathan Baals Priester wert gedoot/4.Re. 11.d.18.2.Par.23.e.17.

Mathania een Vader Joiakim/wert Coninc in Juda/4.Regum.24.d.17. Wert Sedekia ghenoemt/1.Para.3.b.15.Laet na hem den sone Sealthiel/3.c.17.

Matathias de Priester huert/1.Mach.2.c.24 Strijt ridderlijc/2.e.41. Vermaent zijn sonen tot onderhoudinge des Wets Gods/2.f.49.g.64.

Mathias wort ghecoren tot een Apostel/Actor.1.d.25.

Mattheus de Publicaen wert beroepẽ/ Mat 9.a.9.10.a 3.Wert Leui genoẽt/een soon Alphei Mar.2.b.14.Luc.5.d.27.

Mate daermen mede wtmeet/salmẽ van God ontfangen/sy si goet oft quaet/Exo.21.b.23.Jud 1.b.7.1.Reg.15.g.33.2.Reg.22.d.25.Psa.18.c.21. Pro.22.c.23.Esa.33.a.1.65.a.6.66.a.4. Jer.50.c. 15.e.29.51.h.49.Ezec.16.f.59. Joel.3.b.7.Mat.7. a.2.Mar.4.c.23.Luc.6.d.38.

Mate eñ gewichte moeten goet zijn/Leui.19. g.35.Deu.25.c.13.Eze.45.b.10.Mich.6.b.11.Ama 8.a.5.Pro.16.b.11.20.b.10.

Malachias de Propheet werdt een Enghel Gods ghenoemt/4.Esd.1.f.40.

Malaleel wert geboren/Gen.5.b.12.

Mathusalah een sone Hanoch wert geboren eñ leeft/969.Jaer/eñ sterft/Gen.5.c.21.d.25.

Meyneedich/Jere.7.a.9.Mal.3.a.5.1.Timo.c b.10.Soect Eedt doen.

Meden nemen dat rijck Babel in/Dan.6.a.1

Melchizedek een Priester eñ Coninc te Salem/Gen.14.d.18.Psa.110.a.4.Hebr.7.a.1.

Menahem eẽ Coninc in Jsrael/4.Re.15.c.14.

Menelaus een verrader zijns vaderlãts/wert met gewelt hoge priester/2.Mac.4.e 27.Wert gerae ybraect eñ sterft schandelijc/2.mac.13.a.3.b.7.

Melck eñ geen spijse/Esai.28.b.9. 1.Cor.3.a. 2.Hebr.5.c.15.1.Pet.2.a.2.

Vanden mensche.

De Mensche is geschapen na dẽ beelde Gods Gen.1.d.26.2.b.7.5.a.1.9.a.6. Sapi.2.d.23.Eccli 17.a.9.Job.10.a.8.Psa.119.k.73.Jaco.3.b.9.

De Mensche wert vervloect/Ge.3.c.17.Wert weder gebenedijt in Christo/ Gen.12.a.3.22.c.18 Galat.3.b.8.

Vande wedergeboorte des menschen/Mat.18 a.3.Joan.1.a.13.3.a.3.b.6.4.b.14.7.d.38.1.Cor.4 c.15.Gal.4.b.19.Eph.4.c.22. Col.3.a.8.Tit.3.a. 5.1.Pet.1.d.23.2.a.2.Jaco.1.b.19.

De mensche is stof eñ slijck/Gen.2.b.7.3.d.19 18.d.27.Eccli.17.a.8.18.a.5.41.a.1.42.a.5.Job.4. b.19.10.a.8.34.b.14. Psa.78.d.38.103.b.14.146.a 4.Eccle.12.b.7.Esai.40.a.6.

Mephiboseth een soon Jonathan/2.Reg.4.a 4.Wert by Dauid begracijt/9.*.Wert tegen Dauid belogen/16.a.3. Sijnder wert verschoont int dooden der kinderen Sauls/21.b.7. Wert Meribaal genaemt/1.Par.9.c.34.

Mephiboseth de sone Sauls wert gehangen/ 2.Reg.21.b.8.

Merari een soon Leui/ Num.3.c.17.Van het officie der Merariten/3.e.33.4.e.42.

Merob een dochter Sauls/ 1.Regũ.14.g.49. Wert Dauid te wijue beloeft/1.Reg.18.d.17.

Mesullam/Soect Serubabel.

Messias oft Christus/oft die rechte gesalfde/ is onse Heere Jesus/Joan.1.d.41.4.d.25.7.d.41. 11.c.27.Mat.26.f.62.Mar.14.g.60.Luc.22.e.67. Act.17.a.3.18.c.28.19.a.4.1.Joan.5.a.1.

Micha maect zijns moeders beelde eenẽ lijfroc Jud.17.b.5.Huert eenẽ Leuijt/17.c.7.Dat beelt/ de lijfroc eñ Leuijt werdẽ hẽ ontuoert/18.d.13.*.

Micha een soon Mephiboseth/2.Reg.9.c.12.

Micha propheteert tegen de valsche Propheten/3.Reg.22.b.13.c.15.d.23.2.Par.18.d.14.

Michael strijt metten Duyuel/Dani.10.b.13. 12.b.11.Jude.b.9.Apo.12.c.12.

Michal een dochter Sauls wert den Coninc Dauid te wijue gegeuen/1.Reg.18.c.27.Nae de beloefte/17.c.25.d.30.Behout hem dat leuen/19. c.12.Wert hem ontuoert / eñ Phalti oft Paltiel gegeuen/25.g.44. Wert hem weder toe ghestelt/ 2.Reg.3.c.14.Bespot hem/6.c.16.

Midian een sone Abrahams/Gen.25.a.1.Den Midianiten heet God leet doen/ Nume.25.c.16. De Midianiten met haren Coninc worden verslagen/31.a.1.b.8.Heerschappen ouer Jsrael/Judic.6.a.1.Worden geslagen/7.*.

MirJam ofte Maria Aarons suster loeft den Heere/Exo.15.c.21.Wort melaetsch/ Num.12.*. Deu.24.b.9.Sterft/Num.20.a.1.

Misael wert in den vyerigen ouen geworpen Dan.3.d.30.Wert genoemt Misach/1.b.7.

Moab een sone Loths eñ zijnder outster dochter/Gen.19.g.39.Den Moabiten en salmen geen leet doen/Deu.2.b.8. Worden chijnsbaer dẽ huyse Juda eñ Jsraels/2.Regũ.8.a.2.Vallen af van Jsrael/4.Reg.1.a.1.3.a.5.Vallen int Lant Jsraels/13.e.20.En sullen nemmermeer inden Tempel Gods gaen/Deu.23.a.3.2.Esd.13.a.1.

Tegen Moab wort geprophetcert/ Num.21. d.29.24.c.17.Ps.60.b.10.108.b.10.Esa.16.*.25.b 10.Jer.48.a.1.Eze.25.b.8.Amo.1.c.16.Sop.2.b.8

Molech een Afgodt/Leu.18.c.21.2.a.2.Act.17 e.43.Wort genoemt Milcom/3.Reg.11.a.5. Sicshut/Amos.5.d.26.

Moses wort geborẽ van Leui/Exo.20.a.1.6. c.20.Act.7.c.20.Verslocch den Egyptenaer/ende vloot in Midiã/2.b.12.Nã Sipozã de Midiantinne tẽ wijue/2.c.15.d.21.Wert eẽ Richter gesonden tot Pharao in Egyptẽ / 3.b.7*.5.a.1.6.b.11. 7*.8*.9*.10*.Troc met wijf eñ kinderẽ in Egipten/4.d.19.Bidt voor Pharao/8.c.12.f.30.9.f.28 g.33.10.e.17.Bidt voor tvolc/14.d.15.17.b.4.c.11 32.c.11.g.31.Num.11.a.2.14.b.13.21.b.7.Deu.9.c 18.d.26.Ontfangt de eerste Tafelẽ/Exo.31.d.18. Ontfangt de ander /34.d.28. Jn zijn aensicht en mocht Jsrael niet sien/Exo.34.d.30.2.Cor.3.b.7. Seynt bespieders wt/ Nu.13.a.2. Betuycht zijn beroepinge/16.d.28.e.31. Siet dat beloefde Lãt/ eñ sterft/20.b.12.27.c.12.deu.34.a.1.b 5.Verschijnt inder verclaringe Christi/Mat.17.a.3.Luc.9.d 30 Wert geprezen/Eccli.45.a.1.Den Duyuel twist metten Engel Michael om zijn lichaẽ/Jude.b.9.

Moort/ Soect Doetslach.

Murmureren/Luce.15.a.2.19.a.7.1.Cor.10.b. 10.Jude.c.16.

N.

Nabal de ondancbaer man geniet zijns wijfs 1.Reg.25.d.23.e.27.

Naboth om dat hy dẽ Coninc Ahab den Wijngaert weygert/wort gesteenicht/3.re.21.a.2.b.13.

Vant Nachtmael Christi.

Van het instellen/gebruyc eñ bedieding des Nachtmaels Christi/Mat.26.c.25. Mar.14.c.22 Luc.22.b.19.Acto.2.e.42.20.b.7.1.Cor.10.b.16.c 21.11.b.19.*.Soect Brootbreeckinge.

Nadab eñ Abihu worden door het vier verteert/Leu.10.a.1.16.a.1.Num.3.a.4.16.g.61.

Nadab een Coninc in Jsrael/ 3.Reg.14.c.20. Wert geslagen/15.e.25.

Naeman de Velthooftman des Conincks te Syrien/wort gereynicht van der melaetsheyt/4. Reg.5.c.14.Luce.4.c.27.

Naemi een wijf Elimelechs/Ruth.1.a.2.

Nahas een vader Abigail/2.Reg.17.e.25.

Nahas een Coninc der Ammoniten strijt tegen Jabes/1.Reg.11.a.1.Sterft/2.Reg.10.a.1.

Nahesson de sone Aminadab eẽ vorst eñ hooftman van tgeslachte Juda/Nu.1.a.7.2.a.3.7.b.12

Nahor een grootvader Abrahams/ Gen.11.c. 23.d.25.

Nahum predict tegẽ Niniue/ Nah.1*.2*.3*.

Nathan eẽ sone Dauids/2.Reg.5.c.14.Wort genoemt Mathatan/Luce.3.c.31.

Naecten die salmen cleeden/Esa.58.b.7.Eze. 18.a.7.Tob.1.c.17.Mat.25.c.36.d.39.

Nathan de Prophect wort gesonden totten Coninc Dauid/2.Reg.7.a.4.12.a.1.

Nathanael wort gesien van Christo/ Joa.1.e 47.Christus openbaert hem Nathanael/21.a.1.

NebucadNezar een machtich Coninc te Babel/ontfangt gewelt ouer alle rijckẽ/Jer.27.a.6. Neẽt in dat Lãt Egyptẽ/4.Re.24.b.7 Jer.46.a.2 Trect tegẽ Jerusalẽ/4.Re.24.a.1.b.10.25.a.1.Jerem.39.a.1.Na de Prophetie/Esa.7.d.19.Jer.25 b.8.32.d.28.Richt dat gulden Beelt op/Dan.3.a 1.Woont seuen Jaer onder de wilde dieren / 4.c. 24.Wort spottelijck beweent/Esai.14.a.2.b.8.

NebusarAdan een Hofmeester NebucadNezars voert Judam in Babilonien/ 4.Reg.25.b.8 Jere.39.b.9.c.11.52.b.12.

Necho een Coninc Egypti/4.Reg.23.f.29.2. Para.35.d.20.36.a.4.

Nehemias een wijnschencker Arthahsastha/2 Esd.2.a.1.Wort ghesonden in Judea/2.b.9.Na zijn gebet/1*. Wort genoẽt Hathirsatha/ 8.b.10.

Nehustan/ Soect Slange.

Nethaneel een Hooftman des geslachts Jsaschar/ Num.1.a.8.

Nicanor een Velthooftman Lysie/1.Mac.3.e 38.Eñ een Velthooftmã Demetrij/7.d.27.Dreyget den Tempel te verbranden/7.e.35. Wort verslagen/7.f.43.2.Mac.15.d.28.

Nicodemus een heymelijck Discipel Christi/ Joan.3.a.1.7.e.50.19.d.39.

Nimrod een geweldich iager/Gen.10.b.8.

Niniue wort gebout van Assur/Gen.10.b.11. Heeft berou ouer haer sonde/ Jone.3.a.1.*. Sal de verblinde Joden ordeelen/Mat.12.d.41. Van de verderffenisse Niniue/ Nah.1*.2.*.3*. Soph. 2.c.13.Tob.14.b.5.

Nieu geboorte/ Soect mensche.

Nieu ghcboorte/dat is / de veranderinge wt tvleesch indẽ geest.Joa.3.a.5.Oft wt vleeschelijcke gesintheyt in geestelijcke gesintheyt/Ro.8.a.5 b.13.Oft wt ongelooulch in gelooulch/ Joa.1.a. 12.Gal.3.d.26.1.Joa.5.a.1.Oft de vernieuwinge des heyligẽ geest/Tit.3.a.5.Gal.4.a.6. Ja wt dẽ vleeschelijcken Adams aert eñ natuere/in de godlijcke natuere/2.Pet.1.a.4.Collo.2.b.11. Op dat wy/die te voren quaet geweest zijn/daer na heylich worden/1.Cor 6.b.11.Eph.5.b.8.

Nieuwe geborene die inwẽdich vernieut zijn sullen wtwendich ooc in een nieu leuen wandelen/Rom.6*.7.a.6.12.a.1.Eph.4.c.22.Col.3.a.9. 1.Cor.5.b.7.2.Cor.5.b.15.1.Pet.4.a.2.

Nieuwe Testament/Jer.31.e.31.Mat.26.c.27 Mar.14.c.24.Luc.22.b.20.1.Cor.11.c.24.Heb.8. b.8.9.c.15.10.b.16.13.d.20.

Nieuwe Hemel eñ Aerde na de veranderinge Esa.65.c.16.66.d.22.2.Pet.3.b.13.Apo.21.a.1.

Noah een sone Lamech/Gen.5.d.30.Een predicant der godtlijcker gerechticheyt/2.Pet.2.b.5. Timmert de Arcke oft Kiste/Gen.6*.Gaet in de Arcke/7.a.1.Gaet wt de Arcke/8.c.15. Ontfangt het verbont der genaden met het Teecken/ 9.b.8 c.14.Wert geprezen/Eccli.44.b.17.

Nobe wort ingenomen/eñ vee eñ lieden daer in verdaen vanden Coninc Saul/ 1.Reg.22.d.19

Noyt en heeft yemãt God gesiẽ/ ex.33.d.20.deu 4.b.12.ioa.1.b.18.6.e.46.1.Ti.6.c.16.1.ioa.4.b 12

Nv ist den aengenamen tijt/ eñ den dach der salicheyt/2.Cor.6.a.2.

Nv oft heden/ ist datmen zijn stemme hoort/ so en salmen zijn herte niet verherden/ Psa.95.b 8.Heb.3.a.7.b.15.4.b.7.

O.

ObadJa de Hofmeester Ahabs verbercht des Heeren Propheten voor den sweerde Jsebels/ 3.Reg.18.a.3.b.13.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Obed een sone Boas van Ruth/Rut.4.d.17. Math.1.a.5.

Van Offerhande.

Gode alleen salmen offeren/Exod.22.c.20.Leu 17.a.3.b.5.c.8.

Alle offeren moeten sonder gebrec zijn/ Leu.1. a.3.3.a.1.22.c.19.Nu.28.a.3.Deu.15.c.21.17.a.6. Eccli.35.b.16.Eze.43.c.23.Mal.1.b.8.c.14.

Aengename offerhanden worden van den Hemel ontsteken/Gen.4.a.4.8.d.20.15.d.17.Leu.9. d.24.Judic.6.d.21.13.d.19.3.Reg.18.e.38. 1.Par. 22.c.26.2.Par.7.a.1.2.Mac.1.d.22.2.b.10.

Vande dagelijcse offerhanden/ Exod.29.g.38. Leu.6.a.1.Num.28.a.3. 1.Esd.3.a.2.

Wat offerhande eenen yegelijcken tijt bestelt is/Num.28.*.29 *.

Offermaeltijden wordē met vruechdē gehoudē Gen.31.g.46.Exod.18.b.12.32.b.6. Num.25.a.2. Deut.12.*.27.a.6.1.Reg.1.a.3.9.b.12.*.16.a.5.2. Reg.15.c.12.3.Reg.1.b.9.3.c.15.1.Par.30.d.21.

Van offerhande der kinderē/ Gen.22.b.9.Leu 18.c.21.20.a.2.Deu.12.d.31.18.b.9.Jud.11.g.38.4 Reg.3.d.27.16.a.3.17.c.17. 21.a.6. 2.Par.28.a.3. Psal.106.e.37.Esai.57.a.3.Jerem.7.d.30.19.a.5. Ezec.16.c.20.d.36.20.d.31.23.e.37.

Van offeren der Godloosen/Gen.4.a.3.1.Reg 15.e.21.Psa.40.b.7.50.a.7.51.b.18. Prou.15.a.8. 21.d.27. Eccle.5.a.1. Esai.1.b.10. 43.d.23.61.b.8. 66.a.3.Jere.6.c.20.7.c.20.14.b.12.Hoze.5.a.6, 6. b.11.8.b.13.9.a.4.Amos.5.d.22.Mich.6.b.7.Mal 1.b.7.c.13.Eccli.35.a.1.Mat.9.b.13.12.a.7.Marc. 12.c.33.Heb.10.a.5.

Van warachtige gheestelijcke eñ Gode behagelijcke offerhandē/Psa.4.b.6.27.b.6.40.b.8.50. a.7.b.14.51.b.19.116.c.17.Pro.21.a.3. Esa.56.b.7 Jere.7.c.21.Hoze.6.b.11.Miche.6.b.7.Eccli.35.a. 10.Mat.5.c.23.9.b.13.12.a.7.Roma.12.a.1.Phil. 4.c.18.Heb.13.c.16.1.Pet.2.a.5.

Christus de warachtige eñ volcomē offerhande der geloouigen/Gene.22.b.6.c.11.Esa.53.c.13. Joan.17.c.19.2.Cor.5.c.21.Eph.5.a.2.c.25.1.Joa 2.a.1.4.b.10.Heb.1.a.3.5.b.12.9.d.28.10.b.14.

Og de Coninc te Basan wort verslagē/ Nu. 21.e.33.Deu.3.a.1.31.a.4.29.b.7.Psa.136.b.20.

On de sone Peleth is oproerich tegen Mosi/ Num.16.a.1.

Ooghe eenuoudich slecht eñ recht/Eccli.35.b. 19.Mat.6.c.22.Luce.11.c.34.

Ooge schalc/Gen.6.a.2.31.a.1.Pro.6.b.13.28 d.27.Eccle.4.b.8.Eccli.14.a.6.31.a.14. Mat.6.c. 22.Luce.11.c.34.Mar.7.c.22.1.Joan.2.c.16.

Ooge hoerachtich/Pro.23.c.26.Eccli.42.a.15 Mat.5.c.28.2.Pet.2.c.14.

Ooge des sins eñ verstants/ Nu.24.a.3.Deu 29.a.4.4.Esd.1.f.37.Esa.6.b.9. Luc.24.c.29.Act 26.c.17.Ephe.1.c.18.

Oogen als vyervlammen heeft God/Apoc.1. a.14.2.c.18.19.b.12.

Van Onderdanen.

Want officie eñ schult der onderdanen/ eñ des gemeynen volcx/Exo.10.f.28.22.d.28.Num.16*. Jos.1.c.16.2.Esd.5.c.16.Bar.1.c.11. Pro.13.b.13. 20.a.2.24.c.21.25.a.6.Eccle.8.a.2.10.c.16.Jer.29 b.7.Mat.17.d.24.22.b.16.c.21.Luc.20.c.22.Rom 13.a.1.b.7.1.Tess.5.b.12.1.Tim.2.a.1.5.c.17. Tit. 3.a.1.1.Pet.2.b.13.Heb.13.c.17.

Onesiphoro wenscht Paulus bermhertichheyt 2.Tim.1.c.16.

Onias de ouerste Priester offert voor Heliodoro/2.Mac.3.e.32.Wort verslagen/4.f.34.

Onbesneden van herten/Jer.9.d.25.Ezec.44. b.9.Acto.7.f.51.

Ondersoecken oft gronderen en salmē niet die onbegrijpelijcke werckinge/eñ eygentheyt Gods Pro.25.d.27.Eccle.3.b.12.8.c.17. 4.Esd.4.*.5.d. 34.e.36.Eccli.3.c.21.Rom.12.a.3. Soect Schrift.

Ongelooue brengt verdoemenisse/ 4.Esd.15. a.4.Mar.16.b.16, Joa.3.c.18.e.36.8.b.24.12.f.47 Hebre.4.a.2.11.b.6.Soect Ghelooue.

Onc uysheyt tegen natuere/Gene.19.b.5.Leu. 18.c.22.20.b.13. Judic.19.f.22.g.29. Rom.1.d.27. 1.Cor.6.b.10.1.Tim.1.b.10.

Van Onschult.

Sijn onschult sal een yegelijck beschermen/eñ valsche meyninge afkeeren/Josu.22.e.22.1.Reg. 1.b.14.3.Reg.18.b.17. Jere.37.c.12. Joan.8.e.49. Acto.2.b.14.6.b.14.7.a.2.28.c.17.

Niemant en is voor Gode onschuldich/soect Gherechticheyt.

Bewaringe der oogē/Ge.3.b.6.6.a.2.34.a.2.39 b.7.2.Re.11.a.2.13.a.1.Ecc.9.a.5.25.d.28.42.c34

Van Ordeel.

Tegen dat quade Ordeel/Eccli.10.e.42.Mat 7.a.1.12.a.7.Luc.6.d.37.7.d.33.Joa.7.b.24.9.b16 Act.28.a.4.Rom.2.a.1.14.a.4.b.13.1.Cor.4.a.5. 1.Tim.5.c.21.Jaco.4.b.11.

Voor het ordeel sal ondersoec eñ kennisse gaē Gen.3.b.11.11.b.5.18.c.21.Exo.3.b.7.23.a.2. Deu 13.b.6.17.b.9.19.d.18 Jos.7.d.19.22.c.13.Judic.20 a.3.b.12.Pro.18.b.13.1.Mac.7.a.6.Eccli.10.e.42 Susan.g.51.

Ordeel der leere staet by dē gelooūigē/Deu.13 a.1.Job.34.a.3.Jud.8.e.28.mt.7.b.15.ioa.10.b14 1.cor.14.d.29.Col.2.b.16.1.tes.5.c.21.1.Joa.4.a.1

Ordeel der steruende is sonder eenich middel totter doot oft totten leuen/Mar.16.b.16.Luc.16 d.22.23.d.42.Joan.3.e.36.5.c.28.6.f.47.

De werelt sal geordeelt wordē vandē heyligē/ sap.3.b.8.5.a.1.mat.19.d.28.1.cor.6.a.2.Jud.c14

Oreb eñ Zeb wordē geuangen eñ onthooft/ Judic.7.g.25.

Ozias de Priester neemt Achior in zijn huys Judit.6.d.18.Settet Gods hulpe eenē tijt/7.e.24

Van Ootmoedicheyt eñ nieticheyt.

Warachtige Ootmoedicheyt eñ cleynachtinge zijns selfs/siet God aē/Gen.18.d.27.29.f.31.41.f. 40.Exo.3.b.11.4.c.10.Judic.6.c.15.1.Re.1*.2.a.1 7.b.9.2.Reg.6.d.16.2.Pa.12.a.6.32.e.26.33.c.12 34.e.26.Psa.34.c.19.Pro.11.a.2.16.c.19.18.b.12. 22.c.22.25.a.7.29.c.23.Esa.37.a.1.57.c.13.66.a.2. Jer.1.a.6.Jon.3.a.5.Eccli.3.c.18.7.b.19.10.e.40. 35.c.27.Judit.4.b.7.9.c.16.Mat.3.b.11.5.a.3.8.a. 8. 11.e.29. 15.c.27. 18.a.4.20.d.26. 21.a.5.23.a.7. Mar.9.d.34.10.e.43.Lu.1.d.44.9.e.47.14.a.7.15. c.19.18.b.13.22.b.26.Joā.13.a.4. Act.10.c.26.Ro. 11.c.20.12.c.16.1.cor.4.b.6.15.a.8.Phil.2.a.3.col. 3.b.12.1.Pet.5.a.5.Jacob.1.a.9.4.b.10.Hebr.11.d 24.Apoc.4.b.10.19.b.9.

Van Oproer eñ muyterije / ende haer straffe/ Nu.16.*.20.a.2.Judic.9.d.23.f.34.12.a.1.2.Reg. 20.*.3.Reg.1.a.5.1.Hest.2.d.21.Actor.5.e.37.19.c 23.23.b.13.c.20.

Openbaer is God alle dinc/1.Pa.29.c.9.Ps. 90.b.8.139.*Job.14.c.16.22.b.11.38.*.39.*.Pro.5 c.21. Eccli.16.c.16.23.d.27. Esaie.29.c.15.48.b.8. Jerem.7.a.11.17.b.10.

Opēbaringe Gods eñ der Engelē eñ menschē/ Gen.32.e.24.Exo.3.*.Nu.22.d.21.Josu.5.d.13.1. Re.28.b.11.Mat.17.a.3.Mar.9.a.3.Luc.9.d.30.

Vande Ouerheyt.

Vā instellinge/recht/ officie eñ gewelt der ordētlijcker Ouerheyt eñ Regentē/Ge.9.a.6.Exo.1 b.8.*.5.*.18.c.13.22.b.8.Leu.24.c.10.Nu.11.d.16 25.a.4.27.c.15.Deu.1.b.13.17.a.1.19.d.17. Jos.1.b 10.Judic.2.b.7.1.Re.10.d.24.3.Re.3.b.7.2.par.19 b.5.Job.29.*.34.d.30.Ps.82.*.pro.8.b.15.11.b14 12.d.24.16.b.10.20.b.8.28.c.15.29.a.4.31.a.4. Eccle.10.a.1.Esa.1.c.23.3.a.2.10.a.1.32.a.1.Jer.5.e. 26.22.a.2.27.*.Ezech.22.a.6.45.b.9.Dan.2.c.21. Hoze.13.b.10.Mic.3.a.1.Sapi.1.a.1.6.*.Eccli.7. a.4.10.a.1.c.24. 17.b.18. Math.22.b.17. 26.e.51. Luce.20.c.22.Joan.3.d.31.19.a.11. 1.Cor.15.c.24. Rom.12.b.8.13.a.1.1.Tim.2.a.1.Tit.3.a.1.1.Pe. 2.b.13.Heb.13.c.17. Soect Coninc/Richter.

Van Ouerspel/ beyde vleesschelijck ende gheestelijck.

Ouerspel verbodẽ/ouertredẽ/eñ gestraft/Gen. 20.a.2.26.b.7.Exod.20.b.14.Leui.18.a.8. 20.10. Nu.5.b.11.*.Deu.5.c.18. 22.c.22.Iudic.19.a.2. 2 Reg.11.a.2.12.a.1.Iob.24.c.15.31.a.1.Psal.73.d. 27.Pro.5.a.3.c.20.6.c.24.d.32.7.*.Esa.54.a.1.57 a.1.Iere.2.e.36.3.a.1.5.b.7.13.d.26. Ozee.2.a.4.4 a.2.Sap.3.d.16.Mat.5.c.27.14.a.3.19.b.9.Ioan. 8.a.3'1.Cor.6.b.10.1.Tess.4.a.3.Hebr.13.a.4.Iacob.4.a.4. Soect Hoererye.

P.

Vanden Paesschen.

Van insettinge ende gebruyc des feests van Paesschẽ/ Exod.12.*.13.b.6.23.b.15.34.c.17.Leu. 23.a.5. Nu.9.a.2.b.11.28.c.16.Deu.16.a.1.Iosu.5 c.10.4.Re.23.e.21.2.Par.30.a.1.35.a.1.1.Esdr.6. d.19.3.Esd.1.a.1.b.10.7.c.10.Ezec.45.c.21.Mat. 26.b.16.Mar.14.b.12.Luc.22.a.7.

Pagiel een hooftmã der Asseritẽ/Nu.3.a.13.

Van Pantnemen.

Exo.22.d.25.Deu.24.b.6.Iob.22.a.6.24.a.3. Pro.20.c.16.Soect Woecker.

Pant onser versekeringe is de heylige Geest/ Ro.8.b.16.2.Cor.1.c.22.5.a.5.Eph.1.b.13.4.c.30.

Pashur de Priester slaet den Propheet Ieremiam/ Ierem.20.a.1.

Paulus een Iode des geslachts BenIamin/ Ro.11.a.1.Phil.3.a.5. Gheboren eñ opgeuoet te Tharsa/Act.22.a.3.Veruolcht de Christenẽ/Act. 9.a.1.Gal.1.b.13. 1.Tim.1.b.13. Wort wonderlijc bekeert/Act.9.*.Paulus een Leeraer der Heydenen/Ro.11.b.13.15.b.16. Gal.2.a.2.1.Tim.2.a.7. 2.Ti.1.b.11. Predict te Antiochia/Act.13.b.16.*. Te Iconien/Actor.14.a.1.Te Lystren/14.b.6.Te Thessalonica/17.a.1. Te Berrhoen/ 17.b.10. Te Athenẽ/17.d.22. Te Corinthẽ/18.a.1.Wederstaet Petro onder oogen/ Gal.2.b.14.Wort beroepen na Macedonien/Act.16.b.9. Wort geuangen/21. d.27.Wort ghebracht na Cesarien/ 23.c.23.Wort na Romẽ geuoert/27.28.*. Wert voor dẽ Keyser Nero gestelt/2.Tim.4.c.22.

Paulus en heeft niemant beswaert/Act.20.e 33.2.Cor.11.b.11.12.b.13.1.tess.2.b.9.2.Tess.3.a.8 Wert genaemt Saulus/ Act.7.g.58.9.a.1.13.a.1.

Bekah eẽ sone Remalia/ na dat hy Pekahia verslagen heeft/wort hy Coninck ouer Israel/4. Reg.15.e.25. Strijt tegen Ahas/Esai.7.a.1.Verslaet in Iuda hondert eñ twintich duysent mannen/ 2.Par.28.a.6.

Pekahia een sone Menahem/wort Coninc in Israel/4.Reg.15.d.22.

Persen nemẽ dat rijc vã Babylonien in/ Da. 5.e.28.6.a.1.Na de Prophecie/Esai.21.b.9.Ier. 50.a.1.g.41.51.b.8.

Van Persoonen aen te sien/Soect aensiender der Persoonen en salmen niet wesen.

Petrus wert gheroepen/ Mat.4.c.18. Belijdt Christum/ 16.c.16. Verloochent Christũ eñ heeft berou/26.g.68.Maect dẽ Cruepel gesont/Act.3.a 4.Paulus wederstaet hem/Gal.2.b.11. Wort inde geuanckenisse geworpẽ/Act.12.a.3.Predict eñ spreect/1.c.15.2.*.3.b.12.*4.a.1.10.d.34. Wert genaemt Simon/ Mat.4.c.18.10.a.2.Ioan.20.a.2. Wert genaemt Cephas/Ioã.1.d.42.1.Cor.1.b.11 3.c.22.9.a.5. Gal.2.b.9.Wert genaẽt Simon Ionas sone.Mat.16.c.17.Ioan.21.c.25.

Pharao wort geplaecht om Sara Abrahams Wijfs wille/Gen.12.d.17.

Pharao heeft droomẽ/Gen.41.a.1.Die droomen worden wtgelept/41.d.25.

Pharao gebruyct gewelt tegẽ Israel/eñ brẽgt haer in herde dienstbaerheyt/Exod.1.b.8.*.Verdrinct met alle zijn heyrcracht/14.e.24.

Pharaos dochter wort vandẽ Coninc Salomon te wijue genomen/3.Reg.3.a.1.

Pharao Necho vinck den Coninck Ioahas/ 4.Reg. 23.g.34.

Phariseus ende Publicaen bidden indẽ Tempel/Luc.18.b.9.

Phariseus noodet Christum totter maeltijt/ Luc.7.d.36.

Phariseẽ werdẽ hert berispt/mat.3.a.7.7.b.15 16 a.3.23.*Ioã.8.d.44.Act.7.f.51.23.a.3.phi.3.a.2

Phygelus eñ Hermogenes wijcken van Paulo/2.Tim.1.c.15.

Philippus wort gecorẽ/Act.6.a.5.Predict te Samarien/8.a.5.Doopt den Amptman oft gesneden/8.d.37.Herbercht Paulum/21.b. 8.

Philippus wort beroepẽ in het getal der Iongerẽ/Ioan.1.e.43.Wort eẽ Apostel Christi/Mat. 10.a.3.Begeert den Vader te sien/Ioan.14.a.8.

Philistijnẽ veruolgẽ Israel/Iudic.3.a.3.10.b.7 15.b.9. 1.Reg.4.*.5.*.6.*.7.*.13.b.5.17.*.23.a.1. 28.a.1.29.a.1.31.a.1.2.Re.5.c.17.21.d.15.De Philistijnen werdẽ geslagen. Iudic.3.d.31.1.Re.7.c.11 13.a.3.14.*.17.f.48.18.g.27.19.b.8.23.a.5.2.Reg. 5.d.24.8.a.1.4.Re.18.b.8. Tegẽ de Philistijnen/ Esa.15.a.2.Iere.47.a.1.Ezec.25.c.15.Amos.1.b.6 Seph.2.a.4.Zach.9.a.5.

Philopater vermat hem indẽ Tempel te gaẽ/ 3.Mac.a.15.Wert gestraft/3.Mac.e.56.

Phul de Coninc van Assyrien trect tegen Israel/4.Reg.15.d.19.

Pilatus eñ Herodes werdẽ vrienden/Luc.23 b.12.Verordeelt den onschuldigen ter doot/Mat. 27.c.24.Ioan.19.b.16.

Pinehas een sone Eleazar/Exo.6.d.25.Versoent dẽ Heere met zijnen yuer/ eñ ontfangt dat eewich Priesterdom/Nu.25.b.7.Iosu.22.c.13.Iudic.20.d.28.Psal.106.d.30.Mala.2.a.4.Eccli.45 e.28.1.Mac.2.f.54.

Pinehas een sone Eli/1.Reg.1.a.3.Verginck om zijnder sonden wille/4.c.11.

Pnuel wort vã Gideõ gestraft/daerõ datse hẽ dat broot geweygert hadden/Iudic.8.b.8.d.17.

Van plage eñ wrake Gods/Exod.7.8.9.14.*. 4.Reg.8.d.28.2.Par.6.e.28.Psal.78.e.44.105.d 27.Iere.15.a.2.

Plantinge eñ leer der menschẽ die moet vergaen/Mat.15.b.13.Act.5.e.39.Soect Leer.

Van Priesters.

Van het officie eñ ambacht der Priesterẽ des Wets/ Exo.29.g.44.30.a.7.Leu.10.a.1.c.9.21.*. 22.*.24.a.3.Nu.3.b.10.4.a.5.10.a.8.18.a.1.Deu. 21.a.5.1.Re.2.f.28.1.Par.7.c.49. 2.Par.26.c.17. Ezech.44.c.15.Heb.5.b.7.10.b.11.

Vã behoorlijcker onderhoudinge eñ toebehoorte der Priesterẽ eñ haerder kinderẽ/Exo.29.e.26 Leu.2.a.3.5.c.13.6.b.9.d.19.7.a.6.10. d.13.24.b.9 Nu.3.g.48.5.b.9.18.b.8.e.28.Deut.18.a.1.1.Re. 2.f.28.4.Re.12.c.16.1.Par.7.d.54.2.Par.31.b.4 2.Esd.10.d.36.Eccli.45.d.25.

Vã cleedinge/veiersel/eñ wijnge der Priesterẽ Exo.28.*.29.a.1.39.a.1.40.b.12.Leui.8.a.1.

Van quade Priesters eñ haer straffe/Nu.16.* 1.Re.2.e.22.*.3.c.13.3.Re.2.d.26. Esa.3.c.11.Ier. 2.b.5.8.b.7.Hose.4.a.6.5.*.Mal.1.*.2.a.1.b.8.1. Mac.7.a.5.c.21.

Vant Priesterdom der geloouigẽ/Exo.19.a.5 Psal.132.b.16. Esai.61.a.6.66.d.21.Iere.33.d.21. Rom.12.a.1.1.Pet.2.a.9.Apo.1.a.6.5.b.10.

Christus de warachtige eñ eewige Priester/ 1.Reg.2.g.35.Psa.110.a.4.Ier.33.c.18. Zach.6.b 12. Hebr.2.c.17.3.a.1.5.*.6.c.20.7.c.16.8.*.9.b.11 d.26.10.c.21.

Van Propheten.

Vant officie der Prophetẽ eñ Predicanten/1. Re.12.d.23.Esa.58.a.1.61.a.1.Ier.1.a.5.Ezec.3.a 1.c.12.33.a.2.Act.3.c.18.Soect Bisschop.

Van valschen eñ verleyachtigẽ Prophetẽ eñ haer straffe/ooc datmense niet hoorẽ en sal/Deu. 13.a.1.18.d.20.3.Re.13.b.11.18.e.40.22.a.6. 4.re. 10.c.19.Prou.28.b.10. Esa.3.c.11.28.b.7.56.c.10. Iere.14.b.13.23.*.27.b.9.28.*.29.b.8.Eze.13.*.14 b.9.22.c.25.34.a.1.Amo.7.b.10.Mic.3.b.5.Zac.13 a.2.Mat.7.b.15.24.a.11.Lu.12.a.1.Act.20.d.29.1 cor.15.b.12.phi.3.a.2.Col.2.b.8.1.Ti.4.a.1.2.Ti. 2.b.17.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

3.b.17.3.a.1.2.pet.2*. 1.Joa.4.a.1.Jud.a.4.b.8*.

De groote Propheet ende Leeraer Christus wert beloeft/Deu.18.c.15. Wert gegeuen eñ betuycht/Mat.3.b.17.13.g.57.Luce.7.b.16. Joan.4.c.19.6.b.14.7.d.40.Acto.3.d.22.7.e.37.

Ptolomeus wort bestreden van Antiocho/ 1.Mach.1.b.18. Maect vrientschap met Alexandro den sone Antiochi/10.f.51. Strijt tegen Alexander ende sterft/11.a.1.b.14.

Ptolomeus Macer doot hem seluen/ 2.Macha.10.b.12.c.13.

Publius herbercht Paulum/ Acto.28.a.8.

Q.

Dat quaet goet noemen/sal gestraft worden/ Esa.5.c.20.Mal.2.c.17.Pro.24.d.24.

De quade hebben somtyts meer voorspoets dan de gerechtige/ Job.2.b.7.10.a.1.21.a.7.b.10. Psa.73.a.2.b.8.92.a.8.4.Esd.3.d.28.e.31. Jere.12.a.1.Abac.1.c.13.2.Mach.6.*.

De quade zijn oock totter salicheyt geroepen Math.22.a.10.Luce.14.c.21.

Tquade laten eñ tgoede doẽ is de rechte penitẽcie/Pro.3.a.7. esa.1.c.16.Jer.18.a.7.eze.18.c.21

Quaet geselschap salmen schouwen/Psa.1*. 26.a.4.Pro.1.a.10.14.a.7.24.c.21.29.c.24.Eccli 8.c.18.13*. 2.Cor.6.c.14.2.Joa.b.10.Apo.18.b.4.

Quaet en salmen niet loonẽ met quaet/ Pro.20.d.22.24.d.29.Rom.12.b.14.c.17. 1.Cor.4.b.12 1.Tess.5.b.15.1.Pet.3.b.9.

Quytscheldẽ salmẽ die tegẽ ons misdaẽ hebbẽ Eccli.28.a.8.Mat.6.b.12.18.d.32. soect vergeuẽ.

R.

Rabba wert belegert/2.Reg.11.a.1. 1.Par.21 a.1.Wert gewonnen/2.Reg.12.f.26.

Rabsake/een ouerste Schencker Sanheribs/ 4.Reg.18.c.17.Esa.36.*.37.a.4.b.8.

Raguel een Sweer Tobie/Tob.7.a.1.

Rahab de weerdin te Jericho herbercht de bespieders/Jos.2.a.1.Jac.2.c.25.Wort met haer vriẽdẽ bloft/ Jos.6.c.17.Wort Salmõs wijf/1.pa.2.a 11.mat.1.a.5.haer geloue wert beroẽt/He.11.e.31

Rachel hoedet de schapẽ haers vaders/Gen.29.b.9.Wort Jacob ten wijue gegeuen/ 29.e.29. Steelt haren Vader de beelden/ 31.c.19. Sterft aen de geboorte BenJamin/35.d.17.

Ram/Soect Aram.

Raphael de Engel Gods/ een Medecijn ende leytsman Tobie/Tob.5.b.5.6.*.12.c.12.

Van Raetslagen.

In twijfelachtighe saecken salmen Godt/ zijn woort eñ Propheten raet vragen/ Gen.25.c.21. Exo.18.c.13.Leu.24.c.12. Num.9.a.7.b.10.15.d.34.27.b.5.Deu.1.c.17.17.c.13.21.a.1. Josu.9.c.14. Judic.1.a.1.18.b.5.20.c.18.d.23.21.a.2.1.Reg.10.d.22.23.a.2.b.10.30.b.8. 2.Re.2.a.1.5.c.19.21.a.1 3.Re.14.a.2.22.a.6.b.15. 4.Reg.3.b.11.c.16.8.b.7 22.c.13.2.Par.18.a.4.b.14.33.d.18. Psa.119.c.24 Pro.3.a.1.Esa.8.b.11.30.a.1.45.b.11.Jere.37.a.3 b.5.42.a.1.Ezech.14.a.1.b.7.Zacha.7.a.2. Tob.4.c.15.Eccli.8.e.20.9.c.19.37.c.27. Luce.16.d.29.

By den doodẽ/Toouenaers/eñ valsche Propheten en salmẽ geenen raet soecken/Leui.19.g.31.20.a.6.Deut.18.b.11.1.Reg.28.a.7.b.9.3.Reg 22.a.6.4.Regñ.1.a.2.b.6.3.b.13. 2.Para.18.a.4. Esai.8.b.11.Dani.2.a.2.4.a.5.5.a.6.

God breect de quade Raetslagẽ/Ge.11.b.7.37 d.18.50.c.19.Nu.22.*.2.Reg.15.*.17.b.14.2.Est.4.b.7.c.15.1.Hes.7.b.5.3.Mac.m.134.f.197.Job.5 b.13.Psa.2.a.2.21.b.12.33.b.10.Esa.7.b.4.19.a.3 Mat.27.g.61.Act.5.c.17.9.d.24.23.b.12. 27.e.42.

Razis oft Rhazis eẽ stantachtich Jode doot hem seluen/2.Mac.14.f.37.g.41.

Rebeca eẽ dochter Bethuels/Ge.22.d.23.wort Isaacs wijf/24.f.50. Baert tweelingen/35.c.22.

Rechab een vader Jonadab des vrients Jehu des Coninck Israel/4.Reg.10.c.15.

Die Rechabiten zijn gehoorsaem haren Vader/Jere.35.a.2.

Van Richters.

Vant officie eñ gewelt der Richteren/Exo.18 c.13.d.21.21.*.22.*.23.*. Leu.19.d.15.24.c.11.d.23 Deu.1.b.13.c.16.17.*.18.c.15. 25.a.1.27.c.19.Jos.7.d.19.1.Reg.8.a.1.12.a.1.2.Par.19.b.6.Eccli.4.b.10.10.a.1.42.a.12.Psal.82.*.Pro.18.a.5.b.15.24.c.23.28.c.15.Esa.5.c.17.10.a.1.Jer.5.e.26.Luce.18.a.2.23.a.1.b.13.c.23. Joan.7.b.24.8.b.15.Jacob.2.a.4.Soect Ouerheyt/Ordeelen.

Richters in Israel hebben geregeert/ ontrent drie hondert eñ vijftich iaer/Acto.13.b.20.

God is een Richter vã alle de werelt/eñ vergelt eenen yeghelijcken na zijnen wege/goet oft quaet/Ge.18.c.25.Deu.10.d.17.Job.34.b.11.Psa 7.b.9.62.b.13.94.a.2.96.b.13.Esa.11.a.3.Eccli.35 b.22.c.27.Jer.17.b.10.25.b.14.Mat.16.d.27.25.c.31.Act.17.e.31.Ro.2.a.5.2.tim.4.b.8.He.12.d.23.

Reguel/Soect Jethro.

Rehabeam de sone Salomons wort Coninc in Juda/3.Reg.12.a.1.Van hẽ vallen de tien geslachten Israels/12.b.8.c.12.God verboot hẽ tegẽ de tien geslachten te trecken/2.Par.11.a.2.Wort van Sisak den Coninc Egipti bestreden/12.a.2.b.9.Sterft/3.Reg.14.e.29.Wert genaemt Roboam/Mat.1.a.7.Liet na hem Abiam/ 3.Re.15.a.8

Reson een tegenpartije Israels/3.Re.11.d.23.

Rezin een Coninck te Syrien/treet wt mettẽ Coninck Israels tegen Juda/4.Reg.16.a.5.Esa 7.a.1.Wort gedoot/4.Reg.16.b.9.

Van Reyningen.

Leu.12.b.6.13.*.14.*.Nu.8.a.5.19.b.12.Eze.24.b.13.36.e.25.Dan.11.e.35.12.c.20.Mal.3.a.3. Joan.3.d.25.Act.11.a.9.2.Pet.1.b.9.1.Joa.1.b.7.

Reyn van herten/Psa.24.a.4.51.a.12.73.a.1. Mat.5.a.8.1.Pet.1.d.22.

Reyn salmen wesen inwendich eñ wtwẽdich Mat.23.c.25.Luce.11.d.39.2.Cor.7.a.1.

Van Rekenschap.

Rekenschap sal een yegheliick voor hem seluen moeten geuen/Mat.12.d.36.18.c.23.25.c.31.* Rom.14.b.12.2.Cor.5.b.10.

Vanden Rijcken.

Hoe haer de rijckẽ deser werelt tegẽ de armen schuldich zijn te houdẽ/Leu.25.f.34.Deut.8.c.11.15.a.7. Eccli.4.a.4.7.d.35. 11.b.7.29.b.12.31.a.8. Job.31.b.16.Ps.62.b 11.pro.14.d.31.17.a.5.19.c.17 21.b.13.22.a.9.28.d.27.30.a.7. eccle.11.a.1.Esa.23 c.18.Mat.6.c.19.19.c.21.Luc.14.b.13.16.*.18.c.22 Actor.2.e.45. 4.d.34. 1. Timoth.6.d.18. Soeckt Aelmoessen.

Van ydelheyt eñ verachtinge der rijcdommen eñ dat daer op niet te hopen en is / Psal.39.a.7.49.*.52.b.9.Pro.10.a.2.11.a.4.d.28.15.b.16.18.b 11.22.b.16.23.a.4.28.b.11.30.a.7.Eccle.5.b.9.6.a.2.Esa.2.b.7.Jer.17.a.3.b.11.22.b.13. Ezec.7.d.19. Sop.1.c.18.Eccli.5.a.1.b.10.10.a.10.11.b.7.14.a.1.31.a.1.Mat.13.c.22.19.c.21. Luc.8.b.14.12.b.15. 1.Tim.6.b.9.Jac.1.b.11.

Vã/eñ tegẽ de godlose rijckẽ/1.Re.25.a.2.Job.20 .b.19.27.*.Pro.23.a.4.28.a.8.b.11.c.20 Eccle.6.a.1.Esa.5.b.8.32.b.9.Jere.15.c.13.Amo.6.a.1.8 a.4.Hab.3.a.1. Lu.6.c.24.16.c.19.d.24.Jac.5.a.1 Soect van Gierichheyt.

Vant Rijcke Christi ende Gods.

Van dat eewighe/geestelijcke eñ inwendighe Rijcke Gods/Gen.49.b.10.Nu.24.c.17. 1.Re.2.b.10.7.b.9.1.Par.18.b.11.29.a.2. Psa.2.a.2.9.b.8.22.d.28.45.b.7.72.a.1.110.a.1.*.145.b.11.Esa.9 b.5.11.*.32.c.16.40.b.9.42.a.1.Jerem.23.a.5.33.* Ezec.34.d.23.37.d.24. Dan.2.g.44.4.e.33.7.c.13.d.27.9.d.24.Hoze.3.a.5. Mic.4.a.1.5.a.1.Zac.9.b.9.Mat.13.*. Luc.1.c.28.12.c.31.22.b.29.23.a.2. Joan.6.b.14.12.b.14.d.34.18.d.33.e.36.1.Tim.1.c 17.Heb.1.b.8.2.b.9. Soect Christus Jesus Godt ende Mensche wort beloeft.

Rispa Sauls byslaepster wort vanden Abner beslapen/2.Reg.3.a.7. Bewaert de lichamen der gehangenen/21.c.10.

Rodokus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Rodokus een Verrader/2.Mac.13.b.21.

Romeynen verbinden haer metten Joden/ 1. Mach.8.b.14.c.17.d.27.12.a.1.14.b.17.c.20. Dan lof der Romeynen/8.a.2.b.9.Dat de Romeynen Jerusalem eñ den Tempel verstoorē sullen/Nū. 24.d.24.Esai.5.d.26.6.b.11.Dan.9.e.26.11.d.30. Luc.19.d.41.21.c.18.Joan.11.e.48.

Rubē de eerste sone Jacobs wort geborē/ Ge. 29.f.32.Beulect dat bedde zijns vaders/ 35.e.22. Daerō verloor hy zijn eerste geboorte/49.a.4. 1. Par.6.a.1. Begeert zijnē broeder Joseph te verlossen/37.d.21.f.29.Verborcht hē seluen zijnē Vader voor BenJamin/42.e.37.De Rubenitē werdē eerst in haer ruste gestelt/Nu.32*.Deu.3.b.12 Jos.1.c.12.13.c.23.Werdē ooc voor andere seer geslagē/4.Re.10.f.33.Eñ wt harē lande verdreuē/eñ wech geuoert/15.f.29.1.Par.6.d.25. Na de prophetie/Ge.49.a.4.Richtē eenē Altaer op/Josu. 22.c.10.*.Strijdē tegē de Hagarenē/1.Pa.6.c.18

Ruth eē Moabitinne/Rut.1.a.4.Wert Boas wijf eñ moedē Obed/4.*. 1.Par.2.a.12.mat.1.a.5

Ruyters inde locht met lancien eñ guldē harnas in een slachoordeninge sagē die van Jerusalē veertich dagē lanc na malcanderen/2.Mac.5.a.2

Rustē oft vieren salmē van sondigen/eñ niet meer der sondē dienen/Rom.6.a.6.*.Gal.2.c.18.

Een Ruste is Gods volck noch toecomende/ Heb.4.b.9.

In sekerder rusten eñ vrede comen de gerechtige/als sy ontslapen/Sap.3.a.3.4.a.1. Esa.56.c 14.Luc.16.c.22.Apoc.14.d.13.

Ruste voor de siele vinden/ Jere.6.c.16.Mat. 11.d.29.

S.

Vanden Sabbath.

Gen.2.a.2.Exo.16.d.23.20.b.8.23.b.12.31.c.14 d.17.34.c.21.35.a.2. Leui.19.a.3.23.a.3.c.15.25.a. 4.Num.15.d.32.28.b.9.Deu.5.b.12. Esa.56.a.2. b.4.58.c.13.66.d.23.Jer.17.d.21.e.27.Eze.20.b.12 22.a.8.2.Esd.13.c.16.d.22. 1.Mac.1.e.47.2.d.33. e.41.2.Mac.15.a.1.Mat.12.a.1.b.10.Mar.2.c.23 3.a.2.6.a.2.Luce.4.b.16.d.31.6.a.1.13.b.12. 14.a. 1.Joan.5.a.9.7.b.22.9.b.14. Acto.13.b.14.c.27.e. 44.15.c.21.18.a.4.20.b.7.1.Cor.16.a.2.Gal.4.a. 10.Coll.2.c.16.Heb.4.a.4.b.10.

Sacharia de soon Jerobeams wert Coninck in Israel/4.Reg.14.e.29.15.b.8.

Van Saechtmoedichept.

Jos.7.c.19.d.25.1.Re.15*. 2.Re.16.c.10.Eccli. 1.d.29.Pro.15.a.1.Mat.5.a.5.11.e.29.Gal.5.c.23 6.a.3.Ep.4.a.2.col.3.b.12.2.tim.2.c.25. tit.3.a.2

Van salichept ende het eewich leuen.

Salichept wert vercregen door het ghelooue eñ genadige verkiesinge Gods/Esa.25.b.9.Mat 20.c.23.25.c.34. Mar.10.d.40. Joan.3.b.15.e.36. 5.c.24.20.d.29. Acto.2.b.21.15.b.11.16.d.31.Rom. 1.b.16.10.a.4.Ephe.1.b.13.2.a.4.1.Tess.5.b.9. 2. Tessa.2.b.13.2.Timo.1.b.9.Titum.1.a.1.3.a.5.1. Pet.1.b.9.Heb.5.c.12.

Van het vrolijc eñ heerlijc wesen der saliger/ 4.Es.2.f.42.Sap.3.b.7.5.a.1.c.16.Esa.25.b.9.30 e.29.49.c.10.60*.64.c.17.Jere.31.a.3.c.13. Da.12 b.13.Mat.13.e.43.19.d.28.25*.Mar.12.c.25. Luc 9.d.33.16.c.22.22.b.29.Joa.16.c.20.17.a.2.Rom. 8.d.30.1.Cor.2.a.9.15.e.41.2.Cor.12.a.3.2.Tim. 4.b.8.1.Pet.1.a.4.5.a.4.He.10.d.35.12.d.23.Jacob.1.b.12.Apoc.2*.3*.7.b.9.c.15.14.a.1.21*.22*.

Saduceen loochenen de verrijsenisse der dooden/Math.22.c.23.Acto.4.a.1.23.a.8.Luce.20.d. 27.Mar.12.b.18.

Sallum de sone Jabes/na dien hy Zachariā verslagen hadde/wert hy Coninc in Israel/ende oock verslagen/4.Reg.15.b.10.c.14.

Sallum een soon Josie des Coninex Juda/ 1. Para.3.b.15.

Salma een Soon Nahesson heeft voortghebracht Boas vā Rahab/1.Pa.2.a.11.Mat.1.a.5

Salmanesser treet eerstmael tegen Samarien eñ voert Israel met harē Coninc Hozea na Assyrien/4.Re.17.a.6.Anderwerf/18.b.9. 1.Es.4.a.2

Salome eē moeder Joannis eñ Jacobi/der sonen Zebedei/mar.15.e.40.16.a.1.soect Sebedeus

Salomons des soons Dauids geboorte ende naem wort beloeft/2.Reg.7.b.12. 1.Par.23.b.7. Wert geboren/eñ onder de handen Nathans gedaen/2.Reg.5.c.14.12.e.24. Wert gesalft tot eenen Coninc ouer Israel/3.Reg.1.e.33.Godt verschijnt hem te Gibeon / vā dien begeert hy wijsheyt/3.a.5.b.9.2.Par.1.b.7.Schept de twee wijuen/3.Re.3.c.16.Vā zijn Amptliedē/heerlijchept/ huyshoudinge eñ wijshept/4.*.2.Par.9.a.3. Der bint hē met Hiram dē Coninc Tyri/3.Re.5.c.12 Timmert den Tempel.Soect Tempel. Schenct Hiram twintich steden/ 3.Reg.9.b.11. Tot hem coemt de Coninginne vā Ryck Arabien/10.a.1. Math.12.d.42. Luce.11.c.31. Bouwet den Chamos een hoochte/ 11.a.7. Maect de Cananiten cynsbaer/2.Par.8.b.7.Wert tē anderē mael Coninc gesalft/1.Pa.30.d.22. Sterft/3.Re.11.g.43. Laet na hē zijnē soon Coninc Rehabeā/ 14.d.21.

Samaria naemaels een hoofstadt der thien geslachten Israels wert ghebout/ 3.Reg.16.c.17. Wert vanden Syriers belegert/ 4.Regū.6.f.24. Wert vandē Assyriers tot int derde Jaer belegert gewonnen eñ wech gheuoert/ 17.a.5.

Tegen Samarien wert geprophetcert/Esa.7 d.30.9.c.7.Ezec.23*.Hoze.8.*.13.*. Amos.3.c.12. Mich.1.b.5.

Samaria en wilde Gods woort niet aen nemen/Luc.9.f.52.Nam Gods woort aē/Act.8.a.5

De Samaritaen ontfermt hem des gewondē Luce.10.d.33.

Samaritinne spreect met Christo byden put/ Joan.4.a 7.

Sangar een Richter in Israel slaet ses hondert Philistijnen/Judic.3.d.31.

Samuel wert geborē/1.Reg.1.c.20. Wert den Heere gebracht tot Silo/ 1.d.24.Wert beroepē/3 a.4.Roept dat volc na Mitzpa/eñ bidt voor haer 7.a.4.Set zijn sonē tot Richters/8.a.1.Betuycht zijn onstrafigckhept/ 12.a.3. Doot Agag/15.g.32. Salft Dauid tot eenē Coninc/16.c.12.Sterft/25 a.1.Prophetcert Saul na zijn doot/28.c.15.Eccl. 46.c.23.Wert gepresen/46.c.16.

Saneballat de stadthouder te Samarien belet het timmeren des Tempels/2.Esd.4.a.1.6.*.

Sanherib der Assyriers Coninck treet tegē de stedē Juda/eñ wintse/4.Re.18.c.13.2.Pa.32.a.1. Lastert God/esa.36.*.Wert gedoot/4.re.19.g.37. esa.37.f.37.na dē woorde.10.e.33.31.b.8.33.a.1.36*

Sapphira liecht den heyligen geest/Act.5.a.1.

Sara eē dochter Raguels/wert Tobie te houwelijc gegeuen/Tob.7.b.10.

Sarai een wijf Abrahams/Gen.11.d.29.Wert genoemt Sara/17.c.15.Wert gebracht tot Abimelech.20.a.2.Sterft.23.a.1.

SarEzar/soect Adramelech.

Saul geborē wtē geslachte Beniamin/soect de eselinnē/1.Re.9.a.3.Wert vā Samuel gesalft tot eenē Coninc ouer Israel/10.a.1.11.d.14.Act.13.b 21 Na het beuel/1.Re.9.c.15. Slaet de Amonitē/11. c.11.Offert Brātoffer/13.b.9.Was ongehoorsaem der stemmē Gods/15.a.1. Wert vā het Rijcke verstootē/13.c.13.15.e.22.28.d.16. Een boose geest besat hē/16.c.14.18.b.10.19.b.9.Veruolcht Dauid/ 18.c.10.*.19.b.9.*. 23.*. Doot de Priesters des Heerē/22.c.18. Soect raet byden dooden.28.b.7. Doorstac hē seluē/31.a.4.Wert begrauen/31.c.11. Sijn sonen werden gehangen/2.Reg.21.b.8.

Saulus bewaert de cleederē vande getuygen Act.7.g.58.Soect Paulus.

Sceue des hoogen Priesters sonen besweeren de boose geesten/Act 19.b.14.

Van Schamen.

Schamen en salmē hē niet des Euangeliums Psā.40.b.11.Eccli.42.a.9.b.21. Mar.8.c.38.Lu. 9.c.26.Rom.1.b.16.2.Tim.1.b.8.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Schamen salmen hem der sonden/Eze.16.c.52 Eccli.42.a.11.

Schat diemē minst sonde lief hebben/heeftmē meest lief/Oze.9.a.1.Mat.6.c.19.19.c.22.Mar.10 b.22.Lu.12.c.22.18.c.23.Joā.6.c.26. 2.Cor.4.c.18

Schattinge betalē/Mat.17.d.24.22.b.17.mar. 12.b.16.Luc.20.c.22.Rom.13.b.7.

Van Scheydtbrief.

Deu.24.a.1.Esa.50.a.1. Jer.3.a.3.Mal.2.c.16 Mat.5.d.31.19.a.7.Mar.10.a.4.Luc.16.c.18.

Vande Schriftuere des Godlijckē woorts.

Vā het hercomē/geloofweerdicheit eñ gebruyc der heyliger Schrift/Exo.17.c.14.34.d.27.Deu.4 a.2.17.d.23.31.b.9.Jos.1.b.8. 4.Re.22.b.8.23.a.2. 2.Pa.17.b.9.esa.8.b.12.30.b.8.34.c.16. Je.30.a.2 36.a.2.Dan.10.c.21.Math.4.a.4.5.b.17.22.c.29. Luc.4.a.4. 16.d.29. Joā.5.d.39.10.d.34.20.d.30. Act.15.a.1.17.b.11.Ro.1.a.2.4.d.23.15.a.3.1.Cor. 9.b.9.10.b.11.15.a.3. 2.Tess.2.b.15.2.Tim.3.b.15. 2.Pe.1.d.20.3.a.1.Heb.4.a.2.Apo.1.a.3.d.19.

Sealthiel een sone Jechanie/ 1.Paral.3.c.17. Mat.1.b.12.

Zeb eñ Oreb werden gedoot/ Judic.7.g.25.

Seba eñ Salmuna beyde Coningen der Midianiten/Judic.8.b.5.

Seba een oproerder wert onthooft/2.Reg.20 d.21.

Sebena oft Sebna/4.Re.18.c.18.Esa.22.c.15

Sebul wert een Voocht te Sichem/Judic.9.e 28.f.36.

Sedechias oft Sedekie/een valsch Propheet Ahabs/3.Reg.22.b.11.2.Par.18.b.10. Wert verbrant/Jere.29.d.22.

Seleucus een Coninc in Asien/ 2.Mac.3.a.3.

Selumiel een Hooftman der Simeoniten/ Nu.1.a.6.

SemaJa de Propheet wert gesondē tot Rehabeam/ 3.Re.12.d.22.2.Pa.11.a.2.12.a.5.

Semaia een valsch Propheet/ wert gestraft/ Jere.29.e.31.

Serah trect wt met heyrcracht tegen Juda/2. Par.14.c.9.

Sergius Paulus begeert vā Paulo dat woort Gods te hooren/Act.13.a.7.

Serubabel eē sone Sealthiel 2.Esd.12.a.1.oft Sorobabel/mat.1.b.13.Lu.3.d.27. vernieut dē Tēpel des Heerē/1.Esd.3.*.3.Esd.5.e.79.Eccli.49. c.13.Wort Berechia genoēt/ 2.Esdr.6.d.18.Dese heeft voortgebracht Abiud/Mat.1.b.13.

Sichem de sone Hemor schepnt Dinam/Gen. 34.a.2.Wert gestraft/34.d.26.

Sichem wert verdestrueert/Judi.9.f.45.wert weder gebout/4.Re.12.d.25.Wert genoēt Sichar Joan.4.a.5.

Sihon der Amoriten Coninc en wilde Israel nz toelatē door zijn lāt te treckē/Nu.21.c.21.deu. 2.e.25.Wert geslagē eñ ouerwonnē/Nu.21.d.24.

Silas wert met Paulo na Antiochien gesonden/Act.15.d.27.Reyst met Paulo/ 15.e.40.16.*. Blijft te Berrhoen/17.b.14.

Silo. Te Silo was de Arcke Gods/Jos.18.a 1.Judic.18.g.31.20.c.18.1.Re.1.a.3.4.a.3.Te Silo wert eē dachuaert gehoudē des geheelē Israels om der Rubeniten wille/Josu.22.c.12.Silo wert verdestrueert/1.Re.4.*.Jere.7.b.12.26.a.6.

Siluanus een Predicant te Corinthē/2.Cor. 1.c.19.

Simei vloect dē Coninc David/2.Re.16.b.5. Vint genade bi David/19.c.16.Wert wt Davids beuel verslagen/3.Reg.2.b.8.g.42.

Simeon wert geborē/ Gen.29.f.33.Doot met Leui de Sichemiten/34.d.25.Daerom worden sy vanden vader gestraft/49.a.5.Wert tot borge gelaten in Egypten/42.c.24.

Simeon neemt Christum op de armen/Luc.2. d.25.e.28.

Simon van Bethanien herbercht den Heere/ Mat.26.a.6.Mar.14.a.3.Joan.12.a.1.

Simon de Toouenaer wert verbannen/ Act. 8.a.8.b.12.

Simon de broeder Jude Machabei wert een Hooftman der Jodē/ 1.Mac.13.a.8.14.a.4.Wert met sine twee sonē verslagē/16.c.16.Leest/1.Ma. 2.g.65.5.b.17.10.h.74.2.Mac.14.c.17.

Simon de Benjamijt verriet den Schat des Tempels/2.Mac.3.a.4.4.a.1.

Simon vā Cyrenē draecht Christo dat cruyce na/Mat.27.d.32.Mar.15.c.21.Luc.23.c.25.

Simri met de Midianitinne wert doorsteken/ Nu.25.b.6.c.14.

Simri de Coninc Israels verbrant hemseluē/ 3.Reg.16.a.3.b.11.

Simson wert geborē/Judic.13.d.24.Na de belofte/13.a.3.Houwelijct te Thimnath/ende verscheuert dē Leeuwe 14.a.1.Beschadicht de Philistijnen/15.a.4.Verginck/16.g.28.

Siphiten verrieden den Coninc David/1.Re. 23.d.19.26.a.1.

Siphra eñ Pua twee Godvruchtige Vroeysvrouwen/Exod.1.c.15.

Syria heerschapt ouer Israel/Judic.3.a.8.De Syriers werdē geslagē eñ David onderdanich/2. Re.8.a.5.Helpē de Ammonitē tegē David/10.b. 6.Werdē inde vlucht geslagē/10.c.13.Treckē tegē Israel/3.Re.20.a.1.Werdē geslagē/20.c.17.Trecken tegē Israel/20.d.26. Werdē geslagē/20.e.29. Strijde tegē Israel/4.Re.6.b.8.Werdē met blintheyt geslagen/eñ na Samarien gebracht/6.d.18. Trecken tegē Israel/6.f.24.Vliedē verschrict zijnde van Godt/7.b.6.Treckē tegē Israel/13.a.3.Comen onder de handē Assur/4.Reg.16.b.9. Tegen Syrien wert geprophetteert/Esa.17.a.1.Jere.49. d.23.Amo.1.a.3.

Sysak de Coninc Egypti voert den schat des Tempels ende des Conincx wech/3.Re.14.e.25. 2.Par.12.b.9.

Sissera een Veltooftmā Jabin/Judic.4.a.2. Verginck/4.d.18.

Simpele/slechte/vernederde/ verachte mēschē sullen Gods woort verstaen/Esa.29.c.18.32.a.4. Eccle.9.d.15.Lu.2.b.9.5.b.8.10.c.21.Mat.11.e.25 Act.4.b.13.1.Cor.1.d.24.2.a.1.

Simpel eñ slecht/Ge.20.b.6.Job.1.a.8.Mat. 10.b.16.ro.16.c.18.eph.6.a.5.col.3.c.22.act.2.e46

Van Slanghen.

De metalen Slange wert opgerecht/ Nu.21. b.8.Wert wechgenomen eñ genoēt Nehustan/4. Re.18.a.4.Wat si bediet heeft/Joan.3.b.14.

So/ een Coninc in Egypten/ 4.Reg.17.a.4.

Sodoma eñ Gomorra werdē bestreden/ Gen. 14.*.Werdē omgekeert/19.e.24.Na den woorde 18.c.20.Oorsaec/Ezec.16.e.49.

Van Sonde.

Van oorspronc eñ begin der sonde/Ge.2.c.17. 3.a.6.c.17.Rom.5.b.12.14.c.24.1.Cor.15.c.21.

Sonde is alle menschē aengeborē/Job.14.a.4 15.b.14.Ps.51.a.7.Ro.3.*. Soect Gerechticheyt.

God mach alleen sonde vergeuen/Exo.34.a.7 Ps.19.b.13.32.a.5.103.b.12. Esa.43.b.25.44.d.22 53.*.Jere.31.f.34.33.b.8.Mich.7.c.18.Mat.9.a.2. Mar.2.a.5.Luc.5.c.20.7.e.48.

Sonde wert vergeuē door Christū/Esai.53.*. Dan.9.d.24.Math.1.c.21.9.a.2.11.e.28.20.d.26. Mar.2.a.5.Luc.24.d.46.Joā.1.c.29.Act.2.e.38.4 a.12.10.d.34.13.d.38.Rom.4.d.25.5.a.9.1.Cor.6. b.11.15.a.3. 2.Cor.5.c.21.Gala.1.a.4.Col.1.b.14. Eph.1.b.7.5.c.25.1.Tim.1.c.15.Tit.2.b.14.1.Pe. 1.c.18.2.c.24.3.c.18.4.a.1.1.Joā.1.b.7.2.b.12.3.a.5 Heb.1.a.3.9.b.12.Apoc.1.a.5.

Vande sonde indē heyligen geest/Mat.12.c.31. Mar.3.b.28.Luce.11.b.15.12.a.10. 1.Joan.5.c.16. Heb.6.a.5.10.c.26.

Van sonden die tot Godt om wrake roepen/ Gen.4.b.10.18.c.20. Exod.22.c.22.Eccli.35.b.25. Jac.5.a.4.

Sonden teghen ons ghedaen sullen wy vergeuen/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

ghesien/Soeckt Vergheuinghe.

Om eēs eenigē oft weyniger sondē wille wer dender veel gestraft/Gen.3.*. Nu.16.c.20.*.Jos. 7.*.Judic.19.f.25.2.Reg.24.*.

Sonde tegē de natuere/Ge.19.*.Jud.19.f.22. Leu.20.b.13.Ro.1.d.27.1.cor.6.b.10.1.Ti.1.b.10.

Sonde wt onwetenheyt/ Leuit.4.a.2.5.c.14. Nu.15.c.27.Joā.9.d.41.15.c.24.Luc.23.c.33. Act. 3.c.17.1.Tim.1.b.13.

Sonde wt hoochmoedicheyt oft moetwillens Nu.15.c.30.Eccli.10.b.14.Mat.23.c.13.Joan.11. e.49.Act.4.b.18.Heb.6.a.5.10.c.26.

Soberheit oft maticheit vā etē eñ drinckē/ooc des bytslapens/Eccli.31.b.18.32.a.7.Tobi.6.d.15. Eccle.3.a.6.Dan.1.b.8.Ro.13.b.13.14.c.17. 1.cor. 7.*.1.Tim.3.a.2.2.Tim.1.a.7. Tit.1.b.8.2.a.6.1. Pet.1.c.13.5.b.8.2.Pet.1.b.6.Gal.5.c.23.

Sonne eñ Mane werdē geschapē/Gen.1.b.16 Stondē stille/ Jos.10.c.12. Der Sonnē schaduwe gaet te rugge/ 4.Re.20.b.9.Verliest harē schijn/ Mat.27.e.44.Mar.15.d.33.Luc.23.d.44.

Van Sorchuuldicheyt.

Tegen de sorchuuldicheyt/ Exo.34.c.21.Leu. 25.c.20.Deu.8.a.3.Job.7.b.18.Psal.55.c.23.145. b.15.Pro.10.a.3.13.c.25. Mat.6.c.25.10.a.9.c.23. 13.c.22.16.a.7. Luc.8.b.14.12.c.22.14.c.18.21.d.31 1.Cor.7.d.32.Philip.4.a.6.1.Petr.5.a.7.Hebre. 13.a.5.

Sosipater een getrou medegesel Pauli/Acto. 20.a.4.

Sosthenes een Ouerste der Scholen/wert geslagen/Act.18.b.17.

Van Sotheyt.

Pro.14.d.29.20.a.3.26.a.1.27.c.22.Bar.3.d.23 Eccle.10.a.2.Eccli.33.b.15.Matth.7.c.26.25.a.2. Mar.7.c.22.Ephe.5.b.4.

De sotheyt Gods is wijser dan der menschen wijsheyt/Job.42.b.8.1.Cor.1.d.23.3.c.19.

Een Sot die meynt dat alle menschē sot zijn/ Eccle.9.d.21.

Der Sotten hert is in harē mont/ der Wijser mont is in haer herte/Eccli.21.d.29.

Vande Spijse.

Van spijse die God den Jodē verboden heeft/ Exo.21.c.28.22.d.31.Leu.3.c.17.7.c.23.11.a.4.17.c 10.d.13.19.f.26. Deut.12.b.16.c.23.14.a.7.b.10.1. Reg.14.e.32.Ezec.44.d.20.

Van vrijheyt der spijsen/Gen.1.d.29.3.d.18.9. a.3.Mat.15.b.11.Luc.10.a.7.Acto.10.a.8.15.c.20 Rom.14.*.1.Cor.8.*.10.c.25.Col.2.c.16.Tit.1.c. 15.Hebr.13.b.9.

Spijse eñ drāc salmē met dancsegginge nuttē/ Leu.23.c.17.Deut.8.b.10.1.Re.9.b.13.Mat.14.c. 19.15.d.36.26.c25.Mar.8.a.6.Lu.9.b.16.Joā.6.a 11.Act.27.d.35.1.Cor.10.d.30.1.Tim.4.a.3.

De hongerige salmē spijsen/Deu.23.a.4.Jud. 8.b.5.1.Reg.21.a.3.25.b.8.c.23.2.Re.16.a.1.Esa. 58.b.7.Mat.25.c.35.

Van stantachticheyt/ coenheyt eñ dapperheyt der geloouighen.

1.Re.13.c.13.17.d.26.*.2.Re.12.b.5.3.Re.18.a. 4.b.13.4.Re.3.c.13.Sap.5.a.1.Judit.13.a.3.b.10. 1.Mac.1.f.65.2.b.16.c.24.d.33.e.42. 2.mac.6.b.10 c.18.*.7.*.3.Mac.f.68.Dan.3.c.13.*.Mat.14.a.3. Act.4.a.8.b.13.1.Tess.1.b.6.

Stephanus wert gecorē/Acto.6.a.5.Wert beschuldicht/6.b.11. Sijne verantwoordinghe/ 7.*. Wert gesteenicht/7.g.57.

Van straffinge eñ waerschouwinge.

Van broederlijcke straffinge/waerschouwinge eñ vermaninge/Ge.37.d.21.Leu.19.d.19.Ps.141. a.5. Pro.1.b.20.9.a.7.10.b.17.12.a.1.13.a.1.15.d. 31.17.b.10.22.a.6.24.d.25.25.b.12.27.a.5.28.d.23. 29.a.1.Eccle.7.a.6.Hoze.4.a.4.Eccli.19.b.15.20. a.1.21.a.7.32.a.13.Mat.18.b.15.Lu.17.a.3.Gal.2. b.11.c.15.6.a.3. 1. Tim.5.a.1.c.19. 2.Tim.2.c.25. Hebr.3.b.13.Jac.5.c.19.

Straffe der boosen dient dē goeden tot vreese ende waerschouwinge/Deu.13.b.11.17.c.18.19.d. 20.21.d.21.Prouer.19.d.25.21.b.11.Eccli.23.e.31. Actor.5.b.11.1.Tim.5.c.20.

De straffer sal onstraffelijc zijn/mat.7.a.1.Lu. 6.d.41.Joā.8.a.3.1.Tim.3.a.2.Tit.1.b.6.

Suchoth om dat si Gideon spijse weygerden/ werdē si hert gestraft/Judic.8.b.5.c.14.

Sunamitin wt het verworuen Elisa baert eenen soon/4.Reg.4.b.15.

Suchten/Exo.2.d.24. Eze.9.a.4.Tob.3.a.1.1 Mac.6.e.30.Ro.8.d.22.Jac.5.b.9.

Suerdeech bediet valsche leer/Leu.2.c.11.6.b. 9.Deu.16.a.3. Mat.16.a.6.Mar.8.b.15.Luc.12.a 1.1.Cor.5.a.5.Gal.5.a.6.

Vāt Sweert/Mat.26.e.50.Mar.14.e.47.Lu. 22.d.49.Joan.18.b.10.

Het Sweert des gheests is Godts woort/ 4 Esd.13.a.9.c.27.Esa.11.a.4.27.a.1.31.b.8.49.a.2 66.c.16.Eph.6.b.17.Hebr.4.c.12.Apoc.1.c.16.2.b. 16.19.c.15.2.Tess.2.b.8.

Swijgen is profijtelijc/Pro.17.d.27.Eccle.3.a 8.Eccli.20.a.6.32.b.22.

T.

Van Teeckenen.

Wonder Teeckenen geschieden datmen daer wt bekenne Gods almachticheyt/ waerheyt/gerechticheyt eñ goetheyt/ Exo.4.a.2.b.6.7.d.17.16 c.12.Jos.3.c.10.d.14.3.Reg.13.a.4.17.c.14.18.e.38 20.b.13.e.28.4.Reg.5.d.14.20.b.9.Mat.8.c.26.9 a.2.14.d.28.

Teeckenē der sekerheit/Ge.9.c.12.Exo.31.c.13 Josu.2.c.18.1.Re.2.g.34.10.a.2. 2.Reg.5.d.24.4. Re.19.f.29.Esa.38.b.7.Tob.5.a.3.Luc.2.b.12.

Van gedencteeckenē/Exo.12.a.3.b.8.Nu.15.d 38.16.e.38.f.40.17.b.9.Josu.4.a.4.b.8.

Vanden Tempel.

Wanneer/hoe langē tijt/eñ in wat forma den Tempel getimmert geweest si/3.Re.6.7.*.2.Pa. 3.4.*.Belofte/2.Re.7.c.13.Wert getimmert door hulpe der Heydenen/3.Re.5.*. Wert ingewijt/3. Re.8.*.2.Par.7.b.7.Wert ontwijt door Ahas/2. Par.28.d.21.Wert weder gheheylicht door Hiskiam/29.*.Wert ontwijt/ende wederom ghewijt door Manasse/33.b.7.c.15. Wert verbrant/4.Re. 25.b.9. Nae dat voorseyt was/ 2.Paral.7.d.20. Wert weder getimmert/ 1.Esdr.1.3.4.5.*.6.a.3.b 7.Wert berooft ende aengesteken/1.Mac.1.c.23.d 33.Wert ontwijt/1.e.49.f.57. Wert ghesuyuert eñ gewijt/4.e.36.*.2.Mac.10.a.1.Wert totten gronde toe verdestrueert eñ verbrant/ na het voorseggen/Dan.9.e.26.Mat.24.a.2. Mar.13.a.2.Luc. 19.d.41.21.a.5. Actor.7.f.43. Tegen den Tempel wert geprophetteert/Leu.26.e.31.3.Reg.9.b.7. 4. Reg.21.c.12.2.Par.7.d.20.Psal.74.a.6.Esa.66. a.1.Jere.7.a.3.b.14.26.a.6.c.12.Amo.9.a.1. Mic. 3.c.12.Zac.11.a.2.

Vandē geestelijcken Tempel eñ huys Gods/ 2.Re.7.c.13.Pro.9.a.1.Hag.2.b.8.Math.7.c.24. 16.c.18.Joan.2.c.19.1.Cor.3.b.16.6.c.19.2.Cor.6. c.16.Eph.2.c.20.1.Tim.3.b.14.1.Pet.2.a.5.Heb. 3.a.6. Soect Kercke.

Van Temtacie.

God en salmē niet temterē/Exo.14.c.11.17.a.2 Deu.6.c.16.Jud.8.b.11.Mat.4.a.7.1.Cor.10.a.9

God temteert de sine om haer te proeuē/ Ge. 22.*.Exo.15.d.25.16.a.4.20.c.20.Deu.8.a.2.13.a 3.Judic.2.d.22.3.a.1.2.Paral.32.f.31.Job.1.b.12. Eccle.3.b.11.Zac.13.b.9.Sap.3.a.5. Eccli.2.a.4. 27.b.8.Tob.2.c.18.Rom.5.a.4. 2.Pet.2.b.9.Jac. 1.a.2.

Tertullus de Taelman beschuldicht Paulum Acto2.24.a.1.

Tabitha wert vwerct vāder doot/Act.9.e.36.

Thaddeus/soect Lebbeus.

Thalmai eē Coninc tot Gesur/ 2.Re.13.g.37.

Thamar wert beurucht vā Juda harē Sweer/ Ge.38.d.15.baert Perez eñ Serah/38.e.27.46.b.12

Thamar eē dochter Absalons/.2.Re.14.d.27.

Thamar

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Thamar werdt beslapen van Ammon haren broeder/2.Reg.13.d.14.

Tharah een vader Abrahams/ Gene.11.d.26.

Thebes wort belegert eñ ghewonnen/ Judic. 9.g.50.

Van Thekoa een seer cloecke vrouwe/treedt voor Dauid/2.Reg.14.a.2.

Theudas / om dat zijn sake niet wt Godt en was/ginck te gronde/Acto.5.e.37.

Thibni een Coninc in Israel/3.Reg.16.c.14.

Tenteren en laet God de zyne niet bouē haer vermogē/1.Cor.10.b.13.2.Pet.2.b.9.Apo.2.b.10

Testament/Gal.4.c.24. Hebr.9.c.15.13.d.20. Soect nieuwe Testament.

Van thienden.

Van thienden eñ haer gebruyck/Gen.14.d.21 28.d.22.Leui.27.d.30.Num.18.d.21.e.28. Deut. 12.a.6.14.c.28.26.c.12.1.Reg.8.c.15. 2.Par.31.b. 5.2.Esdr.10.d.37.Heb.7.a.2.

Thiglat Pilleser trect tegen Israel/eñ voert se eensdeels in Assyrien/4.Reg.15.f.29.

Vanden tijt.

Ghelegentheyt der tijt sal ghebruyct worden in allen dingen/Eccle.3.a.1.8.a.5. Eccli.20.a.6. 32.b.20.Rom.12.b.11.

Thola een Richter in Israel/Judic.10.a.1.

Thomas de tweelinc wilde mz Christo tot in dē doot/Joa.11.b.16. Was ongelouich/20.c.24.

Timotheus wert verslagen/ 2.Mach.10.f.37.

Timotheus wert besneden/eñ reyst met Paulo/Acto.16.a.1.Wert vā Paulo na Macedonien ghesonden/19.c.22.

Titum den Heyden en wilde Paulus niet laten besnijden/Galat.2.a.3. Wert een Bisschop te Creta/Titum.1.a.4.

Tobias een vroom man/Tobie.1.a.3. Werdt blint/2.c.8.Wert weder siende/ 11.c.14.

Van Toornicheyt.

Van toornicheyt/eñ wat quaet daer wt volget/Gen.4.a.5.Job.5.a.2.Prou.12.c.16.14.d.30. 15.c.18.19.b.12.27.a.3.29.c.22.Eccle.7.b.10.Eccli 25.c.22.28.a.6.b.14.30.c.26.Mat.5.c.22.Luce.4. d.28. Gal.5.c.20.Ephe.4.c.26.Col.3.a.8. Tit.1. b.7.Jaco.1.b.19.

De toornige salmē vliedē/Gen.27.g.42.Jos. 2.c.15.Pro.22.d.24.29.c 22.Ecc.8.c.19.Mt.2.c.13

Van Tonghen.

Voor boose tongen salmen hē wachten/Leu. 19.d.16.Deu.22.c.16.Job.5.c.21.Psa.52.a.4.140 a.4.b.13.141.a.3. Prou.4.c.24.10.c.18.11.b.9.12. b.13.c.19.15.a.2.16.c.26.d.28.17.d.20. 18.*. 20.c. 19.21.d.23.26.c.20.30.a.11. Eccle.5.a.2.Sapi.1.b 11.Eccli.5.b.16.19.c.18.23.a.1.25.c.12.28.*.1.Cor 15.d.33.1.Pet.2.a.1.Jaco.1.b.19.3.a.5.b.8.4.b.11. Soect Achterclap.

Goede/warachtige/orbaerlijcke eñ behulpsame redenē sullen de gelouige gebruycken/ Exo. 22.d.28.Eccli.7.d.37.Psa.15.*.Pro.13.a.2.24.d. 26.25.b.11.29.c.20.Eccle.5.a.2.Mat.5.d.37.12.d. 36.Eph.4.c.29.5.a.3.Collo.3.a.8.1.Petr.3.b.10.

Van Toouerie/Exo.7.b.11.8.d.18.22.c.18.Leuit.19.g.31.20.a.6.d.27.Num.23.d.23.Deu.18.b. 10.1.Reg.28.*.4.Reg.17.c.17.21.a.6. Esa.2.b.6. 44.c.25.47.c.13.Jerem.10.a.2. Dani.2.a.2.b.10. Mich.5.c.11. Actor.8.a.8.13.a.6.16.c.16.19.b.19. Gala.5.c.20.Apo.18.e.23.21.b.8.

Van Trueren ende rouwe.

Trueren eñ droeue zijn om vergāckelijcke dingen/is schadelijc/Eccli.30.c.22.38.c.22.Pro.12.d 25. 15.b.13.17.d.22.1.Mac.6.b.8.2.Cor.7.b.10.

Twist volcht na Godts woort/Luce.12.f.51. Acto.13.e.50.14.a.2.

Triphon eē Alexandrinisch Crijchsmā/.1.Ma. 11.e.39. Verraet eñ doot Jonathan/11.e.39.f.48. Wert meyneedich aen Simon/13.b.14.c.20.Vermoort Antiochum den sone Alexandri.13.d.31.

In trueren veranderen de vierdagen Israels/ Amos.8.b.10.Tob.2.a.4.1.Mac.1.d.41.

Trueren is beter dan lachen/ Eccle.7.a.4.

V.

Van Vader ende Moeder/ende de Ouders.

Van het officie eñ gewelt des vaders eñ moeders tegen hare kinderē/Gen.18.c.19.21.c.18.24. a.2.25.a.4.34.a.4.g.29.49 *.Exo.10.a.2.12.d.25 13.b.13.21.b.17.Leu.19.f.29.Num.30.a.4.Deu.4 b.9.6.b.7.d.20.11.c.19.21.d.18.22.b.15.c.19. 32.g. 46.Josu.4.d.21.1.Reg.2.e.22.3.c.13.3.Reg.2.a.1. Job.1.a.5.Psa.78.a.3. Pro.1.a.8.4.a.1.5.b.7.11. d.29.13.c.24.16.d.31.19.c.18.20.a.7.d.29. 22.a.6. b.15.23.b.13.29.b.17.Eccle.12.a.1.Eze.22.a.7. Eccli.4.c.26.7.c.25.8.b.11.17.a.1.25.b.10.26.b.13.30 a.1.b.11.33.c.31.42.b.26.Tob.1.b.9.4*.10.c.12.14 b.5.c.11.1.Mach.2.f.49.g.64.2.Mac.6.d.24.e.27 7.c.20.e.26.Susa.a.13. Mat.10.e.37. Eph.6.a.4 Col.3.c.21.2.Tim.3.b.15.Titum.2.a.4.

Van vasten ende afbrueck.

Vermaninge tot warachtich vasten/dat is tot matigen/afbrueck/eñ soberheyt/Joel.2.c.12. Eccli.31.b.18.*.32.a.7.38.a.1. Mat.6.b.16.Luc.21.d 31.Rom.13.b.13.1.Cor.7.a.5.2.Cor.6.a.5.Act.13. a.3.Ephe.5.b.18.1.Tes.5.a.6.Tit.2.a.2.1.Pet.1 c.13.5.b.8.Soect Dronckenheyt.

Tegen dat vasten der Godloosen/Esa.1.b.11. Jere.14.b.12.Zach.7.a.5.Eccli.35.a.9.

Exempel des vastens/Exod.24.d.18.34.d.28. Deu.9.b.9.c.18.Judic.20.d.26.1.Reg.7.b.6.31.c. 13.2.Reg.3.g.35.12.d.16.2.Par.20.a.3.1.Esd.8.c 21.2.Esdr.1.a.4.1.Hest.4.a.3.Psal.35.b.13.Jere. 36.b.9.Dan.10.a.3.Jon.3.a.5. Judit.4.b.7.8.a.5 Tob.3.b.11.Mat.4.a.2.9.b.14. Luc.2.f.37.5.e.33 Acto.10.d.30.13.a.3.14.d.23.

Vasthi veracht des Coninex woordt/daerom wert sy van hem gescheyden/ 1.Hest.1.b.10.c.19.

Vechten/Soect Crijghen.

Veynsen oft simulerē/Eccl.1.d.36.Esa.32.a.6 Jer.9.a.6. Job.15.d.34.2.Mac.6.d.24.Mat.23.*.

Die veracht oft versmaet zijn van de menschē om weldoens wille/die heeft God lief/Gen.29.f 31.Tob.3.b.7.Job.2.b.9.Matt.5.a.10.Joan.15.c. 18.16.a.2.c.20.1.Cor.1.d.25.4.b.9.

Van Vee.

Vee eñ onuernuftige Dierē en salmen niet te hert houdē/Gen.33.c.13.Exo.23.b.12.Nu.22.d.23 Deu.5.b.14.22.b.10.25.a.4.Pro.12.b.10.

Van Verbont.

Met godloosen en sullen haer de gelouighe niet verbindē/Exo.23.d.32.34.b.15.Deu.7.a.2.20 b.10.3.Reg.20.e.31.g.42.Wert ouertreden eñ gestraft/Judic.1.e.24.f.27.3.a.5.3.Re.20.f.34.g.42. 2.Par.19.a.2.

Dat volc maect een verbont met Gode/Josu. 24.e.25.4.Reg.23.a.3.2.Paral.15.c.12.23.c.16.2. Esdr.10.b.29.

God maect eē verbont mettē volcke/Ge.17.a. 2.Exo.19.a.5.Deu.5.a.2.Jere.31.e.32.

Christus dat eenich eñ waer tekē des verbōts der gelouigē/Esa.42.a.6.49.b.8.Luc.2.e.34.

Vercoopen en salmē niet Gods gaue/Mat.10 a.8.Act.8.b.19.20.e.35.Dan.5.d.17. 1.Cor.9.c.15. 2.Cor.11.b.9.12.b.13.

Verdoemenisse/Esa.24.c.21.Joan.3.c.19. Ro. 8.a.1.Soect Helle.

Van Vergheuinghe.

Den naestē die tegē ons sondicht/sullē wi vergeuē/Eccli.28.a.8.Matt.5.b.23.6.b.14.18.b.22.d. 35.Luc.17.a.3.Ephe.4.c.32.Col.3.b.13.

Van verraderie eñ haer straffe/ Gene.37.e.23. Judic.1.e.24.1.Re.23.d.19.Esa.22.c.15.2.Mac.3. a.4.4.a.1.10.d.20.13.d.21.Mat.26.b.13.e.47.

Verlatinge alder dingē/Gen.12.a.1.Deu.33.b 9.Rut.2.e.11.2.Par.25.b.9.4.Esd.16.e.41.Mat. 4.c.19.19.c.21.d.27.Mar.1.b.17.10.c.28.Luce.5.b. 11.14.d.26.18.c.22.1.Corin.7.d.29.Joan.12.c.25. Phil.3.a.7.

Verlichtinge/Psal.119.r.135.2.Cor.4.b.6.*

Van

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Van verlossinge.

De Heere verlost de gerechtige wt alle lydẽ/ Gen.19.*.Exo.14.*.18.b.8.1.Regñ.23.c.14.e.26. 4.Reg.7.*.2.Par.18.e.31.20.e.24.1.Esd.8.c.22. Psal.4.b.9.91.b.9.1.Hest.7.b.5. Esa.41.b.10.43. a.1.Dan.3.e.91.6.d.21.e.23.2.Pet.2.b.9.

Vermaninge totten goeden/ Gen.13.b.8.45.d 24.Iosu.22.b.5.2.Par.30.b.6.32.b.7.2.Esd.5.a. 6.b.9.Acto.11.c.23.14.d.21.20.c.17.*.1.Tessa.5.b 81.Tit.2.*.3.a.1.Heb.3.b.12.

Vander verrysenisse der dooden.

Van gemeyn verrysenisse eñ verclaringe des vleeschs/Exo.3.a.6. Iob.14.b.12.19.d.26.21.d.30 Esa.26.c.19.66.c.14.Ezec.37.a.1.b.9. Dan.12.b. 12.Ione.1.c.17.Sep.3.b.8.4.Esdr.2.c.16.14.d.35. 2.Mac.7.b.9.c.13.d.23.Mat.22.c.23. Luc.20.d.35 Ioan.5.b.21.c.28.6.e.39.11.c.24.Acto.24.b.15. 1. Cor.15*.2.Cor.4.c.14.5.*.Col.3.a.4.Phi.3.c.21 4.a.3.1.Tess.4.b.13.2.Tim.2.a.11.Apoc.20.d.12.

Veruolch/Soect Cruys.

Van Vianden.

Den Viandẽ salmen goet doen/soect Liefde.

Den Viant niet verachten/1.Reg.14.b.14.17 f.43.2.Reg.21.e.20.3.Reg.20.*.4.Reg.14.b.8.

Dẽ versoendẽ viant niet haest goet betrouwẽ 1.Re.24.d.17.26.d.21.2.Re.3.e.26. 1.Ma.12.c.24

Van Victorie ende Triumphe.

Alle victorie coemt alleen van God/Gene.14 d.14.Exo.17.c.9.Deut.7.d.17.Iosu.11.b.6.Iudic. 7.a.7.1.Reg.14.a.6.17.f.45.2.Para.14.c.11.16.b 8.24.e.24.25.b.8.Psal.118.b.15. Pro.21.d.31.Iu dit.9.c.15.4.Esd.1.d.21.

Weynich hebben victorie tegen vele/Gen.14. e.14.Iudic.7.a.2.Iosue.11.a.1.b.7. 1.Reg.14.a.6. b.14.2.Para.13.c.14.14.c.11,24,e.24.1.Machab. 3.b.16.c.22.

Na de verkregen victorie wort vreucht ende triumphe gehouden/Num.31.b.13. Iudic.11.f.34 1.Reg.18.b.6.2.Mac.3.a.7.

Van vleesch.

Dat vleesch met zynen lusten eñ begeertẽ sullen wy cruycen/temmen/eñ dooden/Eccli.19.a.1 Rom.6.b.12.8.b.12.13.b.14.Gal.5.c.16. Ephe.4. e.22.5.a.3.Coll.3.a.5.Titum.2.b.12. 1.Pet.2.a.1 4.a.3.b.6.Heb.12.a.1.Soect begeerte.

Van vloeck eñ segen/ Gen.3.c.14.d.17.8.d.21. 9.d.25.24.g.60.27.d.28.48.c.15.49.a.7.Num.5.e 21.Deut.11.d.26.27.b.15.Iosu.8.g.34. Iudic.9.c. 20.1.Regñ.17.f.43.2.Reg.2.a.5.3.f.29.16.b.7. 4. Reg.2.e.24.2.Esd.5.b.13.Prou.26.a.2. Iere.29. d.22.48.d.28.49.b.13.Zach.8.c.13.

Vloecken oft Sweeren/Leuit.24.b.10.Psal. 10.a.7.109.c.18.Eccli.23.b.9.c.15.27.c.17. Rom.3 b.14.Ioan.9.c.28.

Van Volherden inder duecht/Gen.19.d.17.e. 26.Iob.2.a.3.Pro.3.d.31.23.b.17. Eze.18.d.24.33 e.13.Eccli.2.a.2.11.b.11.35.a.9.Mat.10.c.22.15.c. 22.24.a.13.Luce.9.f.54. Ioan.6.f.66.Act.2.e.42. 11.c.23.13.e.43.14.d.21.2.Pet.2.d.20.1.Ioan.2.d 24.Heb.13.*.Apoc.2.d.26.

Van Vraghen.

Onnutte eñ nuesswyse vragẽ salmẽ mydẽ/Ge. 3.a.1.b.6.Pro.25.d.27.Eccle.7.b.11. Eccli.3.c.21. Mat.24.a.3.Ioan.21.d.21.Rom.12.a.3. Acto.1.a 6.1.Tim.1.a.4.6.a.3.2.Timo.2.b.16. Tit.3.b.9.

Vrias ontfangt den brief van Dauid/ 2.Regum.11.c.14.

Vrias propheteert tegen Ierusalem / daerom liet hem Iehoiakim dooden/Iere.26.d.20.

Vrias de Priester Ahabs timmert dẽ Altaer/ 4.Reg.16.c.11. Esa.17.c.10.

Vriel eenen voornamen Engel Gods/4.Esdre.4.a.1.5.c.20.

Van vrede wtwendich eñ tydelijck.

Gene. 13.a.6. 26.c.22.45.d.24. Leuit.26.a.6. Nume.6.d.26.Ierem.29.b.7.Eccl.25.a.2.28.b.15 c.19.Mat.5.a.9.Marc.9.e.50. Luce.14.d.32.Act. 9.d.31,Rom.12,c.18.1.Cori.14.e.33. Ephe.4.a.3. 2.Timo.2.c.22.1.Pet.3.b.11.Heb.12.c.14.Iacob. 3.c.18.Apoc.6.a.4.

Vrede inwendich / gelijck daer is tusschen God ende den gheloouigen.

Esai.2.a.4.9.b.5.11.a.6.66.c.12. Ozee.2.c.20. Mich.4.b.3.Zacha.9.b.10. Luce.2.b.14.24.c.35. Ioan.14.c.27.16.d.33.20.c.19. Act.10.d.36.Rom. 5.a.1.Ephe.2.c.13.Phil.4.a.7.

Vrede eñ bermhertichept spreken de luegenachtige/Esa.9.c.14. Iere.6.b.14.8.b.8.c.12.14.b. 13.23.c.16.Ezec.13.b.10.c.16.Mich.3.b.5.

Van vreemdelingen.

Vreemdelingen salmen goet doen/ Gen.18.a. 2.Exo.22.d.21.23.a.9.Leui.19.g.33.23.d.22.Nu. 15.b.14.Deut.10.d.18.14.c.21.24.c.14.d.17. 26.c. 11.Ezec.22.d.29.47.d.22.Zach.7.b.10.

Vreemdelingen eñ pilgrims zyn wy in deser tyt/Gene.15.c.13.23.a.4.47.b.9.1.Paral.30.c.15. Psal.39.c.13.119.c.19.2.Cori.5.a.6. Phil.3.c.20. 1.Pet.2.b.12.Heb.11.c.13.

Van Vreese.

Godt salmen alleen vreesen ende voor oogen hebben/ende alle dinck in hem/Gene.22.c.12.31. g.49.Exod.1.c.17.20.c.20. Deu.4.b.9.6.a.2.c.13. d.24.10.c.12.d.20.13.a.4.Iosu.24.c.14. Iudic.6. b.10.4.Reg.17.g.36.2.Par.20.c.15. Iob.1.b.8.28 c.28.Psa.27.a.1.33.b.8.34.a.8.b.10. 111.b.5.112.a 1.128.a.1. Prou.2.a.5. 3.a.7.9.b.10.14.a.2.d.27. 15.b.16.16.a.6.22.a.4.24.c.21.Eccle.12.c.11.Esa. 8.a.5.41.b.10.43.a.1.51.c.12.Iere.10.a.7.32.e.39. Eccli.1.b.11.*. 2.a.7.b.12.c.18.7.d.31.10.c.22. 15. a.6.25.c.16.33.a.1.b.24.34.c.16.41.b.56.Bar.3.a. 7.4.Esdr.16.g.68.Math.10.d.28.Luce.12.a.4.1. Pet.2.b.17.3.b.15.Apo.14.a.7.

Vã profijt/vrucht eñ prys der vreesen Gods/ Psal.103.c.17.125.a.1.128.*. Prou.10.d.27.14.d. 27.19.d.23.22.a.4.

Godt slaet met vreese / versaechthept eñ verschricken/ Gen.35.b.5.Exo.23.d.27. Leu.26.f.36. Deu.2.d.24.11.d.25.28.a.10.g.65.Iosu.2.b.9.10. b.10.Iudic.4.b.5.7.f.21.1.Reg.7.c.10.4.Reg.7.b 6.1.Par.15.c.17. 2.Par.14.d.14.17.b.10.20.e.29. Psal.9.c.20.Iere.49.f.37.Iudit.14.c.14.15.a.1.2. Mac.3.d.24.3.Mac.8.198.

Van Vrienden.

Van waerachtige eñ valsche Vrienden/Deu. 13.b.6.33.b.9. 2.Reg.3.e.27.13.d.14.15.d.19.20.b. 8.Psal.41.b.10.55.b.14.Prouer.14.c.20.18.c.24. 27.b.10.c.19.Iere.9.a.4.12.b.6.41.a.1.Dan.11.d. 26.Mic.7.a.5. Eccli.6.b.7.7.b.20.9.b.12.12.b.14. 22.d.25.37.a.10.Mat.10.e.35.Luc.12.f.53.Ioã.13. b.18.1.Tess.2.c.14.

Vanden Vryen wille ende nietichept der menschelijcker cracht.

Gen.4.b.7.6.b.5.8.d.21.14.f.40.22.f.38. Deu. 8.d.17.1.Reg.2.b.9.Psal.33.b.15.37.d.23.127.a.1. Pro.10.c.24.16.b.9.20.d.24.21.a.1.27.a.1.Ie.10 d.23.17.c.14.24.b.7.31.c.18. Tren.5.c.21.Eze.36.e 26.Mat.6.d.27.Lu.13.c.22.Ioã.3.a.3.6.e.44.15.a 6.16.a.6.Ro.6.b.12.7.c.18.8.a.5.9.b.15.11.d.32. 1. Cor.12.a.3.2.Cor.3.a.5.Eph.2.a.7.Phi.1.d.28.2 a.5.Tit.3.a.5.1.Pet.1.a.3.Hebr.13.d.21.

Van de Vrihept der geloouigen.

Ioan.8.c.32. Ro.6.b.18.8.a.2.b.21.1.Cor.6.c. 12.8.*.9.a.4.c.18.10.c.23.2.Cor.3.c.12.Gal.2.a.4 4.a.5.5.a.1.b.13.Col.2.c.16.Tit.1.c.15.1.Pet.1.c. 18.2.b.16.2.Pet.2.d.19.

Van de Vrijsteden der Ioden.

Exo.21.b.13.Nu.35.b.11.c.25.Deu.4.g.42.19. a.2.b.7.Ios.20.*.3.Re.1.g.50.2.e.28.

Vã vrüechde/ 1.Par.30.b.9.*.2.Esdr.12.e.42 Psa.68.a.4.Lu.1.a.10.1.Tess.1.b.6.

Vruecht en salmen niet hebbẽ gelijc de Heydenẽ/Eccle.2.a.2.7.a.3.Oze.9.a.1.Amo.6.b.8.Pro. 2.b.14.Iac.4.b.9.

Vruecht in veruolginge/Mat.5.a.12.Act.5.e.42 20.c.24.Ro.5.a.3.col.1.c.24.heb.10.d.34.11.d.24.

Vruecht des geests/mat.11.c.25.lu.10.c.21.Ro. 12.b.12.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

62.b.12.14.c.17.Gal.5.c.22.phi.4.a.4.1.tess.5.c.16

Vruecht der eewiger salichept/Esa.25.b.9.26 a.1.33.c.20.65.c.12.Sap.3.a.1.Soect salichept.

Vsa tast de Arcke Gods aen/eñ sterf/2.Re.6. b.6.1.Par.14.b.9.

Vsia een Coninc in Juda strijt tegē de Philistijnen/wierooct/wort melaetsch eñ sterft/2.Pa. 26.c.16. Wort genaēt Asarias/4.Re.15.a.1.Wort Ozias genoemt/Mat.1.b.9.

W.

Van Waken.

Waken eñ Gods toecoemst verwachten salmē altijt/Mat.24.d.42.25.a.13.26.d.40.Mar.13.d.33 Luce.12.d.40.21.d.33.Rom.13.b.12.Ephe.6.c.18. Col.4.a.1.1.Tess.5.a.6.1.Pet.4.b.7.5.b.8. Apoc. 3.a.3.16.c.15.

Wachten salmē hem voor valsche Propheten eñ Leeraers/Mat.7.b.15.Mar.8.b.15.13.a.5. Lu. 17.c.23.Soect Propheten.

Waerhept/Esa.59.b.15.3.E sd.3.d.12.4.c.33.4 Esd.14.b.17.Zac.8.c.16.Eph.4.c.25.

Wasschinge der voetē/Ge.18.a.4.19.a.2.24.d 32.43.d.24.Joā.13.a.4.b.14.1.Tim.5.b.10.

Wassen eñ toenemē inder kennissen/Eph.4.b. 15.Col.1.a.10.1.Pet.2.a.2.

Dwater en mach dē wtuercorē Gods nz schadē/Ex.14.c.22.Ps.66.b.6.Esa.43.a.2.Jon.2.b.5.

Water wort vervolch genoemt/Psal.69.c.19. 144.b.7.Prou.17.b.14.Matt.7.c.25. Luc.6.e.48. Apoc.12.d.20.

By dwater wort geleken de kennisse Gods/eñ de gaue des heyligen Geests/ Esa.11.b.9.12.a.3. 35.b.6.43.c.20.44.a.3. Ezech.47.*. Zach.14.b.8. Joan.4.b.10.7.d.38.

Wee wee/Num.21.f.29.Eccle.4.b.10.10.c.12. esa.1.a.4.3.b.10.5.b.8.6. a.5.10.a.1.17.12.c.18.a.1 24.c.16.28.a.1.29.a.1.30.a.1.31.a.1.33.a.1.45.b.9 Jere.4.e.31.13.d.27.22.b.13.23.a.1.45.a.3. 48.a.1. Eze.6.c.11.13.a.3.16.c.23.30.a.2.34.a.2.Hoz.7.d. 13.Joel.1.c.15.Amo.5.c.18.6.a.1.Mich.2.a.1.Na. 3.a.1.Aba.3.a.2. Seph.2.a.5.3.a.1.Judit.16.c.24. Eccli.2.b.14.42.a.4.4. Esdr.2.b.8.15.d.24.g.47. 16.a.1.Mat.11.d.21.18.a.7.23.b.12.*. Luc.6.c.24. 10.b.13.11.d.42.17.a.1. 1.Corin.9.c.16.Jude.b.11. Apoc.8.c.13.9.b.12.11.c.14.12.d.17.18.c.10.d.16.

Van weduwen.

Den Weduwē salmē goet doē/ Exod.22.c.22. Deu.16.c.14.24.c.17.26.c.12.27.c.19. Eccli.4.b.13 Judit.16.d.28.Job.24.a.3.31.b.16. Esa.1.c.23.Je. 22.a.3.Zach.7.b.10.Malac.3.a.5. Mat.23.b.13.1. Tim.5.a.3.b.16.Jac.1.c.27.

Vande Wet.

De eerste Wet eñ Verbot wert gegeuen/ Ge. 2.c.16.Wert ouertreden ende daer teghen gesondicht/3.a.4.b.6.

De Wet der thien geboden Gods wert Mose gegeuen/Exo.20.*.Deu.5.*.

De Wet Tafelē werden gegeuē/Exo.31.d.18. Deu.5.c.22.Werden in stuckē geworpen/Exo.32. e.19.Deu.9.c.17.Ander Tafelen werdē gegeuen/ Exod.34.d.27.Deu.10.a.1.

Van natuere/ officie eñ werckinge des Wets Rom.3.b.20.4.c.15.5.c.20.7.a.1.b.7.Gala.3.c.19. 1.Tim.1.b.8.Hebr.7.b.18.c.27.

De Wet Gods en machmen sonder den geest niet veruullē/Deu.5.d.29. Ps.119.c.24.Lu.18.c. 22.Act.15.b.10.Rom.8.a.2.

Christus is gecomē om de Wet te veruullen/ Mat.5.b.17.

Van straffe eñ belooninge der gener die Gods Wet houdē oft ouertredē. Soect Gehoorsaēhept.

De ouertreders des Wets werden vervloect/ Gene.3.c.16.Deut.27.c.26.28.b.15. Dani.9.b.11. Gal.3.b.10.

Alle ouertredinge wert vergeuen door Christum.Soect Sonde.

De Ceremonisce wet wert wech genomē door Christū/Mat.11.b.13.Mar.15.d.38.Act.13.d.38.15 b.11.Rom.6.b.14.7.a.4.8.a.3.Gala.3.b.13.4.a.4. Eph.2.c.13.Col.2.b.14.1.Pet.1.c.18.Heb.8.a.1.

De Wet wort gelesen/ Deu.1.a.5.31.b.9.Jos. 8.g.33.4.Reg.23.a.2.2.Esdr.8.a.2.9.a.3.3.Esdr. 9.d.38.2.Mac.8.d.19.

De eenige/nieuwe eñ groote Wet der Christenē/is de liefde/mat.5.c.44.7.b.12.22.d.36.Joā.13 d.34.Ro.13.b.10.Gal.5.b.14.6.a.4.1.Tim.1.a.5.

Vā ydelheit der menschē Wettē.Soect Leere.

Van Wijshept.

Vā oorspronc eñ eygenschap/prijs eñ nutbaerhept der Godlijcker Wijshept/Deut.4.a.6.29.b.9. Job.28.b.20.c.28.32.b.7.Psal.2.3.4.5.6.8.*.9.a. 1.25.a.3.b.9.Eccle.7.b.12.9.d.13. Jer.8.b.6.Sap. 6.b.13.c.16.7.8.9.10.*.Eccli.1.*.4.b.15.c.19.21.b. 12.24.*.39.b.15.Lu.21.b.14. Rom.11.d.33.1.Cor. 1.c.15.2.a.6..3.c.19.Col.2.a.3.Jac.1.a.5.3.c.15.

Van Wijuen.

Vant officie ende schult des Wijfs tegen den Man/ Gen.2.d.22.3.c.16.Num.30.b.7.c.13.Deu. 22.a.5.1.Hest.1.b.10.*.Tob.10.c.12.Pro.11.c.16. 12.a.4.Esa.3.c.15.d.17.1.Cor.7.*.11.a.4.b.9.14.e. 34.Ephe.5.c.22. Col.3.b.18.1.Tim.2.b.11.3.b.11. 5.a.2.b.10.Tit.2.a.4.1.Pet.3.a.1.Soect vanden Man.

Van willen.

Indē wille Gods sullē wy begeuē onsen wille 1.Re.3.d.18. 2.Re.10.c.12.15.e.26.1.Mac.3.g.60. Mat.6.b.10.26.d.38.Mar.14.d.36.Luce.22.c.42. Act.18.c.12.21.b.14.1.Cor.4.c.19.Heb.6.a.4.Jac. 4.b.15.Soect Gelatenhept.

Wille Gods/Mat.7.b.21.12.e.50.Mar.3.c.35. Joā.6.e.39. Ro.12.a.2.Ephe.5.b.17.Col.1.a.9.1. Tess.4.a.3.1.Tim.2.a.4.1.Joan.2.c.18.

Den wille Godts is/dat alle menschen salich worden/ Ezec.18.d.23.Joan.6.e.39.1.Tim.2.a.4. 2.Pet.3.b.9.

Verwillinge eñ voornemen rekent God voor de daet/Gen.20.a.3.22.b.9.2.Re.11.c.14.12.b.9.3 Re.21.c.19.Soect Herte.

Wijngaert/Gen.9.d.20.Deu.23.d.24.Esa.5.a 1.Cant.8.c.11.Mat.20.a.1.21.d.33.

Wijnrancke wort de Gemeynte/ oft Israel genoemt/Hoze.10.a.1.Joan.15.a.5.

Wijnstoc/ Gen.49.b.11.Judic.9.b.12.Zac.3.b. 10.1.Mac.14.b.12.Joan.15.a.1.

Wint wort de valsche Leer genoēt/ Mat.11.a 7.Luc.7.c.24.Ephe.4.a.14.

De Wijse quamen wten Oosten te Jerusalem Mat.2.a.1.Offerden Christo Gout/Wieroock eñ Myrrhe/2.b.11.

De Wijse oft zeden der Heydenē en salmē niet leerē oft doē/Leu.18.a.3.20.d.23.Jere.10.a.2.

Van Woecker ende Ouerbaet.

Exo.22.c.25.Leu.25.f.35.Deu.23.c.19.2.Esd. 5.a.7.Ps.15.a.5.Pro.22.b.16.28.b.8.Jer.15.b.10. Eze.18.a.8.b.13.22.b.12.Luc.6.d.34.19.a.8.

Vant Woort Gods.

Dwoort Gods salmē altijt voor oogē hebben Deu.4.a.1.6.b.6.c.17.11.c.18.Nu.15.d.39.Ps.1.a 2.Pro.3.a.1.4.a.1.c.20.6.c.20.7.a.1.

Vāt Woort Gods en salmē niet wijckē/Deu. 4.a.2.5.d.32.17.c.16.d.25.28.b.14. Jos.1.b.7.23.b. 6. Pro.4.c.27.Esa.30.d.21.

Dat Woort Godts en salmē niet alleen hoorē eñ spreken/maer van hertē geloouen eñ houden/ Deu.5.a.1.d.27.6.a.1.31.c.12.Esa.29.c.13. Eze.33 f.30.Mat.5.c.21.7.c.24.15.a.8.28.c.20.Lu.6.c.47 11.c.28.12.e.47.Joan.13.b.17. Hebre.4.a.2. Jaco. 1.c.22.

Vā vachtinge des Godlijckē Woorts/ met de straffe/3.Reg.13.a.4.4.Reg.17.c.14.d.19. 2.Par. 30.b.6.c.10.36.c.15.Pro.1.b.24.c.28.28.b.9.Esa. 28.c.14.30.b.9.c.14.65.b.10.66.a.4.Jere.2.b.5.5. c.12.d.20.7.b.13.16.b.9.19.*.25.a.4.Ezec.33.f.30. Mat.10.b.14.11.d.20.Lu.10.b.10.Act.13.e.45.18. a.6.Rom.1.c.21.d.30.2.Tessa.2.b.10.Hebr.2.a.3. Soeckt Ghehoorsaemhept.

Den woorde Godts en salmen niet toe doen noch afdoen/ Deu.4.a.2.12.d.32.28.b.14.Pro.30 a.6.Gal.3.c.15.Apoc.22.d.18.

Dat woort Gods blijft inder eewichept/ Nu. 23.c.19.Tob.14.b.5.Ps.33.b.11.117.a.2.119.m.89. Esai.40.a.8.51.b.6.54.b.10.Mat.5.b.18.24.c.35. Mar.13.d.31.Luc.16.c.17.21.d.30.1.Pet.1.d.25.

Het woort Godts volbrengt het gene dat het spreect/ Gen.1.*.4.Esd.6.d.38.*.Ps.33.b.9.Job. 38.a.11.Esa.46.b.10.55.c.11.Mat.8.b.13. Mar.1. c.27.Luc.5.b.13.8.c.24.18.d.42.

Het woort Gods is een spijse des leuẽs/Deu. 8.a.3.Iere.15.c.16.Ezec.2.b.13.Sap.16.e.26.mat. 4.a.4.Luc.4.a.4.

De woordẽ salmen wegen/ eñ niet lichtueerdich wtsprekẽ/Ps.112.a.5. Pro.15.a.2.c.23.13.a.3 20.c.15.17.d.27.21.d.23.25.b.11.eccle.5.a.2.12.c.10 Eccli.5.b.12.20.a.7.23.a.1.28.d.31.32.b.18. Mat. 12.d.36.Col.4.a.5.Jac.1.b.19.

Van Wrake.

De Wrake eñ vergeldinge behoort Godt toe/ eñ sine Dienaers der Ouerheit/ daerõ ooc verbodẽ/Gen.15.c.14.Leu.19.d.18.Deu.32.e.35. Eccli. 28.a.7.Judit.8.d.20.16.c.24.Ps.7.a.7.9.b.13.94. a.1.Pro.17.b.11.20.d.22.24.d.29.28.d.22.Eze.25 b.12.Nah.1.a.2.Mat.5.e.39.Luce.9.f.54.18.a.6. Rom.12.c.19.Gal.5.b.10.1.Tess.5.b.15.2.Tim.4 b.14.1.Pet.3.b.9.Heb.10.d.30.Jac.5.a.4.Apa.6. b.10.Soect Vergeuinge.

Z.

Zacharia een sone Joiada oft Barachie des Priesters wert gesteenicht/ 2.Pa.24.d.20.Mat. 23.e.34.

Zacharia prophetcert tẽ tijdẽ Darij/Zac.1.a.1

Zacharias een vader Joannis des Doopers/ Luc.1.a.5.

Zacheus herbercht Christum/Luc.19.a.6.

Zadok de sone Abiathar wert hooge Priester 3.Reg.2.f.35.

Zalmuna eñ Seba de Coningen der Medianiten werden geuangen/Judic.8.*.

Zebedeus eẽ vader Jacobi eñ Joannis/ Mat. 4.c.20. Sijn wijf Solome bidt voor hare sonen den Heere/20.c.20.

Vande Zee.

De Zee wert geschapẽ/Gen.1.a.9. Wijct den kinderẽ Israels/ Exo.14.e.21.Is gehoorsaem den woorde Christi/Mat.8.c.26.Haer is een perc oft mate gestelt/waer ouer si niet en can gaẽ/Ge.1.a 9.Job.26.b.10.28.c.26.Pro.8.c.29.Jerem.5.d.21.

Zelapheads dochteren eyschen dat Erfdeel/ Nu.27.a.1.36.a.2.Josu.17.a.3.

Zeruia een dochter Isai ende suster Dauids/ heeft gebaert Abisai/ Joab eñ Asahel/2.Re.2.c.18 1.Par.2.a.16.

Ziba Sauls knecht wert geordineert tot een besorger Mephiboseths/ 2.Reg.9.c.9.Hem wert geschonckẽ alle het goet zijns heerẽ/16.a.2.Trecte gemoet den Coninc Dauid/19.d.17.

Zidekia eẽ broeder Joiakim/ wert Coninc in Juda/4 Re.24.d.18.Je.37.a.1.Wert afuallich geuangẽ/eñ na Babel geuoert/ 4.Re.25.a.3.Jer.39 a.4.52.a.4. Also hẽ voorsept was/ Jere.27.b.12. 37.c.16.Ezec.12.a.3.c.13.17.c.16.21.c.22.

Ziklag wert dẽ Coninc Dauid geschonckẽ/1. Re.27.a.5.Wert verbrãt vã dẽ Amalechitẽ/30.a.1

Zipora wert Moses huysvrouwe/Exod.2.d. 21.Besnijt haren soon/4.e.25.

Eynde des Registers.

De Namen der Boeckẽ des Ouden Testaments/metten ghetale der Capittelen.

1.	Genesis/Dat eerste Boeck Mose.	50.Cap.
2.	Exodus/Dat tweede Boec Mose.	40.Cap.
3.	Leuiticus/Dat derde Boec Mose.	27.Cap.
4.	Numeri/ Dat vierde Boec Mose.	36.Cap.
5.	Deuterononium/Dat vijfste boec.	34.Cap.
6.	Dat Boeck Josue.	24.Cap.
7.	Judicum/Dat Boec der Richterẽ.	21.Cap.
8.	Dat Boeck Ruth.	4.Cap.
9.	1. Samuel / Dat eerste Boeck der Coninghen.	31.Cap.
10.	2.Samuel / Dat tweede Boeck der Coninghen.	24.Cap.
11.	Dat derde Boeck der Coningen.	22.Cap.
12.	Dat vierde Boeck der Coningen.	25.Cap.
13.	1.Paralipomenon/ Dat eerste Boec der Cronijcken.	29.Cap.
14.	2.Paralipomenon / Dat tweede Boeck der Cronijcken.	36.Cap.
15.	Dat eerste Boeck Esre.	10.Cap.
16.	Nehemia/Dat ij.Boeck Esre.	13.Cap.
17.	Dat Boeck Esthers.	10.Cap.
18.	Dat Boeck Hiob oft Job.	42.Cap.
19.	Den Psalter Dauids.	150.Cap.
20.	Prouerbia Salomonis/oft: De spreucke Salomonis.	31.Capit.
21.	Ecclesiastes/de Prediker Salomon.	12.Cap.
22.	Canticum Canticorum/oft: Dat hooge Liet Salomonis.	8.Cap.

De Boecken der Propheten.

1.	Jesaia.	66.Cap.
2.	Jeremia.	52.Cap.
3.	De Claechlieden Jeremie.	5.Cap.
4.	Hesekiel.	48.Cap.
5.	Daniel.	12.Cap.
6.	Hosea.	14.Cap.
7.	Joel.	3.Cap.
8.	Amos.	9.Cap.
9.	ObadJa.	1.Cap.
10.	Jona.	4.Cap.
11.	Micha.	7.Cap.
12.	Nahum.	3.Cap.
13.	Habacuc.	3.Cap.
14.	Sephãnia.	3.Cap.
15.	Haggai.	2.Cap.
16.	SacharJa.	14.Cap.
17.	Maleachi.	4.Cap.

De Namen der Boecken die Apocrypha genoemt zijn/ staen op haer seluen/op een ander plaetse/ namelijc int eynde deser voorghenoemder Boecken.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Genesis. Dat eerste Boeck Moysi.

Dat eerste Capittel.

Heb.11.a.3. 1 IN den beghinne *schiep
Coll.1.b.16. A Godt Hemel eñ Aerde.
Joan.1.a.3. 2 Ende de Aerde was
Psa.33.a.6. woest ende ledich / ende
het was duyster op der
diepte / ende de Gheest
Dreef. Godts ||sweefde op den
"2.Cor.4.b 6 3 watere. "Ende Godt
sprack: Het worde licht.
4 Eñ het wert Licht. Eñ Godt sach/dat dat
Licht goet was. Doen schiet God dat Licht
5 vander duysternisse. Eñ noemde dat Licht
Den eersten dach/eñ de duysternisse/nacht. Doē wert wt
dach. 6 auont eñ morgen den eersten dach. *Ende
*Jere.10.b.12 God sprac: Daer worde eē ||Firmament tus-
Psa. 146.b.6 schen de wateren / eñ dat si een onderscheyt
||vasticheyt. 7 tusschen de wateren. Doē maecte God dat
firmament/eñ schiet dat water onder dat fir-
mamēt/van dat water bouē dat firmament.
8 Eñ het geschiede also. Eñ God noēde dat
Den tweedē firmamēt/Hemel. Doen wert wt auont ende
dach. 9 morgen dē tweeden dach. Eñ God sprack:
Job. 26.b.10. "Dat water vergadere hē onder den Hemel
Prou.8.c.29. aen bysondere plaetsen / datmen het drooge
Jere.5.d.21. 10 ste. Eñ het geschiede also. Eñ Godt noem-
de dat drooge/aerde/ Ende de vergaderinge
der wateren noemde hy zee. Ende God sach
11 dattet goet was. Eñ God sprac: De aerde
B late opgaen gras eñ cruyt / dat hem besade/
eñ vruchtbaer boomen / dat een yegelijck na
zijnder aert vrucht drage/ eñ hebbe zijn eygē
saet by hem selfs/op aerden/Eñ het geschie
12 de also. Eñ de aerde liet opgaen gras eñ
cruyt/dat hem besaeyde/een yegelijc na zyn-
der aert: Eñ boomen die daer vrucht droegē
eñ haer eygen saet by hen seluen hadden/eē
yegelijck na zijnder aert/ende Godt sach dat
Den derden 13 het goet was. Doen werdt wt auont ende
dach. 14 morgen den derden dach. Eñ God sprack:
*Ps. 136.a.7. *Daer worden lichten aē dat firmament des
Hemels/ende scheyden dach eñ nacht/eñ zijn
tot teeckenen/tyden/daghen ende Jaren.
15 Eñ zijn lichten aen dat firmament des he-
mels/dat si schynen op aerden. Eñ het ghe-
Deut.4.c.19. 16 schiede also. Eñ||God maecte twee groote
Jere.31.f.35. Lichten. Een groot licht/dat den dach rege-
4.Esd. 6.e.45. re/eñ een cleyn licht/dat den nacht regeere:
Psa.136.a.7. 17 Daer toe ooc sterren. Eñ Godt settese aen
dat firmament des Hemels/dat si schenē op
18 de aerde/ Eñ den dach ende den nacht re-
geerden/ende scheyden licht eñ duysternisse.
19 Ende Godt sach dattet goet was. Doen
Den vierden wert wt auont eñ morgē den vierden dach.
dach. 20 Ende Godt sprack: "Dat water roere hem
"4.Esd.6.e.47 C op met roerende ende leuende dieren/eñ met
gheuogelte/dat op aerden onder dat firma-
21 ment des hemels vliege. Ende God schiep
groote waluisschen/eñ alderley gedierte/dat
daer leeft/eñ hem beweecht/eñ van dat wa-
ter beroert wert/een yegelijc na zijnder aert.
Eñ alderley gheuedert geuogelte/ een yege-
lijc na zijnder aert. Eñ God sach dattet goet
22 was/ Eñ ghebenedydese ende sprack: Sijt
vruchtbaer/eñ vermeerdert v / ende veruult
dat water inde zee. Ende dat geuogelte ver-
Den vijften 23 meerdere hem op aerden. Doen werdt wt
dach. 24 auont eñ morghen den vijften dach. *Eñ
*4.Esd.6.f.53. God sprack : De aerde brenge voort leuen-
dich ghedierte een yegelijck na zijnder aert:
Vee/gewormte eñ ghedierte op aerden/een
yegelijck nae zijnder aert. Eñ het ghschiede
25 also. Eñ God maecte dat gedierte op Aer-
den/een yegelijck na zijnder aert/eñ dat vee
na zijnder aert/ende alderley ghewormte op
Aerden/na zijnder aert. Ende God sach dat-
26 tet goet was. Ende God sprack: Laet ons
D menschen maken/ ||een beelt dat ons gelijck 1.Cor. 11.a.6
sy / die daer regeeren ouer de visschen in de Gene.5.a.1.
zee/eñ ouer de vogelē onder den Hemel / eñ Collo.3.a.10
ouer dat vee/eñ ouer de geheele Aerde/ende Mat. 19.a.4.
ouer alle gewormte dat op Aerden cruypt. Mat. 10.a.6.
27 "Eñ God schiep den mensche/hem tot ee- "Sap. 2.d.23
nen beelde/tot eenen beelde Gods schiep hy
hem/*ende hy schiepse eenen man ende een Marc. 10.a.6
28 vrouwe. Eñ God gebenedijdese/ eñ sprack Jere.29.b.6.
tot hen : Sijt vruchtbaer eñ vermeerdert v/
eñ veruult de aerde/ eñ maectse v onderdaē.
||Ende regeert ouer de visschen in de zee/ eñ Psal.8.b.7.
ouer de vogelen onder dē Hemel/eñ ouer al Gene. 9.a.2.
29 le gedierte dat op aerden cruypt. Eñ God
sprack: "Siet daer/ick hebbe v gegeuen al- Gene.9.a.3.
derley cruyt/dat hem besadet op de gheheele Ps. 104.b.14
aerde/eñ alderley vruchtbare boomen/ ende
boomen die hen besadē/tot uwer eñ aller ge
30 dierten spyse op aerden. Eñ alle voghelen
onder den Hemel/eñ alle gewormte dat dat
leuen heeft op aerden/ dat si alderley groen
31 cruyt eten. Eñ het geschiede also. Eñ God
sach aen al wat hy ghemaect hadde/ *eñ siet Deut. 32.a.4
daer : Het was al seer goet. Doen wert wt Eccl. 40.a.6.
auont eñ morgen den sesten dach. Dē sestē dach

Dat ij. Capittel.

1 ALso wert volbracht Hemel eñ Aerde Een verhael
2 met haer geheel heyr. Eñ also vol- des eerstē Ca
A bracht Godt ten seuensten dage zyne pittels.
wercken die hy gemaect hadde/ ||Ende ruste ||Exo.20.b.11
op dē seuenstē dach van alle zijn werckē die Hebr. 4.b.4.
3 hy maecte. Eñ segende den seuensten dach
eñ heylichdē / daerom dat hy op den selfden
gerust hadde van alle zijn wercken/ die God
4 schiep eñ maecte. Also is Hemel eñ Aerde
geworden/doen si geschapen zijn/ter tijt/als
God de Heere de Aerde eñ den Hemel maec
5 te/ Ende alderley boomen opten velde/die
te vooren noyt ghewecst en waren op aer-
den. Ende alderley cruyt opten velde/dat te
vooren noyt gewassen en was. Want Godt
de Heere en hadt noch niet laten reghenen
op aerden/Ende daer en was geen mensche
6 die dat landt boude. Maer eenen neuel
gincker op van der aerden/eñ maecte voch-
7 tich al dlant. Ende Godt de Heere maec-
B te den mensche wt den aerden clompe.||En- Acto.17.d.25.
de hy blies hem in den leuendighen adem 1.Co. 15.e.45
in zijn nuese. Ende also wert de mensche een Job.33.a.4.
8 leuende siele. Eñ Godt de Heere plantede 4.Esd.3.a.5.
eenen Hof in Eden tegent Oosten/ende set
te den mensche daer in/die hy gemaect had-
9 de. Eñ Godt de Heere liet opwassen wter
aerden alderley boomen/lustich aen te sien/
eñ goet te eten / * eñ den Boom des leuens Apoc.2.a.7.
midden inden hof/eñ den boom der kennis-
10 sen des goets eñ des quaets. Eñ daer ginc
van Eden eenen stroom wt / om te wateren
den hof / ende hy deylde hem aldaer in vier
11 Hooftwateren. Dat eerste heet Pison/dat
vliet rontom dat geheele lant Heuila/ eñ al
12 daer vintmē gout. Eñ dat gout des lants
is costelijck/eñ daer vintmen Bedellion/en-
13 de den edelen steen Onix. Dat ander wa-
ter heet Gihon/dat vliet alom dat gheheele
14 Moren lant. Dat derde water heet Hyde- Eccli.24.d.32
kel/dat vliet voor Assyrien henē. Dat vierde
15 water is den Phrath. Eñ Godt de Heere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

C nam den mensche/eñ settede hem in den hof
Eden/dat hy hem soude bouwẽ eñ bewaren.
16 Eñ Godt de Heere geboot den mensche eñ
spzack: Ghy sult eten van alderley boomen
Adam wozdt een verbodt ghegeuen.
17 indẽ hof. Maer van den boom der kennis=
sen des goets ende des quaets en suldy niet
eten. Wãt in wat dage ghy daer van eet sul=
18 dy dẽ doot steruẽ. Eñ God de Heere spzac:
Ten is niet goet / dat de mensche alleen sy.
Jc wil hem een hulpe maken/die by hem sy.
19 Want als Godt de Heere ghemaect hadde
vander aerden alderley dieren opten velde/
eñ alderley voghel onder den Hemel / doen
Adam noemt allen dieren.
bzacht hyse totten mensche/dat hy sage/hoe
hyse noemen soude. Want so de mensche al=
derley leuende dieren noemen soude/so sou=
20 den sy heten. Eñ de mensche gaf eenen ye=
gelijcken vee/ende vogel onder den Hemel/
eñ gedierte op den velde zynen naem. Maer
vooz den mensche en wert geẽ hulpe geuon=
21 den/die by hem mochten zijn. Doen liet
D God de Heere eenen vasten slaep vallen op
Eua wozt ge schapẽ/ eñ de echt begonnẽ ||1.Ti.2.b.13. *Maecte. ||Mala.2.c 14 1.Coz.11.a.7.
den mensche/eñ hi ontsliep/eñ nam een van
zynen ribben / ende sloot die stede toe met
22 vleysch. Eñ||God de Heere*boude een wijf
wt de ribbe die hy vanden mensche nam/eñ
23 bzachtse tot hem. Doen spzac de mensche:
||Dat is doch eẽ been van mynen beenen/eñ
vleysch van mynẽ vleysche/Men salse man=
ninne heeten/daerom/dat si vanden man ge
Math.19.a.5 Mar.10.a.8. Ephe.5.c.31. ||1.Coz.6.c.16
24 nomen is. *Daerom sal een man zynen va
der eñ zyne moeder verlaten/ende aen zynen
wyue hangen/||eñ sy sullen een vleysch zijn/
Eñ si waren beyde naect/de mensche eñ zijn
wijf/eñ en schaemden hen niet.

Dat iij. Capittel.

Der slangen bedzoch.
1 A ENde de slange was listiger dan alle
dieren optẽ velde/die God de Heere
gemaect had/eñ spzac tottẽ wyue: Ja
soude Godt ghesept hebbẽ: Ghy en sult niet
2 eten van alderley boomen indẽ hof? Doen
spzac dat wijf totter slangen: Wy eten vandẽ
3 vzuchten der boomen inden hof. Maer vã
den vzuchten des booms midden inden hof/
heeft Godt ghesept: En etet daer niet af/en
roert hem ooc niet aẽ/dat ghy niet en sterft.
Sap.2.d.24. 2.Coz.11.a.5 Joan.8.d.44
4 Doẽ spzac de slange totten wyue: ||Ghy en
5 sult de doot gheensins steruen. Maer God
wetet / dat in welcken dage dat ghy daer af
eet/so sullen uwe oogen geopent wozdẽ/eñ
sult zijn als God/eñ wetẽ wat goet eñ quaet
6 is. Eñ dwijf sach aẽ dat vandẽ boom goet
te etẽ waer/eñ lieflijc aen te sien/dattet eenẽ
lustigẽ boom was/de wyle hy cloec maecte.
Eñ nam vande vzucht eñ at/ eñ ghaf haren
Ouertredinge des gebots
7 man oock daer af/eñ hy at. Doen werden
B haerder beyder oogen geopent/eñ werdẽ ge=
waer dat sy naect waren/eñ vlochten vijch=
bladeren tsamen/ eñ maecten hen voozscho=
8 ten. Eñ si hoozdẽ de stẽme Gods des Hee=
God vschijnt
ren/die inden hof ghinck/doen den dach coel
gewozdẽ was. Eñ Adam verbozch hem met
zynen wyue vooz daensicht Gods des Hee=
9 ren/onder de boomen inden hof. Eñ Godt
de Heere riep Adam/eñ spzac tot hem: Waer
10 sidy? Eñ hy spzac: Jck hoozde v stemme in
den hof/eñ vzeesde my/want ick ben naect/
11 daerom verbozch ic my. Eñ hy spzac: Wie
heuet v ghesept dat ghy naect zijt? en hebdy
niet gegetẽ vandẽ boom daer ic v af geboot/
12 ghy en sout niet daer af eten? Doen spzac
Adams ontschuldinge.
Adam: Dat wijf die ghy my toe ghegheuen
13 hebt/gaf my vandẽ boom/eñ ick at. Doen
C spzack God de Heere totten wyue: Waerom
hebdy dat gedaen? Dat wijf spzac: De slan=
14 ge heeft my allso bedzogen/dat ic at. Doen
Slange veruloect.
spzack God de Heere totter slanghen: Want
ghy sulcs gedaẽ hebt/ so sidy veruloect vooz
alle vee eñ onder alle dieren opten velde/op
uwen buyck sult ghy gaen / eñ aerde eten v
15 leuen lanck. Eñ ick wil viantschap setten
tusschen v eñ den wyue/ende tusschen uwen
zade eñ harẽ zade: *dat selue sal v dat hooft Coll.2.b.15.
vertreden/eñ ghy sult hem in de versenẽ ste
16 ken. Eñ totten wyue spzack hy : Jck wil v
veel smerten toe seynden / als ghy beurucht
wozt : Ghy sult met smerte kinderen baren/
||Eñ uwen wille sal uwen man onderwozpẽ 1.Co.14.e.34
17 zijn/eñ hy sal v heere zijn. Ende tot Adam 1.Tim.2.b.12
D spzac hy: De wyle ghy verhoozt hebt de stẽ=
me vws wijfs/eñ gegeten vanden boom/daer
ick v af geboot/ eñ spzack: Ghy en sult daer
niet af eten/ *veruloeckt so sy den acker om Gene.5.d.29.
uwen wil/met commer suldy v daer op ghe
18 neeren v leuen lanck. Dooznen eñ dijstelẽ
sal hy v dzagen/ eñ ghy sult dat cruyt opten
19 velde eten. Jut sweet vws aensichts suldy
v bzoodt eten / tot dat ghy weder tot aerde
wozt/daer ghy af ghenomen zijt/ ||want ghy Eccli,17.a.1.
zijt aerde/eñ sult weder tot aerde wozden.
20 Eñ Adam hiet zijn wijf Heua/daerom dat
21 si een moeder is alder leuendigen. Eñ God
de Heere maecte Adam eñ zynen wyue roc=
22 ken van vellen/eñ trockse hen aen. Ende
God de Heere spzac: Siet/Adam is gewoz=
den als onser eẽ/eñ weet wat goet eñ quaet
is / Maer nv/ dat hy niet wt en strecke zijn
hant/ eñ bzeecke oock vanden boom des le=
23 uens/eñ ete/eñ leue eewelijck. Doen liet
hem Godt de Heere wt den hof Eden / dat Adam wt den
hy dat velt boude/daer hy van genomen is. Paradijse ge
24 Eñ dzeef Adam wt/eñ leyde vooz den hof dzeuen.
Eden den Cherubim/met eẽ bloot houwen=
de sweert/om te bewaren den wech totten
boom des leuens.

Dat iiij. Capittel.

1 A ENde"Adam bekende zijn wijf Heua/ Acto.17.d.26
eñ sy wert beurucht/ ende baerde den Cain eñ Abel
Cain/eñ spzac: Jc heb gecregẽ dẽ man gheboozen.
2 des Heeren. Ende si voer voozt/eñ baerde
Habel zynen bzoeder/ ende Habel wert een
schaepherder/maer Cain wert een ackermã.
3 Maer het gebuerde na sommige dagẽ/dat Sy offerden
Cain den Heere offer bzachte van dẽ vzuch= den Heere.
4 ten des velts. Eñ Habel bzacht ooc vandẽ
eerstelingẽ zijnder schapen/eñ van harẽ vet=
te.*Eñ de Heere sach genadichlijc aen/Ha= Hebz.11.a.4.
5 bel eñ zynen offer. Maer Cain ende zynen
offer en sach hy niet genadichlijck aen. Doẽ
wert Cain seer tooznich/eñ zijn gelaet ver=
6 anderde hem. Doen spzack de Heere tot
Cain: Waerom wozt ghy tooznich/eñ waer
7 om verandert hem v gelaet? Jst niet alsoo?
Wanneer ghy vzoom zijt/so zijt ghy aenghe=
naem: Maer zijt ghy niet vzoom/soo rust de
sonde vooz de duere. Maer laet ghy haer
niet haren wille/maer heerschapt ouer haer.
8 Doen spzac Cain met zynen bzoeder Ha=
B bel. Eñ tgebuerde/doen sy op den velde wa
ren / verhief hem Cain tegen zynen bzoeder Cain doodet
9 Habel/||eñ sloech hem doot. Doẽ spzack de Abel.
Heere tot Cain: Waer is v bzoeder Habel? ||Sap.10.a.3
Maer hy spzack : Jck en weets niet/ sal ick Joan.3.b.52.
10 mijns bzoeders bewaerder zijn? Maer hy
spzack: Wat hebdy ghedaen?"de stemme van Heb.12.d.24.
vws bzoeders bloet roept tot my vander aer=
11 den. Eñ veruloect zijt ghy nv opter aerdẽ/ Cain wozt
die opgedaen heeft haren mont/eñ vws bzoe veruloect.
ders bloet van uwen handen ontfanghen.
12 Als ghy den acker bouwẽ sult/so en sal hy
v vooztaen zijn vermogen niet geuen.*On= Pzou.28.c.17
stadich ende vluchtich suldy zijn op aerden.
13 Maer Cain spzac tottẽ Heere: Mijn sonde
is grooter / dan dat sy my vergeuen wozden
14 mach. Siet/ghy dzijft my heden wt dẽ lan
de/eñ ic moet my vooz v aensicht verbergẽ/
*ende

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Job.15.c.20. *ende moet onstadich ende vluchtich zijn op
aerden. Soo salt my gaen/dat my doot slae/
15 so wie my vint. Maer de Heere sprack tot
Gen.4.d.24. hem: Neen/maer wie Cain doot slaet / ||die
sal seuenuout gewroken werden. Eñ de Hee
C re maecte een teecken aen Cain/dat niemāt
16 hem en versloege/wie hem ooc vonde. Al-
so ginc Cain vandē aensicht des Heeren/eñ
woonde int landt Nod/op gene zyde Eden
17 tegen den Oosten. Eñ Cain bekende zijn
wijf/die wert swanger/eñ baerde Hanoch/
eñ hy boude eē stadt/die noemde hy na zijns
18 soons naem/Hanoch. Maer Hanoch wan
Irad/Irad wan Mahuiael/ Mahuiael wan
19 Mathusael/Mathusael wan Lamech. La
mech nam twee wyuen/die een hiet Ada/de
20 ander Silla/ Eñ Ada wan Jabel/van dien
D zijn gecomen die inde hutten woonden/ende
21 vee haddē/ Eñ zijn broeder hiet Jubal/vā
dien zijn ghecomen de vedelaers eñ pypers.
22 Maer Silla wan ooc/namelyck/den Tu-
balkain / den meester in alderley metael eñ
ijserwerck. Ende de suster Tubalkain was
23 Naema. Eñ Lamech sprac tot zynen wy-
Lamech slaet doot. nē/Ada eñ Silla: Ghy wyuē Lamech/hoort
mijn redē/eñ merct wat ic segge: Ic heb eenē
man verslagen/my tot eender wondē/eñ een
Gene.4.c.15. 24 iongelinc my tot eender buyle. "Cain sal
seuenwerf gewroken wordē/ Maer Lamech
25 seuenentseuentich weruē. Adā kekēde noch
Seth geborē. *Eccli.49.c.19. eens zijn wijf/ende sy baerde eenē sone/dien
hiet sy* Seth: Want God heeft my(sprac si)
een ander saet geset voor Habel/dien Cain
26 gedoot heeft. Eñ Seth wan ooc eenen so-
ne/eñ hiet hem Enos. Ter seluer tijt begost
men te prediken van des Heeren name.

Dat v. Capittel.

Adams ghe-slachte. 1 A Dit is dat boeck van des menschē ge-
||Gen.1.d.27. slachte. ||Doē God dē mēsche schiep/
Eccli.17.a.2. maeckte hy hem nae de ghelijckenis
2 Godts. Eñ schiepse eē man eñ eē vrouwe/
eñ segēdese/eñ hiet haren naem mensche/ter
1.Par.1.a.1. Adam. 3 tijt doen si geschapē werdē. "Eñ Adā was
hondert eñ dertich Jaer oudt/eñ wan eenen
sone/die zynē beelde gelijc was/eñ hiet hem
4 Seth. Eñ leefde daer na achthondert Jaer
5 eñ wan sonen eñ dochterē/ Dat zijn geheel
ouderdom wert negē hōdert eñ dertich Jaer
Seth. 6 eñ sterf. Seth was hōdert eñ vijf Jaer out/
7 eñ wan Enos/ Eñ leefde daer na acht hon
dert eñ seuen Jaer/eñ wan sonen eñ dochte-
8 ren/ Dat zijn geheel ouderdom wert negē
Enos. 9 hōdert eñ twaelf Jaer/eñ sterf. Enos was
10 tneghentich Jaer out/eñ wan Kenan: Eñ
B leefde daer na achthondert eñ vijftien Jaer.
11 Eñ wan sonen eñ dochteren/ Dat zijn ge-
heel ouderdom wert negenhondert ende vijf
Kenan. 12 Jaer/eñ sterf. Kenan was tseuentich Jaer
13 oudt/eñ wan Mahalaleel/ Eñ leefde daer
na achthondert eñ veertich Jaer/eñ wan so
14 nen eñ dochteren/ Dat zijn gheheel ouder-
dom wert negenhondert eñ thien Jaer/ende
Mahalaleel. 15 sterf. Mahalaleel was vijfentsestich Jaer
16 out/eñ wan Jared: Eñ leefde daer na acht
hondert eñ dertich Jaer / Ende wan soonen
17 eñ dochteren/ Dat zijn gheheel ouderdom
wert achthondert eñ vijfentnegentich Jaer/
Jared. 18 eñ sterf. Jared was hondert eñ tweentses-
19 tich Jaer out/eñ wan Henoch/ Eñ leefde
C daer na acht hondert Jaer / Eñ wan soonen
20 eñ dochteren/ Dat zijn gheheel ouderdom
wert neghen hondert tweentsestich Jaer/eñ
Henoch. 21 sterf. Henoch was vijfentsestich Jaer out/
22 eñ wan Methusalah. Eñ na dien hy Me-
thuslah ghewonnen hadde/bleef hy in een
Godlijc leuen drie hondert Jaer/eñ wan so-
||Heb.11.a.5. 23 nen eñ dochteren/ Dat zijn geheel ouderdō
Eccli.44.b 16 24 wert driehōdert eñ vijfentsestich Jaer/ ||Eñ
want hy een Godlijc leuen leyde/*nam hem 4.Reg.2.a.11.
Godt wech / ende en wert niet meer gesien.
25 Methusalah was hondert seuenentachten Methusalah.
26 tich Jaer out/eñ wan Lamech/ Eñ leefde
daer nae seuen hondert ende tweentachten-
27 tich Jaer/eñ wan sonen eñ dochteren/ Dat
zijn gheheel ouderdom wert neghen hondert
28 negenentsestich Jaer/eñ sterf. Lamech was Lamech.
hondert tweentachtentich Jaer out/ eñ wan
29 eenen sone/ Eñ hiet hem Noah/eñ sprack: Noah.
D Die sal ons troosten in onse moeyte eñ ar-
beyt op aerdē *die de Heere vervloect heeft. Gen.3.d.17.
30 Daer nae leefde hy vijfhondert vijfentne-
gentich Jaer/eñ wan sonen ende dochteren/ Noahs kin-
31 Dat zijn geheel ouderdom wert seuen hon deren.
32 dert seuēentseuentich Jaer/eñ sterf. Noah
was vijfhondert Jaer out/ende wan ||Sem/ Eccli.49.c.19
Ham/ende Japhet.

Dat vj. Capittel.

1 A Maer doen de menschē begostē te ver- Oorsake des
meerderen op aerdē/eñ wonnen hen sentvloets.
2 dochteren. Doen sagen de kinderē
Gods nae de dochteren der menschen/dat sy
schoon waren/ eñ namen te wyue de welcke
3 si alleen woudē. Doen sprac de Heere: De
menschen willen hen mynen geest niet meer
laten straffen/wāt si zijn vleysch: "Ic wil hen 1.Pet.3.c.20.
noch respijt genē hondert eñ twintich Jaer. Den menschē
4 In dien tijt warender ooc tyrannen op aer wordt respijt
den. Want na dien dat de kinderen Gods de gegeuen.
dochterē der menschen besliepen/eñ hen kin-
deren wonnen/ *werden daer wt geweldige Baru.3.d.26.
5 eñ vermaerde lieden inder werelt. ||Maer 3.Macha.c.
doen de Heere sach/dat der menschen boos- ||Gene.8.d.21
heyt groot was op aerden/eñ alle dat opset Boosheyt der
eñ soecken haerder herten/alleen boos was herten.
6 altijt. "Doen beroudet hē/dat hy den men "1.Re.15.c.21
sche gemaect had op aerden / eñ het becom- 2.Re.24.d.16
7 merde hē in zijn herte/ Eñ sprac: Ic wil de
B menschē die ick geschapē heb / te niete doen
vander aerdē/van dē menschē aē tot dat vee
eñ tot den gewormte toe/eñ tot den vogelen
onder den Hemel toe. Want het berout my/
8 dat ickse gemaect heb. Maer* Noah vant Esai.42.a.1.
9 genade voor dē Heere. Dit is dat geslach- Matt.3.b.17.
te Noah: Noah was een vroom man/ende 17.a.5.
sonder veranderinge / eñ leydde een godlijck Eccli.44.b 17
10 leuen tzynē tyde/ Eñ wan drie sonē/Sem/
11 Ham/Japhet. Maer de aerde was verdor
uen voor Gods oogen/eñ vol moetwils.
12 Doen sach Godt op aerden/ eñ siet/si was God dreycht.
verdoruen/want alle vleysch had zynē wech
13 verdoruen op aerden. Doen sprac God tot
C Noah: Dat eynde van allen vleysche is ge-
comen voor my/want de aerde is vol boos-
heyts van hen: Eñ siet daer/ic wilse verder
14 uen metter aerden. Maect v eē Arcke van
dennen hout / eñ maect cameren daer in/eñ Gedaente der
15 bepectse met peck binnen eñ buyten. Ende Arcken.
maectse aldus : Drie hondert ellē si de len-
te/vijftich ellen de wijde/ ende dertich ellen
16 de hoochte. Een venster suldy daer in ma-
ken bouē aen / eē elle groot. De duere suldy
middē in haer zyde setten. Eñ sal drie sol-
ders hebbē/eenen onder/dē anderen int mid-
17 del/den derdē inder hoochte. Want siet/ick
wil een diluuie met water latē comē op aer
den / om te verderuen alle dat vleysch daer
eenen leuendē adem in is onder dē hemel. Al
18 wat op aerdē is/sal ondergaen. Maer met
D v wil ick een verbont maken/eñ ghy sult in
der Arcken gaen/met uwē sonen/met uwen
19 wyue/eñ met uwer sonen wyuen. Eñ ghy
sult met v in der Arcken nemen alderley dier
van allen vleysche/van elcs eē paer/een||Hy Manneken.
ende een "Sy/dat si leuende blyuen by v. "Wijfken.
20 Vanden vogelen na haerder aert/ vanden
vee nae zijnder aert/ende van alderley ghe-

wormte op aerden / nae zijnder aert. Van
dien allen sal van elcx een paer tot v ingaē/
21 dat si leuende blyuen. Eñ ghy sult alder-
ley spyse tot v nemen/diemen eet/ende ghy
sultse by v vergaderen dat si v ende hen tot
Hebr. 11.b.7. 22 onderhoudinge daer sy. Ende* Noah dede
alle wat hem God gheboot.

Dat vij. Capittel.

1.Pet. 2.b.5. 1 ENde de Heere sprac tot Noah:‖gaet
A in der Arcken/ghy eñ v geheel huys/
want v heb ick rechtueerdich ghesien
Leuit.11.*. 2 voor my/tot deser tijt. Wt " alderley reyn
vee neemt tot v/ van elcs seuen eñ seuen/dē
Hy eñ zyne Sy: Maer vanden onreynen vee
van elcs een paer/ den Hy ende zyne Sy.
3 Desgelijcs van dē vogelen onder den He-
mel/van elcs seuen eñ seuen / den Hy eñ zy-
ne Sy / op dat daer saet leuendich blyue op
4 den geheelē aertbodem. Want noch na se-
uen dagē wil ic laten regenē op aerdē veer-
tich dagē eñ veertich nachtē/eñ verdoē van
den aertbodem/ al wat dat wesen heeft/dat
Mat.24.d.38 5 ic gemaect heb. *Eñ Noah dedet al dat hē
Luce. 17.c.16 6 de Heere geboot. Maer hy was ses hon-
1.Pet. 3.c.20 dert Jaer oudt/ doē dwater der diluuien op
7 aerden quā. Eñ hy ginc in dArcke met zijn
B sonen/zijn wijf / eñ zijnder sonē wyuen voor
8 de wateren der diluuien. Vandē reynē vee
eñ van dē onreynen/van dē vogelen/ eñ van
9 alle gewormte op aerdē/ Gingen tot hē by
parē inder Arckē/van elcs eē Hy eñ een Sy/
10 so hem de Heere geboodē had. Eñ doen de
seuē dagen geledē waren/ quamen de wate-
11 ren der diluuiē op aerdē. Indē seshondert-
sten Jare des ouderdoms Noah/den seuen-
tiensten dage des tweedē maents / dats den
dach/doen alle Fonteynen der grooter diep
ten op braken/eñ de vensteren des Hemels
12 hen op dedē/ Eñ quam eenen regē op aer-
Noe gaet in de Arcke. den veertich dagen eñ veertich nachten.
13 *Effen indē seluen dage ginc Noah inder
*Sap.10.a.4 C Arcken/met Sem/Ham/eñ Japheth zyne so
1.Pet. 2.b.5. nen/eñ met zynen wyue/ eñ met zijnder sonē
Dieren gaen in de Arcke. 14 drie wyuen. Daer toe alderley dier na zijn
der aert/alderley vee nae zijnder aert/alder-
ley gewormte dat op aerden cruypt/na zijn-
der aert/eñ alderley gheuoghelte nae zijnder
aert/ Al wat vliegen conde/eñ al wat vlue-
15 gelen hadde/ Dat ginc al tot Noah in der
Arckē by parē/van allen vleysche daer eenē
16 leuendigen gheest in was. Eñ dat waren
Hy eñ Sy/ van alderley vleysche/eñ gingen
daer in/also God hen ghebooden hadde. Eñ
Eccli.40.a 12 17 de Heere sloot achter hen toe. *Doen quā
Diluuie ofte Sentvloet. D de diluuie veertich daghen op aerden/eñ de
wateren wiessen/eñ hieuē de Arcke op/ende
18 droegense hooch bouē der aerdē. Also namē
de waterē douerhant/eñ wiessen seer op aer
19 den/dat de Arcke op de wateren voer. Eñ
de wateren namen douerhant/eñ wiesten so
seer op aerden/dat alle hooge bergen onder
20 den gheheelen hemel bedect werden. Vijf-
thien ellen hooch ginck dat water bouen de
21 bergen die bedect werden. Doen ginck al-
le dat vleysch onder / dat op aerden cruypt/
van vogelen/van vee/van dieren/ende alle
wat hem roert op aerden/eñ alle menschen.
22 Al wat eenen leuendē adem had int droo-
Sapi. 10.a.4 23 ge dat sterf. *Also wert verdaen al wat op
den aertbodem was / vanden menschen aen
tot dat vee toe/eñ tot dat gewormte/eñ tot
de voghelen onder den Hemel / dat wert al
1.Pet. 3.c.20 vander aerden verdaen.* Noah bleef alleen
2.Pet. 2.b.5. ouer/ ende wat met hem inder Arcken was.
24 Ende de wateren stonden op aerden hon-
dert eñ vijftich dagen.

Dat viij. Capittel.

1 DOen gedachte God aen Noah/ende
A aen alle gedierte/ ende aen alle dat vee/dat
met hem inder Arcken was/ ende liet eenen De wateren
wint op aerden comen / eñ de wateren vie- verminderen.
2 len/ Eñ de Fonteynen der diepten werdē
verstopt / tsamen met de vensteren des He-
mels/eñ den regen van den Hemel wert ge-
3 keert. Ende de wateren verliepen van der
aerden altijts henen/eñ namen af/nae hon-
4 dert eñ vyftich dagen. Inden seuenthiendē
dage des seuenden Maents liet haer de Arc
5 ke neder opt gheberchte Ararat. Maer de
wateren verliepen voortaen / eñ minderden
tot op de thiende maent. Ten eersten daghe
des thiendē maents/sagen de bergen spitsen
6 voor wt. Na veertich daghen dede Noah
dat venster op aender Arckē/dat hi gemaect
7 hadde/ Eñ liet een raue wt vlieghen. Die
vlooch altoos herwaerts eñ ghinswaerts/
tot dat de wateren verdroochden op aerdē.
8 Daer nae liet hy een duyue van hem wt
B vlieghen / op dat hy wiste / oft de wateren
9 gheuallen waren op aerden. Maer doen
de duyue niet en vant/ daer haren voet ge-
rusten conde / quam si weder tot hem in der
Arcken/want de wateren waren noch op dē
geheelen aertbodem. Doen stack hy de hant
10 wt/eñ namse tot hem inder Arcken. Doen
beydde hy noch ander seuen dagen/ende liet
noch eens een duyue vliegen wt der Arckē/
11 Die quam tot hem ontrent ter vesper tijt/
ende siet/sy had een olijfblat af ghebroken/
ende droecht in haren mondt. Doen vernam
Noah/dat de wateren gheuallen waren op
12 aerdē. Maer hy beydde noch ander seuē da
gen/eñ liet een duyue wt vlieghen/ Die en
13 quam niet weder tot hem. In den seshon-
dertsten eñ eenē Jare des ouderdoms Noah
ten eerstē dage der eerster maent/verdrooch-
den de wateren op aerdē. Doen nā Noah
dat dack vander Arcken af/ende sach dat dē
14 aertbodem drooch was. Also wert de aer-
de geheel drooghe ten seuenentwintichsten
15 daghe des anderen maents. Doen sprack
16 God tot Noah/eñ seyde: Gaet wt der Arc
C ken/ghy eñ v wijf / v sonen eñ uwer soonen
17 wyuen met v. Alderley dier dat by v is/
van alderley vleysch/van vogelen/van vee/
eñ van alderley ghewormte dat op aerden
cruypt/dat gae wt met v / eñ roert v op aer
den/‖eñ zijt vruchtbaer/eñ vermeerdert v op Gen.1.d.28.
18 aerden. Alsoo ghinck Noah wt met zynen Noe gaet wt de Arcke.
soonen/met zynen wyue / eñ zijnder soonen
19 wyuen. Daer toe alderley dier/ alderley
gewormte/alderley vogel/eñ al wat op aer-
den cruypt/dat ghinck wter Arcken/ een ye-
20 gelijc tot zijns gelijcken. Maer Noah bou Noe bout ee
D de den Heere eenen Altaer/ eñ nam van al- nen Altaer.
derley*reyn vee / eñ van alderley reyn ghe- *Leuit.11.*.
uogelte/eñ offerde brantoffer op den Altaer/
21 Eñ de Heere roock den liefelijcken rueck/
eñ sprack in zijn herte: Ick en wil nv voort-
aen niet meer de aerde veruloecken om der
menschen wille.‖Want dat opset des men- Gene.6.a.5.
schen herten is boos van der ioecht op. Eñ Pro.22.b.15.
ick en wil nv voortaen niet meer slaen al
22 watter leeft/gelijck ick ghedaen heb. Also
lange als de aerde staet * en sal niet ophou- Gene. 45.a.6
den/saepen ende inoogsten/vorst ende hitte/ Jere.33.d.20.
somer ende winter/dach eñ nacht.

Dat ix. Capittel.

1 ENde God seghende Noah/ ende zijn Godt segent
A sonen/ende sprack: Zijt vruchtbaer/ Noe.
ende vermeerdert v/ ende veruult de
2 aerde. Uwe vreese ende verschricken sy* o- Gene.1.d.28.
uer alle ghedierte op aerden / ouer alle vo-
ghelen onder den Hemel / ende ouer al dat
op den aertbodem cruypt. Eñ alle visschen
3 inde zee zijn in uwe handen ghegheuen. Al
wat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Gene.1.d.29. wat hem roert eñ leeft/||dat sy v spyse/ Ge-
lijck dat groen cruyt hebbe ick v al gegeuen/
Leuit. 7.c.26 4 *Alleene en eet dat vleysch niet / dat noch
17.c.14. 5 leeft in zynen bloede. Wãt ick wil ooc ws
*Exo. 21.c.28 lijfs bloet wreken/*eñ wilt aen allen dieren
Het recht des wreken. Eñ wil des menschen leuen wrekẽ/
sweerts. aen eenen yeghelijcken mensche/als die zijn
*Tren. 4.c.13 6 broeder is. *Wie menschen bloet vergiet/
Mat.26.e.51. diens bloet sal ooc door menschen vergoten
Apoc. 13.b.10 worden/||Want Godt heeft den mensche tot
||Gen. 1.d.17. 7 zynen beelde gemaect: Weest vruchtbaer/
B eñ vermeerdert v. Eñ roert v opter aerden/
8 dat uwer vele daer op worden. Voorts
seyde God tot Noah/eñ zijn sonẽ met hem:
Esai. 54.b.8. 9 Siet/*ick make met v een verbont/eñ met
Godt maeckt 10 uwen sade nae v/ Ende met alle leuende
een verbondt dieren by v/aen voghelen/aen vee/ende aen
met Noe. alle dieren op aerden by v / van al dat wter
Arcken gegaen is/welckerley dieren het zijn
11 op aerden. Ende make mijn verbondt also
met v/dat nv voortaen niet meer alle vleys
verdoruen en sal worden metten water der
Diluuien/ende daer en sal nv voortaen geẽ
Diluuie meer comen/die de aerde verderue.
Teecken des 12 Eñ Godt sprack : Dat is dat teecken des
verbonts. verbonts/ dat ick ghemaect heb tusschen my
eñ v/eñ alle leuende dieren by v/nv voort-
Eccl.43.b.12. 13 aen eewelijcs. *Mynen booge heb ick ghe
set inden wolckẽ/die sal dat teecken zijn des
14 verbonts/tusschen my eñ der aerdẽ. Wan-
neer coemt dat ick wolcken ouer de aerde
voere/soo salmen mynen booghe sien in den
15 wolcken/ Ende dan wil ick gedencken aen
C mijn verbont/tusschen my ende v/eñ alle le-
uende dieren in alderley vleysch : Dat nv
voortaen niet meer een Diluuie coome / die
16 alle vleysch verderue. Daerom sal mynen
booge in de wolcken zijn/dat ick hem aensi
ende ghedencke aen dat eewighe verbondt/
tusschen Godt ende alle leuende dieren / in
17 allen vleysche/dat op aerden is. Dat sel-
ue seyde God oock tot Noah: Dit sy dat tee-
ken des verbonts/dat ick ghemaeckt hebbe/
tusschen my ende allen vleysche op aerden.
18 De soonen Noah die wt der Arcken gin-
ghen / zijn dese : Sem/Ham/Japhet. Maer
19 Ham is de vader Canaan. Dat zijn de
drie soonen Noah/van dien is alle dat lant
Esai.5.a.1. 20 beseten. *Maer Noah begonste/ende wert
Mat.21.d.33. een ackerman / ende plante wijnberghen.
21 Ende doen hy van den wijn dranck/wert
hy droncken/ende lach inder hutten ontdect.
Canaan be- 22 Als nv Ham Canaans Vader zijns Va-
spot zynen ders schamelheyt sach / seyde hijt beyde zy-
vader. 23 nen broederen daer buyten. Doen nam
D Sem ende Japhet een cleet/ende leyden dat
op haerder beyder schouderen / ende gingen
te rugghe daer toe/ende deckten haers Va-
ders schamelheyt toe/eñ haer aensicht was
afgekeert/dat si haers Vaders schamelheyt
24 niet en saghen. Als nv Noah ontwaeckte
van zynen wyne/ende vernam wat hem zijn
25 cleynste soone gedaen hadde/ Doen sprack
Canaã wort hy:Veruloeet sy Canaan/ende si een knecht
veruloeckt. alder knechten / onder zynen broederen.
26 Ende sprack voorder: Ghelooft si God de
Heere des Sems/eñ Canaan si zijn knecht.
27 Godt breyde Japhet wt/ende late hẽ woo
nen in de hutten Sems/ende Canaan si zijn
Nocouderdõ 28 knecht. Noah leefde na der Diluuien drie
hondert ende vijftich Jaer / dat zijn gheheel
ouderdom wert negen hondert ende vijftich
Jaer/ende sterf.

Dat x. Capittel.

1.Par.1.a.4. 1 Dit * is dat gheslachte der kinderen
A Noah : Sem/Ham/Japhet/ende sy
wonnen kinderen na der Diluuien.
2 De kinderẽ Japhet zijn dese: Gomer/Ma-
gog / Madai / Jauan/ Tubal/Meseth ende De kinderen
3 Thiras. Maer de kinderẽ van Gomer zijn Japhet.
dese: Ascenas/Riphat/ende Thogarma.
4 De kinderen van Jauan zijn dese : Elisa/
5 Tharsis/Kithim ende Dodanim/ Van de
sen zijn wtghebreyt de eylanden der Heyde-
nen/in haren lantschappen/elck na haerder
6 spraken/gheslachten ende lieden. De kin-
deren van Ham zijn dese : Chus/Mizraim/ De kinderen
7 Put/ende Canaan. Maer de kinderen van Ham.
Chus zijn dese : Seba / Heuila / Sabtha/
Raema ende Sabtheca. Maer de kinderen
van Raema zijn dese: Scheda ende Dedam.
8 Maer*Chus wan Nimrod/die begost een 1.Par.1.a.10
9 gheweldich heer te zijn op aerden. Ende
B was een gheweldich iager voor den Heere.
Daer wt coemt dat gemeyn seggen: Dat is
een gheweldich iager voor den Heere/ghe-
10 lijck Nimrod. *Ende tbeghin zijns rijcks Gene. 11.b.9.
was Babel / Ereth/Acod/ende Chalne int
11 lant Sinear. Van dien lande is daer nae
comen Assur/ende boude ||Niniue ende Re- Jone.1.a.2.
12 hoboth/Jr ende Calah/ Daer toe Ressem
tusschen Niniue ende Calah. Dits eẽ groo
13 te stadt. Mizraim wan Ludim/Anamim/
14 Leabim/Naphtuhim/ Pathrusim eñ Kas-
luhim/van welcken zijn ghecomen de Phi-
15 listijnen ende Capthorim. Maer Canaan
wan Sidon zynen eersten soone ende Heth.
16 Jesi/Emori/Girgosi/ Hiui/Arki/Sim/
17 Aruadi/ Semari/ende Hamathi/vã welc-
18 ken zijn wtghebreypt de gheslachten der Ca-
19 naniten/ Ende haer palen waren van Si-
don aen/door Gerar/ tot Gaza toe/tot dat-
men coemt te Sodoma / Gomorra/Adama/
20 Seboim/eñ tot Laza toe/ Dit zijn de kin-
deren Ham in haren gheslachten / spraken/
21 landen ende lieden. Maer Sem Japheths De kinderen
grootste broeder wan oock kinderen/die een Sem.
22 Vader is alder kinderen van Eber. Ende
C dit zijn zyne kinderen:||Elã/Assur/Arphach- Gene.11.b.10
23 sad/Lud ende Aram. Maer de kinderen A- 1.Par. 1.b.17
ram zijn dese:Vz/Hul/Gether ende Mas.
24 Maer Arphachsad wan Salah / Salah
25 wan Eber. Eber wan twee soonen / die
een hiet Peleg / daerom dat tot zijnder tijt
de werelt ghedeylt werdt / zijn broeder hiet
26 Jakethan. Ende Jakethan wan Ammo-
27 dad/Saleph/Hazarmaueth / Jarah/ Ha-
28 doram/Vsal/Dikela/ Obal/Abimael/Se-
29 ba/ Ophir/Heuila ende Jobab / Dat zijn
30 alle kinderen van Jakethan. Ende haer
wooninghe was van Mesa aen/tot datmen
coemt te Sephar/aenden berch tegent Oo-
31 sten. Dat zijn de kinderen van Sem ende
haren geslachten/spraken/ landen/ eñ liedẽ.
32 Dat zijn nv de nacoomelingen der kinde-
ren Noah in haren gheslachten ende lieden.
Van dien zijn wt ghebreyt de lieden op aer-
den na der Diluuien.

Dat xj. Capittel

1 Maer alle de werelt had eenderley ta-
2 le eñ sprake. Doen si nv reysden Eẽderley spra
A ten Oostenwaert/ vondẽ si een effen ke op aerden.
lant int lant Sinear/eñ woonden aldaer/
3 Ende spraken met malcanderen : Wel op/
laet ons tegelsteenen strijcken en bernen. Eñ
namen tegelsteenen tot steenen/ eñ leem tot
4 kalc/eñ spraken: Wel op/laet ons eẽ stadt
eñ thoren bouwen/wiens spitse tot aen den Timmeringe
Hemel reycke/dat wi ons eenen naẽ maken/ des thorens.
want wy sullen misschien verstroyt worden
5 in allen landen. Doẽ voer de Heere neder/
dat hy sage de stadt ende den thoren die de
6 menschen kinderen bouden. Eñ de Heere
spack: Siet/het is eenderley volck ende een
derley sprake onder hen allen/ende hebben
dat begost te doen/ sy en sullen niet aflaten

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

van alle dat sy voor ghenoomen hebben te
Verwerringe der sprake.
7 doē. Wel op/laet ons neder varen/eñ haer
sprake aldaer verwerren/dat die een des an
*Deu.32.a.8
8 deren sprake/niet en versta. *Also verstroy
Babel is een confusie.
B dese de Heere van daer in allen landen/dat
sy moesten ophouden de stadt te timmeren.
*Gen.10.b 10
9 Daer af heet haren naem/*Babel/dat de
Heere aldaer verwerret hadde alder landen
sprake / eñ haer verstroyt van daer in allen
Gen.10.c.22. 1.Par.1.b.17
10 landen. *Dit zijn de geslachtē Sems: Sem
was hondert Jaer out/eñ wan Arphachsad/
Sems gheslachte.
11 twee Jaer na der Diluuien/ Ende leefde
daer na vijfhondert Jaer/eñ wan soonen eñ
12 dochteren. Arphachsad was vijfendertich
Arphachsad.
13 Jaer out/eñ wan Salah/ Eñ leefde daer
nae vier hondert eñ drie Jaer / eñ wan sonē
Salah.
14 eñ dochterē. Salah was dertich Jaer out/
15 ende wan Eber/ Ende leefde daer na vier
C hondert eñ drie Jaer/ende wan sonen ende
Eber.
16 dochteren. Eber was vierendertich Jaer
17 out/ende wan Peleg/ Eñ leefde daer nae
vierhondert eñ dertich Jaer/eñ wan soonen
Peleg.
18 ende dochteren. Peleg was dertich Jaer
19 out/eñ wā Regu/ Eñ leefde daer na twee
hondert eñ negen Jaer/eñ wan soonen ende
Regu.
20 dochteren. Regu was tweendertich Jaer
21 out/ende wan Serug/ Eñ leefde daer nae
tweehondert eñ seuen Jaer/ende wan sonen
Serug.
22 ende dochteren. Serug was dertich Jaer
23 out/eñ wan Nahor/ Ende leefde daer na
twee hondert Jaer/eñ wan sonen ende doch
Nahor.
24 teren. Nahor was negenentwintich Jaer
25 out/ ende wan Tharah/ Ende leefde daer
na hondert ende negenthien Jaer/ende wan
Josu.24.a.2. 1.Pa.1.b.26.
26 sonen eñ dochteren. *Tharah was tseuen
D tich Jaer out/ende wan Abram / Nahor eñ
27 Haran. Dit zijn de gheslachten Tharah:
Tharah wan Abram / Nahor ende Haran.
28 Maer Haran wan Loth. Maer Haran
sterf voor zynen vader Tharah/in zijns va-
Abram. ||Gen.20.a.2. 22.d.20.
29 ders lant te Vr in Chaldea. Doen namen
Abram eñ Nahor wyuen: ||Abrams wijf hiet
Sarai/eñ Nahors wijf Milca/ Harās doch
ter/die een vader was van Milca eñ Jisca.
30 Maer Sarai was onvruchtbaer eñ en had
Josu.24.a.2. Judit.5.b.6.
31 de geen kinderen. *Doen nam Thara zij-
nen soon Abram / eñ Loth zijns soons Ha-
rans soone/eñ zijns soons wijf Sarai/zijns
soons Abrams wijf/eñ voerdese van Vr/wt
Chaldea/dat hy int lant Canaan toge: Eñ
sy quamen te Haran/ eñ si woonden aldaer.
32 Eñ Tharah wert twee hōdert eñ vijf Jaer
out/eñ sterf in Haran.

Dat xij. Capittel.

Abram wort gebooden wt zijn landt te gaen.
1 ENde de Heere sprac tot Abrā: *Gaet
A wt dijn vaderlant / eñ van v maech-
schappen/eñ wt vws vaders huys/in
*Acto.7.a.4. "Gen.18.c.18
2 een lant dat ick v wysen wil. "Eñ ick wil
v tot eenē grooten volcke maken. Eñ ick wil
v segenen / eñ v eenē grooten naem maken.
Abrams segeninghe.
3 Eñ sult een gebenedydinge zijn. *Ic wil ge
benedyen die v gebenedyen / eñ vervloecken
*Gen.27.d 29
die v vervloecken. "Eñ in v sullē gebenedijt
"Gen.22.c.18 Acto.3.d.25. Gala.3.b.8.
4 wordē alle geslachten op aerdē. Doē tooch
Abram wt/gelijc als de Heere tot hē gesεyt
hadde/eñ Loth tooch met hem. Abram was
vijfentseuentich Jaer oudt/doen hy wt Ha-
Abrams ghehoorsaēheyt.
5 ran tooch. Alsoo nam Abram zijn wijf Sa-
B rai/ende Loth zijns broeders soon/met alle
haerder hauen/die sy gewonnen hadden/eñ
de sielen die sy geuoet hadden in Haran/eñ
togen wt om te reysen in dat lant Canaan/
Eñ als si nv in dat selue lant comen waren/
6 Tooch Abram henē door tot aen de stede
Gen.13.a.7.
Sichem/ende aen de hage More. *Want de
Cananiten woonden te dier tijt int landt.
||Gen.15.c.18 24.a.7.
7 Doen openbaerde de Heere Abram / ende
sprack: ||Vwen sade wil ick dit lant geuen/
Ende hy boude aldaer den Heere eenen Al-
8 taer/die hem verschenen was. Daer nae
brack hy op van daer aen eenen berch / die
lach tegen het Oosten der stadt BethEl/ eñ
sloech zyn Tenten op/dat hy BethEl tegen
tWesten/eñ Ai tegent Oosten hadde/eñ bou
de aldaer den Heere eenē Altaer/eñ predicte
9 vanden naem des Heeren. Daer na weeck
Abram voort/eñ tooch wt tegen tZuyden.
10 Maer daer quam eenē dieren tijt int lant.
Abram treckt in Egypten.
C Doen trock Abram af in Egypten / dat hy
hem aldaer als een vremdelinck onthielde.
Want den dieren tijt was groot in dē lande.
11 Eñ doen hy nae by Egypten quam/seyde
Gene.20.a.2. c.13.26.a.7.
hy tot zynen wyue Sarai: * Siet/ick weet
dat ghy een schoon wijf van aensichte zijt/
12 Als v nv de Egyptenaers sullen sien/soo
sullen si seggen: Dat is zijn wijf/ende sullen
13 my dooden/eñ v behouden. Lieuer/so segt
doch dat ghy mijn suster zijt / op dattet my
dies te bedt gae om uwen wille/eñ mijn sie-
14 le by den leuen blyue/om uwen wille. Als
D nv Abram in Egypten quam/ saghen de E-
gyptenaren dat wijf/ dat si seer schoon was/
15 Ende de Vorsten Pharaos sagense/eñ pre
Sara wordt Abrā benomē
sense voor hem. Doen werdt si in Pharaos
16 huys gebracht. Eñ hi dede Abram goet om
haren wille. Eñ hy had schapen/runderen/
ezelen/knechten eñ maechden / ezelinnen eñ
Psa.105.b 14 God plaechde Pharao.
17 kemelen. Maer ||de Heere plaechde Pha-
rao met groote plagen/eñ zijn huys/om Sa
18 rai Abrams wijfs wille. Doen riep Pha-
||Gen.20.b.9
rao Abram tot hem ||eñ sprac: Waerom heb-
dy my dat gedaen? Waerom en seyt ghijt my
19 niet dattet v wijf was? Waerom seydy dan
dattet v suster was? Daerom dat ickse my
Sara wordt Abram weder ghegheuen.
tot eenen wyue nemen woude. Eñ nv siet/
daer hebt ghy v wijf/neemtse eñ treet henē.
20 Ende Pharao beual zynen lieden ouer hē
dat sy hem geleyden souden / ende zijn wijf/
ende alle dat hy hadde.

Dat xiij. Capittel.

Abram treckt wt Egypten.
1 ALso trock Abram opwaert wt Egyp
A ten met zynen wyue eñ met al dat hy
hadde/ende Loth oock met hem / ten
2 Zuydenwaert. Maer Abram was seer rijck
3 van vee/siluer ende gout/ Ende hy trock
altoos voortaen/ van tZuyden tot BethEl
toe / aen die stede daer eerstwerf zijn hutte
4 was/tusschen Bethel ende Ai. In de selue
Gene.12.b.7.
plaetse * daer hy te vooren den Altaer ghe-
maect had/Eñ hy predicte aldaer den naem
5 des Heeren. Maer Loth die met Abram
trock/had oock schapen eñ runderen/ eñ hut
6 ten. Eñ dat lant en mochts niet verdragē/
Gene.36.a.7.
dat si by malcanderen woonden/*want haer
haue was groot/eñ en conden by malcande-
Gen.26.c.20.
7 ren niet woonen. ||Ende daer was altoos
twist tusschen den herderen ouer Abrahams
vee/eñ tusschen den herderē ouer Loths vee.
Gene.12.b.6.
||Eñ tot dien tyden woonden int landt oock
8 Cananiten eñ Pheresiten. Doen sprack
Broederlijcke liefde.
B Abram tot Loth: Lieuer/en laet geenē twist
wesen tusschen v eñ my / eñ tusschen mynen
||Eccli.25.a.2
eñ uwen herderen: ||Want wy zijn ghebroe-
*Jere.40.a.4
9 ders. *En staet v niet alle tlant open? Lie
uer scheyt v van mi. Wildy ter slincker hant
soo wil ick ter rechter handt / oft wildy ter
rechter hant/soo wil ick ter slincker hant.
10 Doen hief Loth zijn oogen op / eñ besach
de geheele contreye aen der Jordane. Want
eer dat de Heere Sodoma eñ Gomorra ver-
derf/was si water rijck/tot datmen te Soar
coemt/als eenē hof des Heeren/ghelijck E-
Deut.2.b.8.
11 gypten landt. *Doen vercoos hem Loth
Loth scheyt van Abram.
C de gheheele contreye aen de Jordane / ende
tooch teghen dat Oosten. Alsoo scheyde die
12 een broeder vanden anderen/ Dat Abram
woon-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

woonde int lant Canaan / ende Loth in die
steden der seluer contreyen / ende sette zijn
Ezec. 16.f.49 13 hutte te Sodoma. ||Maer de lieden te So
doma waren boos/ ende sondichden seer te=
14 ghen den Heere. Als hem nv Loth van A=
bram gescheyden had/ sprac de Heere tot A=
Abram wort de belofte vernieut. bram: Heft v ooghen op/ende siet van deser
steden aen daer ghy woont / Noordtwaert/
Zuydtwaert/Oostwaert / ende Westwaert.
||Actor.7.a.5. 15 ||Want al dat landt/ dat ghy siet/wil ick v
Gen.12.b.7. 16 gheuen/ende uwen zade eewelijck. Ende
15.d.18. wil v saet maken gelijck dat stof op aerden.
26.a.4. Can een mensche dat stof op aerden tellen/
Deu.34.a.4. 17 die sal v saet oock tellen. Daerom so maect
v op/eñ treet door dat lant/inde lengde ende
18 breyde/want v wil ict geuen. Dus hief A=
Gen. 14.c.13. bram zijn hutten op/||eñ quam woonen inde
*Alias Dal oft Eyckens wout. *hage Mamre/dat te Hebron is/eñ timmer
de aldaer den Heere eenen Altaer.

Dat xiiij. Capittel.

1 A Ende het gheschiede ter tijt des Co=
nincs Amraphel van Sinear/Arioch
des Coninces van Elassar/KedorLa=
omor des Conincs van Elan/ende Thideal
2 des Conincks der Heydenen. Dat sy stre=
den met Bera den Coninck van Sodoma/
ende met Birsa den Coninck van Gomor=
ra/ ende met Sineab den Coninck van Ada
ma/ende met Senebir den Coninc van Se=
boim / ende met den Coninck van Bela die
3 Soar heet. Dese quamen te samen in dat
4 dal Siddim/daer nv de soute zee is. Want
sy waren twelf Jaren onder den Coninc Ke
dorLaomor geweest/eñ int derthienste Jaer
5 waren sy van hem afghevallen. Daerom
quam KedorLaomor ende de Cningen die
met hem waren/int veerthiende Jaer / ende
sloegen de Ruesen tot Astarot/Karnaim/eñ
Deu.2.b.9. de Susim te Ham/*ende die Emim indẽ vel
6 de Kariataim/ Ende de Horiten op haren
gheberchte Seir/tot aen de breede Pharan/
7 welck aen de woestyne paelt. Daer nae
keerden sy om / ende quamen aen de Fon=
teyn Mispat / dat is Kades / ende sloeghen
dat heele landt der Amalekiten/daer toe de
Amoriten / die te Hazezon Thamar woon=
8 den. Doen troch de Coninck wt van So=
B doma/de Coninck van Gomorra/de Coninc
van Adama/de Coninck van Seboim / en=
de de Coninck van Bela/die Soar heet/en=
de stelden hen ten stryde int dal Siddim/
9 Teghen KedorLaomor den Coninck van
Elan/ende teghen Thideal den Coninck der
Heydenen / ende teghen Amraphel den Co=
ninck van Sinear / ende teghen Arioch den
Coninck van Elassar / vier Coninghen te=
10 ghen vyue. Ende in dat dal Siddim wa=
ren veel leem cuylen. Maer de Coninck van
Sodoma ende Gomorra werden aldaer in
de vlucht gheslaghen/ende neder gheleyt.
Ende wat daer ouer bleef vloot op dat ghe
11 berchte. Doen namen sy alle haue te So=
doma ende Gomorra/ende alle spyse / ende
Loth wort geuangen. 12 trocken van daer. Ende sy namen oock
met hen Loth/Abrams broeders soone / en=
de zijn haue / want hy woonde te Sodoma/
13 eñ sy trocken van daer. Doen quam daer
C een die ontloopen was / ende seydet Abram
Gen.13.c.18. aen/den vreemden/*die daer woonde in den
haghen Mamre/des Amoriten/de welck een
broeder Escol ende Aner was. Dese waren
14 met Abram int verbondt. Als nv Abram
hoorde dat zijn broeder gheuanghen was/
Iosu. 10.b.7. *wapende hy zijn knechten/drie hondert en=
Iere. 41.c.12. de achthien/in zynen huyse gheboren/ende
1.Re. 30.b.9. 15 iaechde hen na tot Dan toe/ Ende deylde
hem/ende viel snachts ouer hem met zynen
knechten / ende sloechse ende iaechdese tot
Hoba toe/die ter slincker hant der stadt Da
16 masco leyt. ||Ende bracht alle haue we= Iob. 29.b.17.
der / daer toe oock Loth zynen broeder met Abram verlost Loth.
zijnder hauen/ ooc de wyuen ende dat volc.
17 Als hy nv weder quam van den slage des
KedorLaomor/eñ de Coninghen met hem/
*doen ghinck hem teghen de Coninck van Num.31.b.13
Sodoma / in dat veldt dat des Conincks
18 dal hiet. Maer||Melchisedech de Coninck Heb.7.a.1.
D van Salem/ droech broodt ende wijn voort.
Ende hy was een Priester Gods des alder
hoochsten/ Eñ gebenedijde hem eñ sprack: Melchisedech segẽt Abram.
Ghebenedijt zijt ghy Abram den hoochsten
20 Godt/die Hemel ende Aerde besidt/ Ende
gelooft sy Godt de Hoochste/die v vianden
21 in v hant beslooten heeft. Ende den seluen
22 gaf Abram de thiende van alderley. Doen
sprack de Coninc van Sodoma tot Abram:
Geeft my de lieden/ de goeden behout ghy.
23 Maer Abram sprack totten Coninck van
Sodoma: Ick heffe mijn handen op totten
Heere dẽ hoochsten God/die Hemel eñ Aer=
24 de besit/ Dat ick van alle dat v is niet ee=
nen draet noch schoenriem nemẽ en wil/dat
ghy niet en segt/ ghy hebt Abram rijck ghe=
25 maect. Wtgenomen wat de Jongers ver=
teert hebben / ende de mannen Aner/Escol/
ende Mamre / die met my ghetogen zijn/die
laet haer deel nemen.

Dat xv. Capittel.

1 A Nae dese gheschiedenissen ghebuerdet
dat tot Abram gheschiede dat woort
des Heeren in een gesichte eñ sprac:
En vreest v niet Abram / *Ick ben uwen Iob.22.c.23.
2 Schilt/eñ uwen seer grooten loon. Maer Godt vtroost Abram.
Abram sprack: Heere/Heere/wat wildy my
gheuen? Ick ghae henen sonder kinderen.
Ende mijn huysknecht / dese Eleazar van
3 Damasco heeft eenen soone. Ende Abram
sprack noch: My en hebdy gheen ||gheslach= ||zaet.
te ghegheuen/ende siet/de soone mijns ghe=
4 sins sal mijn erfghenaem zijn. Ende siet/
de Heere sprack tot hem: Hy en sal niet u=
we erfghenaem zijn/ maer die van uwen li= Abram wort eenen soone belooft.
chaem coomen sal/die sal v erfgenaem zijn.
5 Ende hy hiet hem wt ghaen / ende seyde:
"Siet nae den Hemel ende telt de Sterren/ "Deu.10.d.22
condyse tellen? Ende seyde tot hem: Also sal Iere. 33.d.22.
6 v zaet werden. Abram*geloofde den Hee= Rom.4.d.18.
re / ende dat reeckende hy hem tot gherech= Esa.49.d.18.
7 ticheyt. Ende hy sprack tot hem: Ick ben *Rom.4.a.3.
B de Heere||die v van Vr wt Chaldea geleyt Gala.3.a.6.
heb/"dat ick v dit landt te besitten gaue. Iaco.2.c.23.
8 Abram sprack: Heere/Heere / waer by sal ||Gen.11.d.31.
ick dat mercken/dat ick dit lant besitten sal? "Psa.105.b.11
9 Ende hy sprack tot hem: *Brengt my een *Iere.34.d.18
drieiarighe koe / ende een drieiarige geyte/
ende eenen drieiarigen ram/ende een tortel=
10 duyue/ ende een ionghe duyue. Ende hy
bracht hem sulcs alle: eñ hy deylde het mid=
den van malcanderen/ eñ leyde het een deel
tegen den anderen ouer / maer de voghelen
11 en deylde hy niet. Ende dat ghevoghelte
viel op dat aes/maer Abram iaechdese daer
12 af. Doen nv de Sonne onder gegaẽ was/
C viel eenen diepen slaep op Abram. Eñ siet/ Vande dienstbaerheyt Israels.
verschrickinge eñ groote duysternis ouerviel
13 hem. Doen sprac hy tot Abram: *Dat sul=
dy weten/dat v saet sal vreemt zijn / in een *Actor.7.a.6.
vreemt lant/dat zijn niet en is/daer salmẽse Exo. 12.f.40.
dwingen te dienen/eñ plaghen/vier hondert Iudic.5.b.10.
14 Iaer. Maer ick wil rechter zijn ouer dat Galat.3.c.17.
volc/wiens knechten sy wordẽ sullen.||Daer Vãde verlossinge Israels
nae sullen sy wt treccken met veel goets.
15 "Ende ghy sult varen tot uwen vaderen ||Exo. 12.e.36
met vrede / ende in goeden ouder begrauen "Gen. 25.a.6
16 worden. Maer*sy sullen nae vier mannen *Gen.46.a.4
D leuen weder hier comen. ||Want de misdaet ||Deu.20.c.17

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

der Amoriten en is noch niet gheheel hier.
17 Als nv de sonne onder gegaen ende duy-
ster geworden was / siet/ doen roocte eenen
Judic.6.d.21. ouen / "ende een viervlamme voer tusschen
18 die stucken wech. In dien dage maecte de
Gene. 12.b.7. Heere een verbont met Abram/*ende sprac:
24.a.7. Uwen sade wil ick dit lant geuen/van dat
Deut.1.b.8. water Egypten aen/tot aen dat groote wa-
3.Reg.4.b.21 19 ter Phrath: De Keniten/de Kinisiten/de
20 Kaomoniten/ De Hethiten/de Pheresitē/
21 de Ruesen/ De Amoriten/de Cananiten/
de Gergesiten/de Jebusiten.

Dat xvj. Capittel.

1 Sarai Abrams wijf en baerde hē niet/
A maer si hadde een Egyptische dienst-
2 maecht/die hiet Hagar/ Eñ si sprac
Esai. 66.b.9. tot Abram: ||Siet/de Heere heeft my toe ge-
"Gen.30.a.1. slooten/dat ick niet gebaren en can/"lieuer/
legt v by mijn dienstmaecht/oft ic misschien
3 wt haer my bouwen mochte. Abram die
hoorde de stemme Sarai. Doen nam Sarai
Abrams wijf haer Egyptische dienstmaecht
Hagar / ende ghaffe Abram haren man ten
wyue/na dien dat si thien Jaer int lant Ca-
Abrā beslaept 4 naan ghewoont hadden. Eñ hy leyde hem
Agar. by Hagar/ die wert beurucht. Als si nv sach
dat si beurucht was / achte si haer vrouwe
5 cleyn voor haer. Doen seyde Sarai tot A-
B bram: Ghy doet onrecht aen my/ic heb mijn
dienstmaecht by v ghelept / maer nv sy siet/
dat sy beurucht geworden is/ moet ick min-
der gheacht zijn voor haer: De Heere sy een
6 rechter tusschen v ende my. Maer Abram
sprac tot Sarai: Siet/uwe maecht is onder
v ghewelt/doet met haer alsoot v behaecht.
Agar vliet. Doense nv Sarai wonde verootmoedigen/
7 vloot sy vā haer. Maer de Engel des Hee
ren vantse by eender waterfonteynen/ inder
woestynen / te weten/ by der fonteynen aen
8 den weghe tot Sur/ Die sprack tot haer:
Hagar Sarai dienstmaecht van waer coemt
ghy ? eñ waer wildy henen? Sy sprack: Jck
ben van mijnder vrouwen Sarai geuloden.
9 Eñ de Engel des Heeren sprack tot haer:
Keert wederom tot uwer vrouwen/ende ver
10 ootmoedicht v onder haer handt. Ende de
C Enghel des Heeren sprack tot haer: Jck wil
v saet alsoo vermeerderen/ dattet van groo-
ter menichten niet getelt en sal mogen wor-
den. Noch seyde de Enghel des Heeren tot
11 haer: Siet/ghy zijt beurucht ghewordeu/
ende ghy sult eenen soon baren/ diens naem
suldy Jsmael heeten / om dat de Heere uwe
12 ellendicheyt verhoordt heeft. Hy sal een
wilt mensche zijn. Sijn hant tegen eenen ye-
ghelijcken/ende een yeghelijcs handt teghen
hem/ende sal teghen alle zijn broeders ouer
13 woonen. Ende sy hiet den naem des Hee-
ren/die met haer sprack: Ghy Godt siet my.
Want sy sprack: Gewisselijcken heb ick hier
gesien dien/die my hier na aengesien heeft.
14 Daerom hiet si die Fonteyne/een fonteyn
des leuens / die my aenghesien heeft/welc-
ke fonteyne is tusschen Kades ende Bared.
Gala.4.c.22. 15 ||Ende Hagar baerde Abram eenen soo-
Hagar baert ne. Ende Abram hiet den sone die hem Ha-
Jsmael. 16 gar baerde/Jsmael. Ende Abram was ses-
entachtentich Jaer out/doen hem Hagar dē
Jsmael baerde.

Dat xvij. Capittel.

God vschijnt 1 Als nv Abram neghenentneghentich
Abram. A Jaer out was/openbaerde hē de Hee
re/ende sprac tot hem: Jck ben de al-
machtige Godt/ wandelt voor my/eñ weest
2 vroom/ Ende ick wil mijn verbont tusschē
my eñ v maken/ende wil v wter maten seer
3 vermeerderen. Doen viel Abram op zijn
aensicht, Ende God sprack vreeder met hem
4 ende seyde: Siet/ick bent/ende hebbe mijn
verbont met v/ende ghy sult eē Vader veel-
5 der volcken worden. Daerom en suldy niet Wort Abrahā
meer Abram heeten/maer Abraham sal uwē ghenoemt.
naem zijn/||Want ick heb v gemaect veelder ||Rom. 4.c.17
6 volcken vader/ Ende wil v wter maten
seer vruchtbaer maken/ ende wil volcken vā
v maken / "ende van v sullen oock Conin- Math. 1.a.6.
7 ghen comen. Ende ick wil mijn verbondt
B maken tusschen my/ende uwen sade nae v/
by haren nacomelinghen/dattet een eewich
verbont sy. Also/dat ick v Godt sy/ende ws
8 saets na v. ||Ende wil v/ende uwen sade Gene. 15.c.18
nae v/gheuen dat lant / daer ghy een vrem- 24.a.7.
delinck in zijt/te weten / dat gheheele landt Deut.1.b.8.
Canaan/ter eewiger besittinghen/ende wil
9 haer Godt zijn. Ende Godt sprack voort
tot Abraham: So hout nv mijn verbont/ghi Tverbontder
ende uwe saet nae v/by hare naecoomelin- besnydenisse.
10 gen. Dat is nv mijn verbont/dat ghy hou
den sult tusschen my ende v/ende uwen sade
nae v: ||Alle wat manlijck is onder v/sal be- Gene. 21.a.4
11 sneden werden. Maer ghy sult de voor- Leuit.12.a.3.
huyt aen uwen vleysche besnyden. Dat sel- Luce.2.c.21.
ue sal v een teecken zijn des verbondts tus- Acto.7.a.8.
12 schen my ende v. Een yegelijck knechtken
wanneert acht daghen out is/ suldijt besny-
13 den/als uwe naecoomelingen. Desgelijcs
oock alle dat gesin dat in uwen huyse geboo
ren oft gecocht is/van alderley vreemdē/die
niet van uwē geslachte en zijn. Also sal mijn
verbont aen uwen vleysche zijn / ten eewigē
14 verbonde. Ende waer een knechtken niet
besneden en wert aē de voorhuyt zijns vley-
sches / diens siele sal wtgheroept worden wt
zynen volcke / daerom dattet mijn verbondt
15 nagelaten heeft. Ende God sprack weder-
C om tot Abraham: Ghy en sult v wijf Sarai
niet meer Sarai heeten/maer Sarah sal ha
16 ren naem zijn. Want ick wilse gebenedyen:
Ende van haer wil ick v eenen soon geuen/
dien wil ick ghebenedyen/ ende volcken sul-
len wt haer worden/ ||ende Coninghen ouer Mat.1.a.6.
17 veel volcken. Doen viel Abraham op zijn
aensicht / ende loech / ende seyde in zijn her-
te: Soude my/ick die hondert Jaer out ben/
een kint gheboozen worden/ende Sara/die
18 tnegentich Jaer out is/baren? Ende Abra- Jsaac wordt
ham sprack tot Godt: Och dat Jsmael leuen belooft.
19 soude voor v. Doen seyde God: Jae/"Sa- "Gen. 16.c.11
ra v wijf sal v eenen soone baren / dien sult Judic. 13.a.3.
ghy Jsaac heeten: Want met hem sal ic mijn 4.Re.4.b.16.
eewich verbont maken/ende met zynen sade Luce.1.b.13.
20 nae hem. Daer toe om Jsmael heb ick v
oock verhoort: *Siet/ick heb hem ghebene- Gene. 21.b.13
dijt/ende wil hem vruchtbaer maecken/ende
vermeerderen gheheel seer. ||Twelf Vorsten Gen. 25.b.15.
sal hy "voortbrenghen/ende wil hem tot ee- "Telē/winnē
21 nen grooten volcke maecken/ Maer mijn
verbont wil ick oprechten met Jsaac/dien v
Sara baren sal/ontrent deser tijt/ ten naestē
22 Jare. Ende hy hielt op met hem te spreec-
23 ken. Eñ Godt voer op van Abraham. Doē
D nam Abraham zijnen sone Jsmael/ende alle Abrahā wort
knechten die in zynen huyse gebooren/ende besneden.
alle die gecocht warē/ eñ al wat mans naem
was in zynen huyse/eñ besneet de voorhuyt
aen haren vleysche/effen des seluen daechs/
24 also hem God geseyt hadde. Eñ Abraham
was negenentnegentich Jaer out/ doē hy de
25 voorhuyt aen zynē vleysche besneet. Maer
Jsmael zijn sone was derthien Jaer out/ doē
26 zijns vleyschs voorhuyt besnedē wert. Ef-
fen op eenen dach werden sy alle besneden/
27 Abraham/zijn sone Jsmael/ Eñ wat van
manlijck geslachte in zijn huys was/in zynē
huyse gebooren/ende gecocht van vreemdē.
Het wert al met hem besneden.

Dat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Dat xviij. Capittel.

Heere v= 1 ENde de Heere openbaerde hē in der
t Abrahā A haghen Mamre/doen hy sadt aen de
duere zijnder hutten / doen den dach
2 ten heetsten was. Eñ als hy zijn oogen op
hief/ende sach/doen stonden drie mannen te
1.19.a.2. ghen hem ouer/eñ doen hyse sach / * liep hy
o.16.b.15. hen te ghemoet van der dueren zijnder hut=
aham ten/ende neychde hem voor hen neder op de
fangt de 3 aerde/ Ende seyde: Heere/heb ic genade ge
zelen. uonden voor uwen ooghen / so en gaet niet
4 voorby uwen knecht: Men sal v een wey=
nich waters brenghen/eñ uwe voeten was=
ic.19.b.5. 5 schen/eñ rust v onder den boom. ‖Ende ick
e.28.c.22 wil v eē bete broots brengen/dat ghy v her=
a.104.b 15 te laeft/daer na suldy voortgaen/want daer
om sidy tot uwen knecht gecomen. Sy spra=
6 ken: Doet als ghy geseyt hebt. Abraham
haeste hem inder hutten tot Sara/eñ seyde:
uth.13.e.33 Haest v* eñ menget drie maten‖semelmeels/
e.13.b.19. 7 knedet/eñ bact koecken. Maer hy liep tot=
melmeel be ten runderen/ende haelde daer een fijn goet
/ouer al calf/eñ gaft den iongen/die haeste hem ende
emen van 8 bereydet. Eñ hy droech op boter eñ melck/
mele/den ende vanden calue dat hy bereyt hadde/ende
st. settet hen voor eñ tradt voor hen / onder dē
en.19.a.3. 9 boom/"eñ sy aten. Doen spraken si tot hē:
ic. 13.c.16 B Waer is v wijf Sara: Hy antwoorde: Daer
12.d.19. 10 binnen in der hutten. Doen sprack hy: Ick
wil weder tot v comen/en ick leue / Siet/so
a woort de sal Sara v wijf cenē sone hebben. Dat hoor
fte ver= de Sara achter hē/achter de duere der hut=
it. 11 ten/ *Eñ sy waren beyde/Abraham ende
ice. 1.b.18 Sara out eñ wel bedaecht/soo dattet Sara
niet meer en ghinck nae der vrouwen aert/
12 Daerom loechse by haer seluen eñ seyde:
li.25.a.4. ‖Nv ic out ben/sal ick noch met wellust om
"Pet. 3.a.6 13 gaē/eñ mijn "Heere ooc out is? Doē sprac
ot is al= de Heere tot Abraham: Waerom lacht dies
chtich. Sara/eñ seyt: Meyndy dattet waer is/dat
14 ick noch barē sal/so ick doch out ben? Sou
de dan dē Heere wat onmogelijck zijn? On=
trent dese tijt wil ick weder tot v comen/en
15 ic leue/so sal Sara eenen sone hebbē. Doē
loochendet Sara/eñ seyde: Ick en hebbe niet
gelacchen/(want sy vreesde.) Maer hy sey=
16 de: Ten is so niet/ghy hebt gelacchē. Doē
stonden de mannen op van daer/eñ keerden
hen tegen Sodoma/ eñ Abraham ginck met
17 hen dat hyse geleyde. Doen seyde de Hee=
re: Hoe can ick Abraham verbergen wat ick
18 doe? Aenghesien hy een groot eñ machtich
e.12.a.2. C vock werden sal/*eñ alle volcken op aerden
19 in hem gebenedijt worden sullen/ Want ic
dertucht. weet/hy salt beuelen zynen kinderen eñ zy=
nen huyse na hem/dat sy des Heeren wegen
houden/eñ doen wat recht ende goet is/ op
dat de Heere op Abraham comen late / wat
20 hy hē toegeseyt heeft. Eñ de Heere sprac:
c.16.f.49. ‖Daer is een gheroep te Sodoma eñ Go=
verderfte morra/dat is groot/ende hare sondē die zijn
e Sodo= 21 seer swaer. Daerom wil ick afvaren/ende
woort sien/oft si dat alle gedaen hebben/"nae den
rseyt. roep/die voor my gecomen is/ oft dattet al=
"nas.1.a.2 22 so niet en is/dat ict wete. Eñ de mannen
keerden haer aensicht eñ gingē na Sodoma.
1.19.e.27. *Maer Abraham bleef staēde voor den Hee
Es. 7.d.36 23 re/ Eñ ginck tot hem/‖ende seyde: Wildy
ahā bidt dan den rechtueerdigen metten godloosen te
r Sodo= 24 niete doen? Het mochten misschien vijftich
rechtuaerdighe inder stadt zijn/ sout ghy die
oock te niete doē/ende dier plaetsen het niet
vergheuen / om der vijftich gherechtighen
25 wille/die daer in waren? Dat si verre van
v/dat ghy dat doen sout / ende dooden den
gherechten met den godloosen/ dat die ghe=
rechte sy gelijck als de godloose. Dat si ver=
se van v/ghy die alder werelt Rechter zijt/
26 ghy en sult also niet oordeelen. De Heere
D sprack: Vinde ick vijftich gherechtighe te
Sodoma in der stadt / soo wil ick om haren
27 twille al de plaetsen vergeuen. Abraham
antwoorde eñ seyde: Och siet/ic heb my on= Vernederin=
derwonden te spreken met den Heere/ *hoe ghe.
28 wel ick aerde eñ asschen ben. Daer moch= *Gene.2.b.7
ten misschien vijf min dan vijftich gerechti=
ge in zijn/woudy dan de gheheele stadt ver=
deruen om der vijf wille? Hy sprack: Vinde
icker in vijfenveertich/ soo en wil ickse niet
29 verderuen. Ende hy voer voort met hem
te spreecken/ende seyde: Men mochter mis=
schien veertich daer in vinden. Maer hy
sprack: Ic en wil hen niet doen om der veer=
30 tich wille. Abraham sprac: ‖En weest niet Iudic. 6.g.39
E gram Heere/dat ick noch meer spreke / men
mochter misschien dertich daer in vinden.
Maer hy sprac: Vinde icker dertich daer in/
31 so en wil ick hen niet doen. Eñ hy sprack:
Och siet/ick hebbe my onderwonden te spre
ken met den Heere / men mochter misschien
twintich daer in vinden. Hy antwoorde: Ic
en wilse niet verderuē om der twintich wil=
32 le. Ende hy sprack: Och en weest niet
gram Heere/dat ick alleen noch eens spree=
ke/men mochte misschien thien daer in vin=
den. Maer hy sprack: Ick en wilse niet ver=
33 deruen om der thienen wille. Eñ de Heere
ginck henen/doen hy met Abraham wt ghe
sproken had. Ende Abraham ghinck weder
henen aen zijn plaetse.

Dat xix. Capittel.

1 DIe twee Engelen quamen te Sodo=
A ma des auonts. *Maer Loth sadt te Gene. 18.a.1.
Sodoma onder de poorte: Ende doē Loth her=
hyse sach/stont hy op hen te ghemoete/ende bercht de En
neychde hem met zijn aensicht op de aerde/ ghelen.
2 eñ sprack: Siet Heere/coemt doch in ten
huyse ws knechts/eñ blijft ouer nacht: Laet
uwe voeten wasschen/so stady morgē vroech
op/ eñ trect uwer straten. Maer sy spraken:
Neen/maer wy willen ouer nacht opter stra
3 ten blyuen. Doē‖dwanc hyse seer/eñ si gin Iudic.19.b.9.
ghen tot hem in/eñ quamen in zijn huys/eñ Luce.14.c.23.
hy bereyde hen een maeltijt/ eñ bieck onge= 24.c.28.
4 suerde koecken/"ende si aten. Maer eer sy Act.16.b.15.
B hen slapen leyden / * quamen de lieden der "Tob.12.d 19
stadt Sodoma/eñ omleyden dat huys/ionck Oncuysheyt
eñ out/dat gheheele volck wt allen eynden/ der Sodomi=
5 Ende eysscheden Loth/eñ spraken tot hē: ten.
Waer zijn de mannen die tot v gecomen zijn *Iudic.19 f22
desen nacht? Laetse wt comen tot ons/ ‖dat ‖Leu. 18.c.22
6 wyse bekennen. "Loth ghinck wt tot hen Iudic.19.f.22
voor de duere/ eñ sloot de duere achter hem "Iudic.19.f23
7 toe/ Eñ sprac: Och lieue broeders/en doet
8 niet so qualijck. Siet/ick heb twee dochte
ren/die en hebben noch geenen man bekent/
die wil ick hier wt geuen onder v/ende doet
met hen wat v belieft: alleen dese mannen
en doet niet / want daerom zijn sy onder de
9 schaduwe mijns dacs ingegaen. Maer sy
spraken: Coemt herwaerts. Doen spraken
si: Ghy zijt een eenich vremdelinck hier/ *eñ Exod.2.b.14.
wilt regeeren. Wel aen/wy willen v bet pla
gen dan de gene.‖Eñ sy drongen hert op dē 2.Pet.2.b.7.
10 man Loth. Ende doen si henen liepen/eñ
C wilden de duere op breken/grepen de man=
nen buytē/eñ trocken Loth tot hen int huys
11 eñ slooten de duere toe. Ende de mannen
voor de duere aen den huyse " werden met 4.Reg.6.c.18
blintheyt geslagen/beyde cleyn ende groot/ Sap. 19.d.16
tot dat sy moede werden/ende die duere niet Godt slaet
12 vinden en costen. Ende de mannen sprakē met blintheyt
tot Loth: Hebt ghy noch ergens hier eenen
toecoomenden swager/eñ sonen ende doch= Engelē waer
teren: Ende wie v toebehoort in deser stadt/ scouwē Loth.
13 dien brengt wt deser stede. Want wy sullen

desen stede verderuen/daerõ dat haer gheroep
groot is voor den Heere die ons herwaerts
14 gesonden heeft om haer te verderuẽ. Doẽ
ginck Loth henen wt/ende sprack met zyne
toecomende swagers/ die zijn dochteren ne-
men souden: Maeckt v op/eñ gaet wt deser
paletsen/want de Heere sal dese stadt verder
15 uen. Maer si hieldent voor boerde. Als nv
D den dageraet op ghinck/hieten de Engelen
Loth haesten/ende spraken:*Maeckt v op/
neemt v wijf/eñ v twee dochteren die voor-
handen zijn/dat ghy oock niet en vergaet in
16 der misdaet deser stadt. Maer doen hijt nv
vertooch / grepen de mannen hem/ende zijn
wijf/ende zijn twee dochteren by der handt/
daerom dat de Heere zijnder verschoonde/
ende brachten hem wt/ende lieten hem buy-
17 ten voor de stadt. Ende als sy hem hadden
wtgebracht/doen spraecken sy: Verlost uwe
siele/ende en siet niet te rugge/oock en staet
niet in de gheheele contreye : Op den ber-
18 ge behout v/dat ghy niet en vergaet. Mer
Loth sprack tot hen: Och neen Heere/siet/
19 De wijl v knecht ghenade vonden heeft
voor uwen ooghen / so wout ghy doch uwe
barmhertichheyt groot makẽ/ die ghy aen my
gedaen hebt/ dat ghy mijn siele by den leuen
behielt. Ic en can mi niet opten berge behou
den:my mochte een ongeual aen comen/dat
20 ick storue. Siet/daer is een stadt nae by/
daer ick in vlien can / ende is cleyn/ aldaer
E wil ick my behouden / sy is doch cleyn / dat
21 mijn siel leuendich blyue. Doen sprack hy
tot hem : Siet/ick heb v oock in desen stuc-
ke aengesien/dat ic de stadt niet om en kee-
22 re/daer ghy af ghesproken hebt. Haest v/
ende behout v aldaer: Want ick en can niet
ghedoen/tot dat ghy daer in comt. Daer af
23 is de stadt ghenoemt Soar. Ende de son-
ne was op ghegaen op aerden / doen Loth
24 te Soar in quam. Doen||liet de Heere sol-
fer ende vyer reghenen vanden Heere/van-
den hemel af / op Sodoma ende Gomorra/
25 Ende keerde die stede om/de gheheele con
treye/ende alle inwoondes der stede/eñ wãt
26 op den lande ghewassen was. Ende zijn
"wijf sach te rugge / ende wert tot een sout-
27 columne. Maer Abraham maecte hem des
morgens vroech op/aen die plaetse*daer hy
28 gestaen hadde voor den Heere/ Ende keer
de zijn aensicht tegen Sodoma eñ Gomorra
ende al dat omliggende lant/ ende sach toe/
ende siet / doen ghinck daer eenen roock op
F van den lande/gelijck eenen rooc van eenen
29 ouen/ Want doen God de steden in die con
treye verdorf/ gedacht hy aen Abraham/en-
de leydde Loth wt de steden/ die hy omkeer
30 de/daer Loth in woonde. Eñ Loth tooch
wt Soar/ende bleef op den berghe/met bey-
de zijn dochteren / want hy vreesde hem te
Soar te blyuen/ ende bleef alsoo in een spe-
31 loncke met beyde zijn dochteren. Doẽ sprac
de outste tot de joncste: Onse Vader is out/
ende daer en is gheen man meer op aerden
die ons beslapen conde/na alder werelt wy-
32 se: Soo coemt/laet ons onsen Vader wijn
te drincken gheuen/ende by hem slapen/dat
wy zaet van onsen Vader behouden.
33 Also ghauen sy haren Vader wijn te drinc
ken in der seluer nacht. ||Eñ de outste ginck
in/ende leyde haer by haren Vader. Ende hi
G en werdt dies niet ghewaer / doen sy haer
34 leyde / noch doen sy op stont. Des mor-
ghens sprack de outste tot de joncste : Siet/
Ick heb gisteren bi mynen Vader ghelegen/
laet ons hem desen nacht ooc wijn te drinc-
ken gheuen/ dat ghy in gaet/ende legghet v
by hem / dat wy zaet van onsen Vader be-
35 houden. Also gauen sy haren Vader oock
dien nacht wijn te drincken. Ende de joncste
maeckte haer op/ ende leydde haer by hem/
ende hy en werdt des niet ghewaer/ doen sy
36 haer leyde/noch doen si op stont. Also wer
den beyde de dochteren Loths beurucht van
haren Vader. Ende de outste baerde eenen
sone/dien hiet sy Moab / van dien quamen
de Moabiten tot op desen dach van heden.
37 Ende de joncste baerde oock eenen soone/
dien hiet sy/ dat kint Ammi/van dien qua-
men die kinderen Ammon / tot op den dach
van heden.

Loth waer-schout zijn swagers.

Sapi.10.a.6.

De Engelen leyden Loth wt.

Esai.13.d.19. Jere.50.g.40 Ozee.11.b.8. Amos.4.c.11. Luc.17.d.29.

Luc.17.d.32. Loths wijf wordt een soutsteen.

*Gen.18,c.22

Leui.18.a.7. Loth beslaept zijn dochterẽ.

Ammon.

Dat xx. Capittel.

1 Maer Abraham tooch van daer in dat
A lant tegen zuyden/ eñ woonde tus-
schen Kades ende Sur/ eñ wert een
2 vreemdelinc te Gerar. Eñ seyde van zynen
wyue Sara: Het is mijn||suster. Doen sandt
Abimelech de Coninck te Gerar na haer/eñ
3 lietse halen. Maer*God quam tot Abime-
lech des nachts in den droom/ eñ sprack tot
hem : Siet daer/ghy zijt des doots/ om des
wijfs wille/die ghy ghenomen hebt/want si
4 is eens mans echte wijf. Maer Abimelech
en hadse noch niet aengeroert/eñ sprac: Hee
re wildy dan ooc een gerechtich volc doden?
5 En heeft hy niet tot my geseyt/sy is mijn
suster? Sy heeft ooc geseyt: Hy is mijn broe-
der? Jck hebbe doch dat gedaen met eenuul-
diger herten/ende ontschuldigen handen.
6 Eñ God sprack tot hem inden droom: Jck
B weet oock dat ghijt met eenuuldiger herten
gedaen hebt/daerom heb ick v ooc behoedt/
dat ghy niet tegen mi en sondichdet/ende en
hebt v niet toe gelaten dat ghyse aenroerde.
7 So geeft nv den mã zijn wijf weder/*wãt
hy is een propheet. Eñ laet hem voor v bid
den/soo suldy leuendich blyuen. Maer waer
ghyse hem niet weder en geeft/ so weet dat
ghi de doot steruẽ moet/eñ alle wat uwe is.
8 Doen stont Abimelech des morgẽs vroech
op/eñ riep alle zijn knechtẽ/eñ seyde hen al-
le dit voor haren ooren: Eñ de lieden vrees-
9 den hen seer. Eñ Abimelech riep Abraham
oock/eñ sprac tot hem: ||Waerom hebdy ons
dat ghedaen? Eñ wat heb ick aen v gheson-
dicht? dat ghy alsulcken grooten sonde wou
det op my/eñ mynẽ rijcke brengen? Ghi hebt
met mi gehandelt/niet alsomen handelẽ sal.
10 Eñ Abimelech sprack tot Abraham: Wat
hebt ghy gesien/ dat ghy sulcs gedaen hebt?
11 Abraham sprack: Jck dachte/mißchien en
C isser geen vreese Gods in dese plaetsen/ ende
sullen my om mijns wijfs wille dooden.
12 Ooc is sy waerachtich mijn suster/want si
is mijns Vaders dochter/ maer niet mijnder
moeder dochter/eñ is mijn wijf ghewordden.
13 Maer doen my Godt wt mijns Vaders
huys hiet wandelen / "sprack ick tot haer:
Die barmhertichheyt doet aen my/ dat waer
wy henen coomen/ ghy van my segt/ick ben
14 v broeder. Doen nam Abimelech schapen
eñ runderen/ knechten eñ maechden/eñ gaf-
se Abraham/eñ gaf hem weder zijn wijf Sa-
15 ra/ Ende sprac:*Siet daer/mijn lant staet
16 v open/woont waert v wel behaecht: Eñ
sprack tot Sara / Siet daer/ ick heb uwen
broeder duysent siluerlingen gegeuen. Siet/
dat sal v een decsel der oogen zijn/ voor alle
die by v zijn/ende oueral. Eñ dat was haer
17 straffe. Maer Abraham badt tot God/doen
heelde Godt Abimelech / eñ zijn wijf/eñ zijn
18 maechden/dat sy kinderen baerden. Want
de Heere hadde te voren vaste toe gesloten/
alle moeders des huys Abimelech/om Sara
Abrahams wijfs wille.

Gen.12.c.13 26.a.7.

*Gen.31.d.2[4] Abimelech neemt Sa[ra]

Psa.105.b.[15]

Gene.12.d.[19] 26.b.10.

Gen.12.c.1[3] Abimelech [...] schẽct Abrah[am]

Gen.13.b.9.

Dat xxj. Capittel.

Ende

1 E Nde de Heere besocht Sara/ also hy
.b.10. A gesproken had/ eñ dede met haer ||al
1.c.11. 2 so hy gesproken hadde. "Eñ Sara
1.c.20 wert bevrucht/ eñ baerde Abraham eenen so
woʒt ne in zynen ouderdom/ ter tijt die hem God
zen. 3 geseyt hadde. *Eñ Abraham hiet zynen so
1.c.21. ne die hem ghebooren was / Isaac/ die hem
a.3. 4 Sara baerde. Eñ besneet hem ten achsten
.b.10 5 dage/||als hem God geboden hadde. Hon=
dert iaer was Abraham oudt/doen hem zijn
6 sone Isaac geboorē wert. Eñ Sara sprac;
God heeft my een lacchen toe gericht/want
wiet hooren sal/die sal mijnder belacchen.
7 Eñ sprack voorder: Wie dorste dat van A=
braham seggen/dat Sara kinderen soochde/
eñ hadde hem eenen sone ghebaert in zynen
ouderdom? Eñ dat kint wies/ eñ werdt ghe=
8 speent. Ende Abraham bereyde een groote
gasterye inden daghe doen Isaac ghespeent
9 wert. Eñ Sara sach den soone Hagar der
Egyptischer/dien sy Abraham gebaert had=
10 de / dat hy een bespotter was/ Eñ sprack
a.2. B tot Abraham: "Drijft dese dienstmaecht vvt
.30. met haren sone/ want deser maget soone en
11 sal niet erven met mynen sone Isaac. Dat
woort beviel Abraham seer qualyc om zijns
12 soons wil. Maer God sprack tot hem: En
laet het v niet qualycken bevallen / om des
knechtkens eñ dienstmaechts wil. Alle wat
.a.7. Sara v gheseyt heeft / dat hoort/*want in
.c.20 13 Isaac sal v dat zaet genoemt wordē. ||Ooc
wil ick des dienstmaechts soone tot eenen
volcke maken / daerom dat hy vvs zaets is.
14 Doen stont Abraham des morgens vroech
op/eñ nam broot/eñ een flessche met water/
woʒt ende leydet Hagar op haer schouderen/ende
totcn den ionghen mede/eñ lietse vvt. Doen tooch
sy henen/ eñ ginck in de woestyne dwalende
15 by BarSaba. Doen nv dat water in der
flesschen vvt was/wierp si den iongen onder
16 eenen boom/ Eñ ginck henen/eñ sette haer
teghen hem over van verre / een armborsts
schuet wijt/ Want sy sprack: Ick en can des
iongens sterve niet aensien. Eñ sy sette haer
teghen hem over/eñ hief haer stemme op eñ
17 weende. Doen verhoorde Godt de stemme
des ionghens/eñ de Enghel Gods riep van
den hemel tot Hagar/eñ sprac tot haer: Wat
is v Hagar? En vreest v niet. Want Godt
heeft verhoort de stemme des iongens daer
18 hy leyt. Staet op/neemt den iongen/ende
.20. leydt hem aen uwer hant/"want ic wil hem
.c.17. 19 tot eē groot volc makē. Eñ*God dede haer
de oogen op/dat sy een waterfonteyne sach.
Doen ginck sy henen/ende vulde de flessche
met water/eñ gaf den ionghen te drincken/
20 Eñ God was met den iongen/die wies/eñ
woonde inder woestynē/ ende wert een goet
21 schutter/ Ende woonde in der woestynen
Pharan / ende zijn moeder nam hem eē wijf
.d.26 22 vvt Egypten lant. Ter||selver tijt sprac A=
bimelech eñ Phicol zijn velthooftman met
chs Abraham/eñ seyde: God is met v in alle dat
hot met 23 ghy doet. Soo sweert my nv by Godt/dat
n. ghy my/noch mynen kinderen/noch myner
kinderen kinderen / gheen ontrouwe bewy=
.d.14 sen en wilt: "Maer dat ghy de barmhertic=
heyt/die ic aen v gedaen heb / aen my oock
doet/ eñ aen den lande daer ghy een vreem=
24 delinck in zyt. Doen sprack Abraham: Ick
25 wil s'weeren. Eñ Abraham strafte Abime
.b.15. lech/om des waterputs wille / *die Abime=
lechs knechten met ghewelt ghenomen had
26 den. Doen antwoorde Abimelech : Ick en
hebt niet ghewetén/wie dat ghedaen heeft/
oock en hebdijt mi niet aengheseyt/daer toe
27 en heb ickt niet gehoort dan heden. Doen
D nam Abraham schapen ende runderen/ ende
gafse Abimelech/ eñ maecten beyde een ver=
28 bont te samen. Eñ Abraham stelde daer se=
29 ven lammeren bysonder. Doen sprack Abi
melech tot Abraham : Wat sullen die seven
lammerē die ghy daer bysonder gestelt hebt?
30 Hy antwoorde : Seven lammeren suldy
van mijnder handt nemen/dat sy my tot een
getuygenis zijn/ dat ick desen put gegraven
31 heb. Daer af heet die stede BarSaba/dat
sy daer beyde te samen gesvvooren hebben/
32 Eñ also maecten sy dat verbont tot Ber=
Saba. Doen maecte hem Abimelech op/ eñ
Phicol zijn velthooftman/ende togen weder
33 in der Philistynen landt. Maer Abraham
plante boomen te BerSaba/ende predickte
aldaer vanden naem des Heeren des eewi=
34 gen Gods/ Eñ was een vreemdelinc inder
Philistynen lant een lange tijt.

Dat xxij. Capittel.

1 N Ae dese ghescchiedenissen || beproefde God beproeft
A God Abraham/ende sprack tot hem: Abraham.
Abraham: Eñ hy antwoorde: Hier bē ||Iudit.8.d 21
2 ick. *Ende hy sprack: Neemt Isaac uwen Eccl. 44.c.21
eenigen soone/dien ghy lief hebt/eñ gaet he *Heb.11.d.17
nen in dat lant Moria/ende offert hē aldaer Abrahams ge
tot eenen brantoffer/op eenen berge dien ick hoorsaēheyt.
3 v segghen sal. *Doen stont Abraham des *Ioan.8.e.56
morghens vroech op/ eñ zadelde zynen ezel/
eñ nam met hem twee iongers/eñ zynen so=
ne Isaac/eñ cloofde hout totten brantoffer/
maecte hem op/ende ginck henen ter plaet=
4 sen daer hem Godt af gheseyt hadde. Ten
derden daghe hief Abraham zijn oogen op/
5 ende sach die stede van verre/ Ende sprack
tot zynen iongheres : Blijft ghy hier met den
ezel/ick ende den iongen willen daer henen
gaen/*ende wanneer wy aengebeden heb= Gen.22.d.19.
6 ben/willen wy weder tot v coomen. Ende
B Abraham nam dat hout totten brandtoffer/ Isaac eē figu
eñ leydet op zynen sone Isaac: maer hy nam re op Christum
dat vier eñ mes in zijn hant/ende die beyde
7 ghingen te samen. Doen sprack Isaac tot
zynen vader Abraham : Mijn vader. Abra=
ham antwoorde : Hier ben ick mijn soone.
Eñ hy sprack: Siet/hier is vyer ende hout/
maer waer is dat schaep totten brandtoffer?
8 Abraham antwoorde: Mijn sone/God sal
hem " vvtsien een schaep totten brandtoffer. Versien.
9 Eñ die beyde gingen te samen. Eñ als sy
quamen aen de stede die hem God seyde/bou
de Abraham aldaer eenen Altaer/ende ley=
de dat hout daer op/eñ bant zynen soone I= Abraham of
saac/leyde hem op den Altaer/boven op dat fert Isaac.
10 hout/ Eñ reckte zijn hant vvt/ende vatte
dat mes / dat hy zijnen soone soude slaen.
11 Doen riep hem de Engel des Heeren van Isaac worde
C den Hemel/ende sprac: Abraham/Abraham. verlost.
12 Hy antwoorde: Hier ben ick. Hi sprac: En
legt v hant niet aen den iongen/ eñ en doet
hem niet / Want nv weet ick dat ghy Godt
vreest/ * ende en hebt uwen eenighen soone Rom. 8.d.32.
13 niet verschoont om mynent wille. Doen 1.Mac.2.f.52
hief Abraham zijn ooghen op/ende sach ee=
nen ram achter hem inden bossche hangende
met zijn hoornen / ende ghinck henen / ende
nam den ram/ende offerden tot eenen brant
14 offer in zijns soons stede. Ende Abraham
hiet die stede : De Heere siet. Daer af men
noch heden s'daechs seyt: Op dē berge/daer
15 de Heere siet. Eñ de Engel des Heerē riep
Abrahā noch eens vanden Hemel/eñ sprac:
16 ||Ic heb by my selven gesvvoren/spreect de Heb.6.b.13.
Heere/ De wyle ghy sulcs ghedaen hebt/eñ Eccli.44.c.22
en hebt uwen eenighen soone niet gespaert/
17 Dat ick uwe saet gebenedyen eñ vermeer De beloften
deren wil / als de Sterren aen den Hemel/ worde vniet.
eñ als dat sant aenden oever des zees/*En= *Ge.24.g.60
de uwe zaet sal besitten de Poorten zijnder
Vian=

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Gene. 12.a 3. 18 Vianden/ ‖Eñ door uwen zade sullen alle
Gala.3.b.8. volcken op aerden gebenedijt worden/ daer
Act.3.d.25. om dat ghy mijnder stemmen gehoorsaē ge-
*Gen. 22.a.5 19 weest hebt. *Also keerde Abraham weder
D tot zynen iongers/ ende maecten hen op/eñ
togen te samen na Barsaba/ende woonden
20 aldaer. Nae dese gheschiedenissen gebuer-
det / dat Abraham aenghesept wert: ‖Siet/
Gen. 11.d.29. Milca heeft oock kinderen ghebaert uwen
21 broeder Nahor/ Te weten/*Vz/den eerst
gheboozen/ ende "Bus zynen Broeder/ ende
Iob.1.a.1. Kemuel/van dien de Syriers comen/ Eñ
*Iob. 32.a.2. 22 Cesed/ende Haso/ende Pildas/eñ Iedlaph
Gen.24.b.15. 23 Eñ Bethuel. Maer Bethuel wan ‖Rebec-
ca.Dese acht gebaerde Milca Nahor/Abra
24 hams broeder. Eñ zijn Concubijn/met na-
men Rehuma/baerde oock/namelyck/The-
bath/Gaham/Thaas/eñ Maacha.

Dat xxiij. Capittel.

1 Sara werdt hondert seuenentwintich
Sara sterft. 2 iaer out/[so lange leefde sy] Ende
A sterf/inder hooftstadt die Hebrō heet
inden lande Chanaan. Daer quam Abrahā/
*dat hyse beclaechde/ eñ beweende. Daer
Acto.8.a.2. 3 nae stont hy op van zynen Lijcke/eñ sprack
met den kinderen Heth/eñ seyde: Ick ben
4 een vreemt man/ende een inwoonder by v/
gheeft my een erfbegrauenisse by v / dat ick
mynen dooden begraue die voor my leyt.
Abrahā coopt 5 Doen antwoorden Abraham de kinderen
eenē begraef 6 Heth/eñ spraken tot hem: Hoort ons lie-
acker. ue heere/ghy zijt een vorst Gods onder ons.
Begraeft uwen doden in onse eerlycste gra-
uen/geen mensche onder ons en sal v belet-
ten/ dat ghy in zynen graue uwen doden be
7 graeft. Doen stont Abraham op/eñ neych
B de hem voor den volcke des lants/ namelyc
8 voor de kinderen Heth. Eñ hy sprack met
hen/ende seyde: Ist uwen wille/dat ick my-
nen doden die voor my leyt/begraue? so hoo
ret my/eñ biddet voor my/ aen Ephron den
soone Zoar/ Dat hy my gheue zijn dubbel
9 spelonckе/ die hy heeft aent eynde zijns ac-
kers. Om een ghelijck ghelt gheue hyse my/
so veelse weert is/onder v tot eender erfbe-
10 grauenisse/ Want Ephron woonde onder
de kinderen Heth. Doen antwoorde Ephrō
de Hethiter Abraham / dattet die kinderen
Heth aenhoorden / voor alle die ghene die
tzijnder stadt poorten wt ende in ginghen/
11 ende sprack: Neen mijn heere/maer hoort
my: Ick gheue v den acker/ende de spelonc-
ke daer in/daer toe/ende geuese v ouer voor
de ooghen der kinderen mijns volcs/ te be-
12 grauen uwen dooden. Doen neychde hem
13 Abraham voor dat volck des lants/ Ende
C sprack met Ephron / dattet aenhoorde dat
volck des lants/ende seyde: Wildy my dien
laten/so bid ic/ neemt van mi dat gelt voor
den Acker/dat ickt v geue/so wil ick mynen
14 doden aldaer begrauen. Ephron antwoor
15 de Abraham / ende sprack tot hem: Mijn
heere hoort my doch. Dat velt is vier hon-
dert sikels siluers weert / maer wat is dat
tusschen v ende my? Begraeft slechts uwen
16 dooden. Abraham antwoorde Ephron/en-
de woech hem dat ghelt daer heenen/dat hy
ghesept hadde/dattet de kinderen Heth aen
hoorden/Te weten / vier hondert sikels sil-
uers/dat int coopen ganckbaer ende beghe-
17 uelyck was. Alsoo werdt Ephrons acker
D daer de dubbel spelonckе in is/tegen Mam
bre ouer/ Abraham tot eyghen goede beue-
sticht/met der spelonckеn daer in / ende met
allen boomen op den acker rontom.
18 Dat het de kinderen Heth aen saghen/en-
de alle die tot zijnder stadt poorten wt ende
19 in ginghen. Daer nae begroef Abraham
zijn wijf Sara / in de spelonckе des ackers/ Sara wo[...]
die dubbel is/teghen Mambre ouer / dat is begrauen.
20 Hebron/int lant Chanaan. Alsoo werdt
beuesticht den acker/ ende de spelonckе daer
in/Abrahā ter erfbegrauenissen van den kin
deren Heth.

Dat xxiiij. Capittel.

1 Abraham was out eñ wel bedaecht/ Abrahā se[...]
A ende de Heere had hem gebenedijt in zynen kn[...]
2 allen/ Ende sprack tot zynen out- om Isaac [...]
sten knecht zijns huys/die alle zijn ghoeden wijf te ha[...]
voorstont: "Legget v hāt onder mijn dgye/ "Ge. 47.g[...]
3 Ende sweert my by den Heere den Godt Gene.25.[...]
des Hemels ende der aerden / ‖dat ghy my- ‖Deut.7.[...]
nen sone gheen wijf en neemt vanden doch- Gene.28.[...]
teren der Cananiten/onder den welcken ick
4 woone/ *Maer dat ghy treckt in mijn va- Gen. 11.d[...]
derlant/ eñ tot mijn maechschap / eñ neemt
5 mynen soone Isaac een wijf. Die knecht
sprac: Hoe? Oft dat wijf my niet volgen en
wilde in dit lant/ sal ick dan uwen sone we
der brengen in ghene lant daer ghy wt ge-
6 trockē zijt? Abraham sprac tot hem: Wacht
v daer voren/ dat ghy mynen sone daer niet
7 weder henē en brengt/ De Heere de God
des Hemels/die mi van mijns Vaders huy- Abraham [...]
se genomen heeft/eñ van mijn maechschap/ trouwen [...]
die my gelooft heeft/ eñ my oock gesworen Gods be[...]
heeft/eñ gesept: ‖Dit lant wil ic uwen zade ‖Ge.12.b
geuen/die sal zynē Engel voor v henē seyn- 15.d.18.
den/dat ghi mynē sone aldaer een wijf neēt.
8 Maer ist dat v dat wijf niet volgē en wil/
so sidy den eedt "quijt/ alleen en brengt my- "Los/of [...]
9 nen sone daer niet weder henen. Doē ley- ontslegh[...]
de de knecht zijn hāt onder de dgye zijns hee
10 ren Abrahams/eñ swoer hem sulx. Aldus
B nam de knecht thien Kemelē/vande Keme-
len zijns heerē/eñ tooch henen/eñ hadde met
hem alderley goeden zijns heeren/ eñ maec-
te hem op/eñ tooch na Mesopotamien/tot-
11 ter stadt Nahor. Daer liet hy de Kemelen
hen legheren buyten voor de stadt/by eenen
waterput / des auonts ontrent dier tijt/ als
de vrouwen plegen wt te gaen/ende water te
12 scheppen/eñ sprac: *Heere ghy God mijns Iudit.9.[...]
heeren Abrahams/ coemt my heden te ghe- Ghebedt [...]
moet/ ende doet barmhertichept aen mynen knechten [...]
13 heere Abraham. Siet/ ick stae hier by den Abrahe.
waterput/ende der lieden dochteren in deser
stadt sullen wt comē om water te scheppen.
14 Wanneer nv een maecht coint/daer ic toe
spreke: Neyget v cruycke/ eñ laet my drinc-
ken/eñ sy sal seggen: Drinct/ ick wil v Ke-
melen ooc te drinckē geuen/dat sy die sy/die
ghy uwen dienaer Isaac *berept hebt/ ende Verleen[...]
ic daer aen bekenne/dat ghi barmhertichept
15 aen mynen heere ghedaen hebt. Eñ eer hy
wt gesproken hadde/siet‖doen quammer wt Gene.22[...]
Rebecca/Bethuels dochter/die een sone der Rebecca[...]
Milca was/de welcke Nahors/ Abrahams wt.
broeders wijf was/ ende droech een cruycke
16 op haer schouderen/ Ende sy was een seer
schoon deerne van aensicht/noch eē maecht/
ende gheen man en hadse bekent. Die ginck
neder totter fonteynen/ende vulde de cruyc/
17 ende clam op. Doen liep haer de knecht
te ghemoet / ende sprack: Laet my een lut-
tel waters wt uwer cruycken drincken.
18 Eñ sy sprack: Drinct mijn Heere. Ende sy Beleeft[...]
liet de cruyck haestelyck neder op haer hant van Reb[...]
19 ende gaf hem te drincken. Eñ doen si hem
C te drincken gegeuen hadde/sprac sy: Ick wil
uwen Kemelen ooc wat scheppen/tot dat sy
20 alle drincken. Ende sy haeste haer/eñ goot
de cruyck vol in de drencke/ende liep weder
totter fonteynen om water te scheppen/eñ
21 schiep allen zynen Kemelen. Maer de man
verwonderde hem seer/ ende sweech stil/tot

dat hy

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

dat hy bekende / oft de Heere tot zijn reyse
22 genade gegeuen hadde/oft niet. Doen nu
de Kemelen al gedroncken hadden / nam hy
een guldē spansel eens haluen sikels swaer
eñ twee armringē aen haer handen thien si=
23 kels gouts swaer/ Eñ sprac: Mijn dochter
wien hoort ghy toe? Dat segt my doch. Heb
ben wy oock ruymte in ws Vaders huys te
Ge.22.d.23. 24 herbergen? Sy sprack: "Jck ben Bethuels
dochter des soons Milca/dien si Nahor ge=
25 baert heeft. Ende seyde voorder tot hem:
Daer is oock veel strooys/eñ voederinghe by
D ons/ende ruymten ghenoech te herberghen.
26 Doen neychde hem de man/ende badt den
27 Heere aen/ Eñ sprack/Gelooft sy de Hee=
re/de God mijns heeren Abrahams/die zyne
barmhertichheydt / ende zyne waerheyt niet
verlaten en heeft aen mynen heere. Want
de Heere heeft my dē wech gelept tot mijns
28 heerē broeders huys. Ende de deerne liep/
ende seyde sulcs alle aen/ in haers moeders
29 huys. Eñ Rebecca hadde eenē broeder die
hiet Laban. Ende Laban liep tot den man/
30 daer buyten by der Fonteynen. Ende als
hy sach dat spansel ende armringē aen zijns
susters handē/ende hoorde de woorden Re=
becca zijnder suster/dat sy sprack: Alsoo heeft
my de man ghesept. Doen quam hy tot den
man/ende stet / hy stont by de Kemelen aen
31 de Fonteyne/ Ende sprac: Coemt hier bin=
nen ghy ghebenedyde des Heeren/ waerom
stady daer buyten? Jck hebbe dat huys ghe=
ruymt/eñ voor de Kemelen ooc ruymte ghe
32 maect. Alsoo bracht hy den man int huys/
ende ontoomde de Kemelē/eñ gaf hen stroo
ende voeder/ ende water om zyne voeten te
wasschen/ ende der mannen die met hem wa
33 ren/ Ende sette hem eten voor. *Maer hy
E sprack: Jck en wil niet eten/tot dat ick eerst
mijn saken verworuen hebbe. Sy antwoor=
34 den: Segt wech. Hy sprack: Jck ben Abra=
35 hams knecht: Ende de Heere heeft mynen
Heere rijckelyc gebenedijt/ eñ is groot gewor
den/eñ heeft hem schapen eñ ossen/siluer eñ
gout/knechten ende maechden/ Kemelen eñ
Ge.21.a.2. 36 Ezelen ghegheuen. Daer‖toe heeft Sara
mijns Heeren wijf eenen sone ghebaert my
nen Heere in zynen ouderdom / dien heeft
37 hy gegeuen al wat hi heeft. Eñ mijn Hee=
re heeft eenen eedt van mi genomen/eñ ge=
sept: Ghy en sult mynen sone gheen wijf ne=
men van den dochteren der Cananiten / in
38 welcker lant ick woone/ Maer treet henen
tot mijns Vaders huys / eñ tot mynen ghe=
slachte/aldaer neemt mynen soone een wijf.
39 Maer ick sprack tot mynen Heere: Hoe?
Oft my dat wijf niet volghen en wilde.
40 Doen sprack hy tot my: De Heere/voor
dien ic wandele/sal zynen Engel met v seyn
den/ende ghenade tot uwen reyse geuen/dat
ghy mynen sone een wijf neemt van mynen
maechschappe/ende van mijns Vaders huy
41 se. Als dan suldy mijns eedts ontsleghen
zijn/als ghi tot mynen maechschappe comt/
gheuen syse v niet/soo sidy mijns eedts ont=
42 sleghen. Alsoo quam ic heden ter Fontey=
F nen/ende sprack/ Heere God mijns Heeren
Abrahams/ hebdy ghenade tot mijnder rey=
se ghegheuen/daer ick lancs ghereyst ben/
43 Siet/soo stae ick hier by der water Fon=
teynen / wanneer nu een maecht wt coemt
om water te halen/ ende ick tot haer segge:
Geuet my een weynich waters te drincken
44 wt uwer cruycken/ Ende sy sal segghen:
Drinct ghy/ick wil uwe Kemelen oock wat
scheppen/dat si dat wijf/die de Heere mijns
45 heeren soon bereyt heeft/ Eer ick nu sulc=
ke woorden wt ghesprooken hadde in mijn=

der herten/siet/doen coemt Rebecca daer wt
met eender cruycken op haer schouderen/ eñ
ghaet neder tot der Fonteynen/ ende schiep
water. Doen sprack ick tot haer: Gheeft my
46 te drincken/ Eñ si nam haestelyck de cruyc
ke van haren schouderen/ende sprac: Drinct
ende ick wil uwe Kemelen oock te drincken
gheuen: Alsoo dranck ick/ende sy drencte die
47 Kemelen oock. Eñ ick vraechde haer/ende
sprack: Wiens dochter sydy? Sy antwoor=
de: Jc ben Bethuels dochter/ des soons Na
hor/die hem Milca gebaert heeft: doen hinc
ick een voorspansel aen haer aensicht / ende
48 armringen aen haer handen/ Ende buych=
de my/ende aenbadt den Heere/ende loofde
den Heere Godt mijns heeren Abrahams/
die my den rechten wech ghelept heeft/ dat
ick zynen sone/ mijns heeren broeders doch=
49 ter name. Sijt ghy nu die/ die aen mynen
heere vrientschap eñ trouwe bewijsen wilt/
so segt het my. Maer ist so niet/so segget mi
oock/ op dat ick my wende ter rechter hant/
50 oft ter slincker hant. Doē antwoorden La
ban ende Bethuel/ende spraken: Dat coemt
van den Heere / daerom en connen wy niet
teghen v gheseggen/noch quaet noch goet:
51 Daer is Rebecca voor v/neemtse/eñ treet — De ouders Rebecca con=
henen/dat sy ws heeren soons wijf sy/alsoo — senteren dat
52 de Heere gesproken heeft. Als Abrahams — huwelyck.
knecht dese woordē hoorde/neychde hy hem
53 totten Heere/ter aerden. Ende tooch daer
voort siluere eñ gulden cleynodyen/ eñ clee=
deren/ende gaffse Rebecca. Maer haren broe
54 der/eñ der moeder gaf hy cruyt. Doen at/
ende dranc hy metten mannen die met hem
waren/eñ bleuen daer dē nacht ouer. Maer
G des morgens stont hy op/ende sprack: Laet
55 my trecken tot mynen heere: Maer haer
broeder ende moeder spraken: Laet doch de
deerne eenen dach oft thiene bi ons blyuen/
56 daer na suldy henen trecken. Doen sprack
hy tot haer: En houdt my niet op/want de
Heere heeft genade tot mijnder reyse ghege
uen/verlaet my dat ic tot mynen Heere trec
57 ke. Doen spraken sy: Laet ons de deerne
roepen/eñ vraghen wat sy daer toe sept. Eñ
sy riepen Rebecca/eñ spraken tot haer: Wil — Rebecca
58 dy met desen man henen trecken? Sy ant= — wort ooc ghe
59 woorde: Ja/ick wil met hem. Alsoo lieten si — uraecht.
Rebecca haer suster treckē met haerder voe=
steren/met Abrahās knecht/ eñ zyne lieden/
60 Eñ sy gebenedydē Rebecca/eñ spraken tot
haer: Ghi zijt onse suster/wasset tot veel duy
sentmael duysenden/ *ende uwe saet besitte — Gen.22.c.17.
61 de poorte zijnder vyanden. Alsoo maeckte
haer Rebecca op met haren deernē/ eñ gine
sitten op de Kemele/ eñ togen den man na/
eñ de knecht nam Rebecca aen / ende tooch
62 henen. ‖Maer Jsaac quam vander Fontey — Gen. 16.d.14
nen des leuenden eñ sienden. Wāt hy woon
63 de int lant tegen tsuyden/ Eñ was wt ge
gaē om te biddē opten velde aenden auont:
Eñ hief zijn oogen op/eñ sach dat daer Ke=
64 melen aen quamen. Eñ Rebecca hief haer
oogen op/eñ sach Jsaac. Doen viel si vande
65 Kemele/ Eñ sprac tot den knecht: Wie is — Rebecca
de man die ons tegen comt opten velde? De — coemt tot
knecht sprac: Dat is mijn heere. Doen nam — Jsaac.
66 sy den mantel/ende bewant haer. Ende de
knecht vertelde Jsaac alle saken die hy wt
67 gerecht hadde. Doen brachtse Jsaac in de
hutte zijns moeders Sara / eñ nam Rebec=
ca/ende si wert zijn wijf/eñ creechse lief. Al=
so wert Jsaac getroost ouer zijn moeder.

Dat xxv. Capittel. — Abrahā neēt Keturam te wyue.

1 Abraham nam eē wijf weder/ die hiet
A Kethura. "Die baerde hem/Simron — "1.Pa.1.c.32.
eñ Jaksan/ Medan eñ Midian/ Jes=
bak eñ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

2 back eñ Suah. Maer Jaksan wan Seba/
van Dedan. Maer de kinderen van Dedan
3 waren/Assurim/Latusim/eñ Leumim. De
kinderen Midian waren Epha/Epher/Ha-
noch/Abida eñ Eldaa: Dese alle zijn kinderẽ
4 der Kethura. Eñ Abraham ghaf alle zijn
5 goet Isaac. Maer de kinderen die hy met
de byslaepsters hadde/ gaf hy geschenckẽ/eñ
lietse van zynen sone Isaac trecken/de wyle
dat hy noch leefde/ tegẽ den opganc der son
Gene.15.c.15. 6 nen in dat Oosten lant. *Eñ dat is Abra-
hãs ouderdom/dat hy geleeft heeft/hondert
7 eñ vijfentseuentich iaer/ Eñ hy nam af/eñ
Abrahã sterft sterf in eenen gerusten ouderdõ/doen hy out
eñ des leuens moede was/eñ werdt verga-
8 dert tot zijnẽ volcke. Eñ zyne sonen/Isaac
B eñ Ismael begroeuen hem in der dubbelder
spelonske/ op den acker Ephron/des soons
Soar des Hethitẽ/die daer leyt tegẽ Mam-
Gen.23.d.16. 9 re. Indẽ velde‖dat Abrahã vanden kinderẽ
Heth gecocht had. Daer is Abrahã begrauẽ
10 met zijn wijf Sara. Eñ na der doot Abra-
hams ghebenedyde Godt Isaac zynen sone:
Gen. 16.d.14 ‖Eñ hy woonde by der fonteynen des leuen
24.g.62. 11 den eñ siendẽ. "Dit is dat geslachte Isma-
"1.Par.1.b29 els/Abrahams sone/die hem Hager baerde/
Ismaels ghe- 12 de dienstmaecht Sara/wt Egypten/ Ende
slachte. dat zijn de namen der kinderẽ Ismaels/daer
haer nacomelingen van genoẽt zijn; De eer-
ste geboren soone Ismaels/ Nabaioth/ Ke-
13 dar/Adbeel/ Mimbsam/ Misma/Duma/
14 Masa/ Hadar/Thema/Jethur/Naphis/
15 eñ Kedma. Dit zijn de kinderen Ismaels/
met haren namen/ in haren houen eñ steden
Gen. 17.c.20. 16 *twaelf Vorsten ouer haer lieden. Eñ dat
ist ouderdõ Ismaels/ hondert eñ seuenender
tich iaer. Eñ hy nã af/eñ sterf/eñ wert ver-
17 gadert tot zynen volcke. Ende sy woonden
van Heuila aen tot Sur toe/tegen Egyptẽ
C alsmẽ te Assyrien gaet. Eñ hy vooruiel voor
Isaacs ghe- 18 alle zijn broeders. Dit is dat geslachte I-
slachte. saacs/Abrahams sons. Abrahã wan Isaac.
19 Maer Isaac was veertich iaren out/doen
hy Rebecca ten wyue nam / de dochter Be-
thuel des Syriers van Mesopotamien/La-
20 bans des Syriers suster. Maer Isaac badt
den Heere voor zijn wijf / want sy was on-
vruchtbaer/eñ de Heere lietet hẽ af bidden/
Dit verclaert 21 ‖eñ Rebecca zijn wijf wert beurucht/ Eñ de
Paulus kinderẽ stieten malcanderẽ in haren lichaẽ.
Rom.9.b.10. Doen sprac sy: Doent my also soude gaen/
waerõ ben ic beurucht geworde? Eñ si ginc
22 henen om den Heere te vragẽ. Eñ de Hee-
re sprac tot haer; Twee volckẽ zijn in uwen
lichaem/eñ tweederhande lieden sullen hem
scheyden wt uwen lichaem/ende deen volck
Ouerleghen sal dander"te bouen ghaen/"ende de groote
zijn. 23 sal den cleynen dienen. Als nv den tijt
"2.Reg.8.c14 quam dat sy baren soude/ ‖siet/doen waren
‖Josu.24.a.4 24 tweelinghen in haren lichaem. De eerste
die daer wt quã/ was rootachtich/ heel rou
ghelijck een vel/ eñ sy noemden hem/Esau.
25 Terstont daer nae quam daer voort zijn
Ozee.12.a.4. broeder "die hielt met zijnder hant de verse-
nen Esaus/ eñ hieten hem Jacob. Isaac die
was tsestich iaer out/doen sy gebooren wer
26 den. Doen nv de ionghers groot werden/
D wert Esau eenen iager/ende een ackerman:
Maer Jacob een vroom man/eñ woonde in
27 de hutten. Eñ Isaac hadde Esau lief/ende
at geerne van zynen wiltuanc/maer Rebec-
28 ca hadde Jacob lief. Eñ Jacob koocte een
gericht: Doen quam Esau vanden velde/eñ
29 was moede/ Eñ sprac tot Jacob: Laet my
proeuen dat rode gericht/want ic bẽ moede.
30 Daer af heet hy Edom. Mer Jacob sprac
31 Vercoopt my heden v eerste ghebooorte.
32 Esau antwoorde: Siet/ ic moet doch ster-
uen/wat sal my dan de eerste ghebooorte? Esau ver
33 Jacob sprack: *So sweert my heden. Eñ coopt zijn
hy swoer hem / ‖eñ vercocht also Jacob zijn ste geboo
34 eerste gebooorte. Doen gaf hẽ Jacob broot/ *Ge. 47.
eñ dat moes gerecht. Eñ hy at/eñ dranc/eñ ‖Heb. 12.
stont op/eñ ginck van daer: Alsoo verachte
Esau zijn eerste gebooorte.

Dat xxvj. Capittel.

1 MAer daer quam eenen dieren tijt int
A lant/na dien/"die te voren te Abra- Gen. 12.
hams tyden was. Eñ Isaac tooch Isaac tre
tot Abimelech der Philistijnen Coninck na om des di
2 Gerar. Doen openbaerde hem de Heere/ tijts will
ende sprack: En treckt niet af in Egypten/ Gerar.
maer blijft in dat lant dat ick v segghe.
3 Weest een vreemdelinc in desen lande/*eñ Eccli.44.
ick wil met v zijn/ eñ v ghebenedyen. Want
v/eñ uwen zade wil ick alle dese landen ge-
uen/ eñ wil mynen eedt beuestigen/ ‖die ick Gen. 22.
4 uwẽ Vader Abraham gesworen heb. "Eñ "Gen. 15.
wil uwen zade vermeerderen als de sterren 22.d.17.
aenden hemel/ende wil uwen zade alle dese De belof
landen geuen. Eñ door uwe zact sullen alle zijns vad
5 volcken op aerdẽ gebenedijt worden/ Daer worden h
om dat Abraham mijnder stemmen gehoor- beuestich
saem gheweest is/ eñ heeft gehouden myne
rechten/mijn geboden/mijn zeden/ende mijn
6 wetten. Aldus woonde Isaac te Gerar.
7 Eñ wanneer de lieden van dier stede nae
zijn wijf vraechden/so sprac hy: *Sy is mijn Gen. 12.
suster/ want hy vreesde hem te seggen/sy is 20.a.2.
mijn wijf/sy mochtẽ mi doden/om Rebeccas
wille/want sy was schoone van aensicht.
8 Als hy nv daer eenen tijt lanck was/ sach
Abimelech der Philistinen Coninc door dat
venster/ende wert gewaer/dat Isaac boerde
9 met zynen wyue Rebecca. Doen riep Abi
B melech Isaac/eñ sprack: Siet/het is v wijf/
Hoe hebdy dan ghesept : Sy is mijn suster?
Isaac antwoorde hem : Ick dachte/ick sou-
de misschien moeten steruen om harent wil-
10 le. Abimelech sprack: ‖Waerom hebdy ons Gene.12.
dat gedaen? Het waer licht geschiet/dat ye- 20.b.9.
mandt vanden volcke / hem by uwen wyue
geleyt had/ ende ghy haddet also een schult
11 op ons ghebracht. Doen geboodt Abime-
lech alle den volcke/ ende sprack: Wie desen
man oft zijn wijf aẽ tast die sal de doot ster-
12 uen. Ende Isaac saeyde in dien lande / eñ God geb
creech des seluen iaers / hondertfoudighe dijt Isaac
vruchten/ want de Heere gebenedyde hem.
13 Eñ hy wert een groot man/ginck/eñ nam
14 toe/tot dat hy seer groot werdt/ Dat hy
veel goets hadde/aen cleyn ende groot vee/
ende een groot gesin. Daerom benijden hem
de Philistijnen/ende*verstopten alle de fon Gene.21.
teynen die zijns Vaders knechten gegrauen
hadden/ ter tijt Abrahams zijns Vaders/eñ
16 vuldense met aerde. Dat oock Abimelech
tot hem sprac: Trect van ons/want ghy zijt
17 ons te machtich geworden. Doen troc Isa Isaac tree
C ac van daer/ eñ sloech zijn Tente op in dat Abimelec
18 dal Gerar/ende woonde daer. Eñ hy liet
de water fonteynen weder op grauen/die si
ten tyden zijns Vaders Abrahams gegrauẽ
hadden/welcke de Philistijnẽ verstopt had-
den na Abrahams doot/eñ noemdese metten
seluen namen/ daerse zijn Vader mede ghe-
19 noemt hadde. Ooc groeuen Isaacs knech
ten int dal / eñ vonden aldaer een fonteyne
20 leuendich waters. Maer de*Herders van Gen.13.a.
Gerar keuen metten herderen Isaacs/ ende
seyden: Dat water is ons. Doen hiet hy de
fonteyn/Esek / daerom dat sy hem daer on-
21 recht gedaen hadden. Doen groeuen si een
ander fonteyn/daerom hadden sy ooc twist/
22 Daerom hiet hyse Sitna. Doen maeckte
hy hem van daer/ende groef een ander fon-
teyn/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

teyn/daer en keuen sy niet om. Daerom hiet
hyse Rehoboth/ende sprack: Nv heeft ons
de Heere ruymte ghemaect/ ende ons laten
23 wassen int lant. Daer na troc hy van daer
24 na BerSaba. Ende de Heere openbaerde
hem in dier seluer nacht/ende sprack: Ic ben
ws vaders Abrahams God/ en vreest v niet
want ick ben met v/ eñ wil v ghebenedyen/
ende v zaet vermeerderē/ om mijns knechts
25 Abrahams wille. Doen boude hy aldaer
eenen altaer / ende predickte van den naem
des Heeren / ende richte aldaer zijn hutten
op / ende zijn knechten groeuen aldaer een
...1.c.22. 26 fonteyne. *Eñ Abimelech ghinck tot hem
D van Gerar / ende Ahusath zyn vrient/ ende
27 Phicol zijn velthooftman. Maer Isaac
...a.7. sprac tot hen: ‖Waerom comdy hier tot my?
Ghy haet my doch/ ende hebt my van v ge-
28 dreuen. Sy spraecken: Wy sient met onsen
ooghen/dat de Heere met v is/daerom sey-
den wy: Eenen eedt sal tusschen ons ende v
zijn/ ende willen een verbont met v maken/
...lech ...een ...t met ... 29 Dat ghy ons gheen schade en doet/ghe-
lijck wy v niet aen getast en hebben/ eñ ghe
lijck wy v niet dan alle goet gedaen en heb
ben/ende v met vreden laten trecken. Maer
ghy zijt nv de ghebenedyde des Heeren.
30 Doen bereyde hy hen een maeltijt/ende sy
31 aten ende droncken. Ende des morghens
stonden sy vroech op/ende de een swoer den
anderen. Ende Isaac lietse gaen. Ende si to-
32 gen van hem met vreden. Ten seluen da-
ghen quamen Isaacs knechten/ende seyden
hem vander fonteynen die sy gegrauen had
den/ende spraken tot hem: Wy hebben wa-
33 ter ghevonden/ Ende hy noemdet Saba/
daer af hiet de stadt BarSaba / tot op den
...neemt 34 dach van heden. Doen Esau veertich iaer
...1. oudt was / nam hy tot eenen wyue / "Iu-
...36.a.2. dith / de dochter Beri des Hethiters / ende
Basinath / de dochter Elon des Hethiters.
35 Die beyde maeckten Isaac/ende Rebecca
enckel hertseer.

Dat xxvij. Capittel.

...wil ...ghebe- ... 1 ENde het ghebuerde doen Isaac oudt
A geworden was/dat zijn oogen donc-
ker waren int sien/riep hy Esau zy-
nen grootsten sone/eñ sprack tot hem: Mijn
sone. Maer hy antwoorde hem: Hier ben ic.
2 Eñ hy sprac: Siet/ick ben out geworden/
ende en weet niet wanneer ick steruen sal.
3 So neemt nv v getuych/de koker/eñ boo-
ghe/eñ gaet op het velt/ende vangt my een
4 wiltbraet/eñ maect my een eten/ Soo ickt
gheerne heb/eñ brenget my hier binnen/dat
ick ete/ dat mijn siele v gebenedye eer ic ster
5 ue. Maer Rebecca hoorde dese woorden/
die Isaac tot zynen soone Esau seyde. Ende
Esau ginck henen opt velt/dat hi een wilt-
6 braet iaechde/ ende thuys brochte. Doen
sprack Rebecca tot haren sone Jacob: Siet/
ic heb gehoort uwen vader spreken met E-
7 sau uwen broeder/eñ segghen: Brengt my
B een wiltbraet/eñ maect my teten/dat ic ete/
eñ v gebenedye voor dē Heere/ eer ic sterue.
8 So hoort nv mijn sone/mijn stemme/wat
9 ick v hete: Gaet henen totter cudden/ende
haelt mi twee goede borkens/dat ick uwen
vader daer af een eten make/so hijt gheerne
10 eet. Eñ dat suldy by uwen Vader dragen/
dat hy ete/op dat hy v ghebenedye voor zijn
11 doot. Maer Jacob sprac tot zijnder moeder
Rebecca: Siet/mijn broeder Esau is rou/eñ
12 ic ben gladt. So mocht my misschien mijn
vader betasten/ eñ werde voor hem gheacht
als woude ic hem bedriegen/eñ bracht ouer
13 my eenen vloec/eñ niet eenē segen. Doen
sprack zijn moeder tot hem: Den vloec sy op
my mijn sone/verhoort slechts mijn stemme/
14 gaet eñ haeltse my. Doen ginc hy henen/
eñ haeldese / eñ brachtse zijn moeder. Doen
maeckte zijn moeder een eten/ alst zijn vader
15 geerne hadde/ Eñ nam Esaus haers groot
sten soons costelycke clederen/die sy by haer
in huys hadde/eñ tracse Jacob haren cleyn-
16 sten sone aen. Maer de vellen vande bor-
C kens maecte si hem om zijn handen/eñ waer
17 hy gladt was aendē hals. Eñ gaf also dat
eten metten broode/ so zijt ghemaect had/in
18 Jacob haers soons hāt. Eñ hi ginc binnen
tot zynen vader/eñ sprack : Mijn vader. Hy
antwoorde: Hier ben ic/Wie sidy mijn sone?
19 Jacob sprac tot zynen vader: Ic ben Esau/
v eerstgeboozen sone/ ick heb gedaen so ghy
my geseyt hebt/staet op/eñ sit om te eten vā
mynen wiltbrade/op dat my uwe siele gebe
20 nedye. Maer Isaac sprack tot zynen sone:
Mijn sone hoe hebdijt so haest geuondē? Hy
antwoorde: De Heere v God verleēdet my.
21 Doen sprack Isaac tot Jacob: Treedt her-
waerts mijn sone/ dat ick v betaste/oft ghy
22 zijt mijn sone Esau oft niet. Also tradt Ja
cob tot zynen Vader Isaac. Eñ doen hi hem
betast hadde/sprac hi: De stemme is Jacobs
stemme/ maer de handen zijn Esaus handē.
23 Eñ hy en kende hem niet/want zijn handē
waren rou/ gelijc Esaus zijns broeders han
24 dē/eñ gebenedyde hem. Eñ sprac tot hem:
D Sydy mijn Sone Esau? Hy antwoorde: Ja/
25 ick bent. Doen sprack hy: Soo brengt my
hier mijn soone van uwen wiltbrade/ dat v
mijn siele gebenedye. Doen bracht hijt hem/
eñ hy at/eñ hy dreech hem ooc wijn/ende hi
26 dranc. Eñ Isaac zijn Vader sprac tot hem:
27 Comt hier/eñ cust my mijn sone. Hy tradt
henen toe/eñ custe hem. Doen roock hy den
ruec zijnder cleederen/ eñ ghebenedijde hem/
eñ sprack: Siet/den ruec mijns soons is ge- Jacobs sege-
lijck eenen ruecke des veldts / dat de Heere ninghe.
28 ghebenedijdt heeft. Godt ‖ gheue v van- ‖Eccl.3.a.8.
den dauwe des hemels / ende van der vet- Heb.11.d.20.
tichept der aerden / ende corens/ ende wijns
29 ouervloedicheydt. Volcken moeten v die-
nen/ende lieden moeten v te voeten vallen:
Weest een heere ouer uwen broeder/ ende
uwer moeder kinderen / moeten v te voe-
te vallen: ‖Veruloeckt sy wie v veruloeckt: Gene.12.a.3.
30 Ghebenedijt sy/wie v ghebenedijt. Als nv
E Isaac volbracht hadde de ghebenedydinghe
ouer Jacob/ende Jacob nauwe wt ghegaen
en was van zynen Vader Isaac. Doē quam
Esau zynen broeder van zijnder iacht/
31 Ende maecte oock een eten/ende droecht Esau gaet in
binnen tot zynen vader/ ende sprac tot hem tot zynen
Staet op mijn vader/ ende eet van ws soōs Vader.
wiltbraet/dat my v siele ghebenedye.
32 Doen antwoorde hem Isaac zijn Vader:
Wie sidy? Hy sprack: Ick ben Esau v eerst-
33 gheboozen sone. Doen wert Isaac bouen
der maten seer ontstelt / ende sprack: Wel/
waer is dan die iagher / diet my ghebrocht
heeft/ende ick hebbe van allen ghegeten eer
ghy quaemt/ ende hebbe hem ghebenedijdt?
34 Hy sal oock ghebenedijt blyuen. Als Esau
dese reden zijns vaders hoorde/ riep hy luy-
de/ende wert wter maten seer bedroeft/ende
sprack tot zynen Vader: Gebenedijt my ooc
35 mijn Vader. Maer hi sprack: Uwe broeder
is ghecomen met liste/ende heeft uwe bene-
36 dictie al wech. Doen sprack hy: Hy heet
F wel Jacob / want hy heeft my nv tweemael
ondertreden. ‖Myne eerste geboorte heeft hi Gene.25.d.33
wech/ende siet/nv neemt hy my ooc mijn be
nedictie/ende sprac: Hebdy my dan geen be-
37 nedictie behouden? Isaac antwoorde/ende
sprac tot hem: Ic hebbe hem tot eenen heere
ouer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

ouer v geset/ ende alle zijn broeders heb ick
hem tot knechten gemaeet: Met coren ende
wijn heb ic hem voorsien. Wat sal ic v doch
38 nv doen mijn sone? Esau sprack tot zynen
Esau weent. Vader: Hebdi dan maer een benedictie mijn
Vader? Ghebenedijt my oock mijn Vader.
Heb.22.b.17. ‖Ende hief zijn stemme op/ende weende.
39 Doen antwoorde Isaac zijn Vader/ende
Heb.11.d.20. sprack tot hem: *Siet daer/ghy sult een vet
te wooninge hebben op aerden/ eñ van den
40 dauwe des Hemels van bouen af. Van
uwen sweerde suldy v generen/eñ uwẽ broe
der dienen. Ende het sal geschieden/dat ghy
4.Reg.8.c.22 oock een Heere [worden sult] *eñ zijn iock
41 van uwen halse schueren sult. Ende Esau
Esau wort toornich op Jacob/eñ wil hem dooden. was op Jacob gram om der benedictiẽ wil-
le/daer zijn Vader hẽ mede gebenedijt had-
de/ende sprack in zijnder herten: De tijt sal
haest comen/dat mijn Vader rouwe dragen
moet/want ic wil mynen broeder Jacob ver
42 worgen. Doen werden Rebecca gheboot-
G schapt dese woorden Esaus haers grootsten
soons/ende schicte henẽ/eñ liet Jacob haren
cleynsten sone roepen/ ende sprack tot hem:
Siet/uwe broeder Esau dreyget v/dat hy v
43 verworgen wil/ Ende nv hoort mijn stem
me mijn sone/maect v op/ eñ vliedet tot my
44 nen broeder Laban/in Haran/ Ende blijft
een wyle by hem / tot dat hem de grimmic-
45 heyt uws broeders keere/ Ende tot dat hem
Gene.33.a.4. zijn *gramschap tegen v/ van v keere/eñ ver
gete wat ghy hem gedaen hebt: So wil ick
daer na henen schicken eñ v van daer halen
laten. Waerom soude ic uwer beyder berooft
46 worden op eenen dach? Eñ Rebecca sprac
Gen. 26.d.34 tot Isaac: *My verdriet te leeuen voor de
dochterẽ Heth/ ist dat Jacob een wijf neemt
Gene.10.b.15 vanden dochteren ‖Heth/ die daer zijn ghe-
lijc de dochteren deses lants/wat sal mi dat
leuen [baten?]

Dat.xxviij. Capittel.

1 Doen riep Isaac zynen soone Jacob/
A ende gebenedyde hẽ/ eñ geboot hem
Gene.24.a.3. ende sprac tot hem: ‖En neemt geen
2 wijf vanden dochteren Chanaan/ Maer
Ozee. 12.b.13 maect v op/‖ende treckt in Mesopotamien/
Jacob tot Bethuel. tot Bethuel / uws moeders Vaders huys/eñ
neemt v aldaer een wijf van den dochteren
3 Laban uws moeders broeder. Maer de al-
machtige God gebenedye v/ ende maecke v
vruchtbaer/eñ vermeerdere v/ dat ghy wort
4 eenen hoop volx. Ende geue v de benedic
tie Abrahams/v/ende uwen sade met v/dat
ghy besit dat lant/ daer ghy een vremdelinc
Gen. 15.d.15. in zijt/ *dat God Abraham ghegeuen heeft.
24.a.7. 5 Also schickte Isaac Jacob wech/ dat hy in
Mesepotamien trock tot Laban / Bethuels
soon/in Syrien dẽ broeder Rebecca/ zijnder
6 eñ Esaus moeder. Als nv Esau sach/dat
B Isaac Jacob ghebenedijt hadde/ eñ henen ge
sonden in Mesopotamien/dat hy aldaer een
wijf name/eñ dat hy/ de wyle hy hem gebe-
nedyde/hem geboot/ende sprac: Ghy en sult
gheen wijf nemen van den dochteren Cha-
7 naan/ Eñ dat Jacob zijn Vader ende zyne
moeder hoorde/eñ in Mesopotamien tooch/
8 Sach ooc dat Isaac zijn Vader niet geer-
9 ne en sach de dochteren Chanaan: Doen
ginc hy henen tot Ismael/ende nam bouẽ de
Gen.36.a.3. wyuen die hy te vooren hadde/ ‖Mahalath
de dochter Ismaels / des soons Abrahams/
10 de suster Nebaioth te wyue. Maer Jacob
Gen. 11.d.31. tooch wt van BarSaba / *ende reysde nae
11 Haran/ Ende quam aen een plaetse/daer
C bleef hy den nacht ouer/ wãt de sonne was
Jacob siet een leere tot den hemel. onder gegaen/ende hy nam eenen steen dier
plaetsen / eñ leyde hem tot zynen hoofde/eñ
12 ginc liggen slapen in de selue plaetse, Eñ
hem droomde/ende siet/een leere stont opter
aerden/die roerde met het eynde aen den He
mel/eñ siet/*de Engelẽ Gods clommen daer Joan.1.
13 lancx op ende neder. Ende de Heere stont
bouen daer op/*eñ sprack: Ick ben de Heere Eccl. 4.
Abrahams uws vaders God eñ Isaacs God/ Godt b
dat lant daer ghy op ligt/wil ick v eñ uwẽ sticht h
14 sade geuen/ Eñ v saet sal worden ghelijck beloftẽ
dat stof op aerden / eñ ghy sult wtghebreyt ham ge
worden/teghent Westen/Oosten/Noorden/
ende Zuyden/*ende door v ende uwen sade Gene. 1
sullen alle geslachten op aerden ghebenedijt 22.c.18.
15 worden. Eñ siet/‖ick ben met v/ende wil v Gala.3.
behoeden waer ghy henen trect/eñ wil v we ‖Esai.
der brengen in dit landt/want ick en wil v
niet verlaten/tot dat ick doe alle wat ick v
16 ghesept hebbe. Doen nv Jacob van zynen
D slape ontwaecte/sprac hy: *Ghewisselijck is Actor. 1
de Heere in dese plaetse/eñ ic en wistet niet.
17 Eñ vreesde hem/eñ sprac: Hoe heylich is
dese stede. Hier en is niet anders / dan een
huys Gods/ende hier is de poorte des He-
18 mels. Eñ Jacob stont des morgens vroech
op/*eñ nam den steen/ die hy tzynen hoofde Gene. 3
geleyt hadde/eñ rechte hem op tot eẽ teken/
19 eñ goot daer olye bouen op. ‖Eñ hiet die Gene. 3
stede BethEl/daer te vooren hiet si anders
20 de stadt Lus. *Eñ Jacob dede eẽ gelofte/ 1.Pa.
ende sprack: Ist dat God met my zijn sal/en- Jacob d
de my behoeden op den wege / die ick reyse/ gelofte.
ende broot te eten geuen/ende cleederen aen
21 te trecken/ Ende my met vreden weder te
huys tot mynen vader brengẽ/so sal de Hee
22 re mijn God zijn: Ende desen steen/die ick
opgerecht heb tot een teecken/sal een Godts
huys worden/ende alle wat ghy my gheeft/
daer af wil ic v de thiende geuen.

Dat xxix. Capittel.

1 Doen hief Jacob zijn voeten op/ ende Jacob
A ginck in dat lant dat tegent Oosten te Har
2 leyt. Eñ sach om/eñ siet/ daer was
een fonteyn opten velde/ eñ siet/drie cudden
schapen lagen daer by. Want van dier fon-
teynen plegen si de cudden te drenckẽ/ende
daer lach eenen grooten steen voor dat hol
3 der fonteynen. Eñ si plegen alle de cudden
aldaer te vergaderen / eñ den steen van dat
hol der fonteynen te wentelen/ eñ de schapẽ
te drencken/ eñ leyden den steen weder voor
4 dat hol in zijn stede. Eñ Jacob sprack tot
hen: Lieue broeders/van waer sidy? Sy ant
5 woordẽ: Wy zijn van Haran. Hy sprac tot
hen: Kendy ooc Laban den sone Nahor? Sy
6 antwoordẽ: Wy kennen hẽ wel. Hy sprac:
B *Gatet hẽ ooc wel? Si antwoordẽ: Het gaet Gen.43
hẽ wel / eñ siet/daer coẽt zijn dochter Rahel
7 met de schapen. Hy sprack: Het is noch
hooch dach/eñ ten is noch geen tijt/ dat vee
in te dryuen / drenckt de schapen/ende gaet
8 henen/ende weytse. Sy antwoorden: Wy
en connen niet/tot dat alle de cudden te sa-
men gebracht worden/eñ wy den steen van
dat hol der fonteynen wentelen/eñ alsoo de
9 schapen drencken. Als hy noch met hen
sprack / doen quam Rahel met den schapen Rahel
haers Vaders/want si hoedde de schapen. wt.
10 Maer doen Jacob Rahel sach / Labans
dochter/zijns moeders broeders/eñ de scha-
pen Labans zijns moeders broeders / tradt
C hy hem toe/ende wentelde den steen van dẽ
hole der fonteynen eñ drencte de schapẽ La- Jacob
11 bans zijnder moeder broeders/ Ende custe Labãs
Rahel/hief op zijn stemme/ende weende/
12 Ende seyde haer / dat hy haers Vaders
broeder was/eñ Rebecca soone. Doen liep
sy henen / ende seydet haren Vader aen.
13 Maer doen Laban hoorde van Jacob zijn
der suster sone/liep hy hem te ghemoet/ende
om-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

omhelsde hem/ende custe hem/eñ brocht hem
Jacob coemt tot Laban. in zijn huys. Doen vertelde hy Laban alle de
14 se geschiedenissen. Doen sprack Laban tot
hem: Wel aen / ghy zijt mijn been ende mijn
vleysch. Ende doen hy nv een maent lanck by
15 hem gheweest was/ Sprack Laban tot Ja=
cob: Al sidy mijn broeder / soudy my daerom
om niet dienē? Segt/wat sal uwen loon zijn?
16 Maer Laban had twee dochteren / de out=
17 ste hiet Lea/ende de jonckste Rahel. Maer
Lea had een swack ghesichte / Rahel was
schoon van gedaente eñ schoon van aensich=
18 te. Eñ Jacob creech Rahel lief / ende sprac:
D Jck wil v seuen Jaer om Rahel uwe Joncste
19 dochter dienen. Laban antwoorde: Het is
beter dat ickse v gheue / dan eenen anderen.
Jacob dient om Rahel. 20 Blijft by my. Also diende Jacob om Rahel
seuen Jaer / eñ het dochte hem luttel daghen
21 te wesen/so lief had hy haer. Ende Jacob
sprack tot Laban: Gheeft my mijn wijf/want
22 den tijt is hier/dat ick by haer ligge. Doen
noode Laban alle de lieden van dier plaet=
23 sen/eñ maecte een weerschap. Maer des a=
uonts nam hy zyne dochter Lea / eñ brachtse
24 tot hem in. Eñ hy besliepse. Ende Laban
Gen. 46.c.18. *gaf Lea zijnder dochter zijn dienstmaecht Sil
Lea wort tot Jacob in ge= 25 pa tot een dienstmaecht. Maer des morgēs/
brocht. E siet/doen wast Lea. Eñ hy sprack tot Laban:
Waerom hebdy my dat gedaē? Heb ic niet ge
dient om Rahel? Waerom hebdy my dan be=
26 droogen? Laban antwoorde: Het en is niet
gewoonlijc in onsen lande/datmen de joncste
27 wtgeeft voor de outste/ Hout met dese dese
Jacob crijcht Rahel. weke wt/so wil ick v dese ooc geuen/om den
dienst / die ghy my noch ander seuen Jaren
28 dienen sult. Jacob dede alsoo/ende hielt de
29 weke wt. Doē gaf hem Laban Rahel zijn
dochter te wyue/ ende gaf Rahel zijn dochter
zijn dienstmaecht Bilha tot een jonckwijf.
30 Also lach hy oock by Rahel/eñ had Rahel
liever dan Lea / eñ diende by hem voortaen
31 dander seuen Jaer. Maer doē de Heere sach
Lea vrucht= baer/Rahel dat Lea onweerdt was/maecte hyse vrucht=
onvruchtbaer 32 baer/eñ Rahel onvruchtbaer. Eñ Lea wert
*1.Par.2.a.1 F beuruchte/ende baerde eenē soon/*dien hiet sy
Ruben. Ruben/eñ sprack: De Heere heeft aengesien
myne ellende/ Nv sal my mijn man lief heb=
33 ben. Ende wert noch eens beuruchte/eñ baer
de eenen soon ende sprack: De Heere heeft
ghehoort dat ick onweert ben/ ende heeft my
Simeon. desen oock ghegheuen/eñ hiet hem Simeon.
34 Noch eens wert sy beuruchte / ende baerde
eenē soon/eñ sprac: Nv sal hem mijn man we
der tot my doen/want ick heb hem drie sonen
Leui. 35 gebaert/daerom hiet sy hem Leui. Tē vier=
den wert sy beuruchte/eñ baerde eenē soon/eñ
sprac: Nv wil ic den Heere dancken/daerom
Juda. hiet sy hem Juda/eñ hielt op kinderē te barē.

Dat xxx. Capittel.

1 DOen Rahel sach/dat sy Jacob niet en
A baerde/benyde sy haer suster/eñ sprac
tot Jacob: Geeft my ooc kinderen/oft
2 anders sal ic steruen. Maer Jacob wert seer
1.Reg. 1.a.5. toornich op Rahel/eñ sprac: *Jc en ben doch
God niet/die v ws lichaems vrucht niet ge=
3 uen en wil. Maer sy sprack: Siet/daer is
Gene.16.a.2. mijn jonckwijf Bilha / ||legget v by haer/dat
sy op mynen schoot bare / ende ick doch door
4 haer gebouwet worde. Ende gaf hem alsoo
5 Bilha haer jonckwijf ten wyue. Ende Ja=
cob leyde hem by haer/Also werdt Bilha be=
6 vrucht/ende baerde Jacob eenen sone. Doē
sprac Rahel: God heeft mijn sake geoordeelt/
eñ mijn stemme verhoort / eñ my eenen soon
1.Par. 2.a.2. Dan. 7 gegeuen/daerom hiet sy hem *Dan. Noch
eens wert Bilha Rahels jonckwyf beuruchte/
8 eñ baerde Jacob den tweeden soon. Doen
sprac Rahel: Godt heeft het gewent met my
ende mijnder suster/eñ ick neme de ouerhant/
9 eñ hiet hem Naphthali. Doen nv Lea sach Naphtali.
B dat sy ophiel te baren / nam sy haer jonckwijf
10 Silpa/eñ gafse Jacob te wyue. Also baerde
11 Silpa Lea jonckwijf/Jacob eenen soon. Doē
12 sprac Lea: Rustich/eñ hiet hem Gad. Daer Gad.
nae baerde Silpa Lea jonckwijf / Jacob den
13 tweedē soon. Doen sprac Lea: Wel my/wāt
my sullen salich prysen de dochteren / eñ hiet
14 hem Asar. Ruben ginck wt ter tijt des tar= Asar.
wen oogsts/eñ vant Dudaim opten velde/eñ
brachtse te huys zijnder moeder Lea. Doen
sprac Rahel tot Lea: Geeft my dier Dudaim
15 ws soons een deel. Sy antwoorde: Hebdy
niet genoech/dat ghy my mynen man gheno=
men hebt/eñ wilt ooc de Dudaim mijns soōs
nemen? Rahel sprack: Wel aen/ Hy sal desen
nacht by v slapen/voor de Dudaim ws soōs.
16 Doen nv Jacob des auonts van den velde
C quam/ginc Lea wt hem te gemoet/ eñ sprac:
By my suldy liggen / want ick heb v gecocht
voor de Dudaim mijns soons. Ende hy sliep
17 diē nacht by haer. Eñ God verhoorde Lea/
ende sy werdt beuruchte / ende baerde Jacob
18 den vijfsten sone/ Ende sprack: Godt heeft
my geloont / dat ick mynen man mijn dienst=
maecht ghegheuen heb / ende hiet hem Jsa= Jsaschar.
19 schar. Noch eens wert Lea beuruchte/ende
20 baerde Jacob den sesten soon/ Ende sprack:
Godt heeft my wel beraden/nv sal mijn man
weder by my woonen / want ick heb hem ses
soonen ghebaerdt/ende hiet hem Sebulon. Sebulon.
21 Daer nae baerde si een dochter / die hiet sy
22 *Dina. Maer de Heere ghedachte Rahels Gene.34.a.1.
ende verhoordese/ende maectese vruchtbaer. Dina.
23 Doen wert sy beuruchte / ende baerde eenen
soon/eñ sprac: God heeft mynen lachter van
24 my ghenomen/ Eñ hiet hem *Joseph/ende 1.Para.2.a.2
sprac: De Heere woude my doch noch eenen Joseph.
25 anderen soon daer toe geuen. Doen nv Ra
D hel Joseph gebaert had/sprac Jacob tot La=
ban: *Laet my trecken ende reysen aen mijn 3.Re.11.d.21.
26 plaetse eñ in mijn lant/ Geeft my myne wy Jacob seyt La
uen ende mijn kinderen / daer ick v om ghe= ban vā wech
dient heb/dat ic henen trecke/want ghy weet te trecken.
hoe lange eñ getrouwelijck ick v gedient heb
27 be. Laban sprac tot hem: Laet my ghenade
voor uwen oogen vinden: *Jc spuere dat my Gen.39.a.5.
de Heere ghebenedijt heeft om uwen wille/
28 Set dat loon dat ick v gheuen sal. Maer
29 hy sprac tot hem: Ghy weet wel hoe ick v ge Laban is ge=
dient heb/ende wat ghy voor vee hebt onder segent om Ja
30 my. Ghy hadt luttel eer ic hier quam/ maer cobs wille.
nv ist wtghebreyt in de veelheyt/eñ de Hee=
re heeft v gebenedijt/door mynen voet. Ende
nv/wanneer sal ick oock mijn huys besorgē?
31 Maer hy sprac: Wat sal ick v dan gheuen?
E Jacob sprack: Ghy en sult my niet met allen
geuen/ maer ist dat ghy my doen wilt/dat ick
segge/so wil ick wederom weyden/eñ hoeden Jacob eyscht
32 uwe schapen. Jck wil hedē door alle de cud loon zijns
den gaen/ende wtscheyden alle geplacte ende diensts.
bonte schapen / ende alle swerte schapen on=
der den lammeren/ende de bonte eñ gheplac=
te gheyten/Wat nv bont ende geplact vallen
33 sal/dat sal mynen loon zijn. So sal my mijn
gerechticheyt ghetuygen heden oft morghen/
wanneer het coemt dat ick mynen loon van
v nemen sal/alsoo dat / wat niet beplact/oft
bont/oft niet swert zijn en sal onder den lam
meren ende geyten/dat si een dieuerye by my.
34 Doen sprack Laban: Siet daer/ het sy soo
35 ghy geseyt hebt. Eñ scheyde in dien dage wt
F de gesprenckelde eñ bonte bocken / ende alle
gheplackte ende bonte gheyten/waer siechts
wat wits aen was/ eñ al wat swert was on
36 der den Lammeren/ Eñ deet onder de han=
den zijnder kinderen/eñ maecten ruymte/drie

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

dachreysen verre/tusschen hem eñ Jacob. Al=
so weyde Jacob die ouergebleuen cudden La
37 bans. Maer Jacob nam stocken van groene
popelier boomen/hazelaren/eñ castanien / eñ
schelde witte strepen daer aen/dat aen de stoc
38 ken dat witte bloot wert. Eñ leyde de stoc=
ken die hy geschelt hadde in de drenckgoten
voor de cudden/die daer moesten coomen om
te drincken/dat sy ontfangē souden als si qua
39 men drincken. Aldus ontfingen de cuddē bo
uen die stocken/eñ brachten besprenckelde/be
40 placte eñ bonte. Doen scheyde Jacob die
lammeren/eñ dede de afgescheydene cudden/
tot den geplacten eñ swerten inde cudde La=
bans/eñ maecte hem een eygen cudde/ die en
41 dede hy tot Labans cudde niet. Maer wan

Ramminghe.

G neer den*loop der vroegher cudden was/ley=
de hy de stocken in de goten voor de ooghen
der cudden/dat sy bouen de stocken ontfangē
42 souden. Maer in den spadelijcken loop en
leyde hyse daer niet in. Also werdē de spade=
lingen/Labans/eñ de vroegelingen/Jacobs.
Daer af wert de man bouen maten rijck/dat
hy veel schapen/dienstmaechden / knechten/
kemelen ende ezelen hadde.

Dat xxxj. Capittel.

God ghebiet Jacob weder in zijn lant te reysen.

1 ENde de redenen der kinderen Labans
A quamen voor hem/dat si spraken: Ja=
cob heeft alle ons vaders goet tot hē
ghebracht/eñ van ons Vaders goet heeft hy
2 sulcken rijckdom ghecregen. Eñ Jacob aen=
sach Labans aensicht/eñ siet/ten was niet te
ghen hem ghelijck ghisteren eñ eerghisteren.

Gene.32.b.7

3 Eñ de Heere sprack tot Jacob:*Treet we=
der in ws vaders lant/ende tot uwen maech=
4 schap/ick wil met v zijn. Doen sant Jacob
henen/eñ liet Rahel roepen/ eñ Lea op twelt

Jacob beraet hem met zijn wyuen.

5 by zijn cudden/eñ sprac tot haer: Ick sie/ws
vaders aensicht / dattet niet teghen my en is
ghelijck ghisteren ende eerghisteren. Maer de
6 God mijns vaders is met my geweest. En=
de ghy weet dat ick nae al mijnder macht u=
7 wen vader gedient hebbe. Eñ hy heeft my
bedroogen/eñ nv tienmael mynen loon veran
dert: Maer God en heeftet hem niet toegela=
8 ten dat hy my schade dede. Wanneer hy
B sprack : De bonte sullen uwen loon zijn/soo
droech alle de geheele cudde bonte. Maer wā
neer hy sprack : De gesprickelde sullen uwen
loon zijn/so droech de geheele cudde gespric=
9 kelde. Also heeft God die goedē ws vaders
10 hem ontkeert/eñ my gegeuen. Want als dē
tijt des loops quam/hief ick mijn ooghen op/
eñ sach indē droom/eñ siet/de bocken sprongē
op de besprickelde/beplacte/ eñ bonte schapē.
11 Eñ de Engel Gods sprac tot my indē droō:
Jacob. Ende ick antwoorde : Hier ben ick.
12 Maer hy sprac: Heft op v oogē/ende siet/de
bocken springen op de besprickelde/beplacte/
eñ bonte schapen/Want ick hebbe al dat ghe

Gene.28.d.19

13 sien wat v Laban doet. ‖Ick ben de God te
BethEl/daer ghy den steen gesalft hebt/ende
my aldaer een geloofte gedaen : Nv maect v
op/eñ treet wt desen lande / eñ treet weder in
14 dat lant uwer maechschappē. Doē antwoor
C de Rahel eñ Lea/eñ spraken tot hem: Wy en
hebbē doch geen deel noch erue meer in ons
15 vaders huys/ Eñ heeft ons toch gehouden
als de vreemde/want hy heeft ons vercocht/
16 eñ onsen loon verteert. Daerom heeft Godt
onsen vader zynen rijckdom afghewendet tot
ons eñ onsen kinderen: Al wat v God nv ge=

Jacob treect tot Isaac zynen vader.

17 seyt heeft/dat doet. Also maecte hem Jacob
op/eñ sette zyne kinderen ende wyuen op ke=
18 mels/ Eñ voerde wech alle zijn vee/eñ alle
zijn haue die hy te Mesopotamien vercregen
had/dat hy quame tot Isaac zynen vader/int
19 lant Canaan: Maer Laban was gegaē om
"zijn cudde te scheeren / Eñ Rahel stal haers

Gene.38.d.12
1.Reg.25.a.8
2.Re.13.c.23.
*Gene.35.a.2

20 vaders*afgoden. Also stal Jacob den Labā
te Syrien therte / daer mede dat hy hem niet
21 en seyde/dat hy vloot. Also vloot hy eñ alle
dat zyne was maecte hem op/ende voer ouer
dwater/eñ schicte hem na den berge Gilead.

Laban iaecht Jacob nae.

22 Ten derden dage wert het Laban geboot=
23 schapt/dat Jacob vloot. Eñ hy nam zynen
broeder tot hem/eñ iaechde hē na/seuen dach
reysen/eñ creech hem op den berge Gilead.

Gen.20.a.3.

24 *Maer Godt quam tot Laban den Syrier
inden droom/des nachts/eñ sprack tot hem:
D Wacht v/dat ghy met Jacob niet anders en
25 spreect dan vriendelijc. Eñ Labā naecte tot
Jacob. Maer Jacob hadde zijn hutte opgesla=
gen opten berch. Eñ Laban met zynē broede=
ren sloech zijn hutte ooc opten berch Gilead.

Labā spreect met Jacob.

26 Doē sprac Laban tot Jacob: Wat hebdy ge
daen/dat ghy mijn hert gestolen hebt/eñ hebt
myne dochterē ontuoert/recht oft sy door het
27 sweert gheuangen waren? Waerom hebdy
heymelyck gheuloden / eñ hebt v wech gesto=
len/eñ en hebbet my niet aengeseyt/dat ick v
met blyschappen ghelept hadde/ met sanghe/
28 met trommelen eñ herpen? Eñ en hebt my
myne kinderen eñ dochterē niet laten cussen?
29 Nv/ghy hebt sottelyck gedaen. Eñ ick had
de [met Gods hulpe] wel so veel machts/dat
ick v quaet hadde mogen doen: Maer ws va
ders Godt heeft ghisteren tot my ghesept:
Wacht v/ dat ghy met Jacob niet anders dan
30 vriendelijck en spreect. Ende de wyle ghy
dan ymmers trecken wout/ende begeerdet so
seer ws vaders huys/waerom hebdy my my=
31 ne Goden ghestoolen? Jacob antwoorde eñ
E sprack tot Laban: Ic vreesde my/ende dachte
dat ghy uwe dochteren van my rucken sout:
32 Maer by den welcken ghy v Goden vindet/
die sterue hier voor onse broeders. Soeckt
dat uwe by my/ende nemet wech. (Maer Ja
cob en wiste niet/datse Rahel ghestolen hadde
33 de.) Doen ghinck Laban in de hutten Ja=
cobs/eñ Lea / eñ der beyder dienstmaechden/
eñ en vant niet / eñ ginck wt de hutte Leas/
34 in de hutte Rahels. Doen nam Rahel de
afgoden/eñ leydese onder dat stropsel der ke=
melen/eñ ghinck daer op sitten. Maer Laban
betaste de ghansche hutte/ende en vant niet.
35 Doen sprack sy tot haren vader: Mijn hee=
re/en weest niet toornich/want ick en can te=
gen v niet opstaen/want het gaet my na der
vrouwen maniere. Also en vant hy de afgodē
36 niet/hoe seer hy oock sochte. Ende Jacob
wert toornich/eñ schelde Laban/ende sprack
tot hem: Wat heb ick mishandelt oft ghesonc
37 dicht/dat ghy op my so verhit zijt? Ghy hebt
alle mynen huysraet betast / wat hebdy van
uwen huysraet geuonden? Legget daer neder
voor mynen eñ uwen broederen/dat si tusschē
38 ons beydē rechten. Dese twintich Jaer heb
ick by v gheweest/v schapen ende gheyten en
hebben niet onuruchtbaer geweest/de rammē
uwer cudden en heb ick noyt ghegheten. So
wat de *dieren verschuerden/ende ickt v niet

Exod.22.b.12

39 en bracht/so most ickt v betalen/ Ghy eysch=
tet van mijnder handt / al wast my oock des
40 daechs oft snachts ghestolen. Des daechs
versmachte ick van hitten / ende des nachts
van vorste/eñ gheenen slaep en quam in my=
41 nen oogen. Also hebbe ick dese twintich iaer
F in uwen huyse ghedient/ *veerthien om uwe

Gen.29.c.30

dochteren/ende ses om v cudde/ende hebt my
42 thienmael mynen loon verandert: En had
de God mijns vaders/de God Abrahams/en=
de de vreese Isaacs op mijnder zyden niet ge
weest/ghy hadt my ledich laten wech treckē:
Maer God heeft mijn ellende eñ arbeyt aen=
43 ghesien/ende heeft v ghisteren gestraft. La=
ban

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

van antwoorde ende sprack tot Jacob: De
dochteren zijn mijn dochteren/eñ de kinderen
zijn mijn kinderen / ende de cudden zijn mijn
44 cudden/eñ al wat ghy siet is mijn. Wat can
ick mynen dochteren heden/oft haren kinderē
gedoen/die sy gebaert hebben? So coemt nv/
ende laet ons eē verbont maken/ ick eñ ghy/
dat een getuygenisse sy tusschen my ende v.
45 Doen nam Jacob eenen steen / eñ rechte hē
46 op tot een teecken/ Eñ hy sprack tot zynen
Laban maect een verbondt met Jacob.
broederen: Raept steenen op/ende sy namen
steenen/eñ maecten eenen hoop / eñ saten op
47 den seluen hoop. Eñ Laban hiet hem Jegar Sahadura. Maer Jacob hiet hem Gilead.
Jos.22.f.27. 14.f.27.
48 Doen sprack Laban: ‖Den hoop sy heden
een getuyge tusschen my eñ v / (daer af heet
49 men hem Gilead) eñ si een Wachte. Want
hy sprack: De Heere sie daer in/tusschen my
ende v/wanneer wy van malcanderen comē.
50 Ist dat ghy myne dochteren lastich zijt / oft
ander wyuen daer toe neemt/bouē myne doch
teren. Hier en is geen mensche met ons/maer
siet/Godt is een getuyge tusschen my ende v.
51 Ende Laban sprack voort tot Jacob: Siet/
G dat is den hoop/ ende dat is dat teecken/dat
52 ick opgerecht heb tusschen my ende v/ Den
seluen hoop sy een getuyge/ eñ dat teecken sy
oock een getuyge/waer ic ouer vare tot v/oft
ghy ouer vaert tot my/ouer desen hoop/ ende
53 dit teeckē te beschadigen. De God Abrahās
eñ de God Nahors/ eñ de God haerder vade
ren sy rechter tusschen ons. Eñ Jacob swoer
54 hem by de vreese zijns vaders Isaac/ Ende
1.Reg. 16.a.3
Jacob offerde eenen offer op den berch/ *ende
noode zijn broeders dat broodt te eten. Ende
doen sy ghegheten hadden / bleuen sy op den
55 berch den nacht ouer. Maer des morghens
stont Laban vroech op/kuste zijn kinderen eñ
dochteren/eñ gebenedydese / eñ tooch henen/
56 eñ quam weder aen zijn plaetse. Maer Jacob tooch zynen wech/eñ de Enghelen Gods
57 gemoetten hem. Ende doen hyse sach/sprac
hy: Het zijn Gods heyren/eñ hiet de selue ste
de Mahanaim.

Dat xxxij. Capittel.

Jacob sent boden tot Esau
*Jos.24.a.4.
1 Maer Jacob schicte boden voor hem he
A nen tot zynen broeder Esau/*int lant
2 Seir/in de contreye Edom/ Eñ beual hem seggende: Also segt mynen heere Esau: V knecht Jacob laet v seggen: Ic heb tot
noch toe daer by Laban lange wt gheweest/
3 Eñ heb runderen eñ ezelen/ schapen/knechten eñ maerten/ende heb v gesonden/v mijnē
heere te bootschappen/dat ick ghenade voor
4 uwen oogen vonde. De boden quamen weder tot Jacob/ende spraken: Wy quamen tot
Esau treet Jacob int ghemoet.
uwen broeder Esau/eñ hy treet v oock te ghe-
5 moet met vierhondert mannē. Doen vreesde Jacob seer/ende hem wert bange/eñ deylde dat volck dat by hem was/eñ de schapen/
ende de runderen / ende de kemelen in twee
6 heyren/ende sprack: So Esau coemt op dat
een heyr/ende slaet dat/ so sal dat ander ont-
Jacobs gebet
7 loopen. Voorder sprack Jacob: Godt mijns
B vaders Abraham/ eñ God mijns vaders Isa-
Gene. 31.a.2.
ac/Heere/ghy die tot my geseyt hebt: ‖Treet
weder in v lant eñ tot uwen maechschap/ick
8 wil v wel doen. Ick ben te cleyn alder barm
hertichheyt ende alder trouwen / die ghy aen
uwen knecht gedaen hebt/ Want ick en hadde niet meer dan desen staf/doen ick ouer dese Jordane ghinck/ende nv ben ick twee hey-
9 ren gheworden. Verlost my van der handt
mijns broeders/vander hant Esau / want ick
vreese my voor hem / dat hy niet en come eñ
10 slae my/ de moeders metten kinderen. Ghy
hebt geseyt: Ick wil v wel doen/ eñ uwe zaet
maken als dat sandt aen de zee/dat men niet
11 getellē en can/ ouermits der menichten. Eñ
C hy bleef dien nacht daer/‖ende nam van dien
1.Re.25.c.18.
dat hy voorhanden had/ geschenc zynen broe
12 der Esau/ Twee hondert gheyten/twintich
Jacob seyndt gheschencken zynen broeder
bocken/twee hondert schapen/twintich rammen/
13 men/ Ende dertich suyghende kemelen met
haren vuelens/veertich koeyen eñ tien ossen/
twintich ezelinnen met thien vuelens / ende
dedese onder de handen zijnder knechten/ een
14 yegelijcke cudde bysonder/ Ende sprack tot
hen: Gaet voor mi henen/eñ laet ruymte tusschen die een cudde na der andere/ ende ghe-
15 boot den eersten/ende sprack: Wanneer v
mijn broeder Esau te ghemoet coemt/ende v
vraecht: Wien hoort ghy toe? ende waer wil-
dy henen? eñ wiens ist dat ghy voor v drijft?
So suldy seggen: Het hoort uwen knecht Ja
16 cob toe/ Die seynt ghescheneck zynen heere
17 Esau/eñ treet ons achter na. Also gheboot
hy oock den anderen/ eñ den derden/ende allen die de cudden na gingen/ ende sprack: Als
ick v geseyt hebbe so segt tot Esau/wanneer
18 dat ghy hem te ghemoet coemt/ Ende segt
D ymmers oock: Siet/uwe knecht Jacob is ach
ter ons/Want hy dachte: Ick wil hem versoe
nen / met den ghescheneck dat voor my henen
gaet/daer nae wil ick hem sien/ misschien sal
19 hy my aen nemen. Alsoo ghinck dat ghe-
schenck voor hem: Maer hy bleef den seluen
20 nacht by dat heyr. Eñ stont op inder nacht/
ende nam zijn twee wyuen/eñ de twee dienst
maechden/ende zijn elf kinderen / ende tooch
21 aen dat veer Jabock/ Namse ende voerdese
ouer dat water/dattet ouer quā wat hy had/
22 eñ bleef op dese zyde alleen. *Doē worstel-
Ozee. 12.a.4. Jacob campt mettē Engel.
de een man met hem/tot dat den dageraet aē
23 quam/ Ende doen hy sach/dat hy hem niet
en ouermochte / roerde hy de lancke zijnder
huepen aen/eñ de lancke zijnder huepen wert
ouer dat worstelen met hem verwrengt [oft
24 verwreeckt.] Ende hy sprac: Laet my gaē/
want den dageraet coemt aen. Maer hy antwoorde: Ick en verlate v niet/ghy en ghebe-
25 nedydet my dan? Hy sprack: Hoe heet ghy?
26 Hy antwoorde: Jacob. Hy sprack: Ghy en
Jacob wort Israel genoēt
E sult niet meer Jacob heeten / * maer IsraEl/
*Gen.35.b.10
want ghy hebt met Gode ende met menschen
3.Re.18.d.31.
27 gekampt/eñ hebt bouen gelegen. Eñ Jacob
‖Judic.13.c.17
vraechde hem eñ sprack: ‖Segt doch/hoe heet
ghy? Maer hy sprack: Waerom vraechdy hoe
ick heet? Ende hy ghebenedyde hem aldaer.
28 Ende Jacob hiet die stede *Pniel/want ick
*Peniel/oft Pnuel/oft Phanuel.
heb God van aengesicht gesien/ende mijn siele is genesen.
29 le is genesen. Ende als hy voor Pnuel o-
uer quam/ginc hem de sonne op/eñ hy hincte
30 aen zijn huepe. Daerom en eten de kinderen van Israel gheen spanaderen/ op de lancke der huepen / tot op den dach van heden.
Daerom dat de spanader op de lancke der
huepen Jacob geroert wert.

Dat xxxiij. Capittel.

Jacob coemt tot Esau.
1 Jacob hief zijn oogē op/ende sach zynen
A broeder Esau comē met vierhōdert mannen/eñ deylde zyne kinderen tot Lea eñ
2 tot Rahel/eñ tot beydē dienstmaechden/ Eñ
schicten de dienstmaechden met harē kinderen
voor aen/eñ Lea met haren kinderē daer na/
3 eñ Rahel met Joseph ten laetsten. Ende hy
ginc voor haer henen/eñ neech hē seuenmael
op de aerde/tot dat hy tot zynē broeder quā.
Gen.27.g.45. Esau omhelst eñ cust Jacob
4 ‖Maer Esau liep hē te gemoet / eñ nam hē
inden arm/eñ viel hem om den hals/eñ custe
5 hem/eñ si weendē/ Ende hief zijn oogē op/
ende sach de vrouwen metten kinderen/ende
sprack: Wie zijn dese by v? Hy antwoorde:
Het zijn kinderen die Godt uwen knecht
6 verleent heeft. Eñ de dienstmaechden tra-
B den toe met haren kinderen/ende negen voor

7 hem. Lea tradt oock toe met haren kinde-
ren/eñ neech voor hem/daer na tradt Joseph
ende Rahel toe/ende neghen oock voor hem.
8 Eñ hy sprack: Wat wildy met alle den heyr
dat my te gemoet comen is? Hy antwoorde:
Dat ick ghenade vonde voor mynen heere.
9 Esau sprack: Jck heb genoech mijn broeder/
10 behout dat ghi hebt. Jacob antwoorde: Och
neen/Heb ick ghenade ghevonden voor v/so
2.Re.19.e.27 neemt mijn geschenc van mijnder hant. ‖Wãt
14.c.17. ick sach v aengesicht/als sage ick Gods aen-
ghesicht/ende laet v wel behaghen van my.
1.Re.25.c.27. 11 *Neemt doch dẽ segen van my aen/die ick
v toegebracht hebbe/wãt God heuet my ver-
leent/eñ ick heb van als genoech. Also dwanc
12 hy hem/dat hijt aen nam. Eñ hi sprac: Laet
C ons voort trecken eñ reysen/ick wil met v rey
13 sen. Maer hy sprack tot hẽ: Mijn heere/ghy
weet/dat ick cleyne kinderen hebbe/daer toe
vee eñ sooghende koeyen / wanneer sy eenen
dach afgedreuen werden/so soude my die gan
14 sche cudde steruen. Mijn heere trecke voor
zynen knecht henen/ick wil sachtelijck na dry
uen/daer nae dattet vee eñ de kinderen gaen
connen/tot dat ick coome tot mynen heere in
15 Seir. Esau sprack: So wil ick doch by v la
D ten sommige vanden volcke/dat met my is.
Hy antwoorde: Wat ist van noode? Laet my
slechts ghenade voor mynen heere vinden.
16 Alsoo trock Esau dien dach wederom zijns
Jacob coẽt te Suchoth. 17 weechs nae Seir. Eñ Jacob trock na *Su-
*Judic. 8.b.6 choth/eñ timmerde hem een huys/eñ maecte
zynen vee hutten/daer af heet die stede Su-
"Gen.28.d 21 18 choth. "Daer na tooch Jacob te Salem/tot
Jacob coemt te Salem. der stadt Sichem/die int landt Canaan leyt/
na dien hy wt Mesopotamien gecomen was
*Josu,24.d32 19 eñ maecte zynen leger voor de stadt/ *Ende
cocht een stuck ackers van den kinderen He-
mor/des vaders Sichem/voor hondert gros-
20 sen. Aldaer rechte hy zijn hutten op/eñ stel-
de aldaer eenen Altaer/eñ riep aen den naem
des stercken Gods Jsraels.

Dat xxxiiij. Capittel.

Gene.30.c.21 1 MAer*Dina Leas dochter/die si Jacob
Dina wordt A gebaert hadde/ginck wt om te sien de
gescheynt. 2 dochteren van dien lande. Doẽ Si-
chem/Hemors soon / des Heuiters / die des
2.Re.13.d.14. lants een heere was/sach/nam hyse/*eñ be-
3 sliepsese/eñ scheyndese. Eñ zijn herte hinck
aen haer/eñ had de deerne lief/eñ sprac vrien
4 delijck met haer. Eñ Sichem sprack tot zy-
nen vader Hemor: Neemt my de deerne tot
5 eenen wyue. Ende Jacob vernam dat zyne
dochter Dina geschеynt was/eñ zijn sonẽ wa
ren metten vee opt velt/eñ Jacob sweech tot
6 dat si quamen. Doen ginc Hemor Sichems
vader wt tot Jacob/om met hem te spreken:
7 Daer en binnen quamẽ de sonen Jacobs vã
den velde / Eñ als zijt hoorden/verdroot het
dien mannen/eñ werden seer toornich/dat hi
een dwaesheyt aen Jsrael begaen / eñ Jacobs
dochter beslapen hadde / want alsoo en sout
8 niet zijn. Doen sprack Hemor tot hen/ende
B seyde: Mijns soons Sichems herte heeft een
verlangẽ na v dochter. Lieue/geeftse hẽ doch
9 te wyue/ Maect vrientschap met ons/ geeft
ons uwe dochteren/ eñ neemt ghy onse doch-
10 teren. Eñ woont by ons/dat lant sal v opẽ
zijn / woont eñ handelt/eñ gewint daer inne.
11 Eñ Sichem sprack tot haren vader eñ broe
deren: Laet my ghenade by v vinden / wat
12 ghy my segt/dat wil ick gheuen/ Eyschet
slechts haest van my den bruytschat ende ge-
schenck/ick wilt v gheuen / als ghijt eyscht/
13 geeft my slechts die deerne ten wyue. Doen
antwoorden Jacobs sonen den Sichem ende
zynen vader Hemor bedrieghelijck / om dat
14 haer suster Dina geschеynt was/ Ende sey
den tot hen: Wy en connen dat niet gedoen/
dat wy onse suster eenen onbesneden man ge
15 uen/want dat waer ons een schande. Doch
dan willen wy v te wille zijn/en ghy ons ge
lijck wert/ende alle wat manlijck onder v is/
16 besneden wert/ Dan willen wy onse doch-
C teren v geuen/ eñ uwe dochteren ons nemen/
17 eñ by v woonen/ende een volck zijn. Maer
ist dat ghy ons niet en hoort / v te besnyden/
so willen wy onse dochteren nemen / eñ daer
18 van trecken. Dese reden beuiel Hemor eñ
19 zynen sone wel. Eñ de Jongelick en vertrac
niet sulcs te doen/want hy hadde lust tot Ja-
cobs dochter/ ende hy was heerlijck ghehou-
20 den/bouen alle in zyns vaders huys. Doen
quamen si nv/Hemor eñ zijn sone Sichem on
der de stadtpoorte/ende spraken metten bor-
21 geren van dier stadt/ende seyden: Dese lie-
den zijn vreedtsaem by ons / ende willen int
landt woonen ende handelen. Soo is nv dat
lant wijt ghenoech voor haer/wy willen ons
hare dochteren tot wyuen nemen/eñ hen on-
22 se dochteren geuen. Maer dan willen si ons
D te wille zijn/dat si by ons woonen / ende een
volc met ons wordẽ/wanner wy al wat man
lijck onder ons is/besnyden/ gelijck als si be-
23 besneden zijn. Haer vee eñ goeden ende al
wat sy hebben sal ons zijn/als wy hen slechts
24 te wille worden/dat sy by ons woonen. Eñ
si verhoorden Hemor eñ Sichem zynen soon/ Die van Si-
alle die tzijnder stadtpoorten wt ende in gin- chem worden
gen/ende besneden al wat manlijck was/dat besneden.
25 tzijnder stadt wt eñ in ginck. *Eñ ten der- *Judit. 9.a.2
den daghe alst hen smertede / namen Jacobs Gen. 49.a.5.
twee sonen/Simeon eñ Leui / Dinas broe-
ders/een yegelijck zijn sweert / ende ghingen
inde stadt stoutelijck/ eñ dooden al wat man- Simeon ende
26 lijck was/ Ende dooden oock Hemor ende Leui dooden
zynen Soon Sichem metter scherpten des de inwoon-
sweerts/ende namẽ haer suster Dina wt Si- ders Sichem
27 chems huyse/ende ghingen van daer. Doen
quamen Jacobs sonen ouer die verslaghen/eñ
pluysterden de stadt/om dat si haer suster ghe
28 scheynt hadden. Eñ namen hare schapen/
runderen/ezelen/ende watter inde stadt/ende
op den velde was/ende alle haer haue / Alle
kinderen ende wyuen namen sy gheuangen:
Ende pluysterden al wat inden huysen was.
29 Ende Jacob sprack tot Simeon ende Leui:
Ghy hebt my ongheluck aengherecht/dat ick
stinck voor de inwoonders des lants/den Ca
naniten ende Pheresiten/ende ick ben eenen
cleynen hoop/Wanneer si hen nv vergaderen
ouer my/so sullen sy my slaen/ also worde ick
te niet gedaen met mynen huyse. Maer si ant
30 woorden: Souden si dan met onse suster als
met eender hoeren handelen?

Dat xxxv. Capittel.

1 ENde Godt sprack tot Jacob: Maeckt Jacob treckt
A v op/ende treckt nae *BethEl / ende na Bethel.
woont aldaer/ende maect aldaer eenẽ *Gen.28.b 10
Altaer/den Godt die v openbaerde doen ghy
2 vloot voor uwen broeder Esau. Doen sprac
Jacob tot zynen huyse/ende tot allen die met
hem waren: ‖Doet van v de vreemde Goden Gen. 31.c.19.
die onder v zijn/ende reynicht v/ende veran-
3 dert uwe cleederen/ Ende laet ons op zijn/
ende na BethEl trecken / dat ick aldaer ee-
nen Altaer maecke / Den Gode die my ver-
hoordt heeft ter tijt mijns drucs/ende is met
my gheweest op den weghe dien ick getogen
4 ben. Doen gauen si hem alle vremde Go-
B den/die onder haer handen waren/ ende haer
ooren spanselen/ende hy begroefse onder een
5 Eycke/die by Sichem stonde/ Ende sy to-
ghen wt / ende daer quam een vreese Godts
ouer den steden die rontom hen laghen/dat sy
6 den sonen Jacobs niet na en iaechden. Also
quam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

en.28.d.19. quam Jacob te Lus/int landt Chanaan/*die
daer Bethel heet / met al den volcke dat met
7 hem was. Ende boude aldaer eenen altaer/
eñ hiet die stede/ElBethEl/daerom dat hem
God aldaer geopenbaert was/ doen hy voor
8 zynen broeder vloodt. Doen sterf Debora/
en. 24.d.59. Rebeccas*voester/ende wert begrauen onder
ebora sterft BethEl onder den eycke/ ende wert genoemt
Ozee.12.a.5 9 de claecheycke. *Ende God openbaerde Ja
cob noch eens/na dien dat hy wt Mesopota-
mien ghecomen was/ ende gebenedyde hem/
en.32.e.26. 10 ende sprack tot hem: Ghy heet Jacob/*maer
Re.18.d.31. ghy en sidt niet meer Jacob heeten/maer Is-
rael suldy heeten. Ende alsoo heetmen hem
11 Israel. Ende Godt sprack tot hem: Ick ben
de almachtighe God / weest vruchtbaer/ende
vermeerdert v/volcken/ ende volcker hoopen
sullen van v comen / ende Coninghen sullen
en.12.b.7. 12 wt uwen lendenen comen/ Ende dat ‖lant/
d.18.26.a2 C dat ick Abraham ende Isaac ghegheuen heb/
wil ick v gheuen/ ende wilt uwen zade ghe-
13 uen na v. Also voer God op van hem/van
dier plaetsen/ daer hy met hem ghesproocken
14 had. Maer Jacob rechte aldaer een steenen
teecken op / op de plaetse / daer hy met hem
ghesprooken had/ ende goot danckoffer daer
ethEl een 15 op/ende begoten met olie. Ende Jacob hiet
ps Gods. de stede/daer God met hem ghesproken had-
16 de/BethEl. Ende sy toghen van BethEl/
ende doent noch een veldt weechs was van
Ephrat/doen baerde Rahel: Ende het quam
17 haer herdt aen ouer der gheboorten. Maer
D doent haer soo suer wert in der gheboorten/
leg.4.d.20 sprack de vroeyurouwe tot haer: ‖En vreest
v niet/want desen soon suldy oock hebben.
nJamin. 18 Maer doen haer de siel wt ginck/dat sy ster
uen moeste/ hiet sy hem BenOni : Maer zijn
n. 48.b.7. 19 vader hiet hem BenJamin. *Aldus sterf
hel sterft. Rahel/ende wert begrauen aen den wege tot
20 Ephrat/die nv heet Bethlehem. Ende Ja-
cob rechte een teecken op / bouen haer graf/
dat selfde is dat graf teecken Rahels/ tot op
21 desen dach. Ende Israel trock wt/eñ rechte
een hutte op / op ghene zyde van den toren
ich. 4.d.8. 22 ‖Eder. Ende tghebuerde als Israel in dien
Re.16.d21 lande woonde/"ginck Ruben henen/ ende be
en.30.a.3. sliep*Bilha / zijns vaders byslaepster/eñ dat
.a.4. quam voor Israel. Maer Jacob hadde twaelf
e namẽvan 23 sonen. De sonen Leas waren dese: Ruben/
cobs sonen de eerstgeboozen soon Jacobs/Simeon/Leui
24 Juda/Isascher eñ Sebulon. De sonen Ra-
25 hels waren: Joseph eñ Beniamin. De sonen
Bilha/Rahels dienstmaecht/ Dan eñ Nap-
26 thali. De sonen Silpa/Leas dienstmaecht
Gad eñ Asser: Dat zijn Jacobs sonẽ/die hem
cob quam 27 geboozen zijn in Mesopotamia. Eñ hy quã
Isaac zij- tot zynen Vader Isaac te Mamre in de hooft
a Vader. stadt die daer heet Hebron/daer Abraham eñ
Isaac vreemdelingen in geweest zijn. Ende
Isaac wert hondert ende tachtentich iaer out.
aac sterft. 29 Ende nam af/ende sterf/ende werdt verga-
dert tot zynen volcke/oudt / ende des leuens
sat/ende zijn sonen/Esau ende Jacob begroe-
uen hem.

Dat xxxvj. Capittel.

1 DIt is dat gheslachte Esau / die daer
en. 26.d.26 2 heet Edom. Esau*nam wyuen van
.b.9. A den dochteren Canaan/Ada/de doch
aus ghe- ter Elon/des Hethiters/ende Ahalibama/de
chte. dochter Anas / dat kints kint Sibeons des
3 Heuiten/ Eñ Basmath/ Ismaels dochter/
4 Nebaioths suster. Eñ Ada baerde dẽ Esau
Eliphas. Maer Basmath baerde Reguel.
5 Ahalibama baerde Jehus/ Jaelam eñ Ko-
rah: Dat zijn Esaus kinderen/die hem geboo
6 ren zijn int lant Canaan. Eñ Esau nã zyne
wyuen/sonẽ eñ dochteren / eñ alle sielen zijns
huys/zijn haue/eñ al dat vee/met alle dẽ goe
den die hy int lant Canaan verworuen had/
eñ*trock in een lant van Jacob zynẽ broeder. Gen.13.a.6.
7 Want haer haue was te groot / dat sy by
malcanderen niet ghewoonen en conden. Eñ
dat lant daer sy vreemdelinghen in waren/en
mochtse niet verdragen van grooter veelheyt
8 haers vees. Also woonde Esau op tgeberch
9 te*Seir: Eñ Esau is de Edom. ‖Dit is dat Deut. 2.a.4.
B gheslachte Esau/van dien de Edomiten af co- ‖1.Par.1.c.35
10 men optẽ geberchte Seir. Eñ also heetẽ E- Edomiten co
saus kinderen : Eliphas de soon Ada Esaus men vã Esau
wijfs. Reguel de soõ Basmath Esaus wijfs.
11 Maer Eliphas sonen warẽ dese: Theman/
12 Omar/Sepho/Gaethan ende Kenas. *Eñ Gen.36.d.22.
Thimna was eẽ byslaepster Eliphas Esaus
soon / die baerde hem Amaleck : Dat zijn de Amalekiten.
13 kinderen van Ada Esaus wyuen. Maer Re
guels kinderẽ zijn dese: Nahath/Sera/Sam
14 ma/Misa. Dat zijn Basmaths kinderen E-
saus wijfs. Maer de kinderen Ahalibama
Esaus wijfs der dochter des Ana/dat kints
kindt Sibeons/zijn dese/ die sy Esau baerde:
15 Jehus Jaelam eñ Korah. Dit zijn de vor-
C sten onder Esaus kinderen/ De kinderen E-
liphas des eersten soons Esaus waren dese:
De vorst Theman / de vorst Omar / de vorst
16 Sepho/de vorst Kenas/ De vorst Korah/
de vorst Gaetham / de vorst Amaleck : Dat
zijn de Vorsten van Eliphas / in dat landt
17 Edom/ende zijn Adas kinderen. Ende dit
zijn Reguels kinderen Esaus soon/ De vorst
Nahath/de vorst Serah / de vorst Samma/
de vorst Misa. Dat zijn de vorsten van Re-
guel inder Edomiten lant / eñ zijn Basmaths
18 kinderen Esaus wijfs. Dit zijn Ahalibama
kinderẽ Esaus wijfs/de vorst Jehus/de vorst
Jaelam / de vorst Korah / dat zijn de vorsten
van Ahalibama de dochter des Ana Esaus
19 wijfs. Dat zijn Esaus kinderen ende haer
20 vorsten. Hy is den Edom. ‖Maer de kinde- 1.Par.1.e.38.
D ren vã Seir des Horiters/ die int lant woon Deut. 2.b.11.
de/zijn dese: Lothan/Sobal/Sibeon/ Ana/
21 Dison/Ezer/ende Disan : Dat zijn de vor-
sten der Horiten alle Seirs kinderen/in het
22 lant Edom. Maer Lothans kinderen wa-
ren dese: Hori ende Hemam: *Ende Lothãs Gen.36.b.12.
23 suster hiet Thimna/ Sobals kinderen wa-
ren dese : Alwan/ Manahath/Ebal/Sepho/
24 ende Onam. Sibeons kinderen waren: Aia
ende Ana: Dat is de Ana/die in de woestyne
muylpeerden vant/doen hy zijns vaders Si-
25 beons ezelen hoedde. Maer Anas kinderen
warẽ Dison ende Ahalibama/ dat is de doch
26 ter Ana. Dison kinderen waren: Hemdan/
27 Esban Jethram ende Charam. Ezers kin-
deren waren: Bilham / Sawam ende Akam.
28 Disons kinderen waren: Vz ende Aram.
29 Dit zijn der Horiten vorsten: De vorst Lo-
tham / de vorst Sobal / de vorst Sibeon / de
30 vorst Ana/ De vorst Dison/de vorst Ezer/
de vorst Disan / Dat zijn de vorsten der Ho-
rithen/die gheregeert hebben int landt Seir.
31 ‖Maer de Coninghen die int landt Edom 1.Par.1.d.43
E gheregheert hebben/eer de kinderen Israels
32 Coninghen hadden/zijn dese: Bela Beors
soon was Coninck in Edom / ende zijn stadt
33 hiet Dinhaba. Ende doen Bela sterf/wert
Coninc in zijn stede Jobab/ Serah soon wan
34 Bazra. Doen Jobab sterf/werdt in zijn ste-
de Coninck Husan / wt der Themaniten
35 landt. Doen Husan sterf / werdt in zijn ste-
de Coninck Hadad/Bedad soon / die de Mi-
dianiten sloech op der Moabiten veldt / ende
36 zijn stadt hiet Awith. Doen Hadad sterf/
37 regeerde Samla van Masreck. Doen Sam
la sterf/wert Saul in zijn stede Coninck van
38 Rehoboth aent water. Doen Saul sterf/
wert in zijn stede Coninck BaalHanan Ach-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

39 bors soon. Doē Baalhanan Achbors soon
sterf/wert in zijn stede Coninck Hadad/ende
zyne stadt hiet Pagu/ende zijn wijf hiet Me
hethabeel Matreds dochter / die Mesahs
40 dochter was. Also hietē de vorsten van E-
sau / in haren geslachten steden ende namen:
De vorst Thimna/de vorst Alwa/de vorst Je
41 thet/ De vorst Ahalibama/de vorst Ela/de
42 vorst Pinan/ De vorst Kenas/de vorst Te-
43 man/de vorst Mibzar/ De vorst Magdiel/
de vorst Iram: Dat zijn de vorsten in Edom/
gelijck sy gewoont hebben in haren erflande/
eñ Esau is de vader der Edomiten.

Dat xxxvij. Capittel.

1 MAer Jacob woonde int landt daer zijn
A vader een vremdelinck in gheweest
was / te weten int landt Canaan.

Joseph.

2 Eñ dat zijn de gheslachten Jacobs: Joseph
was seuenthien Jaer out/dat hy een Herder
des vees werdt met zynen broederen. Eñ den
iongen was by den kinderen Bilha ende Sil
pha/zijns vaders wyuē/ende bracht voor ha-
ren vader/wanneer daer een quaet gherucht
3 teghen hen was. Maer Israel had Joseph
liever dan alle zijn kinderen / om dat hy hem
indē ouderdom gewonnen hadde/ ende maec-
4 te hem eenen bonten rock. Doē nv zijn broe
ders saghen dat haer vader hem liever had/
dan alle zijn broederen/waren sy hem viant/
ende en conden hem geen vriendelijck woort

Gene.42.b.9.
Den eersten droom.

5 toe gespreken. *Daer toe hadde Joseph eēs
eenen droom/eñ hier af seyde hy zynen broe-
deren/Doen werden si hem noch meerder vi-
6 anden. Want hy sprac tot hen: Lieue/hoort
7 doch wat my ghedroomt heeft: My docht
B wy bonden schoouen op den velde/eñ mynen
schoof rechte hem op ende stondt: Ende uwe
schoouen alom neychden haer teghen mynen
8 schoof. Doen spraecken zyne broederen tot
hem : Sout ghy onse Coninck zijn/ende ouer
ons heerschappye hebben? Ende werden hem
noch meerder vianden/om zijns drooms/ende

Den tweeden droom.

9 zijnder redenen wille. Eñ hy had noch eenē
anderen droom/dien vertelde hy zynen broe-
deren eñ sprack: Siet/ic heb noch eenen droō
gehadt/my docht / de Sonne eñ de Mane/ eñ
10 elf Sterren neychden hen voor my. Eñ doen
dat zynen vader eñ zynē broederē geseyt wert
strafte hem zijn vader/ eñ seyde tot hem: Wat
droom is dat die ghy gedroomt hebt? Sal ick
ende v moeder eñ v broederen comen / ende v
11 aenbidden? Ende zijn broeders benijden hē/
12 maer zijn vader onthielt dese woordē. Doē
C nv zijn broeders henen gingen/om haers va-

Joseph wort tot zijn broeders gesondē.
Ui.Re.3.b.24

ders vee te weyden in Sichem/ sprack Israel
13 tot Joseph: Hoeden niet uwe broeders dat
vee in Sichem? Coemt/ick wil v tot hen seyn
14 den. ‖Maer hy sprack: Hier ben ick. Ende
hy seyde: Gaet henen/eñ siet oft wel staet met
uwe broederen/ende met dat vee / eñ segt my
weder hoe dattet hen gaet. Ende hi sant hem
wt totten dale Hebron / dat hy nae Sichem
15 ghinge. Doen vant hem een man doolende
int velt/die vraechde hem ende seyde : Wien
16 soect ghy? Hy antwoorde: Ick soecke myne
17 broederē/segt my doch waer sy hoeden. De
man sprack: Sy zijn van daer getrockē/ Want
ick hoorde dat sy seyden: Laet ons na Dothā
gaen. Doen volchde Joseph zynen broederen

Zijn broederē willen hem dooden.
‖Mat.21.d.38
Marc.12.a.7.
Luce.20.b.14

18 nae/ende vantse tot Dothan. Als sy hem
D nv sagen van verre/eer hy nae by hen quam/
sloegen sy eenen raet aen/dat sy hem dooden/
19 Ende seyden onder malcanderen: ‖Siet/de
20 droomer coemt daer/ Coemt nv/eñ laet ons
hem verworgen / ende in eenen cuyl werpen/
ende seggen: Een quaet dier heeft hem gege-
ten/soo salmen sien wat zyne droomen zyn.

Rubē verlost Joseph.

21 Doen dat Ruben hoorde/wilde hy hem wt
haren handen verlossen/eñ sprack: ‖ En laet

Gen.42.e.22.

22 ons hem niet dooden. Ende Ruben sprack
voort tot hen: En laet ons gheen bloet stor-
ten/maer werpt hē inden cuyl die inder woe-
stynen is/ ende en legt de hant niet aen hem.
Maer hy wilde hem wt haren handen ver-
lossen/dat hy hem weder brochte tot zynē va
23 der. Als nv Joseph tot zynē broederen quā/
E trocken sy hem zynen rock / met den bonten

Joseph wort inden cuyl geworpen.

24 rock wt/die hy aen had/ Ende namen hem/
ende worpen hem in eenen cuyl/ Maer de sel
ue cuyl was leech/eñ daer en was geen wa-
25 ter in/ Eñ gingen sitten om te eten. Daer en
tusschen hieuen sy haer oogen op/ ende sagen
eenen hoop Ismaeliten coomen van Gilead/
met haer kemelen/ die droegen cruyt: balsem/
ende myrre/ende togen henen af in Egypten.
26 Doen sprack Juda tot zynen broederē: Wat
helpet ons dat wi onsen broeder verworgen/
27 eñ zijn bloet verbergen? Coemt/laet ons hē
den Ismaeliten vercoopen / op dat hen onse
handen niet aen hem en vergrypen/ want hy
is ons broeder/ons vleysch eñ bloet. Ende sy

Joseph wort vercocht.
*Actor.7.b.9.

28 hoorden hem. Ende doen de Midianiten de
cooplieden voorby reysden/trocken si hem wt
den cuyl/ *eñ vercochten hem den Ismaeliten/
voor twintich silverlingen / die brachten hem
29 in Egypten. Als nv Ruben weder totten
F cuyle quam / eñ en vant Joseph daer niet in/
30 verschuerde hy zijn cleederen/ Eñ quam we
der tot zynen broederen/eñ sprac: De iongē en
31 is daer niet/waer sal ick nv henen? Doen

Josephs rock wort zijn vader gesonden.

namen sy Josephs rock/eñ sloegen eenē gey-
ten bock/eñ staken den rock in dat bloet/ende
32 schicten den bonten rock henen/ Eñ lietenen
haren vader brengen/eñ seggen : Desen heb-
ben wy geuonden/siet / oft ws soons rock sy

Gen. 44.d.28

33 oft niet. Maer hy bekende hē/eñ sprac: Het
is mijns soons rock/ *Eē quaet dier heeft hē
gegetē: Eē verslindende dier heeft Joseph ver
34 schuert. Eñ Jacob verschuerde zijn cleederē
ende leyde eenen sack om zijn lendenen/ ende
35 droech rouwe om zynen sone langen tijt. Eñ
alle zyne sonen eñ dochteren traden tot hem/
om hē te troosten/maer hy en wilde hem niet
laten troosten/eñ sprac: Ick sal met rouwe ne

Joseph wort in Egypten vercocht.
*Ps. 105.c.17

derwaerts varē inden cuyl/ tot mynen soone/
36 eñ zijn vader beweende hē. Maer de Midia
niten *vercochten hē in Egypten den Poti-
phar/ Pharaos Camerlinck eñ Hofmeester.

Dat xxxviij. Capittel.

1 IN dien tyden ghebuerdet/dat Juda he-
A nen af tooch/van zynen broederen/ende

Juda.

gaf hem tot eenē man tot Odollam/die
2 hiet Hira/ Eñ Juda sach aldaer eens Cana
niters mans dochter/die hiet Sua/eñ namse.
3 Eñ doen hyse besliep/ Wert sy beurucht/eñ

Num.26.c.19

4 baerde eenen soon/dien hiet hy ‖Ger. Ende
anderwerf wert sy beurucht/ ende baerde ee-
5 nen soon/dien hiet sy Onan. Noch baerde
sy eenen soon/ dien hiet sy Sela/Ende si was
6 te Chesib doen si hem baerde. Eñ Juda gaf

Thamar.

zynen eersten soon Ger een wijf die Thamar
7 hiet. Maer hy was quaet voor den Heere/
8 daerom doode hem de Heere. Doen sprack
Juda tot zynen soon Onan : Legt v by ws
broeders wijf/ eñ neemtse te houwelijck/dat
9 ghy uwen broeder saet verweet. Maer doen

Deut.25.a.5.

B Onan wiste/*dat dat saet zijn eyghen niet en
soude zijn/als hy by zijns broeders wijf lage/
liet hijt op de aerde vallen/ ende verdorft/op
dat hy zynen broeder geen saet geuen en sou-

De Heere doot Onan.

10 de. Doen mishaechdet den Heere/dat hy de
11 de/eñ doode hem oock. Doen sprack Juda
tot zijns soons wijf Thamar/ blijft een wedu
we in ws Vaders huys/tot dat mijn soon Se
la groot wordt. Want hy dachte : Misschien
mochte hy oock steruen/gelijck zijn broeders.
Also

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Also ginck Thamar henen / eñ bleef in haers
12 vaders huys. Doen nv veel dagen verloo-
pen waren/sterf des Sua dochter/ Judas wijf.
Eñ als Judas wt getruert hadde/‖ghinck hy
opwaerts om zijn schapē te scheerē na Thim-
nath met zynen herder Hira van Odollam.

Gen. 31.c.19.
Re.13.d.23.

13 Doen wert Thamar geseyt: Siet/v sweer
C gaet opwaerts na Thimnath/ om zyne scha-
14 pen te scheeren. Doen leyde sy die weduwē
cleederen van haer/die si droech/bedecte haer
met eenen mantel/eñ vermaecte haer/eñ ginc
sitten voor de duere aen den wege na Thim-
nath/want sy sach dat Sela groot geworden
was/ende sy en was hem niet ten wyue ghe-
15 gheuen. Doense nv Juda sach/ meynde hy
het waer een hoere/ wāt sy had haer aensicht

Judabeslaept Thamar.

16 bedect: Ende hy ginck tot haer aenden we-
ghe/ende seyde: Laet my doch by v ligghen.
Want hy en wist niet/dattet zijns soons wijf
was. Sy antwoorde: Wat wildy my gheuen/
17 dat ghy by my ligt. Hy sprac: Jck wil v ee-
nen gheyten bock vander cudden seynden. Sy
antwoorde: So gheeft mi eenen pant/tot dat
18 ghijt my seynt. Hy sprack: Wat pant wildy
D dat ick v geue.? Sy antwoorde: Vwen rinck/
ende uwen snoer/ende uwen staf die ghy in v
handt hebt. *Doen gaf hy haer dat/ eñ ginck
by haer liggen/eñ si wert van hem beurucht.

Leuit.18.b.15

19 Ende sy stont op/ende ghinck wech/eñ ley-
de den mantel af/ eñ track haer weduwē clee
20 deren weder aen. Maer Juda sant den gey-
ten bock/door zijnē herder van Odollam/ dat
hy den pant weder haelde van den wyue/en-
21 de hy en vantse niet. Doen vraechde hy dē
lieden van dier plaetsen/ende seyde: Waer is
de hoere die buyten aen den wege sadt? Sy
antwoorden: Daer en heeft geen hoere ghe-
22 weest. Ende hy quam weder tot Juda ende
sprack: Jck en hebse niet gheuonden/ ooc seg-
ghen de lieden van dier plaetsen/ datter geen
23 hoere en heeft gheweest. Juda sprack: Sy
heuet haer/ sy en can ons doch ymmers geen
schande nae segghen / want ick heb den bock
ghesonden / ende ghy en hebtse niet gheuon-
24 den. Nae drie maenden wert Juda geboot-
schapt/ws soons wijf Thamar heeft gehoe-
reert/daer toe siet/ si is van hoererē beurucht
ghewordden. Juda sprack: Brengtse voort/dat
25 sy verbrant worde. Eñ alsmense voortbrach
E te/schicte sy tot haren sweer/ende sprack: Vā
dien man ben ick beurucht dien dat behoort/
eñ sprack: Kendy oock wiens desen rinck/eñ
26 dit snoer/eñ desen staf is? Juda bekendet/
eñ sprack: Sy is gerechter dan ick: Want ick
en heb haer niet gegeuen mynen soon Sela.

Thamar baert twee-lingen.
1.Par.2.a.4
Matth.1.a.3.

27 Doch en besliep hyse niet meer. Eñ ‖ als sy
baren soude/ werden tweelingen in haren li-
28 chaem beuonden. Eñ als sy nv baerde/quā
daer een hant wt/ Doen nam de vroeyvrou-
we/eñ bandt eenen rooden draet daerom/en-
29 de sprac: Die sal de eerste wt coomen. Maer
als die zijn hant weder in trock/quā zijn broe
der wt eñ si sprac: Waerom hebt ghy om uwē
wille sulcken schuere geschuert? Eñ men hiet
30 hē Peres. Daer na quā zijn broeder wt/die
den rooden draet om zijn hant hadde/ eñ men
hiet hem Serah.

Dat xxxix. Capittel.

Joseph wort in Egypten gheuoert.
Gen. 37.f.36

1 JOseph werdt nederwaerts in Egypten
A geuoert/ *eñ Potiphar eē man van E-
gypten Pharaos Camerlinck eñ Hof-
meester / cocht hem van den Jsmaeliten / die
2 hem af brachten. Eñ de Heere was met Jo
seph/dat hy een gelucksalich man wert/ende
was in zijns heeren des Egyptenaers huys.
3 Ende zijn heere sach dat de Heere met hem
was/want al wat hy dede/dat liet de Heere
4 geluckich voortgaē door hē/ Also dat hy ge-
nade vant voor zynen heere / eñ zijn dienaer
wert. Die stelde hē ouer zijn huys / eñ al wat
5 hy had dede hy onder zijn handen. *Eñ van
dier tijt aen / doen hy hem ouer zijn huys eñ
alle zijn goedē geset had/gebenedyde de Hee-
re des Egyptenaers huys om Josephs wille.
Eñ ten was niet dan gebenedijnge des Hee
ren / in alle wat hy hadde in huys eñ op den
6 velde/ Daerom liet hijt al onder Josephs
handen/wat hy hadde. Ende hy en nam hem
geens dincs aen/de wyle hy hem hadde / dan
dat hy adt eñ dranck. ‖Eñ Joseph was schoō
7 eñ hupsch van aensicht. Eñ het ghebuerde
B na dese ghelschiedenisse/dat zijns Heeren wijf
haer oogē op Joseph werp/eñ sprack: Slaept

Gen.30.d.27.
Esa.45.a.4.
Josephs here wort gesegēt om Joseph.

1.Re.16.b.12.
d.18.

8 by my. Maer hy weygerdet haer/eñ sprack
tot haer: Siet/mijn heer en neemt hem geens
dincs aē voor my/wat int huys is/eñ al wat
hy heeft/dat heeft hy onder mijn handen ge-
9 daen. Eñ en heeft niet so groot indē huyse/
dat hi voor my verholen heeft/sonder v/mits
dat ghy zijn wijf zijt/Hoe soude ick dan nv so
grooten quaet doen/eñ tegen God sondigen?

Josephs cuysheyt.

10 Eñ sy had sulcke woordē tegen Joseph da-
ghelijcs. Maer hy en hoordese niet/dat hy by
11 haer sliepe/noch by haer ware. Het gebuer
C de op eenē dach/dat Joseph in dat huys ginc
om zijn dingen te doen / eñ daer en was geen
mensche van den ghesinne des huys daer by/
12 Eñ sy vaette hem by zynen cleede/eñ sprac:
Slaept by my. Maer hy liet dat cleet in haer
13 der hant/eñ vloot/eñ liep tē huyse wt. Doē
sy nv sach/dat hy zijn cleedt in haer hant liet

Joseph vliet.

14 eñ wtuloogh/ Riep sy tghesinne in huys/eñ
sprac tot hen: Siet/hi heeft ons den Hebreeu
schen man hier in ghebracht / dat hy ons te
schandē make. Hy quam tot my hier in/ende
woude by my slapē/maer ick riep met luyder
15 stemmen. Eñ doen hy hoorde dat ick een ge
D luyt maecte eñ riep/doen liet hy zijn cleedt by
16 my/eñ vloot/eñ liep wt. Ende sy leyde zijn
cleedt by haer/tot dat zijn heere thuys quam.
17 Eñ seyde tot hem euen de selue woorden/
eñ sprac: De hebreeusche knecht/ die ghy ons
hier in ghebracht hebt/ quam tot my hier in/
18 ende woude my tot schanden maken. Maer
doen ick een geruchte maecte eñ riep/ doē liet
19 hy zijn cleet by my/eñ vloot wt. Als zijn hee
re hoorde de reden zijns wijfs/ die sy hem sey
de/ende sprack: Also heeft my v hebreeusche
20 knecht gedaen: wert hy seer toornich. *Doē
E nam hem zijn heere / eñ leyde hem in de ghe-
uanckenisse/daer des Conincs gheuangenen
in lagen/eñ hy lach daer in de geuanckenisse/

Psa. 105.c.18
Joseph wort geuangen.

21 Maer de Heere was met hem / eñ neychde
zijn barmherticheyt tot hem/eñ liet hem gena
de vinden voor den meester der gheuancke-
22 kenissen: Dat hy hem beual alle de geuan-
genen in der geuanckenissen onder zijn hant/
op dat alle wat daer geschiede/door hem ge-
23 schieden moeste. Want de meester der ghe-
uanckenissen en nam hem gheens dincs aen/
Want de Heere was met Joseph / ende wat
hy dede/daer gaf de Heere gheluck toe.

Dat xl. Capittel.

1 ENde het ghebuerde daer nae / dat de
A schencker des Conincs vā Egyptē/eñ
de backer misdeden tegen haren hee-
2 re/den Coninc van Egypten. Eñ Pharao
wert toornich ouer beyde zyne camerlingen/
ouer den schencmeester/eñ ouer den backmee
3 ster/ Eñ lietse settē in des hofmeesters huys
indē geuāckenissen/daer Joseph geuangē lach.
4 Eñ de hofmeester stelde Joseph ouer hē/dat
hy hen diende/eñ si lagen sommige dagen in
5 der geuanckenisse. Eñ hen droomde beyden
den schencker ende den backer des Conincks
in Egypten/in eender nacht eenen yeghelijcs

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

ken eenẽ eygen droom/Eñ een yegelijcs droõ
6 had zijn bediedinghe. Als nv des morgens
Joseph tot hen binnẽ quam/ende sach dat sy
7 truerich waren/ Vraechde hy hen/eñ sprac:
8 Waerom zijt ghy heden so bedroeft? Sy ant
woorden: Ons heeft gedroomt/eñ wy en heb
ben niemant diet ons wtlegge. Joseph sprac:
Wtleggen hoort Gode toe/doch vertellet my.
9 Doen vertelde de ouerste schencker zynen
B droom Joseph/eñ seyde tot hem: My heeft ge
droomt/datter eenen wijnstock voor my was
10 Die hadde drie rancken/ ende hy groeyde/
wiesch eñ bloeyde / ende zijn druyuen werden
11 rijp. Ende ick hadde den beker Pharaos
in mijn hant/eñ nam de besien/eñ druckese wt
in den beker/eñ gaf den Beker Pharao in de

Joseph bediet de droomen.

12 hant. Joseph sprack tot hem: Dat is zijn be
13 diedenisse: Drie rancken zijn drie dagen. Na
drie dagen sal Pharao v hooft verheffen/eñ
v weder aen v officie stellen/dat ghy hem we
der den beker in de hant gheeft/nae de voor-
gaende wyse / doen ghy zijn schencker waert.
14 Maer gedenct mijnder wannert v wel gaet
eñ doet barmherticheyt aẽ my/dat ghijt Pha
rao vermaent/dat hi my wt desen huyse bren
15 ge. Want ick ben heymelijck ghestoolen wt
den Hebreeuschen lande/oock en heb ick hier
16 niet misdaen/dat si my ingeset hebbẽ. Doẽ
C de ouerste backer sach/dat de bediedinge goet
was/sprack hy tot Joseph: My heeft oock ge
droomt: Jck droech drie witte koruen op mijn
17 hooft/ Eñ inden ouersten korf alderley ge-
backen spyse den Pharaoni. Eñ de voghelen
18 aten wt den korue op mijn hooft. Joseph
antwoorde eñ sprac: Dat is zijn bediedinge:
19 Drie koruen zijn drie dagen/ Eñ na drie da
gen sal Pharao v hooft verheffen/ende v aen
de ghalge hangen/ende de voghelen sullen v
20 vleysch van v eten. Eñ het gheschiede des

Mat. 14.a.6. Pharaos gheboorten dach

derden daechs/*doẽ hielt Pharao zijnder ge
boorten dach / ende maeckte een maeltijt alle
zynen knechten / eñ verhief dat hooft des o-
uersten schenckers / ende dat hooft des ouer-
21 sten backers onder zynen knechten. Eñ stel
de den ouersten schencker weder in zijn schenc
officie / dat hy den beker gaue in Pharaos
22 hant. Maer den ouersten backer liet hy han
23 gen/so hem Joseph bediet hadde. Maer de
ouerste schencker en gedacht niet aen Joseph
maer vergat zijnder.

Dat xlj. Capittel.

Pharao droomt.

1 Ende na twee Jarẽ hadde Pharao ee-
A nen droom: Hoe dat hy stont aent wa
2 ter/ Eñ sach wt den water climmen
seuen schoone vette koeyen/eñ ghingen wey-
3 dende int gras. Na desen sach hy ander se-
uen koeyen wt dẽ water opclimmen/die wa-
ren ongestelt eñ mager/eñ traden by de koe-
4 yen aen den oeuer aent water. Eñ de onge
stelde eñ magher koeyen verslonden die seuen
5 schoone eñ vette koeyen. Doen wert Pha-
rao wacker. Eñ hy sliep weder in/ende hem

Pharao droomt ten tweedẽ mael.

6 droomde noch eens. Eñ sach/dat seuen ay-
ren wiessen wt eenen halm/vol eñ dick. Daer
na sach hy seuen dunne eñ versengde ayren
7 op gaen. Eñ de seuen mager ayren verslon-
den de seuen dicke eñ volle ayren. Doen ont-
waecte Pharao/ eñ mercte dattet eenẽ droom
8 was. Eñ alst morgen wert/was zynen geest
becõmert/eñ sant wt/eñ liet roepẽ alle waer-
seggers in Egypten/eñ alle wyse/eñ vertelde
hen zynen droom. Maer daer en was niemãt
9 diese Pharao bedieden conde. Doen sprack
B de ouerste schencker met Pharao/eñ seyde: Jc
10 ben heden ghedachtich mijnder sonden. Als
Pharao toornich wert ouer zynen knecht/eñ
my metten ouersten backer inde geuanckenis
11 leyde/in des Hofmeesters huys. Doẽ droõ-
de ons beyde in eender nacht/een yegelijck zy
nen droom / diens bediedinge hem aenginck.
12 Daer was by ons een Hebreeusch ionghe-
linck/des Hofmeesters knecht/dien vertelden
wijt. Ende hy bediede ons onse droomen/ een
13 yegelijck na zynen droom. Eñ so hijt ons be
diede/so ist gegaen / want ick ben weder aen
mijn officie geset / eñ de ander is ghehangen.

Psa. 105.c.20 Joseph wort wt de geuanckenis verlost

14 *Doen sant Pharao henen/eñ liet Joseph
roepen : Eñ lieten hem haestelijck wter ghe-
uanckenis. Eñ hy liet hem scheeren/ eñ tooch
ander cleederẽ aen / eñ quam in tot Pharao.
15 Doen sprac Pharao tot hem: My heeft ee-
nen droom ghedroomt/eñ daer en is niemant
dien bedieden can: Maer ick heb van v hoo-
ren segghen / als ghy eenen droom hoordt/so
16 condy hẽ bedieden. Joseph antwoorde Pha
rao eñ sprack: Dat en staet by my niet/ Godt
sal doch door Pharao wat goets prophete-

Pharao vertelt zynẽ droom

17 ren. Doen vertelde Pharao Joseph : My
C droomde/ick stondt aen den oeuer by den wa
18 ter/ Eñ sach wt den water climmen seuen
schoone vette koeyen/eñ die gingen weyden-
19 de int gras. Eñ na dese sach ick seuen ander
dorre/seer onghestelde/mager koeyen wt clim
men. Jck en hebbe in al den lande van Egyp
20 ten niet alsulcken ongestelden gesien. Eñ de
seuen mager ongestelde koeyen verslonden de
21 seuen eerste vette koeyen. Eñ als syse op-
ghesloct hadden/ en merctemens aen hen niet
dat sy die ghegeten hadden/ eñ waren onghe
stelt gelijck te voren. Doen werde ick wac-

Den tweedẽ droom.

22 ker. Eñ noch eens sach ick in mynen droo-
me/ seuen ayren op eenẽ halm wassen/ vol eñ
23 dick. Daer na gingen op seuen dorre ayren
24 dunne eñ versengt. Eñ de seuen dunne ay-
ren verslonden de seuen dicke ayren. Ende ick
hebt den waerseggeren geseyt/ maer si en con

Joseph bediet Pharao zynẽ droom.

25 nent my niet bedieden. Joseph antwoorde
D Pharao: Beyde de droomen Pharao zijn een
derley. Want Godt vercondicht Pharaoni
26 wat hy voor heeft. De seuen schoone koeyẽ
zijn seuen iaer / eñ de seuen goede ayren oock
27 seuen iaer. Het is eenderley droom. Die se-
uen mager eñ ongestelde koeyen/die nae dese
opgecomen zijn/dat zijn seuen iaer. Ende die
seuen mager eñ versengde ayren/zijn seuẽ ia-
28 ren diers tijts: Dat ist nv dat ic geseyt heb
tot Pharao/dat God Pharao cont doet/wat
29 hy voor heeft. Siet/seuen rijcke Jaren sul-
30 len comen int gheheele Egypten landt/ Eñ
na dese selue sullen seuen Jaren diers tijts co
men / datmen vergheten sal alle sulcke ouer-
31 uloedicheyt in Egypten landt. Eñ den die-
ren tijt sal dat lant verteerẽ/datmen niet we-
ten en sal van der ouervloedicheyt int landt/
om den dieren tijt / die daer nae coemt/ want
32 hy sal seer swaer zijn. Maer dat Pharao
ten anderen mael gedroomt heeft/ bediet/dat
sulcs God ghewisselijck ende gheringhe doen
33 sal. Nv sie Pharao na eenen verstandigen
E ende wysen man/dien hy ouer Egypten lant
34 sette/ Ende beschicke/dat hy officiers ver-
ordinere inden lande/eñ neme den vijfstẽ deel
in Egypten landt/in de seuen rijcke Jaren/
35 Eñ vergadere alle spyse der goeder Jarẽ die
daer comen sullen/dat sy koorn opleggen in
Pharaos koornhuysen/ tot voorraet in dẽ ste
36 den/eñ bewarent/ Op datmen spyse gheor-
dineert vinde den landen in die seuen diere
Jaren/die ouer Egypten landt comen sullen/
op dat dat lant niet van honger en verderue.
37 Dese redene beuiel Pharao eñ allen zynen
38 knechten wel. Eñ Pharao sprac tot zynen
knechtẽ: Hoe mochtẽ wy eenẽ alsulcken man

Joseph wort ouer Egyptẽ gestelt.

39 vindẽ/in welckẽ de geest Gods si? Eñ sprac:
tot Joseph: De wyle v God sulcs al heeft cõt
gedaen/ so en is niemant so verstandich ende
wijs

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

…g.48. 40 wijs als ghi. Ghy*ſult ouer mijn huys zijn/
…5.c.20 F eñ uwen wooꝛde ſal al mijn volck ghehooꝛ=
…b.10. ſaem zijn/alleen des Coninclijcken ſtoels wil
41 ick hooger zijn dan ghy. Ende voozt ſpꝛack
Pharao tot Joſeph: Siet/ick heb v ouer dat
42 geheel Egypten lant geſet/ Eñ tooch zynē
rinck van zijnder hant/eñ gaf hem Joſeph aē
zijn hant/eñ cleede hem met witter zyden/eñ
hinck hem een gulden keten aen zijnē hals/
43 Eñ liet hem op zynen anderen wagen va=
ren/eñ liet vooꝛ hem wt roepen: Deſe is des
lants vader. Eñ ſette hem ouer dat geheel E=
44 gyptē lant. Eñ Pharao ſpꝛac tot Joſeph:
Jc ben Pharao/ſonder uwen wille en ſal nie
mant zijn handt oft zynen voet roeren in dat
45 geheel Egypten lant. Eñ noemde hem den
…trout heymelijcken Raet/eñ gaf hem een wijf / Aſ=
…if. nath de dochter Potiphera des pꝛieſters tot
46 On. Alſo troc Joſeph wt om dat lant Egip
ten te beſien. Ende hy was dertich Jaer out/
47 Als hy vooꝛ Pharao ſtont/den Coninck in
Egypten / eñ voer wt van Pharao/eñ trock
dooꝛ alle tlant van Egypten. Eñ dat lant de=
…verga 48 de alſo die ſeuen rijcke Jaren. Eñ vergader
…oꝛn. den alle de ſpyſe der ſeuen iaren/die in Egyp
ten lant waren/eñ dedenſe in de ſteden. Wat
daer vooꝛ ſpyſe opten velde om elcke ſtadt
49 wieſch/dat deden ſi daer in. Alſoo goot Jo=
ſeph dat kooꝛn op/bouen der maten veel/ge=
lijck tzandt aen de zee/alſo dat hy ophielt te
tellen/want men en conde niet meer tellen.
…6.e.20 50 Eñ* Joſeph werden twee ſoonen gebooꝛen/
…s ſonē G eer den dieren tijt quam / die baerde hem Aſ=
nath/Potiphera des Pꝛieſters tot On doch=
…ſſe. 51 ter. Ende hiet den eerſten Manaſſe / want
Godt(ſeyde hy) heeft my laten vergeten alle
mijn ongeluck/ende al mijns vaders huys.
…im. 52 Den anderen hiet hy Ephꝛaim/Want God
(ſeyde hy)heeft my laten waſſen inden lande
53 mijnder ellenden. Als nv de ſeuen rijcke Ja=
54 ren om waren inden lande Egypten: Doen
…b.11. begoſten die ſeuen *diere iaren te comen/daer
…diere 55 Joſeph [illegible]geſept had/ Ende daer wert eenē
dieren tijt in allen landē/ maer in dat geheel
56 Egypten lant was bꝛoot. Als nv dat geheel
Egypten lant ooc honger leedt/riep dat volc
tot Pharao om bꝛoot. Maer Pharao ſpꝛack
tot al de Egyptenarē: Gaet henē tot Joſeph/
57 wat hy v ſeyt/dat doet. Als nv ouer alle
dat landt dieren tijt was / doen dede Joſeph
ouer al kooꝛnhuyſen op/eñ vercocht den E=
58 gyptenaren. Want den dieren tijt wert hoe
langer hoe grooter indē lande/eñ alle de lan=
dē quamē na Egyptē om te coopē by Joſeph/
wāt den dierē tijt was groot in allen landen.

Dat xlij. Capittel.

…s ſonē 1 MAer doen Jacob ſach datter kooꝛn in
…na E= A Egypten veyl was/ ſpꝛac hy tot zynē
…i. 2 ſonen: Wat ſtedy v lanck om? Siet/
…7.b.12. *ic hooꝛe daer ſi in Egypten kooꝛn veyl/trect
henen af/eñ coopt ons kooꝛn / dat wy leuen
3 eñ niet en ſteruen. Alſo trockē henen af tien
bꝛooderen Joſephs/ dat ſi in Egypten kooꝛn
4 cochten. Maer Beniamin Joſephs bꝛoeder
en liet Jacob met zyne bꝛoederen niet treckē/
want hy ſpꝛac: Hem mocht een ongeual ouer
5 comen. Alſo quamen Jſraels kinderen om
kooꝛn te coopen/met andere die met hen to=
gen: Want int lant Canaan was ooc dieren
6 tijt. Maer Joſeph was de Regent int lant
van Egypten/eñ vercochte kooꝛn al den volc
…hs bꝛoe ke inden lande. Doen nv zijn bꝛoeders tot hē
…omen quamen/vielen ſy vooꝛ hem neder ter aerden
…em. 7 op haer aenſicht/ Eñ hy aenſachſe/eñ ken=
deſe/eñ ſtelde hem vꝛeemt tegen hen/eñ ſpꝛac
hert met hen/ende ſeyde tot hen : Van waer
coemdy? Sy ſpꝛaken: Wt den lande Canaan/
8 om ſpyſe te coopen. Maer hoe wel dat hyſe
9 kende/ſo en kenden ſy hem doch niet. ||Eñ Gene.37.a.5.
B Joſeph wert gedachtich des dꝛooms/die hem
gedꝛoomt was vā hen/eñ ſpꝛac tot hen: Ghy
zijt beſpiers/ende zijt coomen om te ſien waer
10 tlandt open is. Sy antwooꝛden hem: Neen
mijn heere/ uwe knechten zijn comen om ſpy=
11 ſe te coopen. Wi zijn alle eens mans ſonen/
wy zijn redelijck/eñ v knechten en hebbē noyt
12 beſpiers geweeſt. Hy ſpꝛac tot hen: Neen/
maer ghy zijt coomen om te beſien waer dat
13 lant open is. Sy antwooꝛdē hem: Wy uwe
knechten zijn twelf gebꝛoeders eens mans ſo
nen/int lant Canaan/*eñ de ionckſte is noch Gen.43.c.29.
by onſen vader/maer de eene en is niet meer
14 vooꝛ handen. Joſeph ſpꝛac tot hen: Dat iſt
15 dat ic geſeyt hebbe: Ghy zijt beſpiers. Daer
aen wil ick v pꝛoeuen/by den leuen Pharao=
nis/ghy en ſult niet van hier comē/ten ſi dat Joſeph doet
16 uwe ionckſte bꝛoeder hier coemt. Seynt ee= zijn bꝛoeders
nen van v henen/die uwē bꝛoeder hale/maer vangen.
ghy ſult geuangen zijn. Alſo wil ick pꝛoeuen
uwe reden / oft ghy metter waerheyt omgaet
oft niet. Want waer niet/ſo ſidy byden leuen
17 Pharaonis beſpiers. Ende hy lietſe te ſa=
C men bewaren dꝛie dagen lanck. Maer ten der
18 den dage ſpꝛac hy tot hen: Wilt ghy leuen/
19 ſo doet alſo: Want ick vꝛeeſe Godt. Sydy
redelijck/ſo laet een van uwen bꝛoederen ge=
bonden liggen in uwe gheuanckeniſſe: Maer
trect ghy henen/ende bꝛengt te huys wat ghy
20 gecocht hebt vooꝛ den hongher/ Eñ bꝛengt
uwen ionckſten bꝛoeder tot my/ſo wil ic uwe
wooꝛden gheloouen/ op dat ghy niet ſteruen
21 en moet. Eñ ſi deden alſo. Maer ſy ſpꝛaken
onder malcanderen / dat hebben wy aen on=
ſen bꝛoeder verdient/ dat wy ſagen den angſt
zijnder ſielen/als hy ons ſmeecte/ ende wy en
wilden hem niet verhooꝛen/daerom coemt nv
22 deſen dꝛuck op ons. Ruben antwooꝛde hen
ende ſpꝛac: ||Seyde ict v niet/doen ick ſpꝛac: Gen. 37.d.21.
En beſondicht v niet aen den ionghen / ende
ghy en wildet niet hooꝛen : Nv woꝛdt zijn
23 bloedt gheeyſcht. Maer ſy en wiſten niet
dattet Joſeph verſtonde/ want hy ſpꝛack met
24 hen dooꝛ eenen bedieder. Eñ Joſeph keerde Joſeph weet.
hem van hen eñ weende. ||Doen hy hem nv ||Gen.43.c.14
weder tot hen keerde eñ met hen ſpꝛack/nam
hy wt hen Simeon/eñ bant hem vooꝛ haren Symeō blijft
25 ooghen. Ende Joſeph dede beuel/datmen geuangen.
D haer ſacken met kooꝛn vulde/ ende haer gelt
weder gaue/eenen yegelijcken in zynen ſack/
26 daer toe oock teeringe op den wech. Ende
men dede haer alſo. Eñ ſy loeden haer ware Jacobs ſonen
27 op haer ezels/eñ trockē van daer. Maer als reyſen nae
haerder een zynen ſack op dede/dat hy zynen huys.
ezel voeder gaue inder herberge/wert hy ge=
waer zijn gelt/dat daer bouē inden ſack lach/
28 eñ ſpꝛack tot zynē bꝛoederen: Mijn gelt is
my weder ghewoꝛden/ſiet/in mynen ſack iſt/
Doen ontſoncken haer hertē eñ verſchꝛicten
onderlinge/ende ſpꝛaken: Waerom heeft ons
29 God dat gedaen? Als ſy nv thuys quamen/
tot harē vader Jacob/int lant Canaan/ſeydē
ſy hem/al wat hen gebuert was/eñ ſpꝛaken:
30 De man die int landt heere is / ſpꝛack hert
met ons/eñ hielt ons vooꝛ beſpiers des lāts.
31 Eñ als wy hem antwooꝛden: Wy zijn rede=
32 lijck/ ende noyt beſpiers gheweeſt/ Maer
twelf gebꝛoeders ons vaders ſoonen/die een
en is niet meer vooꝛhanden/ ende de ionckſte
is noch by onſen vader int landt Canaan.
33 Spꝛack de heere in dē lande tot ons: Daer
E aen wil ic mercken oft ghy redelijck zijt: Een
van uwen bꝛoederen laet by my / ende neemt
den nootdꝛuft vooꝛ v huys/ende trect henen/
34 Eñ bꝛengt uwen ionckſten bꝛoeder tot my/
ſoo merck ick dat ghy gheen beſpiers / maer
redelijck zijt. Soo wil ick v oock uwen bꝛoe=

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

der weder geuen/ eñ nuecht in dat lant han=
Gen. 43.d.20
35 teren. *Ende als sy de sacken wt schudden/
vant een yegelyc zijn bundelkẽ gelts in zynen
sack. Eñ als si sagen dattet hare bundelkens
gelts waren/verschzicten sy tsamen met harẽ
36 Vader. Doen sprac Jacob haer Vader: Ghi
hebt my van mynen kinderen berooft. Joseph
en is niet meer voorhanden. Simeon en is
niet meer voorhanden. BenJamin wildy ooc
37 wech nemen. Het gaet al ouer my. Ruben
antwoorde zijnen vader/ende sprack: Indien
icken v niet weder en brenghe/ so verworcht
myne twee sonen: Geeft hem alleene in mijn
38 hant/ic sal hem v weder brengen. Hy sprac:
Mijn soone en sal niet met v henen af trec=
ken/want zijn broeder is doot/ ende hy is al=
leen ouer bleuen. Want quaem hem een on=
geual ouer op den weghe daer ghy op reyst/
so sout ghy mijn grijs hayr met herten leydt
inden cuyle brengen.

Dat xliij. Capittel.

1 MAer den dieren tijt druckte dat landt/
2 Eñ alst verteert was/wat sy voor
A coren wt Egypten gebracht hadden/
sprac haer vader Jacob tot hen: Treet weder
henen/ende coopt ons een weynich spysen.
3 Doen antwoorde hem Juda/eñ sprack: De
Gen. 44.d.23
Juda spreect met Jacob.
man beknoopte ons dat herte/eñ sprac: *Ghi
en sult mijn aensicht niet meer sien/ten si dat
4 uwe broeder met v sy. Ist nu/dat ghy onsen
broeder met ons seynt / so willen wy henen
af trecken/ende v wat te eten coopen.
5 Maer ist dat ghy hẽ niet met ons en seynt/
so en trecken wy niet henen af/ want de man
heeft tot ons geseyt: Ghi en sult mijn aensicht
6 niet sien/v broeder en sy dan met v. Israel
sprac: Waerõ hebdy so qualyc by my gedaen/
dat ghijt den man seyt / dat ghy noch eenen
7 broeder hebt? Sy antwoordẽ: De mã vraech
B de so scherpelyc na ons/ ende na onse maech=
schap/eñ sprac: Leeft uwe Vader noch? Hebt
ghy oock noch eenen broeder? Doen seydẽ wi
hem: so hy ons vraechde. Hoe consten wy soo
juyst gewetẽ dat hy seggẽ soude: Brengt uwẽ
8 broeder mede af. Doẽ sprac Juda tot Israel
zynen vader: Laet den iongẽ met my trecken/
dat wy ons op maken/eñ reysen/eñ leuen/eñ
niet en steruẽ/beyde wy/eñ ghy/ eñ onse kin=
Gen. 44.e.32
9 deren. ‖Ic wil borge voor hẽ zijn/vã mynen
handen suldy hẽ eysschen. En brenge ick hem
v niet weder/ eñ hẽ voor uwe oogen niet en
stelle/ so wil ic mijn leuen lanc de schult dra=
10 ghen. Want waert dat wy niet en hadden
gebeyt/so waren wy alreede tweemael weder
11 gecomen. Doen sprac Israel haer vader tot
hen: Moetet dan ymmers also zijn/so doetet
eñ neemt van des lants beste vruchtẽ in uwe
sacken/eñ brengt den man geschencken henen
af/een luttel Balsem/eñ hunich/eñ cruyt/eñ
12 Myrrhe/eñ Daeyen/eñ Amandelen. Neemt
ooc ander gelt met v/eñ dat gelt dat v bouen
in uwe sacken weder gewordẽ is/ brengt dat
ooc weder met v/ misschiẽ is daer in gedoolt.
13 Daer toe neemt uwen broeder/maect v op
14 eñ coemt weder tot den man. Maer de Al=
machtige God geue v weder bermhertichevt
Gen. 42.e.24
voor den man/ ‖dat hy v late uwen anderen
broeder/ eñ BenJamin. Maer ick moet zijn/
ghelijck een die zijnder kinderen berooft is.
15 Doen namen sy dese geschencken/ende dat
gelt dubbel met hen/ eñ BenJamin/maecten
Sy comẽ ten tweden voor Joseph.
hen op/eñ trocken in Egypten/eñ tradẽ voor
16 Joseph. Doen sachse Joseph / met BenJa=
min/eñ sprack tot zynen huyshouder: Brengt
dese mannen int huys / ende slaet/ eñ bereyt/
17 want sy sullen te noene met my eten. Ende
de man dedet so hem Joseph geseyt had/ende
18 bracht de mannen in Josephs huys. Maer
sy vreesden/om dat sy in Josephs huys ghe=
bracht werden/eñ spraken: Wy zijn hier in ge
bracht om des gelts wil/ dat wy in onse sac=
ken te vooren weder vonden hebben/ dat hijt
op ons brenge/eñ velle een oordel ouer ons/
op dat hy ons neme tot eygen knechten met
19 onse Ezelen. Daerom traden sy tot Josephs
D huyshouder/eñ spraken met hem voor de due
20 re des huys/ Eñ seyden: *Mijn heer/wi zijn
Gen. 42.
hier voortijts afgetrocken om spyse te copen/
21 Eñ als wy in de herberge quamen/eñ onse
sacken op deden/siet/doen was een yegelycs
gelt bouen in zynen sack/met vollen gewich=
te / daerom hebben wijt weder met ons ghe=
22 bracht/ Hebben oock ander gelt met ons af
gebracht om spyse te coopen/ maer wy en we=
ten niet wie ons onse gelt in onse sacken ge=
23 steken heeft. Maer hy sprack: Weest goets
moets/vreest v niet/uwe God/ eñ uws vaders
God heeft v eenen schat in uwe sacken gege
uen/uwe gelt is my geworden. Eñ hy bracht
24 Symeon daer tot hen wt. Ende brachtse in
Josephs huys/eñ gafse water dat si haer voe
ten wiesschen/ende gaf haren Ezelen voeder.
25 Maer sy bereyden dat geschenc toe/tot dat
E Joseph quam opten middach. Want sy haddẽ
gehoort/dat sy aldaer dat broot eten souden.
26 Als Joseph ten huyse in ginck/brachten sy
Den dro[…] veruult.
hem thuys dat gheschenck in haren handen/
27 eñ vielen voor hem neder ter aerden. Maer
hy groettese vriendelyck/ende sprack: *Gatet
Gene. 29.
Joseph sp[…] met zijn broeders.
uwen Vader den ouden wel / van dien ghy
28 my seyt? Leeft hy noch? Sy antwoordẽ: Het
gaet onsen Vader uwen knecht wel / eñ leeft
noch/eñ neychden hen/eñ vielen voor hem ne
29 der. Eñ hy hief zijn oogen op/eñ sach zynen
broeder BenJamin/zijnder moeder soon/ende
sprac: ‖Is dat uwe ioncste broeder/ daer ghy
Gene. 42.
my af seyt? Ende sprack voorder: God sy v ge
30 nadich mijn soon. Eñ Joseph haeste hem/
*want zijn herte ontstac hem tegen zynẽ broe
3. Reg. 3.
Joseph w[…]
der/ende sochte waer hy weenen soude/ ende
31 ginck in zijn camer/*eñ weende aldaer. Eñ
*Gen. 45.
F als hy zijn aensicht ghewasschen hadde/ ginc
hy wt/ende onthielt hem vast/eñ seyde: Legt
32 broot op. Ende men droech hem bysonder
op/ende den anderen oock bysonder / ende de
Egyptenaren die met hem aten/ oock byson=
der: *Want de Egyptenaren en dorsten geen
Tob. 1.b.
Jud. 12.a.
Dani. 1.b.
broot eten met den Hebreeuschen, Want het
33 is eenen grouwel voor hen. Ende men set=
tese tegen hem ouer/ dẽ eerstgeboren na zijn
eerste geboorte/eñ dẽ ioncstẽ na zijnder iuecht.
Des verwonderden sy hen onder malcande=
34 ren. Eñ men droech hen eten voor van zijn=
der tafelen. Maer BenJamin werdt vijfmael
meer dan den anderẽ. Eñ sy droncken/eñ wer
den droncken met hem.

Dat xliiij. Capittel.

1 ENde Joseph beual zynen huyshouder/
A eñ sprac: Vult de mannen haer sacken
met spyse/ so veel als sy voerẽ mogẽ/
Josephs [be]ker in Ben Jamins s[ack].
eñ legt eenen yegelycken zijn gelt bouẽ in zy=
2 nen sack. Eñ mynen siluceren Beker/legt bo
uen in des ioncsten sack / met den gelde voor
dat coren. Die dede/ so hẽ Joseph geseyt had.
3 Des morghens alst licht wert/lieten sy de
Jacobs so[nen] reysen tẽ [...] den na hu[ys].
4 mannen treckẽ met harẽ Ezelen. Maer als
sy ter stadt wt waren/eñ niet verre gecomen/
sprac Joseph tot zynen huyshouder: Op ende
iaecht de mannen na/eñ als ghyse aengrijpt/
so segt tot hen: Waerõ hebdy goet met quade
5 gheloont? Ist niet dat / daer mijn heere wt
drinct/eñ daer hi mede prophetecrt? Ghi hebt
Sy word[en] na geiae[cht].
6 qualyc gedaen. Eñ als hyse greep/sprac hy
7 met hen sulcke woorden. Sy antwoorden
B hem: Waerom spreect mijn heere sulcke woor
den? Het sy verre van uwen knechten / als=
sulcken

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

8 sulcken dinc te doene. Siet/dat gelt dat wy
vonden bouen in onse sacken/ hebben wy we
der gebracht tot v wt den lande Canaan. Ẽ
hoe souden wy dan wt des Heeren huys ge=
9 stolen hebben siluer oft gout? By den welc=
ken hy beuonden wort onder uwe knechten/
die sy des doodts. Daer toe willen wy oock
10 mijns heeren knechtẽ zijn. Hy sprac: Ja het
sy so ghy geseyt hebt. By den welcken hy be=
uonden wordt/die sy mijn knecht / maer ghy
11 sult vry zijn. Ẽ si haesten hen/ẽ een yege=
lijck leyde zynen sack af opter aerden/ẽ een
12 yegelijck dede zynen sack op. Ẽ hy socht/
ẽ begoste vanden grootsten aen totten ionc=
sten toe/doen vantmen den Beker in BenJa=
13 mins sack. Doen schuerden sy haer cleederẽ/
ẽ loeden een yegelijc zynen ezel/ende trocken
14 weder in de stadt. Ẽ Juda ginck met zynẽ
broederẽ in Josephs huys/ wãt hy was noch
aldaer/ẽ sy vielen voor hẽ neder op der aer=
15 den. Maer Joseph sprac tot hen : Hoe hebt
ghy dat derren doen? En weet ghi niet dattet
een alsulcken man als ick ben / geraden con=
16 de? Juda sprack: Wat sullen wy seggen my= (…spreect …seph.)
nen Heere/oft hoe sullen wi spreken? Ẽ wat
C connen wy ons rechtueerdich maecken? Godt
heeft de misdaet uwer knechten gheuonden.
Siet daer/wy ẽ de gene by den welcken den
Beker geuonden is/zyn mijns Heeren knech
17 ten/ Maer hy sprack: Dat sy verre van my/
sulcs te doen/De man byden welckẽ den Be=
ker beuonden is / sal mijn knecht zijn. Maer
treckt ghy op met vreden tot uwen vader.
18 Doen tradt Juda tot hem/ẽ sprack: Mijn
heere/ laet uwẽ knecht eẽ woort spreken voor
uwẽ ooren: Mijn heere/ẽ uwe gramschap en
vergrimme niet ouer uwen knecht/want ghy
19 zijt gelijc Pharao. Mijn Heere vraechde zy
nen knechten/ẽ sprac: Hebdy ooc eenen va=
20 der oft broeder? Doen antwoorden wy: Wy
hebben eenẽ vader die is out/ẽ eenen iongẽ
knecht in zijn outheyt gehooren/ẽ zijn broe=
der is doot / ẽ hy is alleen ouerbleuen van
zijnder moeder / ẽ zijn vader heeft hem lief/
21 Doen spraect ghy tot uwen knechten: Bren
D get hem hier af tot my/ick wil hem ghenade
22 bewysen: Ẽ wy antwoorden mynen heere:
De iongen en can van zynen vader niet ge=
comen: Quaem hy van hem/so soude hy ster=
23 uen. *Doẽ spraect ghy tot uwen knechten: (…43.a.3.)
Ist dat uwe ionckste broeder niet mede hier
en coemt/so en suldy mijn aensicht niet meer
24 sien. Doen trocken wy henen op tot uwen
knecht mijnen vader/ẽ wi seyden hem mijns
25 heeren reden. Doẽ sprac onse Vader: Trect
weder henen/ ẽ coopt ons een weynich spy=
26 sen. Maer wy spraken : Wy en conden niet
af getrecken/ten sy dat onse ionckste broeder
met ons sy/so willen wy henen aftreckẽ. Wãt
wy en connen des mans aensicht niet gesien/
ten sy dat onse ionckste broeder met ons sy.
27 Doen sprack v knecht mijn vader tot ons:
Ghy weet dat mijn wijf my twee sonen ghe=
28 baert heeft/ Die een ghinck henen wt van
my/ẽ men seyt:*Hy is verschuert/ẽ en heb (…37.f.33)
29 be hem niet gesien tot noch toe. Suldy de=
sen ooc van my nemen/ẽ hem een ongheual
ouer coẽt/so suldy mijn grijs hayr met iammer
30 nederwaerts inden cuyle voeren. Ẽ oft ick
nv te huys quame tot uwen knecht mijn va=
der/ẽ de iongen en waer niet met ons/dewy
31 le zijn siel aen deses siel hangt/ So salt ghe
schien/als hy siet dat de ionghen daer niet en
is/dat hy sterft/ Soo souden wy uwe knech=
ten / dat grijs hayr ws knechts ons vaders
met droefenisse des herten inden cuyle bren=
32 ghen. *Want ick v knecht ben borghe ghe= (…43.b.9.)
worden voor den ionghen teghen mynen va=
der/ẽ sprack: En brenge ick hem v niet we=
der/so wil ick mijn leuen lanck de schult dra=
33 gen: Daerom laet uwen knecht hier blyuen
in des iongens stede/ tot eenen knecht mijns
heeren/ ẽ den iongen met zynen broederẽ he
34 nen op trecken. Want hoe sal ick henen op
trecken tot mynen vader/als de ionghen niet
met my en is? Jc sal den iammer sien moeten/
die mynen Vader ontmoeten sal.

Dat.xlv. Capittel.

1 DOen en conde hem Joseph niet lan= (Joseph laet
A ger onthouden/voor alle die om hem (hem van zijn
stonden/ẽ hy riep: Laet alle mã van (broeders
my henen wt gaen. Ẽ geen mensche en stont (kennen.)
by hẽ/ doen hem Joseph van zyne broederen
2 liet kennen. Ẽ hy || weende luyde/dattet de (Gen.43.e.30.)
Egyptenaren ẽ Pharaos gesin hoorden/ ẽ
3 sprac tot zijne broederen: Jck ben "Joseph/ (Act.7.b.13.)
leeft mijn Vader noch? Ẽ zijn broederen en (Godts voor=
conden hem niet geantwoorden/ so verschric= (sienicheyt.)
4 ten sy voor zijn aensicht. Maer hy sprac tot
zyne broederen: Tredet hier tot my. Ẽ sy tra
den henen toe. Ẽ hy sprack: Jck ben Joseph
uwe broeder/*dien ghy in Egypten vercocht (Gen.37.e.28.)
5 hebt/ Ẽ nv en becommert v niet/ẽ en dẽct
niet / dat ick daerom toornich sy/dat ghy my
herwaerts vercocht hebt: Wãt om ws leuens
wille heeft my God hier gesonden. Want dit
6 zijn twee iaren/dat het dier int lant is. Ẽ
tzijn noch vijf iaren*datter geen ploegẽ/noch (Gene.8.d.21.)
7 oogstẽ zijn en sal. Maer God heeft my voor
v hier gesonden/dat hy v ouerblyuen late op
aerden/ ẽ uwe leuen behouden door eẽ groo
8 te verlossinge. Ẽ nv/ghy en hebt my niet
herwaerts ghesonden: Maer Godt/ die heuet
B my Pharao tot eenen vader gestelt/ ende tot
eenen heere ouer alle zijn huys/ẽ eenẽ Vorst
9 in alle Egypten landt. Haestet v nv/ende
trect henen op tot mynen Vader / ende segt
hem : Dat laet v Joseph uwe soon segghen:
God heeft my tot eenen Heere in geheel E=
gypten gheset/coemt af tot my / en toeft niet
10 lange/ Ghy sult in dat lant Gosen wonen/
ẽ na by my zijn/ ghy ẽ v kinderen/ẽ uwer
kinder kinderen / uwe cleyn ẽ groot vee/ ẽ
11 alle wat ghy hebt. Jck wil v aldaer besor=
ghen/want het zijn noch vijf iaren der dieren
tijt/ op dat ghy niet en verderft/met v huys/
12 ẽ al dat ghi hebt. Siet/uwe oogen sien/ẽ
de oogen mijns broeders BenJamin / dat ick
13 mondelyck met v spreke/ Vercondicht my=
nen Vader alle mijn heerlicheyt in Egypten/
ẽ alle wat ghy gesien hebt. Haest v/ẽ comt
14 neder met mynen vader herwaerts. Ẽ hy (Broederlycke
viel zynen broeder BenJamin om den hals/ (liefde.)
C ẽ weende. Ẽ BenJamin weende oock aen
15 zynen halse. Ẽ custe alle zijn broeders/ẽ
weende ouer hen. Daer na spraken zyne broe
16 deren met hem. Ẽ als dat geruchte quam
in Pharaos huys/dat Josephs broederen ge
comen waren/ behaechdet Pherao wel/ẽ al
17 len zynen knechten. Ẽ Pharao sprack tot
Joseph: Segt uwen broederẽ: Doet hen also/
ladet uwe dieren/reyst henen/ẽ als ghy coẽt
18 int lant Canaan/ Soo neemt uwen vader/
ende v gesin/ẽ coemt tot my/ ick wil v goe=
den geuen in Egypten lant/dat ghy eten sult
19 dat merch int lant. Ende gebodet hen: Doet
hem also/ neemt tot v wt Egypten lant wa=
ghenen tot uwen kinderen ende wyuen/ende
20 voert uwen vader/ende coemt/ Ende en siet
uwen huysraet niet aen/want de goeden des
gheheelen lants Egypten/sullen uwe zijn.
21 De kinderen Jsraels deden also: Ende Jo=
D seph gaf hen wagenẽ/na Pharaos beuel/ ẽ
22 teeringe op den wege/ Ende gaf hen allen
eenen yegelycken een viercleedt: Maer Ben=
Jamin gaf hy drie hõdert siluerlingen/ẽ vijf
vier

23 vier cleederen. Maer zynen vader sandt hy
daer by thien Ezelen met goede wt Egypten
gheladen/eñ thien Ezelinnen met coren ende
broot/ende spyse zynen Vader opten wech.
24 Also verliet hy zyne broederen/ eñ sy togen
henen/eñ sprack tot hen: En kijft niet op den
25 wech. Also togen sy henẽ op van Egypten/
Jacobs sonen eñ quamen int lant Canaan tot haren vader
comen weder 26 Jacob/ Eñ vercondichden hem/eñ seyden:
tot Jacob. Joseph leeft noch/eñ is een heere in gheheel
Egypten lant. Maer zijn hart dachte ghee-
lyc veel anders/wãt hy en geloofde hen niet.
27 Doen seyden sy hem alle Josephs woordẽ/
die hy tot hen ghesept hadde. Eñ als hy sach
de wagenen die hem Joseph gesonden hadde
om hem te voerẽ/ wert de geest Jacobs haers
28 Vaders leuendich/ Eñ hy sprac: Jc heb ge-
noech dat mynen soon Joseph noch leeft/ ick
wil henen/eñ hem sien eer ick sterue.

Dat xlvj. Capittel.

Jacob reyst 1 ISrael tooch henen *met al dat hy had-
in Egypten. A de/eñ als hy te Barsaba quam/ offerde
*Josu.24.a.4 hy offer den Gode zijns Vaders Jsaac.
Act.7.b.15. 2 Eñ Godt sprack tot hem des nachts in een
gesichte: Jacob/Jacob. Hy sprac: Hier ben ic.
3 Eñ hi sprack: Jck ben God/de God ws va-
ders/en vreest v niet in Egypten henen af te
trecken/wãt aldaer wil ick v tot eenen groo-
4 ten volcke maken: Jc wil met v henen af in
Gen. 15.c.16. Egyptẽ trecken/ẽ*eñ wil v ooc weder hier op
leyden. Eñ Joseph sal zijn handẽ op uwe oo-
5 gen leggen. Doen maecte hẽ Jacob op van
BerSaba/eñ de kinderẽ Jsraels voerden Ja-
cob haren vader/met harẽ kinderẽ eñ wyuen/
op de wagenen die Pharao ghesonden had/
6 om hẽ te voeren. Eñ namẽ haer vee/eñ ha-
ue/die si int lant Canaan verworuen haddẽ/
Esa.52.a.4. 7 *eñ quamen also in Egypten/ Jacob eñ al-
le zijn zaet met hem / zijn kinderen/ eñ zijnder
kinder kinderen met hem/zijn dochteren/ende
zijnder kinder dochteren/ eñ alle zijn zaet/die
Exod.1.a.1. 8 bracht hy met hem in Egypten. *Dit zijn de
6.b.14. B namen der kinderen Jsraels / die in Egypten
Jacobs ghe- quamẽ: Jacob eñ zyne sonẽ. De eerstgeboozen
slachte. 9 Jacobs soon/Ruben. *Rubẽs kinderen: Ha
*Nu.26.a.5. 10 noch/Pallu/Hetzron/eñ Charmi. Simeons
1.Para.6.a.3 kinderẽ: Jemuel/Jamin/Ohad/‖Jachin/So-
‖Exo. 6.b.15. ar eñ Saul de sone vanden Cananeeschẽ wy
11 ue. Leui kinderen/Gerson/Cahath/eñ Me-
12 rari. Juda kinderẽ/Ger/Onam/Sela/Pe-
rez eñ Serah. Maer Ger eñ Onam waren ge
storuẽ int lant Canaan. Eñ Perez kinderen/
1.Par. 8.a.1. 13 Hetzron eñ Hamul. *Jsaschar kinderẽ/Tho
14 la/Phua/Job eñ Semrom. Sebulõs kinde
15 rẽ: Sered/Elon/Jahleel: Dat zijn Leas kin
deren/ die sy Jacob baerde in Mesopotamia/
met zijnder dochter Dina. Die maken altesa-
men met sonen eñ dochteren/driendertich sie-
16 len. Gad kinderen: Siphion/Haggi/Suni/
17 Ezbon/Eri/Arodi/eñ Areli. Asser kinderen:
Jemna/Jesua/Jesui/Bria/eñ Serah haer su-
ster. Eñ Bria kinderen : Heber eñ Malchiel.
Gen. 29.d.24 18 Dat zijn Silpa kinderẽ*die Labã gaf Lea
zijnder dochterẽ/eñ baerde Jacob dese festhien
19 sielen. Rahels kinderen Jacobs wyuen: Jo-
Gen. 41.g.50 20 seph eñ BenJamin. *Eñ Joseph werdẽ ge-
boozen‖in Egypten lant/Manasse eñ Ephra-
im/die hem baerde/Asnath/de dochter Poti-
21 phera/ des Priesters tot On. BenJamins
kinderẽ: Bela/Becher/Asbel/Gera/Naama/
22 Ehi/Ros/Mupim/Hupim/ eñ Ared. Dat
D zijn Rahels kinderen / die Jacob gheboozen
23 zijn/alle te samẽ/verthien sielen. Dans kin-
24 deren: Husim. De kinderẽ Naphthali: Jah-
25 zeel/ Guni/Jezer eñ Sillem. Dat zijn Bil-
has kinderen / die Laban zijnder dochteren
Rahel gaf/eñ baerde Jacob dese seuen sielen.
Deu. 10.b.22 26 *Alle sielen die met Jacob in Egypten
quamen/ die van zijnen lendenen gecomẽ wa
ren/(wtgenomen de wyuen zijnder kinderen)
27 zijn alle te samen sesentsestich sielen. Eñ Jo
sephs kinderen die in Egypten geboozen zijn
waren twee sielen. Alsoo dat alle sielen des
huys Jacobs/die in Egypten quamẽ / waren
28 tseuentich. Eñ hy sant Juda vooz hẽ henen
tot Joseph / dat hy hem aenwese tot Gosen/
29 eñ quamen in dat lant Gosen. Doen span- Joseph v[...]
de Joseph zynẽ wagen aen/eñ troc henen op/ zijn vade[...]
zynen vader Jsrael te gemoet/na Gosen. Eñ ghemoet[...]
doen hy hem sach/ viel hy om zynen hals/eñ
30 weende lange aen zynen hals. Doen sprack
Jsrael tot Joseph:‖Jck wil nv geerne steruen Luc.2.d.[...]
na dien ick v aengesicht gesien hebbe dat ghi
31 noch leeft. Joseph sprack tot zyne broeders/
eñ zijns vaders huyse: Jck wil op trecken/eñ
Pharao bootschappen/ eñ hem seggen: Mijn
broederen/ende mijns vaders huys is tot my
32 gecomen wt dẽ lande Canaan/ Eñ tzijn vee
herders wãt tzijn liedẽ die met vee omgaen:
haer cleyn eñ groot vee/eñ al wat sy hebben
33 hebbẽ sy mede gebracht. Wãneer v nv Pha
rao sal roepen/eñ seggẽ/ wat is uwe neerin-
34 ge? So suldy seggẽ: V knechtẽ zijn liedẽ die
met vee omgaẽ/van onser ionckheyt aẽ/tot nv
toe/beyde wy eñ onse vader/op dat ghy wo-
nen muecht int lãt Gosen/ wãt wat vee her-
ders zijn/dat is dẽ Egyptenarẽ eenẽ grouwel

Dat xlvij. Capittel.

1 DOen quã Joseph / ende bootschaptet
A Pharao/ eñ seyde : Mijn vader ende
mijn broeders / haer cleyn ende groot
vee/eñ al wat si hebben/zijn gecomen wt den
lande Canaan/eñ siet/sy zijn int lant Gosen.
2 Eñ hy nam vyue van zyne ionckste broeders Josephs [...]
3 eñ steldese vooz Pharao. Doen sprac Pha- ders com[...]
rao tot zyne broeders: Wat is uwe neeringe? vooz Ph[...]
Sy antwoozdẽ: V knechten zijn vee herders/
4 wy eñ onse Vader/ Eñ voort spraken sy tot
Pharao: Wy zijn gecomen om by v te wonen
int lant/want uwe knechten en hebben geen
weyde vooz haer vee/so hert druct den dieren
tijt dat landt Chanaan /,so laet toch nv uwe
5 knechten int lant Gosen woonen. Pharao
B sprack tot Joseph: Het is v vader/ende tzijn
6 uwe broeders/die zijn tot v ghecomen/ Dat
lant Egypten staet v opẽ/laetse aenden bestẽ
cant des lants wonen/ laetse int lant Gosen
wonen. Eñ weet ghy datter lieden onder hen
zijn die daer toe*dooghen/soo setse ouer mijn *Bequaẽ[...]
7 vee. Joseph bracht oock zijnen vader Ja- Jacob co[...]
cob binnẽ/eñ stelde hem vooz Pharao/eñ Ja- vooz Ph[...]
8 cob segende Pharao. Eñ Pharao vraechde
9 Jacob: Hoe out sidy? Jacob sprack tot Pha
rao: *Den tijt mijns wandelens [oft mijnder Ps.119.c.[...]
pelgrimagien] is hõdert eñ dertich iaer/ wey
nich eñ boos is den tijt mijns leuens/ende en
reyct niet aen den tijt mijnder vaderen in ha-
10 re pelgrimagie. Ende Jacob segende Pha-
11 rao/ende ginck van hem wt. Ende Joseph
C bestelde zynen Vader eñ zyne broeders woo-
ninghen/ ende gaf hem een‖goet in Egypten Ofbesitti[...]
lant/aenden besten cant des lants/te weten/
int lant Raemses/ so Pharao gheboden had
12 de. Ende hy besorchde zijnen vader/ eñ zyne
broederen/ende alle zijns vaders huys/eenen
yegelycken daer na als hy kinderen hadde.
13 Maer daer en was geen broot in allen lan Van den
den/want den dieren tijt was seer swaer/dat dieren tijt.
dat lant Egypten ende Canaan versmachte
14 van den dieren tijt. Ende Joseph bracht al
dat gelt te samen/dat in Egypten ende Cana
an gheuonden werdt / vooz dat coren dat sy
cochten/ende hy bracht alle dat gelt int huys
15 Pharaonis. Doen nv ghelt ghebrack inden
lande Egypten eñ Canaan/ quamen alle E-
gyptenaren tot Joseph/ende seyden: Besorcht

ons

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

ons broot/waerom laet ghy ons voor v ster=
16 uen / om dat wy sonder ghelt zijn? Joseph
D spzac: Brengt v vee hier/so sal ick v voor dat
vee wat geuen/dewijle ghy sonder ghelt zijt.
17 Doen brachten sy Joseph haer vee/ende hy
ghaf hen broodt/voor haer peerden/schapen/
runderen ende ezelen. Alsoo voedde hyse met
18 broot dat Jaer voor alle haer vee. Als dat
Jaer om was/quamen sy tot hem ten naesten
Jaer/ eñ spraken tot hẽ: Wy en willen onsen
Heere niet verbergen/dat niet alleẽ dat gelt/
maer ooc alle dat vee werh is tot onsen hee=
re/ende daer en is niet meer ouer voor onsen
19 heere/dan alleẽ ons lijf eñ ons velt. Waer=
E om laet ghy ons voor v steruen eñ onse velt?
Coopt ons eñ ons lant om tbroot/dat wy eñ
ons lant lijfeygẽ zijn den Pharao/geeft ons
saet/dat wy leuen eñ niet en steruen/ende dat
20 dat velt niet en verwoeste. Also cochte Jo=
seph den Pharao dat geheel Egypten: Want
de Egyptenaren vercochten een yegelijc zynẽ
Acker/ want dẽ dierẽ tijt was te sterc ouer hẽ.
Ende also wert dat landt Pharaoni eyghen.
21 Eñ deylde dat volck wt inde steden van dẽ
eenen cant van Egypten tot aen dẽ anderen.
22 Wtghenoomen der ‖ Priesteren veldt/dat en
cocht hy niet in/want het was van Pharao
voor den Priesteren gheordineert/ dat si hen
geneeren souden vandẽ genoemdẽ/dat hy hen
ghegeuen had/daerom en dorsten sy haer velt
23 niet vercoopen. Doen sprack Joseph totten
F volcke: Siet/ick hebbe heden gecocht v/ende
v velt den Pharao. Siet/daer hebdy saet/eñ
24 besaeyt dat velt/ Ende van den cooren sul=
dy Pharao den vijfsten gheuen. Vier deelen
sullen uwe zijn te besaeyen dat velt/tot uwer
25 spysen/eñ voor uwe huys eñ kinderen. Sy
spraken: Laet ons slechts leuen/eñ ghenade
voor v onsen heere vinden/wy willen geerne
26 Pharaos lijfeygen zijn. Also maecte Joseph
hen een wet tot op desen dach / ouer der E=
gyptenaren velt/ den vijfsten Pharao te ge=
uen: Wt ghenoomen der Priesteren velt/ dat
27 en wert Pharaoni niet eygen. Aldus woon
de Israel in Egypten / int landt Gosen/ende
haddent in/ ende wiessen / ende vermeerder=
28 den hen seer. Ende Jacob leefde seuenthien
G iaer in Egypten lant/dat alle zijn ouderdom
wert/hondert ende seuenenueertich iaer.
29 Doen nv den tijt naecte/dat Israel steruen
soude/riep hi zynen soon Joseph/ende sprack
tot hem: *Heb ick genade voor v geuonden/
soo legghet v hant onder mijn huep /dat ghy
de liefde/ende trouwe aen my doet/eñ en be=
30 gracft my niet in Egypten/ Maer ick wil
liggen by mynen vaderẽ/eñ ghy sult my voe=
ren wt Egypten/ende in haren begraueniſſen
31 begrauen. Hy sprac: Jck wil doen so ghy ge
seyt hebt. Maer hy sprac/*so sweert my. Eñ
hi swoer hem. Doen neychde hem Israel opt
bedde ten hoofteynde.

Dat xlviij. Capittel.

1 DAer na wert Joseph ghesevt: Siet/v
A vader is cranck. Eñ hy nam met hem
beyde zyne sonẽ/Manasse/eñ Ephra=
2 im. Doen wert Jacob ghesevt: Siet v soon
Joseph coemt tot v. Eñ Israel maeckte hem
sterc/eñ sat opt bedde/ende sprac tot Joseph.
3 De almachtige ‖ God opẽbaerde my te Lus
4 in dat lant Canaan/eñ gebenedijde my/ Eñ
sprac tot my: Siet/ ick wil v laten wassen eñ
vermeerderen/eñ wil v tot eenen hoop volcs
maken/eñ wil dit lant tot eygen geuen uwen
5 zade na v eewelyc. Nv sullen v twee sonen
Manasse eñ Ephraim/ *die v gheboozen zijn
in Egypten eer ic hier in gecomen ben tot v/
6 mijn zijn/gelijc als Ruben eñ Simeõ. Maer
die ghy na hen wint/ die sullen v zijn/eñ ge=
noemt worden als hare broederẽ/in haer erf=
7 deel. Ende als ick wt Mesopotamia quam/
B ‖ sterf my Rahel int landt Chanaan op den Gene.35.d.18
wech/ doent noch een veldt weechs was tot
Ephrat toe. Ende ick begroefse aldaer aen=
dẽ wech na Ephrat/die nv Bethlehem heet.
8 Ende Israel sach Josephs sonen/eñ sprack:
9 Wie zijn dese? Joseph antwoorde zynen va=
der: Het zijn mijn sonen/die my God hier ge=
geuen heeft. Hi sprack Brengtse hier tot my/
10 dat ickse ghebenedye. Want Israels oogen
waren doncker ghewoorden / van ouderdom/
ende en conden niet wel sien. Ende hy bracht
se tot hem: Ende hy custese / ende namse in
11 den arm. Ende sprack tot Joseph: Siet ick
heb v aenghesicht ghesien / dat ick niet ghe=
dacht en hadde/eñ siet/ God heeft my oock v
12 zaet laten sien. Ende Joseph namse vā zy=
nen schoot/ eñ neychde hem ter aerden tegen
13 zijn aengesicht. Doen namse Joseph beyde/
Ephraim in zijn rechte hant / teghen Israels
slincke hant/ eñ Manasse in zijn slincke hant/
tegen Israels rechter hant/eñ brachtse tot hẽ
14 Maer Israel strecte zijn rechte hant wt/en=
de leydese op Ephraim des ioncstẽ hooft: Eñ
zijne slincke op Manasses hooft/eñ dede we=
tende also met zynen handen/*want Manas= Josue.17.a.1.
15 ses was de eerste geboozen. Ende hy gebe=
nedyde Joseph/eñ sprac: Godt/voor dẽ welc= Jacob gebenedijt Josephs sonen.
ken dat myne vaderen/ Abraham ende Isaac
ghewandelt hebben/Godt/die my mijn leuen
16 lanc geuoedet heeft/tot op desen dach/ De
Engel die my verlost heeft van allen quade/
‖ die gebenedye dese iongers/dat si na mynen Heb.11.d.21.
eñ na mijnder vaderen/Abraham/ende Isaac
namen ghenoemt worden/dat sy wassen ende
17 veel worden op aerden. Maer doen Joseph
sach/ dat zijn vader de rechte hant op Ephra
ims hooft leyde/beuielt hem qualycken/ende
vaette zijns vaders handt / dat hyse van E=
phraims hooft op Manasses hooft keerde/
18 Ende sprack tot hem: Soo niet mijn vader/
D dese is de eerste gheboozen / legt uwe rechte
19 hant op zijn hooft. Maer zijn vader wey=
gherde hem dat/ ende sprack: Jck wetet wel
mijn soone/ick wetet wel. Dese sal oock een
volck worden/ende sal groot zijn: Maer zijn
ioncste broeder sal grooter worden dan hy/
ende zijn zaet sal een groot volck worden.
20 Also ghebenedyde hyse in dien daghe/ende
sprac: Wie in Israel yemanden segenen wil/
die segge: God sette v gelijc Ephraim eñ Ma
21 nasse/*eñ sette Ephraim voor Manasse. Eñ Jere.31.b.20.
Israel sprac tot Joseph: Siet ick sterue/ende
God sal met v zijn/eñ sal v weder brengen in
22 dat lant uwer vaderen. ‖ Jc heb v een stuck Joann.4.a.5.
lants ghegeuen/ buyten uwen broederen/dat Gen.33.d.19.
ic met mynen sweerde eñ booghe wt de hant
der Amoriten genomen heb.

Dat xlix. Capittel.

1 ENde Jacob riep zijn sonen/ende sprac: Prophetie
A Vergadert v/ op dat ick v vercondige Jacobs ouer
wat v ghebueren sal in toecomende zijn sonen.
2 tyden. Coemt te hoep/ende hoort toe/ghy
kinderen Jacobs/ende hoort uwen Vader Js=
3 rael. * Ruben/ mijn eerste soon / ‖ ghy zijt Ruben.
mijn cracht/ende mijn eerste macht / de ouer= *Gen.29.f.32
4 ste in offere/eñ de ouerste int rijke. Hy voer ‖ Deu.21.c.17
lichtueerdich heen gelijc water: Ghy en sult
de ouerste niet zijn/want ghy hebt op ws va
ders leger geclommen/aldaer hebdy mijn bed
5 de ontsuyuert/met dien opclimmen. De ge=
broeders/Simeon eñ Leui / ‖ haer sweerden Simeõ/Leui
6 zijn moordelycke wapenen/ Mijn siele en ‖ Gen.34.d.25
come niet in haren raet / ende mijn eere en sy
niet in haerder kercke: Want in haren toorne
hebben sy den man verworcht/ ende in haren
moetwille hebben sy den *osch verdoruen. Maer.

Vervloeckt

7 Verscloeect sy haren toorne/dat sy so strenge
is/eñ hare grimmichept/dat si so hartneckich
Josu. 19.a.2. is. *Jck wilse verleyden in Jacob/ ende ver=
Juda. 8 stroyen in Israel. Juda/ghy zijt/v broede=
B ren sullen v louen/ v hant sal uwen vyanden
opten hals zijn. Door v sullē hen buygen ws
Mich.5.b.7. 9 vaders kinderen. Juda is eenen iongē *Leeu
Ghy zijt hooch gecomen mijn soon/door groo
N[illegible].d.24. te verwinninge. *Hy heeft neder geknielt/eñ
24 [illegible]cob. hem ghelegert als eenen Leeu/eñ gelijck een
Leeuwinne. Wie wil hē tegen hem verheffen?
Luce.3.a.1. 10 *Den scepter en sal van Juda niet gheno=
Prophecie men worden/noch een meester vā zynen voe=
van Christo. ten/tot dat de Helt coome/eñ den seluen sul=
11 len de volcken aenhangen. Hy sal zijn vue=
len aenden wijnstoc binden/ eñ zijnder Eselin
nen soon/aenden edelen ranc. Hi sal zijn cleet
in wijn wasschen/eñ zynen mantel in wijnbe=
12 sien bloet. Sijn oogen zijn rootachtiger dan
wijn/ende zijn tanden witter dan melck.
Josue.19.a.1. 13 ‖Sebulon sal aen de hauen der zee woonen
Sebulon. ende aen de aenuaert der schepen/eñ reycken
14 tot Sidon. Isaschar sal eenen beenen Ezel
15 zijn/eñ liggen tusschen de palen. Eñ hi sach
de ruste dat sy ghoet is / ende dat lant dattet
lustich is. Maer hi heeft zyne schouderen ge=
neycht om te dragen/eñ is dienstachtich ghe=
Jud.13.14.15. 16 worden onder tribuyt. *Dan sal rechter zijn
16.17. in zynen volcke / als een ander gheslachte in
17 Israel. Dan sal een slange worden op den
weghe/ende een ader optē pade/ eñ dat peert
in de verssenen byten/dat zijn ruyter te rugge
18 valle. Heere/ick wacht op uwe salichept.
19 Gad/gherust/sal dat heyr vueren/eñ weder=
Asser. 20 om vueren. Van Asser coemt zijn vetbroot/
ende hy sal den Coninghen te wille doen.
Jud.4.5. 21 *Naphthali is een snel hert/eñ geeft scho=
Naphthali. 22 ne redenen. Joseph sal wassen/hy sal was=
Joseph. D sen als een fonteyn ader. De dochteren tre=
23 den henen in den regimente. Ende hoe wel
hem de schutters vertoornen/ende tegen hem
24 oorloghen/ende hem veruolghen/ So blijft
noch zynen booghe vast / ende de armen zijn=
der handen sterck/door de handen des mach=
tighen in Jacob. Wt hem zijn ghecomen her=
25 ders / ende steenen in Israel. Van ws va=
ders God is v gheholpen/eñ vanden Almach=
tighen sidy gebenedijt/ met ghebenedydingen
bouen vanden hemel af/ met ghebenedydin=
gen vander diepte/die hier onder leyt/met ge
26 benedijnge aē borsten eñ buycken. De ghe=
benedijngen ws vaders gaen stercker/dan de
gebenedijnge mijnre voorouderē. (Na wensch
der hoogen inder werelt.) Eñ sullen comen op
dat hooft Josephs/ eñ opten schele des Na=
BenJamin. 27 sirs onder zyne broeders. *BenJamin is een
verschuerende wolf. Des morgens sal hi roof
eten/maer des auonts sal hi den roof wt dey
28 len. Dat zijn de twelf stammen Israels alle
eñ dat ist dat haer vader met hen gesproken
heeft/als hyse gebenedyde/ een yegelyck met
29 eender sonderlinger gebenedijnge. Ende hy
geboodt hen/ende sprack tot hen: Jck worde
Gene.23.d.19 vergadert tot mynen volcke. *Begraeft my bi
mynen vaderen/in de speloncke op den acker
30 Ephron des Hethiters/ Jn de dubbele spe=
loncke/die teghen Mamre leyt/ int lant Ca=
naan/ die Abraham cochte metten acker van
Ephron den Hethiter/tot een erfbegrauenis=
31 se. Aldaer hebben sy Abraham begrauen/en
Gene.35.e.29 de Sara zijn wijf. Aldaer hebben sy oock *J=
saac begrauen/ende Rebecca zyn wijf. Aldaer
32 hebbe ick oock Lea begrauen. Jn den acker
ende in der spelonchen/ die van den kinderen
33 Heth gecocht is. Ende als Jacob voleynt
hadde de geboden aen zyne kinderen/dede hy
Jacob sterft. zijn voeten te samē opt bedde/eñ verscheyde/
Act.7.b.15. 34 *eñ wert vergadert tot zynen volcke. Doen
viel Joseph op zijns vaders aensicht/eñ ween
de ouer hem/eñ custe hem.

Dat L. Capittel.

1 ENde Joseph beual zynen knechtē den Joseph[illegible]
A medicijnmeesters / dat sy zynen vader zijn [illegible]
saluen souden. Ende de medicijnmee= saluen [illegible]
2 sters salfden Israel/ Tot dat veertich dagen
om waren/want so lange dueren de salfdagē.
Eñ die van Egypten beweenden hem tseuen
tich dagen. Doen nv de roudagen wt waren.
3 Sprac Joseph met Pharaos ghesin/eñ sey=
de: Hebbe ic genade voor v vonden/so spreect
4 met Pharao / ende segt: Mijn vader heeft
eenen *eedt van my genomen/eñ geseyt: Siet Gen.4[illegible]
ick sterue/ begraeft my in mynen graue / dat
ick my int lant Canaan gegrauen hebbe: So
wil ick nv henen trecken/eñ begrauen minen
5 vader/eñ weder comē. Pharao sprac: Trect
opwaerts/eñ begraeft uwen vader/ also ghy
6 hem geswooren hebt. Aldus tooch Joseph Joseph[illegible]
B opwaerts/om zynen vader te begrauen. Eñ om zijn[illegible]
alle Pharaos knechten/de outste zijns huys/ te beg[illegible]
eñ alle de outste des landts Egypten/toghen
7 met hem. Daer toe dat geheele ghesin Jo=
sephs/eñ zijn broederen/eñ zijns vaders ghe=
sin. Alleen hare kinderen/schapen eñ osschen/
8 lieten sy in dat lant Gosen: Eñ daer togen
oock met hem opwaerts/waghenen ende ruy
teren/ende het was een seer groot heyr.
9 Doen sy nv in dat vleck Atad quamen/dat
op gene zyde der Jordanen leyt/daer hielden
si een seer grote eñ bitter clage/*eñ hi droech Eccl. 2[illegible]
10 ouer zynen vader rouw seuen dagen. Eñ als
de lieden int lant/de Cananiten/ saghen dat
rouw draghen in dat vlecke Atad / seyden sy:
De Egyptenaers houden daer groote cla=
ghe. Daer af heetmen die plaetse: Der Egyp
tenaren clage/ welcke leyt op ghene zyde der
11 Jordanen. Ende zijne kinderen deden so hy
12 hen beuolen hadde/ Eñ voerden hem int
lant Canaan/*eñ begroeuen hem inde dubbe Gene.[illegible]
le speloncke des ackers / die Abraham ghe= 49.c.29
cocht hadde metten acker/tot eender erfbegra Acto.7.[illegible]
uenissen / van Ephron den Hethiter/ teghen
13 Mamre. Als sy hem nv begrauen hadden/
tooch Joseph weder in Egypten / met zynen
broederen/eñ met alle die met hem opwaerts
ghetrocken waren/ om zynen vader te begra=
14 uen. Maer de broederen Josephs vreesden
hen/ als haer vader gestoruen was/ eñ spra=
ken: Joseph mocht op ons gram zijn/ eñ beta
len alle boosheyt die wi aen hem gedaen heb
15 ben. Daerom lieten sy hem segghen: Uwe
16 vader beual voor zijn doot/eñ sprac: Aldus
sidy Joseph segghen: Lieue/vergheeft uwen
broederen de misdaet/ eñ haer sonde/ *dat sy Gene.3[illegible]
so qualycken aen v gedaen hebben: Vergeeft
doch nv dese misdaet ons / den dienaren des
17 Godts ws vaders. Maer Joseph weende/
doen sy sulcs met hem spraken. Eñ zyne broe
deren gingen henen/ eñ vielen voor hem ne=
der/eñ spraken: Siet/wy zijn uwe knechten.
18 Joseph sprac tot hen: En vreest v niet/wāt
19 ick ben onder God. Ghy dachtet quaet met
my te maken/maer God dachtet goet te ma= Godts [illegible]
ken/dat hy dede / ghelijckt nv aen den daghe stieniche[illegible]
20 is/om veel volcks te behouden. Daerom/
en vreest v nv niet/ick wil v besorghen/ende
v kinderen. Ende hy trooste se/ eñ sprac vrien
21 delyck met hen. Aldus woonde Joseph in
D Egypten met zijns vaders huys/ ende leefde
22 hondert ende thien iaer. *Eñ sach Ephra= Tobi.1[illegible]
ims kinderen/tot int derde Lidt. Des seluen Job. 42[illegible]
ghelijc de kinderen Machir. Manasses sonen Psa.12[illegible]
voedden oock kinderen op Josephs schoot.
23 Ende Joseph sprack tot zynen broederen:
Jck sterue/ *ende Godt sal v besoecken/ ende Heb. 11.[illegible]
wt desen lande vueren/in dat lant dat hy A= Jos.24.[illegible]
braham

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

brahani/Isaac/ende Iacob gesworen heeft.
9.d.19. 24 *Daerom nam hy eenen eedt van den kin-
deren Israels/eñ sprac: Als v God besoecken
sal/ so vuert mijn ghebeente met v van hier.
Also sterf Ioseph/als hy was hōdert eñ thien
iaer out/ende sy salfden hem/ende sy leydden
hem in een kiste in Egypten.

Exodus/dat
tweede boeck
Mose.

Dat I. Capittel.

1 DIt zijn de *naemen der kinderen
A Israels/die met Iacob in Egyp-
ten quamen. Een yegelick quam
2 daer in met zynen huyse. Ru-
3 ben/Simeon/Leui/Iuda/ Isa-
schar/Sebulon/BenIamin/
4 Dan/Naphtali/Gad/Aser/ Eñ alle sielē
5 die wt Iacobs lendenen gecomen waren/ wa
ren tseuentich. Maer Ioseph was te voren in
6 Egypten. Doen nv Ioseph gestoruen was
eñ alle zijn broederen / eñ alle die tot dier tijt
7 toe geleeft hadden/ Wiessen *de kinderē Is-
raels/eñ baerden kinderen/eñ vermeerderden
hen/eñ haerder werden seer vele/dat haerder
8 dat lant vol wert. Doen quam eē nieu Co-
B ninc op ouer Egypten/ die en wiste niet van
9 Ioseph/ Ende sprac tot zyn volc: Siet/des
volc der kinderen Israels is veel/eñ meer dā
10 wy. Welaen/wy willense met liste dempen/
dat haerder niet so veel en werdē. Wāt waert
datter eenen crijch op stont/so mochten si hen
ooc tot onsen vianden geuē/ eñ tegē ons stry
11 den/eñ ten lande wt trecken. Eñ hy settede
pronoosten ouer hen/*diese met swaren dien
ste drucken souden/want men boude Pharao
die steden Pithon/eñ Raemses/tot stadthuy
12 sen. Maer hoe sy dat volc meer onder druc-
ten/hoe het hē meer vermeerderde/eñ wtbreyde.
Eñ sy hielden de kinderen Israels als eenen
13 grouwel. Eñ de Egyptenaren dwongen de
kinderē Israels te dienen met onbermhertic-
14 heyt. Eñ maecten hen haer leuen suer met
swaren arbeyt/ aen leem/ eñ tegelsteenen/eñ
met alderley hofdienst opten velde/eñ met al
derley arbeyt die si hen opleyden met onberm
15 herticheyt. Eñ de Coninc in Egypten sprac
totten vroeyvrouwē der Hebreeuscher wyuē:
(De eene hiet Siphra/ende de ander Pua.)
16 Wanneer ghy dē Hebreeuschen wyuē helpt/
ende opten stoel siet/dattet eenen soon is/*so
doodet hem/maer ist een dochter/so laetse le-
17 uen. Maer de vroeyvrouwen vreesdē God/
eñ en deden niet so hen de Coninc in Egyp-
ten geseyt had/maer lieten de kinderē leuen.
18 Doen riep de Coninc in Egypten de vroey-
vrouwen/eñ sprack tot haer: Waerom doedy
19 dat/dat ghi de kinderē laet leuen? De vroey
vrouwen antwoorden Pharao: De Hebreeu
sche wyuen en zijn niet gelijck de Egyptische
want sy zijn harde wyuen/eer de vroeyvrou-
we tot haer coemt/ hebben sy ghebaert.
20 Daerom dede God den vroeyvrouwē goet.
Ende dat volck vermeerderde hen/ende wert
21 seer veel. Ende om dat de vroeyvrouwen
God vreesden/*bonde hy hen huysen. Doen
geboot Pharao alle zijn volc/eñ sprack: Alle
sonen die gheboren worden / die werpt int
water/eñ alle dochteren laet leuen.

Dat ij. Capittel.

1 ENde een man van den huyse Leui/
A ginc henen/ende nam een dochter Le-
ui/ *ende dat wijf werdt beuruchte/ende baer- Exod. 6.c.18.
de eenen soone. Ende doen sy sach dattet een Actor. 7.c.20.
fijn kint was/verborch sy hem drie maenden Heb. 11.d.23.
2 Eñ als sy hem niet langer verberghen en
3 conde/maeckte sy een kiste van riet/ Ende
becleefdese met leem ende peck / ende leydde
tkint daer in/ende leydet in den *lissche aen- *Oft Riet.
4 dē oeuer des waters. Maer zijn suster stont Moses wort
van verre / dat sy mercken soude / hoe dattet int water
5 hem ghaen soude. Ende Pharaos dochter gedaen.
ginck neder *om te baden int water. Eñ hare *2.Re.11.a.2
dienstiofferen ginghen aen den cant des wa- Susan.c.15.
ters. Ende als sy de kiste in den lissche sach/
sandt sy haer dienstmaecht henen/ende lietse Moses wort
6 halen. Eñ doē syse op dede/sach si dat kint/ wt dat water
eñ siet/ dat knechtken weende. Doen iammer ghetogen.
det haer/eñ sprac: Het is een vandē Hebreeu
7 schen kinderkens. Doē sprac zijn suster tot
B Pharaos dochter: Sal ic henē gaē/eñ eē van
dē Hebreeuschen wyuen roepen/die daer soo
8 get/dat sy v dat kindeken sooge? Pharaos
dochter sprack tot haer: Ghaet henen. De
maecht ginck henen/eñ riep des kindts moe-
9 der. Doen sprack Pharaos dochter tot
haer: Neemt dat kindeken henen/eñ sooghet
my/ick wilt v loonen. Dat wijf nam dat kint
10 eñ soochdet. Eñ als dat kint groot worden
was/bracht zijt Pharaos dochter. Ende het
werdt haer soon/eñ hiet hem Mose: Want sy
sprac: Ic heb hem wt den water ghetrocken.
11 Ten dien tyden/*als Mose groot gewordē Luc.2.g.42.
was/ghinck hy wt tot zijn broeders / eñ sach
haren last / eñ wert gewaer dat een Egypte-
naer eenen zijnre broederen der Hebreeu-
12 scher sloech. Eñ hy keerde hem gins ende Moses doodt
weder/eñ als hy sach/dat daer gheen mensch den Egypte-
en was / versloech hy den Egyptenaer/ ende naer.
13 groef hem in dat zant. Op eenen anderen
dach ghinck hy oock wt/ ende sach twee He-
breeusche mannen tsaemen kyuende / ende
sprack tot den ongherechten : Waerom slaet
14 ghy uwen naesten? Maer hy sprack : ‖Wie Gen.19.b.9.
heeft v tot eenen ouersten ofte rechter ouer Mat.21.c.23.
ons gheset? Wildy my oock verworghen/ghe Acto.7.c.27.
lijck ghy den Egyptenaer verworcht hebt?
Doen vreesde Mose/ende sprac: Hoe is dat
15 openbaer geworden? Ende het quam voor
C Pharao/die socht Mose om te dooden. Maer
Mose vloot voor Pharao / eñ onthielt hem Mose vliet
int lant Midian/eñ woonde by een fonteyne.
16 Maer de Priester in Midian had seuen
dochteren / die quamen om water te haelen/
eñ vulden de goten om haers vaders schapen
17 te drencken. Doen quamen de herders/eñ
stietense daer af. Maer Mose maecte hē op/
eñ holp hen / ende drencte haer schapen. Eñ
als sy tot haeren Vader Reguel quamen/
18 sprack hy: Hoe sidy heden so geringe gheco
19 men? Sy spraken: Een Egyptisch man ver-
loste ons van den herders / ende schepte ons
20 water/ende drenckte de schapen. Hy sprack
tot zynen dochteren : Waer is hy? Waerom
liet ghy den man van v ghaen / dat ghy hem Mose tront
21 niet en noodet met ons te eten? Ende Mo- Sipora.
se bewillichde by den man te blyuen. *Ende *Num.12.a.1
22 hy ghaf Mose zijn dochter Sipora/ Die
baerde eenen soon / ‖ende hiet hem Gersom. Exod. 18.a.3.
Want hy sprack : Ick ben een vreemdelinck
23 gheworden in vreemden lande. Ende sy
baerde noch eenen soon/dien hiet hi Elieser/
ende sprack: De Godt mijns Vaders is mijn
helper / ende heeft my van Pharaos handt
24 verlost. Maer langhen tijt daer nae/sterf de
Coninck in Egypten/ eñ de kinderen Israels
suchteden ouer haren arbeyt / eñ "schreyden/ Riepen.
ende haer schreyen ouer haren arbeyt/ quam
25 voor Gode. Ende * Godt verhoorde haer Iudic. 2.c.18.
weeclagen/eñ gedacht aen zijn verbondt/met
Abraham

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Abraham/Isaac/eñ Jacob/eñ hy sach daer in
eñ nam hem haerder aen.

Dat iij. Capittel.

Exo.12.a.1. 1 MOse hoedde de schapen *Jethro zijns
A sweers/des Priesters in Midian/eñ
dreef de schapen achter in de woesty=
2 ne/eñ quam aenden berch Gods Horeb. Eñ
4.Es. 14.a.3. de‖Engel des Heerē openbaerde hem in een
Actor.7.d.30. vyerighe vlamme wt den bossche. Eñ hy sach
God verschijnt dat dat bosch met vyere bernde / eñ en werdt
Mose. 3 doch niet verteert/ Eñ sprack: Ick wil daer
henen/eñ besien dat groot ghesichte/ waerom
4 dattet bosch niet en verbernt. Maer doen de
Heere sach/dat hi henen ginc om te sien/riep
hē God wt den bosch/eñ sprac: Mose/Mose.
5 Hy antwoorde: Hier ben ic. Eñ hy sprack:
Josu.5.d.15. ‖Entredet niet herwaerts/treet v schoenē wt
van uwe voeten/wāt de plaetse daer ghy op
6 staet/is een heylich lant. Eñ sprack noch:
Mat. 22.d.32 *Ic ben de Godt uws Vaders/de Godt Abra=
Mar.12.c.26. hams/de Godt Isaacs/ende de God Jacobs.
Luc. 20.e.37. Eñ Mose bedecte zijn aensicht: Wāt hi vreesſ=
God siet aen 7 de hem God aen te sien. Eñ de Heere sprac:
den iammer B Ic heb gesien de elende mijns volcs in Egyp
Israels. ten/*eñ heb haer geschrey gehoort/ ouer die/
*Eccli.21.a.6 8 diese dryuen: Ic heb haer leet bekent/ Ende
ben neder ghestegen dat icse verlosse van der
Egyptenaren hant/eñ hen wt leyde wt desen
Breet. lande/in een goet ende‖wijt lant/in een lant/
daer melck eñ honich in vloeyt/te weten/aen
de zyde der Cananiten/ Hethiten/Amoriten/
9 Pheresiten/Heuiten/eñ Jebusiten. Dewy=
Mose wort le dan nv dat gheschrey der kinderen Israels
tot Pharao voor mi gecomen is/eñ hebbe ooc daer toe ge
ghesonden. sien haren anxt/ hoese de Egyptenarē beanx=
Acto.7.e.35. 10 ten. So"gaet nv henen/ick wil v tot Pha=
Ps.105.d.26. rao seynden/dat ghy mijn volck/ de kinderen
11 Israels wt Egypten leyt. Mose sprack tot
Judi.6.c.15. Godt: *Wie ben ick/dat ick tot Pharao gae/
Moses ont= eñ leyden de kinderen Israels wt Egypten?
schuldinge. 12 Hy sprac: Ic wil met v zijn/eñ dat sal v dat
C teeken zijn/dat ic v gesondē heb: Als ghi mijn
volc wt Egypten geleyt hebt / so suldy Gode
13 offeren op desen berch. Mose sprac tot God
Siet/ wanneer ic totten kinderen Israels co=
me/eñ segge tot hen: De God uwer vaderen
heeft my tot v gesonden/eñ sy my seggen sul=
Judi. 13.c.17. len: ‖Hoe heet zynen naem? Wat sal ick hen
Joa.8.d.28. 14 segghen? God sprac tot Mose:"Ick sal zijn/
die ic zijn sal. Eñ sprac: Aldus suldy tottē kin
deren Israels seggen: Ic salt zijn/die heeft mi
15 tot v ghesonden. Eñ voort sprack Godt tot
Mose: Also suldi totten kinderen Israels seg=
Heb. 11.c.16. gen: ‖De Heere uwer Vaderen God/de God
Abrahams/de Godt Isaacs/de God Jacobs/
heeft my tot v gesonden/ dat is mynen naem
eewelyck/ daer by men my noemen sal/voort
16 eñ voort. Daerō so gaet henē/eñ vergadert
de outste in Israel/eñ segt tot hen: De Hee=
re uwer Vaderen Godt is my verschenen/de
God Abrahams/de God Isaacs/de Godt Ja=
cobs/eñ heeft geseyt: Ick heb v besocht/eñ ge
17 sien wat v in Egypten geschiet is/ Eñ heb
geseyt: Ic wil v wt der ellenden Egypti ley=
den/int lant der Cananiten/ Hethiten/Amo=
riten/Pheresiten/Heuiten/ende Jebusiten/in
18 dat lant daer melc eñ honich in vloeyt. Eñ
als sy v stemme hooren/so sult ghy/eñ de out
sten in Israel in gaen tot den Coninc in E=
gypten/eñ tot hem seggen: De Heere der He
breeuscher God/heeft ons geroepen/ soo laet
ons nv gaen drie dachreysen in de woestyne/
Exod.10.c.10 19 dat wy offeren dē Heere onsen God. "Maer
ick weet dat v de Coninc in Egypten niet en
sal laten trecken/dan door een stercke hant.
Exod. 11.a.1. 20 Want ic sal mijn hant *wt strecken/eñ E=
12.d.29. gypten slaen / met alderley wondere/ dat ick
daer in doen sal/daer na sal hi v latē trecken.

21 ‖Ende ick wil desen volcke ghenade geuen Exod.
voor den Egyptenaren/dat wanneer ghy wt 12.e.36
22 treet/niet ledich wt en treet: Maer een yege
lyck wijf sal van haerder ghebuerinnen ende
huysghesin eysschen silueren/ende gulden va=
ten/ende cleederen / die suldy op uwe soonen
ende dochteren legghen/ende den Egyptena=
ren ontkeeren.

Dat iiij. Capittel.

1 MOse antwoorde/eñ sprack: Siet/si en
A sullen my niet gheloouen/noch mijne
stemme hooren/maer sullen seggē: De
2 Heere en is v niet verschenen. De Heere
sprac tot hem: Wat ist dat ghy in v hāt hebt?
3 Hy sprac: Eenen staf. Hy sprac: Werpt hem Het te[...]
van v opter aerden. Eñ hi werp hem van hē/ van M[...]
4 doen wert hy tot eender slangen. Eñ Mose sending[...]
vloot voor haer. Maer de Heere sprac tot hē:
Steect v hant wt/ende vaetse metten steerte.
Doen stac hy zyn hant wt/ eñ hieltse/ende sy
5 wert tot eenen staf in zijnder hant. Daerom
sullen sy gelouen/dat v verschenen si de Hee
re/de God haerder vaderen/de God Abrahās
6 de God Isaacs/de God Jacobs. Eñ de Hee
re sprac voort tot hem: Steect v hant in uwē Het tw[...]
boesem. Eñ hy stacse in zynen boesem/eñ trac teeken.
se weder wt/siet/doen was sy lazerich/gelijck
7 sneeu. Eñ hi sprac: Steectse weder in uwen
boesem. Eñ hy stacse weder inden boesem/eñ
tracse weder wt. Siet/doen wertse weder ge=
8 lijc zijn ander vleesch. Wanneer sy v nv niet
en sullen geloouen / noch hooren uwer stem=
men/by dat eerste teken/so sullen sy doch ghe
loouen uwer stemmen by dat tweede teeken.
9 Maer wanneer sy dese twee teeckenen niet Het de[...]
geloouen en sullē/ noch uwe stemme hooren/ teeken.
so neemt dat water wt den stroom/ ende giet
dat op dat drooghe lant/soo sal tseluc water/
dat ghy wt den stroom ghenomen hebt/ bloet
10 worden opt drooge lant. Maer Mose sprac
C tot den Heere: *Och mijn Heere/ ick en ben Jere.1.
van opt aen niet wel ter sprake geweest/sint Acto.9
dier tijt/ dat ghy met uwē knecht ghesproken Moses
hebt/want ic hebbe een sware sprake/eñ een schult.
11 sware tonghe. De Heere sprac tot hē: Wie
heeft den mensch den mont ghesc hapen? Oft
wie heeft den stommen/ oft doouen/oft sien=
den/oft blinden ghemaect? Heb ict niet ghe=
12 daen/de Heere? So gaet nv henen/ick wil
met uwen monde zijn/ ende v leeren wat ghy
13 seggen sult. Maer Mose sprack: Mijn Hee=
14 re/seynt wien ghy seynden wilt. Doen wert
de Heere seer toornich op Mose/ende sprackt
Weet ickt dan niet / dat v broeder Aaron/wt
den stamme Leui/ wel ter sprake is? Eñ siet/
hy sal wt gaen/v te ghemoet / ende als hy v
siet/so sal hy hem van herten verhuegen.
15 Ghy sult tot hem spreken/ende de woorden
in zynen mont legghen. Eñ ick wil met uwen
ende zynen monde zijn/ende v leeren wat ghy
16 doen sult. Eñ hy sal voor v tot den volcke
spreken."Hy sal uwen mont zijn/ eñ ghy sult Exod.7[...]
17 zijn God zijn. Eñ neemt desen staf in v hant
18 daer ghy teeckenen mede doen sult. Mose
D ginck henen/ende quam weder tot Jethro zy=
nen sweer / eñ seyde tot hem: Laet my doch
gaen/ dat ick weder tot mynen broederen co=
me die in Egypten zijn/ende besie oft sy noch
leuen. Jethro sprac tot hem: Gaet henen met
19 vreden. Oock sprack de Heere tot hem in
Midian: *Ghaet henen/eñ treet weder in E= Matt.2[...]
gypten/want de lieden zijn doot/die na v le=
20 uen stonden. Aldus nam Mose zijn wijf/en= Moses
de zijn soonen / ende voerdese op eenen Ezel/ na Eg[...]
ende track weder in Egypten lant/ende nam
21 den staf Gods in zijn handt. Ende de Hee=
re sprack tot Mose: Siet toe/als ghy weder
in Egypten coemt/dat ghy alle de wonderen
doet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

doet voor Pharao/die ick v in uwe hant ge-
rod.7.a.3. geuen hebbe:||Maer ick wil zijn hert verstoc-
ken/dat hy dat volck niet verlaten en sal.
22 Eñ sult tot hem seggen: So seyt de Heere:
23 Israel is mijn eerste gheboorē soon/ Ende
ick gebiede v/dat ghy mynen Soon laet trec-
ken/dat hy my diene/ist dat ghy my dat wey
ro. 12.e.29. gert/"so wil ick uwen eersten gheboorē soon
e Heere 24 dooden. Ende als hy onder wegen inde her
lde Mose E berge was/doen quam hem de Heere te ghe-
oden. 25 moet/eñ wilde hem dooden. Doen nam*Si
Sephora. pora||eenen steen/ende besneet haren soon de
osu.5.a.2. voorhuyt. Eñ roerde hem zijn voeten aen/eñ
26 seyde: Ghy zijt my een bloet bruydegō. Doē
liet hy van hem af. Maer si sprac: Bloet bruy
27 degom om der besnydingen wille. Ende de
Heere sprack tot Aaron: Gaet henen Most te
rod.4.c.14. ghemoet/inde woestyne. "Ende hy ginck he-
arō gemoet nen/ende gemoette hem aenden berch Gods/
ose. 28 ende custe hem. Eñ Mose seyde Aaron alle
woorden des Heeren/die hem gesonden had-
de/ende alle teeckenen / die hy hem beuoolen
ose eñ Aa- 29 hadde. Ende sy gingen henen/ende verga-
n gaen tot derden allen Outsten vanden kinderen Isra-
srael. 30 els. Ende Aaron seyde alle woorden/die de
Heere met Mose gesproken hadde. Ende dede
die teeckenen voor den volcke: Ende dat volc
geloofde. Ende als sy hoorden dat de Hee-
re de kinderen van Israel besocht/ende haer
ellende aengesien hadde/neychden sy hen/en-
de aenbaden.

Dat v. Capittel.

ose eñ Aa- 1 DAer na ghinghen Mose eñ Aaron in/
n gaen tot A eñ spraken tot Pharao : Soo seyt de
haraо. Heere / de Godt Israels : Laet mijn
volck trecken/dattet my een feest houde in de
ob.21.b.15. 2 woestyne. Pharao antwoorde: *Wie is de
Heere/diens stemme ick hooren moet / ende
Israel laten trecken ? Ick en weet van dien
Heere niet: En wil oock Israel niet latē trec-
3 ken. Sy spraken: Der Hebreeuscher Godt
heeft ons geroepen/so laet ons nv henen trec
ken/drie dachreysen in de woestyne/ende den
Heere onsen Godt offeren / op dat ons noch
4 Pestilentie noch sweert toe en come. Doen
sprack de Coninck in Egypten tot hen: Ghy
Mose ende Aaron/waerom wilt ghy dat volc
van zynen arbeyt vry maken? Gaet henen tot
5 uwen dienste. Voort sprack Pharao: Siet
des volcs is doch veel in den lande/ende ghy
wiltse noch heten vieren van haren dienste.
srael last 6 Daerom beual Pharao in den seluen dage
gemeerdert. den Voochden des volcs/ende haer Officiers
7 ende sprack: Ghy en sult den volcke gheen
B stroo meer vergaderen ende geuen / dat sy te-
gelsteenen bernen/ghelijck voor henen: Laet-
se seluer henen gaen/ ende stroo tsamen rapē.
8 Ende dat ghetal der teghelsteenen / dat sy
voorhenen ghemaect hebben / suldy hen euen
wel opleggthen/ende niet verminderen/want
sy gaen ledich: Daerom roepen sy/eñ seggen:
Wy willen henen trecken/eñ onsen Godt of-
9 feren. Men drucke de lieden met arbeyde/
dat sy wat te doen hebben ; ende hen niet en
10 keeren aen valsche redenen. Doen gingen
de Voochden des volcs/eñ haer Officiers wt
ende spraken totten volcke: Aldus seyt Pha-
11 rao: Men sal v geen stroo geuen. Gaet ghy
seluer henen/eñ vergadert v stroo/waer ghijt
vint: Maer van uwen arbeyt en sal niet ver-
12 mindert worden. Doen verstroyde hem dat
volck/in dat gheheele landt Egypten / dattet
stoppelen vergaderde/op dat si stroo hadden.
13 Ende de Voochden drenense/ende sprakē:
C Veruullet v dachwerck/ gelijck als doen ghy
14 stroo hadt. Ende de Officiers der kinderen
Israels/die de Voochden Pharaos ouer hen
geset hadden/werden gheslagen/eñ daer wert
tot hen geseyt: Waerom en hebdy noch heden
noch gisteren v geset dachwerck niet gedaen/
15 als voor henen? Doen gingen henen de Of
ficiers der kinderen Israels / ende riepen tot
Pharao/seggende: Waerom wildy met uwen
16 knechten also varen? Men en gheeft uwen
knechten gheen stroo/eñ souden de tegelstee-
nen makē/die ons geset zijn. Eñ siet/v knech
ten worden geslagē/eñ v volc moet sondaers
17 zijn. Pharao sprac : Ghy gaet ledich/ledich
gaet ghy/Daerom segdy: wy willē henē trec-
18 ken/eñ den Heere offeren. So gaet nv he-
nen/eñ doet uwen hofdienst. Stroo en salmē
v niet geuen: Maer dat ghetal der tegelstee-
19 nen sult ghy gheuen. Doen nv de Officiers
D der kinderen Israels van Pharao ghingen/
eñ sagen dattet erger wert/de wyle men sey-
de: Ghy en sult niet verminderen vandē dach
20 werck aen de tegelsteenen/ Ontmoetteden si
21 Mose eñ Aaron/eñ traden tegen hen/ Ende Israel mur-
spraken tot hen : De Heere sie op v/eñ rech- mureert tegē
tet/dat ghy onsen rueck hebt stinckende ghe- Mose.
maect voor Pharao/eñ zynen knechten/ ende
hebt hē dat sweert in harē handē gegeuē/ om
22 ons te doodē. Maer Mose quā weder tottē
Heere/eñ sprac: Heere waerom doedy so qua
lycken by desen volcke ? Waerom hebdy my
23 hier gesonden? Want sint dat ick in ben ge-
gaen tot Pharao / om met hem te spreecken
in uwen naem/heeft hy dat volck noch har-
der gheplaecht / eñ ghy en hebt v volck niet
24 verlost. De Heere sprack tot Mose: Nv sul
dy sien/wat ick Pharao doen sal. Want door
een stercke Handt moet hyse verlaten. ||Hy Exod.14.e 29
moetse noch door een stercke handt wt zynen
lande van hem dryuen.

Dat vj. Capittel.

1 ENde Godt sprac met Mose/seggende
A tot hem: Ick ben de Heere/*eñ ben ver Gene. 17.a.1.
schenen Abraham/Isaac/ende Jacob/ 32.b.7.
dat ick haren almachtigen Godt zijn woude. God gedenct
Maer mynen naem Heere en heb ick hen niet zijn verbont.
2 condich gemaect. Ooc heb ick mijn verbont
met hen gemaect/dat ick hen gheuen wil dat
lant Canaan/dat lant haerder wandelingen
[oft pelgrimagien] daer sy vremdelinghen in
3 geweest zijn. Oock heb ick*gehoort de wee- Exod.3.b.7.
clage der kinderen Israels/die de Egyptena-
ren met hofdienst beswaren. Eñ heb aen mijn
4 verbont gedacht. Daerom segt den kinderē
Israels: Ick ben de Heere/eñ wil v wtleyden
van uwen lasten in Egypten / eñ wil v ver-
lossen van uwen hofdienst/Eñ wil v verlos-
sen door eenen wtgerecten arm/ende grooten
5 vonnisse. Ende ick wil v aen nemen tot een
Volck/ende wil uwe Godt zijn/dat ghijt be-
uinden sult/dat ick de Heere ben/uwe Godt/
die v wt gheleydt heeft vanden last Egypti/
6 Ende v gebracht in dat landt daer ick mijn
B hant heb ouer geheuen/dat ict geue Abrahā/
Isaac/eñ Jacob/ dat wil ick v gheuen tot ey-
7 gen: Ic de Heere. Mose seyde sulcs den kin
deren Israels. Maer si en hoorden hem niet/
ouermits het suchten ende angst / ende hardē
8 arbeyt. Doen sprack de Heere met Mose/ Moses werdt
9 segghende: Ghaet henen / ende spreect met ten tweeden
Pharao den Coninck in Egypten / dat hy de tot Pharao
kinderen Israels wt zynen lande verlate. ghesonden.
10 Maer Mose sprack voor den Heere / seg-
ghende: Siet/de kinderen Israels en hooren
my niet / hoe soude my dan Pharao hooren?
||Daer toe ben ick van onbesneden lippen. Exod. 4.b.12.
11 Also sprack de Heere met Mose eñ Aaron/ 6.d.27.
ende dede hen beuel aen de kinderen Israels/ Hoofden des
ende Pharao den Coninck in Egypten/dat gheslachts.
si de kinderen Israels wt Egypten leydē sou- ||Gen.46.b.8.
12 den. Dit zijn de hoofden in elck ghestachte Num.26.a.5.
der vaderen. ||De kinderen Ruben des eer- 2.Par. 6.a.3.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

sten soons Israels/zijn dese: Hanoch/ Pallu/
Pezron/Carmi / Dat zijn de geslachten van
13 Ruben. De kinderē Simeons zijn dese: Je=
muel/Jamin/Ohad/Jachin/Sohar/eñ Saul
de sone des Cananeetschen wijfs/ dat zijn Si
14 meons ghesiachten. Dit zijn de namen der
Num. 3.c.17. C kinderen Leui in haren geslachten/ ||Gerson/
Kahath/Merari. Maer Leui wert hōdert eñ
15 seuenendertich Jaer out. Gersons kinderen
zijn dese: Libni/ende Semei in haren geslach
1.Pa.24.b 12 16 ten. Kahaths kinderen zijn dese : ||Amram/
Jezear/Hebron/Vsiel / Ende Kahath werdt
17 hondert ende drieendertich Jaer out. Merari
kinderen zijn dese: Maheli/eñ Musi / dat zijn
Exod.2.a.1. 18 de geslachten Leui in haren stammen. *Eñ
Num.26.g 59 Amram nam zijns vaders suster Jochebed ten
wyue/die baerde hem Aaron eñ Mose. Maer
Amram werdt hondert ende seuenendertich
19 Jaer out. Jezears kinderen zijn dese: Korah/
20 Nepheg/Sichri. De kinderen Vsiel zijn de=
21 se: Misael/Elzaphan / Sithri. Aaron nam
D ten wyue Eliseba/ de dochter Ammi Nadab/
Nahassons suster / Die baerde hem Nadab/
22 Abihu/Eleazar/Jthamar. De kinderē Ko=
rah zijn dese : Assir / Elkana/ Abiassaph/dat
23 zijn de geslachten der Korithen. Maer Ele=
azar Aarons sone/die nam van den dochteren
Putiel een wijf/die baerde hem Pinehas.
Dat zijn de hoofden onder de vaderen der Le
24 uiten geslachten. Dat is Aaron ende Mose
tot dien de Heere sprack: Leydt de kinderen
Jsraels wt Egypten lant met haren heyren.
25 Sy zijnt / die met Pharao den Coninck in
Egypten spraken/dat sy de kinderen Jsraels
wt Egypten souden leyden/te weten : Mose
26 eñ Aaron. Ende in dien dage sprac de Hee=
re met Mose in Egypten landt / eñ seyde tot
hem: Jck ben de Heere/ spreeckt met Pharao
den Coninck in Egypten / al wat ick met v
27 spreke. Ende hy antwoorde voor dē Heere:
Exod.4.b.10. 6.b.10. ||Siet/ ic ben van onbesneden lippen/ hoe sal
my dan Pharao hooren?

Dat vij. Capittel.

1 A DE Heere sprack tot Mose : Siet/ick
heb v tot eenen God geset ouer Pha
rao / eñ Aaron uwe broeder sal uwe
2 Propheet zijn. Ghy sult seggen/ alle wat ic
v gebieden sal. Maer Aaron v broeder sal tot
Pharao segghen/dat hy de kinderen Jsraels
Exod.4.d.21. 3 wt zynen lande verlate. ||Maer ic wil Pha
raos herte verherden/dat ick mijnre teeckenē
ende wonderen vele doe in Egypten landt.
4 Ende Pharao en sal v niet hooren/op dat
ick mijn hant in Egypten bewyse/ende leyde
mijn heyr/mijn volck de kinderen Jsraels wt
5 Egypten lant door groote oordeelen. Eñ de
Egyptenaren sullen gewaer worden / dat ick
de Heere ben/als ick nv mijn handt ouer E=
B gypten wt strecken/ende de kinderen Jsraels
6 van hen wech leyden sal. Mose ende Aaron
deden also hen de Heere ghebooden hadde.
Vāde outheit Mosi eñ Aarō 7 Ende Mose was tachtentich Jaer oudt/eñ
Aaron drientachtentich Jaer out/doen sy met
8 Pharao spraecken. Ende de Heere sprack
9 tot Mose ende Aarō: Wanneer Pharao tot
v sal seggen: Bewijst uwe wonder/ Dan sul=
dy tot Aaron seggen : Neemt uwen staf ende
werpt hem voor Pharao/dat si tot een slan=
Mose gaet weder tot Pharao. 10 ghe werde. Doen gingen Mose ende Aaron
in tot Pharao / ende deden so hen de Heere
ghebooden hadde. Ende Aaron werp zynen
staf voor Pharao ende voor zynen knechten
Aarons staf wort eē slāge. 11 ende hy wert tot een slange. Doen ontboot
*2.Tim.3.b 8 Pharao de wyse ende toouenaers. *Ende de
Sap.17.b.7. Egyptische toouenaers deden oock also met
12 haren besweeren. Een yegelijck werp zynē
staf van hem/ende daer werden slanghen wt.
Maer Aarons staf verslondt haren stauen.
13 Also wert dat herte Pharaos verstoct/ende
en hoordese niet/gelijck de Heere ghesprooc=
14 ken hadde. Ende de Heere sprack tot Mo=
C se: Pharaos herte is hert/hy weygert hē dat Mose wert t
15 volck te verlaten. Ghaet morgen henen tot derdē totPha
Pharao/siet/hy sal aent water gaē. So gaet rao gesonden
hem onder oogen aenden oeuer des waters/
ende neemt den staf in v hant die tot eender
16 slangen wert/ Ende segt tot hem: De Heere
der Hebreen Godt/heeft my tot v ghesondē/
eñ v laten seggen: ||Verlaet mijn volck dattet Exod.8.a.1.
my diene inder woestynen. Maer ghy en hebt
17 dus langhe niet willen hooren. Daerom
spreect de Heere also: Daer aen suldy beuin=
den/dat ick de Heere ben / Siet/ick wil met
den staf/die ick in mijn handt heb/dat water
slaen/dat indē stroom is/ende het sal in bloet
18 verandert wordē/ Dat de visschē indē vliete
D steruen sullen/eñ de vliet stincken / ende den
Egyptenaren walgen sal te drincken dat wa
19 ter wt den vliete. Ende de Heere sprac tot
Mose : Segt Aaron: Neemt uwen staf/ende
reckt v handt wt/ouer de wateren in Egyp=
ten: Ouer hare beken ende stromen/ende zee/
ende ouer alle waterputten/dat sy bloet wor
den/ende daer sy bloet in dat gansche Egyp=
ten lant/beyde in houten ende steenen vaten.
20 Mose ende Aaron deden *soo hen de Heere Psal.78.e.44.
ghebooden hadde/ende hief den staf op/ende 105.c.29.
sloech int water dat in den vliet was / voor
Pharao ende zyne knechten. Ende alle dat Twater wort
water inden vliete wert in bloedt verandert. bloedt.
21 Ende de visschen inde vliete storuen / ende
de vliete wert stinckende/also dat de Egyp=
tenaren niet ghedrincken en conden van den
water wter vlieten/ende daer was bloet in al
22 Egypten lant. Ende de Egyptische*toue= Sap.17.b.7.
naers deden oock also met haren besweeren.
||Also wert dat herte Pharaos verstoct/ende ||Exod.4.d.21
en hoordese niet/also de Heere ghesproocken 7.a.3.
23 had. Ende Pharao keerde hem ende ginck
nae huys / ende en keerde daer zijn herte niet
24 aen. Maer alle Egyptenaren groeuen nae
water ontrent den vliete/om te drinckē/want
si en conden van den water wter vlieten niet
25 gedrincken. Ende dat duerde seuen daghen
lanck/dat de heere de vliete sloech.

Dat viij. Capittel.

1 A DE Heere sprack tot Mose : Ghaet in Moses werdt
tot Pharao/ende segt tot hem : Soo ten vierden
sept de Heere : || Verlaet mijn volck/ tot Pharao
2 dattet my diene. Jst dat ghy my dat wey= ghesonden.
gert/siet / so wil ick alle uwe palen met vor= ||Exo.7.c.16.
3 schen plagen/ Dat de vliete van vorschen 9.a.1.
crielen sal. Die sullen opclimmen ende comen
in v huys/ in uwe camer/op uwen legher/op
v bedde/oock in uwer knechten huysen/onder
v volck/in v backouenen ende in v deech/
4 Eñ de vorschen sullen op v/ende op v volc
5 ende op alle uwe knechten cruypen. Ende
B de Heere sprac tot Mose: Segt Aaron: ||Reckt Psa.78.e.45.
v hant wt/met uwen staf/ouer de beken en= 105.c.30.
de stroomen ende zee/ende laet vorschen ouer
6 Egypten lant comen. Ende Aaron recte zijn
hant ouer de wateren in Egypten/ende daer Plagen der
quamen vorschen op/dat Egypten landt be= vorschen.
7 dect wert. Doen*deden de toouenaers ooc *Sap.17.b.7.
also met haren besweeren / ende lieten vor= 2.Tim.3.b.8.
8 schen ouer Egypten lant comen. Doen ont=
boot Pharao Mose ende Aaron/ende sprack: Pharao ont=
*Bidt den Heere voor mi/dat hy de vorschen biet Mose.
van my ende van mynen volcke neme/so wil *3.Re.13.b.6.
ick dat volck verlaten/dattet den Heere offe= Exod.9.f.28.
9 re. Mose sprack: Hebt ghy de eere voor my/ 10.e.17.
C ende stelt my / wanneer ick voor v/voor uwe Actor.8.c.24.
knechten/eñ voor v volck bidden sal / dat de Nu.21.b.7.
vorschen van v/ eñ van uwen huyse verdre=
uen worden/ende alleen inder vliete blyuen.
Hy

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

10 Hy sprack: Morgen. Hy sprack: Als ghy ge
seyt hebt/ op dat ghy bekennen muecht / dat
daer niemant en is / ghelijck de Heere onse
11 Godt/ So sullen de vorschen van v / van
uwen huyse/eñ van uwe knechten/ ende van
uwen volcke ghenomen worden/ ende alleen
12 in de vliete blyuen. Also gingen Mose ende
Aaron van Pharao. Ende Mose riep totten
Heere/om der vorschen wille/als hy Pharao
13 toe geseyt hadde. Ende de Heere dede also
Mose gheseyt hadde/ Eñ de vorschen storuen
in de huysen/in de ouens/ende op de velden/
14 Ende sy hooptense te samen/hier eenē hoop
ende daer eenen hoop/ende tlant stanck daer
15 af. Maer doen Pharao sach dat hy locht ge
creghen hadde/wert zijn hert verhert/ende en
hoorde se niet / so de Heere ghesproken hadde.
16 Ende de Heere sprack tot Mose: Segt Aa-
D ron: Reckt uwen staf wt/ende slaet in dat stof
op aerden/datter luysen worden in alle tlant
17 van Egypten. Sy deden also/ Ende Aaron
reckte zijn hant wt met zynen staf/ende sloech
in dat stof op aerden / ende daer werden luy-
sen aen de menschen ende aen dat vee. Alle
dat stof des landts wert luysen/in dat ghan-
18 sche Egypten. De*toouenaers deden oock
also met haren besweeren/dat si luysen voort
brachten : Maer sy en conden niet. Ende de
luysen waren beyde aen den menschen ende
19 aen den vee. Doen spraken de toouenaers
tot Pharao : Dat is Godts vingher.‖Maer
Pharaos herte werdt verstoct ende en hoor-
dese niet/also de Heere ghesproocken hadde.
20 Ende de Heere sprack tot Mose: Maect v
morgen vroech op / ende treet voor Pharao.
Siet/hi sal aent water gaen/ende spreect tot
hem: Soo seyt de Heere: Verlaet mijn volck/
21 dattet my diene. Want doedijt niet/siet/so
E wil ick alderley boose wormen laten comen/
ouer v/uwe knechten/v volck / ende v huys/
dat alle der Egyptenaren huysen / ende dat
velt/ende wat daer op is/vol booser wormen
22 worden sullen. Ende wil in dien daghe een
sonderlinck dinck doen metten lande*Gosen/
daer mijn volck in is / dat daer gheen boose
worm en sy/op dat ghy beuint/dat ic de Hee
23 re ben/op aerden ouer al/ Eñ wil een ver-
lossinge setten tusschen mynen eñ uwen volc-
ke. Morghen sal dat teecken gheschieden.
24 Ende de Heere dede also. Ende daer qua-
men veel schadelijcke boose‖wormen in Pha
raos huys/in zijnder knechten huysen / ende
ouer dat gansche Egyptē lant. Ende dat lant
25 wert verdoruen van de boose wormē. Doen
dede Pharao Mose ende Aaron roepen/ende
sprack : Ghaet henen ende offert uwen Gode
26 hier int landt. Mose sprack: Dat en schickt
F hem niet/dat wy also doen. Want wy souden
der Egyptenaers gruwelen offeren onsen Go
de den Heere. Siet/wanneer wy dan der E-
gyptenaers gruwelen voor haer oogen offer-
27 den/en souden sy ons niet steenigen? Drie
dachreysen willen wy ghaen in de woestyne/
ende den Heere onsen Gode offeren/"also hy
28 ons gheseyt heeft. Pharao sprack: Ick wil
v verlaten / dat ghy den Heere uwen Gode
offert in der woestynen / alleen dat ghy niet
29 voorder en trect/ende bidt voor my. Mose
sprack: Siet/wanneer ick van v wt come / so
wil ick den Heere bidden/dat dese boose wor
men van Pharao/ eñ zyne knechten/eñ zynē
volcke ghenomen worden/ morgen ten dage/
Alleen en bedriecht my niet meer/dat ghi dat
volck niet en verlaet den Heere te offeren.
30 Ende Mose ghinck wt van Pharao / ende
31 badt den Heere. Ende de Heere dede also
Mose gheseyt hadde/ende dede de boose wor
men wech van Pharao/van zynen knechten
ende van zynen volcke / datter niet een ouer
32 en bleef. Maer Pharao verherde zijn her-
te oock op dat selue mael/ende en verliet dat
volck niet.

Moses bidt voor Pharao

Plage der luysen.

Sap.17.b.7.

Gen.7.a.3. .d.21.

Mose ten vijf ten tot Pharao gesonden

Gen.47.f.27.

Plage der wormen. Psal.78.e.45. 105.d.31.

Pharao ont- biet Mose om den Heere te offeren.

Exod.3.e.18.

Pharao verhert.

Dat ix. Capittel.

1 DE Heere sprack tot Mose : Gaet in
A tot Pharao ende spreect tot hem: So
seyt de Heere / de Godt der Ebreu-
scher:‖Verlaet mijn volck/dat sy my dienen.
2 Ist dat ghy my dat weygert ende hen voort
3 aen noch op hout/ Siet / so sal de hant des
Heeren zijn / ouer v vee op den velden / ouer
peerden/ouer ezelen/ouer kemelen / ouer os-
sen/ouer schapen/met een seer swaer Pesti-
4 lentie. Ende de Heere sal een sonderlinck
dinck doen/tusschen der Israeliten vee / ende
der Egyptenaren/datter niet en sterue/van al
5 dat de kinderen Israels hebben. Ende de
Heere stelde eenen tijt / eñ sprack : Morghen
6 sal de Heere sulcs op aerden doen. Ende de
Heere dede sulcs des morgens/ ende alderley
vee der Egyptenaren sterf/maer van den vee
7 der kinderen Israels en sterf niet een. Ende
Pharao sant daer nae/ende siet/daer en was
niet een van Israels vee gestoruen/Maer dat
herte Pharaos wert verstoct/ende en verliet
8 dat volck niet. Doen sprack de Heere tot
B Mose ende Aaron : Neemt uwe vuysten vol
roocks wt den schoorsteen/Ende Mose spren
9 ghe dat aen den hemel voor Pharao/ Dat
tet ouer al tlandt van Egypten stuyue / ende
dat daer bose swerte bladeren oploopen/bey
de aen de menschen / ende aen dat vee / in al
10 Egypten lant. Ende sy namen roet wt den
schoorsteen/ ende traden voor Pharao / ende
Mose sprengde dat nae den hemel. Doen wer
den boose swarte bladeren / beyde aen den
11 mensch ende vee/ Alsoo dat de toouenaers
niet gestaen en conden voor Mose / ouermits
de boose bladeren / Want aen de toouenaers
waren euen so wel boose bladeren/als aē al-
12 len Egyptenaren. Maer*de Heere verstocte
Pharaos herte/ dat hyse niet en hoorde/also
13 de Heere tot Mose geseyt had. Doen sprac
C de Heere tot Mose : Maect v morgen vroech
op/eñ treet voor Pharao ende spreect tot hē:
So seyt de Heere der Hebreuschē God:‖Ver
14 laet mijn volck dattet my diene: Ick wil an-
ders op dit mael alle mijn plagen ouer v sel-
ue seynden/ouer uwe knechtē / ende ouer alle
v volc/dat ghy gewaer wordē sult/dat mijns
15 gelijck niet en is in allen landen. Want ick
wil nv mijn hant wtrecken/eñ v/eñ v volck/
met pestilentie slaen/dat ghy te niete gedaen
16 sult worden vander aerden. Eñ/tis waer/
*daerom heb ic v verwect/op dat mijn cracht
aen v blijcke/ende mynen naem vercondicht
17 worde in allen landen. Ghy treet mijn volc
noch onder v/ende en willet niet verlaten.
18 Siet/ic wil morgen ontrent deser tijt / eenē
D seer grooten hagel laten regenen/ des gelijcs
in Egypten niet gheweest en is/sint dier tijt/
19 dattet gefondeert is/tot nv toe. Eñ nv seynt
henen/eñ bewaert uwe vee/eñ al wat ghy op
den velde hebt/Want alle menschē eñ vee dat
op den velde ghevondē wort/eñ in huys niet
vergadert en is / so den haghel op hen valt/
20 sullen steruen. Wie nv onder den knechten
Pharao des Heeren woort vreesden/die liet
zijn knechten ende vee in de huysen vlieden.
21 Maer der welcker herte hem niet en keerde
aen des Heeren woort/die liet zijn knapen eñ
22 vee op den velde. Doen sprac de Heere tot
E Mose: Steeckt v hant op na den hemel/dat-
ter hagele ouer alle Egypten lant/ouer men-
schen/ouer vee ende ouer alle dat cruyt opten
23 velde in Egypten lant. Also recte *Mose zy
nen staf na den hemel/eñ de Heere liet donde

Moses ten seste tot Pharao gesonden ‖Exod.7.c.16 8.a.1.10.a.3.

Sterfte van alderley vee.

Van boose sweeren.

Exod.4.d.21. 7.a.3. 8.d.19.

Moses wort ten seuenden tot Pharao ghesonden. ‖Exod.8.a.1. 10.a.3.

Rom.9.b.17.

Waerschou- winghe der straffe.

Gruwelijcke hagel ouer Egypten.

*Psa.78.d.47 105.f.32.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

ren eñ hagelen/ datet vier opter aerdē schoot.
Also liet de Heere hagel regenen ouer Egyp
24 ten lant/ Datter hagel eñ vier met malcan
deren voeren/so grouwelijck/dat des ghelijcs
in al Egyppten lant noyt geweest en was/sint
25 dier tijt datter lieden in geweest zijn. Eñ dē
F hagel sloech in alle Egypten lant/al watter
opten velde was/beyde menschen eñ vee / eñ
sloech alle dat cruyt opten velde / ende brack
26 alle boomen opten velde. Sonder alleen in
den lande Gosen/daer de kinderē Israels wa

Pharao ontbiet Mose.

27 ren/daer en hageldet niet. Doē schicte Pha
rao henen / eñ liet Mosen eñ Aaron roepen/
ende sprac tot hen: Ick hebbe my op dat mael
besondicht. De Heere is gerechtich/ maer ick

Exod.8.b,8. 10.c.17.

28 eñ mijn volck zijn godtloosen. *Maer bidt
den Heere/dat suick donderen ende haghelen
Gods ophoude/so wil ic v verlaten/ dat ghy
29 hier niet langer en blijft. Mose sprack tot
G hē: Als ick wter stadt come / soo wil ick mijn
handen wtbreyden totten Heere / soo sal dat
donderen af laten eñ geenen hagel meer zijn/
op dat ghi gewaer wort/dat de aerde des He
30 ren sy. Maer ic weet dat ghy eñ uwe knech
ten v noch niet en vreest voor God den Hee-
31 re. Aldus wert gheslagen dat vlasch ende de
gerste. Want de gerste hadde geschoten/eñ dat
32 vlasch bollen ghecregen. Maer de weyte eñ
rogghe en werden niet gheslaghen / want sy

Wande cracht des ghebedts Mose.

33 waren spade ghesaeyt. So ghinck nv Mose
van Pharao ter stadt wt/eñ breyde zijn han-
den totten Heere/eñ dat donderen eñ haghe-
len liet af/ ende den regē en drupte niet meer
34 op aerden. Maer doen Pharao sach/dat dē
regen/eñ donder/eñ hagel ophielden / beson-
dichde hy hem voorder/eñ verharde zijn her-
35 te/hy eñ zijn knechtē. Also werdt Pharaos
herte verstoct/dat hi de kinderen Israels niet
en verliet/ghelijck dan de Heere ghesproken
hadde door Mose.

Dat x. Capittel.

Moses ten achtsten tot Pharao ghesonden.

1 ENde de Heere sprack tot Mose: Gaet
A in tot Pharao/want ick hebbe zijn/eñ
zijnder knechten herte verhert/op dat
2 ick dese myne teeckenen onder hen doe. Eñ
dat ghy vercondiget voor de oorē uwer kin-
deren eñ uwer kinder kinderen/ wat ic in E-
gypten bedreuen hebbe/Eñ hoe ick mijn teec-
kenen onder hen bewesen hebbe / op dat ghy
3 weet/Ick ben de Heere. Aldus gingen Mo-
se eñ Aaron in tot Pharao/ende spraken tot
hem: So spreect de Heere der Hebreen God:

Exod. 7.c.16. 8.a.1.9.a.1. c.13.

‖Hoe lange weygerdy v/ voor my te veroot-
moedigen / dat ghy mijn volck verlaet my te
4 dienen? Weygerdy v mijn volc te verlaten/
B Siet/so wil ick morghen sprinckhanen laten
comen/aen allen hoecken/dat sy tlant bedec-
5 ken. Also datmen dat lant niet en sal mogē
sien. Eñ sy sullen eten dat v van den haghel
ouergebleuen eñ behouden is. Eñ sullen alle
6 uwe groeyende boomē eten optē velde/ Eñ
sullen veruullen v huys/aller uwer knechten
huysen/eñ aller Egyptenaren huysen/desge-
lijcken niet ghesien en hebben uwe vaderen/
noch uwer vaders vaderen/sint der tijt/dat si
op aerden geweest zijn/tot op desen dach. Eñ
hy keerde hem/ende ghinck van Pharao wt.
7 Doen spraken Pharaos knapen tot hem:
C Hoe langhe sullen wy daer mede gheplaecht
zijn? Laet de lieden gaen/dat sy den Heere ha
ren God dienen. En weet ghy noch niet / dat
8 Egypten verdorvē is? Mose eñ Aaron wer-
den weder tot Pharao ghebracht/die sprack
tot hen: Gaet henen eñ dient den Heere uwē
9 God. Maer wie zijnse/die gaen sullen? Mo-
se sprac: Wy willen gaen met ionck eñ oudt/
met sonen eñ dochteren/met schapen eñ run-
deren; Want wy hebben een Feeste des Hee-
10 ren. Hy sprack tot hen: O ia/de Heere sy
met v/Soude ic v eñ v kinderen daer toe trec
ken laten? Siet daer/oft ghi niet wat quaets
11 voor en hebt? Niet also/ Maer ghy mannē/
ghaet henen/ende dient den Heere/want dat
hebt ghy oock ghesocht/Ende men stietse wt
12 van Pharao. Doē sprac de Heere tot Mo-
D se: Steect v hant ouer Egypten landt/om de Sprinchanen
*sprinckhanen/dat si op Egypten lant comē/ *Ps.105.d.34.
eñ eten alle dat cruyt int lant op/met al tge- Sapi.16.b.9
13 ne dat vandē hagel ouer gebleuen is. Mo- Joel.1.a.4.
se rechte zynen staf ouer Egypten lant. Ende Apoc.9.a.3.
de Heere dreef eenen Oosten wint int landt/
den gheheelen dach ende den geheelen nacht.
Ende des morghens voerde den oosten wint
14 de sprinckhanen voort. Eñ sy quamen ouer
alle Egypten lant/eñ daelden aen alle hoec-
ken in Egypten. Soo seer veel/dat te voorē
des gelijcs noyt geweest en is/noch voortaen
15 zijn en sal. Want sy bedecten dat lant eñ ver
donckerdent. Eñ si verslonden alle dat cruyt
int lant/eñ alle vruchten op den boomen/die
vanden hagel ouer gebleuen waren. Ende en
lieten niet groens ouer aen den boomen / eñ
aent cruyt opten velde in alle Egypten lant.
16 Doen dede Pharao Mose eñ Aaron haeste
E lijck *roepē/eñ sprac: ‖Ick heb my besondicht Exod.8.b.8.
17 aen den Heere uwen Godt/ eñ aen v. Ver- ‖Exo. 9.f.27
geeft my mijn sonden op dit mael / eñ bidt dē 1.Re.15.f.24
Heere uwen Godt / dat hy doch slechts dese 2.Reg.12.f.1
18 doot van my wech neme. Ende hy ginck wt
19 van Pharao/eñ badt den Heere. Doen keer
de de Heere eenen seer stercken westen wint/
ende hief de sprickhanen op / ende worpse in
de * roode zee / datter niet een ouer en bleef/ Schelpmeer.
20 in alle hoecken Egypti. Maer de Heere
verstocte Pharaos herte / dat hy de kinderen
21 Israels niet en verliet. De Heere sprack tot
Mose: ‖Reckt v hant na den hemel/dattet so Sap.17.a.2.
doncker worde in Egypten lant/datment gry Ps.105.d.28.
22 pen mach. Ende Mose reckte zijn hant nae Van doncker
den hemel / doen werter een dicke duysternis heyt diemen
23 in al Egypten landt/drie dagen/ Dat nie- tasten mach.
mant den anderen en sach / noch op en stont
van der plaetsen daer hi was/in drie dagen.
Maer by alle kinderen Israels was licht/ in
24 hare wooningen. *Doē dede Pharao Mo- Exo.12.e.31.
se roepen/ende sprac: Gaet henen/ende dient
den Heere: Alleen v schapen eñ runderen laet
hier. Laet v kinderkens oock met v ghaen.
25 Mose sprack: Ghy moet ons oock offer eñ
brantoffer gheuen / dat wy onsen Gode/ den
26 Heere offeren mogen/ Ons vee sal met ons
ghaen / ende niet een clauwe en salder achter
blyuen. Want vanden onsen sullen wy nemen
totten dienste Gods des Heeren/want wy en
weten niet waer mede dat wy den Heere die
27 nen sullen/tot dat wy daer comen. Maer de Pharao verhardt.
Heere verstocte Pharaos herte/dat hyse niet
28 verlaten en wilde. Ende Pharao sprac tot
hem: Gaet van my/ eñ wacht v dat ghy voor
mynen ooghen niet meer en coemt: Want in
wat dach/dat ghy voor mynen oogen coemt/
29 suldy steruen. Moses antwoorde: Soo ghy
geseyt hebt: Ick en wil niet meer voor uwen
ooghen comen.

Dat xj. Capittel.

1 ENde de Heere sprac tot Mose: Ic wil
A noch eē plage ouer Pharao eñ Egyp
ten laten comen/daer na sal hy v ver
laten van hier/ eñ en salt niet alleen al verla
2 ten/maer v ooc vā hier dryuen. So segt nv
voor den volcke/ *dat een yegelyc van zynen Exod.3.e.22.
naesten/eñ een yegelijcke van haren naesten/ 12.e.35.
3 silueren eñ gulden vaten eyssche. Want de
Heere sal den volcke genade geuen voor den
Egyptenaren. ‖Eñ Mose was een seer groot Eccli.45.a.1.
mā in Egypten lāt/voor de knechtē Pharao.

eñ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

4 eñ voor den volcke. Eñ Mose sprac: Aldus
Exod.12.e.29 B sept de Heere: *Ick wil ter middernacht wt
5 gaen in Egypten lant/ Eñ alle eerste gebooꝛ
te in Egypten landt/sal steruen: Van Pha=
raos eersten soon aen/die op zynen stoel sidt/
totten eersten sone der dienstmaecht die ach=
ter de mueleu is / eñ alle eerste gebooꝛte on=
6 der dat vee. Eñ daer sal eenen groten roep
zijn in alle Egyptē lant/des gelijcs noyt ghe=
7 weest en is/ noch zijn en sal. Maer by allen
kinderē Israels en sal niet eenē hont zijn ton
ge roerē/van dē menschen aen tot aē dat vee.
Op dat ghy mercket/hoe de Heere Egypten
Exod.12.e.31. 8 eñ Israel scheyde. *Dan sullen tot my af co
C men alle dese uwe knechten / eñ my te voete
vallen/eñ segghen: Trect wt/ghy eñ alle dat
volck/dat onder v is. Daer na wil ic wt trec=
ken. Eñ hy ghinck van Pharao met grimmi=
9 gen toorzen. De Heere sprac tot Mose: Pha
rao en hoort v niet/op dat veel wonderen ge
10 schieden in Egypten lant. Eñ Mose eñ Aa=
ron hebben dese wonderen al ghedaen voor
Pharao. Maer de Heere verstockte hem zijn
herte/dat hy de kinderen Israels niet verla=
ten en wilde wt zynen lande.

Dat xij. Capittel.

1 MAer de Heere sprac tot Mose eñ Aa=
2 ron in Egipten landt: Dese maent
A sal by v de eerste maent zijn / ende vā
deser sult ghy de maenden des Jaers begin=
...st vergade 3 nen. Segt der ganscher ‖menichten Israels/
...ghe. *ende spreect: Inden thienden dach van deser
Exo. 23.b.15 maent/neme een yegelijck een lam/waer dat
...ā tgebruyc een huysvader is/een lam tot elcken huyse.
...r Paschen. 4 Maer waer haerder in een huys tot eē lam
te weynich zijn/so neme hijt / ende zijn naeste
naeghebuer aen zynen huyse/tot dat haerder
soo vele worden/ dat sy dat lam op eten con=
5 nen. Maer ghy sult een sulcken lam nemen/
...anneken. daer gheen gebreck aen en is/een‖Hy/eñ een
iaer out. Vanden lammeren/eñ geyten suldijt
...zec.45.c.21. 6 nemen. *Eñ sullet behouden tot opten veer
thiensten dach des maents. Eñ eenen yegelyc
ken hoop / in den gantschen Israel salt slaen
7 tusschen den auont: Eñ ghy sult van zynen
...zec.9.b.4. B bloede nemen/ ‖eñ beyde posten aen der due=
...poc.7.a.3. ren/ende den opperstcn dorpel daer mede be=
8 strijcken/aen de huysen daer zijt in eten. Eñ
sult also vleesch eten in dier seluer nacht/aen
den vyere gebraden/ende ongesuert broot/
9 Eñ sullet met bitteren cruyde eten/Ghy en
sullet niet rou eten/noch met water gesoden:
Maer aent vyer gebradē/zijn hooft met sinen
10 beenen eñ inghewant. Eñ en sulter niet af
ouer laten totten morgē: Maer ist datter wat
ouer blijft totten morgen/soo suldijt met vyer
11 verbernen. Eñ aldus suldijt eten: Om uwe
lendenen suldy gegordt zijn/eñ uwe schoenen
aen uwe voeten hebben/ende stocken in uwe
handen/eñ sullet metter haest etē/als die hen
wech haestē/ want het is des Heerē Passah.
12 Want ic wil in der seluer nacht door Egyp
ten lant gaen/ende alle eerstghebooꝛten slaen
in Egypten lant/beyde onder den menschen/
ende vee / ende wil mijn straffe bewysen aen
13 alle de goden der Egyptenaren. Ick de Hee
Heb. 11.e.28. re.‖Ende dat bloedt sal uwe teecken zijn/aen
Tbloet des de huysen daer ghy in zijt/ Dat/wanneer ick
...ams tot een dat bloet sie / voor v voorby ghae/ende v de
...teeken. plaghe niet en ghebuere/die v verderue/wan
14 neer ick Egypten lant slae. Ende sult de=
sen dach hebben tot een ghedachtenisse/ ende
sult hem den Heere vieren tot een feeste/ghy
ende alle uwe nacomelinghen/ tot een eewi=
Exod.23.b.15 15 ghe wyse. *Seuen daghen suldy ongesuert
34.c.18. broot eten/te weten / in den eersten dage sul=
dy ophouwen/met gesuerden broode in uwen
huysen. Soo wie ghesuert broot eet/van den
eersten dach aen/tot op den seuenden / diens
16 siel sal wt geroept worden van Israel. Den
eersten dach sal heylich zijn/dat ghy te samen
coemt/ende den seuenden sal ooc heylich zijn/
dat ghy te samen coemt. Gheen arbeyt en sult
ghy daer in doen / dan alleen dat der spysen
aengaet voor alderley sielen/dat selfde alleen
17 muechdy voor v doen. ‖Ende houdt v aen Leui. 23.a.5.
dat ongheslierde broot. Want recht opten sel Num.28.c.16
uen dach/ heb ick uwe Heyr wt Egyptē lant Feest des on
ghelept. Daerom suldy desen dach houden/ ghesuerden
ende al uwe naecomelinghen/ tot een eewich broots.
18 gebruyck. Ten veerthiensten daghe der eer=
ster maent/des auonts/suldy ongesuert broot
eten/tot aen den eenentwintichsten dach der
19 maent/aen den auont. Datmen in seuen da
ghen gheen ghesuert broot en vinde / binnen
uwen huyse: Want wie ghesuerdt broot eet/
diens siel sal wt gheroyt worden/vander ge=
meynten Israels: Het sy een vreemdelinck/
20 ofte een inwoonder inden lande. Daerom/
eet geen gesuert broot/maer enckel ongesuert
21 broot/in alle uwe wooninghen. Ende Mo=
D se liet alle outsten in Israel roepen/eñ sprack
tot hen: Leest wt / ende neemt Schapen/een
yeghelyc voor zijn ghesin/ende slaet dat Pas=
22 sah. Ende neemt een busselken Isopen/en=
de doopet in dat bloet / in het becken: Ende
aenroert daer mede den ouerdorpel / ende die
twee posten. Ende niemant en gae tot zijnder
huysdueren wt/tot aen den morghen.
23 Wāt de Heere sal rontom gaen/ende de E=
gyptenaren plaghen. Ende als hy dat bloedt
sien sal aen den ouerdorpcl/ende aen de twee
posten/ so sal hy voor de duere voorby gaen/
ende den verderuer binnen uwen huyse niet
24 laten coomen om te plagen. Daerom soo
hout dese wyse voor v / ende uwen kinderen
25 eewelyck. Eñ als ghy int lant coemt/dat v
de Heere geuen sal/so hi gesept heeft/so hout
26 desen dienst. Eñ‖wanneer uwe kinderen tot Jos.4.d.21.
v seggen sullen : Wat hebt ghy daer voor ee=
27 nen dienst? So sult ghy seggen: Het is dat
Passah offer des Heeren/ die voor de kinde=
ren Israels voorby ginc in Egypten/doen hy
de Egiptenaren plaechde/eñ onse huysen ver
28 loste. Doen neychde hen dat volck eñ aen=
baden. Eñ de kinderen Israels gingen henen Dodinge der
eñ deden so de Heere Mose eñ Aaron geboo= eerstgeborzen.
29 den hadde. Eñ ter middernacht ‖ sloech de ‖Exod.11.b.4
Heere alle eeerstghebooꝛte in Egypten lant/ Psa.78.e.51.
van den eersten soon Pharao aen/ die op zy= 135.b.8.136.
nen stoel sat/ tot optē eersten soon des geuan a.10.
genē inder geuanckenisse/ eñ alle eerstgebooꝛ Sap. 18.c.11.
30 te des vees. Doen stont Pharao op/eñ alle
zijn knechten in der seluer nacht / eñ alle E=
gyptenaren/ Ende daer wert een groot ghe=
schrey in Egypten. Want daer en was gheen
31 huys daer geē dode in en was. *Eñ hy dede Exod.10.f.24
Mosen eñ Aaron inder nacht roepē/eñ sprac:
Maect v op/ eñ trect wt van mynen volcke/
ghy eñ de kinderen Israels. ‖Gaet henen/eñ 1.Reg. 6.b.6.
32 dient den Heere/so ghy gesept hebt. Neemt
oock met v uwe schapen ende runderen / soo
ghy gesept hebt/gaet henen/ende ghebenedijt Wt treckinge
33 my oock. Ende de Egyptenaren dronghen Israels.
dat volck/dat zijt haestelijc wt den lande dre=
uen/Want sy seyden: Wy zijn alle des doots.
34 Ende dat volck droech dat rouwe deech/
eer dattet ghesliert worde tot haerder spy=
sen / ghebonden in haer cleederen / op hare
35 schouderen. ‖Ende de kinderen Israels had Exo.3.c.22.
den ghedaen/soo Mose ghesept hadde / ende 11.a.2.
hadden van den Egyptenaren gheeyscht sil=
ueren/ende gulden iuwelen / ende cleederen.
36 ‖Daer toe had de Heere den volcke gena= Exo.3.c.22.
de ghegheuen voor den Egyptenaren/dat zijt 11.a.2.
hen leenden/ende ontkeerdent den Egyptena Gene. 15.c.14

Num. 11.c.21 37 ren. ‖Alsoo trocken de kinderen Israels wt
33.a.3. F van Raemses na Suchoth/ Seshondert duy=
Jos.24.b.6. 38 sent mannen te voet/sonder de kinderẽ/ Eñ
veel des ghemeynen volcks tooch oock met
hen/ende schapen ende runderen/ende geheel
39 veel vees. Ende sy biecken vanden rouwen
deeghe/dat sy wt Egypten brachten / onghe=
suerde coecken/Want ten was niet ghesuert/
de wyle sy wt Egypten ghestooten werden/
ende en condent niet vertrecken/ ende en had
den hen anders gheen teeringhe toebereyt.
Gen. 15.c.16. 40 *Maer den tijt die de kinderen Israels in
Acto.7.a.6. Egypten gewoont hebben/is vierhondert eñ
41 dertich Jaer. Doen de selue om waren/ginc
dat geheel heyr des Heeren op eenen dach wt
42 Egypten landt. Daerom wort desen nacht
den Heere ghehouden/ dat hyse wt Egypten
lant geuoert heeft. Ende de kinderen Israels
sullen hem den Heere houden/sy eñ hare na=
43 comelingen. Eñ de Heere sprack tot Mose
G ende Aaron : Dit is de wyse Passah te hou=
44 den: Geen vremde en sal daer af eten. Maer
wie een gecocht knecht is/dien salmen besny
45 den/ende dan ete hy daer af. Een huysghe=
noot ende gehuert knecht en sullen daer niet
46 af eten. In een huys salment eten. Ghy en
sult van zynen vleysche buytẽ voor dat huys
Num.9.b.12. niet dragen. ‖ Eñ ghy en sult gheen been aen
Joan. 19.d.36 47 hem breken. De geheele meenichte Israels
48 sal sulcs doen. Maer ist datter een vremde=
linc by v woont/ende den Heere dat Passah
houden wil/die besnyde alle dat manlijck is:
Ende dan gae hy toe/dat hy sulcks doe/ende
si als een lantbesitter/Want geen onbesneden
49 en sal daer af eten. Eenderley wet sy den
lantbesitter / ende den vremdelinck die onder
50 v woont. Ende alle kinderen Israels de=
den/also de Heere Mose ende Aaron geboo=
Judic.6.b.8. 51 den hadde. *Also leyde de Heere op eenen
dach de kinderen Israels wt Egypten landt/
met haren Heyr.

Dat xiij. Capittel.

1 ENde de Heere sprack met Mose/seg=
Exod.22.d.29 2 gende: ‖Heyliget my alle eerstghe=
34.c.19. A boorte die alderley moeder breeckt/by
Num.8.c.16. den kinderen Israels/beyde menschen eñ vee:
1.Reg.1.d.24 3 Want sy zijn mijn. Doen sprack Mose tottẽ
Luc.2.d.23. volcke: Ghedenct aen desen dach/inden welc=
ken ghy wt Egypten/wt den diensthuyse ge=
gaen zijt/dat v de Heere met machtiger hant
van hier wt heeft ghelevt. Daerom en suldy
1.Cori. 5.a.5. 4 geen *suerdeech eten. Heden sidy wtgegaen
Gedachtenis 5 inder maent Abib. Wanneer v nv de Heere
der vlossinge brengen sal int lant der Cananiten/Hethitẽ/
*Gen.15.d.18 Amoriten/Heuiten/ende Jebusiten / * dat hy
Exod. 3.d.17. uwen vaderen gesvvooren heeft v te gheuen/
een lant daer melck eñ honich in vloeyt: Soo
6 suldy desen dienst houdẽ in dese maent. Se=
uen dagen suldy ongesuert broot eten/eñ aen
den seuenden daghe is des Heeren Feest.
7 Daerom suldy seuen dagen ongesuert broot
eten/dat by v gheen suerdeech noch ghesuert
broodt ghesien en worde in alle uwe palen.
8 Ende ghy sult uwen sonen seggen inden sel
B uen dage/[sulcs houden wy/] Om des wille
dat ons de Heere ghedaen heeft/doen wy wt
9 Egypten toogen. Daerom salt v een teeckẽ
zijn in uwe hant/ende een gedencteeken voor
uwen oogen/op dat des Heeren wet sy in u=
wen mont/dat v de Heere met machtiger hãt
10 wt Egypten gelept heeft. Daerom hout de=
11 se maniere tot zijnder tijt iaerlijcs. Wanneer
v nv de Heere int lant der Cananiten ghe=
Gen. 15.d.18. bracht heeft*also hy v/ eñ uwen vaderen ge=
12 swooren heeft/eñ dat v gegeuen. So suldy
den Heere wtscheyden / alle wat de moeder
breect/ende de eerste geboorte onder dat vee/
13 dat een hy is. De eerste ghebooorte van ee=
nen ezel suldy lossen met een schaep: Maer ist
dat ghijs niet en lost/so breect hem dẽ necke.
Maer alle eerste menschen ghebooorte onder
14 uwe kinderen suldy lossen. Eñ wanneer v
C kint heden oft morgen v vragen sal : Wat is Van onder
dat? Suldy hem seggen: De Heere heeft ons wysinge der
met machtigher handt wt Egypten van den kinderen.
15 diensthuyse gheuoert/ Want doen Pharao
verherdt was/ons los te laten / versloech de
Heere alle eerste geboorte in Egypten landt/
van des menschen eerste geboorte aen tot aen
de eerste ghebooorte des vees. Daerom offere
ick den Heere al wat zijn moeder breect / dat
een Hy is / ende de eerste ghebooorte mijnder
16 kinderen losse ick. Ende dat sal v een teec=
ken in uwe hant zijn/ende een ghedencteec=
ken voor uwen oogen/dat ons de Heere met
machtiger hant wt Egypten gheuoert heeft.
17 Doen nv Pharao dat volck verlaten had=
D de/en leydese Godt niet op de strate door der
Philistijnen landt/die ten naesten was/ Wãt
God dachte: Het mocht den volcke berouwen
als sy den stryt saghen/ende wederom in E=
18 gypten keeren. Daerom leydde hy dat volc
om / op de straten / door de woestyne aen de
*roode zee. Ende de kinderen Israels trocken Schelpmeer.
19 ghewapent wt Egypten lant. Ende Mose
nam met hem Josephs gebeentẽ/ wãt hy had
eenen eedt vanden kinderen Israels genomẽ/
ende ghesprooocken: ‖Godt sal v besoecken/so Gen. 50.d.24
20 voert mijn ghebeente met v van hier. *Also Josu.24.f.32.
trocken sy wt van Suchoth/eñ sloegen Ten= *Num.33.b.
21 ten op in Etham voor inder woestyne. Eñ
de Heere tooch voor hen ‖ des daechs in een 1.Cor.10.a.1.
wolckcalomne / dat hyse den rechten wech Esai.4.b.5.
leydde. Ende des nachts in een vier calomne/
dat hy hen lichte te wandelen dach eñ nacht.
22 De wolckcalomne en weeck nemmermeer
vandẽ volcke des daechs/noch de viercalom=
ne des nachts.

Dat xiiij. Capittel.

1 ENde de Heere sprack met Mose/seg=
2 gende: Spreect met den kinderen Is=
A raels/dat sy hen omkeeren / ende hen
legeren tegen dat dal Hiroth ‖tusschen Mig= Num.33.b.7.
dol/ende de zee tegen Baalzephon/eñ aldaer
3 teghen ouer hen legheren aen de zee. Want
Pharao sal van den kinderen Israels seggẽ:
Sy zijn verdwaelt int lant/ de woestyne heeft
4 se besloten. Eñ ick wil zijn herte verstocken
dat hy hen na iaege/ Eñ wil aen Pharao eñ
aen alle zijnder macht eere behalen. Ende de
Egyptenaren sullen ghewaer worden/dat ick
5 de Heere ben. Ende sy deden alsoo. Ende
B alst den Coninc van Egypten ghebootschapt Pharao ver=
wert/dat dat volck gheulucht was/wert zijn uolcht Israel.
herte ende zijnder knechten herte verandert
tegen dat volck/eñ spraken: Waerom hebben
wy dat ghedaen/dat wy Israel hebben verla=
6 ten/dat sy ons niet en souden dienen? Eñ
hy spande zynen waghen aen / ende nam zijn
7 volck met hem/ Ende nam ses hondert wte=
gelesen wagenen / ende wat anders van wa=
genen in Egypten was/ende de Hooftlieden
8 ouer alle zijnen heyre. Want de Heere vers=
stocte dat herte Pharaonis/des Conincks in
Egypten/ dat hi de kinderẽ Israels na iaech=
de. Maer de kinderen Israels waren door een
9 hooge hant wt gegaen. Ende de Egyptena
C ren iaechden hen na/ende sy achterhaeldense/
(daer sy gelegert hadden aen de zee)met ros=
schen eñ wagenen/eñ ruyteren / eñ alle theyr
Pharaonis/int dal Hiroth / teghen Baalze=
10 phon. *Ende als Pharao hen naeckende Jos.24.b.6.
was/ hieuen de kinderen Israels haer oogen
op/Eñ siet de Egyptenaren trocken hen van
achter na / eñ sy vreesden hen seer/eñ riepen
11 totten Heere/ Eñ seyden tot Mose:*En wa Psa.106.a.7.
ren

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Murmuratie Israels.
ren daer geen grauen in Egyptē/dat ghy ons
moest wech leyden / dat wy in der woestynen
steruen souden? Waerom hebdy ons dat ghe-
daen/dat ghy ons wt Egypten gheleypt hebt?
12 Ist niet dat / dat wy v seyden in Egypten?
Hout op / eñ laet ons den Egyptenaren die-
nen. Want het waer ons ymmers beter dē E-
gyptenaren te dienen/dan inder woestynen te
Psa.20.c.13 / Isai.30.c.15. / Deu.38.g 63
13 steruē. Mose sprac totten volcke: *En vreest
v niet/staet vast/eñ siet toe/wat voor een sa-
licheyt de Heere heden aen v doē sal: ‖Want
dese Egyptenaren die ghi heden siet/en suldy
14 nemmermeer sien eewelijck. De Heere sal
hoe de Hee- / voor de zy / e strijt.
15 voor v strydē/eñ ghy sult stille zijn. De Hee
D re sprack tot Mose: Wat roept ghy tot my?
Segt den kinderen Israels dat sy voort trec-
Cap.14.a.3.
16 ken: Meer ghy/*heft uwen staf op/eñ reckt
uwe hant ouer de zee/ eñ deyltse van malcan
deren/datter de kinderen Israels ingaen/mid
17 den door henen op dat drooge. Siet/ick wil
dat herte der Egyptenaren verstocken/ dat sy
v nauolgen. So wil ic eere behalen aen Pha
rao/eñ aen alle zyne macht / aen zijn wagenē
18 eñ ruyteren. Eñ de Egyptenaren sullent ge
waer worden / dat ick de Heere ben / als ick
eere behaelt hebbe aen Pharao/eñ aen zynen
19 wagenen eñ ruyteren. Doen verhief hem de
Engel Gods/die voor dat heyr Israels ginck
Psa.105.e.39
eñ maecte hem achter hen. * Eñ de wolcken-
calomne maecte haer ooc van harē aengesich
20 te/eñ tradt achter hen/ Ende quam tusschen
dat heyr der Egyptenaers / eñ dat heyr Isra-
els. Maer het was eē doncker wolcke/eñ ver-
lichte dē nacht/dat sy den geheelen nacht/de-
21 se eñ gene niet tsamē en quamen. Doen nv
E Mose zijn hant wt recte ouer de zee / lietse de
Israel ghaet / door de Zee.
Heere wech varen door eenen stercken Oostē
wint/den ganschen nacht/ ende maecte de zee
Iosu. 2.b.10
drooge. *Ende de wateren deylden haer van
D.23.
22 malcanderen. ‖Eñ de kinderen Israel gingē
Iudit.5.c.14.
haer in/midden in de zee opt drooghe. Eñ dat
Heb..11.e.29
water was hen voor mueren/ ter rechterhant
23 eñ ter slincker. Eñ de Egyptenaren volch-
den/ende gingen hen na in/alle rossen Pha-
raos/eñ wagenen eñ ruyters/middē in de zee.
Iudi.9.a.6.
24 Als nv de morgen wake quam/"doen sach
de Heere op der Egyptenaren Heyr / wt der
25 vieriger calomne ende wolcken. Eñ maecte
een verschricken in haer heyr / eñ stiet de ra-
deren van haren waghenen/ ende worpse om
met tempeest. Doen spraken de Egyptenarē:
Laet ons vlieden van Israel/de Heere strijdt
26 voor hen tegen de Egyptenaren. Maer de
F Heere sprac tot Mose: Reet v handt wt ouer
de zee/dat dat water weder neer valle / ouer
de Egyptenaren ouer hare waghenen ende
Psal.78.e.53.
27 ruyteren. Doen*reckte Mose zijn handt wt
ouer de zee/eñ de zee quam weder voor den
morgen in haren stroom / eñ de Egyptenaren
Sap.10.d.19.
28 vloden hem teghen. Also ‖worpse de Heere
hoe Pharao / verdranck in / de Zee met / zijn heyr.
om midden in de zee / dat dat water weder
quam/eñ bedecte wagenen eñ ruyteren / ende
alle Pharaos macht / die hen nae gheuolcht
waren in de zee/datter niet een van hen ouer
29 en bleef. Maer de kinderen Israels gingen
drooch middē door de zee / eñ dat water was
hen als muerē/ter rechterhant eñ ter slincker.
Mac.4.a.9.
30 "Also holp de Heere Israel in dien daghe
31 vander Egyptenaren hant. Eñ si sagē de E-
gyptenaren doot aen den oeuer der zee/eñ de
groote hant/die de Heere aen de Egyptena-
ren bewesen had/eñ dat volc"ontsach dē Hee
vreesde.
re/eñ gheloofden hem eñ zynen knecht Mosi.

Dat xv. Capittel.

Een lofsanck / Israels. / Exo.15.c.21.
1 DOen sanc Mose eñ de kinderē Israels
A dit liet den Heere eñ sprakē: *Ic wil
dē Heere singhen/ want hy heeft een
heerlijcke daet gedaen/Ros eñ waghen heeft
2 hy om geworpē in de zee. De Heere is mijn
*stercte eñ lofsanc/eñ is mijn‖salicheyt. "Dat Psa.118.b.14
is mijn God/ick wil hem prysen: Hy is mijns ‖oft hulpe.
3 vaders God/ick wil hem verheffen. De Hee "Esa. 12.a.2.
re is de rechte Crijchsman / Heere is zynen
4 naem. Pharaos waghenen ende zijn macht
5 werp hy inde zee. Syn wtuercoorē hooflie-
den versoncken in de ‖ roode zee. De diepte ‖schelpmeer.
heeftse bedect. Sy vielen te gronde gelijck de
6 steenen. Heere uwe rechte hant doet groote
wonderen. Heere uwe rechte handt heeft de
7 vianden verslagen. Eñ met uwe grote heer
licheyt hebdy uwe wederspannighe verstoo-
ten: Want doen ghy v gramschap wt liet/ver
8 teerde syse als stoppelen. Door dijn blasen
deden hen de wateren op/eñ de vloeden ston-
den op hoopen / De diepten wentelden van
9 malcanderen / midden in de zee. De viant
B dacht: Ick wilse na iagen/eñ grypense/eñ den
roof wtdeylen/ eñ mynen moet aen hen coelē.
Ick wil mijn sweert wt trecken/ eñ mijn hant
10 salse verderuen. Doen liet ghy uwen windt
blasen/eñ de zee bedecktese/ ende soncken on-
11 der/als loot in machtighe wateren. Heere/
wie is v gelijck onder de goden? Wie is v ge-
lijck/die so machtich/heylich/verschrickelijck/
12 louelijck/ende wonderdadich sy? Als ghy v
rechter hant wt reckte/ verslontse de aerde.
13 Ghy hebt gheleydt door uwe bermhertic-
heyt v volck dat ghy verlost hebt/ende hebtse
gheuoert door uwe sterckte tot uwe heylighe
14 wooninge. Doen dat de volcken hoorden/
beefden sy/angst quam de Philisthijnen aen.
15 *Doen verschricten de vorsten Edoms/be- Iosue,2.b.9.
uen quam den gheweldigen Moab aen. Alle
inwoonders Canaan werden versaecht.
16 Laet ouer hen vallen verschricken eñ vrese
door uwen grooten Arm / dat si onberuerlijck
zijn als steenen/tot dat dit volck/ Heere/door
come/tot dat dit volc door come/ dat ghy ver
17 woruen hebt. Brengtse in/eñ plantse op den
C berch ws erfdeels / die ghy Heere tot uwer
wooningen ghemaect hebt/tot uwen heylich-
18 dom/Heere dat uwe hant bereyt heeft. De
Heere sal Coninck zijn altijt ende eewelijck.
19 Want Pharao tooch in/inde zee/met rossen
eñ wagenen eñ ruyteren / eñ de Heere liet de
zee weder ouer hen vallen/Maer de kinderen
Israels ghingen drooge midden door de zee.
20 Eñ MirJam de propheterse/Aarons suster Miriam singt
nam een trommele in haer hant / eñ alle wy- voor.
uen volchdē haer na wtwaerts/met tromme-
21 len in eenen reye. Eñ MirJam sanck haer
voor: ‖Laet ons den Heere singhen/ want hy Exod. 15.a.1
heeft een heerlijcke daet ghedaen. Man ende
22 peert heeft hi inde zee geworpē. *Mose liet Num.33.b.8.
D de kinderen Israels trecken van de roode zee
wt/totter woestynen Sur/ende si wandelden
drie dagen inder woestynē / datse geen water
23 en vonden. Doen quamen si te Mara: maer
si en consten dat water te Mara niet gedrinc-
ken/want het was seer bitter. Daer af heet- Israel mur-
24 men de plaetse Mara. Doen murmureerde mureert om
dat volc tegen Mose: seggende: Wat sullē wy die bittere
25 drincken? Hy riep tottē Heere. *Eñ de Hee wateren.
re wees hem eenen Boom / dien leyde hy int *Iudit.5.d.14
water/doen werdt het soet. Aldaer maecte hy 4.Re.4.f.41.
een wet eñ een recht/eñ proefdese eñ sprack: Eccli. 38.a.9.
26 ‖Hoordy de stemme des Heeren ws Gods/ ‖Deu.28.f 60
ende doedy dat recht is voor hem / ende vaet
ghy in uwen ooren zyne gheboden/ ende hou
dy alle zijn insettinghen / so en wil ick gheen
van den cranckheden op v leggen/die ick op
Egypten geleyt heb/Want ick ben de Heere/
uwe Medicijn meester.

Dat xvj. Capittel.

1 ENde sy quamen in Elim / *daer wa- Num.33.b.9.
A ren twaelf waterfonteynen / ende tse-

uentich palmboomẽ/eñ si maecten aldaer ha-
2 ren leger aen het water. Van Elim trocken
sy/eñ de geheele menichte der kinderen Isra-
els quam in de woestyne Sin / die daer leydt
tusschen Elim eñ Sinai / in den vyfthiensten
dage der tweeder maent/na dien datse wt E-
3 gypten lant getoogen waren. Ende de ghe-
Num.11.a.1.
Israel murmureert om Spyse.
heele meenichte ‖ der kinderen Israels mur-
mureerden tegen Mose eñ Aaron inde woe-
4 styne/eñ spraken tot hen: Wilde Godt dat
wy waren ghestoruen in Egypten door des
Heeren hant / doen wy by den vleyschpotten
saten/eñ hadden broots planteyt teten. Want
ghy hebt ons daerom wt geleyt in deser woe
stynen/dat ghy dese gheheele meenichte van
5 honger sout laten steruen. Doen sprack de
Sap. 16.d.20
Psa.78.b.24.
Joan. 6.d.31.
Heere tot Mose: ‖Siet/ick wil v broodt van
den Hemel laten regenen/ eñ dat volc sal wt
gaen/ ende vergaderen daghelijcs wattet des
daechs behoeft/dat ickt proeue / oft in myne
6 wet wandelt/oft niet. Maer indẽ sesten da-
ge sullen sy hen bereydẽ/dat si dubbelt so veel
in dragen/bouen dat sy anders dagelijcs ver-
7 gaderen. Mose eñ Aaron spraken tot allen
B kinderen Israels: Tauont suldy gewaer wor
den/dat v de Heere wt Egypten lant geleyt
8 heeft/ Eñ des morghens suldy des Heeren
heerlycheyt sien. Want hy heeft uwe murmu-
ratie tegen den Heere gehoort. Wat zijn wy/
9 dat ghy tegen ons murmureert? Mose sprac
Num.11,d.18
voort: ‖De Heere sal v tauont vleysch teten
geuen/eñ morgen broots planteyt/om dat de
Heere v murmuratie ghehoort heeft/dat ghy
teghen hem ghemurmureert hebt. Want wat
zijn wy? V murmuratie en is teghen ons niet
10 maer teghen den Heere. Ende Mose sprack
tot Aaron: Segt de gansche menichte der kin
deren Israels: Coemt hier by voor den Hee-
re / want hy heeft uwe murmuratie gehoort.
11 Ende doen Aaron alsoo sprack tot alle de
C meenichte der kinderẽ Israels/keerdense hen
tegen de woestyne : Ende siet/de heerlijcheyt
12 des Heeren verscheen in een wolcke. Eñ de
13 Heere sprack tot Mose: Ick heb der kin-
deren Israels murmuratie ghehoordt. Segt
hen : Tusschen den auont suldy vleysch teten
hebben/ende morgen broots sat worden. Eñ
beuinden/dat ick de Heere uwe Godt ben.
Num.11.k.31.
De Here laet regenen quackelen ende Manna.
14 Eñ des auonts quamender ‖ quackelen op/
ende bedecten dat heyr/eñ smorgens lach den
15 dau rontom de tenten. Ende als den dau
geuallen was / siet/doen lach daer wat in de
woestyne/ront ende cleyn/ gelijck den rijm op
16 den lande is. Ende doent de kinderen Is-
D raels saghen / seyden sy onder malcanderen:
Deut.8,a.3.
‖Dat is Man: Want si en wisten niet wattet
was. Maer Mose sprack tot hen : Het is dat
broot/dat v de Heere teten ghegheuen heeft.
17 Maer dat ist dat v de Heere geboden heeft:
Een yeghelijck vergadere dies soo veel hy
voor hem eten mach / ende neme een Gomor
voor elck hooft/na tgetal der sielen in zynder
18 hutten. Ende de kinderen Israel deden al-
so/ende vergaderden/ die eene veel/die ander
2.Cor. 8.b.15
19 weynich. ‖Maer doenment metten Gomor
wt mat/en hadde die/die veel vergadert had
de/niet ouer: Eñ die weynich vergadert had-
Tegen sorch[…]wichept.
de/dien en ghebrack niet: Maer een yegelijck
hadde vergadert / soo veel hy voor hem eten
20 mochte. Eñ Mose sprack tot hen: Niemant
21 en late daer wat ouer tot morgen. Maer sy
en hoorden Mose niet/ende sommighe lieten
daer af wat ouer tot morghen. Doen wiessen
daer wormen in/ende wert stinckende. Ende
22 Mose wert toornich op hen. Maer si ver-
gaderden des selfden alle morghen / soo veel
een yeghelijck voor hem eten mochte. Maer
wanneer de sonne heet scheen/ so versmoltet.

23 Ende des sesten daechs vergaderden si des
broodts dubbelt so veel/namelyck/ twee Go-
mor voor een/Ende alle de Ouerste der mee-
nichten quamen in / eñ vercondichdent Mo-
24 si. Ende hy sprack tot hen: Dat ist/dat de
Donderhor[…] dinghe der Sabbath.
E Heere geseyt heeft: Morgen ist den Sabbath
der heyliger ruste des Heeren. Wat ghy bac-
ken wilt dat bact / ende wat ghy coken wilt
dat coect : Maer watter ouerschiet / dat laet
blyuen/dattet bewaert worde tot morghen.
25 Ende si lieten blyuen totten morgen/so Mo
se ghebooden had. Doen en wertet niet stinc-
kende/eñ daer en was oock geenen worm in.
26 Doen sprack Mose : Eet dat heden/want
het is heden den Sabbath des Heeren / ghy
en sullet heden op den velde niet vinden.
27 Ses dagen suldyt vergaderen/maer den se-
uensten dach is dẽ Sabbath/daer en salt niet
28 in zijn. Maer indẽ seuensten dage gingender
Dã ongeho[…] saemheyt d[…] Sabbath.
sommige vanden volck wt om te vergaderen/
29 ende en vonden niet. Doen sprac de Heere
tot Mose : Hoe lange weygerdy v te houden
30 mijn geboden eñ wet? Siet/*de Heere heeft
Ezec.12.b.[…]
v den Sabbath gegeuen/daerom gheeft hy v
op den sesten dach voor twee daghen broodt.
So blyue nv een yeghelijck inden zyuen/ende
niemant en ghae wt van zijnder plaetsen/in
31 den seuensten dage. ‖Alsoo vierde dat volck
Ezec.12.b.[…]
32 den seuensten dach. Ende dat huys Israels
F hiet het broot Man. ‖Ende het was ghelijck
Num.11.b[…]
Coriander zaet/ende wit / ende hadde eenen
33 smaeck/gelijc*semelmeel met honich. Ende
Terwẽ blo[…] men/oft w[…] te broot.
Mose sprack: Dat ist dat de Heere gebooden
heeft: Vult Gomor daer af/om op alle naco-
melingen te bewaren/op datmẽ sie dat broot
daer ick v mede gespijst heb in der woestyne/
34 doen ick v wt Egypten landt leydde. Ende
Mose sprack tot Aaron: ‖Neemt eenen croes
Heb.9.a.4
ende doet een Gomor vol Man daer in/ende
Tmãna w[…] tot een tee[…] bewaert.
latet voor den Heere/om te bewaren op uwe
35 nacomelingẽ/ Also de Heere Mose geboden
heeft. Aldus lietet Aaron aldaer voor dat ge-
36 tuygenisse om te bewaren. Eñ de kinderen
Israels aten Man*veertich Jaren/‖tot dat si
Jud. 5.d.1[…]
‖Josu. 5.c.[…]
totten lande quamen/daer si woonen soudẽ:
Tot aen de palen des landts Canaan aten
37 sy Man. Maer een Gomor is dat thiende
deel eens Epha.

Dat xvij. Capittel.

1 ENde de geheele menichte der kinderẽ
A Israels / trock wt der woestyne Sin/
Israel coen[…] in Rapidi[…]
haer dachreyse / soo hen de Heere be-
nal/eñ sy legherden hen in *Raphidim. Daer
*Nu.33.b.
2 en had dat volc geẽ water te drincken. Eñ
sy keuen tegen Mose eñ spraken: Gheeft ons
water/dat wy drincken. Mose sprac tot hen:
Wat kijft ghy teghen my? Waerom tenteerdy
3 den Heere? Maer doen dat volc aldaer dorst
Murmurat[…] Israels.
had nae water/ murmureerden sy tegen Mo-
se/seggende: ‖Waerom hebdy ons laten trec-
‖Nu.20.a.
ken wt Egypten/dat ghy ons/onse kinderen/
Jud.7.d.1[…]
4 ende vee van dorste laet steruen? Mose
B riep totten Here/eñ sprack: Hoe sal ick doch
metten volcke handelen ? Daer en schilt niet
5 veel aen/ sy en sullen my noch steenen. De
Heere sprack tot hem: Ghaet voor dat volck
henen/ende neemt sommige Ouders van Is-
rael met v / ende neemt uwen staf in v hant/
daer ghy dat water mede sloecht / ende ghaet
6 henen. Siet/‖ic wil aldaer staen voor v/op
1.Cor.10.a.
Water coe[…] wt den stee[…]
eenen steen in Horeb / daer suldy den steen
slaen/dan sal daer water wt loopen / dat dat
volck drincke. Mose dede alsoo voor de Ou-
‖Nu. 20.b.
7 ders van Israel. Doen hietmen die stede
Deut.9.d.2[…]
Massa eñ Meriba‖om des ghekijfs wille der
*Nu.20.c.[…]
kinderen Israels/eñ om dat sy den Heere ge-
Deu. 25.c.1[…]
tenteert eñ ghesept haddẽ: Is de Heere onder
Abdi.1.b.10.
8 ons/oft niet? Doen quam *Amaleck / ende
Judith.4.c.[…]

Kreet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

9 streect tegen Israel in Raphidim. Ende Mo
C se sprack tot Josua: Kiest ons mannen wt/
treckt wt ẽ strijt tegen Amaleck: Morgen wil
ick op des cleynen berchs toppe staen/ ẽ den
10 staf Gods in mijn hant hebbē. Ende Josua
dede so hem Mose seyde/dat hy teghen Ama-
lek street. Mose ẽ Aaron ẽ Hur clommē op
11 den toppe des cleynen berchs. Ẽ de wyle
Mose zijn hant ophief/||verwan Israel/ maer (...Israel ...or)
als hy zijn handt neder liet/verwan Amalek.
12 Maer Moses handē waren swaer/daerom
D namē si eenē steen/ẽ leydenen onder hē / dat
hy daer op sittē soude. Ẽ Aaron ẽ Hur on-
derhieldē hē zijn handē/op elcker zydē een. Al
so bleuen zijn handen gewis/tot dat de sonne
13 onder ginck. Ẽ Josua dempte Amalek ende
14 zijn volck door des sweerts scherpte. Ẽ de
Heere sprac tot Mose: Schrijft dat tot eender
gedenckenisse/in een boeck/ende beuelet in de
ooren van Josua: ||Want ick wil den Amalek (...4.d.20.)
onder den hemel wtroyen / datmen zijns niet (...15.a.2)
15 meer en gedencke. Ende Mose boude eenen
16 Altaer/ẽ hiet hem: De Heere* Nissi. Wāt (...heet)
hy sprack: Het is een teecken/by den Stoel (...maniere.)
des Heeren / dat de Heere stryden sal teghen
Amalek/van kinde tot kints kinde.

Dat xviij. Capittel.

1 ENde als* Jethro de Priester in Mi- (...3.a.1.)
A dian Mose swer hoorde al wat God (...coemt)
gedaē hadde met Mose/ẽ zynen volc (...ose.)
ke Israel/dat de Heere Israel wt Egyptē ge-
2 leydt had. Nam hy Sipora Moses wijf/die
3 hy wederom gesonden had/ Met haer twee
sonen. ||Die een hiet Gersom/Want hy sprac: (...2.c.22.)
Ick ben een gast ghewordẽ in vreemde lan-
4 den. Ẽ de ander Elieser/want hy sprack:
Mijns vaders God is mijn hulpe geweest/ẽ
5 heeft my verlost van Pharaos sweert. Doē
nv Jethro Mose sweer ẽ zijn soonen/ẽ zijn
wijf tot hem quamen/inde woestyne aen den
berch Godts/daer hy hem gheleghert hadde/
6 Liet hy Mose seggen: Ic Jethro v sweer bē
tot v gecomē/ẽ v wijf/ ẽ beyde haer kinde-
7 ren met haer. Doen ginck Mose hem te ge-
moet buyten/ẽ neech voor hem/ ẽ custe hē.
Ẽ als sy malcanderen gegroet haddē/ gingē
8 si in de hutte. Doen vertelde Mose zynen
B sweer/al wat de Heere Pharao ẽ den E-
gyptenaren ghedaen had/om Israels wil/ẽ
alle de moeyte die hem op den wege geschiet
9 was/ẽ datse de Heeere verlost had. Ende
Jethro verblyde hem van alle dat goet/dat de
Heere Israel ghedaen hadde/dat hyse verlost
10 hadde vander Egyptenarē hant. Ẽ Jethro
sprac: Gelooft si de Heere die v verlost heeft
vander Egyptenaren ẽ Pharaos handt/die
weet zijn volck vander handt Egypti te ver-
11 lossen. Nv weet ick dat de Heere grooter is
dan alle goden. Daerom dat sy hoochmoet aē
12 hen gebruyct hebben. Ende Jethro Moses
sweer nam brantoffer/ẽ offerde Gode. Doen
quam Aaron ende alle Ouders in Israel/ met
Mose sweer om dat broot te etē voor Gode.
13 Des anderen morghens sat Mose om dat
C volck te oordeelen / ẽ dat volck stont ront-
om om Mose van smorgens aen tottē auont.
14 Maer als zijn sweer sach/al wat hy metten
volcke dede/sprack hy: Wat ist dat ghy mettē
volcke doet? Waerom sit ghy alleen/ ende alle
dat volck staet rontom v van smorghens aen
15 tot den auont? Mose antwoorde hem: Dat
volck coemt tot my / ende vraghen Godt om
16 raet. Want waer si wat te doen hebben/co-
men sy tot my / dat ick oordeele tusschen eenē
yeghelijcken ẽ zynen naesten/ ende leere hen
17 Gods recht ẽ zyne wet. Sijn sweer sprack
tot hem: Het en is niet goet dat ghy doet.
18 Ghy maect v te moede / daer toe dat volck
oock dat met v is. * Dat werc is v te swaer/ Deut.1.b.9.
19 ghy en moget alleen niet wtrichten. Maer Acto.6.a.2.
hoort mijn stemme / ick wil v raden/ẽ Godt Jethro gheeft
sal met v zijn. Handelt ghi mettē volcke voor Mose raet.
20 Gode/ende brengt de sakē voor Gode. Ẽ
maect hen rechten ende wetten / dat ghy hen
leert den wech/daer sy in wandelen / ende de
21 wercken die sy doen sullen. Ẽ siet om on-
D der al dē volcke/na redelijcke lieden/die God
vresen/warachtich/ ende der giericheyt viant
zijn/die set ouer hen. Sommige ouer duysent/
ouer hondert/ouer vijftich/ẽ ouer thien/dat
22 sy dat volck alle tijt oordeelē. *Maer wan- Deut. 1.c.17.
neert een groote sake is / dat sy die selfde tot 17.b.13.
v brenghen/ẽ si alle cleyne saken oordeelen/
so salt v lichter worden/ende sy sullen dē last
23 met v dragen. Doedy dat so condy wtrech-
ten wat v God gebiet/ende alle dit volck can
24 met vreden aen zijn stede comē. Mose hoor-
de zijns sweers woordē/*ende dede al wat hy Num.11.d.16
25 seyde/ Ẽ vercoos redelijcke lieden wt alle
Israel / ende maecktese tot hoofden ouer dat
volck. Sommige ouer duysent/ouer hondert/
26 ouer vijftich/ẽ ouer thien. Op dat sy dat
volck tot allen tyden souden oordeelen. Maer
wat sware saken waren/ dat sy die brenghen
souden tot Mose / Ẽ de cleyne saken souden
27 sy oordeelen. Aldus liet Mose zijnen sweer
weder in zijn lant trecken.

Dat xix. Capittel.

1 INde derde maent nae den wtganck der
A kinderen Israels wt Egypten lant*qua Num.33.d.15
men si in desen dage in de woestyne Si- Israel coemt
2 nai. Want si waren wt getrocken van Ra- in de woesty-
phidim/ẽ wilden inde woestyne Sinai/ende ne Sinai.
maectē haren leger aldaer in de woestyne te-
3 gen den berch. *Ẽ Mose clam op tot God. Exod. 24.a.2
Ẽ de Heere riep hē vanden berch/ ẽ sprac: Godt gebiedt
So suldy seggen tottē huyse Jacob/ẽ vercō- Mose aē Is-
4 digen dē kinderē Israels: Ghy hebt gesien/ rael zijn wel-
wat ick dē Egyptenaren gedaē hebbe/"ẽ hoe daet te ver-
ick v ghedragen hebbe op Arens vlogelen/ẽ condighen.
5 hebbe v tot my ghebracht. *Ist dat ghy nv "Deu.32.b.11
mijn stemme hoort/ẽ mijn verbont hout / so *Deu. 14.a.2
suldy mijn eygendom zijn voor alle volcken.
6 Wāt de geheele aerde is mijn. ||Ẽ ghy sult Psa.114.a.2.
my een Priesterlijcke Coninckrijc/ ẽ een hey- Hosee.4.b.6.
lich volc zijn. Dat zijn de woorden/die ghy dē 1.Pet. 2.b.9.
7 kinderen Israels seggen sult. Mose quā/ẽ Moses vercō
B hiet de Ouders in den volcke roepē/ẽ leyde dicht Israel
hen alle dese woorden voor/die de Heere ge Godts beuel.
8 booden hadde. Ẽ al dat volck antwoorde
gelijc/seggende: ||Al wat de Heere gesproken Exod.24.a.3.
heeft/willen wy doen. Ẽ Mose seyde de re- Deut.5.d.27.
9 dene des volcks den Heere weder. Ende de 26.d.17.
Heere sprac tot Mose: Siet/ick wil tot v co-
men in een dicke wolcke/op dat dit volc mijn
woorden hoore/die ick met v spreecke/ẽ ge-
loove v eewelijck. Ẽ Mose vercondichde dē
10 Heere de redene des volcx. De Heere sprac
tot Mose: Gaet henen totten volcke/ẽ hey- Bereydinghe
lichtse heden ende morgen/dat sy haer cleede- om Gods
ren wasschen/ende bereydt zijn op den derden woort te hoorẽ
11 dach. Want ten derden daghe sal de Heere
neder climmen voor alle dat volck optē berch
12 Sinai. Ende set teekenen om dat volc her/
ẽ spreeckt tot hen: Wacht v/dat ghy op den
berch niet en climt / noch zyne eynden aen en
roert. "Want soo wie den berch aenroert/sal Heb. 12.c.20.
13 den doot steruen. Geen hant en sal hem aen
roeren/ maer hy sal gesteent oft met gheschut
doot geschooten worden: Het si een beest/oft
mensch/ so en sal hy niet leuen. Wanneer des
hoorns gelupt gaet/so sullen si aen den berch
14 gaen. Mose clam vanden berch totten volc
C ke/ende heylichdese/ẽ sy wiesschen haer clee
15 deren. Ende hy sprack tot hen: Sijt bereydt
op den derden dach/ende niemant en genake

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

16 een wijf. Als nv den derden dach quam/en-
De Heere verschijnt op den berch Sinai. de morgen was/doen verhief hem een donde
ren ende blixemen/eñ een dicke wolcke op dē
berch/ende een geluyt eender seer stercker ba-
suynen. Maer dat gansche volck dat in den le
17 ger was/verschricte. Ende Mose bracht dat
Deut. 4.c.11. volck wt den legher/Gode te ghemoet. ‖En-
18 de sy traden onder aen den berch. Ende al
den berch Sinai roocte/daerom/dat de Hee-
re neder op den berch voer met viere. Ende
zynen roock ghinck op / als eenen roock van
eenen ouen/dat den geheelen berch seer beef-
19 de/ Ende der basuynen ghecIanck wert ym-
mer stercker. Mose sprac: Ende God antwoor
20 de hem luyde. Als nv de Heere neder geco-
men was op den berch Sinai/bouen op zynē
top/doen riep hy Mose bouen op dē top des
berchs. Ende Mose clam daer op. Doen sprac
21 de Heere tot Mose: Climt nederwaerts/ eñ
D getuyget den volcke/dat sy niet toe en breec-
ken totten Heere/dat sy hem sien / ende vele
22 van hem vallen. Daer toe de Priesters/die
tot den Heere comen / sullen hen heylighen/
23 datse de Heere niet en verslae. Moses sey-
de totten Heere: Dat volc en can opten berch
Sinai niet geclimmen/want ghy hebt ons ge
tuycht ende ghesept: Set teeckenen om den
24 berch/ende heylichten. De Heere sprac tot
Exod. 24.c.9. hem: Gaet henen/climt neder. *Ghy ende Aa-
ron met v sult her op climmen/ maer de prie-
sters ende dat volck en sullen niet her toe bre
ken/ dat sy opwaerts climmen totten Heere/
25 dat hyse niet en verslae. Eñ Mose clam ne-
der totten volcke/ende seydet hen.

Dat xx. Capittel.

De thien geboden. 1 Ende Godt sprack alle dese woorden:
2 *Ick ben de Heere uwe Godt / ‖Ick
*Deut. 3.a.6 A die v wt Egypten lant wt den dienst-
‖Exo. 14.f.29 3 huyse gheleyt hebbe. Ghy en sult gheen an-
Prou. 3.a.5. 4 der goden neuen my hebbē. "Ghy en sult v
"Deut. 4.c.16 geen beelden/noch eenich gelijckenis maken/
97.b.15. noch van tgene dat daer bouen in den hemel
is/noch van datter beneden op aerden is/oft
van datter in het water onder der aerden is.
5 En aenbidtse niet/noch en dientse niet: wāt
ick de Heere uwe Godt / ben een Jeloersche
Exod. 34.a.7. God/ *die daer besoecke der vaderē misdaet/
Deut. 7.b.10. aen den kinderen/tot in dat derde ende vier-
6 de lidt/die my hatē: Eñ doe bermhertichept
aen veel duysenden/die my liefhebben / ende
Leuit. 19.c.12 7 mijn geboden houdē. *Ghy en sult dē naem
Eccli. 23.b.9. B des Heeren dijns Godts niet misbruycken/
Leui. 24.b.11 Want de Heere en sal dien niet ongestraft la
8 ten/die zynen naem misbruyckt. Ghedenckt
des Sabbaths dach/dat ghy hem heylicht.
Exod. 23.b.12 9 ‖Ses dagen suldy arbeyden / ende alle uwe
34.c.21.35.a.2 10 dinck wt richten. Maer ten seuensten dage/
Ezec. 20.b.12 is den Sabbath des Heeren ws Godts: So
en suldy geen werc doen/noch v soon/noch v
dochter/noch v knecht / noch v dienstmaecht/
noch v vee/noch v vremdelinck / die in uwe
Gene. 2.a.2. 11 poorten is. *Want in ses daghen heeft de
Heere hemel eñ Aerde gemaect/eñ de zee/en-
de al wat daer in is/ende ruste ten seuensten
dage. Daerō ghebenedyde de Heere den Sab
Matt. 15.a.4. 12 bath dach/ende heylichde hem. *Ghy sult v
Ephe. 6.a.2. vader eñ v moeder eeren / op dat ghy langhe
C leeft inden lande dat v de Heere uwe Godt
Math. 5.b.21 13 gheeft. *Ghy en sult niet dooden.
‖Mat. 5.c.27. 14 ‖Ghy en sule gheen ouerspel doen.
"Mat. 19.c.18 15 "Ghy en sult niet stelen.
*Rom. 13.b.9 16 *Ghy en sult geen valsche ghetuychenisse
‖Rom. 7.b.7. 17 spreken teghen uwen naesten. ‖Ghy en sult
"Eccl. 42.a16 niet begeeren ws naesten huys. "Ghy en sult
Matt. 5.d.28. niet begheeren ws naesten wijf / noch zynen
knecht/noch zijn dienstmaecht/noch zynen os
noch zynen Ezel/noch alle dat/dat uwen nae
18 sten heeft. Eñ alle dat volc sach den donder
eñ blixem/ ende dat gheluyt der basuynen/eñ
den berch roocken. Maer doen si sulx saghen/
19 vloden sy / ende stonden van verre/ Ende
spraken tot Mose: *Spreect ghy met ons/wy Deut. 18 Heb. 12
willen toehooren / eñ en laet Godt niet met
ons spreken / wy mochten anders steruen. God be[...]
20 Maer Mose sprac tot den volcke: En vreest haer/op[...]
v niet/want God is gecomen/dat hy v proef st hem [...]
de/eñ dat v zijn vreese voor oogen ware/ dat vreesen.
21 ghy niet en sondichde. Also tradt dat volck
D van verre: Maer Mose ginck in totter donc-
22 kerheyt/daer God in was. Ende de Heere
sprack tot hem: Also suldy den kinderen Jsra
els segghen: Ghy hebt ghesien dat ick met v
23 vanden hemel ghesproocken heb. Daerom
en suldy niet neuen my maken / siluerén ende
24 gulden goden en suldy v niet maken/ ‖Ee- Esai. 6[...]
nen altaer van aerden maeckt my/ daer ghy
uwen brantoffer ende dancoffer/uwe schapen
ende runderen op offert: Want in welcke ste-
de daer ick mijns naems ghedachtenisse stich-
ten sal/daer wil ick tot v comen/eñ v gebene
25 dyen. *Eñ wildy my eenen steenen altaer Deut. 27
maken / so en suldy dien niet van gehouwen Jos. 8.g.
steenen bouwen/want ist dat ghy met v mes 1. Ma. 4.
26 daer op coemt/so suldy dien ontwyen. Ghy
en sult oock niet op trappen tot mynen altaer
climmen / dat uwe schamelheyt niet ontdeckt
en worde voor hem.

Dat xxj. Capittel.

1 Dit zijn de rechten / die ghy hen voor Van de[...]
2 leggen sult. *Ist dat ghy eenen He ten Jsra[...]
A breeuschen knecht coopt/die sal v ses *Leui. 25
iaren dienen: Inden seuensten iare sal hy vry Deu. 15.
3 los wt gaen. Js hy sonder wijf ghecomen/ Jere. 34.
so sal hy oock sonder wijf wt ghaen. Maer is
hy met een wijf ghecomen/so sal zijn wijf met
4 hem wt gaen. Maer heeft hem zijn heer een
wijf ghegeuen/eñ heeft sy hem sonen eñ doch
teren ghebaert/so sal dat wijf eñ de kinderen
zijns heeren zijn / maer hy sal sonder wijf wt
5 gaen. Maer spreect de knecht: ‖Ick heb my- Deu. 15.
nen heere lief/eñ mijn wijf/eñ kinderen/ic en
6 wil niet vry worden/ So brenge hē zijn hee
re voor de goden/eñ houde hem aen de duere
oft posten/eñ boore hem met eenē priem door
7 zijn oore/eñ hi sy zijn knecht eewelyc. Ver-
coopt yemāt zijn dochter tot eē dienstmaecht/
so en sal sy niet wt gaen/ gelijck de knechten.
8 Maer behaecht sy haer heere niet/eñ hy en
wil haer niet te houwelyc helpen/ so sal hyse
te lossen geuen. Maer haer te vercoopen on-
der een vreemt volc/en heeft hy geen macht/
9 de wyle hyse versmaet heeft. Maer belooft
hyse zynen soone / so sal hy dochter recht aen
10 haer doen. Maer geeft hy hem een andere/
so en sal hy haer aen haer spyse/ cleedinge/eñ
11 houwelycke schult niet verminderen. Doet
hy dese drie niet/so sal sy vry wt gaen sonder
12 los gelt. *Wie eenen mensche slaet/ dat hy Leui. 24.
13 sterft/die sal de doot steruen. Maer heeft hi Matt. 5.
B hem geen lagen geleyt/‖maer God heeft hem ‖Nu. 35.
onuerhoets in zijn handē laten vallen/ so sal
ic v bestellen een plaetse/daer hy henen vlien
14 sal. Maer oft yemandt aen zynen naesten
moetwillichept ghebruyckt/ende hem met list
verworcht / ‖soo suldy den seluen van mynen 3. Reg. 1.g
altaer nemen/datmen hem doode.
15 Wie zijn vader oft moeder slaet/die sal den
16 doot steruen. Wie eenen ‖mensche steelt/en- Deu. 24.
de vercoopt/datmen hem by hem vint/die sal
17 de doot steruen. Wie "Vader ende Moeder Deu. 21.
18 vloeckt/die sal de doot steruen. Ist dat man Leui. 20.
nen teghen malcanderen kyuen/ ende die een Pro. 20.
slaet den anderen met eenen steen / ofte met Mat. 7.b.
eender vuyst dat hi niet en sterue/maer te bed
19 de legghe: Coemt hy op/dat hy wt gaet by
zynen stock/so sal de gene die hem sloech/on-
schuldich

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

schuldich zijn/behoudelijck dat hy hem beta=
le / dat hy versuymt heeft/ende dat meester
20 gelt geue. Wie zijnen Knecht oft dienst=
maecht slaet met eenen stock / dat hy sterft
onder zijne handen / die sal gestraft worden.
21 Maer leeft hy een oft twee dagen/so en sal
hy daerom niet gestraft worden / want het
22 is zijn ghelt. Ist dat mannen te samen
kyuen/ende een beurucht Wijf seer doen/ dat
haer de vruchte afgaet/ende haer geē schade
en geschiet/so salmen hem om gelt straffen so
veel hem des Wijfs man oplept/ ende sal dat
23 geuen na der Segslieden kennisse. Maer
...c.21. coemt haer eenige schade daer wt/*so sal hy
...c.38. 24 latē siel om siel/ Ooge om ooge/tant om
25 tant/hant om hant/voet om voet / Brant
om brant/wonde om wonde/ buyle om buy=
26 le. Ist dat yemant zijnē knecht oft zijn dienst
maecht in een ooge slaet/eñ verderft het/die
salse vry los laten/ om der oogen wille.
27 Des selfs gelijc/in diē hy zijnen Knecht oft
Dienstmaecht eenen tant wt slaet sal hyse
...4.5. 28 vry los laten / om des tans wille. ‖Ist dat
eenen Osse eenen man oft wijf stoot/ dat hy
sterft / so salmen den Os steenen / ende zijn
vleesch niet eeten / so is de Heere des Os
29 onschuldich: Maer is den Os te voren stoo
tende geweest/ eñ dat is zijnē Heere geboot=
schapt/ende hy hem niet verwaert en heeft/
ende doodet daer bouē eenen Man oft Wijf/
so salmen den Os steenen/ ende zijn Heere
30 sal steruen. Maer ist datmen hem een gelt
op leggen sal/so sal hi geuen om zijn leuen te
31 lossen / watmen hem oplept. Des seluen
gelijcken salmen met hem handelen / oft hy
32 een zoon oft dochter stoot. Maer stoot hy
eenen Knecht oft Dienstmaecht / soo sal hy
haren heere dertich silueren sickel geuen/ende
33 den Os salmē stenen. So yemant eenē cuyl
op doet/oft graeft eenen cuyl/eñ en dectē niet
toe / ende valt daer eenen Osse oft Ezel ouer
34 in: So sal de Heere des cuyls den anderen
weder betalen met gelde / maer dat Aes sal
35 zijn zijn. Ist dat yemāts Osse eens anders
Os stoot / dat hy sterft / so sullen sy den le=
uenden Os vercopen/eñ dat gelt deylen / eñ
36 dat Aes oock deylen. Maer ist kennelijc ge
weest dat den Os stootende was te vooren/
ende zijn heere en heeften niet bewaert / so
sal hy eenen Os voor den anderen geuen/eñ
dat Aes hebben.

Dat xxij. Capittel.

1 Wanneer yemant eenē Os oft schaep
...1.b.31. A steelt/eñ slatet oft vercopet/* die sal
...e 2.b.6 vijf Ossen voor eenē Os weder geuē/
...nfte/ 2 ende vier schapen voor een schaep. Wort eē
...eder dief beuondē/dat hy in breect/ende wort daer
...enge, ouer geslagē dat hy sterft/so en salmen gheen
3 bloetgericht ouer den genē latē gaen. Maer
is de Sonne ouer hem op gegaen/so salmen
dat bloetgherichht gaen laten. Maer een Dief
sal weder vernoegen. Heeft hy niet / so ver=
4 coopmen hem/ om zijn dieuerie. Maer vint
men de dieuerie leuēdich by hem/ het sy Os/
Ezel / oft Schaep / so sal hijt dobbel weder
...schade 5 geuen. Ist dat yemant enen Acker oft wijn
...ers. gaert beschadicht/dat hy zijn Vee schade laet
doen in eens anders acker/die salt van dē be
sten van zijnen aker eñ wijngaert weder ver=
...4.c.30 6 noegen. *Ist datter een vier wt coēt/ende
comt in de doornen / eñ verbernt de schouen
oft dat coren dat noch staet/ oft den acker/so
sal hijt weder vernoegē die dat vier aengeste
...c.15. 7 ken heeft. ‖Oft yemant zijnen naesten gelt/
...alt oft oft inweelen te bewaren doet/ende het wort
...on die= den seluen wt zijnen huyse gestolen/ vintmen
...bewa 8 den dief/so sal hijt dobbel weder geuen: Eñ
...n. en vintmen den dief niet/so salmen den huys=

weert voor de "godē brengen/oft hy zijn hant Psa.82.a.6.
niet gelept en heeft aen zijns naesten goet. Joan.10.d.34.
9 Oft die een den anderen beschuldicht om
eenigerhande onrecht/het sy om Os/Ezel oft
schaep/oft clederē/ oft yet datter verloorē is/
so sullen haerder beyder saken voor de goden
comen/ eñ den welcken de goden verdoemen/
die salt dobbel zynen naesten weder gheuen.
10 Wanneer yemant zijnen naesten eenē Ezel
oft Osse/oft schaep/ oft eenich vee te bewarē
doet/eñ het ontsterft hem/oft bederft/oft het
wort hem ontdreuen/ dattet niemant en siet/
11 So salment tusschen hen op eenen eedt bi dē
Heere laten comen/oft hy zijn hant niet gesla
gen en heeft aen zijns naestē haue. Eñ de hee
re des goets salt aennemen/ dattet gene niet
12 en derf betalen. Maer steeltet hem een dief/
13 so sal hijt zynē heere weder vernoegē. Maer
wordet ‖verschuert/so sal hi getuychenis daer Gen.31.e.38.
14 af brengen/eñ niet betalen. Oft yemant vā
C sinen naesten yet leent/eñ het wort geargert/
oft het sterft / dat zijn heere daer niet by en
15 is/so sal hijt hem weder vernoeghen. Maer
is zijn Heere daer by/ soo en sal hijt hem niet
weder betalen/de wyle hijt voor zijn gelt ge=
16 huert heeft. Ist dat yemant een *maecht be Gene.34.a.2.
praet die noch niet verlooft en is/eñ beslaept Deu. 22.d.29
se / die sal haer geuen haren bruytschat/ende
17 haer te wyue hebben: Maer en wiltse haer
vader hem niet geuen / so sal hy haer gelt we
gen/so vele als eender maecht tot eenē bruyt
18 schat behoort. De*Touenerschen en suldy 1.Re. 28.a.3.
19 niet leuen laten. Wie "een vee beslaept/die "Deu.27.c.21
20 sal de doot steruen. Wie den goden offert/
sonder alleen den Heere/die sy verbannen.
21 Ghy ‖en sult de vreemdelingen niet scheyn= Leu.19.g.34.
den / noch verdrucken / want ghy hebt oock
22 vreēdelingen in Egypten lant geweest. Ghy
*en sult geen weduwen noch weesen bedroe= Job.24.a.4.
23 uen/ Bedroefdyje/so sullen sy tot my roepē/
24 eñ ick sal haren roep verhooren. So sal my
nen toorn vergrammen / dat ick v met den
sweerde dooden sal/ ende uwe wyuen sullen
weduwen worden/eñ v kinderen sullen wee=
25 sen worden. Als ghy mynē volcke*dat daer Leu. 25.f.34.
arm by v is/ghelt leent/soo en suldy hen niet Deu.23.c.19.
tot schade dringen/ eñ gheen woecker op hen
26 drynen. Als ghy eē cleet van uwen naesten Van pande.
D te‖pande neemt/so suldijt hem weder gheuen ‖Deu.24.b.6
27 eer de sonne onder ghaet. Want zijn cleet is
alleen daer zijn vel mede bedect wort/eñ daer
hy in slaept. Ist dat hy tot mi roept/so sal ick
28 hem verhooren/want ic ben genadich. Den
Godē en suldy ‖niet vloecken/eñ den ouerstē 1.Re.16.b.7.
29 onder v volc en sult ghy niet lasteren. Ghy
en sult niet vertreckē te offeren uwe harde eñ
uwe weecke vruchten. *Ghy sult my gheuen Exo.13.a.2.
30 uwen eersten soon: So suldy ooc doen met 34.c.19.
uwen ossen eñ schapen: Seuen dagen latet by
zijnder moeder zijn/ten achstē dage suldijt my
31 gheuen. Ghy sult heylighe lieden voor my
zijn/ ‖daerom en suldy gheen vleesch eten/dat Leu.22.a.8.
opten velde vande dieren verschuert is/maer
voor de honden worpen.

Dat xxiij. Capittel.

1 Ghy en sult een valsche aenclaghe niet
A gelouen/dat ghy eenen godloosen by=
stant doet/eñ een valsche getuyge zijt.
2 *Ghy en sult der menichten niet volgē tot Joan. 7.f.51.
den quade/ eñ voor het gerecht niet antwoor
den/ dat ghy metter menichten van dē rechte
3 wijct. Ghy en sult den cleynen niet verchie=
4 ren in zijnder sake. ‖Als ghy ws vyants os= Deut.22.a.1.
se oft Ezel ghemoet/dat hy doolt/so sult ghy
5 hem den selfden weder toe leyden. ‖Als ghi Deu. 22.a.4.
des geens Ezel/die v haet/siet onder den last Luc.14.a.5.
liggen/wacht v/eñ en verlaet hem niet/maer Van des vy=
versuymt geerne dat uwe om zynen wille. ants osse oft

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

6 Ghy en sult dat recht ws armen niet buy-
7 gen in zijnder saken. Sijt verre van valsche
Susa.g.53. saken. *Den ontschuldigen/ende den gerechti
gen en suldy niet verworgen/ want ic en laet
Deut.17.a.2. 8 den Godloosen geen recht hebben. ‖Ghy en
Eccl.20.d.31 sult geen giften nemen/want giften maecken
de siende blent/ende verkeeren de saecken der
Gen. 46.a.6. 9 rechtueerdigen. "De vreemdelingen en sul-
Exo.22.c.21. dy niet verdrucken. Want ghy weet hoet den
vreemdelinghen om het herte is/de wyle ghy
B ooc vreemdelingen in Egypten lant geweest
Leu.25.a.3. 10 zijt. ‖Ses iaer suldy v landt besaeyen/ende
Vanvieringe 11 zijn vruchten verghaderen: Inden seuensten
des seuenden iare suldyt laten rusten/ende liggen laten/op
iaers. dat de armen onder uwen volcke daer af etẽ.
Eñ watter ouer blyft/laet dat wilt des velts
daer af eten. Also suldy oock doen met uwen
Exo.20.b.12. 12 wijngaerden/ende olijfgaerden. *Ses dagen
34.c.21.35.a.2 suldy uwen arbeyt doen / maer den seuensten
dach suldy vieren / op dat uwen Os eñ Ezel
ruste/ende uwer dienstmaecht sone/eñ vreem
13 delinck haer vermaken. Al wat ick v ghe-
Ephe.5.a.3. seyt heb/dat hout.‖Ende der ander goden na
men en suldy niet gedencken / ende wt uwen
monde en sullen sy niet ghehoort worden.
Vã drie iaer 14 Driemael suldy my feest houden indẽ iare.
lycke feesten. 15 Te weten/*dat feest der ongesuerder broo-
*Exod.13.a.6 den suldy houden/dat ghy seuen dagen onge
34.c.18. suert broot eet(so ic v gheboden hebbe) inder
tijt der maent Abib. Want in der seluer sydy
wt Egypten getrocken. Maer en verthoont v
Deut. 16.b.9 16 niet ydel voor my. ‖Eñ de feeste des eersten
Oogsts der vruchten/ die ghy opten velde ge
saeyt hebt. Ende de feeste der vergaderingen
inden wtganck des iaers / als ghy uwen ar-
beyt vergadert sult hebben van den velde.
Deut.16.c.16 17 ‖Driemael inden iare sullen hen verthonen
voor den Heere dẽ heerschapper/ alle v mans
18 persoonen. Ghy en sult dat bloedt mijns of-
C fers niet met dat suerdeech offerẽ. Eñ dat vet
van mijnder feesten/en sal niet blyuen totten
Exod.34.c.26 19 morgen. *Dat eerste vanden eersten vruch-
Deut.26.a 2. ten op uwen velde/ suldy brengẽ in dat huys
‖Deu.14.b 21 des Heeren ws Gods.‖Ende ghy en sult dat
Exod.34.c.26 bocken niet coken/al dewyle dattet aen zijn-
*Exo.32.g 34 20 der moeder melc is. *Siet/ick seynde eenen
Engel voor v henen/die v behoede opten we
ghe/ende in de plaetse brenghe/ die ick v be-
21 reyt heb. Daerõ wacht v voor zijn aensicht/
eñ hoort zijn stemme/eñ en verbittert hẽ niet.
Want hy en sal uwe ouertredinge niet verge
Gen.12.a.3. 22 uen/eñ mynen naem is in hem. ‖Maer ist
4.Re.19.d.22 dat ghy zijn stemme hoort / ende doet al wat
Act.9.a.4. ic v seggen sal/so wil ic uwer vyandẽ vyant/
God seyndt ende uwer tegenpartyen/ tegenpartyder zijn.
haer eenen 23 Als nv mynen Engel voor v henen gaet/
Engel. eñ brengt v aen de Amoriten/Hethiten/Phe
resiten/Cananiten/Heuiten/eñ Jebusiten/eñ
Num. 25.a.2 24 ickse verdoe/ ‖So en suldy hare goden niet
aenbidden/noch hen dienen/eñ niet doen/als
Deute.7.a.5. sy doen.*Maer ghy sult haer afgoden af doẽ
25 ende breken. Eñ ghy sult den Heere uwen
D God dienen/soo sal hy v broot/ende v water
segenen. Eñ ick wil alle cranchept van v kee
Deut.7.b.14. 26 ren. ‖Daer en sal gheene onswangere/ende
onuruchtbaer zijn in uwen lande / eñ ick wil
27 v laten out worden. Ic wil mijn verschrickẽ
voor v henen seynden/ eñ alle volc versaecht
maecken/daer ghy coemt. Ende ick wil v alle
Deut. 7.d.20 28 uwe vyanden in de vlucht gheuen. Ick‖wil
horselen voor v seynden/ die voor v wtiagen
29 de Heuiten/Cananiten/ eñ Hethiten. Ick
Josu. 11.c.18. "en wilse in eenen iare niet wtstoten voor v.
Op dat dat lant niet en verwoeste/eñ dat de
wilde dierẽ niet vermenicht en worden tegẽ
30 v. Allenskens den eenen na den anderẽ wil
"3.Re.4.b.21 icse wtstoten/tot dat ghy wast/eñ dat lant be
*Schelpmeer 31 sit. "Eñ ick wil uwe palen stellen dẽ*roode
zee / eñ der Philistynen zee / eñ de woestyne
tot aen dat water. Want ic wil v in uwe hãt
gheuen de inwoonders des lants. Ghy sultse
32 wtstoten voor v. Ghy‖en sult met hen/noch Exo.34.
33 met haren goden geẽ verbont maken/ Maer
en laetse in v lãt niet wonen/ op dat si v niet
en verleyden tegen my.‖Wãt ist dat ghy harẽ 3.Reg.1
goden dient/so salt v tot argernisse vergaen. Num. 2

Dat xxiiij. Capittel.

1 Ende hy sprack tot Mose : *Climt op Exo.19.
A tot den Heere/ ghy eñ Aaron/ Nadab
eñ Abihu/ende de tseuentich Ouders
2 Israels/ende aenbidt van verre. Maer laet
Mose alleen comen tottẽ Heere/ ende en laet
de ander niet nader comen/ eñ dat volc en co
3 me oock met hen niet op. Mose quam/ende
vertelde den volcke alle de woorden des Hee
ren/ ende alle rechten. Doen antwoorde alle
tvolc met eender stemmen/seggende: ‖Alle de Exod.19
woorden die de Heere geseyt heeft/willen wi Mose sc
4 doen. Doen schreef Mose alle de woorden de ghebo
des Heeren/ende stont des morghens vroech
op / ‖ende boude eenen altaer onder aen den Exo.20.
berch met twaelf Pilaernen/na de twelf stã-
5 men Israels. Ende sandt daer iongelinghen
B van den kinderen Israels/ dat sy brandtoffer
daer op offeren souden / ende danckoffer den
6 Heere/van Ossen. Ende Mose nam de helft
des bloets/ende dedet in een becken. De an-
7 der helft sprengde hy op den altaer/ Ende
nam dat boeck des verbonts/ eñ last voor de
ooren des volcs. Ende doen sy seyden: al wat
de Heere ghesept heeft/willen wy doen/ende
8 dien ghehoorsaem zijn/ *Doen nam Mose 1.Pet. 1
dat bloet/eñ besprengde dat volck daer mede Heb.9.
ende sprack : Siet/ dat is dat bloet des ver-
bonts/dat de Heere met v maect/ bouen alle
9 dese woorden. Doen*clommen Mose ende Exo.19.
Aaron/ Nadab eñ Abihu/ eñ de tseuentich ou
10 ders Israels opwaerts/ Eñ sagen de Godt
Israels. Onder zijn voeten wast gelijck eenen
schoonen Saphier/eñ gelijck de gedaente des
11 hemels alst claer is. Eñ hy en liet zijn hant
niet ouer de selue ouersten in Israel. Eñ als
sy God ghesien hadden/aten sy/eñ droncken.
12 Ende de Heere sprack tot Mose: Coemt op
tot mi op den berch/ende blijft aldaer‖dat ick Exo.31.
v geue steenen tafelen/eñ Wet/eñ gheboden/ 32.d.15.
die ick geschreuen heb/die ghy hen leerẽ sult/
13 Doen maecte hem Mose op / ende zijn die- Mose en
naer Josua/ eñ clommen op den berch Gods. sua clim
14 Eñ sprack tot den ouders : Blijft hier/tot op den
dat wy weder tot v comen. Siet/Aaron/ende Gods.
Hur zijn by v/heefter yemant eenige sake/die
15 laet tot hen comen. Doen nv Mose op den
berch quam/bedecte een wolcke den berch/
16 Eñ de Heerlycheyt des Heeren woonde op
D den berch Sinai/eñ bedecte hẽ ses dagen met
der wolcken/ eñ hy riep Mose ten seuendẽ da
17 ge wter wolcken. Eñ dat aenschouwen der
heerlicheyt des Heerẽ/was gelijc een vertee-
rende vyer opten top vanden berghe/voor de
18 kinderen Israels. Eñ Mose ginc midden in
de wolcke/eñ clam opten berch/ *eñ bleef op Deu. 34.
den berch veertich dagen/eñ veertich nachtẽ.

Dat xxv. Capittel.

1 Ende de Heere sprac met Mose/seggẽ
2 de: *Segt den kinderẽ Israels/dat si Exod.35.
A my een Hefoffer geuen / eñ neemt dat
selue vã een yegelyc diet gewichlichlyc geeft. Dan vry
3 Eñ dit is dat Hefoffer/dat ghy van hen ne lige offer
4 men sult: Gout/siluer/metael/ Gheel zyde/ tẽ tabern
schaerlakẽ/rosetroot/witte zyde / geytẽ hayr/
5 Rootachtige rams vellẽ/dasch vellẽ/vueren
6 hout/ Olie voor de lampen / specerye tot
7 salue/ende goeden rueckwerck/ Onix steen/
ende edel steenen / tot eenen lijfrock / ende
8 tot eenen borstlap. Ende sy sullen my een
heylichs

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

...dt Heylichdom maken/ dat ick onder hen woo-
...ē des 9 ne. Gelyck ick v een voorbeelt der woonin-
...enis. ge/ende alles zijns ghereetschaps wysen sal/
...o.A,1. 10 so suldijt maken. ||Maect eē Arcke van vue
B ren houte. Twee ellen ende een halue sal de
lengte zijn: Anderhalf elle de breyde/eñ ander
11 half elle de hoochte. Eñ sultse met louteren
goude ouertrecken / binnen eñ buyten. Ende
maect daer bouen rontom eenē gulden crans.
12 Ende giet vier gulden ringen/ende maectse
aen haer vier hoecken / also datter twee rin-
ghen zijn op een zyde/eñ twee op dander zy-
13 de. Ende maect hantboomen van vueren
14 houte/eñ ouertrectse met goude/ Eñ steect-
se inde ringen aen de zyde der Arcken/datmē-
15 se daer mede drage. Ende sy sullen inde rin-
ghen blyuen / eñ niet wt ghetoghen worden.
16 Ende ghy sult in de Arcke dat ghetuygenis
...ena- 17 leggen/dat ick v gheuen sal. Ghy sult oock
...l. eenen Ghenaden stoel maken van louteren
goude/twee ellen eñ een halue sal zijn lengte
...d.23 18 zijn/eñ anderhalf elle zijn breyde. *Eñ sult
...n. twee Cherubim maken van || gesmeden gou-
...ee de/op beyde de eynden vanden Genadē stoel/
...nen. 19 Dat die een Cherubim sy aen dit eynde/eñ
de ander aen dander eynde. Ende also sullen
daer zijn twee Cherubim aen des Ghenaden
20 stoels eynden. Eñ de Cherubim sullen haer
vlogelen wt spreyden bouen ouer / dat sy den
Genaden stoel bedecken met haren vlogelen.
Ende haer aensichten sullen deen teghen des
ander staen/ende haer aensichten sullen op dē
21 Genaden stoel sien. Ende sult den Genadē
C stoel bouen op de Arcke setten/ende in de Arc
ke leggen dat ghetuygenis dat ick v gheuen
...h.88 22 sal. ||Van die plaetse wil ick v betuyghen/
...t.25. ende met v spreken/te weten / van den Ghe-
...a.3. naden stoel/tusschen de twee Cherubim / die
opter Arcken des getuygenis is/ alle wat ick
v ghebieden wil/aen de kinderen Israels.
...,b.10 23 ||Ghy sult oock een Tafel maken van vue-
ren houte.Twee ellen lanck/eñ een elle breet
24 eñ anderhalf elle hooch. Eñ sultse ouertrec-
ken met louterē goude.Eñ eenen guldē crans
25 rontomme maken. Eñ eenen lijst daerom/eē
hantbreet hooge/eñ eenen ghulden crans om
26 den lijst. Ende sult vier gulden ringen daer
aen maken/aen de vier hoecken/aen zijn vier
27 voeten. Vast onder den lijst sullen de ringen
zijn/datmen hantboomen daer in stekē mach/
28 eñ de tafel dragen/ Eñ sult de hantboomen
van vueren houte makē eñ ouertreckense met
29 goude/datmē de tafel daer mede drage. Ghy
sult oock zyne schotelen/bekeren/cannē/scha-
len/van louteren goude maken/ datmen daer
...broot 30 mede wt eñ in giete. Ende *ghy sult altijt
...4.b.5 31 thoonbroot op de tafel leggē voor my. Ghy
...c.17. D sult oock eenen || Candelaer van ghesmeden
...3.a.2. louteren goude makē. Daer aē sal dē schacht
met armen / coppen/ knoopen/ende bloemen
32 zijn. Ses armen sullen wt den Candelaer
ter zyden wt gaen/wt elcker zyden drie armē.
33 Een yeghelijck arm sal drie open schalen/
34 coppen/ende bloemen hebben. Dat sullen
de ses armen wt den Candelaer zijn. Maer
den schacht wt den Candelaer sal vier open
schalen met knoopen ende bloemen hebben.
35 Eñ eenen knoop onder twee armē/der welc
36 ker ses wt den Candelaer gaen/ Want bey
de haer knoopen ende armen / sullen wt hem
ghaen / ende dat al van ghesmeden louteren
...a,1. 37 goude. *Ende ghy sult daer bouen op seuen
lampen maecken/ dat sy teghen malcanderen
38 lichten/ Ende keersnutters/eñ bluschhoor-
39 nen/van louteren goude. Van hondert pont
fijns gouts suldy dat maken/met alle dese ge
...8.a.5. 40 reetschap. *Ende siet toe dat ghijt maect na
...f.44. harē beelde dat ghy opten berch gesien hebt.

Dat xxvj. Capittel.

1 DE ||wooninge suldy maken van* thien Tabernakel/ Hutte.
A tapeten/van witter getweernder zy-
den/van geelder zyden/van schaerla- *Exod.36.b.8
ken eñ rosetroot. Cherubim suldy constelijck Van de deck-
2 daer aen maken. De lengde der tapeten sal selen des Ta
achtentwintich ellen zijn/ende de breyde vier bernakels.
3 ellen. Eñ sullen alle thiē gelijc zijn. Eñ sullē
vijf tsamen gheuoecht zijn / deen aen den an-
4 deren. Eñ ghy sult lis kens maken van geel
der zyden/aen elcken hoeck der tapeten / daer
si te samen geuoecht sullen zijn/datse twee eñ
twee aen haer hoecken tsamen gehecht wor-
5 den/ Vijftich lis kens aen elck tapete/alsoo
6 dat de eene de ander te samē vatte. Eñ ghy
sult vijftich gulden ||hechten maken/daermen Ringhen.
de tapeten mede tsamen hechte / die een aen
de ander/ op dattet een wooninghe worde.
7 Ghy sult ooc een decksel ||van geyten hayr Exo. 36.c.14.
B maken totter hutten ouer de wooninghe van
8 elf tapeten. De lengde der eender tapetē sal
dertich ellen zijn/eñ de breyde vier ellen : Eñ
9 si sullen alle elue euen groot zijn. Vyue sul-
dy aen malcanderen voegen/ eñ ses oock aen
malcanderen / dat ghy de seste tapete dubbel
10 maeckt voor aen de Hutte. Ende ghy
sult aen elcke tapete vijftich lis kens maken
aē haer soomen/dat si mettē somen aen mal-
11 canderē geuoecht worden. Eñ ghy sult vijf-
tich metalen hechten maken/eñ de hechtē aen
de lis kens knoopen/dat de hutte te samē ge-
12 uoecht eñ eē hutte worde. Maer datter ouer
is vander tapeten der huttē/suldy de helft la
ten ouer hangen/achter aen de hutte op bey-
13 de zyden/ Een elle lanck/dat dat ouerschot
sy op dier Hutten zydē/eñ bedeckese op bey-
14 de zyden. Maer dit decksel/suldy een decksel
C maken van rootachtige rams vellē / daer toe
15 ouer haer een decksel van daschvellen. Ghy
*sult oock berderen maken totter wooninge/ Exod.36.d.20
16 van vueren houte/die staen sullen. Thien el Van die ber-
len lanck sal een berdt zijn / eñ anderhalf elle deren des Ta
17 breet. Twee tappen sal een bert hebbē/dat bernakels.
18 deen aen dander geuoecht mach wordē. Al-
so suldy alle berderen der wooninghe maken.
19 Twintich sullender Zuydtwaert staen/ Die
sullen veertich silueren voeten beneden heb-
ben/te wetē/twee voeten onder elck bert aen
20 zijn twee tappen. Alsoo aen de ander zyde
21 Noortwaert/ Sullē ooc twintich berderen
D staen/eñ veertich siluerē voeten/te wetē twee
22 voeten onder elck bert. Maer achter aen de
wooninge Westwaert/suldy ses berderen ma
23 ken. Daer toe twee berderen achter aen de
24 twee hoecken der wooninge/ Dat elck bert
met zynen hoeckbert van onder op te samen
geuoecht worde/ eñ bouen aent hooft gelijck
25 te samen comen met eender crammen. Also
datter acht berderen zijn met haren silueren
voeten/dier sullender sesthien zijn / te weten/
26 twee onder elck bert. Eñ ghy sult rijchelen
maken van vueren houte/vijf totten berderē
27 op eender zyden der wooninge/ Eñ vijf tot
E den berderē op dander zyde der wooninge/eñ
vyue totten berderen achter aende wooninge
28 Westwaert. Eñ ghy sult rijchelen midden aē
de berderen langs doorstecken/ eñ alle tsamen
29 vaten vandē eenen hoec totten anderen. Eñ
ghy sult de berderen met goude ouertrecken/
eñ haer ringen van goude maken/datmen de
rijchelen daer in steke. Eñ de rijchelen suldy
30 met goude ouertrecken. Eñ also suldy dan
de wooninge oprechten na dier wyse als ghy
31 gesien hebt opten berch. Ghy sult oock ma-
F ken een voorhanckſel van geelder zyden/van Vande voor-
schaerlaken ende rosetroot/ende getweernder hanckselē des
witter zyden. Ende ghy sult Cherubim daer Tabernakels
32 aen maken constelijck. Ende sultse aen vier
colom-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Colomnen hangen van vueren houte/die ver
guit zijn sullen/ende sy sullen ghulden knoo=
pen/ende vier silueren voeten hebben.
33 Ende ghy sult dat voorhancsel met haecken
aenhechten/ ende de Arcke des ghetuychenis
binnen dat voorhancksel setten / datse v een
onderschept sy/ tusschen den heylighen / ende
34 den alderheylichsten. Ende ghy sult den ge=
naden stoel op de Arcke des getuychenis set=
35 ten/in den alderheylichsten. Maer de tafel
suldy setten buyten het voorhancsel/ ende de
candelaer tegē de tafel ouer/ten zuydenwaert
vander wooninghe/ also dat de tafel stae te=
36 ghent noorden. Ende ghy sult een laecken
maecken in de duere der hutten/ghesticт van
ghcelder zyden/rosetroot/scharlaken/eñ ghe=
37 tweernder witter zyden. Ende ghy sult den
seluen laken vijf colomnen maken/ van vue=
ren hout/met gout ouertoghen/ met ghulden
knoopen/ende ghy sult daer vijf metalen voe
ten ghieten.

Dat xxvij. Capittel.

Exod.38.a.1. Ezech.43.c.13 Vande gedaēte des altaers eñ zijn brantoffer.

1 ENde ghy sult eenen *altaer maecken/
A van vueren houte/vijf ellen lanc ende
breet/dat hy ghelijck viercant sy/ende
2 drie ellen hooch. Eñ ghy sult hoornen aen
zijn vier hoecken maken/ ende ghy sultet met
3 metael ouertrecken. Maect ooc aschpotten/
schuppen/beckenē/crauwels/vierpannen. Al=
le zijn ghereetschap suldy van metael maken.
4 Ghy sult ooc een metalen tralie maken/ge
lijck een net / eñ vier metalen ringen aen zijn
5 vier hoecken. Ghy sulten van onder op al=
om den altaer maken/dat de tralie reycke tot
6 midden vanden altaer. Eñ ghy sult ooc hant
boomen maken totten altaer/van vuerē hou=
7 te/met metael ouertrocken/ Eñ ghy sult de
hantboomen in de ringen steken/ dat de hant
bomen aen beyde zyden des altaers zijn/daer
8 men mede dragen mach. Eñ sultet also van
berderen maken/dattet inwendich hol sy/ghe
9 lijc v opten berch ghetoont is. Ghy sult der

Vandē voorhof des Tabernakels.

B wooninghen oock eenen hof maken/een om=
hancsel van witter getweernder zydē. Op een
10 zyde hondert ellen lanc teghent zuyden/ Eñ
twintich colomnen/ op twintich metalen voe
ten/eñ hare knopen met harē repen vā siluer.
11 Also ooc sal tegent noorden een omhancsel
zijn/hondert ellen lanc/twintich colomnen op
twintich metalē voeten/ eñ hare knopen met
12 haren repen van siluer. Maer tegen het we=
sten sal de breydde des hofs hebben een om=
hancsel vijftich ellen lanc/thien colomnen/op
13 thien voeten. Tegent oosten sal de breyd=
14 de des hofs hebben/vijftich ellen/ Also dat
het omhancsel opter eender zyden hebbe vijf=
thien ellē/daer toe drie colomnen op drie voe
15 ten. Eñ noch eenmael vijfthien ellen op die
ander zyde/daer toe drie colomnē op drie voe
16 ten. Maer de poorte des hofs sal een laken
zijn van twintich ellen breet/ gesticт van geel
der zyden/scharlaken/rosetroot/en getweern=
der witter zyden/daer toe vier colomnen/ op
17 haer vier voeten. Alle die colomnen om den
hof/sullen silueren reepen hebben/eñ silueren
18 knoopen/eñ metalen voeten. Eñ de lengde
des hofs sal zijn/hondert ellen/eñ de breedde
vijftich ellen/eñ de hoochte vijf ellen/van ge
tweernder witter zyden. Eñ zijn voeten sullē
19 metalē zijn/ Ooc alle de gereetschap der wo
ninge tot alderley officie/ eñ na zyne nagelen
eñ alle nagelen des hofs sullen metalen zijn.

Leui.24.a.2. Van den olie tottē lampen.

20 Ghebiet den kinderen Israels *dat sy tot v
D brengen die alder reynste eñ puerste olie van
olijfboomen gestooten om te lichten/ datmen
21 altijt in de lampen giete/ Inder hutten des
getuychnis/buyten dat voorhancsel/die voor
dat ghetuychenis hangt. Eñ Aaron ende zijn
sonen sullense bereyden/ van smorghens tot
tsauonts voor den Heere. Dat sal v een eewi
ghe zede zijn op uwe naecomelinghen/ onder
de kinderen Israels.

Dat xxviij. Capittel.

Vand... sterlyc... dingh... *Exo. ... Exod ... Psal. ...

1 ENde ghy sult Aaron uwen broeder eñ
A zyne sonen tot v nemen vanden kinde
ren Israels/*dat hy mijn Priester sy/
te wetē/Aaron eñ zijn sonen/ Nadab/Abihu/
2 Eleazar/eñ Ithamar. Eñ ghy sult ‖Aaron
uwen broeder heylige cleederen maecken/die
3 heerlyc eñ schoone zijn. Eñ ghy sult den wy
sen van herten seggen / die ick metten gheest
der wijsheyt veruult hebbe/ dat sy Aaron clee
deren maken tot zijnder wijnghe/dat hy mijn
4 Priester sy. Dit zijn nv de cleederen die sy
maken sullen/eenen borstlap/lijfroc/zydē roc/
engen roc/hoet eñ gordel. Also sullen sy heyli
ge cleederē maken uwē broeder Aaron / eñ zy
5 nen sonen/dat hy mijn Priester sy. Daer toe
sullen sy gout nemen/gheel zyde/scharlaken/
6 rosetroot/eñ witte zyde. Den lijfroc sullen
B sy maken van goude/gheelder zyden/scharla=
ken/rosetroot/eñ getweernde witte zyde/con
7 stelyc/ Dat hy op beyde schouderē te samen
genoecht/eñ aē beyde zydē te samen gebonden
8 worde. Eñ zynen gordel daer op/sal vander
selfder constē eñ wercke zijn/ van goude/van
gheelder zyden/scharlaken/rosetroot/eñ ghe=
9 tweernde witte zyde. Eñ ghy sult nemē twe
Onix steenen/ ende daer op grauen de namen
10 der kinderē Israels/ Op elcken ses namen/
11 nae de ordinantie haers ouderdoms. Dat
suldy door de steensnyders doen/ die de zege=
len grauen/also dat sy met goude rontom be=
12 grepen worden. Eñ ghy sultse op de schou=
deren des lijfrocs hechten/dat het steenen zijn
der ghedachtenissen voor de kinderen Israels
dat Aaron haer namen op beyde schouderen
drage/voor den Heere tot eender gedachtenis
13 se. Eñ ghy sult gulden spannen makē/ Eñ
14 twee ketenen van louteren goude/ met twee
eynden/maer dat de leden in malcanderē han
15 gen/eñ sultse aen de spannen maken. Den
borstlap suldy maken na der const/gelijck den
lijfrock/van goude/geelder zyden/scharlaken/
rosetroot/ende getweernder witter zyden.
16 Viercant sal hy zijn/eñ dobbel. Een hātbreet
sal zijn lengte zijn/eñ een hantbreet zijn bree=
17 de. Eñ ghy sulten vullen met vier ryen vol
steenen. De eerste rye sal zijn een Sardix/To=
18 paes/Smaragdus: De ander een Robijn/
19 Saphir/Diamant: De derde eē Ligurius/
20 Achates/Amethistus: De vierde een Tor=
kops/Onix/Jaspis. Int gout sullen sy geuaet
21 zijn/in allen ryen/ Eñ sullen na de twelf na
men der kinderen Israels staen/ gegrauen vā
steensnyders/ een yegelyc zynen naem/nae de
22 twelf stammen. Eñ ghy sult ketenen aen dē
D borstlap maken/met twee eyndē/maer dat de
leden in malcanderen hanghen/ van louteren
23 goude. Eñ twee guldē ringen aen den borst
lap. Also dat ghy de selue twee guldē ringen
hecht aen de twee hoecken des borstlaps/
24 Ende die twee gulden ketenen in de selue
twee ringen aen beyde hoecken des borstlaps
25 doet. Maer die twee eynden van den twee
ketenen/ suldy in de twee spannen maken/eñ
hechtense op de schouderen van den lijfrock/
26 tegen malcanderē ouer. Ende ghy sult twee
ander gulden ringen maken / eñ aen de twee
ander hoecken des borstlaps hechten/aen zy=
27 nen cant inwendich/tegen den lijfroc. Ende
ghy sult noch twee guldē ringen makē/eñ op
de twee hoecken beneden aen den lijfroc/buy
ten tegē malcanderē ouer hechten/daer dē lijf
roc te samen gaet/bouē aenden lijfroc/conste=
28 lyc. Eñ men sal den borstlap met zynen rin=
gen

gen/met een geel snoer aen de ringen des lijf
E rocs knoopen/dat hy op dien constelijck ghe-
maecten lijfroc/vast sitte/ẽ den borstlap niet
29 los en worde vanden lijfrock. Also sal Aa-
ron de namen der kinderen Israels draghen
inden borstlap/op zijnder hertẽ/als hy in dat
heylige gaet / totter ghedachtenisse voor den
30 Heere altijt. Ende ghy sult inden borstlap
…4.8. doen*licht ẽ recht / dat sy op Aarons herte
zijn/als hy ingaet voor den Heere/ẽ draghe
dat recht der kinderen Israels op zijn herte
31 voor den Heere altijt. Ghy sult ooc den zy-
den rock onder den lijfrock maken/gansch vã
32 geelder zyden/ Ẽ bouen midden daer in sal
een hol zijn/ende eenen boort rontom dat hol
te samen ghenoecht / dat hy niet en schuere.
33 Ende onder aen zynen soom suldy granaet
F appelen maken/van geelder zyden/schaerla-
ken/rosetroot/rontom. Ende tusschen de selue
34 gulden bellen rontom. Alsoo dat daer een
gulden belle sy/daer na eenen granaet appel/
ende noch een ghulden belle/ende dan weder
eenen granaet appel/ende also voort rontom
…b.8. 35 aenden soom des seluen zyden rocs. *Ende
Aaron sal hem aen hebben als hy dient/dat-
men zijn geclanck hoore als hy wt ẽ ingaet/
in dat heylige voor den Heere/op dat hi niet
36 en sterue. Ghy sult oock een voorhooft pla-
te maken van louteren ghoude / ende daer in
grauen/ghelijckmen de zegelen wtgraeft: De
37 Heylicheyt des Heeren. Ende ghy sultse
met een geel snoer hechten voor aen den hoet
38 op Aarons voorhooft/ Dat Aaron also dra-
ghe de misdaet des heylighen/ dat de kinde-
ren Israels heylighen/ in alle gauen haerder
heylighinghen. Ende het sal altijt aen zijn
voorhooft zijn / dat hyse versoene voor den
39 Heere. Ghy sult oock eenen enghen rock
G maken van witter zyden/ende eenẽ hoet van
witter zyden maecken/ende eenen ghestickten
40 gordel. Ende Aarons soonen suldy rocken/
gordels/ẽ huyuen maken/ die heerlijck ende
41 schoon zijn. Ende ghy sultse uwen broeder
Aaron met zynen soonen aentrecken/ende ghi
sultse saluen / ende haer handen vullen ende
42 wijense/dat sy mijne priesters zijn. Ẽ ghy
sult hen lijnen broecken maken/om te bedec-
ken dat vleysch der schamelheyt/ vanden len-
43 denen tot aen de huepe. Ende Aaron ende
zijn soonen sullense aen hebben / als sy in de
hutte des ghetuygenis gaen / oft als si gaen
totten Altaer / dat sy dienen in dat Heylich-
dom/dat sy haer misdaet niet en draghen/ẽ
steruen moeten. Dat sal hem ende zynen sade
nae hem een eewige zede zijn.

Dat xxix. Capittel.

…inge 1 DJt ist ooc dat ghy hen doen sult / dat
…sters A sy my tot Priesters ghewijt worden.
…a.2. ‖Neemt eenẽ iongen osse/ẽ twee rã-
2 men sonder smette/ Ongesuert broot/ẽ on
gesuerde koecken/met olye gemengt/ ẽ onge
suerde vladen met olye bestreken. Van tarwẽ
3 mele suldyt al maken/ Ende sullet in eenen
korf leggen/ẽ inden korf daer brengen/ met
4 den osse ẽ de twee Rammen. Ẽ ghy sult
…b.9. *Aaron ẽ zyne sonen voor de duere der hut-
ten des ghetuychenis brengen/ ẽ met water
5 wasschen/ Ẽ de clederen nemen/ ẽ Aaron
aen trecken den enghen rock /ende den zyden
rock/ende den lijfrock / ende den borstlap tot
den lijfrock. Ẽ ghy sult hem gorden buyten
6 op den lijfrock/ Ẽ den hoet op zijn hooft
setten/ende de heylige croone aenden hoet/
7 Ẽ sult nemen de salfolie/ ẽ op zijn hooft
8 gieten/ẽ hem saluen. Ẽ zijn sonen suldy
B ooc daer by brengen/ ẽ hen den enghen rock
9 aen trecken. Ẽ beyde Aaron ẽ hen oock
met gordelen gorden/ende hen huyuen opset-

ten/dat sy dat priesterdom hebben tot eewich
10 lycker zeden. Ẽ ghy sult Aaron ende zynen Vanden osse
soonen de handen vullen/ende den Osse daer voor de hutte
brengen voor de hutte des getuychenis. ‖Ẽ te brengen.
Aaron met zynen soonen sullen haer handen ‖Leui. 1.a.4.
11 op des ossen hooft leggen/ Ẽ ghy sult den
Osse slaen voor den Heere/voor de duere der
12 hutten des ghetuychenis. Ẽ ghy sult van
sinen bloede nemen/ende op des altaers hoor
nen doen met uwen vingher/ende al dat an-
der bloet aen den vloer des altaers ghieten.
13 Ende*ghy sult alle dat vet nemen aen dat Leuit. 3.a.8.
inghewant/ende dat net dat ouer de leuer is/
ende de twee nieren met den vette /dat daer
om is/ẽ ghy sultet op den altaer ontsteken.
14 Maer des ossen vleesch/vel ẽ "mest/ suldy Dreck.
buyten voor den legher met vyer verbernen/
15 want het is een sondoffer. Maer den eenen
C Ram suldy nemen/ende Aaron met zynen so-
nen sullen haer handen op zijn hooft leggen/
16 Dan suldy hem slaen/ende van zynen bloe
de nemen/ende opten altaer sprenghen ront-
17 om. Ende den Ram suldy deelen in stucken/
ẽ zijn ingewant wasschen/ẽ de*schenckelẽ/ Beenen.
ẽ ghy sullet op zijn stucken ẽ hooft leggẽ/
18 Ẽ den geheelen Ram aen steken opten al-
taer/wãt het is den Heere een brantoffer/een
19 soet gerueck/een vyer des Heeren. ‖Den an Leui. 8.d.22.
deren Ram suldy nemen/ẽ Aaron met zynen
sonen sullen haer handen op zijn hooft leggẽ/
20 Ẽ ghy sult hem slaen/ẽ van zynen bloede
nemen / ende doent opt eynde vander rechter
ooren van Aaron/ende zyne sonen/ẽ op den
duym van haerder rechter hant/ ende op den
groten theen haers rechtẽ voets. Ẽ ghy sult
21 dat bloet opten altaer sprengen rontom. Ẽ
ghy sult vanden bloede opten altaer nemen/
ẽ salfolie / ẽ Aaron ende zijn cleederen/ zijn
sonen ende haer cleederen besprengen: So sal
hy/ẽ zijn clederen/zijn sonen/ ẽ haer cleede-
22 ren gewyet zijn. *Daer na suldy nemen dat Leuit. 8.d.23
D vet vanden Ramme/den steert/ ende dat vet
aent ingewant/ dat net om de leuere/ende de
twee nieren/metten vette daer om/ẽ de rech
te schoudere(want het is eenen Ram der vul
23 lingen.) Ende een broot/ẽ eenen olykoeck
ẽ een vlade/ wt den korue des ongesuerden
24 broots/*die voor een Heere staet: Ẽ leg- Exo. 25.f.38.
get al op Aarons handen/ẽ zijnder sonen/ẽ
25 beweget den Heere. Daer na neemet van
haren handen/ẽ ontsteeket opten altaer/tot
eenen brantoffer/tot eenen soeten rueck voor
den Heere. Wãt dat is een vyer des Heeren/
26 *Ẽ ghy sult de borst nemen vanden Ram Leu. 8.f.29.
me der vullingen Aarons/ende sultse voor dẽ
27 Heere bewegen/dat sal v deel zijn. Ẽ ghy
sult also heyligen de weghe borst / ẽ de hef-
schouder/ die beweecht ẽ gheheuen zijn/van
den Ramme der vullingen Aarons/ ende zijn
28 der sonen. Ẽ tsal Aaron ẽ zijnder soonen
zijn tot een eewige zede/vanden kinderen Is-
raels. Want het is een hefoffer/ ẽ de hefoffe Vandẽ hefof
ren sullen des Heeren zijn/van den kinderen fer des Heerẽ
Israels / aen hare danckofferen ende hefoffe-
29 ren/die sy den Heere doen. *Maer de heyli Nu. 20.d.26.
ge cleederen van Aaron sullen zijn sonen heb
ben na hem/ dat sy daer in gesalft/ende haer
30 handen ghevult worden. So wie dat onder
zijn sonen in zijn stede Priester wort/ die sal-
se seuen daeghen aen doen/dat hy ghae in de
hutte des ghetuychenis/ om te dienen in den
31 heylighen. *Maer ghy sult nemen den Ram Leuit. 8.f.31.
der vullinghen / ende zijn vleysch aen eenen
32 heyligen hoeck koken. Ende Aaron met zy-
nen soonen / sullen des selfs Rams vleysch
eten/met den broode inden korf/ voor de due
33 re der hutten des ghetuychenis. Want daer
is eẽ versoeninge mede geschiet/te vullẽ haer
handen/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

handen/dat sy gewijt worden . Een vreemde
en sal daer niet af eten/want het is heylich.
34 Maer blijfter wat over vandē vleesche der
vullingen/eñ vanden broode/ tot des morgēs
dat suldy met vyer verbernen/ende niet laten
35 eten/want het is heylich. Eñ ghy sult also
met Aaron ende zyne sonen doen/ al dat ick v
geboden hebbe. Seven dagen suldy haer han
36 den vullen/ Eñ dagelycks eenen osse totten
sondoffer slaen/tot eender versoeninge. Ende
ghy sult den altaer ontsondigen/als ghi hem
versoent/ende ghy sult hem salven/dat hy ge
37 wijt worde. Seven daghen suldy den altaer
versoenen/ende wijen hem/ dat hy sy een al-
taer des alderheylichsten. Wie desen altaer
Num. 28.a.3 38 aenroeren wil/ die sal ghewijt zijn/ *Ende
1.Pa.16.e 40 G dat suldy met den altaer doen: Twee iarighe
lammeren suldy altijt des daechs daer op of-
39 feren. Een lam des morgens/dat ander on-
40 trent den avont. Ende tot eenen lamme/eē
Semelmeel/ is de bloeme vanden mele. thienden deel ||Semelmeels/gemengt met een
vierendeel van een Hin ghestooten olye / eñ
een vierendeel van een Hin wijns/tot eenen
41 dranckoffer. Met den anderen Lam ontrent
den avont/suldy doen/ ghelijck met den spijs-
offer ende dranckoffer des morghens / tot ee-
42 nen soeten rueck/een vyer den Heere. Dat
is dat daghelycks brandtoffer/by uwen naco
melinghen/ voor de duere der hutten des ghe
Levit.1.a.1. tuygenis/||voor den Heere/daer ick v betuy-
Num.12.a.5. 43 ghen/ende met v spreecken wil: Aldaer wil
ick de kinderen Israels bekent ende ghehey-
44 licht worden in mijnder heerlyckheyt. Ende
wil de hutte des ghetuygenis met den altaer
heylighen/ende Aaron ende zijn sonen my tot
Levi.26.b.9. 45 Priesters wyen. ||Ende wil onder de kinde
2.Cor.6.c.16. 46 ren Israels woonen/eñ haer God zijn: Dat
sy weten sullen/ dat ick ben de Heere haeren
*Leydde. God/diese wt Egypten lant*brochte/ om dat
ick onder haer woonen soude : Ick de Heere
haer Godt.

Dat xxx. Capittel.

Vanden roock altaer/eñ zijn gedaente. 1 A Ghy sult oock eenen roock altaer van
vueren houte maecken/ om daer op te
2 roocken/ een elle lanck/ Ende breet/
gelijck vierkant/eñ twee ellen hooge/met zy-
3 nen hoornen/ Ende sullen met louteren gou
de overtrecken / zijn dack / ende zijn wanden
rontom/ende zijn hoornen. Ende ghy sult ee-
nen crans vā louteren goude daer om makē.
4 Eñ twee gulden ringhen onder den crants
aen beyde zyden /datmen handtboomen daer
5 in steke/eñ hē daer mede drage. De handt-
boomen suldy ooc van vueren houte maken/
6 ende met gout overtrecken/ Ende sulten set
ten voor dat voorhancsel / dat voor de Arcke
des ghetuychenis hangt/ende voor den Ghe-
naden stoel/die opt getuychenis is/van daer
7 ick v betuygen sal. Ende Aaron sal daer op
1.Pa.26.c.18 *roocken/goet rueckwerck alle morgen als hy
8 de lampen bereyt: Desghelijcks als hy de
lampen ontsteeckt/ontrent den avont/soo sal
hy oock sulcken rooc maken. Dat sal dat da-
gelycs geroock zijn voor den Heere by uwen
Levi. 10.a.1. 9 nacomelingen. Ghy en sult gheen ||vreemde
B geroock daer op maken/oock geen brantoffer
noch spijsoffer/eñ geen drancoffer daer op of-
Leu.16.g.34. 10 feren. Eñ Aaron"sal op zijn hoornen versoe
Heb.9.a.7. nen een mael tsiaers/metten bloede des sond-
3.Mac.1.a.8. offers/tot eender versoeninge. Sulcke versoe
ninghe sal iaerlycs een mael ghescheiden by
uwen nacomelingen: Want dat is den Heere
11 dat alderheylichste. Eñ de Heere sprac met
Nume.1.a.2. 12 Mose/*segghende: Als ghy de hoofden der
kinderen Israels telt/ so sal een yegelyck den
2.Re.24.d.15 Here geven de versoeninge zijnder sielen/||op
dat hem geen plage en overcome/als sy ghe-
13 telt worden. Eñ een yeghelyck die mede int
getal is/sal eenen halven sikel geven/ na den
sikel des heylichdoms."Eenē sikel/gelt twin Le
tich Gera. Alsulcken halven sikel sal dat hef- Nu
14 offer des Heeren zijn. Wie dat int getal is/ Ez
van twintich iaren eñ daer over/ die sal dat
15 hefoffer den Heere gheven. De rijcke en sal
niet meer gevē/ eñ de arme niet min/dan den
halven sikel/diemen den Heere tot eenen hef
offer geeft/voor de versoeninge haerder sielē.
16 Eñ ghy sult alsulcken ghelt der versoenin-
C gen nemen vanden kinderen Israels/*eñ aen 4.2
den Gods dienst der hutten des ghetuychenis
leggen/dattet sy den kinderen Israels een ge
dachtenis voor den Heere / dat hy hem late
17 over haer siele versoenē. Eñ de Heeer sprac
18 met Mose/||segghende: Ghy sult oock een Ex
metalen handtvat maken/met eenen metalen Da
voet/om te wasschen: Ende sullet stellen tus- ha
schen de hutte des getuychenis/ende den Al-
19 taer ende water daer in gieten. Dat Aaron
ende zijn sonen haer handen ende voetē daer
20 wt wasschen/ Als sy in de hutte des getuy-
chenis ghaen/oft totten Altaer/dat sy dienen
21 met geroock/een vyer des Heeren/ Op dat
sy niet en sterven: Dat sal een eewighe sede
zijn/hem eñ zynen zade/ by haren nacomelin-
22 gen. Eñ de Heere sprac met Mose/seggen-
23 de: *Neemt tot v de beste speceryе/de edel- Ex
ste Myrrhe/vijf hondert[sikel/] ende Caneel
half so veel/ vijftich ende twee hondert/ende
Kalmus oock vijftich ende twee hondert.
24 Ende Casien vijf hondert/na den sikel des
heylichdoms/eñ olie van olijfbomen eē Hyn/
25 Eñ maect een heylige salfolie/na der Apo-
26 tekers conste. *Eñ ghy sult daer mede salvē Le
de hutte des getuychenis/eñ de Arcke des ge
27 tuychenis/ De Tafel met alle haer gereet-
D schap/den Candelaer met zijnder gereetschap
28 pen/den roock Altaer/ Den brandtoffer Al-
taer/met alle zyn gereetschap/eñ dat hātvat/
29 met zynen voete. Eñ ghy sultse also wijen/
dat sy dat alderheylichste zijn: Wiese aen roe-
30 ren wil/die sal gewijt zijn. Aaron ende zijn
sonen suldy oock salven/ ende wijense my tot
31 Priesters. Ende ghy sult met den kinderen
Israels spreken/ende seggē: Dese olie sal my
een heylige salve zijn by uwe nacomelingen.
32 Sy en sal niet op menschen ghegoten wor-
den. Ghy en sult oock desgelijcs niet maken/
want sy is heylich/daerō sal sy v heylich zijn.
33 Wie dat alsulcken maeckt/oft eenen ande-
rē daer af geeft/ die sal van sinē volcke wtge
34 royt worden. Eñ de Heere sprac tot Mose:
Neemt tot v specerye/ Balsem/stacten/Gal-
ban/eñ reynen wierooc/ van deen so veel als
35 van dander/ ||Eñ maect rueckwerck daer af/ 1.P
na der Apotekers cōste/gemengt/ dattet reyn
36 eñ heylich sy. Eñ ghy sultet te polver stoo-
ten/eñ stellen voor dat getuychenis/in de hut
te des getuychenis/ van daer dat ick v betuy
gen sal: Dat sal v dat alderheylichste zijn.
37 Eñ desgelijcken rueckwerck/en suldy v niet
maken/maer het sal heylich zijn den Heere.
38 Wie dat een alsulcken maecken sal/ dat hy
daer mede roocke/ die sal wt gheroyt worden
van zijnen volcke.

Dat xxxj. Capittel.

1 Ende de Heere sprac met Mose/seggē-
2 de: Siet/*Ic heb met namen geroe- Ex
A pen/ Bezaleel / Uri soon / die Hurs 1.P
3 soon was/vanden stamme Juda/ Eñ hebbe Da
hem vervult met dē geest Gods/met wysheyt lied
eñ verstant/eñ wetenheyt/ ende met alderley hut
4 werc. Constelyc/ om in gout te wercken/in
5 silver/metael/ Constelyc steen te snyden/eñ
in te setten/ ende constelyck te timmeren van
6 houte/te maken alderley werck/ Ende siet/
ick hebbe hem een gheselle ghegheven/ Aha-
liab/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

liab/Ahisamaths soon/vanden stamme Dan.
Eñ ick heb alderley wysen de wijsheyt int her
te ghegeuen/dat si maken sullen al wat ick v
od.25.26. 7 gebooden hebbe: *De Hutte des getuyge-
28.30. B nis/de Arcke des getuygenis/den Ghenaden
stoel daer op/ende alle ghereetschap der hut-
8 tẽ/ De Tafel eñ zijn gereetschap/den fynen
Candelaer eñ alle zijn gereetschap. Den rooc
9 Altaer/ Den brantoffer Altaer met alle zyn
gereetschap. Dat hantvat met alle zyne voe-
10 ten. De officie cleederen/ eñ de heylige clee-
deren des Priesters Aaron/ende de cleederen
11 zynder sonen tot het priesterdom. De salf-
olye/eñ dat rueckwerck van specerye / totten
heylichdom/Al wat ick v geboden hebbe/sul-
12 len si maken. Ende de Heere sprac met Mo
13 se/seggende: Segt de kinderen Israels/ende
od.20.b.8. C spreect: *Hout mynen Sabbath. Want de sel-
an die on- ue is een teecken tusschen my eñ v / tot op u-
houdinge we nacomelinghen/ Om dat ghy weten sult/
Sabbath. 14 dat ick de Heere ben/die v heylicht. Daer-
om so hout mynen Sabbath/want hy sal hey
um. 15.d.35 lich zijn / || Wie hem ontheylicht / die sal den
doot steruen. Want wie dat eenich werc daer
in doet/diens stel sal worden wtgheroyt van
15 zynen volcke. Ses daghen salmen wercken/
ene.2.a.2. maer den seuensten dach is den Sabbath/*de
heylighe ruste des Heeren. Wie dat eenich
werck doet in den Sabbath dach/die sal den
16 doot steruen. Daerom sullen de kinderẽ Is-
raels den Sabbath houden / dat si hem oock
by haren nacomelinghen houden/tot een ee-
17 wich verbont. Hy is een eewich teeckẽ tus-
schen my/ende de kinderen Israels/ Want in
ses dagen maecte de Heere Hemel ende Aer-
de / Maer ten seuensten daghe ruste hy/ende
18 verquicte hem. Ende als de Heere zijn re-
den gheeyndt hadde met Mose op den berch
ro.24.b.12. Sinai: || Gaf hy hem twee tafelen des getuy-
b.15. ghenis/die steenen waren / ende gheschreuen
eut. 5.c.22. metten vinger Gods.
b.10.

Dat xxxij. Capittel.

1 Maer als dat volck sach dat Mose ver
A toefde vanden berge te comen/ verga
derden sy tegen Aaron *eñ sprakẽ tot
toz.7.e.40. hem: Op/eñ maect ons Goden/die ons voor
volck be- gaen. Want wi en weten niet wat desen man
ert Goden. Mose geschiet is/die ons wt Egypten landt
dic.8.c.24. 2 geleyt heeft. Aaron sprac tot hen: "Trect af
de gulden oorringen van uwer wyuen ooren
ende uwer sonen ende uwer dochteren / ende
3 brengtse tot my. Doen trock al tvolck zijn
gulden oorringhen af van haren ooren / ende
4 brachtense tot Aaron: Eñ hy namse van ha
ren handen / eñ beworpt met eender griffien/
sa.106.c.19 *eñ si maecten een gegoten calf/ende si spra-
ant ghego- ken : || Dat zijn uwe Goden/Israel/die v wt
n calf. 5 Egypten lant geleyt hebben. Doen dat Aa-
Re.12.f.28 B ron sach/boude hy eenen Altaer voor hem/eñ
che.9.c.18. liet wt roepen/eñ sprac: Morgen ist des Hee
fgods dienst 6 ren feeste. Eñ si stonden smorghens vroech
op/eñ offerden brandtoffer / eñ brochten daer
Cor. 10.a.7 toe danck-offer. || Daer na ginck dat volck sit-
ten om te eten eñ te drincken / eñ stonden op
7 om te spelen. Maer de Heere sprac tot Mo
eut. 9.c.12. se: *Gaet/daelt af: Want v volck dat ghy wt
Egypten lant geleyt hebt/heuet verdoruen.
8 Sy zijn snellijck van den wege gegaen/ die
ick hen gebooden hebbe. Sy hebben een gego
ten calf gemaect/eñ hebbent aengebeden/eñ
Re.12.e.28. hebben hem geoffert/eñ geseyt: || Dat zijn uwe
Goden/Israel/die v wt Egypten lant geleyt
rod. 33.a.3. 9 hebbẽ. Eñ de Heere sprac tot Mose: "Ic sie
10 dattet een hertneckich volc is: Eñ nv/latet
my toe/dat mynẽ toorn ouer hen vergrimme/
um.14.b 12 eñ hen op ete/*so wil ick v tot een groot volc
oses bidt 11 maken. Maer Mose badt eernstelijck voor
oor Israel. C den Heere zynen God/eñ sprack: Och Heere/
waerom wil uwen toorne vergrammen ouer
v volck/dat ghy met grooter macht eñ crach-
tigher hant wt Egypten landt gheleyt hebt.
12 Daerom so souden de Egyptenaren seggen
eñ spreecken: Hy heeftse tot haren ongheluck
wtgeleyt/om dat hyse verworghen soude int
geberchte/eñ afdoen vanden aertbodẽ. Keert
v vande gramschap ws toorns/*eñ weest ge- Num.14.c.19
13 nadich ouer de boosheyt ws volcs. Weest
gedachtich uwer dienaers/Abraham / Isaac/
eñ Israel/den welcken ghy ghesworen hebt
by v seluen/eñ hen toegeseyt hebt : || Ick wil Gene. 15.a.5.
D uwe saet vermeerderen gelijck de sterren aen 22.c.17.
den hemel/eñ alle dat lant dat ic v toegeseyt Deut.10.d.22
heb/wil ick uwen sade geuen/eñ sullent besit-
14 sitten eewelijc. Also beroudet den Heere dat
quaet/dat hy dreychde zynen volcke te doen.
15 *Mose keerde hem / eñ clam vanden berge/ Exod. 24.c.12
eñ hadde twee tafelen des getuygenis in zijn 31.d.18.
hant/die op beyde zyden gheschreuen waren. Deut.9.b.10.
16 Eñ God hadse selue gemaect/ende selue dat Van de twee
17 geschrift daer in gegrauen. Doen nv Josua tafelen der ge
hoorde des volcks gheroep / dat sy iuychten/ boden Gods.
sprack hy tot Mose: Daer is een geroep indẽ
18 leger/als in eenen strijt. Hy antwoorde: Tẽ
is geen geroep tegen malcanderen/ der geen-
der die bouen eñ onder liggen/maer ick hoo-
19 re een geroep eens singhenden dans. Maer
als hy vast byden leger quam / eñ dat calf eñ
E den dans sach/wert hy seer gram/ || ende werp Deut.10.a.2.
de tafelen wt zijn hant/ eñ brackse onder aen Moses breect
20 den berge. *Eñ nam dat calf dat si gemaect die tafelen.
haddẽ/eñ verbrandet met vier / eñ maectet te *Deu.9.d.21.
puluere/ende stroydet opt water/eñ gaft den
21 kinderen Israels te drincken/ Ende sprack
tot Aaron: Wat heeft v dit volck gedaen/dat Mose bestraft
ghy een soo grooten sonde op hen ghebracht Aaron.
22 hebt/ Aaron sprack: Mijn Heere en late zy-
nen toorn niet vergrammen/ghy weet dat dit
23 volck boos is. Sy spraken tot my: Maect
ons Goden/die ons voorgaen / want wy en
wetẽ niet hoet desen man Mose gaet/die ons
24 wt Egypten landt geleyt heeft. Ick sprack
tot hen: Wie gout heeft / die trecket af / ende
gheuet my/eñ ick worpt int vier / daer wt is
25 dat calf geworden. Doen nv Mose sach/
F dat dat volck *los geworden was(want Aa- Dat is/ ghe-
ron hadse los gemaect/ door een becallinghe/ bloot/oft van
26 daermede hyse fijn woude toerechten) Trat den iuwelen
hy in de duere des legers/ende sprack : Her- berooft is.
waerts tot my / die den Heere toebehoort. Van Moses
Doen vergaderden by hem alle de kinderen eernst.
27 Leui. Ende hy sprack tot hen : So seyt de
Heere de God Israels : "Een yegelijck binde Num.25.a.5.
zijn sweerdt op zijn lendenen / ende doorgaet
wech ende weder/van der eender poorten tot
der ander inden leger/ende een yegelijck ver-
worghe zynen broeder/vrient ende naesten.
28 De kinderen Leui deden so hen Mose ghe- De Calf die-
seyt had. Eñ in dien dage vielen vanden volc naers worde
29 ke drie duysent mannen. Doen sprack Mo- ghedoodt.
se : Vult heden uwe handen den Heere / een
yegelick aen zynen sone eñ broeder/dat heden
30 ouer v de benedictie ghegeuen worde. Des
G morgens sprac Mose totten volcke: Ghy hebt
een groote sonde gedaen/ Nv wil ick opclim- Mose climt
men totten Heere/oft ick misschien uwe son- op tot God.
31 de versoenen conde. Als nv Mose weder tot
den Heere quam / sprack hy : Och dat volck
heeft een groote sonde ghedaen/ ende hebben
32 hen gulden goden gemaect. Nv vergheeft
hen haer sonde/en doedijt niet/*so schrabt my Rom.9.a.3.
wt uwen boecke/die ghy gheschreuen hebt. Psa. 69.d.29
33 De Heere sprack tot Mose: Wat? Ic wil
34 diẽ wt mijn boec scrabbẽ/die aen mi sondicht.
So gaet nv henen/ende leydt dat volck/daer
ick v gheseyt hebbe. || Siet/mynen Enghel sal Exod. 23.c.20
voor v gaen. Ick sal haer sonde wel besoeckẽ/ 33.a.2.
D wan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

wanneer mynen tijt coemt hen te besoecken.
35 Aldus plaechde de Heere dat volck/ om dat
si dat Calf gemaect hadden/dat welck Aaron
ghemaect hadde.

Dat xxxiij. Capittel.

1 DE Heere sprack tot Mose: Gaet he-
A nen/treet van hier/ ghy eñ dat volck/
dat ghy wt Egyptē lant geleyt hebt/
in dat lant/dat ick Abraham/Isaac/eñ Jacob
geswoorē heb/eñ geseyt: *Uwen sade wil ict (Gen. 22.c.16.)
2 geuen/ Eñ wil eenē ||Engel voor v seynden (||Exo.23.d.20)
eñ wt stooten de Cananiten/Amorithen/He- (Deut.7.d.20.)
thiten/Pheresiten/Heuiten / ende Jebusiten/ (Josue.24.c.12)
3 In dat lant daer melck eñ honich in vloeyt.
Ic en wil met v niet op reysen/ "wāt ghy zijt (Deut.32.b.9.)
eē hertneckich volc/ick mocht v onder wegen (Tvolck)
4 op eten. Als dat volck dese quade woorden (draecht rou-)
hoorde/droegē si rouwe/eñ niemāt en droech (we.)
5 zijn cieragie aen hē. Eñ de Heere sprack tot
B Mose: Segt totten kinderen Israels: Ghi zijt
een hertneckich volc / ick sal eens onuersiens
6 ouer v comē/eñ v verdoen. Eñ nv/legt uwe
cieragie van v/dat ic wete wat ick v doē sal.
Aldus deden de kinderē Israels haer cieragie
7 af voor den berch Horeb. Mose nam de hut (De Hutte)
te eñ sloechse op/verre buyten den leger/ende (des getuyge-)
hietse eē hutte des getuygenis. Eñ so wie dat (nis wort op-)
den Heere vraghen wilde/die moeste wtgaen (gherecht.)
totter hutten des getuygenis voor den leger.
8 Eñ als Mose wtginck totter hutten/so stōt
alle tvolck op/eñ een yegelijc tradt in zijnder
hutten duere/eñ saghen hem na/tot dat hy in
9 de hutte quam. Ende als Mose inde hutte
quam/*so quam de wolcken colomne benedē/ (Deut. 31.d.15)
eñ stont inder hutten duere/eñ sprac met Mo
10 se. Eñ al dat volc sach de wolcken colomne
in de duere der hutten staen / eñ stonden op/
eñ een yegelyck buete in zijnder hutten duere.
11 Maer*de Heere sprack met Mose van aen (Num.12.a.8.)
C sichte tot aengesicht / gelijck een man met zy-
nen vrient spreect. Ende als hy weder keerde
totten leger/||so en weeck zijn dienaer Josua/ (1.Pa. 10.c.23)
de sone Nun/de iongelinck niet wt der Hut-
12 ten. Eñ Mose seyde totten Heere: Siet/ghy (Mose spreect)
segt tot my : Leydt dit volc wech opwaerts/ (mettē Heere.)
ende ghy en laet my niet weten/wien dat ghi
met my seynden wilt / ende ghy doch ghesept
13 hebt: Jck ken v by name/ Ende ghy hebt ge
nade voor mynen ooghen geuonden. Heb ick
dan ghenade voor uwen oogen geuonden/ so
laet my uwen wech weten / op dat ick v be-
kenne/ende ghenade voor dyne oogen vinde/
ende siet doch aen/dat dit volck uwe volc is.
14 Hy sprack: Mijn aensicht sal gaen/daer me
15 de wil ick v leyden. Maer hy sprack tot hē:
Jndien v aensicht niet en gaet/so en leyt ons
16 van hier niet opwaert. Want waer by sal
doch bekent worden/dat ick eñ v volck gena-
de voor uwen oogen geuonden hebben/ten si
dat ghy met ons gaet? Op dat ick eñ v volck
vermaert worden voor alle volck dat op aert
17 rijck is. De Heere sprack tot Mose: Wat
ghy nv geseyt hebt/wil ic ooc doē/want ghy
hebt ghenade geuonden voor mynen oogen/
18 ende ick kenne v met name. Maer hy sprac: (Moses be-)
19 Laet my dan uwe heerlijchept sien. Ende hi (geert Gods)
D sprack : Jck wil voor v aensicht henen alle (Heerlijckheyt)
mijn goet voorby laten ghaen/ende wil laten (te sien.)
prediken des Heeren naem voor v: *Wien ic (*Rom. 9.b.15)
ghenadich ben/dien ben ick ghenadich / ende
wiens ick my ontferme / diens ontferme ick
20 my. Ende noch sprack hy: Ghy en cont mijn
aensicht niet ghesien / || want gheen mensche (Deut.4.b.12.)
21 en sal leuen die my siet: Ende noch sprack (Judi.6.e.22.)
de Heere : Siet / daer is een ruymte by my/ (13.d.22.)
22 daer suldy op den steen staen/ Wanneer dan (Joan. 1.b.18.)
nv myne Heerlijckheyt voorby gaet / soo wil
ick v in des steens cloone laten staen/eñ mijn
hant sal bouen v houden/tot dat ick voorby
23 gae/ Ende als ick mijn handt van v neme/
so suldy my achter nae sien/maer mijn aēsicht
en canmen niet sien.

Dat xxxiiij. Capittel.

1 ENde de Heere sprac tot Mose: "Hou (Deut.10.a.)
A wet v twee steenen tafelen/ gelijck de
eerste waren/dat ick de woorden daer
op schryue/die in de eerste tafel warē/de wel (Moses ont-)
2 ke ghy gebroken hebt/ Eñ weest morgen be (fangt ander)
reyt/dat ghy vroech opten berch Sinai climt (tafelen.)
ende aldaer tot my tredet op des berchs top.
3 Eñ en laet niemandē met v opclimmen/dat
ter niemant gesien en worde om al den berch.
Oock geen schaep/noch runt / en laet teghen
4 ouer desen berch weyden. Ende Mose hieu
twee steenen tafelen/gelijck de eerste waren.
Ende stont des morghens vroech op/eñ clam (Moses climt)
op den berch Sinai/so hem de Heere geboo- (tot den Hee-)
den hadde/eñ nam de twee steenen tafelen in (re optē berch)
5 zijn hant. Doen quam de Heere af in een- (Sinai.)
der wolcke/eñ tradt aldaer by hē/eñ predicte (Dit spreect)
6 van des Heeren naem. Ende als de Heere (de Heere/eñ)
voorby zijn aensicht ginc/riep hy: Heere Hee (vertoont zijn)
re God/*bermhertich eñ genadich/ ende lanc- (heerlijchept.)
moedich/ eñ van grooter genaden ende trou- (*Psa.86.a.5.)
7 we. Ghy die bewijst ghenade int duysenste (c.15.103.a.8.)
lidt/eñ vergheeft misdaet/ouertredingen/eñ (145.a.8.)
sonde/eñ voor wien niemant onschuldich en (Jona.4.a.2.)
is.||Ghy die de misdaet der vaderen versoect (Johel. 2.c.13)
op de kinderen/ ende kints kinderen / tot int (||Exo. 20.a.5)
8 derde ende vierde lidt. Ende Mose neychde (Deut.5.b.9.)
hem haestelijck totter aerden/ ende badt hem (7.b.10.)
9 aen/ Ende sprack: Heere heb ick ghenade
B voor uwen oogen gheuonden/so gae de Hee
re met ons. Want het is eē hertneckich volc/
dat ghy onser sonden ende misdaet genadich
10 weest/ende laet ons uwe erfgoet wesen. Eñ
hy sprack: Siet/ick wil een verbont maecken
voor alle dynen volcke/"ende wil wonderen (Jos.3.d.15. 6.)
doen/ dier gelijcken die noyt gheschiet en zijn (c.20.10.c.12.)
in allen landen ende onder alle volcken. Eñ
alle tvolck daer ghy onder zijt / sal sien des
Heeren werck/want tsal wonderlijck zijn/dat
11 ick met v doen sal. Hout wat ick v heden
gebiede. Siet/ick wil voor v wtstooten de A-
moriten/Cananiten/ Hethiten / Pheresiten/
12 Heuiten ende Jebusiten. Wacht*v dat ghy (Exod. 23.d.32.)
niet en maect eenich verbont metten inwoon (Deut.7.a.2.)
ders van dien lande/ daer ghy in coemt / dat (3.Reg. 11.a.2.)
sy v niet een arghernis onder v en worden.
13 Maer haer Altaren suldy om storten / ende
haer afgoden breecken/ ende haer hagen wt-
14 royen. Want ghy en sult gheenen anderen
Godt aenbidden. Want de Heere heet eenen (Wāde zeloersc-)
15 Yuerer/om dat hy een Yuerich God is. Op (heyt Gods.)
dat/waer ghy een verbont metten inwoonde-
ren des lants maectet/Eñ als si dan hoereren
met hare goden / ende haren goden offeren/
*dat sy v dan niet en nooden / ende dat ghy (Num.25.a.2.)
16 dan van haren offer eet/ Ende uwen sonen
wyuen neemt van haren dochteren. Ende als
die selfde dan hoereren met hare Godē/datse
uwe sonen oock doen hoereren met hare go-
17 den. Ghy en sult v geen gegoten goden ma-
C ken. De feeste||des ongesuerden broots suldy (Exod.12.c.15.)
18 houden. Seuen dagen sult ghy onghesuert (23.b.15.)
broot eten/so ick v ghebooden hebbe/ontrent (Wāt feest des)
der tijt des maents Abib : Want inder maent (onghesuerden)
19 Abib/sidy wt Egypten getrocken. "Alle wat (broots.)
zijn moeder eerstwerf breeckt/ is myne : Wat ("Exod. 13.a.2)
een*Hy zijn sal in dyne vee dat zijn moeder (Num. 8.c.16.)
20 breect/het sy os oft schaep. Maer den eer- (1.Re. 1.d.24.)
stelinc des ezels suldy met een schaep lossen: (Luce.2.d.23.)
Maer en lost ghy hem niet/so breect hem den (Num. 18.c.15)
neck. Alle eerste gheboorte uwer sonen suldy (*Manneken.)
lossen. Ende datter niemant ydel voor my en (||Exo.20.b.12)
21 verschyne. ||Ses dagen suldy arbeyden/den (23.b.12.35.a.2)
seuen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

seuensten dach suldy vieren / beyde met ploe-
...eringe der
...bbath.
22 gen eñ met oogsten. De feeste der wekē sul-
dy houden met den eerstelinghen des tarwen
oogsts. Eñ de feeste der inuoeringhe / als dat
23 Jaer om is. Driemael in een Jaer sal alle
mans naem openbaren voor den Heerschap-
24 per/den Heere eñ den Gode Jsraels. Als ic
de heydenen voor v wtstooten/eñ v palen ver
breyden sal/so en sal niemant v lant begeerē/
de wyle ghy opgaet driemael inden Jare/ om
te openbaren voor den Heere uwen God.
25 Ghy en sult niet offeren tbloet mijns offers
op dat gesuerde broot. Eñ dat offer des Pas-
sah feest en sal niet ouer nacht blyuē/ tot des
...o.23.c.19.
...eu.26.a.2.
26 morghens. ||De eerstelinghen van de eerste
vruchten ws ackers suldy int huys des Hee-
ren ws Gods brengen. Ghy en sult dat bocx-
ken niet coocken / alst noch aen zijn moeders
27 melck is. Ende de Heere sprack tot Mose:
D Schrijft dese woorden: Want na dese woordē
heb ic met v eñ met Jsrael een verbont ghe-
...o.24.d.18.
...Re.19.b.8
...Deu.10.a.4
...ose coemt
...nden berch
...nai.
28 maect. Eñ *hy was daer by den Heere||veer
tich dagen/eñ veertich nachten/eñ en at geen
broot/eñ en dranck geen water.* Eñ hy screef
op de tafelen sulcken verbont/ de thien woor
29 den. Doen nv Mose vanden berghe Sinai
ginck/had hy de twee tafelen des getuygenis
in zijn hant/eñ en wist niet/dat de huyt zijns
aensichts glinsterde / om dat hy met hem ge-
...ande claer-
...pt zijns aen
...esichts.
30 sproocken hadde. Eñ als Aaron eñ alle de
kinderen Jsraels sagen/dat de huyt zijns aen
gesichts glinsterde / soo vreesden si by hem te
31 comen. Doen riep haer Mose/eñ si keerden
hen tot hem/ beyde Aaron eñ alle ouerste der
32 menichten. Ende hy sprac met hen. Daer na
quamen alle de kinderen Jsraels tot hem / eñ
hy geboot hen/al wat de Heere met hem ge-
...Cor.3.c.13.
...ant decksel
...er Moses
...nghesicht.
33 sprokē had/op den berch Sinai. Eñ||als hy
sulcks al met hen sprack/leyde hy een decksel
34 op zijn aensicht. Eñ als hy in ginck voor dē
Heere om met hem te spreecken/nam hijt dec
sel af/tot dat hy weder wtginc. Eñ als hy wt
quam/eñ sprac metten kinderen Jsraels wat
25 hem geboden was/ So sagen dan de kinde-
ren Jsraels zijn aenghesicht aen / hoe dat de
huyt zyns aengesichts glinsterde/soo dede hy
dat decksel weder op zijn aenghesicht/tot dat
hy weder in ginck om met hem te spreken.

Dat xxxv. Capittel.

...an den
...abbath.
1 A ENde Mose vergaderde alle de menich
te der kinderen Jsraels / eñ sprack tot
hen : Dat ist dat de Heere gheboođen
...co.20.b.9.
...b 12.34.c21
2 heeft dat ghy doen sult: ||Ses daghen suldy
arbeyden/maer den seuensten dach suldy hey-
lich houden / eenen Sabbath der rusten des
Heeren. So wie daer in arbeyt/die sal steruē.
3 Ghy en sult geen vier aensteken in dē Sab-
...rod.25.a.2.
...andē hefof
...r tot den
...bernakel.
4 bath dach/ in alle uwe wooningen. ||Ende
Mose sprack tot alder menichte der kinderen
Jsraels: Dat ist/dat de Heere geboden heeft:
5 Geeft onder v hefoffer den Heere / also dat
een yegelijck willichlijck brenghe den Heere
6 den hefoffer/gout/siluer/metael/ Gheel zy-
de/scharlaken/rosetroot / witte zyde/eñ gey-
7 ten hayr/ Rootachtighe rams vellen/dasch-
8 vellen/ende vueren hout/ Olye totter lam-
pen/eñ specerye tot salue/ende goeden ruecks-
9 werck/ Onix/eñ ingegroeft gesteente totten
10 lijfrock/eñ tot den borstlap. Eñ soo wie on-
B der v verstandich is/die come eñ make wat de
11 Heere gebooden heeft/ Te weten / de woo-
ninge met zijnder hutten ende decksele/ringē/
berderen/rijchelen/colomnen ende voeten.
12 De Arcke met haren hantboomen. Den Ge
13 naden stoel/eñ dat voorhancksel. De Tafel
met haren hantboomen/eñ alle haer ghereet-
14 schap/eñ de thoonbrooden. Den Candelaer
om te lichten/eñ zijn gereetschap/eñ zijn lam-
15 pen/eñ de olye totten lichte. Den roock Al-
taer met zynen hantboomen / de salue eñ spe-
cerye tottē rueckwerc. Dat laken voor de due
16 re der wooninge. Den brantoffer Altaer met
zijn metalen tralie/handtboomen/ eñ alle zijn
ghereetschap. Dat hantvat met zynen voete.
17 Dat omhancksel des voorhofs / met zynen
colomnē eñ voeten / eñ dat laken der dueren
18 aenden voorhof/ De nagelen der woonings
19 eñ des voorhofs met haren zeelen. De clee
deren der officien totten dienste in den heyli-
gen/de heylighe cleederen des Priesters Aa-
rons/met zijnder sonen cleederen totten Prie
20 sterdom. Doen ginc de geheele menichte der
21 kinderen Jsraels wech van Mose. Eñ alle Dan vrywil-
C diet geerne eñ gewillichlijck gauen / quamen lighe gauen.
eñ brachten dē hefoffer den Heere/ tottē werc
ke der hutten des getuygenis/eñ tot allen zy
nen dienste / ende totten heylighen cleederen.
22 Eñ daer brochten beyde mannen eñ wyuen
diet willichlijc deden/Gespen/oorringen/ rin-
gen eñ spanselen/ eñ alderley gulden iuwelē.
Daer toe bracht een yegelijck gout totter be-
23 weginge den Heere. Eñ wie dat geel zyde
hadde/scharlaken/rosetroot/witte zyde / gey-
ten hayr/rootachtighe rams vellen/eñ dasch-
24 vellē/die brachtet. Eñ wie siluer eñ metael
hief/die brachtet totter heffinghe den Heere.
Eñ wie vueren hout had/die bracht tot alder
25 ley werc des Godsdiensts. Eñ die verstan-
dighe wyuen waren/ die wrachten met haren
handen/eñ brochten haer werck van geelder
zyden/scharlaken/rosetroot / eñ witter zyden.
26 Eñ de wyuen die sulcken arbeyt conden/eñ
willich daer toe waren/die wrachten gheyten
27 hayr. De Vorsten brochten Onix eñ inge-
D groeft gesteente/tottē lijfrock eñ totten borst-
28 lap/ Eñ specerye/eñ olye tottē licht/eñ tot-
29 ter salue/ende tot den goedē rueckwerc. Al-
dus brochten de kinderen Jsraels vrywillich/
beyde mannen eñ wyuen/tot alderley werck/
dat de Heere geboden hadde door Mose/dat-
30 ment maken soude. Ende Mose sprack tottē
kinderē Jsraels: *Siet/de Heere heeft met na Exo.31.a.2.
men geroepē Bezaleel Vrijs soon / des soons Dande namē
31 Hur/vandē stāme Juda. Eñ hy heeft hē ver der wercmee-
vuilt mettē gheest Gods/dat hy wijs/verstan- sters.
32 dich eñ geschict sy tot alderley werck/ Con-
stelijck te arbeyden int gout/siluer eñ metael.
33 Edel steen te snyden/eñ in te setten/hout te
timmeren/te maken alderley constelijck werc.
34 Eñ heeft hem onderwysinge in zijn herte ge
geuen/met Ahaliab de soon Ahisamach/van-
35 den stamme Dan. Hy heeft haer herten met
wijsheyt veruult/om te maken alderley werc/
te snyden/te wercken/eñ te stickē/ met geelder
zyden/scharlaken/rosetroot/eñ witte zyde/eñ
met wenen/dat si maken alderley werck/ende
constelijcken arbeyt vinden.

Dat xxxvj. Capittel.

1 A DOen arbeyden Bezaleel eñ Ahaliab/
eñ alle wyse mannen / dien de Heere
wijsheyt eñ verstant ghegeuen hadde/
om te weten/hoe si alderley werck maken sou
den tottē dienst des heylichdoms/ na alle dat
2 de Heere gebooden hadde. Ende Mose riep
Bezaleel eñ Ahaliab/ende alle wyse mannen
dien de Heere wijsheyt gegeuen had int her-
te/te weten/ alle die hen ghewillichlijck daer
toe boden/eñ daer toe traden/om te arbeyden
3 aent werck. Eñ si namen tot hen van Mo-
se alle heffinghen / die de kinderen Jsraels
brachten/totten werck des diensts des Hey-
lichdoms/op dattet gemaect werde. Want sy
brochten alle morghen haer willighe ghaue
4 tot hem. Doen quamen alle wyse die aent
B werck des heylichdoms arbeyden/een yeghe-
5 lijck van zynen wercke dat sy maecten/ Eñ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

spraken tot Mose: Dat volck brengt te vele/
meer dan tot den werck des diensts van noo=
Hoe dat volc te veel bregt.
de is/dat de Heere geboden heeft te maken.
6 Doen gheboodt Mose/datmen liet roepen
door den leger: Niemant en brenge meer toe
totter heffinghe des heylichdoms. Doen hielt
7 dat volck op te brenghen. Want alle dinck
wasser genoech tot allen wercke datter te ma
8 ken was/ende noch daer ouer. Also maecten
alle wyse mannen onder de arbeyders aen het
Exod. 26.a.1. Van die tapeten des tabernakels.
werck*de wooninge thien tapeten van wit=
ter getweernder zyden/geelder zyden/ schaer=
9 laken/rosetroot/Cherubim/constelyck. De
lengde eender tapeten was achtentwintich
ellen/eñ de breede vier ellen / ende waren al
10 van eender maten. Ende hy knoopte vijf ta
11 peten tsamen/deen aen die andere. Ende hy
C maecte geele knopkens aenden rant van elc=
ker tapete / daer sy te samen gheuoecht wer=
12 den/ Te weten/ vijftich knopkens aen een=
der tapete/daer dat een dat ander mede vat=
13 te. Eñ hy maecte vijftich gulden ringskens/
ende voechde de tapeten met den ringskens/
die een aen de andere te samen/dattet eē wo=
Exod.26.b.7.
14 ninghe wert. Eñ hy maecte elf tapeten*van
geyten hayr/totter hutten ouer de wooninge.
15 Dertich ellen lanc/ende vier ellen breet/al=
16 le van eender maten. Eñ hy voechdese haer
der vijf tsamen op een zyde/eñ ses tsamen op
17 de ander zyde/ Eñ hy maecte vijftich knop=
kens/aen elck tapeet aen den rant/daer mede
18 dat sy tsamen gehecht werden. Eñ hy maec
te vijftich metalen ringskens / daer mede dat
19 de hutte te samen in een genoecht wert. Eñ
hy maecte een decksel ouer de hutte van root
achtige rams vellen/ende daer ouer noch een
Exod. 26.c.15 Van berderē des tabernakels.
20 decksel van daschvellen. ‖Ende hy maecte
D berderen totter wooninge van vueren houte/
21 die staen souden/ Een yeghelijck thien ellen
22 lanck/eñ anderhalf elle breet/ Eñ aen yege=
lijcke twee tappen / daer mede dat deen aen
dander geset wert. Also maecte hy alle berde=
23 ren ter woooninge/ Dat der seluer berderen
24 twintich stonden Zuytwaert/ Ende maecte
veertich silueren voeten daer onder/onder elc
25 bert twee voeten aen zijn twee tappen. Al=
dus ter ander zyden der wooninghe teghent
Noorden/maecte hy oock twintich berderen/
26 Met veertich silueren voeten / onder elck
27 bert twee voeten. Maer achter aen de woo
ninghe teghen twesten maecte hy ses berde=
28 ren/ Ende twee ander op de twee hoecken
29 der wooninge achter aen/ Dat elck bert met
zynen hoeckberde van onder op voechde/ en=
de bouen aent hooft tsamen quamen/met een
30 der schroeuen. Datter acht berderen wer=
den/ende sesthien silueren voeten / onder elc=
Van rijchelen des tabernakels.
31 ken berde twee voeten. Ende hy maecte rij=
E chels van vueren hout / vijf totten berderen
32 opter eender zyden der wooninge/ Ende vijf
opter ander zyden/ende vijf achter aen tegen
33 twesten. Ende hy maecte de rijchelen/datse
midden aen de berderen door henen gestootē
werden/vanden eenen eynde totten anderen/
34 Ende hy ouertrock de berderen met goude.
Maer haer ringhen maecte hy van gout / tot
den rijchelen/ende ouertrock de rijchelen met
Vant voorhancksel des tabernakels.
35 goude. Eñ hy maecte dat voorhancksel met
den Cherubim daer aen/constelijck van geel=
der zyden/schaerlaken/rosetroot/eñ getweern
36 der witter zyde. Ende hy maecte daer toe
vier colummen van vueren houte/eñ ouertroc
se met goude/eñ haer hoofden van goude/eñ
37 daer toe goot hy vier silueren voeten/ Ende
hy maecte een laken in de duere der hutten/
van geelder zyden/van schaerlaken/rosetroot
38 eñ getweernder witter zyden gestict/ Eñ vijf
colomnen daer toe met haren hoofden / ende
ouertooch haer hoofden/eñ de reepē met gou
de/eñ vijf metalen voeten daer aen.

Dat xxxvij. Capittel.

Exod.25.b.10. Vande Arcke des getuygenis.
1 Ende Bezaleel *maeckte de Arcke van
A vueren houte/twee ellen eñ een halue
lanc / anderhalf elle breet ende hooch/
2 Eñ ouertrockse met louteren goude/binnen
eñ buyten. Eñ hy maecte haer om eñ om eenē
3 gulden crans/ Ende goot haer vier gulden
ringhen aen haer vier hoecken/op elcke zyde
4 twee. Eñ hy maecte hantboomen van vue=
5 ren hout/eñ ouertrocse met goude/ Eñ stac=
se inde ringen aē de zyden vander Arcken dat
Vanden genadenstoel.
6 mense dragen mocht. Eñ hy maecte den ge=
naden stoel van louteren goude/twee ellen eñ
7 een halue lanc/eñ anderhalf elle breet. Eñ
hy maeckte twee Cherubim van ghesuyuert
gout/aen de twee eynden des genaden stoels.
8 Een Cherub aen dat een eynde / den ande=
9 ren aē dander eynde. Eñ de Cherubim brey
den wt hare vluegelen van bouen/eñ bedeck=
ten daer mede den genaden stoel/eñ hare aen
sichten stonden tegen malcanderen/eñ saghen
Exo. 25.c.23 Van de tafel des tabernakels.
10 op den genaden stoel. *Ende hy maecte de
B Tafel van vueren houte/twee ellen lanc/een
11 elle breet/eñ anderhalf elle hooch/ Ende o=
uertrockse met louteren goude. Ende maecte
12 eenen guldē crans rontom/ Eñ maecte haer
eenen lijst rontom/een hantbreet hooch. Ende
hy maecte eenen guldē crans rontom dē lijst.
13 Ende hy goot daer toe vier gulden ringen/
ende maectese aen de vier hoecken / aen haer
Van hantboomē des tafels.
14 vier voeten vast aen den lijst/ Dat de hant=
boomen daer inne waren/daer mede datmen
15 de tafele droech. Eñ hy maecte de hantboo=
men van vueren houte/ende ouertrockse met
16 gout/datmen de tafel daermede droech. Ende
hy maecte oock van louteren goude de inwe=
len totter tafelen/schotelen/bekers / cannen/
ende schalen / daer mede datmen wt ende in
Exod.25.d.31 Vandē gouden candelaer.
17 schencte. Eñ hy maecte den*Candelaer van
C louteren ghesleghen goude / daer aen was de
schacht met armen/schalen/knoopen eñ bloe=
18 men. Ses armen ghingender ter zyden wt/
19 ter elcker zyden drie armen. Drie schalen
waren aen elcken arm met knoopen eñ bloe=
20 men. Maer aen den Candelaer waren vier
schalen met knoopen eñ bloemen/te weten/
21 Onder twee armen eenen knoop / dat alsoo
22 ses armen wt hem gingen/ Eñ haer knoo=
pen eñ armen daer aen. Eñ het was al ghe=
23 smeet louter gout. Eñ hy maeckte de seuen
lampen met haren keersnutters ende blusch=
Centner.
24 hoornen/van louteren goude/ Van eenē‖ta=
lent fijns gouts maecte hy hē/eñ alle zijn ge=
Vanden rooc altaer.
25 reetschap. Hy maecte oock den roock Altaer
D van vueren houte/een elle lanc eñ breet / ge=
lijc viercant/eñ twee ellē hooch met zynē hoor
26 nen/ Eñ ouertooch hē met louteren goude/
zijn dack ende zyne wandē rontomme/ eñ zijn
hoornen. Eñ maecte hem eenē crans rontom/
27 van louteren goude/ Eñ twee gulden ringē
onder den crans/aen beyde de zyden/datmen
hantboomen daer in stake/eñ hem daer mede
28 droege. Maer de hantboomen maecte hy vā
Van heylige salue.
29 vueren hout/eñ ouertrockse met gout. Eñ
hy maecte de heylige salue eñ roocwerck van
reynder specerven/na der Apotekers conste.

Dat xxxviij. Capittel.

Exo.27.a.1. 2.Para.1.a.5
1 Ende hy maecte dē brantoffers *altaer
A vā vuerē houte/vijf ellē lanc eñ breet/
2 gelijc viercant/eñ drie ellē hooch/ Eñ
hy maecte vier hoornen/ die wt hem gingen/
aē zijn vier hoeckē/eñ ouertrocse met metael.
3 Eñ hy maecte alderley gereetschap tot den
Altaer : Aschpotten/schuppen/beckens/crau=
4 wels/vierpannen/eñ al van metalē. Ende
hy maecte aen den Altaer een tralie/ghelijck
een

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

een Net/van metalē rontō van onder op tot
...ringhen 5 aen de middele des altaers/ Ende hy goot
vier ringen aen de vier hoecken der metalen
6 tralien/tot den hantbomen. Die selue maec
te hy van vueren houte/ ende ouertrocse met
7 metael/ Ende stacse in de ringen/aen de zy-
den des altaers/ datmen hem daer mede droe
...at metalē 8 ge/eñ hy maecte hem inwendich hol. Ende
...tuat. B hy maecte dat hantuat van metael / ende zy-
nen voet ooc van metael/ tegen de vrouwen
die voor de duere der hutten des ghetuyche-
...nden voor 9 nis dienden. Ende hy maecte den voorhof
tegen tzuyden/met een omhancsel/ hondert el
10 len lanc/ Van ghetweernder witter zyden/
met haren twintich colomnē/eñ twintich voe
ten van metale: Maer haer knopen eñ reepen
11 van siluer. Des selfs gelijck tegent Noor-
den/hondert ellen/met twintich colomnen eñ
twintich voeten van metael: Maer haer kno
12 pen ende reepen van siluer. Maer teghent
Westen vijftich ellen/ met thien colomnen/ eñ
thien voeten: Maer haer knopen ende reepen
13 van siluer. Teghent Oosten/ vijftich ellen/
14 Vijfthien ellen op elcke zyde der poorten
aenden voorhof/te weten/ met drie colomnen
15 ende drie voeten/ Dat alle de omhancselen
des voorhofs waren van witter ghetweern-
16 der zyden. Eñ de voeten der colomnen van
metael / eñ haer knoopen eñ reepen van sil-
uer/ also dat haer knoopen ouertrocken wa-
17 ren met siluer. Maer haer reepen waren sil-
ueren/aen alle de colomnen des voorhofs.
18 Eñ dat laken aen de poorte des voorhofs
maecte hy gestict/van geelder zyden/ scharla-
ken/rosetroot / eñ getweernder witter zyden/
twintich ellen lanck/ ende vijf ellen hooghe/
na de mate des omhancsels des voorhofs.
19 Daer toe vier colomnen/eñ vier voeten vā
metale/ende haer knopen van siluer/ eñ haer
knoopen ouertrocken/eñ haer reepen siluerē.
20 Eñ alle de nagelen der wooningen eñ des
21 voorhofs rontom/waren van metael. Dat
is nv de somme totter wooninge des ghetuy
chenis/die vertelt is/ so Mose ghesept heeft/
tot den Godts dienst der Leuiten / onder de
hant Ithamar/ Aarons des Priesters soons.
22 Die Bezaleel de soon Vrijs des Hurs soon
vanden stamme Iuda maecte. Alle dinck also
23 de Heere Mose geboden hadde. Ende met
hem Ahaliab de soon Ahisamach vanden stā-
me Dan/een meester van snyden/van te werc
ken eñ te sticken met gheelder zyden/scharla-
24 ken/rosetroot/ ende witter zyden. Alle dat
D gout dat daer verarbeyt is in alle desen werc
ke des heylichdoms /dat tot der beweginghe
gegeuen wert/ is negenentwintich talenten/
seuen hondert ende dertich sikel/ na den sikel
...od.30.b.13 25 des heylichdoms. *Maer dat ghetal des sil-
uers dat vander menichten quam/ was hon-
dert talenten/ duysent seuen hondert eñ vijf-
entseuentich sikels/ na den sikel des heylich-
26 doms. So menich hooft/also menighen hal
uen sikel/nae den sikel des heylichdoms/van
allen die ghetelt werden/ van twintich iaren
aen/ende daer ouer. Ses hondert mael duy-
sent/drie duysent/vijf hondert ende vijftich.
27 Van de hondert talenten siluers gootmē de
voeten des heylichdoms/ ende de voeten des
voorhancksels/hondert voeten /van hondert
talenten/namelyc/een talent tot eenen voete.
28 Maer van de duysent/seuenhondert eñ vijf
entseuentich sikels werden ghemaect der co-
lomnen knoopen /ende haere knoopen ouer-
29 trocken/ende haer reepen. Maer de bewe-
ginge des metaels was tseuentich talenten/
30 twee duysent eñ vier hondert sikels/ Daer
af werden gemaect de voeten in de duere der
hutten des getuychenis. Eñ den metalen al-
taer/eñ de metalen tralie daer aen/eñ alle de
31 gereetschap des altaers/ Eñ ooc de voeten
des voorhofs rontō/eñ de voeten der poorten
des voorhofs/eñ alle de nagelen der woonin
ge/eñ alle de nagelen des voorhofs rontom.

Dat xxxix. Capittel.

1 MAer van der gheelder zyden/ scharla-
A ken/ende rosetroot/*maeckten sy Aa- Exod.28.a.2.
rons Officie cleederen / om te dienen Van priester-
int heylichdom/ soo de Heere Mose gheboo- licke cledinge
2 den hadde. Ende hy maecte den lijfrock van
goude/gheelder zyden / scharlaken/rosetroot/ Den lijfrock.
3 ende ghetweernder witter zyden. Eñ sloech
dat gout/ende sneet in draeyen/datment con-
stelyck wercken conde / onder de gheel zyde/
4 scharlaken/rosetroot/ende witte zyde. En-
de maecte datmen den lijfrock op beyde schou
deren te samen voechde / eñ aen beyde zyden
5 te samen bonde. Ende zijnen gordel was na
der seluer const ende werck/ van goude/gheel
der zyden/scharlaken/rosetroot/eñ getweern-
der witter zyden/ so de Heere Mose geboden
6 hadde. Eñ sy maeckten twee Onix steenen/
rontom in gout beslagen/ende daer inne ghe-
grauen de namen der kinderen Israels van-
7 den steensnyders. Eñ hechtense op de schou
deren vanden lijfrock/dattet den kinderen Is-
raels steenen der gedachtenissen zijn souden/
8 so de Heere Mose geboden hadde. Ende sy
B maecten den borstlap na der const/eñ nae den Den borstlap
wercke des lijfrocks/van goude/gheelder zy-
den/schaerlaken/rosetroot / eñ ghetweernder
9 witeer zyden/ Also dat hy viercant eñ dub-
10 bel was/een hant lanck eñ breedt/ Eñ vul-
denen met vier rijen van steenē. De eerste rije
was een Sardus/Topasion / ende Smarag-
11 dus. De ander was een Robijn / Saphier/
12 eñ Diamant. De derde eē Lincurius/Acha
13 tes/ende Amethistus. De vierde een Tor-
kops/Onix/eñ Jaspis. Eñ si waren inde rijen
14 al in gout beslagen/rontsom. Ende de stee-
nen stonden nae de twelf namen der kinderen
Israels. In elcken eenen naem gegrauen van
15 den steensnyders/na den twelf stammen. Eñ
C si maecten aenden borstlap ketenen met twee
16 eynden van louteren goude/ Eñ twee gul-
den spangen/eñ twee guldē ringen/ eñ hechte
den de twee ringhen op de twee hoecken des
17 borstlaps. Eñ de twee gulden ketenen/togē
si in de twee ringen op de hoecken des borst-
18 laps. Maer de twee eyndē der ketenē/maec
ten sy aen de twee spangen/eñ hechtense aen
de hoecken des lijfrocs tegē malcanderē ouer.
19 Eñ si maecten twee ander gulden ringhen/
eñ hechtense aen de twee ander hoecken des
borstlaps/aen zynen rant/ dat hy hē sijn schic
20 te op den lijfrock. Ende sy maecten twee an
der gulden ringhen/die maectense op de twee
hoecken/beneden aenden lijfrock/ teghen mal
21 canderen ouer. Daer den lijfrock onder te
samen gaet / dat den borstlap met zynen rin-
ghen aen de ringhen des lijfrocks gheknoopt
wert met eenen gheelen snoere/dat hy op den
lijfrock vast sate/ende niet los en worde van
den lijfroc/ so de Heere Mose gebodē hadde.
22 Ende hy maecte den zyden rock totten lijf- Dē zydē rock.
D rock/ghewrocht heel van gheelder zyden.
23 Eñ dat hol midden bouen in/eñ om dat hol
eenen boort/om dattet niet schuerē en soude.
24 Ende si maeckten aen zynen soom granaet
appelen/van geelder zyden / schaerlaken/ro-
25 setroot/eñ getweernder witter zyden. Eñ sy
maecten bellen van louteren goude/die deden
26 sy tusschen de granaetappels/ Rontomme
aen den soom des zyden rocks / te weten/ee-
nen granaet appel/ende een belle/ so al ront-
omme aenden soom/om daer in te dienen/soo
27 de Heere Mose gheboden hadde. Ende sy Dē engē rock

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

E maeckten den enghen rock van witter zyden/
gewrocht voor Aaron en voor zyne soonen/
28 Ende den hoet van witter zyden / ende de
schoone huyuen van witter zyden/en de broec
ken van witten ghetweernden lijnwade/
29 Ende den ghesticten gordel van getweern-
der witter zyden/gheelder zyden / scharlaken/
rosetroot/ so de Heere Mose beuoolen hadde.
30 Sy maeckten op de voorhooft plate/name-
lijck/de heylighe croone van louteren goude/
ende si groeuen geschrift daer in: De Heylic-
31 heyt des Heeren. Ende bonden een gheel
snoer daer aen/datse van bouen aen den hoet
ghehecht wert/alsо de Heere Mose gebooden
32 hadde. Alsoo werdt volbracht dat ghansche
F werck der wooninghe der hutten des ghetuy-
chenis. En de kinderen Israels deden al wat
33 de Heere Mose geboden hadde/ En broch-
ten de wooninge tot Mose/de hutte ende al-
le haer ghereetschap: Ringhen/berderen/rij-
34 chelen/colomnen/voeten. Dat decksel van-
den rootachtighen rams vellen / dat decksel
vanden daschvellen/ende dat voorhancksel.
35 De Arcke des getuychenis met haren hant-
36 boomen/den ghenaden stoel. De Tafel met
alle haer ghereetschap/ende de thoonbrooden.
37 Den Candelaer metten lampen toebereydt/
ende alle zijn ghereetschap/ en olye totten lich
38 te. Den schoonen gulden Altaer/ende salue
ende goet rueckwerck / dat laken in de duere
39 der hutten. Den metalen Altaer/ende zijn
metalen tralien/met zynen hantboomen/ ende
40 alle zijn ghereetschap/ Dat hantvat met zy-
ne voeten. Dat omhancsel des voorhofs/met
zynen colomnen ende voeten. Dat laken inde
poorte des voorhofs/met zynen zeelen en na-
gelen. Ende alle zijn gereetschap totten dien-
ste der wooninghe der hutten des ghetuyche-
41 nis. Aarons des Priester officie cleederen/
om int heylichdom te dienen / ende oock zijn-
der sonen cleederen/dat si Priesters officie de
42 den. De kinderen Israels dedent altemael/
alsoot de Heere Mose beuoolen hadde in alle
43 desen dienste. Ende Mose aensach alle dit
werck dat zijt ghemaect hadden / so de Heere
gebooden had/ En ghebenedydese.

Dat xl. Capittel.

De Heere beueelt Mose den Tabernakel op te rechten.

1 ENDs de Heere sprack met Mose / seg-
2 gende: Ghy sult de wooninghe der
A hutten des getuychenis oprechten/in-
3 den eersten dage der eerster maent. Ende ghi
sult de Arcke des ghetuychenis daer inne set-
ten/ende voor de Arcke dat voorhancksel han
4 gen. En ghi sult de Tafel daer henen bren-
gen/ende die toe bereyden/ en den Candelaer
daer stellen/ende de lampen daer op setten.
5 Ende den gulden roockAltaer suldy voor de
Arcke des ghetuychenis setten / ende dat la-
ken in de duere de wooninghe ophanghen.
6 Maer den Altaer des brantoffers suldy set-
ten buyten voor de duere der wooninghe der
7 hutten des getuychenis. Ende dat hantvat
tusschen de hutte des ghetuychenis ende den
8 Altaer/ende water daer in gieten. En stellen
den voorhof daerom / ende dat laken ophan-
9 gen in de duere des voorhofs. *Ende ghy Exod. 30.c.23
B sult de salue nemen/ende de wooninge / en al
wat daer in is saluen/ende ghy sultse wijen/
met al haer gereetschap/op dat si heylich si.
10 Ende ghy sult den brantoffer Altaer saluen
met alle zijn gereetschap/ende wijen hem/dat
11 hy dat alderheylichste si. Dat hantuat ende
zynen voet suldy oock saluen ende wijen.
12 *Ende ghi sult Aaron ende zyne sonen voor Exod. 29.a.4
de duere der hutten des ghetuychenis bren-
13 ghen/ende met water wasschen. Ende Aa-
ron de heylighe cleederen aentrecken/ende sal
uen ende wijen hem/dat hy mijn Priester si.
14 En ghy sult zyne sonen daer oock brengen/
15 en hen de enge rocken aendoen/ Ende sal-
uense ghelijckerwijs dat ghy haren Vader ge
saluet hebt / dat si mijn Priesters zijn. Ende
dese salunghe sullen sy hebben tot eenen ee-
wighen Priesterdom/by haren naecoomelin-
16 gen. ‖Ende Mose dede alle dinck/alsoo als Num. 7.a.
17 de Heere hem gheboden hadde. Aldus wert
C de wooninghe *opgerecht inden tweeden Ja- Num. 9.c.
18 re/inden eersten dach der eerster maent. En-
de doense Mose oprechte/stelde hy de voeten
ende de berderen/ende de rijchelen / en rechte
19 de colomnen op. Ende breydde de hutte wt
totter wooninghe/ende leydde dat decksel der
hutten bouen daer op / soo de Heere hem ge-
20 booden hadde. Ende nam dat ghetuychenis/
‖ende leydet in de Arcke / ende stack de hant- Exod. 25.a
boomen aen de Arcke/ende sette den Ghena-
21 den stoel bouen op de Arcke. Ende bracht de
Arcke inde wooninghe/ende hinck dat voor-
hancksel voor de Arcke des ghetuyghenis/so
22 hem de Heere ghebooden hadde. Ende sette
de Tafel in de hutte des ghetuychenis/ inden
hoeck der wooninghe/Noordtwaerts buyten
23 voor dat voorhancksel. Ende hy bereyde
‖broodt daer op / voor den Heere / so hem de Exod. 25.c
24 Heere gheboden hadde. En sette den Can-
delaer oock daer in/ teghen de Tafel ouer/in
den hoeck der wooninghe teghent Zuyden.
25 Ende sette lampen daer op/voor den Hee-
26 re/so de Heere hem ghebooden hadde. En-
D de hy sette den gulden Altaer daer in/voor dat
27 voorhancksel. Ende hy maeckte rueck daer
op/van goeden rueckwerck/ so hem de Heere
28 ghebooden hadde. Ende hinck dat laken in
29 de duere der wooninghe. Maer den brant-
offer Altaer sette hy voor de duere der woo-
ninghe der hutten des ghetuychenis/ende of-
ferde daer op brantoffer ende spijsoffer/so hem
30 de Heere gebooden hadde. *Ende dat hant- Exod. 30.c
vat stelde hy tusschen de hutte des ghetuyche
nis ende den Altaer/ende goot water daer in
31 om te wasschen. Ende Mose en Aaron ende
zijn sonen wiesschen haer handen ende voeten
32 daer wt. Want si moeten hen wasschen/als
sy in de hutte des ghetuychenis gaen/ oft tot
den Altaer treden/ so hen de Heere gebooden
33 hadde. Ende hy rechte den voorhof op/om
de wooninghe / ende om den Altaer rontom/
ende hinck dat voorhancksel in de poorte des
voorhofs. Alsoo volbrocht Mose alle dat
34 werck. ‖Doen bedecte een wolcke de Hutte 3.Reg.8.b.
des ghetuyghenis / ende de heerlijckheyt des Num. 9.c.
35 Heeren veruulde de wooninge. Ende Mose Ezec.9.a.3.
en conde inde hutte des getuygenis niet ghe-
gaen/de wyle dat de wolcke daer op bleef/ en
de heerlijcheyt des Heeren de wooninge ver-
36 uulde. En wanneer de wolcke haer ophief
vande wooninge/so tooghen de kinderen Is-
37 raels/en so dickwils reysden sy. Maer wan
neer haer de wolcke niet op en hief/so en toe-
ghen si niet/tot dien dage toe/datse haer op-
38 hief. Want de wolcke des Heeren was des
daechs op de woninge/ende des nachts was
si vierich voor de ooghen van alle den huyse
Israels/also langhe als si reysden.

Eynde des tweeden Boecx
Mose.

Leuiticus/dat
derde Boeck
Mose.

Dat eerste Capittel.

Ende

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Exo.29.g.42.
1 A ENde de HEERE riep Mose/||en-
de sprack met hem van der Hutten
2 des getuygenis/seggẽde: Spreect
metten kinderen Israels/ende segt
tot hen: Wie onder v den Heere ee-
nen offer doen wil/die doet,vã vee/
3 van runderen/van schapẽ. Wil hy een brant
offer doen van ossen/so offere hy een || Hy/die
sonder smette si/voor de duere der hutten des
getuygenis/dattet den Heere aengenaem sy
4 van hem/ ||Eñ legge zijn hant op des brant
offers hooft/so salt aengenaem zijn/ende hem
5 versoenen. Ende hy sal dat ionck runt slaen
B voor den Heere. Ende de Priesters Aarons
soonen sullen dat bloedt toe brenghen / ende
sprenghent rontom op den Altaer / die voor
de duere der hutten des ghetuyghenis is.
6 Ende de huyt sal vanden brantoffer af ghe
trocken worden / ende het sal in stucken ghe-
7 houden worden. Ende Aarons soonen des
Priesters/sullen een vier op den altaer maec
8 ken/ende hout daer bouen op leggen/ En-
de sullen de stucken/te weten/ het hooft ende
dat vette op dat hout legghen / dat opt vier
9 opten Altaer leyt. Maer dat ingewant ende
de schenckelen salmen met water wasschen/
ende de Priester sal dat al ontsteeken op den
Altaer tot eenen brandtoffer. Dat is een vier
10 tot eenẽ soeten ruec dẽ Heere. Maer wil hy
C van schapen oft van geyten eenen brantoffer
doen/so offere hy een Hy/die sonder smette si.
11 Ende sal hem slaen voor aen den hoec des
Altaers teghent Noorden voor den Heere.
Ende de Priesteren Aarons sonen sullen zijn
bloet op den Altaer alom ende om sprengen.
12 Ende men sal hem in stucken houwen/ ende
de Priester sal dat hooft ende dat vette op
dat hout ende vier/dat op den Altaer is/leg-
13 ghen. Maer dat inghewant ende de schenc-
kelen salmen met water wasschen. Eñ de prie
ster salt al offeren/ eñ ontsteecken op den Al-
taer/tot eenen brantoffer: Dat is een vier tot
14 eenen soeten rueck den Heere. Maer wil hi
D van voghelen den Heere eenen brandtoffer
doen / soo doe hijt van torteldupuen oft van
15 ionghe dupuen. Ende de Priester salt tottẽ
Altaer brengen/ende hem dat hooft afnypen/
dattet op den Altaer ontsteecken worde/ende
zijn bloet latẽ wt bloeden aen den wandt des
16 Altaers. Eñ zynen crop met de pluymen sal
men neffens den Altaer tegent Oosten op den
17 asschen hoop werpen/ Eñ sal zijn vluegelen
clouuen/maer niet afbreecken. Eñ also salt de
Priester op den Altaer ontsteecken/opt hout/
op dat vier tot eenen brandtoffer. Dat is een
vier tot eenen soeten rueck den Heere.

Dat ij. Capittel.

Leui.6.b.7.
Num. 15.a.4
1 A ALs een siele den Heere een || spijsoffer
doen wil/soo salt van semelmeel zijn/
ende hy sal olie daer op ghieten/ende
2 wieroock daer op legghen/ Ende dat alsoo
totten Priester brengen/ Aarons sonen. Dan
sal de Priester zijn handt vol nemen vanden
seluen semelmele/eñ olye/met al den wierooc
ende ontsteeken tot eender ghedachtenisse op
den Altaer. Dat is een vier tot eenen soeten
Leui. 10.b.12
3 rueck den Heere. Maer datter||ouerblijft vã
den spijsoffer/sal Aarons zijn / eñ zijnder soo-
nen : Dat sal dat Alderheylichste zijn van het
4 vyeren des Heeren. Maer wil hy een spijs-
B offer doen van dat ghebacken is in den ouen/
so neme hi van semelmeel coecken/ongesuert/
met olie gemengt/Eñ ongesuerde vladen met
5 olie bestreecken. Maer is uwe spijsoffer/yet
van gebacken inder pannẽ/so salt van onge-
suerden semelmeel met olie ghemengt zijn.
6 Ende sullet in stucken deylen / eñ olie daer
7 op gieten/so ist een spijsoffer. Maer is uwe
spijsoffer yet opten rooster gheroost/ so suldijt
van semelmeel met olye maken. Eñ ghy sult
dat spijsoffer/dat ghy van sulckerley maecken
wilt den Heere/totten priester brenghen / die
8 salt totten Altaer brenghen/ Eñ des seluen
spijsoffers heffen tot een ghedachtenisse/ ende
9 ontsteken opten Altaer. Dat is eẽ vier tot
10 eenen soeten rueck den Heere. Maer datter
C ouer blijft/sal Aarons eñ zijnder sonẽ zijn: dat
sal dat alderheylichste zijn van het vyerẽ des
11 Heeren. Alle spijsoffer die ghy dẽ Heere of- Want spijsof-
feren wilt/suldy sonder suerdeech maecken. fer sonder
12 Want gheen suerdeech noch honich en sal suerdeech.
daer onder/den Heere/ tot een vier ontsteken
worden. Maer tot een offer der eerstelingen/
suldyse den Heere offeren/ Maer op geenẽ Al
taer en sullen si comen tot eenẽ soeten ruecke. Spijsoffer ge
13 Alle v spijsoffer ||suldy soutẽ. Eñ uwe spijs- souten.
D offer en sal nemmermeer sonder sout des ver- ||Mat. 5.b.13.
bonts uws Gods zijn/want in alle uwe offerẽ Mar. 9.c.49.
14 suldy sout offeren. Maer wildy een spijsoffer Coll.4.a.5.
den Heere doẽ vandẽ eersten vruchten/so sul- Van spijsof-
dy de nieuwelingen aen den viere dorre ma- fer der eerster
ken/eñ cleyn stooten/eñ also suldy den spijsof- vruchten.
15 fer uwer eerster vruchten offeren/ Ende ghy
sult daer olye op doen/ eñ wieroock daer op
16 leggen/so ist een spijsoffer. Eñ de Priester
sal van dat gestooten/eñ vander olien/met al
den wieroock ontsteken tot een gedachtenis.
Dat is een vyer den Heere.

Dat iij. Capittel.

1 MAer is zynen offer een danckoffer van
A runderen/het si een osse oft een koe/so Danckoffer
sal hy offeren voor dẽ Heere/dat son- van runderen
2 der smette is/ Ende*hy sal zijn hant op des *Exo.29.b.10
selfs hooft leggẽ / eñ slaent voor de duere der Leui.1.a.4.
hutten des getuychenis. Ende de Priesters/
Aarons sonen sullen dat bloet sprengen alom
3 eñ om den Altaer. Ende sal van den danck-
offer den Heere offeren/te weten/alle dat vet
4 aent ingewant/ Eñ de twee nieren met den
vette dat daer aen is/aen de lendenen / ende
dat net om de leuer aende nieren afgeschuert.
5 Eñ Aarons sonen sullent ontsteeken op den
Altaer tot eenen brandtoffer/op dat hout dat
opten viere leyt. Dat is een vier tot eenẽ soe
6 ten rueck den Heere. Maer wil hy dẽ Hee- Danckoffer
B re eenen danckoffer van cleyn vee doen/ het si van vee
een||Hy schaep oft een Sy schaep/so salt son- ||Manneken
7 der smette zijn. Ist een lammeken/so sal hijt oft wijfken.
8 voor dẽ Heere brengen/ Eñ sal zijn hant op
des selfs hooft leggen/eñ slaent voor de due-
re der Hutten des ghetuychenis. Eñ Aarons
sonen sullẽ zijn bloet alom opten Altaer sprẽ-
9 gen/ Eñ sal also vanden danckoffer dẽ Hee
re offeren/tot een vier/te weten/zijn vet/ den
heelen steert vanden rugge afgeschuert/eñ al
10 dat vette int ingewant/ Ende de twee nie-
ren met den vette dat daer aen is aen de len-
denen/ende dat net ouer de leuere/aen de nie
11 ren afgeschuert. Ende de Priester salt ont-
steecken op den Altaer/ tot eender spysen des
12 vyers den Heere. Maer ist dat een gheyte
C zijn offer is/eñ brengt hyse voor den Heere/
13 So sal hy zijn handt op haer hooft leggen/
eñ slaense voor de hutte des getuygenis. Eñ
Aarons sonen sullen dat bloet alom opten Al
14 taer sprenghen. Eñ sult daer af offeren een
offer den Heere/te weten / dat vet aent inge-
15 want/ De twee nieren mettẽ vette dat daer
aen is aen de lendenen/eñ dat net ouer de le-
16 uer aen de nieren afgeschuert. Eñ de Prie-
ster salt ontsteken op den Altaer/totter spysen
17 des vyers/tot eenen soeten rueck. *Alle dat Leuit. 7.e.25.
vet is des Heeren. Dat sy een eewighe sede
by uwen nacomelingen/in alle uwe woonin- Gen.9.a.4.
gen/||dat ghy geen vet nach bloet en eet. Leui. 17.d.14
19.f.27.

Dat iiij. Capittel.

1 EN de Heere sprack met Mose/seg-
2 gende: Spreeckt metten kinderen Is-
A raels/ende segt: Als een siele sondicht
wt onwetenheyt aen eenich gebodt des Hee-
3 ren/dat si niet doen en sonde/te weten: Ist
dat een priester/die gesalft is/sondicht/dat hi
Van sondoffer voor de Priesters. dat volck arghert / die sal voor zijn sonde/die
hy gedaen heeft/eenen ionghen osse brengen/
die sonder smette is/den Heere tot eenẽ sond-
"Leui.9.c.15. 4 offer. "Eñ sal den osse voor de duere der hut
ten des getuygenis voor den Heere brengen/
eñ zijn hant op des selfs hooft legghen/ ende
5 slaen voor den Heere. Eñ de Priester die ge
salft is/sal van dẽ bloede des ossen nemen/eñ
Leuit.16.d 19 6 in de hutte des getuygenis brengen. *Ende
sal zynen vinger in dat bloet steken/ende daer
mede seuenmael sprenghen voor den Heere/
7 voor dat voorhanckſel des heylighen. Eñ sal
B vanden seluen bloede doen op de hoornẽ des
rueckAltaers/die voor den Heere in de hutte
des getuychenis staet. Eñ al dat bloet gieten
aen den bodem des brandtoffers Altaers / die
voor der hutten duere des ghetuygenis staet.
8 Eñ al dat vet des sondoffers sal hy heffen/
9 te weten/dat vet aent ingewant/ De twee
nieren/metten vette dat daer aen is aen de
lendenen/eñ dat net ouer de leuer aen de nie-
10 ren afgeschuert/ Ghelijck als hijt heft van
ossen inden danckoffer/ende salt ontsteken op
Exo.29.b.14. 11 des brantoffers Altaer. ||Maer dat vel des
Num.19.a.5. ossen/met alle dẽ vleysche/met den hoofde eñ
C schenckelen/eñ dat ingewant eñ dat mest/ sal
12 hy al wtvoeren buyten den legher/ Aen een
reyne stede/daerinnen de asschen schudt/ eñ salt
Leuit. 9.c.15. 13 verbernen op hout met vier. "Wanneert een
Num. 15.a.1. gansche menichte in Israel versien sal / ende
Van sondoffer voor die gemeynte. de daet voor haren ooghen verborgen waer/
dat sy ergens tegen een ghebodt des Heeren
gedaen hadden/dat sy niet doen en souden/eñ
14 also haer schuldich maecten/ Ende daer na
haer sonden ghewaer werden/ die sy ghedaen
hebben / so sullen sy eenen ionghen osse daer
brengen tot eenen sondoffer/eñ voor de duere
15 der hutten des getuygenis stellen. Ende de
ouders vander meenichte sullen haer handen
op zijn hooft leggen voor den Heere/ende dẽ
16 osse slaen voor den Heere/ Ende de Priester
D die gesalft is/ sal tbloet vanden osse in de hut
17 te des getuygenis brengen/ Eñ met zynen
vinger daer in stippen/ende seuenmael spren-
gen voor den Heere/voor dat voorhanckſel.
18 Ende sal vanden bloede op de hoornen des
Altaers strijcken/die voor den Heere staet/ in
de hutte des ghetuychenis/ ende al dat ander
bloet aenden bodem des brantoffers Altaers
ghieten/die voor de duere der hutten des ge-
19 tuyghenis staet. Maer alle zijn vet sal hy
20 heffen/eñ op den Altaer ontsteken. Ende sal
met den osse doen/so hy metten osse des sond-
offers ghedaen heeft/eñ also salse de Priester
21 versoenen/so wordet hen vergheuen. Ende
sal den osse buyten den legher brenghen/ende
verbernen/soo hy den eersten verbernt heeft.
Dat sal dat sondtoffer der menichten zijn.
Van sondoffer voor een Vorst. 22 Maer wanneer een vorst sondicht/ende er-
E gens tegen des Heeren zijns Godts ghebodt
doet/dat hy niet doen en soude/ende verstetet
23 dat hy hem schuldich maect/ Ende zijn son-
de ghewaer wort/die hy gedaen heeft/die sal
tot eenen offer brenghen eenen gheyten bock
24 sonder smette/ Ende zijn hant op des bocs
hooft leggen/eñ hem slaen/ op de stede daer-
men den brantoffer slaet voor den Heere / dat
25 st zijn sondoffer. So sal dan de Priester van
den bloede des sondoffers nemen met zynen
vingher/ende de hoornen des brantoffers Al-
taer strijcken / ende dat ander bloedt aen den
bodem des brantoffers Altaers ghieten.

26 Maer alle zijn vet sal hy opten altaer ont-
steken / ghelijck als dat vet des danckoffers.
Ende also sal de Priester zijn sonden versoe-
27 nen/so wordet hem vergeuen. *Maer ist dat Num.15.c
F een siele van den ghemeynen volcke versiet/ Van sondoffer voor een siele.
ende sondicht/ dat si erghens teghen een van
den gheboodeu des Heeren doet / dat sy niet
doẽ en soude/ende haer also schuldich maect/
28 Ende haer sonde gewaer wort/ die sy ghe-
daen heeft. Die sal totten brantoffer brengen
een geyte sonder smette/voor de sonde die sy
29 ghedaen heeft/ Ende sal haer handt op des
sondtoffers hooft legghen/ ende slaent aen de
30 stede des brandtoffers. Ende de priester sal
vanden bloede met zynen vinger nemen/ende
op de hoornen des brantoffers Altaers strijc-
ken / ende al dat ander bloedt aenden bodem
31 des Altaers gieten. Maer al zijn vet sal hy
afdoen / ghelijck hy dat vet des danckoffers
afdoet/ende salt ontsteken opten Altaer / tot
eenen soeten rueck den Heere/ende also salse
de Priester versoenen/so wordet haer verge-
32 uen. Maer brengt hy een schaep tot eenen
G sondtoffer/so brenge hy dat een||Sy is sonder Wijfken.
33 smette/ Eñ legghe zijn hant op des sondof-
fers hooft/ende slatet tot eenen sondoffer/aen
34 de stede daermen den brantoffer slaet. Ende
de Priester sal vanden bloede nemen met zy-
nen vingher/ende op de hoornen des brant-
offers Altaers strijckẽ/ende alle dat bloet gie-
35 ten aenden bodem vanden Altaer. Maer al-
le zijn vet sal hy af schueren/ so hy dat vet vã
den lamme des danckoffers afgeschuert heeft
ende salt opten Altaer ontsteken/tot een vier
des Heeren/ende also sal de Priester zijn son
de die hy gedaen heeft/versoenen / so wordet
hem vergheuen.

Dat v. Capittel.

1 SOndicht eẽ siele/ *hoorẽde eenẽ vloec/ Leuit.24.
A eñ hy des getuyge is/oft heeft hijt ge-
sien oft ghewetten / eñ en heuet niet te
kennen gegeuen/die is eender misdaet schul-
2 dich. ||Oft als een siele yet onreyns aẽ roert Agge. 2.
het sy een aes van eenen onreynen diere/ oft 2.Cor.6.
vee/oft vã eenich gewormte/eñ en wist niet/
die is onreyn/ende heeft haer schuldich ghe-
3 maect. Oft als hy een onreyn mensche aen-
roert/in wat onreynicheyt eenich mẽsche onte-
suyuert mach worden/ eñ en wistet niet/ende
wordet gewaer/die heeft hem schuldich ghe-
4 maect. Oft als een siele sweert/dat haer wt
den monde ontgaet/quaet oft goet te doẽ/als
dan eenen mensche een sweeren ontgaẽ mach
eer hijt bedenct/eñ wordet gewaer / die heeft
5 haer aen dier een schuldich ghemaect. Alst
B nv coemt / dat hy hem aen dier een schuldich
gemaect heeft/eñ wordet bekennende/dat hy
6 daer aen gesondicht heeft/ Soo sal hy voor
zijn schult deser zijnder sondẽ/die hy ghedaen
heeft/den Heere brengen vander cudden / een
schaep oft geyten moeder tot een sondtoffer/
so sal hem de Priester zijn sonde versoenen.
7 ||Maer en vermach hy geen schaep/so bren Leui.12.b.
ge hy den Heere voor zijn schult die hy ghe-
daen heeft/twee torteldyuen/oft twee ionge
duyuen/de eene tot eenen sondtoffer/de ander
8 tot eenen brantoffer. Ende brenghense den
Priester / Die sal deerste bereyden tot eenen
sondtoffer/ende haer dat hooft af nypen ach-
9 ter den necke/eñ doch niet afbreecken. En-
de sprenghe metten bloede de sondoffers aen-
den wandt van den Altaer / ende laten dat
bloedt datter ouer is/wtbloeden aen den bo-
dem des Altaers / dat is dat Sondtoffer.
10 Maer de ander sal hy tot een brantoffer be
C reyden na zynen rechte. Ende also sal hem de
Priester zijn sonde versoenen die hy ghedaen
11 heeft/so wordet hem vergheuen. Maer en
ver-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

vermach hy niet twee torteldupuen/ oft twee
jonge duyuen / so brenghe hy voor zijn sonde
tot eenen offer/een thiendendeel Ephi semel-
meels tot eenen sondtoffer. Maer hy en sal
daer gheen olye op doen/noch wieroock daer
12 op leggen/want het is een sondoffer. Ende
salt tottē Priester brengen: Ende de Priester
sal daer een hant vol af nemen tot een ghe-
dachtenis / ende ontsteecken opten Altaer tot
eenen viere den Heere/dat is een sondoffer.
13 Ende de Priester sal hem alsoo zijn sonde/
die hy gedaen heeft/versoenen / so wordet hē
D vergheuen. Ēn het sal des Priester zijn / als
14 een spijsoffer. Ēn de Heere sprack met Mo-
15 se/seggende: Wanneer eē siel haer vergrijpt/
dat zijt versiet/ēn haer besondicht aen het ge-
ne dat dē Heere gewijt is/so sal si haer schult
[...]ltoffer. offer den Heere brenghen / eenen ram sonder
smette vander cudden/die twee Sikel siluers
[...]30.b.13. weert si/‖nae den Sikel des heylichdoms/
16 Tot eenen schultoffer. Daer toe sal hy we-
der geuen dat ghene/daer hy hem aen beson-
dicht heeft/ēn dat vijfste deel daer bouen ge-
uen/ēn salt den Priester gheuen/die sal hem
versoenen met den ramme des schultoffers/so
17 wordet hem vergeuen. Als eē siele sondicht/
ēn doet ergens tegen een gebot des Heeren/
dat sy niet doen en soude / ēn en heeftet niet
geweten/die heeft haer beschuldicht / ende is
18 eender misdaet schuldich. Ēn sal brengē ee-
nen ram vander cudden sonder smette/die eēs
schultoffers weert is/totten Priester: Die sal
hem zijn onwetenheyt versoenē/ die hy gedaē
E heeft/ēn en wistet niet/so wordet hem verge
19 uen. Dat is dat schultoffer/dat hy den Hee
20 re veruallen is. Ēn de Heere sprac met Mo
21 se/seggende: Wanneer een siele sondicht/ēn
haer aen den Heere vergrijpt / dat hy zynen
euen mensche verlochent dat hy hem beuolen
heeft/oft dat hem ter trouwer hant ghedaen
is/oft dat hy hem met gewelt ghenomen/oft
22 met onrecht vercregen heeft/ Oft dat ver-
loren is/geuonden heeft/ēn verlochent sulcx
met eenen valschen eedt/Indient dier een is/
daer een mensche teghen zynen naesten sonde
[...]n.5.a.5. 23 in doet. Alst nv ghebuert/*dat hy also son-
dicht/ēn hem seluen beschuldicht/so sal hi we
der geuen/dat hy met gewelt ghenoomen/oft
met onrecht vercregen heeft/ oft dat hem be-
24 trout was/ Oft dat hy geuonden heeft/oft
tgene daer hy den valschen eedt om ghedaen
heeft/dat sal hi al heel weder geuen/daer toe
oock noch dat vijfste deel meer/den genen die
dat toebehoort heeft/ in dien dage als hy zijn
schultoffer geeft. Maer voor zijn schult sal hy
den Heere totten Priester/eenen onbesmet-
ten ram van der cudden brenghen/die eenen
25 schultoffer weert is. So sal hem de Priester
versoenen voor den Heere / soo wordet hem
vergeuen al wat hy ghedaen heeft / daer aen
hy hem beschuldicht heeft.

Dat vj. Capittel.

[...] brãtoffer. 1 ENde de Heere sprack met Mose/seg-
2 gende: Gebiet Aaron ēn zynen sonen
A ende segt: Dit is de wet des brantof-
[...]0.29.g.38. fers. Den‖brantoffer sal bernē op den Altaer/
alle den nacht tot aen den morgen. Maer des
3 Altaers vier sal alleen daer op bernen. Ēn
de Priester sal zynē lijnen rock aentrecken/ēn
de lijnen broeck aen zijn lijf. Ēn sal de asschen
afnemen/die dat vier des brantoffers op den
Altaer gemaect heeft/ēn salse neffens den Al
4 taer schudden. Ēn sal zijn cleederen daer na
wt doen ēn ander cleederen aen doen/ende de
asschen wt dragen buyten den leger / aen een
5 reyn-stede. Dat vier op den Altaer sal bernē
ēn nemmermeer verblusschen. De Priester sal
alle morghen hout daer op ontsteken/ēn daer
bouen op den brantoffer bereyden/ ēn dat vet
6 des danckoffers daer op ontsteken. Eewich
sal dat vier op den Altaer bernen/ēn nemmer Want vier
7 meer verblusschen. Ende dat is de wet des des Altaers.
B ‖spijsoffers/dat Aarons soonen offeren sullen ‖Leuit. 2.a.2
8 voor den Heere op den Altaer. Daer sal een Num. 15.a.4.
heffen zijn hant vol semelmeels/vanden spijs-
offer ēn vander olyen/ēn alle den wierooc die
op dat spijsoffer leyt/ ēn salt ontsteecken optē
Altaer tot eenen soeten rueck/een ghedachte-
9 nisse den Heere. Maer dat daer ouer is/sul-
len Aaron ēn zijn sonen verteeren/ēn salt on-
gesuert eten in die heylige stede/in den voor-
10 hof der hutten des getuygenis. Sy en sullē
niet met suerdeech backen / want het is haer
deel dat ic hen gegeuē hebbe van mynē offer/
Het sal hen dat alderheylichste zijn/gelijc als
11 den sondoffer ēn schultoffer. Wat manlijc is
onder de kinderen Aarons / sullent eten. Dat
sy een eewich recht uwen naecomelingē/ van
C den offeren des Heerē. Niemant en salse aen
12 roeren/hy en sy gewijt. Ēn de Heere sprack
13 met Mose/segghende: Dat sal Aarons/en-
de zijnder sonen offer zijn/dat sy den Heere of
feren sullen indē dage zijnder saluingen. Dat
thiende deel Ephi van semelmeel/tot eē dage
lijcs spijsoffer/die een helft des morghens/ ēn
14 de ander heeft des auonts. In der pannen
met olye suldijt maken/ ēn geroost in brengē.
Ēn in stucken ghebacken suldy sulcs offeren/
15 tot eenen soeten ruecke den Heere. Ende de
Priester die onder zijn sonē in zijn plaetse ge-
salft wort/sal sulcs doen. Dat is een eewich
recht den Heere. Het sal al verbernt worden.
16 Want alle dat spijsoffer eens Priesters / sal
D gansch verbernt ende niet ghegeten worden.
17 Ēn de Heere sprack met Mose/segghende:
18 Segt Aaron ēn zynen sonen/ ēn spreect: Dit
is de wet des sondoffers. Inder stede daer ghi
dat brantoffer slaet / suldy oock dat sondoffer Vā sondoffer.
slaen voor den Heere/dat is dat alderheylich
19 ste. ‖De Priester die dat sondtoffer offert/ Ozee.4.b.8.
salt eten inde heylige plaetse / inden voorhof
20 der hutten des getuygenis. Niemant en sal
zijn vleysch aenroeren / hy en sy dan ghehey-
licht. Ēn soo wie van zynen bloede een cleedt
besprengt/die sal dat besprengde stuc wasschē
21 inde heylige plaetse. ‖Ēn dē aerdē pot daert Leui. 11.e.33.
in gecooct is/salmē breken: Maer ist eenē me- 15.b.12.
talen pot/so salmen hem schueren/ēn met wa
22 ter spoelē. Wat manlijck is onder de Prie-
sters sullen daer af eten. Wāt het is dat alder
23 heylichste. Maer alle dat sondoffer/daer dat
bloet af gebrocht wort inde hutte des getuy-
genis/om te versoenen inden heyligen/en sal
men niet eten/maer met vier verbranden.

Dat vij. Capittel.

1 ENde dit is de wet des schultoffers/ēn Vā schultoffer.
2 dat is dat Alderheylichste. In die
A plaetse daermen dat brandtoffer slaet/
salmen oock dat schultoffer slaen / ende zijn
3 bloet alom op den Altaer sprenghen: Ende
alle zijn vet salmen offeren. Den steert/ēn dat
4 vet aent ingewant/ De twee nieren metten
vette dat daer aen is aen de lendenen/ ēn dat
vet om de leuere aen de nieren afgeschuert.
5 Ende de Priester salt op den Altaer ont-
steecken/tot een vier des Heeren / dat is een
6 schultoffer. Wat manlijck is onder de Prie
sters / sullen dat eten in de heylighe plaetse/
7 want het is dat Alderheylichste. Als dat
sondtoffer / alsoo sal oock dat schultoffer zijn.
Alle beyder / sal eenderhande wet zijn / ende
sal den Priester toe behooren / die daer door
8 versoent. De Priester die yemants brandt-
offer offert / die sal des selfs brandtoffers vel
9 hebben/ Dat hy gheoffert heeft. Ende al-
le dat spijsoffer / dat in den ouen / oft op den

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

vooster/oft inder pannen gebacken is / sal de
10 Priester hebbē/die dat offert. Eñ alle Spijs
offer dat met olie gemēgt/ oft droge is/sullen
alle Aarons kinderen hebben/die een gelijck
11 de ander. Eñ dit is de Wet des danckoffers
Psa.116.b.17 Van lofoffer. 12 datmen den Heere offert: Willen si eē‖Lof
offer doen/ so sullen si ongesuerde koecken of
feren met olie gemengt/eñ ongesuerde vladen
met olie bestreken/ende geroosste Semelkoec-
13 ken met olie gemengt. Maer si sullen sulckē
offer doen op eenen koecke/vā gesuerden bro
de/tot eenen Lofoffer zijns Danckoffers.
14 Eñ sal een van allen den Heere tot eē Hef
finge offeren/eñ sal des Priesters zijn/die dat
15 bloet des Dācoffers sprēgt. Eñ dat vleesch
des Lofoffers in zijnen Danckoffer/sal inden
seluen dage gegeten worden/dat het geoffert
is/ende niet ouergelaten worden tot aenden
Leu.19.b.6. Van vrywillich offer. 16 morgen. Eñ het si eē gelouet oft vrywillich
offer/so salt* inden seluē dage dattet geoffert
is/geten worden: Maer ofter yet ouer blijft
tot inden anderen dage/so salmēt doch eten.
17 Maer watter vanden gheofferden vleesche
ouer blijft tot inden derden dage/dat sal met
18 vyer verbrant wordē. Eñ oft yemant inde
derden dage etē sal vanden geofferdē vleesche
zijns Danckoffers / so en sal hy niet aenge-
naem zijn/diet gheoffert heeft/het en sal hem
oock niet toegherekent worden/maer het sal
19 een grouwel zijn. Ende de siele die daer af
eten sal/is eender misdaet schuldich. Eñ dat
vleesch dat yet onreyns aenroert/en sal niet
gegeten/maer met vyer verbrāt wordē/Maer
wie suyuer is vā lichaē/sal van desen vleesch
20 eten. Eñ so wat siele etē sal vandē vleesche
des Dancoffers/dat dē Heere toebehoort/der
seluer onreynicheyt si op haer/ eñ sal vā harē
21 volcke wtgeroyt wordē. Eñ als eē siele yet
onreyns aenroert: het si eē onreyn mensce/vee
oft wat anders grouwelyc is/eñ vandē vlee-
sche des dācoffers eet/dat dē Here toebehoort
die sal wtgeroept worden van haren volcke:
22 Ende de Heere sprac met Mose/ seggende:
23 Spreect mettē kinderē Jsraels/eñ segt: Ghy
ensult geen vet eten vanden ossen/lammeren
24 ende geyten/ Maer dat vet vā een Aes/eñ
wat vā een wilt verschuert is/maket v tot al
derley nut: Maer ghy en sultet niet eten.
25 Want so wie dat vet eet vandē vee/ dat dē
Heere tot eenen Offer gegeuē is/de selue sie
le sal wt geroyt worden van haren volcke.
Gene. 9.a.4. 26 Ghy en sult oock geen‖bloet eten/noch vā
Leui.3.c.17. Vee/noch van Vogelen/waer dat ghy woont
17.c.14. 27 So wat siele eenich bloet etē sal/die sal wt
19.f.27. 28 geroept worden van haren volcke. Eñ de
Deu. 12.c.23. 29 Heere sprack met Mose/ seggēde: Spreect
1.Re.14.e.32. metten kinderen Jsraels/ende segt: Soo wie
Vā danckoffer den Heere zijn Dācoffer doen wil/ die sal ooc
mede brengē/wat tot den danckoffer/den Hee
30 re toebehoort: Maer hy salt met zijnder hāt
daer brengen tot een Offer des Heeren/te we
ten/dat vet aen de borst/sal hy brengen met
de borst/dat si een Beweeginge worden voor
31 den Heere. Eñ de Priester sal dat vet ont-
steken opten Altaer. Eñ de borst sal Aaron eñ
32 zijn sonen hebben. Ende de rechte schouder
sullen si den Priester geuen tot een Heffinge
33 van haren Dancofferen. Ende so wie dat
onder Aarons sonen dat bloet der Dancoffer
offert/ende dat vet/die sal de rechte schouder
Num. 18.c.11 34 tot zijnen deel hebben. ‖Want de Beweech
borst ende de Hefschouderen heb ick genomē
vanden kinderen Jsraels/van haren Danc-
offeren/ eñ hebse den Priester Aaron eñ zijnē
Vā de saluinghe Aarons. 35 sonen gegeuen/tot een eewich recht. Dit is
de saluinge Aarons eñ zijnder Sonen/vanden
Offeren des Heerē/in diē dage/als si bescheyden
werden Priesters des Heeren te zijne.

36 Doen de Heere geboot in dien dage/doē hy
se salfde/wat hem van den kinderen Jsraels
soude gegeuē werden/tot eē eewich recht/allē
37 haren naecomelingen: Ende dit is de Wet
des Brantoffers/des Spijsoffers/des Sondof
fers/des schultoffers/der vuloffer eñ der danc
38 offer/ Dat de Heere Mose geboot opten
Berch Sinai/indē dage/doen hy hem aen de
kinderen Jsraels geboot den Here te offeren
haren offer inde woestijne Sinai.

Dat viij. Capittel.

1 ENde de Heere sprack met Mose/ seg-
2 gende/ Neemt Aaron eñ zijne sonen
A met hem/‖ende haer clederen/ende de Exod.28.a
Salfolie/ende eenen Osse tot een Sondoffer
Twee Rammen/ende eenē corf met ongesuer
3 den brode. Eñ vergadert de ganse menichte
voor de duere der Hutten des getuychenis:
4 Mose dede so hem de Heere geboot/eñ ver
gaderde de menichte voor de duere der Hut-
5 ten des getuygenis/ Ende sprack tot haer:
Dit ist/dat de Heere geboden heeft te doen.
6 Ende nam Aaron ende zyne sonen/ eñ wies Vande cle[dinge]
7 sche met water. Ende tooch hem den lijnen ghe Aaron
rock aen/ende gorde hem met den gordel/eñ
trock hem den gelen zydē rock aē/ ende dede
hem den Lijfrock aen/ende gorde hē bouen
8 op den lijfrock. Ende dede hem dē borstlap
9 aen/eñ in den borstlap Licht eñ Recht. Eñ
sette hem den hoet op zijn hooft/ ende settede
aenden hoet/bouen aen zijn voorhooft de gul
den plate aen de heylige Croone/also de Hee
10 re Mose geboden hadde. ‖Ende Mose nam Exod.30.e. Dē tabern[a]kel eñ alta[er] worden g[he]saluet.
de salfolie/eñ salfde de Woninge/ende al wat
11 daer in was/ende wijdet/ Ende sprengde
daer mede seuenmael opten Altaer/eñ salfde
den Altaer/met alle zijnder gereetschappen.
Dat hantuat met zijnē voete/dattet ghewijt
12 wert/ Eñ goot van de salfolie op‖Aarons Psal.133.a Aaron wo[rt] gesalft.
hooft/ende salfde hem/dat hy ghewijet wer-
13 de. Ende doen brocht hy oock Aarons soo
nen/ende trock hen lynen rocken aen / ende
ghordese met den ghordel/ende bant hen huy
uen op/alsoo hem de Heere gheboden hadde. Exo.29.b.1
14 "Ende liet daer brengen eenen osse tot een
C Sondtoffer: Ende Aaron met zyne sonen ley-
den haere handen op zijn hooft / doen sloech-
15 men hem/ Ende Mose nam van den bloede
ende stipte daer mede op de hoornen des Al-
taers/ rontsom met zijnen vingher/ende ont-
sondichde den altaer/ende goot dat bloet aen
den bodem des altaers / ende wijdde hem/dat
16 hy hem versoende/ Ende nam al dat vet
aent inghewant/dat net om de leuer/ende de
twee nieren met den vette daer aen/ende ont
17 stact op den altaer. Maer den os/met zijn
vel/vleysch ende mest/verbrande hy met vyer
buyten den legher/also hem de Heere ghebo-
18 den hadde. ‖Ende bracht eenen ram tot ee- Exo.29.c.15
D nen Brantoffer/ ende Aaron met zyne soonen
19 leyden haere handen op zijn hooft/ Doen
sloechmen hem. Ende Mose sprengde vanden
20 bloede op den altaer alom/ Hieu den ram
in stucken/ende ontstac dat hooft/de stucken/
21 ende den romp/ Ende wiesch dat ingewant
ende de schenckelen met water/ende ontstack
also den gheheelen Ram op den altaer. Dat
is een Brantoffer tot eenen soeten rueck/ een
vyer den Heere/soo hem de Heere gheboden
22 hadde. ‖Oock bracht hy den anderen Ram Vuloffer.
des Vuloffers / ende Aaron met zyne soonen
23 leydden haer handen op zijn hooft/ Ende
doen sloechmen hem: Ende Mose nam van
zynen bloede/ende stipte Aaron daer mede op
dat lapken van zijn rechter oor / ende op den
duym van zijnder rechter hant / ende op den Aarons sone
24 grooten teen van zynen rechten voet. Ende worden ghe
bracht ooc Aarons sonen/ende stipte met den salft.
bloede

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

bloede opt lapken van haer rechter oor/ẽ op
den duym haerder rechter hant/ẽ opten gro-
ten teen van haren rechten voet.Ẽ sprengde
...9.d.22. 25 dat bloet alom opten altaer. *Ẽ nam dat
E vet/ende den steert/ẽ alle dat vet aent inghe
want/ende dat net om de leuer/ de twee nierẽ
met den vette daer aen/ẽ de rechte schouder.
26 Daer toe nam hy wt den korf des ongħe-
suerden broots voor den Heere/eenen onghe-
suerden koeck/ẽ eenen koeck geolijt broots/
ẽ een vlade / ẽ leydet op dat vet/ẽ op de
27 rechte schouder. Ẽ gaf dat al tsamen in de
handen Aarons ende zijnder sonen/ ẽ sy be-
weechdent tot een beweginge voor den Hee-
28 re. Ẽ namt al weder van haren handen/
ẽ ontstact op den altaer/ bouen opten brant
offer/want tis een vuloffer/ tot eenen soeten
29 rueck/een vyer den Heere. Ende Mose nam
de borst / ende beweechde een beweginghe
F voor den Heere/vandẽ ramme des vulofferś/
die wert Mose tot zynẽ deele/so hem de Hee-
...wijet 30 re gheboden hadde. Ẽ Mose nam van de
...a ẽ zijn salfolie / ẽ van dat bloet opten altaer/ende
...o. sprengde op Aaron ẽ zijn clederen/op zijn so
nen ẽ op haer cleederen.Ẽ wijdde also Aa-
ron ende zyne cleederen: Sijn sonen ende haer
31 cleederen met hem. Ẽ sprack tot Aaron ẽ
...29.k.31. zijnen sonen: ‖Coect dat vleysch voor de due
re der hutten des getuychuis/ ẽ etet aldaer/
daer toe ooc dat broot inden korue des vulof
fers/so my gheboden is/ẽ geseyt/ als dattet
32 Aaron ẽ zijn sonen eten souden. Wat daer
ouer blijft vanden vleysche/ẽ vanden brode/
33 dat suldy met vyere verbernen. Ẽ ghy en
sult binnen seuen dagen niet wt gaen vander
dueren der hutten des ghetuychenis/tot dien
daghe / dat de daghen ws vuloffers wt zijn.
34 Want seuen dagen zijn v handen geuult. Al
so dat nv in desen dage geschiet is. De Hee-
re heuet geboden te doen/op dat ghi versoent
35 zijt/ Ẽ sult voor de hutte des getuychenis
dach ẽ nacht blyuen seuen dagen lanc.Ende
sult gaey slaen de wacht des Heeren/dat ghy
36 niet en sterft/want also ist my geboden. Ẽ
Aaron met sinen sonen dedent/al wat de Hee
re door Mose geboden had.

Dat ix. Capittel.

1 ENde optẽ achsten dach/ liet Mose Aa
A ron ẽ zijn sonen/ ẽ de ouders in Is-
2 rael roepẽ/ẽ sprac tot Aaron: Neẽt
tot v een ionc calf tot een sondoffer/ ẽ eenen
ram tot eenen brantoffer/ beyde sonder smet-
3 te/ẽ brengtse voor den Heere. Ẽ spreeckt
metten kinderẽ Israels/seggende: Neemt ee-
nen geyten boc tot eenen sondoffer/ẽ een calf
ẽ een schaep/beyde een iaer out/ẽ onbesmet
4 tot eenen brantoffer. Ẽ eenen osse/ẽ eenen
ram tot een dancoffer/dat wy voor den Heere
offeren: Ende een spijsoffer met olie gemengt.
5 Want heden sal v de Heere openbaren. Ẽ
B sy namen al wat Mose geboden hadde/ voor
de duere der hutten des getuychenis/ẽ de ge
heele menichte tradt daer toe/ende stont voor
6 den Heere. Doen sprack Mose: Dat ist dat
de Heere gheboden heeft/ dat ghy doen sult/
so sal v des Heeren heerlycheyt openbaren.
...5.a.4. 7 Ende Mose sprac tot Aaron: ‖Treet totten
...7.6. altaer/ende maect uwe sondoffer/ẽ v brant-
offer/ende versoent v/ende dat volc: Daer na
maect des volcs offer/ ende versoentse ooc/al
so de Heere gheboden heeft.
...4.c.13. 8 Ẽ Aaron tradt totten altaer/ *ende sloech
9 dat calf tot zynen sondoffer. Ende zijn soo-
...Aaron nen brachten dat bloet tot hem/ ende hy stack
...it. zynen vingher int bloet/ende stipte daer mede
op de hoornen des altaers/ ẽ goot dat bloet
10 aenden boden des altaers: Maer dat vet/
ẽ de nieren/ẽ dat net van de leuere aen den

sondtoffer/ontstac hy op den Altaer. Alsoo de
11 Heere Mose beuolen hadde. Ẽ dat vleysch
ẽ dat vel *verbernde hy met vier buyten den Heb.13.b.11.
12 leger. Daer nae sloech hy dat brantoffer/ẽ
C Aarons sonen brochten dat bloet tot hem / ẽ
13 hy sprengdet alom optẽ Altaer. Ẽ si broch
tẽ dat brantoffer tot hẽ in stuckẽ/ẽ dat hooft
14 ẽ hy ontstact op den Altaer. Ẽ hy wiesch
dat ingewant/ẽ de schenckelen/ ẽ ontstackt
15 bouen op den brantoffer/optẽ Altaer. Daer
na ‖bracht hy daer des volcs offer/ẽ nam dẽ Leui.4.a.4.
16 bock/dat sondoffer des volcs/ Ẽ sloech hẽ/
ẽ maecte een sondoffer daer wt/ghelijck dat
voorste/ẽ bracht daer dat brandtoffer/ẽ de-
17 det soot behoort. ‖Ẽ bracht daer den spijs- Leuit.2.a.1.
offer/ẽ nam zijn handt vol/ẽ ontstact opten
18 Altaer/sonder des morgẽs brantoffer. Daer
na sloech hy den osse ende den ram tot eenen
19 danckoffer des volcs: Ẽ zijn sonen brach-
D ten hẽ dat bloet/dat sprengde hy op dẽ Altaer
alom.Maer dat vet vandẽ osse/ẽ vandẽ ram
dẽ steert/ẽ dat vet aen dat ingewant / ẽ de
20 nieren/ẽ dat net om de leuer/ Alsulckẽ vet
leydẽ si op de borst/ẽ ontstaken dat vet optẽ
21 Altaer: ‖Maer de borst ẽ de rechte schou- Leuit.7.d.31.
der beweechde Aaron tot eẽ beweginge voor
den Heere/so de Heere Mose gebooden had-
22 de. Ẽ Aaron hief zijn hant op tottẽ volcke Aaron segent
ẽ ghebenedydese/ẽ clam neder doen hy dat dat volck.
sondoffer/brantoffer / ẽ danckoffer volbracht
23 hadde. Ẽ Mose ẽ Aaron gingen in de hut
te des getuychenis/ẽ als si weder wtgingen Tvier vandẽ
ghebenedyden si dat volck.Doen openbaerde Heere ver-
de Heerlijckheyt des Heeren al den volcke. teert dẽ brant
24 ‖Want dat vier quam wt van den Heere/ offer.
ende verteerde op den Altaer dat brantoffer/ ‖2.ma. 2.b.10
ende dat vet.Doẽ alle dat volck dat sach/ver 2.Par. 7.a.1.
blyden si hen seer/ẽ vielen op haer aensicht. 3.Re.18.e.38.

Dat x. Capittel.

1 ENde Aarons soonen/‖Nadab ende A- Leuit.16.a.1.
A bihu namen een yeghelijck zynen nap/ Num.26.g.61
ende deden vier daer in / ende leyden Van vreemt
rueckwerck daer op/ende brochten dat vrem- vier.
de vier voor den Heere/ * dat hy hen niet ge- *Exo.30.b.9.
2 booden en hadde. Doen ghincker een vier Nadab ende
wt vanden Heere/ẽ verteerdese / dat si stor- Abihu ver-
3 uen voor den Heere. Doen sprack Mose tot branden.
Aaron: Dat ist dat de Heere geseyt heeft: Ick
sal gheheylicht worden aen den ghenen die
my ghenaecken/ende voor alle den volcke sal
ick heerlijck worden. Ende Aaron sweech
4 stille. Maer Mose riep Misael ende Elza-
B phan Vsiels soonen Aarons ooms/ẽ sprack
tot hen : Tredet toe/ende draecht uwe broe-
ders van den Heylichdom buyten voor den
5 legher. Ende sy traden toe/ende droeghen-
se buyten met haren lijnen rocken voor den
6 legher / soo Mose ghesept hadde. Doen
sprack Mose tot Aaron / ende zynen soonen:
Eleazar ende Ithamar : ‖ Ghy en sult uwe Deut.14.a.1.
hooft niet ontdecken/noch uwe cleederen niet
schueren/op dat ghy niet en sterft / ende too-
ren ouer de ghansche meenichte coome / laet
uwe broederen van alle den huyse Israels
weenen door desen brandt/die de Heere ghe-
7 daen heeft/ Maer ghy en sult niet wtgaen
vander dueren der hutten des ghetuychenis/
ghy mocht steruen/want de salfolie des Hee
ren is op v.Ende si deden soo Mose seyde.
8 Maer de Heere sprack met Aaron seggen- Wijn ẽ sterc
9 de: Ghy ende v sonen met v/*en sult ghee- kẽ dräc wort
C nen wijn noch stercken dranck drincken/ als de Priesters
ghy in de hutte des ghetuyghenis ghaet / op verbooden.
dat ghy niet en sterft. Dat sy een eewich *Eze.44.d.20
10 recht allen uwen naecomelinghen. Op dat Titum.1.b.7.
ghy cont onderschepden/wat heylich ende on
11 heylich / wat reyn ende onreyn is. Ende
dat ghy de kinderen Israels leert al de rech-
ten/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

ten/die de Heere tot v gesprooken heeft door
12 Mose. Ende Mose sprack met Aaron ende
met zijnen ouergebleuen soonen/Eleasar ende
Leuit.2.a.3. Ithamar:‖ Neemt datter ouergebleuen is/
vanden Spysoffer aenden offer des Heeren/
eñ eetet ongesuert by den Altaer/want het is
13 dat Alderheylichste. Maer ghy sullet inde
heylige plaetse eten/Want dat is v recht/eñ
uwer sonen recht aen den offer des Heeren/
14 want so ist my gebodẽ: Maer de Beweech
borst/ende de Hefschouder sult ghy/ende uwe
sonen ende uwe dochteren met v / eten inde
reyne stede.Want alsulcken recht is v/eñ u=
wen kinderen gegeuẽ aen dat Dancoffer der
15 kinderen Israels. Want de Hefschouder eñ
de Beweechborst tot den offer des vets/wor
den ingebrocht dat si tot een Beweginge be=
weecht worden voor den Heere.Daerom ist
v/ende uwe kinderen tot eenen eewigen rech
16 te/so de Heere geboden heeft. Ende Mose
sochte den bock des Sondoffers eñ vanten
verbrant/ende hy wert toornich op Eleazar/
ende Ithamar Aarons sonen die noch ouer=
17 bleuen waren/ende sprack: Waerom en heb
dy dat Sondoffer niet gheten / in de Heyli=
ge plaetse/want het dat Alderheylichste is/eñ
hy heuet v gegeuen/dat ghy de misdaet der
Menichten dragen sout / dat ghyse versoent
18 voor den Heere? Siet/zijn bloet en is niet
gecomen in dat Heylichdõ/ghy soudet in dat
Heylichdom geten hebben/so alst my gebodẽ
19 is. Maer Aaron sprack tot Mose:Siet he=
den hebben sy haer sondoffer ende haer Brãt
offer voor den Heere geoffert.Eñ het is mi al
so gegaen/als ghy sien moecht.Eñ soude ick
heden eten vanden Sondoffer / soude dat den
20 Heere behagẽ? Doen Mose dat hoorde/liet
hijt hem genoegen.

Dat xj. Capittel.

Van reyne dieren. 1 ENde de Heere sprack met Mose ende
2 Aaron seggende tot hẽ: Spreect met
‖Deu.14.a.4 A ten kinderen Israels/ende segt:‖Dat
Act.10.b.14. zijn de dieren/onder alle dieren der Aerde/die
* Herkouwet oft weder=kouwet. 3 ghy eeten sult: Al wat onder de dieren die
clauwen clooft/ende*irrict/dat suldy eten.
4 Maer so wat irrict ende heeft clauwen/ eñ
en clooftse doch niet/gelijck de Kemel/dat is
Onreyne dieren. 5 v õreyn/eñ en sullet niet etẽ. De Conijnkẽs
irricken wel/maer sy en cloouen de klauwen
6 niet/ daerom zijn si onreyn. De Hase irrict
ooc/maer hy en clooft de clauwen niet/daerõ
7 is hy onreyn. Eñ dat vercken clieft de clau
wen wel/maer het en irrict niet/daerom ist v
2.Ma.6.d.18 8 onreyn. Van desen*vleesche en suldy niet
eeten/noch haer aes aenroeren/ want sy zijn
Van reyne visschen. 9 v onreyn. Dit sult ghy eten/van datter int
B water is:Al wat vlimmen ende schellen heeft
inde wateren/inde zee/eñ beken/ suldy eeten:
10 Maer al wat geen vlimmen eñ schellen en
Onreyne visschen. heeft inder zee/ende beken/van alle dat hem
ruert/inde wateren/eñ alle wat daer leeft int
11 water/ Sal v een schouwinge zijn dat ghy
van haren vlesche niet en eet/eñ v voor haer
12 aes schout. Want al wat geen vlimmen eñ
schellen en heeft int water/dat suldy schou=
Van onreyne vogelen. 13 wen. Ende dit suldy schouwen vanden vo=
gelen/dat ghijt niet en eet:Den Arent / den
14 Hauick/de Meeuwen/de Ghieren/ De wou
15 wen/ende wat van haerder aert is. Ende
16 alle rauen met haerder aert: Den Struys/
17 de Nachtwlẽ/den Koeckoeck/ Den Sper=
18 war met zijnder aert. De steenwlen / den
19 Swaen/den Schuynoet/ De vledermuys/
den Ruerdomp/ den Odeuaer/den Reygher/
den Roetaert met zijnder aert/de Hoppe/ eñ
20 de Swaluwe, Ooc al wat hem ruert onder
Van reyne vogelen. de vogelẽ/eñ gaet op vier voeten/dat sal v eẽ
12 schouwinge zijn. Doch dat suldy eten van=
den vogelen dat hẽ ruert/eñ gaet op vier voe
tẽ/eñ niet met twee beenẽ op aerden en huys
22 pelt. Vanden seluen muechdy eten/als daer
is Arbe met zijnder aert/eñ Selaan met zijn
der aert/eñ Hargol met zijnder aert/ende Ha
23 gab met haerder aert. Maer al wat anders
vier voeten heeft onder de vogelen/ sal v een
schouwinge zijn / ende sultse onreyn achten.
24 ‖Wie dat sulcker aes aẽroert/die sal onreyn Leui.5.a.2,
25 zijn totten Auont toe. Eñ so wie deser aes Agg.2.b.14,
een dragen sal/ die sal sine cleederen wasschẽ/
26 ende sal onreyn zijn totten auont toe. Daer
omme alle dier dat clauwen heeft / ende en
clieftse niet/eñ en irrict niet/dat sal v onreyn
zijn:Wie dattet aenroert/sal onreyn zijn. Wie een aes
27 Ende al wat op pooten ghaet / onder de aenroert/is
dieren/die op vier voeten gaen/ sal v onreyn onreyn.]
zijn.Wie dat haer aes aẽroert/sal onreyn zijn
28 tottẽ Auont. Eñ wie dat haer aes draecht
die sal zijn cleederẽ wasschen/ende onreyn zijn
totten Auont.Want sulcke zijn v onreyn.
29 Dese sullen v onreyn zijn onder de dieren Van onreyn
die opter aerden cruppen : Dat Weselken/ de cruppende
Muys/de quade Padde/eẽ yegelyc na zijnder dieren.
30 aert. Den Egel/de Camelion/ de Haechdis
31 se/den Blendelinck/eñ de Windeworp. Die
zijn v onreyn/onder al datter cruppt.Wie dat
haer aes aen roert/ die sal onreyn zijn totten
32 auont. Ende al waer een alsulcken doot aes Waer eẽ doo
op valt/dat wort onreyn/het sy alderley hou aes op val
ten vat/oft cleedt/oft vel/oft sack. Ende alle is onreyn.
sulcke ghereetschap/ daermen yet mede doet/
salmen int water steken/eñ is onreyn tot den
33 auont/dan wordet reyn. Alderley aerde va
ten/indien daer sulcken pyye in valt/so wort
al dat onreyn/wat daer in is/‖ende sullet bre Leu.6.d.21,
34 ken. Alle spyse diemen eet/ daer alsulcken 15.b.12.
water in coemt/is onreyn. Eñ allen dranck/
diemen drinckt / in alderley alsulcken vat/ is Van onreyn
35 onreyn. Eñ al dat/daer een sulcken pyye op spyse/ende
valt/wordt onreyn: Het sy ouen/ oft ketel/so dranck.
salment breken.Wãt het is onreyn/eñ het sal
36 v onreyn wesen. Doch de fonteyne/poelen
eñ dijcken zijn reyn. Maer wie haer aes aen=
37 roert/is onreyn. Eñ oft een sulcken aes op
tzaet viel datmẽ ghesaeyt heeft/ist doch reyn.
38 Maer wanneermẽ water ouer dat zaet gote Onreyn za
eñ eẽ sulckẽ aes viel daer na daer op/ so wor
39 det v onreyn. Als een dier sterft/dat ghi ee=
ten moecht/ wie dat aes aenroert/die is on=
40 reyn totten auont. Wie van alsulcken pyye
eet/die sal zijn cleedt wasschen/ eñ sal onreyn
zijn totten auont.Also ooc/ wie dat alsulcken
pyye draecht/sal zijn cleet wasschẽ/ eñ sal on=
41 reyn zijn totten auont. Wat op aerdẽ cruppt
sal v een schouwinge zijn/eñ men en salt niet
42 eten. Eñ al wat opten buyc cruppt/ende al
wat op vier oft meer voeten ghaet/ onder al
wat opter aerden cruppt/en suldy niet eeten/
43 wãt het sal v een scouwinge zijn. En maect
v sielen niet tot een schouwinge/ eñ en verõn
reynicht v niet aen hen/dat ghy v beulect.
44 Want ic ben de Heere uwe God.‖Daerom Leui. 19.a.
suldy v heylighen/ dat ghy heylich zijt/want 1.Petr.1.c.
ic ben heylich.Eñ ghy en sult uwe sielen niet
onreyn maken aen eenich cruppende dier/dat
45 op aerden cruppt/ Want ic ben de Heere die Besluyt.
v wt Egypten lant geleyt hebbe/dat ick uwe
Godt sy.Daerom suldy heylich zijn/want ick
46 ben heylich. Dit is de wet van den dieren
eñ vanden vogelen/eñ alderley cruppende die
ren in de wateren / eñ alderley dieren die op
47 aerden cruppen. Dat ghy onderscheyden
moecht/ wat reyn eñ onreyn is/eñ welck dier
men eten/eñ welc men niet eten en sal.

Dat xij. Capittel.

Van der o reynicheyt eender bare der vrouw
1 ENde de Heere sprack met Mose/ seg=
2 ghende: Spreeckt met den kinderen

A Israels/ende segt: Wanneer een wijf bezadet
wort/eñ baert eenen sone: So sal sy seuen da
gen onreyn zijn/ so langhe sy haer crancheydt
...e.b.9. 3 lydet/ Eñ inden * achsten daghe salmen de
4 voorhuyt zijns vleeschs besnyden. Ende sy
sal in huys blyuen/ driendertich dagen in dat
bloet haerder reyninge. Niet heylichs en sal
sy aenroeren/ ende tot den heylichdom en sal
sy niet coomen/tot dat de dagen haerder rey=
5 ninghe wt zijn. Maer baert sy een meyskẽn
so sal sy twee weken onreyn zijn/so langhe sy
haer cranckheyt lydet. Ende sal sesentsestich
daghen in huys blyuen/inden bloede haerder
...22. 6 reyninghe. Ende als de daghen haerder rey
B ninghe wt zijn / voor den soone/ofte voor de
dochter/ so sal sy een iarich Lam brengen tot
eenen brantoffer / ende een ionghe duyue/oft
tortelduyue tot eenen sondoffer/ den Priester
voor de duere der hutten des ghetuychenis.
7 Die salt offeren voor den Heere/ende ver=
soenense/soo wordtse reyn van haren bloedt=
ghanck. Dat is de wet voor de ghene die een
8 knechtken oft een meyskẽn baert. Maer
...b.7. *en vermach haer hant gheen schaep/soo ne=
me sy twee Torteldujuen / oft twee ionghe
duyuen/ die een tot eenen brantoffer/die an=
der tot een sondoffer: so salse de Priester ver=
soenen/dat sy reyn worde.

Dat xiij. Capittel.

...aric/ 1 ENde de Heere sprack met Mose/ende
...ozft= 2 Aaron/segghende: Als een mensche
A aẽ de huyt zijns vleeschs yet opuaerrt
oft schorft/oft etterwit wordet/ als oft laza=
rie worden wilde aen de huyt zijns vleeschs/
so salmen hem tot den Priester Aaron bren=
gen/oft tot zyne sonen/eenen onder den Prie
3 steren. Ende wanneer de Priester dat tecc=
ken aen de huyt des vleeschs siet/dat de hay=
...aente ren in wit verandert zijn / ende ‖ dat aensien
aen de plaetse dieper is / dan de ander huyt
zijns vleeschs/so ist ghewisselyck de melaets=
heyt. Daerom sal hem de Priester besien/ende
4 voor onreyn oordelen. Maer wanneer yets
yet etterwits is aen de huyt zijns vleyschs/
ende doch dat aensien niet dieper en is / dan
de ander huyt des vleeschs / ende de hayren
...b.14. niet in wit verandert en zijn/*so sal de Prie=
ster den seluen besluyten seuen daghen.
5 Ende ten seuensten daghe besien. Ist dat het
B teecken blijft so hijt te voren gesien heeft/ en=
de en heuet niet voorder ghegheten aen de
huyt/ so sal hem de Priester noch eens seuen
6 dagen besluyten. Eñ als hy hem ten twee=
den mael ten seuenstẽ dage besiet/eñ vint/dat
dat teken verdwenen is /eñ niet voorder ge=
geten en heeft aen de huyt/so sal hi hem reyn
...chept/ oordelen/want het is‖grillicheydt. Eñ hy sal
...gie. 7 zijn cleederen wasschen/so is hy reyn. Maer
als de grillicheyt voorder' eet in de huyt/nae
dien dat hy van den Priester besien/ eñ reyn
gesproken is/ eñ wort nv anderwerf van den
8 Priester besien. Als dã de Priester daer siet
dat de grillicheyt voorder gegeten heeft inde
huyt/so sal hi hẽ onreyn oordelen/wãt het is
9 gewisselyc melaetsheyt. Wanneer een teken
der lazarien aen den mensche zijn sal/dien sal
10 men totten Priester brengen. Als die selue
siet/ende vint/dat daer wit op gecomen is aẽ
de huyt/eñ de hayren in wit verandert/ ende
11 rou vleysch in de sweeringhe is/ So is se=
kerlyc een oude lazarie inde huyt zijns vleys.
Daerom sal hem de Priester onreyn oordee=
len/ ende niet besluyten / want hy is alreede
12 onreyn. Maer als de lazarie bloeyt in de
huyt/ende bedect alle de huyt/ van dat hooft
aen totten voeten /alle dat gene/ dat de Prie
13 ster voor oogen sien mach. Als dan de Prie
C ster besiet/eñ vint dat de lazarie al dat vleys
bedect heeft/so sal hy den seluen reyn oordee=
len/ de wyle het al aen hem in wit verandert
14 is/want hy is reyn. Maer is daer rou vleys
inden daghe als hy besien wort/so is hy on=
15 reyn. Eñ als de Priester dat rou vleysch be
siet/so sal hy hem onreyn oordeelen/want hy
16 is onreyn/eñ tis gewisselijc Lazarye. Maer
verkeert hem dat rou vleysch weder / eñ ver=
anderet hem in wit/so sal hy totten Priester
17 comẽ. Eñ als de Priester besiet eñ vint/dat
dat teecken is in wit verandert / so sal hy hẽ
18 reyn oordeelen/want hy is reyn. Als in ye=
mants vleysch aen de huyt eenen sweer wort
19 eñ weder heelt/ Ende daer na aen de selue
plaetse wat wits opvaert/oft rootachtich et
terwit wort/so sal hy vanden Priester besien
20 wordẽ. Als dan de Priester siet/dat dat aen
sien meerder is dã de ander huyt/ eñ dat hayr
in dat witte verandert/ so sal hy hem onreyn
oordeelen / want daer is seeckerlijc een laza=
21 rich teeckẽ wt den sweere wordẽ. Maer siet
de Priester/eñ vint dat de hayren niet wit en
zijn/eñ niet neerder dan de ander huyt / eñ is
wat verdwenen / so sal hy hem seuen daghen
22 besluyten/ Etet voorder inde huyt/so sal hy
hem onreyn oordeelen/want het is seeckerlijc
23 een litteecken der lazarien. Maer blijft dat
etterwit also staende/eñ en etet niet voorder/
so ist de schrabbe vandẽ sweere/eñ de priester
24 sal hem reyn oordeelen. Wanneer hem ye=
D mant aen de huyt by den viere verbrande/ eñ
25 dat brantteyckẽ rootachtich oft wit is/ Eñ
de Priester hem besiet / eñ vint dat dat hayr
in wit verandert aen dat brantteycken/eñ dat
aensien dieper dan de ander huyt/soo is ghe=
wisselijck lazarie wt dat brantteycken gewor
26 den. Daerom sal hẽ de Priester onreyn oor=
deelẽ/want het is eẽ lazarich litteyckẽ. Maer
siet de Priester eñ vint/dat dat hayr aen het
brantteyckẽ niet in wit en verandert / eñ niet
neerder en is dã de ander huyt/eñ is daer toe
verdwenen/so sal hy hem seuen dagen beslup
27 ten/ Eñ ten seuensten daghe sal hy hem be=
sien/heuet voorder ghegeten aen de huyt/soo
sal hy hem onreyn oordeelen/want het is la=
28 zarie. Maer ist blyuen staende aent brant=
teycken/eñ niet voorder gheten aen de huyt/
eñ is daer toe wat verdwenen/so ist een swee
ringe des brantteyckẽs / eñ de Priester sal hẽ
E reyn oordeelen/want het is eẽ schramme des
29 brantteyckens. Wanneer eẽ man oft wijf op
30 thooft/oft aenden baert schorft wort/ Eñ de
Priester dat teecken besiet/ende vint dat dat
aensien dieper is dan de ander huyt/ende dat
hayr aldaer gulden eñ dunne / soo sal hy hem
onreyn oordeelen / want het is een lazarighe
31 schorftheyt des hoofts oft des baerts. Maer
siet de Priester/dat de schorftheyt niet dieper
aen te sien en is dan de huyt / ende dat hayr
niet vael en is/so sal hy den seluen seuen da=
32 gen besluyten. Eñ als hy hem ten seuensten
dage besiet/ende vint dat de schorftheyt niet
voorder geten en heeft / eñ datter geen guldẽ
hayr en is/ende dat aensien des schorftheyts
33 niet dieper en is dan de ander huyt/ So sal
hy hem bescheeren/doch dat hy de schorftheyt
niet en bescheere. Ende de Priester sal hem
34 noch eens seuen dagen besluyten. Ende als
hy hem ten seuensten daghe besiet / ende vint
dat de schorftheyt niet voorder in de huyt ge=
geten en heeft / eñ dat aensien en is niet die=
per dan de ander huyt/so sal hem de Priester
reyn spreecken/ Eñ hy sal zijn cleederen was=
35 schen: want hy is reyn. Maer eet de schorft
heyt voorder aen de huyt/ na diẽ dat hy reyn
36 ghesproocken is/ Eñ de Priester besiet hem
ende vint dat de schorftheyt also voorder ge=
ten heeft aen de huyt/ soo en sal hy niet meer
daer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

daer na vragen/oft de hayren gulde zijn/wāt
37 hy is onreyn. Maer is voor oogē de schorft
heyt stil staende ghebleuen/eñ isser vael hayr
daer op ghegaen/soo is de schorftheyt heel/
eñ hy reyn. Daerō sal hem de Priester reyn
38 spreken. Als eenen man oft eenen wijue aē
39 de huyt haers vleesch wat etterwit is/ Eñ
de Priester siet al daer/dat dat etterwit wat
verdwijnt/ dat is een witte schorftheyt inder
40 huyt op gegaen/eñ hy is reyn. Als een man
de hooft hayren wt vallen/dat hy calu wort
41 die is reyn. Vallē si hē voor aēt hooft wt/so
42 ist een glatheyt/eñ hy is reyn. Maer wort
aen de glatheyt/oft daer hy calu is/eē wit oft
rootachtich teken/so is hē lazerie aen de bloot
43 heyt/oft aent calu hooft op gegaen. Daerō
sal hem de Priester besien/eñ als hy vint dat
wit oft rootachtich teeken op geloopen aen
zijn blootheydt oft caluwe hooft / dat hy siet
44 gelijck anders de lazerie aen der huyt/ So
is hy lazerich eñ onreyn. Ende de Priester
sal hem onreyn spreken / om sulcken teekens
45 wille/op zijn hooft. Wie nv lazerich is/diēs
cleederen sullen verschuert zijn/eñ dat hooft
bloot/ ende de lippen bewimpelt/eñ sal allen
46 sins onreyn genaemt worden. Ende so lan
ge als dat teecken aen hem is/sal hy onreyn — Nume.5.a.2.
zijn/alleen wonen/eñ zijn wooningen sal buy — 4.Reg.15.a.5
47 ten den leger zijn. Als aē een cleet een teken
48 der lazeriē zijn sal/het si wullē oft lijnen/ Aē
den wtslach oft inslach/tsy lijnen oft wullen/
oft aen een vel/oft aen yet dat van vellen ge
49 maect wort. Eñ als dat teken bleec oft root
achtich is/aē cleet oft aē velle/oft aē wtslach
oft aen inslach/ oft aē eenigerley dinc dat vā
vellē gemaect is/dat is sekerlijc een teekē der
50 lazarien/ Daerō salt de Priester besien. Eñ
als hy dat teken siet/ so sal hijt seuen dagē in
51 sluytē. Eñ als hy ten seuensten dage siet dat
dat teecken voorder geten heeft aē dat cleet/
aen dē wtslach/eñ aen den inslach/aēt vel oft
aen alle datmen van vellen maect/ so ist een
etende teecken der lazarien/ende is onreyn/
52 Eñ sal dat cleet verbernē/oft den wtslach/
oft den inslach/ het si wullē oft lijnen/oft ee-
nich velwerck daer alsulcken teecken in is.
Want het is een teecken der lazarien/eñ salt
53 met vyere verbernen. Maer ist dat de Prie
ster sien sal/dat dat teecken niet voorder getē
en heeft / aent cleet oft aenden wtslach/ oft
aenden inslach/oft aen alderley velwerck/
54 So sal hy gebieden/datmen dat wassche/
daer dat teecken in is/eñ salt in sluytē ander
55 seuen dagen. Ende als de priester sien sal/
nae dien dat teecken gewasschen is/ dat dat
teken niet verandert en is voor zijnē oogen/
eñ oock niet voorder getē en heeft /so ist on-
reyn ende salt met vyere verbernen/wāt het
is diep inwaerts getē / eñ heeftet beschauet.
56 Maer als de Priester siet / dat dat teecken
verdwenen is/na dattet gewasschen is/ so sal
hijt af schueren/vanden cleede/vanden velle/
vanden wtslach/oft vanden inslach.
57 Maer wordet noch gesien/aent cleet/aendē
wtslach/oft aenden inslach/oft aen alderley
velwerck/so ist een placke/eñ salt met vyere
58 verbernen/daer sulc teecken in is. Maer dat
cleet/oft wtslach/ oft inslach/oft alderley vel
werck dat gewasschen is/eñ dat teecken ach-
ter gelaten heeft/salmen noch eens wasschen
59 so ist reyn. Dat is de wet ouer de teeckenē
der lazerien aen de cleederen/oft si wullē zijn
oft lijnen/aenden wtslach/oft aenden inslach
eñ aen alderley velwerck/ reyn oft onreyn te
spreken.

Dat xiiij. Capittel.

Want offer der lazarigen
1 ENde de Heere sprack met Mose/ende
2 seyde, Dat is de wet ouer den la-
A zarighen/als hy ghereynicht sal worden: *Hi — Matth.
3 sal tot den Priester comen/ Ende de Prie- — Mar.1.
ster sal wten Legere gaen/ eñ besien/hoe dat — Luc.5.b.
teecken der lazarien/aenden Lazarigen heel — 17.b.14.
4 geworden is. Ende hy sal gebieden den ghe
nen/die te reynigen is / dat hy twee leuende
vogelen neme/die daer reyn zijn/ende Cederē
hout/ende Rozijnverwige wolle/ende Isope.
5 Eñ sal gebieden den eenen Vogel te slaen
6 in een aerden vat aent vlietende water. Eñ
sal den leuenden Vogel nemen/met den Ce-
deren hout/Rosijnverwijge wolle/ eñ Isope
ende in des geslegen vogels bloet steeken/
7 aent vlietende water/ Ende bespringen dē
genen die vander lazarien te reynigen is/seuē
mael: Ende reynige hem also/ende late den
leuenden voghel int vrije velt vlieghen.
8 Maer de gereynichde sal zijn clederen was-
schen/eñ alle zijn hayr af scheerē/eñ hem met
water baden/so is hy reyn. Daer na ga hy in
den legher/ doch sal hy buyten zijnder hutten
9 seuen daghen blyuen. Ende in den seuen-
sten daghe sal hy al zijn hayr af scheeren/ aen
dat hooft/aenden baert/ aen de wijnbrauwē/
dat alle hayren af gheschooren zijn. Ende sal
zijn cleederen wasschen / ende zijn vleysch int
10 water baden/so is hy reyn. Ende ten ach-
sten daghe sal hy twee lammeren nemen/ son
der smette/ende een iarich schaep sonder smet
te/ende drie thiende Semelmeels / tot eenen
Spijsoffer/met olie ghemengt / ende een Log
11 olien. So sal de Priester den selfden gerey-
nichden / ende dese dinghen setten voor den
Heere/voor de duere der hutten des ghetuy-
12 chenis. Ende sal dat een Lam nemen/ende
offeren tot eenen schultoffer/ met den Log o-
lien/ende sal sulcs voor den Heere bewegen/
13 Ende daer na dat Lam slaen/daermen den
Sondtoffer/ende den Brantoffer slaet/te we-
ten/in de heylighe stede: Want ghelijck als
dat Sondtoffer / soo is oock dat Schultoffer
des Priesters/wāt het is dat alderheylichste.
14 Ende de Priester sal vanden bloede nemen
van den Schultoffer/ ende den ghereynichden
op dat lapken vander rechter ooren strijcken/
ende op den duym van zijnder rechter handt/
ende op den grooten theen van zynen rech-
15 ten voete. Daer nae sal hy de olie wt dat
C Log nemen/ende op zijn (des Priesters) slinc
16 ke hant ghieten. Ende met zynen rechten
vingher in de olie stippen / die in zijn slincke
hant is/eñ sprengen met sinen vinger de olie
17 seuenmael voor den Heere. Maer de Olie
die daer ouer is in zijn hant/sal hy den gerey
nichden op dat lapken van zijnder rechter oo
ren strijcken/eñ opten rechten duym/ende op
den grooten teen van zynen rechten voet/bo
18 uen op dat bloet des schultoffers. Maer de
olie die daer ouer is in zijn hāt/sal hy op des
ghereynichdens hooft ghieten/ ende hem ver
19 soenen voor den Heere/ Ende sal dat sond-
offer maecken / ende den ghereynichden ver-
soenen/om zijns onreynicheyts wille.
20 Ende sal daer na dat brantoffer slaen/ende
salt op den altaer offeren / met den Spijsof-
fer/ende hem versoenen/so is hy reyn.
21 Maer is hy arm/*ende met zijnder hāt niet — Leui.5.b.7
D so veel en verweruet/so neme hy een lam tot — 8.b.12.
eenen Schultoffer / om te beweghen/ende te
versoenen/ende een thienden semelmeels met
olien ghemengt / tot een Spijsoffer/ende een
22 Log olien/ Oft twee Torteldruyuē/oft twee
ionghe duyuen / die hy met zijnder hant ver-
weruen can/dat die een sy een Sondoffer/die
23 ander een brantoffer/ Ende brenghense ten
achsten daghe zijnder reyningen totten Prie-
stere / voor de duere der Hutten des ghetuy-
24 chenis voor den Heere, So sal de Priester
dat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

dat Lam/tot eenẽ Schultoffer nemen/eñ dat
Log olien/ende salt al bewegen voor dẽ Hee
25 re/ Ende dat lam dat Schultoffer slaen / eñ
nemen vanden bloede des selfs Schultoffers
eñ den gereynichden strijcken op dat lapken
zijnder rechter ooren/ende optẽ duym zijnder
rechter hant/ ende opten grooten teen van zy
26 nen rechter voet/ Eñ de olie in zijn des (prie
27 sters) slincker hant gieten/ Eñ met zijnen
rechten vingere/ de olie die in zijn slincke hãt
is/seuenmael sprenghen voor den Heere.
28 Maer de ouerblyuende in zijnder handt/sal
hy den ghereynichden op dat lapken zijnder
rechter ooren/eñ op den duym zijnder rechter
hant/ eñ opten grooten teen van zynen rech=
ten voet strijckẽ/bouẽ op dat bloet des schult
29 offers. De olie die daer ouer is in zijnder
hant/ sal hy den gereynichden opt hooft gie=
ten/om hem te versoenen voor den Heere.
30 Ende daer na vander eender torteldupuen/
oft ionger duyuen/so zijn hant heeft moghen
31 vercryghen/eenen sondoffer/ Dan de ander
eenen brantoffer maken/met den spijsoffer/eñ
de Priester sal also den gereynichden versoe=
32 nen voor den Heere. Dat sy de wet vanden
lazarighen/die met zijnder hant niet verwer=
uen en can/ wat tot zijnder reyningen hoort.
33 Ende de Heere sprack met Mose ende Aa=
34 ron/segghende: Als ghy int lant Chanaan
coemt/dat ick v tot een besittinghe gheue/eñ
sal ergens in een huys uwer besittingen een
35 lazarich teeken gheuen: So sal die comen/
diens dat huys is/ eñ den Priester aen seggẽ
eñ spreken: My dunct datter een lazarich tee=
36 ken is aen mynen huyse. Dan sal de priester
heeten dat sy dat huys wtruymen/eer de prie
ster daer in gaet om dat huys te besiẽ/ op dat
tet niet al onreyn en worde datter indẽ huy=
se is/daer na sal de Priester daer in gaen om
37 dat huys te besien. Als hy nv dat teken be=
siet/eñ vint dat daer aen dien want des huys
geel/oft rootachtige putkẽs zijn/eñ haer aen=
38 sien neerder/dan anders de wandt is/ Soo
sal hy ten huyse/ ter dueren wt ghaen/eñ dat
39 huys seuen dagen toe sluyten. Eñ als hi ten
seuensten dage weder coemt/ende siet dat dat
teecken voorder gegeten heeft aen de wandt
40 des huys/ So sal hy de steenen heeten wt
breecken/ daer dat teecken in is/ende buyten
voor de stadt/ in een onreyn plaetse werpen.
41 Eñ dat huys salmen binnen rontom schrab
ben/ende sullen dat afgheschrabde leem buy=
ten voor de stadt in een onreyn plaetse schud
42 den/ Eñ ander steenen nemen/ ende in haer
stede setten/ende ander leem nemen/ende dat
43 huys beworpen. Als dan dat teecken weder
G coemt/ende wt breect aenden huyse/nae dat=
men de steenen eñ dat leem wt getrocken/ eñ
44 dat huys anders beworpen heeft/ Soo sal
de Priester daer in gaen. Ende als hi siet/dat
dat teken voorder gegeten heeft aen den huy
se/so ist sekerlyc een verslindende lazarie aen
45 den huyse/eñ is onreyn. Daerom salmẽ dat
huys af breecken / steen ende hout/ ende alle
leem aen den huyse / ende sullet buyten voe=
ren voor de stadt/aen eenen onreynen hoeck.
46 Eñ wie in dat huys gaet/also langhe alst
toe ghesloten is/ die is onreyn totten auont.
47 Ende wie daer inne leet/oft daer in eet/die
48 sal zijn cleederen wasschen. Maer ist dat de
Priester/als hy daer in gaet/siet/dat dit tee=
ken niet voorder aen den huyse ghegeten en
heeft/nae dien dattet huys beworpen is/ soo
49 sal hijt reyn sprekẽ/ Want dat teken is heel
geworden. Eñ sal tot eenẽ sondoffer voor dat
huys neemen twee voghelen/ Cederen hout/
50 eñ Rosijnverwige wolle/ende Isope/ Ende
den eenen vogel slaen in een aerden vat/ aen
51 een vlietende water. Eñ sal nemen dat Ce=
deren hout/ de Rosijnverwige wolle/den Iso
pe/ende den leuenden vogel/ ende in des ge=
slegen vogels bloet steken/ aen dat vlietende
water/ende dat huys seuenmael besprengen/
52 Ende sal also dat huys ontsondigen metten
bloede des vogels/ met dat vlietende water/
metten leuenden vogel/metten Cederen hout
met Isopen / ende met Rosijnverwige wolle.
53 Ende sal den leuenden vogel laten buyten
voor de stadt int vry velt vlieghen / ende dat
54 huys versoenen/soo ist reyn. Dat is de wet
ouer alderley teken der lazarien/ende schorft
55 heyts. Ouer de lazarien der cleederen/ende
56 der huysen. Ouer de buylen/puysten eñ et=
57 terwit. Op datmẽ wete/wãneer yet onreyn
oft reyn is. Dat is de wet van der Lazarien.

Dat xv. Capittel.

1 ENde de Heere sprac met Mose eñ Aa= Vã onreynic=
2 ron/seggende: Spreect metten kinde heyt des mãs
A ren Israels/ende segt tot hen: Als een
man aen zijn vleysch eenen vloet heeft / die
3 selfde is onreyn. Maer dan is hi onreyn aen
desen vloede/als zijn vleysch van den vloede
4 ettert oft verstopt is. Alle leger daer hy op
leyt/ende aldaer hy op sit / sal onreyn wesen.
5 Eñ wie zynẽ leger aenroert/die sal zijn clee
derẽ wasschen/eñ hem met water baden/ende
6 onreyn zijn tottẽ auont. Eñ wie hẽ set daer
hy gesetẽ heeft/die sal zijn cleederen wasschẽ/
eñ hem met water baden/eñ onreyn zijn tottẽ
7 auont. Wie zijn vleysch aenroert/die sal zijn
cleederẽ wasschen/eñ hẽ met water baden/eñ
8 onreyn zijn totten auont. Als hy zijn speec=
sel werpt op den genen die reyn is/die sal zijn
B cleederen wasschen/eñ hem met water baden/
9 eñ onreyn zijn totten auont. Eñ den sadel
10 daer hy op rijt/sal onreyn worden. Eñ wie
ergens yet aenroert/dat onder hem gheweest
is/die sal onreyn zijn totten auont. Ende wie
sulcs draecht/die sal zijn cleederen wasschen/
eñ hem met water baden/ende onreyn zijn tot
11 den auont. Eñ wien hy aenroert/eñ te voo=
ren zijn handẽ niet en wascht/die sal zijn clee=
deren wasschen/eñ hẽ met water baden/eñ on
12 reyn zijn totten auont. Als hy eẽ aerdẽ vat Leui. 6.d.21.
aenroert/dat salmen breken. Maer dat houtẽ 11.d.33.
13 vat salmen met water wasschen. Eñ als hy
reyn wort van zijnder vloet / soo sal hy seuen
dagen tellen / na dien hy reyn gheworden is/
ende zijn cleederen wasschen/eñ zijn vleys met
14 vloeyende water baden/so is hy reyn. Eñ
ten achtsten daghe sal hy twee torteldupuen/
oft twee ionge duyuen nemen/ende voor den
Heere brengen/voor de duere der hutten des
ghetuyghenis / ende den Priester gheuen.
15 Eñ de Priester sal vander eender een sonde
offer/ende vander ander een brantoffer maec=
ken/ende hem versoenen voor den Heere/om
16 zijnder vloet wille. Als eenen manne inden
C slaep dat saet ontgaet/die sal alle zijn vleysch
met water baden/eñ onreyn zijn tottẽ auont.
17 Eñ alle dat cleet ende alle dat vel dat met
sulcken sade beuleckt is/ sal hy wasschen met
18 water/ende onreyn zijn totten auont. Een
wijf/byder welcker een sodanige leyt/die sul= Van onrey=
len hen met water baden/ende onreyn zijn tot nicheyt des
19 den auont. Als een wijf haers lijfs bloedt= wijfs.
vloedt heeft / sal sy seuen daghen wech ghe=
daen worden. Soo wie datse aenroert/die sal
20 onreyn zijn totten auont/ Ende al waer sy
op leyt/soo langhe sy haren tijt heeft/sal on=
reyn zijn / Ende waer sy op sidt / sal onreyn
21 zijn. Ende wie haren legher aenroert / die
sal zijn cleederen wasschen/ ende hem met wa
ter baden / ende onreyn zijn tot den auont.
22 Ende wie erghens wat aenroert/daer si op
gheseten heeft / sal zijn cleederen wasschen/
eñ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

eñ hem met water baden / eñ onreyn zijn tot
Leui. 18.c.19. 20.c.18. 23 ten auont. *Eñ als een man by haer leyt /
eñ si harē tijt crijcht by hem / die sal seuen da
24 gen onreyn zijn. Eñ den Leger/daer hy op
25 gelegen heeft/sal onreyn zijn. Maer als een
wijf haren bloet vloet eenen langen tyt heeft
Mat. 9.c.20. *niet alleen ter gewoonlijcker tijt/ maer ooc
Mar. 5.c.25. ouer den gewoonlijcken tijt. So sal si onreyn
Luce. 8.e.43. zijn / so lange als si vloeyt. Gelijck als si ter
tijt haerder afsonderinge/so sal sy oock hier
26 onreyn zijn. Alle den leger daer sy op leyt/
al den tijt haers vloets/ sal zijn gelijck dien
leger haerder afsonderinge. Ende al waer si
op sidt/sal onreyn zijn/ ghelijck de onreynic-
heyt haerder afsonderinghe.
27 Wie vā dien wat aēroert/die wort onreyn/
eñ sal zijn cleederen wasschen/eñ hem met wa
28 ter baden eñ onreyn zijn tottē auont. Maer
wort si reyn van haerder vloet/soo sal si seuē
29 dagen tellen/daer nae sal sy reyn zijn/ Eñ
ten achtsten dage sal sy twee Torteldupuen/
oft twee ionge dupuen nemen/eñ totten prie
ster brengen voor de duere der hutten des ge-
30 tuygenis. Eñ de Priester sal vander eender
maken eenen Sondoffer/vander ander/eenen
Brandtoffer/eñ haer versoenen voor den Hee
31 re/ouer den vloet haerder onreynicheyt. So
sult ghy de kinderen Israels waerschouwen
voor haer onsuyuerheyt /dat sy niet en ster-
uen in haer onreynicheyt / als si mijn Woo-
32 ninge onreyn maken/die onder v is. Dat is
de Wet onder den genen/die eenē vloet heeft/
eñ den genen die dat zaet inden slaep ontgaet
33 dat hy daer af onreyn wort. Eñ ouer de ge
ne/die haren bloet vloet heeft/ende wie eenē
vloet heeft/het si Man oft wijf/ende als een
man by eender onreynder leyt.

Dat xvi. Capittel.

Leui. 10.a.2. 1 A Ende de Heere sprac met Mose‖(na diē
Hoe Aaron niet altijt int heylichdom inach gaen. dat Aarons twee soonen ghestoruen
waren/doen sy voor den Heere offer
2 den) seggēde: Segt v broeder Aaron/dat hy
niet tot allen tijden in dat inwendige Hey-
lichdom en ga/achter twoorhancsel/voor den
ghenaden stoel/die op de arcke is/dat hy niet
Exo. 40.d.34 en sterue/‖want ick wil in eender wolcken
3.Reg.8.b.10 verschijnen/opten genaden stoel.
3 Alleen daer mede sal hy ingaen/met eenen
iongen Osse/tot eenen Sondoffer /eñ met ee-
4 nen Ram tot eenen Brantoffer/ Eñ sal den
Heyligen lijnen rock aen trecken/eñ een lijnē
broeke aen zijn vleesch hebben/ende hem met
eenen lijnen gordel gordē/ ende den lijnē hoet
op hebben. Want dat zijn de heylige cleede-
ren/eñ sal zijn vleesch met water baden/ende
5 hy salse aendoen. Ende sal vander Menic-
ten der kinderen Israels/ twee Gheyten boc
ken nemen tot eenen sondoffer/eñ eenen Ram
6 tot eenen Brantoffer. Eñ Aaron sal den osse
Van bocken zijn Sondoffer daer toe brenghen/ "ende hem
des sōdoffers 7 ende zijn huys versoenen. Ende daer nae de
"Heb.7.c.26. twee bocken neemen / ende voor den Heere
setten/voor de duere der hutten des getuyge
8 nis/ Ende sal dat lot werpen ouer de twee
bocken/eens bocks lot/den Heere/ende dan-
9 der den vrybock. Eñ sal den boc/op den wel
ken des Heerē lot valt/offerē tot eenē Sond
Vā de vrybot 10 offer. Maer den bock/op den welckē dat lot
des vrijē valt/sal hy leuendich voor den Hee
re setten/dat hy hem versoenen/eñ laten den
11 vrijboc in de woestijne loopen. Eñ also sal
hy dan den Osse zijns Sondoffers daer toe
brengen/eñ hem/ende zijn huys versoenen/eñ
12 sal hem slaen. Eñ sal een panne/vol gloe-
yende coolen vanden Altaer nemen/die voor
den Heere staet/ende de hant vol gestooten
rueckwercs/ende binnen in achter dat voor-
13 hansel brengen/ Eñ dat rueckwerck opt vier

leggen voor den Heere/dat den neuel vanden
rueckwerck den Ghenaden stoel bedecke/ die
opt getuychenis is / dat hy niet en sterue.
14 *Ende hy sal vanden bloede vanden Osse Leuit.
nemen/ eñ met zijnen vinger tegen den Gena Vā de
denstoel sprengen voor aen. Seuenmael sal ghe de
hy also voor den Genadēstoel met zijnen vin lichdo
15 ger vanden bloede sprengē. ‡Daer na sal hy
den bock/des volcs sondoffer slaen/ende van Van
zynen bloede in brengē/achter dat voorhanc- des so
sel/ende sal met zynen bloede doen/so hi met fers v
des ossen bloet gedaen heeft/eñ daer ooc me- volck.
de sprengen voor tegen den genadenstoel.
16 Eñ sal also versoenen dat heylichdom/van
der onreynicheyt der kinderen Israels/eñ van
haren ouertredingen/ in allen haren sonden.
Also sal hy doen der hutten des getuychenis.
Want sy zijn onreyn die rontomme ligghen.
17 ‖Gheen mensche en sal inde hutte des ghe- Luce.1
D tuychenis zijn/als hy daer in gaet om te ver-
soenen inden heylichdom/tot dat hy wt gaet.
Eñ sal also versoenen/hem eñ zijn huys/ende
18 de geheele menichte Israels. Eñ als hy wt
gaet tot den altaer/die voor den Heere staet/
so sal hi hem versoenen/eñ sal vanden bloede
des ossen/eñ vanden bloede des bocs nemen/
eñ op des altaers hoornen alom strijcken.
19 Ende sal met zynen vinger van den bloede
daer op sprengen seuenmael/ ende hem reyni
gen eñ heyligen vander onreynicheyt der kin
20 deren Israels. Ende als hy volbracht heeft
dat versoenen des heylichdoms / eñ der hut-
ten des getuychenis/ eñ des altaers/so sal hy
21 den leuenden bock daer brenghen. Dan sal
Aaron beyde zijn handen op zijn hooft leggē/ Hoe d
eñ bekennen op hem al de misdaet der kinde de mis
ren Israels/eñ alle haer ouertredingen in al- wech d
len haren sondē. Ende salse den boc opt hooft
legghen/ende hem door eenen man die voor-
handen is/laten loopen in de woestijne.
22 Dat den bock also al haer misdaet op hem
in de wildernis drage/eñ latē hem inde woe-
23 stijne. Eñ ‖Aaron sal in de hutte des getuy Ezech.
chenis gaen/ende de lynen cleederen wt trec-
ken/die hy aen track/doen hy in dat heylich-
24 dom ghinck/ende salse aldaer laten. Ende
sal zijn vleysch met water baden inder heyli-
ger stede/ eñ zijn eygen cleederen aendoen/eñ
wt gaen/eñ zijn brantoffer/ eñ des volx brant
offer maken/eñ beyde/hem eñ dat volc versoe
25 nen. Eñ dat vet vanden sondoffer opten al-
26 taer ontsteken. Maer de ghene die den vry
bock wt geleyt heeft/die sal zijn clederen was
schen / eñ zijn vleysch met water baden/ ende
27 daer nae inden legher comen. Den osse des Hoe d
sondoffers / ende den bock des sondoffers/der eñ bock
welcker bloet in dat heylichdom / om te ver- brant v
soenen gebracht wort/ salmen buyten voeren
voor den leger/eñ met vyere verbranden/bey
28 de haer huyt/vleysch eñ mest. Eñ diese ver-
bernt / sal zijn cleederen wasschen / ende zijn
vleysch met water baden/ende daer na inden
29 leger comen. Ooc sal v dat een eewich recht
zijn:*Inden tiendē dage des seuenden maēts/ Leui. 2
suldy uwe lijf castyen / ende geen werc doen/ Nu.29.
hy sy een lant besitter/oft vreemt onder v.
30 Want in desen daghe geschiet uwe versoe-
ninge/ dat ghy gereynicht wort/van al v son
den wort ghy gereynicht voor den Heere.
31 Daerom salt v den grootsten Sabbath zijn/ Vandē
eñ ghy sult v lijf verootmoedighen. Een ee- sten Sa
32 wich recht sy dat/ Maer alsulcke versoenin
ge sal een Priester doen/diemen gesalft/ende
diens hant datmen gheuult heeft / tot eenen
Priester in zijns vaders stede. Eñ sal de lynē
cleederen aen doen/ te weten/de Heylige clee-
33 deren/ Ende sal also versoenen dat heylige Vā al g
heylichdom/ende de Hutte des getuychenis/ ne vsoen
eñ

ende den Altaer / ende de Priesters / ende al
34 dat volck der menichten. Dat sal v een ee-
wich recht zijn / dat ghy de kinderen Israels
...od.39.b.10 versoent van allē haren sonden/ || inden Jare
...9.a.7. eens. Ende Mose dede/ so hem de Heere ge-
booden hadde.

Dat xvij. Capittel.

1 Ende de Heere sprack met Mose / seg-
...e de slach 2 gende: Segt Aaron eñ zijn sonen/eñ
...ze des of- A al den kinderen Israels/ ende segt tot
...handes hen: Dat ist dat de Heere gebooden heeft:
...or de hut- 3 Wie dat wt den huyse Israels eenen osse/
...es getuy oft lam/oft gheyte slaet inden legher oft buy
...is gescien 4 ten voor den legher/ Ende niet voor de due
...est. re der Hutten des ghetuychenis en brengt/
dattet den Heere tot eenen offer ghebracht
worde/voor de wooninge des Heeren/die sal
des bloedts schuldich zyn / als de ghene die
bloet ghestort heeft. Eñ alsulcken mensch sal
5 wtgeropt worden/wt zynen volcke. Daer-
B om sullen de kinderen Israels haren offer/die
si opten vryen velde offeren willen/voor den
Heere brengen/voor de duere der hutten des
ghetuychenis/totten Priester / eñ daer haren
6 danckoffer den Heere offeren. Eñ de Prie-
ster sal dat bloedt op den Altaer des Heeren
sprengen/voor de duere der Hutten des ghe-
tuychenis/ eñ dat vet ontsteken tot eenen soe
7 ten rueck den Heere. Ende geensins haren
offer voortaen meer den veltduyuelen offeren
metten welcken si hoereren. Dat sal hen een
eewich recht zijn/by haren naecoomelinghen.
8 Daerom suldy tot hen seggen: Welcke men
C sche wt den huyse Israels/oft ooc een vrem-
delinck die onder v is/ die eenen offer oft een
9 brantoffer doet/ Eñ en brengt dat niet voor
de duere der hutten des getuygenis / dat hijt
den Heere doe/die sal wtgeropt worden van
...rbot vant 10 zynen volcke. Eñ welck mensch/hy si van-
...et eten. den huyse Israels oft een vremdelinck onder
...eui. 7.c.26 v/*eenich bloet eet/ teghen dien wil ick mijn
aensicht setten/eñ wil hē midden wt zijn volc
11 ropen. Want des lijfs leuen is inden bloede
eñ ick hebt v totten Altaer gegeuen/dat uwe
...loet is de siele daer mede versoent werde. Wāt dat bloet
...soeninge. 12 is de versoeninge voor dat leuen. Daerom
hebbe ick geseyt den kinderen Israels: Gheen
siele en sal onder v bloet eten/ooc geen vrem
13 delinck die onder v woont. Eñ welck men-
sche/hy si vanden huyse Israels/oft een vrem
delinck onder v/die een dier oft voghel van-
ghet inder iacht/datmen eet / die sal des sel-
uen bloedt storten/ende met aerden bedecken.
14 Want des lijfs leuen is in zynen bloede/so
D langhe alst leeft. Ende ick heb den kinderen
...ene. 9.a.4. Israels geseyt: || Ghy en sult gheens lichaems
...uit. 3.c.17. bloet eten/want des lichaems leuen is in zijn
...f.27. bloet. Wie dattet eet/die sal wtgheroypt wor-
15 den. Ende wat siele een aes / oft dat van
den wilde verschuert is eet/ hy sy een lantbe-
sitter / oft vreemdelinck / die sal zyn cleedt
wasschen / ende hem met water baden / ende
onreyn zijn tot den auont/ soo is hy reyn.
16 In dien hy zijn cleederē niet wasschen/ noch
hem niet baden en sal/so sal hy zyne misdaet
dragen.

Dat xviij. Capittel.

...atmē Gods 1 Ende de Heere sprac met Mose/seggen
...bot alleen 2 de: Spreect metten kinderen Israels
...uden sal. A eñ segt tot hen: Ick ben de Heere uwe
3 Godt: Ghy en sult niet doen na de wercken
des Egyptschē lants/daer ghy inne gewoont
hebt. Oock niet na de wercken des lants Ca
naan/daer ick v in leyden sal. Ghy en sult v
...zec. 18.a.5. 4 na haren seden niet houden. || Maer na mij-
nen rechte suldy doen / eñ mijn insettinghen
suldy houden/dat ghy daer in wandelt. Want
5 ick ben de Heere uwe God. Daerom suldy
mijn insettinghen houden/ende mijn rechten.
|| Want de mensche die de selue doet / die sal Rom. 10.a.5.
6 daer door leuen/want ic ben de Heere. Nie Gala. 3.b.12.
mant en sal hem tot zijnder naester bloedt- Dan graden
vriendinne maken / om haer schamelheyt te der bloetvriē
7 ontdecken/want ick ben de Heere. *Ghy en den diemen
sult uws vaders/eñ uws moeders schamelheyt niet trouwen
niet ontdecken : Het is v moeder/daerom en mach.
8 suldy haer schamelheyt niet ontdeckē. || Ghy *Gen. 19.f.33
en sult uws vaders wijfs schamelheyt niet ont Ezec. 22.a.10
decken/want het is uws vaders schamelheyt. || 1. Cor. 5.a.1.
9 Ghy en " sult uws susters schamelheyt / die Deu. 22.d.30
uws vaders oft uws moeders dochter is / die 27.c.20.
thuys oft buyten geboozen is/niet ontdeckē. "Deu. 27.c.23
10 Ghy en sult uws soons dochter / oft uwer 2. Re. 13.d.14
dochters dochter schamelheyt niet ontdecken Leui. 20.c.17
11 want het is uwe schamelheyt. Ghy en sult
B der dochter uws vaders wijfs / die uwen va-
der gheboren is / eñ v suster is/schamelheyt
12 niet ontdecken. Ghy en sult uws vaders* su- Leui. 20.c.19
ster schamelheyt niet ontdecken / want het is
13 uws vaders naeste bloetvriendinne. Ghy en
sult uws moeders susters schamelheyt niet ont
decken/want het is uws moeders naeste bloet
14 vriendinne. Ghy en sult uws vaders broe-
ders schamelheyt niet ontdecken/dat ghy zijn
wijf neemt / want si is uws vaders broeders
15 wijf. Ghy || en sult dijns soons wijfs scha- Leui. 20.b.12
melheyt niet ontdecken/ wāt het is uws soons Gen. 38.c.18.
wijf / daerom en suldy haer schamelheyt niet
16 ontdecken. Ghy en sult || uws broeders wijfs Mat. 14.a.4.
schamelheyt niet ontdecken / want het is uws Deut. 25.a.5.
17 broeders schamelheyt. Ghy en sult uws wijfs Leui. 20.c.11.
met haerder dochter schamelheyt niet ontdec
kē/noch haer soons dochter oft dochter doch
ter nemen/ om haer schamelheyt te ontdecken
want het is haer naeste bloetvriendinne / eñ
18 is een laster. *Ghy en sult oock uws wijfs Gen. 29.c.27.
suster niet nemen neffens haer/ haer schamel-
heyt te ontdecken / haer te spijt/al de wyle sy
19 noch leeft. || Ghy en sult niet totten wyue Leui. 15.d.23
ghaen/de wyle dat si haer cranckheyt heeft/in 20.c.18.
haer onreynicheyt / om haer schamelheyt te
20 ontdecken. Ghy " en sult ooc niet by uws nae Eze. 22.b.11.
sten wijf liggen/om haer te besaden/daer me- Deu. 22.c.22.
21 de dat ghy v aen haer ontreynicht. Ghy en 2. Reg. 11.a.4.
sult ooc van uwen *sade niet geuen/dattet dē *Leu. 20.a.2
Molech verbrant worde/ dat ghy niet en ont
heylicht den naem uws Godts/want ic ben de
22 Heere. || Ghy en sult niet by eenen iongē lig Rom. 1.d.27.
gen/gelijc by een wijf/ want het is eenē grou Leui. 20.b.13
23 wel. Ghy en sult oock by geen *dier liggen/ *Deu. 27.c.22
dat ghy met hem verontreynicht wort. Ende Leu. 20.b.15.
gheen wijf en sal met een dier te doene heb-
24 ben/want het is eenen grouwel. Ghy en Datmen der
D sult v in geenen van desen verontreynighen. heydenē werc
Want in allen desen hebben haer de heydenē kē niet doē sal
verontreynicht / die ick voor v wech wil wt
25 stooten/ Ende dat lant is daer door veront
reynicht/ende ick wil haer misdaet/aen haer
versoecken/dat dat lant zijn inwoonders wt-
26 spouwe. Daerom hout myne settinghen eñ
rechten. Ende en doet niet dese grouwelen/
noch de lantbesitter noch de vremdelinck on-
27 der v. Want alle alsulcke gruwelen hebben De heydenen
de lieden van desen lande ghedaen / die voor wordē wtge-
v waren/eñ hebben dat lant verontreynicht. stoten om der
28 Op dat v dat lant oock niet wt en spouwe sonde/ende so
als ghijt ontreynicht/gelijct de heydenē heeft Israel tselfde
29 wtgespoghen/die voor v waren. Want die doet/sullen si
dese gruwelen doen/dier sielen sullen wtghe- ooc wtgesto-
30 ropt worden van haren volcke. Daerom ten worden.
hout myne settinghen / dat ghy niet en doet
nae de grouwelijcke zeden die voor v wa-
ren / dat ghy daer niet mede verontrey-
nicht en wordt / want ick ben de Heere uwe
Godt.

Dat xix. Capittel.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

1 Ende de Heere sprack met Mose/ seg-
2 ghende: Spreeckt met den kinderen
A Israels/ ende segt tot hen : *Ghy sult
heylich zijn/wãt ic ben heylich/de Heere uwe
3 Godt. Een yegelijck vreese zijn moeder ende
vader. Hout mijn vierdagen/want ick ben de
4 Heere uwe God. Ghy en sult v niet totten
Afgoden keeren/ eñ en sult v geen gegotẽ go-
den maken/want ic ben de Heere uwe Godt.
5 Eñ als ghy den Heere wilt dancoffer doen/
B soo sult ghy offeren/dat hem behaghen can.
6 "Maer ghy sultet in dien seluen dage eten/
als ghijt offert/ende ten tweeden dage. Maer
watter ouerblijft tot op den derden dage/sal-
7 men met vyere verbranden. Maer ist datter
yemant inden derden dage af eet/so is hy ee-
nen grouwel/ende en sal geen genade vinden.
8 Eñ die selue eter/sal zijn misdaet draghen/
dat hy dat Heylichdom des Heeren onthey-
licht/ eñ alsulcken siele sal wtgeroept worden
9 van haren volcke. ||Als ghy v lant oogst/so
C en suldijt niet aenden eynden alomme afsnij-
dẽ/ooc niet altemael so nauwe op vergaderẽ.
10 Also en suldy ooc uwen wijngaert niet soo
nauwe lesen/ noch de afgeuallẽ besijen op le-
sen: Maer dẽ armẽ eñ vremdelingẽ suldijt la-
11 ten/wãt ic ben de Heere uwe Godt. Ghy en
sult niet stelen/noch liegẽ/ noch de eene en sal
12 met dẽ anderẽ niet valschelijc handelẽ. *Ghi
en sult niet valschelijc swerẽ by mijnẽ Naem/
eñ ontheyligẽ dẽ naem uws Gods / wãt ic ben
13 de Heere. Ghy en sult uwen naestẽ niet on-
recht doen/noch beroouen. "Des dachlooners
loon en sal niet by v blijuen totten morghen.
14 Ghy en sult den Dooué niet vloeckẽ. ||Ghy
D en sult voor dẽ blindẽ niet settẽ/ daer hy hem
aen stoote/ want ghy sult v voor uwen Godt
15 vreesen/want ic ben de Heere. *Ghy en sult
niet onrecht handelen indẽ rechte / eñ en sult
niet voortrecken den cleynen noch den groo-
ten eeren. Maer ghy sult uwen naesten recht
16 uaerdelyck rechten. Ghy en sult gheen ||ach-
terclapper onder uwẽ volcke zijn. Ghy en sult
oock niet staen tegen uws naesten bloet/want
17 ick ben de Heere. *Ghy en sult uwen broe-
der niet haten in v herte. Maer ghy sult uwẽ
naesten straffen / op dat ghy niet om zynent
18 wille schult draghen en moet. ||Ghy en sult
niet wraeckghierich zijn/oock niet toorne be-
houden/teghen de kinderen uws volcks.
19 *Ghy sult uwen naesten lief hebben/ ghe-
20 lijck v seluen/want ick ben de Heere. Mijn
Settinghen suldy houden/ dat ghy uwe Vee
niet en laet te doen hebben met alderley aert
van dieren. ||Ende uwe veldt niet en besaeyt
met menigerley saet. "Ende gheen cleedt aen
v en come/dat met wolle/eñ lynen ghemengt
21 is. Als een man by eenen wyue leyt / ende
beslaeptse/die een lijfeyghen dienstmaecht/eñ
van den man versmaet is/ *nochtãs niet ver
lost/noch vryheyt vercreghen en heeft/dat sal
ghestraft worden. Maer sy en sullen niet ster
22 uen/want sy en is niet vry gheweest Maer
hy sal voor zijn schult/den Heere/voor de due
re der hutten des ghetuychenis / eenen Ram
23 tot eenen schultoffer brenghen: Eñ de Prie
ster sal hem versoenẽ/met de schultoffer/voor
den Heere/ouer de sonde die hy gedaen heeft
||Soo sal hem Godt ghenadich zijn ouer zijn
24 sonde die hy ghedaen heeft. Als ghy int
F lant coemt/ende alderley boomen plant/daer
men af eet: So suldy der seluer voorhuyt be-
snyden/ende haren vruchten. Drie iaer suldy-
se onbesneden achten/dat ghyse niet en eet.
25 Maer inden vierden iare sullen haer vruch
ten heylich ende ghepresen zijn den Heere.
26 Maer inden vijfften iare suldy de vruchten
eten/ende vergaderense: Want ic ben de Hee-

Leu. 11.f.44. 20.a.7.
Datmẽ dou-ders eeren eñ de Sabbath vierẽ sal/ ooc den Afgodt schouwen.
Van danck-offer.
"Leu.7.b.16.
Leui. 23.d.22
Deu.24.d.19
Datse tlandt eñ wijngaert niet te nae oogstẽ soudẽ.
Verbodt van stelen/liegen/ eñ bedroch.
*Exo.20.b.7.
Matt.5.d.33.
Deu.24.b.15.
Tob.4.c.15.
Den doouen nz te vloeckẽ.
Van blinden
||Deu.27.c.18
Niet onrecht te handelen.
*Deu.17.a.2.
Van achter-clap.
||Pro.18.b.8.
*Eccl.19.b.15
Mat.18.b.15.
Niet te hatẽ
||Mat.5.c.22.
Geen wraeck te houden.
*Mat. 5.c.43
Roma.13.b.9
Van liefde.
Vã vee ende velt.
||Deu. 22.b.9
"Deu.22.b 11
Van cleet.
Exod. 21.a.1.
Hebr.10.a.4.
Besnydinghe der boomen.
De eerste vruchten.

27 re uwe Godt. *Ghy en sult niet met bloe-
de eten: Ghy ||en sult niet op der vogelen ge-
28 schrey achten/noch daghen verkiesen. Ghy
"en sult uwe hayr aent hooft niet rontom
af snyden/noch uwen baert gheheel af schee-
29 ren/ Ghy en sult gheen teecken om eens
dooden willen aen uwen lichaem schueren/
noch letteren aen v houwen / Want ick ben
30 de Heere. Ghy en sult v dochter niet hou-
den tot hoererye/dat dat lant gheen hoererye
31 en doe/ende worde vol lasters. Hout mijn
G vierdaghen/ ende vreest v voor mijn heylich-
32 dom/want ick ben de Heere. *Ghy en sult
v niet keeren totten waerseggheren / ende en
vraecht niet van den teeckenbedieders / dat
ghy niet aen hen verontreynicht en wordt.
33 Want ick ben de Heere uwe Godt. Voor
een || grijs hooft suldy opstaen / *ende de ou-
ders eeren. Want ghy sult v vreesen voor u-
34 wen God. Want ick ben de Heere. Als een
||vremdelinck by v in uwen lande woonen sal
35 dien en suldy niet versmaden. Hy sal by v
woonen/ghelijck een lantbesitter onder v/en-
de sult hem liefhebben ghelijck v seluen/ wãt
ghy zijt oock vremdelinghen gheweest in E-
gypten lant/ Ick ben de Heere uwe Godt.
36 Ghy ||en sult niet onghelijck handelen aen
den rechte/metter ellen / met ghewichte/met
37 mate: Rechte waghe/recht pont/een recht
Schepel/een rechte Canne sal by v zijn. Want
ick ben de Heere uwe Godt/die v wt Egyp-
38 ten landt gheleydt heeft/ Dat ghy alle mijn
settingen ende alle mijn rechten hout eñ doet
Want ick ben de Heere.

Dat xx. Capittel.

1 Ende de Heere sprack met Mose / seg-
2 ghende: Segt den kinderen Israels:
A Wie dat onder den kinderen Israels/
oft een vreemdelinck / die in Israel woont/
*van zynen sade den Molech gheeft / die sal
de doodt steruen/ dat volck des lants sal hem
3 steenighen. Ende ick wil mijn aensicht set-
ten teghen sulcken mensche/ende wil hem wt
zijnen volcke wtroyen / om dat hy den Mo-
lech van zynen sade ghegeuen/ende mijn hey
lichdom verontreynicht/ende mynen heyligen
4 naem ontheylicht heeft/ Ende indien dat
dat volck des landts door de vingheren sien
sal / met den mensche die van zijnen sade den
Molech ghegheuen heeft/ dattet hem niet en
5 doode/ So wil ick doch mijn aensicht tegen
den seluen mensche setten / eñ tegen zijn ghe-
slachte/ende wil hem/ende alle die hem na ge
hoereert hebben met den Molech / wt haren
6 volcke royen. Als een siele haer tottẽ waer-
seggheren ende teecken bedieders keeren sal/
dat si hen na hoereert/ Soo wil ick mijn aen-
sicht tegẽ de selue siele setten/eñ wilse wt ha
7 ren volcke royen. ||Daerom heylicht v/eñ
weest heylich/ Want ick ben heylich/de Heere
8 uwe God. Eñ hout mijn settingen eñ doet-
se. Want ick ben de Heere/ die v heylicht.
9 ||Wie dat zynen Vader oft zijne Moeder
B vloect/die sal de doot steruen / zijn bloet si op
hem/daerom dat hy zijn vader oft moeder ge
10 uloect heeft. *Wie dat ouerspel doet met ye
mants wijf/die sal de doodt steruen/beyde de
ouerspeelder eñ de ouerspeelster. Daerom dat
hy met zijns naesten wijf dat houwelijck ge-
11 broocken heeft. ||Als yemant by zijns Va-
ders wijf slaept/dat hy zijns vaders schamel-
heyt ontdect heeft/die sullen beyde de doodt
12 steruẽ/haer bloet si op hen. *Als yemant by
zijns soons wijf slaept / soo sullen si beyde de
doot steruen. Want si hebben een schande be-
13 gaen/haer bloedt si op hen. *Als yemant by
eenen ionghen slaept/gelijck by eenen wyue/
die hebben eenen grouwel gedaen / ende sul-
len

Leui.3.c.17. 17.d.14.
||Deu.18.b10
"Leui. 21.a.5
Num. 6.a.5.
Deut. 24.a.1
Eze.44.e.20.
Van dooden/ hoerderye eñ Sabbath.
1.Re. 28.b.7.
Waerseggers
Eccl.8.a.7.
*1.Tim.5.a.8
Ouders te eeren.
||Exo. 22.c.21
Vanden vremdelinck.
Deu. 25.c.13.
Ezec. 45.b.10
Van ellen/ge wichte/ende mate.
Leui.18.c.21.
Datmen zijn saet den Molech niet geuen sal.
Waerseggers
Leui. 19.a.2.
Num.11.d.18
Josu.3.a.5.
Exod.21.b.17
Pro. 20.c.20
Vã vloekers der Vaders.
*Deu.22.c22
Leui. 18.c.20
Vã ouerspel.
||Leui. 18.a.8
Deu.27.c.21.
1.Cori.5.a.1.
*Leu.18.b.15
Gen. 38.c.13.
Leui.18.c.22
Rom. 1.d.27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

len beyde de doot sterue͂. Haer bloet si op hen.
eu.27.c.24. 14 Als yemant een wijf neemt/ *en̄ haer moe-
der daer toe/ die heeft een laster begaen/ men
sal hem met vyer verbernen/ ende haer beyde
oock/ datter gheenen laster en si onder v.
eui.18.c.23. 15 "Als yemãt by een Vee leyt/ die sal de doot
eut.27.c.22 steruen/ ende dat Vee salmen verworghen.
xo.22.c.19. 16 Als een wijf haer erghens tot eenighen
Vee maeckt/ dat si met hem te doen heeft/
die suldy dooden / ende dat Vee oock/ sy sul-
len de doot steruen. Haer bloet sy op hen.
eui.18.a.9. 17 ||Als yemant zijn Suster neemt/ zijns Va-
C ders dochter/ oft zijnder moeder docher / ende
haer schamelheyt besiet / ende sy weder zijne
schamelheyt/ dat is een bloet schande. Die sul
len wtgheroept worden voor de lieden haers
volcks. Want hy heeft zijnder suster schamel-
heydt ontdeckt/ hy sal zijn misdaet draghen.
eu.15.d.23. 18 *Als een man by eenen wijue slaept/ ter tijt
.c.19. haerder cranckheyt/ ende ontdeckt haer scha-
melheyt/ ende ontdeckt haer fonteyne/ ende si
ontdect de fonteyne haers bloets. Die sullen
beyde wt haren volcke gheroept worden.
eui.18.b.12 19 De "schamelheyt uwer moeder suster/ ende
ws vaders suster schamelheydt en suldy niet
ontdecke͂. Want aldusdanige heuet zijn naeste
bloet vriendinne ontdeckt/ ende sy sullen haer
20 schult draghen. Als yemant by zijns vaders
broeders wijf slaept / die heeft zijns Ooms
schamelheyt ontdeckt. Sy sullen haer sonden
draghen / sonder kinderen sullen sy steruen.
eui.18.b.16 21 ||Als yemandt zijns broeders wijf neemt/
at.14.a.4. dat is een schandelycke daet/ sy sullen sonder
kinderen zijn / om dat hy zijn broeders scha-
22 melheyt ontdeckt heeft. Soo hout nv alle
D mijn settingen/ ende rechten/ en̄ doet daer na/
23 op dat v dat lant niet wt en spouwe/ Daer
ick v in leydde/ dat ghi daer in woonen sout.
En̄ en wandelt niet inde settingen der Hey-
eut.9.a.4. denen/ die ick voor v wtstooten sal. *Wandt
oe de Hey- sulcks alle hebbe͂ sy gedaen/ en̄ ick heb eenen
ne͂ wtgesto 24 grouwel aen hen gehadt. Maer v segge ic/
n en̄ Israel ghy sult gener lant besitten. Want ic wil v een
er lant ge- lant tot eender erffenissen genen/ daer melc en̄
uen wort. honich in vloeyt. Ic ben de Heere uwe God/
die v van de volcken afghesondert heeft/
rael een af 25 Dat ghy ooc afsondere͂ sult dat reyne Vee/
esondert vanden onreynen/ en̄ onreyne vogele͂/ vanden
olck. reynen / en̄ uwe sielen niet en verontreynicht
aenden Vee/ aende͂ vogelen/ en̄ aen al dat op
euit.11.a.2. aerden cruypt/ "dat ick v afgesondert heb/ dat
eut.14.a.4 26 het onreyn sy/ Daero͂ suldy my heylich zijn/
en heylich want ic de Heere ben heylich/ die v afgeson-
olck. dert heeft van de volcken / op dat ghy mijn
De.18.b.11. 27 waert/ Als een mã oft een wijf/ ee͂ ||waerseg
Reg.28.b.8 ger/ oft teeckenbedieder zijn sal/ die sal de doot
sterue͂/ men salse steenige͂. Haer bloet si op hen.

Dat xxi. Capittel

zech.44.d. 1 ENde de Heere sprack tot Mose: Segt
an reynic- A den Priesteren Aarons soonen / ende
ydt der spreeckt tot hen: Een Priester en sal
riesters. hem aen gheenen dooden zijns volcks veron-
2 reynigen/ Behaluen aen zijnen bloet vrient
die hem aen den naesten toebehoort. Als aen
zijn moeder/ aen zijn vader/ aen zijn sone/ aen
3 zijn dochter / aen zijn broeder/ Ende aen zijn
suster/ die noch een maecht ende noch by hem
is / ende gheens mans wijf gheweest en is/
aen deser mach hy hem veronreynighen.
4 Anders en sal hy hem niet veronreyni-
ghen/ erghens aen eenen die hem aengaet on-
der zijnen volcke/ dat hy hem ontheylighe.
ruynen. 5 Hy en sal ooc geen "platten maken op zijn
Leu.19.f.28 hooft/ noch zijne͂ baert afscheeren/ en̄ aen hare͂
Num.6.a.5. 6 lichaem geen teecke͂ snijde͂. Sy sullen haren
ze.44.c.20. Gode heylich zijn/ ende niet ontheyligen den
naem haers Gods/ want si offeren des Heere͂
offer/ dat broot haers Godts. Daerom sullen
7 si Heylichdom zijn. *Sy en sullen geen hoe- Ozee.1.a.2.
B ren nemen/ noch geen geschoffierde/ noch die 1.Tim.3.a.2.
van haren man verstooten is/ want hy is hey
8 lich zijne͂ Gode. Daero͂ sult ghi hem heylich
houden / wa͂t hy offert dat broot zijns Gods.
Hy sal v heylich zijn. Want ick ben heylich/
9 de Heere die v heylicht. Als eens Priesters Van de rey-
dochter begint te hoerere͂/ die salme͂ met vyer nicheyt des
verbrande͂. Wa͂t si heeft hare͂ vader gescheynt. hoogen Prie
10 Soo wie dat hooge Priester is/ onder zijne sters.
broederen/ op diens hooft dat de salfolie ghe-
goten ende zijn hant geuult is/ dat hem aen-
gedaen worde͂ de cleedere͂/ die en sal zijn hooft
niet ontdecke͂/ en̄ zijn cleedere͂ niet doorsnijden/
11 Ende en sal tot geenen "dooden come͂/ en̄ en Luce.9.f.60.
sal hem noch ouer Vader noch ouer Moeder
12 verontreynigen. Hy en sal wt den Heylich
dom niet gaen/ dat hy niet en ontheylige dat
Heylichdom zijns Gods. Want de heylighe
Croone/ de salfolie zijns Gods is op hem. Ick
13 ben de Heere. ||Een maecht sal hy te wijue Eze.44.d.21.
14 nemen/ Maer geen Weduwe/ noch verstoo- Mala.2.b.11.
C ten/ noch geschoffierde/ noch hoere. Maer een
maecht van zynen volcke / sal hy tot eenen
15 wijue nemen/ Op dat hy zijn zaet niet en
ontheylige onder zijnen volcke. Want ick ben
16 de Heere die hem heylicht. Ende de Heere
17 sprack met Mose/ seggende: Spreeckt met Datter geen
Aaron/ en̄ segt: Als aen yemanden van uwen gebrec aende͂
zade in v geslachte/ een gebreck is/ die en sal Priesters en
niet hier toe treden / dat hy dat broot zijns moest zijn.
18 Gods offere. *Want niemant/ aen dien een *2.Reg.5.b.8
gebrec is/ sal hier toe treden/ hy si blint/ lam/
met een seltsame nuese/ met eenen ongewoon
19 lijcke͂ lede/ Oft die aen eenen voet oft hant
20 gebreckelijck is/ Oft gebult is/ oft een vel
ouer de oogen heeft/ oft scheel is/ oft grillich/
21 oft schorft/ oft die geschuert is. So wie dat
D nv van Aarons des Priesters zade een ghe-
brec aen hem heeft/ die en sal niet hier toe tre
den om te offeren den offer des Heeren/ want
hy heeft een gebreck. Daerom en sal hy totte͂
broode zijns Gods niet genake͂/ dat hijt offere.
22 Nochtans sal hy vande͂ broode zijns Gods
eten/ beyde vande͂ heylige͂/ en̄ vande͂ Alderhey
23 lichste͂. Maer totten voorhancsel en sal hy
doch niet come͂/ noch totten Altaer niet gaen/
dewijle dat ghebreck aen hem is/ dat hy niet
en ontheylighe mijn Heylichdom. Want ick
24 ben de Heere diese heylicht. Ende Mose
seyde sulcks tot Aaron ende zijnen sonen/ ende
tot allen kinderen Israels.

Dat xxij. Capittel.

1 ENde de Heere sprac met Mose/ seggen-
2 de: Segt Aaron en̄ sinen sonen/ dat sy Vande͂ Prie
A hen onthouden van dat heylige der kin sters en̄ haer
deren Israels/ dat sy my heylighen/ ende mij- huysghesin.
nen heylighen Naem niet en ontheylighen.
3 Want ic ben de Heere: So segt nv hen op
haren nacomelingen: Soo wie dat van uwen
zade toegaet tot dat heylige/ dat de kinderen
Israels den Heere heyligen/ en̄ veronreynicht
hem also ouer dat selue/ diens siel sal wtghe-
royt worde͂/ voor mijn aensicht. Wa͂t ic ben de
4 Heere. "So wie dat van Aarons zade laza Leui.15.a.2.
rich is/ oft eenen vloet heeft / die en sal niet
ete͂ van dat heylige/ tot dat hy reyn is gewor
den. Wie dat ergens een onreyn lichaem aen-
roert/ oft wien dat zaet inden slaep ontgaet/
5 Ende wie dat eenich ghewormte aenroert/
dat he͂ onreyn is/ oft ee͂ me͂sche die he͂ onreyn
6 is/ en̄ al wat he͂ veronreynicht/ Welcke siele
dier een aenroert / die is onreyn totte͂ auont.
En̄ en sal van dat heylige niet eten/ maer sal
7 eerst zijn lichaem met water baden. En̄ als
de sonne onder gegaen / en̄ hy reyn worde͂ is/
dan mach hy daer af eten/ want het is zijnen "Exo.22.d.31
8 voortdruft. Een aes* en̄ wat vanden wilden Eze.44.d.31.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

dieren verschuert is/en sal hy niet etē/op dat
hy niet onreyn daer af en worde/wāt ick ben
9 de Heere. Daerom sullen sy mijn settinghen
houden/dat sy gheen sonde op haer en laden/
eñ daer aen steruen als sy hen ontheylighen.
10 Want ic ben de Heere diese heylicht. Gheen
B ander ey sal vā dat heylige etē/noch des Prie
11 sters huysghenoot/noch dachloonder. Maer
als een Priester een siele om zijn gelt coopt/
die mach daer af eten. Ende wat hem in zyn
huys geboren wort/ dat mach ooc van zijnen
12 broode etē. Maer als des Priesters dochter
een vreemdelincks wijf wort / die en sal niet
13 van de heylighe Heffinge eten. Maer wort
sy een weduwe/oft wtghestooten/eñ en heeft
geen zaet / eñ coemt weder tot haers vaders
huys/ so sal sy eten van haers vaders broot/
ghelijckerwys doen sy noch een meyskē was.
Maer gheen vreemdelinc en sal daer af eten.
14 Maer wie anders vandē geheylichden on-
wetende eet / die sal dat vijfste deel daer toe
doen / eñ den Priester geuen met den gehey-
15 lichden/ Op dat sy niet en ontheyligen dat
gheheylichde der kinderē Israels / dat sy den
16 Heere heffen. Op dat sy haer niet met mis-
daet eñ schult en beladē/als sy haer geheylich
de eten. Want ick ben de Heere diese heylicht.
17 Ende de Heere sprac met Mose/ seggende:
18 Segt Aaron eñ zijnē sonē/eñ al den kinde-
C ren Israels/so welc Israelijt/oft vreemdelinc
in Israel/zijn offer doen wil/het sy voor eeni-
ge gheloefte/ oft van vrijen wille/ dat sy den
Heere eenē Brantoffer doen willen / dat hem
Manneken. 19 van v aengenaem sy/ Dat sal een "Hy/ eñ
sonder gebreck zijn/van Runderen/oft Lam-
Deu.15.c.21. 17.a.6. 20 meren/ oft Geyten. Alle wat een ‖ ghebreck
heeft/en sult ghy niet offeren. Wāt het en sal
Malac.1.b.8. 21 voor v niet aengenaem zijn. Ende wie dat
een Danckoffer den Heere doen wil/een son-
derlinghe belofte / oft van vrijen wille / van
Runderen/oft Schapen/ dat sal sonder smet-
te zijn/dattet aengenaem sy. Het en sal geen
22 gebrec hebben. Ist blint oft gebreckelijc/oft
gewont/oft gebladert/oft grillich/oft schorft/
soo en sult ghy sulcx den Heere niet offeren/
eñ daer geen offer af geuen opten Altaer des
23 Heeren. Eenen Osse oft Schaep/dat onge
woonlijcke leden heeft/ oft wandelbaer leden
heeft/muechdy van vrijen wille offerē. Maer
tot eender belofte en cant niet aenghenaem
24 zijn. Ghy en sult ooc den Heere niet gestoo
tens/oft gewreuens/oft verschuerts/ oft dat
gewont is/offeren/ eñ ghy en sult in uwē lan
25 de sulcx niet doen. Ghy en sult oock sulcker
geen/van eens vreemdelincx hant / neuen dē
broode uws Gods offeren/ want het en dooch
niet/eñ heeft een gebrec: Daerom en salt niet
26 aengenaem zijn voor v. Eñ de Heere sprac
27 met Mose/seggende: Als een Osse/oft lam/
D oft geyte geboren is/ so salt seuen daghen by
zijnder moeder zijn/eñ den achtsten dage/ende
daer na/machment den Heere offeren/ soo ist
28 aengenaem. Het sy een Osse/oft Lam/soo
en salmens niet met zijn ionck op eenen dage
29 slaen. Maer als ghy den Heere een Danc-
offer doen wilt/ dat voor v aenghenaem sy/
30 Soo suldijt ten seluen daghe eten/ende en
sult niet ouer houden totten morgen/want ic
31 ben de Heere. Daerom hout nv mijn gebo-
den/eñ doet daer na/want ick ben de Heere/
32 Dat ghy mijnen heylighen Naem niet en
ontheylicht/ende ick geheylicht worde onder
de kinderen Israels. Want ick ben de Heere
33 die v heylicht/ Die v wt Egypten lande ge
leydt heeft/ dat ick uwe Godt ware, Jck de
Heere.

Dat xxiij. Capittel.

Dat de offer hande sonder gebrec moest zijn.

Van offer wt vrijen wille.

1 E*Nde de Heere sprack met Mose / seg- Vā vierdagē ende hooghe feesten.
2 gende: Segt den kinderē Israels/ eñ
A spreect tot hen: Dit zijn de Feestē des
Heeren/die ghy heylich eñ mijn feestē heeten
3 sult daer ghy te samen coemt. *Ses daghen Exod.23.b.12
suldy arbeydē/maer den seuenstē dach/ is den Deut.5.b.13.
grooten heyligē Sabbath daer ghy te samen
coemt. Geen arbeyt en suldy daer in doē/wāt
het is den Sabbath des Heerē in allen uwen
4 Wooningē. Maer dit zijn de feestē des Hee
ren/die ghy heylighe feesten heeten sult/daer
5 ghy te samē coemt. Dē "veerthiensten dach Exod.12.c.17
der eerster maent/ tusschen den auondt is des Nu.28.c.16.
6 Heerē Paesschen. Eñ indē vijfthienstē van Ezec.45.c.21.
der seluer maent/is de feeste der ongesuerder Dat Paesche feest.
B brooden des Heerē. Dan suldy seuen daghen
7 ongesuert broot eten. Den eersten dach/ sal
heylich onder v heetē/ daer ghy te samē coēt.
8 So en suldy geen dienstwerck doē/ Eñ den
Heere offerē/ seuen dagen. Den seuenstē dach
sal ooc heylich heetē/ daer ghy te samen coēt.
Daer in en suldy ooc geen dienstwerck doen.
9 Ende de Heere sprac met Mose/seggende:
10 Segt dē kinderē Israels/eñ spreect tot hen:
Als ghy int lant coemt/‖dat ick v geuē sal/eñ Nu.15.b.18.
sult oogstē/so suldy eenē schoof der eerstelin- Van eerstelinghen des coorns.
11 gen des oogsts totten Priester brengen. So
sal dien schoof beweecht wordē voor dē Hee-
re/dat het van v aengenaem sy. Maer sulcks
sal de Priester doen/Des anderen daechs na
12 den Sabbath. Eñ sult indē dage als uwen
schoof beweecht wort/een Brantoffer dē Hee
re doen/van eenē lamme dat sonder smette/eñ
13 iarich sy/ Met den Spijsoffer/twee thiende
C Semelmeels met olie gemengt/tot eenē offer
den Heere/eens soeten ruecks. Daer toe oock
Drācoffer/ een vierendeel vā een Hin wijns.
14 Eñ ghy en sult*geen nieu broot/noch koec Josue.5.c.12.
ken/noch Coren te voren eten/ tot optē dach
als ghi uwen Godt offer brengt. Dan sal een
recht zijn uwen nacomelingen/ waer dat ghy
15 woont. "Daer na suldy tellen vanden ande Deut.16.b.9.
ren dage des Sabbaths/doē ghy de beweech Der weken feest ofte Pinxteren.
schoouen bracht/seuen gantsche Sabbathen/
16 Tot des anderen daechs des seuendē Sab-
baths/te weten/vijftich daghen suldy tellen/
ende nieuwe Spijsoffer den Heeren offeren/
17 Eñ wt allen uwen Wooningen suldijt of- Van brooden der eerstelinghen.
feren/ te weten/ twee beweechbrooden / van
twee thiende Semelmeels gesuert eñ gebac-
18 ken/tot eerstelinghen den Heere. Ende ghy
sult daer oock brengen met uwe broot/‖seuen Nu.28.d.23.
iarige lammeren sonder smette/eñ eenen ion-
gen Osse / ende twee Rammen / dat sal des
Heerē Brantoffer/ Spijsoffer/eñ Dranckoffer
zijn. Dat is een offer eens soeten ruecks den
19 Heere. Daer toe suldy maken eenen geyten
D bock/tot eenen Sondoffer/ ende twee iarighe
20 Lammerē/tot eenē Dancoffer/ Eñ de Prie-
ster salt bewegen met dat broot der eerstelin-
gen voor den Heere tot den twee Lammerē/
eñ sal den Heere heylich/ ende des Priesters
21 zijn. Ende sult desen dach wtroepen/ want
hy sal onder v heylich heeten/daer ghy te sa-
men coemt: Geen dienstwerck en suldy doen.
Een eewich recht sal dat zijn/by uwē nacome
22 lingē/waer dat ghy woont. *Maer als ghy Leuit.19.c.9.
v lant oogst/so en suldijt niet gheheelyck op Deu.24.d.19
den velde insnijden/ ooc niet altemael so nau
we op oogsten / maer sullet den armen ende
vreemdelingen laten. Jck ben de Heere uwe
23 Godt. Eñ de Heere sprack met Mose/seg-
24 gende: Spreeckt met den kinderen Israels/
ende segt: "Inden eersten daghe der seuender Nu.29.a.1.
maent / suldy den heyligen Sabbath der bla-
singhen houden/ daer ghy te samen coemt/
25 Soo en suldy gheen dienstwerck doen/ende
26 sult den Heere offeren. Ende de Heere
sprack

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

...ut.16.g.29 27 sprac met Mose/ seggende: *Den thienden
...um.29.a.7. E dach van deser seuender maent/is der versoe-
...anden ver- ningen dach/die sal by v heylich heeten/ dat
...ndach. ghy te samen coemt. Soo suldy uwe lichaem
28 castyen/ende den Heere offeren/ Ende en
sult geenen arbeyt doen in desen daghe/want
het is dē versoendach/dat ghy versoent wort
29 voor den Heere uwen Gode. Want wie zijn
lichaem niet en castijt/ in desen daghe/die sal
30 wt zynen volcke gheroyt worden. Ende so
wie in desen daghe eenich werck doet/die sal
31 ick te niete doen wt zynen volcke. Daerom
en suldy gheenen arbeyt doen. Dat sal een
eewich recht zijn uwen nacoomelingen/ waer
32 dat ghy woont/ Het is uwen grooten Sab-
bath/dat ghy uwe lichamen castijt in den ne-
ghensten daghe deser maent / tsauonts suldy
desen Sabbath houden/ van den eenen auont
...at feest der 33 totten anderen. Ende de Heere sprack met
...ouerhuttē. 34 Mose / segghende: Spreeckt metten kinde-
Nu.29.b.12 F ren Israels/eñ segt: ||Indē vijfthienden daghe
Esd.5.e.49 van deser seuender maent/is de feeste der lo-
Mac.1.b.9. 35 uerhutten/seuen dagen den Heere Den eer-
sten dach sal heylich heeten/dat ghy te samen
coemt. Gheen dienstbaerheyt en suldy doen.
36 Seuen daghen suldy den Heere offeren. Dē
achtsten dach sal oock heylich heeten/dat ghy
te samen coemt/ende sult uwen offer dē Hee-
re doen: Want het is der vergaderinghen
37 dach/gheen dienstwerck en suldy doen. Dat
zijn de Feesten des Heeren/die ghy voor hey
lich sult houden/dat ghy te samen coemt/en-
de den Heere offer doet: Brantoffer/Spijsof-
fer/Danckoffer / ende ander offer/een yeghe-
38 lijck nae zijnen daghe. Behaluen wat den
Sabbath des Heeren/ende v gauen/ende ge-
loften ende vrywillighe gauen zijn / die ghy
39 den Heere gheeft. Soo suldy nv inden vijf-
G thienden daghe der seuender maent/als ghy
dat incoomen vanden lande ingebracht hebt/
dat Feest des Heeren houden/ seuen daghen
40 lanck. Ten eersten daghe ist Sabbath/ende
ten achtsten daghe ist oock Sabbath. Ende
ghy sult ten eersten dage vruchten nemen vā
schoone boomen/palmen rijseren/ ende meyen
van dichte boomen ende beeckwilghen / ende
seuen daghen vroolijck zijn voor den Heere
41 uwen Godt/ Ende sult den Heere also des
Jaers dat Feest houden seuen daghen. Dat
sal een eewich recht zijn by uwen naecoome-
linghen/dat sy in de seuenste Maent also vie-
42 ren. Seuen daghen suldy in de Loouerhut-
ten woonen. Wie datter een Landtbesitter is
in Israel/die sal inde Loouerhutten woonen.
43 Op dat v naecoomelinghen weten/hoe ick
de kinderen Israels in hutten heb laten woo-
nen/doen ickse wt Egypten landt leydde. Ick
44 ben de Heere uwe Godt. Ende Mose sey-
de den kinderen Israels / sulcke Feesten des
Heeren.

Dat xxiiij. Capittel.

Van olie tot 1 ENde de Heere sprack met Mose / seg-
...en lampen. 2 gende: Ghebiedt den kinderen Isra-
||Exo.27.d 20 A els/||dat si tot v brenghen suyuer ghe-
stooten boomolye/om te lichten/die bouen in
3 de lampen daghelijcs ghegoten worde/ Buy
ten voor den voorhanck des ghetuychenis/
inder Hutten des ghetuychenis. Ende Aaron
salt toebereyden des auonts ende des mor-
ghens voor den Heere altijts / dat sy een ee-
4 wich recht uwen naecoomelinghen. Maer
hy sal de lampen op den suyueren candelaer
5 stellen voor den Heere altijts. Ende sult se-
Van thoon- B melmeel nemen/ende twaelf coecken daer vā
brooden. backen/twee thienden sal eenen koeck heb-
||Exo.25.c.30 6 ben. ||Ende sultse leggen op de suyuer Ta-
fel/eñ dat also/te weten/ses op een rije voor
7 den Heere. Ende sult op de selue legghen

reynen wieroock/ dattet ghedenckbroot si tot
8 den vyere des Heeren. Alle Sabbath sal hy
se voor den Heere bereyden altijt/vanden kin
9 deren Israels tot een eewich verbont. Ende
sullen Aarons ende zijnder soonen zijn/die sul
lense eten in de heylige stede/want dat is zijn
alderheylichste van den offer des Heeren/tot
10 eenen eewigen rechte. Maer daer ginc eens
C Israelijts wijfs soon wt / die eens Egypti-
schen mans kint was / onder de kinderen Is-
raels/ende wert kyuende inden leger/met ee-
11 nen Israelijtschen man/ *Ende lasterde den Vanden laste
naem[Gods] /ende vloecte. ||Doen brochten raer.
si hem tot Mose/(maer zijn moeder hiet Se- *Exo.20.b.7.
lomith / een dochter Debri/van den stamme ||Leuit.5.a.1.
12 Dan) Ende leyden hem gheuangen/tot dat Num.15.d.33
hen een claer antwoort werdt door den mont
13 des Heeren. Eñ de Heere sprack met Mo-
14 se/segghende: Brengt den vloecker buyten
voor den legher / ende laet alle de ghene diet
ghehoordt hebben/haer handen op zijn hooft
legghen/ende laet hem de ghansche menichte
15 steenen. Ende segt den kinderen Israels:
||Wie dat zynen God vloect/die sal zijn sonde Mat.26.g.65
16 dragen: Wie des Heeren Naem lastert/die
sal de doot steruen/de gheheele meenichte sal
hem steenen/ Ghelijck de vremdelinck/soo sal
oock de lantbesitter zijn. Als hy den naem la-
17 stert/so sal hy steruen. So wie ergens eenen
mensche verslaet/die sal de doodt steruen.
18 Maer wie dat een vee verslaet/die salt be-
19 talen. ||Lijf om lijf. Ende wie zijnen naesten Exod.21.e.23
D verleemt/dien salmen doen/ soo hy ghedaen Deu.19.c.21.
20 heeft: Schade om schade/ooghe om ooghe/ Judi.1.b.7.
tant om tant. So hy eenen mensche verleemt Matt.5.e.38.
21 heeft/so salmen hem weder doen. Also/dat
so wie een vee verslaet/die salt betalen/ maer
wie een mensche verslaet/die sal steruen.
22 Eenderley recht sal onder v zijn den vrem-
delingen/gelijck den Landtbesitter/ want ick
23 ben de Heere uwe Godt. Maer Mose sey-
det den kinderen Israels/ ||ende brachten den 3.Re.21.b.13.
vloecker wt voor den Legher/ ende steenich- Actor.7.g.58.
den hem. Also deden de kinderen Israels/soo Dē vloecker
de Heere Mose ghebooden hadde. wort gedoot.

Dat xxv. Capittel.

1 ENde de Heere sprack met Mose op den Van de vie-
2 berch Sinai/segghende: Spreect met ringe des se-
A den kinderen Israels/eñ segt tot hen: Als uenstē Jaers.
||ghy int lant coemt/dat ick v gheuen sal. So ||Exo.23.b.10
sal dat lant zijn vieringhe den Heere vieren.
3 Dat ghy ses Jaren v velt besaeyt/ ende ses
Jaren uwē wijngaert besnijt/ eñ vergadert de
4 vruchten in. Maer inden seuenden Jare sal
dat lant zijn groote vieringe den Heere vie-
ren/daer in dat ghy v velt niet besaeyē/noch
5 uwē wijngaert niet besnijden en sult. Maer
wat van hem seluen na uwen oogst wast/en
suldy niet oogsten/ Eñ de druyuen die sonder
uwen arbeyt wassen/en suldy niet lesen / *de Deut.15.a.1.
6 wyle dat het eē vieriaer des lants is: Maer
dat vieren des landts suldy daerom houden/
dat ghy daer af eet/v knecht/v ionckwijf/uwē
dachloonder/v huysgesin/v vremdelinc by v/
7 V vee/eñ de dierē binnen uwen lande. Alle Des Jaers
8 vruchtē sullen spyse zijn. Eñ sult tellē alsulc vierdagen.
B ker vieriaren seuen / soo dat seueniaer seuen-
mael getelt worden/eñ de tijt der seuen vier-
9 iaren makē negenenveertich Jaer. So suldy
de basuynen latē blasen door alle v lant indē Vant vijftich
thiendē dach der seuender maent/ euen in diē ste Jaer.
10 dage der versoeningen. Eñ ghy sult dat vijf
tichste Jaer heyligen/ende ghy sullet een vry
Jaer heetē indē lande/allen den genē die daer
11 in woonen/want het is uwe Luytiaer. Dan
||sal een yegelijck by v weder tot zynder haue Ezec.46.c.17
ende tot zijnen gheslachte coomen / want dat Vāt luytiaer.
12 vijftichste iaer is uwe Lutiaer. Ghy en sult

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

dan niet saeyen/noch oogsten dat vā hem sel-
nen wast/ ooc inden wyngaert niet lesen tge-
ne datter sonder arbeyt wast/Want dat Luyt
13 iaer sal onder v heylich zijn. Maer ghy sult
eten wat dat velt draecht. Dat is dat Luyt-
iaer/wanneer een yeghelijck weder totten si-
Van lant coo
14 nen comen sal. Als ghy nv uwen naesten
pen ende ver
C pet vercoopt/ oft hem yet af coopt/ soo en sal
coopen.
15 niemant sinen broeder bedrieghen. Maer na
tghetal des Luytiaers aen / suldijt van hem
coopen/ ende wat de Jaren nae draghen mo-
16 ghen/so hooch sal hijt v vercoopen. Na der
veelheyt der Jaren / suldy den coop verhoo-
ghen/ende nae de cleynheyt der Jaren / sul-
dy den coop verminderen/ want hy salt v nae
17 dien/alst draghen mach/vercoopen. Soo en
bedrieghe nv niemant zijnen naesten / maer
ontsiet v voor uwen Godt.Wandt ick ben de
18 Heere uwe Godt/ Daerom doet na mijne
settinghen/ende houdt mijne rechten/dat ghy
daer nae doet / op dat ghy in dat lant seker-
19 lijck moecht woonen. Want dat lant sal v
zijn vruchten geuen / dat ghy ghenoech teten
Tegen sorch
20 hebt/eñ sekerlijc daer in woont. Eñ oft ghy
uuldichept.
sult segghen : Wat sullen wy eten inden se-
uenden Jare ? Want wy en saeyen niet/so en
21 vergaderen wy ooc geen Coren in/ So wil
ic mijn benedictie in den sesten iaer ouer v ge
biedē/dat si geuen sal Coren voor drie iaren/
22 Dat ghy inden achtsten Jare saeyt/eñ van
D den oudē Coren eet tot int negenste iaer/dat
ghy vanden ouden eet tot datter nieu Coren
23 weder coemt. Daerom en suldy dat laut niet
Psal.24.a.1.
vercoopen eewelijc/want dat lant is *mijn/eñ
ghy zijt vremdelingen ende gasten voor my.
24 Eñ sult in allen uwen lande / dat lant te
Num.36.c.8.
25 lossen geuē. Als v broeder verarmt/" eñ ver
Jere.32.b.8.
coopt v zijn haue/ ende zijn naeste vrient coēt
Ruth.4.a.4.
tot hem/dat hijt losse/soo sal hijt lossen / wat
Vant lossen
26 zijn broeder vercocht heeft. Maer als ye-
des lants.
mant gheenen losser en heeft / Ende can met
zijnder hant soo vele te weghe brenghen/dat
27 hijs een deel losse/ So salmen reeckenen van
dien iare aen/doen hijt vercocht heeft: eñ den
vercooper de voorleden iaren weder in ruy-
men/dat hy weder tot zijnder haue come.
28 Maer en can zijn hant so vele niet vinden
dattet hem een deel weder worde/ soo sal dat
gene dat hi vercocht heeft/ in des coopers hāt
zijn/tot het Luytiaer toe. Indē seluen salt wt
gaen/ eñ hy weder tot zijnder hauen coomen.
Vā vercopin
29 Wie dat een woonhuys vercoopt / binnen
ge des huys.
E der stadtmuerē/ die heeft een geheel iaer res-
pijt / dat selue weder te lossen / dat sal de tijt
30 zijn/daer hijt in lossen mach. Maer indiē hy
dat niet en lost/eer dat ghantsche iaer om is/
so salt de cooper eewelyck behouden/eñ zijne
nacomelingen/ eñ en sal niet los wt ghaen in
31 het Luytiaer. Maer ist een huys opt dorp/
daer gheenen muer om en is/ dat salmen den
velde des lants gelijck reekenen/ende sal los
worden/ ende in het Luytiaer quijt wt gaen.
32 De steden der Leuiten / ende de huysen in
de steden daer haer haue in is/ moghen altijt
33 ghelost worden. Wie dat yet vanden Leui
ten lost/die salt verlaten in het Luytiaer/het
sy huys oft stede/ dat hy beseten heeft. Want
de huysen in der Leuiten steden / zijn haere
Jere.32.b.8.
haue onder den kinderen Israels.‖Maer dat
velt voor haren steden en salmen niet vercoo
pen/ want het is haer eyghendom eewelyck.
34 Als v broedr verarmt/eñ hy v tachter gaet/
so suldy hem aennemen/als een vreemdelinc/
35 oft gast/op dat hy leue by v/ Eñ en sult gee
Exo.22.b.25.
nen *woecker van hem nemen / noch ouerset-
Deut.23.c.19
tinghe/maer sult v voor uwen Godt ontsien/
36 Op dat v broeder met v leuen mach/want
ghi en sult hē zijn gelt niet op woecker doen,
37 noch v spijse op ouersettinge wt doen. Wāt
ick ben de Heere uwe Godt/die v wt Egyp-
ten landt geleyt heeft/dat ick v dat lant Ca-
38 naan geue/eñ uwe God ware. Als v broe-
der verarmt by v/‖eñ vercoopt v hem seluen/ Exod.21.a.2.
so en suldy hem niet laten dienen gelijck een Deut.15.b.12
39 lijfeygen: Maer als een dachloonder eñ gast Jere.34.b.14.
sal hy by v zijn / eñ totten Luytiaer by v die- Vande verco
40 nen. Dan sal hy van v los wtgaen/eñ zijn pinghe eens
kinderen met hem/eñ sal weder comen tot zy- Israelijts.
nen gheslachte/ende tot zijns Vaders haue.
41 Want si zyn mijn knechtē/die ick wt Egyp-
ten lant gheleyt heb/daerom en salmense niet
42 op lijfeygen wijse vercoopen. Ende en sult
niet strengelijck ouer hen heerschappye hebbē
43 maer v ontsien voor uwen God. Maer wilt Van lijfeygē
ghy lijfeygen knechten eñ maerten hebben/so knechten.
suldyse van den Heydenen coopen / die om v
44 zijn/ Vandē gasten die vremdelingen onder
v zijn/eñ van haren nacomelingen/die sy by v
45 in uwen lande baren. Die selue suldy tot ey-
gen hebben/ende sultse besitten/eñ v kinderen
na v/tot een eewige besittinge/die suldy lijf-
eygen knechten laten zijn: "Maer ouer uwen 3.Re. 9.d.22.
broederē den kinderen Israels/en sal niemant
ouer den anderen regeren met dier strengic-
46 heyt. Ist dat een vremdelinck oft ghast by v
G toe neemt/eñ v broeder by hem verarmt/ende
hem den vremdelinck oft ghaste by v/oft ye-
47 mant van zijnen stamme vercoopt/ Soo sal Van lossinge
hy na zijnen vercoopen / recht hebben weder des lants.
los te worden. Eñ yemant onder zynen broe-
48 deren mach hem lossen/ Oft zijn Vader/oft
oock zijn vaders sone/ oft yemant anders zijn
naeste maechschap van zijnen gheslachte. Oft
so zijns selfs hant soo veel verwerft/so sal hy
49 hē lossen/ Eñ sal met zijnen Cooper rekenen
vanden Jare aen/doē hy hem vercocht heeft/
tot opt Luytiaer. Eñ dat gelt sal gereeckent
worden/ na dat getal der iarē van zijnder ver
coopinge/eñ sal zynen dachloon van alle dier
50 tijt mede in reeckenen. Sijnder noch veel iae
ren totten Luytiare/so sal hy nae den seluen/
des te meer om te lossen geuen / daer nae dat
51 hy ghecocht is. Maer zijnder weynich iaren
tot aent Luytiaer/so sal hy oock daer na we-
52 der geuen tot zijnder lossinge. Ende sal zynē
dachloon van iaer tot iaer/ mede in rekenen/
eñ en sult niet strengelijc ouer hem heerschap
53 pye laten hebbē/voor uwen oogen. Maer en
lost hy hem niet op dese maniere/ so sal hy in
den Luytiaer los wtgaen/eñ zijn kinderē met
54 hem. Want de kinderen Israels zijn mijn
knechten/die ic wt Egypten lant geleyt heb/
55 Jck ben de Heere uwe God. *Ghy en sult v Deut.5.a.8.
geenen afgodt maken/noch beeldē/eñ en sult Exod.20.a.4
v geen colomnen oprechten/noch steenen tee-
kenen setten in uwē lande/dat ghy daer voor
aenbidt. Want ick ben de Heere uwe Godt.
56 Hout myne Sabbathen / eñ ontsiet v voor
mynen Heylichdom. Jck ben de Heere.

Dat xxvj. Capittel.

1 IST dat *ghy in myne settingen wandelē Deut.28.a.1.
A sult/ ende myne geboden houden eñ doē: Van beloo-
2 So wil ick v regen gheuen tzijnder tijt ninghe der
ende dat lant sal zijn vrucht geuen/ eñ de boo vroomen.
3 men opten velde haer vruchten brengē/ Eñ
den dorschtijt sal dueren/tot datmen den wijn
gaert leest / eñ dat wijngaert lesen sal dueren
tot den saeytijt toe. Eñ sult broodts planteyt
hebben/‖eñ sult seker in uwen lande wonen. 3.Reg.4.b 24
4 Jck wil vrede geuen in uwen lande / " dat "Job.11.b.19.
ghy slapen sult/eñ niemant en sal v verschric
ken. Jck wil de quade dieren wt uwen lande
nemē/eñ geen sweert en sal door v lant gaē.
5 Ghy *sult uwe vianden iagen / eñ si sullen Josue.23.c.10
6 voor v henen int sweert vallen. Uwer vyue Esai.30.c.17.
sullen hondert iagen/ende uwer hondert sullē
shien

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

thien duysent iagen. Want v vianden sullen
7 voor v henē vallen int sweert/ Eñ ick wil
my tot v keeren/eñ wil v wassen/ eñ vermeer
deren laten/eñ wil mijn verbont v houden.
8 Eñ ghy sult van dat oude eten/ eñ als dat
...1.29.g.45 9 nieuwe coemt / dat oude laten varen. *Jck
...proz.6.c.16. B wil mijn wooninge onder v hebben / eñ myn
10 siele en sal v niet verworpen. Eñ wil onder
v wandelen/ende wil uwe Godt zijn/soo sult
11 ghy mijn volc zijn. Want ick ben de Heere
uwe Godt/ die v wt Egypten landt gheleydt
heeft / om dat ghy henlieden knechten niet
zijn en sout. Eñ heb uwe iock gebroken/ende
...u.28.b.15. 12 heb v oprechtelijck laten wandelen. "Maer
...la.2. a.2. ist dat ghy my niet en hoort/ ende dese gebo-
...m.2. e.17. 13 den niet alle en doet/ Eñ ist dat ghy mijne
insettinghen veracht/ eñ v siele mijne rechten
verworpt/ dat ghy niet en doet alle mijn ghe
...n straffe 14 boden/eñ laet ghy mijn verbont staen. Soo
...Godlosē wil ic v ooc sulcx doē: Jc wil v versoeckē met
verschrickē: Met geswel/eñ met Cortsen/dat
v de aensichten veruallen/ eñ de Lijuen ver-
smachtē. Ghy sult te vergheefs v saet saeyen/
15 eñ uwe vianden sullent verslinden. Eñ ick
...le.17.a.6. C wil mijn aensicht tegen v setten/‖eñ sult voor
uwe vianden gheslaghen worden/ ende die v
haten / sullen ouer v heerschappije hebben.
...0.28. a.2. *Ende sult vlieden als v niemant en iaecht.
16 Maer soo ghy my bouen dat noch niet en
hoort. Soo wil ick dies noch seuenmael te
meer maken/om v te straffen / om uwer son-
17 den wille/ Op dat ick uwe hoouerdicheyt
ende hertneckicheyt breke. Ende wil uwē he-
mel gelijck ijser/ ende uwe aerde ghelijck me-
18 tael maken/ Ende uwe moeyte ende arbeyt
sal verloren zijn/dat uwe lant zijnen wasdom
niet en gheue / ende de boomen inde landen
19 haer vruchten niet en brenghen. Eñ ist dat
D ghy teghen my wandelt / ende en wildy my
niet hooren/ soo wil ick dies noch seuenmael
meer maken om op v te slaen/om uwer sondē
20 wille. Ende wil wilde dieren onder v seyn-
den/die sullen uwe kinderen verslinden/ ende
uwe Vee verderuen / ende v cleyne van ghe-
tale makē/ende uwe straten sullen woest wor
21 den. Maer ist dat ghi v hier mede noch niet
onderwijsen en laet/ende wandelt tegen my.
22 Soo wil ick oock teghen v wandelen/ende
wil v noch seuenmael meer slaen / om uwer
23 sonden wille/ Ende wil een wraeckswert
ouer v brengen/dat mijn verbont wreken sal.
24 Ende oft ghy v vergadert in uwe steden/
soo wil ick doch de pestilentie onder v seyn-
den/ende wil v in uwer vianden handen ge-
25 uen. Dan wil ick v dē voorraet des broots
verderuen/dat thien wijuen v broot in eenen
ouen sullen backen/eñ uwe broot salmen met
...ee.4.b.10. ghewichte wt wegen/ "ende als ghy eet/soo
...ch.6.c.14. 26 en suldy niet versaet worden. Maer ist dat
ghy my noch daer door niet en hoort/ eñ te-
27 gen my wandelt. Soo wil ick tegen v oock
in een toornighe tegentheyt wandelen / ende
E wil v seuenmael meer straffen om uwer son-
...Re.6. f.28. 28 den wille. Dat ghy‖uwer sonen eñ dochte-
ren vleesch sult eten. Ende wil uwe hooghe
29 Altaren te niete doen/eñ uwe beelden wtroey
en. Eñ wil uwe lichamen op uwe Afgoden
worpen/ende mijn siele sal van v walghen.
30 Ende wil uwe steden woeste maken/eñ ws
Heylichdoms kerckē inworpen / eñ en wil u-
31 wen soeten rueck niet riecken. Alsoo wil ick
dat lant woest maken/ dat uwe vianden die
daer in woonen hen daer af ontsetten sullen.
...Re.24.c.10 a.1. 32 *Maer v wil ick onder de Heydenen ver-
stropen/eñ dat sweert wt treckē achter v/dat
v lant woest sal zijn/eñ uwe steden verstoort.
...ar.36.d.21 33 "Dan sal den lande zijn vyerē genoegē/alſo
lange alst woest leyt/ende ghy inder vianden

lant zijt. Ja dan sal dat lant vyeren / eñ hem
zijn vyeren laten ghenoeghen / so langhe alst
34 woest leyt. Daerom dattet niet geuyerē en
conde doen ghijt sout laten vyeren/ doen ghy
35 daer in woonde. Ende de ghene die van v
F ouerblijuen/*wil ic een weeck versaecht her- Job.15.c.21.
te maken/in haerder vianden lant/ datse een
ruysschende blat iaghen sal. Ende sullen daer
af vlieden/ als oftse een sweert iaechde/ende
36 vallen daerse niemant en iaecht/ Eñ de eene
sal ouer den anderen henen vallen / ghe-
lijck als voor den sweerde/al en iaechtse nie-
mant. Ende ghy en sult v niet verheffen dor-
37 uen tegen uwe vianden/ Eñ ghi sult onder
de Heydenen vergaen / eñ uwer viandē lant
38 sal v verslindē. Maer die vā v ouerblijuen/
die sullen in haer misdaet versmachten/inder
viandē lant/ ooc sullen sy in haerder vaderen
39 misdaet versmachten. So sullen sy dan be- Van belijdin
kennen haer misdaet / ende haerder vaderen ge der sondē.
misdaet / met welcken sy hen aen my beson-
40 dicht/eñ tegē my gewandelt hebben. Daer- Gods straffin
om wil ick tegen hen ooc wandelen/ eñ wil- ghe dient tot
se in haerder vianden lant wech drijuen. Soo beteringhe.
sal hen ymmers haer onbesneden herte ver-
ootmoedighen / ende dan sullen sy hem de
straffe haerder misdaet/wel laten ghenoegen.
41 "Ende ick wil ghedachtich worden mijns Deu.4.e.31.
G verbonts met Jacob / eñ mijns verbonts met
Jsaac/ende mijns verbonts met Abraham.
42 Ende sal dies lants ghedachtich worden/
dat van hen verlaten is/ ende hen zijne vier-
daghen laet ghenoegen/ dewyle dattet woest
leyt van hen/ende hen de straffe haerder mis-
daet wel laten ghenoeghen. Daerom dat sy
mijn rechten veracht hebben / ende haer siele Van Godts
van myne settinghen walginghe ghehadt goedertieren
43 heeft. Oock als sy alreede inder vianden heyt.
lant zijn / soo en heb ickse euenwel niet ver-
worpen/ende my en walcht haerder niet also
dattet met hen wt zijn soude/ ende mijn ver-
bont met hen niet meer en soude ghelden.
44 Wandt ick ben de Heere haren Godt. Ende
wil voor hen aen mijn ‖ eerste verbondt ghe- Exo.19.a.5.
dencken / doen ickse wt Egypten lande leyd-
de/voor de ooghen der Heydenen/dat ic haer
45 Godt ware/Jck de Heere. Dit zijn de Set-
tinghen / ende Rechten/ ende Wetten/ die de
Heere tusschen hem / ende den kinderen Js-
raels ghemaeckt heeft / opten berch Sinai/
door de hant Mose.

Dat xxvij. Capittel.

1 ENde de Heere sprack met Mose/seg- Vā lijf schat
2 ghende : Spreeckt metten kinderen tinghe.
A Jsraels/eñ segt tot hen: Als yemant den
Heere een bysonder gelofte doet/ dat hy zijn
3 Lijf schattet. So sal dat de schattinge zijn:
Eens mans name twintich Jaer out / tot in
dat tsestichste Jaer/ suldy schatten op vijftich
silueren Sikel/nae den Sikel des Heylich-
4 doms. Eens wijfs name/op dertich sikel.
5 Van vijf Jaer tot op twintich Jaren / soo
suldy hem schatten op twintich Sikel/alst
eens mans name is. Maer een wijf op thien
6 Sikel. Van een maent aen/totten vijf iaren
toe/so suldy hem schatten op vijf silueren si-
kel/alst eens mans name is. Maer een wijf/
7 op drie silueren sikel. Maer is hy tsestich
Jaer out/oft daer ouer/ so suldy hem schatten
op vijfthien sikel/alst eens mans name is.
8 Maer een wijf op thien sikel. Maer is hy te
arm tot sulcker schattinghen/ soo sal hy hem
voor den Priester setten/ ende de Priester sal
hem schatten. Maer hy sal hem schatten/daer
na als zijn hant/diens die gheloeft heeft/ver
9 weruen can. Maer ist een Vee datmen den
B Heere offeren mach : Al watmen den Hee-
10 re gheeft/ is heylich/ Men en sals niet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

willelen noch manghelen / een goet om een
quaet/oft een quaet om een goet. Maer wis=
selt yemant een Vee om dat ander/so sullense
Vee schattinghe. 11 beyde den Heere heylich zijn. Maer is dat
dier onreyn/ datment den Heere niet offerē en
mach/soo salment voor den Priester stellen/
12 Ende de Priester salt schatten/oft goet oft
quaet is/eñ het sal des Priesters schattē blij=
13 uen. Maer wilt yemandt lossen/die sal den
vijfsten [deel] bouen de schattinghe gheuen.
Huys schattinghe. 14 Als yemandt zijn huys heylicht/ dattet den
Heere heylich sy/ dat sal de Priester schatten
oft goet oft quaet sy. Ende daer na dattet de
15 Priester schattet/soo salt blijuen. Eñ oft de
ghene/diet geheylicht heeft/lossen wilt/so sal
hy den vijfsten deel gelts ouer datter geschat
Acker schattinghe. 16 is/daer op gheuen/so salt zijn worden. Als
C yemant een stuck Ackers den Heere heylicht
van zijnē erfgoede/ so sal hy geschat worden/
daer na als hy draget. Draecht hy eē Homor
gerstē/ so sal hy vijftich Sikel siluers gelden.
17 Maer heylicht hy sinen Acker vandē Luyt=
iaer aen/ so sal hy na zijnder weerdē ghelden.
18 Maer heeft hy hem geheylicht na dē Luyt=
iaer/soo sal hem de Priester rekenen/ nae de
ouer Jaren/totten Luytiaer toe/ende daer na
19 minder schatten. Maer wilt de ghene/die
hem geheylicht heeft/ den Acker lossen/ so sal
hy den vijfsten deel gelts/ouer dat hy geschat
is/ daer op gheuen/ soo sal hy zijn worden.
20 Maer en wilt hijs niet lossen/maer vercoo
pen eenē anderen/ so en sal hy hem niet meer
21 lossen. Maer den seluen Acker/als hy inden
Luytiaer los wt gaet / sal den Heere heylich
zijn/gelijck eenen verbanden Acker/eñ sal des
22 Priesters erfgoet zijn. Maer als yemāt den
D Heere eenen Acker heylicht / die hy ghecocht
23 heeft/eñ zijn erfgoet niet en is/ So sal hem
de Priester rekenē/wat hy gelt/ totten Luyt=
iaer toe/eñ hy sal inden seluen dage/ alsulcke
schattinge geuē/ dattet den Heere heylich sy.
24 Maer inden Luytiare/ sal hy weder comen
aenden seluē/van dien hy hem gecocht heeft/
25 dat hy zijn erfgoet indē lande sy. Alle weer
deringe sal geschien/ na den Sikel des Hey=
Exod.30.b.13 lichdoms. *Maer eenē Sikel maect twintich
Num. 3.b.47 26 Gera. "De eerste gheboorte onder dat Vee/
Eze. 45.b.12. die anders den Heere toebehoort/en sal nie=
"Deu.15.c.19 mant den Heere heyligē/het sy eenen Os oft
27 Schaep/want het is des Heeren. Maer is
aenden Vee yet onreyns/so salment lossen/na
zijnder weerdē/eñ daer ouer geuē den vijfsten
[deel.] Maer en wilt hijs niet lossen/soo sal=
28 ment vercoopē na zijnder weerden. Men en
sal niet verbannens vercoopen noch lossen/
dat yemandt den Heere verbannet/van allen
dat zijn goet is/het sy mensch/Vee/ oft erfac=
ker. Want alle dat verbannen/ is dat Alder=
29 heylichste dē Heere. Men en sal ooc geenen
E verbannē mensche lossen/ maer hy sal de doot
30 steruen. Alle thiende indē Lande/beyde van
den zade des lāts/ eñ vā vruchtē der boomen/
zijn des Heeren / eñ sullen den Heere heylich
31 zijn. Maer wilt yemant zijn thiende lossen/
Van thiende 32 die sal twijfste daer bouen geuen. Ende alle
thiende van Runderen eñ Schapen / eñ wat
onder de Roede gaet/dat is eē heylige thien=
33 de den Heere. Men en sal niet vraghen/oft
goet oft quaet sy/men sals ooc niet wisselen.
Maer wisselet yemant/ so salt heylich zijn/eñ
34 niet gelost worden. Dit zijn de Ge=
boden/ die de Heere Mose ge=
boot aenden kinderen Is=
raels/ opten berch
Sinai.

Eynde des derden Boecks
Mose.

Numeri / dat vierde Boeck Mose.

Dat eerste Capittel.

1 ENde de Heere sprack met Mose in Van de telinge Israels
A de woestijne Sinai/in de Hutte des
ghetuychenis / opten eersten dach
vander tweeder maent/in den twee
den Jare/doen sy wt Egypten lant
ghegaen waren / segghende :
2 *Neemt de somme der geheelder Menich= Exod.30.b.11
ten der kinderen Israels / na haren ghestach= Num.26.a.2
ten/ eñ haerder Vaderen huysen eñ namen.
Al wat manlijck is van hoofde tot hoofde/
3 Van twintich Jaren aen/eñ daer ouer/wat
bequaem is om int Heyr te trecken in Israel.
Ende sultse tellen na haren heyren/ghy ende
4 Aaron/ Ende sult oock tot v nemen/eenen
Hooftman van elcken ghestachte / ouer zijns
5 Vaders huys. Dit zijn de "namē der hooft= Nu.10.b.14.
lieden/ die by v staen sullen : Van Ruben sy Van de name der hooftlieden.
6 Elizur Sedeurs sone. Van Simeon/ sy Se=
7 lumiel SuriSadai soon. Van Juda/sy Na
8 hesson Aminadabs soon. Van Isaschar / sy
9 Nathanael Suar sone. Van Sebulon/ sy
10 Eliab Helons sone. Van Josephs kinderē.
Vā Ephraim/sy Elisama Amihud soon. Van
11 Manasse/sy Gamaliel PedaSur soon. Van
12 BenJamin/sy Abidan Gideons soon. Van
13 Dan/ sy Ahieser Ammi Sadai soon. Van
14 Asser/sy Pagiel Ochrans soon. Van Gad/
15 sy Eliasaph Reguels soon. Van Naphtha
16 li/sy Ahira Enan sone. Dat zijn de vermaer
ste der Menichten/de Hooftlieden onder den
stammen haerder Vaderen/ die daer hoofden
17 eñ Vorsten in Israel waren. Eñ Mose ende
B Aaron/namense aen so dat sy daer met namē
18 genaemt zijn/ Eñ vergaderdē ooc de geheele
Menichte / inden eersten daghe der tweeder
maent/eñ rekendese na haerder geboorten/na
haren geslachten/ ende Vaderen huysen ende
namen : Van twintich Jaren aen ende daer
19 ouer/van hooft tot hooft/ So de Heere Mo
se geboden hadde/eñ teldense in de woestijne
20 Sinai. Der kinderē Ruben/Israels eersten Ruben.
soon/na haerder gheboorte/ geslacht/haerder
Vaderen huysen ende namen / van hooft tot
hooft/al wat manlijck was/van twintich Ja
ren eñ daer ouer / eñ int Heyr te trecken be=
21 quaem waren/ Werden getelt tottē stamme
Rubē/ses en veertich duysent eñ vijfhondert.
22 Van Simeons kinderen nae haerder ghe= Simeon.
C boorten/geslachten/ vaderen huysen/ getal eñ
namen van hooft tot hooft / wat mannelijck
was/ van twintich Jaren eñ daer ouer/ ende
23 totten strijde te trecken bequaem was/ Wer
den getelt totten stamme Simeons/negen en
24 vijftich duysent eñ drie hondert. Der kinde Gad.
ren Gad nae haerder gheboorten / gheslach=
te / haerder Vaderen huysen / ende namen
van twintich Jaren ende daer ouer / wat
25 int Heyr te trecken bequaem was/ Wer=
den ghetelt totten stamme Gad/vijf en veer=
tich duysent/ses hondert ende vijftich.
26 Der kinderen Juda nae haerder gheboor=
ten / gheslachte / haerder Vaderen huysen Juda.
ende namen / van twintich Jaren ende daer
ouer / wat int Heyr te trecken bequaem
27 was/ Werden ghetelt totten stamme Juda
vierentseuentich duysent/ende ses hondert.
28 Der kinderen Isaschar nae haerder ghe=
D boorten/gheslachte / haerder vaderen huysen Isaschar.
eñ namen/van twintich Jaren eñ daer ouer/
wat in dat Heyr te trecken bequaem was/
Werden

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

29 Werden getelt totten stamme Jsaschar/ vier
30 en vijftich duysent/ eñ vier hondert. Der kin
n. deren Sebulon na haerder gheboorten/ geslach
ten/ haerder vaderen huysen ende namen/ van
twintich iarē ende daer ouer/ wat in dat heyr
31 te trecken bequaem was/ Werden getelt tot
ten stamme Sebulons seuenenvijftich duy-
deren 32 sent eñ vier hondert. Der kinderen Josephs
oses/ E- van Ephraim na haerder gheboorten/ geslach-
ende te/ haerder vaderen huysen ende namen/ van
e. twintich iaren eñ daer ouer/ wat int heyr te
33 trecken bequaem was/ Werden ghetelt tot-
ten stamme Ephraims/ veertich duysent ende
34 vijf hondert. Der kinderē Manasse na haer
E der gheboorten/ gheslachte/ haerder vaderen
huysen eñ namen/ van twintich iaren eñ daer
ouer/ wat int heyr te trecken bequaem was/
35 Werden ghetelt totten stamme Manasse/
36 tweendertich duysent twee hondert. Der
min. kinderen BenJamin na haerder geboortē/ ge
slachte/ haerder vaderen huysen ende namen/
van twintich Jarē eñ daer ouer/ wat int heyr
37 te trecken bequaem was/ Werdē getelt tot-
tē stamme BenJamin/ vijf en dertich duysent
38 eñ vier hondert. Der kinderē Dan na haer
der gheboorten/ geslachte/ haerder vaderen huy
sen eñ namen / van twintich iaren ende daer
ouer/ wat bequaem was om int heyr te trec-
39 ken/ Werden ghetelt totten stamme Dan/
40 tweentsestich duysent eñ seuenhondert. Der
F kinderen Asser na haerder geboorte/ geslachte
haerder vaderen huysen eñ namen van twin-
tich iaren ende daer ouer/ wat in dat heyr te
41 trecken bequaem was/ Werden getelt tottē
stamme Asser/ eenenveertich duysent ende vijf
hali. 42 hondert. Der kinderen Naphthali na haer
der gheboorten/ gheslachte / haerder vaderen
huysen eñ namen/ van twintich iaren eñ daer
ouer/ wat int Heyr te trecken bequaem was/
43 Werden ghetelt totten stamme Naphthali/
44 drie en vijftich duysent/ eñ vier hondert. Dit
zijnse die Mose eñ Aaron metten twelf Vor-
sten Jsraels telden/ der welcker elck een ouer
2.c.27 45 een huys haerder vaderē was. *Eñ de som-
11.c.21 G me der kinderen Jsraels/ na haerder Vaderen
huysen/ van twintich Jaren eñ daer ouer/ wat
int Heyr te trecken bequaem was onder Js-
mma 46 rael/ Hier was sesmael hondert duysent/ eñ
n ghe- 47 drie duysent/ vijf hondert eñ vijftich. Maer
de Leuiten na haerder Vaderen stammen/ en
48 werdē daer niet mede in getelt. Eñ de Hee
49 re sprack met Mose/ segghende: De stamme
Leui en suldy niet tellen / noch haer somme
4.c.26 50 nemen/ onder de kinderen Jsraels. *Maer
euiten ghy sultse ordineren totter wooninghe by de
ghetuychenis/ eñ tot alle de gereetschappen/
ende tot alle datter toebehoort. Ende sy sul-
len de wooninge dragen/ ende alle de gereet-
schap/ ende sullen in dienste staen/ ende haren
51 Leger daerom maken. Ende alsmen reysen
sal/ so sullen de Leuiten de wooninghe af ne-
men. Maer alsmē dat Heyr legeren sal/ sullen
sy de wooninghe op slaen. Soo wie dat van-
den vreemden daer toe gaet/ die sal steruen.
52 De kinderen Jsraels sullen hen legheren/
een yeghelijck in zijnen Legher / ende by de
53 Baniere zijnder scharen. Maer de Leuiten
sullen haren Legher maken om de woonin-
ghe des ghetuychenis / op dat daer gheen
gramschappe en come ouer de Menichte der
kinderen Jsrael. Daerom sullen de Leuiten
de Hutte wachten / aen de Wooninghe
54 des ghetuychenis. Ende de kinderen
Jsraels deden altemale/ soo de Heere Mose
gheboden hadde.

Dat ij. Capittel.

m Le- 1 Ende de Heere sprack met Mose ende
sraels. 2 Aaron/ segghende; De kinderen Js-
A raels sullen haren legher maecken alom by de
Hutte des ghetuygenis / een yeghelijck onder
zijn baniere eñ teecken/ na der vaderen huys.
3 Teghen den Oosten sal hem Juda legeren Den leger Juda teghent Oosten.
met zijnder banieren ende Heyre: Haer hooft
4 man Nahesson Aminadab soon. Ende van
zijnen Heyre was de somme vierentseuentich
5 duysent eñ ses hondert. Neuen hem sal zy-
nen Legher maecken / den stamme Jsaschar:
Haer hooftman Nathanael Suar soon/
6 Eñ de somme van zynen Heyr vierenvijf-
7 tich duysent ende vierhondert. Daer toe dē
stamme Sebulons: Haer Hooftman Eliab
8 Elon soon/ Van zynen Heyre is de somme/
seuenenvijftich duysent ende vierhondert.
9 Dat alle die in Juda leger behooren/ zijn in
der sommen/ hondert eñ sesentachtentich duy
sent ende vier hondert/ die tot haren heyr be-
hooren/ ende die sullen voor aen trecken.
10 Tegen het Zuyden sal liggen de tente ende Rubēs leger tegēt Zuydē.
B baniere Ruben met haren Heyre: Haer hooft
11 man EliSur Sedeur soon/ Ende zijn Heyr
inder sommen ses en veertich duysent vijf-
12 hondert. Neuen hem sal zijnen leger maken
den stamme Simeon : Haren hooftman Se-
13 lumiel SuriSadai soon/ Ende zijn heyr in-
der sommen negenenvijftich duysent drie hon
14 dert. Daer toe dē stamme Gad: Haer hooft-
15 man Eliasaph/ Reguels soon/ Eñ zijn heyr
inder sommen/ vijfenveertich duysent/ ses hon
16 dert eñ vijftich. Dat alle die in Rubens le-
ger behooren/ zijn in der sommen / hondert eñ
eenenvijftich duysent vierhondert eñ vijftich/
die tot haren heyr behoorē/ eñ sullē de tweede
17 zijn int wt trecken. Daer nae sal de Hutte Van de Hutte des getuychenis.
C des getuychenis treckē met den leger der Le-
uiten/ midden onder de legeren. Eñ soo si ha-
ren legher stellen/ alsoo sullen si oock trecken/
een yegelijck in zijn plaetse onder zijn banie-
18 re. Teghen den Westen sal ligghen de *ten- Psal. 80.a.3.
te ende baniere Ephraim / met haren Heyre/ Ephraims leger teghens Westen.
Haer hooftman sal zijn Elisama / Amihud
19 soon/ Eñ zijn Heyr in der sommen/ veertich
20 duysent ende vijfhondert. Neuen hem sal zij
nen legher maken den stamme Manasse: haer
21 Hooftman Gamaliel/ PedaSur soon/ Sijn
Heyr aen de somme tweendertich duysent eñ
22 twee hondert. Daer toe den stamme Ben-
Jamin : Haer Hooftman Abidan Gideons
23 soon/ Sijn heyr aen der sommen vijfender-
24 tich duysent ende vierhondert. Dat alle die
in Ephraims legher behooren/ zijn inder som
men hondert ende achtduysent ende een hon-
dert/ die tot zijnen Heyr behooren/ ende si sul-
25 len die derde int wttrecken zijn. Tegen den
Noorden sal liggen de tente eñ baniere Dan Dans legher tegēt noordē.
met haren Heyr: Haer hooftman Ahieser Am
26 miSadai soon/ De somme van zijnen Heyr
tweeentsestich duysent ende seuen hondert.
27 Neuen hem sal legeren den stamme Asser:
D Haer Hooftman Pagiel Ochrans soon/
28 De somme van zijnen Heyr/ eenenveertich
29 duysent eñ vijfhondert. Daer toe dē stamme
Naphthali: haer hooftmā Ahira Enās soon/
30 De somme van zynē heyr/ drienvijftich duy
31 sent eñ vier hondert. Dat alle die in Dans
32 leger behooren/ Sijn inder sommen hondert
seuenenvijftich duysent eñ ses hondert/ eñ sul
len de laetste zijn int wttreckē met haren ba-
33 nieren. Dat is de somme der kinderen Js-
raels/ na haren vaderen huysen eñ legher met
haren Heyren : Ses hondert duysent eñ drie
34 duysent/ vijf hondert ende vijftich. Maer de
Leuiten en werden niet in de somme onder
den kinderen Jsraels getelt/ so de Heere Mo-
35 se gebooden hadde. Ende de kinderen Jsra-
els dedent al / also de Heere Mose gebooden
hadde/ Ende maecten haren leger onder haer

baniere/ende trocken wt/een yegelijck in zijn
ghessachte/na haerder vaderen huysen.

Dat ij. Capittel.

Van Moses ende Aarons ghessacht.

1 DIt is dat geslachte Mose ende Aarón/
A als de Heere met Mose sprack/in diẽ
2 tijde op den berch Sinai/ Eñ dit zijn
**Leui.10.a.1 Num.26.g61*
de namen van Aarons sonen: *De eerste ge-
boren was Nadab/daer na Abihu/Eleazar
3 ende Ithamar. Dat zijn de namen van Aa-
Leuit.8.b.12.
rons sonen/‖die tot Priesters gesalft waren/
ende haer handen geuult tottẽ Priesterdom.
Leui.10.a.2.
4 "Maer Nadab eñ Abihu storuen voor den
Heere / doen si vreemt vier offerden voor den
Heere inder woestynen Sinai / eñ en hadden
Vandẽ dienst der Leuiten.
geen sonen / Maer Eleasar eñ Ithamar ghe-
bruycten dat priesterschap onder haren vader
5 Aaron. Eñ de Heere sprack met Mose/seg-
Num.16.b.9 18.a.2.
6 gende: ‖Brengt den stamme Leui herwaert
eñ steltse voor den Priester Aaron/dat si hem
7 dienen/ Eñ zijnder/eñ der ganscher menich-
1.Pa.19.D24
ten ‖wacht houden/voor de Hutte des getuy
chenis/ende dienen inden dienst der woonin-
8 ghe/ Ende wachten alle de gereetschap der
Hutten des getuygenis/ende de bewaringhe
B der kinderen Israels / te dienen in den dienst
9 der wooninge. Eñ sult de Leuiten/Aaron
eñ zynen sonen toe ordineren tot eender ghif-
10 ten vanden kinderen Israels. Maer Aaron
ende zyne sonen suldy setten dat si haers prie
Num.3.f.38. 16.e.31.
sterdoms waer nemẽ. "Maer in dien een vrẽ-
11 de daer toe gaet/die sal steruen. Eñ de Hee
**Num.3.f41 L.b.16.*
12 re sprack met Mose/seggende: *Siet/ic heb
de Leuiten genomen onder de kinderen Isra-
els/voor alle eerste geboorten / die de moeder
breken/onder den kinderen Israels. Alsoo dat
*Exod.13.a.2. *Exo.12.e.29*
13 de Leuiten sullen mijn zijn: ‖Want de eerste
geboorten zijn mijn/van dier tijt/*dat ick alle
eerstegeboorten sloech in Egypten lant/ doen
heylichde ick my alle eerste geboorten in Is-
rael/vanden menschen aen totten vee toe/dat
14 si mijn zijn sullen/ick de Heere. Eñ de Hee-
C re sprack inde woestyne Sinai met Mose/seg
De tellinghe des geslachts Leui.
15 gende: Telt de kinderen Leui nae haerder
vaderen huysen/eñ ghessachten: Al wat man-
lijc is/van eender maent out ende daer ouer.
16 Also teldese Mose na den woorde des Hee
17 ren/so hy gebooden hadde. Ende dit waren
Exod.6.c.14.
de kinderen Leui met namen / *Gerson/Ka-
18 hath/Merari. Maer de namen van Gersons
kinderen in haren geslachten/waren Libni eñ
19 Simei. De kinderen Kahath in haren ge-
slachte waren Amram/Jezehar/Hebron / en-
20 de Vsiel. Merari kinderen in haren geslach
te waren Maheli ende Musi. Dit zijn de ghe
slachten Leui na haerder vaderen huysen.
Vandẽ geslachten Gerson.
21 Dit zijn de geslachten van Gerson: De Lib
22 niten ende Simeiten/ Der seluer somme
D wert by ghetal geuonden seuen duysent ende
vijf hondert/al wat manlijck was/een maent
23 out/ende daer ouer. Ende dat selue geslach
te der Gersoniten sal zynen leger maken ach-
24 ter de wooninge teghen den Westen. Haer
25 ouerste si Eliasaph Laels soon: Ende si sul
len wachten aen de hutte des ghetuychenis/
namelijck/de wooninge/eñ de Hutte/eñ haer
decksel/ende dat laken in de duere der Huttẽ
26 des ghetuychenis/ Dat omhancksel aenden
voorhof/ende dat laken in de duere des voor
hofs/al dat alom de wooninge/ende alom dẽ
Altaer gaet/ eñ zijn zeelen / eñ al wat tot zy-
27 nen dienste behoort. Dit zijn Kahaths ghe-
Vã Kahaths ghessacht.
slachten/De Amramiten / de Jezehariten/de
28 Hebroniten/eñ de Vsieliten/ Wat manlijck
was/een maent out/eñ daer ouer/by den ghe
tale acht duysent eñ ses hondert/die de wach
29 te des heylichdoms waer nemen/ Ende sul-
len haren leger maken aen de zijde der woo-
30 ninghe teghen de Zuytzijde. Haer ouerste si
31 Elizaphan/Vsiels soon. Eñ si sullen wach-
E ten de Arcke / de Tafel/den Candelaer / den
Altaer/eñ alle de gereetschap des heylichdõs/
daer si aen dienen/eñ dat laken/eñ wat tot zy
32 nen dienst behoort. Maer de ouerste bouen
alle ouersten der Leuiten/sal Eleazar zijn/Aa
rons soon des Priesters / ouer de ghene/die
daer ghecooren zijn te bewaren de Hutte des
Merari ghe slacht.
33 heylichdoms. Dit zijn Merari ghessachten:
34 De Maheliten ende Musiten/ Die in den
getalen waren ses duysent eñ twee hondert/
al wat manlijck was/ een maent out eñ daer
35 ouer. Haer ouerste si Suriel Abihails soon/
ende sullen haren legher maken aen de zijde
36 der wooninge/tegen den Noordẽ. Eñ haer
officie sal zijn te bewaren de berderen/eñ ri-
chelen/eñ colomnen/eñ voeten der wooninge
ende alle zijn ghereetschap ende zynen dienst.
37 Daer toe oock de colomnen alom van den
voorhof/metten voeten eñ nagelen eñ zeelen.
38 Maer voor de wooninge eñ voor de hutte
F des getuychenis tegẽ den Oosten/ sullen Mo
se eñ Aaron eñ zyne sonen haren leger maken
dat si dat heylichdom wachten / eñ de kinde-
Num.3.b. 31.c.16. 26.g.61
ren Israels.‖Als een vremdelinc daer toe gaet
39 die sal steruen. Alle dat ghetal der Leuiten/
die Mose ende Aaron telden nae haren ghe-
*Der Leuiten geslacht. *Nu.26.g*
slachten/ nae dat woordt des Heeren/enckel
knechtkens/*een maent out/ ende daer ouer/
40 was tweentwintich duysent. Eñ de Heere
sprack tot Mose: Telt alle de eerste gheboor-
ten / wat manlijck is onder den kinderen Is-
raels/ een maẽt out ende daer ouer/eñ neemt
41 dat ghetal haerder namen. Ende de Leui-
Num.3.b
ten‖suldy my den Heere wt nemen / voor al-
le de eerste gheboorten der kinderen Israels/
ende der Leuiten vee / voor alle eerste ghe-
boorten onder dat vee der kinderen Israels/
42 Ende Mose telde / soo hem de Heere ghe-
booden hadde/alle eerste geboorten onder den
43 kinderen Israels/ Ende men vant inden ge-
tale der namen alder eerste gheboorten / wat
manlijck was/een maent out/ende daer ouer
in der sommen tweentwintich duysent / twee
44 hondert ende drientseuentich. Ende de Hee
45 re sprack met Mose/segghende: Neemt de
Leuiten b de eerste g boorte I els.
G Leuiten voor alle eerste geboorten onder den
kinderen Israels/eñ dat vee der leuiten voor
haer vee/dat de Leuiten mijn des Heerẽ zijn.
46 Maer dat los ghelt van den twee hondert
drientseuentich eerste geboorten der kinderen
Israels/die daer ouer zijn/bouen dat ghetal
Leui.27.a
47 der Leuiten. *Suldy vijf Sikel nemen van
elcken hoofde/na den Sikel des heylichdoms
Exod.30.b Leui.27.d Ezec.45.b Num.18.c
48 (*twintich Gera doet eenen Sikel.) Ende
sult dat selue gelt dat daer ouer is/ ouer haer
49 ghetal/Aaron eñ zyne soonen gheuen. Doen
nam Mose dat los ghelt/datter ouer was/bo
50 uen der Leuiten ghetal/ Van de eerste ghe-
boorten der kinderen Israels/duysent driehõ-
dert eñ vijfentsestich Sikel/na den Sikel des
51 heylichdoms. Eñ gaft Aaron eñ zyne sonen
na den woorde des Heeren/ so de Heere Mo
se ghebooden hadde.

Dat iiij. Capittel.

1 ENde de Heere sprack met Mose eñ Aa
2 ron/seggende: Neemt de somme der
A kinderen Kahath/wt den kinderen Le
ui/na haren geslachten ende vaderen huysen/
1.Par.24.
3 Van*dertich iaren aen eñ daer ouer / tot in
dat vijftichste iaer / alle die totten Heyr be-
quaem zijn/dat si de wercken doen inder hut-
Vanden dienst der kinderen Kahaths.
4 ten des getuychenis. Maer dat sal dat offi-
cie der kinderẽ Kahath inde hutte des getuy-
5 chenis zijn/dat dat alderheylichste is. ‖Als
‖Nu.10.b
dat heyr op breect/so sal Aaron eñ zyne sonen
daer in gaen/ende dat voorhancksel af nemen
ende de Arcke des ghetuychenis daer in win-
den/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

6 den: Eñ daer op decken dat decksel van
Dasch vellē/eñ bouen daer op een geheel ge=
lu cleet sprey dē/ eñ zijn bomen daer toe leggē.
7 Ende ouer de Thoon tafel oock een gheel
cleet spreyden/eñ daer op settē/ de Schottelē
Lepelen/Schalen eñ Cannen/om wt eñ in te
ghieten/ende dat dagelijcks broot sal daer op
8 leggen/ Eñ sullen daer ouer spreyden een ro
setroot cleet/eñ dat selue bedecken met eenen
decksel van Dasch vellen/eñ zijn hantbomen
9 daer by leggen. Eñ sullen een gheel cleet ne
men:ende daer in winden den Candelaer des
lichts / ende zijn Lampen / met zijnen snut=
ters eñ bluschoornē/eñ alle olie vatē/die tottē
10 officie behooren. Ende sullen daerom eē dec
sel doen van Dasch vellē/eñ sullense op hāt
11 boomen leggen. Also sullen si oock onder dē
gulden Altaer/een gheel cleet spreyden/ ende
dat selue bedecken/met dat decksel van dasch
vellen/ende zijn Hantbomen daer toe doen.
12 Alle de gereetschap/daer si mede handelen
inden Heylichdō/sullen si nemen/eñ eē gheel
cleet daer ouer doen/eñ met een decksel van
Dasch vellen bedecken/eñ op hātbomen leg=
13 gen. Sy sullen de asschen oock vanden Al=
taer vegē/ ende een scharlakē cleet daer ouer
14 spreyden. Eñ alle zijn gereetschap daer op
leggen/daer mede si daer op handelen/coolpā
nen /crauwels/schuppen/bekens/met alle ge
reetschap des Altaers/ende sullen daer ouer
spreyden een decksel van Dasch vellen/eñ zijn
15 hātbomē daer toe leggen. Als uv Aaron eñ
zijn sonen dat also gedaen hebbē/ eñ dat Hey
b.9. lichdom eñ al zijn gereetschap gedect hebben/
b,6. als dat heyr op breect:daer na sullē* Kahaths
kinderen daer in gaen: dat zijt dragen / ‖ende
en sullen dat Heylichdom niet aenroeren/dat
si niet en steruen. Dit is Kahaths kinderen
16 last/aen de Hutte des getuygenis. Eñ Ele
azer Aarōs des Priesters soon/sal dat officie
hebben/dat hy ordinere de olie om te lichten
ende de specerie totten rueckwerck/eñ dat da
ghelijcx Spijsoffer/ eñ de salfolie. Dat hy be
schicke de geheele Wooninge/eñ al wat daer
in is/inden Heylichdom eñ zijne gereetschap.
17 Eñ de heere sprack met Mose eñ met Aa=
18 ron/seggende: Ghy en sult den stamme des
C geslachts der Kahathiten/hem niet laten ver
19 deruen onder den Leuiten. Maer dat suldy
met hem doen/dat si leuen ende niet en ster=
uen/ist dat si aenroerē dat alderheylichste. Aa
ron eñ zijn sonen sullen daer in gaen/ ende ee
nen yegelijcken stellen tot zijnen wercke ende
20 last. Maer si en sullen daer niet ingaen/om
te besien onbedacht dat Heylichdō/dat si niet
3.23. 21 en steruen/ ‖Ende de Heere sprack met Mo
22 se ende Aaron/ segghende: Neemt de som=
me vanden kinderen Gerson ooc/nae haerder
23 vaderen huysen eñ geslachte/ Van dertich
Jaren aen eñ daer ouer/tot int vijftichste iaer
Eñ ordineert alle de gene die totten Heyr be=
quaem zijn/dat si een officie hebbē inde Hut
dienst 24 te des ghetuyghenis. Maer dat sal des
eeren geslachts der Gersoniten officie zijn / dat si
25 handelen eñ dragen. Sy sullen de Tapeten
der wooninge/eñ der Hutten des getuygenis
dragen/ende zijn decksel/eñ dat decksel van
Daschvellen/dat daer bouen ouer is/eñ dat
Laken inder duere der Hutten des ghetuyge
26 nis/ Eñ dat omhancksel des voorhofs / eñ
dat Laken in de duere der poorten aenden
voorhof/dwelcke om de wooninge/ eñ al om
den altaer gaet/eñ haer zeelen/eñ alle de ghe
reetschap van haerder officien/eñ al dat tot
27 haren officie behoort. Nae dat woort van
Aarō eñ zijne sonē/sal dat officie der kinderē
Gerson gaen/al wat si dragē eñ handelen sul
len, Eñ ghy sult toe sien/dat si alle haren last

28 wachten. Dat sal dat officie des gheslachts
der kinderen der Gersoniten zijn / in de hutte
des getuychenis. Eñ haer bewaringe sal on=
der Jthamars hāt/Aarons/ des Priesters soō
29 zijn. Merari kinderen/na haren geslachte eñ Diēst der kin
30 vaders huyse/suldy ooc ordineeren/ Vā der derē Merari.
tich iaren aen eñ daer ouer/ tot int vijftichste
iaer/alle die totten heyr bequaem zijn/ dat sy
een officie hebbē inde hutte des getuychenis.
31 Maer op dese lasten sullen sy wachten aen
alle haer officie inde hutte des getuychenis.
Dat sy draghen de berderen der wooninghe
ende rijchelen/eñ colomnen/ende voeten/
32 Daer toe de colummen des voorhofs alom
ende voeten/ende naghelen/eñ zeelen met al
le haren gereetschap/na alle haerder officien.
Eenen yegelycken suldy zijn deel des last aen
33 de gereetschap te wachten ordineren. Dat
sy dat officie der geslachten der kinderen Me
rari/alle dat sy handelen sullen in der hutten
des ghetuychenis/onder de handt Jthamars
34 des Priesters/Aarons soon. Ende Mose/
ende Aaron / metten hooftlieden der menich=
ten/telden de kinderen der Kahathiten / nae
haren gheslachten/ende vaderen huysen.
35 Van dertich iaren / ende daer ouer / tot
int vijftichste /alle die int heyr bequaem wae
ren/ dat sy een officie in de hutte des ghetuy=
36 chenis hadden/ Ende de somme was twee
37 duysent/ seuen hondert ende vijftich. Dat
is de somme des gheslachts der Kahathiten/
die alle te beschicken hadden in de hutte des
ghetuychenis/ die Mose eñ Aaron telden/na
38 den woorde des Heeren door Mose. Ger=
sons kinderen werden oock ghetelt/ in haren
39 gheslachten ende Vaderen huysen/ Vā der=
tich iaren eñ daer ouer/tot int vijftichste/alle
die int heyr bequaem waren/dat si een officie
40 in de hutte des ghetuychenis hadden/ En=
de de somme was twee duysent / ses hondert
41 eñ dertich. Dat is de somme des geslachts
der kinderen Gerson/die al te beschicken had
den in de hutte des ghetuychenis/ de welcke
Mose eñ Aaron teldē/ na dat woort des Hee
42 ren. Merari kinderen werden ooc ghetelt/
43 na haren geslachten/eñ vaderen huysen/ Vā
dertich iaren aē/eñ daer ouer/ tot int vijftich
ste: Alle die bequaem int heyr waren / dat sy
een officie in de hutte des ghetuychenis had=
44 dē. Eñ de somme was drie duysent eñ twee
45 hondert. Dat is de somme des geslachts der
kinderen Merari/die Mose ende Aaron teldē
46 na den woorde des Heeren door Mose. De
somme alder Leuiten/ die Mose ende Aaron
met den hooftlieden Jsraels telden/na haren
47 geslachten eñ vaderen huysen/ Van dertich
iaren eñ daer ouer/ tot int vijftichste/alle die
in gingen om te doen een yegelyc zijn officie/
eñ om te dragen den last inde hutte des ghe=
48 tuychenis/ Was acht duysent/vijf hondert
49 eñ tachtentich/die getelt werden/ Nae den
woorde des Heeren door Mose/een yegelyck
tot zijnen officie ende last/ sa de Heere Mose
gheboden hadde.

Dat v. Capittel.

1 ENde de Heere sprack met Mose/ seg= Van die buy
2 gende: Gebiet den kinderen Jsraels ten den leger
A ‖dat si wt den leger brengen alle la= gebracht moe
zarige/eñ alle die etteruloet hebben/eñ die aē sten worden.
3 doden onreyn geworden zijn. Beyde mannē ‖Leu.13.g.46.
eñ wyuen sullen si buyten brengen/voor den
leger/dat sy haren leger niet en verontreyni=
4 gen/daer ick onder hen in woone. Ende de
kinderen Jsraels deden also/ ende brachtense
buyten voor den leger/ so de Heere tot Mose
5 gesprokē had. Eñ de Heere sprac met Mo=
6 se/segghende: Segt den kinderen Jsraels/
ende spreect tot hen; Als een man oft wijf ye=
wers

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

wers een sonde tegen eenen mensche doet/ eñ
hem aenden Heere daer mede besondicht / so
Leu.5.c.23. Van belydinge der sonden
7 heeft die stele een schult op haer: ‖Eñ si sul
len haer sonde bekennen die si gedaen hebbẽ
eñ sullẽ haer schult versoenẽ met de hooftsom
me/ eñ dat vijfste deel daer bouẽ/ daer toe doẽ
eñ den genẽ geuẽ/ aenden welcken si haer be=
8 schuldicht hebben. Maer en is daer niemãt
tegenwoordich diemen de schult betalen sou=
de/ so salment den Heere geuẽ/ voor dẽ Prie=
ster/ noch bouen den Ram der versoeningen/
9 daer hy mede versoent wort. Desgelijcx sal
alle Heffinge van alle dat de kinderen Isra=
els heyligen/ ende den Priester offeren / zijne
10 zyn. Ende wie yet heylicht/ sal oock zijne
zijn. Ende wie yet den Priester geeft/ sal ooc
11 zijne zijn. Eñ de Heere sprac met Mose seg
gende: Segt den kinderen Israels/ eñ spreect
Deu.22.b.13. Van de wet des ieloerschaps.
12 tot hen: ‖Als ergens eens mans wijf ver=
13 liepe/ eñ haer aen hẽ besondichde/ Eñ haer
yemant vleeschelijc besliepe/ eñ tworde doch
dẽ man verborgen voor zynen oogen/ eñ wert
bedect/ dat si onreyn wordẽ is/ eñ en cãse niet
ouertuygen/ want sy en is daer niet in beuon
* Ieloerschen gheest.
14 den. Ende de* yuer geest onsteect hẽ/ dat hy
om zijn wijf yuert / sy sy onreyn oft niet on=
15 reyn. So sal hyse totten Priester brengen/
eñ eenen Offer brengẽ voor haer/ den thiendẽ
Ephagersten meels/ eñ en sal daer geen olie
op gieten/ noch wierooc daer op leggen. Wãt
het is eenen Iueroffer eñ eenen wroechoffer/
16 dat de misdaet wroecht. Dus salse de Prie
ster brengen/ ende voor den Heere stellen.
Num.19.
17 Eñ vandẽ Heyligẽ‖water nemẽ in een aer=
den vat/ eñ stof vandẽ vloer der Woninge int
18 Water doẽ. Eñ sal dat wijf voor dẽ Heere
stellẽ/ eñ haer hooft ontdeckẽ/ eñ dat Wroech=
offer/ dat welcke eenen Iueroffer is / op haer
hant leggen. Eñ de Priester sal in zijn hãt bit
19 ter veruloect water hebben/ Eñ sal dat wijf
besweeren/ eñ tot haer seggẽ: En heeft v geẽ
man beslapen/ eñ en sydy van uwen man niet
gelopen dat ghy v niet ontreynicht en hebt/
so en sullẽ v dese bittere veruloecte wateren
20 niet schaden. Maer sidy van uwen Man ge
loopen/ dat ghy onreyn zijt/ ende heeft v ye=
21 mant beslapen/ buyten uwen man. So sal
de Priester dat wijf besweerẽ/ met alsulcken
vloeck/ eñ sal tot haer seggen: De Heere set=
te v tot eenen vloeck/ eñ tot een vermaledijn
ghe onder uwen volcke/ dat de Heere v dgye
veruuylen/ ende uwen buyck swillen late.
22 So gae nv dat veruloecte water in v lijf/
dat uwen buyck swille/ eñ v dgye veruuyle.
23 Eñ dat wijf sal seggen: Amen/ Amen. Aldus
sal de Priester desen vloeck op een cedelken
schrijuẽ/ eñ met den bitteren water afwasschẽ/
Van bitter water.
24 Eñ sal den wijue vanden bitteren veruloec=
ten water te drincken geuen. Eñ als dat ver
25 uloecte bittere water in haer gegaẽ is/ So
sal de priester vã haerder hãt dat Iueroffer ne
mẽ/ eñ tot eenẽ Spijsoffer voor dẽ Heere Be
26 wegẽ/ eñ optẽ Altaer offerẽ/ Te wetẽ/ hy sal
eẽ hant vol vãden Spijsoffer nemẽ tot harẽ
27 Wroechoffer/ eñ optẽ Altaer ontstekẽ/ Ende
daer na den wijue dat water te drincken geuẽ
Eñ als si dat water gedronckẽ heeft/ is si on
reyn/ eñ heeftse haer besondicht aẽ harẽ man:
So sal dat veruloect water in haer gaen/ en=
de haer bitter zijn/ dat haer den buyck swil=
len/ ende de dgye veruuylen sal: Eñ dat wijf
28 sal eenẽ vloeck zijn onder harẽ volcke. Mer
en is alsulckẽ wijf niet verontreynicht/ maer
reyn/ so en salt haer niet schaden dat si can be
urucht worden. Dat is de Iuerwet/ als een
30 wijf vã harẽ mã loopt/ eñ onreyn wort: Oft
als eenen man den yuergeest ontsteect/ dat hi
31 om zijn wijf yuert: Dat hyse stelle voor den
Heere/ eñ de priester met haer doe/ al na dese
wet: eñ de mã sal ontschuldich zijn van deser
misdaet/ mer twijf sal haer misdaet dragen.

Dat vj. Capittel.

Dan di… der Na…
1 ENde de Heere sprack met Mose/ seg=
2 gende: Spreect metten kinderen Is
A raels/ ende segt tot hen: Als een man/
oft een wijf een sonderlinge gelofte doet/ den
3 Heere hem te onthouden/ Die sal hem van
‖wijn ende stercken dranc onthoudẽ. Wijnee= Iudic.1…
dick oft stercken dranck eedick/ en sal hy oock Amos.…
niet drincken/ ooc niet wat wt wijnbesien ge
maect wort. Hy en sal versche/ noch drooghe
4 wijnbesien eten/ Also lange als zijn gelofte
duert. Ooc en sal hi niet eten datmen vanden
wijnstoc maect/ noch wijnkeernẽ/ noch basten.
5 *Also lange als den tijt sulcker zijnder gelof Leu.21…
B ten duert / en sal geen Schaers op zijn hooft
comen/ tot dat den tijt wt is/ die hy den Hee=
re gelooft heeft: Want hy is heylich. Ende sal
dat hayr op zijn hooft laten vry wassen.
6 Alle den tijt ouer/ die hy den Heere gelouet
7 heeft/ en sal hy tot geenen dooden gaen. Hy
en sal hem oock niet verontreynighen/ aen de
doot zijns Vaders/ zijns moeders/ zijns broe=
ders/ oft zijns susters. Want de ghelofte zijns
8 Godts is op zijn hooft. Ende alle den tijt
zijnder geloften/ sal hy den Heere heylich zijn
9 Eñ oft yemant voor hem onuersiens haeste=
lijck sterft/ so sal dat hooft zijnder geloften on Acto.1…
reyn worden. ‖ Daerom sal hy zijn hooft be= 21.c.24…
scheeren inden dage zijnder reyningen/ dat is
10 inden seuensten dage. Eñ ten achsten daghe
sal hy twee Torteduyuen brengen/ oft twee
ionge Duyuen/ totten Priester/ voor de due=
11 re der hutten des getuychenis. Eñ de Prie=
ster sal de eene tot eenen sondtoffer/ ende die
ander tot eenen brantoffer maken/ eñ hem ver
soenen: Om dat hy hem aen eenen dooden be
sondicht heeft/ eñ also zijn hooft inden seluen
12 dage heylighen/ Dat hy den Heere den tijt
zijnder geloften voort wt houde/ eñ sal een ia
rich Lam brengen tot eenen schultoffer: maer
de voorledẽ dagen sullen te niet blyuen/ daer=
13 om dat zijn ghelofte verontreynicht is. Dit
C is de wet des verloueden: Als den tijt zijnder
geloften wt is/ so salmen hem brenghen voor
14 de duere der hutten des ghetuychenis. Eñ
hy sal brengen zijnen offer den Heere/ een ia=
rich Lam sonder smette/ tot eenen brantoffer/
ende een iarich Schaep sonder smette/ tot ee=
nen sondoffer/ ende eenen Ram onbesmet/ tot
15 eenen dancoffer/ Eñ eenen corf met onghe=
suerde koecken van semelmeel/ met olie ghe=
mengt/ eñ ongesuerde vladen/ met olie bestre=
16 ken/ eñ haer spijsoffer ende dranckoffer. Eñ
de Priester salt voor den Heere brenghen/ eñ
sal zijn sondtoffer eñ zijn brantoffer maecken.
17 Eñ den Ram sal hy totten dancoffer maec=
ken/ den Heere/ met den corue des ongesuer=
den broots. Eñ sal ooc zijn spijsoffer eñ dranc
18 offer maken. Eñ sal dẽ verloueden dat hooft
zijnder geloftẽ scheeren/ voor de duere der hut
ten des getuychenis. Ende sal dat hoofthayr
zijnder ghelofte nemen / ende opt vyer wer=
19 pen / dat onder dat danckoffer is. Ende sal
D de ghecoockte schouder nemen vanden Ram
ende eenen onghesuerden koeck wt den corf/
ende eẽ onghesuerde vlade/ ende salt den ver=
loueden op zijn handen legghen/ na dien dat
20 hy zijn gelofte af geschooren heeft: Eñ salt
voor den Heere Beweeghen. Dat is heylich
den Priester/ met der beweechborst/ eñ de hef
schouder. Daer nae mach de verlouede wijn
21 drincken. Dat is de wet des verloueden/
die zijn offer den Heere ghelooft/ van wegen
zijnder gheloften / buyten dat ghene / dat hy
anders vermach. So hy ghelooft heeft/ sal hy
doen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

22 doen nae de wet zijnder gheloften. Ende de
23 Heere sprack met Mose / segghende: Segt
Aaron ende zyne sonen/eñ spreect: Also suldy
24 seggen: Totten kinderen Israels/als ghyse
25 gebenedijt. *De Heere ghebenedye v/ende
behoede v. De Heere late zijn aensicht lichtē
26 ouer v/ende sy v genadich. De Heere hesse
zijn aensicht ouer v / eñ gheue v vrede. Want
ghy sult mynen naem op de kinderen Israels
legghen dat ickse gebenedije.

Dat vij Capittel.

1 ENde doen Mose de wooninge op ghe
A recht hadde/ende hadse ghesalft/ende
gheheylicht met alle haer gereetschap:
Daer toe ooc den altaer met alle zijn gereet=
2 schap/gesalft eñ gheheylicht. Doen offerden
de Vorsten Israels / die de ouerste waren in
haerder Vaderen huysen. Want sy waren de
ouerste onder de geslachten/eñ stonden bouen
3 aen/onder den genen die getelt waren. Eñ
sy brachten haeren offer voor den Heere / ses
bedecte wagenen/eñ twelf Runderen/te we=
ten/eenen wagen voor twee Vorsten/eñ elck
eenen osse/ eñ brachtense voor de wooninge.
4 Eñ de Heere sprack tot Mose: Neemtet
5 van hen/ op dattet diene tottē dienst der hut
ten des getuychenis/eñ geeftse den Leuiten/
6 eenen yeghelyck na zijnder officien. Doen
nam Mose de waghenen eñ Runderen/ ende
7 gafse den Leuiten: Twee wagenen/eñ vier
Runderen gaf hy Gersons kinderen na haer
8 officien. Eñ vier waghenen ende acht ossen
gaf hy den kinderen Merari/na haerder offi=
cien/onder Ithamars hant/Aarons des Prie
9 sters soon. Maer Kahaths kinderen en gaf
B hy niet/om dat sy een heylige officie op hen
hadden/ende op hare schouderen dragen moe
10 sten. Eñ de Vorsten offerden tot eender in=
wijnge des altaers/indē dage doen hy gewijt
wert/eñ offerden haer gauen voor dē altaer.
11 Eñ de Heere sprack tot Mose: Laet elcken
Vorst in zynen dage zynen offer brengen/tot=
12 ter inwijdingen des Altaers. Inden eersten
dage offerde zijn gaue Nahesson / de soon A=
13 minadab/vanden stamme Iuda. Ende zijn
gifte was/een silueren schotel / hondert ende
dertich sikels weerdt / een silueren schale tse=
uentich sikels weert/na den sikel des heylich
doms/beyde vol Semelmeels / met olye ghe=
14 mengt tot eenen spijsoffer. Daer toe eenen
guldē lepel/thien sikel gout weert/vol ruec=
15 wercs: Eenen osse vanden runderen/eenen
ram/een Jarich lam tot eenen brantoffer:
16 Eenen gheyten bock tot eenen sondoffer:
17 Eñ tot een danckoffer twee runderen / vijf
rammen/vijf bocken/eñ vijf iarige lammeren.
Dat is de gaue Nahessons/Aminadabs soōs
18 Inden anderen dage offerde Nathanael/de
19 soon Suar/de vorst Isaschars/ Sijn ghifte
C was een siluerē schotel / hondert ende dertich
sikels weert/een silueren schale tseuentich si=
kels weert na den sikel des heylichdoms/bey
de vol semelmeels met olie ghemengt/tot ee=
20 nen spijsoffer/ Daer toe eenen gulden lepel
thien sikel gouts weert/vol rueckwercks:
21 Eenen osse van den runderen / eenen ram/
een Jarich lam tot eenen brandtoffer:
22 Eenen gheyten bock tot eenen sondoffer:
23 Eñ tot een danckoffer/twee runderen / vijf
rammen/vijf bocken/eñ vijf iarige lammeren.
24 Dat is Nathanaels gifte / Suars soone.
Inden derden dage de Vorst der kinderen Se
25 bulons/Eliab Henons sone. Sijn gifte was
een siluerē schotel/hondert ende dertich sikels
weert/Daer toe een silueren schale tseuentich
sikels weert/nae den sikel des heylichdoms/
beyde vol semelmeels met olie ghemengt/tot
26 eenen spijsoffer, Eenen gulden lepel/thien
27 sikel gouts weert/vol rueckwercs. Eenen
D osse vanden runderen / eenen ram/een Jarich
28 lam/tot eenen brantoffer: Eenen gheyten
29 bock tot een sondoffer: Ende tot een danck=
offer/twee runderen/vijf rammen/vijf bocken
ende vyf iarighe lammeren. Dat is Eliabs
30 gifte des soons Helon. Inden vierden dage
de vorst der kinderen Ruben/EliSur Sedeur (Van Eli den)
31 soon. Sijn ghifte was een silueren schotel/ (Vorst Ruben)
hondert ende dertich sikels weert/ Een silue=
ren schale tseuentich sikels weert/ nae den si=
kel des heylichdoms / beyde vol semelmeels/
32 met olye gemengt tot eenen spijsoffer: Ee=
nen gulden lepel/ thien sikel gouts weert/vol
33 rueckwercs: Eenen osse van den runderen/
eenen ram / een Jarich lam tot eenen brant=
34 offer: Eenen geyten bock tot eenen sondof=
35 fer: Eñ tot een danckoffer/twee runderen/
vyf rammen/vijf bocken/eñ vijf iarighe lam=
meren. Dat is EliSur Sedeurs soons gifte.
36 Inden vijfsten daghe/de vorst der kinderen
E Simeons/Selumiel/SuriSadais soon. (Van Selu=)
37 Sijn ghifte was een silueren schotel / hon= (miel/dē vorst)
dert eñ dertich sikels weert/een silueren scha= (Simeon.)
le/tseuentich sikels weerdt/nae den sikel des
heylichdoms/beyde vol semelmeels/met olye
38 gemengt/tot eenen spijsoffer: Eenen gulden
lepel/thiē sikels gouts weert/ vol ruecwercs:
39 Eenen osse van den runderen / eenen ram/
40 een Jarich lam tot een brantoffer: Eenen
41 geyten bock tot een sondoffer: Ende totten
danckoffer twee runderen / vijf rammen / vijf
bocken/eñ vijf iarighe lammeren. Dat is Se=
42 lumiels gifte SuriSadai soons. In dē sestē
dage/de Vorst der kinderen Gad : Eliasaph (Vā Eliasaph)
43 Reguels soon: Sijn gifte was een silueren (dē vorst Gad.)
schotel/hondert ende dertich sikels weert/een
silueren schale tseuentich sikels weert/na den
sikel des heylichdoms/beyde vol semelmeels/
44 met olie gemengt tot een spijsoffer: Eenen
gulden lepel/thien sikel gouts weert/vol ruec
45 wercs: Eenen osse vanden runderen/eenen
46 ram/een Jarich lam tot eenē brantoffer: Ee=
47 nen gheyten bock tot eenen sondtoffer: En=
de totten danckoffer twee runderen/vijf ram=
men/vijf bocken/vijf Jarighe lammeren. Dat
48 is Eliasaphs gifte Reguels soons. Inden (Van Elisa=)
F seuensten daghe de Vorst der kinderē Ephra= (ma den vorst)
49 im/Elisama/Amihud soon. Sijn gifte was (Ephraim.)
een silueren schotel/hondert ende dertich sikel
weerdt/een silueren schale / tseuentich sikels
weert/nae den sikel des heylichdoms / beyde
vol semelmeels/met olie gemengt/tottē spijs=
50 offer: Eenen gulden lepel thien sikel gouts
51 weert/vol rueckwercks/ Eenen osse vanden
runderen/eenen ram / een Jarich lam/tot ee=
52 nen brandtoffer. Eenen gheyten bock tot
53 een sondtoffer. Ende totten danckoffer/twee
runderen / vijf rammen / vijf bocken / vijf
Jarighe lammeren. Dat is de ghaue Elisa=
ma des soons Amihud. (Van Gama=)
54 In den achtsten daghe de Vorst der kinde= (liel den vorst)
ren Manasse/Gamaliel/PedaSur soon. (Manasse.)
55 Sijn ghifte was een silueren schotel/hon=
dert eñ dertich sikels weert/een silueren scha=
le/tseuentich sikels weert/na dē sikel des hey
lichdoms/beyde vol semelmeels/met olie ge=
56 mengt totten spysoffer. Eenen gulden lepel/
thien sikel gouts weerdt/vol rueckwercks.
57 Eenen osse vanden runderen/eenen ram/eē
58 Jarich lam tot eenen brantoffer: Eenen gey
59 ten bock totten sondoffer: Eñ totten danck=
offer/twee runderen / vijf rammen / vijf boc=
ken/vijf iarighe lammeren. Dat is Gamaliel
60 PedaSur soons ghifte. In den neghen=
G den daghe / de Vorst der kinderen BenJa= (Van Abidan)
61 min / Abidan Gideons soone. Sijn ghifte (den Vorst)
was een siluere schotel / hondert ende dertich (BenJamin.)
sikels

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

sikels weert/een silueren schale/tseuentich si-
kels weert/na den sikel des heylichdoms/bey
de vol semelmeels/met olie ghemengt tot een
62 spijsoffer: Eenen gulden lepel thien sikels
63 gout weerdt/vol rueckwercks: Eenen osse
vanden runderen/eenen ram / een iarich lam
64 totten brantoffer: Eenen gheyten bock tot-
65 ten sondoffer/ Ende totten danckoffer/ twee
runderen/vijf rammen/vijf bocken / vijf iari-
ghe Lammeren. Dat is Abidans Gideons
Vā AhiEser dē vorst Dās
66 soons ghifte. Jn den thienden dage de vorst
der kinderen Dan/AhiEser Ammisadai soon.
67 Sijn ghaue was een silueren schotel / hon-
dert ende dertich sikels weerdt / een silueren
schale tseuentich sikels weert/naden sikel des
heylichdoms / beyde vol semelmeels met o-
68 lie ghemengt / tot eenen spijsoffer: Eenen
ghulden lepel thien sikels gout weerdt / vol
69 rueckwercks. Eenen osse vanden runderen/
eenen ram/een iarich lam totten brantoffer:
70 Eenen gheyten bock totten sondtoffer:
71 Ende totten Danckoffer / twee runderen/
vijf rammen/vijf bocken/vijf iarighe lamme-
ren. Dat is AhiEsers ghifte / AmmiSadai
Van Pagiel den Vorst Asser.
72 soons. Jnden elfsten daghe/de vorst der kin
73 deren Asser / Pagiel Ochrans soon. Sijn
gifte was een silueren schotel / hondert ende
H dertich sikels weert / een silueren schale tse-
uentich sikels weert/na den sikel des heylich
doms / beyde vol semelmeels met olie ghe-
74 mengt/tot eenen spijsoffer: Eenen ghulden
lepel/thien sikel gouts weert/vol rueckwercs:
75 Eenen osse van den runderen / eenen ram/
76 een iarich lam totten brantoffer: Eenē gey-
77 ten bock tot eenen sondtoffer: Ende totten
Danckoffer/twee runderen/vijf rammen/vijf
bocken/vijf iarighe lammeren. Dat is Pa-
78 giel Ochrans soons gifte. Jnden twelfsten
Van Ahira den Vorst Naphthali.
daghe/de vorst der kinderen Naphthali / A-
79 hira Enans soon. Sijn ghifte was een sil-
ueren schotel/hondert eñ dertich sikels weert
een silueren schale / tseuentich sikels weerdt/
nae den sikel des heylichdoms/ beyde vol se-
melmeels met olie ghemengt/tot eenen spijs-
80 offer: Eenen gulden lepel/thien sikels gout
81 weert/vol rueckwercks. Eenen osse vanden
runderen/eenen ram/een iarich lam tot eenen
82 brantoffer: Eenen gheyten bock tot eenen
83 sondoffer: Ende tot een danckoffer twee run
deren/vijf rammen / vijf bocken / vijf iarighe
lammeren. Dat is de gifte Ahira Enans so-
84 ne. Dat is de inwijdinghe des Altaers/ter
J tijt doen hy ghewijt wert/daer toe dat de vor
sten Jsraels offerden twelf silueren schotelen/
twelf silueren schalen / twelf gulden lepelen.
85 Alsoo dat een schotel hondert ende dertich
sikels siluers / ende een schale tseuentich si-
kels hadde/dat de somme van al den silueren
vatē droech twee duysent vier hondert sikels
86 na dē sikel des heylichdoms: Ende de twelf
gulden lepels vol rueckwercks/hadde elcken
lepel thien sikels / nae den sikel des heylich-
dōs. Dat de somme gouts van lepelen droech
87 hondert ende twintich sikels. De somme der
runderen totten brantoffer was/ twelf ossen/
twelf rammen/twelf iarighe lammeren / met
88 haren spijsoffer/ Ende twelf gheyten boc-
ken tot sondtofferen. Ende de somme der run
deren totten danckofferen/was vier eñ twin-
tich ossen / tsestich rammen / tsestich bocken/
tsestich iarighe lammeren. Dat is de inwijn-
89 ge des Altaers/doen hy gewijt wert. Ende
als Mose inder hutten des getuychenis ginc
Exod.25.c.22
dat met hem gesproken worde/*so hoorde hy
‖Rom. 3.c.25 Heb.5.a.3.
de stemme met hem spreken‖vanden genaden
stoel/die op de arcke des ghetuychenis was/
tusschen die twee Cherubim/ van daer werdt
met hem gesproken.

Dat viij. Capittel.

1 ENde de Heere sprack met Mose / seg- Vande … eñ cand…
2 gende: Spreect met Aaron eñ segt tot
A hem:‖Als ghy de lampen opset/soo sul- ‖Exo.2…
dyse aldus setten/ dat sy alle seuen totten can
3 delaer waert lichten. Ende Aaron dedet al-
so/eñ sette de lampen op als tegen den Can-
delaer waert te schijnen / alsoo als de Heere
4 Mose gebooden had. ‖Maer de Candelaer Exo. 25…
was van gesmeden goude/beyde zijnē schacht
eñ zijn bloemen/na den gesichte dat de Heere
Mose getoont hadde/also maecte hy den Can
5 delaer. Eñ de Heere sprack met Mose/seg-
6 gende: Neemt den Leuiten van den kinde- Heylig… der Le…
7 ren Jsraels/eñ reynichtse. Maer aldus sul-
dy met hen doen/dat ghyse reynicht/ghi sult-
se bespreng en met ontsondtwater/eñ sult alle
haer hayren reyn afscheeren/eñ wasschē haer
8 cleederen/so zijn si reyn. Dan sullen si nemē
eenen ionghen osse ende zijn spijsoffer/ semel-
meel met olie gemengt. Ende eenen anderen
iongen osse suldy totten sondoffer nemen.
9 Ende ghy sult de Leuiten voor de Hutten
B des getuychenis brengen/eñ de gheheele me-
10 nichte van Jsrael vergaderen/ Ende de Le-
uiten voor den Heere brengen. Eñ de kinde-
ren Jsraels sullen haer handen op de Leui-
11 ten leggen. Eñ Aaron sal de Leuiten voor
den Heere bewegen vandē kinderen Jsraels/
op dat si dienē mogen in dē dienst des Heerē.
12 Ende de Leuiten sullen haer handen op
des ossen hooft leggen/ende die een sal tot eē
sondoffer/ eñ die ander tot een brantoffer den
Heere gemaect worden/om de Leuiten te ver
13 soenen. Eñ ghy sult de Leuiten voor Aaron
eñ zijn sonen stellen/ ende voor den Heere be
14 wegen/ Eñ sultse also scheyden van dē kin-
15 deren Jsraels/dat si mijn zijn. Daer na sul-
len si ingaen/dat si dienen inde hutte des ghe
tuychenis. Also suldyse reynigen eñ bewegen/
16 ‖Want si zijn mijn ghifte van den kinderen Num.3.…
Jsraels/eñ ick hebse my genomen voor al dat
zijn moeder breect/te weten/ voor de eerstge-
17 boorte aller kinderen Jsraels. ‖Want alle Exod. 13.… Luce. 2.…
C eerstgheboorte onder de kinderen Jsraels is
mijn/beyde vanden menschen eñ vanden vee/
van dier tijt aen dat ick alle eerstgeboorten in
18 Egypten sloech. Ende heylichdese my/ende
nam de Leuiten aen/voor alle eerstgheboorte
19 onder de kinderen Jsraels/ Eñ gafse tot een
der giften Aaron eñ zijnen soonen/van dē kin
deren Jsraels/dat si dienen soudē aen de offi-
cie der kinderen Jsraels/inde hutte des getuy
chenis/om de kinderen Jsraels te versoenen.
Op datter niet en si eenighe plaghe onder de
kinderen Jsraels/ oft si genaken wilden tottē
20 heylichdom. Eñ Mose met Aaron/ende met
D alle de meniechte der kinderen Jsraels / deden
metten Leuiten / also de Heere Mose geboo-
21 den had. Eñ de Leuiten ontsondichden hen
eñ wiesschen haer cleederen / ende Aaron be-
weechdese voor den Heere/ende versoendese/
22 dat si reyn werden. Daer na ghingen si in/
om haren dienst te doen/in de Hutte des ghe
tuychenis/voor Aaron ende zijn sonen. So de
Heere Mose gebooden had vanden Leuiten/
23 so deden si met hen. *Ende de Heere sprac Num.4.…
24 met Mose/seggende: Dat ist dat den Leui-
ten behoort: Vanden vijfentwintichsten Jare
ende daer ouer zijn si bequaem int Heyr/ende
tot officie der Hutten des ghetuychenis.
25 Maer *vanden vijftichsten Jare sullen si af 1.Re. 1.…
treden vanden officie des diensts/ ende en sul
26 len niet meer dienen. Maer op haerder broe
deren dienst sullen si wachten/in de hutte des
getuychenis. Doch dat officie en sullen si niet
bedienen. Also suldy mettē Leuiten doen/dat
een yeghelijck zijn wacht waerneme.

Dat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Dat ix. Capittel.

1 ENde de Heere sprack met Mose inde
A woestijne Sinai/ inden tweeden Jare/
nae dat si wt Egipten lant getrockē
2 waren/inde eerste maent/ eñ sprack: *Laet
de kinderē Jsraels Paesschen houdē tzijnder
3 tijt/ Indē veerthienstē dage vā deser maent
ontrēt den auont. Tzijnder tijt sullen zijt hou
4 den/nae alle zijn wet eñ recht. Ende Mose
sprac met dē kinderē Jsraels/dat sy dat Pas=
5 sah houden souden. Eñ si hielden Passah/
inden veerthiensten dage vander eerster maēt
tsauons/inde woestijne Sinai. De kinderen
Jsraels dedent also de Heere Mose geboden
6 hadde. Doen waren daer sommige man=
nen onreyn/van eenen dooden mensche dat
sy niet en conden Passach gehouden in dien
dage. Die quamen voor Mose ende Aaron in
den seluen daghe/ Ende spraken tot hem:
wy zijn onreyn van eenen dooden mensche/
waerom souden wy minder zijn dat wy niet
brenghen en moghen onse giften den Heere/
8 tzijnder tijt/ onder de kinderē Jsraels? Mose
sprack tot hen : Staet stille/ ick wil hooren
9 wat v de Heere gebiet. Eñ de Heere sprac
10 met Mose/seggende: Segt den kinderen Js
B raels/ ende spreeckt: Als yemant onreyn vā
eenen dooden/oft verre van v ouer twelt is
oft onder uwe vrienden || die sal dan noch
11 den Heere Passah houden. Maer doch in=
der tweeder maent/inden veerthiensten dage
des auonts/Ende salt met ongesuerden broo
12 de ende met sout eten. Eñ en sullender niet
af ouer laten totten morgen/||oot geen been
daer aen breken/ende sullent al na de manie
13 re vanden Passah houden. Maer wie reyn
ende niet ouer twelt en is/ende latet staen dē
Passah te houden/ diens siel sal wtgeroeyt
worden van zijnen volcke/om dat hy zijn ga=
ue niet gebracht en heeft tzijnder tijt den Hee
14 re. Hy sal zijn sonde dragē. Eñ als een vreē
delinck by v woont/die sal oock den Heere
Passach houden/ende salt houden nae der
Wet ende recht des Passah. Dese Wet sal v
gelijck zijn/so wel den vreemdelinck als den
15 Landtbesitter. *Ende in dien daghe doen
C de Wooninge opgerecht wert/||bedectese een
wolcke op de Hutte des ghetuygenis / ende
van tsauonts totten morgē was ouer de wo
16 ninge een ghedaente des vyers. Alsoo ge=
buerdet altijt/datse de Wolcke [des daechs]
bedecte/eñ de gedaente des vyers inder nacht
17 Eñ als haer de Wolcke op hief vāder Hut
ten/so togen de kinderen Jsraels. Ende ter
plaetsen daer de Wolcke staende bleef/ daer
maeckten de kinderen Jsraels haren Legher.
18 Nae den woorde des Heeren / trocken de
kinderen Jsraels/eñ na zijnen woorde maec=
ten si harē leger. Also lange als de wolcke op
19 de woninge bleef/so lange lagē si stille: Eñ
als de Wolcke veel dagen op de Wooninge
bleef/so wachten de kinderen Jsraels/op de
20 wachte des Heeren/eñ si en togen niet. Eñ
D wanneert quam dat de wolcke op de Wonin
ghe was/ eenich ghetal van daghen/so maec
ten si haren Legher/nae dat woort des Hee=
ren / ende trocken nae den woorde des Hee
21 ren/ Als de wolcke daer was/ van tsauonts
totten morghen / ende haer dan verhief/ so
trocken si: Oft wanneer si haer verhief des
daechs oft des nachts / so reysden si oock.
22 Maer als si twee daghen / oft een maent /
oft somtijts wat langher op de Wooninghe
bleef/so lagen de kinderen Jsraels/eñ en reys
den niet/ende als si haer dan verhief/so troc=
23 ken si. Want nae des Heerē mont laghen si
ende na des Heeren mont toghen si/dat si op
des Heeren wacht wachten/nae des Heeren
woort door Mose.

Dat x. Capittel.

1 ENde de Heere sprac met Mose/seggen= Vande silue
2 de: ||Maeckt v twee Trompetten/van re trompettē.
A geslagen siluer/dat ghyse gebruyckt/ om Esa.58,a,2.
de menichte daer mede te samen te roepen/eñ
3 als dat heyr op breecken sal/ So wanneer
datmen met beyde slechtelijc blaest/so sal haer
de gheheele menichte vergaderen tot v /voor
4 de duere der hutten des getuychenis. Wan=
neer datmen alleē met eender slechtelijc blaest
so sullen tot v vergaderen de Vorsten / ende
5 de ouerste ouer duysenden in Jsrael. Maer
als ghy trompt/so sullen de legeren op breec=
6 ken/die teghent oosten leggen. Eñ als ghy
ten tweeden mael trompt/ so sullen de legerē
op breken die tegen tzuyden leggen / wāt als
7 sy reysen sullen/soo suldy trompen. ||Maer Jud.3.d.27.
als de menichte te vergaderen is/ so sult ghy
8 slechtelijck blasen/ende niet trompen. Maer
sulc blasen metten trompettē/ sullen de sonen
Aarons des Priesters doen. Eñ tsal v recht
9 zijn eewelyck/by uwen nacomelinghen. Als
ghy in eenen strijt treet/in v lant/ tegen uwe
vyanden/die v quellen/so suldy trompen met
den trompetten/ op dat uwer gedacht worde
B voor den Heere uwen God/ende verlost wert
10 van uwen vyanden. Des seluen ghelijcken
als ghy vrolyck zijt/in uwe feesten/eñ in uwe
nieuwe maenden/ so suldy met den trompet=
ten blasen/ouer uwe brantoffer eñ dancoffer/
dattet v sy een gedachtenis voor uwen God.
11 Jc ben de Heere uwe God. Inden twintich
sten daghe/in de tweede maent/des tweeden Vā opbrekin
Jaers/verhief haer de wolcke op/van de wo= ge des legers
12 ninghe des ghetuychenis. ||Ende de kinde= ||Nu. 33.c.16.
ren Jsraels braecken op/ ende trocken wt der Deu.1.a.6.
woestynen Sinai/ ende de wolcke bleef in de Num. 4.a.5.
13 woestijne Paran. "Maer de eerste braecken "Nu.1.a.1.
op/ nae den woorde des Heeren door Mose/
14 Te weten de baniere des leghers der kinde
ren Juda/ trock ten eersten met haeren Heyr.
Ende ouer haer heyr was Nahesson/ Amina
15 dab soon. Ende ouer dat heyr vanden stam
me der kinderen Jsaschar / was Nathanael/
16 Suar soon. Ende ouer dat heyr van den
stamme der kinderen Sebulon / was Eliab/
17 Helon soon. ||Doen brackmen de woonin= Num. 4.a.5.
ghe van malcanderen/ende de kinderen Ger= Van Gerson
son eñ Merari toghen voort / ende droeghen eñ Merari.
18 de wooninghe. Daer nae trock de baniere
des leghers Ruben/met haren heyr: Eñ ouer Van Ruben.
19 haer heyr was EliSur/Sedeur soō. Eñ ouer
haer heyr vanden stamme der kinderen Sime
20 ons/was Selumiel/SuriSadai soon/ Eñ
Eliasaph/Reguel soon/ouer dat heyr van dē
21 stamme der kinderen Gad/ Doen trocken
oock de Kahathiten/ ende droeghen dat hey=
lichdom/ ende de gene rechten de wooninghe
22 op/tot dat dese hier nae quamen. Daer nae
trock de baniere des leghers der kinderen E= VāEphraim
phraim/met haren heyre: Eñ ouer haer heyr
23 was Elisama / Amihud soon. Eñ Gama=
liel/ PedaSur soon / ouer dat heyr van den
24 stammen der kinderē Manasse/ Eñ Abidan/
Gideons soon/ouer dat Heyr vanden stamme
25 der kinderen BenJamin. Daer nae trock de
baniere des leghers der kinderen Dan / met Van Dan.
haren heyr/ eñ so waren de legers alle op/eñ
AhiEser / AmmiSadai soon/ was ouer haer
26 heyr: Ende Pagiel/ Ochran soon/was o=
uer dat heyr vanden stamme der kinderen As
27 ser: Ende Ahira/Enan soon / ouer dat heyr
vanden stamme der kinderen Naphthali.
28 Also trocken de kinderen Jsraels met harē
29 heyren. Eñ Mose sprac tot zynen||Swagher Exo.2.c.16.
D Hobab/Reguels soon/wt Midian: Wy trec= Van Hobab
ken derwaerts / nae de stede / daer de Heere Moses swaer

af

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

af geseyt heeft: Jck willse v gheuen/so coemt
nv met ons/so willen wy dat beste by v doen
want de Heere heeft Jsrael wat goets toege
Judi.1.d.18. 30 seyt. Maer hy antwoorde: ‖ Jck en wil met
v niet/maer ick wil in mijn lant tot mijnen
31 maechschap trecken. Hy sprack. En verlaet
ons doch niet/want ghy weet/waer wy in de
se Woestijne legerē sullen/ende sult onse ooge
32 zijn. Ende wanneer ghy met ons trect/wat
de Heere ons goets doet/dat willen wy aen
33 v doen. Also trocken si vanden Berge des
Heeren drie dachreysen/ eñ de Arcke des ver
bonts des Heerē/trock voor hen/de drie dach
reysen/om hen te wijsen waer sy rusten soudē
34 Eñ de Wolcke des Heerē was des daechs
35 ouer hen/als sy wt den Leger trocken. Eñ
Psal. 68.a.1. als de Arcke trock/soo sprack Mose: ‖ Heere/
staet op/laet v vianden verstroyt/ ende die v
36 haten vluchtich worden voor v. Eñ als si
ruste/so sprack hy: Coemt weder Heere / tot
der veelheyt der duysenden Jsraels.

Dat xj. Capittel.

Exo.16.a.3. 1 ENde doen dat Volck ‖ onuerduldich
Deu.9.d.22. A wert/genoechdet qualijck voor de oo-
ren des Heerē. Eñ alst de Heere hoor
Psal.87.c.21. de/vergramde zijnē toorn/ ‖ ende outstack dat
God straft vier des Heeren onder hen aen/dat verteerde
met vyer. 2 den buytensten leger. Doē riep dat volc tot
Mose. Ende Mose badt den Heere. Doen ver
3 uoer dat vyer/ Eñ men hiet die stede Tha-
bera/daerom/dat hem des Heeren vyer daer
Van murmu- onder hen ontsteecken hadde. Want dat
ratie. ghemeyn volck onder hen/werdt ontsteecken
met luste/ende saten eñ weenden met den kin
deren Jsraels/eñ spraken: Wie wil ons vleys
5 teten geuen? Wy gedencken der visschen die
wy in Egypten om niet aten/ concommeren
ende meloenen/loock/ Aiuyn Clysterloock.
6 Maer nv is onse siele verdorret/want onse
7 oogen en sien niet dā dat Man. Maer het
Exo.6.f.32. was Man gelijc ‖ Coriander saet ende aen te
8 sien gelijc Bedellion. Eñ dat volc liep hier
eñ daer/eñ vgaderdet/eñ wreeft metter mue-
lē/eñ stiet in eē mortier eñ cooctēt in pottē/eñ
maecten hen aschkoecken daer af/ eñ het had
9 smaec/als een olikoec. Eñ als des nachts
den dauw optē Legher viel/ so viel dat Man
10 mede daer op. Doē nv Mose dat volc hoor-
de weenen onder haren gheslachten/een yege
lijck in zijnder Hutten duer/doen vergramde
des Heeren toorn seer/ende Mose wert oock
Mose claecht 11 bange/ Eñ Mose sprac totten Heere: Waer
voor God. om becommerdy uwen knecht? Ende waerō
en vinde ick geen genade voor uwen oogen/
dat ghi den last van al dit volck op mi legt?
12 Heb ick nv al dit volck ontfangen oft ge
baert/dat ghy tot my seggē muecht: Draech-
tet in v armē/gelijc eē voester eē kint draecht
int lant dat ghy harē vaderē gesworen hebt?
13 Van waer sal ick vleesch nemen/dat ick al
le desen volcke gheue? Sy weenen voor my/
ende seggen: Gheeft ons vleesch/dat wy eten
14 Jck en vermach dit volck alleen niet al ver
15 dragen/want het is my te swaer. Ende wil
dy also met mi doen/so verworcht my lieuer/
heb ick anders ghenade voor uwen ooghen
geuondē/dat ic mijn ongeluc also niet en derf
16 sien. Ende de Heere sprack tot Mose: Ver
Ezech.8.b.11. D ghadert ‖ my tseuentich mannen onder de ou
*Exo.18.d 24 ders Jsrael/*die ghy weet/dat de Ouders int
De ouders volck ende de Officiers zijn/ eñ neemtse voor
helpē Moses de hutte des ghetuychnis/ende steltse aldaer
last dragen. 17 by v/ Soo wil ick af comen/ende met v al-
daer spreecken/ende van uwen gheest/die op
v is/nemen/ende op hen legghen/dat sy met
‖ Leui.20.a.7 v den last des volcs draghen/dat ghi niet al-
Josu.3.b.5. 18 leen en draecht. Ende tot den volcke suldy
1.Re.16.a.5. segghen: ‖ Heylicht v teghen morgen/dat ghi

vleesch eet/want v weeninghe is voor de oo-
ren des Heeren ghecomen/ghy die daer segt:
Wie gheeft ons vleesch teten/want het ginck
ons wel in Egypten? *Daerom sal v de Hee- Exod.
19 re vleysch gheuen/dat ghy eet/ Niet eenen
dach/ niet twee / niet vijue / niet thien/ niet
20 twintich daghen lanck/ Maer een maent
lanck/tot dattet v ter nuesen wt gae/ ende v
daer af walghe. Daerom dat ghy den Heere
verworpen hebt/ die in dat midden van v is/
eñ hebt voor hem geweent/eñ geseyt: ‖ Waer- Num.
21 om zijn wy wt Egypten gegaen? *Eñ Mo *Exo.
se sprack: Ses hondert duysent mannen voet Nu.1.
volcs isser/daer ick onder ben/eñ ghi spreect:
Jc wil v vleesch geuen/dat ghy eet een maēt
22 lanck. ‖ Salmen schapen eñ runderen slaen/ Joann.
E dattet hen genoech sy? Oft sullen alle de vis-
schen der zee vergaderen/ dattet hen genoech
23 sy? Maer de Heere sprac tot Mose: ‖ Js dan Esa.50
de handt des Heeren vercort? Maer nv suldy 59.a.1.
sien / oft v mijn woorden wat gelden connen
24 oft niet. Eñ Mose ginck wt/eñ vertelde den
volcke des Heeren woordt/ eñ vergaderde de
tseuentich mannē onder de ouders des volx/
25 eñ steldese rontom de hutte. Doen quam de
Heere af inder wolcken/ eñ sprack met hem/
eñ nam van den gheeste die op hem was/ eñ
leyde hem op de tseuentich oude mannen. Eñ
als de gheest op hen ruste/prophetteerden sy/
26 ende en hielden niet op. Maer daer waren Vā th
noch twee mannen inden leger gebleuen: De pheten
een hiet Eldad/dander Medad / eñ de gheest legher.
ruste op hen: Want sy waren ooc beschreuen/
eñ en waren nochtans niet wt gegaen totter
hutten/ende sy propheteerden inden leger.
27 Doen liep een iongen henen/eñ bootschap
tet Mose/seggende: Eldad eñ Medad prophe-
28 teren inden leger. Doen antwoorde Josua/
Nuns soon/Moses dienaer/ die hy gecooren
hadde/eñ sprac: Mijn Heere Mose/verbietse.
29 Maer Mose sprac tot hem: Sidy die yuerer
voor my? ‖ Oft God woude dat alle dat volc Johel.
des Heeren propheteerde/ eñ de Heere zynen 1.Cor.
30 geest op hen gaue. Also vergaderde hē Mo
31 se totten leger/eñ de ouders Jsraels. *Doen Exod.
G voer de wint wt vanden Heere/eñ liet quac- Psa.7
kelen comen van de zee/eñ stroydese ouer den Sapi.
leger/hier een dachreyse lanck/ ende daer een Vā qu
dachreyse lanck / alom den legher/twee ellen
32 hooch bouen der aerden. Doen maecte hem
dat volck op/den seluen geheelen dach/ ende
den gheheelen nacht/eñ al den anderen dach.
Eñ vergaderden Quackelen/ eñ die aldermin
ste vergaderde/ die vergaderde thien Homor.
33 eñ hingense op om den legher alom. Maer
*doen dat vleesch noch onder haer tanden Psa.7
was/ende eer het op was / doen vergramde Vā Go
des Heeren tooren/onder den volcke / ‖ ende uoorste
34 sloechse met een seer groote plage. Daer af straffe.
heet de selue stede/Lustgraue/ daerom datmē ‖ 1.cor.
35 aldaer begroef dat belust volck. Eñ vanden
*lustgrauen trock dat volck na Hazeroth/eñ Nu.33.
bleuen te Hazeroth.

Dat xij. Capittel.

1 ENde ‖ MirJam eñ Aaron spraken te- MirJa
A ghen Mosen/ om zyns wijfs wille/de Aaron
Morinne/die hy genomen had/daer- murere
om dat hy een Morinne te wyue ghenomen
2 had/eñ spraken: Spreect dan de Heere al-
leen door Mose? En spreect hy ooc niet door
ons? Eñ de Here hoordet. Maer Mose was
een seer ‖ gheplaecht mensch/bouen alle men Dat is
4 schen op aerden. Ende de HEEre sprack lendich
haestelyck tot Mose/ eñ tot Aaron/ende Mir die vee
Jam: Gaet henen wt/ghy drie/tot der hutten moest.
des ghetuychenis: Ende sy ginghen alle drie
5 wt. Doen quam de Heere af in een wolck
colomne/ ende tradt inder hutten duere/ende
riep

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

riep Aaron ende MirJam/ ende die twee gin
6 gē wt. Ende hy sprac: Hoort mijn woort:
Is yemant onder v een Propheet des Hee=
ren/dien wil ick my||cont maken in een ghe=
sichte / oft in eenen droom wil ick met hem
7 spreeckē. Maer also niet met mijnē knecht
Mose / * die in alle mijnen huyse ghetrou
8 is. Mondelyck spreeck ick met hem|| *ende
hy siet den Heere in zijnder gedaenten / niet
door doncker woordē oft gelijckenissen. Waer
om en hebdy v dan niet gheureest teghen mij
9 nen knecht Mose te spreecken? Ende den
toorn des Heeren wert op hen gram/eñ ginc
10 wech/ Oock weeck de Wolck vander Hut=
B ten/ende siet/||doen was MirJam Laza=
rich/als den sneeu. Eñ Aaron keerde hem tot
MirJam/eñ wert gewaer/datse Lazarich is/
11 Ende sprack tot Mose: Och mijn Heere en
laet de sonde op ons niet bliuen/daer wy sot
telijck mede gedaen ende ons besondicht heb=
12 ben/ Dat dese niet en si als een doot dinck/
dat van zijnder moeder lichaē coēt/ het heeft
13 alrede de helft haers vleesch verslint. Maer
Mose riep totten Heere/seggende: Och Godt
14 heeltse. De Heere sprack tot Mose: Waert
dat haer Vader haer int aensicht ghespo=
ghen hadde / en soude si niet seuen daeghen
haer schamen? Laetse seuen dagen besluyten
buyten den leger/daer nae laetse weder || aen
15 nemen. *Also wert MirJam seuen dagen be
slotē buyten den leger/ende dat volck en troc
niet voorder/tot dat MirJam weder opgeno
16 men wert. ||Daer na troc dat volc van Ha
zeroth/eñ legerdē hen inde woestijne Paran.

Dat xij. Capittel.

1 EN de de Heere sprack met Mose/seggē
2 de: *Seynt mannen wt/die dat lant
A Canaan bespiē/dat welcke ic den kin
derē Israels geuen wil / van elcken stamme
3 haerder vaderē/eenen||principalen mā. Mo
se die santse wt/ wt der woestijnē Paran/na
den woorde des Heeren/die alle gader opper
ste mannen waren onder de kinderen Israels
4 eñ hietē also. Sammua Zacur soon vanden
5 stamme Ruben. Saphat Hori soon/van
6 Symeons stamme/ ||Caleb Jephunnen soon
7 vanden stamme Juda. Jgeal Joseps soon/
8 vanden stamme Isaschar. Hozea/Nuns sooñ
9 vanden stamme Ephraim. Vanden stamme
10 BenJamin/Palti Japhu sone. Vanden stā=
11 me Sebulon/Gadiel/ Sodi soon. Vanden
stamme Joseph van Manasse / Gaddi Susi
12 soon. Ammiel Gemalli soō vanden stamme
13 Dan. Sethur Michiel soon/vanden stam=
14 me Asser. Naheby Vaphli soon/vanden stā
15 me Naphthali. Geuel Machi soon/vanden
16 stamme Gad. Dat zijn de mannē die Mo=
se wt sant/om te bespien dat lant. Maer Ho
17 sea Nuns soon/noemde Mose Josua. Doen
se nv Mose henen sant om dat lant Canaan
te bespien / sprack hy tot hen: Treet op/ten
18 Zuydē waert/eñ gaet op dat geberchte/ Eñ
besiet dat lant / hoe dattet is: Eñ dat volck
dat daer in woont/oft sterc/oft swack/luttel
19 oft veel is. Eñ wat lant dattet is / daer si
in woonen/oft goet oft quaet si. Eñ wat ste=
den dattet zijn daer si in woonen/oft si in Tē
20 ten oft||vasticheden woonen. Eñ wat lant
dattet si/oft vet oft mager si / ende oft daer
bomen in zijn oft niet. Weest vrijmoedich/ eñ
neemt vande vruchten des lants. Het was
recht in de tijt der eerster wijnbesiē. Sy gin
gen op/eñ bespieden dat lant vander woestij
nen Sin aen/tot te Rehob/daermē na Hemat
22 gaet. Sy ghingen ooc op tegen Tzuyden/
eñ quamē te Hebrō toe /daer was Ahiman /
Sesai eñ Thalmai / Enaks kinderen. Maer
Hebron was seuen iaer getimmert voor So=
23 an in Egypten. Eñ si quamen tot aen de
Beke||Escol *ende sneeden aldaer een rancke Escol/heet eē
af met eender wijndruyuē/ende lietense twee druyue / daer
op eenē stock dragen/daer toe oock Granaet wt wordt die
24 appelen/ende vijghen. Die plaetse heet de name druyuē
beke Escol/om der druyuen wile/ die de kin= beke.
25 deren Israels aldaer af sneden. Ende si *Deu.1.d.25.
keerden weder nae veertich dagen/ als si dat Die bespiers
26 lant bespiet hadden. Sy ghinghen henen/ comen weder
ende quamen tot Mose ende Aaron/ ende tot
alle de Menichte der kinderen Israel / in de
woestyne Paran/te Kades/ ende seyden hen
weder/ende der gantscher menichten/hoe dat
tet stont. Ende sy lieten hen de vruchten des
27 lants sien/ Ende verteldent hen/ende spra
ken: ||Wy zijn int lant gecomen/daer ghy ons Judi.18.c.9.
henen sont/daer melck ende honich in vloeyt. Die bespiers
28 Ende dit is zijn vrucht/ Sonder dat daer maecken dat
sterck volck in woont / ende seer vaste ende volc vsaecht.
groote steden zijn / ende wy saghen oock E=
29 naks kinderen aldaer. So woonen de Ama
lechiten int lant teghen de Zuytzyde: De He
thiten ende Jebusiten/ ende Amoriten/woo=
nen opt geberchte: Maer de Cananiten woo
30 nen aen de zee/ ontrent de Jordane. Maer Caleb stilt
D Caleb stilde dat volck tegen Mose/ eñ sprac: dat volck.
Laet ons opwaerts trecken/ende dat lant in
nemen/want wy connent verweldighen.
31 Maer de mannen die met hem op ghetroc=
ken waren/spraken: ||Wy en connen niet op= Nu.14.e.37.
waerts trecken teghen dat volck/want si zijn
32 ons te sterck. Ende sy maeckten een quaet
gherucht onder de kinderen Israels/ vanden
lande dat si bespiet hadden/ende seyden: Dat
lant daer wy door ghegaen zijn om te bespiē
verslint zijn inwoonders: ||Ende alle dat volc Deut.1.d.28.
dat wy daer saghen / zijn lieden van grooter
33 lengten. Wy saghen ooc Ruesen aldaer/E=
naks kinderen/vanden Ruesen/Ende wy wa
ren voor onsen ooghen als sprinchanen/ ende
also waren wy ooc in haren ooghen.

Dat xiiij. Capittel.

1 DOen rees de ghantsche menichte op/
A ende riep: ||Eñ dat volc weende dien Deut.1.d.26.
2 nacht ouer. Ende alle de kinderen Psa.106.c.24
Israels murmureerden tegen Mose ende Aa= Israel mur=
ron. Ende de gheheele Menichte sprack tot mureert.
hen: Och oft wy in Egypten lant ghestor=
uen waren/oft noch storuen in de woestyne.
3 Waerom voert ons de Heere in dat landt/
dat onse wijuen doort sweert vallen/ ende
onse kinderen eenen roof worden? Ist niet be=
4 ter/dat wy weder trecken in Egypten? Eñ
de eene sprack tot den anderen: Laet ons ee=
nen Hooftman||opwerpen/ende weder in E= ||Kiesen.
5 gypten trecken. Maer Mose ende Aaron
vielen op haer aengesichten voor alle de ver
gaderinghe der menichten der kinderen Isra=
6 els. ||Ende Josua/Nuns soon/ende Caleb/ Eccl. 46.b.9.
Jephunne soon/die ooc dat lant bespiet had= 1.Mac. 2.f.35
7 den/verschuerden haer cleederen/ Ende spra Mose eñ Aa=
ken tot de ghantsche Menichte der kinderen ron/met Ca=
Israels: Dat landt dat wy doorwandelt heb leb eñ Josua/
8 ben om te bespien / is seer goet. Wanneer radē dat volc
de Heere ons ghenadich is/soo sal hy ons in Israels.
dat selue landt brenghen / ende ons gheuen/
dwelck een lant is/daer melck ende honich in
9 vloeyt. En valt niet af vanden Heere/*eñ Deu. 20.a.3.
en vreest v niet voor dit volck van desen lan
de: Want wy willense ghelijck broot verslin=
den. Haer bescherminghe is van hen ghewe=
ken. *Maer de Heere is met ons/en vreest v Roma.8.d.31
10 niet voor hen. Doen sprack al dat volck:
B Men soudese steenigen. Doen openbaerde de
heerlickheyt des Heeren inde hutte des ghe
tuychenis/voor alle de kinderen Israels.
11 Ende de Heere sprack met Mose: Hoe lan De Heere
ghe lastert my dit volck? Ende hoe langhe en worttoornich

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

willen si aen my niet gelooven/door alderley
teeckenen/die ick onder hen ghedaen heb?
Exod.32.b.9. 12 So wil ickse met Pestilencie slaen/ * eñ v
Deut.9.c.14. tot een groter eñ machtiger volc maken/dan
13 dit is. Maer Mose sprack totten Here: Dã
Mose verbidt sullent de Egiptenaren hooren / want ghy
dat volck. hebt dit volck met uwer cracht / midden wt
14 hen geleyt: Eñ men sal segghen totten In-
woonders van desen lande die daer gehoort
hebben/dat ghy Heere onder desen volcke siit
Exo.13.d.21. dat ghy van aengesichte gesien wort/‖ende v
wolcke stae ouer hẽ/eñ ghy Heere/gaet voor
hen henen/in een wolckcolomme des daechs
15 ende in een Vyercolomme des nachts. Eñ
Deu.32.c.12. doode ghy dit volck ghelijck eenen man:*So
sullen de Heydenẽ seggen die alsulcken roep
16 van v horen/ende spreken: De Heere en
conde in gheenderley wyse dat volc int lant
gebrengen/dat hy hen geswooren hadde/daer
17 om heeft hyse geslagen inde woestyne. Soo
laet nv de cracht des Heeren groot worden
18 so ghy geseyt hebt/eñ gesproken: De Hee-
C re is verduldich/ ende van grooter bermher-
ticheyt/eñ vergeeft misdaet eñ ouertredin
gen/eñ en laet niemant ongestraft/maer ver-
soect der Vaderen misdaet ouer de Kinde-
Exod.32.c.11. 19 ren/int derde ende vierde lidt. ‖Soo weest
nv ghenadich der misdaet des volcx / nae u-
wer grooter bermherticheyt/ghelijck ghy oock
vergeuen hebt desen volcke / wt Egipten tot
20 hier toe. Ende de Heere sprack: Ick hebt
21 vergeuen/ so ghy geseyt hebt. Maer also
waer als ick leue/so sal al de werelt der heer-
Nu.26.g.65. Deu.1.e.35. 22 lichheyt des Heeren vol werden. ‖Want alle
de mannẽ/die mijn heerlycheyt eñ mijn teec-
kenen gesien hebben/die ick in Egipten ghe-
daen hebbe/ende inde Woestijne/ende nu nv
thienmael getempteert hebben. Eñ mijnder
stemmen niet gehoorsaem en hebben geweest.
23 Van dien en sal niemant dat Lant sien/
dat ick haren Vaderen ghesworen hebbe.
24 Oock en salt niemant sien/ die my gela-
Jos.14.b.10. stert heeft.*Maer mijn knecht Caleb/om dat
eenẽ anderẽ geest met hẽ is/eñ heeft my trou-
welijcken naegeuolcht/dien wil ic in dat Lãt
brengen / daer hy in gecomen is . Ende zijn
25 zaet salt innemen/ Daer toe de Amaleki-
Inde valleye ten eñ Cananiten/die int‖dal woonen. Mor-
gen weyndet v/ eñ trect weder inde woesty-
"Schelpmeer 26 ne opten wege totter * roode zee. Ende de
Heere sprack met Mose ende Aaron/ seggen
27 de: Hoe lange morret dese boose Menichte
D teghen my? Want ick hebbe de murmuratie
der kinderen Israels/die si tegẽ my gemorret
28 hebben gehoort / Daerom segt tot hen:
Nu.32.b.10. ‖So waer als ic leue/spreect de Heere/ic wil
Israel wordt v doen/soo ghy voor mijnen ooren ghesept
van God ge- 29 hebt. In dese woestyne sullen uwe licha-
dreycht. men veruallen.‖Ende ghy alle die ghetelt zijt
‖Num.2.a.4 van twintich iaren eñ daer ouer / ghy lieden
30 die tegen my gemorret hebt/ En sult niet
in dat lant comen/ daer ick mijn handt ouer
geheuen heb/dat ick v daer in woonen liet/
wtgenomen Caleb Jephunne soon/eñ Josua
Deu.1.f.39. 31 Nuns sóon. ‖Vwe kinderen daer ghy af
seyt: Sy sullen eenen roof zijn / die wil ick
daer in brengen/dat si bekennẽ sullen dat lãt
32 dat ghy verworpt. Maer ghy met uwen
lichamen/ sult inde Woestyne veruallen/
33 Ende v kinderen sullen Herders zijn inde
woestijne veertich iaer/eñ v hoerderie dragen
tot dat v lichamen te niete worden in deser
34 woestijnen/ Na dat getal der veertich dagẽ
Ezech.4.a.6. inden welcken ghy dat lant bespiet hebt.* Ja
eenen dach sal een Jaer doen/dat si veertich
Jaer v misdaet dragen/dat ghy gewaer wort
wat het is/als ick de hant af trecke. Ick de
Heere hebt ghesept / dat wil ick oock doen

alle deser quader Menichten die haer tegen
my verheuen heeft/In dese woestijne sullen
si alle te niete worden/ende aldaer steruen.
36 ‖Alsoo storuen door de plage voor den He
re/alle de Mannen die Mose gesonden had- 1.Co.10.
de/ om dat Lant te bespien/ende weder geco
37 men waren/ ‖Ende daer maecten morrende
de gansche Menichte/ daer mede / dat si den Nu.13.d.
lande eenen roep maecktẽ/dattet quaet was
38 Maer Josua/ Nuns soon/ende Caleb Je-
phunne soon/bleuen leuendich vanden Man
nen die henen ghegaen waren/om dat Lant
39 te bespien. Eñ Mose sprac dese woorden
tot alle de kinderen Israels. Doẽ truerde dat
40 volck seer. Ende si stonden des morgens
F vroech op/ ende trocken op de hoochte des
gheberchs/ ende spraken. *Hier zijn wy/en-
de willen op trecken totter steden / daer de Deu.1.f.
41 Heere af geseyt heeft/ Want wy hebben ge
sondicht. Maer Mose sprack: Waer om ouer
tredy also dat woort des Heeren? Het en sal
42 v niet gelucken. En trect niet op/want de
Heere en is niet met v/op dat ghy niet ghe-
43 slagen en wort voor uwe vianden. Want de
Amalekiten ende Cananiten zijn voor v al-
daer/ende ghy sult door dat sweert vallen/
om dat ghy v vanden Heere gekeert hebt/
44 ende de Heere en sal met v niet zijn. Maer
si waren verblint op te trecken/ op de hooch-
te des geberchts. Maer de Arcke des verbõts
des Heeren / ende Mose en quamen wt den
45 Leger niet. Doen quamen de Amalekiten
ende Cananiten/die opt geberchte woonen Israel wo
daer af/ende sloegense/ende smetense tot Her gheslagen
ma toe.

Dat xv. Capittel

1 ENde de Heere sprack met Mose seggen
2 de: Spreect metten kinderen Israels/ Vã menig
A ende segt tot hen: Als ghy comen sult ley offerh
int Lant uwer Wooninghen dat ick v geuen
3 sal/ Eñ ghy den Heere offerhande doen
wilt/het si eenen Brantoffer/oft een offerhan
de tot eẽ bysonder gelofte/ oft een vrywillich
offer/ oft uwe Feestoffer/op dat ghy den Hee
re eenen soeten rueck maect vanden runderen
4 oft van den schapen. Wie nv zijn ghiften
den Heere offeren wil/die sal dat * Spijsoffer
doen/een tiende semelmeels met olie gemengt Leui.2.a.
5 van een vierendeel van Hin/ Eñ wijn tot 6.b.7.
drancoffer/ oock van een vierendeel van Hin
totten brandtoffer/ oft anders tot eenen offer/
6 daer een lam geoffert wort. Maer daer ee-
nen ram geoffert wort/suldy dat spijsoffer ma
ken/twee thienden semelmeels met olie ghe-
7 mengt/van een derdendeel van Hin/ Ende
wijn tot drancoffer/ oock van een derdendeel
van Hin/dat suldy dẽ Heere tot eenen soeten
8 rueck offeren. Maer wildy een Runt tot ee-
B nen brantoffer/oft tot een bysonder geloefof-
fer/ oft tot een danckoffer den Heere maken.
9 Soo suldy totten runde een spijsoffer doen/
drie thienden semelmeels/ gemengt met olie/
10 van een half Hin/ Eñ wijn tot dranckoffer/
oock een half Hin. Dat is een offer/ den Hee
11 re tot eenen soeten rueck. Alsoo suldy doen
met eenen os/met eenẽ ram/ met een schaep/
12 van lammeren eñ geyten/ Daer nae dat dat
getal is van desen offerẽ / daer na sal ooc zijn
dat getal des spijsoffers / eñ des dranckoffers.
13 So wie dat een lantbesitter is/die sal sulcs
doen / dat hy den Heere offere eenen offer tot
14 eenen soeten rueck. Ende woont daer een
vreemdelinck by v/ oft onder v by uwe vrien
den/ ende wilt hy den Heere een offer tot ee-
nen soeten ruec doẽ/ die sal doen gelijc si doẽ.
15 Der geheelder menichten si eẽ settinge/bey
de v/eñ den vremdelingẽ. Eẽ eewige settinge
sal dat uwen nacomelingen zijn/dat voor den
Heere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Heere de vreemdelinck si ghelijck als ghy.
16 Een wet/een recht sal v ende den vreemde
17 linck zijn/die by v woont. Ende de Heere
18 sprack met Mose/seggende: Spreect metten
[...].23.c.19 kinderen Israels/||ende segt tot hen: Als ghy
[...].8.c.10. int lant coemt/daer ick v in brenghen sal/dat
19 ghy etet vanden broode des landts. Soo
suldy den Heere een heffinghe geuen / te we-
ten/van dat eerstelinck van uwen deghe sul-
20 dy Eenen koeck tot een heffinghe gheuen.
[...].23.b.10 21 ||Gelijck de heffinge vander schueren/ Alsoo
suldy oock den Heere van uwen deeghe / de
eerstelingen tot een heffinge gheuen/by uwen
[...]. 4.f.27 22 naecoomelinghen. ||Ende als ghy door on-
[...]offerhā- C wetenheyt/ eenich van desen ghebooden niet
[...]or on- en doet/die de Heere tot Mose ghesproocken
[...]e sonde 23 heeft/ Ende al wat de Heere v door Mose
ghesept heeft/van dien dage aen/ doen hy be-
gost te ghebieden/tot op uwen naecoomelin-
24 gen. Als nv de menichte wat onwetende
dede/soo sal de gheheele menichte eenen ion-
ghen os van den runderen tot eenen brandt-
offer maecken/tot eenen soeten ruec den Hee-
re/met zijnen spijsoffer ende dranckoffer / soo
alst recht is/ende eenen gheyten bock tot ee-
25 nen Sondoffer. Ende de Priester sal alsoo
de ghansche menichte der kinderen Israels
versoenen/soo salt hem verghenen zijn/want
26 tis een onwetenheyt. Ende si sullen bren-
ghen alsulcke haer ghauen tot een offer den
Heere / ende haer Sondtoffer voor den Hee-
re/van haerder onwetenheyt/ soo wordet ver
gheuen der ghanscher menichten der kinde-
ren Israels/daer toe oock den vreemdelinck/
die onder v woont/de wijle dat geheele volck
[...].t.4.c.13. 27 is in sulcker onwetenheyt. ||Maer als een
siele wt onwetenheyt sondighen sal / die sal
een iarighe gheyte tot een Sondtoffer bren-
28 ghen. Ende de Priester sal alsulcke onwe-
tende siele versoenen metten Sondtoffer voor
de onwetenheyt/voor den Heere/dat hyse ver
29 soene/so salt haer verghenen worden. En-
de een wet salt zijn / dat ghy voor de onwe-
tenheyt doen sult/beyde den landtbesitter on-
der den kinderen Israels / ende den vreemde-
[...] 10.c.20. 30 linc die onder v woont. *Maer als een siele
[...] dat voor wt vermetenheyt yet doet/het si een landtbe-
[...]rmete- sitter oft vreemdelinck / die heeft den Heere
[...] sonde ghelastert/ soodanighe siele sal wtgeroyt wor
[...] offer- 31 den van haren volcke/ Want si heeft des
[...]e is. Heeren woort veracht/ende zijn gebooden la
ten varen. Sy sal slechts wt gheroyt worden/
32 de schult sal op haer zijn. Als nv de kinde-
D ren Israels inde woestyne waren / vonden sy
[...]op den eenen man hout rapen/ in den Sabbath da-
[...]bath 33 ghe. Ende die hem daer op beuonden had-
[...] raepte den/als hy hout raepte brachten hē tot Mo-
[...] gedoot. se ende Aaron/ende voor de gheheele menich
34 te/ Ende si leyden hem gheuanghen. Want
ten was niet claer wt ghedruct/ watmen met
35 hem doen soude. Maer de Heere sprack tot
Mose: Die man sal de doodt steruen. De ghe-
heele menichte sal hem steenen buyten den le
36 ger. Doen bracht hem de gheheele menich-
te wt voor den legher/ende steenden hem dat
hy sterf/so de Heere Mose ghebooden hadde.
37 Ende de Heere sprack tot Mose: Spreeckt
38 metten kinderen Israels/ Ende segt tot hē:
[...].22.b.12 ||Dat si hen freengien maecken / aen de hoec-
[...]t freēgie ken van haren cleederen / onder allen uwen
[...]een ghe- naecoomelinghen / ende gheelsnoeren op de
[...] sedel der 39 freengien aen de hoecken maken. Ende de
[...]dē Gods freengien sullen v daer toe dienen/dat ghyse
aensiet/ende gedenct aller ghehoden des Hee
ren ende doetse. Dat ghy niet en recht na tws
herten ghepeynsen/noch na uwen oogen niet
40 en hoereert. Daerom suldy gedencken ende
doen alle mijn gebooden/ ende heylich zijn u-
41 wen Godt. Ick de Heere v Godt/die v wt
Egypten lant geleyt heeft/om dat ick v God
wesen soude. Ick de Heere v God.

Dat xvj. Capittel.

1 ENde || Korah de soone Jezephar / des Eccli.45.d.22
A soons Kahath/des soons Leui / te sa- Num.26.a.9
men met Dathan ende Abiram/de soo Dā dē oproer
nen Eliab ende On/ Peleth soon / van Ru- Korah.
2 bens soonen/ Die stonden teghen Mose op
met sommige mannen onder den kinderen Is-
raels/twee hondert ende vijftich / de princi-
paelste der menichten/ Raetsheeren/ende eer-
3 lijcke lieden. Ende sy vergaderden teghen
Mose ende Aaron / ende spraecken tot hen:
Ghy maeckes te vele/*want de gheheele me- Exod.19.a.6.
nichte is ouer al heylich / ende de Heere is
onder hen. Waerom verheft ghy v ouer de
4 menichte des Heeren? Als Mose dat hoor-
5 de/viel hy op zijn aensicht/ Ende sprack tot
Korah / ende tot zynder gheheelder Rotten: Mose spreect
Morghen sal de Heere kennelijck maecken/ met Korah.
wie zijne sy/wie heylich sy/ ende hem offeren
sal/wien hy verkiest die sal hem offeren.
6 Dat doet: Neemt v pannen / Korah / ende
7 zijn gansche Rot/ Ende legt daer vyer in-
ne/ende legt daer morgen rueckwerc op voor
den Heere: Wien de Heere verkiest/die si hey
lich. Ghy maeckes te veel / ghy kinderen Le-
8 ui. Ende Mose sprack tot Korah : Lieue/
9 Hoort doch ghy kinderen Leui: ||Is v dat Num.3.a.6.
B te weynich/dat de God Israels v afgeschey-
den heeft vander menichten Israels/ dat ghy
voor hem offeren sout/dat ghy dient int offi-
cie der wooninghe des Heeren / ende voor de
10 menichte treedt om haer te dienen? Hy heeft
v/ende al v broeders de kinderen Leui met
v tot hem ghenomen/ende soect ghy nv oock
11 dat Priesterdom? Ghy ende uwe ghansche
Rot/maect een oproer tegen den Heere: Wat
is Aaron/dat ghy teghen hem murmureert?
12 Ende Mose schickte henen / ende liet Da-
than ende Abiram roepen/Eliabs Soonen.
Maer si spraecken: Wy en coomen niet op- Dathā ende
13 waerts. Is v dat te weynich/dat ghy ons Abiram ant-
wt den lande gheleyt hebt / daer honich ende woorden ver
melck in vloeyt/om dat ghy ons dooden sout smadelijck.
inde woestyne/ ten si dat ghy oock heerschap
14 pye ouer ons hebt? Hoe fijn hebdy ons ge-
bracht in een landt / daer melck ende honich
inne vloeyt/ende hebt ons ackers ende wijn-
berghen tot een erfdeel ghegheuen? * Wildy Num.13.d.38
den lieden oock de ooghen wtbreecken? Wy
15 en comen niet opwaerts. Doen wert Mose
C seer gram/ende sprac totten Heere: En keert
v niet tot haren spijsoffer. Ick en heb niet ee-
nen Ezel van hen ghenoomen / ende ick en
hebbe niemanden van hen eenich leedt ghe-
16 daen. Ende hy seyde tot Korah: Ghy ende
uwe gansche Rot sult morgen voor den Hee
17 re zijn/ Ghy ende sy/ende Aaron. Ende een
yeghelijck neme zijn panne/ende legghe ruec-
werck daer op/ende trede toe voor den Hee-
re/een yeghelijck met zijnder panne. Dat zijn
18 twee hondert ende vijftich pannen. Ende Want wie-
een yeghelijck nam zijn panne / ende leyde roocken.
vier daer inne / ende leyde rueckwerck daer
op / ende si traden voor de duere der Hutten
des ghetuychenis. Ende Mose ende Aaron
19 oock. Eñ Korah vergaderde de gansche me
nichte teghen hen/voor de duere der Hutten
20 des getuychenis. Maer de heerlijckheyt des
Heeren openbaerde voor de gansche menich-
te. Ende de Heere sprack met Mose ende Aa-
21 ron/seggende: Scheydet v van deser menich
22 ten/dat ickse*terstont verdoe. Maer sy vie- subijtelijcken.
len op haer aensicht / ende spraecken : Och Mose voor-
Godt/ghy die zijt een God der gheesten alles bidt Israel.
vleyschs, Oft ēē man gesondicht heeft/wildy

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

toornich zijn.
daerom ouer de gansche menichte* worden:
23 Ende de Heere sprack met Mose/ segghen-
24 de: Segt der menichten/ ende spreect: Wijct
rontom af van der Wooninghe Korah ende
25 Dathan ende Abiram. Ende Mose stondt
D op / ende ghinck tot Dathan ende Abiram.
Ende de ouders Israels volchden hem na/
Mose waerschuwet de menichte.
26 Ende sprack metter menichten/ segghende:
Wijckt van de hutten deser Godtlooser men
schen/ende en roert niet aen wat hen toe be-
hoort / op dat ghy misschien niet en vergaet/
27 in eenich van haren sonden. Ende si ghin-
gen op vander wooningen Korah/ Dathan/
ende Abiram. Maer Dathan eñ Abiram gin-
gen wt/eñ traden aen de duere haerder hut-
ten/met haren wyuen eñ sonen eñ kinderen.
28 Ende Mose sprack: Daer by suldy mercken/
dat de Heere my gesonden heeft / dat ick alle
dese wercken doen soude/ ende niet wt mijn-
29 der herten. Ist dat si steruen soo alle men-
schen steruen/oft besocht wordē als alle men-
schen besocht worden/so en heeft my de Hee
30 re niet gesonden. Maer doet de Heere yet
nieus / so dat de aerde haren mondt op doet/
Hoe dat Korah mettē zijnē versonckē.
ende verslintse met allen dat si hebben/ dat si
leuendich onderwaert in de helle varen / soo
suldy weten/dat dese lieden den Heere gela-
‖Deu.11.a.6. Nu.26.b.10. Psa.106.b 17 Eccli.45.d.22
31 stert hebben. ‖Ende als hy dese woorden al
E le wtghesproocken hadde / schuerde de aerde
32 onder hen/ Ende dede haren mont op/ende
verslondtse met haren huysen / met alle den
menschen die by Korah waren/ ende met alle
33 haer haue/ Ende voeren leuendich onder in
de helle/met al dat si hadden. Ende de Aerde
ouerdecktese/ende sy verghingen vander me-
34 nichten. Ende dat gansche Israel dat ront-
om hen was/vloot van haren roepe/want sy
spraken: Dat ons de Aerde oock niet en ver-
‖ghinck. Het vier van den Heere verslint de roockers.
35 slinde. Daer toe ‖ voer dat vier wt vanden
Heere/ende verslinde de twee hondert eñ vijf
tich mannen/die dat rueckwerck offerden.
36 Ende de Heere sprack met Mose/segghen-
de: Segt Eleazar Aarons des Priesters soõ/
dat hy de pannen op neme wt den brant / eñ
37 strope dat vier hier eñ daer. Want de pan-
nen sulcker sondarē/zijn gheheylicht door haer
38 der sielen/ Datmense tot breedt bleck slae/
Wande roock pannen tot eē gedachtenisse
ende den Altaer daer mede behanghe. Want si
zijn geoffert voor den Heere/ende geheylicht/
ende sullen den kinderen Israels tot een teec
39 ken zijn. Ende Eleazar de Priester/nam de
metalen pannen / die de verbernde ghcoffert
hadden/ende sloeger bleck af/den Altaer me-
40 de te behangen/ Tot een ghedachtenisse der
F kinderen Israels. Dat niemant vremts daer
toe en ghenaecke / die niet en is van Aarons
sade/om te offeren rueckwerck voor den Hee
re. Op dattet hem niet en ga/ ghelijck Korah
ende zijnen rotte / soo de Heere hem gheseyt
De gheheele menichte murmureert.
41 hadde door Mose. Maer des anderen mor-
gens murmureerde de gheheele menichte der
kinderen Israels/teghen Mose ende Aaron/
ende spraecken : Ghy hebt des Heeren volck
42 ghedoodt. Ende doen de menichte vergader
de teghen Mosen ende Aaron/keerden si hen
totter hutten des getuychenis.. Ende siet/doē
bedeckte de wolcke/ende de heerlijckheyt des
43 Heeren openbaerde. Ende Mose ende Aa-
ron ghingen in / inde hutte des getuychenis.
44 Ende de Heere sprack met Mose/ segghen-
Hoe God vertoornt.
45 de: Maeckt v wt deser menichten/ Ick wilse
terstont verdoen. Ende si vielen op haer aen-
46 sicht. Ende Mose sprack tot Aaron: Neemt
de panne/ ende doet daer vier in vanden Al-
taer/ende leght daer rueckwerck op / eñ gaet
haestelijck totter menichten / ende versoentse.
dat worden.
Want ‖ de toornighe gramschap is van den
Heere wt ghegaen/ende de plaghe is aenge-
47 gaen. Ende* Aaron namt/soo hem Mose ge Sap.18.b.
seyt hadde/ende liep midden onder de menich
te. Ende siet/de plaghe was aenghegaen on-
48 der den volcke. Ende hy maecte rueck/ende Aarō versoende dat volck.
versoende dat volck / ende stondt tusschen de
dooden ende leuenden. Doen wert de plaghe
49 ghekeert. Maer der gheender die aen dier
plaghen ghestoruen waren/ waren veerthien
duysent ende seuenhondert/ wtghenomen die
50 die met Korah storuen. Ende Aaron quam
weder tot Mose voor de duere der Hutten
des ghetuychenis/ ende de plage wert *ghe- of/hielt op
keert.

Dat xvij. Capittel.

1 ENde de Heere sprack met Mose / seg- Beuestinghe van Aarons priesterschap door de roede.
2 ghende: Segt den kinderen Israels/
A ende neemt van hem twelf * stocken/
van elckē vorst/van zijns vaders huys/eenē/
ende schrijft eens yeghelijcks naem op zijnen *Stecken.
3 stock. Maer Aarons naem suldy schryuen op
den stock Leui. Want voor elck hooft haer-
4 der vaders huys sal eenen stock wesen. Eñ
legtse inde hutte des ghetuychenis/voor dat
5 getuychenis/daer ick v betuyge. Ende den
welcken ic kiesen sal/ diēs stoc sal groepē/dat
ick de murmuratie der kinderen Israels/die si
6 teghen v murmureren/stille. Mose sprack
metten kinderen Israels. Ende alle haer vor-
sten gauen hē twelf stockē/ een yegelijc Vorst
eenen stock/na dē huyse haerder vaderen. Eñ
Aarons stock was oock onder haer stocken.
7 Ende Mose leyde de stocken voor dē Hee-
8 re/in de hutte des getuychenis. Maer des
B morgens/als Mose inde Hutte des getuyche
nis ginck/*vant hy Aarons stoc van den huy Heb.9.a.4.
se Leui groen/eñ gebloeyt opghegaen/ eñ A- Aarons stock is groen.
9 mandelen dragende. Ende Mose droech al-
le de stocken wt van den Heere/voor alle de
kinderen Israels/dat zijt sagen. Ende een ye-
10 gelijc nam zynen stoc. Maer de Heere sprac
tot Mose: Draecht Aarons stock weder voor
dat getuychenis / dat hy bewaert worde/ tot
een teeckē/den ongehoorsamen kinderen/dat
haer morren van my ophoude / op dat si niet
11 en steruen. Mose dedet so hē de Heere ghe-
12 booden hadde. Eñ de kinderen Israels spra
ken tot Mose : Siet/wy verderuen: Wy wor-
13 den alle verdaen/eñ ghaen te niet. Wie dat
totter wooninghe des Heeren ghenaeckt/die
sterft. Sullen wy dan al gheheel vergaen?

Dat xviij. Capittel.

1 ENde de Heere sprac tot Aaron: Ghy eñ Want officie Aarons.
A uwe soonen / ende wws Vaders huys
met v/sult de misdaet des heylichdoms
draghen: Ende ghy/ende uwe soonen met v/
sult de misdaet wws Priesterdoms draghen.
2 Maer uwe broederen van den stamme* Le- Num.3.a.6
ui wws vaders/suldy tot v nemen / dat si by v
zijn/ende v dienen. ‖Maer ghy ende uwe soo- Deut.18.a.5
nen met v/voor de Hutte des ghetuychenis.
Ende si sullen uwen dienst/ eñ den dienst van
3 de gansche Hutte wachten/ Doch tot de ge-
reetschap des Heylichdoms / ende totten Al-
taer en sullen sy niet genaken/dat niet beyde
4 sy/ende ghy en sterft. Maer si sullen by v
zijn/dat si den dienst waer nemen in der Hut-
ten des ghetuychenis. In alle officie der Hut
ten. Ende geen vremde en sal tot v genaken.
5 Daerom wacht nv den dienst des heylich-
doms/ende den dienst des Altaers/dat voort
niet meer eenige toornige grāschap en come/
6 ouer de kinderen Israels. Want siet/ic heb-
B be de Leuiten uwe broederen genomen van-
den kinderen Israels/eñ v gegeuen/dē Heere
tot eenen geschencke / dat si de officie hanterē
7 inder hutten des ghetuychenis. Maer ghy/
eñ uwe sonen met v sult uwe priesterdō wach
ten/dat ghy dient in alderley hanteringe des
Altaers

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Altaers eñ binnen achter den voorhanc. Wãt
v Priesterdom geue ic v tot een officie voor
een ghifte. Als een vreemde daer toe ghaet
8 die sal steruen. Eñ de Heere seyde tot Aaron
Siet/ick hebbe v gheghenen myn Hefoffer/
[..]de Prie van alle dat de kinderẽ Israels heyligẽ voor
[..]eñ Leui v Priesterlijc officie/eñ uwe sonen/tot een ee
[..]voor harẽ 9 wich recht. Dat suldy hebben vanden Al
[..]t hebben derheylichsten/dat si offeren. Alle haer giften
[..]n. met alle haer spijsoffer/eñ met alle harẽ sond
offer / eñ met alle haren Schultoffer / dat sy
my geuen/dat sal v/ eñ uwen sonen dat alder
10 heylichste zijn. In de Alderheylichste plaet
se suldijt eten. Wat manlijck is / sal daer af
[..]7.d.34. 11 eten: Want het sal v heylich zijn. *Ick heb
ooc dat Hefoffer haerder giften aen alle Be-
weechofferen der kinderen Israels/ v eñ uwẽ
sonen/eñ uwen dochteren ghegeuen met v/
tot een eewich recht. Wie reyn is in uwẽ huy
12 se/die sal daer af eten. Alle de beste olie eñ
alle besten most/eñ Coren haerder eerstelingẽ
13 die si den Heere geuen/heb ic v gegeuẽ. De
eerste vruchten/van alle dat in haren lande
is/dat si den Heere brengen/ sal v sijn. Wie
[..].34.c.19 14 reyn is in dijnen huyse/sal daer af eten. Al-
15 le dat verbannen in Israel/sal v zijn. ||Alle
dat zijn moeder breect/onder alle vleesch/dat
si den Heere brengen/het si Mensch oft Vee/
sal uwe zijn. Also nochtans/dat ghy de eerste
menschen vrucht sult laten lossen/ende de eer
ste vrucht van een onreyn Vee / oock laten
16 lossen. Maer si sullent lossen/alst een maent
out is/eñ ghy sullet te lossen geuen om gelt/
[..]30.b.13. om vijf sikels nae den Sikel des heylichdõs
[..]27.d.25. 17 "die ghelt twintich Gera. Maer de eerste
[..]45.b.12. vrucht van eenen Osse / ofte Lamme / ofte
[..].g.47. gepte/en suldy niet te lossen geuen : Want si
zijn heylich. Haer bloet suldy sprengen opten
Altaer/ende haer vel suldy ontsteken/ tot ee-
18 nen Offer des soetẽ rueck/den Heere. Haer
vleesch sal v zijn/gelijck als ooc de Beweech
19 borst/ende de rechte scouder v is. Alle Hef
offeren/die de kinderen Israels heyligen den
Heere / heb ick v gheghenen / ende uwen
sonen/ende uwen dochteren met v/tot eenen
eewigen rechte. Dat sal v een onuergancke-
lijc verbont zijn/eewich voor den Heere/v
20 ende uwen zade met v. Eñ de Heere sprac
tot Aaron. Ghi en sult in haren lande niet be
[..]. 18.a.2. sitten: ooc geen deel onder hen hebben: *Wãt
[..] 44.d.28 ick ben v deel/ende v erfgoet onder de kinde
[..].13.b.14. 21 ren Israels. Maer den kinderen Leui heb-
be ick alle thienden gegeuen in Israel/tot eẽ
erfgoet/voor haer officie/dat si my doen/inde
22 Hutte des ghetuychenis. Dat nv voortaen
de kinderen Israels niet en genaken der Hut
ten des ghetuyghenis / om sonde op hen
23 te brengen/eñ te steruen. Maer de Leuiten
sullen dat officie hanteren inder Hutten des
getuychenis/eñ si sullen der geenre misdaet
dragen/tot een eewich recht /by uwen nae-
[..].13.b.14. comelingen.*Ende si en sullen onder de kin-
[..].4.d.44. 24 deren Israels geen erfgoet besitten: Want
[..] de Prie de thienden vanden kinderen Israels / die si
[..] eñ Leui den Heere Heffen/heb ic den Leuiten tot een
[..]ẽ erfgoet erfgoet gegeuen. Daer om heb ick tot hen ge
[..]hebben. seyt/dat si onder de kinderen Israels gheen
25 erfgoet besitten en sullẽ. Eñ de Heere sprac
26 met Mose/seggende: Segt den Leuiten eñ
[..]Leuiten spreeckt tot hen: Als ghy de thiende neemt
[..]ten van vanden kinderen Israels/ die ick v van hen
[..] tiende gegeuen heb/tot uwen erfgoede/so suldy daer
[..]en. af een Hefoffer den Heere doẽ/dat is de tien
27 de vanden thienden. Ende sult alsulcken
v Hefoffer achten/als ghaefdy Coren wter
schueren/ende de volheyt wt der Wijnpersen.
28 Also suldy ooc dat Hefoffer den Heere ghe
uen/van allen uwen thienden/die ghy neemt
vanden kinderen Israels / dat ghy alsulcken
Hefoffer des Heerẽ/dẽ Priester Aaron geeft
29 Van al dat v gheghenen wort / suldy den
Heere alderley Hefoffer gheuen / van al-
le[den] besten/dat daer af geheylicht wort.
30 Ende spreeckt tot hen: Als ghy alsoo dat
||beste daer af Heft/ so salt den Leuiten ghe- Vetste.
rekent worden/ ghelijc een incomen der schue
ren / ende ghelijck een incoomen der wijn-
31 perssen. Ende moghet eten in alle steden/
ghy/eñ uwe kinderen. Want het is uwen loõ
voor uwen dienst/inder Hutten des getuyge
32 nis/ Soo en suldy daer aẽ gheen sonde op
v brengen/als ghy dat beste daer af Heft/en
de niet ontwijen dat geheylichde der kinde-
ren Israels/ende niet steruen.

Dat xix. Capittel.

1 Ende de Heere sprack met Mose ende Vãderootach
2 Aaron/segghende: Dese sede sal een tighe Koe.
A Wet zijn/dat de Heere ghebodẽ heeft/
eñ gheseyt: Segt den kinderen Israels/ dat si
tot v brengẽ een rootachtige koe/sonder smet
te/die gheen ghebreck en heeft/eñ daer noch
3 geen iock op en heeft geweest. Eñ geeftse
den Priester Eleazar / *die salse wtbrengen Hebr.13.b.11.
voor den leger/eñ aldaer voor hẽ laten slaen
4 Eñ Eleazar de Priester/*sal van harẽ bloe Exo.29.b.12.
de met zijnen vinger nemen/eñ sprenghent
terstont seuenmael tegen de Hutte des ghe-
5 tuygenis/ "Eñ de koe voor hem laten ver- Leui. 4.b.11.
bernen/ beyde haer vel eñ vleesch / daer toe
6 haer bloet met haren meste. Ende de Prie-
ster sal Cederen hout/ ysope / eñ Rosetroode
wolle nemen/eñ op de bernende koe worpen/
7 Eñ sal zijn cleederen wasschẽ/ende zijn Lijf
met water baden/eñ daer nae inden Legher
8 gaen/ende onreyn zijn totten Auont. Ende
diese verbrant heeft/sal ooc zijn cleederẽ met
B water wasschen/ende zijn lijf int water badẽ/ Heb.9.b.13.
9 ende onreyn zijn totten auont. "Ende een
reyn man sal de asschen van der Koe op ra-
pen/ ende schuddense buyten den Legher / in
een suyuer plaetse/dat sy aldaer bewaert wor Vã dat sprẽg
de/voor de menichte der kinderen Israels/tot water d koe.
een besprengwater/wãt het is een sondoffer.
10 Ende de selue / die de asschen vander Koe
op gheraept heeft/sal zijn clederen wasschen/
ende onreyn zijn totten auont. Dit sal een ee-
wich recht zijn den kinderẽ Israels/ ende den
11 vreemdelinghen die onder v woonen. *So Num.31.c.19
wie nv ergens eenen doden mensch aenroert/ Agge.2.b.14.
12 die sal seuen daghen onreyn zijn. Die sal Eccl.35.a.8.
hem hier mede ontsondigen ten derden dage/
ende ten seuensten daghe/ soo wordt hy reyn.
Ende en ontsondicht hy hem niet ten derden
daghe/ende ten seuensten daghe / so en sal hy
13 niet reyn worden. Maer als yemant eeni-
ghen dooden mensch aenroert / ende hem niet
ontsondigen en wilt/die ontreynicht de woo-
ninge des Heeren/ende alsulcken siele sal wt
gheroyt worden wt Israel/om dat dat spreng
water ouer hem niet ghesprengt en is. Soo
is hy onreyn/ also langhe als hy hem daer af
14 niet en laet reynighen. Dit is de wet. Als
C een mensche in de Hutte sterft / wie dat inde
hutte gaet/ende al wat in de hutte is/ sal se-
15 uen daghen onreyn zijn. Ende alle open ge
reetschap/dat gheenen decksel/ noch bandt en
16 heeft/ is onreyn. Oock wie dat op den vel
de eenen verslaghenen met den sweerde aen-
roert/ofte eenen dooden / ofte eens menschen
been/oft graf/die is seuen daghen onreyn.
17 So sullen sy dan nemen voor den onreynẽ/
vanden asschen van desen verbranden sondof
fer/ende vlietende water daer op ghieten/ in
18 een vat/ Ende een suyuer man sal * ysope Psal.51.b.9.
nemen/ende int water steken/ ende de Hutte
besprenghen/ende alle de gereetschap/eñ alle

siele die daer inne zijn/Also ooc den genen/
die eens dooden been: ofte een verslagen /ofte
19 dooden/oft graf aēgeroert heeft. Maer die
reyne/sal den onreynen ten derden daghe / ē
ten seuensten dage besprengen/ē hem ten se=
uensten dage ontsondigen. Ende sal zijn clee=
deren wasschen / ē hem int water baden/ so
20 wort hy des auonts reyn. Maer soo wie on
reyn zijn sal/ende hem niet ontsondighen en
wilt/diens siele sal wtgeroeyt worden wter
Menichten. Want hi heeft dat heylichdō des
Heeren ontreynicht/ē en is met dē bespreng
water niet besprengt/daerom is hy onreyn
21 Ende dit sal hen een eewich recht zijn. Ē
dese die mettē Besprengwater besprēgt heeft
sal zijne clederen ooc wasschen. Ē wie dē de
sprengwater aenroert/die sal onreyn zijn tot=
Leu. 17.d.15. ten Auont. ‖Ende al dat hy aenroert / sal
onreyn worden. Ende so wat siele dat hy aen
roeren sal/ sal onreyn zijn totten Auont.

Dat xx. Capittel.

1 ENde de kinderen Israels quamen met
Nu. 33.d.36. Deut. 1.f.46. A de geheele Menichte in* de Woestijne
Sin/ in de eerste maent. Ende dat volck
lach te Kades. Ē MirJam sterf aldaer / ē
Hoe MirJā sterf in Kades. 2 wert aldaer begrauen. Ende de Menichte
en had geen Water/ē vergaderden hen tegē
3 Mose ende Aaron. Ē dat volc hadde twist
‖Nu.16.e 31. tegen Mose ē sprac: ‖Och haddē wy vergaē
doen onse broeders vergingen voor den Hee=
Exo.17.a.3. 4 re. Waerom hebdy* de Menichte des Hee=
Dat volck twist met Mose. ren in dese Woestijne gebracht ‖ dat wy hier
5 steruen souden met onsen vee? Ende waerom
hebdy ons wt Egipten geleydt/in desen qua
den hoeck/daermen niet saeyen en can / daer
noch vijgen/noch wijnstock/noch granaet ap
pelen en zijn / ooc en isser geen water te drinc
6 ken: Mose ē Aaron/gingen vander Me=
nichten totter dueren der Hutten des getuy=
7 genis/ende vielē op haer aensicht/ Ende de
heerlicheyt des Heeren openbaerde hen: Ē
Exo.17.b.5. 1.Cor.10.a.4 8 de Heere sprac met Mose/"seggende: Neēt
den staf/ē vergadert de Menichte/ghy/ en=
de v broeder Aaron/ ē spreeckt metten steen/
De Heere geeft water wten steen. voor haren oogen/die sal zijn water geuen.
Also suldy hen water wten steen doen comen
ende de Menichte te drincken geuen/ ē haer
9 Vee. Doen nam Mose den staf / voor den
10 Heere/so hy hem geboden hadde. Ende Mo
se ende Aaron verghaderden de Menichte
voor den steen/ē sprack tot hen : Hoort ghy
ongehoorsame: Sullen wy v ooc watrr bren=
11 gen wt desen steē? Ende Mose hief zijn hāt
Psal.78.b.15 op/"ē sloech den steen metten staue twee=
1.Cor.10.a.4 mael. Doē ginck daer veel waters wt/ so dat
Sapi.11.a.4. 12 de Menichte dranck/ende haer vee. Maer
Deu. 1.f.37. de Heere sprack tot Mose ende Aaron: Om
Nu. 27.c.14. dat ghy aen my niet gelooft en hebt dat ghy
my heylichdet voor den kinderen Israels / en
suldy dese Menichte niet brengen in dat Lāt
Exo.17.b.7. 13 dat ick hen gheuen sal. Dat‖is dat Kijf=
water/daer de kinderen Israels teghen den
Heere om keuen/ ende hy gheheylicht wert
Iudi. 11.c.17. 14 aē hen. "Ende Mose sant boden wt Kades
Gen.25.c.25 tot den Coninck der Edomiten. Also laet v/
15 uwe broeder Israel seggen: Ghy weet alle
Gene.45.a.?. de moeyte die ons ghebuert is/ ‖ hoe dat on
se Vaders neder ghetoghen zijn in Egipten
ende wy langhen tijt in Egipten ghewoont
16 hebben: Ende de Egiptenaren hanteerden
C ons/ende onse Vaders qualijc. Ende wy rie=
pen totten Heere/die heeft onse stemme ver
hoort/ ē eenen Engel ghesonden / ende ons
wt Egipten gheleydt. Ende siet / Wy zijn te
17 Kades in de stede/aen uwe palen: Laet
Num.21.c.22 "ons door v lant trecken. Wy en willen noch
1.Ma. 5.e.48 door Ackers noch door wijnghaerden gaen/
noch geen water drincken wt den Putten.
Wy willen door de* Heyrstrate reysen / noch Lantstrat
ter rechter/noch ter slincker hant wijcken/tot De Edom[...]
18 dat wy door uwe palē comen. Maer de Edo en willē I[...]
miten spraken tot hen: ‖ Ghy en sult niet el door h[...]
door my trecken/oft ick wil v metten sweer= lāt niet la[...]
19 de tegen trecken. De kinderen Israels spra ‖Eze. 25.a
ken tot hen: Wy willen op de ghebaende stra Abd.1.b.1[...]
te trecken: Ende drincken wy vā uwen wate Deut.2.a.
re/wy ende onse Vee/soo willen wijt betalē.
Wy en willen niet dan te voet door trecken.
20 "Ē de Edomiten trocken wt/hen te ghe= Exod.17.[...]
moet met machtigen volcke/ē stercke hāt.
21 Also weygerden de Edomiten Israel / ende
misgunden door zijn palen te trecken . Ende
22 Israel weeck van hen. Ende de kinderen Is
raels braken op/*van Kades/ende quamen Num.33.d
met de gheheele Menichte/ te Hor aent ghe=
23 berchte. Ende de Heere sprack met Mose
ē Aaron / tot Hor aent gheberchte/ aen de
palen vanden lande der Edomiten/ē sprac:
24 Laet hem Aaron verghaderen tot zijnen
volcke: Want hy en sal niet in dat Lant co=
men/dat ick den kinderen Israels ghegheuen
hebbe/om dat ghy mijnen monde ongehoor=
25 saem geweest zijt/‖by den Kijfwatere. Maer Nu. 20.b.
neemt Aaron ende sinen soon Eleazer/ē leyt Exod.17.b
26 se op Hor / int geberchte / Ē trect Aaron Aaron ster[...]
zijn clederen wt/ē trectse Eleazar zijnen so= op een ber[...]
ne aen. Ende Aaron sal hem aldaer vergade=
27 ren/ende steruen. |Doen dede Mose so hē Deu. 10.b
de Heere geboden hadde / ē clommen op te Nu. 33.d.
Hor/int gheberchte/ voor de ghantsche Me=
28 nichte. Ē Mose trock Aaron zijne Cleede
ren wt/ende trockse Eleaser zijnen soon aen.
Ē Aaron sterf aldaer bouen opt gheberchte.
29 Maer Mose ende Eleazer clommen neder
vanden berge. Ē als alle de Menichte sach/
dat Aaron wech was / beweendē si hem* der Deu. 34.b
tich dagen/alle dat huys Israel.

Dat xxj. Capittel.

1 ENde als de Cananiter / ‖de Coninck Nu. 33.d.[...]
A Arad/die teghen dat Zuyden woont/ Vanden C[...]
hoorde dat Israel in coemt / door den ninck Ara[...]
wech des bespiers / streedt hy teghen Israel/
2 ende leydde sommige ghevangen. Doen ge
loefde Israel den Heere een gelofte/ē sprac:
Ist dat ghy dit volck onder mijn hant gheeft/
3 so wil ick haer steden verbannen. Ende de
Heere verhoorde Israels stemme / ende ghaf
hem de Cananiter / ende sy verbandense met
haren steden/*ende hiet die stede/Harma. Iudic.1.d.
4 Doen trocken sy van Hor aent gheberchte/
‖opten wech tot der rooder Zee/om dat si om Deu.2.a.[...]
der Edomiten lant trecken souden. Ende dat
5 volck wert verdrietelijck opten weghe/ Ē Dat volck
sprack teghen God/ ende teghen Mose: Waer murmureert
om hebt ghy ons wt Egypten gheleydt / dat
wy storuen in de woestijne ? Want hier en is
noch broot noch water / ende onse siele wal=
6 ghet van deser lichter spijsen. ‖Doen sandt 1. Cor.10.[...]
B de Heere vyerighe slanghen onder tvolck/die Sapi.16.a
beten dat volck/datter een groot volck in Is= Van vyeri[...]
7 rael sterf. Doen quamen si tot Mose/ende slanghen.
spraken: Wy hebben ghesondicht/ om dat wy
teghen den Heere/ ende teghen v ghesproken
hebben: ‖Bidt den Heere dat hy van ons ne= Ero.8.b.8.
me de slanghen. Mose badt voor dat volck. 3.Reg.13.b
8 Doen sprack de Heere tot Mose: Maeckt v Act.8.c.24.
een metalen Slanghe / ende rechtse op tot
een teeken: Wie ghebeten is/ende sietse aen/
9 die sal ghenesen. "Doen maecte Mose een Ioan.3.b.1[...]
metalen Slange/ende rechtese op tot een teec 4.Re.18.a.
ken. Ende als yemanden een slanghe beet/so
aensach hy de metalen slanghe/ē bleef leuen
10 de. Ē de kinderen Israels trocken wt/‖ē Nu. 33.e.[...]
11 maecten haren leger in Oboth. Ē van O= Want reys[...]
both trocken sy wech/ē maecten haren leger der kinder[...]
in Iim/ aent gheberchte Abarim/ in de woe= Israels.
styne

.. styne tegen Moab ouer/ tegen der sonnen op
12 ghanck. Dan daer trocken sy/ende maecten
13 haren leger aen de beke Sared. Dan daer
trocken si/eñ maecten haren leger aen de zy-
de van Arnon/dat welcke is in de woestyne/
eñ reyct daer wt van de palen der Amoriten.
Want Arnon is de pale Moab/tusschen Mo-
14 ab ende de Amoriten. Daer af spreeckt men
C inden boeck vanden stryden des Heeren: Dat
Paheb in Supha/ende de Beecken aen Ar-
15 non/ Eñ de adere der beken/de welcke reyct
...11.c.18. tot aen de stadt*Ar/ende leendt daer aen/en-
16 de is de pale Moab. Ende van daer trocken
si totter fonteynen. Dat is de fonteyne / daer
de Heere af sprack tot Mose: Vergadert dat
17 volck/ick wil hen water geuen. Doen sanck
Israel dit Liedt/ende songhen die een na de
18 ander/ouer de Fonteyne: Dat is de Fontey
ne die de Vorsten gegrauen hebben/Die ede-
le onder den volcke hebbense ghegrauen/door
19 den Leeraer ende hare stauen. Ende van
deser woestynen trocken si na Mathana/ende
van Mathana te Nahaliel / van Nahaliel
20 na Bamoth/ Ende van Bamoth in dat dal/
dat int velt Moab leyt/tot den hoogen berge
21 Pisga/die tegen de woestyne siet. Ende Is-
rael sant booden tot Sihon den Coninck der
...20.c.17 22 Amoriten/ende liet hem seggen: *Laet my
...e.25. door v lant trecken. Wy en willen niet wyc-
...o. ken in de ackeren noch in de wynghaerden/
...1.b.19. oock en willen wy der fonteynen water niet
drincken. De Heyrstraet willen wy trecken/
...29.b.2. 23 tot dat wy door uwe palen comen. ‖Maer
D Sihon en oorlofde den kinderen Israels den
...zanck "Toch niet/door zyne palen. Maer verga-
...assagie. derde alle zyn volck/eñ troch wt/Israel tegen
inde woestyne. Ende als hy te Jahza quam/
...a.4. 24 street hy teghen Israel. Maer Israel*sloech-
...24.b.8 hem metter scherpten des sweerts/ ende nam
... neemt zyn landt in/van Arnon aen / tot aenden Ja-
...lāt in. boc/ende tot aen de kinderen Ammon/ Want
de palen der kinderē Ammon/ waren seer va-
25 ste. Aldus nam Israel alle dese steden/ende
woonde in alle de stedē der Amoriten te Hes-
...zyn de 26 bon/ende allen harē‖dochteren. Want Hes-
...eñ vlec bon de stadt / behoorde Sihon den Coninck
...ontō de der Amoriten/ende hy had daer te voorē met
...iggēde. der Moabiten Coninck ghestreden/ende hem
al zyn landt af ghewonnen/tot Arnon toe.
27 Daer af spreectmen in dē gemeynen spruec:
Coemt te Hesbon / datmen de stadt Sihon
28 bouwe ende oprechte. Wāt vier is wt Hes-
bon geulogen/ een vlamme van der stadt Si-
hon/die heeft verslindt Ar der Moabiten.
29 Ende de borgers van der hoochten Arnon.
E Wee v Moab/ghy volck Camos zyt verloo-
ren. Men heeft zyne sonen inde vlucht gesla-
30 gen/eñ zyn dochteren geuangen geleyt/ Si-
hon de Coninc der Amoriten. Haer heerlyck-
heyt is te niete gegaen van Hesbon tot Di-
bon toe / si is verstoordt tot Nopha toe / die
...15.c.18. 31 daer reyct tot Medba. "Also woonde Israel
32 int lant der Amoriten. Ende Mose sant be-
spiers wt na Iaeser/eñ si wonnen haer doch-
teren/ende namen de Amoriten in/die daer in
33 waren/ Ende keerden hen ende trocken op-
...3.a.1. waerts/*den wech tot Basan. Doen trocken
...en Co- tegen Og/de Coninck tot Basan/met allē zy
...ot Ba- 34 nen volcke/om te stryden in Edrei. Ende de
...woort ge- Heere sprac tot Mose: En vreest v niet voor
...n. hem/want ick hebbe hē in uwe hant gegeuē/
met lande ende lieden. Ende ghi sult met hem
doen/so ghy met Sihon den Coninc der Amo
riten ghedaen hebt/die te Hesbon woonde.
35 Ende si sloegen hem eñ zyn soonen / eñ alle
zyn volck tot datter niemant ouer en bleef/eñ
36 namen dat lant in. Daer na trocken de kin
...t.29.a.1. deren Israels/‖ende maecten haren legher in

dē velde Moab/op de ander zyde vander Jor
danen teghen Jericho.

Dat xxij. Capittel.

1 E Nde als *Balack / Siphor soon sach/ Josue. 24.b.9
A al het gene dat Israel ghedaen hadde Dan Balak
2 den Amoriten/ Ende dat de Moabi- der Moabitē
ten seer vreesden voor dit volck/dat so groot Coninck.
was/ende dat den Moabitē grouwelde voor
3 den kinderen Israels/ Ende spraken totten
outsten der Midianiten: Nv sal desen hoop
op knagen/al watter rontom ons is/ghelyck
eenen os cruyt op den velde afknacht. Ende
Balak Siphor soon/was in diē tyde Coninc
4 der Moabiten. Ende hy sant ‖boden wt tot Num.31.b.8.
Bileam Beors soon/tot Pethor/die woonde 2.Pet.2.c.15.
aent water in den lande der kinderen zyns Balak seynt
volcs/dat si hem roepen souden / ende liet hē boden wt tot
seggen: Siet/ daer is een volck wt Egyp- Bileam.
ten getrocken/dat bedect dat aensicht der aer
5 den/ende leyt teghen my. Daerom coemt nv
B ende veruloect my dat volck/want het is my
te machtich/oft ickt slaen machte/ ende wten
lande verdryuen. Want ic weet/wien dat ghy
‖ghebenedydt/die is ghebenedydt/ende wien Segent.
6 ghy*vermaledyt/die is vermaledyt. Ende *Veruloect.
de Ouders der Moabiten ghingen wech met
den Ouders der Midianiten / ende hadden
den loon des waerseggers in haren handen/
ende ghinghen tot Bileam in/ende seydē hem
7 Balaks woort. Eñ hy sprack tot hen: Blyft
hier te nacht/so wil ick v segghen/soo my de
Heere segghen sal. Aldus bleuen de Vorsten
8 der Moabiten by Bileam. Ende God quam
tot Bileam/ende sprack: Wie zyn de lieden God spreeckt
9 die by v zyn? Bileam sprack tot Godt: Ba- met Bileam.
lak Siphon soon / der Moabiten Coninck/
10 heeft tot my gesonden: Siet/een volck isser
wt Egypten getrocken/ ende bedect dat aen-
sicht der aerden/ Daerom coemt nv/eñ verma
ledyt hen/oft ick met hen stryden mochte/en-
11 de verdryuense. Maer Godt sprack tot Bi-
leam: En gaet niet met hē/ noch en veruloect
12 dat volck niet/want het is gebenedyt. Doē
C stont Bileam des morgens op/ ende sprac tot
Balaks Vorsten: Gaet henen in v lant/want
de Heere en wilts niet gehengen/dat ick met
13 v trecke. Ende de Vorsten der Moabiten
maecten hen op/ quamen tot Balak/eñ spra-
ken: Bileam weygert hem met ons te treckē.
14 Doen sant Balak noch grooter eñ heerlyc-
15 ker Vorsten henen dan die waren. Als dese
tot Bileam quamen/spraken si tot hem: Also
laet v Balak Siphor soon seggen: Lieue/en
16 weygert v niet tot my te trecken. Want ick
wil v hoochlyck eeren / eñ wat ghy my segt/
dat wil ick doen. Coemt doch/ende vermale-
17 dyt my dit volck. Bileam antwoorde/ende
sprack tot Balaks knechten: *Al gaef my Ba Num.24.c.13
lak zyn huys vol siluers eñ gouts/so en soude 3.Reg.13.b.8
ick doch niet connen ouertreden dat woordt
myns Heeren myns Gods/cleyn oft groot te
18 doen. Daerom blyft ghy toch nv ooc hier dē
sen nacht/dat ick weten mach/wat de Heere
19 voorder met my sprekē sal. Doē quam God
des nachts tot Bileam/ eñ sprack tot hē: Syn
de mannen gecomen om v te roepē / so maect
v op/ende trect met hen. Doch wat ick v seg-
20 gen sal/dat suldy doen. Doen stont Bileam
D des morgens op/eñ sadelde zyn ezelinne/ende
trock metten Vorsten der Moabiten henen.
21 Maer Godts tooren werdt gram/om dat hy
wech troc. Eñ de Engel des Heeren tradt in-
den wege/om hē te wederstaen. Maer hy reet
op zyn ezelinne/eñ twee Jongers waren met
22 hem. Eñ de ezelinne sach dē Engel des Hee
ren inden wege staen/eñ een bloot sweert in
zyn hant. Eñ de ezelinne weeck wt den weg
eñ ghinck opten velde. Maer Bileam sloech-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

23 se/dat si inden wege soude gaen. Doē tradt
de Engel des Heeren inden wech/bydē wijn=
berch/daer op beyde zijden wanden waren.
24 Ende doen de ezelinne den Engel des Hee
ren sach/drongse haer aen de wandt/eñ clem=
de Bileams voet aender wandt. Eñ hy sloech
25 se noch meer. Doen ginc de Engel des Hee
ren voorder/eñ tradt aen eenen engen hoeck/
daer geenen wech en was te wijcken/noch ter
26 rechter noch ter slincken hant. Eñ doen de
Bileams eze= linne spreect. ezelinne den Enghel des Heeren sach/vielse
op haer knien onder Bileam. Doen vergram=
de den toorne Bileam / eñ sloech de ezelinne
27 metten stocke. Doen dede de Heere der eze=
2.Pet.2.c.16. E linnen den mont op ||eñ si sprack tot Bileam:
Juda.1.b.11. Wat heb ick v ghedaen / dat ghy my nv drie=
28 mael hebt geslagen? Bileam sprack totter
ezelinnen: Om dat ghy my bespot hebt / Och
dat ick nv een sweert in der hant hadde / ick
29 woude v verworgen. De ezelinne sprac tot
Bileam: En ben ick niet v ezelinne/daer ghy
op gereden hebt tot uwer tijt/tot op desen da
gen? Plach ic ooc v oyt also te doē? Hy sprac:
30 Neen. Doen opende de Heere Bileam de
oogen/dat hy den Engel des Heeren sach in
den wege staen/ ende een bloot sweert in zijn
hant/eñ neychde/eñ bucte met zijnen aensich=
31 te. Eñ de Engel des Heeren sprac tot hem:
Waerom hebdy uwe ezelinne nv driemael ge
slagen? Siet/ick ben wtghegaen/om v te we=
derstaen/want dē wech is voor my verkeert.
32 Eñ de ezelinne heeft my gesien/eñ driemael
voor my gheweken/eñ en hadse voor my niet
gewekē/so woude ick v nv ooc verworcht/eñ
33 de ezelinne leuendich behoudē hebben. Doē
F sprac Bileam totten Enghel des Heeren: Ick
heb gesondicht/want ick en hebs niet gewe=
ten/dat ghy my tegen stont in den weghe/Eñ
nv/indien v niet en behaecht/ so wil ic weder
34 om keeren. De Engel des Heeren sprac tot
hem: Trect wech metten mannen. Maer ghy
en sult anders niet spreken/dan dat ick v seg
gen sal. Also track Bileam met Balaks Vor=
35 sten henen. Doen Balack hoorde dat Bile=
am quam/trock hy wt hem teghen in de stadt
der Moabiten/die daer leyt aen de palen Ar=
non/de welcke aen dat wterste vanden palen
36 leyt/ Eñ sprac tot hem: En heb ic tot v niet
gesonden/eñ v laten roepen? Waerom en sidy
dan tot my niet gecoomen? Meyndy dat ick v
37 niet en soude connen gheeeren? Bileam ant
woorde hem: Siet/ick ben tot v ghecoomen:
Num.23.c.13 *maer hoe can ick yet anders gespreken/ dan
dat my God inden mondt geeft / dat moet ick
38 spreken. Aldus troc Bileam met Balak/ eñ
39 quamen inde straten der stadt. Ende Balak
offerde runderen ende schapen/ende santse na
Bileam/ende na de Vorsten die by hē waren.

Dat xxiij. Capittel.

Van Baals offerhande. 1 Ende des morghens nam Balak Bi=
A leam/eñ leyde hem wech op de hooch=
te Baals/dat hy van daer sien conde/
2 tot aen dat eynde des volcks. Ende Bileam
sprack tot Balak: Bouwet my hier seuen al=
taren/ende besorcht my hier seuen ossen/ ende
3 seuen rammen. Balak dede soo hem Bileam
seyde. Ende beyde Balak ende Bileam offer=
den op elcken altaer eenen osse / ende eenen
4 ram. Ende Bileam sprac tot Balak: Ghaet
Num.23.c.16 by uwen brandtoffer / * Ick wil wech ghaen
oft my by auontueren de Heere ghemoette/
dat ick v segghe wat hy my condt doet. Ende
5 ghinck haestelijck wech. Ende Godt ghe=
moette Bileam. Maer hy sprack tot hem: Se
uen altaren heb ick bereyt/ende op elcken al=
taer/ eenen osse ende eenen ram gheoffert.
6 Maer de Heere ghaf Bileam dat woordt
inden mondt/ende sprack: Gaet weder henen
7 tot Balak/eñ segt also. Ende als hy weder
tot hem quam / siet / doen stont hy by zijnen
brandtoffer/met alle de Vorsten der Moabi=
8 ten. Doen hief hy op zijn spruecke/*eñ sey= Num.22.a
B de: Balak der Moabiten Coninck heeft my
wt Syrien laten halen/vanden geberchte te=
gen den opganck: Coemt/||vermaledijt my Ja Veruloect.
9 cob: Coemt schelt Israel. Hoe sal ick verma
ledijen/den welcken God niet en vermaledijt?
Hoe sal ick schelden / den welcken de Heere
10 niet en schelt? Want vande hooge steenroot Bileam seg[t] dz volc Go[ds] tegē Balak wille.
se sie ick hem wel/eñ vanden hueuelen aensie
ick hem. Siet/dat volc sal alleē woonen/ende
onder de Heydenen niet gherekent worden.
11 Wie can tellen dat stof Jacob/ende dat ge=
tal des vierendeels Israels? Mijn siele moet
steruen den doodt der rechtueerdigen/eñ mijn
12 eynde worde/gelijck deser eynde. Doē sprac
C Balak tot Bileam: Wat doet ghy nv by my?
Ick heb v laten halen / om myn vianden te
vermaledyden/ende siet/ghy ghebenedijtse.
13 Hy antwoorde/*eñ sprac: Moet ic dat niet Num.22.f.
houden eñ spreecken/dat my de Heere in den
14 mont geeft? Balak sprack tot hem: Coemt
doch met my aen een ander plaetse/ van wel
ke ghy zijn eynde siet / eñ doch niet gants en
15 siet/eñ vermaledijt my hem aldaer. Ende hy
leyde hem op een vrije pleyne / op de hoochte
Pisga/eñ timmerde seuen altaren / eñ offerde
op elcken altaer eenen osse ende eenen ram.
16 Eñ sprack tot Balak: Treet alsoo by uwen
17 brantoffer: ||ick wil ginder wachtē. Ende de Num.23.a
Heere gemoette Bileam/eñ gaf hem twoort
in zijnen mont/eñ sprack: Gaet weder tot Ba
18 lak/ende spreect also. Eñ als hy weder tot
hem quam/siet/doen stont hy by zijnen brant
offer metten vorsten der Moabiten. Ende Ba
lak sprack tot hem: Wat heeft de Heere ghe=
19 seyt? Eñ hy hief op zijn spruecke/eñ sprack:
Staet op Balak/ende hoordt/vaet ter ooren
20 wat ick segge/ghy Siphrons soon. *God en 1.Cori.1.a.
is niet een mensche/dat hy lieghe/noch eens 10.b.13.
menschen kint/dat hem yets berouwe. Soude
hy yets yet seggen/ende niet doen? Soude hy
21 yets yet spreken/ende niet houdē? Siet/om
te gebenedijen ben ick hier gebracht/ick gebe
22 nedije/ende en cans niet gekeeren. Men en
D siet geen moeyte in Jacob/ eñ gheenen arbeyt
in Israel. De Heere zijnen God is by hem/eñ
dat trompetten des Coninckx onder hem.
23 Godt heeftse wt Egypten geleyt/||zijn vry= Num.24.b
24 moedicheyt is als eens"Eenhoorens. Want "Job.39.b.
daer en is geen toouenaer in Jacob/eñ gheen
waersegger in Israel. Tzijnder tijt salmen vā
Jacob seggen/ende van Israel/wat wonder=
25 wercken God doet. Siet/ Dat volck sal op=
staen als een ionghe*Leeuwinne/ eñ sal hem Gene.49.b
verheffen als eenē Leeu. Het en sal hem niet Num.24.b
leggen/tot dattet den roof verslinde/ende dat
26 bloet der verslagenen drincke. Doen sprack
Balak tot Bileam: Ghy en sult hem noch
27 vloecken noch segenen. Bileam antwoorde
seggende tot Balak: En heb ic v niet geseyt/
dat/al wat de Heere spreecken sal/dat sal ick
28 doen? Balak sprack tot hem/comt doch/ick
wil v aen eenen anderen hoec brengen/oft by
auontueren Gode behaghe/ dat ghyse my al=
29 daer vermaledijt. Ende hy leyde hem op de
hoochte des berchs Peor/die tegen de woesty
30 ne siet. Eñ Bileam sprack tot Balak: Bou=
wet my hier seuen Altaren/ende bereyt my se
31 uen ossen eñ seuen rammen. Balak dede al=
so als Bileam seyde. Eñ offerde op elcken al=
taer eenen osse ende eenen ram.

Dat xxiiij. Capittel.

1 Doen nv Bileam sach/dattet den Hee Bileams v[er] maledyngh[e] wort in seg[e] ninge gekee[rt].
A re behaechde / dat hy Israel ghebene=
dijde/en ginck hy niet henen / ghelijck
voor=

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

voormaels nae de toouenaers / Maer rechte
zijn aensicht recht ter woestijnen waerts/
2 Hief zijn oogen op/*ende sach Israel/hoe si
lagen na haren stammē. Ende de geest Gods
3 quam op hem/ Ende hy hief op zijn sprue-
ke ende sprack: Het seyt Bileam Beors soon:
Het seyt de man / wiens oogen geopent zijn:
4 *Het seyt de hoorder van Godts redenen/
die des Almachtigen openbaringhe siet/ dien
de ooghen gheopent worden / als hy neder
5 knielt: Hoe ‖fijn zijn uwe hutten Jacob/en-
6 de uwe wooningen Israel/ Ghelyc als haer
B de beken wt breyden / ghelijck de houen aen
twater/ gelijck de hutten die de Heere plant/
7 gelijck de Cedren aent water. Daer sal wa-
ter wt zijnen Eemer vloeyen/ eñ zijn saedt sal
een groot water worden. Sijn Coninck sal
hooger worden dan "Agag/eñ zijn rijck sal hē
8 verheffen. Godt heeft hem wt Egypten ge-
leydt. * Sijn vrymoedicheyt is ghelijck eens
Eenhoorens. Hy sal de Heydenen zijn ver-
uolgers verslinden/ ende haer gebeente bree-
9 ken/ende met zijnen pijlen doorschieten. Hy
is gaen‖liggen als eenen Leeu/ende ghelijck
eenen iongen Leeu : Wie wil hem tegen hen
verheffen? Ghebenedijt si/ die v ghebenedijt:
10 Eñ vermaledijt / die v vermaledijt. Doen
wert Balak gram op Bileam / ende sloech de
handen tesamen/eñ sprack tot hem: Ick heb v
geroepen/dat ghy mijn vianden vermaledijen
sout/Eñ siet/ghy hebtse nv driemael gebene-
11 dijt. Eñ nv keert weder tot uwer stadt. Ick
dachte dat ick v eeren soude / maer de Heere
12 heeft v de eere ghekeert. Bileam antwoor-
C de: En heb ick oock niet tot uwen boden ge-
seyt/die ghy tot my sandt/ende ghesprooken?
13 "Al ghaef my Balak zijn huys vol siluers
ende gouts/so en conde ick doch niet ouerlij-
den/ouer dat woort des Heeren/ quaet noch
goet te doen/nae mijnder herten/maer dat de
Heere spreecken soude/ dat soude ick ooc spre
14 ken. Eñ nv siet/ als ick tot mijnen volcke
trecke/soo coemt/"so wil ick v raden/wat dit
volck uwen volcke doen sal ter laetster tijt.
15 ‖Eñ hy hief op zijn spruecke/eñ sprac: Het
seyt Bileam Beor soon: Het seyt de man/diē
16 de oogen gheopent zijn: Het seyt de hoorder
van Godts redenen / eñ die de kennisse heeft
des hoochsten/die de openbaringhen des Al-
machtighen siet/eñ dien zijn sonden gheopent
17 worden/als hy neder knielt. Ic sal hem sien
maer nv niet. Ic sal hem aenschouwen / maer
niet van na by: "Een sterre sal wt Jacob op-
gaen/eñ een Cepter wt Israel op coomen/eñ
sal verslaen de*vorsten der Moabiten/eñ ver
18 stooren alle kinderen Seth. ‖Edom sal hy
D innemen. Ende Seir sal zijnen vianden onder
worpen zijn/ Maer Israel sal ouerwinninghe
19 hebben. Wt Jacob sal de heerschapper comē
eñ te niete doen wat daer ouer is van den ste
20 den. Eñ als hy de Amalekiten sach/hief hy
zijnen sprueck op/eñ sprack: ‖Amalek de eer-
ste onder den Heydenen/ " Maer ten laetsten
21 suldy heel vergaen. Eñ als hy de Keniten
sach/hief hy zijn sprueck op/eñ sprack : Vast
is uwe wooninge/ eñ hebt uwen nest in eenē
22 steen geleyt. Maer o Kain ghi sult verbrant
worden/als v Assur ghevangen wech leyden
23 sal. Eñ hy hief noch eens zijn spruecke op/
eñ sprack: Och wie sal leuen/ als Godt sulcs
24 doen sal? Eñ*schepē wt Chitim/sullen ver-
deruen den Assur ende Eber. Maer hy sal ooc
25 vergaen. Ende Bileam maeckte hem op/eñ
trock henen / ende quam weder in zijn stede.
Ende Balak trock zijnen wech.

Dat xxv. Capittel.

1 ENde ‖ Israel woonde in Sittim. Ende
A dat volck beghost te hoereren met der
2 Moabiten dochteren/ "De welcke noodden — reert met de
dat volck tot haerder Goden offer: Ende dat — Moabijtsche
3 volck at/ende aenbaden hare Goden. Ende — wyuen.
Israel hinck hem aen den Baal Peor. Doen — "Ex.34.b.15.
wert de Heere toornich ende gram op Israel/ — Psa.106.d.28
4 Ende sprack tot Mose: Neemt alle ouerste — Iosu.22.d.17
des volcs/ ende hangtse den Heere inde son-
ne/op dat de gramschap des toorens des Hee-
5 ren van Israel gekeert worde. Ende Mose
sprack totten Rechteren Israels:*Een yeghe — Exo. 32.f.27.
lijck verworghe zijne lieden / die hen aen den
6 Baal Peor ghehanghen hebben. Ende siet/
B een man wten kinderen Israels quam/ ‖ende — Deu.23.c.17.
bracht onder zijne broederen een Midianitin
ne/eñ liet Mose toesien/ eñ alle de Menichte
der kinderen Israels/ ende die daer weenden
voor de duere der hutten des ghetuychenis.
7 "Als Pinehas Eleazar soon / die Aarons — 1.Ma.2.f 54.
des Priesters soon was/dat sach/stont hy op
wt der menichten/ ende nam een spiese in zijn
8 hant/ Ende ghinck den Israelijtschen man — Pinehas
na/tot in dat Hoerhuys/eñ doorstacse beyde/ — straft ernste-
den Israelijtschen man/eñ dat wijf/door harē — lijck de onbe-
buyck. Doen hielt de plaghe op van den kin- — schaemde
9 deren Israels/ *Eñ daer werden gedoodt in — hoererije.
10 die plaghe/vierentwintich duysent/ Eñ de — *1.Co.10.a.9
Heere sprack met Mose/segghende:
11 Pinehas/Eleazars soō/Aarons des ‖Prie — Eccl. 45.e.29
sters soon/ heeft mijn gramschap vanden kin — 1.Ma.2.f.54.
deren Israels ghekeert / door zijnen "yuer om — "Zeloersheyt
my/dat ick in mijnen yuer de kinderen Isra- — tot my.
12 els niet gheheel te niet en dede. Daerom
segt: *Siet/ ick gheue hem mijn verbont des — Malac.2.a.5.
13 vreets/ Ende hy sal hebben/ende zijn zaet
na hem/ dat verbondt des eewichs Priester-
doms/om dat hy voor zijnen Godt gheyuert/
ende de kinderen Israels versoent heeft/
14 Maer den Israelijtschen man/die verslagen
wert/met de Midianitinne/hiet Simri/Salu
soon / een Vorst inden huyse des vaders der
15 Simioniten. Dat Midianytsche wijf/die
oock verslagen wert/hiet Casbi/Sur dochter
die een Vorst was vā een geslachte onder den
16 Midianiten. Ende de Heere sprac met Mo
17 se/"seggende: Doet den Midianiten schade — Num.31.a.2.
18 ende slaetse/ Want si hebben v schade ghe-
daen met haren liste/ dat sy v gestelt hebben/
door Peor / ende door haer suster Casbi/ de
dochter des Vorsts der Midianitē/die versla-
ghen is inden daghe der plaghen/ om Peors
wille/ ende de plaghe daer na quam.

Dat xxvj. Capittel.

1 ENde de Heere sprack tot Mose ende — Somma des
A Eleazar/des Priesters Aarons soon: — kinderen Is-
2 ‖Neemt de somme der gantscher Me- — raels.
nichten der kinderen Israels / van twintich — ‖Exo.30.b.12
Jaren / ende daer ouer/nae haerder Vaderen — Num.1.a.2.
huysen/ alle die int Heyr trecken moghen in
3 Israel. Ende Mose sprack met hen/ tsamen
met Eleazar den Priester/int velt der Moa-
biten aen de Jordaen teghen Jericho/
4 Die twintich Jaer out waren / ende daer
ouer/soo de Heere Mose ghebodem had/ende
de kinderen Israels/ die wt Egypten getroc-
5 ken waren. Ruben de eersteghebooren Isra-
els. *Maer Rubens kinderē waren/Hanoch/ — Gen.46. b.8.
vanden welcken dat gheslachte der Hanochi — Rubens kin-
ten coemt: Pallu / vanden welcken dat ghe- — derer.
6 slecht der Palluiten coemt: Hezron / van
welcken dat gheslacht der Hezroniten coemt:
Charmi / van welcken dat gheslachte der
7 Charmiten coemt. Dit zijn de gheslach-
ten van Ruben. Ende haer ghetal was drie-
enveertich duysent / seuen hondert/ ende der-
8 tich. Maer Pallu kinderen waren Eliab.
9 Ende Eliabs kinderen waren/ Nemuel en
B de Dathan / ende Abiram. "Dat is de Da- — Num.16.a.1.
than ende de Abiram / die vermaerste inder

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Menichten/die hen teghen Mose ende Aaron
verhienen/in de Rotte Kozah doen si teghen
10 den Heere opstonden. Ende de aerde haren
mont op dede / ende verslindese met Kozah/
doen de Rotte sterf/doen dat vier twee hon=
dert ende vijftich mannen verslinde / eñ wer=
11 den een teecken. Maer Kozahs kinderen en
12 storuen niet. Simeons kinderen in haren
1.Para.1.a.5 *geslachten warē Nemuel/daer af coemt dat
Simeons kinderen. ghestachte der Nemueliten : Jamin/daer af
coemt dat geslachte der Jaminiten : Jachin/
daer af coemt dat geslachte der Jachiniten:
13 Serah/daer af coemt dat ghestacht der Se=
rahiten; Saul/daer af coemt dat geslachte der
14 Sauliten. Dat zijn de geslachten van Sime=
Kinderē Gad 15 on/xxij.M.eñ CC. Gads kinderen in haren
geslachten/waren Siphon/daer af coemt dat
ghestachte der Siphoniten : Haggi / daer af
coemt dat geslachte der Haggiten: Suni/daer
16 af coemt dat geslachte der Suniten: Osni/
daer af coemt dat geslachte der Osniten: Eri/
17 daer af coemt dat geslachte der Eriten. A=
rod/daer af coemt dat geslacht der Aroditen:
Ariel/daer af coemt dat ghestacht der Arieli=
18 ten. Dat zijn de ghestachten der kinderen
Gad/inden ghetale/ veertich duysent eñ vijf=
Gene.38.a.3. 19 hondert. Juda kinderen ‖Ger eñ Onan/de
kinderē Juda 20 welcke beyde storuē int lant Canaan. Maer
C de kinderen Juda in haren geslachten/ waren
Sela/daer af coemt dat ghestachte der Sela=
niten: Perez/daer af coemt dat ghestachte der
Pereziten: Serah/daer af coemt dat geslach=
21 te der Serahiten. Maer Perez kinderē/wa=
ren Hezron/daer af coemt dat ghestachte der
Hezroniten: Hamuel/daer af coemt dat ghe=
22 slachte der Hamueliten. Dat zijn de geslach
ten Juda/in den ghetale sesentseuentich duy=
Kinderen Isaschar. 23 sent ende vijfhondert. Jsaschars kinderen
in haren ghestachten / waren Thola/daer af
coemt dat geslachte der Tholaiten: Phuwa/
daer af coemt dat ghestachte der Phuaiten:
24 Jasub/daer af coemt dat ghestachte der Ja=
subiten: Simron/daer af coemt dat geslachte
25 der Simroniten. Dat zijn Jsaschars geslach
ten/in den getale vierentsestich duysent drie=
Kinderen Sebulon. 26 hondert. Sebulon kinderē in haren geslach
ten/waren Sared/daer af coemt dat geslach=
te der Sarditen: Elon/daer af coemt dat ghe
slacht der Elonitē: Jahelel/daer af coemt dat
27 geslacht der Jeheliten. Dat zijn Sebulons
geslachtē/ in haren getale tsestich duysent/eñ
28 vijfhondert. Josephs kinderen in haren ge=
Josue.17.a.1. 29 slachtē/warē Manasse eñ Ephraim. ‖Maer
Kinderen Manasse. D de kinderen Manasse/waren Machir/daer af
coemt dat ghestachte der Machiriten. Machir
wan oock Gilead/daer af coemt dat ghestach
30 te der Gileaditen. Ende dit zijn Gileads
kinderen: Hieser/daer af coemt dat ghestach=
te der Hieseriten: Helek/daer af coemt dat ge
31 slacht der Helekiten: Asriel/daer af coemt
dat ghestachte der Asrieliten: Sichem/daer af
32 coemt dat geslacht der Sichimiten. Smida/
daer af coemt dat ghestachte der Smiditen:
Hepher/daer af coemt dat ghestachte der He
Num.27.a.1. 33 pheritē. *Maer Selaphehad was Hephers
1.Par.8.b.15 soon/ende en hadde gheen soonen/ maer doch
teren/die hieten: Mahela/Noa/Hagla/Mil=
34 ca ende Thirza/ Dat zijn Manasses ghe=
slachten in haren ghetale tweenvijftich duy=
Kinderen Ephraims. 35 sent ende seuen hondert. Ephraims kinde=
ren in haren ghestachten / waren/ Suthelah/
daer af coemt dat geslachte der Suthelahitē:
Becher/daer af coemt dat ghestachte der Be=
cheriten: Thahan/ daer af coemt dat geslach=
36 te der Thahaniten. Maer Suthelah kinde=
ren/waren/ Eran/daer af coemt dat geslach=
37 te der kinderē Eranitē. Dat zijn de geslach=
ten der kinderen Ephraim in haren ghetale
tweendertich duysent/ende vijf hondert. Dat
zijn Josephs kinderen in haeren ghestachten.
38 BenJamins kinderen in haren ghestachten Kinderen BenJam
E waren / Bela/ Daer af coemt dat ghestachte
der Belaiten: Asbel/daer af comt dat geslach=
te der Asbeliten: Ahiram/ daer af comt dat ge
39 slachte der Ahiramiten: Supham/ daer af
coemt dat ghestachte der Suphamiten: Hul=
pham / daer af coemt dat ghestachte der Hu=
40 phamiten. Eñ Bela kinderen waren/Ard/
ende Naeman / daer af coemt dat ghestachte
41 der Arditen/ ende Naemaniten. Dat zijn
BenJamins kinderen/in haeren ghestachten/
inden ghetale vijfenveertich duysent / eñ ses
42 hondert. De kinderen Dan in haren ghe= Kinderē D
slachten/waren Suhan/ daer af coemt dat ge
slachte der Suhaniten. Dat zijn de ghestach=
43 ten Dan in haren ghestachten/ Eñ waren
alle te samen inden getale/vierentsestich duy Kinderē A
44 sent eñ vier hondert. Asser kinderen in ha=
ren ghestachten/waren/Jemna/daer af coemt
dat ghestachte der Jemniten : Jeswi/ daer af
coemt dat ghestachte der Jeswiten : Bria/
daer af coemt dat ghestachte der Briiten.
Maer Bria kinderen / waren/Heber/ daer af
coemt dat ghestachte der Hebriten: Melchiel
daer af coemt dat ghestachte der Melchieli=
46 ten. Ende Assers dochter hiet Serah.
47 Dat zijn de geslachten der kinderen Asser/in
haren ghetale/drieenvijftich duysent/ eñ vier Kinderen
48 hondert. Naphthali kinderen in haren ge= Naphtha
slachte/ waren/Jaheziel/daer af comt dat ge=
slachte der Jahezieliten: Guni/daer af coemt
49 dat ghestachte der Guniten: Jezer/ daer af
comt dat geslachte der Jezeriten: Sillem/daer
50 af coemt dat geslachte der Sillemiten. Dat
zijn de ghestachten van Naphthali/ in haren
getale/vijfenveertich duysent/eñ vier hōdert.
51 Dat is de somme van den kinderen Jsra= Sōme d kinderen Isr
els/*sesmael hondert duysent/een duysent/se=
52 uen hondert / ende dertich. Ende de Heere *Eccl.16.
53 sprack met Mose/segghende: Desen suldy
dat lant wt deylen/tot een erfgoet/na den ge Nu.32.f.
54 tale der namē. "Velen/sult ghy vele tot een Josu.11.d
erfgoet geuen/eñ weynigen/weynich. Eenen
yegelijcken salmen gheuen na haren ghetale. Nu.33.f.
55 ‖Doch men sal dat Lant door dat Lot dey 36.a.2.
len. Na de namen der stammen haerder Va=
56 deren / sullen si dat erue nemen. Want nae
den lote suldy haer erue wt deylen / tusschen Somma
57 den velen ende weynighen. Ende dat is Leuiten.
de somma der Leuiten in haren ghestachten:
Gerson / daer af coemt dat ghestachte der
Gersoniten: Kahath/daer af coemt dat ghe=
slacht der Kahathiten: Merari/daer af coemt
58 dat geslacht der Merariten. Dat zijn de ge
slachten Leui: Dat ghestachte der Libniten/
Dat geslachte der Hebroniten/ Dat geslach=
te der Mahelitē/ Dat geslachte der Musiten/
Dat ghestachte der Kozahiten: Kahath wan
59 Amram. "Eñ Amrams wijf hiet Jochebed/ Exo.6.b
G een dochter Leui / die hem gheboren wert in
Egypten. Ende sy baerde den Amram/Aaron
60 ende Mose/eñ MirJam haer suster: Maer
"den Aaron werde gheboren/Nadab/Abihu/ Leu.10.a.
61 Eleazar ende Jthamar/ Maer Nadab ende Num.3.
Abihu storuen / als sy vreemdt vyer offerden
62 voor den Heere. Eñ haer somme was drien
twintich duysent/alle mans namen van een=
der maent eñ daer ouer, Want si en werden
niet getelt onder de kinderē Jsraels: Wāt men
en gaf hem geē erue onder de kinderē Jsraels. Nu.1.f.4
63 ‖Dat is de somme der Kinderen Jsraels/
die Mose eñ Eleazar de Priester telden inder
Moabitē velt aen de Jordane tegen Jericho.
64 Onder welcken gheen en was van dier
sommen / doen Mose ende Aaron de Prie=
ster/de kinderē Jsraels telden in de woestijne
Sinai

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

29.a.29. 65 Sinai. Want de Heere hadde hen geseyt/ *si
souden den doot steruen in de woestyne/ ende
niemant en bleef daer ouer/sonder Caleb Je-
phunne soon/ende Josua Nuns soon.

Dat xxvij. Capittel.

1 ENde de dochteren "Selaphehad / des
A soons Hepher/ des soons Gilead / des
d.33 soons Machir/ des soons Manasse/on-
der de geslachten Manasse/des soons Joseph
a.3. 2 met namen "Mahela/Noa/Hagla/ Milca
eñ Thirza/quamẽ eñ traden voor Mose/ende
voor Eleazar dẽ Priester/eñ voor de Vorstẽ/
ende de gantsche menichte/ voor de duere der
Hutten des ghetuychenis/ende spraken:
a.1. 3 Onse vader is gestoruẽ in de Woestyne/||eñ
en was niet mede onder de menichte/die hẽ te
gen dẽ Heere vhienẽ inde rotte Korah. Maer
hi is in zyn soudẽ gestoruẽ/eñ en had geẽ sonẽ.
4 Waerõ soude ons vaders naẽ dã ond gaẽ in
sinẽ geslachte/al en heeft hi geenẽ sone? Geeft
ons oock een goet/onder ons vaders broede-
5 ren. Mose bracht haer sake voor dẽ Heere.
6 Ende de Heere sprack tot hem:
7 Selaphehads dochterẽ hebbẽ recht gespro
1.2. ken. *Ghy sult haer oock een erfgoet gheuen
onder haers vaders broederen/ ende ghy sult
8 haers vaders erue tot haer keeren. Eñ segt
B den kinderen Israels: Als yemant sterft son-
der sonẽ/so suldy zyn erue sinen dochteren toe
9 keeren. En heeft hy gheen dochteren/so sul
10 dyt sinen broederẽ geuen. En heeft hy geen
broeders/soo suldyt zynen Ooms gheuen.
11 En heeft hy gheen Ooms/ so suldyt zynen
naesten vrienden gheuen / die hem aengaen/
in sinen geslachte/dat zyt "aenueerden/dat sal
den kinderẽ Israels een Wet eñ eeu recht zyn/
12 so de Heere Mose geboden heeft. Ende de
C ||Heeee sprack met Mose: Climt op dat ghe-
berchte Abarim/ eñ besiet dat lant dat ic den
f.37. 13 kinderen Israels geuen sal. Ende als ghyt
ghesien hebt/ so suldy v vergaderen tot uwen
volcke/gelyck uwe broeder Aaron vergadert
d.12. 14 is. Dewyle ghy mynen woorde ongehoor-
saem gheweest zyt in de Woestyne Sin/ om
dat gekyf der menichten/ doen ghy my heyli-
b.7. gen sout/ door dat water voor hen. *Dat is
b.13. dat kyfwater tot Kades in de woestyne Sin.
15 Ende Mose sprac metten Heere/seggende:
16 De Heere / de Godt ouer alle leuendighe
vleesch / wille doch eenen man setten ouer de
17 Menichte/ Die voor hen wt eñ in gae/ende
diese wt ende in leyde / dat de Menichte des
Heerẽ niet en si/als de schapẽ sonder herdere.
18 Eñ de Heere sprac tot Mose: "Neemt Jo-
sua tot v Nuns sone/die een man is/ daer dẽ
2.f.55 geest in is/eñ legt uwe handen op hem/
19 Ende stelt hem voor den Priester Elea-
D zar/ ende voor de gantsche Menichte.
20 Ende gebiet hem voor haren oogen / ende
legt uwe heerlyckheyt op hem/ dat hem hoore
de gantsche Menichte der kinderen Israels.
21 Ende hy sal treden voor den Priester Ele-
azar/die sal voor hem raet vraghen / door de
wyse des lichts voor den Heere. Na des selfs
mont sullen si wt eñ in trecken/beyde hy ende
alle de kinderen Israels met hem / ende de
22 gantsche menichte. Mose dede so hẽ de Hee
re gebodẽ hadde/eñ nam Josua/eñ stelde hem
4.c.9. voor dẽ Priester ||Eleazar/eñ voor de gãtsche
b.26. 23 menichte/ Eñ leyde zyn hãt op hẽ/eñ geboot
hem/ so de Heere met Mose gesprokẽ hadde.

Dat xxviij. Capittel

1 ENde de Heere sprack met Mose/seg-
2 ghende: Ghebiet den kinderen Isra-
A els/ende segt tot hen: Den offer myns
broots /dat welcke myn Offer is des soe-
ten ruecks / suldy houden tzynder tyt / dat
3 ghyt my offert / Ende segt tot hen:
*Dat zyn de offerhanden / die ghy den Hee- Exo.29.g.38.
re offeren sult. Jarighe lammeren/ die sonder 1.Esdr.3.a.3.
smette zyn/ dagelycx twee tottẽ dagelyckschen Hebre.9.a.6.
4 Brantoffer/ Dat een lam des smorgens/ dat
5 ander aenden auont. Daer "toe een thiende Nu.15.a.4.
Epha Semelmeels totten Spysoffer/met olie
gemengt/die gestooten is/van een vierendeel
6 van een Hin. Dat is een dagelyxt Brant-
offer dat ghy offerde aenden Berch Sinai/tot
eenen soeten rueck/een vyer den Heere.
7 Daer toe zynen Dranckoffer / tot elcken
Lamme / een vierendeel van een Hin.
8 Int Heylichdom salmen den wyn des drance
offers offeren den Heere. Dat ander Lam sul
dy ontrent den auont maken / ghelyck dat
Spysoffer des morgens/ende sinen Drancof-
fer totten offer des soeten ruecks den Heere.
9 Maer opten Sabbath dach twee iarighe
B Lammeren sonder gebreck/ eñ twee thienden
Semelmeels tot eenen Spysoffer/met olie ge
10 mengt/eñ sinẽ Drancoffer. Dat is dat brant
offer/van elcken Sabbath/ bouen dat daghe-
lycks Brantoffer met zynen Drancoffer.
11 Maer inden eerstẽ dage/van uwe maenden Van nieu
suldy den Heere een Brantoffer offeren: twee maents offer
ionge ossen/eenen ram/ seuẽ iarige lammeren
12 sonder smette/ Eñ oock drie thiendẽ Semel-
meels tot eenen spysoffer / met olie gemengt/
tot eenẽ osse. Eñ twee thiẽdẽ Semelmeels tot
eenẽ spysoffer/met olie gemẽgt/tot eenẽ ram.
13 Eñ ooc een thiende Semelmeels tottẽ spys
offer/met olie gemengt/tot eenẽ Lamme. Dat
is dat brantoffer des soetẽ ruecx/een offer den
14 Heere. Eñ haer drancoffer sal zyn een halue
C Hin wyns/tot eenẽ osse/een derdendeel Hin/
totten Ramme : Een vierendeel Hin/tot den
Lamme. Dat is dat Brandtoffer van elcker
15 maendt des Jaers. Daer toe salmen eenen
gheyten Bock tot eenen Sondoffer den Heere
maken/ bouẽ dat dagelycx Brantoffer/eñ sine
16 Dancoffer. Maer inden||veerthiensten dage paesschẽ offer
der eerster maent/is dat Paesschẽ des Heerẽ/ ||Exo.12.a.6.
17 Ende inden vyfthienden daghe der seluer Leuit.23.a.5.
maent/ist Feeste.*Seuen daghen salmen on- Deut.16.b.6.
18 gesuert broot eten. Den eersten dach sal hey *Exo.13.b.15.
lich heetẽ/ dat ghy te samẽ coemt. Geen dienst
19 werc en suldy daer in doen/ "Ende sult den Leui.23.c.18.
Heere Brantoffer doẽ/twee ionge Ossen/eenẽ
Ram/seuen iarighe lammeren sonder smette/
20 Met haren spysofferẽ/drie thienden [deel]
Semelmeels/met olie gemengt/tot eenẽ osse/
eñ twee thienden [deelen] totten ram/ eñ een
21 thiende [deel] Op elck lam/ onder de seuen
22 lammerẽ. Daer toe eenen boc tot een sond-
23 offer/datmẽ v versoene. Eñ sult sulcx tsmor-
D gens doen/ bouen dat brantoffer/ dat een da-
24 ghelycks Brantoffer is. Na dese wyse sul-
dy alle daghe seuen daghen lanck/ dat broot
offeren / tot een offer des soeten ruecks den
Heere/totten daghelyckschen Brantoffer/ daer
25 toe zyn drancoffer. Eñ den seuenstẽ dach sal
by v heylich heeten/ dat ghy te samen coemt/
26 geen dienstwerc en suldy daer in doẽ. Ende Feest offer des
dẽ dach der eerstelingẽ/als ghy dẽ Heere dat eerstelingen.
nieuwe Spysoffer offert / als uwe weken om
zyn / sal v heylich heeten dat ghy te samen
coemt/geen dienstwerc en suldy daer in doen.
27 *Eñ sult dẽ Heere brantoffer doẽ/tot eenẽ Leuit.23.c.18.
soeten rueck/twee ionge ossen/ eenen ram/se-
28 uen iarighe lammeren/ Met haren spysof-
feren/drie thienden Semelmeels/ met olie ge
mengt/ tot eenen Osse/ twee thienden totten
29 Ram/ Eñ een thiende tot elc lam/der seuen
30 lammerẽ/ Eñ eenẽ gheyten boc om v te ver-
soenen. Dit suldy doẽ/behalnẽ dat dagelycks
brantoffer/met sinen spysoffer: Sonder smette
salt zyn/ daer toe haren Dranckoffer.

Dat xxix. Capittel.

Ende

Wāt feest der seuēder maēt.
*Le.23.d.23.
4.Esd.3.a.4.

1 A Ende den * eersten dach der seuender
maent/sal by v heylich zijn/dat ghy te
samen coemt. Geen dienstwerc en sul-
dy daer in doē/ het is uwer Trompettē dach.
2 Ende sult Brantoffer doen den Heere/tot
eenen soeten rueck/eenen iongen Osse/ eenen
Ram/eñ seuen onbesmette iarige lammeren.
3 Daer toe haer Spijsoffer/drie thienden Se
melmeels met olie gemengt totten Osse/twee
4 thiendē tottē ram/ Eñ op elcke vandē seuen
5 Lammeren een thiende. Ooc eenen Gepten
bock tot eenen Sondoffer/om v te versoenen.
6 Behaluen dat Brantoffer des maents en-
de zijn Spijsoffer/ende sonder dat daghelijck-
sche Brantoffer met zijn Spijsoffer ende met
haren Danckoffer/na hare rechten/ tot eenen
soeten rueck. Dat is een Offer den Heere.

Leui.16.f.29, 23.e.26.

7 "Den thienden dach van deser seuender
maent/sal by v ooc heylich heeten/dat ghy te
samen coemt. Eñ sult uwe lijuen castijen/ende
8 geen werck daer in doen/ Maer den Heere
B Brantoffer tot eenen soetē ruec offeren/ eenen
iongen Osse/eenen Ram/seuen onbesmette ia
9 rige Lammeren/ Met haren Spijsofferē/drie
thienden Semelmeels/met olie gemengt tot-
10 ten Osse/twee thienden totten Ram/ Ende
een thiende op elck vanden seuen lammeren.
11 Daer toe eenen gepten bock tot een Sond-
offer/sonder dat Sondoffer der versoeningen/
ende dat dagelijcx Brantoffer met sinen Spijs

Leui.23.f.33. 2.Esd.8.c.15 2.Mac.1.b.9.

12 offer eñ met haren Dranckoffer. ‖Den vijf-
thienden dach van deser seuender maendt/sal
hy v heylich heeten/dat ghy te samen coemt:
Gheen dienstwerck en suldy daer in doen.
Ende sult den Heere seuen daghen vyeren/
13 Eñ sult den Heere Brantoffer doen/tot een
offer des soeten ruecks den Heere. Derthien
ionge Ossen/twee Rammen/veerthien onbe-
14 smette iarige lammeren/ Met haren Spijs-
offer/drie thienden Semelmeels met olie ge-
mengt/tot elcken vandē derthien Ossen/twee
thienden tot elck vanden twee Rammen/
15 Eñ een thiende tot elcken vande veerthien
16 lammeren/ Daer toe eenen gepten bock tot
C een Sondoffer/ bouen tdaghelycx Brantoffer/
met zijnen Spijsoffer/ende sinen Dranckoffer.
17 Opten anderen dach twelf ionghe Ossen/
twee Rammen/veerthien onbesmette iarighe
lammerē/met harē spijsofferē eñ drancofferen/
18 Tot de Ossen/tot de Rammen/ende tot de
Lammeren/in haren ghetale/ nae den rechte/
19 Daer toe eenen gepten bock tot een Sond
offer/bouē dat dagelijcx Brantoffer/ met sinen
20 Spijsoffer eñ sinē Drācoffer. Tē derdē dage
elf Ossen/twee Rammē/veerthien onbesmet-
te iarige Lammeren/ met haren Spijsofferen
21 ende Dranckofferen/ Tot de Ossen/tot de
Rammen/eñ tot de Lammeren/ in haren ge-
22 tale na den rechte. Daer toe eenen gheyten
bock tot eenen Sondoffer/ bouen dat daghe-
lijcx Brantoffer/met sinen Spijsoffer/ eñ sinen
23 Drancoffer. Ten vierden dage thien Ossen/
D twee Rammen/veerthien onbesmette iarighe
lammerē/met haren spijsofferē eñ drancofferē/
24 Tot de Ossen/tot de Rammen/ ende tot de
Lammeren in haren ghetale/nae den rechte.
25 Daer toe eenen gepten bock tot een Sond
offer/sonder dat daghelijcks Brantoffer / met
zijnen Spijsoffer/ende zijnen Dranckoffer.
26 Ten vijfsten dage negē Ossen/twee Ram-
men/veerthien onbesmette iarige Lammerē/
met haren spijsofferen eñ haren drancofferen/
27 Tot de Ossen/ tot de Rammē / ende tot de
Lammeren/in haren ghetale/na den rechte.
28 Daer toe eenē geptē boc tot een sondoffer/
bouen dat dagelijcx Brantoffer/met sinē spijs-
29 offer eñ sinē drancoffer. Ten sesten dage acht
Ossen/twee Rammen / veerthien onbesmette
iarige lammeren/met haren Spijsofferen ende
30 Drancofferen/ Tot de Ossen/tot de Rammē
eñ tot de lammeren in haren ghetale/ na den
31 rechte, Daer toe eenen bock tot eenē sondof
fer/sonder dat dagelijcx Brantoffer/ met sinen
32 Spijsoffer eñ sinē Drancoffer. Ten seuenstē
E dage/seuē ossen/ twee rammen/veerthien on-
besmette iarige lammerē/ met harē spijsofferē
33 eñ drancofferen/ Tot de Ossen/tot de Ram-
men/eñ tot de lammeren in haren getale/nae
34 den rechte. Daer toe eenen bock tot eenen
Sondoffer/sonder dat dagelijcx brantoffer met
zijnen Spijsoffer ende zijnen Dranckoffer.
35 Ten achtsten dage/sal den dach der verga
deringe zijn. Geen dienstwerc en suldy daer in
36 doen. Eñ sult Brantoffer offeren/tot eenen
offer des soeten ruecks den Heere. Eenē osse/
eenē ram/seuen onbesmette iarige lammeren/
met haren Spijsofferen ende Dranckofferen/
37 Totten Osse/totten Ram/ eñ tot de lamme
38 ren/in haren getale/na dē rechte. Daer toe
eenen bock tot eenē Sondoffer/ sonder dat da
gelijcx Brantoffer met sinen Spijsoffer / ende
39 sinē Drancoffer. Sulcx suldy dē Heere doen
op uwe feesten/wtgenomen/wat ghi geloeft/
ende vrywillich gheeft totten Brantofferen/
Spijsofferen/Drancofferen eñ Danckofferen.
40 Ende Mose seydet den kinderē Jsraels/ al
wat hem de Heere gheboden hadde,

Dat xxx. Capittel.

1 A Ende Mose sprack metten Vorsten der
stammen der kinderen Jsraels/eñ seyde:
2 Dat ist/dat de Heere geboden heeft.
3 *Als yemant den Heere eenige belofte doet
oft eenē eedt swcert/dat hy zijn siele verbint/
die en sal zijn woort niet crencken: Maer salt
al doen/alsoot wt sinen monde ghegaen is.
4 Als eens wijfs name den Heere een gelof-
te doet/eñ haer verbint/ als sy noch in haers
vaders huys ende noch int maechdom is/
5 Eñ haer ghelofte/ende verbont/dat sy ouer
haer siele doet/coemt voor haren vader/ ende
swijcht hy daer stille toe/so gelt al haer golof
te/ ende alle verbont daer sy haer siele mede
6 verbonden heeft. Maer ist dattet haer haer
vader belet/in dien daghe als hijt hoort/ soo
en gelt geen gelofte noch verbont/ daer mede
si haer ouer haer siele verbonden heeft. Ende
de Heere sal haer ghenadich zijn / om dattet
7 haer vader haer beledt heeft. Maer heeft sy
B eenen man/eñ heeft op haer een ghelofte/ oft
ontuaert haer wt haren lippen een verbondt
8 ouer haer siele/ Eñ de mā hoorer/eñ swijcht
in dien seluen dage stille/so gelt haer gelofte
eñ verbindinghe/daer sy haer siele mede ver-
9 bondē heeft. Maer ist dattet haer harē man
belet/dien dach/als hijt hoort/so is haer ghe-
lofte los/die si op haer heeft/eñ de verbindin
ge die si wt hare lippen heeft laten gaen/ouer
haer siele/eñ de Heere sal haer genadich zijn.
10 De gelofte eender weduwen ende verstoote
ne/al dat / waer mede si haer verbinden ouer
11 haer sielen/dat ghelt op haer. Als yemants
huysgesin wat gheloeft/ oft hem verbint met
12 eenen eedt ouer zijn siele/ Eñ de huysheere
hooret/eñ swijcht daer toe stille/ eñ en keeret
niet/so is alle de gelofte van weerden/ eñ al
tghene daer mede het hem verbonden heeft.
13 Maer ist dattet de huysheere los maect diē
dach/als hijt hoort/so en ist niet van weerdē/
wat wt sinen lippen gegaē is/dat het beloeft/
oft daert hem ouer zijn siele mede verbonden
C heeft. Want de huysheere heuet los gemaect/
14 eñ de Heere sal hem ghenadich zijn. Eñ alle
beloften eñ eeden/daermen mede verbint/om
dat lijf te castijen/ mach de huysheere veuesti-
15 ghen oft crencken/ Also : Wanneer hy daer
stille toe swyghet vanden eenen dage tot den
anderen

Dan g… die van … eñ wijf … worden.
*Deu,2…

anderen/so beuesticht hy alle zijn geloften eñ
verbindingen diet op hem heeft/om dat hi in
dien dage geswegen heeft/ doen hijt hoorde.
16 Maer ist dat hyt crenckē sal/ na dat hyt ge
hoort heeft/ so sal hy de misdaet draghen.
17 Dat zijn de settinghen/die de Heere Mose
C geboden heeft/ tusschen den man eñ dat wijf/
tusschē den vader eñ de dochter/ dewijle als si
noch maecht is/in haers vaders huys.

Dat xxi. Capittel.

1 ENde de Heere sprac met Mose/seggē=
2 de: Doet*wrake voor de kinderē Js=
A raels/ouer de Midianiten / dat ghy v
3 daer na vergadert tot uwen volcke. Doen
sprack Mose metten volcke/eñ seyde : Rustet
onder v liedē/ totten Heyre tegen de Midia=
4 niten/ Wt elcken stamme duysent/dat si den
Heere wraeck doen ouer de Midianiten/ dat
ghy wt alle stammen Jsraels in dat heyr seyn
5 det. Eñ sy namen aen wt de duysenden Js=
raels/duysent wt elcken stamme/ twelf duy=
6 sent gerust ten Heyre. Ende Moses santse
met Pinehas/Eleazar des Priesters sone int
heyr/eñ de heylige cleederen/ ende de gheluyt
7 Trompetten in zijn hant. "Eñ si leyden dat
Heyr tegen de Midianiten/so de Heere Mo=
se gebodē had/ eñ verworchdē al wat manlijc
8 was. Daer toe de Coningē der Midianiten
verworchdē si tsamen met hare verslagenen/
namelijckē/Eui/Rekem/Sur/Hur/eñ Reba/
de vijf Coningē der Midianiten.||Bileam/Be
B ors sone verworchden si ooc metten sweerde.
9 Ende de kinderen Jsraels namē geuangen
der Midianiten wijuē/eñ haer kinderen/ alle
haer vee/ alle haer haue/ ende si roofden alle
10 haer goedē: Eñ verbrandē mettē vyere alle
haer steden haerder wooningen/eñ alle borch
11 ten. *Eñ namen alle den roof/eñ al wat te
12 nemen was/beyde menschen eñ vee/ Ende
brachtent tot Mose eñ tot Eleazar den Prie
ster/eñ totter menichten der kinderē Jsraels/
te weten/de gheuangen eñ dat genomen vee/
eñ dat gerooft goet inden leger/ opter Moa=
biten velt/dat aen de Jordane leyt tegen Je=
13 richo. "Eñ Mose/eñ de Priester Eleazar/
eñ alle de Worsten der menichten/gingen hen
14 te ghemoet/buyten den Leger. Ende Mose
wert toornich op de Hooftlieden des Heyrs/
de welcke Hooftlieden ouer duysent eñ hon=
dert waren/die daer wt den Heyr ende stryde
15 quamen/ Eñ sprac tot hen: Waerom hebdy
16 alle vrouwen laten leuen? Siet/||en hebben
C si niet de kinderē Jsraels/ door Bileams raet
afgekeert/ dat si sondichden tegen den Heere
aen Peor / ende daer quam ouer de menichte
17 des Heeren een plage? *So verworcht nv
al watter manlijck is onder den kinderen / eñ
alle wijuen/ die eenen man bekent/eñ by ghe
18 legen hebben. Maer al de kinderen/die van
wijfs name zijn/ eñ geenen man bekent/noch
by ghelegen en hebben / die laet voor v leuē.
19 "Eñ legert v seuen dagen buyten den Le=
ger/alle die yemant verworcht/oft de versla=
gene aengeroert hebben/ dat ghy v ontsondi=
ghet/inden derden eñ seuenden dage/met den
gheenen die ghy gheuangen ghenomen hebt.
20 Eñ alle cleederen/ende alle gereetschap vā
vellen/ ende alle pelswerck/eñ alle houtē va=
21 ten suldy ontsondighen. Ende Eleazar de
D Priester sprack tot dat Crijchsvolc/dat inden
strijt ghetrocken was: Dat is de Wet/welcke
22 de Heere Mose gheboden heeft: Gout/sil=
23 uer/metael/ijser/ten/loot/ Ende al wat dat
vyer lijdt / suldy door tvyer laten gaen ende
reynighen/dattet metten Besprengwater ont
sondicht worde. Maer tgene/dat tvier niet ge
lijden en can / dat suldy door twater laten
24 gaen/ Ende sult v cleederen wasschen ten
seuenden daghe/soo wordy al reyn. Daer nae
25 suldy inden Legher comen. Ende de Heere
26 sprack met Mose/ ende seyde : *Neemt de — Van deelinge des roofs
somme des roofs der gheuanghenen / beyde — *deu.20.b.14
aen menschen ende vee/ ghy ende de Priester — Josu.8.f.27.
Eleazar/ende de ouerste vaderen der menich= — 2.Mac.8.c.28
27 ten. Ende gheeft de helft den ghenen die
wtghetoghen zijn int Heyr/ende den slach ge
28 daen hebben/ Ende dander helft der me=
nichten. Ende ghy sult den Heere heffen/
vanden Crijchslieden die int Heyr ghetroc=
ken zijn/vanden vijfhonderden een siele/bey=
de aen menschen / Runderen / Ezelen/ ende
29 schapen. Van haerder helft suldijt nemen/
E ende den Priester Eleazar gheuen / tot een
30 Heffinghe den Heere. Maer vander helft
der kinderen Jsraels/ suldy nemen vandē vijf
tighen een stuck goets/ beyde aen menschen/
Runderen/ Ezelen ende Schapen / ende van
alle vee/ende sullet den Leuiten gheuen / die
de Wacht waernemen der Wooninghen des
31 Heeren. Eñ Mose eñ Eleazar de Priester/
deden soo de Heere Mose gheboden had.
32 Eñ den ouerblijuenden buet/die dat Crijchs — Van de somme des roofs oft buets.
volck gherooft had/was sesmael hondert en=
de vijf en tseuentich duysent Schapen.
33 Tweentseuentich duysent Runderen/
34 Eenentsestich duysent Ezelen.
35 Eñ de wijfs persoonen/ die geen mans be=
kent noch by ghelegen en hadden/tweender=
36 tich duysent sielen. Eñ de helft/die dē genē/
F die int Heyr getrocken waren/ toebehoorde/
was inden getale drie hondert mael eñ seuen
en dertich duysent/eñ vijf hondert schapen.
37 Daer af quamē den Heere seshondert ende
38 vijfentseuentich schapen. Jtem sesendertich
duysent Runderen/daer af quamper den Hee
39 re tweentseuentich. Jtem dertich duysent eñ
vijf hondert Ezelen/daer af quamper dē Hee
40 re eenentsestich. Jtem menschen sielen/ses=
thien duysent sielen / daer af quamender den
41 Heere tweendertich. Eñ Mose gaf sulcke
Heffinge des Heeren/ den Priester Eleazar/
42 soo hem de Heere geboden had. Maer dan=
der helft / die Mose den kinderen Jsraels toe
deylde / vanden Crijchslieden (te weten) de
43 helft der menichten toecomende/ Was oock
G drie hondert mael ende seuenendertich duy=
44 sent ende vijf hondert schapē/ Sesendertich
45 duysent Runderen/ Dertich duysent eñ vijf
46 hondert Ezelen/ Eñ sesthien duysent men=
47 schen sielen. Eñ Mose nam van deser helft
der kinderen Jsraels/ ooc dat vijftichste stuc/
beyde van Vee eñ van menschen/eñ gaft den
Leuiten/die de Wacht bewaerdē aen de woo
ninge des Heeren/also de Heere Mose gebo=
48 den hadde. Eñ de Hooftlieden ouer de duy
senden des Crijchsvolcks/te weten/ die ouer
duysent eñ hondert waren / traden henen tot
49 Mose/ Eñ spraken tot hem: V knechtē heb=
ben de somme genomen der Crijchslieden/ die
onder onse handen geweest zijn/eñ daer en ge
50 breect niet een. Daerom brenghen wy den
H Heere ghiften. Al wat een yeghelijck vonden
heeft/van gulden gereetschap/ ketenen/arm=
ringhen/ringhen/oorringhen/ende spanselen/
op dat onse sielen versoent worden voor den
51 Heere. Ende Mose nam van hen/ metten
Priester Eleazar/ dat gout van alderley Ju=
52 welen. Ende alles gouts Heffinghe/dat
sy den Heere hieuen / was sesthien duysent/
ende seuen hondert ende vijftich Sikels/van
den Hooftlieden ouer duysent ende hondert.
53 Want de Crijchslieden hadden gherooft/
54 een yeghelijcken voor hem seluen. Ende
Mose met Eleazar den Priester / nam dat
gout / vanden Hooftlieden ouer duysent en=
de hondert / ende brachtent inde Hutte des
ghetuyches=

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

getuychenis/ tot een gedachtenisse den kinde
ren Israels voor den Heere.

Dat xxxij. Capittel.

1.Par.6.a.9. 1 Rubens kinderen eñ Gads kinderē ||had
De Rubeni- A den seer veel vees/ende sagen dat lant
ters/ Gaddi- Jaeser eñ Gilead aen / voor bequame
ters/ende den plaetsen voor haer vee/ Eñ quamen eñ spra
halven stam 2 ken tot Mose eñ totten priester Eleazar/ende
Manasse/ bid totten vorsten der menichten: Dat landt A-
den om het 3 troth/Dibon/Jaeser/Nimra/Hesbon/ Elea-
lant Gilead. 4 le/Seban/Nebo/ende Beon/ Dat de Hee-
re gheslagen heeft voor de menichte Israels/
is bequaem totten vee/ eñ wy v knechtē heb-
5 ben vee/ Eñ noch spraken si: Ist dat wy ge-
nade vonden hebben voor v / soo gheeft dit
lant uwen knechten tot eyghen / so en willen
6 wy niet over de Jordane treckē. Mose sprac
tot hen : Sullen uwe broederen inden strydt
7 trecken/eñ ghy wilt hier blijven? Waerom
maect ghy der kinderen Israels herten weder
keerich/dat si niet over en trecken int landt/
Num.13.d.31 8 dat hen de Heere geven sal. ||Also dedē oock
B v vaderen/doen ickse wt sant van Kades Ber
9 nea/om dat lant te besien. Ende als si op-
waerts gecomē waren tot aen de beke Escol/
eñ sagen tlant/maecten sy dat herte der kin-
deren Israels wederkeerich/dat si niet en wil
den in dat lant/dat hen de Heere geven wil-
Nu.14.d.23. 10 de. ||Eñ des Heeren toorne vergramde ter
11 selver tijt/eñ swoer/eñ sprack: Dese lieden/
die wt Egypten getrocken zijn/van twintich
iaren eñ daer over/die en sullen dat lant siet
ken/dat ick Abraham/Isaac/ eñ Jacob geswo
ren heb/om dat si my niet trouwelijck na ge-
12 volcht en hebbē/ Wtgenomē Caleb Jephun-
ne des Kenesiters sone/eñ Josua Nuns sone:
Want si hebben den Heere trouwelijc na ge-
13 volcht. Also vergramde des Heerē toren op
Israel/eñ lietse hier ende daer in de woestyne
trecken veertich iaer/tot dat al dat geslachte
was vergaen/dat quaet gedaen had voor dē
14 Heere/ Eñ siet/ghy zijt opgetreden in uwer
C vaderen stede / dat der sondaers des te meer
zijn/eñ ghy ooc des toorns eñ der gramschap
pen des Heeren noch meer maect tegē Israel.
15 Want ist dat ghy v van hē keert/so sal hyse
ooc noch langer inde woestyne laten. Eñ ghy
16 sult alle dit volck verderven. Doen tradē si
toe/eñ sprakē: Wi willen hier slechts schaeps
hutten bouwen voor onse vee/eñ steden voor
Josue.4.c.12. 17 onse kinderen. ||Maer wy willen ons toe-
rusten voor aen/voor de kinderen Israels/tot
dat wyse brengen in haer steden. Onse kinde
ren sullen in de beslooten steden blyven / om
18 de inwoonders wille des lants. Wy en wil-
len niet weder thuys keeren/tot dat de kinde
ren Israels innemen/een yeghelijck zijn erve.
19 Want wy en willen niet met hen erven/op
dander zijde des Jordaens. Maer onse erve
sal op dese zijde des Jordaens/tegen het Oo-
Deut.3.c.18. 20 sten gevallen zijn. *Mose sprac tot hen: ||Ist
||Josue.1.c.13 D dat ghy dat doen wilt/ dat ghy v rustet tottē
4.c.12. 21 strijt voor den Heere/ So trect over de Jor-
dane voor den Heere/wie dat onder v toege-
rust is/tot dat hy zijn vianden wtdryve / van
22 zijnen aensichte/ Ende dat landt onderdaen
worde voor den Heere. Daer na suldy omkee
ren / ende ontschuldich zijn den Heere / ende
voor Israel/ende sult dit landt alsoo hebben
23 tot eygen voor den Heere. Maer ist dat ghi
so niet doen en wilt / siet/ so suldy v besondi-
ghen aen den Heere/ende sult uwe sonde ge-
24 waer worden/ als si v vinden sal. Soo tim-
mert nv steden voor v kinderen/ende hutten
voor v vee/ ende doet wat ghy ghesept hebt/
25 De kinderē Gad eñ de kinderē Ruben spra
C ken tot Mose: Uwe knechtē sullē doē/so mijn
26 Heere geboden heeft, Onse kinderen/wyvē/
have/eñ al ons Vee/sullen in de stedē Gilead
27 zijn. Maer wy uwe knechten/willen alle ge
rustet tot den heyre/inden strydt trecken voor
den Heere/soo mijn Heere ghesproken heeft/.
28 Doen geboot Mose van harent wegen/den
Priester Eleazar/ende Josua/ Nuns sone/ eñ
den oversten Vaderen der stammen der kin-
29 deren Israels/ Eñ sprac tot hen: ||Als Gads Josue.
kinderen / ende Rubens kinderen met v over
de Jordane trecken/alle gerustet totten stryde
voor den Heere/ ende dat landt v onderdaen
is/ so gheeft hen dat lant Gilead tot eyghen.
30 Maer en trecken si niet met v toegerust/so
31 sullen sy met v erven int lant Canaan. De
kinderen Gad/ ende de kinderen Ruben ant-
woorden/ende spraken: So de Heere spreect
32 tot uwen knechten/ so willen wy doen. Wy
willen gherustet trecken voor den Heere / int
lant Canaan/eñ onse erfgoet besitten op de-
33 se zyde des Jordaens. ||Also gaf Mose den Deut.3
kinderen Gad/ende den kinderen Ruben / eñ Josu.2
den halven stamme Manasse / des soons Jo- 12.b.8.
seph/dat Conincryc Sihon / des Conincs der Mose
Amoriten/ende dat Conincrijck Og/des Co- den tw
nincs tot Basan. Dat landt/ metten steden in men he
34 alle de palen rontsom. Doen timmerden nincry
35 Gads kinderen/Dibon/ Ataroth/Aroer/A- eñ Og
36 troth/Sophan/Jaseer/Jegabea/ Bethnim le sted
ra eñ Betharan/besloten stedē/eñ schaeps hut
37 ten. Rubens kinderen timmerden Hesbon/
38 Eleale/Kariathaim/ Nebo/Baalmeon/eñ
veranderden de namen/eñ Sibama/ende ga-
ven den steden namen/die si timmerden.
39 ||Ende de kinderen Machir/ des soons Ma Gen.5
nasse / gingen in Gilead/ende wonnent/ende
verdreven de Amoriten die daer in waren.
40 Doen ghaf Mose dien Machir/ den soone
Manasse/Gilead / ende hy woonde daer in.
41 Maer Jair/Manasses sone/ginc henen/eñ
wan haer dorpen/ende hietse Hanoth Jair.
42 Nobah ginc henen/ ende wan Knath met
haer dochteren. Ende hy hietse Nobah/na zij
nen Naem.

Dat xxxiij. Capittel.

1 Dat zijn de reysen der kinderen Israels/ De rey
A die wt Egypten lant ghetrocken zijn/ Egypt
na harē heyren/ door Mose eñ Aaron. lant C
2 Eñ Mose beschreef haren wttoch so sy troc worde
ken/na het bevel des Heerē. Eñ dit zijn name schreve
3 lijckē de reysen haers wttreckens: *Sy troc *Exo.1
ken wt vā Raemses indē vyfthiensten daghe
des eersten maents / des anderen daechs des
Paesschens/door een hooge hant/dattet alle
4 Egyptenaers sagen/ Ende begroeven even
haer eerstegeboortē/ die den Heere onder hen
geslagē had/want de Heere had ooc aen hare
5 goden ordeel geoeffent. Als si van Raemses
wt trocken/maeckten si haren Leger in Su-
6 choth. "Eñ trocken wt van Suchoth/ende Exo.13
B maecten haren Leger in Etham/ welcke leyt
7 aen dat eynde der woestijnen. Van ||Etham Nu.14
trocken si wt/eñ blevē in de leechte Hahiroth/
dat welcke leyt tegen Baal Sephon/eñ maec
8 ten haren Leger teghen Migdol. Van *Ha Exo.15
hiroth trocken sy wt / ende ghinghen midden
door de zee in de woestijne/ende reysden drie
dachreysen in de woestijne Etham/ende maec
9 ten haren Legher in Marah. Van "Marah Exod.1
toghen sy wt / ende quamen te Elim : Daer
warē twelf Waterfonteynen/ende tseventich
Palmen/ende maecten haren Leger aldaer.
10 Van Elim trocken sy wt / ende maeckten
11 haren Legher aen de roode Zee. Vander
rooder Zee trocken sy wt/ende maeckten ha-
12 ren Legher in de woestijne Sin. Van de
woestijne Sin / trocken sy wt / ende maec-
13 ten haren Leger in Daphka. Van Daph-
ka trocken sy wt / ende maeckten haren
Legher

a.1. 14 Legher in Alus. *Dan Alus trocken si wt/
eñ maecten harē Leger in Raphidim. Aldaer
en had dat volck gheen water te drincken.
a.1. 15 *Dan Raphidim trocken sy wt / eñ maec-
ten haren Legher in de woestijne Sinai.
.12. 16 ||Dan Sinai trocken sy wt / ende maecten
17 haren Leger in de Lustgrauē. Dan de Lust
C grauen trocken si wt/ eñ maecten harē Leger
18 in Hazeroth. Dan Hazeroth trocken si wt/
19 ende legherden hem in Rithma. Dan Rith-
ma trocken sy wt/eñ maecten haren Leger in
20 Rimon Parez. Dan Rimon Parez trocken
sy wt/ende maeckten haren Leger in Libna.
21 Dan Libna trocken sy wt eñ maecten ha-
22 ren Leger in Rissa. Dan Rissa trocken sy
wt/ende maecten haren Leger in Kehelatha.
23 Dan Kehelatha trocken si wt/eñ maecten
haren Legher int gheberchte Sapher.
24 Dan dat geberchte Sapher trocken sy wt/
ende maeckten haren Legher in Harada.
25 Dan Harada trocken si wt/eñ maecten ha-
26 ren Legher in Makeheloth. Dan Makehe-
loth trocken si wt/eñ maecten haren Leger in
27 Thahath. Dan Thahath trockē si wt/ ende
28 maeckten haren Legher in Tharah. Dan
Tharah trocken si wt/eñ maecten haren Le-
29 ger in Mitka. Dan Mitka trocken sy wt/
ende maecten haren Legher in Hasmona.
b.6. 30 *Dan Hasmona trocken sy wt/eñ maecten
31 haren Leger in Mozeroth. Dan Mozeroth
D trocken si wt/eñ maectē haren Leger in Bne-
32 Jakeon. Dan Bne Jakeon trocken si wt/eñ
maeckten haren Legher in Horgidgad.
33 Dan Horgidgad trocken sy wt/ eñ maecten
34 harē Leger in Jathbatha. Dan Jathbatha
trocken si wt/ eñ maectē haren Leger in Abro
35 na. Dan Abrona trocken si wt/eñ maeckten
36 haren Leger in Ezeongaber. Dan Ezeonga
ber trocken si wt/ eñ maecten haren Leger in
.22. 37 de woestijne Sin/dat is Kades. "Dan Ka-
des trocken sy wt / eñ maecten haren Legher
aen den berch Hor/aen de palen des Landts
b.6. 38 Edom. ||Doen ginck de Priester Aaron op-
ten berch Hor/nae den beuele des Heeren/eñ
sterf aldaer / inden veertichsten Jare des wt-
ganck der kinderen Israels wt Egypten lant
inden eersten dage des vijfsten Maents:
39 Als hy hondert eñ drientwintich Jaer ondt
a.1. 40 was. *Eñ Arad de Coninc der Cananitē/
die daer woont tegen tzuyden vanden lande
Canaan/hoorde dat de kinderen Israels qua
a.4. 41 men. "Eñ vanden berge Hor trocken si wt/
E ende maeckten haren Legher in Salmona.
42 Dan Salmona trocken sy wt/ eñ maeckten
43 haren Legher in Phunon. Dan Phunon
b.10. trockē si wt/eñ maectē harē Leger in||Oboth.
44 Dan Oboth trocken sy wt/eñ maecten ha-
ren Leger in Igim/aen dat geberchte Abarim
45 inder Moabiten palen. Dan Igim trocken
sy wt/eñ maecten harē Leger in DibonGad.
46 Dan DibonGad trocken si wt/eñ maecten
haren Legher in Almon Diblathaim.
47 Dan Almon Diblathaim trocken sy wt/
eñ maecten haren Leger int gheberchte Aba-
48 rim/tegen Nebo. Vanden geberchte Aba-
rim trocken sy wt/eñ maecten haren Leger in
dat Velt der Moabitē/ aen de Jordane tegen
49 Jericho. Maer si maecten haren Leger vā
a.1. Beth Jsimoth/tot aen de breedte "Sitim/ des
50 velts der Moabiten. Ende de Heere sprack
F met Mose inden velde der Moabiten/ aen de
51 Jordane/tegen Jericho/ende seyde: Spreect
metten kinderen Israels/eñ segt tot hen: Als
ghy ouer de Jordaen ghegaen zijt/ int Landt
a.5. 52 Canaan/ Dan || suldy al de Inwoonders
b.10 verdrijuen voor v aensicht/ ende al haer Pi-
laren/eñ al haer gegoten Beelden verdestrue
ren/ende alle haer hoochten te niete doen/
53 Dat ghy alsoo dat landt in neemt / ende
daer in woont. Wandt v heb ick dat Landt
54 ghegheuen/dat ghijt in nemen sult. *Ende Nu.26.k.55.
ghy sult dat Landt wt deylen/ met den Lote/ Josu.14. a.2.
onder v geslachten. Den ghenen/ der welcker
veel is/suldy des te meer toe deylen: Ende dē
ghenen/ der welcker weynich is/ suldy des te
weyniger toe deylen. So tlot eenen yeghelijc-
ken aldaer valt / soo sal hijt hebben/ nae den
55 stammen haerder vaderen. "Maer ist dat Judi.1.e.27.
G ghy de Inwoonders van dien Lande niet en Josu.23 .c.13.
verdrijft voor v aensicht/ so sullen v de gene/
die ghy laet ouer blijuen/tot doornen worden
in uwe oogen/ ende tot prickelen in uwe zij-
den/ende sullen v dringhen opten lande daer
56 ghy in woont: Ende dan salt gheschien/
dat ick v ghelijck doen sal/ wat ick hen dacht
te doen.

Dat xxxiiij. Capittel.

1 ENde de Heere sprack met Mose/seg- Dat lant Ca
2 gende: Gebiet den kinderen Israels/ naan wert wt
A ende spreeckt tot hen: Als ghy int lant ghedeylt.
Canaan coemt/ so sal dat Lant/dat v tot ee-
nen erfdeel valt / inden Lande Canaan zijn
3 palen hebben. Den hoeck teghen tzuyden
sal beginnen aen de woestijne Sin/by Edom
dat v Palen teghen tzuyden zijn/vanden eyn
de vander souter Zee/die tegent Oosten leyt.
4 Ende dat de selue Palen reycken vanden
Zuyden/ opwaerts nae Acrabim / ende gaen
door Sinna / ende haren wtghanck vanden
Zuyden aen/tot Kades Bernea/ende reycken
aen dat dorp Adar/ende gaen door Asmon/
5 Ende reycken van Asmon aen de beke E-
gypti/ende haer eynde si aen de Zee.
6 Maer de Palen teghent Westen sullen de-
se zijn/ te weten/ de groote Zee. Die sy uwe
7 Palen teghent Westen. De Palen teghent
B Noorden sullen dese zijn: Ghy sult meten van
8 de groote zee/tot aen den berch Hor/ Ende
vanden Berch Hor meten/ tot datmen coemt
te Hemath / die haren wtganck sy de Palen
9 Sedada/ Ende des selfs Palen sullen eyn-
den te Siphron / ende haer eynde sy aen dat
dorp Enan. Dat sullen v Palen zijn tegent
10 Noorden. Ende ghy sult v meten/ de Pa-
len teghent Oosten / van dat dorp Enan tot
11 Sepham. Ende de Palen sullen neder da-
12 len/van Sepham/ Na Ribla/tot Ain van
Oostenwaerts. Daer nae sullen sy af gaen
ende reycken op de zijde vander Zee Chine-
reth/teghent Oosten / ende comen af aen de
Jordane/dat haer eynde sy de soute Zee. Dat
13 sy v Lant met zijne Palen rontsom. Ende
C Mose gheboodt den kinderen Israels / ende
sprack: Dat is dat Lant/dat ghy metten lote
onder v deylen sult/dat welcke de Heere ghe-
boden heeft/den negen stammen/eñ dē haluen
14 stamme te gheuen. ||Wandt den stamme der Nu.32.f.33.
kinderen Ruben / des huys haers vaders/eñ
den stamme der kinderē Gad/des huys haers
Vaders / ende den haluen stamme Manas-
15 se/hebben haer deel genomen. Also hebben
die twee stammē/eñ dē haluē stamme haer erf
deel wech/ op dese zijde vander Jordanē/tegē
16 Jericho/tegē dat Oosten. Eñ de Heere sprac
17 met Mose/seggende: Dat zijn de*namē der Vande namē
D mannen/die dlant onder v deylen sullen: De der mannen
Priester Eleazar/ende Josua Nuns sone. die tlant wt-
18 Daer toe suldy nemen eens yegelijcx stams deylen.
19 Vorstē/om dat lant wt te deylē. Eñ dat zijn *Deu.3.e.28.
dier mānē namē: Caleb Jephunes sone vādē Josu.14.a.1.
20 stamme Juda. Semuel Amihud sone vandē
21 stamme Simeō. Elidad Cislons sone vandē
22 stamme BēJamin. Bukli Jagli sone de vorst
23 vandē stāme der kinderē Dan. Hanniel E-
phods sone/de vorst vandē stāme der kinderē
24 Manasse/vā Joseph kinderē, Kemuel Siphtā
sone/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

soone/ de Vorst vanden stamme der kinderen
25 Ephraims. Elizaphan Parnachs soone/de
Vorst vanden stamme der kinderen Sebulon.
26 Paltiel Asans sone/de Vorst vandē stam=
27 me der kinderen Jsaschar/ Abihud/Selomi
soone/de Vorst van den stamme der kinderen
28 Asser. Pedahel Amihuds sone/de vorst van
29 den stamme der kinderen Naphthali. Dit
zijn de gene/die de Heere gheboot/ dat sy den
kinderen Jsraels dat erue wt deylen souden/
int lant Canaan.

Dat xxxv. Capittel.

Vande steden der Leuiten.
*Josu. 21.a.2 14.a.4.

1 A ENde de Heere sprack met Mose / op
der Moabiten veldt/ aen de Jordane
tegen Jericho/*ende sprac: Ghebiet
2 den kinderen Jsraels / dat si den Leuiten ste=
den gheuen van haren erfgoeden/dat si woo=
3 nen connen. Daer toe de voorsteden rontom
de steden/suldy den Leuiten ooc geuen / dat si
inde steden woonen/eñ in de voorsteden haer
4 vee/eñ goet/eñ alderley dieren hebben. Eñ
de wijdde der voorsteden/die si den Leuitē ge=
uen/sal duysent ellen buyten der stadt mueren
5 rontsom hebben. Soo suldy nv meten buy=
ten voor de stadt/vanden||cant tegent Oosten
zijde.
twee duysent ellen. Eñ van den cant teghen
tZuyden/twee duysent ellen. Eñ van dē cant
tegen tWesten/ twee duysent ellen. Eñ vandē
cant tegen tNoorden/twee duysent ellen/dat
de stadt inde middelt si. Dat sullen haer voor
Exo. 21.b.13. Josu. 20.a.1. Deut. 19.a.2.
6 steden zijn. *Eñ onder de steden/die ghy dē
B Leuiten geuen sult/suldy ses vrysteden geuē/
dat daer in vliede / wie eenen dootslach ghe=
daen heeft. Bouen die selue suldy noch twee=
7 en veertich steden geuen/ Dat al de steden/
die ghy dē Leuiten geeft/achtenveertich zijn
8 sullen met haren voorsteden. Eñ sult der sel
uer des te meer geuen vanden genen die veel
besitten onder de kinderē Jsraels. Ende des
te weyniger vanden ghenen die weynich be=
9 sitten. Een yegelijck sal nae zijn erfdeel dat
hem toe gedeylt wort/den Leuiten steden ge=
Exod. 21.b.13 Deut. 19.a.2.
10 uen. *Ende de Heere sprack met Mose/seg=
gende: Spreect metten kinderen Jsraels/ende
11 segt tot hem: Als ghy ouer de Jordane int
landt Canaan coemt / suldy steden wtkiesen
om vrysteden te zijne/dat die daer henen vlie
12 de/die eenen dootslach onuersiens doet. Eñ
Vrijsteden.
alsulcke vrysteden sullen onder v zijn/voor dē
bloedtwreecker / dat hy niet steruen en derf/
die eenen dootslach ghedaen heeft/tot dat hy
13 voor de menichte te rechte gestaen heeft. Eñ
de steden die ghy gheuen sult/sullen ses Vry=
14 steden zijn. Drie suldy gheuen op dese zijde
vande Jordane/eñ drie int lant Canaā. Dat
zijn de ses Vrysteden beyde den kinderen Js=
15 raels/ Ende den vremdelingen/eñ den huys=
C genooten onder v/dat daer henen vliede/wie
eenen dootslach ghedaen heeft onuersiens.
Exod. 21.b.12 Vā ondscheyt der dootslagē
16 ||Soo wie yemanden met eenen ijseren in=
strument slaet/dat hy sterft/die is een doodt=
17 slagher/ende sal den doodt steruen. Worpt
hy hem met eenen steen (daer yemandt mede
ghedoot mach worden) dat hy daer af sterft/
so is hy een dootslager/ende sal den doot ster
18 uen. Maer slaet hy hem met een hout (daer
yemant mede doot geslagē mach worden) dat
hy sterft/so is hy een dootslager/ende sal den
19 doot steruen. De wreker des bloets/sal den
20 dootslager ter doot brengen. So hy ghesla=
gen heeft/so salmē hem weder dooden. Stoot
hy hem wt haet/oft werpt hy yet op hem wt
21 list/dat hy sterft: Oft slaet hem wt viant=
schap met zijnder hant/dat hy sterft/so sal hy
den doodt steruen/ die hem gheslaghen heeft:
Want hy is een dootslager. De wreecker des
Deu. 19.a.4. Exod. 21.b.13
22 bloets sal hem ter doot brengen. ||Maer als
D hy hem onuerhoets stoot sonder viantschap/
oft werpt erghens yet op hem onuersiens/
23 Oft worpt yewers eenen steen(daer men af
steruen mach/ eñ hy en heuet niet ghesien)op
hem dat hy sterft / ende en is zijn viant niet/
24 en heeft hem oock niet quaets gewilt/ So
sal de menichte rechten / tusschen den ghenen
die geslagen heeft/ eñ den wreker des bloets
25 in desen rechte. Ende de menichte sal den
dootslager verlossen/ vande hant des bloedt=
wrekers/ende sal hem weder laten comen tot
de Vrystadt/daer hy henen gheulooden was.
Ende sal aldaer blijuen/tot dat de hooge prie
ster sterft / diemen metter hevligher olie ghe=
26 salft heeft. Maer ist dat de dootslager buy=
ten de palen van zijnder vrijer stadt gaet/daer
27 hy henen geuloden is/ Eñ de bloetwreecker
vindt hem buyten de palen van zijnder vryer
stadt/eñ slaet hem doot/ die en sal des bloets
28 niet schuldich zijn. Want hy soude in zijn
Vrystadt blijuen/ tot dat de hooghe Priester
doot ware / ende nae des hooghen Priesters
doot/weder totten lande van zijnen erfgoede
29 comen. Dat sal v een recht zijn by uwen na
30 comelingen/in alle uwe wooninghen. Den
E dootslager salmen dooden || na den mont van
Mat. Joan. Deu. 19.b. 2. Co Heb.
twee getuygen. Een ghetuyge en sal niet ant
31 woorden/ouer een siele totter doot. Eñ ghy
en sult geen versoeninge nemen/ ouer de siele
des dootslagers: Want hy is des doots schul
32 dich/ende hy sal den doot steruen. Ende en
sult gheen versoeninge nemen ouer dien / die
totter Vrystadt geuloden is/dat hy weder co
me/om te woonen int landt/tot dat de Prie=
33 ster sterft. Ende en scheyndet dat lant niet/
daer ghy in woont. Wāt wie des bloets schul
dich is/ die scheyndet dat lant. Ende dat lant
en can vanden bloede niet versoent worden/
dat daer in vergoten wort/dan door dat bloet
34 van den ghenen/diet vergooten heeft. En
verontreynicht dat landt niet daer ghy inne
woont/daer ick oock in woone. Want ick ben
de Heere/die onder de kinderē Jsraels woōt.

Dat xxxvj. Capittel.

1 A ENde de ouerste Vaderen vanden ghe=
slachte der kinderē Gilead / des soons
Machir/die Manasses sone was/ van
Gile... deren... mz A... erfde... docht... laphe... *Nu.
den geslachte der kinderen Joseph/traden toe
ende spraken voor Mose / ende voor de Vor=
sten vanden ouersten Vaderen der kinderen
2 Jsraels/ende spraken: *Lieue heere/de Hee
re heeft gheboden/ datmen dat Lant tot een
erfdeel geuen soude/ metten Lote/den kinde=
Nu. Josu. 17.a.
ren Jsraels. *Ende ghy mijn heere/hebt ghe=
sonden door den Heere / datmen dat erfdeel
Selaphehad / ons broeders zijnen dochteren
3 gheuen sal. Wanneer si yemant wt den stam
B me Jsraels tot wijuen neemt. So sal ons va=
ders erfdeel minder worden/ende so veel als
si hebben/ sal totten erfdeel comen / van dien
stamme/ daer si henen comen. Alsoo wort dat
4 lot onses erfdeels gheminder t. Als dan nv
dat Luytiaer der kinderen Jsraels coemt/ soo
sal haer erfdeel totten erfdeele des stammes
comen/daer si zijn / Alsoo wert onses Vaders
erfdeel vermindert/soo veel als sy hebben.
5 Mose gheboot den kinderen Jsraels na den
C beuele des Heeren/ eñ sprack: De stamme der
kinderen Josephs heeft recht ghesproken.
6 Dat ist dat de Heere gebiet den dochteren
Tob. 7.c.15 1. Cor
Selaphehads/ende spreeckt: ||Laetse te hou=
welijck nemē so hen belieft/alleen dat sy hou
wen onder den gheslachten vanden stamme
7 haers vaders/ Op dat de erfdeelen der kin=
deren Jsraels niet en vallen vanden eenen
3. Reg
stamme totten anderen. *Want een yeghelijck
onder de kinderen Jsraels/sal aenhangen aen
dat Erue vanden stamme zijns Vaders.
8 Ende alle dochteren die erfdeel besitten/
onder

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

onder de stammen der kinderen Israels/sullen
te houwelijc nemẽ/eenen vandẽ geslachte des
stams haers vaders/op dat een yegelijc onder
de kinderen Israels/ zijns vaders erue behou
9 de/ Eñ geen erfdeel vandẽ eenen stamme en
valle opten anderẽ: Maer een yegelijc hanghe
aen zijnder eruen/ onder de stammen der kin-
10 deren Israels. Gelijc de Heere Mose gebo-
D dẽ hadde/so deden de dochterẽ Selaphehads/
11 Mahela/Thirza/ Hagla/ Milca eñ Noa/
eñ namen te houwelijck de kinderen haerder
12 Oomen/ Vanden geslachte der kinderẽ Ma
nasse/ des soons Joseph. Also bleef haer erf-
deel aen den stamme des geslachts haers va-
13 ders. Dat zijn de geboden eñ rechten/die de
Heere door Mose geboot/ den kinde-
ren Israels/op der Moabiten
Velt/aẽ de Jordane
tegẽ Jericho.

Eynde des vierden Boecks
Mose.

Deuteronomium/
Dat vijfde Boeck Mose.

Dat eerste Capittel.

1 Dat zijn de woordẽ die Mose sprac ...e bhaelt
A tot alle Israel / op gene zijde der ...n somma
Jordanẽ/inde woestijne/opt velt ...eysen Is-
tegẽ de roode zee/ tusschẽ Paran ...l.
eñ Tophel/ Laban/Hazeroth eñ
2 Disahab/ Elf dachreysen van
Horeb/door den wech des geberchts Seir/tot
3 KadesBernea toe. Eñ dit geschiedde inden
veertichsten Jare/ inden eersten dage van der
elfster maent. Doen sprac Mose metten kinde
ren Israels/also hem de Heere aen hen gebo
4 den hadde. Na dien dat hy* Sihon den Co
ninck der Amoriten gheslaghen hadde/ die te ...21.d.24.
Hesbon woonde/ daer toe Og dẽ Coninc tot
Basan/die tot Astharoth eñ tot Edrei woon-
5 de. Op ghene zijde vander Jordanen/inder
Moabiten lant/ begost Moses wt te legghen
6 dese wet/ende sprac: De Heere onse Godt/
sprac met ons aenden berch Horeb/ eñ seyde:
"Ghy hebt aen desen berch lange genoech ge ...10.b.11.
7 weest/ Keert v/eñ treet henen/dat ghy co-
men mucht aender Amoriten geberchte/ende
tot al haer gebueren/inden velde/op bergen/
ende inde leechten. Tegent Zuyden/ ende te-
ghen de hauen vander Zee/ inden lande Ca-
naan/eñ totten berghe Libanon / tot aen dat
8 groote water Phrath. Siet daer/ick heb v
B dat lant/dat daer voor leyt/ ghegeuen. Gaet
daer inne/eñ neemtet in ||dat de Heere uwen ...51.d.18.
vaderen/Abraham/Isaac eñ Jacob ghesworen ...8.
ren heeft/dat hijt hen eñ haren zade nae hen
9 geuen wilde. Doen sprac ick inder seluer tijt
tot v:*Ick en can v alleen niet verdraghen/ ...d.18.c.17.
10 Wandt de Heere uwe Godt heeft v ver-
meerdert / dat ghy hedens daechs zijt / als
de veelheydt der Sterren aenden Hemel/
11 (De Heere uwer Vaderen Godt / make
uwer noch veel duysenden meer / ende ghe-
benedije v/ghelijck hy v ghesept heeft)
12 Hoe mach ick alleen alsulcken moeyte
ende last/ ende twist van v verdraghen?
13 Bestelt hier wijse/ verstandige/ ende ver- ...de Door
uaren lieden/ die onder uwe stammen bekent ...ders be-
zijn/die wil ick v tot Hoofden stellen. ...zẽ te zijn.
14 Doen antwoorde ghy my / ende spraeckt:
Dat is een goet dinck / daer ghy af segt/dat
15 ghijt doen wilt. Doen nam ic de Hoofden
van uwen stammen/ wijse eñ veruaren man-
nen/eñ settese ouer v/tot Hoofden/ouer duy-
sent/ouer hondert/ouer vijftich/ eñ ouer thiẽ/
ende Officiers onder uwe stammen. Ende ge- Officie des
boot uwen Rechteren ter seluer tijt/ eñ sprac: rechts.
16 Verhoort uwe Broederen/*eñ rechtet ghe- *2.pa.19.b.10
rechtichlyck/tusschen een yegelijc/ ende zijnen Joan.7.b.24.
17 broeder/ende den vreemdelinghen. Geenen
C persoon en suldy int recht aensien: Maer sult
den cleynen hooren / als den grooten / ende
niemandts persoon ontsien: Want dat ordeel
is Godts."Maer is v eenige sake te hert/die Deu.17.b.13.
18 laet tot my comen/dat ickse hoore. Also ge Exo.18.d.22.
boot ick v in dien tijde/al wat ghi doen sout.
19 Doen trocken wy wt van Horeb/eñ wan-
delden door de gantsche Woestijne (die groot
ende grouwelijck is/soo ghy ghesien hebt)op
de strate totter Amoriten gheberchte/ so ons
de Heere onse Godt gheboden hadde / ende
20 quamen tot KadesBernea toe. Doen sprac KadesBer-
ick tot v : Ghy zijt aen dat gheberchte der nea.
Amoriten ghecomen / dat ons de Heere onse
21 Godt gheuen sal. Siet daer dat lant voor
v/dat v de Heere uwe Godt ghegeuen heeft/
treckt henen op/eñ neemtet in/alsoo de Hee-
re uwer vaderen Godt v ghesept heeft. ||En Deut.20.a.5.
vreest v niet/ende en laet v niet grouwelen.
22 Doen quaemdy alle tot my/ende spraeckt:
D "Laet ons mannen voor ons henen seynden/ Num.13.a.2.
die ons dat Landt bespien/ ende ons weder Bespieders
segghen/door wat weghe dat wy daer in trec worden wt
ken sullen/ende de Steden daer wy in comen ghesonden.
23 sullen. Dat behaechde my wel/ ende nam
wt v twelf mannen/ van elcken stamme eenẽ.
24 Doen de selue wech ghinghen / ende op
waerts trocken/ op dat gheberchte/ ende aen
de beke Escol quamen/doen besaghen zijt/
25 "Ende namen vanden vruchten van dien Num.13.c.23
lande met hen / ende brachtense af tot ons/
ende seyden ons weder / ende spraken: Dat
lant is goet/dat ons de Heere onse Godt ge-
26 geuen heeft. Maer ghy en woudet niet op
treckẽ/eñ wert ongehoorsaem den monde des Israel is ver-
17 Heerẽ uws Gods/ Eñ murmureerde in uwe saecht eñ wilt
Hutten/eñ spraeckt: De Heere is [op] ons nz op treckẽ.
gram/daerom heeft hy ons wt Egypten lant
geleyt/dat hy ons leuerẽ soude in der Amori-
28 ten handẽ/om te niete te doẽ/ Werwaert sul
lẽ wy op?||Onse broederẽ hebbẽ ons herte ver Num.13.d.32
saecht gemaect/eñ geseyt/dat dat volck groo-
ter eñ langer is dan wy. De steden zijn groot
eñ totten Hemel toe gemuert: Daer toe heb-
ben wy Enakims kinderen aldaer ghesien.
29 *Maer ick sprac tot v: En laet v niet grou Deut.20.a.2.
E welen/ende en vreest v niet voor hen. Nu.14.a.9.
30 De Heere uwe Godt trect voor v henen/eñ 1.Mac.4.a.8.
sal voor v strijden/so hy met v gedaen heeft/ Mose vmaẽt
31 in Egypten voor uwen oogen/ Ende in de haer tot op
Woestijne/ daer ghy ghesien hebt / hoe dat de trecken.
Heere uwe Godt/v gedragen heeft/gelijc een
man sinen soon draecht/ door alle de weghen
daer ghy lanc ghewandelt hebt/ tot dat ghy
32 tot deser steden gecomen zijt. "Maer dat en Exod.13.c.21.
galt niet by v / dat ghy aenden Heere uwen Nehem.c.19.
33 Godt gelooft hadt/ Die voor v henen ginc/ Israel gheeft
om v de stede te wijsen/daer ghy uwen Leger Mose gheen
maken sout. Des snachts in vyer/om dat hy ghehoor.
v den wech wijsen soude / daer ghy in gaen
34 sout/ende des daechs inder wolcke. ||Maer de Heer wort
als de Heere uwe roepẽ hoorde/wert hy toor toornich.
35 nich/ende swoer/ ende sprack: Van desen ||Nu.14.c.20
quaden gheslachte en sal niemant dat goede 20.g.65.
Lant sien/dat ick haren vaderen ghesworen Psal.95.b.11
36 heb te gheuen/ Behaluen Caleb Jephunne
F soon/ die salt sien. *Ende hem wil ick dat Josu.14.b.6.
landt gheuen/daer hy op getreden heeft/ende

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

zijnen kinderen / om dat hy den Heere trou-
Nu.20.b.12. 37 welijcken nae ghevolcht heeft. *Oock wert
27.c.14. de Heere op my toornich/om uwen wille/ eñ
Deut.3.c.26. sprack: Ghy en sult daer oock niet in comen.
4.c.21. 38 Maer Josua Nuns sone/ die v dienaer is/
34.a.4. die sal daer in comen. Den seluen sterct/want
"Nu.14.d.31 39 hy sal Israel dat erue wtdeylen. "Eñ uwe
kinderen daer ghy af spraect/sy souden eenen
Roof worden/ende uwe sonen die opten dach
van heden noch goet/noch quaet en verstaen/
die sullen daer in comen: Den seluen wil ickt
40 gheuen/ende si sullent innemen. Maer keert
ghy v omme/ende trecket nae der Woestijnen
41 den wech totter Rogder Zee. Doe ant-
Nu.14.f.40. woorde ghy/ ende spraeckt tot my: ||Wy heb-
ben aen den Heere gesondicht. Wy willen op
waerts ende strijden / soo ons de Heere onse
42 Godt gheboden heeft. Doen ghy v nv be-
reydet een yegelijc met zijn harnas/eñ het ge
buerde dat ghi opwaerts troct opt gebercht/
doẽ sprac de Heere tot my: Segt hẽ/datse niet
opwaerts en treckẽ/ooc niet en strijdẽ/wāt ic
en ben niet onder v op dat ghi niet geslagẽ en
Vā ongehoorsaemheyt. 43 wort/voor uwe viandẽ. Doẽ ic v dat seyde/
en hoorde ghy niet/ ende werdet ongehoor-
saem den monde des Heeren/ ende waert ver
meten/eñ troct opwaerts op dat gebercht.
44 Doen toghen de Amoriten wt/die opt ge-
berchte woonden/v lieden tegen/ende iaech-
den v/ghelijck de bijen doen/ eñ sloeghen v te
Israel weent eñ en werdt niet verhoort 45 Seir/tot Harma toe. Doen ghy nv weder
quaemt/ende weendet voor den Heere/ doen
en wilde de Heere uwe stemmen niet hooren
ende en neychde zijn ooren niet tot v.
Num.20.a.1 46 Also *bleefdy in Kades eenen langen tijt.

Dat ij. Capittel.

1 DOen keerden wy ons / ende trocken
Num.21.a.4 A wter Woestijnen/ "op de strate totter
Roode Zee. Rooder Zee/so de Heere tot my sey-
2 de/ Ende omtrocken dat gheberchte Seir
Gheberchte Seir. 3 eenen langen tijt. Ende de Heere sprack tot
my: Ghy hebt dit gheberchte nv genoech om
||Nu.20.c.17. getogen/keert v Noortwaert. ||Ende ghebiet
den volcke/eñ segt: Ghi sult door de palen u-
wer broeders/der kinderen Esau trecken/ die
te Seir woonen / ende sy sullen hen voor v
4 vreesen. Maer wacht v neerstelijc/dat ghy
Bestrijt/ beuecht. se niet en *beuecht/. Wandt ick en sal v van
harẽ Lande niet eenẽ voetbreet geuẽ. "Want
"Gen.36.a.8. dat gheberchte Seir heb ick Esaus kinderen
Malac.1.a.3. 5 te besitten ghegeuen. Ghy sult spijse van
Josu.24.a.4. hen om ghelt coopen/ om te eten: Ende sult
water van hen coopen om ghelt om te drinc
Hoe Godt de sine besorget. 6 ken. Want de Heere uwe Godt/heeft v ge-
benedijt / in alle wercken uwer handen. Hy
heeft v reysen ter herten ghenomen door dese
groote Woestijne. Ende de Heere uwe Godt/
is veertich Jaer by v gheweest / dat v niet
7 ghebroken en heeft Doen wy nv door on-
B se broederen/Esaus kinderen ghetrocken wa-
ren/ die opt geberchte Seir woonden/opten
weghe des Velts van Elath / ende Ezeon-
Gaber/ keerden wy ons/ende ghinghen door
den wech der Woestijnen der Moabiten.
Jud.3.d.30. 8 Doen sprack de Heere tot my: || Ghy en
Vā Moabitẽ sult den Moabiten niet lastich wesen / noch
hen bestrijden : Wandt ick en sal v van
Gene.13.c.11. haer Landt niet gheuen te besitten. *Wandt
ick hebt Ar / Loths kinderen ghegheuen te
Gene.14.a.5. 9 besitten. De "Emin hebben in voortijden
daer in ghewoont/dat was een groot/sterck/
ende lanck volck/ ghelijck de Enakim/
10 Men hieltse oock voor Ruesen / ghelijck
als de Enakim. Ende de Moabiten hietense
11 oock Emin. Oock soo woonde in voor-
Gen.36.d.20. tijden in Seir / || de Horiten / ende Esaus
kinderen verdreuense / ende dedense te niete
voor hen ende woonden in haer Steden.
Gelijck als Israel dede den Lande zijnder be-
12 sittingen/dat hem de Heere gaf. So maect
C v nv op/ende trect door de Beke Sared: Eñ
13 wy trocken daer door. Maer den tijt die wy
van Kades Bernea trocken/ tot dat wy qua-
men door de Beke Sared/was achtendertich Beke Sa[red]
Jaer / op dat alle Crijchslieden inden Legher
storuen/ *so hen de Heere gheswooren hadde. Nu.14.c
14 Daer toe was oock de hant des Heeren 26.g.56.
teghen hen/dat sy verginghen wten Legher/
15 tot dat haerder een eynde wert. Ende doen
alle der Crijchslieden een eynde was / dat sy
16 storuen onder dat volck/ Sprack de Heere
17 met my/ segghende: Ghy sult heden door
der Moabiten Palen trecken/ by Ar/
18 Ende sult nae by comen teghen de Kin- Ammonit[en]
deren Ammon / "die en sult ghy niet lastich "Jud.11.[b]
wesen/noch bestrijden. Want ick en wil v niet
te besitten gheuen vanden Lande der Kinde-
ren Ammon/wandt ick hebt Loths kinderen
19 ghegheuen te besitten. Het is oock gheacht
voor der Ruesen lant/ende daer hebben oock
in voortijden Ruesen in ghewoont. Ende de
Ammoniten heetense Sammesumim:
20 Dat was een groot sterck eñ lanck volck/
D gelijc de Enakim. Eñ de Heere verdedese voor
hen/ende lietse de selue besitten/dat si daer in
21 haer plaetse woonden: ||Gelijc als hy ghe- Gen.36.d
daen hadde met Esaus kinderen/ die opt ge-
berchte Seir woondẽ/als hy de Horiten voor
hen te niete dede/eñ lietse die seluer besitten/
dat sy daer in haer plaetse woonden / tot op
22 desen dach. Eñ de Caphthorim/ trocken wt
Caphthor/ eñ verdeden de Anim/die te Haze
rim woonden tot Gasa toe / eñ woonden in
23 hare plaetse aldaer. Maect v op/eñ trect wt
eñ gaet ouer de Beke by Arnon. Siet ic heb- Van Sih[on]
be Sihon den Coninc der Amoriten tot Hes- der Amor[iten]
bon in uwen handen geguẽ/ met sinen Lan- Coninck
de: Begint in te nemen/eñ strijdet tegen hem.
24 Heden op desen dach wil ic beginnen/ dat
hen voor v vreesen eñ verschricken sullen/al-
le volcken onder alle Hemelen/dat hen/als si
van v hooren bange eñ wee worden sal/ van
25 uwer toecoemste. *Doe sant ick boden wter Mose se[nt]
E woestijnen van Oostenwaert/ tot Sihon den dẽ wt to[t]
Coninck tot Hesbon / met vreedsame woor- Sihon.
26 den/en liet hem seggen: Ick wil door v lant *Nu.21.
trecken / ende waer de strate henen gaet/wil Deu.20.
ic gaen. Ick en wil noch ter rechter noch ter Judi.11.c
27 slincker hant wtwijcken. Spyse suldy my
om gelt vercoopen/dat ic ete/ende water sul-
dy my om gelt geuen/dat ick drincke. "Ick en Nu.20.c
28 wil maer te voet henen door gaen/ Gelijck 1.Ma.5.
my de kinderen Esau gedaen hebbben/ die te
Seir woonen/eñ de Moabiten/die te Ar woo
nen/tot dat ic come ouer de Jordaen/ int lant
dat ons de Heere onse Godt gheuen sal.
29 Maer Sihon de Coninck tot Hesbon / en Sihon [w]
wilde ons niet door latẽ treckẽ. Want de Hee gert Isra[el]
re uwe Godt/ verherde sinen moet/ende ver- doortoch[t]
stocte hem zijn herte/ op dat hy hem in uwen
handen gaue/ghelijckt nv aenden dach is.
30 Eñ de Heere sprac tot my: Siet/ick hebbe
F begost te geuẽ voor v/Sihon met sinen lande
begint in te nemen eñ te besitten zijn Lant.
31 Eñ "Sihon trock wt teghen ons/met allen Nu.21.d.
32 sinen volcke totten strijt na Jahza. Maer de Deut.29.
Heere onse Godt/gaf hem voor ons/ dat wy
hem sloegen met sinen Kinderen/eñ alle sinen
33 volcke. Doen wonnen wy tot dier tijt/ alle Israel v[erwint]
sine steden/ende verbanden alle steden/ beyde Sihon.
Mannen / Wijuen / ende Kinderen / ende en
34 lieten niemandt ouer blijuen. Behaluen
dat Vee roofden wy voor ons. Ende den
anderen roof der Steden/ die wy wonnen/
35 Van Aroar aen / die aenden Ouer der
Beken by Arnon leydt / ende van dier Stade
aen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

aent water Gilead toe, Daer en was gheen
stadt/die haer voor ons beschutten conde, De
Heere onse God/gaf ons alle dinc voor ons.
.21.b.24. 36 *Behaluen aen dat Landt der kinderen
Ammon en quaemdy niet/noch tot al dat aen
de Beke Jaboc was/noch totten steden opten
gheberchte/noch tot alle dat/dat ons de Hee
re onse Godt verboden hadde.

Dat iij. Capittel.

1 ENde wy keerden ons/ eñ trocken op-
.21.e.33. A waerts den wech tot Basan. *Eñ Og
.t.29.b.7. de Coninc tot Basan/trock wt ons te
de Co- ghen met alle sinen volcke / om te strijden by
tot Ba- 2 Edri. Maer de Heere sprack tot my: En
oestrijt If vreest v niet voor hem. Want ic heb hem/ende
alle zijn volc/met sinē lande/in uwen handen
.u.2.f.31. gegeuen. Eñ ghy sult met hem doē/||gelijc ghi
met Sihon de Coninc der Amoriten ghedaen
wert ver 3 hebt/die te Hesbon woonde. Alsoo gaf de
en van Heere onse Godt/ooc den Coninc Og tot Ba
el. san/in onse handen/met alle sinen volcke/dat
wy hem sloegen/tot datter niet van hem ouer
4 en bleef. Doen wonnen wy tot dier tijt alle
zijn steden/ eñ daer en was geen stadt/die wy
hen niet en namen. Tsestich steden/de geheele
Contreye Argob/inden Conincrijcke Og/ tot
5 Basan. Alle dese steden warē vast/met hoo-
ghe mueren/ poorten eñ grendelen/ behaluen
6 seer vele ander vleckē sonder mueren/ Ende
B verbandese/ gelijck als wy met Sihon de Co
ninck te Hesbon deden. Alle stedē verbanden
wy beyde met mannen/wijuē ende kinderen.
7 Maer alle dat Vee eñ roof der stedē/roof
8 den wy voor ons. Alsoo namen wy dat lant
tot dier tijt/wt der hant van twee Coningen
der Amoriten/op gene zijde der Jordanē/ van
de Beke by Arnon aen / tot aen den Berch
9 Hermon / Den welcken de Sidoniten/
.d.29.a.6. *Sireon heeten. Maer de Amoriten heeten
10 hem Senir. Alle steden opten slechten vel-
de/ende dat gheheele Gilead/ eñ dat gheheel
Basan/ tot Salcha toe/ende Edrei/de steden
11 des Conincrijcks Og/tot Basan. Want de
Coninc Og tot Basan/was noch alleen ouer
van den Ruesen. Siet/zijn ysterē bedde is hier
tot Rabath/der kinderen Ammon/neghen el-
len lanc/ende vier ellen breedt/na eens mans
12 ellenbooge. Alsulcken landt namen wy in/
tot dier seluer tijt/van Aroar aen/die aen die
m.32.f.33 Beke by Arnon leyt. *Eñ ick gaf dat half ge-
u.29.b.8. berchte Gilead met zijnen steden/ den Rube-
ue.12.a.2. 13 niten/ende Gaditen. Maer dat ouerblyuen
nt erfdeel de van Gilead/ende dat gantsche Basan des
bēs/ Gad Conincrijcks Og/ gaf ick den haluen stamme
Manasse. Manasse. De ghantsche contreye Argob / tot
den ghantschen Basan/dat heet / der Ruesen
14 lant. Jair/Manasses soon/nam de gantsche
C contreye Argob / tot aen de palen Gessuri/eñ
Maachati. Eñ hiet dat Basan/na zynen naē/
Hauoth Jair/tot opten dach van heden.
15 Maer Machir gaf ick Gilead.
16 Eñ den Rubeniten eñ Gaditen/gaf ick een
deel van Gilead/ tot aen de Beke by Arnon/
midden inde Beke/die de pale is/eñ totter be
ken Jaboc/die de pale is der kinderē Ammon
17 Daer toe dat velt/ende de Jordaen/(die de
pale is)van Cinereth aen/ tot aen de zee/aen
den velde/te weten/de soute zee/ beneden aen
1.32.d.20. 18 den berch Pisga/tegent Oosten. ||Ende ge
boodt v ter seluer tijt/ende sprack: De Heere
uwe God heeft v dit lant ghegeuen in te ne-
men. So treet nv gerustet voor uwen broede-
ren/den kinderen Israels henen / wat strijdt-
19 baer is. Alleen uwe wijuen/ende kinderen/
ende uwe Vee(want ick weet / dat ghy veel
vees hebt) latet in uwe steden blijuen/die ick
20 v ghegheuen hebbe/ Tot dat de Heere u-
D we Godt / v broederen oock tot ruste brengt/
ghelijck v/dat si oock dat lant innemen / dat
hen de Heere uwe God gheuen sal/ op ghene
zijde vander Jordanen/so sult ghy dan weder
keeren tot uwer besittinghen / die ick v ghe-
21 gheuen hebbe. ||Ende ick gheboodt Josua Num.27.c.18
ter seluer tijt/ende sprack: Uwe ooghen heb-
ben ghesien / al wat de Heere uwe Godt de-
sen twee Coninghen ghedaen heeft. Also sal
de Heere oock alle Conincrijcken doen / daer
22 ghy henen treet. En vreest v niet voor hen/
want de Heere uwe Godt strijdt voor v.
23 Eñ ick badt den Heere ter seluer tijt / ende
24 sprack: Heere/Heere/ghy hebt begost te be-
wijsen uwen knecht/uwe heerlijcheyt eñ uwe
stercke hant/Want waer isser een God in den
Hemel eñ Aerden / diet uwen wercken ende
25 uwe macht soude connen na ghedoen? Laet
my gaen/eñ sien dat goede lant/op gene zijde
vander Jordane/dit goede gheberchte/eñ den
26 Libanon. ||Maer de Heere was toornich op Deut. 1.f.37.
E my om uwen twille/ende en hoorde my niet. 4.c.21.
Maer sprac tot my: Latet genoch zijn/en segt
27 my daer niet meer af. *Climt op de hoochte Num.27.c.12
des Berchs Pisga/eñ heft uwe oogen op te-
gen het Westen/eñ tegen het Noorden/eñ te-
gen het Zuyden/eñ tegen het Oosten/ eñ be-
sietet met ooghen/want ghy en sult ouer dese
28 Jordane niet gaen. Eñ gebiet Josua/dat hy
getroost eñ onuersaecht si. Want hy sal ouer
de Jordaen gaen/voor dat volck/ *eñ sal hen Num.34.b.17
29 dat lant wtdeylen/dat ghy sien sult. Aldus Josu. 14.a.1.
bleuen wy in dat dal / tegen dat huys Peor.

Dat iiij. Capittel.

1 ENde nv hoort Israel/de geboden ende Mose leerdt
A rechten/die ick v leere/*dat ghyse doē haer Godts
sult/Op dat ghi leuen muecht ende in gebodē houdē
comen/ende dat lant in nemen/ dat v de Hee *Mat.19.c.17
2 re uwer Vaderen God gheeft. *Ghy en sult *Deu.17.c.15
daer niet toe doen/dat ick v ghebiede: Ende 22.d.32.
en sult daer oock niet af doen: Op dat ghy Josu.23.b.6.
bewaren muecht de gheboden des Heeren ws Prou.30.a.6
3 Gods/die ick v gebiede. ||Uwe oogen heb- ||Nu.25.a.4.
ben gesien/wat de Heere gedaen heeft tegen 31.c.16.
Baal Peor. Want alle die den Baal Peor Exod.32.f.27
volchden / heeft de Heere uwe Godt onder v
4 verdaen. Maer ghy / die den Heere uwen
God aenhingt/leeft alle op den dach van he-
5 den. Siet/ick heb v geleert ghebooden ende
rechten/so my de Heere mijn God gheboden
heeft/||dat ghy so doen sout in den lande daer Deut. 5.d.31.
6 ghy in coomen sult/dat ghijt inneemt. *So 6.a.1.10.c.12.
behoudet nv/ende doetet: Want dat sal uwe *Psa.19.b.8.
wijsheyt ende verstant zijn by alle volckē/ als Van warach
sy hooren sullen alle dese gheboden / dat sy tige wijsheyt
moeten seggen: Och hoe wijse eñ verstandige door de onder
7 lieden zijn dat/eñ een heerlijck volck/ *Wāt houdinge der
waer is sulcken heerlijcken volck/totten welc gebodē Gods
ken de Goden aldus nakende zijn/ghelijck de *2.Re.7.d.23
Heere onse Godt/ ||soo dickwils als wy hem ||Psa.145.c.18
8 aenroepen? Eñ waer is alsulcken heerlijckē
volck/dat so rechtueerdige seden eñ geboden
hebbe/ghelijck als dese wet/ die ick v op den
9 dach van heden voor legge. Wacht v slechts
B ende bewaert uwe siele wel / dat ghy niet en Datmen de
vergeet de ghesch iedenissen/dat dijne ooghen werckē Gods
gesien hebben/eñ dat sy wt uwer herten niet niet verghe-
en comen/alle uwe leefdage. Ende sult uwen ten sal.
10 *kinderen eñ kints kinderen condt doen/ Dē *Deu.6.d.20
dach/doē ghy voor dē Heere uwen God stont
*aen den berch Horeb. Doen de Heere tot mi Deut. 9.b.10
sprack: Vergadert my dat volck/ dat sy mijn
woordē hooren/eñ leerē my vreesen alle haer
leefdage op Aerden/eñ sy haren kinderen lee-
11 ren. ||Eñ ghy traedt toe/ende stont onder aē Exod. 19.c.17
den berch/Maer den berch berude tot midden
aenden Hemel/eñ daer was duysternis/wolc-
12 ken / ende donckerheyt. Ende de Heere
sprack met v/midden wten vyere. De stemme

zijnder woorden hoordet ghy: Maer geen ge-
lijckenisse en saecht ghy buyten de stemme.

Exod.20.a.1. 1.Joā.4.b.12.
13 *Ende vercondichde v zijn verbont/ dat hy
v geboot te doen/te weten/de thien woorden
ende schreefse op twee steenen Tafelen.
14 Eñ de Heere geboot my ter seluer tijt dat
ick v leeren soude Gheboden ende Rechten/
dat ghy daer na dedet/inden Lande daer ghy
15 in trect/dat ghijt inneemt. So bewaert nv
C uwe sielen wel/ want ghy en hebt gheen ghe-
Teghen Afgoderye.
lijckenisse ghesien inden daghe / als de Heere
met v sprack wten vyere / opten Berch Ho-
16 reb. Op dat ghy v seluen niet en bederft/
Deute.5.a.7.
*eñ maect v eenich Beelt/ dat gelijck si eenen
17 Man oft Wijue/ Oft Vee op aerden/ oft
18 Voghel onder den Hemel/ Oft Ghewormte op den Lande/oft Visch inden watere on-
Deut.17.b.3. Sapiē.13.a.2. Job.31.c.26.
19 der der aerden. Dat||ghy oock uwe ooghen
niet op en heft ten Hemel/ende siet de Sonne
ende de Mane ende de Sterren/ dat gantsche
Heyr des Hemels/eñ valt af/ende bidtse aen
Genes.1.b.16. 4.Es.6.e.45. Matt.5.e.45. "Deu.6.c.12. ||Deu.32.b.9.
eñ dientse. *Welcke de Heere uwe Godt ver-
ordineert heeft / alle volcken onder den ghe-
20 heelen Hemel. Maer v heeft de Heere
aenghenomen / "ende wten yseren Ouen (te
weten) wt Egypten ghelEydt / ||dat ghy zijn
erfvolck sout zijn/ghelijct in desen daghe is.
Nu.27.c.12. Deu.1.f.37.
21 Eñ de*Heere was so toornich op my/ om
ws wercks wille/dat hy swoer / ick en soude
ouer de Jordane niet gaen/noch in dat goede
lant comen/dat v de Heere uwe God/tot ee-
Deut.34.b.5.
22 nen erfdeele geuen sal. Maer ic moet"in dit
lant steruen/ ende en sal ouer de Jordane niet
gaen. Maer ghi sult daer henen ouer gaen/eñ
23 sulcken goeden lant innemen. Soo wacht v
D nv dat ghy des Heerē ws Gods verbont niet
en vergeet/ dat hy met v gemaect heeft/ ende
gheen Beelden en maeckt van eenigherley
Factsoen/ maecksel.
||ghestalt / soo de Heere uwe Godt gheboden
24 heeft. Want de Heere uwe "God is een ver
"Deu.9.a.3. Zacha.2.a.5. Heb.12.d.29. *Jeloers. "Deu.8.d.19 Jere.16.b.11. ||Deu.30.d.19 31.g.28.
25 teerende vyer/eñ een*yuerich God. Als ghy
nv kinderen voortbrengt/ eñ kints kinderen/
ende dat lant bewoont / ende v verderft/ "eñ
maect v beelden van eenigherley ghestalt/dat
ghy quaet doet voor den Heere uwen Gode/
26 eñ ghy hem vertoornt. So roep||ick heden
daechs ouer v tot ghetuygen / Hemel eñ Aer-
de/dat ghy gheringhe vergaen sult/ van dien
Van straffe des afuals.
lande daer ghy in ghaet ouer de Jordane/dat
ghijt in neemt. Ghy en sult niet lange daer in
27 blyuen/maer sult vernielt worden/ Ende de
Deu.28.d.36
Heere ||sal v verstroyen onder de volcken/en-
de ghy sult een ouerblyuende cleyn ghemeyn
volcxken zijn onder den Heydenen / daer v de
28 Heere henen dryuen sal. Aldaer suldy den
Psa.115.a.4. Apo.9.c.20.
goden dienen / die *menschen handen werck
zijn/hout ende steen / die niet en sien/noch en
||Deu.30.a.2 Jere.29.c.12. Sap.1.a.1. 2.Pa.15.a.4.
29 hooren/noch en eten noch en riecken. ||Maer
E als ghy aldaer den Heere uwen Godt sult
soecken/so suldy hem vinden/ist dat ghy hem
sult van gantscher herten ende van gantscher
30 sielen soecken. Als ghy beangst zijn sult/en-
de alle dese dinghen v treffen sullen / in den
lactsten dagen/so suldy v bekeren totten Hee
Dat Godt bermhertich is.
31 re uwen God/eñ zijn stemme hooren. Want
de Heere uwe God/is een bermhertich God/
hy en sal v niet verlaten/noch verderuen/"en
*Gen.12.a.2. 15.a.5.22.c.16
sal oock niet vergheten des verbondts/dat hy
32 uwen Vaderen gheswooren heeft. Want
vraecht nae de voorleden tyden / die voor v
gheweest zijn/van den daghe aen/doen Godt
den mensche op aerden gheschapen heeft/van
den eenen eynde des hemels totten anderen/
oft oyt sulcken grooten dinck gheschiet / ofte
33 desghelijcs oyt gehoort sy/ Dat eenich volc
Godts stemme ghehoort hebbe/ wt den vyere
spreken/so ghy gehoort hebt/ ende nochtans
34 leeft, Oft dat God heyproeft hebbe in te gaē
ende hem een volck midden wt eenen volcke
Een volck midden wte volcke heeft God vercoren.
te nemen/door versoeckinge/ door teeckenen/
door wonderen/ door strijt/eñ door een mach-
tige hant/eñ door eenen wtgherecten arm/eñ
door seer verschrickelijcke daden. Soo dat al-
temael de Heere uwe Godt voor v ghedaen
35 heeft/in Egypten voor uwen oogen. Ghy
F hebbet gesien/"op dat ghy weet/dat de Hee- Deut.6.b.4
36 re alleen God is/eñ geen meer. Vanden he- 32.f.29.
mel heeft hy * zijn stemme laten hooren / dat *Exo.19.c.1
hy v onderwese. Eñ op aerden heeft hy v ge-
toont zijn groot vier/ende zijn woordt hebdy
37 wt den viere gehoort/ ||Om dat hy uwe va- Deu.10.c.15
deren liefghehadt/ende haer saet na hen ver- Ephe.1.a.4
coren heeft. Ende heeft v wt geleyt met zij-
nen aensichte/door zijn groote cracht wt E-
38 gypten/ Dat hy verderue voor v groote
volcken/ende stercker dan ghy zijt / eñ v daer
in brochte/dat hy v haer landt gaue / tot een
erfdeel/soot op den dach van heden blijckt.
39 So suldy nv heden weten / ende ter herten
neinen/||dat de Heere een God is bouen in dē 3.Re.20,e.2
Hemel/ende onder op aerden/ ende geē meer. Dat Godt een
40 Dat ghy hout zijn rechten ende ghebodeu/ eenich God is.
die ick v heden ghebiede/ so salt v ende uwe
kinderen na v/wel gaen/dat uwe leuen lange
duere/in dat landt dat v de Heere uwe Godt
41 geeft eewelijck. *Doen scheyde Moses drie Vrijsteden.
G steden wt op gene zijde der Jordanen/teghen *Exo.21.b.1
42 der Sonnen opghanck/ Dat aldaer henen Num.35.b.1
vliede/ wie zijnen naesten doodt slaet onuer- Deut.19.a.2
siens/ende hem te vooren niet viant geweest
en is. Die sal in een van dien stedē vlien/dat
43 hy leuendich blijue. Bezer/inder woestijnen
int effen lant/onder de Rubeniten/ende Ra-
moth in Gilead/onder de Gadditen/ ende Go
44 lan in Basan/onder de Manassiten. Dat is
de wet / die Mose den kinderen Jsraels voor
45 leyde. Dat is dat ghetuychenisse/gebodt eñ
rechten/ die Mose den kinderen Jsraels seyde
doen sy wt Egypten ghetrocken waren/
46 Op de ander zijde van der Jordanen/in dat
Dal teghen thuys Peor/in den lande Sihon
des Coninckts der Amoriten / die te Hesbon
woonde/||den welcken Moses ende de kinde- Num.21.d.2
ren Jsraels sloegen/doen si wt Egypten ghe-
47 trocken waren/ Ende namen zijn landt in.
Daer toe dat lant Og/des Conincs tot Ba-
san/van die twee Coningē der Amoriten/die
op dander zijde der Jordanen waren / teghen
48 der sonnen opganck. Van Aroar aen/welck
aen den oeuer leyt/van de beke by Arnon/tot
aen den berghe Sion/dat is de Hermon/
49 Ende al dat vlack velt op dander zijde der
Jordanen/teghen den opganck der Sonnen/
tot aen de zee in den vlacken velde / beneden
aenden berge Pisga.

Dat v. Capittel.

Datmē God geboden leren eñ onderhouden sal.
1 ENde Mose riep alle Jsrael / eñ seyde:
A tot hen: Hoort Jsrael/de geboden ende
rechten/die ick hedē voor uwen ooren
spreke/eñ leertse/eñ onderhoutse/dat ghi daer
2 nae doet. De Heere onse Godt/*heeft met *Exo.19.a.5
3 ons een verbont gemaect te Horeb/ Eñ en Tvbōt Gods met Jsrael.
heeft dit verbont met onsen vaderen niet ge-
maect/maer met ons/ wy die hier heden zijn/
4 eñ alle leuē. Hy heeft van aenghesichte met
ons wt den vyer opten berghe ghesproocken.
5 Jck stont tot dier tijt tusschen den Heere eñ
v/dat ick v aensEyde des Heeren woort. Wāt
ghy vreesde v voor den vyere/ eñ en ginct op Exo.20.a.2
6 den berch niet. Eñ hy sprack: *Jck ben de Leui.25.g.3
Heere uwe God/ die v wt Egypten lant ge- Deu.4.b.16
7 leyt heeft/wtē diensthuyse. Ghy en sult geen Dat God een
8 ander godē hebben voor my. Ghy en sult v yuerich ende
geen beeldē makē van eenigerhande faetsoē: barmhertich
Noch bouen inden hemel/ noch onder op aer God is.
den/noch in den water onder der aerden.

Ghy

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

9 Ghy en sultse niet aenbidden/noch hen die
B nen: *Want ick ben de Heere uwe Godt/een
"yuerich Godt / die de misdaet der Vaderen
versoeckt / op de Kinderen / int derde ende
vierde lidt / aen den ghenen/die my haten.
10 Ende bermhertichheyt bewijse/ in veel duy-
senden/ den ghenen die my lief hebben/ ende
11 mijn Gheboden houden. Ghy en sult den
||Naems ws Heeren ws Godts niet mis-
bruycken. Wandt de Heere en sal den ghe-
nen niet ongheſtraft laten / die zijnen Naem
12 misbruyckt. *Den Sabbath dach suldy
houden / dat ghy hem heylicht/ ghelijck v de
13 Heere uwe Godt gheboden heeft. Ses da-
ghen suldy arbeyden/ende al uwe werc doen.
14 Maer " ten seuensten daghe is den Sab-
bath des Heeren ws Godts. Soo en sult ghy
gheen arbeyt doen/noch dijn Sone/ noch dijn
Dochter/noch uwe Knecht/noch uwe Dienst
maecht / noch uwen Osse / noch uwen Ezel/
noch alle uwe Vee / noch de Vreemdelinck
die binnen uwer Poorten is / op dat uwen
Knecht/ ende uwe Maerte rusten ghelijck als
15 ghy: Wandt ghy sult ghedencken dat ghy
C oock een Knecht in Egypten Landt waert/
ende de Heere dijn Godt/v van daer wtghe-
leydt heeft met een machtighe hant/ende wt-
ghereckten arm. Daerom heeft v de Heere
dijn Godt gheboden / dat ghy den Sabbath
16 dach houden sult. || Ghy sult uwen Vader
ende uwe Moeder eeren/ soo v de Heere dijn
Godt gheboden heeft/op dat ghy langhen tijt
leuet op Aerden / ende dattet v wel gae in-
den Lande/dat v de Heere v God geuen sal.
17 *Ghy en sult niet doot slaen.
18 Ghy "en sult gheen ouerspel doen.
19 ||Ghy en sult niet stelen.
20 *Ghy en sult gheen valsch ghetuyche-
nis spreken teghen uwen Naesten.
21 "Ghy en sult ws naestẽ wijf niet begeerẽ.
Ghy en sult ws naesten huys niet begeeren/
Acker/ Knecht/ Jonckwijf/ Osse/ Ezel/ noch
22 al wat zijne is. Dat zijn de woorden/die
de Heere sprack/ tot uwer gantscher Menich
ten/opten Berch wten vyere ende der wolc-
ken/ende donckerheyt/ met luyder stemmen.
Ende en dede daer niet toe/ ||ende schreefse
op twee steenen Tafelen/ende gaffse my.
23 Maer doen ghy de stemme wter duyster-
nissen hoordet / ende saecht den Berch met
vyer bernen / traedt ghy tot my/alle Ouerste
onder uwen stamme/ende uwe Ouders/
24 Ende spraeckt: *Siet/de Heere onse Godt
heeft ons laten sien / zijn heerlijckheydt ende
zijne Maiesteyt/ ende wy hebben zijn stemme
wten vyere ghehoort. Heden hebben wij ge
sien dat Godt met menschen spreeckt/ende sy
25 blijuen leuende. Ende nv / waerom sullen
D wy steruen/ dat ons dit groote vyer verteert?
Ist dat wy des Heeren ons Godts stemme
meer hooren/ soo moeten wy steruen.
26 Wandt wat is alle vleesch / dattet soude
moghen hooren de stemme des leuendighen
Godts/ wten vyere spreken/ als wy/ende le-
27 uendich blijuen? Treedt ghy daer toe/ende
hoort alle wat de Heere onse Godt seyt/ en-
de segghet ons. "Al wat de Heere onse Godt
met v spreken sal/ dat willen wy hooren en-
28 de doen. Maer doen de Heere uwe woor-
den hoorde / die ghy met my spraeckt/ sprack.
hy tot my: Ick heb ghehoort de woorden van
desen volcke/die si met v ghesproken hebben.
Het is altemael goet/ wat si ghesprokẽ hebbẽ.
29 Och oft sy alsulcken hert hadden/ dat sy
my vreesden / ende dat sy mijn Gheboden
hielden haer leuen lanck / op dattet hen wel
ghinghe / ende haren Kinderen eewelijck.

[Left margin:] ...Godt eñ ...ich ende ...hertich ...is. | ...a.34.a.7. | ...t.7.b.10. | ...u.1.a.2. | ...oers. | ...Dnẽ Gods ...niet mis- ...ken sal. | ...24.b.12 | ...12. | ...a.23.b.12 | ...14.a.5. | ...1.2.a.12. | ...Dẽ Sab- ... | ...nen zijn ...s eeren | ...21.b.17 | ...15. a.4. | ...es.6.a.2. | ...t.5.b.21 | ...13.b.9. | ...19.c.18. | ...n.13.b.9 | ...a.7.b.8. | ...31.d.18 | ...1.b.14. ...l vreest ...ts heer- ...eyt. | ...es een ...elaer. | ...o.19.b.8. | ...3. | ...26.d.17. | ...e.1.c.16. | ...42.a.5.

30 Gaet henen ende segt hen: Gaet thuys
31 in uwe Hutten. Maer ghy sult hier
voor my staen / dat ick met v spreke alle
Wetten ende Gheboden / ende Rechten/die
ghy hen leeren sult/ * dat sy daer na doen/
inden Lande/dat ick hen gheuen sal in te
32 nemen. Soo onthoudt nv dat ghy doet/
soo v de Heere uwe Godt gheboden heeft/
"ende en wijckt niet / noch ter rechter / noch
33 ter slincker hant. Maer wandelt in alle we-
ghen / die v de Heere uwe Godt gheboden
heeft / op dat ghy leuen moecht / ende v wel
gae / ende langhe leuet int Lant dat ghy in
nemen sult.

[Margin:] Deut.4.a.5. 6.a.1. 10.c.12. | Gods woort salmen alleen aenhanghen. | "Deu.17.c.16 Pron.4.c.27. Josue.1.b.7.

Dat vj. Capittel.

1 Maer dit zijn de Wetten/ ||ende Ghebo-
A den/ ende Rechten / die de Heere u-
we Godt gheboden heeft / dat ghyse
leeren ende doen soudt / in dat Landt daer
ghy henen treckt/om dat selue in te nemen.
2 Dat ghy den Heere uwen Godt vreest/
ende behoudt alle zijn Rechten ende Ghebo-
den / die ick v ghebiede / ghy ende uwe kin-
deren/ ende ws kints kinderen / al v leefda-
3 ghe / op dat ghy langhe leuet. Israel
ghy sult hooren ende behouden dat ghijt
doet/dattet v wel gae/ende seer vermeerdeet
wordt / soo v de Heere uwer Vaderen Godt
gheseydt heeft / een Landt daer Melck ende
4 Honich in vloeyt. Hoort Israel/ de Hee-
re * onse Godt is een eenich Godt.
5 Ende ghy sult den Heere uwen Godt lief
B hebben/ van gantscher herten/ van gantscher
6 sielen / van alle vermoghen. Ende dese
woorden die ick v heden ghebiede / suldy ter
7 herten nemen/ Ende uwen Kinderen "scher-
pen/ende daer af spreken/ als ghy in v huys
sidt/oft opten weghe gaet / als ghy v neder-
8 legt / oft op staet/ Ende sultse binden/tot
een teecken op uwe hant / ende sullen v een
ghedenckteecken zijn voor uwen ooghen/
9 Ende sultse op de Posten van uwen huy
10 se schrijuen/ende aen de Poorte. ||Als v nv
de Heere uwe Godt in dat Lant brengen sal/
dat hy uwen Vaderen/ Abraham/ Isaac/ende
Jacob ghesworen heeft / v te gheuen/groote
C ende fijne Steden die ghy niet ghetimmert en
11 hebt/ Ende huysen/vol van allen goede/die
ghy niet gheuult en hebt / ende wtgehouwen
Fonteynen / die ghy niet wtghehouwen en
hebt/ ende Wijnberghen/ ende Olyfberghen/
die ghy niet gheplant en hebt/ *dat ghy eet/
12 ende sadt wordt. So wacht v/ dat ghy niet
en vergheet des Heeren/"die v wt Egypten
Lant/wt den diensthuyse gheleydt heeft:
13 Maer sult||den Heere uwen Godt vree-
sen/ ende hem dienen / ende by zijnen Naem
14 sweeren. Ende*en sult gheen ander goden
na volghen/der volcken die rontsom v zijn.
15 Want de Heere uwe Godt/ is een yue-
rich Godt onder v. Dat den tooren des Hee-
ren ws Godts op v niet en vergramme/ ende
16 v verdoe vander Aerden. ||Ghy en sult den
Heere uwen Godt niet tempteren/ *ghelijck
17 ghy hem tempteerdet te Massa. Maer ghy
sult de Gheboden ws Heeren ws Gods hou
den/ende zijn ghetuychenissen/ ende zijn rech
18 ten/die hy gheboden heeft/ Dat ghijt doet
wat recht ende goet is / voor de ooghen des
Heeren. Op dattet v wel gae/ ende in gaet/
ende inneemt dat goede Landt/ dat de Heere
19 ghesworen heeft uwen Vaderen. Dat hy
veriaghe alle uwe vianden voor v / soo de
20 Heere ghesproken heeft/ "Als v nv dijn
D sone heden oft morghen vraghen sal / ende
segghen: Wat zijn dat voor ghetuychenissen/
Gheboden/ende Rechten/die v de Heere onse
Godt

[Margin:] Deut.4.a.5. 5.d.31. 10.c.12. | Gods geboden salmen leeren ende doen. | Deut.4.f.35. Mat.22.d.36 Mar.12.c.29. Luce.10.c.27. | Dat is altoos drijuen eñ oeffenen. | Datmẽ Gods gebodẽ altijt gedenckẽ sal. | Josu.24.c.13. | Deu.32.b.15. | Waerschouwinge voor afual. | "Deu.4.c.20 ||De.10.d.20 Mat.4.b.10. Luce.4.a.8. *Exo.32.a.4. Num.25.a.1. | Math.4.a.7. Luce.4.b.12. *Exo.17.b.7. Nu.20.b.13. | Deut.4.b.9. | Datmen de kinderẽ Gods geboden leeren sal.

21 Godt gheboden heeft? Dan suldy uwen sone
seggen : Wy waren Pharaos knechten in
Egypten/eñ de Heere leyde ons wt Egypten
22 met machtigher hant. Ende de Heere dede
groote eñ quade teeckenen/ende wonder ouer
Egypten/ ende Pharao/ eñ alle sinen huyse/
23 voor onsen oogen. Eñ leydde ons vā daer/
op dat hy ons in leyde/ eñ gaue ons dat lant
dat hy onsen Vaderen ghesworen hadde.
24 Ende de Heere heeft ons ghebodē te doen/
na alle dese rechten/ dat wy den Heere onsen
Godt vreesen/op dattet ons wel ga/alle onse
25 leefdage/gelijct gaet hedens daechs. Eñ het
sal onse gerechticheyt zijn voor den Heere on
sen Godt. Ist dat wy houden ende doen alle
dese gheboden/so hy ons gheboden heeft.

Dat vij. Capittel.

Mettē vbannen Heydenē en moest Israel geen vrede maken.

1 A Als v de Heere uwe Godt in dat landt
brengt/ daer ghy in comen sult/om dat
selue in te nemen/ ende wtwortelt vele
volcken voor v/de Hethitē/Girgositen/Amo-
riten/ Cananiten/Pheresiten/ Heuiten/ende
Jebusiten. Seuen volcken die grooter ende
2 stercker zijn dan ghy. Ende *alsse de Heere
uwe Godt voor v gheeft/ dat ghyse slaet/soo
suldyse verbannen / dat ghy gheen verbondt
met hen en maeckt/noch hen gonste bewijst.
3 Ende ghy en sult met hen geen vrientschap
maken. Uwe dochteren en sult ghy haren so-
nen niet gheuen. Ende hare dochteren en sul-
4 dy uwen sonen niet nemen. Want "sy sullen
uwe sonen my afuallich maken/dat sy den an
deren goden dienen. Soo sal dan des Heeren
tooren vergrammen op v / ende v gheringhe
5 vernielen. Maer aldus suldy met hen doen/
||haer Altaren suldy verdestrueren / haer Co-
B lommen breken/ haer Haghen af houwen/eñ
de haer Afgoden met vyer verbernen.

Exo.23.d.32. 34.b.12. Josu.23.c.12. 2.Cor.6.b.14 2.esd.13.e.25 3.Reg.3.a.1. 11.a.1. "Nu.25.a.1. Exo.34.b.13. Nu.33.e.52.

6 *Want ghy zijt een heylich volck den
Heere uwen Gode. V heeft de Heere uwe
Godt "vercoren tot een volck des eyghen-
doms/wt allen volcken/die op Aerden zijn.
7 Niet en heeft v de Heere aenghenomen
ende v vercoren/dat uwer meer waer dan al-
le volcken. Want ghy zijt dat minste onder al
8 le volcken. Maer dat hy v lief gehadt heeft
ende dat hy zijnen eedt hielde / ||die hy uwen
Vaderen ghesworen heeft. Daerom heeft hy
v wtgheleydt met machtigher hant/ eñ heeft
v verlost vanden huyse des dienst/wter hant
9 Pharaos/des Conincks in Egypten. Soo
sult ghy nv weten/ *dat de Heere uwe Godt
een Godt is / een ghetrouwe Godt / die dat
verbont/ende bermhertichept houdt/den ghe-
nen die hem lief hebben/ ende zijn gheboden
10 houden in duysent leden. Ende betaelt den
ghenen/die hem haten/voor zijn aengesichte/
dat hyse te niete doe/ende en versuymet niet/
dat hy den ghenen vergheldt voor zijn aenge
11 sichte/die hem haten. Soo onthoudt nv de
gheboden ende wetten ende rechten/die ick v
heden ghebiede/dat ghy daer nae doet.

Deu.14.a.2. 26.d.18. "Exo.19.a.5. 1.Petr.2.b.9 Gen.22.c.15. Exo.20.a.5. 34.a.7. dat god bermhertich ende rechtuerdich is.

12 "Ende als ghy dese Rechten hoort/ende
C houdtse eñ doetse/ so sal de Heere uwe Godt
oock houdē dat verbont ende bermhertichept/
die hy uwen Vaderen ghesworen heeft/
13 Ende sal v lief hebben/ eñ ghebenedijen/
ende vermeerderen/ende sal de vrucht ws lic-
haems ghebenedijen/eñ de vrucht ws Lants/
uwe Coren/Most/eñ olie. De vruchten uwer
koeyen/ende de vruchtē uwer schapen op den
lande/dat hy uwen Vaderen gesworen heeft
14 v te gheuen. Ghebenedijt suldy wesen bo-
uen alle volcken. ||Daer en sal niemant onder
v onuruchtbaer wesen/noch onder uwe Vee.
15 De Heere sal vā v nemē alle crancheit/ eñ
en sal v geen quade siectē der Egyptenarē op

Exo.23.d.25. Leui.26.a.1. Deut.28.a.1. Vā belooninge der vromē Deu.23.d.26

leggē/*die ghi beuondē hebt/eñ salse allē uwē Exod.9.a.2.
16 haters opleggē. Ghy sult alle volckē vslindē
D die v de Heere uwe God geuē sal. Ghi en sult
se niet sparen/ ende hare Goden niet dienen/
17 wandt dat soude v eenen strick zijn. Ist dat
ghy in uwer herten segghen sult : Deses
volcks is meer dan ick ben/ hoe can ickse ver
18 dryuen? *Soo en vreest v niet voor hen. Deu.20.a.1.
Gedenckt wat de Heere uwe Godt Pharao Josue.8.a.1.
ende alle den Egyptenaren ghedaen heeft/ Luce.12.a.4
19 Door groote versoeckinghen/die ghy met Godt strijdt
ooghen ghesien hebt / ende door teeckenen voor de sine.
ende wonderen. Door een machtighe handt/
ende wtghestreckten arm / daer v de Heere
uwe Godt mede wt leydde. Alsoo sal de Hee
re uwe Godt / allen volcken doen/daer ghy
20 v voor vreest. *Daer toe sal de Heere Exo.13.d.2[illegible]
uwe God Horselen onder hen seyndē/tot dat 33.a.2.
tet vernielt worde watter ouerblijft / ende Josu.24.c.1[illegible]
21 hem voor v verbercht. En laet v voor
hen niet grouwelen. Wandt de Heere uwe
Godt is onder v / de groote ende vreesse-
22 lijcke Godt. Hy de Heere uwe Godt
E sal dese Lieden wtroeyen voor v/ de een nae
den anderen. || Ghy en condtse niet haeste- Exo.23.d.2[illegible]
lijck te niete ghedoen / op dat de Dieren op-
ten Velde teghen v niet en vermeerderen.
23 De Heere uwe Godt / salse voor v ghe-
uen / ende salse met groote slaghen verslaen
24 tot dat hyse verniele. *Ende sal v hare Jos.10.11.1[illegible]
Coninghen in uwe handen gheuen/ ende
sult haren naem te niete doen/ onder den
Hemel. Niemandt en sal v wederstaen / tot
25 dat ghyse vernielt. De Beelden van ha-
ren Goden sult ghy met vyer verbernen/
"Ende en sult niet begheeren van dat Sil- Deu.13.c.1[illegible]
uer oft Goudt/dat daer aen is/ oft tot v ne- Josue.7.a.
men / dat ghy v daer in niet en verstrickt. 2.ma.12.g.[illegible]
Wandt sulcks is den Heere uwen Gode ee-
26 nen grouwel. Daerom en suldy den grou-
wel in v huys niet brenghen/op dat ghy niet
verbannen en wordt / ghelijck dat selue is.
Maer ghy sult een walghinghe ende grouwel
daer aen hebben/want het is verbannen.

Dat viij. Capittel.

1 A Alle Gheboden die ick v heden ghebie- Van onde[illegible]
de/suldy houden/dat ghy daer na doet/ houdinge [illegible]
op dat ghy leuet / ende vermenichuul- gebodē Go[illegible]
dicht wordt/ende in coemt ende in neemt dat
Landt/ dat de Heere uwen Vaderen geswo-
2 ren heeft. Ende weest ghedachtich alle
des weechs/daer de Heere uwe Godt/v door
gheleydt heeft/dese veertich Jaren/in de woe
stijne / || op dat hy v verootmoedichde / ende Deut.13.a.
proefde/dattet kennelijck worde/watter in u- Judi.2.d.2[illegible]
wer herten ware/ oft ghy zijn gheboden hou- 3.a.1.
3 den soudt oft niet. Hy verootmoedichde v/ Godt proe[illegible]
ende liet v hongher hebben / *ende spijsde v de zijne.
met Man / dat ghy ende uwe Vaderen noyt *Nu.11.b.
ghekent en hadt / op dat hy v condt dede :
"Dat de mensche niet byden broode alleen en Matt.4.a.[illegible]
leeft / maer by al dat wt des Heeren mondt Luce.4.a.4
4 gaet. Uwe ||cleederen en zijn niet veron- ||Deu.29.a
dert aen v/ende uwe voeten en zijn niet ghe Van Godt[illegible]
5 swollen dese veertich Jaren. So bekent weldaden.
B ghy ymmers in uwer herten/ dat v de Heere
uwe Godt opghetoghen heeft / ghelijck een
6 man zijnen soon optreckt. Soo houdt nv
de geboden des Heeren ws Gods/dat ghy in
7 zijn wegē wandelt eñ hem vreest. Want de
Heere uwe Godt/ *leydt v in een goet landt/ Deu.11.b.[illegible]
een lant daer beken/eñ Fonteynen/eñ Meren Van dat g[illegible]
in zijn/die aen de Berghen/eñ in de Beemden de lant va[illegible]
8 vlieten. Een lant daer terwe/gerste/wijn- beloften.
gaert / vijchboomen / ende Granaet appelen
in zijn. Een Landt / daer Olijfboomen ende
9 Honich in wast. Een lant daer ghy broots
ghenoech

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

ghenoech te eten hebt/daer oock niet en ghe=
.28.a.1. breeckt: *Een Landt diens steenen yser zijn/
daer ghy Metael wten Berghen houwet.
.15.d.18. 10 "Ende als ghi geten hebt ende versaet zijt/
.10.d.30 dat ghy den Heere uwen Godt loeft voor dat
m.4.a.3. goede landt dat hy v gheghenen heeft.
rschou= 11 So wacht v nv/dat ghi uwen Heere uwen
ghe voor C Godt niet en vergheet / daer mede dat ghy
al. zijn Gheboden/ende zijn Wetten/ ende Rech=
ten/die ick v heden ghebiede niet en houdt:
12 Dat/als ghy nv gheten hebt ende versaet
zijt/ende schoon huysen timmert/ende daer in
13 woont: Ende uwe runderen eñ schapen/en=
de siluer eñ gout/ ende al wat ghy hebt/ ver=
u.31.d.20. 14 menichuuldicht wort. ||Dat dan uwe hert
u.30.a.9 hem niet en verheffe/eñ verghetet den Heere
Godts uwen Godt/die v wt Egypten Lant geleydt
aden. 15 heeft/wten dienſthuyse. Ende die v geleydt
heeft door dese groote eñ veruaerlijcke woe=
m.21.b.6. stijne/daer vyerige *slangen eñ Schorpioenen
in waren/eñ enckel dorheyt/eñ geen water en
d.17.d.6. was."Ende liet v water wten herden steenen
.20.b.10. 16 gaen/ Ende spijsde v met Man in de woe=
stijne/van twelcke uwe Vaders niet geweten
en hebben. Op dat hy v verootmoedichde/eñ
17 proefde/ dat hy v daer nae wel dede. Ghy
eg.2.b.9. mocht anders segghen in uwer herten: ||Myn
cracht/eñ myjnder handĕ sterchept/ hebben my
18 dit vermoghen wt te rechtĕ. Maer dat ghy
c.36.c.27. D ghedachtet aen den Heere uwen Godt/ *wāt
li.2.b.13. hy ist/die v cracht gheeft sulcke machtige da=
t door ōs den te doē. Op dat hy hielde zijn verbont/dat
door God hy uwen Vaderen ghesworen heeft/ghelijckt
winnē wi 19 heden ten dage gaet. Maer ist dat ghy uwē
u.4.d.35 Heere uwen Godt verghetet/ "ende ander go
den na volcht / ende hen dient/ende aenbidt:
ffe des Soo ghetuyghe ick heden ouer v/ dat ghy ge
ls. 20 heelyck vergaen sult. Effen ghelijck de
Heydenen / die de Heere verdoet voor uwen
aensichte/soo suldy oock vergaen/om dat ghy
niet gehoorsaem en zijt der stemmen des Hee=
ren ws Gods.

Dat ix. Capittel.

1 HOort Israel: Ghy sult heden ouer de
A Jordaen ghaen/dat ghy in coemt / om
m.13.c.28 in te nemen de volcken/ * die grooter
t.1.d.28. 2 ende stercker zijn dan ghy. Groote steden/
bemuert tot inden hemel/een groot lanc volc/
: Godt de kinderen Enakim / die ghy ghekent hebt/
de zijne van den welcken ghy oock ghehoort hebt:
t. Wie can teghen de kinderen Enak bestaen?
3 Soo sult ghy heden weten/dat de Heere u=
.4.d.24. we Godt voor v henen ghaet / || een verslin=
.12.d.29. dende vyer. Hy salse verdoen / ende salse on=
derwerpen voor v henen / ende salse verdry=
uen/ende te niete doen gheringhe/so de Hee=
e.20.e.28 4 re v ghesept heeft. "Wanneerse nv de Hee
t Israel re uwe Godt/wtghestooten heeft voor v he=
lant niet nen/ soo en spreeckt niet in uwer herten: De
icht door Heere heeft my hier in gheleydt/ dit landt in
r ghereeh te nemen/ om mijnder rechtueerdicheyt wille.
eyt. ||So doch de Heere dese Heydenen voor v he
u.20.d 23 nen verdrijft/om haers godloos wesens wil=
om.11.a.6 5 le. "Want ghy en coemt hier niet in / haer
Landt in te nemen/om uwer gherechticheyts
wille/ ende ws oprechtighen herts wille.
Maer de Heere uwe Godt/verdrijft dese hey
denen om haers godloosen wesens wille/ dat
hy dat woordt houde/dat de Heere ghesworo
ren heeft uwen Vaderen / Abraham / Isaac/
6 ende Jacob. Soo weetet nv/dat v de Hee
B re uwe Godt/niet om uwer gherechticheydts
wille / dit ghoede Landt gheeft in te nemen/
aenghesien dat ghy een hertneckich volc zijt/
od.14.c.11 7 Ouerdenckt/ ||ende en verghetes niet/hoe
a.2.17.a.2 dat ghy den Heere uwen Godt verthoorn=
det/in de Woestijne: Van dien daeghe aen/

doen ghy wt Egypten landt trockt / tot dat Mose bewijst
ghy ghecoomen zijt in dese stede/hebdy onge= haer onghe=
8 hoorsaem ghewcest den Heere. ||Want in hoorsaēheyt.
Horeb vertoorndé ghy den Heere / alsoo/dat ||Exo. 32.b.7.
9 hy van gramschap v verdoen wilde/ Doen
ick op den Berch ghegaen was/ om de stee=
nen Tafelen te ontfanghen / de Tafelen des
Verbondts / || dat de Heere met v maeckte/ Deut. 5.a.2.
ende ick veertich daeghen / ende veertich
nachten op den Berch bleef/ eñ gheen broodt
en adt/ende gheen water en dranck.
10 Ende de Heere my twee steenen Tafelen Twee steenĕ
ghaf/met den vingher Godts beschreuen/en= Tafelen.
de daer op alle woorden/"Soo de Heere met "Exo. 19.c.18
v wt den vyere op den Berch ghesproocken Deu. 4.b.12.
hadde inden daghe der vergaderinghen.
11 Ende nae de veertich daghen ende veertich
C nachten/||ghaf my de Heere die twee steenen Exod.31.d.18
12 Tafelen des verbondts/ Ende sprack tot
my: *Maeckt v op/ende ghaet haestelijck ne= Exod.32.b.7.
derwaerts van hier / want v volck / dat ghy
wt Egypten gheleydt hebt/ heuet verdoruen.
Sy zyn haest af ghetreden van den weghe/
die ick hen gheboden heb: Sy hebben hen Want ghego=
13 een ghegooten Beeldt ghemaeckt. Ende de ten Calf.
Heere sprack tot my: Ick sie dat dit volck/een
14 hertneckich volck is. Laet van my af/ dat
ickse verniele / ende haren naem wt doe on=
der den Hemel: Ick wil wt v een stercker en=
de grooter volck maecken/dan dit is.
15 *Eñ als ick my keerde/ende van den berch Exod.32.b.15
ginck/die met vier bernde/ende de twee Ta=
felen des verbondts in beyde mijn handen
16 hadde/ Doen sach ick op/ ende siet / doen
hadt ghy v aen den Heere uwen Godt be=
sondicht/dat ghy v een ghegooten Calf ghe=
maect hadt/ende haest vanden weghe afghe=
treden waert / die v de Heere gheboden had=
17 de. Doen vatte ick beyde de Tafelen / ende
worpse wt beyden handen/ende brackse voor Mose breect
18 uwen ooghen. Ende viel voor den Heere/ die Tafelen.
D ghelijck ten eersten / || veertich daghen ende ||Exo.24.d.18
veertich nachten. Ende en adt gheen broodt/ 34.d.28.
ende en dranck gheen water / om alle uwer
sonden wille/die ghy gedaen hadt / doen ghy
alsulcken quaet deedt voor den Heere / om
19 hem te verthoornen. Want ick " vreesde Mat.10.c.28.
my voor den thoorn ende gramschap/ daer de
Heere op v mede verthoornt was / dat hy v
verderuen woude. * Maer de Heere ver= Deut. 10.b10
20 hoorde my oock die reyse. Oock was de
Heere seer toornich op Aaron / dat hy hem
verdoen woude: Maer ick badt oock voor
21 Aaron in dien seluen tijt. Maer uwe son=
de. || Dat Calf / dat ghy ghemaeckt hadt/ Exod.32.c.20
nam ick/ende verbrandet met vier/ eñ sloecht Datcalf wert
in stucken/ende maeldet/ tot dattet stof wert. verbrant.
Ende worp dat stof in de Beecke die van=
22 den Berge vloeypt. Oock soo "verthoornde Num. 11.a.1.
ghy den Heere tot Thabera/*ende tot Mas= *Exod.17.b 6
23 sa/ende by den Lustgrauen. ||Ende doen hy ||Num.13.d31
v wt Kades Bernea sandt/ende sprack: Gaet
opwaerts/ende neemt dat landt in/dat ick v
gheghenen hebbe/waert ghy onghehoorsaem
des Heeren mondt ws Godts / ende en ghe=
looftet aen hem niet / ende en hoordet zijn
24 stemme niet/ "Want ghy zijt den Heere on= Acto.7.f.51.
ghehoorsaem gheweest/also langhe als ick v
25 gekent heb. Doen viel ick voor den Heere Mose verbidt
E veertich daghen ende veertich nachten / die Israel.
ick daer lach/Want de Heere seyde/hy wou=
26 de v verdoen. Maer ick bad den Heere/en=
de sprack: * Heere / Heere / en verderft uwe Exod. 34.a.6
volck ende uwe erfdeel niet / dat welcke ghy Num.14.b 13
door uwe groote cracht verlost/ eñ met mach= Josue.7.b.8.
27 tiger handt wt Egypten geleyt hebt. Weest
ghedachtich ws knechts / Abraham / Isaac/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

ende Jacob. En aensiet niet de herdicheydt/
ende dat Godloos wesen/ende sonde van de-
28 sen volcke/ Dat dat Landt daer ghy ons
wt gheleydt hebt/ niet en segghe: De Heere
en condese niet ghebrengen in dat Lant/daer
hy hen af ghesept hadde. Ende daerom heeft
hyse wtgheleydt/ om dat hy op hen gram
was/dat hyse dooden soude in de Woestyne.
1.Reg.10.a.1 29 *Wandt sy zijn uwe volck/ ende uwe
erfdeel/ dat welcke ghy met uwer grooter
crachten/ ende met uwen wtghereckten arm
wtgheleydt hebt.

Dat x.Capittel.

De twee Tafelen werden vernieut. 1 TEr seluer tijt sprack de Heere tot my:
A "Houwet v twee steenen Tafelen/
ghelijck de eersten/ende coemt tot my/
"Exo.34.a.1. opten Berch/ende maect v een houten Arcke/
2 Soo wil ick op de Tafelen schrijuen de
Exo.32.c.19." woorden/die op de eerste waren / ||die ghy
Deut.9.c.17. ghebroken hebt / ende sultse in de Arcke leg-
3 ghen. Alsoo maecte ick een Arcke van vue-
ren houte / ende hieu twee steenen Tafelen/
ghelijck de eerste waren / ende ghinck opten
Berch/ende de twee Tafelen waren in mijn
Exo.24.c.12. 4 handen. *Doen schreef hy op de Tafelen/
34.d.28. ghelijck dat eerste schrift was/de thien woor
den / die de Heere tot v sprack / wten vyere
opten Berch/ ter tijt der vergaderinghe/ende
5 de Heere gafse my. Ende ick keerde my/
Deut.31.f.24 ende ghinck vanden Berghe / "ende leyde de
Tafelen in de Arcke/ die ick ghemaeckt had-
de/dat sy aldaer waren/ soo my de Heere ghe
6 boden hadde. Ende de Kinderen Jsraels
Nu.33.d.30. B trocken wt van Beroth BneJakan / || nae
Aaron sterft. Mozera (aldaer sterf Aaron / ende is aldaer
*Nu.20.d.28 begrauen/ *Ende zijn soon Eleazar werdt in
7 zijn stede Priester) Van daer trocken sy
wt nae Gudegoda. Van Gudegoda na Jath-
8 bath/een Lant daer Beken zijn. Ter seluer
Num. 3.a.6. tijt || scheydde de Heere den stamme Leui wt/
Dienst der Leuiten. om de Arcke des verbondts des Heeren te
draghen / ende te staen voor den Heere / om
hem te dienen/ende om zynen naem te louen/
Nu. 18.f.20. 9 tot op desen dach/ *Daerom en sullen de
Iosu.13.b.14. Leuiten gheen deel noch Erue met haeren
Broederen hebben: Want de Heere is haer
Erue / soo hen de Heere uwe Godt ghesept
10 heeft. Maer ick stont op den Berch ghe-
lijck te vooren/ veertich daghen ende veertich
Deut.9.d.19. nachten.||Ende de Heere verhoorde my oock
die reyse/ ende en woude v oock niet verder-
11 uen. Maer hy sprack tot my: Maeckt v op
ende ghaet henen / dat ghy voor den volcke
henen treckt/ dat sy daer in coomen/ende dat
landt in nemen/ dat ick haren Vaderen ghe-
Deute.6.a.1. 12 sworen hebbe/hen te gheuen. ||Nv Jsra-
Ios.22.a.5. C el/wat eyscht de Here uwe God van v? Dan
Datmē God vreesen sal. dat ghy den Heere uwen God vreest/dat ghy
in alle zijne weghen wandelt / ende hem lief
*1.re. 12.d.20 hebt/ *ende dient den Heere uwen Godt van
ghantscher herten/ ende van gantscher sielen.
13 Dat ghy de gheboden des Heeren houdt/
ende zijn rechten die ick v heden ghebiede/op
Iere.27.a.5. 14 dattet v wel gae. ||Siet/den Hemel / ende
Psal.24.a.1. alder Hemelen Hemel/ende de aerde/ende al
watter in is/dat is des Heeren ws Gods.
Deut.4.f.37. 15 "Nochtans heeft hy alleen tot uwen Va-
deren lust ghehadt / dat hyse beminde / ende
Besnydinghe des herten. heeft haer zaet vercooren nae hen/v/bouen
alle volcken/ghelijckt heden ten daghe staet.
*Deu. 30.b.6 16 *Soo besnijdet nv ws herten voorhuydt/
D ende en weest nv voortaen niet hertneckich.
Psa. 136.a.2 17 Want de Heere uwe Godt / || is een Godt
Dat God geē persoō aēsiet. alder Goden: Ende een Heere bouen alle
Heeren: Een groot Godt/ machtich ende ver
"2.pa. 19.b.7. schrickelijck. " Die gheenen persoon en acht/
Iob.34.b.19. 18 ende gheen ghiften en neemt/ Ende doet
recht den Weesen ende Weduwen/ ende heeft
de vreemdelinghen lief/dat hy hen spijse ende
19 cleederen gheue. ||Daerom suldy oock de Exod.22.c.21
vreemdelinghen lief hebben. Want ghy hebt Leui.19.g.34
oock vreemdelinghen in Egypten landt ghe-
20 weest. *Den Heere uwen God suldy vree- *Deu.6.c.13
sen / hem suldy dienen / hem suldy aenhan-
21 ghen/||ende by zijnen naem sweeren. Hy is Math.5.d.33
uwen roem ende uwe Godt/die by v alsulcke
groote ende veruaerlicke dingē gedaen heeft/
die welcke uwe ooghen ghesien hebben.
22 ||Uwe vaderen trocken af in Egypten/met Gen. 46.d.26
tseuentich sielen: "Maer nv heeft v de Heere "Gene.15.a.5
uwe God vermenichuuldicht gelijc als de ster Deu.28.g.62
ren aen den Hemel.

Dat xj.Capittel.

1 SO suldy nv den Heere uwen God lief-
A hebben/ende zijn Wetten/zijn Zeeden/ Datmen in Godts geboden volstandich sal zijn.
zijn Rechten/ende zijn ghebooden hou
2 den uwe leefdaghe. Ende bekendt heden/
dat welcke uwe kinderen niet en weten/noch
ghesien en hebben/ te weten / de onderwijsin-
ghe des Heeren ws Gods/zijn heerlijckheyt/
daer toe zijn machtighe handt / ende wtghe-
3 reckten arm/ Ende zijn teeckenen eñ werc- Van Gods wonderdadē.
ken/die hy ghedaen heeft onder den Egypte-
naren / aen Pharao den Coninck in Egyp-
4 ten / ende aen alle zijn Landt. Ende wat
hy aen der Egyptenaren macht gedaen heeft
aen hare Rossen ende Waghenen / * doen hy Exo.14.f.27
dat Water des roode Zees ouer hen bracht/
doen si v na iaechden / ende de Heere verde-
5 dese tot op desen dach. Ende wat hy v ghe-
daen heeft in de woestyne/ tot dat ghy in de-
6 se plaetse ghecoomen zijt. Wat hy *Dathan Van Dathā
ende Abiram gedaen heeft/Eliabs kinderen/ eñ Abiram.
die Rubens soon was. Hoe dat de aerde ha- *Nu.16.e.31
ren mont op dede/ende verslondtse met haren 26.b.10.
ghesin ende Hutten / ende met alle haer goet Psa.106.b
dat si verworuen hadden midden onder al Js-
7 rael. Want uwe ooghen hebben de groote
B wercken des Heeren ghesien/die hy ghedaen
8 heeft. Daerom suldy alle de ghebooden hou-
den/die ick v heden ghebiede/op dat ghy ghe
sterct wert in te coomen / ende dat landt in te
nemen / daer ghy henen treckt / dat ghijt in-
9 neemt. *Ende dat ghy langhe leuet op den Exo.23.d.26
lande/ dat de Heere uwen Vaderen geswoo-
ren heeft/hen te gheuen/ende haren sade/een
landt daer Melck ende honich in vloeypt.
10 "Want dat Landt / daer ghy henen coemt/ Lof des beloofdē lants.
om dat in te nemen/ en is niet gelijck Egyp- "Deu. 8.b.7
ten landt / daer ghy wt ghetrocken zijt/daer ||Wateren
ghy uwe saedt saeyen / ende selue || drencken oft vochtich
11 moestet/ ghelijck eenen koolhof. Maer het maken.
heeft Berghen ende Beemden/die den regen
12 vanden Hemel drencken moet. Op welck
landt de Heere uwe God acht heeft/ende de
ooghen des Heeren ws Godts sien altoos
daer op/vanden beginne des Jaers / tot aen
13 dat eynde. Jst dat ghy nv mijn ghebooden
hoordt/die ick v heden ghebiede/dat ghy den
Heere uwen Godt lief hebt / ende hem dient/
van ganscher herten ende van ghanscher sie-
14 len. So wil ick uwen lande ||regen gheuen Belooningh der vromen.
tot zijnder tijt/vroeghen reghen / ende spaden
reghen / dat ghy in muecht doen/v Coren/u- ||Deu.28.b.12
15 wen Most/ende uwe Olye. Ende wil uwen Joel.2.e.23.
vee gras geuen op uwen velde / dat ghy etet Amos. 4.b.7
16 eñ versaedt wort. Maer wacht v/dat uwe Waerschouwinge voor verleydingh
C herte hem niet en laet *beprate/dat ghy af-
tredet ende dienet andere goden / eñ biddetse *Ouerredē bacallen.
17 aen. Eñ dat dan den toorn des Heeren op v
vergramme/ ||ende sluyte den Hemel toe/dat- 3.Re. 17.a.
ter geenen reghen en come / eñ de aerde haer Datmē Gods woordē altijt gedenckē sal
vrucht niet en geue/eñ haest vergaet van den
goeden lande/dat de Heere v gegeuen heeft.
*Soo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

18 *Soo neemt nv dese woorden ter herten/
ende in uwe siele / bindtse tot een teecken op
uwe handen / dat si een ghedenckteecken zijn
19 voor uwen ooghen. ‖Ende leerdtse uwen
kinderen / dat ghy daer af spreeckt / als ghy
in v huys sit/oft op den weghe ghaet. Als
ghy gaet neder liggen/ende als ghy op staet.
20 Ende schrijftse aen de posten van uwen
21 huyse/ende aen uwe poorten/ Op dat ghy
ende uwe kinderen langhe leeft op den Lan-
de/dat de Heere uwen Vaderen ghesworen
heeft/hen te gheuen: Alsoo langhe als de da-
ghen van den Hemel op Aerden dueren.
22 Want ist dat ghy dese gheboden alle hou-
den sult / die ick v ghebiede / dat ghy daer
nae doet / dat ghy den Heere uwen Godt
lief hebt/ ende wandelt in alle zijne weghen/
23 dat ghy hem aenhangt/ Soo sal de Heere
alle dese volcken voor v henen verdryuen/
dat ghy grooter en̄ stercker volcken inneemt/
24 dan ghy zijt. "Alle plaetse daer uwe voet-
D sole op treedt/sal v zijn. Vande woestijne aen
ende van den berch Libanon / ende van den
water Phrat / tot aen de wterste zee / sullen
25 uwe palen zijn. Niemant en sal v moghen
wederstaen. Vwe vreesen ende verschricken
sal de Heere laten coomen/ouer alle landen/
daer ghy in reyst/soo hy v ghesept heeft.
26 *Siet ick legghe v heden voor/de "ghebe-
27 nedijnghe/ende de vermaledynge. ‖De ge-
benedijnghe/ist dat ghy ghehoorsaem zijt den
gheboođen des Heeren ws Godts/die welc-
28 ke ick v heden ghebiede. Maer de verma-
ledijnghe/ist dat ghy niet en zijt ghehoorsaem
den gheboođen des Heeren ws Godts / ende
aftredet vanden weghe/ die ick v heden ghe-
biede/dat ghy ander Goden nae wandelt/die
29 ghy niet en kent. Als de Heere uwe Godt/
v brengt in dat Landt/daer ghy in coemt/dat
ghijt inneemt / soo suldy de ‖ ghebenedijnghe
laten spreecken op den berch Grisim / ende
de vermaledijnghe op den berch Ebal.
30 De welcke zijn op dander zijde vander Jor-
danen / der straten nae / teghen den neder-
ghanck der Sonnen/ inder Cananiten landt/
die opt vlack veldt woonen teghen Gilgal
31 ouer/by de Haghen More. Want ghy sult
ouer de Jordane ghaen/dat ghy in coemt/dat
landt in te nemen/dat v de Heere uwe Godt
ghegeuen heeft/dat ghijt in neemt ende daer
32 in woont. ‖So onthout nv/dat ghy doet na
alle gheboođen ende rechten/ die ick v heden
voor legghe.

Dat xij. Capittel.

1 DAt zijn de Gheboođen ende Rechten/
A die ghy houden sult / dat ghy daer na
doet int landt/ dat de Heere uwer va
deren Godt / v ghegheuen heeft om in te ne-
men / alsoo langhe als ghy op der Aerden
2 leeft. ‖Verdestrueert alle plaetsen / daer
de Heydenen(die ghy innemen sult) haer go-
den ghedient hebben / het sy op hooghe ber-
ghen/op cleyne bergen/oft onder groene boo-
3 men. Ende breeckt hare Altaren af/breeckt
hare Colomnen in stucken/ende verbrant met
vyer hare Haghen. Ende de Afgoden haerder
goden doet af / ende doet te niet haer namen
4 wt de selue plaetse. Ghy en sult den Heere
5 uwē Godt alsoo niet doen. Maer inde plaet
se/*die de Heere v Godt kiesen sal / wt allen
uwen stammen / ‖ dat hy zijnen naem aldaer
laet woonen/daer suldy nae vraghen / *ende
6 daer henen comen. Ende uwen brandtoffer
ende uwen anderen offer / ende uwe thien-
den/ende uwer handen Heffinge / ende v ge-
loften/ende v vrijwillighe offeren/ende eerst-
gheboorten van uwen Runderen/ende Scha-
7 pen daer henen brengen. ‖Ende ghy sullet 1.Reg.1.a.3.
aldaer voor den Heere uwen Godt eten/ende 16.a.5.
vroolijck zijn / van alle dat ghy ende v huys
brengt/daer v de Heere uwe Godt in ghebe-
8 nedijt heeft. ‖Ghy en sult dier [dinghen] Deu.29.c.19.
gheen doen/dat wy heden hier doen / een ye- Datmē Gods
9 ghelijck wat hem recht dunckt. Want ghy gebooden sal
en zijt tot hier toe/noch niet totter rusten ge- onderhouden
coomen/noch totten erfdeel / dat v de Heere en̄ niet ons
10 uwe God gheuen sal. Maer ghy sult ouer eygen goet-
B de Jordaen ghaen / ende int Landt woonen/ duncken.
dat v de Heere uwe Godt tot een erue wt-
deylen sal. Ende sal v ruste gheuen / van alle
uwe vianden rontsom v/ende sult seker woo-
11 nen. Als v de Heere uwe God/een plaetse
kiest/dat zijnen naem aldaer woone / soo sul-
dy aldaer henen brenghen / al wat ick v ghe- Want etē der
biede: Vwen brantoffer/ uwen anderen offer/ brantoffer/en̄
uwe thienden / de Heffinghe van uwen han- and offerhāde
den/ende alle uwe vry ghelofte/die ghy den
12 Heere ghelouen sult. Ende sult vroolijck
wesen voor den Heere uwen Godt/ghy ende
uwe soonen / ende uwe dochteren / ende uwe
knechten/ende uwe maerten / ende de Leui-
ten / die daer binnen uwer Poorten zijn.
‖Want sy en hebben geen deel noch erue met Deu. 10.b.9.
13 v. Wacht v / dat ghy niet en offert uwen
Brandtoffer in alle plaetsen/die ghy siet:
14 Maer alleene in de plaetse / die de Hee-
re verkiest/erghens in eenen van uwen stam
men / daer suldy uwen Brandtoffer offeren/
15 ende doen al wat ick v ghebiede. Noch-
tans muecht ghy slaen ende vleysch eten bin-
nen alle uwe Poorten / * nae alle lust uwer Gene.9.a.3.
sielen / nae de ghebenedijnghe des Heeren
ws Godts/die hy v ghegheuen heeft. ‖ Bey- Deu.15.c.22.
de de reyne ende onreyne moghent eten / als
16 een Ree oft Hert/ Behaluen dat * bloedt Leui.3.c.17.
en suldy niet eten / maer opter Aerden ghie- 7.e.26.
17 ten als water. Maer ghy en muecht niet 19.f.27.
C eten in uwer Poorten/vanden thienden van
uwen Coren/van uwen Most/van uwen O-
lye/noch van den eerstgheboorten van uwen
Runderen/van uwen schapen / oft van eeni-
ghe ghelofte die ghy gheloeft hebt / oft van
uwen vrijwillighen Offer/oft van den Hef-
18 fingen uwer handen. Maer voor ‖den Hee- Deut.14.b.25
re uwen Godt suldy sulcks eten/in de plaet- 15.c.25.
se die de Heere uwe Godt verkiest: Ghy/en- 16.a.2.
de v soon/ende v dochter/v knecht/ v dienst-
maecht/en̄ de Leuijt die binnen uwer Poor-
ten is. Ende sult vroolijck zijn voor den Hee-
re uwen Godt/van allen dat ghy brengt.
19 Ende wacht v / * dat ghy de Leuiten niet Eccl.7.d.34.
en verlaet / alsoo langhe als ghy op Aerden
20 leeft. Maer als de Heere uwe Godt uwe
palen verbreyden sal/soo hy v ghesept heeft/
ende spreeckt : Jck wil vleysch eten/ de wijle
uwe siele lust heeft om vleesch te eten / dan
21 eet vleesch/nae alle uwer sielen lust. Maer
is de Stadt verre van v / die de Heere uwe
Godt ghecoozen heeft / dat hy zijnen naem
aldaer laet woonen/soo slaet van uwen Run
deren/oft Schapen / die de Heere v ghegh-
uen heeft / soo ick v ghebooden hebbe / ende
etet in uwer Poorten / nae alle uwer sielen
22 lust. Alsomen een Ree oft Hert eet/muecht
ghijt eten. Beyde de‖reyne ende onreyne mo- Deu.15.c.22.
23 ghent tsamen eten. Alleen merckt/*dat ghy *1.Re.14.e.32
dat bloet niet en eet / Want dat bloedt is de
siele. Daerom en suldy de siele niet eten met
24 den vleysche: Maer ghy sullet op der Aer-
25 den ghieten ghelijck water. Ende ghy en
sullet daerom niet eten/dattet v wel gae / en-
de uwen kinderen nae v / dat ghy ghedaen
26 hebt/wat recht is voor den Heere. Maer
D als ghy yet heylighen wilt van den uwen/

Deu. 14.b.23
15.c.20.
oft ghelouet/ soo suldyt opladen/||ende bren=
ghen inde stede/die de Heere vercoren heeft.
27 Ende uwen Brandtoffer met den vleesche
ende den bloede op den Altaer des Heeren
28 uws Gods doen. Dat bloedt van uwen of=
fer suldy ghieten op den Altaer des Heeren
uws Gods/ende dat vleesch eten. Siet toe/
ende hoordt alle dese woorden/die ick u ghe=
biede/op dattet u wel ghae / ende uwen kin=
deren nae u eewelijck/dat ghy ghedaen hebt/
wat recht ende welbehagheljck is voor den
29 Heere uwen God/ Als de Heere uwe God/
Deut.18.b.9.
*voor u henen de Heydenen wtropt/daer ghi
Josue.23.c.12
henen coemt om in te nemen / ende als ghyse
inghenoomen hebt/eñ in haren lande woont/
30 Soo wacht u / dat ghy niet in den strick
en valt nae hen / nae dien dat sy verdaen zijn
voor u. Ende niet en vraecht nae haren Go=
Vā afgoderie
den/segghende : Ghelijckerwijs dese volcken
te schouwen.
hare Goden ghedient hebben / alsoo wil ick
||Deu. 18.b.14
31 ock||doen. Ghy en sult also niet aen uwen
Jere.10.a.2.
Heere uwen Godt doen. Want sy hebben ha=
ren Goden ghedaen/al wat den Heere eenen
grouwel is/ende dat hy haet. Want si heb=
Van Gods
ben oock haer Soonen ende Dochteren met
woort salmē
32 vyer verbrandt/haren Goden. *Al wat ick
af noch toe
ghebiede/ dat sult ghy houden / dat ghy daer
doen.
nae doet. Ghi en sult daer niet toe doen/noch
*Deu.4.a.2.
daer af doen.

Josue.1.b.7.

Dat xiij. Capittel.

Prou.30.a.6
1 ALs een || Propheet oft Droomer on=
||Mat.7.b.15.
A der u op staen sal / ende gheeft u een
2 Teecken oft Wonder/ Ende dat
Godt beproeft
Teecken oft Wonder coemt/daer hy u af ge=
door valsche
seyt heeft. Ende [nochtans] seyt : Laet ons
Propheten.
andere Goden nae volghen / de welcke ghy
3 niet en kent/ende hen dienen: So en suldy
niet hooren de woorden sulcks Propheets/
oft Droomers. Want de Heere uwe Godt
Deut.8.a.2.
||beproeft u/op dat hy verneme / oft ghy hem
Judit.2.d.23.
van ghanscher herten ende van ganscher sie=
3.a.1.
4 len liefhebt. Want ghy sult den Heere u=
2.Pa. 32.f.31
wen Godt * nae volghen/ende hem vreesen/
*Joa.10.a.4.
ende zijn gheboden houden / ende zijn stem=
me hooren/ende hem dienen / ende hem aen=
Jere. 28.c.16.
5 hanghen. ||Maer die Propheet oft Droo=
29.e.31.
mer sal sterven / daerom / dat hy u van den
Van dodinge
Heere uwen Godt (die u wt Egypten landt
der valscher
gheleydt/ende u van den diensthuyse verlost
Propheten.
heeft) af te vallen gheleerdt / ende u wt den
weghe verleydt heeft / die de Heere uwe
Godt gheboden heeft / daer inne te wande=
len/op dat ghy dien boosen van u doet.
Zach. 13.a.3. 6 "Als uwe Broeder uwer Moeders Soon/
Matt.18.a.8. B oft u Soon / oft uwe Dochter / oft dat Wijf
Luc.17.a.1.
in uwen arme/oft uwe vriendt / die u is als
dijn herte / beraten sal heymelijck/ ende seg=
ghen : Laet ons ghaen / ende dienen andere
Goden / die ghy niet en kendt/noch uwe va=
7 deren/ Die onder de volcken rontsom u
zijn/sy zijn u nae by/oft verre van den eenen
8 eynde der Aerden totten anderen/ Soo en
consenteert hem niet / noch en verhoordt
Deut.17.b.9.
hem niet. *Oock en sal uwe ooghe hem niet
sparen / ende en sult u zijnder niet ontfer=
9 men/noch hem verberghen. Maer ghy sult
hem dooden/ uwe handt sal de eerste op hem
zijn / datmen hem doode / ende daer nae de
10 handt des ghanschen volcks. Men sal hem
doodt steenen / Want hy heeft u willen ver=
leyden van den Heere uwen Godt / die u wt
Egypten Landt / van den diensthuyse ghe=
Deut.19.d.20
11 leydt heeft/ ||Op dattet dat gheheel Is=
rael hoore / ende vreese / ende niet meer al=
12 sulck quaet voor en neme onder u. Als
ghy van eenighe stadt hoordt/die u de Heere
u Godt ghegheuen heeft/ om daer in te woo=
13 nen / datmen seyt: Daer zijn sommighe
kinderen Belials wt ghegaen onder u / en=
de hebben de Borghers van haerder Stadt
verleydt/ende ghesept : Laet ons ghaen/en=
de dienen andere Goden / die ghy niet en
14 kendt/ Soo suldy "neerstelijck ondersoec= Deut.
C ken/vernemen / ende vraghen : Ende ist dat
haer de waerheyt vint / dattet ghewis alsoo
is / dat den gruwel onder u gheschiet is/
15 Soo suldy de Borghers van dier seluer
Stadt slaen / met de scherpte des sweerdts.
Ende verbannense met al dat daer in is / en=
de haer vee met de scherpte des sweerdts.
16 Ende al haren roof/suldy vergaderen mid=
den op de strate / ende met viere verbernen/
beyde de Stadt ende al haren Roof / deen
metten anderen / den Heere uwen Gode. Al=
soo datse op eenen hoop ligghe eewelijck/en=
de nemmermeer ghesticht en worde.
17 *Ende en laet niet van dien Banne aen u= Deut.
wer handt hanghen : Op dat de Heere van= Josue.
der gramschap zijns toorens af gekeert wor= 1.Ma.
de / ende gheue u bermhertichept. Ende dat
hy uwer ontferme/eñ u vermeerdere / also hy
18 uwen vaderen ghesworen heeft. Daerom
dat ghy de stemme uws Heeren uws Godts/
ghehoordt hebt/te houden alle zijne gheboo=
den/die ic u heden gebiede /dat ghy doet wat
recht is/voor de oogen des Heerē uws Gods.

Dat xiiij. Capittel.

1 GHy zijt Kinderen uws Heeren uws Van
A Godts. ||Ghy en sult u gheen teecken verkie
steecken/noch calu scheeren bouen den ||Leui.
2 ooghen ouer eenen dooden. "Want ghy "Deu
zijt een Heylich volck/den Heere uwen Go=
de. * Ende de Heere heeft u vercooren / dat Exod.
ghy zijn eyghendom zijn sout / wt alle Volc=
3 ken die op Aerden zijn. Ghy en sult ghee=
4 nen grouwel eten. Maer || dit is dat ghe= Leuit.
dierte dat ghy eten sult : Ossen / Schapen/ Dan t
5 Gheyten/ Herten/ Rheen/Buffels/Gem= ghedi
sen / Eenhoornen / Drosschen / ende Elan=
6 den/ Ende alle ghedierte/ dat zijn clau=
wen clieft/ende "wederkauwet/suldy eten. Irruct.
7 Maer dat en suldy niet eten / dat weder= caut.
kauwet / ende de clauwen niet en clieft : De
Kemel / den Hase / ende Conijnkens / die
daer wederkauwen / ende de clauwen niet en
8 clieuen/sullen u onreyn wesen. Het Verc=
ken / al clieuet de clauwen wel / soo en we=
derkauwet doch niet / sal u oock onreyn we=
sen. *Van haren vleesche en suldy niet eten/ 1.Ma.
ende haer Aes en suldy niet aenroeren. 7.a.1.
9 ||Dat ist dat ghy eten sult van alle dat int ||Leui.
water is : Al wat vlimmen ende schelferen Dan r
10 heeft / suldy eten. Maer wat gheen vlim= onrey
B men noch schelferen en heeft / en suldy niet
11 eten/want het is u onreyn. Alle reyne vo=
12 ghelen eet. Maer dat zijnse / die ghy niet Van e
eten en sult : " Den Arent / den Hauick / de voghe
13 Meeuwe/ Den Dueckelaer / den Wouwe/ "Leui
14 den Ghier / met zijnder Aerdt/ Ende alle
15 Rauen / met haerder Aerdt/ Den Struys/
den Nachtuyle / den Koeckoeck / den Sper=
16 waert / met zijnder Aerdt/ Den Steenu=
le / den Schuyfut / de Vledermuys / den
17 Roerdump / den Swaen/ Den Odeuaer/
den Reygher / den Hegher met zijnder Aert/
18 De Hoppe / de Swaluwe.
19 Ende alle dat ghevoghelte/dat cruypt / sal
u onreyn zijn/ende ghy en sullet niet eten.
20 Dat reyne geuogelte suldy eten.
21 Ghy en sult gheen Aes eten. Den vreem=
delinck binnen uwer Poorten / muechdijt
gheuen / dat hijt ete / oft vercoopet eenen
Vreemden . * Want ghy zijt een Heylich Deut.
22 volck / den Heere uwen Gode. Ghy || en ||Exo.
sult

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

sult dat Bocrken niet koken / de wijle dattet
noch zijn Moeder suyckt. Ghy sult alle Jaer
dat thiende van uwen incomen sade af schey
den / dat welck van uwen Acker coemt.
23 Ende sullet eten voor den Heere uwen
Gode "in de Plaetse die hy verkiest dat zijnẽ
Naem aldaer wone/ te weten/vanden thien=
den van uwen coren / van uwen most / van
uwe olie*ende de eerstegeboozen van uwen
Runderen/eñ van uwẽ Schapen/op dat ghy
leert vresen den Heere uwen Godt dijn leef=
24 dage ‖Maer als v des weechs te vele is
dat ghy sulcr niet wech en cont ghedraghen/
daeromme dat v de stede te verre is / die de
Heere uwe Godt gecoren heeft / dat hy zij=
nen naem aldaer laet woonen. (Want de He
25 re uwe Godt heeft v ghebenedijt) Soo ma=
ket te ghelde / ende nemet dat ghelt in uwe
hant/eñ gaet inde plaetse die de Heere uwe
26 Godt vercoren heeft/ Eñ gheeft dat ghelt
voor al dat ghene dat v siele lust/het si voor
Runderen / Schapen / Wijn/stercken dranck
oft voor alle dat gene dat uwe siele wenschet
Eñ etet aldaer voor den Heere uwen Gode
27 eñ weest vrolijck/ghy eñ v huys / Eñ de
Leuijt die binnen uwer poortẽ is/ghy en sult
hem niet verlaten/*want hy en heeft gheen
28 deel noch erue met v/ ‖Ouer drie Jaerẽ sul
dy wtscheyden/alle de thiende / van alle dat
v incoemt/in dien seluen Jare / eñ ghy sullet
29 laten in uwer Poorten. So sal de Leuijt co
men die met v gheen deel noch erue en heeft
eñ de Vreemdelinc/ ende de Weesen/ ende de
Weduwen/die binnen uwer poorten zijn/eñ
eten eñ versaet worden. Op dat de Heere
uwe Godt / v ghebenedije in alle wercken
uwer handen/die ghy doet.

Dat xv. Capittel.

1 OVer seuen Jaer/suldy eẽ*Vrij Jaer ma
2 ken. Maer aldus salt toeghaen met
A dat Vry Jaer: ‖Wanneer yemant zijnẽ
naesten yet borcht/die salt hem onderlaten/eñ
en salt niet in manen van zijnen Naesten oft
van zijnen Broeder : Want het heet dat Vrij
3 Jaer den Heere. Van eenen Vreẽden muech
dijt in manen. Maer den genen die v broeder
4 is/suldijt onder laten. "Daer en sal gheen=
sins eenige Bedelaer onder v zijn . Want de
Heere sal v ghebenedijen inden Lande / dat
de Heere uwe Godt v gheuen sal /tot een=
5 der eruen in te nemen/ Alleen dat ghy des
Heeren uws Gods stemme hoort/eñ houdt al=
le dese gheboden/die ick v heden ghebiede.
6 Dat ghy daer nae doet. Want de Heere
uwe Godt sal v ghebenedijen/so hy gheseyt
heeft/*so suldy vele volcken leenẽ/ eñ ghy en
sult van niemanden borghen. Ghy sult ouer
veel volcr regheren: Ende ouer v en sal nie=
7 mant regheren. Als eenich van uwen Broe
deren/arm is/in eenich vanden Steden van
uwen Lande/dat de Heere uwe Godt v ge=
uen sal / ‖ dan en suldy v hert niet verher=
den/noch v hant toe houden/tegen uwen ar=
8 men Broeder. Maer ghy sultse hem open
doen/ende leenen hem nae dat hy ghebreck
9 heeft. Wacht v dat in uwe hert niet en sy
een Belials listicheyt/die daer spreect . Dat
seuenste Jaer/dat Vrij iaer naeckt /ende dat
ghy uwen armen broeder onuriendelijck aen=
siet, hem niet geuende/so sal hy ouer v totten
Heere roepen/so suldy dies sonde hebben.
10 Maer ghy sult hem gheuen/"eñ en latent
uwer herten niet verdrieten / dat ghy hem
geeft. Want om dies wille sal v de Heere u=
we Godt seghenen/in alle uwe wercken ende
11 wat ghy voor handen neemt. Daer*sullen
altijt arme wesen inden lande: Daerom ghe
biede ick v/eñ segghe / dat ghy uwe hant op
doen sult uwen broeder / die verdruct ende
12 arm is in uwen Lande. Als hem uwe broe
der ‖eẽ Hebreeusch oft een Hebreinne v ver= Exod.21.a.2.
coopt/ so sal hy v ses Jaer dienen. Inden se= Leu. 25.f.33.
uensten Jare suldy hem vry los geuen. Jer. 34.b.14.
13 Eñ als ghy hem vry los geeft / so en suldy
14 hem niet ydel van v laten gaen. Maer ghy
sult hem opleggen van uwen Schapen / van
uwen dorschvloer/van uwer Wijnpersen/ghe
uende van dat ghene / dat v de Heere uwe
15 Godt ghebenedijt heeft. Ende ghedencke
dat ghy oock een knecht waert in Egipten
Lant/ eñ v de Heere uwe Godt verlost heeft/
16 Daerom ghebiede ick v sulcr heden. *Maer Exod.21.a.5.
C ist dat hy tot v segghen sal: Ic en wil niet Knechten die
van v trecken: Want ick heb v / ende v huys int Vry iaer
17 lief(dewijle hem wel by v is) Soo neemt niet wt en
eenen Priem/ ende boort hem door zijn oore gaen werden
aende duere/ende laet hem eewelijc v knecht eygẽ knechtẽ.
zijn. Met uwe diẽstmaecht suldy ooc alsо doẽ.
18 Ende en latet v niet swaer duncken/ dat
ghy hem vrij los gheeft. Want hy heeft v als
een dubbel dachlooner ses Jaren ghedient. Van eerste
So sal de Heere uwe Godt v seghenen in al gheboorte.
19 len wat ghy doet. Alle*eerstegheboorte/ die *Leu.27.d.26
onder uwe Runderen ende Schapen ghebo= Exod.13.a.2.
ren wort / dat een ‖ Hy is/ suldy den Heere 22.d.29.
uwen Gode heyligen. Ghy en sult niet ploe= ‖Manneken.
ghen met de eerstelinghen van uwen Ossen/
ende niet bescheeren de eerstelinghen van u=
20 wen Schapen. Voor den Heere uwen Go=
de suldyse iaerlijcr eten/"in die stede / die de Deu. 12.a.6.
21 Heere verkiest/ghy ende v huys. *Maer c.18. 14.b.23.
heuet een gebrec/dattet hinct oft blint is/oft *Leu.22.c.20
anders eenich ghebreck/soo en suldijt niet Deu. 17.a.6.
22 offeren den Heere uwen Gode. Maer bin=
nen uwer poorten suldijt eten/(oft ghy ‖ reyn Deu.12.b.15.
23 oft onreyn zijt) Ghelijc een Ree ende een
Hert. Alleen dat ghy zijnen bloede niet en e=
tet maer opter Aerden gietet/als water.

Dat xvj. Capittel.

1 HOut de maent Abib / dat ghy "Paes= Exod.12.a.3.
A schen houdet/ den Heere uwen Gode/ Leu.23.a.4.
Want in de maendt Abib / heeft v de Num. 9.a.2.
Heere uwe Godt / wt Egypten ghelepdt/ Vant Paes=
2 in der nacht/ Ende sult den Heere uwen sche Feest.
Gode dat Passah slaen/Schapen ende Run
deren / * in de Stede die de Heere verkiesen Deut.12.a.6.
sal/dat zijnen Naem aldaer woone. c.18.14.b.23.
3 Ghy en sult niet ghesuerdts op dat Feest
eten. Seuen daghen sult ghi onghesuert broot
des ellendicheydts eeten . Want met vreese
zijt ghy wt Egypten lant ghetrocken/ op dat
ghy ghedachtich wesen muecht / alle v le=
uen lanck / des daechs des wtghancks wt
4 Egypten. Daer en sal in seuen daghen
niet ghesuerts ghesien worden in alle uwe
palen. Ende oock en sal vanden vleesche/dat
tsauonts inden eersten daghe ghesleghen is/
ouer nacht niet blyuen tot des morghens.
5 Ghy en muecht dat Passah niet slaen/
in eenighe van uwe poorten/die de Heere u=
6 we Godt v ghegheuen heeft. Behaluen‖in 2.Pa.35.a.1.
B de stede / die de Heere uwe Godt verkiesen
sal / dat zijnen Naem aldaer woone ; Daer
sult ghy dat Passah slaen/des auonts/als de
Sonne onder gheghaen is / tot dier tijt / als
7 ghy wt Egypten troct. Ende sultet coken/
ende eten in die stede / die de Heere uwe
Godt verkiesen sal / ende v daer nae kee=
ren des morghens / ende te huys ghaen in
8 uwer hutten. Ses dagen sult ghy van dat
onghesuerde eten / ende in den seuensten da=
ghe is de vergaderinge des Heeren uws Gods
9 so en suldy geenen arbeyt doen. ‖Seuen we= Exod.23.b.15
ken suldy v tellen: ende beghinnen te tellen/ Leui.23.c.15.
alsmen

alsmen begint metter Sickelen in dat saet.
10 Ende sult houden dat Feest der weecken
den Heere uwen Gode/dat ghy een vrywil=
Vant Feest lige gaue uwer hant geeft: nae dien dat de
der weken. 11 Heere uwe Godt v gebenedijt heeft. Ende
sult vrolijck zijn voor Gode uwen Heere/ghy
eñ v soon/v dochter/v knecht/v dienstmaecht
ende de Leuijt/ die binnē uwer poorten is/de
vreemdelinck / die Weesen eñ de Weduwen/
die onder v zijn in de Steede / die de Heere
uwe Godt vercoren heeft / dat zijnen Naem
Vā feest der 12 daer woone. Ende ghedenckt dat ghy een
Louerhutten. knecht in Egipten zijt geweest/dat ghy hout
*Exo.23.b.16 13 ende doet na dese gheboden. *Dat Feest
C der Looverhutten suldy houden seuen dagen
als ghy vergadert hebt van uwē dorschvloer
14 eñ van v Wijnpersse. Ende sult vrolijck zijn
op uwe Feeste:ghy ende v soon/v dochter / v
knecht/v dienstmaecht/de vreēdelinck/de We=
3.Re.8.i.65. 15 duwe die binnen uwer poorten zijn. ‖Seuen
dagen suldy den Heere uwen Gode dat feest
houdē inde stede/die de Heere verkiesen sal.
Wāt de Heere uwe Godt/ sal v gebenedië in
alle dat gene dat v incomende is/ende in alle
werckē uwer handē. Daerō suldy vrolijc zijn
Exod.23.d.17 16 ‖Driemael des Jaers / sal al dat manlijck
is onder v/ voor den Heere uwen Gode open
baren/in de stede/die de Heere verkiesen sal.
Op het Feest der ongesuerder broodē : Op
het Feest der Weken/ende op het Feest der
Exo.34.c.20. Looverhutten .‖Maer daer en sal niet ydels
Eccl. 35.a.13. 17 voor den Heere openbaren. Een yegelijck
nae de gaue van zijnder handt: nae der gebe=
nedijnge/die v de Heere uwe Godt gegeven
heeft.

Dat xvij. Capittel.

2.Par.19.b 5 1 GHy sult "Rechters ende Officiers in al
Tit.1.a.5. le uwe Poorten stellen/die v de Hee=
Vant officie re uwe God gheuen sal onder uwe stā
eens rechters mē/dat si dat volc rechten / met rechtē‖ghe=
‖Oordeel. 2 richte. *Ghy en sult dat recht niet buygen/
"Deu.24.c.17. eñ ghy en sult ooc geen persoonen aensien/
1.Reg .3.a.3. noch giften nemē.‖Want de giften maken de
‖Exo.23.a.8. Wijse blint/ende verkeeren de saken der recht
Eccl.20.d.31. 3 ueerdigen. Wat recht is/dat suldy nae vol
gen op dat ghy leuen ende innemen muecht
dat lant dat v de Heere uwe Godt geuen sal.
4 Ghy en sult geen Hagen van bomen plan=
ten/by den Altaer des Heeren ws Gods/den
1.Re.15.c.12. 5 welcken ghy v maect. *Ghy en sult v geen
2.Re.18.d.18 Colomnen oprechten/die de Heere uwe God
‖Leu.22.c.20 6 haet. ‖Ghy en sult den Heere uwen Gode
gheenen Osse / ofte Schaep offeren / dat
cenighe smette heeft / oft yet quacts aen
hem heeft. Want tis den Heere uwen Gode
7 eenen grouwel. Als onder v in eenich van
B der poorten/die v de Heere uwe Godt ghe=
Exod.32.f.27 uen sal/*beuondē wort eenich Man oft wijf
4.Re.10.d19 die daer quaet doet voor de ooghen des Hee
ren ws Gods. Dat hy zijn verbont ouer
3.Reg.9.b.6. 8 treedt/ Ende gaet henen "ende dient andere
*Deu. 4.c.19 Godē/eñ bidtse aen/*het si Sonne oft Mane
oft eenich Heyr des Hemels/dat ick niet ge=
9 boden en hebbe. Eñ wordet v gheboot=
Deut.13.b.8. schapt/ende hoordijt/*soo suldy wel daer nae
18.d.19. vragen. Eñ als ghy vint/ dat het gewisselijck
Jos.7.d.19. waer is/dat alsulcken grouwel in Israel ge=
Datmē afgo 10 schiet is/ So suldy den seluē Man oft dat
den dienaers selue Wijf wt brengen die alsulcken quaet ge
straffen sal. daen hebben/tot uwer Poorten / ende sultse
*Nu.39.c.30 11 doot steenen. Inden*mont vā twee oft drie
Deu.19.c.16. getuygen sal die steruē/die den doot weert is
Mat. 18.b.16 Maer in eens getuygen mont en sal hy niet
2.Cor. 13.a.1 12 steruen. De hant der ghetuyghen sal de eer=
Heb. 10.d.28 ste zijn om hem te dooden/eñ daer nae al des
volcx hant/dat ghy den boosen van v doet.
Deu. 1.c.17. 13 ‖Als v een sake voor dat Rechte te swaer
zijn sal/tusschen bloet ende bloet/ tusschen hā
del ende handel/ tusschen schade ende schade
ende so wat twistige saken zijn binnen uwer
Poorten/so suldy v op maken / ende op trec=
ken totter stadt/die de Heere uwe Godt ver=
14 kiesen sal/ Eñ tot den Priesteren eñ Leuitē
ende tot den Rechter/die tot dier tijt zijn sal/
comen/ eñ vragē: ‖Ende die sullen v dat Or= Eze.44.
15 deel spreken. Eñ*ghy sult nae dien doen/ *Deu.4
dat si v seggen inde Stede die de Heere ver=
coren heeft/eñ sullet houdē dat ghy doet na
16 alle dat si v leeren sullen. Na de Wet die si
v leeren/eñ nae dat Rechte dat si v segghen
suldy v houden/dat ghy van dat selue niet af
en wijckt/noch ter rechter hant noch ter slinc
17 ker. Eñ oft yemant vermetenlijck handel= Van ve
de/dat hy den Priester niet en hoorde/ die al tenheyt.
daer aen des Heeren ws Gods ambacht staet
oft den Rechtere/die sal sterven . Eñ sult den
18 quaden wt Israel doen. Dattet al tvolck
hoore ende vreese/eñ niet meer vermetenlijck
19 en si. Als ghy in dat Lant comt / dat v de
Heere uwe Godt geuen sal / eñ neemt het in
eñ woont daer in/eñ sult seggen.*Ick wil ee= 1.Reg.
nen Coninc ouer my setten/gelijck alle volc= Van in
20 ken rontsom my hebben/ So suldy dien tot linge ee
eenen Coninck ouer v setten/den welcken de Coning
Heere uwe God verkiesen sal. Maer ghy sult
eenen van uwen broederen tot eenē Coninc
ouer v setten. Ghy en muecht gheenen vreem
den/die v broeder niet en is/ouer v setten.
21 ‖Alleen dat hi niet veel Rossen en houde/eñ 3.Reg.
en brenghe dat Volck niet weder in Egipten 2.Pa.9
om de veelheyt der Rossen wille. Want de
Heere heeft v geseyt/dat ghy voort niet we=
der in Egiptē door desen wech comen en sult. Officie
22 Hy * en sal oock niet veel wyuen nemen/ Coninc
dat zijn hert niet af gekeert en worde. ‖Ende *Gen.6
hy en sal ooc niet veel siluers ende gouts ver .3Re.11
23 gaderen. Eñ als hy nu sitten sal opten stoel ‖1.Re.1
zijns Conincrijcs/so sal hy dese ander wet vā Esai.2.
den Priesteren den Leuiten nemen/eñ in ee=
24 nen boeck laten schrijuen. Dat sal by hem
zijn/ ‖ende sal daer in lesen zijn leefdaghe/op Josu.1.
dat hy leer vreesen den Heere zynen Godt.
Dat hy houde alle de woordē van deser wet/
ende dese rechten/dat hy daer nae doe. Hy en
sal zijn herte niet verheffen ouer zijn broeders
eñ en sal niet wijcken vanden gheboden/noch
ter rechter hant noch ter slincker / *op dat hy Leui.2
zijn dagen verlenge in zijn Conincrijck/hy eñ
zijn kinderen in Israel.

Dat xviij. Capittel.

1 DE Priesteren / ‖ de Leuiten/van den Want d
A geheelen stamme Leui/en sullen geen der Le
deel noch erue hebben met Israel. De ‖Nu.18
offerhanden des Heeren / ende zijn Erfdeele/ Deu.1
2 sullen sy eten. Daerom en sullen sy gheen 12.b.12.
Erue onder haren broederen hebben / om dat Eze.44
de Heere haer Erue is / soo hy hen gheseydt Josu.13
3 heeft. Maer dat sal dat Recht der Prieste
ren zijn aen den volcke/ende aen den ghenen/
die daer offeren/het sy eenen Osse oft schaep.
Datmen den Priester gheue de schouder/en=
4 de beyde wanghen/ende de penssen. Ende
eerstelingen van uwen coren/ van uwē most/
ende van uwer Olien. Ende de eerstelinghen
van de beschecringhe van uwen schapen.
5 ‖Want de Heere uwe Godt heeft hem ver Num.
coozen wt alle uwen stammen/ dat hy stae in 18.a.2.
den dienst/inden Naem des Heeren/hy ende
6 zijn sonen eewelijck. Als een Leuijt coemt
erghens wt een van uwe Poorten / ofte el=
ders wt den geheelen Israel/ daer hy een gast
is/ende coemt nae aller lust zijnder sielen/in=
7 de stede die de Heere vercooren heeft. Dat
hy diene inden naē zijns Heeren zijns Gods.
Gelijck

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Ghelijck alle zijn broederen de Leviten / die
8 aldaer voor den Heeer staen/ Die sullen ge-
lijcken deel te eten hebben / behalven wat hy
heeft van dat vercochte goet zijnder vaderen.
9 *Als ghy in dat lant coemt/dat v de Heere
B uwe God gheven sal/ soo en suldy niet leeren
doen de gruwelen deser volcken/ dat onder v
10 niet bevonden en worde/ ||Die sinen soon
oft dochter door dat vier laet ghaen / oft een
propheteerder/oft eenen dachverkieser/oft cẽ
die op dat vogel ghesanck acht/oft eenẽ too-
11 venaer/ Oft een besweerder/*oft een waer
seggher/oft een teeckenbedieder / oft een die
12 den dooden vrage. Want so wie sulcs doet/
die is in eenen grouwel den Heere/ende om
alsulcke grouwels wille/ verdrijftse de Heere
13 uwe God voor v wech. Maer ghy sult son-
der ghebreck wesen metten Heere uwen Go-
14 de. Want dese volcken die ghy innemẽ sult/
hooren de dachverkiesers ende propheteer-
ders. Maer ghy en sult v niet also stellen te-
15 ghen den Heere uwen Godt. ||Eenen Pro-
phect/ghelijck my/sal v de Heere uwe Godt
verwecken / wt v ende wt uwen Broederen/
16 *dien suldy hooren. Ghelijck ghy dan van
C den Heere uwen Gode gebeden hebt/ tot Ho
reb inden dage der vergaderingen/eñ spraect:
||Ick en wil nv voortaen niet meer hooren
de stemme des Heeren mijns Godts/ende dat
groote vier niet meer sien / op dat ick niet en
17 sterve. Eñ de Heere sprack tot my: Sy heb-
ben wel ghesproken. Ick wil hen eenen Pro-
pheet / ghelijck ghy zijt/verwecken wt haren
broederen/ende mijn woorden in zijnen mont
geven. *Die sal tot hen spreecken/al wat ick
18 hem ghebieden sal. ||Eñ so wie mijn woor-
den niet hooren en sal/die hy in mijnen naem
19 spreken sal/van diẽ wil ict eysschen. "Doch
als een Propheet vermeten is te spreecken in
mijnen naem / dat ick hem niet ghebooden en
hebbe te spreecken. Eñ wie dat spreect in an-
der Goden name/die selve Propheet sal ster-
20 ven. Maer oft ghy in uwer herten segghen
sult: Hoe can ick mercken/welc woort de Hee
21 re niet gesproocken en heeft? Als de Pro-
pheet spreect in dẽ naem des Heeren/eñ daer
en wort niet wt / eñ en coemt niet/dat is dat
woort/dat de Heere niet gesproken en heeft.
De Propheet heeftet wt vermetenheyt ghe-
sprooken. Daerom en suldy hem niet ontsien.

Dat xix. Capittel.

1 Als de Heere uwe God de volcken wt
A geropt heeft/der welcker lãt v de Hee-
re uwe Godt gheven sal dat ghyse in-
neemt/eñ in haer steden ende huysen woont/
2 ||So suldy v drie steden wtscheyden in den
lande/dat v de Heere uwe Godt geven sal in
3 te nemen. Eñ sult bequame plaetsen verkie
sen/ende de palen van uwen lande / dat v de
Heere uwe Godt wtdeylen sal/in drie deelen
scheyden / dat daer henen vliede / wie eenen
4 dootslach ghedaen heeft. Eñ dat sal de sake
zijn/dat hy daer henen vliede/ die eenen doot
slach gedaen hefet/dat hy levende blijve.*Als
yemant zijnen naesten slaet/niet met opset/eñ
en heeft te vooren geenen haet op hem ghe-
5 hadt. Maer als wanneer yemant met zijnen
B naesten int wout ginge/om hout te houwen/
ende recte de hant metter axe wt/om dat hout
af te houwen/eñ dat ijser spronge af van den
stele/eñ trefte zijnen naesten / dat hy storf/die
sal in een van desen steden vlieden/dat hy le-
6 vendich blijve/ Op dat de bloedtwreker den
dootslager niet na en iaghe / de wijle dat zijn
herte verhit is/eñ begrijpe hẽ/om dat dẽ wech
so verre is/eñ slae hem zijn siele/ so doch geen
ordeel des doots aen hem en is/ De wijle hy
te voorẽ geenen haet tot hẽ gedragẽ en heeft,

7 Daerom gebiede ic v/dat ghy die steden wt
8 schept. Eñ dit ist dat de Heere uwe God u-
we palen verbreyden sal/so hy uwen vaderen
gesworẽ heeft/ eñ geeft v al dat lant/dat hy
9 geseyt heeft uwen vaderen te gheven/ (Ist
dat ghy anders dese geboden houden sult/so
dat ghy daer na doet dat ick v heden gebiede/
dat ghy uwen Heere uwẽ God liefhebbet/eñ
in zijn wegen wandelt uwe leefdage) So sul-
10 dy noch drie steden doen tot desen drien/ Op
dat daer gheen onschuldich bloet ghestort en
worde in uwen lande / dat v de Heere uwe
God geeft tot een erve/ende op v bloetschult
11 come. *Maer als yemant haet draecht tegẽ 1. Re. 14. a. 7.
C zijnen naesten/eñ loert op hem/ende gaet op Wat dootsla-
hem/eñ slaet hem zijn siele doot/ende vliet in gers geẽ vrij-
12 een van desen steden/ So sullen de Ouders steden en heb
in zijnder stadt henen schicken/eñ van daer la ben.
ten halen/ende hem in de handen des bloedt-
13 wreeckers geven/dat hy sterve. Uwe oogen
en sullen hem niet sparen/eñ sult dat onschul
dige bloet wt Israel doẽ/ op dattet v wel ga.
14 ||Ghy en sult ws naesten palen niet achter- Deut. 27. c. 18
waerts stootẽ / die de voorsaten geset hebben Job. 24. a. 2.
in uwen erfdeele/dat ghy ervet in den lande/ Van merck-
dat v de Heere uwe God gegeven heeft in te palen.
15 nemen. "Een ghetuyge alleen/en sal teghen "Nu. 35. d. 30
niemant opstaen/over eenige misdaet oft son Van getuygẽ
de/het si wat sonde dattet si/diemen ghedoen
can: *Maer in den monde van twee ofte drie Mat. 18. b. 16
16 getuygen/sal alle sake bestaen. Als een ver- Joan. 8. b. 17.
meten ghetuyge tegen yemanden opstaet/ om 2. Cor. 13. a. 1.
D teghen hem te betuyghen een overtredinghe. Heb. 10. d. 28
17 So sullen beyde de mannẽ/die een sake met
malcanderen hebben / voor den Heere / voor
den Priester / ende voor de Rechteren staen/
18 die tot dier selver tijt zijn sullen. Eñ de rech
ters sullẽt wel ||vereysschen/ Eñ als de valsche Ondersoecken
getuyge een valsch getuygenis teghen zijnen vernemen.
19 broeder ghegheven heeft/ "Soo suldy hem "Sus. 1. g. 62.
doen/so hy dachte zijnen broeder te doen/dat Prov. 19. a. 5.
20 ghy den boosen van v wech doet/ Op*dat- *Deu. 13. b. 11.
tet die andere hooren / hen vreesen/ende niet
meer alsulcken quaden stuck voor en nemen
21 te doen onder v. V ooge en sal zijnder niet
sparen: ||Siele om siele/ Ooge om ooge/ Tant Exod. 21. c. 23
om tant/ Hant om hant/ Voet om voet. Levi. 24. d. 18
Mat. 5. f. 38.

Dat xx. Capittel.

1 Als ghy in eenen Crijch treect tegen u-
A we vianden/"eñ siet Rossen eñ Wage Deut. 7. d. 17.
nen des volcs/dat grooter is dan ghy Van verstercc
so en vreest v niet voor hen. Want de Heere kinge int strij
uwe God/die v wt Egyptẽ lant geleyt heeft/ den.
2 is met v. Als ghy nv totten stryde coemt/
sal de Priester toe treden/ende metten volcke
3 spreecken/ Ende segghen: Israel hoort toe:
Ghy gaet heden inden strijt tegen uwe vian-
den.*V herte en si niet versaecht / en vreest v Deut. 1. c. 21.
niet/ende en verschrickt niet / ende en laet v Num. 14. a. 9
4 niet grouwelen voor ||hen. Want de Heere 1. Mac. 4. a. 8
uwe Godt ghaet met v/dat hy voor v stryde ||Deu. 28. a. 7
5 teghen uwe vianden/om v te helpen. Maer
de officiers sullen metten volcke spreken ende
segghen: "Soo wie een nieu huys ghemaect 1. Ma. 3. g. 56
heeft / ende en hevet noch niet inghewijt/die Welcke tottẽ
gae henen/ende blijve in zijn huys/op dat hy strijt onbe-
niet en sterve inden crijch/eñ een ander wijet quaem zijn.
6 in. *So wie eenen wijngaert geplant heeft *1. Ma. 3. g. 63
ende en heeft hem noch niet gemeyn gemaect
die ga wech/ende blijve thuys/op dat hy niet
en sterve in den crijch / ende datten een ander
7 gemeyn make. ||So wie een wijf ondertrout Deut. 24. a. 5
heeft/eñ en heeftse noch niet thuys ghehaelt/
die ghae henen/ende blijve thuys/dat hy niet
indẽ crijch en sterve/eñ datse een ander thuys
8 hale. Ende de officiers sullen breeder met
B den volcke spreecken ende seggen: "Soo wie Iudic. 7. a. 3.
dat vreest/ende een versaecht herte heeft/die
gae

ga henen/ende blijue thuys/op dat hy zijnder
broederen hert niet verbaeſt en make / gelijck
9 zijn herte is. Ende als de officiers wt ghe-
ſproken hebben metten volcke/ſo ſullen ſi die
Ouerſte des Heyrs / voor dat volck aen de
Want belech 10 ſpitſe ſetten. *Als ghy voor een ſtadt treckt
der ſteden. om teghen haer te ſtrijden/ſoo ſuldy haer den
*Deut.2.e.25 11 vrede ontbieden. Iſt dat ſi v vreedelijck ant-
Num.21.c.22 woort/eñ v open doet/So ſal alle dat volck/
dat daer inne geuondē wort/v onder tribuyt
12 dienen/eñ onderdaen zijn. Maer en wil ſy
niet vreedelijc met v handelen / eñ wil met v
13 oorlogē/ſo belegtſe. Eñ alſſe de Heere uwe
God v in de hant geeft/ſo ſuldy al wat man-
lijck daer in is/met des ſweerts ſcherpte ſlaē.
Joſue. 8.a.2. 14 Behaluen de wijuen/kinderen/eñ || Vee/eñ
31.c.14. al wat in de ſtadt is/eñ al den roof ſuldy on-
der v wt deylē. Eñ ſult etē van uwer vianden
gedeylden roof/die v de Heere uwe God ghe
15 geuen heeft. Alſo ſuldy alle den ſteden doen
die ſeer verre van v ligghen / eñ de ghene die
niet en zijn van den ſteden van deſe volcken.
Deut. 31.a.5. 16 "Maer in de ſteden van deſe volcken/die v
Joſu.6.c.17. C de Heere uwe God tot een erue geuen ſal/en
8.f.26. ſuldy niet laten leuen / ſoo wat eenen adem
Judic.1.b.8. 17 heeft. Maer ghy ſultſe verbannen/ *te we-
*Deut.7.a.1. ten/ de Hethiten/Amoriten/Cananitē/Phe-
reſiten/Heuiten/eñ Jebuſiten. Alſo de Heere
18 uwe God v geboden heeft/ Op dat ſy v niet
en leeren doen alle de gruwelen / die ſi haren
Goden doen / ende ghy v beſondicht aen den
19 Heere uwen God. Als ghy voor een ſtadt
langhen tijt ligghen moet / daer ghy teghen
4.Reg.3.d.19 ſtrijt/om die te winnen/ſoo en ſuldy || de Boo-
men niet verderuen / dat ghy metter Aexen
daer aen houwet / Want ghy condt daer af
eten/daerom en ſuldyſe niet wtropen. Want
het is doch hout op den velde / ende gheen
menſch/dattet v voor een bolwerck zijn moch
20 te. Maer dat boomen zijn/die ghy weet/dat
men daer af niet en eet / die ſuldy verderuen
ende wtropen/ende maken daer af Bolwerck
tegen de ſtadt/die teghen v oorlocht / tot dat
ghy haerder machtich wort.

Dat xxj. Capittel.

Vanden ver- 1 A Lſmen eenen verſlaghenen vint in dat
ſlagē int velt A landt/dat de Heere uwe God/v geuen
ſal in te nemē/eñ leyt int velt/ eñ men
2 en weet niet wien verſlagen heeft/ So ſullē
uwe Ouders eñ Rechters wtgaen/eñ vanden
verſlagenen meten/aen de ſteden die rontſom
3 liggen/ Welcke ſtadt de naeſte is. Der ſeluer
ouders ſullen een ionghe koe van den runde-
ren nemen/daermen niet mede ghearbeyt en
4 heeft/noch iock ghetrocken en heeft. Ende
ſullenſe afbrenghen tot eenen ſteenachtighen
grondt/die noch bearbeyt noch beſaeyt en is/
eñ aldaer in de leechte haer den hals afhou-
5 wen. So ſullen daer toe comen de prieſters
Deut.17.c.14 *de kinderen Leui (want de Heere v Godt
Eccl. 45.d.25 heeftſe vercooren/dat ſi hem dienen eñ zijnen
Naem louen/eñ nae haren mondt ſullen alle
ſaken ende alle ſchaden ghehandelt worden)
6 Eñ alle de Ouders van dier ſtadt ſullen co
men totten verſlaghenen/ ende waſſchen haer
handen ouer de ionghe koe / die in de leechte
7 den hals afgehouwen is. Ende ſullen ant-
B woorden ende ſeggen: Onſe handen en hebbē
dit bloedt niet gheſtordt/ende onſe ooghen en
Jone.1.c.14. 8 hebbent oock niet gheſien. || Weeſt genadich
uwen volcke Iſrael/dat welcke ghi de Heere
verloſt hebt/Eñ en legt dat onſchuldich bloet
op uwen volcke Iſrael niet. Alſo ſullen ſi van
9 dien bloede verſoent weſen. Alſoo ſuldy dat
onſchuldich bloedt van v doen / dat ghy doet
10 wat recht is voor des Heeren ooghen. Als
ghy in eenen ſtrijt trect teghen uwe vianden/
ende de Heere uwe God/ gheeftſe v in uwen
handen/dat ghy haer gheuangen wech voert.
11 Ende ſiedy een ſchoon wijf / onder de ghe- Vā rey
uangenen/ende hebdy luſt tot haer/dat ghyſe der vr
12 tot eenen wijue neemt/ Soo brengtſe in v die ind
C huys/ende laet haer dat hayr afſcheeren/ en- gheuan
13 de haer nagelen corten/ Eñ de cleederen af- worden
leggen/daer ſi in gheuanghen is/ ende laetſe
ſitten in v huys / ende beweenen een maent
lanck haren vader/ende haer moeder. " Daer Deut.
na ſlaept by haer/ ende neemtſe te houwelijc/
14 ende laetſe v wijf zijn. Maer als ghy ghee-
nen luſt tot haer en hebt/ſo ſuldyſe wt laten/
werwaerts dat ſi henen wil/eñ niet om ghelt
vercoopen/noch verſetten. Om dat ghyſe ver
15 nedert hebt. *Als yemant twee wijuē heeft. Gene.
Eene die hy lief heeft/ende eene die hy haet.
Ende ſi hem kinderen baren/ beyde de liefſte/
ende die hy haet / dat de eerſtegheboornen be-
16 hoordt der geender die hy haet. Ende als de
tijt coemt/dat hy zijnen kinderen de erue wt-
deylt/ſo en mach hy den ſoon des liefſten niet
totten eerſtengheboornen ſoon maecken/die hy
17 haet/ Maer hy ſal den ſoon der geender die Vant
hy haet / voor den eerſten ſoon bekennen/dat der eer
hy hem dubbel gheue/al wat voorhanden is. boorte
*Want de ſelue is zijn eerſte cracht / ende der *Gen.
18 eerſtgheboornen recht is zijn. || Als yemandt || Exo.
D eenen eygenwilligen eñ ongehoorſamen ſoon Hoem
heeft/die zijn vaders eñ moeders ſtemme niet eygen
en hoordt. Ende als ſi hem caſtijen / hen niet eñ ong
19 hooren en wil/ Soo ſullen hem zijn Vader ſaem
ende Moeder grijpen/eñ totten Ouders van ſtraffe
der ſtadt brengen/ende totter poorten der ſel-
20 uer plaetſen/ Ende totten Ouders der ſtadt
ſeggē: Deſe onſe ſoon is eygenwillich eñ on-
gehoorſaem/eñ en hoort onſe ſtemme niet/eñ
21 is gulſich eñ een dronckaert. "So ſullen hē 2.Re.
ſteenen alle de lieden van dier ſtadt / dat hy
ſterue: Ende ſult alſo den booſen van v doen/
dattet dat ganſche Iſrael hoore ende vreeſe.
22 Als yemant een ſonde gedaē heeft/die des
doots weerdich is/eñ wort alſo gedoot * dat- Joſue.
23 men hem aen een hout hangt/ So en ſal zijn 10.e.2
lichaem aent hout niet blijuen ouer nacht/ Mat.
maer ſult hem van dien dage begrauen. || Wāt || Gal.
een opghehangen is vermaledijt by Gode. Op
dat ghy v lant niet en ontreynicht/ dat welc-
ke v de Heere uwe Godt gheeft tot een erue.

Dat xxij. Capittel.

1 A Ls ghy ws broeders " oſſe oft ſchaep Exod.
A ſiet ghaen dolen / ſoo en ſuldy v niet Van
ontrecken van hem : Maer ſultſe we- lijcke
2 der tot uwen broeder brenghen. Maer als
v uwe broeder niet nae en is / ende en kendt
hem niet/ſo ſuldyſe in v huys nemen / dat ſy
by v zijn/tot datſe v broeder ſoect / ende hem
3 dan weder gheuen. Alſo ſuldy doen met zij-
nen Ezel / met zijnen cleede / ende met al dat
verlooren is/ dat welck uwe broeder verlieſt/
ende ghijt vint/Ghy en mucht v niet ontrec-
4 ken. *Als ghy ws broeders Ezel oft Oſſe/ Mat.
ſiet vallen op den weghe / ſoo en ſuldy v niet Luce.
van hem ontrecken / maer ſult hem op hel- 14.a.
5 pen. || Een wijf en ſal gheens mans habijt || 1.Co
draghen : Ende een man en ſal gheen vrou- Vā m
wen cleederen aendoen. Want wie ſulcs doet ley g
die is den Heere uwen God eenen gruwel.
6 Als ghy op den weghe vint eenen voghels
neſt/op eenen Boom / oft opter Aerden / met
ionghen oft met eyeren / ende dat de Moeder
op de iongen oft op de eyeren ſidt/ſo en ſuldy
7 de moeder metten iongen niet nemen/ Maer
ghy ſult de Moeder laten vlieghen / ende de
iongen nemen/op dattet v wel ga ende lan-
8 ghe leuet. Als ghy een nieu huys timmert/
ſo maect een leue daerom/op v dack / op dat
ghi geen bloet op v huys en laet/als yemant
9 daer af viele. Ghy en ſult uwen wijnberch
niet

niet "met menigerley besaeyen/dat ghy totter
Vullingen niet en heylicht sulck saet(dat ghi
ghesaeyt hebt) met dat ghene dat v incoemt
10 vandẽ Wijnberch. Ghy en sult niet ackeren
met een Osse/eñ met eenen Ezel te samen.
11 Ghy‖en sult niet aentrecken een cleet van
wullen ende lijnen te samen ghemengt.
12 "Ghy sult v Freengien makẽ aen de vier
hoecken ws mantels/daer ghy v mede bedect
13 Als yemant een* Wijf neemt / ende wordt
op haer gram / als hyse beslapen heeft /
14 Ende leyt haer yet schandelijcx op ende
brenghet eenen quaden roep van haer wt seg
gende: Dit Wijf hebbe ic genomen/ende doen
ick my tot haer dede/ bevant ick dat si gheen
15 maecht en was: So sullen de Vader/ ende
de Moeder vander Deernen haer nemen/en=
de voor de Ouders vander stadt in de poorte
voortbrenghen der Deernen Maechdom.
16 Ende der Deernen vader sal tottẽ Ouders
seggen: Jck heb desen man mijn Dochter tot
eenen Wijue ghegheuen: Nv is hy op haer
17 gram ghewordẽn/ Eñ tyget haer een schã
delijc dinc aen/seggende: Jc en hebbe v Doch
ter gheen Maecht ghevonden. Hier is de
Maechdom van mijnder Dochter: Ende sul=
len de clederẽ wtspreyden voor de Ouders vã
18 der stadt. So sullen de ouders vander stadt
19 den Man nemen/eñ castijen/ Ende om hon=
dert Sikels siluers straffen. Ende de selue der
Deernen Vader geuen/om dat hy eẽ Maecht
in Jsrael berucht heeft / ende salse tot ee=
nen Wijue hebben/dat hyse zijn leefdage niet
20 verlatẽ en can. Maer ist waer/dat de Deer
21 ne gheen Maecht ghevonden en is/ So
salmense buyten voor haers Vaders duere
brengen/ende de lieden vander stadt/ sullense
doot steenen/*om dat si een dwaesheyt ghe=
daen heeft in Jsrael/eñ in haers vaders huys
ghehoereert heeft/eñ sult dat quaet van v doẽ.
22 Als yemant bevonden wort / ‖ die by een
Wijf slaept/die eenen ghetrouden man heeft/
soo sullen si beyde steruen/de Man ende dat
Wyf/daer hy by geslapen heeft /eñ sult dat
23 quaet van Jsrael doen. Als een Maghet ye
manden belooft is / eñ een Man crijchtse in
24 de stadt/ende slaept by haer/ So suldyse al
le beyde ter stadt poorten wt brengen / ende
sultse beyde steenen/dat si sterven. De Maget
daerom dat si niet geroepen en heeft/ dewijle
si inde stadt was. Den Man/daerom / dat hy
zijns naesten Wijf gheschent heeft/ en=
25 de sult dat quaet van v doen. Maer als ye=
mant een verloefde Maget optẽ velde crijcht
ende grijptse / ende slaept by haer/soo sal de
Man alleen sterven / die by haer geslapen
26 heeft/ Ende der Maget en suldy niet doen
want si en heeft gheen sonde des doots weer
dich gedaen. Maer gelijck als wanneer hem
yemant tegen zijnen naesten verhief / ende
27 sloech zijn siele doot/ also is dit oock. Wãt
hy vantse opten velde/ eñ de verloefde Ma=
get riep/ende daer en was niemãt diese holp
28 Als‖ yemant aen een Maecht coemt die
niet verloeft en is/ende grijptse / ende slaept
29 by haer/ende het wort also bevonden/ Soo
sal die/diese beslapen heeft/haren Vader vijf
tich Sikels siluers geuen/ eñ salse tot eenen
wijue hebben/daerõ dat hyse vercracht heeft
Hy en machse niet verlaten zijn leuen lanc.
30 "Niemant en sal zijns vaders wijf nemen
ende niet ontdecken zijn vaders decksel.

Dat xxiij. Capittel.

1 Gheen gebroken "noch gesneden/ en sal
a in de " Menichte des Heeren comen.
2 Ende daer en sal oock geen Hoeren
kint inde Menichte des Heerẽ comẽ/ooc niet
na dat thiende lidt, Maer het en sal geensins
3 in de Menichte des Heeren comen. "De de menichte
Ammoniten ende Moabiten/en sullen niet co des Heeren
men inde Menichte des Heeren/oock niet na niet mogen
dat tiende lidt/maer si en sullen nemmermeer comen.
4 daer in comen. Daerom/dat si v niet tegen "2.Es.13.a.1.
en quamen met broode / ende water / opten
wege/doen ghy wt Egipten troct: Ende daer
toe tegen v huerden den* Bileam Beors soon Num.22.a.4.
van Pethor wt Mesopotamia dat hy v ver Josu.24.b.9.
5 maledijen soude. Maer de Heere uwe
Godt/en wonde Bileam niet hooren / ende
veranderde v de vermaledijdinge in de ghe=
benedijdinge / Daerom / dat de Heere uwe
6 Godt v lief hadde. Ghy en sult hen noch
ghelue noch salicheyt wenschen/alle v leuen
7 lanc eewelijck. Den Edomitẽ en suldy voor
B geenen grouwel houden: Hy is uwe Broeder
Den Egiptenaer en suldy ooc voor gheenen
grouwel houden: Want ghy zijt een vreemde
8 linc in zijn lant geweest. De kinderen/die
si int derde lidt winnen/ die sullen inde Me=
9 nichte des Heeren comen. *Als ghy wten Eph. 6.b.14.
leger gaet tegen uwe Vianden / so wacht v 2.Cor.10.a.4.
10 voor allen quaden. Als yemant onder v is
die niet reyn en is/ dat hẽ des nachts yet ge=
schiet is/ die sal buytẽ voor den leger gaen/
eñ niet weder in comen/tot dat hy hem met
11 water voor den Avont bade. Ende als de
Sonne onder gegaen is so sal hy weder in=
12 den Leger comen. Ende ghy sult buyten
voor den leger een plaetse hebben / daer toe
13 ghy ter noot wt gaet/ Ende sult eẽ schup
ken hebben: Ende als ghy daer buyten sitten
14 wilt /so suldy daer mede grauen. Ende als
C ghy gheseten hebt/so suldi toedecken wat vã
v ghegaen is. Want de Heere uwe Godt
wandelt onder uwen Leger dat hy v verlosse
eñ gheue uwe Vianden voor v. Daerom sal
uwen Leger heylich zijn datter geen schan=
de onder v gesien en worde/eñ hy hem van v
15 keere. Ghy en sult den knecht zijnen Heere
niet leueren/de welcke van hem tot v gheco=
16 men is. Hy sal by v blyuen in de plaetse die
hi verkiest/binnen een van uwe poorten/hem
te goede/eñ en sult hem geenen lachter doen/
17 ‖Daer en sal geen hoere zijn onder de doch Nu.25.b.6.
teren Jsraels. Ende gheen hoeriager onder de Deu. 22.c.20
18 sonen Jsraels. " Ghy en sult gheen hoeren "Mich.1.b.7.
loon / noch Hondts ghelt in dat huys Godts
dijns Heeren brenghen / wt eenigher ghe=
loeften : Want dat is den Heere uwen Go=
de beyde eenen grouwel.
19 *Ghy en sult aen uwen broeder niet woec= Exod.22.c.25
keren / noch met gheldt/noch met spyse/noch Leui. 25.f.35
met al daermen mede ghewoeckeren can. 2.Esd.5.a.7.
20 Aen den vreemden muechdy woeckeren/
maer niet aen uwen Broeder: Op dat v
de Heere uwen God ghebenedije in alle dat
ghy voorhanden neemt/in dat lant/ daer ghy
21 henen coemt/dat selue in te nemen. Als ghi Van gelofte.
D den Heere uwen Gode/ * een gheloefte doet/ *Nu.30.a.3.
so en suldijt niet vertrecken te houden/ Want Eccli.5.a.3.
de Heere uwe God salt v eyschen / ende tsal Bar.6.e.34.
22 v sonde wesen. Als ghy dat gheloouen af= Act.5.a.2.
23 hout/so en ist v gheen sonde. Maer wat tot
uwen lippen wtgegaen is/dat suldy houden/
ende daer nae doen / so ghy den Heere uwen
Gode vrywillich ghelooft hebt / dat ghy met
24 uwen monde ghesproken hebt. Als ghy in Vandẽ wijn=
ws naesten wijnberch gaet / so muechdy van berch.
den druyuen eten / nae uwen wille/ tot dat
ghy ghenoech hebt. Maer ghy en sult niet
25 in v vat doen. Als ghy in ws naesten*zaet Matt.12.a.1.
gaet/ so moechdy metter hant aren af breken
Maer met der sickelen niet daer in maeyen.

Dat xxiiij. Capittel.

1 Als yemant een wijf neemt/eñ neemt= Vandẽ schey
a se te houwelijcke/eñ en vint geen ghe= brief.
nade

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

nade vooꝛ zynen ooghen/ om eenigher onlust
Jerem.2.c.43 wille/|| so sal hy eenen scheydtbrief schrijuen/
Matt.5.d.31. ende haer in de handt gheuen/ ende verlaten
Marc.10.a.4 2 se wt zijnen huyse. Als si dan wt zijnē huyse
ghegaen is/ende wech gaet/ ende woꝛt eens
anders Wijf: Eñ de selue ander mā op haer
3 ooc gram woꝛt/ende eenen scheybrief schrijft
ende haer inde handt gheeft/ ende verlaetse
wt zijnen huyse. Oft ist dat de selue ander mā
sterft/ Diese hem tot eenen wijue genomen
4 hadde/so en machse haer eerste man diese wt
liet/niet weder nemen/dat sy zijn wijf sy/ na
dien dat si onreyn is: Want sulcs is eenen
grouwel vooꝛ den Heere. Op dat ghy dat lāt
niet tot sonde en maect/dat v de Heere uwe
Deu. 20.a.7. 5 Godt/tot een erue gegeuen heeft. "Als ye=
mant nieuwelincx een wijf ghenomen heeft/
die en sal niet int Heyꝛ reysen/ eñ men en sal
hem niet opleggē. Hy sal vry in zijn huys zijn
Pꝛou.5.c.18. een iaer lanc/ *dat hy vrolijck si met zijnen
||Exo.22.d 26 6 Wijue/die hy genomen heeft. ||Ghy en sult
niet te pande nemen/ de ondersten oft ouer=
B sten Muelensteē: Want hy heeft v de siele te
Exod.21.b.16 7 pande geset. Als yemant beuonden woꝛt
die wt zijnen bꝛoederen een siele steelt wt den
kinderē Israels/eñ versetse eñ vercooptse/ al
sulcken Dief sal steruē/dat ghy dat quaet vā
8 v doet. Wacht v vooꝛ de plagē der Lazarijē
Deu. 17.c.15. dat ghy met neersticheyt hout/ende doet/||al=
Matt.23.a.3. le dat v de Pꝛiesteren/de Leuiten leeren. Eñ
also si v gebiedē/dat suldy houden/ eñ daer
na doen. Gedenckt wat de Heere uwe God
9 Num. 21.b.9 ||met MirJam opten wege dede/doen ghi wt
10 Egipten troct. Als ghy uwen naesten eeni
Vā geē pant C ghe sculdt boꝛcht/ so en suldy niet in zijn huys
te nemen. 11 gaen ende nemen hem eenigen pant: Maer
ghy sult daer buyten staen/ eñ hy/ dien ghy
boꝛcht/ sal zijn pant buyten bꝛengen tot v.
12 Maer is hy benoot/soo en suldy niet slapē
13 gaen met zijnen pant. Maer sult hem zijnen
pant weder geuē/als de Sonne ondergaet/
dat hy in zijn cleet slape/eñ gebenedie v. Dat
sal v vooꝛ den Heere uwen God eē gerechtic
14 heyt wesen. Ghy en sult den nootdꝛuftigen
Leui.19.c.13. ende armen * zijnen loon niet inhouden/ hy
Eccl.7.c.23. si van uwe bꝛoederen/ oft vꝛeemdelingen/die
Tob.4.c.15. in uwen lande/eñ binnen uwer poorten is.
Datmen des 15 Maer ghy sult hem zijnen loon geuen/in dē
dachhuer= seluen dage/dat de Sonne daer ouer niet on=
lincs loō niet der en gae. Want hy is benoodicht ende ont
en sal inhou= hout zijn siele daermede/op dat hy den Hee=
den. re niet aen en roepe tegē v/ende dattet v een
"Jer.31.d.29. 16 sonde si. "De Vaders en sullen niet vooꝛ
4.Re. 14.a.6 de kinderen/noch de kinderen vooꝛ de vaders
Dat yegelijc steruen. Maer een yegelijck sal vooꝛ zijn son=
zijns selfs last 17 de steruen. "Ghy en sult des vꝛeemdelingen
dꝛagen moet eñ der Weesen recht niet buyghen. Eñ ghy en
"2.Pa.25.a4 sult der weduwen cleet niet te pande nemē/
Ezec.18.a.3. 18 Want ghy sult gedencken/ dat ghy een
Deut.17.a.2. D knecht in Egipten gheweest zijt. Eñ dat de
Heere uwe Godt v van daer verlost heeft.
Daerom gebiede ick/v/dat ghy sulcx doet.
Leui.19.c.19. 19 Als ghy in uwen||Acker geoogst hebt/ende
23.d.22. hebt eenen schoof inden Acker vergetē/ so en
Van de wel= suldy niet om keeren om dien te halē: Maer
daet der hy sal des vꝛeemdelinghen/des Weesen/eñ der
armen. Weduwen zijn. Op dat v de Heere uwe God
gebenedije in alle wercken van uwē handē
20 Als ghy uwe Olijfboomē af gelesen hebt/
so en suldyse daer na niet nauwer aflesen: het
sal des vꝛeēdelingen/des Weesen/eñ der We=
21 duwen zijn. Als ghy uwen Wijnberch gele=
sen hebt/ so en suldy daer na niet nauwer op
lesen: Het sal des vꝛeemdelingē/des Weesen/
22 eñ der weduwen zijn. Eñ sult ghedencken/
dat ghy eē knecht in Egiptē lāt geweest zijt.
Daerom gebiede ick v/ dat ghy sulcks doet.

Dat xxv. Capittel.

1 Als eenen || twist tusschen mannen is/ 1.Cori
A so salmense vooꝛ dat recht bꝛengen/ eñ Hoem
doen hen recht: Eñ geuē den rechtueer twist
2 digen recht/eñ den godloosen verdoemē. Eñ handel
ist dat de godloose slagen verdient heeft/ so
sal de rechter hem neder heeten vallen/eñ sul
len hem vooꝛ hem slaen/nae de mate/eñ tge=
3 tal van zijnder misdaet: ||Alsmen hem veer= 2.Co.
tich slagen gegeuen heeft/soo en salmen niet
meer slaen/op dat hy niet/so wanneermen hē
meer slagen geeft te veelē geslagen woꝛde/eñ
uwe bꝛoeder deerlijcken vooꝛ uwen oogen si Dand
4 *Ghy en sult den Osse den mont niet ver= 1.Co
5 binden die daer Doꝛsschet. ||Als bꝛoeders 1.Tim
bi malcanderen woonen/eñ de eene sterft son ||Gen.
der kinderē/so en sal dat wijf des verstoꝛuēs Rut.4
geenē vꝛemdē man daer buytē nemen. Maer Mar.
haer "Swager salse beslapen/eñ tot eenē wij Luc.
6 ue nemen/ende trouwense. Ende den eerstē "Ma
sone die si baert/ dien sal hy*verheffen na dē der.
naem van zijnen gestoꝛuen bꝛoeder/ dat zijnē *Deu
naem niet en woꝛde wt gedaen wt Israel. Da
7 Maer en genoeghet den man niet/ dat hy deren
zijn||Swagerinne neme/so sal si/sijn Swage= verw
rinne opgaē onder de poorte vooꝛ de Ouders ||Bro
eñ seggen: Mijn Swager weygert zijnē bꝛoe=
der eenen naem te verwecken in Israel/ eñ en
8 wil my niet te houwelijcken nemen. So sul
len hem de Ouders vander stadt doen halen/
eñ met hem spꝛekē. Als hy dā staet eñ spꝛeect
9 het en belieft mi niet haer te nemē/ ||So sal Act.
zijn Swagerinne tot hem tredē/vooꝛ de Ou=
ders/ende trecken hem eenen schoen wt/van
zijnen voet/ende spouwē hem in zijn aensicht
eñ sal antwooꝛden/eñ seggen: Also salmē doē
eenen yegelijcken/ die zijns Bꝛoeders huys
10 niet bouwen en wil. Eñ zijnen naem sal
in Israel heeten/ des* Ongeschoeyden huys. Ban
11 Als twee mannen met malcanderen kyuen/
eñ dat wijf vandē eenē loopt toe/dat si haren
mā verlosse/ van des genen hant die hē slaet/
ende steeckt haer hant wt/ende grijpt hem bi
12 zyne schamelheyt/ So suldy haer de hant af
houwen/"ende v ooge en sal haerder niet ver
13 schoonen. || Ghy en sult gheen tweederley Dag
C gewichte in uwen sack hebben/ groot eñ cley ||Le.
14 ne. Eñ in uwen huyse en sal geen tweder= Mic
15 ley "Epha zijn/groot eñ cleyne. ||Ghy sult "Sel
een volcomen ende recht gewichte/eñ een vol ||Ez
comen eñ recht Epha hebben/op dat ghy lan
ge leuen mueght in dat lāt/dat v de Heere u=
16 we God geuen sal. Wāt wie sulcs doet/die
is den Here uwen Gode eenē grouwel/gelijc
17 alle de gene die quaet doet. *Gedenct wat v Exo
de Amalekiten deden opten weghe/ doen ghy
18 wt Egypten troct: Hoe si v aentasten inden
wege/eñ sloegē uwe achterste/alle de onsterc
ke die achter v nae quamen/doen ghy moede
ende mat waert/ende en vꝛeesden Godt niet. Dan
19 Als v nu de Heere uwe Godt in de ruste lekit
bꝛengt/van alle uwe vyanden rontom/ inden rope
lande/dat v de Heere uwe God geeft tot een
der eruen in te nemen/||so suldy de ghedachte= 1.R
nisse der Amalekiten wt doen onder den He= Nu.
mel: Dat en vergeet niet.

Dat xxvj. Capittel.

1 Als ghy in dat lant comt/dat v de Hee Dan
A re uwe God tot een erue geuen sal/ eñ vꝛuc
2 neemet in/eñ woont daer in/ So sul
hy nemen alderley||eerste vꝛuchten vandē lan Exo
de/die wter aerden comen/ die v de Heere u= Pꝛo
we God geeft/ eñ sultse in eenen koꝛf leggen
ende henen ghaen in de plaetse/die v de Hee
re uwe God verkiesen sal/dat zijnen naem al
3 daer woone. Ende ghy sult tot den Pꝛiester
coomen/die tot dier tijt daer is/ende tot hem
segghen: Ick bekenne heden den Heere uwen
Gode/dat ick gecomen ben in dat lant/dat de
Heere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Heere onsen Vaderen gesworen heeft ons te
4 geuen. Eñ de Priester sal den korf nemen
van uwer hant/eñ hem voor den Altaer des
...ksegs 5 Heeren uws Gods neder setten. Daer nae
...ie. B suldy antwoorden eñ seggen voor den Heere
uwen Godt. De Syriers wouden mijnen va
...46.a.1. der verdoen/die trock *af in Egiptẽ/ eñ was
aldaer een vreemdelinck met cleynen volcke/
...o.1.a.7. ||eñ wert aldaer een groot/ sterck/ ende vele
6 volck. Maer de Egiptenaren hanteer=
den ons qualijck/eñ dwongen ons eñ leyden
...2.c.14. 7 eenen herden dienst op ons. Doen "riepen
wi totten Heere onser vaderen Godt. Eñ de
...b.7. Heere verhoorde onsen roep/*ende sach onse
8 ellendicheydt/ancxt eñ noot/ Eñ leyde ons
...4.c.21. ||wt Egiptẽ/met een machtige hant/eñ wtge
recten arm/ ende met groote vreesselijcheden/
9 door teekenen ende wonderen/ Ende bracht
ons in dese plaetse / ende gaf ons dit Lant /
10 daer Melck eñ Honich in vloeyt. Nv bren=
ge ic de eerste vruchten des Lants / die ghy
Heere ons ghegheuen hebt. Ende ghy sultse
laten voor den Heere uwen Godt/eñ aenbid
11 den voor den Heere uwen Godt/ Eñ vro=
lijck zijn van alle den goede dat v de Heere
uwe Godt ghegheuen heeft/ende uwẽ huyse/
Ghy ende de Leuijt/ende de vreemdelinc die
...14.c.28 12 hy v is. "Als ghy alle de thienden van alle
...thiende C dat v incomende is/te samen gebracht hebt/
inden derden iare/dat een iaer der tienden is
so suldy den Leuiten / den vreemdelinghen
den Wesen/ende den Weduwen gheuen / dat
si eten binnen uwe poorten/ende versaet wor
13 den. Eñ sult seggen voor den Heere uwen
...18.b.12. Godt : * Jck hebbe ghebracht dat ghene dat
gebenedijt is wt mijnen huyse/eñ ick hebt ge=
geuen den Leuiten/ den vreemdelingen / den
Wesen ende den Weduwen/nae alle uwe ghe
booden/ die ghy my gheboden hebt . Jck en
hebbe niet ouertreden uwe geboden/noch ver
14 geten. Jck en hebbe daer af niet gheten in
mijnen rouwe/ende ick en hebbe daer af niet
ghedaen in onreynicheden: Jck en hebbe daer
af niet totten doden ghegheuen . Jck heb=
be des Heeren mijns Gods stemme ghehoor=
saem gheweest/ende hebbe ghedaen/ so ghy
...2.c.16. 15 my gheboden hebt. ||Siet af van uwe hey
...64.b.9. lige Wooninghe vanden Hemel/ende ghebe=
nedijt uwe volc Jsrael/ende dat Lant dat ghy
ons gegeuen hebt. Ghelijck ghy onsen vade=
ren ghesworen hebt/een lant daer Melck en=
16 de Honich in vloeyt. Heden ten daghe ghe=
D biet v de Heere uwe Godt / dat ghy doet na
alle dese geboden ende Rechten / dat ghy die
hout / ende daer nae doet/van gantscher her
...19.b.8. 17 ten ende van gantscher sielen. ||Den Heere
...5.d.27. hebt ghy heden gesproken/dat hy uwe Godt
si/dat ghy in alle zijne weghen wandelt/ende
hout zijn Wetten/geboden ende Rechten/en=
...7.b.6. 18 de zijnder stemmen ghehoorsaem zijt. "Ende
...43.a.1. de Heere heeft v heden gheseyt/dat ghy zijn
eygen volc zijn sult/also hi v geseyt heeft: dat
19 ghy alle gebodẽ hout/ Eñ hy v dat hoochste
make/ende dat ghy ghelouet/ghepresen ende
gheeert wort bouen alle volcken/die hy ghe
...3.b.11. maect heeft.*Dat ghy den Heere uwen Go=
de/een heylich volc zijt/so hy v geseyt heeft.

Dat xxvij. Capittel.

...gebodẽ 1 ENde Mose geboot tsamẽ met den ou
...uden. A ders Jsraels/den volcke ende sprack:
Bewaert alle geboden/die ick v hedẽ
2 gebiede. Eñ tot dier tijt als ghy ouer de Jor
dane gaet in dat lant dat v de Heere uwe
...4.a.3. Godt geuen sal/||so suldy grote steenẽ oprech
...teenẽ op 3 ten/eñ plaesterense met kalck. Eñ schriuen
...chten. daer op alle de woordẽ vã deser Wet/als ghy
daer ouer coemt/op dat ghy coemt in dat lãt
dat v de Heere uwe Godt gheuen sal: Een
lant daer Melc ende Honich in vloeyt. Also
v de Heere uwer Vaderen God geseyt heeft/
4 Als ghy nv ouer de Jordaẽ gaet/so suldy al
sulcke steenen oprechten(daer ick v heden af
ghebiede)opten Berch Ebal / ende met Calc
5 plaesteren. ||Eñ ghy sult aldaer den Heere Iosu. 8.g.30.
uwen Gode eenen steenen Altaer bouwen / Vandẽaltaer
6 daer geen yser op en coemt. *Van heelen *Exo.20.d25
steenen suldy desen Altaer den Heere uwen 1.ma. 4.f.47.
Godt bouwen/eñ brantoffer daer op offerẽ dẽ
7 Heere uwen Gode/ Eñ sult Danckoffer of
feren/ende aldaer eten/ eñ vrolijck zijn voor
8 den Heere uwen Godt. Eñ ghy sult op de
steenen schriuen alle de woorden van deser
9 Wet/claer ende bediedelijck. Eñ Mose met=
ten Priesteren ende Leuiten spraken tot al=
le Jsrael/eñ seyden: Merct eñ hoort toe Jsra=
el: Heden op desen dach sidy ghewor den een
10 volck des Heeren uws Gods/ Dat ghy der
stemmen des Heeren uws Gods ghehoorsaem
zijt/eñ doet na zijn geboden ende Rechten/die
11 ick v heden gebiede. Eñ Mose gheboot dẽ
12 volcke inden seluen daghen/eñ sprac: "De Deu.11.d.28.
se sullen staen op den Berch Grisim/om te ge Iosu.8.g.33.
benedijen dat volc/als ghy ouer de Jordane Den berch
ghegaen zijt: Simeon / Leui / Juda/Jsaschar Grisim.
13 Joseph ende BenJamin. Eñ dese sullen staẽ
opten Berch Ebal/ om te vermaledijen: Ru= Den berch
ben/Gad/Asser/Sebulon/ Dan ende Naph= Ebal.
14 thali. Ende de Leuiten sullen beginnen eñ
seggen tot alle man van Jsrael/ met luyder
15 stemmen. *Vermaledijt si wie eenen||Afgodt Veruloect.
oft ghegoten Beelt maect/ een grouwel des ||Exo. 20.a.4
Heeren/*een werc der werckmeesters handen *Esa.57.a.6.
16 eñ settet verborgen. Eñ al dat volc sal ant
17 woorden/eñ seggen/Amen. Vermaledijt sy/
C ||wie zijn Vader oft Moeder vloect. Ende al Exod.21.b.17
18 dat volck sal seggen/Amen. || Vermaledijt ||Deu.19.c14
sy / wie zijns naesten Palen engher maeckt.
19 Ende al dat volck sal segghen/Amen. Ver=
maledijt sy wie*eenen blinden doet dolen in= Leu.19.d.14.
den weghe. Ende al dat volck sal seggen/A=
20 men. Vermaledijt si "wie dat recht des vrem "Deu.24.c17
delinghen/ des Weesen / ende der Weduwen
buyclt. Ende al dat volck sal segghen/Amen.
21 Vermaledijt si/*wie by zijns Vaders Wijf Leu.18.a.8.
leyt/dat hi ontdeckt dat decksel zijns vaders. Deu. 22.d.30
22 Ende al dat volck sal segghen/Amen. Ver=
maledijt si wie by eenich "Vee leyt. Eñ al dat Exod.22.c.19
23 volc sal seggen/Amen. Vermaledijt si/ *wie Leu. 18.c.23.
by zijn suster leydt/die zijns Vaders/oft zijns 20.b.15.
Moeders dochter is. Eñ al dat volck sal seg= *2.Re.13.d14
24 ghen/Amen. Vermaledijt si/ wie by zijns
wijfs||moeder leyt. Eñ al dat volc sal seggen/ ||Leu.20.b14
25 Amen. Vermaledijt si/ "wie zijnen naesten "Exo.21.b.12
heymelijck slaet. Eñ al dat volck sal segghen/ Leu.24.d.37.
26 Amen. Vermaledijt si/*wie ghiften neemt/ Deu. 19.a.4.
dat hy de siele des ontschuldigen bloets slae. *Eze.22.b.12
27 Eñ al dat volck sal seggen/Amen. Verma=
ledijt si/*wie niet en veruult alle de woorden Gala. 3.b.10.
deser wet/dat hy daer na doe. Eñ al dat volc
sal seggen/Amen.

Dat xxviij. Capittel.

1 ENde "als ghy de stemme des Heeren Leui. 26.a.1.
A uws Godts ghehoorsaem zijn sult/ dat Gebenedyn=
ghy hout ende doet alle zijn geboden/ ghe/eñ beloo
die ic v heden gebiede/so sal v de Heere uwe ninghe der
God dat hoochste maken/bouen alle volcken vroomen.
2 op aerden. *Ende alle dese ghebenedijdin= *Deu.11.d 27
ghen sullen ouer v comen/ ende sullen v om=
uangen/daerom dat ghy gehoorsaem geweest
zijt der stemmen des Heeren uws Gods.
3 Ghebenedijt suldy zijn inde stadt: Gebene=
4 dijt op den acker. Ghebenedijt sal zijn de
vrucht uws lichaems/de vrucht van uwen lan
de/eñ de vrucht van v Vee/eñ de vrucht van
uwen ossen/ ende de vrucht van uwen Scha=
5 pen/ Gebenedijt sal zijn uwen korf eñ uwe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

6 overschot. Gebenedijt suldy zijn/als ghy
Deu.20.a.4. 7 ingaet. Gebenedyt als ghy wtgaet. *Eñ de
Heere sal uwe vianden/die hen tegen v ver-
heffen/voor v slaen. Door eenen wech sullen
si wt trecken tegen v / eñ door seven weghen
8 voor v vliedẽ. De Here sal der gebenedij-
dinghen ghebieden / dat si met v si / in uwen
Kelder/eñ in allen dat ghi voorhanden neẽt/
eñ sal v gebenedijen inden Lande /dat v de
9 Heere uwe Godt gegeven heeft. De Heere
sal v hem tot eenen heyligen volcke oprechtẽ/
gelijc hy v gesworen heeft/daerom dat ghy
de gheboden des Heeren uws Godts houdt/
10 ende wandelt in zijn weghen/ Dattet alle
Volcken op Aerden sien sullen / dat ghy nae
Josu.2.b.9. dẽ Naẽ des Heeren genaemt zijt/"eñ sullẽ hẽ
11 voor v vresen. Eñ de Heere sal maken/dat
ghy overvloedicheyt van goede hebben sult/
aen de vrucht uws lichaems / aen de vrucht
uws Vees / ende aen de vrucht van uwen Ac-
ker/op den lande/dat de Heere uwen vade-
12 ren gesworen heeft v te geven. Eñ de Hee
re sal v zijnen goeden schat op doen/den Hee
Deu.11.b.14. mel/*om uwen lande regen te geven tzijnder
Job.5.b.10. tijt/ende dat hy ghebenedije/alle de wercken
"Deu.15.a 6. van uwen handen:"Eñ sult vele volcken lee
nen: Maer ghi en sult van niemanden borgẽ/
13 Eñ de Heere sal v tot een hooft maken/eñ
niet totten steert/eñ sult boven drijven/ende
niet onder leggen/daerom/dat ghy gehoorsaẽ
zijt de gheboden des Heeren uws Godts/ die
ick v heden gebiede te houden eñ te doen/
Deut.4.a.2. 14 Eñ dat ghy niet en"wijct vã eenigẽ woorde
dat ick v heden gebiede/noch ter rechter hant
noch ter slincker: Op dat ghy anderen Goden
Levi.26.b.12 15 na wandelt/om hen te dienen. *Maer ist
dat ghy niet hooren en sult de stemme des
Heeren uws Gods/ dat ghy hout eñ doet alle
zijn geboden eñ Rechten/die ick v heden ge-
Dan.9.b.15. biede/||so sullen alle dese vermaledijdinghen
Tren.2. 16 op v comen/eñ v bevanghen. Vermaledijt
Vermaledijn suldy zijn in de stede. Vermaledijt op den Ac-
ge der godlo- 17 ker. Vermaledijt sal zijn uwẽ korf / eñ uwe
sen eñ onge- 18 overscot. Vermaledijt sal zijn de vrucht uws
hoorsamen. lichaems/de vrucht uws Lants/de vrucht van
uwen Ossen/eñ de vrucht van uwen Scha-
19 pen. Vermaledijt suldy zijn/als ghy ingaet
20 eñ vermaledijt als ghy wtgaet. De Heere
sal onder v seynden ongeval / onraet ende on
gheluc in allen dat ghy voor de hant neemt
dat ghy doet/tot dat ghy vernielt wort ende
haest ondergaet/Om uws boosen doens wille/
21 dat ghy my verlaten hebt. De Heere sal v
de Pestilentie aenhangen / tot dat hy v ver-
doe/indẽ lande daer ghy henen coemt om dat
22 selve in te nemen. De Heere sal v slaen met
gheswil/cortse/Hitte/ Brant/ Dorheyt/ver-
giftige locht eñ geelsucht/eñ sal v vervolgẽ/
Deu.11.c.17. 23 tot dat hy v verdoe. ||Uwẽ hemel die bo-
3.Reg.17.a.1. ven v hooft is/sal metael zijn / ende de Aer-
24 de onder v yseren. De Heere sal uwen lãde
stof ende asschen geven voor regen/vandẽ He
4.Re.6.f.24. 25 mel op v tot dat hy v verdoe. "De Heere
sal v voor uwen Vianden laten slaen. Door
eenen wech suldy tot hen wt trecken / ende
door seven wegen suldy van hen vlien/ ende
sult verstroeyt worden/onder alle Rijcken op
26 Aerden. V lichaem sal een spijse wesen/allẽ
den vogelen des Hemels/ende allen dierẽ op
Aerden / ende niemant en sal daer zijn / die se
27 wech taghe: De Heere sal v slaen metten
Exod.9.b.10. *sweeren van Egipten / metten speene / met
grillentheyt / ende met schorftheyt / dat ghy
Miche.3.b 6. 28 niet heel en sult connen geworden. ||De He
Rom.1.c.21. re sal v slaen met wtsinnicheden / blintheden
"Esa.59.b 10 29 ende met raserijen der herten. "Ende ghy
Job.5.b.14. sult om v tasten inden middach / ghelijck een
2.Pet.1.b.9. blinde om hem tast int doncker/ende ghy en
sult op uwen weghe geen gelue hebben. Eñ-
de ghy sult gewelt eñ onrecht moeten lijden
alle v leven lanck/ende niemant en sal v hel-
30 pen. *Een wijf suldy v laten beloven/maer 2.Re.12.c.
een ander sal by haer slapen."Een huys sul- "Deu.20.a
dy maken/maer ghy en sult daer niet in woo
nen. Eenen wijngaert suldy planten / maer
31 ghy en sult hem niet gemeyn maken. Uwẽ
Osse sal voor uwen oogen geslagen worden/
maer ghy en sult daer niet af eten/Uwen E-
zel sal voor v aensicht met gewelt genomen/
ende niet weder gegeven wordẽ. Uwe schaep
sal uwen vianden ghegheven worden / ende
32 niemant en sal v helpen. Uwe sonen/ende
uwe dochteren sullen eenen anderen volcke
gegeven worden/dattet uwe ooghen aensien/
ende onmachtich over hen worden den gant
schen dach/eñ daer en sal geen stercte in uwẽ
33 handen zijn. De vrucht van uwen lande/eñ Job.5.a.5.
allen uwen arbeyt/sal een volc verteeren/dat
ghi niet en kent. Ende ghy sult onrecht lijden
ende verstoten worden/ alle v leven lanck.
34 Ende ghy sult wtsinnich worden / van dat
35 gene dat uwe oogen sien moeten. De Hee
re sal v slaen/ met eenen quaden sweer aen
de knijen / eñ scheenen/dat ghy niet geheelt
en sult connen wordẽ aende solen van uwer
36 voeten/tot aen de Scheel op v hooft. De
Heere sal v/||ende uwen Coninc/dien ghy o- Deu.4.d.
ver v geset hebt/drijvẽ onder een volck / dat 4.Re.24.d
ghy niet en kent /noch uwe vaderen/eñ ghy Jere.24.a.
sult aldaer ander goden dienen/hout eñ steen
37 Ende ghi sult een Schousel/eñ een spreeck
woort / ende eenen spot zijn onder alle volc-
ken/daer v de Heere henen gedreven heeft.
38 Ghy sult veel saets wt||voeren op dat velt Miche.6.c.
ende weynich in vergaderen: Want de sprinc Agge.1.b.
39 hanen sullent af eten. Wijnberghen sul-
dy planten ende bouwen/maer gheenẽ wijn
drincken noch lesen: Want de wormen sullent
40 verteeren. Olijfboomen sult ghy hebben in
alle uwe Palen/maer ghy en sult v niet sal-
ven met Olie: Want uwen Olijfboom sal wt
41 ghewworpen worden. Soonen ende dochte-
ren suldy winnen/eñ doch niet hebben. Want
si sullen ghevangen wech ghevoert worden.
42 Alle uwe bomen eñ vruchtẽ van uwen lan
43 de/ sal dat boose gewormte verslinden. De
vreemdelinc die by v is/ sal boven v climmen
ende altoos boven drijven. Maer ghy sult ne
der dalen/ende altoos onder legghen.
44 Hy sal v leenen/maer ghy en sult hem niet
leenen. Hy sal dat hooft zijn / eñ ghy sult den
45 steert zijn. Ende alle dese vermaledijdin-
E gen sullen op v comen/ende v vervolgen en-
de treffen/tot dat ghy verdaen wort: Daerom
dat ghy de stemme des Heeren uws Gods niet
ghehoorsaem gheweest en zijt/dat ghy zijn ge
boden ende Rechten hielt/die hy v gheboden
46 heeft. Daerom sullen aen v teekenen ende
47 wonderẽ zijn/eñ aen uwe zaet eewelijc/ Om
dat ghy den Heere uwen Gode niet gedient
en hebt/met vruecht eñ lust uwer herten/doẽ
48 ghy van als ghenoech hadt. Ende ghy sult
uwen vyanden/die v de Heere toe seyndẽ sal/
dienen/ in hongher ende dorst/in naectheydt/
ende alderley gebreck. Ende hy sal een yseren
ioc op uwen hals leggen/tot dat hi v verdoe.
49 ||De Heere sal een volck over v schicken/ Baru.4.c.
van verre/vander werelt eynde/gelijck eenen Jerem.5.c.
Arent vliecht/wiens sprake ghy niet en ver-
50 staet. Een wreet volck / dat welcke niet en
aensiet den persoon des ouderdoms / noch en
51 is niet ghenadich den iongheling/ Ende
sal verteeren de vrucht van uwen Vee/ ende
de vrucht van uwen Lande/ tot dat ghy ver-
daen wort/ ende en sal v niet over laten bly-
ven/van Coren/Most/ Olie/van den vruch-
ten

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

ten der oſſen ende ſchapen / tot dattet v ver=
52 doe. Ende tſal v benauwen in allen uwen
poorten/tot dattet neder werpe uwe hooghe
ende vaſte mueren/daer ghy v op verliet / in
alle uwe landen. Ende ghy ſult benaut wor=
den in alle uwe poorten / in allen uwen lan=
de/dat v de Heere uwe God ghegeuen heeft.
...26.f.28. 53 ‖Ghy ſult de vrucht ws lichaems eten/dat
...e.b.10. vleeſch uwer ſonen ende uwer dochteren/die
...a.3. v de Heere uwe Godt ghegeuen heeft/in den
angſt ende noot / daer mede dat v uwe viant
54 verdrucken ſal. Dat een man die te vooren
F ſeer teerkens eñ in luſten geleeft heeft onder
v/ſal zijnen broeder / ende den wijue in zijnen
arme/eñ den ſoon die noch ouerbleuen is van
55 zijnen ſonen/ Verguunen te geuen yemandē
onder hen vanden vleeſche van zijne ſoonen/
dat hy eet. Aengheſien dat hem niet ouer en
ſchiet/van allen goede / in der angſt eñ noot/
daer mede dat v uwe viant benauwē ſal/bin=
56 nen alle uwe poorten. Een wijf onder v/
die te vooren teerkens eñ in luſten gheleeft
heeft/dat ſi niet gheproeft en heeft/die ſolen
van haren voeten op de aerde te ſetten / van
teerheyt eñ wellust / die ſal den man in haren
arme/eñ haren ſone/eñ haer dochter miſgon=
57 nen/ De Achterboorden/die tuſſchen haer
eygen beenen wtgegaen zijn / daer toe haren
ſonen/die ſy ghebaert heeft. Want ſy ſullenſe
van alderley ghebreke/heymelijck eten/inden
angſt eñ noot/daer mede dat uwe viant v be=
58 nauwen ſal binnen uwen poorten. Iſt dat
ghy niet houden en ſult / dat ghy doet al de
woorden van deſer wet / die in deſen Boeck
geſchreuen zijn/dat ghy vreeſt deſen heerlijc=
ken eñ verſchrickelijcken naem/den Heere u=
...5.d 26 59 wen God. ‖So ſal de Heere wonderlijc met
...21.c.14 v omgaen/met plagen op v/ eñ uwe ſaet met
groote ende lanckduerende plagen/met booſe
60 ende lanckduerende cranckheden/ Ende ſal
v toekeeren alle de ſiecten van Egypten/daer
ghy voor vreeſt/ende ſullen v aenhangen.
61 Daer toe alle de cranckheden/eñ alle pla=
gen/die niet gheſchreuen en zijn in den Boeck
van deſer wet/ſal de Heere op v laten comen
62 tot dat ghy verdaen wort. Ende uwer ſal
...0.d.22 G een weynich gemeyns volcs ouerblijuē/ *ghy
die te vooren geweeſt zijt / ghelijck de ſterren
aenden Hemel/na der veelheyt. Daerom dat
ghy niet gehoort en hebt de ſtemme des Hee
...c.28 63 ren ws Gods. ‖Ende ghelijck als hem de
Heere ouer v te vooren verblijde / dat hy v
wat goets dede/ende v vermeerderde : Alſoo
...ichept ſal hy hem ouer v verblijden/dat hy v verdoe
ende verniele. Ende ghy ſult verſtoort wor=
den vanden lande/daer ghy nv in treckt / om
64 dat in te nemen. Want de Heere ſal v ver=
ſtroyen onder alle volcken/vanden eenen eyn
de der werelt/tot aē dat ander. Ende ghy ſult
aldaer ander Goden dienen / die ghy niet en
kendt/noch uwe Vaderen/hout ende ſteen.
65 Daer toe en ſuldy onder die ſelue volcken
geen blijuende weſen hebben/ ende uwe voet
ſolen en ſullen gheen ruſte hebben / Want de
Heere ſal v aldaer een beuende hert gheuen/
ende onmacht der oogen/ ende een verſmach=
...en. 66 te ſiele/ Dat v leuen voor v ſal *hanghen.
Nacht ende dach ſuldy vreſen/ende ws leuēs
...a.4. 67 niet ſeecker zijn. "Des morghens ſuldy ſeg=
ghen: Och dat ick den Auont af leuen moch=
te. Des Auonts ſuldy ſegghen : Och dat ick
den morgen afleuen mochte/van grooter vre=
ſen ws herten/die v verſchricken ſal/eñ voor
tghene/dat ghy met uwen ooghen ſien ſult.
68 Ende de Heere ſal v met ſchepen vol / we=
der in Egypten voeren/door den wech / daer
...x 14.c.23 ick v af gheſeyt hebbe: ‖Ghy en ſult hem niet
meer ſien. Ende ghy ſult aldaer uwen vian=
den tot knechten ende maerten vercocht wor
den/ende daer en ſal geen cooper zijn.

Dat xxix. Capittel.

1 DIt zijn de woorden des verbonts/dat Tverbondt
A de Heere Moſe gheboden heeft te ma woort vnieut.
ken metten kinderen Iſraels / ‖ in der ‖Nu.11.e.36.
Moabiten Landt/ten anderen mael/*na dien *Exo.19.a.5.
hy dat ſelue met hen ghemaect hadde in Ho=
2 reb. Ende Moſe riep alle Iſrael/ende ſprac
tot hen : Ghy hebt gheſien/ al wat de Heere
ghedaen heeft in Egypten voor uwen oogen
den Pharaoni tſamen met alle zijnen knech=
3 ten/ende allen zijnen lande. De groote ver=
ſoeckinghen/die welcke dat uwe ooghen ge=
ſien hebben/dattet groote tekenen ende won=
4 deren waren. Ende ‖de Heere en heeft v tot Deut. 30.b.6
op den dach van heden noch niet ghegheuen Iere.31.e.33.
een herte/dat verſtandich ware / ooghen die 32.e.39.
daer ſaghen/ende ooren die daer hoorden. Van Gods
5 Hy heeft v veertich Iaren in de woeſtijne weldaden.
laten wandelen : "Uwe cleederen en zijn aen "Deu. 8.a.4.
v niet veroudet/ende uwen ſchoen en is niet
6 out geworden aen uwen voet/ Ghy en hebt
gheen broot ghegeten/ende geenen wijn ghe=
droncken / noch ſtercken dranck / op dat ghy
7 weet/dat ick de Heere uwe God ben. Ende
B doen ghy quaemt in deſe plaetſe/ ‖troc de Co Nu. 21.d.23.
ninck Sihon tot Heſbon wt/*eñ de Coninck Deu.2.f.31.
Og tot Baſan/ons teghen/om teghen ons te *Nu.21.f.33.
8 ſtrijden. Ende wy hebbenſe gheſlagen/ En=
de haer lant inghenomen/ende tot eenen erf=
deel ghegheuen den Rubeniten ende Gaddi=
ten/ ende den haluē ſtamme der Manaſſiten.
9 ‖Soo hout nv de woorden van deſen ver= Deu.4.a.2.
bonde/ende doet daer nae/ op dat ghy wijſſe=
lijck handelen muecht in al dat ghy doet.
10 Ghy ſtaet heden alle voor den Heere uwen
God/de Ouerſte van uwen ſtāmen/uwe Ou=
ders/uwe Officiers/een yeghelijck in Iſrael.
11 Uwe kinderen/uwe wijuen / uwe vremde=
linck die in uwen Legher is / ‖ beyde uwen Ioſu.9.f.21.
12 houthouwer/ende uwe waterdragers/ Dat
ghy gaen ſult in dat verbont des Heeren ws
Gods/ende inden Eedt/dat welcke de Heere
13 uwe God heden met v maect. Op dat hy v
heden hem oprechten ſoude tot eenen volcke/
ende hy uwe Godt ſi/ſoo hy v gheſeyt heeft/
"ende ſo hy uwen vaderen Abraham / Iſaac/ Gene.17.b.7.
14 ende Iacob geſwooren heeft. Want ick en
maecke dit verbondt ende deſen eedt niet al=
15 leen met v/ Maer oock beyde met v/die ghi
heden hier zijt / ende met ons ſtaet voor den
Heere onſen God/ ende metten genen/ die he
16 den met ons niet en zijn. Want ghy wetet/
C hoe wy in Egypten landt ghewoont hebben/
ende midden door de heydenen getrocken zijn
17 door den welcken ghy trockt/ Ende ſaecht
haren grouwel/ende hare afgoden/hout ende
18 ſteen/ſiluer eñ gout/die by hen waren. Dat
niet miſſchiē eenich man/oft een wijf/oft ee=
nich gheſin/oft eenighen ſtamme onder v ſy/
wiens herte hem heden van den Heere onſen
God afghekeert hebbe/dattet henen gae ende
diene den Goden van deſen volcken/ eñ wor=
de miſſchien een wortel onder v/*die daer gal Actor.8.b.22.
19 le ende alſſen draghe. Ende oft hy alſchoon Onghelooue
de woorden van deſe vermaledijdinge hoort/ verwect Godts
ende nochtans hem ghebenedijt in zijn herte/ toorn.
ende ſpreeckt: Het gaet my wel/*de wijle ick *Deu.12.a.8.
wandele/alſo alſt mijnder herten dunckt. Op
dat den droncken metten dorſtigen verlooren
20 worde. Ende dan en ſal de Heere den ghe=
nen niet ghenadich zijn / maer dan ſal zijnen
toorne ende ijuer roocken ouer alſulckē man/
ende alle vermaledijdinghen ſullen op hem
coomen/die in deſen Boeck gheſchreuen zijn.
21 Ende de Heere ſal zijnen naem wt doen
onder den Hemel / ende ſal hem * afſcheyden Afſonderen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

tot ongeluck/wt alle stammen Israels/na dat
inhouden van alle de vermaledijnghen des
verbonts/dat inden boeck van deser Wet ge=
22 schreuen is. So sullen dan seggen de naco=
melingen van uwen kinderen/die na v op co=
men sullen/ende de vremde/die wt verren lan
den comen/als si de plagen van desen landen
sien/ende de siecten/daer mede datse de Heere
23 beladen heeft. Dat hy alle haer landt met
D Solffer ende Sout verbrant heeft/dattet niet
besaept en mach worden noch en wast / noch
Gene.19.e.24 dat geen cruypt daer in op en ghaet.*Ghelijck
Ozee. 11.b.8. Sodoma ende Gomorra / Adama ende Se=
boim omghekeert zijn/ de welcke de Heere in
zijnen tooren ende gramschappe omghekeert
‖Jere.22.b.8. 24 heeft. ‖So sullen alle volckẽ seggen: Waerõ
3.Reg.9.b.8. heeft de Heere desen lande also gedaen? Wat
Van straffe is dat voor een groote grammighen tooren?
des afvals. 25 Soo salmen segghen: Daeromme/dat si dat
verbondt des Heeren des Gods verlaten heb
ben/dat welcke hy met hen maeckte/doen hy=
26 se wt Egypten lant leyde. Ende zijn henen
ghegaen/eñ hebben andere Goden ghedient/
ende hebbense aengebeden : Alsulcke Goden/
die si niet en kennen / ende die hen niet ghe=
27 gheuen en hebben. Daerom is des Heeren
tooren vergramt op dit Lant/alsoo dat hy o=
uer haer heeft laten coomen alle de verma=
ledijdinghen / die in dit Boeck ghescreuen
28 staen. Ende de Heere heeftse wt haren lan=
de ghestooten met grooten tooren/gramschap
pen ende onghenaden/ende heeftse in een an
der Landt ghewórpen / ghelijckt staet heden
1.Cori.4.a.1. 29 ten daghe. ‖De heymelyckheyt des Heeren
ons Gods is ons ende onsen kinderen gheo=
penbaert eewelijck / dat wy doen sullen alle
de woorden van deser Wet.

Dat xxx. Capittel.

Van boete eñ 1 ALs dit nv al op v coemt/het si de ghe=
beteringhe. A benedijnghe oft de vermaledijnghe/die
‖3.Re.8.e.33. ick v voor ghelept hebbe/ ‖eñ in uwer
2.Pa. 33.c.12 herten gaet/waer dat ghy zijt onder de Hey=
denen/daer v de Heere uwe Godt henen ver=
2.Pa. 6.g.37 2 stooten heeft/ ‖Ende bekeert v totten Hee=
Job.8.a.5. re uwen Godt / dat ghy zijne stemme hoordt/
ghy ende uwe kinderen van gheheelder her=
ten/eñ van gheheelder sielen / in al dat ick v
Jere. 32.e.37. 3 heden gebiede. "Soo sal de Heere uwe God
Van Gods uwe ghevanckenisse keeren / ende uwer ont=
bermhertic= fermen / ende sal v weder vergaderen wt alle
heyt/ouer die volcken / daer v de Heere uwe Godt henen
haer bekeerẽ. 4 verstroyt heeft. Al waerdy*aen des Hemels
*2.Ma.1.e29 eynde verstooten/ so sal v toch de Heere uwe
2.e.18. Godt van daer vergaderen/ende halen v van
5 daer. Ende hy sal v in dat landt brenghen/
dat uwe vaderen beseten hebben/ eñ ghy sul=
let innemen / ende hy sal v wel doen / ende v
Deu. 10.d.16 6 vermeerderen bouen uwen vaderen. ‖Ende
B de Heere uwe Godt sal v hert besnijden/ende
dat herte ws saets/dat ghy den Heere uwen
Godt liefhebbet van ghanscher herten / ende
7 van ganscher sielẽ/ Op dat ghy leuẽ muecht.
Maer alle dese vermaledijdingen sal de Hee=
re uwe Godt op uwe vianden legghen/eñ op
de ghene die v haten ende veruolghen.
8 Maer ghy sult v bekeeren / ende de stemme
ws Heeren hooren/dat ghy doet alle zijn ge=
9 booden/die ick v heden ghebiede. Ende de
Heere uwe Godt/ sal v gheluck geuen in alle
de wercken uwer handen. Aen de vrucht ws
lichaẽs/aen de vrucht ws vees/aen de vrucht
Jere. 32.e.41. ws lants/dattet v te goede coome. ‖Want de
Heere sal hem keeren/dat hy hem van v ver=
blijde v te goede/also hy hem verhuecht heeft
10 van uwen vaderen/ Daeromme/dat ghy de
stemme des Heeren ws Godts hoort/houden
C de zijn ghebooden ende rechten/die ghescre=
uen staen in dat Boeck van deser Wet/ist dat

ghy v bekeeren sult totten Heere uwen God
van ganscher herten eñ van ganscher sielen.
11 Want dat ghebodt/dat ick v heden ghebie=
de/en is v niet verborghen noch te verre/ Dat haer ...
12 Noch in den Hemel / dat ghy mocht seg= geboden ni...
ghen : "Wie wil ons in den Hemel varen/ verborgẽ zij...
ende halen ons / dat wijt hooren ende doen? "Rom.10.a...
13 Het en is oock niet ouer ghene zijde van=
der zee/dat ghy muecht segghen: Wie wil ons
ouer de zee varen / ende halen ons / dat wijt
14 hooren ende doen? Want dat woort is seer
nae by v / in uwen mondt/ende in uwer her=
15 ten/dat ghijt doet. Siet/*ick hebbe v heden Deu. 11.d...
voor ghelepdt / dat leuen ende dat goet / den Jere.21.b.8.
16 doodt ende dat quade/ Die ick v heden ge= Eccli.15.c.2...
biede/dat ghy den Heere uwen God liefheb=
bet/ende wandelt in zijne weghen/ ende zijne
gheboden/wetten ende rechten houdet/ende
leuen muecht/ende vermeerdert wordet/ende
v de Heere uwe God ghebenedije/inden Lan Eñ waersc...
de daer ghy in treet/om dat selue in te nemẽ. winghe om
17 Maer ist dat ghy v herte keert/eñ en hoort Gods gebo...
D niet/maer laet v verleyden/ dat ghy ander go den niet te
18 den aenbidt/ende hen dient: So vercondige verlaten.
ick v heden/dat ghy verghaen sult/ ende niet
langhe in dat Lant blijuen/daer ghi henen in
treet/ouer de Jordaen/ om dat selue in te ne=
19 men. ‖Jck neme Hemel eñ Aerde hedẽ ouer Deut. 4.d...
v tot getuygen. Jck hebbe v dat leuen eñ den 31.g.28.
doot/gebenedijnghe ende vermaledijnge voor
ghelept/*dat ghy dat leuen kiest/eñ ghy ende 4.Esd.7.d...
20 v zaet leuen muecht. Dat ghy den Heere
uwen God lief hebt/eñ zijn stemme hoort / eñ
hem aenhanget. Want dat is uwe leuen/ende
uwẽ langen ouderdõ/dat ghy indẽ lande woo
net/dat de Heere uwen vaderẽ/Abrahã/ Jsa=
ac/eñ Jacob ghesworen heeft/hen te geuen.

Dat xxxj. Capittel.

1 ENde Mose ghinck henen / ende sprack Van Mos...
A dese woorden met den ghanschen Js= afscheyt.
2 rael/ende sprack tot hen: Jck ben he=
den hondert ende twintich Jaer out. Jck en
can niet meer wt ende in ghaen : ‖Daer toe Nu. 20.b.1...
heeft de Heere tot my ghesept : Ghy en sult Deut.3.e.2...
3 niet ouer dese Jordaen ghaen. De Heere
uwe Godt sal seluer voor v henen ghaen. Hy
sal selue dese volckẽ voor v verdoen dat ghy=
se inneemt. ‖Josua die sal voor v henen ouer Nu. 27.c.1...
4 gaen/soo de Heere ghesept heeft. Ende de Van Josua
Heere sal hen doen/soo hy "Sihon ende Og "Nu.21.d...
den Coninghen der Amoriten ende haren lan
de gedaen heeft/de welcke hy verdaen heeft.
5 *Wanneerse nv de Heere voor v gheuen Deute.7.a...
sal/soo suldy hen doen nae alle dat ghebodt/
6 dat ick v ghebooden hebbe. ‖Weest goets Esai. 35.a...
B moedts/ende onuersaecht / En vreest v niet
ende en laet v voor hen niet grouwelen. Wãt
de Heere uwe Godt sal selue met v wande=
len/*ende en sal de handt niet aftrecken/noch Josu.1.a.5.
7 v verlaten. Ende Mose riep Josua / en= Hebr. 13.a...
de sprack tot hem voor den ooghen des gan=
schen Jsraels: ‖Sijt goets moets ende onuer= Josu.1.b.7.
saecht: Want ghy sult dit volck int lant bren= 3.Reg.2.a...
ghen/dat de Heere haren Vaderen ghesworen Van Moses
ren heeft/hen te gheuen/ende ghy sullet on= beuel tot Jo...
8 der hen wt deylen. Maer de Heere / die sua.
selue voor v henen ghaet / die sal met v zijn/
ende en sal de hant niet aftrecken/noch v ver
laten. En vreest v niet / ende en verschrickt
9 niet. Ende Mose schreef dese wet / ende
gaft den Priesteren/den kinderen Leui/*die Num.3.4.
C de Arcke des verbonts des Heeren droeghen/
10 ende al den Ouderen Jsraels/ Ende ghe=
boot hen/ ende sprack: ‖Ouer seuen Jaer/ter 2.Esd.8.a...
tijt des Vry Jaers inde Feest der Looverhut=
11 ten/ Als alle dat Jsrael coẽt/om te openba=
ren voor den Heere uwen God/in de plaetse
die hi verkiesen sal/so suldi dese wet voor alle
Jsrael

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

12 Israel late wtroepen/voor harẽ ooren. Te
weten/voor de vergaderinge des volcx/bey-
de der Mannen eñ der Wijuen / kinderen/eñ
ws vreemdelincx die in uwer poortẽ is/ op
dat zijt hooren ende leeren/op dat si dẽ Heere
haren God vreesen/eñ houden / dat si alle de
13 woorden deser Wet doen. Eñ dattet hare
kinderen/diet niet en weten/ oock hooren: eñ
leeren/ op dat si den heere uwen Godt vree-
sen/alle uwe leefdagen die ghy op dẽ Lande
leeft/daer ghy in gaet: ouer de Jordaen/om
14 het in te nemen. Ende de Heere sprack tot
Mose: Siet/uwen tijt is hier bi gecomen/dat
ghy sterft: Ontbiet Josua: eñ treet inde hutte
des getuygenis: dat ic hem beuel doe. Mose
ginc henen met Josua/eñ traden in de Hut-
15 te des ghetuychenis. Ende de Heere open
baerde in de Hutte in een Wolcken colomme
"ende die selue Wolcken colomme stont inder
16 Hutten duere. Ende de Heere sprack tot
Mose/siet / ghy sult slapen met uwen Va-
deren. Eñ dit volc sal op comen/eñ sal vreem
de Goden nae hoereren des Lants daer si in
comen/"Eñ sal my laten : eñ laten dat ver-
bont varen/dat welck ick met hen gemaeckt
17 hebbe. Soo sal mijnen toren vergrammen
ouer hen ter seluer tijt : eñ salse verlaten eñ
mijn aensicht voor hen verbergen / dat si ver
teert worden.||Eñ alsse dan veel ongeluck eñ
ancxt beuangen sal/so sullen si seggen: Js my
alle dit quaet niet gebuert/ dewijle mijn God
18 met my niet en is? Maer ick sal mijn aen-
sicht verbergen/ tot dier tijt / om alle quaets
wille/dat si ghedaen hebben/dat si hen tot
19 ander Goden ghekeert hebben. So schrijft
v nv dit Liet/ eñ leeret den kinderen Jsraels/
ende legghet in haren mont / || dat my dat
Liet een ghetuyghe si onder den kinderen Js-
20 raels. Want ick wilse int Lant brenghen/
dat ick haren vaderen ghesworen heb/ daer
melc ende Honich in vloeyt. " Eñ als si eten
eñ sadt/eñ vet wordẽ/so sullẽ si hen tot ander
goden keeren/eñ hen dienen/ eñ my lasteren/
21 eñ laten mijn verbont varen. Eñ als hem
dan veel ongeluck eñ ancxt ontmoeten sal/so
sal dit Liet hen antwoorden / tot een getuy-
genis. Wãt ten sal niet vergeten worden wt
ten monde haers zaets . Want ick weet haer
gedachten daer si nv alreede mede omghaen/
eer dat ickse int Lant brenge/dat ic geswoorẽ
22 hebbe. Also schreef Mose dit Liet ter seluer
23 tijt/ende leerdet den kinderen Jsraels. Eñ
beual Josua Nuns soon/seggende / * Weest
goets moets ende onuersaecht. Want ghy sult
den kinderen Jsraels in dat Lant leyden/dat
ick hen gesworen heb/ ende ick wil met v
24 zijn. ||Doen nv Mose de woorden vã deser
Wet geheel wt ghescreuen hadde in eenen
25 boeck/ Geboot hy den Leuiten/die de Arc-
ke des ghetuygenis des Heeren droegẽ/ seg-
26 ghende: Neemt dat boeck van deser Wet/
eñ legget aen de zijde vander Arcken des ver
bonts des Heeren ws Gods / dattet aldaer
27 een getuyge si tegen v . Want ick kenne
v"ongehoorsaemheyt eñ hertneckicheyt. Siet
want heden/ de wijle dat ick met v leue / si-
dy ongehoorsaem ghe weest tegen den Heere
28 Hoe veel te meer/nae mijnder doot? So
vergadert nv voor my alle de Outsten van
uwen stammen/eñ uwe Officiers: dat ick de-
se woorden voor haren ooren spreke / * ende
Hemel ende Aerde tegen hen tot ghetuyghe
29 neme. Wãt ick weet / dat ghijt nae mijnen
doot verderuen sult/ende wt den wege tredẽ/
den welcken ick v ghebodẽ heb . Ende dan
sal v onghelue ouer comen hier nae / daerom
dat ghy qualijck ghedaen hebt/ voor de oo-
ghen des Heerẽ/dat ghy hem vertoornt door
30 de wercken uwer handen. Aldus sprac Mo
se de woordẽ vã desen Liet/gheheel wt/voor
de ooren der geheelder Menichten Jsraels.

Dat xxxij. Capittel.

1 MErct op ghy"Hemelen / ick wil spre- Esa.1.a.2.
A ken: Ende de Aerde hoore de Reden Miche.1.a.2.
2 mijns monts. ||Mijn leere druppe ||Esa.55.c.11.
als dẽ Regẽ. Eñ mijn redene vloeye als den Een ghetuy-
dauwe. Als dẽ Regẽ op dat gras eñ gelijc de ghende liedt.
3 druppelen op dat cruyt. Want ick wil den
Naem des Heeren prijsen. Gheeft onsen God
4 alleen de eere. Hy is eenen steen: Sijn werc
ken zijn onstraffelijck: * Want al wat hy doet Gene. 1.d.31.
5 dat is Recht. Trou is Godt / ende niet Van Godts
quaets aen hem. Rechtueerdich ende vroom weldaet/eñ
is hy. Den verkeerden eñ quadẽ aert valt vã trouwicheyt.
hem af. Sy zijn schantvlecken / eñ niet zijn
6 Kinderen. Danct ghy also den Heere uwen
Gode/ghy dwaesachtich ende onwijse volck
||Js hy niet uwe Vader/eñ uwe Heere? "Js Mala. 1.a.6.
hijt niet alleen/ die v ghemaect ende bereyt "Gen.1.d.26.
7 heeft? Ghedenct der voorleden daghen tot
nv toe/ende merct wat hy gedaen heeft aen-
den ouden vaderen . Vraecht uwen Vader/
die salt v vercondigen: Vwe Outste/die sul-
8 lent v seggen. * Doen de Alderhoochste de Gen.11.b.8.
Volcken wt roeyde / || ende verstroeyde der ||Act.17.d.26.
menschen kinderen : Doen sette hy de palen
der volcken/nae dat getal der kinderen Jsra-
9 els. "Want des Heeren deel is zijn volc. Ja Deu. 4.c.20.
10 cob is dat snoer zijnder eruen. Hy vant hem Eccl.17.b.8.
in de woestijne/in de dorre wildernisse/ daert
huylt . Hy leyde hem / eñ ghaf hem de Wet .
Hy bewaerde hem ghelijck zijnen Oochap-
11 pel. Ghelijc eenen Arent zijn iongen wtghe
uoert/ende ouer hen sweeft.* Hy breyde zijn Exod.19.a.4.
vederen wt/ ende nam hem /eñ droechse op
12 zijne vluegelen. De Heere alleen leydde
hem ende daer en was gheen vreemt Godt
13 met hem. Hy liet hem hooch varen op der
aerden / ende spijsde hem met den vruchten
des veldts. * Ende liet hem honich suyghen Psa.81.b.17.
wt den steenen/ende olie wt den harden stee-
14 nen. Boter van den Koeyen / ende Melck
vanden Schapen/met den vette vanden Lam
meren/ende vette Rammen/ende bocken met
vette nieren. Ende Tarwe/ ende drencte hem
15 met ghoet druyuen bloedt. ||Maer doen hy Deut. 6.c.11.
vet ende sadt werdt/werdt hy weeldich . Hy Sy bruycken
is vet ende dick ende sterck ghe worden. En- Gods genadi
de hy heeft den God laten varen/die hem ge- ge gauen/tot
maeckt heeft. Hy heeft den steen zijns salic- weelde eñ af
16 heydts cleyn gheacht. Ende heeft hem tot ual.
C ||yuer verweckt door vreemde[goden.] Door ||Jeloersheyt.
de grouwelen heeft hy hem vertoorent.
17 "Sy hebben den Veltduyuelen gheoffert/ Psa.106.e37
ende niet haren Gode. Den goden die si niet
en kennen. Den nieuwen/ die te vooren niet
geweest en zijn/die uwe vaderen niet gheeert
18 en hebben. Vwen steen / die v ghewonnen
heeft/hebdy veracht. Ende ghi hebt den God
19 vergeten/ die v ghemaeckt heeft. Eñ doen
dat de Heere sach/ werdt hy toornich/op zijn
20 sonen ende dochteren. Ende hy sprack: Jck
wil mijn aensicht voor hen verberghen : Jck
wil sien/waert ten laetstẽ met hen henen wil.
Want het is eenen verkeerden aert : Het zijn
21 ontrouwe kinderen. Sy hebben my verwect
in dat gene dat God niet en is. Met haerder
Afgoderye hebben si my verthoorent. *Ende Rom. 10.c.19
ick wilse weder verwecken in dat ghene/dat Jere. 15.c.14.
gheen volck en is/ aen een sot volck wil ickse
22 vertoornen. Want dat vyer is ontsteeken/ Van Gods
door mynen tooren/ ende sal bernen tot in de toornicheyt.
onderste Helle. Ende sal verteeren dat Landt
met zijnen vruchten / ende sal ontsteecken de
23 Fundamenten der Berghen. Jck wil alle
onghcluck op hen hoopen : Jck wil alle mijn

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

24 pijlen aen hen verschieten. Van hongher
sullen si versmachten / ende verslint worden
Jerem.5.b.6. van de Cortse/ende van snellen doode.*Jck
Johel.1.a.6. wil der dieren tanden onder hen seynden/en=
25 de der slanghen fenyn. Van buyten salse
dat sweert berooven / ende inwendich dat
verschricken / beyde / Jonghelinghen ende
Maechden/de suyghende kinderen / metten
26 grijsen Mannen. Jck wil segghen: Waer zijn
si? Jck sal haer ghedachtenisse wech neemen
27 onder de menschen. Ende waert dat ick niet
en schoude der vianden toren/dat haren Vi=
anden niet stout en souden worden/eñ moch=
ten seggen: Onse macht is hoge/ende de Hee=
28 re heeft sulcx niet alle gedaen. Want het
is een volck daer gheenen raet in en is. En=
29 de daer en is gheen verstant in hen. O oft
si wijs waren/ende verstonden dat: Dat sy
dat wisten/wat hen hier nae ontmoeten sal/
30 Hoe gaet dit toe/dat een sal haerder duy=
sent iagen/ende twee sullẽ tien duysent vluch
tich maken: Jst niet also/om datse haren steẽ
vercocht heeft? Ende de Heere heeftse over
31 ghegeven. Want onsen steen en is niet als
Exod.14.e.25 haren steen/ * daer af zijn onse vianden selve
1.Reg.4.d.8. 32 Rechters. Want haren Wijnstock is van=
den Wynstoc tot Sodoma/eñ vanden Acker
Gomorra: Haer Wijndruyven zyn ghalle/sy
33 hebben bittere besyen. Haren Wijn is Dra=
Fenijn. 34 ken‖vergift/ eñ verwoeder aderen galle. Js
sulcks niet by my verborghen? Ende verse=
Rom. 12.c.19 35 ghelt in mijne schatten? De "Wrake is mij=
Heb. 10.d.30 ne/ick wilt betalen: Tot zijnder tyt sal ha=
Dat Godt de ren voet slipperen.Want den tijt haers onge=
wraec toebe= vals is na by/ ende wat hen ontmoeten sal/
hoort. 36 haestet herwaerts. "Want de Heere sal
*Ps.135.b14. zijn Volck rechten/ende over zijne Knechten
2.Mac.7.b.6. sal hy ontfermenisse hebben. Want hy sal aen
sien/dat haer cracht wech is/Ende beyde dat
37 Besloten / ende verlaten wech is: Ende
Jere.2.d.25. men sal segghen: " Waer zijn hare Goden?
38 Haren steen / daer si op betrouden. Van
wiens offer si dat vet aten/ ende droncken den
Jere.2.d.25. Wijn van haren Drancoffer: " Laetse op
*Deu.4.f.35. 39 staen/ende v helpen/ende v beschuttẽ. *Sie
ff dy nv/dat ict allene ben/eñ en is gheen God
2.Reg.2.b.6. neffens my? *Jck can dooden ende levende
Tob.13.a.2. maken: Jck can slaen ende heelen. " Ende
"Job.10.a.7. daer en is niemant diet wt mijnder hant ver=
40 losse. Want ick wil mijn hant inden He=
mel heffen/ende wil seggen: Jck leve eewe=
41 lijc. Als ic dat blinckẽde vã mijnen Sweer=
de wetten sal / eñ mijn Hant totter Straffen
grijpen sal. So wil ick my weder wreken aen
mijn vianden/ende den ghenen/die my haten/
Straffe gods 42 betalen. Jc wil mijn pijlen met bloede drõc=
ken maken / ende mijn sweert sal vleesch e=
ten. Over den bloede der verslagen / ende o=
ver de ghevanckenisse/ende over dat ondecte
Rom.15.b.10 43 hooft des Viants. "Juychet alle / ghy die
zijn volck zijt: Want hy sal dat bloet zijnder
knechten wreken. Ende sal hem wreken aen
zijn vianden/ende ghenadich zijn den lande
44 zijns volcx. Ende Moses quam/ende sprac
Mose ver= alle de Woorden des Liets / voor de ooren
haelt zijn liet 45 des volcx/hy ende Josua Nuns soon. Doe
nv Moses sulcx al wt ghesproken hadde tot
Deut.6.b.6. 46 alle Jsrael/ Sprack hy tot hen: " Neemt
Onderwisin= ter herten alle de woorden / die ick v heden
ghe der kin= betuyge / dat ghy uwen Kinderen beveelt/
deren. dat si houden ende doen alle de woorden
47 van deser wet. Want het en is niet een ver
geefs woort aen v/maer het is v leven. Eñ
alsulcken woort sal v leven verlenghen / op
den Lande daer ghy henen gaet over de Jor
Nu. 27.c.12. 48 daen / dat ghijt inneemt: ‖Ende de Hee=
God ghebiet re sprack met Mose inden selven daghe/ seg=
Mose het lãt 49 gende: Gaet op dat geberchte Abarim/op=

ten Berch Nebo/ die daer leyt inder Moa=
biten Lant tegen Jericho over / ende besiet
dat Lant Canaan /dat welc ic den kinderen
50 Jsraels tot een eyghendom gheven sal. En
de sterft opten berch/als ghy daer op gheco=
men zijt/ende vergadert v tot uwen volcke/
‖gelijck als uwe broeder Aaron sterf op den
berch Hor/eñ hẽ tot zijnen volcke vergaderde Nu. 33.d.
51 *Daerom / dat ghy v aen my besondicht
hebt/onder de kinderen Jsraels/by dat Kijf= Nu.20.b.
water/tot Kades/in de woestijne Sin / dat
ghy my niet en heylichdet onder de kinde=
52 ren Jsraels. Want ghi sult dat Lant tegen
v sien/ dat welck ick den kinderen Jsraels ge
ue. Maer ghy en sult daer niet in comen.

Dat xxxiij. Capittel.

1 a DJt is de ghebenedijdinge daer Mose Mose geb
de Man Gods/ de kinderen Jsraels dijt Jsrae
voor zijn doot mede gebenedide/seggẽ
2 de: ‖De Heere is van Sinai ghecomen/en= Exod.3.a
de is hen opghegaen van Seir. Hy is claer= Judi.5.a.
lijck geopenbaert vanden berghe Paran/en=
de is ghecomen met veel duysent Heyligen.
Tot zijnder rechter handt / is een vyerighe Liefde G
3 Wet aen hen. Hoe "heeft hy de Lieden so "Titu.3.
lief: *Alle zijn heylighen zijn in uwer hant. *Sapi.3.
‖Sy sullen hen setten tot uwen voeten/ende ‖Luc.10.
4 sullen leeren van uwen woorden. Moses
heeft ons de Wet gheboden / de erve der Me
5 nichten Jacob/ Ende hy volbrengt dat of=
ficie eens Conincs/ ende hielt te hoope de o=
6 verste des volcx/metten stãmen Jsraels. Ru Ruben.
ben leve/ende en sterve niet / eñ zijn ghemeyn
7 volck si cleyn. Dit is de Benedictie Jude.
Ende hy sprack: De Heere verhoore de stem= Juda.
me Jude: Maket hem tot eenen Regẽt in zij=
nen Volcke/ende laet zijn macht groot wor=
den/ eñ hem moet tegẽ zijne viãden gehol=
8 pen worden. "Ende tot Levi sprack hy: Mala.2.
Vwe recht ende uwe Licht blyve by uwen
heylighen Man/ *dẽ welcken ghy getenteert Num.20
hebt tot Massa/doen ghy keeft aen dat Kijf=
9 water. ‖Wie tot zynen Vader/ ende zijnre Mat.19.
Moeder spreeckt: Jck en sie hem niet. Ende Lu.14.
tot zijnen broeder: Jck en kenne hem niet. En
de tot zijnen soon: Jck en weet hem niet/die
houden uwe Redenen / ende bewaren v ver=
10 bondt. Die sullen Jacob uwe rechten lee=
ren/ ende Jsrael uwe Wet. Die sullen rueck=
werck voor uwen nuese legghen / ende ghe=
11 heel Offer op uwen Altaer. Heere ghebe=
nedijt zijn vermoghentheydt/ ende laet v ghe
noeghen de wercken zijnder handen. Slaet
den rugghe der gheenre die teghem hem op
rijsen / ende der gheenre die hem haten/dat si
12 haer niet op en rechten. Ende tot BenJa= BenJa
min sprack hy: Dat lieflijcke des Heeren
sal "seecker woonen. Alle tijt sal hy over hem Sonder
houden/ende sal tusschen zijn schouderen wo=
13 nen. Ende tot Joseph sprack hy: Sijn Joseph.
C *Landt leyt in de ghebenedijdinghe des Hee *Josu.1
ren / daer zijn eedele vruchten van den He=
mel/van den dauwe / ende van der diepten/
14 die hier onder leyt. Daer zijn eedele vruch=
ten van der Sonnen/ende eedele rijpe vruch=
15 ten der Manen. Ende van den hooghen
Berghe teghent Oosten / ende van den cley=
16 nen Berghen altoos. Ende edele vruchten
vander aerden/ ende wat daer in is. ‖De ghe Exod.3.
nade des ghenen/die inden Bossche woonde/
come op Josephs hooft/eñ op den scheel des
17 Nasir/onder zyne broederen. Sijn heerlyc=
heydt is als eenen eerstgheboren Osse/ende
zijn hoornen zyn / ghelijck eens Eenhoorens
hoornen: Met den selven sal hy de volcken
te hoope stooten/ tot aen des Landts eynde.
Dat zijn de duysenden Ephraims / ende de
18 duysenden Manasses. Ende tot Sebulon Sebulon
sprack

O sprack hy: Sebulon verhuecht v van uwen
wtghanck. Maer Isaschar verblijdt v van u-
19 wer hutten. Sy sullen de volcken op den
berch roepen / ende aldaer offeren offer des
gherechticheyts / Want si sullen de veelheyt
des Zees suyghen / ende versoncken schatten
...10.f.33 20 inden sande. *Eñ tot Gad sprack hy: Gad
si ghebenedijt/die ruymmaker. Hi leyt als ee-
nen leeu/ende rooft den arm ende den scheel.
21 Ende hy sach dat hem een hooft gheghe-
nen was / een Leeraer die verborghen is / de
welcke quam metten oversten des volcs/ en-
de beschickte de gherechtichept des Heeren/
22 ende zijn rechte aen Israel. Ende tot Dan
sprack hy: Dan een ionge Leeu. Hy sal vloe-
23 pen van Basan. Ende tot Naphthali sprac
...thali. hy : Naphthali sal ghenoech hebben wat hy
...4.b.15 begheert / ||ende sal vol ghebenedynghen des
Heeren zijn / Teghent Westen ende Zuyden/
24 sal zijn besittinghe zijn. Eñ tot Asser sprack
E hy: Asser si gebenedijdt met soonen. Hy si aen-
ghenaem zynen broederen/ende doppe zijnen
25 voet in olye. Iiser ende metael si aen zijnen
schoen. V ouderdom si als uwe iuecht.
26 Daer en is gheen Godt / als de Godt des
rechtueerdighen. Die in den hemel sit/die sy
uwe hulpe. Ende des ghenen / die zijn heer-
27 lijckheyt in de wolcken is. Dat is de woo-
ninghe Gods van den beghinne / ende onder
den armen eewichlijck. Ende hy sal voor v
henen uwen viant wt drijuen/ ende segghen:
...b.6. 28 Weest verdaen. "Israel sal * seecker alleen
...sor- woonen. De fonteyne Jacobs sal zijn opten
Lande/daer Cooren ende Most is. Daer toe
29 sal zijnen hemel met dauwe druppen. Wel
v Israel/wie is ws ghelijck? O volck/ghy die
door den Heere salich wort/die uwer hulpen
schilt/ende dat sweert uwer overwinningen
is. Vwen vianden salt faelgeren / maer ghy
sult op haer hoochten henen treden.

Dat xxxiiij. Capittel.

...imt ...erch. ...c.12. ...a.4.
1
A
[E]nde Mose ghinck van den velde der
Moabiten/*opten berch Nebo/ opten
Tob des gheberchts Pisga / teghen
Jericho ouer. Ende de Heere thoonde hem dat
2 gheheele landt Gilead/tot Dan toe/ Ende
gheheel Naphthali/ende dat landt Ephraim
ende Manasse/ ende dat gheheele landt Juda
3 tot aen de wterste zee/ Ende tegent Zuyden
ende de Contreyen der breetheden Jericho der
4 Palmen stadt/tot Soar toe. Ende de Hee-
...2.b.7. re sprack tot hem: Dit is dat lant/dat ick A-
braham/Isaac/ende Jacob ghesworen heb/
seggende: Ick wil dat uwen zade geuen/Ghy
...o.b10 hebbet met uwen oogen ghesien / * maer ghy
...erft. 5 en sulter niet ouer gaen. Aldus sterf Mose/
B de knecht des Heeren aldaer/in der Moabi-
6 ten lant/na den woorde des Heeren. Ende
hy begroef hem in dat dal / in der Moabiten
...9. lant/teghen dat huys Peor. *Eñ niemant en
heeft zijn graf vernoomen / tot op den dach
...Moses 7 van heden. Ende Moses was hondert ende
twintich Jaer out/doen hy sterf. Sijn ooghen
en waren niet doncker ghewòrden/ende zijn
...o.d29 8 cracht en was niet veruallen. ||Ende de kin
deren Israels beweenden Mose in der Moa-
biten velt/dertich daghen. Ende de daghen
des weenens ende claghens ouer Mose wer-
9 den veruult. Maer Josua Nuns soon wert
...7.d23 C veruult metten Gheest der wijsheyt : * Want
Mose hadde zijn handen om hem geleyt. En-
de die kinderen Israels hoorden hem / ende
deden soo de Heere Mose ghebooden hadde.
...6.15. 10 "Ende daer en stont namaels gheen Pro-
pheet in Israel op/als Mose/den welcken de
Heere ghekendt hadde van aenghesichte tot
11 aenghesichte/ Tot alderley teeckenen ende
wonderen/daer hem de Heere toe sandt / dat
hyse dede in Egypten landt/aen Pharao/en-
de aen alle zijne knechten / ende aen alle zijn
12 Landt/ Ende tot alle dese machtige handt/
ende groote ghesichten/die Mose
dede voor de ooghen des
gheheelen Is-
raels.

De Eynden der vijf Boec-
ken Mose.

Dat Boeck
Josua.

Dat eerste Capittel.

1
A
[N]ae den doot Mose des knechts
des Heeren/sprac de Heere tot
Josua/ den sone Nun / Moses
2 dienaer: Mijn knecht Mose
is ghestoruen / So maect v nv
op / ende treckt ouer dese Jor-
daen/ghy eñ dit gansche volck / in dat landt/
dat ic hen/ dẽ kinderen Israels geueñ hebbe.
3 *Alle plaetse daer uwe voetsolen op sullen
4 treden/ Heb ick v gegeuen/so ick Mose ge-
seyt hebbe. Vander woestijnen aen/ende desen
Libano/totten grooten water Phrath toe.
Dat gheheele landt der Hethiten/tot aen de
groote zee teghent Westen/sullen uwe palen
5 zijn. Niemant en sal v wederstaen/v leuen
lanc. Also ick met Mose geweest ben/also wil
ick ooc met v zyn. ||Ick en wil v niet verlaten
6 noch van v wijcken. "Sijt getroost eñ weest
onuersaecht: Want ghy sult desen volcke dat
lant wt deylen/dat ick harẽ vaderen gesvvoo-
7 ren hebbe/dat ict hen geuen woude. *Hebt
B slechts eenen goeden moet / eñ weest gheheel
vrijmoedich/dat ghy houdet eñ doet/altemale
na de wet/ die v Mose mijn knecht gebooden
heeft. ||En wijct daer niet af / noch ter rechter
noch ter slincker hant/op dat ghy cloeckelijck
handelen mucht / in al tghene dat ghy doen
8 sult. "Ende en laet dat boeck van deser wet
van uwen monde niet comẽ/*maer ouerdenc-
ket dach eñ nacht/op dat ghijt altemael hout
eñ doet/na dien dat daer inne gescreueñ staet.
Als dan salt v wel gelucken in al tghene dat
ghy doet/ende sult wijsselyck handelen conneñ.
9 Siet/ick heb v geboden dat ghy eenen goe
den moet hebbet eñ vrijmoedich zijt. En laet
v niet grouwelen/ende en ontset v niet. Wãt
de Heere uwe God is met v/in al tghene dat
10 ghy doen sult. Doen geboot Josua dẽ hooft
11 lieden des volcs eñ sprac: Gaet door den le-
ger/eñ ghebiedt den volcke/eñ segt: Bereyt v
victalie. Want na drie dagen suldy ouer dese
Jordane gaen/op dat ghy in coemt/ ende dat
landt innemet/dat v de Heere uwe Godt ge-
12 uen sal. Ende totten Rubeniten/ Gadditen/
C eñ den haluen stamme Manasse sprac Josua:
13 "Gedẽct des woorts/dat v Mose de knecht
des Heeren seyde/eñ sprack : De Heere uwe
God heeft v tot ruste ghebracht/ende dit lant
14 ghegeuen. Vwe vrouwen ende kinderen/eñ
vee/laet inden lande blijuen/dat v Mose ghe
geuen heeft/op dese zijde der Jordanen. Maer
ghy sult voor uwe broeders henen trecken ge
wapent/ wat strijtbaer mannen zijn/ende hen
15 helpen/ Tot dat de Heere uwe broeders
oock tot ruste brengt / ghelijck v / dat si dat
lant ooc innemẽ/dat hen de Heere uwe God
gheuen sal. Als dan sult ghy wederom keeren
in uwe lant/dat v Mose de knecht des Hee-
ren in gegeuen heeft te besitten/op dese zijde
der Jordanen / teghen der Sonnen opganck.

Margin notes (right column): Josua wort in Moses plaetse ghestelt eñ van God gesterct. — Deu. 11.d.24 Josu. 14.c.19. — Deut. 31.b.6. Josu. 3.b.7. Hebr. 13.a.5. "Deu. 31.f.28 *Deu. 31.b.7. — Deut. 12.d.32. Prou. 4.c.27. — Deu. 17.d.24 *Psal. 1.a.2. — Josua gebiet de hooftliedẽ — Num. 32.d20 Josu. 4.c.12.

16 Ende sy antwoorden Josua / ende seyden:
Exod.19.d.8. Deut.5.d.27. Jere.42.a.5. 1.Ma.2.d.34.
||Alle wat ghy ons gebooden hebt/dat willen
wy doen/ende werwaerts ghi ons seynt/der=
17 waerts willen wy ghaen/ Ghelijck als wy
Mose gehoorsaem hebben geweest / so willen
wy v oock ghehoorsaem zijn. Alleen dat de
Heere uwe God slechts met v si / soo hy met
18 Mose was. Wie uwen monde onghehoor=
saem is/ende uwen woorden gheen ghehoor
en gheeft/in alle dat ghy ons ghebiet/ die sal
steruen. Hebt slechts eenen goeden moet/ende
weest onuersaecht.

Dat ij. Capittel.

Josua seynt bespieders wt die comen tot Rahab. ||Heb.11.e.31. Jaco.2.c.25.
1 A JOsua de sone Nun/hadde twee verspie
ders heymelijck wt geseynt van Sittim/
ende hen ghesept: Gaet henen/ besiet dat
Landt ende Jeriho. ||Die ghinghen henen/en
quamen in dat huys eender hoeren / die hiet
Rahab/ende laghen aldaer ter herberghe.
2 Doen wert den Coninck tot Jeriho gesept:
Siet/hier zijn in deser nacht/mannen in ghe=
comen vanden kinderen Israels / dat Landt
De Coninck soeckt de bespieders.
3 te bespieden. Doe seynde de Coninck te Je=
riho tot Rahab/ende liet haer seggen: Brengt
de mannen hier wt/die tot v/in v huys geco=
men zijn: Want si zijn ghecoomen om alle dat
Rahab verbercht de bespieders.
4 lant te bespieden. Maer dat wijf verberch
die twee mannen/ende sprack also: Daer zijn
ymmer mannen tot my in coomen : Maer ick
5 en wist niet van waer si waren. En doemen
de poorte toe wilde sluyte/ doent duyster was
ghingen si wt/dat ick niet en weet waer si he
nen ghegaen zijn: Jaghet hen haestelijck nae/
6 want ghy sultse vangen. Maer si lietse op
dat dack climmen / ende bedecktese onder dat
vlasch/dat si haer op dat dack wtgebreyt had
7 de. Maer de mannen iaechden hen nae/
B op den wech totter Jordanen/tot aent veer.
Ende men sloot de poorte toe / doen die wt
8 waren/die hen na iaechden. En eer hen de
Vā Rahabs geloone.
mannen te slapen leyden / clam si op tot hen/
9 op dat dack/en sprac tot hen: Ick wetet dat
*Deu.28.a10 Josu.5.a.1.
de Heere v dit Landt ghegeuen heeft.*Want
een verschrickinge is op ons ghevallen van
uwent wegen/en alle inwoonders des lants
zijn van uwer toecoemst versaecht geworden.
Exod.14.e.21 Josu.9.b.9. *Nu.21.d.24
10 Want wy hebben gehoort/||hoe dat de Hee
re dat water in de roode Zee wt ghedroocht
heeft voor v/doe ghy wt Egypten troct:*En
wat ghy den twee Coninghen der Amoriten
Sihon ende Og/op ghene zijde der Jordanen
11 gedaen hebt/hoe ghyse verbannen hebt. En
sint dat wy sulcs gehoort hebben/ is onse her
te versaecht/en daer en is gheenen oprechten
moet meer in yemanden/ om uwer toecoemst.
Want de Heere uwe God / is een God/bey=
de bouen inden Hemel/ende onder opter Aer=
Judi.1.e.24.
12 den. Dus sweert my nv||byde Heere/dat na
C denmale dat ick ontfermherticheyt aen v ge=
Deu. 10.d.20
daen hebbe/"dat ghy oock wederom ae mijns
Vaders huys ontfermherticheyt doet. Ende
13 gheuet my een waerteecken/ Dat ghi leuen
latet mijnen vader / mijn moeder / mijn broe=
ders/ende mijn susters/en al wat si hebben/en
De bespieders maecken een verbondt met Rahab. *Josue.6.c.17 ||1.Re.19.c.12 Acto.9.c.25.
14 behout onse sielen vanden doodt. De man=
nen spraken tot haer:*En doen wy gee berm
herticheyt en trouwe aen v/als ons de Heere
dit landt gheeft/ soo sal onse siele voor v des
doots zijn/alsoo verre als ghy onsen aenslach
15 niet en verraet. ||Doen liet si de selue aen
een seel neder doort venster. Want haer huys
was aen der stadt mueren / ende si woonde
oock op de mueren. Ende si sprack tot hen:
16 Gaet op dat ghebercnte/op dat si v niet en
ontmoeten/die v na iaghen/ende verberget v
aldaer drie daghen/tot dat die weder comen/
die v na iaghen / daer na ghaet uwer straten.
17 Maer de mannen seyden tot haer ; Maer
D wy willen des eedts ontslagen zijn/den wele=
18 ken ghy van ons genoomen hebt/ Als wy
Dant te[...]
int Landt coomen / ende ghy dit roode Seel
des verb[...]
niet in dat venster en knoopt / daer ghy ons
mede neder ghelaten hebt. En tot v int huys
vergadert uwe vader/uwe moeder/uwe broe=
19 ders/ende alle ws vaders huys. En so wie
ter dueren ws huys wt gaet/dies bloet si op
zijn hooft/en wy ontschuldich. Maer alle der
geenre die in uwen huyse zijn/ ist dat ee hant
aen hen ghesleghen wort/ soo sal haer bloedt
20 op onsen hoofde zijn. Ende ist dat ghy yet
van desen onsen aenslage nae sult seggen/soo
willen wy des eedts ontsleghen zijn/dien ghy
21 van ons genomen hebt. Sy sprack: Het sy
so ghy segt/ende lietse gaen. Ende si ghingen
henen. Ende si knoopte dat roode Seel int
22 venster. Maer si ghingen wech/en quamen
opt gheberchte/en bleuen aldaer drie daghen
lanck/tot dat die weder quamen die hen nae
iaechden. Want si haddense ghesocht op alle
23 straten/ ende doch niet gheuonden. Alsoo
De bes[...] comen [...]
keerden die twee mannen weder / ende ghin=
ghen van den gheberchte / ende voeren ouer/
ende quamen tot Josua den soone Nun. En=
de vertelden hen alle dinck/ soo zijt beuonden
24 hadden: Ende seyden tot Josua: ||De Hee=
Judi.7.[...]
re heeft ons alle dat Landt in onsen handen
ghegheuen. Oock soo zijn alle inwoonders
des lants verbaest voor ons.

Dat iij. Capittel.

Israel [...] ae de J[...]
1 A ENde Josua maecte hem vroech op/en
sy trocken wt Sittim / en quamen aen
de Jordane/hy en alle de kinderen Is=
raels/ende bleuen aldaer den nacht ouer / eer
2 si ouer trocken. Maer na drie dagen gingen
3 de hooftlieden door den Leger/ En geboo=
den den volcke en spraken : Als ghy sien sult
de Arcke des verbonts des Heeren ws Gods
en de Priesters wt den Leuiten haer dragen/
so trect nv wt van uwe plaetsen / en volghet
4 haer na/ Also nochtans/dat tusschen v ende
haer ruymte si by twee duysent ellen. Ghy en
sult haer niet ghenaecken/op dat ghy wetet/
op welcken wech ghy ghaen sult / want ghy
en hebt dien wech te voren niet gheghaen.
5 En Josua sprac totten volcke:*Heyliget v/
Leuit.[...] Num.[...] 1.Reg.[...]
want morgen sal de Heere eenen wonder on=
6 der v doen. En totten Priesteren sprack hy:
De pri[...] dragher[...] Arcke.
Draecht de Arcke des verbonts/en gaet voor
dat volc henen/||Doen droege si de Arcke des
7 verbonts/en gingen voor dat volc hene. En
B de Heere sprac tot Josua : Heden wil ick be=
||Num.[...]
ginnen v groot te make voor alle Israel/dat
si wete"gelijc als ick met Mose geweest ben/
Josu.1.[...] 4.b.14.
8 dat ic ooc also met v ben. En gebiet ghy de
Priesteren die de Arcke des verbonts dragen
en segt: Als ghi voor aen int water der Jorda
9 nen coemt/so staet stille. En Josua sprac tot
ten kinderen Israels: Herwaerts/en hoort de
Josua [...] met Is[...]
10 woorden des Heeren ws Godts. En sprac:
C daer by suldy mercke/dat een leuende God on
der v is/en dat hy voor v wt drijue sal de Ca
naniten/Hethiten/Heuiten/Pheresiten/ Ger
11 gositen/Amoriten/en Jebusite. Siet/de Arc=
ke des verbonts/des Heerschappers ouer de
gansche werelt/sal voor henen gaen inde Jor
12 dane. So neemt nv twelf mannen wten sta=
13 men Israel/wt elcken stam eene. Als he dan
de voetsolen des Priesters/die des Heere Arc
ke des Heerschappers ouer de geheele werelt
drage/in des Jordaens water late/ so sal hem
dat water/dat van boue nederwaerts vloeyt/
*Acto.7[...]
inder Jordane af trecke / dattet op eene hoop
||Josu.4[...]
14 staende blijue. *Doe nv dat volc wt troc/wt
De pri[...] dragher[...] Arcke in[...] Jordane[...]
D zijne hutte/dat si ouer de Jordae ginge/||en de
priesters de Arcke des verbōts voor de volcke
15 hene droegen/ En aen de Jordane quamen/
ende

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

ende met haer voeten voor in water traden/
("Maer de Jordaen was vol aen allen haren
Oeueren/den ganschen tijt des Oogsts)
16 Doen *stont dat water dat van bouen ne=
der quam / opgherecht ouer eenen hoop/seer
verre van den lieden der stadt / die ter zijden
Sartan leyt.Maer dat water dat nae der zee
nederwaert liep/totter Soutzee/dat nam af/
ende verliep/‖Also ginc dat volck henen ouer
17 tegen Jericho. Eñ de Priesters die de Arcke
des verbonts des Heeren droeghen / stonden
alsoo int drooge/midden inde Jordane:Ende
alle Israel ghinck drooch door / tot dat allet
volck ouer de Jordane quam.

Dat iiij. Capittel.

1 EEnde die Heere sprack tot Josua:
2 Neemt v twelf mannen / wt elcken
A stam eenen/ende gebiet hen/ende segt:
3 Neemt * twelf steenen op wter Jordanen/
vander plaetsen/daer de voetẽ des Priesters
also staen/eñ neemtse met v ouer / dat ghyse
inde herberge laet/daer ghy desen nacht loge
4 ren sult. Doen riep Josua twelf mannen/
die verordineert waren van den kinderen Is=
5 raels/wt elcken stam eenen/ Eñ sprack tot
hen: Gaet henen ouer voor de Arcke des Hee
ren ws Gods/midden inde Jordane / eñ een
yegelijck neme eenen steen op zijn schouderen
nae dat ghetal der stammen der kinderen Is=
6 raels/ Dat si een teecken zijn onder v. Als
uwe kinderen hier naemaels haren vaderen
vraghen sullen ende segghen : Wat doen dese
7 steenen daer? Dat ghy hen dan segt/hoe hẽ
dat water der Jordanen afghetrocken heeft
voor de Arcke des verbonts des Heeren/doẽ
si door de Jordane ghinck/dat dese steenẽ den
kinderen Israels tot een eewighe ghedachte=
8 nisse zijn. Doen deden de kinderen Israels/
B so hen Josua ghebooden had/ ende droeghen
twelf steenen midden wter Jordanen / soo de
Heere tot Josua geseyt hadde/ ‖nae dat ghe=
tal der stammen der kinderen Israels / ende
brachtense met hen ouer inde herberghe/ende
9 lietense aldaer. Eñ Josua rechte twelf stee=
nen op/midden in de Jordane/daer de voeten
der Priesteren ghestaen hadden/die de Arcke
des verbonts droegen/eñ si zijn noch aldaer/
10 tot op desen dach. Want de Priesters/die de
Arcke droegen/stonden midden in de Jordane
tot dat al wtgherichtt wert/dat de Heere Jo=
sua geboden hadde den volcke te seggen/"ge=
lijck dan Mose Josua gebooden hadde. Ende
dat volck haeste/ende ghinck henen ouer.
11 Doen nv dat volck altemael ouer ghegaen
was/doen ghinck de Arcke des Heeren oock
ouer/eñ de Priesters voor den volcke henen.
12 *Eñ de Rubenitẽ eñ Gadditen/eñ den hal=
C uen stam Manasse/gingen gewapent voor de
kinderen Israels henen/ so Mose tot hen ge=
13 sproken had: By veertich duysent gherustet
totten heyr/ghinghen voor den Heere totten
14 strijdt/op dat velt Jeriho. ‖In dien daghe
maecte de Heere Josua groot voor alle Isra=
el/ende si vreesden hem/gelijc si Mose vrees=
15 den zijn leuen lanck. Ende de Heere sprack
16 tot Josua: Ghebiedt den Priesteren/die de
Arcke des ghetuychenis draghen/ dat si wter
17 Jordanen opclimmen. Also gheboot Josua
den Priesteren/ ende sprack : Climt op wt de
18 Jordaen. ‖Ende doen de Priesters / die de
Arcke des verbondts des Heeren droeghen/
wter Jordanen opclommen / ende met haren
voetsolen opt drooge traden/ doen quam dat
water der Jordanen weder in zijn plaetse/en=
de vloeyde ghelijck te vooren aen allen zijnen
19 oeueren. Maer het was den thienden dach
D der eerster maent/doen dat volck wt der Jor=
danen op clam/ende maecten haren Leger in
Gilgal/teghen het Oosten der stadt Jeriho.
20 Eñ de twelf steenen/ die si wt de Jordane — Vande twelf
ghenomen hadden / rechte Josua op tot Gil= — steenẽ/tot Gil
21 gal/ Ende sprack tot den kinderen Israels: — gal opgericht
‖Als uwe kinderen hier namaels haren Va= — ‖Exo.12.d.26
deren vraghen sullen/ende seggen : Wat sul=
22 len dese steenen? Soo sult ghy hen te ken=
nen geuen/ende seggen: Israel ginck droochs
23 voets door de Jordane/ Doen de Heere u=
we God dat water der Jordanen verdrooch=
de voor v/tot dat ghy daer ouer ginct/ ‖gelijc — Exod.14.e.11
als de Heere uwe God dede in de roode zee/
die hy voor ons verdroochde/tot dat wy daer
24 door ginghen/ Op dat alle volcken op aer=
den/de hant des Heeren bekennen/hoe mach
tich dat sy is/dat ghy den Heere uwen Godt
altoos vreest.

Dat v. Capittel.

1 DOen nv‖alle Coningen der Amoriten — Josu.2.b.9.
A die op gene zyde der Jordanen tegent — Deu.28.a.10
Westen woonden/eñ alle Coninghen — De Coningẽ
der Cananiten aen de zee/hoordẽ/dat de Hee — ouer de Jor=
re dat water der Jordanen had wt gedroocht/ — dane/versagẽ
voor de kinderen Israels/tot dat si daer henẽ — voor Israel.
ouer gingẽ/versaechde haer herte/ eñ daer en
was geenen moet meer in hen voor de kinde
2 ren Israels. Tot dier tijt sprac de Heere tot
Josua: Maect v"steenen messen/eñ besnijdt de — Exod.4.e.25.
3 kinderen Israels weder anderwerf. Doen — Israel werdt
maecte hẽ Josua steenen messen/eñ besneet de — besneden tot
4 kinderen Israels opten berge *Aralot. Eñ — Gilgal.
dat is de sake/ daer Josua alle dat volck/dat — *Dat is/
wt Egypten getrocken was/mans namẽ/om — voorhuyt.
besneet.Want alle crijchslieden waren gestor=
uen inder woestijnen opten wege/doen si wt
5 Egypten trocken. Wãt alle dat volc dat wt
B troc/was besneden : Maer alle dat volck/dat
inder woestijnen gebooren was/ opten wege
doen si wt Egypten trocken/ dat en was niet
6 besneden: Want de kinderen Israels/wan=
delden veertich Jaren in de Woestijne/tot dat
al dat volc der Crijchsmannen/die wt Egyp=
ten getrocken waren/vergingen. Daerom dat
si de stemme des Heeren niet gehoort en had=
den/‖so hen de Heere geswooren hadde/dat si — Nu.14.c.21.
dat Lant niet sien en souden/ welck de Hee=
re haren vaderen geswooren hadde/ons te ge=
uen/een lant daer melck eñ honich in vloeyt.
7 Der seluer kinderen / die in haer plaetse
waren opghecomen/besneet Josua. Wandt sy
hadden de voorhuyden noch / ende en waren
8 opten weghe niet besneden. Ende doen dat
C gantsche volck besneden was / bleuen si in
haer plaetse/inden Leger/ tot dat si heel wer
9 den. Ende de Heere sprack tot Josua: He=
den heb ick de schande Egypti van v afghe=
keert. Ende de selue plaetse wert Gilgal ghe
10 noemt/tot op desen dach. Ende als de kin=
deren Israels in Gilgal also den Leger had=
den / *hielden sy Paesschen opten veerthien= — Israel houdt
den dach der Maent/ tsauonts/op den Velde — Paesschen.
11 Jeriho. Ende aten vanden Cooren des — *Exo.12.a.5.
Landts/opten anderen dach van Paesschen/ — 23.b.15.
te weten/ongesuert broot/eñ"versengde Aren — Leuit.23.a.5.
12 essen des seluẽ daechs/ ‖Eñ het Man hielt — Nu.28.c.16.
op/ des anderẽ daechs/ doẽ si des lants Corẽ — Ezec.45.c.21.
aten/dat de kinderẽ Israels geen Man meer — Deut.16.a.1.
en haddẽ.Maer si aten vandẽ Corẽ des lants — "[Sangen]
13 Canaan/vanden seluen iare. Eñ het geuiel — heeft het ex=
doen Josua tot Jeriho was/dat hy zijn oogen — emplaer.
op hief/eñ wert gewaer/dat daer een man te — ‖Exo.16. f.36
gen hem stont/eñ hadde een bloot Sweert in — De Heere v=
zijn handt.Ende Josua ghinck tot hem/ ende — schijnt Josua.
sprack tot hen : Gaet ghy ons aen/ oft onsen
14 vianden? Hy sprac: Neen/ *maer ic ben een — Dan.10.b.13.
Vorst ouer dat Heyr des Heeren / eñ ben nv
ghecomen. Doen viel Josua op zijn aensicht
ter Aerden/ende aenbadt/ eñ sprack tot hem:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

15 Wat seyt mijn Heere zijnen knecht? Ende de
Vorst ouer dat heyr des Heeren / sprack tot
Exo.3.a.5. Acto.7.d.33.
Josua: || Treckt wt uwe schoenen van uwen
voeten/want de plaetse daer ghy op staet/is
heylich. Ende Josua dede also.

Dat vj. Capittel.

Josu.24.c.11. De Heere beveelt haer rontō Jericho te gaen.
1 Maer || Jericho was toegheslooten/ende
A bewaerdt / om der kinderen Israels
wil/datter niemant wt oft in coomen
2 en cost. Maer de Heere sprack tot Josua:
Siet daer/ick hebbe Jericho tsamen met haren
Coningen eñ Oorlochs lieden in uwe handt
3 gegeuē. Laet alle Oorlochs mannen rontō
de stadt gaen eenmael/eñ doet also ses dagen
4 lanck. Maer op den seuenden dach/laet de
Priesters seuen Basuynen des Luytiaers ne
men/voor de Arcke/ eñ gaet des seluen seuen
sten daechs seuenwerf om de stadt/ ende laet
5 de Priesters de basuynen blasen. Ende als
men des Luytiaers hoorn blaset/ eñ het lan=
ge treet/dat ghy de Basuyne hoort/so sal dat
gansche volc een groot veltgeschrey maken/
so sullen der stadt mueren om vallen. Eñ dat
volck sal daer in vallen/een yegelijck stracks
6 voor hem. Doē riep Josua de sone Nun/de
B Priesteren/ ende sprack tot hen : Draecht de
De priesters draghen de Arcke om Jericho.
Arcke des verbonts/ende laet seuen priesters
seuen Luytiaers basuynen draghen / voor de
7 Arcke des Heeren henen. Maer totten volc
seyde hy: Treet henen/ende gaet om de stadt/
ende wie gherustet is/ die gae voor de Arcke
8 des Heeren henen. Doen Josua sulcks den
volcke ghesegt hadde / droeghen de Priesters
de seuen Luytiaers basuynen / voor de Arcke
des Heeren henen/ende ghinghen/ ende blie=
sen de Basuynen/ende de Arcke des verbonts
9 des Heeren volchde hen nae: Ende wie
gherustet was / die ghinck voor de Priesters
henen die de Basuynen bliesen/ende dē hoop
volchde der Arcken na/ende blies basuynen.
10 Maer Josua geboot den volcke/ eñ sprack:
Ghy en sult geen veltgeschrey maecken/ noch
uwe stemme laten hooren/noch een woort wt
uwen monde gheuen/tot op den dach / wan=
neer ick tot v seggen sal : Maect een veltge=
schrey/soo maeckt dan een veltgeschrey.
11 Alsoo ghinck de Arcke des Heeren rontom
de stadt henen eenmael / ende quamen weder
12 inden Legher/ende bleuen daer in/ Want
Josua plach hem des morghens vroech op te
maecken/ ende de Priesters droeghen de Arc=
13 ke des Heeren. So droegen die seuen Prie=
sters de seuen Luytiaers basuynen / voor de
Arcke des Heeren henen/ende ghinghen ende
14 bliesen de Basuynen. Ende wie gherust
was/ghinck voor henen/eñ den hoop volch=
de der Arcken des Heeren / ende blies basuy=
nen. Des anderen daechs ghinghen si oock
eens om de stadt/ende quamen weder in den
Legher. Alsoo deden si ses dagen lanck.
15 Maer opten seuensten dach / doen de mor=
C genstont opginck / maecten si hen vroech op/
ende ghingen na der seluer manieren / seuen=
werf om de stadt/also dat si op den seluen ee=
nigen dach/seuenwerf om de stadt quamen.
16 Ende ten seuensten mael/doen de priesters
de Basuynen bliesen/sprack Josua tottē volc
ke: Maect een veltgheschrey: Want de Heere
17 heeft v de stadt gegeuen. Maer dese stadt/eñ
al watter in is/sal den Heere verbannen zijn.
Josue.2.c.14.
*Alleen de hoere Rahab sal leuende blijuen/
ende alle die met haer inden huyse zijn. Want
si heeft de boden verborghen/ die wy wt son=
Josu.7.a.1. Eē waerscouwinge voort verbande.
18 den. || Alleen wacht v voor den verbanden
goede/op dat ghy v niet en verbannet (wacht
dat ghi yet des verbanden goets naemt) ende
maeckte den Legher Israels verbannet/ ende
19 brochten tot ongeluck. Maer alle dat siluer
ende goudt metten metalen ende ijseren ghe=
reetschap/sal den Heere gheheylicht zijn / op
20 dattet tot des Heeren schat come. Doen
maecten dat volc een veltgeschrey/ eñ bliesen
in de Basuynen. Want als dat volc den clanc
der Basuynen hoorde/ maeckte het een groot
veltgeschrey. *Eñ de mueren vielen om/ende
Hebr.11.
dat volc clam in de stadt/elc stracx voor hem.
21 Also wonnen sy de stadt/ Ende verbandent
"al wat in de stadt was metter scherpten des
Deu.20. Jericho w[...] ingenom[...] verniclt.
Sweerts/beyde mannen ende wijuen/iongen
ende ouden/ossen/ schapen ende Ezelen.
22 Maer Josua sprack totten twee mannen
D die dat lant bespiet haddē: Gaet in dat huys
der Hoerē/eñ brēgt dat wijf vā daer herwaert
wt met al dat si heeft/also ghy haer gesworē
23 hebt. Doen ginghen de Jongelinghen/de
Bespieders daer henen in/ eñ brachtē Rahab
daer wt/met harē vader eñ moeder/eñ broede
rē al wat si hadde/ende al haer geslacht/ende
24 lietense buyten den Leger Israel. Maer de
stadt verbernden si met vyer/ende al wat daer
in was/ alleen dat Siluer ende Goudt / ende
Metalen ende ijseren ghereetschap / deden sy
totten Schat in dat huys des Heeren.
25 || Maer Rahab de Hoere metten huyse
Hebr.11. Jacob.2. Rahab [...] behouden
haers vaders/ende al wat sy hadden/liet Jo=
sua leuen/ende sy woont in Israel tot op de=
sen dach/daerom/dat sy de Boden verborgen
hadde/ die Josua om te bespieden ghesonden
26 hadde nae Jericho. In die tijt swoer Josua
ende sprack : *Veruloeckt sy de man voor
. Re.16.
den Heere/die dese stadt Jericho oprecht ende
timmert. Als hy haer fundament leyt/dat co=
ste hem zijnen eersten soon: Ende als hy haer
poorten settet/ dat coste hem zijnen ionckstē
27 soon. Alsoo was de Heere met Josua/dat=
men van hem seyde in allen landen.

Dat vij. Capittel.

1 Maer de kinderen Israels *ontginghen
Vergrep[...] || Deu.7. Josue.6. Achan.
A hen aen dat || verbande goet. Want A=
chan de sone Charmi/des soons Sab
di/des soons Serah / vanden stamme Juda/
nam wat vanden verbanden goede. Doen ver
bolch de gramschap des Heeren ouer de kin=
2 deren Israels. Doen nv Josua mannen wt
Ai word[...] spiet.
sant van Jericho na Ai/ die by BethAuē leyt/
tegen dat oostē voor BethEl/eñ sprac tot hē:
Gaet henen op/eñ bespiet dat lant. Eñ doen
si opghegaen waren / ende Ai bespiet hadden/
3 Quamen si weder tot Josua/eñ spaken tot
hem: En laet dat gansche volc niet opwaerts
trecken/ maer by twee oft drie duysent man=
nen / dat si opwaerts trecken eñ slaen Ai/ op
dat hem alle dat volck daer mede niet en be
4 moeye/want haerder is weynich. Also troc=
ken ontrent drie duysent mannen des volcks
opwaerts/ || eñ die vluchten voor de mannen
Josu.8. Ai versla[...] Israel.
5 Ai/ Eñ die van Ai sloegen haerder by sesen
dertich mannen/ eñ iaechdense van de poorte
aen/tot Sabarim toe/ eñ sloegense den wech
neder. Doen wert den volcke dat hert versa=
6 get/ *eñ wert als water. Maer Josua ver=
Psal.22. Josua cl[...] voor Go[...]
schuerde zijn cléderen/ eñ viel op zijn aensicht
ter aerden/voor de Arcke des Heeren/ tot tsa
uonts toe/met den outsten Israels/ende wier
7 pen stof op haere hoofden. Ende Josua
sprack: Ach Heere Heere / waerom hebt ghy
dit volc ouer de Jordane geuoert/dat ghi ons
in de handen der Amoriten gaeft / om ons te
verdoen? O/oft wy op ghene zyde der Jorda=
nen waren ghebleuen/soo wy begost hadden.
8 Ach "mijn Heere/wat sal ick seggen/nv Is=
Deut.9.
B rael zijnen vyanden den rugghe toe keert?
9 Als dat de Cananiten/eñ alle inwoonders
des Lants hooren/so sullen si ons omuangē/
eñ oock onsen naem wtroeyen van der Aer=
den. Wat wildy dan by uwen grooten naem
doen?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

10 doen? Doen spraeck de Heere tot Josua:
Staet op/waerō ligt ghy allso op v aensicht?
11 Israel heeft hen besondicht/eñ hebben mijn
verbont ouergetredē/dat ic hen geboden heb-
be. Daer toe hebben si vanden verbandē goe-
de genomen eñ gestolen/eñ verloochent/ ende
12 onder haer gereetschap geleyt. De kinderē
Israels en mogen niet staen voor haren vian
den/ maer moeten hare viandē den rugge toe
keeren: Want si zijn indē Ban. Ic en sal voort
aen niet met v zijn/ist dat ghy den Ban wt v
13 niet en roeypt. Staet op/*ende heylicht dat
C volck/eñ segt: Heyliget v tegen morgē/ want
allso seyt de Heere de Godt Israels. "Daer is
eenē Ban onder v/Israel/daerom en cont ghy
niet gestaen voor uwe viandē/ tot dat ghy dē
14 Ban wt v wech doet. Ende sult vroech toe
gaen/den eenen stam na den anderē. Eñ welc
ken stam de Heere raken sal/die sal voort co-
men/deen geslachte na dander. Eñ welck ghe
slachte de Heere raken sal/die sal voortcomē/
deen huys na dander. Eñ welc huys de Hee-
re raken sal/dat sal voortcomen / deen Huys-
15 weert na den anderē. Ende wie beuonden
wordt inden Ban/ dien salmen met vyer ver-
bernen/met al dat hy heeft. Daerom/ dat hy
dat verbont des Heeren ouerghetreden/ ende
een dwaesheyt in Israel bedreuen heeft.
16 ||Doen maecte hem Josua smorgens vroech
op/ende dede Israel voortcomen / den eenen
stam na den anderen/ eñ de stam Juda werdt
17 gheraeckt. Eñ doen hy de geslachten in Ju
da daer toe bracht/wert dat geslachte der Se-
rahiten geraect. Eñ doen hy dat geslachte der
Serahiten toe bracht / deen Huysweerdt nae
18 den anderen/wert Sabdi geraect. Eñ doen
hy zijn huys toe bracht/deen Weerdt nae den
anderen/ wert geraect Achan de sone Carmi/
des soons Sabdi / des soons Serah/ wt den
19 stamme Juda. Ende Josua sprac tot Achan:
*Mijn sone/ gheeft den Heere den Gode Is-
raels de eere/eñ geeft hem den lof/ende gheeft
my te kennen: Wat hebt ghy gedaen? Ende en
20 loochent my daer niet af. Doen antwoor-
D de Achan/Josua/ende sprack: Waerachtelijck
ick heb my besondicht aenden Heere dē Godt
Israels / alsoo ende alsoo heb ick ghedaen:
21 Ick sach onder den roof/eenen costelijckē
Babyloonschen mantel / ende twee hondert
sikels siluers/ende een gulden Tonghe/ vyf-
tich sikels weerdich in ghewichte / dies ge-
luste my/ende namt/ende siet/het is begrauen
inde Aerde / in mijn Hutte / ende dat Siluer
22 daer onder. Doen sant Josua boden henen/
die liepen totter Hutten : Ende siet/het was
begrauen in zijnder Hutten / ende dat Siluer
23 daer onder. Ende si nament wter Hutten/
ende brachtent tot Josua/ ende tot alle kinde
ren Israels/ende leydent voor den Heere.
24 Doen nam Josua ende alle Israel met hem
Achan de sone Serah/ metten Siluer/ Man-
tel/ ende gulden Tonghe / zijne Sonen ende
Dochteren/zijn Ossen ende Ezelen/eñ Scha-
pen/ zijn Hutte/ende al wat hy hadde/ ende
25 voerdense opwaerts int Dal Achor. Ende
Josua sprack : Dewijle dat ghy ons bedroeft
hebt/soo bedroeue v de Heere in desen dage.
Ende dat gantsche Israel steenden hem/ ende
26 verberndese met vyer. "Ende doen syse ghe-
steent hadden/ maecten si eenen grooten steen
hoop ouer hem/die blijft tot desen daghe toe.
Also keerde hem de Heere vander gramschap
pen zijns toorens. Daer af hiet de selue plaet
se/dat Dal Achor tot desen dage toe.

Dat viij. Capittel.

1 ENde de Heere sprack tot Josua : ||En
A vreest noch en versaget v niet. Neemt
met v alle dat Oorloochs volck/ ende
maect v op/ende treckt opwaerts na Ai. Siet
daer/ick hebbe den Coninck Ai met zijnen
volcke/in zijnder Stadt ende Landt in uwen
2 handen ghegheuen. Ende sult met Ai ende
haren Coninck doen / *alsoo ghy met Jericho Josu.6.c.21.
ende haren Coninc ghedaen hebt. "Behaluen "De.20.b.14.
dat ghy haren roof eñ haer Vee onder v dey
len sult/ maer bestellet een || achterhoedinghe ||achterwacht
3 achter de stadt. Doē maecte hem Josua op/ achterlaghe.
ende alle dat Crijchsuolck/ op te trecken nae Israel treckt
Ai. Ende Josua las wt dertich duysent strijdt- wed voor Ai.
baer Mannen/ende santse wt byder nacht.
4 Eñ geboot hen/ende sprac: * Siet toe/ghy Jud.20.e.29.
sult de achterhoedinge zijn achter de Stadt. 1.Reg.15.b.5.
Maer en maect v niet al te verre vāder stadt/
5 eñ zijt al te samen bereyt. Maer ic/ende alle
tvolck dat met my is/ willen ons na der stadt
makē. Eñ als si tegē ons wt comen/"gelijc te Josu.7.a.4.
6 vorē/so willē wy voor hen vluchtē/ Op dat
si ons daer wt na volghen/ tot dat wyse daer
wt lockē vander stadt. Want si sullen dencken
dat wy voor hen vlien/ghelijck als te voren.
7 Ende terwijlen dat wy voor hen vlien/sult
ghy v op maken wt der achterhoedinge/eñ de
stadt innemen. Want de Heere uwe Godt/sal
8 se in uwen handen geuen. Maer als ghy de
stadt ingenomē hebt/so steectse aen met vyer.
||Eñ doet na den woorde des Heeren. Siet/ic Deu.20.c.16.
9 hebt v geboden. Also santse Josua wech. Eñ
si ginghen henen op de achterhoedinghe/ende
hielden tusschen BethEl eñ Ai/tegent Westen
aen Ai. Maer Josua bleef dien nacht onder
10 dat volck: Ende maeckte hem smorghens
vroech op. Eñ ordineerde dat volc/eñ trocken
opwaert metten Oudtsten Israels / voor dat
11 volc henen na Ai. Eñ allet Crijchsuolck dat
by hem was/ trock opwaerts/ eñ traden toe/
ende quamen tegen de stadt/eñ maectē haren
Leger teghent Noorden voor Ai/also datter
maer een Dal en was tusschen hen ende Ai.
12 Maer hy hadde by vijf duysent Mannen
C genomen/ende op de achterhoedinghe gheset
13 tusschē BethEl eñ Ai/ Westwaert der stadt.
Ende si ordineerden dat volck des gheheelen
Leghers/dat tegent Noorden der stadt was/
also dat zijn eynde reyckte tegent Westen der
stadt. Alsoo ghinck Josua henen inder seluer De Borgers
14 nacht middē int Dal. Maer als de Coninc vā Ai trecken
tot Ai dat sach/haesteden si hen/ende maecten wt teghen.
hen vroech op/ ende de mannen der stadt wt Israel.
waerts / om Israel te ghemoeten/ ten strijde/
met al zijnen volcke/aen een bescheyden plaet
se/voor dat slechte velt. Want hy en wist niet
dat daer een achterhoedinghe op hem was
15 achter de stadt. Maer Josua eñ dat gantsche
Israel stelden hen als oft sy geslagen werden
voor hen/eñ vloden opten wech na der woe-
16 stijnen. Doen riep alle dat volc in der stadt/
datmen hen na soude iagen. Ende si iaechden
Josua na/ ende gauen hen seluen buyten van
17 der stadt/ Alsoo datter niet een man ouer en
D bleef/in Ai eñ BethEl/die niet wtghetrocken
en waren/om Israel na te iagen/ eñ lieten de
Stadt open staen/op dat si Israel nae souden
18 iaghen. Doen sprack de Heere tot Josua:
Reckt de Lancie wt/ die ghy in v hant hebt/
teghen Ai/want ick wilse in uwer hant ghe-
uen. Eñ doen Josua de Lancie/ die in zijnder
19 hant was/ teghen de stadt wt reckte/ Doen
brac de achterhoedinge haestelijc op/wt haer-
der plaetsen/eñ liepē na dien/dat hy zijn hant
wtrecte/ende quamen in de stadt/ eñ wonnen
se/eñ haesten hen/ende stakense met vyer aen.
20 Ende de mannen van Ai keerden hen eñ
saghen achterwaerts/ende saghen den roock
der stadt opgaen na den Hemel/eñ en hadden
gheen ruymte te vlien/ noch herwaerts/noch
derwaerts. Eñ dat volc dat na der woestijnen
vluchtede/

vluchtede/ keerde hen om/om hen na te iagē.
21 Want doē Josua eñ dat gantsche volc Is
E raels sach/ dat de Achterwacht de stadt gewō
nen hadde/ dewijle dat den roock der stadt op
ginck/ keerden sy wederom/ ende sloeghen de

De Borgers vā Ai werdē vslagē/ eñ de Coninc ghehanghen.

22 mannen van Ai. Eñ die in de stadt quamen
oock wt/hen teghen/ alsoo dat sy midden on=
der Israel quamen/van beyde zijden/ eñ sloe=
ghense/tot datter niemandt ouer en bleef/ oft
25 ontloopen en conde. Ende grepen den Co=
ninck te Ai leuende / ende brachten hem tot
24 Josua. Ende doen Israel alle de Inwoon=
ders tot Ai verworcht hadde opten Velde/en
de inder Woestijnen/die hen na geiaecht had
dē/eñ vielē alle door de scherpte des sweerts/
tot dat si al vernielt waren: Doen keerde hen
dat gantsche Israel na Ai/ ende sloegense met
25 ter scherpten des sweerts. Ende alle die op
dien dach vielen/beyde mannen eñ wijuē/dier
waren twelf duysent / altemael lieden vā Ai.
26 Maer Josua en track zijn hant niet weder
F tot hem/daer mede hy de Lancie wtrecte/tot
dat alle Inwoonders Ai verbannen werden:

Nu.31.b.11. Deu.20.b.14 Josue.8.a.2. 11.c.14. 22.b.8. 2.Mac.8.c.28

27 *Behaluen dat Vee ende den roof der stadt
deylde Israel wt onder hen nae den woorde
des Heeren/dat hy Josua gheboden hadde.
28 Ende Josua bernde Ai wt/ende maecte ee=
nen hoop daer wt eewelijck / die noch heden

Ai wort verbrāt/eñ de Coninc gehangē

29 ten daghe daer leyt. Ende liet den Coninck
te Ai aen eenen boom hanghen/ tot tsauonts
toe. "Maer doen de sonne onder was gegaen
gheboot hy datmen zijn lichaem vandē boom

"Deu.21.d22 Josu.10.e.27

name/ende worpen hem onder de stadt poor=
te/ ende maecten eenen grooten steenhoop op
hem/die noch tot op desen dach toe daer is.

Deut.27.a.5

30 ‖Doen stichte Josua den Heere den Gode
G Israels/eenen Altaer opten Berch Ebal/
31 (So Mose de knecht des Heeren den kin=
deren Israels gheboden hadde / alsoo in dat

Exo.20.d.25.

Boec der Wet Mose geschreuen staet/ *eenen
Altaer van geheelen steenen/die met gheenen
ijseren behouwen en waren) ende offerde den
Heere daer op Brantoffer ende Dancoffer.
32 Ende schreef aldaer op de steenen de an=
der Wet/die Mose den kinderen Israels voor
33 geschreuē hadde. Eñ alle Israel met sinen
Ouders eñ Officiers/ende Rechteren stonden
tot beyde zijden der Arcken/tegē de Priesters
ouer wt Leui/die de Arcke des verbonts des
Heeren droeghen / de vreemdelinghen alsoo
wel als de Ingeboren. Een helft neffens den
Berch Grisim / ende dander helft neffeus den

Deut.11.d.29 27.b.12.

Berch Ebal/ "so Mose de knecht des Heeren
te voren geboden hadde/te segenen dat volck
34 Israel. Daer nae liet hy wtroepen alle de
woorden deser Wet/vanden segenen eñ vloec=
ken/so sy gheschreuen staen inden Wetboeck.
35 Daer en was gheen woort dat Mose ge=
boden hadde/ dat Josua niet wt en hadde la=
ten roepen/ voor de gheheele ghemeynte Isra
els/ende voor de wijuen/ ende kinderen/ende
vreemdelingen/die onder hen wandelen.

Dat ix. Capittel.

De Coningē trecken tegen Israel.

1 ALs nv dat alle Coningen hoorden/ die
A op ghene zijde der Jordanen waren/ op
de gheberchten/ende in de leechten/en=
de aen alle Hauenen der grooter Zee/ooc die
neffens den Berch Libanon waren / te we=
ten/de Hethiten/Amoriten/ Cananiten/Phe
2 resiten/Heuiten/ende Jebusiten/ ‖Verga=

Josu.10.a.5. 11.a.4.

gaderden si hen eendrachtelijck te hoope/dat
sy teghen Josua/ende tegen Israel orloochdē.
3 *Maer de Inwoonders te Gibeon/doen si

2.Reg.21.a.2

hoorden/ wat Josua met Jeriho/ende Ai ghe
4 daen hadde/ Bedachten si eenen list. Sy gin

De Gibeoniten comē tot Israel.

ghen henen/ende maecten een bootschap wt/
ende namen oude sacken op haer Ezelen/en=
de oude gheschuerde ghelapte Wijnflesschen/
ende oude gelapte schoenen aen hare voeten/
5 Ende trocken oude cleederen aen. Eñ allet
broot/dat si met hē namē was hert eñ schim=
6 melachtich/ Ende ginghen tot Josua inden
Legher tot Gilgal. Ende spraken tot hem/eñ
tot dat gantsche Israel: *Wy zijn wt verre Deu.2...
landen gecomē/ so maect nv een verbont met
7 ons. Doen sprac dat gantsche Israel totten
B Heuiten: Ghy muecht misschien onder ons
woonen/ hoe conde ic dan een verbont met v
8 ghemaken? Maer si spraken tot Josua: Wy
zijn uwe knechten. Josua sprack tot hen: Wie
zijt ghy/ende van waer coemt ghy? Sy seydē:
9 Vwe knechten zijn wt seer verre landen ge
comen/om des namen wille des Heeren ws
Godts. "Want wy hebben zijn gheruchte ge= Josue...
hoort/ eñ al wat hy in Egypten gedaē heeft.
10 Eñ al wat hy den twee Coningen der Amo
riten/op gene zijde der Jordanen gedaē heeft.
Sihon den Coninck tot Hesbon/ eñ Og den
Coninc tot Basan/die tot Astharoth woonde.
11 Daerom spraken onse Ouders/eñ alle de
Inwoonders ons lants: Neemt ‖Prouande Spijse...
met v op de reyse/ eñ gaet henen hen te ghe=
moet/ eñ segt tot hen: Wy zijn uwe knechten.
12 Dus maect nv een verbont met ons. Dit
is onse broot/ dat wy wt onse huysen tot on=
ser spijsen namen/t'was noch versch/doen wy
wt trockē tot v: Mer nv/siet/ist hert eñ schim
13 melachtich. Eñ de Wijnflesschen vulden wy
vol/doen si nieu warē/eñ siet/si zijn gescheurt.
Ende dese onse cleederen eñ schoenen zijn out
ghewoorden/ouer die al te langhe reyse.
14 Doen namē de Hooftliedē hare Prouande
aen/eñ en vraechdē den mont des Heerē niet.
15 Ende *Josua maeckte vrede met hen/ ende 1.Reg...
rechte een verbont met hen op/ dat si leuende Israel...
souden blijuen / eñ de Ouerste der gemeynten een v...
16 sweeren hen. Maer na drie dagen/na dien mette...
si een verbont met hen gemaect haddē/quamt oniter...
voor hen dat de geene na by hen waren/ende
17 souden onder hen woonen. Wandt doen de
kinderen Israels voort trocken/quamen si op
ten derden dach tot haer stedē/ die hietē/ Gi=
beon/Caphira/Beeroth/Kiriath Jearim.
18 Eñ en sloegense niet: Daerom dat hen de
Ouerste der Gemeynten ghesworen hadden/
by den Heere den Godt Israels. Maer doen
de gantsche gemeynte tegē de ouerste morden/
19 Spraken alle de Ouerste der geheelder ge=
meynten: Wy hebben hen ghesworen by den
Heere de Godt Israels/daerom en mogen wy
20 se niet aentasten. Maer dat willen wy hen
doen: Laetse leuen/op dat gheen gramschap
ouer ons en come om des eedts wille/diē wy
21 hen gedaen hebben. Eñ de Ouerste spraken
tot hen: Laetse leuen / "dat si Houthouwers Deu...
ende Waterdragers zijn der geheelder gemeyn
ten/soo hen de Ouersten ghesept hebben.
22 Doen riepse Josua/ eñ sprac met hen/seg=
D gende: Waerom hebdy ons bedrogen/eñ ghe=
sept/ghy zijt seer verre vā ons/ daer ghy doch
23 onder ons woont? Daerom sult ghy ver=
uloeckt zijn/alsoo dat van v niet ophouden en De ...
sullen/knechten die Hout houwen eñ Water tē w...
24 draghen totten huyse mijns Gods. Sy ant= Hout...
woorden Josua/ ende spraken: Het is uwen wers...
knechtē te kennen gegeuē/ dat de Heere uwe terdr...
Godt Mose sinen knecht gheboden heeft/ dat ghest...
hy v dat geheele Lant geuen/ende voor v he
nen alle inwoonders des lant vernielen wil=
de: Doen vreesden wy onses leuens gantsch
seer voor v/ende hebben sulcks ghedaen.
25 Maer nv/ siet/ wy zijn in uwen handen/
wat v goet ende recht dunct ons te doen/ dat
26 doet. Ende hy dede hen alsoo/eñ verlostese
vander kinderen Israels hant/dat sise niet en
27 dooddē. Aldus maectese Josua inden seluen
dagh

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

daghe tot houthouwers ende waterdragers
der Ghemeynten/ende totten Altaer des Hee
ren/tot desen daghe toe / in de plaetse die hy
verkiesen soude.

Dat x. Capittel.

1 Maer doen Adonizedeck de Coninck te
A Jerusalem hoorde/ dat Josua Ai ghe-
wonnen / ende die verbannen hadde/
ende Ai met haren Coninck ghedaen hadde/
ghelyck hy Jeriho ende haren Coninck ghe-
daen hadde. || Ende dat die te Gibeon vrede
met Israel ghemaect hadden / ende onder hen
2 comen warē/ Vreesde hy gansch seer/(Want
Gibeon was een groote stadt / als een Co-
ninckl ycke stadt/ende grooter dan Ai/ende al
3 le haer borgers strijdtbaer) Eñ sont henen
tot Hoham/den Coninck te Hebron/ende tot
Piream/den Coninck tot Jarmuth/ende Ja-
phia den Coninc tot Lachis/ende tot Debir/
den Coninck tot Eglon/eñ dede hen seggen:
4 Coemt opwaerts tot my/ eñ helpt my / dat
wy Gibeon slaen: Want sy heeft met Josua eñ
5 den kinderen Israels vrede gemaect. *Doen
quamen de vijf Coninghen der Amoriten te
hoop/ende trocken opwaerts / De Coninck
tot Jerusalem/de Coninck tot Hebron/de Co
ninck tot Jarmuth / de Coninck tot Lachis/
de Coninck tot Eglon / met alle haer heyrle-
gers/eñ beleyden Gibeon / ende streden tegen
6 haer. Maer die te Gibeon sonden tot Josua
B inden leger tot Gilgal/eñ lieten hem seggen:
En trect uwe hant niet af van uwen knech-
ten/coemt haestelijck opwaerts tot ons/ver-
lost ende helpt ons. Want alle de Coninghen
der Amoriten/die opt geberchte woonen/heb-
7 ben hen tegen ons vergadert. Josua reysde
opwaerts van Gilgal / eñ al dat Oorloochs
volck met hem/ende alle strijdtbaer mannen.
8 Ende de Heere sprack tot Josua: En vreest
voor hen niet / want ick hebse in uwen han-
den ghegeuen/ Niemant van hen en sal voor
9 v staen mogen. Alsoo quam* Josua onuer-
siens snel ouer hen/want den ganschen nacht
10 ouer / tooch hy op van Gilgal. ||Ende de
Heere veruaerdese voor Israel/also datse ee-
nen grooten slach sloeghen tot Gibeon / ende
iaechden hen nae den wech nae BethHoron/
ende sloeghense tot Aseka ende Makeda.
11 Eñ doen sy voor Israel vluchten/den wech
C nederwaerts na BethHoron / *liet de Heere
eenen grooten haghel van den hemel op hen
vallen / tot Aseka toe dat sy storuen. Ende
haerder storuen veel meer van den hagel/dan
de kinderen Israels mettē sweerde doodden.
12 Doen sprack Josua metten Heere/inden da
ghe doen de Heere die Amoriten ouer ghaf/
voor de kinderen Israels/ende sprac in de te-
ghenwoordichèyt Israels : Sonne staet stille
tot Gibeon / eñ ghy Mane inden dal Aialon.
13 Doen* stont de Sonne ende de Mane stille/
tot dat hem dat volc aen zijn vianden wreec-
te. En is dit niet gheschreuen in den boec des
||vromen? Aldus stondt de Sonne midden aen
den hemel/ende vertrack onder te gaen/by na
14 eenen heelen dach. Ende daer en was gee-
nen dach desen ghelijck / te vooren noch daer
nae/ doen de Heere de stēme eens mans hoor
de/want de Heere street voor Israel.
15 Maer Josua trock weder inden Legher na
Gilgal/ende dat gansche Israel met hem.
16 Maer de vijf Coninghen waren geulucht/
ende hadden hen versteken in de Spelonck e
17 tot Makeda. Doen werdt Josua te kennen
D ghegeuen: Wy hebben de vijf Coningen ghe-
uonden verborgen/inder Speloncke tot Ma-
18 keda. Josua sprack: Soo wentelt groote
steenen voor dat hol der spelon cken/ende be-
19 stelt daer mannē voor diese bewaren/ Maer
en staet ghy niet stille/maer iaghet uwen vy-
anden nae/eñ slaet haer achterste/ eñ en laet-
se in haer steden niet comen. Want de Heere
uwe God heeftse in uwen handen ghegeuen.
20 Eñ doen Josua eñ de kinderen Israels/den Van Israels
seer grooten slach aen hen geeynt hadden/ eñ verwinninge
haddense ghantsch verslaghen/wat doen van
hen ouer bleef/quam in de vaste steden.
21 Aldus quam alle dat volck weder inden le-
ger tot Josua/tot Makeda/met vrede. Eñ nie
mant en dorste voor den kinderen Israels zijn
22 tonge roeren. Maer Josua sprack: Doet dat
hol der Spelon cken open/ende brengt de vijf
23 Coninghen herwaerts tot my. Sy deden
also/ende brachten de vijf Coningen tot hem
wt der Spelon cken/den Coninck tot Jerusa-
lem / den Coninck tot Hebron/ den Coninck
tot Jarmuth / den Coninck tot Lachis / den
24 Coninck tot Eglon/ Maer doen dese vijf
Coninghen tot hem daer wt ghebrocht wa-
ren/riep Josua dat gantsche Israel/eñ sprack
tot den Ouersten des oorlochs volcs/die met
hem trocken: Coemt herwaerts/ ende treedet Israel treedt
dese Coninghen met voeten op haere halsen. de Coningen
E Ende sy quamen toe / ende traden met voe- met voetē op
25 ten op haer halsen. Ende Josua sprack tot haer halsen.
hen: En vreest v niet/ende en verschrict niet
hebt eenen ghoeden moet/ ende weest onuer-
saecht/want alsoo sal de Heere alle uwe vy-
anden doen/daer ghy teghen oorloocht. De Coningē
26 Ende Josua sloechse daer nae/ende doode- wordēgedoot
se/||eñ hincse aen vijf boomen. Ende sy hingen ||Josu.8.f.25.
27 aen de boomen tot tsauonts toe. "Maer "Deu.21.d23
doen de Sonne onder ghegaen was/geboodt
hy/ datmense van den boomen soude nemen/
ende worpense in de speloncke/daer sy hen in
verborghen hadden. Ende leyden groote stee-
nen voor dat Hol der Spelon cken / die zijn
28 daer noch tot op desen dach. Op den sel- Hoe Israel
uen dach wan Josua ooc Makeda/eñ sloech- de ander Co
se metter scherpten des sweerts/daer toe ha- ningē verwā.
ren Coninc/*eñ verbandense/eñ alle sielen die *Deu.20.c.16
daer in waren/eñ en liet niemanden ouerblij-
uen. Eñ dede den Coninc tot Makeda/"ghe- Josue.6.c.21.
lijck hy den Coninc tot Jericho gedaē hadde.
29 Doen troc Josua/ende alle Israel met hem
van Makeda na Libna/ eñ street tegen haer.
30 Ende de Heere gaf de selue ooc inder hant
Israels met haren Coninghen/ eñ hy sloechse
metter scherpten des sweerts: Ende alle sie-
len die daer in waren/ ende en lieter niet ee-
nen in ouerblijuen. Ende dede haren Coninc/
soo hy den Coninc tot Jeriho gedaen hadde.
31 Daer na trock Josua/ ende alle Israel met
F hem/van Libna na Lachis/ende beleydense/
32 ende bestormdense. Ende de Heere gaf La Lachis.
chis oock in de handen Israels/ also dat syse
tsanderdaechs wonnen/ ende sloeghense met-
ter scherpten des Sweerts / ende alle sielen
die daer inne waren/ in alle manieren soo hy
33 Libna / gedaen hadde Inder seluer tijt
trock Horam / de Coninck tot Gezar op- Gezar.
waerts/ om Lachis te helpen. Maer Josua
sloech hem / met alle zijnen Volcke / tot dat
34 niemant daer in ouer en bleef. Ende Jo-
sua trock van Lachis met allen Israel nae
Eglon/ende beleydese/ende bestormdese/ en- Eglon.
de wanse in den seluen daghe / ende sloechse
35 metter scherpten des Sweerts. Eñ verban-
de alle sielen die daer in waren opten seluen
dach/in alle manieren soo hy Lachis gedaen
36 hadde. Daer nae trock Josua opwaerts
met alle Israel/ van Eglon na Hebron/ ende Hebron.
37 bestormdese/ Ende wanse ende sloechse met
ter scherpten des Sweerts/ ende haren Co-
ninc met alle haer steden. Ende alle sielen die
daer in waren/eñ en lieter niet eenē ouerblij-
uen/in alle manieren soo hy Eglon ghedaen
hadde.

hadde. Ende verhandese/ ende alle sielen die
38 daer in waren. Doen keerde Josua wederō
Debir. 39 met alle Israel na Debir/ Eñ bestormdese/
G eñ wanse met haren Coningen/ende met alle
haer steden/ ende sloeghense metter scherpten
des sweerts. Ende verbanden alle sielen die
daer in waren/ende en lieter niet eenen ouer
blijuen. Ghelijck hy Hebron gedaen hadde/so
dede hy Debir oock eñ haren Coninc/ende so
hy Libna ende haren Conine gedaen hadde.
40 Also sloech Josua alle dat lant opt geberch
te/ende teghent Zuyden/ende in de leechten/
ende aen de Beken/ met allen haren Conin-
ghen / ende en lieter niet eenen ouerblijuen/
Deu. 20.c.16 ende verbande al wat eenen adem hadde/*so
de Heere de Godt Israels ghebooden hadde.
41 Ende sloechse van KadesBernea aen / tot
Gasa toe/ende alle dat landt Gosen / tot Gi-
42 beon toe. Ende ouerwan alle dese Conin-
Godt strijdt voor Israel. gen met haren lande teenen male. Want de
Heere de God Israels streedt voor Israel.
43 Ende Josua trock weder in den Legher na
Gilgal met alle Israel.

Dat xj. Capittel.

1 MAer doen Jabin de Coninck tot Ha-
Josu.9.a.1. 10.a.3. A zor sulcks hoorde/*seynde hy tot Jo-
bab den Coninc tot Madon/ende tot
den Coninc tot Simron/ende totten Coninc
2 tot Achsaph/ Ende totten Coninghen die
Noordtwaerts opt geberchte/eñ opten slech-
ten velde/Zuytwaerts Cinneroth/ende in de
leechten/eñ in NaphotDor/aen de zee woon
Coninghen trecken tegen Israel. 3 den. Den Cananiten teghent Oosten ende
Westen/den Amoriten/Hethiten/Pheresiten
ende Jebusiten opt gheberchte. Daer toe de
Heuiten onder aenden berch Hermon/in den
4 lande Mizpa. Dese trocken wt met allē ha
ren heyre/ een groot volck / soo veel als des
zants aē de zee/eñ seer veel rossen eñ wagēs.
5 Alle dese Coningen vergaderden hen/ende
B quamen eñ maecten haren leger by malcande
ren aen dat water Merom/ om te strijden te-
6 gen Israel. Eñ de Heere sprack tot Josua:
En vreest v niet voor hen/want morgen on-
trent desen tijt/wil ickse al verslagen gheuen
voor de kinderen Israels/ Haer Rossen sult ghy
verlemen/eñ haer wagenē met vier verbernē.
Josu. 10.b.9. 7 "Eñ Josua quam bottelijc ouer hē/eñ allet
Van Israels verwinninge oorloochs volc met hē aent water Merom/eñ
8 ouervielense. Eñ de Heere gafse in de han-
den Israels/eñ si sloeghense eñ ioeghense tot
groot Sidon toe / eñ tot de werme waterē/eñ
tot aen de breede tot Mispe tegent Oosten/eñ
sloeghense tot datter niemant onder hen ouer
9 en bleef. Doē dede hen Josua so hen de Hee
re geseyt hadde/eñ verleemde haer rossen / eñ
10 verbernde hare wagenen. Eñ keerde omme
ter seluer tijt/eñ wan Hazor / eñ sloech haren
Conine metten sweerde(want Hazor was te
voren de hooftstadt aller deser Coninerijckē)
11 Eñ sloegē alle sielen die daer in waren/met
ter scherpten des sweerts/eñ verbandese / eñ
en liet niet ouer blijuen dat den adē hadde/eñ
12 verbernde Hazor met vier. Daer toe wan
Josua alle de steden deser Coningen met harē
Coningen/ende sloechse metter scherpten des
Deu.20.c.16. sweerts/eñ verbandese/||soo Mose de knecht
13 des Heeren gebodē hadde. Doch en verbrā-
C den de kinderen Israels geen steden die opten
bergen lagē/maer Hazor alleene verbrāde Jo
Num.31.d 26 Deu.20.b.14 Josu.8.f.27. 1.Re.30.e.22 2.Ma.8.c.28 14 sua. "Eñ alle den roof deser steden/eñ dat
vee/deyldē de kinderē Israels onder hē: maer
alle de menschē sloegē si metter scherpten des
sweerts/tot dat sise vernielden / eñ en lieten
daer niet ouer blijuen/dat den adem hadde.
15 So de Heere Mose zijnen knechte eñ Mose
Josua geboden hadde/so dede Josua/also dat
ter niet en faelgeerde / aen alle dat de Heere
16 Mose geboden hadde. Aldus nam Josua al
dat lant op dat geberchte in/eñ al wat tegen
tzuyden leyt/eñ alle dat lant Gosen / ende de
leechten eñ blacke velden/ eñ dat gheberchte
17 Israels met sinen gronden/ Vandē geberch-
te aen/dat het lant opwaerts na Seir schep-
det/tot BaalGad toe/indē breyden des berchs
Libanon/ onder aen den berch Hermon. Alle
hare Coningen ouerwan hy/eñ sloechse/ende
18 doodese. Maer hy voerde eenen*langē tijt Exo.23
19 teghen dese Coningen strijdt. Maer daer en
D was geen stadt/die haer met vreden op ghaf
den kinderen Israels/wtgenomen de Heuitē/
||die tot Gibeon woonden/ maer si wonnense Josue.9
20 alle met strijde. Eñ dat geschiedde also van
den Heere/ op dat haer herten verhardt sou-
den worden/ den kinderen Israels met strijde
tegen te gaen/op dat si verbannē souden wor
den/eñ dat hen geen genade en soude gescien
"maer vernielt worden/so de Heere Mose ge Deu.
21 boden hadde. In die tijt quam Josua/ende
royde wt de Enakim/vanden gheberchte van
Hebron/dat Debir/ van Anab/van alle ghe- Debir.
berchten Juda / ende van alle gheberchte Is-
22 rael/eñ verbandese met haeren steden. Ende
en liet geenen Enakim ouerblyuen inden lan
de der kinderen Israels/ behaluen tot Gasa/
tot*Gath/ende tot Asdod/daer bleuender so- 1.Re.
23 mighe ouer. Also nam Josua alle dat Lant
in/ in alle manieren / soo de Heere tot Mose
ghesproken hadde/ende ghafse Israel tot een
erue/"elcken stamme zijn deel. Ende dat Lant Nu.2
hielt op te oorloghen.

Dat xij. Capittel.

1 DIt zijn de Coninghen des Lants/ die Vand
A de kinderen Israels sloegen/ende na- ge eñ
men haer Landt in/ ouer ghene zyde der C
der Jordanen/ teghen der Sonnen opganck/ die Jo
vanden water bi Arnon aen/tot aenden berch ouerw
Hermon/ende dat gheheele effen Velt tegent
2 Oosten: ||Sihon de Coninc der Amoriten/ Nu.2
die tot Hesbon woonde eñ heerschapte van Deut.
Aroer aen die aendē Ouer leyt des waters
by Arnon/eñ te middē int water / eñ ouer dat
halue Gilead/ tot aen dat water Jabok/ dat
3 de pale is der kinderē Ammon/ Eñ ouer dat
blac velt/tot aē de zee Cinneroth/tegēt oostē/
eñ tot aender zee des blackē velts/te wetē/ de
soute zee oostwaerts des weechs na,Beth Je-
simoth/ ende vant Zuydē onder aen de beken
4 des geberchts Pisga. "Daer toe de Palen Nu.2
B des Conincks Og tot Basan/die noch vandē Deut.
Raphaim ouer was / eñ woonde tot Astha-
5 roth ende Edrei/ Ende domineerde ouer dē
Berch Hermon/ouer Salcha/ende ouer ghe-
heel Basan / tot aen de Palen Gessuri ende
Macchati / ende des haluen Gilead / welck
was de pale Sihon des Coninex tot Hesbon.
6 Mose de knecht des Heeren/eñ de kinde-
ren Israels sloeghense. || Eñ Mose de knecht Nu.3
des Heerē / gafse in te nemē den Rubeniten/ Deut.
Gadditen/eñ den haluen stamme Manasse. Josue.
7 Maer dit zijn de Coningen des lants die
*Josua sloech/eñ de kinderen Israels/op dese Deut.
zijde der Jordanen/tegen den Westen/vā Baal
Gad aen/ op de breyde des berchs Libanon/
tot aenden Berch die dat lant opwaerts nae
Seir schepdet/ende dat Josua den stammē Is-
8 raels gaf in te nemen/elcken zyn deel: Wat
opten geberchten/leechten/vlacken velde/aen
de beken/in de woestijnē eñ tegent zuydē was
de Hethiten/Amoriten/ Cananitē/Pheresitē/
9 Heuiten/eñ Jebusiten. De Coninc tot *Je- Josu.
C riho/de Coninc tot Ai/die ter zijdē aen Beth- 8.a.1.
10 El leyt: De Coninc tot Jerusalem/de Co- 10.a.1
11 ninck tot Hebron/ De Coninck tot Jar-
12 muth/de Coninck tot Lachis/ De Co-
ninck tot Eglon/de Coninck tot Geser/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

13 De Coninc tot Debir/de coninc tot Geder/
14 De Coninc tot Harma/ de Coninck tot A=
15 rad/ De Coninc tot Libna/De Coninc tot
16 Adullam/ De Coninc tot Makeda/de Co=
17 ninc tot BethEl/ DeConinc tot Taphuah/
18 de Coninc tot Hepher/ De Coninck tot A=
19 phek/de Coninc tot Lazaron/ De Coninck
20 tot Madon/de Coninc tot Hazor/ De Co=
ninc tot SimronMeron/ de Coninc tot Ach=
21 saph/ De Coninc tot Thaenach/de Coninc
22 tot Megiddo/ De Coninc tot Kedes/de Co
23 ninck tot Jakneam aen Charmel/ De Co=
ninc tot NaphothDor/ de Coninc der Hey=
24 denen tot Gilgal/ De Coninck tot Thirza:
Dat zijn eenendertich Coninghen.

Dat xiij. Capittel.

1 A Doen nv Josua out was eñ wel beda=
ghet/sprac de Heere tot hem: Ghy zijt
out geworden/eñ wel bedaget/eñ daer
is noch seer veel lants overghebleuen om in
2 te nemen/ Te wetē/dat geheel Galilea/der
3 Philisteen/eñ dat geheel Gessuri/ Van Si=
hor aen/die voor Egypten vloeyt/ tot aen de
Palen Ekiron tegent Noorden/ die den Ca=
naniten toe gerekent wort/vijf heerē der Phi
listeen/te weten/de Gasiten/de Asdoditen/de
Asklonitē/de Gethiten/de Eskronitten/eñ de
4 Auiten. Maer vant Zuyden aen/ is dat ge=
heele Lant der Cananiten/eñ Maara/der Si
doniers tot Aphek toe/ tot aen de Palen der
5 Amoriten. Daer toe dat lant der Giblitē/eñ
den geheelen Libanon tegen der Sonnen op
ghanck/van BaalGad aen/ beneden aen den
berch Hermon/tot datmē coemt tot Hamath.
6 Al die opt geberchte woonē van Libanon
aen/tot aen de warme wateren/eñ alle Sido
niers: Jck wilse verdrijuen voor de kinderen
Jsraels. Legt slechts dat lot daeromme/haer
wt te deylen onder Jsrael/so ic v gebodē heb.
7 So deylt nv dit lant tot een erue onder de
B negen stammen/ eñ onder den haluen stamme
8 Manasse. Want de *Rubenitē eñ Gadditen
hebben metten anderē haluen Manasse haer
erfdeel ontfangē / dat hen Mose gaf/op gene
zijde der Jordanē/tegen den opganc der Son=
nen / "soo hen dat seluē Mose de knecht des
9 Heeren gegeuen heeft. Van Aroer aen/die
aenden Oeuer des waters by Arnon leyt / eñ
vander stadt middē int water/ eñ alle cōtreye
10 Medba/tot Dibon toe/ Eñ alle steden Si=
hon des Conincks der Amoriten/ die tot Hes
bon regeerde/‖tot aen de Palen der kinderen
11 Ammon. Daer toe ooc Gilead/eñ de Palen
aen Gessuri eñ Maachati/eñ dē geheelē berch
Hermō/eñ dat geheel Basan/tot Salcha toe/
12 Dat geheel rijc Og tot Basan/ die tot A=
stharoth eñ Edrei regeerde/de welcke noch eē
vanden overgheblevene Ruesen was. Maer
13 Mose sloechse eñ verdreefse. Maer de kinde
ren Jsraels en verdreuen de Gessuriten ende
Maachatiten niet. Maer Gessur eñ Maachat
woonen alle beyde onder de kinderen Jsraels
14 tot op desen dach. *Maer den stamme der
C Leuiten en gaf hy geen erfdeel: Want dat of=
fer des Heeren des Gods Jsrael/is haer erf=
15 deel/so hy hen ghesproken heeft. *Also gaf
Mose den stam der kinderen Ruben/ na haer
16 ghestachten/ Dat haer Palen waren: Van
Aroer/die aendē Oever des waters by Arnon
leyt/eñ de stadt midden int water/ met alle ef
17 fenen velden tot Medba toe. Hesbon ende
alle haer steden/die inden effen velde liggen/
Dibon/Bamot/Baal / eñ BethBaal/Meon/
18 Japza/Kedemoth/Mephaath/Kiriathaim/
19 Sabama/SorethSahar optē geberchte int
20 dal. BethPeor/de beke aen Pisga eñ Beth
21 Jesimoth/ Ende alle steden opt effen Velt/
ende dat geheele Rijck Sihon des Conincks
der Amoriten / die tot Hesbon regeerde/*die Nu.21.d.24.
Moses sloech metten Vorsten Midian. Evi/
Reken/Sur/Hur/ende Reba/ de gheweldige
des Conincks Sihon/ die inden lande woon
22 den. Daer toe "Bileam den soon Beor/ de Num.31.b.8.
Propheteerder/ doodden de kinderen Jsraels 1.Pet.2.c.15.
metten Sweerde/metten ander verslagenen. Bileam wert
23 Ende de Palen der kinderen Ruben wa= ghedoot.
ren de Jordane. Dat is dat Erfdeel der kin=
deren Ruben in haren ghestachten/van Ste= Vant erfdeel
24 den ende Dorpen. Den stamme der kinde= der stamme
D ren Gad / nae haren ghestachten/ gaf Mose/ Gad.
25 dat hare Palen waren/ Jaezar ende
alle steden in Gilead/ende dat halue Lant der
kinderen Ammon tot Aroer toe / welcke leyt
26 voor Rabbath: Ende van Hesbon tot Ra=
math/Mizpe ende Betonim. Ende van Ma=
27 hanaim/ tot aen de Palen Debir. Maer
int Dal BethHaram / BethNamra / Su=
choth/ende Saphon/die overghebleuen was
vanden Rijck Sihon/des Conincks tot Hes=
bon / dat de Jordane de Pale was tot aent
eynde der Zee Cinneroth / op dese zijde der
Jordanen teghen den opganck der Sonnen.
28 Dat is dat erfdeel der kinderen Gad in
haren ghestachten/van Steden eñ Dorpen.
29 ‖Den haluen stamme der kinderen Ma= Vant erfdeel
nasse nae haren ghestachten/ gaf Mose/ der haluē stā
30 Dat hare Palen waren van Mahanaim me Manasse.
aen/dat geheele Basan/ dat geheele Rijc Og ‖Josu.17.a.1.
des Coninctx tot Basan/eñ alle vlecken Jair/ 1.Par.6.d.22
die in Basan liggen/te weten/ tsestich steden/
31 Eñ dat halue Gilead/ Astharoth/ Edrei/
de steden des Coninckrijcx Og tot Basan/ gaf
hy den kinderen Machir des soons Manasse/
dat is de helft der kinderen Machir/ na hare
32 geslachtē. Dat ist dat Mose wtgedeylt heeft
op dat Velt Moab/ op gene zijde der Jorda=
nen voor Jeriho / teghen den opghanck der
33 Sonnen. *Maer den stamme Leui en gaf Josu.13.b.14.
Mose gheen Erfdeel. Want de Heere de God 14.a.3.
Jsraels is haer Erfdeel/soo hy hen ghespro= 18.a.7.
ken heeft.

Dat xiiij. Capittel.

1 A Maer dit ist dat de kinderen Jsraels in= Van de wt=
ghenomen hebben inden Lande Ca= deylinge des
naan/ "dat onder hen wtghedeylt heb Lants.
ben/ de Priester Eleazar ende Josua de sone "Nu.34.d.17
Nuns/eñ de Overste Vaders onder dē stam=
2 men der kinderē Jsraels. ‖Maer si deyldent Nu.26.f.55.
door het lot onder hen/so de Heere door Mo= 33.f.54.
sen geboden hadde den neghen ende den hal=
3 uen stamme te geuen. Want den tween/en=
de den haluen stam/hadde Mose erfdeel gege
uen op ghene zijde der Jordanen. *Maer den Josu.13.b.14.
Leuiten en hadde hy gheen erfdeel onder hen
4 gegeuen. "Want de kinderen Joseph wer= Gen.48.c.13.
den twee stammen/ Manasse ende Ephraim.
Daerom en gauen si den Leuiten gheen deel
inden lande / maer steden daer in te woonen/
ende voorsteden voor haer Vee ende goeden.
5 ‖Soo de Heere Mose gheboden hadde/soo Nu.35.a.2.
deden de kinderen Jsraels / ende deylden dat
6 Landt. Doen traden de kinderen Juda toe/
B tot Josua tot Gilgal/ ende Caleb de sone Je= Caleb.
phunne / de Knisite / sprack tot hem : *Ghy Nu.14.c.24.
weet wat de Heere tot Mose den man Gods
seyde/van mijnen eñ uwen twegen in Kades
7 Barnea. Jck was veertich Jaer oudt/"doen Num.13.a.6.
my Mose de knecht des Heeren wtseynde vā
KadesBarnea / om dat Landt te bespieden/
ende ick seyde hem weder soo ickt in mijn her
8 te wist. Maer mijne broeders die met my op
waerts gegaen waren/ maeckten den Volcke
dat herte versaecht. Maer ick volchde den
9 Heere mijnen Godt trouwelijck nae. Doen
swoer my Mose inden seluen daghe / ‖ende Deu.11.d.24
C sprac: Dat Lant daer ghy met uwen voet op Josue,1.a.3.
getreden

getreden hebt/sal uwe ende uwer kinderẽ erf
deel zijn eewelijck/daerom dat ghy den Heere
mijnen Godt trouwelijck na geuolcht hebt.
Nu.14.c.24. 10 Eñ nv siet/*de Heere heeft my laten leuen
so hy gesprokẽ heeft. Het zijn nv vijfenveer=
tich Jarẽ/ dat de Heere sulcx tot Mose seyde/
die Jsrael in de Woestijne ghewandelt heeft.
Eñ nv siet/ic ben hedẽ vijfentachtentich iaer
Eccli.46.b.11 11 out/ "Eñ ben noch hedẽ inden dage so sterc/
als ic was indẽ dage doen my Mose wtseyn=
de. Gelijck mijn cracht doen was/also is si nv
oock te strijden/eude wt ende in te gaen.
12 So geeft my nv dit geberchte/daer de Hee
D re af gesprokẽ heeft in genen dage: Want ghi
hebtet gehoort in den seluen daghe. Want de
Enakim woonẽ daer bouẽ/ eñ het zijn groote
eñ vaste stedẽ/oft de Heere met my zijn wilde
dat icse verdreue/so de Heere gesprokẽ heeft.
13 Doen segende hem Josua/‖eñ gaf also He
1.Ma.7.d.56. Calebs erf= deel. bron/Caleb den sone Jephunne *tot een erf=
14 deel. Daer af wert Hebron Calebs des soōs
*Jos.21.b.12. 1.Mac.2.e.56 Jephunne/des Kinisters erfdeel/tot op desen
dach/daerom dat hy den Heere den Godt Js=
"Josu.15.c.13 15 raels trouwelijc na geuolcht hadde. "Maer
Hebron hiet voortijts KiriathArba/ die was
een groot mensch onder den Enakim. Eñ dat
lant hadde opghehouden van Oorloge.

Dat xv. Capittel.

Want erfdeel des stams Juda. 1 Dat Lot des stams der kinderen Juda
A in haren geslachten/was den pale E=
dom/aen der woestijne Sin/die tegent
Zuydẽ schiet/ aen den eynde der landẽ tegent
2 Zuydẽ. Also dat haer Palen tegent Zuydẽ
waren vanden eynde der souter Zee aen/ dat
is vander tongen die teghent Zuydenwaert
3 gaet/ Eñ coemt wt van daer opwaerts tot
Akrabbim/eñ gaet door Sinna henen/eñ gaet
weder opwaerts van Zuytwaerts tot Kades
Bernea/eñ gaet door Hezron / ende gaet op=
waerts na Adar/eñ buycht hem om Karkaa.
4 Eñ gaet door Asmon/eñ coemt wt aen de
Beke Egypti/alsoo dat dat eynde der Palen
de Zee wort: Dat zijn uwe Palen tegen het
5 Zuyden. Maer de Pale tegent Oosten/is
B vande soute Zee aen / tot aen des Jordaens
eynde. De Pale tegent Noorden/ is vander
tongen der Zee/die aen den hoeck der Jorda=
6 nen is/ Eñ gaet opwaerts na BethHagla/
eñ trect hem van Noortwaerts na BethAra
ba/eñ coemt opwaert totten steen Bohen/des
7 soons Ruben. Eñ gaet opwaerts na Debir
vanden Dal Achor / eñ vande Noortwaerts
placke die tegen Gilgal leyt/ welck gelegẽ is
teghen ouer nae Adumim/opwaerts/die van
Zuytwaerts aent water leyt. Daer na gaetse
totten water Ensemes/ende coemt wt totter
3.Reg.1.b.9. Josu.18.c.16. 8 ‖fonteynen Rogel. Daer nae gaet sy op=
waerts tottẽ Dal des soons Hinnam/aen de
zijde des Jebusitẽ/die vã Zuytwaerts woont
dat is Jerusalem / eñ coemt opwaerts op de
scherpte des Berchs/ die voor dat Dal Hin=
nam leyt/van Westwaerts/dwelck daer stoot
aen den hoeck des Dals Raphaim / teghent
9 Noordẽ toe. Daer na coemtse vã des selfs
C berchs scherpte/ totter water fonteynẽ Neph
thoah/ eñ coemt wt tottẽ stedẽ des geberchts
Ephron/eñ neyget haer tot Baala/ dat is Ki
10 riath Jearim. Eñ buyget hem daer om/ van
Baala teghen den Westen/na den gheberchte
Seir/eñ gaet aen de zijde henẽ des geberchts
Jearim/van Noordenwaerts/ dat is in Ches
salon/eñ coemt neder na BethSemes/eñ gaet
11 door Thimna/ Eñ breeckt wt aen de zijde
Ekron/tegent Noordenwaerts/eñ trect haer
na Sikron/eñ gaet ouer den Berch Baala/eñ
coemt wt tot Jabneel/ also dat haer eynde de
12 Zee is. Maer de Pale tegent Westen/is de
groote Zee. Dit zijn de Palen der kinderẽ Ju
13 da/rontsomme in hare geslachtẽ. *Caleb de Josu.1
sone Jephunne/ wert zijn deel gegeuen onder Caleb
den kinderẽ Juda/na dat de Heere Josua be= deel.
ual/te weten/ "de KiriathArba / des vaders "Judi
14 Enak/ dat is Hebron. ‖Eñ Caleb verdreef ‖Jud.1
D van daer de drie sonen Enak: Sesai/Ahiman
15 eñ Talmi/geboren van Enak. Eñ troc van
daer opwaerts totten inwoonders Debir.
Maer Debir hiet voortijts KiriathSepher.
16 Eñ Caleb sprack: *Wie KiriathSepher Judic.
slaet eñ wint/dien wil ick mijn dochter Achsa 1.Reg
17 tot eenen wijue geuen. Doen wonse Athniel 1.Par
de sone Kenas/des broeders Caleb/ ende hy
gaf hem zijn dochter Achsa tot eenen wijue.
18 Eñ het geuiel/doẽ si tot hem trock "wert Caleb
haer geradẽ eenen acker te eysschen vã haren ter eys
vader/eñ si viel vandẽ Ezel. Doen sprac Ca= Erfde
19 leb tot haer: Wat is v? Sy sprac: Geeft my "Nu.
een segheninge/ want ghy hebt my een Lant Josu.1
tegent Zuydẽ gegeuẽ/geeft my ooc een water
achtich lant. Doen gaf hy haer een waterach
20 tich lant bouen eñ beneden. Dit is dat erf=
deel des stams der kinderen Juda/in harẽ ge
21 slachtẽ. Eñ de stedẽ des stams der kinderen Van
E Juda/vanden eenen hoec totten anderen/ aen des st
de Palen der Edomitẽ tegent Zuyden/ warẽ Juda.
22 dese: Kabzeel/ EderJagur/ Kina/ Dimo=
23 na/Adada/ Kedes/Hazor/Jethum/
24 Suph/ Telem/Bealoth/
25 Hazor/ Hadata/Kirioth/Hezron/ dat is
26 Hazor/ Aman/Sema/Molada/
27 HazarGadda/Hesmon/BethPaleth/
28 HazaSual/BeerSeba/Bisiothia/
29 Baala/Jjim/Azem/
30 ElTolad/Chesil/Harma/
31 Siklag/Madmanna/ SanSanna/
32 Lebaoth/Silhim/Ain/Rimon/ ‖dat zijn ne Josu.
genentwintich steden ende haer dorpen.
33 Maer inde leechten was Esthaol/ Sarea/
34 Asna/ Sanoah/ EnGanim/ Thapuah/E=
35 nam/ Jarmuth/Adullam/Socho/Aseka/
36 SaarJm/Aditaim/ Gedera/ Giderohaim:
F Dat zijn veerthien steden ende haer dorpen.
37 Senam / Hadaza / MigdalGad/
38 Dilean/Mizpe/Jakthiel/
39 Lachis/Balekath/ Eglon/
40 Chabon/Lahman/Chithlis/
41 Gedroth/ BethDagon/ Naema/Makeda.
Dat zijn sesthien Steden ende haer Dorpen.
42 Libna/Ether/Azan/
43 Jephtah/ Asna/ Nezib/
44 Kegila/ Achsib/ Maresa. Dat zijn neghen
45 steden ende haer dorpen. *Ekron met hare Judic
46 dochteren eñ dorpẽ. Van Ekron tot aen de
Zee/eñ alle wat aen Asdod streckt/ende haer
47 dorpen. Asdod met hare dochterẽ eñ dorpẽ,
Gasa met hare dochterẽ eñ dorpẽ/ tot aen dat
water Egypti. Eñ de groote zee is sinẽ pael.
48 Maer optẽ geberchte was Samir/Jathir/
49 Socho/ Danna/KiriaSanna/dat is De=
50 bir/ Anab/ Esthemo/ Annim/
51 Gozen/Holon/Gilo. Dat zijn elf Steden
52 ende haer dorpen. Arab/Duma/Esean/
53 Janiun/BethThapuah/Apheka/
54 Humta/KiriathArba/dat is Hebron/Si=
G or. Dat zijn negen steden ende haer dorpen.
55 MaonCarmel/Siph/Jutha/
56 Jesrael/Jakdeam/Sanoag/
57 Kain/Gibea/ Thimna. Dat zijn thien ste=
58 den eñ haer dorpen/ Halhul/Bethsur/Ge=
59 dor/ Maarath/BethAnoth/Elthekon. Dat
60 zijn ses stedẽ eñ haer dorpen. KiriathBaal/
dat is KiriathJearim/Harabba: Twee stedẽ
61 eñ haer dorpẽ. Maer inder Woestijnen was
62 BethAraba/Middin/Sechacha/ Nibzan eñ
de Soutsstadt/eñ Engeddi. Dat zijn ses stedẽ
63 eñ haer dorpen. Maer de Jebusiten "woondẽ Judi
tot Jerusalẽ/eñ de kinderen Juda en costense
niet ver=

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

niet verdrijuẽ. Also bleuen de Jebusitẽ metten
kinderẽ Juda/te Jerusalem tot op desen dach.

Dat xvj. Capittel.

1 ENde dat lot viel den kinderen Joseph
A vander Jordanen/tegen Jericho/totten
water by Jericho / van Oostenwaert:
Eñ de woestijne die opwaert gaet van Jeri=
2 cho/door dat geberchte *BethEl/ Eñ coemt
van BethEl wt na Lus/eñ gaet door de palẽ
3 ArcAtaroth/ Eñ trect haer nederwaerts te
gent Westenwaert/ na de palen Japhleti/tot
aende palen des nederen Beth Horon / eñ tot
4 Gaser toe/eñ dat eynde aen de zee. Dat heb
ben de kinderen Joseph/Manasse/eñ Ephra=
5 im/tot eenẽ erfdeel genomen. De palen der
kinderen Ephraim/ in haren geslachtẽ haers
erfdeels/vandẽ Oostenwaert/was Atharoth/
6 Adar/totten Ouerstẽ BethHoron/ Eñ gaet
wt tegent Westẽ by Michmethath/die tegent
Noorden leyt/ aldaer commẽ si haer daerom
me/tegen den Oosten der stadt Thaenath Si=
lo/ende gaet daer door vanden Oostenwaert
7 na Jonaha. Eñ daelt neder van Jonaha na
B Ataroth eñ Naaratha/eñ streckt aen Jericho/
8 eñ gaet wt aen de Jordane/ Van Thapuah
gaetse tegen Westenwaert/nae NahalKana/
eñ harẽ wtganc is aen de zee. Dat is dat erf=
deel des stams der kinderẽ Ephraim/ in harẽ
9 geslachtẽ. Eñ alle paelstedẽ met harẽ dorpẽ
der kinderẽ Ephraim/ lagẽ bestropt onder dat
10 erfdeel der kinderẽ Manasse. *Eñ si en verdre
uen de Cananitẽ niet/ die tot Gaser woondẽ.
Also bleuen de Cananitẽ onder Ephraim/tot
op desen dach/eñ werden chijnsbaer.

Dat xvij. Capittel.

1 ENde dat lot viel op ‖den stam Manas
A se: Wandt die is Josephs *eerste soon/
ende viel op Machir/ den eersten soon
Manasse/ den Vader Gilead. Wandt hy was
een strijdtbaer man/daerom gewert hem Gi=
2 lead eñ Basan. Maer den anderen kinderen
Manasse na harẽ maechschappẽ/viel dat ooc/
te weten/den kinderen Abieser / den kinderen
Helek/dẽ kinderẽ Asriel/den kinderẽ Sechem/
den kinderen Hepher/ eñ den kinderen Semi
da. Dat zijn de kinderen Manasse/des soons
Josephs/Mans namẽ onder harẽ maechschap
3 pen. *Maer Selaphehad de sone Hepher/
des soons Gilead / des soons Machir / des
soons Manasse/en hadde gheen sonen / maer
dochteren. Eñ haer namen zijn dese: Mahala/
4 Noa/Hagla/Milca/Thirza. Ende si traden
voor dẽ Priester Eleazar/ eñ voor Josua den
sone Nuns/eñ voor de Ouersten/eñ spraken:
De Heere heeft Mose gheboden dat hy ons
erfdeel soude gheuen/ onder onsen broederen.
Ende men gaf hen erfdeel onder dẽ broederen
haers Vaders/na dat beuel des Heeren.
5 Maer daer vielen op Manasse thien snoe=
B ren/buyten den lande Gilead eñ Basan / dat
6 op ghene zijde der Jordanen leyt. Want de
dochteren Manasse namẽ erfdeel onder sinen
sonen. Eñ dat lant Gilead/gewert den anderẽ
7 kinderen Manasse. Ende den pael Manas=
se/was van Asser aen/nae Michmethath/ die
voor Sichem leyt/ ende streckt totter rechter
8 zijden aen die van EnThapuah. Want dat
lant Thapuah wert Manasse/eñ is den Pael
9 Manasse/af de kinderẽ Ephraim. Daer na
daelt hy af nae Nahalcana teghent Zuyden
waert/totten beke steden/die Ephraims zijn/
onder den steden Manasse. Maer vant Noor
den is de Pale Manasse aen de beke/eñ gaet
10 wt aen de Zee. Den Ephraim teghen het
Zuyden/eñ Manasse tegent Noordẽ/eñ de zee
is sinen Pale. Eñ sal strecken aen Asser vant
11 Noordẽ/eñ aen Isaschar vant Oostẽ. Dus
C hadt nv Manasse onder Isaschar ende Asser/
*BethSean eñ hare dochteren/Jeblaam ende Judic.1.c.27.
haer dochteren/ eñ die tot Dor eñ haer doch=
teren/ ende die tot Endor eñ haer dochteren/
ende die tot Taanach eñ haer dochteren/en=
de die tot Megiddo eñ haer dochteren/eñ dat
12 derdendeel Naphet. Eñ de kinderen Manas
se en conden dese steden niet innemen. Maer
de Cananiten begosten te woonen indẽ seluen
13 Lande. Maer doen de kinderen Israels
machtich werden / maeckten si de Cananiten
14 chijnsbaer/ende en verdreuense niet. Doen
spraken de kinderen Josephs met Josua/seg=
ghende: Waerom en hebdy my maer een lot/
eñ een snoer des erfdeels gegeuen? Eñ ic ben
doch een groot volck/soo my de Heere so wel
15 gesegent heeft. Doen sprack Josua tot hen:
Want ghi een groot volc zijt/so gaet opwaert
in dat Wout/eñ houwet omme / eñ maeckt v
aldaer steden/ indẽ lande der Pheresiten ende
Raphaim/aengesien v dat geberchte Ephra=
16 im te enge is. Doen seyden de kinderen Jo
D sephs : Dat geberchte en sullen wy niet ver=
crijgen: Want daer zijn ijsere wagenen by alle
Cananiten/die int dal des lants woonen/ by
welcken leyt Bethesan/ende haer dochteren/
17 ende Jesreel int Dal. Josua sprack
totten huyse Josephs/tot Ephraim ende Ma
nasse : Ghy zijt een groot volck/ende dewijle
ghy so groot zijt/so en muechdy niet alleen eẽ
18 lot hebben/ Maer dat gheberchte sal v zijn/
daer dat Wout is/dat houwet om/so salt ws
lots eynde zijn/als ghy de Cananiten verdrij
uet/ die de ijsere waghens hebben/ eñ mach=
tich zijn.

Dat xviij. Capittel.

1 ENde de gheheele ghemeynte der kinde= De hutte des
A ren Israels/vergaderden hen tot Silo getuychenis
eñ rechten aldaer den Tabernakel des tot Silo wert
getuychenis op/eñ dat lant was hen onder= opgerecht.
2 worpen. Eñ daer warẽ noch seuen stammen
der kinderen Israels/dien si haer erfdeel niet
3 wtgedeylt en hadden/ Ende Josua sprac tot
ten kinderen Israels: Hoe langhe zijt ghy soo
traech / dat ghy niet henen en gaet / om dat
Lant in te nemen/ dat v de Heere uwer Va=
4 deren Godt gegeuen heeft? Beschickt v wt Josua gebiet
elcken stamme drie mannen / dat ickse henen mannẽ wt te
seynde/ende dat si hen op maken/eñ door dat seynden om
Lant gaen/ende verschrijuent/nae haren erf= tlant te be=
5 deel/eñ weder tot my comen. Deylt dat lant schrijuen.
in seuen deelen. Juda sal blijuẽ op zijne palen
vander Zuytzijden / eñ dat huys Joseph/ sal
blijuen op zijne Palen van Noorden af.
6 Maer beschrijft ghy dat Lant in seuẽ dee
len/eñ brengtse herwaerts tot my/ so wil ick
v dat lot worpẽ/voor den Heere onsen Gode.
7 *Want de Leuiten en hebben gheen deel Josu.13.d.33.
onder v: Maer dat Priesterschap des Heeren 14.a.3.
is haer erfdeel. ‖Maer Gad ende Ruben/ende ‖Jos.12.b.6.
den haluen stamme Manasse / hebben haer
deel genomen ouer ghene zijde der Jordanen/
tegent Oosten/ dat hem Mose de knecht des
8 Heeren gegeuen heeft/ Doen maeckten hen
B de mannen op/op dat sy wech souden gaen.
Ende Josua geboot hen/ dat sy henen wilden
gaen om dat Lant te beschrijuen/ende sprack:
Gaet henen/ende doorwandelt dat lant/ ende
beschrijuet: Eñ coemt weder tot my/dat ick v
hier dat lot werpe voor den Heere tot Silo.
9 Also gingen de mannen henen/ende door=
trockent Lant/ende beschreuent op eenẽ brief
na de steden/in seuen deelen/ ende quamẽ tot
10 Josua inden Legher tot Silo. Doen werp
Josua het lot ouer hen tot Silo/voor dẽ Hee
re/eñ deylden aldaer tlant wt onder de kinde
11 ren Israels/eenẽ yegelijckẽ zijn deel. Eñ dat Wat erfdeel
lot des stams der kinderen BenJamin / viel des stams
nae haren gheslachten / ende de Pale haers BenJamin.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

lots ginc wt/ tusschen den kinderen Juda en=
12 de den kinderen Josephs. Ende hare Pale
was na den hoeck teghent Noorden/ vander
Jordanen aen/ eñ gaet opwaerts aen de zijde
Jeriho/vant Noorden / ende coemt opt ghe=
berchte teghent Westen/ende gaet wt aender
13 woestijnen BethAuen/ Eñ gaet van daer na
Lus/aen de zijde aen Lus tegent Zuydẽ/ dat
is BethEl/ ende coemt af na AtharothAdar/
aenden berghe die vant Zuyden herwaerts
14 leyt/aenden nederen BethHoron/ Daer na
neycht si haer eñ cromt haer om na den hoec
des Westens/ tegent Zuyden vanden berghe
die voor BethHoron tegent Zuyden leyt/en=
de gaet wt/aen KiriathBaal/dat is Kiriath
Jearim/ de stadt der kinderen Juda: Dat is
15 dat eynde tegent Westen. Maer dat eynde
tegent Zuyden is van KiriathJearim aen/eñ
gaet wt tegent Westẽ/ eñ coẽt wt totten Wa=
16 terfonnteynen Nephthoah/ Eñ daelt neder
aen des Berchs eynde/die voor den Dal des
soons Hinnan leyt/welc inde leechte Rapha
im tegent Noorden leyt. Ende daelt af doort
Dal Hinnam aender zijden der Jebusiten te=
Josue.15.b.7. gent Zuyden/ *eñ coemt neder totter fontey=
3.Reg.1.b.9. 17 nen Roghel/ Ende treckt haer van Noort=
waert. Eñ coemt wt na Ensemes/eñ coẽt wt
totten hoopen die teghen Adumim opwaerts
ligghen/ ende coemt nederwaerts totten steen
18 Bohem/des soons Ruben. Eñ gaet ter zijdẽ
henen neffens den blacken velde dat teghent
Noorden leyt/ende coemt af opt black velt/
19 Ende gaet aender zijden BethHagla die
tegent Noorden leyt. Eñ zijn eynde is aender
tongen der souter Zee tegent Noorden/ aen=
den cant der Jordanen tegent Zuydẽ: Dat is
20 de pale tegent Zuydẽ. Maer de eynden te=
D ghent Oosten sal de Jordane eynden. Dat is
dat Erfdeel der kinderen BenJamin/ in hare
21 Palen rontom na haren ghesiachten. Maer
de steden des stams der kinderen BenJamins
in hare ghesiachte zijn dese: Jeriho/BethHa=
22 gla/EmekKezin/ BethAraba/Semaraim/
23 BethEl/ Anim/Haphar/Ophra/
24 Capher/Amonai/ Aphni/Gaba : Dat zijn
25 twelf steden eñ haer dorpen. Gibeon/Ra=
26 maBeroth/ Mispe/Caphira/Moza/
27 Rebem/Jerpeel/Tharaala/
28 Sela/Eleph/eñ de Jebuseen/dat is Jerusa
lem/Gibeath/Kiriath/ veerthien steden ende
haer dorpen: Dat is dat erfdeel der kinderen
BenJamin in haren gesiachten.

Dat xix. Capittel.

Want erfdeel des stams Simeons.
1 Daer nae viel dat ander lot des stams
A der kinderen Simeon/ na haren ghe=
2 slachten/ ‖Ende haer erfdeel was on
‖Gen.29.a.7. der dat erfdeel der kinderen Juda.*Ende hen
*1.Par.5.a.5 wert tot eenẽ erfdeel: BerSeba/SebaMola=
3 da/ HazarSual/Bala/Azen/
4 Eltholad/Bethul/Harma/
5 Sicklack/BethMarcaboth/azahrSussa/
Josu.15.e.32. 6 BethLebaoth/ Saruhem. ‖Dat zijn der=
7 thien steden ende haer dorpen. Ain/Rimon/
Ether/Azan/dat zijn vier stedẽ eñ haer dorpẽ.
8 Daer toe alle dorpẽ die rontom dese steden
liggen tot Baalath/BeerRamath/tegent zuy
den: Dat is dat erfdeel des stams der kinde=
9 ren Simeon/in haren ghesiachte. Want der
kinderen Simeons erfdeel/is onder dat snoer
der kinderen Juda. Om dat het Erfdeel der
kinderẽ Juda hen te groot was/daerom erfdẽ
de kinderen Simeon onder haren Erfdeel.
Gen.49.b.13. 10 *Dat derde lot viel op de kinderen Sebu=
Dat Erfdeel des stams Sebulon. lon/na haren gesiachte. Ende de Pale haers
11 erfdeels was tot Sarid toe/ Ende gaet op=
waerts na den Westenwaert/ na Mereala/eñ
stoot aen Dabaseth/eñ reyckt aen de beke die
12 voor Jekneam vliet/ Ende keert hem van
Sarid teghen der Sonnen opganck / tot aen
de Palen Cisloth/Tabor/ende coemt wt nae
Dabrath/ende gaet opwaerts na Japia/
13 Ende van daer gaet sy tegent Oosten door
Githa/ Hepher/Jtha/ Kazin/ ende coemt wt
14 nae Rimon/Mithoar ende Nea. Eñ crom=
B met hem om vant Noorden nae Nathon/ en
de haren wtganck is inden Dale Jephtael.
15 Kathath/Nahalal/Simron/Jedeala/ende
Bethlehem: Dat zijn twelf Steden ende haer
16 Dorpen. Dat is dat Erfdeel der kinderen
Sebulon in haren ghesiachten. Dat zijn haer
17 Steden ende Dorpen. Dat vierde lot viel Dat Erf[...]
op de kinderen Jsaschar nae haren ghesiach= des stams
18 ten. Ende haren Pale was Jesrahel/ Che= Jsaschar.
19 sulloth/Sunen/ Hapharaim/Sion/Anaha=
20 rath/ Raabith/Kiseon/Abez/
21 Remeth/EnGannim/Enhada/BethPazes/
22 Eñ streckt aen Thabor/ Sahazinma/Beth=
Semes / ende zijn eynde is aen de Jordane/
23 sesthien steden ende haer dorpen: Dat is
dat Erfdeel des stams der kinderen Jsaschar
in haren ghesiachten/steden ende dorpen.
24 Dat vijfste lot viel opten stam der kinde= Dat erfde[...]
25 ren Asser/nae haren ghesiachten. Eñ haren des stãs A[...]
pale was/ Helkath/Hali/Beten/Achsaph/
26 AlaMelech/ Amead/ Miseal/ ende streckt
aen Carmel/aen de Zee/ ende aen SihorLib
27 nath/ Ende keert hem teghen den opganck
der Sonnen / nae BethDagon / ende reyckt
aen Sebulon/ ende aen dat Dal JephtahEl/
teghent Noorden BethEmek/ Negiel/ ende
coemt wt tot Cabul ter slincker zijde.
28 Ebron/ Rehob/ Hamon/ Kana/ tot aent
29 groot Sidon/ Ende keert hem nae Rama/
C totter vaster stadt Sor toe / ende keert hem
nae Hossa/ende gaet wt aen de Zee/ nae dat
30 snoer tot Achsib/ Vma/ Aphek/ Rehob/
31 tweentwintich Steden ende Dorpen: Dat
is dat Erfdeel des stams der kinderen Asser
in haren ghesiachten/Steden ende Dorpen.
32 Dat seste lot viel op de kinderen Naph= Dat Erf[...]
33 thali in haren gesiachten. Ende hare palen des stams
waren van Heleph/ Elon/ door Saanim/A= Naphtha[...]
dami/NeKeb/JabneEl/tot Lakum toe/ende
34 gaet wt aen de Jordane/ Eñ keert hem tot
ten Westen nae Asnoth/Thabor / ende coemt
van daer wt na Hukok / eñ strecket aen Se=
bulon tegent Zuyden / ende aen Asser tegent
Westen/eñ aen Juda/aen de Jordane/ teghen
35 den opganck der Sonnen/ Ende heeft vaste
steden/Sidim/SerHamath/Rakath/Cinna=
36 reth/ Adama/Rama/Hazor/
37 Kedes/Edrei/EnHazor/
38 Jereon/Migdal/Elharẽ/BethAnath/ Beth
Sames/ negenthien steden ende haer dorpen.
39 Dat is dat Erfdeel des stams der kinkeren
Naphthali in harẽ gesiachten stedẽ eñ dorpẽ.
40 *Dat seuenste lot viel opten stam der kin= Judi.18.a
41 deren Dan/ nae haren gesiachten. Ende de Dat Erf[...]
D palen haers erfdeels waren Sarea/Estheol/ des stãs D[...]
42 Jsrames/ Saalabim/Aialon/Jethla/
43 Elon/Thimnatha/Ekron/
44 Estheke/Gibethon/Baalath/
45 Jehud/Bnebarak/GathRimon/
46 MeJarkon/ Rakon/ metten palen tegen
47 Japho/ Ende aenden seluen eynde de pael
der kinderen Dan. Eñ de kinderen Dan troc=
ken opwaerts ende streden tegen Lesem/ende
wonnense/eñ sloeghense metter scherpten des
Sweerts/eñ namense in/ eñ woondẽ daer in/
‖eñ noemdese Dan/na haers vaders name. Judi.18.g
48 Dat is dat erfdeel des stams der kinderen
Dan in haren gesiachten/steden ende dorpen.
49 Ende doen si dat Lant altemael wtgedeylt
hadden/met zijnen palen / gauen de kinderen
Jsraels Josua den sone Nuns / een Erfdeel Josue erf[...]
50 onder hen. Ende gauen hem na den beuele
des Hee=

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

des Heeren/de stadt die hi begeerde/te wetē/
Josu.f.30. *Thimnath Serah/opt gheberchte Ephraim.
Daer timmerde hy de stadt / eñ woonde daer
...u.d.17. 51 in. Dat zijn de Erfdeelen "die Eleazar de
Priester eñ Josua de sone Nuns/eñ de Ouer
sten der Vaderen/ onder den geslachten/ door
het lot den kinderen Israels wtdeylden / tot
Silo voor den Heere/voor de duere der Hut
ten des getuychenis / ende volbrachten alsoo
dat wtdeylen des lants.

Dat xx. Capittel.

...e twt- ...e der ...m. 1 Ende de Heere sprack met Josua/seg-
2 ghende: Segt den kinderen Israels:
...d.13. A ‖Geeft onder v vrijesteden/ daer ick v
...b.11. 3 door Mosen af geseyt hebbe/ Daer toe een
...9.a.2. dootslagher vluchten mach / die een siele on-
uerhoets eñ onwetende slaet / dat sy onder v
4 vry zijn/voor den Bloetwreker. Eñ die daer
vlucht tot een van dien steden / die sal staen
buyten voor der stadt poorten/eñ voor de Ou
ders der stadt sine sake vertellen/ so sullen sy
hem tot hen in de stadt nemen/eñ hem ruymte
5 geuen/dat hy by hen woone. Ende als de
B Bloetwreker hem na iaecht/ so en sullen si dē
Dootslager niet in sinen handen ouer geuen/
want hy onuersiens sinen naesten gheslaghen
heeft/ende en is hem te voren geen viant ge
6 weest. Soo sal hy in de stadt woonen / tot
dat hy stae voor der Ghemeynten/voor tghe-
rechte/ tot dat de hooghe Priester sterue / die
totter seluer tijt zijn sal. Als dan sal de Doot-
slager weder comen in zijn stadt / ende in zijn
huys in der stadt/daer hy af gheulucht is.
7 Doen heylichden sy Kedes in Galilea op
dat gheberchte Naphthali / ende Sichem op
dat gheberchte Ephraim/ende Kiriath Arba/
dat is Hebron/ op dat gheberchte Juda.
8 Eñ op gene zijde der Jordanē/daer Jericho
leget/tegen den opganc der sonnē/ gauē si Be
ser in der woestijnē/op dat effen velt / wt den
stamme Ruben/ ende Ramoth in Gilead/ wt
den stamme Gad/ ende Golam in Basan/wt
9 den stamme Manasse. Dat waren de ste-
den/die allen kinderen Israels/eñ den vreem
delinghen die onder hen woonden/gheoordi-
neert waren/ op dat derwaerts vluchten sou
de/soo wie een siele onuerhoets slaet/ dat hy
niet en sterue door dē bloetwreker/ tot dat hy
voor de gemeynte gestaen heeft.

Dat xxi. Capittel.

...e stedē 1 Doen traden toe de ouerste vaders/on
...r stedē A der den Leuitē/ totten Priester Ele-
...uiten. azar/eñ Josua den sone Nun/eñ tot-
ten ouersten Vaderen onder den stammen der
2 kinderen Israels/ Eñ spraecken met hen tot
...35.a.2 Silo/inden lande Canaan/*eñ seydē: De He
re heeft geboden door Mose/datmen ons ste-
den geuē soude te woonen/ eñ der seluer voor
3 steden tot onsen vee. Doen gauen de kinde-
ren Israels den Leuiten van harē erfdeel/na
het beuel des Heerē/dese steden eñ hare voor
4 steden. Eñ dat lot viel op dat geslachte der
...13.c.17. ‖Kahathiten/eñ dē kinderen Aaron des prie-
...ot der sters wten Leuiten/quamen doort lot dertien
...thiten. steden/van den stam Juda/van den stam Si-
5 Meon/ende vanden stam Ben Jamin. Maer
den anderen kinderen Kahath des seluen ge-
slachts/quamen doort lot thien steden/vandē
stamme Ephraim / van den stamme Dan/eñ
...t der 6 vanden haluen stamme Manasse. Maer den
...niten. B kinderen Gerson des seluen geslachts/quamē
doort lot derthien steden/vanden stamme Jsa
schar /vanden stamme Asser/eñ vanden stam-
me Naphthali/ ende vanden haluen stamme
...t der 7 Manasse tot Basan. Den kinderen Merari/
...riten. haers geslachts worden twelf steden/vanden
stamme Ruben / van den stamme Gad/ ende
8 van den stamme Sebulon. Alsoo gauen de
kinderen Israels den Leuiten doort Lot/de-
se steden eñ hare voorsteden/so de Heere door
9 Mose gebooden hadde. Vanden stamme der
kinderen Juda/ende vanden stamme der kin-
deren Simeon/gauen si dese steden/die si met
10 haren name noemden/ Den kinderen Aaron
des gheslachts der Kahathiten / wt den kin-
deren Leui/want dat eerste Lot was haer.
11 Dus gauē si hen dan/Kiriath Arba/die des
vaders Enak was / dat is Hebron op tghe-
berchte Juda / eñ haer voorsteden rontsom
12 haer. Maer de *Acker der stadt/ende haer Josu.14.d.13.
dorpen gauen si Caleb de sone Jephunne/tot 1.Pa.7.d.56.
13 zijnder besittinge. Also gauen si den kinderē Dat Lot der
C Aarons des Priesters/de vrijstadt der doodt- kinderen Aa-
slagers/Hebron eñ hare voorsteden/Libna eñ rons.
14 hare voorsteden/ Jathir ende hare voorste-
15 den/Esthmua eñ hare voorsteden. Holon eñ
hare voorsteden/Debir ende hare voorsteden/
16 Ain ende hare voorsteden / Juta ende hare
voorsteden/Beth Semes eñ hare voorsteden/
Neghen steden van desen twee stammen.
17 Maer vanden stamme Ben Jamin gauen sy
vier steden/Gibeon eñ hare voorsteden/Geba
18 eñ hare voorsteden. Anathot eñ hare voor-
19 steden/Almon ende hare voorsteden. Alsoo
dat alle steden der kinderen Aaron des Prie-
sters derthien waren met haren voorsteden.
20 Maer dē geslachte der andere*kinderē Ka- 1.Par.7.e.66
hath/den Leuiten / quamen door haer Loth/
21 vier steden van den stamme Ephraim/ Eñ
gauen hen de vrijstadt der dootslagers/Sechē Namen der
eñ hare voorstedē op dat geberchte Ephraim/ steden der
22 Geser eñ hare voorsteden/ Kibzaim eñ hare Kahathiten.
voorsteden/Betk Horon eñ hare voorsteden.
25 Vanden stamme Dan vier steden/ Estheke
ende hare voorsteden / Gibton eñ hare voor-
24 steden. Aialon eñ hare voorsteden/Gad Ri-
25 mon eñ hare voorsteden. Van den haluen
D stamme Manasse twee steden / Thaenach eñ
hare voorsteden/ Gad Rimon eñ hare voorste
26 den. Also dat alle de steden der kinderen des
gheslachts Kahath / thien waren met haren
27 voorsteden. Maer den kinderen Gerson/wt
den geslachten der Leuiten/werden gegeuen/ Namen der
Vanden haluen stamme Manasse / twee ste- steden der
28 den: De vrye stadt voor den dootslaghers/ Gersoniten.
Golan in Basan eñ hare voorstedē/ Beesthra
29 eñ hare voorsteden. Van den stamme Jsa-
schar vier steden / Kision eñ hare voorsteden/
Debrath ende hare voorsteden/Jarmuth ende
hare voorsteden/ Engannim ende hare voor-
30 steden. Van den stamme Asser vier ste-
den: Miscal ende hare voorsteden/ Abdon en-
31 de hare voorsteden/ Helkath ende hare voor
32 steden/Rehob eñ hare voorsteden. Vanden
stamme Naphthali drie steden: De vrije stadt
Kedes voor de dootslaghers in Galilea/ende
hare voorsteden/Hamoth Dor ende hare voor
steden/Karthan ende hare voorsteden/
33 Alsoo dat alle de steden des gheslachts der
Gersoniten/waren derthien met haren voor- Namen der
34 steden. Maer den gheslachten der kinderen steden der
E Merari/den anderen Leuiten / werden gege- Merariten.
uen van den stamme Sebulon vier steden:
35 Jakneam/Kartha/ Dimna / Nahalal met
36 haren voorsteden. Vanden stam Ruben vier
37 steden: Beser/Jahza/Kedemoth/Mephath
38 met haren voorsteden. Vanden stamme Gad
vier steden/ De vrijstadt voor de dootslagers/
39 Ramoth in Gilead / Mahanaim/Hesbon/
40 Jaeser met harē voorstedē/ Also dat alle de
steden der kinderē Merari in haren geslachtē
der andere Leuiten / nae haren Lote waren
41 twelf. Alle de steden der Leuiten/onder dat
erue der kinderen Israels waren achtenveer-
42 tich met haeren voorsteden. Ende dese
steden waren alsoo ghedaen / dat elcke haer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

43 re. Alsoo gaf de Heere den Israeliten alle
dat Lant/dat hy ges'woren hadde haren Va-
deren te geuen. Eñ si nament in / ende woon-
44 den daer in. Eñ de Heere gaf hen ruste van
allen rontsom/*so hy haren Vaderen geswo-
Gene.17.b.8.
ren had/ende niemant van haren vianden en
wederstont hen: Maer hy gaf alle hare vian-
45 den in haren handen. Ende daer en faelgeer
de niet aen allen den goeden / dat de Heere
den huyse Israels ghesprokẽn hadde. Het
quam altemael.

Dat xxij. Capittel.

1 DOen riep Josua de "Rubeniten ende
A Gadditen / ende den haluen Stamme
Nu.32.f.33. Deut.3.b.12. Josue.12.b.8.
2 Manasse/ Ende sprac met hen: Ghy
hebbet al ghehouden/wat v Mose de knecht
des Heerẽ geboden heeft/eñ myjnder stemmen
Josua spreect mettẽ stammẽ Ruben/ Gad eñ Manasse.
gehoorsaem geweest in allen dat ic v geboden
3 hebbe. Ghy en hebt uwe broeders niet verla
ten eenen langen tijt/tot op desen dach/ ende
hebt gehouden aen dat gebot des Heeren ws
4 Godts. Dewijle nv de Heere uwe Godt/u-
we broeders tot rusten heeft ghebracht/so hy
hen ghesproken heeft/so keert v nv/ eñ treckt
henen in uweHutte/in den lande uwer eruẽ/
dat v Mose de knecht des Heeren ghegheuen
5 heeft/ op ghene zijde der Jordanen. Doet
slechts neerstichept/dat ghy doet na den ghe-
bode ende Wette / dat v Mose de knecht des
Heeren gheboden heeft.||Dat ghy den Heere
Deu.10.c.12.
uwen Godt beminnet/ eñ wandelt in alle sine
weghen/ende zijne gheboden hout/ ende hem
aenhanghet/ende hem dienet/van gheheelder
6 herten ende van gheheelder sielen. Alsoo
B seghendese Josua/ ende lietse gaen/ Ende sy
7 ghinghen henen in harẽ Hutten. Den hal-
uen Stamme Manasse / hadde Mose Erf-
deel ghegheuen tot Basan. De ander helft
ghaf Josua erfdeel onder haeren broederen/
op dese zyde der Jordanen tegent westen. En-
de doen hyse liet gaen/na haeren Hutten/en-
de hen ghesegent hadde/ sprack hy tot hen:
8 Ghy coemt weder thuys met grooten goe-
de tot uwen Hutten / met seer veel Vees/sil-
Deu.20.b.14 Josue.8.f.27. 1.Re.30.e.22 2.Ma.8.c.28
uer/gout/metael/yser ende cleederen.||So dey
let nv den roof uwer vyanden wt/onder uwe
9 broederen. Aldus keerden de Rubeniten/
Gadditen/ende den haluen stamme Manasse/
wederom/eñ gingen vanden kinderẽ Israels/
wt Silo/die inden lande Canaan leyt/op dat
sy int lant Gilead souden trecken/totten lan-
de haerder eruen/dat si besaten/wt den beue-
10 le des Heeren door Mose. Ende doen sy
C quamen aen de hoopen/ aen de Jordane/ die
in den lande Canaan liggen/bouden de selue
Rubeniten / Gadditen/ende den haluen stam
Den Altaer wort opgerecht.
Manasse/aldaer aen de Jordaen eenen groten
11 schoonen altaer. Maer doen de kinderẽ Is-
raels hoorden segghen: Siet/de kinderen Ru
ben/de kinderen Gad/ende den haluen stam-
me Manasse/ hebben eenen Altaer ghebout/
teghen dat lant Canaan/ aen de hoopen/aen
de Jordane/op dese side der kinderen Israels.
12 "Doen vergaderden sy hen met der gheheel-
der ghemeynten tot Silo/op dat si tegen hen
Pinehas wort wtghesonden om te vernemen vã dien Altaer.
13 op souden trecken met een Heyr. Ende
seynden tot hen/ int Lant Gilead/Pinehas/
14 den sone Eleazar/des Priesters/ Ende met
hem thien Ouerste Vorsten/ van den huysen
haerder Vaderen/wt elcken stam Israels/ee-
15 nen. Eñ doen si tot hen quamen/ int Lant
Gilead/spraken si met hen/ende seyden: Dus
laet v de gheheele gemeynte des Heeren seg-
Judi.20.b.12
16 ghen: "Hoe besondichs ghy v also aen-
D den Godt Israels? Dat ghi v heden van den
Heere af keert / daer mede / dat ghy v eenen
Altaer bouwet / dat ghy af vallet van den
Num.25.a.1
17 Heere. ||Ist ons te weynich / aen de mis-
daet Peor? Van der welcker wy noch op de-
sen dach niet ghereynicht en zijn / ende daer
quam een plaghe onder de Ghemeynte des
18 Heeren. Ende ghy keert v oock noch he-
den achterwaerts van den Heere/ende zijt he
den afuallich ghewordẽn van den Heere/dat
hy heden oft morghen ouer de gheheele ghe-
19 meynte Israels toornich worde. Dunckt
v dat Landt ws erfs onreyn / soo coemt her-
waerts ouer int Landt dat de Heere besidt/
daer de Wooninghe des Heeren is/eñ neemt
erue onder ons/ ende en werdt niet afuallich
vanden Heere/ende van ons / dat ghy v ee-
nen Altaer bouwet / buyten den Altaer des
20 Heeren ws Gods. "En besondichde Achan Josu.7.a.1.
de soone Serah niet/aen dat verbande goet?
Ende de gramschap quam ouer de gheheele
Ghemeynte Israels / ende hy en ghinck niet
21 alleen onder/om zijn misdaet. Doen ant-
woorden de kinderen Ruben/ende de kinde- Ruben/Gad eñ Manasse antwoorden Pinehas.
ren Gad/ende den haluen stam Manasse/en-
de seyden totten Hoofden/ende Vorsten Is-
22 raels: De stercke Godt de Heere/de ster-
E ke Godt de Heere wetet : Soo wetet Israel
oock. Vallen wy af / oft sondighen teghen
den Heere/soo en helpe hy ons heden niet.
23 Ende ist dat wy daerom den Altaer ghe-
bouwet hebben / dat wy ons van den Heere
wouden afkeeren/ Brandtoffer ende Spijsof-
fer daer op offeren / oft Danckoffer daer op
doen den Heere/so eyssche het de Heere van
24 ons. Ende ist dat wijt niet veel meer ghe-
daen en hebben / wt sorghen dees dincs/ en-
de ghesproocken : Heden oft morghen moch-
ten uwe Kinderen tot onsen Kinderen seg-
ghen: Wat gaet v de Heere de Godt Israels
25 aen? De Heere heeft de Jordane tot eenen
Pale gheset / tusschen ons/ ende uwe kinde-
ren Ruben / ende Gad / Ghy en hebt gheen
deel aenden Heere : Daer mede souden uwe
Kinderen onse Kinderen van der vreesen des
26 Heeren afwijsen. Daerom seyden wy: Laet
F ons eenen Altaer maken / niet tot offer noch
27 tot Brandtoffer/ Maer *dat hy een ghetuy- Gen.31.g. Deu.30.d. Josu.24.f.
ghe sy tusschen ons ende v / ende onse nae-
coomelinghen/ dat wy den Heere dienst doen
moghen voor hem met onsen Brandtofferen/
Danckofferen/ende ander offeren. Ende dat
uwe kinderen heden oft morghen niet seg-
ghen en derren tot onsen kinderen : Ghy en
28 hebt gheen deel aen den Heeere. Maer als
si alsoo tot ons seyden/oft tot onsen naecoo-
melinghen heden oft morghen / soo costen sy
segghen : Siet/ de ghelijckenisse des Altaers
des Heeren / dat onse vaders ghemaect heb-
ben / niet totten offer noch totten Brandt-
offer / maer tot een ghetuyghe tusschen ons
29 ende v. Dat si verre van ons/ dat wy af-
uallich souden worden van den Heere / dat
wy ons heden van hem wouden afkeeren/
G ende eenen Altaer bouwen totten offer / tot-
ten Brandtoffer/ende totten Spijsoffer ende
ander offeren / buyten den Altaer des Hee-
ren ons Godts / die voor zijn Wooninghe
30 staet. Maer doen Pinehas de Priester/
ende de Ouerste der Ghemeynten / de Vor-
sten Israels / die met hen waren / dese woor-
den hoorden / die de kinderen Ruben / Gad/
ende Manasse seyden/ beuielense hen wel.
31 Ende Pinehas de soone Eleazar des prie-
sters/sprack totten kinderen Ruben/Gad en-
de Manasse: Heden bekennen wy/dat de Hee
re onder v is / dat ghy v aen den Heere niet
vergrepen en hebt / in dese daet. Nv hebt
ghy die kinderen Israels verlost van der Pinehas coemt wei totten kinderen Israel
32 handt des Heeren. Doen trock Pinehas
Eleazars des priesters soon / ende de Ouer-
ste wt den lands Gilead / van den kinderen
Ruben

Ruben ende Gad / weder int Lant Canaan
totten kinderen Israels / eñ seydent hen we-
33 der. Dat beviel den kinderẽ Israels wel/eñ
loefden den Godt der kinderen Israels: Ende
en seyden niet meer/ dat sy op wilden trecken
met een Heyr tegen hen/ om dat Lant te be-
derven/daer de kinderen Ruben ende Gad in
34 woonden. Ende de kinderen Ruben ende
Gad/hieten den Altaer: Dattet een getuyge
si tusschen ons/eñ dat de Heere Godt si.

Dat xxij. Capittel.

...scheypt 1 A ...met ...Isra... Ende na eenen langen tijt/doẽ de Hee
re Israel tot rusten hadde ghebracht/
van allen haren vianden rontsomme:
Ende Josua nv out ende wel bedaghet was/
2 Doen riep hy dat geheele Israel/ende hare
oudtste Hoofden/ Rechters ende Officiers te
samen/ende sprack tot hen: Ick ben out ende
3 wel bedaecht. Ende ghy hebt gesien al wat
de Heere uwe Godt ghedaen heeft / aen alle
desen Volcke / voor v. Want de Heere uwe
...a.2. 4 Godt heeft selue voor v gestreden. *Siet/
ick heb v de overblevenen volcken door tlot
wtghedeylt / elcken stamme zijn erfdeel/ van
der Jordanen aen / ende alle volcken die ick
wtgheroyt hebbe / ende aen de groote Zee/
5 teghen der Sonnen onderganck. Ende de
B Heere uwe Godt salse wtstooten voor v/ en-
de van v verdrijven/ dat ghy haer Landt in-
neemt/alsoo v de Heere uwe Godt gesproken
6 heeft. Soo hebt nv eenen gantsch vrijmoe-
dighen moet / dat ghy hout eñ doet / al wat
...4.a.2. ghescreven staet int Wetboeck Mose / "dat
ghy daer niet af en wijckt / noch ter rechter/
7 noch ter slincker handt. Op dat ghy niet
onder dese overbleven volcken en coemt / die
by v zijn / ende niet en ghedenckt / noch en
...v. d.20 ||swеert by den naem haerder goden / noch
8 hen niet en dient / noch en aenbidt/ Maer
aenhanghet den Heere uwen Godt / soo ghy
...strijdt 9 tot desen daghe toe ghedaen hebt/ Soo sal
...srael. de Heere voor v verdrijven groote eñ mach-
tighe volcken / ende niemandt en heeft v te-
ghen ghestaen / tot desen daghe toe.
...6.a.5. 10 *Vwer een/salder duysent iaghen. Want
...c.17. C de Heere uwe Godt strijdt voor v / soo hy v
...ialmen 11 ghesproken heeft. Daerom soo bewaert u-
...ben. we sielen opt alder neerstichste / dat ghy den
...7.a.1. 12 Heere uwen Godt lief hebt. "Maer ist dat
ghy v om keert / ende desen overgheblevenen
volcke aenhangt/ende v met hen vereenicht/
also dat ghy onder hen/ eñ sy onder v comen/
13 Soo wetet dat de Heere uwe Godt/alle
dese volcken niet meer voor v en sal verdrij-
...f.55. ven: ||Maer sy sullen v tot stricken ende net-
ten/ende tot gheesselen in uwen zijden wor-
den/ende tot eenen Doorn in uwen ooghen/
tot dat hy v verniele/vanden goeden Lande/
dat v de Heere uwe Godt ghegheven heeft.
...2.a.2. 14 *Siet/ick gae heden daer af/ als alle we
...23.h.56 relt. "Ende ghy sult weten van gheheelder
...out zijn herten / ende van gheheelder sielen / dat niet
...ion. een woort ghefaelgeert en heeft/aen alle den
goede/ dat de Heere uwe Godt v ghesproken
heeft. Het is al ghecomen/ ende niet een ach-
15 ter bleven. Ghelijck als nv alle dat goet ge-
comen is/dat v de Heere uwe Godt ghespro-
...en.b.15. D ken heeft. ||Also sal de Heere oock over v la-
...e.20. ten comen/alle dat quaet/tot dat hy v vernie
le van desen goeden lande/dat v de Heere u-
16 we Godt ghegeven heeft/ Als ghy dat ver-
bont des Heeren ws Gods overtreedt/dat hy
v gheboden heeft/ende henen gaet/ende ande
ren goden dient/ende die aenbidt. Also dat de
verbolgentheyt des Heeren over v vergram-
met/eñ v haestelijcken verniele/ vanden goe-
den Lande/dat hy v gegeven heeft.

Dat xxiij. Capittel.

1 A Josua vergaderde alle de Stammen Isra Josua verga-
els tot Sichem/ende riep de Ouders vã dert Israel.
Israel/de Hoofden/Rechters ende Offi-
ciers. Eñ doen si voor Gode getreden waren/
2 Sprack hy tot alle den volcke : Dus seyt
de Heere de Godt Israels : *Vwe Vaderen Gen.11. d.27.
woonden voortijts over ghene zijde des wa-
ters/ Tharach/ Abrahams eñ Nahors vader/
3 ende dienden anderen Goden. "Doen nam Gen.12.a.1.
ick uwen vader Abraham op ghene zijde des Israels ver-
waters / ende liet hem wandelen in alle den kiesinge.
Lande Canaan/ eñ vermeerde hem sine zaet/
4 Ende gaf hem ||Isaac. Eñ Isaac gaf ic Ja Gene.21.a.2.
cob ende Esau. Ende ic gaf Esau dat geberch weldadẽ gods
te Seir te besitten. Maer Jacob ende sine kin-
5 deren trocken neder in Egypten. *Doen Exod.3. b.10.
B seynde ick Mose ende Aaron/ "ende plaechde "Exod.7.8.9.
Egypten/ghelijck ick dan onder hen ghedaen 10.11.14.
6 heb. Daer na leydde ick v/ Ende uwe Va-
ders wt Egypten. Ende doen ghy aen de Zee
quaemt/ ||ende de Egyptenaers uwen Vade- Exod.14.c.9.
ren na iaechden/met Waghenen ende Ruyte-
7 ren tot aen de roode Zee. Doen riepen si tot
ten Heere: Die sette een duysternisse tusschen
v ende den Egyptenaren/ende leydde de Zee
over hen/ende bedecktese. Ende uwe ooghen
hebben gesien/wat ic in Egypten gedaẽ heb-
be. Eñ ghy hebt eenen langen tijt inder woe-
8 stijnen gewoont. *Ende ick heb v gebracht Nu.21. d.24
in dat Landt der Amoriten/ die op gene zijde
der Jordanen woonden. "Ende doen si tegen Deu.2.f.31.
v streden/gaf icse in uwen handen / dat ghy 29.b.7.
haer Lant besaet/ende vernieldese voor v.
9 Doen maecte hem ||Balak op/de sone Si Num.22.a.1.
phor/der Moabiten Coninc/ende street tegen
Israel.*Ende hy seynde henen ende dede Bi- Deut.23.a.4.
leam den soon Beor halen/dat hy v vervloec
10 ken soude. Maer ic en wilde hem niet hoo-
ren. Ende hy seghende v / ende ick verloste v
11 wt sinen handen. Ende doen ghy over de
C Jordane ginct/eñ tot Jericho quaemt/"streden Josue.6.a.1.
tegen v de Borgers van Jericho/de Amoriten/
Pheresiten/Cananiten/Hethiten/ Girgositẽ/
Heviten eñ Jebusitẽ. Maer ick gafse in uwen
12 handen. ||Ende seynde Horsselen voor v he- Exo.23. d.28.
nẽ/die drevense wt voor v henẽ/ die twee Co 33.a.2.
ningen der Amoriten / niet door uwe sweert Deu.7. d.20.
13 noch door uwen Boge. Ende heb v een lant
*gegevẽ/daer ghy niet aen gearbeyt en hebt/ Deut.6.b.10.
ende steden die ghy niet ghetimmert en hebt/
dat ghy daer in sout woonen/eñ eten vanden
Wijnbergen ende Olijfbergen/die ghy niet ge
14 plant en hebt. *So vreeset nv den Heere/ 1.Reg.7. a.7.
ende dient hem trouwelijck eñ oprechtelijc/en Tob.14. c.11.
de laet de goden varen / de welcke uwe Va- Van vreese
ders gedient hebben/over ghene zijde des wa Godts.
ters/ende in Egypten/ ende dient den Heere.
15 Maer en behaget v niet/dat ghy den Hee-
D re dient/so verkiest v heden wien ghy dienen
wilt/den Gode/dien uwe vaders gedient heb
ben/over ghene zijde des waters: Oft den Go
den der Amoriten/ in der welcker Landt ghy
woont. Maer ick ende myn huys willen den
16 Heere dienen. Doen antwoorde dat volck
ende sprac: Dat sy verre van ons/dat wy den
Heere souden verlaten/eñ andere Goden die-
17 nen. Want de Heere onse Godt heeft ons
ende onse vaders wt den Lande Egypti ge-
leydt/wten diensthuyse. Ende heeft voor on-
sen oogen sulcke groote teeckenen gedaen/eñ
ons bewaert op alle den weghe/ die wy ghe-
reyst zijn/ende onder allen volcken/door welc
18 ken wy ghegaen zijn/ Ende heeft wtghestoo
ten voor ons henen alle volcken der Amori-
ten/die inden Lande woonen. Daerom wil-
len wy oock den Heere dienen : Wandt hy is
19 onse God. Josua sprack totten volcke: G hy
E en condt den Heere niet ghedienen. Want hy

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Godt is heylich ende yuerich.
*Jos.23.c.15.
Straffe des afvals.

is een heylighe ende stercke Godt / ende een
yuerich Godt/ die uwe overtredinge ende son
20 den niet verschoonen en sal. *Maer als ghy
den Heere verlaet/ende eenen vreemdē Godt
dient / soo sal hy hem om keeren ende v pla-
ghen/ende v te niete doen/ na dien hy v goet
21 ghedaen heeft. Maer dat volck sprac tot Jo
sua: Alsoo niet : Maer wy willen den Heere
22 dienen. Doen sprack Josua totten volcke:
Ghy zijt getuygen over v/dat ghy den Heere
vercoren hebt/dat ghy hem dient. Ende si sey
23 den: Ja. Soo doet nv van v wech de vreem-
de Goden/die onder v zijn/ende neyghet uwe
herten totten Heere den Godt Israels.
24 Ende dat Volc sprac tot Josua: Wy willen
den Heere onsen Gode dienen / ende zijnder

4.Reg.23.a.3
Vant verbōt Israels met Godt.
‖1.Reg.7.c.12

25 stemmen ghehoorsaem zijn. "Alsoo maeckte
Josua opten selven dach een verbont metten
Volcke / ende gaf hen Wetten ende Rechten
26 voor tot Sichem. Ende Josua schreef dit al
ff temael int Wetboeck Gods/ ‖ende nam eenen
grooten steen/ ende rechte dien aldaer op on-
der den Eycke / die by den Heylichdom des
27 Heeren was/ Ende sprac tot alle den volc-

Steen der ghetuychenis.
*Gen.31.g.52
Josu.22.f.27.

ke: *Siet desen Steen sal een ghetuyghe zijn
tusschen ons. Want hy heeft ghehoort alle de
redenen des Heeren/ die hy met ons gespro-
ken heeft: Ende sal een getuyghe over v zijn/
dat ghy uwen Godt niet en verloochent.
28 Alsoo verliet Josua dat Volck/eenen yege-
29 ghelijcken zijn Erfdeel. "Ende het gheviel

Judic.2.b.8.
Josua sterft.
Josu.19. d.50
Judic.2.a.7.
2.par.34.f.34

nae dese gheschiedenisse / dat Josua de sone
Nun/de knecht des Heerē sterf/ doen hy hon
30 dert ende thien Jaren out was. Ende men
begroef hem in de pale zijns Erfdeels / ‖tot
Thimnath Serah / die opten gheberchte E-
phraim leyt / vant Noordenwaert / aen den
31 Berge Gaas. *Ende Israel diende den Hee
re alsoo lange als Josua leefde. Ende de Ou-
ders die langhen tijt leefden na Josua/ die al
le de wercken des Heeren wisten / die hy aen
32 Israel ghedaen hadde. "De ghebeenten Jo

Josephs ghebeenten worden begraven.
"Ge.50. d.24
Exod.13.d.19.
‖Acto.7.b.16.
*Ge.33. d.19.

sephs/de welcke de kinderen Israels hadden
wt Egypten ghebracht/begroeven sy te ‖Si-
chem/inden stucke velts/*dat Jacob cocht vā
den kinderen Hemor des vaders Sichem/om
hondert Penninghen/ende wert der kinderen
33 Josephs erfdeel. Eleazar de soon Aaron sterf
oock . Eñ si begroeven hem tot Gibe-
ath/ Pinehas zijns soons/die
hem ghegeven was opt
gheberchte E-
phraims.

Hier eyndet dat Boeck
Josua.

Judicum / Dat Boeck der Rechteren.

Dat eerste Capittel.

Judic.18.b.5.
1.Reg.30.b.3
3.Reg.22.a.6
Juda wort in Josua plaetse ghestelt.
"Jos.23.a.4.

1 Nae den doot Josua/*vraechden
A de kinderen Israels den Hee-
re/ende spraken: Wie sal onder
ons dat orloge voeren/ teghen
de Cananiten? De Heere
2 sprac: Juda sale voeren / "Siet
ick heb dat Landt in zijne hant ghegheven.
3 Doen sprac Juda tot sinē broeder Simeon:

Pro.18.c.24.
Juda eñ Si-

‖Treckt met my opwaerts in mijn Lot/ende
laet ons teghen de Cananiten strijden/ so wil
ick weder met v trecken in v lot. Aldus trock meon trecken
4 Simeon met hem. Doē nv Juda opwaerts teghen de Ca-
trock/ gaf hem de Heere de Cananiten/ ende naniten.
Pheresiten in haren handen / ende sy sloegen
5 tot Besek thien duysent mannen. Ende von
den AdoniBesek tot Besek/ende streden tegen AdoniBesek
hem: Ende sloeghen de Cananiten ende Phe
6 resiten. Maer AdoniBesek vluchte/ende sy
jaechden hem nae. Ende doen sy hem grepen/
hieuwen sy hem de duymen aen zijn handen
7 ende voeten af. Doen sprack AdoniBesek:
B Tseventich Coninghen met afghehouwen
duymen haerder handen ende voeten / lasen
onder myne Tafelen de cruymen op. *Ghe- Leu.24.d.
lijck als ick nv ghedaen hebbe / soo heeft my Judi.15.c.
Godt weder vergonden . Ende men bracht
8 hem te Jerusalem/aldaer sterf hy. Maer de
kinderen Juda streden teghen Jerusalem/ en-
de wonnense/"ende sloeghense metter scherp- Deu.20.c.
ten des Sweerts/ende staken de stadt aen.
9 Daer na trocken de kinderen Juda neder/
om teghen de Cananiten te strijden / die opt
gheberchte/ ende teghent Zuyden/ende inden
10 leechten woonden. Ende Juda trock henen
C teghen de Cananiten/die tot Hebron woon-
den/‖(Maer Hebron hiet voortijts Kiriath- Josu.15.d.
Arba)ende sloeghen Sesai/ende Ahiman/en-
11 de Thalmai. Ende trock van daer teghen
de Inwoonders tot Debir (maer Debir hiet
12 voortijts KiriathSepher.) *Ende Caleb Caleb.
sprack: Wie KiriathSepher slaet ende wint/ Josu.15.d.
dien wil ick mijne dochter Achsa tot eenen 1.Par.12.
13 wijue gheven. Doen wanse Athniel/de sone 1.Reg.17.
Kenas/Calebs jonckste broeder. Ende hy gaf Athniel,
hem zijn dochter Achsa tot eenen Wijue.
14 Ende het gheviel doen sy tot hem in trock/
werdt haer gheraden/dat sy eenen Acker van
haren vader bidden soude: Ende sy viel van-
den Ezel. Doen sprack Caleb tot haer: Wat
15 is v? Sy sprack: Geeft my een segheninghe.
Want ghy hebt my een Zuyden Lant ghege-
ven/ gheeft my oock een waterachtich Lant.
Doen gaf hy haer een waterachtich lant bo
16 ven ende beneden. Eñ de kinderen des Ke-
D niters/Moses swaghers / trocken opwaerts
wter "Palmenstadt metten kinderen Juda/ Deut.34.
in de woestijne Juda/ die tegent Zuyden leyt
der stadt Arad/‖eñ gingen henen/ ende woon Nu.10. d.
17 den onder dat volck. Ende Juda trock he- 1.Reg.15.
nen met Simeon zijnen broeder/ende sy sloe-
gen de Cananiten tot Sephat/ ende verban-
18 dense/ ‖ende hieten de stadt Harma. Daer Num.21.
toe wan Juda Gasa/met harē toebehoorten/
ende Asklon met haren toebehoorten/ *ende Josu.15.f.
19 Ekron met haerder toebehoorten. Ende de
Heere was met Juda / alsoo dat hy dat ghe-
berchte in nam. Want hy en coste de Inwoon
ders in de leechte niet inghenemen/om dat sy
20 yseren Waghens hadden. "Ende sy gaven Josu.15.d.
Caleb Hebron/so Mose ghesept hadde. Ende
hy verdreef daer wt de drie sonen des Enak.
21 ‖Maer de kinderen BenJamin en verdre- Josu.15.g.
ven de Jebusitē niet/ die tot Jerusalem woon BenJamin
den. Maer de Jebusiten woonden by de kinde verdrijft d
ren BenJamin tot Jerusalem/ tot desen dage busiten ni
22 toe. Desghelijcks trocken de kinderen Jo-
E sephs oock opwaerts nae *Bethel / ende de Josu.16.a
23 Heere was met hen. Ende dat huys Jo- BethEl.
sephs bespiede BethEl (die te voren Lus
24 hiet) Ende de Wachters saghen eenen man
wt de Stadt gaen / ende spraken tot hem:
Wijst ons waer wy in de Stadt comen/ "soo Josu.2.c.
willen wy ontfermhertichepdt aen v doen.
25 Ende doen hijt hen wysde / waer sy in de
Stadt souden comen / sloeghen sy de Stadt
metter scherpten des Sweerdts . Maer dien
man/ende alle zijn gheslachte lieten sy gaen.
26 Doen trock de selve Man int Landt der
Hethiten/

Hethiten/ ende timmerde een stadt/ eñ hietse
Lus: Die heet noch hedens daechs alsoo.
27 Ende Manasse en * verdreef BethSeam
met haren "dochteren niet / noch Thaenach
met haren dochterē/ noch de Inwoonders tot
Dor met haren dochteren / noch de Inwoon-
ders tot Megiddo met haren dochteren. Ende
de Cananiten begosten te woonen in den sel-
28 uen Lande. Maer doen Israel sterck werdt/
ff maecte hy de Cananiten chijnsbaer / ende en
29 verdreefse niet. ||Desgelijcks soo en verdreef
ooc Ephraim de Cananiten niet/ die te Ga-
ser woonden : Maer de Cananiten woonden
30 onder hē te Gaser. Sebulon en verdreef ooc
de Inwoonders tot Kitron eñ Naholol niet:
Maer de Cananiten woonden onder hen/ eñ
31 waren chijnsbaer. Asser en verdreef de In-
woonders tot Aco niet/ noch de Inwoonders
tot Sidon/tot Ahelab/tot Achsib/ tot Helba/
32 tot Aphik/eñ tot Rehob. Maer de Asseriten
woonden onder de Cananitē/die inden lande
33 woondē/want si en verdreuense niet. Naph
thali en verdreef de Inwoonders tot Beth-
Semes niet/noch tot BethAnath: Maer woō
den onder de Cananiten/die indē lande woon
den. Maer die tot BethSemes eñ tot Beth-
34 Anath werden chijnsbaer. Eñ de Amoriten
drongen de kinderen Dan opt geberchte/ eñ
en lieten niet toe / datse onder inde leechten
35 quamen. Eñ de Amoriten begosten te woonē
opt geberchte Heres/tot Aialon eñ tot Saal-
bim. Nochtās so wert hem de hant des huys
Josephs te swaer/ende worden chijnsbaer:
36 Eñ de pale der Amoriten was/daermen na
Akrabim opwaerts gaet / ende vanden steen/
ende vander hoochsten.

Dat ij. Capittel.

e Maer daer quam de Engel des Heeren
A opwaerts van Gilgal tot Bochim/
eñ sprack: Ick heb v wt Egypten op-
waerts ghelepdt/ende in dat lant ghebracht/
dat ick uwen Vaderen geswooren heb/ ende
sprack: *Ick en wilde mijn verbondt met v
2 niet achter laten inder eewichept/ Op dat
ghy gheen verbondt met den inwoonders
des Lants en sout maecken/ ende hare Alta-
ren sout breecken. Maer ghy en hebt mijnder
stemmen gheen ghehoor ghegheuen. Waerom
3 hebt ghy dat ghedaen? Doen sprack ic ooc:
Ick en wilse niet verdrijuen voor v/op dat si
v tot eenen stricke worden/ eñ hare goden tot
4 een nette. Ende doen de Engel des Heeren
sulcke woorden ghesprooken hadde tot allen
kinderen Israels/ hief dat volck zijne stemme
5 op/ ende weende/ Ende hieten die plaetse
Bochim/ende offerden aldaer den Heere.
6 Want als Josua dat volck van hem ghela-
ten hadde/ende de kinderen Israels wech ge
trocken waren/ elc in zijn erfdeel/om dat lant
7 in te nemen/ "Sy diende dat volc den Hee-
re/also langhe als Josua leefde/ende de Ou-
ders/die langhe nae Josua leefden/ ende alle
de groote wercken des Heeren ghesien had-
8 den/die hy Israel ghedaen hadde. Doen nv
B ||Josua de sone Nun gestoruē was/de knecht
des Heeren/ doen hy hondert ende thien Ja-
9 ren out was/ Begroeuen sy hem in de pa-
len zijns erfdeels/ tot ThimnathHeres / opt
gheberchte Ephraim/van Noortwaerts/aen
10 tgheberchte Gaas. Doen oock alle die tot
dier tijt gheleeft hadden/tot haeren Vaderen
vergadert werden/ doen quam na hem een an
der gheslachte op/ dat den Heere niet en ken
de/noch de wercken / die hy aen Israel ghe-
11 daen hadde. ||Doen deden de kinderen Is-
raels quaet voor den Heere / ende dienden
12 Baalim/ Ende verlieten den Heere haer-
C der vaderen God/ diese wt den lande Egypti
geleydt hadde ende volchden andere godē na.
Oock de Goden der volcken/die rontsom hen
woonden/ende aenbadense/ende vertoornden
13 den Heere. Want si verlieten den Heere / al
meer ende meer/ende dienden Baal/ ende As-
14 tharoth. Aldus verbolch de gramschap des
Heeren ouer Israel/ende gafse inde hant der Godt gheeft
gheender diese beroofden / dat sise souden be- Israel inde
roouen / ende vercochtse inden handen haer- handen der
der vianden rontom. Ende si en conden haer vianden.
15 vianden niet meer wederstaen. Maer wer-
waerts dat sy henen wilden / * daer was de Deut. 2.c.14.
hant des Heeren teghen hen tot ongeluck/so
hen de Heere geseyt ende geswooren hadde/eñ
16 werden herdelijck ghedronghen. Als dan de
Heere Rechters verwecte/diese wt den Roo-
17 uers handen holpen/ Soo en gauen si den Afual eñ on-
Rechteren oock geen ghehoor: Maer si bedre- gehoorsaem-
uen hoererije met ander Goden/ ende aenba- hept Israels.
dense/ende weken haest van den weghe/ daer
hare vaderen op gegaen hadden/ des Heeren
ghebooden ghehoorsaem te zijne / ende en de-
18 den niet als de selue. Maer als de Heere
hen Rechters verweckte / soo was de Heere
metten Rechter / ende halp hen wt haerder
vianden handt/ soo lange als de Rechter leef
de. *Want haer weeclaghen ouer de ghene Exod.2.d.25.
diese dwonghen ende drongen/ iammerde den
19 Heere. ||Maer als de Rechter sterf/so keer- Judi.3.b.12.
D den si hen / ende verdoruent noch meer / dan
haer vaders / dat si andere Goden volchden/
hen te dienen ende te aenbeden / si en lieten
van haren voornemen niet af / noch van ha-
20 ren hertneckighen wesen. Daerom vergram
de de verbolghenthept des Heeren ouer Is-
rael alsoo/dat hy sprack : De wijle dit volck
mijn verbont ouer getreden heeft/dat ick ha-
ren vaderen gebooden hebbe/ ende en gheuen God wil de
21 mijn stemme geen gehoor/ So en wil ick ooc Heydenē niet
voortaen de Heydenen niet verdrijuen/die Jo verdrijuen.
22 sua heeft laten blijuen doen hy sterf. *Dat *Deu. 8.a.2.
ick Israel aen hen ||proeue/oft si op den wech 13.a.3.
des Heeren blijuen / dat si daer in wandelen/ Judi.3.a.3.
so haer vaders daer in gebleuen zijn/oft niet. ||2.Pa.32.f.31
23 Aldus so liet de Heere dese Heydenen blij-
uen/ dat hijse niet haest en verdreef/ die hy in
de handen Josua niet en hadde ghegheuen.

Dat iij. Capittel.

1 Dit zijn de Heydenen/die de Heere liet Van ouerble
A blijuen / dat hy Israel aen hen sou- uen Heydenē
de proeuen/die van de oorloghen Ca- om Israel me
2 naan niet en wisten/ Alleen daerom / dat de de te proeuen
gheslachten der kinderen Israels souden we-
ten/ende leeren strijden/ die te vooren daer af
3 niet en wisten. Te weten/de vijf Vorsten
der Philisteen / ende alle Cananiten / ende
Sidoniten/ ende Heuiten/die aen den Berch
Libanon woonden / van den Berghe Baal-
Hermon aen/ tot datmen coemt te Hemath.
4 Die selue bleuen / om Israel daer aen te
proeuen/Datmen onderuonde/oft si den ghe-
boode des Heeren ghehoor gauen/die hy ha-
ren vaderen ghebooden hadde door Mose.
5 "Doen nv de kinderen Israels also woon- Deut.7.a.2.
den onder de Cananiten / Hethiten/Amori-
ten/Pheresiten/Heuiten/ende Jebusiten/ Israel trout
6 Namen si der seluer dochteren tot wijuen/ met de verbā
ende ghauen hare dochteren der seluer soo- de heydenen.
7 nen/ende dienden hare Goden/ ||Ende de- ||Judi.2.b.11.
den quaet voor den Heere. Ende vergaten 6.a.1.
des Heeren haers Gods/ ende dienden Baa- God vertoornt
8 lim / ende de haghen. Doen verbolch de daerom ende
gramschap des Heeren ouer Israel/ende ver- geeftse inder
cochtse onder de hant Cusan Risathaim/des vianden han
Conincks te Mesopotamia. Ende also dien- den.
den de kinderen Israels Cusan Risathaim/
9 acht iaer. *Doē riepen de kinderen Israels *Jud. 10.c.10
B totten Heere, ||Ende de Heere verwecte hen ||Judi. 1.c.18.

Beschermer. eenen "Heylant/ diese verloste: Athniel/ den
Godt verlost 10 sone Kenas/Calebs jonckste broeder. Ende
Israel weder de Gheest des Heeren was in hem / ende hy
door Athniel wert Rechter in Israel/ eñ trock wt totte strij
de. Ende de Heere gaf den Coninc tot Sirien
Cusan Risathaim/ in sine hant/also dat zijne
2.Par.15.d.19 11 hant ouer hem te sterck wert. "Doen wert
Judi.5.d.31. dat Landt stille veertich Jaren/ ende Athniel
12 de sone Kenas sterf. Maer de kinderen Is-
Judic.2.b.11. raels ||deden noch voort quaet voor den Hee
Israel verlaet re. Doen sterckte de Heere Eglon den Coninc
God/die geeft der Moabiten/tegen de kinderen Israels/ om
se ouer in ha 13 dat si quaet deden voor den Heere. Ende
re vianden vergaderden tot hem de kinderen Ammon/en
handen. de de Amalekiten / ende hy trock henen ende
"Deu.34. a.3 sloech Israel/ende nam de *Palmstadt in.
14 Ende de kinderen Israels dienden Eglon
der Moabiten Coninck achthien Jaren.
15 Doen riepen si totten Heere: Ende de Hee
re verweckte hen eenen Heylant: Ehud/den
soon Gera/ des soons Jemini die was slincx.
Ende doen de kinderen Israels door den sel-
Geschencken! uen "gauen sonden aen Eglon der Moabiten
16 Coninc/ Maecte hem Ehud een tweesnyden
de Sweerdt een elle lanck/ende gordet onder
17 zijn cleet/op zijn rechte dgie/ Ende bracht
de gifte Eglon der Moabiten Coninc. Eglon
18 was een seer vet man. Ende doẽ hy de gifte
C ouer hadde ghelenert/verliet hy dat volck die
19 de gifte ghedraghen hadden/ Ende keerde
wederom vanden Afgoden tot Gilgal / ende
dede hem segghen: Jck heb v/O Coninc/wat
heymelijcks te segghen. Ende hy hiet swij-
ghen. Ende sy ghinghen wt van hem alle die
20 om hem stonden. Ende Ehud quam tot hem
in. Maer hy sadt in dat ghetafelde Somer-
3.Reg.3.e.27. huys alleen. Ende Ehud sprack: ||Jck hebbe
21 Godts Woordt aen v. Doen stondt hy
op van zijnen Stoel. Maer Ehud stack zyn
slincke hant wt/ ende nam dat sweert vã zijn
2.Re.20.b.10 rechte dgye/*ende stietet hem in sinen buyck/
22 Alsoo dat oock den hecht den lemmer nae
daer in volchde/ ende dat het vette den hecht
besloot/ (want hy en track dat sweert wt zij-
nen buyck niet) alsoo dat den dreck van hem
23 ginck. Maer Ehud ginck ter Salen wt/en-
de dede de duere achter hem toe/ende slootse.
24 Doen hy nv wt was/ quamen zijne knech-
ten in/ende saghen dat de duere des getafel-
den somerhuys toegesloten was/eñ spraken:
Hy is misschien ten stoele ghegaen/inde Ca-
25 mer/aenden getafelden Somerhuyse. Maer
D doen sy so lange wachten/tot dat si hen schaẽ
den/want niemant en dede de duere des So-
merhuys open/ namen si den sluetel/ende de-
dense op : Siet/ doen lach haer Heere op der
26 aerden doot/ Maer Ehud was ontloopen/
de wijle dat sy vertoefden/ende ghinck voor-
by de afgoden/ende vluchte tot Seirath toe/
Num.10.a.7 27 Ende doen hy daer in quam / "blies hy de
*Judi.5.b.11. Basuyne opt gheberchte Ephraims : *Ende
de kinderen Israels trocken met hem vanden
28 gheberchte/ende hy voor hen henen/ Ende
hy sprack tot hen: Volghet my nae. Want de
Heere heeft v de Moabiten/ uwe Vyanden/
in uwen handen ghegeuen. Ende si volchden
hem na/ ende vercregen dat veer aen de Jor-
dane/die na Moab ghaet/ende en lieten daer
De Moabitẽ 29 niemant ouer gaen/ Ende sloegen de Mo-
worden ghe- abiten in dier tijt/ by thien duysent mannen/
doodt. altemael de beste ende strijdtbare mannen/al-
30 so datter niet een en ontquam. Aldus wer-
Deut.2.b.8. den de || Moabiten in dier tijt onder de han-
den der kinderen Israels vernedert/ ende dat
31 landt was stille/tachtentich iaer. Daer na
Judic.5.a.6. was||Samgar de soone Anat: Die sloech ses
hondert Philisteen met eenen ossen stoc/ende
verloste Israel oock.

Dat iiij. Capittel.

1 Maer de kinderen Israels "deden voorts Judi.2.b.1
A quaet voor dẽ Heere/ doen Ehud ge- 3.a.7.
2 storuen was. Eñ de Heere *vercocht *1.Re.12.
se in de hant Jabin / des Conincs der Cana- Israel ver
niten/die te Hazor regeerde. Ende zijn velt- God ende
hooftman was Sissera / ende hy woonde tot gheeftse o
3 Haroseth der Heydenen. Ende de kinderen inde hand
Israels riepen tot den Heere / Want hy had der Canan
negen hondert ijseren wagens/ eñ dwanck de
kinderen Israels met ghewelt twintich Jaer
4 lanc. Tot dier seluer tijt was een Rechtersse
in Israel/de propheterse Debora / een huys- Debora ee
5 vrouwe des Lapidoths. Eñ si woonde on- Rechtersse
der den Palmboom Debora/ tusschen Rama
eñ BethEl / opt gheberchte Ephraim: Eñ de
kinderen Israels quamen tot haer opwaerts
6 voor tgerechte. De selue seynde henen/||eñ Judi.5.b.1
liet roepen Barack/ den sone AbiNoam/van Debora o
Kedes Naphtali / eñ dede hem segghen: En biet Bara
heeft v de Heere/de God Israels niet geboo-
den: Gaet henen/ eñ treet optẽ berch Thabor/
ende neemt thien duysent mannen met v/van
7 den kinderen Naphtali eñ Sebulon? Want
ick wil Sissera den velthooftman Jabin / tot
v voorbrengen aen dat water Kison/met zy-
nen wagens/ eñ met zijnder menichte/eñ wil
8 hem in uwen handen geuen. Barack sprack
tot haer: Ist dat ghy met my treet/soo wil ick
henen treckẽ: Maer en treet ghy met my niet/
soo en wil ick niet henen trecken. Sy sprack:
9 Jck wil met v trecken/maer den prijs en sal
B v niet zijn op dese reyse/die ghy doet/maer de
Heere sal Sissera in eens wijfs hant ouer ge
uen. Aldus maecte haer Debora op/ende troc
10 met Barack nae Kedes. Doen riep Barack
Sebulon eñ Naphthali tot hem nae Kedes/
ende trock te voete met thien duysent man-
11 nen. Debora reysde oock met hem. Maer
Heber de Keniter/was vanden Keniten/van
den kinderen* Hobab Mose swager ghetroc- Nu. 10.d.
ken/ende hadde zijne hutten opgheslagen/ by Judi.1.d.1
12 de eycke Saanaim/neffens Kedes. Doen
wert Sissera geseyt/dat Barack de sone Abi-
Noam opten berch Thabor getrocken ware.
13 Ende hy vergaderde alle zijne waghenen te Sissera ve
hoop/neghenhondert ijseren wagens / eñ alle gadert zyn
dat volck dat met hem was / van Harozeth volck.
14 der Heydenen/aen dat water Kison. Maer
Debora sprack tot Barack : Op / dit is den
dach/in welcken v de Heere Sissera/in uwen
handen heeft ghegheuen. Want de Heere sal
voor v wtreysen. Aldus trock Barack vanden
berghe Thabor neder / ende de thien duysent
15 mannen met hem. ||Maer de Heere ver- 1.Re.14.c.
C schricte den Sissera/met alle zijne waghens/ Josu.10.b.
eñ gansche heyr voor de scherpte des sweerts
Barack/alsoo dat Sissera van zijnen waghen
16 spranck/ende vluchte te voete. Maer Ba-
rack iaechde de waghens ende dat heyr nae/
tot Harozeth der Heydenen toe. Ende alle
dat heyr Sissera viel voor de scherpten des
Sweerts/also datter niet een ouer en bleef.
17 Maer Sissera vluchte te voet in de Hutte Sissera vli
Jael/des wijfs Heber des Keniters. Want de
Coninc Jabin tot Hazor/eñ dat huys Heber
des Keniters / stonden met malcanderen in
18 goeden vrede. Maer Jael ginc wt Sissera te
ghemoete/eñ seyde tot hem: Wijct mijn Hee-
re/wijct tot my in/ende en vreest v niet. En-
de hy weeck tot haer in/in haer hutte/ ende si
19 deckte hem met eenen mantel. Maer hy
sprack tot haer: "Lieue / gheeft my een wey- 3.Re.17.b.1
nich waters te drincken / want my dorstet. Judi.5.d.25
Doen dede si eenen melckpot open/ende gaf
hem te drincken / ende deckte hem weder toe.
20 Eñ hy sprack tot haer: Tredet inder hutten
duere/ende als yemant coemt/eñ vraecht/oft
yemant

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

21 yemant hier sy/ so segt: ‖Niemant. *Doen
D nam Jael dat wijf Heber eenen naghel van=
der Hutten/ ende eenen hamer in haer hant/
ende ghinck lijsselijck tot hem in / ende sloech
hem den nagel door tslaep [van zijnen hoof=
de] alsso dat hy ter aerden sanck. Maer hy ont
22 sluymerde/wert amachtich/ende sterf. Maer
doen Barack Sissera na iaechde/ ghinck hem
Jael te ghemoet daer wt / eñ sprack tot hem:
Coemt herwaerts/ick wil v den man thonen
dien ghy soect / Ende doen hy daer in quam/
lach Sissera daer doot / eñ den nagel stack in
23 zijnen slaep. Alsoo vernederde Godt op die
tijt Jabin der Cananiten Coninck / voor den
24 kinderen Israels. Eñ de handt der kinderen
Israels voor voort / eñ wert sterck tegen Ja=
bin der Cananiten Coninc/tot dat si hem wt
25 royden. Doen sanck Debora eñ Barack de
sone AbiNoam in die tijt/ende seyden:

Dat v. Capittel.

1 LOeft den Heere/dat Israel weder vry
2 is geworden: Ende dattet volck wil
A lich daer toe gheweest is.
3 Hoort toe ghy Coningen/ eñ aenmerct ghy
Worsten. Jck wil/den Heere wil ick singhen:
Den Heere den Gode Israels wil ick spelen.
4 Heere/‖doen ghy van Seir wt trockt/ende
doorginct vanden velde Edom. Doen beefde
de Aerde/den Hemel droop/ende de Wolcken
5 dropen met water. De Berghen "vervloten
voor den Heere: De Sinai voor den Heere
6 den Gode Israels. Inden tijt *Samgar des
soons Anath inden tijt Jael/waren de wegen
vergaen/ Ende die daer op paden gaen soudē
7 die wandelden daer cromme wegen. Het ge=
brack/aen boeren ghebrackt in Israel/tot dat
ick Debora op quam / tot dat ick op quam/
8 een moeder in Israel. Wat nieus heeft God
vercooren / Hy heeft de Poorten in ghenoo=
men. Daer en was gheenen schilt/noch spie=
se/onder veertich duysent in Israel te siene.
9 Mijn herte is wel aen de Regenten Isra=
B els/die daer vrywillich zijn onder den volcke.
10 Looft den Heere/ Ghy die op schoone eze=
len rijdt/ghy die int gebercHte sit. Eñ singet/
11 ghy die op den wech gaet. Daer de schut=
ten crijschten tusschen de waterdragers / daer
seggemen vander gerechtichept des Heeren:
Wander gherechtichept zijnder boeren in Is=
rael. Doen trock des Heeren volck neder tot
12 de Poorten. Wel op/wel op Debora/wel
op / wel op ende singt een liedeken. ‖ Maect
v op Barack/ ende vangt uwe vanghers/ghy
13 soon AbiNoam. Doen domineerden de ver
latene/ouer de machtighe lieden. De Heere
heeft ghedomineert door my / ouer de ghe=
14 weldighe. Wt Ephraim was hare wortel
teghen Amalek / Ende nae v BenJamin in
dijnen volcke. Van Machir zijn Regenten ge
coomen: Ende van Sebulon zijn Regeerders
15 worden door de Schrijfpenne. Ende Vor=
sten tot Isaschar waren met Debora. Ende
Isaschar was als Barack/ in de leechte ghe=
sonden met zijnen voetvolcke. Ruben hielt
veel van hem/ ende scheyde hem van ons af.
16 Waerom blijfdy tusschen twee schaepshut=
C ten/te hooren dat bleten der cudden / eñ hielt
17 groot van v/ende scheydet v van ons? Gi=
lead bleef ouer ghene zijde der Jordanen. En=
de waerom woonde Dan onder de schepen?
Asser woonde aen de hauen der zee/ Eñ bleef
18 in zijne verschuerde vlecken. Maer Sebu=
lons volck waechde zijn siele in den doodt:
Naphthali oock/inder hoochten des veldts.
19 De Coningen quamen ende streden. Doen
streeden de Coninghen der Cananiten tot
Thaanach/aen dat water Megiddo : Maer
20 en brachten gheen ghewin daer af. Van=
den Hemel werdt teghen hen ghestreden. De
Sterren in haren loop streden teghen Sisse=
21 ra. De beke Kison wenteldese/ de beke Ke=
dumim / de beke Kison. Tredet mijn siele op
22 de stercken. Doen beefden der peerden voe
D ten/voor dat versaghen haerder machtigher
Ruyteren. Vloect de stadt Meros/ sprack de
23 Enghel des Heeren/ Vloect haer borgeren/
dat si den Heere niet te hulpe en coomen / te
24 hulpe den Heere/ tot den Helden. Gesegent
si onder den wijuen Jael/dat wijf Heber des
Keniters: Gesegent sy si in der Hutten onder
25 den wijuen. Melck ghaf si/*doen hy water Judi.4.c.19.
eyschte / ende boter bracht si daer / in eender
26 heerlijcker schalen. Sy greep met haerder
hant den nagel/eñ met haerder rechter handt
den smee hamer / Ende sloechen Sissera door
zijn hooft/ ende quetste ende doorboorde zijnē
27 slaep. Tot haren voeten cromde hy hem/
viel neder/ende lach/Hy cromde hem/ eñ viel
neder tot haren voeten: Soo hy hem cromde/
28 so lach hy oock verdoruen. De moeder Sis=
sera sach ter venster wt/ende weende door de
tralien. Waerom blijft zijnen wagen soo lan=
ghe wt/dat hy niet en coemt? Waerom blijuen
de raders zijns waghens soo langhe achter?
29 De wijste onder zijne vrouwen antwoor=
den/ doen si haer claechwoorden hoe langher
30 hoe meer vermeerde: En souden si dan den
Roof niet vinden / ende wt deylen eenen ye=
gelijcken manne een fijne deerne oft twee tot
eender bueten. Ende Sissera bonte ghesticte
cleederen tot eender bueten. Ghestickte bonte
cleederen om den hals/ tot eender bueten?
31 Alsoo moeten vergaen Heere alle uwe vi=
anden. Maer die hem liefhebben/moeten zijn
als de‖sonne/als si opgaet in haerder macht/ Mat.13.e.43.
"ende dat lant had vrede veertich iaer. "Judi.3.b.11.

Dat vj. Capittel.

1 ENde doen de kinderen Israels *quaet Judic.2.b.11.
A deden voor den Heere / gafse de Heere 3.a.7. 4.a.1.
onder de handt der Midianiten/ seuen Israel verlaet
Jaer. Ende doen der Midianiten hant te stere God/ende die
2 wert ouer Israel/ Maecten de kinderen Is= geeftse onder
raels voor hen holen in den geberchten/ ende de Midianitē
3 spelonken/ ende vesten. Ende als Israel
yet saeyde / soo quamen de Midianiten ende
Amalekiten/ende die wten Oosten lande/op=
4 waerts ouer hen/ Ende belegerdense/ende
verdoruen de vrucht opten lande / tot Gasa
toe. Eñ en lieten niet ouerblijuen van Lijf=
tocht in Israel / noch Schapen/ noch Ossen/
5 noch Ezelen. Want si quamen daer op met
haren vee eñ hutten / gelijck als eenen groo=
ten hoop Sprinckhanen. Alsoo dat noch si/
noch hare Kemelen te tellen en waren / ende
6 vielen int landt/dat zijt verdoruen. Aldus
wert Israel seer neder voor de Midianiten.
Doen riepen de kinderen Israels totten Hee
7 re. Maer als si totten Heere riepen/om der
8 Midianiten wil/ Seynde de Heere eenē pro
B pheet tot hen/die sprack tot hen: Dus seyt de Israel roept
Heere de Godt Israels: *Jck heb v wt Egyp tot Godt.
ten geleyt/ eñ wt den diensthuyse ghebracht. *Exo.13.g.51
‖Eñ ick heb v verlost van der Egyptenaers ‖Exo.14.f.30
9 hant/ Eñ van alder hant die v drongen/eñ De Heere be
hebse voor v wtghestooten/ ende haer lant v wijst Israel
10 ghegheuen/ Ende sprack tot v : Jck ben de haer onghe=
Heere uwe Godt / " En vreest der Amoriten hoorsaēhept.
Goden niet/in der welcker landt ghy woont/ "4.re.17.g.35
ende ghy en hebt mijnder stemmen gheen ge=
11 hoor ghegheuen. Ende een Engel des Hee De Engel
ren quam / ende sadt onder een eycke tot O= verschijnt Gi
phra/die behoorde Joas den Vader der Esri= deon.
ten toe/ende zijn soon Gideon dorschte de ter
we in der perssen / op dat hy vluchten sonde
12 voor de Midianitē. Doen openbaerde hem
de Engel des Heeren/ eñ sprack tot hem: De

J v Hee=

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

13 Heere met v/ghy strijdtbaer Helt. Maer
C Gideon sprack tot hem: Mijn Heere / is de
Heere met ons/waerom is ons dan dit al ge
schiet? Ende waer zijn alle zijn wonderlijck-
heden/die ons onse vaderen vertelden? Ende
spraecken: De Heere heeft ons wt Egypten
geleydt. Maer nv heeft ons de Heere verla-
ten/ende onder der Midianiten handen ghe-
14 geuen. Maer de Heere keerde hem tot hem
1.Re.12.b.11. ende sprack: *Gaet henen in dese uwe cracht.
Ghy sult Israel verlossen wt der Midianiten
15 handen/ Siet/ick heb v ghesonden. Maer
Exod. 3.b.11. hy sprack tot hem: || Mijn Heere waer mede
"1.Re. 9.c.21 sal ick Israel verlossen? Siet / "mijn maech-
schap is dat minste in Manasse/ende ick ben
de cleynste in mijns Vaders huys. Maer de
16 Heere sprack tot hem: Jck wil met v zijn/
also dat ghi de Midianiten slaen sult/als ee-
17 nen eenigen man. Maer hy sprack tot hem:
D Lieue / heb ick ghenade voor v vonden / soo
gheeft my een teecken / dat ghijt zijt/die met
18 my spreeckt/ En wijct niet van hier/tot dat
ick weder tot v coome/ende brenghe mijn spijs-
offer/dat ick voor v sette. Hy sprack: Jck wil
19 hier blijuen/tot dat ghy weder coemt. En-
de Gideon quam / ende bereyde een bocrken/
ende een Epha ongheseuert meels / ende ley-
de vleesch in eenen korf/ ende dede dat vleesch
nat in eenen pot/ ende brachtet tot hem daer
20 wt onder de eycke/ Ende tratter toe. Maer
Judi.13.d.19. de Engel Gods sprack tot hem: || Neemt dat
vleesch/ende dat ongheseuerde / ende settet op
den steen die hier is / ende ghiet dat vleesch-
21 nat wt. Ende hy dede alsoo. Doen stack de
Enghel des Heeren den stock wt/die hy inde
handt hadde/ende ruerde metten wtersten dat
Gene.15.c.17. vleesch/ende dat ongheseuerde meel aen; "en-
3.Re.18.e.38. de dat vier voer wt den steen / ende verteerde
dat vleesch/ende ongheseuerde meel. Ende de
Engel des Heeren verdwijnde wt zijnen oo-
22 gen. Doen nv Gideon sach/dattet een En-
E ghel des Heeren was/so sprack hy: O Heere
Exo. 33.d.20. Heere/*heb ick also eenen Enghel des Hee-
23 ren van aenghesichte gesien? Maer de Hee-
re sprack tot hem: Vrede si met v / En vreest
Judi.13.d.22. 24 niet/||ghy en sult niet steruen. Doen boude
Gideon bout Gideon aldaer den Heere eenen Altaer / ende
een Altaer. hiet dien: De Heere des vreedts. Die staet
noch tot op den dach van heden tot Ophra
25 des vaders der Esriten. Ende in der seluer
nacht sprack de Heere tot hem: Neemt ee-
nen os vande ossen / die uwen vader toe be-
hooren / ende eenen anderen os die seuenia-
rich is/ende breeckt den Altaer Baal / die u-
wen vader toebehoort/ende hout die Haghe
26 af/die daer by staet/ Ende bouwet den Hee
re uwen Gode / bouen op der hoochten des
Judi.6.d.21. *steens eenen Altaer/ende maeckt dien toe.
Ende neemt den anderen osse / ende offert ee-
nen Brandtoffer metten houte der Haghen/
Gideō breeckt 27 die ghy af ghehouwen hebt. Doen nam Gi-
den Altaer deon thien mannen wt zijne knechten / ende
Baal. dede also hem de Heere ghesept hadde. Maer
hy vreesde hem dat te doen inden dage voor
zijns vaders huys/ende de lieden inder stadt/
28 ende hy deedt by nachte. Doen nv de liedē
F inder stadt smorgens vroech op stonden/Siet
doen was den Altaer Baal ghebrooken/ ende
de Haghe daer by afghehouwen / ende den
anderen osse eenen Brandtoffer opten Altaer
29 die ghebouwet was. Ende deen sprack tot
den anderen: Wie heeft dat ghedaen? Ende
doen si sochten/ ende daer nae vraechden/soo
wert ghesept: Gideon de soon Joas heeft dat
De borghers ghedaen. Doen spraecken de lieden der stadt
der stadt wil- 30 tot Joas: Gheeft uwen soon herwaerts/hy
len Gideon moet steruen/ om dat hy den Altaer Baal ge-
dooden. brooken heeft/ende de Haghe daer by afge-

31 houwen heeft. Maer Joas sprack tot alle
die by hem stondē: Wilt ghy om Baal kyuen? Van Baa
Wilt ghy hem helpen? Wie om hem kijft/die
sal desen morghen steruen. Is hy God/so rech
te hy voor hem seluen/dat zijnen Altaer ghe-
32 broken is. Van dien dage aen hietmen hem
*JeruBaal/ende sprack: Baal rechte voor hem Judi.7.a.
33 seluen/dat zijnen altaer ghebroken is. Doen
G nv de Midianiten ende Amalekiten / ende die wt
den Oostē lande/hen te hoope vergadert had
den/ende trockender door/ende legerden hen inder
34 leechten Israel/ Track de geest des Heeren
Gideon aen. || Ende hy dede de Basuyne blasen Num.10.
ende riep "AbiEzer/dat si hem volgen souden. Judi.3.d.
35 Ende seynde bootschappen in alle Manasse/ "Judi. 8.
ende riepse aen / dat si hem oock nae souden Gideō ve
volghen. Hy seynde oock bootschap tot Asser/ dert Israe
ende Sebulon/ende Naphthali/die quamen op
36 hem te gemoete. Ende Gideon sprack tot
Godt: Wildy Israel door mijn hant verlossen/
37 so ghy ghesprooken hebt/ Soo wil ick een Tekenen
vel metter wollen in den hof legghen/ist dat Gideons
den dauwe alleen si op dat vel / ende op alle de dinge.
Eerde drooghe / soo wil ick mercken dat ghy
Israel verlossen sult door mijne handt/so ghy
38 gesprooken hebt. Ende het ghesthiede also. Ende
doen hy des anderē morgens vroech op stont
so wranck hy den dau wt van den velle/ende
veruulde een gansche schale vol van den wa-
39 ter. Ende Gideon sprack tot Godt: || Uwe Gen.18.
gramschap en verbolghe niet op my / dat ick
noch eens spreke. Jc wil slechts noch eēs proe
uen mettē velle/ Het si alleē op dat vel droge
40 ende dauwe op alle de aerde. Ende God dede
alsoo den seluen nacht / dattet alleen op tvel
drooch was/ende dauwe op de gheheele Aerde.

Dat vij. Capittel.

1 DOen maecte hem || Jerubaal/dats Gi- Judi.6.
A deon vroech op/ ende alle dat volck/dat Gideon
met hem was / ende legerden hen aen de zijn hey
Fonteyne Harod. Alsoo dat hy dat heyr der tegen de
Midianiten hadde teghent Noorden achter dianiten.
den berch der wachten inde valleyen. Maer
2 de Heere sprack tot Gideon: Des volcs is te
vele dat met v is/dat ic Midian in hare han- Gods
den soude geuen/Israel mocht hem beroemen door
tegen my/ende segghen: Mijn handt heeft my heyt
3 verlost. || Dus laet nv wt roepē voor de oo- || Deu. 20
ren des volcs/ende segghen: Wie blode ende 1.Ma.3.
versaecht is/die keere wederom/ende maecke
hem gheringhe van den gheberchte Gilead.
Doen keerde des volcs wederom tweentwin
tich duysent [mannen] also datter maer thien
duysent ouer en bleuen. Ende de Heere sprac
4 tot Gideon: Des volcs is noch te vele/leydtse
B neder aent water/aldaer wil ickse v proeuen.
Ende van welcken ick v segghen sal / dat hy
met v trecken sal/die sal met v trecken. Maer
van welcken ick segghen sal/dat hy niet met
v trecken en sal/die en sal niet met v trecken.
5 Ende hy leyde dat volck nederwaerts aent
water. Ende de Heere sprack tot Gideon:
Wie met zijnder tonghen dat water lecket/
als een hont lect/dien set alleen. Desghelijcs
wie op zijne knijen valt om te drincken.
6 Doen was dat getal der gheender die daer
gelect hadden/wt der hant totten monde/drie
hondert mannen. Dat ander volck alle had
7 op de knijen ghedroncken. Ende de Heere Gideon
spraack tot Gideon: Door de drie hondert man op met d
nen/die daer ghelect hebben / wil ick v ver- hōdert m
lossen / ende de Midianiten in uwen handen
gheuen, Maer dat ander volck laet altemael
8 tot zijnder plaetsen gaen. Ende si namen pro-
uande voor dat volc met hen / ende hare ba-
C suynen. Maer de ander Israeliten liet hy alle
ghaen / een yeghelijck in zijn hutte. Maer hy
sterckte hem met drie hondert mannen, Ende dat
heyr

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Heyr der Midianitē/lach daer onder voor hē
9 inder Valleyen. Eñ de Heere sprack inder
seluer nacht tot hem: Staet op/ eñ gaet henē
af int Leger/want ick hebt in uwen handen
10 gegheuen. Maer vreesdy af te gaen/so laet
uwen Jongen Pura/met v af gaē int Leger
11 Dat ghy hoort wat si segghen. Daer nae
suldy metter macht af trecken totten Leger.
Doen ghinc Gideon met zijnen Jongen Pu-
ra af/aende plaetse der Scildwachters / die
12 int Leger waren. Ende de Midianiten eñ
Amalekiten/ende alle die vanden Oosten lan
de / hadden hem neder gelept in de Valleye
als eenen hoop Sprinckhanen / ende haer
Kemelen waren ontellijck / om der Menich-
ten wille/ghelijc als dat sant aenden Oeuer
13 der zee. Doen nv Gideon quam / Siet doen
vertelde deen den anderen/eenen droom/ ende
sprack: Siet / my heeft eenen droom ghe-
droōt. My docht dat eē geroostet gerstē broot
wentelde hē totten Heyr der Midianiten: Eñ
doent aē de Tente quā/so sloecht die selue/eñ
werpse neder/eñ keerdense omme/dat dat on
14 derste bouen quam dat de Tente lach. Doē
antwoorde dāder: Dat en is niet anders/ dan
dat Sweert Gideons/ des Soons Joas des
Israeliten. God heeft de Midianitē in zyn hā
15 den ghegeuen/met alle den Heyr. Doē Gi-
deon dien hoorde sulcken droom vertellen/ eñ
zijn wtlegginge/aenbadt hy/ ende quam we-
der int heyr Israels/ ende sprack: "Maect v
op. Want de Heere heeft dat heyr der Midi-
16 aniten in uwen handen ghegheuen. Ende
hy*deylde de drie hondert mannen in drie ho
pen/ende gaf elcken een basuyne in zijn hant
eñ ledige cruycken/eñ Lampen daer in/
17 "Eñ seyde tot hen: Siet op my/eñ doet ooc
also. Ende siet / als ick aen de plaetse des
Heyrs come/so ick doe/so doet ghy oock:
18 Als ic de basuyne blase/eñ alle die met my
zijn/so sult ghi ooc de basuyne blasen/om tge
heele heyr/eñ seggē: Hier de Heere eñ Gideō.
19 Alsoo quam Gideō/eñ de hondert mannen
met hem/aen de plaetse des Heyrs / aen die
eerste wachters die daer verordineert waren/
ende wectense op/ende bliesen met basuynen/
ende sloegen de cruycken in haren handen in
20 stucken. Also bliesen alle de drie Hoopen
met Basuynen/ende braken de Cruycken.
Maer si hielden de Lampen in haer slincker
hant/eñ de Basuynen in haer rechter handt/
dat si bliesen/ eñ riepen: Hier dat sweert des
21 Heren eñ Gideon. Eñ elc stont op zijn plaet
se rontom dat Heyr. ‖Doen wert alle dat
22 Heyr loopende/eñ riepen/eñ vloden. Ende
doen de drie hondert mannen de basuynē blie
sen/beschicte de Heere/"dat in alle het Heyr/
eens yegelijcs Sweert teghen den anderen
G was. Eñ dat Heyr vluchte tot Bethsita Sere
ratha toe/tot aen de Palen der breyden Me
23 holach/by Tabath. Ende de mannen Istra-
els van Naphtali/van Asser eñ van alle Ma
nasse riepen/eñ iaechden den Midianiten na.
24 Eñ Gideon seynde boden op alle dat ghe-
berchte Ephraim/ ende dede seggē: Coemt af
den Midianiten tegen / ende onderloopt hen
dat water tot BethBara/ eñ de Jordane.
Doen riepen alle die van Ephraim warē/eñ
si onderliepen hen dat water tot BethBara/
25 ende de Jordane/ Ende vinghen twee Vor-
sten der Midianiten/Oreb/eñ Seb/ende doo
den Oreb opten steen Oreb: Ende Seb/inder
Perssen Seb/ende iaechden de Midianiten/
eñ brachten de Hoofden Oreb ende Seb tot
Gideon ouer de Jordane.

Dat viij. Capittel.

1 A ENde de mannen van Ephraim spra-
ken tot hem: * Waerom hebt ghy ons
dat gedaen dat ghy ons niet en riept / doen
ghy inden strijdt troct tegen den Midianiten? Ephraim is
2 Ende keuen sterckelijc teghen hem. ‖Maer vertornt te-
hy seyde tot hen: Wat hebbe ick nv ghedaen/ gen Gideon.
dat uwer daet ghelijck sy? En is niet een ‖Pro. 15.a.1.
Wijnrancke Ephraims beter/ dan den gehee Een sacht
3 len Wijnoogst"AbiEzer? Godt heeft de Vor woort stilt de
sten der Midianiten / Oreb eñ Seb / in u- gramschap.
wen handen gegeuē: Hoe hadde ick dat con- "Jud. 6. g. 34.
nen gedoen / dat ghy gedaen hebt? Doen hy
sulcx sprack/liet haren toorne van hem af.
4 Doen nv Gideon aende Jordane quā/ginc
hy daer ouer metten drie hondert mannen /
die by hem warē/ende waren moede/eñ iaech
5 den nae. Ende hy sprack tottē lieden te Su
coth: *Lieue gheeft den volcke dat onder my 1. Reg. 21. a. 3
is/sommige brooden/want si zijn moede/ dat Gideon be-
ick nae iaege de Coningen der Midianiten/ geert spyse.
6 Sebah ende Salmuna. Maer de Ouerste
te " Sucoth spraken : Sijn de vuysten Se- Gene. 33. b. 17
bah eñ Salmuna alreede in uwen handen/ 1. Re. 10. e. 27
dat wy uwen Heyre broodt souden ghe- Die tot Su-
7 uen. Gideon sprack: Wel aen/als de Heere coth weygerē
Sebah ende Salmuna in mijnen handē geeft hem spyse.
so wil ick v vleesch met doornen wt der woe
stijnen/ende met dijstelen in stucken wrijuen.
8 Ende hy track van daer opwaerts nae
Pnuel/ ende sprack oock also tot hen. Eñ de
lieden tot Pnuel antwoorden hem gelijck als
9 die tot Sucoth. Ende hy sprack oock tottē
lieden te Pnuel: Come ick met vredē weder/
soo wil ick desen Toorn in stucken breecken.
10 Maer Sebah eñ Salmuna/waren te Kar
C kar/eñ haer heyr met hen by vijftien duysent
die alle ouerbleuen waren/ vanden gheelen
heyr der geenre vanden Oosten Lande/want
hondert eñ twintich duysent waerender ghe-
11 uallen/die sweerden wt trecken costen. En-
de Gideon trock opwaerts/op de strate daer-
men in Hutten woont / teghent Oosten/ nae
Nobah eñ Jagbeha/eñ sloech dat Heyr: Wāt
dat Heyr was seker ende sonder sorghe. Sebah ende
12 Ende Sebah ende Salmuna vloden. Maer Salmuna
hy iaechde hen na/ende vinck de twee Conin worden ghe-
ghen der Midianiten/ Sebah ende Salmuna uanghen.
13 eñ"verstoorde dat ghcheel Heyr. Doen nv "Veruaerde.
Gideon/ de sone Joas/ weder quam van den
14 strijde/eer de sonne opghegaen was/ Vinck Gideon comt
hy eenen iongelinc vanden lieden te Sucoth/ weder te
ende vraechde hem: Die beschreef hem de O- Sucoth.
uerste te Sucoth/ ende haer Ouders/seuenen
15 tseuentich mannen. Ende hy quam tot den
D lieden te Sucoth / ende sprack: Siet/hier is
Sebah/ende Salmuna / ouer welcke ghy my
bespottet/ ende seydt : Is dan Sebahs/ ende
Salmunas vuyst alrede in uwen handen/dat
wy uwe lieden/ die moede zijn/ broot gheuen
16 souden? Ende hy nam de ouders der stadt/
eñ doornen wter woestynen/ ende dijstelen/eñ
17 lietet de lieden te Sucoth voelen. *Ende 3. Re. 12. d. 25
hy brack den thoorn tot Pnuel/eñ doodde de
18 lieden der stadt. Ende hy sprac tot Sebah
ende Salmuna : Wat warent voor mannen/
die ghy doodet te Tabor? Sy spraken: Sy wa
ren als ghy/eñ een yegelijc schoon / als eens
19 Conincs kinderen. Maer hy sprac: Het zijn
mijn broeders / mijnder moeder sonē geweest.
Soo waerachtich als de Heere leeft / waert
dat ghyse hadt laten leeuen/so en soude ick v
20 niet dooden. Eñ sprack tot zijnen eerst ghe-
boren sone Jether: Staet op/eñ dootse. Maer
de Jonghelinck en trock zijn sweert niet wt:
Want hy vreesde hem / om dat hy noch een
21 Jongelinck was. Maer Sebah eñ Salmu- Sebah ende
na spraken: Staet ghy op/eñ slaet ons: want Salmuna
nae dat de man is/daer na is oock zijn macht werden ghe-
Aldus stont Gideon op/eñ doodde Sebah/eñ doodt.
Salmuna/ eñ nam de spanselen/die aen haer
der

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Israelbegeert Gideon tot een Heere.
22 der Kemelen halsen waren. Doen seydē so-
mige in Israel tot Gideon: Syt een Heer o-
uer ons/ghy ende v soon/ende vws soons soō
want ghy ons vander Midianiten hant ver-
23 lost hebt. Maer Gideon sprack tot hen. Ick
en wil gheen Heere zijn ouer v/ eñ mijn soon
en sal ooc geen Heer zijn ouer v: Maer de He
24 re sal Heer ouer v zijn. Maer Gideon seyde
Exod.32.a.2. ‖Oorringhen
tot hen: Een dinck begeere ic van v/*elc ghe-
ue my de ‖voorhooft banden die hy gerooft
heeft: Want om dattet Ismaeliten waren / so
25 hadden si gulden voorhoofts banden. Sy
seyden: Die willen wy v gheuen. Eñ sy sprey
den een cleet wt / eñ elc werp de voorhoofs
26 banden daer op/ die hy gherooft hadde. Eñ
de gulden voorhoofts banden die hy eysche/
maecten in ghewichte / duysent seuen hon-
dert Sikelen gouts/ sonder de spanselen ende
ketenen eñ scharlaken cleederen die der Midia
niten Coningen dragen/ende sonder de hals
Gideō maect een lyfrot/ eñ het wert hem tot ergernisse
27 banden haerder kemelen. Ende Gideon
maecte eenen Lijfrock daer af/ende sette hem
in zijnder stadt te Ophra. Eñ dat gansche Is-
rael bedreef daer hoererye mede aldaer. Eñ
het wert Gideon eñ zijnen huyse tot ergernis'
28 se. Also werden de Midianiten verootmoe-
dicht voor de kinderen Israels/ende en hie-
uen haer hooft niet meer op / Eñ dat Lant
was stille veertich iaren/also lange als Gide
29 on leefde. Eñ JeruBaal de sone Joas/ginck
30 henen / ende woonde in zijnen huyse. En-
4.Re.10.a.1. Tseuētich so nen Gideon.
de Gideon hadde *tseuentich soonen / die wt
zijner dyen gecomen waren: Want hy had-
31 de vele wyuen. Eñ zijn Concubine/ die hy
‖Bywijf.
tot Sichem hadde/baerde hem ooc eenen sone
AbiMelech wort geboorē
32 dien hiet hy Abi Melech. Ende Gideon
Gideon sterft
de sone Joas/sterf in goeden ouderdom/ende
wert begrauen in zijns vaders Joas graf/tot
33 Ophra / des Vaders der Esriten. Maer
doen Gideon gestoruen was / keerden hen de
Num. 25.a.2 Na Gideons doot wort Israel afvallich
kinderen Israels om/*ende bedreuen hoerde
rye met Baalim/eñ maectē hen BaalBerith
34 tot eenen Godt. Eñ de kinderen Israels en
gedachten niet aen den Heere haren God/die
se rontom vander hant aller haerder vyanden
verlost hadde: Ende en deden geen ontferm
herticheyt aenden huyse JeruBaal Gideon/
soo hy alle goet by Israel gedaen hadde.

Dat ix. Capittel.

AbiMelech staet nae de Ouerheyt.
1 MAer AbiMelech de soone JeruBaal/
A ghinck henen na Sichem/totten broe
deren zijnder moeder/eñ sprac met hen
ende met alle den geslachte des huys zijnder
2 moeder vader/ ende sprac: Lieue spreeckt
voor de ooren alder mannen tot Sichem:
Wat is v beter/ dat tseuentich mannen alte-
mael kinder JeruBaals/ouer v Heeren zijn:
Oft dat een man ouer v Heere si: Gedenckt
ooc daer by/dat ick uwe gebeente eñ vleesch
3 ben. Doen spraken de Broeders zijnder
Moeder voor hem/ alle dese woorden / voor
den ooren alder mannen tot Sichem: Ende
haer hert neychde hen tot AbiMelech. Want
4 si ghedachten. Hy is ons broeder/ Ende
ghauen hem tseuentich siluerlinghen wten
huyse BaalBerith. Ende AbiMelech huer-
de daer mede loose lichtueerdige mannen die
5 hem na volchden. Ende hy quam in zijns
2.Pa.21.a.4 AbiMelech doot zijn broeders.
Vaders huys tot Ophra/ende dooden zijnen
Broeders/de kinderen JeruBaal / tseuentich
mannen op eenen steen. Maer Jothan de ionc
ste Sone JeruBaals/die bleef ouer: Want hi
6 wert versteken. Ende alle de mannen van
Sichem/ende dat geheele huys Millo/verga
AbiMelech wort Coninc ghemaect.
derden hem / ghinghen henen/ende maecten
AbiMelech tot eenen Coninck / by de hoo-
7 ghe Eycke die te Sichem staet. Doen dat
Jothan te kennen ghegeuen wert/ ginck hy
heenen/ende tradt op de hoochste des berchs
Jothā sp[...] tot Isra[...]
Grisim: ende hief zijn stemme op / riep/ende
sprack tot hen: Hoort my ghy Mannen tot
8 Sichem/op dat God v ooc hoore: "De bo-
"2.Pa.2[...] 4.Esd.4
men ghinghen henen/dat si eenen Coninc o-
uer hen souden saluē: ende spraken totten O-
9 lijfboom: Sijt onse Coninc. Maer de Olijf-
Olijfbo[...]
boom antwoorde hen: Sal ic mijn vetticheyt
verlatē/die beyde God eñ de menschē aen mi
prijsen/eñ henen gaen dat ic ouer de boomen
10 *drijue. Doen spraken de boomē tottē vijch-
Sweue.
boom: Coemt ghy eñ zijt Coninck ouer ons.
11 Maer de Vijchboom sprack tot hen: Sal ic
Vijchbo[...]
mijne soeticheyt/ende mijne goede vruchten
verlaten/ende gaen heenē/dat ick ouer de bo
12 men drijue? Doen spraken de boomen totten
Wijnstock: Coemt ghy/eñ zijt onse Coninc.
Wijnsto[...]
13 Maer de wijnstoc sprack tot hen: Sal ic mij
nen most verlaten/die God eñ den menschen
*vrolijck maect/eñ gaen henen dat ic ouer de
Psa.104
14 bomē drijue? Doē sprakē alle bomen totten
doornen bosch: coemt ghy ende zijt Coninc o-
15 uer ons. Ende den doornen bosch sprack
De doo[...] wort C[...]
totten bomen: Ist waerachtich/ dat ghy my
tot eenen Coninc saluet ouer v/so comt ende
betrouwet v ondꝰ mijn schaduwe: Is dat niet
so gae vier wten doornen bosch/ende verslin
16 de de Cederen Libanon. Hebt ghy nv recht
ende redelijc ghedaen / dat ghy AbiMelech
tot eenen Coninck ghemaeckt hebt. Ende
hebt ghy wel ghedaen aen JeruBaal / ende
aen zijnen huyse: eñ hebdy hem ghedaen/ so
17 hy aen v verdient heeft/ Dat mijn Vader
om uwen twille gestreden heeft/eñ zijne siele
wech geworpen van hem/dat hy v soude ver
18 lossen vander Midianiten hant/ Eñ ghy
rechtet v heden op tegen mijns vaders huys/
ende verworcht zijne kinderē/tseuentich man
nen op eenen steen/ eñ maect v eenen Coninc
AbiMelech/zijns meyssens soon/ouer de man
19 nē tot Sichē/om dat hy uwe broeꝰ is. Heb-
dy nv recht ende redelijck ghehandelt by Jeru
Baal ende by zijnen huyse in desen daghe/so
zijt vrolijc ouer den AbiMelech/eñ hy si vro-
20 lijc ouer v. Is dat niet/*so ga vier wt A-
Judi. 9.
biMelech/ eñ verslinde de Mannen tot Si-
Prophe[...] ouer Abi[...] lech/end[...] van Sic[...]
chem / eñ dat huys Millo. Eñ daer ga oock
vier wt vanden Mannen tot Sichem / ende
van dat huys Millo/ ende verslinde AbiMe-
21 lech. Ende Jothan vluchte ende ontweeck/
ende ghinck nae Ber / ende woonde aldaer/
22 voor zynen broeder AbiMelech. Als nv A-
biMelech drie Jaren ouer Israel ghedomi-
23 neert hadde/ ‖Seynde Godt eenen quaden
Esai. 45
D wille tusschen AbiMelech/ ende den mannen
tot Sichem: Want de mannen tot Sichem
24 verspraken AbiMelech/ Ende trocken aen
de vermetenheyt/ aen de tseuentich sonen Je-
ruBaal volbracht. Ende leydden der seluer
bloet op Abimelech haren broeder/ diese ver-
worghet hadde / ende op de mannen tot Si-
chem/die hem zijn handt daer toe ghesterckt
hadden/dat hy zijn broeders verworchde.
25 Ende de mannen van Sichem*leydden la-
Besteld[...] achter [...]
gen op de hoochten der berghen/ ende beroof
den alle die opter straten tot hem wandelden.
Ende het wert AbiMelech ghebootschapt.
26 Maer Gaal/de soon Ebed quam/ende zijn
Gaal is [...] AbiMel[...]
broeders/eñ ginghen tot Sichem in. Ende de
mannen tot Sichem verlieten hen op hen.
27 Eñ trocken wt opt velt/eñ plucten af hare
wijnbergen/eñ vertradense/eñ maecten eenen
dans/ende ghinghen in haer Gods huys/en-
de aten ende droncken / ende vloeckten Abi-
28 Melech. Eñ Gaal de sone Ebed sprac: Wie
is AbiMelech? Ende wat is Sichem/dat wy
hen dienen souden? En is hy niet JeruBaals
sone? Ende heeft zijnen knecht Sebul gestelt
ouer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

ouer de lieden tot * Hemor / des vaders Si=
29 chem: Waerom soude wy hem dienen? Oft
E Godt wilde / dat het volck onder myn handt
30 ware/dat ick den Abimelech verdreue. Eñ
Abimelech wert gheseyt: Vermeerdert v heyr
ende treet wt. Want Sebul de ouerste in der
31 stadt/ Doen hi de woorden Gaal des soons
Ebed hoorde/doen verbolch hy in zyne gram
schap/eñ seynde boden tot Abimelech heyme=
lijck/eñ dede hem seggen: Siet/Gaal de sone
Ebed/ende zijn broeders zijn tot Sichem ghe
comen/eñ maken v de stadt wederspannich.
32 Dus maect v nv op by nacht / ghy ende v
volck dat by v is/ende legt lagen op hem int
33 velt/ Ende smorgens als de sonne opgaet/
so maect v vroech op/ende ouervalt de stadt.
Ende ist dat hy/ende dat volck dat by hem is
tot v wt treckt/ so doet met hem/ soo het uwe
34 hant vindet. Abimelech stondt snachts op/
F eñ alle tvolck dat by hem was/ ende||hielt op
35 Sichem met vier hoopen. Ende Gaal de
soon Ebed trock wt/ende tradt voor de duere
aender stadtpoorte. Maer Abimelech maecte
hem op wt der lagen met den volcke dat met
36 hem was. Doen nv Gaal dat volck sach/
seyde hy tot Sebul: Siet/daer coemt eẽ volck
neder vander hoochten des geberchts. Maer
Sebul sprack tot hem: Ghy siet de schaduwe
37 der berghen voor lieden aen. Gaal sprack
noch meer/segghende: Siet / daer coemt een
volck neder wt de middel des lants/ ende ee=
nen hoop coẽt op den wech totter toouereyc=
38 ke. Doen sprack Sebul tot hem: Waer is
nv uwen mondt/die daer sprack: Wie is Abi=
Melech / dat wy hem dienen souden? En is
dat niet dat volc/dat ghy veracht hebt? Trect
39 nv wt/ende strydt teghen hem. Gaal trock
wt voor de borgeren tot Sichem/ende streedt
40 teghen Abimelech. Maer Abimelech iaech=
de hem/ dat hy vluchte voor hem / ende daer
vielen veele verslaghene / tot aen de duere
41 der Poorten. Ende Abimelech bleef tot
Aruma. Maer Sebul veriaechde Gaal ende
zyn broeders/dat sy tot Sichem niet en moch
42 ten blijuen. Maer op den morghen ghinck
dat volck daer wt op den velde. Doen dat A=
43 bimelech te kennen ghegheuen wert/ Nam
hy dat volck/ende deylde dat in drie hoopen/
*ende leyde laghen op hen in den velde. Als
hy nv sach/dat dat volck wter stadt ghinck/
44 maecte hy hem ouer hen/eñ sloechse. Maer
G AbiMelech eñ de hoopen die by hem waren/
ouervielense / ende traden aen die duere der
Stadtpoorten/ Maer de ander twee hoopen/
ouervielen alle die / die op den velde waren/
45 ende sloeghense. Doen streedt AbiMelech
teghen die stadt / den seluen gheheelen dach/
ende wonse / ende verworchde dat volck dat
daer in was/||ende brack de stadt/ ende saey=
46 de sout daer op. Doen dat alle de mannen
des toorens tot Sichem hoorden/ghingen sy
in de "stercke des Huys des Godts Berith.
47 Doen dat Abimelech hoorde / dat hen alle
de mannen des torens tot Sichem vergadert
48 hadden/ Ghinck hy op den berch Salmon/
met alle zijnen volcke dat by hem was. En=
de nam een bijl in zijn hant / ende hieu eenen
tack vanden boomen/ende nam hem op/ende
leyde hem op zijn schouderen/ ende sprack tot
alle den volcke dat by hem was: * Wat ghy
ghesien hebt dat ick doe/dat doet oock haest/
49 ghelijck als ick. Doen hieu alle dat volck
een yeghelijck eenen tack af / ende volchden
AbiMelech nae/ende leydense aen de stercte/
ende stakense aen met vier/alsoo dat oock al=
le de mannen des toorens tot Sichem stor=
H uen/by duysent mannen ende vrouwen.
50 Maer AbiMelech trock nae Thebes / ende
51 belegerdese/eñ wonse. Maer daer was ee=
nen stercken thoren midden in der Stadt / op
welcken vloden alle mannen ende vrouwen/
ende alle borgers der stadt/ende slooten ach=
ter hen toe/ende clommen op dat dack des to=
52 rens. Doen quam Abimelech tot aen den
thoren/ende bestormde hem/ ende ghenaeckte AbiMelech
totter dueren des thoorens / dat hy hem met wort van een
53 vier soude verbernen. ||Maer een wijf werp vrou gedoot.
een stuck van eenen molensteen AbiMelech ||2.re.11.d.21.
op thooft/eñ brack hem dat herssenbecken.
54 Doen riep Abimelech haestelijck den ion=
ghen/die zijn wapenen droech/ ende sprac tot
hem: "Trect v swEert wt/ende doodet my/op 1.Reg.31.a.4
datmen niet van my en segghe: Eẽ wijf heeft 1.Pa.11.a.4
hē verworcht/ Doen doorstack hē zijnen ion=
55 ghen ende hy sterf. Maer doen de Israeli=
ten/die met hem waren/sagē/ dat AbiMelech
56 doot was/ghinck elck in zijn plaetse. Alsoo
betaelde Godt AbiMelech dat quaet / dat hy
aen zijnen Vader gedaen hadde / doen hy zijn
57 tseuentich broeders verworchde. Des sel=
uen gelijcken allet quaet der mannen Sichē/
verghelde hen God oock op haren cop. *En= Judic.9.c.20.
de den vloeck Jothan des soons JeruBaal/
quam ouer hen.

Dat x. Capitttel.

1 NAe Abimelech stondt een ander || Hey= Beschermer.
A lant op/om Israel te helpen. Thola/ Van Thola.
een man van Isaschar/ende een Soon
Pua/des soons Dodo. Ende hy woonde tot
2 Samir op dat geberchte Ephraim/ Eñ oor=
deelde Israel drientwintich Jaer / eñ sterf/eñ
3 wert begrauen tot Samir. Na hen stont op
Jair/een Gileaditer / ende oordeelde Israel
4 tweentwintich Jaer/ Eñ hadde dertich soo=
nen/"op dertich ezelvuelens rijdende/eñ had= Judi.12.c.14.
de dertich steden / die hieten dorpen Jair/tot
5 desen daghe toe/ende liggen in Gilead. Eñ
Jair sterf/ende wert begrauen te Ramon.
6 *Maer de kinderen Israels deden voortaen Judi.2.b.11.
B quaet voor den Heere/ende dienden Baalim/ 4.a.1. 13.a.1.
ende Astharoth/ende de Goden tot Syria/eñ Israel dient
de Goden tot Sidon/ende de Goden Moabs afgoden/eñ
eñ de Goden der kinderen Ammon/eñ de Go wort daerom
den der Philisteen/ende verlieten den Heere/ ghestraft.
7 ende en dienden hem niet. Doen verbolch
de gramschap des Heeren ouer Israel / ||ende Judi.13.a.1.
gafse ouer onder de hant der Philisteen/ende
8 der kinderen Ammon. Eñ si vertraden ende
plaechden de kinderen Israels van dat Jaer
aen/wel achtien iaren lanck / namelijck alle
kinderen Israels op gene zijde der Jordanen/
inden lande der Amoriten/dat in Gilead leyt.
9 Daer toe trocken de kinderen Ammon ouer
de Jordane/eñ streden teghen Juda / BenJa=
min/eñ teghen dat huys Ephraim/alsoo dat
10 Israel seer beangst werdt. Doen "riepen de Judi.3.b.9.
C kinderen Israels totten Heere/eñ seyden: Wy Israel roept
hebben aen v ghesondicht / want wy hebben totten Heere
onsen God verlaten / ende Baalim ghedient.
11 Maer de Heere sprack totten kinderen Is= Godt bewijst
raels: En hebben v de Egyptenaers/de Amo zijn weldaet/
riten/de kinderen Ammon/de Philisteen/ eñ verwijt hē
12 De Sidoniters/de Amalekiten ende Moa= haer onghe=
biten oock niet ghedwongen? Ende ick hielp hoorsaēheyt.
v wt haren handen/doen ghy tot my riept.
13 Nochtans hebt ghy my verlaten/ende an=
der Goden gedient. Daerom en wil ick v niet
14 meer helpen. Gaet henen eñ roept de Godē
aen/die ghy vercooren hebt / laet v die selue
15 helpen ter tijt uwer droeffenissen. Maer de
D kinderen Israels spraken totten Heere: Wy
hebben ghesondicht / Maket slechts ghy met Israel doet
ons/soot v behaecht / alleen verlost ons tot van hem die
16 deser tijt. Ende si deden de vreemde Goden afgodē / doen
van hen/ende dienden den Heere. Ende het worden si ver
iammerde hē/dat Israel also geplaecht wert. hoort.

*Ende

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

1.Reg.11.a.1. 17 *Ende de kinderen Ammon||riepen/ende le
||Juychten. gerden hen in Gilead. Maer de kinderen Js-
raels vergaderden hen/ ende legerden hen tot
18 Mizpa. Ende de Ouersten des volcks tot
Gilead/spraken onder malcanderen: Wie eerst
begint te strijden teghen de kinderen Ammon
die sal dat hooft zijn ouer alle die in Gilead
woonen.

Dat xj. Capittel.

Wã Jephthah 1 JEphthah een Gileaditer/was een strijt-
A baer Heldt/maer een hoeren kindt.
2 Maer Gilead had Jephthah ghewon-
nen. Maer doen Gileads wijf hem kinderen
baerde/eñ des selfs wijfs kinderen groot wer
den/stieten si Jephthah wt. Eñ sprakẽ tot hẽ:
Gen.21.b.10. *Ghy en sult in ons vaders huys niet eruen/
||1.Re.22.a.1. 3 wãt ghy zijt eens anders wijfs soon. ||Doen
vluchte hy voor zijn broeders/ eñ woonde int
lant Tob. Eñ daer vergaderden hen lose lie-
4 den tot hem/eñ trocken met hem wt. Ende
ouer een wijle tijts daer na/streden de kinde-
5 ren Ammon teghen Jsrael. Doen nv de kin-
deren Ammon also streden tegen Jsrael / gin-
gen de Ouders van Gilead henen / om dat si
Jephthah wt den lande Tob souden halen.
6 Eñ spraken tot hem : Coemt/ ende zijt ons
Hooftman / dat wy strijden teghen de kinde-
7 ren Ammon. Maer Jephthah sprack totten
Ouders van Gilead : En zijt ghy niet die/die
my haet/ende my wt mijns Vaders huys ge-
stooten hebt? ende nv coemt ghy tot my/dewij
8 le ghy in droeffenisse zijt? De Ouders van
B Gilead spraken tot Jephthah : Daerom coo-
mẽ wy nv weder tot v/ dat ghy met ons sout
trecken / eñ helpẽ ons strijden teghen de kin-
deren Ammon/ende dat ghy onse Hooftman
sout zijn/ouer alle die in Gilead woonen.
9 Jephthah sprac totten ouders van Gilead:
Na dien dat ghy my weder haelt om te strij-
den tegen de kinderen Ammon / eñ de Heere
hen voor my geuen sal/sal ick dan uwe hooft
10 zijn? De Ouders van Gilead seyden toe
Jephthah: De Heere si een toehoorder tusschẽ
ons/ist dat wy niet en doen / soo ghy ghesept
11 hebt. Aldus ghinck Jephthah metten Ou-
Deut.17.a.1. ders van Gilead / * ende dat volck sette hem
tot eenen hoofde ende ouerste ouer hen. Ende
Jephthah sprack sulcs al voor den Heere tot
Jephthah 12 Mizpa. Doen seynde Jephthah boden tot
seynt boden C den Coninck der kinderen Ammon/ende dede
tottẽ Coninc hem segghen: Wat hebdy met my te doen/dat
d' Ammonitẽ. ghy tot my coemt/tegen mijn lant te strijden?
13 De Coninc der kinderen Ammon antwoor
de den booden Jephthah: Daerom dat Jsrael
mijn lant genomen heeft/doen si wt Egypten
trocken/van Arnon aen/tot Jabok toe/eñ tot
aen de Jordane; So geuet my met vreden nv
14 weder. Maer Jephthah seynde noch meer
boden totten Coninck der kinderen Ammon/
15 die spraken tot hem: Aldus seyt Jephthah:
Deut. 2.c.18. ||Jsrael en heeft geen lant genomen/noch den
16 Moabiten/noch den kinderen Ammon. Wãt
doen si wt Egypten trockẽ / wandelde Jsrael
door de woestijne/tot aen de roode zee / ende
Nu.20.b.14. 17 quam tot Kades. "Ende seynde boden tot-
ten Coninck der Edomiten/eñ sprack : Laet
my door v lant trecken. Maer der Edomiten
Coninck en verhoordese niet. Oock seynden
si totten Coninck der Moabiten / die en wil-
18 det oock niet. Also bleef Jsrael in Kades/
ende wandelde inder woestijnen/eñ omtrockẽ
dat lant der Edomiten ende Moabiten/ende
quam vander sonnen opganck aen der Moa-
biten lant/ende legerden hen ouer gene zijde
Arnon/eñ en quamẽ niet inde palẽ der Moa-
Num. 21.c.15 biten/*want Arnon is der Moabiten pale.
||Nu. 21.c.21. 19 ||Eñ Jsrael seynde boden tot Sihon der A-
moriten Coninck tot Hesbon / eñ dede hem
seggen: Laet ons door v lant trecken/tot aen
20 mijn plaetse. Maer Sihon en betroude Js-
D rael niet/door zijne palen te trecken. Maer hi
vergaderde alle zijn volck/eñ legerde hem tot
21 Jahza/eñ streedt tegẽ Jsrael. Maer de Hee-
re de God Jsraels/gaf dẽ Sihon met alle zij-
nen volcke in de handen Jsraels/also dat sise
sloeghen. Aldus nam Jsrael alle dat lant der
Amoriten in/die in de selue landen woonden.
22 Eñ namen alle de palen der Amoriten in/
van Arnon aen/tot aen Jabok / ende van der
23 woestynen aen/tot aen de Jordane. Aldus
heeft dan de Heere de God Jsrael/de Amori-
ten verdreuen/voor zijnen volcke Jsrael/ende
24 ghy wiltse innemen. Ghy sout die in nemen
die uwe God Camos verdreef "eñ ons laten Leui. 25.
in nemẽ alle die/die de Heere onse God voor Jere.27.a.
25 ons verdreuen heeft. Meynt ghy dat ghy
E beter recht hebt/dan*Balak de sone Siphor/ Num.22.
der Moabiten Coninck? Heeft de selue oock Deut. 23.
26 opt gerechtet oft gestreden tegẽ Jsrael? Hoe
wel Jsrael nv drie hondert Jaer ghewoont
heeft in Hesbon/eñ in haren dochteren/in A-
roar eñ haren dochterẽ/eñ in allen den steden
die aen Arnon ligghen ? Waerom en verloste
27 ghijt doen niet in de selue tijt? Jck en heb
aen v niet gesondicht/eñ ghy doet so qualijck
by my/dat ghy teghen my strijdet. De Heere
geue heden een oordeel tusschen Jsrael eñ den
28 kinderen Ammon. Maer de Coninc der kin
deren Ammon / en verhoorde de reden Jeph-
29 thah niet/die hy tot hem seynde. Doen quã
de geest des Heeren op Jephthah/ ende trock
door Gilead eñ Manasse/eñ door Mizpe/dat
in Gilead leyt / eñ van Mizpe dat in Gilead
30 leyt tegen de kinderen Ammon. Eñ Jeph-
F thah geloefde den Heere eẽ gelofte eñ sprac:
"Geeft ghy de kinderẽ Ammon in mijn hant/ Vãder gel...
31 Wat tot mijnder huysdueren wt gaet my te ten Jeph...
gemoete/als ick met vrede weder come vandẽ
kinderen Ammon/dat sal des Heeren zijn/eñ
32 ick wilt tot eenen Brantoffer offeren. Alsoo
troc Jephthah tegen de kinderen||Ammon om Deut. 2.c.
tegen hen te strijden/eñ de Heere gafse in zij- Jephthah
33 nen handen/ Eñ hy sloechse van Arogr aen verslaet de
tot datmen coemt te Minnith / twintich ste- Ammonite...
den/eñ tot aen de pleyne der wijnbergen/eenẽ
seer grooten slach. Eñ also werden de kinderẽ
Ammon verootmoedicht voor de kinderẽ Js-
34 raels. Doẽ nv Jephthah quam tot Mizpa
voor zijn huys: "Siet/doen ginck zijn dochter 1.Reg.18.
wt/hem te gemoet / met tamboeren eñ reyen. Jephthah
Ende si was een eenich kint/ende hy en had- dochter g...
de anders geen soonen noch dochteren meer. moet hẽ ...
35 Ende doen hyse sach/ schuerde hy zijn clee-
deren eñ sprac: Ach mijne dochter/hoe*buycht Verootmo-
ghy my/eñ bedroeft my. Want ick hebbe mij- dicht.
nen mont opgedaẽ totten Heere/eñ en machs
36 niet wederroepen. Maer si sprac: Mijn Va-
G der/hebdy uwen mondt open ghedaen totten
Heere/so doet my/alsoo het wt uwen monde
gegaen is/nae dien v de Heere ghewroocken
heeft aen uwen vianden de kinderẽ Ammon.
37 Eñ si sprac tot haren Vader: Wilt my doch
dat te wille doen/dat ghy my twee maenden Jephthah
laet / dat ick van hier af gae op de bergen/eñ dochter be-
mijnen maechdom beweene met mijnen ghe- weent hae...
38 spelinnen. Hy sprack: Gaet henen/eñ lietse maechdom
twee maenden gaen. Doen ghinck sy henen
met haren ghespelinnen/ende beweende haer
39 maechdelijckheyt op de berghen. Ende nae
twee maenden quam si weder tot haren Va-
der. Ende hy dede haer so hy gheloeft hadde. Jephthah
Ende si en was noyt eenichs mans schuldich dochter w...
40 ghewordẽn. Eñ het wert een ghewoonte in ghedoodt
Jsrael / dat de dochteren Jsraels iaerlijcs he-
nen gaen/eñ beclagen de dochter Jephthah/
des Gileaditen/des iaers vier dagen.

Dat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Dat xij. Capittel.

1 E Nde die van Ephraim riepen/ende gin
A gen ten Noordenwaert/*ende spraken
tot Jephthah: Waerom sydy inden
strijt getrocken tegen de kinderen Amon/eñ en
hebt ons niet geroepen/ dat wy met v haddẽ
getrocken? Wy willen v huys met vier verber
2 nen. Jephthah sprac tot hen: Jc/eñ mijn
volc hadden een groote sake teghen de kinde
ren Ammõ/eñ ic riep v aẽ: maer ghy en hielpt
3 my niet wt haren handen. Doen ic nv sach
dat ghy niet helpen en wildet/ stelde ic mijn
siele in mijn hant/eñ trac wech tegen de kin=
derẽ Amõ/eñ de Heere gaffe in mijn hãt: waer
om coemt ghy nv tot my op/om tegen my te
4 strijden: Eñ Jephthah vergaderde alle man
nen in Gilead/eñ street tegen Ephraim. En=
de de mannen in Gilead sloegen Ephraim/
daerom datse seyden: Ghi Gileaditen zijt doch
onder Ephraim ende Manasse/ als de vluch=
5 tighe tot Ephraim. Eñ de Gileaditen na=
men in/ dat Veer der Jordanen / voor E=
phraim. Als dan de veltvluchtige Ephraiten
spraken. Laetmy henen ouer gaen. So seyden
de mannẽ van Gilead tot hẽ: Sydy eẽ Ephra
6 ite? Als hy dan antwoorde: Neen/ So de=
den si hem spreken: Schiboleth. So sprac hy:
Siboleth. Eñ en costet niet recht segghen.
So grepen si hem/eñ versloegen hem/aen dat
Veer der Jordanen. Also dat tot dier tijt van
7 Ephraim tweẽveertich duysent vielẽ. Mer
Jephthah oordelde Jsrael ses iarẽ. Eñ Jeph=
thah de Giliadite sterf/eñ wert begrauen in
8 de steden tot Gilead. Nae desen oordelde
9 Jsrael / Ebzan van Bethlehem: Die had=
de dertich soonẽ/eñ dertich dochterẽ gaf hi wt
ende dertich dochteren nam hy weder in/van
buyten zijnen soonen/ende oordelde Jsrael se
10 uen iaer/ Eñ sterf/ende wert begrauen tot
11 Bethlehem. Na desen oordeelde Jsrael E=
lon een Sebulomijt/eñ oordelde Jsrael thien
12 iaer/ Ende sterf/eñ wert begrauen tot Aia
13 lon/inden lande Sebulon. Nae desen oor=
delde Jsrael/Abdon een soon Hillel/ een Pi=
14 riathonijt: Die hadde veertich soonen/ende
dertich soons kinderen / *die op tseuentich
Ezel vuelens reden / ende oordeelde Jsrael
15 acht iaer. Ende sterf/ende werdt begrauen
tot Piriathon/ inden lande Ephraim/opten
geberchten der Amalekiten.

Dat xiij. Capittel.

1 E Nde de kinderen Jsraels ‖ deden noch
A voort quaet voor den Heere." Ende de
Heere gaffe in den handen der Phili=
2 steen/veertich iaer. Daer was een man te
Serga van eenen gheslachte der Daniten /
gheheeten Manoah/ ende zijn wijf was on=
3 vruchtbaer/ende en baerde niet. Ende de
Engel des Heeren openbaerde den Wijue/
ende sprack tot haer: Siet / ghy zijt on=
vruchtbaer/eñ en baert niet: Maer ghy sult
beuricht worden/ende eenen sone baren.
4 *Daerom wacht v nv/dat ghy geenen wijn
noch stercken dranck en drinct / ende niet on=
5 reyns en eet. Want ghy sult beuricht wor
den/ende eenen soone baren/"die geen scheer
mes op thooft en sal comen.*Wãt dat knecht
ken sal een ‖ Nasir Gods zijn / van Moe=
ders Lijue aen/ ende hy sal beghinnen Jsrael
6 te verlossen wt der Philisteen hant. Doen
quam dat wijf / ende seyt haren man / ende
B sprac: Daer quam een man Gods tot my / eñ
zijn ghedaente was aen te sien als eenen En
ghel Gods/seer veruaerlijck/also dat ick hem
niet en vraechde / van waer / oft waer hee=
nen. Eñ hy en seyde my niet/hoe hy hiet.
7 Maer hy sprac tot my:*Siet/Ghy sult be=
vrucht werdẽ/eñ eenen soon baren. Daerom
en drinct nv geenen wijn noch stercken dranc
ende en eet niet onreyns. Want dat knecht
ken sal een Nasir Gods zijn van Moeders
8 Lijue aen/tot in zijn doot. Doen badt Ma
noach den Heere / ende sprack. Ach Heere
laet den man Gods weder tot ons comen/diẽ
ghy geseynt hebt/ dat hy ons leere wat wy
metten knechtken doen sullen dat ghebooren
9 sal werden. Ende Godt verhoorde de stem=
me Manoah: Eñ de Engel Godts quam we=
der totten Wijue. Maer si sadt opten velde /
ende haer man Manoah en was niet by haer
10 Doen liep si haestelijc henen/eñ bootschap
tet haren man/ende sprack tot hem. Siet / de
man is nv gheopenbaert / die heden tot my
11 quam: Manoah maecte hem op/ eñ ginck
C zijnen Wijue nae/ende quam totten man / en
de sprack tot hem: Sijt ghy de man/ die met=
ten wijue ghesproken heeft? Hy sprak : Jae.
12 Ende Manoah seyde: Alst nv comen sal/
dat ghy gesproken hebt/ welck sal des knecht
13 kens wyse ende werck zijn? De Enghel
des Heeren sprack tot Manoah: Hy sal hem
wachten voor alle/dat ick den Wijue geseyt
14 hebbe. Hy en sal niet etẽ dat wt den Wijn
stock coemt/ende hy en sal genen Wyn noch
stercken dranck drincken / ende niet onreyns
eeten . Alle wat ick haer gheboden heb dat
15 sal si houden. Manoah sprac totten En=
gel des Heeren: Lieue laet v hier behouden/
16 wy willen v een bocrken bereyden. Maer
de Engel des Heeren antwoorde Manoah:
Al waert dat ghy my hier schoon behielt"soo Gene.18.a.1.
en ete ick doch van uwer spijsen niet. Maer Tob.12.d.19.
wildy den Heere eenen Brantoffer doen/soo
mueght ghijt offeren: Want Manoah en
wist niet/ dattet eenen Enghel des Heeren
17 was. Ende Manoah sprack totten Enghel
des Heeren : Hoe heet ghy / dat wy v prij=
sen/ als nv coemt dat ghy ghesprooken hebt?
18 Maer de Enghel des Heeren sprack tot
hem: ‖ Waerom vraechdy nae mijnen name / Gene.32.e.27
19 die doch wonderlijck is? "Doen nam Ma= Exod.3.c.13.
D noah een Bocrken/ ende Spijsoffer/ende of= "Jud.6.d.20.
ferdet op eenen steen den Heere. * Ende hy *Psa.72.c.18
maecktet wonderbaerlijc. Maer Manoah/ eñ
20 zijn wijf sagen toe. Ende doen de vlamme
op voer vanden Altaer ten Hemel / voer de
Engel des Heeren in der vlamme des Al=
taers opwaerts. Doen dat Manoah ende zijn
wijf sagen/vielen si ter Aerden op haer aen=
21 sicht. Ende de Engel des Heeren en open=
baerde Manoah ende zijnen wijue niet meer.
Doen bekende Manoah dattet een Enghel
22 des Heeren was. Ende sprack tot zijnen
Wijue: ‖ Wi moeten de doot steruen / om dat Exod.33.d.20
23 wy Godt gesien hebben. Maer zijn wijf ant Judic.6.e.22.
woorde hem : Waert dat de Heere lust had/
ons te dooden/ so en had hy dat Brantoffer
ende Spijsoffer van onsen handen niet geno=
men. Hi en soude ooc ons al dat niet vertoõt
hebben/noch ons sulcr hebben laten hooren/ Simson wort
24 so nv geschiet is. Ende dat wijf baerde ee= gheboozen.
nen soon*ende hiet hem Simson . Ende dat 1.Re.12.b.11.
knechtken namtoe/ende de Heere segende hẽ
25 Ende de geest des Heeren begost met hem
te zijn inden Leger Dan/tusschen Sarea en=
de Esthaol.

Dat xiiij. Capittel.

1 S Imson ginc henẽ af na Thimnath/ eñ Simson be=
A sach eẽ wijf tot Thimnath onder den geert van zijn
2 dochteren der Philisteen. Eñ doẽ hy Vader een
weder opwaerts quam/gaf hijt zijnẽ vader eñ wijf der Phi
zijnder moeder te kennen/ende sprac: Jck heb listeen.
een wijf gesien tot Thimnath onder dẽ doch
teren der Philisteen/geeft my nv de selue tot
3 eenẽ wijue. Sijn Vader eñ zijn Moeder spra
ken tot hem: "En isser dan nv gheen wijf on Deut.7.a.3.
der

der den dochteren dijnre broeders/ende in al-
len dijnen volcke/dat ghy gaet/eñ neẽt een
Wijf by de Philisteē/ die onbesnedē zijn? Sim
son sprac tot zijnē Vader: Geeft my dese/wāt
4 si behaecht mijnen ooghen. Maer zijn Va-
der/ende zijn Moeder en wisten niet/dat het
vanden Heere ware. Want hy socht oorsake
aen de Philisteen. Maer de Philisteen had-
den doen ter tijt heerschappie ouer Israel.
5 Also ghinck Simson af met zijnē Vader en
B de met zyn Moeder na Thimnath: Ende als
si quamen aen de wijnbergen tot Thimnath/
Siet doen quam hem eenē Jongē briesschen-
6 den Leeu teghen: Eñ de gheest des Heeren
wert spoedich ouer hem* ende verschuerde hē
gelijc alsmen een Boecxken van malcanderen
schuert. Ende en hadde nochtans niet met al
len in zijn hant. Ende hy en seydet zijnen va-
der/ noch zijnder moeder niet/wat hy ghedaē
hadde. Doen hy nv af quam/sprack hy
7 metten Wijue. Ende sy behaechde Simson in
zijnen oogen. Eñ nae sommighe dagē quam
8 hy weder/dat hyse name/eñ tradt wt den we
ge dat hy dat Aes des Leeus besaghe. Siet/
doen was een Byen swerm / in dat Aes des
Leeuwen/ eñ Huenich. Eñ hy namt in zijn
9 hant ende at daer af/onder wegen/ende ginc
tot zijnen Vader/eñ tot zijnder Moeder ende
gaf hen daer af dat si ooc aten: ‖Maer hy en
seyde hen niet / dat hy dat Honich van des
Leeuwen Aes ghenomen hadde. Eñ doen
10 zijn Vader daer af quam totten Wijue/maec-
te Simson aldaer een bruyloft/so de Jonghe-
lingen plegen te doen. Ende doen si hem sa-
11 ghen/gauen si hem dertich gesellen die by hē
souden zijn. Maer Simson sprack tot hen:
12 Ick wil v een raetsel wtgeuen/ist dat ghy my
dat geraet eñ raket/binnen dese seuen dagen
der bruylofren/so wil ick v dertich hemdē ge-
uen/ende dertich vierclederen. Maer en con
13 dijs niet geraden/so suldy my dertich hemden
eñ dertich viercleederen gheuen. Eñ si seyden
tot hem: Geeft v raetsel wt/laet ons het hoo
ren. Hy sprack tot hen: Spijse ginck van-
14 den eter/eñ soeticheyt vanden stercken. Eñ si
en conden dat raetsel binnen drie dagen niet
gheraden. Aenden seuenden dach spraken
15 si tot Simsons wijf: Bepraet uwen man/
dat hy ons dat raetsel segge/oft wy willen v
ende ws vaders huys met vyer verbernen.
Hebdy ons daerom ghenoot / dat ghy ons
16 arme sout maeken/oft niet? Doen weende
Simsons wijf voor hem/ende sprac: Ghy zijt
op my gram/ende en hebt my niet lief. Ghy
hebt den kinderen mijns volcx een raetsel wt
ghegeuen/eñ en hebbes my niet geseyt. Maer
hy sprack tot haer: "Siet/ick en hebs mijnen
Vader ende mijnder Moeder niet ghesept/en
17 de soude ict v seggen? Eñ si weende die se-
uen dagen voor hem/de wijle dat si bruyloft
hielden. Maer aenden seuenden dach seyde
hijt haer. Want si dwanck hem seer. Eñ si sey-
de dat raetsel den kinderen haers volcx.
18 Doen sprakē de mannē der stadt tot hē indē
seuensten dach/eer de Sōne onder ginc: Wat
is soeter dan Honich? Wat is stercker dan een
19 leeu. Maer hi sprac tot hen: En haddy met
mijnen calue niet gheploeget/ ghy en haddet
20 mijn raetsel niet gheraect. *Ende de gheest
des Heeren werdt veerdich ouer hem / ende
hy ghinck af tot Asklon / ende sloech der-
tich mannen onder hen. Ende nam haer ge-
waet / ende ghaf vierclederen / den ghenen/
die dat raetsel geraden hadden. Ende hy ver-
grāde in zijn toornicheyt/ende ginc opwaerts
21 in zijns Vaders huys. Maer* Simsons wijf
wert eenen van zijnen ghesellen gegeuen/ die
hem toebehoorde.

1. Re. 17. e. 35.
Dan. 6. d. 22.
Hebr. 11. f. 33.
Simson verschuert eenen Leeuw.

Judi. 14. c. 16.
Simsons bruyloft.

Simsons raetsel.

Simsons wijf vraecht hem om het raetsel.

Judi. 14. b. 9.

1. Re. 10. b. 6.

Simson verslaet de mannen tot Asklō

1. Re. 18. d. 19
2. Re. 3. c. 14.

Dat xv. Capittel.

1 Maer het geviel nae sommighē daghen
A ontrent der tijt des terwen oogsts/
dat Simson zijn Wijf besocht met een
bocxken. Ende als hy ghedacht/ ick wil tot
mijnen wijue gaen inde Camer/ so en wilde
2 hem haer Vader daer niet in laten. Ende
sprack: Jc meynde dat ghy op haer gram had
det geweest eñ hebse uwen vrient gegeuen.
Maer si heeft eē ionge suster/ die is schoōder
3 dan si/die laet v zijn voor dese. Doen sprac
Simson tot hem: Jc heb eens een rechte sake
tegen de Philisteen/ick wil v schade doen/
4 Ende Simson ghinck henen / ende vinck
drie hondert vossen/eñ nam branden/eñ keer-
B de twe eñ twe de steertē te samen / Eñ bandt
5 steets tusscen twe steerten eenen brant/ ‖Eñ
stac die aen met vyer/ eñ lietse onder dat Co-
ren der Philisteen loopen. Eñ stac also aē de
Opperen tsamen metten staenden Coren/eñ
6 de Wijnbergen eñ Olijfboomen. Doen sey-
den de Philisteen. Wie heeft dat ghedaen?
Doen seydemen: Simson des Thimniters
swagher/daerom dat hy hem zijn wijf gheno
men/eñ zijnen vrient geueē heeft. Doē troc-
ken de Philisteen op/eñ verbrādense met ha
7 rē vader met vyer. Maer Simson sprac tot
hē: Hoe wel ghy schoō dat gedaē hebt/so wil
ic my doch aē v seluē wrekē eñ daer na ophou
8 den. Eñ sloechse herdelijc/beyde aē de schou
deren eñ lendenen. Eñ troc af eñ woonde in
9 dat steenhol tot Etham. Doen trockē de
Philisteen op/eñ belegerden Juda/ eñ lieten
10 hen neder tot Lehi. Maer die van Juda
spraken: Waerom zijt ghi tegen ons opgetroc
ken? Sy antwoorden: Wy zijn opgecomen om
Simson te binden / dat wy hē doē/so hy ons
11 gedaen heeft. Doen trocken drie duysent
mannen van Juda af in dat steenhol tot E-
tham/eñ spraken tot Simson: En weet ghy
niet dat de Philisteen ouer ons heerschappie
hebben? Waerom hebdy dat dan aen ons ghe
daen? Hy sprack tot hen: *So sy my ghedaen
12 hebben/so heb ic hen weder ghedaen. ‖Sy
spraken tot hem: Wy zijn afgecomen om v te
binden/eñ inder Philisteen handen te geuen.
Simson sprack tot hen: So sweeret my / dat
13 ghy my niet weren en wilt. Sy antwoordē
hē: Wi en willen v niet werē/maer wy willen
v niet /dan bindē/eñ in haren handē geuē/ eñ
wy en willen v niet dooden. Eñ si bondē hē
met twee nieuwe stricken/ende brachten hem
14 vanden steen. Ende doen hy quam tot Lehi
toe / iuychten de Phelisteen tot hem toe.
* Maer de Geest des Heeren wert veerdich
ouer hem/ende de strickē aen zijne armē wer
den als draden die dat vyer versenget heeft/
also dat de banden aen zijnen handē versmol
15 ten. Eñ hy vant een vuyle Ezels kinnebac
ken. Doen stack hy zijne hant wt/eñ nam dat
16 ende sloech daer duysent mannen mede. Eñ
Simson sprac: Daer ligghen si by hoopen:
Metten kinnebackē eens Ezels/ heb ick duy-
17 sent mannen geslagē. Eñ doen hy dat wtge
sproken hadde/werp hy het kinnebacken wt
zijnder hant/eñ hiet de stadt Ramath Lehi.
18 Maer doen hem dorste/ riep hy den Heere
aen/ende sprac: Ghy hebt sulckē grootē "heyl
gegeuen door de hant dijns knechts: Maer
nv moet ic van dorste steruen / eñ inder onbe
19 sneden handen vallen. Doen opende Godt
eenen backtant/ inden kinnebacken/also dat
ter water wt ginck. Eñ als hy dranc/so quam
zijnen geest weder/ende wert verquict. Daer-
om heet hy noch heden ten dage des aenroe-
pers fonteyne/die in dat kinnebacken wert:
20 Ende hy oordelde Jsrael inder tijt der Phi
listeen/twintich iaer.

Simson brāt der Philisteen ‖Judi.

De Phi[listeen] en come[n] Simson vangen

Lev. 24 ‖Judic.

1. Reg.

Simson slaet m[et] Ezels [kinne]bac/ du[ysent] manne[n]

Victori[e] salichey[t]

De kin[nebac]tant g[heeft] water.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Dat xvj. Capittel:

1 SImson ghinck henen na Gasa/eñ sach
A aldaer een Hoere/ende lach by haer.
2 Doen wert dē Gasiten geseyt: Sim
son is hier in gecomen. Eñ si omringdē hem/
eñ lietē alle dē nacht op hē loerē inď statpoor
ten/eñ warē alle dē nacht stille/eñ seydē. Beyt
morgen alst licht wort so willē wy hē verwor
3 gen: Maer Simson lach totter middernacht
toe. Doen stont hy op ter middernacht / ende
greep beyde de duerē aender stadtpoorte/ met
beyde den postē/eñ hiefse wt mettē grendelē/
eñ leydese op zijne schouderen/eñ droechse op
waerts op de hoochte des berchs voor He-
4 bron. Daer nae creech hy een wijf lief aen
5 de beke Sorek/die hiet Delila. Tot dier
B quamen der Philisteen vorstē op/eñ seydē tot
haer: Bepraet hem/eñ besiet/waer in hy sulc
ke grote cracht heeft/ende hoe wy zijns mach
tich mogen worden/op dat wy hem bindē eñ
dwingen/so willen wy v geuen elck duysent
6 eñ hondert siluerlingen. Eñ Delila sprac tot
Simson: Lieue/segt my / waer in v groote
cracht si/ende waer mede men v binden mach
7 datmen v dwinge? Simson sprack tot haer:
Waert datmen my bonde met seuen zeelen vā
versche basten/die noch niet verdorret en zijn
so soude ick onsterc worden/eñ als een ander
8 mensch zijn. Doen brachten der Philisteen
Vorsten tot haer opwaerts/seuen zeelen van
versche basten/die noch niet verdorret en wa
9 ren/eñ si bant hem daer mede/ (Maer men
loerde op hem by haer inder Cameren) eñ sy
sprack tot hem: De Philisteen ouer v Sim-
son. Maer hy brac de zeelen / ghelijck als een
*wercken snoer breect/alst aent vyer coemt.
Eñ het en wert niet kenlijc / waer zijn cracht
10 ware. Doen sprack Delila tot Simson:
C Siet/ghy hebt mi ‖bedrooghen/eñ my ghelo-
gen. Nv so segt my doch: waer mede mach-
11 men v binden? Hy antwoorde haer: Waert
dat si my bonden met nieuwen stricken/ daer
noyt gheenen arbeyt meede gheschiet en is/so
worde ick onsterck/eñ als een ander mensch/
12 Doen nam Delila nieuwe stricken eñ bant
hem daer mede/eñ seyde: De Philisteen ouer
v Simson (maer mē loerde op hem inder Ca
meren) eñ hy reetse van zijnen armen als ee-
13 nen draet. Maer Delila sprack tot hē: Noch
hebdy my bedroogen/ eñ my geloogen. Lieue
segt my doch : Waer mede canmen v binden?
Hy antwoorde haer : Waert dat ghy seuen
locken hayers mijns hoofts vlochtet / met
14 eenen vlechtsnoer/ Eñ vestichdese met ee-
nen nagel ergens aen. Ende si sprac tot hem:
De Philisteen ouer v Simson. Maer hy ont
waecte van zijnen slaep/eñ troc de geulochtē
locken metten nagel eñ vlechtsnoer wt.
15 Doen sprac si tot hem: Hoe cont ghy geseg
gen/dat ghi mi lief hebt/so v herte doch met
my niet en is? Driemael hebdy my bedroghen
ende my niet ghesepyt / waer in uwe groote
16 cracht is. Maer doen si hem alle daghe
met haren woorden seer quelde ende en liet hē
geen ruste/so wert zijn siele mat totter doot
17 toe/ Eñ seyde haer alle zijn hert/eñ sprac tot
haer: "Daer en is noyt gheen scheermes op
mijn hooft gecomen/want ick ben een *Nasir
Gods van mijns moeders lijue aen. Waert
dat ghy my nv schoert/ so soude mijn cracht
van my wijcken dat ick onsterck werde / eñ
18 geluck als alle ander menschen. Doen nv
Delila sach/dat hy haer alle zijn herte geopē
baert hadde/seynde si henen/eñ dede der Phi
listeen Vorsten roepen/eñ seggen: Comt noch
eens hier op/want hy heeft my alle zijn her-
te gheopenbaert. Doen quamen der Phili-
steen Vorsten tot haer op/ende brachten dat
19 ghelt met hen in haerder hant. Ende si liet
hem ontslapen op haren schoot / ende riep
eenen/die hem de seuen locken zijns hoofts Simsons
af schoer: Ende si begost hem te dwingen. hayr wort af
Doen was zijn cracht van hem geweken. gesneeden/eñ
20 Ende si sprack tot hem: De Philisteen o- hy verliest
uer v Simson. Doen hy nv van zijnen slaep zijn cracht.
ontwaecte/dacht hy: Ick wil gaen wt/so ick
diemaels gedaen hebbe: Ick wil my los trec-
ken/ende en wistet niet dat de Heere vā hem Simson wort
21 gheweecken was. Maer de Philisteen gre- geuangen/eñ
pen hem/ende staken hem de ooghen wt/en- zijn oogen wt
de leyden hem af nae Gasa / ende bonden gesteecken.
hem met twee metalen ketenen / ende hy
22 moest malen in de gheuanckenisse. Maer
dat hayr zijns hoofts begost weder te was-
23 sen/daert af ghesschooren was. Maer doē
der Philisteen Vorsten hen verghaderden
*om haren God Dagon eenen grooten offer 2.Reg.5.b.7.
te doen/ende hen te verblijden/seyden si : On 1.Ma.10.i.83
sen God heeft ons onsen Viant Simson in
24 onsen handen ghegheuen. Desghelijcx als De Philiste-
hem dat volck sach / loefden si haren Godt. en danckē ha
Want si seyden: Onse Godt heeft ons onsen ren afgodt.
Viant in onsen handen ghegeuen/die ons on
se lant verderfde/eñ onser vele versloech.
25 Doen nv haer herte wel daer aen was/ sey
dē si: Laet Simson halen/dat hi voor ons spe
le. Doē haelden si Simson/wt de geuancke-
nisse: Eñ hy speelde voor hen . Eñ si stelden Colomnen.
26 hem tusschen twee *Pilaernen. Maer Sim-
son sprack totten Jonghen die hem byder hāt Simsō speelt
leydde: Laet my gaen/ dat ick de Pilaernen voor de Phi
voele/op de welcke dat huys staet/dat icker listeen.
27 aen leene. Maer dat huys was vol mannē
eñ vrouwen. Der Philisteen Vorsten waren
ooc alle daer eñ op dat dack /by drie duysent
mannen ende vrouwen/ die toe saghen / hoe
28 Simson speelde. Maer Simson riep dē Hee
re aen/ eñ seyde : Heere / Heere / ghedenckt
mijns / eñ sterct my doch God op dese tijt/op
dat ick mi voor mijne beyde oogē eens wreke Simsō breect
29 aen de Philisteen. Eñ hy greep de twe mid de pilaernen
delste Pilaernen/op welcken dat huys gheset eñ het huys
was/ ende daert hem op hielt / deene in zijn valt op de
rechter hant/die ander in zijn slincker handt/ Philisteen.
30 Eñ sprack: Mijn siele sterue metten Phili-
steen/eñ buychdese crachtelijc. Doen viel dat
huys op de Vorsten/eñ op alle tvolc dat daer
in was/ alsoo dat der dooden meer was / die Judi.14.d.20.
in zijnen doot storuen/‖dan die by zijnen le-
31 uen storuen. Doen quamen zijne broeders
neder/eñ alle zijns Vaders huys / ende nae-
men hem op/eñ droegen hem opwaerts/eñ be
groeuen hem in zijns Vaders Manoah graf/
tusschen Sarea ende Esthaol: Maer hy oor-
deelde Israel twintich Jaer.

Dat xvij. Capittel.

1 DAer was een man opten gheberchte
2 Ephraim/ gheheeten Micha/ Die
A sprack tot zijnder moeder: De duysent Silueren
eñ hondert "siluerlinghen/die ghy tot v geno penningen.
men hebt/eñ ghesworen/eñ geseyt voor mij-
nen ooren: Siet/dat selue gelt is by my/ick
hebt tot mi genomē. Doē sprac zijn moedď: Ge-
3 segent si mijn sone dē Here: Also gaf hy zijn
moeder de duysent eñ hondert siluerlingē we
der. Eñ zijn moeder sprac: Ick heb dat gelt dē
Heere geheylicht van mijnder hant voor mij
nen soon/datmen een gegoten Beelt ende Af
god daer wt maken sal. Daerom geue ict v nv
4 weder. Maer hy gaf zijnder moeder dat gelt
weder. Doen nam zijn moeder twe hōdert sil-
uerlingen/eñ brachtse totten goutsmit: Die
maecte een gegoten beelt eñ Afgodt/dat was
5 daer na inden huyse Micha. Ende de man Vandē afgod
Micha/had also eē Gods huys/eñ maecte ee- in den huyse
nen Lijfroc/eñ dat heylige/eñ vulde een van Micha.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

zijnen sonen de hãt/dat hy zijn Priester wert.
Judic.18.a.1. 6 ‖In dien tijt en waser geen Coninc in Js=
1.Reg.8.a.5. rael/ eñ een yegelyc dede dat hem recht doch=
7 te. Daer was een Jongelinc van Bethle=
hem Juda/onder dat geslachte Juda/ende hy
8 was een Leuijt/eñ was daer vreemt. Maer
hy tróc wt der stadt Bethlehem Juda/ om te
C wandelen werwaerts hy coste. Eñ doen hy
opt gheberchte Ephraim quam/totten huyse
9 Micha/dat hy zijnen wech ginghe/ Vraech=
de hem Micha: Van waer coemt ghy? Hy ant
woorde hem: Jc ben een Leuijt van Bethlehē
Juda/ende wandele werwaerts ick mach.
10 Micha sprack tot hē: Blijft by my/ ghi sult
mijn Vader ende mijn Priester zijn. Jck wil
v iaerlijcx thien silverlingen/eñ besprooken
cleederen/eñ voetsel gheuen/eñ de Leuijt ginc
11 met hem. De Leuijt beghost te blijuen by=
den man. Ende hy hielt den Jonghelinck als
12 een soon. Eñ Micha vulde den Leuijt de
hant/dat hy zijn Priester wert: Eñ was also
13 inden huyse Micha. Eñ Micha seyde: Nv
weet ic/ dat my de Heere wel doen sal/ om
dat ic eenen Leuijt tot eenen Priester hebbe.

Dat xviij. Capittel.

Danitē soec=ken een erf=deel. 1 TOt dier tijt en waser gheen Coninck
A in Jsrael: Eñ de stamme der Dani=
ten/sochte hem een erfdeel/ daer sy
*Jos.19.d.40 mochten woonen.*Want daer en was tot op
dien dach/noch geen erue voor hem geuallen
2 onder den stammen Jsraels. Eñ de kinde=
ren Dan/seynden wt haer geslachte van haer
eynden vijf strijdtbaer mannen van Sarea
eñ Esthaol om dat Lant te bespieden eñ te on
dersoecken. Eñ seyden tot hen: Reyst henen/
eñ bespiet dat Lant: Eñ si quamen op dat ge
berchte Ephraim aen dat huys Micha/eñ ble
3 uen ouer nacht aldaer. Eñ dewijle dat si al=
daer byden gesinne Micha waren/kenden sy
de stemme des Jongelincx/ des Leuiten. En
de si wekē derwaerts/ ende spraken tot hem:
Wie heeft v herwaerts ghebracht? Wat doet
4 ghy daer? Ende wat hebdy hier? Hy
antwoorde hen: Also ende alsoo heeft Mi=
cha by my gedaen/ eñ heeft my ghehuert dat
5 ic zijn Priester soude zijn: Sy seyden tot
Judic.1.a.1. hem: * Lieue/vraecht Godt/op dat wy be=
1.Re.30.b.8. uinden/oft onsen wech/dien wy wandelen/
3.Re.22.a.6. 6 ooc gelucken sal. De Priester antwoorde
hen: Treet henen met vreden. Vwen wech
7 is recht voor den Heere die ghy treet. Doen
ginghen de vijf mannen henen/ eñ quaemen
tot Lais/eñ sagen dat volck dat daer in was
seker woonen op de maniere als de Sido=
niers/stille ende seker/ende daer en was nie=
mant/die hem leedt dede inden lande/ oft een
Heere ouer hen ware/ende waren verre van
den Sidoniers/ende en hadden niet metten
8 lieden te doen. Eñ si quamen tot haren broe
deren tot Sarea ende Esthaol/ ende haere
Broeders spraken tot hen: Hoe staet met v?
9 Sy seyden: Op/ende laet ons tot hem
Num.13.c.27 op reysen. * Want wy hebben dat Lant be=
sien/dat is seer goet. Daerom haest v ende
10 en zijt niet luy opwaerts te reysen/ Op dat
ghy coemt dat Lant in te nemen. Als ghy
coemt/soo suldy tot eenen sekeren volcke co=
men/ende dat Lant is wijt ende breet/ wãt
Godt heuet in uwen handen ghegeuen. Een
sulcken plaetse/daer niet en ghebreect van al
11 le dat op der Aerden is. Doen trocken
van daer wt den geslachte Dan/ van Sarea
eñ Esthaol ses hondert mannen/gerustet met
12 haren wapenen/ totter strijt/ Eñ trocken
op/ ende legerden hen tot Kiriath Jearim in
Juda/daer af noemden si de plaetse den Le=
gher Dan/tot op desen dach/dat achter Kiri
13 ath Jearim is. Eñ van daer gingen si opt
D gheberchte Ephraim/eñ quamen totten huys=
14 se Micha. Doen antwoorden de vijf man=
nen die wtgegaen waren/dat lant Lais te
bespieden/eñ spraken tot harē broederē: Weet
ghy ooc dat in desen huyse eenen lijfroc/ Hey
lichdom/beelden eñ afgoden zijn? Nv muecht
15 ghy toesien wat v te doen staet. Sy weken
derwaerts/eñ quamen aen dat huys des Jon
gelincx des Leuitē/in Michas huys/eñ groet
16 ten hem vriendelijck. Maer de ses hondert
toegeruste met haren harnas/die vandē kin
deren Dan waren/stonden voor de poorte.
17 Eñ de vijf mānē die om dat Lãt te bespiedē
wt getrocken waren/gingē op eñ quamē daer Micha afgod
henen/ eñ namen dat Beelt/den Lijfrock/dat woꝛt gestolē.
heylichdom/eñ Afgodt. Dewijle stont de Prie
ster voor de poorte by de ses hondert geruste
18 met haren harnas. Als nv de gene int huys
Micha gecomen waren/eñ namen dat Beelt/
den Lijfrock/dat Heylichdom ende Afgodt/
spraek de Priester tot hem: Wat maeckt ghy?
19 Sy antwoorden hem: Swijcht eñ hout den
mont toe/eñ treckt met ons/dat ghy onse va
der eñ Priester zijt. Jst v beter dat ghi in des
enigen mans huys Priester zijt/oft onder ee=
20 nen gehelē stam/eñ geslacht in Jsrael? Dat
beuiel den Priester wel/eñ nã beyde den Lijf
rock/dat Heylichdom ende Beelt ende quam
21 mede onder dat volc. Ende doen si hem ken
den/ eñ wech trocken/ seynden si de kinder=
kens eñ dat Vee/eñ al wat si costelijck haddē
22 voor hen wech. Doen si nv verre van Mi
chas huys quamē/ riepē de mannē die inden
huse warē bi Michas huys/eñ volchdē dē kin
deren Dan na/ eñ riepen de kinderē Dã.
23 Maer si keerden haer aensicht om/eñ sprakē
tot Micha: Wat is v/dat ghy alsulckē geroeps
24 maect? Hy antwoorde: Ghy hebt myne go
den genomen/die ick gemaect hadde/ eñ den
Priester/eñ trecket wech/eñ wat heb ick nv
meer? Eñ ghy vraecht noch wat my gebreect?
25 Maer de kinderen Dan sprakē tot hē: En
laet uwe stēme niet hoorē bi ons op dat niet
op v en comen de toornige lieden/eñ v siele/
26 eñ uws Huys siele/niet verdaen en woꝛt. Al
so gingen de kinderen Dan haers weechs.
Eñ doen Micha sach dat sy hem te sterck wa
ren/ keerde hy hem/ eñ quam weder in zijn
27 huys: Maer si namen dat Micha gemaect
had/eñ den Priester die hy hadde/eñ quamē
aen Lais/aen een stil seker volck. Eñ sloegen
se metter scherpten des Sweerts/eñ verbern= Lais woꝛt
28 den de stadt met vyer. Eñ daer en was nie verbrant.
mant diese verloste: Want si lach verre vã Si
don/ende en hadden metten liedē niet te doē
ende si lach inder valleyen/ welck aen Beth=
Rehob leyt. Doen timmerden sy de stadt/ende
29 woonden daer in/ *Eñ noemdense Dan na Josu.19.d.47
den name haers Vaders Dan/die van Jsrael
geboren was. Eñ de stadt hiet voortijts La
30 is. Eñ de kinderen Dan rechten dat Beelt
voor hen op. Ende Jonathan de sone Ger=
son/des soons Manasse/eñ zijne soonen wa=
ren Priesters onder den stamme der Daniten
‖totter tijt toe/dat si wten lande ghevanghen 1.Reg.4.a.2.
31 wech geuoert werdē. Eñ settē also onder hen
dat Beelt Micha/dat hy gemaect hadde/al
so langhe als dat huys Gods te Silo was.

Dat xix. Capittel.

1 TOt dier tijt en waser gheen Coninc Van des Le
A in Jsrael. Eñ eē Leuijts mã was een uijts huys=
vreemdelinc/aē de zijde des geberchs vrouwe.
Ephraim/eñ hadde een Concubine tot eenen
2 Wijue genomen vã Bethlehem Juda. Ende
doen si neffens hem had Hoerderije bedreuen/
liep si van hem tot haers Vaders huys/tot
Bethlehem Juda/eñ was aldaer vier maendē
3 lanc. Eñ haer man maecte hē op/eñ trock
haer

haer na / dat hy vriendelijck met haer soude
spreken/eñ haer weder tot hem halen/eñ had
eenen iongen/ende een paer ezelen met hem.
Eñ si brachten hem in haers vaders huys.
4 Maer doen hem der deernen vader sach/
wert hy vrolijck ende ontfinck hem. Ende zijn
sweer der deernē vader hielt hem/dat hy drie
dagen by hem bleef/aten eñ droncken/eñ ble-
5 uen des nachts daer. Des vierden daechs
B maectē si hen smorgens vroech op/eñ hy stont
op / eñ wilde wech trecken. Doen sprack der
8.a.5. deernē vader tot zijnē swager: ‖Laeft v herte
eerst met een bete broodts / daer nae sult ghy
6 wech treckē. Eñ si saten/eñ aten beyde met
malcanderen eñ droncken. Doē sprac der deer-
nen vader tottē man: Lieue/blijft ouer nacht/
19.a.3. 7 eñ laet v herte vrolijck zijn. "Maer doen de
6.b.15. man op stont/eñ wilde wech trecken *benoo-
inck. dichde hem zijn sweer/dat hi ouer nacht daer
8 bleef. Des morghens op den vijfsten dach
maecte hy hem vroech op/eñ wilde wech trec
ken. Doen sprac der deernē vader: Lieue/laeft
v herte/eñ laet ons vertoeuē/tot dat dē dach
neyget. Eñ also aten die beyde met malcande
9 ren. Eñ de man maecte hem op/ende wilde
C wech reysen met zijnder Concubinen eñ met
zijnen iongen. Maer zijn sweer der deernē va
der sprack tot hem: Siet/den dach neycht hē/
ende het wil auont werden / blijft hier ouer
nacht. Siet/hier is noch herberge desen dach/
2.b.11. ‖blijft hier ouer nacht/ ende laet v herte vro-
lijck zijn. Morgen so staet ghy vroech op/en-
de treckt henen ws weechs tot uwer hutten.
10 Maer de man en wilde niet ouer nacht blij
uen/maer hy maecte hem op/eñ trock henen/
eñ quam tot voor Jebus/ dat is Jerusalem/
eñ zijn paer Ezels geladen/eñ zijn Concubine
11 met hem. Doen si nv by Jebus quamen/
ginck den dach vast henen/eñ de iongen sprac
tot zijnen Heere: Lieue/ treet voort/ende laet
ons in de stadt der Jebusiten wijcken/eñ ouer
12 nacht daer in blijuē. Maer zijn Heere sprac
D tot hem: Wy en willen inde vremde stadt niet
wijcken/die vanden kinderen Jsraels niet en
zijn/maer wy willen voortaen voorby ghaen
na Gibea. Eñ hy sprack tot zijnen ionghen:
13 Gaet voort / dat wy daer henen comen aen
een plaetse/ende ouer nacht tot Gibea oft tot
14 Rama blijuen. Ende si reysden voort ende
wandelden/eñ de sonne die ginck onder/recht
by Gibea/die daer leyt onder BenJamin.
15 Ende si wekē derwaerts dat si daer in qua-
men/ende ouer nacht tot Gibea bleuē: Maer
doen hy daer in quam/ ginck hy sitten op der
stadt stratē/Want daer en was niemant diese
dien nacht ouer in huys herberghen wilde.
16 Eñ siet / doen quam daer een out man van
zijnen arbeyt vanden velde tsauonts/ ende hy
was oock van dē geberchte Ephraim/eñ een
vreemdelinck tot Gibea. Maer de lieden der
17 plaetsen/waren kinderen Jemini. Ende doē
E hy zijn ooghen op hief: eñ sach den gast opter
straten/sprac hy tot hē: Waer wilt ghy henē?
18 Eñ van waer coemt ghy? Maer hy antwoor
de hem: Wy reysen vā Bethlehem/tot dat wy
comen aen de zijde des ghebercht Ephraim/
van daer ick ben. Eñ ben na Bethlehem Ju-
da gereyst/eñ reyse nv na den huyse des Hee-
19 ren/eñ niemant en wil my herberghen. Wy
hebben strao eñ voeder voor onsen ezelen / eñ
broot eñ wijn voor my eñ uwe dienstdeerne/
ende voor den iongē/die met uwen knecht is/
20 also dat ons niet en gebreect. De oude man
sprack: De vrede si met v/al wat v gebreect/
dat vindy by my/ eñ blijft slechts ouer nacht
21 niet opter straten. Ende bracht hem in zijn
F huys/ende gaf den ezelen voeder: Eñ si wies-
schen haer voeten / ende aten ende droncken.

22 Eñ doen haer herte nv wel daer aen was/
*siet / doen quamen de lieden der stadt/boose Gene.19.b.4.
boeuen/eñ omsetten dat huys/eñ clopten aen Grouwelicke
de duere/eñ spraecken totten ouden man/den daet der Gi-
huysweert: Brengt den man buyten die in u- beoniten.
wen huyse is gecomen‖dat wy hem bekennē. ‖Leu. 18.c.22
23 "Maer de man de huysweert ginck tot hen "Gen.19.b.6.
wt/eñ sprac tot hen: Niet myne broeders/en
doet niet so qualijck/na dien dese man in mijn
huys gecomen is/ en doet sulcke sotheyt niet.
24 Siet/ick heb een dochter noch een maget/
eñ dese een Concubine/die wil ick v daer buy
ten brenghen/die muecht ghy te schande ma-
ken/eñ doet met hen v beliefte: Maer aen de
25 sen man en doet sulcke sotheyt niet. Maer
de lieden en wilden hem geen gehoor geuen.
Doē greep de man zijn Concubine/eñ bracht
se tot hen buyten: Die bekenden si/*eñ gingē Ozee.10.b.9.
schandelijck met haer om / alle den nacht/tot
26 smorgens toe/ Eñ doen de morgenstont op-
G ginck/lieten syse gaen. Doen quam dat Wijf
des morgēs vroech/eñ viel neder voor de due
re/aen dat huys des mans / daer haer Heere
in was/ende lach daer tot dattet licht werdt.
27 Doē nv haer Heere smorgens op stont/eñ
de duere op dede aen dat huys/ende daer wt
ginc/dat hy zijns weechs soude reysen: Siet/
doen lach zijn Concubine voor de duere des
28 huys/eñ haer handen op den dorpel. Maer
hy sprack tot haer: Staet op/laet ons voort-
aen trecken. Maer si en antwoorde niet. Doē
nam hyse op zijnen ezel/maecte hem op/ende
29 reysde aen zijn plaetse. Als hy nv thuys
quam/nam hy een mes/*eñ greep zijn Concu- 1.Reg. 11.b.7
bine/eñ hieuse met beenen eñ met al in twelf
stucken/eñ santse in allen den palen Jsraels.
30 Wie dat sach die sprack: Sulcks en is niet
geschiet noch gesien/sint dier tijt/det de kin-
deren Jsraels wt den lande Egypti getrocken
zijn/tot op desen dach toe. Nv bedenct v daer
op/eñ geeft raet/eñ segt op.

Dat xx. Capittel.

1 DOen trocken de kinderen Jsraels wt/ Jsrael verga
A eñ vergaderden hen te hope / als eenē dert tot Miz-
man/van Dan tot Berseba toe / ende pa eñ vernēt
vandē lande Gilead totten Heere tot Mizpa. nade misdaet
2 Eñ traden te hoop de Ouerste des ganschē
volcs van allen stammen Jsraels in der Ghe-
meynten Gods/vier hondert duysent mannen
3 te voet/die dat sweert wt trocken. Maer de
kinderē BenJamins hoordē / dat de kinderen
Jsraels opwaerts na Mispa getrocken warē.
Eñ de kinderen Jsraels seyden: Segt/hoe is
4 doch dat quaet toe gegaen? Doē antwoorde
de Leuijt des wijfs man / die gedoot was/eñ De Leuijt
sprac: Jck quam tot Gibea in BenJamin met vertelt de
mijnder Concubinen / om des nachts daer te misdaet.
5 blijuen. Doen maecten hen tegen my op/ de
borgers tot Gibea/eñ omringdē my int huys
des nachts eñ dachten my te doodē. Eñ hebbē
mijn Concubine geschendt/also dat si gestor-
6 uen is. Doē nā ic mijn Concubine/eñ hieuse
in stuckē/eñ santse in alle velden des erfs Js-
raels. Wāt si hebben eē moetwillicheyt eñ sot
7 heyt gedaē in Jsrael. Siet/daer zijt ghy kin
deren Jsrael alle/hout raet/eñ doet hier toe.
8 Doē maecte hē allet volc op/als eē man/eñ
B sprac: Daer en sal niemant in zijn hutte gaē/
9 noch in zijn huys wijckē. Maer dat willen
wy nv doē tegē Gibea: Laet ons dat lot daer
10 om werpen/ Ende nemen thiē mannen van Jsrael treckt
hondert/eñ hondert van duysent / eñ duysent ten strijde te-
van thien duysent/wt allen stammē Jsraels/ gen Gibeon.
dat si spijse nemen voor dat volck/dat sy coo-
men ende doen met Gibea BenJamin na alle
haer sotheyt die si in Jsrael ghedaen hebben.
11 Also vergaderden hen totter stadt alle man
nen Jsraels/als een man/eñ verbonden hen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

12 Ende de stammen Israels seynden mannen
tot allen gheslachten BenJamin / ende lieten
Iosu. 22.d.16
hen segghen: ‖Wat is dat voor een boosheyt/
2.re.20.d.21
13 die by v geschiet is? "So geeft nv de man-
nen ouer/die boose boeuẽ tot Gibea/dat wij-
se dooden/eñ dat quaet van Israel wech doẽ.
Maer de kinderen BenJamin / en wilden de
stemme haerder broeders der kinderen Isra-
14 els niet hooren. Maer si vergaderden hen
wten steden nae Gibea/ om wt te trecken in-
15 den strijt tegen de kinderen Israels. Eñ op
De BenJa- C dien dach werden getelt der kinderen BenJa
miten treckẽ mins wten steden sesentwintich duysent man
tegen Israel. nen/die dat sweert wt trocken/ sonder de bor
16 gers tot Gibea/ Dier werden seuenhondert
getelt wtgelesen mannen. Eñ onder allen de-
sen volcke/waren seuenhondert mannen wt-
gelesen/die slincx waren/eñ costen metter slin
geren een hayr raken/dat si niet en misten.
17 Maer de mannen van Israel (sonder die vã
BenJamin) werden getelt vier hondert duy-
sent mannen/die dat sweert voerden / eñ alle
Israel vraget 18 strijtbaer mannen waren. Eñ de kinderen
den Heere. Israels maecten hen op/eñ trocken opwaerts
*Iudic. 1.a.1. totten huyse Gods/*eñ vraechden God/ende
1.Reg.30.b.8 spraken: Wie sal voor ons optrecken/ om den
strijt aen te vanghen tegen de kinderen Ben-
Jamin? De Heere sprack: Juda sal beginnen.
19 Aldus maecten hen de kinderẽ Israels smor
20 gens op/eñ legerden hen voor Gibea. Eñ
elck man van Israel ghinck wt om te strijden
tegen BenJamin/ende schicten hen te strijden
21 tegen Gibea. Doẽ vielen de kinderen Ben-
Jamin daer wt/wt Gibea / ende sloeghen op
dien dach van Israel tweentwintich duysent
Van Israel 22 ter neder. Maer dat volck der mannen van
werden xxij. D Israel vermanden hen/eñ wapendẽ hen noch
duysent ver- voort te stryden inde selue plaetse/daer si hen
slagen. 23 des daechs voorledẽ gewapent hadden. Eñ
de kinderen Israels treckẽ op/eñ weendẽ voor
den Heere tot tsauonts toe / ende vraechden
den Heere eñ spraken: Sullen wy meer gena
ken om te strijden tegen de kinderen BenJa-
min onse broederen? De Heere sprack: Treckt
24 op tot hen. En doen hen de kinderen Isra-
els aen de kinderen BenJamin maeckten des
Noch achtiẽ 25 anderen daechs/ Vielen de BenJamiten wt
duysent gesla Gibea hen tegen des seluen daechs/eñ sloegẽ
gẽ vã Israel. vanden kinderẽ Israels noch achtienduysent
26 ter neder/die alle dat sweert voerden. Doẽ
trocken alle de kinderen Israels op/ende alle
twolck/eñ quamen totten huyse Godts / ende
weenden. Eñ bleuen aldaer voor dẽ Heere/eñ
vasten dien dach tottẽ auont toe/eñ offerden
27 brantoffer eñ danckoffer voor dẽ Heere: Eñ
Iudi.18.b.5. de kinderen Israels*vraechden den Heere(de
Israel vraget Arcke des verbonts Godts was aldaer doen
den Heere. 28 ter tijt/ Eñ Pinehas de sone Eleazar Aa-
rons sone stont voor hem in dier tijt) eñ spra-
ken : Sullen wy noch meer wt trecken om te
strijden teghen de kinderen BenJamin onse
broederen/ oft sullen wy aflaten ? De Heere
E sprac: Trect op/morgen wil ickse in uwẽ han
Iosu.8.a.4. 29 den geuen. *Eñ de kinderen Israels stelden
‖Een achter- 30 ‖lagen op Gibea rontom/ Eñ de kinderẽ Is-
wacht. raels trocken also op/ des derden daechs aen
de kinderen BenJamin/eñ wapenden hen aẽ
31 Gibea/gelijckerwys te vorẽ tweemael. Doẽ
voeren de kinderẽ BenJamin wt / den volcke
tegen/eñ trocken hen vander stadt/eñ begostẽ
te slaen/eñ wonden sommige vadẽ volc/gelijc
als te vooren tweemael in dẽ velde/ op twee
stratẽ/daer deene nae BethEl/dander na Gi-
32 bea gaet/by dertich mannẽ in Israel. Doen
dachten de kinderen BenJamin: Sy zijn ghe-
slagen voor ons als te vooren. Maer de kin-
deren Israels spraken: Laet ons vluchtẽ/dat
33 wyse vander stadt trecken opter stratẽ. Doẽ
maecten hen alle de mannẽ van Israel op vã
haerder plaetsen/eñ rustedẽ hen toe tot Baal-
Thamar. Eñ de achterhoede Israels quam te
voorschijne van zijn plaetse/van den hole Ga
34 ba/ Eñ quamen tegen Gibea/thien duysent
mannen/wtghelesen wt alle Israel/alsoo dat
den strijt hert wert. Maer si en wisten niet dat
35 hen dat ongeluck raken soude. Alsoo sloech Israel slac
de Heere BenJamin voor de kinderẽ Israels. van BenJa
Dat de kinderen Israels op dien dach vijfen- min xxv.duy
twintich duysent eñ hondert mannen verdor- sent eñ hon-
uen in BenJamin/die alle dat sweert voer- dert mannen
36 den. Want doen de kinderen BenJamin sa-
F gen dat si geslagen waren/gauen hen de man
nen Israels ruymte/Want si verlieten hen op
de Achterhoede/die si by Gibea ghestelt had-
37 den. Eñ de Achterhoede haestede oock/ ende
quam voorwaerts na Gibea toe/eñ troc haer
daer aen/eñ sloech alle de stadt metter scherp
38 ten des sweerts. Maer si hadden een Lose Hier wort v
met malcanderen/de mannen van Israel ende haelt opt lã
de Achterhoede/om metten sweerde ouer hen ste de voor-
te vallen/als den roock van der stadt opginc. gaẽde somm
39 Doen hen nv de mannen Israels keerden die van Be
inden strijt/ eñ BenJamin beghost te slaen/eñ Jamin geua
wonde by dertich mannen/eñ gedachten: Sy len zijn.
zijn voor ons geslagen/ alst inden voorgaen-
40 den strijt. Doen begoste hem te verheffen ee-
nen rooc/recht opwaerts gaende. Eñ BenJa
min keerde hem achter hem om/eñ siet/doen/
41 ginc de geheele stadt op inde locht. Eñ de
mannen van Israel keerden hen oock omme/
ende veruaerden de mannen van BenJamin.
Want de mannen BenJamin sagen datse dat
ongeluck raken wilde/ eñ keerdẽ hen voor de
42 mannen Israels/ Op den wech na der woe
G stijnen/maer den strijdt volchde hen na/Daer
toe/die vanden steden daer in gecomen warẽ/
43 die verdorvense middẽ onder hen. Ende si
omringden BenJamin/eñ iaechden hen nae/
tot Manuah toe/eñ vertradense tot voor Gi
44 bea toe/tegen der Sonnen opganc. Eñ het
vielẽ van BenJamin achtien duysent mannẽ/
45 die alle strijtbaer mannen waren. Doẽ keer
den si hen/eñ vluchten na der woestijnen*aen Judi. 21.b.
den steen Rimmon. Maer opter seluer straten
sloegen si vijf duysent mannẽ/eñ volchdẽ hen
van achter na tot Gideon toe/eñ sloegẽ haer-
46 der twee duysent. Ende also vielen op dien
dach van BenJamin vijfentwintich duysent
mannen/die dat sweert voerden/ eñ alle strijt
47 baer mannẽ waren. Alleen ses hondert man
nen keerden hen/ eñ vluchten na der woestij-
nen tottẽ steen Rimmon/ eñ bleuen indẽ steen
48 Rimmon vier maenden lanck. Eñ de man-
nen Israels quamen weder totten kinderen
BenJamin/ende sloegen metter scherpten des
sweerts/die in der stadt/ beyde lieden eñ vee/
eñ al watmen vant / ende alle steden diemen
vant/verbrandemen met vier.

Dat xxj. Capittel.

1 MAer de mannẽ Israels haddẽ tot Miz- Israel wee
A pa ghesworen ende ghesept: Nie-
mant en sal zijn dochter den BenJa-
2 miten tot eenen wijue gheuen. Ende dat
volck quam totten Huyse Godts / ende bleef
daer tot tsauonts toe voor Godt / ende hie-
uen haer stemme op/ ende weenden seer/ende
3 spraken: O Heere God van Israel/waerom
is dat geschiet in Israel/ dat heden eenen stã-
4 me min geworden is van Israel? Des an-
deren morgens maecten hen dat volck vroech
op/ ende bouden daer eenen altaer / ende of-
5 ferden Brandtoffer ende Danckoffer. Eñ de
kinderen Israels seyden: Wie isser vandẽ stam
men Israels/die niet metter gemeynten op en ‖1.Re.25.d
is ghecomen totten Heere? ‖ Want daer was Vanden ee
eenen grooten Eedt geschiet/dat wie niet op Israels.
en qua-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

en quame totten Heere te Mizpa / die soude
6 den doot steruen. Ende de kinderen Jsraels
hadden rouwe ouer BenJamin haren broe-
der/ende seyden: Heden is eenen stamme van
7 Jsrael af ghebroken. Hoe willen wy doen
B dat de ouergheblevene wijuen mochten heb-
ben? Want wy hebben gesworen byden Hee
re/dat wy hen van onsen dochteren geen wij-
8 uen geuen en willen. Eñ spraken: Wie isser
vanden stammen Jsraels / die niet op gecoo-
men en zijn totten Heere te Mizpa? Eñ siet/
daer en was niemant gheweest in den Leger
9 der gemeynten/van Jabes in Gilead. Want
si telden dat volck/ Eñ siet/daer en was geen
10 borger van Jabes in Gilead. Doen sandt
de gemeynte twelf duysent mannẽ derwaerts
van strijtbaer mannen/eñ geboden hen/ende
spraken: Gaet henen/eñ slaet metter scherptẽ
des sweerts/de borgers tot Jabes in Gilead
11 met wijf eñ kinderen. Doch alsoo suldy doẽ:
‖Al wat manlijck is/eñ alle wijuen die by ee-
12 nen man gelegen hebben/verbant. Ende sy
vonden by den borgers tot Jabes in Gilead
vier hondert deernen / die maechden waren/
eñ by geenen man ghelegen en hadden / die
brachten si inden leger tot Silo/die daer leyt
13 inden lande Canaan. Doen seynde de ghe-
C heele gemeynte henen/ eñ liet spreken metten
kinderen BenJamin / "die inden steen Rim-
14 mon waren/eñ riepen hen vriendelijck. Also
quamen de kinderen BenJamin weder tot
dier seluer tijt/eñ si gauen hen de wijuen/die
si hadden gehouden vandẽ wijuen Jabes tot
Gilead/ende en vonden gheen meer alsoo.
15 Doen had dat volc rouwe ouer BenJamin
dat de Heere een rete ghemaeckt hadde in de
16 stammen Jsraels. Eñ de ouders der gemeyn
ten spraken: Wat willen wy doẽ/dat de ouer
gebleuene oock wijuen crijgen? Want de wij-
17 uen in BenJamin zijn vernielt. Eñ spraken:
De ouergheblevenen van BenJamin / moeten
ymmers haer erue behouden / op dat niet een
stamme wt ghedaen en worde van Jsrael.
18 Eñ wy en moghen hen onse dochteren niet
tot wijuen gheuen. Want de kinderen Jsraels
hebben gesworen eñ geseyt: Veruloect si de
ghene / die den BenJamiten een wijf gheeft.
19 Eñ si seyden : Siet / daer is een iaerlijckse
feeste des Heeren tot Silo/die Noortwaerts
leget tegen BethEl/ tegẽ der sonnen opganc/
opter straten daermen op gaet / van BethEl
na Sichem/eñ van Zuytwaerts leget si tegẽ
20 Libona. Eñ si geboden den kinderẽ BenJa
D min/eñ spraken: Gaet henẽ/ende loeret in de
21 wijnbergen. Als ghy dan siet/dat de dochte-
ren Silo met reyen buyten totten dansse gaẽ/
so vaert voortwaerts wten wijnberge/eñ elck
neme hem een wijf van den dochterẽ Silo/eñ
22 gaet henen int lant BenJamin. Maer als
haer vaders oft broeders comen/om tegẽ ons
te rechten/so willen wy tot hen segghen: Sijt
hen genadich/want wy en hebbense niet ge-
nomẽ met strijt/ maer ghy en woutse hen niet
23 geuen/de schult is nu uwe. De kinderẽ Ben
Jamin deden also/eñ namen vrouwen na ha-
ren getal van den reyen/die si roofden. Ende
trocken wech/eñ woonden in haren erfdeele/
eñ timmerden steden / eñ woonden daer inne.
24 De kinderen Jsraels maecten hen ooc van
daer op die tijt / elck tot zijnen stamme eñ tot
zijnen geslachte/eñ trocken van daer wt/
25 elck in zijn erfdeel. In die *tijt en
wasser gheen Coninck in Js-
rael. Een yegelijck dede
dat hem recht
dochte.

Eynde des Boecx der Rechteren.

Dat Boeck Ruth.

Dat eerste Capittel.

1 INDEN tijt doen de Rechters re
A geerden/ wert eenen dieren tijt in-
den lande. Eñ een man van Beth
lehem Juda trock wt/ eñ wandel-
de inder Moabiten lant met zijnẽ
2 wijue/eñ twee soonen. Die hiet
Elimelech / ende zijn wijf Naemi / ende zijne
twee sonen/Mahelon eñ Chilion/ die waren
Ephrateen van Bethlehem Juda. Ende doen
si quamen int lant der Moabiten/woonden si
3 aldaer. Eñ Elimelech de man Naemi sterf/
4 ende si bleef ouer met hare twee sonẽ/ *Die
namen Moabijtsche wijuen / Die eene hiet
Arpa/die andere Ruth. Ende doen si aldaer
5 by thien Jaer ghewoont hadden/ Storuen
sy alle beyde / Mahelon ende Chilion / alsoo
dat dat wijf ouer bleef/ den beyden sonen en-
6 de haren manne. Doen maeckte si haer op
B met haerder twee soonen wijuen / ende trock
weder wt der Moabiten Landt. Want si had
de beuonden inder Moabiten Landt / dat de
Heere zijn volck had besocht/ ende hen broot
7 ghegheuen. Ende ghinck wt van der plaet-
sen daer sy gheweest was / ende beyde haer-
der sonen huysurouwen met haer. Ende doen
si ghinck op den wech dat si weder soude coo-
8 men int lant Juda/ Sprack sy tot haerder
beyder soonen wijuen: Gaet henen/ende keert
wederom/elck tot haerder Moeder huys. De
Heere doe aen v ontfermhertichevt / soo ghy
aen de dooden ende aen my ghedaen hebt.
9 De Heere gheue v / dat ghy ruste vindet/
elck in haers mans huyse/ende custe se. Doen
10 hieuen si haer stemme op/eñ weenden/ Eñ
seyden tot haer : Wy willen met v tot dynen
11 volcke gaen. Maer Naemi sprack: Keert
wederom mijne dochterẽ. Waerom wildy met
my gaen? *Hoe can ick nu voortaen kinderen
in mynen lichaem ghehebben / die uwe man-
12 nen zijn mochten? Keert wederomme mijne
C dochteren/ende gaet henen / want ick ben nu
te oudt/ dat ick eenen man soude nemen. En-
de al waert dat ick seyde : Het is te hopen/
dat ick desen nacht eenen man neme / eñ kin-
13 deren bare/ Hoe cont ghy doch ghebeyden/
tot dat si groot werden? Hoe wilt ghy vertoe
uen / dat ghy gheen mannen en sout nemen?
Niet mijne dochteren / want my iammert u-
wer seer. Want des Heeren hant is ouer my
14 wtghegaen. Doen hieuen si haer stemmen
op/ende weenden noch meer: ende Arpa custe
haers mãs moeder/maer Ruth bleef by haer.
15 Maer sy sprack : Siet/v swagherinne is
weder ghekeerdt tot haren volcke / ende tot
haren Godt. Keert ghy oock wederom uwer
16 swagerinnẽ na. Ruth antwoorde: "Spreect
my dat niet in/dat ick v verlaten soude/ende
van v omkeeren/ Waer ghy henen gaet/daer
wil ick oock henen ghaen : Waer ghy blijft/
daer blijue ick oock. V volck is mijn volck *eñ
17 v God is mijn God/ Waer ghy sterft/daer
sterue ick oock / daer wil ick oock begrauen
worden/De Heere doe my dit eñ dat/de doot
18 moet my ende v scheyden. Als sy nu sach/
D dat si vast inden sin was met haer te gaen/so
19 liet si af met haer daer af te spreecken. Al-
so gingen die beyde met malcanderen/tot dat
sy tot Bethlehem quamen. Ende doen sy tot
Bethlehem in quamen/ so ruerde haer de ge-
heele stadt ouer hen/eñ seydẽ: Js dat de Nae-
20 mi? Maer si seyde tot hen: En heet my niet

Elimelech treet om des dieren tijts wille inder Moabitẽ lãt.

Ruth. 4.b.5.

Elimelechs sonen nemen Moabytsche wijuen.

Naemi met haer achter gelatẽ soons wijuen/ trecken nae het lant Jsrael.

Deut.25.a.5.

Arpa keert wederom.

2.Re. 15.d.21

Ruth reyst met Naemi.

Judi. 11.d.21.

Naemi ende Ruth comen te Bethlehẽ.

Naemi heet mynen lust. Mara heet bitter / oft bedroeft.

Naemi/mer Mara: Wãt de almachtige heeft
21 my seer bedroeft/ Vol troc ic wt/ maer ydel
heeft my de Heere thuys ghebracht: Waerom
heet ghy my dan Naemi? so my de Here doch
veroótmoodicht/ende de Almachtige bedroeft
22 heeft. Maer het was ontrent den tijt / dat
den gersten Oogst begost/ Doen Naemi ende
haers soons wyf Ruth de Moabitin/ weder
quam vander Moabiten Lãt te Bethlehem.

Dat ij. Capittel.

1 DAer was oock een man / den vrient
A vanden man van Naemi/ vanden ge
slachte EliMelech / geheeten Boas/
2 die was een redelijck man. Ende Ruth de
Moabitin sprac tot Naemi: Laet mi opt velt
gaen/eñ aeren op rapen/na dien/voor welc=
ken ic genade vinde. Maer si sprac tot haer:
Gaet henen mijne dochter. Sy ghinck he=
3 nen/quã/eñ raepte op/achter de Mayers op=
ten velde. Ende het geviel iuyst/ dat dat sel=
ve velt des Boas was / die vanden geslach=
4 te EliMelech was. Ende siet/Boas quam
recht van Bethlehem/eñ sprack totten Mae=
pers: De Heere met v. Sy antwoorden: De
5 Heere segene v. Ende Boas sprack tot zij=
nen "Jonghen /die over de Maeyers ghestelt
6 was: Wiẽs is de Deerne? De Jongẽ die o=
ver de Maeyers ghestelt was/antwoorde eñ
sprack: Die deerne is de Moabijtsche vrou=
we/ die met Naemi weder comen is van der
7 Moabiten lant: Want si seyde : Lieve laet
my oplesen/ende vergaderen onder den garvẽ
achter de Maeyers. Ende is also ghecomen/
ende heeft aldaer ghestaen van heden mor=
gẽ aen tot nv toe/eñ blijft weynich tot huys.
8 Doen sprack Boas tot Ruth: Hoordy wel
mijn dochter? Ghy en sult op gheenen anderẽ
Acker ghaen om te lesen/ende en ghaet oock
niet van hier. Maer hout v tot mynen Deer=
9 nen/ Eñ siet toe waer si maeyẽ int velt daer
gaet hen na/ Jck heb mynen Jongen geboden
dat v niemant aen en taste. Ende ist dat v
dorstet/so gaet henen tottẽ vate/ende drinct/
10 daer mijne Jongers wt tappen: Doen viel
si op haer aensicht/ende badt aen ter Aerden
eñ sprack tot hem: Waer mede heb ic de gena
de gevonden voor uwen ooghen/ dat ghy my
11 kennet/die ick toch vremdt ben? Boas ant=
woorde / eñ sprack tot haer: Het is my gesept
al wat ghy ghedaen hebt/aen ws mans moe
der/nae ws mans doot / dat ghy v Vader eñ
v Moeder/eñ v vaderlant verlaten hebt/ende
zijt tot eenen volck getrocken/ dat ghy te vo=
12 ren niet en kendet. De Here vergheldе v u=
we dact/ ende uwen loon moet volcomen zijn
by den Heere dẽ Godt Jsraels/tot welckẽ ghy
gecomen zijt/ dat ghy onder zijne vlueghelen
13 toevlucht sout hebben. Sy sprack: Laet my
genade vinden voor uwen oogen myn Heere
want ghy hebt my getroost/ende dijnre dienst
deerne vriendelijck toe ghesprooken / daer
ick nochtans niet en ben als een van uwen
14 maertẽ. Boas sprack tot haer : Alst etens
D tijt is/ so coemt herwaerts/ ende etet vanden
broode/eñ sopt uwen bete in den azijn. Eñ sy
settede haer aen des Maeyers zyde. Maer hy
leydde haer versengde Aren voor. Ende sy at/
15 ende wert sadt/eñ liet noch wat over. En=
de doen si haer op maeckte om te rapen/ ghe=
boot Boas zijne Jongens/ ende sprac: Laetse
ooc tusschen de schoven rapen/ eñ en beschaẽt
16 se niet. Oock vanden hopen laet wat over
blijven/ende latet liggen/ op dat zijt op rape/
17 eñ niemant en scheldese daerom. Also raep=
te si op den velde tot tsavonts toe/ eñ sloecht
wt wat si op gheraept hadde / ende het was
18 by eenen Epha ghersten. Ende si namt op/
ende quam inde stadt/eñ haers mans moeder

Ruth gaet int velt/om aren te ver=gaderen.

"Knape

Boas spreect met Ruth.

Ruth coemt weder vandẽ velde.

sacht/wat si geraept hadde. Daer toe troch sy
voorwaerts/ende gaf haer wat haer overble
ven was/daer si sadt af ghewordeh was.
19 Doen sprack haers mans moeder tot haer:
E Waer hebt ghy heden geraept/eñ waer hebt
ghy ghearbeypt? Ghesegent si die/die v ghe=
kent heeft. Maer si seydt haers mans moeder/
by wien si gearbeypt hadde / ende sprack. De
man daer ic hedẽ by gearbeypt hebbe/ die heet
20 Boas. Maer Naemi sprac tot haers soons
wijf: Gesegent si hy den Heere: Want hy en
heeft zijne ontfermherticheypdt niet ghelaten/
beyde aenden levendẽ eñ aenden dooden. Eñ
Naemi sprac tot haer: Die man bestaet ons/
21 "eñ is ons Erfgenaem. Ruth de Moabitin Deut. 25. a.
sprac: Hy seyde dat ooc tot my: Ghy sult v by
mijn Jongens houden / tot dat si alle mijnen
22 oogst wtrechten. Naemi sprack tot Ruth
haer soõs wijf: Het is beter mijn dochter dat
ghy met zijnen maerten wt gaet/op dat v nie
mant en beroepe op eenen anderen acker.
23 Aldus hielt si haer byden deernen Boas/dat
si raepte/tot dat den gersten oogst eñ terwen
oogst wt was / ende quam weder tot haers
mans moeder:

Dat iij. Capittel.

1 ENde Naemi haers mans moeder/
A sprack tot haer: Mijne dochter / Jck
wil v ruste maken/dat het v wel gha.
2 Dese Boas onse vrient/by wiens deernen
ghy gheweest zijt/ Wannet desen nacht gerste
3 op zijnen dorschvloer. Dus badet v nv eñ
salvet v nv/eñ treet v cleet aen/eñ gaet neder
in dat dorschhuys dat v niemãt en kenne/tot
4 datmen al geten eñ ghedroncken heeft. Als
hy dan gaet liggen/ so merct de plaetse daer
hy neder leyt/ eñ coemt eñ slaet het decsel op
tot zijnen voeten / eñ legt v/so sal hy v wel
5 seggen / wat ghy doen sult. Sy sprack tot
6 haer: Al wat ghy mi segt/dat wil ic doẽ. Sy
ghinck neder in dat dorschhuys/ ende dede al
so haer haers mans Moeder geboden hadde:
7 Eñ doen Boas geten eñ gedroncken hadde/
werdt zijn hert vrolijck/eñ quam/eñ leyde hẽ
achter een hoop schooven/eñ si quam lijselijck
eñ sloech tdecsel op tot zijnen voeten/eñ leyde
8 haer. Doent nv middernacht was/ ver=
schricte de man/eñ taste om hem. Ende siet/eẽ
9 wijf lach tot zijnen voeten/ Ende hy sprac:
Wie zijt ghy? Sy antwoorde: Jc ben Ruth v
dienstdeerne: Breypt uwẽ vluegel over v maer
10 te. Want ghy zijt de Erfgenaem. Maer hy
C sprack: Gesegent zijt ghy den Heere mijn
dochter: ghy hebt een beter ontfermherticheypt
na gedaẽ dan te vorẽ/dat ghy niet na Jonge
lingen en zijt gegaen/ noch rijcke noch arme.
11 Nv myne dochter / en vreest niet. Al wat
ghi segt/dat wil ick v doen/Want de gheheele
stadt mijns volcx wetet dat ghi een duechde=
12 lijck Wijf zijt. Nv het is waer / dat ick de
erfgenaem ben/maer daer isser noch een naer
13 der dan ick. Blijft over nacht / morghen ist
dat hy v neemt/ghoet : Maer en lustet hem
niet v te nemẽ/so wil ic v nemẽ/ alsoo waer=
achtelijc als de Heere leeft/slaept tot morgen
14 toe/ Eñ si sliep tot smorgens toe/ tot zijnen
voeten. Ende si stont op/eer deen den anderẽ
gekennen conde/ ende hy gedachte /dattet
slechs niemant wijs en worde/dat een Vrou
15 we int dorschhuys gecomẽ si/ Ende seyde:
Langt den Mantel herwaerts dien ghy aen
hebt/ende hout dien toe. Eñ si hielten toe/ eñ
hy mat ses maten gersten eñ leydet op haer/
16 eñ hy quam in de Stadt: Maer si quam
tot haers mans moeder/die seyde: Hoe statet
met v mijne dochter? Ende si seyde haer al
wat haer de Man gedaen hadde/ende sprac:
17 Dese ses maten ghersten gaf hy mi/wãt hy
sprack:

Naemi raet Ruth.

Ruth leyde haer tot Bo as voeten.

Boas sprec met Ruth.

Boas ghe Ruth ses ten gerstẽ/ si keert we inde stadt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

spꝛack : Ghy en fult niet ydel tot ws mans
18 moeder comen. Maer ſi ſpꝛac: Beydet ſlechts
mijne dochter/tot dat ghy beuint/ waert henē
wil. Want de man en ſal niet ruſten/ het en ſy
dat hyt heden ten eynde bꝛenge.

Dat iiij. Capittel.

1 BOas ginck op inde poozte/eñ ſette hē
A aldaer. Eñ ſiet/doē de erfgenaem daer
voozby giuc/ſpꝛac Boas met hē/eñ ſey
de: Coēt eñ ſettet v ergens/herwaerts oft der
2 waerts. Eñ hy quam/eñ ginck ſitten. Ende
hy nam thien mannen van den Ouders der
ſtadt/eñ ſpꝛack : Settet v hier. Ende ſi ſaten.
3 Doen ſpꝛack hy totten *erfgenaem: Naemi
die vanden lande der Moabiten weder ghe-
comen is/biedt veyl dat ſtuck velts / dat ons
4 bꝛoeders was Elimelech. Daerom dacht
ick vooꝛ v oozen te bꝛengen/ eñ te ſeggen: Wil
dijt beeruen/ſoo coopet vooꝛ de boꝛghers/eñ
vooꝛ de ouders mijns volcs/ Maer en wildijt
niet beeruen/ſo ſegget my/dat ick wete/Want
daer en is geen erfgenaem dan ghy/eñ ick na
5 v. Hy ſpꝛac: Ic wilt loſſen. Boas ſeyde: Op
B welcken dach ghi dat velt coopt vander hant
Naemi/*ſo moet ghy Ruth de Moabitin des
verſtoꝛuens wijf ooc nemē/ op dat ghy dē ver
ſtoꝛuenen eenē naem verwect op zijn erfdeel.
6 Doen ſpꝛac hy: Jc en cans niet beeruen/op
dat ick miſſchiē mijn erfdeel niet en verderue.
Beeruet ghy/wat ick beeruen ſoude. Want ic
7 en cans niet beeruen. Maer daer was van
outs af/eē ſulcke gewoonte in Jſrael: Als ye-
mant eē goet niet beeruen oft coopen en wou
de/op dat alderhādē ſake beſtōde/ *ſo troc hy
zijnen ſchoen wt/eñ gaf hē den anderen. Dat
8 was dat getuychenisse in Jſrael. Eñ de erf-
genaē ſpꝛac tot Boas: Coopt ghijt/eñ troc zij
9 nen ſchoen wt. Eñ Boas ſpꝛac totten Ou-
ders/eñ tot alle dē volcke: Ghy zijt heden ge-
tuygen/dat ic al tgene gecocht heb/wat Eli-
Melech toebehoꝛt heeft/eñ al wat Chilion eñ
10 Mahelon/vander hant Naemi. ‖Daer toe
oock Ruth de Moabitinne/Mahelons wijf/
neme ic tot eenē wijue/op dat ic dē verſtoꝛuē
eenen naē verwecke op zijn erfdeel/eñ dat zij-
nen naem niet wtgeroyt en woꝛde onder zijne
bꝛoederen/eñ wt der pooꝛten zijnder plaetſen.
11 Des zijt ghy hedē getuyge. Eñ alle dat volc
C dat inder poozten was metten Ouders ſpꝛa-
kē: Wy zijn getuygē: De Heere make de vꝛou
we die in v huys coēt/als Rahel eñ Lea *die
beyde dat huys Jſrael gheboűwet hebben/eñ
waſſe ſeer in Ephꝛata/eñ woꝛde gepꝛeſen tot
12 Bethlehē. Eñ v huys woꝛde als dat huys
Perez *die Thamar Juda baerde/vandē ſade
dat v de Heere geuen ſal van deſer vꝛouwe.
13 Aldus nā Boas Ruth/dat ſi zijn wijf wert.
Eñ doen hy by haer lach/gaf haer de Heere
dat ſi beurucht wert/ende baerde eenen ſoon.
14 Doē ſpꝛaken de vꝛouwen tot Naemi. Ghe-
loeft ſi de Heere/die v niet en heeft laten ont
bꝛeken eenē erfgenaē tot deſer tijt / dat zijnen
15 naem in Jſrael blijue: Die ſal v verquicken
eñ uwen ouderdom beſoꝛgē. Want ws ſoons
wijf/die v bemint heeft/die heeft hē gebaert/
16 die v beter is dan ſeuen ſonen. Eñ Naemi
nam dat kint eñ leydet op haren ſchoot/ende
wert zijn voeſter. Eñ hare nabuerinnen ga-
uen hem eenen naem/eñ ſeydē: Naemi is een
kint gebooꝛē/eñ hietent Obed: Die is de Va
18 der Jſai/de welcke Dauids vader is. Dat
is dat geſlachte Perez: ‖Perez wan Hezron.
Hezron wan Ram. Ram wan AmmiNadab.
AmmiNadab wan Naheſſon. Naheſſon wan
Salma. Salma wan Boas. Boas wan O-
bed, Obed wan Jſai. Jſai wan Dauid.

Eynde des Boecx Ruth.

Dat eerſte Boeck Samuel.

Dat eerſte Capittel.

1 DAer was een man van Rama-
A thaim Sophim/vanden geberch-
te Ephꝛaim/die hiet Elkana/eē 1.Pa. 7.b.27
ſoon Jeroham/des ſoons Elihu/ Van Elkana
des Soons Thohu / des Soons ende zijn twe
Suph/die welcke een Ephꝛatijt wijuen.
was / ende hadde twee wijuen : Deene hiet
2 Hanna/De ander Peninna. Maer Penin-
na hadde kinderē/ende Hanna en hadde geen
3 kinderen. ‖Ende de ſelue man ginck op van Exo.23.b.14.
zijnder Stadt/tot zijnder tijt/dat hy ſoude aen
beden / ende offeren den Heere Sebaoth tot
Silo: Maer aldaer waren Pꝛieſters des Hee
ren/Hophni ende Pinehas / die twee ſoonen
4 Eli. Doent nv op eenen dach quam / dat
Elkana offerde / ghaf hy zijnen wijue Pe-
ninna / ende al haren ſoonen ende dochteren
5 deelen. Maer Hanna gaf hy een deel true-
6 rich/ want hy hadde Hanna lief. *Maer de Gene.16.a.2.
Heere hadde haer lijf beſlooten / ende haer
benijderſſe bedꝛoefdeſe / ende terchdeſe ſeer/
dat de Heere haer lichaem beſlooten had-
7 de. Alſoo dede ſi alle Jaer/als ſi op ghinck
tot des Heeren Huyſe / ende bedꝛoefdeſe al-
ſoo/Soo weendeſe dan / ende en adt niet.
8 Maer Elkana haer man ſpꝛack tot haer:
Hanna/waerom weent ghy? ende waerom en
eet ghy niet? ende waerom benaut hem v her
te ſoo ſeer? En ben ick v niet beter dan thien
9 ſoonen? Doen ſtont Hanna op / nae dien Hanna doet
B dat ſi ghegheten hadde/ende ghedꝛoncken tot God gelofte.
Silo. (Maer Eli de Pꝛieſter ſat op eenen
ſtoel aen den poſte des Tempels des Heerē.)
10 Ende ſi was van herten bedꝛoeft / eñ badt
11 totten Heere/ende weende. Ende gheloef-
de een ghelofte ende ſpꝛack: Heere Sebaoth/
iſt dat ghy uwer maerten ellendicheyt aen-
ſiet/ende mijns ghedenckt / ende uwer maer-
ten niet en vergheter/ ende gheeft uwer maer
ten eenen ſoon / ‖ ſoo wil ick hem den Heere Num. 4.a.3.
gheuen zijn leefdaghe/*ende daer en ſal geen *Judi.13.a.5.
12 ſcheernes op zijn hooft coomen. Ende doen Dat gebedt
ſi langhe badt vooꝛ den Heere / hadde Eli van Hanna.
13 acht op haren mont. Want Hanna ſpꝛack
in haerder herten/ alleen haer lippen roerden
haer/ende men en hooꝛde haer ſtemme niet.
Doen meynde Eli dat ſi dꝛoncken waer/
14 Ende ſpꝛack tot haer : Hoe langhe ſuldy
dꝛoncken zijn ? Laet den wijn van v coomen/
15 dien ghy by v hebt. Maer Hanna antwooꝛ
de eñ ſpꝛack : Neen mijn Heere / ick ben een
bedꝛuct wijf / Wijn eñ ſtercken dꝛanck en heb
ick niet ghedꝛoncken / *maer hebbe mijn hert Pſa. 42.a.5.
16 vooꝛ den Heere wt gheſtoꝛt. En wilt doch
C uwe maerte niet achtē als een ſchalcke vꝛou-
we. Want ick hebbe wt mijnen grooten com-
mer ende truericheyt gheſpꝛoocken tot noch
17 toe. Eli antwooꝛde haer/ende ſpꝛack: Gaet
henen met vꝛeden: De Godt Jſraels ſal v u-
we bedinge geuen/ die ghy van hem gebeden
18 hebt. Sy ſpꝛack : Laet uwe maerte ghenade
vinden vooꝛ uwen oogen. Alſo ginck dat wijf
henen haers weechs / eñ adt/eñ en ſach niet
19 meer ſo truerich. Eñ des moꝛgens vꝛoech
maecten ſi hen op/ eñ doen ſi aengebeden had
den vooꝛ den Heere / keerden ſi wederom/eñ
quamen thuys tot Ramathaim: Ende Elka
nae bekende zijn wijf Hanna/ Ende de Hee-
20 re gedacht haerder. Eñ doen ſommighe da-
ghen omme waren / werdt ſi beurucht / ende Samuel wert
baerde eenen Soon/ ende hiet hem Samuel/ gheboozen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

want ick heb hem vanden Heere ghebeden/
21 Ende doen de man Elkana op trock met
alle zijnen huyse/op dat hy den Heere dat of
fer soude offeren ter gewoonlijcker tijt/ eñ zijn
22 gelofte/ So en trac Hanna niet mede op/
maer sprack tot haren man: So lange tot dat
dat kint ghespeent worde / soo wil ick hem
brengen dat hy voor den Heere openbare/ eñ
Num. 4.e.23 23 blijue aldaer *eewelijck. Elkana haer man
sprac tot haer: Soo doet alst v belieft / blijft
tot dat ghi hem speent: Maer de Heere beue-
stige wat hy gesprooken heeft. Also bleef dat
Wijf/ende soochde haren Soon / tot dat si
24 hem speende. Ende bracht hem met haer op
nae dien si hem gespeent hadde/met drie Os-
sen/met eenen Epha meels eñ een flessche vol
Wijns/eñ bracht hem in dat huys des Hee-
ren tot Silo. Maer dat kint was noch ionck.
25 Eñ si sloegen eenen Osse/ende brachtẽ dat
26 kint tot Eli: Ende si sprack: Ach mijn Hee
re/ so waerachtelijck als uwe siele leeft mijn
Heere/ ick ben dat Wijf dat hier by v stondt/
ende badt den Heere/doen ick om dit knecht-
27 ken badt. Nv heeft de Heere mijn bedin
Samuel wort dẽ Heere ghegeuen. 28 ge gegeuen/ die ick van hem badt/ Daerõ
geef ick hem den Heere weder zijn leefdaghe
dewijle hy vanden Heere gebeden is. Ende
si aenbadẽ dẽ Heere aldaer.

Dat ij. Capittel.

Een lofsanck Hanna. 1 a
ENde Hanna badt/ eñ seyde: Mijn her-
te is vrolijck inden Heere: Mynen
hooren is verhoocht indẽ Heere. Mij-
nẽ mont heeft hem wijt opẽ gedaẽ ouer mijnẽ
vianden. Want ick verblijde my van uwen
2 Heyl. Daer en is niemãt heylich als de He
Deut.4.f.35. re. ‖Buyten v en is geen ander / ende daer en
3 is gheenen troost als onse Godt is. Laet
uwe groot beroemen eñ pochen. Laet wt u-
wen monde blijuen dat oude. Want de Hee-
re is een Godt/die het merct/ ende hy en laet
Luce. 1.d.52. 4 sulcken voornemen niet ghelucken. *Den
God vhoocht het nederige/ eñ vernedert dat hooghe. Boghe der stercker is ghebrooken / eñ de on
5 stercke zijn omgort met sterckheyt. Die daer
sadt waren/ zijn om Broot vercocht ghewor-
den: ‖Ende die honger leden/ dien en hongert
‖Luc. 1.d.53. niet meer. Tot dat de onuruchtbare / seuen
baerde/ende die vele kinderen hadde/afnam.
Deu.32.f.39. 6 *De Heere doodet/ende maect leuendich:
Sapi. 16.c.13 Leydt in der Hellen/ende daer weder wt.
Tob.13.a.2. 7 ‖De Heere maeckt arm/ eñ maect rijcke. Hy
‖Eccl. 11.b.5. 8 vernedert ende verhoocht. "Hy heft op dẽ
"Psa.113.a 6 nootdruftigen wt den stof/ eñ verhoocht den
armen wt den dreck: Op dat hy hem soude
setten onder de Vorsten/ende den stoel der ee
Exod.19.a.5. ren laten beeruen. *Want de eynden der We-
Deu.10.c.14. relt zijn des Heeren/eñ hy heeft den Aertbo-
1.Cor.10.c26 9 dem daer op gheset. Hy sal behoedẽ de voe
ten zijnder Heyligen: Maer de Godloose moe
ten te niete worden in der duysternissen. Wãt
10 veel vermogen en helpt doch niet. Die met
ten Heere kijuen/moeten te gronde gaen. O-
Mat.19.c.28. uer hen sal hy donderen in den Hemel. * De
Acto. 10.c.42 Heere sal oordeelen de eynden der Werelt/en
de sal macht geuen zijnen Coninc/ ende ver-
11 hoogen den Horen zijns ghesalfden. Maer
Elkana ginck weder heenen nae Ramath in
C zijn huys/ eñ dat knechtken was des Heeren
Vande booshept der soonen Eli. 12 dienaer voor den Priester Eli. Maer de
sonen Eli waren bose boeuen/eñ en vraechdẽ
13 niet nae den Heere/ Noch nae den recht der
Priesters aen dat volck. Als yemant yet of-
feren wilde/soo quam des Priesters ionghen
dewijle datment vleesch coockte/ ende hadde
eenen crauwel met drie tacken in zijn hant/
14 Eñ greep in de teyle/oft ketel/oft panne/
oft pot/eñ wat hy metten crauwel wt trock/
dat nam de Priester daer af. Alsoo deden si
15 alle Israel die daer quamen tot Silo. Des-
gelijcx eer si dat vet aenstakẽ/quam des Prie
sters Jongen/ ende seyde tot dien die dat Of
fer bracht: Geeft my dat vleesch den Priester
te braden/want hi en wil geen gecooct vlees
16 van v nemen / maer rouwe. Als dan ye-
mant tot hem seyde: Laet dat vet aensteeken
so het heden behoort / eñ neemt daer nae al
D wat v hert begeert/so sprack hy tot hem: Ghi
sullet mi nv geuẽ/ is dat niet/so wil ict v met
17 gewelt nemen. Daerom was de sonde der
knapen seer groot voor den Heere / want de
lieden lasterden dat Spijsoffer des Heeren.
18 Maer Samuel was een dienaer voor den Samuel dië voor den Heere.
Here/ eñ dat knechtken was omgort met ee-
19 nen lijnen Lijfrock. Daer toe maeckte hem
zijn moeder eenen cleynen rock/ ende brachten
hem op tot zijnder tijt. Als si met haren Mã
op ginck/ "om te offeren den Offer tot zijn- Deut.16.a.1
20 der tijt. Eñ Eli segende Elkana ende zijn
Wijf/ ende sprack: De Heere gheue v zaet
van desen Wijue/voor de bede/ die si vanden
Heere gebeden heeft. Eñ si gingen weder tot
21 haerder plaetsen. Ende de Heere besocht
Hannam/dat si beuructht wert / ende baerde
drie soonen / ende twee dochteren. Maer Sa-
muel dat knechtken nam toe by den Heere.
22 Maer Eli wert seer out/ende vernamt al Eli vmaent
wat zijne sonen deden den gantschẽ Israel/eñ zijn soonen/
dat si by de Wijuen sliepen die daer dienden/ maer niet
voor de duere der Hutten des ghetuychenis/ ernstich.
23 Eñ hy sprack tot hen: Waerom doet ghy
sulcx: Want ick hoore v quaet wesen van al-
24 len desen volc. Niet myne kinderen/dat en
is geen goet geruchte dat ick hoore. Ghy doet
25 dat volck des Heeren ouertreden. ‖Ist dat Mat. 12.c.31
yemant tegen eenen mensch sondicht/ so cant
de Rechter slichten : Maer als yemant te-
gen den Heere sondicht/wie can voor hem
bidden. Maer si en hoorden haers vaders stẽ-
me niet/Want de Heere hadse wille te doo-
26 den. ‖Maer dat knechtken Samuel/ghinck Luce.2.g.52
ende nam toe/ende was aengenaem by den
27 Heere ende by de menschẽ. Maer daer quã
een man Gods tot Eli/ende sprack tot hem:
Soo spreect de Here: Ic heb my geopenbaert
uws Vaders huyse/doen si noch in Egipten
28 waren/ in Pharaos huys. Eñ heb hem al-
daer my vercooren voor alle stammen Israel
totter Priesterschap/die hy offeren soude op
mynen Altaer/eñ Rueckwerck aensteken / eñ
den Lijfrock voor my dragẽ.* Eñ hebbe dijns Leuiti.2.a.3
vaders huyse ghegeuen alle vyeren der kinde Deu. 10.b.9
29 ren Israels. Waerom slaet ghy dan achter
wt tegen mijnen offer eñ spijsoffer/die ick ge-
boden hebbe inder wooninge: Eñ ghy eert u-
wen soonen meer dan my / op dat ghy v sout
mesten vanden besten/alder Spijsoffer mijns
30 volcx Israels. Daerom spreeckt de Heere Straffinge ouer Eli voorseyt.
de Godt Israels: Ic heb gesproken: V huys/
eñ uws Vaders huys souden voor my eewe-
lijc wandelen: Maer nv spreect de Heere: Het
si verre van my. Maer wie my eert/ dien wil
ick oock eeren: Maer wie my veracht die sal
31 weder veracht worden. ‖Siet den tijt sal co 3.Reg.2.d.27
men/dat ick uwen arm/ eñ den arm des huys
dijns Vaders in tween wil breecken / alsoo
32 datter gheen oude in uwen huyse en sy. Eñ
sult sien uwen benijder inder Wooninghen/
in alderley goet dat Israel gheschieden sal.
Ende daer en sal gheen oude zijn in uws va-
33 ders huys eewelijc. Doch en wil ick wt v
niemanden van mijnen Altaer wtroeyen. Op
dat dijne oogen versmachten / eñ v siele haer
wtquele. ‖ Ende alle menichten uws huys 1.Re.22.d.18
sullen steruen/als si mannen geworden zijn.
34 *Eñ dat sal v een teecken zijn dat ouer u- 1.Re.10.a.2
we soonen Hophni eñ Pinehas/ comen sal: Esai. 38.b.7
‖Sy sullen alle beyde op eenen dach steruen. ‖1.Re.4.c.11
"Maer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

35 "Maer ick wil my eenen getrouwen Prie-
ster verwecken/die sal doen soot mijnder her-
ten eñ mijnder sielen wel behaecht. Dien wil
ick een bestandich huys bouwen/ dat hy voor
36 mijnen ghesalfden wandele altoos. Ende
wie overblijft van uwen huyse/die sal comen
ende voor ghenen neder vallen om eenen sil-
veren penninck/eñ om een stuck broots/ende
sal segghen: Lieve/laet my tot eenē priesters
deel/dat ick een bete broots ete.

Dat iij. Capittel.

1 ENde doen Samuel dat knechtken den
A Heere diende onder Eli/was des Hee
ren woort selsaem eñ dierbaer ter sel-
ver tijt/eñ daer was weynich prophetien.
2 Eñ het geschiede ter selver tijt/ Eli lach in
sijn plaetse/ *eñ zijn oogē begosten doncker te
3 worden/also dat hy niet gesien en coste. Eñ
Samuel hadde hem ghelept inden tempel des
Heeren/daer de Arcke Gods was/eer dan de
4 lampe Gods wt ginck. Ende de Heere riep
Samuel. Maer hi antwoorde:‖Siet/hier ben
5 ick/ Eñ liep tot Eli/eñ seyde:Siet/hier ben
ick/ghy hebt my gheroepen. Maer hy sprack:
Ick en heb v niet geroepen/ gaet weder henē
eñ gaet weder liggen slapen. Eñ hy ginc he-
6 nen/eñ ginc liggen slapen. De Heere riep
B weder: Samuel. Eñ Samuel stondt op/ende
ginck tot Eli/eñ sprac:Siet/hier ben ick/ghy
hebt my geroepen. Maer hy seyde: Ick en heb
v niet geroepen / mijn soone/gaet weder he-
7 nen/eñ gaet liggen slapen. Maer Samuel
en kende den Heere noch niet/ende des Hee-
ren woort en was hē noch niet geopenbaert.
8 Ende de Heere riep Samuel weder ten der
den male. Eñ hy stont op/eñ ghinck tot Eli/
ende seyde: Siet/hier ben ick/ ghy hebt my ge
roepen. Doen merckte Eli/dat de Heere dat
9 knechtken riep/ Eñ sprac tot hem: Gaet we
der henen/eñ slaept/ Eñ ist dat ghy geroepen
wort/so segt: Spreeckt Heere/ want v knecht
hooret. Samuel ginck henen/eñ leyde hem in
10 zijn plaetse. Doen quam de Heere/eñ tradt
C daer henen/ eñ riep als te vooren : Samuel/
Samuel. Ende Samuel sprack : Spreect/wāt
11 v knecht hooret. Ende de Heere sprack tot
Samuel: *Siet / ick doe een dinck in Israel/
dat so wie dat hooren sal/ die sullē beyde zijn
12 ooren tuyten. In dien dage‖wil ick verwec-
ken over Eli/al wat ick tegen zijn huys ghe-
13 sproocken hebbe. Ick wilt beginnen eñ vol-
eynden/Want ick hebt hem voorseyt *dat ick
Rechter zijn wil over zijn huys eewelijck/om
der misdaet wille/dat hy wiste/ hoe zijne kin
deren hem schandelijck hielden / ende en had-
de niet eens daerom suerlijck ghesten.
14 Daerom heb ick den huyse Eli gheswoo-
ren/dat dese misdaet des huys Eli/niet ver-
soent en sal worden/ noch met offer/noch met
15 Spijsoffer inder eewicheyt. Ende Samuel
lach tot smorgens toe/ende dede de duere op/
D aen den huyse des Heeren / Maer Samuel
16 vreesde dat ghesichte Eli te segghen. Doen
riep hem Eli/ende sprack: Samuel mijn soo-
ne. Hy antwoorde : ‖ Siet/hier ben ick.
17 Hy sprack:wat is dat woort dat tot v ghe-
seyt is? En verberghet niet voor my. God doe
v dit eñ dat/ist dat ghy yet verberget/vā alle
18 dien dat met v gesproocken is. Doen seydet
hem Samuel altemael/ende en verborch niet
voor hē. Maer hy sprack: Het is de Heere/hy
19 doe wat hē wel bevalt. Maer Samuel nam
toe/eñ de Heere was met hē/ eñ daer en viel
niet een van allen zijnen woorden opter aer-
20 den. Eñ alle Israel van Dan aen tot Bersa-
ba toe/bekende dat Samuel een getrou Pro-
21 pheet des Heeren was. Eñ de Heere open-
baerde weder tot Silo / want de Heere was
Samuel gheopenbaert tot Silo/door twoort
des Heeren. Ende Samuel begost te prediken
den gantschen Israel.

Dat iiij. Capittel.

1 MAer Israel troc wt/den Philisteen te- Israel strijdt
A gen inden strijdt/eñ legherden hen by tegē de Phi-
‖EbenEzer. Maer de Philisteen wa- listeen.
2 ren gelegert tot Aphek/ Eñ rusteden hen te ‖Helpsteen.
gen Israel. Eñ den strijdt deylde hem vā mal-
canderen: Ende Israel wert voor de Philiste- Israel worde
en geslagen/eñ sloeghen inder slachoorden in gheslaghen.
3 den velde/by vier duysent mannen. Eñ doen
dat volc inden leger quam/spraken de ouders
Israels: Waerom heeft ons de Heere heden
laten slaen van de Philisteen ? Laet ons tot
ons nemen de Arcke des verbonts des Heren
van Silo/eñ laetse onder ons coomen/ dat sy
4 ons helpe vander hant onser Vyanden. Eñ Quade
dat volc sandt henen na Silo/eñ liet vā daer toevlucht.
halen de Arcke des verbonts des Heeren Se
baoth/die boven de Cherubim sittet. Ende de
twee sonen Eli warē daer metter Arcken des
5 verbonts Godts/Hophni eñ Pinehas. Eñ De Arcke
B doen de Arcke des verbonts des Heeren indē Gods coemt
Leger quam/juychten dat geheele Israel/met inden Leger.
eenen grooten juychen / alsoo dat de Aerde
6 clanck. Maer doen de Philisteen hoorden De Philisteē
dat geerijsch sulcx juychenen/spraken sy: Wat vreesē voor de
is dat voor een geerijsch sulcs groot juychens Arcke Gods.
inder Ebreen Leger? Ende doen si vernamen
dat de Arcke des Heeren inden Legher geco-
7 men ware/ Vreesden sy hen / ende seyden:
God is in den Legher gecomen. Ende seyden
voort: Wee ons/want het en heeft te vooren
8 niet also ghestaen/ Wee ons:‖Wie wil ons Deu.32.e.31.
verlossen van der hant deser machtigher Go-
den? Dat zijn de Goden / " die Egypten sloe- Exo.7.8.9.10
gen met alderhande plaghe inder woestijnen.
9 Dus hebt nv eenen goeden moet/eñ weest
mannen ghy Philisteen/op dat ghy dē Ebre-
en niet dienē en moet/ *so si v gedient hebbē. Judic.13. a.1.
10 Sijt mannen/ende strijdet. Doen streden de Israel wordt
Philisteen/eñ Israel wert geslagen/ende elck geslagē eñ de
C vluchte in zijn Hutte. Eñ het was eenen seer Arcke Godts
grootē slach/also dat wt Israel vielen dertich ghenomen.
11 duysent mannē voetvolcx. Eñ de Arcke Gods
wert genomē/ "eñ de twee sonē Eli/ Hophni 1.Re.2. g.34.
12 eñ Pinehas storven. Doen liep een vā Ben Hophni ende
Jamin wt den Heyr/eñ quam tot Silo opten Pinehas ster
selven dach/eñ hadde zijn cleet gescheurt/ende ven.
13 hadde aerde op zijn hooft gestroyt. Eñ siet/
als hy daer in quam/sadt Eli opten stoel/dat
hy opten weghe soude sien/ wandt zijn herte
was schromende over de Arcke Goots. Ende
doen de man in de stadt quam/gaf hijt te ken
14 nen. Ende alle de stadt crijschte. Ende doen
Eli dat luyde crijsschen hoorde / vraechde hy:
Wat luyde gheruchte is dat ? Doen quam de
man haestelijck/ ende gaft Eli te kennen.
15 (Maer Eli was achtentnegentich iaer out
‖ende zijn ooghen waren doncker/dat hy niet 1.Reg.3. a.2.
16 gesien en coste) Maer de man sprac tot Eli:
Ick come eñ ben hedē wt den Heyr geulucht.
Maer hy sprack: Hoe gatet toe mijn sone?
17 Doen antwoorde de vercondiger/ eñ sprac:
D Israel is gevlucht voor de Philisteen/ ende
daer is eenen grooten slach inden volcke ge-
schiet/ende uwe twee sonen Hophni ende Pi
nehas zijn gestorven: Daer toe so is de Arcke
18 Godts genomen. Maer doen hy der Arcken
Godts ghedacht/ soo viel hy te rugghe van-
den Stoel aen de Poorte / ende brack zijnen Eli sterft.
hals ontwee/ende sterf. Wandt hy was oudt
ende een swaer man. Maer hy ordeelde Is-
19 rael veertich Jaer. Maer zijn Swagherinne
Pinehas wijf was bevrucht / eñ soude schier
int kinderbedde. Doen sy dat gerucht hoorde/
dat de Arcke Godts ghenomen / ende haers

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

mans broeder eñ haer man doot ware/crom-
de si haer eñ baerde / want haren noot quam
20 haer aen. Ende doen sy nv sterf/spraecken
de vrouwen die neffens haer stonden : * En
vreest v niet/ghy hebt eenen ionghen Soon.
Maer si en antwoorde niet / noch en namt
21 oock niet ter herten. Eñ si hiet dat kint Ica
bod/eñ sprack: De heerlijckheyt is wech van
Israel/om dat de Arcke Gods genomen was/
22 eñ haer swager/eñ haer man/ Ende sprack
noch eens : De heerlijcheyt is wech van Is-
rael/want de Arcke Gods is genomen.

Pinehas wijf sterf.
*Gen.33.d.17

Dat v. Capittel.

1 Maer de Philisteen namen die Arcke
A Gods/*ende brachtense van EbenE-
2 zer na Asdod/ In dat huys Dagon/
3 ende steldense by Dagon. Ende doẽ die van
Asdod des anderen morgens vroech op ston-
den/ vonden si Dagon op zijn aensicht liggen
opter aerden voor de Arcke des Heerẽ. Maer
si namen den Dagon/eñ setten hem weder in
4 zijn plaetse. Maer als si des anderen mor-
gens vroech op stondẽ/vonden si Dagon we-
der op zijn aensicht liggen opter aerden voor
de Arcke des Heeren. Maer zijn hooft ende
beyde zijn handen afgehouwen op den dor-
pel/also dat den romp alleen daer op lach.
5 Daerom en treden de Priesters Dagon/ eñ
alle die in Dagons huys gaen/niet op dẽ dor
pel Dagon tot Asdod/tot op desen dach.
6 Maer de hant des Heerẽ wert swaer ouer
B die van Asdod/eñ verderfse/eñ sloech Asdod/
eñ al haer palen aen haer heymelijcke plaet-
7 sen. Maer doen de lieden tot Asdod sagen/
dattet so toe ghinck/spraecken si: ‖En laet de
Arcke des Gods Israels by ons niet blijuen/
want zijn hant is te herdt ouer ons/ eñ onsen
8 Godt Dagon. Eñ seynden henen/eñ verga
derden alle vorsten der Philisteen tot hen/eñ
seyden ; Wat sullen wy metter Arcken des
Gods Israels maken? Doen antwoorden sy:
Laet die van Gath de Arcke des Godts Is-
raels al rontsom dragẽ: Eñ si droegen de Arc-
9 ke des Gods Israels rontom. Maer als sy
de selue also rontom droeghen/werdt door de
hant des Heeren een seer groot rumoer in de
stadt/ende sloech de lieden in der stadt / beyde
C cleyn eñ groot. Eñ si cregen heymelijcke pla-
10 gen aen haer heymelijcke plaetsen. Doẽ son
den si de Arcke des Heeren nae Ekron. Maer
doen de Arcke Gods tot Ekron quam/riepen
die van Ekron. Sy hebben de Arcke Gods al
om tot my ghedraghen/dat si my souden doo-
11 den ende mijn volck. Doen sonden si henen
ende vergaderdẽ alle Vorsten der Philisteen/
eñ sprakẽ: Seynt de Arcke des Gods Israels
weder op haer plaetse / dat si my ende mijn
volck niet en dooden. Want de handt Godts
maeckt een seer groot rumoer met dooden in
12 de gheheele stadt. Ende welcke lieden niet
en storuen/die werden geslagen aen haer hey
melijcke plaetsen/ alsoo dat dat ghecrijsch der
stadt op ten Hemel ginck.

1.Reg.7.c.12
De Arcke Gods wort int huys Dagon gebracht

Den Afgodt Dagon wort voor de Arcke vernielt.

De lieden tot Asdod wordẽ geplaecht.
‖Deu.32.e.31

De Arcke wort rontom gedragen ende de lieden gestraft.

Dat vj. Capittel.

1 Aldus was de Arcke des Heeren seuen
A maenden in den lande der Philisteen.
2 Ende de Philsteen riepen hare prie-
sters ende Propheteerders/ende seyden: Wat
sullen wy metter Arcken des Heeren doen?
Bediedet ons/waer mede sullen wijse op haer
3 plaetse seynden? Sy spraecken: Wilt ghy
de Arcke des Godts Israels wech seynden/
soo en seyntse niet ydel / maer ghy sult haer
betalen eenen Schultoffer/soo sult ghy ghe-
sont worden/ende v sal kenlijc worden/ waer
4 om zijne hant niet van v af en laet. Maer
sy seyden : Welck is dat Schultoffer / dat wy
hem gheuen souden? Sy antwoorden : Vijf
gulden Eersen/ende vijf gulden Muysen/nae
tghetal der vijf vorsten der Philisteen. Want
het is eenderhande plaghe gheweest ouer v
5 allen/eñ ouer uwe Vorsten. Dus moet ghy
nv maecken ghelijcke gedaente uwer Eersen/
ende uwer Muysen/die v lant verdoruen heb
ben/ dat ghy den Gode Israels de eere geeft.
Misschien sal zijn handt lichter worden ouer
v/ende ouer uwen God/ ende ouer v lant.
6 Waerom verstoct ghy uwe herten/ghelijck
B de Egyptenaers / ende Pharao haer herten
verstocten? En isset niet also/doen hy hem aẽ
hen bewijsde / * lieten syse varen/dat si wech Exod.12
7 ghinghen? ‖Dus nemet nv/ende maeckt ee- ‖2.Re.6
nen nieuwen waghen / ende twee jonge suy-
gende Koeyen/op welck noyt gheen iock ge-
comen en is/ende spantse aenden wagen/en-
de laet hare Caluers van hen thuys blijuen.
8 Ende neemt de Arcke des Heeren/eñ stelt-
se op den waghen. Eñ de gulden Cleynodien
die ghy hen tot eenen schultoffer geeft/legt in
een Cofferken by haer zijde / ende seyntse he-
9 nen/eñ laetse gaen. Ende siet ghy toe: Gaet
sy henen opten wech haerder Palen na Beth
Semes/ so heeft hy ons alle dat groot quaet
gedaen: Is des niet/ so suldy weten/dat zijne
hant ons niet gheraect en heeft/ maer het is
10 ons by ghevalle geschiet. De lieden deden
also/ eñ namen twee ionghe suyghende Koe-
yen/ende spandense aen eenen waghen/ ende
11 behielden haer Calueren thuys. Ende stel-
den de Arcke des Heeren opten wagen/ ende
dat Cofferken met de ghulden Muysen/ ende
12 metten beelden haerder Eersen. Eñ de Koe- De Arcke
yen ginghen rechts weechs nae BethSemes comt te
toe/op eender straten/eñ ginghen eñ loeyden Semes.
ende en weken niet ter rechter noch ter slinc-
ker handt. Ende de Vorsten der Philisteen/
gingen hen na/tot aende palen BethSemes.
13 Maer de BethSemiten maeyden recht in
den terwen oogst inde Valleye / ende hieuen
haer oogen op/eñ sagen de Arcke/eñ verblij-
14 den hen de selue te sien. Maer den waghen
quam opten Acker Josua des BethSemiters
eñ stõt aldaer stille. Eñ aldaer was eenẽ groo
ten steen/eñ si cloofdẽ dat hout vandẽ wagen
ende offerdẽ de Koeyen den Heeren tot eenen
15 brantoffer. Maer de Leuiten hieuẽ de Arcke
des Heerẽ daer af/eñ dat Cofferkẽ dat daer bi
was/waer in de guldẽ cleynodiẽ warẽ/eñ set-
tense opten grooten steen. Maer de lieden tot
BethSemes/offerdẽ dẽ Heere inden seluẽ da-
16 ge brantoffer/eñ ander offer. Eñ doẽ de vijf
Vorsten der Philisteen toegesien haddẽ/troc-
ken si wederom na Ekron opten seluen dach.
17 Maer dit zyn de guldẽ Eersen/die de Phi-
D listeen den Heere tot eenen schultoffer gauen;
Asdod eenẽ/Gasa eenen/Asklon eenen/Gath
18 eenẽ/eñ Ekron eenen/ Eñ gulden Muysen
na tgetal alle der steden der Philisteen/onder
den vijf Vorsten / beyde der gemuerder steden
eñ dorpen/ eñ tot aenden grooten Abel / daer
op si de Arcke des Heeren lieten/ tot op desen
dach/opten Acker Josua des BethSemiters.
19 Ende sommige tot BethSemes werdẽ ge-
slagen/om dat si de Arcke des Heeren gesien
hadden. Eñ hy sloech van dien volcke vijftich
duysent/ende seuentich mannen. Doẽ droech
dat Volck rouwe / dat de Heere soo grooten
20 slach int Volck ghedaen hadde. Ende de
lieden tot BethSemes seyden: Wie can staen
voor den HEERE sulcken heylighen Godt?
Ende tot wien sal hy van ons trecken?
21 Ende sy seynden Boden totten Bor-
gheren KiriathJearim/ ende deden hen seg-
ghen : De Philisteen hebben de Arcke des
Heeren weder ghebracht/coemt af ende haelt
se tot v op.

De Arcke wort met gauẽ weder nae Israel ghesonden.

Dat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Dat vij. Capittel.

1 Aldus so quamen de lieden van Kiri-
A ath Jearim/ende *haelden de Arcke des
Heeren op/eñ brachtense int huys Abi
Nadab tot Gibea: Ende sinen soon Eleazar
wijden si/ op dat hy de Arcke des Heeren sou
2 de bewaren. Eñ van dien daghe aen/dat de
Arcke des Heeren tot "Kiriath Jerim bleef/so
vertrock den tijt so lange/ tot datter twintich
iaer werden. Eñ alle dat huys Israels ween-
3 de voor den Heere. Maer Samuel sprac tot
ten geheelen huyse Israels: ‖ Ist dat ghy v met
geheelder herten bekeert totten Heere/so doet
van v de vreemde Goden/eñ Astharoth/ende
rechtet uwe herten totten Heere/*ende dient
hem alleen/so sal hy v verlossen wt der Phi-
4 listeen hant. Doen deden de kinderẽ Israels
van hen Baalim eñ Astharoth/eñ dienden den
5 Heere alleene. Maer Samuel sprac: Verga
dert dat gantsche Israel na Mizpa/dat ic den
6 Heere voor v bidde. Ende sy quamen te sa-
men tot Mizpa/ eñ schepten water/ eñ goten
dat wt voor den Heere/ eñ vasten den seluen
dach/eñ spraken aldaer: Wy hebben den Hee
re gesondicht. Also ordeelde Samuel de kinde
7 ren Israels te Mizpa. Doen de Philisteen
hoorden/ dat de kinderen Israels tsamen ge-
comen waren tot Mizpa/ trocken de Vorsten
der Philisteen op/tegen Israel. Doen dat de
kinderen Israels hoordẽ / vreesdẽ si hen voor
8 de Philisteen/ Eñ spraken tot Samuel: En
laet niet af voor ons te roepen totten Heere
onsen Godt / dat hy ons helpe wt der Phi-
9 listeen hant. Samuel nam een "melc lamme-
ken/ eñ offerde den Heere een geheele Brant-
offer/ eñ riep totten Heere voor Israel. Eñ de
10 Heere verhoorde hem. Eñ ter wijlẽ dat Sa
C muel dat Brantoffer offerde/quamen de Phi-
listeen aen om te strijden tegen Israel. ‖ Maer
de Heere liet donderen eenen grooten donder
ouer de Philisteen opten seluen dach/eñ ver-
uaerdese/dat sy voor Israel geslagen werden.
11 Doen trocken de mannen Israels wt van
Mizpa/eñ iaechdẽ de Philisteen/eñ sloegense
12 tot onder Beth Car. *Doẽ nam Samuel ee-
nen steen/ eñ stelden tusschen Mizpa eñ Sen/
eñ hiet hem "EbenEzer/ende seyde: Tot hier
13 toe heeft ons de Heere geholpen. Also wer-
den de Philisteen neder gedruckt/eñ en qua-
men niet meer in de palen Israels. Ende de
hant des Heeren was teghen de Philisteen/
14 also lange als Samuel leefde. Also werden
D Israel de steden weder/‖die de Philisteen hen
genomẽ haddẽ/van Ekron aen/tot Gath toe
met haren Palen/Die verloste Israel vander
hant der Philisteen. Want Israel hadde vrede
15 metten Amoriten. Maer Samuel ordeelde
16 Israel zijn leefdage. Eñ trock iaerlijcx ronts-
om tot BethEl/eñ Gilgal/ende Mizpa. Ende
als hy Israel in alle dese plaetsen gheordeelt
17 hadde/ So*quã hy weder tot Ramath: Wãt
daer was zijn huys. Eñ ordeelde Israel aldaer
eñ bonde den Heere aldaer eenen Altaer.

Dat viij. Capittel.

1 Maer doen Samuel out werdt / sette hy
A sine sonen tot Rechters ouer Israel.
2 Sijn eerste geboren sone hiet Joel/
eñ de ander hiet Abia/eñ waren Rechters tot
3 BerSaba. Maer sine sonen en wandelden
niet in sine wegen/maer neychdẽ hen tot gie-
richeit/eñ namen giften/ "ende buychden dat
4 Recht. Doen vergaderdẽ hen alle Ouders
in Israel/eñ quamẽ tot Ramath tot Samuel.
5 Ende seyden tot hem: ‖ Siet/ghy zijt out ge
worden/eñ uwe sonen en wandelen niet in u-
we weghen: *Dus set nv eenen Coninc ouer
ons/die ons rechte/so alle Heydenen hebben.
6 Dat beuiel Samuel qualijc/dat sy seyden:
Gheeft ons eenen Coninck die ons rechte.
7 Ende Samuel badt voor den Heere. Maer
B de Heere sprack tot Samuel: Hoort de stem-
me des volcks/in alle dien/dat sy tot v ghe-
seyt hebben. Want sy en hebben niet v/*maer Deu.31.d.16.
my verworpen/dat ick geen Coninc ouer hen 1.reg.10.d.19
8 en sal zijn. Sy doen v/alsoo sy altoos ghe-
daen hebben/van dien dage aen/ dat ickse wt
Egyptẽ leydde/tot desen dage toe: Eñ hebben
my verlaten/ende andere Goden ghedient. Al
9 dus hoort nv haer stemme/ "Nochtans be- Deu.17.d.21.
tuyghet hen / ende vercondicht hen dat recht
des Conincks/die ouer hen heerschen sal.
10 Ende Samuel seyde alle de woorden des
Heeren den Volcke/ dat van hem eenen Co-
11 ninc eyschte. Dat sal des Coninex recht zijn Het Recht
die ouer v heerschen sal. ‖ Uwe sonen sal hy des Coninex.
nemen tot sinen Wagen/ eñ tot Ruyteren die ‖3.Re.9.d.22
12 voor sinen Wagen henen drauen/ Ende tot
Hooftlieden ouer duysent/ende ouer vijftich/
ende tot Ackerlieden die hem sinen Acker bou
wen/ eñ tot Maeyers in sinen Oogst/ eñ dat
sy zijn harnasch/ eñ al wat tot sinen Waghen
13 hoort/maken. Maer uwe dochteren sal hy
nemen / dat sy Apotekerssen/ Cokerssen/ende
14 Backerssen zijn. Uwe beste Ackers eñ Wijn-
C bergen/ende Olijfgaerden sal hy nemen/ende
15 sinen knechten geuen/ Daer toe van uwen
Saet eñ *Wijnbergen sal hy thiende nemen/ 3.Reg.21.a.1
ende sinen Camerlingen eñ knechten geuen.
16 Ende uwe knechten eñ maerten/ende uwe
schijnste Jongelingen/eñ uwe Eselen sal hy ne-
men/ende zijn werck daer mede wtrechten.
17 Van uwen Cudden sal hy thiende nemen/
18 eñ ghy moet sine knechten zijn. Als ghy dã
inder tijt ouer uwen Coninc roepen sult/dien
ghy v vercoren hebt/ so en sal v de Heere ter
19 seluer tijt niet verhooren. Maer dat volck
D weygerde hen te hooren de stemme Samuels/
Ende spraken: Gheensins/ maer daer sal een
20 Coninck ouer ons zijn. Op dat wy ooc zijn
als alle ander Heydenẽ/dat ons onse Coninc
ordeele/ ende voor ons wt trecke als wy on-
21 se Oorloghe voeren. Doen hoorde Samuel
al wat het volck seyde / ende seydet voor de
22 ooren des Heeren. Maer de Heere sprack
tot Samuel: Hoort haer stemme/ ende maect
hen eenen Coninck. Ende Samuel sprack
totten Mannen Israels: Gaet henen elck in
zijn stadt.

Dat ix. Capittel.

1 Maer daer was een man van BenJa-
A min/ geheeten "Kis/ een soon AbiEl/ 1.Re.14.g.51
des soons Seror / des soons Becho- 1.Par.9.e.33
rath/des soons Apiah/des soons eens mans
2 Jemini/een strijdtbaer man/ Die hadde ee-
nen soon/gheheeten Saul/die was een ionck
fyn man/ende daer en was gheen fijnder on-
der de kinderen Israels / het hooft langher
3 dan allet volck. Maer Kis de Vader Saul/
hadde zijne Eselinnen verloren/ ende sprack Saul soect de
tot zijnen soon Saul: Neemt der knapen een eselinnẽ zijns
met v/ maeckt v op/gaet henen/ende soect de vaders.
Eselinnen. Ende hy ghinck doort gheberchte
4 Ephraim/ Ende doort Lant Salisa/ende
en vondense niet. Sy ghinghen doort Landt
Saalim/ ende si en waren daer niet: Sy gin-
ghen doort lant Jemini/eñ en vondense niet.
5 Maer doen sy int lant Suph quamen/sprac
Saul totten knape die met hem was: Coemt
laet ons weder thuys gaẽ: Mijn vader mocht
de Eselinnen laten/ende voor ons sorghen.
6 Maer hy sprack: Siet hier is een eerlijck
man Godts in deser stadt/ alle wat hy seydt/
dat ghescheit. Nv laet ons derwaerts gaen/
misschien hy sal ons onsen wech wijsen / dien
7 wy gaen. Maer Saul sprack tot zijnen
Knape: Al ist dat wy derwaerts ghaen/
wat

wat brengen wy den man? Want het broot is
al wt onser malen/ende wy en hebben anders
gheen gaue/die wy den man Godts mochten
8 brengē. Wat hebbē wy? De knape antwoor
de Saul weder/eñ sprack: Siet/ick hebbe een
vierendeel eens siluerē sikels by my/diē wil-
len wy den man Gods geuē/dat hi ons onsen
9 wech segge. Voortijts in Israel/alsmē ginck
B om Godt te vragen/so seydemen: Coemt/laet
2.Re.15.f.27. ons gaen totten *Siender/ want diemen nv
Prophetē hiet/ die hietē voortijts Sienders.
10 Saul sprac tot sinen knape: Ghy hebt wel
ghesproken. Coemt/laet ons henen gaen.
11 Eñ doen si henen gingen na der stadt/daer
de man Gods was/eñ totter stadt op quamē/
vondē si deernen die wtgegaē warem/om wa
ter te halen/tottē seluē sprakē si: Is de Sien-
12 der hier? Sy antwoordē hen/eñ sprakē: Ja/
siet/daer is hy. Haest v/want hy is heden in
de stadt gecomē/ want dat volc heden te offe-
13 ren heuet opter hoochtē. Als ghy in de stadt
coemt/so sult ghy hem vinden/eer hy opgaet/
op de hoochte te eten. Wāt dat volc en sal niet
eten/tot dat hy en come: Want hy seghent dat
offer/daer na etē die/die genoot zijn. Daerom
so gaet op/want nv suldy hem iuyst vinden.
14 Eñ doen si op totter stadt quamen/eñ mid
C den inde stadt waren/Siet/doē ginc Samuel
wt/hē te gemoet/eñ wilde op de hoochte gaē.
1.Reg.15.a.1. 15 Maer de "Heere hadde Samuel zijn oore
Godt open- ghcopenbaert eenen dach te voren / eer Saul
baert Samu- 16 quam/eñ geseyt: Morgen op desen tijt/wil
el van Saul. ick eenen man tot v seynden / wt den Lande
‖Acto.13.c.21. BenJamin/‖dien suldy tot eenen Vorst saluē
ouer mijn volc Israel/dat hy mijn volc verlos
se van der Philisteen hant. Wandt ick hebbe
mijn volc aengheslen/ eñ zijn gecrijsch is voor
17 my gecomen. Doen nv Samuel/Saul aen-
sach/antwoorde hē de Heere: Siet/dat is de
man/ daer ick v af geseyt hebbe/dat hy ouer
Saul coemt 18 mijn volc heersche. Doē trat Saul tot Sa-
tot Samuel. muel onder de poorte/ende sprack: Segt my/
19 waer is hier des Sienders huys? Samuel
antwoorde Saul/eñ seyde: Ick ben de Sien-
der/ Gaet voor my opwaerts op de hoochte/
want ghy sult heden met my eten: Morghen
wil ic v laten gaen/eñ al wat in nwer herten
20 is/wil ick v seggē. Eñ om de Ezelinnen die
ghy voor drie dagen verloren hebt/ en becom
mert v slechts niet/ si zijn geuondē. Eñ wiens
salt zijn/al wat dat beste is in Israel? En salt
Sauls verne v niet/eñ den geheelen huyse uws vaders zijn?
deringhe. 21 Saul antwoorde: En ben ick niet een sone
*Iudi.6.c.15. van Jemini/*ende vandē alder minsten stam-
1.Re.15.d.17. me Israels/ende mijn ghestachte dat cleynste
onder allen ghestachten der stammen BenJa-
min? Waerom segdy my dan van sulcken?
22 Maer Samuel nam Saul eñ sinen knape/
D eñ brachtse in de Sael/eñ settese bouen/onder
die genoot waren / dier was by dertich man-
23 nen. Eñ Samuel sprac totten cock: Gheeft
Saul eet met herwaerts dat stuck dat ick v gaf / eñ beual
Samuel. 24 dat ghijt by v sout houden. Doen droech de
Cock een schouder op/eñ dat daer aen hinck/
ende hy leydet Saul voor/eñ sprac: Siet/dat
is ouerbleuen/legghet voor v/ eñ etet. Want
het is effen tot deser tijt voor v gehoudē/doen
ick dat volck noode. Also adt Saul met Sa-
25 muel op dien dach. Ende doen si af gingen
van der hoochten in de stadt / sprack hy met
26 Saul op dat dack. Ende stonden vroech op/
Ende doen de Morgenstont op ginc/ riep Sa
muel den Saul opt dack/eñ sprac: Op/dat ick
v laet gaen. Ende Saul maecte hem op/ende
die beyde ginghen met malcanderen wt/ende
27 Samuel. Ende doen si af quamen aen dat
eynde der stadt/sprac Samuel tot Saul: Segt
den knape dat hy voor ons wech gae. Eñ hy
ginc voor henen. Maer staet ghi nv stille dat
ick v te kennen geue/ wat Godt geseyt heeft.

Dat x. Capittel.

1 Doen nam Samuel een *Olieglas/en- Saul ... ninc
A de goot op zijn hooft/ ende custe hem/
ende seyde: "Siet ghy wel dat v de *1.re.
Heere tot eenen Vorst ouer ‖zijn erfdeel ghe- "1.re.
2 salft heeft? Als ghy nv van my gaet/so sul- ‖Den
dy twee mannen vinden *by den graue Ra- *Ge.
hel in den pale BenJamin/ tot Selzaph / die
sullen tot v segghen: De Ezelinnen zijn ghe-
uonden/ die ghy zijt gaen soecken. Ende siet/ Sam...
v Vader heeft de Ezels wt der sorgen ghela- seyt
ten/ende sorget voor v. Ende seyt: Wat sal ic toeco...
3 om mijnen soon doen? Ende als ghy van
daer voort aen gaet/ soo suldy comen totter
Eycken Thabor/aldaer sullen v drie mannen
aen comen/die op gaen tot Godt na BethEl/
deene draecht drie Bocxkens / de ander drie
stucken broots/de derde een flessche met wijn.
4 Ende sy sullen v vriendelijc groeten/ ende
v twee brooden gheuen/ die suldy van haren
5 handen nemen. Daer na suldy comen opten
B Berch Godts/daer der Philisteen Legher is.
Ende als ghy aldaer inde stadt coemt/soo sal
v eenen hoop Propheten ontmoeten/van der
hoochten neder comende / ende voor hen een
Psalter / ende Thamborinen / ende Pijpen/
ende Herpen/ ende sy propheteerden.
6 "Ende de gheest des Heeren sal veerdich Judi.
worden ouer v/ dat ghy met hen sult prophe
teren. Soo suldy een ander man worden.
7 Als v nv dese teeckenē comē/ ‖so doet wat 2.Reg.
v voor handen coemt/want Godt is met v. 1.Par.
8 Maer ghy sult voor my af gaen nae Gil-
gal/ siet/daer wil ick tot v af comē/om te of-
feren Brantoffer eñ Danckoffer. *Seuen da- 1.Reg.
gen suldy verbeyden / tot dat ick tot v come/
ende v te kennen geue/wat ghy doen sult.
9 Eñ doen hy sine schouderen keerde/dat hy Saul
van Samuel soude gaen/ gaf hem Godt een vā Sa...
ander herte. Ende alle dese teeckenen quamen
10 op den seluen dach. Ende als si aen den
C Berch quamen/siet/doē ontmoette hem eenen
hoop Propheten/"ende de geest Godts wert 1.Reg.
veerdich ouer hem/dat hy onder hen prophe- Saul p...
11 teerde. Maer doen si hem alle sagen/die hē teert.
te voren ghekent hadden/dat hy metten Pro
pheten propheteerde / seyden sy alle onder
malcanderen: Wat is den soon Kis gheschiet?
12 Is Saul ooc onder de Propheten? Ende
een antwoorde aldaer / ende sprack: Wie is
haer Vader? ‖Daer is een segwoort af ghe- 1.Re.
comen: Is Saul oock ouder de Propheten?
13 Ende doen hy wt gheprophetcert hadde/
14 quam hy op de hoochte. Maer Sauls *oom vaders
sprack tot hem/ ende tot zijnen knape: Waer
sydy henen gegaen? Sy antwoorden: De Eze
linnen te soecken/ende doen wy saghen dat sy
daer niet en waren/quamen wy tot Samuel.
15 Doen sprack Sauls Oom: Segt my/wat
16 seyde v Samuel? Saul antwoorde zijnen
Oom: Hy seyde ons dat de Ezelinnen ghe-
uonden waren. Maer vanden Coninckrijck en
seyde hy hem niet/wat Samuel ghesept had-
17 de. Maer Samuel ontboot dat volck te sa-
18 men totten Heere / nae Mizpa/ Ende
D sprack totten Kinderen Israels: Dus seyt Samu...
de HEERE de Godt Israels: Ick hebbe spreect
Israel wt Egypten gheleydt/ ende v van der menich
Egyptenaers hant verlost/ende vander hant
alder Coninckrijcken die v dwonghen.
19 Ende "ghy hebt heden uwen Godt ver 1.Reg.
worpen/ die v wt allen uwen ongheluck en-
de droeffenisse gheholpen heeft / ende segt tot
hem: Settet eenen Coninck ouer ons. Wel-
aen/ soo tredet nv voor den HEERE nae
uwe Stammen ende Maechschappen.

*Doen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

20 *Doen nv Samuel alle stammen Israels
daer toe bracht/wert den stamme BenJamin
21 gheraect. Ende doen hy den stamme Ben=
Jamin daer toe bracht met zijnen geslachten/
wert dat geslachte Matri geraect/ende Saul
den soon Kis wert gheraeckt. Ende si sochten
22 hem / maer si en vonden hem niet. Doen
E vraechden si voorder den Heere: Sal hy oock
noch herwaerts comen? De Heere antwoor=
de: Siet/hy heeft hem onder de vaten verste=
23 ken. Doen liepen si henen / ende haelden
hem van daer. Ende doen hy onder dat volck
trat/was hy thooft langher dan allet volck.
24 Ende Samuel sprack tot alle den volcke:
Daer siet ghy den welcken de Heere vercoo=
ren heeft / Want zijns en is gheen ghelijcke/
in alle den Volcke. Doen iuychten allet volc
ende sprack: ||Geluck ende heyl den nieuwen
25 Coninck. *Maer Samuel seyde den volcke
allet recht des Coninckrijcs / ende schreeft in
eenen boeck/ ende leyde dat voor den Heere.
26 Ende Samuel liet allet volck gaen/ elck in
zijn huys. Ende Saul ghinck oock thuys nae
Gibea / ende des heyrs ghinck een deel met
27 hem/der welcker herten God roerde. ||Maer
sommighe boose lieden spraecken: Wat soude
ons dese helpen? *Eñ verachten hem/ende en
brachten hem geen giften. Maer hy dede/als
oft hijt niet en hoorde.

Dat xj. Capittel.

1 MAer Nahas de "Ammonite trock op=
A waerts/ ende belegerde Jabes in Gi=
lead eñ alle de mannen tot Jabes spra
ken tot Nahas : Maeckt een verbondt met
2 ons/soo willen wy v dienen. Maer Nahas
de Ammonite antwoorde hē: Daer in wil ick
met v een verbondt maecken / dat ick v allen
dat rechter ooghe wt steecke / ende maecke v
3 te schanden onder alle Israel. Doen spraec=
ken tot hem de Ouders tot Jabes: Geeft ons
seuen daghen / dat wy boden seynden in alle
palen Israels. En isser dan niemant die ons
bescherme/soo willen wy tot v wt gaen.
4 Doen quamen de Booden tot Gibea te
B Saul/ ende spraken sulcks voor de ooren des
volcks. Doen hief allet volck zijn stemme op/
5 ende weende: Ende siet/doen quam Saul
van den velde achter de Runderen/ eñ sprack:
Wat is den volcke/dattet weent? Doen ver=
telden si hem de saecken der mannen van Ja=
6 bes: ||Doen werdt den Geest Godts veer=
dich op hem / als hy sulcke woorden hoorde/
7 eñ zijn toornicheyt vergramde seer/ Eñ nam
een paer ossen/*eñ hieuse in stucken/eñ seyn=
dese in alle palen Israels/door de Boden/en=
de dede seggen: Wie niet wt en treet Saul eñ
Samuel na/ diens Runders salmen also doē.
8 Doen viel de vreese des Heeren op tvolck
C dat si wt trocken als een eenich man. *Ende
men maecte de ordinātie te Basek/eñ der kin
deren Israels waren drie hondert mael duy=
sent mannen/ende der kinderen Juda dertich
9 duysent/ Eñ si seydē den bodē die daer geco=
men warē: Aldus segt den mannen tot Jabes
Gilead: Morgē sal v hulpe geschieden/ als de
sonne begint heet te schijnen. Doen de boden
quamen eñ vercondichden dat den mānen tot
10 Jabes/doen werden si blijde. Eñ de mannen
Jabes seyden : Morghen willen wy tot v wt
gaen/dat ghy ons doet/al wat v behaecht.
11 Eñ des anderen morgens*ordineerde Saul
dat volck in drie deelen/ ende quamen in den
legher/aen de morgenwake/eñ sloech de Am=
D moniten/tot dat den dach heet wert. Maer de
ouerbleuene/die werden alsoo verstroyt / dat
haerder niet twee by malcanderen en bleuen.
12 Doen sprack dat volck tot Samuel : Wie
zijn si / die daer seyden : "Soude Saul ouer
ons heerschen? Gheeft de mannen herwaerts
13 dat wyse dooden. Maer Saul seyde: Nye=
mant en sal op desen dach steruen / Want de
Heere heeft heden || Heyl ghegheuen in Is= ||Victorie.
14 rael. Samuel sprac tot den Volcke: Comt/
laet ons nae Gilgal gaen/ ende dat Coninc=
15 rijcke aldaer vernieuwen. Doen ginck al= Saul Coninc
le dat volck na Gilgal/ ende maeckten Saul vernieut.
aldaer tot eenen Coninc voor den Heere tot
Gilgal/eñ offerden dancoffer voor den Heere.
Eñ Saul met allen den mannen Israels/ver
blijdden hen aldaer te mael seer.

Dat xij. Capittel.

1 DOen sprack Samuel tot alle Israel:
A Siet/||ick heb uwe stemme ghehoort/ Josu. 8.d.21.
in alle dat ghy geseyt hebt / eñ hebbe Samuel
2 eenen Coninc ouer v ghemaect. Eñ nv siet/ spreeckt tot
daer treet uwe Coninc voor v henen. *Maer Israel.
ick ben out eñ grijsch ghewordden/ eñ mijn so= *1.Re. 8.a.5.
nen zijn by v/eñ ic ben voor v henen gegaen/
van mijnder ioncheyt aen/ tot op desen dach.
3 ||Siet/hier ben ic/ antwoort tegen my/voor Eccl. 46.c.22
den Heere eñ zijnen gesalfden. Oft ic yemāts Acto. 20.f.33.
Os oft Ezel genomen hebbe? Oft ick yeman= Samuels on
den gewelt oft onrecht hebbe gedaen? Oft ic schult eñ vro
yemanden verdruckt hebbe ? Oft ick van ye= micheyt.
mants hant een gheschenck ghenoomen heb=
be/ende my de ooghen laten verblinden? Soo
4 wil ickt v weder gheuen. Sy seyden: Ghy
en hebt ons gheen ghewelt noch onrecht ghe
daen/noch verdruckt/ noch van yemants hāt
5 yet ghenomen. Hy sprack tot hen: De Hee=
re si een ghetuyghe teghen v ende zijn Ghe=
salfde in desen daeghe / dat ghy niet in mijn=
der hant gheuonden en hebt. Sy seyden: Jae/ Samuel ver
6 Sy sullen ghetuyghe zijn. Ende Samuel telt haer de
B sprack tot den volcke : Jae / De Heere / die weldaden
Mose ende Aaron ghemaeckt/ende uwe Va= Gods.
ders wt den lande van Egypten gheleydt
7 heeft. Soo treedt nv herwaeets / dat ick
met v rechte voor den Heere ouer alle wel=
daet des Heeren/die hy aen v/eñ uwen vade
8 ren gedaen heeft. *Als Jacob in Egypten Gene. 46.a.1.
gecomen was/"doen riepen uwe vaderen tot "Exo. 2.d.24.
ten Heere. Eñ hy sant Mose eñ Aaron/dat sy 3.b.7.
uwe vaderen wt Egypten souden leyden / eñ
9 lietse in dese plaetse woonen. Maer doē si
des Heeren haers Gods vergaten / ||vercocht Judic. 4.a.2.
hyse onder de macht Sissera/des Hooftmans
tot Hazor/ *ende onder de macht der Phili= Judic. 13."a.1.
steen/"ende onder de macht des Conincks der "Judi. 3.b.12.
10 Moabiten/die streden teghen hen. Ende sy
riepen weder totten Heere/ende spraken: Wy
hebben ghesondicht / dat wy den Heere ver=
laten hebben / ende Baalim ende Astharoth
ghedient. Maer verlost ons nv van der handt
onser Vianden/soo willen wy v dienen.
11 Doen sandt de Heere ||Jerubaal/ Bedam/ Judic. 6.c.14.
Jephtah/*eñ Samuel/ ende verloste v ronts= *1.Re. 7. a.3.
om van uwer Vianden handen / ende liet v
12 seker woonen. Maer doen ghy saecht/ dat
Nahas de Coninck der kinderen Ammon/
tegent v quam/ "seyt ghy tot my: Niet ghy/ 1. Reg. 8. a.5.
maer een Coninck sal ouer ons heerschen.
Hoe wel nochtans de Heere uwe Godt/uwe
13 Coninc was. Nv/daer hebt ghy uwen Co
C ninck/ dien ghy vercoren ende gebeden hebt.
Want siet/ de Heere heeft eenen Coninc ouer
14 v geset. Ist dat ghy nv den Heere vreest/ Samuel be=
ende hem dient/ende sine stemme hoort / ende ueelt Israel
den mont des Heeren niet ongehoorsaem en Godt te vree
zijt/so suldy beyde/ ghy ende uwe Coninc/die sen.
ouer v heerschet/den Heere uwen God volgē.
15 Maer ist dat ghy des Heerē stemme niet en
hoort/maer zynen monde onghehoorsaem zijt
soo sal de hant des Heeren teghen v / ende
16 teghen uwe Vaders zijn. Oock tredet nv
herwaerts/ ende siet dat groote dinck dat de
Heere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

17 Heere voor uwen oogen doen sal. En ist nv
niet der terwen oogst? Maer ick wil dē Hee-
re aenroepen/dat hy sal laten donderen ende
regenen/dat ghy onderuinden eñ sien sult/dat
groot quaet/dat ghy voor des Heeren oogen
ghedaen hebt / dat ghy v eenen Coninck ge-
1.Re. 18.e.38 18 beden hebt. *Ende doen Samuel den Hee-
Cracht des re aenriep / liet de Heere op den seluen dach
ghebedts. donderen ende reghenen. Doen vreesde alle
dat volck den Heere/ende Samuel seere.
19 Ende spraecken alle tot Samuel: Bidt den
Belydinghe der sonden. D Heere uwen Godt voor uwe knechten / dat
wy niet en steruen/Want bouen alle onse son
den/hebben wy oock dat quaet ghedaen / dat
wy ons eenen Coninck begheert hebben.
20 Maer Samuel sprack totten volcke: En
vreest niet/Ghy hebt (tis waer) dat quaet al
ghedaen / nochtans en wijct niet achter van-
Deut,10.c.12 den Heere af. || Maer dient den Heere van
21 gheheelder herten/ Ende en wijckt nae de
ydelheyt niet/want het en vordert v niet/en-
de ken can v niet verlossen/want het een ydel
Exod.34.b.9. 22 dinck is. *Maer de Heere en verlaet zijn
Deut. 9.e.29 volck niet / om zijns grooten Naems wille/
Josu.7.b.9. want de Heere heeft v beghost te maecken/
23 hem seluen tot eenen volcke. Maer het sy
oock verre van my/my alsoo aenden Heere te
besondighen/dat ick af soude laten voor v te
bidden / ende v te leeren den goeden eñ rech-
24 ten wech. Vreest slechts den Heere / ende
dient hem getrouwelijck van gheheelder her-
ten/want ghy hebt gesien/ hoe grooten dinck
25 hy met v doet. Maer ist / dat ghy qualijck
handelt / soo suldy beyde/ghy ende uwe Co-
ninck verlooren zijn.

Dat xiij. Capittel.

1 Saul hadde een Jaer Coninck geweest/
A ende doen hy twee Jaer ouer Israel ge
2 regeert hadde/ Vercoos hy hem drie
duysent mannen wt Israel. Twee duysent wa
ren met Saul te Michmas/eñ op dat geberch
te BethEl. Eñ een duysent met Jonathā/tot
Gibea BenJamin. Maer dat ander volck liet
hy gaen/eenen yeghelijcken in zijn Hutte.
Jonathā slaet de Philisteen 1.Re. 10.b,5 3 Maer Jonathan sloech de Philisteen in ha
ren ||Leger die tot Gibea was. Dat quā voor
de Philisteen. Eñ Saul liet de basuynen bla-
sen inden gheheelen lande/eñ seggen: Dat laet
4 de Ebreen hooren. Ende alle Israel hoorde
seggen: Saul heeft der Philisteen Leger ghe
slagen/Want Israel stanck voor de Philisteē.
Eñ alle dat volck riep Saul nae/nae Gilgal.
De Philisteē stryden tegen Israel. 5 Doē vergaderdē hē de Philisteē/om te strij
B den tegen Israel/dertich duysent wagens/ses
duysent Ruyters/eñ ander volck/so veel alst
zant aen den oeuer vander zee: Eñ trockē op-
waerts/eñ legerden hen tot Michmas/tegent
6 Oosten/voor BethAuen. Doen dat de man
nen Israels sagen/dat si in noot waren (wāt
den volcke was bange) verstaken si hen in de
1.Re. 14,b.21 "spelonckē ende cuylen/ende steenrootsen eñ
7 holen ende putten. Maer de Ebreen gingē
ouer de Jordane / int Landt Gad eñ Gilead.
Maer Saul was noch tot Gilgal / ende alle
dat volck werdt achter hem versaecht.
1.Reg.10,b,8 8 ||Doen toefdy hy seuen dagen/ tot dier tijt/
van Samuel gheset. Ende doen Samuel niet
en quam tot Gilgal / verstroyde hē dat volck
9 van hem. Doen sprac Saul: Brengt my her
waerts brantoffer en danckoffer. Ende hy of-
10 ferde brantoffer. Maer als hy dat brantof-
fer volbracht hadde/ siet/doē quam Samuel.
Doen ghinck Saul wt / hem te ghemoet/om
11 hem te seghenen. Maer Samuel sprack:
C Wat hebdy ghemaeckt? Saul antwoorde: Jck
sach dattet volck hem van my verstroyde/en-
de ghy en quaemt niet ter rechter tijt / ende
de Philisteen warē vergadert tot Michmas.

12 Doen sprack ick: Nv sullen de Philisteen
tot mi af comen tot Gilgal/ende ick en hebbe
dat aensicht des Heeren niet gebeden. Doen
13 waechde ict/ende offerde Brantoffer. Maer
Samuel sprack tot Saul: Ghy hebt sottelyck Samuel
ghedaen/ ende en hebt dat ghebodt des Hee- straft S.
ren ws Gods niet ghehouden/dat hy v ghe- om dat h.
boden heeft. Want hi soude v rijck beuesticht offerde.
hebben ouer Israel/ voorder ende voorder.
14 Maer nv en sal v Rijck niet bestaen: * De 1.Re.16.
Heere heeft hem eenen man wt ghesocht/nae Acto.13.
zijnder herten/dien heeft de Heere gheboden/
Vorste te zijne ouer zijn Volck: Want ghy en
hebt des Heeren ghebodt niet ghehouden.
15 Eñ Samuel maeckte hem op/eñ ginck van
Gilgal opwaerts nae Gibea BenJamin.
D ||Maer Saul telde dat volc dat by hem was/ 1.Reg.11.
16 by ses hondert mannen. Maer Saul ende
zijn soon Jonathan / ende tvolck dat by hem
was/bleuen opten cleynen berch BenJamin.
Maer de Philisteen hadden hen gelegert tot
17 Michmas. Ende wt den Leger der Phili- Philisteen
steen trocken drie hopen/ om dat Lant te be- roouen ..
* dernen. Den eenen keerde hem op de strate Israel.
18 na Ophra/in het lant Saul. Den anderen
keerde hem op de strate na BethHoron: Den
derden keerde hem op de strate/die daer gaet
19 na dat dal Seboim/aende woestijne. Maer Daer en is
daer en wert gheen smit ghevonden/ int ghe- geen smit
heele Landt van Israel. Want de Philisteen Israel.
dachten: De Ebreen mochten sweerden ende
20 spiessen maecken. Ende alle Israel moe-
ste neder trecken totten Philisteen/als yemāt
een Ploechijser/Houweel/Bijle/ oft Seyssen
21 hadde te scherpen. Oft wat aen de seyssenen
Houweelen/ Gaffelen ende Bijlen af gheare-
beydt was/ende de oorden bot geworden wa-
22 ren. Als nv den strijdtdach quam / soo en
werter gheen Sweert noch Spiesse ghevon-
den in alle des volcks handt / dat met Saul
ende Jonathan was / behaluen Saul ende
23 zijnen Soon hadden Wapenen. Ende
der Philisteen Legher trock wt voor Mich-
mas ouer.

Dat xiiij. Capittel.

1 Het gheuiel op eenen dach / dat Jo-
A nathan de Sone Saul / sprack tot
zijnen Knape / die zijn Wapendra-
gher was: Coempt / laet ons henen ouer
ghaen totter Philisteen Legher / die daer
bouen leydt / ende hy en gaft zijnen Vader
2 niet te kennen. Maer Saul bleef te
Gibea aent eynde / onder eenen Granaet-
boom / die inder Voorstadt was. Ende des
volcks dat by hem was / *was by seshondert 1.Reg.13.
3 Mannen. Ende "Ahia de Soone Ahi- "1.Re.21.
tob / Jcabods Broeder / Pinehas Soone /
des Soons Eli / was Priester des Heeren
tot Silo / ende droech den Lijfrock aen.
Dat Volck en wist oock niet / dat Jona-
4 than wech was ghegaen. Maer daer
waren aenden wech / daer Jonathan ouer
socht te ghaen / tot der Philisteen Legher/
twee spitse Steenclippen / de eene op dese
zijde / ende de andere aen ghene zijde. De
eene hiet Bozez/de andere Senne.
5 Ende de eene sach van Noorden nae
Michmas / ende de andere van Zuyden nae
6 Gaba. Ende Jonathan sprack tot zijnen
Wapendragher: Coempt laet ons henen Victorie
ouer ghaen totten Legher deser onbesnede- van God
ner/ misschien sal de HEERE yet door ons
wtrechten. ||Wandt het en is den HEERE 2.Pa.14.
niet swaer/ door vele oft luttel te helpen. Judic.7.
7 Doen antwoorde hem zijn Wapendra-
gher: Doet al wat in uwer herten is/ vaert
voort/ siet/ ick ben met v/ soo v herte wil.
8 Jonathan sprack: Welaen / als wy ouer
comen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

5 comen totten Lieden / ende hen int ghesicht
comen/ Ist dat sy dan seggen: Staet stille/
tot dat wy aen v gheraken / soo willen wy in
onse plaetse blijuen staen / ende niet tot hen
0 op gaen. Maer ist dat sy segghen : Coemt
tot ons opwaerts/so willen wy tot hen gaen
soo heeftse ons de Heere in onsen handen
ghegheuen. Ende dat sal ons tot een teecken
1 zijn. Doen sy nv inder Philisteen Legher/
alle beyde int ghesicht quamen / seyden de
Philisteen: Siet/ de Ebreen zijn wt de holen
ghegaen/ daer sy hen in verborghen hadden.
2 Ende de mannen inden Leger antwoorden
Jonathan/ende sinen Wapendrager/eñ seydẽ:
Coemt opwaerts tot ons/so willen wy v dat
wel leeren. Doen sprack Jonathan tot zijnen
Wapendrager: ‖Climt my na/de Heere heeft-
3 se ghegheuen in de handen Israels. Ende
Jonathan clauerde met handen ende voeten
daer op/ende zijn Wapendrager hem na. Doẽ
vielen si voor Jonathan neder/ende zijn Wa-
4 pendragher dooddese/ hem altoos na. Alsoo
dat den eersten slach/ die Jonathan ende zijn
Wapendrager deden/ was by twintich man-
nẽ/by na in een halue bunder Lants/die een
5 Jock Ossen om ploecht. *Ende daer quam
C een verschricken inden Legher/ opten velde/
eñ in alle volc des Legers. Ende stroopende
roouende Rotten verschrickten oock/also dat
dat Lant beefde. "Wãt het was een verschric
6 ken van Godt. Ende de Wachters Sauls
tot Gibea BenJamin saghen / ‖dat hem den
Hoop verstroyde/ende verliep herwaert ende
7 derwaert/ende wert versmeten. Saul sprack
totten volcke dat by hem was: Telt ende be-
siet/wie van ons wech is gegaen. Ende doen
sy telden / siet / doen en was Jonathan ende
8 zijn Wapendragher daer niet. Doen sprac
Saul tot *Ahia: Brengt de Arcke Gods her-
waerts (want de Arcke Godts was tot dier
9 tijt by den kinderen Israels) Ende doẽ Sa-
ul noch metten Priester sprac/ doen wert dat
rumoer ende dat loopen in der Philisteen le-
gher grooter. Ende Saul sprack totten Prie-
20 ster: Trect uwe hant af. Ende Saul riep/
ende alle dat volck dat met hem was / ende
quamen totten strijdt. "Ende siet/ doen ginck
elcks sweert tegen den anderen/eñ daer was
21 een seer groot rumoer. Oock de Ebreen die
te voren by de Philisteen gheweest waren/en
de met hen in den Leger opgetrocken waren
rontom / deden hen tot Israel / die met Saul
ende Jonathan waren.
22 Ende alle Mannen van Israel / die hen
opt gheberchte Ephraim ‖ verborghen had-
den/ doen si hoorden dat de Philisteen vloe-
den/streken sy achter hen wech in den strijt.
23 Alsoo halp de HEERE Israel tot dier
tijt. Ende den strijt duerde tot BethAuen toe.
24 Ende doen de mannen Israels moede wa
D ren / opten seluen dach / beswoer Saul allet
volck/ende sprac: Veruloect sy elck/die broot
eet voor den auont/ dat ick my aen mijne Vi
anden wreke. Doen en adt oock alle dat volc
25 gheen broot. Ende dat gheheele Lant quam
in dat Wout. Maer daer was honich int velt.
Ende doen dat volc in dat Wout quam/ siet/
26 daer vloeyde dat honich. Maer niemant en
nam vandẽ seluen metter hant tot sinen mon-
de. Wandt dat volck vreesde hem voor den
27 Eedt. Maer Jonathan en hadts niet ghe-
hoort / dat zijn Vader dat Volck beswooren
hadde/ ende stack zijnen staf wt/die hy in zijn
hant hadde/ ende stack met de scherpte in den
Honichraet / ende keerde zijn hant tot zijnen
monde/doen werden zijn ooghen wacker.
28 Doen antwoorde een vanden volcke ende
sprack : V vader heeft dat volck beswooren/
ende gheseyt: Veruloeckt sy alle man die he-
den wat etet. Ende dat volck was moede ge-
29 worden. Doen sprack Jonathan: Mijn va-
der heeft dat lant bedroeft. Siet/hoe wacker
zijn mijne ooghen ghewoorden / om dat ick
een weynich van dien honich ghesmaect heb-
30 be. Maer dewyle dat volck heden niet en
heeft moeten eten/ van de bueten zijnder Vi-
anden diet ghevonden heeft/ so en heeft oock
nv den slach niet grooter connen worden te-
31 ghen de Philisteen. Maer sy sloegen de Phi
listeen op dien dach / van Michmas tot Aia-
lon toe. Ende dat volck werdt seer moede.
32 Ende dat volck bereydde den buete/ ende
E namen Schapen//Runderen ende Calueren/
ende sloeghense opter aerden/*ende atent soo Leu.7.c.26.
33 bloedich. Doen vercondichdemen Saul: 19.f.27.
Siet/dat volck besondicht hem aen den Hee- Deut.12.c.23
re/dattet bloet eet. Hy sprack: Ghy hebt qua
lijck ghedaen. Wentelt nv herwaerts tot my
34 eenen grooten steen. Ende Saul sprac noch
meer : Verstroyt v onder dat volck/ ende segt
hen/ dat elck zijnen Osse ende zijne Schapen
tot my brenghe / ende slaetse hier / dat ghy-
se eet / ende v niet en besondicht aen den
Heere metten bloet eten . Doen bracht allet
volck / elck sinen Osse met zijnder handt daer
35 toe des nachts/eñ sloeghense aldaer. Ende
Saul bouwede den Heere "eenen Altaer: Dat Saul bout
is den eersten Altaer / die hy den Heere bou- eenen Altaer.
36 wede. Ende Saul sprac: Laet ons af trec- "3.re.18.d.30.
ken/den Philisteen na byder nacht/ende haer
berooven tot dat licht dach wert/ also dat wy
niemanden van hen ouer en laten. Sy ant-
woorden: Doet al wat v behaecht. Maer de
Priester sprack: Laet ons herwaert tot Godt
37 genaken. ‖Ende Saul vraechde Godt: Sal 1.Reg.28.a.6
ic af trecken den Philisteen na? Eñ wilt ghy-
se in Israels handen geuen? Maer hy en ant-
38 woorde hem in dier tijt niet. Doẽ sprac Sa
ul: Laet alle hoopẽ des volcx herwaerts tredẽ
ende ondervint ende siet toe/aen welcken dese
39 sonde si tot deser tijt. Wãt also warachtelyc
als de Heere leeft/de Heylant Israels / eñ al
waerse ooc schoon aen mijnẽ soon Jonathan/
so sal hy sterven. Eñ niemant en antwoorde
40 hem wt alle dẽ volcke. Eñ hy sprac tot alle
Israel: Syt ghy op geender zijden/ick eñ mijn
soon Jonathan sullen op dese zijde zijn . Dat
volck sprack tot Saul: Doet wat v belieft.
41 Ende Saul sprack totten HEERE de
Godt Israels : Doet wat recht is . Doen
werdt Jonathan ende Saul gheraeckt: Maer
dat volck ghinck vry wt.
42 Saul sprac: Werpt dat lot ouer my eñ mij-
nen soon Jonathan. Doen wert Jonathan ge
43 raect. *Eñ Saul sprac tot Jonathan: Segt
my/wat hebdy gedaen? Jonathan seydet hem Josu. 7.c.19.
ende sprac: Ick hebbe een weynich honich ge
smaect metten staf/die ick in mijn hant hadde
44 eñ siet/ic moet daerom sterven. Doen sprac Saul wilde
Saul: Godt doe my dit eñ dat/Jonathan ghy Jonathan om
45 moet de doot sterven. Maer dat volc sprack des eedts wil
tot Saul: Soude Jonathan sterven/die desen le dooden.
nacht so grooten heyl in Israel gedaen heeft?
Dat si verre/"so warachtelijcken als de Hee- "2.re.14.b.11.
G re leeft/daer en sal geen hayr van sinen hoof
de opter aerden vallen. Want God heeftet he
den door hem gedaen. Also verloste dat volck
Jonathan/dat hy niet sterven en moeste.
46 Doen trock Saul op vanden Philisteen.
Eñ de Philisteen trockẽ op haerder plaetsen.
47 Maer doen Saul dat rijcke ouer Israel in Saul vwint
genomẽ hadde/ street hy rontom tegẽ alle sine zijn viandẽn.
Vianden. Tegen de Moabiten/tegen de kinde
ren Ammon/tegen de Edomiten/ tegen de Co
ningen Soba/tegen de Philisteen. Ende wer
waerts hy hẽ keerde/ daer ocffende hy straffe.
*Ende

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Exod.17.c.8. 48 *Ende maecte een Heyr/eñ sloech de Ama
Deu.25.c.19. lekiten / eñ verloste Jsrael van der hant aller
49 diese beroofden. Maer Saul hadde sonen:
Jonathan/Jswi/ Malchisua. Ende zijn twee
dochterē hieten also: De eerste geborene Me
50 rob/eñ de ionckste Michal. Ende Sauls wijf
hiet Ahinoam/ een dochter Ahimaaz. Eñ zijn
Veltheoftman hiet Abner/een sone Ner/ Sa
1.Reg.9. a.1. 51 uls broeders sone. *Maer Kis was Sauls
1.Par.9.c.33. vader: Maer Ner Abners vader was eē soon
52 Abiel. Maer daer was eenen crachtigē strijt
tegen de Philisteen/also lange als Saul leef
de. Ende waer Saul eenen rustigen ende sterc
ken man sach/die nam hy tot hem.

Dat xv. Capittel.

1.Reg.9.c.15. 1 MAer Samuel sprac tot Saul: ||De Hee
A re heeft my herwaerts geseynt dat ick
v tot eenen Coninc soude saluen ouer
zijn volc Jsrael. Dus hoort nv de stemme der
2 woorden des Heeren. Dus spreect de Heere
Exodi.17.c.8. Sebaoth: *Jck heb bedacht wat Amalck Jsra
Nu.24.d.20. el dede/ ende hoe hy hem den wech verleyde/
Deut.25.c.19 doen hy wt Egyptē troc. Dus treet nv henen/
Godt gebiedt 3 eñ slaet de Amalekitē/ Eñ verbantse/met al
de Amalekitē dat si hebben. En spaert hen niet/maer doodt
te dooden. beyde man eñ wijf/ kinderen eñ suygelingen/
Ossen ende Schapen/ Kemelen ende Ezelen.
4 Saul liet alsulcx voort volc comē/eñ hy tel-
dese tot Telaim/ twee hondert duysent voet-
1.Reg.11.c.8. volcx/*eñ thien duysent mannen wt Juda.
Keniters 5 Eñ doen Saul quā totter Amalekitē stadt/
scheydē vandē 6 legerde hy een lage aen de beke. Eñ dede dē
Amalekiten. B Keniters seggen: Gaet wech/wijct/eñ treet af
vanden Amalekiten/dat ic v niet met hen en
Exod.18. verstrope. ||Want ghy dedet ontfermhertichept
Nu.10.d.29. aen allen kinderē Jsraels/doē si wt Egypten
Judi.1.d.16. trocken. Also maectē hen de Keniten vanden
Saul verslaet 7 Amalekiten. Doē sloech Saul de Amalekitē
de Amalekitē van Heuila aen/tot Sur toe/die voor Egyp-
8 ten leyt. Eñ greep Agag der Amalekitē Co
2.Reg.17.b.8 ninc leuende/ *eñ alle tvolc verbande hy met
9 des sweerts scherpte. Maer Saul eñ tvolc
Agag metten spaerdē Agag/eñ wat goede schapē eñ Run-
vettē runderē derē/ eñ gemestet was/ eñ de lammeren/eñ al
wortbehoudē wat goet was/ eñ en wildens niet verbannē:
Maer wat snoode was/eñ niet en dochte/dat
10 verbanden si. Doen gheschiede des Heeren
Genes.6.a.6. 11 woort tot Samuel/eñ sprac: "Het berouwet
1.reg.15.f.29. C my/dat ick Saul tot eenen Coninc gemaeckt
2.Re.24.d.16 hebbe. Want hy heeft hem achter my af ghe-
keert/eñ mijne woordē niet veruult. Daerom
wert Samuel gram/eñ riep dē geheelē nacht
12 totten Heere. Eñ Samuel maecte hē vroech
op/ dat hy Saul smorgens ontmoeten soude.
Eñ hem wert geboodschapt/dat Saul te Car
Deut.17.a.5. mel gecomē ware/ ||eñ had hem een litteecken
opgerecht/eñ was daerom ghetrocken/eñ tot
13 Gilgal afgecomē. Als nv Samuel tot Saul
quam/sprac Saul tot hem: Gesegent zijt ghy
den Heere/Jc heb des Heeren woort veruult.
14 Samuel antwoorde: Wat is dat dan voor
een bleten der schapē in mijnen ooren/eñ een
15 loeyen der runderē die ic hoore? Saul sprac:
D Vanden Amalekiten hebbē sise gebracht. Wāt
dat volc spaerde de beste schapen eñ runders/
om des Offers wille des Heeren ws Godts:
Godt verhoo 16 Dat ander hebben wy verbannē. Maer Sa-
ghet de oot- muel antwoorde Saul: Laet v geseggen wat
moedighe. de Heere met my gesprokē heeft desen nacht.
17 Hy seyde: Segget op. Samuel sprac. En ist
1.Reg.9.c.21. niet alsoo/*doen ghy cleyn waert voor uwen
10.a.1. oogē/so wert ghy dat hooft onder de stammē
Jsraels? Eñ de Heere salfde v tot eenen Co-
18 ninc ouer Jsrael? Eñ de Heere sant v opten
wech/eñ sprac: Treet henē/eñ verbant de son-
daers/de Amalekiten/eñ strijt tegē hen tot dat
19 ghyse te niete doet. Waerom en hebdy des
Heeren stemme niet ghehoort? Maer hebt v
totten roof gekeert/eñ qualijc gehandelt voor
20 den oogē des Heeren? Saul antwoorde Sa Goet
E muel: Jc heb doch de stemme des Heeren ge- Saul
hoort/eñ ben henen getrocken dē wech die my
de Heere seynde/Eñ heb Agag der Amalekitē
Coninc gebracht/eñ de Amalekiten verbannē.
21 Maer dat volc heeft vandē roof genomen/
schapen eñ runderen/dat beste vanden verban
den/om den Heere uwē God te offeren in Gil
22 gal. Maer Samuel sprac: Meynt ghy dat
de Heere lust heeft aen Offer eñ Brantoffer/
als aen gehoorsaemhept der stemmē des Hee
ren? Siet/*gehoorsaemheit is beter dan offer- Eccle.
hande/ eñ opmerckē is beter dan dat vet van Warac
23 den rammē. Want ongehoorsaemhept is een Godsd
sonde "der toouerijen: Eñ wederspannichept "Ero.
is Afgoderije eñ Afgoden dienst. Om dat ghy Deu.
dan des Heerē woort verworpē hebt/so heeft Straffi
hy v oock verworpen/dat ghy niet en moecht afuals.
24 Coninc zyn. Doen sprac Saul tot Samuel:
F ||Jc heb gesondicht/ dat ick des Heeren beuel Erod.
eñ uwe woorden ouergetredē hebbe: Want ic 2.Reg.
vreesde dat volc eñ hoorde haer stemme. Eñ Saul
25 nv vergeeft my de sonde/ Eñ keert met my zijn so
26 om/dat ic dē Heere aenbede. Samuel sprac
tot Saul : Jck en wil niet met v om keeren/
*want ghy hebt des Heerē woort verworpē: 3.Reg.
Eñ de Heere heeft v ooc verworpen dat ghy
gheen Coninck en sout zijn ouer Jsrael.
27 Ende als hem Samuel om keerde/ dat hy
wech soude gaē "so greep hy hē by een slippe 3.Reg.
28 zijns rocks/eñ si schuerde. Doen sprac Sa-
muel tot hē: ||De Heere heeft dat Coninckrijc 1.Re.
Jsraels hedē vā v geschuert/ eñ uwē naesten Godt m
29 gegeuen/die beter is dan ghy. Ooc en liecht andere
de *Helt in Jsrael niet/ eñ het en berout hem *Triūp
niet. "Want hy en is niet een mensche/dat hē der/ow
30 yet berouwen soude. Maer hy sprac: Jck heb "1.Re.
G gesondicht. Maer eert my nv voor de Ouders
mijns volcx / eñ voor Jsrael/eñ keert met my
om/dat ick den Heere uwen Godt aenbede.
31 Also keerde Samuel om/ eñ volchde Saul
na/dat Saul den Heere soude aenbeden.
32 Maer Samuel sprack: Laet herwaert tot Samue
my brengen Agag der Amalekitē Coninc. Eñ Agag.
Agag ginck getroost tot hem/ende sprac: Also
moetmen des doots bitterhept verdrijuen.
33 Samuel sprac: ||Ghelijck als dijn sweert de Erodi.
vrouwen haerder kinderen berooft heeft/also Nu.14.
sal ooc v moeder sonder kinder zijn onder de
Wijuen. *Aldus hieu Samuel den Agag in 3.Re.18
34 stuckē/voor den Heere in Gilgal. ||Eñ Sa- 1.Re.7
muel ginc na Ramath: Maer Saul trock op
waerts na sinen huyse/te Gibeath Saul.
35 "Ende Samuel en sach Saul voort niet 1.Re.
meer/tot aen dē dage zijns doots. Maer noch
tans droech Samuel rouwe om Saul / om
dattet dē Heere berouwet hadde/dat hi Saul
tot eenē Coninc ouer Jsrael gemaect hadde.

Dat xvj. Capittel.

1 ENde de Heere sprac tot Samuel: Hoe Samue
A langhe draecht ghy rouwe om Saul/ wort g
die ick verworpē hebbe / dat hy gheen David
Coninc en si ouer Jsrael? Vullet uwen hoorne Conin
met olie/eñ gaet henē/ Jc wil v henē seynden saluen.
totten Bethlemite Jsai: Want onder sine sonē
2 heb ic my eenē Coninc voorsien. Maer Sa-
muel sprac: Hoe sal ic henen gaen? Saul salt
vernemē eñ my doodē. De Heere sprac: Neemt
een Calf vanden runderē tot v/ende spreeckt:
Jck ben gecomen om den Heere te offeren.
3 Eñ ghy sult Jsai totten offer noodē/so wil
ick v wijsen/ wat ghy doen sult/ dat ghy my
4 dien saluet/dien ick v segghen sal. Samuel
dede so hem de Heere geseyt hadde/eñ quam Samu
tot Bethlehem. Doen ontsetten hen de On- te Bet
ders der stadt/eñ gingen hem te ghemoete/eñ
spraken: ||Js uwe toecoemst oock vreedsaem? 3.Reg
Hy sey-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

5 Hy seyde: Ja/ ic ben gecomen/ om den Hee
re te offeren. *Heylighet v/ eñ coemt met my
totten offer. Eñ hy heylichde Jsai eñ sine so=
6 nen/ eñ noodese totte Offer. Als si nv in qua
B men/ sach hy dẽ Eliab aẽ/ eñ dachte: Oft voor
7 den Heere zijn ghesalfde si? Maer de Heere
sprac tot Samuel: En aensiet sine ghedaente
niet/ noch de hoochept zijns persoons/ ick heb
de hem verworpẽ/ want ten gaet niet toe als
een mensch siet. Een mensch siet wat voor
oogen is: "Maer de Heere siet dat herte aen.
8 Doen riep Jsai den AbiNadab/ eñ liet hem
voor Samuel voorby gaen. Ende hy sprack:
Desen en heeft de Heere oock niet vercoren
9 Doen liet Jsai Samma voorby gaẽ. Maer
hy sprack: Desen en heeft de Heere oock niet
10 vercoren. Doen liet Jsai zijn seuẽ sonẽ voor
Samuel voorby gaen: Maer Samuel sprack
tot Jsai: De Heere en heeft wt dien geen ver
11 coren. Eñ Samuel sprack tot Jsai: Sijn dat
C de Jongers alle? Maer hy sprac: De cleynste
isser noch ouer/ ende siet/ hy huet de schapen/
Doen sprac Samuel tot Jsai: ‖Seynt henen/
eñ laet hẽ halen/ *wãt wy en sullen niet sittẽ/
12 tot dat hy hier en coẽt. Doẽ seynde hy henẽ/
eñ liet hẽ halen. Ende hy was bruynachtich/
"met schoonẽ oogen/ eñ vã goeder gedaenten.
Eñ de Heere sprac: Op/ eñ salft hẽ/ wãt die ist.
13 ‖Doẽ nam Samuel sinẽ *olie horẽ/ eñ salf=
de hẽ/ middẽ onder sine broederen. Eñ de geest
des Heerẽ wert veerdich ouer Dauid/ vã dien
dage aen/ eñ voort. Maer Samuel maecte hẽ
14 op/ eñ ginc na Rama. Maer de Gheest des
Heerẽ weec vã Saul/ ‖eñ eenẽ boosen geest vã
15 den Heere/ maecte hem seer ongerust. Doen
sprakẽ de knechtẽ Sauls tot hem: Siet/ eenen
boosen geest vã Godt maect v seer ongerust.
16 Onse Heere segge sine knechten die voor
hem staen/ dat si eenen man soecken die opter
Herpen wel spelen can/ op dat hy/ als de boo
se geest Godts ouer v coemt/ met zijnder hant
17 spele/ dattet beter met v worde. Doen sprac
Saul tot sinen knechten: Siet na eenen man/
die goet si op snaren spel / eñ brengt hem tot
18 my. Doen antwoorde der knapen een/ ende
D sprack: Siet/ ic heb gesien eenen soon Jsai/ des
Bethlehemiten/ die can wel op snaren spelen/
een rustich man eñ strijdtbaer/ eñ verstandich
in sakẽ/ *eñ schoon/ eñ de Heere is met hem.
19 Doen sant Saul boden tot Jsai/ eñ dede hẽ
seggen: Seynt uwen soon Dauid tot my/ die
20 by de schapen is. Doen nam Jsai eenẽ Esel
met broot/ eñ een flessche wijns/ eñ een bocxkẽ
ende seyndet Saul door zijnen soon Dauid.
21 Also quam Saul tot Dauid/ eñ diende voor
hem/ ende hy creech hem seer lief: Eñ hy wert
22 zijn Wapendrager. Eñ Saul sandt tot Jsai/
ende dede hem seggen: Laet Dauid voor my
blijuen/ want hy heeft genade geuonden voor
23 mynen ooghen. Als nv de geest Godts ouer
Saul quam/ soo nam Dauid de Herpe/ ende
speelde met zijnder hant: Soo vermaecte hem
Saul/ ende het wert beter met hem/ ende de
boose gheest weeck van hem.

Dat xvij. Capittel.

1 DE Philisteen vergaderden haer Heyr
A totten strijde/ eñ quamẽ te samẽ te So=
cho in Juda/ eñ legerdẽ hen tusschẽ So
2 cho ende Aseka/ aent eynde Damin. Maer
Saul eñ de mannen Jsraels quamẽ te samen/
eñ legherden hen indẽ Eyckgront/ ende rusten
hen totten strijde teghen de Philisteen.
3 Ende de Philisteen stonden op eenẽ berch
op ghene zijde: Ende de Jsraelyten op eenen
berch op dese zijde/ also datter een dal tusschẽ
4 hen was. Doen tradt daer voor wt den Le=
gher "der Philisteen eenen Ruese / geheeten
Goliath ‖van Gath/ ses ellen eñ een hãtbreet
5 lanck. Ende hadde eenen metalen Helm op
zijn hooft/ eñ een schubachtich Pantsier aen/
eñ dat gewichte zijns Pantsiers was vijf duy
6 sent sikelen metaels/ Ende hadde metalen
beenharnasch aen zijn beenen/ ende eenen me=
7 talen schilt op zijn schouderen/ Ende de
schacht zijnder Spiessen was als eenen weef=
boom/ eñ dat yser zijnder Spiessen hadde ses
hondert sikelen ysers / eñ zijn Wapendragher
8 ginck voor hem henen. Ende hy stont ende
B riep totten Heyre Jsraels/ eñ sprack tot hen: Goliath be=
Wat zijt ghy wtghetrocken om v te rusten in schimpt Js=
eenẽ strijt? En ben ic niet een Philisteus/ eñ rael.
ghi Sauls knechtẽ? Verkiest eenẽ onder v/ die
9 tot my af come: Can hy tegen my gestrijden
eñ slaet hy my/ so willẽ wy uwe knechtẽ zijn.
Maer can ick hem ouerweldighen/ ende slae
hem/ soo sult ghy onse knechten zijn/ dat ghy
10 ons dient. Eñ de Philisteus sprack: Jc heb
dat Heyr Jsraels beschimpt heden ten dage.
Geeft my eenen/ eñ laet ons tegen malcande=
11 ren strijden. Doen Saul ende alle Jsrael de=
se reden des Philisteus hoorden/ verslogen si
12 hen/ eñ vreesden seere. Maer *Dauid was 1. Re. 16. c. 11.
eens Ephratischs mans soon/ vã Bethlehem
Juda/ die hiet Jsai/ die hadde acht sonen/ ende
was een out man tot Sauls tijden/ ende was
13 wel bedaecht onder de mannen. Ende de
drie grootste sonen Jsai / waren met Saul in
den Crijch getrocken/ ende hieten met namen/
Eliab de eerstegeboren/ AbiNadab de ander/
14 ende Samma de derde. Maer Dauid was
de ionckste . Maer doen de drie oudtste met
15 Saul inden Crijch trocken/ Ghinck Dauid
weder wech van Saul/ dat hy de schapẽ zijns
Vaders tot Bethlehem soude hoeden.
16 Maer de Philisteus tradt voort smorgens
vroech/ ende des auonts/ ende boodt hem wt
17 veertich dagen lanck. Maer Jsai sprack tot David wert
C sinẽ sone Dauid: Neemt voor uwe broederen tot sine broe=
dese Epha versengde Aren / ende dese thien ders gesondẽ.
brooden/ ende loopt int Heyr tot uwen broe=
18 deren/ Ende dese thien weecke kesen / ende
brengtse den Hooftman/ eñ besoect uwe broe
19 ders/ oft hen wel gaet/ Ende neemt wat sy
v beuelen. Maer Saul/ ende si/ ende alle man
nen Jsraels/ waren inden Eyckgrondt / ende
20 streden tegen de Philisteen Doen maeckte
hem Dauid smorgens vroech op/ ende liet de
schapen den bewaerder/ ende droech dat/ ende
ginck henen/ so hem Jsai geboden hadde/ en=
de quam totten Wagenborch. Ende dat Heyr
was wtgetrocken/ eñ hadde hem gerust/ ende
21 riep inden strijdt. Wandt Jsrael hadde hem
toegerust/ so waren de Philisteen tegen haer
22 Heyr ooc gerustet. Doẽ liet Dauid dat vat
dat hy droech/ byden bewaerder der ghereet=
schappen/ ende liep int Heyr/ eñ ginc daer in/
23 ende groette sine broeders. Eñ doẽ hy noch
met hen sprac/ siet/ doen trat de Ruese geheetẽ
Goliath/ de Philisteus vã Gath/ voorwaerts
wt der Philisteen Heyr/ eñ sprack als te vo=
24 ren. Ende Dauid hoorde dat. Maer een ye= Jsrael vreest
gelijc in Jsrael/ als hy den man sach/ so vluch voor dẽ Go=
25 te hy voor hem/ eñ vreesde seer. Ende elc in liath.
Jsrael sprac: Hebt ghy den man gesien voor=
tredẽ? Want hy is voorgetreden om Jsrael te
beschimpen. "Eñ wie hem slaet / dien wil de Josu. 15. d. 16.
Coninc seer rijck maken/ ‖eñ hem zijn dochter Judic. 1. c. 12.
geuen/ eñ wilt zijns vaders huys vry makẽ in 1. Par. 12. a. 6
26 Jsrael. Doen sprac Dauid totten mannẽ die ‖1. reg. 18. d. 17
D by hem stondẽ: Wat salmen dien doen/ die de=
sen Philisteus slaet/ eñ de schande van Jsrael
keert? Want wie is de Philisteus/ dese onbe=
sneden/ die dat Heyr des leuenden Godts be=
27 schimpt? Doen seyde hem dat volck als te
voren: So salmen hem doen die hem slaet.
28 Eñ Eliab zijn grootste broeder hoorde hem

Ellab schelt David.

sprekē metten mannen / ende verbolch met
toornicheyt tegen David/eñ sprack: Waerom
sidy afgecomen? Eñ waerom hebdy die wey-
nich schapen daer inder woestijnen ghelaten?

Job.21.c.27.

*Ick kenne v vermetenheyt wel/ eñ ws hertē
boosheyt. Want ghy zijt neder gecomē/om dat
29 ghy den strijt sout sien. David antwoorde:
Wat heb ic dan nv gedaen? En ist my niet be
30 uolen: Eñ keerde hē van hem tot eenē ande
ren/ ende seyde so hy te voren ghesept hadde.
Doen antwoorde hem dat volc als te voren.
31 Eñ doen si de woorden hoorden die David
seyde / vercondichden syse voor Saul. Eñ hy

Davids vrijmoedicheyt.

32 dede hem halen. Eñ David sprac tot Saul:
Geenē mensche en ontualle dat herte om des
wille. V knecht sal henen gaen/ eñ tegen den
33 Philisteū strijdē. Maer Saul sprac tot Da
uid: Ghy en cont niet henen gegaē tegē desen
Philisteum/om tegen hē te strijdē. Want ghy
zijt een Jongelinc/ eñ dese is een orloochs mā

David verhaelt vanden Beyr eñ Leeu

34 van zijnder ioncheyt op. Maer David sprac
E tot Saul: Dijn knecht hoedde de schapē zijns
vaders/eñ daer quam eenen Leeu ende eenen
Beyr/eñ nam een schaep wech vander cuddē.
35 Eñ ic liep hem na/eñ sloech hem/ende ver-
loster wt sinen monde. Eñ doen hy hem tegen

Jud.14.b.6. Dan.6.D.22. Heb.11.f.33.

my stelde/ "so greep ic hem by sinen baert/eñ
36 sloech hem/ende doodde hem. Alsoo heeft v
knecht geslagen beyde den Leeu eñ dē Beyr.
Soo sal nv dese Philisteus de onbesnedene
zijn/gelijck dier een: Want hy heeft gescheynt
dat Heyr des leuendē Gods. Eñ David sprac:
37 De Heere die my vandē Leeu eñ Beyr ver
lost heeft/ die sal my oot verlossen van desen
Philisteo. Eñ Saul sprack tot David: Gaet

Saul doet David zijn cleederen aen.

38 henen/de Heere si met v. Eñ Saul trot Da
uid sine cleederen aen/ eñ sette hem eenē me-
talen Helm op zijn hooft/ ende dede hem een
39 Pantsier aen. Eñ David gorde zijn sweert
ouer zijn cleederen/eñ begost te gaen/want hi
en hadts noyt geproeft. Doen sprack David
tot Saul: Ick en can also niet ghegaen/want
ick en bent niet gewoone/eñ leydet van hem.
40 Eñ nam sinen staf in zijn hant/ raepte vijf
glatte steenē wt de beke/ eñ stackse in de her-
ders tessche die hy hadde/eñ indē sac/ eñ nam
den slinger in zijn hant/eñ maecte hem totten
41 Philisteum. Eñ de Philisteus ginc voor he
nen/eñ maecte hē tot David/ eñ zijn Wapen-

Philisteus schelt David in hoochmoedicheyt.

42 drager voor hem henen. Doen nv de Phili
F steus op sach/eñ sach David aen/verachte hi
hem: Want hy was een Jongelinc/bruynach-
43 tich van frayer gedaentē. Eñ de Philisteus
sprac tot David: Ben ic dan een hont/dat ghi
met eenen stock tot my coemt? Eñ vloecte Da
uid by sinen Godt/ende sprack tot David:
44 Coemt herwaerts tot my/ick wil v vleesch
geuen den vogelen onder den Hemel / eñ den
45 dieren opten velde. Maer David sprac tottē
Philisteū: Ghy coemt tot my met een sweert

Davids betrouwen tot Godt.

spiesse ende schilt: Maer ick come tot v inden
naem des Heeren Sebaoth / des Godts des
46 heyrs Israels/dat ghy beschimpt hebt. He-
den op desen dach sal v de Heere in mijnder
hant ouerleuerē/dat ic v slae/eñ neme v hooft
van v/ eñ geue dijn lichaē des heyrs der Phi
listeen/ heden den vogelen onder den Hemel/
eñ den wilt opter aerden / op dat alle landen
kenlyck werde/dat Israel eenen Godt heeft.
47 Eñ dat alle dese gemeynte wete/dat de Hee
re niet door sweert noch spiesse en helpt. Wāt
den strijt is des Heeren/eñ sal v in onsen han
48 den geuē. Als nv hē de Philisteus op maec
te/ginck daer henen/eñ genaecte hem tot Da
uid/ haeste hem David / eñ liep wt den Heyr
49 tegen den Philisteū. Eñ David greep met
ter hant in zijn tessche/ eñ nam eenē steen daer
wt/eñ slingerde/eñ raecte den Philisteus aen

Eccli.47.a.

zijn voorhooft/*also dat de steen in zijn voor-
hooft voer/ende dat hi ter aerden viel op zijn

David verslaet den Goliath

50 aensicht. Also verwan David den Philisteū
G metter slingere/ eñ metten steen/eñ sloech hē/
51 ende doodde hem. Ende doen David gheen
sweert in zijn hant en hadde / liep hy henen/
ende tradt tot den Philisteum/ " eñ nam zijn

1.Reg.21.c. 1.Pa.12.d.

sweert/eñ troct wt der scheyden/ ende doodde
hem/ende hieu hem den Cop daer mede af.
52 Maer doen de Philisteen saghen/ dat haer
alder sterckste doot was/||vluchten si. Ende de

Judic.7.f. De Philisteen vlieden.

mannen Israels eñ Juda maecten hen op ende
riepen/ende iaechden den Philisteen nae/ tot
datmen coemt int dal/ ende tot aen de poorte
Ekron. Ende de Philisteen vielen verslagen
op den wech/na de poorte tot Gath/ende tot
53 Ekron toe. Eñ de kinderen Israels keerden
weder om/vanden na iaghen der Philisteen/
54 ende beroofden haren Leger. Maer David
nam des Philisteen hooft/ eñ brachtet tot Je-
rusalem : Maer zijn wapen leyde hy in zijn
55 Hutte. Maer doen Saul David sach wtgaē
tegen den Philisteum/sprac hy tot *Abner si-

1.Re.14.g.

nen velthooftman: Wiens soon is de Jonge-
56 linc? Abner sprac: Also warachtelijc als v sie
le leeft heer Coninck/ ick en weets niet. De
Coninc sprac: So vraecht daer na/ wiēs soon
57 de Jongelinc si. Doen nv David weder quā
vandē slach des Philisteus/nam hem Abner/
ende bracht hem voor Saul / ende hy hadde
58 des Philisteus hooft in zijn hant. Eñ Saul
sprack tot hem: Wiens sone zijt ghy Jonghe-
linc? David sprac: Ic bē een soon ws knechts
Isai/des Bethlehemijts.

Dat xviij. Capittel.

Jonathan ende David maken verbont met malcanderen

1 ENde doen hy hadde wtgesproken met
A Saul/verbant hē dat herte Jonathan
met dat herte David. Ende Jonathan
2 creech hē lief/gelijc zijn eygē herte. Eñ Saul
nam hē in diē dage/eñ en liet hem niet weder

1.Re.20.b.

3 tot zijns vaders huys comē. *Eñ Jonathan
eñ David maectē een verbōt met malcanderē:

1.Re.19.a.

"Want hy hadde hē lief als zijn eygen herte.
4 Eñ Jonathan troc sinē roc wt/die hi aē had
de/eñ gaf hē David/daer toe sinē mantel/ zijn
5 sweert/sinē boge/eñ sinē gordel. Eñ David
troc wt werwaerts hē Saul seynde / eñ hielt
hē cloeckelijc. Eñ Saul stelde hē ouer de crijchs
liedē/ eñ hy beuiel alle dē volcke wel/oock de
6 knechtē Sauls. Maer het geuiel/doē hy we
B der gecomē was vā des Philisteus slach/ dat
de vrouwē wt alle stedē Israels warē gegaē/

Judi.11.f. De vrouwen singē vā David aē dē d...

||met sanck eñ Reyen/ dē Coninc Saul te ge-
moete/met tamborinen/ met vruechdē eñ met
7 Velē. Eñ de vrouwē songē tegē malcanderē
eñ speeldē/eñ sprakē: Saul heefter duysent ge
8 slagen/maer David thien duysent. Doē ver

Saul vergramt tegē David

gramde Saul seer / eñ dat woort beuiel hem
qualijc/eñ sprac: Sy hebben David thien duy
sent gegeuē/ eñ my duysent. Dat Coninckrijck
9 sal noch zijn worden. Eñ Saul sach David
qualijc aen vā dien dage aen/ ende voortaen.

1.Reg.19.

10 *Des anderē daechs wert de boose geest vā
C Gode veerdich ouer Saul ende propheteerde
middē indē huyse. Maer David speelde opten
snaren met zijnder hant/so hy dagelicx plach.

Saul schiet de spiesse David.

11 Eñ Saul had een spiesse in zijn hant/ Ende
schoot na hē/eñ dacht: Ick wil David aen de
Want spittē. Maer David ontweec tweemael
12 van hem. Eñ Saul vreesde hem voor Da-
uid: Want de Heere was met hem/ende was
13 vā Saul gewekē. Doē dede hem Saul van
hem / ende stelde hem tot eenen Vorst ouer
duysent mannen. Ende hy ghinck wt ende in
14 voor dat volc/ Ende David hielt hem cloec
kelijck/in al sinen doen/eñ de Heere was met
15 hem. Doen nv Saul sach/ dat hy so seer
D cloec was/so schouwede hy hem voor hem.

Maer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

16 Maer alle Israel ende Juda hadde Dauid
lief/want hi troc wt ende in voor hen henen.
17 Ende Saul sprack tot Dauid: *Siet mijn
grootste dochter Merob wil ic v tot eenẽ wij=
ue geuẽ: Sijt slechts dapper/eñ voert desHee
ren oorloghe. Want Saul dacht: Mijn hant en
sal niet aẽ hẽ zijn/maer de hãt der Philisteen.
18 Maer Dauid antwoorde Saul: *Wie bẽ ic?
Eñ wat is mijn leuen/eñ tgeslachte mijns va
ders in Israel/dat ick des Conincks Swager
19 worden sal? Maer doẽ de tijt quam/dat Me
E rob de dochter Sauls/ soude Dauid gegeuen
wordẽ/‖doen wert si Adriel den Meholathite
20 tot eenẽ wijue gegeuẽ. Maer Michal Sauls
dochter/hadde den Dauid lief. Doẽ dat Saul
21 te kennen gegeuen wert/sprack hy: Dat is
recht. Ic wilse hem geuẽ/dat si hem tot eenen
val brenge/eñ dat der Philisteen handẽ ouer
hem comẽ. Eñ sprac tot Dauid: Ghi sult hedẽ
ten anderen mael mijn Swager worden.
22 Eñ Saul geboot sine knechten: Spreect met
Dauid heymelijck/ eñ segt: Siet/de Coninck
heeft lust tot v/ eñ alle sine knechtẽ hebben v
lief: Dus zijt nv des Coninck Swagher.
23 Ende de knechten Sauls spraken sulcke
F woordẽ/voor de ooren Dauids. Maer Dauid
sprac: Dunct v dat een cleyn dinc zijn/des Co
ninck swager te zijn? Ick ben een arm snoode
24 man. Eñ de knechten Sauls seydent hẽ we
der/eñ spraken: Sulcke woordẽ heeft Dauid
25 gesprokẽ. Saul seyde: Dus segt tot Dauid:
De Coninc en begeert geẽ morgẽ gaue/maer
alleẽ hondert voorhuydẽ vã de Philisteen/dat
mẽ hẽ wreke aen des Coninck vianden. Want
Saul leyde daer op toe/ Dauid te veliẽ door
26 der Philisteen hant. Doẽ seydẽ sine knechtẽ
Dauid sulcke woordẽ weder. Eñ de sake doch
te Dauid goet zijn/dat hy des Coninck swa=
G ger wordẽ soude. Eñ de tijt en was noch niet
27 wt/ Doen maeckte hem Dauid op/eñ reys=
de wech met zijnen mannen/ ende sloech van=
den Philisteen twee hondert mannen. Ende
Dauid bracht haer voorhuyden / ende ver=
noechde daer mede den Coninck vant ghetal/
dat hy des Coninck swagher soude worden.
*Doen ghaf hem Saul zijn dochter Michal
28 tot eenen wijue. Ende Saul sach eñ merck=
te dat de Heere met Dauid was. Ende Mi=
29 chal Sauls dochter hadde hem lief. Doen
vreesde Saul noch meer voor Dauid / ende
30 wert zijn vyant zijn leefdage. Ende doen de
Vorsten der Philisteen wt trocken/ handelde
Dauid cloeckelijcker / dan alle de knechten
Sauls/als si wt trocken/also dat sinen naem
groot geacht wert.

Dat xix. Capittel.

1 Maer Saul sprack met zijnen soon Jo=
A nathan/ende met alle sinen knechten
dat sy Dauid souden dooden. ‖Maer
Jonathan Sauls Soon / hadde Dauid seer
2 lief/ Ende vercondichde hem dat/ende sey=
de: Mijn vader Saul leyt daer op toe/ dat hy
v doode. Soo wacht v nv smorghens / ende
3 blijft verborghen / ende bercht v. Maer ick
wil wt ghaen / ende neffens mijnen Vader
staen / op den velde daer ghy zijt/ ende van v
met mijnen vader spreken / ende wat ick sie/
4 dat wil ick v te kennen gheuen. Ende Jo=
nathan sprack dat beste van Dauid /met zij=
nen Vader Saul. Ende sprack tot hem: De
Coninck en besondighe hem niet aen zijnen
knecht Dauid/ want hy en heeft gheen son=
de tegen v gedaen/ eñ zijn doen is v seer pro=
5 fytelijck. *Eñ hy heeft zijn leuen in zijn hãt
ghesett/eñ sloech den Philisteum/eñ de Heere
dede eenen grooten heyl den geheelen Israel/
dat hebt ghy ghesien/ ende v daer af verblijt.
Waerom wildy v dan aen ontschuldich bloet
besondighen/dat ghy Dauid sonder oorsake
6 wilt dooden. Doen hoorde Saul de stemme
Jonathan/eñ swoer: So warachtelijck als de
7 Heere leeft/hy en sal niet steruen. Doẽ riep
Janathan Dauid/eñ seyde hẽ alle dese woor=
den/eñ bracht hem tot Saul/dat hi voor hem
8 was als te vooren. Maer daer stont weder
eenen strijt op/ Eñ Dauid trock wt/eñ streedt
tegen de Philisteen/ende dede eenen grooten
9 slach/also dat si voor hem vluchten. ‖Maer
den boosen gheest van den Heere quam ouer
Saul/eñ hy sat in zijnen huyse / eñ hadde een
spiese in zijn hant. Maer Dauid speelde optẽ
10 snaerspele metter handt/ Ende Saul leyde
toe/ om Dauid metter spiessen aenden wandt
te spitten: Maer hy weeck van Saul/ende de
spiese vlooch inde wãdt. Maer Dauid vluch
11 te/eñ ontquam dẽ seluen nacht. Maer Saul
C seynde boden henen tot Dauids huys/dat sy
hem souden bewaren ende smorgens dooden.
Dat vercondichde den Dauid zijn wijf Mi=
chal/eñ sprack: Ist dat ghy desen nacht v siele
niet en verlost/so moet ghy morgen steruen.
12 ‖Doẽ liet hem Michal doort venster neder/
dat hy wech ghinck/ontuluchte eñ ontquam.
13 Eñ Michal nam eẽ beelt/ende leyde dat int
bedde/eñ leyde eẽ geyten vel aen zijnẽ hoofde
14 eñ bedectet met cleederen. Doen sant Saul
bodẽ henen/dat si Dauid soudẽ halen. Maer
15 si seyde: Hy is sieck. Maer Saul sant boden
henen om Dauid te besien/eñ sprack: Brengt
hem op tot my metten bedde/dat hy ghedoot
16 werde. Doen nv de bodẽ quamen/siet/doen
lach dat beelt int bedde/eñ een geytẽ vel aen
17 zijn hooft. Doen sprack Saul tot Michal:
Waerõ hebdy my bedroogen/ eñ mijnen viant
laten gaen/dat hy ontcoomen soude? Michal
sprac tot Saul: Hy seyde tot my: laet my gaẽ/
18 oft ick doode v. Maer Dauid ontuluchte/eñ
ontliep/eñ quam tot Samuel te Ramath/ eñ
gaf hem te kennen/ al wat hem Saul gedaen
hadde. Eñ hy ginck wech met Samuel/ende
19 bleuen tot Naioth. Ende het wert Saul te
D kennen gegeuen: Siet/Dauid is te Naioth
20 in Rama. Doen sandt Saul boden henen/
dat si Dauid souden halen. Eñ si sagen twee
Choren Propheten propheteren/ eñ Samuel
was haer opsiender. ‖ Doen quam de Gheest
Gods op de boden Sauls/dat si ooc prophe=
21 teerden. Doen dat Saul gebootschapt wert
sant hy ander boden henen/ die propheteerdẽ
oock. Doen sandt hy die derde boden henen/
22 die propheteerden oock. Doen ghinck hy
selue oock nae Rama: Ende doen hy totten
grooten put quam/die tot Secu is/ vraechde
hy ende sprac: Waer is Samuel ende Dauid?
Doen werdt hem ghseyt: Siet/tot Naioth
23 in Rama. Ende hy ginck daer selfs henen/
na Naioth in Rama. Ende de Gheest Gods
quam oock op hem/ ende ginck ende prophe=
teerde/tot dat hy quam tot Naioth in Ra=
24 ma. Ende hy trock oock zijne cleederen wt/
ende propheteerde oock voor Samuel: Ende
viel bloot neder den geheelen dach/ ende den
geheelen nacht.*Daer wt seytmen: Is Saul
oock onder de Propheten?

Dat xx. Capittel.

1 Maer Dauid vluchte vã Naioth tot Ra
A ma/eñ quam eñ sprac voor Jonathan:
Wat heb ic gedaẽ? Wat heb ic mishan=
delt? Wat heb ic gesondicht voor uwẽ vader/
2 dat hy na mijn leuen staet? Maer hy sprack
tot hem: Dat si verre/ghi en sult niet steruen.
Siet / mijn Vader en doet niet / noch groot
noch cleyne/dat hy mijnen ooren niet en open
bare. Waerom soude mijn Vader dit dan voor
my verberghen? Het en sal alsoo niet zijn.
3 Doen swoer Dauid voorder ende sprack:

1.Re.16.c.14.
Saul schiet de spiese na Dauid.
Saul seynt bodẽ om Dauid te doodẽ.
Josue.2.c.15.
Acto.9.c.25
Dauid vliet.
Dauid vliet/ ende coemt tot Samuel.
Joan.7.d.32.
Sauls boden propheteren.
Saul prophe teert.
1.Re.10.c.12.
Dauid vliet tot Rama eñ spreeckt met Jonathan.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

V vader weet wel dat ick genade voor uwē
oogen geuonden hebbe/daerom sal hy dēcken
Jonathan en sal sulcx niet weten/het mocht
hem becommeren. Warachtelijc/also waerach
telijc als de Heere leeft/ eñ so waerachtelic v
siele leeft/ daer en is maer eenen schrede tus=
4 schē mi eñ den doot. Jonathā sprac tot Da
uid: Ick wil aen v doē/al wat v hert begeert:
5 David sprack tot hem: Siet/ morghen is
de nieuwe Mane/dat ic met den Coninc ter
tafelen soude sitten. Dus laet my nv gaē/ dat
ic my opten velde verberge totten Auont/des
6 derden daechs toe: Ist dat v vader na my
Luce.2.a.4. vraget/so segt: David bad mi dat hi na*Beth
lehem tot zijnder stadt loopen mochte / want
aldaer is een iaerlijcx offer den gheheelen ghe
7 slachte. Ist dat hy seyt: Het is goet/so statet
wel met uwen knecht. Maer wort hy grā/ so
suldy mercken dat wat quaets by hem beslo=
8 tē is. So doet nv ontfermhertichept aē uwē
1.Reg.13.a.3 knecht. ||Want ghi hebt met my uwen knecht
een verbont inden Heere gemaect. Maer isser
een misdaet in my/soo doot ghy my: Want
waerom wildy mi tot uwen vader brenghen:
9 Jonathan sprack: Dat si verre van my dat
ick soude mercken dat wat quaets by mijnen
vader beslotē ware om ouer v te brengen/ eñ
10 en souts v niet te kennen geuē. Maer Da
uid sprack: Wie wilt my te kennen geuen/ ist
11 dat v vader yet herts antwoort? Jonathan
sprac tot David: Coemt/laet ons wtgaē opt
Jonathā ver bint hem met David. 12 velt: Eñ si gingen beyde wt opt velt. Ende
Jonathā sprac tot David: Here God Israels/
als ick ondervinde aen mijnen vader morgē/
eñ inden derden dage/dat het wel staet met
David/eñ niet en seynde tot v /eñ voor uwē
13 ooren openbaere/ So doe de Heere Jona=
than dit ende dat: Maer als dat quaet mijnē
vader behaecht tegen v/so wil ict ooc voor u=
wē ooren openbaren/eñ v verlaten /dat ghy
met vreden wech gaet. Eñ de Heere si met v
14 so hy met mijnen vader geweest is. En doe
ict niet/so en doet geen ontfermhertichept des
Heerē aen my/ter wijlē dat ick leue/ooc niet
15 als ic sterue. Eñ als de Heere de Vianden
Davids wtroeyen sal/ eenen yegelijcken wt
den lande/ soo en treckt ghy uwe bermhertic=
16 heyt niet van uwen huyse eewelijck. Alsoo
maeckte Jonathan een verbont metten huyse
Davids(eñ sprac)de Heere eyssche het vāder
17 hāt der Vianden David. Ende Jonathan
1.Reg.13.a.3 voer voort/ende swoer David/"so lief hadde
hy hem/Want hy hadde hem so lief als zijn
18 siele: Ende Jonathan sprack tot hem: Mor
ghen ist de nieuwe Mane/soo salmē na v vra
gen/wāt men sal v gemissen daer ghy plaecht
19 te sitten. Maer des derden daechs/ coemt
haestelijck neder/eñ ghaet op een plecke daer
ghy v verbercht/op de wercdaghen/ende sidt
20 byden steen Asel: Soo wil ick tot zijnder
zijden drie pijlen schietē/als oft ic na dat teec
21 ken schote/ Eñ siet/ick wil den Jongen seyn
den: Gaet henē/ soect de pijlen weder. Ist dat
ick totten Jongen seggen sal: Siet/de pijlen
liggen herwaerts achter v/haeltse: Soo coēt/
want het is vrede/ende daer en is gheen pe=
rijckel/soo waerachtelijc als de Heere leeft.
22 Maer segge ick tottē Jongelinck: Siet/ de
D pijlen liggen derwaerts voor v . So gaet he
1.Re,20.f.41 23 nen/want de Heere heeft v latē gaen. *En
de wat ghi ende ick met malcanderen gespro
ken hebben / daer is de Heere by tusschen v
24 ende my inder eewichept. David verberch
hem inden velde. Eñ doen de nieuwe Ma
ne quam/ sette hem de Coninc ter tafelē om
25 te eten. Maer doen hem de Coninck ghe=
sedt hadde aen zijn stede / so hy te voren ge=
woone was/aende wandt/doen stōt Jonathā
op: Maer Abner sadt aen Sauls zijde / Ende
26 men ghemiste Davids aen zijn stede. Ende
Saul en sprack dien dach niet / want hy
dachte: Hem is yet gemoet dat hy niet reyn
27 en is. Des anderen daechs der nieuwer Saul vr[...]
Mane/doenmē David gemiste aen zijn plaet= na Dau[...]
se / sprack Saul tot zijnen soon Jonathan:
Waerom en is de sone Isai niet ter tafelen
28 gecomen/noch gisteren noch heden? Jona= Jonath[...]
than antwoorde Saul: Hy bad my dat hy nae woort v[...]
29 Bethlehem mochte ghaen/eñ sprack: Laet David.
E my gaen/want onse geslacht heeft eenen offer
inder stadt/ende mijn broeder heeftet my sel=
ue gebodē. Heb ick nv genade voor uwē oo=
gen gheuonden/so wil ick henen gaen / ende
mijne broeders siē/Daerom en is hy niet tot
30 des Coninck tafel gecomen/ Doen vergram Saul v[...]
de de toornichepdt Sauls ouer Jonathan/ ende sch[...]
eñ sprac tot hem: Ghy ongehoorsaem boos= Jonath[...]
wicht / Ick wetet wel dat ghy den sone Isai
wtuercoren hebt/v eñ uwer schādelycker moe
31 der te schanden: Want so lange als de sone
Isai leeft op Aerden/soo en sult ghy/daer toe
oock v Coninckrijc niet bestaen. Soo seyndt
nv henen/eñ laet hem herwaerts halē tot my
32 ||want hy moet sterven. Jonathan antwoor 1.Re,2[...]
de zijnē Vader Saul/eñ sprac tot hem: Waer
om sal hi steruen? Wat heeft hy gedaen?
33 Doen schoot Saul de spiesse nae hē dat hy Saul s[...]
hem spitten soude. Doen merckte Jonathan/ de spie[...]
dattet by zijnen Vader geheelijck beslotē was Jonath[...]
34 David te dooden. Eñ stont op vander ta=
felen in verbolgender gramschap/eñ en adt
des seluen anderen daechs der nieuwer Ma=
ne geen broot. Want hy was om David becō
mert/dat hem zijn vader alsoo verdoemde.
35 Des morgens ginc Jonathan wt op tvelt/ Jonath[...]
ff derwaerts hy David bescheyden hadde/ ende int ve[...]
36 eenen cleynen Jongen met hē. Eñ sprack David[...]
totten Jongen. Loopt henen/ende soeckt my
de pijlen die ic schiete. Maer doen de Jongen
henen liep/schoot hy eenē pijl ouer hē wech:
37 Eñ als de Jongen ter plaetsen quam daer
Jonathan den pijl henen geschooten hadde/
doen riep hem Jonathan na/ende sprac: Den
38 pijl leyt derwaerts voor v/ Ende riep hem
anderwerf nae/haest v rasch/eñ en staet niet
stille. Doen raepte de Jonghen Jonathan
de pijlen op/ende brachtse tot zijnen Heere.
39 Eñ de Jongen en wiste daer niet af/ alleen
Jonathan eñ David wisten vander saken.
40 Doē gaf Jonathan zijn wapen zijnen Jon=
gen eñ sprac tot hem: gaet henē/eñ draechtse
41 in de stadt. Doen de Jongen daer in quam/
stont David op vāder plaetsen tegē Zuydē
ende viel op zijn aensicht ter Aerden/eñ aen
badt driemael. Eñ si custen malcanderen / eñ
weenden tsamen/maer David aldermeest.
42 Ende Jonathā sprac tot David: Gaet henē
met vreden. "Wat wy beyde ghesworen heb= 1.Re.
ben inden Naem des Heeren/eñ ghesept: De
Heere si tusschen v ende my/ tusschen mijnen
zade eñ uwen zade/dat blyue eewelijck:
43 Ende Jonathan maecte hem op/ eñ quam
in de stadt.

Dat xxj. Capittel.

1 MAer David quam tot Nobe/"totten 2.Re.
A Priester Ahimelech/ Eñ Ahimelech Davi[...]
ontsette hem/doen hy David teghen tot N[...]
ghinc/eñ sprack tot hem: Waerom coemt ghy Ahim[...]
2 alleē/eñ en is geen mā met v? David sprac
tot Ahimelech den Priester: De Coninc heeft
my een sake beuolen eñ sprack tot my. En la=
tet niemant weten/waerom ic v wtgesonden
hebbe/eñ wat ic v beuolen hebbe. Want ick
heb ooc mijnen Jongen hier oft derwaerts be
3 scheyden. Hebdy nv wat onder uwe hant/
*een broot oft vijf / die gheuet my in mijnder 2.Re.
hant/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

4 hant/oft wat ghy vint. De Priester ant-
B woorde David/eñ sprac: Ick en heb geen ge-
meyn broot/ onder mijn handt / maer heylich
broot/ waert dat hen de knapen vā wijuē al-
5 leen onthouden hadden. David antwoorde
den Priester/eñ sprac tot hem : De wijuē zijn
ons drie dagen ontrocken geweest/doē ick wt
troc/eñ der knapē *vatē waren heylich. Maer
is desen wech onheylich/ so sal hy hedē gehey
6 licht wordē aen de vaten. Doē "gaf hem de
Priester vandē ‖heylighen / om datter gheen
ander broot voor handē en was/ dan de toon
brooden diemen voor den Heere op nam/ dat
men ander versch broot op legghen soude in
dien dage/doen hy die wech genomen hadde.
7 *In dien dage was een man daer in beslotē
voor den Heere wt den knechten Saul/ ghe-
heeten Doeg/een Edomijt/de machtichste on
8 der de Herderē Sauls. Eñ David sprac tot
Ahimelech: En is hier onder v hant niet een
spiesse oft sweert: Ic en heb mijn sweert ende
wapen niet met my ghenomen/ want de sake
9 des Conincks was haestich. De Priester
sprac: "Dat sweert des Philisteus Goliath/
dien ghy sloecht inden Eyckgront/dat is hier
gewonden in eenen mantel achter den lijfroc:
Wildy dat selue hebbeu/so nemet wech. Wāt
hier en is anders geen dan dat. David sprac:
Sijns gelijc en is niet/langet my herwaerts.
10 ‖Eñ David maecte hem op/ eñ vloot voor
D Saul/ eñ quā tot Achis dē Coninc tot Gath.
11 Maer Achis knechtē sprakē tot hem: Dat
is David/des lants Coninck/daer sy aenden
reye af songen/eñ spraken: *Saul sloech duy-
12 sent/maer David thien duysent. Eñ David
nam de reden ter herten/ eñ vreesde seer voor
13 Achis den Coninc tot Gath. Eñ verander-
de zijn gelaet voor hen/ eñ stelde hem/als oft
hy niet wijs en ware/onder haren handen/eñ
stiet hem aen de duere der poorten / eñ zijnen
14 zeener vloeyde hē inden baert. Doen sprack
Achis tot sine knechtē: Siet/ghy siet dat dese
man onsinnich is/ waerom hebt ghy hem tot
15 my gebracht? Heb ic der onsinniger te luttel
dat ghy desen hier brocht / dat hy voor my
soude rasen? Soude die in mijn huys comen?

Dat xxij. Capittel.

1 David ginck van daer/ eñ ontvluchte in
A de speloncke Adullam. Doen dat zijne
broeders hoorden/ eñ dat geheel huys
zijns vaders/ quamen si derwaerts tot hē af.
2 Eñ alderhande mannen die in noodt/ende
schult / ende van bedroefder herten waren/
vergaderden hen tot hem. Ende hy was haer
ouerste/ also datter "by vier hondert mannen
3 by hem waren. Eñ David ginc van daer na
Mizpe/inder Moabiten lant/eñ sprack totter
Moabiten Coninck: Laet mijn vader eñ mijn
moeder by v wt eñ in gaen/ tot dat ic verne-
4 me/wat God met my doen sal. Eñ hy lietse
voor den Coninck der Moabiten/dat si by hē
bleuen/so lange als David inde borcht was.
5 Maer de Propheet Gad seyde tot David:
En blijft in de borcht niet/ ‖maer gaet henen
eñ coemt int lant Juda. Doen ghinck David
wech/ende quam in de bosschagie Hareth.
6 Eñ het quam voor Saul/ dat David eñ de
mannen die by hem warē te voorschijn waren
B gecomen. Als nv Saul tot Gibea woonde/on
der een haghe in Rama/ hadde hy zijn spiesse
in zijn hant/eñ alle sine knechten stonden nef
7 fens hem. Doen sprack Saul tot sine knech
ten/die neffens hem stondē: Hoort ghy kinde
ren Jemini/sal v ooc de sone Isai alle Ackers
ende Wijnbergē geuen/ eñ v alle ouer duysent
8 ende ouer hondert tot ouerste maken? Dat
ghy v alle verbonden hebt teghen my / *ende
daer en is niemant diet mijnen ooren open-
baerde: *Aenghesien dat oock mijn soon een 1. Reg. 18. a. 3
verbont ghemaeckt heeft metten sone Isai.
Daer en is niemandt onder v die het crencke
van mijnent wegen/eñ mijnen ooren openba-
re/ want mijn sone heeft mijnen knecht tegen
my verweet/dat hy my lagen leyt/so het aen-
9 den dach is. "Doen antwoorde Doeg de 1. Reg. 21. c. 7.
Edomijt/die neffens den knechten Sauls stōt Doeg de edo
ende sprac: Ick sach den soon Isai/dat hy tot mijt verraet
Nobe quam/tot Ahimelech dē soon Achitob: David.
10 Die raet vraechde voor hem den Heere/eñ
gaf hē spijse/eñ dat sweert Goliath des Phi-
11 listeus. Doen seynde de Coninc henen/ende Saul seyndt
C dede roepen Ahimelech den Priester/dē soon om Ahimelech
Achitob/eñ alle zijns vaders huys / de Prie-
sters die tot Nobe waren. Eñ si quamen alle
12 totten Coninck. Eñ Saul sprac: Hoort ghy
soon Achitob. Hy sprac: Hier ben ic mijn hee-
13 re. Ende Saul sprac tot hem: Waerom hebt
ghi een verbont tegen my gemaect/ghy/eñ de
sone Isai/dat ghy hem broot eñ tsweert gege
uen hebt/eñ Gode voor hem raet ghevraecht
hebt/dat ghy hem sout verwecken dat hy my
lagen soude leggen/so het aenden dach is?
14 Ahimelech antwoorde den Coninck/ ende Ahimelech ät
sprac: Eñ wie is onder uwe knechten/als Da woort dē Co
uid/die getrouwe is/eñ des Coninck swager ninck.
eñ gaet in dijnre gehoorsaemheyt/eñ is heer-
15 lijck gehoudē in uwen huyse? Heb ic vā he-
den eerst begost God voor hē raet te vragen?
Dat si verre van my. De Coninc en legge si-
nen knecht sulck niet op/in alle mijns vaders
huys. Wāt v knecht en heeft van allen desen
16 niet geweten/noch cleyn noch groot. Maer
de Coninc sprac: Ahimelech ghy moet dē doot
steruen/ghy/ende alle vws Vaders huys.
17 Ende de Coninc sprac tot sinē Artsiers/die Saul gebiet
neffens hē stonden: Keert v/ ende doodet des Ahimelech te
Heeren Priesters/wāt hare hant is oock met dooden.
David. Ende doē si wisten dat hy vluchte/en
hebben zijt my niet gheopenbaert. Maer de
D knechten des Coninck en wilden haer handē
niet aen de Priesters des Heeren slaen / om
18 haer te verslaen: Doen sprac de Coninc tot
Doeg: Keert v ghy/‖eñ verslaet de Priesters. 1. Reg. 2. g. 33
Doeg de Edomijt keerde hem/eñ versloech de 2. Reg. 21. a. 1
Priesters/ also dat op dien dach storuē vijfen Doeg de edo
tachtentich mannē die lijnen lijfrockē droegē. mijt doot des
19 Ende de stadt der Priesteren Nobe/sloech Heeren Prie
hy metter scherpten des sweerts/beyde man- sters.
nen eñ vrouwē/ kinderen eñ suygelingē/ossen
20 eñ Eselen/eñ schapen. Maer een soon Ahi-
melech/des soons Achitob/die hiet Abiathar/ Abiathar ont
21 ontliep/eñ vluchte David na/ Ende vercon liep.
dichde hē/ dat Saul de Priesters des Heeren
22 gedoot hadde. Maer David sprac tot Abia David claget
thar: Ic wistet wel in dien dage/doen de Edo voor Abia-
mijt Doeg daer was / dat hijt Saul soude thar.
bootschappen. Ick ben schuldich aen alle de
23 sielen des huys vws vaders. Blijft by my/eñ
en vreest niet. Wie na mijn leuen staet/die sal
oock nae v leuen staen/ ende sult met my be-
houden worden.

Dat xxiij. Capittel.

1 Ende David wert gebootschapt: Siet/
A de Philisteen strijdē tegē Kegila/ende Kegila.
2 berooue de schueren. Doen *vraechde 2. Reg. 2. a. 1.
David dē Heere/eñ sprac: Sal ic henen gaen/ Judic. 1. a. 1.
eñ dese Philisteen slaen? Eñ de Heere sprack 2. Par. 18. a. 4
tot David: Gaet henen / ghy sult de Phili-
3 steen slaen/ende Kegila verlossen. Maer de
mannen by David sprakē tot hem: Siet/ wy
vreesen ons hier in Juda / ende willen henen
gaen nae Kegila/tot der Philisteen Heyr.
4 Doē vraechde David dē Heere weder. Eñ
de Heere antwoorde hem/ eñ sprac: Op/trect David trect
af na Kegila/want ick wil de Philisteen in na Kegila.
5 uwen handen geuen. Aldus troc David met

sine mannē na Kegila/eñ street tegen de Phi
listeen/eñ ontdreef hē haer vee/ eñ dede eenē
grootē slach aē hen. Also vloste Dauid die tot
6 Kegila. Want doē Abiathar de sone Ahime
lech vluchte tot Dauid nae Kegila/droech hi
7 dē lijfroc met hē af. Doē wertet Saul geboot
B schapt/dat Dauid te Kegila gecomē ware/eñ
sprac: God heeft hē in mijnē handen ouer ge=
Saul beleydt Kegila.
geuē/dat hy beslotē is/nv hy in een stadt ge=
8 comē is/met duerē eñ grendelē bewaert. Eñ
Saul liet allet volc roepen ten stryde/ neder=
waerts na Kegila/dat si Dauid eñ zyn man=
nen soudē beleggē. Maer doē Dauid mercte
9 dat Saul wat quaets ouer hē dacht/ *sprack
1.Re.30. b.7. Dauid vraget den Heere.
hy tottē Priester Abiathar: Langt dē lijfrock
10 herwaerts. Eñ Dauid sprac: Heere God Is
raels/v knecht heeft ghehoort/dat Saul daer
na staet/dat hi te Kegila soude comē/de stadt
te verderuē/om mijnen wille: Sullen my de
11 borgers te Kegila ooc in sinen handē leuerē?
Eñ sal Saul ooc af comē/so v knecht gehoort
heeft? Dat vercondicht Heere Godt Israels
uwē knecht. Eñ de Heere sprac: Hy sal af co=
12 men. Dauid sprac: Maer sullē de borgers te
Kegila my/eñ mijne mannē ouer leueren inde
13 handē Sauls? De Heere sprac: Ja. Doē maec
1.Reg.22.a.2 Dauid treckt van Kegila.
C te hē Dauid op met sinen mannē/dier "by ses
hondert waren/eñ trocken wt van Kegila/eñ
wandeldē werwaerts dat si costen. Doent nv
Saul gebootschapt wert/dat Dauid vā Ke=
gila geulodē was/ liet hy zyn wttreckē staen.
14 Maer Dauid bleef inder woestijnen in de
Borcht/ eñ bleef optē berch inder woestijnen
Siph. Mer Saul socht hē zyn leefdage. Maer
Dauid blijft inde woestij=ne Siph.
15 God en gaf hē niet in sinē handē. Eñ Dauid
sach/dat Saul wtgetrockē was/om zijn leuen
te soeckē. Maer Dauid was inder woestijnen
16 Siph/inder Heydē/ Doen maecte hē Jona=
Jonathā coēt tot Dauid.
than de sone Saul op/eñ ginc henen tot Da=
uid inder heydē/eñ stercte zijn hant in Gode/
17 Eñ seyde tot hē: En vreest niet/mijns vaders
Sauls hant en sal v niet vinden/ eñ ghy sult
Coninck werden ouer Israel. Soo wil ick de
naeste by v zijn. Oock weet sulcx mijn vader
1.Reg.18.a.3
18 wel. "Eñ si maecten beyde een verbont met
D malcanderē voor den Heere. Eñ Dauid bleef
inder heyden: Maer Jonathan troc weder na
1.Pa.2.e.42. *1.Re.26. a.1 De Siphiten vradē Dauid.
19 huys. ‖Maer de Siphitē trockē op tot Saul
na Gibea/ende sprakē:*En is Dauid niet by
ons verborgē inde borcht inder heyden/opten
berge Achila/ die ter rechter zijden leyt aen de
20 woestijne? So come nv de Coninc neder/eñ
alle zijns hertē begeerte/so willen wy hē ouer
21 leueren in des Conincx handen. Doē sprack
Saul: Ghesegent zijt ghy den Heere/dat ghy
22 mijns ontfermt hebt. Dus gaet nv henen/
eñ werdes noch sekerder / dat ghy weet ende
siet/aen welcke plaetse zijn voetē geweest zijn
eñ wie hem aldaer gesien hebbē: Want my is
23 geseyt dat hy listich is. Besiet eñ bespiet alle
plaetsen/daer hy hem verbercht/eñ coemt we
der tot my/als ghijs seker zijt/ so wil ick met
v trecken. Is hy inden lande/so wil ic na hem
vereysschen onder alle duysenden in Juda.
24 Doen maectē si hen op/eñ gingen na Siph
E voor Saul henen. Maer Dauid eñ zijn man=
nen waren inde woestijne Maon/opt velt/ter
Sault vuolget/soeckt/eñ belept Dauid
25 rechter hant der woestijnen. Doen nv Saul
henen troc met sine mannē om hem te soeckē/
wertet Dauid ghebootschapt. Eñ hy maeckte
hem nederwaerts indē steen/ ende bleef inder
woestijnen Maon. Doen Saul dat hoorde/
iaechde hy Dauid na inder woestijnē Maon.
26 Eñ Saul met sine mannē ginc aen deen zij=
de des berch: Dauid met sine mannē aen dan=
Psal.116.a.3
der zijde des berchs. *Maer doen hem Dauid
haeste Saul te ontgaen/ doē omringde Saul
met sinen mannē Dauid eñ sine mannen/ dat
27 hyse soude grijpen. *Maer daer quam een
Esaie.37.b.8.
bode tot Saul/eñ sprac: Haest v/eñ coēt/wāt
28 de Philisteen zijn int lāt geuallē. Doē keer
de hē Saul vā dien na iagē Dauids/eñ trock
henē den Philisteen tegē. Daer af heetmē de
plaetse / SelaMahelkoth. Ende Dauid troc
op van daer / ende bleef binnen de Borcht
tot EnGedi.

Saul keert vant na iagē onme.

Dat xxiiij. Capittel.

Saul soeckt Dauid op de steenē Gēsen

1 DOen nv Saul weder quam vandē Phi
2 listeen/ wert hē geseyt: Siet/Dauid
3 is inder woestijne EnGedi. Eñ Saul
nam drie duysent ionge mannē wt alle Israel
eñ troc henē/ om Dauid met sine mānē te soec
ken optē steenē der Gemsen. Eñ doē hy quā
4 tottē schaepshuttē aendē wege/so was aldaer
Saul coēt in de spelonck by Dauid.
een spelonck: Eñ Saul ginc daer in/om sine
voeten te bedeckē. Maer Dauid eñ sine man=
nen satē achter inde spelonck. Doē spraken
5 de mannē Dauid tot hē: Siet/dat is dē dach/
daer de Heere v af geseit heeft: Siet ic wil u=
wen viant in uwen handen geuē/dat ghy met
hem doet/wat v belieft. Eñ Dauid stont op/
Dauid snijdt een stuck van Sauls rock.
ende sneet lijselyc een stuck van Sauls rock.
6 Maer daer na als hy dat stuck Saul af had
7 de gesnedē/sloech hē zijn herte/ Eñ sprac tot
1.Re.26.b.11.
B sinen mannē: "Dat late de Heere verre vā wy
zijn/dat ic dat doē soude/eñ mijn hant slaē aen
mijnen Heere/dē gesalfdē des Heerē: Wāt hy
8 is de gesalfde des Heeren. Eñ Dauid wees
sine mannē met woordē van hem/eñ en lietse
9 hen niet tegen Saul oprechten. Maer doen
Saul hem op maecte wt de spelonck/eñ ginc
Dauid coemt Saul na.
op den wech/maecte hem Dauid daer na ooc
op/eñ ginc wt de spelonck/ eñ riep Saul vā
achter na/eñ sprack: Mijn heer Coninc. Saul
sach om. Eñ Dauid neychde zijn aensicht ter
10 aerdē/eñ aenbadt/ Eñ sprac tot Saul: Waer
om hoordy menschē woorden/ die daer seggē:
11 Dauid soect v ongeluc? Siet/hedē ten dage
De viant sal men beminnē
sien uwe oogen/dat v de Heere heden in mij=
ne hant heeft gegenen in de spelonck: Ende
daer wert geseyt/dat ick v soude doodē/maer
C ghy wert gespaert. Want ic sprac: Ick en wil
mijn hant aen mijnē heere niet slaen/want hy
12 is de gesalfde des Heerē. Mijne vader/ siet
doch dat stucke van uwē rock in mijnder hant
dat ic v niet doodē en wilde/doē ic dat stucke
van uwen rock sneet. Bekent/ende siet/datter
niet quaets in mijnder hant en is/ noch geen
ouertredings. Ic en heb ooc aen v niet gesson=
dicht/eñ ghy iaget mijne siele/dat ghyse wech
1.Reg.3.c.9
13 sout nemen. "De Heere sal rechter zijn tus=
schen my eñ v/eñ my aen v wrekē: Maer mij=
14 ne hant en sal niet ouer v zijn: Somen seyt
Judic.9.a.1.
nae dat oude spreeckwoordt: *Vanden God=
loosen coemt onduecht. Maer myne handt
15 en sal niet ouer v zijn. Wien treckt ghy na?
Coninck van Israel? Wien iaecht ghy nae?
Eenen dooden hont/ende een eenighe vloo?
16 De Heere si rechter/ eñ ordeele tusschen my
ende v/eñ sie daer in/ eñ voere mijn sake wt/
17 ende verlosse my van uwer hant. Als nv
1.Re.26.c.17 Saul ātwoordet Dauid.
D Dauid sulcke woorden tot Saul wt hadde
gesprokē/so sprac Saul: "En is dat niet uwe
stemme mijne soon Dauid? Eñ Saul hief zijn
18 stemme op eñ weende/ Eñ sprac tot Dauid:
Ghy zijt rechtuerdigher dan ick. Ghy hebt my
goet vergoldē: Maer ic heb v quaet vergol=
19 den. Eñ ghy hebt my heden ghewesen/ hoe
dat ghy wat goets by my gedaē hebt/ dat my
de Heere in uwen handē hadde besloten/ende
ghy my nochtans niet ghedoodt en hebt/
20 Hoe soude yemant sinen viant vinden/ende
hem eenen goeden wech laten ghaen? De
Heere betale v dat goet voor desen dach/
21 dat ghy aen my ghedaen hebt. Nv siet/
Ick weet het dat ghy Coninck werden sult/
ende dat

ende dat Coninckrijc Israel staet in uwer hant.
22 So sweeret my nv byden Heere / dat ghy
mijn zaet niet wt en roept nae my/ eñ mijnen
naem niet wt en wischt van mijns vaders
23 huys. Eñ David swoer Saul. Doen trock
Saul weder nae huys: Maer David met sine
mannen maecten hen op/ in de Borcht.

Dat xxv. Capittel.

1 E Nde* Samuel sterf. Eñ dat geheele Is
A rael vergaderde hē/ dreegen rouwe om
hē/ ende begroeuen hem in zijn huys te
Rama. Maer David maecte hē op/ eñ troc af
2 inde woestijne Paran. Eñ daer was eē man
tot Maon/ eñ zijn besittinge tot Carmel/ eñ de
man was van seer grooten vermogen/ eñ had
de drie duysent schapē/ eñ duysent geytē: "Eñ
het geschiedde iuyst dat hy zijn schapē schoer
3 tot Carmel. Eñ hy hiet Nabal: Maer zijn
wijf hiet Abigail/ eñ was een vrouwe vā goe
den verstande/ eñ schoon van aensichte. Maer
de mā was hert eñ boosachtich in sinē doene/
4 eñ was een vā Caleb. Doē nv David inder
woestijnen hoorde / dat Nabal zijn schapen
5 schoer/ Seynde hy thien Jongelingē wt/ eñ
sprack tot hē: Gaet henen op na Carmel/ Eñ
als ghy tot Nabal coēt/ so groet hē vā mijnen
6 twegē vriendelijc/ eñ spreect: Godt groet v/
vrede si met v/ eñ met uwē huyse/ ende met al
7 dat ghi hebt: Ic heb gehoort dat ghi schaep
B scheerders hebt. Nv uwe herders die ghi hebt
zijn met ons gheweest/ wy en hebben hen niet
moeyelijc geweest/ eñ hē en heeft niet gefael-
geert aē dat getal/ also lange als si te Carmel
8 geweest zijn. Vraecht uwe Jongelingē daer
na/ die sullent v seggē. Eñ laet de Jongelingē
genade vindē voor uwē oogen: Want wy zijn
op eenen goeden dach gecomē. ‖Gheeft uwen
knechtē eñ uwen sone David/ so wat v hant
9 vindet. Eñ doen de Jongelingen Davids
quamē/ eñ van Davids wegen alle dese woor
den met Nabal gesproken haddē/ hieldē si op
10 Maer Nabal antwoorde den knechtē Da-
vids/ eñ sprack: Wie is die David? Eñ wie is
die soon Isai? Der knechtē werden nv te mael
11 veel/ die van haren heeren loopen. Soude
ic mijn broot/ water eñ vleesch nemen/ dat ic
voor myne scheerders geslagen heb/ eñ dē lie-
den geuen/ die ick niet en kenne van waer sy
12 zijn? Doen keerden hen de iongelingen Da-
vids weder op haren wech. Eñ doen si weder
tot hem quamen/ seydē si hem sulcx altemael.
13 Doen sprac David tot zijnen mannen: Een
yegelijc gorde zijn sweert om hem. Eñ een ye
gelijc gorde zijn sweert om hem. ‖Eñ David
gorde zijn sweert ooc om hem. Eñ hē trocken
nae opwaerts by vier hondert mannen/ maer
14 twee hondert bleuē by de gereetschap. Maer
een der iongelingen bootschapte Abigail Na
bals wijf/ eñ seyde: Siet/ David heeft boden
gesonden wt der woestijnen/ om onsen Heere
15 te segenen. Maer hy snaude hen aen. Eñ sy
zijn ons doch seer oorbaerlijcke lieden geweest
ende en hebben ons niet moeyelijc gheweest/
ende ons en heeft niet gefaelgeert aent ghe-
tal/ also lange als wy by hen gewandelt heb
16 ben/ als wy opt velt waren. Maer zijn onse
mueren geweest dach ende nacht/ also langhe
als wy de schapen by hen ghehoedt hebben.
17 Dus merct nv/ ende siet wat ghy doet: Wāt
daer is seeckerlijck een ongeluck voorhanden
ouer onsen Heere / ende ouer alle zijn huys.
Eñ hy is een Belials man/ dien niemant wat
18 segghen en derf. ‖Doen haeste Abigail/ en-
de nam twe hondert brooden/ ende twee fles-
schen wijns/ ende vijf gecoocte schapen/ ende
vijf Schepelen meels / ende hondert stucken
rosinen/ eñ twee hondert stucken vijgen/ ende
19 loeydet op Ezelen/ Ende sprack tot haren
Jonghelingen: Gaet voor my henen/ Siet/ ick
wil na comē. Eñ si en seyder haren man Na-
20 bal niet af. Eñ als si opten Ezel reet/ eñ af
trock int doncker des berchs/ siet / doen ghe-
moette haer David eñ zijne mannen neder-
21 waerts/ also dat si op hē sciet. Maer David
D hadde gesproocken: Wel aen/ ick hebbe te ver
geefs behoet/ al wat dese heeft inde woestijne
also datter niet ghefaelgeert en heeft aen al
wat hy hadde/ eñ hy betaelt my goet met qua
22 den: ‖God doe dit eñ noch meer den viandē Judic. 21. a. 5.
Davids / ist dat ick desen tot aen den lichten
morghen eenen ouer late / *die aen de wandt 3. Re. 14. b. 10
23 pist/ van allen dat hy heeft. Doen Abigail 4. Reg. 9. b. 8
David sach / clam si haestelijck vanden Ezel.
24 Eñ viel voor David op haer aensicht/ ende
aenbede ter aerden/ eñ viel tot zijnen voeten/ Abigail
eñ sprac: Ach mijn Heere/ my si dese misdaet/ spreect met
eñ laet v maerte spreecken voor uwen ooren/ David.
25 eñ hoort de woorden uwer maerten: Mijn
Heere en sette zijn herte niet tegē desen Na-
bal den man Belials/ Want hy is een sot/ soo
zijnen name heet/ eñ sotheyt is by hem/ Maer
ick uwe maerte en hebbe de iongelingē mijns
Heeren niet ghesien/ die ghy ghesonden hebt.
26 Maer nv mijn Heere/ so waerachtelijc als
de Heere leeft / ende soo warachtelijck als v
siele leeft: De Heere heeft v belettet/ dat ghy
niet en sout comen teghen tbloet / ende heeft
E uwe handt verlost. Dus moeten nv worden
als Nabal uwe vianden/ eñ die mijnen Hee-
27 re quaet willen. ‖Hier is de segeninghe/ die Gen. 33. b. 11.
uwe dieēstmaerte mijnē Heere gebracht heeft:
Die gheeft de Jonghelinghen die onder mij-
28 nen Heere wandelen. Vergeeft dijnre dienst
maerten de ouertredinghe/ want de Heere sal
mijnen Heere een bestandich huys maecken:
Want ghy voert des Heeren oorloge/ ende en
laet niet quaets aen v gheuonden worden v
29 leefdaghe. Ende als hem een mensche ver-
heffen sal/ om v te veruolgen/ eñ na uwer sie-
len staet/ so sal de siele mijns Heerē ingebon-
den zijn in een bondelken der leuender byden
Heere uwē God. Maer de siele uwer vianden
30 sal geslingert werden metter slingeren. Als
dan de Heere mijnen Heere alle dat goet doē
sal/ dat hy v gesproken heeft/ eñ gebieden dat
31 ghy een hertoge zijt ouer Israel/ So en salt
het herte mijns Heeren geenen aenstoot noch
argernisse zijn/ dat ghy gheen bloet gestort en
hebt sonder oorsake/ eñ v seluē geholpen: So
sal de Heere mijnen Heere wel doen / eñ sult
32 uwer maertē gedencken. Doen sprac David David ant-
F tot Abigail: Geloeft si de Heere de God Isra- woort Abi-
els/ die v heden ten dage my te gemoet geson gail.
33 den heeft/ Eñ gesegent si uwe reden/ eñ ge-
segent zijt ghy/ dat ghy hedē gekeert hebt/ dat
ick tegen tbloet niet ghecomen en ben/ eñ my
34 met eygender hant verlost hebbe. Waerach-
telijc/ so warachtich als de Heere de God Is-
raels leeft/ die my belet heeft / dat ick gheen
quaet aē v en dede/ en waerdy my niet haeste
lijc te gemoet gecomen/ so en waer dien Na-
bal niet eenen ouer gebleuen tot desen lichten
35 morgē/ die aen de wandt pisset. Also nā Da-
vid van haerder hant/ al wat si hem gebracht
hadde/ eñ sprac tot haer: Treet met vreden op
in v huys/ Siet/ ick hebbe v stemme gehoort/
36 eñ uwen persoon aengesien. Maer doen A-
bigail tot Nabal quam / siet/ doen hadde hy
een maeltijt bereyt in zijn huys/ als eens Co-
nincs maeltijt/ eñ zijn herte was vrolijc in hē
seluen/ eñ hy was seer dronckē. Maer si en sey
de hē niet/ noch cleyn noch groot / tot aenden
37 lichten morgen. Maer doent morgen wert/
ende den wijn van Nabal ghecoomen was/
G seyde hem zijn wijf sulcks. Doen versterf zijn
herte in zijnen Lijue/ alsoo dat hy werdt als

38 eenen steen. Ende ouer thien daghen sloech
Nabal sterft. 39 hem de Heere dat hy sterf. Doen dat Da-
uid hoorde/dat Nabal doot was/ sprack hy:
Psal.58.b.11. *Geloeft si de Heere/die mijnen smaet gewro
ken heeft aen dien Nabal/ eñ sinē knecht ont
houden heeft voor dat quaet: Ende de Heere
heeft dat quaet / dien Nabal op sinē cop ver-
gouden. Eñ Dauid seynde henen/ eñ liet met
Abigail spreken dat hyse tot eenen wijue sou
Abigail wort Dauids huysvrouwe. 40 de nemen. Eñ doen Dauids knechtē tot Abi
gail quamē tot Carmel/ spraken si met haer/
ende seyden: Dauid heeft tot v gesonden/da
41 hy v tot eenen wijue soude nemen. Sy stont
op/eñ aenbadt op haer aensicht ter aerden/eñ
sprac: Siet/hier is v maerte/ dat si diene den
knechten mijns Heeren/ eñ hare voeten was-
42 sche. Ende Abigail haestede/ ende si maecte
haer op/ ende reedt op eenen Esel / ende vijf
maechdē/die onder haer waren/ende troc den
43 boden Dauids nae/ eñ wert zijn wijf. Oock
nam Dauid Ahinoan van Jesreel/eñ het wa-
1.Re.18.g.27 44 ren alle beyde sine wijuen. Maer Saul "gaf
Jud.14.d.21. Michal zijn dochter Dauids wijf/ Phalti dē
1.Ma.11.b.12 sone Lais/van Gallim.

Dat xxvi. Capittel.

De Siphiten 1 Maer die van Siph quamen tot Saul/
verradē Dauid A te Gibeath/||ende seydē: En is Dauid
||1.Re.23.d.19 niet verborgen opten berge Hachila/
2 voor de woestijne? Doē maecte hē Saul op/
Saul vuolcht ende soeckt Dauid. ende troc neder nader woestijnen Siph/ ende
met hem drie duysent ionge wtgelesen mannē
in Israel/ dat hy Dauid soecken soude in der
3 woestijnen Siph. Eñ legerden hem optē ber
ge Hachila/die voor de woestijne leyt aenden
wege. Maer Dauid bleef inder woestijnen/eñ
doen hy sach dat Saul hem nae quam inde
4 woestijne/ Sandt hy bespieders wt/eñ ver-
5 nam dat Saul sekerlijck comē was. Eñ Da
uid maeckte hem op/eñ quam aen de plaetse
daer Saul zijnen leger hadde/eñ sach de plaet
se/ daer Saul lach met zijnen veldthooftman
1.Re.14.g.50 ||Abner/de sone Ner / Want Saul lach inder
wagen borch/ eñ dat heyrvolck rontom hem.
6 Doen antwoorde Dauid/eñ sprac tot Ahi-
melech den Hethiter/eñ tot Abisai den Soon
SeruJa/den broeder Joab : Wie wil met my
af gaen tot Saul inden leger? Abisai sprack:
Dauid comt inden Leger Saul. 7 Jck wil met v af gaen. Also quam Dauid eñ
B Abisai totten volcke des nachts/eñ siet/Saul
lach/ende sliep inden waghenborch/ende zijn
spiesse stack in de aerde aen zijn hooft. Maer
Abner ende dat volck lach rontom hem.
8 Doen sprack Abisai tot Dauid: Godt heeft
uwen Vyant heden in uwe hant besloten/ so
Abisai wilde Saul dooden maer Dauid belettet. wil ick hem nv met de spiesse steken inde aer
9 de/eens dat hijs genoech hebben sal: Maer
Dauid sprack tot Abisai : En verderft hem
niet/Want wie wil de hant aen den Ghesalf
den des Heeren slaen/ende ontschuldich blij-
10 uen? Voort seyde Dauid: So waerachtelijc
als de Heere leeft/ ist dat hem de Heere niet
en slaet/oft zijnen tijt come dat hy sterue / oft
1.Re.24.b.7. 11 in eenen strijt trecke ende vergae/ "So laet
de Heere dat verre van my zijn / dat ick mijn
hant aenden gesalfden des Heren soude slaē.
So neemt nv de spiesse tot zijnen hoofde / eñ
den waterbeker/ende laet ons wech gaen.
Dauid neemt Sauls spiesse ende water-beker. 12 Also nam Dauid de spiesse eñ den waterbe
ker/de welcke aen Sauls hooft was/eñ si gin
ghen wech. Ende daer en was niemandt diet
sach noch mercte/noch ontwaecte/maer si slie
||3.Macha.11 pen alle:||Want daer was eenen diepen slaep
13 vanden Heere op hen ghevallen. Doen nv
Dauid ouer op gene zijde was gecomen/ trat
hy opt hoochste des Berchs van verre/ alsoo
datter een wijde ruymte was tusschen hen/
Dauid roept Abner aen. 14 Ende riep dat volck aen/ende Abner den
sone Ner/ende sprac: En hoordy niet Abner?
Eñ Abner antwoorde/eñ sprack: Wie zijt ghy
15 dat ghy so roept tegen den Coninc? Eñ Da
uid sprack tot Abner : En sidy niet een man?
Eñ wie is vws ghelijck in Israel? Waerom en
hebdy dan niet bewaert uwen Heere den Co
ninck? Want een vanden volcke isser in geco-
men om uwen Heere den Coninc te bederuē:
16 Maer het en is niet fijn / dat ghy ghedaen
hebt: *Soo warachtelijck als de Heere leeft/ 1.Re.20.e.
ghy zijt kinderen des doots/dat ghi uwē Hee
re den Gesalfden des Heeren niet bewaert en
hebt: Nv siet/hier is de spiesse des Conincs/
eñ den waterbeker/die tot zijnen hoofde wa-
17 ren. Doen kende Saul de stemme Dauids/
||eñ sprack : En is dat niet uwe stemme/mijn 1.Re.24.d.
sone Dauid? Dauid sprack: Het is mijn stem-
18 me mijn Heere/Heer Coninck. Ende sprack Dauid spreect met Saul.
voort: Waerō veruolcht mijn Heere also zijnē
knecht? Wat heb ick gedaē? eñ wat is quaets
19 in mijnder hant? So hoort doch mijn Heere
de Coninck de woorden zijns knechts : Ver-
weet v de Heere tegen my / *soo laetmen een Num.16.c.
spijsoffer riecken/maer doent kinderē der men
schen/so moeten si vervloect zijn voor dē Hee
re/dat si my heden verstooten/ dat ick niet en
woone in des Heeren erfdeel/eñ sprekē: Gaet
20 henen/dient anderen Goden/ So en verval
D le nv mijn bloedt niet op der aerden van den
aensicht des Heeren. Want de Coninck Js-
raels is wtgetrocken om te soecken een vloo/
gelijckmen een velthoen iaecht op de bergen.
21 Eñ Saul sprack: Jck heb gesondicht/ coemt Saul antwoort Dau[id]
weder mijn soon Dauid/ Jck en wil v voort-
aen geen leedt doē/om dat mijn siel heden ten
dage dierbaer geweest is in uwen oogē. Siet/
ick heb sottelijck eñ seer onwijsselijck gedaen.
22 Dauid antwoorde eñ sprack : Siet/hier is Dauid antwoort Sa[ul]
de spiesse des Conincs/Een van den Jongers
23 come ouer eñ haelse. Maer de Heere sal ee-
nen yegelijcken vergelden na zijn ghrechtic-
heyt eñ gelooue. Want de Heere heeft v hedē
in mijn hant gegeuen: Maer ic en wilde mijn
hant aenden Gesalfden des Heeren niet slaē.
24 Ende ghelijck als v siele heden in mijnen
oogen groot is geacht geweest / so moet mijn
siele groot geacht wordē voor de ooghen des
Heeren / eñ verlosse my van alle droeffenisse.
25 Saul sprack tot Dauid: Gesegent sidy mijn
sone Dauid/ghy sullet doen ende volvueren.
Maer Dauid ginck zijnder straten/ Eñ Saul
keerde wederom in zijn plaetse.

Dat xxvij. Capittel.

1 Maer Dauid dachte in zijnder herten:
A Jck sal der daghen een Saul inde han Dauid vl[uecht] tot Achis.
den vallen. My en is niet beters/ dan
dat ick ontvluchte in der Philisteen lant/dat
Saul ophout van my voorder te soecken in
allen palen Israels/soo sal ick zijnen handen
2 ontgaen. Eñ hy "maecte hem op/eñ ghinck 1.Re.21.d.
ouer metten ses hondert mannen die by hem
waren / tot Achis den soon Maoch den Co-
3 ninck tot Gath. Also bleef Dauid by Achis
tot Gath/met zijnen mannen/elck met zijnen
huyse. Dauid ooc met zijn twee huysvrouwē/
Ahinoam de Jesraelitin/ eñ Abigail Nabals
4 wijf/de Carmelitinne. Ende doent Saul ge
bootschapt werdt/dat Dauid nae Gath ghe-
vlucht ware/soo en sochte hy hem niet meer.
5 Eñ Dauid sprack tot Achis: Heb ick gena-
de voor uwen oogen geuondē/ so laet my een
ruymte geuen in een vandē steden/optē lande/
dat ick daer in woone. Wat sal v knecht inde
6 Coninckliicke stadt by v woonen. Doen Achis gh[eeft] Dauid S[ik]lag.
gaf hem Achis in dien dage Siklag. Daer af
is Siklag der Coninghen Juda / tot desen
7 daghe toe. Maer den tijt die Dauid in der
Philisteen lant woonde/is vier maenden.
8 Maer Dauid trock op met zijnen mannen/
ende

B ende viel int lant der Gessuriten eñ Girsiten/
8 "eñ Amalekiten. Want dese waren van outs
af de inwoonders van desen lande / alsmen
coemt tot Sur tot aenden lande van Egyptē.
9 *Maer doē Dauid dat lant sloech/so en liet
hy man noch wijf leuen. Eñ nam schapē/run
deren/ezels/kemelen / eñ cleederen/eñ keerde
10 weder/eñ quam tot Achis. Als dan Achis
seyde: En hebdy heden geenen inual gedaen?
So sprack Dauid: Tegent Zuyden Juda/eñ
tegent Zuyden der Jerahmieliten/eñ teghent
11 Zuyden der Keniten. Maer Dauid en liet
noch man noch wijf leuende tot Gath comē/
ende dacht: Sy mochten tegen ons spreecken
ende clappen: Alsoo dede Dauid/eñ dat was
zijn wijle/ also lange als hy inder Philisteen
12 lant woonde. Daerom geloofde Achis Da-
uid/ende dacht: Hy heeft hem stinckende ge-
maect voor zijn volck Jsrael: Daerom sal hy
altijt mijn knecht zijn.

Dat xxviij. Capittel.

1 EN de het gheschiede ter seluer tijt / dat
A de Philisteen haer heyr vergaderden
in eenen stryt te trecken tegen Jsrael.
Ende Achis sprack tot Dauid: Ghy sult we-
ten/dat ghy eñ uwe mannen met my wt sult
2 treckē int heyr. Dauid sprac tot Achis: Wel
aen/ghy sult beuinden wat v knecht doē sal.
Achis sprac tot Dauid: Daerom wil ic v tot
eenen bewaerder mijns hoofts setten mijn
3 leefdage. ||Maer Samuel was gestoruen/eñ
alle Jsrael had rouwe om hem gedragen / eñ
hem begrauē in zijnder stadt Rama: ||So had
Saul wtē lande verdreuē de waerseggers eñ
4 teeckenbedieders. Doen nv de Philisteen
hen vergaderden/eñ quamen eñ legerden hen
te Sunen/doen vergaderde Saul ooc dat ge-
heele Jsrael/ ende legherden hen tot Gilboa.
5 Maer doē Saul der Philisteen heyr sach/
vreeſde hy/ende zijn herte versaechde seer.
6 *Eñ hy vraechde raet den Heere. Maer de
Heere en antwoorde hē niet/noch door droo-
men/noch door licht/noch door Propheten.
7 Doen sprac Saul tot zijnē knechten: Soect
B my een wijf die eenen waerseggenden gheest
heeft/op dat ick tot haer gae/ eñ haer vrage.
Zijne knechten spraken tot hē: ||Siet/tot En-
dor is een wijf/die heeft eenen waerseggendē
8 geest. Eñ Saul veranderde zijn cleederen/eñ
troc ander aen/eñ ginc henen/eñ twee mannē
met hem/eñ quamen by der nacht totten wij-
ue/eñ sprack: Lieue/prophetëert my door den
waerseggenden geest/eñ brengt my hier op dē
9 genen/dien ick v segge. Dat wijf sprac tot
hem: Siet/ghy weet wel/wat Saul ghedaen
heeft/hoe hy de waerseggers eñ teeckenbedie
ders wtgeroyt heeft vanden lande. Waerom
wildy dan mijne siele in dat net leyden/dat ic
10 ghedoodet werde? Maer Saul swoer haer
by den Heere/eñ seyde: So warachtelijck als
de Heere leeft/Het en sal v tot geender mis-
11 daet comen. Doen sprack dat wijf: Wien sal
C ick dan op brengen? Hy sprac: Brengt my Sa
12 muel hier op. Als nv dat wijf Samuel sach/
riep si luyde/eñ sprac tot Saul: Waerom heb-
13 dy my bedroogen? Ghy zijt Saul. Eñ de Co
ninck sprack tot haer: En vreest v niet/wat
siet ghy? Dat wijf sprack tot Saul: Jck sie go
14 den opclimmen wter aerden. Hy sprac: Hoe
is de gedaente? Sy sprack: Daer coemt eē out
man op/eñ is ghecleet met eenen zijden rock.
Doen vernam Saul/dattet Samuel was eñ
neychde hem met zijn aensicht ter aerden / eñ
15 aenbede. ||Maer Samuel sprack tot Saul:
Waerom hebdy my onrustich ghemaeckt / dat
ghy my hier op laet brenghen? Saul sprack:
Jck ben seer benaut. De Philisteen strijden
tegen my/eñ God is van my geweecken/ende
en antwoordet my niet/noch door Prophetē/
noch door droomen. Daerom hebbe ick v doē
roepen/dat ghy my wijsen sout/ wat ick doen Samuel
16 soude. Samuel sprack: Wat wildy my vra- spreect met
D gen/de wijle dat de Heere van v geweecken/ Saul.
17 ende v viant geworden is? De Heere sal v
doen/*soo hy door my ghesproken heeft/ende 1.Re.15.f.28.
sal dat rijck van uwer hant schueren/ eñ Da-
18 uid uwen naesten gheuen. Om dat ghy de
stemme des Heeren niet ghehoort en hebt/eñ
de verbolgentheyt zijnder gramschappen niet
volbracht en hebt teghen Amalek: Daerom
19 heeft v de Heere nv sulcs gedaen. Daer toe
sal de Heere Jsrael met v oock gheuen in der
Philisteen hant/*morgen sult ghy eñ uwe so 1.Reg.31.b.5
nen met my zijn. Oock sal de Heere dat heyr
20 Jsraels inder Philisteen hant geuen. Doen
viel Saul terstont ter aerden/ so lanck als hy
was/ende verschrickte seer voor de woorden
Samuels/also datter gheen cracht in hē meer
en was. Want hy en hadde niet ghegheten
van allen den daghe/ende van alle der nacht.
21 Ende dat wijf ginck in tot Saul/ende sach
E dat hy seer veruaert was / eñ seyde tot hem:
Siet/v maerte heeft v stēme gehoort / eñ heb
mijn siele in mijn hant geset/dat ic uwe woor
22 den ghehoort heb/die ghy tot my seyt: Soo
hoort nv ooc uwer maerten stemme: ||Jck wil Gene.18.a.5.
v een bete broots voor setten/dat ghy etet/op
dat ghy tot crachten coemt/ende uwer straten
23 gaet. Maer hy weygerdet/eñ sprack: Jck en
wil niet eten. Doen dwongen hem zijn knech
ten eñ dat wijf/dat hy haerder stemmen ghe-
hoor gaf. Eñ hy stont op vander aerden/ende
24 stelde hem opt bedde. Maer dat wijf had
thuys een gemest calf. Doen haeste si haer/eñ
sloecht. Eñ nam meel eñ knedet / eñ biect on-
25 gesuert/ Eñ brachtet voor Saul/ende voor
zijne knechten. Eñ doen si ghegeten hadden/
stonden si op / ende ghinghen alle dien nacht.

Dat xxix. Capittel.

1 MAer de Philisteen vergaderden alle Philisteen ver
A haer heyr te Aphek. Ende Jsrael leger gaderen tegē
2 de hem tot Ain in Jesreel. Ende de Jsrael.
Vorsten der Philisteen ghinghen daer henen
met honderden ende met duysenden. Maer
Dauid eñ zijne mannen ghingen achter na by
3 Achis. Doen spraken de Vorsten der Phi- Die Vorsten
listeen: Wat sullen dese Ebreen? Achis sprack der Philisteē
tot hen: En is dat niet Dauid/Sauls knecht en willē niet
des Conincs Jsrael/die nv by my geweest is dat Dauid
Jaer ende dach / ende en hebbe niet aen hem in haren le-
geuonden/sint der tijt dat hy af gheuallen is ger trect.
4 tot nv toe? Maer de Vorsten der Philisteen
B werden toornich op hem / eñ seyden tot hem:
||Laet de man wederom keeren / ende in zijn 1.Pa.13.c.19.
plaetse blijuen / *daer ghy hem ghestelt hebt/ *1.Re.27.a.6
op dat hy niet met ons af en treck ten strijde/
ende onse wederpartijder worde inden strijde:
Want waer aen mocht hy zijnen Heer bet be-
haghen doen/dan aen de Hoofden deser man
5 nen? ||En is hy niet die Dauid/van dien sy 1.Reg.18.b.7
aen de reyen songhen: Saul heefter duysent Eccli.47.a.7.
ghestaghen/maer Dauid thien duysent?
6 Doen riep Achis Dauid/eñ sprac tot hem:
So waerachtelijck als de Heere leeft: Jc hou
de v redelijck / ende uwen wtganck ende in-
ganck met my int heyr / behaecht my wel/eñ
en hebbe niet archs aen v ghespuert/sint ter
tijt dat ghy tot mi ghecoomen zijt/tot nv toe.
Maer ghy en behaecht den Vorsten niet.
7 Dus keert nv wederom/eñ gaet henen met
vrede/ op dat ghy niet qualijck en doet voor
8 de oogen der Vorsten der Philisteen: Maer
C Dauid sprack tot Achis: Wat heb ick gedaen
eñ wat hebdy aen uwen knecht gespuert/sint
der tijt dat ick voor v geweest ben tot nv toe/
dat ick niet en soude comen/eñ strijden tegen

de vianden mijns Heeren des Conincs?
9 Achis antwoorde eñ sprack tot Dauid: Ic
weet wel/ Want ghy behaecht mynen oogen
als een Engel Godts. Maer der Philisteen
Vorsten hebben geseyt: En laet hem niet met
10 ons op trecken inden strijt. Dus maect v nv
morgen vroech op/ eñ de knechten dijns Hee
ren die met v gecomen zijn. Eñ als ghy v mor
gen vroech op gemaect hebt/ dattet licht is/
11 so gaet henen. Also maecte hem Dauid eñ
zijne mannē vroech op/ dat si smorgens wech
gingen/ eñ weder inder Philisteen Lant qua
men. Maer de Philisteē trockē op na Jesreel.

Dat xxx. Capittel.

De Amaleki-ten berouē eñ verbranden Siklag.

1 A Doen nv Dauid op den derden dach
quam tot Sicklag met zijne mannen/
doen waren de Amalekiten daer in
geuallen tegent Suyden/ eñ tot Siklag/ eñ
hadden Siklag geslagen eñ met vyer ver-
2 bernt/ Eñ hadden de vrouwē daer wt wech
gheuoert / beyde cleyn eñ groot. Maer sy en
hadden niemanden gedoot/ maer wech gedre-
3 uen/ eñ warē wech haers weechs. Doē nv
Dauid met zijne mannen totter stadt quam/
eñ sach datse met vyer verbernt was/ eñ dat
haer wijuen/ sonen ende dochteren geuangen
4 waren/ Hief Dauid ende dat volck dat by
hem was haer stemme op ende weenden/ tot
1. Reg. 27. a. 3 5 dat si niet meer geweenen en costen. *Wāt
Dauids twee Wyuen / Ahinoā de Jesraeli-
tin/ eñ Abigail Nabals wijf des Carmelitē
6 waren ooc geuangen/ Eñ Dauid was seer
bedroeft/ wāt dat volc wilde hē steenen. Wāt
alle des volcx siele was onwillich/ een yeghe
lijck ouer zijne soonen ende dochteren: Maer
Dauid stercte hem in den Heere zijnen God/
1. Reg. 23. b. 9 7 *Eñ sprac tot AbJather den Priester Ahi-
Dauid vraget dē Heere. 1. Re. 22. a. 6 B melechs soone: Brengt my herwaerts den
Lijfrock. Ende doen AbJather den Lijfrock
8 tot Dauid gebracht hadde/ ‖Vraechde Da
uid den Heere/ eñ sprac: Sal ic den Crijchslie-
den na iaghen/ eñ sal icse grijpen? Hy sprack:
Jaecht hen na/ ghy sultse grypen / eñ verlos-
Jere. 41. c. 12. 9 singe doen. ‖Doē troc Dauid henen/ eñ de
Dauid iaget de Amalekiten nae. ses hondert mannen die by hem waren. Ende
doen si quamen aen de beke Besor/ bleuē som
10 mige staen. Maer Dauid eñ de vier hon-
dert mannen iaechden na: Maer de twee hon
dert mannen die staen bleuē/ waren te moede
11 ouer die beke Besor te gaen. Ende sy vondē
eenen Egiptischen man op den velde / dien
Pro. 25. d. 21. Rom. 12. c. 20 brachten si tot Dauid/ *ende gauē hem broot
dat hy adt/ ende drencten hem met water/
12 Ende gauen hem eenen clomp vijghen/ eñ
twee clompen rozijnen. Eñ doen hy geten had
de/ quam zijnen geest weder tot hem: want hi
en hadde in drie dagen/ ende in drie nachten
13 niet geten/ eñ geen water gedronckē. Dauid
C seyde tot hem: Wien hoort ghy toe: Eñ van
waer zijt ghy? Hy seyde: Ic ben een Egipsch
geselle eens Amalekiten knecht/ eñ mijn hee-
re heeft my verlaten. Want voor drie daghen
14 worde ick cranc. Wy zijnder in geuallen te-
gen tzuyden Chreti ende na Juda/ eñ teghen
tZuyden Caleb/ ende hebben Sicklag met
15 vyer verbernt. Dauid sprack tot hem: Wil-
dy my neder leyden tot desen Crijchslieden?
Hy sprack: Sweert my by Godt/ dat ghy my
niet dooden en sult/ noch in mijns heeren han
den ouer leueren / soo wil ick v neder leyden
16 tot desen Oorloochs lieden. Eñ hy leydde-
se neder. Eñ siet/ si hadden hen verstroeyt op
alle de Aerde/ aten eñ droncken/ eñ vyerden/
om alle den grooten roofs wille/ dien si geno
men hadden/ wt den lande der Philisteen/ eñ
Dauid slaet de Amalekitē 17 Juda. Ende Dauid sloechse van smorgens
D aen tot den auont des anderen daechs toe/
dat haerder gheene en ontquam / dan vier
hondert Jongelinghen / die vielen op de
18 Kemelen ende vluchten. Alsoo verloste Da-
uid alle wat de Amalekiten ghenoomen had
19 den/ eñ zijn twee Wijuen/ Ende het en fael
geerde aen gheenen/ noch cleyn noch groot/
noch soone/ noch Dochter / noch Roof/ noch
alle dat si ghenoomen hadden. Dauid bracht
20 altemaele weder. ‖Ende Dauid nam de Num. 3
Schapen eñ Runderen/ ende dreef dat Vee
voor hem wech. Ende si seyden: Dat is Da-
21 uids Roof. Ende doen Dauid totten twee
hondert mannen quam/ die te moede hadden
geweest Dauid na te volgen/ ende aen de be
ke Besor ghebleuen waren/ gingen si wt Da
uid te ghemoet/ eñ den volcke dat by hem
was. Eñ Dauid tradt totten volcke/ eñ groet
22 tese vriendelijck. Doen antwoorden / soo
wat quade eñ Belials mannen waren / on-
der de gene die met Dauid ghetrocken warē/
eñ seyden: Want si niet met ons ghetrocken
en zijn/ soo en salmen hen niet geuen vanden
Roof/ die wy verlost hebben: Maer elck ne-
me zijn wijf ende zijne kinderen/ eñ ga wech.
23 Doen seyde Dauid : Ghi en sult soo niet
doen mijne Broeders/ met diē dat ons de Hee
re gegeuen heeft / ende heeft ons behoet ende
dese Oorloechs lieden/ die tegen ons ghecoo-
men waren in onsen handen ghegheuen/
24 Wie soude v daer inne horen? gelijc dat deel Wtdeyl des roo
der gheender is/ die neder inden strijt getroc-
ken zijn/ so sal dat deel der geender ooc zijn/
25 die by het gereetschap gebleuen zijn/ Eñ sal
ff gelijck gedeylt werden. Dat is sint der tijt/
eñ namaels in Jsrael eē zede eñ recht gewor
26 den/ tot desen daghe toe. ‖Ende doen Da- Gen. 14
uid tot Siklag quā/ sant hy vandē Roof den Dauid ghesche
Outsten in Juda zijnen vrienden eñ sprack: van der
Siet/ daer hebt ghy de segeninge vā den roof den bue
27 der vianden des Heeren/ Te weten/ diē tot
BethEl/ dien tot Ramoth tegen tSuyden/
28 dien tot Jathir/ Dien tot Aroer / dien tot
29 Siphamoth/ dien tot Esthemoa/ Dien tot
Rachal / dien inde steden der Jerameliten/
30 dien inde steden der Keniten/ Dien tot Har
ma/ dien tot BorAsen / dien tot Atach/
31 Dien tot Hebron/ eñ in alle plaetsen daer
Dauid gewandelt hadde met sinen mannen.

Dat xxxj. Capittel.

1 A Maer de Philisteen ‖streden tegen Js- 1. Pa.
rael. Ende de mannen Jsraels vluch- Jsrael ghesla
ten voor de Philisteen/ ende vielen
2 verslagen optē geberchte Gilboa. Ende de Sauls
Philisteen hingē hē aen Saul eñ zijne soonen ghedoo
ende sloegen Jonathā/ ende AbiNadab/ ende
3 Malchisua/ de sonen Sauls. Eñ den strijdt
wert hert tegen Saul/ eñ de Schutters schotē
op hem met bogē/ eñ hy wert seer gewont vā
4 den Schutters. Doen sprack Saul tot zij-
nē Wapendragher: *Trect wt v sweert / eñ Judi. 9
doorsteect mi daer mede/ op dat dese Onbesne
dene niet aen en comen/ ende my doorsteken/
eñ bedrijuen eenen spot met mi. Maer zijn wa
pendrager en wilde niet/ want hy vreesde
seer: Doē nā Saul dat sweert eñ viel daer in
5 Als nv zijn Wapendragher sach ‖dat Saul 1. Re.
B doot was/ viel hy ooc in zijn sweert/ eñ sterf Saul
6 met hem. Also sterf Saul eñ zijn drie sonen
ende zijn wapendrager/ ende alle zijne man-
7 nen te ghelijck op dien dach. Maer doen
de Mannen Jsraels / die op ghene zyde der
Valleyen / ende op ghene zijde der Jordanen
waren / sagen/ dat de mannen Jsraels ghe-
vlucht waren / ende dat Saul eñ zijn Sonen
doot waren/ verlieten si de Steden/ eñ vluch-
ten ooc. Alsoo quamē de Philisteen/ eñ woon-
8 den daer in. *Des anderen daechs qua- 1. Pa.
men de Philisteen om die verslaghen wt te
trecken/ ende si vonden Saul / ende zijn drie
sonen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

9 sonen liggen op tgheberchte Gilboa/ Ende
C hieuwen hem zijn hooft af/ende trocken hem
zijn wapen wt/eñ seyndense alom inder Phi-
listeen Lant/om te vercondigen inden huysen
haerder Afgoden/ende onder dat volck.
10 Eñ leyden zijn harnasch in dat huys Astha
roth/maer zijn lichaem hingen si op de muere
11 tot Bethsan. Doen die tot * Jabes in Gi-
lead hoorden / wat de Philisteen Saul ghe-
12 daen hadden/ Maecten si hen op/wat strijt-
baer mannen waren/ende ghingen den gehee
len nacht/ende namen de lichamen Sauls eñ
zijnder soonen / vander mueren tot Bethsan/
heñ brachtense tot Jabes/eñ verberndense al-
13 daer. Eñ namen haer gebeenten/eñ
begroeuense onder den boom
te Jabes/eñ vastē se-
uen dagen.

Eynde des eersten Boecx
Samuels.

Dat tweede Boeck
Samuel.

Dat eerste Capittel.

1 NAe den doodt van Saul/"doen
A Dauid vanden Amalekitē slach
weder gecomen/eñ twee dagen
tot Siklag ghebleuen was.
2 Siet/ doen quam opten der-
den dach een man wt den heyr
Sauls/ met geschuerde cleederen/eñ aerde op
zijn hooft. Eñ doen hy tot Dauid quam/viel
3 hy ter aerdē/eñ aenbede. Maer Dauid sprac
tot hem : Van waer comt ghy ? Hy sprack
tot hem: Wten heyr Jsraels ben ic ontulucht.
4 Dauid sprack tot hem : Segt my/hoe gaet
het toe? Hy seyde: Dat volck is geulucht van
den strijt/eñ daer is veel volcs geuallen: daer
toe is Saul doot/ende zyn soon Jonathan.
5 Dauid sprack totten Jonghelinck/die hem
dat seyde: Waer wt weet ghy/dat Saul ende
6 zijn soon Jonathan doot zijn? De Jongelinc
B die hem dat seyde/sprack: Jck quam by geual
le op tgeberchte Gilboa / eñ siet/Saul leende
op zijn spiesse/eñ de waghenen ende Ruyters
7 iaechden achter hem henen/ Eñ hy keerde
hem om/eñ sach my/eñ riep my. Eñ ick sprac:
8 Hier ben ick. Eñ hy seyde tot my: Wie zijt
ghy? Jck seyde tot hem : Jck ben een Amale-
9 kite. Eñ hy sprack tot my: Treet tot my/eñ
doot my/ want benautheyt heeft my beuaen/
10 eñ mijn leuen is noch gheheel in my. Doen
tradt ick tot hem/ ende doode hem. Want ick
wiste wel/dat hy niet leuen en mocht na zijnē
val. Eñ nam de croon van zijnen hoofde / eñ
dat armgelmit van zijnen arme / eñ hebt hier
11 gebracht tot v mijnen Heere. Doen*greep
Dauid zijne cleederen eñ schuerdese / eñ alle
12 mannen die by hem waren/ Eñ droegen rou
we/ende weenden/ende vasten totten auont/
ouer Saul eñ Jonathan zijnen sone / eñ ouer
dat volc des Heeren/ ende ouer dat huys Js-
rael/om dat si doort sweert geuallen waren.
13 Eñ Dauid seyde totten Jongelinc diet hem
C bootschapte: Wan waer zijt ghy? Hy seyde: Jc
ben eens vremdelincx/eens Amalekiten soon.
14 Dauid sprac tot hem: ‖Hoe/dat ghy v niet
gheureest en hebt/v hant te slaen aen den ge-
salfden des Heeren/om hem te verderuen?
15 Ende Dauid sprack tot een van zijnen Jon
ghelinghen : "Gaet toe/ende slaet hem. En-
16 de hy sloech hem dat hy sterf. Doen sprack
Dauid tot hem : V bloedt si op uwen Cop.
*Want uwen mont heeft tegen v seluen ghe- Mat. 12.c.37.
sproocken/ende geseyt: Jck heb den gesalfden Luce. 19.b.22
17 des Heeren ghedoodt. Ende Dauid claech- De clage Da
de dese claghe ouer Saul ende Jonathan zij- uids ouer
18 nen soon. Ende beual/datmen den kinderen Saul ende
Juda den booghe soude leeren. Siet/het staet Jonathan.
19 ghescreuen inden boeck der redelijcker. De
edelste in Jsrael zijn op uwer hoochten ver-
slaghen. Hoe zijn de Helden gheuallen?
20 "En bootschapt dat niet te Gath. En ver- Mich.1.b.10.
condiges niet opten straten tot Asklon / op
dat hen niet en verblyden de dochteren der
Philisteen/op dat de dochteren der onbesne-
21 denen niet vrolijck en zijn. Ghy berghen tot Berch Gilboa
D Gilboa/het en moet noch dauwe noch regen
op v/noch ackers zijn daer hefofferen van co
men: Want aldaer is den helden haren schilt
af geslagen/den schilt Sauls / als oft hy met
22 oly niet ghesalft en waer. *Den booge Jo- 1.Reg. 13.a.3
nathan en heeft noyt ghemist: Eñ dat sweert 15.b.7.21.d.18
Sauls en is noyt ledich weder gecomen van
den bloede der verslaghender / ende van den
23 vette der Helden. Saul ende Jonathan
vrienthont ende minlijck in haren leuen / zijn
oock inden doodt niet ghescheyden : Lichter
dan den Arent/ende stercker dan de Leeuwē.
24 Ghy dochteren Jsraels / weent ouer Saul/
die v cleedet met rosijnverwe suyuerlijck: En-
de vercierde v met gulden cleynodien aen u-
25 we cleederen. Hoe zijn de Helden so geual-
len in uwē strijde? Jonathā is op uwer hooch
26 ten verslaghen. Het is my leedt om uwent
wille/mijne broeder Jonathan: Jck heb groo-
te vrucht ende ghenuechte aen v gehadt: ‖V 1.Reg. 18.a.3
liefde is my sonderlinger geweest dan vrou-
wen liefde. Hoe zijn de helden geuallen? En-
de de strijtbare vergaen?

Dat ij. Capittel.

1 NAe dese gheschiedenisse*vraechde Da- 1.Re.23 .a.2.
A uid den Heere ende sprack: Sal ick op 2.Pa. 18.a.4
reysen in een van den Steden Juda? Judic.1.a.1.
Ende de Heere sprack tot hem: Reyst op. Da dauid vraget
uid sprack: Waer henen? Hy sprack: Na He- God raet.
2 bron. Also trock Dauid derwaerts met zij-
nen twee wijuen/Ahinoam de Jesraelitin/en- Dauid coemt
de met Abigail Nabals des Carmeliten tot Hebron.
3 wijf. Daer toe de mannen die by hem wa-
ren/leyde Dauid op/eenen yeghelijcken met
zijnen huyse / ende woonden inde steden He-
4 bron. Ende de mannen Juda quamen / en- Juda salft
de salfden Dauid aldaer tot eenen Coninck Dauid tot
ouer dat huys Juda. Ende doent Dauid te eenē Coninc.
kennen werdt ghegheuen / dat die van " Ja- "1.Re.31.c.13
bes in Gilead / Saul begrauen hadden/
5 Sandt hy booden tot hen / ende dede hen Dauid seget
segghen: Ghesegent zijt ghy den Heere / dat die vā Jabes
ghy sulcke bermhertichevt aen uwen Heere in Gilead.
Saul ghedaen / ende hem begrauen hebt.
6 Soo doe de Heere nv aen v bermhertic-
heyt ende trouwe / ende ick wil v oock ghoet
doen/om dat ghy sulcks ghedaen hebt.
7 Dus moeten nv uwe handen getroost zijn/
ende zijt dapper ende coen / Want uwe Hee-
re Saul is doodt/soo heeft my dat huys Ju-
da ghesalft tot eenen Coninck ouer hen.
8 Maer Abner de sone Ner/die Sauls velt- Abner maect
B hooftman was / nam Jsboseth Sauls soon/ Jsboseth tot
9 ende leydde hem doort heyr/ Ende maeckte eenē Coninc.
hem tot eenen Coninck ouer Gilead / Assur/
Jesreel/Ephraim/BenJamin/eñ ouer Jsrael.
10 Eñ Jsboseth Sauls soō was veertich iaer
out/ doen hy Coninck wert ouer Jsrael/ ende
regeerde twee iaer. Maer dat huys Juda hiel
11 tet met Dauid. *Eñ den tijt die Dauid Co 1.Reg.5.a.4
ninck was tot Hebron ouer dat huys Juda/
12 was seuen Jaer ende ses maenden lanc. Eñ
Abner de soone Ner/trock wt metten knech-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

ten Isboseths/des soons Saul/wt den Heyr
1.Pa.2.b.16. 13 na Gibeon. Ende * Joab de soon SeruJa/
Stryt tusscen Abner ende Joab. trock wt metten knechten Dauids/ eñ quamē
te hoope by den poel tot Gibeon/ ende steldē
hen. Dese op dese zyde des poels/dandere op
14 gheene zyde. Ende Abner sprack tot Joab:
Laet hen de Jongelingen op maken/eñ voor
ons speelen. Joab sprack: Welaen/het ghel=
15 de wel: Doen maectense hen op/ende ghin=
gen henen int getal/twelf wt BenJamin vā
Isboseths Sauls Soons deel/eñ twelf van
16 den knechten Dauid. Eñ elc greep den an=
deren byden cop/eñ stiet hē zyn sweert in zyn
zyde/ende vielen te samē. Waer af de plaetse
genoemt wert/Helkath/Hazurim/die tot Gi
17 beon is. Eñ daer verhief eenen seer scherpē
stryt in diē dage. Maer Abner ende de mannē
Israels werden gheslaghen vanden knechten
18 Dauids. Eñ aldaer waren drie sonen Se=
Eccl.9.c.11. Asahel iaecht Abner na. ruJa: Joab/Abisai/ende Asahel: * Maer Asa=
hel was rasch te voete als eē Rhee opt velt/
19 Ende iaechde Abner na/ende en weec noch
ter rechter noch ter slincker hant van Abner.
20 Doen keerde hem Abner om/eñ sprack: Syt
21 ghy Asahel? Hy seyde: Ja. Abner sprack tot
hem: Gaet ter rechter oft slincker hant / en=
de neemt een vanden iongelinghen voor
v/ende neemt hem zyn harnasch. Maer Asa=
22 hel en wilde niet aflaten van hē. Doē sey=
de Abner noch tot Asahel: Heft v van my.
Waerom wilt ghy dat ick v ter aerdē sla? En
de hoe dorste ic myn aensicht op heffen voor
23 uwen broeder Joab? Maer hi en woude niet
2.Re.20.b 10 Abner doodt Asahel. wycken. " Doen stack hem Abner achter hem/
met een spiesse in zynen buyck / alsoo dat de
spiesse door henen ginck/eñ hy viel aldaer/en
de sterf voor hem. Eñ wie op de plaetse quā/
daer Asahel doot lach / die stont stille.
24 Maer Joab eñ Abisai iaechden Abner nae
tot dat de Sonne onder ginc. Eñ doen si qua
men opten berch Amma / die voor Giah lept
25 opten wech na der woestynen Gibeon/ Ver
gaderden hen de kinderen BenJamin achter
Abner henen/eñ werden een hoopken/eñ tra
Abner roept tot Joab. 26 den op den top van eenen berghe. Eñ Ab=
ner riep tot Joab eñ seyde: Sal dā dat sweert
sonder eynde verslindē? En weet ghy niet dat
hier naemaels meer iammers mochte wordē?
Hoe lange en wildi den volcke niet seggen/
27 dattet op houde van zynen broederen: Joab
sprack: Also waerachtelyck als Godt leeft/
hadt ghy heden morgen so gesprokē/dat volc
hadde elck van zynen broeder af ghelaten.
2.Re.20.d.22 28 Ende||Joab blies de basuyne/eñ alle tvolc
stont stille/eñ en iaechden Israel niet meer na
29 eñ en streden ooc niet meer. Maer Ab=
ner eñ zyne mannen gingen alle den nacht o=
uer dat blac velt/eñ gingen ouer de Jordane /
eñ wandelden door dat geheele Bithron/eñ
30 quamen inden Leger. Maer Joab keerde
hem van Abner/eñ vergaderde dat gheheele
volck. Ende daer ghebraken aen de knechten
Dauids/neghenthien mannen/eñ Asahel.
31 Maer de knechtē Dauids haddē geslagē on
der BenJamin ende de mannen Abner / alsoo
datter drie hondert ende tsestich mannen
doot waren bleuen. Eñ si hieuen Asahel op eñ
begroeuen hem in zyns Vaders graf te Beth
32 lehem. Ende Joab met zyne mannen gin=
ghen den gheheelen nacht/ also dat het licht
op brack tot Hebron.

Dat iij. Capittel.

Vanden stryt tusschen den huyse Dauids ende Sauls. 1 a ENde daer was eenen langē stryt tus=
schen den huyse Sauls eñ den huyse
Dauids. Maer Dauid ginc ende nam
toe. Eñ dat huys Sauls ginc eñ nam af.
2 * Ende Dauid werden kinderen gheboozen
*1.Para.3.c. tot Hebron. Syn eerste ghebozene soon Am=
3 nō/ van AhiNoam de Jesraelitin: De an
der Chileab/van Abigail Nabals Wyf/ des Dauid
Carmeliten: De derde Absalon/de Soon Ma deren
acha der Dochter Talmai des Conincks te bron g
4 ||Gesur. De vierde Adonia de Sone Ha= ||1.Re.
gith: De vyfste SaphatJa/de sone Abital:
5 De seste Jethream vā Egla den wyue Da=
uid. Dese zyn Dauid geboren tot Hebron.
6 Als nv den stryt was tusschē dē huyse Saul
eñ den huyse Dauid/sterckte Abner dat huys
7 Sauls: Ende Saul hadde een Concubine/
die hiet Rizpa/een Dochter Aia. Ende Is=
boseth sprack tot Abner: Waerom slaept ghy by Abner
8 myns Vaders Concubine? Doen werdt boseth
Abner seer gram/ouer dese Isboseths woor=
den / eñ sprack: Ben ic dan een hontscop/ ick
die tegē Juda aenden huyse Saul ws vaders
eñ aen zyne broederen/eñ vrienden bermher=
ticheyt doe? Eñ en heb v in Dauids handen
niet ghegheuen/eñ ghy rekent my heden een
9 misdaet toe/om een wyf? Godt doe Abner
dit eñ dat / ist dat ick niet en doe/ " so de He 1.Re.
10 re Dauid geswooren heeft/ Dattet Coninc
ryc vanden huyse Saul soude genomē werdē
eñ den stoel Dauid opgerecht soude werden/
ouer Israel eñ Juda van Dan tot Barseba.
11 Doen en cost hy hē voorder geen woorden
weder geantwoorden / soo vreesde hy voor Abner
12 hem. Eñ Abner seynde boden tot Dauid boden
voor hem/eñ dede hem seggen: Wiens is dat Daui
lant? Eñ sprack: Maect een verbont met my.
Siet/ myn hant sal met v zyn/op dat ick tot
13 v keere alle Israel. Hy sprack: Wel/ick wil
een verbont met v maken: Maer een bidt ick
van v/dat ghy myn aensicht niet en siet/ghy
en brengt te vorē tot my Michal Sauls doch
ter/als ghy coemt om myn aensicht te sien.
14 Ooc seynde Dauid boden tot Isboseth dē
soon Saul/ ende dede hem seggen: * Geeft my 1.Re
myn wyf Michal weder die ic my getrout heb Mic
met hondert voorhuyden der Philisteen. tot
15 Isboseth seynde henen/eñ lietse nemen vā= ghes
16 den man Palthiel/den soon Lais. Eñ haer
man ginc met haer/eñ weēde achter haer tot
Bahurim toe. Doen sprack Abner tot hem:
Keert wederom/eñ gaet wech. Eñ hy keerde
17 wederom. Ende Abner had een reden met=
ten ouders in Israel/ eñ sprack: Ghy hebt te
voren lange nae Dauid ghestaen/dat hy Co
ninck soude zyn ouer v / So doetet nv.
18 Want de Heere heeft ghesept van Dauid:
Jck wil myn volck Israel verlossen door de
hant Dauids myns knechts/vander Phili=
steen hant / ende van alle haerder Vianden
19 hant/ Oock sprack Abner voor den ooren
BenJamin. Ende ghinck oock henen / om
te sprekē voor de ooren Dauids tot Hebrō/
al wat Israel/ eñ den gheheelen huyse BenJa
20 min wel behaechde. Als nv Abner tot He= Abn
bron by Dauid quam/ende met hem twintich tot
mannen/bereyde hem Dauid een maeltyt.
21 Eñ Abner sprac tot Dauid: Jck wil my op
maken eñ henen gaen/dat ic dat gehele Jsra
el tot mynē Heere dē Coninc vergadere / eñ
dat si eē verbōt met v maken/op dat ghy Co
ninck zyt / also v siele begeert. Also liet Da=
uid Abner van hē/dat hy henē soude gaē met
22 vreden. Ende siet de knechten Dauids ende
Joab/quamen vanden oorlochs lieden / ende
brachten eenen grooten roof. Maer Abner
en was nv niet bi Dauid te Hebron/maer hi
hadde hem van hem gelaten/dat hy met vre=
23 den wech gegaen was. Maer doen Joab
eñ alle dat heyr met hē ghecomē was / wert
hem ghebootschapt dat Abner de soone Ner
totten Coninck gecomen was/ende hy hadde Jo
hem van hem gelaten/dat hy met vredē wech m
24 gegaen was. Doen ghinck Joab al totten va
Coninc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Coninck/eñ seyde: Wat hebdy gedaen? Siet/
Abner is tot v gecomen / waerom hebdy hem
van v ghelaten/dat hy wech is ghegaen?
25 En kendt ghy Abner den soone Ner niet?
Want hy is ghecoomen om v te becouten/op
dat hy uwen wtganck eñ inganck soude be-
kennen/ende vernemen al wat ghy doet.
26 Eñ doen Joab van Dauid wtginck / sandt
hy Abner boden na/dat si hem wederom sou-
den halẽ van Borhasira. Eñ Dauid en wiste
27 daer niet af. *Als nv Abner weder tot He-
bron quam / leydde hem Joab midden onder
de poorte/om dat hy heymelijck met hem sou
de spreken. Eñ stack hem aldaer in den buyck
dat hy sterf/om zijns broeders Asahels bloets
28 wille. Doen dat Dauid daer nae vernam/
F sprac hy: Ic ben‖onschuldich eñ mijn Coninc-
rijck voor den Heere inder eewicheyt/aen dat
29 bloet Abner des soons Ner. Maer het val-
le op den cop Joab/eñ op dat gheheele huys
zijns vaders: Eñ en moeten niet ophouden/
inden huyse Joab/die een ettervloet/ ende me
laetsheyt hebbe/ende by den stocke gae / ende
doort sweert valle/eñ broots gebreck hebbe.
30 Alsoo doode Joab eñ zijne broeder Abisai/
Abner/"om dat hy haren broeder Asahel ghe
31 doot hadde inden strijdt te Gibeon. Maer
Dauid sprac tot Joab/eñ alle tvolck dat met
hem was: *Scheuert uwe cleederen/eñ gordet
sacken om v / ende draecht rouwe om Abner.
32 Ende de Coninck ginck achter de bare. Eñ
doen si Abner begroeuen tot Hebron/ hief de
Coninck zijn stemme op/eñ weende by dẽ gra
33 ue Abner/eñ allet volck weende ooc. Eñ de
G Coninck beclaechde Abner / eñ sprack: Abner
34 en is niet gestoruen als een sot sterft. Vwe
handẽ en zijn niet ghebonden/ uwe voeten en
zijn niet in voeyen ghesloten: Ghy zijt geual-
len/somen voor boose schalcken valt. Doẽ be
35 weende hem al dat volck noch meer. Doen
nv alle dat volck in quam/om met Dauid te
eten/doent noch hooch dach was/ swoer Da
uid eñ sprac: God doe my dit eñ dat/waer ick
broot oft yet proeue/eer de sonne onder gaet.
36 Eñ allet volck bekendet/eñ het beuiel hen
oock wel / alle dat goet dat de Coninck dede
37 voor de oogen des ganschen volcs. Eñ alle
tvolc eñ geheel Israel mercten op dien dach/
dattet vandẽ Coninc niet en was/dat Abner
38 de sone Ner gedoodet wert. Eñ de Coninc
sprac tot zijne knechtẽ: En weet ghy niet/dat
op desen dach eẽ vorst eñ groot mã geuallẽ is
39 in Israel? Maer ic ben noch teer eñ eẽ gesalf
de Coninc. Maer de mannen de‖kinderen Se-
ruJa zijn my verdrietelijck. De Heere loone
dien/die dat quaet doet/nae zijnder boosheyt.

Dat iiij. Capittel.

1 MAer doen de soone Sauls hoorde / dat
A Abner tot Hebron doot ware/werden
zijne handen mat/eñ geheel Israel ver
2 schricte. Maer daer waren twee manẽ hooft
lieden ouer de crijchsknechten onder den sone
Saul/de eene hiet Baena/de ander Rechob/
die sonen Rimon des Berothiten/wt den kin
deren BenJamin: Want Beroth werdt oock
3 onder BenJamin gereeckent. Eñ de Bero-
thiten waren geulucht na Gethaim/ eñ vrem
delingen aldaer ghewooorden / tot op den dach
4 van heden. ‖Oock so hadde Jonathan de so
ne Saul eenen soon die lam was aen de voe
ten/eñ was vijf Jaer out/doen dat ghecrijsch
van Saul eñ Jonathan wt Jesreel quam/eñ
zijn voester hief hem op eñ vluchte. Ende met
dien si haeste/ende vluchte/viel hy / eñ werdt
hinckende. Ende hy hiet MephiBoseth.
5 Dus gingen nv de sonen Rimon des Bero-
B thiters, Rechob ende Baena henen / eñ qua-
men totten huyse ‖ Isboseth / doen den dach

alderheetste was. Ende hy lach op zijnen le-
6 ger middaechs. Ende si quamen int huys Isboset wort
om terwe te halen / ende staecken hem inden gedoot.
7 buyck/ende liepen wech. Want doen si int
huys quamen / lach hy op zijn bedde / in zijn
slaepcamer/ende staecken hem doot / eñ hieu-
wen hem den cop af. Ende namen zijnen cop/
ende ghinghen henen ouer den wech / op dat
8 black velt alle den nacht. Ende brachten
dat hooft Isboseth tot Dauid tot Hebron/
ende spraken totten Coninck: Siet/ daer is
dat hooft Isboseths des soons Sauls / dijns
viants/die na v siele stondt. De Heere heeft
heden mijnen Heere den Coninck ghewrooc-
9 ken aen Saul/ende aen zijn saet. Doen ant
C woorde hen Dauid: Soo waerachtelijck als
de Heere leeft/die mijn siele wt alder droeffe-
10 nisse verlost heeft. "Ick greep dien/die my 2.Reg.3.c.15.
vercondichde ende sprack: Saul is doot/ende
meynde/hy ware een ghoet bode/ende doode
hem tot Siklag/die ick boden loon soude ge-
11 uen. Eñ dese godloose lieden hebben eenen
rechtueerdigen man in zijnen huyse op zijnen
leger verworcht: Jae en soude ick dies bloedt
van uwen handen niet eysschen? Ende v van
12 der aerden doen? Eñ Dauid gheboodt zijne Dauid doodt
iongelingẽ/die doodẽse/eñ hieuwẽ hen handẽ de ghene die
eñ voetẽ af/eñ hingense op aendẽ poel tot He Isboseth ge-
bron. Maer dat hooft Isboseth namen si / eñ doot hadden.
begroeuent "in Abners graf tot Hebron. "2.Re. 3.f.32

Dat v. Capittel.

1 ENde alle de stammen Israels* quamen 1.Pa. 12.a.1.
A tot Dauid / tot Hebron / ende seyden:
Siet / wy zijn ws ghebeents ende ws
2 vleeschs. Daer toe ooc te vooren/doẽ Saul
ouer ons Coninck was/leydde ghy Israel wt
eñ in: So heeft v de Heere geseyt: ‖ Ghy sult Psalm.78.
mijn volck Israel hoeden/eñ sult een Hertoch Dauid wort
3 zijn ouer Israel. Eñ alle de Ouders in Is- Coninc ouer
rael quamen totten Coninc te Hebron. Eñ de Israel.
Coninc Dauid maeckte een verbont met hen
tot Hebron voor den Heere. End. si salfden
4 Dauid tot eenen Coninck ouer Israel. Der Hoe lãge Da
tich iaer was Dauid out / doen hy Coninck uid regeerde.
5 wert/eñ regeerde veertich Jaer. *Tot He- *3.Re. 2.b.11
bron regeerde hy seuen Jaer / ende ses maen-
den ouer Juda: Maer tot Jerusalem regeerde
hy driendertich iaer/ouer alle Israel eñ Juda.
6 Eñ de Coninck trock henen met zijne man- Dauid slaet
B nen na Jerusalem/teghen de Jebusiten/die in de Jebusiten.
den lande woonden. Maer si seyden tot Da-
uid: Ghy en sult hier niet in comẽ/maer blin-
de eñ lamme sullen v afdrijuen. (Maer dat
meynden si) dat Dauid daer niet in en soude
7 comen. Maer Dauid wan de Borcht Sion/
8 dat is Dauids stadt. Doẽ sprac Dauid op
dẽ seluen dach: ‖Wie de Jebusiten slaet/eñ ver 1.Pa.12.a.6.
crijcht de dacgoten / de lammẽ eñ blinden/den
welcken de siele Dauids viant is / Daer wt
seytmen: ‖En laet geen blinden oft lammẽ int Leui.21.c.18.
9 huys coomen. Alsoo woonde Dauid opten
borcht/eñ hietse Dauids stadt. Eñ Dauid tim
10 merde rontom vã Millo eñ van binnen. Eñ
Dauid ginc eñ nam toe/eñ de Heere de Godt
11 Sebaoth was met hẽ. Eñ Hiram de Coninc Hirã seynt bo
tot Tyro ‖sandt boden tot Dauid/eñ Ceder- dẽ tot Dauid
boomen totten wande/ eñ timmerlieden ende ‖1.Pa.15.a.1
steenhouwers/datse Dauid een huys souden
12 timmeren. Ende Dauid mercte dat hem de
C Heere tot eenen Coninck ouer Israel beue-
sticht hadde/ ende zijn Coninckrijck verhooget
13 om zijns volcs Israels wille. Ende"Dauid 2.Reg.3.a.2.
nam noch meer huysurouwen eñ Concubinen Dauids sonẽ
tot Jerusalem / nae dien dat hy van Hebron tot Jerusalẽ
gecomen was/ eñ hem werden noch meer so- geboren.
14 nen eñ dochteren geborẽ. ‖Eñ dit zijn de na ‖1.Par. 3.a.1
men der geenre die hem tot Jerusalem geboo
ren zijn: Samua/Sobab/Nathan/Salomo/
Jebehar

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

15 Jebehar/Elisua/ Nepheg.
16 Japhia/Elisama/Eliada/Eliphaleth.
17 Ende doen de Philisteen hoozden/datmen
Dauid tot eenen Coninc ouer Jsrael gesalft
hadde/trocken si alle op/om Dauid te soeckē.
Doen Dauid dat vernam/trock hy af in een
Dauid vraget Godt. 18 borcht. Maer de Philisteen quamen/eñ lie-
19 ten hen neder indē gront Rephaim. Eñ Da
*1.Re.23.a.2 D uid*vraechde den Heere eñ spzac: Sal ick op
2.Pa.18.a.4. trecken tegē de Philisteen? eñ wilt ghyse in
mynē handen geuen? De Heere spzac tot Da
uid: Treet op/ick wil de Philisteen in uwen
Esa.28.d.21. 20 handen geuen. Eñ Dauid quam tot || Baal
Dauid verslaet de Philisteē. Phzasim/eñ sloechse aldaer eñ spzac: De Hee
re heeft myne vianden voor my van malcan-
deren gescheurt/gelyc als de wateren hen vā
malcanderen schueren. Eñ daer af heetmē die
21 selue plaetse Baal Phzasim. Ende si lieten
haer afgoden aldaer. Maer Dauid ende zyne
1.Pa.15.c.13. 22 mannen namense op. Maer de*Philisteen
trocken weder op / eñ lieten hen neder in de
2.Reg.2.a.1. 23 valleye Rephaim. ||Eñ Dauid vraechde dē
Heere/die spzac: Ghy en sult niet optrecken/
maer coemt van achter tot hen / dat ghy aen
24 hen coemt tegen de moerbesibomē ouer. Eñ
als ghy hoozen sult dat ruysschen opten tac-
ken der Moerbesibomen henen gaen/so weest
dapper. Want de Heere is dan voor v wtge-
25 gaē/om te slaen dat heyr der Philisteē. Da
uid dede als hem de Heere gebooden hadde/
ende sloech de Philisteen van Geba aen / tot
datmen coemt te Gaser.

Dat vj. Capittel.

1.Par.14.a.1 1 ENde Dauid*vergaderde weder alle ion
Dauid laet de Arcke Gods halen. A ghe wtgecoozen mannen in Jsrael/der-
2 tich duysent/ Eñ maecte hē op/eñ ginc
henen met alle den volcke dat by hem was/
vanden borgerē Juda/ dat hy de Arcke Gods
van daer op soude halen / der welcker name
heet: De name des Heeren Sebaoth / woont
1.Reg.6.b.7. 3 daer op bouen den Cherubim. ||Eñ si lieten
de Arcke Godts voeren op eenen nieuwen
waghen/ eñ haeldense wt den huyse AbiNa-
dab/die tot Gibea woonde. Maer Vsa ende
Ahio de sonen AbiNadab dreuē den nieuwē
4 wagen. Eñ doen si hem metter Arckē Godts
wt dē huyse AbiNadabs voerden/die tot Gi
bea woonde / ende Ahio voor de Arcke henen
5 ginck/ Speelde Dauid eñ dat geheele huys
Jsraels voor den Heere henen/ met alderhan
de snarenspel/van Dennen houte/met herpē
eñ psalteren/ eñ tamboeren / eñ schellen/ende
6 cimbalen. Eñ doen si quamen totter schue-
Num.4.b.15 7.b.9. B ren Nachon"greep Vsa toe/eñ hielt de Arcke
Gods/want de runderen traden bezyden wt.
Vsa wert gedoot. 7 Doen verbolch des Heerē gramschap ouer
Vsa/eñ God sloech hem aldaer om zynder ver
metentheyt wille / also dat hy aldaer sterf by
8 de Arcke Gods. Doē wert Dauid bedroeft
dat de Heere een sulcke schuere aen Vsa de-
de. Eñ hiet de selue plaetse/PerezVsa/tot op
9 desen dach. Eñ Dauid vreesde hem voor
den Heere in dien dage/eñ spzack: Hoe sal de
10 Arcke des Heeren tot my comen? Eñ en wil
dese niet tot hem laten brenghen in de stadt
De Arcke Gods coemt inden huyse ObedEdom. Dauid/maer lietse brenghen int huys Obed-
Edom des Gathiters. ||Eñ doen de Arcke des
Heeren drie maenden bleef int huys Obed-
Edom des Gathiters/segende hem de Heere
1.pa.14.b.14 11 eñ zyn geheele huys. Eñ het wert den Co-
C ninc Dauid ghebootschapt/ dat de Heere dat
huys ObedEdom segende/eñ al wat hy had-
1.Par.16.a.3 de/om der Arcken Gods wille. * Doen ginck
hy henen/ eñ haelde de Arcke Godts wt den
huyse ObedEdom opwaerts inde stadt Da-
12 uids met vruechden. Eñ als si voort gingen
metter Arcken des Heeren/ses gangen/offer-
13 de men eenen os eñ een vet schaep. Ende

Dauid danste met alder macht voor den Hee Dauid
re henen / eñ was begoordet met eenen lynen voor d
14 lyfroc. Eñ Dauid met geheel Jsrael voerdē
de Arcke des Heeren opwaerts/ met juychen
15 eñ basuynen. "Eñ doen de Arcke des Heerē 1.Pa.
D inder stadt Dauids quā/ sach Michal Sauls De Ar
dochter door dat venster/eñ sach den Coninc Gods
Dauid springhen eñ dansen voor den Heere/ tot St
16 eñ verachte hem in haerder herten. *Maer *1.Pa.
doen si de Arcke des Heeren daer in brachten
stelden syse op haer plaetse/midden inder hut
ten/die Dauid voor haer op hadde geslagen.
Eñ Dauid offerde brantoffer ende danckoffer
17 voor den Heere. Ende doen Dauid wt had
de geoffert den brantoffer ende danckoffer/se-
gende hy dat volck in den naem des Heeren
18 Sebaoth/ *Ende deylde wt alle den volcke 1.Par.
ende der menichten Jsraels/beyde mannen eñ
vrouwen/eenen yegelycken eenen brootcoeck
ende een stuck vleeschs eñ een flessche wyns:
Doen ginck allet volc wech elck in zyn huys.
19 Maer doen Dauid weder quam / om zyn
E huys te segenen/ghinck hem Michal de doch Michal spot
ter Sauls daer buyten te gemoet/ende seyde:
Hoe heerlyck is heden de Coninc van Jsrael
gheweest / die hem voor de maerten zynre
knechten ontbloot heeft/so hen de lichtueer-
20 dige lieden ontblooten. Maer Dauid spzack
tot Michal: Jck wil voor den Heere spelen/
die mi vercoozen heeft voor uwen vader ende Daui neder
voor alle zyn huys / alsoo dat hy my beuoo-
len heeft een Vorst te zyn ouer dat volck des
21 Heeren/ouer Jsrael/ Ende wil noch snooder
werden dan alsoo/ende wil neder zyn in my-
nen oogen/ende metten maerten/ daer ghy af
22 gespzoocken hebt/tot eeren werden. Maer
Michal Sauls dochter en hadde gheen kint
tot aen den dach haers doots.

Dat vij. Capittel.

1 DOen nv de || Coninck in zynen huyse 1.Pa
A sat/eñ de Heere hem ruste ghegheuen Daui
hadde van allen zynen vianden ront- voor
2 om/ Spzack hy totten Pzopheet Nathan: Arck
Siet/ick woone in een Cederen huys / eñ de een h
3 Arcke Gods woont onder de Tapeten. Na- bouw
than spzack totten Coninck: "Gaet henen/al "1.R
wat ghy in uwer herten hebt/dat doet/ want God
4 de Heere is met v. Maer snachts quam dat Nat
woort des Heeren tot Nathan/ende spzack: opb
5 Gaet henen/ eñ segt mynen knecht Dauid: niet
Dus spzeect de Heere: Sout ghy my eē huys maer
timmeren/dat ick daer in soude woonen? mon
6 *Jck en heb doch in geenē huyse gewoont/ huys
sint dien dage dat ick de kinderen Jsraels wt ren
Egypten leyde tot desen daghe toe. Maer ick *Es
heb ghewandelt inde hutte eñ wooninghe.
7 Werwaerts ick met allen den kinderen Js-
raels wandelde. Heb ick oock oyt met eenigē
der stammen Jsraels gespzoken/dien ick beuo
len hebbe myn volck Jsrael te weyden eñ ge-
seyt: Waerom en timmert ghy my niet een ce-
8 deren huys? Dus suldy nv aldus segghen
B mynen knecht Dauid: Dus spzeect de Heere
Sebaoth: || Jck heb v ghenoomen van den 2.R
schaeps hutten / dat ghy een Vorst sout zyn Psa
9 ouer myn volck Jsrael. Eñ ben met v ghe-
weest/werwaerts dat ghy gegaē hebt/eñ heb
alle uwe vianden voor v wtgeroyt/ende heb
v eenen grooten name gemaect/ als dē name
10 der grooter op aerden. "Ende ick wil my- Ma
nen volcke Jsrael een plaetse setten/eñ wilt
planten dattet aldaer woone/ende dattet niet
meer dwalende en gae/ ende dattet de kinde-
ren der boosheyt niet meer en quellen / als te
11 voozen/ Ende sint dier tyt/dat ick Rechters
ouer myn volck Jsrael geordineert hebbe. Eñ
wil v ruste geuen van alle uwe vianden. En-
de de Heere vercondighet v / dat de Heere v
een

12 een huys wil makē. Als nv uwen tijt*wech
is/ dat ghy met uwen Vaderen slapen ligt/
so wil ick v zaet na v verwecken/ dat van u=
wen Lijue comen sal: Dien wil ick zijn rijck
13 beuestigen. Die sal mijnen name een huys
timmeren/*eñ ick wil den stoel zijns Coninc=
14 rijcr beuestigen eewelijck: "Ic wil zijn vad
zijn/eñ hy sal mijn Sone zijn.* Als hy een
misdaet doet/so wil ic hem met menschen roe
den/ende met der menschen kinderen slaghen
15 straffen. Maer myne ontfermherticheydt
en sal niet van hem gekeert werden/soo ickse
ghekeert heb van Saul/"diē ick voor v wech
16 heb ghenomen. Maer v huys eñ v Coninc=
rijck sal stantachtich zijn eewelyc voor v/ en=
17 de uwen stoel sal eewelijck vast zijn: Doen
Nathan alle dese woorden ende alle het ghe
18 sichte Dauid ghesept hadde/ Quam Da=
uid de Coninck/ eñ stelde hem voor dē Heere
ende sprack: Wie ben ick Heere Heere? Eñ
wat is mijn Huys/ dat ghy my tot hier toe
19 ghebracht hebt? Daer toe hebdy dat noch te
luttel gheacht/Heere Heere / maer hebt den
huyse ws knechts noch van ouer langhe
toecomenden ghesprooken. Dat is een wijse
20 eens menschen die Godt de Heere is. Ende
wat sal Dauid meer met v spreecken? Ghy
21 kent uwen knecht / Heere Heere: Om ws
woorts wille/ende na uwer herten/hebdi sulc
ke groote dinghen al ghedaen/dat ghyse u=
22 wen knecht condich maeckte. Daerom sidy
ooc groot geachtet/ Heere Godt. Want daer
en is niemant ghelijck als ghy.|| Ende daer
en is geē Godt dā alleē ghy/na alle dat wy
23 met onsen ooren ghehoort hebben. Want
waer is een volc opter aerden als v volc Is=
rael? Om welcr wille Godt is henen gegaen/
om hem een volck te verlossen/eñ hem ee=
nen name te maken/eñ sulcke groote eñ ver=
uaerlijcke dingen te doē/op uwen lande voor
uwen volcke/*welck ghy v verlost hebt van
Egipten/vanden heydenen ende haren godē/
24 Eñ ghy hebt v dijn volck Israel toeberept/
v tot eenen volcke in der eewichept/ende ghy
25 Heere zijt haer Godt ghewoorden. Aldus
maect nv crachtich Heere God/ dat woort in
der eewichept/dat ghy ouer uwen knecht/eñ
ouer zijn huys gesprooken hebt/ende doet als
26 ghy ghesprooken hebt. Soo sal uwen Name
groot werden inder eewichept/also datmē sal
seggen: De Heere Sebaoth is de Godt ouer
Israel/eñ dat huys ws knechts Dauids / sal
27 bestandich zijn voor v. Want ghy de Heere
Sebaoth/ghy Godt Israels/hebt de oore ws
knechts geopent/eñ gesept: Ic wil v eē huys
timmeren. Daerō heeft v knecht zijn herte ge
uonden/dat hy dit gebet tot v bidden soude.
28 *Nv Heere Heere/ghy zijt God/|| eñ uwe
woorden sullen waerheyt zijn: ghi hebt alsulc
goet ouer uwen knecht gesprooken. So be=
gint nv/ eñ segēt dat huys ws knechts / dat
het eewelijck voor v sy. Want ghy Here Hee
re hebbet gesprooken. Eñ met uwe segeninge
sal ws knechts huys gesegēt werdē eewelyc.

Dat viij. Capittel.

1
A
EnDe het geuiel daer na dat Dauid de
Philisteen sloech/ende maectese ſwac
eñ nam den dienstoom van der Phi=
2 listeen hant. "Hy sloech de Moabiten oock
also ter Aerden/dat hy twee delen totter doot
bracht/ende een deel by den leuen liet.|| Alsoo
werden de Moabiten Dauid onderdanich/
3 dat si hem gheschencken brachten. Dauid
sloech oock HadadEser/ den soon Rehob den
Coninc tot Soba/doen hy henen troc om sine
macht weder te halen/aen dat water Phrat:
4 Eñ Dauid vinck van hem duysent eñ se=
uen hondert Ruyters/ ende twintich duysent
voet volcs/eñ verleede alle wagēs/eñ behielt
5 hondert wagens ouer. Maer de Siriers vā
Damasco quamen te hulpen HadadEser /
den Coninc tot Soba. Eñ Dauid sloech der
Siriers tweentwintich duysent mannen.
6 Eñ leyde volck tot Damasco in Siria. Also
wert Siria Dauid onderdanich/dat si hē gif
ten brochten: Want de Heere halp Dauid
7 werwaerts hy trock: Ende||Dauid nam de Iudi.16.d.23.
guldē schildē die HadadEsers knechten had
8 den/eñ brachtse te Ierusalem: Maer van
Betah eñ Berothai dē stedē HadadEser nam
de Coninck Dauid seer veel metaels. Maer 1.Pa.19.b.9.
9 doen Thoi de Coninc te Hemath hoorde/dat
Dauid alle macht des HadadEsers hadde ge
10 slagen/ Seynde hy Ioram zijnen soō tot Da
uid/om hem vriendelijck te groeten/ende om
hem te segenen/dat hy tegen HadadEser ghe
streden eñ hem geslagē had/(Wāt Thoi had=
de eenen strijt tegen HadadEser) Eñ hy had
de met hem silueren / guldenen/ende metalen
11 Cleynodien. Welcke de Coninc Dauid den
Heere ooc heylichde /met den siluer eñ goude
dat hy den Heere heylichde /van alle Heyde
12 nen/die hy onder hem bracht/ Van Siriers
vā Moab/vanden kinderē Ammō/vāden Phi
listeen/van Amalek / vandē roof HadadE=
ser den soon Rehob/den Coninc te Soba.
13 Oock maecte hem Dauid eenen naem/doen
hy weder quam/*eñ de Siriers sloech int sout 1.Pa. 19.c.12
14 dal achthien duysent. ||Eñ hy leyde volck ||Gen.25.c.22
in geheel Edomea. Eñ dat gantsche Edom Nu.24.d.18.
was Dauid onderworpen. Want de Hee=
15 re halp Dauid/ waer hy henen trock. Al=
soo was Dauid Coninc ouer geheel Israel.
Eñ hy dede recht ende gerechticheyt alle den
16 Volcke. "Ioab de soon SeruIa was ouer 2.Re.20.d.23
dat heyr. Maer Iosaphat de soō Ahilud was
17 Cancellier. Sadock de soon Ahitob/Ahime=
lech de soon AbIathar waren Priesters.
18 Seraia was Schrijuer. Banaia/ de soon
Ioiada was ouer de Chreti ende Pleti/eñ de
sonen Dauids waren Priesters.

Dat ix. Capittel.

1
A
EnDe Dauid sprack: Isser ooc noch ye
mant ouerbleuen vanden huyse Saul
dat ick bermhertichept aen hem doe/
2 om Ionathans wille? Maer daer was een
knecht vanden huyse Sauls die hiet Siba/
dien riepen si tot Dauid. Eñ de Coninc sprac
tot hem: Sijt ghy Siba? Hy sprack: Ia/dijn
3 knecht. De Coninc sprac: Isser noch yemāt
van den huyse Sauls/dat ick Godts berm=
hertichept aen hem doe? Siba sprack totten
Coninc: ||Daer is noch een soon Ionathans 2.Reg.4.a.4
4 lam aende voeten. De Coninc sprac tot hē:
Waer is hy: Siba sprack totten Coninc: Siet
hi is te Lodabar/ in den huyse "Machir/des 2.Re.17.c.27
5 soons Ammiel. Doen seynde de Coninck
Dauid henen/eñ liet hem halen vā Lodabar
wt den huyse Machir des soons Ammiel.
6 Doen nv MephiBoseth de sone Ionathan Dauid doet
des soōs Sauls tot Dauid quam/ viel hi op bermhertic=
zijn aensicht/eñ aenbede. Maer Dauid sprac: heyt aen Me
MephiBoseth. Hy sprack: Hier ben ick v phiboseth.
7 knecht. Dauid sprack tot hem / en vreest
niet/want ick wil bermhertichept aen v doen
om Ionathan ws vaders wil/*Eñ wil v al= 1.Re.19.e.29
le de Ackeren ws vaders Sauls weder ghe=
uen/Maer ghy sult daghelijcx aen mijn tafel
8 dat broot eten. Maer hy aenbede eñ sprac:
||Wie ben ick dijn knecht/dat ghy v keert tot 1.Re.18.d.18
9 eenen dooden Hont gelijck ick ben. Doen
riep de Coninck Siba/den knape Sauls /eñ
sprack tot hem: "Alle wat Sauls geweest is 1.Re.16.a.4.
ende zijns gheheelen huys/ dat heb ick den so
10 ne ws heeren ghegeuen. Dus arbeyt hem
nv zijnen Acker/ghy ende uwe kinderen/ende
knechten

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

knechten/ ende brenget in/ dattet ws heeren
soons broot si/dat hy hem geneere. Maer Me
phiBoseth ws heeren Soon / sal daghelijcks 17
dat broot eten aẽ mijn tafel. Maer Siba had=
de vijfthien sonen/ende twintich knechten.
Ende Siba sprack totten Coninck: Alles
11 gelijck mijn heere de Coninc sinen knecht ge=
boden heeft/ so sal zijn knecht doen. Eñ Me=
phiBoseth ete aẽ mijn tafel/ als des Coninckx
12 kinderen een. Eñ MephiBoseth had eenen
cleynen soon/die hiet Micha: Maer alle wat
inden huyse Siba woonde/dat diende Mephi
13 Boseth. Maer MephiBoseth woonde te Je=
rusalem/want hy adt daghelijcks aen des Co
2.Reg.4 a.4. ninckx tafel / *ende hinckte met beyde zijne
voeten.

Dat x. Capittel.

1.Par.20.A.1 1 Ende het gheuiel daer na/"dat de Co=
David seynt A nine der kinderen Ammon sterf/eñ zijn
boden tot Ha soon Hanon wert Coninc in zijn stede.
nõ der Ammo 2 Doen sprack David: Jc wil onfermhertic=
nitẽ Coninc. heyt doẽ aen Hanon den sone Nahas/||gelijc
||1.Re.22.a.4 zijn vader aen my ontfermhertichept gedaen
heeft: Eñ seynde henẽ/eñ liet hem troostẽ door
zijn knechten ouer sinẽ vader. Als nv de knech
ten Davids/int lant der kinderẽ Ammon qua
3 men/ Spraken de machtige der kinderẽ Am
mon tot haren heere Hanon: Meynt ghy dat
David uwen vader eere voor uwen ooghen/
dat hy troosters tot v ghesonden heeft? En
meynt ghy niet/ dat hy daerom sine knechten
tot v heuet ghesonden/dat hy de stadt onder=
soecken/eñ bespieden/ende om keeren soude?
Hanõ schepnt 4 Doen nam Hanon de knechten Davids/
eñ bespot de B ende schoer hen den Baert af/ ende sneet hen
bodẽ Davids de cleederen half af / tot den gordel toe/ ende
5 lietse gaen. Doen dat David werdt ghe=
bootschapt/seynde hy hen te ghemoet/ wandt
de Mannen waren seer gheschepndt. Ende
de Coninc dede hen seggen: Blijft tot Jeriho/
tot dat uwen baert weder wast/so coemt dan
6 weder. Maer doen de kinderen Ammon sa=
gen/dat si voor David stinckende waren ge=
worden/seynden si henen/ende namen aen de
Siriers des huys Rehob / eñ de Siriers tot
Soba/ twintich duysent mannen voet volcs/
eñ vanden Coninc Maacha duysent mannen
7 eñ van Jstob twelf duysent mannen. Doen
David dat hoorde/sandt hy Joab henen/ met
8 den gheheelen heyr der crijchslieden. Eñ de
kinderen Ammon trocken wt/eñ bereyden hen
totten strijt/voor de duere der poorten. Maer
de Siriers van Soba/van Rehob/van Jstob
eñ van Maacha/waren alleen inden velde.
9 Als nv Joab sach/dat den strijt op hem ge=
stelt was/voor eñ achter/vercoos hy wt/ alle
jonge wtgelesen mannen in Jsrael/ eñ berey=
10 de hem teghen de Siriers. Eñ dat ouerge=
bleuen volc dede hy onder de hant zijns broe
ders Abisai/dat hi hem soude wapenen tegen
11 de kinderen Ammon/ Eñ sprack: Jst dat my
de Siriers te machtich zijn/ soo coemt my te
hulpe: Maer ist dat v de kinderen Ammon te
machtich zijn/ soo wil ick v te hulpe coomen.
12 Hebt eenen goeden moet/eñ laet ons sterck
zijn voor onse volck/ ende voor de steden ons
Gods. Maer de Heere doe wat hẽ behaecht.
13 Eñ Joab maecte hem daer toe metten volc=
ke dat by hem was / om te strijden teghen de
Joabverslaet 14 Siriers. Eñ si vloden voor hem. Eñ doen
de Siriers eñ de kinderen Ammon saghen / dat de Siriers
Ammoniten. vloden/doen vloden si oock voor Abisai/ende
trocken inde stadt. Also keerde Joab wederom
vanden kinderen Ammon / eñ quam te Jeru=
15 salem. Eñ doen de Siriers sagen/dat si ge=
D slagen waren voor Jsrael/quamen si te hope.
16 Eñ HadadEser sant henen/ eñ bracht daer
wt de Siriers/op gene zijde des waters/ende

leyde daer in hare macht. Eñ Sobah de velt=
hooftman HadadEser troc voor hen wech.
17 Doen dat David wert vercondicht/ verga=
derde hy te hoope dat geheel Jsrael/eñ trock
ouer de Jordane/eñ quam te Helam / Eñ de
Syriers wapenden hen tegen David/om te=
18 gen hem te strijden/ Maer de Syriers vlo=
den voor Jsrael. Eñ David verworchde der
Syriers seuen hondert waghens/eñ veertich
duysent Ruyters. Daer toe Sobah den Velt=
hoooftman sloech hy/dat hy aldaer sterf.
19 Maer doen de Coningẽ die onder Hadad=
Eser waren/ sagen datse geslagen warẽ voor
Jsrael/maecten si vrede met Jsrael/ende wer=
den hem onderdaen. Eñ de Syriers vreesden
hen den kinderen Ammon meer te helpen.

Dat xj. Capittel.

1 Ende doen dat Jaer om quam / ||in der 1.Pa
A tijt/als de Coningen plegen wt te trec
ken/sandt David Joab eñ zijne knech=
ten met hem/ende dat gansche Jsrael henen/
dat si de kinderen Ammon verderuen souden/
eñ beleggen soudẽ Rabba. Maer David bleef
2 te Jerusalem. Eñ het geschiede dat David
ontrent den auont opstont van zijnen legher/
ende ghinc op dat ||dack des Coninckx huys/ ||Sol
eñ sach van dat dack een vrouwe haer "wa= Luft
schen. Eñ dat wijf was van schoonder ghe= "Sul
3 daenten. Eñ David sandt henen/ende dede Dau
na dat wijf vragen/eñ seggen: En is dat niet Bath
BathSeba/de dochter Eliam / dat wijf Vria halẽ
4 des Hethiters? Eñ David sant boden henẽ/ by ha
ende dedese halen / Ende doen si tot hem in
quam / " sliep hy by haer. Maer si reynichde Leui
haer van haerder onreynichept / ende keerde
5 wederom na haren huyse. Eñ dat wijf wert
beurucht/ende sant henen/eñ liet David ver
condigen eñ seggen: Jck ben beurucht gewor
6 den. Maer David sandt henen tot Joab: Dau
Seynt tot my Vriam den Hethiter. Ende Jo= Vria
7 ab sant Vriam tot David. Ende doen Vria wter
tot hem quam/vraechde David oft met Joab
eñ metten volcke eñ metten crijch wel stonde.
8 Eñ David sprack tot Vriam: Ghaet neder
B in v huys / eñ wast v voeten. Eñ doen Vrias
wt des Conincs huys wt ginck/volchde hem
9 nae des Coninckx geschenck. Ende Vria ley
de hem slapen / voor de duere des Coninckx
huys/daer alle de knechten zijns Heeren la=
ghen/ende en ghinck niet neder in zijn huys.
10 Maer doenmen David bootschapte: Vria
en is niet neder in zijn huys ghegaen/ sprack
David tot hem: En sidy niet ouer velt geco=
men? Waerom en sidy niet in v huys gegaen?
11 Maer Vria sprack tot David: De Arcke eñ
Jsrael eñ Juda blijuen in de Tenten/eñ Joab
mijn Heere/ende mijns Heeren knechten lig=
gen te velde/ eñ ick soude in mijn huys gaen/
dat ick ate eñ droncke/ eñ by mijn wijf laghe?
||Also waerachtelijck als ghy leeft/ende v sie= 2.R
12 le leeft/ick en doe sulcs niet. David sprack Jul
tot Vria: So blijft heden oock hier/morghen
wil ick v laten gaen. Dus bleef Vria te Je=
rusalem dien dach/ende des anderen daechs
13 daer toe. Ende David noode hem/dat hy
voor hem soude eten eñ drincken/ eñ maeckte
hem droncken. Ende tsauonts ghinck hy wt/
dat hy op zijnen leger slapen soude met zijns
Heeren knechten/ eñ en ghinck niet neder in
14 zijn huys. Des morgens schreef David ee=
C nen brief tot Joab/eñ sant hem door Vriam.
15 Hy schreef aldus in den brief: Stelt Vriam
in den hoeck des strijdts/daer hy alder hertste
is/eñ keert v achter van hem af / dat hy ver=
16 slagen worde/ eñ sterue. Als nv Joab om de
stadt lach/stelde hi Vriam aende plaetse/daer
17 hy wist dat strijtbaer mannen waren. Ende
doen de mannen wt der stadt vielen/eñ stredẽ
tegen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

tegen Joab/vielen sommighe des volcx van-
den knechten Dauids / Eñ Vria de Hethi-
ther sterf oock. Doen seynde Joab henen
ende dede Dauid bootschappen/alle de hāde
19 linge des strijts/ Eñ geboot den bode/ende
sprack: Als ghy alle handelinghen des strijts
20 wtgesproken hebt metten Coninc/ Eñ siet
dat de Coninck toornich is/eñ tot v spreect/
Waerom sidy so na der stadt ghegaen metten
strijdt? En wist ghy niet hoemen vanden mue-
21 ren plach te schieten? Wie sloech Abimelech
den soon JeruBeseth? *En wierp niet een
wijf een stuc van eenen Muelen op hem van
der mueren/also dat hi sterf te Thebez? Waer
om hebt ghy v so na der muerē gemaect? So
sult ghy seggen: V knecht Vria de Hethi-
22 ther is ooc doot. De bode ginck henen/ende
quam ende bootschaptet Dauid al/ daer hem
23 Joab om wtgesonden hadde/ Eñ de bode
sprack tot Dauid: De mannen namen de o-
uerhant teghen ons/ende vielen tot ons wt
opt velt. Ende wi waren aen hen tot voor de
24 duere der poorten. Ende de Schutters scho
ten van der mueren op uwe knechten/eñ doo
den sommige van des Coninex knechtē: Daer
toe soo is Vria v knecht de Hethither / oock
25 doot. Dauid sprack totten bode: Dus suldy
tot Joab seggen: En laet v dat niet qualijck
behaghen/want dat sweert verslint nv de-
sen/nv dien. En laet slechs niet af vanden
strijdt tegen de stadt/dat ghyse breect/eñ hebt
26 eenen goeden moet. Eñ doen Vrias wijf
hoorde/dat Vria haer man doot was/droech
27 si rouwe om haeren Huysweert. Maer
doen sy wtghetruert hadde / seynde Dauid
henen/ende deedese in zijn huys halen . Ende
si wert zijn wijf/ende baerde hem eenen soon/
Maer die daet beuiel den Heere qualijck/
die Dauid dede.

Dat xij. Capittel.

1 ENde de Heere seynde Nathā tot Da
A uid. Doen die tot hem quam/sprac hy
tot hem: " Daer warē twee mannē in
2 een stadt / deen rijck / dander arm. De rijc-
ke had seer veel schapen eñ Runderen/
3 Maer de arme hadde niet meer dā een ee-
nich cleyn schaepkē dat hy gecocht had/eñ hy
voedet op dat het groot wert/by hem ende by
zijnen knechten tsamen. Het at van zijnen be-
te/eñ dranc van zijnen beker/ende sliep in zij-
4 nen schoot/eñ hy hielt als eē dochter. Maer
doen den rijckē man een gast ouer quā/spaer-
de hy te nemen van zijnen schapen ende Run
deren/dat hy den gast wat bereyde die tot hē
ghecomen was/eñ nam dat Schaep des Ar-
men mans/eñ bereydet den Man die tot hem
5 ghecoomen was. Doen verbolch Dauid
met groter toornicheyt teghen dien Man/en-
de sprack tot Nathan : Soo waerachtelijck
als de Heere leeft/die man is een kint des
6 doots/die dat ghedaen heeft. "Daer toe
sal hy dat schaep viernoudelijck betalen / om
dat hy sulx gedaen/eñ niet gespaert en heeft.
7 Doen sprack Nathan tot Dauid : Ghy
zijt de man . Dus spreect de Heere de Godt
Israels: || Jck heb v tot eenen Coninc ghe-
salft ouer Israel/eñ heb v verlost wt der hant
8 Sauls/ Ende heb v ws Heeren huys ghe-
gheuen/daer toe zijne Wijuen in uwē schoot/
ende heb v dat huys Israels eñ Juda ghegphe
uen. Eñ is dat te weynich/ soo wil ick dit eñ
9 dat noch daer toe doen. Waerom hebdy
dat woort des Heeren veracht/dat ghi sulc-
ken quaet voor zijnen oogen dedet? Vriam
den Hethither hebt ghy verslagen metten
sweerde/||zijn Wijf hebdy v tot eenen wijue
genomen : Maer hem hebdy ghedoot metten
10 sweerde der kinderen Ammon/ *Nv soo en

sal van uwen huyse dat Sweert niet aflaten
eewelijc/om dat ghy my veracht hebt eñ dat Nathan ver
wijf Vrias des Hethithers genomen hebt/ condicht Da
11 dat si v wijf sy. Dus spreect de Heere: uid zijn straf.
Siet/ick wil ongeluck ouer v verwecken/ wt
uwen eygenen huyse/||eñ wil v wyuen ne- Deu.28.c.30.
men voor uwen oogen/eñ wilse uwennaesten 2.Re.16.d.21
geuen/alsoo dat hy by uwe wijuen slapen sal
12 byder lichter sonnen. Want ghy hebbet hey
melijc ghedaen : Maer ic wil dit doen / voor Dauid belijt
13 gheheel Israel/eñ byder sonnen. Doen sprac zijn sonden.
Dauid tot Nathan: "Jck heb gesondicht te "Eccl.47.b 13
gen den Heere. Nathan sprack tot Dauid:
Soo heeft oock de Heere v sonde wech geno-
14 men: Ghy en sult niet steruen. Maer dewij
le ghy de viandē des Heren door dese geschie
denisse hebt doen lasteren/soo sal de sone die
15 v geboren is/den doot steruen. Eñ Nathā
ginc weder thuys. Ende de Heere sloech dat
kint dat Vrias wijf Dauid ghebaert hadde/
16 also dattet doot sieck wert. Eñ Dauid ver- Dauid weeñ
socht Godt om dat knechtken/eñ vaste/ ende om dat het
17 ginc in/ eñ lach snachts opter Aerden. Doē kint sieck is.
stonden de Ouders zijns huys op/ende wou-
den hem oprechten van der aerden: Maer hy
en wonde niet/ende en adt niet met hen.
18 Maer op den seuensten dach sterf dat kint. Het kint van
Eñ de knechten Dauids vreesden hen/te ver BathSeba
condighen dat het kint doot waere . Want si sterft.
dachten : Siet/doen dat kint noch leuende
was/ spraken wy met hem/ende hy en hoorde
onse stemme niet . Hoe veel te meer salt hem
wee doen/ist dat wy hem seggen: Dat kint is
19 doot. Eñ Dauid sach dat zijne knechtē hey
melijc spraken/ende mercte dat dat kint doot
was/eñ sprac tot zijnen knechten: Js dat kint
20 doot? Sy seyden: Ja: Doen stont Dauid op
van der aerden/eñ wiesch hem/eñ salfde hem
ende dede ander cleederen aen/ende ginck in
dat huys des Heeren/eñ aenbadt. Eñ doen hi
weder thuys quam/hiet hy hē broot op bren-
21 gen/eñ hy at. Doen spraken zijn knechtē tot
hem: Wat is dat voor een dinck/ dat ghy
doet? ||Doen dat kint noch leefde/vaste ghy Eccli.38.c.27
ende weende: Maer nv het gestoruē is/ staet
22 ghy op eñ eet? Hy sprac: Om des kints wil
vaste ic/ eñ weende doen het leefde/want ick
dachte: Wie wetet oft my de Heere ghena-
23 dich werde/dat dat kint leuēde blyue? Maer
nv het doot is / wat soude ick vasten? Can
ict ooc wederom gehalen? Jck sal wel tot hē
varen/maer het en coemt niet wederō tot my.
24 Eñ doen Dauid zijn wijf BathSeba ghe
troost hadde/ginc hy tot haer in/eñ sliep by
haer. ||Ende si baerde eenen soon/dien hiet hy Matth.1.a.6
25 Salomo/ende de Heere beminde hem. Eñ hy Salomo
dede hem onder de hāt Nathan des Prophe wort geborē.
ten/die hiet hem JedidJa/ om des Heerē wil
26 le. Dus street nv Joab tegen Rabba der kin
deren Ammon/ eñ wan de Coninclijcke stadt/
27 Ende seynde Boden tot Dauid / ende liet
hem seggen: "Jck heb gestreden tegen Rab- 1.Par.21.a.1
ba / eñ heb oock ghewonnen de Waterstadt.
28 Dus neemt nv te hope dat ouergebleuen
volc/eñ belegert de stadt/ eñ wintse/op dat ic
se niet en winne/eñ ic den name daer af heb
29 be. Aldus nam Dauid alle twolc te hoope/
eñ troc henen/eñ street tegen Rabba/ eñ won
30 se/ Eñ nam de Croone haers Coninex van
zijnen hoofde/ die int gewichte een Centner
gouts hadde/eñ edel gesteenten/ " ende wert Psal.21.a.4.
Dauid op zijn hooft gheset/ende voerde seer
31 veel roofs wt der stadt. Maer dat volc daer
binnen*leydde hy wt/eñ leydese onder ijseren 1.Pa.21.a.3.
Saghen ende Haken/ eñ ijseren Beytels/eñ
verbrandese in Tichel ouens. So dede hy al-
len steden der kinderen Ammon. Doen keerde
Dauid eñ alle twolc wederom na Jerusalem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Dat xiij. Capittel.

Ammon stelt hem cranck om zijn suster Thamar.

1 A Ende het geuiel daer na dat Absalon
de sone Dauids/ hadde eẽ schoone su=
ster die hiet Thamar. Eñ Ammon de
2 sone Dauids creechse lief. Ende Ammon
stelde hem cranck om Thamar zijnder susterẽ
wille. Want si was een maecht/ende het
dochte Ammon swaer te zijne/dat hi haer yet
3 soude doen. Maer Ammon hadde eenen
vrient/die hiet Jonadab/een soõ Simea/ Da
uids broeder/ende de selue Jonadab was een
4 seer wijs man/ Die seyde tot hem: Waer=
om wort ghy so mager ghy Coninckx soon/vã
dage te daghe? En moecht ghijt my niet seg=
ghen: Doen sprack Ammon tot hem: Ick heb
Thamar mijns broeders Absalons suster lief
5 gecregen. Jonadab sprack tot hem: Legt v
op v bedde/eñ maect v cranc. Als v Vader dã
coemt om v te besoecken/so segt tot hem: Lie
ue/laet mijn suster Thamar comen dat si my
spijsighe/ende make voor my te eten dat ickt
6 aensie/ende van haerder hant ete. Aldus
ginc Ammon liggen/eñ maecte hem cranc. Als
de Coninc hem nv quam besoecken/soo sprac
Ammon totten Coninc: Lieue laet mijn suster
Thamar comen/ dat si voor my een suppen
oft twee make/eñ dat ick van haerder hant
7 ete. Doen seynde Dauid nae Thamar int
huys eñ dede seggen: Gaet henen int huys
vws broeders Ammon / ende maeckt hem een

Thamar coẽt tot Ammon.

8 spijse. Thamar ginc henen/int huys haers
broeders Ammon/eñ hi lach te bedde. Ende si
nam meel eñ mengdet/eñ soodt voor zijnẽ oo=
9 gen/ eñ coocte hem een suppen/ Eñ si nam
dat gerecht eñ gotet voor hẽ wt. Maer hi en
woude niet eten. Ende Ammon sprac: Laet
alleman van my wt gaen. Eñ alleman ginck
10 van hem wt. Doen sprack Ammõ tot Tha
mar: Brengt dat eten in de Camer / op dat
ick van uwer hant ete. Doen nam Thamar
dat suppen dat si gemaect had / eñ bracht tot
11 Ammon haren broeder inde Camer. Ende
doen si dat tot hem bracht dat hijt eten soude
greep hyse / ende sprac tot haer: Coemt her=
12 waerts mijn suster/slaept by my. Maer si
sprack tot hem: Niet mijn broeder/en onteert
my niet. Want soo en doetmen niet in Jsra=
13 el / En doet sulcken sotheyt niet. Waer wil
ick met mijnder schanden henen? Ende ghy
sult zijn als de sottẽ in Jsrael. Maer spreect

Ammon verweldicht Thamar.
*Gen. 34.a.2 Leui. 18,a.9.

metten Coninck / Die en sal my v niet ont=
14 segghen. Maer hy en wildese niet hoo=
ren/ *Ende hy verweldichdese/ende onteerde
15 se/ende sliep by haer/ Ende Ammon wert
vter maten gram op haer/alsoo dat den haet
grooter was / dan die liefde opt te vooren
was. Ende Ammon sprack tot haer: Maeckt
16 v op/ ende packt v wech. Maer sy sprack
tot hem: Dat quaet is grooter dan dat an=
der dat ghy aen my gedaen hebt/dat ghy my
vtstoot. Maer hy en ghaf haerder stemmen
17 g heen ghehoor/ Maer hy riep zijnen Jon=
ghen die zijn dienaer was/eñ sprac: Drijft de
se van my wt/ende sluyt de duere achter haer
18 toe. Ende si hadde eenen bonten rock aen.
Want sulcke rocken droegẽ des Coninckx doch
teren/also lange als si maechden waren. En=
de doense zijn dienaer wt ghedreuen/ ende de
duere achter haer toe ghesloten hadde/
19 Wierp Thamar asschen op haer hooft / eñ
schuerde den bonten rock die si aen hadde/en
de leyde haer hant op dat hooft ende ghinck
20 daer henen ende crijschede. Ende haer broe
der Absalon sprack tot haer: Heeft v broe=
der Ammon by v gheweest? Nv mijn Su=
ster swijcht stille. Het is v Broeder/en neemt
de sake soo niet ter herten: Alsoo bleef Tha=
mar bedroeft in Absalons haers Broeders
21 huys. Ende doen de Coninc Dauid sulcx
22 al hoorde/wert hy seer toornich. Maer Ab
salon en sprac niet met Ammon/noch quaet
noch ghoet. Maer Absalon was gram op
Ammon/om dat hy zijn suster Thamar ont=
23 eert hadde. Maer ouer twee iaren had=
de Absalon schaepscheerders tot Balhazor
die onder Ephraim leyt. Eñ Absalon nood=
de alle de kinderen des Conincs. Eñ quam
24 totten Coninck ende sprack: Siet/v knecht
heeft schaepscheerders / wilde doch de Co=
ninc eñ zijn knechtẽ/met zijnẽ knechte henen
25 gaen. Maer de Coninc sprack tot Absa=
lon: Niet mijn sone/en laet ons niet alle co=
men/op dat wy v niet en bes warẽ. Ende doẽ
hy hem quelde / en woude hy euen wel niet
26 comen/maer hy seghende hem. Absalon
sprack: En sal dan mijn broeder Ammon niet
met ons gaen: De Coninck sprack tot hem:
27 Waerom sal hy met v gaen? Doen noodich
de hem Absalon dat hy Ammon met hem liet
henen gaen/ende alle des Coninckx kinderen.
28 Maer Absalon geboot zijnen knapen/ ende
sprac: Siet daer op/als Ammon in ghoeden
huege wert vanden wijn/ende ick tot v seg=
ghe: slaet Ammon ende doodet hem/ dat ghy
v niet en vreest/want ick hebt v gheheeten.
29 Sijt vrijmoedich eñ dapper daer aen. Alsoo
deden de knapen Absalon den Ammon / soo
hen Absalon gheboden hadde. Doen stonden
alle de kinderen des Coninckx op/ende elc sat
30 op zijnen Muyl ende vluchten. Ende doen
si noch opten wech waren/quam dat gerucht
voor Dauid/dat Absalon alle des Conincks
kinderen hadde verslaghen/ alsoo datter niet
31 een van hen ouer gebleuen en was. *Doen
stont de Coninc op/eñ schuerde zijne cleederẽ/
eñ leyde hem opter aerden/eñ alle zijne knech
ten die om hem stonden / schuerden haer clee
deren. Doen antwoorde Jonadab de soone
Simea/des broeders Dauids/ende sprack.
32 Myn Heere en dencke niet/dat alle Jonge
lingen/de kinderẽ des Coninckx doot zijn/ mer
Ammon is alleen doot/want Absalon heeftet
hem ghehouden/ van dien dage aen doen hy
33 zijn suster Thamar onteerde. Dus en neme
nv mijn heere de Coninck sulcs niet ter her=
ten/dat alle de kinderẽ des Coninckx doot zijn
34 maer Ammon is alleen doot. Maer Absalõ
vluchte. Ende de Knape opter wachte hief
zijn oogen op/ende sach/ ende siet een groot
volck quam opten wech na malcanderen/aen
35 der zijden des Berchs. Doen sprac Jona=
dab totten Coninck: Siet / de kinderen des
Coninckx comen. Also v knecht ghesept heeft/
36 alsoo ist vergaen. Ende doen hy wt had=
de gesprooken/ siet/doen quamen de kinde=
ren des Coninckx / ende hieuen haer stemmen
op ende weendẽ. De Coninc ende zijne knech=
37 ten weenden oock met allen seer/ Maer Ab=
salon vluchte / ende troc tot Thalmai / den
soon Ammihud/den Coninck te Gesur. Maer
hy droech rouwe ouer zijnen soone/ alle dae=
38 ghe. Maer doen Absalon vluchte/ende tot
Gesur troc/was hy aldaer drie Jaren.
39 Eñ de Coninc Dauid hielt op wt te treckẽ
teghen Absalon. Want hy hadde hem ghe=
troost ouer Ammon/dat hy doot was.

Absalon v[...] berghet de[...] haet.

Ammon w[...] gedoot/e[...] zijn broe[...] vluchten.

2. Reg. 1.

Absalon [...]

Dat xiiij. Capittel.

Joab se[...] vrouwe[...] Dauid [...] Absalon [...] versoen[...]

1 A Maer Joab de soone SeruJa / merckte
dat des Coninckx herte tegen Absalon
2 was/ Eñ seynde henen tot Thekoa
eñ liet van daer een cloeck wijf halen / ende
sprac tot haer. Draecht rouwe eñ treckt rouclee
deren aen/ eñ en salft v niet met olie. Maer
stelt v als een wijf/die langen tijt rou gedra=
gen heeft ouer eenen dooden/ Eñ sult tottẽ
3 Coninc ingaen/eñ aldus/eñ aldus met hem
spreken

spreecken. Ende Joab gaf haer in wat si spre
4 ken soude. Ende doen dat wÿf van The-
koa metten Coninck spreken wilde/viel si op
haer aensicht ter aerden/ ende aenbadt / ende
...26. 5 sprack: *Helpt my heere Coninck. De Co-
ninck sprack tot haer: Wat is v? Sy sprac: Jc
ben een weduwe/een wÿf die rouwe draecht/
6 ende mÿn man is ghestoruen/ Ende uwe
maerte hadde twee soonen/die twisten tegen
malcanderen op dat velt/ende doen hem nie-
mant en belette / slocch deen den anderen/ē
7 doode hem. Ende siet/ nv staet dat ghcheele
maechschap op teghen uwe maerte/ende seg-
.C.11 ghen: ||Gheeft dien herwaerts/die zÿnen broe
der verslaghen heeft/dat wy hem doodē voor
de siele zyns broeders/dien hy ghedoot heeft/
ē dat wy oock den erfgenaem vernielen. Ē
willen mÿne voncke wtblusschen/die noch o-
uer bleuen is/dat mÿnen man gheenen name
8 ende niet ouer en blÿue opter aerden. De
B Coninck sprac totten wÿue: Gaet thuys/ Jck
9 wil voor v ghebieden. Ende dat wÿf van
Thekoa sprack totten Coninck : Mÿn Heer
Coninck/de misdact si op my/ende op mÿns
vaders huys : Maer de Coninck ende zÿnen
10 stoel si onschuldich. De Coninck sprack: So
wie teghen v spreect / dien brenget tot my/so
11 en sal hy v niet meer aentasten. Sy sprack:
De Coninck gedencke des Heeren ws Gods
op dat der bloetwrekers niet te veel en wor-
den/om te verderuen / ende mÿnen soon niet
.g 45 en verdoen. Hy sprack: ||Alsoo waerachtelÿck
als de Heere leeft/daer en sal geen hayr van
12 uwen soone opter aerden vallen. Ende dat
wÿf sprack : Laet uwe maerte mÿnen Heere
den Coninc wat seggen. Hy sprack: Segt op.
13 Dat wÿf seyde : Waerom hebdy sodanigen
ghedachte teghen Gods volck/dat de Coninc
sulcs ghesproocken heeft / dat hy hem beson-
dige/ē zÿnen verstotenen niet weder en laet
14 halen? Want wy steruen den doot/ē so dat
water inder aerden verloopt/ datmen niet op
en hout/Ē Godt en wilt dat leuē niet wech
nemen/maer hy bedenct hem/dat dat verstoo-
ten oock niet van hem verstooten en worde.
15 Dus ben ick nv ghecomen / om met mÿnen
C Heere den Coninc sulcs te spreken/want dat
volck maecket my banghe. Want uwe maerte
dacht: Jck wil metten Coninck spreken/mis-
16 schien hy sal doen dat zÿne maerte seyt. Wāt
hy sal zÿn maerte verhooren / dat hy my ver-
losse vander hant alle der geender/die mi met
mÿnen soone vernielen willen vander erffe-
17 nisse Gods. Ende v maerte dacht: mÿns hee
ren des Conincs woordt sal my eenen troost
..e.27 zÿn. ||Want mÿn heere de Coninck is als een
Enghel Godts/dat hy goet ē quaet hooren
can. Daerom sal de Heere uwe Godt met v
18 zÿn. De Coninc antwoorde ende sprack tot
ten wÿue: En loochent my niet wat ick v vra
ghe. Dat wÿf sprack: Mÿn Heere de Coninc
19 spreecke. De Coninc sprack: En is de hant
Joab niet met v in allen desen? Dat wÿf ant
.b.11. woorde ende sprack: ||So warachtelÿck als v
siele leeft/mÿn heere Coninck/daer en is nie-
mant anders / noch ter rechter noch ter slinc-
ker hant/dan so mÿn heere de Coninck ghe-
sproocken heeft. Want v knecht Joab heuet
my ghebooden/ ende heeft uwer maerten dat
20 al in ghegeuen/ Dat ick dese sake alsoo kee-
ren soude / dat heeft v knecht Joab ghedaen.
Maer mÿn Heere is wÿs/als de wÿsheyt eēs
Enghels Godts/ dat hy alle dinck merckt op
21 aerden. Doen sprack de Coninck tot Joab:
D Siet/ick heb sulcs ghedaen/ So gaet henen/
ende brengt den Jongelinck Absalon weder.
22 Doen viel Joab op zÿn aensicht ter aerdē/
ende aenbadt/ende dancte den Coninck/ende
sprack: Heden merct v knecht/dat ick ghena-
de vonden hebbe voor uwen oogē/mÿn heere
Coninc/dat de Coninck doet wat zÿn knecht
23 seyt. Aldus maecte hem Joab op/ende trock
na Gesur/ende bracht Absalon te Jerusalem.
24 Maer de Coninck sprack: Laet hem weder Absalon coēt
in zÿn huys gaen / ē mÿn aensicht niet sien. weder in zÿn
Also quam Absalon weder in zÿn huys/ē en huys.
25 sach des Conincs aensicht niet. Maer daer
en was in dat gansche Jsrael gheen man soo
schoon als Absalon. Vander solen zÿnder voe
ten aen/totten oppersten zÿns hoofts toe/en
26 was niet een gebreck aen hem. Ē alsmen
zÿn hooft schoer (dat ghebuerde ghemeynlÿck
alle iaer/want het was hem te swaer / dat-
ment af scheeren moest) soo woech dat hayr
zÿns hoofts tweehondert sikels / na den Co-
27 nincklÿcken gewichte. Ende ||Absalon wer- 2.Re. 18.d.18
den drie sonen gheboozen/ ē een dochter/die
hiet Thamar/ē was een schoon wÿf van ge
28 daenten. Also bleef Absalon twee Jaer te Je
rusalem/dat hy des Conincs aensicht niet en
29 sach/ Ende Absalon seynde na Joab/ dat hy Absalō seynt
E hem totten Coninck seynden soude. Ē hy en om Joab.
wilde tot hem niet coomen. Maer hy seynde
anderwerf henen. Noch en wilde hy niet co-
30 men. Doē seyde hy tot zÿnē knechten: ||Siet Exod.22.a.6.
dat stuck ackers Joab neffens den mÿnen. Ē
hy had gerste daer op/dus gaet henen/ē ste-
ket met vier aen. Doen staecken de knechten
31 Absalons dat stuc met vier aen. Doen maec
te hem Joab op/ ende quam tot Absalon int
huys/ende sprack tot hem : Waerom hebben
uwe knechten mÿn stuck met vier aenghesté-
32 ken? Absalon sprack tot Joab: Siet/ic sandt
nae v/ende dede v seggen: Coemt hier dat ick
v totten Coninck seynde / ē late v segghen:
Waerom ben ick van Gesur ghecoomen? Het
waer my beter dat ick daer noch ware. Dus
laet my nv des Conincs aensicht sien. Maer
33 is een misdaet in my/soo doodet my. Ende Absalon coēt
Joab ghinck in totten Coninck/ē bootschap tottē Coninc.
tet hem. Ē hy riep Absalon/dat hy tottē Co
ninck in quam. Ē hy aenbadt op zÿn aen-
sicht ter aerden voor den Coninck. Ende de
Coninck custe Absalon.

Dat xv. Capittel.

1 ENde het gheuiel daer na/dat Absalon
A hem liet maken "waghens ē rossen/ē 3.Reg. 1.a.5.
vÿftich mannen die zÿne || Trauanten ||voorloopers
2 waren. Ende Absalon maecte hem altÿt des
morgens vroech op / ende trat aen den wech Absalon staet
by de poorte. Ē als yemant een handelinge na het rÿcke
hadde/dat hy totten Coninck voor tgerechte zÿns vaders.
comen soude/ riep hem Absalon tot hem/ende
sprack: Wt welcke stadt zÿt ghy? Als die dan
sprack: V knecht is een wt den stammen Js-
3 raels/ Soo sprack Absalon tot hem: Siet/v
saecke is recht ende slecht / maer ghy en hebt
4 gheenen verhoorder vanden Coninck. Ende Hoochmoe-
Absalon sprack: O/wie set my tot eenen Co- dicheyt.
ninck in den Lande/dat alle man tot my qua
me/die een sake ē gerechts handel heeft/ dat
5 ick hem totten rechte hielpe? Ende als hem
yemant tot hem dede/ dat hy hem wilde aen-
beden/so stack hy zÿn hant wt ende greep hē/
6 ē custe hem. Op die maniere dede Absalon
B alle Jsrael / als si quamen voort gherechte
totten Coninck / ende stal alsoo dat herte der
7 mannen Jsraels. Na veertich Jaren sprack Absalon gaet
Absalon totten Coninck: Jck wil henen gaen nae Hebron/
ende mÿn belofte tot Hebron voldoen/die ick ē wert Co-
8 den Heere beloeft heb. Want v knecht de- ninc gemaect
de een ghelofte/"doen ick te Gezur in Syrien "2.Re.13.g 37
woonde/ende sprack: Als my de Heere weder
te Jerusalem brengt / soo wil ick den Heere
9 eenen Gods dienst doen. De Coninck sprac
tot hem: Ghaet henen met vreden. Ende hy

maeckte hem op/ende ghinck na Hebzon.
10 Maer Absalon hadde bespieders wtgeson=
den in alle stammen Israels/eñ doen seggen:
Als ghy der basuynen geluyt hoozen sult/soo
segt: Absalon is Coninck ghewozden tot He=
11 bzon. Daer ghingen twee hondert mannen
met Absalon/van Jerusalem geroepen: Maer
si ghingen in haerder eenuuldichept / ende en
12 wisten vander saken niet. Absalon sant oot
C na Achitophel den Gilonite / Dauids raetß=
man/wt zynder stadt Gilo. Als hy nv den of=
fer dede / werdt dat verbondt sterck/ende dat
volck liep toe/eñ vermeerderde hẽ met Absa=
13 lon. Doen quam daer een/die gaf Dauid te
kennen/ende spzack: Dat herte van alle man
Dauid vliet voor Absalon 14 in Israel volcht Absalon na. Dauid spzack
tot alle zyne knechten / die by hem waren te
Jerusalem: Op/ laet ons vluchten/want hier
en sal geen ontuliedẽ zyn vooz Absalõ. Haest
v/dat wy gaen/ op dat hy ons niet en veras=
sche/eñ grype ons/eñ bzenge een ongeluck op
ons / ende slae de stadt metter scherpten des
15 sweerts. Doen spzaken de knechten des Co
nincks tot hem: Wat myn Heere de Coninck
verkiest/ siet/hier zyn dyne knechten.
16 Ende de Coninck ghinck wt te voete met
2.Re.16.d.21 zynen gheheelen huyse. || Maer hy liet thien
17 concubinen dat huys bewaren. Eñ doen de
D Coninck ende alle dat volck te voete wt qua
18 men/traden si verre vanden huyse/ Eñ alle
zyn knechten ghingen neffens hem. Daer toe
1.Re.23.c.13. alle Creti eñ Plethi/ende alle Gethiten || ses
hondert mannen/die van Gath te voete ghe=
comen waren/ gingẽ vooz den Coninc wech.
2.Reg.18.a.2 19 Eñ de Coninc spzack tot || Ithai den Gethi=
ter: Waerom gaet ghy oock met ons? Keerdt
wederom/eñ blyft by den Coninck. Want ghi
zyt vzeemt/ eñ van uwe plaetse herwaerts ge
20 trocken: Ghisteren sidy gecomen/ eñ waecht
ghy heden met ons te ghaen? Maer ick wil
gaen werwaerts ick can. Keerdt wederom/eñ
uwen bzoederen met v geschiede ontfermher=
21 tichept ende trouwe. Ithai antwoozde ende
Ruth.1.c.16. spzack: || So warachtelyck als de Heere leeft/
eñ so warachtelyc als myn Heere de Coninc
leeft/in wat plaetse myn Heere de Coninck
zyn sal/het gherake totter doot oft totten le=
22 uen/daer sal v knecht ooc zyn. Dauid spzac
tot Ithai: So coemt eñ gaet mede. Also ginck
Ithai mede de Gethiter/eñ alle zyn mannen/
eñ den geheelen hoop der kinderẽ die met hẽ
23 waren. Eñ dat gheheele landt weende met
E luyder stemmen/eñ allet volck ginc mede. Eñ
de Coninc ginc ouer de beke Kidzon/ ende al
het volc ginc vooz op dẽ wech/die totter woe
Sadok. 24 styhnen gaet. Eñ siet/Sadok was oock daer/
eñ alle Leuiten die by hem waren/eñ dzoegẽ
de Arcke des verbonts Gods/eñ steldẽse daer
AbJathar. henẽ. Eñ AbJathar trat inde hoochte/tot dat
25 allet volck der stadt wt quam. Maer de Co=
ninc spzac tot Sadok: Bzengt de Arcke Gods
Lytsaemhept Dauids. weder in de stadt/vinde ick genade vooz den
Heere/so sal hy my weder halen / eñ salse my
26 laten sien/eñ zyn huys. Maer sept hy alsoo:
Ick en heb geenen lust tot v / Siet / hier ben
ick/hy maket met my alsoot hẽ wel behaecht.
27 Eñ de Coninc spzack totten Priester Sa=
1.Reg.9.b.9. F dok: O ghy || Siender/keert wederom met vze
de in de stadt / eñ met v uwer beyder soonen/
Ahimaaz v sone/eñ Jonathan de sone AbJa=
28 thar: Siet/ick wil vertrecken / op dat blac=
ke veldt der woestynen / tot datter bootschap
29 van v come/ende gheuet my te kennen: Al=
so bzachten Sadok ende AbJathar de Arcke
ke Gods weder te Jerusalem/ende bleuen al=
30 daer. Maer Dauid ginck henen aenden O=
lyberch ende weende/ende zyn hooft was be=
dect/want hy ghinck bedect. Daer toe al het
volck dat by hem was/ had elck zyn hooft be
31 dect/eñ gingen aen/ende weendẽ. Eñ doent
Dauid ghebootschapt werdt/ dat Achitophel
met Absalon int verbondt was / spzack hy:
Heere/maeckt den raet Achitophels tot sot=
32 hept. Eñ doen Dauid op de hoochte quam/ Husai toe tot Dauid.
daer men God aen te bidden plach/ siet/doen
ghemoette hem Husai de Arachiter/ met eenẽ
gheschuerden rock / ende aerde op zyn hooft.
33 Ende Dauid spzac tot hem: Ist dat ghy met
34 my gaet/so suldy my eenen last zyn. Maer
G waert dat ghy weder in de stadt ginct/eñ sey=
det tot Absalon: Ick ben uwe knecht/ ick wil
des Conincs zyn / ick die ws Vaders knecht
was tot dier tyt/wil nv v knecht zyn/ so sul=
dy my te goede "den raetslach Achitophels te 2.Reg.17.
35 niet maken. So is Sadok eñ AbJathar de
Priesters met v. Al wat ghy hoozt wt des Co
nincs huyse/dat segt de Priesters Sadok eñ
36 AbJathar. Siet/daer zyn by haer/haer twee
sonen/Ahimaaz Sadoks/eñ Jonathan AbJa
thars soone/ Dooz de selue condy my ontbie=
37 den/ wat ghy hoozen sult. Also quam Husai
de vzient Dauids in de stadt: Ende Absalon
quam te Jerusalem.

Dat xvj. Capittel.

1 ENde doen Dauid een weynich vander
A hoochten gegaen was/*siet/doen/ont= 1.Reg.25.
moette hem Siba / de knecht Mephi= Siba coemt
Boseths/met een paer ezelen ghesadelt / daer tot Dauid.
op waren twee hondert bzooden / eñ hondert
stucken rozynen/eñ hondert stucken vygen/eñ
2 een flessche wyns. Doen spzack de Coninck
tot Siba: Wat wilt ghy daer mede makẽ? Si=
ba spzac: De ezelen sullen vooz dat gesin des
Conincs zyn/om daer op te ryden/ eñ de bzoo
den eñ de vygen vooz de knechten te eten/eñ
den wyn te dzincken/als si moede wozden in
3 der woestynen. De Coninck spzac: Waer is
de sone ws heeren? Siba spzac tottẽ Coninc:
Siet/hy bleef te Jerusalem: Want hy spzack:
Heden wozt my dat huys Israel / myns Va=
4 ders Ryc weder gegeuen. De Coninc spzac
tot Siba: || Siet/het sal al uwe zyn/wat Me= 2.Reg.9.b.
phiBoseth heeft. Siba spzac met aenbidden:
Laet my genade vinden vooz v myn heer Co
5 ninc. Maer Doen de Coninc Dauid tot Ba
B hurim quam/siet/doen ginc daer een man wt
vanden ghestachte des huys Sauls / die hiet
|| Simei/de sone Gera/die ginck wt/*eñ vloec 2.Re.19.
6 te/ Eñ wierp Dauid met steenen/ eñ alle de *Exo.22.d
knechten des Conincks Dauid / Want al het Simei vloect Dauid.
volck / eñ alle gheweldighe waren tot zynder
7 rechter eñ slincker hant. Dus spzac Simei/
doen hy vloecte: "Wel wt/wel wt/ghy bloet= Eccl.23.
8 hondt/ghy loose Belials man. De Heere
heeft v vergoudẽ al dat bloet des huys Sa=
uls/dat ghy in zyn plaetse Coninck ghewoz=
den zyt. Nv heeft de Heere dat Ryc gegeuen
in de hant ws soons Absalons. Ende siet/nv
steect ghy in v ongeluck: Want ghy zyt een
9 bloethondt. Maer Abisai de soone SeruJa Abisai wil Simei doden
spzack tot den Coninck: Soude dese doode
hont mynen Heere den Coninc vloecken? Ick
wil henen gaen/ende hem den Cop afslaen.
10 De Coninck spzack: || Ghy kinderẽ SeruJa 2.Re.19.
*wat heb ick met v te doen? Laet hem vloec= *Mat.16.
C ken. Want de Heere heuet hem gheheeten:
Vloect Dauid. Wie mach nv segghen: Waer=
11 om doet ghy alsoo? Ende Dauid spzack tot
Abisai/ende tot alle zyne knechtẽ: Siet/myn
soone die van mynen lyue ghecomen is/ staet
my nae myn leuen: Waerom nv oock niet de
sone Jemini? Laet hẽ begaen dat hy vloecke/
12 want de Heere heuet hem geheeten. || Mis= 3.Re.2.g.
schien sal de Heere myne ellendichept aensiẽ/
ende my/zyne/ deses daechs vloeckinghe met
13 goet loonen, Alsoo ghinck Dauid met zyne
lieden

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

lieden zijns weechs. Maer Simei ginc aē de
zijde des Berchs/neffens hem henen eñ vloec
te/eñ wierp met steenen tot hem/eñ besprēg=
14 den met aerden clotten. Ende de Coninck
quam moede in met alle dē volcke dat by hē
15 was/ ende vermaecte hem aldaer. Maer Ab
salon eñ allet volc der mannē Israels quamē
te Jerusalem/ende Achitophel met hem.
16 Mer doē Husai de Arachiter Dauids vriēt
tot Absalon in quam/ sprack hy tot Absalon:
D Geluc toe heer Coninck/geluck toe heer Co
17 ninck. Maer Absalon sprack tot Husai. Is
dat uwe ontfermherticheyt aen uwen vriēt?
Waerom en sidy niet met uwen vrient getroc
18 ken? Husai sprac tot Absalon: Also niet/
maer dien de Heere verkiest/eñ dit volck/eñ
alle man in Israel/diens wil ick zijn/ ende by
19 hem blijuen: Ten anderen/wien soude ick
dienen: En soude ick niet voor zijnen soō die
nen? So ick voor dijnen vader gedient heb/so
20 wil ick ooc voor v zijn/ Eñ Absalon sprack
tot Achitophel: Gheeft raet wat sullen wy
21 doen? Achitophel sprack tot Absalon. ‖ Be=
slaept de Concubinen ws vaders/die hy hier
gelaten heeft/om dat huys te bewarē. So sal
alle Israel hooren/dat ghy uwē vader stinckē
de gemaect hebt/ ende de hant alle der geen=
der die by v zijn/ sal dies te coender worden.
22 Doen maeckten si Absalon een Hutte opt
dack. ‖ Ende Absalon besliep de Concubinen
zijns vaders/voor de ooghen des gheheelen
23 Israels. In die tijt / als Achitophel eenen
raet ghaf / dat was/als oftmen Godt om yet
gheuraecht had: Also waren alle raetslaghen
Achitophels/beyde by Dauid eñ Absalon.

Dat xvij. Capittel.

1 ENde Achitophel sprack tot Absalon:
A "Ick wil twelf duysent mannen wtle
sen/ende my opmaken/eñ Dauid nae
2 iagen in der nacht/ Eñ wil hem ouervallē/
want hy mat ende moede is. Als ick hem dan
veruare/dat allet Volc dat by hem is vluch=
3 tet/ so wil ick den Coninc alleen slaen/ Eñ
allet volc weder tot v brengen. Als dan al=
le man tot v gebracht is/ so ghy begeert / soo
4 blijft allet volc met vreden. Dat docht Ab=
salon goet zijn eñ alle den Ouders in Israel.
5 Maer Absalon sprac: Lieue laet Husai den
Arachite ooc roepen/ende hooren wat hi daer
6 toe seyt: Ende doen Husai tot Absalon in
quam/sprack Absalon tot hem: Sulcks heeft
Achitophel gesproken/segt my/sullen wy dat
7 doen oft niet. Doen sprack Husai tot Absa=
lon: Het en is geenen goeden raet die Achito
8 phel op dese reyse ghegheuen heeft: Eñ Hu
sai seyde voort: Ghi kent uwen vader wel/eñ
zijn lieden/dat si sterc zijn/ende toornich van
gemoede/als eenen Beyr/dien de Jongen op
tvelt genomen zijn: Daer toe is v Vader een
Oorlochs man/eñ en sal hem niet versuymen
9 metten volcke. Siet/hy heeft hem misschiē
nv ergens in eenen Cuyl verborgē oft elders
op een plaetse. Waert dattet dan geschiede/
dat de eerste reyse qualijc verginc/ ende daer
quame een gerrijsch eñ sprake: Daer is eenen
slach geschiet int volc dat Absalon na volch=
10 de. So soude een yegelijc versaecht worden
die oock anders een crijchsman is / ende een
hert heeft als eenen Leeu. Want alle Israel
weet/ dat v vader sterck is / eñ de Crijchslie=
11 den die by hem zijn. Maer dat rade ick / dat
ghy alle Israel tot v verghadert / van Dan
aen tot Barsaba toe/so vele als des zants by
der zee/ ende uwen Persoon trecke met hen/
12 So willen wy hē ouervallē/in wat plaet=
se dat wi hem vinden/eñ wi willen ouer hem
comen gelijck den dauwe opter Aerden valt/
also dat wy hem/ eñ alle zijne mannen niet
13 een ouer en laten. Maer ist dat hy hem in eē
stadt verghadert/soo sal dat gheheele Israel
stricken aen de selue stadt worpē/ende in dat
water trecken / datmender niet een steenken
14 van en vinde. Doen sprack Absalon ende
elc man in Israel: Den raet Husai des Ara=
chiten/is beter dan Achitophels raet. ‖Maer Esai.8.a.2.
de Heere schictet also / dat den goeden raet Psa.33.b.10.
Achitophels behindert werde/ op dat de Hee
re ongheluck ouer Absalon brenghen soude.
15 "Eñ Husai sprack tot Sadok eñ AbJathar 2.Re.15.g.35
den Priesteren: Also eñ also heeft Achitophel
Absalon ende den Ouders in Israel geraden.
16 Maer ic hebbe aldus eñ aldus geradē. Dus Husai ont=
seynt nv haestelijck wech / eñ latet Dauid te biet Dauid
kennen geuen/eñ segt: En blijft ouer nacht den raet.
niet op dat blacke velt der woestijnen/ maer
maect v daer ouer/op dat de Coninc niet ver
slonden en worde/ende alle dat volc dat by hē
17 is. Maer Jonathan eñ Ahimaaz stonden
by den fonteynen Rogel/eñ eē Maerte ginck
henen/eñ bootschaptet hen: Ende si ginghen
henen/eñ seydent den Coninc Dauid. Want
sy en dorsten hem niet laten sien dat si in die
18 stadt quamen. Maer een knechtken sachse/
eñ gaft Absalon te kennen. Maer si ghinghen
beyde haestelijck wech/ende quamen in eens
Mans huys te Bahurim / die hadde eenen
19 Put in zijnen hof/daer daeldē si in/ Eñ dat
wijf nam eñ spreyde een deckel ouer den Put/
ende spreyde gort daer ouer/ datment niet en
20 merckte. Als nv de knechten Absalons/
totten wyue int huys quamen / spraken si/
Waer is Ahimaaz ende Jonathan? Dat wijf
D sprack tot hen: Sy gingē ouer dat waterken.
Eñ doen sise sochten/eñ niet en vondē/ gingē
21 si weder nae Jerusalem. Ende doen sy
wech waren/clommen si wt den Put/eñ gin
gen henen eñ bootschaptent Dauid den Co=
ninc/eñ spraken tot Dauid: Maect v op ende
gaet haestelijck ouer dat Water. Want also o
ende also heeft Achitophel raet tegen v ghe=
22 geuen. Doen maecte hem Dauid op/ ende
allet volc dat by hem was/ ende gingen ouer
de Jordane/tot dattet lichten morgen wert.
Ende ten faelgeerde niet aen eenen die ouer
23 de Jordaen niet gegaen en was. Maer als
Achitophel sach/dat zijnen raet niet voort ge Achitophel
gaen en was/sadelde hy zijnē Ezel/maecte hē verhangt
op/eñ troc na huys in zijn stadt/ende beschic hem seluen.
te zijn huys/‖ende verhinc hē eñ sterf eñ wert ‖Mat.27.a.5
24 begrauen in zijns vaders graf. Ende Da= Acto.1.c.18.
uid quam tot Mahanaim. Eñ Absalon trock
ouer de Jordane/eñ alle mannē Israels met
25 hem. Ende Absalon hadde‖Amasa in Joabs 2.Re.19.c.13.
stede gheset ouer dat Heyr. * Amasa was *1.Pa.2.b.17
eens mans soon/ die Jetra hiet/een Israelyt/
die welcke lach by Abigail/de dochter Naas
26 de suster SeruJa / Joabs moeder. Maer
Israel eñ Absalon legerden hen in Gilead.
27 Doē Dauid tot Mahanaim gecomen was/
brachten Sobi de sone Nahas van Rabath
der kinderen Ammon/ ende Machir de soone
Ammiel van Lodabar/ende Barsillai een Gi
28 leadijt van Roglim/ Bedwerck / Deckens/
Aerden vaten/ Terwe/Gherste/Meele / Gort
29 Boonen/ Arweten/Grutte. Honich/Boter/
Schapen ende Runderen/ende Kese/tot Da
uid ende tottē volcke dat by hem was/om te
eten. Want si dachten: dat volc sal hongerich/
moede ende dorstich zijn in der Woestijnen.

Dat xviij. Capittel.

1 ENde Dauid‖ordineerde dat Volc dat 1.Reg.11.c.11
A by hem was/ende stelde Hooftlieden Dauid ordi=
ouer hē/ouer duysent/eñ ouer hōdert. neert zijn heyr
2 Eñ seynden des volcr een derdendeel wt/ tegē Absalon
onder Joab / ende een derdendeel onder A=
bisai / den soon SeruJa / Joabs Broeder/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

2.Re.15.d.19 ende een derdendeel onder‖Ithai/ de Gethi-
ter. Eñ de Coninc sprac totten volcke: Ic wil
3 oock met v trecken: Maer dat volck seyde:
2.Re.21.d.17 ‖Ghy en sult niet wt trecken/want al ist dat
wy al vluchten/oft die helft steruẽ/so en sullẽ
si hen onser niet aennemen. Wãt ghy zijt/als
oft onser tien duysent waren. So ist nv beter
dat ghy ons wt der stadt helpen muecht.
4 De Coninc sprac tot hen: Wat v behaecht
dat wil ic doẽ. Eñ de Coninc ginc aẽ de poor
te/eñ allet volc trock wt by honderden ende
5 by duysenden. Eñ de Coninc gheboot Joab
ende Abisai/ende Ithai/ende sprac: Gaet my
suyuerlijc om metten Jongelinck Absalon.
Eñ allet volc hoordet/doen de Coninck allen
6 den Hooftliedẽ gheboot van Absalon. Ende
B doent volc wt quam opt velt Israel teghen/
verhief hem den strijt in den Woude Ephra-
Dauids heyr heeft victorie 7 im. Eñ dat volc Israel wert aldaer geslagẽ
voor de knechten Dauids/also dat opten sel
uen dach eenen grooten slach geschiede/twin
8 tich duysent mannen. Eñ den strijt was al
daer verstroyt op alle dat lant. Eñ dat Wout
verslinde des daechs veel meer volcx / dan
9 dat sweert verslinde. Eñ Absalon gemoette
Absalõ hangt aen een boom den knechten Dauids / ende reedt op eenen
Muyl/ Eñ als den Muyl onder eẽ groote dic
ke Eycke quam/ verhinck zijn hooft aen den
Eyck/eñ sweefde tusschen Hemel ende aerde/
10 maer zijnẽ Muyl liep onder hẽ wech/ Doen
dat eẽ mã sach/ bootscapte hijt Joab eñ sprac:
Siet /ic sach Absalon aen eender eycken han
11 gen. Eñ Joab sprac totten man diet hẽ ge-
bootschapt hadde: Siet/sacht ghy dat/waer
om en sloechdy hem dan aldaer niet ter Aer-
den? so woude ic v van mynen twegen tien sil
12 uerlingen/eñ eenẽ gordel gegeuẽ hebbẽ. De
C man sprac tot Joab: Al haddy my duysent sil
uerlingen in mijn hãt gewegẽ/so en wilde ic
nochtans mijne hant aen des Conincx soon
niet geslagen hebben. Wãt de Coninc geboot
v/eñ Abisai/eñ Ithai/voor onsen ooren/ ende
sprack: wacht v dat niemãt den Jongelinc Ab
13 salon [leedt en doe.] Oft waert dat ick yet
valsch gedaen had/op mynder sielen pericule
dewyle den Coninck niet verholen en wort/
14 so sout ghy selue tegen my gestaẽ hebbẽ. Jo
Joab doodet Absalon. ab sprac. Ic en can so lange niet by v vertrec
ken. Doen nam Joab drie spiessen in zijn hãt/
eñ stietse Absalõ in zijn herte doẽ hi noch leef
15 de/aẽ de Eycke. Eñ thien Jongelingen Jo-
abs wapendragers/maeckten hen daer om/eñ
16 sloegẽ hem doot. Doẽ blies Joab de Basuy-
ne/eñ bracht dat volc weder op dat het Isra-
el niet verder na en soude iagen. Want Joab
Deu.21.d.21. 17 wilde dat volc sparen. Eñ si*namen Absa-
lon eñ wierpen hẽ in dat wout in eenen gro-
Josu.7.d.26. ten Cuyl/‖eñ leyden eenen seer grootẽ hoop
steenen op hem. Eñ dat geheel Israel vluch-
18 te elck in zijn Hutte. Absalon hadde hem
Deut.17.a.5. D een‖Colomme opgerecht doen hy noch leefde
1.Reg.5.c.12. die staet in des Conincks valleye. Want hy
*2.re.14.d.27 sprack: "Ick en heb gheenen soon/daerom sal
Absalons Colomne. dit mijns naems gedenckenisse zijn: Eñ hiet
de Colomme na zijnen name. Eñ heet ooc tot
19 op desen dach/Absalons Ruymte. Ahimaaz
de sone Sadock sprack: Lieue laet my henen
loopen eñ den Coninc vercondigẽ dat de Hee
re hem recht gedaen heeft van zijnder viandẽ
20 handen. Maer Joab sprac tot hem: Ghy en
brengt heden geen goede bootschap/op eenẽ
anderẽ dach suldy bootschap brengen eñ hedẽ
21 niet. Want des Conincx soon is doot. Mer
tot Cusi sprac Joab: Gaet henẽ eñ bootscapt
den Coninck/wat ghy ghesien hebt/eñ Cusi
22 badt Joab aen/eñ liep henen. Maer Ahi-
maaz de soone Sadok seyde weder tot Joab:
Hoe/oft ick ooc dẽ Cusi na liepe: Joab sprac:
Wat wildy henen loopen mijn soone? Coemt
herwaerts/ghy en sult geen goede bootschap
23 brengen. Hoe/oft ick henen liepe? Hy sprac
tot hem: So loopt doch henen. Also liep Ahi-
maaz henen opten stracken wech/ ende quam
24 voor Cusi. Maer Dauid sat tusschen twee
Poorten. Ende de Wachter ghinck opt dack
der Poorten/aen de muere/ ende hief zijn oo-
25 gen op/eñ sach eenẽ man alleen loopen. Eñ
riep/eñ gaft den Coninc te kennen. Maer de
Coninc sprac: Is hy alleen/so isser een goede
bootschap in zijnen monde. Eñ doen die selue
26 ginc eñ daer quam/ Sach de Wachter ee-
nen anderen man loopen/ eñ riep in de Poor
te/ ende sprack: Siet / een man loopt alleen.
Maer de Coninck sprack: Dit is ooc een goe
27 de bode. De wachter sprac: Ic sie des eerstẽ
loop aen / als den loop Ahimaaz/des soons
Sadok. Eñ de Coninc sprac: Het is een goet
28 man/eñ brenget een goede bootschap. Maer Ahimaaz co... tot Dauid
Ahimaaz riep eñ sprack tottẽ Coninc: Vrede/
eñ aẽbede voor den Coninc op zijn aẽsicht ter
aerden/eñ sprac: Gelooft si de Here uwe God
die de lieden die haer hant tegẽ mynen heere
29 de Coninc ophieuẽ/ouer gegeuẽ heeft. Mer
F de Coninc sprac: Gaetet den iongelinc Absa-
lon ooc wel? Ahimaaz sprac. Ic sach een groot
rumoer/doen des Conincx knecht Joab/ my/
uwen knecht herwaerts seynde/ende en weet
30 niet wat het was: De Coninc sprac: Gaet
daerom/eñ treet herwaerts . Eñ hy ginc daer
31 om/eñ stõt daer. Siet doẽ quã Cusi eñ sprac: Cusi coct... Dauid/ e... bootscapt Absalõs d...
Ic brenge goede bootschap mijn heer Coninc/
De Heere heeft v heden recht gedaen/vã der
hant alder geender/die hen tegen v verhieuẽ.
32 Maer de Coninc sprac tot Cusi: Gaetet den
Jongelinc Absalon ooc wel? Cusi sprac. Het
moet alle vianden des Conincx mijns heerẽ so
gaen/soot den Jongelinc gaet/eñ alle die hen
33 tegen v oprechten om quaet te doen. Doen Dauid ... ouer Absa...
wert de Coninc bedroeft/eñ ginc opwaert op
de sale/in der poorten/eñ weende/ eñ int gaẽ
sprac hi aldus: mijn soõ Absalõ/mijn soõ/mijn
sone Absalõ/wildet God/dat ic voor v moe-
ste steruen. ‖O Absalon mijn soon/mijn soon. 2.Re.19.

Dat xix. Capitel.

1 ENde het werdt Joab ghebootschapt:
A Siet de Coninck weent ende draecht
2 rouwe ouer Absalon. Ende wt der
victoriẽ wert dies daechs eenẽ rouwe onder
alle tvolc: want dat volc hadde in dien daghe
gehoort/dat hem de Coninc om zijnen soõ be
3 commerde. Eñ dat volc ontstal hẽ wech op
dien dach/dat het inde stadt niet en quam/ge
lijc hẽ eẽ volc versteect dat tot schandẽ gewor
4 den is/alst inden strijt geulucht is. Maer de
Coninck hadde zijn aensicht bedect/ende riep
luyde/"Och mijn soõ Absalon/Absalon mijn 2.Re.18.
5 sone mijn soone: Maer Joab quam totten Joab st... Dauid/ dat hy w...
Coninc int huys eñ sprack: Ghy hebt heden
alle uwe knechtẽ beschaẽt die heden uwe/ u-
wer sonen/uwer dochterẽ/uwer wijuen eñ u-
6 wer Concubinẽ sielen gesalueert hebbẽ/ Om
dat ghy lief hebt die v hatẽ/eñ haet die v lief
hebben. Want ghy laetet v heden mercken/
dat v niet en leydt aen de Hooftlieden/noch
aen de knechtẽ. Want ick mercke heden wel/
waert dat Absalõ v maer en leefde/eñ wy he
den alle doot waren/dat dochte v recht zijn/
7 Dus maect v nv op/eñ gaet wt eñ spreect
B met uwẽ knechten vriendelijc. Want ic swere
v by den Heere/En gaet ghy niet wt/daer en
sal gheen man desen nacht ouer by v blijuen.
Dat sal v erger zijn/dan alle tquaet dat ouer
v gecomen is van uwer ionckheyt op/ tot nv
8 toe. Doen maecte hẽ de Coninc op/ende set
te hem inde poorte. Eñ men seyt alle dẽ volc-
ke: Siet/de Coninck sit in de Poorte. Doen
quam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

quam alle het volck voor den Coninc. Maer
Israel was ghevlucht / elck in zijn hutte.
9 Ende allet volck in allen stammen Israels
twisteden eñ spraken: De Coninck heeft ons
verlost vander hant onser vianden / eñ verlo-
ste ons vander Philisteen hant / eñ heeft wt
den lande moeten vluchten voor Absalon.
10 Dus is Absalon gestorven inden strijt / dien
wy over ons gesalft hadden. Waerom zijt ghi
nv so stille / dat ghi den Coninc niet weder en
11 haelt? Maer de Coninck sandt tot Sadok eñ
C AbJathar den Priesteren / eñ dede hen seggē:
Spreect mettē ouders in Juda / eñ segt: Waer
om wildy de laetste zijn / den Coninck weder
te halen in zijn huys? (Want de redene des
geheelen Israels was voor den Coninck co-
12 men in zijn huys) Ghy zijt mijn broeders /
mijn been eñ mijn vleesch / waerom wildy dan
de laetste zijn den Coninck weder te halen?
.c.25. 13 Ende segt tot "Amasa: En zijt ghy niet mijn
been ende mijn vleysch? God doe my dit ende
dat / waer ghy niet Veltghooftman en sult zijn
voor my v leefdaghe lanck in Joabs stede.
14 Ende hy neychde dat herte alle der man-
nen Juda / als eens mans. Ende si sonden he-
nen totten Coninck: Coemt weder / ghy ende
15 alle v knechten. Also quam de Coninc we-
der. Eñ doen hy aen de Jordane quam / warē
de mannen Juda tot Gilgal ghecomen / om af
te trecken / den Coninck te gemoet / dat si den
16 Coninc over de Jordane souden leyden. Eñ
.b.5 D ‖Simei de soone Gera / des soons Jemini / die
.b.8. tot Bahurim woonde / haestede hem / eñ trock
metten mannen Juda af / den Coninc David
17 te gemoette / Eñ daer waren duysent man-
.a.1 nen met hem van BenJamin. ‖Daer toe oock
Siba de knecht wt den huyse Sauls / met zijn
vijfthien soonen eñ twintich knechten / ende
spoedden hen door de Jordane voor den Co-
18 ninck wech / Eñ maecten dat veyr / dat si dat
ghesin des Conincs over souden voeren / ende
doen wat hem behaechde. Maer Simei de so
ne Gera viel voor den Coninck neder / doen
19 hy over de Jordane voer / Ende sprack tot-
ten Coninck: Mijn heere / en reeckent my de
misdaet niet toe / eñ en ghedenct niet dat v
knecht v lijden aendede / in dien daghe / doen
mijn heere de Coninck wt Jerusalem ghinck /
ende de Coninck en neme dat niet ter herten.
20 Want v knecht bekent / dat ick gesondicht
heb. Eñ siet / ick ben heden de eerste die geco-
men is vanden gheheelen huyse Josephs / dat
ick mijnen heere den Coninck te ghemoet af
21 trock. Maer Abisai de soone SeruJa ant-
E woorde ende sprac: En soude Simei daerom
niet sterven / daer hy doch den ghesalfden des
22 Heeren gevloect heeft? Maer David sprac:
.b.10 "Wat heb ick met v te doen / ghy kinderē Se
.c.23. ruJa / dat ghy my hedē tot Sathan wilt wor-
den? Soude heden yemant in Israel sterven?
Meynt ghy dat ick niet en weet / dat ick he-
den een Coninck geworden ben over Israel?
.b.8. 23 Eñ de Coninck sprack tot Simei: "Ghy en
sult niet sterven. Eñ de Coninck swoer hem.
.a.1 24 *MephiBoseth de Soon Sauls quam ooc
af / den Coninck te gemoet / Eñ hy en had zijn
voeten / noch zijnē baert niet schoon gemaect /
eñ zijne cleederen niet ghewasschen / van dien
daghe aen / doen de Coninck wech ghegaen
was / totten dage toe doen hy met vrede we-
25 der quam. Als hy nv tot Jerusalem quam /
om den Coninck te gemoete te gaen / sprac de
Coninc tot hem: Waerom en zijt ghy niet met
my ghetrocken MephiBoseth? Eñ hy sprack:
26 Mijn heer Coninck / mijn knecht heeft my
bedrooghen / Want v knecht dacht: Ick wil ee-
nen ezel sadelen / eñ daer op rijden / eñ totten
27 Coninc treckē: want v knecht is lam, Daer
toe heeft hy uwen knecht over gedragē voor
mijnen heere den Coninc. Maer mijn heere de
Coninc is als een‖Engel Gods: Doet wat v Gen.33.b.10.
28 wel behaecht. Wāt alle mijns vaders huys 2.Re.14.c.17.
en is niet geweest dan lieden des doots voor 2.Hest.6.b.15
mijnen heere den Coninck. "So hebdy uwen "2.Re.9.b.7.
knecht ghesett / onder die / die aen v tafel eten.
Wat heb ic meer voor gerechticheyt / oft voor
29 der te roepen aenden Coninc? De Coninck
sprac tot hem: Wat spreect ghy noch voorder
van uwē dingen? *Ick heb geseyt: Deylt ghy 2.Reg.9.b.7.
30 ende Siba den acker met malcanderen. Me
phiBoseth sprack totten Coninck: Hy neme
het ooc altemael wech / na dien mijn heere de
31 Coninc met vredē thuys gecomen is. Ende
‖Barsillai de Gileadijt quam af van Roglim / 3.Reg.2.b.7.
eñ leydde dē Coninc over de Jordane / dat hy Barsillai ge-
32 hem inde Jordane geleyde soude doen. Eñ leyt David.
F Barsillai was seer out / wel tachtentich iaer /
die hadde den Coninc "besorcht / de wijle dat 2.Re.17.c.27
hy tot Mahanaim was. Want hy was een
33 seer treffelijc man. Eñ de Coninc sprack tot
Barsillai: Ghy sult met my over treckē. Ic wil
34 v by my besorgē te Jerusalem. Maer Barsil
lai sprac tottē Coninc: Wat ist dat ick noch te
levē hebbe / dat ic mettē Coninc op soude trec
35 ken na Jerusalem? Ic ben hedē tachtentich
iaer out. Hoe soude ic onderkennen / wat goet
oft quaet is / oft smaken / wat ic ete oft drinc-
ke / oft hooren wat de sangers oft sangerssen
singē? Waerom soude v knecht mijnē heere dē
36 Coninc voorder beswaren? V knecht sal eē
weynich mettē Coninc over de Jordaen gaē.
Waerō wil my de Coninc sulcke vergeldinge
37 doen? Laet uwē knecht wederom keerē / dat
ic in mijnder stadt sterve by mijns vaders eñ
mijns moeders graf. Siet / daer is v knecht
Chimehā / dien laet met mijnen Heere dē Co-
ninc overtreckē / eñ doet hē wat v wel bevalt.
38 De Coninc sprack: Chimeham sal met my
over trecken / eñ ic wil hem doē wat v wel be
haecht / Ooc al wat ghy aen my verkiest / dat
39 wil ic v doē. Eñ doen allet volc over de Jor
daen gegaē was / eñ de Coninck ooc / custe de
Coninc den Barsillai / eñ segende hem. Eñ hy
40 keerde wederom tot zijn plaetse. Eñ de Co
G ninc quam over na Gilgal / eñ Chimehā troc
met hem. Eñ allet volck Juda hadde den Co
ninc over ghelept. Maer des volcs Israels en
41 was maer de helft daer. Eñ siet / doen qua-
men alle de mannen Israels totten Coninck /
ende seyden tot hem: Waerom hebben v onse
broeders / de mannen Juda gestoolen / eñ heb-
ben den Coninck ende zijn huys over de Jor-
dane ghelept / ende alle mannen Davids met
42 hem? Doen antwoorden de mannen Juda /
dien van Israel: De Coninck behoort ons na
toe / wat zijt ghy gram daerom? Meynt ghy
dat wy vanden Coninck voetsel / oft ghiften
43 ontfangen hebben? So antwoorden dan die
van Israel / dien van Juda / ende seyden: Wy
hebben thienmael meer by den Coninck / daer
toe oock by David / dan ghy. Waerom heb-
dy my dan so cleyn gheacht / dat dat onse niet
dat eerste gheweest en is / onsen Coninck te
halen? Maer die van Juda spraecken herder /
dan die van Israel.

Dat xx. Capittel.

1 ENde aldaer was een vermaerdt Beli- Seba treckt
A als man / die hiet Seba / een soon Bi- Israel tot hē
chri / eens mans van Jemini / die blies van David.
de basuyne ende sprack: ‖Wy en hebben geen ‖3.Re.12.c.16
deel aen David / noch erffenisse aen den soo-
ne Isai: Een yeghelijck maecke hem nae zijn-
2 der Hutten / O Israel. Doen viel alle man
van David in Israel / ende volchden Seba /
den soone Bichri. Maer de mannen Juda hin
ghen aen haren Coninck / van der Jordanen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

3 aen tot Jerusalem toe. Maer doen de Co-
2.Reg.15.c.16 ninck Dauid thuys quam tot Jerusalē/*nam
hy die thien concubinen/ die hy gelaten had-
de/om dat huys te bewaren/ eñ dedese in een
bewaringe/ende besorchdese: Maer hy en be-
sliepse niet. Ende si waren also beslooten tot
aen haren doot/eñ leefden als weduwen.
4 Ende de Coninck sprac tot Amasa : Roept
my tsamen alle mannen in Juda/op den der-
5 den dach/ende ghy sult hier oock staen. En-
de Amasa ghinck henen om Juda te roepen:
Maer hy vertrock den tijt/ die hy hem gheset
6 hadde. Doen sprack Dauid tot Abisai: Nv
B sal ons Seba de soon Bichri meer leets doē/
dan Absalon. Neemt ghy de knechten vws
heeren/ ende iaecht hem nae/ op dat hy nieu-
wers vaste steden voor hem en vinde/eñ ont-
7 loope wt onsen oogen. Doen trocken wt hē
na/de mannen Joab : Daer toe de Chreti eñ
Pleti/ende alle de stercke. Maer si trockē wt
van Jerusalem/om Seba den sone Bichri na
8 te iagen. Maer doen si byden grooten steen
te Gibeon waren / quam Amasa hem te ghe-
moet. Maer Joab was gegort ouer zijn cleedt
dat hy aen had/ende hadde daer een sweerdt
ouer gegort/dat hinck aen zijn dgye inder sche
9 den/dat ginck lichtelijck wt ende in. Ende
Joab sprack tot Amasa : Vrede met v mijn
broeder. Ende Joab vaette Amasa met zijnder
Joab doodt Amasa. rechter hant by den baerde/dat hy hem cussen
10 soude. Ende*Amasa en hadde geen acht op
*2.Re.2.c.22 dat sweert in de hant Joab. Eñ hy stack hem
3.Reg.2.e.32 daer mede in den buyck/alsoo dat zijn inghe-
want opter Aerden goot/ende hy en gaf hem
gheenen steeck meer/eñ hy sterf. Maer Joab
ende zijn broeder Abisai / iaechden Seba den
11 soon Bichri nae. Eñ daer tradt een van de
iongers Joabs by hem/eñ sprack : Soo stout
dat hem yemant make aen Joab / eñ voeghe
12 hem by Dauid na Joab? Maer Amasa lach
C int bloet gewentelt middē opter stratē. Maer
doen een sach / dat alle dat volck daer bleef
staen / nam hy Amasa vander straten op den
acker/eñ wierp cleederen op hem. Want hy
13 sach/dat wie aen hem quam/bleef staē. Als
hy nv vander straten genomen was/ volchde
alle man Joab na/om Seba den soon Bichri
Joab achteruolcht eñ belept Seba. 14 na te iagen. Eñ hy track door alle stammen
Jsraels/na Abel ende Beth-Maacha/ eñ ghe-
heel Haberim. Ende si vergaderden hen/ende
15 volchden hem na/ Ende quamen/ende beley
den hem tot Abel ende Beth-Maacha : Ende
maecten een bolwerck om de stadt/ eñ traden
aen de mueren. Eñ alle het volc dat met Jo-
ab was/ stormde/eñ wilden de mueren neder
16 werpen. Doen riep een wyse vrouwe wt
der Stadt: Hoort/hoort/segget tot Joab/dat
hy herwaerts come: Jc wil met hem spreken.
17 Ende doen hy tot haer quam / sprack de
18 vrouwe: Sijt ghy Joab? Hy seyde: Ja. Sy
sprack tot hem: Hooort de reden uwer maer-
ten. Hy sprack: Jck hoore. Si seyde: Voortijts
seydemen: Wie vraghen wil/die vrage tot A-
19 bel/eñ so verginct wel. Jck ben een van den
D vreedsamen eñ ghetrouwen steden in Jsrael.
Eñ ghy wilt de stadt dooden/eñ de moeder in
Jsrael. Waerom wildy dat erfdeel des Heerē
20 verslinden? Joab antwoorde ende sprack:
Dat si verre/dat si verre van my/dat ick ver-
3.Re.22.e.31. slinden eñ verderuen soude.*Het en heeft hē
21 also niet. Maer een man vanden geberchte
Ephraim/gheheeten Seba/den soon Bichri/
heeft hem verheuen tegen den Coninc Da-
Judic.20.b.13 uid.‖Gheeft den seluen alleen herwaerts/soo
wil ic vander stadt trecken. De vrouwe sprac
tot Joab : Siet / zijn hooft sal tot v/ ouer de
22 mueren ghewórpen worden. Ende de vrou-
we quam in tot alle den volcke met haerder
wijsheyt. Ende si hieuwen Seba den sone Bi
chri den cop af/ende wierpen hem tot Joab. Seba wort gedoodt.
"Doen blies hy de basuynen / eñ si verstroy-
den hen vander stadt/elck in zijn hutte. Maer "2.Re.2.d.
Joab quam weder te Jerusalem totten Co-
23 ninck. ‖Joab was ouer dat geheele heyr Js- 2.Reg.8.c.
raels. Benaia de soone Joiada / was ouer de
24 Chreti ende Pleti. "Adoram was Rent- 3.Reg.4.a.
meester. Josaphat de soon Ahilud was Can-
25 cellier. Seia was schrijuer. Sadok eñ AbJa-
thar waren priesteren. Daer toe was Jra de
Jairijt Dauids priester.

Dat xxj. Capittel.

1 HEt wert oock eenen dieren tijt in Da- Dan dē dier tijt om der Gibeonitē wil
A uids tijden / drie Jaer aen malcande-
ren. Ende Dauid sochte dat aensichte
des Heeren. Ende de Heere sprack : ‖ Om ‖1.Re.22.d
Sauls wille/ ende om des bloedts huys wil/
2 dat hy de Gibeoniten ghedoodt heeft/ Doē
liet de Coninck de Gibeoniten roepen / ende
sprack tot hen: (‖ De Gibeoniten en waren Josu.9.a.3.
niet vanden kinderen Jsraels/maer ouerble-
uen vanden Amoriten: Maer de kinderen Js-
raels hadden hen ghesworen / ende Saul
sochtse te slaen/in zijnē yuer/ voor de kinderē
3 Jsraels ende Juda.) Dus sprac dan Dauid Dauid spreect tot de Gibeoniten.
totten Gibeoniten: Wat sal ick v doen? Ende
waer mede sal ict versoenen/dat ghy dat erf-
4 deel des Heeren seghent? De Gibeoniten
spraken tot hem: Het en is ons niet om gout
oft siluer te doen aen Saul ende aen zijnen
huyse / ende ten is ons niet te doen / om ye-
mant te dooden in Jsrael. Hy sprac: Wat segt
5 ghy dan/ dat ick v doen sal? Sy spraecken
B totten Coninck : De man die ons verdoruen
ende te niet ghedaen heeft/sullen wy vernie-
len/dat hem niet en blijue in alle Palen Js-
6 raels. Gheeft ons seuen mannen wt zijnen
huyse/dat wyse ophangen den Heere tot Gi-
bea Saul / des wtuercorenen des Heeren.
De Coninck sprack: Jck wilse gheuen.
7 Maer de Coninck spaerde MephiBoseth/
den Soon Jonathan / des Soons Sauls/
‖om des Eedts wille des Heeren/ die tusschē 2.Reg.18.[illegible]
hen was/te weten/tusschen Dauid ende Jo- 20.b.8.
8 nathan/den soon Sauls. Maer die twee 23.d.18.
sonen Rizpa/der dochter Aia/diese Saul ge- Sauls kinderen worden den Gibeoniten gegeuen.
baerdt hadde / Armoni ende MephiBosech:
Daer toe de vijf soonen * Michals/der doch-
ter Sauls/die si Adriel ghebaerdt hadde/den
soone Barsillai des Mahalothiters / nam de *1.Re.18.d
9 Coninck/ Ende gafse in de handen der Gi-
C beoniten : Die hinghense opten Berch voor
den Heere / Aldus vielen dese seuen teenen
male/ eñ storuen in der tijt des eersten oogst/
10 als den ghersten oogst aengaet. Doen nam
Rizpa de dochter Aia eenen sack/ ende sprey-
de hem op den steen / int beghin des oogsts/
tot datter water vanden hemel op hem drup-
te/ende en liet de voghelen des Hemels des
daechs daer op niet rusten / noch snachts de
11 dieren des velts. Ende het werdt Dauid
ghebootschapt / wat Rizpa de dochter Aia/
12 Sauls Concubine ghedaen hadde. Ende
‖Dauid ghinck henen/ende nam dat gebeen- 1.Re.31.[illegible]
te Sauls / ende dat ghebeente Jonathan Dauid ve-
zijns soons van den Borgheren tot Jabes in dert ende
Gilead (diese van der straten Bethsan ghe- graeft het
stoolen hadden / daerse de Philisteen henen beēte Sa-
ghehangen hadden/in der tijt / doen de Phi- eñ Jonat-
listeen Saul sloegen/op den berch Gilboa)
13 Ende brachtse van daer opwaerts / ende
vergaderdese te samen/ metten gebeenten der
14 ghehanghenen. Ende begroeuen dat ghe-
D beente Sauls / ende zijns Soons Jonathan/
inden Lande BenJamin/ te Sela/inden gra-
ue zijns vaders Kis/ Ende deden alle dinck/
also de Coninck ghebooden hadde, Also wert
Godt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Godt nae desen den lande weder versoent.
15 Maer daer verhief hem weder een oorloge
vanden Philisteen teghen Israel. Ende Da=
uid trock af/ eñ zijn knechten met hem / ende
streden teghen de Philisteen. Ende Dauid
16 wert moede. Ende Jesbi tot Nob(die een
was vanden kinderen Rapha/ende dat ghe=
wichte zijnder spiessen/ was drie hondert ge=
wichten metaels/ende hy hadde een nieu har
17 nasch aẽ)die gedacht Dauid te slaen. Maer
||Abisai de sone Seruja halp hem / eñ sloech
den Philisteum doot. Doen swoeren hem de
mannen Dauids / ende spraecken : || Ghy en
sult niet meer met ons wt trecken inden stryt
op dat dat licht in Israel niet wt en gae.
18 ||Doen stont daer noch een oorloghe op te
E Nob teghen de Philisteen. Doen sloech Si=
bechai de Husathijt/den Saph/de welcke der
19 kinderen Rapha oock een was. Ende het
verhief noch een oorloge tot Gob teghen de
Philisteen. Doen sloech Elhanan / de soone
Jaere Orgim/een Bethlehemijt/ den Goliath
den Gethiter/de welcke een spiesse hadde/der
welcker staf was als eenen Weefboom.
20 Ende daer stont noch een oorloghe op tot
Gath/daer was een lanck man/die hadde ses
vingeren aen zijne handen/ende ses teenen aẽ
zijne voeten/dat is vierentwintich int getal/
ende hy was oock gheboren van Rapha.
21 Ende doen hy Israel spijt seyde/sloech hem
Jonathan/de soone Simea/des broeders Da
22 uids. Dese vier waren Rapha te Gath ge=
gheboren/ eñ vielen door de hant Dauids/
ende zijnre knechten.

Dat xxij. Capittel.

1 ENde Dauid sprack voor den Heere
A de woorden deses liets/inder tijt/doen
hẽ de Heere verlost hadde vã der hant
alle zijnder viandẽ/ende vander hant Sauls/
ende sprack:
2 De Heere is mijnẽ||Steen/eñ mijn Borcht/
ende mijn Verlosser.
3 God is mijnen troost/*op welcken ic betrou
we/mijnen Schilt / eñ Hoorne mijns Heyls.
Mijn bescherminge/eñ mijn toevlucht : Mijn
Heylant/ghy die my helpt van overlast.
4 Jck wil den Heere loven ende aenroepen/
so sal ick van mijne vianden verlost worden.
5 ||Want de smerten des doodts hadden my
omvaen: Eñ de bekẽ Belials verschricktẽ my.
6 Der Hellen banden omgaven my : Eñ des
doots stricken overweldichden my.
7 Als ick benaut ben/soo roep ick den Heere
B aen / ende crijssche tot mijnen Godt/soo ver=
hoordt hy mijn stemme van zijnen Tempel/
ende mijn ghecrijsch coemt voor hem tot zij=
nen ooren.
8 ||De Aerde beefde ende wert beweecht: De
Fondamenten des hemels schuddeden hen eñ
beefden/doen hy toornich was.
9 Roock ghinck op van zijnder nuesen / ende
verslindende vier van zijnen monde / dattet
daer van blixemde.
10 Hy neychde den Hemel / eñ daelde neder/
eñ het was doncker onder zijne voeten.
11 Ende hy voer op Cherub/ende vlooch daer
henen / || ende hy sweefde op de vederen des
wints.
12 Zijn Tente rontsom hem was duysternisse/
ende swerte dicke wolcken.
13 Vanden schijnsel voor hem/ brande het met
Blixem.
14 De Heere donderde vanden hemel/ ende de
Hoochste liet zijnen donder wt.
15 Hy schoot zijn stralen/eñ verstroydese : Hy
liet blixemen/eñ verschrictese.
16 Daer sachmen Watergooten / eñ des aert=
C bodems gront wert bedect/ voor dat schelden
des Heeren / voor den Adem ende snuyven
zijnder Nuesen.
17 Hy schicte wt vander hoochten/ eñ haelde
my/ende trock my wt groote wateren.
18 Hy verloste my vã mijne stercke Vyanden/
vã diẽ die my hatẽ/ die my te machtich warẽ.
19 Die my overweldichdẽ inden tijt mijns on=
gevals/eñ de Heere wert mijn toeversicht.
20 Hy leydde my wt in dat ruyme: Hy ruckter
my wt/want hy had lust tot my.
21 De Heere doet wel by my/na mijne gerech
ticheyt: Hy vergelt mi na de reynicheyt mijn=
der handen.
22 Want ick houde de wegen des Heeren/ eñ
en ben niet godloos tegen mijnen God.
23 Want alle zijn rechten heb ick voor oogen,
D eñ zijn geboden en werp ick niet van my.
24 Maer ick ben sonder smette voor hem / eñ
wacht my voor sonde.
25 Daerom verghelt my de Heere na mijnder
gerechticheyt/ na mijnder reynicheyt voor zij=
nen ooghen.
26 ||By den heyligen sidy heylich:by den vro= Psa. 18.c.26.
men sidy vroom.
27 By den reynen zijt ghy reyn:Eñ byden ver
keerden sidy verkeert/
28 Want ghy helpt dat ellendich volc/eñ met
uwen ooghen vernedert ghy de hooghe.
29 Want ghy Heere ||zijt mijn licht: De Hee= Psal. 27.a.1
re maect mijn duysternisse tot licht.
30 *Want met v can ick crijchsvolc in stucken 1.Re.17.f.50.
slaen/ende met mijnen Godt over de Mueren
springhen.
31 Godts wegen zijn onbevleect:*Des Heeren Psal. 12.a.7.
E Redenen zijn doorloutert. Hy is eenen schilt/ 19.b.9.
alle den genen die hem betrouwen. Prou. 30.a.5
32 ||Want waer is eenen Godt/ behalven de ||Deu.4.f.35.
Heere ? Ende waer is eenen Troost sonder 32.f.39.
onse Godt?
33 Godt sterct my met crachte. Ende wijst my
eenen wech sonder vlecke.
34 Hy maect mijne voeten gelijc den Herten/
ende stelt my op zijne hoochte.
35 *Hy leert mijne handen strijdẽ/eñ leert mij Psa.144. a.1
nen arm den stalen boge spannen.
36 Eñ ghy geeft my den Schilt dijns Heyls/
Ende als ghy my verootmoedicht/ so maeckt
ghy my groot.
37 Ghy maeckt onder my ruymte te gaen/ dat
mijn enckelen niet en slipperen.
38 Jck wil mijne Vianden na iagen/ ende die
verdoen/ eñ en wil niet wederom keeren/tot
dat ickse vernielt hebbe.
39 Jc wilse vernielen/eñ in stucken slaen/ende
sy sullen my niet wederstaen. Sy moeten on=
der mijne voeten vallen.
40 Ghy cont my toerustẽ met cracht tottẽ strijt.
F Ghy condt onder my werpen/ die hem teghen
my setten.
41 Ghy geeft my mijn Vianden in de vlucht/
dat ickse verstoore/die my haten.
42 Sy liefvoegẽ hen toe/ maer daer en is geen
Helper totten Heere / "maer hy en antwoort Prou. 1.c.28
hen niet.
43 Jck wilse in stuckẽ slaen als stof opter aer=
den/gelijc als slijck opter straten/wil ickse wt
breyden ende verstroyen.
44 Ghy helpt my vanden twistigẽ volcke/ende
behoet my tot een hooft onder de Heydenen.
Een volck dat ick niet en kende/dienet my.
45 Den vreemden kinderen heeftet tegen my
gefaelgeert / Ende hooren my met gehoorsae
men ooren.
46 De vreemde kinderen zijn versmacht/ Eñ
dwinghen hen in haren banden.
47 De Heere leeft/eñ gelovet si mijnẽ troost/
ende Godt den troost mijns Heyls/moet ver=
heven worden,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

43 De God die my de wrake gheeft/ eñ werpt
de volcken onder my.
49 Hy leydt my wt van mijnen vianden: En-
de verhoocht my van den ghenen die hen te-
gen my oprechten. Ghy helpt my van den ver
meetenen.
Rom. 15.a.9. 50 Daerom wil ick v "dancken Heere onder
de heydenen/eñ uwen naem lof singen.
Psal. 18.f.51. 51 *Die zijnen Coninck groot heyl bewijst/eñ
bermhertichept doet aen zijnen gesalfden Da
uid/ende aen zijn saet eewelijck.

Dat xxiij. Capittel.

De laetste woorden Dauids. 1 A DIt zijn de laetste woordē Dauids. Da
uid de sone Isai sprac: De man die vā
Messia des Godts Jacobs verseeckert
is/lieffelijck met Psalmen Israel sprack:
2 De geest des Heeren heeft door my gespro-
ken/eñ zijn reden is door mynen mondt ghe-
3 schiet. De God Jacobs heeft tot my gespro
ken. De stercke Israels heeft ghesproken/ De
rechtueerdighe Heerschapper onder den men-
schen/die Heerscher in der vreesen Gods.
4 Eñ gelijck als dat licht des morghens / als
de Sonne opgaet/des morgens sonder wolc-
ken/soo van dat schijnsel nae den reghen dat
5 gras wter Aerden wast. Want mijn huys en
2.Reg.7.c.11. is niet also by Gode/ *want hy heeft my een
verbont geset/dat eewich/ ende altemael wel
gheordineert ende gehouden wort. Want al-
le mijn heyl ende doen is / dat niet en wasset.
6 Maer die Belial zijn altemael als wtghe-
worpen dijstelen/ diemen metten handen niet
7 en can vaten. Maer wiese aengrijpen sal/
die moet ijseren eñ spiesboomen in der handt
Vandē Helden Dauids. hebben. Ende si sullen met vier verbrant wor
8 den inder wooninge. ||Dit zijn de namē der
1.pa.12.b.10 B Helden Dauids: Jasabeam/de soon Hachmo
Jasabeam. ni/de principaelste onder drien. Hy hief zijn
spiesse op/ende versloech achthondert teenen
Eleazar. 9 male. Na hem was Eleazar/de soone Do-
do/des Soons Ahohi / onder de drie Helden
met Dauid / doen si de Philisteen beschimp-
ten/ende aldaer vergadert waren totten strij-
de/ende de mannen Israels optrocken.
10 Doen stont hy/eñ sloech de Philisteen/tot
dat zijn hant moede aē t sweert verstijfde. Eñ
Victorie. de Heere gaf een groot *heyl/tot dier tijt/al-
so dat het volck hem om keerde na hem / om
Samma. 11 te roouen. Nae hem was Samma/de soon
Age des Harathitē. Doen de Philisteen hen
vergaderden in een dorp/ende aldaer was eē
stuck Ackers vol wicken/ eñ dat volck vluch-
12 te voor de Philisteen. Doen tradt hy mid-
den op dat stuck / ende verlostet / ende sloech
de Philisteen/Ende God gaf een groot heyl.
1.Pa. 12.c.15 13 ||Ende dese drie principaelste onder dertich
quamen af in den oogst/tot Dauid/inde spe-
loncke Adullam/ende dat heyr der Philisteen
14 lach in de valleye Rephaim. Ende Dauid
was op die tijt inde Borcht. Maer der Phi-
15 listeen volck lach te Bethlehem. Ende Da-
C uid wert lustich/ende sprack: Wie wil my te
drincken halen van den water wt den putte
De Helden scheppen water te Bethlehem onder de poorte. 16 Bethlehem/onder de poorte? Doen vielen
de drie helden inden leger der Philisteen/en-
de schepten van den water / wt den Put te
Bethlehem/onder de poorte / ende droeghent
ende brachtent Dauid. Maer hy en wildes
niet drincken / maer hy gotet wt den Heere/
17 ende sprack: Dat laet de Heere verre van
my zijn/dat ick dat doen soude. En ist niet dat
bloedt der mannen die haer leuen ghewaecht
hebben/ende derwaerts gegaen zijn? Ende hy
en wildes niet drincken. Dat deden die drie
Abisai. 18 Helden. ||Abisai Joabs broeder/de soon Se
1.pa.12.c.20 ru Ja/was ooc een principaelste onder drien.
2.Re.21.d.17 Hy hief zijn spiesse op/ende sloecher drie hon
19 dert. Ende was oock vermaert onder drien/
D ende de heerlijckste onder drien / eñ was haer
ouerste. Maer hy en quā niet tot aen de drie.
20 ||Eñ Benaia de soon Jaiada des soons Is- 1.Pa.11
hail/van groten daden/vā Kabzeel/die sloech Benaia.
twee leeuwen der Moabiten/eñ ginc af/ende
sloech eenen leeuw inden put/inden sneeutijt.
21 Eñ sloech ooc eenen Egiptischen grouwe-
lijcken man / die had een spiesse in zijn hant:
Maer hy ginck tot hem af met eenen stoc/ eñ
nam den Egiptenaer de spiesse wter hant/ eñ
22 doodde hem met zijns selfs spiesse. Dat de-
de Benaia de sone Joiada /eñ was vermaert
23 onder den drien Helden/ Eñ heerlijcker dan
de dertich. Maer hy en quam niet tottē drien
toe. Eñ Dauid maecte hem tot eenen heyme-
24 lijcken raet. ||Asahel de broeder Joab/ is on 1.Pa.11
der den dertigen. Elhanam de sone Dodo tot Namen
25 Belhlehem: Samma de Haradite: Elika/ Helden
26 de Haradite: Helez/de Paltite: Ira de soō uids.
27 Ikes des Thekoiten: Abieser de Anthotijt:
28 Mebunai de Husathijt: Salmon de Aho-
29 hite: Meherai de Netophatite: Heleb/de
sone Baena/de Netophatite: Jthai/de soone
Ribai van Gibea der kinderen Ben Jamin:
30 Benaia/ de Pirgathonite: Hidai van der
31 beken Gaas: Abialbon de Arbathite: As-
32 maueth de Barhumite: Eliahaba/de Sa-
albanite: De kinderen Jasen eñ Jonathan:
33 Samma de Hararite: Ahian de soone Sa-
34 rar/des Harariten: Eliphelet de sone Ahas-
bai/des soons Maechathi: Eliam/de sone A-
35 hitophel des Gilonite: Hezrai/ de Carmeli-
36 te: Paerai de Arbite. Jegeal/de sone Na-
37 than van Soba: Bani/de Gadite: Seleg/
de Ammonite: Naharai/de Beerothite/ De
wapendrager Joabs/des soons Seru Ja/
38 Ira/ de Jethrite: Gareb/de Jethrite/
39 Vria/de Hethite. Hier is te samen seuens
endertich.

Dat xxiiij. Capittel.

1 A ENde de gramschap des Heeren ver-
bolch weder teghen Israel/ *ende be- 1.Par.
weechde Dauid onder hen / dat hy Dauid
sprack: Gaet henen/telt Israel ende Juda. dat vol
2 Ende de Coninc sprac tot Joab sinen velt-
hooftman: Gaet rontom in allen stammen Is
raels/van Dan aen tot Berseba toe/ "eñ telt Exod.
dat volck/op dat ick wete hoe veel datter is.
3 Joab sprack totten Coninck: De Heere v
Godt/doe dit tot desen volcke/ also het nv is
noch hondert mael soo vele/dat mijn heere de
Coninck zijnder ooghen lust daer aen sie.
Maer wat heeft mijn heere de Coninck lust
tot deser saken? Maer des Conincks woort
4 ginck voort tegen Joab/eñ de Hooftliedē des
Heyrs. Also trock Joab wt/ende de Hooftlie-
den des Heyrs vandē Coninc/ dat si dat volc
Israels souden tellen. Ende gingen ouer de
5 Jordane/ende legerden hen te Aroar/ ter rech
ter hant der stadt/ die aen de beke Gath leyt/
6 ende te Jaeser. Eñ quamen tot Gilead/ende
int nederlant Hadsi/ eñ quamē tot Dan Jaan
ende om Sidon henen. Ende quamen totter
7 B vaster stadt Tyro/eñ allen steden der Heuitē/
eñ Cananiten/ eñ quamen wt aen dat Zuy-
8 den Juda tot Berseba. Ende trocken dat
geheele lant om/eñ quamen na negen maen-
9 den eñ twintich dagen te Jerusalem. Ende
Joab gaf den Coninck de somma des volcks/
dat ghetelt was. Ende in Israel waren acht- Som
hondertmael duysent stercke mannen/ die dat den g
Sweert wt trocken / ende in Juda/vijf hon- 8000
10 dertmael duysent mannen. Ende dat herte Juda
sloech Dauid/nae dien dat dat volck ghetelt
C was. Ende Dauid sprac totten Heere: Jc heb
swaerlijck ghesondicht/ dat ick dat ghedaen Beli
hebbe. Ende nv Heere / neemt de misdaet der
ws knechts wech: Wandt ick hebbe seer
sottelijck

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

11 sottelijck ghedaen. Ende doen David des
morgens op stont/quam dat woort des Hee-
ren *tot Gad de Propheet / Davids Sien-
12 der/ende sprack: Gaet henen ende spreeckt
met David: Aldus spreeckt de HEERE:
Driederley brenghe ick tot v/verkiest v daer
13 een wt/dat ick v doe. Gad quam tot Da-
uid/ende bootschaptet hem / ende sprack tot
hem : Wilt ghy/dat seuen Jaer lanck dieren
tijt in v lant come? oft dat ghy drie maenden
voor uwe Wederpartijen vluchten moet/ en-
de sy v veruolghen? Oft dat drie daghen
lanck in uwen Lande Pestilentie sy? Aldus
beraedt v / ende siet wat ick weder segghen
sal/den ghenen die my ghesonden heeft.
14 "David sprack tot Gad : My is seer ban-
ge.Maer laet ons in de hant des Heeren val
len (Want zijn ontfermherticheyt is groot/)
Ick en wil inder menschen handē niet vallen.
15 Aldus liet de Heere ||Pestilentie in Israel
D comen/van des morgens aen/totter ghesetter
tijt toe/also dat vanden volcke sterf/van Dan
aen tot BerSeba toe/tseuentich duysent man
16 nen. Ende doen de Engel sine hant wtstrec
te ouer Jerusalem / dat hyse bederuen soude/
*beroudet den Heere ouer dat quaet / ende
sprack totten Enghel / totten verderuer int
volck: Het is ghenoech/uwe hant late nv af.
Maer de Engel des Heeren was by de schue
17 re Araffna / des Jebusiten. Maer David/
doen hy den Enghel sach / diet volck sloech/
sprack hy totten Heere : Siet ick hebbe ghe-
sondicht/ick hebbe de misdaet ghedaen wat
hebben dese Schapen gedaen? Laet v hant
18 tegē my eñ mijns vaders huys zijn. Eñ Gad
quam tot David / ter seluer tijt / ende sprack
tot hem : Gaet opwaerts / ende rechtet den
Heere eenen Altaer op/ in de schuere Araffna
19 des Jebusiten. Aldus ginc David opwaerts
so Gad ghesept/ende de Heere geboden had-
20 de. Ende doen Araffna hem om keerde/sach
E hy den Coninck met sinen knechten tot hem
comen/ ende aenbadt op zijn aensicht ter aer-
21 den/ende sprack: Waerom coemt mijn heere
de Coninc tot zijnen knecht? David sprack:
Om te coopen van v de Schuere / ende den
Heere eenen Altaer te timmeren/ dat de pla-
22 ghe vanden volcke ophoude. Maer Araff-
na sprack tot David: Mijn heere de Coninck
neme ende offere soot hem ghelieft/Siet/daer
is een Rundt/ tot eenen Brantoffer/ende een
sledde/ ende de ghereetschap die totten Ossen
23 hoort/totten houte. Araffna gaft den Co-
ninck al. Ende Araffna sprac totten Coninc:
De Heere dijn God/late v hem aenghenaem
24 zijn. Maer de Coninck sprack tot Araffna:
Also niet/ maer ick wilt v af coopen/ om zijn
ghelt : "Wandt ick en wil den Heere mijnen
Godt gheen Brantoffer doen/ dat ick om niet
hebbe.Also cocht David de Schuere/ende dat
25 Runt om vijftich Sikelen siluers. Ende tim
merde den Heere aldaer eenen Altaer / ende
offerde Brantoffer ende Danckoffer.
Ende de Heere wert den lande
versoent/ ende de plage
hielt op vanden
volcke Is-
raels.

Eynde des tweeden Boecks
Samuel.

Regum/Dat eer-ste Boeck vanden Coningen.

Dat eerste Capittel.

1 Ende doen de Coninck David out
A was/ende wel bedaecht/en coste hy
niet werm ghewozden / al deckte-
men hem schoon met cleederen.
2 Doen spraken zijn knechten tot
hem: Laetse mijnen Heere den Co-
ninc/een fijne Deerne/een maget soecken/die
voor den Coninc stae/ eñ hem voestere/eñ sla
pe in sinē arme/eñ verwerme mijnē Heere den
3 Coninc. Eñ si sochtē een schoon Deerne/ in
allen den Palen Israels/eñ vonden *Abisag/ 3.Reg.2.c.17.
van Sunem/ende brachtense den Coninck. Abisag wort
4 Eñ si was een seer schoon Deerne/ eñ voe- tot David ge
sterde den Coninc/ende diende hem. Maer de brocht.
5 Coninc en bekendese niet. Maer Adonia de Adonia staet
sone Hagith verhief hem/eñ sprac: Ic wil Co naet Rijcke.
ninc worden/ "eñ maecte hē wagens eñ Ruy "2.Re.15.A.1.
ters/ eñ vijftich mannē tot Artsiers voor hem
6 henen. Ende zijn vader en woude hem niet
becommeren by zijner tijt/ dat hy hadde ghe-
sept: Waerom doet ghy also? Eñ hy was oock
een seer schoon man/ende hy hadde hem ghe-
7 wonnen na Absalon: ||Ende hy hadde sinen 3.Reg.2.d.22
raet met Joab/den sone SeruJa / ende met
AbJathar den Priester/die holpen Adonia.
8 Maer Sadok de Priester/ ende Benaia de
sone Joiada/eñ Nathan de Propheet/ eñ Si
mei/eñ Rei/eñ de Helden Davids/en waren
9 met Adonia niet. Eñ doen Adonia schapen
B ende runderen/eñ gemest Vee offerde / by den
steen Sohelet/die neffens de *fonteyne Rogel Josue.15.b.7
leyt/ noodde hy alle zijne Broeders des Co- 18.c.16.
nincks sonen/ eñ alle mannen Juda des Co-
10 nincks knechten. Maer den Propheet Na-
than/ende Benaia/ende de Helden/ende Sa-
lomo zijnen Broeder/en noodde hy niet.
11 Doen sprac Nathan tot BathSeba Salo- Nathan raet
mons moeder:En hebt ghy niet gehoort/dat BathSeba.
Adonia de sone Agith Coninc is ghewozden
ende onse heere David/en weet daer niet af?
12 Dus coemt nv/ick wil v eenen raet geuen/
dat ghy uwe siele/ ende ws soons Salomons
13 siele salueert. Gaet henen/eñ gaet totten Co
ninc David in/eñ spreect tot hem: Mijn heer
Coninck/en hebt ghy uwer Maerten niet ge-
swozen/ende ghesprokcn : V Soon Salomo
sal nae my Coninck zijn / ende hy sal op mij-
nen Stoel sitten? Waerom is dan Adonia
14 Coninck ghewozden? Siet/ dewijle dat ghy
daer noch zijt/ende metten Coninck spreeckt/
wil ick nae v daer in comen/ende uwe woor-
15 den ten vollen wtspreken. Ende BathSe- BathSeba
C ba ghinck in totten Coninck in de Camer. bidt dē conine
Ende de Coninck was seer out. Ende Abisag voor Salomo
16 van Sunem diende den Coninck. Ende
BathSeba neychde haer / ende aenbadt den
17 Coninck. Maer de Coninc sprac: Wat is v?
Sy sprack tot hem: Mijn heer/ghy hebt uwer
Maerten by den Heere uwen Godt gesworē:
Dijn sone Salomo sal Coninc zijn na my/en-
18 de op mijnen stoel sitten. Maer nv siet/Ado
nia is Coninc gewozden/ende mijn heer Co-
19 ninck/ ghy en weet daer niet af. Hy heeft
Ossen ende gemest Vee/ ende veel schapen ge
offert/ende heeft genoot al de sonen des Co-
nincks : Daer toe AbJathar den Priester/
ende Joab den Velthooftman : Maer uwen
knecht Salomo/en heeft hy niet ghenoodt.
20 Maer ghy zijt mijn heer de Coninck/
D de ooghen des gheheelen Israels sien op v/
dat ghy

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

dat ghy hen te kennen gheeft / wie op den
stoel mijns Heeren des Coninex na hem sitten
21 sal. Eñ als mijn heere de Coninck met sinen
vaderen ontslapẽ is/ so sullen/ ic/ eñ mijn soon
22 Salomo/ sondaers moeten zijn. Maer terwij
len si noch sprack metten Coninck / quam de
23 Propheet Nathan. Eñ si bootschapter den
Coninc: Siet/ daer is de Propheet Nathan.
Nathan vol voert de redẽ BathSeba.
Eñ als hy voor dẽ Coninc quam/ aenbede hy
dẽ Coninc/ op zijn aensicht ter aerdẽ/ eñ sprac:
24 Mijn heer Coninc/ hebdy geseyt: Adonia sal
na my Coninc zijn/ eñ op mijnen stoel sitten?
25 Want hy is heden af gegaen/ eñ heeft ossen
geoffert/ eñ gemest Vee/ eñ veel schapen/ ende
heeft alle de sonen des Coninex genoot/ eñ de
Hooftliedẽ/ daer toe den Priester AbJathar.
Eñ siet/ si eten eñ drinckẽ voor hem/ eñ seggẽ:
26 Geluck eñ Heyl den Coninc Adonia. Maer
my uwen knecht/ eñ Sadok den Priester/ eñ
Benaia den soon Joiada/ eñ uwẽ knecht Sa-
27 lomo en heeft hy niet genoot. Is dat vã mij
nen heere de Coninc bevolen/ eñ hebbet uwen
knecht niet laten wetẽ/ wie opten stoel mijns
28 heerẽ des Coninex na hem sittẽ sal? De Co
nine David antwoorde/ eñ sprack: Roept my
David antwoort BathSeba.
BathSeba. Ende si quam voor den Coninc.
Eñ doen si voor den Coninck stont/ swoer de
29 Coninc/ ende sprac: So waerachtich als de
Heere leeft/ die mijn siele verlost heeft wt al-
30 der noot/ Ic wil heden doen so ick v geswo
ren hebbe / by den Heere de Godt Israels/ eñ
ghesproken: Dat Salomo v sone na my Co-
nine sal zijn/ eñ hy sal op mijnẽ stoel sittẽ voor
31 my. Doen neychde haer BathSeba met ha
ren aensichte ter aerden/ eñ aenbede den Co-
ninc/ eñ sprack: Geluck ende Heyl mijnen hee-
32 re de Coninc David eewelijck. Ende de Co
E ninck David sprack: Roept my den Priester
Sadok/ eñ dẽ Propheet Nathan/ eñ Benaia
David gebiet Salomo tot eenẽ Coninc te salven.
33 den soon Joiada. Ende doen si in quamen
voor den Coninc/ sprack de Coninck tot hen:
Neemt met v ws Heeren knechten/ ende sedt
mijnen soon Salomo op mijnẽ Muyl/ eñ leydt
*2.pa.32.f.30
34 hem af na *Gihon. Eñ de Priester Sadok
metten Propheet Nathan/ salve hem aldaer
tot eenen Coninc over Israel. Eñ blaest met-
ten basuynen/ eñ segt: Geluck eñ Heyl dẽ Co
35 ninc Salomo/ Eñ treckt hem na opwaerts/
ende coemt/ so sal hy sitten op mijnen stoel/ eñ
Coninc zijn voor my/ eñ ick wil hem gebieden
36 dat hy Vorst si over Israel eñ Juda. Doen
antwoorde Benaia de soon Joiada/ den Co-
ninc/ eñ sprac: Amen. De Heere de God mijns
37 heeren des Coninex segge oock also. So de
Heere met mijnen heere de Coninck geweest
is/ so si hy oock met Salomo/ op dat sinẽ stoel
grooter worde/ dan de stoel mijns heeren des
38 Coninex Davids. Doen gingen af/ de Prie
ster Sadok/ ende de Propheet Nathan/ ende
Benaia de sone Joiada/ ende Chreti/ eñ Ple-
thi/ eñ setten Salomo opten Muyl des Co-
ninex Davids/ ende voerden hem na Gihon.
Salomo wert tot eenen Coninc gesalft.
39 Ende de Priester Sadok nam den olieho-
ren wt de Hutte/ ende salfde Salomo. Ende
si bliesen metter basuynen/ eñ allet volc sprac:
40 "Geluck den Coninck Salomo. Ende allet
3.reg.10.e.24
4.reg.11.b.12.
F volc trock hem nae opwaerts/ eñ allet volck
pepe met pijpen/ ende was seer vrolijck/ alsoo
dat de aerde van haren geroep geluyt gaf.
41 Ende Adonia hoorde het / ende alle die hy
genoot hadde/ die by hem waren/ ende si had-
den al gheten. Ende doen Joab der basuynen
ghelupt hoorde/ sprack hy: Wat wil dat ghe-
42 crijsch ende rumoer der stadt? Maer doen hy
noch sprack/ Siet/ doen quam Jonathan de
sone AbJathar des Priesters. Ende Adonia
sprack: Coemt in/ want ghy zijt een redelijck
43 man/ eñ brengt goede bootschap. Jonathan
antwoorde ende sprack tot Adonia: Ja/ onse
heere/ de Coninck David heeft Salomo tot
44 eenen Coninc gemaect/ Ende heeft dẽ Prie
ster Sadok/ ende den Propheet Nathan met
hem gesonden/ ende Benaia dẽ sone Joiada/
ende Chreti/ ende Plethi/ ende si hebben hem
45 op des Coninex Muyl gheset. Ende Sadok
de Priester met de Propheet Nathan/ heeft
hem gesalft tot eenen Coninc te Gihon/ ende
zijn van daer op getrocken met vruechdẽ/ dat
de stadt in roeren is / dat is dat gheroep dat
46 ghy gehoort hebt. Daer toe sit Salomo op
47 den Coninckliicken stoel. Ende de knechten
des Conincks zijn in gegaen/ om onsen heere
den Coninck David te segenen/ ende hebben
G geseyt: Uwe Godt make Salomo eenen bete
ren name/ dan uwẽ name is/ ende make sinen
stoel grooter dan uwen stoel. Ende de Coninc
48 heeft aengebeden opten Leger. Oock heeft
de Coninc also ghesept: Gheloeft si de Heere
de Godt Israels / die heden eenen op mijnen
stoel heeft latẽ sittẽ/ dattet mijne oogen gesien
49 hebben. Doen verschrickten/ ende maeckten
hen op/ alle die by Adonia genoot waren/ en-
de ghinghen henen/ een yegelijck sinen wech.
Adonia le die b warẽ/ v
50 Maer Adonia die vreesde hem voor Salo
mo/ eñ maecte hem op/ ginc henen/ *eñ vaette
51 de hoornen des Altaers. Ende het wert Sa 3.Reg.
lomo ghebootschapt: Siet/ Adonia vreest den
Coninck Salomo/ ende siet/ hy vaet de hoor-
nen des Altaers/ eñ spreect: De Coninc Salo
mo sweere my heden/ dat hy sinẽ knecht niet
52 en doode metten sweerde. Salomo sprack:
Is hy redelijck/ so en sal gheen hayr van hem
opter aerden vallen. Maer wordt yet quaets
53 aen hem gevonden/ so sal hy sterven. "Ende
de Coninc Salomo seynde henen/ eñ liet hem Exo.21
vanden Altaer halen. Eñ doen hy quam/ aen-
badt hy den Coninc Salomo. Maer Salomo
Adoni voor S
sprack tot hem: Gaet in v huys.

Dat ij. Capittel.

1 Als nv den tijt aen quam / dat David Als D
A sterven soude/ gheboodt hy zijnen soon sterven
2 Salomo/ ende sprac: ||Ick gae henen verma
den wech der gantscher werelt/ *So zijt ghe- Salom
3 troost/ ende weest een man/ Ende neemt der ||Deu.
bewaringe des Heeren ws Godts waer/ dat Josu.2
ghy in sine weghen wandelt/ ende houdt sine *1.pa.
zeden/ geboden/ rechten/ ende ghetuychenisse/
"so geschreven staet in de Wet Mose. Op dat Deu.
ghy cloeck zijt in allen dat ghy doet/ eñ waer
4 ghy v henen keert/ Op dat v de Heere zijn
woort verwecke/ dat hy over my ghesproken
heeft/ ende ghesept: Bewaren uwe kinderen
haer weghen / alsoo dat si voor my ghetrou-
welijck/ ende van gheheelder herten/ ende van
gantscher sielen wandelen / soo en sal van v
nemmermeer ghebreken een man opten stoel
5 Israels. Ooc weet ghy wel/ wat my gedaen Davi
heeft Joab/ de sone SeruJa: Wat hy dẽ twee Joab
Veldthooftmannen Israels dede / ||Abner den den.
sone Ner/ eñ Amasa den sone Jether / die hy ||2.R
ghedoodt heeft / ende storte orloochs bloet in
vrede/ ende dede orloochs bloet in sinen gor-
del dat om sine lendenen was / ende aen sine
schoenen/ die aen zijn voeten waren.
6 Doet nae uwer wijsheyt/ dat ghy zijn grijs
hayr niet met vrede onder inde helle en brẽgt.
7 Oock sult ghy den kinderen *Barsillai des 2.reg
B Giliaditen ontfermherticheyt bewijsen dat si
aen v tafel eten. Want alsoo deden si by my/
doen ic voor Absalon uwen broeder vluchte.
7 Ende siet/ ghy hebt by v "Simei / den sone 2.reg
Gera / des soons Jemini van Bahurim / die Da
my schandelijck vloecte/ inder tijt/ doen ick na van
Mahanaim ghinck. ||Maer hy quam af my
te ghemoet aen de Jordane. Doen swoer ick 2.R
hem byden Heere/ ende sprack: Ick en wil v
niet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

9 niet dooden metten sweerde. Maer en laet
ghy hem niet ontschuldich zijn: Want ghy zijt
een wijs man / eñ sult wel weten wat ghy hē
doen sult / dat ghy zijn grijs hayr met bloedt
10 hier onder in de helle brengt. *Aldus ont=
sliep Dauid met zijnen Vaderen/eñ wert be=
11 grauen inder stadt Dauids. Maer den tijt
die Dauid Coninc geweest is ouer Israel/is
veertich iaer. ||Seuē iaer was hy Coninc tot
Hebron/eñ drienderticht iaer tot Jerusalem.
12 Eñ "Salomo sat opten stoel zijns Vaders
Dauids/eñ zijn Conincrijc wert seer stantua=
13 stich. Maer Adonia de sone Hagith / quam
in tot BathSeba/de moeder Salomo. Eñ sy
sprack: *Coemt ghy ooc met vrede? Hy sprac:
14 Ja/eñ seyde: Jck hebbe wat met v te spre=
15 ken. Sy seyde: Segt op. Hy sprac: Ghy weet
C dat dat Conincrijck mijn was/eñ gheheel Is=
rael hadde hem op my ghrecht / dat ick Co=
ninck soude zijn. Maer nv is dat Conincrijck
gekeert/eñ mijns broeders geworden. Van dē
16 Heere ist hem geworden. Nv bid ick een be
de van v / dat ghy my mijn aensicht niet en
wilt beschamen. Sy sprack tot hem: Segt op.
17 Hy sprac: Spreect metten Coninc Salomo/
want hi en sal v aensicht niet beschamen/dat
hy my geue||Abisag van Sunem tot eenē wij
18 ne. BathSeba sprack: Wel/ick wil metten
19 Coninck van uwent wegen spreken. Ende
BathSeba quam in totten Coninc Salomo/
om met hem te spreken/van Adonia aengaen
de. Eñ de Coninck stont op/eñ ginck haer te
ghemoet/eñ aenbedese/eñ sette hem op zijnen
stoel. Eñ des Conincs moeder wert eenē stoel
geset/dat si tot zijnder rechter zijde soude sit=
20 ten. Eñ si sprac: Jck bid een cleyn bede van
v / en wilt mijn aensicht niet beschamen. De
Coninck sprack tot haer: Bidt mijne moeder/
21 Jck en wil v aensicht niet beschamen. Sy
sprack: Laet Abisag van Sunem uwen broe=
22 der Adonia tot eenen wijue gheuen. Doen
D antwoorde de Coninc Salomo/ eñ sprack tot
zijn moeder: Waerom bidt ghy om Abisag vā
Sunem den Adonia? Bidt hem dat Coninck=
rijck oock/want hy is mijn grootste broeder/
"ende heeft den Priester Abiathar ende Joab
23 den soon SeruJa. Ende de Coninck Salo=
mo swoer by den Heere/ende sprack: Godt
doe my dit ende dat/Adonia sal dat tegen zijn
24 leuen ghesproocken hebben. Ende nv/alsoo
waerachtelijck als de Heere leeft/die my be=
uestícht heeft / eñ heeft laten sittē opten stoel
mijns vaders Dauids/ ende die my een huys
gemaect heeft/ *so hy gesproken heeft/heden
25 sal Adonia steruen. Eñ de Coninck Salo=
mo sandt henen door Benaia den soon Joia=
26 da/die sloech hem/dat hy sterf. Eñ de Co=
ninck sprac totten Priester AbJathar: Ghaet
henen na Anatoth/op uwen Acker/want ghy
zijt des doots / Maer ick en wil v heden niet
dooden/Want ghy hebt de Arcke des Heeren
voor mijnen vader Dauid ghedraghen / ende
hebt mede geleden/waer mijn vader gheleden
27 heeft. So verstiet Salomo dien AbJathar/
dat hi niet meer Priester des Heerē en mocht
zijn/||op dat des Heeren woort veruult soude
worden/dat hy ouer dat huys Eli ghesprooc=
28 ken hadde / tot Silo. Ende dit gheruchte
E quam voor Joab / Want Joab had aen Ado=
nia ghehanghen/hoe wel niet aen Absalon.
"Doen vluchte Joab in die Hutte des Hee=
ren/ende vaette die hoornen des Altaers.
29 Ende het wert den Coninck Salomo ghe=
bootschapt/dat Joab totter hutten des Hee=
ren geulucht waer/eñ siet/hy staet by den Al=
taer. Doen sandt Salomo Benaia/den Soon
Joiada/eñ sprac: *Gaet henē ende slaet hem.
30 Eñ doen Benaia totter Hutten des Heeren
quam/sprac hy tot hem: Dus seyt de Coninc:
Gaet daer wt. Hy sprack: Neen/Jck wil hier
steruen. Ende Benaia seyde dat den Coninck
weder/ ende sprack: Also heeft Joab gespro=
31 ken/eñ also heeft hy my gheantwoort. De
Coninc sprac tot hem: Doet so hy gesproken
heeft/eñ slaet hem / eñ begraeft hem/ op dat
ghy dat bloet dat Joab te vergheefs ghestort
heeft/van my/eñ vā mijns vaders huys doet.
32 Ende dat hem de Heere betale zijn bloet op
zijn hooft/ dat hy twee mannen geslagē heeft
die rechtueerdiger ende beter waren dan hy/
eñ heeftse metten sweerde gedoodt/dat mijn
vader Dauid daer af niet en wiste/te weten/
||Abner den sone Ner/den velthooftman ouer 1.Reg.3.c.27
Israel / "ende Amasia/den soone Jether/den "2.re.20.b 10
33 velthooftman ouer Juda/ Dat haer bloedt
betaelt worde op dat hooft Joab/ ende zijns
zaets eewelijc. Maer dat Dauid eñ zijn zaet/
zijn huys ende zijnen stoel vrede hebbe eewe=
34 lijc vanden Heere. Ende Benaia de soon Jo
iada ginck op/ ende sloech hem/ ende doodde
hem/ ende hy wert begrauen in zijnen huyse/
35 inder woestijnen. Ende de Coninc sette Be=
naia/den soone Joiada/ in zijn stede ouer dat
Heyr. *Ende Sadok de Priester/sette de Co Eze.44.c.15.
36 ninck in de stede AbJater. Ende de Coninc Salomo ghe
sandt henen/ ende dede Simei roepen / ende biet Simei.
sprack tot hem: Timmert v een huys te Jeru
salem/ende woont aldaer. Ende en gaet van
daer niet wt/noch herwaerts noch dwaerts:
37 Jn welcken daghe ghy wt ghaet/ende ouer
de Beke Kidron ghaet/soo weet/dat ghy den
doot steruen moet/v bloet sy op v hooft.
38 Simei sprack tot den Coninc: Dat is een
goede meyninghe/ so mijn Heere de Coninck
ghesproocken heeft/soo sal v knecht doen.
39 Aldus woonde Simei te Jerusalem langen
tijt. Maer het gieuiel ouer drie iarē/dat twee
knechten dē Simei ontliepē tot Achis dē soon
Maecha/den Coninc tot Gath. Eñ het wert
Simei gebootschapt: Siet uwe knecten zijn te
40 Gath. Doē maecte hē Simei op/ eñ sadelde Simei ouer=
sinē Esel/eñ troc henē na Gath tot Achis/dat treet het ghe
hy sine knechtē soude soecken. Eñ doē hi daer bot Salomōs
quam/bracht hy zijn knechtē weder vā Gath.
41 Eñ het wert Salomo gebootschapt/dat Si
G mei wech getrocken ware van Jerusalem na
42 Gath/eñ weder gecomē. Doen seynde de Co
ninc henē/eñ liet Simei roepē/eñ sprac tot hē:
En heb ic v niet gesworen byden Heere/eñ v
getuyget eñ geseyt: Jn welcken dach ghy wt
trect/ende herwaerts oft derwaerts gaet/dat
ghy weten sout/ dat ghy den doot moet ster=
uen? Eñ ghy spraect tot my: Jck heb een goe
43 de meyninge gehoort. Waerom en hebdy v
dan niet gehoudē na den eedt des Heerē/ende
44 gebot/dat ick v geboden hebbe? Eñ de Co=
ninc sprac tot "Simei: Ghy weet alle de boos 2.Reg.16.b.5
heyt die uwer herten kenlijc is / die ghy mijn
vader Dauid gedaen hebt. De Heere heeft v
45 boosheyt betaelt op v hooft. Eñ de Coninc Simei wort
Salamo is gesegent. Eñ de stoel Dauids sal ghedoodt.
bestandich zijn voor den Heere eewelijck.
46 Eñ de Coninc geboot Benaia den sone Jo=
iada: Die ghinck wt/ ende sloech hem dat hy
sterf. Eñ dat Conincrijc wert beuesticht door
de hant Salomo.

Dat iij. Capittel.

1 ENde Salomo || vereenichde hem met Deut.7.a.2.
A Pharao den Coninck in Egypten/eñ Salomo neēt
nam Pharaos dochter/ eñ brachtse in de dochter
de stadt Dauids/ tot dat hy zijn huys eñ des Pharao.
Heerē huys voltimmerde/eñ de muerē rontom
2 Jerusalem. *Maer dat volck offerde noch op Deut.12.a.2.
de hoochten. Want den name des Heeren en
was noch gheen huys getimmert tot dier tijt
3 toe. Maer Salomo hadde den Heere lief/
ende

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

ende wandelde na de zeden zijns vaders Da
uids / wtghenoomen dat hy op de hoochten
2.Para.1.a.2 4 offerde / ende roockte. "Ende de Coninck
ghinck henen nae Gibeon/ om aldaer te offe=
ren/want dat was een heerlijcke hoochte.
Salomo offert. Ende Salomo offerde duysent Brandtoffers
op den seluen Altaer. ||Ende de Heere open
||3.Reg.9.a.2 5 baerde Salomo tot Gibeon / des nachts in=
God vschijnt Salomo. den droom/ende Godt sprack : Bidt/wat ick
6 v gheuen sal. Salomo sprack : Ghy hebt
aen mijnen Vader Dauid dijnen knecht groo
te ontfermherticheyt ghedaen/ gelijck hy dan
voor v ghewandelt heeft in waerheyt ende
gherechticheyt / ende met een oprecht herte
voor v/ende hebt dese groote bermherticheyt
ghehouden/ende hem eenen Soone ghegheuen
uen die op zijnẽ stoel sate/so het dan nv voor
Sapi.9.b.7. 7 ooghen is. Nv de Heere mijn Godt/*ghy
Salomo bidt B hebt uwen knecht tot eenen Coninck ghe=
om wijsheyt/ maect / in mijns Vaders Dauids stede. Soo
ende een ghe ben ick nv een cleyn Jonghelinck / en weet
hoorsaẽ hert. 8 noch mijnen wtganck/noch inganck. Ende
v knecht is onder dat volck dat ghy vercoo=
ren hebt/so groot/ dattet niemandt ghetellen
noch beschrijuen en can/om der Menichten:
2.Par.1.b.10 9 ||Dus wilt uwen knecht een ghehoorsaem
hert gheuen/dat hy v volck oordeelen mach/
ende verstaen wat goet ende quaet is. Want
Oordeelen. wie vermach dit v machtich volck te ||rechtẽ?
"2.Pa.1.b.11 10 Doen beuielt den Heere wel / " dat Salo=
God ãtwoort 11 mo sulcks badt. Ende God sprack tot hem:
Salomo. *Want ghy sulcks biddet/ende en biddet niet
*Mat. 6.d.33 om een lanck leuen/ noch om rijckdom / noch
om uwer vianden siele/ maer om verstant oor
Eccl.1.c.16. 12 deel te hooren. "Siet/so heb ick gedaen na
uwen woorde. Siet/ick heb v een wijs eñ ver
standich herte ghegeuen/ also dat ws ghelijck
voor v niet geweest en is/ eñ na v niet opstaẽ
13 en sal. Daer toe so heb ick v oock ghegeuen
Sap.7.b.11. dat ghy niet gebeden en hebt/*te weten rijck=
dom ende eere / dat ws gelijck niemant onder
14 den Coningen en is tot uwer tijt. Ende ist
dat ghy in mijne wegẽ wandelt/also dat ghy
3.Reg. 15.a.5 mijn seden ende ghebooden hout/ ||so v vader
Dauid ghewandelt heeft: Soo wil ick v ge=
15 uen een langhe leuen. Ende doen Salomo
2.Par. 1.c.13 C ontwaecte/siet/doen wast eenen droom."En=
de hy quam te Jerusalem/ende tradt voor de
Arcke des verbonts des Heeren/ende offerde
brantoffer ende danckoffer/ ende maeckte een
De hoerẽ co= 16 groote maeltijt allen zijnen knechten. In die
men tottẽ Co tijt quamen twee Hoeren totten Coninck/eñ
ninc voor tge 17 traden voor hem. Ende dat een wijf sprac:
rechte van eẽ Och mijn Heere / ick ende dit wijf woonden
verstoruẽkint in eenen huyse/ende ick gelach by haer inden
18 huyse. Ende ouer drie dagen doen ick ghe=
baert had/so baerde si oock. Eñ wy waren by
een/alsoo dat gheen vreemde met ons inden
19 huyse en was/sonder wy tween. Ende dees
wijfs soon sterf inder nacht/ want si had hem
20 inden slaep doot ghedruct/ Ende stont inder
nacht op/ende nam mijnen soon van mijnder
zijden/doen v maerte sliep/ende leyde hem in
haren arm/ende haren dooden soone leyde sy
21 in mijnen arm. Ende doen ick smorgens op
stondt om mijnen soone te suyghen/ siet/doen
was hy doodt. Maer smorghens besach ick
hem wel/ende siet / het en was mijnen soone
22 niet/dien ick gebaerdt had. Dat ander wijf
D sprack: Ten is also niet/ mijn sone leeft/ eñ v
soon is doot. De gene sprack : Het en is also
niet/v soon is doodt/eñ mijn soon leeft. Ende
23 spraken also voor den Coninck. Eñ de Co=
ninck sprack: Dese seyt: Mijn soon leeft/ende
Salomo oor= v soone is doodt. Ende de ghene seyt: Het en
deelt vstãdich is alsoo niet/v soon is doodt/ende mijn soone
||Susan.g.51. 24 leeft. Eñ de Coninck sprack: ||Haelt my een
sweert herwaerts. Eñ doen dat sweert voor
25 den Coninc gebracht wert/ Sprack de Co=
ninc: Deylt dat leuende kint in twee deelen/
ende gheeft deser de helft/ ende der gheender
26 ooc de helft. Doen sprac dat wijf des welcx
soon leefde/totten Coninc (*want haer moe= Gen.43.
derlijc herte wert ontsteken ouer haren soon)
Och mijn heere / geeft haer dat kint leuende/
eñ en doodes niet. Maer de ghene sprac: Het
en sy noch mijn noch dijn/laet het deelen.
27 Doen antwoorde de Coninck/ende sprack:
||Gheeft deser dat kint leuende/eñ en doodes Luce.7.
28 niet/dat is zijn moeder. Eñ dat oordeel dat
de Coninc ghesprokẽn hadde/ wert vermaert
voor alle Jsrael / eñ vreesden den Coninck/
want si saghen dat de wijsheyt Gods in hem
was om oordeel te houden.

Dat iiij. Capittel.

1 ALso was Salomo Coninck ouer ghe= Van den
2 heel Jsrael. Eñ dit waren zijn Oor= men des
A sten: AsarJa/de sone Sadok des Prie siciers Sa
3 sters. Elihoreph eñ AhiJa/de sone Sisa wa mons.
ren schrijuers: Josaphat de sone Ahilud was
4 Cancelier: Benaia de soõ Joiada was velt
hooftman: Sadok eñ AbJathar waren Prie=
5 sters. AsarJa de sone Nathan was ouer de
Officiers: Sabud de sone Nathan des Prie=
6 sters/was des Conincx vrient: Ahizar was
Hofmeester : || Adoniram de sone Abda/was 3.Re.12
7 Rentmeester. Eñ Salomo hadde twelf Of=
ficiers ouer geheel Jsrael / die den Coninc eñ
zijn huys besorchden. Een yegelijc had tsiaers
8 een maent lanc te besorgen. Eñ hieten also:
9 De sone Hur opt geberchte Ephraim: De
sone Deker te Makaz/eñ te Saalbim ende te
BethSames/ende te Elon/ ende BethHanã:
10 De soone Hesed te Aruboth / ende hadde
daer toe Socho/ ende dat gheheele lant He=
11 pher: De sone Abinadab/de gheheele heer=
schappije te Dor/ende hadde Thaphat Salo
12 mons dochter tot eenen wijue: Baena de so=
ne Ahilud te Thaenach/eñ te Megiddo/ende
ouer gheheel BethSean / het welcke neffens
Sarthana leyt onder Jesreel van BethSean
totter pleynen Mehola toe/tot ouer gene side
13 Jakmeam: De sone Geber te Ramoth in
B Gilead/ende hadde de placken Jair des soons
Manasse in Gilead / eñ hadde dat lantschap
Argob die in Basan leyt/tsestich groote steden
14 bemuert/eñ met metalen grendelen. AbiNa
15 dab de sone Jddo/te Mahanaim: Ahimaaz
in Naphthali/eñ hy nam Salomons dochter
16 Basmath oock tot eenen wijue: Baena de
17 sone Husai in Asser eñ te Aloth: Josaphat
18 de sone Paruha/in Jsaschar: Simei de sone
19 Ela in BenJamin: Geber de sone Vry in=
den Lande Gilead / int Landt Sihon des
Conincx der Amoriten/ eñ Og des Conincks
in Basan/ Een Amptman was inden seluen
20 lande. Maer*Juda eñ Jsrael dier was vele/ Pro.
gelijc dat zant aen der Zee/eñ aten eñ dronc=
21 ken/ende waren vrolijck. "Aldus was Sa= Gen.
lomo een heer ouer allet Coninckrijck/vanden Exod
water aen inder Philisteen landt / tot aen de Psal
frontieren Egypti/die hem ghiften brachten/
22 eñ dienden hem zijn leefdage. Ende Salomo Salo
moeste dagelijcx ter spijsinghe hebben dertich se vo
Chor Semelmeels/ ende tsestich Chor ander ghes
23 meels/ Thien gemeste runders/eñ twintich
weyde runders/eñ hondert schapẽ. Wtgheno=
men Herten eñ Rheen/eñ||Gemsen eñ gemest Ste
24 Vee. Want hy heerschapte int geheele lant
aen dese zijde des waters / van Tipsach aen
tot Gasa toe/ ouer alle Coninghen ouer dese
side des waters. *Eñ had vrede van alle zijn Leu
25 onderdanigẽ rontõ. Also dat Juda eñ Jsrael 1.m
seker woonden/elck onder sinen Wijnstock/en
de onder sinen Vijgeboom / van Dan aen tot
BerSeba toe/so langhe als Salomo leefde.

*Ende

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

26 *Ende Salomo hadde veertich duysent wa
C ghen peerden/ende twelf duysent rypeerden.
27 Eñ de Officiers besorchdē den Coninc Sa
lomo/ eñ alle wat totter tafelen des Coninckx
behoorde/een yegelijck in zynder maent/eñ en
28 lieten niet faelgeren. Oock gerste eñ stroo
voor de Rossen/eñ Loopers brachten si totter
plaetsen daer hy was/elck na zijnen beuele.
29 Eñ Godt gaf Salomo seer groote "wijsheyt
eñ verstant/ende een ghetroost herte/alst zant
30 dat aendē Oeuer der Zee leyt: Also dat de
wijsheyt Salomo grooter was dan alder kin
derē tegent Oostē/eñ dan alder Egyptenaers
31 wijsheyt. Ende was wijser dan alle men-
schen/ oock wyser dan de dichters Ethan/ de
Esrahiten/Heman/Chalchal/ende Darda.
Ende was vermaert onder allen Heydenen
32 rontom. Ende hy sprack drie duysent ‖by-
spraken / ende zijnder *liedekens waren duy-
33 sent ende vijf. Eñ hy sprack van boomen/
vanden Cederboom aen tot Libanon tot aen
der Isope/die wter Want wast. Oock sprac hi
van Vee/ van vogelen/van ghewormte ende
34 van visschen/ Eñ wt alle volcken quamen-
der om te hooren de wijsheyt Salomons/van
alle Coningē op aerden/die van zijnder wijs-
heyt ghehoort hadden.

Dat v. Capittel.

1
A ENde Hiram de Coninc te Tyro sant
zijn knechtē tot Salomo. Wāt hy had
de gehoort/dat si hem tot eenē Coninc
ghesalft hadden in zijns vaders stede. "Want
Hiram beminde Dauid zijn leuen lanck.
2 Eñ Salomo sant tot Hiram/eñ dede hem
3 seggen: ‖Ghy weet/dat mijn vader Dauid
niet en mocht timmeren een huys den name
des Heeren zijns Godts/om des Orlochs wil
le dat rontsom hem was / tot datse de Heere
4 onder sine voetsolen gaf. Maer nv heeft my
de Heere mijn Godt rontomme ruste gegeuē/
also datter geen viant noch quade hindernis-
5 se meer en is. Siet/dus heb ick gedacht een
huys te timmeren den name des Heerē mijns
Godts/so de Heere tot mijnen vader Dauid
gesprokē heeft/eñ geseyt: *V soon/die ic in v
stede setten sal op uwen stoel / die sal mijnen
6 naem een huys timmeren. Dus beuelet nv/
datmen my Cederen wt Libanon houwe / eñ
dat uwe knechtē met mijne knechten zijn. Eñ
dat loon uwer knechten wil ick v geuen/allé
so ghy segt. Want ghy weet/dat by ons nie-
mant en is/die hout weet te houwen/gelijck
7 de Sidoniers. Maer doen Hiram de woor-
B den Salomons hoorde/verblijde hy hē hooch
lijck/eñ sprac: Gheloeft si de Heere heden/die
Dauid eenen wijsen sone gegeuen heeft ouer
8 dit groote volck. Eñ Hiram seynde tot Sa-
lomo/eñ dede hem seggen: Ick heb gehoort al
wat ghy tot my gesonden hebt: Ick wilt doen
na alle uwer begeerten/ met Cederen eñ met
9 vieren houte. Mijn knechten sullense van
Libano af brengen aen de Zee/ende wilse in
vloten laten leggen op de Zee / totter plaet-
sen toe/ die ghy my te kennen gheuen sult.
Ende wilse aldaer laten behouwen/ende ghy
sultet doen halen. Maer ghy sult mijn begeer
te oock doen/ ende mijnen gesinne spijse geuē.
10 Aldus gaf Hiram Salomo Cederen ende
11 vieren hout na alle zijn begheeren. Maer
Salomo gaf Hiram twintich duysent Chorē
terwen te eten voor zijn ghesin / eñ twintich
Chorē gestotē olijs. Sulcks gaf Salomo Hi-
12 ram iaerlijcks. ‖Ende de Heere gaf Salo-
C mo wijsheyt / soo hy hem ghesproken hadde/
ende het was vrede tusschen Hiram ende Sa
lomo: Ende sy maeckten beyde een verbondt
13 met malcanderen. Ende Salomo vercoos
een somme volcks wt den gheheelen Israel
Ende de somme was dertich duysent mannē. dat getal der
14 Ende seyndese in den Libanon/ ouer elcke werckliedem
twee maenden thien duysent. Also dat sy een was 30000.
maent op Libanon waren/ ende twee maen-
den thuys. *Ende Adoniram was ouer sulc- 3.Reg.4.a.6.
15 ken somme. Ende Salomo hadde tseuentich 12.c.18.
duysent die daer last droeghen/ ende tachten-
tich duysent die daer timmerden opten berch/
16 Sonder de ouerste Officiers Salomons/
die ouer dat werck ghesedt waren/ te weten/
drie duysent ende drie hondert/de welcke ouer
dat volck regeerden dat daer aent werck ar-
17 beydde. Ende de Coninck gheboodt/dat sy
groote ende costelijcke steenen wt souden bre-
ken/te weten/ ghehouwen steenen totten fun
18 dament des huys. Ende de Timmerlieden
Salomons / ende de Timmerlieden Hiram/
ende de Giblim hieuwen wt/ende bereydden
houten eñ steenen om dat huys te timmeren.

Dat vi. Capittel.

1
A INden "vierhondertsten ende tachtich- 2.Par.3.a.1.
sten Jare/ na den wtganck der kinderen Actor.7.f.47.
van Israel wt Egypten lant/ inden vier Wanneer Sa
den Jare des Coninckrijcks Salomo ouer Is lomo begoste
rael/inder maent Sif/dat is de ander maent/ te timmeren.
werdt dat Huys des Heeren ghetimmert.
2 Dat huys dat de Coninck Salomo den
Heere timmerde/was tsestich ellen lanc/twin
tich ellen breedt/ ende dertich ellen hooch.
3 ‖Ende hy timmerde een poortael voor den Joan.10.c.23
Tempel/twintich ellen lanc/ nae der breyden Actor.3. b.11.
des huys/ eñ thien ellen breet voor dat huys 5.b.12.
4 henen. Ende hy maeckte vensteren aen dat Van de ghe-
huys/inwendich wijt/ wtwendich enghe. daente ende
5 Eñ hy timmerde eenen omghanck aen de maecksel des
Want des huys rontom/dat hy/ beyde om dē Tempels.
Tempel eñ Choor ginc/ende maecte sine buy
6 tenste Want daer om. Den ondersten ganck
was vijf ellen wijt/ eñ dē middelsten ses ellen
wijt/ende den derden seuen ellen wijt. Want
hy leyde balcken van buyten aent huys ronts
om/dat si hem niet en hielden aen de Want
7 des huys. Ende doen dat huys ghetimmert
wert/waren de steenen te voren geheel bereyt
alsoo datmen gheenen hamer/ noch bijl/noch
eenich ijserē instrumēt int timmerē en hoorde.
8 Maer een duere was ter rechter zijdē mid
den aent huys/ also datmen door eenen win-
delsteen op ginc op den middelsten ganc/ende
9 vandē middelsten ganc opten derdē. Aldus
timmerde hy dat huys / eñ voleynde dat. Eñ
hy beschoot dat huys met Cederē/beyde bouē
10 eñ aende Wandē. Hy timmerde oock eenen
ganc bouē op dat geheele huys rontsom/ vijf
ellen hooge. Eñ deckte dat huys met Cederen
11 hout. Eñ des Heeren woort quam tot Sa-
12 lomo/ende sprack: Dat si dat huys/dat ghy
timmert/Ist dat ghy in mijne gheboden wan-
delt/eñ nae mijne rechten doet/ ende alle mijn
geboden hout/om daer in te wandelen/so wil
ick mijn woort met v beuestigen/ *gelijck ick 1.Reg.7.c.12.
13 uwen vader Dauid gesproken hebbe/ Ende
wil onder de kinderen Israels woonen/eñ en
14 wil mijn volc Israel niet verlaten. Also tim
merde Salomo dat huys/ende voleyndet.
15 Ende timmerde de Wanden des huys van
binnen aen de zijdē van cederē/van des huys
vloer aen/tot den daecke toe. Eñ beschoot vā
binnen met houte/ende solderde den vloer des
16 huys met dennen berderē. Eñ hy timmerde
achter int huys eenen Cederen Want / twin-
tich ellen lanc/ vanden vloer aen totten dake
toe/Eñ timmerde daer binnen den Choor/eñ
17 dat Alderheylichste. Maer dat huys des tem
pels (voor dē Choor) was veertich ellē lanc.
18 Van binnen was dat gheheele huys enckel
Cederen met ghedraeyde knoopen eñ bloem-
werck/also datmen gheenen steen en sach.

Maer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

19 Maer den Chooꝛ bereydde hy van binnen
int huys/ datmen de Arcke des verbonts des
20 Heerē aldaer soude setten. Ende vooꝛ den
Chooꝛ die twintich ellen lanc/ twintich ellen
wijt/eñ twintich ellē hooch was/ eñ ouertroc
ken met louteren goude/beschoot hi dē Altaer
21 met Cederē. Eñ Salomo ouertroc dat huys
D van binnen met louterē goude/eñ troc gulden
grendelen vooꝛ den Chooꝛ/ die hy met goude
22 ouertrockē hadde/ Also dat dat geheele huys
heel met goude ouertrockē was. Daer toe dē
geheelen Altaer vooꝛ den Chooꝛ ouertroc hy
23 oock met goude. Hy maecte ooc in dē Chooꝛ
Exo.25.b.18. twee* Cherubim thien ellen hooch/vā Olijf-
24 boomen hout/ Vijf ellen hadde eenen vlue-
gel/eens yegelijcx Cherubs/also dat thien el-
len waren vandē eynde zijns eens vluegels/
25 tottē eynde zijns anderē vluegels. Also had
de die ander Cherub oock thien ellen/eñ daer
was eenderley mate/eñ eenderley ruymte bey
26 de der Cherubim/ Also dat elc Cherub tien
27 ellen hooch was. Eñ hy settede de Cheru-
bim binnen in het huys. Ende die Cherubim
bꝛeydē haer vluegelen wt/dat des eens vlue-
gel raecte aen desen Want/ ende des anderen
Cherubs vluegel aen dē anderē Want raecte.
28 Maer middē int huys raecte den eenē vlue
gel den anderē. Eñ hy ouertroc die Cherubim
29 met goude. Eñ aē allē Wandē des huys/alō
E liet hy gesnedē werc maken van wtgegroefdē
Cherubim/ palmen eñ bloemwerc inwendich
30 eñ wtwendich. Oock ouertroc hy den vloer
des huys met guldē platen inwendich eñ wt-
31 wendich. Eñ in dē inganc des Chooꝛs maec
te hy twee duerē van Olijfboomē houte/ met
32 vijfcantige posten/ Ende liet daer gesneden
werck op maken van Cherubim / palmen eñ
bloemwerc/eñ ouertrocse met gulden platen.
33 Also maecte hy ooc inden inganc des Tem
pels viercante posten/van olijfboomē houte/
34 Eñ twee duerē van dennen houte/ also dat
elc duere twee vluegelen hadde/aen malcan-
35 deren hanghende in haer hangselen. Ende
maectē daer op gesnedē werc van Cherubim/
palmen eñ bloemwerc/ eñ ouertrocse met gou
Vanden binnensten hof. 36 de/recht soot beuolen was. Eñ hy timmerde
ooc eenen Hof daer binnen van dꝛie rijen ge-
houwen steenē/ eñ van eender rijen geschaef-
Hoe lange de timmeringhe duerde. 37 den Cederen. In dat vierde Jaer inder maēt
Sif/wert dat fundament geleyt aenden huy-
38 se des Heerē. Eñ indē elfstē Jaer inder maēt
Bul (dat is de achtste maent) wert dat huys
volmaeckt/ so het zijn soude. Also dat si daer
aen seuen Jaer timmerden.

Dat vij. Capittel.

Vā de timmeringe vā Salomons huys 1 A Maer aen zijn huys timmerde Salomo
derthien iaer/dat hijt geheelijc voltim
merde/ Te weten/ hy timmerde een
2 huys vandē Wout Libanon/hondert ellen lāc
vijftich ellen wijt/ende dertich ellen hooch.
3 Op die selue viercante timmeragie/leyde hi
den solder van Cederen berderen/op Cederen
Calomnē na de rijen henē. Ende bouē daer op
een decsel van Cederē op des seluen Colom-
nen/der welcker waren vijfenveertich/ is vijf
4 tien in eender rijen. Eñ daer warē vensters
in de dꝛie rijen / teghen malcanderē ouer/dꝛie
tegē dꝛie/ ende warē in haren postē viercant.
5 Hy maecte ooc een pooꝛtael met Colomnē/
vijftich ellen lanc/eñ dertich ellen breet. Ende
noch een poꝛtael vooꝛ dien met Colomnē eñ
6 dicke balcken. Eñ timmerde ooc een poꝛtael
tot eenē Richtstoel/daermen gericht in hielt/
ende beschoot beyde de solders met Cederen.
7 Daer toe zijn huys/daer hi in woonde/indē
achterhof/ achter aent poꝛtael/gemaect gelijc
8 de andere. Eñ maecte oock een huys/gelijck
3.Reg.3.a.1. B als dat poꝛtael der dochter Pharao/"die Sa
lomo tot eender huysvꝛouwe genomē hadde.
9 Sulcke alle warē costelijcke steenen na den
winckelhaec gehouwē/ met sagen gesnedē op
alle sidē/ vandē gront op/tot aen dat dac toe.
Daer toe ooc buyten totten grooten hof toe.
10 De fundamētē warē ooc costelicke eñ groote
11 steenē/thien eñ acht ellen groot/ Eñ daer op
costelijcke gehouwen steenen na den winckel-
12 haeck eñ Cederen. Maer den grooten hof al Vand[…] ten H[…]
omme/hadde dꝛie rijen van gehouwē steenen/
eñ een rije van Cederen berderen. Also ooc dē
binnensten hof aent huys des Heeren/eñ dat
13 poꝛtael aendē huyse. Eñ de Coninc Salo-
mo sant henen/‖eñ liet halen Hyꝛam vā Ty- 2.Par
14 ro/ Eender weduwen soon/ wt den stamme
Naphthali / eñ zijn vader was een man van
C Tyꝛo geweest. *Die was een meeester in me Exod.
tael/ vol wijsheyt/ verstant/ eñ consten/om te
arbeyden alderhande metaelwerc. Doē hy tot
ten Coninc Salomo quam/maecte hy alle zijn
15 werck. "Eñ maecte twee metalen Colomnē/ 1.Par
‖elc achtien ellen hooch/ eñ eenen dꝛaet van 4.re.
twelf ellen was de mate/om elcke Colomne. Vand
16 Eñ maecte twee knoopē van metael gego len c[…]
ten/ om bouen op de Colomnē te setten/ende
17 elcken knoop was vijf ellen hooch. Eñ aen
elcken knoope bouē op de Columne/warē ses
18 uen geulochtē reepkens als ketenen. Eñ hy
maecte aen elcken knoop twee rijen Granaet
appelen rontom/aen een reepkē/daer mede de
19 knoop bedect woꝛt. Eñ de knoopen waren
als de roosen vooꝛ dat poꝛtael/vier ellē groot.
20 Eñ der granaet appelen inder rijen rontom
waren twee hondert/ bouen eñ onder aenden
reep/die om den buyc des knoops ginc: aē elc
21 ken knoop op beyde Colomnen. Eñ hy rech
te de Colomnen op vooꝛ dat poꝛtael des tem
pels. Eñ die hy ter rechter hant sette/ hiet hy
Jachin/eñ die hy ter slincker hant sette / hiet
22 hy Boas. Eñ het stont also bouē op de Co-
D lomnen als roosen. Alsoo wert volbꝛacht dat
23 werck der Colomnen. Eñ hy maecte een"ge 1.P[…]
goten Zee/tien ellen wijt/vanden eenen rant Van
tottē anderen rontom/eñ vijf ellen hooch. Eñ lē g[…]
een snoer dertich ellen lanc was de mate ront
24 om. Eñ om de selue zee die thien ellen wijt
was/gingē knoopen aen haren rant/ rontom
de zee henē. Maer der knoopē warē twee rijen
25 gegoten. Eñ si stont op twelf Runderen/der
welcker dꝛie Nooꝛtwaerts gekeert warē/dꝛie
Westwaerts/dꝛie Zuytwaerts/ eñ dꝛie Oost-
waerts/eñ de Zee bouē daer op/also dat alle
haer achterste deel binnēwaerts gekeert was.
26 Haer dicte was een hant bꝛeet/eñ harē rant
was als een bekers rant/ als een opghegaen
roose. Eñ daer ginck twee duysent Bath in.
27 Hy maecte ooc tien metalen gestoelten/elck Va[…]
vier ellen lanck eñ bꝛeet/eñ dꝛie ellen hooch. len[…]
28 Maer dat gestoelte was also gemaect/ dat
29 het zijden hadde tusschē de lijsten. Eñ aende
zijden tusschē de lijsten/warē Leeuwen/Run-
deren/eñ Cherubim. Eñ de zijden daer de leeu
wen eñ ossen aen waren/hadden lijsten bouen
30 eñ onder/eñ voeten daer aen. Eñ elc gestoel
te hadde vier metalē raders/ met metalen stel
len. Eñ opten vier hoeckē warē voetē gegotē
elc tegen den anderē ouer onder aen den ketel
31 gelenet. Maer den hals middē opt gestoel-
E te/was een elle hooch eñ ront/ onderhalf elle
wijt/eñ daer warē puckelkens aen den halse/
inde velden die viercant waren eñ niet ront.
32 De vier raders stonden onder aen de zijden
eñ de assen der raderen waren aent gestoelte.
33 Elc rat was onderhalf elle hooch. Ende het
waren raders als wagē raders/ eñ haer assen
nauen/speekē/eñ velgen warē altemael gego
34 ten. Ende de vier voetē op de vier hoecken
elcks gestoelts/waren oock aent gestoelte.
Ende

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

35 Ende aenden hals bouen opt gestoelte/een
half elle hooch/rontsom/ warē lijsten eñ siden
36 aent ghestoelte. Eñ hy liet op de vlacke der
selfder zijdē eñ lijsten Cherubim/ Leeuwen eñ
Palmboomē grauen/ elc aendē anderen ront-
37 om daer aē. Op die maniere maecte hy tien
gegotē gestoelten. Eenderley mate eñ ruymte
a.6, 38 was aen allē. *Eñ hy maecte thien metalen
neta F ketelen/also dat veertich Bath in eenen ketel
en. ginc/eñ was vier ellē groot/eñ op elc gestoel-
39 te was eenē ketel. Eñ hy settede vijf gestoel
ten aendē rechten hoec des huys/ eñ de ander
vijf aendē slincken hoeck. Maer de zee settede
hy ter rechter hant voor aen tegent Zuyden.
40 Eñ Hiram maecte ooc potten/schupkens/
eñ beckens/ende volbracht also alle wercken/
die de Coninc Salomo aendē huyse des Hee
41 ren maken dede/ Te weten/de twee Colom
nen/eñ de ronde knoopē bouen op de twee co
lomnen/eñ daerom twee geulochtē reepkens/
om te bedeckē de twee ronde knoopen opten
42 colomnen. Eñ de vier hondert granaet ap-
pelen aende twee geulochtē reepkens/te we-
ten/twee rijen granaet appelen aen een reep
ken/te bedecken de twee ronde knoopē opten
43 colomnen. Daer toe de tien gestoeltē/eñ tien
44 ketelen bouen daer op/ Eñ de Zee/eñ twelf
45 runderen onder de Zee. Eñ de potten/schup
kens eñ beckens. Eñ alle dese vaten die Hi-
ram de Coninc Salomo maecte/ tot dē huyse
des Heeren/waren van louteren metael.
46 In de contreye aen de Jordane lietse de Co
G ninck gieten/ in dicke leemachtige aerde/tus-
47 schē Suchoth eñ Sarthan. Eñ Salomo liet
alle vatē ongeweghen/om de seer groote me-
48 nichte des metaels. Oock maecte Salomo
alle de gereetschap die totten huyse des Hee
c.23 ren behoorde/ "te wetē/ eenen gulden Altaer/
een gulden Tafel daer de Thoonbrooden op
49 laghen/ Vijf candelaers ter rechter hant/eñ
vijf candelaers ter slincker / voor den Choor
van louteren goude/met gulden bloemē/lam-
50 pen/eñ snutters. Daer toe schalen/schotelē/
beckens/lepelen/eñ pannen van louterē gou-
de. Oock waren de herren aender dueren aen
den huyse binnen int Alderheylichste / eñ aen
de dueren des huys vanden tempel/gulden.
51 Also wert voleynt al het werc/dat de Coninc
Salomo maecte aenden huyse des Heerē. Eñ
a.1. Salomo brachte daer in ||al wat zijn Vader
Dauid gheheylicht hadde/van siluer eñ gout/
ende vaten/ende leydet inden schat des huys
des Heeren.

Dat viij. Capittel.

a.2. 1 DOen *vergaderde de Coninc Salomo
A tot hē de Ouders in Israel/alle Ouer-
sten der stammen ende Vorsten der va
deren onder de kinderen Israels te Jerusalem
om de Arcke des verbonts des Heeren op te
d.15 brengen "wt der stadt Dauids/dat is Sion.
2 Ende alle mannen in Israel vergaderden
hen totten Coninck Salomo / inder Maendt
Ethanim op de feeste/dat is de seuēste maēt.
e des 3 Ende doen alle Ouders Israels quamen/
woort hieuen de Priesters de Arcke des Heeren op
uids 4 ende brachtense opwaerts: Daer toe de
ē tē- Hutte des ghetuychenis / ende alle ghereet-
gacht. schap des heylichdoms dat inde Hutte was.
Dat deden de Priesters ende Leuiten.
5 Ende de Coninck Salomo/ende de geheele
Ghemeynte Israels / die hen tot hem verga-
dert hadden/ghinghen met hem voor de Arc-
ke henen/ ende offerde schapen/ende Runde-
ren/soo vele datment niet ghetellen noch ghe
6 rekenen en conde. Alsoo brachten de Prie-
sters de Arcke des verbondts des Heeren op
haer plaetse / inden Choor des huys / in dat
Alderheylichste/onder de vlueghelen der Che
7 rubin. Want de Cherubin breyden de vlue-
gelen wt/ aen de plaetse daer de Arcke stont/
ende bedeckten de Arcke/ende haer hantboo-
8 men van bouen neder. Ende de hantboomē
waren so lanc dat haer knoopē gesien werdē
inden Heylichdom voor den Choor/maer buy
ten en werden sy niet gesien/eñ waren aldaer
9 tot op desen dach. *Ende daer en was niet 2.Par.5.b.10
B inder Arcken / dan de twee steenen Tafelen
Mosi / "die hy aldaer liet in Horeb/ doen de Deut.10.a.5.
Heere metten kinderen Israels een verbondt
maeckte / doen sy wt den lande Egypti ghe-
10 trocken waren. Maer doen de Priesters wt
den Heylichdom gingen/||veruulde een wolc- Exo.40.d.34
11 ke dat huys des Heeren/ Dat de Priesters Num.9.c.15.
niet en conden staen / ende haren dienst vol- Ezech.9.a.3.
brengen om der wolcken wille. Want de heer
lijckheyt des Heeren veruulde dat huys des
12 Heeren. Doen sprack Salomo : *De Heere Leuit.16.a.2.
heeft gesproken: Hy wil in dat doncker woo- 2.Par.6.a.1.
13 nen. Ick heb (tis waer) een huys ghetim-
mert v tot eender wooninghen / een stede dat
14 ghy daer eewelijck woonen soudt. Ende de Salomo se-
Coninc keerde zijn aensicht/ende seghende de gent de Ghe-
gheheele Gemeynte Israels/ende de gheheele meynte.
ghemeynte Israels stont. Ende hy sprack:
15 Gheloeft sy de Herre de Godt Israels/ die
door zijnen mont mijnen vader Dauid gespro
ken/ende door zijn hant veruult heeft/ "ende 2.Reg.7.a.6.
16 ghesepyt: Vanden daghe aen doen ick mijn 2.Par.6.a.4.
volck Israel wt Egypten leydde/ so en hebbe
ick noyt gheen stadt vercoren/ onder eenighen
stamme Israels/dat my een huys ghetimmert
soude worden/dat mijnen naē daer soude zijn.
||Maer ick heb Dauid vercoren / dat hy ouer 1.Reg.16.c.11
17 mijn volck Israel soude zijn. *Ende mijn va *2.Reg.7.a.1
C der Dauid hadder (tis waer) inden sin/dat 1.Par.18.a.1
hy den naem des Heeren des Godts Israels 23.b.7.
18 een huys soude timmeren. Maer de Heere 29.a.3.
sprack tot mijnen Vader Dauid: Dat ghy in
den sin hebt een huys te timmeren mijnen na-
me/daer hebdy wel aen gedaen/dat ghy sulcx
19 voor v naemt. Nochtans ghy en sult dat
huys niet timmeren/ "maer v soon/die wt u- 2.Reg.7.c.11.
wen lendenen comen sal/die sal mijnen naem
20 een huys timmeren. Eñ de Heere heeft zijn
woort beuesticht/ dat hy ghesproken heeft:
Want ick ben op comen in mijns vaders Da
uids plaetse/ ende sitte opten stoel Israels/so
de Heere gesproken heeft/eñ heb ghetimmert
een huys dē naem des Heerē des Gods Israel/
21 Eñ heb aldaer een plaetse bereyt der Arckē
daer in dat verbont des Heeren is/dat hy ge
maect heeft met onsen vaderen/doen hyse wt
22 den lande Egypti leydde. Eñ Salomo tradt
voor den ||Altaer des Heerē/in de tegenwoor 2.Par.4.a.1.
dicheyt der geheelder gemeynten Israels/en-
23 de strecte sine handen wt ten Hemel/ Ende
sprack: *Heere Godt Israels/daer en is geen 2.Par.6.c.14
Godt/noch daer bouen indē Hemel/noch hier Salomons
beneden opter aerden ws gelijck/ ghy die dat ghebet.
verbont eñ de ontfermherticheyt hout/ dijnen
knechten die voor v wandelen van geheelder
24 herten. Ghy die uwen knecht mijnen vader
D Dauid hebt ghehouden/ al wat ghy hem ghe-
sproken hebt. Met uwen mont hebt ghijt ge-
sproken/eñ met uwe hant hebt ghijt veruult/
25 soot desen dach voor oogē staet. Nv Heere
Godt Israel/houdt uwen knecht mijnen vader
Dauid/ al wat ghy hem gesproken hebt/ eñ
ghesegt: "Het en sal v niet ghebreken aen ee- 2.Reg.7.c.12
nen man voor my / die daer sitte opten stoel
Israels: Ist nochtans dat uwe kinderen haren
wech bewaren/ dat si voor my wandelen/soo
26 ghy voor my gewandelt hebt. Nv God Is-
rael laet v woorden waerachtich worden/die
ghy uwen knecht mijnen vader Dauid ghe-
27 sproken hebt. Want meyndt ghy oock dat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Esai.66. a.1. Godt opter *aerden woone? "Siet/de Heme=
Actor.7.f.48. len ende alder Hemelen Hemel en moghen v
"2.Pa.2.b.6. niet ||begrijpen/hoe sout dan dit huys gedoen
||Besorghen. 28 dat ick getimmert hebbe? Maer keert v tot=
ten gebede dijns knechts/ eñ tot zijn smeeckē/
Heere mijn Godt/op dat ghi hoort dat lof eñ
ghebet/dat v knecht heden voor v doet/
29 Dat v oogen opē staē ouer dat huys nacht
ende dach/ ouer de plaetse daer ghy af gesept
Deut.12. a.5. hebt: *Mijnen naem sal daer zijn . Wilt doch
hoorē dat gebet/ dat v knecht op dese plaetse
30 doet. Eñ wilt toch verhooren dat smeecken
dijns knechts/ ende dijns volcks Israel/dat sy
hier doen sullen op dese plaetse uwer woonin
ghen/inden Hemel.Eñ als ghijt hoort/gena=
Exo.22. b.11. 31 dich zijn. Wanneer "yemant tegen sinē nae=
2.Par.6.d.22 E sten sondicht/eñ neemt dies eenen eedt op hē/
daer hy hē mede verbint/eñ diē eedt coēt voor
32 uwen Altaer/ in desen huyse/ So wilt toch
dat hoorē indē Hemel/eñ uwen knechtē recht
doē/ om den godloosen te verdoemen/eñ sinen
wech op zijn hooft brengen/ eñ den gerechten
rechtuerdich te maken/ om hem te gheuen na
33 zijnder gherechticheyt. Als v volck Israel
Deut.30.a.1. ||geslagen wort voor sine vianden/ om dat sy
*Bar.2.c.14. aen v gesondicht hebben/*ende bekeeren hen
tot v/ende bekennen uwen naem/ eñ bidden/
34 ende smeeckē tot v in desen huyse/ So wilt
doch dat hooren inden Hemel/ ende der sondē
ws volcks Israels genadich zijn/eñ brengen=
se weder int Landt / dat ghy haren vaderen
3.Reg.17. a.1 35 ghegheuen hebt. Als den Hemel *ghesloten
Jacob.5.d.17. wort dattet niet en regent/om dat si aen v ge
sondicht hebben/eñ bidden op dese plaetse/eñ
uwen naem belijden/ende hen van haren son=
36 den bekeeren/om dat ghyse benaut: So wilt
toch hooren inden Hemel/ende genadich zijn
der sonden uwer knechten/ende ws volcks Is
rael/dat ghy hen den goeden wech wijst/daer
si in wandelen mogen/eñ latet opt Lant rege
nen/dat ghy uwen volcke tot een erffenisse ge
37 geuen hebt. Als de dierte/oft pestilentie/oft
F drooghte/oft brant/oft sprinchanen/oft rupse
2.Par.12.a.2 nen/inden Lande zijn/ " oft zijn viandt inden
Lande/zijn poorten belegert/oft eenige plage
38 oft cranchept is/ Wie dan biddet eñ smeect/
Esaie.56.b.7. ||het zijn ander menschen/oft oock v volck Is=
rael/ die daer gewaer worden haerder plagē/
elck in zijnder herten/ eñ street zijn handen wt
39 tot desen huyse: So wilt doch hooren inden
Hemel/in de stede daer ghy woont/ eñ gena=
dich zijn/ende doen/dat ghy elcken gheeft soo
hy ghewandelt heeft/ ghelijck zijn hert kent:
Psal.7.b.10. *Want ghy alleen kent dat herte alder kinde
Jere.17.b.10. 40 ren der menschen. Op dat si v altijt vreesen
soo langhe als si opten Lande leuen/ dat ghy
Joā.20. c.20. 41 onsen vaderen gegeuen hebt. "Als oock een
Actor.8.e.27. vreemde/ die niet en is van uwen volcke Is=
42 rael/eñ coemt wt verren Landen/ Om dijns
naems wille (want si sullen van uwen groo
ten naem hooren/ende van uwer machtigher
handt / ende van uwen wtghereckten arm)
ende coemt dat hy soude bidden voor uwen
43 huyse: So willet doch hooren inden Hemel/
Mat.5. d.34. ||in de stede uwer wooningē/en doent al/daer
v de vreemde om aenroept. Op dat alle volc=
ken opter aerden uwen naem bekennen / dat
sy v oock vreesen als v volck Israel/eñ dat sy
onderuinden dat dit huys nae uwen naem
ghenaemt sy/dat ick ghetimmert hebbe.
44 Als v volck wt treckt inden strijdt teghen
G zijne vianden/door den wech dien ghyse seyn
Dan.6. b.10. den sult/||ende sullen bidden totten Heere/te=
ghen den wech nae der stadt die ghy vercoren
hebt/ ende nae den huyse dat ick uwen naem
45 ghetimmert hebbe/ Soo wilt doch haer ge=
bet ende smeecken hooren inden Hemel/ ende
46 recht doen. Als sy teghen v sondighen sul=
len (*wandt daer en is gheen mensche die 2.Pa.6.g
niet en sondicht) ende ghy gram werdt/ ende Eccl.7.c.2
gheeftse voor hare vianden/ also dat syse ge= 1.Joan.1.
uangen leydden inder vianden lant verre oft
47 nae/ Ende si in haer herte slaen/inden lan=
de daer si gheuangen zijn/ ende bekeeren hen/
ende smeecken v inden lande haerder geuanc=
kenissen/ende spreken: Wy hebben gesondicht
ende misdaen/ende ongoddelijck gheweest.
48 Ende bekeeren hen also tot v/ van geheel=
der herten/ ende van geheelder sielen/in haer
der vianden lant/diese wech ghelept hebben/
ende bidden tot v teghen den wech na haren
Lande/ dat ghy haren vaderen gegeuen hebt
nae der stadt die ghy vercoren hebt/ ende nae
den huyse/dat ick uwen naem getimmert heb
49 be. So wilt doch haer gebet ende smeecken
hooren inden Hemel/"vande stede uwer woo Amo.9.b.
50 ningen/ende recht doen/ Ende uwen volcke Mat.5.d.
ghenadich zijn / dat tegen v gesondicht heeft/ 23.c.22.
ende alle haer ouertredingen/ daer si tegen v
mede ouergetreden hebben/||eñ hen ontferm= 1.Esdr.1.
herticheyt gheuen voor de ghene diese geuan
ghen houden/ ende v haerder ontfermen.
51 Want si zijn v volc ende v erffenisse/die ghy
H wt Egypten/wt den ijseren ouen geleypt hebt/
52 Op dat v oogen open zijn op dat smeecken
ws knechts/ eñ ws volcks Israel / dat ghyse
hoort in allen dien/daer si v om aenroepen.
53 *Want ghy hebtse v afgescheydē tot een erf Exod.19.
fenisse/wt alle volcken opter aerden/ soo ghy
ghesproken hebt door Mosen uwen knecht/
doen ghy onse vaders wt Egypten leyddet/
54 Heere/Heere. "Ende doen Salomo alle dit 2.Par.7.
ghebet ende smeecken voor den Heere wt had
de ghebeden / stont hy op vanden Altaer des
Heeren/ende hielt op van knielen eñ handen
55 wt te strecken ten Hemel/ Ende tradt daer Salomo
henen/ende segende de geheele gemeynte Is= gent de
56 raels met luyder stemmen/eñ sprac: Geloeft meynte I
si de Heere/ die sinen volcke Israel ruste gege rael.
uen heeft/so hy gesproken heeft.||Daer en is ||Jos.23.
niet een woort veruallen van alle sine goede
woorden/die hy ghesproken heeft/ door sinen
57 knecht Mosen. De Heere onse Godt si met
ons/gelijck hy geweest heeft met onsen vade=
ren. Hy en verlate ons niet/ ende en trecke de
58 hant niet af van ons. Onse herte tot hē te
neygen/dat wy wandelen in alle sine wegen/
ende houden sine geboden/ zeden/ eñ rechten/
59 die hy onsen vaderen gebodē heeft. Eñ dese
woorden die ick voor dē Heere gesmeect heb=
be/moeten ghenaken den Heere onsen Godt/
dach eñ nacht / dat hy recht doe sinen knecht
eñ sinen volcke Israel/ eenen yeghelijcken tot
60 zijnder tijt/ Op dat alle volcken opter aerdē
bekennē dat de Heere God is/eñ niemāt meer.
61 Ende uwe hert si oprecht metten Heere on
I sen Godt/te wandelen in zijn zeden eñ te hou
62 den zijn geboden/soot heden toegaet. Ende
*de Coninck metten gheheelen Israel/ offer= 2.Par.7
den voor den Heere offer. Ende Salomo of= Salomo
ferde Danckoffer (die hy den Heere offerde.) ter gem
63 Tweentwintich duysent Ossen/eñ hondert offert G
ende twintich duysent schapen. Also wijden si
dat huys des Heeren/de Coninc/ende alle de
64 kinderen Israels. Inden seluen dach wijde
de Coninc dē middelsten hof/ die voor dē huy
se des Heeren was/daer mede dat hy Brant=
offer/Spijsoffer/eñ dat vette der dancofferē al
daer wt rechtede. Wāt dē metalen Altaer die
voor dē Heere stont/was te cleyne tottē brāt=
offer/Spijsoffer/ ende totten vette der danck=
65 offeren. Ende Salomo maeckte tot dier tijt
een "feeste/eñ alle Israel met hem/een groote Deu.16
vergaderinghe / vanden Pale Hemath aen/
totter Beken Egypti toe / voor den Heere
onsen Godt seuen daghen / ende weder seuen
dagen/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

66 dagen/dat waren veertien dagen. Ende liet
dat volck den achtsten dach gaen. Ende si se=
genden den Coninck/ ende ginghen henen na
hare Hutten vrolijck/ende goets moets/ van
alle den goeden dat de Heere aen David zij=
nen knecht / ende aen zijn volck Israel ghe=
daen hadde.

Dat ix. Capittel.

1 ENde *doen Salomo had voltimmert
A des Heeren huys/ ende des Conincks
huys/ ende al wat hy begeerde eñ lust
2 hadde te maken/ Openbaerde hem de Heere
anderwerf/ "so hy hem geopenbaert hadde te
3 Gibeon. Eñ de Heere sprac tot hē: Ic heb v
gebet eñ smeecken gehoort/ dat ghy voor my
gesmeect hebt/eñ heb dit huys geheylicht dat
ghy getimmert hebt/ op dat ick mijnen naem
eewelijc daer soude settē / eñ mijn oogen ende
4 mijn hert soude daer altoos zijn. Eñ ghy/ist
dat ghy voor my wandelt/ so v vader David
ghewandelt heeft/met oprechter hertē eñ op=
rechtelijc/dat ghy doet al dat ic v gebodē heb/
ende mijn geboden/ende mijne rechten hout/
5 So wil ic bevestigē den stoel ws Coninck=
rijcx over Israel eewelijc/ so ic uwē vader Da
vid gesprokē heb eñ gesept: ||Het en sal v niet
gebreken aen eenen man op den stoel Israels.
6 Maer ist dat ghy v van my afkeert/ghy eñ
B uwe kinderen/ eñ niet en hout mijne geboden
eñ rechten/die ick v voor gelept hebbe/eñ he=
nen gaet eñ andere Goden dient/ eñ die aen=
7 bedet/ Soo sal ick Israel wtroeyen van=
den lande dat ick hen ghegheven hebbe.
*Eñ dat huys dat ick mijnen naem geheylicht
hebbe/wil ick verlaten van mijnen aensicht.
"Eñ Israel sal een spreeckwoort eñ een fabel
8 zijn onder alle volcken. Eñ dat huys sal af
gebroken wordē/dat alle die daer voorby gaē
sullen/die sullen hen ontsetten ende blasen/
ende seggen: "Waerom heeft de Heere desen
9 lande ende desen huyse also ghedaen? Soo
salmen antwoorden: Om dat si den Heere ha
ren God verlaten hebben/die hare vaders wt
den lande Egypti leydde/ eñ hebben aengeno
men ander goden/eñ die aengebeden / eñ hen
gedient. Daerom heeft de Heere al dit quaet
10 over hen gebracht. *Als nu twintich Jaren
C om waren/in welcke Salomo de twee huysen
timmerde / des Heeren huys / ende des Co=
11 nincs huys/ ||Daer toe Hiram de Coninck
tot Tyro/Salomo Cederboomen eñ dennen
bomen/ eñ gout na alle zijn begeerte brachte.
Doen gaf de Coninc Salomo Hiram twin=
12 tich steden inden lande Galilea. Eñ Hiram
troc wt van Tyro/om de steden te besien/die
hem Salomo ghegeven hadde. Ende si en be=
13 haechden hem niet/ Eñ sprack: Wat steden
zijn dat mijn broeder/ die ghy my ghegheven
hebt? Eñ hietse dat lant Cabul/ tot op desen
14 dach. Eñ Hiram hadde den Coninck ghe=
sonden/ hondert eñ twintich Centner gouts.
15 Eñ dat is de somma der cijnsen/ die de Co
ninck Salomo opnam/ om des Heeren huys
te timmeren/ eñ zijn huys/eñ Millo / ende de
mueren Jerusalem/eñ Hazor/ende Megiddo/
16 eñ Gazar. Want Pharao de Coninc in E=
D gypten was op gecomen/eñ had Gazar ghe=
wonnen/eñ met vyer verbrant/eñ de Canani
ten ghedoot die inde stadt woonden/eñ hadse
zijn dochter Salomons huysvrou tot eender
17 ghiften ghegeven: Also timmerde Salomo
18 Gazar/eñ dat neder Bethoren/ Ende Bae=
lath / ende Thamar in der woestijnen in den
19 lande/ Eñ alle steden der coren huysen die
Salomo hadde/eñ alle de steden der wagens
eñ de steden der Ruyteren/eñ waer hy lust toe
hadde om te timmeren te Jerusalem in Liba=
non/eñ inden geheelē lande zijnder heerschap
20 pijen. Eñ allet over gebleven volck vanden
Amoriten/Hethiten/Pheresiten/ Heviten/eñ
Jebusiten / die van den kinderen Israels niet
21 en waren/ Dier selver kinderen die si nae
hen over lieten blyven indē lande/die de kin=
deren Israels niet en conden verbannen / die
maecte Salomo chijnsbaer tot op desen dach.
22 Maer "vanden kinderen Israels en maecte Levi. 25.f.45
hy geen knechten/maer lietse crijchslieden/ eñ 1.Reg. 8.b.11
zijn knechten/eñ Vorsten / eñ Ridderen/ende
23 over zijne wagens eñ ruyters zijn. Eñ der
E Officiers die over Salomons werckē waren/
dier was vijfhondert eñ vijftich/ die over dat
volck heerschapten/ eñ de wercken wt rechtē.
24 Ende de dochter Pharao trock opwaerts/
vander stadt Davids/*in haer huys / dat hy 3.Reg. 7.b.8.
voor haer getimmert hadde. ||Doen timmerde ||2.Reg.5.b.9
25 hy ooc Millo. Ende Salomo offerde tsiaers
driemael Brandtoffer ende Danckoffer opten
Altaer / "die hy den Heere ghetimmert had= 2.Par.4.a.1.
de/ende roocte daer over voor den Heere. Eñ
26 dat huys wert also volmaect. *Eñ Salomo 3.Re.22.g 49
maecte oock schepen tot EzeonGeber/ die by
Eloth leydt/ aen den oever der rooder zee in=
27 den lande der Edomiten. Ende Hiram sant
zijn knechten henen int schip/ die hen op sche
pen verstonden / ende op de zee beproeft wa=
28 ren metten knechten Salomo/ Eñ quamen
tot ||Ophir/ende haelden aldaer vier hondert Jere.10.b.9.
ende twintich Centener gouts / eñ brachtent
den Coninck Salomo.

Dat x. Capittel.

1 ENde doen dat gerucht Salomo vandē
A naem des Heeren/ "quam voor de Co= 2.Par.9.a.1.
ninginne van Rijc Arabien / quam sy Mat. 12.d.42
2 hem te proeven met raetselen. Eñ si quam De Conin=
te Jerusalem met een seer groot heyr/ met ke= ginne vā Rijc
melen die specerye droegen / eñ vele gouts eñ Arabien coēt
edel gesteenten. Ende doen si totten Coninck tot Salomo.
Salomo in quam/sprack si met hem / al wat
3 si voorgenomen hadde. Ende Salomo sey=
det haer altemael/ende den Coninck en was
niet verborgen/dat hy haer niet en seyde.
4 Maer doen de Coninginne van Rijc Ara
bien sach alle wijsheyt Salomons / ende dat
5 huys dat hy getimmert hadde/ Ende de spij
se voor zijn tafel/ende zijnder knechten woo=
ningen/eñ zijnder dienaers officie / ende haer
cleederen/eñ zijn schenckers/eñ zijnen brandt=
offer / die hy inden huyse des Heeren offerde/
soo en conde si haer niet langher onthouden/
6 Eñ sprack totten Coninck : Het is warach
tich wat ick in mijnen lande ghehoort hebbe/
van uwen wesen/ende van uwer wijsheyt:
7 Ende ick en hebs niet willen gheloonen/
B tot dat ick gecomen ben / ende hebt met mijnē
oogen gesien : Ende siet/het en is my niet de
helft ghesept. Ghy hebt meer wijsheden ende
goets/dan dat gheruchte is dat ick ghehoort
8 hebbe. Salich zijn v lieden eñ uwe knech=
ten/die altoos voor v staen / ende uwe wijs=
9 heyt hooren. Gheloeft si de Heere dijn God
die tot v lust heeft / dat hy v opten stoel Is=
raels ghesetheeft / daerom dat de Heere Is=
rael lief heeft eewelijck/ende v tot eenen Co=
ninck ghesetheeft/dat ghy dat gherichtende
10 rechtueerdicheyt hanthaven sout. Ende sy
*gaf den Coninck hondert eñ twintich Cent 2.Par.9.b.9.
ner gouts / ende seer veel specerijen ende edel De Conin=
ghesteenten. Daer en quam niet meer so veel ginne begift
specerije/ als de Coninginne van Rijck Ara= Salomo.
11 bien den Coninck Salomo ghaf. Daer toe
de schepen Hiram/||die gout wt Ophir voer= 3.Reg.9.e.28
den/brachten seer veel Heben hout / eñ edele
12 gesteenten. Eñ de Coninck liet maken van
Heben houte/pilaernen inden huyse des Hee
ren/eñ in den huyse des Conincks/ende her=
C pen ende psalteren voor de Sangers. Daer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

en quam niet meer sulcken Heben hout/ ten
wert oock niet meer gesien tot op desen dach.
Salomo begift de coninginne vã rijc Arabia.
13 Ende de Coninc Salomo gaf der Conin=
ginnen van rijck Arabien/ al wat si begeerde
eñ badt/behaluen wat hy haer van selfs gaf.
14 Ende si keerde haer/eñ trock weder in haer
lant met haren knechtẽ. Maer des gouts dat
Vandẽ rijcdõ eñ heerlicheit Salomons.
Salomo in eenen Jare gebracht wert/was in
gewichte seshondert eñ sesentsestich centener/
15 Sonder dat vã Cramers eñ cooplieden eñ
Apotekers/ende vanden naesten Coningen/
ende vanden machtighen des Lants quam.
16 Ende de Coninc Salomo liet maken twee
3.reg.14.e.26
hondert *schilden vanden besten goude. Ses
hondert stucken gouts dede hi tot eenẽ schilt.
17 Ende drie hondert bueckelaers vanden be=
sten goude/te weten/drie pont gouts op eenẽ
3.Reg.7.a.2.
bueckelaer. "Ende de Coninck dedese in dat
Vandẽ yuooren stoel.
18 huys vanden wout Libanon. Ende de Co=
D ninc maecte eenen grooten stoel van yuooren
beenen/ ende ouertroc dien met den alderfijn=
19 sten goude. Eñ desen stoel hadde ses trappẽ
eñ dat hooft vanden stoele was achter ront.
Eñ daer waren leenen op beyde zijdẽ om den
setel/ eñ twee Leeuwen stondẽ aen de leenen/
20 Eñ op de ses trappen stonden twelf Leeu=
wen/op beyde zijdẽ. Sulcx en is noyt gemaect
21 in geenen Coninckrijcken. Alle de drincuaten
des Coninck Salomo waren gulden/ende alle
de vaten inden huyse vanden wout Libanon
waren oock louter gout. Want dat siluer en
22 achtemen inden tijdẽ Salomons niet. Want
3.Reg.9.e.26
des Conincks "Zeeschip / dat metten schepe
Hiram op de Zee voer / quam in drie Jaren
eens/ ende bracht gout / siluer/ yuoor/ Sim=
2.Pa.9.d.22
23 men/ende Pauwen. ‖Alsoo werdt de Co=
E ninck Salomo grooter in rijckdom ende wijs=
24 heyt/dan alle Coninghen op aerden. Ende
alle de werelt begheerde Salomo te sien/
dat sy de wijsheyt souden hooren/ die hẽ God
25 in zijnder herten ghegeuen hadde. Ende elck
man bracht hem ghiften/ silueren ende ghul=
den ghereetschap / cleederen ende harnasch/
cruyden/Rossen ende Muylen iaerlijcks.
26 Eñ Salomo bracht Wagens ende Ruyters
Deut.17.d.21.
te hoop/ ‖also dat hy duysent ende vier hon=
3.Reg.4.c.26
dert wagẽs hadde/eñ twelf duysent Ruyters
Eñ lietse inde wagensteden eñ byden Coninc
Eccl. 47.d.26
27 te Jerusalem. "Eñ de Coninc maeckte/dat
des siluers te Jerusalem soo veel was/als de
steenen/eñ also veel Cederen houts/ als wil=
28 der Vijchboomen in de valleyen. Ende men
bracht den Salomo Peerden wt Egypten/
ende alderley ware. Want de cooplieden des
Conincs cochten de selue ware/eñ brachtense
29 wt Egypten op/ Elcken waghen om seshon
dert siluerlingen/eñ een Peert om hondert eñ
vijftich. Alsoo brachtmense oock alle Conin=
gen der Hethiten/eñ dẽ Coningen tot Sirien
door hare hant.

Dat xj. Capittel.

1 Maer de Coninc Salomo beminde veel
3.Reg. 3.a.1.
Salomo bemint buytenlantsche wijuen.
A buytenlantsche Vrouwen/ *de doch=
ter Pharao/ ende Moabitersen/Am=
moniterscn/Edomiterschen/ Sidoniterschen/
‖Exo.34.b.12
Deute.7.a.2.
2 ende Hethiterschen/ Van alsulcken volcke/
daer de Heere den kinderen Israels af ghe=
sept hadde: ‖En gaet niet tot hen/eñ en laet=
se niet tot v comen. Sy sullen uwe herten ge
wisselijc na hare goden neygen. Aen dese hinc
Eccl.47.d.21.
Cant.6.a.7.
Salomõs wijuen neyghen zijn herte tot den Afgoden.
3 Salomo met liefden. "Ende hy hadde seuen
hondert vrouwen tot wijuen/eñ drie hondert
Concubinen. Ende zijne wijuen neychden zijn
4 herte. Ende als hy nv oudt was/neych=
den zijne wijuen zijn herte na vreemde goden
alsoo dat zijn herte niet gheheel en was met
den Heere zijnen Godt / als dat herte zijns
5 Vaders Dauids. Alsoo wandelde Salomo
Asthoreth den Gode der gheenre van Sidon
nae/ende Milcom den grouwel der Ammoni=
6 ten. Ende Salomo dede dat den Heere qua
lijck beuiel/ eñ en volchde den Heere niet ge=
7 heelijck als zijn vader Dauid. Doen ‖tim= 4.Reg.21.
merde Salomo een hoochte den Camos den
grouwel der Moabiten/opten berch die voor
B Jerusalem leyt / Ende Molech den grouwel
8 der Ammoniten. Also dede Salomo alle zij=
ne buytenlantsche wijuen / die haren goden
9 roocten ende offerden. Maer de Heere was God vertt
toornich op Salomo / dat zijn herte van den ouer Salo
Heere den Gode Israels geneycht was / *die *3.Reg.3.
10 hem tweemael gheopenbaert hadde/ Ende 9.a.2.
hem sulcks ghebooden hadde/ dat hy anderen
goden niet na en soude wandelẽ. Ende noch=
tans en had hijt niet ghehouden/ dat hem de
11 Heere gheboden hadde. Daerom sprack de
Heere tot Salomo: ‖Want dat by v ghescbiet 1.Re.15.f.
is/ eñ en hebt mijn verbont ende mijn ghebo= Van straf
den niet ghehouden/die ick v geboden hebbe: des afuals
"So wil ick oock dat Coninckrijc van v trec= "3.Re.12.
12 ken/eñ uwen knecht geuen. Nochtans bin=
nen uwer tijt en wil ickt niet doen / *om ws Esa.37.f.
Vaders Dauids wille/maer vander hant ws
13 soons wil ickt schueren. Nochtans en wil
ic dat geheele rijcke niet van hem afschueren.
Eenen stam wil ick dijnen soone gheuen / om
Dauid mijns knechts wille/ende Jerusalems
14 wille/die ick vercooren hebbe. Ende de Hee
C re ‖verwecte Salomo eenen wederpartijder/ Jere.51.b.
Hadad den Edomijt/van den Coninclijcken Van Had
15 zade/die in Edom was. Want doen Dauid
in Edom was/eñ Joab de velthooftman op=
trock om de verslagenen te begrauen/sloech hi
wat mans persoonen waren in Edom.
16 Want Joab bleef ses maenden aldaer/ende
dat gheheele Israel/ tot dat hijt al wt royde/
wat mans persoonen waren in Edom.
17 Doen vluchte Hadad eñ met hem sommige
mannẽ der Edomitẽ van zijns vaders knech=
ten/dat si in Egypten souden coomen. Maer
18 Hadad was een ionck geselle. Eñ si maec=
ten hen op van Midian/eñ quamen tot Pa=
ran/eñ namen lieden met hen wt Paran / eñ
quamen in Egypten tot Pharao den Coninc
in Egypten/die gaf hem een huys eñ ghesette
19 spijse/eñ gaf hẽ een lant in. Eñ Hadad vant
groote genade voor Pharao/ also dat hy ooc
zijns wijfs Thaphenes der Coninginnen su=
20 ster hem tot eenen wijue gaf. Ende de suster
Thaphenes baerde hem Genubath zijnen so=
ne. Eñ Thaphenes voedde hem op indẽ huy=
se Pharao / alsoo dat Genubath was in den
huyse Pharaos / onder de kinderẽ Pharaos.
21 Doen nv Hadad hoorde in Egypten / dat
D Dauid ontslapen was met zijnen vaderen/eñ
dat Joab de Velthooftman doot was/sprack
hy tot Pharao: "Laet my in mijn landt trec= Gen.30.d.
22 ken. Pharao sprac tot hem: Wat ghebreect
v by my/dat ghy in v landt wilt trecken? Hy
23 sprac: Niet/maer laet my trecken. Ooc ver=
wecte hem God eenen viant/Reson den sone Van Reso
ElJada/die van zijnen heere HadadEser den
24 Coninck te Soba gheulucht was/ Ende
vergaderde mannen teghen hem / Ende hy
werdt een Hooftman der crijchsknechten/
doense Dauid verworchde/ ende trocken nae
Damascon/eñ woonde aldaer / ende regeerde
25 te Damasco. Ende hy was Israels weder=
partijder/also lange als Salomo leefde: Dat
is de schade die Hadad leet / daerom had hy
eenen haet tegen Israel / ende wert Coninck
26 ouer Sirien. Daer toe Jerobeam de soone Van Jero
E Nebath een Ephrateeusch van Sareda/Sa=
lomons knecht / ende zijn moeder hiet Seru=
ga/een weduwe/die hief oock de hant op/te=
27 gen den Coninck. Eñ dat is de sake/daer=
om hy

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

om hy de hant teghen den Coninck op hief:
Doen Salomo Millo timmerde / sloot hy de
mueren volcomelijc tot aender stadt Dauids
28 zijns vaders. Eñ Jerobeam was een strijt-
baer man. Eñ doen Salomo sach dat de Jon-
gelinc behendich was/ sette hy hem ouer alle
29 last/des huys Josephs. Maer het gheuiel in
die tijt/ dat Jerobeam wt ginc na Jerusalem/
a. eñ de Prophеet Ahia van Silo/quam hē aen
opten wech/eñ hadde eenen nieuwen mantel
aen/eñ die twee waren alleen op den velde:
.27. 30 Eñ Ahia *vaette den nieuwen mantel die
hy aen hadde/ eñ schuerde diē in twelf stuckē.
31 Eñ sprac tot Jerobeam: Neemt thien stuc-
ken tot v. Want so spreect de Heere de Godt
Jsraels: Siet/ick wil dat Coninckrijck vander
hant Salomo schueren/ende v thien stammen
32 geuen: Eenen stam sal hy hebben om mijns
F knechts Dauids willen / ende om der stadt
c.12 Jerusalems wille/"die ick vercoren hebbe wt
33 allen stammen Jsraels: Daerom/ dat si my
verlaten/ende aengebeden hebben/ Astharoth
den Godt der Sidoniers/Chamos/den Godt
der Moabiten / ende Milcom/ den Godt der
kinderen Ammon / Ende niet ghewandelt en
hebben in mijne weghen/dat sy ghedaen had-
den/ dat my wel behaechde/ mijne gheboden
34 ende rechten/als Dauid zijn vader. Jck en
wil oock dat gheheele Rijck wt zijnder handt
niet nemen/maer ic wil hem tot eenen Vorst
maken zijn leefdaghe / om Dauids mijns
knechts wille dien ic vercoren hebbe/die my-
ne gheboden ende rechten ghehouden heeft.
c.16 35 ‖Wt der hant zijns soons/ wil ick dat Co-
ninckrijck nemen/eñ wil v tien stammē eñ sinē
a.4 36 sone eenen stam gheuen/ *Op dat Dauid
b.17 mijn knecht "altoos eē licht hebbe inder stadt
c.13. Jerusalē/die ic my vercorē hebbe/dat ic mijnē
37 name daer in stellen soude. Dus wil ick v
nemen / dat ghy regeert ouer al wat v herte
begeert/ende sult Coninck zijn ouer Jsrael.
38 Jst dat ghy nv hoort al wat ick v ghebie-
G den sal/ende in myn wegen wandelt/ eñ doet
dat my behaecht dat ghy mijne rechten eñ ge-
boden houdt/ so mijn knecht Dauid ghedaen
heeft/so wil ick met v zijn/ende v een bestan-
dich huys timmeren/ so ick Dauid heb getim
39 mert. Ende ick wil v Jsrael geuen/ Eñ wil
dat zaet Dauids om dies wille verootmoedi-
40 gen/nochtans niet eewelijc. Maer Salomo
a.2 leyde toe / om Jerobeam te dooden. ‖Doen
maecte hem Jerobeam op/eñ vloot in Egyp-
ten tot Sisak den Coninc in Egypten/ ende
bleef in Egypten tot dat Salomo sterf.
e.29 41 *Wat meer van Salomo te seggen is/ende
al wat hy gedaen heeft/ende zijn wijsheyt/dat
is geschreuen inder Cronijcken van Salomo.
42 Maer d[illegible]ijt dat Salomo Coninc was te
Jerusalem ouer dat geheel Jsrael/ is veertich
43 Jaer. Ende Salomo ontsliep met zijnen va-
deren/ende wert begrauen in de stadt Dauids
zijns vaders/ende zijn soon Rehabeam werdt
Coninck in zijn stede.

Dat xij. Capittel.

a.1 1 ENde Rehabeam *trock "nae Sichem.
A Want dat geheel Jsrael was tot Si-
chem ghecomen om hem Coninck te
2 maken. Ende Jerobeam de sone Nebath
hoorde dat / doen hy noch in Egypten was
.40. ("daer hy voor den Coninck henen gheulo-
3 den was) ende bleef in Egypten. Ende sy
seynden henen ende lieten hem roepen. Ende
Jerobeam met der gheheelder ghemeynten Js
raels quamen/ ende spraken tot Rehabeam/
4 ende seyden: V vader heeft ons Jock te
hert ghemaeckt/so maeckt ghy nv den herden
dienst ende dat sware Jock lichter dat hy ons
opghelept heeft/ so willen wy v onderdanich
5 zijn. Maer hy sprac tot hen: Gaet wech tot
aenden derden dach/dan coemt weder tot my.
6 Ende dat volck ginck wech. Eñ de Coninc Rehabeams raet metten Ouders.
Rehabeam hielt eenen raet metten Ouders/
die voor zijnen vader Salomo stonden / doen
hy leefde/ende sprack: Hoe raet ghy dat wy
7 desen volcke een antwoort gheuen? Sy spra
ken tot hem: Doet ghy desen volcke heden
eenen dienst/ ende zijt ghy hen te wille / ende
verhoortse / ende gheeft hen goede woorden/
So sullen si v onderdanich zijn v leuen lanc.
8 Maer hy verliet der Ouders raet / dien sy
B hem ghegheuen hadden/ende hielt eenen raet Rehabeams raet metten Jonghen.
metten iongen die met hem opgewassen wa-
9 ren/ende voor hem stonden. Ende hy sprack
tot hen / wat raet ghy dat wy desen volcke
antwoorden/ die tot my gesept hebben/maect
dat iock lichter dat v vader op ons gheleydt
10 heeft: Ende de Jonge die met hem opghe-
wassen waren/seyden tot hem: Ghy sult tot-
ten volcke (dat tot v sept: V vader heeft ons
Jock te swaer gemaect/ maect ghy ons lich-
ter) also seggen: Mynen cleynsten vingher sal
11 dicker zijn dan mijns vaders lendenen. Nv
mijn vader heeft op v een swaer Jock ghela-
den/ maer ick wils noch meer ouer v maken.
Mijn Vader heeft v met roeden ghecastijt:
Maer ick wil v met Schorpioenen castijen.
12 Alsoo quam Jerobeam met den gheheelen
volcke tot Rehabeam opten derden dach/soo
de Coninck ghesept hadde / ende ghesproken:
Coemt weder tot my opten derden dach.
13 Ende de Coninc gaf den volcke *een herde Prou.15.a.1.
antwoorde/eñ verliet den raet die hem de Ou
14 ders gegeuen hadden/ Ende sprack met den
raet der Jongen/seggende: "Mijn vader heeft Esa.14.e.29.
v Jock swaer ghemaect/ maer ick wils noch Rehabeā antwoort der gemeynten.
meer ouer v maken. Mijn vader heeft v met
roeden ghecastijt/ maer ick wil v met Schor-
15 pioenen castijen. Aldus en hoorde de Coninc
den volcke niet. Want het was also ghekeert
vandē Heere/ ‖op dat hy zijn woort crachtich 3.Reg.11.e.31
maken soude/dat hy door Ahia van Silo ge-
sproken had/tot Jerobeam den sone Nebath.
16 Maer doē dat geheel Jsrael sach / datse de
C Coninc niet hooren en wilde/gaf dat volc dē
Coninc eē antwoorde eñ sprac: *Wat hebben 2.Reg.20.a.1
wy dā voor een deel aen Dauid/ oft erffenisse
aendē soō Jsai? Jsrael maect v na uwer Huttē.
So siet ghy nv tot uwen huyse Dauid. Also
17 ginc Jsrael in zijn Huttē/ Also dat Rehabeā
maer ouer de kinderen Jsraels en regeerde/
18 die in de steden Juda woonden. Eñ doen de
Coninck Rehabeam "Adoram den Rentmee- 3.Reg.4.a.6.
ster henen seynde/ wierp hem alle Jsrael met 2.re.20.d.24.
steenē ter doot. Maer de Coninck Rehabeam Adoram woort ghedoodt.
clam haestelijck op eenen waghen dat hy nae
19 Jerusalem soude vluchten. Alsoo viel Jsrael
vanden huyse Dauids/tot desen dach toe.
20 Doen nv dat ghehel Jsrael hoorde/dat Je-
robeam weder was comen/ seynden sy henen
ende deden hem roepen totter gheheelder ge-
meynten/‖ende maeckten hem tot eenen Co- 3.Re.16.b.9.
ninck ouer dat gheheel Jsrael. Ende niemant Jerobeā woort Coninck gemaeckt.
en volchde den huyse Dauids / dan den stam
21 Juda alleen. *Ende doen Rehabeam te Je-
rusalē quam/ vergaderde hy dat geheel huys *2.Pa.11.a.1
Juda/eñ den stamme BenJamin/hondert en-
de tachtentich duysent ionge strijtbare wtge-
lesen mannen/om teghen dat huys Jsraels te Rehabeam treckt teghen Jsrael.
strijden/ende om dat Coninckrijck weder aen
Rehabeam den sone Salomo te brenghen.
22 Maer het woort Godts quam tot Semaia
23 den man Godts/ende sprack: Segt Reha-
D beam den sone Salomo den Coninck Juda/
ende totten gheheelen huyse Juda/ende Ben-
Jamin/ende den anderen volcke/ende spreect:
24 Soo sept de Heere: Ghy en sult niet op

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

trecken ende strijden teghen uwe broeders de
kinderē Israels. Een yegelijc ga weder thuys
want sulcx is van my geschiet. Eñ si hoorden
dwoort des Heeren/ eñ keerden wederom/ dat
si wech soudē gaen/ so de Heere geseyt hadde.
Jud.9.g.45. 25 Maer Jerobeam timmerde *Sichem op dat
geberchte Ephraim/ eñ woonde daer in/ ende
Jud.8.d.17. trock van daer wt/ "ende timmerde Pnuel.
26 Maer Jerobeam dachte in zijn herte: Dat
Conincrijc sal nv weder totten huyse Dauids
27 vallen/ Ist dat dit volck op gaet om offer-
hande te doen inden huyse des Heeren te Je-
rusalem. Ende dat herte des volcks sal hem
keeren tot haren heere Rehabeam den Co-
ninck Juda/ ende sal my dooden/ ende weder
tot Rehabeam den Coninc Juda vallen.
Jerobeā ma- 28 Ende de Coninc hielt eenen raet/ ||eñ maec
ket twee gul te twee gulden Calueren/ ende sprac tot hen:
den calueren. Het is v te vele op te gaen na Jerusalem/
||Exo.20.a.3. *Siet/ daer zijn uwe Goden Israels/ die v wt
2.Par.13.b.8 29 Egypten lant geleydt hebben. Ende hy sette
Tob.1.a.6. dat een te BethEl/ ende dat ander te Dan.
*Exo.32.b.4. 30 Ende dat wert tot sonde. Wandt dat volck
ghinck henen voor het een tot Dan toe.
31 Hy maeckte oock een huys der hoochten/
Num.3.a.3. "ende maecte Priesters vandē alder snootstē
4.Re.17.g.32 des volcx/ die vanden kinderen Leui niet en
32 waren. Ende hy maecte een Feeste optē vijf
tiensten dach der achtster maent/ ghelijck dat
Feest in Juda/ eñ offerde optē Altaer. So de-
de hy tot BethEl/ datmen den Caluerē offer-
de/ die hy gemaect hadde. Eñ stelde te BethEl
de Priesters der hoochtē/ die hy gemaect had
33 de/ Eñ offerde opten Altaer (die hy gemaect
hadde) te BethEl/ opten vijftiensten dach der
achtster maendt/ welcke hy wt zijn herte ver-
siere hadde. Eñ maeckte den kinderen Israels
Feeste/ eñ offerden opten altaer / op datmen
roocken soude.

Dat xiij. Capittel.

De mā gods 1 E Nde siet/ een Man Godts quam van
prophetieert A Juda / door dat woort des Heeren te
tegē dē Altaer BethEl/ eñ Jerobeam stont byden Al-
2 taer om te roocken. Ende hy riep tegen den
Altaer door dat woort des Heeren/ eñ sprack:
Gen.16.c.11. Altaer/ Altaer/ soo seyt de Heere: ||Siet/ daer
17.c.19. sal een soon den huyse Dauids geboren wor-
Judi.13.a.3. den/ ghcheeten Josia/ *die sal op v offeren de
*4.re.23.e.20 Priesters der hoochtē/ die op v roocken/ ende
3 sal menschen beenen op v verbernen. Ende
Teecken des hy gaf in dien dage een Teecken/ ende sprac:
woorts gods Dat is dat teecken dat de Heere sulcx gespro
ken heeft/ Siet/ den Altaer sal van malcande
ren schueren/ ende de asschen sullen afgeschut
Jerobeam ge 4 werden/ die daer op zijn. Maer doen de Co-
biet den man ninck dat woort vanden Man Gods hoorde/
Gods te grij- die tegen den Altaer te BethEl riep/ recte hy
pen/ ende zijn zijn hant wt byden Altaer/ ende sprac: Grijpt
hant verdort hem. Eñ zijn hant verdorde/ die hy tegen hem
wtghcrecht hadde/ ende en costese niet weder
Den Altaer 5 tot hem getrecken. Ende den Altaer schuer-
schuert vā eē B de van malcanderen/ ende de asschen werden
vanden Altaer verschuddet na het Teecken/
dat de man Godts ghegeuen hadde/ door dat
6 woort des Heeren. Ende de Coninck ant-
Exod.8.b.8. woorde/ ende sprack totten man Gods: "Bid-
9.f.28. det dat aensicht des Heerē ws Godts/ eñ bidt
10.e.17. voor my/ dat mijne hant weder tot my come.
Num.21.b.7. Doen badt de Man Godts dat aensicht des
Actor.8.c.24. Heeren / ende den Coninck werdt zijne hant
weder tot hem gebracht/ ende werdt gelijckse
7 te voren was. Ende de Coninck sprack met
Jerobeā noot den Man Godts: Coemt / ende gaet met my
dē man Gods thuys/ ende laeft v/ Jck wil v een gheschenck
8 gheuen. Maer de man Gods sprack totten
Nu.22.c.17. Coninck: "Al waert dat ghy my oock v halue
24.c.13. huys gaeft/ soo en ghinghe ick nochtans niet
4.reg.5.d.16. met v, Want ick en wil in dese plaetse gheen

9 broot eten/ noch water drincken. Want also
C is my geboden door des Heeren woort/ ende
gheseyt: Ghy en sult gheen broot eten/ ende
gheen water drincken / ende niet weder door
den wech comen/ dien ghy ghegaen zijt.
10 Ende hy ghinck wech door eenen anderen
wech/ ende en quam niet weder door de wech
dien hy nae BethEl ghecomen was.
11 Maer daer woonde een oude Propheet tot
BethEl/ tot dien quamen zijn sonen ende ver
telden hem alle de wercken die de man Gods
ghedaen hadde in dien daghe te BethEl.
Ende de woorden die hy totten Coninck ghe
12 sproken hadde. Ende haer vader sprack tot
hen: Waer is de wech dien hy ghereyst is?
Ende zijne sonē wijsden hem den wech dien
de Man Godts ghereyst was / die van Juda
13 ghecomen was. Hy sprack tot zijnen sonen:
Sadelt my den Esel. Ende doen sy hem den
14 Esel sadelden. Reedt hy daer op/ ende trock
den Man Godts nae/ ende vondt hem onder
een eycke sitten. Ende seyde tot hem: Sijt ghy
de Man Godts/ die van Juda ghecomen is?
15 Hy sprack: Jae. Hy sprack tot hem: Coemt De oude pro-
ende gaet met my thuys/ ende eet broot. pheet verle-
16 Maer hy sprack: Jck en mach met v niet dē man go-
D om keeren/ ende met v gaen. Jck en wil oock
gheen broot eten/ noch water drincken met v
17 in dese plaetse. Want daer is met my ghe-
sproken gheweest / door dat woort des Hee-
ren: Ghy een sult aldaer noch broot eten/
noch water drincken. Ghy en sult niet weder
door den wech gaen/ dien ghy ghegaen zijt.
18 *Hy sprack tot hem: Jck ben oock een Pro Pro.28.b.
pheet ghelijck ghy/ ende een Engel heeft met
my ghesproken door des Heeren woort/ ende
gheseyt: Leydt hem wederom met v thuys/
dat hy broot ete / ende water drincke. Maer
19 hy looch hem/ Ende leyde hem wederom dat
hy broot at/ ende water dranc in sinen huyse.
20 Ende doen si ouer tafel saten / quam dat
woort des Heeren totten Propheet / die hem
21 wederom geleyt hadde/ Ende riep den man
Gods aen/ die van Juda gecomen was/ ende
E sprack: So spreect de Heere: Om dat ghy den Straffe der
monde des Heerē ongehoorsaē hebt geweest/ ongehoor-
ende en hebt dat ghebot niet gehouden/ dat v saemheyt.
22 de Heere v God geboden heeft/ Eñ zijt we-
derom gekeert / ende hebt broot gheten/ ende
water gedroncken in de plaetse / daer hy v af
seyde: Ghy en sult daer noch broot eten/ noch
water drincken/ so en sal v lichaem niet in u-
23 wer vaderen graf comen. Eñ doen hy geten
ende gedroncken hadde/ sadeldemen dē Esel/
den Propheet/ dien hy wederō geleyt hadde.
24 Eñ *doē hy wech troc/ vant hē eenē leeu op 3.*Re.20.
ten wech/ eñ doode hē. Eñ zijn lichaē lach ge- De Leeu
worpē inden wech/ eñ den Esel stont neffens schuert den
hem/ eñ de Leeu stont neffens het lichaem. man Gods.
25 Eñ doē daer de liedē voor by gingen/ sagē si
het lichaē inden wech geworpē/ eñ den leeu bi
het lichaē staen/ eñ quamē ende seydent inder
stadt/ daer de oude Propheet in woonde.
26 Doē dat de Propheet hoorde/ die hē wederō
F gelept hadde: sprac hy: Het is de man Gods/
die den monde des Heerē ongehoorsaem ghe-
weest is/ daerom heeft hem de Heere dē Leeu
gegeuen/ die heeft hem gebroken eñ gedoot/
na den woorde dat hē de Heere geseyt heeft.
27 Ende sprac tot zijne sonen: Sadelt my den
Ezel. Ende doen si dien ghesadelt hadden/
28 Trock hy derwaerts/ eñ vant zijn lichaē in-
den wege verworpen/ ende den Ezel ende den
Leeu neffens het lichaem staen. De Leeu en
hadde vanden lichaem niet gheten/ noch den
29 Ezel niet gebroken. Doen hief de Propheet
het lichaem des Mans Godts op/ ende leyde
hem opten Ezel/ ende voerden wederom/ ende

quam in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

quam in de stadt des ouden Prophetē/dat si
hem souden beclagen eñ begrauen. Eñ hy ley
30 de het lichaem in zijn graf/ Eñ beclaechde
hem: Och broeder. Eñ doen si hem begrauen
31 haddē/ Sprac hy tot sine sonen: Als ick ster=
ue/soo begraeft my in dat graf daer de man
Gods in begrauen is/ende legt mijne beenen
32 nieffens sine beenen. Want*het sal geschiedē/
dat hy geroepē heeft tegē den Altaer te Beth
El/door dat woort des Heerē / eñ tegen alle
huysen der hoochtē/die in de steden Samarie
33 zijn. Maer na dese geschiedenisse en keerde
hem Jerobeam niet van sinen boosen weghe.
Maer hy verkeerde hem/eñ maecte Priesters
der Hoochten vandē snootsten des volcx. Tot
wien hy lust hadde/diens hant vulde hy/ende
34 die wert Priester der hoochtē. Eñ dit quam
tot sonde dē huyse Jerobeams/ dat hy verdor
uen ende vander aerden vernielt wert.

Dat xiiij. Capittel.

1 IN dien tijt was Abia de sone Jerobe=
2 ams cranc. Eñ Jerobeam sprac tot sinē
A wijue:"Maect v op/eñ vercleet v datter
niemant en mercke/ dat ghy Jerobeams wijf
zijt/ende gaet henen na Silo. Siet aldaer is
de Propheet Ahia/‖die my ghesproken heeft
dat ick Coninck zijn soude ouer dat volck.
3 Ende neemt met v thien brooden eñ coec=
ken/ ende een cruycke met honich/eñ gaet tot
hem/dat hy v segghe/hoe dattet metten Jon=
4 ghen gaen sal. Eñ dat wijf Jerobeams dede
also/ende stont op/ eñ ginc na Silo/eñ quam
int huys Ahia. Maer Ahia en coste niet gesiē/
want sine ooghen versterden van ouderdom.
5 Maer de Heere sprack tot Ahia: Siet/dat
wijf Jerobeams coemt/dat sy v van haren so=
ne een sake vraghe/ want hy is cranc. Soo
spreeckt nv met haer/aldus ende aldus.
6 Ende als sy nv in quam / steldese haer
vreemt. Maer als Ahia dat ruysschen haer=
der voeten hoorde ter dueren in comen/ sprac
hy: Coemt in ghy wijf Jerobeams: Waerom
stelt ghy v so vreemt? Ick ben tot v gheson=
7 den een hardt bode. Gaet henen/ ende segt
B Jerobeam: Dus spreeckt de Heere de Godt
Israels: *Ick hebbe v verheuen wt den volc=
ke/ende tot eenen Vorst ouer mijn volck Is=
8 raels gheset/ Ende hebbe dat Coninckrijck
van Dauids huyse gescheurt/ eñ v gegeuen.
mer ghy en hebt niet geweest als mijn knecht
Dauid/die mijn gheboden hielt/eñ wandelde
my na van geheelder herten/dat hi dede wat
9 my slechts wel behaechde. Eñ hebt quaet
ghedaen bouen alle die voor v gheweest zijn.
Ghy zijt henen ghegaen eñ hebt ander goden
gemaect eñ gegoten beelden/ dat ghy my tot
gramschap sout verwecken/ende hebt my ach
10 ter uwen rugge geworpen. Daerom siet/ick
wil ongeluck ouer dat huys Jerobeams bren
gen/eñ wtroyen aenden Jerobeam ‖ooc dien/
die aen de wandt pist/dien beslotenen eñ ver
latenen in Israel. Ende wil de nacomelingen
des huys Jerobeams wt vaghen/ gelijckmen
dreck wt vaecht/tot dattet geheelijc met hem
11 gedaen is. So"wie van Jerobeam sterft in
C de Stadt/dien sullen de Honden eten. Maer
wie op den velde sterft/dien sullen de Voge=
len des hemels eten/want de Heere heuet ge
12 sproken. So maect v nv op/eñ gaet thuys.
Ende als uwen voet ter stadt in treedt/so sal
13 dat kint steruen. Eñ dat gheheel Israel salt
beclaghen/ende sullent begrauen. Want dese
alleen van Jerobeam/ sal ten graue coomen/
Daerom dat wat goets aen hem gheuonden
is/voor den Heere den Godt Israels / inden
14 huyse Jerobeams. Maer de Heere sal hem
eenen Coninck ouer Israel verwecken / * die
sal dat huys Jerobeams wtroeyen in dien
15 dage. Ende wat isser nv wtgherichte? ‖Ende 4.Reg.17.a.5
de Heere sal Israel slaen/ghelijck als dat riet God voorseit
inden water beweecht wordt/ ende sal Israel quaet teghen
wtplucken wt desen goeden lande/ dat hy ha Israel.
ren vaderen ghegeuen heeft / ende salse ouer
dat water wtstroyen / om datse hare haghen
ghemaect hebben / om den Heere te vertoor=
16 nen. Eñ hy sal Israel ouer gheuen om der
sonden wille van Jerobeam / die daer geson=
dicht heeft / eñ heeft Israel oock doen sondi=
17 gen. Ende dat wijf van Jerobeam stont op/
D ginck henen/eñ quam tot Thirza. Eñ doen sy
opten dorpel des huys quam / sterf den Jon= Jerobeams
18 gen/ Eñ si begroeuen hem/ ende alle Israel soon sterft.
beclaechde hem"na den woorde des Heeren/ "2.Re.14.c.13
dat hy gesproocken hadde door zynen knecht
19 Ahia den propheet. Wat vā Jerobeam meer
te segghen is/ hoe hy ghestreden ende ghere=
geert heeft/siet/dat is geschreuen in der Cro=
20 nijcken der Coninghen Israels. Ende den
tijt dat Jerobeam regeerde/ is tweentwintich
Jaer.*Ende hy ontsliep met zijnen Vaderen. 2.Pa.13.d.20
Ende zyn soon Nadab wert Coninck in zijn Jerobeam
21 stede. So‖was Rehabeam de sone Salomo sterft.
Coninck in Juda. Eenenveertich Jaer was ‖2.Pa.12.c.13
Rehabeam out/doen hy Coninck wert / ende
regeerde seuenthien Jaer te Jerusalem in de
stadt die de Heere vercooren hadde/wt allen
stammen Israels / dat hy zijnen naem aldaer
soude stellen. Sijn moeder hiet Naema / een
22 Ammoniterse. Ende Juda dede dat dē Hee Afgoderije
re qualijck behaechde / ende verweckte hem Juda.
tot yuer / meer dan alle haer vaders gedaen
hadden/met haren sonden die si deden.
23 Want si timmerden hen oock Hoochten/
Colomnen ende Hagen/op alle hooghe Ber=
24 ghen/ende onder alle groote boomen. Daer
E waren oock hoereerders in den lande/ende sy
deden alle de grouwelijchept der Heydenen/
die de Heere voor de kinderen Israels ver=
25 dreuen hadde. Maer in den vijfsten Jare
des Conincks Rehabeam / "trock Sisack de 2.Par.12.a.2
Coninck in Egypten op teghen Jerusalem/ Sisack be=
26 Ende nam de schatten wt den Huyse des rooft den tē=
Heeren/ende wt den huyse des Conincs/en= pel eñ des Co
de al watter te nemen was / * ende nam alle nincks huys.
gulden schilden/die Salomo hadde laten ma *3.Re.10.e.16
27 ken/ In welcke plaetse/liet de Coninc Re= 2.Par.9.c.15
habeam metalen schilden maecken / ende be=
ualse onder de hant der ouersten Trauanten/
die de duere bewaerde aen den huyse des Co
28 nincs. Eñ also dickwils als de Coninck in
dat huys des Heeren ginc/droegense de Tra
uanten/eñ brachtense weder in der Trauan=
29 ten camer. Maer wat meer van Rehabeam
te seggen is/eñ al wat hy gedaen heeft/Siet/
dat is geschreuen inde Cronijcke der Conin=
30 gen Juda. Maer daer was oorlooge tusschē
Rehabeam ende Jerobeam haer leuen lanck.
31 Eñ Rehabeam * ontsliep met zijnen Vade= 2.Pa.12.c.16
ren/eñ wert begrauen met zijnen Vaderen in Rehabeam
de stadt Dauids. Ende zijn moeder hiet Na= sterft.
ema / een Ammoniterse. Eñ zijn soon Abiam
wert Coninck in zyn plaetse.

Dat xv. Capittel.

1 INden ‖achthienden Jare des Conincks 2.Par.13.a.1
A Jerobeam des soons Nebath/wert Abiā Abiam werdt
2 Coninc in Juda/ Eñ regeerde drie Jaer Coninck.
te Jerusalem. Sijn moeder hiet "Maecha/een "2.Pa.11.c.20
3 dochter Abisalom. Eñ hy wandelde in alle
de sonden zijns vaders / die hy voor hem ge=
daen hadde/eñ zijn herte en was niet oprecht
aen den Heere zijnen Godt/ghelijck dat herte
4 zijns Vaders Dauids. *Want om Dauids 3.Re.11.f.36.
wille ghaf hem de Heere zijn Godt een licht
te Jerusalem/ dat hy zijnen sone na hem ver=
wecken soude/eñ onderhouden te Jerusalem.
5 ‖Om dat Dauid ghedaen hadde dat den 3.Reg.3.b.14

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Heere wel beuiel/ende niet geweken en was
van allen dien/dat hy hem geboot/ zijn leuen
2.Reg.11.a.4 lanc. "Wtghenomen alleen inden handel met
6 Vria den Hethite. Maer daer was een orlo
ge tusschen Rehabeam eñ Jerobeam/zijn leuē
7 lanc. Maer wat meer van Abiam te seggen
is/ende al wat hy gedaen heeft/ Siet/dat is
gheschreuē inde Cronijcke der Coningē Juda.
Het was oock orloge tusschen Abiam eñ Je-
Abiam sterft. 8 robeam. Ende Abiam ontsliep met sinen va
deren/ ende si begroeuen hem inde stadt Da-
uids. Ende Assa zijn soon wert Coninc in zijn
Assa wordt Coninck. 9 stede. Jnt twintichste Jaer des Coninckx Je-
B robeams ouer Jsrael/wert Assa Coninc in Ju
10 da/ Eñ regeerde eenenveertich Jaer te Jeru
salem. Sijn moeder hiet Maecha/een dochter
2.Par.14.a.1 11 Abisalom. Ende "Assa dede dat den Heere
wel behaechde/ghelijck zijn vader Dauid.
3.Re.22.g.47 12 Ende verdreef ‖ de Hoereerders wt den
Lande/ ende nam wech alle Afgoden die zij-
2.pa.15.d.16. 13 ne vaders gemaeckt hadden. *Daer toe set-
te hy oock zijn moeder Maecha af/ van het
officie/dat sy den Mytplezeth ghemaeckt had-
de inden Haghe. Ende Assa roeyde wt haren
Miplezeth/ ende verbernde hem inde beke Ki
14 dron. Maer de hoochten en namen sy niet
wech: Nochtans was dat herte Assa oprecht
15 aenden Heere zijn leuen lanc. Ende dat sil-
uer ende gout/ ende vaten/dat zijn vader ge-
heylicht hadde/eñ al wat geheylicht was tot
ten huyse des Heeren / bracht hy daer weder
16 in. Ende daer was strijt tusschen Assa ende
Baesa den Coninck Jsraels haer leuen lanc.
2.Par.16.a.1 17 "Baesa de Coninck Jsraels trock op te-
Baesa treckt teghen Juda. ghen Juda/ende timmerde Rama/datter nie-
mant wt ende in en soude trecken/op de zijde
18 van Assa den Coninc Juda. Doen nam Assa
Assa seynt geschencken tot Benhadad. alle dat siluer ende gout datter ouergebleuen
was / inden Schat des Huys des Heeren/
eñ inden schat des huys des Coninckx/eñ gaft
in zijnder knechten handen / ende seyndet tot
3.Reg.20.a.1 ‖Benhadad den sone Tabrimon/ des Soons
Hesion den Coninc in Sirien/die te Damas-
19 co woonde/ende liet hem segghen: Daer is
een verbont tusschen my ende v/ende tusschen
mijnen Vader / ende uwen Vader. Daerom
seynde ick v een gheschenck/siluer ende gout/
om dat ghy dat verbondt soudt laten varen/
dat ghy met Baesa den Coninc Jsraels hebt
20 dat hy van my af trecke. Benhadad ghaf
den Coninck Assa ghehoor/ ende seynde zijne
Hooftlieden tegen de steden Jsraels/eñ sloech
Jion ende Dan / ende Abel Beth Maecha/
dat gheheele Cineroth/aenden geheelen lan-
21 de Naphthali. Doen dat Baesa hoorde/
D liet hy af te timmeren Rama/ ende trock we-
22 der na Thirza. Maer de Coninck Assa liet
wtroepen in alle Juda: Hier en sal niemandt
ongheslraft blijuen. Ende sy namen de stee-
nen/eñ dat hout van Rama wech/daer Bae-
sa mede ghetimmert hadde. Ende de Coninc
Assa timmerde daer mede/ Geba/Ben Jamin/
23 ende Mizpa. Maer wat meer van Assa te
segghen is / ende alle zijne macht / ende alle
wat hy ghedaen heeft / ende de steden die hy
ghetimmert heeft/ siet/dat is gheschreuen in
de Cronijcke der Coninghen Juda. Sonder
dat hy in zijnen ouderdom aen zijne voeten
Assa sterft. 24 cranck was. Ende Assa ontsliep met zijnen
Vaderen / ende werdt begrauen met zijnen
Vaderen / in de stadt Dauids zijns Vaders.
2.Par.17.a.9 "Ende Josaphat zijn sone werdt Coninck in
Vā Josaphat Van Nadab 25 zijn stede. Maer Nadab de sone Jerobeam
werdt Coninck ouer Jsrael / in den tweeden
Jare Assa/des Conincs Juda / ende regeerde
26 ouer Jsrael twee iaer. Eñ dede dat dē Hee-
re qualijck behaechde/ ende wandelde in den
wech zijns Vaders/eñ in zijn sonden/daer hy
27 Jsrael mede hadde doen sondighen. Maer
Baesa de soone Ahia/wt den huyse Jsaschar/ Van Baes[a]
maecte een verbondt teghen hem/ende sloech
hem tot Gibethon/welck der Philisteen was.
Want Nadab ende dat gheheel Jsrael bele-
28 gerden Gibethon. Alsoo doode hem Baesa
inden derden Jare Assa des Conincs Juda/
29 ende wert Coninck in zijn plaetse. Als hy
nv Coninc was/ *sloech hy dat geheele huys 3.Re.14.[c.1]
Jerobeam/ende en liet niet ouer blijuen / yet
dat Adem had van Jerobeam/ tot dat hy hem
vernielde na den woorde des Heeren/dat hy
ghesproocken hadde door zijnen knecht Ahia
30 van Silo/ Om de sonde Jerobeams/ die hy
dede / ende daer mede hy Jsrael dede sondi-
ghen/met den verwecken / daer hy den Hee-
re den Godt Jsraels mede vertoornde.
31 Maer wat meer van Nadab te segghen is/
F ende al wat hy ghedaen heeft/ siet/dat is ge-
schreuen in de Cronijcke der Coninghen Js-
32 raels. Ende het was oorloghe tusschen As-
sa ende Baesa/den Coninc Jsrael haer leuen
33 lanck. Jnden derden Jare Assa des Conincs
Juda/werdt Baesa de soon Ahia Coninck o-
uer gheheel Jsrael/ tot Thirza/ vierentwin-
34 tich Jaer. Ende dede dat den Heere qualijc
behaechde/ ende wandelde in den weghe Je-
robeam / ende in zijn sonden / daer hy Jsrael
35 mede hadde doen sondigen. Maer dat woort
des Heeren quam tot Jehu / den sone Hana- God voor[seyt]
nia tegen Baesa/ende sprack: Om dat ick v quaet tege[n]
wten stof verheuen heb/ende tot eenen Vorst huys Bae[sa]
ghemaeckt ouer mijn volck Jsrael / ende ghy
wandelt inden weghe Jerobeams/ende doet
mijn volck Jsrael sondighen / op dat ghy my
36 sout vertoornen door haer sonden/ Siet/so
wil ick de nacomelingen Baesa/ eñ de naco-
melingen zijns huys wech nemen/ende wil v
huys setten/ghelijck dat huys Jerobeam des
37 soons Nebath. "Wie van Baesa sterft inde 3.Re.14.[c.]
G stadt/ dien sullen de honden eten: Ende wie
van hē sterft op den velde/ dien sullen de vo-
38 ghelen des Hemels eten. Maer wat meer
van Baesa te segghen is/eñ wat hy ghedaen
heeft/eñ zijne macht/ siet/dat is gheschreuen
inder Cronijcken der Coninghen Jsraels.
39 Ende Baesa ontsliep met zijnen Vaderen/ Baesa ster[ft]
eñ wert begrauen tot Thirza. Ende zijn soon
40 Ella wert Coninc in zijn plaetse. Dat woort
des Heeren quam oock door den Propheet
Jehu/den sone Hanania ouer Baesa/eñ ouer
zijn huys / eñ teghen alle quaet / dat hy dede
voor den Heere om hem te vertoornen door
de wercken zijnder handen/dat het soude wor
den/gelijck dat huys Jerobeam/ende daerom
dat hy desen verslaghen hadde.

Dat xvj. Capittel.

1 JNden sesentwintichsten Jare Assa / des Ella wo[rdt]
A Conincs Juda/wert Ella de sone Bae- Coninck.
sa Coninck ouer Jsrael/te Thirza twee
2 Jaer lanc. Maer zijn knecht Simri/de ouer
ste ouer de helft der wagens/maecte een ver-
bont tegen hē. Maer hy was te Thirza/drane
eñ was droncken int huys Arza/ des voochts
3 te Thirza. Eñ Simri quā daer in/eñ sloech
hem doodt/ int seuenentwintichste Jaer Assa Simri w[ordt]
des Conincks Juda / ende werdt Coninck in Coninck.
4 zijn stede. ‖Ende doen hy Coninck was/en- ‖3.Re.14[.]
de op zijnē stoel sat/sloech hy dat geheel huys Simri v[er]
Baesa / ende en liet niemanden ouer blijuen/ nielt d[at] h[uys]
oock dien die aen de wandt pist/daer toe zij- Baesa.
5 ne erfgenamen ende zijne vrienden. Also ver-
nielde Simri dat gheheele huys Baesa/ "nae "3.Re.15[.]
den woorde des Heeren / dat hy ouer Baesa
gesproken hadde/door den Propheet Jehu/
6 Om alle der sonden wille Baesa/ende zijns
soons Ella die sy deden / ende deden Jsrael
sondighen / om den Heere den Godt Jsraels
te ver-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

7 te vertoornen door haer afgoderie. Maer
wat meer van Ella te seggen is/ende wat hy
ghedaen heeft/ siet / dat is gheschreuen inder
8 Cronijcken der Coningen Israels. In den
B seuenentwintichsten Jare Assa/des Conincs
Juda/wert Simri Coninck seuen dagen lanc
te Thirza. Want dat volck lach voor Gibe-
9 thon der Philisteen. Maer doen dat volck
inden Legher hoorde segghen/dat Simri een
verbondt ghemaeckt/ende den Coninck oock
verslagen hadde/*doen maecte dat geheel Is-
rael inden seluen daghe/Amri den Veldthooft
man tot eenen Coninck ouer Israel in den le-
10 gher. Ende Amri tooch op/ ende dat geheel
Israel met hem van Gibethon/ende beleyden
11 Thirza/ ‖Maer doen Simri sach / dat de
stadt ghewonnen soude worden/ghinck hy in
dat Paleys int huys des Conincs/ende ver-
bernde hem seluen metten huyse des Conincs
12 ende sterf/ Om zijnder sonden wil / die hy
ghedaen hadde/doen de daet den Heere qua-
lijck behaechde / ende wandelde in den wech
Jerobeams / ende in zijn sonden die hy dede/
13 dat hy Israel dede sondighen. Maer wat
C meer van Simri te seggen is/ende hoe hy een
verbont maecte/siet / dat is gheschreuen in der
Cronijcken der Coninghen Israels.
14 Doen ter tijt deylde hem dat volck Israels
in twee deelen / deen helft hinck aen Thibni
den soone Ginath / dat si hem tot eenen Co-
ninck souden maecken / Maer de ander helft
15 hinck aen Amri. Maer dat volck dat aen
Amri hinck/ werdt stercker dan dat volck dat
aen Thibni hinc/den sone Ginath. Eñ Thib-
16 ni sterf/doen wert Amri Coninck. Inden ee-
nendertichsten Jare Assa des Conincs Juda/
wert Amri Coninc ouer Israel twelf Jaer/eñ
17 regeerde te Thirza ses iaer. Hy cocht den
berch Samaria van Semer/om twee Cente-
ner siluers/eñ timmerde opten berch / eñ hiet
de stadt die hy timmerde na den name Semer
18 des berchs Heere/Samaria. Ende Amri
dede dat den Heere qualijck behaechde/ ende
was erger dan alle die voor hē geweest wa-
19 ren. Eñ wandelde in alle wegē Jerobeams
des soons Nebath/eñ in zijne sonden/daer hi
Israel mede dede sondigen/op dat si den Hee
re God Israels souden vertoornen in hare af
20 goderye. Maer wat meer van Amri te seg-
gen is/ende al wat hy ghedaen heeft/eñ zijne
macht die hy geoeffent heeft/ Siet/dat is ge-
schreuen inder Cronijcken der Coningen Is-
21 raels. Ende Amri ontsliep met zijnen vade-
ren/ende wert begrauen tot Samaria.
22 Ende Ahab zijn sone wert Coninck in zijn
D stede. Inden achtendertichsten Jare Assa / des
Conincs Juda/wert Ahab de sone Amri Co-
23 ninck ouer Israel/ Ende regeerde ouer Is-
rael tot Samaria tweentwintich Jaer. Ende
dede dat den Heere qualijck behaechde / bo-
uen alle die voor hem geweest waren/
24 Ende het was hem cleyn dat hy wandelde
inde sonden Jerobeams des soons Nebath/
‖ende nam daer toe Isebel de dochter Eth-
baal des Conincs tot Sidon / tot eenen wij-
ue. Ende ghinck henen ende diende Baal/en-
25 de aenbede hem. Eñ rechte Baal eenen Al-
taer op in den huyse Baal / dat hy hem tim-
26 merde te Samaria/ Eñ maeckte een bosch-
ken/so dat Ahab meer dede om den Heere dē
Godt Israels te vertoornen/dan alle Conin-
ghen Israels die voor hem gheweest waren.
27 Ter seluer tijt timmerde Hiel van BethEl/
Jericho:*Het coste hem zijnen eersten soon A-
biram dat hy dat fondament leyde / ende zij-
nen ionckstien soon Segub / dat hy de duere
sette/na dat woort des Heeren dat hy gespro
ken had door Josua den sone Nun.

Dat xvij. Capittel.

1 ENde Elia de Thisbiter van den bor- Elias spreect
A geren Gilead / sprack tot Ahab: ‖Soo tot Ahab.
waerachtelijck als de Heere de Godt ‖3.Re.18.e.45
Israels leeft/voor dien dat ick sta/Het en sal 4.Reg.3.c.17
dit Jaer noch dauwe noch reghen comen/ het Eccl. 48.a.3.
2 en si dat ict segge. Eñ dat woort des Hee- Luce. 4.c.25.
3 ren quam tot hem/eñ sprac: Gaet wech van Jaco.5.d.17.
hier/ende keerdt v teghent Oosten/ ende ver-
berght v aen de beke Crith/die tegen de Jor-
4 dane vliet. Eñ ghy sult vander beken drinc
ken/"Eñ ick heb de rauen gebooden/dat sy v Psa. 37.d.25.
5 aldaer sullen besorgen. Hy ginck wech ende
dede na den woorde des Heeeren/ende ginck
wech/eñ sat aen de beke Crith/die teghen de
6 Jordane vliet. Eñ de Rauen brachten hem De Rauen
broot eñ vleesch/des morgēs eñ des auonts/ spijst Elia.
7 Eñ hy dranck wt der beken. Eñ het geschie
de na sommige dagen/ dat de beke verdrooch
de/want daer en was geenen regen indē lan-
8 de. Doē quam dwoort des Heeren tot hem/
9 eñ sprac: Maect v op/‖eñ gaet na Sarpat/ Luce. 4.c.26.
B welcke by Sidon leyt/eñ blijft aldaer. Want
ick heb aldaer eender weduwen geboden/dat
10 si v besorge. Eñ hi stont op/eñ ginc na Sar
pat/eñ doen hy quam aen de duere der stadt/ Elias gaet
siet doē was daer eē weduwe eñ raepte hout. na Sarepta.
Eñ hy riep haer/eñ sprac:"Haelt my eē wey- "Judi. 4.c.19
11 nich waters int vat/dat ick drincke. Maer
doen si henen ginck om wat te halen/riep hy
haer eñ sprac: Brengt my ooc een bete broots
12 mede: Sy sprac: Soo waerachtelijck als de De weduwe
Heere v God leeft/ic en heb niet gebackens/ deylt Eliam
dan een hant vol meels in eē Cad/eñ eē wey ooc dē laetstē
nich olie inde cruycke. Eñ siet/ick heb eē hout bete eñ wort
oft twee geraept/eñ ga in/ eñ wil my/eñ mij- daerō gesegēt
nen soon wat bereyden / dat wy eten eñ ster-
13 uen. Elia sprack tot haer: En vreest v niet/
gaet henē eñ maket/so ghy geseyt hebt. Doch
maect my eerst een cleyn gebackens daer af/
eñ brenget tot my wt / maer v eñ uwen soone
14 sult ghy daer nae ooc wat maken. Want so
spreect de Heere de God Israels: Dat meel in
der Cad en sal niet vermindert wordē/eñ der
oly cruycke en sal niet ontbreken/ tot dien da
ge toe/dat het de Heere sal laten regenen op
15 der Aerden. Sy ginck henen/ eñ maectet soo
Elia gheseyt hadde. Eñ hy adt/eñ si oock/eñ
16 haer huys eenen tijt lanck. Dat meel in der
Cad en minderde niet / eñ der oly cruyck en
ontbrac niet/na den woorde des Heerē dat hi
17 gesproken hadde door Elia. Eñ na dese ge- Der weduwē
C schiedenisse/wert des wijfs zijnder huysweer- soon sterft.
dinnen soon cranc/eñ zijne cranckheyt was so
seer hert/dat geenē adem meer in hē en bleef.
18 Eñ si sprack tot Elia: Wat heb ick met v te
doen/ghy man Gods? Ghy zijt tot my in ghe-
comen/dat mijnder misdaet gedacht/eñ mijne
19 soon ghedoodt soude werden. Hy sprack tot
haer: Geeft my uwen sone herwaerts. Eñ hy Door cracht
nam hem van haren schoot/eñ ginc op/op de des gebedts
Sale/daer hy woonde / eñ leyde hem op zijn wert dat kint
20 bedde/ Eñ riep den Heere aen/ende sprack: verweet.
Heere mijn God/hebt ghy oock de Weduwe/
daer ick gast by ben/so qualijck ghedaen/dat
21 ghy haren soon dooden wilt? "Eñ hy mat 4.Re. 4.d.34
hem driewerf ouer tkindt / eñ riep den Heere Luce. 7.b.15.
aen/eñ sprack: Heere mijn Godt/laet de siele Acto. 20.b.10
22 des kints weder tot hem comen. Eñ de Hee Eccli.48.a.5.
re verhoorde de stemme Elia. Ende de siele
des kints quam weder tot hem / eñ werdt le-
23 uende. Eñ Elia nam dat kint/eñ bracht af
vander Salen int huys/eñ gaft zijnder moe-
24 der/ende sprack: Siet daer/v soon leeft. Eñ
dat wijf sprac tot Elia: Nv bekenne ick/dat
ghy een man Gods zijt/eñ des Heeren woort
in uwen monde/is waerheyt.

Dat xviij. Capittel.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Jacob.5.c.17.
Elia wort ge
boden weder
tot Ahab te
gaen.
"Obadia.

1 a ENde ouer eenen langen tyt quam dat
woort des Heeren tot Elia/in den der
den Jare/ende sprack: ||Gaet henen eñ
verthoont v Ahab/ dat ickt late reghenen op
2 der aerden. Ende Elia ghinck henen/dat hy
hem Ahab soude vertoonen. Maer daer was
3 een groote dierte te Samaria. Ende Ahab
riep "Abdia zijnen Hoofmeester (maer Abdia
4 vreesde den Heere seer) Want doen Jsebel
die Propheten des Heeren wt royde / nam
Abdia hondert Propheten/ende verstackse in
de || Spelonckyen/hier vijftich/ende daer vijf-
tich/*ende voedese met broode ende water.

Abdia ver-
bercht die
Propheten.
||Heb.11.f.38.
*Mt.10.d.41

5 Dus sprac dan Ahab tot Abdia: Treet door
tlandt/tot alle water fonteynen ende beken/
oft wy hoy mochten vinden / ende de rossen
ende muylen mochten onderhouden / dattet
6 vee niet al en vergae. Ende si deylden hen
int landt / dat zijt doortrecken souden. Ahab
reysde alleen op eenen wech/ ende Abdia oot
7 alleen den anderen wech. Doen nv Abdia
op den wech was / siet / doen ontmoette hem
Elia. Ende doen hy hem kende / viel hy op
zijn aensicht/ende sprac: En zijt ghy niet mijn
8 heere Elia? Hy sprack: Ja. Gaet henen en-
de segt uwen Heere: Siet/Elia is hier. Maer
9 hy seyde: Wat heb ick ghesondicht/dat ghy
vwen knecht in de handen Ahabs wilt ghe-
10 uen/dat hy my doode? Soo waerachtelyck
als de Heere uwe Godt leeft/daer en is geen
volck noch Coninckrijck/ derwaerts dat mijn
B heere niet ghesonden en heeft om v te soec-
ken. Ende als sy seyden : Hy en is hier niet/
so nam hy eenen eedt van den Coninckrijcke/
ende van den volcke/ datmen v niet gheuon-
11 den en hadde. Ende ghy segt nv: Ghaet he-
nen/segget uwen Heere: Siet/ Elia is hier.

Elia ontmoet
Abdia.

12 Als ick dan wech ginck van v/ soo soude v
den Gheest des Heeren wech nemen / ick en
weet werwaert / eñ ick dan quaem/eñ boot-
schapte dat Ahab / ende en vonde v niet/soo
doode hy my. Maer v knecht vreest den Hee-
13 re van zijnder ionckheyt op. En ist mijnen
Heere niet ghesept/wat ick gedaen heb/doen
Jsebel de Propheten des Heeren doodde? dat
ick der Propheten des Heeren hondert ver-
stack/hier vijftich/ende daer vijftich/ inde spe
loncken/ende voedese met broot ende water?
14 Ende ghy segt nv: Ghaet henen/segt uwen
15 heere: Elia is hier/dat hy my doode. Elia
sprack : Soo waerachtelijck de Heere Seba-
oth leeft/voor den welcken ick stae / Jck wil
16 my heden van hem laten sien. Doen ghinck
Abdia wech Ahab te ghemoet/ende gaft hem
te kennen. Ende Ahab ghinck henen Elia te
17 ghemoet. Ende doen Ahab Elia sach/sprac
Ahab tot hem : || Sijt ghy die/die Jsrael ver-
18 werret? Maer hy sprack : Jck en verwerre
Jsrael niet/*maer ghy ende vws vaders huys/
daer mede dat ghy des Heeren gheboden
C verlaten hebt/ende wandelt Baalim nae.

Elia coemt
tot Ahab.
Amo.7.b.10
Jere.4.c.18.

19 Wel aen/so seynt nv henen/ende vergadert
tot my dat gheheele Jsrael opten berch Car-
mel / ende de vierhondert ende vijftich Pro-
pheten Baals: Oock de vierhondert Prophe
ten des boschkens / die van der Tafelen Jse-
20 bels eten. Aldus sandt Ahab henen onder
alle de kinderen Jsraels/ende vergaderde de
21 Propheten opten berch Carmel. Doe tradt
Elia tot alle den volcke/ende sprac: Hoe lan-
ghe hinct ghy op beyde zijden ? "Js de Heere
God/so wandelt hem na : Maer ist Baal/soo
wandelt hem na: Eñ dat volck en antwoor-
22 de hem niet. Doen sprack Elia totten volc-
ke:*Jck ben alleen ouer gebleuen / een Pro-
pheet des Heeren: Maer der Propheten Ba
als isser vier hondert ende vijftich mannen.
23 So geeft ons nv twee ossen / eñ laetse eenẽ

Ahab verga-
dert de Pro-
phetẽ Baals
Josu.24.d.15
Elia spreect
tottẽ volcke.
Rom.11.a.3.

os wtkiesen / ende dien in stucken houwen/
ende op hout legghen / ende gheen vier daer
aen leggen: So wil ic den anderen os nemen/
ende opt hout legghen/ende oock gheen vier
24 daer aen leggen. So roept ghy dẽ name vws
Gods aen / eñ ick wil den naem des Heeren
aenroepen. Der welcker God nv met vier ant
woorden sal/die si God. Ende tgheheel volck
25 antwoorde/ende sprack: Dat is recht. Ende
Elia sprack totten Propheten Baals : Kiest
ghy eenen osse wt/eñ doetet ten eerstẽ/ Want
uwer is vele/ende roept den naem vws Gods
26 aen/ende en legter gheen vier aen. Ende sy
namen den osse die hy hen gaf/ ende si maec-
ten hem bereet / eñ aenriepen den name Ba-
als/van smorgens aen tot des middaechs/eñ
seydẽ: Baal verhoort ons. Maer daer en was
gheen stemme noch antwoort. Eñ si "hinckten
rontom den Altaer/ die si gemaect hadden.
27 Alst nv middach wert / bespottese Elia en-
de sprack: Roept luyde/want hy is een God/
hy dicht misschien/ oft hy heeft wat te doen/
oft hy is ouer velt/oft hy slaept misschien/op
28 dat hy ontwake. Eñ si riepen luyde/eñ pric
kelden hen met messen eñ priemẽ/ na haerder
wijse/tot dat dat bloedt daer na volchde.
29 Maer doen den middach voorby was/pro-
pheteerden si / tot datmen den spijsoffer doen
soude / ende daer en was gheen stemme noch
30 antwoorde/noch aenmercker. Doen sprack
Elia tot alle den volcke : Coemt herwaerts
allet volck tot my. Ende doen allet volck tot
hem tradt/heelde hy den * Altaer des Heeren
31 die gebroken was. Eñ "nam twelf steenen/
nae dat ghetal der stammen der kinderen Ja-
cobs(tot welckẽ dat woort des Heeren sprac
32 seggende: ||Ghy sult Jsrael heeten) Eñ tim-
merde van dien steenen eenen Altaer in den
name des Heeren. Eñ maecte rontom den Al
taer een * groeue/twee Coren maten wijt.
33 Eñ maecte dat hout bereet/eñ hieu den osse
34 in stucken/eñ leyde hẽ opt hout/ Eñ sprack:
Halet vier Cad vol waters/eñ gietet op dat
brantoffer/eñ opt hout. Eñ sprack ; Doet dat
noch eens. Eñ si dedent noch eens. Ende hy
sprack : Doet dat ten derden male. Eñ si de-
35 dent ten derden male. Eñ dat water liep om
den Altaer henen/eñ de groeue wert oock vol
36 waters. Eñ doẽ die tijt was spijsoffer te of-
feren/tradt Elia de Propheet toe/eñ sprack:
Heere God Abrahams/ Jsaacs ende Jsraels:
latet heden kenlijck werden/ dat ghy Godt in
E Jsrael zijt/eñ ick v knecht/eñ dat ick sulcs al-
37 le na uwen woorde ghedaen heb. Verhoort
my Heere/verhoort my / dat dit volck wete/
dat ghy Heere Godt zijt / dat ghy haer herte
38 daer nae bekeert. Doen viel dat ||vier des
Heeren neder/ ende verslinde dat brandtoffer/
hout/steenen eñ aerde/eñ leckte dat water op
39 inder groeuen. Doen allet volck dat sach/
vielt op zijn aensicht/ende spraken: De Hee-
40 re is Godt/de Heere is Godt. Maer Elia
sprack tot hen: *Grijpt de Propheten Baals/
dat haerder gheen en ontloope. Ende si gre-
pense. Ende "Elia leyddese nederwaerts aen
41 de beke Kison/ende sloechse aldaer. Eñ Elia
sprack tot Ahab : Treckt opwaerts/eet ende
drinct/wãt het ruyscht als wildet seer regenẽ.
42 Eñ doen Ahab opwaerts trac om te etẽ eñ
te drinckẽ/ginck Elia opten top Carmeli/eñ
buychde hẽ ter aerden/eñ leyde zijn hooft tus-
43 schen zijn knien/ Eñ sprac tot zijnen knape:
Gaet op/eñ siet ter zeewaerts. Hy ginck op/
eñ sach toe/ende sprack: Daer en is niet. Hy
44 sprac: Gaet weder henẽ seuenwerf. Eñ inde
seuenste reyse sprack hy: Siet / daer gaet een
cleyn wolcke op wter zee als eens mãs hant.
Hy sprach: Gaet op/ende segt Ahab ; Spant
aen

Baals
pheten
harẽ G
huppel

Elia he
Altaer
offert.
*1.re.14
"Josu.
||Gen.3

*Door.

Judi.
2.Par.
2.Mac

Deut.
4.Re.
"Mi.
1.Reg.

Wand
des ge
Elie,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

aen eñ vaert af/op dat v den regē niet en o-
45 uervalle. Eñ eermen toe sach/so wert den
Hemel swert van wolcken eñ winde/|| Ende
daer quam eenē grootē regē:maer Ahab voer
46 ende trock nae Jesreel. Ende de hant des
Heeren quam ouer Elia: Eñ hi gorde zijn len
denen/ende liep voor Ahab henen/tot dat hy
quam te Jesreel.

Dat xix. Capittel.

1 ENde Ahab bootschapte Isebel / alle
A wat Elia gedaen hadde / ende hoe hy
alle de Propheeten Baals met den
2 sweerde hadde gedoot. Doē seynde Isebel
eenen bode tot Elia/ eñ dede hem seggē:||De
Goden doen my dit ende dat in dien ick niet
morgen in deser tijt uwer sielen en doe/ ghe-
3 lijc deser sielen een. "Doen hy dat sach/maec
te hy hem op/ende ginc werwaerts hy wilde
ende quam tot BerSeba in Juda / ende liet
4 zijnen knape aldaer. Maer hy ghinck he-
nen in de woestijne/een dachreyse ende quam
daer in/eñ stelde hem onder eenen Geneuer-
boom/eñ bad dat zyn siele soude steruē/ eñ sey
de:||Het is genoech/so neemt nv Heere mijn
siele / ick en ben niet beter dan mijne vaders.
5 Eñ leyde hem neder / eñ sliep onder den
Geneuerboom/ende siet/de Engel des Heerē
roerde hem aen / ende sprac tot hem/staet op
6 eñ etet. Ende sach omme. Ende siet/tot zij-
nen hoofde lach een gebacken broot/ende een
B canne met Water. Eñ doen hy gheten eñ ge-
7 droncken hadde/ Leyde hy hem weder te sla
pen. Eñ de Engel des Heeren quam ten an
deren mael weder/ende roerde hem aen ende
sprack: Staet op /ende etet/wāt ghy hebt ee-
8 nen grooten wech voor v: ||Eñ hy stont op
ende adt ende dranck . Eñ hy ghinck door de
cracht der seluer spijsen/veertich dagē eñ veer
tich nachten/tot aen den Berch Godts Ho-
9 reb. Ende quam aldaer in een ||Speloncke/
eñ bleef aldaer ouer nacht. Eñ siet/dat woort
des Heeren quam tot hem / ende sprack tot
10 hē: Wat maect ghy hier Elia? Hy sprack:
*Jc heb geijuert om den Heere den Godt Se
baoth.||Wāt de kinderen Jsraels hebbē v ver
bont verlaten/eñ hebben uwe Altaren gebro
ken/ ende uwe Propheten met den sweerde
gedoot/ende ick ben alleen ouergebleuen/ eñ
sy staen daer nae / dat si my mijn leuen sou-
11 den nemen. Hy sprack: Gaet wt/ende tredet
opten berch voor den Heere. Eñ siet/de Hee-
re ghinck daer voorby / ende eenen grooten
stercken wint/die de bergen schuerde ende de
steenen brack/voor den Heere henen . Maer
de Heere en was niet in dē wint. Nadē wint
quam een aertbeuinghe. Maer de Heere en
12 was in die aertbeuinghe niet. Ende nae
C de aertbeuinghe quam een vyer : Maer de
Heere en was int vyer niet. Eñ nae dat vyer
13 quā een stille saechte suysinge. Doen Elia
dat hoorde/bedecte hy zijn aensicht met zijnen
mantel/eñ ginck wt eñ tradt in de duere der
spelonckeu. Eñ siet / doen quam een stemme
tot hem/ eñ sprack: Wat hebdy hier te doen
14 Elia? Hy sprac. Jck heb om den Heere den
Godt Sebaoth gheijuert / || want de kinde-
ren Jsraels hebben v verbont verlaten/ uwe
altaren gebroken / uwe Propheten metten
sweerde gedoodet/ ende ick ben alleene ouer
bleuen/ende si staen daer nae/dat si my dat le
15 uen souden nemen. Maer de Heere sprack
tot hem: Gaet Wederom ws weechs/door de
Woestijne nae Damasco/eñ gaet daer in/ ||en
de salft Hasael tot eenen Coninck ouer Si-
16 rien/ Eñ* Jehu den sone Nimsi/ tot eenen
Coninc ouer Jsrael. Eñ Elisa dē soone Sa-
phat vā AbelMehola/tot eenen Propheet in
17 v stede. Ende tsal geschieden/dat so wie dē
sweerde Hasaels ontloopt / dien sal Jehu
dooden. Eñ so wie dat den sweerde Jehu ont
18 vliedet/dien sal Elisa dooden. Ende * ick Rom.11.a.4.
wil laten ouerblijuen seuen duysent in Jsrael
te weten/alle knien/ die hem niet ghebuycht
en hebben voor Baal/ende alle mont die hem
19 niet gecust en heeft. Eñ hy ghinck van daer Hoe Elisa
ende vant Elisa den soone Saphat / dat hy vercorē werd
ploechde met twelf Jock Ossen voor hem/ daer hi ginck
ende hy was selue onder den tweluen: En- eñ ploechde.
de Elia ginck tot hem / ende wierp zijnen
20 Mantel op hem. Maer hy verliet de Runde
ren/eñ liep Elia na/"eñ sprack: Laet my mij Luce.9.f.61.
nē Vader ende myne Moeder cussen/ soo wil
ick v na volgen. Hy sprack tot hem: Gaet he
nen/eñ coemt weder / wāt ick hebbe wat met
21 v te doen. Eñ hy liep weder van hem/ ende
nam een iock Runderen/eñ offerdet/ eñ cooc
te dat vleesch metten houtwerck aen de Run
deren/ende gaft den volcke dat si aten. Ende
stont op ende volchde Elia na/eñ diēde hem.

Dat xx. Capittel.

1 ENde||Benhadad de Coninc tot Siri- 3.Re.15.c.18.
A en vergaderde al zijn macht ende daer Benhadad
waren tweendertich Coningē met hē/ treckt teghen
eñ Rossen ende Waghens/eñ trock op / ende Samaria.
belegerde Samariam/ ende street daer tegen.
2 Ende seynde boden tot Ahab den Coninck
3 Jsraels / in de stadt. Ende dede hē seggen:
Soo seyt Benhadad: V siluer ende ghout is
mijn/ende uwe wyuē/ ende uwe beste kinde-
4 ren zijn oock mijn. De Coninck Jsrael ant-
woorde eñ sprac: Mijn heer Coninc so ghi ge
sproken hebt/Jck ben uwe eñ al wat ick heb-
5 be. Eñ de boden quamen weder eñ seyden:
Dus spreect Benhadad : Wat ick tot v ghe-
seynt heb/ende doen seggen/V siluer ende v
gout/v wijuē eñ v kinderen sult ghi my geuē.
6 So wil ick morgē tot deser tijt mijn knech
ten tot v seynden/dat si v huys / ende uwer
ondersaten huysen ondersoecken. Eñ al wat
hen lieflijck is/ dat sullen si in haren handen
7 nemen ende wech dragen. Doen riep de Co
B ninc Jsraels alle de Ouders des lants / ende
sprac: Merckt/ende siet hoe quaet dat hijt
voor neemt. Hi heeft tot my gesonden om mij
ne Wyuen eñ Kinderen/siluer eñ gout / ende
8 ick en heb hem dat niet ghewevgert. Doen
spraken tot hem alle ouders ende alle tvolc:
Ghi en sult hem geen gehoor geuen noch cō-
9 senteren. Eñ hy sprack totten boden Ben
hadad: Segt mijnen heere de Coninc: Al wat
ghy int beginsel uwen knecht geboden hebt/
dat wil ick doen / maer dit en mach ick niet
doen: Eñ de boden gingē wech / ende seyden
10 hem sulcx weder. Doē seynde Benhadad tot
hem/ eñ liet hem seggen: ||De goden doen my 3.Reg.19.a.2
dit ende dat/waer dat stof Samarie genoech 4.Re.6.g.31.
zijn sal/dat alle dat volc onder my een hant
11 volle daer af brenghe. Maer de Coninck
Jsraels antwoorde eñ sprac: Segtet hem.
Die dat harnasch aen doet/en sal hem niet be
roemen/ gelijck de ghene diet af gelept heeft.
12 Doen Benhadad dat hoorde(eñ hy dranck
recht metten Coningen in de Tente)sprac hy
tot zijnen knechten: Rustet v/ende si rusteden
13 hen tegen de stadt. Eñ siet / een Propheet
C trat tot Ahab dē Coninc Jsrael eñ sprac: dus
spreeckt de Heere : Ghy hebt ymmer desen
grooten hoop gesien: Siet ic willen hedē in
uwe hant geuen: dat ghy weten sult dat ic de
14 Heere ben . Ahab sprack: Door wien? Hy
sprack: Dus spreect de Heere: Door de knapē
der Lantvoochden: Hy sprack : Wie sal den
15 strijdt beginnen? Hy seyde: Ghy. Doē telde
hy de knapen der Lantvoochden/eñ haerder
was twee hondert eñ tweendertich. Ende tel
de daer nae voort dat gheheele volck alle der
kinderen

16 kinderen Israels/seuen duysent mannen/ Eñ
trocken wt inden middaghe / Maer Benha-
dad dronck/ende was droncken inder Ten-
ten/met den tweendertich Coningen die hem
17 te hulpe ghecomen waren. Eñ de Knapen
der Landtvoochden trocken eerst wt. Maer
Benhadad seynde wt / ende die seyden hem
weder ende spraken. Daer trecken mannen
18 wt Samaria. Hy seyde: Grijptse leuende/
sy zijn om vrede oft om strijts wil wtgetrock-
19 ken. Maer doen de knapen der Landt-
voochden wtgetogen waren / ende dat heyr
De Siriers vlieden voor Israel.
20 hen na/ Sloech een yegelijc wie hem voor
quam. Eñ de Siriers vloden/ eñ Israel iaech
D den hen na. Eñ Benhadad de Coninck tot
Syrien ontuloot met Rossen eñ Ruyteren.
21 Eñ de Coninc Israels trock wt/ende sloech
Rossen ende Wagē/allso dat hy aen de Siri-
22 ers eenē grooten slach dede. Doen tradt eē
Propheet totten Coninc Israels/ende sprack
tot hem: Gaet henen/ende sterct v/ende merct
eñ siet wat ghy doet: Want de Coninck tot
Sirien sal tegen v op trecken/als dat Iaer
De Siriers lasteren God
23 omme is. Want de knechten des Coninck
te Sirien spraecken tot hem: Haer goden dat
zijn berch goden/daerom hebben si ons af ge-
wonnen. O dat wy tegen hen strijden mochtē
op dat effen veldt/wat ghelder / wy soudense
24 verwinnen? Doet alsoo/neemt de Coningē
wech/elck van zijnder plaetsen/eñ stelt Hee-
25 ren in haer steden/ Eñ ordineert v een heyr
ghelijck dat heyr was dat ghy verloren hebt/
eñ Rossen ende wagens/so de gene waren/eñ
laet ons tegen hen strijden op dat effen velt/
wat ghelder/wy willen bouen ligghen? Hy
Benhadad trect weder tegen Israel.
26 hoorde haer stemme ende dede alsoo: Als nv
dat Iaer ouer was/ordineerde Benhadad de
Sirier/ende troc opwaerts nae Aphek / om
27 tegen Israel te strijden. Eñ de kinderen Isra
els oorlogden hen ooc ende besorchden hen/
ende trocken hen tegen/ende legerden hē tegē
haer als twee cleyne cudden geytē. Maer der
28 Siriers was tlant vol. Ende daer tradt eē
man Gods toe / ende sprack totten Coninck
Deut. 9.a.4.
Israels: Dus spreect de Heere: ‖Om dat die
van Sirien hebben geseyt: De Heere is een
Godt der berghen/ eñ niet een Godt der val-
leyen/ so heb ick al desen grooten hoop in u-
wen handen ghegheuen/dat ghy wetet dat ick
De Siriers worden verwonnen ende vlieden.
29 de Heere ben. Eñ si legherden hen stracx te-
gen die gene/seuen dagen lanck. Inden seuen
sten dach trocken si op te hoop om te strijden/
eñ de kinderen Israels sloegen van dien van
Sirien/hondert duysent voet volcx op eenen
30 dach/ Eñ de ouergebleuen vloden nae A-
phek in de stadt/ende den muer viel op de o-
uergebleuene / seuenentwintich duysent Mā
nen. Ende Benhadad vluchte oock in de
31 stadt/van deen camer in dander/ Doen spra
ken zijn knechten tot hem: Siet wy hebbē ge
hoort dat de Coningē des huys Israels barm
hertighe Coninghen zijn / so laet ons sacken
om onse lendenen binden/ ende stricken om
onse hoofden/ende wtghaen totten Coninck
Israels / misschien hy sal uwe siele laten le-
Benhadad sent bodentot Ahab / eñ die neemt hem in ghenaden.
32 uen. Ende si bonden sacken om haer lende-
nen/ eñ stricken om hare hoofden/eñ quamen
totten Coninc Israels/eñ spraken: Benhadad
v knecht doet v seggen: Lieue laet mijn siele
ff leuen. Maer hy sprack: Leeft hy noch/soo is
33 hy mijn broeder. Eñ de mannen namen dat
woort haestelijc van hem / ende bedieden dat
voor hem/ende spraecken: Jae / dijn Broeder
34 Benhadad. Hy sprac: Coemt eñ brengt hē
herwaerts. Doen ginck Benhadad tot hem
wt/ende liet hem opten Wagen setten / ende
sprack tot hem: De steden die mijn Vader u-
wen Vader genomen heeft/ wil ick v weder
geuen/eñ maect v straten te Damascon /soo
mijn Vader te Samarien ghedaen heeft / so
wil ick v met eenen verbont verlaten. "Eñ hy 3. Re.
maecte met hem een verbont/eñ liet hē trec-
35 ken. Doen sprac een man/van den kinderen
der Propheten / tot zijnen naesten door dat
woort des Heeren: Lieue/slaet my. Maer hy
36 weygerde hē te slaen. Doē sprac hi tot hem:
Om dat ghy de stemme des Heeren niet en
hebt gehoort/siet soo sal v eenen Leeuwe slaē
als ghy van my gaet. *Eñ doen hy vā hem 3. Re.
wech ginck/ vant hem een Leeuwe eñ sloech
37 hem. Ende hy vant eenen anderen man
G ende sprack: Lieue slaet my. Ende de man
38 sloech hem/eñ wonde hem. Doen ghinck de Eē pi
Propheet henen/ ende tradt totten Coninck cōt tot
aen den wech/eñ besmeerde zijn aensicht met
39 asschen. Eñ doen de Coninc daer voorby
trock/riep hy den Coninck aen/eñ sprac: "V 2. Reg
knecht was wtgetrocken midden inden strijt/
ende siet/een man was geweken/ende bracht
eenen man tot my/ende sprack: Bewaert de-
sen man/ist datmen zijns gemist/so sal v siele
inde stede zijnder sielen zijn/ oft ghy sult daer
40 een Centner siluers voor wegen. Ende doen
v knecht hier ende daer te doen hadde / en
was die niet meer daer: De Coninc Israels Ahab
sprack tot hem. Dat is v oordeel/ghy hebbet ner hē
41 selue gesproken. Doen wisschede hy haeste
lijck de asschen van zijnen aensichte. Ende de
Coninc Israels kende hem/dat hy der Pro-
42 pheten een was. Eñ hy sprac tot hē: Dus
seyt de Heere: * Om dat ghy den verbanden 3. Re.
man van v hebt ghelaten/sal v siele voor zij-
43 ne siele zijn/eñ v volck voor zijn volc. Maer
de Coninc Israels troc wech bedroeft ende
toornich in zijn huys/eñ quam tot Samaria.

Dat xxj. Capittel.

1 HEt geuiel nae dese geschiedenisse/dat 1. Reg.
A Naboth een Iesreelijt een "wijnberch Ahab
hadde te Iesreel / byden pallcyse A- Nabot
2 hab des Coninck tot Samaria. Ende Ahab gaert.
sprac met Naboth ende seyde: Geeft my uwē
wijnberch/ic wilder my eenen coolhof af ma-
ken/want hy so na aen mijnen huyse leyt/ick
wilder v eenen beteren wijnberch voor geuen
oft ist dattet v behaecht / ick wilder v siluer
3 voor geuē/so veel als hy ghelt. Maer Na-
both sprac tot Ahab: "Dat late de Heere ver Leui.
re vā my zijn/dat ic v mijns Vaders erffenisse Num.
4 soude geuen. Doen quam Ahab thuys be- Actor.
droeft eñ toornich/om des woorts wille dat
Naboth de Iesreelijt tot hem had gheseyt/eñ
gesproken: Ick en wil v mijns vaders erffe-
nisse niet geuen. Ende hy leyde hē op zijn bed
de/eñ keerde zijn aensicht om/eñ en adt geen
5 broot. Doen quam Isebel zijne huysvrou-
we tot hem in/ende sprack met hem: Wat ist
dat uwē geest so bedroeft is/eñ dat ghy geen
6 broot en etet. Hy seyde tot haer: Ick heb-
be met Naboth den Iesreelijt ghesproken eñ
geseyt: Gheeft my uwen wijnberch om gelt/
oft hebt ghy daer lust toe/so wil icker v eenen
anderen voor geuen. Maer hy sprack: Ic en
7 wil v mynen wijnberch niet geuen. Doen
sprack Isebel zijn wijf tot hem: Wat waer
daer voor een Coninckrijck in Israel / waert
dat ghijt niet en deet? Staet op/eñ eet broot/
eñ zijt goets moets / ick wil v den wijnberch
8 Nabtos des Iesreeliten doen hebben. ‖Eñ 2. Re.
si schreef brieuen onder Ahabs naem / ende Isebel
besegeldese met sinen signet/eñ seyndese tottē brieue
Ouders ende Ouersten in zijnder Stadt / die Iesree
9 rontom Naboth woonden. Eñ schreef allso
inde brieuen: Laet een vasten wtroepen/en-
10 de set Naboth bouen aen int volc/ Eñ stelt
twee loose boeuen voor hem die daer getuy-
gen/eñ spreken: Ghy hebt Godt ende den Co
ninck

ninck ||gesegent. Ē leyt hem wt/ē steenicht
11 hem dat hy sterue. Ē de Ouders ē Ouer=
ste zijnder stadt/ die in zijnder stadt woonden/
deden also hen Isebel ontbooden hadde/soo si
inden brief gheschreuen hadde/ die sy tot hen
12 seynde/ Ende lieten een vasten wtroepen/
ende deden Naboth bouen aen onder tvolck
13 sitten. Doen quamen de twee loose boeuen/
ende stelden hen voor hem/ende ghetuychden
teghen Naboth voor dat volck / ē spraken:
Naboth heeft Godt ende den Coninck "ghe=
segent.*Doen leydden si hē wt voor de stadt/
14 ē steenichden hem/dat hy sterf. Ē si ont=
booden Isebel/ende deden haer segghen: Na
15 both is ghesteenicht/ende doot. Maer doen
Isebel hoorde dat Nabath ghesteenicht ende
doot was/sprack si tot Ahab: Staet op/ende
neemt in den wijnberch Naboth/des Jesree=
liten / den welcken hy v weygerde om gelt te
C gheuen. Want Naboth en leeft niet meer/
16 maer hy is doodt. Doen Ahab hoorde dat
Naboth doot was/stont hy op/dat hy af sou
de gaen in den wijnberch Naboths des Jes=
17 reeliten/ē dien in nemen. Maer dat woort
des Heeren quam tot Elia den Thisbite/en=
18 de sprack: Staet op/ ende gaet neder/Ahab
den Coninck Israel te ghemoet / die tot Sa=
maria is/(Siet hy is in den wijnberch Na=
boths/daer hy henen is ghegaen/dat hy dien
19 in soude nemen) Ende spreect met hem/seg=
ghende: So spreect de Heere: Ghy hebt doot
gheslagen/daer toe oock inghenomen. Ē sult
met hem spreken/ende segghen: Soo spreeckt
de Heere: ||Inder plaetsen daer de honden dat
bloedt Naboths op ghelect hebben/daer sul=
20 len de honden v bloet oock op lecken. Ende
Ahab sprack tot Elia : Hebt ghy my eenich=
sins uwen viant geuonden? Hy sprack: Ja/ick
heb v gheuonden / om dat ghy vercocht zijt/
21 slechts quaet te doen voor den Heere. ||Siet
ick wil ongeluck ouer v brenghen / ende uwe
nacomelingen wech nemen/ē wil Ahab wt=
ropen/*ooc den genen die aen de wandt pist/
ende die beslooten ende ouer ghelaten is in
22 Israel. Ende wil v huys maecken/ghelijck
dat huys Jerobeams/des soons Nebath/ en=
de als dat huys Baesa des soons Ahia / om
des verweckens wille/daer mede ghy my ver
23 toornt/ende Israel hebt doen sondigen. En=
D de ouer Isebel sprack de Heere oock / ē sey=
de: ||De honden sullen Isebel eten aende mue
24 re Jesreel. Wie*van Ahab sterft in de stadt/
die sullen de honden eten / ende wie opt velt
sterft/dien sullen de voghelen onder den He=
25 mel eten. Also||en waster niemant die so ge=
heelijck vercocht wert quaet te doen voor den
Heere als Ahab/want zijn wijf Isebel becou=
26 te hem alsoo. Ende hy maeckte hem tot ee=
nen grooten grouwel/alsoo dat hy den afgo=
den na wandelde in alle manieren/ als de A=
moriten ghedaen hadden/die de Heere "voor
de kinderen Israels verdreuen hadde.
27 Maer doen Ahab sulcke woorden hoorde/
scheurde hy zijn cleederen / ende nam eenen
sack om zijn lyf/ende vaste / ende sliep in den
28 sack/ ē ginck iammerlijck henen. Ende dat
woort des Heeren quam tot Elia den This=
29 bite/ Ende sprack: En hebdy niet ghesien/
hoe hem Ahab voor my buyget? Wāt hy hem
nv voor my buyget/ so en wil ick dat onghe=
luck niet brenghen in zijnen leuen / Maer by
zijns soons leuen/wil ick ongheluck ouer zijn
huys brengen.

Dat xxij. Capittel.

1 A ENde daer gingen drie Jaren om/datter
geen oorlooge en was tusschen die van
2 Sirien ē Israel. ||Maer inden derden
Jare trock Josaphat de Coninck Juda af/tot
3 den Coninc Israels. Ē de Coninc Israels
sprack tot zijnen knechten: En weet ghy niet
dat Ramoth in Gilead onse is? Ē wy sitten
stille/ ende en nemen se niet vander handt des
4 Conincs tot Syrien. Ende sprack tot Josa=
phat: Wilt ghy met my trecken inden strijt na Josaphat ver
Ramoth in Gilead? Josaphat sprack totten bint hem met
Coninc Israels: ||Ick wil zijn als ghy/ē mijn Ahab.
volck als dijn volck/ende mijn rossen als uwe ||4.Reg.3.a.7
5 rossen. Ē Josaphat sprack totten Coninck
6 Israels: "Vraecht doch hedē om dat woort 1.Reg. 23.a.2
des Heeren. Doen vergaderde de Coninc Is=
raels propheten *by vier hondert mannen/ē 3.Re.18.c.22.
seyde tot hen: Sal ick na Ramoth in Gilead Ahab verga=
trecken om te strijden/ oft sal ickt laten staen? dert vierhon
Sy spraken: Treckt op/De Heere salse in de dert prophetē
7 hant des Conincs gheuen. Josaphat sprac:
B En is hier geen Propheet des Heeren meer/
8 dat wy van hem vragen? De Coninck Is=
raels sprack tot Josaphat: ||Daer is noch een 2.Par.18.b.7
man/Micha de Soone Jemla / van welcken
men den Heere vraghen mach. Maer ick ben
op hem gram/wāt hy en propheteert my niet
goets / maer enckel quaet. Josaphat sprack:
9 de Coninck en spreecke alsoo niet. Doen
riep de Coninck Israels eenen Camerlinck/
ende sprack: Brengt haestelijck hier Micha
10 den soone Jemla. "Maer de Coninck Isra= 2.Par.18.b.9
els / ende Josaphat de Coninck Juda saten
elck op zijnen stoel / ghecleedt met cleederen/
op de plaetse voor de duere aen de poorte
Samarie/ende alle de Propheten propheteer
11 den voor hen. Ende Sedekia de sone Cae= Sedekia pro
na hadde ijseren hoornen gemaect/ ē sprack: pheteert voor
Dus seyt de Heere: Hier mede suldy de Sy= de Coningē.
12 riers stooten/tot dat ghyse vernielt. Ende
alle de propheten propheteerden alsoo / ende
seyden: Trect op na Ramoth in Gilead/ ende
vaert gheluckelijck/de Heere salse in de hant
13 des Conincs gheuen. Ende de bode die ge=
gaen was om Micha te halē / seyde tot hem:
"Siet der Propheten redenen zijn eendrach= 2.Pa.18.b.12
telijck goet voor den Coninck / soo laet nv v Micha woort
woort oock zijn als dat woort der seluer/ en= ghehaelt.
14 de spreect wat goets. Micha seyde: Alsoo
C waerachtelijc als de Heere leeft/ick wil spre
15 ken/so wat de Heere my seggen sal. Ende Micha coemt
doen hy totten Coninck quam/sprack de Co= tottē Coninc
ninck tot hem: Micha/sullen wy na Ramoth
in Gilead trecken om te strijden/ oft sullē wijt
laten staen? Hy sprac tot hem: Ja trect op/en=
de vaert gheluckelijck / de Heere salse in de
16 hant des Conincs geuen. De Coninc sprac
weder tot hem: Ick besweere v/ dat ghy my
anders niet en segt / dan de waerheyt in den
17 naem des Heeren. Hy sprack: Ick sach dat
gheheel Israel verstroyt opten Berghen / als
schapen die gheenen herder en hebben. Ende
de Heere die sprack: En hebben dese gheenen
heere? Een yeghelijck keere wederom met vre
18 den. Doen sprack de Coninck Israels tot
Josaphat: En heb ickt v niet ghesept/dat hy
my niet goets en propheteert / maer enckel
19 quaet? Hy sprack: Daerom hoort nv dwoort
D des Heeren: || Ick sach den Heere sitten op 2.Pa. 18.c.18
zijnen stoel / ende al thẽmelsche heyr neffens
hem staen / tot zijnder rechter ende slincker
20 hant. Ende de Heere sprack: Wie wil Ahab
*becouten/dat hy op trecke/ende valle te Ra Wijs maken.
moth in Gilead? Ende die eene seyde dit / die
21 ander dat. Doen ghinck eenen geest wt/ē
tradt voor den Heere / ende sprack: Ick wil
hem becouten. De Heere sprack tot hē: Waer
22 mede? Hy sprack: Ick wil wtghaen/ ē wil
eenen valschen geest zijn in alle zijnder Pro=
pheten mont. Hy sprack: Ghy sult hem becou
ten/ende sultet wtrichten. Gaet wt / ē doet
23 alsoo. Nv "siet / de Heere heeft eenen val= Ezec. 14.b.9.
schen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

schen geest gegeuen in aller deser uwer Pro-
pheten mont/eñ de Heere heeft quaet ouer v
Job. 16.b.10. 24 ghesproken. Doen||tradt Sedekia de soone
Mar. 14.g.65 Caena toe/ eñ sloech Micha op de kinnebac-
Sedekia slaet ken/ende sprack: Hoe/ *is de geest des Hee-
Micheam. ren van my gheweken / dat hy met v spreke?
*3.Re.13.d.18 25 Micha sprack: Siet/ghy sullet sien in dien
daghe / als ghy van die een camer in dander
Micha wort 26 gaen sult/dat ghy v verberget. De Coninc
gheuanghen Israels sprac: Neemt Micha/eñ laet hem blij
bewaert. uen by Amon den Borgermeester/eñ by Joas
27 den sone des Conincks/ Eñ segt: Dus seyt
E de Coninck: Settet desen inden kercker/ende
spijset hem met broodt eñ water der droeffe-
nissen/tot dat ick met vreden weder coome.
28 Micha sprac: Coemt ghy met vredē weder/
so en heeft de Heere door my niet gesproken.
Ahab eñ Jo- 29 Eñ hy sprack: Hoort toe alle volck. Alsoo
saphat treckē trock de Coninc Israels/eñ Josaphat de Co-
na Ramoth 30 ninc Juda op na Ramoth in Gilead. Eñ de
in Gilead. Coninck Israels sprack tot Josaphat: Ver-
cleedt v/eñ coemt inden strijt met uwen clee-
deren aengedaen. De Coninc Israels verclee
31 de hem oock/ eñ trock inden strijt. Maer de
Coninck te Sirien geboot den ouersten ouer
zijne wagens/ der welcker tweendertich wa-
3.Re.20.d 20 ren/eñ sprack: ||Ghy en sult niet strijden tegē
cleyne noch groote/maer tegen den Coninck
32 Israels alleen. Eñ doen de Ouersten der wa
gens Josaphat saghen/meynden si/dat hy de
Coninck Israels ware/ eñ vielen op hem met
33 strijden. Maer Josaphat riep. Maer doen de
ouerste der wagens sagen/dat hy de Coninck
Israels niet en was / keerden si hen achter-
34 waerts van hem. Maer een man spien den
Slechtelijck. booge*onuersiens/eñ schoot den Coninc Is-
Ahab wort raels tusschen het pantsier eñ hancksel. Eñ hy
geschoten. sprac tot zijnen voerman: ||Keert v hant/ende
2.Pa.35.d23 voert my wt den heyr/ want ick ben gewont.
3.Esd.1.c.30. 35 Ende den strijt nam de ouerhant inden sel-
F uen dage/eñ de Coninck stont op den wagen
tegen die van Sirien/eñ sterf tsauonts. Ende
dat bloet vloeyde van der wonden midden in
36 den wagen. Eñ men liet wt roepen int heyr
doen de Sonne onder ginck/eñ segghen: Elck
37 gae in zijn stadt/ende in zijn lant. Also sterf
de Coninc/ende wert na Samaria gebracht/
38 ende si begroeuen hem tot Samaria. Ende
De honden doen si den wagen wiesschen by den poel Sa
lecken Ahabs marie / lecten de honden zijn bloedt/ (Maer
bloet. hem wiesschen de hoeren) ||naden woorde des
3.Re.21.c.19 39 Heeren/dat hy gesproken hadde. Wat meer
van Ahab te segghen is/ende al wat hy ghe-
daen heeft/ ende dat yuoren huys dat hy tim
merde/ende alle de steden die hy ghetimmert
heeft/siet/dat is gheschreuen in de Cronijcke
40 der Coninghen Israels. Also ontsliep Ahab
met zijnen vaderen / eñ zijn soon Ahasia wert
41 Coninc in zijn stede. Ende Josaphat de soo-
G ne Assa wert Coninck ouer Juda/inden vier-
42 den Jare Ahabs des Conincs Israels. En-
2.Pa.20.e.31 de "was vijfendertich Jaer out doen hy Co-
ninck wert/ende regeerde vijfentwintich jaer
te Jerusalem. Sijn moeder hiet Asuba een
43 dochter Silhi. Eñ wandelde in alle den we
ge zijns Vaders Assa / eñ en weeck daer niet
af/ende hy dede dat den Heere wel behaech-
44 de. Doch en nam hy de hoochten niet wech
ende dat volck offerde noch / ende roocte̅ noch
45 op de hoochten/ Ende had vrede metten Co
46 ninck Israels. Wat meer van Josaphat te
segghen is/ende de macht wat hy gedaen/eñ
hoe hy gestreden heeft/siet/dat is geschreuen
inder Cronijcken der Coningen Juda.
3.Reg.15.b 12 47 Oock *verdreef hy wt den lande alle ouer-
gebleuen hoereerders/ die totter tijt zijns va-
2.Reg.8.c.14 48 ders Assa waren ouergebleuen. ||Ende daer
49 en was geen Coninck in Edom. Ende Jo-
saphat hadde "schepen laten maecken aen de 3.Reg.
zee/die in Ophir gaen souden/om gout te ha 2.Pa.
len: Maer si en ghingen niet: Want si werden
50 ghebroocken tot EzeonGeber. Doen ter tyt
sprack Ahasia de soone Ahab tot Josaphat:
Laet mijne knechten met uwen knechten in
de schepen varen. Maer Josaphat en wilde
51 niet. ||Ende Josaphat ontsliep met zijnen 2.Pa
Vaderen/ende wert begrauen met zijnen va- Josap
deren inde stadt Dauids zijns vaders. sterft.
Eñ Joram zijn soone wert Co
ninck in zijn stede.

Eynde des eersten Boecx van
den Coningen.

Regum. Dat twee-
de Boeck der Coningen.

Dat eerste Capittel.

1 AHasia de soone Ahab werdt Co- Ahasia
A ninck ouer Israel te Samaria / in- Conin
den seuenthiensten Jaer Josaphats
des Conincks Juda/ ende regeerde
2 ouer Israel twee Jaer/ Ende dede
dat den Heere qualijck beuiel/ende
wandelde in den weghe zijns vaders / ende
zijnder moeder/ende inden weghe Jerobeams
des soons Nebath / die Israel dede sondi-
3 gen. Ende diende Baal/ende aenbadt hem:
Ende vertoornde den Heere den Godt Isra-
4 els/ghelijck zijn Vader dede. De||Moabiten 2.Reg
vielen oock af van Israel / doen Ahab doodt
5 was. Ende Ahasia viel door de tralien in
zijn sale tot Samarien/ende wert cranck. Eñ
seynde boden wt/ende sprack tot hen: "Gaet 3.Reg.
henen/ende vraecht BaalSebub den God tot Ahasia
Ekron / oft ick van deser cranckheyt genesen get de
6 sal. Maer de Engel des Heeren sprack met
B Elia den Thisbite: Op/ende gaet den boden
des Conincks te Samaria te ghemoet / ende
spreecket tot hen: En isser dan gheen God in
Israel/dat ghy henen gaet om te vragen Ba-
7 alSebub/den God Ekron? Daerō so spreect
de Heere: Ghy en sult van den bedde niet co-
men/daer ghy v op geleyt hebt/maer sult den
8 doot steruen. Ende Elia ginck wech. Ende
doen de boden weder tot hem quamen/sprack
hy tot hen: Waerom coēt ghy weder? Sy spra
9 ken tot hem: Ons quam een man opwaerts
te gemoet/ ende sprack tot ons: Gaet weder-
om henen totten Coninck/die v wt gesonden
heeft/ende segt tot hem: Dus spreect de Hee-
re: En isser dan geen Godt in Israel / dat ghy
henen seyndet om te vraghen BaalSebub
den Godt Ekron? Daerom en sult ghy van-
den bedde niet coomen / daer ghy v op ghe-
leyt hebt/maer sult den doodt steruen.
10 Hy sprack tot hen: Hoe was de man ghe- Elias
stelt die v ghemoette/ende sulcks tot v seyde? dingh
11 Sy seyden tot hem: || Hy hadde een rouwe ||Ma
huyt aen/ende een lederen gordel om zijn len- Heb.
denen. Maer hy sprack: Het is Elia de This- Eē h
12 bite. Ende hy seynde henen tot hem / eenen ouer
C Hooftman ouer vijftich / metten seluen vijf- coem
tigen. Ende doen die tot hem op quam / siet/ liam
doen sadt hy bouen op den berch. Maer hy met
sprack tot hem: Ghy man Godts/de Coninck nielt
13 seyt/ghy sout af coomen. Elia antwoorde
den Hooftman ouer vyftighen / ende sprack
tot hem: Ben ick een man Gods/so valle vier
van

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

vanden Hemel / eñ verslinde v eñ uwe vijf=
tighe. ||Doen viel dat vyer vanden Hemel/
14 eñ verslinde hem ende zijne vijftige. Eñ hy
seynde wederom eenen anderen Hooftmã o=
uer vyftich tot hem / met zijnen vijftighen.
Die antwoorde eñ sprack tot hem: Ghy man
Gods/So seyt de Coninck: Coemt haestelijc
15 daer af. Elia antwoorde eñ sprack: Ben ick
een man Gods so valle vyer vanden Hemel/
eñ verslinde v eñ uwe vijftighe: Doen viel
dat vyer Gods vanden Hemel/ende verslinde
16 hem ende zijn vijftige. Doen seynde hy we=
D derom henen den derden Hooftman / ouer
vijftige/met zijnen vijftigen. Doen die tot hẽ
bouen quam/ buychde hy zijn knien teghen
Elia/eñ smeecte hem/ende sprac tot hem: Ghi
man Gods/laet mijn siele/ende die sielẽ uwer
knechten deser vijftighen/voor v wat gel=
17 den. Siet / dat vyer is vanden Hemel ghe=
uallen/eñ heeft die eerste twee Hooftlieden
ouer vijftich / met haren vijftighen verslint.
Maer nv laet mijn siele wat gelden voor v.
18 Doen sprack de Engel des Heerẽ tot Elia.
Gaet met hem af eñ en vreest v niet voor hẽ.
Eñ hy maeckte hem op / ende ginc met hẽ af
19 tot den Coninck. Ende hy sprack tot hem:
Dus seyt de Heere: Daerom dat ghy boden
hebt gesonden/eñ laten vragen / BaalSebub
den Godt tot Ekron / als ofter gheen Godt
in Jsrael en ware / welcks woort mẽ mocht
vraghen/so en suldy vanden bedde niet co=
men/daer ghy op gelegẽ zijt/ maer ghy sult dẽ
20 doot steruen. Also sterf hy nae den woorde
des Heeren/dat Elia gesproken hadde. Ende
Jozam wert Coninc in zijn plaetse/inden an
deren Jaer Jozams des soons Josaphat des
Coninex Juda/want hy en hadde geenẽ soõ.
21 Maer wat meer van Ahasia te segghen is/
al dat hy gedaen heeft/siet / dat is ghescher=
uen inde Cronijcke der Coninghen Jsraels.

Dat ij. Capittel.

1 Maer *doen de Heere Eliam int on=
A weder ten Hemel wilde halen/ginck
2 Elia ende Elisa van Gilgal. Ende
Elia sprack tot Elisa: Lieue blijft hier/want
die Heere heeft my nae BethEl gheseynt.
Maer Elisa seyde: So warachtelijck als de
Heere leeft/eñ uwe siele/ ic en verlate v niet:
3 Eñ doen si af quamen tot BethEl/ Gingen
der Propheten kinderen (die tot Bethel wa=
ren) wt tot Elisa/ende seyden tot hem: weet
ghy oock dat de Heere uwen heere heden vã
uwen hoofde sal nemen? Hy sprack: Jck we
4 tet oock wel/swijcht slechts stille. Ende
Elia sprack tot hem: Elisa / Lieue blijft hier
Want de Heere heeft my nae Jeriho ghe=
sonden. Maer hy sprac: Soo warachtelijc als
de Heere leeft / ende v siele / ick en verlate v
5 niet. Eñ doen si tot Jeriho quamen/ Tradẽ
der Propheten kinderen die tot Jeriho warẽ/
tot Elisa/ ende spraken tot hem / Weet ghy
oock/dat de Heere uwen heere heden van u=
wen hoofde nemẽ sal? Hy sprac: Jc wetet ooc
6 wel/swijcht maer stille. Eñ Elia sprack tot
hem/ lieue blijft hier/wãt de Heere heeft my
gheseynt aen de Jordane. Maer hy sprack:
Also warachtelijck als de Here leeft ende u=
we siele / ick en verlate v niet. Eñ die beyde
7 gingen tsamen. Maer vijftich mannen van
der Propheten kinderen gingen henen/ende
stonden daer tegen ouer van verre. Maer die
8 beyde stonden aen de Jordane. Doen nam
Elia zijnen mantel/eñ want hem te samen/eñ
sloech int water / dat deylde hem op beyde
zijden van malcanderen / also dat die beyde
9 drooge daer door ghinghen. Eñ als sy ouer
quamen/ sprac Elia tot Elisa. Bidt wat ic v
doen sal/eer ick van v genomen worde, Elisa
sprac: Dat uwen gheest by my sy / tweeuou=
10 dich. Hy sprac: Ghy hebt een hert dinc gebe
C den/ Nochtans ist dat ghy my sien sult als ic
van v genomen worde/so salt Ja zijn. En is
11 dat niet so en salt niet zijn. Ende doen sy
tsamen gingen/eñ dat hy sprack/ siet / doen
quam eenen vyerigen waghen met vyerighen Elia vaert tẽ
Rossen/eñ scheyde die twee van malcanderẽ. Hemel.
||Eñ Elia voer also int onweder ten Hemel. ||Eccl.48.a.9
12 Maer Elisa sacht/eñ riep: *Mijn vader / *4.re.13.d.14
mijn vader/wagen Jsrael eñ zijn Rupter. Eñ
en sach hem niet meer. Eñ hy greep zijn clee
13 deren/eñ schuerdese in twee stucken. Ende
hief op dẽ mãtel Elia die hẽ ontuallen was
eñ keerde wederom / eñ tradt aen den oeuer
14 der Jordanen. Eñ nam den seluen mantel
Elia die hẽ ontuallẽ was/eñ sloech int water
eñ sprack: Waer is nv de Heere de Godt E= Elisa deylt
lias? Eñ sloech int water. Doen deyldet hem met Elias
van malcanderen op beyde zijden/ende Elisa mantel het
15 ginc daer door. Eñ doen hẽ der Propheten water.
kinderen sagẽ/ die tot Jeriho tegen hem ouer
waren/seyden si: Den geest Elia rust op E=
lisa/eñ gingen hem te ghemoet/eñ aenbaden
16 ter aerden/eñ spraken tot hem: Siet / daer
zijn onder uwe knechtẽ vijftich mannẽ stercke
lieden/die laet henen gaẽ/eñ uwen heere soec
ken/misschien de geest des Heeren die heeft
hem genomen/eñ yewers op eenen berch oft
yewers in een dal geworpen. Maer hy sprac:
17 En laetse niet henen gaen. Maer si dwon=
ghen hem tot dat hy hem ommoedich stelde/
eñ sprack: Laetse henen ghaen. Eñ si sonden Vijftich man
vijftich mannen henen/eñ sochten hem drie nen soecken
18 dagen / maer si en vonden hem niet/ Ende Elia.
quamen weder tot hem. Ende hy bleef te Je=
riho /eñ sprac tot hen: En seyde ict v niet dat
19 ghi niet gaẽ en sout? Eñ de mannẽ der stadt
spraken tot Elisa: Siet het is in deser stadt
ghoet woonen / also mijn heere siet: Maer
daer is quaet water/eñ dat lãt onuruchbaer.
20 Hy sprack: Brengt my herwaerts een nieu
schale eñ doeter sout in. Eñ si brachtent hem/
21 Doen ginck hy wt totter waterfonteynen. Hoe dat wae
eñ wierp dat sout daer in/eñ sprack. Dus ter ghesondt
spreect de Heere: Jck hebbe dit water ghe= wort.
sont gemaect. Daer en sal nv voortaen geen
doot noch onuruchtbaerheyt meer wt comen.
22 Also wert dat water gesont/tot desen dae=
ge toe/nae dat woort Elisa dat hy sprack.
23 Eñ hy ginck op na BethEl. Eñ als hy op
den wech daer aen ginc/quamẽ cleyne knecht De kinderen
kens ter stadt wt/eñ bespotten hem/eñ spra= bespotten E=
ken tot hem: Kaelcop comt op: Kaelcop coẽt lisa/ende wor
24 op. Eñ hi keerde hem om. Ende doen hyse den vernielt.
sach/vloeckte hyse inden naem des Heeren.
Doen quamen twee Beyren wt den wout/en
de verschuerden der kinderen tweenveertich.
25 Van daer ginck hy opten berch | Carmel/
eñ keerde van daer wederom nae Samaria.

Dat iij. Capittel.

1 JOzam de sone Ahab wert Coninc ouer Van Jozam.
A Jsrael tot Samaria/inden achthiensten
iare Josaphat des Coninex Juda/ende
2 regeerde twelf iaer. Ende dede dat den He
re qualijck beuiel/ Nochtans niet gelijck zijn
Vader ende zijn moeder. " Want hy nam de 3.Re.16.d.23
Colomnen Baals wech/die zijn vader dede
3 maken. Maer hy bleef hangen aen de son=
den Jerobeams des soons Nebath/die Js=
rael dede sondigen/eñ hy en liet daer niet af.
4 Mesa de Coninc der Moabiten hadde veel
Schapen/ ende ghaf tot chijnse den Coninck
Jsraels/wolle vã hondert duysent Lammerẽ/
5 ende van hondert duysent Rammen. Maer *4.Re.1.a.4.
doen Ahab doot was/ *viel der Moabiten De Moabitẽ
6 Coninck af / vanden Coninc Jsraels. Doẽ vallen af van
troc de Coninck Jozam ter seluer tijt wt van Jsrael.
Sama=

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Samaria/ende ordineerde dat geheel Iſrael:

Joſaphat eñ Jozam vereenighen.

7 Ende ſant henen tot Joſaphat den Coninc
Juda/ende dede hem ſeggen: Der Moabiten
Coninc is van my afgevallen: Coemt met mi
om te ſtrijden tegen de Moabiten. Hy ſprac:
Jck wil op comen.* Jc ben gelijc ghy/ eñ mijn

3.Re.22.a.4. 2.Pa.18.a.3.

volc gelijc v volc / ende mijn Roſſen ghelijck
8 uwe Roſſen. Ende ſprack: Door welcken
wech willen wy optrecken? Hy ſprack. Door
9 den wech inder woeſtijnen Edom. Alſo troc
B de Coninck Iſraels/ende de Coninck Juda/
eñ de Coninc Edom henen. Eñ doen ſi ſeuen
dachreyſen trocken / en hadde dat Heyr noch
dat Vee dat ſi met hen hadden geen water.
10 Doē ſprac de Coninc Iſrael: O wee/de Hee
re heeft deſe drie Coningen genoot/dat hyſe
11 in der Moabiten handen ſoude geuē. Maer

3.Re.22.a.6.

Joſaphat ſprac:* En is hier gheen Propheet
des Heeren / dat wy den Heere door hem
raet vraechden? Doen antwoorde een vandē
knechten des Coninc Iſraels/eñ ſprac: Hier
is Eliſa de ſone Saphat / die Elia water
12 op de handen goot. Joſaphat ſprack: Des
Heeren woort is by hem. Alſo trocken de Co
ninc Iſraels eñ Joſaphat / eñ de Coninc E-
13 dom tot hem af. Maer Eliſa ſprack totten

Eliſa ſpreect mettē Coninc Iſraels.

C Coninc Iſraels: Wat hebt ghy met mi te doē?
Gaet henen totten Propheten ws Vaders/
ende totten Propheten uwer moeder. De Co
ninck Iſraels ſprack tot hem: Neen/ want de
Heere heeft deſe drie Coningē genoot dat hy
14 ſe inder Moabiten handen ſoude geuen. Eli
ſa ſprac: Alſo waerachtelijc als de Here Seba
oth leeft/voor dien ick ſtae/ Waert dat ick
Joſaphat den Coninc Juda niet en aenſage/
15 ick en wilde v niet aenſien noch achten/ So
brengt my nv een ſpeelman. Eñ doen de ſpeel
man op het ſnarenſpel ſpeelde/quam de hant
16 des Heeren ouer hem/ Eñ ſprac: So ſeyt
de Heere: Maect hier ende daer grachten aē
17 deſe Beke. Want alſo ſpreect de Heere: Ghi

3.Reg.17.a.1

llen ſult geenē wint noch regen ſien / nochtās
ſal de Beke vol waters worden/dat ghy ende
18 v geſinne/ende uwe Vee drincke. Daer
D toe is dat een cleyn dinck voor dē Heere. Hy
ſal oock de Moabiten in uwen handen ghe-
19 uen/ Alſo dat ghy ſlaen ſult alle vaſte ſte-

Deu. 20.c.19

den/ende alle wtuercoren ſtedē/"eñ ſult alle
goede boomen vellen/eñ ſult alle waterfon-
teynen verſtoppen/eñ ſult allen goeden Acker
20 met ſteenen woeſt maken. Maer ſmorgens
alſmen Spijſoffer offert /ſiet doen quam een
water door den wech van Edom/eñ veruul-
21 de dat lant met water: Maer doen alle Mo
abiten hoorden/dat de Coningen op trockē/
om tegen hem te ſtrijden/ riepē ſi alle/die tot
ter ruſtinge out genoech eñ daer ouer waren/

De Moabitē trecken tegen Iſrael.

22 ende traden aen de frontieren. Ende doē ſi
hen ſmorgens vroech op maeckten / ende de
Sonne op ghinck op dat water/ſo dochte den
Moabiten/ dat water tegen hen root zijn als
23 bloet/ Eñ ſeydē: Het is bloet. De Coningē
hebben hen metten ſweerde verdoruen/ende
deen ſal den anderen geſlagen hebben. Huy/

De Moabitē worden ouerwonnen.

24 Moab maect v nv totter Bueten. Maer
doen ſi totten Leger Iſraels quamen/ſtondē
de Iſraeliten op/ ende ſloegen de Moabiten.
Eñ ſi vloden voor hen: maer ſi quamen in/eñ
25 ſloegen Moab/ De ſteden braken ſi / ende
elck wierp zijne ſteenen op allen goedē Acker
ende veruuldenſe/ eñ veſtropten alle water-
fonteynen/eñ velden alle goede boomen / tot
dat niet dan de ſteenen aē Careelmuerē ouer
bleuen/eñ ſi omringdēſe met ſlingheren ende
26 ſloeghenſe. Maer doen der Moabiten Co-
ninck ſach / dat hem den ſtrijt te ſterck was/
nam hy ſeuen hondert mannē tot hē/die dat
ſweert wt trocken / om wt te vallen teghen
den Coninck Edom. Maer ſi en vermochten
27 niet. Doen nam hy zijnen eerſten ſoon/
die in zijn plaetſe Coninc ſoude werdē/ eñ of
ferde hem opter mueren tot eenen Brantoffer.
Doen wert Iſrael ſeer toornich dat ſy van
hem aftrocken/ eñ keerde wederom te lande.

Der ten offert

Dat iiij. Capittel.

1 E Nde een wijf onder den wijuen der
A kinderen der Propheten/riep tot Eli
ſa eñ ſprack: V knecht mijnen man is
geſtoruen: Eñ ghy weet dat v knecht dē Hee
re vreeſde. Nv coemt de Schultheere / ende
wilt mijne beyde kinderen nemen tot eyghen
2 knechten. Eliſa ſprac tot haer: Wat ſal ic v
doen? Segt my wat hebdy in huys/ Sy
ſprack: Dijn Maerte en heeft niet in huys dā
3 een oly Cruycke. Hy ſprack: Gaet henen/
ende leent daer buyten van allen uwen nae-
buerinnen ydel vatē/ende der ſeluer niet wey
4 nich/ Ende gaet in eñ ſluyt de duere achter
v toe/met uwen ſonen/ eñ giet in alle de va-
ten/ ende als ghyſe gheuult hebt ſo gheeftſe
5 wech. Sy ginc henen/ eñ ſloot de duere ach
ter haer toe met haeren ſonē/die brachtē haer
6 de vaten toe/ende ſi goot in. Ende doen
de vaten vol waren/ ſprack ſi tot haren ſoon:
Langt my noch een vat herwaerts. Hy ſprac
tot haer: Hier en is gheen vat meer. Doen
7 ſtont de olie ſtille. Eñ ſi ginc henē/eñ gaft
den man Gods te kennen. Hy ſprac: Gaet he
nē/vercoopt de olie / eñ betaelt uwē Schult-
heere. Maer ghy / ende v ſoonen gheneert v
8 vandē ouerblijuēde. Eñ het geuiel op eenē
B tijt/dat Eliſa ginc nae Sunem/aldaer was
een rijc wijf/die hielt hē op/dat hy by haer at
Eñ als hy nv dicwils daer door reyſde / ginc
9 hy tot haer in/eñ at by haer. Eñ ſi ſprack
tot haren man: Siet ick mercke dat deſe man
Gods heylich is/die altoos hier door gaet.
10 Laet ons hem een cleyn berderē camerkē
maken/eñ daer een bedde/tafel/ſtoel/eñ can-
delaer in ſettē/ op dat/als hy tot ons coemt/
11 daer logere. Eñ het geuiel op eenē tijt/dat
hi daer in quam/ende logheerde bouen in dat
12 Camerken/eñ ſliep daer in. Eñ ſprac tot ſi
nen knape Gehaſi: Roept de Sunamitinne.
13 Eñ doen hyſe riep/ tradt ſi voor hem. Hy
ſprac tot hem: Segt haer: Siet/ghy hebt ons
allen deſen dienſt gedaen/ wat ſal ick v doē?
Hebt ghy eenige ſake aen den Coninc/oft aē
den Velthooftman? Sy ſprack: Jck woone
14 onder mijn volc. Hy ſprack: Wat ſalmen
haer dan doen? Gehaſi ſeyde. Och ſi en heeft
15 geenen ſoon / ende haren man is out. Hy
ſprack: Roeptſe. Ende doen hyſe riep/ tradt
16 ſi in de duere. Ende hy ſprack: Tot deſer
tijt ouer een Jaer ſuldy eenen ſoon cuſſen. Sy
ſprack: Ach niet mijn heere ghy man Gods/
17 en liecht uwer Maerten niet. Ende dat
wijf wert beurucht ende baerde eenen ſoon/
Ter ſeluer tijt/ ouer een Jaer/ ſo haer Eliſa
18 gheſept hadde. Maer doen dat kint groot
wert/geuielt dat het tot zijnen Vader totten
19 Maeyers ginck/ Ende ſprac tot zijnen Va
C der: O mijn hooft/mijn hooft: Hy ſprack tot
zijnen knape: Brengt hem tot zijn moeder.
20 Eñ hy nam hem/eñ bracht hem tot zijnder
moeder. Ende ſette hem op haren ſchoot/ tot
21 ſmiddaechs toe/doen ſterf hy. Ende ſi ginck
op ende leyde hē opt bedde des mans Gods/
22 ſloot toe/ende ginck wt/ Ende riep ha-
ren man/ende ſprack: Seynt my der knapen
een/ende eē Ezelinne/ick wil tottē mā Gods
23 ende weder comen. Hy ſprac: Waerō wilt
ghy tot hem? Het en is doch heden niet nieu
we Mane/ noch Sabbath. Sy ſprack. Het
24 is goet. Eñ ſi ſadelde de Ezelinne / ende
ſprac tottē knape: drijft voort/eñ en verſuymt
my

Eē h Eliſa hy hy haer haer betal

Dant nami

Eliſ Sun dat bare

De tim ſter repl

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

my niet lange metten rijden/so ick v segge.
25 Alsoo reyl'de si henen / ende quam totten
man Gods opten Berch Carmel. Maer als-
se de man Gods tegen hem sach/sprack hy
tot zijnen knape Gehasi: Siet de Sunamitin
26 ne is daer. Soo loopt haer nv te ghemoet/
ende vraecht haer/oft haer ende haren man/
ende soon wel gaet? Sy sprack: Jae wel:
27 Maer doen si totten man Gods optē Berch
quam/hielt si hem by zijnen voetē: Maer Ge-
hasi ghincker toe / dat hyse af soude stooten.
Maer de mā Gods sprac: Laetse begaen/wāt
haer siele is bedroeft / ende de Heere heuet
28 my verborgen ende niet vercondicht. Sy
sprac: Wanneer heb ick eenen soone ghebeden
van mijnen heere? En seyde ick niet dat ghy
29 my niet en sout bespotten? Hy sprac tot Ge
D hasi: *Gordet uwe lendenen/eñ neemt mijnen
staf in v hant/ende gaet henen. (Ist dat v ye-
māt ontmoet/"so en groet hem niet/ eñ groet
v yemant/so en danct hem niet) ende legt mij
30 nen staf op des knechtkens aensicht. Maer
de moeder des knechtkens sprack : Soo
warachtelijck als de Heere leeft/ ende v siele
31 ic en late van v niet af. Doen stont hy op/
eñ ghinc haer nae. Gehasi ginck voor hem he
nen/ende leyde den knechtken den staf opt aē
sicht : Maer daer en was geen stemme noch
geuoelen. Eñ hy ginck wederom hem te ghe-
moet / eñ gaft hem te kennen eñ sprack: Dat
32 knechtken en is niet verweet. Eñ doen E-
lisa int huys quam/siet/doen lach dat knecht
33 ken doot op zijn bedde. Eñ hy ghinck daer
in *eñ sloot de duere achter hem toe/voor hen
34 beyden/eñ badt tottē Heere. Ende clam op
ende leyde hem op dat kint ende leyde zij-
nen mont op des kints mont/eñ zijne ooghen
op zijne oogen/ende zijne handen op zijne hā
den/eñ strecte hem alsoo ouer hem / dat des
35 kints lichaem werm wert. Maer hy stont
weder op/eñ ginc eēs int huys herwaerts eñ
derwaerts eñ clam op/eñ streckte hem ouer
hem. Doen niesde dat knechtken seuenwerf.
Daer nae dede dat knechtken zijne oogen
36 op. Eñ hy riep Gehasi/eñ sprack : Roept de
Sunamitinne: Ende doen hyse riep / quam
si tot hem in . Hy sprack : ‖Siet daer/neemt
37 wech uwen soon. Doen quam si / ende viel
tot zijnen voeten/eñ aenbede ter Aerden/en-
38 de nam haren soon eñ ginc wt. Maer doen
E Elisa weder tot Gilgal quam/werdt dieren
tijt inden lande / ende de kinderen der Pro-
pheten woondē voor hem. Ende hy sprac tot
zijnen knape: Set voort eenen grooten pot/
ende cooct een moes voor de kinderē der Pro
39 pheten. Doen gincker een op tvelt/dat hy
cruyt soude plucken/eñ vant wilde Rancken
ende las daer af Colochinten zijn cleet vol.
Ende doen hi quam/sneet hyse inden pot tot
40 moes want si en kendense niet: Eñ doen zijt
oprechten voor de mannen om te eten/eñ sy
vanden moes aten / riepen si ende seyden : O
man Gods/den doot is inden pot/want si en
41 condent niet eten. Maer hy sprack. " Bren-
ghet meel herwaerts . Ende hy dedet inden
pot/eñ sprack: Gheeftet den volcke voor/dat
si eten / doen en waster niet quaets meer in-
42 den pot. Maer daer quam een man vā Ba
al Salisa / eñ bracht den man Gods eerste-
linck broot / te weten/twintich gersten broo-
den/ende nieu Coren in zijn cleedt. Maer hy
43 sprack: Gheuet den volcke dat si eten. Sijn
dienaer sprac: "Wat sal ic hōdert mannē daer
af geuen? Hy sprac: Gheeftet den volcke dat
si eten. Want so seyt de Heere: Men sal eten/
44 eñ daer sal ouer blijuen. Ende hy sette hen
voor dat si aten / ende daer bleef noch wat
ouer nae den woorde des Heeren.

Dat v. Capittel.

1 NAeman de veldthooftman des Co-
A ninckx tot Syrien / was een treffelijck
man voor zijnen Heere/ eñ wel gesien
Want door hem ghaf de Heere Heyl in Sy-
rien ende hy was een gheweldich man ende
2 melaetsch. Maer de Crijschlieden in Siri-
en/waren wtgeuallen/eñ hadden een cleyn
Deerne wech gheuoert/wt den Lande Isra-
els/die was in dē dienst des wijfs Naemās.
3 Die sprac tot haerder vrouwen . Och oft
mijn heere bydē Propheet te Samaria waer
die soude hem van zijnder melaetscheydt los
4 maken. Doen ginck hy in tot zijnen heere/
eñ gaft hem te kennen/eñ sprack: Also eñ also
heeft de deerne wt den lande Israels gespro
5 ken. De Coninc tot Sirien sprac : So trect De Coninck
henen / Ick wil den Coninck Israels eenen tot Syrien
B brief schrijuen. Ende hy trock henen/ende nā schrijft aen-
met hem thien Centner siluers/ende ses duy- den Coninck
6 sent gulden/eñ thien Diercleederen / En- Israels.
de bracht den brief den Coninc Israels / die
luyde alsoo: Als desen brief tot v coemt/siet/
soo weet/ dat ick mynen knecht Naeman tot
v heb ghesonden / dat ghy hem van zijnder
7 melaetschept quijt maken sout. Ende doen
de Coninc Israels dē brief las/schuerde hy zij
ne cleederen/ende sprack: Ben ick dan God/
‖dat ick dooden ende leuende can ghemaken/ Deu. 32. f. 39.
dat hy tot my seynt/dat ick den man van zijn 1. Reg. 2. b. 6.
der melaetschept soude genesen/Merckt/ende Tobi. 13. a. 2.
8 siet/hoe hy tegen my oorsake soect. Doē dat
Elisa de man Gods hoorde / dat de Coninck Elisa seyndt
Israels zijn cleederen geschuert hadde/seyn- tot den Co-
de hy tot hem/eñ liet hem segghen: Waerom ninc/ende be-
hebdy uwe cleederen gheschuert? Laet hem ueelt Naemā
tot my coomen / dat hy beuinde / datter een tot hem te co
9 Propheet in Israel is. Also quam Naemā men.
C met Rossen ende Wagens / eñ hielt voor de
10 duere aen dat huys Elisa. Doen seynde
Elisa eenen bode tot hem/eñ dede hem seg-
gen: Gaet henen/eñ wascht v seuenmael inde
Jordane/so sal v uwe vleesch weder gegeuen
11 eñ reyn worden. Doen wert Naeman grā/
ende troc wech eñ sprack: Ic meynde hy sou-
de tot my wt comen/eñ herwaerts wt tredē/
ende den Name des Heeren zijns Gods aen-
roepen/ende met zijnder hant ouer die plaetse
strijcken/ eñ de melaetschept also verdrijuen.
12 En zijn de waterē Amana eñ Pharphar tot
Damasco niet beter dā alle de wateren in Is-
rael/dat ick my daer in wiessche/eñ reyn wor-
de? Eñ keerde hem/ende trock wech met gram
13 schappen. Doen maeckten hen zijne knech
ten tot hem eñ spraken met hem/ segghende:
Lieue vader / waert dat v de Propheet wat
groots hadde ghebeten/ en sout ghy dat niet
doen? Hoe veel te meer/nv hy tot v seyt :
14 Wasschet v so wort ghy reyn. Doen daelde
hy af / "eñ wiesch hē seuenwerf in de Jorda Luce. 4. d. 27.
ne/so de man Gods gesproken hadde/eñ zijn Naemā wast
vleesch wert hem weder ghegheuen als een hem inde Jor
vleesch van een ionck knechtken / ende wert daen/eñ wort
15 reyn. Ende hy keerde wederom totten man ghesont.
Gods met zijn geheel Heyr. Eñ doen hy daer
in quam/tradt hy voor hem ende sprac: Siet
ick wetet datter geen Godt in allen landē en
is/dā alleen in Israel. Dus neemt nv de se-
16 geninge van uwen knecht. Maer hy seyde:
‖Alsoo warachtelijck als de Heere leeft/voor 3. Reg. 13. b. 8
dien ick sta/ick en neemts niet. Eñ hy por- Dani. 5. d. 17.
de hem dat hijt nemen soude/maer hy en wil
17 de niet. Doen sprack Naemā: En mocht
dan uwen knecht niet eenē last van deser aer
den gegeuen worden/soo veel als twee Muy
len dragen: Want v knecht en wil niet meer
anderen goden offeren/eñ Brantoffer doen/
18 maer den Heere: Dat de Heere uwē knecht

daer in genadich wilde zijn / waer ic aenbe-
de inden huyse Rimmon / als mynen heere
int huys Rimmon gaet/om daer te aenbeden
19 eñ hy hem aen mijn hant lenet. Hy sprack
tot hem: Trect henen met vreden. Eñ als hy
een velt weechs vã hem wech getrockẽ was
20 opten lande/ Soo dacht Gehasi de knape
Elisa des mans Gods: Siet / mijn Heere
heeft desen Sirier Naeman ghespaert / dat
hy niet van hem en heeft ghenomen/dat hy
gebracht heeft: So warachtelijc als de Heere
leeft/ic wil hem na loopen/ eñ wat van hem
21 nemen. Also liep Gehasi Naeman na. Eñ
doen Naeman sach dat hy hem nae liepe/
spranc hy vanden wagen hem te ghemoet/ eñ
22 sprac: Gaetet recht toe? Hy sprac: Ja/ maer
mijn heere heeft my gesonden/ eñ doet v seg-
gen: Siet nv zijn twee knapen vander Pro-
pheten kinderen tot my ghecomen/ vanden
geberchte Ephraim/ gheeft hen een Centner
23 siluers / eñ twee vierclederen. Naeman
sprack: lieue/neemt twee Centner/en dwanc
hem ende bant twee Centner siluers in twee
Buydelen ende twee vierclederen / ende
gaft zijnen twee knapen / die droegent voor
24 hem henen. Eñ doen hy quã te Ophel/ nã
hijt van haren handen/ ende leydet bezijden
25 int huys ende liet de mannen ghaen. En-
de doen si wech waren tradt hy voor zijnen
heere. Eñ Elisa sprac tot hem: Van waer Ge
hasi? Hy sprac: U knecht en is noch herwaert
26 noch derwaerts ghegaen. Maer hy sprack
tot hem: En wandelde niet mijn herte/doẽ de
man om keerde van zijnen waghen v te ghe-
moet? was dat den tijt/ om siluer ende clede
ren te nemen/ Olijfboomen/ Wijnbergen/ scha
pen/ Runderen/ knechten/ ende maerten:
27 Maer de Melaetscheyt Naeman sal v
aenhangen/ende uwen zade eewelijc: "Doen
ghinc hy van hem wt/ Melaetsch als sneeu.

Van der gierichеydt Gehasi.

Gehast wort melaetsch.
"Nu.12.b.10

Dat vj. Capittel.

1 DE kinderen der Propheten spraken
a tot Elisa: Siet/de ruymte / daer wy
2 voor v woonen is ons te enge. Laet
ons aen de Jordane gaen/ende elcken aldaer
houten halen / dat wy ons aldaer een stede
timmeren daer wy wonen. Hy sprac: Gaet he
3 nẽ. Eñ eẽ seyde: Lieue/gaet met uwẽ knech
4 ten. Hy sprack: Jck wil mede gaen. Ende hi
ghinck met hen. Ende doen si aen de Jordane
5 quamen/ hieuwen si hout af. Eñ doen daer
een eenen boom velde/viel dat ijser int water
ende hy riep / ende sprack: O wee mijn heere
6 daer toe ist geleent. Maer de man Gods
sprac: Waer isset ontuallen? Eñ doen hy hem
de plaetse wijsde/ hieu hi een hout af/ eñ stiet
7 derwaerts/doen swemde dat ijser. Ende hi
sprack: Heffet op. Doen stack hy zijn hant
8 wt/ende namt op. Ende de Coninck wt Si
b rien voerde een Oorloge tegen Jsrael ende
hielt eenen raet met zijnẽ knechtẽ/ eñ sprack:
Wy willen ons daer ende daer legheren.
9 Maer de man Gods seynde tottẽ Coninc
Jsraels/ ende dede hem seggen: Wacht v dat
ghy op die plaetse niet en treckt / want de
10 Siriers rusten aldaer. Dus seynde dan de
Coninc Jsraels henen tot dier plaetsen / die
hem de man Gods seyde/ verwaerde hem/en-
de wachte hem [seluen] aldaer/ende en dede
11 dat niet eens oft tweewerf alleene. Doen
wert dat herte des Coninrx te Sirien getur-
beert / om dier saken wille/ ende riep zijne
knechten/ende sprac tot hen. *En wilt ghijt
c my dan niet seggen: Wie wt den onsen is tot
12 ten Coninc Jsraels geulucht? Doen sprack
een van zijnen knechten/niet also mijn heere
Coninck/ Maer Elisa de Propheet in Jsra-
el/ sept den Coninck Jsraels alle wat ghy in

Hoe dat ijser swemt.

Elisa voorsept den Coninc/waer de Siriers legeren souden.

1.Reg.22.b.8

13 de Camer spreect daer uwen leger is. Hy
sprack: Soo ghaet henen/ende siet waer hy
is/dat ick henen seynde ende doe hem halen/
Ende si gauen hem te kennen / ende spraken:
14 Siet/hy is tot Dothan. Doen sant hi der
waerts Rossen ende Waghens/ ende een gro
te macht. Ende als sy by der nacht daer qua
15 men/omliepen si de stadt. Ende de Die-
d naer des mans Gods stont vroech op / dat
hy hem op soude maken ende wt trecken/en-
de siet/doen lach een macht om de stadt/ met
Rossen ende Wagens. Doen sprac zijn knape
tot hem: O wee mijn heere/hoe willen wy nv
16 doen? Hy sprack: "En vreest v niet/ 2.Pa.32.b
*want dier is meer die by ons zijn/ dan dier/ *1.Joa.4.
17 die by hen zijn. Eñ Elisa badt ende sprack:
Heere opent hem de ooghen dat hy sie. Doen
opende de Heere den knape zijn ooghen/dat
hy sach. Eñ siet / doen was den Berch vol
vierige Rossen ende Wagens/rontom Elisa:
18 Eñ doen si tot hem af quamen / badt Eli-
sa/ende sprack: Heere/slaet dit volc met blint
heyt/ ||Eñ hy sloechse met blintheyt / nae den Gene.19.
19 woorde Elisa. Eñ Elisa sprack tot hem: Sap.19.d.
Dit en is den wech/noch de stadt niet/volcht
my nae/ick wil v leyden totten mã dien ghy
20 soect. Eñ leyddese nae Samaria. Ende doen
e si tot Samaria quamen/ sprack Elisa: Heere
opent desen de oogen/dat si sien: Eñ de Hee-
re opende hen de oogen/dat si sagen/ eñ siet/
21 doen waren si midden in Samaria. Ende
doense de Coninck Jsraels sach/sprack hy tot
22 Elisa: Mijne Vader / sal ickse slaen? Hy
sprack: Ghy en sultse niet slaen. De welcke
ghy met uwẽ sweerde ende met uwen Boghe
vangt/die slaet. Set hen broot ende water
voor / dat si eten ende drincken/ eñ laetse tot
23 haren heere trecken. Doen wert een gro
te maeltijt berept. Eñ doen si gegeten eñ ghe
droncken hadden/liet hyse gaen/dat si tot ha
ren heere trocken. Sint dier tijt en quamen de
crijschlieden der Siriers niet meer in dat lãt
24 Jsraels: ||Nae desen geuielt/dat Benhadad Leui.26.
f de Coninck tot Sirien alle zijn Heyr verga- Deu.28.
derde/ eñ trock op eñ belegerde Samaria.
25 Ende daer was eẽ groote dierte tot Sama
ria. Maer si belegherden de stadt/tot dat een
Ezels hooft tachtentich siluerlinghen / ende
een vyerendeel Kab duyuen mest/vijf siluer-
26 linghen gout. Ende doen de Coninck Jsra-
els op de mueren gaen wilde/riep hem een
wijf aen/ eñ sprac. "Helpt my mijn heere Co 2.Re.14.
27 ninck. Hy sprack: En helpt v de Heere niet
waer af sal ick v helpen? Van den Dorsch-
28 uloer oft van der Wijnpersen? Ende de
Coninc sprack tot haer: Wat is v? Sy sprac:
||Dit Wijf sprack tot my: Geeft uwen soone Deu.28.
herwaerts/dat wy hem heden eten/morghen Leu.26.
29 willen wy mijnen soone eten/ Dus hebben
wy mynen sone gecooct/ eñ geten. Eñ ic sprac
tot haer des anderen daechs: Geeft uwen so
ne ouer ende laetten ons eten: Maer si heeft
30 harẽ soon verstekẽ. Doẽ de Coninc de woor
g den des wijfs hoorde schuerde hy zijn clee-
deren/in dien/ als hy henen ginc op de mue-
ren/doen sach allet volc/dat hy eenẽ sack on
31 der aent lichaem aen hadde. Eñ hy sprack:
*God doe mi dit ende dat/waer dat hooft E- 3.Reg.
lisa/ des soõs Saphat heden op hẽ staen sal.
32 Maer Elisa sat in zijn huys/ende de Ou-
ders saten bi hem. Eñ hy sant eenẽ man voor
hem wech. Maer eer dat de boode tot hem
quam/sprack hy totten Ouders: Hebt ghy ge
siẽ/hoe dat hi dit moortkint herwaerts heeft
gesonden/dat hi mijn hooft af soude slaen?
Siet toe/als de bode hier coemt/dat ghy de
duere toe sluyt/ende stoot hem metter due-
ren wech. Siet dat ruysschen der voeten zijns
heeren

De Conin[c] tot Syrien seynt wt te v[an]ghen.

Die Syri[ers] worden [met] blintheyt g[e]slaghen/ eñ Samaria g[e]leydt.

Hoe si ha[er] Vyanden […]sighen.

Vanden [dieren] tijt in Samaria

De wyu[en] eten haer[…] gen kin[deren]

De Co[ninc] wilde E[lisa] dooden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

33 heeren volcht hem na. Doen hy noch alsoo
met hen sprack/siet/ doen quam de boode tot
hem af/ende sprack: Siet / sulck quaet coemt
vanden Heere/wat sal ick meer vanden Hee
re verwachten?

Dat vij. Capittel.

1 Maer Elisa sprack: Hoordt des Heeren
A woort: So spreect de Heere: Morgen
om dese tijt/||sal ē schepel semelmeels
eenen sikel ghelden/ ē twee schepel ghersten
eenen sikel/onder de poorte te Samaria.
2 Doen antwoorde ē Ridder/ op welcs hant
de Coninc leende/den man Gods/ende sprac:
Ē al maecte de Heere vensteren aen den He
mel/hoe conde sulcs ghescheiden? Hy sprack:
||Siet daer/met uwen ooghen sult ghijt sien/
3 ē daer niet af eten. Ende daer waren vier
melaetsche mannen aē de duere voor de poor-
te: Ē deen sprack totten anderen: Wat willē
4 wy hier blijuen tot dat wy steruē? Al waert
dat wy al dachten inde stadt te comen / so ist
dierte inder stadt/ē wy moesten aldaer doch
steruen. Ende blijuen wy hier/ so moeten wy
oock steruen. Dus laet ons nv henen gaen/ē
totten Heyr der Syriers vallen / laten si ons
leuen/so leuen wy: Dooden si ons/so zijn wy
5 doodt. Ende si stonden vroech op/dat si int
Heyr der Siriers souden comen. Ē doen sy
voor aen de plaetse des legers quamen / siet/
6 doen en wasser niemant/ ||Want de Heere
B hadde de Siriers een geluyt van rossen/ wa-
ghens / ende van grooter heyrscharen laten
hooren/also dat si onder malcanderen seyden:
Siet/de Coninck Israels heeft de Coningen
der Hethiten/ ende de Coningen van Egyp-
ten tegen ons gehuert/dat si ouer ons comen
7 souden. Ende si maecten hen op/ ē vloden/
alst noch duyster was/ ē lieten haer hutten/
Rossen ende Ezelen in den leger alsoot stont/
8 ende vloden met haren leuen daer af. Als
nv de melaetschen aent voorste des Leghers
quamen/gingen si in een van dē Hutten/aten
ende droncken/ē namen siluer/ gout ē clee-
deren/ē ghinghen henen / ende verberchden
dat/ende quamen weder/ende ghingen in een
ander Hutte/ende namen daer wt/ ē gingen
9 henen/ē verberchden dat. Maer deen sprac
totten anderen: En laet ons dus niet doen/
Desen dach is eenen dach eender goeder boot
schappen. Ist dat wy dat verswijgen/ē ver-
beydē tot dat licht dach wert/ so sal onse mis-
daet geuonden worden. Dus laet ons nv he-
nen gaen/ dat wy comen ende bootschappent
10 den huyse des Conincs. Ende doen si qua-
C men/riepen si aen de poorte der stadt/ē boot
schaptent hen/segghende: Wy zijn totten Le-
ger der Siriers gecomen. Ende siet/daer en is
niemant / noch gheens menschen stemme/be-
haluen Rossen ende Ezelen ghebonden / en-
11 de de Hutten/so si staen. Doen riepmen de
Poortwachters / dat zijt daer binnen in den
huyse des Conincks souden bootschappen.
12 Ende de Coninck stondt op inder nacht/ē
sprack tot zijnen knechten: Laet v seggen/hoe
die van Sirien met ons omgaen: Sy weten/
dat wy honger lijden/ende zijn wt den Leger
ghegaen/dat si hen in den velde souden ver-
bergen/ē dencken: Als si wt de stadt ghaen/
so willen wijse leuendich grijpen / ende in de
13 stadt comen. Doen antwoorde een van zij-
nen knechten/ende sprack: Men neme de vijf
ouergheblenen Rossen / die noch hier binnen
ouer ghebleuen zijn (siet/die zijn hier binnen
ouer ghebleuen van alder menichten in Is-
rael/die al te niete geworden is) die laet ons
14 henen seynden ende besien. Doen namen
sy twee Waghenen met Rossen / ende de Co-
ninck santse na den Leger der Siriers / ende
15 sprack: Treet henen ende besiet/ Ē doen sy
hen na trocken tot aen de Jordane/ siet/doen
lach den wech vol cleederen en gereetschap/
de welcke de Siriers van hen geworpen had
16 den/doen si hen haesten. Ende doen de bo-
D den weder quamen / ende bootschaptent den
Coninck/ ginck dat volck wt/ende beroofden
den Leger der Siriers. Ē een schepel semel-
meels gout eenen sikel/ende twee schepel ger
sten ooc eenen sikel/"naden woorde des Hee- 4.Reg.7.a.1.
17 ren. Maer de Coninc stelde den Ridder/op Hoe den on-
welcs handt hy hem leende/onder de poorte/ gheloouigen
ē dat volck vertradt hem inder poorten/dat Ridder sterft.
hy sterf/ so de man Godts ghesproken hadde/
18 doen de Coninck tot hem af quam. Ē tge-
schiedde/so de man Gods den Coninc seyde/
doen hy sprack: Morghen om dese tijt/sullen
twee schepelen gersten eenen sikel gelden/ē
een schepel semelmeels eenen sikel / onder de
19 poorte te Samaria. Ende de Ridder ant-
woorde den man Godts/ ende sprack: Siet/al
maeckte de Heere vensteren aen den Hemel/
hoe conde sulcs gheschieden? Maer hy sprack:
*Siet/met uwen ooghen sult ghijt sien / ende 4.Reg.7.a.2.
20 daer af niet eten. Ende het ginck hem iuyst
alsoo/want dat volc vertradt hem inder poor
ten/dat hy sterf.

Dat viij. Capittel.

1 Elisa sprac metten wijue/||dies soon hy 4.Re.4.d.36.
A leuende hadde ghemaect/ ende sprack:
Maect v op / ē gaet wech met uwen
huyse/ende zijt een vreemdelinck / waer ghy
muecht/Want de Heere sal een dierte roepē/
2 die sal int lant comen seuen iaer lanck. Dat
wijf maecte haer op/ē dede so de man Gods
haer seyde/ē trock wech met haren huyse/ ē
wert seuen iaer een vremdelinck in der Phi-
3 listeen landt. Maer doen de seuen iaer om
waren / quam dat wijf weder wt der Phili-
steen lant/ende si ghinck wt om den Coninck
aen te roepen/om haer huys ende ackers.
4 Maer de Coninck sprack tot Gehasi / den Gehasi vertelt
knape des mans Gods/ē seyde: Vertelt my dē Coninc de
alle de groote daden/die Elisa gedaen heeft. daden Elisa.
5 Ē na dien hy den Coninc vertelde/hoe hy
eenen dooden leuende hadde ghemaect/Siet/
doē quam recht dat wijf daer toe/ welcs soon
hy leuende gemaect hadde / ē riep den Co-
ninck aen / om haer huys ende ackers. Doen
sprac Gehasi: Mijn heer Coninck/dat is dat
wijf/ende dit is haer soon/dien Elisa leuen-
6 de heeft gemaect. Ē de Coninck vraechde
den wijue/ē si verteldet hem. Doen gaf haer
de Coninc eenen Camerlinck/ē sprac: Geeft
haer weder al dat haer is / daer toe allet in-
comen des ackers/ sint dier tijt/dat si dat lant
7 verlaten heeft tot nv toe. Ē Elisa quam
B *tot Damascon: Doen lach Benhadad de Co 3.Re.19.b.15
ninck te Sirien cranck. Ē men ghaft hem te Elisa coemt
kennen/ende sprack: De man Godts is hier tot Damasco
8 ghecomen. Doen sprac de Coninck tot Ha-
sael: Neemt gauen met v / || ende ghaet den 4.Reg.1.a.5.
man Gods te ghemoet/ende vraget den Hee- Hasael vra-
re door hem/ende spreeckt: Oft ick van deser get Elisa om
9 cranckheyt mach ghenesen? Hasael ghinck Benhadad.
hem te gemoet/ ende nam giften met hem/ē
alderley goeden te Damasco / veertich keme-
len lasts. Ende doen hy daer quam / tradt hy
voor hem/ende sprack: V soon Benhadad/de
Coninc tot Syrien heeft my tot v gesonden/
ē doet v seggen: Mach ic ooc van deser cranc
10 heyt ghenesen? Elisa sprack tot hem: Gaet
henen/ē segt hem: Ghy sult ghenesen. Maer
de Heere heeft my vertoont / dat hy den doot
11 steruen sal. Ende de man Godts sach ernst-
lijck/ende stelde hem bedroeft / ende weende.
12 Doen sprack Hasael: Waerom weent mijn
Heere? Hy sprack: ||Ick wetet/wat quaet ghy 4.Re.10.f.38

den kinderen Israels doen sult: Ghy sult ha-
re vaste steden met vier verbernen/ ende haer
ionge mannen metten sweerde dooden / ende
hare ionge kinderen verworgen / ē hare be-
13 vruchte vrouwen in stucken houwen. Ha-
C sael sprack: Wat is v knecht de hondt/ dat hy
sodanighe groote dinghen doen soude? Elisa
3.Re.19.c.15. sprac: ||De Heere heeft my vertoont/dat ghy
14 Coninc tot Sirien zijn sult. Ende hy ginck
wech vā Elisa/ē quam tot zijnen heere/Die
sprack tot hem: Wat seyt v Elisa? Hy sprack:
15 Hy seyde my/ ghy sult genesen. Maer des
||Deken. anderen daechs nam hy de ||Saerdse/ē stac-
Benhadad se int water/ ende spreyddese ouer hem henē.
sterft/ē Ha- Doen sterf hy/ende Hasael wert Coninck in
sael wert Co 16 zijn plaerse. Int vyfste Iaer Jorā des soons
ninck. Ahabs/des Conincs Israels/wert Joram de
Joram wert 17 soon Josaphat Coninck in Juda. *Tween-
Coninck. dertich Iaer was hy out / doen hy Coninck
*2.Pa.21.a 5 wert/ende regeerde acht Iaer te Jerusalem.
18 Ende wandelde op den wech der Coningē
Israels / ghelijck dat huys Ahab dede. Want
Ahabs dochter was zijn wijf/ ē hy dede/dat
19 den Heere qualijck beuiel. Maer de Heere
en woude Juda niet verderuen / om zijns
2.Reg.7.c.12 knechts Dauids wille*gelijck hy hem gespro
ken hadde/hem een licht te gheuen onder zij-
2.Reg.8.c.14 20 nen kinderen altoos. ||Tot zijnder tijt vie-
2.Par.21.b.8 len de Edomiten van Juda af/ende maecten
21 eenen Coninck ouer hen. Want Joram was
D door Saira getrocken/ende alle de waghens
met hem/ende was snachts opghestaen/ende
hadde de Edomiten gheslaghen/ die rontsom
22 hem waren: Daer toe de ouersten ouer de
wagens/also dat dat volck vloot in zijne hut
ten. Daerom vielen de Edomiten af van Ju-
da tot op desen dach. Oock viel Libna ter sel
23 uer tijt af. Wat meer van Joram te segghen
is/ende al wat hy ghedaen heeft / siet/dat is
gescreuen inde Cronijcke der Coningen Ju-
Joram sterft. 24 da. Ende Joram ontsliep met zijnen Vade-
ren/ ende wert begrauen met zijnen Vaderen
2.Par.22.a.1 in de stadt Dauids. * Ende Ahasia zijn soon
25 wert Coninc in zijn stede. Inden twelfsten
iare Joram des soons Ahab/des Conincs Is-
raels/wert Ahasia de sone Joram / Coninck
26 in Juda. Ahasia was tweentwintich iaren
out/doen hy Coninck wert / ende regeerde eē
iaer te Jerusalem. Sijn moeder hiet Athalia/
27 een dochter Amri/ des Conincs Israels. Ē
wandelde inden wech des huys Ahabs/ ende
dede dat den Heere qualijck behaechde/ghe-
lijck dat huys Ahabs. Want hy was een be-
28 houde soon inden huyse Ahabs. Ende hy
troc met Joram den soon Ahabs in den strijt/
tegen Hasael den Coninck tot Sirien/na Ra
moth in Gilead. Maer de Siriers sloegen Jo
4.Reg.9.c.15 29 ram. Doen ||keerde Joram de Coninck we-
derom/dat hy hem soude laten heelen te Jes-
reel/vanden slaghen die hem de Siriers ghe-
slaghen hadden te Rama/doen hy tegen Ha-
sael den Coninck tot Sirien street. Ē Aha-
sia de sone Joram de Coninck Juda quam af
om te besoecken Joram de sone Ahab te Jes-
reel/want hy lach cranck.

Dat ix. Capittel.

3.Reg.9.c.16 1 Maer Elisa de propheet "riep eenen der
A propheten kinderen aen/ seggende tot
4.Reg.4.d29 hem: *Gort v lendenen ende neemt de
se oly Cruycke met v/ē gaet henen nae Ra-
2 moth in Gilead/ Ende als ghy daer coemt/
so suldy aldaer sien Jehu/dē sone Josaphats/
des soons Nimsi. Ende gaet in/ ende heet hē
opstaen onder zijnen broederen/ ende leyt hem
3 inde binnenste camer/ Ē neemt de oly cruyc
ke/ende giet hem op zijn hooft/ ende spreect:
Dus seyt de Heere: Ick heb v tot eenen Co-
ninck ouer Israel ghesalft. Ende sult de duere
open doen/ende vluchten/ ē niet vertoeuen.
4 Ē de iongelinc des Propheten/de||ionge/ ||Knape.
5 ginck wech na Ramoth in Gilead. Ē doē
hy daer in quam/ Siet/daer saten de hooftlie
den des heyrs. Ē hy sprack: Ghy hooftman/
Ick heb v wat te seggen. Jehu sprac: Welckē Jehu worde
onder ons allen? Hy sprack: O hooftman. tot een Co-
6 Doen stont hy op/ē ginck in/ Ē hy goot ninck gesalft
B de olye op zijn hooft/ē sprack tot hem: Dus ē wort gebo
seyt de Heere de God Israels: Ick heb v tot den dat huys
eenen Coninc gesalft ouer des Heeren volck Ahabs wt r
7 Israel. Ende ||ghy sult dat huys Ahabs ws roden.
Heeren slaen/op dat ick dat bloedt der Pro- ||3.Re.21.c.2
pheten mijnder knechten/ē dat bloet alle der
knechtē des Heeren wreke vander hant Ise-
8 bel/ Alsoo dat dat gheheele huys Ahabs ver
gae. Ē ick wil van Ahab wtroyen*den ghe- 1.Re.25.d.2
nen die aen de wandt pist / ē den beslotenen
9 ē verlatenen in Israel/ Ende wil dat huys
Ahabs maken als dat huys Jerobeams des
soons Nebath/ē gelijc dat huys Baesa des
10 soons Ahia. ||Ende de honden sullen Isebel 3.Re.21.d.2
eten opten acker te Jesreel/ē niemant en sal Straffe ouer
se begrauen. Ende hy dede de duere open/ē Isebel.
11 vluchte. Ende doen Jehu wt ginck totten
C knechten zijns Heeren/seydemen tot hē: staet
het al wel? Waerom is dese rasende mensche
tot v gecomen? Hy sprack tot hen: Ghy kendt
12 doch den man wel/ē wat hy seyt. Sy sey-
den: Dat en is niet waer/ Maer geuet ons te
kennen. Hy seyde: So ē so heeft hy met my
gesproken/ē gheseyt: So seyt de Heere: Ick
heb v tot eenen Coninc ouer Israel ghesalft.
13 Doen haesten si hen / "ende elck nam zijn Matt.21.a.8.
cleedt/ē leydet onder hem/ op de hooge trap Hier wort
pen. Ende bliesen metter basuynen/ ende spra geroepē
14 ken: Jehu is Coninck geworden. Also maec hy Coninc
te Jehu de soone Josaphat/des soons Nimsi
een verbondt teghen Joram. Maer Joram
lach voor Ramoth in Gilead/ met dat gheheel
Israel / teghen Hasael den Coninck in Si-
15 rien. Maer || Joram de Coninck was weder 4.Re.8.d.29
ghecomen / dat hy hem te Jesreel soude laten
heelen vanden slaghen die hem de Siriers ge
slagen hadden/doen hy street teghen Hasael/
den Coninck tot Sirien. Ende Jehu sprack:
D Isset uwen sin / so en sal niemant wt de stadt
vluchten/dat hy ga ende bootschaptet te Jes-
16 reel. Ende hy liet hem voeren/ende reysde
na Jesreel/want Joram lach aldaer. So was
Ahasia de Coninck Juda af ghetrocken / om
17 Joram te besoecken. Maer de||wachter/die Ezech.33.a.
te Jesreel opten toren stondt / sach den hoop
Jehu comen/ende sprack: Ick sie eenen hoop
volcs. Doen sprack Joram: Neemt eenen ruy
ter/ende seynt hem tegen/ē spreect: Ist vre-
18 de? Ende de ruyter reedt hem teghen/ ende
sprack: Soo seyt de Coninck: Ist vrede? Jehu
sprack: Wat ghaet v den vrede aen? Keerdt v
achter my. De wachter vercondichde dat / ē
seyde: De bode is tot hen ghecomen / ende en
19 coemt niet weder. Doen sant hy eenen an-
deren ruyter henen. Doen die tot hem quam/
sprack hy: So spreect de Coninck: Ist vrede?
Jehu sprac: Wat gaet v den vrede aen? Keert
20 v achter my. Dat vercondichde de wachter/
E ē sprack: Hy is tot hen ghecomen/ē en coēt
niet weder. Ende het is een drijuen als dat
drijuē Jehu des soons Nimsi/want hy drijft/
21 als oft hy ontsinnich waer. Doen sprack
Joram: Spant aen. Ende men spien zijnen
wagen aen. Ende si trocken wt/Joram de Co
ninck Israels/ende Ahasia de Coninck Juda/
elck op zijnen wagen/dat si Jehu teghen sou-
den comen. Ē si quamen hem aen op den ac-
22 ker Naboth des Jesreeliten. Ende doen Jo-
ram Jehu sach/sprac hy: Jehu ist vrede? Maer
hy seyde: Wat vrede? Dijnre moeder Isebels

hoerderije ende touerije woꝛt altijt grooter.
23 Doen keerde Joꝛam zijn hant eñ vluchte/
ende spꝛack tot Ahasia: Het is verraderije A-
24 hasia. Maer Jehu greep den boge/eñ schoot
Joꝛam tusschen de armen/dat den pijl dooꝛ
zijn herte wt voer ende viel in zijnen wagen.
25 Ende hy spꝛack totten Ridder Bidekar:
Neēt/eñ woꝛpt hē opt stuck Ackers Naboth
des Jesreeliten/want ick gedencke dies / dat
ghy ende ick op eenen Waghen zijnen vader
nae voeren/dat de Heere sulcken last ouer hē
26 hief. Wat geldet/spꝛack de Heere/ *Jc wil
F dat bloet Naboths eñ zynder kinderen / dat
ick gisteren sach/ vergelden op desen Acker.
Dus neemt nv/eñ werpt hem opten Acker
na den woꝛde des Heeren. ‖Doen dat Aha
sia de Coninc Juda sach/ vluchte hy dooꝛ dē
27 wech totten huyse des hofs. Maer Jehu
iaechde hē na/ende hiet hem oock slaen/ opten
Wagen te Gur/die by Jeblaam leyt. Ende hy
28 vluchte na Megiddo/eñ sterf aldaer. Ende
zijn knechten lieten hem voeren na Jerusalē/
ende begroeuen hem met zijnen Vaderen/ in-
29 de stadt Dauids. Maer Ahasia regeerde o-
uer Juda / int elfste iaer Joꝛams des soōs A-
30 habs. Eñ doen Jehu te Jesreel quam/ende
Jsebel dat vernam/blanckette si haer aēsicht
ende vercierde haer hooft/ende sach ter ven-
31 ster wt. Ende doen Jehu onder de Pooꝛte
quam/spꝛac si: ‖ Jst Simri wel gegaē/ die zij
32 nen Heere verwoꝛchde? Eñ hy hief zijn aen
sicht op ter vensteren/eñ spꝛac: Wie is hier by
my? Doen keerden hen twee oft dꝛie Camer
33 lingen tot hem. Hy spꝛac: Stootse vā bouen
af. Eñ sy stietēse van bouen neder/also dat de
wāt eñ de Rossen met harē bloede bespꝛēngt
34 werden/eñ si wert vertreden. Eñ doen hy in
quam/ eñ geten eñ gedꝛoncken hadde/spꝛack
hy : Siet doch na de veruloecte/eñ begraft-
se / ‖ want si is eens Coninc̄x dochter.
35 Mer doē si wech gingē om haer te begrauē/
so en vonden si niet van haer dan de schede-
36 le/eñ voeten/eñ haer vlacke handen. Ende
quamen weder eñ bootschaptent hē. Maer hi
spꝛac: Het is dat de Heere gespꝛoken heeft/
dooꝛ zijnen knecht Elia den Thisbite/" ende
gesept. Opten Acker Jesreel/ sullen de Hon-
37 den dat vleesch Jsebels eten. Alsoo werdt
dat aes Jsebels als eenen dꝛeck opten vel-
de inden acker Jesreel/also datmen niet ghe-
seggen en conde. Dat is Jsebel.

Dat x. Capittel.

1 Maer Ahab hadde ‖ tseuentich soonen
A tot Samaria: Eñ Jehu schꝛeef bꝛie-
uen /eñ santse nae Samaria / totten
Ouersten der stadt Jesreel/totten Ouders eñ
2 Mombaers Ahab/eñ si luyden aldus. Als
desen bꝛief tot v comt/ ghy die ws Heeren so
nen/wagens/rossen/vaste steden/ende rustin-
3 ghe by v hebt. Soo besiet welck de beste
eñ geschicste si onder de Sonen ws Heeren/
ende set hem op zijns vaders stoel/ende strij-
4 det vooꝛ ws Heeren huys. Maer si ontsa-
gen hem met allen seer/eñ spꝛaken: Siet twee
Coningen en hebben vooꝛ hem niet gestaen/
5 hoe willē wy dan gestaen? Eñ die ouer dat
huys/eñ ouer de stadt waren/eñ de Ouders
eñ Mombaers/ sonden henen tot Jehu/ ende
deden hem segghen: Wy zijn uwe knechten/
wy willent al doen/dat ghy ons segt: Wy en
willē niemandē tot eenē Coninc maken/ doet
6 wat v belieft. Doen schꝛeef hy den anderen
bꝛief tot hen/ die luyde aldus : Jst dat ghy
mijn zijt/ende mijnder stemmen ghehooꝛsaem
zijt/so neemt de hoofden vanden mannen ws
B Heeren sonen/eñ bꝛengtse tot mi moꝛgen/om
trēt dese tijt tot Jesreel (Der sonē des Coninc̄x
waren tseuentich mannen/eñ de grootste der
7 stadt voedense op) Doen nv den bꝛief tot
hen quam/namen si des Coninc̄x sonen/ ende Tseuentich
sloegen tseuentich mannē/eñ leydē haer hoof- sonen Ahabs
den in koꝛuē/eñ bestelden se tot hem nae Jes- woꝛdē gedoot
8 reel: Ende doē de bode quam/ eñ gaft hē te
kennen/eñ spꝛac: Sy hebbē de hoofden des
Coninc̄x kinderē gebꝛacht. Doē spꝛac hi: Legt
se op twee hoopen/vooꝛ de duere aē de pooꝛ-
9 te tot moꝛgen toe. Ende smoꝛghens doen
hy wt ginck/tradt hy daer henen/ende spꝛack
tot alle den volcke: Ghy wilt ymmers recht
hebben? Siet/hebbe ick teghen mijnen Heere
een verbont gemaeckt/ende hem verwoꝛghet
10 wie heeft dan alle dese verslaghen? So be-
kennet ghy ymmer / datter gheen woꝛt des
Heeren opter aerden en is gheuallen/ dat de
Heere heeft gespꝛoken tegen dat huys Ahab.
Ende de Heere heeft gedaen/‖ghelijc hy ghe- 3.Re.21.c.21.
11 spꝛoken heeft dooꝛ zijnen knecht Elia. Al-
soo sloech Jehu alle die ouergheblevene van-
den huyse Ahabs te Jesreel/alle zijne groote/
zijn vꝛienden eñ zijne Pꝛiesters/tot dat hem
12 niet een ouer en bleef. Eñ maeckte hem op/
C troc wech/eñ quam tot Samaria: Maer on-
13 der weghen was een herders huys/ Daer
quā Jehu aen de Bꝛoeders Ahasia / des Co-
ninc̄x Juda/eñ spꝛack: Wie zijt ghy? Sy spꝛa
ken: Wy zijn bꝛoeders Ahasia / ende trecken
af om te grueten des Conincks kinder / ende
14 der Coninginnen kinder. Maer hy spꝛack: Tweenveer-
Grijptse leuende. Eñ si grepēse leuende/eñ sloe tich bꝛoeders
ghense byden Put / aen der Herders huys/ Ahasia woꝛ-
tweēveertich mannen/eñ en lieter niet een vā den gedoodt.
15 hen ouerblijuen. Ende doen hy van daer
reysde/ vant hy Jonadab de soone *Rechab/ Jerem.35.a.2
die hem ontmoette eñ gruette hem eñ spꝛack
tot hem: Js v herte opꝛecht/ghelijc mijn her-
te met dijnen herte? Jonadab spꝛac: Ja: Jst al
so/so gheeft my v hant? Eñ hy gaf hem zijn
hant. Eñ hi liet hem tot hem op den wagen
16 sitten. Eñ spꝛac: Coemt met my/eñ siet mij
nen ijuer om den Heere. Ende si voerden
17 hem met hem op zijnen wagen. Eñ doen hy
tot Samaria quam/ sloech hijt al wat ouer-
bleuen was/van Ahab tot Samaria/tot dat
hy hen vernielde/‖nae den woꝛde des Hee- 3.Re.21.c.21.
18 ren/dat hy tot Elia ghespꝛoken hadde. Eñ
Jehu verghaderde alle tvolck / ende dede tot
D hen seggen: ‖Ahab heeft Baal een weynich 3.Re.16.d.24
19 gedient/ Jehu wil hem beter dienē. So laet
nv roepen alle de Pꝛopheten Baals ende zij
ne knechten / ende alle zijne Pꝛiesteren tot
my/ datmen niemants en ghemisse/ want ick
heb den Baal een groote offerhande te doen.
Diemen ghemissen sal/die en sal niet leuen.
Maer Jehu dede sulc̄x om te onder gaen/op
dat hy de dienaers Baals vernielen soude.
20 Eñ Jehu spꝛac: Heyliget den Baal dese fee Jehu verga-
21 ste/ende latet wtroepen. Oock sant Jehu in dert de Pꝛie-
geheele Jsrael / eñ liet al de dienaers Baals sters Baals/
comē/also datter niemant achter en bleef/ die ende doetse
niet en quamen. Ende si quamen in dat huys dooden.
Baals/alsoo dat dat huys Baals vol wert/
22 aen allen eynden. Doen spꝛac hy totten
ghenen/die ouer dat ghewaet huys waeren/
Bꝛengt alle den dienaren Baals cleederen
daer wt. Ende si bꝛachten de cleederen daer
23 wt. Eñ Jehu ghinck in de kercke Baals/
met Jonadab den sone Rehab/eñ spꝛac totten
dienarē Baals: Ondersoect/ende siet toe dat
hier onder v niemant en si/van des Heeren
24 dienaren/maer Baals dienaers alleen. Eñ
E doen si daer in quamen/om offer eñ Bꝛantof
fer te doen/stelde Jehu daer buyten/tachten-
tich mannen/eñ spꝛack: Jst dat yemant van
dien mannen ontuliet/die welcke ick onder v
handen gheue / soo sal vooꝛ zijn siele / des
25 selfs siele zijn. Doen hy nv den Bꝛantoffer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

volepnt hadde/spzack Jehu totten Artsiers
3.Re.18.e.40 Deut,13.a.5. ende Ridderen: ||Gaet henen in/ ende slaet al
le man/eñ later niemanden wt gaen. Ende si
sloegense metter scherpten des sweerts. Ende
de Artsiers ende Ridders wierpense wech/
eñ gingen in de stadt der kercken Baals/
26 Eñ bzachten daer wt de Colõne der kerckẽ
27 Baals/eñ verbzandense. Eñ bzaken de Co=
lomne Baals met de kercke Baal/ eñ maectẽ
een heymelicheyt daer wt tot desen dach toe.
28 Also vernielde Jehu dien Baal wt Jsrael.
29 Maer vã den sondẽ Jerobeã/des soons Ne
bat/die Jsrael dede sondigẽ /en liet Jehu niet
af/vanden gulden Calueren tot BethEl/en=
30 de tot Dan. Ende de Here spzac tot Jehu:
4.Re.15.d.12 ||Om dat ghy gewillich gheweest zijt te doẽ
wat my behaecht heeft / ende hebt aẽt huys
Ahab ghedaen al wat in mijnder herten was
Exod.20.a.6 "Soo sullen uwe kinderen / op den stoel
31 Jsraels sitten/tot in het vierde lidt. Maer
nochtans en hielt Jehu niet dat hy inder
Wet des Heerẽ des Gods Jsraels gewandelt
hadde/wt gheheelder herten/want hy en liet
niet af vanden sonden Jerobeams / die Js=
32 rael hadde doen sondighen. Jnder seluer tijt
beghoste de Heere verdzietich te wozden
4.Reg.8.b.11 ouer Jsrael: * Want Hasael sloechse in allen
33 de palen Jsraels/ Vander Jozdanen tegen
der Sonnen opganck/ende alle dat lant Gi=
lead der Gaditen / der Rubeniten / ende Ma
nassiten / van Aroer aen / die aen de beke by
Arnon leyt / ende Gilead ende Basan.
34 Wat meer van Jehu te seggen is/eñ al wat
hy gedaen heeft/eñ alle zijn macht / siet / dat
is ghescheenen inder Cronijcke der Conin=
Jehu sterft. 35 ghen Jsraels. Ende Jehu ontsliep met zij=
nen vaderen/ende si begroeuen hem tot Sa=
maria. Ende Joahas zijn sone wert Coninc
36 in zijn stede. Den tijt die Jehu ouer Jsrael
geregeert heeft/zijn achtentwintich Jaer tot
Samaria/

Dat xi. Capittel.

2.pa. 22.d.10 1 Maer ||Athalia Ahasias moeder / doen
Athalia doot A si sach dat haer Soon doot was /
het Coninck= stont si op/eñ vernielde alle dat Co=
lijcke zaet/ 2 ninclijcke zaet. Maer Joseba/de dochter des
maer Joas Conincks Jozam / Ahasia suster/nam Joas
wozt behoudẽ den soon Ahasia/ende stal hem van des Co=
ninex kinderen die gedoot werden met zijnder
voesteren/in de slaepcamer/eñ si verberch hem
voor Athalia / dat hy niet ghedoot en wert.
3 Eñ hi was met haer verbozgen inden huyse
des Heerẽ ses Jaer lanc. Maer Athalia was
2.Pa.23.a.1. 4 Coninginne inden Lande. Maer* int seuẽ
ste Jaer seynde Joiada henen/eñ nam de O=
uerste ouer hondert metten Hooftlieden eñ dẽ
Artsiers/eñ lietse tot hem int huys des Hee=
ren comen/eñ maecte een verbont met hen/eñ
nam eenen eedt van hen inden huyse des He
5 ren/eñ wees hen des Coninex soon/ Ende
gheboot hen/eñ spzack: Dat ist dat ghy doen
sult: Dat derdendeel van v/ghy die des Sab=
baths aengaet/sult de wacht houdẽ indẽ huy
6 se des Coninex: Eñ een derdendeel sal zijn
aen de poozte Sur: Eñ een derdendeel aen
de poozte die achter de Artsiers is/ende sult
de wacht houden aen dat huys Massa.
7 Maer twee deelen vã v allen ghy die dies
B Sabbaths af gaet/ sult de wacht houdẽ indẽ
8 huyse des Heren om den Coninck. Ende
sult v rontom den Coninc maken/eñ elck met
zijnen gewere in de hant. Ende wie hier bin
nen tusschen de wandt coemt/die sterue / dat
ghy by den Coninc zijt als hy wt eñ in gaet.
2.Pa.23.b.8. 9 Eñ de ouersten ouer hondert/ ||deden alle/
als hen Joiada de Pziester geboden hadde/
ende namen tot hen hare mannen die des
Sabbaths aengingen/met dien die des Sab=
bahts af gingen/ende quamen totten Pzie=
10 ster Joiada. Ende de Pziester gaf den
Hooftlieden spiessen eñ schilden/die des Co=
ninex Dauids geweest waren / eñ inden huy
11 se des Heeren warẽ / Eñ de Artsiers ston
den al om den Coninc/elc met zynen gewere
in de hant vanden hoecke des huys ter rech=
ter zijden aen totten hoecke der slincker zij=
den toe na den Altaer toe/eñ nae den huyse.
12 Eñ hi liet des Coninex soon voozt comen/
eñ sette hem een Crone op :*eñ gaf hem dat Deu.17.d.23
getuygenis / eñ maecte hem tot eenen Co= Joas wozt
ninc : eñ waren vzolijc/eñ sloegen de handen Coninck.
te samen/eñ spzaken : Geluck toe den Co=
13 ninc. "Ende doen Athalia dat geroep des 2.Pa.23.d.12
C volcks / dat toe liep / hoozde/quam si totten
14 Volcke in dat huys des Heeren/ Eñ sach
toe/Siet doen stont de Coninc aen de Co
lomne / soo het ghewoonlijck was / ende de
Sanghers/ eñ de trompetten by den Coninc/
ende alle tvolc des lants was vzolijc/eñ blie=
sen met trompetten. Maer Athalia schuerde
haer clederen/eñ spzac: Opzoer/ Opzoer.
15 Maer de Pziester Joiada geboot den Ouer
sten ouer hõdert/die ouer dat Heyr gestelt wa
ren/eñ spzack tot hen: Leytse ten huyse wt in
dẽ hof/ende wie haer volcht/ die sterue doox
tsweert. Wãt de Pziester hadde geseyt sy en
soude niet inden huyse des Heeren steruen.
16 Eñ si sloegen de hant aen haer/eñ si gin=
gen in dooz den wech/daer de Rossen totten Athalia wozt
huyse des Coninex gaen/eñ wert aldaer ghe= ghedoodt.
17 doot. *Doẽ maecte Joiada een verbõt/ tus= *2.Pa.23.c.16
D schen den Heere eñ den Coninc/eñ dẽ volcke/
dat si des Heeren volc zijn souden. Also oock
18 tusschẽ dẽ Coninc eñ dẽ volck. Doen ginck
alle tvolck des Lants in de kercke Baals/eñ
bzaken zijn Altaren af eñ bzaken zijn beelden
recht wel. Eñ si verwozchden Mathan den
Pziester Baals / vooz den Altaer. Maer de
Pziester bestelde de Officien inden huyse des
19 Heeren/ Eñ nam de Ouersten ouer hondert
ende de Hooftlieden / ende de Artsiers/eñ al=
le dat volc des Lants/ ende leydden den Co=
ninck af / vanden huyse des Heeren / ende
quamen opten wech vander pooztẽ der Art=
siers tot des Coninex huyse/||eñ hy stelde hẽ 3.Reg.1.e.35
20 op der Coninginnen stoel. Ende alle dat
volck in den Lande was vzolijck / ende de
stadt wert stille. Maer Athalia dooden si met
21 ten sweerde/in des Coninex huys. Ende
Joas was seuẽ iaer out doen hi Coninc wert.

Dat xij. Capittel.

1 Jnt seuenste iaer Jehu/wert "Joas Co= 2.Pa. 24.a.
A ninc/eñ regheerde veertich iaer te Jeru
salem. Sijn moeder hiet Sibea van
2 Bersaba. ||Ende Joas dede wat recht was 2.Pa. 26.a.
eñ den Heere wel behaechde/alsoo lange als
3 hem de Pziester Jaioda leerde/ Dan dat si
de Hoochten niet wech en namen/want het
volc offerde eñ rooeten noch op de Hoochten.
4 Eñ Joas spzack totten Pziesteren. ||Alle Exod.30.b.
dat gelt ,dat gheheylicht wozt dat het in dat Joas beueelt
huys des Heeren gebzocht wozde/dat gans= den tempel
baer ende begeeffelijc is/dat gelt dat elc geeft verbeteren.
inder schattinghe zijnder sielen/ende alle dat
gelt/dat elc van vzijer hertẽ offert/ dattet int
huys des Heeren gebzocht wozde/dat laet de
Pziesters tot hen nemen/ een yegelijc vã zijn
5 der kennisse. Daer af sullen sy beteren / al
wat veruallt aen den huyse des Heeren waer
6 si vinden / dat yet veruallt. Maer doen de
Pziesters tot int dzientwintichste iaer des
Coninex Joas/niet en beterden dat veruiel
7 aen den huyse/ Riep de Coninck Joas
den Pziester Joiada/mettẽ pziesterẽ eñ spzac
tot hen: Waerom en betert ghi niet/wat ver=
B uallen is aen den huyse? Daerom en sult ghi
nv niet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

nv niet tot v nemen dat gelt/een yegelijc van
zijnder kennisse / maer sullet gheuen tot dien
5 dat veruallich is aenden huyse. Eñ de prie-
sters consenteerden vanden volcke gheen gelt
te nemen/ende dat veruallende aenden huyse
9 te beteren. Doen nam de Priester Joiada/
4.b.8 "een kiste/eñ boorder bouen een gat in / ende
.a.1. settese ter rechter handt / neffens den Altaer/
daermen int huys des Heerē gaet/eñ de prie-
sters/die aenden dorpel de wacht hielden/ sta
ken alle tghelt daer in / dat tot des Heeren
10 huys gebracht wert. Eñ als si dan saghen
4.a.4 datter veel gelts inder kisten was / *so quam
des Conincs schrijuer op metten hoogen prie
ster/ende bonden dat gelt tsamen/ eñ teldent/
wat voor des Heeren huys gheuonden wert.
11 Eñ men gaf dat gelt gereet ouer/den genen
C die daer arbeyden / eñ ghestelt waren totten
huyse des Heeren. Eñ si gauent wt den tim-
merlieden/die daer timmerden ende arbeyden
12 aenden huyse des Heeren/ Te weten/ den
muerlieden/ende steenhouwers/ende die daer
hout eñ ghehouwen steenen cochten / dat dat
veruallen aen den huyse des Heeren ghebe-
tert soude worden/eñ al wat si beuonden van
13 noode te zijn te beteren aenden huyse. Noch
tans en lietmen geen silueren schalen maken
noch psalters/beckens/trompetten / noch ee-
nige gouden oft silueren ghereetschap/in den
huyse des Heeren / van dien gelde dat totten
14 huyse des Heeren gebracht wert. Maer men
ghaf dat den arbeyders / dat si daer mede dat
veruallen aen den huyse des Heeren souden
15 beteren. Oock en behoefden die mannen
gheen reeckeninge te doen / diemen dat ghelt
dede / dat zijt den arbeyders souden gheuen/
16 Maer si handelden op ghelooue. Maer dat
ghelt van schultofferen ende sondtofferen / en
wert niet totten huyse des Heeren ghebracht
e.25 17 want het was der Priesteren. *Tot dier tijt
rect trock Hasael de Coninck tot Sirien op/ende
rusa streedt tegen Gath/eñ wontse.‖Eñ doen Ha-
oas sael zijn aensicht stelde nae Jerusalē om op te
n ge 18 trecken/ Nam"Joas de Coninck Juda alle
dat gheheylichde / dat zijn vaders Josaphat/
b.12 Joram ende Ahasia de Coningen Juda ghe-
.c10 heylicht hadden/ ende wat hy geheylicht had
c.15. de: Daer toe alle dat gout datmen vant in dē
schat/ in den huyse des Heeren / ende in des
Conincs huyse/ende seyndet Hasael den Co-
ninck tot Sirien. Doen trock hy af van Jeru
19 salem. Wat meer van Joas te seggen is/eñ
al wat hy ghedaen heeft/dat is gheschreuen in
a.5. 20 de Cronijcke der Coninghen Juda. *Ende
zijne knechten stonden tegen hem op/eñ maec
ten een verbont/eñ sloeghen hem inden huyse
ordt 21 Millo/daermen afgaet na Silla. Want Jo-
nech sabar/de sone Simeath / ende Josabad de so-
oot. ne Somer zijne knechten sloeghen hem doot.
Ende men begroef hem met zijnen vaderen
inde stadt Dauids. Ende Amasia zijn Soon
wert Coninck in zyn plaetse.

Dat xiij. Capittel.

1 INden drientwintichsten Jaer Joas des
wort A soons Ahasia/des Conincs Juda/ werdt
Joahas de sone Jehu Coninck ouer Js-
2 rael/tot Samaria/seuenthien Jaer/ Eñ de-
de dat den Heere qualijc beuiel/eñ wandelde
na de sonden Jerobeams des soons Nebath/
die Jsrael dede sondighen/eñ en liet daer niet
3 van af. Eñ des Heeren gramschap verbolch
ouer Jsrael/ende gaffe onder de hant Hasael
des Conincs tot Sirien/ende Benhadad des
has 4 soons Hasael/ haer leefdaghe lanck. Maer
Joahas badt des Heeren aengesicht. Ende de
Heere verhoorde hem. Want hy aensach dat
iammer Jsraels / hoese de Coninc tot Sirien
ner. 5 dreef. Ende de Heere gaf Jsrael eenen ‖hey
B lant/diese wt het ghewelt der Siriers leyde/
dat de kinderen Jsraels in haren huttē woon
6 den als te vorē. Nochtans en lieten si niet
af van den sonden des huys Jerobeams / die
Jsrael dede sondigen: Maer wandelden daer
in. Ooc bleef dat bosschken te Samaria staen.
7 Want vanden volcke Joahas en was niet
meer ouerbleuen/dan vijftich Ruyters/thien
waghens / ende thien duysent voetvolcks.
Want die Coninck tot Sirien hadse ver-
nielt/ende hadse ghemaect als dorsch stof.
8 Wat meer van Joahas te segghen is / ende
alle wat hy ghedaen heeft/ende zijne macht/
siet / dat is gheschreuen in de Cronijcke der
9 Coninghen Jsraels. Ende Joahas ontsliep Joahas sterft
C met zijnen vaderen / ende men begroef hem
tot Samarien . Ende zijn Soon Joas werdt
10 Coninck in zijn plaetse. Inden seuenender-
tichsten Jaer Joas/des Conincs Juda/werdt
Joas de soone Joahas Coninck ouer Jsrael/ Joas wort
11 tot Samaria/sesthien iaer/ Ende dede dat Coninck.
den Heere qualyck beuiel / ende en liet niet
af van alle de sonden Jerobeams / des soons
Nebath/die Jsrael dede sondighen / maer hy
12 wandelde daer in. Wat meer van Joas te
segghen is/ende wat hy ghedaen heeft / ende
zijn macht/hoe hy tegen Amasia den Coninc
Juda ghestreden heeft/ siet/dat is geschreuen
inde Cronijcke der Coninghen Jsraels.
13 Ende Joas ontsliep met zijnen vaderen/eñ Joas sterft.
Jerobeam sadt op zijnen stoel. Joas wert be-
grauen te Samaria by de Coningen Jsraels.
14 Ende Elisa werdt cranck / waer af dat hy Elisa sterft.
D oock sterf. Ende Joas de Coninck Jsraels
quam tot hem neder/ende weende voor hem/
ende sprac: ‖Mijn vader/mijn vader/"wagen 4.Reg.2.c.1
15 Jsrael ende zijn Ruyter. Elisa sprack tot "Voerman.
hem: Neemt den booghe ende de pijlen. Ende
16 doen hy den booge eñ de pijlen nam/ Sprac
hy totten Coninck Jsraels: Spant den boo-
ghe met uwer handt / Ende hy spanden met
zijnder hant. Ende Elisa leyde zijn handt op
17 des Conincks hant/ Ende sprack: Doet dat
venster Oostwaerts open. Ende hy dede dat
open. Ende Elisa sprack: Schiet. Ende hy
schoot. Maer hy sprac: Eenen pijle des heyls
vanden Heere / eenen pijle des heyls teghen
de Siriers/ende ghy sult de Siriers slaen tot
18 Aphek/tot dat si te niete worden. Ende hy
sprack: Neemt uwe pijlen. Ende doen hyse
nam/sprack hy totten Coninc Jsraels: Slaet
de aerde. Eñ hy sloech driewerf/eñ stont stil-
16 le. Doen wert de man Gods gram op hem/
ende sprack: Hadt ghy vijf oft ses mael ghe-
slagen/ so sout ghy de Siriers gheslagen heb-
ben/tot dat si alle te niete geworden waren:
20 Maer nv sult ghyse driemael slaen. Maer
E als Elisa gestoruen was/ eñ men hem begra-
uen had/vielen de crijchslieden der Moabiten
21 int landt/int selue Jaer. Eñ het gheschiede Int graf Eli
dat si eenen man begroeuen. Maer doen si de se wort eē mā
Crijchslieden sagen/worpen si den man in dat leuende.
graf van Elisa: *Eñ doen hy daer in quam/ *Ecc.48.b.14
eñ dat ghebeente van Elisa aenroerde/‖wert ‖4.Re.8,b12.
22 hy leuende/ende tradt op zijne voeten. Also
dwanc nv Hasael de Coninc tot Sirien / Js-
23 rael/also lange als Joahas leefde. Maer de
Heere dede hē genade/eñ ontfermde haerder/
eñ keerde hem tot hen/ om zijns verbonts wil
le/met Abraham/ Jsaac/ende Jacob / ende en
wildese niet verderuen/"eñ en verwerpse van 4.Re.14.c.27
24 zijnen aensichte niet tot deser vren toe. Eñ Abd.1.d.17.
Hasael de Coninck tot Sirien sterf/ende zijn Hozee. 1.a.7.
soon Benhadad wert Coninc in zijn plaetse. Hasael sterft
25 Maer Joas keerde wederom/*ende nam de *4.Re.12.d17
steden wter hant Benhadab / des soons Ha-
sael / die hy wter handt zijns vaders Joahas
ghenomen hadde met strijde. Joas sloech hem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

drieweerf/eñ bracht die steden Israels weder.

Dat xiiij. Capittel.

1 IN den anderen Jaer Joas / des soons
2.Par.25.a.1 A Joahas/des Conincs Israels/ ||wert A-
Amasia wert Coninck. masia Coninck/de soone Joas/des Co-
2 nincs Juda. Hy was vijfentwintich Jaer
out doen hy Coninc wert/eñ regeerde negen-
entwintich iaer te Jerusalē. Syn moeder hiet
3 Joadan van Jerusalem. Ende hy dede wat
den Heere wel beviel/ Nochtans niet als zijn
vader David/ maer als zijn Vader Joas/soo
4 dede hy oock. Want de hoochten en werden
niet wech genomen. Maer dat volck offerde/
5 eñ roocte noch op de hoochten. Doen hy nu
Amasia doo- des Conincrijcs machtich wert/ sloech hy zijn
det die doot- knechten/||die zijnen vader den Coninck ghe-
slagers zijns 6 slagen hadden. Maer de kinderen der doot-
vaders. slagers en doode hy niet/soot geschreuē staet/
||4.re.12.d.20 inden Wetboeck Mose/daer de Heere geboo-
"deu. 24.c.16 den heeft/eñ geseyt:"De vaders en sullē niet
Jere. 31.d.29. om der kinderen wille sterven: Eñ de kinde-
Ezech. 18.a.3 ren en sullen niet om der vaders wil sterven/
maer elck sal om zijnder sonden wille sterven.
7 Hy sloech de Edomiten oock int sout dal/
B thien duysent/eñ wont de stadt Sela met den
strijt/eñ hietse Jaktheel/ tot desen daghe toe.
2.Pa. 25.c.17 8 *Doen sant Amasia boden tot Joas den so
ne Joahas/des soons Jehu/den Coninck Is-
raels/eñ dede hem seggen: Comt herwaerts/
9 Laet ons malcanderen besien. Maer Joas
de Coninck Israels sant tot Amasia den Co-
Judic.9.b.8. ninck Juda/eñ dede hem seggen: ||Den door-
4.Esd.4.b.13 nen struyck die in Libano is/sant totten Ce-
deren in Libanon/eñ dede hem seggen: Geeft
uwe dochter mijnen soon tot eenen wyue.
Maer dat wilde gedierte opten velde/ in Li-
banon/liep over den doornen struyck/ eñ ver-
10 tradt hem. Ghy hebt de Edomiten geslagen/
* daer af verheft hem u herte / hebt de beroe-
minge/eñ blyft thuys. Waerom haect ghy na
ongeluck/dat ghy valt/ende Juda met u?
11 Maer Amasia en gaf geen ghehoor. Doen
C troc Joas de Coninc Israels op/eñ si besagen
hen met malcanderen / hy eñ Amasia de Co-
ninc Juda/tot BethSemes/die in Juda leyt.
21 Maer Juda wert geslagen voor Israel/al-
13 soo dat elck in zijne hutte vluchtede. Ende
Joas de Coninck Israels / greep Amasia den
Coninc Juda/den sone Joas/des soons Aha-
sia/ tot BethSemes/eñ quam tot Jerusalem/
2.Par.32.a.5 eñ ||schuerde de mueren Jerusalems / van der
Den tempel poorten Ephraims aen/tot aen de hoecpoor-
wort berooft 14 te/vier hondert ellen lanc. Eñ nam alle dat
gout/ende silver/eñ gereetschap/ dat gevondē
wert inden huyse des Heeren/ eñ in den schat
des Conincs huyse : Daer toe de kinderen te
15 pande/eñ troch weder na Samaria. Wat
meer van Joas te seggen is / dat hy ghedaen
heeft/eñ zijn macht / eñ hoe hy teghen Ama-
sia den Coninck Juda ghestreden heeft / siet/
dat is geschreven inder Cronijcke der Conin-
Joas sterft. 16 gen Israels. Ende Joas ontsliep met zijnen
vaderen/ende werdt begraven tot Samaria/
onder de Coningen Israels. Eñ zijn soon Je-
17 robeam wert Coninck in zijn stede. Amasia
D de sone Joas/des Conincks Juda leefde na
den doodt Joas des soons Joahas des Co-
2.pa. 25.d.26 18 nincs Israels/vijfthien Jaer. ||Wat meer vā
Amasia te seggen is/dat is geschreven in der
19 Cronijcke der Coningen Juda. Eñ si macc-
ten een verbondt teghen hem te Jerusalem.
Maer hy vluchte na Lachis. Ende si sonden
Amasia wort nae hem te Lachis/ende dooden hem aldaer.
ghedoodt. 20 Ende brachten hem op peerden/ ende wert
begraven te Jerusalem by zijne vaderen/in de
Asaria wordt 21 stadt Davids. Ende dat geheele volck Ju-
Coninck. da nam "Asaria/ in zijnen sesthienden Jaer/
"2.Pa.26.a.1 ende maecten hem Coninck in de stede zijns
22 vaders Amasia. Hy timmerde Elat/*ende 4.Re.16.
brachtse weder tot Juda/na dien de Coninck
23 met zijnen vaderen ontslapen was. In den
vijfthienden Jaer Amasia / des soons Joas/
des Conincs Juda / wert Jerobeam de soone Jerobeā
Joas Coninck over Israel / te Samaria een- Coninck.
24 enveertich iaer. Ende dede dat den Heere
mishaechde/ende en liet niet af/van alle son-
den Jerobeams des soons Nebath/die Israel
25 dede sondigen. Maer hy bracht weder daer
E toe alle de palen Israels / van Hemath aen/
tot aen de zee/die in den blacken velde leydt/
na den woorde des Heeren des Godts Isra-
els / dat hy gesproken had door zijnen knecht
||Jona/den soone Amithai den Propheet/die Jone.1.a.
26 van "Gath Hepher was. Want de Heere "Josu.19.
sach aen dat ellendighe iammer Israels / dat
oock de beslootene ende verlatene wech wa-
ren/ende gheen Helper in Israel en was.
27 *Ende de Heere en hadde niet gesproken/ 4.Re.13.
dat hy den name Israels wt wilde schrabben Ozee.1.a.
onder den Hemel. Ende halp hen door Jero-
28 beam den sone Joas. Wat meer van Jero-
beam te seggen is/eñ al wat hy gedaen heeft
eñ zijne macht/hoe hy gestreden heeft/ eñ hoe
hy Damascon eñ Hemath weder bracht aen
Juda in Israel/siet/dat is gheschreven in der
29 Cronijcken der Coningen Israels. Ende Je Jerobeā
robeam ontsliep met zijnen vaderen / metten
Coningen Israels. Ende zijn soone Sacharia
wert Coninck in zijn stede.

Dat xv. Capittel.

1 INden sevenentwintichsten iare Jerobeā
A des Conincs Israels/||wert Coninck A- 2.Par.26
saria/de soone Amasia des Conincs Ju- Asaria w
2 da. Eñ was sesthien Jaer out doen hy Co- Coninck.
ninck wert / eñ regeerde tweenvijftich iaer te
Jerusalem/ Syn moeder hiet Jechalia van Je
3 rusalem. Ende dede wat den Heere wel be-
viel/in alder manieren/ghelijck zijn vader A-
4 masia/ Sonder dat si de hoochten niet wech
en namen/Want dat volck offerde/eñ roocten Asaria w
5 noch op de hoochtē. Maer de Heere plaech- melaetsch
de den Coninck/"dat hy melaetsch was / tot "2.pa.26.
aen zijn doodt/ ende woonde in een besondert
huys / Maer Jotham des Conincks soon re-
gheerde dat huys / ende oordeelde dat volck
6 inden lande. ||Wat meer van Asaria te seg- 2.Pa.26
gen is/ende al wat hy gedaen heeft / siet/dat
is geschreven in der Cronijcken der Coningē
7 Juda. Ende Asaria ontsliep met zijnen va- Asaria st
deren/ende men begroef hem by zijne vaders/
in de stadt Davids. Ende zijn soon Jotham Van Jot
8 wert Coninck in zijn stede. Inden achten-
B dertichsten Jaer Asaria des Conincks Juda/
wert Sacharia de soone Jerobeam/ Coninck Sacharia
over Israel tot Samaria/ses maenden lanck. wert Co
9 Ende dede dat den Heere qualijck beviel/
soo zijne vaders ghedaen hadden. Hy en liet
niet af/vanden sonden Jerobeam des soons
10 Nebath/die Israel dede sondighen. Ende
Sallum de sone Jabes maeckte een verbondt
teghen hem/ende sloech hem voor den volcke
ende doode hem / ende werdt Coninck in zijn Sallum
11 stede. Wat meer van Sacharia te segghen Sachari
is / siet/dat is gheschreven in der Cronijcken wort Co
12 der Coningen Israels. Ende *dat is dat de *4.re.10.
Heere Jehu ghesproken hadde: U sullen kin-
deren tot int vierde lidt sitten opten stoel Is-
13 raels. Eñ het is also geschiet. Sallū de so-
C ne Jabes/wert Coninck in den neghenender-
tichsten iaer||Asaria/des Conincs Juda/ ende Sommig
14 regeerde een maent lanc tot Samaria. Wāt sen Usia.
Menahem de sone Gadi/ trock op van Thir-
za/ende quam tot Samaria/ende sloech Sal Sallum
lum den sone Jabes tot Samaria/ende dood- ghedoodt
de hem/ende wert Coninck in zijn stede.
15 Wat meer van Sallum te seggen is/ eñ zijn

verbont

verbont dat hy maecte/ siet/dat is geschreuen
inder Cronijcken der Coninghen Israels.
16 Doen ter tijt sloech Menahem Tiphsah/
ende alle die daer in waren/ eñ haer palen vā
Thirsa / om dat sy hem niet en wilden in la=
ten: Ende sloech alle haer beuruchte / eñ ver=
17 schuerdese. Inden neghenendertichsten Jaer
Asaria/des Conincks Juda/wert Menahem
de sone Gadi Coninck ouer Israel thien Jaer
18 tot Samaria: Eñ dede dat den Heere mis=
D haechde. Hy en liet zijn leuen lanck niet af
vandē sonden Jerobeam/des soons Nebath/
19 die Israel dede sondighen. "Ende Phul de
Coninck van Assyrien quam int landt. Ende
Menahem gaf dien Phul duysent Centener
siluers/dat hyt met hem soude houden / ende
20 hem dat Coninckrijck confirmeren: Eñ Me=
nahem sette in Israel een gelt op de rijckste/
vijftich sikelen siluers op elcken man/ dat hy
den Coninck van Assyrien soude geuen. Also
trock de Coninc van Assyrien weder na huys
21 ende en bleef niet in den lande. Wat meer
van Menahem te seggen is/eñ al wat hy ge=
daen heeft/siet/dat is geschreuen in der Cro=
22 nycken der Coningen Israels. Eñ Menahē
E ontsliep met zijnen vaderen. Eñ Pekahia zyn
23 soon wert Coninck in zijn stede. Inden vyf=
tichsten Jaer Asaria des Conincs Juda/wert
Pekahia de sone Menahem Coninc ouer Is=
24 rael/tot Samaria/twee iaer lanc. Eñ dede
dat den Heere mishaechde. Want hy en liet
niet af van den sonden Jerobeam des soons
25 Nebath/die Israel dede sondighen. Ende
Pekah de soon Remalia zijns Ridders/maec
te een verbont teghen hem/ eñ sloech hem tot
Samaria int paleys des Conincs huyse/met
Argob ende Arie/eñ vyftich mannen met hem
vanden kinderen Gilead/eñ doode hem/ende
26 wert Coninc in zijn stede. Wat meer vā Pe
kahia te seggen is/ eñ al wat hy gedaē heeft/
siet/dat is geschreuē inde Cronijcke der Co=
27 ningē Israels. Int tweenvijftichste Jaer A=
F saria des Conincs Juda/wert Pekah de so=
ne Remalia Coninck ouer Israel/tot Sama=
28 ria twintich Jaer. Eñ dede dat den Heere
mishaechde. Wāt hy en liet niet af vander son
den Jerobeam des soons Nebath/die Israel
29 dede sondigē. *Inden tijden Pekah des Co
nincs Israel/ ‖ quam Tiglat Pilesser de Co=
ninc tot Assyrien/eñ nam Hion / Abel/Beth=
Maecha/Jonaha/Kedes/Hazor/ Gilead/Ga
lilea/eñ dat geheele lāt Naphthali/ Eñ voer
30 dese wech in Assyrien. Ende Hosea de sone
Ela maecte een verbont tegen Pekah den so
ne Remalia/eñ sloech hem doot/eñ wert Co=
ninc in zijn stede/int twintichste iaer Jotham
31 des soōs Vsia. Wat meer vā Pekah te seg=
G gen is/eñ al wat hy gedaen heeft / siet/dat is
gescreuen inder Cronijcke der Coningē Isra=
32 els. In den anderen Jaer Pekah des soons
Remalia/des Conincs Israel/ wert Coninck
33 Jothā de sone Vsia/des Conincs Juda. Eñ
was vyfentwintich Jaer out doen hy Coninc
wert/ ende regeerde sesthien Jaer te Jerusalē.
Sijn moeder hiet Jerusa/een dochter Sadok.
34 Eñ dede dat den Heere wel behaechde / in
alder manieren/als zijn vader Vsia ghedaen
35 hadde/ Sonder dat si de hoochten niet wech
en namen/Want dat volck offerde eñ roockte
noch op de hoochten. Hy timmerde de hooge
36 poorte aenden huyse des Heeren. Wat meer
van Jotham te segghen is/eñ al wat hy ghe=
daen heeft/siet/ dat is gheschreuen inde Cro=
37 nijcke der Coningen Juda. In die tijt begost
de Heere te seynden in Juda/ Rezin den Co=
ninck tot Syrien / ende Pekah den sone Re=
38 malia. Ende Jotham ontsliep met zijnen
vaderen/ende wert begrauen by zijnen vade=
ren inde stadt Dauids zijns vaders. Ahas zijn
sone wert Coninck in zijn stede.

Dat xvj. Capittel.

1 IN den seuenthiensten Jare Pekah/ des Ahas wort
A soons Remalia/wert Coninc/ Ahas de Coninc.
2 sone Jotham des Conincs Juda. *A= *2.pa.28.a.1.
has was twintich iaer out/ doen hy Coninc
werdt/eñ regeerde sesthien iaer te Jerusalem.
Ende en dede niet dat den Heere zijnen Godt
wel behaechde/ghelijck zijn Vader Dauid.
3 Want hi wandelde op de wegen des Conin
ghen Israels. ‖ Daer toe liet hy zijnen soone Deu. 18.b.10
door tvyer gaen/ na de grouwelen der Heyde 4.Re.21.a.6.
nen / die de Heere voor de kinderen Israels Jerem.7.d.30
4 verdreuen hadde. Eñ dede offerhande/ende
roocte op de hoochten/ende op alle heuuelen
5 ende op alle groene bomen. "Doen ter tijt Esai.7.a.1.
trock Rezin de Coninc tot Syrien/eñ Pekah Jerusalem
de soone Remalia/ de Coninck in Israel/op= wort belegert
waerts na Jerusalem om te bestrijden/ eñ be=
legerden Ahas. Maer sy en condense niet ghe
6 winnen. Ter seluer tijt bracht Rezin de Co
ninck tot Syrien/*Elath weder aen Syrien/ 4.Re.14.d 22
eñ stiet de Joden wt Elath. Maer de Syriers
quamen ende woonden daer in / tot op desen
7 dach. ‖Maer Ahas sandt boden tot Tiglat 2.Pa.28.c.26
B Pilesser den Coninc tot Assyrien/ eñ liet hem
seggen: Ick ben v knecht/ende v sone/Coemt
opwaerts / eñ helpt my wt der hant des Co=
ninck tot Syrien/eñ des Conincs Israels/die
8 hen tegen mi op gemaect hebben. Eñ Ahas
nam dat siluer eñ gout / dat inden huyse des
Heeren/ eñ inde schatten des Conincs huyse
ghevonden wert/ende sandt den Coninck tot
9 Assyrien ghiften. "Eñ de Coninc tot Assyri= Esai. 7.d.29.
en hoorde hem/ende trock opwaerts na Da=
masco/eñ wonse/ende voerdese wech na Kir/
10 ende doodde Rezin. Ende de Coninc Ahas
trock Tiglat Pilesser den Coninck tot Assy=
rien tegē na Damascon.‖Ende doen hy eenen Esai.17.c.10.
Altaer sach die tot Damasco was / seynde de
Coninc Ahas des seluen Altaers euenbeelde
ende gelijckenisse totten Priester Vria/so den
11 seluen gemaect was. Ende Vria de Priester
timmerde eenen Altaer/ ende maecte dien ge=
lijc de Coninc Ahas tot hem gesonden hadde
van Damasco/tot dat de Coninck Ahas van
12 Damasco quam. Ende doen de Coninc van Vā Ahas val
C Damasco quam/ende den Altaer sach/ offerde sche Godts
13 hy daer op/ Eñ stack daer op aen sinē brant dienst.
offer / Spijsoffer / ende goot daer op zijnen
Dranckoffer / ende liet dat bloet der Danck=
offeren die hy offerde/opten Altaer sprengen.
14 Maer dē metalen Altaer die voor den Heere
stont/ nam hy wech/ dat hy niet tusschen den
Altaer ende den huyse des Heeren en stont.
Maer hy sette hē aen den hoeck des Altaers/
15 Noortwaerts. Eñ de Coninc Ahas/ geboot
Vria den Priester/eñ sprack: Opten grooten
Altaer suldy aensteken dē brantoffer des mor
gens/eñ den spijsoffer des auonts/eñ dē brant
offer des Conincks ende sinen spijsoffer/ ende
den Brantoffer alle des volcks inden Lande/
met haren Spysoffer ende Dranckoffer. Ende
alle tbloet des Brantoffers/ ende alderhande
Offer bloet/suldt ghy daer op sprengen. Maer
metten metalen Altaer/wil ick my bedencken
16 wat ic daer mede makē wille. Vria de Prie
ster dede al wat hem de Coninck Ahas hiet.
17 Ende Ahas de Coninck brack *af de zijden 3.Reg.7.d.23
D aen de ghestoelten/ende nam den ketel boven
daer af/ende de Zee nam hy vanden metalen
Runderen/die daer onder waren/ ende settese
18 op dat steenen plaueysel. Daer toe dat Dec
sel des Sabbaths / dat sy aent huys ghetim=
mert hadden. Ende den ganck des Conincks
buytenwaerts keerde hy totten huyse des Hee
ren/den Coninck tot Assyrien te dienste.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

19 Wat meer van Ahas te segghen is / dat hy
gedaen heeft/siet/dat is gescreuen in der Cro
Ahas sterft. 20 nijcke der Coninghen Juda. Eñ Ahas ont-
sliep met zijnen vaderen/eñ wert begrauen by
zijne vaderen inde stadt Dauids. Eñ Hiskia
zijn soon wert Coninck in zijn plaetse.

Dat xvij. Capittel.

1 IN dē twelfsten Jaer Ahas des Conincs
Hosea wert Coninck. A Juda/wert Coninc ouer Jsrael tot Sa-
marien/Hosea de sone Ela/negen iaer.
2 Eñ dede dat den Heere mishaechde / noch-
tans niet ghelijck de Coninghen Jsraels/ die
3 voor hem waren. Tegen den seluen troc op
4.Es. 13.c.40 Salmanasser de Coninck tot Assyrien.*Ende
Hosea werdt van Salmanasser geuāgē Hosea wert hem onderdaen/ also dat hy hem
4 giften schencte. Maer doen de Coninck te
Assyrien vernam/dat Hosea eē verbont maec
te/eñ boden tot So/den Coninck in Egypten
hadde gesonden/eñ niet alle Jaer den Coninc
tot Assyrien giften ouer en reycte/so beleger-
de hy hem/eñ leyde hem in de geuanckenisse.
4.Re. 18.b.9. 5 ‖Eñ de Coninc tot Assyrien troc int ghehee-
le lant ende na Samaria / eñ belegerdese drie
Esai. 7.d.29. 6 iaer lanc. Eñ "inden negensten iaer Hosea/
Samaria wort gewōnē wan de Coninc tot Assyrien Samaria / ende
voerde Jsrael wech in Assyrien / eñ settese tot
Halah eñ tot Habor/aen twater Gosan / eñ
7 inde steden der Meden. Want doen de kin-
B deren Jsraels tegen dē Heere haren God son-
Exod.14.f.30 dichden/*diese wt den lande Egypti geleydt
Hoe Jsrael God vrtoornde/ende wten lande verdreuen worden. hadde/wt der hant Pharao des Conincks in
8 Egypten/ende ander Goden vreesden/ Eñ
wandelde na de zeeden der Heydenen / die de
Heere voor de kinderen Jsraels verdreuen
hadde/ende deden ghelijck de Coninghen Js-
9 raels. Ende de kinderen Jsraels vercierden
haer saken teghen den Heere haren God/die
doch niet goet en waren/te weten/dat si hen
Hoochten timmerden in allen Steden/ beyde
10 in slooten ende vaste steden. Ende rechten
Colomnen op ende Busschelkens op alle hoo
ghe berghen/ende onder alle groene boomen.
11 Ende roocten aldaer op alle hoochten/ ghe
lijck de heydenē/ die de Heere voor hen wech
ghedreuen hadde. Ende bedreuen quade stuc-
ken/daer si den Heere mede vertroornden/
Deut.4.c.16. 12 Eñ dienden den afgoden/‖daer af de Hee-
re tot hen gesept hadde:ghy en sult sulcs niet
13 doen. Ende als de Heere ghetuychde in Js-
C rael ende Juda door alle Propheten ende
Jere. 18.a.11. Sienders/ende liet hen segghen : "Keert om
van uwen boosen wegen/ eñ hout mijne ghe-
booden ende rechten/nae alle Wetten die ick
uwen vaderen ghebooden hebbe / ende die ick
tot v ghesent hebbe/ door mijne knechten de
Deu. 31.f.27. 14 Propheten: *Soo en hoorden si niet/maer
Malac.3.b.7. verherden haer necken als de necken haerder
vaders/die niet en ghelooften aen den Heere
15 haren Godt. Daer toe verachten si zijne ge-
boden/ende zijn verbondt / dat hy met haren
vaderen gemaect hadde/ende zijne getuyche-
nis die hy onder hen dede. Maer wandelden
nae haer ydelheyt/ende worden ydel/ghelijck
als de Heydenen die rontom hen woonden/
van welcken hen de Heere ghebooden hadde/
16 dat si niet en souden doen als die: Maer
si verlieten alle de gebodē des Heeren haers
3.Re. 12.d.28 Godts / * ende maeckten hen twee ghegoten
Calueren ende boschkens/ende aenbaden al-
le dat heyr des Hemels/ ende dienden Baal/
Deu.18.b.10. 17 ‖Eñ lieten haer sonen ende dochteren door
D tvier gaen/ende ghingen met waersegginghe
ende toucrijen om/eñ gauen hen ouer te doen
dat den Heere qualijck beuiel/ om hem te ver
18 toornen. Doen wert de Heere seer toornich
ouer Jsrael / ende dedese wech van zijnen
3.Re.12.c.20. aensicht/alsoo datter niet ouer en bleef/ "dan
19 den stam Juda alleen. (Daer toe en hielt
Juda de geboden des Heerē haers Godts ooc
niet / ende wandelden na den zeden Jsraels/
20 die si gedaen hadden.) Daer om verwierp
de Heere alle dat zaet Jsraels/eñ drongse/eñ
gafse in de handen der rouers/tot dat hyse vā
21 zijnen aensicht wierp/ Want Jsrael wert vā
den huyse Dauids gescheurt. *Ende sy maec 3.Re.12
ten Jerobeam den Soone Nebath tot eenen
Coninc. De selue keerde Jsrael achterwaerts
af vanden Heere/ende dede dat sy swaerlijck
22 sondichden. Alsoo wandelden de kinderen
Jsraels in alle den sonden Jerobeams die hy
op gestelt hadde / ende en lieten daer niet af.
23 Tot dat de Heere Jsrael van zijnen aen-
sichte wech dede/ so hy ghesprooken hadde/
door alle zijne knechten de Propheten. ‖Al- Jerem.2
E so wert Jsrael wt zijnen lande wech gheuoert
24 in Assyrien / tot op desen dach. *Maer de 1.Es. 4.
Coninck tot Assyrien liet comen van Babel/ De Con
van Chutha/van Awa/van Hemath/eñ van van Ass
Sepharuaim/eñ besette de stedē in Samaria/ laet de
in der kinderen Jsraels stede. Ende sy namen nen in de
Samaria in/eñ woonden in de selfde steden/ den Js
25 Maer doen sy daer begosten te woonen/eñ wonen/
den Heere niet en vreesden / sandt de Heere worden
Leeuwen onder hen/die verworchdense. den leeu
26 Eñ deden den Coninck van Assyrien seg- verschue
ghen : De Heydenen die ghy hier hebt ghe-
bracht/eñ de steden Samarie daer mede beset/
en weten vander manieren des Godts in den
Lande niet/daerom heeft hi onder haer leeu-
wen ghesonden/ende siet/die selue doodense/
om dat si de manieren in den lande des Gods
27 niet en weten. De Coninc tot Assyrien ge-
F boot eñ sprac: Brenget een vanden Priesters
derwaerts/ die van daer wech zijn gheuoert/
ende trect wech/eñ woont aldaer/ende hi lee-
re hen de maniere des Gods inden Lande.
28 Doen quam een vandē Priesteren die van
Samaria wech geleydt waren/ ende woonde
te BethEl/ende hy leerdese hoe si den Heere
29 souden vreesen. Maer elck volck maecte zij-
nen God/eñ settese inde huysen/op de Hooch
ten/die de Samaritanen maeckten/elck volck
30 in hare steden daer sy in woonden. Die van Van Af
Babel maeckten Suchoth Behoth : Die van der Heyd
Chutha maecten Nergel : Die van Hemath
31 maeckten Asima: Die van Awa maeckten
Nibehas ende Thartak : Die van Sephar-
uaim verbernden hare sonen/den Adramelech
ende Anamelech den Godē/dier van Sephar-
32 uaim. Ende dewijle si den Heere ooc vrees-
G den/maeckten si hen Priesters op de Hooch-
ten/"wt den ondersten onder hen/ ende setten 3.Reg.12
33 se in de huysen op de Hoochten. Also vrees-
den si den Heere: Ende dienden oock den Af-
goden na elcks volcks wyse/van daer si ghe-
34 bracht waren. Ende noch tot op desen dach
doen si na der ouder wijse/ dat si noch dē Hee
re en vreesen/noch hare zeden ende rechten en
houden/na de Wet eñ geboden dat de Heere
den kinderen Jacobs gebodē heeft/‖den welc Gen.32.
35 ken hy dē name Jsrael gaf/ Eñ maeckte een
verbont met hen/eñ geboot hen/ ende sprack:
*En vreest geen ander Godē/ eñ en aenbidtse Judi.6.
niet/eñ en dient hē niet/eñ en offert hen niet: Jere.10.
36 Maer dē Heere/die v wt den lande Egypti Datmen
H gelept heeft/met grooter cracht eñ wtgerectē Heere
arm/"dien vreest/dien aenbidt/eñ dien offert. aenbidd
37 Eñ de zeden/rechten/wetten/eñ gheboden/ "Esai.
die hy v heeft laten beschrijuen/ die hout/dat
ghy daer altijt na doet/eñ ander Godē niet en
38 vreest. Eñ des verbonts dat hy met v ghe-
maeckt heeft/en vergheet niet/dat ghy ander
39 Goden niet en vreest/ Maer vreest de Heere
uwen Godt/ die sal v verlossen van alle uwe
40 viandē. Maer si en hoordē niet/maer deden
41 na hare voorleden wijse. Also vreesden dese
Heydenen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Heydenen den Heere/ende dienden ooc haren
Afgoden. Also deden ooc hare kinderen/ ende
kints kinderen/ghelijck hare vaders ghedaen
hebben tot op desen dach.

Dat xviij. Capittel.

1 IN t derde iaer Hosea/des soons Ela des
A Conincks Israels/*wert Coninck/His=
kia/de sone Ahas des Conincks Juda.
2 Ende was vijfentwintich iaer out/doen hy
Coninck wert / eñ regeerde negenentwintich
Jaer te Jerusalem. Syn moeder hiet Abi/een
3 dochter Zacharia. Eñ dede dat den Heere
wel behaechde/ghelijck zijn vader Dauid.
4 Hy "nam de Hoochten wech / eñ brack de
Colommē/eñ roeyde de Boschkēs wt/ eñ brac
de metalen Slange in stucken/‖die Mose ge=
maeckt hadde. Want tot dier tijt toe hadden
haer de kinderē Israels gerooct/eñ men hietse
5 Nehustan. Hy betroude vast inden Heere
den God Israels/also dat na hē zijns gelijcken
niet en was onder alle Coningen Juda/ noch
6 voor hē geweest en was. Hy hinck den Hee
re aen/ eñ en weec niet achterwaerts vā hem
af/ende hielt sine geboden die de Heere Mo=
7 se gheboden hadde. Eñ de Heere was met
B hem. Eñ waer hy wt troc/ handelde hy cloec=
kelijck. Daer toe wert hy afuallich vandē Co
ninc te Assyrien/ eñ en was hem niet onderda
8 nich. Hy*sloech de Philisteen ooc tot Gaza
toe/eñ hare Palen/van de sloten aen/tot aen
9 de vaste steden. "Inden vierdē Jare Hiskia
des Coninc Juda/dat was dat seuenste Jaer
Hosea/des soons Ela / des Coninc Israels/
doē troc Salmanasser de Coninc tot Assyrien
opwaert tegen Samaria/ende belegherdese/
10 Eñ wonse na drie Jaren. Inden sesten Jare
Hiskia/ dat is int neghenste Jaer Hosea des
Coninc Israels/doē wert Samaria gewōnē.
11 Ende de Coninc te Assyrien voerde Israel
wech/na Assyrien/eñ settese tot Halah eñ Ha
bor/aēt water Gosan/eñ inde stedē der Medē/
12 ‖Om dat si de stemme des Heeren haers
Gods niet gehoort en hadden/eñ zijn verbont
ouertreden haddē. Eñ al wat Mose de knecht
des Heeren geboden hadde/dier en hadden sy
13 geen gehoort/noch gedaen. Maer indē veer
C tiensten Jare des Coninc Hiskia/ *trock op
Sanherib de Coninck tot Assyrien tegen alle
14 vaste steden Juda/eñ namse in. Doen seyn=
de Hiskia de Coninck Juda/totten Coninck
van Assyrien tot Lachis/ eñ liet hem seggen:
Ick heb my besondicht / keert wederom van
my: Wat ghy my op legt/ dat wil ick dragen.
Doen leyde de Coninck van Assyrien Hiskia
den Coninc Juda op / drie hondert Centener
15 siluers/ende dertich Centener gouts. Alsoo
"gaf Hiskia alle dat siluer / dat inden huyse
des Heeren / eñ in de schatten des Conincks
16 huys ghevonden wert. Ter seluer tijt brack
Hiskia de Coninc Juda/ de duerē aē dē tem=
pel des Heeren: Ende dat bleck/ dat hy selue
hadde daer laten ouertrecken / ende gaft den
17 Coninck van Assyrien. ‖Eñ de Coninck van
Assyrien sant Tharthan/eñ dē ouerstē Camer
linck/eñ den *Rabsake van Lachis/tottē Co
ninck Hiskia/ met grooter macht na Jerusa=
lem. Ende si trocken op / eñ doen si quamen/
hielden si aen den water cuyl by dē Ouersten
poele/ die daer leyt aender straten op den Ac=
18 ker des Volders/ Ende riepen den Coninc.
Doen quam tot hen wt Eliakim de sone Hil
kia/de Hofmeester/ eñ Sebena de Schrijuer/
19 eñ Joah de sone Assaph de Cancellier. Ende
D de opperste Schencker sprack tot hen: Lieue/
segt den Coninc Hiskia: So spreect de groote
20 Coninck/de Coninck van Assyrien: Wat is
dat voor een stoutheit/daer ghi v op verlaet?
Meynt ghy datter noch raet ende macht is te
strijden? Waer op verlaet ghy v dan nv/ dat
21 ghy van my af geuallen zijt? Siet/ *verlaet 4.Re.17. a.4.
ghy v op desen gebroken "Rietstoc/op Egyp "Esa.36. a.6.
ten? De welcke/ist datter yemant op leent/so Ezech.29.a.6
sal hy hem in de hant gaen/ ende die doorbo=
ren. Also is Pharao de Coninck in Egypten
22 allen/die hen op hem verlaten. Maer oft
ghy tot my wildet seggen : Wy verlaten ons
opten Heere onsen Godt : En is hy dan niet
die/des welcks Hoochten ende Altaer Hiskia
heeft afgebroken/eñ geseyt tot Juda ende tot
Jerusalem : Voor desen Altaer die tot Jeru=
23 salem is/sult ghy aenbeden? So geloouet nv
mijnen heere den Coninc van Assyrien/so wil
ick v twee duysent Peerden gheuen dat ghy
24 Ruyters daer toe mocht bestellen. Hoe wilt
ghy dan blijuen voor der minsten heeren een/
mijns heeren ondersaten? Eñ verlaet v op E=
gypten/om der Wagens ende Ruyters wille?
25 Meynt ghy dat/ dat ic sonder den Heere op
E ben ghetrocken/dat ick dese stede soude bederuen?
De Heere heuet my ghcheeten : Treckt
26 op in dit Lant/eñ verderuet. Doen sprack Eliakim ant
Eliakim de sone Hilkia/ ende Seneba/ ende woordt Rab=
Joah totten ouerstē Schencker: Spreect met sake.
uwen knechten in Sirijsch/want wy verstaē
wel. Eñ en spreeckt niet met ons in Jootscher
talen voor de ooren des volcx dat opter mue=
27 ren is. Maer de opperste Schencker sprack
tot hem : Heeft mijn heere my dan tot uwen
Heere/oft tot v gesonden/dat ick dusdanighe
woorden soude spreken? Jae tot de mannen
die op de mueren sitten / dat si met v haren
eygen dreck souden eten/eñ haer eygen water
28 drincken. Also stont de opperste Schencker/ Rabsake de
ende riep met luyder stemmen in Jootscher ta Schenckmee=
len/eñ sprack/seggende: Hoort dat woort des ster roept on=
grooten Coninc/ des Coninc van Assyrien. der tvolck.
29 So seyt de Coninck: En laet v Hiskia niet
bedriegen. Want hy en mach v niet verlossen
30 van mijnder handt. Ende en laet v Hiskia
niet vertroosten op den Heere/dat hy seyt: De
Heere sal ons verlossen / ende dese Stadt en
sal niet inde handen des Conincks van Assy=
rien gegeuen worden: En hoort Hiskia niet.
31 Want dus spreeckt de Coninc van Assyrien:
F Nemet aen mijne genade/ ende coemt tot my
wt/soo sal elck man van zijnen Wijnstock/en=
de van zijnen Vijchboom eten / ende wt zijn=
32 der Fonteynen drincken/ Tot dat ick come/
ende hale v in een Lant/dat uwen Lande ge
lijck is. Daer Coren/ Most/ Broot/ Wijnber=
ghen/Olijfbomen/Olie ende Honich in is/so
sult ghy leuendich blijuen ende niet steruen.
En hoort Hiskia niet/ wandt hy verleydt v/
dat hy seyt: De Heere sal ons verlossen.
33 ‖Hebben oock de Goden der Heydenen een Esaie.10.b.8.
yegelijc zijn lant verlost/ vander hant des Co Van lasterin
34 ninc van Assyrien? Waer zijn de Goden te ghe teghen
Hemath ende Arphath? Waer zijn de Goden Godt.
tot Sepharuaim/Hena ende Jwa? Hebben si
Samaria oock verlost van mijnder hant?
35 Waer is een God onder alle Goden der lan
den / die haer landt van mijnder handt ver=
lost hebben? Dat de Heere Jerusalē van mijn
36 der handt soude verlossen: Maer dat volck
sweech stille/ende en antwoorde hem niet.
Want de Coninc hadde geboden ende geseyt:
37 En antwoort hem niet. Doen quam Elia=
kim de sone Hilkia de Hofmeester/ ende Se=
bena de Schrijuer / ende Joah de sone Assaph
de Cancellier tot Hiskia/met geschuerde clee
deren / ende vertelden hem de woorden des
ouersten Schenckers.

Dat xix. Capittel.

1 DOen de Coninck *Hiskia dat hoor= Esaie.37.a.1.
A de / schuerde hy zijn cleederen / "ende "Jone.3. a.6.
dede eenen sack aen/ende ginck in dat
huys

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Hiskia schuert zijn cleederẽ/ eñ seynt bodẽ na Jesaiam.

2 huys des Heeren. Ende sandt Eliakim den
Hofmeester/ eñ Sebena den Schrijuer metten
outsten Priesteren/met sacken gecleet/totten
3 Propheet Jesaia/den sone Amoz. Ende sy
spraken tot hem/so seyt Hiskia: Dat is eenẽ
dach der noot/scheldens eñ lasterens. De kin
deren zijn aen de gheboorte gecomen/ eñ daer
4 en is geen cracht te baren. Oft misschien de
Heere uwe Godt wilde alle de woorden des
oppersten Schenckers hooren/ dien zijn hee-
re de Coninck van Assyrien ghesonden heeft/
schimp te spreken den leuenden Godt/ende te
schelden met woordẽ/die de Heere uwe Godt
ghehoort heeft: Soo heft v ghebet op voor
de ouergheblevene/ die noch voor handẽ zijn.
5 Ende doen de knechten des Coninck His-

Jesaia troost den Coninck Hiskia.

6 kia tot Jesaia quamen/ Sprack Jesaia tot
B hen: Alsoo segt dijnen Heere: Dus spreeckt de
Heere: En vreest v niet voor de woorden die
ghy ghehoort hebt/ daer mede my de knapen
des Coninck van Assyrien ghelastert hebben.
7 Siet/ick wil hem eenen gheest laten geuẽ/
dat hi een geruchte hooren sal/ende weder in
zijn lant trecken/*ende wil hem door tsweert

2.Pa.32.d.21 Esaie.37.b.7. Tob.1.d.24.

8 vellen in zijn Landt. Ende doen de ouerste
Schencker weder quam/ vont hy den Coninc
van Assyrien strijdende tegen Libna. Want hy
hadde gehoort/ dat hy van Lachis getrocken
was. Eñ hy hoorde van Thirhaka den Co-
ninck der Mooren: Siet/hy is wtghetrocken
om teghen v te strijden. Doen keerde hy om.
Eñ sant boden tot Hiskia/eñ liet hem seggẽ:

Sanherib lastert God met brieuen.

9 Alsoo segt Hiskia den Coninck Juda: En
laet v uwe Godt niet bedriegen/op dien ghy
v verlaet/ende spreeckt: Jerusalem en sal niet
in de hant des Coninck van Assyrien gegeuẽ
10 worden. Siet/ghy hebt gehoort wat de Co
ningen van Assyrien gedaen hebben allen lan
den/ende die verbannet/ende sout ghy verlost
11 werden? Hebben de Goden der Heydenen
die oock verlost/ de welcke mijne Vaders heb
ben verdoruen? Gozan/ Haran/ Rezeph/ende
de kinderen Eden/die tot Thelassar waren?
12 Waer is de Coninck tot Hemat/de Coninc
tot Arphad/ende de Coninck der Stadt Se-
13 pharuaim/Hena ende Jwa? Ende doen His
C kia de brieuen vanden boden ontfangen ende
gelesen hadde. Ginck hy op totten huyse des
Heeren/ende strecktese wt voor den Heere/

Hiskia bidt den Heere.

14 Ende badt voor den Heere/eñ sprac: Heere
Godt Israels/ghy die ouer Cherubim sit/ghy
zijt alleen Godt onder alle Coninckrijcken op

Genes.1.a.1.

aerden: "Ghy hebt hemel eñ aerde gemaeckt:
15 Heere neyget v ooren/eñ hoort: Doet uwe
oogen open/ende siet/ ende hoort de woorden
Sanherib/ die hier ghesonden heeft schimp te
16 spreken den leuendẽ Godt. Het is waerhee
re/de Coningen van Assyrien hebbẽ de Heyde
nen metten sweerde vernielt/eñ haer Lant/
17 Ende hebben hare Goden int vyer gewor-

Psa.115.a.4.

pen. Want het en waren gheen Goden/‖maer
menschen handen werck/hout eñ steen. Daer-
18 omme hebben syse vernielt. Maer nv Heere
onse Godt/ helpt ons wt zijnder hant/op dat
alle Conincrijcken op aerdẽ bekennẽ/ dat ghy

Jesaia vertroost Hiskia

19 Heere alleen Godt zijt. Doen sant Jesaia de
D sone Amoz tot Hiskia/ende liet hem seggen:
So spreeckt de Heere de Godt Israels: Wat
ghy tot my ghebeden hebt om Sanherib den
Coninck van Assyrien/ dat heb ick ghehoort.
20 Dat ist/ dat de Heere teghen hem ghespro-
ken heeft: De Maghet de Dochter Sion
veracht v ende bespot v/ de Dochter Jerusa-

Zach.2.b.8. Mat.25.d.40 Actor.9.a.5.

21 lems schuddet haer hooft achter v. *Wien
hebt ghy beschimpt / ende ghelastert? Ouer
wien hebt ghy v stemme verheuen? Ghy hebt
uwe ooghen verheuen teghen den Heyli-
22 ghen in Israel. Ghy hebt den Heere door
uwe boden beschimpt/ ende gesept: *Jck ben

Psal.20. Judit.9.

door de menichte mijnder Waghens op de
hoochte der Bergen gheclommen/ opte zyden
van Libanon. Jck hebbe sine hooghe Ceder-
boomen/eñ wtgelesen dennenboomen/afghe-
houwen/eñ ben gecomen aen de wterste Her-
23 berghe des wouts zyns Carmels. Jck heb
gegrauen eñ wtgedroncken de vreemde wate
ren ende hebbe met mijnen voetsolen de Zeen
24 verdroocht. Maer en hebdy niet ghehoort/
E dat ick sodanich lange te voren gedaen hebbe
ende van beghinne heb ickt berept? Maer nv
heb ict laten comẽ/ dat vaste steden sullen val
25 len in eenen woesten steenhoop. Eñ die daer
in woonen/sullen mat wordẽ/ eñ hen vreesen
ende schamen moeten / "eñ sullen worden als

Psal.37.

dat gras opten velde/eñ als dat groene cruyt
totten hoy op de dakẽ/ dat verdorret eert rijp
26 wort. Jck weet v wooninge wel/v wt eñ in

Sanheribs steringe wert ghestraft.

27 trecken/eñ v rasen tegen my. Want ghy dan
tegen my raest/eñ uwen ouermoet voor mijne
ooren opgeclommen is/ so wil ick v eenẽ rinc
in den nuese leggẽ/eñ een gebit in uwẽ mont/
ende wil v wederom leyden door den wech
28 daer ghy door ghecomen zijt. Eñ dit si v een

Het teecken der ouerwinninghe.

teecken: In desen Jare etet wat vertreden is:
Inden tweeden Jare/wat van selfs wast: In-
den derden Jare/ saeyt eñ oogstet / eñ plantet
29 Wijnbergen/eñ etet hare vruchten. Ende de
F dochter Juda/ die verlost ende ouerbleuen is/
sal voortaen onder haer wortelen/ ende ouer
30 haer seluen vrucht draghen. Want van Je-
rusalem sullen wtgaen de ouergebleuene/ en-
de de verloste vanden Berch Sion. Den
yuer des Heeren Sebaoths sal sulcx doen.
31 Daerom spreect de Heere vanden Coninck
32 van Assyrien aldus: Hy en sal in dese stadt
niet comen/ noch geenen pijl daer in schieten/
noch daer en sal gheenen schilt voor comen/
noch gheenen Wal en sal hy daer om leggen:
33 Maer hy sal dẽ wech wederom reysen/dien
hy gecomen is/ eñ en sal in dese stadt niet co-
34 men. De Heere seget. Jck wil dese stadt be-
schermen/ dat ick haer helpe om mijnen wil-
le/ende om Dauids mijns knechts wille.

De Enghel slaet Sanheribs Legher.

35 ‖Eñ de Engel des Heeren voer inder seluer
G nacht wt/ eñ sloech inden legher van Assyrien
hondert eñ vijfentachtentich duysent mannẽ.
Eñ als si hem smorgens vroech op maeckten/
siet/doen lagen daer al enckel doode lichamẽ.

‖Esa.37. Ozee.1.b. Eccli.48.

36 Also brack Sanherib de Coninc vã Assyriẽ
op/eñ troc wech/eñ keerde wederom/eñ bleef
37 te Niniue. Eñ doen hy aenbede inden huyse
Nisroth zijns Gods/*sloegen hẽ mettẽ sweer

Tobi.1.b.

de/Adramelech eñ Sarrezar zijn sonẽ. Ende si
ontulodẽ int lant Ararot. Eñ zijn soon Assar-
haddon/wert Coninck in zijn stede.

Dat xx. Capittel.

2.pa.32. Esaie.38.

Hiskia wort cranc eñ bidt tot Godt.

1 OP die tijt wert Hiskia "doot steck. En
A de de Propheet Jesaia de sone Amoz
quam tot hem/ ende seyde tot hem:
Dus seyt de Heere: Beschickt v huys/want
ghy sult steruen ende niet leuende blijuen.
2 Maer hy keerde zijn aensicht na de Want/
3 ende badt totten Heere eñ sprack: Och Hee
re/ghedenct doch/ dat ick getrouwelijck voor
v gewandelt hebbe/ende met een oprecht her
te/ende hebbe gedaen wat v wel behaecht.
4 Ende Hiskia weende seer. Eñ doen Jesaia
noch niet ter stadt half wtghegaen en was/
quam des Heeren woort tot hem/ende sprac:
5 Keert wederom / ende segt Hiskia den
Vorst mijns volcx: Dus spreect de Heere God
uws vaders Dauids: Jck heb v ghebet ghe-
hoort/ende uwe tranen gesien/Siet/ick wil v
ghesont maken / op den derden dach suldy op

Hiskia zijn leuen verlangt.

6 gaen in dat huys des Heerẽ/ Ende wil vijf-
tien Jaer tot uwen leuen doen/ eñ v ende de-

se stadt verlossen van dē Coninc tot Assyrien/
eñ dese stadt beschermen om mÿnen wille / eñ
om myns knechts Dauids wille. Ende Je=
saia sprack : Brengt herwaerts een stuck vÿ=
gen. Eñ doen si die brachten / leydden sise op
den sweere/eñ hy wert gesont. Maer His=
kia sprac tot Jesaia: ‖Welc is dat teecken/dat
my de Heere ghesont sal maken/eñ dat ick in
des Heeren huys opgaen sal inden derden da
ghe? Jesaia sprack: Dat teecken suldy heb=
ben vandē Heere/dat de Heere doen sal wat
hy ghesproken heeft: Sal de schaduwe thien
graden voorwaerts gaen / oft thien graden
10 achterwaerts gaen? Hiskia sprack: Het is
lichtelÿck dat de schaduwe thien graden ne=
derwaerts ghae/dat en wil ick niet/maer dat
si thien graden achterwaerts te rugghe gae.
11 Doen riep de Propheet Jesaia den Heere
aen. "Ende de schaduwe ginck achterwaerts
te rugghe thien graden aenden wyser Ahas/
12 die hy nederwaerts was gegaen. Tot dier
tÿt * seynde Brodach de soone Baledam des
soons Baledams Coninck te Babel/ brieuen
ende ghiften tot Hiskia/ want hy hadde ghe
hoordt/dat Hiskia cranck was gheweest.
13 Maer Hiskia was vrolÿck met hen / ende
thoonde hen dat ghansche schathuys / siluer/
gout/specerÿe/ende de beste olye/ende de har=
nasch Camer / ende al wat in zÿnen schatten
voor handen was / Daer en was niet in zÿn
huys/ende in zÿnder geheelder heerschappye/
14 dat hen Hiskia niet en thoonde. Doē quam
C Jesaia de Propheet tot den Coninck His=
kia/ende sprack tot hem: Wat hebben dese lie
den gheseyt? Ende van waer zÿn si tot v ghe=
comen? Hiskia sprack: Sy zÿn wt verren lan=
15 de tot my gecomen/van Babel. Hy sprack:
Wat hebben si gesien in uwen huyse? Hiskia
sprack: Sy hebbent al ghesien/ wat in mÿnen
huyse is/ende daer en is niet in mÿnen schat
ten/dat ick hen niet ghetoont en hadde.
16 Doen sprack Jesaia tot Hiskia: Hoort des
17 Heeren woort/ Siet/‖den tÿt coemt/dat al=
le dinck na Babel wech ghevoert sal worden
wt uwen huyse/ende al wat uwe vaders ver
gadert hebben tot op desen dage toe/ eñ daer
en sal niet ouergelaten worden / seyt de Hee=
18 re: "Daer toe de kinderen die van v comen/
die ghy winnen sult/sullen ghenoomen wor=
den/dat si Camerlingen zÿn int Palleys des
19 Conincks tot Babel. Maer Hiskia sprack
tot Jesaia: Dat is doch goet dat de Heere ge
sproken heeft. Ende sprac noch: Het sal doch
vrede ende trouwe zÿn tot mÿnen tÿden.
20 Wat meer van Hiskia te segghen is/ende
alle zÿne macht/ ende wat hy ghedaen heeft/
ende den poele/ende de watergaughen/ daer=
mede hy water in de stadt gheleyt heeft/siet/
dat is gheschreuen inde Cronÿcke der Conin=
21 gen Juda. "Ende Hiskia ontsliep met zÿ=
nen vaderen. Ende Manasse zÿn soone werdt
Coninck in zÿn stede.

Dat xxj. Capittel.

1 Manasse was*twelf iaer oudt / doen hy
A Coninck werdt/ ende regeerde vÿfen=
vÿftich iaer te Jerusalem. Zÿn moe=
2 der hiet Hephziba. Eñ hi dede dat den Hee
re mishaechde/nae de grouwelen der Heyde=
nen / die de Heere voor de kinderen Israels
3 verdreuen hadde. Ende verkeerde hem/‖en=
de timmerde de hoochten/"die zÿn vader His=
kia hadde vernielt / ende rechte Baals Al=
taer op/ende maecte boschkens / gelÿck Ahab
de Coninck Israels ghedaen had/ Ende aen=
badt alderhande heyr aenden hemel/ eñ dien=
4 de hen. Ende timmerde Altaren inden huy=
se des Heeren/daer af de Heere ghesept had=
de: Jck wil mÿnen naem te Jerusalem setten,

5 *Ende hy timmerde allen Heyr aenden He= 4.Re.23.c.12.
mel altaren/in beyde den houen aenden huy=
6 se des Heeren. ‖Ende liet zÿnen soon door Leui.18.c.21.
tvyer gaen/ ende had acht op Vogelsanck/eñ 4.Re.16.a.3.
Teekenen/ende hielt waerseggers/ende teec=
kenbedieders/eñ dede dies vele dat den Hee=
re mishaechde /daermede hy hem vertoornde.
7 Hy sette ooc eenen boschkens afgod/diē hi
B gemaect hadde/in dat huys/ van welcken de
Heere tot Dauid ende tot Salomo zÿnen so
ne ghesept hadde: In desen huyse ende te Je=
rusalem "die ick vercooren heb wt allen stam 3.Reg.9.a.3.
men Israels/wil ic mÿnen naem setten eewe=
8 lÿc/ Ende en wil dē voet Israels niet meer
beweghen laten vanden lande dat ick haren
vaderen ghegeuen hebbe. Ist nochtans dat sy
houden ende doen na alle dien dat ick gebo=
den hebbe/ende nae alle de wet/die hen mÿn
9 knecht Mose ghebooden heeft. Doch sy en
hoorden niet/ maer Manasse verleyddese/dat
sy ergher deden dan de Heydenen/die de Hee
re voor de kinderen Israels vernielt hadde.
10 Doen sprack de Heere door zÿne knechten
11 de Propheten / segghende: Om dat Ma= Straffe ouer
nasse de Coninck Juda dese grouwelÿckhe= Juda wordt
C den ghedaen heeft/die ergher zÿn dan alle de voorsept.
grouwelÿckheden / die de Amoriten ghedaen
hebben/die voor hem gheweest zÿn / eñ heeft
Juda oock doen sondigen met zÿne afgoden/
12 Daerom seyt de Heere de Godt Israels al=
dus: "Siet/ick wil ongeluck ouer Jerusalem Jerem.19.a.3
ende Juda brenghen/ *dat so wie het hooren *1.Reg.3.c.11
13 sal/die sullen beyde de ooren clincken. En=
de wil ouer Jerusalem dat meetsnoer Sama=
ria trecken/ende dat ghewichte des huys A=
habs/eñ wil Jerusalem wt schudden/gelÿck=
men schotelen wt schuddet/eñ wilse omstortē.
14 Eñ ick wil sommige van mÿnen erfdeele o=
uer laten blÿuen/eñ die gheuen in de handen
haerder vianden/also dat si eenē roof eñ pluc
15 ken werden alle haerder vianden/ Om dat
si gedaen hebben dat my mishaecht/ende heb=
ben my vertoornt/van dien dage aen/ doē ha
re vaders wt Egypten getrocken zÿn/ tot de=
16 sen dach toe. Oock storte Manasse seer veel Manasse ver
ontschuldichs bloets / tot dat Jerusalem hier giet onschul=
ende daer vol werdt / behaluen de sonde daer dich bloet.
mede hy Juda dede sondighen/also dat si de=
17 den dat den Heere qualÿc beuiel. Wat meer
D van Manasse te segghen is / ende al wat hy
ghedaen heeft/ende zÿne sonden die hy dede/
siet/ dat is ghelchreuen in de Cronÿcke der
18 Coninghen Juda. Ende Manasse ontsliep Manasse
met sinen vaderen/ ende wert begrauen inden sterft.
Hof aenden huyse/te weten/ inden Hof Vsa.
Ende zÿn sone Amon werdt Coninck in zÿn Amon wert
19 stede. "Amon was tweentwintich Jaer out Coninck.
doen hy Coninck werdt / ende regeerde twee "2.pa.33.d.21
Jaer te Jerusalem. Zÿn moeder hiet Mesule=
20 met/ een dochter Hazur van Jatba. Ende
dede dat den Heere mishaechde / ghelÿck zÿn
21 vader Manasse ghedaen hadde/ Eñ wandel
E de in alle de wegen die zÿn vader gewandelt
hadde/ende diende den Afgoden/den welcken
zÿn vader ghedient hadde/ende aenbadtse/
22 Ende verliet den Heere zÿnder vaders God
eñ en wandelde niet inden wech des Heeren.
23 Ende sine knechten maeckten een verbont Amon wort
tegen Amon/ ende dooden den Coninc in zÿn ghedoot.
24 huys. Maer dat volck inden lande sloech
alle die dat verbont tegen den Coninc Amon
gemaect hadden. Ende dat volck inden lande
maecte Josia zÿnen soon Coninc in zÿn stede.
25 Wat Amon meer gedaen heeft/ siet/ dat is
geschreuē in de Cronÿcke der Coningē Juda.
26 Ende men begroef hem in sinen graue/ in=
den Hof Vsa. Ende zÿn soon Josia wert Co= Josia wert
ninck in zÿn stede. Coninck.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Dat xxij. Capittel.

2.Pa.34.a.1. Vander vroō A heyt Josia.

1 JOsia was "acht iaer out/ doē hy Coninc
wert/ eñ regeerde eenendertich iaer te Je
rusalem. Syn moeder hiet Jedida / een
2 dochter Adaia van Bazkath. Eñ dede dat
den Heere wel behaechde / ende wandelde in
alle de wegen zyns vaders Dauids / ende en
weeck niet noch ter rechter noch ter slincker
2.Pa.34.b.9. 3 hant. *Eñ inden achthienden Jare des Co-
nincs Josia/ sandt de Coninck Saphan / den
soon Azalia/ des soons Mesulā den schryuer/
4.Re.12.b.10 Josia beueelt den Tempel te verbeteren 4 in dat huys des Heeren/ eñ sprack: ‖Ghaet
henen op totten hoogen priester Hilkia/ dat-
men hem dat gelt geue / dat totten huyse des
Heerē gebracht is/ dat de bewaerders aenden
dorpel vergadert hebben vanden volcke/
5 Dat zyt den arbeyders gheuen/ die ghestelt
zyn int huys des Heeren/ eñ geuet den werc-
lieden aenden huyse des Heeren/ dat si repa-
6 rerē wat ongereect is aent huys/ Te wetē/
Metsers. den timmerlieden/ ende bouliedē/ ende "muer-
B lieden/ ende die daer hout ende behouwē stee-
nen coopen sullen/ om dat huys te repareren/
7 Nochtans datmen geen rekeninge van hen
en neme/ vanden gelde / dat onder haer han-
den gedaen wert / maer dat si dat op geloone
2.Pa.34.c.16 Dat wetboec wort geuōdē. 8 handelen. *Eñde de hooghe priester Hilkia
sprack totten schryuer Saphan : Jck heb dat
Wetboeck geuonden in dat huys des Heerē.
Ende Hilkia gaf dat boeck Saphan/ dat hyt
9 soude lesen. Eñ Saphan de schryuer brach-
tet den Coninck / ende seyde hem weder ende
sprack: Vwe knechten hebben dat gelt te sa-
men gebracht / dat inden huyse geuonden is/
eñ hebbent den arbeyders ghegeuen/ die ghe-
10 stelt zyn aenden huyse des Heeren. Ooc sey
de Saphan de schryuer den Coninc/ eñ sprac:
Hilkia de priester gaf my een boeck. Eñ Sa-
De Coninck hoort dz wet boec lesen/ eñ verschuert zyn cleederen 11 phan last voor den Coninck. Maer doen de
Coninck hoorde de woorden inden Wetboec/
12 schuerde hy zyn cleederen. Eñ de Coninc ge
boot Hilkia den Priester/ eñ Ahikan den so-
ne Saphan/ eñ Achbor den soone Mihaia/ eñ
Saphan den schryuer/ ende Asaia den knecht
Jerem. 21.a.1 13 des Conincs eñ sprack: Gaet henen‖ende
C vraecht den Heere voor my / voor tvolck/ eñ
voor geheel Juda/ van de woordē des boecs/
dat geuonden is. Want het is een groote ver
bolghentheyt des Heeren die ouer ons ont-
steken is / om dat onse vaders de woordē de-
ses boecs niet gehoort en hebben/ dat si ghe-
daen hadden al wat daer in gheschreuen is.
2.Pa.34.d.23 Vā Hulda eē Propheterse 14 "Doen ginck Hilkia de Priester/ Ahikan/
Achbor/ Saphan/ ende Asaia/ totter Prophe-
terssen Hulda/ den wyue Sallum / des soons
Thikwa/ des soons Harhan / des wachters
der cleederen / ende si woonden te Jerusalem
inden tweeden deele / eñ si spraken met haer.
15 Sy sprack tot hen: Soo spreect de Heere de
God Jsraels: Segt den man die v tot my ge-
16 sonden heeft. So spreect de Heere: Siet/ ick
wil ongheluck ouer dese stadt / ende haer in-
woonders brenghen/ alle de woorden der wet
17 die de Coninck Juda heeft laten lesen. Om
dat si my verlaten/ ende ander goden gerooct
hebben/ dat si my vertoornen met allen werc-
ken haerder handen. Daerom sal myne ver-
bolgentheyt haer ouer dese plaetse ontsteken/
18 ende niet wt gheblust werden. Maer de Co-
D ninck Juda die v ghesonden heeft / om den
Heere te vragen/ sult ghy aldus segghen: So
Een exempel van warachtich berou. 19 seyt de Heere de Godt Jsraels: Om dat v
herte vermorwet is vanden woorden die ghy
gehoort hebt/ eñ hebt v verootmoedicht voor
den Heere/ als ghy hoordet wat ick ghespro-
ken heb tegen dese stadt/ eñ haer inwoonders
dat sy een verwoestinghe ende eenen vloeck
sullen zyn/ eñ hebt uwe cleederen gheschuert/
ende hebt gheweent voor my/ So heb ict ooc
20 verhoort/ spreect de Heere. *Daerom wil 4.Re.2
ick v tot uwen vaderen vergaderen/ dat ghy
met vreden in v graf verghadert werdt/ ende
dat uwe ooghen niet en sien alle dat onghe-
luck/ dat ic ouer dese stede brengen wil. Eñ sy
seydent den Coninc weder.

Dat xxiij. Capittel.

1 ENde de Coninc‖sant henē/ eñ het ver 2.Pa.3 Josia l[...] wetboe[...] den vo[...] lesen.
A gaderden hen tot hem alle de Ouders
2 in Juda eñ Jerusalē. Eñ de Coninc
ginc op int huys des Heeren/ eñ alle mannen
van Juda/ eñ alle de inwoonders te Jerusalē
met hem/ Priesters eñ Propheten / ende alle
tvolc/ beyde cleyn eñ groot/ "Eñ mē las voor 2.Esd.
haren ooren alle de woorden des boecs/ van
den verbonde/ dat inden huyse des Heeren ge
3 uonden was/ Eñ de Coninck tradt aen een Josia m[...] een ver[...] met he[...] datse go[...] den v[...]
Colomne/ ende maecte een verbont voor den
Heere/ dat si den Heere na souden wandelen
eñ houden zyne geboden/ getuychnisse/ eñ rech
ten/ van geheelder herten eñ van gheheelder
sielen/ dat si op souden rechten de woordē des
verbonts/ die gescreuen stonden in desen boec
Ende alle tvolck tradt mede in dat verbondt.
4 Eñ de Coninc "geboot den hoogen Priester 4.Re.11 Josia ver[...] Baal/ e[...] der afgo[...]
Hilkia/ ende den Priesteren der tweeder oor
dinen/ ende de wachters aenden dorpel / dat
sy wt den Tempel des Heeren souden bren-
ghen alle de ghereetschap die den Baal/ ende
den boschkens/ eñ alle den Heyr des Hemels
ghemaect was/ eñ verbrandense buyten voor
Jerusalē/ int dal Kidron/ ende haer stof wert
5 ghedragen nae BethEl. Ende hy destrueer-
de de * Camarim / de welcke de Coninghen Soph.1
Juda ghesticht hadden / om op de Hoochten
te roocken / inden steden Juda / ende rontom
Jerusalem: Oock de roockers Baals/ ende der
Sonnen / eñ der Manen/ ende der Planeten/
6 ende alle des Heyrs aenden Hemel. Ende
B deden dat Boschken wt den huyse des Hee-
ren voeren/ buyten voor Jerusalem inde beke
Kidron/ eñ verberndet inde beke‖Kidron/ ende
maectet tot stof/ eñ werp dat stof op de grauē
7 der gemeynder lieden. Ende hy brack af de
huysen der hoereerders/ die aenden huyse des
Heeren waren/ daer in de wyuen huysen tot
8 Boschkens maecten. Ende hy liet alle Prie Josia ver[...] reynicht[...] Hoochte[...]
sters wt den steden Juda comen/ ende veront-
reynichde de hoochten/ daer de Priesters rooc
ten/ van Geba aen/ tot Berseba toe. Eñ brack
de Hoochten in de poorten af/ die inder due-
ren der poorten Josua des Stadtuoochts wa
ren/ welck ter slincker hant was/ alsmen tot-
9 ter poortē der stadt gaet: Nochtans en had
den de Priesters der Hoochten noyt opten
Altaer des Heeren te Jerusalem gheoffert;
Maer si aten vanden ongesuerden broode on
10 der haren broederen. Hy ontsuyuerde oock
C dat "Tophet in dat dal der kinderē Hinnon/ Jere.7.[...] Josia on[...] uert dat[...] phet.
op dat niemant sinē sone oft sine dochter den
11 Molech door tvyer en liet gaen. Ende nam
de Rossen wech/ welcke de Coninghen Juda
der Sonnen hadden geset inden inganck des
Heeren huys/ aen de Camer Nethan Me-
lech/ des Camerlincx/ die tot Parwarim was/
ende de wagens der Sonnē verbernde hi met
12 vyer/ Ende de Altaren opt dack/ inden Sael
Ahas/ die de Coningen Juda gemaect haddē.
Ende de ‖Altaren die Manasse gemaect had- 4.reg.2[...]
de inden tweeHouen des Heeren huys/ brack
de Coninck af/ Ende liep van daer/ eñ wierp
13 haren stof in de beke Kidron. Oock veront-
reynichde de Coninck de *Hoochten die voor 3.Reg.1[...]
Jerusalem warē ter rechter hant aenden berch
Mashith / die Salomo de Coninck Jsraels
ghetimmert hadde / Astharoth den grouwel
van Sidon ende Chamos/ den grouwel van
Moab/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Moab/ende Milcom den grouwel der kinde=
14 ren Ammon/ Ende brack de colomnen/ende
roeyde de Boſchkens wt/ ende vervulde haer
15 plaetſe met menſchen gebeenten. *Ooc den
D Altaer te BethEl/eñ de Hoochte die Jerobe=
am gemaect hadde/de ſone Nebath/die Jſrael
dede ſondigen/den ſeluen Altaer/brack hy af/
ende de Hoochte/ende verbrande de Hoochte
ende maecktese tot ſtof / ende verbrande dat
16 Boſchken. Ende Joſia keerde hem om/ende
ſach de doode grauen/die opten berch waren/
ende ſant wech/eñ liet de beenen wt den gra=
ue halen/ "eñ verbrandeſe opten Altaer/ende
verontreynichde dien na den woorde des Hee
ren/dat de man Gods wtgeroepen hadde/die
17 ſulcx wtriep. Ende hy ſprack : Wat is dat
voor een graf teecken/ dat ick hier ſie? Ende
de lieden inder ſtadt ſpraken tot hem : Het is
dat graf des mans Gods/die van Juda quam
ende riep ſulcx wt/dat ghy gedaen hebt tegen
18 den Altaer te BethEl. Eñ hy ſeyde: Laet hē
ligghen/ niemant en beweghe zijn ghebeente.
Alſo wert zyn ghebeente ghesalueert/ metten
ghebeente des Propheten die van Samaria
19 ghecomen was. Hy nam oock wech alle de
E huyſen der Hoochten/inden ſteden Samarie/
welcke de Coningen Jſraels gemaect hadden
om te vertoornen/eñ dede met hen in alle ma
nieren/ſoo hy tot BethEl ghedaen hadde.
20 Ende hy ‖offerde alle Priesters der Hooch=
ten/die aldaer waren/op de Altaren/ende ver
bernde alſo menſchē beenen daer op/eñ quam
21 weder te Jeruſalem. Eñ de Coninck geboot
den volcke/ *eñ ſprac: Hout den Heere uwen
Gode Paeſſchen/ "ſo het geſchreuen ſtaet in=
22 den boeck des verbonts. Want daer en was
geenen Paeſſchen alſoo gehouden als deſen/
vander Rechters tijt aen die Jſrael geordeelt
hebben/ eñ in alle de tijden der Coningen Jſ=
23 raels ende der Coningen Juda: Maer inden
achtienden Jare des Coninck Joſia wert de=
ſen Paeſſchen gehouden/ den Heere te Jeru=
24 ſalem. Ooc vaechde Joſia wt/alle Waerſeg=
gers/Teeckenbedieders/ Beelden eñ Afgodē/
ende alle grouwelen die inden lande Juda eñ
te Jeruſalem gheſien werden / op dat hy de
woorden der Wet op ſoude rechten / die ghe=
ſchreuen ſtonden inden Boeck / dat Hilkia
de Priester inden huyſe des Heeren vont.
25 Syns gelycken en was voor hem geen Co=
F ninck geweeſt/die alſo van geheelder herten/
van geheelder ſielen/ ende van allen crachten
hem totten Heere bekeerde / nae alle de Wet
Moſe/ende na hem en quam zijns ghelijcken
26 niet op. Nochtans en keerde hem de Heere
niet vander verbolghentheydt zijnder grooter
gramſchappen / daermede hy ouer Juda ver=
toornt was / om alle de verweckinghe / daer
27 mede hem Manaſſe verweckt hadde. Ende
de Heere ſprack: ‖Jck wil Juda oock van mij
nen aenſichte wech doen / ghelijck ick Jſrael
wech ghedaen hebbe/ende wil deſe ſtadt ver=
worpen die ick vercorē hadde/ te weten/Jeru
ſalem/eñ dat huys daer ick af gheſeyt hebbe:
28 Mynen naem ſal aldaer zijn. Wat meer van
Joſia te ſeggen is/ eñ al wat hy gedaē heeft/
ſiet/dat is geſchreuen in de Cronijcke der Co
29 ningen Juda. *Tot zijnder tijt trock Pha=
rao Necho/de Coninc in Egypten op teghen
den Coninck van Aſſyrien / aen dat water
Phrath. Maer de Coninc Joſia troc hē tegen
eñ ſterf te Megiddo/doen hy hē geſien hadde.
30 Ende zijn knechten voerden hem doot van
Megiddo/ ende brachten hem tot Jeruſalem/
"ende begroeuen hem in ſinen graue . ‖ Ende
dat volck inden landen nam Joahas den ſo=
ne Joſia/ende ſalfden hem/eñ maecten hē Co
31 ninck in zijns vaders ſtede. Dryentwintich
G Jaer was Joahas out doen hy Coninc wert/
ende regeerde drie maenden lanck te Jeruſa=
lem. Sijn moeder hiet Hamutal/ een dochter
32 Jeremia van Libna. Ende dede dat dē Hee
re miſhaechde/ gelijck zijn vaders gedaen had
33 den. Maer Pharao Necho vinck hem te Joahas wert
Riblath inden lande Hemath/op dat hy niet gheuangen.
regeren en ſoude te Jeruſalem/ende leyde een
ſchattinghe opt Lant / hondert Centener ſil=
34 uers/eñ een Centner gouts. Ende Pharao eliakim wort
Necho maeckte Eliakim den ſone Joſia Co= Coninc ende
ninc in zijns vaders Joſia plaetſe/eñ verander Joiakim ghe
de ſinen name Joiakim. *Maer Joahas nam naemt.
hy/eñ bracht hem in Egyptē. Aldaer ſterf hy. *Jer.22.b.10.
35 Ende Joiakim gaf dat ſiluer eñ gout Pha=
rao/doch ſchatte hy dat Lant/dat hy ſodani=
gen ſiluer ſoude geuē/na dat beuel Pharaos.
Elckē na ſinen vermogen ſchatte hi aen ſiluer
eñ gout onder dat volck indē lande/dat hy dē
36 Pharao Necho gaue. Joiakim was vijfen=
twintich iaer out/doen hy Coninc wert/ende
regeerde elf iaer te Jeruſalē. Sijn moeder hiet
Sebuda/een dochter Pedaia van Ruma.
37 Eñ dede dat den Heere miſhaechde/ gelijck
zijn vaders ghedaen hadden.

Dat xxiiij. Capittel.

1 TOt zijnder tijt "trock op NebucadNe 2.Pa.36.a.6.
A zar de Coninc tot Babel/ eñ Joiakim Dan.1.a.1.
wert hem onderdanich drie Jaer lanc. Joiakim wor
Ende hy keerde hem om/ende wert afuallich det Nebucad
2 van hem. Ende de Heere liet Crijchſknech= Nezar onder
ten op hem comen wt Chaldea / wt Sirien/ daē/eñ weder
wt Moab/eñ wt den kinderen Ammon/ ende afuallich.
lietſe in Juda comē/op dat ſy hem te niet ſou
den doen/na dē woorde des Heerē ‖dat hy ge Jere.22.c.18.
ſprokē hadde door ſine knechtē de Prophetē.
3 Het *gheſchiede Juda alſo/na den woorde 4.Re.23.f.27
des Heeren/dat hyſe van ſinen aenſicht wech
dede/om de ſonden Manaſſe/die hy gedaē had
4 de. Oock om des ontſchuldigen bloets wil=
le/dat hy ſtorte/eñ maecte Jeruſalem vol met
ontſchuldighen bloede / daerom en wildet de
5 Heere niet vergeuen. Wat meer te ſegghen
B is van Joiakim/ende al wat hy gedaen heeft
ſiet/ dat is gheſchreuen inder Cronijcken der
6 Coningē Juda. Ende Joiakim ontſliep met Joiakim
ſinen vaderen. "Ende zijn ſone Joiachin wert ſterft.
7 Coninck in zijn plaetſe. Ende de ‖Coninck "Jer.36.d.30.
in Egypten en trock niet meer wt ſinen Lan= ‖Jere.46.a.2.
de. Want de Coninck tot Babel hadde hem
ghenomen al wat des Conincks in Egypten
was/van de Beke Egypti aen/tot den water
8 Phrath toe. Joiachin was achthien Jaer Joiachin wor
out/doen hy Coninc wert/ ende regeerde drie det Coninck.
maendē lanck te Jeruſalem. Sijn moeder hiet
Nehuſta/ een dochter Elnathan vā Jeruſalē.
9 Ende dede dat den Heere qualijck beuiel/
10 ghelijck zijn vader ghedaen hadde. *Jn dier 2.pa.36.b.10.
C tijt trocken op de knechten NebucadNezars/ Heſt.2.a.6.
des Conincks tot Babel/nae Jeruſalem/ en= 3.Eſd.1.e.40
de quamen aen de Stadt met Bolwerck.
11 Ende doen NebucadNezar aen de Stadt
quam/ende zijne knechten/belegerde hyſe. NebucadNe
12 Maer Joiachin de Coninck Juda ginck wt zar wint eñ be
totten Coninck van Babel/ met zijnder moe= rooft Jeruſalē
der/met ſinen knechten/met zijnen Ouerſten/
ende Camerlingen. Ende de Coninc van Ba
bel nam hem aen int achtſte Jaer zijns Co=
13 ninckrijcks. Ende "nam van daer wt alle de 4.re.20.c.17.
ſchatten inden huyſe des Heeren/ ende inden Eſaie.39.b.6.
huyſe des Conincks / ende ſloech in ſtucken
alle gulden vaten / die Salomo de Coninck
Jſraels ghemaeckt hadde inden Tempel des
Heeren/ſoo de Heere ghesproken hadde/
14 Eñ voerde geheel Jeruſalem wech/ alle o=
uerſte/alle machtige/tien duyſent geuangen/
ende alle Timmerlieden / ende alle Sme=
den / ende en liet daer niet ouer blijuen / dan

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Deu.28. d.36
Jere.24.a.i.
Joiachin woꝛdet geuangen na Babel geuoert.

15 tslecht volck des Lants. *Ende voerde Jo=
D iachin wech na Babel / de Moeder des Co=
ninck/de Wyuen des Coninck / ende zijn Ca=
merlingen. Daer toe de machtige inden lande
leydde hy oock geuanghen van Jerusalem na
16 Babel. Ende wat der bester lieden waren/se
uen duysent/ eñ de timmerlieden ende smeden
duysent/alle stercke Crijchslieden. "Ende de

Jerem.37. a.1
Mathanai woꝛt Coninc ende Sidekia ghenoemt.
‖Jere.52. a.1.

17 Coninck van Babel/ voerdese te Babel/ende
de Coninck van Babel/ maeckte Mathanai/
zijns Vaders Bꝛoeder tot eenen Coninck in
zijn stede/ende veranderde zynen name Side=
18 kia. ‖Sidekia was eenentwintich Jaer
oudt/doen hy Coninck werdt / ende regeerde
te Jerusalem elf Jaer. Sijn moeder hiet Ha=
mital/ een dochter Jeremie van Libna.
19 Ende hy dede dat den Heere mishaechde/
20 also Joiakim gedaen hadde. Want het ghe
schiede also met Jerusalem ende Juda/ wt de
gramschap des Heeren / tot dat hyse van zij=
nen aensichte wech wierp. Eñ Sidekia werdt
afuallich vanden Coninck te Babel

Dat xxv. Capittel.

Jerem.39.a.1
Nebucad Nezar beleghert Jerusalem.

1 Ende het gheuiel int *neghende Jaer
A zijns Coninckrijcks / op den thienden
dach der thiender maent/ so quam Ne
bucad Nezar de Coninck tot Babel / met alle
zijnder macht tegen Jerusalem. Eñ si beleger=
den hen daer tegen/ende timmerden bolwerc=
2 ken daerom. Also wert de stadt belegert/tot

Ezec.4.c.16.

3 int elfste iaer des Coninck Sidekia. "Maer
in de negenste maent wert den honger sterck
in de stadt/also dat dat volck des Lants niet

Jerusalẽ woꝛt inghenomen.

4 te eten en hadde. Doẽ brackmen inde stadt.
Ende alle Crijchslieden vluchten byder nacht
dooꝛ dẽ wech vander poorte tusschen de twee
muerẽ die na des Coninck Hof gaet. (Maer
de Chaldeen laghen om de Stadt.) Ende hy
vluchte dooꝛ den wech na den blacken velde.

Sidekia vliet ende woꝛt geuanghen.

5 Maer de macht vanden Chaldeen iaechde
den Coninc na/ende greep hem int black velt
tot Jeriho. Ende alle de oꝛlochs lieden die by
hem waren/die werden van hem verstropt.

Deu.28. d.36
Jere.44. d.20
*Soph.1. b.8
Sidekie kinderẽ woꝛdẽ ge doot / eñ hem de oogen wt ghesteken.

6 ‖Sy grepen den Coninck / eñ voerden hem
op tottẽ Coninc van Babel te Riblath. Ende
7 si spraken een oꝛdeel ouer hem. Eñ *si sloe=
ghen de kinderen Sidekia vooꝛ sinen oogen/
ende verblinden Sidekia zijn ooghen / ende
bonden hem met ketenen / ende voerden hem
8 na Babel. Inden seuensten dage der vijfster
B maent/ dat is dat neghenthiende Jaer Nebu
cad Nezars/ des Conincks tot Babel / quam

NebuzarAdã

NebuzarAdan de Hofmeester/des Conincks
9 tot Babels knecht/ tot Jerusalem/ Ende

3.Reg.9. b.7.
2.Pa.36.c.19
Ezec.16. d.41
Den Tempel woꝛt verbrãt eñ de inwooners Jerusalẽs na Babel gheuoert.

"verbrande dat huys des Heeren / ende dat
huys des Conincks/ende alle huysen te Jeru
salem / ende alle groote huysen verbernde hy
10 met vyer. Ende de geheele macht der Chal=
deen/ die metten Hofmeester was / brack de
11 mueren rontom Jerusalem. Maer dat ander
volck dat in de stadt gebleuen was / ende die
totten Coninck van Babel vielen / ende dat
ander ghemeyne volck/voerde NebuzarAdan
12 de Hofmeester wech. Ende vanden alder
slechtsten inden Landen / liet de Hofmeester
Wijngaerdenieren ende Ackerlieden ouer blij=

3.Reg.7.c.15.
Jere.27. c.22.

13 uen. ‖Maer de metalen Colomnen aenden
huyse des Heeren / ende de ghestoelten/ ende
de metalen Zee / die aenden huyse des Hee=
ren was/ braken de Chaldeen / ende voerden
14 dat metael nae Babel. Eñ de potten/schup=
pen/ messen / lepelen / ende alle metalen va=
ten/daermen mede diende/namen sy wech/
15 De Pannen ende Beckens/wat gulden oft
16 silueren was: Twee Calomnen/ een Zee/
ende de ghestoelten die Salomo ghemaeckt
hadde totten huyse des Heeren. Dat metael
en was niet te weghen van alle dese vaten.

3.Reg.7.c

17 *Een Colomne was achthien ellen hooch/
ende haren knoop daer op/die was oock me=
talen/ ende drie ellen hooch / ende de reepen/
ende de Granaet appelen aenden knoopen
rontom/ was altemael metalen. Op die ma=
niere was oock die ander Colomne / met den
18 reepen. Ende de Hofmeester nam den Prie

1.par.7.a

C ster "Seraia vander eerster oꝛden / ende den
Priester Sephania / vander tweeder oꝛden
19 ende drie duerwachters. Ende eenen Ca=
merlinck wt der stadt/die gheset was ouer de
Oꝛlochs lieden/ende vijf mannen die ghesta=
delijck vooꝛ den Coninck waren / die inder
Stadt gheuonden werden/ ende Sopher den
Veldthooftman/ die dat Volck inden Lande
leerde oꝛloghen / ende noch tsestich Mannen
vanden volcke opten Lande/ die inder Stadt
20 gheuonden werden/ Dese nam Nebuzar=
Adan de Hofmeester / ende brachtse totten
Coninck van Babel te Riblath.
21 Ende de Coninck van Babel sloechse doot
tot Riblath/inden Lande Hemath. Also wert
Juda wech gheuoert wt zijnen Lande.

Jere.40. b.
Gedalia w… ouerste gh… maeckt.

22 Maer ‖ouer dat ouergheblenen volc inden
Lande Juda/dat Nebucad Nezar de Coninc
van Babel ouer liet / sette hy Gedalia den
23 sone Ahikam des soons Saphan. Doen nv
alle des Crijchsuolcks Hooftlieden/ ende de
Mannen hooꝛden / dat de Coninck van Ba=
bel Gedalia daer ghesedt hadde / quamen sy
tot Gedalia te Mizpa/ te weten / Jsmael de
sone Nethania / ende Johanan de sone Ka=
reah / ende Seraia de sone Thanhumeth de
Netophatijt/ende Jaesania de sone Maecha=

Jere.40.c

24 thi/met haren Mannen. *Ende Gedalia
swoer hen ende haren mannen / ende sprack
tot hen : En ontsiet v niet den Chaldeen on=
derdanich te zijn/ende blijft int Landt / ende
zijt den Coninck van Babel onderdanich/soo

Jere.41.a.
Gedalia w… ghedoot.

25 salt v wel ghaen. "Maer inder seuenster
D Maendt quam Jsmael de soone Nethania
des soons Elisama vanden Conincklijcken
gheslachte/ ende thien Mannen met hem/en=
de sy sloeghen Gedalia doot/ daer toe de Jo=
den ende Chaldeen/die by hem waren te Miz
26 pa. Doen maeckte hen alle dat volck op/
beyde cleyn ende groot/ende douerste des Oꝛ
loochs / ende quamen in Egypten/ wandt sy

Jere.52.c
Joiachin … det hooft…

27 vreesden die Chaldeen. Maer ‖inden seuen
endertichsten Jaer/ nae dat Joiachin de Co=
ninck Juda wech gheuoert was/inden seuen
en twintichsten dach der twelfster Maendt/
hief EuilMerodach de Coninck tot Babel in
den eersten Jaer zijns Coninckrijcks/dat hooft
Joiachin des Conincks Juda / wt den kerc=
28 ker vooꝛt/ Ende sprack vriendelyck met
hem. Ende hy sette zijnen Stoel bouen de stoe
len der Coninghen die by hem waren te Ba=
29 bel / Ende veranderde de cleederen zijnder
gheuanckenissen . Ende hy adt altoos vooꝛ
30 hem zijn leuen lanck. Ende bestelde
hem zijn deel/datmen hem al=
toos gaf vanden Co=
ninck op elckẽ
dach/
zijn gheheel leuen
lanck.

Eynde des tweeden Boecx
der Coninghen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Dat eerste Boeck der Chronika. Datmen heet Paralipomenon.

Dat eerste Capittel.

1 A*Dam/ Seth/ Enos/
2 Kenan/ Mahalaleel/ Jared/
3 Hanoch/ Metusalach/ Lamech/
4 "Noah/ Sem/ Ham/ Japhet/
5 ||De kinderen Japhet zijn dese:
Gomer/ Magog / Madai/ Jauan/
6 Tubal/ Mesech/ Thiras. De kinderen Go=
7 mer zijn : Ascenas/ Riphat/ Togarma. De
kinderē Jauan zijn: Elisa/ Tharsisa/ Chitim/
8 Dodanim. *De kinderen Ham zijn: Chus/
9 Mizraim/ Put/ Canaan. De kinderē Chus
zijn: Seba/ Heuila/ Sabtha/ Rachema/ Sab=
theca. De kinderen Rachema zijn: Scheba eñ
10 Dedan. "Chus wan Nimrod/ die begost
11 machtich te zijn opter aerdē. Mizraim wan
Ludim/ Anamin/ Lehabim/ Naphtuhim/
12 Pathzussim/ Casluhim/ van welcken zijn wt
ghecomen de Philistim ende Caphthozim.
13 Canaan wan Sidon sinen eersten soon/
14 Heth/ Jebusi/ Amozi/ Girgosi/
15 Heui/ Arki/ Sini/
16 Arwadi/ Semari ende Hemathi.
17 ||De kinderen Sem zijn dese: Elam/ Assur/
B Arphachsad/ Lud/ Aram/ Uz/ Hul/ Gether eñ
18 Masech. Arphachsad wan Salah. Salah
19 wan Eber. Eber werdē twee sonen geboză:
De een hiet Peleg/ om dat tot zijnder tijt dat
lāt gedeylt wert/ eñ zijn broeder hiet Jakthan.
20 Jakthan wā Almodad/ Saleph/ Hazar Ma=
21 uet/ Jarah/ Hadozan/ Usal/ Dikal/
22 Ebal/ Abimael/ Scheba/
23 Ophir/ Heuila eñ Jobab/ dat zijn alle kin=
24 deren Jakthan. *Sem/ Arphadsad/ Salad/
25 Eber/ Peleg/ Regu/
26 Serug/ Nahoz/ "Tharah/
27 Abzam/ dat is Abzaham/
28 De kinderē Abzahās zijn: Isaac eñ Ismael.
29 Dit is haer geslacht : ||De eerste soon Is=
maels: Nebaioth/ Kedar/ Abdeel/ Mibzam/
30 Misma/ Duma/ Masa/ Hadad/ Thema/ Je=
thur/ Naphis/ Kedma/ dat zijn de kinderē Is=
31 maels. *De kinderen Ketura der Concubi=
C nen Abzahās die si baerde zijn: Simram/ Jak=
32 san/ Medan/ Midian/ Jesbak/ Suah. Maer
de kinderen Jaksan zijn: Scheba eñ Dedan.
33 Eñ de kinderen Midian zijn/ Epha/ Epher/
Henoch/ Abida/ Eldaa. Dat zijn alle kinderē
34 der Ketura. "Abzaham wan Isaac. De kin=
35 deren Isaacr zijn : Esau ende Israel. De
||kinderē Esaus zijn: Eliphas/ Reguel/ Jeus/
36 Jaelam/ Kozah. De kinderen Eliphas zijn:
Theman/ Omar/ Sephi/ Gaethan/ Kenas/
37 Thimna/ Amalek. De kinderē Reguel zijn:
38 Nahath/ Serah/ Samma ende Misa. *De
kinderen Seir zijn: Lothan/ Sabal/ Sibeon/
39 Ana/ Dison/ Eser/ Disan. De kinderen Lo=
than zijn: Hozi/ Homam. Ende Thimna was
40 een suster Lothans. De kinderen Sabals
zijn: Alian/ Manahath/ Ebal/ Sephi/ Onam.
41 De kinderen Sibeon zijn: Aia eñ Ana. De
kinderen Ana: Dison. De kinderē Dison zijn:
42 Hamran/ Esban/ Jethzan/ Chzam. De kin=
deren Eser zijn: Bilham/ Saewan/ Jaekan.
43 De kinderen Dizan zijn: Uz eñ Aram. "Dit
D zijn de Coningen die geregeert hebben inden
Lande Edom/ eer dan eenich Coninc regeerde
onder de kinderē Israels: Bela de sone Beoz:
44 Ende zijn stadt hiet Dinhaba. Ende doen
Bela sterf/ wert Coninck in zijn stede Jobab/
45 de sone Sera van Bazra. Ende doen Jobab
sterf/ wert Coninc in zijn plaetse/ Huzam wt
46 der Themanitē lande. Doen Huzam/ sterf/
wert Coninc in zijn stede Hedad/ de sone Be=
dad/ die de Midianiten sloech/ inder Moabitē
47 velt: Ende zijn stadt hiet Awit. Doen Ha=
dad sterf/ wert Coninck in zijn plaetse/ Sam=
48 la van Masrek. Doē Samla sterf/ wert Co
ninck in zijn stede/ Saul van Rehoboth aent
49 water. Doen Saul sterf/ wert Coninck in
50 zijn stede/ Baalhanan de sone Achboz. Doē
Baalhanā sterf/ wert Coninc in zijn plaetse/
Hadad: Eñ zijn stadt hiet Pagi/ ende zijn wijf
hiet Mehetabeel / een dochter Mared / ende
51 dochter Mesahab. Doen Hadad sterf/ wer=
den Vorsten tot Edom: Vorste Thimna/ Voz
52 ste Ahalia/ Vorst Jether/ Vorst Ahalibama/
53 Vorst Ela/ Vorst Pinnon/ Vorst Kenas/
54 Vorst Theman/ Vorst Mibzar/ Vorst Mag
deel / Vorst Iram : Dat zijn de Vorsten tot
Edom.

Dat ij. Capittel.

1 DIt zijn de kinderen Israels : *Ruben/ Gen.29.f.32.
A Simeon/ Leui/ Juda/ Isaschar/ Sebu= Van Jacobs
2 lon/ Dan/ Joseph/ Ben Jamin/ Naph sonen.
3 thali/ Gad/ Asser. De kinderen Juda zijn:
"Ger/ Onam/ Sela. De drie werden hem ge= Gene.38.a.3.
boren vander dochter Sua de Cananitinne. Dant geslach
Maer Ger / de eerste sone Juda / was quaet te Juda.
voor den Heere/ daerom doodde hy hem.
4 Thamar ||zijns soons wijf/ baerde hem Pe Matth.1.a.3.
rez ende Serah/ alsoo dat alle de kinder Juda
5 vijf waren. De kinderen Perez zijn: *Hez= Ruth.4.d.18.
6 ron ende Gamul. De kinderen Serah zijn:
Simri/ Ethan/ Heman/ Chalcol/ Dara/ dier
7 alder is vijf. De kinderen Charmi zijn :
"Achar/ de welcke Israel bedroefde doen hy Josue.7.a.1.
8 hem aen dat verbande vergreep. De kinde=
9 ren Ethan zijn: Asaria. De kinderen Hez=
ron/ die hem gheboren zijn: Jerahmeel/ Ram/
10 ||Calubai/ Ram wan *Amminadab. Ammi= 1.Par.2.b.18
nadab wan Nahesson den Vorst der kinde= *Mat.1.a.4.
11 ren Juda. Nahesson wan Salma . Salma
12 wan Boas. Boas wan Obed. Obed wan
13 Isai. "Isai wan zijnen eersten sone Eliab/ 1.Reg.16.b.6
Abinadab den anderen/ Simea den derden/ Vandē conin
14 Nethaneel den vierden / Raddai den vijf= gen Juda tot
15 sten/ Osen den sesten/ Dauid den seuensten. Sidekia toe.
16 Ende haer susteren waren Seruia ende
B Abigail . De kinderen Seruia zijn : Abisai/
17 Joab/ Azael/ die drie. Abigail baerde Amasa.
||De vader Amasa was Jether een Ismaelijt. 2.Re.17.e.25.
18 *Caleb de sone Hezron/ wan met Asuba zij *1.Par.2.a.9
nen Wijue/ ende Jerigoth. Ende dit zijn der
seluer kinder: Jeser/ Sobab ende Ardon.
19 Maer doen Asuba sterf / nam Caleb E=
20 phrat/ die baerde hem Hur. "Hur wan Uri. Exodi.31.a.2.
21 Uri wan Bezaleel. Daer nae besliep Hez=
ron de dochter Machir / des Vaders Gilead/
ende hy namse doen hy tsestich iaer out was/
22 ende sy baerde hem Segub. Segub wan
Jair/ die hadde drientwintich Steden in den
23 Lande Gilead. Ende hy nam wt den seluen
Gesur ende Aram / de Stedekens Jair / daer
toe Kenath met haren Dochteren / tsestich
Steden: Dat zijn alle kinderen Machir/ des
24 Vaders Gilead. Nae den doot Hezron in
Caleb in Ephrata / liet Hezron achter/ Abia
zijn Wijf / die baerde hem ||Asbur de Vader 1.Par.4.a.5.
25 Thekoa. Jerahmeel de eerste sone Hezron
hadde dese kinderen: Den eersten Ram/ Bu=
26 na/ Ozem/ ende Ozen/ ende Ahia. Ende Je=
rahmeel hadde noch een ander wijf / die hiet
27 Atara/ die is de moeder Onam. Maer de
kinderen Ram des eersten soons Jerahmeel
28 zijn: Maaz/ Jamin ende Eker. Onam hadde
C dese kinderen: Samai ende Jada. De kinderen
29 Samai zijn: Nadab ende Abisur. Dat Wijf

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Abisur hiet Abihail / die baerde hem Ahbam
30 ende Molid. De kinderen Nadab zijn: Se-
led ende Appaim. Ende Seled sterf sonder
31 kinderen. De kinderen Appaim zijn: Jezei.
De kinderen Jezei zijn: Sesan. De kinderen
32 Sesan zijn: Ahelai. De kinderen Jada des
broeders Samai zijn: Jether ende Jonathan.
Maer Jether sterf sonder kinderen.
33 De kinderen Jonathan zijn: Peleth ende
Sasa/ dat zijn de kinderen Jerahmeel.
34 Sesan en hadde geen sonen/maer dochterẽ.
35 Ende Sesan hadde eenen Egyptischen
knecht/die hiet Jarha. Ende Sesan gaf Jarha
zijnen knecht zijn dochter tot eenen wijue/ die
36 baerde hem Athai. Athai wan Nathan.
37 Nathan wan Sabad. Sabad wan Ephlal.
38 Ephlal wan Obed. Obed wan Jehu. Jehu
39 wan Asaria. Asaria wan Halez. Halez wan
40 Elleasa. Elleasa wan Sissemai. Sissemai
41 wan Sallum. Sallum wan Jekamia. Jeka
1.Pa.4.b.15. 42 mia wan Elisama. *De kinderen Caleb
des broeders Jerahmeel zijn: Mesa zijn eer-
1.Re.23.d.19. ste soon/die is de Vader "Siph/ ende der kin
deren Maresa des Vaders Hebron.
43 De kinderẽ Hebron zijn: Corah/Thapuah/
44 Rekem ende Sama. Sama wan Raham/
de vader Jarkaam. Rekem wan Samai.
45 De sone Samai hiet Maon / ende Maon
46 was de Vader Bethzur. Epha de Concu-
D bine Caleb/ baerde Haram/ Moza ende Ga-
47 ses. Haram wan Gases. De kinderen Jah-
dai zijn: Regen/Jotham/Gesan/Pelet/Epha
48 ende Saaph. Maer Maecha de Concubine
Caleb/baerde Seber ende Thirhena.
49 Ende baerde oock Saaph/de Vader Mad-
manna / ende Sewa/de Vader Machbena/
Josu.15.d.16. ende den Vader Gibea. ‖Maer Achsa was
Judic.1.c.12. 50 Calebs dochter. Dit waren de kinderen Ca
leb: Hur de eerste soon van Ephrata/ Sobal
51 de Vader Kiriath Jearim. Salma de Va-
der Bethleem/Hareph de Vader Rethgadar.
52 Ende Sobal de Vader Kiriath Jearim
hadde sonen/ te weten/dat halue maechschap
53 Manuhoth. De Maechschappen te Kiri-
ath Jearim/waren Jethriten/ Puthiten/Su-
mathiten ende Misraiten. Van desen zijn ooc
gecomen de Saregathiten ende Esthaoliten.
54 De kinderen Salma zijn: Bethleem ende
de Netophatitẽ/de Croone des huys Joabs/
ende de helft der Manathiten vanden Sarei
55 the. Ende dat maechschap der Schrijuers/
die te Jabes woonden / zijn de Thiriathiten/
Judi.1.d.16. Simeathiten/Suchatiten/ *dat zijn de Kini-
ten die ghecomen zijn van Hamath/des Va-
ders Bethrehab.

Dat iij. Capittel.

1 DIt zijn de kinderen Dauids die hem
2.Reg.3.a.2. A tot Hebron gheboren zijn: "De eerste
Ammon van Ahinoam de Jesreelitinne.
De tweede Daniel van Abigail de Carmeli-
2 tinne. De derde Absalon de sone Maecha/
de dochter Thalmai / des Conincks tot Ge-
sur. De vierde Adonia/ de sone Hagith.
3 De vijfste Saphat Ja van Abithal. De se-
4 ste Jethream van sinen wijue Egla. Dese
ses zijn hem geboren tot Hebron/want hy re-
geerde aldaer seuen Jaer ende ses maenden.
Maer tot Jerusalem regeerde hy driendertich
2.Reg.5.f.13. 5 Jaer. ‖Ende dese zijn hem gheboren te Jeru
*2.re.12.e.24 salem: Simea/ Sobad/ Nathan/*Salomo/
die viere vander Dochter Sua / der Dochter
6 Ammiel. Daer toe Jebehar/Elisama/
7 Eliphaleth/Noga/ Nepheg/Japia/
8 Elisama/Eliada/Elipheleth/ die neghen.
9 Dat zijn alle Kinderen Dauids/behaluen
2.Reg.13.a.2 B die der Concubinen kinderen waren. "Ende
‖Matt.1.a.7. 10 Thamar was haer suster. ‖Salomons soon
was Rehabeã/dies soon was Abia/dies soon
11 was Assa/dies soon was Josaphat/ Dies
soon was Joram/dies soon was Ahasia/dies
12 soon was Joas/ Dies soõ was Amasia/dies
13 soõ was Asaria/dies soõ was Jothan/ Dies
soon was Ahas/dies soon was Hiskia/ dies
14 soõ was Manasse/ Dies soõ was Amõ/dies
15 soon was Josia. Josias sonen waren / De
eerste Johanã: De tweede Joiakim: De derde
16 Sidekia: De vierde Sallũ. Maer de kinde-
C ren Joiakim waren: Jechania/dies soon was
17 Sidekia. De kinderen Jechania / die ghe-
18 uanghen wert/waren: *Sealthiel/Malchi- Math.1.
ram/ Phadaia/ Senneasar/ Jekamia/Hosa-
19 ma/Nedabia. De kinderen Phadaia wa-
ren: Serubabel ende Simei. De kinderen Se
rubabel waren: Mesullam eñ Hanania/ ende
20 haer suster Selomit/ Daer toe Hasuba/
Ohel/ Berichia/ Hasadia/Jasub/ Heses/ die
21 vijf. De kinderen Hanania waren: Platia
ende Jesaia / dies soon was Rephaia / dies
soon was Arnan/ dies soõ was Obadia/dies
22 soon was Sachania. De kinderen Sacha-
nia waren: Semaia. De kinderen Semaia wa
rẽ: Hatus/Jegeal/Bariah/Nearia/Saphat/
die ses. De kinderen Nearia warẽ: Elioenai/
23 Hiskia / Asrikam/ Die drie. De kinderen
Elioenai warẽ: Hodia/Eliasib/Plaia/Akub/
Johanam/Selata/ Anani / die seuen.

Dat iiij. Capittel.

1 DE kinderen Juda waren: "Perez/Hez Gen.38.e
A ron/ Charmi/ Hur ende Sobal. 1.Par.2.
2 Reaia de soon Sobal wan Jahath: Een gesl. register v.
Jahath wan Ahumai ende Lahad. Dat zijn Juda.
3 de maechschappen der Saregathiten. Ende
dit is den stamme des vaders Ethan: Jesriel/
Jesma/Jebdas/eñ haer suster hiet Hazelelpo-
4 ni. Eñ Pnuel de vader Gedor/ eñ Eser de
vader Husa/dat zyn de kinderẽ Hur des eer-
sten soons Ephrata des vaders Bethleem.
5 ‖Ashur de vader Thekoa had twee wijuẽ/ 1.Pa.2.
6 Hellea eñ Naera. Ende Naera baerde hem
Ahusam/Hepher/ Themni/Ahastari/ dat zijn
7 de kinderen Naera. Maer de kinderen Hel
lea waren: Sereth/ Jesohar ende Ethnan.
8 Koz wan Anub eñ H[illegible]beba/eñ de maech
9 schap Aharhel des soo[illegible]arum. Maer Jae
B bez was heerlijcker da[illegible]e broeders / ende
zijn moeder hiet hem Jeabez. Want sy sprack:
10 Jck hebbe hem met commer ghebaert. Ende
Jaebez riep den Godt Jsraels aen/eñ sprack:
*Jst dat ghy my segent/ eñ mijn palẽ vermeer Gen.28.
dert/ende v hant met my zijn sal/ eñ ghy met
ten quade also doet/dat het my niet en becom
mert. Ende Godt liet comen dat hy badt.
11 Chalub de broeder Suha wan Mechir:
12 Die is de vader Esthon/ Esthon wan Be-
trapha / Passeah eñ Tehinna / de vader der
stadt Nahas. Dat zijn de mannen vã Recha.
13 De kinderen Kenas waren: Athniel eñ Sa
raia. De kinderen Athniel waren: Hathath.
14 Ende Meonothai wan Ophra. Ende Sa-
raia wan Joab/ de vader des dals der Tim-
merlieden/ want sy waren Timmerlieden.
15 "Maer de kinderen Calebs des soons Je- 1.par.2.
phunne waren: Jru/Ela ende Naam. De kin
16 deren Ela waren Kenas. Maer de kinderen
Jehaleleel waren: Seph/Sipha/Thiria ende
17 Asarael. De kinderen Esra waren: Jether/
Mered/ Epher ende Jalon ende Thahar met
MirJam/Samai/Jesbaah/de vader Esthe-
18 moa/ Ende zijn Wijf IndiJa baerde Je-
reth / de Vader Gedor / Heber de Vader
Socho / Jekuthiel de Vader Sanoah/ Dat
zijn de Kinderen Bithia / der Dochter
Pharao / die Mared nam.
19 De kinderen des wijfs Hodi/ Ja der suster
C Nahan/des vaders Kegila/ waren: Garmi
20 ende Estomoa/de Maechathit. De kinderen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Simeons waren: Ammon/ Rinna ende Ben-
haan/Thilon. De kinderen Jesei waren: So-
21 heth ende BenSoheth. Maer de kinderen
Sela des soons Juda waren: Er/de vader Le
cha. Laeda de vader Maresa/ende de maecht
schap der Lijnenwevers / in den huyse As-
22 bea/ Daer toe Jokim ende de mannen van
Coseba/Joas/Saraph / die huysvaders wer-
den in Moab/ende Jasubi te Lahem/ghelijck
23 de oude reden luydet. Sy waren Potbac-
kers/ende woonden onder de planten eñ tuy-
nen by den Coninc tot sine wercken/ eñ qua-
men ende bleven aldaer.

Dat v. Capittel.

1 DE kinderen *Simeons warē: Nemuel/
2 Jamin/ Jarib/ Serah/ Saul/ Dies
A soon was Sallum / dies soon was
3 Mibsan/dies soon was Misma. De kinde-
ren Misma waren : Hamuel/ dies soon was
4 Sacur/dies soon was Simei. Simei hadde
sestien sonen ende ses dochteren/ eñ zijn broe-
ders en hadden niet veel kinderen. Maer alle
haer maechschap en vermeerderde haer niet/
5 als de kinderen Juda. "Sy woonden tot
6 Berseba/ Molada/ HazerSual/ Bilha/E-
zem/Tholad/Bethuel/Harma/ Siklag/Beth
Marchaboth/ HasarSussiz/ BethBieri/ Saa-
7 rim. Dit waren haer steden totten Coninck
8 David toe. Daer toe haer Dorpen by E-
than: Ain/ Rimmon/Thochen/Asan/ die vijf
steden ende alle dorpen die rontom dese stedē
9 lagen tot Baal toe. Dat is haer wooninge
10 ende maechschap onder hen. Ende Meso-
11 bab/ Jamlech/ Josa de sone Amasia/ Joel/
B Jehu de sone JosibJa / des soons SeraJa/
12 des soons Asiel/ Elioenai/Jaecoba/Jesoha-
13 ia/Asaia/Adiel/ Jsmeel ende BenaJa/ Si-
sa de sone Siphei/des soons Alon/des soons
Jedaia/des soons Simri/des soons Semaia.
14 Dese werden vermaerde Vorsten in haren
ghessachten des huys haerder Vaderen/ende
15 si deylden hen nae der menichten. Ende sy
trocken wech/dat si tot Gedor souden comen
tot teghent Oosten toe des Dals / op dat sy
weyde souden soecken voor haer schapen.
16 Ende vonden vette ende ghoede weyde/en-
de een Landt wijt van ruymte/stil ende rijck:
Want te voren woonden die van Ham al-
17 daer. Ende die nv met namen beschreven
zijn/quamen totter tijt Hiskia/ des Conincs
C Juda/ende sloeghen der ghener Hutten/ende
Wooninghen die aldaer ghevonden werden/
ende verbandense tot op desen dach toe/ ende
woonden in haer plaetse. Want aldaer was
18 weyde voor de schapen. Oock ginghen van
hen wt de kinderen Simeons / vijf hondert
mannen totten gheberchte Seir / met haeren
oversten/Platia/Nearia/Rephaia/ende V-
19 siel/den kinderen Jesei/ Ende sloeghen die
overghebleuene der Amalekiten / die ontloo-
pen waren / ende sy woonden aldaer / tot op
desen dach toe.

Dat vj. Capittel.

1 DE kinderen Ruben *des eersten soons
A Jsrael/want hy was de eerste Soon.
‖Maer om dat hi zijns Vaders bedde
verontreynichde/ so wert zijne eerste gheboor
te den kinderen Josephs / des soons Jsraels
ghegeven/eñ hy en wert niet gerekent totter
2 eerster gheboorte. Want Juda die machtich
was onder zijne Broederen/ ‖ dien werdt dat
Vorstendom voor hem ghegheven /ende Jo-
3 seph de eerste gheboorte. Aldus zijn nv de
kinderen Ruben/des eersten Soons Jsraels:
4 Hanoch/Pallu/Hezrō eñ Charmi. De kin
deren Johel warē: Semaia/zijn soō was Gog
5 zijn soon was Simei/ Sijn soon was Mi-
cha/zijn soō was Reaia /zijn soō was Baal/

6 Sijn soon was Beera/ "den welckē Tiglat 4.Re.15.f.29
Pilnesser de Coninc vā Assyrien wech gevan
gen leydde. Ende hy was een Vorst onder de
7 Rubeniten. Maer zijn broeders onder zijn ge
slachten/als si onder hare gebooren gerekent
werden / hadden si tot hoofden Jeiel eñ Sa-
8 charia. Eñ Bela de soone Asan/des soons
Sema/des soons Joel/*die woonde tot Aro- Josue.13.c.13
9 er eñ tot Nebo toe/eñ BaalMeon toe. Eñ
woonde tegen den opganck der Sonnen / tot
datmen coemt aen de woestyne / aent water
Phrat/‖want haers vees was vele in dē lan Num.32.a.1.
10 de Gilead. Eñ inden tijt Sauls voerden si
B oorloge tegen de Hagariten/dat die gene vie
len/door haer hant/eñ woondē in der geender
Hutten tegē de geheele Oosten zijde Gilead.
11 De kinderen Gad/ woondē tegen hen over
12 inden lande Basan/tot Salcha toe. Joel de
principaelste/eñ Sapham die ander / Jaenai
13 eñ Saphat te Bazan. Eñ hare broeders des
huys haerder vaders waren: Michael/Mesul
lam/Seba/Jorai/Jaecan/Sia/ende Eber/die
14 seven. Dit zijn de kinderen Abihail / des
soons Huri/des soōs Jaroah/des soons Gi-
lead/des soons Michael / des soons Jesisai/
15 des soons Jahdo/des soons Bus. Ahi de
sone Abdiel/des soons Guni/was een overste
16 inden huyse haerder vaders. Ende woonde
tot Gilead in Basan / eñ in haren dochteren/
eñ in allen voorsteden Saron / tot aen haren
17 eynden toe. Dese werdē al gerekēt inder tijt
Joathan des Conincs Juda/ ende Jerobeam
18 des Conincks Jsrael. De kinderen Ruben/
C der Gaditen / eñ des halven stams Manasse/
wat strijtbaer mannen waren/ die schilden eñ
sweerden voerden/eñ boogen gespannen con
den/eñ die strijden conden / dier was vieren-
veertich duysent eñ seven hondert eñ tsestich/
19 die int heyr trocken. Eñ als si streden tegen
de Hagariten/holpen hen/Jetur/Naphes eñ
20 Nodab. Eñ de Hagariten werden in haren
handen gegeven/ende alle dat met hen was.
Want si riepen tot Godt in den strijt/ende hy
liet hem verbidden / want si betrouden hem.
21 Ende si voerden haer vee wech / vijf duy-
sent Kemelen/twee hondert ende vijftich duy
sent Schapen / twee duysent Ezelen / ende
22 hondert duysent menschen sielen. Want
daer vielen vele ghewonde / want den strijdt
was van Gode. Ende si woonden in haer
plaetse/totter tijt toe doen si ghevangen wer-
23 den. Maer de kinderen des halven stams
D Manasse/ woonden inden lande/‖van Basan Josu.13.d.29.
aen tot BaalHermon ende Senir / ende den
berch Hermon toe/eñ haerder vas vele.
24 Ende dese waren de Hoofden des huys
haerder Vaders : Epher/Jesei / Eliel / Asri-
el/Jeremia/ Hadawia / Jahdiel / machtighe
deghelijcke mannen / ende vermaerde hoof-
den inden huyse haerder Vaderen.
25 Ende als si hen aen den God haerder Va-
ders besondichden/ eñ hoererije bedreven met
den Afgoden der volckē inden lande/die God
26 voor hen wtgheroyt hadde/ Verweckte de
Godt Jsraels den gheest‖Phul/des Conincs 4.Re.15.d.19
van Assyrien/ende den gheest Thiglath Pil-
nesser des Conincs van Assyrien/ende voerde
wech de Rubeniten/Gaditen/ende den halvē
stam Manasse. Ende brachtse tot Halah en-
de Habor ende Hara ende aent water Gosan
tot desen dage toe.

Dat vij. Capittel.

1 DE kinderen Levi waren : ‖ Gerson/ Gen.46.b.11.
2 Kahath / ende Merari. *De kinde- *1.pa.24.b12
A ren Kahath waren : Amram / Jeze- Vāt geslacht
3 har/Hebron ende Vsiel. De kinderen Am- Levi.
ram waren : Aaron / Mose / ende MirJam.
De kinderen Aaron waren: Nadab/Abihu/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

4 Eleasar ende Ithamar. Eleasar wan Pine
5 has. Pinehas wan Abisua. Abisua wan
6 Buki/Buki wan Vsi. Vsi wā Serahia. Se
7 rahia wan Meraioth. Meraioth wan Ama
8 ria.Amaria wan Ahitob. Ahitob wan Sa-
9 dok.Sadok wan Ahimaaz. Ahimaaz wan
10 Asaria.Asaria wā Johanan. Johanan wan
2.Pa.26.c.17 *Asaria/die de Priester was inden huyse dat
11 Salomo timmerde te Jerusalem. Asaria wā
12 Amaria. Amaria wan Ahitob. Ahitob wan
13 Sadok.Sadok wan Sallum. Sallum wan
4.Re.22.b.3. 14 "Hilkia.Hilkia wan Asaria. Asaria wan
‖4.re.25.c.18. 15 ‖Seraia.Seraia wan Jozadak. Maer Joza
dak wert mede wech gheuoert/doen de Hee-
re de kinderen Juda ende Jerusalems / door
Nebucad Nezar wech geuangen liet voeren.
16 Soo zijn nv de kinderen Leui dese:Gerson/
17 Kahath / Merari. Soo hieten de kinderen
Vandē kinderen Kahath. 18 Gerson:Libni ende Simei. Maer de kinde-
ren Kahath hieten: Amram/Jezehar/Hebron
19 ende Vsiel. De kinderen Merari hieten:
Maheli ende Musi : Dat zijn de gheslachten
der Leuiten onder haren Vaderen.
20 Gersons soon was Libni / dies soon was
B Jahath/dies soon was Sima/dies soon was
21 Joah/ dies soon was Iddo / dies soon was
Serah /dies soon was Jeathari. Maer Ka-
22 hats soon was Aminadab/ Dies soon was
Korah / dies soon was Assir/ dies soon was
23 Elkana/dies soō was Abiassaph/dies soon
24 was Assir/ Dies soon was Thahath/ dies
soon was Vriel/dies soon was Vsia/dies soō
25 was Saul. De kinderen Elkana waren:
Amasai ende Ahimoth/ dies soon was Elka-
26 na/ Dies soon was Elkana van Soph/
27 dies soon was Nahath / Dies soon was
Eliab / dies soon was Jeroham / dies soon
1.Reg.1.a.1. 28 was *Elkana/ Dies soon was Samuel.
Dies eerste geborene was Vasni ende Abija.
Vandē kinderen Merari. 29 Merari soon was Maheli / dies sone was
Libni/dies soon was Simei/dies soone was
30 Vsa/ Dies Soon was Simea/ dies Soon
was Haggija/ dies Soon was Asaia.
1.Par.26.a.1 Van sangers 31 "Maer dit zijnse die Dauid stelde te singen
inden huyse des Heeren/doen de Arcke ruste/
32 Ende dienden voor de Wooninghe der hut
te n des ghetuychenis met singhen. Tot dat
Salomo dat huys des Heeren timmerde te
Jerusalem/ ende stonden nae de maniere/aen
33 haer Officie. Ende dit zijnse die daer ston-
den ende hare kinderen: Vanden kinderē Ka
Van Heman hath was Heman de sangher de soone Joel/
‖1.Re.1.c.20. 34 des soons ‖ Samuel/ Des soons Elkana/
des soōs Jehoram/des soons Eliel/des soōs
35 Thoah/ Des soons Suph/des soons El-
kana/des soons Mahath/des soons Amasai/
36 Des Soons Elkana/des Soons Joel/des
37 soons Asaria/des Soons Sephania/ Des
soons Tahath/des soons Assir/des soons A-
38 biassaph/des soons Korah/ Des soons Je-
sehar/des Soons Kahath/des Soons Leui/
39 des Soons Israel. Ende zijn Broeder A-
Van Assaph. C saph stont tot zijnder rechter zijden.Ende A-
saph was een soone Berechia/des soons Si-
40 mea/des soons Michael/ des Soons Bae-
41 sea/des soons Maschija/ des soons Athni/
des Soons Serah / des Soons Adaia / des
Van Etham 42 soons Etham/des soons Sima/des Soons
43 Simei/ Des soons Jahath/des soons Ger-
44 son/des soons Leui. Maer haer Broeders
de kinderen Merari / stonden ter slincker zij-
den : Te weten/Etham de Soone Kusi / des
Soons Abdi/des Soons Malluch/
45 Des soons Hasabia/des Soons Amasia/
46 des soons Hilkia/ Des Soons Amsi / des
47 soons Bani/des soons Samer/ Des soons
Maheli/des soons Musi/ des soons Merari/
48 des soōs Leui. Hare broeders de Leuiten
"waren gestelt tot alderley dienst aē der woo 1.Par.24
49 ninghe des huys des Heeren. Maer Aaron Vāds Le
ende zijne sonen waren int officie om aen te
steken opten Brantoffers Altaer/ ende op den
Roockaltaer / ende tot alderhande werck in-
den alderheylichsten / eñ om te versoenen Is-
rael/so Mose de knecht Gods gebodē hadde.
50 Dit zijn de kinderen Aarons : Eleasar zijn Van Aarons soonen.
soone/zijn sone was Pinehas/zijn sone was
51 Abisua/zijn sone was Buki/zijn soone was
52 Vsi/zijn soone was Seraphia/ Sijn soone
was Meraioth/zijn soone was Amaria / zijn
53 soone was Ahitob/ Sijn soone was Sadok
54 zijn soone was Ahimaaz. Ende dit is haer Vā de woonge der kinderen Aaron
D wooninge ende stede / in haren palen/te we-
ten / der kinderen Aarons / des gheslachts der
55 Kahathiten.Want dat lot viel hen/ Ende si
gauen hen Hebron inden lande Juda/ eñ der
56 seluer Voorsteden rontom. Maer"dat velt Josu.14.b 21.b.12.
der stadt ende hare dorpen / ghauen si Cha-
57 leb den soone Jephunne. So gauen si nv dē
kinderen Aaron die vrije steden : Hebron en-
58 de Libna met haren voorsteden/ Jathar eñ
Estemoa met haren voorstedē: Hilen/Debir/
59 Azan ende Bethsemes met haren voorste-
60 den. Ende wt den stam BenJamin / Geba/
Alemeth eñ Anathoth met haren voorsteden/
also dat alder steden in hare gheslachten der-
61 thien waren. Maer den anderen kinderen Van Kah.
Kahath van haren geslachte / wt den haluen
stamme Manasse / ghewerden door lot thien
62 steden. Den kinderen Gerson van haren ge
slachte / ghewerden wt den stamme Isaschar
eñ wt den stamme Asser/ende wt den stamme
Naphthali/ende wt den stamme Manasse in
63 Basan/derthien steden. Den kinderen Me-
rari/van haren geslachte/gewerden door lot
wt den stamme Ruben / ende wt den stamme
Gad/ende wt den stamme Sebulon/twelf ste
64 den. Eñ de kinderen Israels gauen den Le-
E uiten oock steden met haren voorsteden.
65 Te weten/door dat lot/ wt den stamme der
kinderen Juda/eñ wt den stamme der kinde-
ren Simeon/ ende wt den stamme der kinde-
ren BenJamin / die steden die si met namen
66 bestemden. ‖Maer den geslachte der kinde- Josu.21.
ren Kahats/gewerden steden haerder palen/
67 wt den stamme Ephraim. Soo gauen si hen
nv den geslachte der andere kinderē Kahats/ Van vrijst.
die vrije steden: Sichem opten gheberchte E-
68 phraim/ Geser/Jakmean/BethHoron/
69 Aialon/ende Gath:Rimon met haren voor
70 steden. Daer toe wt den haluen stam Ma-
nasse : Aner ende Biliam met haren voorste-
71 den. Maer den kinderen Gerson/gauē si wt Van Gers.
den geslacht des halnē stams Manasse: Golā
in Basan/ eñ Astharoth met haren voorstedē.
72 Wt den stamme Isaschar: Kedes/Dabrad/
73 Ramoth eñ Anem met haren voorsteden.
74 Wt den stamme Asser:Masal/Abdon/
75 Hukok eñ Rehob met haren voorsteden.
76 Wten stam Naphthali: Kedes in Galilea/
77 Hammon ende Kiriathaim met harē voor-
78 steden. Den anderen kinderen Merari ga- Vā Mer.
uen si wt den stamme Sebulon: Rimono en-
de Thabor/met haren voorsteden / ouer gene
zijde der Jordanen tegen Jeriho ouer/teghen
den opganck der Sonnen aen de Jordane.
79 Wt den stamme Ruben : Bezer in der woe-
stijnen/Jahza/Kedemoth/ende Mepaath met
80 haren voorsteden. Wt den stamme Gad:Ra
81 moth in Gilead. Mehanaim/ Hesbon ende
Jaeser met haren voorsteden.

Dat vij. Capittel.

1 DE kinderen‖Isaschar waren : Thola/ Gen.46.
A Pua/Jasub ende Simron/die viere. Vant gesl. te Isaschar
2 De kinderen Thola waren:Vsi/Re-
phaia/Jeriel/Jahemai/Jebsan ende Samuel/
hoofden

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

hoofden inden huyse haerder Vaderen
van Thola / ende Machtighe Lieden in
haren ghestachte/*int ghetal tot Dauids tij=
den tweentwintich duysent ende seshondert.
3 De kinderen Vsi waren/ Jesrahia: Ende de
kinderen Jesrahia waren: Michael/Obadia/
Joel en̄ Jesia/die vijue/ende waren alle hoof
4 den. Ende met hen in haren geslachtē inden
huyse haerder Vaders waren/gewapent heyr=
volc totten strijde sesendertich duysent: Want
5 sy hadden veel wijuen ende kinderen. Ende
haer broeders in alle ghestachten Jsaschar/
machtighe lieden/ waren seuenentachtentich
6 duysent/en̄ werden alle gerekent. De kinde
ren BenJamin warē: Bela/Becher ende Jed=
7 iael/die drie. Maer de kinderen Bela wa=
ren: Ezbon/Vsi/ Vsiel/Jeremoth ende Jri/die
vijue/ hoofden inden huyse der Vaderen ende
machtige lieden. En̄ werden gerekent tween=
8 twintich duysent ende vierendertich. De
B kinderen Becher waren: Semira/Joas/Elie=
ser/Elioenai/Amri/ Jerimoth/Abia/ Anathot
ende Ameleth/die waren alle kinderē Becher.
9 *Ende werden gerekent in haren geslachten/
na de hoofden inden huyse haerder vaderen/
machtige lieden/ twintich duysent ende twee
10 hondert. De kinderen Jediael waren: Bil=
han. Bilhans kinderen waren: Jehus/BenJa
min/ Ehud/ Cnaena/ Sethan/ Tharsis ende
11 Ahisahar. Die waren alle kinderē Jediael/
hoofden der vaderen/macktige lieden/ seuen=
tien duysent/twee hondert/die wt trocken int
12 heyr ten strijde. Ende Supim en̄ Hupim wa
ren kinderen Jr. Maer Husim warē kinderen
13 Aher. De kinderē Naphthali warē: Jahziel/
Guni/Jezer en̄ Sallum/ "kinderē van Bilha.
14 De kinderen Manasse zijn dese: Esriel/ den
welcken baerde Aramia zijn Concubine. ||Hy
15 wan Machir de vader Gilead. En̄ Machir
gaf Hupim ende Supim Wijuen / ende zijn
suster hiet Maecha. Sijn ander sone hiet Se=
laphedat. Ende*Selaphedat hadde dochterē.
16 Ende Maecha dat wijf Machir/baerde ee=
nen sone/dien hiet si Perez/ ende zijn broeder
hiet Sares / ende des seluen sonen waren:
17 Vlam ende Rakem. Vlams soon was: "Be
C dan. Dat zijn de kinderen Gilead des soons
18 Machir/des soons Manasse. En̄ zijn suster
Molecheth baerde Jshud/Abieser en̄ Mahela.
19 Ende Semida hadde dese kinderē: Ahcam/
20 Sichem/Likhi ende Aniam. De kinderē E=
phraims warē dese: Suthelah/dies soon was
Bereth / dies soon was Thahath/ dies soon
was Eleada/dies soō was Tahath/dies soō
21 was Sabad/dies soon was Suthelah/dies
soon was Eser ende Eliad. Ende de mannen
tot Gath de inwoonders des lants/doodden=
se/om dat si afgetrocken waren haer Vee te
22 nemen. Ende haer Vader Ephraim droech
langhen tijt rouwe/ende zijn broeders quamē
23 om hem te troosten. En̄ hy besliep zijn wijf/
die wert beurucht / ende baerde eenen sone/
dien hiet hy Bria / om dattet in zijnen huyse
24 qualijck toe ginc. Sijne dochter was See=
ra / die timmerde dat nederste ende ouerste
25 Bethoron/ en̄ Vsen Seera. Dies soon was
Rephah ende Reseph/dies soon was Thelah
26 dies soon was Thahan/dies soon was Lae
dam/dies soon was Ammihud/ dies soō was
27 Elisama/dies soō was Nun/dies soō was
28 Josua. Ende haer haue ende wooninghe
was: BethEl en̄ hare dochteren/ ende tegent
Oosten/Naeran/en̄ tegent Westen/ Geser en̄
hare dochteren. Sechem ende hare dochteren/
29 tot Sia toe/en̄ hare dochteren. Ende aen de
D kinderē Manasse/BethSean ende hare doch=
teren/Thaenach en̄ haer dochteren/Megiddo
ende haer dochteren/ Dor en̄ haer dochteren.

In desen woonden de kinderen Josephs/ des
30 soons Jsraels. De kinderē Asser warē dese: Van Assers
Jemna/Jeswa/Jeswai/ Bria en̄ Serah haer kinderen.
31 suster. De kinderen Bria waren: Heber ende
32 Malchiel/dat is de vader Birsawith. Heber
wan Japhleth/Somer/Hothan en̄ Sua haer
33 suster. De kinderen Japhleth warē: Passah/
Bimehel en̄ Asswath/dat waren de kinderen
34 Japhlet. De kinderen Somer waren: Ahi/
35 Rahga/Jehuba en̄ Aran. Ende de kinderen
zijns broeders Helen waren: Sophah/ Jem=
36 na/Seles en̄ Amal. De kinderen Sophah
warē: Suah/Harnepher/Saul/Beri/Jemra/
37 Bezer/Hod/Sama/Silsa/Jethran en̄ Bec=
38 ra. De kinderen Jether waren: Jephunne/
39 Phispa ende Ara. De kinderē Vlla waren:
40 Arah/Haniel en̄ Risia. Dese waren alle kin
deren Asser/ hoofden in het huys haerder va=
deren/wtgelesen machtige lieden/ en̄ hoofden
ouer Vorsten. Ende werden gerekent int heyr
totten strijde/in haren ghetale / sesentwintich
duysent mannen.

Dat ix. Capittel.

1 BEnJamin wan Bela zijnen eersten so= Van BenJa=
A ne/Asbal den tweeden/ Ahrah dē der= mins geslacht
2 den/ Noha den vierden/ Rapha den
3 vijfsten. Ende Bela hadde dese kinderē: Ad=
4 dar/Gera/Abihud/ Abisua/Naemā/Ahoah/
5 Gera/ Sphuphan ende Huram.
6 Dit zijn de kinderen Ehud/die daer hoofdē
waren der vaderen onder de borgeren te Ge=
7 ba/ende trocken wech nae Manahath/ Te
weten/Naeman / Ahia ende Gera / die selue
voerdese wech/ende hi wan Vsa ende Ahiud.
8 Ende Seharaim wan inden Lande Moab
(doen hy de ghene van hem ghelaten hadde)
9 van Husim/en̄ Baera sine wijuen. Ende hy
wan aen Hodes zijn wijf: Jobab/Sibia/Me=
10 sa/Malchan/ Jeuz/Sachia ende Mirma.
Dat zijn sine kinderen / hoofden der vaderen.
11 Aen Husim wan hy Abitob/ende Elpaal.
12 Maer de kinderen Elpaal waren : Eber/
Misean en̄ Samed. Die selue timmerde Ona
13 ende Lod/ende hare dochteren. Ende Bria
B ende Sama waren hoofden der vaderē onder
14 de borgeren te Aialon. Sy veriaechen die
15 tot Gath Maer sine broeders Sasak/ Jere=
16 moth/Sebadia/Arad/Ader. Michael/Jespa
17 ende Joha. Dat zijn kinderen Bria. Seba=
18 dia/Mesullam/Hiski/Heber/ Jesmerai/Jes=
19 lia/Jobab. Dat zijn kinderē Elpaal/ Jakim/
20 Sichri/Sabdi/ Elcenai/Saltai/Eliel/
21 Adaia / Braia ende Simrath. Dat zijn de
22 kinderē Simei. Jespan/Eber/Eliel/
23 Abdon/ Sichri/ Hanan/
24 Hanania/ Elam/Anthothia/
25 Jephedeia ende Pnuel. Dat zijn de kinde=
26 ren Sasak/ Samserai/Seharia/Athalia/
27 Jaeresia/ Elia en̄ Sithri/ dat zijn kinderen
28 Jeroham. Dat zijn de hoofden der vaderen/
haerder geslachtē die woonden te Jerusalem/
29 Maer*tot Gibeon woonde de vader Gibe= 1.Pa.10.c.35
30 on / ende zijn wijf hiet Maecha/ Ende zijn
eerste soon was Abdon/ Sur/Kis/Baal/Na
31 dab/ Gedor/Ahio ende Secher/
32 Mikloth van Simea. Ende si woonden te=
C gen haer broeders ouer te Jerusalē/ met hen.
33 "Ner wan Kis.||Kis wan Saul. Saul wā 1.Reg.9.a.1.
Jonathan/Melchisua/ Abinadab en̄ Esbaal. ||1.pa.10.c.39
34 De sone Jonathan was Meribaal. Meri=
35 baal wan Micha. De kinderen Micha wa=
ren: Pithon/Melech/ Thaerea ende Ahas.
36 Ahas wan Joadda. Joadda wan Alemeth/
Asmauet ende Simri. Simri wan Mosa.
37 Mosa wan Binea/dies soon was Rapha/
dies soon was Eleasa/ dies soon was Azel.
38 Azel hadde ses sonen / die hieten Esrikam/
Bochru/ Jesmael/ Seraia/ Abadia / Hanan=

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

39 Die waren alle sonen Azel. De kinderen
Ezek zijns broeders waren : Vlam zijn eerste
soon/ Jehus de tweede/ Elipeleth de derde.
40 De kinderen Vlam waren machtighe lie-
den/ende gheschickt met Boghen. Ende had-
den veel sonen/ende soons sonen/hondert en-
de vijftich : Die zijn alle vanden Kinderen
BenJamin.

Dat x. Capittel.

Hoe Israel in Babilonie ghevoert wert.
*Deu.28.d.36.

1 EN de dat geheel Israel wert gerekent.
A Ende siet / si zijn al beschreuen inden
Boeck der Coninghen Israels ende
Juda. *Ende nv wech geuoert na Babel/ om
2 haerder misdaet wille. Die te voren woon-
den op haer goeden ende steden/te weten/Is-
rael/Priesters/Leuiten/ende de Nethinim.

Welcke gheslachte te Jerusalem woonden.
*2.esd.11.a.6

3 Maer te Jerusalem woonden sommige der
kinderen Juda/sommige der kinderen BenJa
min/ sommige der kinderen Ephraim en Ma
4 nasse. *Te weten/vanden kinderen Perez/
des soons Juda was Vthai/de sone Amihud/
des soons Amri/ des soons Jmri / des soons
5 Bani. Maer van Siloni/Asaia de eerste so-
6 ne ende zijn ander sonen. Vanden kinderen
Serah/ Jeguel ende sine broeders/ seshondert
2.Esd.11.b.7
7 ende tnegentich. ||Vanden kinderen BenJa
B min/Sallu/de sone Mesullam/des soons Ho
8 dawia/des soons Hasnua. En Jebneia de
sone Jeroham.En Ela de sone Vsi/des soons
Michri.Ende Mesullam/ de sone Sephatia/
des soons Reguel / des soons Jebneia.
9 Daer toe hare broederen in haren geslach-
ten/negen hondert ende sesenvijftich.Alle de-
se mannen waren Hofden der Vaders inden
2.esd.11.b.10
10 huyse haerder vaders. *Maer vanden Prie
11 steren: Jedaia/Joiarib/Jachin/ Ende Asa-
ria de sone Hilkia/ des soons Mesullam/des
soons Sadok/ des soons Meraioth/des soos
Ahitob / een Vorst inden huyse Godts.
12 Ende Adaia de soon Jeroham / des soons
Pashur/des soons Malchia.Ende Maesai de
sone Adiel des soons Jahsera/ des soons Me
sullam/des soons Messimelech/des soons Jm
13 mer. Daer toe hare broeders hoofden inden
huyse haerder vaders/ duysent/seuen hondert
ende tsestich neerstighe lieden/ aen dat werck
2.esd.11.c.15.
14 des diensts inden huyse Gods. *Maer van-
den Leuiten vanden kinderen Merari : Se-
maia de sone Hasub/des soons Asrikam/des
15 soons Hasabia. Ende Bakbakar de timmer
man/ende Galal. En Mathania de sone Mi-
cha/ des soons Sichri/ des soons Assaph.
16 Ende Obadia de sone Semaia/ des soons
Galal/ des soons Jeduthun . Ende Berechia
de sone Assa/des soons Elkana/ die in de dor
2.esd.11.c.19.
17 pen der Netophathiten woonden. De||poor
C tiers ware: Sallum/Akub/Talmon/Ahiman
met haren broederen/ende Sallum de ouerste.
18 Want dus lange hadden aen de poorte des
Coninex tegen den opgant der sonnen/wacht
ghehouden de kinderen Leui/met Leghers.
19 Ende Sallum de sone Kore/des soons A-
biassaph/des soons Korah / en zijn broeders
wt den huyse zijns vaders. De Korhiten aen
den wercke des diensts/ dat si souden wachte
aen den dorpel der Hutten.Ende hare vade-
ren inden Leger des Heere/dat si des inganck
20 waer souden nemen/ Maer Pinehas de so-
ne Eleasar was een Vorst ouer hen / om dat
de Heere te voren met hem gheweest was.
21 Sacharia de sone Meselemia was wachter
aen de Poorte der Hutten des getuychenis.
22 Alle dese waren wtgelesen tot Wachters/
aen den dorpel twee hondert ende twelf.Die
1.pa.27.b.12.
waren gerekent in haren dorpen.Ende *Da-
uid ende Samuel de Siender/ stichtense door
23 haer ghelooue/ Dat sy ende hare kinderen
de wacht houden souden aen den huyse des
Heeren/te weten/ aen den huyse der Hutten/
24 dat sy dies waer souden nemen. *Sulcke Num.3.a.
D duerwachters waren teghen de vier winden
ghestelt: Teghent Oosten/teghent Westen/te-
25 ghent Noorden/ende tegent Zuyden. Maer
haer broeders waren op haer dorpen / dat sy
daer in souden comen/elc des seuende daechs
26 om altoos by hen te zijn. Want de Leuiten
waren desen vier Ouersten duerwachters toe
betrout . Ende si waren ouer de Kisten ende
27 Schatten in den huyse Gods. Oock bleuen
si ouer nacht om den huyse Godts. Want het
behoorde hen toe de wacht te houden / dat sy
28 alle morghen open deden. Ende sommighe
van hen waren ouer de ghereetschappe des
diensts.Want si droegen getelt wt ende in.
29 Ende de sommige van haer waren ghestelt
ouer de vaten/ ende ouer alle de heylige ghe-
reetschap/ ouer Semelmeel/ ouer Wijn/ ouer
Olie/ouer Wieroock/ouer Rueckwerck.
30 Maer sommighe vanden Priesters kinde-
31 ren maecten dat *Rueckwerck. Mathathia Exo.30.d.
wt den Leuiten/den eersten sone Sallum des
Korhiten/ waren de Pannen toe betrout.
32 Maer vanden Kahathiten haren broedere/
waren sommige ouer de Toonbrooden te be-
schicken / dat syse alle Sabbathen souden be-
33 reyden/ Dit zijn de Sanghers/ de Hoofden
E onder den Vaderen der Leuiten/ ouer de Ki-
sten wtghescheyden . Want dach ende nacht
34 waren si daer mede besich. Dat zijn de hoof
den der Vaderen onder den Leuiten in haren
gheslachten . Dese woonden te Jerusalem.
35 ||Tot Gibeon woonden Jeiel de Vader Gi 1.Par.9.b.
36 beon.Sijn Wijf hiet Maecha. En zijn eer-
ste soo Abdon/ Sur/Kis/Baal/ Ner/Nadab/
37 Gedor/Ahaia/Sacharia/Miklot.
38 Miklot wan Simeam . Ende sy woonden
oock om hare broeders te Jerusalem onder
39 den hare. *Ner wan Kis. *Kis wan Saul. 1.Par.9.c.
Saul wan Jonathan/ Malchisua/ Abinadab/ *1.Reg.9.
40 Esbaal. De soon Jonatha was Meribaal.
41 Meribaal wan Micha. De kinderen Micha
waren: Pith on/Melech ende Thaherea.
42 Ahas wan Jaera. Jaera wan Alemeth/As-
maueth ende Simri. Simri wan Mosa.
43 Mosa wan Binea/dies soon was Rapha-
ia / dies soon was Eleasa / dies soon was
Azel.Azel hadde ses sonen/die hieten : Asrikam/
Bochru/ Jesmael/ Seraia/Obadia/ Hanan:
Dat zijn de kinderen Azels.

Dat xi. Capittel.

1 DE Philisteen ||streden teghen Israel/ 1.Reg.31.
A ende die van Israel vluchten voor de
Philisteen/ ende de verslagene vielen
2 opten Berch Gilboa: Maer de Philisteen
hinghen hen aen Saul/ende sine sonen/ ende
iaechden achter hen/en sloege Jonathan/Abi-
3 nadab en Malchisua/de sonen Sauls. En de
strijt wert hert tegen Saul. Ende de boghen
schutters quamen aen hem/ also dat hy van-
4 den schutters ghewont wert. Doen sprack
Saul tot sinen Wapendragher: *Treckt wt v Jud.9.h.
sweert/en doorsteect my daer mede/op dat de- 1.Re.30.
se onbesnedene niet en comen/ en schandelijck
met my om gaen. Maer zijn Wapendrager en
wilde niet/want hy ontsachs hem seer.Doen
nam Saul zijn sweert/ende viel daer in.
5 Maer doe zijn Wapendrager sach/dat Saul
doot was/viel hy oock int sweert/ende sterf.
6 Also sterf Saul ende zijn drie sonen/ *ende 1.Par.9
7 zijn geheele huys te samen. Maer doen de
mannen die inden gronde waren/sagen/dat si
geulucht waren/ ende dat Saul en sine sonen
doot waren/verlieten si hare steden en vluch-
ten. Ende de Philisteen quamen/ende woon
8 den daer in. ||Des anderen morghens qua- 1.Reg.31
B men de Philisteen/ om de verslaghene wt
te trec-

Saul wort dē Philisteen ouerwon[nen]
Saul do[odet] hem selu[en]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

te trecken/ ende vonden Saul ende zijne So-
9 nen ligghen op den Berch Gilboa. Ende
trocken hem wt/ ende namen zijn hooft ende
zijn wapenen op/ ende seyndent int Lant der
Philisteen alom / ende lietent vercondighen
10 voor haer Afgoden/ ende den volcke. Ende
stelden zijne wapenen int huys haers Gods/
ende zijn hooft vestichdē si aen dat huys Da-
11 gon. *Maer doen alle die tot Jabes in Gi-
lead/ hoorden/ alle wat de Philisteen Saul
12 gedaen hadden/ Maecten si hen op alle strijt
baer mannen / ē namen het lichaē Sauls ē
zijnder sonen/ ē brachtense tot Jabes/ ē be-
groeuen hare ghebeenten onder de Eycke tot
13 Jabes/ ē vasteden seuē dagē. Also sterf Sa
ul in zijnder misdaet die hy tegen den Heere
gedaē hadde/ aen den woorde des Heerē/ "dat
hy niet en hielt / oock dat hy de Waersegster
14 vraechde/ Ende en vraechde dē Heere niet/
daerom doode hy hem. Ē keerde dat Coninc
rijck tot Dauid den sone Isai.

Dat xij. Capittel.

1 ENde dat gheheel Israel vergaderde
A hem tot Dauid / nae Hebron / ende
sprack : ‖Siet/ wy zijn v been ende v
2 vleesch. Oock leydde hy ons te voren wt en
de in/ doen Saul Coninck was/ soo heeft nv
de Heere v Godt ghesproken : Ghy sult mijn
volck Israel weyden/ ende ghy sult Vorst zijn
3 ouer mijn volck Israel. Ende alle Ouders
quamen oock totten Coninck tot Hebron. En
de Dauid maecte een verbont met hen te He
bron voor den Heere. Ē si salfden Dauid tot
eenen Coninck ouer Israel/ *nae den woorde
4 des Heeren door Samuel. Ende Dauid
trock henen / ende alle Israel/ nae Jerusalem
(dat is Jebus) Want de Jebusiten woonden
5 daer inden Lande. Ende de Borghers tot
Jebus/ spraken tot Dauid : Ghy en sult hier
niet in coomen. Maer Dauid wan de Borcht
Sion/ dat is Dauids stadt. Ē Dauid sprac:
6 ‖Wie de Jebusiten eerst slaet / die sal een
hooft ende Ouerste zijn. Doen beclomse Joab
de Sone SeruJa eerst/ ende wert een Hooft-
7 man. Dauid woonde op de Borcht/ daer af
8 heetmense Dauids stadt. Ende hy timmer
B de de stadt rontom / van Millo aen/ tot alte-
mael rontom. Joab liet de ouerbleuene in de
9 stadt leuen. Ē Dauid voer voort/ ende nam
toe. Ende de Heere Sebaoth was met hem.
10 *Dit zijn de ouerste onder de Helden Da-
uids/ die hen redelijck met hem hielden/ in zij-
nen Coninckrijcke by gheheel Israel/ datmen hē
tot eenen Coninc soude maken na den woor-
11 de des Heeren ouer Israel. Ē dit is dat
getal der Helden Dauids: Jasabeam de sone
Hachmoni/ de principaelste onder dertighen.
Hy hief zijn spiesse op/ ē sloecher drie hon-
12 dert teender reyse. Na hem was Eleazar
de sone Dodo/ de Ahohite / ende hy was on-
13 der de drie Helden. Dese was met Dauid
doen sy beschimpten/ ende de Philisteen hen
daer vergadert hadden totten strijt. Ē daer
was een stuck Ackers vol ghersten/ Ende dat
14 volck vluchte voor de Philisteen. Ende sy
traden midden opt stuck / ē beschudden dat/
ē sloeghen de Philisteen. Ē de Heere ghaf
15 een groot Heyl. Ende de‖drie vanden der-
C tighen principalen / trocken af totten steene
tot Dauid/ in de Speloncke Adullam. Maer
der Philisteen legher lach inder valleyen Re
16 phaim. Maer Dauid was in de Borcht.
Ende der Philisteen volck was op die tijt te
17 Bethlehem. Ē Dauid‖wert lustende/ ende
sprack: Wie wil my te drincken gheuen van-
den water wt den Put te Bethlehem onder
18 de poorte? Doen vielen de drie inder Phi-
listeen Leger/ ē putten van dien water/ wt
den Putte Bethlehem onder de Poorte / en- halen water
de droegent/ ende brachtent tot Dauid/ Maer wter viandē
hy en wildes niet drincken/ maer hy goot den legher.
19 Heere wt/ ende sprack: Dat late Godt verre
van my zijn/ dat ick dat doen soude/ ē drinc-
ken dat bloedt deser mannen in haers leuens
pericule. Want si hebbent met pericule haers
leuens hier ghebracht/ Daerom en wilde hys
niet drincken. Dat deden die drie Helden.
20 ‖Abisai de broeder Joab / die was oock de 2.Re. 23.d.18
principaelste onder den drien. Ende hy hief
zijn spiesse op / ende sloech drie hondert. En-
de hy was onder den drien beroemt.
21 Ende hy die derde/ heerlijcker dan die twee
ende was haer Ouerste. Maer tot aen de drie
22 en quam hy niet. ‖Benaia de soone Joia- 2.Re.23.d.20
D da/ des soons Ishail/ van grooten daden/ van
Kabzeel. Hy sloech twee Leeuwen der Moa-
biten. Ende ginck af/ ende sloech eenen Leeu
midden inden Put/ inder tijt des sneeus.
23 Hy sloech oock eenen Egypschen man / die
was vijf ellen lanck / ende hadde een spiesse
inder handt als eenen weefboom. Maer hy
ghinck tot hem af met eenen stock/ ende nam
hem de spiesse wt der hant *ende doodde hem 1.Re. 17.g.51
24 met zijn eyghen spiesse. Dat dede Benaia
de sone Joiada/ ende was vermaert onder de
25 drie Helden/ Ende was de heerlijckste on-
der dertich. Maer aē de drie en quam hy niet.
Maer Dauid maecte hem totten heymelijck-
26 sten raet. De strijdtbaer Helden zijn dese:
‖Asael de broeder Joabs. Elhanam de soone 2.Re.23.e.24
27 Dodo van Bethlehem. Samoth de Harori
28 te. Helez de Pelonite. Ira de sone Ekes/ de
29 Thekoite. Abieser de Antothite. Sebechai
30 de Husatite. Ilai de Ahohite. Maherai de
Netophathite. Heled de sone Baena/ de Ne-
31 tophathite. Ithai de sone Ribai/ van Gi-
E beath / der kinderen BenJamin. Benaia de
32 Pirgatonite. Hurai vander beken Gaas/
33 Abiel de Arbathite. Asmaueth de Baheru-
34 mite. Eliahba de Saalbonite. De kinderen
Hasem des Gisoniters. Jonathan de sone Sa
35 ge/ de harariter. Ahiam de sone Sachar/ de
36 Harariter. Eliphal de soone Vr. Hepher de
37 Macherathite. Ahia de Pelonite. Hezro de
38 Carmelite. Naerai de sone Asbai. Joel de
broeder Nathan. Mibehar de soone Hagri.
39 Selech de Amonite. Naherai de Berothite
40 de wapēdrager Joabs des soōs SeruJa. Ira
41 de Jethrite. Gareb de Jethrite. Vria de He-
42 thite. Sabad de sone Ahelai. Adina de soo-
ne Sisa/ de Rubenite/ een Hooftman der Ru
beniten/ ende dertich waren onder hem.
43 Hanan de sone Maecha. Josaphat de Ma-
44 thonite. Vsia de Asthrathite. Sama ende
Jaiel/ de soonen Hothan/ des Aroetiters.
45 Jediael de soone Simri. Joha zijn broeder
46 de Thiziter. Eliel de Maheuiter. Jerebai ē
Josawia de soonen Elnaam. Jetma de Moa-
47 bite. Eliel/ Obed/ Jaesiel van Mizobata.

Dat xiij. Capittel.

1 OOck quamen dese tot Dauid te Sik-
A lak / ‖ doen hy noch ghesloten was/ 1.Reg. 27.a.1
voor Saul den soone Kis. Ende sy Vanden Hel
waren oock onder den Helden / die tot den den die tot
2 strijdt holpen/ Ende met boghen gheschickt Dauid quamē
waren tot beyden handen/ op steenen/ op pij- doen hi vloot
len ende booghen. Vanden broederen Sauls/
3 die wt BenJamin waren. De principael-
ste Ahieser ende Joas / de kinderen Samaa/
des Gibeathiters. Jesiel ende Pelet de kinde
ren Asmaueth. Baracha ende Jehu de Antho-
4 thiter. Jesmaia de Gibeonite/ machtich on-
der dertighen ende ouer dertighen. Jeremia
Jahesiel/ Jonathan / Josabad / de Gedera-
5 thiter. Eleusai / Jeremoth/ Bealia / Sa-
6 maria/ Saphatia de Harophite. Elkana/

Jesia/Asareel/Joeser/Jasabeam de Korhiter.
7 Joela ende Sabadia/ de kinderen Jehoram
8 van Gedor. Vandē Gadditen scheyden hen
wt tot David/ inde Borcht inder wostijnen/
stercke Helden eñ Crijchslieden/ die Schilt eñ
Spiessen voerdē/ eñ haer aengesicht gelijck der
B Leeuwen/eñ snel als de Rheen op de bergen.
9 De eerste Eser/ de ander Obadia/ de derde
10 Eliab/ De vierde Masmanna/ de vijfste Je
11 remia/ De seste Athai/ de seuenste Eliel/
12 De achtste Johanan/ de negenste Elsabad/
13 De thienste Jeremia/ de elfste Machbanai.
14 Dese waren vanden kinderen Gad/ Hoof-
den int Heyr/ de cleynste ouer hondert/ eñ de
15 grootste ouer duysent. Dese zijnt die ouer de
Jordane ghinghen inder maendt/ doen sy vol
was aen beyde Oeuerē/ dat alle grondē effen
waren / beyde teghent Oosten ende teghent
16 Westen. Daer quamender oock sommighe
vanden kinderen BenJamin ende Juda / tot
17 der Borchten Davids. Maer David ginck
tot hen wt/ende antwoorde / ende sprack tot
hen: Ist dat ghy in vreden tot my coemt/ende
om my te helpen/ so sal mijn herte met v zijn.
Maer coemt ghy op liste/ ende om my teghen
te zijn / daer doch gheen boosheyt aen my en
is / Soo sie de Godt onser Vaderen daer in/
18 ende straffe dat. Maer de geest trock aen — Amasai spreket met David.
C Amasai den Hooftman onder dertighen/ende
sprack: O zijn wy David/ ende met v houden
wijt/ghy sone Isai. Vrede/vrede si met v/vre-
de sy met uwen hulperen/ Want v Godt hel-
pet v. Doen namse David aen / ende settese
19 tot Hoofden ouer de Crijchslieden. Ende
van Manasse vielen sommighe tot David/
doen hy quam metten Philisteen tegen Saul
totten strijde / ende en holp hen niet. *Want — 1.Re.29.a.4.
de Vorsten der Philisteen lietense met raet
van hen/ende seyden: Waert dat hy tot sinen
heere Saul viel/so mocht het ons onsen hals
20 costen. Doen hy nv na ‖Siklag troc/vielen — 1.Reg.30.a.1
tot hē van Manasse/Adna/Josabad/Jediael/
Michgel/Josadad/Elihu/Silthai/hoofdē o-
21 uer duysent in Manasse. Eñ si holpen Da-
uid tegen de crijchslieden/Want si waren alte
mael redelijcke Helden/ ende werden Hooft-
22 lieden ouer dat Heyr. Oock quamen alle
daghe sommighe tot David / om hem te hel-
pen/tot dat het een groot Heyr wert/als een
23 Heyr Godts. Ende dit is dat ghetal der — Van tghetal des Heyrs/ ende Helden Davids.
hoofden gewapent tot den Heyr/ die tot Da
uid tot Hebron quamen/ om dat Coninckrijck
Sauls tot hem te keeren/na den woorde des
24 Heeren. Der kinderen Juda/die schilden/
D ende spiessen droeghen/waren ses duysent eñ
25 acht hondert ghewapent tot den Heyr. Der
kinderen Simeons/redelijcke Helden tot den
26 Heyr/seuen duysent ende hondert. Der kin
deren Leui vier duysent ende ses hondert.
27 Ende Joiada de Vorst onder dien van Aa-
ron/met drie duysent ende seuen hondert.
28 Sadok de Jonghelinck een redelijck Heldt
29 met zijns Vaders huys/tweentwintich O-
uersten. Der kinderen BenJamin Sauls broe
dere/drie duysent/want tot dier tijt toe/ hiel-
dent haerder noch vele metten huyse Sauls.
30 Der kinderen Ephraims/twintich duysent
ende acht hondert redelijcke helden/ ende ver
maerde Mannen inden huyse haerder Vade-
31 ren. Des haluen stams Manasse/achthien
duysent/die met name ghenoemt werden/ dat
si quamen/ende David Coninck maecten.
32 Der kinderen Isaschars die verstandich
waren/eñ rieden wat Israel op elcke tijt doē
souden: twee hondert Hoofrlieden/ ende alle
haere broeders volchden hare worden.
33 Van Sebulon die int heyr trocken tot den
strijde gerustet/met alderhande wapene tottē
strijde / vijftich duysent / hen in ordinantie te
34 schicken eendrachtelijck. Van Naphthali/
E duysent hooftlieden / eñ met hen die schilden
ende spiessen voerdē/ seuenendertich duysent.
35 Van Dan totten strijde gewapent/achten-
36 twintich duysent/ses hondert. Vā Asser/die
int heyr trocken gherustet totten strijde/veer-
37 tich duysent. Van ouer ghene zijde der Jor-
danen/van den Rubeniten/Gadditen/eñ den
haluen stamme Manasse/ met alderhande wa
pen tottē strijde/hondert eñ twintich duysent.
38 Alle dese Crijchslieden / om dat heyr te or-
dineren / ‖quamen van gheheelder herten tot — 2.Reg.5.a
Hebron/om David Coninc te makē ouer ge-
heel Israel. Oock was allet ander Israel van
eender herten/ datmen David Coninck soude
39 maken. Ende waren aldaer by David drie
dagen/aten eñ droncken. Want haer broeders
40 hadden voor hen wat bereyt. Oock die de
naeste rontom waren tot Isaschar toe/Sebu-
lon eñ Naphthali/die brachtent broot op E-
zelen/Kemelen/Muylen ende Runderen/om
te eten/meel/vijgen/rosinen/wijn/olie/runde-
ren ende schapen plantepy/ want daer was eē
blijschap in Israel.

Dat xiiij. Capittel.

1 ENde David hielt eenen raet * metten — 2.Reg.6.a
A hooftlieden/ouer duysent eñ ouer hon- — David hout raet om de Arcke weer te halen.
2 dert/ende met allen Vorsten/ Ende
sprack totter geheelder ghemeynten Israels:
Behaget v/eñ ist vanden Heere onsen Godt/
soo laet ons ouer al wtseynden tot onsen an-
deren broederen/in alle den lande Israels/eñ
met hen de Priesters ende Leuiten in die ste-
den/Daer si voorsteden hebben/dat si tot ons
3 vergadert worden. Ende laet ons de Arcke
ons Gods weder halen tot ons/Want by den
tijden Sauls en vraechden wy niet nae haer.
4 Doen seyde de geheele gemeynte: Men sou
de also doen/ want sulcks behaechde alle den
5 volcke wel. Also vergaderde David dat ge-
heele Israel/van Sihor Egypti aen/ tot dat-
men coemt te Hemath/om de Arcke Godts te
6 halen van KiriatJearim. Ende David troc
op met geheel Israel ‖tot KiriatJearim/wel — 1.Reg.7.a.
ke in Juda leyt/op dat hy van daer op soude
brenghen de Arcke Godts des Heeren/die op
den Cherubim sit/daer den naem aengeroepē
7 wort. ‖Eñ si lieten de Arcke Gods op eenen — 1.Reg.6.b.
B nieuwen wagen voeren/wt den huyse Abina-
dab. Vsa eñ zijne broeders dreuen den wagē.
8 Maer David ende alle Israel speeldē voor — David speelt voor d'Arck
God wt geheelder macht/met liedekens/ met
herpen/met psalteren / met tamborinen / met
9 Cymbalen ende met basuynen. *Maer doen — 2.Reg.6.b.
si op de pleyne Chidon quamen/stac Vsa zijn
hant wt om de Arcke te houden/want de run
10 deren traden ter zijden wt. Doen vertoorn-
de de gramschap des Heeren ouer Vsa/ende
sloech hem / om dat hy zijne handt wt hadde
ghesteken aen de Arcke / alsoo dat hy aldaer
11 sterf voor God. Doen wert David bedroeft — David bre[...] hē voor Go[...] eñ laet de A[r]ke int huys ObedEdo[m]
om dat de Heere een sodanighen schuere de-
de aen Vsa/ende hiet die plaetse PerezVsa/
12 tot op desen dach toe. Eñ David vreesde
hem voor Gode in dien dage ende sprac: Hoe
sal ick de Arcke Godts tot my ghebrenghen?
13 Daerom en liet hy de Arcke Godts niet tot
hem breugē inde stadt Davids/maer hy keer-
dese int huys ObedEdom des Gethiters.
14 *Also bleef de Arcke Gods by ObedEdom — 2.Reg.6.b.
in zijnen huyse drie maenden lanck. Ende de
Heere seghende dat huys ObedEdom / ende
alle wat hy hadde.

Dat xv. Capittel.

1 ENde ‖Hiram de Coninc tot Tyro/sant — Hirā seynt [...] dē tot Dau[id]
A boden tot David / ende Cederen hout/
metsers ende timmerlieden / dat sy hem — ‖2.Re.5.c.
een

2 een huys souden timmeren. Ende Dauid
mercte dat hem de Heere tot eenen Coninck
ouer Jsrael beuesticht had. Want zijn Coninc
rijck clam op/om zijns volcs Jsraels wille.
3 Eñ Dauid nam noch meer wijuen tot Je-
rusalem/eñ wan noch meer sonen ende doch-
4 teren. Ende die hem tot Jerusalem gheboo-
ren werden/die hieten also : Samua/Sobab/
5 Nathan/Salomo/ Jebehar/Elisua/ Elipa-
6 let/ Noga/Nepheg/Japhia/
7 Elizamma/BaelJada/Eliphaleth.
8 Eñ Doen de Philisteen hoorden / dat Da-
uid tot eenen Coninck gesalft was ouer dat
gheheele Jsrael/trocken si alle op om Dauid
B te soecken. Doen dat Dauid hoorde/trock hy
9 wt tegen hen. Eñ de Philisteen quamen/eñ
leyden hen neder inden ||gronde Rephaim.
10 Maer* Dauid vraechde God/ ende sprack:
Sal ick optrecken teghen de Philisteen/ende
wildyse in mijn hant gheuen? De Heere sey-
de tot hem: Trect op/ick hebse in uwen han-
11 den ghegeuen. Ende doen si optrocken nae
BaalPrasim/sloechse Dauid aldaer. Eñ Da-
uid sprac: God heeft mijne vianden door mij-
ne hant van malcanderen geschuert/ soo hem
dat water van malcanderen schuert. Daer af
12 hieten si de plaetse BaalPrasim. Ende si
lieten hare Goden aldaer: ||Doen hietse Da-
13 uid met vier verbernen. *Maer de Phili-
C steen maeckten hen daer weder aen/ende ley-
14 den hen neder inden gronde. Ende Dauid
vraechde God noch eens. Ende Godt sprack
tot hem : Ghy en sult niet op trecken achter
hen. Maer wijckt van hen / dat ghy aen hen
coemt teghen de Moerbesienboomen ouer.
15 Als ghy dan dat ruysschen bouen op de
Moerbesienboomen sult hooren gaen/ so coēt
daer wt totten strijde: want God is dan voor
v wt ghetrocken / om der Philisteen heyr te
16 slaen. Ende Dauid dede so hem God beuo-
len hadde. Eñ si sloeghen dat heyr der Phili-
17 steen/van Gibeon aen/tot Gasa toe: Ende
Dauids naem brack wt in allen landen. Eñ
de Heere liet zijne vreese ouer alle heydenen
coomen.

Dat xvj. Capittel.

1 ENde hy timmerde hem huysen in de
A stadt Dauids/ende bereyde der Arcken
Gods een plaetse/eñ bereyde een hut-
2 te ouer haer. Doen ter tijt seyde Dauid/de
Arcke Gods en sal niemant draghen/dan al-
leen de Leuiten. ||Want de selue heeft de Hee
re vercooren/dat si de Arcke des Heeren sou-
3 den dragen/eñ hem dienen eewelijck. Daer
om vergaderde Dauid dat gheheele Jsrael/
tot Jerusalem/*dat si de Arcke des Heeren op
souden brenghen/aen de plaetse / die hy daer
4 toe bereyt hadde. Eñ Dauid bracht te samē
5 de kinderen Aaron ende de Leuiten. Van-
den kinderen Kahath : Vriel den opperste
met zijnen broederen hondert ende twintich.
Vanden kinderen Merari : Asaia/de Ouerste
met zijnen broederen tweehondert eñ twin-
6 tich. Vanden kinderē Gerson: Joel de ouer-
ste met zijnen broederen/hondert eñ dertich.
7 Vanden kinderen Elizaphan : Samaia de
Ouerste met zijnen broederen/twee hondert.
8 Vanden kinderen Hebron: Eliel de Ouerste
9 met zijnen broederen/tachtentich. Vanden
kinderen Vsiel: Amminadab de Ouerste met
10 zijnen broederen/hondert eñ twelf. Eñ Da-
B uid riep Sadok eñ Abiathar de Priesteren/
eñ de Leuiten/te weten / Vriel/Asaia/ Joel/
11 Semaia/Eliel/Aminadab/ Ende sprack tot
hen: Ghy zijt de hoofden der vaders onder dē
Leuiten: So heyliget v nv/eñ uwe broederen
dat ghy de Arcke des Heeren des Godts Js-
raels op brenget / aen de plaetse die ick haer

12 bereyt hebbe. Want te vooren doen ghy 1.Pa.14.b 14
daer niet en waert/dede de Heere onse Godt
een schuere onder ons / daerom dat wy hem
13 niet en sochten/so het behoort. *Alsoo hey- Num. 7.b.9.
lichden hen de Priesters ende Leuiten/dat si
de Arcke des Heeren des Godts Jsraels op
14 souden brengen. Eñ de kinderen Leui droe-
gen de Arcke Gods des Heerē op haer schou-
deren metten hantboomen daer aen / *gelijck Exo. 25.b.13.
Mose ghebooden hadde nae den woorde des
15 Heeren. Ende Dauid sprack totten Ouer-
sten der Leuiten/dat si haer broeders tot san- Vande namē
ghers souden stellen / met snarenspelen / met der sanghers.
Psalteren/Herpen / ende hellen Cymbalen/
dat si luyde souden singhen/eñ met blijschap-
16 pen. Doen stelden de Leuiten Heman den
C sone Joel/Ende van zijnen broederen/Assaph
den sone Berechia. Eñ vanden kinderen Me-
rari haren broederen/Ethan dē soon Kusaia:
17 Eñ met hē hare broeders des anderē deels/
te weten / Sacharia/Ben/Jaesiel/ Semira-
moth/Jehiel/Vnni/Eliab/Benaia/Maeseia/
Mathithia/Elipheleia / Mikneia / ObedE-
18 dom/Jeiel de Duerwachters. Want Hemā/
Assaph eñ Ethan waren sanghers met meta-
19 len Cymbalen/om helle te clincken. Maer
Sacharia/Asiel/Semiramoth/Jehiel/ Vnni/
Eliab/Maeseia eñ Benaia / met Psalteren/
20 om na te singen. Maer Mathithia/Eliphe-
leia/Miknea/ObedEdō/ Jeiel eñ Asasia/met
Herpen van acht snaren/om voor te singhen.
21 Maer ChenanJa der Leuiten ouerste / de ChenanJa
Sangmeester / dat hyse soude onderwijsen te sangmeester.
22 singen/want hy was verstandich. Eñ Beri
chia eñ Elkana warē duerwachters der Ar- duerwachter.
23 ken. Maer Sachania/Josaphat/Nethane-
el/Amasai/Sacharia/Benaia/Eliezer de prie
sters bliesen met Trompetten voor de Arcke
Gods. Ende ObedEdom ende Jehia waren
24 duerwachters der Arcken. Also gingen Da- Dauid laet
D uid ende de Ouders Jsraels/ende de Ouerste de Arcke wt
ouer duysenden henen/om de Arcke des ver- den huyse O-
bonts des Heeren op te halen wt den huyse bedEdō halē.
25 ObedEdom met blijschappen. Eñ doē God
den Leuiten halp/die de Arcke des verbonts
des Heeren droegen/offerde men seuen ossen/
26 ende seuen rammen. Eñ Dauid hadde ee-
nen lijnen rock aen/daer toe alle Leuiten/die
de Arcke droegen/ende de sanghers/eñ Che-
naia de Sangmeester/met den sangers. Oock
hadde Dauid eenen lijnen Lijfrock aen.
27 Also bracht dat geheele Jsrael de Arcke des
verbonts des Heeren op met juychen/basuy-
nen/trompetten / ende hellen cymbalen / met
28 psalteren ende herpen. *Als nv de Arcke 2.Reg.6.d.15
des verbonts des Heeren in de stadt Dauids
quam/sach Michal de dochter Sauls ter ven
ster wt. Ende doen si den Coninck Dauid Michal ver-
sach dansen ende spelen / verachte si hem in acht Dauid.
haer herte.

Dat xvij. Capittel.

1 ENde ||doen si de Arcke Godts in brach- 2.Re. 6.d.16.
A ten/stelden sise inde hutte/die haer Da- Dauid stelt
uid opgerecht hadde. Eñ offerden brant de Arcke op
2 offeren ende danckofferen voor Gode. Ende haer plaetse.
doen Dauid de brandtofferen ende danckof-
feren volbracht hadde/seghende hy dat volck
3 inden naem des Heeren. ||Ende deylde wt 2.Reg.6.d.18
eenen yeghelijcken in Jsrael / beyde mannen
ende vrouwen/een ghewicht broots/ een stue
4 vleesch / ende een flessche wijns. Ende hy Dauid stelt
stelde voor de Arcke des Heeren sommige Le de Leuitē om
uiten tot dienaers/dat si den Heere den God god te danckē
Jsraels prijsen/dancken ende louen souden/te
5 weten/ Assaph den eersten/Sacharia den an
deren/Jeiel/Semiramoth/ Jehiel/Mathithia
Eliab/Benaia/ObedEdom / ende Jeiel/ met
Psalteren ende Herpen : Maer Assaph met

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

6 hellen Cymbalen. Benaia ende Jehasiel de
Priesteren met Trompetten altoos voor de
7 Arcke des verbondts Godts. In die tijt be=
B stelde Dauid ten eersten den Heere te danc=
ken/door Assaph ende zijne broeders:
Psal. 105.a.1 8 ||Dancket den Heere/predict zijnen name/
Esai. 12.a.4. maect condich onder den volckē zijn doen.
Lofsanck 9 Singet/spelet/ende dichtet hem/ van allen
Dauids. zijnen wonderijckheden.
10 Looft zijnen heylighen name/ dat herte der
gheenre die den Heere soecken/verblijde hem.
11 Vraghet na den Heere eñ nae zijne macht/
soect zijn aensicht altijt.
12 Ghedenct zijnder wonderlijckheden / die hy
ghedaen heeft/zijnder wonderlijckheden ende
zijns woorts.
13 Ghy/dat saet Israels zijns knechts / ghy
kinderen Jacobs zijns wtuercorens.
14 Hy is de Heere onse God/hi oordeelt ouer
de geheele werelt.
15 Ghedenct eewelijck zijns verbondts/dat hy
C geloeft heeft in duysent geslachten.
Gen. 22.c.16. 16 "Dat hy ghemaect heeft met Abraham/eñ
zijns eedts met Isaac.
Gene. 26.a.3. 17 *Eñ hy stelder Jacob tot eenen rechte / Eñ
Israel tot een eewich verbont.
Gen. 28.c.13. 18 ||Eñ sprack: Jck wil v dat lant Canaan ge=
Vertellinghe uen/dat Lot ws erfdeels.
der weldaden 19 Doen si noch weynich ende cleyn waren:
Gods. Ende vreemdelingen daer in.
20 Ende si trocken van den eenen volcke tot
den anderen/ Ende wt den eenen Coninc rijck
totten anderen volcke.
21 Hy en liet hen niemant schade doen / ende
strafte Coningen om haren wille.
Psa. 105.b.15 22 En||tast mijne ghesalfde niet aen/eñ en doet
niet quaets mijnen Propheten.
Psal. 96.a.1. 23 "Singet den Heere alle lant/vercondighet
dagelycs zijn heyl.
24 Vertelt onder de heydenen zijn heerlijchept:
Eñ onder den volcken zijn wonderlijckheden.
25 Want de Heere is groot/ende wter maten
loflijck/eñ heerlijck bouen alle ander Goden.
26 Want alle de Goden der Heydenen zijn
Gene. 1.a.1. Afgoden : *Maer de Heere heeft den Hemel
Psa. 146.a.6 ghemaect.
27 Het staet heerlijck ende chierlijck voor hem.
D Ende ghaet gheweldich ende vrolijck toe/in
zijn plaetse.
28 Gheeft herwaerts den Heere ghy Volc=
ken : Gheeft herwaerts den Heere eere ende
cracht.
29 Geeft herwaerts des Heeren naem de ee=
re/brenget giften/eñ coemt voor hem/ eñ aen
bidt den Heere in heylige chieragie.
30 De gantsche werelt vreese hem / Hy heeeft
den Aertbodem bereyt / dat hy niet beweecht
en wort.
31 Den Hemel verblijde hem/ende de Aerde si
vrolijck: Ende men segge onder de heydenen/
dat de Heere regeert.
32 De zee bruyssche/eñ wat daer in is/Eñ dat
velt si vrolijck/eñ alle wat daer op is.
33 Ende laet juychen alle bomen in dat wout
voor den Heere / Want hy coemt om te oor=
deelen de Aerde.
34 Danct den Heere/want hy is vriendelijck:
Eñ zijne bermhertichept duert eewelijck.
35 Ende segt: Helpt ons Godt onse Heylant/
ende vergadert ons/ ende verlost ons wt den
Heydenen/ op dat wy uwen heylighen naem
dancken/ende dy lof segghen.
36 Ghelooft si de Heere de Godt Israels/van
eewichept tot eewichept. Ende alle dat volck
segghe: Amen/ende loue den Heere.
37 Aldus liet hy aldaer voor de Arcke des ver
E bondts des Heeren/Assaph eñ zijn broeders/
om te dienen voor de Arcke altijt/elcken dach
38 zijn dachwerck. Maer ObedEdom ende
haer broeders achtentsestich / ende ObedE=
dom den sone Jedithun/ende Hossa tot poor=
39 tiers. Ende Sadok den Priester ende zijne
broeders/de Priesters/ liet hy voor de Woo=
ninghe des Heeren / op der Hoochten / tot
40 Gibeon/ Dat sy den Heere daghelijcks
Brandtoffer souden doen / op den Brandtof=
fers Altaer/des morghens ende des auonts/
||so inde Wet des Heeren gheschreuen staet/ Exo. 2
die hy aen Israel ghebooden heeft. Num.
41 Ende met hen Heman ende Jedithun/en=
de de ander wtuercoorene/die met namen ge=
noemt waren/om den Heere te dancken / dat
zijne bermhertichept eewelijck duert.
42 Ende met hen Heman ende Jedithun/met
Trompetten ende Cymbalen te clinckē / ende
met snarenspelen Gods. Maer de kinderē Je=
43 dithun maeckte hy poortwachters. Alsoo
trock alle dat volck weder henen / elck in zijn
huys. Ende Dauid keerde ooc wederom / zijn
huys te seghenen.

Dat xvij. Capittel.

1 HEt gheuiel doen " Dauid in zijn huys 2. Reg.
A woonde / sprack hy totten Propheet Hoe D
Nathan : Siet/ick woone in een Ce= voor n
deren huys / ende de Arcke des verbonts des dē Hee
2 Heeren is onder de Tapijtē. Nathan sprac huys t
tot Dauid : ||Al wat in uwer herten is / dat wen.
3 doet/want God is met v. Maer in der sel= ||1. Re.
uer nacht/ quā dat woort Gods tot Nathā/
4 ende sprack: Gaet henen/ende segt Dauid Söder
mijnen knecht: Dus spreeckt de Heere : Ghy woorde
en sult my gheen huys timmeren / tot eender God m
5 Wooninghen. Want ick en heb in gheenen daen h
huyse ghewoont/van dien dage aen/doen ick
de kinderen Israels wt voerde / tot op desen
dach. Maer ick ben gheweest / soo waer de
Hutte gheweest is/ende de Wooninghe.
6 Waer ick ghewandelt hebbe in gheheel Is=
rael. Heb ick oock tot eenighe vanden Rech=
ters in Israel oyt ghesept/dien ick gheboode
te voeden mijn volck/ende gesproken: Waer= Vande
om en timmert ghy my niet een Cederen daden
7 huys? Dus spreeckt nv aldus tot mynen tegen
knecht Dauid: Dus seyt de Heere Sebaoth:
B Ick heb v ghenomen van der Weyden achter
de schapen / dat ghy een Vorst sout zijn ouer
8 mijn volck Israels. Ende ben met v ghe=
weest/werwaerts ghy henen gegaen zijt, En=
de hebbe uwe vianden wtgheroyt voor v/en=
de hebbe v eenen name gemaect/als de groo=
9 te opter aerden eenen naem hebben. Maer
ick wil mijn volck Israel een stede setten / eñ
wilt planten/dattet aldaer woonen sal/ende
niet meer beweecht worden. ||Eñ de kinderen Mat.
der boosheyt en sullent niet meer crencken als
10 te vooren/ Eñ in den tijden doen ick Rech=
teren ouer mijn volck Israels ordineerde. Eñ
ick wil alle uwe vianden verootmoedighen/
ende vercondighen v/dat de Heere v eē huys
11 timmeren wil. *Maer als uwe daghen wt 2. Reg
zijn/dat ghy wech gaet tot uwen Vaderen/ Psa.
so wil ick v saet nae v verwecken / dat uwer Salo
12 sonen een sal zijn. ||Dien wil ic zijn Coninc de de
rijck beuestigen/*die sal my een huys timme= een h
ren/eñ ick wil zijnen stoel beuestigē eewelijc. wen.
13 Jc wil zijn "Vader zijn/ eñ hy sal mijn soone ||Jere.
zijn. Eñ ick wil mijn bermhertichept niet van *1. P
hem keeren/gelijck ickse van dien gekeert heb "Heb
14 die voor v was. Maer ick wil hem setten
in mijn huys/eñ in mijn Coninckrijck eewelijc/
dat zijnen stoel stantuastich si eewelijck.
15 Eñ doen Nathan na alle dese woorden eñ
16 gesichte met Dauid sprack/ Quam de Co=
C ninc Dauid/eñ stelde hem voor den Heere/eñ Dau
sprack: Wie ben ick Heere God? Ende wat is den
mijn huys/dat ghy my tot hier toe ghebracht
hebt?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

17 hebt? Eñ dat heeft v noch te weynich ghe-
docht/ Godt. Maer hebt ouer dat huys ws
knechts noch van verren toecomendē gespro
ken. Eñ ghy hebt my aengesien/gelijc in der
ghedaente eens menschen die in der hoochte
18 Godt de Heere is: Wat sal Dauid meer tot
v seggen/dat ghy uwen knecht so heerlijc ma
19 ket? Ghy kent uwen knecht / Heere om ws
knechts wille nae uwer herten/hebdy alsoo-
danige groote dingen gedaen/dat ghy cont
20 sout doē alle heerlicheyt/ Heere ws gelijc en
is niet/||Eñ daer en is geen God dan alleen
ghy/vā welcken wy met onsen oorē gehoort
21 hebben. Eñ *waer is een volc op aerdē ge
lijc v volck Israel/daer een Godt toe gegaen
is/om hem een volc te verlossen eñ hē seluen
eenen naem te maken van grotē veruaerlijc-
ken dingen/Heydenen voor uwe volc wt te
stooten/dat ghy wt Egipten verlost hebt.
22 Eñ hebt v uwe volck Israel tot eenen volc-
ke gemaect eewelijc/eñ ghy Heere zijt haer
23 Godt ghewor den. Nv Heere dat woort dat
D ghy gesproken hebt ouer uwen knecht/ eñ o-
uer zijn huys/worde warachtich eewelijc/eñ
24 doet also ghy gesproken hebt. Eñ uwē Na
me worde warachtich eñ groot eewelijck/
op datmē segge: De Heere Sebaoth de God
Israels / is God in Israel/ende dat huys ws
knechts Dauids si stantuastich voor v.
25 Want ghy Heere hebt de oore ws knechts
geopēt/dat ghy hem een huys timmerē wilt/
Daerom heeft v knecht geuondē/dat hi voor
26 v soude bidden. Nv Heere ghy zijt Godt/
ende hebt sulc goet uwē knecht ghesproken.
27 Nv begint te segenen dat huys ws knechts
dattet voor v eewelijc si: Want wat ghi Hee-
re segent/dat is gesegent eewelijc.

Dat xix. Capittel.

NA desen *sloech Dauid de Philisteen/
a eñ verootmoedichdese/eñ nam Gath
eñ hare dochteren wt der Philisteen
2 hant. Oc sloech hy de Moabiten/ || alsoo
dat de Moabiten Dauid onderdanich wer-
3 den/ende giften brachten. Hy sloech oock
HadadEser den Coninc tot Soba / in He-
math doen hy wech trocom zijn Teken op te
4 rechten aent water Phrat. Ende Dauid
wan hem duysent wagens af/seuen duysent
Ruyters/eñ twintich duysent mannē te voet.
Eñ Dauid verleemde alle wagens/ende hielt
5 hondert wagens ouer. Ende die Siriers
van Damasco quamen dien HadadEser den
Coninc te Soba te helpē. Maer Dauid sloech
dier seluer Siriers tweentwintich duysent
6 mannen. Ende leyde volc tot Damascon
in Sirien / dat de Siriers Dauid onderda-
nich souden worden/ende hem gauen souden
brengen: Want de Heere halp Dauid waer
7 hy henen troc. *Eñ Dauid nam de gulden
schilden/die HadadEsers knechten hadden/
8 ende brachtse te Jerusalem. Oc nam Da-
uid wt den steden HadadEsers Tibchath eñ
B Chun / seer veel metaels/*Waer af Salomo
de metalen zee eñ Colomnen/eñ metalen va
9 ten maecte. ||Eñ doen Thogu de Coninck
tot Hemath hoorde dat Dauid alle de macht
HadadEsers des Coninck tot Soba geslagen
10 hadde/ Seynde hy zijnen sone Hadoram tot
ten Coninc Dauid / eñ dede hē groetē/eñ se-
genen/dat hy tegen HadadEser gestreden eñ
hem geslagen hadde. Want Thogu hadde eē
11 oorloge tegen HadadEser. Oock heylichde
de Coninc Dauid den Heere/alle gulden/sil-
ueren ende metalen vaten/ met den silueren
eñ goude/dat hy den Heydenē genomen had
de/te weten/den Edomiten/ Moabiten/Am-
moniten/Philisteen/ende Amalekiten.
12 Eñ Abisai de sone Seruia/sloech der Edo-
13 miten int soutdal achtien duysent. Eñ *leyde ||Gen.25.c.22
volc in Edomea/dat alle Edomiten Dauid Nu.24.d.18.
onderdanich warē/wāt de Here halp Dauid
14 werwaerts hy reysde. Also regeerde Dauid
ouer dat geheele Israel / eñ onderhielt oor-
deel ende gerechticheyt alle zijnen volcke.
15 Joab de sone Seruia was ouer dat Heyr.
16 Josaphat de soō Ahilud was Cancelier/ Sa 2.Re.20.d.23
dok de sone Ahitob ende AbiMelech de sone
Abiathar /waren Priesters . Sawsa was
17 Schriuer. *Benaia de sone Joiada / was 2.Reg.8.c.18
ouer de Chrethi eñ Plethi. Ende de eerste so
nen Dauids waren den Coninc ter hant.

Dat xx. Capittel.

1 ENde na desen ||sterf Nahas de Co- 1.Reg.10.a.1
A ninck der kinderen Ammon/ende zijn Dauid seynt
sone wert Coninck in zijn plaetse. bodē om Ha-
2 Doen dachte Dauid: Jck wil bermhertich- non te troostē
heyt doen aen Hanon den sone Nahas/Wāt ouer zijnen
zijn Vader heeft aen my bermherticheyt ghe- Vader.
daen. Eñ seynde boden henen/om hem te troo
sten ouer zijnen vader. Ende doen de knechtē
Dauids int lant der kinderen Ammon qua-
3 men/tot Hanon om hem te troosten. Seyden
de Vorsten der kinderen Ammon tot Hanon.
Meynt ghy dat Dauid uwen vader eert voor
uwen oogen/dat hy troosters tot v gesonden
heeft? Ja zijne knechten zijn tot v gecomē om
te ondersoecken/eñ om te keeren/ eñ te bespie
4 den dat lant. Doen nam Hanon de knechtē Hanon schēt
Dauids/eñ schoerse/eñ sneet haer cleederen eñ bespot die
half af /tot aen de lendenen toe/eñ lietse gaē bodē Dauids
5 Eñ si gingen wech/eñ lietent Dauid boot-
B schappen door sommighe mannen. Maer hy
seynde hen te gemoet (want de mannen wa-
ren seer gescheyndet) ende de Coninc sprack:
Blijft tot Jeriho/ tot dat uwen baert weder
6 wast/so coēt dan weder. Maer doen de kin
deren Ammon sagen dat si stoncken voor Da
uid/seynden si henen beyde Hanon eñ de kin
deren Ammon/ duysent Centner siluers / om
wagens eñ Ruyters aen te nemen wt Me-
7 sopotamia/eñ Maecha/eñ wt Soba. Ende
namen aen tweendertich duysent wagēs/ eñ
de Coninc Maecha met sinen volcke/die qua
men eñ legerden hen voor Medba. Eñ de kin
deren Ammon vergaderden hen oc wt harē
8 steden/eñ quamen totten strijde. Doen dat
Dauid hoorde/seynde hy Joab henen met dē
9 geheelen heyr der Helden. Maer de kinderē De Amonitē
C Ammon waren wtgetrocken/ eñ rusteden hen trecken tegē
totten strijde voor de stadtpoorte . Maer de Dauid ten
Coningen die gecomen waren/hielden in den strijde.
10 velde alleen. Als nv Joab sach / dat beyde
voor eñ achter hem strijt tegen hem was/ver
coos hy sommige wt alle de ionge stercke mā
nen in Israel/ende wapende hē tegen de Si-
11 riers. Maer dat ouergheblenen volck dede
hy onder de hant Abizai zijns broeders/dat si
hen wapenen souden tegen de kinderen Am-
12 mō/ Eñ seyde: Jst dat my de Siriers te sterc
worden/ so cōt my te halpen. Maer ist dat de
kinderen Ammon v te sterck worden: So wil
13 ick v helpen. Hebt eenen goeden moet / eñ
laet ons vrijmoedich handelen voor ons volc
eñ voor die steden ons Gods. De Heere doe
14 wat hem behaecht. Ende Joab maecter hē
toe metten volck dat by hem was/teghen de
Siriers te strijden . Ende si vluchten voor
15 hem. Maer doen de kinderen Ammon sagē De Syriers/
dat de Siriers vluchten / doen vluchten sy eñ Amoniten
oc voor Abisai zijnen broeder/ende trocken vluchten.
in de stadt. Maer Joab quam te Jerusalem.
16 Maer doen de Siriers sagen/dat si voor
D Israel geslagen waren / seynden si boden he-
nen/eñ brachten de Siriers wt/ op ghene zij-
de des waters ende Sophach de Veldhooft-
man HadadEsers troc voor hen wech.

Doen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

17 Doen Dauid dat ghebootschapt wert/ ver
gaderde hy te hoope dat geheele Israel/ende
troch ouer de Jordane/eñ doen hy daer aen
quam/rustede hy hem tegen hen. Ende Da-
uid rustede hem teghen de Siriers totten
18 stryde ende si streden teghen hem. Maer
de Siriers vluchten voor Israel: Ende Da-
uid dooddede der Siriers/ seuen duysent wa
gens/eñ veertich duysent Mannen te voet.
Sophach den velthooftmã wort gedoot.
Daer toe dooddede hy/Sophach den velt-
19 hooftman. Ende doen de knechten Hadad-
Esers sagen/dat si voor Israel geslagen wa-
ren/ maecten si vrede met Dauid/ende zynen
knechten. Ende de Siriers en wilden den
kinderen Ammon niet meer helpen.

Dat xx. Capittel.

2.Reg.11.a.1
1 A Ende doen dat Jaer om was/"ter tijt
als de Coninghen wt trocken/ voer-
de Joab de heyrcracht / ende verderf
der kinderen Ammons Lant / quam ende be
legerde Rabba. Maer Dauid bleef te Jeru-
salem. "Eñ Joab sloech Rabba/ende bracse.
2.Re.12.k.27. Joab wint Rabba.
2 Eñ Dauid nã de troone haers Coninex vã
zynen hoofde/eñ vant aen haer een centner
gouts swaer/eñ edel gesteenten/Ende si wert
3 Dauid op zyn hooft geset. Ooc voerde hy
2.Re.12.k.31.
seer veel roofs wt der stadt. || Maer dat
volck daer binnen leydde hy wt/eñ deyldese
met sagen ende yseren hakẽ eñ heytels. Alsoo
dede Dauid alle den steden der kinderen Am-
mon. Eñ Dauid trock met den volcke weder
2.Re.21.e.18
4 na Jerusalem/ *Daer na verhief hẽ eenen
strijt te Gaser/ tegen de Philisteen. Doen ter
tijt sloech Sibechai de Husathite den Sibai/
die vanden kinderen der Ruesen was / ende
5 vernederde hem: Eñ daer verhief noch ee-
nen strijt tegen de Philisteen. Doẽ sloech El-
hanan de sone Jair/ Lahemi den broeder Go
liath een Gathiter / Welck eenen spiesstak
6 hadde als eenen weefboom. Noch eens
wert eenẽ strijt te Gath: Daer was een groot
man die hadde ses vingeren eñ ses theenen/
die maken vierentwintich. Ende hy was ooc
7 vanden Ruesen geboren/ Eñ beschimpte
Israel. Maer Jonathan de sone Simea des
broeders Dauids sloech hem. Dese waren ge
boren vande Ruesen te Gath/eñ vielen door
de hant Dauids/ende zynder knechten.

Dat xxi. Capittel.

1 Ende de Satan stont op teghen Is-
2.Re.24.a.1. A rael/||eñ gaf Dauid in/dat hi Israel
2 liet tellẽ. Eñ Dauid sprac tot Joab
ende tot des volcx Ouersten : Gaet henen/
tellet Israel/van Barsaba aen / tot Dan toe
ende brenget tot my/dat ic wete hoe vele dat
Dauid wil tvolc tellẽ/eñ Joab ontraet hem dat.
3 haerder is. Joab sprack: De Heere doe tot
zynen volcke gelijc nv zyn noch hondertmael
so vele. Maer mijn heer Coninck / en zyn
si niet alle mijns heeren knechten? Waerom
vraecht dan mijn heere daer nae? Waerom
4 salder een schult op Israel comen? Maer
des Coninex woort ginck voort tegen Joab.
1.Pa.28.c.29
||Eñ Joab trock wt/ende wandelde door dat
Dat volck wort getelt.
5 geheel Israel. Eñ quam te Jerusalem. Ende
ghaf dat ghetal des ghetelden volcx Dauid.
Eñ des geheelẽ Israels was elfhondertmael
duysent Mannen /die dat s'weert wt trocken
Ende Juda vierhondertmael eñ tseuentich
duysent mannen die dat s'weert wt trock-
6 ken. Maer Leui eñ BenJamin en telde hy
onder dese niet/wãt des Coninex woort was
7 Joab eenen grouwel. Maer sulcx behaechde
Dauid belijt zyn sonden.
8 Gode qualijc/want hy sloech Israel. Ende
Dauid sprack tot Godt: Ick hebbe s'waer-
lijc gesondicht/dat ick dat gedaen heb. Maer
nv neemt wech de misdaet ws knechts/ wãt
2.Re.24.c.11
9 ick hebbe gheheel sotteliјck gedaen: *Ende
de Heere sprack met Gad den Siender Da-
10 uids/eñ sprac: Gaet henen spreect met Da
B uid seggende: Soo spreect de Heere: Ick leg-
ghe v drierhande voor/ Verkiest v een van
11 dien dat ick v doe. Eñ doen Gad tot Da- Dauid ley str[...]
uid quam seyde hy tot hem: Soo spreeckt de
12 Heere: Verkiest v dier een/drie Jaren die-
ren tijt / oft drie maenden vlucht voor uwen
wederpartyders/eñ voor dat s'weert uwer vi
anden / dat het v beuanghe / oft drie daghen
lanck dat s'weert des Heeren eñ Pestilentie
indẽ lande datter de Engel des Heerẽ in al-
le palẽ Israels bederue. Dus siet nv toe wat
ick antwoorden sal/den genen/die my geson-
13 den heeft: Dauid sprack tot Gad: || My is Susa[...]
bouen maten bange / * doch ick wil in de hãt *Eccl[...]
des Heeren vallen/want zyn barmhertichept Daui[d]
is seer groot / eñ en wil niet in der menschen kiest p[...]
14 handen vallen. Doen liet de Heere || Pesti- ||Exo.
C lentie in Israel coomen / also datter tseuen-
15 tich duysent mannen van Israel vielen. En Die [...]
de Godt seynde den Engel na Jerusalem om slaet
te bederuen. Eñ int verderuen sach de Hee- tich [...]
re daer in/eñ hem beroude dat quaet. Ende in Is[...]
sprack totten Engel den verderuer: Het is ge
noech/uwe hant late nv af: Maer de Engel
des Heeren stont by de schuere Arnan des Je
16 busiten. Ende Dauid sloech zyn oogen op/
ende sach den Engel des Heeren staen/tus-
schen hemel ende aerde/ eñ een bloot s'weert
in zyn hãt/wtgerect ouer Jerusalẽ. Doẽ viel
Dauid ende de Ouders met sacken bedeckt
17 op haer aensicht. Ende Dauid sprack tot Dã [...]
Godt: En ben ict niet / die dat volc liet tellẽ? boete.
Jc ben de gene/die gesondicht ende dat quaet
gedaen heeft/ Maer wat hebben dese scha-
pen gedaen? Heere mijn Godt/laet v hant te-
gen my eñ mijns vaders huys zyn ende niet
18 tegen v volc/om te plaghen. Eñ de Enghel De H[eere]
D sprac tot Gad/dat hy Dauid soude segghen: biedt
Dat Dauid op gaen soude/ ende dẽ Here ee- eenen
nen Altaer oprechten in de schuere Arnã des te ma[...]
19 Jebusitẽ. Also ginc Dauid op na dat woort
Gad/dat hy gesproken hadde in des Heeren
20 Naem. Maer als hem Arnan om keerde
ende sach den Enghel/ende zyne vier soonen
21 met hem / verstaken si hen. Want Arnan
dorschede Terwe: Als nv Dauid tot Arnan
ginc/sach Arnan op/ende wert Dauids ghe-
waer/ende ginc wt de schuere / ende aenbe-
de Dauid met zynen aensichte ter Aerden.
22 Ende Dauid sprack tot Arnan : Geeft my
ruymte in de schuere /dat ick den Heere eenẽ
altaer daer op timmere/om zyn volle gelt sult
ghyt mi geuen/op dat de plage vandẽ volcke
23 ophoude. Maer "Arnan sprac tot Dauid: 2.Re[...]
Neemtet v/mijn heer Coninck/ende maket
wat v behaecht. Siet /ick geue dat Runt tot
ten brantoffer/eñ de gereetschap die daer toe
hoort / tot hout/ ende terwe tot Spijsoffer/al
24 temael geue ict v. Maer de Coninc Dauid
sprac tot Arnã: Niet also/maer om zyn volle
gelt wil ict coopẽ. Wãt ick en wil niet dat v
is nemẽ voor dẽ Here/eñ en wil niet om niet
25 hebben tottẽ brantoffer. Also gaf Dauid Ar
E nan voor de ruymte/ gout in gewichte ses
26 hondert sikels . Ende Dauid timmerde dẽ Da[...]
Heere aldaer eenen Altaer eñ offerde Brant mer[...]
offer/ende danckoffer: Eñ doen hy den Heere Alt[aer]
aenriep/verhoorde hy hem doort vyer van-
den hemel/opten Altaer des Brantoffers.
27 Ende de Heere sprac totten Engel/ dat hy
28 zyn s'weert in zyn schee soude steken. Ter
seluer tijt/doen Dauid sach dat hem de Hee-
le verhoort hadde/op de pleyne Arnan des
Jebusiten / plach hy aldaer te offeren:
29 "Want de Woninge des Heeren/die Mose Exo[...]
in der woestijnen gemaect hadde / ende der 2.Pa[...]
Brantoffer altaer/ was die tijt inder hoochtẽ
tot

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

30 tot Gibeon. Maer David en coste daer niet
henen ghegaen voor die seluen/ God te soec-
ken/so was hy verschrickt voor dat sweerdt
31 des Enghels des Heeren. Ende David
sprack: ‖Hier sal dat huys Godts des Hee-
ren zijn/ende dit den Altaer tot eenen Brant
offer Israels.

Dat xxij. Capittel.

1 ENde David hiet de *vremdelingē ver
A gaderen/die int lant Israels waren/
2 Eñ hy bestelde steenhouwers om de
steenen te houwen/om dat huys Gods te tim
3 meren: Eñ David bereyde veel ijsers tot na
gelen aen de dueren/inde poorten/ende wat-
ter te nagelen waer/eñ so veel metaels / dat-
tet niet te wegen en was. Ooc Cederen hout
4 sonder getal. Want die van Sidon ende Ty
ro/brachten veel Cederen houts tot David.
5 Want David dachte: Mijn sone Salomo is
een Jonghelinck eñ teer. Maer dat huys/dat
den Heere ghetimmert sal worden/ sal groot
zijn/also dat zijnen naem eñ beroeminge ver-
heuen worde in allen landen. Daerom wil ic
hem voorraet *beschicken. Also beschicte Da-
6 uid veel voorraets voor zijn doot. Ende hy
B riep zijnen sone Salomo/ eñ gheboodt hem te
timmeren dat huys des Heerē des Gods Is-
7 raels. Ende sprack tot hem: Mijn sone/*ick
hadde indē sinne den naem des Heeren mijns
8 Godts een Huys te timmeren. Maer dat
woort des Heeren quam tot my/ende sprack:
‖Ghy hebt veel bloets gestort/eñ groote oor-
logen ghevoert. Daerom en sult ghy mijnen
naem gheen huys timmeren/om dat ghy soo
veel bloets op de aerde gestort hebt voor my.
9 Siet/den sone die v gheboren sal worden/
die sal een gerust man zijn. Want ick wil hem
rusten laten van alle zijne vianden rontsom-
me. Want hy sal Salomo heeten. Want ick
wil vrede ende ruste gheuen ouer Israel / zijn
10 leuen lanck. Die sal mijnen naem een huys
timmeren. Hy sal mijn sone zijn / ende ick wil
zijn Vader zijn. Eñ ick wil zijnen Coninck-
lijcken stoel ouer Israel beuestigen eewelijck.
11 Dus sal nv/mijn sone/de Heere met v zijn/
C eñ sult geluckich zijn/dat ghy den Heere uwē
Gode een huys timmert/so hy van v ghesept
12 heeft. "Oock sal v de Heere cloechept ende
verstant gheuen / eñ sal v Israel beuelen/ dat
ghy hout de Wet des Heeren ws Gods.
13 Maer dan suldy gheluckich zijn / als ghy v
also hout/ dat ghy doet na de gheboden ende
rechten / *die de Heere Mose gheboden heeft
aen Israel. ‖ Zijt vrymoedich / eñ hebt eenen
goedē moet/en vreest noch en verslaet v niet.
14 Siet/ick hebbe in mijnder armoeden bereypt
totten Huyse des Heeren / hondert duysent
Centener gouts / ende duysentwerf duysent
Centener siluers / daer toe metaels en-
de ijsers sonder ghetal / want dies is te vele.
Oock hebbe ick houten eñ steenen beschickt/
15 dies muecht ghy noch meer maken. Ende
ghy hebt oock veel arbeyders / steenhouwers
ende timmerlieden aen steen eñ hout/ ende al
derhande wijse lieden op alderhande werck
aen gout/siluer/metael/ende ijser sonder ghe-
16 tal. Dus maeckt v nv op/eñ rechtet wt/De
17 Heere sal met v zijn. Eñ David geboot alle
D Ouersten Israels/dat si zijnen soone Salomo
18 souden helpen. En is de Heere uwe Godt
niet met v? En heeft v rontsomme ruste ghe-
gheuen? Want hy heeft de Inwoonders des
landts in uwen handen ghegheuen/ ende dat
lant is onderbracht voor den Heere eñ voor
19 zijnen volcke. Dus gheeft nv uwe herten
ende uwe sielen daer henen/dat ghy den Hee
re uwen God soeckt/ende maeckt v op / ende
timmert Gode den Heere een Heylichdom/
op datmen de arcke des verbondts des Hee-
ren/eñ de heylige vaten int huys brenge/dat
den naem des Heeren getimmert sal worden.
20 Alsoo maeckte David zijnen soone Salomo
tot eenen Coninck ouer Israel/doen hy oudt
ende des leuens sadt was.

Dat xxiij. Capittel.

1 ENde David vergaderde alle Ouerste David ver-
A in Israel/eñ Priesters ende Leuiten/ ordineert
2 Datmen de Leuiten soude tellen*vā wercklieden.
3 dertich iaren eñ daer ouer. Ende haer getal *Num. 4.a.3
was van hoofde tot hoofde dat stercke man-
4 nen warē/achtendertich duysent: Van welc-
ken werden vierentwintich duysent gheordi-
neert/die dat werck inden huyse des Heeren
dreuen/eñ ses duysent Officiers eñ Rechters/
5 Ende vier duysent duerwachters/ende vier
duysent lofsangers des Heeren/met musijck-
spelen/die ick gheordineert heb om lof te sin-
6 ghen. Ende David maeckte de ordinantie
onder de kinderen Leui/te weten/onder Ger-
7 son/Kahat ende Merari. De Gersoniten
8 waren Laedan ende Simei. De kinderen
Laedan/De eerste Jehiel/ Sethan/ende Jo-
9 el/die drie. De kinderen Simei waren: Sa-
lomith/Hasiel/ ende Haram / die drie. Dese
waren de vernaemste onder de vaderen van
10 Laedan. Oock waren dese Simei kinde-
ren: Jahath/Sina/Jeus/eñ Bria/ Dese vier
11 waren oock Simei kinderen. Jahath was
de eerste / Sina de tweede. Maer Jeus ende
Bria en hadden niet veel kinderen/daerom
werden si voor eens vaders huys ghereec-
12 kent. *De kinderen Kahats waren Amram Exod. 6.c.16.
B Jezehar/Hebron/ende Vsiel/die viere. 1.Par. 7.a.2.
13 De kinderen Amram waren Aaron ende Kahaths kin
Mose.‖Maer Aaron wert afghescheyden/dat deren.
hy gheheylicht soude worden totten alderhey ‖Exo. 29.a.1.
lichsten/hy eñ zijne soonen eewelijck/ te rooc- Heb.5.a.4.
ken voor den Heere/eñ te dienen/ ende te se-
genen inden naem des Heeren eewelijck.
14 Eñ Mose des mans Gods kinderen werdē Moses kin-
15 gerekent onder der Leuitē stamme. De ‖kin deren.
16 deren Mose waren Gerson eñ Eliezer. De ‖Exo. 2.c.22.
kinderen Gerson/De eerste was Sebuel: De
kinderen Eliezer/De eerste was Rehabia.
17 Ende Eliezer en hadde gheen ander kinde-
ren. Maer der kinderen Rehabia waren veel
18 meer. De kinderen Jezehar waren Salo-
19 mith de eerste. De kinderen Hebron waren
Jeria de eerste/Amaria de tweede/Jehasiel de
20 derde/eñ Jakmeam de vierde. De kinderen
Vsiel waren Micha de eerste / ende Jesia de
21 tweede. De kinderē Merari waren Maheli De kinderen
C eñ Musi. De kinderen Maheli waren Elea- Merari.
22 zar eñ Kis. Eleazar sterf/eñ en hadde geen
sonen/maer dochteren : Eñ de kinderen Kis/
23 haer broeders/namense. De kinderen Musi
waren Maheli/Eder eñ Jeremoth/die drie.
24 Dat zijn de kinderen Leui in haerder va-
ders huysen/eñ de principaelste der vaderen/
die gherekent werden na der namen getal/by
den hoofden/die de wercken des diensts dedē
inden huyse des Heeren/ van twintich Jaren
25 ende daer ouer. Want David sprack: De
Heere Godt Israels heeft zijnen volcke ruste
ghegheuen / ende sal tot Jerusalem woonen
26 eewelijck. Oock werden onder de Leuiten
ghetelt sommighe der kinderen Leui / van
twintich iaren ende daer ouer/"dat si de wo- Num. 1.g.50
ninge niet en behoefden te draghen/ met alle 2.Par. 35.a.3
27 hare gereetschap haers officijs. Maer na de
laetste woorden Davids / dat si staen souden
28 onder de hant der kinderen Aaron/ Om te
dienen inden huyse des Heeren/in den houe/
ende totten kistē/ende totter reyninghe/ende
tot alderley heylichdom / eñ tot alle wercken
29 des diensts inden huyse Gods: Ende totten
toon-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

toonbroodē/totten semelmeel / totten spijsof-
fer/totten onghesuerden vladen / totten pan-
nen/totten roosteren/ ende tot allen gewichte
30 ende mate: Ende om te staen des morgens
den Heere te dancken ende te louen. Eñ des
31 auonts oock also. Ende om alle brantoffe-
ren / den Heere te offeren op de Sabbathen/
Nieu manen/eñ Feesten/na dat getal eñ be-
32 hoorte/ altoos voor den Heere/ Dat si der
bewaringhe gaey souden slaen/ aen de Hutte
des getuygenis/ende des heylichdoms/eñ der
kinderen Aaron haerder broeders/ om te die-
nen inden huyse des Heeren.

Dat xxv. Capitttel.

Vanden dienst der Leuiten. A
1 MAer dit was de ordinantie der kinde-
ren Aaron. De kinderen Aaron waren
Nadab/Abihu / Eleazar eñ Ithamar.
Leui. 10.a.2. Num. 3.a.4.
2 Maer ‖Nadab ende Abihu storuen voor ha
ren Vaderen/ende en hadden geen kinderen.
Ende Eleazar ende Ithamar werden Prie-
3 sters. Ende Dauid ordineerdese also : Sa-
dok vanden kinderen Eleazar / ende Ahime-
lech vanden kinderen Ithamar/na haer getal
4 ende dienste. Eñ der kinderen Eleazar wer-
den meer gheuonden tot principale stercke
mannen/dan der kinderen Ithamar. Ende hy
ordineerdese also/te weten: Sesthien vanden
kinderen Eleazar/tot Ouersten onder haerder
vaderen huys. Ende acht van den kinderen
Ithamar onder haerder vaderen huys.
5 Maer hy ordineerdese door het lot / om dat
beyde van Eleazars ende Ithamars kinderen
Ouerste waren inden heylichdom/ende ouer-
6 ste voor Gode. Ende de schrijuer Semaia/
de soone Nethaneel/wt de Leuiten/bescreef-
se voor den Coninck ende voor de Ouerste/
ende voor Sadok den Priester/ende voor A-
himelech den soone AbJathar/ende voor den
ouersten vaderen onder den Priesteren ende
B Leuiten/te wetē / eens vaders huys voor E-
7 leazar/ende dat ander voor Ithamar. Ende
dat eerste lot viel op Joiarib / dat ander op
8 Joiada/ Dat derde op Harim/dat vierde op
9 Seorim/ Dat vijfste op Malchia / dat seste
10 op Meiamin/ Dat seuenste op Hakoz/dat
Luce.1.a.5.
11 achtste op ‖Abia/ Dat neghenste op Jesua/
12 dat thiende op Sechania/ Dat elfste op E-
13 liassib / dat twelfste op Jakim/ Dat der-
thienste op Hupa / dat veerthienste op Jese-
14 beab/ Dat vijfthienste op Bilga / dat ses-
15 thienste op Immer/ Dat seuenthienste op
16 Hezir/dat achthienste op Hapizez/ Dat ne-
genthiende op Petahia / dat twintichste op
17 Jeheskel/ Dat eenentwintichste op Jakim/
18 dat tweentwintichste op Gamul/ Dat drie-
entwintichste op Delaia/dat vierentwintich
19 ste op Maasia. Dat is haer ordinancie nae
haren dienste / om te ghaen in dat huys des
Heeren/na haerder costuune/onder haren va-
der Aaron/soo hen de Heere de Godt Israels
20 geboden heeft. Maer vanden anderen kin-
deren Leui / was van den kinderen Amram/
Subael. Vanden kinderen Subael was Jeh-
21 dea. Vanden kinderen Rehabia was de eer
22 ste: Jesia. Maer vande Jezerahitē was: Slo
C moth. Vanden kinderen Slomoth was : Ja-
23 hath. De kinderen Hebron waren: Jeria de
eerste/Amaria de tweede / Jehasiel de derde/
24 Jakmeam de vierde. De kinderen Vsiel wa
ren: Micha. Van den kinderen Micha was:
25 Samir. De broeder Micha was: Jesia. Van
26 den kinderen Jesia was: Sacharia. De kin
deren Merari waren: Maheli eñ Musi / dies
27 soon was Jaesia. De kinderen Merari van
Jaesia zijns soons waren Soham / Sacur/eñ
28 Ibri. Maheli hadde Eleazar / want hy en
29 had geen sonen. Van Kis. De kinderē Kis
39 waren: Jerachmeel. De kinderen Musi wa-
ren Maheli/Eder/eñ Jeremoth : Dat zijn de
kinderen der Leuitē in haerder vaderē huys.
31 Eñ men wierp voor hen ooc dat lot/neffens
haren broederen/den kinderen Aaron / voor
den Coninc Dauid eñ Sadok/eñ Ahimelech/
eñ voor de ouerste vaderen onder de Prieste-
ren eñ Leuiten/ den cleynsten broeder effen so
wel/als den ouersten onder de vaderen.

Dat xxvj. Capittel.

1 ENde Dauid metten velthooftlieden/
A *scheyde af tot Officien van den kin- Eccl.47.b
deren Assaph/Heman/ende Jedithun/ Vandē di der kinder Assaph.
de Propheten/met herpen/psalteren/eñ cym-
balen. Ende si werden ghetelt totten wercke
2 na haren Officien. Van den kinderē Assaph
was: Sacur/Joseph/Methania/Asarela/kin-
deren Assaph/onder Assaph/ die daer prophe-
3 teerden by den Coninck. Van Jedithun. De Jedithun.
kinderen Jedithun waren: Gedalia/Sori/Je-
saia/Hasabia/Mathithia/ dese ses onder ha-
ren vader Jedithun met herpen/die daer pro-
pheteerden den Heere te dancken ende te lo-
4 uen. Van Heman. De kinderen Heman wa Heman.
ren: Bukia/Mathania/Vsiel/ Sebuel / Jeri-
moth/Hanania/Hanani/ Eliatha / Gidalti/
RomantiEzer/Jasbekaza/ Mallothi/Hothir
5 ende Mahesioth. Dese waren alle kinderen
Heman des Sienders des Conincks in de
woorden Godts / den hoorne te verheffen.
Want Godt had Heman veerthien soonen eñ
6 drie dochteren ghegheuen. Dese waren al-
B temael onder hare vaderen/Assaph/ Jedithun
ende Heman/om te singhen in den huyse des
Heeren/met Cymbalen/Psalteren ende Her-
pen/ nae den dienst inden huyse Gods by den
7 Coninck. Ende haer ghetal was met haren
broederen/ die in den sanck des Heeren ghe-
leert waren/altesamen meesters / twee hon-
8 dert ende achtentachtentich. ‖Ende si wor- Pro.16.d.
pen tlot ouer haer officien te gelijck/ den min
sten als den meesten / den Leeraers als den
9 scholier. Eñ dat eerste lot viel onder Assaph
op Joseph. Dat tweede op Gedalia met zij-
nen broederen ende sonen / dier waren twelf.
10 Dat derde op Sacur / met zijne sonen ende
11 broederen/dier waren twelf. Dat vierde op
C Jezri/met zijne sonen eñ broederen/dier wa-
12 ren twelf. Dat vijfste op Nethania/met zij-
ne sonen eñ broederen/dier waren twelf.
13 Dat seste op Bukia/met zijne sonen eñ broe
14 deren/dier warē twelf. Dat seuenste op Jes-
reela/met zijne sonen eñ broederen / dier wa-
15 ren twelf. Dat achtste op Jesaia/met zijne
16 sonen eñ broederen/dier waren twelf. Dat
negenste op Mathania/met zijne sonē eñ broe
17 deren/dier waren twelf. Dat tiende op Si-
mei/met zijne soonen eñ broederē/dier waren
18 twelf. Dat elfste op Asareel/met zijne sonen
19 eñ broederen/dier warē twelf. Dat twelfste
op Hasabia/met zijne sonen eñ broederē/dier
20 waren twelf. Dat derthienste op Subael/
met zijne sonen eñ broederen/dier warē twelf.
21 Dat veerthienste op Mathithia / met zijne
22 sonen eñ broederen/dier waren twelf. Dat
vijftienste op Jerimoth / met zijne sonen ende
23 broederen/dier waren twelf. Dat sestienste
op Anania/met zijne sonen eñ broederen/ dier
24 waren twelf. Dat seuentienste op Jasbeka-
D sa/met zijne sonen eñ broederen / dier waren
25 twelf. Dat achtienste op Hanani/ met zijne
26 sonen eñ broederen/dier waren twelf. Dat
negentienste op Mallothi/met zijne sonen eñ
27 broederen/dier waren twelf. Dat twintich
ste op Eliatha/met zijne soonen ende broede-
28 ren/dier waren twelf. Dat eenentwintich-
ste op Hothir / met zijne soonen ende broede-
29 ren/dier warē twelf. Dat tweentwintichste
op Gidalthi/met zijne sonen ende broederen/
dier

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

30 dier waren twelf / Dat drientwintich-
ste op Mahesioth/met zijnen sonen/ende broe
31 deren dier waren twelf. Dat vierentwin-
tichste op RomantiEzer / met zijnen soonen
ende broederen / dier waren twelf.

Dat xxvij. Capittel.

1 Vander ordineringhe der duerwach-
A teren. Vanden Korhiten/was : Me-
selemia/de sone Kore. Vanden kinde
2 ren Asseph: De kinderen Meselemia warē
dese: De eerste geborene Sacharia/de twee-
3 de Jediael/de derde Sabadia/de vierde Jat
niel/de vijfste Elam/de seste Johanan/die se-
4 uenste Elioenai: De kinderen ObedEdom
waren dese : De eerste gheborene Semaia/
de tweede Josabad / de derde Joah die vier
5 de Sacar / de vijfste Nethaneel/ De se-
ste Ammiel/de seuenste Isaschar / de achtste
Pegulthai want Godt hadde hem gesegent:
6 Ende zijnen sone Semaia werden ooc sonen
gheboren/die inden huyse haerder Vaderen
heerschten/want het waren stercke Helden.
7 So waren nv de kinderen Semaia: Athni/
Rephael/Obed eñ Elsabad/ dies broederen
*vlijtige lieden waren/ Elihu eñ Samachia/
8 Dese waren alle wt den kinderen ObedE-
dom. Si met haren kinderen ende broede-
ren/vlijtige lieden bequaem tot Officieren/
9 waren tweentsestich van ObedEdom. Me-
selemia hadde kinderen ende broederen vlij-
10 tige mannen athtien. Maer Hossa vanden
kinderen Merari/hadde kinderen den princi
paelsten Simri. Want de eerste gheboozen en
was niet voorhanden/ daerom settede hem
11 zijn vader tot eenen principalen. Den an-
deren Hilkia/den derden Thebalia/den vier
den Sacharia. Aller kinderen ende broederen
21 Hossa/waren derthien. Dit is die ordine-
ringe der *Portiers/onder de hoofdē der hel
den aent Officie/neffens haren broederen om
13 te dienen inden huyse des Heeren. Eñ dat
lot wert ghewoorpen/den cleynsten ghelyckt
den grootsten/in haerder vaderen huyse tot
14 eender yeghelijcker poorten. Dat lot tegēt
Oosten viel op Meselemia. Maer zijnen so-
ne Sacharia/die een cloeck Raetsman was
wierpmen dlot / ende het viel hem Noort-
15 waert. Maer ObedEdom Suytwaert/ende
16 zijne sonen by den huyse Esupim. Ende
Supim eñ Hossa Westwaert / by de poorte/
daermen gaet op de strate der Brantofferen/
daer de wacht tegen malcanderen ouer staen.
17 Oostwaert waren der Leuiten ses. Noort
waerts des daechs vier. Suydtwaerts des
daechs vier. Maer by Esupim gestadichlijck
18 twee ende twee. Aen Parbar Westwaert
vier aen de strate/ende twee aen Parbar.
19 Dit zijn de ordineringen der duerwachters
onder de kinderen der Korhiten/ende dē kin-
20 derē Merari. Maer vā dē Leuitē was Ahia
C ouer de schatten des huys Gods/eñ ouer de
21 schatten die gheheylicht werden. Vanden
kinderen Laedan/der kinderen der Gersoni-
ten. Van Laedan warē hoofden der vaderen
22 te weten/de Jehieliten. De kinderē der Je
hieliten waren: Sethan eñ zijn broeder Joel/
23 ouer de schatten des huys des Heeren. Vā
den Amramiten / Jezchariten / Hebroniten/
24 ende Vsieliten/ Was Sebuel de sone Ger-
son/des soons Mose/Vorst ouer de schatten.
25 Maer zijn broeder Eliezer had eenē soone
Rehabia/dies soō was Jesaia/dies soō was
Joram / dies soon was Sichri / dies soon
26 was Selomith. Die selue Selomith eñ zijn
broeders waren ouer alle schatten der gehey
lichden/welck de Coninck Dauid heylichde/
ende de Ouerste vaders onder den Ouersten
ouer duysent / eñ ouer hondert/ende de ouer-
27 ste int heyr. Van strijden ende roouen had-
D den zijt gheheylicht/om te beteren dat huys
28 des Heeren: Oock alle wat Samuel de
Siender/eñ Saul de sone Kis/ ende Abner
de sone Ner eñ Joab de sone Seruia/ghehey
licht hadden: Allet geheylichde was onder de
29 hant Selomith/eñ zijnder broeders. Van-
den Jezchariten was Cenaia/met zyne sonen
totten werc daer buyten ouer Israel / Offi-
30 ciers ende Rechters. Maer vanden He-
broniten was Hasabia ende zijne broeders/
vlijtige lieden/duysent eñ seuen hondert ouer
de Officiers Israels/ ouer dese side der Jor-
danen Westwaert / tot alderhande wercken
31 des Heeren/eñ den Coninc te dienen. Item
vanden Hebroniten was Jeria den princi-
paelsten onder de Hebroniten zijns geslachts
onder de vaderen. Onder hen werden gesocht
ende ghevonden inden veertichsten Jare des
Coninckx Dauids vlijtige mannen/tot Hae-
32 ser in Gilead/ Eñ hare broeders / vlijtighe
mannen/ twee duysent eñ seuē hondert Ouer
ste vadōs/eñ Dauid settese ouer de Rubenitē/
Gaditen / ende den haluen stam Manasse/
tot alle handelen Gods ende des Conincks.

Dat xxviij. Capittel.

1 De kinderen Israels na haren getale/ *Namen der Hooft lieden Dauids/elck zijn maent.*
A waren hoofden der vaderen / ende o-
uer duysent/eñ ouer hondert/ende of
ficiers die des Coninckx waer namen na hare
ordinancie/af eñ toe te trecken/elcker maent
een/in alle maenden des Jaers. Elc ordinan-
2 tie hadde vyerentwintich duysent. Ouer de
eerste ordine der eerster maent was Jasabe-
am /de sone Sabdiel / eñ onder zijne ordine
waren vierentwintich duysent. Maer vanden
3 kinderen Perez/ Was de Ouerste ouer al-
le Hooftlieden der Heyren/ in de eerste
4 maent. Ouer de ordine der tweeder maent
was Dodai de Ahohite/ ende Mikloth/
was Vorst ouer zijn ordine. Ende onder zijne
5 ordine waren vierentwintich duysent. De
derde Velthooftman der derder maent/die
Ouerste was Banaia/de sone Joiada des
Priesters / Ende onder zijne ordine waren
6 vierentwintich duysent. Dat is de‖Bena- 2.Re.23.d.20
ia/die Helt/onder dertich ende ouer dertich. 1.Pa.12.d.23
Eñ zijne ordine was onder zijnen Soon Am-
7 miSabad. De vierde / inder vierder maent
was Asahel Joabs broeder. Eñ nae hem Sa
badia zijn sone/eñ onder zijne ordine warē
8 vierentwintich duysent. De vijfste inder
vijfster maent/was Samehuth de Jesrahi-
te/eñ onder zijne ordine waren vierentwin-
9 tich duysent. De seste / inder sester maent/
was Ira de sone Ikes des Tekoite/eñ onder
zijne ordine waren vierentwintich duysent/
10 De seuenste inder seuenster maent/was He
lez de Pelonite/ vanden kinderen Ephraims
ende onder zijne ordine waren vierentwin-
11 tich duysent. De achste/inder achster maent
was Sibechai de Husatite / vanden Sahe-
riten/ende onder zijne ordine waren vieren
12 twintich duysent. De negenste/inder negen
ster maēt/was Abieser de Anthothite vanden
kinderen Jemeni/eñ onder zijne ordine wa-
13 ren vierentwintich duysent. De thiende/ in
der thienster maent/was Maherai/de Neto
phatite/vanden Sarahiten/eñ onder zijne or
14 dine waren vierentwintich duysent. De elf
ste/inde elfste maent/was Benaia de Pirga-
thonite/ vanden kinderen Ephraim / ende
onder zijne ordine waren vierentwintich duy
15 sent. De twelfste inder twelfster maēt/was
C Heldai de Netophatite/van Atniel eñ onder
zijne ordine waren vierentwintich duysent.
16 Maer ouer de stammen Israels/waren de
se, Onder de Rubenitē/was vorst: Elieser de
sone

17 sone Sichri. Onder de Simeoniten/was
18 Sephatia/de sone Maecha. Onder den Le
uiten/was Hasabia/ de sone Remuel.
19 Onder de Aroniten/was Zadok.
20 Onder Juda/was Elihu vanden broederẽ
21 Dauids. Onder Isaschar/ was Amri de so=
ne Michael/Onder Sebulõ/was Jesmaia/de
22 sone Obadia. Onder Naphtali/was Jere
23 moth/de sone Asriel. Onder de kinderen E=
24 phraims/was Hosea/de soõ Asasia. Onder
den haluen stamme Manasse /was Joel/ de
25 sone Pedaia. Onder den haluen stamme
Manasse in Gilead/was Jeddo/de sone Sa=
26 charia. Onder BenJamin/was Jaesiel/de
27 sone Abner. Onder Dan / was Asareel/de
sone Jeroham: Dat zijn de Vorsten der stam=
28 men Israels. Maer Dauid en nam dat ge=
tal der ghener niet/die van twintich iaren/eñ
daer onder waren. Want de Heere hadde ghe
sproken Israel te vermeerderen / ghelijck de
1.Pa.22.a.4 29 Sterrẽ aenden Hemel. Maer "Joab de so
ne Seruia/die hadde begost te tellen/ende hi
en voleynde dat niet. Want daerom quam
een gramschap ouer Israel. Daerom en quam
tghetal niet in de Cronijcke des Conincks
Van Ouerste ouer de schat sen Dauids.
30 Dauids. Ouer den schat des Coninck was
D Asmaueth de sone Adiel. Eñ ouer de schatten
opten lande/in de stedẽ/dorpẽ eñ sloten/ was
31 Jonathan de sone Vsia. Ouer de Ackerlie=
den dat Lant te bouwen/was Esri/de soone
32 Chelub. Ouer de Wijnberghen was Si=
mei de Ramathite: Ouer de Wijnkelders/eñ
schatten des wijns/ was Sabdi/de Siphi=
33 mite. Ouer de Olijfhouen eñ Moerbesi=
boomen/inde leege velden / was Baalhanã
de Gaderite. Ouer den Olie schat/was Jo=
34 as. Ouer de weyrunders te Saron/was Si
tari de Saronite. Maer ouer de Runderen
inde valleyen/was Saphat/de sone Adlai.
35 Ouer de Kemelen was Obil de Ismaelite:
Ouer de Ezels/was Jehedia/ de Meronoti=
36 te. Ouer de Schapen was Jasis de Hagari=
te. Dese waren alle Ouersten / ouer de goe=
37 den des Coninck Dauids. Maer Jona=
than Dauids oom was dẽ raet eñ hofmeester
38 eñ Cancelier. Eñ Jehiel de sone Hachmo=
ni/was by de kinderen des Conincks.
39 Ahitophel was oock des Conincks Raet.
40 Husai de Arachite was des Coninck vriẽt
41 Naest Ahitophel was Joiada de sone Be=
42 naia / ende AbJathar. Maer Joab was
velthooftman des Coninck.

Dat xxix. Capittel.

Vã Dauids reden tot der ghemeynte.
1 A EAnde Dauid vergaderde tot Jerusa=
lem alle Ouerste Israel/te weten/de
Vorsten der stammen/de Vorsten der
ordinen die des Coninck waer namẽ/ de Vor
sten ouer duysent/eñ ouer hondert/de Vorstẽ
ouer de goeden / eñ dat Vee des Coninck/ eñ
zijnder soonen / metten Camerlinghen / de
2 crijschlieden/ eñ alle redelijcke mannen. Eñ
Dauid de Coninc stont op zijn voeten / ende
sprack: Hoort my myne broeders ende mijn
2.Reg.7.a.1. volck: ‖Jck had voor my genomen een Huys
te timmerem / daer de Arcke des verbonts
des Heeren in rusten soude/eñ een voetscha=
bel den voete ons Gods/ende hadde my ghe=
3 schict te timmerẽ. Maer God dede mi seggẽ:
3.Reg.5.a.3. *Ghy en sult mynen Naem gheen huys tim
meren. Want ghy zijt een Oorlochs man/eñ
1.Reg.16.c.13 4 hebt bloet ghestort. Nv " heeft de Heere
de Godt Israels my vercozen / wt mijns va=
ders geheele huys/dat ick een Coninck ouer
Gen.49.b.8. Israel zijn soude eewelijc. Want hy heeft* Ju=
da vercozen tot een Vorstendõ/eñ indẽ huyse
Juda mijns vaders huys/eñ onder mijns va
ders kinderen heeft hi een welbehagen aẽ my
gehadt/dat hi my ouer tgeheel Israel Coninc
5 maecte. Eñ onder alle mijne sonen(want
de Heere heeft my veel sonen gegeuen)heeft
hy mijnen sone Salomo vercoozen/dat hy sit
ten sal opten stoel des Coninckrijck des Hee=
6 ren ouer Israel. Ende heeft my ghesept:
"V sone Salomo sal mijn huys eñ hof tim= 1.Pa.18. 2.Reg.7.
meren/Want ick hebbe hem my vercoozẽ tot
7 eenen sone. Eñ ic wil zijn vader zijn/ Ende
wil zijn Coninckrijck beuestighen eewelijck:
Jst dat hy neerstichept doen sal / dat hy doe
nae myne geboden ende rechten/ ghelyckt he=
8 den staet: Nv voor dat gheheel Israel der
gheheelder ghemeynten des heeren/ eñ voor
de ooren ons Gods so houdet/ende soect alle
de geboden des Heeren vws Gods/op dat ghi
besit dat ghoede Lant/ende beeruet/op uwe
9 kinderen na v eewelijc. Ende ghy mijn so Dauids tot Salo
ne Salomo/bekent den God vws vaders en=
de dient hem met geheelder hertẽ/ eñ met een
der williger sielen. ‖ Want de Heere onder= Jere.17.b. Apoc.2.b.
soect alle herten/eñ verstaet dat voorstel alre
gedachten/"Jst dat ghy hem soect/so sult ghi "Matt.7.b.
hem vinden: Maer verlaet ghy hem / so sal
10 hy v verwerpen eewelijc. Dus siet nv toe.
Want de Here heeft v vercozen/ dat ghy een
huys sout timmeren tot eenen heylichdom.
Hebt eenen goeden moet / ende bereytet.
11 Ende Dauid gaf zijnẽ soõ Salomo eẽ voor= Dauid ge Salomo voorbeelt werken.
beelt des portaels ende zijns huys/ende der
Cameren eñ salen/eñ Cameren daer binnen
in / ende des huys des ghenaden stoels.
12 Daer toe voorbeeldẽ/alle dies/dat hi in zijn
gemoet hadde/te weten des hofs aenden huy
se des Heeren/ eñ aller Cameren rontom/
13 des schats der geheylichden/ De ordinan=
cie der Priesteren ende Leuiten / ende alle
der wercken der officien/inden huysedes Hee
14 ren/ Gout nae dat gout ghewichte tot al= Vã tgout silner dat Salomo tot tempel gha
D derley vaten eens yegelijck officijs/eñ alder=
hande siIueren gereetschap/na dat ghewich=
15 te tot alderley vaten elck officijs. Ende
gout tot gulden Candelaren eñ gulden Lam
pen/elcken Candelaer ende zijnder Lampen
zijn gewichte. Also oock tot siIueren Cande=
laers ghaf hy dat siluer totten Candelaer/eñ
zijnder lampen/ na den eysch eẽs yegelijck can
16 delaers. Ooc gaf hy gout tot tafelẽ der toõ
broden tot elcker tafelen haer gewichte. Al=
17 so ooc siluer tot silueren tafelen. Eñ louter
gout tot Crauwelen/ beckens eñ cannen. Eñ
tot gulden bekeren/elcken beker zijn gewich=
te. Eñ tot silueren bekeren/elckẽ beker zijn ge
18 wichte. Eñ tot eenẽ roocaltaer zijn gewich
te/ dat alder louterste gout. Ooc een voorbelt
des wagẽs der gulden Cherubim/dat sy hen
wtbreyden ende bedecken souden bouen de
19 Arcke des verbonts des Heeren. Tis my al
temael beschreuen ghegeuen vander hant
des Heeren/dattet my onderwijsen soude al
20 le de wercken des voorbeelts. Eñ Dauid
sprack tot zijnen sone Salomo: Weest vrij=
moedich/eñ hebt eenen goeden moet eñ berey
tet. En vreest/noch en verslaet v niet/Godt
de Heere/mijn Godt sal met v zijn/ende en
sal de hant niet aftrecken noch v verlaten tot
dat ghy alle werckẽ totten dienste inden huy
21 se des Heerẽ voleyndt. Siet daer de ordinã
cie der Priesteren/eñ Leuiten tot allen of=
feren in den huyse Godts/zijn met v tot al=
len wercken/eñ zijn willich/ ende wijs tot al
le officien. Daer toe de Vorsten/ende alle dat
volc tot allen uwen handelen.

Dat xxx. Capittel.

Van Dauids reden totter ghemeynte van timmeringe des tempels eñ wat men daer toe ghaf.
1 A EAnde de Coninck Dauid sprack totter
geheelder ghemeynte: God heeft Sa=
lomo/een van mynen sonen vercoozen
die noch ionc ende teeder is/Maer dat werc
is groot. Wãt het en is niet eens mẽschẽ woo
ninghe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

2 ninge/maer Gods des Heeren. Jck heb v
wt alle mijne crachten beschict totten huyse
Gods/gout tot guldenen / siluer tot silueren/
metael tot metalen/ijser tot ijseren / hout tot
houtenen gereetschap. Onich steenen/inghe-
stelde Robijnen/ẽ bonte steenẽ/ẽ alderhan-
de edele gesteenten/ẽ marmor steenen plan-
3 teyt. Daer toe/wt welbehaghen aent huys
mijns Gods/heb ick van mijnen eygenẽ goe-
4 de/gout ẽ siluer/ Drie M. centner gouts vā
Ophir/ẽ seuen M. centner louter siluers/dat
geue ick totten heylighen huyse Gods/bouen
alle het gene dat ick daer toe beschict heb/om
5 de wanden der huysen te ouertrecken. Dat-
tet gulden worde wat gulden/ ẽ siluerẽ wat
silueren zijn sal/ẽ tot alderhande werck door
de hant der wercmeesters. Ẽ wie is nv vry-
willich zijne hant heden den Heere te vullen?
6 Doen werden de Vorsten der vaders / de
B Vorsten der stammen Israels/de Vorstẽ ouer
duysent ẽ ouer hondert / ẽ de Vorsten ouer
7 des Conincs wercken/vrywillich. Ẽ gauẽ
totten dienst inden huyse Gods/vijf M. cent-
ner gouts/ẽ thien M. gulden / ẽ thien M.
centner siluers/achthien M. centner metaels/
8 ẽ hondert duysent centner ijsers. Ende by
wien dat steenẽ geuondẽ werden/die gauen si
totten schat des huys des Heeren / onder de
9 hant Jehiel des Gersoniters. Ẽ dat volck
was vrolijck/dat si vrywillich warẽ/ Want si
gauent van geheelder hertẽ dẽ Heere vrywil-
10 lichlijck. Ẽ Dauid de Coninc verblijdde hẽ
oock hoochlijc/ ẽ loefde God/ẽ sprack voor
de geheele gemeynte: Geloeft zijt ghy Heere
11 God Israels mijns vaders eewelijck/ V be-
hoort de maiesteyt ẽ gewelt/heerlijcheyt/o-
uerwinninge ẽ danck. "Want alle wat in he
mel ẽ op aerden is/dat is uwe. V is dat rijc
ende ghy zijt verhoocht ouer alle dinck totten
12 Ouerstẽ. V is rijckdom/ẽ eere voor v. Ghy
C heerschapt ouer alle dinck/in uwer hant staet
alle*cracht ẽ macht/ ẽ in uwer handt staet
13 het/elcken groot ẽ sterck te maken. Nv on
se God/wy dancken v / ẽ beroemen den naẽ
14 uwer heerlijcheyt. Want wat ben ick? Wat
is mijn volck? Dat wy de cracht souden ver-
mogen vrywillichlijck te geuen/gelijck het nv
gheschiet? Want van v ist altemael gecomen/
ẽ van uwer handt hebben wijt v ghegeuen.
15 *Want wy zijn vremdelinghen ende gasten
16 voor v/gelijc onse vaders alle. ‖Ons leuen
op aerden is als een schaduwe/ ẽ daer en is
gheen ophouden. Heere onse Godt/ Al desen
hoop die wy gheschict hebben v een huys te
timmeren/uwen heyligen Naem / die is van
uwer hant gecomen/ende is altemael uwe.
17 Jc wetet mijn God/dat ghy dat herte proeft
ẽ oprechticheyt is v aenghenaem. Daerom
heb ick dit al wt oprechter herten vrywillich
lijck ghegeuen/ẽ hebbe nv met blyschappen
gesien v volck dat hier voorhanden is/dattet
18 v vrywillichlijck gegeuen heeft. Heere God
onser vaderen/Abraham/Isaac ende Israels/
bewaert eewelijck sulcken sin ẽ ghedachten
int herte des volcs/ende schict haer hertẽ tot
19 v. Ẽ mijnen sone Salomo/gheeft een vol-
D comen herte/dat hy houde uwe gebooden/ ẽ
getuychenisse/ende rechten / dat hijt altemael
doe/ẽ timmere dese wooninghe/daer ick al-
20 le dinck toe gheschickt hebbe. Ende Dauid
sprack totter geheelder gemeynten: Louet dẽ
Heere uwen Godt. Ẽ de ghegeele gemeyn-
te loefde den Heere / den Godt haerder Va-
deren. Ẽ neychden hen / ende aenbaden den
21 Heere ẽ den Coninck. Ende offerden den
Heere offer. Ende des anderen morghens/of-
ferden si Brandtoffer/duysent Ossen/duysent
Rammẽ/duysent Lammerẽ/met haren danc-
offeren/ende daer offerden planteyt onder dat
22 geheele Israel. Ẽ aten/ende droncken in-
den seluen dage/voor den Heere/met grooter
blijschappen. Ende maecten Salomo den so- Salomo wert
ne Dauid anderwerf Coninck / ende salfden andwerf Co-
hem den Heere tot eenen Vorst / ‖ẽ Sadok ninc gemaect
23 tot eenen Priester. "Also sat Salomo op dẽ ‖3.Re.2.f.35.
E stoel des Heeren / een Coninck in zijns Va- "3.Re.2.b.12.
ders Dauids plaetse/ende werdt gheluckich.
Ende geheel Israel was hem ghehoorsaem/
24 Ẽ alle ouerste ende machtighe. Oock alle
kinderen des Conincks Dauids / gauen hen
25 onder den Coninck Salomo. Ende de Hee-
re maeckte Salomo altoos grooter voor dat
gheheele Israel/ẽ * gaf hem een loflijck Co- 3.Reg.4.
ninckrijck/dat niemant voor hem ouer Israel
26 sulck een gehadt en hadde. Soo is nv Da-
uid de sone Isai Coninck gheweest ouer alle
Israel. Ẽ die tijt dat hy Coninck geweest is Vāde tijt dat
ouer Israel/is veertich Jaer. Te Hebron re- Dauid gere-
geerde hy seuen Jaer/ẽ tot Jerusalem drien- geert heeft.
27 dertich Jaer. Ẽ sterf in goeden ouderdom/
vol leuens/rijckdoms ende eeren. Ẽ zijn soon
28 Salomo wert Coninck in zijn plaetse. De
gheschiedenissen des Conincs Dauids/beyde
de eerste ẽ de laetste/siet/ die zijn geschreuen
onder de geschiedenissen Samuels des Sien-
ders/ẽ onder de gheschiedenissen des Pro-
pheten Nathan/ẽ onder de ghescheidenissen
29 Gad des Sienders/ Met allen zijnen Co-
ninckrijcke/macht/ẽ tijden/ die onder
hem verloopen zijn/ beyde ouer
Israel/ẽ allen Coninc
rijcken in den
lande.

Eynde des eersten Boecks
der Cronijcken.

Dat tweede Boeck
der Cronijcken.

Dat eerste Capittel.

1 ENde Salomo de sone Dauids wert Hoe God Sa
A in zijn rijck becrachticht/ẽ de Hee- lomons rijck
re zijn God was met hem/ ẽ maec- beuestiget.
2 te hem altoos grooter. Ende Sa-
lomo sprack metten geheelen Isra-
el/metten ouersten ouer duysent/ ẽ
hondert / metten Rechteren / ende met allen
Vorsten in Israel / metten Ouersten Vade-
3 ren. ‖Dat si souden gaen Salomo ende de 3.Reg.3.a.4.
gheheele ghemeynte met hem op der Hooch-
ten die te Gibeon was. "Want aldaer was 1.Pa.22.e.29
de Hutte des ghetuychenis Gods/*die Mo- *Exo. 36.b.4
se de knecht des Heeren gemaect hadde inder
4 woestijnen. ‖Want de Arcke Godts hadde 2.Reg.6.a.2.
Dauid op ghebracht van "Kiriath Jearim/in "1.Reg.7.a.2
de stede die hy haer bereyt had. Want hy had
de haer een Hutte op gheslaghen te Jerusa-
5 lem. Maer den metalen Altaer/*dien Beza- Exod.38.a.2.
leel/de sone Vri/des soons Hur gemaect had
de/was aldaer voor de Wooninge des Hee-
ren. Ende Salomo ende de ghemeynte pla-
6 gen dien te versoecken. Ende Salomo of-
B ferde opten metalen Altaer voor den Heere/
die voor de Hutte des ghetuychenis stondt/
7 duysent Brandtoffers. Jn der seluer nacht Hoe God Sa
openbaerde Godt Salomo / ende sprack tot lomo open-
8 hem: Bidt/wat sal ick v geuen? Ẽ Salo- baert.
mo sprack tot Godt: Ghy hebt groote berm-
hertichheyt aen mijnen Vader Dauid gedaen/ Salomo bidt
ende hebt my in zijn plaetse Coninc gemaect. om wijsheyt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

9 So laet nv Heere God v woort warachtich
Sapi.9.a.7. worden aen mijnen vader Dauid/*want ghy
hebt my Coninck gemaeckt ouer eē volc des
3.Reg.3.b.9. 10 so vele is/als des stofs op aerdē. Dus*geeft
my nv wijsheyt ende kennisse /dat ic voor de
sen volcke wt ende in gae. Want wie can dit
11 v groote volc gheoordelen? Doen sprack
3.Reg.3.b.11. God tot Salomo:*Want ghy dat in den sin-
god verhoort ne hebt/ende en hebt niet om rijcdom/ noch
Salomōs ge om goet/noch om eere/noch om uwer Vian
bedt/eñ geeft den sielen/noch om een lanc leuen ghebeden/
hem meer dan Maer hebt om wijsheyt eñ kennisse gebeden/
hy bidt. dat ghy mijn volc ordelē mocht/daer ick v tot
*3.Re.4.c.29 12 eenen Coninck ouer gemaect hebbe: *Soo
‖Sap.7.b.11. si v wijsheyt eñ kennisse ghegheuen. ‖ Daer
C toe wil ic v rijcdom / goet/eñ eere geuen/dat
ws gelijc onder den Coningen voor v niet ge
13 weest en is / noch worden en sal na v. Also
quam Salomo vander Hoochten/die tot Gi
beon was/tot Jerusalem vander Hutten des
3.Reg.4.c.26 14 getuychenis/eñ regeerde ouer Jsrael. ‖En-
Vanden rijc- de Salomo vergaderde waghens ende Ruy
dom Salomo ters/also dat hy te wege bracht/duysent en-
de vierhondert waghens/ende twelf duysent
Ruyters/eñ lietse inden waghen steden/eñ bi
15 dē Coninc te Jerusalē. Eñ de Coninc maec-
te des siluers eñ gouts so veel tot Jerusalem
als de steenen: Eñ der Cederen als de Moer
16 besien bomen/die inde beemden zijn. Ende
men bracht Salomo Rossen wt Egipten/eñ
alderley ware.Ende de Coopliedē des Co-
ninct cochten de selue ware/eñ brachtēse wt
17 Egipten/ Elcken wagen om seshondert sil
uerlingē/eñ eenen Hengst/om hondert eñ vijf
tich. Also brachtense ooc alle Coningen der
Hethiten/ ende den Coninghen tot Sirien.

Dat ij. Capittel.

Vande werc- 1 ENde Salomo dacht een huys te tim-
lieden Salo- A meren den Naem des Heeren / eñ eē
mons. 2 huys zijns Conincrijcx. Ende telde
af tseuentich duysent mannen totten lastē/en
de tachtentich duysent timmerlieden op den
berge/eñ drie duysent/ende seshondert Offi-
3.Reg.5.a.2. 3 ciers ouer haer. Ende Salomo seynde * tot
Huram den Coninc tot Tyro/ ende dede hem
2.Reg.5.b.11 seggen."Ghelijck ghy met mijnen vader Da-
Salomo sent uid deet / ende hem Cederen seyndet/dat hy
tot Huram. hem een huys timmerde / daer hy in woonde
4 [Also doet ooc met my.] Siet/ic wil dē Naē
des Heeren mijns Godts een huys timmeren
op dat hem gheheylicht worde / om ghoet
Rueckwerc voor hem te roocken / ende altoos
thoonbroot te bereyden/ende Brantoffer des
Morgens eñ des Auonts / op de Sabba-
then / eñ nieuwe Manen/ende op de Feesten
des Heeren ons Gods/eeuwelijc voor Jsrael.
5 Ende dat huys dat ick timmeren wil / sal
B groot zijn/want onse Godt is grooter dā alle
6 goden. Maer wie vermacht/dat hy hem een
3.Reg.8.d.27 huys timmere?‖Want den Hemel/ende alder
Esai.66.a.1. Hemelen Hemel en moghen hem niet begrij-
pen: Wie soude ick dan zijn / dat ick hem een
huys soude timmeren . Maer alleen / datmen
7 voor hem soude roocken. Dus seynt my nv
eenen wijsen man/om te arbeyden / met gout
siluer/ metael/yseren / scharlaken / rosetroot
gele side/ende die wete wt te groeuen metten
wijsen/die by my zijn / in Juda ende Jerusa-
lem / welc mijn vader Dauid beschict heeft.
8 Eñ seynt my Cederen/Dennen ende Heben
Hout/wt den Libano: Want ic wetet/dat u-
we knechten dat Hout weten te houwen op
den Libanon. Eñ siet/mijne knechten sullen
9 met uwen knechten zijn / Op datmen my
veel houts bereyde. Want dat huys dat ick
C timmeren wil / sal groot / ende sonderlijck
10 zijn. Ende siet ick wil den timmerlieden/u-
wen knechtē/die dat hout houwē/ twintich
duysent Cor gestootender Terwē/ende twin-
tich duysent Cor gersten/ende twintich duy-
sent Bath wijns/ eñ twintich duysent Bath
11 Olijs gheuen. Doen sprack Huram de Co- Huram a
ninck tot Tyro door schriften/ ende seyndese woort salo
Salomo. Daerom dat de Heere zijn volc be-
mint/so heeft hi v Coninc ouer hen gemaect.
12 Ende Huram sprac voort : Gheloeft sy de
Heere de Godt Jsraels/die Hemel ende Aer-
de gemaect heeft/dat hy den Coninck Dauid
eenen wijsen cloecken verstandigen soon ge-
geuen heeft die den Heere een huys timme-
ren soude / ende een huys zijns Conincrijcx.
13 So seynde ic nv eenen wijsen man/die ver
14 stant heeft*Huram Abif/ Die een soon is 3.Reg.7.b.
eens wijfs vanden dochteren Dan/ende zijn
Vader een Tirijsch man gheweest is."Die Exod.31.a.
weet te arbeyden/aē gout/siluer/metael/ijser/
D steē/hout/scharlakē/gele side/lijnen/rosetroot
ende te groeuen alderhande eñ alderley con-
stelijck te maken/watmen hem voorleyt/ met
uwen wijsen/eñ metten wijsen mijns Hee-
ren des Conincx Dauids / ws vaders.
15 Dus seynde nv mijn Here/terwe/gerste/o-
lie/eñ wijn zijnen knechten/soo hy gesproken
16 heeft. So willen wy dat hout houwen op
den Libanon / soo veel alst van nooden is/
eñ willent op vloten brengen op de zee / nae
Japho: Van daer mocht ghijt op nae Jerusa-
17 lem brengen. Eñ Salomo telde alle vreem-
delingē inden lande Jsrael/nae dat getal*doē 1.Pa.23.a.
se Dauid zijn vader telde. Ende daer wer-
den geuonden hondert eñ vijftich duysent/
18 drie duysent ende seshondert. Eñ hy maecte Van tghet
vanden seluen tseuentich duysent draghers/ der wercli
ende tachtentich duysent houwers/opten ber
ghe/ende drie duysent/ende seshondert toesien
ders die dat volck aen hielden aenden dienst.

Dat iij. Capittel.

1 ENde Salomo begost*te timmeren dat 3.Reg.6.a.
A huys des Heeren te Jerusalem/op dē
berch Mozia/*die Dauid zijnen va- 1.Pa.22.
der getoōt was. Den welcken Dauid bereyt Hoe/ wan
had tot eender ruymten op de Pleyne Ar- eñ waer d
2 nan / des Jebusiten. Hy begoste te timme- tempel beg
ren inder anderder maent des anderē daechs wert te ti
3 inden vierden Jaer zijns Conincrijcx. Ende meren.
aldus leyde Salomo dat Fondament / om
dat huys Gods te timmeren. Ten eersten/ de
lengte/tsestich ellen lanc. De wijde/ twintich
4 ellen. Eñ dat *poortael voor de wijde des Joan.10.
huys henen/was twintich ellen lanck: Maer
de Hoochte was hondert eñ twintich ellen.
Eñ ouertroct binnen met louteren goude.
5 Maer dat groote huys decte hy met Dennē Van tgro
houte/eñ ouertroct met den alderbesten gou- huys.
B de. Ende maecte daer op Palmen/eñ keten-
6 werck. Eñ ouertrock dat huys met edele ste
nen /tot een vercieringe. Dat gout was Par
7 uaim gout. Eñ ouertroc de balcken bo-
uen/eñ de wanden/eñ de duerē met goude/ eñ
8 liet Cherubim snijden aende wanden. Hy Vant H
maecte ooc dat huys des alderheylichsten des alder
dies lengde was twintich ellen na der wijd- lichsten.
den des huys / eñ zijne wijdde was ooc twin
tich ellen/eñ ouertroct metten alderbestē gou
9 de/by seshondert Centner. Ende gaf oock
tot nagelen vijftich sikelen gouts in gewich
te. Eñ ouertroc den Sael met goude. Hy
maecte ooc int huys des Alderheylichstē‖twe Exod.25.
Cherubim/na der beeltsnijders conste / ende Vande
11 ouertrocse met goude. Eñ de lengde der Cherubi
vluegelen aen de Cherubim/was twintich el
len: alsoo dat eenen vlueghel vijf ellen hadde
eñ raecte aen de wandt des huys/ Eñ des an
C derē vluegel ooc vijf ellē hadde. Eñ raecte aē
12 dē vluegel des anderen Cherubs. Also had
de den eenen vlueghel des anderen Cherubs
ooc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

oock vijf ellen/ ē raeckte aen den wandt des
huys/ē zijnen anderen vlueghel oock vijf el-
len/ ē raecte aenden vluegel des anderē Che-
13 rubs. Also dat dese vluegelen der Cherubim
wt waren gebreydet/twintich ellen wijdt. Ē
si stonden op hare voeten/ende haer aensicht
14 was ten huyswaert gekeert. Hy maecte ooc
een voorhancksel van gheel werck / scharla-
ken/rosetroot/ende lijnwaet/ē maecte Che-
15 rubim daer op. Ē hy maecte voor den huy
se twee "Colomnen vijfendertich ellen lanck.
Ende den knoop bouen daer op/vijf ellen.
16 Ende hy maecte ketenwerck totten Choor/
ende dedese bouen aen de Colomnen. Ende
maecte hondert granaetappelen/ ende dedese
17 aen dat ketenwerck. Ē rechtede de Colom
nen op/voor den tempel/deen ter rechter / ē
dander ter slincker handt. Ende hiet die ter
rechterhant Jachin/ ende die ter slincker hant
Boas.

Dat iiij. Capittel.

1 A HY maecte oock eenen "metalen Altaer/
twintich ellen lanck ē breet / ē thien
2 ellen hooch. Ē hy maecte *een ghe-
goten zee/thien ellen wijt/vanden eenen rant
totten anderen rontom/ende vijf ellen hooch.
Ende een mate van dertich ellen die mochtse
3 rontsom begrijpen. Ende ossen beelden wa-
ren onder haer rontsom. Ē daer waren twee
rijen knoppen rontsom de zee (die thien ellen
wijt was)die daer mede aen gegoten waren.
4 Maer si stont alsoo op die twelf ossen. Dat
drie gekeert waren ten Noordenwaert / drie
Westwaert/drie Zuytwaert/drie Oostwaert/
ē de zee bouen op haer / ende alle haer ach-
5 terdeel was inwaerts gekeert. Haer dickte
was een hant breet/ē haren rant was ghe-
lijck als eens bekers rant/ē een op ghegaen
Roose/ē daer ginck in drie duysent Bath.
6 Ē hy maecte ‖thien ketelen/dier settede hy
vijf ter rechter / ende vijf ter slincker zijden/
om daer in te wasschen/al wat totten Brant-
offer behoort/dat zijt daer in mochten stootē:
Maer de zee/datter hen de Priesters in sou-
7 den wasschen. Hy maecte oock thien gou-
B den Candelaers/so sy behoorden te zijn/ē hy
steldese inden tempel/vijf ter rechter / ē vijf
8 ter slincker zijden. Ende hy maeckte thien
Tafelen/ende settese in den Tempel / vijf ter
rechter/ende vijf ter slincker zyden. Ende hy
9 maecte hondert gulden beckens. Hy maecte
oock eenen Hof / voor de Priesters ende een
groot schranckwerck / ende de dueren in dat
schranckwerck/ende ouertrock de dueren met
10 metael. Ende hy settede de zee opten rech-
ten hoeck/tegent Oosten/totten Zuytwaert.
11 Ē Huram maecte de potten/ schuppen/ē
beckens. Also volevnde Huram dat werc/dat
hy den Coninck Salomo dede / aen dat huys
12 Gods/ Te weten/"de twee Colomnen/met
den buycken ende knoopen / bouen op beyde
Colomnen/ ende beyde ghewonden Reepen/
om te bedecken/beyde buycken der knoopen/
13 bouen op de Colomnen/ Ende de vierhon-
C dert granaet appelen/aen beyden ghewonden
Reepen twee rijen/ granaet appelen aen elc-
ken Reep/ om te bedecken beyde buycken der
knoopen/die bouen op de Colomnen waren.
14 Oock maeckte hy de gestoelten/ende de ke-
telen op de ghestoelten / Ende een zee / ende
15 twelf Ossen daer onder. Daer toe Potten
Schuppen/Crauwelen/ ende alle haer vaten
maeckte Huram Abif / den Coninck Salomo
totten huyse des Heeren/wt louteren metael.
16 In de Contreye der Jordanen lietse de Co-
ninck ghieten in cleyachtighe Aerde/ tusschen
17 Suchoth ende Saredatha. Ende Salomo
maeckte aller deser vaten seer veel / also dat-
men des metaels ghewichte niet gheweten
18 en conde. Ende Salomo maecte alle tghe- Ē somma d'
reetschap totten huyse Godts / te weten/den guldē werckē
gulden Altaer/de Tafelen*ende Toonbroodt *Exo.25.c.30
19 daer op/ De Candelaers met haren lampen Leui.24.b.5.
van louteren ghoude / dat si voor den Choor
20 souden bernen/also dattet behoort. Ende de
bloemen aen de lampen/ē de Snutters wa-
ren gulden / dat was altemael dicht gout.
21 Daer toe de messen/beckens/ lepelen / ende
nappen/waren louter gout. Ende dē inganck
ende zijne dueren binnenwaert totten Alder-
heylichsten/ende de dueren aenden huyse des
Tempels waren gulden. Also wert alle werc
volbracht / dat Salomo dede aen den huyse
des Heeren.

Dat v. Capittel.

1 ENde Salomo ‖ bracht daer in/alle wat 3.Reg.7.g.51
A zijn Vader Dauid ghegeheylicht hadde/ Salomo brē-
te weten/siluer ende gout / ende alder- get dat gehey
hande ghereetschap/ende leydet inde schatten lichde zijns
2 inden huyse Gods. "Doen vergaderde Sa- vaders inden
lomo alle Ouders in Israel/alle Hooftlieden tempel.
der stammen/ende Vorsten der Vaderen / on- "3.Reg.8.a.1
der den kinderen Israels te Jerusalem/dat sy Salomon ver
de Arcke des verbondts des Heeren op sou- gadert de me
den brengen wt der stadt Dauids/ dat is Si- nichte om de
3 on. Ende het vergaderden hen totten Co- Arcke indē tē
ninck/alle mannen Israels op die Feeste/ dat pel te brengē.
4 is inder seuender maent/ Ende alle ouders
Israels quamen. Ende de Leuiten namen de
Arcke op / ende brachtense opwaerts metter
5 Hutten des ghetuychenis/ Ende allet hey-
lighe ghereetschap dat inder Hutten was.
6 Ende de Priesters ende de Leuiten brach-
tense mede opwaerts. Maer de Coninck Sa-
lomo ende de ghebeele ghemeynte Israels tot
hem vergadert voor de Arcke/offerden Scha-
pen ende Ossen/soo vele datse niemant ghe-
7 tellen/oft reeckenen en coste. Also brachten De Arcke
B de Priesters de Arcke des verbonts des Hee wort int al-
ren op haer plaetse in den Choor des huys/ derheylichste
in dat Alderheylichste / onder de vluegehlen ghestelt.
8 der Cherubim/ Also dat de Cherubim hare
vlueghelen wtbreydden ouer de plaetse der
Arcken/Ende de Cherubim bedecte de Arcke
ende haer hantboomen van bouen neder.
9 De hantboomen waren soo lanck / datmen
hare knoopen sach verre van der Arckē/voor
den Choor / maer buyten en sachmense niet. Wat inde Ar
10 Ende si was aldaer tot op desen dage. ‖Ē ke was.
daer en was niet inde Arcke/dan de twee ta- ‖3.Reg.8.b.9
felen / die * Mose in Horeb daer in ghelept *Deu.10.a.5
had/doen de Heere een verbondt maecte met
den kinderen Israels / doen sy wt Egypten
11 trocken. Ende doen de Priesters wt gingen
wt den heylighen (want alle Priesters / die
voorhanden waren/heylichden hen/alsoo dat
oock de ordinen niet ghehouden en werden.)
12 Ē de Leuiten/met alle die onder Assaph/ De Leuiten
C Heman/Jedithun/ ē haren kinderen ē broe- ē Sanghers
deren waren/gecleet met lijnwaet/songē met louen Godt
cymbalen/psalteren ē herpen. Ende stonden met ghesanck
tegent Oosten des Altaers/ende by hen hon- ē trompettē.
dert ende twintich Priesters/ die met Trom-
13 petten bliesen. Ende het was als oft een
alleen waer/die daer trompettede / ende son-
ghe/als oftmen een stemme hoorde/te louen/
ende te dancken den Heere. Ende doen haer
de stemme verhief/ vanden trompetten / cym-
balen/ ende ander " musijckspelen / ende van Snaren.
dien loue des Heeren/dat hy goedertieren is
ende dat zijne bermhertichheyt eewelijc duert.
*Doen werdt dat huys des Heeren veruult Exo.40.d.34
14 met eender wolcke/ Alsoo dat de Priesters Ezech.9.a.3.
niet en costen ghestaen/om te dienen om dier Ē wolcke vē-
wolcken wille. Want de heerlijcheyt des Hee uult dē tēpel.
ren veruulde dat huys Gods.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Dat vj. Capittel.

3.Reg.8.b.12 1 DOen sprac Salomo: ‖De Heere heeft
Salomo seget A de menichte/ eñ looft God
ghesproken / te woonen int doncker.
2 Ick heb (tis waer) eē huys getim-
mert v tot eender woningē/ eñ een stede/daer
3 ghy eewelijc woonen sult: Ende de Coninc
keerde zijn aensicht om / ende seghende de
gheheele gemeynte Israels. Want de ghehee
4 le ghemeynte stont/Ende hy sprack. Ghe-
looft sy de Heere / de Godt Israels/die door
zynen mont mynen vader David ghesprooc-
ken / ende met zijnder hant veruult heeft/
2.Reg.7.a.6. 2.Re.23.b.7. 5 *doen hy seyde: Sint ter tijt / dat ick mijn
volck wt den Lande Egipti ghelepdt hebbe/
soo en heb ick gheen stadt vercoren in allen
stammen Israels / een huys te timmeren/dat
mynen Naem aldaer soude zijn/ende en heb-
be oock gheenen man vercoren / dat hy een
Vorst soude zijn ouer mijn volck Israels.
2.Pa. 7.c.11. 1.Reg.16.c.11 6 *Maer Jerusalem hebbe ick vercoren/dat
mijne Name aldaer si/ "ende David hebbe
ick vercooren/dat hy ouer mijn volck Isra-
7 els si. Ende doen mijn Vader David
2.Reg.7.a.1. *inden sinne hadde een huys te timmeren
den Naem des Heeren/des Gods Israels/
8 Sprack de Heere tot mijnen Vader Da-
uid: Ghy hebt wel gedaen/ dat ghy inden sin
ne hebt/mijnen Naem een huys te timmeren
9 Doch/ghy en sult dat huys niet timmerē
2.Reg. 7.c.13 1.Pa. 13.b.9. *Maer v soone die wt uwen lendenen comen
sal/die sal mijnen Naem dat huys timmeren.
10 So heeft nv de Heere zijn woort beue-
sticht/dat hy gesproken heeft. Want ic ben op
gecomen in mijns Vaders Davids stede/eñ
sitte opten stoel Israels/soo de Heere gespro
ken heeft / Ende hebbe een huys ghetim-
mert den Naem des Heeren/des Gods Isra
11 els. Ende hebbe daer in gheset de Arcke/
daer dat verbont des Heeren in is / dat hy
metten kinderen Israels ghemaect heeft.
2.Par.4.a.1. 12 ‖Ende hy tradt voor dē Altaer des Hee-
ren/ voor de geheele ghemeynte Israels/en-
Vande metalen ketel int schrancwerck 13 de strecte zijne handen wt. Want Salo
mo hadde eenen metalen ketel ghemaeckt/
eñ gheset in dat schrancwerck/vijf ellen lanc
ende breet/ eñ drie ellen hooch/ aenden sel-
uen tradt hy/ende viel neder op zijne knien /
voor de geheele ghemeynte Israels / ende
streckte zijne handen wt ten Hemel / ende
3.Reg. 8.c.23 Vā Salomōs ghebedt. 14 sprack: *Heere Godt Israels / daer en is
geen Godt ws ghelijck/noch inden Hemel/
noch opter Aerden. Ghy die hout dat ver-
bont / ende de bermherticheydt/ dijnen knech
ten die voor v wandelen / van gheheelder
15 herten. Ghy hebt uwen knecht David mij-
Want volherden in der duecht / ende haer Profijt.
nen vader ghehouden / wat ghy hem ghe-
sproken hebt/ Met uwen monde hebt ghijt
gesproken/ ende met uwer hant hebt ghijt
veruult/ghelijc het heden ten daghe staet/
16 Nv Heere Godt Israels/hout uwē knecht
David mijnen Vader/ wat ghy hem ghe
sproken hebt/ende gheseyt: Het en sal v niet
ghebreken aen eenen man voor my / die op-
ten stoel Israels sitte. Nochtans also verre
dat uwe kinderen haren wech bewaren / dat
si wandelen in mijne Wet/ghelijck ghy voor
17 my ghewandelt hebt. Nv Heere Godt
Israels / laet dijn woort waerachtich wor-
den/dat ghy uwen knecht David ghesprooc-
18 ken hebt. Want meynt ghy oock / dat God
Esai. 66.a.1. Actor.7.f.48. Salomo bidt voor dat ghebedt dat in desen huyse voor Godt ghedaen souder worden.
by de menschen op Aerden woone ? * Siet /
den Hemel/ende alder Hemelen Hemel / en
can v niet begrijpen/hoe sout dan dit huys
19 gedoen/dat ick gesticht hebbe? Maer Hee-
re/mijne Godt / keert v totten ghebede ws
knechts/ ende tot zijnen smeecken/Dat ghy
verhoordt dat bidden ende beden / dat v
20 knecht voor v doet. Dat v oogen open zijn

ouer dat huys/dach eñ nacht / ouer de plaet-
se/ daer ghy ghesproken hebt uwen Name te
stellen / dat ghy hooren sout dat ghebet/dat
21 v knecht in dese plaetse doen sal. Dus
hoort nv dat smeecken ws knechts/ende ws
volcx Israels / dat si bidden sullen op dese
plaetse. Maer hoortet vander plaetsen uwer
wooningen vanden Hemel. Ende als ghijt
22 hoort/soo wilt doch ghenadich zijn. *Ist Exo. 22.b.
dat yemant tegen zijnen naesten sondicht /
eñ wort hem eenen eedt opghelept / dien hy
sweeren soude/ende den eedt coemt voor u-
23 wen Altaer in dit huys/ So wilt doch vā-
den Hemel hooren / ende uwen knecht recht
doen/ alsoo dat ghy den godloosen verghel-
det/ ende geeft zijnen wech op zijnen Cop /
Ende den rechtueerdighen recht doet / ende
24 gheeft hem nae zyne gherechticheyt. *Ist Deu. 30.a.
dat v volck Israel voor zijne Vianden ghe-
slaghen wort / om dat si teghen v gheson-
dicht hebben *ende bekeeren hen/ eñ belijden Baru.2.c.
uwen Naem/ bidden / ende smeecken voor v Van boete
25 in desen huyse/ Soo wilt doch hooren van-
den Hemel / ende genadich zijn der sonden
ws volcks Israels/ ende die weder in dat
lant brengen/dat ghy hen/ende haren Vade-
26 ren ghegheuen hebt: *Ist dat den Hemel 3.Reg.17.a.
ghesloten wordt/ dattet niet en reghent / om Een waer-
dat si tegen v ghesondicht hebben/ ende bid tich beroun
den in dese plaetse / ende belijden uwen Na- aensiet Go[d]
me / ende bekeeren hen van haren sonden/
27 om dat ghyse verootmoedicht hebt/ Soo
wiltet doch hooren inden Hemel/ende gena-
dich zijn de sonden uwer knechten / ende ws
volcx Israels/dat ghy haer den goeden wech
leert/daer si in wandelen sullen. Eñ laet re-
ghenen op v landt/dat ghy uwen volcke ge-
28 geuen hebt /te besitten. Ist datter een dier
te inden lande wort/oft Pestilencie oft Dor
richeyt / Brant / Sprinchanen / Rupsenen/
‖oft als zijn viant inden landē zijne poorten 2.Pa.12.a.
belept / oft eenige plage/oft cranckheyt:
29 Wie dā biddet/oft smeecket/ *vā alderhāde Esai. 56.b.
menschen/eñ van alle uwen volcke Israel/ist
dat yemant zijn plage‖eñ zijn smerte gevoelt
ende zijne handen wt reet tot desen huyse:
30 So willet doch hooren vanden Hemel "van Math.5.d.
der stede uwer wooningen/eñ genadich zijn
eñ elcken geuen na alle zijne wegen/ na dien
ghy zijn hert kent (want ghy ‖alleē kent dat 1.Pa.29.c.
31 herte der menschen kinderen) Op dat si v Apoc. 2.d.
vreesen/eñ wandelen in uwen wege/alle da-
ge/also lange als si leuē opten lande/dat ghy
32 onsen vaderen gegeuen hebt. Ist dat oock Van de vre[em]
een‖vreemde/ die vā uwen volcke Israel niet delinck.
en is/wt verren landen coemt/om ws grotē
Naems / eñ machtiger hant / eñ wtgerecten
33 arms wille/eñ biddet tot desen huyse: Soo
wilt doch vanden Hemel hooren/vander ste-
de uwer woninghen/eñ doet al/daerom dat
hy v aenroepe / op dat alle volcken op der
aerden uwen Naem bekennen/ende dy vree-
sen/ghelijck v volck Israel/eñ beuinden dat
dit huys dat ic getimmert hebbe / nae uwen
34 Naem genoemt si. Als v volc wt treet in-
den strijt tegen zijne Vianden door den wech
dien ghyse seynden sult "eñ tot v bidden tegē Dan. 6.b.
den wech/ na deser stadt/ die ghy vercooren
hebt / eñ totten huyse/dat ic uwen Naem ge
35 timmert hebbe. So wilt doch haer gebet eñ
smeecken hooren/vanden Hemel/eñ hen tot
36 haren rechte helpen. Ist dat si tegen v son
digen sullen "(wanter geen mensche en is/die Eccle.7.c.
niet en sondicht/)eñ ghy op hen gram wort/ 1.Joan.1.
ende gheeftse voor haer Vianden/dat sise ge Vā godsl[ieden]
uangen wech voeren in een verre/oft na lant. se tot he[m]
37 "Ende si hen in haerder herten bekeeren/ Deut.30.
inden lande daer si in gheuanghen zijn/ende
bekeeren

bekeeren hen/ eñ smeken v inden lande haer
der geuanckenissen/eñ seggen: Wy hebben
ghesondicht/misdaen/eñ zijn Godloos ghe=
38 weest/ Ende hen alsoo van gheheelder her=
ten/ende van gheheelder sielen tot v bekee=
ren / inden lande haerder gheuanckenissen/
daermense geuangen hout/eñ si bidden tegen
den wech nae haren Lande/dat ghy haeren
Vaderen gegeuẽ hebt/eñ totter stadt die ghi
vercoren hebt eñ totten huyse/dat ick uwen
39 Name getimmert hebbe. Soo wilt doch
haer gebedt eñ smeecken vanden Hemel hoo=
ren||vander stede uwer wooningen/eñ hẽ tot
haren rechte helpẽ/eñ uwen volcke genadich
40 zijn / dat aen v ghesondicht heeft. Soo
laet nv mijn God dijne oogen open zijn/ende
uwe ooren opmerckẽ opt gebet in deser plaet
41 sen. Dus maeckt v nv op Heere Godt/
tot uwer rusten/ghy ende de * Arcke uwer
macht. Laet uwe Priesters Heere God||met
Heyl gecleet worden/ende uwe heyligen hen
42 verblyden/ouer den ghoeden. De Heere
Godt / en keere niet wech dat aensicht dijns
gesalfden/ ghedenckt der ontfermherticheyt
uwen knecht Dauid toegeseyt.

Dat vij. Capittel.

1 a ENde *doen Salomo wtgebeden had=
de||viel een vyer vanden Hemel/ende
verslinde dat Brantoffer ende ander
offer. Eñ de heerlicheyt des Heeren veruul
2 de dat huys. Dat de Priesters niet en con
den in gegaen int huys des Heeren/ Wãt de
heerlicheyt des Heeren veruulde des Heeren
3 huys. Oock sagen alle kinderen Israels/
dat vyer afuallen / ende de heerlicheyt des
Heeren ouer dat huys/"ende vielen op haer
knien/metten aensicht ter Aerden / opt pla=
ueytsel/ ende aenbaden / ende danckten den
Heere/dat hy goedertieren is / ende dat zij=
4 ne ontfermherticheyt eewelijck duert. "De
Coninck ende allet volck offerden voor den
5 Heere. Want de Coninck Salomo offer=
de tweentwintich duysent Ossen/eñ hondert
ende twintich duysent Schapen/ende wijden
alsoo dat huys Gods/ beyde de Coninck eñ
6 allet volck. Maer de Priesters stonden in
hare wacht/ende de Leuiten met de snaren
spelen des Heeren / die de Coninck Dauid
hadde laten makẽ/om den Heere te dancken/
dat zijne bermherticheyt eewelijck duert/met=
ten Psalmen Dauids / door hare hant.
Ende de Priesters bliesen Trompetten voor
7 hen/ende dat geheele Israel stont. Eñ Sa
lomo heylichde den middel hof/die voor den
huyse des Heeren was/ want hy hadde al=
daer Brantoffer/eñ dat vette derDancofferen
beschict. Want den Metalen Altaer / die Sa
lomo hadde laten maecken/en coste alle dat
Brantoffer /Spijsoffer/eñ dat vette niet ghe=
8 uaten. Eñ Salomo hielt inde selue tijt"een
Feeste seuen daghen lanck/ende dat gheheele
Israel met hem/een seer groote gemeynte/vã
9 Hemath aen totter beken Egipti toe/ Ende
hielt opten achsten dach een vergaderinghe.
Want de wijdinghe des Altaers hielden sy
seuen dagen lanck/ ende de Feeste oock seuen
10 dagen lanck. Maer in den drientwintich=
sten dage der seuenster maent/liet hy dat volc
vrolyck ende goets moets in haeren Hutten
gaen/ouer alle den goede/dat de Heere aen
Dauid/Salomo/eñ zijn volc Israel ghedaen
11 hadde. Alsoo volepnde Salomo dat huys
C des Heeren/ende dat huys des Conincks eñ
al wat in zijnder herten gecomen was te ma=
ken inden huyse des Heeren/eñ in zijnen huy
12 se/voor spoedelijck. Ende de Heere open=
baerde Salomo snachts/ende sprac tot hem:
Ic hebbe v gebedt verhoort*eñ my dese plaet
13 se vercoren/tot eenen offerhuyse. Siet/Als
ic den Hemel toe sluyte dattet niet en regent Godt straft tot
oft heete de Sprinchanen dat landt verslin= beteringhe.
den. Oft late een Pestilencie onder mijn
14 volc comẽ/ Dat si mijn volc verootmoedigẽ
dat na minen Name genoemt is/eñ si bidden god verhoort
ende mijn aensicht soecken/eñ si hen van ha= die haer be=
ren quaden wegen bekeeren/soo wil ick van= keeren.
den Hemel hooren/eñ haer sonden verghe=
15 uen ende haer lant heelen. So sullẽ nv mijn
ooghen open zijn / ende mijn ooren opmerc=
16 ken/op dat gebet in deser plaetsen. *Dus 2.Pa.33.a.4.
heb ic nv dit huys vercorẽ/eñ gheheylicht/dat
mijnen Name aldaer zijn sal eewelijck/eñ mij
ne ooghen /ende mijn herte sal daer altoos
17 zijn. Ende ist dat ghy voor my wandelt/ghe= Van belonin
D lijck v vader Dauid gewandelt heeft/dat ghi ge der vromẽ
doet al wat ick v heet/ende hout mijn ghebo
18 den eñ Rechten / Soo wil ic den stoel dijns
Coninckrijcx beuestigen/so ick my dijnen va=
der Dauid verbonden heb/eñ geseyt:||Het en 2.Reg.7.c.12
sal v niet gebrekẽaen eenen man die ouer Is= Van straffe
19 rael een Heere sy. Maer keert ghy v af / eñ des afuals.
mijn Rechten eñ gheboden/die ick v voorge=
leyt hebbe/verlaet/ ende wech gaet eñ ander
20 goden dient/eñ die aenbidt/ So sal ickse wt
wortelen wt mijnen lande/dat ick hen ghege
uen heb:Ende dit huys dat ic mynen Naem
geheylicht heb/sal ick van mijnen aensichte
wech werpen/eñ salt tot een gemeyn spreeck
woort gheuen/ende tot eender fabulen/onder
21 allen volcken: Ende voor dit huys dat het
hoochste ghewordden is/sullen hen ontsetten/
alle die daer voorby gaen/eñ seggen:*Waer= Deu.29.d.24
om heeft de Heere desen lande/eñ desen huy
22 se alsoo gedaen? So salmen seggen: Daerõ
dat si den Heere haerder Vaderen God verla
ten hebben/diese wt den lande Egypti ghe=
leydt heeft/ende hebben anderen godẽ aenge
hangen/ende die aengebeden/ende hen ghe=
dient. Daerom heeft hy alle dit ongheluck
ouer hen ghebracht.

Dat viij. Capittel.

1 a ENde nae twintich iaren/in welcken Van de stedẽ
Salomo dat huys des Heeren / ende die Salomo
2 zijn huys timmerde / Soo timmer= timmerde.
de hy de steden oock/die Huram Salomo gaf/
ende liet de kinderen Israels daer in wonen.
3 Eñ Salomo trock na Hemath Soba/ende
4 beuestichdese/ Eñ timmerde Thadmor in=
der woestijnen ende alle Corensteden/die hy
5 timmerde in Hemath. Hy timmerde oock o=
uer eñ neder Bethhoron/ dat vaste steden wa
ren/met mueren/poorten/ eñ grendelẽ/ Oock
6 Baelath/ende alle Coren steden/die Salomo
hadde/ende alle wagen steden/ende der Ruy
ters eñ al waer Salomo lust toe hadde te tim
meren/beyde te Jerusalem/eñ op den Liba=
non/ende inden gheheelen Lande zijnder heer
schappijen. Alle dat ouerbleuẽ volc vanden
7 Hethiten/Amoriten/Pheresiten/Heuiten/en
B de Jebusiten / die vanden kinderen Israels Salomo ma=
8 niet en waren/ Ende haer kinderen die ket de ouer=
si achter gelaten hadden inden landen / die bleuen heyde
de kinderen Israels niet vernielt en hadden/ nen cijnsbaer
Maeckte Salomo Chijnsbaer / tot op desen
9 dach: *Maer vanden kinderen Israels en Leu.25.f.45.
maeckte Salomo gheen knechten tot zijnen
arbeyt / maer si waren oorlochs lieden/ ende
ouer zijn Vorsten/eñ ouer zijn wagens/ ende
10 Ruyterẽ. Ende der Ouersten Officiers des
Coninck Salomo/waren twee hondert ende
vijftich/die ouer dat volc heerscappije haddẽ.
11 Eñ Salomo liet de dochter Pharao op ha
len wt der stadt Dauids / * int huys dat hy 3.Reg.7.b.8
voor haer getimmert had/Want hy sprack:
Mijn wijf en sal niet wonẽ int huys Dauids
des Coninck Israels:Wãt het is gheheylicht

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

om dat de Arcke des Heeren daer in gecomen
[Salomo offert dē Heere] 12 is. Van dien aen offerde Salomo den Hee
re/Brantoffer/opten Altaer des Heeren / die
13 hy gesticht had voor dat portael/ Om elck
[Num.28.a.3] op zijnen dach te offeren "nae dat gebot Mo=
se/op de Sabbathen/ nieuwe Maenden/ende
[Exod.23.b.17] inghesette tijden/ des ‖Jaers driemael/te we=
ten/op de feeste der ongesuerder brooden/op
[Salomo ordineert de priesters in haer officie.] de Feeste der weken/ende op de Feeste der
14 Loouerhutten. Eñ hy stelde de Priesters
in hare ordinancie/tot haren Officie/*ghelijc
[*1.pa.10.d24] het zijn vader Dauid geordineert hadde. Eñ
de Leuiten op haer wacht/om te louen ende
te dienen/voor de Priesterẽ/elc op harẽ dach.
Eñ de duerwachters in haer ordinancie/elck
op zijn Poorte. Want alsoo hadder Dauid
15 de man Gods beuolen: Ende daer en wert
niet geweken vanden geboden des Coninck/
ouer de Priesteren / ende Leuiten/ in alder=
16 hande saken ende aen de schatten. Alsoo
D wert alle twerck Salomo bereyt vanden da=
ghe aen doen des Heeren huys ghefondeert
wert/tot dat hy voleynde/dat des Herẽ huys
[3.Reg.9.e.26] 17 gheheelijck volmaect wert. ‖ Doen trock
Salomo na EzeonGeber / ende nae Eloth/
aenden Oeuer der zee/ inden lande Edomea.
18 Eñ Huram seynde hem Schepen door zijne
knechten die der zee condich waren/ende voe
ren metten knechten Salomons in Ophir/
ende haelden van daer vierhondert ende vijf
tich Centner Gouts/ende brachtent den Co=
ninck Salomo.

Dat ix. Capittel.

[3.Reg.10.a.1] 1 ENde doen de * Coninginne van Rijck
[Mat.12.d.42] A Arabien / dat gheruchte Salomons
[De coninginne van rijc Arabien coemt tot Salomo.] hoorde / quā si met een seer groot Heyr
te Jerusalem/met Kemelen die Cruyden / eñ
gouts planteyt droegen/ eñ edele steenen om
Salomo met raetselen te proeuen. Eñ doen
si tot Salomo quam/sprac si met hem/al wat
2 si inden sinne voor hadde ghenomen. Ende
de Coninc seyde haer al wat si vraechde ende
Salomo en was niet verborghen / dat hy
3 haer niet ghesevt en hadde. Ende doen de
Coninginne van Rijc Arabien sach de wijs=
heyt Salomo ende dat huys dat hy ghetim=
4 mert hadde. De spijse voor zijne tafele / de
wooninge voor zijn knechten/de Officiẽ zijn=
der Dienaers / eñ haer cleederen/zijne schenc
kers met haren cleederen / ende zijnen Sael
daermen op ghinck int huys des Heeren/soo
en coste si haer niet langher onthouden.
5 Eñ si sprac totten Coninc: Het is warach=
[De coninginne prijst Salomo / eñ looft Godt.] B tich / wat ick ghehoort heb in mijnen lande
van uwen wesen ende van uwer wijsheyt.
6 Maer ic en wilde haren woorden niet ge=
louẽ/tot dat ic gecomen ben/eñ hebt met mij
nen oogen gesien. Eñ siet/de helft uwer groo
ter wijsheyt/en is my niet ghesevt. Daer is
meer aen v/dan dat geruchte dat ick gehoort
7 heb. Salich zijn dijne mannen/ende salich
zijn dese uwe knethten / die altoos voor v
8 staen/eñ uwe wijsheyt hooren. De Heere
dijn Godt si gheloeft die v lief heeft / dat
hy v op zijnen stoel/tot eenen Coninck ghe=
set heeft / den Heere uwen Godt. Dat doe=
ghet dat v Godt Israel bemint / dat hy hem
eewelijc soude oprechten / daerom heeft hy v
ouer hen tot eenen Coninc geset om dat ghy
[*onderhoudẽ] recht ende redelijcheyt sout*hanthauen.
[‖3.re.10.b 10.] 9 ‖Eñ si gaf den Coninc hondert eñ twintich
[De coninginne beschenckt Salomo.] Centner gouts/eñ seer veel specerijen/eñ edel
gesteenten. Het en waren gheen specerijen/
als dese/die de Coninghinne van Rijc Ara=
10 bien/den Coninc Salomo gaf. Daer toe/de
knechten Huram / ende de knechten Salo=
[3.Reg.9.e.22] mo/*die gout wt Ophir brachten/die brach=
11 ten ooc Heben hout eñ edel gesteenten. Eñ
Salomo liet van dien Heben hout trappen
inden huyse des Heeren/eñ inden huyse des
C Coninck maken/eñ herpen eñ Psalters voor
de sangers. Soodanige houten/en waren te
12 voren int lant Juda noyt ghesien. Ende [Salomo beschenct de Coninghinne weder.]
de Coninc Salomo gaf der Coninginne van
Rijc Arabien/al wat si begheerde eñ badt/
sonder wat sy totten Coninck ghebracht
had. Ende si keerde haer ende trock weder in
13 haer Lant met haren knechten. Des gouts [Vander heerlicheyt eñ rijcdom Salomo.]
dat Salomo in een iaer ghebracht wert was
seshondert/ende sessentsestich Centner:
14 Behaluen wat de cremers/eñ Cooplieden
brachten. Eñ alle Coningen der Arabiers/eñ
de Heeren inden landẽ brachtẽ gout eñ siluer
15 tot Salomo. Daer af maecte de Coninc Sa
lomo twee hondert*schilden vanden besten [3.Re.10.c.16.]
goude. Also dat seshondert stucken gouts tot
16 eenen schilde quamen / Ende driehondert
Bueclers vanden besten goude/alsoo dat drie
hondert stucken gouts tot eenen Buecler gin
ghen / * ende de Coninck leydese int huys [3.Reg.7.a.2.]
17 vanden wout Libanon. Ende de Coninck [Vanden yuoren stoel met Goude ouertrocken.]
D maecte eenen grooten yuooren stoel / ende
18 ouertrocken met louteren goude. Ende dien
stoel hadde ses trappen/ende een gulden voet
banck aen den stoel. Ende hadde twee lenen
op beyde de zijden / om dat sitten. Ende twee
19 Leeuwen stondẽ neffens de lenen. Eñ twelf
Leeuwen stonden aldaer op die ses trappen
tot beyde zijden. Soodanighe en is niet ghe=
20 maeckt in allen Coninckrijcken. Ende [Van gulden vaten.]
alle drincvaten des Conincks Salomo/wa=
ren guldẽ/ende alle de vaten des huys van
den woude Libanon/ waren louter gout. [siluerẽ wert niet gheacht.]
Want dat siluer en wert niet gheacht in Sa=
21 lomons tijt. Want de "schepen des Conincs ["3.Re.9.e.28]
voeren op de zee / metten knechten Huram/
ende quamen ten drie Jaren eens / ende
brachten gout/siluer/yuooren / Simmen/en=
22 de Pauwen. ‖Aldus wert de Coninck Sa [3.Re.10.f.23]
lomo grooter dan alle Coninghen opter aer=
23 den/van rijcdom eñ wijsheyt. Eñ alle Co=
ningen op Aerden begeerden dat aensicht Sa
lomo / om zijne wijsheyt te hooren / die hem
24 Godt in zijn herte gegeuen had. Ende sy
brachtẽ hẽ elc zijne giften/silueren eñ gulden
vaten / Cleederen / Harnasschen/ Cruyden/
25 Rossen ende Muylen iaerlijcx. "Eñ Salo= [Deu.17.d.16.]
E mo hadde vier duysent wagen peerden / ende [3.Re.4.e.46.]
twelf duysent Ruyters / eñ men dedese inde [Vanden peerden ende Ruyters Salomons.]
wagensteden/ende by den Coninc te Jerusa=
26 lem. Ende hy was een Heer ouer alle Co=
ningen vanden water aen tot der Philisteen
27 landt toe/eñ tot aen de Palen Egipti/ En=
de de Coninc maecte des siluers soo vele te
Jerusalem/als der steenen/ende der Cederen
so vele als der moerbesien boomen inden ne=
28 deren velden. Ende men bracht hem Ros=
29 sen wt Egipten/ende wt allen landen. Wat
meer van Salomo * te segghen is / beyde [3.Re.11.g.41]
zijns eersten eñ zijns laetsten/Siet dat is ge=
schreuen in der Cronijcken des Propheten
Nathan / ende inder prophecien Ahia van
Silo / eñ inde gesichten Jeddi des Sienders
30 tegen Jerobeam den sone Nebath. Eñ Sa
lomo regeerde te Jerusalem / ouer gheheele
31 Israel veertich iaer. Ende Salomo ont= [salomo sterft.]
sliep met zijne vaderẽ eñ men begroef hem in
de stadt Dauids zijns vaders. Ende Reha=
beam zijn sone wert Coninc in zijn stede.

Dat x. Capittel.

1 REhabeam "trock na Sichem /want ge [3.Reg.12.a.1]
A heel Israel was te Sichem ghecomen [Rehabeam trect nae Sichem om Coninc te worden.]
2 om hem Coninc te maken. Eñ doen
dat Jerobeā hoorde/ de soone Nebath/die in
Egipten was(‖daer hy voor den Coninck
Salomo geulucht was) quam hy weder wt [‖3.re.11.g.40]
Egypten.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

3 Egipten. Ende si seynden derwaerts / ende
lieten hem roepen. Eñ Jerobeam quam met-
ten gheheelen Jsrael/eñ spraken met Rehabe-
4 am/seggende: V vader heeft onse iock te
hert ghemaect/dus maect ghy nv den herden
dienst ws vaders / eñ dat swaer iock dat hy
op ons gelept heeft/lichter: So willen wy v
5 onderdanich zyn. Hy sprack tot hen: Coemt
ouer drie dagen weder tot my. Eñ dat volck
6 ghinck wech. Ende de Coninck Rehabeam
B vraechde raet den Ouders/die voor zijnen va
der Salomo ghestaen hadden / doen hy noch
leefde/ende sprack: Hoe raet ghy dat ick de-
7 sen volcke antwoort geue? Sy spraken met
hem / ende seyden: Jst dat ghy desen volcke
vriendelijck zijt/ eñ dat ghyse goedelijck han-
delt/eñ hen goede woorden geeft/so sullen sy
8 v altoos onderdanich zijn. Maer hy verliet
den raet der Ouders/ dien si hem ghegheuen
hadden / eñ ghinck metten ionghen te rade/
die met hem opgewassen waren/eñ voor hem
9 stonden/ Eñ sprack tot hen: Wat raet ghy
dat wy desen volcke antwoorden/die met my
gesproken hebben/ende seggen: Verlicht dat
10 iock dat v vader op ons gelept heeft. Maer
de iongers die met hem opghewassen waren/
spraken met hem/seggende: Dus sult ghy seg
gen totten volcke/dat met v gesproken heeft/
eñ ghesept: V vader heeft ons iock te swaer
ghemaect/maect ghy ons iock lichter/ eñ segt
tot hen: Mijnen cleynsten vingher sal dicker
11 zijn/dan mijns vaders lendenen. Heeft mijn
C vader te swaren iock op v geladen/ so wil ic
ws iock noch meer maken / Mijn vader heeft
v met roeden gecastijt/ maer ic wil v met scor
12 pioenen castijen. Als nv Jerobeam eñ allet
volck tot Rehabeam quã/opten derden dach/
so de Coninc gesept had: Coemt weder tot my
13 op den derden dach/ So antwoorde hen de
Coninck herdelijck. Ende de Coninck Reha-
14 beam verliet den raet der Ouders/ Ende
sprack met hen na den raet der ionghen/seg-
gende: Heeft mijn vader v iock te swaer ge-
maect/so wil icker noch meer toe doen. Mijn
vader heeft v met roeden ghecastijt/ maer ick
15 wil v met scorpioenen castijen. Also en ghaf
de Coninc den volcke geen gehoor/ want het
was also vã Gode gewendt/ op dat de Hee-
re zijn woort beuestigen soude/ dat hy gespro
ken had door Ahia van Silo / tot Jerobeam
16 den sone Nebath. Maer doẽ dat geheel Js-
D rael sach/dat hen de Coninck geen gehoor en
gaf/antwoorde dat volck den Coninck/ende
sprac: Wat hebben wy dan voor een deel aen
Dauid/oft erffenisse aen den soon Jsai? Elck
man van Jsrael make hem na zijnder Huttẽ.
So siet ghy nv tot uwen huyse Dauid. Ende
17 dat gheheel Jsrael ginck in zijn Hutten/ Al-
so dat Rehabeam slechs alleen ouer de kin-
deren Jsraels regeerde die in de steden Juda
18 woonden. De Coninc Rehabeam sant Ha-
doram den Rentmeester. Maer de kinderen
Jsraels steenden hem ter doot. Eñ de Coninc
Rehabeam clã rasch op zijnen wagen/dat hy
19 vluchten soude nae Jerusalem. Alsoo viel
Jsrael af van den huyse Dauids / tot op de-
sen dach.

Dat xj. Capittel.

1 A Nde doen Rehabeam te Jerusalem
quam / vergaderde hy dat huys Juda/
ende BenJamin/hondert ende tachten
tich duysent ionghe strijtbaer mannen/om te-
ghen Jsrael te strijden / dat si dat Coninckrijck
2 weder aen Rehabeam souden brengẽ. Maer
des Heeren woort quam tot Semaia dẽ man
3 Gods/ende sprack: Segt Rehabeam den so
ne Salomo/den Coninc Juda/ende dat ghe-
heel Jsrael dat onder Juda ende BenJamin
4 is/ende segt: So spreect de Heere: Ghy en
sult niet optrecken / noch teghen uwe broe-
ders strijden/elck gae weder thuys: Want dat
is van my geschiet. Sy gauẽ den woorde des
Heeren gehoor/eñ lieten af van den wt trec-
5 ken tegen Jerobeam. Rehabeam woonde 2.Par.12.a.4
te Jerusalem / *ende timmerde de steden vast Rehabeã tim
6 in Juda/ Te weten/Bethlehem/Etam/The mert steden.
7 koa/ Bethzur/Socho/Adullam/
8 Gath/Maresa/Siph/ Jere.34.b.7.
9 Adoraim/Lachis/Aseka/
10 Sarega/Aialon eñ Hebron/ welcke de va-
ste eñ alder sterckste steden in Juda eñ BenJa
11 min waren/eñ maecte se vast. Eñ settede daer
Vorsten in/eñ voorraet van spijse / olie ende
12 wijn. Eñ in alle steden beschicte hy schilden Juda eñ Ben
eñ spiessen/eñ maectese seer vast. Eñ Juda eñ Jamin bleuẽ
13 BenJamin warẽ onder hẽ. Ooc maectẽ hen ond Rehabeã
B tot hẽ de Priesters eñ Leuiten wt geheel Js-
14 rael/eñ wt alle haer palen. Eñ si verlieten
haer voorsteden eñ haue/eñ quamen tot Juda
te Jerusalem. Want Jerobeam eñ zijne sonen Wã priesters
verstietense/dat si den Heere de priesterschap der veltduy-
15 niet bedienen en mochten. Maer hy stichte uelen.
hẽ Priesters totten Hoochten/eñ totten velt- 3.Re.12.e.28
16 duyuelen/ eñ caluerẽ die hy liet maken. Eñ Tob.1.a.6.
na hem quamen wt alle stammen Jsraels/die
haer herte gauen/dat si na den Heere dẽ God
Jsraels souden vragen te Jerusalẽ/dat sy den
Heere dẽ Gode haerder vaderẽ souden offerẽ.
17 Eñ stercten also dat Coninckrijc Juda/eñ be
uestichden Rehabeam den sone Salomo drie
iaer lanc. Want si wandelden inden wech Da Rehabeam
18 uids eñ Salomo drie iaer lanc. Eñ Rehabeã neemt wyuen
nã Mahelath de dochter Jerimoth/des soons
C Dauids tot eenen wijue. Eñ Abihail de doch
19 ter Eliab des soons Jsai/ Die baerde hẽ de-
20 se sonen/Jeus/Semaria eñ Saham. Na die 3.Reg.15.a.2
nam hy Maecha de dochter Absalon/die baer
de hem Abia/Athai/Sisa/ende Selomith.
21 Maer Rehabeam hadde Maecha de doch-
ter Absalon lieuer dan alle zijn wijuen eñ con
cubinen. Want hy hadde achthien wijuen / eñ
tsestich concubinen/ende wan achtentwintich
22 sonen/ende tsestich dochteren. Eñ Rehabe- Van Abia.
am settede Abia den soone Maecha tot eenen
Hoofde ende Vorste onder zijne broederen/
want hy dachte hem Coninck te maken.
23 Eñ hy nam toe/ende brack wt voor alle zij
ne sonen inden lande Juda eñ BenJamin/in
alle vaste stedẽ/Eñ hy gaf hem voetsels plan
tept/ende nam veel wijuen.

Dat xij. Capittel. Rehabeã ver

1 M Aer doen dat Coninckrijck Rehabeam laet de Wet
A beuesticht eñ becrachticht wert/verliet des Heeren.
hy de Wet des Heeren/ende dat ghe-
2 heele Jsrael met hem. Maer in den vijfsten 3.Re.16.e.25.
Jare des Conincks Rehabeam trock op Si- De Coninck
sak de Coninck te Egipten tegen Jerusalem/ van Egipten
(want si hadden hen besondicht aen den Hee treckt teghen
3 re) Met duysent eñ tweehondert waghens/ Rehabeam.
eñ met tsestich duysent Ruyteren/ eñ dat volc
en was niet te tellen / dat met hem quam wt
Egipten/Libia/ Suchim ende Moren landt/ 2.Par.11.a.5
4 Eñ hy wan de vaste steden die in Juda wa Semaia ver-
5 ren / ende quam tot Jerusalem toe. Doen condicht Re-
quam Semaia de Propheet tot Rehabeam/ habeam eñ Ju
eñ totten Ouersten Juda/die hen tot Jerusa- da haer sondẽ
lem vergadert hadden voor Sisak / eñ sprack eñ si veroot-
tot hen: Soo spreect de Heere: Ghy hebt my moedigẽ haer
verlatẽ/daerom heb ick v ooc verlaten in Si-
6 saks hant. Doen verootmoedichden hen de
Ouerste in Jsrael mettẽ Coninck/eñ spraken:
De Heere is gherecht. Maer als de Heere
7 sach/dat si hen verootmoedichden/ quam dat
B woordt des Heeren tot Semaia/ eñ sprack:
Sy hebben hen verootmoedicht / Daerom en
wil ickse niet verderuen/Maer ick wil hen eẽ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

weynich verlossingen gheuen/dat mijne ver=
bolgentheyt niet en druppe op Jerusalē door
8 Sisak. Doch soo sullen si hem onderdaen
zijn/op dat si onderuinden / wat het is my te
dienen/ende de Conincrijcken in de landen te
De Coninck Egypti berouet Jerusalē eñ dē tempel.
9 dienen. Alsoo trock Sisak de Coninck in
Egypten op na Jerusalem/eñ nam de schat=
ten inden huyse des Heeren/ende de schatten
inden huyse des Conincs wech / eñ nam alle
dinck wech. Eñ nam oock de gulden schilden
2.Par. 9.c.15
10 wech/*die Salomo maken dede. In welc=
ker stede de Coninc Rehabeam metalen schil
den liet maken/ende beualse den ouersten der
Artsiers/die aen der duerē des Conincs huys
11 de wacht hielden. Eñ so dicwils de Coninc
in des Heeren huys ginck / quamen de Tra=
uanten eñ droegense/eñ brachtense weder in=
De Here aensiet Rehabeā ende verlaet zijn toorn.
12 der Trauanten camer. Eñ want hy hē ver=
ootmoedichde / so keerde haer de gramschap
des Heeren van hem/ alsoo dat het niet alte=
mael verdoruen en wert. Want in Juda was
13 noch wat goets. Also wert Rehabeam de
C Coninck beuesticht te Jerusalem / eñ regeer=
3.Re. 14.d.21
de.‖Eenenveertich iaer was Rehabeam out/
doen hy Coninc wert/ eñ regeerde seuenthien
2.Par. 7.c.12
iaer te Jerusalem/ in de " stadt die de Heere
vercooren hadde wt alle stammen Israels/
dat hy zijnen naem daer soude stellen. Sijn
moeder hiet Naema/een Ammonitinne.
14 Eñ hy handelde qualijck/eñ en schicte zijn
herte daer niet na/dat hy den Heere ghesocht
15 hadde. De ghesciedenissen Rehabeam/bey
de de eerste eñ de laetste/zijn gescreuen in de
ghesciedenissen Semaia des Propheten/eñ
Iddo des Sienders/eñ opgheteeckent. Daer
toe de oorlogē Rehabeam eñ Jerobeam haer
Rehabeam sterft.
16 leuen lanck. Eñ Rehabeam ontsliep met zij=
nen vaderen / ende wert begrauen in de stadt
Dauids. Ende zijn soon Abia wert Coninck
in zijn stede.

Dat xiij. Capittel.

3.Reg.15.a.2 Abia werdt Coninck.
1 IN den * achtiensten Jare des Conincks
A Jerobeam/wert Abia Coninck in Juda/
ende regeerde drie Jaer te Jerusalem.
2 Sijn moeder hiet Michaia/een dochter V=
riel van Gibea. Ende daer verhief eenē stryt
Vanden strijt Abia ende Jerobeam.
3 tusschen Abia ende Jerobeam. Eñ Abia wa
pende hem totten strijt met vier hondert duy=
sent ionghe mannen/ stercke lieden ten oorlo=
ge. Maer Jerobeam wapende hem om tegen
hem te strijden/met achthondert duysent iou=
4 ge mannen/stercke lieden. Ende Abia maec=
te hem op bouen op den berch Semariam/
welcke opt geberchte Ephraim leyt/eñ sprac:
Abia spreect tot Jerobeam ende der menichtē Israels
Jerobeam ende gheheel Israel hoort my:
5 En weet ghy niet dat de Heere de God Is=
raels / dat Conincrijck Israels Dauid eewe=
lijck heeft ghegeuen/ hem eñ zijne soonen een
6 sout verbont? Maer Jerobeam de sone Ne=
bat/de knecht Salomo Dauids soon / wierp
hem op/ende wert zijnen Heere afuallich.
7 Eñ loose lieden ende kinderen Belials/heb
ben hen tot hem ghegheuen / eñ hebben hem
ghesterct tegen Rehabeam den sone Salomo.
Want Rehabeam was ionck eñ bloode van
herten/dat hy hem voor hen niet en weerde.
8 Nv denct ghy v tegen dat Rijcke des Hee
B ren/onder de sonen Dauids te setten/om dat
3.Re. 12.d.28
uwer eenen grooten hoop is/ ‖eñ hebt gulden
Calueren/die v Jerobeam tot goden gemaect
2.Pa.11.b.14 Wā Jerobeās priesters hoedanich die zijn.
9 heeft. "En hebt ghy niet de Priesters des
Heeren de kinderen Aarons/ende de Leuiten
wt gestooten / ende hebt v eyghen Priesters
ghemaeckt/als de volcken inden lande? Wie
daer coemt zijn hant te vullen/met eenen ion
gen Osse/ende seuen Rammen/die wort prie
ster der ghener/ die gheen goden en zijn.
10 Maer de Heere onse Godt is met ons/dien
wy niet en verlaten: Eñ de priesters die den
Heere dienen/de kinderen Aaron / eñ de Le=
11 uiten in haren wercke/ Die den Heere alle
morgen ende alle auont Brantoffer ontsteec=
ken: Daer toe dat goede rueckwerck/ende be
reyden brooden op de reyne tafele/ Ende den
gulden candelaer met zijne lampen/datse alle
auont ontsteecken souden worden/ Want wy
bewaren de bewaringe des Heerē ons Gods.
12 Maer ghy hebt hem verlaten. Siet/met ons
C is inder spitse/Godt ende zijne Priesters/*eñ
Num. 10.a.2
de trompetten om te trompetten/ datmen te=
ghen v trompette. ‖Ghy kinderen Israels en
‖Job.9.a.4.
strijt niet teghen den Heere uwer vaderen
Godt/want het en sal v niet wel ghelucken.
13 Maer Jerobeam stelde "laghen rontom/dat
Een achterhoedinghe.
hy van achter aen hen soude comen/ Also dat
sy voor Juda waren/eñ de gestelde lage ach=
14 ter hen. Doen Juda hem nv om keerde/
Siet/doen wasser voor ende achter hen strijt.
Doen riepen si totten Heere/eñ de Priesters
Door tgebet worden de vianden ouerwonnen.
15 tröpten met trompettē/ Eñ elc man in Ju=
da maeckte een ghelupt/Ende doen elck man
in Juda een ghelupt maeckte/plaechde Godt
Jerobeam ende dat gheheele Israel / voor A=
16 bia ende Juda. Ende de kinderen Israels
vluchtē voor Juda/ende Godt gafse in haren
17 handen/ Also dat Abia met zijnen volcke ee=
nen grooten slach aen hen dede / eñ van Is=
rael vielen vijfhondert duysent ionge mannē
18 verslagen. Also werden de kinderen Israels
D op die tijt verootmoedicht. Maer de kinderen
Juda werden getroost/ Want si verlieten hen
19 opten Heere haerder vaderen Godt. Ende
Abia iaechde Jerobeam na / eñ wan hem ste=
den af/BethEl met haren dochteren/ Jesana
met haren dochteren / ende Ephron met ha=
20 ren dochteren. Alsoo dat Jerobeam niet we
der tot crachte en quam / also lange als Abia
leefde / ende de Heere plaechde hem / dat hy
Jerobeam sterft.
21 sterf. Doen nv Abia ghesterct was/ nam hy
veerthien wijuen / ende wan tweentwintich
22 sonen/eñ sesthien dochteren. Wat meer van
Abia te segghen is/ ende zijne weghen/eñ zijn
doen/ dat is gescreuen inde Historie des Pro
23 pheten Iddo. Ende Abia ontsliep met zijne
vaderen / ende si begroeuen hem in de stadt
Dauids. Ende Assa zijn soone wert Coninck
in zijn plaetse. Tot diens tijden was dat lant
thien Jaer stille.

Dat xiiij. Capittel.

1 ENde Assa * dede dat recht was / ende
3.Re.15.b.11.
A den Heere zijnen Gode wel beuiel/
2 Ende ‖ brack de vremde Altaren af/
2.Par.17.a.7 Assa breect de vremde altaren eñ ghebiet Juda God te soecken
ende de Hoochten/ende brack de Colomnen/
3 ende hieu de Boschkens af/ Ende liet Juda
seggen/dat si den Heere den God haerder va
deren souden soecken / ende doen nae de Wet
4 ende gheboden. Ende hy nam wech wt alle
steden Juda / de Hoochten ende de Afgoden.
God verleent Assa vrede. "2.Pa.8.a.2
5 Want dat Conincrijck was stille om zijnent
6 wille. Ende hy"timmerde vaste steden in Ju
da/want dat landt was stil/ende teghen hem
en was gheenen strijdt in den seluen Jaren.
7 Want de Heere ghaf hem ruste. Ende hy
B sprack tot Juda: Laet ons dese steden timme
ren/ende mueren daerom leyden ende thoren/
dueren eñ grendelen / te wijle dat landt noch
voor ons is. Want wy hebben den Heere on=
sen God gesocht / ende hy heeft ons rontom=
me ruste ghegheuen. Aldus timmerden si / eñ
Want Heyr Assa.
8 het ghinck gheluckelijck vander handt. Eñ
Assa hadde een heyrcracht / die spiessen ende
schilden droeghen/wt Juda drie hondert duy
sent / ende wt BenJamin die schilden droe=
ghen/eñ metten boogen schicten costen twee
hondert ende tachtentich duysent / ende dese
9 warcn alle stercke Helden. Maer Serah de
Moor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Moor/ trock tegen hen wt met een heyrcracht
duysent mael duysent / daer toe drie hondert
Wagens/ende quamen tot Maresa toe. Eñ
Assa trock wt tegen hen/ ende si bereyden hen
totten strijt int dal Zephata/ by Maresa.
Ende Assa riep den Heere zijnen God aen/
ende sprack: *Heere/ by v en is gheen onder-
schept te helpen door vele/ oft daer geẽ cracht
en is. Helpt ons Heere onse Godt/ want wy
verlaten ons op v / ende in uwen naem zijn
wy ghecomen teghen desen hoope. Heere on-
se Godt/ teghen v en vermach gheen mensche
yet. Ende de Heere plaechde de Morẽ door
Assa / ende voor Juda/ dat si vluchten.
Ende Assa metten volcke dat by hem was/
iaechden hen na tot Gerar toe. Eñ de Moren
vielen / alsoo dat haerder niet een leuende en
bleef. Maer si werden geslagen voor den Hee
re/ eñ voor zijnen heyrleger. Eñ si brachtender
seer veel roofs af. Ende hi sloech alle steden
rontom Gerar / Want de vreese des Heeren
quam ouer hen. Eñ si beroofden alle steden/
Want daer was veel roofs in. Oock sloegẽ
si de Hutten des vees/ eñ brachten Schapen
plenteyt/ ende Kemelen/ eñ quamen weder te
Jerusalem.

Dat xv. Capittel.

ENde de Gheest Gods quam op Asaria
den sone Obed/ Die ghinck wt/ Assa
te gemoet/ ende seyde tot hem: Hoordt
na my Assa/ eñ gheheel Juda/ eñ BenJamin:
De Heere is met v/ de wijle dat ghi met hem
zijt. ||Ende als ghy hem soeckt/ so sal hy hem
van v laten vinden : " Maer ist dat ghy hem
verlaet / soo sal hy v oock verlaten. Maer
*daer sullen veel dagen zijn in Jsrael / datter
gheen recht Godt/ geen Priester die daer lee-
re/ eñ geen wet zijn en sal. Eñ als si hen in
haerder noot totten Heere den Godt Jsraels
bekeeren/ ||eñ soecken hem/ soo sal hy hem la-
ten vinden. In die tijt en salt niet wel gaen
dien die wt eñ in gaet. Want daer sullen groo
te rumoeren zijn / ouer alle die opter aerden
woonen. Want deen volc sal dander verslaẽ
eñ deen stadt de andere/ Want God salse ver-
schricken met alderhande angst. Maer hebt
ghy eenen goeden moet/ eñ en trect uwe han-
den niet af / want uwe werck heeft zijnen
loon. Maer doen Assa dese woorden ende
8 dese prophetie Obed des Propheten hoorde/
creech hy eenen goeden moet/ ende nam wech
de gruwelen wt den gheheelen lande Juda/
ende BenJamin / ende wt den steden/ *die hy
gewonnen had opt gheberchte Ephraim / eñ
vernieude den Altaer des Heeren / die voor
dat portael des Heeren stont. Eñ vergader-
de dat gheheele Juda eñ BenJamin / ende de
vremdelingen by hen wt Ephraim/ Manasse
eñ Simeon : Want daer vielder vele tot hem
van Jsrael/ als si sagẽ dat de Heere zijn God
10 met hem was. Ende si vergaderden hen te
Jerusalem/ inder derder maent/ inden vijftien
11 den iare des Conincrijcx Assa/ Eñ offerden
op den seluen dach den Heere/ van den roof/
die si ghebracht hadden / seuenhondert ossen/
12 ende seuen duysent schapen. ||Ende sy tra-
C den int verbondt / dat si den Heere haerder
vaderen Godt souden soecken van geheelder
13 herten/ ende van geheelder sielen. Ende soo
wie den Heere den Godt Jsraels niet en
sochte / die soude steruen / beyde cleyn ende
14 groot/ beyde man ende wijf. Ende sy swoe-
ren den Heere met luyder stemmen / met ghe-
15 luyde/ met trompetten ende basuynen. En-
de dat gheheel Juda was vrolijck / om den
eedt / Want si hadden van gheheelder herten
ghesworen / ende sy sochten hem wt gehee-
len wille. Ende hy liet hem van hen vinden/
16 eñ de Heere gaf hen rontom ruste. "Oock
settede Assa de Coninc Maecha zijn moeder
D af/ vander Officien dat si gesticht hadde in-
den Boschkens Miplezeth. Eñ Assa roydе ha
ren Miplezeth wt / eñ stieten in stuckẽ/ eñ ver
17 branden in de beke Kidron. Maer de hooch
ten en werden niet wech genomen wt Jsra-
el. Nochtãs was dat herte Assa oprecht zijn
18 leuen lanc. Eñ hy brocht in/ wat zijn Vader
gheheylicht/ eñ wat hy geheylicht hadde/ int
huys Gods/ siluer/ gout eñ vaten. "Eñ daer
en was geenen crijch/ tot inden vijfendertich-
sten Jaer des Conincrijcx Assa.

3.Re.15.b.13. Assa set Maecha zijn moeder af vã der officien Miplezeth/ eñ verbrant Miplezeth.

Judic.3.b.11.

Dat xvj. Capittel.

1 IN den sesendertichsten iaer des Coninc-
A rijcx Assa/ *troc Baesa de Coninc Jsra-
els op tegen Juda/ eñ timmerde Rama/
op dat hy Assa den Coninc Juda soude belet
2 ten wt eñ in te trecken. Assa nã wt den schat
inden huyse des Heeren / eñ inden huyse des
Conincx/ siluer eñ gout/ eñ sandt tot Benha-
dad/ den Coninc te Siria/ die tot Damascon
3 woonde/ eñ dede hem seggen: "Daer is een
verbont tusschen mi eñ v/ tusschen mynen va-
der eñ uwen Vader. Daerom heb ick v siluer
ende gout gesonden/ dat ghy dat verbont met
Baesa den Coninc Jsraels sout laten varen/
4 op dat hy van my af trecke. Benhadad
B hoorde den Coninck Assa/ eñ sandt zijn Heyr-
vorsten teghen de Steden Jsraels. Die sloe-
ghen Elon/ Dan ende AbelMaim/ ende alle
5 coren steden Naphthali. Doen Baesa dat
hoorde/ liet hy af Rama te timmeren/ eñ hielt
6 op van sinen wercke. Maer de Coninc As-
sa nam tot hem dat geheel Juda/ eñ si droegẽ
de steenen eñ dat hout van Rama wech/ daer
Baesa mede timmerde/ eñ hy timmerde Geba
7 ende Mizpa daer mede. In dien tijt quam
Hanani de Siender tot Assa den Coninc Ju-
da/ eñ sprac tot hem: Om dat ghy v op dẽ Co
ninc te Sirien verlatẽ hebt/ eñ en hebt v niet
op den Heere uwen God verlaten/ Daerom-
me is de macht des Conincx te Sirien uwer
8 hant ontcomen. ||En waren der Mooren eñ
der Libiers niet eenen grooten hoop/ met seer
veel wagens eñ Ruyterẽ? Nochtans gaffse de
Heere in uwer hant/ doen ghy v op hem ver-
9 liet. Want *des Heeren ooghen aensien alle
Lant/ dat hy soude stercken die van geheelder
herten aen hem zijn. Ghy hebt sottelijc gedaẽ:
Daerom sult ghy oock van nv voortaen/ orlo
10 ge hebbẽ. Maer Assa wert gram op dẽ Sien
der/ ende sette hem inde geuanckenisse/ want
hy murmureerde teghen hem ouer dese sake.
Ende Assa verdruckte sommige vanden volc-
11 ke tot dier tijt. De gheschiedenissen Assa/
C beyde de eerste/ ende de laetste/ siet/ die zijn ge
schreuen inden Boeck vanden Coningen Ju-
12 da ende Jsrael. Ende Assa wert cranck aen
zijn voeten inden neghenendertichsten Jaer
zijns Coninckrijcx / ende zijn cranchheyt nam
seer toe. "Oock en socht hy den Heere in zijn
cranckheyt niet/ maer de Medicijnmeesters.
13 Alsoo ontsliep Assa met zijnen vaderen/ ende
sterf inden eenenveertichsten Jare zijns Co-
14 nincrijcx. Eñ men begroef hem in zijn graf/
dat hy hem hadde laten grauẽ inde stadt Da-
15 uid. Eñ si leyden hem op zijnen Legher/ den
welcken men geuult hadde met goeden rueck-
werc/ eñ alderhãde specerie/ na der Apotekers
conste gemaect / ende maeckten een seer groot
bernen ouer hem.

3.Re.15.c.17. Baesa treckt tegen Assa/ eñ Assa soeckt hulp aen Benhadad.

2.Reg.8.a.5.

Jsrael wordt gheslaghen.

Hanani bestraft Assa om dat hy hulp socht aen Benhadad.

2.par.14.c.11

Job.28.c.25. Psal.33.b.13 2.mac.9.a.5. Die God betrout ouerwint.

Assa sot Hanani geuãgẽ.

Eccli.38.b.13

Assa sterft.

Dat xvij. Capittel.

1 ENde zijn sone ||Josaphat werdt Co-
A ninck in zijn stede/ ende wert machtich
tegen Jsrael. Eñ hy leyde Crijchsvolc
in allen vasten steden Juda / ende sette Offi-
ciers inden Lande Juda / ende inden steden
Ephraim/

3.reg.15.d.24 Josaphat wert Coninck.

Ephraim/die zijn vader Assa gewonnen had-
3 de. Ende de Heere was met Josaphat. Wāt
hy wandelde in de voorghaende wegen zijns
vaders Davids/ eñ en sochte Baalim niet/
4 Maer den God zijns vaders. Eñ wandelde
in zijn ghebooden/eñ niet nae de wercken Js-
Van Josaphats rijcdō.
5 raels. Daerom bevestichde hem de Heere
dat Coninckrijck/ Eñ geheel Juda gaf Josa-
phat giften / eñ hy hadde rijckdom eñ eere in
6 overvloedicheyt. Eñ doen zijn herte moedich
wert inde wegen des Heeren/nam hy voort-
aen de Hoochten ende Boschkens wt Juda
Josaphat sent zijn Vorstē in den steden Juda om te leeren dat volc.
7 wech. Inden derden Jare zijns Coninckrijcks
sant hy zijne Vorsten/Benhael/Obadia/Sa-
B charia/Nethaneel ende Michaia / dat si lee-
8 ren souden inde steden Juda/ Ende met hen
de Leviten/Semaia/Nethania/Sebadia/A-
sael/Semiramoth/Jonathan/ Adonai/Tobia
ende TobAdonai/ende met hen de Priesters/
9 Elisama ende Joram. Ende si leerden in Ju
da / ende hadden dat Wetboeck des Heeren
met hen / ende trocken rontsom in alle steden
10 Juda/ende leerden dat volck. Ende de vre-
se des Heeren quam over alle Coninckrijcken
inden lande/die rontom Juda laghen / dat sy
De Philisteē brengen Josaphat ghiften.
11 niet en streden teghen Josaphat. Ende de
Philisteen brochten Josaphat ghiften/eē last
silvers. Ende de Arabiten brachten hem seven
duysent ende seven hondert rammen/ende se-
ven duysent ende seven hondert bocken.
12 Also nam Josaphat toe/ende werdt altoos
grooter. Ende hy timmerde in Juda slooten/
13 ende Coorensteden: Ende hadde veel voor-
raets inde steden Juda / ende strijtbaer man-
nen/ende gheweldighe lieden te Jerusalem.
Van Josaphats overste
14 Ende dit was de ordinancie in haerder va-
C deren huys/die in Juda over de duysent O-
verste waren: Adna een Overste/eñ met hem
waren drie hondert duysent gheweldighe lie-
15 den. Naest hem was Johanan de overste/
eñ met hem waren twee hondert eñ tachten-
16 tich duysent. Naest hem was Amasia de so-
ne Sichri die vrijwillige des Heeren/eñ met
hem waren twee hondert duysent geweldige
17 lieden. Vanden kinderen BenJamin was
Eliada een geweldich man/eñ met hem wa-
ren twee hondert duysent/ die met boogen eñ
18 schilden gewapent waren. Naest hem was
Josabad/ eñ met hem waren hondert eñ tach-
19 tentich duysent gerust totten heyr. Dese na-
men alle des Coninex waer / behalven die de
Coninck noch geleyt hadde in de vaste steden
in dat geheele Juda.

Dat xviij. Capittel.

1 ENde Josaphat hadde groote rijckdom
A eñ eere/eñ maecte vrientschap met A-
3.Reg.22.a.1
2 hab. Ende *nae twee Jaren trock hy
af tot Ahab na Samaria. Eñ Ahab liet voor
hem / ende voor dat volck dat by hem was/
veel schapen eñ ossen slaen. Eñ hi bracht hem
Josaphat maect een verbōt met Ahab
met woorden daer toe/ dat hy optroc na Ra-
3 moth in Gilead. Ende Ahab de Coninck
Israels sprack tot Josaphat den Coninc Ju-
da: Trect met my na Ramoth in Gilead. Hy
4.Reg.3.a.7.
sprack tot hem : || Ick ben als ghy/ende mijn
volc als v volck/ wy willen met v in dē strijt.
4 Maer Josaphat sprack totten Coninck Is-
rael: Lieve/vraecht heden des Heerē woort.
Van vierhondert valsche Propheten.
5 Ende de Coninck Israels vergaderde der
Propheten vier hondert mannen / eñ sprack
tot hen: Sullē wy na Ramoth in Gilead trec
ken inden strijdt / oft sal ickt goet laten zijn?
Sy spraken: Trect op/ Godt salse in des Co-
6 nincs hant geven. Maer Josaphat seyde;
En isser nieuwers noch eē propheet des Hee
7 ren/dat wy van hē vraechden? De Coninck
3.Reg.22.b.8
B Israels sprack tot Josaphat : *Daer is noch
een man / datmen den Heere van hem vra-
ghe. Maer ick ben gram op hem/ want hy en
propheteert niet goets over my / maer altijt
quaet/ Te weten / Micha de Soone Jemla.
Josaphat sprack: De Coninck en spreke soo
8 niet. Ende de Coninck Israels riep zijnder Ahab
Camerlingen een/eñ seyde: Brengt haestelijc om Mic
9 herwaerts Micha den sone Jemla. Eñ *de *3.re.22
Coninc Israels eñ Josaphat de Coninc Juda
saten elc op zijnen stoel/ met cleederen gecleet.
Sy saten op de plaetse voor de duere aen de
poorte te Samaria/Ende alle de Propheten
10 propheteerden voor hen. Ende Sidekia de Sidekia
sone Cnaena maecte hem ijseren hoornen/ eñ pheteert
sprack: So spreect de Heere: Hier mede suldy Ahab.
de Syriers stooten/tot dat ghyse vernielt.
11 Eñ alle de Propheten propheteerden oock
also/eñ spraken: Trect op/het sal v gelucken/
de Heere salse in des Conincs hant gheven.
12 Eñ de bode die henen gegaen was om Mi
cha te roepen/sprac met hem/eñ seyde: *Siet 3.Re.22.
der propheten redenen zijn eendrachtelijc goet
voor den Coninck: Lieve / laet v woort oock
zijn als dier een /ende spreeckt wat goets.
13 Maer Micha sprac: Also warachtelijc als Eē propi
de Heere leeft/Wat mijn God seggen sal/dat sal allēg
14 wil ick spreeken. Ende doen hy totten Co- woort sp
ninck quam/seyde de Coninck tot hem : Mi-
cha / sullen wy na Ramoth in Gilead in den
strijt trecken/oft sal ict laten staen? Hy sprac:
Ja/trect op/het sal v ghelucken/ het sal v in
15 uwen handen ghegeven worden. Maer de
Coninc sprack tot hem: Ick besweere v noch
eens / dat ghy my niet anders en segt/dan de
16 waerheyt in den naem des Heeren. Doen Micha sp
C sprac hy: Ick sach dat geheel Israel verstropt de waerhe
op de Berghen / ghelijck Schapen die ghee-
nen Herder en hebben. Ende de Heere sprac:
En hebben dese gheenen Heere? Een yeghe-
lijck keere wederom na huys met vreden.
17 Doen sprack de Coninck Israels tot Josa-
phat: En seyde ickt v niet: Hy en propheteert
over my niet goets/ maer enckel quaet.
18 Maer hy sprac; Daerom hoort des Heeren
woort: *Ic sach den Heere sittē op zijnē stoel/ 3.Re.22.d
ende allet Hemelsche Heyr stont tot zijnder Esaie.6.
19 rechter ende tot zijnder slincker zijden. Eñ de
Heere sprac: Wie wil Ahab dē Coninc Isra-
els ‖wijs maken/ dat hy op trecke eñ valle te bedrieghen.
Ramoth in Gilead? Ende doen de een aldus/
20 ende de ander alsoo seyde/ Soo quammer De geest
een gheest voort/ende tradt voor den Heere/ dwalinge
ende sprack : Ick wilt hem wijs maken. De leyt dē ge
Heere sprack tot hem : Waer mede? die Godts
21 Hy seyde : Ick wil wt varen / ende eenen woort ni
valschen gheest zijn in aller zijnder Prophe- hooren
ten mont. Ende hy sprac: Ghy sullet hem wijs
maken/ende ghy sullet beschicken/ vaert der-
22 waerts/ende doet alsoo. Nv ‖siet/ de Hee- Job.12.
re heeft eenen valschen gheest ghegheven in Ezec.14.
deser uwer Propheten mont / ende de Hee-
re heeft quaet teghen v ghesproken.
23 Doen tradt daer toe Sidekia/ de Soone
D Cnaena / die *sloech Micha op de Kinne- Sidekia
backen/ende sprack : Door welcken wech is Micha.
de gheest des HEEREN van my ghe- *Job.16.
gaen / dat hy door v spreecken soude? Mat.14.
24 Micha sprack : Siet / ghy sullet sien / als
ghy inde binnenste camer coēt/ dat ghy v sout
25 versteken. Maer de Coninc Israels sprack:
Neemt Micha eñ laet hem blijven by Amon
der stadtvoocht/eñ by Joas den sone Melech/
26 Eñ segt: So seyt de Coninc: Legt desen in Ahab d
de gevanckenisse/ eñ spijset hem met broot eñ Micha
water der droeffenissen/ tot dat ick weder co-
27 me met vreden. Micha sprack : Coemt ghy
weder met vreden/ so en heeft de Heere door
my niet gesproken. Ende hy sprac: Hoort toe
28 ghy volcken alle. Alsoo trock de Coninck
Israels

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Israels op/ende Josaphat de Coninck Juda/
na Ramoth in Gilead. Ende de Coninc Is=
raels sprac tot Josaphat: Ick wil my verclee=
den/eñ inden strijt comen/Maer hebt ghi uwe
cleederē aen. Eñ de Coninc Israels vercleede
hem/eñ quam inden strijt. Maer de Coninc
tot Sirien hadde zijn ouerste ruyterē gebodē:
Ghy en sult niet strijdē/noch tegen cleyn noch
tegen groot/maer tegen den Coninck Israels
alleen. *Als nv de ouerste Ruyters Josa=
phat sagen/dachten si: Het is de Coninc Is=
raels/eñ trocken rontom/om tegen hē te strij=
den. Maer Josaphat riep/ende de Heere halp
hem/eñ God keerdese van hem. Want doen
de ouerste Ruyters sagen / dat hy de Coninc
Israels niet en was/ keerdē si hen van hē af.
"Maer daer spande ‖ongeuaerlijc een man
sinen boge/eñ schoot den Coninc Israels tus=
schen dat pantsier eñ hancksel. Doen sprac hy
tot sinen Voerman: Keert v hant/ende voert
my wtē heyr/want ick ben gewont. Eñ den
strijt nam toe in dien dage. Eñ de Coninc Is=
raels stont op zijnen wagen tegen de Siriers
tot tsauonts toe / ende sterf doen de Sonne
onder ghinck.

Dat xix. Capittel.

MAer Josaphat de Coninc Juda quam
weder thuys met vreden te Jerusalem.
Eñ Jehu de sone Hanani de Sien=
der ginc wt hem te gemoete/ eñ sprack totten
Coninc Josaphat: Sult ghy also den godloo=
sen helpen ende lief hebben/die den Heere ha
ten? Ende om dies wille/ is ouer v de gram=
schap des Heerē/ Maer doch so is wat goets
aen v gheuonden/dat ghy de Boschkens hebt
wt geuaecht wt den Lande/ende hebt v herte
gestelt Godt te soecken. Also bleef Josaphat
tot Jerusalem. Eñ hy trock*wederom wt on=
der dat volc/van Berseba aen tot opt geberch
te Ephraim / eñ brachtse weder totten Heere
haerder vaderen Godt. Eñ"hy stelde Rech=
ters inden lande in alle vaste steden Juda/ in
elcke stadt sommige. Eñ sprac tottē Rechte=
ren: ‖Siet toe/wat ghy doet. Wāt ghi en hout
dat gerecht den menschen niet/maer den Hee
re/eñ hy is met v int gerechte. Daerom/laet
de vreese des Heeren by v zijn/eñ wacht v eñ
doetet. Want by den Heere onsen Godt en is
gheen onrecht/ noch *aensien der persoonen/
noch aennemen der giften. Oock stelde Jo=
saphat te Jerusalē/vanden Leuiten eñ Prie=
steren / ende vanden ouersten Vaderen in Is=
rael/ouer dat gerechte des Heeren/ ende ouer
de saken/ende lietse te Jerusalem woonen.
Ende geboot hen/seggēde: Doet also inder
vreesen des Heeren trouwelijck/eñ met rech=
ter herten. "In alle saken die tot v comen/
van uwen broederen/die in hare steden woo=
nen/tusschen bloet eñ bloet/tusschen wet ende
gebot/tusschen zeden eñ rechten sult ghyse on=
derwijsen/dat si hen niet en besondighen aen
den Heere/ eñ een gramschap ouer v/ eñ uwe
broeders en come. Doet hem also/so en suldy
v niet besondigen Siet Amaria de Priester/
is de Ouerste ouer v/ in alle saken des Hee=
ren. So is Sabadia de sone Ismael/Vorst in
den huyse Juda/in allen saken des Coninck.
So hebt ghy ooc Officiers/ de Leuitē voor v.
Hebt eenen goeden moet/eñ doet het/ende de
Heere sal metten goeden zijn.

Dat xx. Capittel.

NAe desen/quamen de kinderen Moab/
de kinderē Ammon/ ende met hen van
den ‖Amunim/om teghen Josaphat te
strijden. Ende men quam ende bootschaptet
Josaphat/ ende men sprack: Daer coemt een
groote menichte tegen v/van ouer ghene zij=
de der Zee van Sirien/ ende siet/si zijn te Ha

3 zezon Thamar/ dat is Engeddi. Maer Jo= trecken tegē
saphat ontsach hem / ende stelde zijn aensicht Josaphat te
den Heere te soecken: Eñ liet een vasten wt= strijden.
4 roepen in gheheel Juda. Ende Juda quam
te samen/om den Heere te soecken. Oock qua
mender veel wt alle Steden Juda den Heere
5 te soecken. *Ende Josaphat tradt onder de 2.par.6.c.12.
ghemeynte Juda ende Jerusalem inden huyse
des Heeren/ voor den nieuwen hof/eñ sprac:
6 Heere onser Vaderen Godt/en zijt ghy niet Van Josa=
God inden Hemel/ende Heerschapper in alle phats gebet.
Coninckrijcken der Heydenen: "Ende in v "1.pa.30.b 12
hant is cracht eñ macht/ ende daer en is nie= Mat.6. b.13.
7 mant die teghen v staen mach. En hebt ghi
niet onse Godt / de Inwoonders des Landts
verdreuen voor v volck Israel / ende hebbet
ghegheuen den Zade Abrahams ws liefheb=
bers eewelijck/ dat sy daer in ghewoont/
8 Ende v een Heylichdom tot uwen Naem
daer in ghetimmert hebben/ende gheseyt: Josaphat ver
9 Als ‖een ongheluck / sweert/ straffe/ pesti= maent Godt
B lentie/oft dieren tijt ouer ons coemt/ soo sul= zijnē beloftē.
len wy staen voor desen huyse voor v (want ‖2. pa.7.c.21.
uwen Naem is in desen huyse) ende roepen
tot v in onsen noot/so willet ghi hooren ende
10 helpen. Nv siet/de kinderren Ammon/Mo=
ab/ende die vanden geberchte Seir/ *teghen Deut.2. a.3.
de welcke ghy de kinderen Israels niet en liet
trecken/doen si wt den lande Egypti reysdē/
maer moesten van hen wijcken/ ende die niet
11 vernielen. Ende siet/si laten ons dies ont=
gelden/ ende conen om ons wt te stooten/wt
dat erue dat ghy ons in ghegheuen hebt.
12 Onse Godt en wilt ghyse niet ordeelen? Datmen niet
Want in ons en is gheen cracht teghen de= op onse maer
sen grooten hoop/die teghen ons coemt / wy op Godts
en weten niet wat wy doen sullen: Maer on= cracht betrou
13 se ooghen sien tot v. Ende tgheheel Juda wen sal.
stondt voor den Heere met hare Kinderen/
14 Wijuen/ ende Sonen. Maer op Jehasiel/ De prophect
C den Sone Sacharia / des Soons Benaia/ Jehasiel ver=
des Soons Jehiel / des Soons Mathania/ troost Josa=
den Leuite vanden kinderen Assaphs/ quam phat eñ Juda
de Gheest des Heeren midden inder Ghe= op Godts
15 meynten/ Ende sprack: Aenmerckt ghehee= hulpe.
le Juda/ende ghy Inwoonders te Jerusalem/
ende de Coninck Josaphat: Soo spreeckt de
Heere tot v: "Ghy en sult niet vreesen / noch Exod.14.c.13
v verslaen voor desen grooten hoop / wandt
16 ghy en strijdt niet/ maer Godt: Morghen
sult ghy tot hen af trecken. Ende siet/ sy tree=
ken aen Siz op/ ende ghy sultse aen dat lisch
aencomen/in de Beke voor de Woestijne Je=
17 ruel. Wandt ghy en sult niet strijden in de= hoe God strijt
ser saken. Tredet slechts henen / ende staet voor de sine.
stille/ ende siet dat Heyl des Heeren/ die met
v is. Juda ende Jerusalem/ en vreest noch en
versaet v niet/ morgen trect tegen hen wt/de
18 Heere is met v. Doen buychde hem Josa=
phat met zijn aensicht ter aerden/ ende geheel
Juda/ eñ de Inwoonders te Jerusalem vielen
voor den Heere/ende aenbaden den Heere.
19 Eñ de Leuiten vanden kinderen der Kaha
thiten/eñ vanden kinderē der Korhiten/maec
ten hen op/ om te louen den Heere den Godt
Israels/met luyder stemmen inder Hoochten.
20 Ende si maecten hen smorgens vroech op/
D ende trocken wt na der Woestijnen Thekoa.
Ende doen si wt trocken / stont Josaphat/ eñ
sprack: Hoort toe Juda/eñ ghy Inwoonders Josaphat on
te Jerusalem. Ghelooft aenden Heere uwen derwijst eñ v=
Godt/soo sult ghy seker zijn. Eñ gelooft zijne maēt dz volc.
21 Propheten/so sult ghy geluc hebben. Eñ hi
onderwees dat volck / eñ stelde de Sanghers
den Heere/ dat si hem louen souden in heyli=
ghe cieragie/ende voor de gewapende souden
trecken/ ende spreken: Dancket den Heere/
want zijne barmhertichheyt duert eewelijck.

Ende

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

22 Ende doen si begosten met dancken eñ lo-
Judi..7.f.22. 1.re.14.c.20.
uen/*liet de Heere de gestelde lage die tegen
Juda gecomen was/ouer de kinderē Ammon/
Moab/eñ die vanden geberchte Seir comen/
De vianden vernielē haer onder malcāderē eñ werdē geslaghen sonder Josaphats sweert
23 ende sloegense. Doen verhieuen hen de kin-
deren Ammon ende Moab teghen die vanden
geberchte Seir/om te verbannen eñ te vernie
len. Ende doen si die vanden gheberchte Seir
te niete hadden gedaen /so halp deene den an
24 deren dat si hen ooc verdoꝛuen. Maer doen
Juda tot Mizpa quam aen de woestijne/keer
den si hen tegen den hoope. Ende siet/doen la
gen de doode lichamen opter aerden/ also dat
Josaphat deylt dē roof wt.
25 ter niet een ontcomen en was. Ende Josa-
E phat quam met zijnen volcke om haren roof
wt te deylen. Ende vonden onder hen so veel
goeden ende cleederen/ende costelijcr ghereet-
schaps/dwelck si hen ontnamen alsoo dat het
niet te dꝛagen en was. Ende deylden dꝛie da
gen lanck den roof wt/want daer was vele.
1.Ma.5.e.54 Vant Dal des lofs.
26 "Maer opten vierden dach quamen si tsa-
men in dat dal des lofs/want aldaer loefden
si den Heere. Daer af hiet de plaetse dat Dal
27 des Lofs/tot op desen dach. Also keerde elc
van Juda eñ Jerusalem wederom. Eñ Josa-
phat vooꝛ aent spitse/dat si na Jerusalē troc-
ken met blijschappen. Wandt de Heere hadde
hem een blijschap gegeuen aen hare vianden.
28 Ende trocken te Jerusalem in met Psalte-
ren/Herpen eñ Trompetten/totten huyse des
De vꝛeese Gods coēt ouer de vianden Juda.
29 Heeren. Ende de vꝛeese Godts quam ouer
alle Coninckrijcken inden landen/doen si hooꝛ-
den dat de Heere teghen de vianden Israels
30 gestreden hadde. Also was dat Coninckrijck
Josaphat stille/eñ Godt gaf hē rontom ruste.
5.re.22.g.48. 31 Ende Josaphat regeerde ouer Juda / ‖ende
was vijfendertich Jaer out doen hy Coninck
wert/ende regeerde vijfentwintich Jaer te Je
rusalem. Sijn moeder hiet Asuba/een dochter
32 Silhi. Ende hy wandelde in zijns vaders
F Assas wech/ ende en liet daer niet af/ dat hy
dat Josaphat de Hoochten niet wech nā
33 dede dat den Heere wel beuiel/ Behaluen
alleen de Hoochten en werden niet wech ghe
nomen . Wandt dat volck en hadde zijn herte
noch niet geschict tottē Godt haerder vaderē.
34 Wat meer van Josaphat te seggen is/bey-
de dat eerste eñ dat laetste/ siet/dat is geschꝛe
uen in de geschiedenisse Jehu des soons Ha-
nani/die hy opgeteeckent heeft/ inden Boeck
3.rg.22.g.43. 35 der Coningen Israels. *Daer na vereenich
de hem Josaphat de Coninc Juda/ met Aha-
sia den Coninc Israels/ welcke godloos was
36 met zijnen doen. Ende hy vereenichde hem
om met hem schepen te maken / datse op de
Zee souden varen. Ende si maeckten de sche-
37 pen tot EzeonGaber. Maer Eliezer de sone
Dodaua/van Maresa/pꝛopheteerde tegen Jo
Wan quaet geselschap.
saphat/ ende spꝛack ; Daerom dat ghy v met
Ahasia vereenicht hebt/ soo heeft de Heere v
wercken geschuert. Eñ de schepen werden ge-
bꝛoken/ eñ en mochten niet op de Zee varen.

Dat xxj. Capittel.

3.Re.22.g.52 Josaphat sterft eñ Jozā wert coninc.
1 A ENde *Jasophat ontsliep met zijnen
vaderen / ende wert begrauen by zijne
vaders in de Stadt Dauid/Ende zijn
soon Joꝛam werdt Coninck in zijn stede.
2 Ende hy hadde bꝛoeders Josaphats sonen/
Asaria/Jehiel/Sacharia/ Asaria/Michael eñ
Sephatia/dese warē alle kinderen Josaphats
3 des Coninck Juda. Eñ haer vader gaf hen
veel gauen/vā siluer/ gout/eñ clepnodien/met
vaste stedē in Juda. Maer dat Coninckrijc gaf
hy Joꝛam/want hy was de eerste gheboꝛen.
4 Maer doen Joꝛam op quam ouer dat Co-
Joꝛam doodt zijn bꝛoeders "Jud.9.a.5. *4.re.8.c.17.
ninckrijck zijns vaders/ eñ des machtich wert/
"doodede hi sine bꝛoeders alle mettē sweerde.
Daer toe oock sommige Ouersten in Israel.
5 *Joꝛam was tweendeetich Jaer out/ doen
hy Coninc wert/eñ regeerde acht iaer te Jeru
6 salem. Ende wandelde inde wegen der Co-
ningen Israels/gelijck dat huys Ahabs ghe-
daen hadde. Wandt Ahabs dochter was zijn
wijf/ende dede dat den Heere qualijc beuiel.
7 Maer de Heere en woude dat huys Dauids
B niet verderuen/om des verbonts wille dat hy
met Dauid gemaect hadde/"eñ so hy gespꝛo-
ken hadde/hem een licht te geuen/ eñ sinē kin
8 derē altoos. Tot zijnder ‖tijt vielen de Edo-
miten af van Juda/eñ maecten ouer hen eenē
9 Coninc. Want Joꝛam was ouer getrocken
met sijnen Ouersten/ende alle de wagens met
hem: Eñ hadde hem snachts op ghemaect/eñ
de Edomiten om hem / ende de Ouersten der
10 wagens geslagen. Daerom vielen de Edo-
miten af van Juda tot op desen dach. Ter sel
ner tijt viel Libna oock van hem af: Want hi
verliet den Heere zijnder Vaderen Godt.
11 Oock maecte hy Hoochten op de bergen in
Juda/ende dede die van Jerusalem hoerderie
12 bedꝛijuen / ende verleydde Juda. Maer daer
C quam ghesch ꝛift tot hem / vanden Pꝛopheet
Elia/dat luydde also: So spꝛeect de Heere de
Godt vws vaders Dauids : Om dat ghy niet
gewandelt en hebt inde wegē vws vaders Jo-
saphat/ noch inden wege Assa des Conincks
13 Juda/ Maer wandelt inde weghen der Co-
ningen Israels/ende doet dat Juda/ ende die
te Jerusalem hoerderie bedꝛijuen/ na der hoer
derie des huys Ahabs. Ende hebt daer toe u-
we bꝛoeders vws vaders huys gedoot/die be-
14 ter waren dan ghy. Siet/so sal v de Heere
met eender grooter plagen slaen/ aen v volc/
aen uwe kinderen/aen uwe wijuen/ ende aen
15 alle uwe Haue. Maer ghy sult veel cranche
den hebben in v ingewant/tot dat v ingewāt
van grooter cranchept wt gae / van daghe te
16 dage. Also verwecte de Heere tegen Joꝛam
D den gheest der Philisteen/ ende Arabiers/ die
17 neffens de Mooꝛen liggen. Ende trocken op
in Juda/ eñ verstooꝛdense / ende voerden alle
Haue wech / die vooꝛhanden was indē huyse
des Coninck. Daer toe zijne sonen /ende zijne
wijuen/ also dat hē geenen soon ouer en bleef
18 dan alleen Joahas zijn ioncste soon. Eñ na
alle dien/soo plaechde hem de Heere in zijnen
ingewande / met sulcker cranchept die niet te
19 genesen en was. Eñ doen dat van daghe te
dage duerde / als den tijt van twee Jaren om
was/ginc zijn ingewant van hem met zijnder
cranchept. Ende hy sterf aen boose cranchedē.
Ende si en maecten gheenen bꝛant ouer hem/
20 *so si sinen vaderē gedaen hadden. Hy was
tweendertich Jaer out doen hy Coninck wert
ende regeerde acht Jaer te Jerusalē. Eñ wan-
delde dattet niet fijn en was/ eñ si begroeuen
hem inde stadt Dauids / maer niet onder der
Coninghen grauen.

Dat xxij. Capittel.

1 A ENde die te Jerusalem "maeckten tot
eenen Coninck/Ahasia/zijnen ioncsten
sone in zijn stede. ‖Want de Oꝛloochs
lieden die vanden Arabiers metten heyꝛ qua-
men/ hadden de eerste alle ghedoot. Daerom
wert Coninc Ahasia de sone Joꝛam/des Co-
2 ninck Juda. Ahasia was tweenveertich iaer
out doē hy Coninc wert/eñ regeerde een iaer
te Jerusalē. Sijn moeder hiet Athalia/de doch
3 ter Amri. Eñ hy wandelde oock in de wegen
des huys Ahabs. Want zijn moeder hielt hem
4 daer toe/dat hy ongodlijck was. Daerom
dede hy dat den Heere qualijck beuiel/gelijck
dat huys Ahabs. Wandt sy waren zijne
Raetgheuers/nae zijns Vaders doot/ dat sy
5 hem verdoꝛuen. Ende hy wandelde na ha-
B ren raet. Ende hy trock met Joꝛam den sone
Ahabs/den Coninck Israels/inden strijdt nae
Ramoth

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Ramoth in Gilead/tegen Hasael den Coninc
tot Sirien. Maer de Siriers sloeghen Joram/
Dat hy wederom keerde / om hem te laten
genesen te Jesreel. Want hy hadde wonden/
die hē geslagen waren te Rama/ doē hy street
tegen Hasael den Coninc te Sirien. Eñ Aha
sia de sone Joram/de Coninck Juda trock af/
om Joram dē soone Ahabs die cranck lach/te
besoecken te Jesreel. Wāt dat ongeual was
Ahasia van Gode toegeuoecht/dat hy tot Jo
ram soude comen/eñ also met Joram wt trec-
ken tegen Jehu den sone Nimsi/*welcken de
Heere gesalft hadde/om wt te royē dat huys
Ahabs. Doen nv Jehu straffe oeffende aen
den huyse Ahabs/vant hy sommige Ouerste
wt Juda/eñ de kinderen der broeders Ahasia
die Ahasia dienden/ende dooddese. "Eñ hy
socht Ahasia/eñ creech hē/daer hy hem verste
ken hadde te Samaria. Eñ hy wert tot Jehu
gebracht/die doodde hem/eñ men begroef hē.
Want si spraken: Hy is Josaphats soone/die
den Heere socht van geheelder hertē. Eñ daer
en was niemant meer van den huyse Ahasia/
die Coninc werde. *Maer doen Athalia de
moeder Ahasia sach dat haer soon doot was/
maecte si haer op/eñ verdede alle dat Coninc
lijcke saet inden huyse Juda. Maer Josa-
beath des Coninckx suster nam Joas den
sone Ahasia/eñ stal hem vanden kinderen des
Conincs die gedoot werden/ eñ brachtē hem
met zijnder voester in een slaepcamer. Also ver
berch hē Josabeath de dochter des Conincs
Jorā/ Joiada des Priesters wijf(want si was
Ahasias suster)voor Athalia/ dat hy niet ge-
doot en wert/ Ende hy wert met hem inden
huyse Gods versteken ses iaer lanck / terwij-
len dat Athalia Coninginne was indē lande.

Dat xxiij. Capittel.

MAer int ||seuenste Jaer nam Joiada ee-
nen moet/eñ nam de ouerste ouer hon
dert/te weten/Asaria den soone Jero-
beam/Jsmael den soone Johanan/Asaria den
sone Obed/Maeseia den sone Adaia/ eñ Eli-
saphat den soone Sichri met hem / tot eenen
verbonde. Die trocken alom in Juda/ende
brachten de Leuitē te hoope wt alle stedē Ju
da/eñ de ouerste vaders in Jsrael/dat si te Je
rusalem souden comen. Eñ de geheele ghe-
meynte maecte een verbont indē huyse Gods
metten Coninck. Eñ hy sprack tot hen: Siet/
des Conincks soon sal Coninck zijn / *soo de
Heere gesproken heeft ouer de kinderen Da-
uids. So suldy nv also doē: Dat derde deel
van v/die des Sabbaths aengaen/sal zijn on
der de Priesteren eñ Leuitē / die portiers zijn
aen de dorpelen. Ende dat derde deel in den
huyse des Conincs/eñ dat derde deel aen de
fondament poorte. Maer alle twolc sal zijn in
den Hof aen den huyse des Heeren. Eñ dat
niemant in dat huys des Heerē en gaet/dan
alleen de Priesters eñ Leuiten / die daer die-
nen/die sullen daer in gaen/want si zijn Hey-
lichdom. Ende allet volck neme waer der be-
waringhen des Heeren. Ende de Leuiten
sullen hen rontom den Coninck maken / elck
met zijnen gheweer in de handt. Ende wie
int huys gaet/die si des doodts / ende sy sul-
len by den Coninck zijn / als hy wt ende in
gaet. Ende de Leuiten ende gheheel Juda/
||deden soo de Priester Joiada geboden had-
de/ende elck nam zijne lieden / die des Sab-
baths aengingen/metten genen die des Sab-
baths af gingen. Want Joiada de Priester en
liet de twee hoopen daer buytē niet van mal-
canderen comen. Ende Joiada de Priester
gaf den Ouersten ouer hondert spiessen ende
schilden/ende de wapenen des Conincs Da-
uids/die in den huyse Gods waren. Ende
stelde alle dat volc/eenen yegelijcken met zijn
wapen in de hant/van den rechten hoeck des
huys/totten slincken toe/totten Altaer/ ende
11 totten huysewaert rontom den Coninc. Eñ
sy brachten des Conincs Soon daer voor/eñ
setten hem de crone op/"eñ dat getuychenis/ Deu.17.d.23.
eñ maecten hem Coninc. Eñ Joiada met zij- Joas wordt
ne sonen salfden hem/ ende spraken: Gheluck Coninck.
12 ende Heyl den Coninc. Maer*doen Atha- 4.Re.11.c.13.
D lia dat gerijsch des volcx hoorde/dat toe liep
eñ den Coninc loefde/ ghinck sy totten volc-
13 ke int huys des Heeren. Ende sy sach toe/
eñ siet/de Coninck stont op zijn plaetse inden
inganck/eñ de ouersten ende trompetten ront
om den Coninc/ende alle twolck des Landts
was vrolijck/eñ blies trompetten/ eñ de san-
ghers met alderley muysijckspel / gheschickt te
louen. Doen schuerde si haere cleederen/ende
14 sprack: Oproer oproer. Maer Joiada de
Priester maecte hem wt/ mettē ouersten ouer
hondert/die ouer dat Heyr waren/ende seyde
tot hen: Leydtse wt vanden huyse ouer den
Hof/eñ wie haer na volcht/ dien salmen met
den sweerde dooden. Want de Priester had-
de beuolen/datmense niet indē huyse des Hee
15 ren dooden en soude. Eñ si sloeghen de han Athalia wordt
den aen haer/ eñ doen si quam totten inganc ghedoodt.
der peerden poorte / aen den huyse des Co-
16 nincks / doodden syse aldaer. ||Ende Joia- Josu.24.e.25
E da maeckte een verbont tusschen hem / ende 4.Re.11.d.17
alle den volcke/ende den Coninck/dat sy des Het volck
17 Heeren volck zijn souden. Doen ghinck al- breect Baal af
le twolck int huys Baal/eñ braken hem af/eñ
zijne Altaren/ eñ de beelden braken sy in stuc-
ken/ende dooden Mathan de Priester Baals
18 voor de Altaren. Eñ Joiada stelde de Of- Joiada ver-
ficien inden huyse des Heeren/ onder de Prie uult de Offi-
steren den Leuiten/ ||die Dauid gheordineert cien in den
hadde totten huyse des Heeren/om dē Heere huyse Gods.
Brantoffer te doen/*gelijc het geschreuē staet ||1.Par.24.
inde wet Mose/met vruechden/eñ Liedē door *Nu.28.a.3
19 Dauid gedicht. Eñ stelde duerwachters in
de poorten aen den huyse des Heeren/ datter
niet onreyns in en soude comē/vā eenich dinc.
20 Eñ hy nam de Ouerste ouer hondert/eñ de
machtige/ eñ de Heeren inden volcke/ende al
let volc des lants/ eñ leyddē de Coninc af vā
den huyse des Heeren/ eñ brachten hem door
de hooge poorte/ aen den huyse des Conincx.
Eñ deden den Coninck op den Coninclijcken
21 stoel sittē. Eñ allet volc des lants was vro
lijck / ende de stadt was stille. Maer Athalia
wert metten sweerde ghedoot.

Dat xxiiij. Capittel.

1 JOas was seuen Jaer out/"doen hy Co- 4.Re.12.a.1.
A ninc wert/ende regeerde veertich Jaer te Vā Joas een
Jerusalem. Sijn moeder hiet Sibia van Godturuch-
2 Berseba. Ende Joas dede dat den Heere tich Coninck
wel behaechde/ also lange als de Priester Jo so lange als
3 iade leefde. Ende Joiada gaf hem twee wij ioiada leefde
uen/ende hy wan sonen ende dochteren.
4 Daer na nam Joas voor dat huys des Hee Jaas vnieut
5 ren te vernieuwen. Eñ vergaderde de Prie dat huys des
sters eñ Leuiten/ende sprack tot hen: Treckt Heeren.
wt in allen steden Juda/eñ vergadert gelt wt
dat gheheele Jsrael/ om dat huys ws Godts
iaerlijcks te repareren/ ende haest v sulcks te
doen. Maer de Leuiten en haesten hen niet.
6 Doen riep de Coninck Joiada den princi-
paelsten/eñ sprac tot hem: Waerom en hebdy
gheen acht op de Leuiten / dat si in brochten
vā Juda eñ Jerusalē/||de schattinge/die Mo- Exod.30.b.13
se de knecht des Heeren gheset heeft/ diemen
vergaderde in Jsrael totter Hutten des ghe-
7 tuychenis? Want de ongodlijcke Athalia eñ
hare sonen/hebbē dat huys Gods verschuert/
ende alle wat totten huyse des Heeren gehey
licht was/hebben si aen Baalim vermaeckt.

4.Re.12.b.9. 8 Doē beual de Coninc datmen een||kiste sou
B de maken/eñ settense buyten inde poorte aent
9 huys des Heeren. Eñ liet wtroepen in Ju-
da eñ te Jerusalem/datmen den Heere inbren
gen soude de||schattinge van Mose dē knecht
Exod.30.b.13
Joas maeckt een kiste/ om de schattinge totten tempel te vergaderē.
10 Gods op Jsrael geleyt inder woestijnē. Doē
verblijden hen alle ouerste eñ allet volck / eñ
brachtense eñ stakense inde kiste tot datse vol
11 wert. Eñ alst tijt was datmen de kiste bren
gen soude door de Leuiten/ na des Coninncks
beuel/(als si sagen datter veel gelts in was)
so quam de Schrijuer des Conincs/ ende wie
vanden principaelsten Priester beuel had/eñ
gootē dat gelt wt de kiste/eñ droegen de kiste
weder op haer plaetse. So deden si alle dage/
12 dat si gelts planteyt te hoop brachten. Eñ
de Coninc eñ Joiada gauent den arbeyders/
die daer arbeyden aent huys des Heeren/die
selue huerden steenhouwers ende timmerlie-
den/om dat huys des Heeren te vernieuwen.
Ooc den meesters aen ijser eñ metael/ om dat
13 huys des Heeren te repareren. Eñ de werc-
C lieden arbeyden / dat de reparatie int werck
toe nam/door haer handt / ende maecten dat
huys Gods geheel gereet/eñ wel toegericht/
14 ende maectent vaste. Eñ doen zijt volеynt
hadden/brachten si dat gelt/dat daer noch o-
uerschoot/voor den Coninck ende Joiada.
Daer af maecktemen vaten totten huyse des
Heeren/vaten totten dienst/ende tot brandt-
offeren/lepelen/ ende gulden eñ silueren ghe-
reetschap. Eñ si offerden Brandtoffer by den
huyse des Heeren altoos/so lange als Joia-
Joiada sterft.
15 da leefde. Ende Joiada wert oudt ende des
leuens sadt/ende sterf / eñ was hondert ende
16 dertich Jaer out doen hy sterf. Ende si be-
groeuen hem inde stadt Dauids/onder de Co
ningen/om dat hy wel had gedaen aen Jsrael
17 eñ aen God/ende zijnen huyse. Eñ nae den
doot Joiada quamen de ouersten in Juda/ eñ
D aenbaden den Coninc. Doen hoerdese de Co
Joas eñ Juda verlaten den Godts dienst eñ dienen den boschkens.
18 ninc. Ende si verlieten dat huys des Heeren
des Godts haerder vaderen/ende dienden de
Boschkens eñ Afgoden. Doen quam de gram
schap des Heeren ouer Juda eñ Jerusalem/
God seyntzijn Propheten/ dat si haer be keeren soudē.
19 om deser haerder schult wille. Eñ hy seynde
Propheten tot hen / dat si hen totten Heere
bekeeren souden/ eñ die betuychdense : Maer
20 si en nament niet ter ooren. Eñ de Gheest
Gods trock aen *Zacharia/den sone Joiada/
*Mat.23.d.25
des Priesters. Die tradt op in der hoochte/
ouer dat volck/ende sprac tot hen: So spreect
Godt: Waerom ouertreedt ghi de gebodē des
4.Esd.1.c.15
2.Par.15.a.2
Heeren/dat v niet ghelucken en sal? * Want
ghy hebt den Heere verlaten/so sal hy v we-
21 der verlaten. Maer si maecten een verbondt
tegen hem/ende steenden hem na dat gebodt
des Conincs/inden hof aen den huyse des
22 Heeren. Ende de Coninck Joas en gedach
te der bermhertichеyt niet/die Joiada zijn va
Mat.23.d.35.
der aen hem gedaen hadde/ *maer doodde zij
nen soon. Maer doen hy sterf/ sprack hy : De
4.Re.12.d.17
23 Heere salt sien/ende versoecken. Eñ ||doen
E dat Jaer om was/trock dat heyr der Siriers
op/eñ quamen in Juda eñ Jerusalem/eñ ver-
Juda wert verwonnen van weynich volc om dat si den Heere verlaten haddē.
doruen alle Ouerste int volck / eñ alle haren
roof/seynden si den Coninck tot Damascon.
24 Want der Sieriers macht quam met wey-
nich mannen/nochtans gaf de Heere een seer
grote macht in hare hant: Om dat si den Hee
re haerder vaderen God verlaten haddē. Ooc
25 oeffenden si aen Joas straffe. Eñ doen si vā
hem trocken/lieten si hem in grooten cranck-
4.Re.12.d.20
Joas wordt gedoot.
heden. ||Maer zijne knechten maecten eē ver-
bont tegen hem/om des bloets wille der kin
deren Joiada des Priesters/Eñ si doodeden
hem op zijn bedde/eñ hy sterf/eñ men begroef
hem inder stadt Dauids: Maer niet onder der
26 Coninghen grauen. Die dat verbondt te-
ghen hem maeckten / waren dese: Sabed/de
soone Simeath/der Ammonitinne/Ende Jo-
sabad/de sone Simri/der Moabitinne.
27 Maer zijne soonen ende de somma die on-
der hem verghadert was / ende de timmera-
gie des huys Godts / Siet/ die zijn gheschre-
uen in de Historie/ in den Boeck der Conin-
ghen: Ende zijn soon Amasia wert Coninc in
zijn stede.

Dat xxv. Capittel.

1 AMasia was vijfentwintich iaer oudt/
A ||doen hy Coninck werdt/ ende regeer 4.Re.14.
de neghenentwintich Jaer te Jerusa- Amasia [...]
lem. Sijn Moeder hiet Joadan/ van Jerusa- Coninck.
2 lem. Ende hy dede wat den Heere wel be-
haechde / nochtans niet wt gheheelder her-
3 ten. Doen zijn Coninckrijck nv beuesticht Amasia [...]
was/doodde hy zijnen knechten/die den Co- de doots[...]
ninck zijnen Vader verslaghen hadden/ gers zijns [...]
4 Maer haere kinderen en doodde hy niet. ders dood[...]
Want alsoo staet gheschreuen in der Wet/ in
den Boecke Mose/daer de Heere ghebiet en-
de spreeckt: ||De Vaders en sullen niet ster- Deu.24.[...]
uen voor de kinderen / noch de kinderen voor 4.Re.14.[...]
de Vaders : Maer elck sal om zijnder sonden Jere.31.d.
5 wille steruen. Ende Amasia bracht Juda Ezech.18.[...]
te hoope/ende steldese nae der Vaderen huy-
sen/ nae den Ouersten ouer duysent / ende o-
uer hondert / in gheheel Juda ende BenJa-
min. Ende teldese / van twintich Jaren aen/
ende daer ouer/ende vandt haerder drie hon-
dert duysent wt ghelesens / die int Heyr trec-
ken mochten / ende Spiessen ende Schilden
6 voeren costen. Daer toe nam hy aen / wt
Jsrael hondert duysent stercke Oorloochs lie
den / om hondert Centener Siluers.
7 Maer daer quam een man Gods tot hem/
B ende sprack: Heer Coninck/ en laet dat Heyr
Jsraels niet met v comen. Want de Heere en
is niet met Jsrael / noch met allen kinderen
8 Ephraim. Wandt ist dat ghy coemt om dat honerdich[...]
ghy een coenheyt bewijsen sout inden strijt/so wert ge[...]
sal v Godt laten vallen voor uwen vianden.
Want by Gode staet de cracht te helpen/ende
9 te laten vallen. Amasia sprack totten man
Godts: Wat salmen dan doen metten hondert
Centener die ick den oorloochs knechten van
Jsrael gegeuen heb? De man Gods sprac: De
Heere heeft noch meer dan dies is / dat hy v
10 geuen can. Doen scheyde Amasia de Crijchs
knechten af / die wt Ephraim tot hem geco-
men warē/dat si op hare plaetse soudē gaen.
Doen verbolch haer gramschap seer tegen Ju
da/Ende trocken weder tot haerder plaetsen/
11 met verbolghender gramschap. Ende Ama-
sia creech eenen goeden moet/ende leydde zijn
12 volck wt/ ende trock wt int sout dal/ Ende De Ed[...]
sloech der kinderen van Seir thien duysent. werdeg[...]
Ende de kinderen Juda vinghen haerder tien
duysent leuende / die leydden sy op de spitse
eens steens/ ende stietense vander spitsen des
13 steens/also dat si alle berstē. Maer de crijchs De Cr[...]
knechten die Amasia wederom hadde laten knechte[...]
trecken/dat si niet met sinen volcke ten strijde els [...]
en trocken/ leyden hen neder in de steden Ju- duysen[...]
da/van Samaria aen tot Bethoron/ende sloe Juda.
ghen haerder drie duysent / ende namen seer
14 veel roofs. Ende doen Amasia weder quam Amasi[...]
C van der Edomiten slach/ bracht hy de Goden bidt [...]
der kinderen vā Seir mede/ ende steldese hem goden[...]
tot Goden/ende aenbadt voor hen/ende rooc-
15 te hen. Doen verbolch de toornicheyt des Godt
Heeren ouer Amasia/ende seynde eenen Pro- eñ sen[...]
pheet tot hem / die sprack tot hem : Waerom een p[...]
soeckt ghy de Goden des volcks / die haer maer [...]
volck niet en coste verlossen van uwer hant? en ho[...]
16 Ende doen hy met hem sprack/seyde hy tot niet.
hem:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

hem: Heeftmen v tot des Coninckx Raet ge-
maect? Houdt op/ Waerom wilt ghy gheſla-
ghen zijn? Doen hiel de Propheet op / ende
ſprack: Ick mercke wel dat Godt by hem be-
ſloten heeft/ v te verderuen/ dat ghy ſulcx ge-
daen hebt/ eñ en geeſt mijnē raet geen gehoor.
*Ende Amaſia de Coninck Juda/ wert des
ſins/ eñ ſeynde henen tot Joas den ſone Joa-
has des ſoons Jehu/ den Coninck Iſraels/ eñ
dede hem ſeggen: Coemt herwaerts/ laet ons
malcanderē beſien. Maer Joas de Coninck
Iſraels ſeynde tot Amaſia den Coninc Juda/
eñ dede hem ſeggē: "Den doornē ſtruyck in Li
banon/ ſeynde totten Cederen in Libanon/ eñ
liet hem ſeggen: Geeft uwe dochter mijne ſo-
ne tot eenen wijue. Maer dat wilde ghedierte
in Libanon liep ouer den doornen ſtruyck/ eñ
vertradt hem. Ghy denct: Siet/ ick hebbe de
Edomiten geſlagen/ daer af verheft hē v her-
te/ ende ſoect roem: Nv blijft thuys/ Waerom
haect ghy na ongeluc/ dat ghy ſout vallen/ eñ
Juda met v? Maer Amaſia en hoorde niet/
want het geſchiede alſo van Gode/ op dat ſy
in de hant gegeuē ſouden wordē/ om dat ſi de
Goden der Edomiten geſocht haddē. Doen
trock Joas de Coninc Iſraels op/ eñ beſagen
hen onderlinge/ hy eñ Amaſia de Coninc Ju-
da te BethSemes/ die in Juda leyt. Maer
Juda wert geſlagen voor Iſrael/ eñ vluchtē elc
in zijne Hutten. Maer Amaſia de Coninck
Juda/ den ſone Joas/ greep Joas de ſone Joa
has de Coninck Iſraels te BethSemes/ ende
bracht hem te Jeruſalem. ‖Eñ brack neder de
mueren te Jeruſalē/ vandē poorten Ephraim
aen/ tot aen de hoecpoorte/ vier hondert ellen
lanc. Ende allet gout eñ ſiluer/ eñ alle vatē/
die voorhanden waren inden huyſe Gods/ by
ObedEdom/ ende in den ſchatte int huys des
Coninckx/ eñ de kinderē te pande/ nam hy met
hem na Samaria. Eñ Amaſia de ſone Joas
de Coninc Juda/ leefde na den doot Joas/ des
ſoons Joahas/ des Coninckx Iſraels/ vijfthien
Jaer. Wat *meer van Amaſia te ſeggen is/
beyde dat eerſte eñ dat laetſte/ ſiet/ dat is ghe-
ſchreuen inden boec der Coningen Juda ende
Iſraels. Ende van dier tijt aen doē Amaſia
vanden Heere afweeck/ maectē ſi een verbont
tegen hem te Jeruſalem. Maer hy vluchte na
Lachis. Doen ſeynden ſi hem na tot Lachis/
ende doodden hem aldaer. Ende ſi brachten
hem op Roſſen/ ende begroeuen hem by zijne
vaders inde ſtadt Juda.

Dat xxvj. Capittel.

DOen "nam dat gheheele Volck Juda/
‖Vſia/ die was ſeſthien Jaer out/ ende
maecten hē tot eenen Coninck in zijns
Vaders Amaſia ſtede. Die ſelfde timmerde
Eloth/ eñ brachtſe weder aen Juda/ nae dien
dat de Coninc ontſlapē was met ſinē vaderē.
Vſia *was ſeſtien Jaer out doen hy Coninc
wert/ eñ regeerde tweenvijftich iaer te Jeruſa
lem. Sijn moeder hiet Jechalia/ van Jeruſalē.
Ende dede dat den Heere wel behaechde/ ge
lijck zijn vader Amaſia gedaen hadde. Ende
hy "ſochte Godt alſoo langhe als Sacharia
leefde/ de Leeraer inden geſichte Gods. Ende
alſo langhe als hy den Heere ſochte/ liet hem
Godt alle dinc wel gelucken. Want hy troc
wt/ eñ ſtreet tegen de Philiſteen/ ende brac de
mueren tot Gath/ eñ de mueren tot Jabne/ eñ
de mueren tot Aſdod/ eñ timmerde ſteden om
Aſdod/ eñ onder de Philiſteen. Want Godt
halp hem tegen de Philiſteen/ tegen de Ara-
biers/ tegen die tot Gurbaal/ eñ tegen de Me
uniten. Eñ de Ammoniten gauen Vſia gif-
ten/ eñ hy wert vermaert tot datmen coemt in
Egypten/ want hy wert altoos ſtercker ende
ſtercker. Ende Vſia timmerde Toorens te
Jeruſalem aen de hoecpoorte/ ende aen de dal
poorte/ ende aen andere hoecken / ende beue-
10 ſtichdeſe. Hy timmerde oock Sloten in de
woeſtijne/ ende groef veel putten / Wandt hy
hadde veel Vees/ beyde in de beemden / ende
op de effen Velden / oock Ackerlieden ende
Wijngaerdeniers / aen de Berghen ende aen
Charmel. Want hy hadde luſt tot Ackerwerc.
11 Ende Vſia hadde een macht totten ſtrijt die Vant Heyr
B int Heyr trocken / van Crijchſknechten/ int Vſia.
getal gerekent onder de hant Jeiel des Schrij
uers/ ende Maeſia des Amptmans/ onder de
hant Hanania/ vandē Ouerſten des Coninckx.
12 Ende dat ghetal der principaelſter vaders
onder den ſtercken Crijgers/ was twee duy-
13 ſent ende ſes hondert. Ende onder haerder
hant/ des Heyrs macht drie hondert duyſent/
ende ſeuen duyſent/ ende vijf hondert/ totten
ſtrijde bequaem in heyrs cracht te helpen/ den
14 Coninc tegen de viandē. Eñ Vſia beſchicte
hen voor dat gantſche heyr/ ſchildē/ ſpieſſen/
helmetten/ pantſiers/ bogen/ ende ſteen ſlinge-
15 ren. Ende maecte te Jeruſalem borſt gewe-
ren conſtelijck/ die op de Toorens ende hoec-
ken zijn ſouden/ om te ſchieten met pijlen/ eñ
groote ſteenen. Ende zijn geruchte ginck verre
wt/ Om dat hem ſonderlinge geholpen wert/
16 tot dat hy machtich wert. Eñ doen hy mach
C tich gheworden was/ *verhief hem zijn herte Judith.1.b.5
tot zijnder verderffeniſſe. Wandt hy vergreep vandē hooch
hem aen den Heere ſinen Godt/ eñ ginc inden moet Vſia
Tempel des Heeren om te roocken / op den int roocken.
17 Reucaltaer. Maer "Aſaria de Prieſter ginc "1.pa.7.a.10
hem na/ eñ tachtentich Prieſters des Heeren De Prieſters
18 met hem/ redelijcke lieden/ Ende wederſton wederſtaen
den Vſia den Coninc/ eñ ſeydē tot hem: ‖Het Vſia.
en behoort v Vſia niet te roocken dē Heere: ‖Nu.18.a.1.
Maer de Prieſteren/ Aarons kinderen/ die ge
heylicht zijn om te roocken. Gaet wt/ wt den
Heylichdom/ want ghy vergrijpt v/ eñ het en
ſal v geen eere zijn/ voor Gode den Heere.
19 Maer Vſia wert toornich/ eñ hadde eē wie- Vſia vtoreut
D roockvat inde hant. Eñ doē hy tegen de Prie tegē de Prie-
ſters murmureerde / voer de Melaetſheyt wt ſters/ eñ wert
aen zijn voorhooft voor de Prieſteren inden melaetſch.
huyſe des Heeren / voor den Reuckaltaer.
20 Ende Azaria de opperſte Prieſter keerde
hem tot hem / ende alle Prieſters / ende ſiet/
*Doen was hi melaetſch aen zijn voorhooft. Nu.12.b.10.
Ende ſy ſtieten hem wt: Hy haeſtede hem ooc 4.Re.5.e.27.
van ſelfs wt te gaen/ want zijne plaghe was
21 vanden Heere. Alſoo was de Coninck
Vſia lazarus tot aen zijnen doot/ "ende woon Num.5.a.2.
de in een beſonder huys lazarich. Wandt hy Leui.13.g.46
was verſtooten vanden huyſe des Heeren. Vſia wert v-
Maer Jotham zijn ſone ſtondt des Conincks ſtooten ende
huys voor / ende ordeelde dat Volck inden woont alleē
22 Lande. Wat meer van Vſia te ſegghen
is/ beyde dat eerſte/ ende dat laetſte/ dat heeft
beſchreuen Iſaia / de Sone Amoz.
23 Ende Vſia ontſliep met zijnen Vaderen/ Vſia ſterft.
ende ſy begroeuen hem by zijnen Vaderen/
inden Acker / by de Begrauenisſe der Conin-
ghen. Want ſy ſpraken: Hy is melaetſch.
Ende Jotham zijn Sone werdt Coninck in
zijn ſtede.

Dat xxvij. Capittel.

1 JOtham ‖was vijfentwintich Jaer out/ 4.re.15.g.32.
A doen hy Coninck werdt/ ende regeerde Jothā werdt
ſeſthien Jaer te Jeruſalem. Sijn moe- Coninck.
der hiet Jeruſa/ een Dochter Sadok.
2 Ende dede dat den Heere wel behaechde/
ghelijck Vſia zijn Vader ghedaen hadde/ ſon-
der dat hy niet inden Tempel des Heeren
en ghinck / ende dat het Volck hem noch
3 verdorf. Hy timmerde de hooghe Poorte
aen dat huys des Heeren/ ende aender mue-
ren Ophel / timmerde hy vele.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

4 Ende timmerde de steden op dat gebercghte
Juda/ eñ inden wouden timmerde hy Sloten
ende Torens. Eñ hy street tegen dē Coninc
De Ammoniten worden ouervallen. 5 B der kinderē Ammon/eñ hy wert haerder mach
tich/also dat hem de kinderen Ammon op dat
selue Jaer gauen / hondert Centener siluers/
tien duysent Chor terwen/ ende tien duysent
gersten. Also veel gauen hem de kinderē Am=
mon/oock inden tweeden ende derden Jare.
6 Also wert Jotham machtich. Want hy rech=
te sine weghen voor den Heere sinen Godt.
7 Wat meer van Jotham te seggen is/eñ alle
zijn strijden/ende sine wegen/ Siet/dat is ge=
schreuen inden boeck der Coninghen Israels
8 eñ Juda. Hy was vijfentwintich Jaer out/
doen hy Coninc wert/ eñ regeerde sestien iaer
Jothā sterft. 9 te Jerusalem. Eñ Jotham ontsliep met sinen
Vaderen / ende si begroeuen hem in de stadt
Dauids. Ende zijn sone Ahas wert Coninck
in zijn stede.

Dat xxviij. Capittel.

4.Re.16.a.2. Ahas werdt Coninc/ende leeft godloos
1 A Ahas was *twintich Jaer out doen hy
Coninck wert/eñ regeerde sestien Jaer
te Jerusalem/ende en dede niet dat den
Heere wel behaechde / gelijck als zijn Vader
2 Dauid: Maer hy wandelde in de wegē der
Coningen Israel. Daer toe maecte hy gegotē
3 beelden Baalim/ Eñ roocte int dal der kin=
Deu.18.a.10 4.Re.21.a.6. Jere.7.d.30. deren Hinnon/"eñ hy verbernde sine sonē met
vyer/ nae de grouwelen der Heydenen/die de
Heere voor den kinderen Israels verdreuen
4 hadde. Ende offerde eñ roocte op de hooch=
ten/ende op de bergen/ende onder alle groene
Esaie.7.a.1. Godt gheeft Ahas in zijn der vianden handen.
5 boomen. ||Daerom gaf hem de Heere sinen
Godt inde handen des Coninck te Sirien/dat
si hem sloegen/ eñ eenen grootē hoop vanden
sinen geuangen wech leydden/ eñ tot Damas
co brachten. Oock wert hy gegeuen onder de
hant des Coninck Israels/ also dat hy eenen
6 grooten slach aen hem dede. Want Pakak
de sone Remalia / sloech in Juda hondert eñ
twintich duysent op eenen dach/die altemael
redelijcke lieden waren / om dat si den Heere
7 haerder Vaderen Godt verlieten. Ende
Sichri een geweldich man in Ephraim/dood
de Maeseia den sone des Coninck/ende Asri=
kam den huysvorst/ eñ Elkana den naestē na
Israel neemt Juda geuāgē 8 den Coninck. Ende de kinderen Israel leyd=
den wech gheuangaen van haren broederen/
twee hondert duysent wijuen/ sonen eñ doch=
teren/eñ namen daer toe grooten roof vā hen
Obed de propheet spreect tot Israel. 9 ende brachten dē roof tot Samaria. Aldaer
B was een Propheet des Heerē/ die hiet Obed
die ginck wt den Heyr te gemoet/ dat na Sa
maria quam/ eñ sprack tot hen: Siet/dewijle
dat de Heere uwer Vaderen God/ ouer Juda
gram is/so heeft hyse in uwen handē gegeuē:
Maer ghy hebtse so grouwelijck ghedoot/dat
10 het inden Hemel reyckt. Nv dinct ghy v de
kinderen Juda eñ Jerusalem te onderworpē/
tot knechten eñ maerten. En is dan dat geen
schult by v teghen den Heere uwen Godt?
11 So hoort my nv/ ende brengt de geuangen
weder/die ghy wech gheleydt hebt van uwen
broederen. Wandt des Heeren gramschap is
12 ouer v verbolghen. Doen maeckten hen op
C sommige vanden principaelsten der kinderen
Ephraim: Asaria de sone Johanan/Berechia
de sone Mesillemoth / Jehiskia de sone Sal=
lum/eñ Amasa de sone Hadlai/ tegē die wten
13 Heyr quamen/ Ende spraken tot hen: Ghy
en sult de gheuangene hier niet in brenghen/
Want ghy en denct maer schult voor dē Hee=
re ouer ons/op dat ghi onser sonden eñ schult
14 des te meer sout maken. Want der schult is
De geuangē werden los ghelaten. alreede te voorē te vele/ eñ de gramschap ouer
Israel verbolgen. Doen lieten de geharnaste
de geuangen/ ende den roof/ voor den Ouer=
sten/ende voor der gheheelder ghemeynten.
15 Doen stonden de mannen op / die nv met
namen genoemt zijn/ende namen de geuange
nen/ eñ alle die bloot onder hen waren/ troc=
ken sy aen vanden geroofden/ende cleedense/
eñ trocken hen schoenē aen/eñ gauen hen te=
ten ende te drinckē/eñ salfdense/eñ voerdense
op Ezelen/alle die swac waren/eñ brachten=
se nae Jericho / totter Palmenstadt by haren
broederen/ ende quamen weder te Samaria.
16 *Opter seluer tijt seynde de Coninc Ahas/ 4.Re
totten Coninck van Assur/om dat si hem sou
17 den helpen. Eñ de Edomiten quamen noch
eens/eñ sloegen Juda/ende voerden sommige
18 wech. De Philisteen daelden oock neder in
de steden/inde beemden/ ende tegent Zuyden
Juda/ eñ wonnen BethSemes/ Aialon/ Ge=
deroth / eñ Socho met haren dochteren/ ende
Thimna met haren dochteren/ eñ Gimso met
haren dochteren/ende woonden daer in/
19 Want de Heere verootmoedichde Juda om
Ahas des Conincks "Juda wille/ om dat hy
Juda bloot maecte/ ende vergreep hem aendē
20 Heere. Ende Tiglat Pilnesser de Coninc
D van Assur/quam tegen hem op/ die belegerde
hem: Maer hy en was hem niet machtich ge
21 noech. Want Ahas deylde dat huys des Hee
ren/eñ dat huys des Coninck/eñ der ouersten/
dat hy den Coninck te Assur gaf. Maer ten
22 halp hem niet. Daer toe in zijnre noot/maec
te de Coninck Ahas des ,vergrijpens aenden
23 Heere noch meer/ Ende offerde den Goden
tot Damascon/ die hem geslagē hadden/ende
sprack: De Goden der Coninghen tot Sirien
helpen hen/daerom wil ick hen offeren/dat si
my oock helpen/ daer nochtans de selue hem/
ende den gheheelen Israel eenen val waren.
24 Ende Ahas bracht te hoope de vaten des
huys Godts/ende vergaderde de vaten inden
huyse Godst/ ||eñ sloot de dueren toe aenden
huyse des Heeren / eñ maecte hem Altaren in
25 alle winckelen te Jerusalem. Enden inden
steden Juda/ hier eñ daer maecte hy Hoochtē/
om te roocken andere Goden/ eñ verwecte dē
Heere zijnder vaderen Godt tot gramschap.
26 Wat meer van hem te seggen is/ ende alle
sine wegen/ beyde de eerste eñ de laetste/ siet/
dat is geschreuen inden Boeck der Coningē
27 Juda eñ Israel. Ende Ahas ontsliep met si=
nen Vaderen/eñ si begroeuen hem in de stadt
Jerusalē. Maer sy en brachtē hē niet onder de
grauen der Coningen Israels. Ende zijn sone
Jehiskia wert Coninck in zijn stede.

Dat xxix. Capittel.

1 A Jehiskia was vijfentwintich Jaer oudt
*doen hy Coninck wert/eñ regeerde ne=
genentwintich Jaer te Jerusalem. Zijn
moeder hiet Abia/ een dochter Zacharia.
2 Ende hy dede dat den Heere wel beuiel/als
3 zijn vader Dauid. Hy "dede de dueren aen=
den huyse des Heeren open/inder eerster maēt
des eersten Jaers zijns Coninckrijcx/ eñ maec=
tese vast. Eñ bracht de Priesters eñ de Le=
4 uiten daer in/ende vergaderdese opter breeder
straten/Oostwaert/ende sprack tot hen:
5 Hoort toe na my ghy Leuiten: Heylicht v
nv/dat ghy dat huys des Heeren uwer vade=
ren Godts heylicht/ende doet daer wt de on=
6 reynicheyt wt den Heylichdom. Want onse
vaderen hebben hen vergrepen/eñ gedaen dat
den Heere onsen Godt qualijck beuiel/eñ heb
beu hē verlaten. Want si hebben haer aensicht
vander wooningen des Heeren gekeert/ende
7 haer den rugge toe gekeert/ Ende hebben de
dueren aen den Poortale toe ghesloten/eñ de
Lampen wtgebluscht/ eñ geen Rueckwerc ge
roockt/ende geen Brantoffer ghedaen/ in den
8 Heylichdom den Gode Israels Daer wt is
de gram=

B de gramschappe des Heeren ouer Juda ende
Jerusalem gecomen/ eñ heeftse gegeuen in ver
stroyinge eñ verwoestinge/ datmense aẽgrijpt/
9 so ghy met uwen oogen siet. Want siet/ om
des selfs wille/ zyn onse vaders geuallẽ door
tsweert/ onse sonen/ dochteren eñ wijuen zijn
10 wech geleyt. Nv heb ickt inden sin een ver-
bont te maken metten Heere den Godt Jsra-
els/ dat sine gramschap ende verbolgentheyt
11 haer van ons keere. Nv mijne sonen en zijt
niet traech: *Want de Heere heeft v vercorẽ/
dat ghy voor hem staen sout/ eñ dat ghy sine
12 dienaers ende wieroockers zijn sout. Doen
maecten hen de Leuiten op: Mahat de sone
Amasai/ eñ Joel de sone Asaria/ vanden kinde
ren der Kahathitẽ. Maer vandẽ kinderẽ Me-
rari: Kis de sone Abdi/ eñ Asaria de sone Je-
haleleel. Vanden kinderẽ der Gersonitẽ: Joah
13 de sone Simma/ eñ Eden de sone Joah. Eñ
vanden kinderen Elizaphan: Simri eñ Jeiel.
Ende vanden kinderẽ Assaph: Sacharia ende
14 Mathania. Eñ vanden kinderen Heman: Je
hiel eñ Simei. Eñ vandẽ kinderen Jeduthun:
15 Semaia eñ Vsiel. Ende si vergaderden haer
C broeders/ eñ heylichden hen/ ende gingen daer
in/ na des Conincx gebode/ wt dẽ woorde des
Heeren/ om te reynigen dat huys des Heerẽ.
16 Maer de Priesters ghinghen in/ binnen int
huys des Heeren/ om te reynigen/ eñ brachten
alle onreynicheyt (die inden Tempel des Hee
ren gheuonden wert) op den Hof aent huys
des Heeren. Eñ de Leuiten namense op/ ende
17 droeghense wt in de beke Kidron. Sy begon-
sten hen te heylighen inden eersten dach der
eerster maendt/ ende opten achtsten dach der
maent/ gingen si in dat poortael des Heeren/
ende heylichden dat huys des Heeren acht
dagen lanck/ eñ voleyndent in den sestiensten
18 dach der eerster maent. Ende si ginghen in
totten Coninck Hiskia/ eñ spraken: Wy heb-
ben dat geheele huys des Heeren gereynicht/
den Brantoffer Altaer/ ende alle zijn ghereet-
schap/ de Tafel der Thoonbrooden/ ende alle
19 haer gereetschap. Ende alle vatẽ die de Co
D ninc Ahas/ doen hy Coninc was/ wech gewor
pen hadde/ doen hy hem besondichde/ die heb
ben wy bereyt eñ geheylicht: Siet/ si zijn voor
20 den Altaer des Heeren. Doen maeckte hem
de Coninc Hiskia vroech op/ eñ vergaderde
de Ouerste der stadt/ ende ginc op totten huy-
21 se des Heeren/ Ende brachten derwaerts se
uen ossen/ seuen rammen/ seuen lammeren/ eñ
seuen geytenbocken/ tot eenẽ Sondoffer/ voor
dat Coninckrijc/ voor dat Heylichdom/ eñ voor
Juda. Eñ hy sprac totten Priesteren de kinde
ren Aaron/ dat si offeren souden opten Altaer
22 des Heeren. Doen sloeghen si de rinderen.
Eñ de Priesters namen dat bloet/ eñ spreng-
dent opten Altaer. Ende si sloegen de rammẽ/
ende sprengden dat bloet opten Altaer. Ende
sloegen de lammeren/ eñ sprengden dat bloet
23 opten Altaer. Ende brachten de bocken tot-
ten Sondoffer voor den Coninc/ ende voor de
ghemeynte/ ende leyden haer handen op die.
24 Ende de Priesters sloegense/ eñ ontsondich
den haer bloet opten Altaer/ om dat gheheele
Jsrael te versonen. Want de Coninc hadde be
uolen/ Brantoffer eñ Sondoffer te doen voor
25 dat geheele Jsrael. Ende hy stelde de Leuitẽ
E int huys des Heeren/ met Cymbalen/ Psalte-
ren eñ Herpen/ "so het Dauid beuolen hadde
ende Gad de Siender des Conincx/ eñ de Pro
pheet Nathan. Wandt het was des Heeren
26 gebot/ door sine Propheten. Ende de Leui-
ten stonden metten Musijckspelen Dauids/ eñ
27 de Priesters metten Trompetten. Eñ His-
kia hiet den Brantoffer doen opten Altaer.
Ende op die tijt begonnen dat Brantoffer be-
gost/ so begost oock den sanck des Heeren/ en- Vandẽ Lof-
de de Trompetten/ eñ op menigerhande Mu- sanc der Prie
syckspelen Dauids des Conincks Jsraels/ sters eñ Leuï
28 Ende de geheele gemeynte aenbadt. Ende ten voor den
den Sanck des Sangers/ ende dat trompettẽ Heere.
der Trompetters duerde altemael tot dat dat
Brantoffer volbracht was. Als nv dẽ Brãt-
29 offer volbracht was/ buychde hem de Coninc
ende alle die by hem voorhandẽ waren/ ende
30 aenbaden. Ende de Coninc Hiskia metten Van Dauids
Ouersten/ hiet de Leuiten den Heere louen/ lofsanghen.
met den ghedichte Dauids/ ende Assaph des
Sienders/ Ende si loefden hem met vreuch-
31 den/ eñ neychden hen eñ aenbaden. Eñ His
kia antwoorde/ ende sprack: Nv hebt ghy u-
we handen geuult den Heere: tredet toe/ ende
brengt herwaerts de Offerhanden/ eñ Lofof-
feren totten huyse des Heeren. Ende de ghe-
meynte bracht daer toe Offerẽ ende Lofoffer/
ende elc nam met vrijwilliger herten Brant-
32 offeren. Ende dat getal der Brantofferẽ/ die Vãt ghetal d
de gemeynte daer toe bracht/ was tseuentich brantofferen.
Runderen/ hondert Rammen/ eñ tweehondert
Lammeren/ ende sulcx alle tot Brantoffer den
33 Heere. Ende si heylichden seshondert Run-
34 deren/ ende drie duysent Schapen. Maer der
F Priesters was te luttel/ eñ en costen de brant-
offerẽ de huyt niet al af getreckẽ. Daerom na
men si hare broeders de Leuiten te hulpe/ tot
dat dat werc volbracht wert/ ende tot dat hen
de Priesters heylichdẽ: Want de Leuiten zijn
35 lichter te heyligen dan de Priesters. Oock
was des Brantoffers vele/ metten vette des
Danckoffers eñ Dranckoffers totten Brant-
offeren. Alsoo wert dat Officie aen den huyse
36 des Heeren ghereet. Ende Hiskia verblijde
hem met alle den volcke/ datmẽ met Gode be
reyt was ghewoorden. Wandt het gheschiede
seer rasch.

Dat xxx. Capittel.

1 ENde *Hiskia seynde henen tot geheel Ezechias.
A Jsrael ende Juda/ ende schreef brieuen Hiskia vga-
aen Ephraim eñ Manasse/ dat si sou- dert het volc
den comen totten huyse des Heeren te Jerusa om Pacschẽ
lem/ den Heere den Godt Jsraels Passah te te houden.
2 houden. Ende de Coninck hielt eenen raet/
met sinen Ouersten/ eñ metter geheelder ghe-
meynten te Jerusalem "dat Passah te houdẽ/ Exod. 12. a. 3.
3 inder tweester maent. Want si en costens op Num. 9. b. 11.
die selue tyt niet gehouden/ om dat de Prie-
sters noch niet genoech geheylicht en waren/
ende dattet volck noch niet te hoope gecomẽ
4 en was te Jerusalem. Ende het behaechde
den Coninck wel/ ende der geheelder gemeyn
5 ten. Ende bestelden sulcx dattet wtgeroepen
werde door geheel Jsrael/ van Bersseba aen/
tot Dan toe/ op dat sy Passah souden comen
houden den Heere den Godt Jsraels te Jeru-
salem. Want het en was niet lange geboden/
6 gelijckt gheschreuen staet. Ende de loopers
ghinghen henen metten brieuen van der
handt des Conincks/ ende zijnder Ouersten Ezechia doet
door geheel Jsrael ende Juda/ wt den beuele het volck tot
des Conincx/ eñ spraken: Ghy kinderen Jsra- boete roepen.
els bekeert v totten Heere den Godt Abra-
hams/ Jsaacs eñ Jsraels/ so sal hy hem keeren
tottẽ ouergebleuẽ die noch ouergheblenẽ zijn
onder v/ wt der hant der Coningen tot Assur.
7 Ende en zijt niet als uwe vaders ende broe
B ders/ die hen aen den Heere haerder vaderen
Godt vergrepẽ/ eñ hy gaffse in een verwoestin
8 ge/ so ghy seluer siet. So en zijt niet hertnec
kich als uwe vaders. Maer gheeft uwe hant
den Heere/ eñ coemt tot sinẽ Heylichdom/ dat
hy geheylicht heeft eewelijck/ ende dienet den
Heere uwẽ Gode: So sal haer de verbolgent-
heyt zijnder gramschappen van v keeren.
9 Want ist dat ghi v bekeert totten Heere/ so

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Die haer bekeeren/ laet God tot genade comen.
*Exo.34.a.6.

sullen uwe broeders ende kinderen bermhertichept hebben/voor de gene diese gevanghen houdẽ/dat si weder in dit lant comen. *Want de Heere uwe Godt is genadich eñ bermhertich/eñ en sal zijn aensicht niet van v keeren/
10 ist dat ghy v tot hẽ bekeert. Eñ de loopers
C gingen vander eender stadt totter andere / in den Lande Ephraim eñ Manasse/eñ tot Sebulon toe. Maer si belachtense eñ bespottẽse.

Sy bespotten hierdẽ dienst Godts.

11 Nochtans verootmoedichden hen sommige van Asser/eñ Manasse/ende Sebulon/eñ qua
12 men te Jerusalem. Oock quam Gods hant in Juda/ dat hy hen eenderley herte gaf / te doen na des Coninex/eñ der Oversten gebot/
13 wt den woorde des Heeren: Eñ te Jerusalem quam een groot volc te hoope/om te houden dat Feeste der ongesuerder brooden inder anderder maent/ een seer groote gemeynte.

2.pa.28.d.24.

14 Eñ si maectẽ hen op/ eñ braken de "Altaren af/die te Jerusalem waren/ eñ alle Rueckwerc namẽ si wech/eñ wierpense inde bekelRidron:

Want Passah

15 Eñ sloeghen dat Passah inden veertiensten dach der tweeder maent. Ende de Priesters/ ende de Leviten bekenden haer schande/ende heylichden hen/eñ brachtẽ de Brantoffers tot
16 ten huyse des Heeren/ Eñ stonden in haer ordine/alsoot behoort/ nae de Wet Mose des mans Godts. Eñ de Priesters sprengden dat
17 bloet vander hant der Leviten. Want daer waser veel inder gemeynten die hen niet geheylicht en hadden. Daerom sloegen de Leviten dat Passah/voor alle die niet reyn en waren/dat si den Heere geheylicht soudẽ wordẽ.

Ezechia bidt voor die/ die niet gheheylicht en zijn.

18 Oock so was des volcx vele vã Ephraim/
D Manasse/Isaschar eñ Sebulon / die niet reyn en waren: Maer en aten dat Paeschlam niet/ also geschreuẽ staet. Want Hiskia badt voor
19 hen/eñ sprac: DeHeere die goedertieren is/
20 sal genadich zijn/ Allen den genen die haer herte schicken Godt te soecken/dẽ Heere/ den Godt haerder vaderen / eñ niet om der heyli-
21 gen reynichept wille. Eñ de Heere verhoorde
22 de Hiskia/eñ heelde dat volc. Also hielden de kinderen Israels/ die te Jerusalem gevonden werden/dat Feeste der ongesuerder brooden/seven dagen lanck met grooter blijschappen. Ende de Leviten eñ Priesters loefdẽ den Heere alle dage met sterckẽ snarenspelen des
23 Heeren. Ende Hiskia sprac van herten met allen Leviten/ die een goet verstandt hadden aen den Heere. Ende si aten dat Feest over seven dagen/eñ offerden Danckoffer/eñ danc-

Vã ander seven daghen des Feests.

24 ten den Heere haerder vaderen Godt. Ende
E de geheele gemeynte wert des sins/ noch ander seven dagen te houden. Eñ hielden de se-
25 ven dagen ooc met blijschappen. Want Hiskia de Coninc Juda *gaf een Heffinge voor de gemeynte/duysent Ossen eñ thien duysent schapen. Maer de Overste gavẽ een Heffinge voor de gemeynte/ duysent ossen eñ sevẽ duysent schapen. Also heylichdẽ hen derPriesters
26 vele. Ende de geheele gemeynte Juda verblijde haer/de Priesters eñ de Leviten/eñ de geheele gemeynte die wt Israel gecomẽ was: Ende de vreemdelingen die wt den Lande Israels gecomen warẽ/ eñ die in Juda woondẽ.

1.Pa.35.a.7.

27 Ende daer was een groote blijschap te Jerusalem. Want sint der tijt Salomo des soons Davids/des Coninex Israels/en was sulcx te

De Levitẽ segenẽ dat volc

28 Jerusalem niet geweest. Eñ de Priesters eñ de Levitẽ stondẽ op/ eñ segendẽ dat volc/ eñ haer stemme wert verhoort/eñ haer gebet quã in voor zijn heylige wooninge inden Hemel.

Dat xxxj. Capittel.

Het volc breket der Afgoden Altaren.
*1.pa.14.a.2.

1
A ENde doen dit altemael beschickt was/ trocken wt alle Israeliten / die inden steden Juda gevonden werden / "ende braken de Colommen/ eñ hieuwen de Boschkens af/ende braken de Hoochten ende de Altaren af/wt dat ghehcel Juda/BenJamin/ Ephraim ende Manasse/ tot dat syse vernielden. Ende de kinderen Israels trocken alle weder tot haren goede in haren Steden.
2 Hiskia stelde de Priesters ende de Leviten in haer ordine/elcken nae sinen Officie/beyde de Priesters ende de Leviten/ tot Brantofferen ende Danckofferen/ dat si souden dienen/ dancken ende loven / inder poorten des Le-

Hiskia ordneert de Priesters eñ levi[ten]

3 gers/des Heeren. Ende de Coninck gaf zijn deel van zijnder have/ tot Brandtofferen/ des morgens eñ des avonts/ende tot Brantofferẽ des Sabbaths / eñ der nieuwer Manen ende Feesten *soot geschreven staet inder Wet des

Num.28.b.

4 Heeren. Ende hy sprac totten volcke dat te
B Jerusalem woonde/ dat si deelen soudẽ geven dẽ Priesteren ende Leviten/ op dat si des te neerstiger souden zijn tot de Wet des Heeren.

Hiskia gebie[dt] dẽ volcke da[t] si de priester[s] deelen soude[n] gheven.

5 Ende doen dat woort wt quam / gaven de kinderen Israels vele eerstelingẽ van Coren/ Most/Oly/Honich/ende alderhande incomẽs vanden velde/ende alderley tiende brachten si
6 vele in. Ende de kinderen Israels eñ Juda/ die inde steden Juda woonden/brachten oock tienden van Runderen eñ Schapen/ eñ tienden van geheylichden/dat si den Heere haren

Vandẽ tienden.

7 Gode geheylicht hadden/ Ende maectẽ hier eenen hoop/eñ daer eenen hoop. Inder derder maent begostẽ si hoopen te leggẽ/ inder seven
8 der maent volbrachtẽ zijt. Eñ doen Hiskia mettẽ Overstẽ daer in ginc/eñ sagẽ de hoopẽ/
9 loefdẽ si den Heere/eñ zijn volck Israel. Eñ Hiskia vrachde dẽ Priesters/ eñ den Levitẽ
10 om de hoopẽ. Eñ Asaria dePriester/de prin
C cipaelste inden huyse Sadok/ sprack tot hen: Sint ter tijt/datmen begost heeft de Heffinge te brengen int huys des Heeren / hebben wy geten/ende zijn sadt ghewo rden/ ende daer is noch veel over gebleven. Want deHeere heeft zijn volc gesegent/daerom is desen hoop over
11 bleven. Doen beval de Coninck datmen de kisten soude maken aent huys des Heeren/
12 ende si maectense/ Ende leyden de Heffinge daer in/de tiende eñ dat geheylichde/ getrouwelijc. Ende over dat selfde was Vorst/Chanania de Levijt / ende Simei zijn broeder de
13 ander/ Ende Jehiel/ Asasia/ Nagat/Asael/ Jerimoth/ Josabad / Eliel/ Jesmachia/ Mahath/ende Benaia/gheordineert vander hant Canaia ende Simei zijns broeders / nae the-
14 vel des Conincks Hiskia. Maer Asaria
D was Vorst inden huyse Gods. Ende Kore de sone Jemna/ de Levijt/ de Duerwachter teghent Oosten/ was over de vrijwillighe gaven Gods/hem toe betrout/die den Heere tot ter Heffinghe ghegheven werden / ende over
15 de Alderheylichste. Ende onder zijn handt waren : Eden/ MinJamin/ Jesua/ Semaia/ Amaria ende Sachania / in de Steden der Priesters op ghelove / dat sy geven souden hare Broeders/nae haer ordine/ den cleynsten
16 als den grootsten. Daer toe de ghene die gherekent werden voor Mans persoonen/ van drie Jaren oudt / ende daer over / onder alle die int huys des Heeren ginghen/ elck in zijnen daghe/tot haer Officie / in haer wacht
17 nae haer ordine. Oock die voor Priesters gherekent werden inden huyse haerder Vaderen/ende de Leviten/ van twintich Jaren/ ende daer over/in haer wacht na haer ordine.
18 Daer toe die gherekent werden onder haer kinderen/wijven/sonen/ende dochteren/in de gheheele ghemeynte. Want si heylichden ge-
19 trouwelijck dat gheheylichde. Oock waren daer mannen met namen ghenoemt/ onder de kinderen Aarons/ den Priesteren/ op de velden der voorsteden/ in alle stedẽ/ dat si deelen souden

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

souden gheuen alle mans persoonen onder de
Priesterē/eñ alle die onder de Leuitē gerekēt
20 werden. Also dede Hiskia in dat geheel Ju
da/eñ dede wat goet/recht eñ warachtich was
21 voor dē Heere sinē Gode. Eñ in allen doene
dat hy begost aen dē dienste des huys Gods/
na de Wet ende geboden/ om te soecken sinen
Godt/dat dede hy van geheelder hertē. Daer
om hadde hy oock gheluck.

Dat xxxij. Capittel,

1 Nae dese gheschiedenisse ende trouwe/
A quam*Sanherib/de Coninc tot Assur/
ende trock in Juda/ende legherde hem
voor de vaste steden / ende dachtse tot hem te
2 trecken. Ende doen Hiskia sach/ dat San-
herib quam/eñ zijn aensicht stont te strijdē te-
3 ghen Jerusalem/ Wert hy des raets met si-
nen Ouersten ende geweldighen/ de wateren
vanden Fonteynen / die daer buyten voor de
stadt waren/ te stoppen/ende si holpen hem.
4 Eñ vergaderde hen een groot volc/eñ stop
ten toe alle Fonteynē eñ vlietende water midden
den int Lant/eñ spraken: Op dat de Coningē
van Assyrien niet veel waters en vinden als
5 si comen. Ende hy creech eenen goedē moet/
*ende timmerde alle mueren/waer si ||ontwee
waren / ende maecte Torens daer op . Ende
timmerde buyten noch een ander muere/ ende
beuestichde Millo/aen de stadt Dauids. En-
6 de maecte veel wapenen eñ schilden/ Ende
B stelde de Hooftlieden totten strijt/ neffens dat
volc. Eñ vergaderdese tot hē op de breede stra
te/aen de poorte der stadt/eñ sprac vā herten
7 met hen/seggende: Hebt eenen goedē moet/
ende weest vrijmoedich/en vreest noch en ver-
slaet v niet/voor den Coninc van Assur/ noch
voor alle den hoope die by hem is . *Wandt
daer is een grooter met ons/ dan met hem.
8 Met ||hem is eenen vleeschelijcken arm/
maer met ons is de Heere onse Godt / dat hy
ons soude helpen/ende voeren onsen Crijch.
Ende dat Volck verliet hen op de woorden
9 Hiskia des Conincks Juda. *Daer nae
sandt Sanherib de Coninck tot Assur zijnen
knechten na Jerusalem/ (want hy lach voor
Lachis/ende alle zijn heerschappye met hem)
tot Hiskia den Coninck Juda/ ende tot ghe
heel Juda/dat tot Jerusalem was/eñ dede hē
10 seggen: So spreect Sanherib de Coninck
tot Assur : Waer op vertroost ghy v/ghy die
11 woont in den belegerden Jerusalē? Hiskia
*becout v/dat hy v inden doot soude gheuen/
honger eñ dorst/eñ seyt: De Heere onse God
sal ons verlossen van der hant des Conincks
12 tot Assur. En is hy niet die Hiskia/die zij
ne Hoochten ende altaren af gebroken heeft/
eñ geseyt tot Juda ende Jerusalem: Voor ee-
nen Altaer sult ghy aenbeden / ende daer op
13 roocken? En weet ghy niet wat ick / ende
mijne Vaders gedaen hebben alle volcken in
den Landen? Hebben oock de goden der Hey
denen inde landen / mogen hare landen ver-
14 lossen van mijnder hant? Wie isser van alle
goden deser heydenen die mijne vaders ver-
bannen hebbē/ die zijn volc heeft mogen ver-
lossen wt mijnder hant? Dat uwe God v sou-
15 de mogen verlossen wt mijnder hant? Dus
en laet v nv Hiskia niet bedriegē/ eñ en laet
v sulcs niet wijs maken/ende en gelooft hem
niet. Want ist dat geen Godt alre Heydenen
ende Coninckrijcken zijn volc van mijn/ende
mijnder vaderen hant en heeft mogen verlos-
sen/so en sullen v ooc uwe goden niet verlos-
16 sen van mijnder hant. Daer toe sprakē zij-
ne knechten noch meer tegen den Heere den
17 God / eñ tegen zijnen knecht Hiskia. Oock
schreef hy brieuen om schimpe te spreken den
Heere den Gode Jsraels/eñ sprack van hem/
seggende: Gelijck de Goden der Heydenen in
den landen haer volck niet en hebben verlost
van mijnder handt/ alsoo en sal oock de God
Hiskia zijn volck niet verlossen van mijnder
18 hant. Eñ si riepen met luyder stemmen in
D Jootscher talen totten volc te Jerusalem/dat
opter mueren was / om haer vreesachtich te
maken/eñ te veruaren / dat si de stadt mochtē
19 winnen. Eñ spraken tegen den God Jerusa
lems/ghelijck tegen de goden der volcken op
aerden/die menschen handen werck waren.
20 Maer de Coninck Hiskia/ eñ de Propheet Hiskia eñ Je
Jesaia de sone Amos/baden daer tegen/ende saia biddē tot
21 riepen inden Hemel. Eñ de Heere sandt ee- God/die sent
nen Engel/die vernielde alle geweldigen des eenen Engel
heyrs/eñ Vorsten eñ Ouersten in den Legher eñ vslaet het
des Conincx tot Assur/also dat hy met schan- heyr Sāherib
den weder in zijn lant trock. || Eñ doen hy in ||4.Re.19.d.7
zijns Gods huys ginc/veldē hem aldaer door Tob.1.d.24.
tsweert/die van zijnen eygen liue ghecomen Sanherib
22 waren. Also halp de Heere Hiskia/eñ dien wert van zijn
te Jerusalem/wt der hant Sanherib des Co- soon gedoot.
nincx tot Assur/eñ alre andere / eñ onthieltse
23 van allen rontom/ Dat vele giften den Hee
re brochten te Jerusalem/eñ clenodien/ His-
kia den Coninc Juda. Ende hy wert daer na Hiskia wert
24 verheuen voor alle Heydenen. ||Te dier tijt sieck.
E wert Hiskia doot sieck/eñ hy badt den Hee- ||4.Re.20.a.1
re. Die seydet hem toe/eñ gaf hem een teeckē. Esai.38.a.1.
25 Maer Hiskia en vergout niet/ gelijck hem
ghegeuen was: Want zijn herte verhief hem.
Daerom quam de gramschap ouer hem/ende
26 ouer Juda ende Jerusalem. Maer Hiskia
verootmoedichde hem/dat zijn herte hem ver
heuen hadde/met dien te Jerusalem. Daerom
en quam de gramschap des Heeren niet ouer
27 hen/so lange als Hiskia leefde. Eñ Hiskia Vanden rijc-
had seer grooten rijckdom ende eere/eñ maec- dom Hiskia.
te hem schatten van siluer / gout / edele ghe-
steenten/cruyden/ schilden / ende alderhande
28 costelijcke gereetschap. Ende Corenhuysen
totten incomen des corens/mosts/ ende olijs;
Ende stallen voor alderley vee/ ende schaep-
29 stallen voor de schapen. Eñ timmerde hem
F steden/ende had vee aen schapen ende runde-
ren ontellijck: Want God gaf hem seer groot
30 goet. Hy is de Hiskia/die de hooge water-
adere in Gihon verstopte/ende leyddese onder
van Westwaert na der stadt Dauids : Want
Hiskia was geluckich in alle zijne wercken.
31 Maer doen de sendtboden der Vorsten van
Babel tot hem gesonden waren om te vragē
na dat wonder dat inden lande geschiet was/ Hiskia wert
verliet hem God also||dat hy hem soude proe beproeft.
uen/op dat condt soude worden/allet wat in ||Deut.8.a.2.
32 zijnder herten was. Wat meer vā Hiskia te
segghen is/eñ zijn bermhertichept/ siet/dat is
geschreuen inden gesichte des Propheten Je-
saia des soons Amos/in den boeck der Conin
33 gen Juda ende Jsraels. ||Eñ Hiskia ontsliep 4.Re.20.c.21
met zijnen vaderen/ende si begroeuen hem bo Hiskia sterft
uen de grauen der kinderen Dauids/ Eñ ge-
heele Juda/ende die te Jerusalem deden hem
eere in zijnder doodt. Eñ zijn soone Manasse
wert Coninck in zijn stede.

Dat xxxiij. Capittel,

1 Manasse was ||twelf iaer oudt/ doen hy 4.Re. 21.a.1.
A Coninck wert/ eñ regeerde vijfenvijf- manasse wert
2 tich iaer te Jerusalem. Eñ dede dat Coninc/ ende
den Heere mishaechde/nae de grouwelen der timmert de
Heydenen/die de Heere voor de kinderen Js- Hoochten die
3 raels verdreuen hadde. Eñ keerde hem om/ zijn vader af
eñ timmerde de hoochten ||die zijn vader His- gebrokē had-
kia af gebroken had. Ende stichte Baalim de/ende meer
Altaren/eñ maecte Bosthkens/ende aenbadt afgoderye.
alderhande Heyr aen den hemel/ ende diende ||4.Re.18.a.4
4 hen. Hy timmerde oock Altaren int huys
des Heeren/daer de Heere af gesprokē heeft:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

2.Par.7.c.16 *Te Jerusalem sal mijnen naem zijn eewelijc.
5 Ende timmerde Altaren alderhande Heyr
aenden Hemel/in beyden houẽ aent huys des
Deu.18.b.10 6 Heeren. Ende hy liet sine"sonen door tvyer
Leu.18.c.21. gaen/int Dal des soons Hinnon/Eñ vercoos
Manasse heuet acht op dagen/ende achtede op vogelen sanck/ eñ too
vogel gesanc ueerde/ende stichte Waersegghers ende Teec
eñ Waersegghers. kenbedieders/ eñ dede veel dat den Heere mis
haechde/om hem te vertoornen. Hy settede
7 oock Beelden eñ Afgoden / die hy maken liet
B int huys Gods/daer de Heere Dauid af ghe
sproken hadde/ ende Salomo sinen sone: In
3.Reg.9.a.3. desen huyse te Jerusalem ‖die ic vercoren heb
be voor allen stammen Israels/ wil ick mijnẽ
8 naem setten eewelijck. Ende en wil dẽ voet
Israels niet meer laten wijcken vanden lande
dat ick haren Vaderen bestelt hebbe/ so verre
si hen houden/dat si doen al wat ick hen ge
boden hebbe/in alle Wetten/geboden eñ rech
Manasse verleyt Juda eñ en wil hem niet bekeerẽ. 9 ten door Mosẽ. Maer Manasse verleydde
Juda ende die tot Jerusalem/ dat si arger de
den dan de Heydenen / die de Heere voor de
10 kinderen Israels verdreuen hadde. Ende al
liet de Heere met Manasse ende zijnen volck
11 spreken/ si en aenmerckten niet. Daerom
Deu.28.d.36 C *liet de Heere ouer haer comen / de Vorsten
Job.36.a.6. des Heyrs/ des Coninct te Assur/ die namen
manasse wert gevangẽ. Manasse geuangen met boeyen/ ende bonden
hem met ketenen/eñ brachtẽ hem na Babel.
"Deu.30.a.1 12 Ende doen hy in den anxt was/ "smeeckte
2.par.15.a.2. hy voor den Heere sinen Godt / ende veroot
moedichde hem seer voor den God zijnder va
manasse doet boet eñ wert verhoort eñ in zijn Rijck ge stelt. 13 deren. Ende badt eñ smeecte hem. Doen ver
hoorde hy zijn smeecken/ ende bracht hem we
der te Jerusalẽ in zijn Coninctijc. Doen beken
14 de Manasse dat de Heere God is. Daer na
timmerde hy de buytenste muerẽ aen de stadt
Dauids/van Westwaert aen Gihon/inde be
ke/ende daermen ter vischpoorten in gaet/eñ
2.Esd.3.e.27 rontom aẽ‖Ophel/eñ maectese seer hooch. Eñ
leyde Hooftlieden in de vaste steden Juda.
2.Pa.14.a.2 Manasse breect af de afgoden eñ altaren. 15 "Eñ nam wech de vreemde goden eñ de af
goden wten huyse des Heeren/ eñ alle altarẽ
die hy getimmert hadde optẽ berch des huys
des Heeren/eñ te Jerusalem/ende werpse wt
16 voor de stadt. Eñ bereydde den altaer des
Heeren/eñ offerde daer op dancoffer eñ lofof
fer/eñ beual Juda/ dat si dẽ Heere den Gode
17 Israels dienen souden/ Doch offerde dat
Deut.12.a.2. volc‖op de hoochten/hoe wel den Heere ha
18 ren Gode. Wat meer van Manasse te seg
gen is/eñ zijn gebedt tot zijnen God/eñ de re
den der Sienders die met hem spraken inden
Naem des Heeren des Gods Israels/ Siet/
die zijn onder de geschiedenissen der Coningẽ
19 Israels/ Eñ zijn gebedt eñ smeecken/eñ alle
zijn sonden/eñ de plaetse daer hi de hoochten
op timmerde/eñ Boschkens eñ Afgoden stich
te/eer hy verootmoedicht wert/ Siet/die zijn
geschreuen onder de geschiedenisse der Sien
Manasse sterft. 20 ders. Eñ Manasse ontsliep met zijnen Va
deren/eñ si begroeuen hem in zijn huys: ende
Amon wordt Coninck. zijn soon Amon wert Coninc in zijn plaetse.
21 Amon was tweentwintich iaer out/ doen
hy Coninc wert/eñ regeerde twee iaer te Je
Amon is afgodisch/ ende wil hem niet bekeeren. 22 rusalem. Eñ dede dat den Heere qualijc be
uiel/ gelijc zijn Vader Manasse gedaen had
de. Eñ Amon offerde alle den afgoden die zijn
vader Manasse gemaect hadde/eñ diende hẽ.
23 Maer hy en verootmoedichde hẽ niet voor
den Heere/ ghelijck hem zijn Vader Manasse
verootmoedicht had/ want Amon maecte der
Amon wordt ghedoodt. 24 schult vele. Eñ zijne knechten maecten een
verbont tegen hem/ende doodden hem in zijn
25 huys. Doen sloech dat volc inden lande al
le de gene die dat verbont tegen den Coninc
Amon gemaect haddẽ. Eñ dat volc indẽ lande
maecte Josia zijnen soon Coninc in zijn stede.

Dat xxiiij. Capittel.

1 JOsia was ‖acht Jaer oudt/doen hy Co 4.Re.22.a
A ninck wert/eñ regeerde eenendertich iaer Josia wert
2 te Jerusalem. Eñ dede dat den Heere Coninc en
wel beuiel/eñ wandelde in de wegen zijns va soect God.
ders Dauids/ ende en weeck noch ter rechter
3 noch ter slincker zijden. Want inden achtsten
iaer zijns Coninckrijcx/doen hy noch een ion
gelinck was/begost hy den God zijns vaders
4 Dauids te soecken. Eñ inden twelfsten iaer
begost hy Juda eñ Jerusalem te reynigen ‖vã 4.Re.23.b
de Hoochten/eñ Boschkens/eñ Afgoden / eñ Josia breect
5 gegoten Beelden. Eñ liet voor hem afbreec de Altaren
ken de Altaren Baalim/eñ de Beelden bouen ende reynicht
daer op/hieu hy daer bouen af. Eñ de Bosch Jerusalem
kens/eñ Afgoden/eñ Beelden brack hy in stuc Afgoden.
ken/eñ maectese tot stof/ende stroydese op de
doode grauen / der ghener die hen gheoffert
6 hadden. Ende‖verbrande de ghebeenten der 3.Reg.13.a
Priesteren op de Altaren / eñ reynichde alsoo 4.Re.23.e.
7 Juda ende Jerusalem. Daer toe in de steden
Manasse/Ephraim / Simeon/eñ tot Naph
8 tali toe in haren woestijnen rontom. Ende
doen hy de Altaren eñ Boschkens af gebro
ken hadde / ende de Afgoden cleyn in stucken
ghemalen / eñ alle de Beelden af ghehouden
hadde int gheheele lant Israel/ quam hy we
9 der te Jerusalem. ‖Inden achthiensten Jaer 4.Reg.22.a.
B zijns Coninckrijcx/doen hy dat lant ende dat Na dat Josi
huys ghereynicht had/sandt hy Saphan den as dat lant
sone Azalia/eñ Maeseia den stadthouder/ eñ ghereynicht
Joas den sone Joahas den Cancellier/te re hadde/laet h
pareren dat huys des Heeren zyns Godts/ den tempel
10 Ende si quamen totten hooghen Priester repareren.
Hilkia/ende men gaf hem dat gelt dat totten
huyse Gods ghebracht was/dwelck de Leui
ten die aenden dorpel de wacht hielden/ verc
gadert hadden/van Manasse/ Ephraim/ende
van alle ouergebleuen in Israel/ ende van ge
heel Juda ende BenJamin/ende van dien die
11 te Jerusalem woonden/ Ende gauent onder
de handen der arbeyders / die bestelt waren
aent huys des Heeren. Ende si gauent dien/
die daer arbeyden aent huys des Heeren / eñ
waer dattet veruallich was / dat si dat huys
12 souden beteren. Die selue gauent voortaen
den timmerlieden/eñ boulieden/ om gehouwẽ
steenen/ende geschaeft hout te coopen/ totten
balcken aen de huysen/die de Coninghen Ju
13 da bedoruen hadden. Ende de mannen ar Vanden of
C beyden aent werck getrouwelijck. Ende ouer ciers ouer
hen waren geordineert Jahath eñ Obadia/de arbeyders.
Leuiten van den kinderen Merari. Sacharia
ende Mesullam/vanden kinderen der Kaha
thiten/ om dat werck voort te drijuen. Ende
waren alle Leuiten/ die op snaren spelen co
14 sten. Maer ouer de lastdragers ende toedrij
uers tot alderhande arbeyt/in allen ambach
ten/waren van den Leuiten / de Schrijuers/
15 Officiers eñ Poortiers. Eñ doen si tgelt wt
namen/dat totten huyse des Heeren in ghe
leyt was/vant Hilkia de Priester dat Boeck
der wet des Heeren / door Mose ghegheuen. Dat wetb
16 Ende Hilkia antwoorde eñ sprack tot Sa wert geuõ
phan den Schrijuer: ‖Ick heb dat Wetboeck ‖4.Re.22.
geuonden inden huyse des Heeren/ende Hil
17 kia dede dat boec Saphan. Maer Saphan
brachtet totten Coninc/eñ seydet den Coninc
weder/eñ sprack: Alles wat onder de handen
uwer knechten ghegeuen is/dat maken sy/
18 Eñ si hebben dat gelt te hoop gegoten/dat
inden huyse des Heeren gheuondẽ is/eñ heb
bent gegeuen/die/ die geordineert zijn/eñ den
19 arbeyders. Ende Saphan de Schrijuer gaf
den Coninck te kennen/ ende sprack: Hilkia
de Priester heeft my eenen Boeck ghedaen.
D Ende Saphan las daer voor den Coninck.
20 Ende doen de Coninck de woorden der
Wet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

wet hoorde/schuerde hy zijne cleederen.
21 Ende de Coninc geboot Hilkia/ende Abi-
kam den sone Saphan/ ende Abdon den sone
Micha/eñ Saphan den Schrijuer/ende Asaia
22 den knecht des Coninct/eñ sprac: Gaet he-
nen/ende vraecht dē Heere voor my/ eñ voor
de ouergebleuen in Israel/ eñ voor Juda van
de woorden des Boecx datter gheuonden is.
Want de verbolgentheyt des Heerē is groot/
die ouer ons ontestkē is/ dat onse vaders niet
ghehouden en hebben dat woort des Heeren/
dat sy gedaen hadden/so in desen Boeck ghe-
23 schreuen staet. *Doen ghinck Hilkia henen
met den anderen vanden Coninc wtgeseynt/
totter Prophetersen Hulda den wyue Sal-
lum/des soons Thakehath/des soons Hasra/
des cleeders bewaerders / die tot Jerusalem
woonde int ander deel / eñ spraken sulcx met
24 haer. Ende si sprack tot hen: So spreeckt de
E Heere/de Godt Israels: Segt den man die v
25 tot my gesonden heeft: So spreect de Hee-
re: Siet/ick wil ongheluck brengen/ ouer dese
plaetse/ende hare Inwoonders/alle de vloec
ken die geschreuen staen inden Boec/datmen
26 voor den Coninc Juda ghelesen heeft/ Om
dat si my verlatē/ eñ andere godē gerooct heb
ben/dat si my souden vertoornen / met alder-
hande wercken haerder handen. Eñ mijn ver-
bolghentheyt sal ontsteken worden ouer dese
27 plaetse/eñ niet wtgeblust worden. Ende tot
den Coninc Juda/ die v wtgesondē heeft/den
Heere te vraghen/sult ghy alsoo segghen: Soo
spreect de Heere de Godt Israels/vā de woor
28 den die ghy gehoort hebt: Om dat v herte
vermorwet is/eñ hebt v verootmoedicht voor
Gode/doen ghy sine woorden hoordet/teghen
dese plaetse/eñ tegē haer inwoonders/eñ hebt
v voor my verootmoedicht/ eñ v cleederen ge
schuert/ende voor my geweent: So heb ick v
29 oock verhoort/ seyt de Heere. "Siet/ick wil
v vergaderen tot uwen Vaderen/ op dat ghy
in v graf met vreden vergadert wert/ op dat
uwe oogen niet en sien alle dat ongeluck/dat
ick ouer dese plaetse eñ haer Inwoonders brē
gen wil. Ende si seydent den Coninck weder.
30 ||Doen seynde de Coninc henen/ende liet te
F hoope comen alle Ouders in Juda eñ Jerusa
31 lem. Ende de Coninc ginck op int huys des
Heeren/ende alle mannen Juda/ ende de In-
woonders te Jerusalem/ de Priesters/de Le-
uiten eñ allet volck / beyde cleyn ende groot.
Ende voor haer ooren werden ghelesen / alle
woordē int boec des verbonts/dat inden huy
32 se des Heeren geuonden wert. Ende de Co
ninc *tradt op zijn plaetse/eñ maecte een "ver
bont voor dē Heere / datmen den Heere nae
wandelen soude/om sine geboden/ getuygenis
sen/ende rechtē te houden/van geheelder her-
ten/ende van geheelder sielen/te doen na alle
woorden des verbonts/die geschreuen stondē
33 in desen Boeck. Ende daer stonden alle die
te Jerusalem/ende in BenJamin voorhanden
waren. Ende de Inwoonders te Jerusalem
deden na dat verbont Gods/haerder vaderen
34 God. Eñ Josia nam wech alle grouwelē wt
allen landen/ die den kinderen Israel toe be-
hoorden. Eñ maecte dat alle die in Israel ge-
uondē werdē/den Heere harē Gode dienden.
||Also lange als Josia leefde/en weken si niet
vanden Heere haerder vaderen Godt.

Dat xxxv. Capittel.

1 Ende Josia *hielt den Heere Passah te
A Jerusalem/eñ sloech dat Passah inden
veerthiensten dach der eerster maent.
2 Eñ hy stelde de Priesters in haer wacht/eñ
sterctese tot harē officie indē huyse des Heerē.
3 Eñ sprac totten Leuiten die gheheel Israel
leerdē/eñ den Heere gheheylicht warē: Settet
de heylige Arcke int huys dat Salomo de so-
ne Dauids/des Coninct Israels ghetimmert
heeft. *Ghy en sultse niet op de schouderen 1.Pa.24.d.26
draghē. Dus dient nv dē Heere uwē Gode/ eñ
4 sinen volcke Israel/ Eñ bereydet dat huys
uwer vaderē in uwe ordine/ so si beschreuē is
van Dauid dē Coninc Israels / eñ sinen sone
5 Salomo. Eñ staet int Heylichdom/na de or
dinantie der vaders huysen onder uwē broe-
deren/vandē volcke geboren. Ooc de ordinan
tie der vaders huysen onder den Leuiten.
6 Eñ slaet dat Passah/eñ heylicht v/eñ schict
uwe broeders/dat si doen na den woorde des
7 Heeren/door Mose. "Ende Josia gaf totter 2.Pa.30.e.25
Heffinge voor den gemeynen man/ lammeren Wat Josia eñ
ende ionge Geyten (altemael totten Passah zijn Vorsten
voor alle die daer voorhanden waren) int ge totterHeffin
tal dertich duysent/ eñ drie duysent runderen/ ghe voor dat
8 altemael vanden goede des Coninct. Maer volck gauen.
zijn Vorsten gauen totterHeffinge vrijwillich
voor dat volc/ eñ voor de Priesters eñ Leui-
ten (te weten Hilkia/Sacharia eñ Jehiel/ de
Vorsten indē huyse Gods onder dePriesterē)
totten Passah/twee duysent ende ses hondert
[Lammerē eñ Geyten] daer toe drie hondert
9 Runderen. Maer Chanania/Semaia/Ne-
thaneel eñ zijn broeders/Hasabia/Jehiel ende
Josabad/ der Leuiten Ouerste/ gauen totter
Heffinge/den Leuitē tottē Passah/ vijf duy-
sent[Lammerē eñ Geyten] ende daer toe vijf
10 hondert runderen. Also wert dē dienst Gods
B beschict/eñ de Priesters stondē in haer plaet-
se/eñ de Leuitē in haer ordine/na dat ghebot hoe de Leuitē
11 des Coninct. Eñ si sloeghen dat Passah/eñ eñ Priesters
de Priesters nament van haren handen/ende dat Passah
sprengdent/eñ de Leuitē trocken hen de huyt sloeghen.
12 af/ Eñ namē de Brantofferē daer af/dat sise
soudē geuen onder de deelen der vaders huy-
sen/in haren gemeynē hoop/den Heere te offe
ren/||gelijck het geschreuen staet inden Boeck Leuit.1.a.3.
13 Mose. Also deden si metten Runderen oock.
*Eñ si cooecten dat Passah by het vyer alsoot Exod.12.b.8.
behoort. Maer wat geheylicht was/dat cooc-
ten si in potten/ ketelen ende pannen/ ende sy
maectent haestelijc voor den gemeynen hoop.
14 Maer daer na bereydden si oock wat voor
hen/eñ voor de Priesters. Want de Priesters
de kinderen Aaron/ arbeyden aen dat Brant-
offer/eñ vette tot inder nacht. Daerō moesten
de Leuiten voor hen/eñ voor de Priesters de
15 kinderen Aarons wat bereyden. Eñ de San
C gers de kinderē Assaphs stondē in haer plaet-
se na den "gebode Dauids/eñ Assaph/eñ He- 1.Pa.26.a.3.
man/eñ Jeduthun des Siēders des Coninct/
ende de Poortiers aen alle poorten. Eñ si en
weken niet van haren Officie. Want de Le-
uiten hare broeders bereydden wat voor hen.
16 Also wert beschict alle Gods dienst des Hee
ren in dien daghe datmen Passah hielt/ ende
Brantoffer dede opten altaer des Heeren /na
17 den gebode des Coninct Josia. Also hielden
de kinderen Israels / die voorhanden waren/
Passah in die tijt/ eñ dat Feeste der ongesuer
18 der brooden seuen dagen lanc. Daer en was
geen Passaph in Israel gehouden gelijc dat/
vander tijt Samuels des Propheten aen/ eñ
geens Coninc Israels en hadde sulcken Pas/
sah gehouden/als Josia Passah hielt/ende de
Priesters/Leuiten/geheel Juda/ eñ wat van
Israel voorhanden was/eñ de inwoonders te
19 Jerusalem. Inden achtiensten Jaer des Co-
ninckrijcx Josia/wert dit Passah gehouden.
20 Na desen/doen Josia dat huys bereyt had- ||4.re.23.f.29.
D de/ troeck ||Necho de Coninc in Egypten op/ 3.Esd.1.c.25.
om te strijden tegen Carchemis/aen Phrath. Josia treet te
21 Eñ Josia troc wt hem tegen. Maer hy seyn gen Necho
de boden tot hem/eñ dede hem segghen: Wat den Coninck
heb ick met v te doē/ghy Coninc Juda? Ic en Egypti.

come nv niet teghen v/maer ick stryde teghen
een huys/ende Godt heeft geseyt/ dat ick my
soude haesten. Hout op van Gode/die met my
22 is/op dat hy v niet en verderue. Maer Jo=
sia en keerde zijn aensicht niet van hem/maer
schickte hem om teghen hem te stryden/ ende
en hoorde de woorden Necho niet wt den
monde Godts. Ende quam om teghen hem te
stryden/ op dat effen velt by Maziddo.

Josia wert gheschoten. *3.re.22.f.34 3.Esd.1.c.30.

23 Maer de Schutters schooten den Coninck
Josia. Ende de Coninck sprack tot sijne knech
ten: *Voert my herwaert ouer/ want ick ben
24 seer ghewont. Ende zijn knechten namen
E hem van dien waghen/ende voerden hem op
zijnen anderen waghen/ende brachten hem te
Jerusalem. Ende hy sterf/ende wert begrauen
onder de grauen zijnder Vaderen. "Ende ge=
heel Juda ende Jerusalem droeghen rouwe

Josia sterft. "Sac.12.c.11.

25 om Josia/ Ende Jeremia beclaechde Josia.
Ende alle Sanghers ende Sangherssen/ spra
ken haer Claechlieden ouer Josia/ tot op de=
sen dach. Ende maeckten een ghewoonte daer
wt in Israel. Siet / het is gheschreuen onder
26 de Claechlieden. Wat meer van Josia te seg
ghen is /ende zijne bermhertichept / nae der
27 Schrift in de Wet des Heeren/ Ende zijne
geschiedenisse/beyde de eerste ende de laetste/
stet,dat is geschreuen in dat boec der Conin=
ghen Israels ende Juda.

Dat xxxvj. Capittel.

4.Re.23.f.30 Joahas wert Coninc/maer de Coninc in Egypten sedt hē af eñ maket Eliakim Coninc ende noēt hē Joiakim.

1 ENde ||dat Volck in den Lande nam
A Joahas den sone Josia/ende maeckten
hem Coninck in zijns Vaders plaetse
2 te Jerusalem. Joahas was dryentwin=
tich Jaer oudt/ doen hy Coninck werdt/ ende
regheerde drie Maenden te Jerusalem.
3 Want de Coninck in Egypten settede hem
af te Jerusalem / ende schatte dat Landt om
hondert Centener siluers/ ende een Centener
4 gouts. Ende de Coninck in Egypten/maec
te Eliakim zijnen Broeder/ Coninck ouer Ju
da ende Jerusalem / ende veranderde zijnen
naem Joiakim . Maer zijnen Broeder *Joa=
has nam Necho / ende bracht hem in Egyp=

4.re.23.g.34.

5 ten. Joiakim was vijfentwintich Jaer oudt
doen hy Coninck wert / ende regheerde elf
Jaer te Jerusalem. Ende dede dat den Heere
6 zijnen Gode qualijck beuiel. Ende "Nebu=
cad Nezar de Coninck te Babel/trock teghen
hem op/ ende bant hem met ketenen / dat hy
7 hem na Babel voerde. Oock bracht Ne=
bucad Nezar sommighe ||vaten des huys des
Heeren nae Babel / ende leydese in zijnen
8 Tempel te Babel. Wat meer van Joia=
kim te segghen is / ende zijne grouwelen die
hy dede / ende die aen hem beuonden werden
siet/die zijn gheschreuen in den Boeck der Co
ninghen Israels ende Juda. Ende zijn soon
Joiachim werdt Coninck in zijn stede.

4.Re.24.a.1. Joiakim wert geuangē van Nebucad Nezar/eñ te Babel geuoert. ||1.Esd.1.b.7 Dante.1.a.2.

9 Joiachim was acht Jaer oudt/doen hy Co
B ninck werdt / ende regheerde drie Maenden
ende thien daghen te Jerusalem. Ende dede
10 dat den Heere qualijck beuiel. Maer doen
dat Jaer om quam / seynde Nebucad Nezar
henen / ende liet hem nae Babel halen/ met
de costelijcke vaten in het huys des Heeren.
Ende maeckte Sedekia zijn broeder Coninck
11 ouer Juda ende Jerusalem. *Sedekia was
eenentwintich Jaer oudt / doen hy Coninck
wert/ende regeerde elf Jaer te Jerusalem.
12 Ende dede dat den Heere zijnen Gode mis=
haechde / ende en verootmoedichde hem niet
voor den Propheet Jeremia/ die daer wt den
13 monde des Heeren sprach. Daer toe werdt
hy afuallich van Nebucad Nezar den Co=
ninck te Babel / die eenen eedt by Godt van
hem ghenomen hadde / ende werdt hertnec=
kich / ende verstockte zijn herte / dat hy hem

Joiachim wert Coninc. 4.re.24.d.18. Jerem.52.a.1 Sedekia wert Coninck. Sedekia en hoort de propheet Jeremia niet/ wort afuallich vā Nebucad Nezar

niet en bekeerde totten Heere den Godt Is=
14 raels. Oock alle Ouerste onder de Prieste=
ren metten volcke / maeckten des sondighens
vele/nae alderhande grouwel der Heydenen/
ende verontreynichden dat huys des Hee=
ren/dat hy gheheylicht hadde te Jerusalem.
15 *Ende de Heere haerder Vaderen Godt/
C seynde vroech tot hen door zijne Boden.
Want hy spaerde zijn Volck ende zijn woo=
16 ninghe. Maer sy bespotteden de Boden
Godts/ende verachteden zijne woorden/ ende
begheckten zijne Propheten / tot dat de ver=
bolghenthept des Heeren ouer zijn Volck
wiesch/ also datter gheen heelen meer aen en
17 was. ||Want hy leyde den Coninc der Chal
deen ouer hen/ende liet verworghen hare ion
ghe vrome mannen met den sweerde / in den
huyse haers Heylichdoms / ende en spaerde
noch de Jonghelinghen / noch de Maechden/
noch de Ouden/noch den grootvaderen/ alte=
18 mael gaf hyse in zijne hant. Ende alle va=
ten inden huyse Godts/ groot ende cleyne/ de
schatten inden huyse des Heeren/eñ de schat=
ten des Conincks ende zijnder Vorsten *liet
19 hy altemael nae Babel voeren. Ende sy
"verbranden dat huys Gods/ ende braken de
mueren te Jerusalem af/ ende alle haer Pal=
leysen verbranden sy met vyer/ alsoo dat alle
hare costelijcke ghereetschap verdoruen wert.
20 Ende wie vanden sweerde ouerbleuen was
die voerde hy wech na Babel . Ende sy wer=
den zijne/ende zijnder sonen knechten/ tot dat
dat Coninckrijck der Persen regeerde/
21 Op dat dat woort des Heeren veruult sou
D de worden/ door den mont Jeremia/ ||tot dat
dat Lant aen zijne Sabbathen ghenoech had
de. Want den gheheelen tijt der verstooringhe
wast Sabbath / tot dat tseuentich Jaer ver=
22 uult werden. *Maer inden eersten Jare Co
res des Coninc in Persen/op dat dat woort
des Heeren veruult soude worden "door den
mont Jeremie ghesproken/ ||verwecte de Hee
re den gheest Cores des Conincks in Persen
dat hy dede wtroepen door zijn gheheel Co=
ninckrijck/oock door schrift/ ende segghen:
22 Soo spreeckt Cores de Coninc in Persen:
De Heere de Godt vanden Hemel heeft my
alle Coninckrijcken inden Lande ghegeuen/
ende heeft my beuolen hem een huys te
timmeren tot Jerusalem in Juda.
Wie nv onder v van zijnen
volcke is/ met dien sy
de Heere zijn
Godt/
ende trecke
op.

Eynde des tweeden Boecks
der Coninghen.

eñ therd... herte/ eñ... da met h... Jerem.2... God sep... den/mae... bespotte... daerom... hyse in... anden h... 3.Reg.9. 4.Re.25. 4.re.25. 3.Reg.9. Jerusalē... tēpel/ eñ... Palleys... woorden... ende v... Godt h... ne bel... ||Jere... Leu.26. 1.Esd... 3.Esd... "Jere... ||Dan...

Dat Boeck
Esra.

Dat eerste Capittel.

1 IN den *eersten Jaer Cores des Co
A ninc in Persen/op dat dat woort
des Heeren veruult soude worden
"door den mont Jeremie ghespro=
ken/verweckte de Heere den geest
Cores des Conincks in Persen/
dat hy liet wtroepē door alle zijn Coninckrijc/
2 ooc door schriften/ende seggen: So spreect
Cores de

2.Pa... 1.Es... Jere...

Cores de Coninck in Persen: De Heere de
Godt vanden Hemel/heeft my alle Coninck-
rijcken in den Lande gegeuen/*ende hy heeft
my beuolen hem een huys te timmeren te Je-
3 rusalem in Juda. Wie nv onder v van zij-
nen volcke is/ met dien sy zijn Godt/ ende hy
trecke op nae Jerusalem in Juda/ende hy tim
mere dat huys des Heeren des Godts Jsra-
els. Hy is de Godt die te Jerusalem is.
4 Ende wie noch ouerghebleuen is/in alle
plaetsen daer hy een vreemdelinck is / dien
helpen de lieden zijnder plaetsen / met siluer
ende gout / goet ende Vee / wt vrijen wille/
totten huyse Godts te Jerusalem.
5 Doen maeckten hen op de Ouerste Vaders
B wt Juda ende BenJamin/eñ de Priesters en-
de de Leuiten/alle / diens gheest Godt ver-
wecte op te trecken / eñ dat huys des Heeren
6 te timmeren tot Jerusalē. Eñ alle die ronts-
om hen waren/ stercte haer hant/met silueren
eñ gulden gereetschap/ met goet eñ Vee/ende
clepnodien/behalnē dat si vrijwillichlijc gauē.
7 Ende de Coninc Cores bracht wt de vaten
des huys des Heerē/"die Nebucad Nezar wt
Jerusalem ghenomen/eñ in zijns Godts huys
8 gedaen hadde. Maer Cores de Coninck in
Persen / brachtse wt door Mithredath den
Schatmeester/eñ teldese ouer ||Sesbazar den
9 Vorste Juda. Eñ dit is haer getal: Dertich
gulden beckens/ende duysent silueren beckēs/
10 negenentwintich messen/ Dertich guldē be-
kers/ende der ander silueren bekers/ vier hon
dert ende thien/ende ander vaten duysent.
11 Alsoo dat alle der vaten/beyde gulden ende
silueren / waren vijf duysent ende vier hon-
dert: Also brachtse Sesbazar alle op/met diē/
die wt der geuanckenissen van Babel op troc
ken na Jerusalem.

Dat ij. Capittel.

1 DIt zijn de kinderen wt den lande/||die
A op trocken wt der gheuanckenisse/die
Nebucad Nezar de Coninc tot Babel
na Babel hadde geuoert/ende weder te Jeru
salem ende in Juda quamen elck in zijn stadt.
2 Ende quamen met Serubabel/Jesua/"Ne-
hemia/Seraia/Reelia/ Mardochai/ Bilsan/
Mispaer/Bigeuai/Rehum ende Baena.
3 Dit is nv dat getal der mannen des volcks
Jsraels: Der kinderen Pareos/twee duysent
4 hondert ende tweeentseuentich. Der kin-
deren Sephatia/drie hondert ende tweentse-
5 uentich. Der kinderen Arah/ seuen hondert
6 eñ vijfentseuentich. Der kinderen Pahath-
Moab/onder de kinderen Jesua Joab / twee
7 duysent acht hondert ende twelf. Der kin-
deren Elam/duysent twee hondert ende vier-
8 envijftich. Der kinderen Sathu / neghen
9 hondert ende vijfenveertich. Der kinderen
10 Sacai/seuen hondert ende tsestich. Der kin
deren Bani/ ses hondert ende tweenveertich.
11 Der kinderen Bebai/ses hondert ende drie
12 entwintich. Der kinderen Asgad / duysent
13 twee hondert ende tweeentwintich. Der
kinderen Adonikam / ses hondert ende sesen-
14 tsestich. Der kinderen Bigeuai/twee duy-
15 sent ende sesenvijftich. Der kinderen Adin
16 vier hondert ende vierenvijftich. Der kin-
deren Ather van Hiskia/ achtentneghentich.
17 Der kinderen Besai/drie hondert ende drie
18 entwintich. Der kinderen Jorah/ hondert
19 ende twelf. Der kinderen Hasum/twee hon
20 dert ende drientwintich. Der kinderen Gib
21 bar/vijfentnegentich. Der kinderen Bethle
22 em/hondert eñ drientwintich. Der mannen
23 Netopha/ sesenvijftich. Der mannen van
24 Anatoth/hondert ende achtentwintich. Der
25 kinderen Asmaueth / tweeenveertich. Der
kinderen van KiriathArim / Caphira ende
Beeroth / seuen hondert ende drieenveertich.
26 Der kinderen van Rama ende Gaba / ses
27 hondert/ende eenentwintich. Der mannen
van Michmas/ hondert ende tweentwintich.
28 Der mannen van BethEl ende Ai / twee-
29 hondert ende drientwintich. Der kinderen
30 Nebo / tweenvijftich. Der mannen van
Magbis / hondert ende sesenvijftich.
31 Der kinderen des anderen Elam / duysent
32 tweehondert ende vierenvijftich. Der kin-
C deren Harim/drie hondert ende twintich.
33 Der kinderen LodHadid ende Ono / seuen
34 hondert ende vijfentwintich. Der kinderen
35 Jeriho / drie hondert eñ vijfenveertich. Der
kinderen Senaha drie duysent ses hondert eñ
36 dertich. Der Priesteren: Der kinderen Je- Tghetal der
daia/vanden huyse Jesua/negen hondert en- Priesters.
37 de drientseuentich. Der kinderen Jmmer/
38 duysent eñ tweenvijftich. Der kinderē Pas-
hur/ duysent twee hōdert eñ seuenenveertich.
39 Der kinderen Harim / duysent ende seuen-
40 thien. Der Leuiten: Der kinderen Jesua eñ Leuiten.
Kadmiel vanden kinderen Hodauia/vieren-
41 tseuentich. Der sangers: Der kinderen As- Sangers.
42 saph/hondert eñ achtentwintich. Der kin-
deren der Portiers/de kinderen Sallum / de Poortiers.
43 kinderen Ater/de kinderen Talmon/ De kin
deren Akub/de kinderen Hatita/ende de kin-
deren Sobai/al te samen hondert ende negen
44 endertich. "Der Nethinim: De kinderen 2.Es. 7.b.45.
D Siha/de kinderen Hasupha/de kinderen Ta Nethinim.
45 baoth/ De kinderē Keros/de kinderen Sie-
46 ha/de kinderen Padon/ De kinderen Le-
bana / de kinderen Hagaba / de kinderen A-
47 kub/ De kinderen Aghab/de kinderen Sam
48 lai/de kinderen Hanan/ De kinderen Gid-
del/de kinderen Gahar/de kinderen Reaia/
49 De kinderen Rezin/de kinderen Nekoda/
50 de kinderen Gazam/ De kinderen Vsa/ de
kinderen Passeah/de kinderen Bessai/
51 De kinderen Asna / de kinderen Meunim/
52 de kinderen Nephusim/ De kinderen Bak-
buk/de kinderen Hakupha/de kinderen Har
53 hur/ De kinderen Bazeluth / de kinderen
54 Mehira/de kinderen Harsa/ De kinderen
Barkum/de kinderē Sissera/de kinderē Tha
55 ma/ De kinderen Nesia/de kinderen Hati-
56 pha. De kinderen der knechten Salomo:
De kinderen Sotai de kinderen Sophereth/
57 De kinderen Preda / de kinderen Jaela/
58 de kinderen Darkon/ De kinderen Giddil/
de kinderen Sephatia/de kinderen Hattil/
59 De kinderen Pochereth van Sebaim / de
kinderen Ami / Alle der Nethinim ende kin-
deren der knechten Salomo/waren te samen
60 driehondert eñ tweentnegentich. "Ende de- 2.Esd.7.e.60
E se trockē ooc mede op: Mithel/Melah/Thel/ Dan dien die
Harsa/Cherub/Addon eñ Jmmer. Maer si en haer geslacht
costen haerder vaderen huys noch saedt niet niet betoonē
61 betoonen/oft si wt Jsrael waren. De kin- costen.
deren Delaia / de kinderen Tobia/ de kinde-
ren Nekoda/ses hondert ende tweenvijftich.
62 Ende vanden kinderen der Priesteren: De
kinderen Habaia/de kinderen Hakoz/de kin-
deren Barsillai/*die van den dochteren Bar- 3.Esd. 5.c.36
sillai des Gileaditen een wijf nam/ende wert
63 onder der seluer namen ghenoemt. Die sel-
ue sochten haerder geboorten Register/eñ en
vonden geene/daerom werden si vanden prie
64 sterschap los. Ende Hatirzatha sprack tot
hen/dat si niet vanden alderheylichsten soudē
eten/tot dat een Priester stonde metten Licht
65 ende Recht. *Der gheheelder ghemeynten/ 2.Esd.7.f.67
F als een man/was tweēveertich duysent/drie Want ghetal
66 hondert ende tsestich/ Wtghenomen hare der geheelder
knechten eñ maerten / dier waren seuen duy- ghemeynte.
sent/drie hondert eñ seuenendertich. Eñ had-
den twee hondert Sangers ende Sangersen:

67 Seuen hondert ende sesendertich [R]ossen:
Twee hondert ende vyfenveertich Muylen.
68 Vier hondert eñ vyfendertich Kemelē: Eñ
ses duysent/seuen hondert eñ twintich Ezelē.
69 Ende sommige der Ouerster vaderen/ doen
si quamen totten huyse des Heeren te Jeru=
salem / werden si vrijwillich totten Huyse
Godts / datment settede op zijn plaetse.
70 Eñ gauen na harē vermogē tottē schat aēt
werc/eenentsestich duysent gulden/eñ vijf duy
sent pont siluers/eñ hondert Priesters rockē.
71 Also steldē hen de Priesteren ende Leuiten
eñ sommige des volcx/eñ de Sangers/ende de
Poortiers/eñ de Nethinim in hare steden/eñ
dat gantse Israel in zijne steden.

de ouerste va-
ders gheuen;
schatten tottē
Tempel.

Dat iij. Capittel.

2.Esd.8.a.1.
Het volc ver
gadert te Je=
rusalem.
*eccl.49.b.14

1 A ENde doen de *seuenste maent genaec=
te/eñ de kinderen Israels nv in haren
steden waren/ quam dat volc te samē/
2 als een man te Jerusalem. Ende *Jesua de
sone Jozadak maecte hem op/eñ sine broeders
de Priesterē/eñ Serubabel de sone Sealthiel/
ende sine broeders/ ende timmerdē den Altaer
des Godts Israels/om Brantoffer daer op te
offeren / soo het gheschreuen staet inde Wet
Mose des mans Godts. Ende stelden den
3 Altaer op zijn ghestoelte (want daer was een
verschrickinghe onder hen vanden volcken in
den Landen) ende offerden den Heere brant=
offer daer op *des morgens ende des auonts.
4 Ende hielden der Loouerhutten Feeste *so
het geschreuen staet/eñ deden Brantoffer alle
dage/nae dat ghetal so het behoort/op elcken
5 dach zijnen Offer. Daer na oock de daghe=
B lijckschė Brantoffers/ ende der nieuwer maen
den / ende alle der Feestdaghen des Heeren/
die gheheylicht waren/ende alderhande vrij=
willighen Offer/ die sy den Heere vrijwil=
6 lichlijck deden. ‖In den eersten dach der
seuenster maent/begosten si den Heere Brant
offer te doen. Maer dat fondament des Tem
pels des Heeren en was noch niet ghelept.
7 Maer si gauen gelt den steenhouwers ende
timmerlieden/eñ spijse eñ dranck/eñ olie dien
tot Sidon ende te Tyro/ dat si Cederen hout
van Libanon op de Zee na Japho souden
brengen/nae den beuele Cores/ des Conincx
8 in Persen aen hen. In den tweeden Jare
haerder toecoemst/tot den huyse Gods te Je=
rusalem der tweeder maent/begonsten Seru=
babel/de soone Sealthiel / eñ Jesua de soone
Josadak/eñ de ouergheblevene haerder broe=
ders/Priesters ende Leuiten/ eñ alle die van
der geuanckenisse gecomen waren te Jerusa=
lem/eñ stelden de Leuiten/ vā twintich iaren
eñ daer ouer/ om voort te driuen dat werc aē
9 den huyse des Heeren. Eñ Jesua stont met
zijnen sonen eñ broederen/eñ Kadmiel met zij
nen sonen/eñ de kinderen Juda als een man
om toe te drijuen de arbeyders aenden huyse
Gods/ Te weten/de kinderen Henadad/met
haren kinderen/ende haren broederen de Le=
10 uiten. Ende doen de boulieden dat fonda=
C ment leyden aenden tempel des Heeren/ ston
den de Priesters ghecleedt / met trompetten.
Eñ de Leuiten de kinderen Assaph/met Cym
balen/om den Heere te louen metten *gedich
11 te Dauids/des Coninex Israels. Eñ son=
gen deen na dander/ met louen eñ dancken dē
Heere/dat hy goet is/ende dat zijn bermher=
ticheyt eewelijc duert ouer Israel. Ende alle
tvolck riep luyde/met den Heere te louen/dat
dat fondament aen dat huys des Heeren ghe
12 leydt was. Maer vele der ouder Priesteren
ende Leuiten/ ende ouersten Vaders/ die dat
voorleden huys gesien hadden/ende dit huys
nv voor haeren ooghen ghefondeert werdt/
weenden seer luyde. Maer vele riepen met
blijschappen/ dat dat ghecrijsch hooch clanck.
13 Alsoo dat dat volck niet onderkennen en
coste/dat ghelupt met blijschappen / voor dat
ghecrysch des weenens int volck / Want dat
volck riep luyde/ alsoo datmen dat ghecrijsch
verre hoorde.

De Priesters
stichtē dē Al=
taer eñ offerē

Num.28.a.3.
*Nu.29.a.1.
Vande Feest
d̄ louerhuttē.

3.Esd.5.e.51.

Den Tempel
wort begon=
nen te timme
ren.

Dat fonda=
mēt wort ge=
leyt/ de Prie
sters met het
volc lou³ god
eñ zijn blijde.
*1.pa.17.b.7.

De oude we-
nen/de ander
roepē met bli
schappen/ eñ
haer gheroep
wort gemēgt

Dat iiij. Capittel.

3.Esd.5.g.
De Heyden
willē met Ju
da timmer
aendē temp

1 A MAer ‖ doen de wederpartijders Juda
ende BenJamin hoorden/dat de kin=
deren der gheuanckenissen den Heere
den Godt Israels den Tempel timmerden/
2 Quamen si tot Serubabel eñ totten ouerstē
Vaderen/eñ seyden tot hen: Wy willen met v
timmeren/Want wy soecken uwen God/ghe=
lijck als ghy. Ende wy en hebben niet gheof=
fert *sint ter tijt/dat ons Assarhaddon de Co
ninck te Assur herwaerts heeft ghebracht.
3 Maer Serubabel/ ende Jesua / ende de an=
der ouerste Vaderen onder Israel antwoordē
hen: Het en betaemt niet/ons eñ v/dat huys
ons Godts te timmeren: Maer wy willen al=
leen timmeren den Heere den Gode Israels/
*so ons Cores de Coninck in Persen gebo=
4 den heeft. Doen behinderde dat volc inden
lande de hant des volcs Juda/ ende veruaer=
5 dense daer af int timmeren. Ende huerden
Raetgeuers tegen hen/ende behinderden ha=
ren raet/also lange als Cores de Coninck in
Persen leefde / totten Conincrijck Darij des
6 Coninex in Persen. Want doen Ahasueros
Coninck wert/int beginsel zijns Coninckrijcx
schreuen si een beschuldinge tegen die van Ju
7 da ende Jerusalem. Ende inden tijden Ar=
B thahsastha/schreef Bislam/Mithredath/ Tha
beel/ende de andere haers raets tot Arthah=
sastha den Coninck in Persen. Dat schrift
des Briefs was in Sirischer talen ghescre=
uen/ende wert in Sirischer talen wt ghelept.
8 Rehum de Cancelier/ende Simsai de Scrij
uer/ schreuen desen brief teghen Jerusalem/
9 tot Arthahsastha den Coninck: Wy Rehum
de Cancellier/ende Simsai de Schrijuer/en=
de andere des raets van Dina / van Aphar=
sach/van Tharplat/van Persen/van Arach/
van Babel/van Susan/van Deha/ ende van
10 Elam. Ende de ander volcken/ ‖ welcke de
groote ende beroemde Asnaphar ouer bracht/
ende hadse gheset in de steden Samaria/en=
de andere/ aen dese zijde des waters / ende in
11 Canaan. Ende dit is dat inhout des briefs
die si totten Coninck Arthahsastha seynden.
12 Vwe knechten / de mannen aen dees zijde
C des waters/eñ in Canaan. Den Coninck sy
kenlijc/dat de Joden die van v tot ons opge=
comen zijn te Jerusalē/ inde oproerige eñ bose
stadt/timmeren de selue/eñ maken haer mue=
13 ren/eñ brengense wt den fundament. So sy
nv den Coninck kenlijck/ist dat dese stadt ge
timmert wordt / ende de mueren weder ghe=
maect/so en sullen si dat schot/tolle / eñ iaer=
lijcke Chijnsen niet gheuen. Eñ haer voorne=
14 men sal den Coninck schade brenghen. Nv
wy alle die daer by zijn / wy die den Tempel
verstoort hebben/en hebbē wy den smaet des
Coninex niet langer willē sien. Daerom seyn=
den wy/ende laten den Coninck de wete doē.
15 Datmen laet soecken in de cronijcken uwer
vaders/so suldy vinden in den seluen cronijc=
ken/ende onderuinden / dat dese stadt oproe=
rich ende schadelijck is den Coninghen ende
landen/ende doent dat andere oock af vallen
van outs/ Daerom is de stadt ooc *verstoort.
16 Daerom laten wi den Coninck weten/dat/
ist dat dese stadt ghetimmert wort/ ende hare
mueren ghemaeckt/so en suldy voor haer niet
17 behouden aen dese zyde des waters. Doen
D sandt de Coninck een antwoordt tot Rehum
den Cancellier / ende Simsai den Schrijuer/
ende

4.Re.17.d.
Juda en w[il]
niet dat de
heydenen m[et]
haer timme[ren]

1.Esd.1.a.
De heydene[n]
behinderē h[et]
volck tott[er]
tijt Darij.

De heydene[n]
schrijuen een
beschuldich
brief ouer J[u]
da tot Artha[h]
sastha.

4.Re.17.[d.]

Verbo[t]
verdest[...]

Arthah[sastha]
antwo[ort]
gebiet [...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

eñ den anderen haers raets/ die in Samaria
woonden/eñ den anderen ouer gene zijde des
18 waters. Vrede ende groete: Den brief dien
ghy ons geseynt hebt/is openlijck voor my ge
19 lesen/ Ende het is van my beuolen/datmen
soecken soude. Eñ men heeft ghevonden / dat
haer dese stadt van outs tegen de Coningen
ghesett heeft/eñ oproer eñ afual daer in ghe-
20 schiet is. Oock zijnder machtige Coningen
te Jerusalem geweest / die heerschappije ghe-
hadt hebben ouer al dat aen ghene zijde des
waters is/dat hen Tolle / Schotte/eñ iaer-
21 lijckse Chijnsen gegeuen werden. Soo doet
nv na desen beuele: Belettet de selue mannen
dat de stadt niet getimmert en worde/ tot dat
22 van my dat beuel gegeuen worde. Dus siet
nv toe/ dat ghy hier niet traech in en zijt / op
dat gheen schade den Coninck toe en come.
23 Doen nv den brief des Conincks Arthah-
sastha ghelesen wert voor Rehum/ende Sim
sai den schrijuer eñ haren raet/trocken si hae-
stelijck op na Jerusalem totten Joden/eñ be-
24 lettent hen metten arme eñ gewelt. Doen
hielt dat werck op aent huys Gods te Jeru-
salem/eñ bleef achter tot int tweede iaer Da
rij des Coninck in Persen.

Dat v. Capittel.

1 A Maer de" Propheten Haggai ende Za-
charia de soone Iddo / propheteerden
totten Joden die in Juda eñ Jerusalē
2 waren/inden naem des Gods Israels. Doē
maecten hen op ‖ Serubabel/de soone Seal-
thiel/eñ Jesua de sone Jozadak / eñ begosten
te timmeren dat huys Gods te Jerusalem/eñ
met hen de Propheten Gods/diese sterckten/
3 In die tijt quam tot hen Thatnai/de Lant-
voocht op dese zijde des waters/ende Sthar-
Bosnai/eñ haren raet/eñ spraken also tot hē:
Wie heeft v beuolen dit huys te timmeren/
4 eñ zijne mueren te maken? Doen seyden wy
hen/hoe de mannen hieten/ die dese timmera-
5 gie deden. Maer de ooge haers Gods quam
op de Ouders der Joden/also dattet hen niet
belet en wert/tot datmen de sake aen Dariū
liet comen/ende datter een geschrift weder af
6 quame. Dit is dat inhout des briefs/dien
Thatnai de Landtvoocht aen dese zijde des
waters/eñ StharBosnai/ende haren raet vā
Apharsach/die aen dese zijde des waters wa-
7 ren/ aen den Coninck Darium sonden. Eñ
de woorden die si tot hem sonden/ luyden al-
8 so: Den Coninck Dario/alle vrede: Het sy
B kenlijc den Coninck/dat wy int Jootsche lant
gecomen zijn totten huyse des groten Gods/
welck men timmert met alderley steenen / eñ
balcken leytmen inde wanden/ende dat werc
gaet neerstelijck voort onder haer handt.
9 Maer wy hebben den Ouders gheuraecht/
ende tot hen also ghesept : Wie heeft v beuo-
len dit huys te timmeren / eñ zijne mueren te
10 maken? Oock vraechden wy/hoese hieten/
op dat wyse v condt souden doen / ende wy
hebben de namen der mannen beschreuen/ die
11 haer Ouerste waren. Maer si gauen ons
sulcke woorden tot antwoorde / eñ spraken:
Wy zijn knechten des Gods des hemels ende
der aerden/eñ timmeren dat huys/dat te vo-
ren voor veel iaren getimmert was/ *dat een
groote Coninck Israels ghetimmert ende op
12 ghrecht hadde. Maer doen onse Vaderen
den Godt vanden hemel vertoornden / ‖ghaf
hyse inde hant NebucadNezar des Conincs
te Babel/des Chaldeers/die brack dit huys/
13 eñ voerde dat volck wech na Babel. *Maer
C int eerste Jaer Cores des Coninck te Babel/
beual de selue Coninc Cores/dit huys Gods
14 te timmeren. Want de gulden ende silueren
vaten int huys Godts / die NebucadNezar
wten Tempel te Jerusalem nam/ende bracht
se in den tempel te Babel / nam oock de Co-
ninck Cores wt den Tempel te Babel/ ‖ende 1.Esd. 1.b.8.
gafse SesBasar met name / die hy tot eenen
15 Lantvoocht settede/ Ende sprack tot hem:
Neemt dese vaten/trect wech/eñ brengtse in-
den Tempel te Jerusalem / eñ laet dat huys
16 Gods timmeren op zijn plaetse. Doen quam
de selue SesBazar / eñ leyde dat fondament
aent huys Gods te Jerusalem. Sint dier tijt
timmerdemen/eñ het en is noch niet voleynt.
17 Behaget nv den Coninck/so late hy soeckē
inden schathuyse des Conincs/dat tot Babel
is/oft het vanden Coninck Cores beuolen si
dat huys Godts te Jerusalem te timmeren/
ende seynde tot ons des Conincks meynin-
ghe hier af.

Dat vj. Capittel.

1 A Doen" beual de Coninck Darius/dat- 3.Esd. 6.d.23
men soecken soude inde Canceleije/in- Darius ver-
den schathuyse des Coninck die te Ba nieut het be-
2 bel lach. Doen vantmen te Ahmetha int slot uel Cores om
dat in Meden leyt/een boeck/ende daer stont den tempel te
een ghescheidenisse in/alsoo ghescreuen. bouwen.
3 Int eerste Jaer des Conincks Cores/beual
de Coninck Cores dat huys Gods te Jerusa
lem te timmeren/inde plaetse daermen offert/
eñ dat fondament te leggen / ter hoochtē tse-
stich ellen/eñ ter wijdde oock tsestich ellen.
4 Eñ drie wanden van alderhande steenē/eñ
eenē wandt van heute. Eñ den cost sal vandē
5 huyse des Coninck gegeuen worden. Daer
toe de gulden ende silueren vaten des huys
Gods/die NebucadNezar wten Tempel te
Jerusalem ghenomen/eñ na Babel ghebracht
had/salmē weder geuē/ datse weder gebracht
worden inden Tempel te Jerusalem/op hare
6 plaetse inden huyse Gods. Dus maect v nv
verre van hen ghy Thathnai Lantvoocht op
gene zijde des waters/eñ StarBosnai/eñ ha-
ren raet van Apharsach / ghy die aen ghene
7 zijde des waters zijt. Laetse arbeyden aendē
B huyse Gods/dat der Joden Lantvoocht/ende
haer Ouders dat huys Godts timmeren op
8 zijn stede. Oock ist van my beuolen watmen Darius be-
den Ouders Juda doen sal om te timmerē dat gaeft dē Jodē
huys Godts/te weten / datmen van des Co- om dē tempel
ninck goeden/ van den renten aen ghene zijde te bouwen.
des waters met neersticheyt ophefte/eñ geuet
den lieden/eñ datmen hen niet en belette.
9 Eñ oft si behoeuen *Calueren/Lammeren/ 3.Esd. 6.e.29
oft Bocken/tot Brantoffer den Godt vanden
hemel/Terwe/Sout/Wijn ende Olie/nae der
wijse der Priesters te Jerusalem/ salmen hen
10 dagelijck geuen haer toebehoorte. Ende dat
sulcs niet versuymelijck en geschiede / op dat
si offeren tot eenen soeten rueecke den God vā
den hemel/eñ bidden voor des Coninck leuē/
11 eñ zijnder kinderen. Van my is sulcken be- Darius ghe-
uel geschiet/Eñ welck mensche dese woorden biet den Jodē
verandert/van dies huys salmen eenen balck niet te beletten
nemen eñ oprechten/ende hem daer aen han-
gen. Eñ zijn huys sal den ghrichte veruallen
12 zijn/om dier daet wille/ Maer de God die
C inden hemel woont/verdoe alle Coningen/eñ
volck/dat zijne hant wtstrect om te verande-
ren eñ te brekē dat huys Gods in Jerusalem/
Ick Darius hebbet beuolen/dattet met neer-
13 sticheyt gedaen worde. ‖Dat dede met vlij- 3.Esdr. 7.a.1
te Thathnai de Lantvoocht aen ghene zijde
des Waters / ende StharBosnai met haren
raet/tot welcken de Coninck Darius geson-
14 den hadde. Ende de Ouders der Joden tim-
merden/eñ het ghinck voort door de prophe-
cie des Propheten Haggai ende Zacharia/ De timmerin
des soons Iddo. Eñ timmerdent eñ rechtent ge des tēpels
op/nae dat beuel des Gods Israels/ende nae wert vol-
den beuele Cores/Darij/ende Arthahsastha/ bracht.

15 der Conynghen in Persen. Ende volbrach=
ten dat huys tot genden derdē dach der maēt
Adar/dat was dat seste iaer des Coninckrijcx
3.Par.7.a.4 16 des Coninc Darij/ "Ende de kinderen Is=
raels/de Priesters/de Leuiten/ende de ander
Den Tempel kinderen der geuanckenissen/hielden een wij=
wort ghewijt dinghe des huys Gods met blijschappen.
17 Ende offerden op de wijdinghe des huys
D Gods/hondert Calueren/ twee hondert Lam
meren/vier hondert Bocken/ende totten sond
offer voor dat gheheel Israel / twelf gheyten
bocken/nae dat ghetal der stammen Israels.
18 Ende stelden de Priesters in haer ordine/
Eñ de Leuiten in haer wacht/ te dienen Go=
de die te Jerusalem is/so het geschreuen staet
Tvolck hout 19 inden boeck Mose. Eñ de kinderen der ghe
Passah. uanckenissen * hielden Passah / in den veer=
*Exod.12.a.3 20 thiensten dage der eerster maent. Want de
Deut.16.a.1. Priesters eñ Leuiten hadden hen gereynicht/
Ezec.45.c.21. dat si alle reyn waren als een man. Eñ sloegē
dat Passah voor alle de kinderen der geuanc
kenissen/ eñ voor hare broeders de Priesterē/
21 eñ voor hen seluen. Eñ de kinderen Israels
die wt de geuanckenissen waren weder gecö=
men / eñ alle die hem tot hen afghescheyden
hadden van der onreynicheyt der Heydenen
in den lande/ om den Heere den God Israels
22 te soecken/aten/ Eñ hielden de Feeste der
ongesuerder brooden / seuen dagen lanck met
blijschappen. Want de Heere hadse vrolijck
gemaect/eñ dat herte des Conincks te Assur
tot henwaerts ghekeert/dat hare handen ge=
sterckt souden worden int werck / gent huys
Gods/die een God Israels is.

Dat vij. Capittel.

1 NAe dese ghe schiedenisse int Coninck=
3.Esd.8.a.1. A rijcke Arthahsastha * des Conincks in
||4.Esd.1.a.1 Persen/trock op van Babel || Esra de
Esdra met soone Seraia/des soons Azaria / des soons
sommige an= 2 Hilkia/ Des soons Sallum/des soons Za
dere trecken 3 dok/des soons Ahitok/ Des soons Amaria
na Jerusalem des soons Azaria / des soons Meraioth/des
soons Serahia/des soons Vsi/des soons Bu
4 ki. Des soons Abisua/des soons Pinehas/
des soons Eleazar/des soons Aaron/des O=
Bequaem. 5 uersten Priesters/ Welcke een*ghe schickt
||Exo.20.a.1. Schriftgeleerde in de wet Mose was / || dat
de Heere de God Israels ghegeuen heeft. Eñ
de Coninck gaf hem al wat hy begeerde/ nae
de handt des Heeren zijns Godts ouer hem.
6 Ende sommighe der kinderen Israels/ende
der Priesteren ende Leuiten/der sangers/der
portiers/ende der Nethinim / trocken op nae
Jerusalem int seuenste iaer Arthahsastha des
7 Conincs. Ende si quamen te Jerusalem in=
der vijfster maent. Dat is / dat seuenste Jaer
des Coninck(want inden eersten dach der eer
ster maent/ wert hy des sins om op te trecken
8 van Babel) Ende inden eersten daghe der
vijfster maent quam hy te Jerusalem/ nae der
Esra een lee= 9 goeder hant Gods ouer hem/ Want Esra
raer inde wet stierde zijn herte te soecken de wet des Heerē
Gods. ende te doen/ende te leeren in Israel ghebo=
10 den ende rechten. Ende dit is dat inhout
Het inhout B des briefs/dien de Coninck Arthahsastha gaf
des briefs Esra den Priester/den Schriftgeleerden / die
des Coninck een Leeraer was in de woorden des Heeren/
Arthahsastha 11 ende zijnder geboden ouer Israel: Arthasa=
stha Coninc alder Coningen. Esra den Prie=
ster eñ Schriftgeleerden inder wet des Gods
12 vanden Hemel/vrede ende groete. Van my
ist beuolē / dat alle die daer vrijwillich zijn in
mijnen rijcke / van den volck Israels/ende de
Priesteren ende Leuiten na Jerusalem te trec
13 ken/dat die met v trecken. Vanden Coninc
ende de seuen Raetsheeren wt ghesonden te
besoecken Juda ende Jerusalem / nae de Wet
14 Gods die onder uwe hant is/ Ende nemet
mede siluer ende ghout/dat de Coninck/ende
zijne Raetsheeren vrijwillichlijck gheuen den
Gode Israels/ diens wooninge te Jerusalem
15 is. Ende alderley siluer ende gout dat ghy
gheuinden condt int gheheele Landtschap te
Babel/met dien/dat dat volck ende de Prie=
sters vrijwillichlijc geuen totten huyse Gods
16 te Jerusalem. Alle dat selue neemt/ende co=
C pet met vlijte vanden seluen gelde/ Calueren
Lammeren/Bocken/eñ Spijsoffer/eñ Dranc=
offer/datmen offere opten Altaer byden huyse
17 ws Gods te Jerusalem. Daer toe wat v/eñ
uwen broeders metten ouerschotenen ghelde
belieft te doene / dat doet / nae den wille ws
18 Gods. Ende de vaten die v ghegheuen zijn
totten dienste inden huyse ws Godts / leuert
19 ouer voor Gode te Jerusalem. Oock wat
meer van noode zijn sal tottē huyse ws Gods
dat v geualt wt te geuen/dat laet gheuen wt
29 der Cameren des Conincks. Ick Coninck
Arthahsastha heb dit beuolen den schatmee=
steren ouer gene zijde des waters/ dat so wat
Esra van v eyschen sal/de Priester eñ Scrift
gheleerde in der Wet Godts vanden Hemel/
21 dat ghy dat neerstelijck doet/ Tot hondert
Centner siluers toe / ende tot hondert Cor
Terwen toe / ende tot hondert Bat Wijns/
ende tot hondert Bat Olys/ende Souts son=
22 der mate. Alle wat totter Wet Godts van=
den Hemel behoort/datmen dat selue neerste
lijck doe totten huyse Godts vanden Hemel/
op datter gheen gramschap en come ouer des
Coninck Coninckrijcke ende zijne kinderen.
23 Ende v si condt / dat ghy gheen macht en
D hebt/ Thijns/Tol/ende iaerlijcksse Renten te
leggen op eenigen Priester/Leuijt / Sanger/
Poortier/Nethinim/eñ Dienaren inden huy
24 se deses Gods. Maer ghy Esra na der wijs=
heyt ws Gods die onder uwe handt is / stelt
Rechters ende officiers / die allet volck rech=
ten dat ouer gene zijde des waters is. Alle die
25 de Wet ws Gods weten/ Ende die het niet
en weten/dien leeret. Eñ alle die niet met neer
sticheyt de Wet ws Gods/eñ de wet des Co=
ninck doen en sal / die sal zyn oordeel om dier
daet wille hebben/ het si totter doot/ oft in de
banninge/oft ter brueken aen goet/oft in de
26 gheuanckenisse. Gheloeft si de Heere on= Een dan
ser Vaderen Godt / die sulcks den Coninck ginge Go
in heeft ghegeuen/dat hy dat huys Godts te
27 Jerusalem soude vercieren. Ende heeft tot
my ontfermherticheyt geneycht/voor den Co
ninck eñ zijne Raetsheeren/eñ allen geweldi=
gen des Conincs. Ende ick wert getroost nae
der handt des Heeren mijns Gods ouer my/
eñ vergaderde de Hoofden wt Israel / dat sy
met my op souden trecken.

Dat viij. Capittel.

1 DIt "zijn de hoofden haerder Vaderen/ 3.Esd.8
A die gherekent werden/ die met my op= Vandē
trocken van Babel/ in den tijden doen der ghe
2 de Coninck Arthahsastha regeerde. Van dē die met
kinderen Pinehas: Gerson. Vanden kinderen optreck
3 Jthamar: Daniel. Vandē kinderen Dauids:
4 Hattus. Vanden kinderen Sechania/ der
kinderen Pareos : Sacharia / ende met hem
mans personen gherekent hondert ende vyf=
5 tich. Vanden kinderen Pahath Moab: Eli=
oenai/de soone Serahia/ende met hem twee
6 hondert mans personen. Vanden kinderen
Sechania: De sone Jehasiel/ eñ met hem drie
7 hondert mans personen. Vanden kinderen
AdinEbed: De soone Jonathan / eñ met hem
8 vijftich mans persoonen. Vanden kinderen
Elam: Jesaia/de sone Athalia/ ende met hem
9 tseuentich mans persoonen. Van den kin=
deren Sephatia : Sebadia de sone Michael/
ende met hem tachtentich mans persoonen.

Van

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

10 Vanden kinderen Joab: Obadia/de sone
Jehiel/ eñ met hẽ twee hondert ende achthiẽ
11 mans persoonen. Vanden kinderen Selo-
mith: De sone Josiphia/eñ met hem hondert
12 eñ tsestich mans persoonen. Vanden kinde
ren Bebai: Zacharia de sone Bebai/ende met
13 hem achtentwintich mans personen. Van
den kinderen Asgad: Johanan de ionckste
soon/eñ met hem hondert eñ tien mans perso
14 nen. Vanden laetsten kinderen Adonicam/
ende hieten also. Elipheleth/Jeiel/ende Se-
maia/ ende met hem tsestich mans personen.
15 Vanden kinderen Bigenai: Vthai eñ Sa
bud/eñ met hem tseuentich mans persoonen.
16 Ende ick vergaderdese aent water/dat tot
Ahena coemt eñ bleuen drie dagen aldaer.
Eñ doẽ ic acht hadde op tvolc eñ Priesters/
17 so en vant ick daer geenen Leuijt. Doen
seynde ic Eliezer/Ariel/Semaia / Elnathan/
Jarib / Elnathan / Nathan/Sacharia / eñ
Mesullam de Ouersten/ eñ Joiarib/eñ Elna-
18 than de Leeraers/ Eñ seyndese wt tot Id-
do den Ouersten tot Casphia/ dat si ons die
naers inden huyse ons Gods souden halen.
Eñ ic gaf hen in/wat si spreecken souden met
Iddo/eñ zijnen broederen den Nethinim tot
19 Casphia. Eñ si brachten ons nae der goede
C hãt ons Gods ouer ons eenen cloecken man
vanden kinderen Maheli/des soons Leui/
des soons Jsraels / Serebia met zijnen sonen
20 eñ broederen achthien. Ende Hasabia/ende
met hem Jesaia vanden kinderen Merari/
met zijnen broederen eñ haren sonen twintich
21 Ende vanden Nethinim/die Dauid ende
de Vorsten gauen te dienen den Leuitẽ/twee
hondert eñ twintich alle met namen genoẽt.
22 ‖Eñ ick liet aldaer aent water by Ahena
een vasten wt roepen / dat wy ons souden
verootmoedighen voor onsen Godt / om
te soecken van hem eenen rechten wech/voor
ons eñ onse kinderen /ende al onse haue.
23 Want ic schaemde my vanden Coninc geleye
eñ Ruyters te begeeren / eñ ons teghen de
Vianden te helpen op den weghe. Want wy
haddẽ den Coninc geseyt: De hãt ons Gods
is totten besten ouer al die hem soecken: Eñ
zijne sterckheyt ende toornicheyt / ouer alle
24 die hem verlaten. Alsoo vasten wy eñ ver-
sochtẽ sulcx aẽ onsen God/eñ hy hoorde ons.
25 Ende ick scheyder twelf wt vanden Ouer
D sten Priesteren/Serebia/eñ Hasabia/eñ met
26 hen haerder broeders thien/ Ende woech
hen ouer dat siluer eñ gout/eñ vaten der Hef
finghe/den huyse ons Gods/welcke de Co-
ninc eñ zijne Raetsheeren/eñ Vorsten/eñ ghe
heel Jsrael/dat voorhanden was/totter Hef
27 finge gegeuen hadden. Ende woech hen o-
uer onder hare hant/ses hondert eñ vijftich
Cetner siluers / eñ aen silueren vatẽ hondert
Centner / ende aen goude hondert Centner/
twintich gulden bekers / die hadden duysent
gulden/ende twee goede metalẽ costelijcke va
28 ten/louter als gout/ Ende sprac tot hen:
Ghy zijt heylich den Heere / eñ de vaten zijn
oock heylich/daer toe alle vry gegeuẽ siluer
eñ gout/den Heere uwer vaderen Godt.
29 Dus waect nv/eñ bewaertet/tot dat ghijt
ouerweget voor den oppersten Priesteren eñ
Leuiten / ende den oppersten vaderen in Js-
rael te Jerusalem/ inde kisten des huys des
30 Heeren. Doen namen de Priesters eñ Le-
uiten dat ghewegen siluer eñ gout/ende va-
ten / dat si dat souden brengen na Jerusalem
31 totten huyse ons Gods. Also braken wy op
vanden water Ahena/ inden twelfsten daghe
der eerster maent/dat wy nae Jerusalem trec
ken souden / eñ de hant ons Gods was ouer
ons eñ verloste ons vander hant der Vian-
den/ ende der geenre/die op ons loerden optẽ
32 weghe. Ende quamen te Jerusalem/ ende
33 bleuen aldaer drie dagen. Maer opten
vierden dach wert dat siluer/eñ gout/eñ vatẽ
int huys ons Godts ghewegen onder de
hant Meremoth des soons Vria des Prie-
sters / ende met hem Eleazar den soon Pine
has/ende met hem Josabad den sone Jesua/
34 eñ Noadia den sone Benui den Leuijt/ Na
dat ghetal eñ gewichte eens yegelijcx. Ende
dat gewichte wert op die tijt al beschreuen.
35 Eñ de kinderẽ der geuãckenissen/die wt de
geuanckenisse gecomen waren/offerden Brãt
offer den Gode Jsraels / twelf Ossen voor
dat gheheele Jsrael/sesentnegentich Rammẽ
seuenentseuentich Lammeren twelf Bocken
totten Sondoffer / alle totten Brantoffer den
36 Heere: Eñ si leuerden des Coninx beuel
ouer den Officiers des Coninx/ eñ den Lant
voochden ouer desezijde des waters. Ende si
verheuen dat volck ende dat huys Gods.

Dat ix. Capittel.

1 DOen dat*altemael beschickt was/tra 3.Esd.8.e.70
A den tot my de ouerste / ende spraken: Esra wort v-
Dat volc Jsrael/ende de Priesters eñ condicht/ dat
de Leuiten en zijn niet afghescheyden vande het volc haer
volcken inden landen / nae haren grouwelen vermẽgt had
te wetẽ/der Cananiten/Hethiten/Pheresitẽ/ den met de
Jebusiten/Ammoniten/ Moabiten / Egipte- Heydenen.
2 naers / ende Amoriten/ Want sy hebben
hen/*eñ hare sonen de selue dochteren geno- Deute.7.a.3.
men/eñ dat heylige zaet gemeyn gemaect met Judic.3.a.5.
ten volcken inde landen. Ende de hant der o- esra verscort
uersten eñ Raetsheeren/was de principaelste zijn cleederen
3 in deser misdaet. Doen ick sulcks hoorde/ ende weent
verschuerde ick mijne cleederen / eñ mijnen voor God.
rock/ende track mijn hoofthayr ende mijnen
4 baert wt/ eñ sat eenlijc. Eñ alle die des Hee
ren woort des Gods Jsraels vreesden / ver-
gaderden hen tot my/ om der grooter vergrij
pinghe wille. Eñ ick sat eenlijc tot aen dat
5 Auontoffer. Ende om dat Auontoffer stont
ick op van mijnder ellendicheyt / ende ver-
schuerde mijn cleederen ende mijnen rock/ en-
de viel op mijn knien/ende reckte mijn han-
den wt tot den Heere mijnen Godt / ende
6 sprac: Mijn Godt/‖ic schame my/ende ont- 3.Esd.8.f.70
sie my mijne ooghen op te heffen tot v mijn Vant gebedt
Godt. Want onse misdaet is ouer ons esra voor des
hooft gewassen/eñ onse schult is groot tot in volcs sonde.
7 den Hemel. Van dier tijt onser Vaders
aen/zijn wy in groote schult geweest/tot op
desen dach.‖Ende om onser misdaet wille/ Deu.28.d.36
zijn wy/eñ onse Coninghen / ende onse Prie Leu.26.e.33.
steren/ghegheuen inde hant der Coningen
inde landen/ int sweert / in de ghevancke-
nissen/inden roof / ende in schaemte des aen
sichts/ gelijck het heden sdaechs toe gaet.
8 Maer nv is een weynich ende gheheel
snelle ghenade vanden Heere onsen Godt ge
C schiet / dat ons noch wat ouerbleuens is
ontcomen/dat hy ons soude geuen eenen na-
gelaen zijnder heyliger plaetsen / dat onse
God onse oogen soude verlichten eñ gheuen
ons een weynich leuẽs/daer wy knechtẽ zijn.
9 Want wy zijn knechten / eñ onse Godt
en heeft ons niet verlaten/al zijn wy knech-
ten ende heeft bermherticheyt tot ons ghe-
neycht / voor de Coningen in Persen/ dat si
ons dat leuen laten/eñ verhoogen dat huys
ons Gods/ eñ oprechten zijne verstooringhe/
ende dat hy ons eenen Tuyn soude geuen in
10 Juda eñ Jerusalem. Nv wat sullen wy
seggen/onse God/nae desen? Dat wy uwe ge
boden verlaten hebben/ Die ghy door uwe
knechtẽ de Prophetẽ gebodẽ hebt/eñ geseyt:
Dat Lant daer ghy in comt om te beeruen/
is een onreyn Lant / door de onreynicheyt
der

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

der volcken inden Landen/ in haren grouwe
len daermede dat si/dat / hier eñ daer vol on
Deute.7.a.3. 11 reynicheden gemaect hebben. So * en sult
ghy nv uwe dochteren niet geuen hare sonen
eñ haer dochteren / en sult ghy niet nemen u=
wen sonen. Eñ en soeckt haren vrede noch
goet niet inder eewicheyt / op dat ghy mach
tich wort eñ eet dat goet indē lāde eñ beeruet
12 op uwe kinderen eewelijc. Eñ na allē dien/
dat ouer ons ghecomen is / om onser booser
wercken ende grooter schult wille / hebt ghy
onse Godt onse misdaet gespaert / eñ hebt
ons een verlossinge gegeuen/so het voor oo=
13 gen staet. Maer wy hebben ons om ghe=
keert / ende uwe geboden laten varen/dat wi
ons met dē volckē deser grouwelē vriētschap
gemaect hebben/Wilt ghy dan op ons gram
zijn/tot dat het gheheelijck wt si / datter niet
14 ouer/noch eenighe behoudinghe en si? Hee
re Godt Israels ghy zijt rechtueerdich/ want
wy zijn ouerbleuen een behoudinghe/ so het
heden ten daghe voor ooghen staet. Siet wy
zijn voor v in onser schult / want om des wil
le/en canmen niet bestaen voor v.

Dat x. Capittel.

3.Esd.8.g.93 1 Ende doen* Esra also badt/ende bekē=
Dat volc ver A de/weende/eñ voor den huyse Godts
troost Esra/ lach/vergaderde een seer groote ghe=
Eñ beloouen meynte van Mannen/ende Wijuen eñ kinde=
hen seluen al ren wt Israel tot hem: Want dat volc ween
so te scheydē 2 de seer. Eñ Sachania de sone Jehiel van=
van de Hey= den kinderen Elam/antwoorde/eñ sprac tot
densche wijuē Esra: Wel aen / wy hebben ons aen onsen
Godt vergrepen / dat wy vreemde wijuen
vanden volcken des Lants genomen hebben:
Nv daer is noch een hoope in Israel ouer
3 dien: So laet ons nv een verbōt makē met
onsen Godt/ dat wy alle wijuen ende die van
hen ghebooren zijn/wech doen/na dē raet des
Heeren / ende der gheender die de gheboden
ons Godts vresen/datmen doe na de Wet.
4 So maect v nv op/wāt het behoort v toe/
wy willen met v zijn. Hebt eenē goeden moet
Esra neēt ee= 5 ende doetet. Doen stont Esra op/eñ nam
nen eedt van eenen eet vanden Ouersten Priesteren/ ende
den Ouders. Leuiten / ende den geheelen Israel/dat si nae
dese woorden doen souden. Ende sy swoe=
3.Esd.9.a.1. 6 ren. *Ende Esra stont op voor dat huys
Esra draecht Godts/ende ghinc inde Camer Johanan des
rouwe om de soons Eliazab. Eñ doen hy aldaer quam/en
vergrijpinge. adt hy gheen broot/ende en dranck gheen wa
ter. Want hy droech rouwe om der vergrij=
pinghe wille der gheender die gheuanghen
7 gheweest waren. Ende si lieten wtroe=
pē door Juda ende Jerusalem/ tot alle kinde
ren die gheuanghen gheweest warē/dat si te
8 Jerusalem souden vergaderen. Eñ de welc=
ke niet en quamen binnen drie daghen / nae
den raet der Ouersten ende Ouders/dies Ha
ue soude altemael verbannen zijn / ende hy
afgescheyden vander gemeynten der geuan=
9 genen. Doen vergaderden alle mannen Ju
da eñ BenJamin te Jerusalem / binnen drie
daghen/dat is inden twintichsten daghe der
neghender maent/eñ allet volck sat op de stra
te voor den huyse Godts / eñ beefden om der
10 saken wille/eñ vanden regen. Ende Esra
Deute.7.a.3. de Priester stont op/eñ sprack tot hen. "Ghy
Esra vmaent hebt v vergrepen / dat ghy vreemde wijuē ge
der menichte nomen hebt / dat ghy der schult Israels noch
tot beteringe 11 meer sout maken. Dus belijdt nv den Hee=
re uwer vaderen God/ ende doet zijn welbe=
haghen / ende scheydet v vanden volcke des
De menichte 12 Lants/ eñ vanden vreemden wijuen. Doē
belyden haer antwoorde de geheele gemeynte eñ sprac met
sonden. luyder stemmen: Het geschiede/so ghy geseyt

13 hebt. Maer des volcx is vele/eñ een regen=
achtich weder/eñ en can hier buyten niet ge=
staen. Ooc so en ist niet eēs oft tweder dagen
werck: Want wy hebben sulcker ouertredin=
14 ge vele gemaect. Laet ons onse Ouerste be
D stellen inder geheelder gemeyntē/ dat alle die
in onse steden vreemde wijuen ghonoomen
hebben/tot gesetten tyden comen /eñ de Ou=
ders vā elcker stadt/ ende hare Rechters me= Vande
de/tot dat van ons gekeert worde de gram= sten eñ
15 schap ons Godts/om deser sakē wille. Doē ters in
werden gestelt Jonathan de sone Azahel/ en= sake.
de Jehasia de sone Thikwa / ouer dese sake.
Eñ Mesullam/eñ Sathai / de Leuiten hol=
16 pen hen. Eñ de kinderen der geuanckenissen
deden alsoo. Eñ de Priester Esra/eñ de prin
cipaelste Vaders/in haerder Vaderen huysen
eñ alle voorgenoemde scheydden sy / eñ sy sa
ten opten eersten dach der tiender maent om
17 dese sake te verhooren. Eñ si volbrachtent
aen alle mannen die vremde wijuen hadden/
18 inden eersten dage der eerster maent. "En= 3.Esd.
de onder de kinderen der Priesteren werden Vandē
gheuonden/die vreemde wijuen genomen had der ge
den/te weten / onder de kinderen Jesua/des vreemd
soons Jozadak eñ zijne broederen: Maeseia/ uen ge
19 Elieser / Jarib/eñ Gedalia. Eñ si gauen ha hadden
re hant daer op/dat si de wijuen wilden wt=
stooten/eñ tot haren Schultoffer eenen Ram
20 voor haer schult geuen. Onder den kinde=
21 ren Immer: Hanani/ eñ Sabadia. Onder
den kinderen Harim: Maesea/Elia / Sema=
22 ia/Jehiel eñ Vsia. Onder de kinderen Pas
hur: Elioenai/Maeseia/Ismael/ Nethaneel/
23 Josabad / ende Eleasa. Onder de Leuitē;
Josabad/Simei/ende Kelaia (Hy is de Kli=
24 ta) Pethahia/ Juda eñ Eliezer. Onder de
Sangers: Eliasib: Onder de Portiers: Sal=
25 lum/Telem/eñ Vri. Van Israel. Onder de
kinderen Pareos: Ramia/ Jesia / Malchia /
26 Melamin/Eleazar/Malcha eñ Benaia. On
der de kinderen Elam : Mathania/Sacharia
27 Jehiel/Abdi/ Jeremoth/eñ Elia. Onder de
kinderē Sathu/Elioenai / Eliasib/ Matha=
28 nia Jeromoth/Sabad/ eñ Asisa. Onder de
kinderen Bebai: Johanam /Hanania/Sebai
29 ende Athlai. Onder de kinderen Bani: Me=
ff sullam/Malluch/Adaia/Jasub/Seal/eñ Jere
30 moth. Onder de kinderen PahatMoab;
Adna/Chelal/Benaia/ Maeseia/ Mathania/
31 Bezaleel/Benui/ ende Manasse. Onder de
kinderen Harim Elieser/Hesia/Malchia/
32 Semaia/Symeon/ BenJamin/ Malluch/
33 ende Samaria. Onder de kinderen Hasum/
34 Mathnai/Mathatha/Sabad/ Elipheleth/
35 Jeremia/ Manasse ende Simei. Onder de
kinderen Bani/Maedai/Amram/Huel/
36 Benaia/Bedia/Chelui/
37 Naia/Meremoth/Eliasib/
38 Mathania/Mathnai/Jaesan/
39 Bani/ Benui/ Simei/ Selemia/ Nathan/
40 Adaia/ Machnadbai/Sasai/ Sarai/
41 Asareel/Selemia/Samaria/
42 Sallum/Amaria eñ Joseph/
43 Onder de kinderen Nebo : Jeiel/ Mathi=
44 thia/Sabad/ Sebina/ Jaddai/Joel/eñ Be
45 naia. Dese hadden altemael vreem=
de Wijuen ghenomen/Ende daer
waren somige onder de sel
ue wijuen/ die kinde
ren ghedragen
hadden.

* * *

Eynde des Boecs Esra.

Dat Boeck
Nehemia.
Dat eerste Capittel.

DIt zijn de gheschiedenissen Ne-
hemia/des soons Hachalia: Het
ghescheide in der maent Chislef/
des twintichstẽ iaers/dat ic was
tot Susan opt slot/ Doẽ quam
Hanani een van mijnen broede-
ren met sommighe mannen wt Juda. Eñ ick
vraechde haer/hoe het den Joden ghinge/ die
behouden eñ ouerbleuen waren van der ghe-
uanckenissen/eñ hoe het te Jerusalem stont.
Ende si spraken tot my: De ouergebleuene
vander geuanckenissen zijn aldaer inden lan-
de in grooten ongeluck ende smaet. *De mue
ren Jerusalems zijn ghebroken/eñ hare poor-
ten met vyer verbernt. Doẽ ic sulcke woor-
den hoorde/sat ick/eñ weende/eñ droech rou-
we twee dagen lanck/eñ vastede/eñ bad voor
den Godt des Hemels/ende sprack: *Och
Heere Godt vanden Hemel/ghy groote ende
verschrickelijcke God/||die daer hout dat ver-
bont eñ bermhertichept/den ghenen / die hem
lief hebben/ende zijne gheboden houden.
Laet doch uwe ooren opmercken / eñ uwe
oogẽ opẽ zijn/dat ghy dat gebedt ws knechts
hooret/dat ic nv voor v bidde/dach eñ nacht/
voor de kinderen Jsraels uwe knechten/ende
bekenne de sonden der kinderen Jsraels / die
wy aen v gedaen hebben. Eñ ick/ende mijns
Vaders huys hebben oock ghesondicht.
Wy zijn verdoruen ghewórden/dat wy niet
ghehouden en hebben de gheboden/ beuelen/
ende rechten/die ghy gebodẽ hebt uwẽ knecht
Mose. Maer gedenct doch des woorts/dat
ghy uwen knecht Mose gheboodt/eñ spraect:
"Als ghy v vergrijpt / soo wil ick v onder de
volcken verstropen. Maer ist dat ghy*v be-
keert tot my/eñ houdet mijne gheboden/ ende
doetse.Ende al waert ghy ooc verstooten tot
aen dat eynde des Hemels/so wil ick v noch-
tans van daer vergaderen / eñ wil v brengen
totter plaetsen die ick vercooren hebbe/ dat
mijnen naem aldaer soude woonen. Sy zijn
doch ymmer uwe knechtẽ/eñ v volc/ ||die ghy
verlost hebt door uwe groote cracht eñ mach-
tige hant. Och Heere/laet uwe ooren op-
mercken/op dat ghebedt dijns knechts/eñ op
dat ghebedt uwer knechten/die daer begeeren
uwen naem te vreesen. Eñ latet uwen knecht
heden gelucken/ eñ geeft hem bermhertichept
voor dese mannen. Want ick was des Co-
nincks Schencker.

Dat ij. Capittel.

IN der maent Nissan/ " des twintichsten
Jaers des Conincs Arthahsastha/doen-
der wijn voor hem stont/nam ick dẽ wijn
op/eñ ghaffen den Coninck/eñ ick sach true-
rich voor hem. Doen sprac de Coninck tot
my: Waerom siet ghy so iammerlijck? Ghy en
zijt ymmer niet cranck? Dat en ist niet / maer
ghy zijt swaermoedich. Maer ick vreesde
gantsch seer/ Eñ sprack totten Coninck: De
Coninck leue eewelijck/en soude ick niet iam
merlijck sien? De Stadt daer dat huys der be-
grauinge mijnder vaderen is/leyt woest/ ende
hare poorten zijn met vier verteert. Doen
sprack de Coninck tot my: Wat begheert ghy
dan? Doen badt ick den Godt van den he-
mel/ Ende sprack totten Coninck: Behaget
den Coninck / eñ uwen knechten voor v/dat
ghy my henen seyndet in Juda / totter Stadt
der begrauinge mijnder vaderen/dat icse tim-

6 mere? Eñ de Coninck sprac tot my/ende de
B Coninginne die neffens hem sat: Hoe langhe
sal v reyse dueren/eñ wanneer sult ghi weder
comen? Ende het behaechde den Coninck wel
7 dat hy my henen seynde. Eñ ick settede hem
eenen gewissen tijt/eñ sprack totten Coninc:
*Behaget den Coninck/so geue hy my brieuẽ 3.Esd.4.e 47
aen de Landtvoochden / ouer ghene zijde des
waters/dat si my ouer gheleyden/ tot dat ick
8 in Juda come: Ende brieuen aen Assaph/
den houtvorst des Conincks/ dat hy my hout
gheue tot balcken der poorten aent palleys/
die inden huyse ende aender stadtmueren zijn
ende totten huyse daer ick in trecken sal. Eñ
de Coninck ghaf my na die goede hant mijns
9 Gods ouer my. Eñ doen ick totten Landt-
voochden aen ghene zijde des waters quam/
gaf ick hen des Conincx brieuen. Eñ de Co-
ninck sandt met my henen de Hooftlieden eñ
10 Ruyteren. Maer doen Saneballat de Ho- Vã Saneballat
C ronite / eñ Tobia een Amonitisch knecht/dat eñ Tobis
hoorden/verdrootet hen seer / dat een mensch viandẽ Juda.
gecomen ware/ die wat goets sochte voor de
11 kinderen Jsraels. Eñ doen ick te Jerusalem
quam/eñ drie dagen daer gheweest had/maec
te ick my des nachts op / ende luttel mannen
12 met my. Want ick en seyt geenen mensche/
wat my mijn God in ghegeuen hadde te doen
aen Jerusalem / ende daer en was gheen dier
met my/behaluen alleen daer ick op reedt.
13 Ende ick reedt ter dalpoorten wt by der Van der ver
nacht voor de draeck fonteyne / ende aen de woestheyt Je
mestpoorte/eñ het dede my wee / dat de mue- rusalems.
ren Jerusalems gheschuert waren / ende de
14 poorten met vyer verteert. Ende ghinck o-
uer totter fonteynpoorten / ende tot des Co-
nincks*wijer/ ende daer en was geen ruymte Oft/ Wijuer.
mijnen diere / dattet onder my hadde connen
15 ghegaen. Doen trock ick byder nacht lancx
de beke/ende het dede my wee/de mueren al-
soo te sien/ende keerde wederom/ ende quam
16 ter dalpoorten weder in. Ende de Ouersten
D en wisten niet/werwaerts ick ginck/ oft wat
ick maeckte. Want ick en had tot die tijt toe/
den Joden/ende den Priesteren / den Raets-
heeren/ende den Ouersten/ ende den anderen
die aent werck arbeyden/noch niet ghesept.
17 Ende sprack tot hen: Ghy siet dat ongeluck Nehemia ver
daer wy in zijn/dat Jerusalem woest leyt/en- maent totter
de haer poortẽ zijn met vyer verbernt/ Coemt timmeringe
laet ons die mueren Jerusalems timmeren/ Jerusalems.
op dat wy niet meer eenen lachter en zijn.
18 Eñ vercondichde hen de hant mijns Gods/
die goet ouer my was: Daer toe de woorden
des Conincks/die hy tot my gesproken had-
de. Ende si spraecken : Soo laet ons op zijn/
ende wy timmerden / ende haer handen wer-
19 den vrymoedich totten goede. Maer doen
Saneballat de Horonite/ende Tobia de A-
monitissche knecht/ende Gosen de Araber dat
hoorden/bespotteden si ons/ende verachteden
ons/ende spraken : Wat is dat/dat ghy doet?
Wilt ghy weder van den Coninc af vallen?
20 Doen antwoorde ick hen/ende sprack : De
Godt vanden Hemel salt ons wel laten ghe-
lucken/Want wy/zijne knechten/ hebben ons
op ghemaeckt/ende timmeren / Maer ghy en
hebt geen deel/noch recht/noch gedenckenisse
in Jerusalem.

Dat iij. Capittel.

1 ENde Eliasib de hooge Priester maecte Vã de timme
A hem op/met zijnen broederen den Prie- ringhe der
steren / eñ timmerden de schaeppoorte. stadt Jerusalẽ
Sy heylichdense / ende setten haer dueren in. eñ namen der
Ende heylichdense tot aen den toren Mea/te timmerlieden
2 weten/tot aẽ den ||toren Hananeel. Neffens ||Jere. 31.f.38
hem timmerden de mannen van Jericho. Ooc Zach.14.b 10
timmerde neffens hem Sachur de sone Jmri.
Maer

3 Maer de vischpoorte timmerden de kinderē
Senaa / die dectense eñ setteden haer dueren
in/sloten ende grendelen. Neffens hen tim-
4 merde Meremoth / de soone Vria/ des soons
Hakoz. Neffens hem timmerde Mesullam de
sone Berechia/des soons Mesesabeel. Nef-
fens hem timmerde Sadok/de soone Baena.
5 Neffens hem timmerden die van Thekoa.
Maer hare geweldige en brachten harē hals
6 niet totten dienste haerder Heeren. De ou-
B de poorte timmerde Joiada de sone Passeah/
ende Mesullam de sone Besodia. Sy dectense
eñ setten haer dueren in/ ende sloten eñ gren-
7 delen. Neffens hen timmerde Melatia van
Gibeon/eñ Jadon van Merono/mannen van
Gibeon ende van Mizpa / aen den stoel des
Lantvoochts/aen dees zijde des waters.
8 Neffens hem timmerde Vsiel de soone Har
haia de goutsmit. Neffens hem timmerde Ha
nania/de sone des Apotekers. Eñ si timmer-
den wt te Jerusalem tot aen de breede muerē.
9 Neffens hem timmerde Rephaia de soone
Hur/de ouerste des haluen vierendeels te Je
10 rusalem. Neffens hem timmerde Jedaia/de
soone Harumaph / teghen zijnen huyse ouer.
Neffens hem timmerde Hattus/de sone Ha-
11 sabenia. Maer Malchaia de sone Harim/eñ
Hasub de sone Pahath Moab timmerdē twee
12 stucken/ende den toren by dē ouen. Neffens
hem timmerde Sallum de soone Halohes/de
ouerste des haluen vierendeels te Jerusalem/
13 hy eñ zijn dochteren. De dalpoorte timmer-
C de Hanum/ende de borgers van Sanoah. Si
timmerdense/ende setteden haer dueren in slo
ten ende grendelen/ende duysent ellen/aender
14 mueren tot aen de Mestpoorte. Maer de
Mestpoorte timmerde Malchia de sone Re-
chab/de ouerste des vierendeels der wijngaer
deniers. Hi timmerdese/ende settede haer due
15 ren in/sloten ende grendelen. Maer de Fon
teynpoorte timmerde Sallum de soone Cal-
Hose/de ouerste des vierendeels te Mizpa.
Hy timmerdese/ende dectese / eñ settede haer
dueren in/sloten ende grendelen. Daer toe de
mueren aen den vijuer Saloah/by dē hof des
Coninx/tot aen de trappen/ die vander stadt
16 Dauids neder gaen. Na hem timmerde Ne
hemia/de sone Asbuk / de ouerste des haluen
vierendeels te Bethzur/tot teghen de grauen
Dauids ouer/eñ tot aen den dijck Asuia / eñ
17 tot aen dat huys der Helden. Naest hē tim
merden de Leuiten / Rehum de soone Bani.
Neffens hem timmerde Hasabia / de ouerste
des haluen vierendeels te Regila / in zijnen
18 vierendeel. Naest hem timmerden haer broe
D ders Banai/de sone Hanadad/de ouerste des
19 haluen vierendeels te Regila. Naest hem
timmerde Eser de soone Jesua / de ouerste te
Mizpa/twee stuckē lancx den hoeck tegen dat
20 harnasch huys. Naest hem opten berch tim
merde Baruch de sone Sebai/twee stuckē in
den hoeck/tot aen de huysduere Eliasib des
21 hoogen Priesters. Na hem timmerde Me-
remoth/de sone Vria/des soons Hakoz/twee
E stucken vander huysdueren Eliasib/tot aendē
22 eynde des huys Eliasib. Nae hem timmer-
den de Priesters/de mannen wt de Contrey-
23 en. Daer naest timmerde Ben Jamin ende
Hasub/teghen haren huyse ouer. Daer naest
timmerde Asaria/de sone Maeseia/ des soons
24 Anania/teghen zijn huys ouer. Na hem tim
merde Benni de sone Henadad/ twee stucken
vanden huyse Asaria/tot aen den hoeck/ende
25 tot aen den cant. Palal de sone Vsai tegen
den hoeck ende den hoogen toren ouer/die vā
des Coninx huyse wt kijckt/by den houe des
kerckers. Nae hem Pedaia de sone Pareos.
26 Maer de Nethinim woonden aen Ophel/
tot aen de waterpoorte/ Oostwaert daer den
27 toren wt kijct. Na dien timmerden die van
Thekoa twee stucken / tegen den grooten to-
ren ouer/die wt kijct/eñ tot aen de muerē "O- 2.Pa.33.
28 phel. Maer vander Rospoorte aē timmerdē
29 de Priesters/elc tegen zijn huys ouer. Daer
F naest timmerde Sadok de sone Jmmer/tegen
zijnen huyse ouer. Na hem timmerde Semaia
de soon Sachania/de Portier Oostwaerts.
30 Na hem timmerde Hanania/ de soone Se-
lemia/eñ Hanun de soone Salaph / die seste/
twee stucken. Na hem timmerde Mesullam/
31 de sone Berechia/tegen zijn kiste ouer. Na
hē timmerde Malchia de sone des goutsmits/
tot aen dat huys der Nethinim/ eñ der Cre-
mers/tegen des Raetspoorte ouer/eñ tot aen
32 de Sael aenden hoeck/ Eñ tusschen dē Sael
aen den hoeck totter schaepspoorte timmerdē
de Goutsmeden ende Cremers.

Dat iiij. Capittel.

1 Maer doen Saneballat hoorde / dat wy Saneball
A de mueren timmerdē/wert hy toornich eñ Tobia
ende seer gram/eñ bespottede de Jodē/ spottē de
2 Eñ sprac voor zijne broederen/eñ den mach meringe J
tighen tot Samaria: Wat maken de amach- rusalems.
tige Joden? Salmense so laten gewerdē? Sul-
len si offeren? Sullen zijt in eenen daghe vol-
eynden? Sullen si de steenen leuende maken/
3 die daer stofhoopen eñ verbrant zijn? Maer
Tobia de Ammonitinne neffens hem/ sprack:
Laetse maer timmeren / Waert dat daer vos-
schen optrocken/die souden haer steenen mue Dan Neh
4 ren wel breken. Hoort onse Godt/hoe zijn miag gebe
wy veracht/keert haren smaet op haren cop/
dat ghyse geeft in verachtinge/ in den landen
5 haerder geuanckenissen. Eñ en bedect haer
misdaet niet/ende haer sonde en wist niet wt
voor v/Want si hebben de timmerlieden ghe-
6 tercht. Maer wy timmerden de mueren/eñ
voechdense geheelijck tsamen/tot aen de hal-
ue hoochte. Eñ dat volck creech een herte te
7 arbeyden. Maer doē Saneballat eñ Tobia/ Saneballa
B eñ Arabers/ende Ammoniten/ende Asdoditē/ ende Tob
hoorden/dat de mueren te Jerusalem toe ge- metten he
maect waren/ eñ dat si de reten beghost had- nen verb
den te repareren/ werden si seer toornich. haer om t
8 Ende maecten al te samen een verbondt te Jerusalem
hoope/dat si souden comen/eñ strijden teghen strijden.
Jerusalem/ende dat si daer een onrust in sou-
9 den maken. Maer wy baden tot onsen God
ende stelden een wacht ouer hen / dach ende
10 nacht tegen hen. Eñ Juda sprack: De crach
te der dragers is te swack / ende des stofs is
te vele/wy en connen aen de mueren niet ge-
11 bouwen. Maer onse wederpartijders dach-
ten: Sy en sullent niet weten noch sien / tot
dat wy midden onder hen comen/ eñ dooden-
12 se/eñ dat werck beletten. Maer doen de Jo
den/die neffens hen woonden / quamen/ende
seydent ons wel thien werf/ wt alle plaetsen/
13 daer si rontom ons woonden. Doen stelde Nehem
ick onder aen de plaetse achter de mueren in dineert
de grachten/dat volck na haren gheslachten/ pende
met haren sweerden/spiessen / ende booghen. om die
14 Eñ sach toe/eñ maecte my op/eñ sprack tot timmer
C den Raetsheeren eñ Ouersten / eñ totten an-
derē volcke: *En vreest v niet voor haer: Ge- Num.
denct des grooten eñ schrickelijcken Heere/eñ Deut.
strijt voor uwe broeders/sonen/dochteren/wij 1.Mac
15 uen ende huysen. Maer doen onse vianden Godt
hoorden/dattet ons kenlijck was geworden/ niet d
dede God haren raet te niete. Ende wy keer- der h
den altemael wederom nae der mueren / elck
16 tot zijnen arbeydt. Ende het gheschiede
voortaen/dat de Jonghelinghen die helft den
arbeyt deden/eñ die ander helft hielden spies-
sen/schilden/boghen/ende pantsieren. Ende de
Ouersten stonden achter den gheheelen huyse
Juda/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Juda/ Die daer timmerden aen de mueren/
eñ droegen den last van dien die hen op loe=
den. ‖Metter eender hant deden si den arbeyt
eñ metter ander hant hielden si de wapenen.
8 Ende elck die daer timmerde / hadde zijn
sweert aen zijn lendenen gegort/eñ timmerdē
alsoo . Ende die metter basuynen blies/ was
9 neffens my. Ende ick sprack totten Raets=
heeren/ende Oversten / ende totten anderen
volcke: Dat werck is groot ende wijt/eñ wy
zijn verstropt op de mueren / verre van mal=
0 canderen. In welcke plaetse ghy nv der
basuynen gheluyt hoort / derwaerts verga=
dert v tot ons. *Onse Godt sal voor ons strij
1 den/ Soo willen wy aent werck arbeyden.
Eñ de helft hielt de spiessen vanden opganck
der dagheraert aen / tot dat de sterren voort
2 quamen. Ooc sprack ick tot dier tijt totten
volcke. Elck blijve met zijnen knape te Jeru=
salē over nacht/dat wy des nachts der wacht
eñ des daechs des arbeyts waer nemen.
3 Maer ic eñ mijn broeders/eñ mijn knapē/eñ
de mannen op de wacht achter my / wy en
trocken onse kleederen niet wt / een yegelijck
liet dat baden aen staen.

Dat v. Capittel.

ENde daer verhief een groot gheerijs=
sche des volcx/ende haerder wijven te
ghen haer broeders de Joden. Ende
daer warender sommige/ die daer seyden: On
ser sonen ende dochteren zijn te vele/ laet ons
coren voor haer nemen / eñ eten/ dat wy le=
ven. Maer sommige spraken: Laet ons on
se ackers / wijnbergen eñ huysen versetten /
eñ coren daer voor nemen inden dieren tijt.
Maer sommige seyden . Laet ons gelt lee=
nen / op chijnse vanden Coninc/op onse acke
ren eñ wijnbergen. Want onser broeders
lijf / is als onse lijf / ende hare kinderen/als
onse kinderen. Anders souden wy onse sonen
eñ dochteren den dienst onderworpen/eñ daer
zijnder alreede sommige van onsen dochteren
onderworpen / ende daer en is gheen vermo
ghen in onsen handen. Oock werden onse ac
keren eñ wijnbergen / der anderen . Maer
doen ic haer gecrijsch eñ sulcke woorden hoor
de/wert ick seer toornich. Ende mijn herte
wert des sins met my / dat ick de Raetshee=
ren eñ de overste berispte / eñ sprack tot hen:
*Wilt ghy deen aenden ander woeker be=
drijven? Eñ ick brachte een groote gemeynte
te samen tegen hen/ Ende sprac tot hē : Wy
hebben onse broeders de Joden weder ghe=
cocht /die den Heydenen vercocht waren/nae
onsen vermogen. Ende ghy wilt uwe broe=
ders ooc vercoopen / die wy tot ons ghe=
cocht hebben. Doen swegen sy/ eñ en vonden
0 niet te antwoorden. Ende ic seyde: Het en
is niet goet/dat ghy doet. En sout ghy inder
vreesen Gods niet wandelen / om der smaet
1 wille der Heydenen onser vianden: Ick eñ
mijn broeders / eñ mijn knapen / hebben hen
ooc gelt gedaen ende coren/maer den woecker
2 hebben wy achter gelaten. Dus gheeft hen
nv heden ten daghe weder haer ackeren/wijn
bergen / olijfhoven/ende huysen/eñ den hon=
dertsten vanden ghelde / van dat coren / van
den moste eñ van de olie /dat ghy aen hen ge
3 woeckert hebt. Doen seyden si: Wi willent
weder geven/ende en willen van hen niet be
geeren / ende willen doen / also ghy ghesept
hebt. Eñ ic riep de Priesters/ ende nam eenē
4 eedt van hen/dat si alsoo doen souden. Ooc
schudde ick mijnen boesem wt/ ende sprack:
Also schudde Godt wt/elcken man van zijnen
huyse/eñ van zijnē arbeyt/die dit woort niet
en onderhout/dat hi wt si geschuddet ende y=
del. Eñ de geheele ghemeynte sprac : Amen/
ende loefden den Heere. Ende dat volck de=
15 de also. Ooc van*dier tijt aē doen my bevo 2.Esd.2.a.1.
len wert een Lantvoochde te zijn/ inden Lan
de Juda/te weten/vanden twintichstē Jaer
aen /tot in dat tweendertichste iaer des Co=
nincks Arthahsastha/dat zijn twelf iaer/so en
gheneerde ick my/ende mijne broeders niet
16 vander Lantvoochden coste. Want de voor
leden Lantvoochden die voor mi geweest wa
ren/hadden dat volc beswaert/ende hadden
van hen genomen broot ende wijn / daer toe
ooc veertich sikelen silvers. Ooc hadden haer
knapen metgewelt omgegaen/over dat volc:
Maer ic en dede alsoo niet / om der vresen
17 Gods wille. Ooc arbeyde ic aenden arbeyt
der mueren/ eñ en cocht geenen acker. Eñ alle
mijn knapen moesten aldaer totten arbeyt te
18 hoope comen. Daer toe waren der Jodē eñ
Oversten / hondert ende vijftich aen mijn ta
fel/die tot my gecomen waren vā den Heyde
19 nen die rontsom ons zijn. Ende men berey=
de my des daechs eenen os/ende ses wtghe=
cooren schapen eñ vogelen. Eñ binnen thien
daghen/ alderhande wijns planteyt. Noch=
tans en eyschte ic der Lantvoochdē cost niet.
Want den dienst was swaer op dat volck.
20 ‖Gedencket mijns/mijne Godt ten bestē/al= 2.Es.13.c.14.
le wat ic desen volcke ghedaen hebbe.

Dat vj. Capittel.

1 ENde doē Saneballat/ Tobia eñ Go= Saneballat
A sem de Arabite/ende onse ander vian eñ Tobia leg
dē vernamē/dat ic de muerē getimmert ghen Nehe=
hadde/ende datter geē schuere meer aē en wa mia laghen.
re (hoe wel dat ic de dueren tot dier tijt noch
2 niet gehangen en hadde/inde poortē) Sem
de Saneballat eñ Gosem tot my/eñ lieten my
seggen: Coemt / eñ laet ons te samen comen
inde dorpen/op dē vlacken velde Ono: Maer
3 si dachten my quaet te doen. Maer ick seyn
de boden tot hen/ende liet hen segghen: Ick
hebbe een groot werc te beschicken/ic en can
niet afcomen. Dat werc mocht achter blijvē/
waert dat ic de hant aftrocke/eñ tot v af qua
4 me. Sy seynden wel viermael tot my / op
die maniere: Ende ic antwoorde hen op de=
5 se maniere. Doen seynde Saneballat ten Saneballat
B vijftenmael tot my zijnen knape met eenen o= schrijft aen
6 penen brief in zijnder hant/ Daer in was Nehemia.
geschreven: Het is voor de Heydenen comen/
eñ Gosem heeftet gesept/dat ghy ende de Jo
den denct af te vallen. Daer om timmert ghy
ooc de mueren/eñ ghy wilt haer Coninck zijn
7 in dese saken. Eñ ghy hebt v Propheten
gestelt die van v wt roepen souden te Jerusa
lem/eñ seggen: Hy is de Coninck Juda. Nv/
sulcx sal voor den Coninck comen. So coemt
nv/eñ laet ons met malcanderen raet hou=
8 den. Maer ick seynde tot hem eñ liet hem Nehemias
seggen: Sulcx en is niet geschiet/dat ghy segt antwoort.
Ghy hebbet wt uwer herten versiert.
9 Want si alle wouden ons vervaert maken
eñ dachten/ Sy sullen de hant af trecken vā
haren wercke/dat si niet en arbeyden. Maer
10 ick stercte mijn hant dies te meer. Ende ic
C quam in dat huys Semaia des soons Delae
ia/des soons Metabeel / eñ hy hadde hem
besloten / ende sprac: Laet ons te samē comē
in dat huys Godts/ midden inden Tempel/
ende de dueren des tempels toesluyten. Want
sy sullen coomen om v te dooden / ende sullen
byder nacht comen / dat sy v vermoorden.
11 Maer ic sprac: Soude eensulcken mā vluchtē
Soude een sulcken man als ic ben inden Tē=
pel gaen/dat hy levende bleve? Ick en wilder
12 niet ingaen. Want ic mercte dat hem God
niet ghesonden en hadde. Want hy seyde wel
prophecien op my/maer Tobia eñ Sane=
13 ballat hadden hem gelt gegeven. Daerom
nam

nam hy ghelt op dat ic my veruaren soude/
eñ also doen / ende sondigen ; op dat sy eenẽ
quaden roep souden hebben/daer mede si my
14 lasteren mochten. Ghedenct mijne Godt/
des Tobia eñ Saneballat / nae desen zijnen
wercken: oock des Propheten Noadia / en=
de der andere Propheten/die my daer af wil
15 den veruaren. Ende de muere wert ree=
D de inden vijfentwintichsten dage der maent
16 Elul in tweenvijftich dagen. Eñ doen alle
onse vianden dat hoorden/vreesden alle Hey
denen / die rontsom ons waren/eñ den moet
ontuiel hen. Want si mercten/ dat dit werck
17 van Godt was. Oock warender ter seluer
tijt vele der Ouerster Juda/der welcker brie=
uen gingen tot Tobia/eñ van Tobia tot hẽ.
18 Want haerder waser veel in Juda die hem
gesworen waren: Want hy was een swager
Sachania / des soons Arah/eñ zijn soon Jo=
hanan had de dochter Mesullam / des soons
19 Berechia. Eñ seydẽ alle goet van hẽ/voor
my/eñ droegen myne woorden ouer tot hem
So seynde dan Tobia brieuẽ/ om my daer af
te veruaren.

De muerẽ Jerusalẽs worden volmaect daerõ vreesen de heydenen.

Dat vij. Capittel.

1 Doen wy nv die mueren ghetimmert
A hadden / hinck ick de dueren/ende de
Poortwachters/sangers ende Leui=
2 ten werden gestelt. Eñ ick geboot mynen
broeder Hanani ende Hanania/den palleys
voochde/te Jerusalem(want hy was een ge=
trouwe man eñ Godvruchtich voor vele an=
3 dere) Ende sprack tot hen: Men en sal de
poorten Jerusalems niet open doen/tot dat
de Sonne heet worde. Eñ alsmẽ noch arbeyt/
so salmẽ de dueren toe slaen ende grendelen.
Ende daer werdẽ wachters gestelt vandẽ bor
geren Jerusalem / elck op zijne wacht / ende
4 om zijn huys. De Stadt was wijdt van
ruymte eñ groot. Maer luttel volcx daer in en
de de huysen en waren niet ghetimmert.
5 Eñ mijn Godt gaf my int herte / dat ick de
Raetsheeren/eñ de ouersten/ende dat volc ver
gaderde om haer te rekenen. ‖Eñ ic vant een
6 Register haerder rekeningen/ Die te vorẽ
op gecomen waren wt der gheuanckenissen/
B die NebucadNezar de Coninc te babel wech
hadde geuoert / eñ te Jerusalem woondẽ/ eñ
7 in Juda / elck in zijne stadt. Eñ waren ge
comen met Serubabel/ Jesua/ Nehemia/ A=
zaria/Raamia/ Nahemani/ Mardachai/Bil=
zan/ Misperech/Bigeuai/ Nehum ende Bae
na. Dit is dat getal ỽ mannen vanden volc=
8 ke Jsraels. Der kinderen Pareos / wa=
ren twee duysent / hondert eñ tweeentseuen=
9 tich: Der kinderen Sephatia/drie hondert
10 ende tweentseuentich: Der kinderen Arah
11 ses hondert eñ tweenvijftich. Der kinderẽ
Pahath Moab/ onder de kinderen Jesua en=
de Joab/twee duysent/acht hondert/ende ach
12 thien: Der kinderen Elam duysent / twee
hondert eñ vierenvijftich. Der kinderen Sa=
13 thu/ acht hondert ende vijfenveertich. Der
kinderen Saccai/seuen hondert eñ tsestich.
14 Der kinderen Benui/ses hondert ende acht
15 enveertich. Der kinderen Bebai/ses hon=
16 dert ende achtentwintich. Der kinderẽ As=
gad/twee duysent drie hondert ende tweens=
twintich. Der kinderen Adonikam/ ses hon=
17 dert ende seuenentsestich. Der kinderẽ Bige
18 nai/twee duysent ende seuenentsestich. Der
kinderẽ Adin/ ses hondert ende vijfenvijftich
19 Der kinderen Ater van Hiskia/ achtentne
20 ghentich. Der kinderen Hasum / drie hon=
21 dert eñ achtentwintich. Der kinderen Be=
22 zai/drie hondert ende vierentwintich. Der
23 kinderen Hariph/hondert eñ twelf. Der kin
24 derẽ Gibeon/vijfentnegentich: Der mannẽ
van Bethleem eñ Netopha/hondert eñ acht
25 entachtẽtich. Der mannen van Anathoth/
26 hondert eñ achtentwintich. Der mannẽ vã
27 BethAsmaueth/ tweenveertich. Der man=
nen van KiriathJearim / Caphira eñ Bee=
28 roth/seuen hondert ende drienveertich. Der
mannen van Rama eñ Gaba / ses hondert
29 eñ eenentwintich. Der mannen van Mich=
30 mas / hondert ende tweentwintich: Der mã
nen van BethEl eñ Ai/hondert eñ drientwin
31 tich/ Der mannen vanden anderen Nebo/
32 tweenvijftich . Der kinderen des ande=
ren Elam/duysent/twee hondert eñ vieren=
33 vijftich/ Der kinderen Harim: drie hondert
34 eñ twintich . Der kinderen Jereho / drie
35 hondert ende vijfenveertich. Der kinderen
Lodhadid eñ Ono/seuen hondert eñ eenen=
36 twintich. Der kinderen Senaa / drie duy
37 sent negen hondert ende dertich. De Prie=
sters der kinderen Jedaia/vanden huyse Je=
sua/neghen hondert eñ drieentseuentich.
38 Der kinderen Jmmer duysent ende tween=
39 vijftich. Der kinderen Pashur/duysent twee
40 hondert ende seuenenveertich/ Der kinde=
41 ren Harim duysent ende seuenthiẽ. De Le
uitẽ. Der kinderen Jesua vã Kadmiel/onder
de kinderen Hodua / vierentseuentich.
42 De Sangers: Der kinderen Asaph/hondert
43 ende achtenveertich. Die poortwachters
44 waren: De kinderen Sallum/de kinderen
Ater / de kinderen Talmon/de kinderen Ha
kub/de kinderen Hathita de kinderen So=
bai/al tsamen/hondert eñ achtendertich.
45 *De Nethinim. De kinderen Siha/de kin 1.Esd.
46 deren Hasupha /de kinderen Tabaoth/ De
kinderen Keros/ de kinderen Sia/ de kinde=
47 deren Padon/ De kinderẽ Libana /de kin=
48 deren Hagaba/de kinderen Salmei/ De kin
deren Hanan / de kinderen Giddel/ de kinde
49 ren Gahar/ De kinderen Reaia/de kinde=
50 ren Resin/de kinderen Necoda/ De kinde=
ren Gasam/de kinderen Vsa/de kinderẽ Pas
51 seah/ De kinderen Bessai/de kinderen Me=
52 gunim/de kinderẽ Nephussim/ De kinde=
ren Bakbuk de kinderen Hakupha/ de kin=
53 deren Harhur. De kinderen Bazlith / de
54 kinderen Mchida/de kinderen Harsa/ De
kinderen Barkos/de kinderen Sissera / de
55 kinderen Thamath/ De kinderen Nezi=
56 ah/ de kinderen Hatipha. De kinderen der
knechten Salomo waren/ de kinderen Soti/
E de kinderen Sophereth / de kinderen Prida/
57 De kinderen Jaela / de kinderen Darkon/
58 de kinderen Giddel/ De kinderẽ Sephatia/
de kinderen Hatil / de kinderen Pochereth/
59 van Sebaim/ De kinderen Amon. Alle der
Nethinim/eñ kinderen der knechtẽ Salomo/
60 waren driehondert eñ tweentnegentich. Eñ 1.E
*dese trocken oock mede op/ Mithel/ Melah/
Thel/Harsa/Cherub/Abdon ende Jmmer.
61 Maer si en costen haers Vaders huys noch
haer zaet niet bewijsen/ hoe wel sy wt Jsrael
62 waren. Der kinderen Delaia/der kinderen
Tobia/eñ der kinderen Nekoda / waren ses
63 hondert eñ tweenveertich. Eñ vanden prie
steren waren/de kinderen Habaia/de kinderẽ
64 Hakoz/de kinderen Barsillai/ Die vanden
dochteren Barsillai/des Gileaditers een wijf
nam / eñ wert na der seluer namen genoemt.
65 Dese sochten haerder geboorten register/eñ
doen zijt niet en vondẽ/ werden si los vander
66 priesterschap. Eñ Hathirsatha sprac tot hẽ:
dat si vanden alderheylichsten niet en souden
eten/ tot dat een Priester op quame/met den 1.C
67 lichte eñ recht. ‖Der geheelder gemeynten
als een man / was tweenveertich duysent/
68 drie hondert eñ tsestich/ Wtgenomen haere
knechten eñ maertẽ/dier waren seuen duysent
drie

Nehemia hãget de dueren eñ verbiedtse open te doen tot dat de sonne schijnt.

1.Esd. 2.a.1.

Dat volck wort ghetelt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

drie hondert eñ seuenendertich. Eñ hadden
twee hondert en vijfenveertich Sanghers eñ
69 sangerssen. Seuen hondert eñ sesendertich
Rossen / twee hondert ende vijfenveertich
70 muylen / Vier hondert ende vijfendertich
kemelen/ses duysent seuen hondert ende twin
71 tich Ezelen. Ende sommighe der Ouerster
72 Vaderen gauen wat totten wercke. Ha-
thirsatha gaf tottē schat duysent gulden/ vijf
tich beckens/ vijf hondert ende dertich Prie-
73 sters rocken. Ende sommige Ouerste vade-
ren gauen totten schat aen dat werc twintich
duysent gulden eñ twee duysent eñ twee hon
74 dert pondē siluers. Eñ dat ander volc gaf
twintich duysent gulden/ende twee duysent
pont siluers / eñ seuenentsestich Priesters roc
75 ken. Eñ de Priesters/ eñ Leuiten de poort
wachters/de sangers eñ sommighe des volcx
eñ de Nethinim/ende gheheel Israel gingen
in haer steden sitten.

Dat viij. Capittel.

1 ALs nv de " seuenste maent aen quam/
A eñ de kinderen Israels in haren steden
2 waren/ Vergaderde hem dat gehee-
le volck als een mā/op de breede strate /voor
de waterpoorte. Eñ spraken tot Esra/den
schriftgeleerden/Dat hy dat wetboec Mose
soude halen / dat de Heere Israel gheboode̅n
3 heeft. Eñ Esra de Priester * bracht de Wet
voor de gemeynte/beyde mannen eñ vrouwen
eñ alle diet verstaen costen/inden eersten da-
4 ghe der seuender maent. Ende las daer in/
op die breede strate/die voor de Waterpoor-
te is/van smorgens vroech totten middach
toe / voor mannen ende wijuen / ende wie
datter verstaen coste. Ende des gheheelen
volcx ooren waren totten wetboeck gekeert.
5 Ende Esra de Schriftgeleerde stont op ee
nen hoogen houten stoel/dien sy ghemaeckt
hadden om te prediken / Ende neffens hem
stont Mathithia / Sema / Anania / Vria /
Hilkia/ende Maeseia tot zijnder rechter hāt/
Eñ tot zijnder slincker hant/Pedaia / Misa-
el/Malchia/ Hasum / Hasbadana/ Sacha-
6 ria eñ Mesullam. Eñ Esra dede dat*boeck
B open voort gheheel volck/want hy stack wt
ouer allet volck.Eñ doen hijt op dede / stont
7 alle dat volc. Eñ Esra loefde den Heere
den grooten God/ Eñ allet volck antwoor-
de: Amen / Amen / met haren handen in die
hoochte/ende neychden hen/eñ aenbaden den
8 Heere metten aensichte ter aerden. Ende
Jesua/Bani/ Serebia / Jami/nAkub/Sab-
thai/Hodaia/Maeseia/Klita/Asaria/ Josa-
bad/Hanan/Plaia/Ende de Leuiten deden
dat dat volc op de wet aenmerckte/ende dat
9 volck stont op zijn stede. Ende sy lasen
in dat wetboeck Gods/claerlijck eñ verstan-
10 delijc/datment verstont / doenment las. Eñ
Nehemia die daer is Hathirsata / eñ Esra
de Priester/de schriftgheleerde/ende de Leui
ten/die daer maecten /dat dat volck opmerc-
te/spraken tot alle den volcke: Desen dach is
heylich den Heere uwen Gode / daerom en
zijt niet truerich/ende en weent niet. Want
allet volck weende / doen si de woorden
11 der wet hoorden. Daerom sprack hy tot
hen: "Gaet henen/ ende etet dat vette/ende
drincket dat soete/eñ seyndet den genen ooc
deelen die voor hen seluen niet bereyt en heb
ben. Want desen dach is heylich onsen Hee
re / daerom en becommert v niet. Want de
blijschap aenden Heere is uwe sterckheyt.
12 Ende de Leuiten stilden allet volck ende
spraken. Sijt stille / want den dach is hey-
13 lich/en becommert v niet. Ende allet volck
ghinck wech/dat het soude eten / drincken /
ende deelen seynden / ende een groote blij-
schap maecken. Want si hadden de woorden
verstaen/ diemen hen vercondicht hadde. Eñ
des anderen daechs vergaderden hen de O-
uerste vaderen onder dat geheele volc/ende de
Priesters eñ Leuiten/tot Esra den schriftge-
leerdē/ dat hy hen de woorden der wet soude
15 bedieden. Eñ si vonden ghescreuen in de
wet dat de Heere‖door Mosen gheboden had Leuit.23.f.38
de/ dat de kinderen Israels in Loouerhutten Nu. 29.b.12.
souden woonen / oft feest in der seuenster
16 maent. Ende sy lietent vercondighen /
ende wtroepen in alle hare steden/ende te Je
rusalem ende seggen: Gaet wt op de berghen
eñ haelt olijftacken/hersboomentacken/myr-
rentacken/ palmentacken / ende tacken van
dichten boomen/datmen Looverhutten make
17 soot gescreuen staet. Ende dat volc ginck
wt / eñ haelden sommige / eñ maecten hen
Louerhutten elck op zijn dack/eñ in hare ho-
uen/ende in de houen aent huys Gods/ ende
op de breede strate aen de waterpoorte/eñ op
18 de breede strate aen de poorte Ephraim. En
de de geheele gemeynte der geender die wter
geuanckenissen weder waren gecomen/ maec
ten Looverhutten / ende woonden daer in.
Want de kinderen Israels en hadden sint der
tijt Josua/des soons Nun/tot desen dach toe
niet also gedaen/eñ was een seer groote blij-
19 schap. Eñ daer wert int Wetboeck Gods Daghelijcks
gelesen alle daghe / vanden eersten dach aen wert int wet
totten laetsten toe. Eñ hielden de feeste seuen boec gelesen.
daghen lanck / ende opten achsten dach de
vergaderinghe/alsoot behoort.

Dat ix. Capittel.

1 INden vierentwintichsten daghe deser De kinderen
A maent quamen de kinderen Israels te Israels schey
samen/met vasten / eñ sacken / eñ aerde dē haer vā de
2 op hen/ Ende schieden dat zaet Israels vā vreēde kinde
alle vreemde kinderen eñ traden henen ende ren/eñ beken
bekenden hare sonden/ende haerder Vaders nē haer sondē
3 misdaet/ Eñ stonden op haer plaetse/ ende
men las int Wetboeck des Heeren haers
Gods viermael des daechs. Eñ si bekenden/
eñ aenbaden den Heere haren God viermael
4 des daechs. Ende de Leuiten stonden op
inde hoochte/te wetē/ Jesua/Bani/Kadmiel
Sebania/Buni/Serebia/Bani/eñ Chenani/
eñ riepen luyde totten Heere haren Godt. De Leuiten
5 Eñ de Leuiten: Jesua/Kadmiel/Bani/Hasa louen dē Hee
benia/Serebia/Hodia/Sebania/petahia spra re/met eē ver
ken: Staet op / looft den Heere uwen Godt/ hael d' welda
van eewicheyt tot eewicheyt. Ende men lo den Israels.
ue den Name uwer heerlicheydt/die verhoo-
6 get is met alle segheninghe endeloue. Hee
re ghy zijt het alleene/"ghy hebt den hemel Genesi.1.a.1.
gemaect/eñ alder hemelen hemel/met alle ha Apoc.14.a.7.
ren heyr/de aerde eñ alle watter op is/die zee
eñ al watter in is/ghi maket alle dinc leuen
7 de/ende dat hemelsche heyr aenbidt v. Ghy
B zijt de Heere Godt / * ghy die Abram verco- Gen. 11.d.31.
ren hebt/eñ hem vā Vr in Caldea wt geleydt
8 ‖ende Abraham ghenoemt. Ende zijn herte Gene.17.a.5.
getrou voor v geuonden / * ende een verbont *Gen.15.d.18
met hem gemaect zijn zaet te gheuen dat Lāt
der Cananiten/Hethiten/Amoriten/Phereßi
ten/ Jebusiten eñ Girsonitē/eñ hebt v woort
ghehouden/want ghy zijt rechtueerdich.
9 *Eñ ghy hebt aengesien de ellendicheyt on Exod.3.b.7.
ser vaderen in Egipten/ende haer roepē ver
10 hoort aen de roode zee: Eñ teekenen eñ wō
derlijcheden ghedaen aen Pharao/eñ alle zij
ne knechten / eñ aen alle twolck zijns Lants.
Wāt ghy bekendet/dat si stout tegen hen wa
ren/eñ hebt v eenen Naem ghe maect/soo het
11 heden voor oogen staet. Ende hebt‖de zee Exod.14.e.21
voor hen van malcanderen gescheurt / dat sy Judic.3.c.14.
midden in de zee droech daer door gingen: Eñ
hare veruolgers ghewoorpen in de diepte/ge-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Exod.13.d.21 12 lijck steenen in machtighe wateren. *Ende
Psa.105.e39 hebtse des daechs in eender wolckcolomne
geleydt / eñ snachts in een vyer colomne/om
hen te lichten / op den wech / den welcken si
Exod. 19.20. 13 trocken. Eñ * zijt neder gedaelt opten berch
Deu. 4.b.14. Sinai/eñ hebt met hen vanden hemel gespro
ken / eñ hen gegeuen een warachtich Recht/
ende een rechte wet / eñ goede geboden eñ ze
14 den. Eñ uwen heyligen Sabbath hen con
dich ghemaect / eñ geboden/zeden eñ wetten
15 hen geboden door uwen knecht Mose. Eñ
Exod.16.a.5. hen*broot vanden Hemel gegeuen/doen hen
hongerde/eñ water wt den steenen laten gaẽ
Gen. 22.c.16. doen hen dorstede: Ende hen" gesproken/dat
si in souden gaen.Eñ dat lant innemen daer
ghy uwe hant ouer hieft hen te gheuen.
Van ondanc 16 Maer onse vaders werden stout eñ hertnec=
baerheydt/eñ kich dat si uwe geboden niet en hoorden. Eñ
hardtneckic= weygerden hen te hooren/eñ en gedachten u=
heyt Israels. we wonderlijcheden ooc niet/die ghy aen hen
17 deet. Maer si werden hertneckich/ eñ wier=
pen een hooft op / dat si hen souden keeren
tot haerder dienstbaerheyt in hare onuerdul=
dicheyt . Maer ghy mijn God/ vergauet hen/
eñ waert genadich/bermhertich / verduldich/
eñ van grooter bermhertichheyt/ ende en ver=
Exod.32.b.4. 18 lietse niet. Eñ hoe wel si"een gegoten calf
‖3.Re.12.f.28 maecten / eñ spraecken: ‖Dat is uwe Godt/
Vande grote die v wt den Lande Egipti gheleydt heeft/
goethz gods. 19 ende deden groote lasteringe: Noch en ver
liet ghyse niet inder woestijnen/na uwer gro
ter bermhertichheydt . Ende de wolckcolom=
ne en weke niet van hen des daechs / hen te
leyden op den wech/noch de vyer Colomne
des nachts/ hen te lichten op den wech/ dien
20 si trocken. Ende ghy gaeft hen uwen goe=
Exod. 16.f.32 den gheest/hen te onderwijsen . " Ende dijn
‖Manna/ oft ‖Man en keerde ghy niet van haren monde/
hemels broot ende gaeft hen water doen hen dorstede.
21 Veertich Iaer lanck besorchde ghyse inder
Deu.8.a.4. woestijnen / dat hen niet en ghebrack. *Haer
cleederen en verouden niet / ende haer voe=
22 ten en swollen niet. Eñ gaeft hen Coninc
rijcken ende volcken/ende deeldese herwaerts
eñ derwaerts / dat si in namen dat Landt
Num.21.d24 ‖Sihon / des Conincks te Hesbon / ende
dat Lant Og/des Conincks in Basan/ ·
Gen. 22.c.17. 23 Eñ * vermenichfuldichde hare kinderen/
als de Sterren aenden Hemel/ende brachtse
int Lant dat ghy haren vaderen ghesproken
hadt/dat si daer in trecken/ende het in nemen
24 souden. Ende de kinderen trocken daer in/
[illegible] ii.2.3.4. ende namen dat Landt in."Ende ghy veroot
moedichde voor hen de inwoonders des
Landts/de Cananiten/ende gaeftse in haren
handen: Ende hare Coninghen ende volcken
indẽ Lande / dat si met hen nae haren wil=
25 le souden doen. Ende si wonnen vaste
Steden / ende een vet Landt/ ende namen
huysen in/ vol alderhande goeden / wtghe=
houwen putten/wijnbergen/olijfgaerden en=
de boomen / daermen af etet ouervloedelijck.
Eñ aten /ende werden sat eñ vet/eñ leefden
Vã misbruyc in wellusten/door uwe groote ghoetheyt.
der ghenaden 26 Maer si werden ongehoorsaẽ eñ wederston
Godts. den v/eñ worpen uwe wet achter hen te rug
*3.Re.18.a.4 ge:*Ende verworchden uwe Propheten/die
hen getuychdẽ dat si hen tot v soudẽ bekeerẽ/
eñ deden groote lasteringe/daerom gaeft ghy
se inde hant haerder vianden diese benauden.
Iudic.3.b.9. 27 Eñ inder tijt haerder " benautheyt riepen
E si tot v/eñ ghy verhoordese vanden Hemel.
Eñ door uwe groote bermhertichheyt ghaeft
*beschermers ghy hen *Heylanden/diese wt haerder vian
28 den hant holpen . Maer als si tot rusten
quamen verkeerden si hen om quaet te doe=
ne voor v/soo verliet ghyse in haerder vian=
den hant dat si daer ouer heerschten/so be=
keerden sy hen dan / eñ riepen tot v. Eñ ghy
verhoordese vanden Hemel/eñ verlostese nae
uwer grooter ontfermhertichheyt menichwerf.
29 Eñ liet hen getuygen / dat si haer bekeeren Godt roept
souden tot uwer wet. Maer si waren stout/ tot boete.
eñ en hoorden uwe geboden niet. Ende son=
dichden aen uwe rechten(Die welcke"ist dat Leui. 18.a.
se een mensce doet/ daer inne leeft)ende keer Rom.10.a.
den haer schouderen wech eñ werden hertnec
30 kich eñ en hoordẽ niet. "Eñ ghy vertroctet 4.Re.17.a.
vele iaren ouer hen/eñ liet hen getuygẽ door
uwen geest / in uwen Propheten. Maer si
en namens niet ter ooren. Daerom hebt ghy
se ghegeuen inde hant der volcken inde lan=
31 den. Maer nae uwer grooter ontfermher=
tichheyt en hebt ghijt niet geheelijc met hen
wt gemaect/noch haer verlatẽ: Want ghy zijt
32 een genadich eñ ontfermhertich God. *Nv 2.Esd. 1.a.
onse Godt/ghy groote Godt/ machtich ende Dani. 9.a.4.
verschrickelyck / ghy die dat verbondt hout/ Een ghebed
ende ontfermhertichheyt/en achtet niet cleyne tot God voor
alle de moeyte die ons beuangen heeft /ende Israel.
onse Coningen/Vorsten/Priesteren/Prophe
ten/vaders eñ v geheel volc / vander tijt der
Coningen tot Assur aen / tot op desen dach.
33 Ghi zijt rechtueerdich in al dat ghi ouer õs
gebracht hebt/Want ghy hebt recht gedaen.
34 Maer wy zijn Godloos geweest/ Eñ onse
Coningen/Vorsten Priesteren ende vaders
en hebben niet gedaen na uwe wet /ende geẽ
acht gehadt op uwe geboden eñ getuygenis=
35 sen / die ghy hen hebt laten getuyghen. En
de si en hebben v niet ghedient in haren Co=
nincrijcke/ eñ in uwen grooten goeden/die
ghy hen gaeft/eñ inden breeden ende vetten
Lande / dat ghy hen inghegheuen hebt/ ende
en hebben hen niet bekeert van haren boosen
36 wesen. Siet/wy zijn heden ten dage knech
ten /ende inden Lande/dat ghy onsen vade=
ren gegeuen hebt / te eten zijn vruchten ende
37 goeden. Siet/daer zijn wy knechten in. Eñ
zijn incomen vermeerdert hem den Coningen
die ghy ouer ons geset hebt/om onser sonden
wille. Eñ si heerschappen ouer onse licha=
men/ eñ vee/na harẽ wille/eñ wi zijn in groo
ter noot: Eñ in allẽ desen maken wy een vast
verbont/ende schrijuent/ eñ latent onsen vor=
sten/Leuiten ende Priesteren besegelen.

Dat x. Capittel.

1 DIe beseghelaers waren / Nehemia/ Vande nam
A Hathirsatha de sone Hachalia/ ende d' bezegelaer
2 Sidekia/ Seraia/ Asaria/ Ieremia/ des verbon
3 Pashur / Amaria/ Malchia/ Hattus/Seba
4 nia/Malluch/ Harim / Meremoth / Oba
5 dia/ Daniel/Ginthun/Baruch/
6 Mesullam/Abia/Meiamin/
7 Maasga/Bilgai/eñ Semaia/dat waren de
8 Priesters. De Leuiten waren: Iesua/de so
ne Asania Binui / vanden kinderen Hena=
9 dad / Kadmiel/ Ende hare broeders/Se=
10 chania/Hodia.Klita/Plaia/Hanan/ Mi=
11 cha/Rehob/Hasabia/ Sachur/Serebia/Se
12 bania/ Hodia/Bani ende Beninu.
13 De Hoofden int volck waren: Pareos/Pa
hath Moab/Elam/Sathu/Bani/
14 Buni/Asgad/Bebai/
15 Adonia/Biguai/Adin
16 Ater/Hiskia/Asur/
17 Hodia/Hasum/Besai/
18 Hariph/Anathoth/Neubai/
19 Magpias/Mesullam/Hesir/
20 Meselsabeel/Sadok/Iaddua/
21 Platia/Hanan/Anaia/
22 Hosea/Hanania/Hasub/
23 Halohes/Pilha/Sobek/
24 Rehum/Hasabna/Maeseia/
25 Ahia/Haman/Anan/
26 Malluch/Harim ende Baena,

Eñ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

27 Ende dat ander volck/ Priesters/Leuiten/
B poortwachters/sangers/Nethinim/ende alle
die hen vanden volck inde Landen afgeschey
den hadden totter wet Gods/ met haren wij=
uen/sonen eñ dochteren/ alle die het verstaen
costen/ eñ hare machtige nament aen voor ha
28 re broeders. *Ende si quamen/dat si souden
sweeren/eñ hen met eenen eedt verbinden/te
wandelen in de Wet Gods/die door Mose dē
29 knecht Gods gegeuen is/ Dat si houden eñ
doen wilden/na alle geboden/rechten eñ sedē
30 des Heerē ons Heerschappers. ‖Eñ dat wy
den volcke inden lande onse dochteren niet en
wilden geuen/noch hare dochteren onse sonē
31 nemen. Ooc ‖als de volckē int lant op Sab
baths dagē/ware eñ alderhande victalie bren
gen te vercoopen/ dat wijs niet van hē nemē
en wilden op dē Sabbath/eñ heylige dagen.
"Eñ dat wy dat seuenste iaer alderhande be=
32 swaringe vry laten wilden. Eñ leggen een
gebot op ons/dat wy iaerlijcs een derdendeel
C eens sikels geuen willen totten dienste inden
33 huyse onses Gods/ Te weetē/tot toonbroot/
tot dagelyckse spijsoffer/tot dagelijckse brant=
offer/des Sabbaths/der nieuwer maenden eñ
feestdagen/eñ totten geheylichdē/ eñ tot sond
offer/op dat Israel versoent worde/eñ tot al=
34 le besinge inden huyse ons Gods. Ende wy
worpen dat Lot onder den Priesteren/ Leui=
ten/ende den volcke/om den offer des houts/
datmen totten huyse onses Gods brengē sou=
de iaerlijcx/nae den huyse onser vaderen / op
gesette tyden te bernen opten altaer des Hee
ren onses Gods/so het inde Wet gheschreuen
35 staet. Eñ iaerlijcx te brengen de eerstelingen
onses lants/eñ de eerstelinghen alre vruchten
36 op alle boomen/totten huyse des Heerē. Eñ
D de eerstelingen onser sonen/eñ onses vees/ so
het in de wet gheschreuen staet: Eñ de eerste=
linghen onser runderen/eñ onser schapen/dat
wy dat al totten huyse onses Godts brengen
souden/den Priesteren die inden huyse onses
37 Gods dienen. Oock souden wy brenghen de
eerstelingen onses deechs/eñ onser Heffinge/
eñ de vrucht van alderhande boomen / most/
eñ olie/den Priesteren/inde kisten aen dē huy
se onses Gods: Eñ "de thienden onses lants/
den Leuiten/dat de Leuiten die thiende heb=
38 ben/in alle steden onses ackerwercs. Eñ de
Priester de sone Aaron / sal met den Leuiten
oock aende thiende der Leuiten deel hebben/
also dat de Leuiten de thiende haerder thien
den op brengen/totten huyse onses Godts/in
39 de kisten in dat schathuys. Wāt de kinderen
Israels eñ de kinderen Leui/sullen de Heffin
ge des corens/most ende olijs op in de kisten
brengen. Aldaer zijn de vaten des heylichdōs.
Eñ de Priesters die daer dienen/eñ de Poor
tiers/ende Sangers / dat wy dat huys onses
Gods niet en verlaten.

Dat xj. Capittel.

1 ENde de Ouersten des volcx woonden
A te Jerusalem. Maer dat ander volck
worp dat Lot daerom/dat van thienē
een deel na Jerusalem inde heylige stede sou=
de trecken/daer te woonen/ eñ neghen deelen
2 inde steden. Eñ dat volck seghende alle de
mannen die vrijwillichlijck waren te Jerusa=
3 lem te woonen. Dit zijn de Hoofden des
Lantschaps/die te Jerusalem woondē. Maer
inden steden Juda woonden elc op zijnen goe
de dat in hare steden was/te weten Israel/de
Priesters/Leuiten/Nethinim/eñ de kinderen
4 der knechten Salomo. Ende te Jerusalem
woonden sommige der kinderē Juda eñ Ben=
Jamin. Vanden kinderen Juda / Athaia/de
soone Vsia / des soons Zacharia/des soons
Amaria/des soons Sephatia/des soōs Ma=
5 halaleel/vanden kinderen Parez. Eñ Mae=
sia/de sone Baruch/des soons Chalhose/des
soons Hasaia / des soons Adaia / des soons
Joiarib/des soons Sacharia/ des soons Si=
6 lani. Alder kinderē Parez die te Jerusalem
woonden/waren vierhondert ende achtentse=
7 stich redelijcke lieden. *Dit zijn de kinderen 1.Par.10.b.7
B Ben Jamin : Sallu de soone Mesullam / des
soons Joed / des soons Pedaia / des soons
Kolaia/des soons Maeseia/des soons Ithiel
8 des soons Jesaia. Eñ nae hem Gebai/Sal=
lai/neghen hondert ende achtentwintich.
9 Ende Johel de sone Sichri/was haer voor=
stander: Ende Juda de soon Hasnua/ouer dat
10 ander deel der stadt. ‖Van den Priesteren 1.Pa.10.b.10
woonden daer Jedaia de soone JoJarib Ja=
11 chin/ Saraia de sone Hilkia/des soōs Me=
sullam/des soons Sadok / des soons Mera=
ioth/des soons Ahitob/was Vorst inden huy
12 se Gods. Eñ zijne broeders/die inden huy=
se arbeyden/dier waren achthondert eñ twee
entwintich. Eñ Adaia de soone Jeroham/des
soons Plalia/des soons Amzi/des soons Sa
charia/des soons Pashur / des soons Mal=
13 chia: Ende zijne broederen Ouersten/ onder
den vaderen / dier waren twee hondert ende
tweēveertich. Eñ Amassai de soō Azareel/des
soons Ahusai / des soons Mesillemoth / des
14 soons Immer: Ende zijne broeders machti=
ghe lieden / dier waren hondert ende achten=
twintich. Eñ haer voorstander was Sabdiel/
15 de soone Gedolim. "Vanden Leuiten: Se= 1.Pa.10.b.14
C maia/de soone Hasub / des soons Asrikam/
16 des soons Hasabia/des soons Bunni. En=
de Sabthai/ende Josabad / van der Leuiten
Ouersten aen den buyten wercke in den huy=
17 se Gods. Ende Mathania/de soone Micha
des soons Sabdi/des soōs Assaph/die thooft
was danckbaerheyt te beginnen totten gebe=
de. Eñ Bakbukia/de ander onder zijnen broe
deren/ende Abda de soone Samua/des soons
18 Galal/des soons Jedithun. Alle der Leuitē
inder heyliger stadt/waren tweehondert ende
19 vierentachtentich. *Ende de poortwachters 1.Pa.10.c.17
Akub ende Thalmon / eñ haer broederen die
inde poorten de wacht hielden/dier warē hon
20 dert ende tweentseuentich. Maer dat ander
Israel/Priesteren ende Leuiten/waren in al=
21 len steden Juda/elck in zijn erfdeel. Ende
de Nethinim woonden aen Ophel/ende Si=
ha eñ Gispa behoorden tot den Nethinim.
22 De voorstander ouer de Leuiten te Jerusa=
D lem/was Vsi de sone Bani/des soons Hasa=
bia/des soons Mathania/ des soons Micha.
Van den kinderen Assaph/waren Sanghers/
23 tot dat werc int huys Gods/ Want het was
des Conincks gebodt ouer hen/dat de San=
gers ghetrouwelijck handelen souden/op ek=
24 ken dach zijn behoorte. Ende Pethaia de
soone Masesabeel / van den kinderen Serah/
des soons Juda / was beuelhebber des Co=
25 nincx/tot allen wercken aen dat volck. Eñ
der kinderen Juda/die buyten op den dorpen
op haer lant waren / woonden sommighe tot
KiriathArba / eñ in haren dochteren ende te
Dibon ende in haren dochteren/ende te Kab
26 zeel eñ in haren dorpen/ Eñ te Jesua/Ma=
27 lada/Bethphaleth/ Hazarsual/Berseba/en=
28 de haren dochteren/ Ende te Siklag/ende
29 Machona/ende haren dochteren/ Ende te
Enrimmon/Sarega / Jeremoth/ Sanoah/A=
30 dullam/ende haren dorpen/ Te Lachis/en=
de op haren velde / Te Aseka/ende in haren
31 dochteren. Ende si legerden hen van Berse=
32 ba aen/tot aen dat dal Hinnom. Maer de
kinderen BenJamin van Gaba woonden te
Michmas/Aia/BethEl/eñ hare dochteren.
33 Ende te Anatoth / Nob / Anania/Hazor/

34 Rama/Githaim/Hadid/Sibaim/ Nebal-
35 lath/Lot/Ono/eñ int timmerdal. Eñ som-
mige Leuiten/die deel in Juda haddẽ/woon-
den onder BenJamin.

Dat xij. Capittel.

1.Pa.10.a.1. Van dẽ namẽ der Priesters eñ Leuitẽ die met Serubabel op trockẽ

1 A DIt zijn de Priesters ende Leuiten / die
met Serubabel den sone Sealthiel eñ
Jesua optrockẽ: Seraia/Jeremia/ Es-
2 ra/ Amaria/Malluch/Hattus/
3 Sechania/Rheum/Meremoth/
4 Jddo/Ginthoi/Abia/
5 Meiamin/Maadia/Bilga/
6 Semaia/ Josarib/Jedia/
7 Sallu/ Amok/Hilkia/
8 Eñ Jedaia/dit waren de hoofden onder de
Priesteren/ eñ haren broederen / in den tijden
9 Jesua. Maer de Leuiten waren dese: Jesua/
Bennui/Kadmiel/Serebia/Juda / eñ Matha-
nia/ouer dat dancofficie/ hy eñ zijn broeders.
10 Bakbukia eñ Vnni hare broeders / waren
11 rontom haer ter hoedinghe. Jesua wan Jo-
iakim. Joiakim wan Eliasib. Eliasib wan Jo
12 iada. Joiada wan Jonathan. Jonathan wan
13 Jaddua. Eñ inden tijt Joiakim/waren dese
de ouerste Vaderen / onder den Priesteren/te
weten / van Seraia was Meraia/van Jere-
14 mia was Hanania/ Van Esra was Mesul
15 lam/van Amaria was Johanan/ Van Mal
luch was Jonathan/Van Sebania was Jo-
16 seph/ Van Harim was Adna/van Mera-
17 ioth was Helkai/ Van Jddo was Zacha-
18 ria/van Ginton was Mesullam/ Van Abia
B was Sichri/vã Meiamin Moadia/ was Pil
19 tai. Van Bilga was Sammua/ Van Se-
20 maia was Jonathan/ Van Joiarib was
21 Mathnai/Van Jedaia was Vsi/ Van Sal-
laia was Kallai/Van Amok was Eber/
22 Van Hilkia was Hesabia / Van Jedaia
23 was Nethaneel. Ende inden tijden Eliasib
Joiada/Johanan/ende Jaddua/werden de o-
uerste Vaders onder de Leuiten/eñ de Prie-
steren beschreuen onder de Cronijcke Darij/
24 des Perzers. Maer de kinderen Leui / de
Ouerste vaderen/werden beschreuen in de cro
nijcke / totter tijt Johanan des soons Eliasib
25 toe. Eñ dit waren de Ouerste onder de Le-
uiten: Hasabia/Serebia/ende Jesua de soone
Kadmiel/ende hare broederen neffens hen/te
louen ende te dancken/alsoot Dauid de man
Gods gheboden had/ Deen wacht neffens de
26 andere. Mathania/Bakbukia/Obadia/Me
sullam/Talmon/eñ Akub / waren Poortiers
aen de wacht/aen den dorpel/inde poorten.
27 Dese waren inden tijden Joiakim/des soõs
Jesua / des soons Jozadok / ende ten tijden
Nehemia des Lantvoochts/ ende des Prie-
28 sters Esra des Schriftgeleerden. Eñ in der

Vãder inwijdinge d' mueren Jerusalẽs

C wijdinge der mueren tot Jerusalem sochtmen
de Leuiten wt alle haer plaetsen/datmense te
Jerusalem soude brengen/om in blijschappen
de wydinge te houden/met dancken/ met sin-
gen/Cymbalen / Psalteren / ende Herpen.
29 Eñ de kinderen der Sangers vergaderden
hen vanden Contrepen om Jerusalem/ eñ vã
30 den Houe Netophati/ Eñ vanden huysen
Gilgal/ende van den Ackeren te Gibea ende
Asmaueth. Want de Sangers hadden hen ho
31 uen getimmert rontom Jerusalem. Ende de
Priesters eñ de Leuiten reynichden hen/ende
reynichden dat volck/ de poorten/eñ de mue-
32 ren. Eñ ick liet de Vorsten Juda bouen op
de mueren climmen / ende stelde twee groote
danck Choren/die ghingen henen ter rechter

2.Esd.3.c.19.

siden bouen op de mueren ter " mestpoorten
33 waert. Eñ hen ginck na/Hosaia/eñ de helft
34 der Vorsten Juda/ Ende Azaria/ Esra/Me-
sullam/Juda/BenJamin / Semaia eñ Jere-
35 mia/ Eñ sommighe der Priesters kinderen
met Trompetten/te weten/Sacharia de soñ
Jonathan/des soons Semaia/des soons Ma
thania / des soons Michaia / des soons Sa-
36 chur/des soons Assaph/ Ende zijn broeders.
D Semaia / Azareel / Milalai/ Gilalai/Maai/
Nethaneel/eñ Juda/Hanani metten musijck
spelen Dauids des mans Godts. Esra de
Schriftgeleerde voor hem / ter fonteynpoor-
37 ten waerts/ Ende ginghen neffens hem op
de trappen totter stadt Dauids/de muerẽ op/
totten huyse Dauids toe / tot aen de waters
38 poorte tegent Oosten. Den anderen Danck
Choor/ginck tegen hem ouer/ eñ ick na hem/
Eñ de helft des volcks aen de mueren na de
ouenspoorte opwaerts/tot aẽ de breede mue
39 ren/ Eñ na de poorte Ephraim aen/eñ nae
de oude poorte/eñ na de vischpoorte/ ende na
den Toren Hananeel/eñ naden Toren Mea/
tot aen de schaepspoorte : Eñ bleuen staende
40 inde kerckerpoorte. Eñ die twee danck Cho
ren stonden also inden huyse Gods/ende ick/
41 ende de helft der Ouerster met my/ Ende
de Priesters / te weten / ElJakim/Maesia/
MinJamin / Michaia/ Elioenai/Zacharia/
42 Hanania met Trompetten/ Ende Maeseia/
Semaia/Eleazar / Vsi/ Johanan/Malchia/
Elam/ ende Azer. Ende de Sangers songhen
luyde/ende Jesrahia was de voorstander.
43 Ende in den seluen daghe / werden groote
E offerhanden gheoffert/eñ waren vrolijck. Wãt
Godt had hen een groote blijschap gemaect/
also dat hen/beyde wijuen ende kinderen ver
blijden. Ende men hoorde de blijschap Jeru-
44 salems verre. Jn dier tijt werden mannen Vanbewaerders der schatkisten.
ouer de schatkisten geordineert/daer de Hef-
fingen/eerstelingen / ende thienden in waren/
dat sise vergaderen souden van de Ackeren
om de stadt/om wt te deylen nae de wet voor
de Priesteren eñ Leuiten. Want Juda hadde
een blijschap aen de Priesteren eñ Leuiten/
dat si stonden ende bewaerden de bewaringe
haers Gods/eñ de bewaringe der reyninghe.
45 Eñ de Sangers eñ poortwachters stonden
na den gebode Dauids/eñ zijns soons Salo-
46 mo. *Want in dẽ tijden Dauids eñ Assaphs 1.Pa.24.a.1.
werden de Ouerste sanghers/eñ lofliedekens 25.a.1.26.a.1
47 eñ danck tot God gesticht. Eñ geheel Jsrael
gaf dẽ sangers eñ dẽ poortwachters deelen in
den tijden Serubabel eñ Nehemia op elcken
dach zijn deel / eñ si gauen wat gheheylichts
voor de Leuiten. Ende de Leuitẽ gauen wat
gheheylichts voor de kinderen Aaron.

Dat xiij. Capittel.

1 EN de in dier tijt*wert dat Boeck Mo- 2.Esd.8.b.6.
A se ghelesen voor de ooren des volcx/ eñ
daer in vantmen ghescreuen/ ||dat de Deut.23.a.3.
Ammoniten eñ Moabiten nemmermeer in de De Ammoniten eñ Moabiten mochtẽ niet in de gemeente comen.
2 gemeynte Gods en souden comen. Om dat
si den kinderen Jsraels niet te gemoet en qua
men met broot eñ water/ "eñ huerden teghen
hen Bileam/dat hyse veruloeckẽ soude. Maer
onse God keerde dien vloeck in een segenin- "Nu.22.a.4.
3 ge. Doen si nv dese Wet hoorden / schieden
4 si alle vremdelingen van Jsrael af. Eñ voor
dien hadde de Priester Eliasib inde kiste aen
thuys onses Godts/ghelept den offer Tobia.
5 Want hy hadde hem een groote kiste ghe-
maect / ende daer hadden si te vooren henen
ghelept/spijsoffer/wierooek/ de ghereetschap/
eñ de thienden vanden coren/most/ ende olie/
na de geboden der Leuiten / Sanghers ende
Poortiers/daer toe de heffinge der priesters.
6 Maer in allen desen en was ick te Jerusa-
B lem niet:*Want inden tweendertichsten Jare 2.Esd.2.a.
Arthasastha des Conincks tot Babel / quam
ick totten Coninck/ende na sommige daghen
7 verwerf ick vanden Coninck/ Dat ick nae
Jerusalem trock. Ende ick mercte dattet niet
goes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

goet en was/dat Eliasib aen Tobia gedaen
had/dat hy hem een kiste maeckte in den Hof
8 aent huys Godts. Ende het verdroot my
seer/ende ick wierp alle de ghereetschap van
9 den huyse Tobia wt/voor de kiste/ Ende
hiet datmen de kiste reynigen soude. Ende ick
bracht aldaer weder de gereetschap des huys
Gods/dat Spijsoffer/ende den Wieroock.
10 ||Ende ick vernam/dat der Leuiten deelen
hen niet ghegeuen en waren/om welcker sa=
ken wille / de Leuiten ende Sanghers ghe=
uloden waren/elck tot zijnen Acker te arbey=
11 den. Doen berispte ick de Ouerste / ende
sprac: Waerom verlaten wy dat huys Gods?
Maer ick vergaderdese / ende settedese aen
12 haer plaetse. Doen bracht gheheel Juda de
thiende vanden Coren/ Most ende Olie tot=
13 ten schat. Ende ick sette ouer de schatten/
C Selemia den Priester/eñ Sadok den Scrift=
geleerden/ende vanden Leuiten/Pedaia/en=
de onder haer handt / Hanan den soone Sa=
chur/des soons Mathania. Want si werden
ghetrou ghehouden/ ende hen werdt beuolen
14 haren broeders wt te deelen. Mijn "God ge
denckt myns daer aen / ende en wischt niet
wt mijn bermhertichept / die ick aen mijns
Gods huys/ende aen zijne * hoedinghe ghe=
15 daen hebbe. ||Ter seluer tijt sach ick in Ju=
da wynperssen treden op den Sabbath / ende
schouen in brenghen/ eñ Ezels gheladen met
wijndruyuen/vijgen/ende alderley last te Je=
rusalem brengen op den Sabbath dach. En=
de ick betuychdese op dien dach/doen si de vic
16 talie vercochten. Daer woonden oock Ty=
riers in/die brachten visch / ende alderhande
ware/ende vercochtense op den Sabbath/den
17 kinderen Juda ende Jerusalems. Doen be=
rispte ick de Ouerste in Juda / ende seyde tot
hen: Wat is dat voor een boos dinck/dat ghi
18 doet / ende breect den Sabbath dach? En
deden onse Vaderen also niet / eñ onse Godt
bracht al dit ongheluck ouer ons / ende ouer
dese stadt? Ende ghy maeckt der gramschap
ouer Jsrael noch meer / dat ghy den Sabbath
19 breeckt. Ende doen de poorten te Jerusa=
D lem op ghetrocken waren / voor den Sab=
bath/hiet ick de poorten toe sluyten/ende be=
ual datmense niet open doen en soude/ tot na
den Sabbath. Ende ick stelde sommige mijn=
der knapen aen de poorten / datmen gheenen
last daer in brenghen en soude op den Sab=
20 bath daghe: Doen bleuen de Cremers ende
vercoopers met alderhande ware ouer nacht
daer buyten voor Jerusalem / eens oft twee
21 weruen. Doen ghetuychde ick hen / ende
sprac tot hen: Waerom blijfdy ouer nacht om
de mueren? Doet ghijt noch eens/soo wil ick
de hant aen v slaen. Van dier tijt aen en qua
22 men si des Sabbaths niet meer. Ende ick
sprack totten Leuiten / die daer reyn waren/
dat si comen souden / ende de poorten wach=
ten / om den Sabbaths dach te heylighen:
Mijn Godt / ghedenckt my dies oock / ende
spaert my nae uwer grooter bermhertichept.
23 ||Jck sach tot dier tijt oock Joden / die daer
wijfs namen van Asdod/Ammon / eñ Moab.
24 Ende haer kinderen spraecken half Asdo=
E disch/eñ en costen niet Jootsch spreken/ maer
25 na de tale elcx volcks. Ende ick scheldese/
ende vloectese/eñ sloech sommige mannen/eñ
pluctese/eñ nam eenen eedt van hen by God:
Ghy "en sult uwe dochteren niet gheuen ha=
ren sonen/noch hare dochteren nemẽ uwen so
26 nen/oft v seluen. En heeft niet * Salomo de
Coninck Jsraels daer aen ghesondicht? Ende
daer en was doch in vele Heydenen geen Co
ninc hem gelijck/ eñ hy was zijnen Gode lief/
eñ Godt settede hem tot eenen Coninck ouer
gheheel Jsrael. Nochtans brachten hem de
27 buytenlantsche wijuen tot sonden. En hebt
ghy dat niet ghehoordt / dat ghy sulck groot
quaet doet / om v aen onsen Godt te vergrij=
pen/met buytenlantsche wijuen te nemen?
28 Eñ een vanden kinderen Joiada des soons
Eliasib des hooghen priesters/hadde vrient=
schap gemaect met Saneballat den Horoni=
29 te: Maer ick iaechde hem van my. Gedenct
haerder mijn Godt / die des Priesterschaps
quijt zijn geworden / ende des verbondts des
30 priesterschaps/eñ der Leuiten. Also reynich
de ickse van allen buytenlantschen / eñ stelde
de wacht der Priesteren ende Leuiten/ elcken
31 tot zijnẽ wercke. Eñ dat hout te offeren
op ghesette tyden/ende de eerstelin
gen. Gedenct mijnder God
ten besten.

Eynde des Boecks Nehemia.

Dat Boeck
Esther.

Dat eerste Capittel.

1 JNden tijde Ahasueros / * die daer 2.Hest. 1,a,1.
A Coninc was van India/ tot Mo=
ren lant toe/ouer hondert eñ seuen
2 entwintich landen. Eñ doen hy
op zijnen Coninckliicken stoel sat/
3 op de Borch Susan/ Jnden der=
den Jare zijns Coninckrijcx/ maecte hy by hem
een maeltyt allen zijnẽ Vorsten eñ knechten/
te weten/den geweldigen in Persen eñ Me=
den/den Lantvoochden eñ Ouersten in zijnen
4 landen/ Dat hy soude laten sien den heer=
lijcken rijckdom zijns Coninckrijcx/eñ de coste
lijcke heerlijckheyt zijnder maiesteyt/veel da=
gen lanck/te weten/hondert ende tachtentich
5 dagen lanck. Ende doen de dagen wt wa= Vander groo
ren / maecte de Coninck een maeltijt alle den ter maeltyt
volcke/dat op der Borch Susan was / beyde Assuerus.
groote eñ cleyne/seuen dagen lanck/inden||ho ||Pleyne.
6 ue des Hofs/aent huys des Conincs. Daer
hingen witte/roode/ende gheele lakens / met
lijnen eñ scharlaken zeelen gehecht in silueren
B ringen/ op Marmoren Colomnen. De banc=
ken waren gulden ende silueren op plaueytsel
van groenen/witten/geelen eñ swarten mar=
7 morsteenen ghemaect. Eñ den dranc droech
men in gulden vaten/Eñ altoos in andere eñ
andere vaten: Ende Coninckliicx wijns plan
8 teyt/so de Coninck vermocht. Eñ men en
settede niemant wat hy drincken soude. Wãt
de Coninck hadde allen voorstanders in zij=
nen huyse beuolen/dat elck sonde doen alsoot
9 hem beliefde. Ende de Coninginne Vasthi Vasthi bereyt
maecte een maeltijt voor de wijuen inden Co mede eẽ mael
ninclijcken huyse des Coninckx Ahasueros. tijt.
10 Eñ optẽ seuẽstẽ dage/doẽ de Coninc goets
moets was vanden wijne/hiet hy Mehuman
Bistha/Harbona/Bigtha/ Abagtha/Sethar/
ende Charcas/de seuen Camerlingẽ/die voor
11 den Coninck Ahasueros dienden/ Dat si de Vasthi wort
Coninghinne Vasthi souden halen voor den voor den Co
Coninck / met der Coninckliicker Croonen/ ninc ontbodẽ
dat hy den volcken eñ Vorsten haer schoon= ende en wil
12 heyt soude thoonen. Want si was gheheel niet comen.
13 schoone. Maer de Coninghinne Vasthi en
wilde niet comen/na dẽ woorde des Coninckx
door zijn Camerlingen. Doẽ wert de Coninc
seer toornich / ende zijne verbolgentheyt ont=
14 stack in hem. Ende de Coninc sprack totten

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

wysen die hen op lants seden verstondē (wāt
des Coninckx saken moesten geschiē/voor alle
15 verstandige in recht eñ handel.) Maer de
naeste by hem/waren: Charsena/Setar / Ad=
matha/Tharsis/Meres/Marsena ende Me=
muchan/ die seuē Vorsten der Persen eñ Me
den/die dat aensichte des Coninckx sagen / eñ
16 saten bouen aen int Conincrijc. Wat recht
datmen aen de Coninghinne Vasthi doē sou
de/om dat si niet gedaen en hadde na den
woorde des Coninckx/door zijne Camerlingē.

Memuchan raet Vasthi te verstoten.

17 Doen sprac Memuchā voor dē Coninc eñ
de Vorsten. De Coninginne Vasthi en heeft
niet alleen aendē Coninc qualijc gedaē/ maer
oock aen allen Vorsten /eñ aen allen volcken
in allen landen des Coninckx Ahasueros.
18 Want soodanigē daet der Coninginnē/ sal
wt comen tot allen wijuen/dat si haer mans
verachten voor haren oogen/ende sullen seg=
D ghen : De Coninck Ahasueros hiet der Co=
ninginnen Vasthi voor hem comen / maer sy
19 en wilde niet. Soo sullen nv de Vorstinnen
in Persen ende Meden / oock alsoo segghen/
tot allen Vorsten des Coninckx/als si sodani=
ghen daet der Conninghinnen hooren : Soo
salder verachtens ende toornicheyts ghe=
20 noech verheffen. Behaget den Coninc/soo
laetmen een Coninclijc gebot van hē wtgaen
eñ schrijuē nader Persen eñ Medē wet/ het
welcmen niet en derf ouertreden: Dat Vasthi
niet meer voor den Coninc Ahasueros en co=
me/eñ de Coninc geue haer Conincrijc haer=
21 der naester die beter is dā sy. Eñ dat desen
brief des Coninckx die gemaect wort in zijnen
geheelē rijcke(dat welc groot is)vbrept wor=
de/Dat alle wijuen haer mās in eeren houdē
22 beyde onder den grootē eñ cleynen. Dat be
haechde den Coninc eñ de Vorsten wel/eñ de
Coninc dede na de woorden Memuchan.

Want officie des mās tegē haer ghesin.

23 Doen werden brieuē wtgesondē in allē lan
dē des Coninckx/in elckē lande na zijnē schrift
eñ tot elcken volcke na zijnder talen /dat een
yegelijc man de ouerheere in zijnen huyse sy.
Ende liet spreken na der talen zijns volckx.

Dat ij. Capittel.

Hoemen den coninc schone deernen socht

1 NA dese geschiedenissen/doen de ver=
A bolgentheyt des Coninckx Ahasueros
vercoelt was/ghedacht hy op Vasthi
wat si gedaen hadde/ eñ wat ouer haer beslo
2 ten ware. Doen sprakē de knapē des Co=
ninckx die hem diendē: Men soecke dē Coninc
3 ionge schoone maechden/ Eñ de Coninck
bestelle toesienders in allen Landen zijns Co
nincrijckx/ dat si alderhande ionghe schoone
maechden te samē brengē op de borch Susan
int vrouwen getimmer/ onder de hant He=
gai / des Coninckx Camerlinc / die de wijuen
4 bewaert / eñ gheue hē haer chieragie. Ende
welcke maecht dē Coninck behaget/die wer=
de Coninghinne inde plaetse Vasthi: Dat be
haechde den Coninck wel/ende hy dede also/
5 Maer daer was een Jootsch man op de
borch Susan/die hiet * Mardachai/een soo=
ne Jair / des soons Simei/des soōs Kis/des
6 soons Jemini/ Die mede wech gheuoert
was van Jerusalem / " doen Jechania den
Coninc Juda wech geuoert wert/den welckē
B Nebucad Nezar de Coninc tot Babel wech
7 voerde. Ende hy was een Momber Hadas=
sa/die is Esther een dochter zijns * Ooms :
Want si en hadde noch Vader noch moeder.
Eñ si was een fijne eñ schoone deerne. Ende
doen haer vader eñ moeder sterf/namse Mar
8 dachai aen tot eender dochter. Doen nv
dat gebot eñ wet des Coninckx vermaert wert
eñ veel maechden te hoope gebracht werden
op de Borch Susan / onder de hant Hegai/
so wert Esther oock genomen in des Coninckx

2. Hest. 4. a. 1. Het geslacht Mardachai. "4. re. 24. c. 10

Vaders broeder.

huys / onder de hant Hegai des bewaer=
9 ders der wijuē. Ende die maecht behaechde
hem wel / ende si vant bermhertichept voor
hem. Eñ hy haeste met haerder verciersinghe/
dat hy haer haer deel soude gheuen/eñ seuen
fijne deernen van des Coninckx huys daer toe
Ende hy brachtse met haren maechden inde
10 beste plaetse / int vrouwen getimmer. En
de Esther en gaf hem haer volck ende haer
maechschap niet te kennen . Want Marda=
chai had haer geboden / dat zijt niet seggē en
11 soude. Eñ Mardachai wandelde alle dage
voor den Houe aent vrouwen ghetimmer /
dat hy vernemen soude/ oft Esther wel ghin=
ghe/ende wat haer gheschieden soude.

Esther wort vercoren.

12 Als dan den gesetten tijt elcker maecht quā
C dat si totten Coninck Ahasueros comen sou=
de/nae dien sy twelf maenden lanck int vrou
wen verchieren gheweest was (want haer
verciersinghe moest soo veel tijts hebben / te
weten / ses maenden met balsem ende myr
re / ende ses maenden met goeder specerie /
13 so waren de wijuen dan verciert) Als dan
ghinck een maecht totten Coninck / ende de
welcke si hebben wilde/ die moestmen haer
doē/dat si met haer vanden vrouwen ghetim
14 mer tot des Coninckx huys ginc. Eñ als ee=
ne des Auonts daer in quā/die ginc des mor=
gens van hem in dat ander vrouwen getim
mer / onder de hant Saasgas des Coninckx
Camerlinc / der Concubinen bewaerder . Eñ
si en moeste niet weder totten Coninck co=
men/ het en was dat het den Coninc luste/en
15 de lietse met name roepen. Doē nv den tijt
Esther aē quā/der dochter Abihail des Oōs
Mardachai (die hy voor eene dochter had=
aengenomen)dat si totten Coninc comen sou=
de/en begheerde sy niet/dan wat Hegai des
Coninckx Camerlinc/der vrouwen bewaerder
sprack: Eñ Esther vant ghenade voor alle
16 diese aensagen. Ende Esther wert genomē
tot den Coninck Ahasueros /int Coninclijcke
huys / inder thienster maent / die daer hiet
Thebeth/int seuenste iaer zijns Conincrijckx.

Esther wert totte Co[...] ghebracht.

17 Eñ de Coninc creech Esther lief bouen alle
D wijuē/eñ si vant genade ende bermherticheyt
voor hem/voor alle maechden. Eñ hy settede
de Coninckl ijcke croone op haer hooft / en=
de maecte se Coninghinne in Vasthi stede.
18 Eñ de Coninc maecte eē groote maeltijt al=
len zijnen Vorsten ende knechten/Dat was
een maeltijt om Esthers wille. Eñ liet de lan
den rusten / ende gaf Coninckl ijcke geschenc
19 ken wt . Eñ doenmen anderwerf maech
den vergaderde/sat Mardachai inde poorte
20 des Coninckx. Ende Esther en hadde noch
niet te kennen ghegheuen haer maechschap
noch haer volc gelijc haer Mardachai gebo=
den hadde. Want Esther dede nae den woor=
de Mardachai / ghelijck als doen hy haer
21 Momber was. * Ter seluer tijt / doen
Mardachai in der poorten des Cooinckx sat/
werden twee Camerlingen des Coninckx/Bic
than eñ Teres die de duerē bewaerden/toor=
nich / eñ dachten haer handen aen den Co=
22 ninc Ahasueros te slaen. Dat wert Marda=
chai kenlijc/ eñ hy gaft der Coninginnē Esther
te kennen: Eñ Esther seyt den Coninck in
Mardachai name /eñ doemen daer na ver=
nam/wertet so beuonden. Ende si werden al=
le beyde aen boomen gehangen. Eñ twert ge
schreuen in de Cronijcke voor den Coninck.

1. Hest[...] Twee [...]lingen den C[...] dooden [...] Mard[...] opent[...]

Dat iij. Capittel.

1 NA dese gheschiedenissen maecte de Co
A ninck Ahasueros / Haman groot den
sone Medatha den Agagite/ ende ver
hoochde hem /ende settede zijnen stoel bouē al
2 le Vorsten die by hem warē. Eñ alle knech
ten

Ham[...] verh[...]

ten des Conincks / die in de poorte des Co-
nincks waren/buygeden de knien / eñ aenba-
den Haman: Want de Coninck hadde alsoo
ghebovden. ‖Maer Mardachai en buygede de
3 knien niet/ ende aenbadt hem niet. Doen
spraken des Coninckx knechten die inder poor
ten des Coninckx warē/tot Mardachai: Waer
om overtreedt ghy des Coninckx ghebodt?
4 Eñ doen si sulcs dagelijcx tot hem spraken/
eñ hyse niet en hoorde/so gavent zijt Haman
te kennen/dat si sien souden / oft sulck doen
Mardachai bestaen soude/ want hy hadde hē
5 geseyt/dat hy een Jode ware. Eñ doen Ha
man sach / dat Mardachai hem de knien niet
en buychde/noch hem en aenbade / werdt hy
6 vol gramschappen/ Eñ verachtedet/dat hy
aen Mardachai alleene de hant soude slaen/
want si hadden hem dat volck Mardachai te
kennen ghegeven/Maer hy leyde daer op toe
dat volck Mardachai/alle Joden die int ghe
heel Coninckrijcke Ahasueros waren / te ver-
7 nielen. Inder eerster maent/dat is de maent
B Nissan/int twelfste Jaer des Conincs Aha-
sueros/wert dat lot geworpen voor Haman/
vanden eenen dach opten anderen/ eñ vander
maent tot op de twelfste maent / dat is de
8 maent Adar. Ende Haman sprack totten
Coninck Ahasueros: Daer is een volck ver-
stropt/eñ deylt hem onder alle volcken/in al-
len landen uws Coninckrijcks / eñ haer wet is
anders dan alle der volcken / eñ en doen niet
na des Coninckx wet/eñ ten staet den Coninc
9 niet te lijden/die alsoo te laten. Behaget den
Coninck/soo schrijve hy/datment verdoe/ soo
wil ick thien duysent Centner silvers over
wegen/onder de hant der Officiers / datment
10 brenge in de camer des Conincs. Doen troc
de Coninck zijnen rinck vander hant/eñ ghaf
dien Haman den sone Medatha/dē Agagite/
11 der Joden viant. Eñ de Coninc sprack tot
Haman: Dat silver si u gegeven/daer toe dat
volck / dat ghy daer mede doet wat u belieft.
12 Doen riepmē de schrijvers des Coninckx/in
C den derthiensten dach der eerster maent. Ende
daer wert geschreven so Haman beval/aende
Vorsten des Coninckx/eñ totten Lantvoochdē
herwaerts eñ derwaerts in de landen/eñ tot-
ten Hooftlieden elcx volcx in de Landen her-
waerts eñ derwaerts/na der schrift elcx volcx
ende nae haerder talen in den name des Co-
ninckx Ahasueros/eñ met des Coninckx ringhe
13 bezegelt. Eñ de brieven werden ghesonden
door de Loopers/ in allē landen des Coninckx
om te vernielen/te verworgen/eñ te verdoen
alle Jodē/beyde ionc eñ out/kinderen eñ wij-
ven/op eenen dach/te wetē/ op den derthien-
sten dach der twelfster maent/dat is de maent
14 Adar/eñ haer goet te roven. Alsoo was dat
inhout des geschrifts: Dat een gebodt gege-
ven waer in allen landen/ allen volcken te o-
penbaren/dat si opten selven dach bereyt sou
15 den zijn. Eñ de Loopers gingen haestelijck
wt na des Coninckx ghebodt. Eñ op de Borch
Susan wert een gebodt aen gheslagen. Eñ de
Coninck ende Haman saten ende droncken.
Maer de stadt Susan wert verwerret.

Dat iiij. Capittel.

1 DOen Mardachai vernam al watter ge
A schiet was / verschuerde hy zijne clee-
deren / eñ trock eenen sack aen/ eñ as-
schen/eñ ginck wt/midden inde stadt/eñ riep
2 luyde eñ claechlijck. Eñ quam voor de poor
te des Coninckx / Want niemant en mocht tot
des Coninckx poorte ingaen/die eenen sack aē
3 had. Eñ in allen landen/tot welcker plaet-
sen des Coninckx woort eñ gebodt quam/was
een groot clagen onder de Joden/eñ vele va-
steden/weenden/droegen rouwe/eñ laghen in
4 sacken/ende in de asschen. Doen quamen de
maechden Esthers eñ hare Camerlinghen/eñ
gavent haer te kennen. Doen verschrickte de
Coninghinne seer. Eñ si sant cleederen/datse
Mardachai aen soude doen / eñ den sack van
5 hem leggen/Maer hy en namse niet. Doen Esther seynt
riep Esther Hathach / van des Coninckx Ca- eē Camerlinc
merlinghen/die voor haer stont / eñ dede hem na Marda-
bevel aen Mardachai/dat hi vernemen soude chai.
6 wat dat ware/eñ waerom hy so dede. Doen
ginck Hathach wt tot Mardachai op de stra
te/in de stadt die voor de poorte des Conincs
7 was. Eñ Mardachai seyde hem alle wat hē
ontmoet ware. Eñ de somme des silvers/dat
Haman ghesproken had in des Coninckx Ca-
mer over te weghen om der Joden wille haer
8 te vernielen. Eñ gaf hem een wtschrift des
B gebots/dat te Susan aen geslagen was/haer
te vernielen / dat hijt Esther soude thoonen/
eñ haer te kennen geven: Eñ geboot haer dat
si totten Coninck in soude gaen/eñ doen een
9 bede aen hem om haer volck. Eñ doen Ha-
thach in quam / eñ seyde Esther de woorden
10 Mardachai/ Sprac Esther tot Hathach/eñ Esther ont-
11 geboodt hem aen Mardachai: Alle de knech siet haer tot-
ten des Coninckx/eñ dat volc in den lande des ten Coninc
Coninckx/weten/dat so wie totten Coninc in te gaen.
gaet/binnen inden hof/hy si man oft wijf/die
niet geroepen en is/die sal stracx gebots ster-
ven(ten si dat de Coninc dat guldē scepter te
hēwaerts wt trecke/ op dat hy levēde blyve.)
Maer ick en ben nu in dertich dagen niet ge
12 roepen/totten Coninc in te comen. Eñ doen
de woordē Esther Mardachai geseyt werdē/
13 Hiet Mardachai Esther weder seggen: En
denct slechts niet/dat ghy u leven behout/de
wijle dat ghy int huys des Coninckx zijt voor
14 alle Jodē. Want ist dat ghy te deser tijt swij-
ghet/ soo sal den Joden wt een ander plaetse
hulp eñ verlossinge op staen/ ende ghy eñ uws
Vaders huys sult vergaen: Eñ wie weet oft
ghy om deser tijt wille totten Coninckrijcke ge
comen zijt? Esther hiet Mardachai antwoor-
15 den: So gaet henen eñ vergadert alle de Jo Esther be-
den die tot Suzan voorhanden zijn/ende vast geert dattet
voor my/dat ghy niet en eet noch en drinct in volc met haer
drie dagē/ noch des daechs noch des nachts. vasten soude.
Ick ende mijne maechden willen oock alsoo
vasten. Eñ alsoo wil ick totten Coninck in gaē
teghen dat ghebodt: Vergae ick/so verga ick.
16 Mardachai ghinck henen / ende dede alle
wat hem Esther ghebooden hadde.

Dat v. Capittel.

1 ENde op den ‖derden dach trock Esther 2.Hest.2.a.1.
A de Coninclijcke cleederen aen/eñ tradt Esther ghaet
binnen inden Hof aent huys des Co- tegent gebot
ninckx/teghen dat huys des Coninckx Ende de tottē Coninc
Coninc sat op zijnen Coninclijcken stoel/int eñ vint gena
Coninclycke huys/ tegen de duere des huys. de voor hem.
2 Eñ doen de Coninck/Esther de Coningin-
ne sach staen in den Hof/vantse genade voor
zijnen oogen. Eñ de Coninc recte den gulden
scepter in zijn hant/tot Esther waert. Doen
tradt Esther toe/eñ roerde de spitse des scep-
3 ters aē. Doē sprac de Coninc tot haer: Wat
is u Esther/ghi Coninginne? Eñ wat begeert
ghy? Oock de helft des Coninckrijcx sal u ge-
4 geven worden. Esther sprack: Behaget den Esther noo-
Coninck/so come de Coninck eñ Haman he- det dē Coninc
5 den totter maeltijt die ick bereyt hebbe/ De ende Haman
Coninck sprack: Haestet u/dat Haman doe/ ter maeltijt
B wat Esther geseyt heeft. Doen nu de Coninc
ende Haman totter maeltijt quamen/die Es-
6 ther bereyt hadde/ Sprack de Coninck tot
Esther / doen hy wijn ghedroncken hadde:
Wat bidt ghy Esther? Het sal u ghegheven
worden: Eñ wat begheert ghy? Oock de helft
7 des Coninckrijcx/Het sal geschieden. Doen

antwoorde Esther / eñ sprack: Mijn bede eñ
8 begeerte is / Hebbe ick genade gheuonden
voor den Coninck/ende ist dattet den Coninc
behaget/my te geuen mijne bede/ eñ mijn be=
geerte te doen / so come de Coninc ende Ha=
man totter maeltijt/ die ick voor hen bereydē
wil/so wil ick morgen doen so de Coninck ge

Haman gaet vrolijc vandē Coninc/ ende vertelt zijne heerlichept.

9 seyt heeft/ Doen ginck Haman in dien da
ge wt/vrolijc eñ goets moets. Ende doen hy
Mardachai sach in de poorten des Conincx/
dat hy niet op en stont / noch hem voor hem
en beweechde/wert hy vol gramschappen o=
10 uer Mardachai. Maer hy onthielt hem/eñ
C doen hy int huys quam / sant hy henen/ende
liet zijne vrienden halen eñ zijn wijf Seres/
11 Ende vertelde hen de heerlichept zijns rijc
doms: eñ de menichte zijnder kinderen / eñ
alle dinc/ hoe hē de Coninc so groot gemaect
hadde / eñ dat hy bouen de Vorsten eñ knech
12 ten des Conincks verheuen ware. Oock
sprac Haman: Eñ de Coninginne Esther / en
heeft niemant metten Coninc totter maeltijt
die si berept hadde/ laten comen / dan alleen
my. Ende morgen bē ick oock tot haer genoot

Van Hamās nijdt teghen Mardachai.

13 metten Coninc. Maer in allen desen en heb
be ick niet ghenoech/alsso langhe als ick den
Jode Mardachai in des Coninx poorte sie sit
14 ten. Doen sprac zijn wijf Seres/eñ alle zij=
ne vrienden tot hem : Men bereyde eenē boō

Haman doet een boom bereyden / om Mardachai te hanghen.

vijftich ellen hooch / eñ segt morgen den Co
ninc/datmen Mardachai daer aen hange/so
coemt ghy metten Coninc vrolijc totter mael
tijt. Dat behaechde Haman wel/eñ liet eenē
boom bereyden.

Dat vj. Capittel.

De Coninck laet de Cronijcken voor hem lesen.

1 IN der seluer nacht en coste de Coninck
A niet geslapē/eñ hiet de Cronijckē eñ de
Historien brengen. Doen die voor den
2 Coninc gelesen werden/ Vantmen de plaet
se daer gescreuen was/*hoe Mardachai had
de aengebracht/ dat die twee Camerlingen
des Coninx/Bigthana ende Theres/die aen
den dorpel wacht hielden/toe gelept hadden
de hant aen den Coninc Ahasueros te slaen.

*2.Hest.2.d.21

3 Ende de Coninck sprack: Wat hebben wy
Mardachai voor eere eñ goets daer voor ge=
daen? Doē spraken de knapē des Coninx die
hem dienden: Hem en isser niet voor geschiet.
4 Eñ de Coninc sprack : Wie is in den hof?
(wāt Hamā was indē hof gegaē/daer buytē
voor des Coninx huys/dat hy den Coninck
soude seggen/Mardachai te hangen aen den
5 boom die hy hem toeberept hadde) Eñ des
Coninx knapen spraken tot hē: Siet Hamā
staet in den Hof. De Coninc sprac. Laet hē in

Haman comt tottē Coninc

6 comen. Eñ doē Hamā daer in quam/sprac
de Coninck tot hem : Wat salmen dien man
doen/ die de Coninc geerne wilde eerē? Maer
Haman dachte in zyn herte. Wien soude de
Coninck anders gheerne eere willen doen/
7 dan my. Eñ Haman sprack totten Coninc:
Den man/dien de Coninc geerne wilde ee=
8 ren/ Salmen brengen/datmen hem Coninc
lijcke cleederē aē trecke/die de Coninc plach
te dragen/eñ den Hengst daer de Coninc op
rijdet / ende datmen de Coninclijcke Croo=
9 ne op zijn hooft sette. Ende men sal sulck
cleet eñ Hengst geuen in de hant eens Vorstē
des Coninx / dat de selue dien man cleede/
dien de Coninck geerne eeren wilde/ eñ voere
hem op den Hengst in de straten der stadt/ eñ
late voor hem roepen: So salmen doen diē
man dien de Coninc geerne eeren wilde.

Mardachai wort vheuen

10 De Coninck sprac tot Haman. Haest v/en
de neēt dat cleet eñ den Hengst so ghy geseypt
hebt / ende doet alsoo met Mardachai dē Jo
de/ die voor de poorte des Coninx sidt/eñ en
laet niet faelgerē/aē allen diē dat ghy gespro
11 ken hebt. Doen nam Haman dat cleet ende
den Hengst/eñ cleedede Mardachai/eñ voer=
de hem op der stadtstraten / eñ riep voor hē:
Also salmen den man doen / den welcken de
12 Coninc geerne eeren wilde. Eñ Mardachai
quam weder aen de poorte des Conincks.
Maer Haman haeste hem thuys waerts/
13 droech rouwe met bedectē hoofde/ Eñ vertel
de zijnen wijue Seres / eñ alle zijne vrienden
al wat hem ontmoet was. Doen spraken zijn
wijse/ende zijn wijf Seres tot hem: Is Mar=
dachai vanden zade der Joden/voor welcken
ghy hebt begost te vallen / soo en vermuecht
ghy niet aen hē: Maer ghi sult voor hē vallē.
Maer doē si noch met hē spraken/quamē des
Coninx camerlingē daer by/ eñ dreuē Hamā
totter maeltijt te comē die Esther berept had.

Dat vij. Capittel.

De Coninc met Haman ghaen tot de maeltijt Esthers.

1 ENde doē de Coninc met Haman quā
A totter maeltijt/ die de Coninghinne
2 Esther berept hadde/ Sprac de Co=
ninc tot Esther des anderē daechs doē hi wijn
ghedroncken hadde: Wat bidt ghy Coningin
ne Esther / datment v geue/eñ wat begheert
ghy? Oock dat halue Coninckrijc / het sal ghe=
3 schieden. Esther de Coninginne antwoor=
de/eñ sprac: Heb ick genade voor v geuonden

Esther bidt voor haer leuen.

O heer Coninc/eñ behaget den Coninck / so
geeft my mijn leuen om mijnder beden wille/
ende mijn Volck/om mijns begeerens wille.
4 Want wy zijn vercocht/ick ende mijn volc/
dat wy verdaen/verworget eñ vernielt sou=
den worden. Eñ oft Godt wilde dat wy doch
tot knechten ende maerten werden vercocht/
so wilde ick swijgen/so en soude de viant den
5 Coninck doch niet schaden. De Coninc A=
hasueros sprac/ende seyde totter Coninginnē
Esther: Wie is die/oft waer is die / die sulcx
6 in zijnen sin nemen derf alsoo te doen? E=
sther sprac: De viant eñ wederpartijder is de
se boose Haman. Maer Haman ontsettede
hē voor den Coninc eñ voor de Coninginne.
7 Ende de Coninc stont op van der maeltijt/
ende vanden wijn in zijnder verbolgenthept
eñ ginck in den Hof aen dat huys. Eñ Hamā

Haman bidt Esther om zijn leuen.

stont op / ende badt de Coninghinne Esther
om zijn leuen: Want hy sach dat hem nv al eē
8 ongeluc vanden Coninc berept was. Ende
doen de Coninc weder wt den hof aent huys
in de sael /daermen gegeten hadde/quā/ lach
Haman aē de bancke/daer Esther op sat. Doē
sprac de Coninc: Wil hy ooc de Coninghinne
verworgen by my in huys? Doen dat woort
wt des Conincks monde ghinck/bedeckten sy
9 Haman dat aensicht. Ende Harbona een
vanden Camerlingē voor den Coninc/ sprac:
Siet daer staet eenen boom inden huyse Ha
man/vijftich ellen hooch/dien hy Mardachai

Haman w[ort] ghehangh[en]

berept had/ die wat goets voor den Coninck
ghesproken heeft. De Coninc sprack: Laet hē
10 daer aen hanghen. Alsoo * hinckmen Ha=
man aen den boō/dien hy Mardachai berept
hadde. Doen lach des Coninx gramschap.

*Dan.6.c Susa.1.g. Eccli.28.

Dat viij. Capittel.

Esther w[ort] dat huys [Ha]mans ge[geuen]

OP dien dach ghaf de Coninck Ahas=
A ueros der Coninghinnen Esther dat
huys Hamans des viants der Jo=
den. Eñ Mardachai quam voor den Coninc.
Want Esther gaf hem te kennen hoe hy haer
2 bestont. Eñ de Coninc troc af zijnen vinger
linck / dien hy van Haman genomen hadde/
eñ gaf dien Mardachai. Ende Esther settede
3 Mardachai ouer dat huys Hamans/ Ende
Esther sprac voort voor den Coninc/ eñ viel
hem te voet/ eñ smeeckte hē/dat hy wech sou
de doen de Boosthept Hamās des Agagiten/
en zijne aenslagen/die hy tegen de Joden ver
4 dacht hadde. Ende de Coninck reckte den
gulden

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

gulden skepter wt tot Esther. Doen stont E-
ster op/eñ tradt voor den Coninc/ Eñ sprac:
Behaget den Coninck/eñ heb ick genade ge-
uonden voor hem/eñ ist den Coninck ghele-
gen/eñ ick hem behage/so schrijue men dat de
brieuen der aenslaghen Hamans / des soons
Medatha des Agagiten wederroepen wor-
den/die hy ghescreuen heeft/om de Joden te
verdoen/in allen landen des Coninckx. Wāt
hoe can ick dat quaet aenghesien/ dat mijnen
volcke ouercomen soude? Eñ hoe can ick aen-
gesien dat mijn geslachte verga? Doen sprac
de Coninck Ahasueros totter Conninginnen
Esther/eñ tot Mardachai den Jode: Siet/ick
hebbe Esther dat huys Haman gegeuen/en-
de men heeft hem aen eenen boom gehangen/
om dat hy zijn hant aen de Joden heeft gesla
gen. So scrijft ghy nv voor de Joden/so het
v behaecht/in des Conincks name / ende be-
seghelt het met des Coninckx rinck. Want de
schriften die in des Coninckx name ghescre-
uen / eñ met des Coninckx rinck bezegelt wor-
den/en mocht niemant wederroepen. Doen
werden des Coninckx schrijuers gheroepen/in
dier tijt/inder derder maent / dat is de maent
Siuan/inden drientwintichsten daghe. Ende
daer werden brieuen ghescreuen/ so Marda-
C chai gheboodt / totten Joden eñ totten Vor-
sten/Lantvoochden/eñ Hooftlieden in de lan
den/van India aen tot Mooren landt toe/te
weten / hondert eñ seuenentwintich landen/
elcken lande nae zijnen schrifte/elcken volcke
na zijnder talen/eñ den Joden na haer schrift
10 ende tale. *Ende si werden in des Coninckx
Ahasueros naem ghescreuen / ende met des
Coninckx rinck bezegelt. Eñ hy sandt de brie-
uen door de rijdende boden/op ionge muylen.
1 Daer in dat de Coninck den Joden beual/
soo waer dat si in de steden waren / hen te
vergaderen/ende te staen voor haer leuen/eñ
te vernielen/te verworgen / ende te verdoene
alle macht des volcs eñ lants die hen benau
den/metten kinderen ende wijuen: Ende haer
2 goet te roouen/ Op eenen dach in allen lan
den des Coninckx Ahasueros/te weten/in den
derthiensten dage der twelfster maent/ dat is
3 de maent Adar. Dat inhout des schrifts
was/dat een gebodt ghegeuen ware in allen
Landen/te vercondigen allen volcken/dat de
D Joden op dien dach bereydt souden zijn / hen
4 seluen te wreken aen haer vianden. Eñ de
rijdende boden op de muylen reden snellijc eñ
haestelijc wt/naden woorde des Coninckx. Eñ
dat gebodt wert op de Borch Susan aen ge-
5 slagen. Eñ Mardachai ginc wt van den Co
ninck in Coninclijcke cleederen/gheel eñ wit-
te/eñ met eender grooter gulden croone/ghe-
cleedt met lijnen eñ purpuren mantel. Eñ de
16 stadt Susan iuychte eñ was vrolijck. Maer
den Joden was een licht ende blijschap/ ende
17 iolijt/ende eere ghecomen. Eñ in alle Lan-
den eñ steden/ in welcke plaetse des Coninckx
woort ende gebodt quam/ daer was blijschap
ende iolijt onder de Joden/wel leuen eñ goe-
de daghen: Also dat vele der volcken int lant
Joden werden. Want de vreese der Joden
quam ouer hen.

Dat ix. Capittel.

1 INder twelfster maent / dat is de maent
A Adar/indē derthiensten dage/diē des Co
ninckx woort eñ gebodt gestelt hadde dat
ment doen soude/iuyst op dē seluen dach/doē
de vianden der Jodē hooptē haer te ouerwel-
digen/keerde het hē om/dat de Jodē hare vi-
2 andē ouerweldigen soudē. Doē vergaderdē
hen de Joden in hare steden/in alle landē des
Conincks Ahasueros / dat si de handen sou-
den slaen aen de gene/die hen quaet wilden/
ende niemant en coste hen wederstaen. Want
haer vreese was ouer allen volcken gecomen.
3 Ooc alle ouersten inde landen/ende vorsten
ende Lantvoochden/eñ officiers des Coninckx
verhieuen de Joden: Want de vreese Marda-
4 chai quam ouer haer. Want Mardachai
was groot in den huyse des Conincks. Ende
zijn geruchte ginck wt in alle Landen/hoe hi
5 toe nam/ende groot wert. Also sloeghen de
Joden aen alle hare vyandē met des sweerts
slach/ende sloeghen doot/eñ vernielden/ende
deden nae haeren wille met den ghenen / die
6 haer vyanden waren. Ende op de Borch
B Susan/sloegen doot/ende verdeden de Joden
7 vijf hondert mannen/ Daer toe sloeghen sy
doot Parsandatha/Dalphon/Aspatha/
8 Porata/Adalia/Azidatha/Parmasta/Aris-
9 sai/ Aridai/Vaiesatha/de thien soonen Ha
man/des soons Medatha/des vyants der Jo
den. Maer aen zijne goeden en sloeghen si de
10 handen niet. Ter seluer tijt quam dat getal
der dootgeslagener op de Borch Susan voor
11 den Coninc. Eñ de Coninc sprac totter Co
ninghinnen Esther: De Joden hebben op de
Borch Susan vijf hondert mannen doot ghe-
slagen/ende verdaen/ende oock de tien sonen
Haman. Wat sullen si dan noch doen in den
anderen Landen des Conincks? Wat bidt
ghy datmen v gheue? Ende wat begeert ghy
12 meer datmen doen sal? Esther sprac: Beha-
get den Coninck/so late hy de Joden morgen
tot Susan ooc doen na dat gebot van heden/
dat si de thien soonen Haman aen den Boom
13 hanghen. Ende de Coninck hiet also doen.
Eñ dat gebodt wert tot Susan aen geslagen/ Thien sonen
ende de thien sonen Haman werden ghehan- Hamās wer-
14 ghen. Ende de Joden vergaderden hen tot den gehangē.
Susan/op den veerthiensten dach/der maent
Adar / ende sloeghen doot tot Susan / drie
hondert mannen / maer aen hare goeden en
15 sloegen si haer handen niet. Maer die ander
C Joden inde Landen des Coninckx quamen te
samen / ende stonden voor haer leuen/ dat sy
hen ruste souden maken voor hare vianden/
ende sloegen doot van haren vianden vijfen-
tseuentich duysent/ maer aen hare goeden en
16 sloegē si haer handē niet. Dat geschiede optē
dertiensten dach der maēt Adar/ eñ si ruste op
ten veertiensten dach der seluer maent: Dien
maecktemen tot eenen dach des welleuens eñ
17 der blijschappen. Maer de Joden tot Susan
waren te samen ghecomen/ beyde op den der-
tiensten ende veertiensten daghe / ende rusten
opten vijftiensten dach. Ende dien dach maec
temen tot eenen dach des welleuens/ende der
18 blijschappen. Daerom maecten de Joden die
opten dorpen ende inden Vlecken woonden/
den veerthiensten dach der maent Adar/ tot
eenē dage des welleuens eñ der blijschappen.
Ende deen seynde den anderen ghiften.
19 Ende Mardachai beschreef dese geschiede-
nisse / ende seynde de brieuen tot alle Joden/
die in alle den Landen des Conincks Ahasue
D ros waren/beyde dien/die daer na waren/en-
20 de dien/die daer verre waren/ Dat si den
veertiensten ende vijftiensten dach der maent
Adar/souden aennemen ende houden iaerlijcx.
21 Na den dagen inden welcken de Joden tot
ruste ghecomen waren van haren vianden/
ende nae de maent / in de welcke haer smerte
in blijschappe / ende haer leet in goede dagen
verkeert was / dat sy die selue souden hou-
den voor daghen des welleuens/ ende der blij
schappen/ ende dat deen den anderen ghiften
souden seynden/ende den armen mede deylen.
22 Ende de Joden nament aen/ dat sy hadden
begost te doen / ende dat Mardachai tot hen
23 schreef: Hoe Haman de sone Medatha/ de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Agagite/alre Joden viandt ghedacht hadde/
alle Joden te vernielen/eñ dat lot laten wer=
pen om hen te veruaren ende te vernielen.
24 Ende hoe Esther totten Coninck ghegaen
was/ende gesprzoken hadde/dat door brieuen
zyne loose aenslagen/die hy teghen de Joden
ghedacht hadde/op zynen cop ghekeert wer=
den/ende hoemen hem ende zyne soonen aen
25 den boom ghehangen hadde. Daer af dese
dagen Purim heeten/na den name des Lots
nae alle de woorden deses briefs/ ende wat si
selue ghesien hadden / ende wat hen ouerco=
26 men was. Ende de Joden rechtent op/ende
C namene op hen/ende op haer saedt / ende op
alle die hen tot hen deden/ dat si niet en wil=
den ouertreden/iaerlijcks dese twee dagen te
houden / ghelijck si beschreuen ende ghestelt
werden / dat dese daghen niet te vergheten/
maer te houden zyn/by kints kinderen/by al=
le gheslachten/in alle landen ende steden.

Vanden dach die sy Purim heeten.

27 Het zyn de daghen Purim/ de welcke niet
ouer getreden en sullen worden/ onder de Jo=
den / ende haer ghedachtenisse niet vergaen
28 by haren sade. Ende de Coninghinne Es=
ther de dochter Abihail / ende Merdachai de
Jode/schreuen met gheheelder macht / te be=
uestighen desen anderen brief van Purim:
29 Ende sonden de brieuen tot allen Joden/
in de hondert ende tweentseuentich Landen
des Coninckrijcx Ahasueros/met vriendelijc=
30 ke ende ghetrouwe woorden/ Dat si dese
daghen Purim souden beuestighen op haren
ghesetten tijt / ghelijckse Mardachai de Jode
ouer hen beuestighet hadde / ende de Conin=
ghinne Esther/Alsoo syse op haer selen ende
op haer saedt beuestiget hadden/die gheschie
denissen der vasten/ende haers roepens.
31 Ende Esther beual dese geschiedenissen de=
ser Purim te beuestighen / ende in een boeck
te schrijuen.

Dat x. Capittel.

1 ENde de Coninc Ahasueros leyde chijns
A opt Landt/ende op de Eylanden in de
2 zee. Maer alle wercken zijnder macht
ende gheweldt / ende de groote heerlijckheyt
Mardachai / die hem de Coninck ghaf / siet/
dat is ghescreuen in de Cronijcke der Co=
3 ninghen in Meden ende Persen. Want
Mardachai de Jode was de ander naest den
Coninck Ahasueros/ende groot onder de Jo=
den/ende aengenaem onder de menichte zijn=
der broederen/die voor zijnen volcke wat
goets sochte/ende sprack dat be=
ste voor allen zijnen
sade.

Want gewelt des Coninckx ende Mardachai.

Eynde des Boecks Esther.

Dat Boeck
Hiob.

Dat eerste Capittel.

1 DAer was een man in den Lande
A *Vz / die hiete Hiob : Die selue
was slecht eñ recht/ godvreesende
2 eñ mijdde dat quaet. Eñ wan
seuen sonen ende drie dochteren.
3 Eñ||zijns vees was seuen duy=
sent schapen/drie duysent kemelen/ vijf hon=
dert iockossen / eñ vijf hondert ezelinnen/ en=
de seer veel ghesins: Ende hy was heerlijcker
4 dan alle die Oostwaerts woonden. Ende
zijne soonen ghingen henen/eñ hielden mael=
tijden / elck in zijnen huyse op zijnen dach,

Gen. 22.d.21. A
Vanden rijck dom Hiobs.
Job. 42.c.12.

Ende seynden henen/eñ nooden haer drie su=
5 steren om met hen te eten eñ te drincké. Eñ
als eenen dach des wellevés om was/so seyn
de Hiob henen/ende heylichdese/ eñ maeckte
hem des morgens vroech op/eñ offerde brant
offer / nae haerder alder ghetal. Want Hiob
dachte: Myn sonen mochten ghesondicht/ en=
de God "ghesegghent hebben in haren herten.
6 Also dede Hiob alle dage. Maer het geuiel
B op*eenen dach/doen de kinderen Gods qua=
men/ende voor den Heere traden/so quam de
7 Sathan oock onder hen. Maer de Heere
sprack tot Sathan: Van waer coemt ghy? Sa
than antwoorde den Heere/ende sprack: Jck
"heb dat Lant rontom door getrocken.
8 De Heere sprack tot Sathan: En hebt ghy
gheen acht ghehadt op mijnen knecht Hiob?
Want zijns ghelijck en is inden Lande niet/
slecht ende recht/ Godtvreesende/ende schout
9 dat quaet. Sathan antwoorde den Heere/
ende sprack: Meynt ghy / dat Hiob om niet
10 God vreest? Ghy hebt doch hem zijn huys
ende al wat hy heeft/ rontom bewaert. Ghy
hebt dat werck zijnder hant ghesegghent / en=
de zijn goet heeft hem wtgebreyt inden lande.
11 Maer steect v hant wt/eñ taster al aen wat
hy heeft : Wat geldet/ hy sal v int aensicht
12 "segghenen? De Heere sprack tot Sathan:
Siet/al wat hi heeft/dat sy in uwer hant/son
der alleen aen hem seluen en slaet uwe handt
niet. Doen ginck Sathan wt vanden Heere.
13 Maer opten dach doen zijne soné eñ dochte
ren aten/eñ droncken wijn in haers eersten ge
14 boren broeders huys/ So quam een bode
tot Hiob/ende sprack: De Ossen ploechden/
eñ de Ezelinnen ghinghen daer neffens in de
15 weyde. Doen vielen die wten rijck van A=
rabien daer in/eñ namense/ eñ sloegen de kna
pen metter scherpten des sweerts: Ende ick
ben alleen ontloopen/ dat ict v bootschappen
16 soude. Doen die noch sprac/quam een ander
ende seyde:*Dat vyer Gods viel vandé He=
mel/eñ verbernde beyde schapen eñ knapé/eñ
verteerdese: Eñ ic ben alleen ontcomé/dat ict
17 v soude bootschappen. Doen die noch sprac
quam daer een eñ seyde: De Chaldeen maecté
drie spitsen/eñ ouervielen de Kemelen / ende
namense wech/ eñ sloeghen de knapen metter
scherpten des sweerts: Eñ ick ben alleen ont
18 loopen dat ict v bootschappen soude. Doen
die noch sprac/quam daer eé/eñ seyde: "Vwe
sonen eñ dochteren aten eñ droncken in haer
19 eerste geboren broeders huys. Eñ siet/ doen
quam eenen grooté wint van ouer de woesty
ne/eñ stiet op de vier hoecken de huys / ende
wierpt op de Jongelinghen datse storuen: Eñ
ick ben alleen ontcomen/ dat ict v soude boot
20 schappé. Doen stont Hiob op/eñ vetschuer=
de zijn cleederen/ eñ schoer zijn hooft / eñ viel
21 op de aerde/ende aenbadt/eñ sprac: Jck ben
||naect van mijnder moeder lichaem gecomen/
naeckt sal ick weder derwaerts varen.
22 De Heere heuet ghegheuen/de Heere he=
uet ghenomen. Den Naem des Heeren sy
23 ghelouet. *Jn allen desen en sondichde
Hiob niet/ ende en dede niet sottelijck teghen
Godt.

Dat ij. Capittel.

1 MAer het geuiel indé dage "doen de kin
A deré Gods quamen eñ tradé voor den
Heere/dat Sathan ooc onder hen quá
2 ende voor den Heere tradt. Doen sprack de
Heere tot Sathan: Van waer coemt ghy?
Sathan antwoorde den Heere/eñ sprack: Jck
heb dat Lant rontsom door ghetrocken. De
3 Heere sprack tot Sathan : En hebdy gheen
achte ghehadt op mijnen knecht Hiob? Want
zijns ghelijcks en is inden Lande niet / slecht
ende

Hiob off[erde] voor zijn[e kinderen].
Ghelaste[rt].
Job.2.a.1.
Sathan schijnt m[et] onder de [kin]deren G[ods].
Hiob wo[rt] ghepryse[n].
Satan sp[reeckt] voor God.
Hiobs be[]proeuinge.
Dat is vlo[e]ken eñ lastere[n].
Hiob wo[rt] zijn vee a[f]ghenomen/ eñ zijne knechte[n] ghedoodt.
*4.Re.2.
Job.8.a.4.
Jobs sone[n] worden g[e]doot.
Vā Jobs saemhe[yt].
Job.27.c.
Psal.49.
Eccle.5.
Eccli.11.
1.Tim.6.
||Job.2.
Job.1.b.
Job w[ort] prysen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

ende recht Godt vreesende/ ende schouwende
dat quaet/ē blijft noch vast by zijnder vroō=
heyt. Maer ghy hebt my beweecht/ dat ick
hem sonder oorsake bedoruen heb. Sathan
antwoorde den Heere/ende sprack: Huyt om
huyt/ *ē al wat een man heeft/ laet hy voor
zijn leuen. Maer steect v hant wt/ende tast
zijn gebeente ende vleesch aen: Wat geldet hy
sal v int aensichte segenen. De Heere sprac
totte Sathan: Siet daer/hy si in uwer hant/
doch spaert zijn leuen. Doen voer de Sa=
than wech vanden aensicht des Heeren/ ende
sloech Hiob met boose sweren/ vanden voet=
solen aen/ totten top zijns hoofts toe.
Ende hy nam een stuc van eenen pot/ende
schrabde hem/ende sat inde asschen. "Ende
zijn wijf sprack tot hem: Blijft ghy noch by
uwe vroomheijt? Jae/seghent Godt ē sterft.
Maer hy sprack tot haer: Ghy spreect gelijc
de sotte wijuen spreken. Hebben wy dat goet
ontfaen van Gode/ ende en souden wy dat
quaet oock niet aen nemen? ||In allen desen
en besondichde hem Hiob niet met zijne lip=
pen. *Maer doen de drie vrienden Hiobs
hoorden alle dat ongeluc dat ouer hē gecomē
was/quamen si een yegelijck vā zijnder plaet
sen. Eliphas van Theman/Bildad vā Suah/
ende Sophar van Naema. Want si werdens
eens/dat si souden comen om hem te beclagen
ende te troosten. Ē doen si haer oogen van
verre opsloegen/en kendē si hē niet/ē hieuen
haer stemme op/ē weenden. Ē elc verschuer
de zijn cleet/ē sprengden aerde op haer hooft
ten Hemel. Ende saten met hem opter aer=
den seuen dagen ende seuen nachten/ ende en
spraken niet met hem: Wandt si sagen dat de
smerte seer groot was.

Dat iij. Capittel.

Daer na dede Hiob sinen mont op/
Ē vervloecte sinē dach/ *ē sprac:
Dien dach moet verlorē zijn/ daer ic
in geboren ben/ē dien nacht doenmen seyde:
Een knechtken is ontfanghen. Den seluen
dach moet duyster zijn/ē God van bouē daer
af en moet niet na hem vragen. Geen schyn=
sel en moet ouer hem schijnen/ Duysternisse
ende donckerheyt moeten hem ouerweldigen/
ende dicke wolcken moeten ouer hem blijuen/
ende den dompe aen den dach make hē grou=
welijck. Een donckerheyt moet dien nacht
in nemen/ende en moet hem niet onder de da
ghen des Jaers verblijden/noch int getal der
maenden comen. Siet/dien nacht moet een=
lijck zijn/ende gheen iuychen daer inne zijn.
De vervloeckers des daechs/ moeten dien
vervloecken/ ende die daer bereyt zijn te ver=
wecken den Leuiathan. Sijn sterren moeten
duyster zijn in zijnder schemeringhe. Hy hope
opt licht / ende ten come niet / ende en moe=
10 te niet sien dien opganc der dageraet. Dat
hy niet besloten en heeft de duere ||mijns lic=
haems/ende niet verborgen dat ongeluc voor
11 mijnen oogen. *Waerom en ben ick niet ge=
storuen van moeders lichaem aen? Waerom
en ben ick niet vergaen doen ick wt den lic=
12 haem quam? Waerom heeftmen my op den
schoot genomen? Waerom ben ic met borsten
13 gesoocht? So laghe ick doch nv/ende waer
14 stille/sliep ende hadde ruste Metten Conin=
B gen ende Raetsheerē op aerden/die dat woeste
15 timmeren: Oft met den Vorsten die gout
hebben/ ende hare huysen vol siluers zijn.
16 Oft als een ontijdelijcke gheboorte verbor=
gen/ende niet en ware/als de ionge kinderen
17 die dat licht noyt ghesien en hebben. Aldaer
moeten doch de ongodlijcke op houden met
rasen. Aldaer rusten doch die vele moeyte ge=
18 hadt hebbē. Daer hebbē doch de geuangenē
vrede met malcanderen/ ē en hooren de stem
19 me des drengers niet: Daer zijn beyde cleyn
ende groot/de knecht/ ende die van sinen hee=
20 re vrij gelaten is. Waerom is den katiuigen
C dat licht gegeuen/ ende dat leuen den bedroef
21 den herten? (Die de doot verwachten ende
en coemt niet/ē soudense wel wt den verbor
22 genen grauen/ Die hen wter maten seer ver
blijden ende zijn vrolijc/ dat si dat graf vercrij
23 ghen) Ende de man welcx wech verborgen
is/ende Godt voor hem den seluen bedeckt?
24 Want als ick eten sal/ so moet ick suchten/
ende mijn huylen valt daer wt/als water.
25 Want dat ic geureest hebbe/dat is ouer my
gecomē: Ē dat ick sorchde/dat heeft my ge=
26 raect. En was ick niet gelucsaem? En was
ic niet fijn stille? En had ick niet goede ruste?
Ende daer coemt sulcken onruste.

Dat iiij. Capittel.

1 Doen antwoorde Eliphas vā Theman Eliphas van
2 ende sprac: Ghy en hebbet misschien Theman be=
A niet geerne/ ist datmen versoect met v wijst datter
3 te spreken: maer wie cant gelaten? Siet/ghi nemāt vā god
hebt vele onderwesen/ ē vermoeyde handen gestraft wort
4 gesterct. Vwe redene heeft die geuallene op sonder schult.
gerecht/ē de beuende knien hebt ghy becrach
5 ticht. Maer nv het aen v coemt/nv wort ghi
versaecht: Ē nv het v raeckt/nv verschrickt
6 ghy. Js dat uwe vreese [Gods] uwē troost/
7 uwe hope/ende uwe vromicheyt? Lieue ge=
denct: Waer is een die onschuldich was/ver=
gaē? Oft waer zijn de gerechtige opt vernielt?
8 Gelijc ick wel gesien hebbe/ *die daer moey Prou.22.a.8
te ploechden/ē ongeluc saeyden/ ē oogsten= Galat.6.a.8.
9 se oock inne/ Dat si door den adem Godts
zijn vergaen/ ende vanden geest zijnder gram
10 schap vernielt. Dat brullen der Leeuwen/
ende de stemme der grooter Leeuwen/ende de
tanden der iongher Leeuwen zijn ghebroken.
11 De Leeuwe is vergaen / dat hy niet meer
en rooft/ende de ionge Leeuwinnen zijn ver=
12 stropt. Ende tot my is een heymelijck woort
B gecomen/ende mijn oore heeft een woordeken
13 wt den seluen ontfangen: Doen ick gesichtē
ouerdacht inder nacht/als den slaep op de lie
14 den valt. "Doen quam my vreese ende be= Dan.10.c.15.
uen aen/ ē alle mijn gebeenten verschricten.
15 Ende doen den gheest voorby my ginck/soo
stondē my de hayren te berge/aen mijn lichaē.
16 Doen stont een beelt voor mijnen ooghen/
ende ick en kende zijne ghedaente niet. Het
was stille/ ende ick hoorde een stemme:
17 Hoe ||mach een mensche gerechter zijn dan Job.9.a.2.
Godt? Oft een man reynder zijn/dan die hem Psal.143.a.2
18 gemaect heeft? *Siet/onder sine knechtē en Rom.3.b.10.
isser geen sonder gebrec/ē in sine "boden vint daer en is nie
19 hy sotheyt: Hoe veel meer die in leemē huy mandt sonder
sen woonē/ē die op de aerde gefondeert zijn/ sonde.
20 sullen vanden wormen geten worden? Het *Job.15.b.15.
duert van smorgens tot tsauonts toe/so wor= 2.Pet.2.a.4.
den si wt gehouwen/ē eer zijt gewaer wordē Judas.a.6.
21 zijn si gheheelijck wech/ Ende die onder hen "Engelen.
ouer blijuen/ vergaen/ ende steruen oock on=
uersins.

Dat v. Capittel.

1 Roemt my eenen / wat gheldet oft ghy
A eenen vint: Ende siet v om yewers
2 nae eenen Helighen. Maer eenen
dullen verworcht de gramschappe wel / ende
den onwetenden doodet den ||yuer. Heftichheyt
3 Ick sach eenen dullen in ghewortelt / ende Godts.
4 ick vloeckte haestelijck zijn huys. Syne
kinderen sullen verre zijn van den *Heyle/ bescherminge
ende sullen verslaghen worden in der Poor=
5 ten / daer gheen verlosser zijn en sal. De
"hongherighe sal zijnen Oogst eten/ ende de Deu.28.d.33.
gewapende sulsen hem halen/ende de dorstige Job.20.b.18.
6 sullen zijn goet wt suppen. Wandt moeyte
en gaet

Van de ellendichept des mēschē leuēs.
en gaet niet wt der aerden/ ende ongeluck en
7 wast niet wt den Acker. Maer de mensche
wort tot ongeluck geboren/gelijck de vogelen
8 sweuen/inde hoochte te vliegē. Doch wil ic
nv van Gode spreken/eñ van hem handelen:
Van Godts wonderlijcke dadē eñ heerlichept.
9 Die groote dinghen doet/die niet te onder=
B soecken en zijn/ eñ wonderlicheden die niet te
10 tellen en zijn. Die dē *regen opt lant geeft/
*Deu.28.b.12.
11 ende laet water comen op de straten. Die
Acto.14.c.16.
"de nedere verhoocht / eñ den bedroefden op
"1.Re.2.b.7.
12 helpt. Hy doet te niete de aenslagē der listi=
ger/dattet hare hant niet wtuoeren en can.
1.Cor.3.c.19.
13 ||Hy vangt den Wijsen in haerder listicheit/
14 ende stort der verkeerden raet/ Dat si des
Deu.28.c.29.
daechs inde duysternisse loopen/ *eñ tasten in
Esa.59.b.10.
15 den middach als inder nacht. Eñ helpt den
2.Pet.1.b.9.
armen vanden sweerde/eñ van haren monde
16 "ende vander hant des machtigen. Eñ is des
armen hope / dat de boosheyt haren mont toe
Prou.3.b.11.
17 sal moeten houden. "Siet/salich is de men=
1.Pet.4.c.17
sche/dien Godt straft. Daerom en weygert v
Hebr.12.a.5.
18 der castijnge des almachtigē niet. ||Want hy
Godt slaet eñ gheneest.
quetset ende verbindet: Hy slaet eñ sine hant
19 geneest. *Wt ses droeffenissen sal hy v ver=
||Ozee.6.a.6.
lossen/ende in de seuenste en sal v niet quaets
Deu.32.f.39.
20 aenroerē. Inder dierte sal hy v vander doot
Tob.13.a.2.
C verlossen/ende inde orloghe van des sweerts
*1.co.10.b.13
21 hant. Hy sal v verberghen voor de geessele
"Psa,91.a,5.
der tonghen/"dat ghy niet en vreest voor dat
22 verderuen als het coemt. Int verderuen eñ
honger sult ghy lachen/eñ voor de wilde die=
23 ren inden lande niet vreesen. Maer v ver=
bont sal zijn metten steenē opten velde: Ende
de wilde dieren opt lant / sullen vreede met v
24 houdē. Eñ sult beuindē dat uwe Hutte vre=
de heeft/eñ sult v behuysinge besorgē/ eñ niet
25 sondigen. Eñ sult onderuindē dat ws zaets
vele sal wordē/ eñ uwe nacomelingen als dat
26 gras opter aerden. Eñ sult indē ouderdom
ten graue comen/gelijck als de schoouen inge
27 uoert worden tot zijnder tijt. Siet/dat heb=
ben wy ondersocht/ende tis also. Dat hoort/
ende mercket v.

Dat vj. Capittel.

Job verhaelt zijn ellendichept.
1 HJob antwoorde/ende sprack:
2 Waert datmen mijnen iammer woe=
A ghe / ende mijn lijden te samen in een
3 waghe leyde/ So soudet swaerder zijn dan
tzant aender Zee. Daerom ist om niet/wat ic
4 spreke. Want de pijlen des Almachtigen ste
ken in my. Der seluer verbolghentheyt/suypt
wt mijnen geest/ende de verschrickingē Gods
Amos.3.a.4.
5 zijn op my ghrecht. ||Dat Wilt en crijscht
niet/alst gras heeft: Den Osse en loeypt niet/
6 als hy zijn voeder heeft. Cannen oock eten
dat onghesouten is? Oft wie can smaken dat
Pro.27.a.7.
7 witte dat om den doyer is? *Wat mijne siele
niet aen en wilde tastē/ dat is mijne spijse vā
8 smerte. O dat mijne biddinghe geschiede/eñ
9 dat my Godt gaue dat ick hope. Dat Godt
begoste ende versloege my/ ende liet sine hant
10 gaen/ende vermorselde my: Soo hadde ick
noch troost/eñ wilde bidden in mijnder cranc=
Mat.10.d.32.
heyt/ dat hy slechts niet en spaerde. "Ick en
2.Tim.2.b.12
hebbe doch niet versaect de reden des Heyli=
11 ghen. Wat is mijne cracht dat ick soude mo
Job verhaelt waerō dat hi niet altijt verduldich en cō de gezijn.
B gen volherden? Ende welck is mijne eynde/
12 dat mijne siele verduldich soude zijn? Mijn
cracht en is doch niet steenen / soo en is mijn
13 vleesch niet metalen. Ick en hebbe doch ner
gens geen hulpe/ eñ mijn vermogen is wech.
14 Wie zijnen naesten gheen bermhertichept en
bewijst/ die verlaet des Almachtigen vreese.
Tren.1.a.2.
15 ||Mijne broeders gaen verachtelijck voorby
my als een Beke / ghelijck de water stroomen
16 voorby vloeyen. Doch die voor den rijm
schroomen/ouer dien sal den sneeu vallen.
17 In der tijt alse de hitte drucken sal/sullen si
versmachten/ende alst heet wort/sullen si ver
18 gaen van haerder plaetsen. Haren wech
gaet bezijden wt/ sy treden opt onghebaende/
19 ende sullen vergaen. Sy sien op de weghen
Thema / op de voetpaden van het rijck Ara=
20 bien verwachten sy. Maer sy sullen te schan
de worden/alst opt alder sekerste is/ ende hen
schamen moeten/ als sy derwaerts comen.
21 Want ghy zijt nv tot my gecomen/ ende om
22 dat ghy iammer siet/vreest ghy. Heb ick ooc
C ghesept: Brengt herwaerts/ ende van uwen
23 vermoghen schencket my wat? Ende verlost
my vander hant des viants/ ende verlost my
24 vander hant der Tyrannen? Leert my/ ick
wil swijghen: Ende wat ick niet en weet dat
25 onderwijst my. Waerom straft ghy die op=
rechte redene? Wie is onder v / diese soude
26 connen ghestraffen? Ghy versiert woorden
dat ghy slechts straft / ende dat ghy slechts
woorden blaest/die my versaecht maken sou=
27 den. Ghy ouervalt eenen armen Weese/en=
28 de graeft uwen naesten cuylen. Doch dewij
le ghy begost hebt/so siet op my/oft ick voor
29 v met lueghenen bestaen sal. Antwoordet
wat recht is / mijn antwoordt sal noch recht
30 blijuen. *Wat gheldet/oft mijne tonghe on= Job.11.a.4.
recht hebbe/ende oft mijnē mont wat quaets
voor gheeft?

Dat vij. Capittel.

1 EN moet de mensche niet altoos inden Vander cortheit eñ ellendichēpt des mēschelicken
A strijt zijn opter aerden/eñ sine dagē zijn
2 als eens daechs huerlinck? Gelijc een
knecht verlangt na de schaduwe/ eñ een dach
3 huerlinc/dat sinen arbeyt wt si: Also heb ick
wel geheele maendē te vergeefs gearbeyt/ eñ
der ellendiger nachtē zijn my vele geworden.
4 "Als ic my neder leyde/sprac ic: Wāneer sal Deu.28.g.6
ick opstaen? Eñ daer na rekende ick/wanneer
het auont wilde wordē. Wāt ic was geheelijc
een schousel/alle mā/ tot dattet duyster wert.
5 Mijn vleesch is alom wormachtich eñ drec=
kich. Mijn huyt is vercrompē/ eñ te niete ge=
6 wordē. ||Mijn dagē zijn lichter wech geulo= Job.9.c.25.
gen dā een Weuers spoele: Eñ zijn vergaē/al= Psal.39.a.6
7 so datter geē ophoudē geweest en is. Bedēct Dese reden spreeckt Job tot Godt.
dat mijn leuē eenen wint is/ eñ dat mijn oogē
8 niet weder en comē te sien dat goede. Ende
geen leuende ooge en sal my meer sien. Dijne
9 oogen sien my aen/daerom vergae ick. Een
wolcke vergaet/eñ vaert daer henē. ||Also wie Sapiē.1.b
inder Hellen hier onder vaert / en coemt niet
10 weder opwaerts. Eñ en coemt niet weder in
zijn huys/eñ zijn plaetse en kent hē niet meer.
11 Daerom en wil ic ooc mijnē mont niet ver=
B bieden. Ic wil spreken vandē anxt mijns her
ten/eñ wil wt seggē vā de droeffenisse mijnder
12 sielen. Ben ic dan een Zee oft Waluisch/dat
13 ghy my alsoo veruaert? Als ick dachte/mijn
bedde sal my troosten/ mijnē leger salt my een
14 weynich verlichten. Als ick met my seluen
spreke/soo veruaert ghy my met droomen/eñ
15 maect my grouwen/ Also dat mijn siel wen=
schet verhangen te zijn / eñ mijn gebeente den
16 doot. Ick en begeer niet meer te leuen. Hout
op van my/want mijne dagen zijn te vergeefs
17 geweest. *Wat is een mensch / dat ghy hem Psalm.8.a
groot acht? Ende becommert v met hem? Hebr.2.a
18 "Ghy besoect hem dagelijcx/ ||eñ ondersoect "Mat.6.
19 hem alle vren. Waerom en doet ghy v niet ||Gen.22.
vā my/eñ en laet niet af/ tot dat ic mijn speec Dant.8.
20 sel verslinde? Heb ic gesondicht/wat sal ic v
doen / O ghy menschen bewaerder? Waerom
maect ghy my/dat ick op v stoote/ eñ ben my
21 seluen eenen last? Eñ waerō en vergeeft ghi
my mijne misdaet niet/eñ en neemt mijne son
de niet wech? Want nv sal ick my inde aerde
leggen/*eñ alsmen my morgen soect/so en sal Psal.37.
ick daer niet zijn.

Dat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Dat viij. Capittel.

DOen antwoorde Bildad van Suah/
eñ sprack: Hoe lange wilt ghy sulcs
spreken? Eñ de sprake ws monts sulck
eenen stouten moet hebben? Meynt ghy dat
Godt onrechtueerdelijck oordeelt / oft dat de
Almachtige dat recht verkeert? ‖Hebben u-
we sonē voor hē gesondicht/ so heeft hyse ver
stooten/om haer misdaets wille. *Maer ist
dat ghy v seluen in tijts tot Godt doet / ende
den Almachtighen smeect/ Ende ist dat ghy
reyn ende ‖oprecht zijt / soo sal hy ontwaken
tot v/ende sal weder oprechten de woonin-
ghe om uwer gherechtichept wille. Ende
wat ghy te vooren te weynich ghehadt hebt/
dat sal namaels seer toenemen. Wāt vraecht
den voorgaenden geslachte/ ende neemt voor
v te ondersoecken hare Vaders. Want wy
zijn van ghisteren /ende en weten niet. *Ons
leuen is een schaduwe op der aerden. Sy
sullent v leeren ende v segghen/ende haer re-
den wt haren herten voortbrenghen. Can
"de lis oock opghewassen/ist datse niet voch-
tich en staet? Oft gras wassen sonder water?
Anders alst noch bloeyt / eert af gehouwen
wort/ verdorret eermen hoy maect. So gaet
het allen den genen die Gods vergeten/ende
de"hope des ‖ gheueysden sal verlooren zijn.
Want zijn toeuerlaet vergaet/ende zijn ho-
pe is een spinnewebbe. Hy verlaet hem op
zijn huys / ende en sal nochtans niet staende
blijuen. Hy sal hem daer aen houden/maer
nochtans niet staende blijuē. Het heeft wel
vruchten/ eer dan de Sonne coemt/ende rijsen
wassen voor in zijnen Hof. Sijn saedt staet
dick byden Wateraderen / ende zijn huys op
steenen. Maer als hy hem verslint van zijn-
der plaetsen / soo sal hy hem teghen hem stel-
len/recht oft hy hem niet en kende. Siet/
dat is de blijschap zijns wesens/ eñ daer sullē
ander wt den stof wassen. Daerom siet/dat
God de vrome niet en verwerpt/eñ en onder-
hout de hant der boosachtiger niet/ Tot dat
uwen mont vol lacchens worde/eñ v lippen
vol iuychens. ‖Maer die v haten/sullen te
schande worden/eñ der godlooser hutte en sal
niet staende blijuen.

Dat ix. Capittel.

HJob antwoorde/ende sprack:
Ja"ick weet seer wel/dattet also is/
dat een mensche niet rechtueerdich blij
uen en mach tegen Godt. Heeft hy lust met
hem te kijuen / soo en can hy hem op duysent
niet een geantwoordē. Hy is wijs eñ mach
tich."Wien ist oyt wel geluct/die hem teghen
hem geset heeft? Hy verset de bergen eer zijt
gewaer worden/die hy in zijne gramschap om
keert. Hy beweecht eē lant wt zijnder plaet
sen/dat zijne pilaernen daueren. Hy spreect
totter Sonnen/so en gaetse niet op / ende be-
zegelt die Sterren. Hy‖breydet den Hemel
wt alleen/eñ gaet op de baren der zee. Hy
*maect den wagen aenden Hemel/eñ Orion/
eñ de seuen Sterren / ende de Sterren Zuyt-
waerts. Hy doet groote dinghen die niet te
ondersoecken en zijn/ eñ wonderlijcheden dier
geen getal en is. Siet/hy gaet my voorby/
eer ick des gewaer worde: Eñ verandert hem
eer ict mercke. Siet/als hy snellijck wech
vaert/wie wil hem weder halē? ‖Wie wil tot
hem seggen: Wat maect ghy? Hy"is Godt/
zijne gramschap en can niemant gestillen/on-
der hem moeten hen de houeerdighe Heeren
buyghen. Hoe soude ick hem dan gheant-
woorden/ende woorden vinden teghen hem?
Al waert dat ick oock schoon recht hadde/
so en can ick hem nochtans niet geantwoor-
den/maer ick moeste om mijn recht smeecken.

16 Als ick hem al schoon aen roepe/eñ hy my
verhooret/so en ghelooue ick nochtans niet/
17 dat hy mijn stemme hoore. Want hy vaert
ouer my met gedruysche/ ende maket my der
18 wonden vele sonder oorsake. Hy en laet mij
nen geest hem niet vermaken/maer ghy ma-
19 ket my vol droeffenissen. Wiltmen macht/
so is hy te machtich: Wiltmen recht/wie wil
20 mijn getuyge zijn? Segghe ick dat ick ghe-
recht ben/ soo verdoemt hy my doch. Ben ick
dan vroom/so maect hy my doch tot onrecht.
21 Ben‖ic dan vroom/so en derf haer mijn sie- 1.Cor.4.a.4.
le dies niet aen nemen. Ick en begeer gheens
22 leuens meer. Dat is dat eene/dat ic geseyt
hebbe/*Hi verdoet beyde den vromen eñ den Eccl.9.a.2.
23 godlosen. Als hy begint te geesselē/so dringt Hiob bewijst
hi haest voort tottē doot/eñ bespottet de aen dat God bey
24 uechtinge der ontschuldiger. Maer dat lant de den vroo-
C wort gegeuen onder de hant des Godloosen/ mē eñ dē god
dat hy hare Rechters verdrucke. Ende ist so loosen straft.
25 niet/ hoe sout anders zijn? ‖ Mijne daghen ‖Job.7.a.6.
zijn snelder gheweest dan een Looper/ sy zijn Van de cort-
gheulucht/ende en hebben niet goets beleeft. heyt des men
26 Sy zijn verghaen als de stercke Schepen/ schen leuens.
ghelijck eenen Arent vlieget totter spijsen.
27 Als ic denc/ic wil mijnder clagen vergeten/
eñ mijn gebaer laten varen/eñ my vermaken.
28 Soo vreese ick alle mijne smerte/ want ick
weet / dat ghy my niet ontschuldich en laet
29 zijn. Ben ick dan Godloos / waerom lijde
30 ick dan sulcke onnutte plaghe? ‖Al wies- Jerem.2.c.13.
sche ick my schoon met allen sneeuwater/en-
de reynichde mijne handen metten fonteynen.
31 Soo sout ghy my nochtans in den dreck
duycken/ ende mijn cleederen sullen my schan
32 delijck aen staen. Want hy en is mijns niet
ghelijck/ dien ick antwoorden mochte/dat wi
voor tgherechte met malcanderen quamen.
33 Daer en is geē scheytsmā tusschē ons/noch
34 die zijne hant tusschen ons beydē legge. Hy
neme sine roede van my/eñ late sine veruaren
van my/dat ick mach sprekē/eñ my voor hem
35 niet vreesen en derf. Anders en can ick niet
doen/dat voor my sy.

Dat x. Capittel.

1 MJinder sielen verdriet mijn leuen. Ick Job ātwoort
A wil mijne clagen ouer my laten gaen/ voor God dat
2 Eñ sprekē vā der bedroeffenisse mijn ter niemāt on
der sielen. Eñ tot Gode seggē: En verdoēt my schuldich en
niet/laet my wetē waerom ghy tegē my twi- is/ende Gods
3 stet. Behaget v dat ghy gewelt doet/ eñ my sulcks weet
verwerpt die uwe handē gemaect hebben / eñ waerom dat
maeckt der godloosen voornemen tot eeren? hy so grouwe
4 Hebt ghy dā ooc vleeschelijcke oogē/oft siet lijck straft.
5 ghy gelijc een mensch siet? Oft is uwen tijt
als eens menschē tijt? Oft uwe Jarē als eens
6 mans Jaren? Dat ghy na mijn misdaet vra
7 get/eñ soecket mijne sonden. Soo ghy doch
weet/dat ick niet godloos en si.*So doch nie Deu.32.f.39.
mant en is/die wt uwer hant verlossen mach.
8 "Uwe handē hebben my geschapen/eñ ge- Psa.119.k.73
maect al wat ick om eñ omme ben: Ende ghy Sapiē.7.a.2.
9 versinct my so gheelijc. Ghedenct doch dat
B ghy my wt leem gemaect hebt/ eñ sult my we
10 der tot aerde makē. En hebt ghi my niet als
melc gemolcken/eñ als kaese laten runnen?
11 Ghy hebt my huyt eñ vleesch aengetrockē/
met beenen eñ aderē hebt ghy my te samē ge-
12 uoecht. Dat leuen eñ weldaet hebt ghy aen
my gedaē/ eñ v opsien bewaert mijnen adem.
13 Eñ hoe wel ghy sulcx in uwer herten ver-
bercht/so weet ic nochtās dat ghy dat gedēct.
14 Wanneer ic sondige/so merct ghijt haest/ eñ
15 en laet mijne misdaet niet ongestraft: Ben
ic godloos/so is my wederō wee. Ben ick ge-
recht/ so en derre ic nochtans mijn hooft niet
opheffen/als ick die vol smaets ben / ende sie
16 mijn ellende. Ende ghelijck een opgherecht

Leeu/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Leeu iaecht ghy my/ende handelt wederom
17 grouwelijck met my. Ghy vernieuwet uwe
C getuygen tegen my/ende maket uwer gram=
schappen vele op my: Dat eene plaecht my
Job.3.a.11. Jere.20.d.17.
18 ouer dat ander met hopen. Waerom ‖hebt
ghy my wt moeders lijue laten comen? Och
oft ick vergaen ware/ ende my noyt geen oo=
19 ghe ghesien en hadde: Soo ware ick als die
noyt ghewee st en zijn / van moeders lichaem
20 totten graue ghebracht. En wil mijn cort
leuen dan niet een eynde hebben? Ende van
my aflaten / dat ick een weynich vermaeckt
21 werden mochte? Eer ick dan wech gae/en=
de en come niet weder / te weten in het landt
22 der duysternissen ende donckerheyts. Int
landt daert sticke dicke duyster is/ ende daer
gheen ordinantie en is / daer het schijnet als
de donckerheyt.

Dat xj. Capittel.

Sophar bewijst Job/dat zijn sonden noch meer straffinge mogen verdient hebben.
1 DOen antwoorde Sophar vã Naema/
2 eñ sprac: Als een lange ghesproken
A heeft/en moet hy oock niet hooren?
Moet dan een clappaert altoos recht hebbẽ?
3 Mochten de lieden tot v groot snappen swij
gen/dat ghy bespottet / eñ niemant v en be=
4 schame? Ghy segt: ‖Mijne reden is reyn/eñ
‖Job.6.c.30.
5 ick ben louter voor uwẽ oogẽ. Och oft God
6 met v sprake/eñ dede zijne lippen open/ Eñ
dede v cont de heymelijcke wijsheyt: Want hy
hadde noch wel meer aẽ v te doen/op dat ghi
wist/ dat hy uwer sondẽ niet alle en gedenct.
7 Meynt ghy/dat ghy so veel weet als Godt
Vã Gods wõderdadige grote macht ende heerlijcheyt.
weet/eñ wilt alle dinck so volcomelijc treffen
8 als de Almachtighe? Hy is hooger dan den
Hemel/wat wilt ghy doẽ? Dieper dan de Hel
9 le/wat cont ghy weten? Langer dan de Aer
10 de/eñ breeder dan de Zee. Ist dat hyse om=
B keert/oft verberget/oft in eenẽ hoope werpt/
1.Reg.16.b.7 Jere.17.b.10.
11 wie wilt hem beletten? "Want hy kent de
loose lieden. Hy siet de onduecht/ende en sou
Die haer bekeerẽ verleẽt Godt genade eñ segẽt haer
12 det niet verstaẽ? Een onnut man blaest hem
op/eñ een gheboren mensch wilt zijn als een
13 ionc Wildt. Waert dat ghy v herte hadt ge=
recht/ende uwe handen tot hem wt ghebreyt.
14 Waert dat ghy de onduechde die in uwer
hant is/verre van v hadt gedaen/ dat in uwe
wooninghe gheen ongerechticheyt en bleue/
15 So mocht ghy v aensicht opheffen onstraf=
16 felijc/eñ sout vast zijn/eñ v niet vreesen. Dan
sout ghy der moeyten vergeten/eñ so luttel ge
dencken als des waters dat voorby gaet.
Esa.58.b.8. Luce.11.d.35.
17 "Eñ den tijt ws leuens soude opgaẽ als dẽ
middach/ eñ de duysternisse soude voort comẽ
18 als dẽ morgen. Eñ mocht v des troostẽ/dat
ter noch hope voorhanden si/ eñ sout met ru=
Leui.26.a.4.
19 sten int graf comen. *Eñ ghy sout neder lig
gen/eñ niemant en soude v op veruaren/ende
De hope der Godlooser faelgeert.
20 daer souder vele voor v smeecken. Maer de
oogen der godlooser sullen vergaen/ eñ en sul
lent niet ontloopen mogen. "Want hare ho=
pe sal haerder sielen faelgeren.
"Esa.57.b.11 Sapt.5.c.15.

Dat xij. Capittel.

1 DOen antwoorde Hiob/ende sprack:
Job bewijst dat de gerechtighe belacht wordẽ/eñ dat de ongodlicke geluckich zijn
2 Jae ghy zijt de lieden / met v sal de
3 wijsheyt steruen. Jck hebbe also wel
A een herte als ghy / ende en ben niet minder
dan ghy. Ende wie isser die sulcks niet en
4 weet? Wie van zijnen naestẽ belachen wort
die sal Godt aenroepen / die sal hem verhoo=
ren. De gherechtige ende vrome moet belacht
5 worden/ Ende is een veracht lichtteecken/
in de ghedachten der stouten: Maer staet dat
6 sy hen daer aen ergheren. De Hutten der
verstoorders hebben de volheyt/ ende rasen te
ghen Godt coenlijck / hoe wel het hen Godt
7 in haren handen ghegheuen heeft. Vraecht
doch den Vee/dat salt v leeren/ ende de Vo=
gelen onder den Hemel/ die sullent v seggen
8 Oft spreect metter aerde/die salt v leeren/
eñ de visschen inder zee sullent v vertellen.
9 Wie en weet sulcx al niet/ dat des Heeren
10 hant dat gemaect heeft? ‖Dat in zijnder hãt Sapi.
de siele is/alles dat daer leeft/ ende de gheest
11 alles vleeschs eens yegelijcken? *En proeft Job.3.
de oore de reden niet? Eñ de mont smaket de
12 spijse? Ja/‖by den grootvaderen is de wijs= Job.
13 heyt/eñ dat verstant byden ouden. By hem Vã G
is wijsheyt ende ghewelt/ raet ende verstant. mogh
14 Siet/als hy breect/so en helpt geen timme
ren. "Als hy yemanden besluyt/so en can nie= Esai.
15 mant op doen/ Siet*als hy twater besluyt/ Apoc.
so wordet alle dinck dorre: Ende als hijt wt *Esa.
16 laet/ so keeret dat lant om. Hy is sterck/eñ
voeret wt. Sijne is beyde die daer doolt/ende
17 die daer verleyt. Hy leyt de cloecken als ee=
18 nen roof/eñ maect de rechters dul. Hy ont
bint der Coningen bedwanck/ eñ gordet hare
19 lendenen met eenen ghordel. Hy leydt de
Priesters als eenen roof/ende laet faelgeeren
20 de stercken. Hy ‖keert wech de lippen der 2.Pa.
warachtiger/ende neemt de zeden der ouders Ezech.
21 wech. Hy giet verachtinge op de Vorsten/
ende maect dat verbont der gheweldiger los.
22 Hy "opent de duyster gronden/eñ brengt wt Luce.
23 dat doncker aen dat licht. Hy maect somige
tot eenen grooten volcke/eñ brengtse wed tot
niet. Hy breydet een volc wt/eñ drijuet weder
24 wech. Hy neemt wech den moet der Ouer=
sten des volcx inden lande eñ doetse dolen op
25 eenen onwech/daer geenẽ wech en is/ Dat
sy de duysternisse tasten sonder licht/eñ doetse
dolen als die daer droncken zijn.

Dat xiij. Capittel.

1 SJet/dat heeft mijne ooge altemael ge= Job sp
A sien/eñ mijn oore gehoort/ eñ ick hebt hem te
2 verstaen. Wat ghy weten/dat weet is.
ick oock/ende en ben niet minder dan ghy.
3 Nochtans wilde ick geerne teghen den Al=
machtigen spreken/eñ wilde geerne met God
4 rechten. Want ghy bedicedet valschelijck/ eñ
zijt altemael onnutte Medicijnmeesters.
5 Oft ‖Godt wilde dat ghy sweecht/ so soudt Pro.
6 ghy wijs geacht worden. Hoort doch mijne
straffinge/eñ aenmerct de sake daer ic af spre=
7 ke: Wilt ghy Godt verantwoorden met on=
8 rechte/eñ voor hem list gebruyckẽ? Wilt ghi
sinen persoon aensien? Wilt ghy Godt ver=
bidden: Salt v ooc wel gaen/als hy v ordee=
9 len sal? Meynt ghy/dat ghy hem bedriegen
10 sult/gelijckmen eenen mensch bedrieget? Hy
sal v straffen/waer ghy den persoon heymelijc
11 aensiet. En sal hy v niet verschrickẽ/ als hy
voort sal comen? Eñ sine vreese sal ouer v val
12 len. Vwe gedachtenisse sal der Asschen ghe=
B lijcket worden/eñ uwen rugghe sal als eenen
13 Leemhoop wordẽ. Swijget my dat ick spre
14 ke/het en sal my niet faelgeren. Wat sal ic
mijn vleesch met mijnen tanden bijten/eñ mij=
15 ne siele in mijnen handẽ leggen? Siet/hy sal
my doch verworgen/eñ en cans niet verwach
ten. *Nochtans wil ick mijne weghen voor Psal.
16 hem straffen/ Hy sal ymmer mijn Heyl zijn. Tren.
Want daer en coemt gheen gheueynsde voor Luc.
17 hem. Hooret mijne reden/ende mijne wtleg
18 ginge voor uwen ooren. Siet/ick hebbe dat
ordeel ymmertoes geuelt: "Jck weter dat ick Job.
19 gerecht sal zijn. Wie isser die met my rechten
wilt? Maer nv moet ick swijghen ende ver=
20 derue. En doet my maer tweederhãde dingẽ
te niet/so en wil ic my niet voor v verbergen.
21 Laet v handt verre van my zijn / ende v
C verschrickinghe en verschricke my niet.
22 Roept my/ick wil v antwoorden : Oft ick
23 wil spreken/antwoort ghy my. Hoe veel is
mijnder misdaet ende sonden? Laet my we=
ten mijne ouertredinghen ende sonden.

Waerom

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Waerom verbercht ghi v aensicht/ende hou
det my voor uwē viant? Wilt ghy tegen een
vliegende blat so ernstelijc zijn/eñ eenē dorren
halm veruolghen? Want ghy schrijft my aen
bedroefſenisse/ *eñ wilt my verdoē om der son
den wille mijnder iontheit. "Ghi hebt mijnē
voet indē stoc geleyt/eñ hebt acht op alle mij
ne paden/ende siet op de voetstappen mynder
voetē/ Jc die doch als een vuyle prije verga
ende als een cleet dat de motten eten.

Dat xiiij. Capittel.

DE mensche van eender vrouwē geborē
leeft eenen corten tijt/ eñ is vol onru-
sten. Gaet op als een bloeme/eñ valt
af/||vlucht als een schaduwe/eñ en blijft niet.
Ende ghy doet uwe oogen ouer sulcken op/
dat ghy my voor v int gerechte sout trecken.
Wie *wil eenen reynē vinden by den genen
daer niemant reyn en is? Hy "heeft sinen ge
setten tijt/dat getal zijnder maendē staet by v.
Ghy hebt een perck gheset/ dat en sal hy niet
ouer gaen. Doet v van hem/dat hy rust heb
be/tot dat sinē tijt come/dien hy als een dach-
huerlinck verwacht. Eenen boom heeft een
hope/al is hy al afgehouwen/dat hy hem we
der veranderē sal/ eñ sine spruytkens en hou-
den niet op. Al ist dat sine wortel inde aer-
de verondet. Eñ sinen stamme in dien stof ver
sterft/ So groent hy nochtans weder vand
ruecke des waters/ ende wast effen als oft hy
gheplant ware. Maer waer is een mensch
als hy doot/ende vergaen/ ende daer van is?
||Gelijck een water wtloopt wt der Zee/ eñ
gelijck een vliet verloopt/ende verdroocht/
Soo is een meensch als hy hem neder leyt/
ende en sal niet opstaen / *eñ en sal niet ont-
waken/also lange als den Hemel blijft/ noch
van sinen slaep verweckt worden. Ach/dat
ghy my indeHelle bedectet ende verberchdet/
tot dat haer v gramschap nederlegge/ eñ set-
tedet my eenen tijt/dat ghy myns gedenckt.
Meynt ghi dat een doode mensche weder le
uende worde? "Jck wachte dagelijcx / dewijle
dat ick strijde/ tot dat mijne veranderinge co-
m Dat ghy my wildet roepen / ende ick v
antwoorde/||ende en wilt dat werc uwer han
den niet wtslaen: Want *ghi hebt mijne gan
gen ymmertoes getelt / maer en wilt ymmers
geen acht hebbē op mijne sonden. Ghy hebt
mijne ouertredinge in een busselken besegelt/
ende mijne misdaet te samen benaen. Eenen
berch verualt doch/eñ vergaet/eñ eenen steen
wort vā zijnder plaetsen verset. Dat water
wasschet steenen wech/eñ de droppelen drijnē
de aerde wech : Maer des menschen hope is
verloren. Want ghy stootet hem gheheelijck
om/ dat hy daer henen vaert / ghy verandert
zijn wesen/eñ laet hem varen. Sijn sine kin-
deren in eeren/dat en weet hy niet/oft al zijn
sy slecht / des en wort hy niet ghewaer.
Also lange als hy dat vleesch aen draecht/
soo moet hy smerte hebben: Ende also langhe
als zijn siele noch by hem is/ so moet hy rou-
we draghen.

Dat xv. Capittel.

DOen antwoorde Eliphas vā Theman
eñ sprac: Sal een wijse man so opge
blasen woordē spreken/ eñ sinen buyck
met loose redē vullen? Ghy straft met woor
den die niet en doogē/eñ uwe reden en is niet
orbeorlijc. Ghy hebt de vreese laten varen/
eñ spreect te verachtelijck voor Godt. Want
uwe misdaet leeret uwen mont also/ eñ hebt
vercoren een schalcachtige tonge. Vwe mōt
sal v verdoemen/eñ niet ic: Vwe lippē sullen
v antwoorden. Sijt ghy de eerste mensche
geboren? Sijt ghy voor alle bergen ontfangē?
Hebt ghy Gods heymelijcken raet gehoort?
Ende is de wijsheyt seluer minder dan ghy?
9 Wat weet ghy/dat wy niet en weten? Wat
10 verstaet ghy/dat niet by ons en is? Daer zijn
grijsen/ende ouden onder ons/ die langer ge-
11 leeft hebbē/dan uwe vaders. Soudē Godts
B troostinghen so luttel voor v ghelden ? Maer
ghy hebt noch eenich heymelijck stuck by v.
12 Wat neemt v herte voor ? Wat siet ghy soo
13 stout? Wat stelt hem uwen moet tegē God/
dat ghy sulcken reden wt uwen monde laet?
14 *Wat is eē mensche dat hy reyn soude zijn/ Job.4.b.17.
ende dat hy gerecht soude zijn / die van eenen Psa.143.a.2.
15 wijue gheboren is? Siet/onder sinen heyli-
ghen en is niemant onstraffelijc/eñ de Heme-
16 len en zijn niet reyn voor hem : Hoe veel
meer een mensche/die een grouwel ende boos
17 is/die dat onrecht suypt als water. Jc wile
v cont doē/hoort na my/ ende wil v vertellen
18 wat ick gesien heb/ Wat de wijse geseyt heb
ben/ende haren Vaderen niet verholen ghe-
19 weest en is/ Den welckē dat lant alleen ge-
gheuen is/ datter niemant vreemts door hen
20 gaen en moet. ||De godloose beeft al zijn Van straffe d
C leefdaghe/eñ den Tyran is tgetal zijnder Ja- godloosen.
21 ren verborgē. *Wat hy hoort dat verschrict ||Gen.4.b.14.
hem. Ende al ist al vrede/ nochtans heeft hy *Le.26.f.36.
22 sorge/dat de verderuer come: Eñ en gelooft Job.18.a.11.
niet/dat hy het ongeluc mach ontloopē/ ende
23 versiet hem altoos des sweerts. Hy treckt
wech eñ weder na broot/eñ hem dunct altoos
24 den tijt zijns ongelucx si voorhanden: Ancxt
ende noot verschricken hem/eñ slaen hem ne-
25 der als eenen Coninc met een Heyr. Want
hy heeft sine hant tegen Godt wtgestrect / eñ
26 hem tegē den Almachtigē gesterct. Hy loopt
metten coppe aen hem / eñ vechtet harnecke-
27 lijc tegen hem. Hy bruyst hem als eenē vet-
ten balch/eñ maect hem [seluen] vet eñ dicke.
28 Maer hi sal woonen in verstoorden steden/
daer geen huysen en zijn/maer op eenē hoope
29 liggen. Hy en sal niet rijck blijuen/ende zijn
goet en sal niet bestaē. Eñ zijn geluc en sal hē
30 niet wtbreydē inden lande. Ongeual en sal
D niet van hem aflaten. De vlamme sal sine tac
ken verdorren / ende door den adem haers
31 monts hem wech eten. Hy en sal niet be-
staen/ want hy is in zijn ydel duncken bedro-
ghen/ ende ydel sal zijne n loon worden.
32 Hy sal een eynde nemen/alst hē onbequaem
is/ende sinen tack en sal niet groen worden.
33 Hy sal afgepluct worden als een ontijdighe
druyue vanden Wijnstock/ ende gelijck eenen
34 Olijfboom zijn bloemen afwerpt: Want de
vergaderinge der geueynsder sal eensaem blij
uen/ ende dat vyer sal de Hutten verslinden/
35 die ghiften nemen. Hy *gaet beurucht met Psal.7.b.15.
ongeluck/ende baert moeyte/ende haren buyc Esai.59. a.4.
brengt liste.

Dat xvj. Capittel.

1 HJob antwoorde/ende sprack: Job antwoort
2 Jck hebbe sulcx dickwils ghehoort. eñ claecht o-
A Ghy zijt altemael ellendige troosters. uer de veelde-
3 En willen de loose woorden gheen eynde hande straffin
hebben? Oft wat maeckt v so vermeten/ also ge die ouer hē
te spreken? Jck soude oock so wel connen spre ghecomen is.
ken als ghy. Oft God wilde dat uwe siele in
4 mijnder sielen stede ware. Jck wilde ooc met
woorden aen v setten / ende mijn hooft alsoo
5 ouer v schudden. Jck wilde v stercken met-
ten mont/ende met mijnen lippen troosten.
6 Maer al spreke ick al/so en sparet my doch
de smerte niet. Laet ickt staen/ soo en gaet sy
7 niet van my. Maer nv maect hy my moede
8 ende verstoort al wat ic ben. Hy heeft my
rimpelachtich gemaect/ende ghetuyget tegen
my. Ende mijn teghenseggher recht hem te-
ghen my op/ende antwoordet teghen my.
9 Syn verbolgentheyt schuert / eñ die op my
gram is/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

gram is/bijtet de tanden ouer my te samen.
Mijn wederpartijder blicket met zijnen oogen
10 op my. Sy hebben haren mont opgesparret
1.Re.22.b.24 B tegē my/eñ hebbē my schimpelijc op mijn *kin
Tren.3.c.30. nebacken geslagē. Sy hebben haren moet alte
Mat.14.g.64 11 samen aen my gecoelt. Godt heeft my ouer=
gegeuē den ongerechtē/eñ heeft my inder god
12 looser handen latē comen. Ic was rijc/maer
hy heeft my te niete gemaect. Hy heeft my bi
den hals genomen/eñ in stuckē gestootē/ ende
heeft my hem tot een schietteeckē opgerecht.
13 Hy heeft my omringt met sinen geschutten.
Hy heeft mijne nierē gesplit/eñ niet gespaert.
Hy heeft mijn galle op de aerde ghegoten.
14 Hy heeft my dēē wonde op dāder gemaect.
Hy is tot my ingeloopen/ als een machtige.
15 Ick heb eenē sack om mijn hupt genaept/eñ
16 heb mijn hoornē indē stof gelept. Mijn aen=
sicht is geswollen van weenen/eñ mijn oog=
Ieh.6.c.30. 17 schelen zijn verdupstert. Hoe"wel datter geē
vermetenhept in mijn hant en is/ eñ mijn ge=
18 bet repn is. Och aerde en bedect mijn bloet
niet/ ende mijn gecrijsch en moet geen rupmte
19 vinden. Woc siet daer/mijn getupge is inden
Hemel/ende die my kent is inder hoochten.
20 Mijn vriendē zijn mijn bespotters/maer mijn
21 ooge traēt tot God. Waert dat een man met
Gode mochte rechten/ als eens menschē kint
22 met sine vrienden. Maer de ghesette Jaren
zijn gecomen/ eñ ick ga henen den wech/dien
ick niet weder comen en sal.

Dat xvij. Capittel.

Iob spreeckt 1 Mynen adem is swac/eñ mijn dagē zijn
voorð vā zijn A afghecort / dat graf is voorhanden.
onschult ende 2 Niemant en is vā my bedrogē/noch
ellendichept. tans moet mijn ooghe daer om in droefenisse
3 blijuen. Al wilde ghy schoon oock een borge
voor my hebben/ wie wil voor my ghelouen?
4 Ghy hebt hare hertē dat verstant verborgē/
5 daerom en sult ghyse niet verhoogen. Hy be
roemt wel sinē vrienden de buete: Maer zijn=
6 der kinderen oogen sullen versmachten. Hy
Tob.2.b.10. ||heeft my tot een spreecwoort onder de lieden
geset/ eñ moet een wonder onder haer zijn.
7 Mijn ghedaente is doncker ghewordē van
trueren/eñ alle mijn leden zijn als een schadu
8 we. Daer ouer sullē de gerechte qualijc sien
eñ de onschuldige sullen hen setten teghen de
9 geuepnsde. De gerechtige sal sinen wech be
B houden/eñ die van repnen handē/ sal sterc blij
10 uen. Welaen/ so keert v alle herwaerts/eñ
coemt/ ick en sal doch geenen wijsen onder v
11 vinden. Mijn dagen zijn vergaē/mijn aensla
gē zijn verstropt/die mijn herte beseten hebbē/
12 Eñ hebben vander nacht/dach gemaect/ eñ
13 vandē dach/nacht. Al ist dat ick alschoō lan
ge wachte/ so is doch de Helle mijn hups/ eñ
14 inder dupsternisse is mijn bedde gemaect. De
verrottinge heete ick mijnē vader/eñ de wor=
15 men mijne moeder/eñ mijn suster. Wat sal ic
verbeyden? Ende wie acht mijnder hopen?
16 Onderwaerts inde Helle salt veruaren/ eñ
sal met my inden stof ligghen.

Dat xviij. Capittel.

Bildad be= 1 Doen antwoorde Bildad van Suah/eñ
straft Iob/eñ 2 sprac: Wanneer wilt ghi der redenen
stelt de straf A een epnde maken? Merct doch/daer na
finge der god 3 willen wy spreken. Waerom worden wy ge
loosen. acht als vee/eñ zijn so onrepn voor uwē oogē?
4 Wilt ghy van boosħept berstē? Mepnt ghy/
dat de aerde om uwent wille verlaten worde/
eñ den steen vā zijnder plaetsen verset worde?
Iob.21.b.17. 5 "Oock sal dat licht der godlooser wtgaen/
Prou.13.a.9. eñ de voncke zijns vpers en sal niet lichten.
6 Dat licht sal dupster wordē in zijnder Hut=
7 ten/eñ zijn licht ouer hem wtgaen. De toe=
ganghen zijnder Haue sullen smal worden/eñ
8 sijnen aenslach sal hem vellen. Want hy is
met sine voeten inden strick gebracht/ eñ wan
9 delt int net. Den stric sal sine versenen hou
den/ende de dorstighe sullen hem grijpen.
10 Sijnen strick is gelept inde aerde/ eñ zijnen
11 valle op sinen ganc. Alom eñ om sal hem on
uersieninghe *vreese veruaren/dat hy niet en
12 weet/waer hy henen wt sal. Hongher sal si=
B ne haue zijn/eñ ongeluck sal hem berept zijn/
13 ende aenhangen. De sterchept zijnder hupt
sal verslonden worden/eñ sine stercte sal verte
14 ren de Vorst des doots. Sijne hope sal wt
zijnder Hutten wtgeropt worden/ eñ si sullen
hem drijuen tottē Coninc der verschrickinge.
15 In zijnder Huttē en sal hy niet blijuē/"ouer
16 zijn Hutte sal solpher gestropt wordē. Van
onder op sullen sine wortelen verdorren/ende
sinen oogst sal van bouē afgesneden worden.
17 ||Sijn gedachtenisse sal vergaen inden lan=
de/eñ en sal geenen naē hebben opter straten,
18 Hy sal vanden lichte inde dupsternisse ver=
dreuē worden/eñ vanden aertbodem versto=
19 ten worden. Hy en sal geen kinderē hebben
ende geen kints kint onder zijn volc. Hem en
sal niemant ouerblijuē onder zijn erfgenamen.
20 Die na hem comē/ die sullen hem ouer sinē
dach ontsetten: Eñ die voor hem zijn dien sal
21 een vreese aen comen. Dat is de wooninge
des ongerechten/eñ dit is de plaetse des geēs
die Godt niet en acht.

Dat xix. Capittel.

1 Hiob antwoorde/ende sprack:
2 Wat plaghet ghy doch mijn siele/eñ
3 pijnicht my met woorden? Ghy hebt
A my nv tienwerf beschimpt/ende en schaemt v
4 niet/dat ghy my also omdrijft. Dole ick/soo
5 dole ick my. Maer ghy verheft v wagerlijck
tegen my/eñ scheldet my tot mijnder smaet.
6 Merct doch eens dat my God onrecht doet/
ende heeft my met sinen iaechstrick omuaen.
7 Siet/ *al ist dat ick al crijsche ouer verme=
tenhept/soo en worde ick doch niet verhoort.
8 Ic roepe/eñ daer en is geen recht. Hy heeft
mijnen wech betupnt/ dat icker niet ouer en
can gegaen/eñ heeft dupsternisse op mijnē pat
9 gestelt. Hy"heeft my mijn eere wtgetrockē/
ende de Croone van mijnē hoofde genomen.
10 Hy heeft my alom eñ om gebroken/ eñ laet
B my gaen/ ende heeft mijne hope wtgeschuert
11 als eenen boom. Sijne gramschap is ouer
my verbolgen/eñ hi hout my voor sinē viant.
12 Sijne orloochs lieden zijn te samen gecomē
eñ hebben haren wech ouer my gesteenwecht/
eñ hebben hen rontom mijne Hutte gelegert.
13 Hy heeft mijne broeders verre van my ge=
daē/eñ mijne bekende zijn my vreēt gewordē.
14 ||Mijne naesten hebben hen omtrocken/ eñ
mijne vrienden hebben mijns vergheten.
15 Mijne hupsgenooten eñ dienstmaerten ach=
teden my voor vreemt. Ick ben onbekent ge=
16 worden voor haren ooghen. Ick riep mijnen
knecht/eñ hy en antwoorde my niet. Ic moe=
ste hem smeecken met mijnen epgenē monde.
17 Mijn wijf stelt haer vreemt als icse roepe.
Ick moet de kinderen mijns lijfs smeecken.
18 Oock de ionge kinderen en achten niet op
my/als ick my tegen haer sette/so geuen si my
19 boose woorden. Alle mijne getrouwe hebben
eenen grouwel van my/ende die ick lief had=
de/ die hebben hen teghen my ghekeert.
20 Mijn gebeente hanget aen mijne hupt ende
vleesch/ ende ick en can mijne tanden metter
21 hupt niet bedecken. Ontfermt v mijns/ ont=
fert v mijns / ghy mijne vrienden : Want de
22 hant Godts heeft my geroert. Waerom ver
uolcht ghy my euen so wel als Godt/ende en
sont mijns vleeschs niet sadt ghewordē?
23 Och oft mijne redenen geschreuen werden!
24 Och oftse *in eenen boeck gestelt werden!
Met een

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Met een ÿsere griffie op bleck/ende tot eender
eewiger gedachtenissen in eenen steen gehou=
25 wen worden. Maer ick weet dat mÿne ver=
losser leeft/eñ hy sal my *hier namaels wt der
26 aerden verwecken. Eñ ick sal daer nae/ met
deser mÿnder huyt omuaen worden / ende sal
27 in mÿnen vleesche Godt sien. Den seluē sal
ick my sien/ eñ mÿne ooghen sullen hem aen=
28 schouwen/ende geen ander. Myne nierē zÿn
verteert in mÿnē schoot/Want ghy segt: Hoe
willē wy hē veruolgē/eñ eē sake tot hē vindē?
29 Vreest v voor tsweert/ want dat sweert is
de gramschap ouer de misdaet / op dat ghy
wetet datter een ordeel sy.

Dat xx. Capittel.

1 DOen antwoorde Sophar van Naema
2 ende sprack: Daer op moet ick ant=
A woorden/ ende en can niet verbeyden.
Ende wil geerne hooren/wie my dat sal straf
3 fen eñ omstooten. Want den geest mÿns ver
4 stants sal voor my antwoordē. En weet ghi
niet/dat het altÿt also ghegaen is/sint datter
5 menschen opter aerden geweest zÿn/ Dat de
beroeminge der godlooser niet lange en staet/
eñ de blÿschap des hypocrÿts een oogenblick
6 duert? "Al waert dat zÿn hoochte oot indē
Hemel reycte/ende zÿn hooft aen de wolcken
7 raecte/ So sal hy nochtans ten laetsten ver
gaen als eenen dreck/dat de gene/van dien hi
is aenghesien/ sullen segghen: Waer is hy?
8 ||Ghelÿck eenen droom vergaet/so en sal hi
oock niet geuonden worden/ eñ gelÿc een ge=
9 sichte inder nacht verdwÿnt. Welck ooge hē
gesien heeft/ dat en sal hem niet meer sien/eñ
sine plaetse en sal hem niet meer beschouwen.
10 Sÿne kinderen sullen gaen bedelen: Ende
sine hant sal hem moeyte te loon gheuen.
21 Sÿne gebeenten sullen zÿn heymelÿcke son
den wel betalen/ ende sullen hen met hem in=
12 de aerde neder legghen. Als hem de boos=
B heyt alschoon in sinen monde wel smaeckt/so
salse hem doch in zÿnder tonghen faelgeren.
13 Sy sal hem verhouden worden / ende niet
toegelaten/eñ sal hem geweeret worden in si=
14 nen halse: Sÿne spÿse binnen in den lyue/
15 sal haer veranderen in Aderen gallen. De
goeden/die hy verslonden heeft/ moet hy we=
der wt braken / eñ Godt salse wt sinen buyck
16 stooten. Hy sal der Aderen galle suygen/ eñ
17 de tonghe der slangen sal hem dooden. *Hy
en sal niet sien de stroomen noch de waterbe=
18 ken/die met honich eñ boter vloeyen. "Hy
sal arbeyden eñ des niet genieten/eñ sine goe
den geworden anderē lieden/ dat hy van dien
19 niet blyde en wort: Want hy heeft den ar=
men verdruckt eñ verlaten.||Hy heeft huysen
tot hem getrocken/die hy niet ghetimmert en
20 heeft. Want zÿnen buyck en coste niet vol
geworden/ende en sal door zÿn costelÿck goet
21 niet ontcomē. Van zÿnder spÿsen en sal niet
C ouer blÿuen. Daerom en sal zÿn goet leuen
22 gheen ghestadicheyt hebben. *Al heeft hy al
schoon de volheyt ende ghenoech / so sal hem
doch banghe worden. Alderhande moeyte sal
23 ouer hem comen. Den buyck sal hem eens
vol worden . Ende hy sal de verbolghentheyt
zÿnder gramschappen ouer hem seynden. Hy
sal zÿnen strÿdt ouer hem reghenen laten.
24 Hy sal vlieden voor dat ÿseren harnasch/eñ
25 den stalen Boge sal hem veriagē. Een bloot
sweert sal door hem henen ghaen / ende des
sweert blicken / dat hem bitter sal zÿn / sal
26 met verschricken ouer hem comen. Daer en
is geen duysternisse die hem bedeckē mochte.
Een vyer sal hem verslinden/ dat niet opghe=
blasen en is/ ende wie ouerbleuen is in zÿn=
der Hutten / dien salt qualÿck gaen.
27 Den Hemel sal zÿne misdaet openbaren/
ende de aerde sal haer teghen hem setten.
28 Dat Coren in sinen huyse sal wech ghe=
uoert worden/verstroyt indē dach zÿnder toor
29 nicheyt. *Dat is dat loon eens godloosens Job.27.b.13.
menschen by Gode / ende de erffenisse zÿnder
reden by Gode.

Dat xxi. Capittel.

1 HJob antwoorde/ende sprack: Job ātwoort
2 Hoort doch na mÿne redene/eñ laet soo alleen de
3 v raden/ Verdraecht my/dat ick ooc godloosen ge
4 spreke/eñ bespottet my daer na. Gae ic met straft wordē
eenen mensche dan om/ dat mÿn gemoet hier waerō dat sy
5 in niet onwillich en soude zÿn? Keert v dan so geluc=
herwaerts tot my / ghy sult sterlÿc sien/ende kich leuen.
6 de hant opten mont moeten leggen. Als ick
daer op dencke/so verschricke ick/ ende beuen
7 coemt mÿnen vleesche aen. Waerom leuen
dan "de Godloosen/worden out/ eñ nemē toe Psal.73. a.2.
8 met goedē? Haer zaet is seker rontom hen/ Jerem.12. a.1
9 eñ haer nacomelingē zÿn by hen. Haer huys Abac.1.c.13.
heeft vrede voor de vreese / ||eñ Godts roede ||Pro.3. b.11.
10 en is niet ouer hen. Sÿne ossen laetmē toe/ Hebr.5. b.12.
eñ en mislueckt hem niet. Sÿn Koe calft/eñ en
11 is niet onuruchtbaer. Haer ionge kinderen
B gaē wt/als een Cudde/ eñ haer kinderē sprin
12 gen. Sy juychen met*Tamboorē eñ Herpē/ Esaie.5.b.12.
13 ende zÿn vrolÿck met pÿpen. Sy wordē out Amos. 6.a.5.
by goede dagen/ eñ en verschricken nauwelÿc
14 eenē oogenblick voor de Helle. Die "noch= Luc.19.b.14.
tans tot Gode seggē: Maect v vā ons/wy en
15 willen van uwē wegen niet weten. Wie ||is Exodi.5.a.2.
de Almachtige/dat wy hem dienen souden?
*Oft wat zÿn wÿs ghebetert/ ist dat wy hem Mala.3.c.14.
16 aenroepē? Maer siet/ haer goet en staet niet
in haren handen. Daerom sal der Godlooser
17 sin verre van my zÿn. "O hoe sal dat licht Pro.24.c.20.
der Godlooser wtgaen/eñ haer ongeluck ouer Straffe der
hen comen? Hy sal hertrouwe wt deylen in Godloosen.
18 zÿnder gramschap. Sy ||sullē zÿn als stoppe ||Job.18. a.4.
len voor den wint/*eñ als Caf dat de storm= *Psal.1. b.5.
19 wint wech voert. Godt behout des seluē on
geluck op sine kinderen. Als hÿt hen betalen
20 sal/so salment onderuinden. Sÿne oogē sul=
C len zÿn verderuen sien / ende vander gram=
schappen des Almachtighen sal hy drincken.
21 Want wie sal een welbehaghen hebben aen
sinē huyse na hem? Eñ dat getal zÿnder maen
22 den en sal nauwelÿck half blÿuen. Wie wil
Godt leeren/die oock de hooghe oordeelt?
23 Dese "sterft fraey eñ gesont in alle rÿcdom Psal.49.b.11
24 ende volle ghenoech. Sÿn melckvat is vol Eccl.2.b.14.
melcks/eñ sine gebeenten worden gemest met
25 merch: Maer gene sterft met bedroefder sie=
len/ende en heeft noyt met vruechden geten.
26 Ende ligghen gelÿck met malcanderen inde
27 aerde/eñ Wormen bedeckense. Siet/||ic ken 1.Re.17. b.28
ne uwe gedachten wel/eñ uwe vermeten voor
28 nemen teghen my. Want ghy segt: Waer is
dat huys des Vorsten? Eñ waer is de Hutte
29 daer de Godloose woondē? Ghi spreect doch
daer af gelyck dat gemeyn volck/ eñ en merct
30 niet wat der geenre wesen bediet. *Want de Eccl.12. b.13.
D boose wort tottē dach des verderuens behou 2.Pet.2. b.9.
dē/eñ tottē dach der verbolgentheyt blyft hy.
31 Wie wil seggē wat hy verdient/alsmēt van
buyten aensiet? Wie wil hem vergelden/wat
32 hy doet? Maer hy wort tottē graue getrockē
33 ende moet blÿuen byden hoope. Den slÿm
der beken beuiel hē wel/ eñ alle menschē wor
den na hem ghetrocken/eñ dier/die voor hem
34 geweest zÿn/en is geē getal. Hoe troost ghy
my so te vergeefs? Ende uwe antwoort wort
onrecht beuonden.

Dat xxij. Capittel. Eliphas wil

1 DOen antwoorde Eliphas vā Thema/ bewÿsen dat
2 eñ sprac: Wat behoeft God eenē stere Job godloos
A ken? Eñ wat is hem een cloecke nut? is/ende wert
3 Meyndt ghy dattet den Almachtighen wel daerō gestraft

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

betalle dat ghy v so vroom maeckt? Oft wat
helpet hem/dat ghy uwe wegen alschoon son
4 der vlecke acht? Meynt ghy dat hy hē voor
v sal vreesen/v te straffen/ eñ met v voor tge-
Jere.2.c.16. 5 recht te tredē? Ja *uwe booshept is te groot/
Ozee.13.b.9. 6 eñ uwer misdaet en is geē eynde. Ghy hebt
uwer broederen eenich pant genomen sonder
oorsake. Ghy hebt den naecten de cleederē wt
Job.27.29.30 7 getrocken. "Ghy en hebt de vermoeyde niet
gelaeft met water/ eñ hebt den hongerigen v
8 broot ontseyt. Ghy hebt gewelt inden lande
gheoeffent ende vermetelijck daer in geseten.
9 De weduwen hebt ghy ydel laten gaen/ eñ
10 de armen der weesen gebroken. Daerom zijt
ghy met stricken omuangen/eñ vreese heeft v
11 onuersiens verschrickt. En soudt ghy dan de
duysternisse niet sien / eñ de watervloet v niet
12 bedecken? Siet/God is hooch daer bouen in
B den Hemel/eñ siet de sterren daer bouen inder
Esai.29.c.15. 13 Hoochten/ Eñ ghi spreect: ‖Wat weet God
Ezech.8.b.12 daer af? Soude hy dat ghene/dat int doncker
Eccli.23.d.25 14 is/ ordeelen connen? De Wolcken zijn sine
voordecsel/eñ en sietet niet/ eñ waudelt inden
15 omganck des Hemels. Wilt ghy der werelt
loop achten/daer in de ongerechte gegaē heb
16 ben? Die vergaen zijn/eer dan het tijt was/
eñ dat water heeft haren gront wech gewas-
Job.21.b.14. 17 schen. Die tot *Gode seyden: Maect v van
ons. Wat soude de Almachtige hē gedoē con-
18 nen? Daer hy nochtans haer huys met goe
den veruult. Maer der godlooser meyninge sy
Psal.107.d.43. 19 verre vā my. De "gerechte sullent sien/ende
hen verblijden/ eñ de onschuldige salse bespot
20 ten. Wat geldet/ haer wesen sal verdwijnē/
ende haer ouerblijfsel sal dat vyer verslinden.
Van werckē 21 Dus vereenicht v nv met hem/eñ hebt vre-
der bocte. 22 de/daer wt sal v veel goets comen. Hoort
‖Prou. 2.a.1 C ‖de Wet van sinen monde/eñ vatet zijn rede-
*Gen.15.a.1. 23 ne in v herte. *Bekeert ghy v tottē Almach
Deut.4.c.29. tigen/so sult ghy gesticht worden/ eñ onrecht
24 verre van uwer Hutten doen. So sult ghy
voor aerde gout geuē/eñ voor de steenen gul-
25 den beken. Eñ de Almachtige sal dyn gout
zijn: Ende siluer sal v toegehoopt worden.
26 Dan sult ghy uwen lust hebbē aen den Al-
machtighen/eñ v aensicht tot Gode opheffen.
Der vromer 27 "So suldy hem bidden/ eñ hy sal v hooren/
ghebet wort 28 ende sult uwe gelofte houdē. Wat ghy voor
van God ver sult nemen/dat sal hy v laten gelucken/eñ dat
hoort. 29 licht sal op uwe weghen schijnen. Want die
"Jere.29.c.12 hen verootmoedigen/die verhoort hy. ‖Ende
Math.7.a.7. wie sine oogen neder slaet/ die wort genesen/
Joan.14.b.13 30 Ende de onschuldige sal behouden wordē.
‖Pro.29.c.23 Maer hy wort *behouden om zijnder handen
*Oft verlost. reynichept wille.

Dat xxiij. Capittel.

Jobs meynin 1 HJob antwoorde/ende sprack:
ge/is alsmen 2 Mijne redene blijft noch bedroeft/
na mēschelijc A mijn macht is swac ouer mijne suchtē.
ker wijse sou 3 Och dat ic wiste hoe ick hem vinden/eñ tot
de voor Godt 4 sinen stoel comen mochte. Eñ dat recht voor
rechtē/ so sou hem soude voorleggen/eñ den mont vol straf
de hi oprecht 5 finge vaten: Eñ beuinden de redene/ die hy
zijn. my antwoordē soude/eñ verstaen/ wat hy my
6 segghen soude. Wil hy met grooter macht
met my rechtē? Hy en stelle hem also niet te-
7 gen my. Maer legge het my gelijck voor/so
8 wil ick mijn recht wel winnen. Maer ga ic
nv stracx voor my wech/so en is hi daer niet:
Gae ick te rugghe/ so en spuere ick hem niet.
9 Js hy ter slincker hant/ so en crijge ick hem
niet: Verberget hy hem ter rechter hant/ so en
10 sie ick hem niet. Maer hy kent mijnen wech
Sapiē.3.a.6. B wel/"hy proeue my/so wil ick beuonden wor
1.Petr.1.b.7. 11 den/gelijck als dat gout. Want ick sette mij
nen voet op zijnder banē/eñ houde sinē wech/
12 ende en wijcke daer niet af. Ende en trede
niet vandē gebode zijnder lippē/ eñ beware de
reden zijns monts/ meer dan ic schuldich ben.
13 Hy is eenich/wie wilt hem antwoordē? Eñ
14 hy maket/so hy wilt. Eñ als hy my alschoō
betaelt wat ic verdient hebbe/ so is dies noch
15 meer daer achter. Daerom verschricke ick
my voor hē/eñ als ict mercke/ so vreese ic my
16 voor hē. Godt heeft mijn herte bloode ghe-
maect/eñ de Almachtige heeft my verschrict.
17 Want de duysternisse en makes geen eynde
met my/ ende de donckerheyt en wil voor my
niet bedect worden.

Dat xxiiij. Capittel.

1 WDaerom en souden die tijden den Al- Hiob bewijst
2 machtigen niet verborgen zijn? Ende dat de godlo-
A die hem kennen/en sien sine dagē niet. sen hier geluc-
3 Sy *drijuen de palen te rugge/Sy rouē de kich zijn.
4 Cudden/eñ weydense. Sy "drijuen der Wee *Deu.19.c.14
sen Ezelen wech / ende nemen der Weduwen "Exo.22.c.21.
5 Ossen te pande. De arme moeten hen wijc-
ken/ ‖ende de nootdruftige inden lande moe- Exod.23.a.9.
6 ten hen verberghen. Siet/ dat Wilt inder
woestijnen gaet wt/gelijck si pleghen/ vroech
ten rooue/ dat sy spijse bereyden souden voor
7 de iongen. Sy maeyen opten Acker/al wat
hy draecht/ ende lesen den Wijnberch/ dien sy
8 met onrecht hebben. De naecte laten si lig-
gen/eñ en laten hen geen decksel indē vorste/
9 Dien si de cleederen ghenomen hebben/ dat
B si hen totten steenen moetē houden/ als eenen
slachregen vande bergen op hen giet / om dat
10 si anders geenen troost en hebben. Sy ruckē
dat kint van de borsten/eñ makent tot eender
Weesen/eñ maken de lieden arme met pandē.
11 Den naecten laten si sonder cleederen gaen
*ende den hongerighen nemen si de schoouen. Leuit.19.c.9.
12 Sy dwingense olie te slaen op haer eyghen Deu.23.d.4.
Muelens / ende haer eyghen Wijnperssen te
treden/ ende latense nochtans dorst lijden.
13 Sy maken de lieden inder stadt suchtende/
ende de sielen der verslagender roepende/ Eñ
14 Godt en stoortse niet. Daerom zijn si afual-
lich ghewoorden vanden lichte / eñ en kennen
sinen wech niet/ ende en keerē niet weder tot
15 zijnder straten. Als "den dach aenbreeckt/ soo Luce.22.a.4.
staet de Moordenaer op/ eñ verworcht dē ar-
men eñ nootdruftigen/ende snachts is hy ge-
16 lijck een dief. De ooghe des Ouerspeelders
C heeft acht op dat donckere/ ende seyt: My en
siet geen ooghe/ende meynt hy sy verborgen.
17 Jnder duysternissen breeckt hy totten huyse
in/des daechs verberghen sy hen te samen/en
18 de schouwen dat licht. Want als hen de da-
gheraet coemt/ soo is hy hen als een duyster-
nisse/ wandt hy ghevoelt dat verschricken der
19 duysternissen. Hy vaert lichtuerdelijck ghe-
lijck op een water daer henen / Sijn Haue
wordt cleyn inden Lande / ende en bouwet
20 zijnen wijnberch niet. De Helle neemt wech Straffe ouer
die daer sondighen/ ghelijck de hitte ende dor den godlosen
21 heyt dat sneewater verteert. De ontferm-
hertighe sullen zijns vergheten/zijnen lust sal
wormachtich worden / zijns en wordt niet
meer ghedacht. Hy sal ghebroken worden ge-
22 lijck eenen vuylen boom. Hy heeft de een-
same/die niet en baert/lastich gheweest/ ende
en heeft der Weduwen niet goets ghedaen:
23 Ende de machtighe onder hem ghetrocken
met zijnder cracht. Als hy staet/en sal hy zijns
24 leuens niet ghewis zijn. Hy maect hem sel-
uen wel een sekerheydt / daer hy hem op ver-
laet/maer zijne ooghen sien op haer doen.
25 Sy ‖zijn eenen cleynen tijt verheuen / ende Psal.37.c.35.
sullen te niete/eñ verdruct/ ende gantsch ende 1.Mac.2.g.62
26 gheheelijc wtgewischt worden. Ende gelijck
als dat eerste bloyen aen dē Aren sullē si afge
27 slagen wordē. En ist niet also? Welaen/wie
wil my luegen straffen/Eñ beweeren/dat mij-
ne redene niet en sy.

Dat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Dat xxv. Capittel.

1 DOen antwoorde Bildad van Suah/
2 ende sprack: En is de Heerschappie
A ende vreese niet by hem/die den vrede
3 maeckt onder sinen Hoochsten? Wie wil
zijn Crijchslieden tellen?Ende ouer welckē en
4 gaet zijn licht niet op? *Ende hoe can een
mensche rechtuerdich zijn voor Gode? Ende
5 hoe can eens wijfs kint reyn gezijn? Siet/de
Mane en schijnt noch niet/ ende de Sterrē en
6 zijn noch niet reyn voor sine oogē. Hoe "veel
te min een mensche de made/eñ eens menschē
kint de worme?

Dat xxvj. Capittel.

1 HJob antwoorde/ende sprack:
2 Wien staet ghy by? Dien die gheen
A cracht en heeft? Helpt ghy dien / die
3 geene stercte indē arme en heeft? Wien geeft
ghy raet? Dien/die gheene wijsheyt en heeft?
4 Eñ bewijst eenē machtigen/ hoe hijt wtuoe
5 ren sal? Voor wien spreect ghi?Eñ voor wiē
6 gaet den adem van v? Den Reuesen is ban-
ge onder de wateren/ eñ dien die by hen woo
7 nen. De Helle is ontdeckt voor hem/eñ dat
8 verderuen en heeft gheen decksel. Hy breyt
wt dat Noorden tot nergens aen/ eñ hanget
9 de aerde aen niet. Hy vaet dat water te sa-
men in zijn wolcken/eñ de wolcken en schuerē
10 daer onder niet. Hy hout sinen stoel/eñ breyt
B zijn wolcken daer voor.‖Hy heeft om dat wa
ter een perck geset/tot dattet licht metter duy
11 sternissen vergae. De Pilaren des Hemels
daueren/eñ si ontsetten hen van sinē schelden.
12 *Vā zijnder cracht wort de Zee onuerhuets
13 beruert/ Ende van sinen verstande verheft
14 haer de Hoochte der Zee. Aenden Hemel
wordet schoon door zijnen winde / ende zijn
15 handt bereydet de rassche Slanghe. Siet/
alsoo gaet zijn doen toe / Maer daer hebben
wy een cleyn woordeken af vernomen.Maer
wie wil dat donderen zijnder macht verstaen?

Dat xxvij. Capittel.

1 ENde Hiob sprack voorder/eñ hief zijn
2 sprueecken op/eñ seyde: So warach-
A telijc als God leeft/ die my mijn recht
niet ghaen en laet / ende de Almachtighe die
3 mijn siele bedroeft/ Also langhe als mijnen
Adem in my is/ eñ dat snuyuen van Godt in
4 mijnder nuesen is/ Mijn lippen en sullen
niet onrechts spreken/ eñ mijn tonghe en sal
5 geen bedroch seggen. Dat si verre van my/
dat ic v recht soude geuen/tot dat mijn eynde
coemt/en wil ic van mijnder vromicheyt niet
6 wijcken. Van mijnder gerechticheyt die ick
hebbe/en wil ic niet af laten.Mijn conscientie
en bijt my niet/ vā mijns geheels leuens we-
7 gen. "Maer mijn viant sal een godloos be-
uonden wordē/eñ die hē tegen my oprecht/eē
8 ongerechtige. Want wat is de hope des ge
ueynsdē dat si so gierich is/ eñ God doch zijn
9 siele wech ruckt? Meynt ghy dat ‖Godt zijn
crysschē horen sal als den anert ouer hē comt?
10 Hoe can hy aenden Almachtigen lust ghe-
hebben/ende God eenmael aengheroepen?
11 Jc wil v leeren vander hant Gods/eñ wat
byden almachtigen gelt/en wil ick v niet he-
12 len. Siet/ghy hout v altemael voor cloec.
Waerom geefdy dan sodanige onnutte dingē
13 voor v? Dat *ist loon eens godlosens men-
sches by Gode/eñ dat erffenisse der tyrannen
14 dat si vandē Almachtigen nemen sullē. Sal
hi vele kinderē hebbē/so sullen si des sweerts
zijn: eñ zijn nacomelingē en sullen niet broots
15 sat hebben. Zijn ouerbleuene sullen inden
C doot begrauen worden/ ende zijne Weduwen
16 en sullen niet weenen. Als hy ghelt te sa-
men brengt gelijck aerde/ende vergadert clee-
deren als leem/soo sal hyse wel bereyden:

17 Maer de gerechtige salse aen trecken/ ende
de ontschuldighe sal dat gelt wtdeylen.
18 Hy timmert zijn huys als een spinne/ ende
19 gelijck een‖hoeder een schuere maect. "Als Bewaerder.
hem de rycke neder leyt/ en sal hys niet mede "Job.1.c.21.
*rapen. Hy sal zijn ooghen open doen/ ende Psa.49.c.18.
20 daer en sal niet zijn: Verschrickinghe sal Eccl.5.b.14.
hem ouervallen als water/ des nachts sal hē Luc. 12.b.10.
21 dat onweder wech nemen. Den Oosten *nemen.
wint sal hem wech voeren/ dat hy derwaerts
vare/ ende tempeest sal hem van zijnder plaet
22 sen drijuen. Hy sal sulcx ouer hem brengen/
eñ en sal hem niet sparen. Alle dinck sal hem
wt zijnen handen ontulieden. Men sal ouer
hem metten handen clappen / ende ouer hem
‖ttisschen/daer hy geweest is. Blasen.

Dat xxviij. Capittel.

1 DAt siluer heeft zijn ghanghen / ende
A dat gout zijne plaetse daerment smelt.
2 "Dat ijser brengtmen wter Aerden/ Deut.8.b.9.
3 ende wten steenen smeltmen metael. Der Hoe de men-
duysternissen wort ymmer een mael een eyn- schen alderley
de/ende yemant vint ymmer ten laetsten den costelijckheyt
4 *Scheuersteen diep verborgen. Een sulcke eñ constē vin
beke sprinct daer wt / dat de ghene / die daer den / maer de
rontom woonen / den wech aldaer verliesen: wijsheyt vint-
Ende valt weder/ ende schiet daer henen van den si niet.
5 den lieden. Men brengt oock vier onder wt *Schalie.
der Aerden / daer nochtans bouen spijse op
6 wast. Men vint Saphir op sommige plaet-
sen/ ende Aerden clompen daer gout is.
7 Den pat en heeft gheen vogel bekendt/en-
8 de gheens ghiers ooge ghesien. Die stoute
kinderen en hebben daer niet op getreden.
9 Eñ daer en is gheenen Leeu op ghegaen.
10 Oock slaetmen de hant aen de ‖keyen/ende Steenen.
11 graeft de berghen om. Maer treet beken wt
den steenrotse/ende al wat costelijck is / siet
12 dat ooghe. Men keert den stroom des wa-
ters / ende brengt dat daer verborghen in is/
13 aent licht. "Maer waer wiltmen wijsheyt Prou. 2.a.6.
B vinden? Eñ waer is de plaetse des verstants? Eccle.1.a.1.
14 Niemāt en weet waerse leyt/eñ en wort in Jacob.1.a.3.
15 den lande der leuender niet geuonden. Den
afgront seyt: Sy en is in my niet. Eñ de zee
16 seyt: Sy en is by my niet. *Men en cander Sapi.7.b.9.
geen gout om gheuen/noch siluer ouer gewe-
17 gen om te betalen. Haer en is niet ghelijck
Ophirisch gout/oft costelijcke Onich eñ Sa-
18 phir. Gout eñ Diamanten can haer niet ge
lijc zijn/noch om haer gulden cleynodien ver-
19 wisselen. Ramoth en Gabis en achtmē niet.
‖De wijsheyt is hooger te achten dan peerlē. Vāder hooch
20 Topasius wt Morenlant en wort haer niet heyt v̄ wijsh.
gelijck geschat/ende dat alderreynste gout en ‖Prou.8.b.11
21 gelt haer niet gelijck. Van waer coemt dan Psa. 19.b.11.
C de wijsheyt? Eñ waer is de plaetse des ver-
22 stants? Sy is verhoolen voor den oogen al
der leuender/oock verborgen den vogelen on-
23 der dē Hemel. De verdoemenisse eñ de doot
seggen: Wy hebben met onsen ooren haer ghe
24 rucht ghehoort/ "Godt weet den wech daer Mat.11.c.25.
25 toe/eñ kent haer plaetse. *Want hy siet de *Psa. 33.b.13
eynden der aerden / eñ beschout al wat onder 2.Ma. 9.a.5.
26 den Hemel is. Doen hy den winde zijn ge-
wicht maecte/‖eñ den water zijn gewisse ma- Eccl. 23.d.27.
27 te settede: Doen hy den regen een perck Jere.5.d.21.
maecte/eñ den donder ende blixem den wech/
28 Doen sach hyse/eñ verteldese/bereydese/eñ
29 hy vantse. Eñ sprack totten mensche: "Siet Psa. 111.b.10
de vreese des Heerē/dat is wijsheyt/ende dat Prou.1.a.7.
quaet te schouwen/dat is verstant. Eccl.1.c.16.

Dat xxix. Capittel.

1 ENde Hiob hief noch eens zijn sprueec-
2 ke op/ ende sprack: O oft ick ware Van Hiobs
A als in den voorledenen maenden / in- voorgaēde ge
3 den daghen doen my God bewaerde. Doen luckigē staet.
zijn licht ouer mijn hooft scheen / ende ick by

4 zijnen lichte in duysternisse ginc. Gelijck ick
was inder tijt mijnder ionckheyt / doen Godts
5 verholentheyt ouer mijn hutte was. Doen
de Almachtige noch met my was/ eñ mijn kin
6 deren rontsom my. Doen ick mijn treden in
boter wiesche / ende de steenen my olie vloet
7 goten. Doen ick totter poorten wtginck in
B de Stadt / ende liet my mijnen Stoel opter
8 straten bereyden. Doen my die Jonghen sa
gen/ende hen verstaken/ ende de Ouden voor
9 my op stonden. Doen die Ouerste op hiel
den te spreken/ eñ leyden haer hant op haren
10 mont. Doen haer de stemme der Vorsten
Tgehemelte des monts. verberchde/ ende haer tonge aen haren *kaec
11 cleefde. Want welck oore my hoorde/ dat
prees my salich/ende welc ooge my sach/ dat
Prou.21.b.13 2. Cor.11.c.18 12 getuychde vā my. "Want ick verloste den ar
men/die daer riep / eñ den Weese die gheenen
Jobs weldaet tegē dē armē. 13 hulper en hadde. Die segeninge des/die ver
deruen soude/ quam op my : Eñ ick verblijde
||Esa.59.c.17. Sapiē. 5.c.19 Ephe.6. b.14 1.Tess.5.a.8. 14 dat herte der Weduwē. ||Gerechticheyt was
mijn cleet dat ick aentrock/gelijc eenē roc: Eñ
mijn recht was mijn vorstelijcke beschuttinge.
15 Jck was des blinden ooge/ eñ des lammen
16 voet. Jck was een vader der armer/eñ welc
ke sake ick niet en wiste die ondersocht ick.
17 Jck brac de kinnebacktanden des ongerech
Gen.14.c.16. ten/*ende ruckte den roof wt sinen tanden.
18 Jck dacht: Jck wil in mijnen nest steruen/eñ
C mijnder dagen veel maken/gelijck des za[illegible]s.
19 Mijn saet ghinck op aent water/ ende [illegible]
20 dauwe bleef ouer mijnen oogst. Mijne [illegible]
lijckheyt vernieude haer alleneen aen my/ [illegible]
de mijnen boghe beterde hem in mijn han[illegible]
21 Men hoorde nae my toe/ ende swe ghe[illegible]
ende verwachteden op mijnen raet. Nae
mijne woorden en sprack niemant meer/ ende
23 mijn reden druppte op hen. Sy wachteden
op my ghelijck als op den reghen: Ende sper
den haren mont open/ ghelijck als na den A
24 uontreghen. Als ick met hen lachte / soo en
worden si niet te stout daer op/ende dat licht
mijns aensicht en maecte my niet mindere.
25 Als ic tot haren saken wilde comen/so most
ick bouen aen sitten: Eñ woonde ghelijck een
Eccle.7.d.37. Coninck onder den crijschknechten/*doen ick
trooftede die daer rouwe droegen.

Dat xxx. Capittel.

Vander vernedertheyt eñ ellende die ouer Hiob gecomen waren 1 MAer nv belachen my die iongher zijn
A dan ic/der welcker Vaders ic veracht
hadde / te stellen onder mijn schaeps
2 honden/ Der welcker vermoghen ick voor
niet hielt/die totten ouderdom niet ghecomen
3 en conden. Die van hongher ende commer
eenlijc inder woestijnen vlodē/nieuwelijc ver
4 dorren/eñ ellendich ghewordden. Die daer
netelen wt pluccten rontsom de bosschen/ende
5 Jeneuer wortel was haer spijse. Ende als
si die wt trocken / iuychten si daer ouer / als
6 een dief. Aen de grouwelijcke beken woon
7 den si/ in de holen der aerden. Ende steenre
ten/tusschen de bosschen riepen si/eñ onder de
8 dijstelen vergaderden si: De kinder der loo
ser ende verachter Lieden/ die de snootste in
Psa.69.b.13. Tren.3.f.63. 9 den Lande waren. ||Nv ben ick haer sha
renspel ghewordden/ ende moet haer fabelken
Ezech.33.f.32 10 zijn. Sy hebben eenen grouwel aen my/eñ
maken hen verre van my/ende en sparen niet
11 voor mijn aensicht wt te spijen. Sy hebben
mijne zeelen wt ghespannen/ ende mi te niete
12 gemaect/eñ dat mijne afgetomet. Ter rech
B ter zijden daer ic groende/hebben si hen tegen
my geset/ eñ hebben mijnen voet wt ghestoo
13 ten/ Eñ hebben ouer my eenen wech ghe
maeckt/om my te verderuen. Sy hebben mijn
14 paden ghebroken. Het was hen so licht my
schade aen te doen/dat si geen hulpe daer toe
15 en behoefden. Sy zijn hier in ghecoomen/
ghelijck als door een wijde Schuere/ende zijn
sonder ordinancie herwaerts gheuallen.
16 Verschrickinghe heeft hem teghen my ghe
keert/ende heeft mijne heerlijcheyt veruolcht
gelijck den wint/eñ gelijck een loopende wolc
17 ke mijnen ghelukigen staet. Maer nv giet
haer mijne siele wt ouer my/ eñ den ellendigē
18 tijt heeft my gegrepen. Snachts woorde mijn
ghebeenten ouer al doorboort / eñ die my ia
19 gen/en gaen niet slapen. Door de menich
fuldicheyt der cracht worde ick anders eñ an
ders ghecleedt/ eñ men gordet my daer mede/
20 als met den hooftslop mijns rocks. Men
heeft my inden dreck getreden / eñ gelijck ge
21 acht den stof eñ asschen. *Roepe ick tot v/ Matt.15.
so en antwoort ghy my niet: Trede ick voort Tren.3.a.
22 so en acht ghy op my niet. Ghy zijt my ver
andert in eenen grouwelijcken / ende bewijst
uwen haet aen my/ metter stercten uwer hāt.
23 Ghy heft my op ende laet my op den wint
24 varen/eñ versmeltet my crachtelijck. Want
C ||ick weter dat ghy my den doodt sult ouer le Heb.9.f.
ueren/ daer is dat ghesette huys alder leuen
25 der. Nochtans en sal hy de handt niet wt
strecken int beenhuys/ eñ si en sullē niet crijs
26 schen van zijnen verderuen. Jck weende ym
mer inder herder tijt/eñ mijnder siele iammer
27 de der armer. Jck verwachte dat goet/ende
nv coemt dat boose. || Jck hoepte opt licht/eñ Esa.59.b.
28 nv coemt de duysternisse. Mijn ingewanden
sieden/eñ en houden niet op: Den ellendigen
29 tijt heef my ouervallen. Jck gae swert daer
henen/eñ my en bernt nochtans gheen sonne.
30 Jck stae op in der gemeynten ende crijssche.
31 Jck ben een broeder der slangen/ eñ een ge
32 selle der struysen. Mijn huyt ouer my is
swert gewordden/ eñ mijn gebeenten zijn ver
33 dorret van hitte. Mijne herpe is een claghe
gewordden/ende mijne "pijpen een weenen. Fluyten.

Dat xxxi. Capittel.

1 ICk heb een verbondt ghemaect met mij
A nen oogen/*dat ick niet en soude achten Matt.5.d
2 op een maecht. Maer wat gheeft my Job bewi
Godt van bouen te loone? Ende wat erffe zijn vroō
nisse de Almachtighe vander hoochten? eñ dat de
3 En soude niet billijcker de ongerechte sulck godlijcke
ongheluck hebben? Eñ een misdadighe alsoo lijcker sou
4 verstooten worden? ||En siet hy mijne wegē ouercomē
5 niet/"eñ tellet alle mijne gangen? Heb ick sulckē st
ghewandelt in ydelheyt/oft heeft mijnē voet ||Prou.5.
6 gehaest tot bedroch? So weghen my op Job.34.c.
eender rechter wage/so sal God beuindē mijn "Job.14.
7 vromicheyt. Heeft mijnen ganck gheweken
wt den weghe / ende mijn herte mijnen oo
ghen nae gheuolcht / ende isser yet in mijnen
8 handen becleeft? So moet ick saeyen/ende
een ander ete het / ende mijn gheslachte moet
9 wt ghewortelt worden. *Heeft hem mijn 2.Reg.12
hert laten verwecken tot eenen wijue/ eñ heb
be ick voor mijns naesten duere gheloert?
10 So moet mijn wijf van eenen anderen ghe
schepnt worden / ende ander moetense besla
11 pen. ||Want dat is eenen laster eñ een mis Deut.22.
12 daet voor de Rechters. Want dat waer een
B vier dat totten verderuen toe verteerde/ ende
13 alle mijn incomen wtwortelde. Heb ick ver
acht dat recht mijns knechts oft mijnder maer
14 ten/als si een sake tegen my hadden? ||Wat Luce.16.
wilde ic doen/als hē God op maecte? Eñ wat
15 soude ick antwoorden/als hy besochte? Eñ
heeft hem die oock niet ghemaect / die my in
16 mijns moeders lichaem maecte? Ende heeft
hem inden lijue effen also wel bereyt? Heb ick Van wel
den armen hare begeerte ontseyt/ ende de oo eñ aelmo
17 gen der weduwen latē versmachten? *Heb tegē dē a
ick mijnen bete alleen geten/ende en heeft de *Esa.58.
18 wese daer oock niet af geten? Want ick heb
my van mijnder ionckheyt op / als een vader
ghehou

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

gehouden / ende van mijnder moeder lichaem
...s.b.7. 19 aen/heb ick geerne getroost. *Heb ic yeman
den sien vergaen/dat hi geen cleeet en hadde/
ende den armen sonder decksel laten gaen?
20 En hebbē my sine zijden niet gesegent doen
C hy vanden vellen mijnder lammerē verwermt
21 wert? Heb ick mijn hant aen de Weesen ge-
slagen/ dewijle dat ick my sach inder poorten
22 macht hebbē te helpen? So valle mijn schou
dere vanden schouderbeene / eñ mijnen arme
23 breke af vander pijpen. Want ick vreesde
Godt/als een ongeual ouer my/eñ en coste si-
...c.23. 24 nen last niet verdragen. "Heb ick dat gout
tot mijn toeuerlaet gestelt/ ende totten gout-
25 clompen ghesept: Mijne troost? Heb ick my
verblijt/dat ick groot goet hadde/ ende mijne
...c.19. 26 hant alderhande verworuen hadde? ||Hebbe
...a.2. ick dat lichte aengesien/als het clare lichtede/
27 eñ de Mane/als si vol ginc? Heeft hem mijn
herte heymelijck laten becouten / dat mijnen
28 mont mijne hant custe? Welck oock een mis-
daet voor de rechters is. Want daer hadde ic
...7.a.5 29 Godt mede versaect van bouen. *Heb ic my
...n den verblijt alst mijnen viant qualijck ginck/ ende
...emin- hebbe my verheuen/dat hem ongeluc betrapt
30 hadde? Want ick en liet mijnen mont niet
sondighen / dat hy zijnder sielen eenen vloeck
31 wenschte. En hebben de mannen in mijnder
Hutten/niet moeten seggen: O wildet Godt/
dat wy van sinen vleesch niet versaet en wer
...b.13 32 den. "De gast en moester niet buyten blijuē/
...b.9. D maer mijne duere dede ic den wandelaer opē.
...a.1. 33 Hebbe ick myne schalcheyt als een mensch
bedect/ dat ick heymelijck mijne misdaet ver-
34 borge? Heb ick my laten grouwelen voor de
groote menichte/ eñ heeft my de verachtinge
der macchschappen/af geschrict? Ic bleef stil-
35 le/eñ en ginc niet ter dueren wt. Wie gheeft
my eenen verhoorder/dat de Almachtige mijn
begheerte verhoore? Dat yemandt een boeck
36 schreef van mijnder saken: So wilde ickt op
mijne schoudere nemen/eñ my gelijc een Croo
37 ne om binden. Ick woude dat getal mijnder
gangen te kennen geuen/eñ gelijck een Vorst
38 wilde ickse voortbrenghen. Sal mijn Lant
tegen my crijsschen/ endt sine voren met mal-
39 canderen weenen? Heb ick sine vruchten on-
betaelt gheten / ende den Ackerlieden dat le-
40 uen suer ghemaeckt? Soo wasse my Dij-
stelen voor Terwe / ende Doornen voor
Gherste.

De woorden Hiobs hebben
een eynde.

Dat xxxij. Capittel.

A Doen hielden de drie mannen op/Hiob
te antwoorden/dewijle dat hi hē voor
2 gherecht hielt. Maer Elihu de sone
...d.21. Baracheel vā||Bus/des geslachts Ram/wert
...verdt toornich op Hiob/ dat hy zijn siele gherechter
...n op 3 hielt dan Godt. Oock wert hy toornich op
...e be- sine drie vriendē/dat si geen antwoort en von
...obs 4 den/eñ Hiob nochtans verdoemden: Want
...endē. Elihu hadde gewacht/tot dat si met Hiob ge
sproken hadden / om dat si ouder waren dan
5 hy. Daerom doen hy sach/datter geen ant-
woort inden monde der drie mannen en was
6 wert hy gram. Ende also antwoorde Elihu
...b.24. B de sone Baracheel van Bus/ende sprac: *Ick
ben ionc/maer ghy zijt out. Daerom hebbe ick
my vermijt/ ende gheureest mijne conste aen v
...b.12. 7 te bewijsen. Ick dochte/"laet de Jaren spre-
ken / ende laet de menichte des ouderdoms
8 wijsheyt bewijsen. Maer de gheest is inden
...20.a.6. lieden/ ||eñ den adem des Almachtigē maectse
...c.21. 9 verstandich. De groote en zijn de wijste niet
ende de Ouden en verstaen dat Rechte niet.
10 Daerom will ic ooc sprekē/hoort na my toe/
11 Ick wil mijne conste ooc laten sien. Siet/ick
hebbe gebeyt dat ghy gesproken hebt/ Ic heb
v verstant aengemerct / tot dat ghy de rechte
reden trefrcdet/ eñ hebbe acht ghehadt op v:
12 Maer siet/daer en is niemandt onder v/ die
Hiob straffe/oft zijnder reden antwoorde.
13 Ghy sult misschien segghen: Wy hebben de
wijsheyt gheraeckt/dat Godt hem verstooten
14 heeft/ eñ anders niemant Die reden en doet
C my niet genoech/ ic en wil hē so niet na uwer
15 reden antwoordē. Och/si zijn versaecht/si en
connen niet meer antwoorden. Sy en connen
16 niet meer spreken. Want ic dan verbeyt heb
be/eñ si niet meer spreken en connen (want si
staen stille/ende en antwoorden niet meer.)
17 Wil ick doch mijn deel antwoorden/ eñ wil
18 mijn conste bewysen. Want ick ben der redē
so vol/ dat my dē adem in mijnen buyc bange
19 doet. Siet/mijnen buyc is als den most/die
toe gestopt is /die de nieuwe vaten schuert.
20 Ick moet spreken dat ick adem hale / Ick
moet mijne lippen open doen/eñ antwoordē.
21 Ick en wil niemants persoone aensien/ende
22 en wil geenen mensche roemen. Want ick en
weet niet(waert dat ickt dede) oft my mijnen
Schepper ouer eenen cleynē tijt wech nemen
soude.

Dat xxxiij. Capittel.

1 Hoort doch Hiob mijne reden/eñ merct
2 op alle mijne woorden. Siet/ick doe
A mijnen mont open/eñ mijn tonge spre-
3 ket in mynen monde. *Mijn herte sal recht Prou.8.a.7.
spreken/eñ mijne lippen sullen dat reyne ver-
4 stant seggen. De geest Gods heeft my ghe-
maect/"eñ den adem des Almachtighen heeft Genes.2.b.7.
5 my dat leuen ghegheuen. Cont ghy/so ant-
woort my: Schict v tegen my/eñ settet v hier.
6 Siet/ick ben Godts/effen soo wel als ghy.
7 Eñ van leem ben ick oock gemaect/ Noch-
tans ghy en derft voor my niet verschricken/
ende myn hant en sal v niet te swaer zijn.
8 Ghy hebt gesproken voor mijnen ooren/ ick
9 moeste de stemme uwer redē hooren. ||Ic ben Job.11.a.4.
reyn eñ sonder misdaet/onschuldich/eñ en heb
10 geen sonde. Siet/hy heeft een sake tegē my
geuondē/daerom hout hy my voor sinē viant.
11 Hy *heeft mijne voeten inden stock gheset/ Job.13.c.27.
12 ende heeft alle mijne wegen bewaert. Siet/
effen daer wt/besluyte ic tegen v/dat ghy niet
rechtuerdich en zijt/want God is meerder dan
13 een mensch. "Waerom wilt ghy teghen hem Rom.9.c.20.
B twisten/ dat hy v geen rekenschap en gheeft/
14 van allen sinen doen? Want als Godt een-
mael yet besluyt: So eñ bedenct hijt niet eerst
15 daer na. ||Inden droome des gesichts inder Gene.20.a.3.
nacht/ als den slaep op de lieden valt/ als sy Danie.2.a.1.
16 op bedde slapen/ Dan opent hy dat oore der Matt.2.b.12.
17 liedē/eñ veruaertse eñ onderwijstse/ Dat hy
den mensche van zijn voornemen soude keerē/
18 ende beschermen hem voor hoouerdie. Ende Godt waer-
verschoont sine siele voor de verderuinghe/eñ schout dē mē
zijns leuens/dat het niet int sweert en valle. sche ende
19 Hy straft hē met smerte op zijn bedde/eñ al plaechtse/
20 le sine gebeente strengelijck. Eñ recht hē zijn maer die haer
leuen also toe/dat hē voor de spijse grouwelt/ bekeeren crij-
eñ zijn siele/datse geenen lust en heeft te eten. gen genade.
21 Sijn vleesch verdwijnt/dat hy niet wel sien
en mach/eñ zijn beenen wordē in stucken gesla
22 ghen/datmense niet geerne aen en siet. Dat
zijn siele totten verderuen genaket/ eñ zijn le-
23 uen tottē dooden. Waert dat dan een Engel
C een van duysenden/met hem spraeck / om den
mēsche te vercondigē/hoe hy soude recht doē/
24 So sal hy hem genadich zijn/eñ seggen: Hy
sal verlost wordē/dat hy niet onderwaerts en
vare inde verderuinge. Want ic heb een ver-
25 soeninge geuondē. *Sijn vleesch groene we Psal.103.a.5
der als inder iuecht/ eñ laet hem weder ionck
26 wordē. Hy sal Gode biddē/die sal hē genade

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

bewijsen/ende sal sine aensichte laten sien met
Psa.18.c.25. 27 vruechden/ *Eñ sal den mensche na zijnder
gerechticheyt vergeldē. Hy sal voor de lieden
bekennen eñ seggen: Ick wilde gesondicht eñ
28 dat recht verkeert hebben: Maer het en had
de my niet nut ghweest. Hy heeft mijn siele
verlost/datse niet in verderuinge en soude va
ren/maer dat mijn leuen/dat licht sien soude.
29 Siet/alle dat doet Godt drie oft viermael
met elcken/dat hy zijn siel wederom soude ha
len wt der verderuinghe/ eñ verlicht hem met
30 den lichte der leuender. Aenmerckt Hiob/eñ
hoort toe na my/ ende swijcht dat ick spreke.
31 Maer hebt ghy wat te seggen/ so antwoort
32 my. Segghet op: Zijt ghy rechtuerdich/ick
33 wilt geerne hooren. Maer en hebt ghy niet
soo hoort toe nae my/ende swijcht/ ick wil v
wijsheyt leeren.

Dat xxxiiij. Capittel.

Elihu bestraf 1 ENde Elihu antwoorde/ende sprack:
fet Job dz hy 2 Ghy wijsen hoort mijne redene/ende
hem al te ge- 3 ghy verstandige merct op my. "Want
rechtich hielt A de oore proeft de redene/ eñ de mont smaeckt
"Job.12.b.11. 4 de spyse. Laet||ons een ordeel verkiesen/dat
||1.cor.14.d29 5 wy bekennen onder ons/wat goet si. Want
*Job.13.b.18. Hiob heeft geseyt: *Ick ben gerecht/eñ Godt
6 weygert my mijn recht. Ic moet liegen/ hoe
wel ick recht hebbe. Ende ben ghequelt van
mijne pijlen/ hoe wel ict niet met schulde ver
7 dient en hebbe. Wie is een sulcke als Hiob?
8 Die daer spotterije drinct als water: Ende
opten wech gaet metten misdadigen/ eñ wan
9 delt mettē godloosen lieden? Want hy heeft
geseyt: Al ist dat yemant alschoon vroom is/
10 soo en ghelt hy doch niet by Gode. Daerom
B hoort na my toe ghy wyse lieden. Dat si ver-
re/ dat Godt godloos soude zijn / ende de Al-
God vgeldet 11 machtige onrechtuerdich. "Maer hy vergel
dē mēsche na det den mensche/daer na dat hy verdiēt heeft
zijn misdaet. 12 ende raeckt elcken nae sinen doene. Sonder
"Psa.28.a.4 twijfel/ ||Godt en verdoemt niemant met on-
Jere.25.b.14. recht. Ende de Almachtighe en buyghet dat
Rom.2.a.6. 13 recht niet. Wie heeft dat/dat opter aerden
Apoc.2.e.23. is geordineert? Ende wie heeft den geheelen
||Rom.3.a.4. 14 Aertbodem geset? Waert dat hy hem dies on
derwinden woude/ so soude hy alle geest ende
15 adem tot hem vergaderen. Alle dat vleesch
Ps.146.a.4. soude tsamen vergaen/ *eñ de mensche soude
16 weder tot asschen wordē. Hebt ghy nv ver-
stant/so hoort dat/ ende merckt op de stemme
17 mijnder redenen. Soude een daeromme dat
recht dwinghen/dat hijt hatet? Ende dat ghy
stout zijt/ sout ghy daerom den gerechten ver
18 doemen? Soude een totten Coninc seggen:
Ghy loose Man? Ende totten Vorsten: Ghy
Deu.10.d.17. 19 Godloose? Die "doch niet aen en siet dē per
Sapiē.6.b.8. C soon der Vorsten/eñ en kennet den heerlijcken
Act.10.e.34. 20 niet meer dan den armen. Want si zijn alte-
Galat.2.b.6. mael zijnder handen werck. Haestelijcken moe
ten die lieden steruen/eñ ter middernacht ver-
21 schricken ende vergaen. De machtighe wor-
Job.31.a.4. 22 den crachteloos wech genomen. Want ||sine
Psal.33.b.13. oogen sien op eens yegelijcken wegen/ eñ hy
Pron.5.c.21. 23 siet alle haer gangen. Daer en is geen duy-
*quaetdoēds sternisse noch donckerheyt/dat hen de *misda
"Rom.9.c.20 24 dige daer mochten verbergen. Want "het en
||toegelaten. wort niemanden ||gestadet/dat hy tegen God
*Dan.2.c.21. 25 rechte. *Hy verdoet der stouten vele die niet
te tellen en zijn/ ende stelt sommige andere in
Dani.5.f.30. 26 haer plaetse: Om "dat hy haer werckē kent/
ende keertse snachts omme/ dat si verslaghen
27 worden. Hy werpt de Godloose ouer eenen
28 hoope/daerment gheerne siet: Daeromme/
D dat si van hem geweken zijn/ ende en verston
29 den geen van sine wegen. Dat dat crijsschen
der armer voor hem moeste comen / ende hy
||Esa.50.b.8. 30 dat crijsschen der ellendiger hoorde. Als hy
Rom.8.f.34. vrede gheeft/ ||wie wil verdoemen? Ende als
hy dat aensicht verberght / wie wil hem sien
31 onder de volckē ende lieden? Ende laet ouer
hen regeren eenen Huychelaer/ om dat volck
32 te *dringen. Ick moet voor Godt spreken/. Benauw[...]
33 ende en cant niet gelaten. En heb icks niet
geraect/so leert ghy my dat beter. Heb ic on-
recht ghehandelt/ick en wils niet meer doen.
34 Men verwacht die antwoordt van v.
Wandt ghy verwerpet alle dinck / ende ghy
hebbet begost / ende ick niet. Weet ghy nv
35 wat/ so segghet op. Wijse lieden laet ick my
segghen/ende eenen wijsen man hoort my.
36 Maer Hiob spreect met onuerstande/eñ sine
37 woorden en zijn niet cloeck. Mijne vader/
laet Hiob geproeft worden/totten eynde toe/
daerom dat hy hem tot onrechten liedē keert.
38 Hy heeft bouen zijn sonden daer toe noch
gelastert: Daerom laet hem tusschen ons ghe-
slagen worden/ende daer na veel tegen Gode
met zijnen woorden strijden.

Dat xxxv. Capittel.

1 ENde Elihu antwoorde/ende sprack: Elihu be[...]
2 Houdt ghy dat, voor recht / dat ghy datmen [...]
A spreeckt: Ick ben gerechter dan Godt? God nz [...]
3 Want ghy segt: Wie gelt yet by v? Wat hel ten en m[...]
4 yet oft ick my sonder sonde make? Ick wil
v antwoorden een woort/ ende uwē vrienden
5 met v. Merckt ten Hemel/ende siet toe/ende
aensiet de wolcken/dat sy v te hooch zijn.
6 Sondicht ghy / wat cont ghy met hem ma-
ken? Eñ oft uwer misdaet vele is/ wat cont
7 ghy hem ghedoen? "Ende oft ghy gherecht Psal.40.
zijt/ wat cont ghy hem gegeuen? Oft wat sal Hebre.1[...]
8 hy van uwen handen nemen? Eenen men-
sche ghelijck als ghy zijt/mach uwe boosheydt
wel yet doen/ ende eenē menschen kinde uwe
9 gherechticheydt. Die selue moghen crijs-
schen als hen vele ghewelts ghescheidt/ ende
10 roepen ouer den arme der grooter/ Die
B niet daer nae en vraghen/ waer is Godt mijn
11 Schepper? Die den sanck maeckt inder
nacht/die ons gheleerder maeckt dan dat Vee
opter Aerden / ende wijser dan de voghelen
12 onder den Hemel. Maer sy sullen daer oock
roepen ouer den hoomoet der boosen / ende
13 hy en salse niet verhooren. Wandt Godt
en sal de ydelheydt niet verhooren / ende de
Almachtighe en salt niet aensien.
14 Maer ghy segt: Ghy en sult hem niet sien.
Maer daer is een ordeel voor hem/alleen ver
15 wacht zijns. Oft zijn toornicheyt soo haest
niet en besoect/ende hem dies so geringe niet
aen en neemt/datter soo vele lasteren zijn.
16 Daerom heeft Hiob sinē mont te vergeefs
op gedaen/ende gheeft stoute verantwoordin
ghe wt met onuerstande.

Dat xxxvj. Capittel.

1 ELihu sprack voort segghende: Hoe G[...]
2 Verbeyt my noch een luttel. Ick uerdien[...]
A wilt v te kennen gheuen. Wandt ick straft no[...]
hebbe noch van Godts weghen wat te seg- Godloo[...]
3 ghen. Ick wil mijn verstandt verre halen/ ouersiet
ende mijnen Schepper bewijsen/ dat hy ghe-
4 recht sy. Mijne reden en sullen sonder twij-
fel niet valscht zijn: Mijn verstant sal sonder
5 vlecken zijn voor v. Siet/Godt en verwerpt
de machtighe niet/want hy is oock machtich
6 van crachte des herten. Den Godloosen en
behout hy niet/ maer hy helpt den ellendigen
7 totten rechte. ||Hy en keert sine ooghen niet Psa.34.
af vanden gerechten/*eñ de Coningen laet hi *2.Re.7
altoos opten throon sittē/ dat si hooch blijuē. 4.Reg.[...]
8 "Ende waer geuangene in stocken liggen/ "2.pa.3[...]
ende ghebonden met stricken ellendelijck/ Godt r[...]
9 Soo vercondicht hy hen / wat sy ghedaen tot boe[...]
hebben/ende hare onduecht / dat sy met ghe- die hae[...]
10 welt om ghegaen hebben. Ende opent keeren [...]
hen dat oore totter castijende onderwijsinghe/ genade,
ende sey-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

ende seyt hen: Dat sy hen vanden onrechte
11 souden bekeeren. *Sijn si hem gehoorsaem/
B eñ dienen hem/ so sullen si in goeden daghen
12 out worden/ende met lust leuen. "En hoorē
si niet/ soo sullen si int Sweert vallen / ende
13 vergaen eer tijt ghewaer worden. Als de
gramschappe de Hypocrijten raeckt / soo en
14 schreyen sy niet: Als si ghevanghen liggen/
soo sal haer siele met quale steruen / ende ha=
re leuen onder de Hoereerders.
15 ||Maer den ellendighen sal hy wt zijnder el
lenden verlossen / ende den armen dat oore
16 openen inder droeffenisse. Hy sal v rucken
wt de wyde kaken des angsts / die gheenen
gront en heeft. Ende v tafel sal ruste hebben
17 vol alles goets. Maer ghy maeckt de sake
der Godlooser goet / dat haer sake ende recht
18 behouden wordt. Siet toe/dat v niet mis=
schien toornicheydt beweecht en hebbe om
19 yemanden te plaghen: Oft groote geschenc
ken v niet ghebuycht en hebben.
20 Meyndt ghy / dat hy v ghewelt acht / oft
gout/oft eenighe sterckte oft vermoghen?
21 Ghy en derft den nacht niet begheeren/
C om de Lieden te ouervallen in haer plaetse.
22 Wacht v / ende en keert v niet totten on=
rechte / ghelijck ghy dan van ellendicheyt be=
23 gost hebt. Siet/ Godt is te hooch in zijnder
cracht. Waer is een Leeraer/ghelyck hy is?
24 Wie wil zijnen wech ouer hem besoecken?
Ende wie wil tot hem segghen: Ghy doet on
25 recht? Ghedenckt/dat ghy zijn werck niet en
26 weet/ghelijck de lieden singhen. Want alle
menschen sien dat: De lieden sient van verre.
27 Siet/ Godt is groot ende onbekent. Nie=
mant en can tghetal zijnder Jaren ondersoec=
28 ken. *Hy maeckt dat water tot cleynen
D druppelen / ende drijft zijn wolcken te samen
29 tot reghen/ Dat de wolcken vloeyen ende
30 druppen seer op de menschen. Als hy voor=
neēt de wolcken wt te breydē/ gelijc zijn hoge
31 tente: Siet/so breyt hy zijn blixem wt/ouer
32 die selue/eñ bedect alle eynden der zee. Wāt
daer mede verschrict hy de lieden/ende gheeft
33 doch spijse planteyt. Hy bedect den blixem
als met handen/eñ gebiet hē dat hy weder co
34 me. Daer af getuycht zijn geselle/namelijc/
des donders toornicheyt in de wolcken.

Dat xxxvij. Capittel.

1 Daer af ontsettet hem mijn herte/ ende
2 beeft/ Lieue hoort doch/hoe zijnen
A donder toornet / eñ wat voorsprecken
3 zijnen monde wt gaet. Hi siet onder alle he=
melen/ende zijnen blixem schijnt op de eynden
4 der aerden. Na hem hommelet den donder/
5 eñ hy dondert met zijn groot gheluyt. Ende
als zijnen donder ghehoort wort/ soo en can=
6 mens niet ophouden. God dondert met zij=
nen donder grouwelijck/ende doet groote din
7 gen/ende en wort nochtans niet bekent. Hy
*sprecket tot den sneeu/ so is hy also haest op
8 der Aerden: Eñ totten slachregen/so is den
9 slachreghen daer met macht. Alle menschen
heeft hy inder hant als besloten. Op dat de
10 Lieden leeren wat hy doen can. Dat Wilt
dier gaet in de holen/ende blyft in zijn plaet=
11 se. Want Zuyden coemt den tempeest/ende
12 vant Noorden de coude. Vanden Adem
B Gods coemt de vorst/ eñ groot water/als hy
13 laet ontdoyen. De dicke wolcken scheyden
hen/dattet claer worden soude/ende door den
14 neuel breect zijn licht. Hy keert de wolcken
werwaerts hy wilt/ dat si beschicken alles
15 wat hy hen ghebiet op den Aertbodem/ Het
sy ouer een gheslacht / oft ouer een lant/ soo=
16 men hem bermhertich vint. Daer mercket
op Hiob/staet/ ende begrijpt de wonderlijck=
17 heden Godts. Weet ghy/wanneer Godt
sulcks ouer hen brengt? Ende wanneer hy dat
licht zijnder wolcken voort laet comen?
18 Weet ghy hoe hen de wolcken verstroyen?
Welcke wonderlijcheden de volcoomene we=
19 ten. Dat uwe cleederen warm zijn/als dat
20 lant stille is vanden Zuyden wint. Jae ghy
C sult met hem de wolcken wtbreyden / die daer
vaste staen als eenen ghegoten spieghel.
21 Leerdt ons wat wy hem segghen sullen.
Want wy en sullender niet aenreycken van
22 duysternisse. Wie sal hem vertellen dat ick
spreecke? Ist dat yemandt spreeckt/die wordt
23 verslonden. Nv en sietmen dat licht niet/
dat in de wolcken heller licht: Maer als de
24 wint waeyt/so wort het claer. Want Noor
den coemt ghout/tot lof van den veruaerlijc=
25 ken Godt. Maer den Almachtighen en con=
nen sy niet begrijpen / die soo groot is van
cracht. Want hy en sal van zijnen recht ende
goeder saecken gheen reeckenschap gheuen.
26 Daerom moeten hem de lieden vreesen: Eñ
hy en vreest hem voor gheenen / hoe wijs sy
oock zijn.

Dat xxxviij. Capittel.

1 Ende de Heere antwoorde Hiob / wt — De Here ant
2 eenen onweder/eñ seyde: Wie is die/ — woort Hiob.
A die also faelgeert inder wijsheyt / ende
3 spreect also met onuerstande? "Gordet uwe — "Job.40.a.1.
lendenen als een man: Ick wil v vraghen:
4 Leerdt my. Waer waert ghy/*doen ick de — Gene.1.a.1.
aerde fondeerde? Segget my/ zijt ghy so cloec. — Psal.146.a 6
5 Weet ghy wie haer de mate geset heeft? oft — Vander dadē
wie daer een rechtsnoer ouer getrocken heeft? — Gods.
6 *Oft waer op staen haer voeten gesonckē? — *Psa.24.a.2
Oft wie heeft haer eenen hoecksteen geleyt?
7 Doen my de morgen sterren te samen loef=
den/ende alle kinderen Gods juychten.
8 ||Wie heeft de zee met haren dueren besloo= — Job.26.b.10.
ten/doense daer wt brack/gelijck wt moeders — Prou.8.c.29.
9 lichaem? Doen icse met wolckē cleedede/eñ — Jere.5.d.21.
in donckerheyt inwondt als in windeldoeckē.
10 "Doen ick haer den loop brack met mijnen — Psal.33.b.7.
B damme/eñ stelde haer grendelen eñ dueren/eñ — Luce.8.c.24.
11 sprack: Tot hier toe sult ghy comen/ eñ niet
voorder. Hier sullen hen neder legghen uwe
12 stoute *baren. Hebt ghy by uwer tijt den — Golven.
morghen ghebooden/ ende den dageraet haer
13 plaetse ghewesen? Dat de hoecken der aer=
den ghevaet / ende de godloose wt gheschud=
14 det souden worden. Den segel sal hem ver=
wandelen als leem/ende si staen als een cleet.
15 ||Ende den godloosen sal haer licht gheno= — Job.18.a.5.
men worden/ende den arm der houeerdigher — Prou.13.a.9
16 sal gebroken worden. Sijt ghy in den gron=
de der zee gecomen/ende hebt ghy inde voet=
17 stappen der dieptē gewandelt? Hebben haer
v des doots poorten opt open ghedaen? Oft
hebdy ghesien de poorten der duysternissen?
18 Hebt ghy vernomen/hoe breet de Aerde is?
19 Segt op/weet ghy sulcks altemael? Welck
is den wech/daer dat licht woont/ende welc
20 is de plaetse der duysternisse? Dat ghy zijne
palen mocht af nemen/ende mercken dē padt
21 tot zijnen huyse? Wist ghy/dat ghy op die
C tijt gheboren sout worden? Ende hoe veel
22 uwer daghen zijn souden? Sijt ghy ghe=
weest van daer dē sneen coemt? Oft hebt ghy
23 gesien/"van waer den hagel coemt? Die ick — Exod.9.c.23.
hebbe bewaert totten tijt der droeffenissen toe — Josu.10.c.11.
ende totten daghe des strijdts ende oorlochs
24 toe. Door welcken wech deylet hem dat
licht? Ende opvaert den oosten windt op der
25 aerden? Wie heeft den slachregen zijnē loop
wt ghedeylt? Ende den wech den blixem en=
26 de donder? Dat het reghent op dat Landt/
daer niemant en is / in der woestijnen / daer
27 gheen mensche en is. Dat hy de woestijnen
ende wildernissen veruullet/eñ maect/dat dat

28 gras wasset. Wie is des regens vader? Wie
heeft de druppelen des daus ghegenereert?
29 Wt wiens lijf is dat ysch ghegaen? Ende
wie heeft den rijm onder den hemel gewonnē?
30 Dat dat water verborghen wort als onder
steenen / ende de diepte bouen beuriest?
31 Cont ghy de banden der seuen sterren te sa-
men gebinden? Oft den bant des Orion ont-
32 binden? Condt ghy die morghen Sterre
voortbrenghen/tot haerder tijt? Oft den wa-
ghen aenden Hemel ouer sine kinderen voerē?
33 Weet ghy hoe den Hemel te regheren is?
Oft cont ghy hem meesteren opter aerden?
34 Cont ghy uwen donder inde wolckē hooch
D op gheuoeren? Oft sal v de menichte des wa
35 ters bedecken? Cont ghy de blixemen wtla-
ten / dat sy henen varen/ende segghen : Hier
Herte. 36 zijn wy? Wie gheeft de wijsheyt int *verbor
ghen? Wie gheeft verstandighe ghedachten?
37 Wie is soo wijs / die de wolcken tellen
coste? Wie can de Watersluysen aenden He-
38 mel ghestoppen? Als dat stof begoten wort/
dat het te hoope loopt / ende de cluyten aen
malcanderen cleuen.

Dat xxxix. Capittel.

1 COnt ghy der Leeuwinnen haren roof
A te iaghen ghegheuen/ ende de ionghen
2 Leeuwen versaden? Dat sy in haer
plaetse neder ligghen / eñ rusten in dat holle/
Psa.147. b.9 3 daer si loeren? Wie ‖bereyt den rauen de spij
se / als zijn ionghen tot Gode roepen / ende
herwaerts eñ derwaerts. ‖dolende vliegen/als si niet eten en hebben?
4 Weet ghi den tijt/wanneer de Gemsen optē
5 steenen baren? Oft hebt ghy gemerct/wan-
neer de Hinden groot gaen? Hebt ghy getelt
haer maendē/als si vol worden/ oft weet ghy
6 den tijt wanneer si baren? Sy buygen hen/
als si baren/ eñ schueren van malcanderen/eñ
7 laten hare ionghen wt. Hare ionghen wor-
den vet/ende wassen int coren/ende gaen wt/
8 eñ en comen niet weder tot hen. Wie heeft
dat Wilde so vry laten ghaen? Wie heeft de
9 banden des Wilts ontlost? Dien ic dat velt
tot eenen huyse ghegeuen hebbe/ende de woe
10 stijne tot eender Wooninghen. Het belacht
dat rumoer der Stadt/dat possen des drijuers
11 en hooret niet. Het siet nae de Berghen/
B daer zijn weyde is/ ende soeckt waer het groe
Nu. 23.d.23. Psa.22.c.22. 12 ne is. Meynt ghy/ dat een * Eenhooren v
sal dienen/ende sal aen v cribbe blijuen?
13 Condt ghy hem dat iock aen knoopen/om
de voren te maken/ dat hy achter v ploege in
14 de valleyen? Muecht ghy v op hem verla-
ten/dat hy so sterck is? Sult ghy hem v la-
15 ten arbeyden? Muecht ghy hem betrouwen
dat hy v uwe zaet weder brenghe/ ende in u-
16 we Schuere verghadere? De vederen der
Pauwen zijn schoonder / dan de vlueghelen
17 ende vederen des Oyuaers/ Die zijn eye-
ren opter Aerden laet/ende laetse op de heete
18 Aerde wtbroeden. Hy verghetet dat si ver-
treden mochten worden/ ende datse een Wilt
19 dier brake. Hy wort soo hert teghen zijne
Jonghen / recht als oft si zijn niet en waren.
C hi en acht dies niet dat hi te vergeefs arbeyt.
20 Want Godt heeft hem de wijsheyt gheno-
men/ eñ en heeft hem geen verstant gegeuen.
21 Inder tijt als hi hooch vliecht/verhoocht hi
22 hem/eñ belacht beyde Peert eñ man. Cont
ghy den Peerde cracht geuen/oft zijnen hals
23 gecieren met zijnen briesschen? Cont ghijt
veruaren ghelijck de Sprinckhanen? Dat is
24 prijs zijnder nuesen/wat veruaerlijc is. Het
crabbet opter aerden/ende is vrymoedich met
crachte / ende treckt wt/ den gheharnasten te
25 gemoet. Het bespottet de vreese/eñ en ver-
schrict niet/ende en vlucht niet voor tsweert.
26 Al ist dat al schoon den koker teghen hem
27 clinct/ eñ beyde de ‖spere eñ schilt blict. Het Lancis.
beeft eñ grimmet/eñ scherret in der aerden/eñ
28 en acht niet der trompetten geluyt. Als de
trompette seer clinct/so sprekct: Huy/ eñ riect
den strijt van verre/ dat cryssChen der Vorsten
29 ende ruychen. Vliecht den Hauick door u-
we verstant/ende breydet zijn vlueghelen tot
30 den Zuyden? Vliecht den Arent so hooch
wt uwē beuele/dat hy zijnē nest inder hooch-
31 ten maect? In den steenen woont hy/ende
blijft op de steenclippen/aen de steenen/ ende
32 in vaste plaetsen. Van daer siet hy nae de
33 spijse/ende zijn ooghen sien verre. Sijn ion-
ghen suppen bloedt / * ende waer een aes is/ Mat. 24.c.
34 daer is hy. Ende de Heere antwoorde Luce.17.f.
35 Hiob/ende sprack: Wie metten almachtigen
twisten wilt / en salt hem die niet by bren-
ghen? Ende wie Godt straffet / en sal die niet
36 antwoorden? Hiob antwoorde den Heere/
ende sprack: Siet/ick ben te lichtueerdich ge-
weest/ wat sal ick antwoorden? ‖Ick wil mijn Mich.7.c.
37 handt op mijnen mont legghen. Ick hebbe
eens ghesproken/daerom en wil ick niet meer
antwoorden. Anderwerf en wil ick niet meer
doen.

Dat xl. Capittel.

1 ENde de Heere antwoorde Hiob / wt
2 eenen onweder/ende sprack: ‖Gor- Job.38.a.1.
A det v lendenen als een man/ ick wil v De Here antwoort Hiob wt eenen onweder.
3 vraghen. Leert my. Sult ghy mijn oordeel
te niete doen / ende my verdoemen / dat ghy
4 rechtueerdich muecht zijn? Hebt ghy eenen
arm als Godt / ende cont ghy met ghelijcker
5 stemmen donderen als hy doet? Verciert v
met houeerdicheyt/ende verheeft v. Cleedt v
6 loflijck ende Heerlijck. Stroyt wt de toor-
nicheyt uwer verbolgentheyt. Aenschout de
hoochmoedige waer si zijn / ende verootmoe-
7 dichtse. Ja schouwet de hoochmoedige waer
si zijn/ende buychtse. Ende maeckt de godloo-
8 se dunne daer si zijn. Begraeftse al tsamen
inder aerden / ende versinct haer pronckerije
9 int verborgen: So wil ic v oock bekennē dat
10 uwe rechte hant gehelpē can. *Siet/ dē‖Be Esa.27.a.1.
hemoth/ dien ick neffens v ghemaeckt hebbe/ ‖Elephant.
11 eet hoy als eenen Ossche. Siet/zijn cracht is Een gelijckenisse van Behemoth.
B in zijn lendenen / eñ zijn vermogen inden na-
12 uel zijns buyck. Sijnen steert strect hem wt
ghelijck een Cedere / de aderen zijnder man-
13 lijckheyt sterren als eenen tack. Sijn kno-
ken zijn als vast metael. Sijn ghebeenten zijn
14 als ijseren stauen. Hy is dat beghinsel der
weghen Gods / die hem ghemaeckt heeft/die
15 grijpt hem aen met zijnen sweerde. De ber-
gen draghen hem cruyden/ ende alle de wilde
16 dieren spelen aldaer. Hy leyt gheerne in de
schaduwe/in dat riet eñ slijm verborghen.
17 Den bossche bedect hem met zijn schaduwe/
18 ende de beeckwilghen bedecken hem. Siet/
hy slickt den stroom in hem/ eñ en achtet niet
groot / laet hem duncken dat hy de Jordane
19 wt wil suppen met zijnen monde. Nochtans
vangtmen hem met zijnen eyghenen ooghen
ende door valstricken doortboortmen hem zij-
nen nuese.

Dat xlj. Capittel.

1 C‖Ont ghy den * Leuiathan ghetrecken Esa.27.a.1.
A met den henghel / ende zijn tonghe met *Walvisch.
2 eenen stricke vaten? Condt ghy hem Van den Leuiathan zijn grootheyt sterckte / dat Godt macht vertoont wort.
eenen anghel in den nuese doen/ende met ee-
nen priem hem de kinnebackens doorbooren?
3 Meynt ghy/ dat hy veel smeeckens sal ma-
4 ken/oft v *huychelen? Meynt ghy dat hy een mede
verbont met v makē sal/ dat ghy hem alleneē
5 tot eenen knecht sout mogen hebben? Cont
ghy met hem spelen als met eenen Voghel? *Vleyen.
6 Oft hem uwen maerten binden? Meynt ghi
de geselschappen sullen hem ontstucken snydē
dat hy

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

dat hy onder de Coopliedē ghedeylt woꝛ=
7 de? Condt ghy dat net vullen met zijnder
huyt/ende de Visschcoꝛuen met zijnen Cop?
8 Als ghy v hant aen hem slaet/so ghedenct/
dattet eenen strijdt si / die ghy niet wtuoeren
9 en sult. Siet/zijne hope sal hem faelgeren.
Eñ als hy hem int ghesichte crijcht/so dꝛaeyt
10 hy hem derwaerts. Niemant en is so coen/
die hem derf terghen. Wie isser dan/die vooꝛ
11 my bestaen conde? Wie heeft my wat te
vooꝛen ghedaen/dat ickt hem vergelde? ||Het
is myne/wat onder alle Hemelen is.
12 Daer toe moet ick segghen: Hoe groot/hoe
machtich/ende hoe wel gheschapen hy is.
13 Wie can hem zijn cleedt ontdecken: Ende
wie derret waghen hem tusschen de tanden
14 te grijpen? Wie can de kinnebacken zyns
B aensichts open ghedoen? Sijn tanden staen
15 veruaerlijck rontom. Sijn stoute vlimmen
zijn/ ghelyck als vaste schilden/ vast ende en=
16 ghe in malcanderen. Deen raect aen dan=
der/datter niet eenen cleynen windt tusschen
17 comen en can. Deene hanckt aen dander/
ende houden hen te samē/datse niet van mal=
canderen ghetrocken en moghen woꝛden.
18 Sijn niesen schijnet ghelijck een licht/ Sijn
ooghen zijn ghelijck de oochschelen der da=
19 gheraet. Wt zijnen mondt varen fackelen/
20 ende vierighe voncken schietender wt. Wt
zijnen nuesen gaet roock/ ghelijck van heeten
21 potten ende ketelen. Sijnen Adem is als
gloeyende colen/ende wt zijnen monde ghaen
22 vlammen. Hy heeft eenen stercken hals/en=
23 de tis zijnen lust/ waer hy yet verderft. De
lidtmaten zijns vleeschs hangen aen malcan=
deren/ende houden vast aen hem/ dat hy niet
24 beweecht en woꝛt. Sijn herte is so hert als
eenen steen/ende so sterck/ als een stuck van=
25 den onderstē muelensteen. Als hy hem op
C heft/ so ontsetten hen de stercke. Ende als hy
daer henen bꝛeeckt / so en isser gheen genade.
26 Alsmen hem toe wilt metten sweerde / soo
en roert hy hem niet/oft met spiesse/gheschut
27 ende pantsier. Hy achtet ijser als stroo/ende
28 metael als verrot hout. Gheen schutter en
sal hem veriaghen. De slinger steenen zijn
29 hem als stoppelen. Den Hamer achtet hy
als stoppelen. Hy bespot de beuende spiesse.
30 Onder hem ligghen scherpe steenen / ende
hy vaert ouer de scherpe clippen / als ouer
31 dꝛeck. Hy maeckt dat de zee siet als eenen
pot. Eñ roeret dooꝛ malcanderen ghelijckmen
32 een salue menget. Na hem lichtet dē wech.
33 Hy maect de diepte gants grauwe. Op
der Aerden en is hem niemant te ghelijcken.
Hy is gemaect sonder vꝛeese te zijn. Hy ver=
acht alle wat hooch is. Hy is eenen Coninck
ouer alle stouten.

Dat xlij. Capittel.

1 ENde Hiob antwooꝛde den Heere ende
2 spꝛack: Jc bekenne dat ghy alle dinc
A vermuecht/ "ende geen gedachte en is
3 v verboꝛgen. Het is een onuersint man/die
zijnen raet meynt te verberghen: Daerom be=
kenne ick/dat ick onwijsselijck gespꝛoken heb
dat my te hooch is / ende ick niet en verstae.
4 So verhooꝛt nv/laet my spꝛeecken. Jck wil
5 v vꝛagen/Leert my. Jck heb v metter ooꝛen
ghehooꝛt/ende mijn ooghe siet v nv oock.
6 Daerom beschuldighe ick my / eñ doe boete
7 in stof ende Asschen. Als nv de Heere dese
wooꝛden met Hiob gespꝛoken hadde / spꝛack
hy tot Eliphas van Theman: * Mijn gram=
schap is verbolghen ouer v / ende ouer uwe
twee vꝛienden / Want ghy en hebt niet recht
van my ghespꝛoocken / ghelyck mijn knecht
8 Hiob. ||So neemt nv seuen Ossen/ende se=
uen Rammen / ende ghaet henen tot mijnen
B knecht Hiob/ende offert Bꝛantoffer vooꝛ v.
Ende laet mijnen knecht Hiob vooꝛ v biddē:
Want ick wil hem aensien/ dat ick v niet sien
en late/hoe ghy sotheyt bedꝛeuen hebt. Want
ghy en hebt niet recht van my gespꝛoken/ge=
9 lyck mijn knecht Hiob. ||Doen gingen Eli= Job.2.b.11.
phas van Thema/ Bildad van Suah / ende
Sophar van Naema henen / ende deden/soo
hen de Heere ghesept hadde. *Ende de Hee= Gen.4.a.4.
10 re aensach Hiob. Ende de Heere keerde de De Heere se=
geuanckenisse Hiobs/doen hy vooꝛ zijn vꝛien gent Job me=
den badt. Ende de Heere ghaf Hiob ||dubbelt nichfuldich.
11 soo vele/als hy ghehadt hadde. Ende al= ||Dan. 4.e.35
le zijn bꝛoeders/ende alle zijn susters / ende al Mat. 19.d.29
die hem te vooꝛen kenden / quamen tot hem/
ende aten met hem in zijn huys / ende keer=
den hen tot hem/ ende troosten hem ouer alle
C dat "ongheual/dat de Heere ouer hem hadde Schade oft
laten comen. Ende een yeghelijck ghaf hem ongeluck.
eenen schoonen penninck / ende eenen gulden
12 vooꝛhoofts bant. *Ende de Heere seghende Job.1.a.3.
Hiob daer na meer/dan te vooꝛen/ Alsoo dat Eccl.11.b.5.
hy vercreech veerthien duysent Schapen/en=
de ses duysent Kemelen / ende duysent Jock=
13 Runders/ende duysent Ezelen. Ende creech
14 seuen sonen/ende dꝛie dochteren/ Ende hiet
de eerste Jemima/ de ander Kesia/ende de der
15 de Kerenhapuch. Ende daer en werden
so schoone vꝛouwen niet gheuonden in alle
de landen/als de dochteren Hiobs. Eñ haer
vader gaf hen erfdeel onder haren bꝛoederen.
16 Ende Hiob leefde daer na hondert eñ veer
tich Jaer/||dat hy sach kinderen eñ kints Gen. 50.d.22
kinderen/tot in dat vierde lidt. Psa.128.a.6.
17 Eñ Hiob sterf/out en= Job sterft.
de des leuens
sadt.

Eynde des Boecks Hiobs.

Den Psalter

Dauids.

Den eersten Psalm.

1 WEl dien / die niet en wandelt
A in den*raet der Godlosen/noch Esa.8.a.2.
en treet op dē wech der sonda= Psal.33.b.10
ren/noch en sittet daer de spot=
ters sitten.
2 ||Maer heeft lust tot de Wet Pꝛou.2.3.
des Heeren/ " ende spꝛeeckt van zijnder Wet "Josu. 1.a.8.
dach ende nacht. Psa.119.n 97
3 *Die is als eenen boō geplantet aē de wa *Jere.17.b.8.
B terbekē/ die zijn vꝛucht bꝛengt tot zijnder tijt.
4 Ende zijn bladeren en verwelcken niet / eñ
wat hy maect dat geluct wel.
5 "Maer also en zijn de godloose niet / Maer Pꝛo. 10.c.25.
gelijck caf/dat de wint verstroyt. Esa.29.a.5.
6 *Daerom en blijuen de Godtloose niet int *Esa.26.b.14
ghrichte /noch de sondaers inde vergaderin= Straffe der
ge der rechtueerdigen. godloosen.
7 Want de Heere kent dē wech der rechtueer
digen: Maer der Godloosen wech vergaet.

Den ij. Psalm.

1 WAerom||rasen de Heydenen/"ende de Is hier/op=
A lieden spꝛeken so te vergeefs: roer maken.
2 De Coningen indē lande rechten hē "Acto.4.c.25.
op/eñ de heeren raetslagen met malcanderen desen gesalfdē
tegen den Heere ende zijnen gesalfden. is Chꝛistus.
3 Laet ons haer banden verschueren/eñ haer
zeelen van ons werpen.
4 Maer die in den Hemel woont/*belachtse/ Psa. 37.b.13.
ende de Heere bespotse. Pꝛo.1.c.26.
5 Hy sal eens met hen spꝛeecken in zijnder

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

gramschap / ende met zijnder verbolgentheyt
sal hyse verschzicken.
Esa.32.a.1. 6 "Maer ick heb mijnen Coninck inghesett/
Ezec.37.c.22. B op mijnen heylighen Berch Sion.
7 Ic wil van eene sulcke wijse prediken. Dat
Acto. 13.d.33. den Heere tot my geseyt heeft: *Ghy zijt mijn
Hebr.1.b.5. Soone/heden heb ick v||ghewonnen.
||Ghebaert. 8 Eyscht van my/soo wil ick v de Heydenen
tot een erffenisse gheuen/ende der werelt eyn
den tot eenen eygendom.
Apo.2.d.27. 9 "Ghy sultse met eenen ijseren Scepter in
*Esa.30.c.14 stucken slaen / * ghelijck potten sult ghyse te
stucken smijten.
10 So laet v nv onderwijsen ghy Coningē/eñ
||Corrigeren. laet v||tuchtigen ghy Richters op aerden.
Vreese des 11 Dient den Heere met vreesen/ende verblijt
Heeren. v met beuen.
12 Cust den Soone / dat hy niet toornich en
worde/ende ghy op den wech vergaet/ Want
Psal. 25.a.3. zijn toornicheyt sal haest aenbernen. "Maer
34.a.9. wel allen/die op hem betrouwen.
Jere.17.b.7.

Den iij. Psalm.

1 Eenen Psalm Dauids/ doen hy vluchte
voor zijnen soon Absalon.
Psa. 25.c.19. 2 OCh Heere/ *hoe is mijnder vianden soo
A vele/eñ so vele setten hen tegen my.
3 Veel seggen van mijnder sielen: Sy en
heeft gheen hulpe by God. Sela.
4 Maer ghy Heere/zijt den schilt voor my/eñ
die my ter eeren set/eñ mijn hooft oprecht.
Psa.18.a.7. 5 ||Ick aenroepe met mijnder stemmen den
Tren. 3.e.55. Heere/so verhoort hy my van zijnen heyligen
Jonas.2.a.2. berghe. Sela.
"Psal.4.b.9. 6 "Ick ligghe en slape/ende ontwake: Want
*Beschermt. de Heere * onderhout my.
||Psa.27.a.3. 7 Ick en vreese my niet / || voor veel hondert
Eccl.34.c.16. duysent/die hen rontom tegen my legghen.
8 Op Heere eñ helpt my mijn God/want ghi
slaet alle mijne vianden op de kinnebacken/
ende breeckt te stucken der godlooser tanden.
Psa. 121.a.2. 9 "By den Heere vintmen hulpe. Ende v se-
geninge ouer mijn volck. Sela.

Den iiij. Psalm.

1 Eenen Psalm Dauids/ voor te singen op
snaren spel.
Psa. 91.b.15. 2 VErhoort my *als ick roepe/ God mijn-
A der gherechticheyt / ghy die my troost
in angste. Sijt my genadich/ende hoort
mijn ghebet.
3 Lieue heeren / hoe lange sal mijn eere ghe-
scheynt worden? Hoe hebt ghy dat ydele soo
lief eñ de luegenen so geerne? Sela.
4 Bekennet doch/dat de Heere zijne heyligen
wonderlijck leydt. De Heere hooret / als ick
hem aenroepe.
Ephe.4.c.26. 5 ||Wort ghy gram/soo en sondicht niet/ spre-
ket met uwer herten/op uwen Leger/eñ ver-
beyt. Sela.
Psal. 37.a.3. 6 Offert rechtueerdicheyt"ende hopet op den
B Heere.
7 Vele segghen: Hoe soude ons dese wijsen/
wat goet is? Maer Heere verheft ouer ons
dat licht dijns aensichts.
8 Ghy verhuecht mijn herte / hoe wel ghene
alwel veel wijn ende cooren hebben.
Leui.26.a.4. 9 *Ic ligge eñ slape geheel met vreden. Want
Job.11.b.19. alleē ghy Heere helpt my dat ic seker woone.
Psal.3.a.6.

Den v. Psalm.

1 Eenen Psalm Dauids / voor te singhen/
voor dat Erue.
2 HEere hoort mijn woorden / merckt op
A mijne redene.
3 Hebt acht op mijn roepen/ mijn Co-
ninck ende mijn Godt / Want ick wil voor v
bidden.
4 Heere / vroech wilt mijne stemme hooren/
vroech wil ick my tot v schicken / ende daer
op mercken.
5 ||Want ghy en zijt niet een Godt/dien God- Sap. 14
loos wesen behaecht / Wie boos is / die en Dāde g
blijft niet voor v. ticheyt
6 De grootsprekers en bestaen niet voor uwē
oogen/ Ghy zijt viant allen "misdadigen. quaetdo
7 Ghy verdoet de * lueghenaers. De Heere *Psa.1
heeft eenen grouwel aen den bloetgierighen/
ende valschen.
8 ||Maer ic wil in v huys gaen/ op uwe groo Psa. 1
te goedertierenheyt/eñ aenbeden tegen uwen
heyligen Tempel/in uwer vreesen.
9 Heere leydt my in uwe gherechticheyt
om mijnder vianden wille. Rechtet uwē wech
voor my henen.
10 Want in harē mont en is niet sekers: Haer
B inwendicheyt is hertē leet: *Haer keele is eē Rom.3.
open graf: Met haren tonghen||huychelen sy. ||Veyns
11 Beschuldichtse God/ dat si vallē van haren
voornemē: Stootse wt om haerder grooter o-
uertredinge wille / wāt si zijn v ongehoorsaē.
12 Laetse hen verblijden/alle die op v betrou-
wen/Eewelijck laetse roemen/ Want ghy be-
schermtse/Laet vrolijc zijn in v/alle die uwen
naem liefhebben.
13 Want ghy Heere " seghent de rechtueerdi- Psal.1
ghe: Ghy croontse met genaden/als met ee-
nen schilde.

Den vj. Psalm.

1 Eenen Psalm Dauids voor te singen/op
acht snaren.
2 OCh Heere / *en straft my niet in uwer Psa.38.
A gramschappen / ende en castijt my niet Jere.10
in uwer verbolgentheyt.
3 Heere zijt my ghenadich / want ick ben
swack. Heelt my Heere/ want mijn ghebeen-
ten zijn verschrict.
4 Ende myn siele is seer verschrickt/ Och ghy
Heere/hoe langhe?
5 Keert v Heere/eñ verlost mijn siele. Helpt
my om uwer goedertierenheyt wille.
6 Want ||inden doot en gedenctmen ws niet/ Psa.30
Wie wil v inder Hellen dancken? Esa. 38
7 Ick ben so moede van suchten. Ick doe mijn Eccl. 17
bedde swemmen den geheelen nacht. Eñ net-
te mijnen Leger met mijnen tranen.
8 Mijn ghedaente is veruallen van trueren/
ende is out ghewozden/want ick worde ouer
al beangst.
9 "Wijcket van my alle quaetdoenders/want Ps. 119
de Heere hoort myn weenen. Matt.7
10 De Heere hoort mijn smeecken: Mijn ghe-
bedt neemt de Heere aen.
11 Alle mijne vianden moeten te schande wor-
den/ende seer verschricken/ ende hen te rugge
keeren/ende te schanden worden snellyck.

Den vij. Psalm.

1 De onschult Dauids/daer af hy den Hee
re sanck/van wegen der woorden des Mo-
ren/des Jeminiten.
2 OP * v Heere betrouwe ick/mijn Godt/ Psal.
A helpt my||van alle mijnen veruolghers/ ||1.Re.
ende verlosset my.
3 Dat sy niet als Leeuwen mijn siele en grij-
pen/ende verschueren/de wijle daer geen ver-
losser en is.
4 Heere mijn God/heb ick sulcr ghedaen/en-
de is onrecht in mijnen handen?
5 Heb ic quaet vergouden dien die vreetsaem
met my leefden/ oft die welcke my sonder oor
sake viant waren/beschadicht?
6 So veruolghe myn viant mijne siele / ende
grijpse/ende trede mijn leuen te gronde / ende
legghe mijne eere inden stof. Sela.
7 Staet op Heere in uwer gramschap / Ver-
heft v ouer de verbolghentheyt mijnre vian-
den/ende helpt my weder in dat " Ampt/ dat Offici
ghy my beuolen hebt.
8 Eñ dat haer de liedē weder tot v vergade-
ren:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

ren: Eñ om der seluer wille comt weder houē:
9 De Heere is Richter ouer de lieden. Rich=
tet my Heere nae mynder gherechticheyt en=
de vroomicheyt.
10 Laet der Godlooser boosheyt een eynde
worden /eñ vorderet de rechtueerdige: Want
ghy rechtueerdige God/*proeft de herten en=
de nieren.
11 Mynen schilt is by Gode/ die den vroomen
herten helpt.
12 ||God is een recht Richter/eñ een God die
daghelijcx dreygher.
13 En wiltmē hem niet bekeeren/||so heeft hy
zijn sweert gewettet/ eñ zynen boge gespan
nen/ende micket.
14 Ende heeft daer op gelept dootlijc geschut/
zyn pijlen heeft hy toegerust om te verderuē.
15 *Siet die heeft wat quaets inden sin met
ongelijck is hy beurucht/maer hy sal een fau
te baren.
16 ||Hy heeft eenen Cuyl gegrauen/eñ wtge=
bracht/eñ is inden Cuyl geuallen/dien hy ge
maect heeft.
17 "Zijn ongheluck sal op zijnen Cop comen/
eñ zijne vermetenheyt op zynen Cop vallen.
18 Ick dancke den Heere om zynder gherech=
ticheyt wille/eñ wil louē dē Naem des Hee
ren des Alderhoochsten.

Den viii. Psalm.

1 Eenen Psalm Dauids/voor te sin=
ghen/opter Githith.
2 HEere onse Heerschapper/||hoe heerlijc
A is uwen Naem in allen landen/daer=
men v danct inden Hemel.
3 "Wt den monde der Jonger kinderē eñ suy
gelingen/hebt ghy een macht toegericht om
uwer vianden wille/ dat ghi sout vernielen
den Viant eñ wraecghierigen/
4 Want ic sal sien de Hemelen uwer vinge=
ren werck/De Mane eñ de Sterren/die ghy
bereyt hebt.
5 *Wat is een mensch/dat ghy zijns gedēct/
eñ des menschē kint /dat ghy zyns aenneemt.
6 ||Ghy sult hem laten eenen cleynen tijt van
God verlaten zijn: Maer met eeren ende ver=
cieringe sult ghy hem croonen.
7 Ghy sult hem tot eenen Heere maken ouer
uwer handen wercken: *Alle dinck hebt ghy
onder zijne voeten ghedaen.
8 Schapen ende Ossen altemael. Daer toe
oock de wilde dieren.
9 De Vogelen onder den Hemel/ende de vis=
schen inder zee eñ wat inder zee gaet.
10 "Heere onse Heerschapper/hoe heerlijc is
uwen Naem in allen Landen?

Den ix. Psalm.

1 Eenen Psalm Dauids/vander schoon=
der iuecht/voor te singhen.
2 ICk*dancke den Heere van gantscher
A herten/eñ vertelle alle uwe wonderen.
3 Jc verhuege my/eñ bē vrolijc in v/ eñ
loue uwen Naem / ghy Alderhoochste.
4 Dat ghy myne Vianden te rugge gedrenē
hebt: Sy zijn gheuallen/ende vergaē voor v.
5 Want ghy voert mijn recht eñ sake wt. Ghi
sittet opten stoel/"een gerecht Richter.
6 Ghy schelt de Heydenen / ende verdoet die
godloose: Haren naē doet ghy te niete altoos
ende eewelijck.
7 De sweerden des Viants hebben een eyn
de. "De steden hebt ghy omgekeert/haer ghe
dachtenisse is vergaen met hen.
8 Maer de Heere blijft eewelijc: Hy heeft zij
nen stoel bereyt totten gherichte.
9 "Ende hy sal den aertbodem recht richten/
ende de lieden regeren oprechtelyck.
10 "Eñ de Heere is des Armen beschutsel.
Een beschutsel inder noot.
11 Daerō hopen op v/die uwen naem kennē:
"Wāt ghy en verlaet niet/die v Here soeckē. Deut.4.c.31.
12 Loeft den Heere/*die tot Sion woōt. Ver *Psa.76.a.3.
condicht onder de lieden zijn doen.
13 Want hy gedenckt ende vraecht nae haren
bloede. Hy en vergetet des schreyens der Ar=
men niet.
14 Heere zijt my genadich: Aensiet mijn ellen=
de onder den Vianden: Ghy die my verheft/
wt de poorten des doots.
15 Op dat ic vertelle alle uwen prijs in de
poorten der dochteren Sion / dat ick vrolijck
si ouer uwe hulpe.
16 De Heydenen zijn versoncken*inden Cuyl Psal.7.b.16.
die sy bereyt hadden: Haren voet is gheuan= Eccle.10.a.4
gen int net/dat si ghestelt hadden.
17 So bekentmen dat de Heere recht doet. De
||godtloose is verstrickt inden wercke zynder Prou.5.c.22.
handen/door dat woort. Sela.
18 Och dat de godloose moeten ter Hellen ge
keert worden/ende alle Heydenen die Godts
vergeten.
19 Want hy en sal des Armen niet so ghehee=
lyck vergeten/ ende de hope der ellendiger en
sal niet verlooren zijn eewelijck.
20 Heere staet op/dat de menschen de ouerhāt
niet en crijghen / laet alle Heydenen voor v
geoordeelt worden.
21 Geeft hen Heere eenē Meester/dat de Hey
denen bekennen/dat si menschen zijn. Sela.

Den x. Psalm.

1 HEere waerom treet ghy soo verre af? De latijnschē
A Verbercht v totter tijt der noot? begrypē desen
2 So lange de godloose hoomoet be= Psalm inden
drijft / moet de ellendige lyden. Sy hangē hē neghensten.
aen malcanderen/ eñ verdencken bose treken.
3 Want de Godloose beroemt hem zijns moet
wils/ende de ghierige segent hem seluen/ en=
de lastert den Heere.
4 De godloose is so stout eñ toornich/dat hy
na niemanden en vraecht: In alle zijn treken
hout hy Godt voor niet.
5 Hy vaert voort met zijnen doen altoos. V=
we gerichten zijn verre van hem: Hy handelt
vermetelijck met alle zijne Vianden.
6 Hy spreect in zijn herte: Jck en sal nemmer
meer omgestooten worden. Hi en sal alleneen
voortaen geenen noot hebben.
7 Sijnen " Mont is vol vloeckens / valse= Rom.3.b.14.
heyts ende bedrochs: Sijn tonge recht moey=
te ende arbeyt aen.
8 *Hy sit eñ loert inde Houen: Hy verworcht Prou.1.a.11.
de ontschuldighe heymelijck. Sijne ooghen
hebben acht op den Armen.
9 Hy*loert int verborghen/gelijc eenen Leeu Psa.37.d.32.
inden Cuyl. Hy loert dat hy den ellendigen Sapi.2.c.12.
grijpe/ende grijpe hem als hi hem in zijn net
treet.
10 Hy slaet ontstucken/eñ druct neder/eñ stoot
ter Aerden/den Armen met gewelt.
11 ||Hy spreeckt in zynder herten: God heuet Psal.73.b.11.
vergeten. Hy heeft zijn aensicht verborghen/
Hy en salt nemmermeer sien.
12 Staet op Heere Godt / verheft uwe hant/
en verghetet der ellendiger niet.
13 Waerom sal de Godloose Godt lasteren/ en=
de in zijn herte spreken : Ghy en vraechter
niet na.
14 Ghy sietet ymmer: Want ghy aenschouwat
de ellendicheyt eñ dat iammer. Het staet in
uwen handen. "De Armen beuelent v . Ghy 1.Pet.2.c.23.
zijt der Weesen helper.
15 "Breket in stucken den arm des godloosen Psal.37.c.17.
ende soect dat bose/so en salmen zijn godloos
wesen niet meer vinden.
16 De*Heere is Coninc altoos eñ eewelijc: Psa.29.b.10.
De Heydenen moeten wt zijnē lande vergaē.
17 Dat verlanghen der ellendigher hoort ghy

Heere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Heere: Haer herte is gewis/datter v oore op
mercke.
Ps. 140.b.14 18 "Dat ghy recht doet den wesen eñ armen/
dat de mensche niet en poche opter aerden.

Den xj. Psalm.

1 Eenen Psalm Dauids om voor te singen.
Psalm.7.a.1. 2 ICk * betrouwe op den Heere: Hoe segt
a ghy dã tot mijnder sielē: Sy soude vlie-
gē gelijc eenen Vogel op uwe Bergen?
Pro.26.c.16. 3 *Want siet/de Godloose spannen den boge
"Psa. 64.a.5 eñ leggen haer pylē op de pese/"om daer me
de heymelijc te schieten de vroome.
4 Want si rucken de fondamenten om/wat
soude de Rechtueerdige wtrechten?
Abac.3.c.15. 5 *De Heere is in zynen Heyligen Tempel.
‖Esa. 66.a.1. ‖Des Heeren stoel is inden Hemel. Sijne
Matt.5.e.34. oogen sien daerop/zijne oochscheelen proeuē
der menschen kinderen.
Deute.8.a 2. 6 "De Heere proeuet den gherechten. Sij-
2.Pa. 32.f.31 ne siele hatet den Godloosen/eñ die daer geer
ne vermetenheyt oeffenen.
Job.18.b.15. 7 *Hy sal ouer de Godloose laten reghenen/
Gen.19.e 24. blixem/vyer ende solffer. Ende hy sal hen een
onweder te loone geuen.
Psal.45.b.8. 8 De Heere is rechtueerdich/‖eñ heeft de Ge
Hebr.1.b.9. rechticheyt lief: Daerom dat haer aensichten
aenschouwen op dat/dat daer recht is.

Den xij. Psalm.

1 Eenen Psalm Dauids/voor te sin-
ghen op acht snaren.
2 HElpt Heere/de Heylighen hebben af-
a genomen: Eñ der geloouigen is wey-
nich onder der menschen kinderen.
3 Deene spreeckt metten anderen onnutte
dinghen/ende "huychelen: Ende leeren wt
oneenigen herten.
4 De Heere wille doch wtroeyen alle huyche
lie/eñ de tonge die daer stout spreket.
5 Die daer segghen: Onse tonge sal de ouer-
hant hebben/ons behoort te spreken/wie is
onse Heere.
6 Ter wylen dan de ellendighe verstoort wor
den eñ de arme suchten/wil ic op seyt de Hee
re: Jck wil een hulpe beschicken/datmen vrij
moedich leeren sal.
Psal.18.c.31. 7 *De redene des Heeren is louter / ghelijck
Pro. 30.a.5. door louter vyer inden Aerdē‖degel gepro eft
‖Croes. seuenwerf.
8 Ghy Heere/wiltse doch bewaren / eñ ons
behoeden voor den geslachte eewelijc.
9 Wãt het wort ouer al vol Godlosen: Waer
sulcke lose liedē onder de menschen heerschen.

Den xiij. Psalm.

1 Eenen Psalm Dauids/voor te singhen.
2 HEere / hoe lange wilt ghy mijns soo
a geheelyck vergeten? Hoe langhe ver-
bercht ghy v aensicht voor my?
3 Hoe langhe sal ick sorghen in mijnder sie-
len/ ende my beangstē in mijnder herten dage
lijcx? Hoe lange sal hem mijn Viant ouer my
verheffen?
4 Aenschouwet doch/ende verhoort my Hee
re mijn Godt: verlicht mijn ooghen / dat ick
niet inden doot en slape.
5 Dat mijn Viant hem niet en beroeme/ Hy
Psal. 25.a.2. si mijns machtich ghewordden : " Ende mijne
wederpartijders hen niet en verhueghen /
dat ick neder ligge.
6 Maer ick hoope daer op/dat ghy so ghena
dich zijt: Mijn herte verhuecht hem dat ghy
so geerne helpt.
Jck wil den Heere singen / dat hy so wel
aen my doet.

Den xiiij. Psalm.

Eenen Psalm Dauids/ voor
te singen.
Psal. 53.a.1. 1 DE * Sotten spreken in haere herten :
a Daer en is gheen God. Sy en doe-
ghen niet/ ende zijn eenen grouwel met ha-
rē wesen: Daer en isser niet eē die wat goets
doet. Gen.11.
2 De Heere‖sach vanden Hemel op der men
schen kinderen/dat hy sage/oft yemant verstã
dich ware ende na God vraechde.
3 Maer sy zyn alle afgeweken /eñ alle te sa Roma.3.
men onduechdelijc."Daer en is niemant die
wat goets doet/ oock niet eene.
4 En wil dan niemandt vanden quaetdoen-
ders dat mercken? Die myn volc verslinden/
dat si hen generen. Maer den Heere en roe-
pen si niet aen.
5 Aldaer vreesen si hem. Maer God is byden
geslachte der rechtueerdigen.
6 Ghy scheynt des Armen raet/Maer Godt
is zijn toeuerlaet. Esai.53.
7 Och dat de hulpe*wt Siõ ouer Jsrael qua Rom.11.
me/ende de Here zijn geuangen volc verloste/
Soo soude Jacob vrolijck zijn/eñ Jsrael hem
verblijden.

Den xv. Psalm.

Eenen Psalm Dauids: Psal.24
1 HEere‖wie sal woonen in uwer Hut- Esai.33.
a ten? Wie sal blijuen op uwen heyli- Math.19
gen berch?
2 Die sonder smette daer henen gaet/eñ recht
doet/ende spreect de waerheyt van herten. Leui.19.
3 Wie met zijnder tonghen niet en " achter- Pro.18.
clapt/ende zijnen naesten gheen leet en doet/ Jaco.4.b
Ende zijnen naesten niet en scheynt.
4 Wie de Godtloosen niet en acht: Maer eert
de Godvruchtige. Wie zijnen naesten sweert
ende hout het. Exod.22
5 Wie zijn gelt niet *op woecker en doet‖eñ 2.Esd.5.
en neemt niet geschencken ouer den ontschul ‖Deu.26
digen. Wie dat doet / die sal wel blijuen.

Den xvj. Psalm.

1 Een gulden Cleynoot Dauids.
2 BEwaert my Godt/want ick betrouwe
a op v.
Jc hebbe geseyt totten Heere: Ghy
3 zijt ia de Heere: Jc moet om uwēt wille lijdē.
4 Voor de Heyligen/ die op Aerden zijn / eñ
voor de heerlijcke/aenden seluen hebbe ic al
le myn welbehagen.
5 Maer de gene die eenen anderen nae loo-
pen/sullen groot herten leet hebbē: Jc en wil
van haren Dancoffer met den bloede niet of
feren noch hare Namen in mijnen mont voe-
ren. Psa.73.
6 Maer de Heere is "mijn goet eñ mijn deel Tren.3.
Ghy onderhout mijn erfdeel.
7 Dat lot is my geuallē opt lieffelijcste. My
is een schoon erfdeel ghewordden.
8 Jck loue den Heere die my geraden heeft.
Ooc castijen my mijn nieren des nachts. Actor.2.
9 *Jck hebbe den Heere altijt voor ooghen: ‖Ps.109
‖Want hy is my ter rechter hant. Daerom sal Prou.3.
ick wel blijuen.
10 Daerõ verhuecht hē mijn herte/eñ mijn eere Actor.2.
is vrolijc: Ooc sal mijn vleesch seker liggen. Vande
11 "Want ghy en sult mijn siele niet inde Hel nisse C
le laten/ende niet toelaten/dat uwe Heyli-
ghe verrotte.
12 Ghy doet my condt den wech tot den leuē:
Voor v is vreuchde de volheyt / eñ lieffelijck
wesen tot uwer rechter hant eewelijc.

Den xvij. Psalm.

Een ghebedt Dauids. Psal.26
1 HEere * verhoort de gherechticheydt/
a merct op mijn roepen/verneēt mijn ge
bet/ dat niet wt valschē mõde en gaet.
2 Spreeckt ghy in mijnder saken/ eñ siet ghy Psal.7.
op het recht. Prou.1
3 ‖Ghy proeft mijn herte/ende besoecket des
nachts. Eñ reynicht my/eñ en vint niet: Jck
heb my voorgenomen/dat mijnen mont niet
en

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

en sal ouertreden.
4 Jck beware my int woort uwer lippe͞/ voor
menschen werck/ op den wech des moorders.
5 Behout mijnen ganck op uwe voetpaden/
dat mijn voetstappen niet en slipperen.
6 Jck roepe tot v / dat ghy Godt my verhoo-
ren wilt : Neycht uwe ooren tot my / hoort
mijne reden.
7 Bewijst uwe wonderlijcke goedertierenheyt
ghy Heylandt der ghener die v betrouwen:
Teghen de ghene/ die haer teghen uwe rech-
ter hant setten.
8 "Behoet my gelijck eenen ooghen appel in
B de ooghe. *Beschermt my onder de schaduwe
uwer vlueghelen.
9 Voor de godloosen die my verstooren/voor
mijn vianden die rontom na mijn siele staen.
10 Haer vette houden tsamen : Sy spreecken
stoutelijck met haren mont.
11 Waer wy gaen/so omringhen si ons : Haer
ooghen rechten si daer henen / dat si ons ter
Aerden storten.
12 Ghelijck als eenen Leeu / die den roof be-
gheert/ghelijck eenen ionghen Leeu die in de
Cuylen sidt.
13 Heere maect v op / ouerweldicht hem/ende
vernedert hem: Verlost mijn siele vanden god
loosen*met uwen sweerde.
14 Vanden Lieden uwer handt/Heere van de
Lieden deser werelt / ||welcke haer deel heb-
ben in haer leuen/den welcken ghy den buyck
vult met uwen schat / die daer kinderen " de
Volheyt hebben / ende laten haer ouerschot
haren Jonghen.
15 Maer ick wil schouwen v aensicht in ghe-
rechticheyt/ick wil sadt worden/ wanneer ick
ontwake nae uwen Beelde.

Den xviij. Capittel.

1 Eenen Psalm voor te singhen Dauids
des Heeren knechts : De welcke heeft den
Heere de woorden deses Liets gesproken/
ter tijt doen hem de Heere verlost hadde
van zijnder Vianden hant/ ende va͞ Sauls
hant/ende sprack.
2 HErtelijc lief heb ic v Heere mijn stercte/
3 *Heere mijnen steen/mijn Borch/mijn
A verlosser/mijn Godt/mijn troost / || op
welcken ick betrouwe.
Mijnen schilt/en͞ hoorne mijns Heyls/ende
mijn beschudder.
4 "Jck wil den Heere louen ende aenroepen/
so worde ick van mijnen vianden verlost.
5 *Want des doots banden omuingen my/en͞
de beken Belials verschricten my.
6 Der Hellen banden omuinghen my/en͞ des
doots stricken ouerweldichden my.
7 ||Wanneer my ancxt is/so roepe ic den Hee
re aen/en͞ crijssche tot mijnen God/so verhoort
hy mijn stemme van zijnen Tempel/ende mijn
roepen coemt voor hem tot zijnen ooren.
8 De"aerde beefde en͞ wert beweecht/ende de
fondamenten der bergen roerden haer en͞ beef
den/doen hy toornich was.
9 Damp ghinck op van zijnen nuese / ende
verteerende vier van zijnen mondt / dat het
daer af blixemde.
10 Hy neychde den Hemel/en͞ voer daer af/en͞
donckerheyt was onder zijn voeten.
11 Ende hy voer op den Cherub/ ende vlooch
B daer henen: *Hy sweefde op de vluegele͞ des
wints.
12 Zijn ||Tente rontom hem was duysternisse/
ende swarte dicke wolcken / daer was hy in
verborgen.
13 Vanden glants voor hem / deylden haer de
wolcken/met haghel ende blixem.
14 Ende de Heere " donderde in den Hemel/
ende de Hoochste liet wt zijnen donder / met
*haghel ende blixem. Exod.9.e.23.
15 ||Hy schoot zijne stralen/en͞ verstroydese: Hi ||Abac.4.a.4.
liet seer blixemen/ende verschrictese. Dan.7.b.10.
16 Daer sachmen watergooten/ende des aert-
bodems grondt werdt ontdeckt / Heere van
uwen schelden / van den aseme ende snuyuen
uwer Nuesen.
17 "Hy schicte wt vander Hoochten en͞ haelde Psa.57.a.4.
my/ *ende tooch my wt groote wateren. *Psa.40.a.3
18 Hy verloste my van mynen stercken vian-
den/ van mijnen Haters / die my te machtich
waren.
19 Die my ouerweldichden ter tijt mijns onge
uals:||Ende de Heere werdt mijn toeuerlaet. Psa.91.b.9.
20 Ende hy voerde my wt in dat ruyme : Hy Eccl.34.c.16.
ructer my wt/want hy hadde lust tot my.
21 De Heere doet wel aen my/ na mijn gerech
C ticheyt: Hy vergheldet my nae de reynicheyt
mijnder handen.
22 Want ick houde de weghen des Heeren/en͞
en ben niet godloos tegen mijnen God.
23 Want alle zijne rechten hebbe ick voor oo-
gen/ende zijn gebodt en werpe ic niet va͞ my.
24 Maer ick ben sonder smette voor hem / en͞
beware my voor sonde.
25 "Daerom vergeldet my de Heere na mijne Job.33.c.27.
gerechticheyt/na der reynicheyt mijnder han-
den voor zijnen ooghen.
26 *By den heyligen sidy heylich/en͞ byden vro 2.Re.22.d.26
men sidy vroom:
27 Ende by den reynen sidy reyn/en͞ byden ver
keerden sidy verkeert.
28 Want ghy helpt het ellendige volck/ ||ende 1.Petr.5.a.5.
de hooge oogen vernederdy. Pro.6.b.17.
29 Want hy verlicht mijn Licht: De Heere Esa.2.b.11.
mijn Godt maect mijne duysternisse licht.
30 Want met v can ick Crijchsvolck in stuc-
ken smijten : " En͞ met mijnen Godt ouer de Phil.4.b.13.
mueren springhen.
31 Gods wegen zijn sonder smette. *De reden Psa.12.a.7.
des Heeren zijn doorloutert: Hy is eene͞ schilt Pro.30.a.5.
allen den genen die hem betrouwen.
32 Want ||waer isser een God/sonder alleen de Deut.4.f.35
Heere? Oft een Stercte behaluen onse Godt.
33 "God rust my toe met cracht/en͞ maect mijn Aba.4.c.19.
D weghen sonder smette.
34 Hy maect mijn voeten gelijck den Herten/
ende settet my op mijn hoochte.
35 Hy *leert mijn hant strijden/en͞ leert mijnen Psa.14.a.1.
Arm eenen stalen booghe spannen. 2.Re.22.d.35
36 Ende geeft my den schilt dijns Heyls/ende
uwe rechte hant steret my : En͞ wanneer ghy
my verootmoedicht/so maect ghy my groot.
37 Ghy maket onder my ruymte te ghaen/dat
mijn enckelen niet en slipperen.
38 Jck wil mijne vianden na iagen/ende aen-
grijpense: Ende niet omkeeren/tot dat ickse te
niet gebracht hebbe.
39 Jck wilse in stucken smijten / en͞ si en sullen
my niet wederstaen : Sy moeten onder mijn
voeten vallen.
40 Ghy condt my toerusten met stercte totten
strijt: Ghy contse onder my werpen / die haer
teghen my setten.
41 Ghy geeft my mijne vianden inde vlucht/
dat ick mijne haters verstoore.
42 *Sy roepen/maer daer en is gee͞ helper/ tot Pron.1.c.28.
den Heere/maer hy en antwoort hen niet. Job.27.a.9.
43 Jck wilse in stucken stooten / als stof voor
E den wint: Jck salse wech ruymen/ghelijck dat
slijck op de straten.
44 Ghy helpt my vanden twistigen volcke/ en͞
maect my een hooft onder de Heydenen/ Een
volck dat ick niet en kende/dient my.
45 Het hoort my met gehoorsame͞ ooren/ maer
de vreemde kinderen verlochenen my.
46 De vreemde kinderen versmachten/en͞ grab
belen in haer handen.

De Heere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

47 De Heere leeft / ende geloeft si mijn Sterc
te/Ende de God mijns heyls moet verheuen
worden.
48 De God die my wrake geeft/ ende dwingt
de Volcken onder my.
49 Die my verlost van mijnen vianden / ende
verhooget my wt den genen die haer tegē my
setten: Ghy helpt my vanden vermetelen.
Rom. 15.a.9. 50 *Daerom wil ick v dancken Heere onder
de Heydenen/eñ uwen naem lof singen.
2.Re.22.f.51. 51 ||Die zijnen Coninck groot "Heyl bewijst/
"Victorie. ende wel doet zijnen ghesalfden/David/ende
zijnen sade eewelijck.

Den xix. Psalm.

1 Eenen Psalm Davids voor te singen.
Psa. 89.a.6. 2 DE Hemelen "vertellen de eere Gods/
Rom. 1.c.20. A ende de vasticheyt vercondicht zijnder
handen werck.
3 Eenen dach seyt het den anderen/ende ee-
nen nacht doetet condt den anderen.
4 Daer en is geen sprake noch reden/daer-
men haer stemme niet en hoort.
Rom. 10.c.18 5 *Haer Rechtsnoer ghaet wt in alle Lan-
den: Ende haer reden aen des werelts eynde:
Gene. 1.b.16. Hy heeft der || Sonnen een Hutte in den sel-
Ecc. 43.a.2. uen ghemaect.
6 Ende de selue gaet daer wt gelijc een bruy
degom wt zijnder Camer: Eñ verhuecht haer
Eccle.43.b 17 gelijck een Helt "om te loopen den wech.
7 Sy gaet op aent een eynde des Hemels/eñ
Eccl. 43.b.15. loopt wederom tot aenden seluen eynde: *Eñ
daer en blijft niet voor haer hitte verborgen.
Psal.12.a.7. 8 ||De Wet des Heeren is sonder smette/en-
119.s.140. de verquict de siele.
Het getuychenisse des Heeren is ghewis/
Deut. 4.a.6. "ende maect de onuerstandige wijs.
9 De beuelen des Heeren zijn gherechtich/ eñ
B verhuegen dat herte.
Psal. 12.a.7. *De geboden des Heeren zijn louter/||ende
Prou. 30.a.5 verlichten de ooghen.
||ps. 119.o.105 10 De vreese des Heeren is reyn/eñ blijft ee-
welijck: De Rechten des Heeren zijn warach
tich/alle te samen rechtueerdich.
"Iob. 28.b.19 11 "Sy zijn costelijcker dan ghout / ende veel
Prou.8.b.11. schoons gouts: * Sy zijn soeter dan Honich
*ps.119.n.103 ende Honichseem.
Ezec.2.b.13. 12 Oock wordt v knecht door haer vermaent:
||Psa.119.a.2 ||Eñ wiese hout/die heeft groot loon.
Joan.8.f.51. 13 Wie can mercken hoe dicwils hy faelt? Ver
geeft my de verborgen gebreken.
14 Bewaert oock uwen knecht voor de stoute/
dat si niet ouer my en heerschen: Soo sal ick
sonder smette zijn / ende ontschuldich blijuen
[van] grooter misdaet.
15 Laet v wel beuallen de reden mijns monts/
eñ dat spreken mijns herten voor v.
Psa.18.a.3. "Heere mijnen troost ende mijn verlosser.

Den xx. Psalm.

1 Eenen Psalm Davids voor te singhen.
2 DE Heere verhoore v in der noot/den
A naem des Gods Jacobs beschudde v.
3 Hy seynde v hulpe van den Heylich
dom/ende stercke v wt Sion.
4 Hy gedencke al ws spijsoffers/ende uwen
brantoffer moete vet zijn. Sela.
Psal.37.a.4. 5 Hy *geue v wat v herte begeert/ende ver-
God helpt dē vulle alle uwe aenslagen.
zijnen die op 6 Wy beroemen dat ghy ons helpt/ eñ in den
hē betrouwē. naem ons Godes werpen wy de Baniere op:
De Heere veruulle alle uwe bede.
7 Nv mercke ick/dat de Heere zijnen gesalf-
den helpt/eñ verhoort hem in zijnen heyligen
Hemel: Sijn rechte hant helpt gheweldelijck.
4.Re.19.d.22 8 ||De gene verlaten haer op ros eñ wagen/
Esai. 30.a.2. Maer wy dencken op den naem des Heeren
Judit.9.a.8. ons Gods.
9 Sy zijn neder gestort/ende gheuallen: Maer
wy staen opgerecht.
10 Helpt Heere / de Coninck verhoore ons/
wanneer wy roepen.

Den xxj. Psalm.

1 Eenen Psalm Davids voor te singen.
2 HEere/de Coninck verhuecht hem in u-
A wer cracht: Eñ hoe gansch vrolijck is
hy van uwer hulpe?
3 Ghy gheeft hem zijns herten wensch / en-
de en weyghert niet wat zijnen mondt bidt.
Sela.
4 Want ghy ouerschuddet hem met goede se-
gheninghen: "Ghy settet een gulden Croone 2.Reg.
op zijn hooft.
5 Hy biddet v om dat leuen / soo gheeft ghy
hem een lanck leuen/ymmermeer ende eewe-
lijck.
6 Hy heeft groote eere aen uwe hulpe / Ghy
legt lof ende chieragie op hem.
7 Want ghy set hem tot segeninge eewelijck:
Ghy verhuecht hem met der vreuchden ws
aenschijns.
8 Want de Coninck hoept op den Heere; Eñ
sal door de goedertierenheyt des Hoochsten
vast blijuen.
9 V handt sal alle uwe vianden vinden; V
B rechter hant sal vinden de ghene die v haten.
10 Ghy sultse maken als eenen vierighen O-
uen/als ghy inde sake sien sult/De Heere sal
se verslinden in zijnen thoorne / dat vier salse
verteren.
11 Haer vrucht suldy vernielen van den aert-
bodem: Ende haer saet van der menschen kin
deren.
12 Want sy dachten v quaet te doen / ende
maeckten aenslaghen/die sy niet en costen wt
voeren.
13 Want ghy sultse tot schouderen maecken/
Met uwe "zenuwe suldy teghen haer aensicht Pese.
micken.
14 Heere verheft v in uwe cracht: So willen
wy singen ende louen uwe macht.

Den xxij. Psalm.

1 Eenen Psalm Davids voor te singen/van
der Hinden/die vroech gheiaecht wordt.
2 MIjn Godt/*mijn Godt/ waerom hebdy Mat.
A my verlaten? Je huyle/Maer mijn hul- Mar.
pe is verre.
3 Mijn God/des daechs roepe ick/ so en ant-
woort ghy niet/eñ des nachts en swijghe ick
oock niet.
4 *Maer ghy zijt heylich/ghy die daer woont Leui.
onder den lof Israels. 1.Pet.
5 Onse vaders hoepten op v: Ende doen sy
hoepten/hielpt ghyse daer wt.
6 ||Tot v riepen si/ ende werden verlost: Sy Judic.
hopen op v/eñ en werden niet te schanden.
7 Maer ick ben eenen worm/ ende geen men- Dit g
sche: Een spot der lieden / ende verachtinghe Davi
des volcx. perso
8 "Alle die my sien / spotten mijns / Sperren Chri
den mont op/ende schudden den Cop. "Ps.
9 *Hy claghe het den Heere / die helpe hem Mat.
wt/ Ende verlosse hem/heeft hy lust tot hem. *Mt.
10 ||Want ghy hebt my wt mijns moeders li- ||Psa
B chaem ghetoghen: Ghy waert mijn toeuer-
laet / doen ick noch aen mijns moeders bor-
sten was.
11 Op v ben ick ghewoorpen wt moeders lijf:
Ghy zijt mijn Godt van mijns moeders lijf
aen.
12 En zijt niet verre van my / want den angst
is na by: Want hier en is geen helper.
13 Groote Ossen hebben my omringt: Vette
Ossen hebben my omcingelt.
14 "Haer keelen sperren si op tegen my/ gelijc Psal
een briesschende ende verschuerende Leeuwe.
15 *Jck ben wtghegoten als water: Alle mijn Josu
beenderen hebben haer ghedeylt. Mijn herte 2.Re
is in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

is in mijn lijf/ghelijck als ghesmolten wasch.
16 Mijn crachten zijn verdroocht ghelijck een
potscherf: Eñ mijn tonghe cleeft aen mijnen
taecke/eñ ghy legt my in des doots stof.
17 Want honden hebben my omuaen/ende der
boosen Rotte heeft haer ouer my ghemaeckt.
"Sy hebben mijn handen ende voeten door=
grauen.
18 Ick mochte alle mijn beenen tellen: Maer si
schouwen/ende sien haren lust aen my.
19 *Sy deylen mijn cleederē onder haer: Ende
worpen dat lot om mijn ghewade.
20 Maer ghy Heere en weest niet verre: Mijn
stercte/haest v/om my te helpen.
21 Verlost mijn siele vanden sweerde : Mijne
eensame vanden honden.
22 Helpt my wt der keelen des Leeus/eñ ver=
lost my van de hoornen des‖Eenhoorens.
23 "Ic wil uwen Naem predikē mynen broe=
deren: Ic wil v inde gemeynte"roemen.
24 Roemt den Heere/ghy die hem vreest: Hē
eere alle saet Jacobs/eñ voor hem schroeme
alle zaet Jsraels/
25 Want hy en heeft niet veracht noch ver=
smaet de ellende des armen/ende zijn aensicht
voor hem niet verborghen: ‖Eñ doen hy tot
hem riep hoorde hijt.
26 V wil ic prijsen in de groote ghemeynten:
Ick wil mijn gelofte betalen voor den genen
die hem vresen.
27 "De ellendige sullē eten dat si sat worden/
D Ende die nae den Heere vraghen/sullen hem
prijsen: Uwe herte sal eewelyck leuen.
28 Het worden gedachtich alder werelt eyn=
den/dat si haer totten Heere bekeeren: Ende
voor hem aenbidden alle ghestachten der
Heydenen.
29 Want de Heere heeft een rijck/eñ hy heer=
schet onder de Heydenen.
30 Alle vette op Aerden sullen eten/ende aen=
bidden: "Voor hem sullen de knien buyghen
die in stof ligghen/ ende die becommerlijc=
ken leuen.
31 Hy sal een saet hebben dat hem dient: Van
den Here salmen vercondigē tot kints kinde.
32 Sy sullen comen/eñ zijn gerechtichept pre=
diken: Den volcke dat geboren wort dat hy
het doet.

Den xxiij. Psalm.
Eenen Psalm Dauids.

1 DE Heere is mijn‖Herder / my en sal
A niet gebreken.
2 Hy weyt my op eenē groenē beemt/
eñ voert my totten verschen watere.
3 Hy verquict mijn siele/hy voert my op de
rechte strate / om zijns Naems wille.
4 *Ende oft ic alschoon wandelde in duyste=
ren dale / so en vreesde ick doch gheen onge=
luck. Want ghy zijt by my. Uwen stock ende
staf troosten my.
5 Ghy bereyt voor my een tafel/teghen mijn
vianden: Ghy salft mijn hooft met olie/ ende
schencket my vol in.
6 Dat goede ende de bermhertichept sullen
my volgen mijn leefdage/*eñ sal blijuen int
huys des Heeren eewelijck.

Den xxiiij. Psalm.
Eenen Psalm Dauids.

1 DE‖Aerde is des Heren/ende wat daer
A in is. Den Aertbodē/eñ wat daer op
woont.
2 "Want hy heeft hem aen de zee gefondeert
ende aen de wateren bereyt.
3 *Wie sal op des Heeren berch gaen/Ende
wie sal in zijne heylige Stede staen?
4 Die onschuldige handen heeft/"ende reyn
van herten is/die niet lust en heeft tot looser
leere/ende en* sweert niet valschelijck.
5 Die sal de seghenijnghe vanden Heere ont
fanghen / ende gherechtichept vanden Godt
zijns Heyls.
6 Dat is dat geslachte dat na hē vraecht/dat
daer soect v aensicht Jacob. Sela.
7 Maect de dueren wijt/ende de poorten inde
werelt hooge/dat de Coninc der eerē intrecke
8 Wie is de selue Coninc der eeren? Het is
de Heere/sterc ende machtich: De Heere mach
tich inden strijt.
9 Maect de dueren wijt / ende de poortē inde
werelt hoge/dat de Coninc der eerē intrecke.
10 Wie is de selue Coninck der eeren? Het is
de Heere Sebaoth: Hy is de Coninc der ee=
ren. Sela.

Den xxv. Psalm.
Eenen Psalm Dauids.

1 NAe v Heere verlangt my.
2 Mijn Godt/ ick hope op v/en laet
A my niet te schanden worden: ‖Op dat Psal.13.a.5.
haer mijn viandē niet en verhuegen ouer mi.
3 *Want niemant en wort te schanden / die Esai.49.e.23
ws verwacht. Maer te schanden moeten si
worden/de loose verachters.
4 "Heere wijst my uwe weghen/eñ leert my Psal.27.c.21.
uwe paden.
5 Leyt my in uwe waerheyt/eñ leert my:
Want ghy zijt de Godt die my helpt / daghe=
lijcx verwachte ick ws.
6 Ghedenckt Heere aen uwe bermhertic=
heyt / ende aen uwe goetheyt / die vander
werelt aen geweest is.
7 *En ghedenct niet de sondē mijnder ioecht Job.13.c.26.
ende mijnder ouertredinghe / Maer ghe=
denckt mijns na uwer bermhertichept/ om u=
wer goetheyt wille.
8 De Heere is goet ende vroom : Daerom
onderwijst hy de sondaren opten weghe.
9 Hy leydt de ellendighe recht / ende leert
den ellendighen zijnen wech.
10 De weghen des Heren zijn enckel ghoet=
heyt ende waerheyt/den ghenen die zijn ver
bont ende ghetuyghenissen houden.
11 *Om ws Naems wille Heere/zijt ghena= Esa.43.d.25.
dich mijnder misdaet / die daer groot is.
12 Wie is die / die den Heere vreest? Hy
sal hem onderwijsen den besten wech.
13 Syn siele sal in goeden woonen/ende zijn
zaet sal dat Lant besitten.
14 De heymelijchept des Heeren is onder dien
die hem vreesen: "Ende zijn verbont laet hy Jerem.31.f.33
haer weten.
15 Mijn ooghen sien gestadelijc tot dē Heere.
Want hy sal mijnen voet wt het net trecken.
16 Keert v tot mi/ende zijt mijns genadich:
Want ick ben eensaem ende ellendich.
17 Den angst mijns herten is groot: Voert my
wt mijnen nooden.
18 Siet aen mijn iammer ende ellende : Ende
vergheeft my alle mijn sonden.
19 "Siet aen dat mijnder vianden so vele is/ Psalm.3.a.1.
ende haten my wt vermetenheyt.
20 Bewaert mijn siele/eñ verlost my : En laet
my niet te schanden worden:" Want ick be= Psal.7.a.1.
trouwe op v.
21 Slecht ende recht / dat behoede my/ want
ick verwachte ws.
22 God verlosse Jsrael / wt alle zijnder noot.

Den xxvj. Psalm.
Eenen Psalm Dauids.

1 HEere *beslelt my recht / want ick ben Psal.17.a.1.
A ontschuldich.
Ick hoope op den Heere/daerom en
sal ick niet vallen.
2 "Proeft my Heere/eñ ondersoect my: Rey Psa.139.e.23
nicht mijn nieren ende herte.
3 Want uwe ghoetheyt is voor mijnen
ooghen. Ende ick wandele in uwe waerheyt/
Ick en

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Ephe.5.b.11. 4 Ic en sitte niet by de ydel lieden: ||Ende en
heb niet gemeynschap metten valschen.
5 Ic hate de vergaderinge der boosachtigen
ende en sitte niet by den godlosen.
Esai.1.c.16. 6 ||Ick wassche mijne handen met onschult/
ende houde my Heere tot uwen Altaer.
7 Daermen hoort de stemme des dancx/ende
daermen predict alle uwe wonderen.
8 Heere / ick hebbe lief de stede ws huys eñ
den hoeck daer uwe eere woont.
9 En raept mijn siele niet wech metten son-
daers noch mijn leuen met den bloetdorstigē.
Exod.23.a.8. 10 Welcke met boose rancken om gaen*ende
Deut.17.a 2. nemen geerne gheschencken.
Eccl.20.d.31. 11 Maer ick wandele onschuldelijck: Ver-
lost my ende weest my ghenadich.
Recht. 12 Mijnen voet gaet || richtich. "Ick wil v
"Psa.22.c.23 louen Heere in de vergaderingen.

Den xxvij. Psalm.

Eenen Psalm Dauids.

1 DE Heere is mijn licht eñ mijn heyl/
Psa.112.d.7. A voor||wien soude ick mi vreesen?*De
*Abac.4.c.19 Heere is mijns leuens cracht voor
wien soude my grouwelen?
Vā Dauids 2 Daeromme/so de boose/mijn wederseggers
vast betrou- eñ vianden aen my willen / om mijn vleesch
wē tot God. te vereten/moeten si aenlopen ende vallen.
"Psal.103.a.7. 3 *Oft hem al schoon een heyr tegen my ley
Eccl.34.c.16. de/soo en sal hem doch mijn herte niet vreesen
Oft daer eenen Crijch tegen my verhief / soo
verlate ick my op hem.
Luc.10.d.42. 4 *Eenderley bidde ic vanden Heere/dat had
Psa.23.a.6. de ick geerne. ||Dat ick int huys des Heeren
blyuen mochte mijn leefdage/om te aenschou
wen den schoonen Gods dienst des Heeren/
eñ zijnen Tempel te besoecken/
1.Reg.21.a.1 5 *Want hy bedeckt my in zijnder hutten
ter booser tijt. Hy verbercht my heymelijck
1.Re.23.e.24 in zijnder Tenten/ || eñ verhoocht my op een
Rootse.
6 En sal nv verhoogen mijn hooft/ouer mijn
vianden/die rontom my zijn: Soo wil ick in
zijnder Hutten lof offeren/Ick wil singē ende
lof segghen den Heere.
7 Heere hoort mijn stemme als ick roepe/
Zijt my genadich/ende verhoort my.
8 Mijn herte hout v voor uwe woort / ghy
sout mijn aensicht soecken: Daerom soecke
ick oock Heere uwe aensichte.
9 En verbercht v aensicht niet voor my/ende
en verstoot niet in den toorne uwen knecht.
Want ghy zijt mijn hulpe: En verlaet my niet
eñ en trect de hant niet van my af / Godt
mijn Heyl.
10 Want mijn vader ende mijn moeder verla-
ten my: Maer de Heere neemt my op.
Psal.25.a.4. 11 "Heere wijst my uwen wech / eñ leydt my
op de rechte bane/om mijnder vianden wille.
12 En geeft my niet in den wille mijnder vi-
anden. Want valsche getuygen staen teghen
Ophouden. my/ende doen my onrecht sonder || schouwen.
13 Maer ick ghelooue doch/ dat ick sien sal dat
goet des Heeren/in dat Lant der leuendigen.
Psa.31.d.25. 14 *Verbeyt des Heeren / zijt getroost eñ on
uersaecht/ende verbeyt des Heeren.

Den xxviij. Psalm.

Eenen Psalm Dauids.

1 VAnneer ic roepe tot v / Heere mijn
A Sterckte/soo en swijcht my niet: Op
dat niet / in dien ghy swijcht/ ick ge
lijc en worde dē genen die in der hellē varen.
2 Hoort de stemme mijns smeeckens / wan-
neer ick tot v crijssche: Wanneer ick mijn han
den op heffe tot uwen heyligen Choor.
3 En trect my niet henen onder den godloo-
Jerem.9.a.8. sen eñ onder de quaetdoenders /*die vriende
lijck spreken met haeren Naesten/ende hebbē
dat boose int herte.

4 Geeft hen nae haerder daet/ende na haren Job.34.b.
bosen wesen: Gheeft hen nae de wercken Jere.17.b
haerder handen/betaelt hen/wat sy verdient Roma.2.
hebben.
5 Want sy en willen niet achten op dat doē
des Heeren / noch op de wercken zijnder han
den: Daerom sal hyse in stuckē breken /ende
niet bouwen.
6 Gheloeft si de Heere. Want hy heeft ver-
hoort de stemme mijns smeeckens.
7 *De Heere is mijne stercte/eñ mijnē schilt. Deut.3.b
Op hem hopet mijn herte/ ende my is ghehol-
pen, Eñ mijn herte is vrolijck / ende ick wil
hem dancken met mijn liet.
8 De Heere is haer stercte/ hy is de stercke
die zijnen gesalfden helpt.
9 Helpt v volck/||ende seghent v erue/ende Deut.32.
weytse ende verhoochtse eewelijck.

Den xxix. Psalm.

Eenen Psalm Dauids.

1 BRengt herwaerts den Heere /ghy ghe Vandeten
A weldige brēgt herwaerts den Heere/ ð stēme G
eere ende sterchheyt.
2 "Brengt herwaerts den Heere/eere zijns Psal.96.
Naems: Biddet aen den Heere in Heylighe
vercieringhe/
3 De*stemme des Heeren gaen op de wate Exod.7.8
ren: ||De Godt der eeren dondert. "De Heere ||Exo.9.
op grooten wateren. "Exo.14.
4 De stemme des Heeren gaet met macht: de
stemme des Heeren gaet heerlijck.
5 *De stemme des Heeren breect in stucken Ezec.17.
de Cederen / De Heere breect in stucken de
Cederen in Libanon.
6 Ende maectse springen als een calf Libanō
"eñ Sirion/gelijc een ionc*Eenhooren. Deute.3.
7 De stemme des Heeren houwet||als vyer *Job.39.
B vlammen. ||Nu.16.
8 De stemme des Heeren beweecht de woe-
stijne. De stēme des Heeren beweecht de woe
stijne Kades.
9 De stemme des Heeren beweecht de Hin-
den / ende ontbloot de wouden. Eñ in zijnen
Tempel sal hem een yegelijc eere segghen.
10 De Heere sit een diluuie aē te rechten.*Eñ Psa.10.
de Heere/blijft een Coninc inder eewicheyt.
11 De Heere sal zijn volck cracht gheuen. De
Here sal zijn volck seghenen met vrede.

Den xxx. Psalm.

1 Eenen Psalm te singhen vander inwij-
dinghe des huys Dauids.
2 ICk prijse v Heere / want ghy hebt my
A verhoocht / ||ende en laet myn vianden Psal.25
hen niet ouer my verhueghen.
3 Heere mijn Godt /doen ick tot v riep/maec
te ghy my gesont.
4 ||Heere/ghy hebt mijn siele wt der Hellen 1.Reg.2.
genoert / * ghy hebt my leuendich behouden *Psa.86
daer die inder Hellen varen.
5 Ghy Heyligen/lofsinget den Heere /danct
ende prijst zijne heylicheyt.
6 *Want zijnen toorne duert een oogenblick/ Esai.54
eñ heeft lust totten leuen: Den auont lanck 2.Cor.4
duert dat weenen/ maer des morghens de Mich.7
vruechde.
7 Maer ick sprack/doent my wel ginck. Ick
en sal nemmermeer daer neder ligghen.
8 Want Heere/ door v welbehaghen hebdy
mijnen berch sterck gemaect. Maer doen ghy
v aensicht verberchde verschricte ic.
9 Ic wil Heere roepen tot v/den Heere wil
ick smeecken.
10 ||Wat isser nut aen mijnen bloede/wanneer Psal.6.
ick doot ben? Sal v ooc het stof dancken/eñ Esai.38
uwe trouwe vercondigen?
11 Heere hoort/ende zijt my genadich: Heere
zijt mijn helper/
12 Ghy hebt my myne plage verandert in ee-
nen

nen Rey: Ghy hebt mijnen sack wtgetoghen/
ende my met vruechden gegort.
13 Op dat v lofsinge mijn eere ende niet stille
en worde: Heere mijn Godt ick wil v danckẽ
in der eewicheyt.

Den xxxj. Psalm.

1 Eenen Psalm Dauids voor te singhen.
2 HEere/‖op v betrouwe ick/en laet my
a nemmermeer te schanden worden: Ver
lost my door uwe gerechticheyt.
3 Neycht v ooren tot my/haestelijc helpt mi
zijt my eenen stercken Steen ende een Borcht
dat ghy my helpt.
4 Want ghy zijt mijnẽ steẽ ende mijn Borcht
ende om ws Naems wille / wilt my doch
leyden ende voeren.
5 ‖Wilt ghy my doch wt den nette treckẽ/dat
si my gestelt hebbẽ: Wāt ghy zijt mijn stercte.
6 *In uwen handen beuele ick mijnen geest:
Ghy hebt my verlost Heere/ghy ghetrouwe
Godt.
7 Ick hate/die daer houden op loose leerin-
ghe: Maer ick hope op den Heere.
8 Ick verhuege my en̄ ben vrolijck ouer uwe
goetheyt. Dat ghi mijn ellende aensiet/ ende
bekent mijn siele in der noot.
9 *Ende en ouergeeft my niet in de handen
des viants: Ghy stelt mijne voeten op wijde
ruymte/
10 Here zijt mijns genadich/wāt my is angst:
Mijn ghedaente is veruallen van trueren/
daer toe mijn siele en̄ mijnen buyck.
11 Want mijn leuen heeft afgenomẽ van droef
fenisse / ende mijnen tijt van suchten: Mijn
cracht is veruallen door mijn misdaet/ende
mijn beenen zijn versmacht.
12 Het gaet my so qualijc/‖dat ick een groote
versmaetheyt geworden ben mijnen gebueren
en̄ een schouwinge mijnen magen: Die my siẽ
opter straten/vlieden voor my.
13 Mijns is vergeten in der herten als een
doode: Ick ben gewordẽ als een gebrokẽ vat.
14 Want vele schelden my qualijck / dat een
yegelijck hem van my schout: ‖Sy raetslagen
met malcanderen ouer my/ende dencken my
dat leuen te nemen.
15 "Maer ick Heere hoepe op v/ende segghe:
Ghy zijt mijn Godt.
16 ‖Mijnen tijt staet in uwe handen: Verlost
my van de hant mijnder vianden/en̄ van dien
die my veruolgen.
17 Laet uwe aensicht lichtẽ ouer uwẽ knecht.
Helpt my door uwe goetheyt.
18 *Heere en laet my niet te schanden worden
want ick roepe v aen: De godloose moetẽ te
schanden verstommet worden inder hellen.
19 Verstommen moeten de valsche monden/
die daer spreken tegen den rechtueerdighen
stijf/stout ende schimpich.
20 Hoe groot is uwe goetheyt/die ghy ver-
borgen hebt den genen die v vresen/ ende ver
toontse den ghenen die voor den lieden op v
betrouwen.
21 Ghy verberchtse heymelijck by v voor ye-
ghelijcx hoomoet: Ghy bedectse in der Huttẽ/
voor de kijuende tonghen.
22 Ghelouet si de Heere / dat hy my een won-
derlijcke goetheyt bewesen heeft in een vaste
Stadt.
23 Want ick sprack in mijnder versaechtheyt:
Ick ben van uwen oogen verstooten: Maer
noch hoorde ghy mijns smeeckens stemme/
doen ick tot v riep.
24 Bemint den Heere alle zijne heyligen. De
Ghelouighe behoet de Heere/ ende verghelt
rijckelijck den genen die hoomoet oeffent.
25 *Sijt getroost ende onuersaecht/alle ghy
die des Heeren verbeyt.

Den xxxij. Psalm.

Een onderwijsinge Dauids.
1 VEl dien/* dien de ouertredingen ver Rom.4.a.7.
a geuen zijn: Dien de sonde bedect is.
2 Wel den mensche/die de Heere de
misdaet niet toe en rekent: In wiens gheest
gheen valsheyt en is.
3 Want doen ick het woude verswijghen/ ver
smachten mijn ghebeenten/door mijn daghe-
lijcx huylen.
4 Want uwe hant was dach ende nacht
swaer op my/dat mijn sap verdroochde / ge-
lijct in den Somer dorre wort. Sela. Een belijdin-
5 Daerom bekenne ick mijn sonden / ende en ge der sondẽ.
verheele mijn misdaet niet.‖ Ick sprac: Ic wil ‖Job.13.b.15.
den Heere mijne ouertredinghe bekennen: Luce.15.c.21.
Doen vergaeft ghy my de misdaet mijnder
sonden. Sela.
6 *Daeromme sullen v alle heyligen bidden Pro.18.b.10.
ter rechter tijt: Daerom / wanneer groote wa
tervloeden coomen / en sullen si niet aen den
seluen geraken.
7 Ghy zijt mijn beschermer/ wilt ghy my doch
voor ancxt behoeden/op dat ic verlost/ geheel
vroolijck roemen conde. Sela.
8 *Ic wil v onderwijsen/ en̄ v den wech lee- Prou.2.3.
ren dien ghy wandelen sult: Ic wil v met mij-
nen oogen leyden.
9 Sijt niet als "Peerden ende Muylen/die Pro. 26.a.3.
niet verstandich en zijn/welcke men Toom en̄
Ghebidt in den mont ligghen moet/ wanneer
si niet tot v en willen.
10 De godloose heeft veel plaghen: Maer wie
op den Heere hoept/dien sal de goetheyt om
uanghen.
11 *Verhuecht v des Heeren / en̄ zijt vrolijck Psal. 33.a.1.
ghy rechtueerdige: En̄ roemt alle ghy vrome.

Den xxxiij. Psalm.

1 VErhuecht v ‖des Heren ghy rechtueer Psa.32.b.12.
a dighe: De vrome sullen hem heerlijck
prijsen.
2 *Danct den Heere met herpen/ende lofsin- Ephe.5.b.19.
get hem op den Psalter van thien snaren.
3 ‖Singet hem eẽ nieuwe Liet: Maket goet Psal. 96.a.1.
op snaren spel met geschal.
4 *Want des Heeren woort is warachtich/ psa.119.m.89
ende wat hy toeseyt dat hout hy gewisselijck.
5 Hy bemint gerechticheyt/ende dat gericht:
*De Aerde is vol goetheyt des Heeren. psa.119.h.64
6 "Den Hemel is door dat woort des Hee- "Gene.1.a.1.
ren gemaect: En̄ alle zijn heyr door den geest Colo.1.b.16.
zijns monts.
7 *Hy hout dat Water in der zee te samen/ Job.38.a.8.
gelijck in een lederen Flessche: Ende leyt de Jere.5.d.21.
diepte int verborghen.
8 Alle werelt vreese den Heere/ en̄ voor hem
"schouwe hem alle wat op den Artboodem "Ontsie/oft
woont. schroeme.
9 *Want so hy spreect/so geschiedet: So hy *Gene.1.a.3.
ghebiedet/soo staet het daer.
10 De Heere maect te niete dẽ*raet der heyde Esai.8.a.2.
nen/ende weyndet de gedachtẽ der Volcken.
11 "Maer den raet des Heeren blijft eewelijc: Esai.46.b.9.
zijns herten gedachten inder eewicheyt.
12 *Wel den Volcke/diens de Heere een God Psa.144.c.15
is: Dat volc dat hy tot eẽ erue vercorẽ heeft.
13 ‖De Heere schout vanden Hemel ende siet Prou.15.a.3.
aller menschen kinderen. 2.Mac.9.a.5.
14 Van zijnen vasten Throon siet hy op alle/
die op Aerden wonen.
15 *Hy stiert hem alle dat herte.‖Hy merct op Prou. 16.a.2
alle haer wercken. ‖Eccl.15.c.23
16 Eenen Coninck en helpt zijn groote macht
niet: Eenen Ruese en wort niet verlost door
zijn groote cracht.
17 "Peerden en helpen ooc niet/en̄ haer groo Pro.21.d.31.
te sterckte en verlost niet.
18 *Siet / des Heeren ooghe siet op de gene Eccl.15.c.24.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

die hem vreesen/die op zijne goetheyt hopen.
19 Dat hy haer siele verlosse vander doot/ en
de voedese in den dieren tyt.
Psa.115.a.9. 20 Onse siele wacht op den Heere : || Hy is
onse hulpe ende Schilt.
21 Want onse herte verhuecht hem zijns: Eñ
wy betrouwen op zijnen heyligen naem.
22 Uwe goetheyt Heere si ouer ons / gelyck
als wy op v hopen.

Den xxxiiij. Psalm.

1 Eenen Psalm Dauids/doen hy zijn ghe-
baer veranderde voor Abimelech die hem
van hem dreef/eñ hy wech ginck.
2 ICk wil den Heere louen altijt : Sijnen
A lof sal altoos in mijnen mont zijn.
3 Mijn siel sal haer beroemen des Hee
ren: Dat het de ellendighe hooren/ende haer
verhuegen.
4 Prijst met mi den Heere/ende laet ons met
malcanderen zijnen Naem verhoogen.
1.Re.30.b.7. 5 Doen "ick den Heere sochte/antwoorde hy
my eñ verloste my wt alle mijn vreese.
6 Die hem aensien ende aenloopen: Dier aen
sicht en wort niet te schanden.
Psa.22.c.25. 7 *Doen dese ellendige riep/hoorde de Hee
re: Eñ hielp hem wt allen zijnen nooden.
Psa. 91.b.11. 8 ||De Engel des Heren legert hem rontom
de gene die hem vreesen/ende helptse wt.
9 Smaect ende siet hoe vriendelijc de Heere
Psal. 2.b.12. is: "Wel dien/die hem betrout/
*Psa.111.a.5 10 *Vreest den Heere / ghy zijne heylighen
B Want die hem vreesen en hebben geen gebrec
Math. 5.a.6. 11 "De Rijcke moeten nootdruftich zijn ende
Luce.1.d.49. hongheren: ||Maer die den Heere soecken/ en
||Mat.6.c.25. hebben geen gebrec aen eenich goet.
1.Tim. 6.b.6 12 Coemt herwaerts kinderen hoort nae my:
1.Pet. 5.a.7. Ic wil v de vrese des Heeren leeren.
"1.pet.3.b.10 13 "Wie isset die een goet leuen begheert. En-
de die geerne goede dagen hadde?
14 Behoet v tonge voor dat bose: Eñ uwe lip
pen datse geen bedriegerije en spreken.
Psa.37.d.27. 15 *Laet af vant boose/eñ doet dat goede/
Amos. 5.b.15 Soect vrede ende iaecht hem nae.
||Eccl. 1.c.24. 16 De||oogen des Heeren sien op de rechueer-
Hebr .4.c.13. dige. Eñ zijn ooren op haer crijsschen.
17 Maer dat aensicht des Heeren staet ouer
de gene die quaet doen: Dat hy haer gedach
Hoe god den tenisse wtroede van der Aerden.
ootmoedigen 18 Wanner de rechtueerdighe roepen/soo hoo
aensiet. ret de Heere: Eñ verlostse wt alle harẽ noot.
Psa. 51.c.19. 19 De Heere is na bi den ghenen die van*eẽ
Esai. 57.c.15. ghebroken herte zijn: Eñ helpt de gene die
een verslagen ghemoet hebben.
2.Tim.3.b.12 20 De||rechtueerdighe moet veel lijden. Maer
de Heere helpt hem wt dien allen.
21 Hy bewaert hem alle zijn ghebeente/ datter
niet een in stucken gebroken en werde.
22 Den godloosen sal dat ongeluck dooden.
Ende die den rechtueerdighen haten: sullen
schult hebben.
23 De Heere verlost de siele zijnder knechten:
Psal. 2.b.12. ||Ende alle die op hem betrouwen/ en sullen
Jerem.17.b.7 gheen schult hebben.

Den xxxv. Psalm.

Eenen Psalm Dauids.

1 *Heere/kijft teghen mijne kijuers: Strijt
A tegen mijne wederstrijders:
2 Aengrijpt den schilt ende de wapen/
ende maeckt v op/om my te helpen.
Spiesse. 3 Trect voorwaerts de "spere / ende beschut
my tegẽ mijn veruolgers: Spreect tot mijnder
sielen: Jck ben uwe hulpe.
4 Sy moeten haer schamẽ eñ beschimpt wor
den/die nae mijn siele staen. Sy moeten te
rugge keeren eñ te schanden worden / die
my quaet willen.
Psal.83.b.14 5 ||Sy moeten worden als Caf voor den
windt: Eñ de Engel des Heerẽ stootese wech
6 Haren wech moete duyster ende slipperich
worden: Ende de Engel des Herẽ veruolgese
7 "Want si hebben sonder oorsake ghestelt Psal. 57.b
haer nette/om mi te verderuẽ: Eñ hebben son
B der oorsake mijnder sielen kuylen ghegrauen.
8 *Hy moet onuersiens ouervallen worden: Mat.24.d
"Eñ zijn Nette dat hy gestelt heeft / moete "Eccl.28.
hem vangen /ende moete daer innecouerual- Pro.26.c.
len worden.
9 Maer mijn siele moete haer verhuegẽ des
Heeren/eñ vrolyc zijn op zijne hulpe.
10 Alle mijn ghebeenten moeten seggen: Hee-
re wie is v gelijck? Ghy die den ellendigen
verlost van dien die hem te sterck is: Ende dẽ
ellendigen ende armen van zijnen Roouers:
11 Daer treden aelweerdighe ghetuyghen op/
"die tygen mi aen/des ic niet schuldich en bẽ. 2.Re. 16.b
12 ||Sy doen my quaet voor goet Om my ||Psa. 38.c
in hertsrouwe te brenghen.
13 Maer ick/wanneer sy cranck waren / tooch
eenen sack aen/dede my wee met vasten/ en-
de badt van herten.
14 Jck hielt my/als oft mijn vrient ende Broe
der ware: Jck ghinck truerich/als een die o-
uer zijn moeder rouwe draecht.
15 ||Maer si verblyden haer ouer mijn schade: Job.31.c.2
ende vergaderen haer/De hinckende verga- Pro.17.a.
deren haer tegen my/sonder mijne schult. Sy
schueren/eñ en houden niet op.
16 Met dien/die daer huychelen ende spotten
om des buycks wille/bijten si haer tanden tsa
men ouer my.
17 Heere hoe lange wildi toesiẽ: Verlost doch
mijn siele van haren bulderen: Ende mijne
eensame vanden iongen Leeuwen.
18 ||Jc wil v dancken in der grooter gemeynte Psal.22.c
ende onder veel volcx wil ick v roemen.
19 En laetse niet ouer my verblijden/die my
onbillijck viant zijn? Noch metten oogen spot
ten/die "my sonder oorsake haten. Psa. 25.c.
20 Want si dencken schade te doen/eñ soecken Joan.15.c.
valssche saken tegen de stille in den lande.
21 *Eñ sperren haren mont wijt op tegen my/ Psa.22.b.
eñ spreken: Daer/daer/dat sien wy geerne.
22 Heere ghy siet het / en swijcht niet Heere:
En weest niet verre van my.
23 Ontweect v/ende waect op tot mijnen rech
te/ende tot mijnder sake/mijn Godt eñ Heere
24 Heere mijn Godt recht my na uwe gerech
ticheyt: Dat si haer ouer my niet en verblijdẽ.
25 En laetse niet seggen in haerder herten:
Daer/daer/dat wilden wy. En laetse niet seg
gen. Wy hebben hem verslonden.
26 *Sy moeten haer schamen ende te schan- Psa.40.c.
den worden/||alle die haer mijns quaets ver- ||Pro.17.a
blijden: Sy moeten met schande ende schaẽte Job.31.c.2
gecleet worden/die haer tegen my beroemen.
27 Roemen eñ verblijden moeten haer/ die
my gunnen / dat ick recht behoude: ||Eñ al- Psa.40.c.
toos seggen: De Heere moet hooge geloeft
zijn / die zijnen knecht wel wilt.
28 Ende mijn tonge sal spreken van uwer ghe
rechticheyt/ende v daghelijcx prijsen.

Den xxxvj. Psalm.

Eenen Psalm Dauids des Heerẽ knechts
om voor te singen.
1 *HEt is van gront mijns herten/van der
A godloosen wegen gesprooken: Dat geẽ
Gods vreese by haer en is.
2 Sy vercieren haer onder malcanderen sel-
ue: Dat si haer boose sake vorderen ende ande
re verachten.
3 Alle haer leeringhe is schadelijck ende ghe-
logen : " Sy en laten haer ooc niet wijsen/ Eccl.21.b.
dat si wat goets deden.
4 Maer si dencken op haren Leger nae scha-
den: Ende staen vast op den boosen wech/en-
de en schouwen geen erch.

*Heere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

...c.19. 5 *Heere uwe goetheyt reyct soo wijt als den
...c.45. Hemel is/ende uwe waerheyt so wyt als de
wolcken gaen.
6 Uwe gherechticheyt staet gelijck de bergen
Godts / ende uwe Recht als groote diepten:
...d.23. Heere/*ghy helpt beyde den mensche eñ vee.
7 Hoe dierbaer is uwe goetheyt / Godt/dat
B de menschen kinderen onder de schaduwe
uwer vluegelen/betrouwen.
8 Sy worden droncken van de rijcke goeden
uws huys/ende ghy drencktse met wellust/ als
met eenen stroom.
...c.10. 9 *Want by u is de levendige Fonteyne: Eñ
...b.10. in uwen lichte sien wy dat licht.
10 Breydt uwe goetheyt over de ghene die u
kennē: Eñ uwe gerechticheyt over de vromē.
11 En laet my niet van den stouten onder ge-
treden worden: Ende de handt der godlooser
en storte my niet.
12 Maer laet sy/de quaetdoenders/aldaer val
len/datse verstooten worden / ende niet blij-
uen en moghen.

Den xxxvij. Psalm.

Eenen Psalm Davids.

...c.17. 1 EN*vertorent u niet over de boose: En
...der A zijt niet nijdich over de quaetdoēders.
...n. 2 Want "ghelijck dat gras / worden sy
...o.a.5 haest afghehouwen/eñ als dat groene cruyt/
...e.25 sullen si verwelcken.
...4.a.1 3 Hoept op den Heere/*ende doet dat goede:
Blijft inden lande/ende geneert u redelijck.
...a.5. 4 Hebt uwen lust aen den Heere / ‖ die sal u
gheven/wat dijn herte wenscht.
...a.3. 5 "Bevelt den Heere uwe wegen/ eñ hoept
op hem/hy salt wel maken.
...b.8. 6 *Ende sal uwe gherechticheyt voort bren-
...17. ghen/ghelijck dat licht: Ende dijn recht als
den middach.
...c.15. 7 ‖Weest stille den Heere/ende wacht op hem
...b.11. Vertorent u niet over dien/ dien zijnen moet-
wille ghelucklijck voortgaet.
8 Staet af vā thoorne/eñ laet de gramschap.
En vertorent u niet/ dat ghy ooc quaet doet.
...d.21. 9 *Want de boose worden wtgheropt: Maer
...17. B die des Heeren verwachten/ sullen dat landt
beerven.
10 Het is noch om een cleyne tijt/ soo en is de
...21. godloose niet meer. " Ende als ghy nae zijne
...c.36. stede sien sult/sal hy wech zijn.
...a.5. 11 *Maer de ellendighe sullen dat landt beer-
ven/eñ lust hebben in grooten vrede.
...b.10 12 De godloose dreycht den gherechtigen/‖eñ
bijt zijn tanden te samen over hem.
...4. 13 Maer de Heere " lacht zijns : Want hy siet
...c.16. dat zijnen dach coemt.
14 De godloosen trecken dat sweert wt/ ende
spannen haren boghe/ dat si vellen den ellen-
digen eñ armen/eñ slaen de vroomen.
15 Maer haer sweert sal in haer herte ghaen/
ende haren boghe sal in stucken breken.
...b 16 16 *Dat weynich dat een Rechtveerdighe
...d.30 heeft / is beter / dan dat groote ghoet veel-
...b.8. der Godloosen.
...b.15 17 ‖Want der Godtloosen arm sal in stucken
C breecken: Maer de Heere onderhout de ghe-
rechtighe.
18 De Heere kent de daghen der vromen/en-
de haer goet sal eewelijck blijven.
19 Sy en worden niet ter schanden inder boo-
sen tijt: Ende in den dieren tyt sullen si ghe-
noech hebben.
...b.10. 20 "Want de godloose sullen vergaen/ende de
...b.7. vianden des Heeren : Al zijn si al schoon als
...a.3. eenen costelijckē beemt/*so sullen si doch ver-
gaen/gelijck den roock vergaet.
21 De Godloose borcht / ende en betaelt niet:
...a.5. ‖Maer de gherechtighe is bermhertich ende
...d.35. milde.

22 Want zijn gesegende beerven dlant: Maer
zijn vervloecte worden wtgheropt.
23 Van den Heere wort sulcx mans ganck ge-
D vordert: Eñ heeft lust aen zynen weghe.
24 *Valt hy/ so en wort hy niet wech gewor- Psal.34.c.20
pen: Want de Heere hout hem by der handt. Pro.24.c.16.
25 Ick ben jonck gheweest/ eñ out geworden/
‖eñ en hebbe noch noyt gesien den rechtveer- 3.Reg.17.a.4
digen verlaten/oft zijn saet om broot gaen. Eccl.2.b.12.
26 "Hy is altijt bermhertich/ ende leent geer- "Psa.112.a.5
ne/ende zijn saet wort gesegent. Pro. 11.c.24.
27 *Laet af vanden boosen ende doet dat goe- *Psa.34.b.15
de/ende blijft altoos eewelijck daer. Amos. 5.b.15
28 Want de Heere heeft dat recht lief / "ende "Deu.31.b.6.
en verlaet zijn Heyligen niet. Eewelijck wor- Josue.1.a.5.
den si bewaert: Maer der godloosen saet wort Hebr. 13.a.5.
wtgheropt.
29 De rechtveerdighe beerven dlant/ ende blij
ven eewelijck daer in.
30 ‖De mondt des rechtveerdighen spreect de Pro.31.d.26.
wijsheyt/ ende zijn tonghe leert dat recht.
31 "De Wet zijns Godts is in zijn herte / zijn Esai.51.b.7.
voetstappen en slipperen niet.
32 ‖De godloose loert op den rechtveerdigen/ Jere.9.b.8.
ende denct hem te dooden. Psal. 10.b.9.
33 Maer de Heere en laet hem niet in zijn han Sapi. 2.f.12.
den: Ende en verdoemt hem niet/wanneer hy
veroordeelt wort.
34 Wacht op dē Heere / eñ hout zijnē wech/so
E sal hy u verhoogē/dat ghy dat lāt beerft. Ghy
sult het sien / dat de godlose wtgeropt wordē.
35 *Ick heb ghesien eenen godloosen/ die was Job.20.a.6.
vermeten/ ende breydde hem wt / ende groen- Straffe der
de ghelijck eenen Lauwerboom. Godloosen.
36 "Doenmen voorby ginck/siet/doen was hi "1. Tess.5.a.3
wech: ‖Ick vraechde na hem/doen en wert hy ‖Job.7.b.21.
nergens ghevonden. Psa.37.b.10.
37 Blijft vroom/eñ hout u recht/want sulcken
salt ten laetsten wel gaen.
38 *Maer de overtreders worden verdaē met Job.8.b.22.
malcanderen: Ende de godloosen worden ten
laetsten wt gheropt.
39 Maer de Heere helpt den rechtveerdighen:
Die is haer sterckheyt inder noot.
40 Ende de Heere sal haer by staen / "eñ salse Job.36.b.15.
verlossen/Hy salse van den godloosen verlos-
sen / ende haer helpen/ want si betrouwen
op hem.

Den xxxviij. Psalm.

1 Eenen Psalm Davids totter gedachtenisse.
2 HEere " en straft my niet in uwen toor- Psalm.7.a.1.
A ne: Ende en castijt my niet in uwe Jere. 10.d.24
gramschap. Een gebet eñ
3 Want uwe pijlen steecken in my / ende uwe belijdinghe
hant druckt my. voor de sonde
4 Daer en is niet ghesonts aen mijn lijf voor
u dreygen: Ende daer en is gheenen vrede in
mijn ghebeente voor mijn sonden.
5 Want mijn sonden gaen over mijn hooft/
ghelijck eenen swaren last/zijn si my te swaer
gheworden.
6 Mijn wonden stincken / ende vloeyen van
etter/om mijnder dwaesheyt wille.
7 Ick gae crom ende seer ghebuckt: Den hee-
len dach gae ick truerich.
8 Want mijn lenden verdorren gantsch: Ende
niet ghesonts en is aen mijn lijf.
9 Het is met my gantsch anders gheworden/
ende ben seer in stucken ghestooten: Ick huyle
van onrusten mijns herten.
10 Heere/voor u is al mijn begeerte: Eñ mijn
B suchten en is u niet verborgen.
11 Mijn herte beeft/mijn cracht heeft mi verla
tē/eñ dat licht mijnder oogē en is niet by my.
12 Mijn*beminde ende vrienden staen teghen Job. 19.b.14.
my/ende sien mijne plagen: Ende mijn naeste Psa.55.b.14.
treden verre af.
13 Eñ die my na der sielen staē/ stellen my na:

Eñ die my quaet willen/spreken/ hoe si schan
de doen willen/ende gaen met enckel list om.
14 Maer ick moet zijn ghelijck een doove/ en-
de niet hooren: Eñ gelijck een stomme die zy-
nen mont niet open en doet.
15 Eñ moet zijn gelyck een die niet en hoort/
ende die gheen wederspzake in zijnen mondt
en heeft.
16 Maer ick volherde Heere op v/ ghy Heere
mijn God sult my verhooren.
17 Wāt ic dencke/ dat si haer ymmer niet over
C my en verblijden: Wanneer mijnen voet slip-
perde/souden si haer hooge roemē tegen my.
18 Want ick ben tot lijden ghemaeckt/ eñ mijn
smerte is ghestadelijck voor my.
19 Want ick doe mijne misdaet cont/eñ sorghe
voor mijne sonde.
20 Maer mijne vianden levē/eñ zijn machtich:
Psal. 69.a.5. ‖Die my sonder schult haten/ zijn groot.
"Psa.35.b.12 21 "Ende die my quaet doen voor dat ghoet/
setten haer teghen my/ Daerom dat ick over
dat goede houde.
22 En verlaet my niet Heere mijn Godt: En
weest niet verre van my.
23 Haest v snellijck my by te staen/Heere mijn
hulpe.

Den xxxix. Psalm.

1 Eenen Psalm Davids/ voor te singhen/
voor Jeduthun.
2 ICk hebbe voor my genomen/ick wil my
Jacob.3.a.2. A hoeden/ * dat ick niet en sondighe met
mijnder tonghen.
Ick wil mijnen mondt toomen/ de wijle ick
den godloosen also voor my sien moet.
3 Ick ben verstomt ende stille ghewozden/en-
de swijge der vruechden/ ende moet mijn leet
in my eten.
4 Mijn herte is brandich ghewozden in mij-
nen Lijve/ Ende als ick daer aen ghedenc-
ke/ worde ick ontsteecken/ Ick spreecke met
mijnder Tonghen.
Psa.90.b.12. 5 ‖Maer Heere leert my doch/dat het eē eyn-
de met my hebben moet/ ende dat mijn leven
een teecken heeft/ende ick daer af moet.
Job.7.a.6. 6 "Siet/mijne daghen zijn eenre hantbreedde
Van de cort-heyt des menschen levens. by v/ende mijn leven is als niet voor v: Hoe
gants niet zijn alle menschen/ die doch so se-
ker leven. Sela.
*1.pa.30.c.16 7 *Sy gaen daer henen als een schaduwe/ eñ
‖Eccl. 11.b.7. maken haer vele onnutte onruste: ‖Sy verga
Luce.12.b.20 deren/ende en weten niet wiet crijgen sal.
8 Nv Heere/ wes sal ick my troosten? Ick
B hope op v.
9 Verlost my van alle mijnder sonde/ ende en
laet my niet den sotten eenen spot worden.
10 Ick wil swijghen/ ende mijnen mondt niet
open doen. Ghy sultet wel maken.
11 Keert uwe plage van my/want ick ben ver
smacht voor de straffe uwer hant.
12 Wanneer ghy eenen castijt om der sonden
wille/soo wordt zijn schoonheyt verteert als
van motten: Ach hoe gants niet zijn doch al-
le menschen. Sela.
13 Hoort mijn ghebedt Heere/ ende verneemt
mijn crijsschen/ende en swijcht niet over mijn
1.Pa. 30.c.15 tranen: Want ick ben beyde uwe‖Pilgrim/eñ
*Gen. 15.c.13 dijn Borger/*als alle mijn Vaders.
14 Laet af van my/ dat ick my verquicke eer
dat ick henen vare/eñ niet meer hier en si.

Den xl. Psalm.

1 Eenen Psalm Davids voor te singen.
2 ICk verbeydede des Heerē/eñ hy neych-
A de hem tot my/eñ hoorde mijn crijsschen.
Psal. 18.b.17 3 *Eñ trock my wt der grousamen Cuy
len/eñ wt dē modder/ Eñ settede mijn voeten
op eenen steen/dat ick ghewisse treden can.
4 Ende heeft my een nieuwe liet in mijnen
mondt ghegheven/te loven onsen Godt: Dat
sullen vele sien/ende den Heere vreesen/ende
op hem hopen.
5 ‖Wel dien/die zijn hope settet op den Hee- Psal. 2
re: Ende hem niet en keert totten hovveerdi- Jere.17.
gen/ende die met luegenen omgaen.
6 Heere mijn Godt/ groot zijn uwe wonde-
ren/ende uwe gedachten/die ghy aen ons be-
wijst. Dy en is niet ghelijck/ ick wilse vercon
dighen/ende daer af segghen/ hoe wel si niet
te vertellen en zijn.
7 "Offerhanden ende Spijsoffer en behaghen Jere.7.
B v niet: Maer de ooren hebt ghy my open ge- Hebr.10
daen. Ghy en wilt noch Brandtoffer noch
Sondoffer.
8 ‖Doen sprack ick: Siet/ick come/ In den Phil.2.
Boeck is van my ghescheven.
9 Dwen wille/mijn God/doen ic geerne: ‖Eñ Jere.31.
uwe Wet heb ick in mijnder herten.
10 "Ick wil prediken de gherechtichept in der Psal.22
grooter gemeynte: Siet/ick en wil my mijnen
mont niet laten stoppē/ Heere dat weet ghy.
11 ‖Dwe gherechtichept en verberghe ick niet Mat.12
in mijn herte/van dijner waerheyt ende van
dijnen Heyl spreecke ick. Ick en verhele u-
we goetheyt ende trouwe niet/ in de groote
ghemeynte.
12 Maer ghy Heere/ en wilt doch dijne berm-
herticheyt van my niet keeren: Laet uwe
goedertierenheyt ende trouwe my alle we-
ghen behoeden
13 Want my heeft omringt lijden sonder ghe- Eē belij
C tal. Mijne sonden hebben my aenghegrepen/ der sond
dat ick niet sien en can/ Haerder is meer dan
hayr op mijn hooft: Eñ mijn herte heeft my
verlaten.
14 ‖Laet het v wel bevallen Heere/ dat ghy Psal.70
my verlost. Haest v Heere my te helpen.
15 *Schamen moeten si haer/ eñ te schanden Psa. 35.
worden/die na mijn siele staen/dat si die*om- *Verdo
brenghen: ‖Te rugghe moeten si vallen/ende ‖Job.31
te schanden worden/die my quaet gunnen. Prov.1
16 Sy moeten haerder schande verschricken/
die over my roepen: Daer/daer.
17 Het moeten haer verblijden ende vrolijck
zijn/alle die na v vraghen/Ende die dijn heyl
beminnen/‖moeten segghen alle weghen: De Psa. 35
Heere si hooge gheloeft.
18 Want ick ben arm ende ellendich/ maer de
Heere ‖sorget voor my: Ghy zijt mijn helper 1.Petr.
ende verlosser: Mijn Godt en vertoeft niet.

Den xlj. Psalm.

1 Eenen Psalm Davids voor te singen.
2 WEl dien/ "die hem des nootdruftigen Rom.12
A aenneemt/dien sal de Heere verlossen Eccle.7
ter quader tijt. Gala.6.
3 De Heere sal hem bewaren/ eñ by den le-
ven behouden. Ende hem laten wel gaen op
aerden/eñ niet geven in zijnder viandē wille.
4 De Heere sal hem verquicken op het bed-
de zijnder cranckheyt: Ghy helpt hem van al-
le zijnder cranckheyt.
5 ‖Ic sprac: Heere zijt my genadich/heelt mijn Eccli. 2
siele: "Want ick hebbe aen v ghesondicht. "Psa.5
6 Mijn vianden spreecken quaet teghen my:
Wanneer sal hy sterven/eñ zijnen naē vergaē?
7 Sy comen dat sy aenschouwen/ ende en
meynent doch niet van herten: Maer soecken
wat/dat si lasteren moghen/gaen henen/ ende
dragent wt.
8 Alle die my haten/‖mompelen te samen te- Luystere
B gen my/ende dencken quaet over my.
9 Sy hebben een boeven stuck over my be-
slooten: Wanneer hy leyt/ en sal hy niet we-
der opstaen.
10 "Oock mijn vriendt/ dien ick my betroude/ Joan. 13
die mijn broot adt/treet my onder de voeten. Dan. 11
11 Maer ghy Heere zijt my ghenadich: Ende
helpt my op/so wil ickse betalen.

Daer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

12 Daer by mercte ick/dat ghy een welbeha-
ghen aen my hebt / dat mijn viant niet ouer
my uytchende en wort.
13 Maer my onthout ghy om mijnder vro-
micheyt wille/Eñ stelt my voor uwe aensicht
eewelijck.
14 Gelooft si de Heere de Godt Israels / van
nv aen tot inder eewicheyt.Amen Amen.

Den xlij.Psalm.

1 Een onderwijsinge der kinderen Korah/
voor te singhen.
2 A GElijc dat Hert crijscht nae versch wa-
ter/soo crijscht mijn siele/Godt tot v.
...a.2. 3 *Mijn siele dorst na Gode/na den le-
uendigen Godt: Wanneer sal ick daer henen
comen/dat ic Gods aensicht aenschouwe?
...a.6. 4 "Mijn tranen zijn myn spijse dach ende
...5.a.2 nacht/de wijle men daghelijcks tot my seyt:
||Waer is nv dijn Godt?
...2.b.9 5 Wanneer ick dan daer aen gedencke/*soo
schudde ick mijn herte wt by my seluen: Want
ick wilde geerne henen gaen met den hoope/
ende met hen wandelen totten huyse Gods/
met vrolijcheyt eñ dancken onder de hoo-
pen die daer vieren.
...b.12 6 Wat "bedroeft ghy v mijn siele/ende zijt soo
onrustich in my? Wacht op Godt want ick
sal hem noch dancken / dat hy my helpt met
zijnen aenghesichte.
7 Mijn Godt / bedroeft is mijn siele in my
...a.1. daerom gedencke ick aen dy/"int lant aen de
Jordane/ eñ Hermonim op dē cleynē Berch.
8 Dijne vloeden ruysschen daer henē/dat hier
een diepte ende daer een diepte bruyschen:
...1.3. "Alle dijne waterwaghen ende baren gaen o-
uer my.
9 De Heere heeft des daechs toegeseyt zij-
ne goetheyt: Ende des nachts singe ick hem
eñ bidde totten Godt mijns leuens.
16 Jck segge tot Godt mijne steenrootse: Waer
om hebdy mijns vergeten? "Waerom moet ic
...a.2. soo truerich gaen / wanneer mijn viant my
dringt?
11 Het is als een moort in mijnen beenen/dat
my mijne vianden schenden/wanneer sy da-
...b.10 ghelijcx tot my seggē: *Waer is nv dijn God?
...a.6 12 ||Wat bedroeft ghy v mijn siele/eñ zijt so on
rustich in my? Wacht op Godt want ick sal
hem noch dancken / dat hy mijns aensichts
hulpe/ende mijn Godt is.

Den xliij.Psalm.

1 A REcht my Godt/ ende voert my mijn sa-
ke tegen dat onheylich volc: Ende ver
lost my vandē valschē eñ boosen liedē.
2 Want ghy zijt de Godt mijnder sterckheyt:
...b.19 Waerom verstoot ghy my? "Waerom laet
ghy my so truerich gaen / wanneer my mijn
viant dringt?
3 Seynt dijn licht / ende uwe waerheyt / dat
si my leyden: Eñ brengen tot uwen heyligen
berghe/eñ tot uwer wooningen.
...b.7. 4 Dat ic henen gae totten "Altaer Gods/tot
...b.10 ten Godt/die mijne vruechde ende ghenoech-
te is/ende v Godt op der Herpen dancke/
mijn Godt.
5 Wat bedroeft ghy v mijn siele/ ende zijt
so onrustich in my? Wacht op Godt want ick
sal hem noch dancken dat hy myns aensichts
hulpe/ende mijn God is.

Den xliiij.Psalm.

1 Een onderwijsinge der kinderen Korah/
voor te singen.
2 GOd wy hebbē met onsen oorē gehoort:
...b.7. A ||Onse Vaders hebbent ons vertelt/
wat ghy gedaen hebt tot haren tijden
van outs.
3 Ghy hebt metdijner hant de Heydenen
verdreuen/maer haer hebt ghy ingeset: Ghy
hebt de Volcken verdoruen/maer haer hebdy
wtgebreyt.
4 *Want si en hebben dat lant niet ingeno- Deute.9.a.3.
men door haer sweert/eñ haren arm en hielp
haer niet. Maer uwe rechter hant/uwen arm
ende dat licht ws aensichts / want ghy hadt
een welbeuallen aen haer.
5 "Godt ghy zijt de selue mijn Coninck / ghy Psal. 93.a.1.
die Jacob hulpe toesegt.
6 Door v willen wy onse vianden omstoo-
ten: ||Jn uwen Naem willen wy tonder tre- Psa.118.a 10
den/die haer teghen ons setten:
7 Want ic en verlate my niet op mijnē boge:
Eñ mijn sweert en can my niet helpen.
8 Maer ghy helpt ons aen onsen vianden:
Ende maect te schanden die ons haten.
9 Wy willen dagelijcx roemen van Godt / eñ
dijnen naem dancken eewelijc. Sela.
10 Waerom verstoot ghy ons dan nv/eñ laet
ons te schanden worden? Eñ en trect niet wt
onder onse heyr.
11 Ghy laet ons vlien voor onse vianden / dat
ons beroouen die ons haten.
12 *Ghy laet ons opslocken ghelijck schapen: Esai.53.b.9.
Eñ verstropt ons onder de Heydenen.
13 Ghy vercoopt dyn volck om niet / ende en
neemter niet voor.
14 *Ghy maect ons tot versmaetheyt onsen na Psal.79.a.4.
bueren /tot eenen spot ende geck den ghenen
die rontom ons zijn.
15 "Ghy maeckt ons tot een byspruecke on- 3.Reg.9.b.7.
der de Heydenen / ende dat de Volcken dat
hooft ouer ons schudden.
16 Dagelijcx is mijn versmaetheyt voor my:
Ende mijn aensicht is vol schanden.
17 Dat ic de scheynders ende lasteraers hoorē/
eñ de vianden ende wraeckgierige sien moet.
18 Dit al is ouer ons gecomen/eñ en hebben
ws doch niet vergeten noch ontrouwelijck
in dijn verbont ghehandelt.
19 Onse herte en is niet afgeuallē/noch onsen
ganck geweken van uwen weghe.
20 Dat ghy ons alsoo in stucken slaet onder de
Draken eñ bedect ons met duysternisse.
21 Wanneer wy des Naems onses Gods ver
C gheten hadden / ende onse handen op ghehe-
uen tot eenen vreemden Godt.
22 Dat conde Godt wel vinden/||nv kent hy Psal. 7.b.10.
ymmers onses herten gront. Jere.17.b.10.
23 Want "wy worden ymmers om uwent wil- "Rom.8.e.36
le dagelijcx verworcht / ende zijn geacht als 4.Es. 15.b.10
slachschapen.
24 ||Ontwect v op Heere/waerom slaept ghi? Psa.89.f.47.
Waect op eñ en verstoot ons niet so gehelijc.
25 Waerom verberget ghy uwe aensicht/verge
tet onser ellenden ende benautheyt.
26 *Want onse siele is ghebuycht ter Aerden Psa.119.d 25
onsen buyc cleeft aen den aertbodem.
27 Maeckt v op / helpt ons/ ende verlost ons
om uwer goetheyt wil.

Den xlv.Psalm.

1 Een bruyt liet/eñ onderwijsinge der kinde
ren Korah van der Roose voor te singen.
2 A MJn herte dichtet een fijn Liet: Jc wil
singen van een Coninc: Mijn tonghe
is een penne eens goeden schrijuers.
3 Ghy zijt de schoonste onder den Menschen
kinderen: Lieffelijck zijn uwe lippen/daerom
segent v Godt eewelijck.
4 Gordet dijn "sweert aen dijner zijden / ghy
Helt / ende verchiert v schoon. Ephe.6.c.17.
5 Het moet v gelucken in uwer Cyraghien/ Apo. 19.b.15.
Trect henen der waerheyt te goede/ eñ de ellē
dige by rechte tē behouden/soo sal uwe rech-
ter hant wonder bewijsen.
6 Scherp zijn uwe pijlen/dat de volcken voor
v nederuallen/ midden onder de vianden des
Conincx

Hebre.1.b.8. 7 *Godt/ uwen stoel blijft altoos ende ee-
Vande God- welijck: Den Scepter ws Rijcx/is een recht-
heyt Christi. ueerdich Scepter.
*Psal,11,a,8 8 Ghy "bemint de gerechticheyt/eñ haet een
godloos wesen: Daerom heeft v Godt/uwen
Godt/ gesalft met vruechden olie/meer dan
uwe gesellen.
9 Vwe Cleederen zijn enckel Myrrhe/ Aloes
ende Kesia/als ghy wt den yvooren Palley
sen daer henen treedt in uwer schoonder heer
lijcheyt.
10 In uwe cieragie gaen der Coninghen doch
teren: De Bruyt staet tot uwer rechter hant
in enckel costelijck gout.
11 Hoort dochter / siet daer op ende neyget
Deut.33.a.9. uwe ooren: "Vergeet dijns volcx/ende dijns
Mat.19.d.29 Vaders huys.
Luce.14.e.26 12 So sal de Coninc lust aen uwe schoonheyt
C hebben: Want hy is dijn Heere ende ghy sult
hem aenbeden.
Oft Tyry. 13 De dochter* ‖Zor sal met geschencken daer
‖Esa.23.c.18. zijn/De rijcke int volc sullen voor v "vleyen.
"Smeecken. 14 Des Conincx dochter is gants heerlijc in
wendich: Sy is met gulden stucken becleet.
15 Men leydtse in gesticte cleederen totten Co
ninck/Ende haer speelgenooten/de Maechdẽ
die haer na gaen/leytmen tot v.
16 Men leytse met vruechden ende blijschap-
pen/eñ gaen in des Conincx Palleyse.
17 In de stede uwer vaderen suldi kinderen
crijgen : Die suldy tot Vorsten setten in der
gantscher werelt.
18 Ick wil ws naems gedencken van kint tot
kints kinde: Daerom sullen v danckẽ de volc
ken altoos/ende eewelijck.

Den xlvj. Psalm.

1 Een Liet der kinderen Korah vander
ieucht voor te singen.
2 GOdt is onse toevlucht/ende stercte: Eẽ
A hulpe in den grooten nooden/die ons
geraeckt hebben.
3 Daerom en vreesen wy ons niet wanneer
ooc schoon de werelt onderginge/eñ de Ber-
gen midden inde zee soncken.
Psa.89.b.10 4 *Wanneer alschoon de zee raesde ende wen
telde /dat van haerder tempeest de Berg en
in vielen: Sela.
Hebr.12.d.22 5 Nochtans sal ‖de stadt Gods fijn lustich
Apoc.3.b.12. blijuen met haren fonteynen/daer de heylige
Wooningen des Hoochsten zijn.
Joan.14.c.23 6 "Godt is by haer daer binnen/daerom sal-
2.Cor.6.c.16. se wel blijuen/ God helpt haer vroech.
Apoc.21.a.3. 7 De Heydenen moeten versagen/ende de
Coninckrijcken vallen/Dat Aertrijc moet ver
gaen/ wanneer hy hem laet hooren.
8 De Heere Sebaoth is met ons: De Godt
B Jacobs is mijn bschutsel. Sela.
9 Coemt herwaerts ende siet de werckẽ des
Heeren die op aerden sulck verstooren heeft
aengerecht/
Oft stillet. 10 Die de Oorlogen ‖stieret in aller Werelt/
*Psa.76.a.4 *de Bogen in stucken breect/spiessen in stuc-
ken slaet / eñ wagenen met vyer verbrant:
Psal.37.a.7. 11 "Weset stille ende bekent dat ick Godt ben.
Esai.30.c.15. Jc wil eere inlegghen onder den Heydenen/
ick wil eere inleggen op aerden.
12 De Heere Sebaoth is met ons: De Godt
Jacobs is onse beschutsel. Sela.

Den xlvij. Psalm.

1 Eenen Psalm voor te singen der kinde-
ren Korah.
2 SLaet in de handen alle volcken/ ende
A juechet Gode met vrolijck geschal.
Psal.96.a.4 3 "Wãt de Heere de Alderhoochste is
Eccl.43.d.42 verschrickelijc: Een groot Coninck op dẽ gan
schen Aertbodem.
4 Hy sal de Volcken onder ons dwinghen
ende de lieden onder onse voeten.
5 *Hy verkiest ons tot den Erfdeel; De heer Deu.4.d.
licheyt Jacobs/die hy bemint. Sela Vã de he[...]
6 Godt vaert op met juechen: Ende de Hee uaert Ch[...]
re met heller Basuynen.
7 Lof singet/lof singet Gode/lof singet lof-
singet onsen Coninck.
8 Want Godt is Coninck op den gantschen
Aertbodem/lofsinget hem cloeckelijc.
9 Godt is Coninck ouer de Heydenen: "God Esai,66.[...]
sit op zijnen heyligen Stoel.
10 De Vorsten onder de volcken zijn verga-
dert tot een volck dẽ Gode Abrahams: Want
Godt is seer verhoocht by den Schilden op
Aerden.

Den xlviij. Psalm.

1 Een Psalm liet der kinderen Korah.
2 GRoot is de Heere/ende hooge beroemt
A in der stadt ons Godts / op zijnen
heyligen Berch.
3 Den Berch Sion is ghelijck een schoon
spruytken /dies hem dat gantsche Lant tro-
stet. Aen de zyde teghent Noorden leyt de
"Stadt des grooten Conincx. Hebr.12.d
4 Godt is in hare Palleysen bekent/dat hy
de beschuttinge si.
5 Want siet ‖Coningen zijn vergadert/ ende 2.Pa.20.
met malcanderen voorby getrocken.
6 Sy hebben haer verwondert doen si sulcks
sagen. Sy hebben haer ontsielt/eñ zijn * ghe Van bone
stortet. afgestoote[...]
7 Beuinge is hen aldaer aengecomen / angst
als een die baert.
8 Ghy breect be Schepen in de zee in stucken
door den oosten wint.
9 Also wy ghehoort hebben so sien wijt inde
B Stadt des Heeren Sebaoth/in de stadt ons
Godts : Godt onderhout de selue eewee-
lijck. Sela.
10 Godt wy verwachten uwer goetheyt in
uwen Tempel.
11 Godt ghelijck uwen Naem/soo is oock u-
wen roem totten eynde der werelt toe.
Vwe rechter hant is vol gerechticheyts.
12 *Den berch Sion verhuege hem/ende de Psal.97.[...]
Dochteren Juda zijn vrolijc om uwer gherich
ten wille.
13 Maect v om Sion/ ende omuangtse: Telt
haer Torenen.
14 Legt neersticheyt aen haer Mueren/eñ ver
hoocht haer Palleysen: Op datmen daer af
vercondige by de nacomelinghen.
15 Dat dese Godt onse Godt si/altoos eñ ee-
welijck/hy leydet ons als de ieucht.

Den xlix. Psalm.

1 Eenen Psalm der kinderen Korah/voor
te singen.
2 HOort toe alle Volcken/mercket op alle
A die in deser tijt leeft.
3 Beyde gemeyn man ende heerẽ/bey
de rijcke ende arme met malcanderen.
4 ‖ Mijnen mont sal van wijsheyt spreken/ Psal.78.[...]
ende mijn hert van verstant seggen. Mat.13.d
5 Wy willen een goede spruecke hooren ende
een fijn gedicht op der Herpen spelen.
6 Waerom soude ick my vresen in boosen da-
gen/ wanneer my de misdaet mijnder onder-
treders omringt?
7 ‖Die haer verlaten op haer goet/ende po- Psal.52.[...]
chen op haer groote rijcdommen. Eccle.5.a.
8 Niemant en can doch zijnen Broeder ver- Luce.12.[...]
lossen : Noch God yemant versoenen.
9 *Want het coste te vele haer siele te verlos Mat.16.d
sen/dat hijt moet laten aenstaen eewichlijck.
10 Oft hy oock alschoon lange leeft/ende den
Cuyl niet en siet.
11 Want*men sal sien / dat sulcke wyse doch Eccle.2.b.
steruen/so wel als de Dwasen ende Narren
vergaen/"eñ moeten haer goet anderẽ laten. Eccl.11.b.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

12 Dat is haer herte / dat haer huysen dueren
B altoos: Haer wooningen blijuen voort ende
voort/eñ hebben groote eere op aerden.
13 Nochtans en connen si niet blijuen in sulc-
ker weerde: Maer moetē daer af als een vee.
14 Dit haer doen is enckel dwaesheyt: Noch-
tans louent haer naecomelinghen met haren
monde. Sela.
15 Sy ligghen in de Helle ghelijck Schapen/
de doodt knaechtse: || Maer de vroome sul-
len gantsch gheringhe ouer haer heerschen/
ende haer pochen moet vergaen/inder Hellen
moeten si blijuen.
16 Maer Godt sal mijn siele verlossen wt der
C hellen ghewelt/want hy heeft my aengheno-
men. Sela.
17 "En laet v niet verbijsterē oft een rijc wort.
Oft de heerlijchept zijns huys groot wort.
18 ||Want hy en sal in zijn steruen niet mede
nemen/ende zijn heerlijckheyt en sal hem niet
nae varen.
19 Maer hy troost hem deses goeden leuens/
ende prijst het / wanneer een nae ghoede da-
ghen poocht.
20 So varen si haren vaderen na/ ende en sien
dat Licht nemmermeer.
21 Somma: Wanneer een mensch inder weer-
dicheyt is/eñ en heeft des gheen verstant / so
vaert hy daer af als een vee.

Den l. Psalm.
Eenen Psalm Assaph.

1 GOdt de Heere de Machtighe spreeckt/
A eñ roept der werelt vanden opganc der
Sonnen totten onderganck.
2 ||Wt Sion verschijnt de schoone glants
Godts.
3 Onse God coemt/eñ en swijcht niet: ||Der
slindende vier gaet voor hem henen/eñ ront-
om hem een groot onweder.
4 Hy roept Hemel ende Aerde / dat hy zijn
volck oordeele.
5 Vergadert my mijn Heylighen/die dat ver-
bont meer achten dan Offerhande.
6 *Ende de Hemelen sullen zijn gherech-
tichept vercondighen: Want Godt is Rich-
ter. Sela.
7 Hoort mijn volck/laet my spreecken: Isra-
el laet my onder v ghetuyghen: Ick God/ben
dijn God.
8 ||Van uwer Offerhanden weghen en straffe
ick v niet/uwe Brantofferen zijn doch anders
altoos voor my.
9 Ick en wil niet van uwen huyse ossen ne-
men/noch bocken wt uwen stallen.
10 Want alle dieren int wout zijn mijn/eñ dat
Vee op de berghen/daerse by duysendē gaen.
11 Ick kenne alle dat geuogelte op de bergen:
Eñ alderley gedierte op dē velde/is voor my.
12 Waert dat my hongerde/so en wilde ick v
daer van niet segghen. ||Want den aertbodem
is mijn/ende al wat daer in is.
13 Meynt ghy dat ick Ossen vleesch eten wil/
oft Bocken bloet drincken?
14 Offert Gode danck/ende betalt den Hooch
B sten uwe gheloeften.
15 *Ende roept my aen inder noot / so wil ick
v verlossen/so suldy my prijsen.
16 Maer totten Godloosen spreect Godt: Wat
vercondicht ghy mijn rechtē/ ende neemt mijn
verbont in uwen mont?
17 So ghy doch de castijdinghe haet/eñ werpt
mijn woorden achter v.
18 Wanneer ghy een Dief siet / soo loopt ghy
met hem/ende hebt ghemeynschap met den
Ouerspeelders.
19 Uwen mont laet ghy dat boose spreecken/
ende v tonghe drijft valschept.
20 Ghy sittet ende spreect teghen uwen broe-
der/den soone uwer moeder ||blameert ghy. ||Achterclapt.
21 Dat doet ghy*eñ ick swijge/so meynt ghy/ *Esai. 57.b.9
ick sal zijn ghelijck ghy: Maer ick wil v straf-
fen/ende wilt v onder oogen setten.
22 Merct doch dat/ghy die Godts verghetet/
dat ick v niet teenemael wech en rucke/ ende
daer en si gheen Verlosser meer.
23 Wie danck offert/die prijst my/ende daer is
den wech/dat ick hem wijse dat Heyl Gods.

Den lj. Psalm.

1 Eenen Psalm Dauids voor te singhen/
2 *doen de Propheet Nathan tot hē quam 2.Reg. 12.a.1
als hy was tot Bathsaba ingegaen.
3 GOdt zijt my ghenadich/na dijnre goet- Een ghebedt
A heyt/ende doet mijn sonden wt na uwe mz belijdinge
groote bermhertichept. der sonden.
4 Wascht my wel van mijnder misdaet/ ende
reynicht my van mijnder sonden.
5 Want || ick bekenne mijne misdaet/eñ mijn Job.13.b.15.
sonde is alle tijt voor my. Luce.18.b.13.
6 Aen v alleen heb ick ghesondicht/eñ quaet
voor v ghedaen.
"Op dat ghy recht behout in uwē woordē/ Roma.3.a.4.
eñ reyn blijft wanneer ghy || gherichtet wort. ||Gheoordeelt.
7 Siet/ick ben wt sondelijcken sade geboren/
eñ mijn moeder heeft my in sondē ontfangen.
8 Siet/ghy hebt lust totter waerheyt/die int
verborghen leyt: Ghy laet my weten/de hey-
melijcke wijsheyt.
9 *Ontsondicht my met || ysope/ dat ick reyn Ephe.5.e.26.
worde: Wascht my/dat ick sneeuwit worde. ||Leu.14.a.6.
10 Laet my hooren blijschap eñ verhueghen/ 1.Pet.3.c.21.
dat de beenen vrolijck wordē/die ghy in stuc-
ken ghesiagen hebt.
11 Verbercht uwe aensicht van mijnen sonden
ende doet alle mijn misdaet wt.
12 *Schept in my Godt een reyn herte / ende Ezec.36.e.26
geeft my eenen nieuwen gewissen geest. Acto.2.a.2.
13 En verwerpt my niet van uwen aensichte/
B en nemet uwen heyligen Geest niet van my.
14 Troost my weder met uwer hulpe/ ende de
vrijmoedige geest onderhonde my.
15 Want ick wil den ouertreders uwe wegen
leeren/dat haer de sondaren tot v bekeeren.
16 Verlosset my vanden ||bloetschulden/God/ 2.Re.11.b.14
ghy die mijn Godt eñ Heylant zijt/dat mijne
tonge uwe gerechtichept roeme.
17 Heere doet mijne lippen open / dat mijnen
mont uwen roem vercondige.
18 *Want ghy en hebt gheenen lust totter of- Miche. 6.b.6
ferhande/ick wouse v anders wel geuen: Eñ Geen offerhā
brantofferen en behagen v niet. de maer eē ge
19 De offerhanden die Gode behaghen/ " zijn broken herte
eenen beangsten geest: Een beangst ende ver- behaecht
slagen herte en suldy God niet verachten. Gode.
20 Doet wel aen Sion na dijner genade/tim- "Esai.57.c.15
mert de mueren te Jerusalem.
21 Dan || sullen v behaghen de Offerhanden Rom. 12.a.1.
der gerechtichept/de Brandtofferen eñ gant- 1.Petr.2.a.5.
schen Offer: Dan salmen Ossen op uwen al-
taer offeren.

Den lij. Psalm.

1 Een onderwijsinghe Dauids voor te sin-
2 ghen/ Doen || Doeg de Edomiter quam/ 1.Reg.22.b.9
ende seyde Saul aen/ende sprack: Dauid
is in Abimelechs huys ghecomen.
3 WAt pocht ghy dan ghy Tyran / dat
A ghy condt schade doen? so doch Godts
goethept noch dagelijcks duert.
4 Uwe tonge staet na schaden/ Eñ snijdt met
luegenen/als een scherp scheermes.
5 Ghy spreect liener dat boose dan dat goede:
Ende liener valsch dan recht. Sela.
6 Ghy spreect gheerne al wat tot verderuen
dient/met valscher tongen.
7 Daerom sal v Godt oock ghantsch ende
heel verstooren / ende in stucken slaen / en-
de wt der Hutten rucken / ende wt den lan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

de der leuendighen wtroyen. Sela.
8 Ende de gherechtighe sullent sien / ẽ haer
vreesen/ende sullen om hem lachen.
9 Siet/dat is de man/die God niet voor zij-
Psal.49.a.7. nen troost en hielt/ "maer verliet hem op zij-
Eccle.5.a.1. nen grooten rijckdom/ende was machtich om
Luce.12.b.19 schade te doen.
10 Maer ick sal blijuen gelijck eenen groenen
Olijfboom int huys Godts : Verlate my op
Gods goetheyt altoos ende eewelijck.
11 Ick dancke v eewichlijck / want ghy condt
het wel maecken : Ende wil verbeyden op u-
wen naem / want uwe Heylighen hebbender
vruechde aen.

Den lij. Psalm.

1 Een onderwijsinge Dauids in dẽ Choor
om malcanderen voor te singen.
Psal. 14.a.1. 2 DE "dwasen spreken in haerder herten:
A Daer en is gheen Godt : Sy en due-
gen niet / ende zijn eenen grouwel ge-
worden in haren boosen wesen. Daer en is
niemant die wat goets doet.
Gene. 11.a.5. 3 ‖Godt sach vanden hemel op der menschen
kinderen / dat hy saghe oft yemandt verstan-
dich ware die na God vraechde.
4 Maer si zijn alle afghevallen / ẽ altemael
Rom. 3.b.10. onduechdelijck geworden/ ‖daer en is niemãt
die wat goets doet/oock niet eene.
5 En willen dan de quaetdoenders haer niet
laten geseggen? Die mijn volck verslindẽ/dat
si haer generen? God en roepen si niet aen.
6 Maer daer vreesen si haer/dat niet te vree-
sen en is: Want Godt verstropt de gebeenten
der drijuers / ghy maecktse te schanden/want
Godt versmaetse.
Esai.53.c.20. 7 "Ach dat de hulpe wt Sion ouer Israel qua
Rom.11.d.26 me/ende God zijn ghevanghen volck verlos-
sede/soo sonde hem Jacob verhueghen / ende
Israel vrolijck zijn.

Den liij. Psalm.

1 Een onderwijsinghe Dauids voor te sin
1.Reg.26.a.1 2 gen/ Op snarenspel/‖Doen die van Siph
quamen/ende spraecken tot Saul : Dauid
heeft hem by ons verborgen.
3 HElpt my God door uwen naem/ẽ be-
A stelt my recht door uwe ghewelt.
4 Godt verhoort mijn gebet/ verneemt
de redenen mijns monts.
5 Want stoute setten haer tegen my/ ende Ty
rannen staen my nae mijnder sielen / ende en
hebben Godt niet voor oogen. Sela.
6 Siet/Godt staet my by : De Heere onder-
hout mijn siele.
Deu.32.e.35. 7 *Hy sal de boosheyt mijnen vianden beta-
len: Verstoortse door uwe trouwe.
8 Soo wil ick v een vruechden offer doen/
ende uwen naem Heere dancken / dat hy soo
troostelijck is.
9 Want ghy verlost my wt allen mijnẽ noot/
dat mijn ooge aen mijn vianden lust siet.

Den lv. Psalm.

1 Een onderwijsinge Dauids/voor te sin-
ghen op snarenspel.
2 GOd hoort mijn gebedt/ẽ en verbercht
A v niet voor mijn smeecken.
3 Merct op my/ende verhoort my/hoe
ick so clagelijck versage ende huyle.
4 Dat de viant soo crijscht/ende de godloose
dringhet : Want si willen my eenen quaden
treeck bewijsen/ende zijn op mi heftich gram.
5 Mijn herte beangst hem in mijn lijf/ ẽ des
doots vreese is op my ghevallen.
6 Vreese ende beuinghe is my aengecomen/
ende grouwel heeft my ouervallen.
7 Ick sprack: Och hadde ick vlueghelen ghe-
lijck de Duyuen/dat ick vloghe ende yewers
blijuen conde.
8 Siet / soo woude ick my verre wech maec-
ken / ende in die woestijne blijuen. Sela.
9 Ick wilde haesten/dat ick ontliepe voor dẽ
stormwinde ende onweder.
10 ‖Maect haer tongen oneens Heere/ẽ laet Gene. 11.b
se ondergaen: Want ick sie vermetenheyt en-
de twist inder stadt.
11 Sulcx gaet dach ende nacht rontom in hare
B mueren/moeyte ende arbeyt is daer in.
12 Schade doen regeert daer in: Liegen ẽ be-
driegen en laet niet af van haren straten.
13 Wanneer my doch mijne viant scheyndede/
soo woude ickt lijden: Ende wanneer my mij
ne hater ouerpochte/ woude ick my voor hem
verberghen.
14 Maer "ghy zijt mijn ghesellle/mijn*Pleger/ Psa. 38.b.
ende nae vrient. *Regeerder Gouuerneur
15 Wy die vriendelijc tsamẽ warẽ tusschẽ ons/
wy wandelden int huys Gods met hoopen.
16 De doot *verhaestese/ẽ moeten leuendich Nu.16.e.3
in de Helle varen / Want enckel boosheyt is
onder haren hoop.
17 Maer ick wil tot God roepen/ende de Hee
re sal my helpen.
18 Des Auonts / Smorgens/ẽ Middaechs/
wil ick claghen ende huylen / soo sal hy mijn
stemme hooren.
19 Hy verlost mijn siele vanden genen die aen
C my willen/ende gheeft haer ruste/ want haer
der isser veel teghen my.
20 Godt sal hooren/ ende haer verootmoedie
ghen/die altijt blijft. Sela.
Want si en worden niet anders/ẽ en vree-
sen Godt niet.
21 Want si leggẽ haer handen aen zijne vreed-
same/ende ontheyligen zijn verbont.
22 Haren mont is gelatter dan boter/ ẽ heb-
ben doch crijch inden sin : Haer woorden zijn
saechter dan olie/ẽ zijn doch bloote swerdẽ.
23 Werpt ‖ uwen aenuallenden noot op den Matt.6.c.
Heere/die sal v besorgen/ ẽ en sal den recht- Luce.12.c.
ueerdigen niet eewelijck in onruste laten. 1.Pet. 5.b
24 Maer Godt ghy sultse onderwaerts stooten
inden diepen Cuyl. De bloetgierigen ẽ val-
schen en sullen haer leuen niet ter helft bren-
ghen. Maer ick hope op v.

Den lvj. Psalm.

1 Een gulden Cleynoot Dauids van der
stommen duyuen/onder de vreemde: "Doen 1.Reg.21.b
hem de Philisteen grepen tot Gath.
2 GOdt*zijt my genadich/ want menschen Psal.51.a.
A willen my versincken: Dagelijcx strijden
si/ende benauwen my.
3 Mijn vianden versincken my dagelijcx/ wãt
vele strijden teghen my stoutelijck.
Wanneer ick my vreese/ soo hope ick op v.
4 Ick wil Godts woordt roemen : Op Godt
wil ick hopen/‖ẽ my niet vreesen: Wat sou- Hebr. 13.b
de my twleesch doen?
5 Daghelijcx vechten si mijne woorden aen:
Al haer gedachten zijn / dat si my quaet doen.
6 Sy houden te hoope ende loeren/ende heb-
ben acht op mijne versen/hoe si mijn siele ver
rasschen.
7 Wat si quaets doen / dat is schoon al ver-
gheuen. Godt stoote sulcke lieden sonder alle
ghenade tonder.
8 Telt mijn vlucht/vaet mijne tranen in uwẽ
B sack: Sonder twijfel ghy teltse.
9 Dan sullen haer mijne vianden moeten te
rugghe keeren: Wanneer ick roepe/so mercke
ick/dat ghy mijn Godt zijt.
10 Ick wil roemen Gods woort: Ick wil roe-
men des Heeren woort.
11 *Op God hope ick/ende en vreese my niet/ Psa. 118.a
wat connen my de menschen doen?
12 Ick hebbe v Godt gheloeft/dat ick v danc-
ken wil.
13 ‖Want ghy hebt mijn siele vander doot ver Psa. 116.b
lost

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

lost/mijne voetē van slipperen/dat ic wande=
len mach voor Gode/int licht der leuendigē.

Den lvij. Psalm.

1 Een gulden Cleynoot Dauids/voor te sin
gen(dat hy niet en verginc)||doen hy voor
Saul vloot inde Speloncke.
2 SIjt my genadich God/zijt my genadich
A want mijn siele betrout op v "eñ onder
de schaduwe uwer vluegelen hebbe ic
toeulucht/tot dat dat ongheluck voorby gae.
Jck roepe tot Godt den Alderhoochsten/tot
God die mijns iammers een eynde maect.
4 ||Hy seyndet vandē Hemel /eñ helpt my vā
der versmaetheyt mijns versinckers. Sela.
Godt seynt zijne goetheyt ende trouwe.
Jck ligge met mijnder siele onder de Leeu=
wen / der menschen kinderen zijn vlammen/
"haer tanden zijn glauien eñ pijlen/ende haer
tonghe scherpe sweerden.
Verheft v God ouer den Hemel/ende uwe
B eere ouer alle werelt.
||Sy stellen mijne gangen netten/ eñ druckē
mijne siele neder: *Sy grauen voor my eenen
Cuyl/ende vallen selue daer in. Sela.
Mijn herte is bereyt/God/mijn herte is be=
reyt/dat ick singe ende loue.
"Waect op mijn eere/waect op Psalter eñ
Herpe: Vroech wil ick op waken.
Heere ick wil v dancken onder de volcken:
Jck wil v lof singen onder de lieden.
||Want uwe goedertierenheyt is so wijt als
den Hemel is. Ende uwe waerheyt soo wijt
als de Wolcken gaen.
Verheft v Godt ouer de Hemelen/eñ uwe
eere ouer alle werelt.

Den lviij. Psalm.

Een gulden Cleynoot Dauids/voor te sin
gen/dat hy niet en verginck.
SIjt ghy dan stom/ dat ghy niet spreken
en wilt wat recht is/ ende rechten wat
gelijck is/ghy menschen kinderen?
Ja moetwillich doet ghy onrecht inden lan
de/eñ gaet straex door met uwen handen/ver=
metenheyt te bedrijuen.
De Godtloosen zijn verkeert van moeders
lichaem aen/ De Luegenaers dolen van moe
ders lijf aen.
Haer woeden is ghelijck dat woeden een=
der Slangen : "Ghelijck een doove Adere/die
haer ooren toe stopt.
Datse niet en hoore de stemme des Toove
naers/des besweerders/die wel besweerē cā.
God breect in stucken haer tanden in haren
monde: Stoot in stucken Heere de kinnebacx
tanden der ionger Leeuwen.
Sy sullen vergaen als water dat daer he=
nen vloeyt: Sy micken met harē pijlen/ maer
de selue breken in stucken.
Sy vergaen / ghelijck een slecke versmach=
tet/ gelijck een ontijdige geboorte eens wijfs/
en sien si de Sonne niet.
Eer uwe doornen rijp worden aenden door
nen struyck / salse een toornicheyt soo versch
wech rucken.
De "gherechtige sal hem verhueghen/wan=
neer hy sulcke wrake siet / *eñ sal zijn voeten
baden in des godloosen bloet.
Dat de lieden sullen segghen: De gherech=
tige sal des ymmers ghenieten / Godt is ym=
mers noch rechter op Aerden.

Den lix. Psalm.

Een gulden Cleynoot Dauids (dat hy
niet verdaen en wert) *doen Saul henen
sandt/ende liet zijn huys bewaren / dat hy
hem dooden soude.
VErlost my Godt van mijne vianden/
ende beschudt my voor den genen/die
haer tegen my setten.
3 Verlost my vanden quaetdoenders/eñ helpt
my vanden bloetgierighen.
4 Want siet Heere/si loeren op mijn siele: De
stercke vergaderen haer tegen mi/sonder mij=
ne schult ende misdaet.
5 Sy loopen sonder mijn schult / eñ bereyden
haer: Waect op eñ gemoet my/eñ siet daer in.
6 Ghy Heere Godt Sebaoth/God Jsraels/
waect op/ende besoect alle Heydenen/En zijt
niemant genadich van dien/ die so verwegen
quaetdoenders zijn. Sela.
7 ||Des auonts laetse wederom oock huylen Psa.59.c.15.
als de honden / eñ inde stadt rontom loopen.
8 Siet si spreken met malcanderen/sweerden
B zijn in haer lippen. Wie sal dit hooren?
9 Maer "ghy Heere sult haerder lachen/ende Psalm.2.a.4
aller Heydenen spotten. Sapi.4.b.12.
10 Voor haerder macht houde ick my tot dy:
Want God is mijn beschuttinghe.
11 God vertoont my rijckelijck zijne goetheyt:
God laet my mijnē lust sien aen mijne viandē.
12 En verworchtse niet/dattet mijn volc niet
en vergete: Maer verstroytse met uwer macht
Heere/onse schilt/ende stootse tondere.
13 Haer leeringe is enckel sonde/eñ volherden
in haerder houeerdije/ ende predijcken enckel
vloecken ende wederspreken.
14 Vernieltse sonder alle genade/vnieltse dat
C si niet en zijn/ eñ beuinden dat God heerscher
si in Jacob/in alder werelt. Sela.
15 *Des auonts laetse wederom oock huylen Psal.59.a.7.
als honden/ ende inder stadt rontom loopen.
16 Laetse hier eñ daer loopen om spijse: Ende
morren wanneer si niet sat en worden.
17 Maer ick wil vā uwer macht singen/ ende
des morghens roemen uwe ghoetheyt: Want
ghy zijt mijne beschuttinghe / ende toeulucht
in mijnder noot.
18 Jck wil dy/mijn God /lof singhen/want ghy
God zijt mijn beschuttinghe/ ende mijn gena=
dighe God.

Den lx. Psalm.

1 Een gulden Cleynoot Dauids voor te
singē/vā een guldē Roosenspanne te leerē/
2 "Doē hy gestredē had tegen de Syriers 2.Reg.8.10.
te Mesopotamia/eñ tegen de Syriers van
Soba/doē Joab om keerde/eñ sloech vā dē
Edomiten int sout dal twelf duysent.
3 GOdt/ ghy die ons verstooten ende ver=
A stroyt hebt/ende toornich waert/troost
ons weder.
4 Ghy die daerde beweeget/ ende in stuckē ge
schuert hebt/heylt haer gebrokenheit die so in
stucken geuallen is.
5 Want ghy hebt dijnen volcke een hert we=
sen getoont/ ||Ghy hebt ons eenē dronc wijns Psal.75.b.9.
gegeuen/dat wy tuymelden. Esai.51.d.17.
6 Maer ghy hebt doch een teecken gegeuen/ Jere.25.c.15.
den genen die v vreesen/ dwelc si op wierpen
ende haer seker maecte. Sela.
7 Op dat uwe beminde vlost wordē/ so helpt
nv met uwer rechter hant/eñ verhoort ons.
8 *Godt spreect in zijn Heylichdom/ dies ben Psa.108.a.8
B ick vrolijc/ick wil deylen Sichem/ende afme=
ten dat dal Suchot.
9 Gilead is mijn/ mijn is Manasse/Ephraim
is de macht mijns hoofts/Juda is mijn vorst.
10 Moab is mijn waschvat/mijnē schoen strec=
ke ick ouer Edom/ Philistea iuychet tot my.
11 Wie wil my voeren in een vaste stadt? Wie
geleydet my tot in Edom?
12 En sult ghijt niet doē God/ghy die ons ver
stoot? Eñ en treet niet wt God op onse heyr.
13 "Doet ons bystant inder noot/ want men= Psa.108.b.13
schen hulpe en is geen nutte.
14 Met God willen wy daden doen/hy sal on
se vianden tonder treden.

Den lxj. Psalm.

1 Eenen Psalm Dauids/ voor te singen op
een snarenspel.
2 Hoort God mijn crijsschen / ē merct op
A mijn gebedt.
3 Hier beneden op aerden roep ick tot
dy/wanneer mijn herte in angst is : Wilt my
doch voeren op een hooge steenrootse.
Psa. 18.b.19. 4 *Want ghy zijt mijn toeuerlaet/ eenen sterc
Eccli. 34.c.16 ken Toren voor mijne vianden.
5 Jck wil woonen in uwe Hutte eewelijckē/
ende betrouwen onder v vlueghelen. Sela.
6 Want ghy Godt hoort mijn gheloften/ghy
beloont die wel/ die uwen naem vreesen.
7 Ghy geeft eenen Coninck een lanc leuē dat
zijn Jaren altijts voort ende voort gedueren.
8 Dat hy altoos sit ē blijft voor Gode: Be-
thoont hem goedertierenheyt ende trouwic-
heyt/dat si hem behoeden.
9 So wil ick uwen name lofsingen eewelijc/
dat ick mijn geloften betale dagelijcx.

Den lxij. Psalm.

1 Eenen Psalm Dauids / voor Jeduthun
voor te singhen.
2 Mijn siele is stille tot God/ die my hel-
A pet.
3 Want hy is mijnen troost/ mijn hul-
pe/ mijn beschuttinghe / dat my gheenen val
stoten en sal/hoe groot hy oock is.
Eenen man. 4 Hoe lange legt ghy alle/"Eenen lagen dat
ghy hem verworget/als een hangende wandt
ende verschuerde muere?
5 Sy dencken slechts hoe si hem dempen/ be-
neerstigen haer der luegenen : Gheuen goede
woorden/maer int herte vloecken si. Sela.
6 Maer myn siele volherdet alleen op Godt/
want hy is mijn hopinghe.
7 Hy is mijnen troost/ mijn hulpe/ ende mijne
beschuttinge/dat ick niet vallen en sal.
8 By Godt is mijn heyl / mijn eere/den steen
B mijnder stercte/mijn toeuerlaet is op Godt.
1.Reg.1.b.15. 9 Hoept op hem altijt/lieue lieden/ *Schud-
det uwe herte voor hem wt/ God is onse toe-
uerlaet. Sela.
10 Maer de menschē en zijn doch ymmers niet.
Groote lieden faelgeren ooc: Sy wegen wey-
niger dan niet/so vele als haerder is.
Eccle.5.a.1. 11 *En verlaet v niet op onrecht ende verme-
1.Tim.6.d.17 tenheyt / en hout v niet tot sulcken / dat niet
en is. Valt v rijckdom toe/so en hanghet dat
herte daer niet aen.
12 God heeft een woordt gesprokē/dat heb ick
somtijts gehoort/dat Godt alleē machtich is.
Jere. 17.b.10. 13 Ende ghy Heere zijt ghenadich/"ē betaelt
Job.34.b.11. eenen yeghelijcken/so hijt verdient.
Rom.2.a.6.
Apo.2.d.23.

Den lxiij. Psalm.

1 Eenen Psalm Dauids doen hy was in
de woestijne Juda.
Psa.119.h 62 2 Godt/ghy zijt mijn Godt/ ‖vroech wake
A ick tot dy. Mijn siele dorst nae v/ mijn
vleesch verlanget nae v/in een drooch
ende dorre lant daer gheen water en is.
3 Aldaer sie ick nae v in uwen Heylichdom/
woude gheerne aenschouwen uwe macht en-
de eere.
4 Want uwe goetheyt is beter dan leuen:
Mijne lippen prijsen v.
5 Aldaer woude ic v geerne louen mijn leefda
ghe/ē mijn handen in uwen naem opheffen.
6 Dz ware myns hertē vruechde ē genoechte
wāneer ic v met vrolijckē monde louē soude.
Deut.6.a.7. 7 *Wanneer ick my te bedden legghe/so ghe-
B dencke ick aen dy: Wanneer ick op wake/ soo
spreke ick van v.
Psal. 17.b.8. 8 Want ghy zijt mijn hulper / "ende onder de
schaduwe uwer vluegelen roeme ick.
9 Mijn siele hanget v aen/uwe rechter handt
onderhout my.
10 Maer si staen na mijn siele om my te ouer-
vallen/ sy sullen onder de aerde onderwaerts
varen.
11 Sy sullen int sweert vallen/ende den Vos-
sen te deel worden.
12 Maer de Coninck verhuecht hem in God:
*Wie bi hem sweert/sal gepresen wordē/wāt
de luegenmonden sullen verstopt worden.

Den lxiiij. Psalm.

1 Eenen Psalm Dauids voor te singhen.
2 Hoort Godt mijn stemme in mijnen cla-
A ghen/behoet mijn leuen voor den grou
samen vyant.
3 Verbercht my voor de vergaderinge der bo
sen/voor den hoope der quaetdoenders.
4 *Die haer tonghen scherpen ghelijck een
sweert/ die met haren vergiftighen woorden
micken/als met pylen..
5 "Dat si heymelijc schieten de vromen: Hae-
stelijc schieten si op hen/sonder alle schuwe.
6 Sy zijn coen met haren bosen aenslagen/ē
seggen*hoe si stricken leggen willen/ē spre-
ken: Wie canse sien?
7 Sy versieren schalcheyt/ ende houdent hey
melijck / zijn verslaghen/ ende hebben listighe
schalcx stucken.
8 Maer Godt salse haestelijck schieten/dattet
hen wee doen sal.
9 Haer eygen tonge salse vellen/dat haer be-
spotten sal wie datse siet.
10 Ende alle menschen diet sien/sullen seggē:
Dat heeft God gedaen /ende mercken dattet
zijn werck sy.
11 De rechtueerdighe sullen hen des Heeren
verhuegen/ende op hem betrouwē/ ende alle
vrome herten/sullen hem dies beroemen.

Den lxv. Psalm.

1 Eenen Psalm Dauids/tot een Liet
voor te singhen.
2 O God/men loeft v inder stilheyt te Sion/
A ende v betaeltmen geloften.
3 Ghi verhoort dat gebet/daerom coēt
alle vleesch tot v.
4 Onse misdaet druct ons hert/wilt doch ghi
onse sonden vergheuen.
5 *Wel dien/diē ghi verkiest/ē tot v laet/dat
hy woone in uwē Houē/die heeft rijckē troost
van dijnen huyse/dynen heyligen Tempel.
6 Verhoort ons na der wonderlijcker gerech-
ticheyt/God onse Heyl/ghy die zijt dē toeuer
laet aller op aerden/ende verre aende Zee.
7 Die de bergen vaste settet in zijnder cracht/
ende gerustet is met macht.
8 "Ghi die stillet dat bruysen der zee/dat bruy
sen haerder baren/ē dat rasen der volcken.
9 Dat hen ontsetten die aen de selue eynden
B woonen/voor uwe teeckenen: Ghy maect vro
lijck al wat hem verroert/beyde des morgens
ende des auonts.
10 Ghy besoeckt dat lant/ē wateret/ē maket
seer rijc: Gods sprincborne heeft waters plan
teyt/ghy laet haer Coren wel geraken/want
also bouwet ghy dat lant.
11 Ghy drencket zijn voren / ende vochtet dat
geploecht is/met regen maect ghijt weeck/en
de seghent zijn vruchten.
12 Ghy cronet dat Jaer met uwen goede/ende
uwe voetstappen druppen van vette.
13 De wooningen inde woestijne zijn ooc vet/
dat si druppen/ende de cleyne bergē zijn ronts
om lustich.
14 De vlacke velden zijn vol schapen/ende de
valleyen staen dicke met coren/datmē juychet
ende singhet.

Den lxvj. Psalm.

1 Een Psalm liet/voor te singhen.
2 Juycht *Gode alle landen/ Lofsinget ter
A eeren sinen naem/roemet hem heerlijck.
3 Spreect tot Godt: ‖Hoe wonderlijcken
zijn uwe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

zijn uwe wercken:Het sal uwe vianden fael-
geren voor uwe groote macht.
4 Alle lant aenbidde v/ende lofsinge v/lofsin
ghe uwen naem. Sela.
5 Coemt herwaerts/ende siet aen de wercken
Gods/die so wonderlijc is met sinen doen/on
der der menschen kinderen.
6 *Hy verandert de Zee int drooge/ datmen
te voet ouer dat water gaet:"Dies verhuegē
wy ons in hem.
Hy heerschapt met zijnder gewelt eewelijc/
‖zijn ooghen aenschouwen op de volcken:De
Afuallighe en sullen haer niet verhoogen con
nen. Sela.
Louet ghy Volcken onsen Godt/ laet sinen
roem wijt luydtbaer worden.
Die onse sielen int leuen behoudt / ende en
3 laet onse voeten niet slipperen.
0 Want Godt ghy hebt ons*geproeft/ eñ ge-
loutert gelijck dat siluer gelouter wort.
1 Ghy hebt ons laten worpē inden rozen/ghi
hebt op onse lendenen eenen last geleyt.
2 Ghy hebt menschen laten ouer onse hooft
comē/"wy zijn in vyer eñ water gecomē/maer
ghy hebt ons wtgeuoert ende verquict.
3 Daerom wil ic met brantoffer gaen in dijn
huys/‖ende v mijn geloften betalen.
4 Also ic mijn lippē hebbe open gedaen/eñ mij
nen mont gesproken heeft in mijnen noot.
5 Jck wil v vette Brantofferen doen van ge-
C brande Rammen : Jck wil offeren Runderen
met Bocken. Sela.
6 Coemt herwaerts/ hoort toe/ ghy alle die
Godt vreese: Jc wil vertellen/wat hy aē mijn
siele ghedaen heeft.
7 Tot hem riep ick met mijnen monde / ende
prees hem met mijn tonge.
8 *Waert dat ic wat onrechts voor hadde in
mijnē hertē:So en soude deHeere niet hoorē.
9 Daerom verhoort my Godt/ ende merct op
mijn smeecken.
0 Geloeft si Godt die mijn gebet niet en ver-
worpt/noch sine goetheyt van my en keert.

Den lxvij.Psalm.

Eenen Psalm voor te singē op snarenspel.

GOd si ons genadich"eñ segene ons:Hi
‖late ons zijn aensicht lichten. Sela.
Dat wy op aerdē bekennē sinē wech
onder alle Heydenen zijn Heyl.
God v dancken de volcken/dy dancken alle
volcken.
De volcken verhuegē haer/ eñ iuychen/dat
ghy de lieden recht ordeelt/ende regeert de lie
den op aerden. Sela.
God dy dancken de volcken/dy danckē alle
volcken.
Dat lant geeft zijn vrucht:Het segene ons
Godt/onse Godt.
Het segene ons God/ende alle werelt vree-
se hem.

Den lxviij.Psalm.

Een Psalm liet Dauids/voor te singen.

GOd stae op *dat zijn vianden verstropt
worden: Ende die hem hatē/voor hem
vlieden.
Verdrijftse/gelijck den roock verdreuē wort.
Gelijc dat Was versmilt vandē vyere/ so moe
ten vergaen de Godloose voor Godt.
Maer de gerechtige moeten haer verblijden
ende vrolyck zijn voor Godt: Ende haer van
herten verhueghen.
Singt Gode/lof singt sinen Name/ maeckt
dien de bane/die daer sacchte henē vaert: Hy
heet Heere/ende verblijt v voor hem.
"Die een vader is der Weesen/eñ een Rech
ter der Weduwen:Hy is Godt in zijnder hey-
ligher wooninghe.
‖Een God die den Eensamen dat huys vol
kinderē geeft/ die dē geuāgē wt voert ter rech
ter tijt/*eñ laet de afuallige blijuen int dorre. Psal.66.a.7.
8 "God/doē ghy voor uwē volcke henē trock/ "Exo.13.d.21
doen ghy henen ginct inde woestijne. Sela.
9 ‖Doen beefde de aerde/eñ de Hemelen dro- Exo.20. c.18.
pen voor desen Godt in Sinai/voor den God Judi.5.a.4.
die Jsraels Godt is.
10 Maer nv geeft ghi God eenen genadighen
B regen/eñ dijn Erue dat dorre is/verquict ghi.
11 Dat uwe dieren daer in woonē connē/God
ghy lauet den ellendigen met dijne goeden.
12 De Heere geeft dat woort/met grootē scha
ren der Euangelisten.
13 De Coninghen der Heyrscharen zijn onder
malcanderen vrienden/ende de huysfeere deylt
den roof wt.
14 Wanneer ghy te velde ligt/soo blincket als
de vloghelen der duyuen / die als siluer ende
gout schemeren.
15 Wanneer de Almachtige onder haer Conin
gen gins ende weder settet/so wort het claer/
waert doncker is.
16 Den berch Gods is eenē vruchtbarē berch/
een groot ende vruchtbaer geberchte.
17 Wat huppelt ghy grootē bergē?Godt heeft
lust op desen berch te woonen/ ende de Heere
blijft oock altoos aldaer.
18 Der Wagenen Gods*is veel duysent mael Dan.7. b.10.
duysent:De Heere is onder haer inden heyli Apoc.5.b.11.
ghen Sinai.
19 "Ghy zijt inde hoochte geuaren/eñ hebt de Ephe.4. a.8.
C geuangenis geuangē.Ghy hebt gauē ontfan-
gen voor de menschen/ooc de afuallighe/ dat
God de Heere nochtans aldaer blijuen sal.
20 Geloeft si de Heere dagelijcx/God leyt ons
eenē last op/maer hy helpet ons oock. Sela.
21 Wy hebbē eenen God die daer helpet/ ende
den Heere Heere/die vander doot verlost.
22 Maer Godt sal den cop zijnder vianden in
stucken smijtē met harē hayrschedele/ die daer Diehaer niet
voort varen in haerder sonden. en bekeeren
23 Doch spreeckt de Heere: Jck wil onder den worden ghe-
vetten sommighe halen:Wt de diepte der Zee straft.
wil ick sommige halen.
24 ‖Daerō sal uwē voet inder viandē bloet ge Psal.58.b.12
nerwet wordē/eñ uwe honden sullent lecken.
25 Men siet Godt/ hoe ghy daer henen treckt:
Hoe ghy mijn God ende Coninck daer henen
treckt int Heylichdom.
26 De sangers gaē voor henē/daer na de speel
lieden/onder de maechden die daer bommen.
27 Loeft God den Heere inde vergaderingen/
D voor de fonteyne Jsrael.
28 Daer heerschapt*de cleyne BēJamin onder Judic.20.
haer:De Vorsten Juda met haren hoopen/de
Vorsten Sebulon/de Vorsten Naphthali.
29 Dijn Godt heeft dijn rijcke opgherecht/ dat
selue wilt ghy God/ons stercken/want het is
dijn werck.
30 Om ws Tempels wille te Jerusalem/sullen
v de Coningen geschencken toe voeren.
31 Schelt dat gedierte int riet/de rotte der os-
sen onder hare Calueren / die daer vertreden
om ghelts wille: Hy verstropt de volcken die
daer geerne orloghen.
32 De Vorsten wt Egypten sullen comē/Moo
ren lant sal sine handen wtstrecken tot God.
33 Ghy Coninckrijcken op aerden singet Gode/
lof singet den Heere. Sela.
34 Dien/ die daer vaert inden Hemel ouer al
van aenbegin:Siet/hy sal sinen donder cracht
gheuen.
35 Geeft Gode de macht/zijn heerlicheyt is in
Jsrael/ende sine macht inde wolcken.
36 God is wonderlijc in sinen Heylichdom/hy
is een God Jsraels/hy sal dē volcke macht eñ
cracht geuen/geloeft si Godt.

Den lxix.Psalm.

Eenen

1 Eenen Psalm Dauids / vanden Roosen
voor te singhen.
Jone.2.a.5. 2 GOdt helpt my/ *want dat water gaet
A my tot aen de siele.
3 Ic versincke in diepen slijm/daer gee
nen gront en is: Ic ben in diepe wateren/en-
de de vloet wil my verdrencken.
4 Ic heb my moede geroepen/ mijnen hals is
heesch/dat gesichte vergaet my/ dat ick so lan
ge moet verbeyden op mynen Godt.
Psal.35.c.19. 5 Die my "haten sonder oorsake/ dier is meer
Joan.15.c.25 dan ick hayren op mijn hooft hebbe.
Dat onschul Die my onbillicx viant zijn/ende my verder
dige Lämekē uen/zijn machtich/ick moet betalen dat ic niet
heeft onser al gheroofT en hebbe.
d schult moe- 6 Godt ghy weet mijn dwaesheyt/ ende mijne
ten betalen. schulden en zijn v niet verborgen.
1.Pet.1.b.19. 7 En laetse niet te schanden wordē aen my/
die vs verwachtē/Heere Heere Sebaoth/en
laetse niet schaemroot worden aen my / die v
soecken Godt Israels.
Mat.10.b.22 8 ||Want om uwen wille drage ic smaet/mijn
B aensicht is vol schanden.
Job.19.b.14. 9 *Ic ben vreemt gewordē mijnen broederen/
Psal.88.b.9. ende onbekent mijnder moeder kinderen.
"Joan.2.d.17 10 "Want ick yuere my schier ter doot om dijn
||Rom.15.a.3 huys/||ende den smaet der geenen die v schen
den/valt op my.
Jone.3.a.5. 11 Ende ic weene eñ "vaste bitterlijcken/ende
men bespot my daer toe.
12 Ick heb eenen sack aenghetrocken/ maer sy
maken eenen spot daer wt.
Job.30.a.9. 13 Die inde poorte sitten/clappen vā my:||Eñ
Tren.3.f.63. inde*ghelaghen singtmen van my.
Ezech.33.f.32 14 Maer ic bidde Heere tot v/ter aengenamer
"brasseryen. tijt: God door uwe groote goetheyt verhoort
my met uwer trouwer hulpe.
15 Verlost my wt den dreck/ dat ic niet en ver
sincke/dat ic verlost worde van mijnē haters/
ende wt de diepe wateren.
16 Dat my de watervloet niet en versuype/eñ
C de diepte niet en verslinde/eñ dat hol der cuy-
len hem niet bouen my toe en doe.
17 Verhoort my Heere/want uwe goetheyt is
troostelijck : Keert v tot my nae uwe groote
barmhertichheyt.
18 Eñ en verghetet v aensicht niet voor uwen
knecht/wāt my is angst/verhoort my haestelijc.
19 Maect v tot mijnder siele eñ verlostse: Ver-
lost my om mijnder vianden wille.
20 Ghy weet mijn smaet/schande eñ schaemte?
Mijn wederseggers zijn alle voor v.
Dit spreeckt 21 De smaet breket my mijn herte in stucken/
dauid al indē ende crencket my. Ick wachtede oftet yemant
persoō christi iammerde/maer daer en is niemant: Ende op
troosters/maer ick en vinde geene.
Mat.27.e.48 22 "Ende si geuen my galle te eten/ ende edick
Joan.19.c.29 D te drincken in mijnen grooten dorst.
||Rom.11.b.9 23 Haer||tafele moet voor hen tot eenen strick
worden/ter vergeldinge ende tot eenen val.
24 Haer ooghen moeten duyster worden/dat si
niet en sien: Ende haer lendenē laet alleneen
waggheelen.
25 Ghiet dijne ongenade op haer/ ende uwen
grimmighen toorne begrijpse.
Mat.23.e.38. 26 *Haer wooninge moet woest wordē/eñ daer
Actor.1.d.20. en si niemant die in haren Hutten woone.
27 Want si veruolgen dien ghy geslagen hebt/
ende roemen/dat ghy de uwe seer slaet.
28 Laetse in"deene sonde ouer de ander vallen
dat si niet en comen tot uwer gherechticheyt.
Exod.32.g.32 29 "Daechtse wt den boec der leuendigen/ dat
si met den gherechtighen niet aengheschreuen
en worden.
30 Maer ick ben ellendich/eñ my is wee: God
dijne hulpe beschutte my.
31 Ic wil den naem Gods louen met een liet/
E ende wil hem hooge eeren met dancke.
32 Dat sal den Heere bet geuallen dan eenen
Osse/die hoornen ende clauwen heeft.
33 De ellendige sient/eñ verhuegē haer: Ende
die God soecken/dien sal dat herte leuen.
34 Want de Heere hoort de armen/ende en ver
acht zijn gheuanghenen niet.
35 *Hem loue de Hemel/Aerde/ende Zee/ende
al dat hem daer inne roert.
36 Wāt God sal Sion helpē/eñ de steden Juda
timmeren/datmē aldaer woone/eñ die besitte.
37 "Ende dat zaet zijnder knechten sullense be
eruen: Ende die sinen naem beminnen/sullen
daer inne blijuen.

Den lxx. Psalm.

1 Eenen Psalm Dauids voor te singhen
ter ghedachtenisse.
2 HAest v Godt||my te verlossen: Heere my
A te helpen.
3 *Sy moeten haer schamē eñ te schan
den worden/die na mijnder sielen staen.
"Sy moetē te rugge keeren ende beschimpt
worden/die my quaet wenschen.
4 Dat si moeten wederom te schandē worden
die ouer my crijsschen: Daer/daer.
5 Verhuegen eñ vrolijc moeten zijn aen v/die
na v vragen/eñ die dijn Heyl beminnen/ ||al-
toos seggen: Hooch gelouet si Godt.
6 Maer ick ben ellendich eñ arm/God haest v
tot my/want ghy zijt mijn helper ende verlos
ser: Mijn God en vertoeft niet.

Den lxxj. Psalm.

1 HEere *ick betrouwe op v / en laet my
A nimmermeer te schanden worden.
2 Verlost my door uwe gerechticheyt/
ende helpt my wt: Neycht uwe ooren tot my
ende helpt my.
3 Sijt my eenen stercken troost derwaerts ick
altoos vlieden mach/ghy die toeghesyt hebt
te helpen: Wandt ghy zijt mijn steenrotse en
de mijn Borcht.
4 Mijn God helpt my wt der hant des godlo
sen / wt der hant des onrechtueerdighen ende
Tyrannen.
5 "Wāt ghy zijt mijn toeuerlaet Heere Heere/
mijne hopinge van mijnder ioncheyt aen.
6 Op v heb ic my verlaten van moeders lijue
aen/||ghy hebt my wt mijns moeders lijf ghe-
trocken. Mijnen roem is altijts van v.
7 Ick ben voor velen gelyc een wonder/maer
ghy zijt mijn stercke toeuerlaet.
8 Laet mijnen mont vs roems ende vs prijs
vol zijn dagelijcks.
9 *En verwerpt my niet in mijnē ouderdom.
En verlaet my niet/ wanneer ic swac worde.
10 Want mijne vianden spreken tegen my: En
de die op mijn siele houden/"beradē haer met
malcanderen.
11 Ende spreken: God heeft hem verlaten. Ja-
B get na ende grijpt hem/ want daer en is geen
verlosser.
12 Godt en zijt niet verre van my: Mijn Godt
haest v my te helpen.
13 ||Schamen moeten haer ende vergaen / die
mijn siele tegen zijn/met schande ende schimpe
moeten si ouerschuddet worden die mijn onge
luck soecken.
14 Maer ick wil altoos verbeyden/ eñ wil al-
toos vs roems meer maken.
15 Mijnen mont sal vercondigen uwe gerech-
ticheyt: Dagelijcx dijn Heyl/die ic niet al tel-
len en can.
16 Ic ga henen inder cracht des Heerē Heere:
Ick prijse alleen uwe gerechticheyt.
17 God ghy hebt my van ioncx op geleert/daer
om vercondige ick uwe wonderen.
18 Oock*en verlaet my niet God inden ouder-
dom/wanneer ick grijs worde : "Tot dat ick
uwen arm vercondighe kints kinderen:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Ende uwe cracht allen die noch comen sullẽ.
19 God uwe gerechticheyt is hooghe/ ghy die
C groote dingen doet. God wie is ws gelijck?
20 ‖Want ghy laet my beproeuen vele ende
groote angsten/ eñ maect my weder leuendich
ende haelt my weder wt de diepten der aer-
den opwaerts.
21 "Ghy maect my seer groot / ende troost my
weder.
22 So dancke ick v oock met psalterspel voor
uwe trouwe/mijn God/ick lofsinghe v op de
herpe/ghy heylige in Israel.
23 Mijn lippen ende mijn siele/ die ghy verlost
hebt/zijn vrolijck ende lofsingen dy.
24 Ooc dichtet mijn tonge dagelijcx van uwer
gerechticheyt/*wãt schamen moetẽ haer eñ te
schande worden/ die mijn ongheluck soecken.

Den lxxij. Psalm.
Des Salomons.

1 GOd geeft uwe gerichte den Coninc/eñ
A uwe gerechticheyt des Conincx Sone.
‖Dat hy dijn volck brenge totter ghe-
rechticheyt/ eñ uwe ellendige verlosse.
Laet de bergen dẽ vrede brengen onder dat
volck/ eñ de cleyne bergen de gerechticheyt.
4 Hy sal dat ellendich volck by Rechte be-
houden/ende den armen helpen/ende de laste
raers in stucken smijten.
Men sal v vreesen *also langhe de Sonne
eñ de mane duert/vã kinde tot kints kinderẽ.
Hy sal neder dalen / gelijck dẽ regen op dat
velt/gelijc de droppels die dat lant vochtigẽ.
Tot zijnen tijden sal bloeyen de rechtueer-
dige/ende grooten vrede/tot dat de mane niet
meer en is.
‖Hy sal heerschappie hebben vander een-
der zee tot aen de ander/ ende van den water
aen tot des werelts eynde toe.
Voor hem sullen haer neygen die inde woe
stijne zijn/ Eñ zijn vianden sullen stof lecken.
10 *De Coningen aen de zee eñ Insulen sullẽ
geschencken brengẽ: De Coninghen wt rijck
Arabien eñ Seba sullen gauen toe voeren.
11 Alle Coningen sullen hem aenbidden/ Alle
Heydenen sullen hem dienen.
12 Want hy sal den Armen verlossen/ die daer
crijscht/ende den ellendigen/die gheenen hel-
per en heeft.
Hy sal genadich zijn den slechten eñ armẽ/
ende de sielen der armen sal hy helpen.
14 Hy sal haer sielen wt dat bedroch ende on-
recht verlossen: Ende haer bloet sal diere ghe
acht worden voor hem.
Hy sal leuen/eñ men sal hem geuen van dẽ
goude wt rijck Arabien. Eñ men sal alleneen
voor hẽ bidden. Dagelijcx salmen hem louen.
Op aerden bouen op de bergen sal dat co-
ren dicke staen/ zijn vrucht sal beuen ghelijck
Libanon/ende sal groenen inde steden/gelijck
als gras op Aerden.
Sijnen naem sal eewelijck blijuen/ so lange
de sonne duert/sal zijnen naem op de nacome-
lingen reycken: *Eñ sullen door den seluẽ ge-
segent zijn: Alle Heydenen sullen hem prijsen.
Gheloeft si God de Heere de God Israels/
‖die alleen wonder doet.
Ende gheloeft si zijnen heerlijcken Naem
eewelijck/eñ alle Landen moeten zijnder eerẽ
vol worden/Amen/Amen.

Een eynde hebben de gebeden Da-
uids des soons Isai.

Den lxxiij. Psalm.
Eenen Psalm Assaph.

ISrael heeft nochtans Godt tot eenen
troost "wie slechts van reynen harten is.
*Maer ick hadde schier ghestruyckelt
met mijnen voeten / Mijne treden hadden by
na gheslippert.
3 Want het verdroot my op de grootsprekers
doen ick sach /dattet den Godloosen soo wel De Godloo-
ghinck. sen zijn geluc
4 Want si en zijn in geen perijkel des doots/ kich op aerdẽ
Maer staen vast gelijck een palleys.
5 Sy en zijn niet in ongeluc gelijck ander lie-
den / eñ en worden niet als andere menschen
gheplaecht.
6 Daerom moet haer ‖trotsen costelijck dinck Pochen.
zijn / ende haer vermetenheyt moet wel ghe-
daen heeten.
7 Haren persoon bruystet haer als een vet
buyc/si doen wat si slechts dencken.
8 Sy vernieten alle dinc/eñ sprekẽ quaet daer
af/ende spreken ende lasteren hooch her in.
9 Wat si spreken/dat moet vanden hemel af
gesproken zijn/wat si seggen/dat moet gelden
op aerden.
10 Daerom valt hen haer gemeyn volc toe/eñ
lopen hen toe met hoopen als water.
11 "Ende spreken: Wat soude Godt nae ghe- Psal. 10.b.11
nen vraghen/wat soude de Hoochste haerder
achten?
12 Siet/dat zijn de godloosen/ die zijn gheluc-
kich inder werelt/ende worden rijcke.
13 *Sal het dan te vergeefs zijn dat mijn her- Mal.3.c.14.
te onstraffelijc leeft/eñ ick mijn handen in on-
schult wassche?
14 Eñ ben gheplaecht dagelijcx/eñ mijn straffe De gerechti-
is alle morgen voorhanden? ge moet lydẽ
15 Ic hadde ooc schier also geseyt als si/Maer op aerden.
C siet/daermede hadde ic verdoẽt alle uwe kin-
deren/die opt geweest zijn.
16 Ic dacht daer na/dat ict begrijpen mochte/
maer het was my te swaer.
17 Tot dat ic ginck in dat heylichdom Gods/
ende mercte op haer eynde.
18 Maer ghy setse op dat glatte / ende stortse
te gronde.
19 *Hoe worden si so haest te niet/si gaen on- Psal.37.b.10
der ende nemen een eynde met verschricken. Straffe der
20 "Ghelijck eenen droom / wanneer een ont- Godloosen.
weet/so maect ghi Heere haer beelt inde stadt "Job.20.a.8.
versmaet. Psal.90.a.5.
21 Maer het doet my wee int herte/ende steect Esai.29.b.7.
my in mijn Nieren.
22 Dat ick moet een Sot zijn/ende niet wetẽ/
ende moet als een Dier zijn voor v.
23 Nochtans blijf ick alleneen by v/want ghy
hout my by mijnder rechter hant.
24 Ghy leyt my na uwen raet/ende neemt my
eyndelijck met eeren aen.
25 Wanneer ick slechs v hebbe/so en vrage ic
niet na Hemel ende Aerde.
26 Al waert dat my ooc lijf ende siel versmach
tede/so zijt ghy doch Godt altijt mijns herten
troost ‖ende mijn deel. Nu.18.c.20.
27 *Want siet/die van v wijckẽ sullen vergaẽ: Ps.119.h.57.
Ghy vernielt alle die / die teghen v hoererije Tren.3.c.24.
bedrijuen. *Jer.17.b.13.
28 Maer dat is mijn vruechde/ dat ick my tot Heb.10.f.38.
God houde/eñ mijn toeuerlaet sette op dẽ Hee
re/Heere/dat ick vercondige alle dijn doen.

Den lxxiiij. Psalm.
Een onderwijsinge Assaph.

1 GOdt/waerom verstoot ghy ons so ge-
A heel? Ende zijt so verbolgen toornich
op de schapen uwer weyden?
2 Gedenct aẽ uwe gemeynte/die ghy vã outs
verworuen "eñ v tot een Erfdeel verlost hebt Deut.4.c.20.
aenden berch Sion/daer ghy woont.
3 Tredet op hen met voeten/ende stootse heel
te gronde: De viant heeft alle dinc verdoruen
int Heylichdom.
4 Uwe wederspannige brullen in uwen huy
sen/ende setten haer afgoden daer in.
Men siet de Aren bouen blicken/ gelijckmen
in een wout houwet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

5 Ende houwen alle zijn takelwerck in stuc-
ken met Bijlen ende Baergien.
4.Reg.25.b 9 6 *Sy verbranden dijn heylichdom: Sy out-
2.Pa.36.c.19 wijen de wooninge ws naems te gronde.
7 Sy spreken in haerder herten: Laetse ons
B beroouen: Sy verbranden alle huysen Godts
int lant.
8 Onse teeckenen en sien wy niet/ende gheen
Propheet en predict meer / eñ gheen Leeraer
en leert ons meer.
8.Reg.17.b.8 9 ||Och Godt/hoe langhe sal de wederspan-
nighe scheynden/ eñ de viant uwen naem soo
heel verlasteren?
10 Waerom weynt ghy uwe hant af / eñ uwe
rechterhant so geheel van dijnen schoot?
11 Maer Godt is mijn Coninck van outs/die
alle hulpe doet/die op aerden geschiet.
Exod.14.e.21 12 Ghy verdeylt de Zee door dijne cracht: Eñ
Wonderdadẽ breect in stuckẽ de coppẽ der drakẽ int water.
Gods. 13 Ghy doorslaet de coppen der || waluisschen/
||Job.41.a.1. ende gheeftse tot eender spijsen den volcke in
Esai.27.a.1. de woestijne.
14 Ghy laet wt springen Fonteynen ende Be
ken: Ghy laet verdroogen stercke stroomen.
15 Dach ende nacht is dijne: Ghy maeckt/dat
C beyde de Sonne ende Sterren / haren gewis-
sen loop hebben.
16 Ghy set eenen yegelijcken lande zijn palen:
Gene.8.d.21. ||Somer ende winter maect ghy.
17 So ghedenckt doch dies/ dat de viandt den
Heere scheyndet / eñ een dwaesachtich volck
lastert uwen naem.
18 En wilt doch den ghedierte niet gheuen de
siele uwer Torteldujuen/ ende uwe ellendige
dieren niet so gheheel vergeten.
19 Ghedenct aen dat verbont: Want dat Lant
is ouer al iammerlijcken verheeret / ende de
huysen zijn gheschuert.
20 En laet den cleynen niet met schande wech
gaen/want de Arme ende ellendige die roemẽ
uwen Naem.
21 Maect v op God/ende voert wt uwe sake:
Ghedenct aen de versmaetheyt die v daghe-
lijcx vanden sotten ghebuert.
22 En vergheet niet des roepens dijner vian-
den/dat rasen uwer wederpartijers wort hoe
langer hoe grooter.

Den lxxv. Psalm.

1 Eenen Psalm eñ Liedt Assaph / dat hy
niet verdoruen en worde/voor te singen.
2 Wy dancken v Godt / wy dancken v
A ende vercondigen uwe wonderen/ dat
dijnen naem so nae is.
3 Want tot zijnder tijt/so sal ick recht rechten.
4 Dat lant beuet/eñ alle die daer in woonẽ:
Maer ic houde zijne Colomnen vast. Sela.
5 Ick sprack totten grootsprekers: En roemt
niet also: Ende totten godloosen: En pocht
niet op ghewelt.
6 En pocht niet so hooch op uwe gewelt/ en
spreect niet so hertneckelijck.
7 Het en hebbe gheen noot/noch vanden op-
ganck/noch vanden onderganck/noch van dẽ
gheberchte inder woestijnen.
1.Reg.2.b.7. 8 Want God is Richter/"die vernedert desen
B ende verhooget gheuen.
Psa.60.a.5. 9 Want de Heere heeft eenẽ*beker inder hãt/
Esai.51.d.17. eñ met stercken wijn vol in gheschoncken / eñ
schencket wt den seluen: Maer de godtloosen
moeten alle drincken/eñ de ghiste wtsuppen.
10 Maer ick wil vercondigen eewelijck/eñ lof
singhen den Gode Jacobs.
11 Eñ wilt alle gewelt der godloosen in stuc-
ken breken/dat dat ghewelt der gherechtigen
verhooget worde.

Den lxxvj. Psalm.

1 Een Psalm Liedt Assaph op snarenspel
voor te singen.

2 God is in Juda bekent/in Israel is zij-
A nen naem heerlijck.
3 Te Salem is zijn Tente/||ende zijn Ps
wooninghe te Sion. Es
4 "Aldaer breect hy in stucken de pijlen des "ps
boochs/Schilt/sweert ende strijt. Sela.
5 Ghy zijt heerlijcker ende machtiger/ dan de
roof bergen.
6 De stoute moeten berooft worden/ende ont
slapen/ende alle crijghers moeten de hant la-
ten sincken.
7 Van uwen schelden God Jacobs/sincket in
den slaep/beyde Ros ende wagen.
8 Ghi zijt verschrickelijc/wie can voor v staen
B wanneer ghy vertornt?
9 *Wanneer ghy dat oordeel laet horen van Ju
den Hemel/soo verschrickt dat aertrijck/ende 2.p
wort stille.
10 Wanneer God hem opmaect te richten/dat
hy helpe alle ellendige op aerden. Sela.
11 Wanneer menschen tegen v woeden/so legt
ghi eere in/eñ wanneer si noch meer woeden/
so zijt ghy noch gherustet.
12 ||Belouet eñ houdet den Heere uwen Gode Ec
alle ghy die rontsom hem zijt/brengt geschenc
ken den verschrickelijcken.
13 Die de Vorsten den moet neemt/ ende ver-
schrickelijc is onder de Coningen op aerden.

Den lxxvij. Psalm.

1 Eenen Psalm Assaphs voor Jeduthun/
voor te singhen.
2 Ic "roepe met mijnder stemmen tot God/ Ps
A tot God crijssche ick/eñ hy verhoort my.
3 Inder tijt mijnder noot soecke ick den
Heere/mijn hant is des nachts wt ghestrect/
eñ en late niet af/want mijn siele en wil haer
niet troosten laten.
4 Wanneer ick bedroeft ben / soo ghedencke
ick aen Godt: Wanneer mijn herte in angste
is/ so spreke ick. Sela.
5 Mijn oogen hout ghy datse waken. Ic ben
so onmachtich/dat ick niet spreken en can.
6 *Ick ghedencke des ouden tijts/ der voorle Ps
den Jaren.
7 Ick dencke des nachts aen mijn snarenspel/
ende spreke met mijn herte: Mijnẽ geest moet
ondersoecken.
8 Sal dan de Heere eewelijc verstooten/ende
geen genade meer betoonen?
9 Ist dã geheel eñ al wt met zijnder goetheit?
B "Ende heeft de toesegginge een eynde? Ps
10 Heeft dan Godt vergeten genadich te zijn/
ende zijne bermherticheyt van toornichevt be
sloten? Sela.
11 Maer doch sprack ick: Ick moet dat lijden:
De rechter hant des Hoochsten can alle dinc
veranderen.
12 Daerom ghedencke ick aen de Daden des
Heeren: Jae ick gedencke aen dijne voorleden
wonder wercken.
13 Ende spreke van alle uwe wercken/eñ seg-
ghe van uwen doen.
14 Godt uwen wech is heylich/waer is een so
machtigen God/als ghy God zijt.
15 ||Ghy zijt de God die wonder werckẽ doet/ Ps
C ghi hebt uwe macht bewesen onder de volckẽ.
16 Ghy hebt dijn volc verlost geweldichlijc/de E
kinderen Jacobs/ende Josephs. Sela.
17 De waterẽ sagen v God/de wateren sagẽ v
eñ beangsteden haer/ende de diepten raesden,
18 De dicke wolckẽ goten water/ de wolcken
donderden/eñ stralen voeren daer henen.
19 Het donderde inden Hemel/ uwe blixemen
lichtedẽ op den aertbodem/dat aertrijc beroer
de hem/ende beefde daer af.
20 Vwen wech was inde Zee/ eñ uwen padt
in groote wateren/ ende men spuerde doch u-
wen voet niet.

Ghy

21 Ghy leyddet v volck gelijck een cudde scha-
pen/door Moysen ende Aaron.

Den lxxviij. Psalm.

Een onderwijsinghe Assaphs.

HOort mijn volc myn wet: Neycht uwe ooren totter redene mijns monts.

*Ic wil mynē mont opē doen tot by-spraken/eñ oude geschiedenissen wtspreken.

"Die wy gehoort hebben eñ weten/ende onse Vaders ons vertelt hebben.

Dat wijt niet verbergē en soudē haren kinderen/die hier na comen/ eñ vercondigen den roem des Heeren/ende sine macht ende wonderen/die hy gedaen heeft.

Hy richte een getuychenisse op in Jacob/ eñ gaf een Wet in Israel/ ‖die hy onsen vaderen geboot te leeren haren kinderen.

Op dattet de nacomelingen leerden/ende de kinderen/die noch souden geboren worden.

Wanneer si op quamen/ dat zijt oock haren kinderen vercondichden.

Dat si op God setteden haer hopinge/ ende niet en vergaten de daden Gods/ende zijn geboden hielden.

Eñ niet en werden*gelijck haer vaders/een wederwillige eñ ongehoorsame aert. Welcken haer herte niet recht en was/ eñ haren gheest en hielt niet trouwelijck aen God.

Gelijc de kinderē Ephraim die geharnascht den boge voerden/ afvielen ter tijt des stryts.

Sy en hielden dat verbont Gods niet/ende en wilden in zijn Wet niet wandelen.

Ende vergaten zijn daden / ende zijn wonderen/die hy hen betoont hadde.

"Door haren Vaderen dede hy wonder in Egypten Lant/int velt Soan.

‖Hy deylde de Zee/eñ lietse daer door gaē/ ende settede dat water gelijck eenen muer.

*Hy leyddese des daechs met een wolcke/ ende des nachts met een claer vyer.

"Hy spleet de steenrootsen inde woestijne/ ende drenctese met grooten wateren.

Ende liet beken wt de steenrootsen vlieten/ dat si af vloten gelijck waterstroomen.

Noch sondichden si breeder teghen hem/eñ vertoornden den Hoochsten inder woestijnen.

‖Ende versochten God in haerder hertē/dat si spijse eyschten voor haer sielen.

Ende spraken tegen Godt/ende seyden: Ja/ Godt soude wel connen een Tafel bereydē in der Woestijnen.

Siet/hy heeft wel de steenrootse geslagen/ dat de wateren vloten/ ende Beken hen daer toe goten.

Maer hoe can hy broot gheuen/ende zijnen volcke vleesch beschicken?

Doen nv dat de Heere hoorde ontstack hy. *Ende vyer ginck aen in Jacob/ ende toorne quam ouer Israel.

Dat si niet en geloofden aen Godt/ ende en hoepten niet op sine hulpe.

Ende hy gheboot den wolcken daer bouen/ ende dede de dueren des Hemels open.

"Ende liet dat Man op haer regenen [om] te eten: Ende gaf haer Hemels broot.

Sy aten Enghels broot/ hy sant haer spijse de volheyt.

Hy liet den Oosten wint onder den Hemel waeyen/ ende roerde door zijne sterckheyt den Zuyden wint.

‖Eñ liet vleesch op haer regenen gelijc stof/ ende vogelen gelijck zant aen de Zee.

Ende lietse vallen onder haer Legers ouer al/daer si woonden.

Doen aten si/ende werden al te sat: Hy liet se haren lust boeten.

Doen si nv haren lust gheboet hadden/ende si noch daer af aten:

31 Doen quam den toorne Godts ouer hen/eñ Van Godts
verworchde de voornaemste onder haer/ende onuersienlijc-
sloech daer neder de beste in Israel. ke straffe.
32 *Maer bouen dat al/ sondichdē si noch meer *Nu.14.a.2.
D ende en geloofden niet aen zijn wonderen.
33 Daerom liet hyse afsteruen / dat si niet en Godt straft
vercreghen/ende moesten haer leefdaghe ghe- tot beteringe
plaecht zijn.
34 Wanneer hise verworchde/so sochtē si hem/
ende keerden haer vroech tot God.
35 Eñ gedachten dat God haren troost is/en-
de God de Hoochste haer verlosser is.
36 Ende huychelden hem met haren monde/eñ Vā geueynst
logen hem met haer tonghe: heyt.
37 Maer haer herte en was niet vaste/aen hē/
eñ en hieldē niet trouwelijc aen zijn verbont.
38 "Maer hy was bermhertich/ende vergaf de Exo.32.d.14.
misdaet/eñ en verdedese niet/ende keerde dic 2.Esd.9.c.17.
maels sinen toorne af/ ende en liet niet sinen
heelen toorne gaen.
39 ‖Want hy gedachte datse vleesch zijn/eenen Ps.103.b.14.
wint die daer henē vaert eñ niet weđ en coēt.
40 Sy vertoorndē hem seer dicwils inde woe-
stijne / ende maeckten hem *ontmoetich inde Onlustich/
woeste plaetse. verdrietelijc.
41 Sy versochten God alle tijt weder/eñ mee-
sterden den Heyligen in Israel.
42 Sy en dachtē niet aen sine hant/des daechs
doen hyse verloste vanden vianden.
43 Gelijck hy dan zijn teeckenen ghedaen had-
de in Egypten/ ende zijne wonderen int lant
Soan.
44 *Doen hy haer waterē in bloet verwandel Exod.7.b.20.
de/dat si haer beken niet drincken en costen. Ps.105.d.29.
45 Doen hy boose "Wormē onder haer schicte/ "Exo.8.e.24.
diese verslinden/eñ‖Vorsschen diese bedoruē. ‖Exod.8.b.6.
46 Ende gaf haer vruchtē den rupsenen/ ende
haer zaet den Sprinchanen.
47 *Doen hy haer Wijnstocken met haghel in Exod.9.e.23.
stucken sloech / ende haer Moerbesie boomen Psa.105.d.32
met vorst.
48 Doen hy haer Vee sloech met haghel/ ende
haer Cudden met stralen.
49 Doen hy boose Engelen onder haer sant/in
sinen grimmigen toorne/ende lietse rasen/ en-
de woeden/ende leet doen.
50 Doen hy sinen toorne liet voortgaē/eñ haer
sielen voor de doot niet en verschoonde/"ende Exod.9.a.2.
liet haer Vee aen der pestilentie steruen.
51 Doen hy alle‖eerste gebooorten in Egypten Exod.12.e.29
sloech/de eerste erfgenamē inde hutten Ham. Psal.135. b.8
52 *Eñ liet zijn volc wt treckē gelijc Schapen/ Sapi.18. c.11
F eñ leyddese gelijc een Cudde inde woestijne. *Exo.12.f.27
53 Eñ hy leyddese seker/ dat si niet en vreesdē/
"maer haer vianden bedecte de Zee. Exo.14.f.27.
54 Eñ brachtse in zijn heylige palen/ tot desen
berch/dien zijn rechte hant verworuen heeft.
55 Eñ‖verdreef voor hen wech de volckē/ende Deute.3.a.1.
liet hen dat erue wt deylen/ eñ liet in ghener Josu.6.10.11.
Hutten de stammen Israels woonen.
56 Maer si versochten ende vertoornden God
den Hoochsten/ende en hielden sine getuyche
nissen niet.
57 Ende vielen te rugghe/ eñ verachteden alle
dinck/gelijc haer vaderen/eñ en hielden niet/
gelijck eenen valschen boge.
58 *Eñ vertoorndē hem met harē Hoochden/ Judic.3. d.11.
ende terchden hem met haren Afgoden.
59 Ende doen dat God hoorde/ontstac hi/ende
verwerp Israel seer.
60 Dat hy zijn wooninge te"Sylo liet varē/de Jere.7.a.12.
Hutte/daer hy onder de menschen woonde.
61 Eñ‖gaf haer macht in gheuanckenisse/ende 1. Reg.4.5.6.
haer heerlicheyt inde handen des viants.
62 Ende gaf zijn volc ouer int sweert/eñ ont-
G stack ouer zijn Erue.
63 Haer jonghe mannē verslinde dat vyer/ende
haer maechden moesten ongehout blijuen.

Haer

1.Reg.4.c.11 64 Haer *Priesters vielen door tSweert/eñ en
waren geene Weduwē die daer weenē soudē.
65 Eñ de Heere ontwaecte gelijc een slapende/
gelijc een stercke iuychet/die vandē wijn coēt.
1.Reg.5.b.6. 66 "Ende sloech zijn Vianden int achterdeel/eñ
hinck hen een eewighe schande aen.
1.Reg.7.a.1. 67 ||Ende verworp de Hutte Josephs/ ende en
vercoos niet den stamme Ephraim.
Psal.87.a.1. 68 Maer vercoos den stamme Juda/*den berch
Sion/welcken hy beminde.
69 Eñ boude zijn Heylichdom hooge/gelijc een
Lant/dat eewelijck vast staen sal.
1.Re.16. c.12 70 "Ende vercoos zijnen knecht David / ende
nam hem vanden Schaepstallen.
71 Van de suygende Schapen haelde hy hem/
2.Reg.5.a.2. ||dat hy zijn volck Jacob weyden soude/ ende
zijn Erve Israel.
72 Ende hy weyddese ooc met aller trouwen/
Ende regeerdese met aller neersticheyt.

Den lxxix. Psalm.

Eenen Psalm Assaphs.

2.Pa.36.c.17 1 A HEere/*Heydenen zijn in dijn Erve ge-
uallen/die hebben uwē heyligen Tem-
pel verontreynicht/"ende van Jerusa-
Jere.9.b.11. lem steenhoopen ghemaeckt.
Deu.28.c.26. 2 ||Sy hebben de lichamen uwer knechtē den
Jerem.15.a.3 vogelen onder den Hemel te verslinden ghe-
gheven / ende dat vleesch uwer Heyligen den
dieren inden Lande.
1.mac.7.b.17 3 *Sy hebben bloet vergoten rontom Jerusa-
lem gelijck water/ ende daer en was niemant
die begroef.
3.Reg.9.b.7. 4 "Wy zijn onsen nabueren een versmaetheyt
Psal.31.b.12. gewozden/ eenen spot ende schimp den genen
Jere.20.b.7. die rontom ons zijn.
||Esa.64.d 22 5 ||Heere hoe lange wildy so heel vertoornē?
Jere.10.d.25. Ende dijnen yver ghelijck vyer laten bernen?
*esa.64.d.23. 6 *Schudt v gramschap op de heydenē/die v
niet en kennē/ eñ op de Coninckrijckē die uwē
Naem niet aen en roepen.
7 Want si hebben Jacob verslonden/ende zijn
huysen verwoest.
8 En ghedenct niet onse voorleden misdaet:
B Ontfermt v onser haestelijc/want wy zijn seer
dunne ghewozden.
9 Helpt ghy ons Godt onse Helper / om ws
Naems eere wille: Verlost ons/eñ vergheest
ons onse sonden om ws Naems wille.
Psal.42.a.4. 10 Waerom laet ghy de Heydenē seggē: "Waer
is nv haer God? Laet onder de heydenē voor
onse oogen cont worden de wrake des bloets
uwer knechten/dat vergoten is.
11 Laet voor v comen dat suchten der gevan-
genen: Na uwen grooten arm/behout de kin
deren des doots.
12 Ende vergelt onsen nabueren sevenvuldich
in haren schoot/ haren smaet/ daer mede sy v
Heere gheschent hebben.
Psal.95.b.7. 13 ||Maer wy uwe volck ende Schapen uwer
weyden/dancken v eewelijck: Ende vercondi-
gen uwen roem voort ende voort.

Den lxxx. Psalm.

1 Eenen Psalm Assaphs/vanden Spanroo-
sen/ voor te singhen.
2 A O Ghy Herders Israels/hoort/ghy die Jo
seph hoedet gelijc de schapē. Verschijnt
Psal.99.a.1. *ghy die sit boven Cherubim.
"Nu.2.c.18. 3 Verweet uwe gewelt/"ghy die voor Ephra
im/BenJamin/ende Manasse zijt/ ende coemt
ons te hulpe.
Psa.80.b.20 4 ||Godt troost ons/ende laet lichtē uwe aen-
sicht/so ghenesen wy.
5 Heere God Sebaoth/hoe lange wildy toor
nen over dat gebet ws volcx?
Psa.42.a.4. 6 *Ghy spijstse met tranen broot/ eñ drencktse
met groote maten vol tranen.
Psal.79.a.4. 7 "Ghy set onsen nabueren tot een gekijf/ eñ
onse Vianden spotten onser.

8 Godt Sebaoth troost ons: Laet lichtē uwe
aensicht/so ghenesen wy.
9 ||Ghy hebt eenen Wijnstock wt Egypten ge
haelt/ende hebt verdreven de Heydenen/ende
den selven gheplant.
10 Ghy hebt voor hem de bane ghemaeckt/
B ende hebt hem laten in wortelen / dat hy dat
lant vervult heeft.
11 Bergen zijn met zijnder schaduwe bedect/eñ
met sinen rancken de Cedren Gods.
12 *Ghy hebt sinē wasdom wtgebreyt tot aen
de Zee/ende zijn schueten tot aent water.
13 "Waerom hebdy dā dijnē Thuyn gebroken/
dat hem verschuert al wat voorby gaet?
14 ||De wilde Swijnē hebben hē doorwroet/eñ
de*wilde dieren hebben hem verdorven.
15 God Sebaoth keert v toch/aenschout vā dē
Hemel/eñ siet aen/eñ besoeckt desen wijnstoc.
16 Ende hout hē in bouwinge/dien uwe rech-
te hant gheplant heeft: Ende dien ghy v vast
vercoren hebt.
17 Siet daer in eñ scheldet / "dat des bernens
ende schuerens eens eynde worde.
18 Dijne hant beschutte dat volc dijner rechter
hant/eñ de liedē/die ghi v vast vercorē hebt.
19 So en willē wy niet vā v wijckē: Laet ons
leven/so willen wy uwen naem aenroepen.
20 Heere||God Sebaoth troost ons: Laet uwe
aensicht lichten/so genesen wy.

Den lxxxi. Psalm.

1 Op der Githith/voor te singen/Assaphs.
2 A SJngt vrolijckē Gode/die onse sterckheyt
is: Juychet den Gode Jacobs.
3 Neemt de Psalmen/ende gheeft her
waerts de Trommelen / lieffelijcke Herpen
met Psalters.
4 Blaest inde nieuwe Mane de Trompetten
in onse Feesten der*Loovenhutten.
5 "Want dat is een zede in Israel / ende een
recht des Gods Jacobs.
6 Sulcx heeft hy tot een getuychenis gheset
onder Joseph/doen si wt Egyptē lant trockē/
ende vreemde sprake gehoort hadden.
7 Eñ hy hare schouderen vandē last ontslagē
hadde/ eñ hare handē der potten los werden.
8 ||Doen ghy my inder noot aenriept/hielp ic
v wt. Eñ verhoorde v/doē v dat weder over-
viel: *Eñ versocht v aent kijfwater. Sela.
9 Hoort mijn volc/ick wil onder v getuygen/
B Israel ghy sult my hooren.
10 Dat onder v geen ander Godt en si/ eñ dat
ghy geenen vreemden Godt en aenbidt.
11 "Jc bē de Heere uwe God/die v wt Egyptē
lant geleyt heeft: Doet uwē mont wijde open
laet my hem vullen.
12 ||Maer mijn volc en hoorde mijn stēme niet/
ende Israel en wil mijns niet.
13 So heb icse gelatē in haers hertē goetdunc
ken/dat si wandelen na haren raet.
14 Wilde mijn volc my gehoorsaem zijn/ende Is
rael op mijn wegen gaen.
15 So wilde ic haer Viandē haest*dempen/eñ
mijn hant over haer wederpartijers weynden.
16 Eñ die dē Heere hatē/ moesten aen hē fael-
geren/maer haren tijt soude eewelijck dueren.
17 Ende ic soudese met de beste tarwe spijsen/
ende"met honich wt den steenen versaden.

Den lxxxij. Psalm.

Eenen Psalm Assaphs.

1 A GOd staet inde gemeynte Gods/ende is
Rechter onder de Goden.
2 ||Hoe lange wilt ghi onrecht richtē/
eñ dē persoō der godloosen voortreckē? Sela.
3 Doet recht den Armen ende den Weesen.
Ende helpt den ellendighen ende nootdrufti-
ghen ten rechte.
4 *Verlost den verachten eñ armen/ende ver-
lost hem wt der godloosen gewelt.

Maer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

5 Maer si en laten hen niet segghen/ ende en
achtens niet/ sy gaen altoos henen inde duy=
sternissen. *Daerom moetē alle fondamenten
des Lants vallen.
6 Ick hebbe wel geseyt/"ghy zijt goden/ ende
altemael kinderen des Hoochsten.
7 Maer ghy sult steruen als menschen / ende
als een Tyran te gronde gaen.
8 Godt maect v op/eñ rechtet dat lant: Want
ghy zijt een Erfheere ouer alle Heydenen.

Den lxxxij. Psalm.

1 Een Psalm liet Assaphs.
2 GOdt en swijcht doch niet also/ ende en
A zijt doch niet also stille/Godt en houdt
doch niet so in.
3 ‖Want siet/uwe Vianden rasen / ende die v
haten/richten den cop op.
4 Sy maken listige aenslagen tegē dijn volc/
ende raetslagen tegen uwe verborgene.
5 Welaen/seggen si/ laetse ons wtroeyen/dat
se geen volck en zijn: Dat des naems Israels
niet meer gedacht en worde.
6 Want si hebben haer met malcanderē veree
nicht/ende een verbont tegen v gemaect.
7 De Hutten der Edomiten eñ Ismaelitē/der
Moabiten ende Hagariten.
8 Der Gebaliten/ Amoniten eñ Amalekiten/
de Philisteen te samen met die te Tyro.
9 Assur heeft hem ooc tot hen gegeuen. Ende
helpen de kinderen Loths. Sela.
10 *Doet hen gelijck dē Madianiten/ "gelijck
Sissera/gelijck Jabin/aen de beke Kison.
11 Die verdaen werden by Endor/ eñ werden
B tot dreck op aerden.
12 ‖Maect haer Vorstē gelijc Oreb ende Seeb/
alle haer Ouersten / *ghelijck Sebah ende
Salmuna.
13 Die daer segghen: Wy willen de huysen
Gods innemen.
14 "God maectse gelijck een [wint] gedruysch/
gelijc stoppelen voor den wint.
15 Gelijck een vyer/dat dat wout verbrant/eñ
gelijck een vlamme de bergen aensteect.
16 Also veruolchtse met uwē Weder/ ende ver
schrictse met uwen onweder.
17 Maer haer aensicht vol schanden/dat si na
uwen naem vragen moeten.
18 Schamen moeten si haer ende verschricken
altoos meer ende meer/ ende te schande wor=
den ende vergaen.
19 So sullen si bekennen / dat ghy met dijnen
naem heet Heere alleene/ende de Hoochste in
aller werelt.

Den lxxxiiij. Psalm.

1 Eenen Psalm der kinderē Korah/op der
Githith/voor te singhen.
2 HOe lieffelijc zijn uwe wooningen Hee=
A re Sebaoth.
3 ‖Mijn siele verlangt/eñ suchtet na de
voorhouen des Heeren: Mijn lijf eñ siele ver=
huegen haer inden leuendigen God.
4 Want de vogel heeft een huys geuondē/ eñ
de Swaluwe haren nest/daer si haer iongē in
leyt/ te weten/uwe Altaren Heere Sebaoth/
mijn Coninck ende mijn God.
5 Wel den genen/die in uwen huyse woonen/
die louen v alle tijt. Sela.
6 Wel den mensche/ die v voor haer sterckheyt
houden/ende v van herten na wandelen.
7 Die door dat iammer dal gaen/ende maken
aldaer fonteynen/eñ de Leeraers worden met
veel seghens verciert.
8 Sy behoudē deene ouerwinninge na de an
B dere/datmē siē moet/de rechte God si te Sion.
9 Heere God Sebaoth hoort mijn gebet: Ver
neemtet God Jacobs. Sela.
10 Godt onsen schilt/schouwet doch/Siet aen
dat rijcke dijns Gesalfden.
11 Want eenen dach in uwe voorhouen is be=
ter/dan anders duysent: Ic wil lieuer de duere
wachtē in mijns Gods huys/dan lange woo=
nen inder Godlooser Hutten.
12 Want God de Heere is de Sonne eñ schilt:
De Heere geeft genade eñ eere: Den vromen
*en sal hy geen goet laten gebreck hebben. Psa.34.b.10.
13 Heere Sebaoth/"wel den mensche/die hem "Psa.2.b.12.
op v verlaet. Pro.16.c.20.

Den lxxxv. Psalm. Jere.17.b.7.

1 Eenen Psalm der kinderen Korah/voor
te singhen.
2 HEere/ ghy die voormaels zijt genadich
A geweest uwen lande/eñ hebt de geuan
ghen Jacobs verlost.
3 ‖Ghy die de misdaet voormaels vergghe= Psal.32.a.1.
uen hebt dijnen volcke/ ende alle haer sonden
bedeckt. Sela.
4 Ghy die voormaels alle uwen toorne hebt
wech genomen/ende v gewent van de gram
schap ws toorns.
5 Troost ons/God onse Heylant/ende laet af
van dijner ongenade ouer ons.
6 *Wildy dan eewelijc ouer ons toornen? Eñ Psal.79.a.5.
uwē toorne laten gaē/altoos voort eñ voort? Esa.64.d.22
7 Wildy ons dan niet weder verquicken? Dat
hem dijn volck ouer v verhuegen mach.
8 Heere toont ons dijne ghenade/ ende helpt
ons.
9 Och dat ic hooren mochte/dat God de Hee=
B re spreeckt/dat hy vrede toeseyde sinen volcke
ende sinen Heylighen / op dat si niet op een
dwaesheyt en comen.
10 Doch is ymmers zijn hulpe dien nae / die
hem vreesen/ dat in onsen lande eere woone.
11 Dat goedertierenheyt ende trouwe haer on
der malcanderen ontmoeten/ gerechticheyt eñ
vrede hen cussen.
12 Dat trouwe op aerden wasse/ ende gherech
ticheyt vanden Hemel mercke.
13 Dat ons ooc de Heere goet doe/op dat onse
lant sine vruchten geue.
14 Dat nochtans gerechticheyt voor hem blij=
ue/ende int werck gae.

Den lxxxvj. Psalm.

Een ghebet Dauids.

1 HEere "neyghet uwe ooren/ ende ver= Psal.88.a.3.
A hoort my: Want ick ben ellendich en= Tren.3.e.57.
de arm.
2 Bewaert mijn siele / wandt ick ben heylich:
Helpt ghy mijn Godt uwen knecht / die hem
op v verlaet.
3 Heere zijt my genadich: Want ick roepe da=
ghelijcks tot v.
4 Verhuecht de siele ws knechts: Want na v
Heere verlangt my.
5 ‖Want ghy Heere zijt goet eñ genadich/ vā Psa.103.a.8.
grooter goetheyt/allen die v aenroepen. Joel.2.c.13.
6 Verneemt Heere mijn gebet/eñ merct op de Jone.4.a.2.
stemme mijns smeeckens.
7 Inder noodt roepe ick v aen / wilt my doch
verhooren.
8 *Heere v en is niemandt ghelijck onder de Psal.89.a.7.
B Goden: Ende daer en is niemant die doē can
ghelijck ghy.
9 Alle Heydenen die ghy gemaect hebt sullen
comen/ende voor v aenbidden Heere/ende u=
wen naem eeren.
10 Dat ghy so groot zijt/eñ wonder doet/ende
alleen God zijt.
11 "Wijst my Heere uwen wech/ dat ic wande Psal.25.a.4.
le in uwer waerheyt/behout mijn herte biden
eenigen/dat ick dijnen naem vreese.
12 Ick danck v Heere mijn Godt van heelder
herten: Ende loue uwen naem eewelijck.
13 Wandt uwe goetheydt is groot ouer my:
‖Ende ghy hebt mijn siele verlost wt der die= Psal.30.a.4.
per Hellen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

14 Godt/de stoute setten haer teghen my/ende
C den hoop der tyrannen staet my na mijn siele/
ende en hebben v niet voor oogen.
Exod.34.a.6. 15 *Maer ghy Heere God zijt bermhertich eñ
Joel.2.c.13. genadich/ verduldich ende van grooter goet-
Jone.4.a.2. heyt ende trouwe.
16 Keert v tot my/zijt my genadich/sterct dynẽ
Psa.116.c.16 knecht met dyner macht/ende helpt "den sone
uwer Maerten.
17 Doet een teeckẽ aen my/dattet my wel gae:
Dattet sien die my haten/eñ haer schamẽ moe
ten/dat ghy my bystaet Heere/eñ troost my.

Den lxxxvij. Psalm.

1 Een Psalm liet der kinderen Korah.
2 SY is vast gefondeert op de heylige ber
Psa.78.g.68 A gen: ||De Heere bemint de poorten Si-
ons/bouen alle wooningen Jacobs.
3 Heerlijcke dinghen worden in v gheprediet:
Hebr.12.d.22 *ghy stadt Gods. Sela.
Apoc.21.a.2. 4 Jc wil laten predickẽ Rahab eñ Babel/ dat
si my kennẽ sullen: Siet/de Philisteen/ eñ Ty
rus/met den Mooren/ wordẽ aldaer geboren.
5 Men sal te Sion seggen: Dat alderley liedẽ
daer in geboren worden/ eñ dat hy de Hooch
ste haer bouwe.
Mar.16.d.15. 6 "De Heere sal laten predicken/ ||in alderley
||Actor.2.a.4. spraken/ dat dier sommige oock aldaer gebo-
ren worden. Sela.
7 Ende de Sangers gelijc aenden Reye sullẽ
alle in v singen/ deen om het ander.

Den lxxxviij. Psalm.

1 Een Psalm liet der kinderẽ Korah/voor
te singẽ vander swacheyt der ellendẽ. Een
onderwijsinge Hemans des Esrahiten.
2 HEere God mijn Heylant/ic roepe dach
A ende nacht voor v.
Psal.86.a.1. 3 Laet mijn gebet voor v comen/ "ney
Tren.3.e.57. get dijne ooren tot mijn roepen.
4 Want mijn siele is vol iammers/ ende mijn
leuen is by der Hellen.
5 Jck ben geacht gelijck de gene die ter Hel-
len varen: Jck ben gelijck een man die gheen
hulpe en heeft.
6 Jck ligge onder de dooden verlaten/gelijck
de verslagen die in de grauen liggen/dier ghi
niet meer en ghedenct/ende si van dijner hant
afgesondert zyn.
7 Ghy hebt my indẽ Cuyle onderwaerts ge-
leyt/in duysternissen eñ inde diepte.
8 Dijne gramschap druct my/ ende dringt my
met alle dijne vloeden. Sela.
Job.19.b.14. 9 *Mijn vriendẽ hebdy verre van my gedaẽ:
Psal.69.b.9. B Ghy hebt my hen tot eenẽ grouwel gemaect:
Jc ligge geuangen eñ en can niet wtcomen.
10 Mijn gedaente is iammerlijck van ellende/
Heere ic roepe v dagelijcx aen: Jc breyde mijn
handen wt tot v.
11 Suldy dã onder dẽ doodẽ wonder doẽ? Oft
sullẽ de verstoruẽ opstaen eñ v danckẽ? Sela.
Psalm.6.a.6 12 "Salmen inde grauen vertellen uwe goet-
heyt? Eñ dijne trouwe int verderuen?
13 Mogen dan uwe wonderẽ inder duysternis-
Esai.38.d.18. sen bekent worden? ||Oft uwe gerechticheit in
tlant/daermen niet en ghedenct?
14 Maer ick roepe tot v Heere/ eñ mijn gebet
coemt vroech voor dy.
15 Waerom verstoot ghy Heere mijn siele: Eñ
verbercht uwe aensicht voor my?
16 Jck ben ellendich ende onmachtich/ dat ick
so verstooten ben/ick lijde verschricken/dat ic
schier versaghe.
17 Dijne gramschappe gaet ouer my: Dijn ver
schricken druct my.
18 Sy omgeuen my dagelijcx gelijc water: Eñ
omringen my met malcanderen.
19 Ghy maeckt/dat mijn vrienden eñ naesten/
ende mijn magen/hen verre van my doen/ om
sulcker ellenden wille.

Den lxxxix. Psalm.

1 Een onderwijsinge Ethan/des Esrahiten.
2 JCk wil singhen vander Ghenade des
A Heeren eewelijck / ende zijne waerheydt
vercoudighen met mijnen monde voort
ende voort.
3 Ende segge also: Dat eẽ eewige genade sal
opgaen/ ende ghy sult dijne waerheyt trouwe
lijck houden inden Hemel.
4 *Jck heb een verbont ghemaect met mijnen 2.Reg.7.
wtuercoren: Jck hebbe Dauid mijnen knecht Ps.132.
ghesworen.
5 Jc wil dy eewelijc zaet bereyden/ende uwen
stoel bouwen/voort eñ voort. Sela.
6 "Ende de Hemelen sullen Heere uwe won Psal.19
deren prijsen/eñ uwe waerheyt inde gemeyn-
te der Heyligen.
7 Want wie mach inde wolcken dẽ Heere ge
lijck worden? ||Eñ gelijc zijn/onder de kinderẽ Psal.86
der Goden/den Heere?
8 God is seer machtich inde vergaderinge der
Heyligen/ ende wonderbaerlijck ouer alle die
rontsom hem zijn.
9 Heere Godt Sebaoth/wie is ghelijck ghy/
B een machtich Godt? Ende uwe waerheyt is
rontom v.
10 *Ghy hebt heerschappie/ouer de stuere zee/ Exo.14
ghy stilt haer wallen/als si haer opheffen. Job.26.
11 Ghy slaet Rahab doot/ ghy verstroeyt uwe Esai.51.
vianden/met uwen stercken arm. Mat.8.
12 "Hemel eñ aerde is uwe/ghy hebt dẽ aert- "Exod.
bodem gefondeert/eñ wat daer in is. Deut.1
13 Noorden eñ Zuydẽ hebdy geschapẽ: Tha- Jerem.
bor eñ Hermon iuychen in uwen naem. 1.cor.10
14 Ghi hebt eenen geweldigẽ arm/sterc is uwe
hant/eñ hooge is uwe rechte hant.
15 Gerechticheyt ende gherichte is dijns stoels
beuestinge: Ghenade ende waerheyt zijn voor
dijnen aensichte.
16 Wel dẽ volcke dat iuychen can: Heere si sul
len int licht ws aensichts wandelen.
17 Sy sullẽ ouer uwen naem dagelijcx vrolijck
C zijn/eñ in dijner gerechticheyt heerlijck zijn.
18 Want ghy zijt den roem haerder sterckheyt:
Ende door dijne ghenade suldy onsen hoorne
verhooghen.
19 Want de Heere is onsen schilt/ ||eñ de heyli Esaie.
ge in Jsrael is onsen Coninck. Abac.1.
20 Op dat mael/spraect ghy int gesichte tot u-
wen heyligẽ/eñ seyt: Jc hebbe eenen Helt ver
weect die helpẽ sal: Jc hebbe verhooget eenen
wtgecorenen wt den volcke.
21 *Jc heb vondẽ mijnẽ knecht Dauid: Jc heb 1.Reg.
hem gesalft met mijn heylige olie. 2.Reg.
22 Mijn handt sal hem behouden/ ende mijnen Actor.1
arm sal hem stercken.
23 De vianden en sullen hẽ niet ouerweldigẽ/
eñ de ongerechtige en sullen hem niet dempẽ.
24 Maer ic wil mijn wederseggers slaen voor
hem henen: Eñ die hem haten wil ic plagen.
25 "Maer mijne waerheyt ende genade sal by 2.Reg
hem zyn: Ende sinen horen sal in mijnẽ naem
verheuen worden.
26 ||Jck wil zijn hant inde Zee setten / eñ zijn 2.Reg
rechter hant inde wateren.
27 Hy sal my noemẽ also: Ghy zijt mijn vader/
D mijn God eñ troost/die my helpet.
28 Ende ick wil hem tot eenen eersten sone
maken/ Alderhoochste onder de Coningen op
Aerden.
29 Jc wil hem eewelijc houden mijne genade/
eñ mijn verbont sal hem vaste blijuen.
30 Jc wil hem eewelijc zaet geuen/eñ sinẽ stoel
so lange als den hemel duert/behouden.
31 *Maer so zijn kinderen mijn Wet verlaten/ 2.Reg
ende in mijn Rechten niet en wandelen. 3.Reg.
32 So si mijn ordinantien ontheylighen/ ende Dan si
mijn geboden niet en houden. des af

So wil

33 So wil ick hare sonden met der roeden be-
soecken/ende haer misdaet met plagen.
34 Maer mijn genade en wil ic niet vā hē wen
den/ ende mijn waerheyt niet larē faelgeren.
35 Ick en wil mijn verbont niet ontheylighen/
ende niet veranderen wat wt mijnen monde
ghegaen is.
36 Ick hebbe eens gesworen by mijner heylic-
E heyt: Ick en wil Dauid niet lieghen.
37 Sijn zaet sal eewich zijn / *ende sinen stoel
voor my ghelijck de Sonne.
38 Als de Mane sal hi eewelijc behouden zijn/
ende ghelijck als de ghetuyghe inde wolcken
ghewis zijn. Sela.
39 Maer nv verstoot ghy ende verworpt/ende
vertoornt met uwen gesalfden.
40 Ghy verstoort dat verbont ws knechts/ eñ
treedt zijn Croone aen de aerde.
41 "Ghy breect in stucken alle zijn mueren/en
de laet sine vesten verschueren.
42 Hem beroouen alle die voorby gaen / hy is
sinen nabueren een spot geworden.
43 Ghy verhoocht de rechter hant zijnder we-
derspannige/eñ verhuecht alle sine vianden.
44 Oock hebdy de cracht zijns Sweerts wech
ghenomen/ ende en laet hem niet verwinnen
inden stryt.
45 Ghy verstoort zijn reynicheydt/ ende worpt
sinen stoel ter aerden.
46 Ghy vercort den tijt zijnder ioncheyt/eñ be-
F dect hem met schimp. Sela.
47 Heere/ ||hoe lange wildy v soo heel verber-
ghen/ende uwe gramschappe ghelijck vyer la
ten bernen?
48 Ghedenckt hoe cort dat mijn leuen is/waer
om wildy alle menschen om niet gheschapen
hebben?
49 "Waer is yemant die daer leeft / ende den
doot niet en siet? Die zijn siele verlosse wt der
Hellen hant? Sela.
50 Heere waer is dijn voorledene genade? Die
ghi Dauid gesworen hebt in uwe waerheyt.
51 Gedenct Heere aen de versmaetheyt dijner
knechten/die ick drage in mijnen schoot/ van
also veel volcken.
52 Daer mede v Heere uwe vyanden scheyn-
den / daer mede si scheynden de Voetstappen
ws Ghesalfden.
53 Gheloeft sy de Heere eewelijck. Amen.
Amen.

Den xc. Psalm.

Een gebedt Mose des mans Gods.

1 HEere God/ghi zijt ons toeulucht voort
A ende voort.
2 ||Eer dan de bergen werden/ende de
aerde/eñ de werelt geschapen werde/ zijt ghy
God van eewicheyt tot eewicheyt.
3 Ghi die de menschē laet steruen/eñ spreect:
Coemt weder ghy menschen kinderen.
4 Want "duysent iaer zijn voor v/ gelijck den
dach die gisteren voorleden is: Eñ gelijck een
nachtwake.
5 Ghi laetse daer henē varen als eenen stroō/
eñ zijn *gelijc eenen slaep/ gelijc als een gras/
dat doch geringe verwelcket.
6 ||Dat daer vroech bloeyt/ eñ geringhe ver-
welcket/ ende des auonts afgehouwen wort
ende verdorret.
7 Dat maeckt dijnen toorne/dat wy soo ver-
B gaen/ende dijne gramschap/dat wi so onuer-
siens steruen moeten.
8 Want onse misdaet set ghy voor v/ onse on
bekende sonde/int licht voor v aensichte.
9 Daerom varen alle onse dagen daer henen
door uwen toorne / wy brenghen onse iaren
oner gelijc een onnutte reden.
10 "Onse leuen duert tseuentich iaer / wan-
neert hooch coemt/soo zijnt tachtentich iaer:
Eñ wanneert costelijck geweest is/so ist moey
te ende arbeyt geweest/ *want het vaert snel Iob.7.a.6.
wech/als vloghen wy daer af.
11 Maer wie gelooutet dat ghy so seer vertoo-
rent? Ende wie vreest hem voor sulcke uwe
verbolgentheyt?
12 ||Leert ons bedencken/ dat wy steruen moe Psa.39.a.5.
ten/op dat wy verstandich worden.
13 Heere/keert v doch weder tot ons / eñ zijt
C uwen knechten genadich.
14 Veruult ons vroech met uwer ghenaden/
soo willen wy roemen ende vrolijck zijn onse
leefdaghe.
15 Verblijdt ons nv weder / nae dien ghy ons
langhe plaecht / na dien wy so langhe onge-
luck lijden.
16 Bewijst uwen knechten uwe wercken/ ende
uwe eere haren kinderen.
17 Ende de Heere onse Godt si ons vriende-
lijck/ende vordere dat werck onser handen by
ons: Ja dat werc onser handen wilde hy doch
vorderen.

Den xcj. Psalm.

1 WDie onder de bescherminge des hooch
A sten sit / ende onder de schaduwe des
Almachtigen blijft.
2 Die spreect totten Heere: "Mijn toeuerlaet Psal, 18.a.3.
eñ mijn Borcht/mijn Godt/ op dien ick hope.
3 Want hy verlost my van den strick des ia-
gers/eñ vander schadelijcker pestilentie.
4 *Hy sal v met zijnen vederen bedecken/ eñ Psa.121.a.4.
uwe toeuerlaet sal zijn onder zijn vloghelen.
Sijne waerheyt is scherm eñ schilt.
5 ||Dat ghy niet verschricken en moet voor Iob.5.c.21.
den grouwel des nachts/ " voor de pijlen die "Eph. 6.c.16
des daechs vliegen.
6 Voor de Pestilencie/die int duyster sluypt:
Voor de siecte/die inden middach verderft.
7 Ofter duysent vallen aen uwer zijden/ ende
thien duysent tot uwer rechter hant/so en salt
doch v niet treffen.
8 Jae ghy sult met uwen ooghen uwen lust
B sien: Ende aenschouwen hoet den Godloosen
vergouden wort.
9 "Want de Heere is dijne toeuerlaet / De Psa.18.b.19.
Hoochste is dijne toeuulucht. Eccl.34.c.16.
10 V en sal gheen quaet ghemoeten/eñ gheen
plage en sal tot uwer hutten genaken. Exod.23.c.20
11 *Want hy heeft zijnen Enghelen beuolen Math.4.a.6.
van dy/dat si v behoeden op alle uwe wegē.
12 Dat si v op de handen dragen/eñ ghy uwē
voet niet aen eenen steen en stoot.
13 ||Op de leeuwen eñ aderen suldy gaen / eñ Luce.10.b.19
treden op de ionge leeuwen eñ draken.
14 Hy begeert mijns/so wil ick hem wt helpē:
Hy kendt mijnen naem / daerom wil ick hem
beschudden.
15 "Hy roept my aen/so wil ick hem verhoo- Psa.4.a.1.
ren / ick ben by hem in der noot/ick wil hem
daer wt trecken/eñ tot eeren maken.
16 Ick wil hem versaden met langen leuen/eñ
wil hem toonen mijn Heyl.

Den xcij. Psalm.

1 Een Psalm liet op den Sabbath dach.
2 DAt is een costelijck * dinck den Heere Hebr.13.c.15.
A dancken/ende lof singhen uwē naem/
ghy Hoochste.
3 Des morgens uwe genade/ eñ des nachts
uwe waerheyt vercondigen.
4 Op de thien snaren ende Psalter/met spe-
len op de Herpen.
5 ||Want Heere/ghy laet my vrolijck singen Sapi.13.a.1.
van uwe wercken / Ende ick roeme de ghe- Rom.1.b.19.
schiedenissen uwer handen.
6 "Heere hoe zijn dijne wercken so groot? V- Psa.111.a.2.
we gedachten zijn so seer diepe.
7 Een dwaesachtich en gelooft dat niet/ende
een narre en achtet sulcx niet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Psal.73.a.2. 8 *De godloosen groenen gelijck dat gras/eñ
Van straffe d de quaetdoenders bloeyen alle/tot dat si ver=
Godloosen. daen worden altoos ende eewelijck.
9 Maer ghy Heere zyt de Hoochste/ eñ blijft
eewelijck.
Psa.37.c.20. 10 "Want siet/uwe Vianden/Heere siet/ uwe
B vianden sullen vergaẽ/eñ alle quaetdoenders
moeten verstropt worden.
11 Maer mijnen horen sal verhoocht worden/
Nu.23.d.22. ‖gelijck eens Eenhorens/ende worde ghesalft
Iob.39.b.12. met verscher olien.
12 Eñ mijn ooge sal sinẽ lust sien aen mijne vi
anden/eñ mijn oore sal sinẽ lust hooren aende
boosachtige/die haer tegen my setten.
13 De gherechtighe sal groenen gelijck eenen
A palmboom/hy sal wassen gelijch eenen Ceder
in Libanon.
Rom.11.c.17. 14 Die*geplant zijn in dat huys des Heeren/
sullen inde voorhouen ons Gods groenen.
15 Eñ al wordẽ si ooc out/ so sullen si nochtãs
bloeyen/vruchtbaer ende versch zijn.
16 Dat si vercondigen/dat de Heere so vroom
is/mijnen troost/ ende geen onrecht en is aen
hem.

Den xciij. Psalm.

Psal.97.b.10 1 DE"Heere is Coninck/ eñ heerlijck ver
A ciert: De Heere is verciert/eñ heeft eẽ
Rijck begonnen/ so wijt als de werelt
is/ende toeberept/dat het blijuen sal.
Psal.45.b.7. 2 Van doen aen/‖staet uwen stoel vaste: Ghy
zijt eewich.
Psal.46. a.4 3 *Heere de waterstroomen verheffen haer/de
waterstroomen verheffen haer bruysschen / de
waterstroomen heffen de baren op.
4 De waterwagen inde Zee zijn groot/ ende
bruysschen grouwelijc. Maer de Heere is noch
grooter inder hoochten.
5 Dijn woort is een rechte leeringhe: Heylic=
heyt is de chieragie dijns huys.

Den xciiij. Psalm.

Deut.32.e.35 1 HEere Godt/ ‖diens de wrake is/Godt
Rom. 12.c.19 A diens de wrake is/verschijnt.
2 Verheft v ghy Rechter der werelt/
vergelt den houeerdighen wat si verdienen.
Psal. 73.a.3. 3 Heere"hoe langhe sullen de godloosen/hoe
lange sullen de godloosen pralen?
4 Eñ so spytelijc spreken/eñ alle quaetdoen=
ders hen also roemen?
5 Heere si slaen dijn volck in stucken/eñ pla=
gen dijn Erue.
6 Weduwen ende vreemdelingen verworgen
si/ende dooden de weesen.
Psal. 73.b.11 7 *Eñ seggen: De Heere en sietet niet/ eñ de
God Iacobs en acht dies niet.
8 Merckt doch ghy narren onder den volcke/
Verstandich. ende ghy dwasen / waneeer wilt ghy ‖ cloeck
worden?
9 Die het oore gheplant heeft / en soude die
niet hooren? Die het ooghe gemaect heeft/en
soude die niet sien?
Gene.7.d.17. 10 "Die de heydenen castijt/en soude die niet
B straffen? Die de menschen leert/wat si weten.
1.Cor.3.c.20. 11 Maer*de Heere weet de gedachtẽ der men=
schen/dat si ydel zijn.
1.Co. 11.d.32 12 ‖Wel dien / die ghi Heere castijt/ende leert
hem door uwe wet.
13 Dat hi vduldicheyt hebbe alst qualijc gaet/
tot dat den godloosen den cuyl berept worde.
14 Want de Heere en sal zijn volc niet verstoo
C ten/noch zijn erue verlaten.
15 Want Recht moet doch recht blijuen/ende
dien sullen alle vrome herten toe vallen.
16 Wie staet by my teghen den boosachtighen?
Wie treedt tot my tegen de quaetdoenders?
17 Waert dat de Heere my niet en holpe / soo
lage mijn siele schier inde stilheyt.
18 Ick sprack: Mijnen voet heeft gestruyckelt/
maer dijne genade Heere hielt my.
19 "Ick hadde veel becommernissen in mijn= 2.Cori
der herten / Maer dijne troostinghe verblijde
mijn siele.
20 Ghy en wordt ymmers nemmermeer eens
met den schadelycken stoele/die de Wet qua=
lijck bediet.
21 Sy rusten haer teghen de siele des recht=
ueerdigen/ eñ verdoemen ontschuldich bloet.
22 Maer de Heere is mijn beschuttinghe/mijn
God is den troost mijns toeuerlaets.
23 Ende hy sal hen haer onrecht vergelden/eñ
salse om haerder boosheyts wille verdoẽ. De
Heere onse Godt salse verdoen.

Den xcv. Psalm.

1 COemt herwaerts/*laet ons den Heere Ephe.
A verhueghen / ende iuychen den troost
onses Heyls.
2 Laet ons met danck voor zijn aensicht co=
men/ende met Psalmen hem iuychen.
3 Want de Heere is een groot God/ende een
groot Coninck ouer alle Goden.
4 Wãt in zijnder hant is wat de aerde brẽgt.
Ende de hoochte der berghen zijn oock zijne.
5 Want zijn is de zee ‖eñ hy heeftse gemaect/ Gene.
eñ zijn handen hebben dat drooge berept.
6 Coemt/ laet ons aenbidden / ende knielen/
ende nederuallen voor den Heere/die ons ge
maect heeft.
7 Want hy is onse Godt / " eñ wy dat volck Psa.7
B zijnder weyden/ ende schapen zijnder handen.
8 *Heden ist dat ghy zijn stemme hoort/so en Heb.3.
verstocket uwe herten niet/ ‖gelijc te Meriba ‖Exo.
geschiede/gelijck te Massa inder woestijne.
9 Daer my uwe vaderen versochten/voelden
ende sagen oock mijne wercken.
10 Dat ic veertich iaer moeyte hadde met de=
sen volcke/ende sprack: Het zijn lieden/dien
haer herte altoos den onrechten wech wil/eñ
die mijn wegen niet leeeren en willen.
11 *Dat ick swoer in mijnen toorne/ si en sou Num.
den niet tot mijnder rusten comen. Hebre.

Den xcvj. Psalm.

1 SIngt ‖ den Heere een nieuwe Liedt/ Psa.3
A "Singt den Heere alle werelt. "1.Pa
2 Singt dẽ Heere eñ louet zijnen naẽ:
Predict dẽ eenẽ dach aen dẽ anderẽ zijn heyl.
3 Vertelt onder de Heydenen zyn eere : On=
der alle volcken zijn wonderen.
4 *Want de Heere is groot ende hooch te lo Psal.
uen/wonderlijck ouer alle goden. Eccl.
5 ‖Want alle goden der volcken zijn afgodẽ: ‖Psa.
"Maer de Heere heeft den Hemel gemaect. "Gen
6 Het staet heerlijck ende verciert voor hem/
ende ghaet ghewveldelijck ende loslijck toe in
zijn Heylichdom.
7 *Ghy volcken brengt herwaerts den Hee= Psa.2
re/brengt herwaerts dẽ Heere eere eñ macht.
8 Brengt herwaerts den Heere de eere zijns
naems : Brengt gheschencken/ ende coemt in
zijn voorhouen.
9 Bidt aen den Heere in heylighe cieragie:
B De ghcheele werelt vreese hem.
10 Segt onder de Heydenen/dat de Heere Co Psal.
ninck si/ende heeft zijn Rijck / so wijt de we=
relt is/berept/dat het blijuen sal/ ende richtet
de volcken recht.
11 *Den Hemel verhuege hem/ende de Aerde Psa.
si vrolijck/de zee bruyssche/eñ wat daer in is.
12 Dat velt si vrolijck/ eñ al wat daer op is/
eñ laet roemen alle boomen int wout.
13 ‖Voor den Heere/want hy coemt/ want hy vã de
coemt om te richten dat Aertrijck: *Hy sal dẽ eñ ord
Aertbodem richten met gherechticheyt / eñ de si M
volcken met zijnder waerheyt. *Acto.

Den xcvij. Psalm.

1 DE *Heere is Coninck / dies verblijdt Psa.
A hem dat Aertrijck / ende de Eylanden
zijn vrolijck/so vele haerder is.

Wolc=

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

2 *Wolcken eñ donckerheyt is rontsom hem/
gherechticheyt ende gherichte is zijns Stoels
benestinghe.
3 Vyer gaet voor hem henē/ "ende steect ront
om zijn vianden.
4 Zijn blixemen lichten op dē aertbodem/dat
aertrijck sietet ende verschrict.
5 De||bergen versmilten gelijc was/voor den
Heere: Voor den Heerschapper des geheelen
Aertbodems.
6 *De Hemelen vercondigē zijn gerechticheit/
ende alle volcken sien zijn eere.
7 Schamen moeten si haer alle die de beelden
dienen/ende hact der afgoden beroemē: "Aen-
bedet hem alle Goden.
8 ||Sion hoordet ende is vrolijck/eñ de doch-
B teren Juda zijn vrolijck/ Heere om dijns Re-
giments wille.
9 Wāt ghy Heere zijt de Hoochste in alle lan
den: Ghy zijt seer verheuen bouen alle goden.
10 Ghi die den Heere bemint *haet dat boose:
De Heere bewaert de sielē zijnder heyligē/ vā
der godlooser hant sal hyse verlossen.
11 "Dē rechtuerdigē moet dat licht altoos we
der op gaen/ende vruecht den vromē herten.
12 Ghy||gerechtige verhuecht v des Heerē/eñ
danct hem/ende prijst sine heylicheyt.

Den xcviij. Psalm.
Eenen Psalm.

1 SIngt*den Heere een nieuwe Liet/wāt
A hy doet wonder.
Hy verwint met zijnder rechterhant/
ende met sinen heyligen arm.
2 De Heere laet zijn heyl vercondigē: Voor de
volcken laet hy sine gerechticheyt openbaren.
3 "Hy gedenct aen sine genade eñ waerheyt/
den huyse Israels/||alle der werelt eynden sien
dat Heyl onses Gods.
4 Juycht den Heere alle werelt/ singt/roemt/
ende loeft.
5 *Loeft den Heere met Herpen/met Herpen
ende Psalmen.
6 Met trompetten eñ Basuynen: Juycht voor
B den Heere den Coninck.
7 "De Zee bruyssche / ende watter in is/den
aertbodem/ende die daer op woonen.
8 De waterstroomen maken gheschal/eñ alle
berghen zijn vrolijck.
9 Voor den Heere/ ||wandt hy coemt om dat
aertrijc te richtē: *Hy sal den aertbodem rich-
tē met gerechticheyt/ eñ de volckē met rechte.

Den xcix. Psalm.

1 DE"Heere is Coninc/ daerom rasen de
A volcken.
||Hi sit op Cherubin/daerom beroert
haer de werelt.
2 De Heere is groot te Sion/ ende hooge bo
uen alle volcken.
3 Men dancke uwē grooten eñ wonderlijcken
naem/*die daer heylich is.
4 Int rijcke deses Coninck heeftmē dat recht
lief/ghy geeft rechtuerdicheyt/ghy bestelt ge-
richt ende gerechticheyt in Jacob.
5 Verheft den Heere onsen God/ aenbidt tot
zijnder"voetbancke/want hy is heylich.
6 Moyses ende Aaron onder zijn Priesteren/
B ende Samuel onder den genen die sinen naem
aenroepen/ sy riepen aen den Heere/ ende hy
verhoordese.
7 ||Hy sprac met hen door een wolckcolomne:
Sy hielden zijn getuychenissen ende geboden/
die hy hen gaf.
8 Heere ghy zijt onse Godt / ghy verhoordese
ghy God vergaeft hen/ eñ straftet haer doen.
9 Verhooget den Heere onsen Godt/ eñ aen-
bidt tot sinen heyligen berch/*want de Heere
onse Godt is heylich.

Den C. Psalm.
Eenen danck Psalm.

1 IVycht*den Heere alle werelt. Psal.66.a.1.
2 Dient den Heere met vruechden: Coēt
A voor zijn aensicht met vrolijck gheluydt
makende.
3 Bekent/dat de Heere Godt is/hy heeft ons
gemaect/ende niet wy selfs/"tot zijn volck/eñ Psal.79.b.13
tot schapen zijnder weyden. Ezec.34.d.30
4 Gaet tot zijnder poorten in met dancken/
tot sinen voorhouen met louen. Danckt ende
louet sinen naem.
5 ||Want de Heere is vriendelijck/ende zijn ge Psal.34.a.9.
nade duert eewelijc/ende sine waerheyt voort Tren.3.c.25.
ende voort.

Den Cj. Psalm.
Eenen Psalm Dauids.

1 VAn genade ende rechte wil ick singen/
A ende v Heere lof segghen.
2 Jck handele voorsichtich eñ redelijck
by dien/die my toehooren/ ende wandele trou
welijcken in mijn huys.
3 Jck en neme my geen boose sake voor : Jck
hate dē Ouertreder/ ende en late hem niet by
my blijuen.
4 Een verkeert herte moet van my wijcken:
Den boosen en lyde ick niet.
5 Die sinē naesten heymelijc achterclapt/ dien
verniele ick: Jc en vermach dien niet die stout
gebaer ende hoogen moet heeft.
6 Mijn oogen sien na den getrouwē int lant/
B *dat si by my woonen/ende hebbe geerne vro Psal.15.a.1.
me dienaers.
7 Valsche lieden en houde ick niet in mijnen
huyse: "De luegenaers en bedijen niet bi my. Psal.5.a.7.
8 ||Vroech verniele ick alle Godloosen inden ||Job.18.d.17.
lande/dat ick alle quaetdoenders wtroye/ wt Psal.37.b.9.
der stadt des Heeren. Prou.2.b.22

Den Cij. Psalm.

1 Een ghebet des ellendighen / wanneer
hy bedroeft is/ende zijn clage voor dē Hee
re wtghiet.
2 HEere/*hoort mijn gebet/ende laet mijn Psa.143.a.1.
A roepen tot v comen.
3 En verberght v aēsicht niet voor my/
inder noot/"neyget uwe ooren tot my: Wan- Psal.86.a.1.
neer ic v aenroepe/ so verhoort my haestelijc. Tren.3.e.57.
4 ||Want mijn dagen zijn vergaen gelijc eenen ||Psa.68.a.3.
roock: Ende mijn gebeenten zijn verbrant ge- Sapi.5.c.15.
lijck eenen brant.
5 Mijn herte is geslagen/ eñ verdorret gelijck
gras/dat ick oock vergete mijn broot te eten.
6 *Mijn gebeente cleeft aen mijn vleesch/van Tren.4.b.8.
huylen ende suchten.
7 Jck ben gelijck als eenen "Roerdomp inder Pellicaen.
woestijnen: Jck ben gelijck als eenen steenwl
inde verstoorde steden.
8 Jck wake/ ende ben gelijck een eensame vo
ghel op den dake.
9 Dagelijcx scheynden my mijn vianden/ende
B die my bespotten/sweeren by my.
10 Want ick ete asschen als broot/ende menge
mijnen dranck met weenen.
11 Voor uwen dreygen eñ toorne/ dat ghy my
opgeheuen ende te gronde gestooten hebt.
12 Mijn||dagen zijn vergaen gelijc een schadu- Job.8.a.9.
we/ende ick verdorre gelijck gras. Psa.109.c.23
13 Maer ghy Heere blijft eewelijck/ende uwe Sapiē.2.b.9.
gedachtenisse voort ende voort.
14 Ghy/wilt v doch op maken / eñ ouer Sion
ontfermen/want het is tijt dat ghi haer gena
dich zijt/ *ende de vre is geecomen. Jere.25.b.12.
15 "Want uwe knechten woudē geerne/ dat si "1.Esd.1.a.1
gebouwet werde/ende sagen geerne/ dat haer
steenen ende kalck gereet gemaect worde.
16 Dat de Heydenen uwen naem vreesen/ en-
de alle Coninghen op aerden/uwe eere.
17 Dat de Heere Sion boudt/ ende verschijnt
C in zijn eere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

18 Hy keert hem tot het gebet der verlatenen/
ende en versmaet haer gebet niet.
19 Dat worde geschreuen op de nacomelingē/
ende dat volck dat geschapen sal worden/ sal
den Heere louen.
20 Want hy aenschout van zijnder heyligher
hoocheyt / ende de Heere siet vanden Hemel
op aerden.
21 Dat hy dat suchten des geuangenen hoore
ende los make de kinderen des doots.
22 Op dat si te Sion predicken den naem des
Heeren/ende zijn lof te Jerusalem.
23 Wanneer de volcken te samen comen/ ẽ de
Conincrijcken/om den Heere te dienen.
24 Hy verootmoedicht op dē wech mijn cracht
D hy vercort mijn dagen.
25 Jc segge mijn God/ en neemt my niet wech
inde helft mijnder dagen.
Hebr.1.c.16. 26 Uwe Jaren dueren voort ende voort/*ghy
hebt te voren de aerde gefondeert/ẽ de heme
len zijn uwer handen werck.
Esai.51. a.6. 27 "Sy sullen vergaē/maer ghy blijft/si sullen
Mat.24. c.35 alle veroudē/gelijc een laken. Sy worden ver
2.Pet.3.b.10 andert als een cleet/wanneer ghyse verande=
Hebre.1.c.11. ren sult.
28 Maer ghy blijft gelijck ghy zijt/ẽ uwe Ja=
ren en nemen geen eynde.
Psa.103.c.17 29 ||De kinderen uwer knechten sullen blijuē/
ẽ haer zaet sal voor v gedijen.

Den Ciij.Psalm.

Eenen Psalm.Dauids.

Psal.104.a.1 1 LOeft*dē Heere mijn siele/ẽ al wat in
Tobi.13.c.19. A my is/sinen heyligen naem.
2 Loeft den Heere mijn siele/ẽ en ver
geet niet/wat hy my goets gedaen heeft.
Psal.32. a.5. 3 "Die v alle uwe sonden vergheeft/ ẽ heylt
alle uwe gebreken.
4 Die v leuē vanden verderuē verlost: Die v
croont met genade ẽ bermherticheyt.
Job.33.c.25. 5 Die||uwen mont vrolijckē maect/ẽ dat ghi
weder ionck wort/als een Arent.
6 De Heere doet gerechticheyt ẽ gerichte/al
len die onrecht lijden.
7 Hy heeft sine wegen Mosi laten weten / de
kinderen Jsraels zijn doen.
Exod.34.a.6. 8 *Bermhertich ẽ genadich is de Heere/ ver
2.esd.9. c.17. duldich ende van grooter goetheyt.
Van de berm 9 Hy en sal niet altoos kijuen/noch eewelijck
herticheyt gods toorne behouden.
ouer dē genē 10 Hy en handelt niet met ons na onse sondē/
die hē vreesen B ẽ en vergelt ons niet na onser misdaet.
"Psl.57. b.11. 11 "Want so hooge den hemel bouen de aerde
is/laet hy sine genade geworden ouer de ge=
ne die hem vreesen.
12 So verre dat Oostē is vanden Westen/laet
hy onse ouertredinge van ons zijn.
13 Gelijck hem een vader ouer de kinderē ont=
fermt/so outfermt hem de Heere ouer die/ die
hem vreesen.
Psal.78.d.39 14 ||Want hy kent wat wy voor een werc zijn/
vā corthz des hy gedenct daer aen dat wy stof zijn.
menschē leuē 15 *Een mensche is in zijn leuē gelijc gras/hy
*Esa.40. a.6 bloeyt gelijck een bloeme opt velt.
1.Pet.1.d.24 16 Wanneer de wint daer ouer gaet/so en is si
Jacob.1. b.10 niet meer daer/ ende haer stede en kentse niet
meer.
Psl.102.d.27. 17 "Maer de ghenade des Heeren duert van
C eeuwicheyt tot eeuwicheyt/ouer de ghene die
hem vreesen/ ende zijn gerechticheyt op kints
kinde.
18 By den genen die zijn verbont houden/ende
Deute.6.a.1. ghedencken aen zijn geboden/||dat si daer nae
doen.
19 De Heere heeft sinen stoel indē Hemel be=
reyt: Ẽ zijn Rijck heerschet ouer alle dinck.
Psa.148.a.2. 20 *Loeft dē Heere/ghy zijn Engelē/ghy sterc
ke Helden/die zijn beuel wtrecht datmē hoo=
re de stemme zijns woorts.
21 Loeft den Heere alle zijn Heyrscharen / zijn
Dienaren/ghy die sinen wille doet.
22 Loeft den Heere alle zijn wercken aen alle
hoecken zynre heerschappijen: Loeft dē Hee=
re mijn siele.

Den Ciiij.Psalm.

1 LOeft*den Heere mijn siele/ Heere mijn Psl.104.
A God/ghi zijt seer heerlijc/ghi zijt schoō
ende wter maten verciert.
2 "Licht is dijn cleet/dat ghy aen hebt:||Ghy Genesi.1
breydet den Hemel wt als een Tapeet. ||Job.9.
3 Ghy welmet bouē met water: Ghy vaert op Vā God
de wolcken als op eenen wagen/ *ẽ gaet op derwerc
de vederen des wints. heerliche
4 "Ghy die maect uwe Engelen tot winden/ *Psa.18
ende uwe Dienaers tot vyervlammen. "Hebr.1.
5 ||Ghy die dat aertrijc fondeert op sinen bo= ||Gene.1.
dem/dat het blijft altoos ẽ eewelijck.
6 Met de diepte bedect ghyt ghelijck met een
cleet/ẽ wateren staen bouen de bergen.
7 Maer van uwen *schelden vlieden si / voor Psa.106
uwen donder varen si daer henen.
8 De berghen gaen hooch voorwaerts/ ẽ de
B dalen setten haer daer onder/ter stedē die ghy
haer gefondeert hebt.
9 "Ghy hebt eenen pael geset/daer en comen Genes.1.
si niet ouer / ẽ en moeten niet wederom dat Prou.8.
aertrijck bedecken. Jere.5.d.
10 Ghy laet de fonteynen spruyten inde leech=
ten/ dat de wateren tusschen de bergen henen
vlieten.
11 Dat alle dieren op den velde drincken/ende
dat Wilt sinen dorst blussche.
12 By den seluē sitten de vogelen des hemels
ende singen onder de tacken.
13 Ghy vochticht de bergē van bouē neder/ghi
maect dat lant vol vruchten/die ghi verleent.
14 ||Ghy laet gras wassen voor dat Vee / ende Gene.1.
saet tot profijt den menschē/dat ghy broot wt Psa.147
der aerden brengt.
15 *Ende dat den wijn des menschē herte ver Prou.31
hueghe / ende zijn ghedaente schoon worde Eccli.32
van olie /"ende dat het broot des menschen "Gen.1
herte stercke. Judi.19
16 Dat de boomen des Heeren vol saps staen/
de Cederen Libanon/die hy geplant heeft.
17 Aldaer nestelen de Vogelen/ẽ de Reygers
woonen op de Dennen.
18 De hooge bergē zijn der Gemsen toeuclucht/
C ende de steengaten der Conijnen.
19 ||Ghy maect de Mane om dat Jaer daer na Eccli.43
te deylen: De Sonne weet haren onderganc.
20 Ghy maect duysternisse dattet nacht wort/
dan roeren haer alle wilde dieren.
21 De ionge Leeuwē die daer briesschen na dē
roof/ẽ haer spijse soecken van God.
22 Maer wanner de Sonne opgaet/ maken si
haer van daer/ ẽ leggen haer in hare cuylen.
23 *So gaet dan de mensche wt tot sinen ar= Gene.3
beyt/ẽ by zijn ackerwerck tot aenden auont.
24 Heere hoe zijn uwe werckē so groot ẽ vele?
Ghy hebtse alle wijsselijck geordineert/ ẽ de
aerde is vol uwer goeden.
25 De Zee die so groot ẽ wijt is/daer wrieme
let in sonder getal/beide groot ẽ cleyne dierē.
26 Aldaer gaen de Schepen/ "daer zijn Waluis Job.41
D schen/die ghy ghemaect hebt dat si daer inne
spelen.
27 Het wacht al op v ||dat ghi hen spijse geeft Psl.136
tot zynder tijt. Mat.6
28 Als ghy hen geeft/so vergaderen si: Als ghi
uwe hāt op doet/so wordē si met goet versaet.
29 Verbercht ghy v aensicht/so verschricken si:
Ghy neemt haren adem wech/*so vergaen si/ Gene.3
ende worden weder tot stof.
30 "Ghy laet wt uwen adem / soo worden sy Gene.2
gheschapen/ ende vernieut de ghedaente der
aerden.

De eere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

31 De eere des Heeren is eewich: De Heere
heeft een welbehagen aen zijn wercken.
32 Hy siet de aerde aen/ *so beeft si: Hy roert
de bergen aen/so roocken si.
33 Ick "wil den Heere singen mijn leefdage/ eñ
mijnen God louen/so lange als ick ben.
34 Mijn reden moete hem wel geuallen/ic ver-
huege my des Heeren.
35 Der sondarẽ moet een eynde wordẽ op aer-
den/ende de Godloosen niet meer zijn: ||Loeft
den Heere mijn siele Halelupa.

Den Cv. Psalm.

1 DAnct*dẽ Heere/eñ predict sinen naem:
A Vercondicht zijn doẽ onder de volckẽ.
2 Singt van hem/ eñ loeft hẽ: spreect
van alle sine wonderen.
3 Roemt sinen heyligen naem: Dat herte der
genen/die den Heere soecken/verhuege hem.
4 Vraecht na den Heere/ ende na zijn macht:
Soect zijn aensicht alle wegen.
5 Gedẽct zijnder wonder werckẽ/die hy gedaẽ
heeft/zijnder wonderen ende zijns woorts.
6 Ghy dat zaet Abrahams zijns knechts/ghy
kinderen Jacobs zyns wtuercorens.
7 Hy is de Heere onse Godt / hy richtet inde
B geheele werelt.
8 Hy denct eewelijcken aen zijn verbont/ des
woorts dat hy toegeseyt heeft op veel duysen
den/voort ende voort.
9 Dat hy gemaect heeft "met Abraham/ ende
des eedts||met Isaac.
10 *Ende settede dat selue Jacob tot eenẽ rech
te/eñ Israel tot een eewich verbont.
11 Ende sprac: V wil ick dlant Canaan geuẽ/
dat lot uwer eruen.
12 Doen si weynich eñ cleyn waren/eñ vreem-
delingen daer inne.
13 Eñ si trockẽ van volcke tot volcke/ vanden
eenen Coninckrijcke totten anderen volcke.
14 Hy en liet geenẽ mensche hen schade doen/
*Eñ strafte Coningen om haren wille.
15 ||En tast mijn ghesalfde niet aen: Ende en
doet mijn Propheten geen leedt.
16 Eñ hy liet eenen dieren tijt int lant comen:
C Eñ ontrack alle voorraet des broots.
17 Hy sant eenen man voor haer henen. "Jo-
seph wert tot eenen knecht vercocht/
18 Sy||dwongen zijn voeten inden stoc/zijn lijf
moeste in ijseren ligghen.
19 Tot dat zijn woort quam/eñ hem de reden
des Heeren doorlouterde.
20 ||Doen sandt de Coninck henen/eñ liet hem
los ghenen: De Heere ouer volcken hiet hem
wt laten.
21 Hy sette hem tot een Heere ouer zijn huys/
tot een heerschapper ouer alle zijn goeden.
22 Dat hy zijn Vorsten onderwees nae zijnder
wijse/eñ zijn ouders wijsheyt leerde.
23 ||Eñ Israel tooch in Egypten / ende Jacob
wert een vreemdelinck int lant Ham.
24 "Eñ hy liet zijn volck seer wassen: Eñ maec
tese machtiger dan haer vyanden.
25 Hy verkeerde der ghener herten / dat sy op
D zijn volc gram werden/eñ dachten zijn knech-
ten met list te dempen.
26 *Hy sant zijnen knecht Moysen/Aaron dien
hy vercoren hadde.
27 Die selue deden zijn||teckenen onder hen/eñ
zijne wonderen int lant Ham.
28 "Hy liet duysternisse comen/eñ maectet duy
ster/ende en waren niet ongehoorsaem zijnen
woorden.
29 Hy veranderde haer waterẽ in bloet/eñ do
dede haer visschen.
30 Haer lant wriemelde||vorschen wt/inde ca-
meren haerder Coningen.
31 Hy sprack: Doen quamen boose "wormen/
Luysen in alle haer palen.

32 *Hy gaf hen hagel tot reghen/vier vlam- Exod.9.e.23.
men in haren lande. Psa. 78.e.47
33 Eñ sloech haer wijnstocken eñ vigebomen/
eñ track in stucken de boomen in hare palen.
34 Hy sprack / doen quamen||sprinckhanen/eñ Exod.10.d 12.
"Keuers sonder ghetal. "Cruyt wor-
35 Ende si aten alle dat gras in haren lande/ mẽ/ Rupsenẽ
eñ aten de vrucht op haren velde.
36 *Eñ sloech alle eerstgeboorte in Egypten/ Exod.12.e.29
E alle eerste erfgenamen. Sap. 18.c.11.
37 ||Eñ hy leydese wt met siluer ende gout/eñ ||Exo. 12.e.35
onder haren stammen en was gheen crancke.
38 Egypten werdt vrolijck dat si wt trocken/
want haer vreese was op haer gheuallen.
39 "Hy breyde een wolcke wt tot eenen deck- Exod.13.d.21
sele/eñ vier om des nachts te lichten. 1.Cor.10.a.1
40 Sy baden/doen liet hy * quackelen comen/ *Exo.16.c.14
ende hy versadese met hemels broot.
41 ||Hy opende den steen / doẽ vloten wateren Exod.17.b.6.
daer wt/dat beken liepẽ inde dorre woestijne.
42 "Want hy dacht aen zijn heylich woort/A- Gene.17.b.7.
braham zijnen knechte gesproken.
43 Also leydde hy zijn volck wt met vruechdẽ/
eñ zijn wtuercoozen met genoechte.
44 *Eñ ghaf hen de landen der Heydenen/dat Psa.111.b.6.
si de goeden der volcken in namen.
45 Op dat si houden souden zijn rechten/ende
zijn wetten bewaren/Haleluia.

Den Cvj. Psalm.
Haleluia.

1 DAnct ||den Heere/want hy is vriende Judit. 13.c.17
A lijck: Eñ zijn goetheyt duert eewelijc.
2 "Wie can de groote daden des Hee Eccl. 43.d.24
ren wtspreecken: Ende alle zijne loeffelijcke
wercken prijsen?
3 *Wel den genen die dat gebot houden/eñ Matt.7.c.21.
doen altijt recht. Rom. 2.b.13.
4 Heere gedẽct mijnd nader genade die ghi u-
wẽ volcke geloeft hebt/bewijst õs uwe hulpe
5 Dat wy sien mogen de weluaert uwer wt
uercoren/eñ ons verhuegẽ/ dattet dijnẽ volc-
ke wel gaet/eñ ons roemen met uwẽ erfdeel.
6 ||Wy hebben ghesondicht met onsen vade- Judit. 7.e.20
ren: Wy hebben mishandelt ende zijn godloos Belijdinghe
gheweest. der sonden.
7 Onse "vaderen in Egyptẽ en wouden uwe "Exod.4.5.
wonderen niet verstaen. Sy en gedachtẽ niet Een verhael
aen uwe groote goetheyt: Eñ waren onghe- der weldaden
hoorsaẽ aen de zee/te weten/ aen de rode zee. Gods aẽ Is-
8 Maer hy hielpse om zijns naems wille/dat rael ende van
hy zijn macht bewijsen soude. haer onghe-
9 Ende hy *schelde de roode zee/doen wertse hoorsaẽheyt
B drooge: Eñ leyddese door de diepte gelijck in eñ ontrouwe
eender woestijnen. *Exo.14.e.21
10 Eñ hielpse van der hant des ghenen diese Psa. 104.a.7
hatede/eñ verlostese van der hãt des viants.
11 ||Eñ de wateren verdroncken haer weder- Exod.14.f.27
seggers/datter niet een ouer en bleef. Psal. 78.f.53
12 Doen geloofden si aen zijn woorden/"ende "Exod.15.a.1
songen zijnen lof.
13 Maer si vergaten geringe zijnder wercken/
si en verbeydden zijns raets niet.
14 Eñ si werden met*lusten inder woestijne/eñ Num. 11.a.4
versochten God inden woesten lande.
15 Maer hy ghaf hen haer bede/ eñ sandt hen
genoech/tot dat hen daer af walchde.
16 Eñ||si verbitterden haer tegen Moysen inden Num. 16.a.1
leger/tegen Aaron den heyligen des Heeren.
17 De "Aerde dede haer open/ eñ verslont Da Num.16.e.31
than/en bedecte de Rotte Abiram.
18 Eñ vier wert onder haer Rotten ontstekẽ/
C de vlamme verbrande de godloosen.
19 *Sy maeckten een Calf in Horeb/eñ aen- Exod. 32.a.4
baden dat gegoten beelt. Acto. 7.e.40.
20 Eñ||veranderden haer eere in een gelijcke- ||Jere. 2.d.24
nisse eens Os/die gras etet. Rom.1.c.23.
21 Sy vergaten Gods haers Heylants/die so
groote dingen in Egypten gedaen hadde.

X iiij Won-

22 Wonderen int lant Ham/ende verschricke=
lijcke wercken aen de roode Zee.
Exod.32.b.10 23 Eñ hy sprac/*hy woudese vernielē/ en had
Moses zijn wtuercoren dat schuerē niet opge
houdē/zijn gramschap af te keerē/op dat hyse
niet gantsch en verdorue.
Num.14.a.1 24 Ende"si verachteden dat lieue lant/si en ge
loofden sinen woorde niet.
25 Ende murmureerden in haer Hutten/ sy en
D gauen der stemmen des Heeren geen gehoor.
26 Ende hy hief zijn hant op teghen haer/ dat
hyse neder sloege inde woestyne.
27 Ende werp haer zaet onder de Heydenen/
ende verstropdese inde landen.
Num.25.a.3 28 Eñ si gauen hen totten ‖BaalPeor/eñ aten
Josu.22.d.17 vande offeranden der dooden Afgoden.
29 Eñ vertoornden hem met haren doē: Doen
rees oock de plage onder haer.
1.Mac.2.f.34 30 Doen tradt toe*Pinehas/ende slechtede de
sake: Doen wert de plage geweert.
Gene.15.a.6. 31 Ende wert hem"gerekent tot gerechticheit/
voort ende voort eewelijck.
Num.20.b.9 32 Ende si vertoornden hem aent ‖kijfwater/
ende si plaechden Mose seer.
33 Want si bedroefden hem zijn herte/dat hem
E sommige woorden ontuoeren.
Deute.7.a.2. 34 *Oot en verdeden si de volcken niet/als hen
1.Reg.15.b.9 doch de Heere geheeten hadde.
35 Maer si mengden haer onder de Heydenen/
ende leerden der seluer wercken.
Judic.2.b.11. 36 "Ende dienden hare Afgoden/ die gedijden
hen tot argherniße.
Leui.20.a.2. 37 ‖Ende si offerden haer sonen eñ haer doch=
Deut.32.c.17 teren den duyuelen.
*Deu.18.b.9 38 *Eñ vergoten onschuldich bloet/ dat bloet
Jerem.7.d.30 haerder sonen eñ haerder dochteren/ die si of=
Ezec.20.d.31 ferden den Afgodē Canaan/ dat dat lant met
bloetschulden beulect wert.
39 Ende onreynichden haer met haren werc=
ken/ende hoereerden met haren doen.
40 Doen vergramde den thoorne des Heeren
ouer zijn volc/ende creech eenen grouwel aen
zijn Erue.
Judic.2.c.14. 41 "Eñ gafse inde hant der heydenen/dat ouer
haer domineerden die op haer gram waren.
Judic.4.a.3. 42 *Eñ haer Vianden benaudense/eñ werden
F verootmoedicht onder haer handen.
Judicum heel wt. 43 ‖Hy verlostese dicmaels/maer si verthoorn
den hem met haren voornemen/ ende werden
cleyn om haer misdaets wille.
44 Ende hi sach haren noot aen/doen hi haer
claghe hoorde.
Deut.30.a.1. 45 "Eñ gedacht aē zijn vbont met hen gemaect
eñ het roude hem na zijn groote goetheyt.
46 Ende lietse ter bermhertichept comen voor
alle diese geuangen hadden.
47 Helpt ons Heere onse God/ eñ brengt ons
te samen wt den Heydenen/ dat wy dancken
uwen heyligen naem/ende roemen uwen lof.
48 Gheloeft sy de Heere de Godt Jsraels/van
eewicheyt in eewicheyt/ende alle volck spre=
ke: Amen. Haleluia.

Den Cvij. Psalm.

Psa.106.a.1. 1 DAnct den Heere/ *want hi is vriende=
A lijck/ eñ zijn goetheyt duert eewelijck.
2 Segget ghy die verlost zijt door den
Heere/die hy wter noot verlost heeft.
3 Eñ die hy wt de landen te samen ghebracht
heeft/vant Oosten/vant Westen/vant Noor
den ende vander zee.
Hebr.11.f.38. 4 ‖Die dolende ginghen inder woestijnen/in
eenen ongebaenden wech/ eñ en vonden geen
stadt daer si woonen conden/
5 Hongerich ende dorstich/ende haer siele ver
smachtede.
2.Pa.20.a.4 6 "Eñ si riepen tot den Heere in haren noot/
ende hy verlostese wt haren angsten.
7 Ende leyddese eenen rechten wech /dat sy
ghinghen totter stadt daer si woonen conden.
8 Die sullen den Heere danckē voor zijn goet
heyt/ende voor zijn wonderen/die hy aen der
menschen kinderen doet.
9 *Dat hy versaet de dorstige sielen/‖eñ vult Exod.
de hongerige sielen met goede. ‖Luce.
10 "Die daer sitten moesten inder duysternis= "2.Pa.
B sen ende donckerheyt/gheuangen in dwange
ende ijsere.
11 Daerom dat si Gods gheboden ongehoor=
saem waren/ende de wet des Hoochsten ge=
scheyndet hadden.
12 Daerom moeste haer herte met ongheluck
gheplaget worden/dat si daer lagen/ende nie
mant en hielp hen.
13 *Ende si riepen totten Heere in harē noot/ 2.Pa.
ende hy hielpse wt haren angsten. Judit.
14 ‖Eñ leyddese wt der duysternissen eñ donc= ‖2.pa.
kerheyt/eñ verschuerde haer banden.
15 Die sullen den Heere dancken voor zijn
goetheyt/eñ voor zijn wonderē/die hy aen der
menschen kinderen doet.
16 "Dat hy in stucken breect metalen dueren/ Esa.45
eñ in stucken slaet ijseren grendelen.
17 De sotten die gheplaget waren om haer=
der ouertredinghen wille/eñ om haerder son=
den wille.
18 Dat hen walchde van alle spijse/*eñ wer= Esai.
den doot cranck.
19 ‖Ende si riepen totten Heere in harē noot/ 1.Reg.
C eñ hy hielpse wt haren angsten.
20 "Hy seynde zijn woort eñ maectese gesont/ Num.
eñ verlostese dat si niet en storuen. Esai.
21 Die sullen dē Heere dancken voor zijn goet Math.
heyt/ende voor zijn wonderen die hy aen der
menschen kinderen doet.
22 Ende*danckofferen/ eñ vertellen zijn werc= Hebr.
ken met vreuchden.
23 Die met schepen op de zee varen/ eñ bedrij
uen haren handel in groote wateren.
24 Die des Heeren werck ondersocht hebben/
ende zijne wonderen in de zee.
25 ‖Wanneer hy sprack/ eñ eenen stormwindt Jone.
op roerde/die de baren verhief. Acto.
26 Eñ si voeren op na den Hemel/eñ voerē in
dē afgrōt/"dat haer siele vā angst versacchde. Math.
27 Dat si tuymelden eñ waggheleden als een
D dronken man: Eñ en wisten geenē raet meer.
28 Eñ * si riepen totten Heere in haren noot/ Jone.
ende hy leyddese wt haren angsten.
29 Hy‖stilde dat onweder: Dat de baren hen Matt.
legherden.
30 Ende si werden blijde/dattet stille ghewor=
den was/"ende hyse te lande brachte na ha= Joan.
ren wensche.
31 Die sullen den Heere dancken voor zijnder
goetheyt/ende voor zijn wonderen die hy aen
der menschen kinderen doet.
32 Ende hem inder gemeynten prijsen/ende by
den Ouders roemen.
33 ‖Die welcken hare beken verdrooget/ ende 3.Reg.
de wateraderen verloopen waren. Esa.
34 Dat eē vruchtbaer lāt niet en droech om der
boosheyts wille der genē die daer in woondē.
35 "Eñ hy dat drooge Lant wederom water= 3.Re.
E rijck maecte/eñ int dorre lant wateraderen. Esai.
36 Ende de hongerige daer henen geset heeft/
dat si een Stadt bereydeden daer si woonen
conden.
37 Eñ ackeren besaeyen/eñ wijnbergen plan=
ten mochten/eñ de iaerlijckse vruchtē cregen.
38 Eñ hyse segende/ dat si hen seer vermeerder
den / ende hen vele vees gaf.
39 Die welcke neder ghedruct ende ghecrenct
waren/vanden boosen/diese ghedwongen eñ
ghedrongen hadden.
40 Doen verachtinge op de Vorsten geschud=
det was/dat alle lāt dwalēde eñ woeste stōt.
Ende

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

41 Ende hy den armen beschuddede voor ellen
de/ende zijn gheslachte als een cudde schapen
vermeerderde.
42 ‖Sulcks sullen de vroome sien / ende haer
verblijden / ende aller boosheyt sal de mondt
ghestopt worden.
43 Wie is wijs en̄ behout dit? So sullen si merc
ken/hoe veel weldaden de Heere betoont.

Den Cviij. Psalm.

1 Een Psalm Liedt Dauids.

2 GOdt het is mijn rechte ernst / " ick wil
A singen en̄ dichten/ mijn eere oock.
3 Wel op Psalter ende Herpen/ic wil
vroech op zijn.
4 Jck wil v dancken Heere onder de volcken
Jck wil v lof singen onder de lieden.
5 *Want dijne genade reyct so wijt als den
Hemel is/ende dijne waerheyt so wijt als de
Wolcken gaen.
6 Verheft v Godt ouer den Hemel / en̄ uwe
eere ouer alle Landen.
7 Op dat dijne lieue vrienden verlost worde̅/
helpt met uwer rechter hant/en̄ verhoort my.
8 "Godt spreeckt in zijn heylichdom/dies ben
ick vrolijck/ende wil Sichem deylen ende dat
dal Suchot af meten.
9 Gilead is mijn/ Manasse is oock mijn/En=
B de Ephraim is de macht mijns hoofts : *Ju=
da is mijn Vorst.
10 Moab is mijnen waschpot/ Jck wil mijnen
schoen ouer Edom strecken / ouer de Phili=
steen wil ick iuychen.
11 Wie wil my leyden in een vaste stadt ? Wie
sal my leyden in Edom?
12 En suldijt niet doe̅ God/ghy die o̅s vstoot?
En̄ en treet niet wt Godt / met onsen heyre?
13 ‖Doet ons bystant inder noot/ want men=
schen hulpe en is geen nutte.
14 Met God willen wy daden doen/hy sal on=
se vianden ouertreden.

Den Cix. Psalm.

Eenen Psalm Dauids voor te singen.

GOdt mijnen roem/en swyget niet.
2 Want si hebben haer godloose en̄ val
sche monden tegen my open ghedaen/
ende spreken tegen my met valscher tongen.
En̄ si spreken vergiftich tegen my oueral/
ende strijden tegen my sonder oorsake.
Daer voor dat ickse beminne/ zijnse teghen
my/maer ick bidde.
‖Sy bewijsen my quaet voor goet / Ende
haet voor liefde.
"Settet Godloosen ouer hem / *en̄ de Sa=
tan moet staen tot zijnder rechter hant.
Wie hem den seluen leeren laet/ diens leue̅
moetet godloos zijn/ende zijn ghebedt moete
sonde zijn.
‖Sijnder daghen moeten weynich worden/
en̄ zijn officie moete een ander ontfangen.
Sijn kinderen moeten wesen worden/ ende
B zijn wijf een weduwe.
10 Sijn kinderen moeten verdwaelt en̄ ver=
bijstert gaen/ende bedelen/ende soecken / als
die verdoruen zijn.
11 De woeckenaers moeten wt suyge̅ al wat
hy heeft/en̄ vremde moete̅ zijne goede̅ rouen.
12 En̄ niemant en moete hem weldaet bewij=
sen/en̄ niema̅t en ontferme he̅ zijnder weesen.
13 Sijn naecomelinghen moeten wt gheropt
worden: Haren naem moete int anderde lidt
wt ghedaen worden.
14 Syner vaderen misdaet moete gedacht wor
den voor den Heere / en̄ zijns moeders sonde
en moete niet wt gedaen worden.
15 De Heere en moetese nemmermeer wt den
oogen laten/ende haer gedachtenisse moet wt
gheropt worden op Aerden.
16 Daerom dat hy soo gants gheen bermher=
C tichept en hadde : " Maer veruolchde den el= Exod. 23.a.7.
lendighen ende Armen/ende den bedroefden/ Psa.10.b.2.
dat hy hem doodede. Esai,3.c.14.
17 En̄ hy woude den vloeck hebben/die sal he̅
oock comen: Hy en wilde den seghen niet/soo
sal hy oock verre van hem blijuen.
18 En̄ hy trock aen den*vloeck gelijc zijn hem= Psal.10.a.7.
de/en̄ is in zijn inwendige gegaen gelijck wa Eccl.23.b.9.
ter/en̄ gelijck olie in zijn gebeente.
19 So worde hy hem gelijck een cleedt dat hy
aen hebbe/ende als een gordel / daer hy hem
altijt mede gorde.
20 Also geschie de̅ genen van de̅ Heere/die my
contrarie zijn/en̄ spreke̅ quaet tege̅ mijn siele.
21 Maer ghi Heere Heere/zijt met my om ws
Naems wille: Want uwe ghenade is mijnen
troost: Verlost my.
22 ‖Want ick ben arm ende ellendich/mijn her Psal.86.a.1.
te is verslegen in my.
23 "Jck vare wech/ ghelijck een schaduwe die 1.Pa.30.c.15
verdreuen wort/ende worde veriaecht gelijck
de sprinckhanen.
24 Mijn knien zijn swack van vasten/ en̄ mijn
D vleesch is mager/en̄ en heeft gheen vet.
25 *En̄ ick moet haren spot zijn / wanneer sy Psal.22.a.8.
my sien/schudden si haren Cop.
26 Staet my by Heere mijn God/helpt my na
uwer ghenaden.
27 Dat si beuinden / dattet si dijne handt/dat
ghy Heere sulcx doet.
28 Vloecken si/so segent ghy: Setten si hen te=
gen my/so moeten si te schande worden/maer
v knecht moet hem verblijden.
29 Mijn wederseggers moeten met smaet aen
ghetrocken worden/en̄ met haerder schanden
gecleedt worden/gelijck met eenen rock.
30 Jck wil den Heere seer dancken met mijne̅
mont/ende hem roemen onder velen.
31 Wa̅t‖hy staet de̅ arme̅ ter rechter hant/ dat Psal. 16.b.9.
hy he̅ helpe van dien/ die zijn leue̅ verordeele̅. Prou. 3.c.25.

Den Cx. Psalm.

Eenen Psalm Dauids.

1 DE Heere"sprac tot mijne̅ Heere: Set= Mat.22.d.44
A tet v tot mijnder rechter hant/ tot dat Actor. 2.e.34.
ick uwe vianden tot ee̅ schabelle uwer Heb.1.b.13.
voeten legghe.
2 De Heere sal dat Scepter ws rijcx seynden
wt Sion: Domineert onder uwe vianden.
3 Na uwer ouerwinninge/*sal v dijn volck Rom. 12.a.1.
ghewillichlijck offeren in heylighe chieragie/ 1.Pet. 2.a.5.
Vwe kinderen worden v geboren/ gelijck den Heb. 13.b.15.
dauwe wt den Morgenstont.
4 ‖De Heere heeft gheswooren/ende en sal Hebr. 7.c.17.
hem niet berouwen: Ghy zijt een Priester ee= Vant priester
welijck/na der wijse Melchizedeck. dom Christi.
5 De Heere tot uwer rechter ha̅t "sal in stuc= "Psal.2.b.9.
ken smijten de Coningen/ter tijt zijns torens.
6 *Hy sal richten onder de Heydenen. Hy sal Esai.2.a.4.
groote slachtinge doen: Hy sal in stucken smij Mat. 25.c.30
ten dat hooft ouer groote Landen.
7 Hy sal drincken vander Beke op den wech/
daerom sal hy dat hooft opheffen.

Den Cxj. Psalm. Halekuia.

1 IC‖dancke de̅ Heere van gantser herte̅/ Eccl.51.a.1.
A inde̅ raet der vrome̅/en̄ inder gemeynte.
2 "Groot zijn de wercke̅ des Heere̅/wie Psal.92.a.6.
haerder acht/die heeft enckel lust daer aen. Eccl.43.d.42
3 Wat hy ordineert/dat is loflijck en̄ heer=
lijck/en̄ zijn gerechtichept blijft eewelijck.
4 Hy heeft ee̅ ghedachtenisse gemaect/zijnder
wondere̅/de genadige en̄ bermhertige Heere.
5 *Hy geeft spijse den genen die hem vreesen/ Psa.34.b.10.
‖hy denct eewelijck aen zijn verbont. ‖Gen.15.c.13.
6 Hy laet vercondighen zijne gheweldige da=
B den zijnen volcke/"dat hy hen gheue dat erue Ps. 105.e.44
der Heydenen.
7 De wercke̅ zijnre handen zijn waerheyt en̄
recht/alle zijn geboden zijn oprecht.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

8 Sy worden gehouden altijt eñ eewelijc / eñ
geschieden trouwelijck eñ redelijck.
Psa.105.e.37 9 *Hy seyndet een verlossinghe zijnen volcke/
hy belouet dat zijn verbont eewelijc blijuē sal.
Job. 28.c.29. 10 Heylich eñ heerlijc is zijnen naē: ||De vreese
Prou. 1.a.7. des Heeren is der wijsheyt begintsel.
Dat is een schoone cloecheyt/wie daer nae
doet/diens lof blijft eewelijck.

Den Cxij.Psalm.

Haleluia.

Psa.128.a.1. 1 Wel"dien die den Heere vreest/die gro
Eccl.1.c.19. a ten lust heeft tot zijne geboden.
2 Diens saet sal geweldich zijn op aer
Psa.37.d.26. dē: *dat geslachte der vromen sal gesegēt zijn.
3 Rijcdom eñ de volheyt sal in haren huyse
zijn/eñ haer gerechticheyt blijft eewelijck.
Psa.97.b.11. 4 ||Den vroomen gaet dat licht op inder duy
sternissen/vanden ghenadigen/bermhertigen/
ende gherechtigen.
Prou.19.c.17 5 "Wel dien/die bermhertich is/ende gheerne
leent/ende richtet zijn saken wt / dat hy nie-
mant onrecht en doe.
Prou. 10.a.7 6 Want hy sal eewelijck blijuen: *Des recht-
Esai.49.c.14 ueerdigen en wort nemmermeer vergeten.
||Prou.3.c24 7 ||Wanneer een plage comen wil/so en vreest
Eccl.34.c.16. B hy hem niet. Zijn herte hoept onuersaecht op
den Heere.
8 Zijn herte is getroost/eñ en vreest hem niet
tot dat hy zijnen lust aen zijn vianden siet.
Prou.11.c24 9 *Hy stroyt wt/eñ geeft den Armen: Zijn ge
Tob.1.c.17. rechticheyt blijft eewelijc/zijnen hoorne wort
2.Cor. 9.b.9. verhoocht met eeren.
10 De Godloose salt sien/ ende het sal hē ver-
Psa.37.b.12. drieten: || Zijn tanden sal hy te samen byten/
ende vergaen/ want wat de Godtloose geer-
ne wouden/dat is verlooren.

Den Cxiij.Psalm.

Haleluia.

Psal.134.a.1 1 Louet"ghy knechten des Heeren/loeft
a den naem des Heeren.
2 Geloeft si des Heeren naem van nv
aen tot inder eewicheyt.
Mala.1.c.11. 3 *Vanden opganc der sonnen tot haren ne-
derganck/si geloeft den naem des Heeren.
4 De Heere is hooch ouer alle heydenen/zijn
eere gaet so wijt als den Hemel is.
Psal.38.a.6. 5 ||Wie is gelijck de Heere onsen God? Die
hem so hooge gheset heeft.
Psal.33.b.13. 6 "Ende op dat nederighe siet/in Hemel en-
Godt aensiet de Aerde.
de nederige. *Die den cleynen opricht wt den stof/ende
*1.Reg.2.b.8 verhoocht den Armen wt den dreck.
Luce. 1.d.52. 7 Dat hy hem sette neffens de Vorsten byden
Vorste zijns volcx.
Psal.68.a.7. 8 ||Die de onuruchtbare inden huyse woonen
de maeckt / datse een vrolijcke kindermoeder
wort. Haleluia.

Den Cxiiij.Psalm.

Exod. 13.a.3. 1 Doen " Israel wt Egypten trock / dat
a huys Jacobs wt dat vreemde volck.
Exod.19.a.5. 2 *Doen wer" Juda zijn Heylichdom/
Deut. 14.a.2 Israel zijn Heerschappie.
||Exo.14.e.21 3 De ||zee sacht eñ vloot/"de Jordane keer-
"Josu.3.d.16 de haer te rugge.
4 De bergen sprongen als de Lammeren/de
cleyne bergen gelijck de ionge Schapen.
5 Wat was v ghy zee dat ghy vloot? Eñ ghy
Jordane dat ghy te rugge keerdet?
6 Ghy bergen dat ghy ontsprongt als de lam
meren? Ghy cleyne Berghen / als de ionghe
Schapen.
Iudic.5.a.2. 7 *Voor den Heere beefde de aerde/voor den
4.Es.16.a.12 Godt Jacobs.
||Exo.17.b.6. 8 ||Die de steenrootse verandert in een water
zee/ende de steenen in waterfonteynen.

Den Cxv.Psalm.

De Latijnschen en deylen desen Psalm niet
maer hy is by hen den Cxiij.

1 Niet ons Heere/niet ons/ "maer uwen Jos
a Naem gheeft eere/ om uwer genaden
ende waerheyt wille.
2 *Waerom sullen de heydenen seggen: Waer Psa
is nv haren Godt?
3 ||Maer onse Godt is inden hemel / hy can Ma
maken wat hy wil. Dā
4 "Maer der ghener Afgoden zijn siluer ende der
gout/*van menschen handen ghemaect. "4.2
5 Sy hebben monden eñ en spreken niet: Sy *Es
hebben oogen eñ en sien niet. Sap
6 Sy hebben ooren/ende en hooren niet: Sy Bar
hebben nuesen/ende en riecken niet.
7 Sy hebben handen/eñ en houden niet: Voe
ten hebben si / ende en gaen niet: Eñ en spre-
ken niet door haren hals.
8 Die sulcke maken/zijn euen also/ende alle/
die op haer hopen.
9 *Maer Israel hope op den Heere / || die is Psa
haer hulpe ende schilt. ||Ps
10 Dat huys Aarons hope op den Heere/die
B is haer hulpe eñ schilt.
11 Die den Heere vreesen/hopen oock op den
Heere/die is haer hulpe eñ schilt.
12 De "Heere denct aen ons/ eñ segent ons/ Nu
hy seghent dat huys Israels/hy seghent dat
huys Aarons.
13 Hy * seghent die den Heere vreesen/beyde Psa
cleyn ende groot.
14 De Heere segent v ymmer meer ende meer
v ende uwe kinderen.
15 Ghy zyt de ghesegenden des Heeren / ||die Gen
hemel ende aerde ghemaect heeft.
16 Den Hemel ouer al is des Heeren / maer
de Aerde heeft hy der menschen kinderen ge-
gheuen.
17 De "dooden en sullen v Heere niet louen/ Psa
noch die onderwaerts varen in dat stille. Esa
18 Maer wy louen den Heere van nv aen tot Bar
inder eewicheyt. Haleluia.

Den Cxvj.Psalm.

1 Dat is my lief/dat de Heere mijn stem- Dē
a me ende mijn smeecken hoort. dē
2 Dat hi zijn oore tot mi neyget/daer
om wil ick hem myn leefdage aenroepen.
3 Stricken * des doots hadden my omuan- 2.R
gen/eñ angsten der hellen haddē my geraect/ Psa
Ick quam in iammer ende noot.
4 Maer ick riep aen den naem des Heeren:
O Heere verlost mijn siele.
5 ||De Heere is genadich eñ rechtueerdich/ Ex
B ende onse God is bermhertich. Joe
6 De Heere behoet de eenuuldige: Wanneer Jon
ick onder ligge/so helpt hy my.
7 Weest nv weder te vreden mijn siele/ want
de Heere doet v dat goede.
8 "Want ghy hebt mijn siele wt den doot ge- Ps
trocken/myn ooghen vanden tranen / mijnen
voet van slipperen.
9 Ick wil wandelen voor den Heere in den
Lande der leuendigher.
10 *Ick gheloue/daerom spreecke ick: Maer 2.C
C ick worde seer geplaecht. Hie
11 Ick sprack in mijn versaghen: ||Alle men- den
schen zijn Luegenaers. Ps
12 "Hoe sal ick den Heere vergelden alle zijn La
weldaet die hy my doet? ||R
13 Ick wil den heylsamen Kelck nemen/ende "M
des Heeren naem prediken.
14 Ick wil mijn ghelofften den Heere betalen/
voor alle zijn volck.
15 *De doot zijnder heyligen is weerdt ghe- Ap
houden voor den Heere.
16 ||O Heere ic ben v knecht/"ic bē v knecht/ Sa
uwerdienstmaechts soone/ ghy hebt mijn ban- "P
den ghebroocken.
17 *V wil ick danck offeren/ende des Heeren Le
naem prediken.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

18 ||Jck wil mijn geloefte den Heere betalen/
voor alle zijn Volck.
19 Inde Houen aent huys des Heeren. In v
Jerusalem. Haleluia.

Den Cxvij. Psalm.

1 LOeft " den Heere alle Heydenen/
A prijst hem alle volcken.
2 *Want zijn genade eñ waerheyt is
geweldich ouer ons in eewicheyt. Haleluia.

Den Cxviij. Psalm.

1 DAnct den Heere/*want hi is vriende=
A lyc/eñ zijn goethept duert eewelyc.
2 Nv segghe Israel: Sijn goethept
duert eewelijck.
3 Nv segghe dat huys Aarons: Sijn goet=
heyt duert eewelyck.
4 Die den Heere vreesen / segghen nv: Sijn
goethept duert eewelijck.
5 *In den angst riep ick den Heere aen/ende
de Heere verhoorde my eñ trooftede my.
6 ||De Heere is met my/daerom en vreese ick
my niet. Wat connen my menschen doen?
7 De Heere is met my om my te helpen/eñ
ic wil mynen lust sien aen mijn vianden.
8 *Het is goet op den Heere betrouwen: En=
de hem niet verlaten op menschen.
9 Het is ghoet op den Heere betrouwen/Eñ
hem niet verlaten op Vorsten.
10 "Alle Heydenen omringen my/||maer in dē
naem des Heeren wil icse in stucken houwē.
11 Sy omringen my ouer al/maer in den Naē
des Heeren wil ickse in stucken houwen.
12 Sy omringhen my ghelijck Byen: Sy dem=
B pen gelijck vyer in de doornen/maer in den
Naem des Heeren wil icse in stucken houwē
13 Men stoot my /dat ick vallen sal/maer de
Heere helpt my.
14 ||De Heere is mijn macht eñ mijnen Psalm
ende is mijn Heyl.
15 Men singet met vruechdē van der ouerwin
ninge in de Hutten der gerechtigen: De rech=
ter hant des Heeren behout de ouerwinninge
16 De rechter hant des Heeren is verhoocht
de rechter hant des Heeren behout de ouer=
winninghe.
17 Jck en sal niet steruen maer leuen/ende des
Heeren werck vercondigen.
18 "De Heere castijt my wel/maer hy en geeft
my den doode niet.
19 *Doet my de poorten der gherechtichept o=
pen/dat ic daer in gae/ ende den Here dācke.
20 "Dat is de Poorte des Heeren/de gerech
tige sullen daer in gaen.
21 Jck dancke v/dat ghy my verootmoedicht/
C ende helpt my.
22 *Den steen dien de Boulieden verwierpen/
is tot eenen hoecksteen ghewo rden.
23 Dat is van den Heere geschiet: Ende is eē
wonder voor onsen oogen.
24 Dit is den dach/dien de Here maect: Laet
ons verhuegen/ ende vrolijck daer in zijn.
25 O Heere helpt/o Heere latet wel geluckē.
26 "Geloeft si die daer coemt inden Naem des
Heren. Wy segenen v/ghy die vanden huyse
des Heeren zijt.
27 De Heere is Godt die ons verlicht / ver
chiert de Feeste met Meyen tot aen de hoor=
nen des Altaers.
28 Ghy zijt mijn Godt ende ick dancke v: Mijn
Godt ick wil v prijsen.
29 "Danct den Heere want hy is vriendelijck
ende zijn goethept duert eewelijck.

Den Cxix. Psalm.

1 WEl den genen*die sondersmette leuē
A die inde Wet des Heeren wandelen.
2 Wel||den genen die sine ghetuyche=
nissen houden / die hem van gantscher herten
soecken.
3 Want welcke op zijn wegen wandelen /die
en doen gheen quaet.
4 "Ghy hebt geboden neerstelijck/te houden Deu. 4.5.6.7
uwe beuelen. Josu.22.24.
5 O dat mijn leuen uwe Rechten/met gant=
schen ernste hielde.
6 Wanneer ic mercke alleen op uwe gebodē/
soo en worde ick niet te schanden.
7 Jc dancke v van rechter herten/dat ghy my
leert de Rechten uwer gerechtichept.
8 Vwe Rechten wilic houdē: En verlaet my
nemmermeer.
9 Hoe sal een Jonghelinck zijnen wech on=
straffelijc gaen: Wanneer hy hem hout nae u=
we woorden.
10 Jc soecke v van gantscher herten: *En laet Esai.63.b 11.
my niet faelgeren uwer geboden.
11 Jck behoude v woort in mijn herte / op
dat ick niet teghen v en sondige.
12 Geloeft zijt ghy Heere: leert my uwe rechtē.
13 Jck wil met mijnen Lippen vertellen alle
Rechten ws monts.
14 Jc verhuege my des wechs uwer getuyge=
nissen/ als ouer alderhande Rijcdom.
15 Jck spreke wat ghy beuolen hebt/ende sie
op uwe wegen.
16 Jck heb lust tot uwe Rechten / ende en ver
ghete uwer woorden niet.
17 Doet wel uwen knecht dat ick leue/eñ u=
C we woorden houde.
18 Opent my de oogen/dat ick sie/ de wonde=
ren aen uwe Wet.
19 Jck ben een "Gast op Aerdē: En verbercht Gen. 47.b.9.
dijne gheboden niet voor my. Hebr.11.b.13.
20 Mijn siele is verslaghen van verlanghen
nae uwe Rechren altijt.
21 Ghy schelt de stoute: *Veruloect zijn die u= Deu.11.d.28.
wer geboden faelgeren.
22 Keert vā my smaet eñ verachtinge: Want
ick houde dijne getuygenissen.
23 De Vorsten sitten ooc/ eñ spreken tegē my:
Maer uwe knecht spreect van uwen rechten.
24 Jck heb lust tot uwe ghetuychenissen / die
zijn mijn Raetslieden.
25 "Mijn siele leyt int stof: Verquict my nae Psa. 44.c.26
D dijn woort.
26 Jc vertelle mijn wegen/ ende ghy verhoort
my: Leert my uwe Rechten.
27 Onderwijst my den wech uwer beuelen
soo wil ick spreken van uwe wonderen.
28 Jc ben bedruct / dat my dat herte versmach
tet/sterct my nae uwen woorde.
29 Weyndt van my den valschen wech: Ende
gonnet my uwe Wet.
30 Jc heb den Wech der Waerheyt vercoren/
uwe Rechten hek ick voor my geset.
31 Jc hange aen uwe ghetuychenissen: "Heere Psal.25.a.2.
en laet my niet te schanden worden.
32 Wanneer ghy mijn herte troostet/soo loo=
pe ick den wech uwer geboden.
33 Leert my Heere den wech uwer Rechten
E *dat icse beware totten eynde toe. Mat. 10.c.22
34 Onderwijst mi dat ick beware uwe Wet/
ende houtse van gantscher herten.
35 Leydet my op den padt van uwer ghebo=
den / want ick hebbe lust daer toe.
36 Neyghet mijn herte tot v ghetuychenissen/
ende niet tot giericheyt.
37 Weyndet mijn oogē af/dz si niet en siē na on
nutte leeringe/maer verquict mi op uwē wege.
38 Laet uwen knecht v ghebot vast voor dijn
woort houden / dat ick v vreese.
39 Keert van my den smaet / dien ick vreese/
want uwe rechten zijn lieflijck.
40 Siet/ick begeere dijne beuelen / verquickt
my met uwe gerechtichept.
41 Heere / laet my uwe genade gebueren/u=
we hulpe na uwen woorde,

"Dat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

1.Pet.3.b.15. 42 "Dat ick antwoorden mach mijnen laste-
raer/want ick verlate my op v woort.
43 Ende en neemt ymmers niet van mijnen
monde dat woort der waerheyt/ want ick ho
pe op uwe rechten.
44 Ick wil uwe wet houden altijt / altoos
ende eewelijck.
45 Ende ick wandele vroolijck/want ick soec
ke dyn beuel.
46 Ick spreke van uwen getuygenissen voor
Eccl. 42.b.22 Coningen * ende en schame my niet.
2.Tim.1.b.8. 47 Ende hebbe lust aen uwe geboden/ende sy
zijn my lief.
48 Ende heffe mijn handen op tot uwe gebo-
den die my lief zijn/eñ spreke vã uwe Rechtẽ.
49 Ghedenckt uwen knecht aen v woort / op
G welcke ghy my laet hopen.
50 Dat is mijnen troost in myn ellende/want
v woort verquict my.
51 De stoute hebben haren spot aen my noch-
tans en wijcke ick niet van uwer wet.
52 Heere wanneer ick gedencke hoe ghy van-
der Werelt aen gheordeelt hebt /soo worde
ick ghetroost.
53 Ic ben ontsteken ouer de godloosen die u-
we Wet verlaten .
54 Uwe rechten zijn mijn liet in mijnen huyse.
55 Heere ick gedencke des nachts aen uwen
Naem/ende houde uwe Wet.
56 Dat is mijnẽ schat/dat ic dijn beuel houde.
Mu. 18.c.20. 57 *Ick hebbe gesept/Heere/dat sal mijn erue
Psa. 73.c.26. H zijn/dat ick uwe wegen houde.
58 Ic smeecke voor v aensicht van gheheelder
herten/ weest my genadich na uwen woorde.
59 Ick bedencke myn weghen/eñ keere myn
voeten tot uwer ghetuychenissen.
60 Ic haeste / ende en versuyme my niet/te
houden uwe geboden.
Collo. 2.b.8. 61 Der "godloosen rotte berooft my: Maer ic
en vergheet uwer Wet niet.
Psal. 63.a.1. 62 *Ter middernacht stae ick op om v te danc
ken/voor de Rechten uwer gerechtichept.
63 Ick houde my tot dien / die v vresen/ende
v beuel houden.
Psal. 33.a.5. 64 ||Heere / de Aerde is vol uwer goethept/
leert my uwe Rechten.
65 Ghy doet uwen knecht goet Heere nae u-
I wen woorde.
66 Leert my heylsame zeden ende kennisse/
want ick geloone uwe geboden.
1.Pe. 2.d.25. 67 Eer ick verootmoedicht wert/ ||doolde ick
maer nv houde ick dijn woort.
68 Ghy zyt goedertieren ende vriendelijck/leert
my uwe Rechten.
69 De stoute versieren luegenen ouer my/maer
ick houde van geheelder herten dyn beuel.
Esai. 6.b.10. 70 Haer||herte is dick ghelijck Smeer : Maer
ick hebbe lust aen uwe Wet.
71 Het is my lief dat ghy my verootmoedicht
hebt/dat ick dijne Rechten leere.
Psa. 19.b.11. 72 De "wet ws monts is my liever/dan veel
Prou.8.b.11. duysent stucken gouts ende siluers.
*Gen.1.d.27. 73 *Uwe hant heeft my gemaect eñ bereyt: On
Job.10.a.8. K derwijst my dat ic dijne geboden leere.
74 Die v vreesen/siẽ my/ende verblijden haer.
Want ick hope op dijn woort.
Apoc. 19.a.2. 75 Heere "ic weet/dat dijne ordeelẽ recht zijn.
Eñ ghy hebt my trouwelijc verootmoedicht.
76 Uwe ghenade moet mijnen troost zijn als
ghy uwen knecht toeghesept hebt.
77 Laet my uwe bermhertichept gebueren/ dat
ic leue: Wãt ic heb lust tot uwe Wet.
78 Och dat de stoute moesten te schande wor-
den/die my met luegenen neder drucken/maer
ick spreke van dijnen beueele.
79 Och dat si hen moesten tot my houden/die
v vreesen / eñ uwe getuychenissen kennen.
80 Mijn herte blyue oprecht in uwe Rech-
ten/dat ick niet te schanden en worde.
81 Mijn siele verlangt na uwen heyl/ick hope
L op v woort.
82 Mijn ooghen beneerstighen haer nae uwen
woorde/ende seggen: Wanneer troost ghi mi?
83 Want ick ben gelijck eenen || Hoedt inden Fle
root: Uwe rechten en vergete ick niet.
84 *Hoe lange sal v knecht toeuen? Wanneer Ps
wildi Gericht houdẽ ouer mijne veruolgers?
85 De stoute grauen my Cuylen/ die niet en
zijn na uwe Wet.
86 "Uwe geboden zijn enckel waerhept : Sy Ps
veruolgen my met luegenen / helpt my.
87 Sy hebben my schier vernielt op aerden:
Maer ick en verlate dijn beuel niet.
88 Verquickt my door dijne ghenade / dat ick
houde de getuygenissen ws monts.
89 ||Heere dijn woort blijft eewelijck/so wydt Ps
M den Hemel is. 1.P
90 Uwe waerhept duert voort ende voort:
Ghy hebt de aerde bereyt/ eñ si blijft staende.
91 Het blijft daghelijcx nae uwen woorde/wãt
het moet v alle dienen.
92 Waert dat uwe wet niet mijn troost geweest
en ware so ware ick vergaen in mijn ellende.
93 Ick en wil dijn beuel nemmermeer verge-
ten/ want ghy verquict my daermede.
94 Ick ben uwe/helpt my / want ick soecke
uwe beuelen.
95 De godloosen wachtẽ op my/dat si my ver
nielen/maer ic mercke op uwe getuygenissen.
96 Ic heb alles dincx een eynde gesien. ||Maer Es
v gebot duert eewelijck.
97 "Hoe hebbe ick uwe Wet soo lief/dagelicx Psa
N spreke ic daer af.
98 Ghy maect my met uwe gebodt wijser/ dan
mijne vianden zijn: Want het is eewelijc mij-
nen schat.
99 *Ick ben geleerder dan mijne leeraers/want D
uwe getuychenissen zijn mijn redene.
100 Ick ben verstandiger dan de Oude/want
ick houde dijn beuel.
101 Ic keere mijnen voet van alle boose wegẽ/
dat ick uwe woorden houde.
102 Ick en wijke niet van uwen Rechten/ wãt
ghy leert my.
103 "Dijn Woort is mijnen monde soeter dan E
honich. Ap
104 V woort maect my cloeck / daerom hate
ick alle valssche wegen.
105 ||V woort is mijns voets Lanteerne/ende 2.
een licht op mijnen weghe P
106 Ick sweere eñ wilt houden/dat ick de Rech
O ten uwer gerechtichept houden wille.
107 Ick ben seer verootmoedicht : Heere ver-
quict my na uwen woorde.
108 Laet v "geuallen Heere dat willige offer B
mijns monts / ende leert my uwe Rechten.
109 Ick drage mijn siele in mijnen handen/ende
ick en vergheet uwer Wet niet.
110 *De godloosen leggen my stricken: Maer P
ick en dole niet van uwen beuele.
111 Uwe getuychenissen zijn mijn eewige erue
want si zijn mijns herten genoechte.
112 Ick neyghe mijn herte om te doen na uwe
Rechten altoos ende eewelijck.
113 Ick hate de fladdergheesten/ ende beminne
P uwe Wet.
114 Ghy zijt mijn bescherminge eñ schilt / ick
hope op dyn woort.
115 ||Wijct van my ghy boosachtighe/ ick wil P
houden de geboden mijns Gods. L
116 Onthout my door dijn woort / dat ick le-
ue/*ende en laet my niet te schanden worden P
ouer mijn hope.
117 Sterct my dat ick genese / so wil ick gesta-
delyck mijnen lust hebben aen uwen Rechte.
118 Ghy vertreet alle die/die uwer Rechtẽ fael
geren/

geren/want haer bedziegerie is enekel lueghē.
119 "Ghy werpt alle Godloosen op aerdē wech
als wtuaechsel/daerom beminne ick uwe ge=
tuychenissen.
120 Ick vreese my voor v dat my de huyt beeft
eñ ontsette my voor uwe rechten.
121 Ick houde ouer den rechte ende gherechtic=
Q heyt: En geeft my niet ouer den genen die mi
willen ghewelt doen.
122 Beschermt ghy uwen knecht / eñ troost hē/
dat my de stoute geen gewelt en doen.
123 Myn ooge verlanget na dijnen heyl/eñ nae
den woorde uwer gherechtichejt.
124 Handelt met uwen knecht na uwer ghena=
den/ende leert my dijne Rechten.
125 "Ick ben dyn knecht/onderwijst my/ dat ick
bekenne dyne getuychenissen.
126 Het is tijt dat de Heere daer toe doe/si heb
ben dijn Wet verschuert.
127 *Daerom bemin ick dijn gebot bouen gout/
ende bouen fijn gout.
128 Daerom houde ick stracx alle dijne beuelē:
Ick hate allen valschen wech.
129 Uwe getuychenissen zijn wonderlijck: Daer
R om houtse mijn siele.
130 Wanneer dijn woort openbaer wort/so ver
huechtet/*eñ maect wijs den eenuoudigen.
131 Ick doe mijnen mont open/eñ begeere dijne
gebooden/want my verlangt daer na.
132 Keert v tot my/eñ zijt my genadich / gelijck
ghi pleecht te doē dien/die uwē naē beminnē.
133 Laet mijnen ghanck ghewisse zijn in dijnen
woorde / ende en laet gheen onrecht ouer my
heerschappen.
134 Verlost my vander menschen vermetenheyt
so wil ick houden dijn beuel.
135 Laet dijn aensicht lichten ouer uwē knecht/
ende leert my dijne Rechten.
136 Mijn oogen vlieten met water/datmen dij=
ne Wet niet en hout.
137 Heere ghy zijt gherechtich/ende dijn woort
S is recht.
138 *Ghy hebt de getuygenissen uwer gerech=
tichejt/eñ de waerheyt herdt geboden.
139 Ick ‖ heb my schier ter doodt gheyuert/dat
mijn wederseggers dijner woorden vergeten.
140 Dijn woort is wel geloutert/eñ dijn knecht
heeftet lief.
141 Ick ben cleyn eñ veracht: Maer ick en ver=
geet niet dijns beuels.
142 Uwe gerechtichejt is een eewighe gerech=
tichejt/ ende uwe wet is waerheyt.
143 Angst ende noot hebben my gheraect/ maer
ick hebbe lust aen uwe ghebooden.
144 De gerechtichejt uwer ghetuychenissen is
eewich: Onderwijst my/so leue ick.
145 Ick roepe van gantscher herten / verhoort
my Heere/dat ick dijne Rechten houde.
146 Ick roepe tot v/helpt my/dat ick dijne ghe=
T tuychenissen houde.
147 Ick come vroech eñ crijssche/op dijne woor=
den hope ick.
148 ‖Ic wake vroech op/dat ick spreke van dij=
nen woorde.
149 Hoort mijn stemme na uwer genaden/Hee=
re/verquict my aen dijne Rechten.
150 Mijn boosachtige veruolghers wilden my
toe/ende zijn verre van uwer wet.
151 Heere ghy zijt nae / "ende uwe ghebooden
zijn enckel waerheyt.
152 Maer ick weet te vooren/ dat ghy uwe ge=
tuygenissen eewelijck gefondeert hebt.
153 Siet aen mijn ellende eñ verlost my / helpt
V my wt/want ick en verghete uwer Wet niet.
154 Voert mijn sake/ende verlost my/ verquickt
my door dijne woorden.
155 ‖Dat heyl is verre van den godloosen/wāt
si en achten dijne rechten niet.
156 Heere dijne bermhertichejt is groot: Ver=
quict my na dijne Rechten.
157 *Myne veruolgers ende wedersegghers is Psa.3.a.1.
vele / maer ick en wijcke niet van dijne ghe=
tuychenissen.
158 Ic sie de verachters/ende het doet my wee/
dat si dijn woort niet en houden.
159 Siet/ic beminne dijn beuel/ Heere verquict
my na dijner ghenaden.
160 "Dijn woort en is niet dā waerhz geweest/ Joan.17.b.17
alle rechtē uwer gerechtichejt duerē eewelijc.
161 De Vorsten veruolgen my sonder oorsake/
X eñ mijn herte ‖vreest hem voor dijne woordē. Esa.66.a.2.
162 *Ick verhuege my ouer dijnen woorde/ghe *Esai.9.a.2.
lijck een die eenen grooten Buet crijcht.
163 Der luegenē ben ic grā/eñ hebbe eenē grou
wel daer aen: ‖Maer dijne Wet hebbe ic lief. Psa.119.n.97
164 *Ick loue v des daechs seuenmael / om der *Dan.6.b.10
Rechten wille uwer gherechtichejt.
165 *Grooten vrede hebben die uwe Wet be= Mat.11.d.29.
minnen/ende en sullen niet struyckelen.
166 Heere ick verwachte op dijn heyl/ ende doe
na dijne ghebooden.
167 Mijn siele hout dijne ghetuygenissen /,ende
bemintse seer.
168 Ick houde dijne beuelen ende dijne getuyge
nissen/want alle mijn wegen zijn voor v.
169 Heere laet mijn claghe voor v comen: On=
Y derwijst my na dijnen worde.
170 Laet mijn smeecken voor v comen/ Verlost
my na dijnen woorde.
171 Mijn lippen sullen louen/wanneer ghy dij=
ne Rechten leert.
172 Mijn tonge sal haer sprekē hebben van dij=
nen woorde/wāt alle dijne gebodē zijn recht.
173 Laet my dijne hant by staen/ want ick heb
vercooren dijne beuelen.
174 Heere my verlangt na dijnen heyl/ende ick
hebbe lust aen uwer Wet.
175 Laet mijne siele leuen dat si v loue/ eñ uwe
Rechten my helpen.
176 ‖Ick ben als een verdwaelt ende verlaten Esai.53.b.9.
Schaep: Soect uwen knecht/ want ick en ver 1.Pet.2.d.25
ghete uwer ghebooden niet.

Den Cxx. Psalm.

Een Liet int hooghe Choze.

1 ICk ‖roepe tot dē Heere in mijnder noot/ Jone.2.a.2.
A ende hy verhoort my. Tren.3.e.55.
2 Heere verlost mijn siele van den luegen Psal.3.a.5.
achtigen monde/ eñ van de valsche tonghen.
3 *Wat can v de valsche tonge doen? Eñ wat Eccli.28.c.10
canse wtrichten?
4 Sy is gelijck scherpe pijlen eens geweldi=
gen/‖als vier in Geneuer hout. Jaco.3.a.6.
5 Wee my/dat ic eē vremdelinc bē onder Me=
sech: Ic moet woonē onder de hutten Kedar.
6 Het wort mijnder sielen lanck / te woonen
by den ghenen die den vrede haten.
7 Ick houde vrēde/maer wanneer ick spreke/
so heffen si crijch aen.

Den Cxxj. Psalm.

Een Liet int hooghe Choze.

1 ICk heffe mijn oogen op totten berghen/
A van welcken my hulpe coemt.
2 ‖Mijn hulpe coemt van dē Heere/*die Psa.124.a.8
Hemel ende Aerde ghemaect heeft. *Gene.1.a.1.
3 Hy en sal uwen voet niet laten slipperen/ Acto.14.b.14
ende die v behoet/en slaept niet.
4 "Siet/de behoeder Israels en slaept noch Psal.34.a.3.
en sluymert niet. Prou.3.c.25.
5 De Heere bewaert v/de Heere is dijn scha
duwe ouer uwe rechter hant.
6 *Dat v des daechs de Sonne niet en steke Canti.1.b.6.
noch de Mane des nachts. Esai.49.c.10
7 De Heere behoede v voor alle quaet/hy be Apoc.7.c.16.
hoede dijn siele.
8 De Heere behoede uwen wtganck ende in=
ganck van nu aen tot inder eewichejt.

Den

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Den Cxxij. Psalm.

Een Liedt Dauids int hooge Chore.

1 ICk verhuege my des/dat my geseyt is/
Esai.2.a.3. A *dat wy sullen int huys des Heerē gaē.
2 Ende dat onse voeten sullen staen in
uwe poorten Jerusalem.
Apoc. 21.a.2. 3 ‖Jerusalem is ghebouwet dattet een stadt
sy/daermen te samen comen sal.
4 Daer de stammen opwaerts ghaen sullen/
namelijck de stammen des Heeren/om te pre-
diken den volcke Israels/om te dancken den
Naem des Heeren.
5 Want aldaer sitten de stoelen ten gherichte/
B stoelen des huys Dauids.
Tob. 13.c.18. 6 "Wenschet Jerusalem geluck: Het moet wel
gaen den genen die v beminnen.
Joan. 14.c.27 7 *Vrede moet zijn inwendich in uwen mue-
Collo.3.b.15. ren/eñ geluck in uwen palleysen.
8 Om mijnder broederen ende vrienden wille
wil ick v vrede wenschen.
9 Om des Huys wille des Heeren onses
Gods/wil ick v dijn beste soecken.

Den Cxxiij. Psalm.

Een liet int hooge Chore.

Esa.66.a.1. 1 ICk heffe mijn oogen op tot v/ghy die in
A den Hemel sit.
2 Siet/ ghelijck de ooghen der knechten
op de handen haerder heeren sien.
Ghelijck de oogen der maerten op de han-
den haerder vrouwen.
Psa.141.b.8. "Also sien onse oogen op den Heere onsen
God/tot dat hy ons genadich worde.
Psa.67.a.1. 3 *Sijt ons genadich Heere/ zijt ons gena-
dich/want wy zijn seer vol verachtinge.
4 Seer vol is onse siele der stouten spot/ende
der hoouεerdiger verachtinghe.

Den Cxxiiij. Psalm.

Een Liedt Dauids int hooge Chore.

1 VVaert dat de Heere niet by ons en
A waer/so segghe Israel.
2 Waert dat de Heere niet by ons en
ware/wāneer de menschē haer tegē ons settē.
Prou.1.a.12. 3 *So verslonden si ons leuendich/wanneer
haren toorn ouer ons vergramde.
4 So versope ons water/stroomen ghinghen
ouer onse sielen.
Psa.69.a.1. 5 ‖De wateren gingen al te hooch ouer on-
Jone.2.a.5. se sielen.
6 Gheloeft si de Heere / dat hy ons niet en
gheeft ten roone in haer tanden.
7 Onse siele is ontcomen / ghelijck een vogel
den strick des vogeluangers/Den strick is ge
broken/ende wy zijn los.
Psa.3.a.9. 8 "Onse hulpe staet inden naem des Heeren
*Gene.1.a.1. *die Hemel ende Aerde gemacct heeft.

Den Cxxv. Psalm.

Een Liedt int hooghe Chooꝛ.

Prou.10.d30 1 DIe "op den Heere hopen/die en sullen
A niet vallen/maer eewich blijuen/ghe-
lijck den Berch Sion.
Psal.34.a.8. 2 Rontō Jerusalē zijn bergē/"eñ de Heere is
rontō zijn volc vā nv aē tot inder eewicheyt.
Esai.1.d.28. 3 *Want der godlooser Scepter en sal niet
blijuen ouer dat hoophen der rechtueerdigē/
op dat de rechtueerdige haer hant niet wt en
strecken tot ongerechticheyt.
4 Heere doet wel dē goedē eñ vromē herten.
Esai.1.d.28. 5 ‖Maer die afwijcken op haer cromme we-
Jere. 17.b.13. gen/sal de Heere wech drijuen met de quaet-
Eccl.2.b.16. doenders: *Maer vrede si ouer Israel.
Straffe des

Den Cxxvj. Psalm.

afuals.

Een Liedt int hooge Chooꝛ.

*Gala.6.b.16 1 VVanneer de Heere ‖ de gheuanghene
‖1.Esd.1.a.1. A Sion verlossen sal / soo sullen wy zijn
Belooninghe ghelijck de droomende.
der vroomen 2 Dan sal onse mont vol lachens/eñ onse ton
ge vol roēs zijn/dan salmē seggē onder de hey
denen: De Heere heeft groot by hen gedaen.
3 De Heere heeft groot bi ons gedaen/dies
zijn wy vrolijck.
4 Heere keert onse geuanckenisse/gelijck ghy
de wateren int Zuyden wt gedroocht hebt.
5 "Die met tranen saeyen/ sullen met vruech
den maeyen.
6 *Sy gaen henen ende weenen/ende dragen
edel saet/ende comen met vruechden/ eñ bren
gen haer schouen.

Den Cxxvij. Psalm.

Een Liet Salomo int hooge Chooꝛ.

1 IS't‖dat de Heere dat huys niet en bout
A so arbeydē te vergeefs die daer aē bouwē.
*Ist dat de Heere de stadt niet en be-
waert/so waken de wachters om niet.
2 Het is te vergeefs dat ghy vroech op staet
ende daer na langhe sittet/eñ etet uwe broot
met sorghen. Want zijnen vrienden geeft hijt
slapende.
3 "Siet/de kinderen zijn een gaue des Hee-
ren/eñ de vrucht des lijfs is een geschenck.
4 Ghelijck de pijlen in de hant eens stercken/
also gedijen de ionge gesellen.
5 Wel dien/die zijnen Koker van dien seluē
vol heeft/die en wordē niet te schandē/ wan-
neer si met harē viandē handelē inder poortē.

Den Cxxviij. Psalm.

Een Liedt int hooge Chooꝛ.

1 VVel dien ‖ die den Heere vreest/eñ op
A zijn weghen gaet.
2 Ghy sult v gheneren uwer handen
arbeyt/wel v/ghy hebbet goet.
3 V wijf sal zijn ghelijck eenen vruchtbaren
wijnstoc/rontom in uwē huyse/uwe kinderen
gelijck de Olijftacken/ rontom uwer tafelen.
4 Siet/also wort gesegent/ de man/die den
Heere vreest.
5 ‖De Heere sal v seghenen wt Sion: Dat
ghy siet dat geluck Jerusalems v leefdage.
6 *Ende siet uwer kinder kinderen/ vrede o-
uer Israel.

Den Cxxix. Psalm.

Een Liet int hooghe Chooꝛ.

1 SY hebben my dickmael gedrongen van
A mijnder ionckheyt op/so segghe Israel.
2 Sy hebben my dickmael gedrongen
van mijnder ionckheyt op/maer si en hebben
my niet ouermocht.
3 De ploegers hebben op mijnen rugge ge-
ploecht/ eñ haer voren lanck getrocken.
4 De Heere die gerechtich is/heeft der god-
loosen "reepen afghehouwen.
5 Och dat doch moesten te schanden worden
eñ te rugge keeren/alle die op Sion gram is.
6 Och dat si moesten zijn/‖gelijc dat gras op
de daken/dwelcke verdorret/ eermēt wtpluct.
7 Vanden welcken de maeyer zijn handt niet
en vult/noch de schoofbinder zijnen arm vol.
8 Eñ die voorby gaen/niet en spreecken: De
segheninghe des Heeren si ouer v/ wy segenē
v inden naem des Heeren.

Den Cxxx. Psalm.

Een Liedt int hooge Chooꝛ.

1 VVt der diepten roepe ick Heere tot v.
2 Heere hoort mijn stēme/laet uwe oo
A ren merckē op de stēme mijns smekēs.
3 "Ist dat ghy wilt Heere de sonden toe re-
kenen/Heere wie sal bestaen?
4 Wāt by v is de vergeuinge/datmē v vrese.
5 Jc wachte des Heerē/mijn siele verwacht/
ende ick hope op zijn woort.
6 Mijn siele wacht op den Heere/vander een
der morgenwake totter ander.
7 Israel hope op dē Heere/ want by den Hee
re is de genade/eñ veel verlossinge by hem.
8 *Ende hy sal Israel verlossen wt alle zijne
sonden.

Den Cxxxj. Psalm.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Een Liet Dauids int hooge Choor.
1 HEere/mijn herte en is niet hooueerdich
a ||ende mijn ooghen en zijn niet stout:
"Ende en wandele niet in grote dingē
die my te hooch zijn.
2 Wanneer ic mijn siele niet en settede eñ stil
de/so wert mijn siele ghespeent / ghelijck een
van zijnder moeder gespeent woert.
3 *Israel hope op den Heere/van nv aen tot
inder eewicheyt.

Den Cxxxij. Psalm.
Een Liedt int hooghe Choor.
1 GHedenct Heere aen Dauid/ ende aen
a alle zijn lijden.
2 ||Die den Heere swoer/ende beloof-
de den machtighen Jacobs.
3 Ic en wil niet inder hutten mijns huys gaē:
Noch my op den Leger mijns beddes leggē.
4 Ick en wil mijn ooghen niet laten slapen/
noch myn ooghenschelen sluymeren.
5 Tot dat ic een stede vinde voor den Heere
ter woninge den machtigen Jacobs.
6 Siet/wy hooren van haer in Ephrata/wi
hebbense geuonden op den velde des wouts.
7 Wy willen in zyn wooninghe gaen / ende
aenbidden voor zijn voetschabelle.
8 Heere "maect v op tot uwer rusten / ghy
ende de kiste dijnder macht.
9 *Laet uwe Priesters haer cleeden met ge
rechticheyt/ eñ uwe heyligē haer verhuegen.
10 En neemt niet wech dat Regiment ws ge-
salfden/om ws knechts Dauids wille.
11 De Heere heeft Dauid eenen warachtigē
eedt gesworen / daer en sal hy hem niet af
wenden: Ick || wil v op uwen stoel setten de
vrucht ws lijfs.
12 Ist dat uwe kinderen mijn verbont houden
ende mijn ghetuyghenissen die ick haer lee-
ren sal/soo sullen oock haer kinderen op u-
wen stoel sitten eewelijck.
13 "Want de Heere heeft Sion vercoren/ende
heeft lust aldaer te woonen.
14 Dit is mijn ruste eewelijc / hier wil ick wo
nen / want het behaecht my wel.
15 ||Ic wil haer spijse segenen / ende haer ar-
men broots ghenoech gheuen
16 "Haer Priesteren wil ick met heyl beclee-
den / ende haer Heyligen sullen vrolijck zijn
17 Aldaer sal opgaen dē "horē Dauids/||ic heb
mijnen gesalfden een Lanterne toegerichtet.
18 Zijn vianden wil ic met schanden becleden
Maer ouer hem sal bloeyen zijn Croone.

Den Cxxxiij. Psalm.
Een Liet Dauids int hooghe Choor.
1 SIet " hoe fijn eñ liefelijc ist / dat broeds
a eendrachtich by malcanderen woonen
2 *Ghelijck de costelijcke Balsam is/
die vanden hoofde Aarons neder vloeyt in zij
nen geheelē baert/die ned vloeyt in zijn cleet.
3 Gelijc den "dauwe die van Hermon af valt
op de berghen Sions / want aldaer beloeft
de Heere den segen ende dat leuen altoos/en
de eewelijck.

Den Cxxxiiij. Psalm.
Een Liet int hooge Choor.
1 SIet /||loeft dē Heere alle knechtē des
a Heeren/ghy die des nachts staet in-
den huyse des Heeren.
*Heft uwe handen op int heylichdom eñ
loeft den Heere.
||De Heere segene v wt Sion/*die Hemel
ende Aerde gemaect heeft.

Den Cxxxv. Psalm. Halelnia.
LOeft "den Naem des Heeren / loeft
a ghy knechten den Heere.
Ghy die staet int huys des Heerē/
inde houen des huys onses Gods.
Loeft den Heere/want de Heere is vrien-
delijc/Lofsinget zijnē naē/wāt hy is lieffelijc.
4 *Want de Heere heeft hem Jacob vercoren Deu. 4.c.20.
Israel tot zijnen "eygendom. "Exo.19.a.5.
5 Want ick weet/dat de Heere groot is/ende 1.Pet.2.b.9.
onse Heere voor alle goden.
6 *Al wat hy wil/dat doet hy inden hemel/ 1.Reg.3.d.18
op aerden/inde zee / eñ in allen diepten.
7 "Die de wolcken laet op gaen vanden eyn- Jere. 10.c.13.
de der Aerden: Die den blixem metten regen
maect: Die den wint wt heymelijcken plaet-
sen comen laet.
8 *Die de eerstgeboorten sloech in Egipten Exod.12.e.29
beyde der menschen ende des Vees.
9 ||Ende liet zijn teeckenen ende wonderen co- Exo.7.8,9.10
men ouer dy Egipten lant/ouer Pharao en-
de alle zijne knechten.
10 "Die vele volcken sloech / ende doodde de Josue.12.a.1.
machtige Coninghen.
11 *Sihon der Amoriten Coninck / ende Og Deute.3.a.1.
den Coninck tot Basan / ende alle Coninck-
rijcken in Canaan.
12 "Ende gaf haer lant tot erue/tot erue zij- Josu.13.b.7.
nen volcke Israel.
13 Heere uwen Naem duert eewelijck / uwe
ghedachtenisse Heere duert voort ende voort.
14 ||Want de Heere sal zijn volck richten/ende Deu. 32.e.43
zijn knechten genadich zijn. 2.Ma. 7.a.6.
15 *Der heyden Afgoden zijn siluer ende gout/ *Ps.115.a.4.
C van menschen handen ghemaect. Jerem.10.a.3
16 Sy gebben monden/eñ en spreken niet: Sy Nieticheyt
debben oogen ende en sien niet. der Afgoden.
17 Sy hebben ooren ende en hooren niet: Ooc
en is geenen aessem in haren mont.
18 "Die sulcke maken zijn ghelijck alsoo/alle Psa.115.a.8.
die op sulcke hopen.
19 Dat huys Israels loue den Heere. Loeft
den Heere / ghy vanden huyse Aarons.
20 Ghy vandē huyse Leui/loeft dē Heere/ghi
die den Heere vreest/loeft den Heere.
21 Gheloeft si de Heere wt Sion / die te Je-
rusalem woont. Halelnia.

Den Cxxxvj. Psalm.
1 DAnct den Heere/||wāt hi is vriende- Psa. 106.a.1
a lijck: wāt zijn goetheyt duer eewelijc.
2 Danct den "Gode aller goden/want Deu.10.d.17.
zijn goetheyt duert eewelijck. Dan.2.g.47.
3 Danckt den Heere alder heeren/want zijn
goetheyt duert eewelijck.
4 Die groote "wonderen doet alleen / want Judi.13.d.19.
zijn goetheyt duert eewelijck.
5 *Die de Hemelen ordentlijck ghemaeckt Esai.40.c.22
heeft / want zijn goetheyt duert eewelijc.
6 Die || de Aerde opt Water wtgebreyt heeft Job.38.a.6.
want zijn goetheyt duert eewelijc.
7 Die*groote Lichten ghemaect heeft / want Gene.1.b.16.
zijn goetheyt duert eewelijck.
8 De "Sonne den daghe voor te staen/want Deut.4.c.19.
zijn goetheyt duert eewelijck. 4.Es. 6.e.45.
9 De Mane ende de Sterren den nacht voor
te staen/want zijn goetheyt duert eewelijck.
10 ||Die Egipten sloech aen haren eersten ge- Exod.12.e.29
booren / want zijn goetheyt duert eewelijc.
11 ||Eñ leydde Israel daer wt / want zijn goet Exod.14.b.8.
heyt duert eewelijck.
12 Door een machtige hant eñ wtgherecten
B. arm/want zijn goetheyt duert eewelijck.
13 ||Die de roode zee deylde in twee deelen/ Psal.78.b.13
want zijn goetheyt duert eewelijc.
14 Ende liet Israel daer duere gaē/ want zijn
goetheyt duert eewelijck.
15 "Die Pharao eñ zijn Heyr/inde roode zee Psa. 78.f.53.
stiet / want zijn goetheyt duert eewelijc.
16 *Die zijn volck leyde door de woestijne/ Exo. 15.16.17
want zijn goetheyt duert eewelijck.
17 Die ||groote Coningen sloech / want zijn Josu.12.a.1.
goetheyt duert eewelijck. 4.Esd.1.b.10
18 Eñ verworchde machtige Coningen want
zijn goetheyt duert eewelijck.

*Sihon

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Nu. 21.d.24. 19 *Sihon der Amoziten Coninck/want zijn
goethept duert eewelijck.
Nu.21.e.33. 20 Ende*Og den Coninc te Basan / wāt zijn
Deute. 3.a.1. goethept duert eewelijck.
"Josu.13.b.7. 21 Ende"gaf haer lant te erven/wāt zijn goet
hept duert eewelijck.
22 Ter erven zijnen knecht Israel/want zijn
goethept duert eewelijck.
Jud.2.3.4. 23 Want hy dacht aen ons / ‖als wy onder=
druct warē/ wāt zijn goethept duert eewelijc.
24 Eñ verloste ons van onse Viandē/ want
zijn goethept duert eewelijck.
psa.104.d.27 25 *Die allen vleesche spijse gheeft/wāt zijn
goethept duert eewelijck.
Tobi.12.b.8. 26 ‖Danct den Godt vanden Hemel / want
zijn goethept duert eewelijck.

Den Cxxxvij. Psalm.

Ezec.3.c.14. 1 AEn de‖wateren te Babel saten wy en
A de weenden / wanneer wy aen Sion
dachten.
2 Onse Harpen hingen wy aē de wilgen/die
daer in zijn.
3 Want aldaer hieten ons singen/ die ons ge
vanghen hielden / ende in onsen huylen vro
lijck zijn/Lieve/singet ons een liedt van Siō.
Math.7.a.6. 4 Hoe ‖ souden wy des Heeren Liet sin=
gen in vreemden Landen?
5 Verghete ic vws Jerusalem/so worde mijn
rechte hant vergeten.
6 Mijn tonge moet aē mijn gehemelte clevē/
ist dat ic vws niet en gedencke/Jst dat ick Je=
rusalē nz en late mijn hoochste vruechde zijn.
Jere.49.d.20 7 ‖Heere gedenct der kinderen Edom inden
Ezec.25.b.13. dach Jerusalem / die daer segghen: Reyn af/
reyn af/tot op haren bodem.
Esai. 13.c.16. 8 *Ghy verstoorde dochter Babel / wel dien
Jerem.50,a.1 die v vergelt ghelijc ghy ons gedaen hebt.
9 Wel dien die uwe ionge kinderen neemt en
de in stucken smijtet aenden steen.

Den Cxxxviij. Psalm
Davids.

Psal.111.a.1. 1 IC"dancke v van geheelder herten/voor
A de goden wil ick v lofsingen.
Psal.5.a.8. 2 *Jc wil aenbeden tot uwen heyligen
Tempel/eñ uwē Naē danckē/voor uwe goet
hept ende trouwe: Wāt ghy hebt uwen Naē
over alle dinc heerlijc gemaect door v woort.
3 Wanneer ick v aenroepe/soo verhoort my/
eñ geeft mijnder sielen groote cracht.
4 Heere/alle Coningen op Aerden dancken v
dat si hooren dat woort vws monts.
5 Ende singen op den wech des Heeren / dat
de eere des Heeren groot si.
Psal.113.a.5. 6 *Want de Heere is hooge eñ siet op de ne=
God laet nye derige/ende kent den stouten van verre.
mant becoren 7 Wanneer ick midden inden angst wandele/
boven zijn soo verquict ghy my/ende strect uwe hant o=
vermogen. ver den thoorne mijnder vianden/ende helpt
my met uwer rechter hant.
8 De Heere sal dies eē eynde maken om mij=
Job.14.b.15. nēt wille/ Here uwe goethept is eewich.‖En
wilt doch dat werc uwer handē niet verlatē.

Den Cxxxix. Psalm.
Eenen Psalm Davids voor te singen.

Psal.33.b.15. 1 HEere/ghy ondersoeckt my/*eñ kēt my.
God weet/eñ 2 Jc sitte oft sta op/so weet ghijt: ‖Ghy
siet alle dinc. A verstaet mijn gedachten van verre.
‖Job. 42.a.1. 3 "Jck gae oft ligge so zijt ghy op my / ende
"pro.20.d.24 siet alle mijn weghen.
Jere.10.d.23. 4 Want siet/ daer en is geen woort om mijn
tonge dat ghy Heere niet alle en weet.
5 Ghy beschicktet wat ick voor oft nae doe.
ende hout uwe hant over my.
6 Sulcke bekennisse is my te wonderlijck en=
de te hooge/ick en cans niet begrijpen.
Jere.23.d.23. 7 *Waer sal ick henen gaen voor uwen geest.
Sapi.16.c.15 Eñ waer sal ick henē vliedē voor uwe aēsicht.
Amo.9.a.2. 8 ‖Voer ic in den Hemel / soo zijt ghy daer/
Maecte ick mijn bedde in de helle/siet/ so zijt
ghy ooc daer.
9 Name ick vluegelen des dageraerts/ ende
bleve aen de wterste zee.
10 So soude my doch uwe hant aldaer leyden
eñ uwe rechter hant my houden.
11 Spreke ick duysternissen moghen mi bedec=
ken so moet den nacht ooc licht om my zijn.
12 Want ooc de duysternisse en is niet duyster/
by v: Ende den nacht licht gelijck den dach:
Duysternisse is gelijc dat licht.
13 *Want ghy hebt mijn nieren in uwe gewelt
Ghy waert over my in moeders lijf:
14 Jck dancke v daer voor / dat ick wonder=
lijc gemaect ben: Wonderlijck zijn uwe werc=
ken/ende dat bekent mijn siele wel.
15 Mijn ghebeente en was v niet verborgen/
doen ick int verborghen ghemaect wert/doen
ick gebeelt wert onder inder aerden.
16 *Vwe oogen sagen my/doen ick noch on=
C bereyt was : Eñ alle dagen waren in uwen
boec geschreven/die noch worden souden/en=
de der selver noch geene daer en was.
17 Maer hoe costelijc zijn voor my God uwe ge
dachten? Hoe is haerder een so grotē somme?
18 Soude ickse tellen/soo soude haerder meer
zijn dan des zants/wanneer ick ontwake / bē
ick noch by v.
19 Och Godt/dat ghy doodede de godloosen
ende de bloetgierige van my wijcken moestē.
20 Want si spreken van v lasterlijc/eñ uwe vi=
anden verheffen haer sonder oorsake.
21 Jc hate ymmers Heere die v haten/eñ ver=
driet my op haer/dat si haer teghen v setten.
22 Jc haetse in rechten ernste / daerom zijn si
my viant.
23 ‖Ondersoect my Godt /ende onderuint mijn
herte: Proeft my/eñ onderuint hoe ict meyne
24 Ende siet oft ick op boosen wech ben : Eñ
leydt my opten eewigen wech.

Den Cxl. Psalm.

1 Eenen Psalm Davids voor te singen.
2 VErlost mi Here vā de boose menschē.
A Behoet my voor de vermetene liedē.
3 Die boosheyt denckē in haerder her
ten / ende dagelijcx Crijch aenrichten.
4 Sy scherpen haer tongen gelijck een Slan
ge.‖Aderen fenijn is onder haer lippē. Sela.
5 Bewaert my Heere voor de hant der god=
loosen. Behoet my voor de vermetene lieden/
die mijnen ganc dencken om te stooten/
6 De hooveerdige‖leggen my stricken / ende
breyden my seelen wt tot een Net / eñ stellen
my vallen aen den wech. Sela.
7 Maer ick segge totten Heere/ ghy zijt mijn
God: Heere verneēt de stemme mijns smekēs.
8 Heere / Heere mijn stercke hulpe / ghy be=
B schermt mijn hooft ter tijt des strijts/
9 Heere en laet den godloosen zijne begeerte
niet/en sterct zijnen moetwille niet: Sy moch
ten haer dies verheffen. Sela.
10 "Dat ongheluck daer af mijn vianden raet
slagen/*moet op haren cop vallen.
11 Hy sal stralen over haer schudden / hy salse
met vyer diep inde aerde slaen/datse nemmer
meer niet op en staen
12 Eenen boosen mont en sal geen geluck heb
ben op Aerden : Een vermeten boos mensch
sal veriaecht eñ gestortet worden.
13 *Want ic weet /dat de Heere des ellendi=
gen sake/eñ des armen recht wtvoeren sal.
14 Ooc sullē de gerechtige uwen Naē danckē
eñ de vroome sullen voor dijn aensicht blijvē.

Den Cxlj. Psalm.
Eenen Psalm Davids.

1 HEere ic roep tot v/haest v tot my. Ver
A neemt mijn stemme / wanneer ick v
aenroepe/

Mijn

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

2 Myn gebet moete voor v duegen / ghelijck
o.b.3. eenen || Rueckoffer / mijnder handen ophef-
c.1.4. fen/als eenen auont offer.
c.a.1. 3 Heere* behoedt mynen mont/ende bewaert
mijn lippen.
4 En neycht mijn herte niet op yet quaets ē
icke ongodlijc wesen te leyden met den quaetdoen
ders/dat ic niet en ete vā diē dat haer belieft.
a.8 5 ||De gerechtige slae my vriendelijck ende
straffe my / dat sal my so wel doen als eenē
"Balsem op mijn hooft /want ick bidde alle-
neen/dat si my niet schade en doen.
6 Haer Leeraers moeten gestortet worden o-
B uer eenen steen/so salmen dan mijne leere hoo
ren/datse lieffelijc si.
7 Onse gebeēten zijn verstroeyt tot der Hel
lē/gelijc eē dat Lāt doorschuert eñ doorwoelet
a.2. 8 ||Want op v Heere Here / sien mijn oogē:
a.1. Ic betrouwe op v/en verstoot mijn siele niet
a.7. 9 "Bewaert my voor den strick dien si my ge
leyt hebbē/eñ voor de vallē der quaetdoēders.
.16. 10 ||De godloose moeten in haer eygen Net-
.24. ten vallen/ met malcanderen/maer ick ghesta
delijck voor by gaen.

Den Cxlij. Psalm.

1 Een onderwijsinghe Dauids te bidden/
doen hy inden Cuyle was
a.1. 2 ICk* crijsche totten Heere met mijnder
A stemmen: Ick smeecke den Heere met
mijnder stemmen.
3 Ick schudde mijn reden voor hem wt / ende
vertoone voor hem mijnen noot.
4 Wanneer mijnen gheest in angsten is/soo
.22. neēt ghy v mijnd aen: "Sy leggen my strickē
op den wech daer ick op gae.
5 Merckt ter rechter hant/ende siet/ daer en
.35. wil my niemant kennen: ||Ick en can niet ont
uliedē/niemant en neemt hē mijnder sielē aē/
b.9. 6 Heere tot v crijsche ick/ende segghe: || Ghy
a.6. zijt mijn toeuerlaet/* mijn deel int Lant der
leuendigen.
7 Merct op mijn clage / want ick worde seer
geplaecht: Verlost my van mijn veruolgers/
want si zijn my te machtich.
8 Leydt mijn siele wten Kercker/dat ick uwē
Naem dancke: De gerechtige sullen hen tot
my vergaderen/wanneer ghy my wel doet.

Den Cxliij. Psalm.

Eenen Psalm Dauids.

a.1. 1 HEere/verhoort mijn gebet: ||Vneēt mijn
A smeken om ws waerheyts wille: Ver
hoort my om uwer gerechtichevt wille
2 Ende en gaet niet int gerichte met uwen
a.3. knecht/"want voor v en is gheen leuendich
.21. mensch rechtueerdich.
.35 3 Wāt de Viant veruolcht mijn siele/eñ slaet
b.2 mijn leuen in stucken ter aerden. Hy leyt my
int duyster gelijck de dooden inder werelt.
4 Ende mijnen gheest is in my beangst: Mijn
hert is my in mijn lijf verteert.
a.6. 5 *Ick gedencke aen de voorleden tijden: Ic
spreeke van alle uwe daden / ende segghe vā
de wercken uwer handen.
a.1. 6 "Ic breydde mijn handen wt tot v: ||Mijn sie
a.3 le dorst na v/als een dorre lant. Sela.
7 Heere verhoort my haestelyck/mijnen geest
vergaet: En verberch dijn aensicht niet van
my/dat ick nict en worde gelijc de ghene/ die
inde Cuylen varen.
8 Laet my vroech hooren uwe ghenade/wāt
.1. ick hope op v: Maect my dē wech condt daer
ic op gaen sal/"want my verlangt na v.
9 Verlost my mijn Godt van mijne vianden/
tot v hebbe ick toeulucht.
10 Leert my doen na dijnen welgeuallen/wāt
ghy zijt mijn Godt: Vwen goeden gheest ley
de my op effender bane.
11 Heere verquickt my om ws naems wille/
Leydt mijn siele wter noot om uwer gherech
tichevt wille.
12 Eñ verstoort mijn Vianden om uwer goet-
heyt wille ende vernielt alle die mijn siele
quellen / || want ick ben dijn knecht. Sapi.9.a.5.

Den Cxliiij. Psalm.

Eenen Psalm Dauids.

1 GEloeft si de Heere mijn troost / * die Psal. 18.d.35
A myn handen leert strijden / ende mijn 2.Re.22.e.35
vuysten crijgen.
2 ||Mijn goetheyt eñ Borcht/mijn beschuttin Psal. 18.a.3.
ge/eñ mijn verlossere/mijnē Schilt/op diē ick
betrouwe/die mijn Volc onder my dwingt.
3 Heere "wat is de mensche / dat ghy v zijn- Psal.8.a.5.
der soo aenneemt? Ende des menschen kint Nietheyt des
dat ghy hem soo achtet? menschē leuē.
4 De mensche is doch gelijc niet /*zijnen tijt *Job.8.a.9.
vaert daer henen gelijc een schaduwe. Sapi.2.b.5.
5 Heere neycht uwe hemelen ende daelt daer
af/tast de bergen aen / dat si roocken.
6 Laet blixemen ende verstroeytse / schiet u-
we stralen/ende verschrictse.
7 Seynt uwe hant vander hoochten/ende ver
B lost my/eñ beschermt my van grote wateren /
van der hant der vreemder kinderen.
8 Der welcker leere en is gheen nutte/ ende
haer wercken zijn valsch.
9 Godt ick wil v een nieu Liet singen: Ick
wil v spelen opten Psalter van thien snaren.
10 Ghy die den Coningen de ouerwinninghe
geeft ende verlost uwen knecht Dauid van
tmoordissche sweert des boosen.
11 Verost my oock/ende beschermt my vander
hant der vreemder kinderen/der welcker lere
en is geen nutte/eñ haer werckē zijn valsch
12 "Dat onse sonē opwassen in haerder iuecht Deu.28.a.11.
ghelijck de planten /ende onse dochteren/ ge-
lijck de wtgehouwen Arkener/ghelijck als de
Palleysen.
13 Ende onse cameren vol zijn die wtgeuen cō
nen den eenen voorraet na den anderen/dat
onse Schapen dragen duysent ende hondert
duysent / op onse Dorpen.
14 Dat onse Ossen veel arbeyts voort brengē/
Datter gheen schade geen verlies noch clage
op onse straten en si.
15 Wel den volcke dient alsoo ghaet: * Maer Psal.33.b.12
wel den volcke diens de Heere een God is.

Den Cxlv. Psalm.

Eenen lof Dauids.

1 ICk wil v verhoogen mijn Godt ghy Co
A ninck: Ende uwen Naem louen altoos
ende eewelijck.
2 Ic wil v daghelijcx loouen/ende uwen Na
me roemen altoos ende eewelijck.
3 ||De Heere is groot ende zeer loeflijck: Eñ Psa. 69.a.4.
zijne grootheyt is onwtsprekelijc
4 Kints kinderen sullen uwe wercken prij-
sen /ende van uwer ghewelt seggen.
5 Ic wil spreken van uwen heerlijcken schoo
nen||prale / eñ van uwen wonderlijcken. Chieraet.
6 Datmen sal spreken van uwe heerlijcke da
den/eñ datmen vertelle uwe heerlicheyt.
7 Datmen prijse uwe groote goetheyt / ende
uwe gerechtichevt roeme.
8 *Genadich eñ bermhertich is de Heere/ ver Exod. 34.a.6
duldich ende van grooter goetheyt. Jone.4.a.2.
9 De Heere is allen goedertieren/ende ont 2.Esd. 9.c.17
fermt hem ouer alle zijne wercken.
10 Alle uwe wercken Heere sullen v dancken
B ende uwe Heyligen v louen.
11 Ende de eere ws Conincrijcx roemen/ ende
van uwer gewelt spreken.
12 Dat den kinderen der Menschen uwe ghe
welt kenlyck worde/ende die eerlijcke chiera-
gie ws Conincrijcr.
13 ||Dijn Rijck is een eewich Rijck eñ uwe Psal.45.b.7
heerschappie duert voort ende voort.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Psa.34.c.20. 14 *De Heere onderhout alle die daer vallē/
ende rechtet op alle die nedergeslaghen zijn.
Ps.136.b.25. 15 Alder ooghen verwachten op v/"ende ghy
geeft haer hare spijse tot zijnder tijt.
16 Ghi doet uwe hant open/ende veruullet al
C wat leeft met welbehagen.
17 De Heere is rechtueerdich in alle zijne we
gen/ende heylich in alle zijne wercken.
Deut. 4.a.7. 18 "De Heere is na by allen die hem aenroe
pen / alle die hem met ernste aenroepē.
Mat.18.c.19. 19 *Hy doet wat de Godvreesende begeeren/
1.Joan.3.c 22 eñ hoort haer roepen/eñ helpt haer.
20 De Heere bewaert alle die hem bemin=
nen/eñ sal alle godloose vernielen.
21 Mijnen mont sal des Heeren lof segghen:
Ende alle vleesch loue zijnen heyligen naem/
altoos ende eewelijck.

Den Cxlvj. Psalm.

Haleluia.

1
Psal.103.a.1 2 LOeft"den Heere mijn siele.*Ic wil dē
*Ps.104.d.33 A Heere louen/soo langhe als ick leue:
Ende mijnen Gode lofsingen dewijle
dat ick hier ben.
Psa.118.a.8. 3 ||En verlaet v niet op de Vorsten/sy zijn mē
schen / die en connen ymmer niet ghehelpen.
Job. 34.b.15. 4 Want des menschē geest moet van daer*en
de hy moet weder tot Aerde worden / alsdan
zijn verloren alle zijne aenslagen.
5 Wel dien /diens hulpe de Godt Jacobs is
Diens hope op den Heere zijnen Godt staet
Acto.14.c.14. 6 *Die Hemel / Aerde/zee ende al wat daer
Apoc. 14.b.7. in is gemaect heeft: die gelooue hout eewelic.
7 Die recht doet den ghenen die gewelt lij=
Bel.b.11. den: "Die den hongerigen spijst.
*2.pa. 33.c.13 8 *De Heere lost de geuangene: || De Heere
||Tob. 11.c.15 maeckt de blinden siende. De Heere recht op
die neder gheslaghen zijn : De Heere bemint
Deu. 10.d.18 de gherechtige.
Psal.68.a.6. 9 "De Heere bewaert de vreemdelingen eñ
||Pro. 15.c.25 Weesen/||ende onderhout de Weduwen : En
de keert te rugghe den wech der godloosen.
10 De Heere is Coninck eewelijck/dijn Godt
Sion/voort ende voort. Haleluia.

Den Cxlvij. Psalm.

1 LOeft den Heere want onsen Godt lo
A uen / dat is een costelijc dinc/sulcken
Tob.13.b.12. lof is costelijck ende schoon.
Apoc. 21.a.2. 2 *De Heere bouwet Jerusalem/ende brengt
"Esa.57.c.13. te samen de veriaechde in Israel.
3 *Hy heylet die eens gebroken herten zijn/
Esa. 40.d.26 ende verbindet haer smerten.
4.Es.16.f.57. 4 *Hy telt de sterrē eñ noëtse alle met namē.
5 Onse Heere is groot/eñ vā grooter cracht/
ende is onbegrijpelijck als hy regeret.
Luce.1.d.52. 6 ||De Heere recht op de ellendige: Ende
stoot de Godloosen ter Aerden.
1.Esd.3.c.18. 7 "Singt met malcanderen den Heere met
dancke/Eñ loeft onsen Godt met herpen:
8 Die den Hemel met wolcken bedecket/ende
Ps. 104.b.14 geeft regen op aerden: ||Die dat gras op de
Bergen wassen laet.
Job.39.a.3. 9 Die den vee zijn voeder geeft / "den ion=
Luce. 12.c.24 gen Rauen die hem aenroepen.
||Judit. 9.c.15 10 ||Hy en heeft gheenen lust aen de sterckheyt
des Peerts/noch geen welbehagen aen ye=
mants beenen.
Psa. 149.a.4 11 De"Heere heeft een welbehagen aen die/
Pro. 11.c.20. die hem vreesen / die op zijn goetheyt hopen.
12 Prijst den Heere Jerusalem: Louet Sion
uwen Godt.
13 Want hy maect vast de grendelē uwer poor
ten/ende segent uwe kinderen daer binnen.
14 Hy maect uwe Palen vrede: Ende versaet
v met de beste Tarwe
Gene.1.a.3. 15 Hy*seynt zijn reden op Aerden: Sijn woort
loopt snel.
Job.37.a,7. 16 ||Hy geeft sneeu ghelijck wolle/ Hy stroeyt
den Rijm gelijck asschen.
17 Hy werpt zijnen hagel als beten : Wie can
blijuen voor sinen vorst.
18 Hy spreect/ so versmeltet : Hy laet zijnen
Wint waeyen/so ondoytet.
19 "Hy doet Jacob condt zijn woort / Israel Deut. 4.
zijne seden ende Rechten.
20 Soo en doet hy gheenen Heydenen / noch
en laetse niet weten zijn rechten. Haleluia.

Den Cxlviij. Psalm.

Haleluia.

1 LOeft ghy*Hemelen den Heere: Loeft Psa. 69.
A hem inder hoochten.
2 ||Loeft hem alle zijn Engelē : Loeft Psa.103.
hem alle zijn heyren.
3 Loeft hem Sonne ende Mane : Loeft hem
alle lichtende Sterren
4 Loeft hem ghy Hemelen ouer al : || Eñ de Danie.3.
wateren die bouen aen den Hemel zijn.
5 Die sullen louen den Naem des Heeren/
want hijt||gebiet / soo wordet geschapen. Psal. 33.
6 Hy onderhoutse altoos ende eewelijc hy Judit.16.
ordineertse datse niet anders gaen en moetē/
7 Loeft den Heere op aerden/ghy Walvis=
schen ende alle diepten
8 "Vyer/hagel sneeu/ eñ dampe/stormwin= Danie. 3.
B den/die zijn woort wtrichten.
9 Bergen ende alle cleyne bergen/ vruchtbaer
boomen ende alle Cederen.
10 Dieren eñ alle vee gewormte eñ voghelen.
11 Ghy Coningen op Aerden/eñ alle Lieden/
Vorsten/ende alle Rechteren op aerden.
12 Jongelingen ende Jonckfrouwen/de oude
met den iongen.
13 Sullen louen den naem des Heeren: Want
zijnen Naem alleen is hooghe : Sijnen Lof
gaet soo wijt / als hemel ende aerde is.
14 Ende hy verhoocht dē Hoorne zijns volcx
||Alle zijn Heyligen sullen hem louen / de kin Ps.145.b
deren Israels/dat volc dat hē diēt. Haleluia.

Den Cxlix. Psalm.

Haleluia.

1 SIngt||den Heere een nieuwe Liet: De Esa.42.b
A gemeynte der Heyligen sal hem louen
2 Israel verhuege hem diens /die hē
ghemaect heeft: De kinderen Sions zijn vro=
lijck ouer haren Coninck.
3 Sy sullen zijnē naem louen*in dansen. Met Psa. 150.
Tamboeren ende Herpen sullen si hem spelē.
4 "Want de Heere heeft een welbehagen aē Psa.147.
zijn volc : Hi helpt de ellendige heerlijc.
5 De Heylige sullen vrolijc zijn / eñ prijsen
ende roemen op hare legheren.
6 Haren mont sal God verhoogen/eñ sullen
*scherpe sweerden in hare handen hebben/ Hebr. 4.c.
7 Dat si wrake oeffenen onder de Heyde= Ephe.6.b
nen/straffe onder de Volcken.
8 Haer Coninghen te bindene met ketenen/
eñ haer Edelen met yseren boeyen.
9 Dat si hen doen dat gerecht daer af ghe=
schreuen staet: ||Sulcken eere sullen alle zijn Deu.32.f.
Heylighen hebben. Haleluia.

Den Cl. Psalm.

Haleluia.

1 LOeft den Heere in zijn heylichdom:
A Loeft hē inde vastheyt zijnder macht.
2 Loeft hem in zijn daden: Loeft hem
in zijnder grooter heerlicheyt.
3 Loeft hem met Basuynen. Loeft hem met
Psalter ende Herpen/
4 Loeft hem met Tamboeren "ende dansen. 2.Reg.6.c.
Loeft hem met snaren ende Pijpen. Psa. 149.
5 Loeft hem met hellen Cymbalen : Loeft
hem met welclinckenden Cymbalen.
6 Alle wat Adem heeft / loue den Heere.
Haleluia.

Eynde des Psalters.

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

De Sprueckẽ Salomonis.

Dat eerste Capittel.

1 DIt zijn de Sprueckẽ Salomo-
A nis des Coninckx Israels/ Da-
2 uids soons/ "Om te leerẽ wijs-
heyt ende ‖tucht/ verstant/ cloec-
3 heyt/ Gerechticheyt/ recht en-
4 de *billicheyt. ‖Dat de slechte
cloeck/ eñ de Jongelingen vernuftich eñ voor-
5 sichtich wordẽ. Wie wijs is/ die hoort toe/
ende betert hem/ Eñ wie verstandich is/ die
6 laet hem raden/ Dat hy verstae de sprue-
ken eñ hare bediedinghe/ de leeringe der wij-
7 sen/ ende hare byspruecken. ‖De vreese des
Heeren is een begintsel om te leeren: De roe
8 keloosen verachten wijsheyt eñ tucht. *Mijn
kint gheeft ghehoor der onderwijsinghe ws
Vaders/ eñ en verlaet dat gebot uwer moe-
9 der niet. Want sulcx is een schoon verchie-
ringe uwen hoofde/ ende een gulden ketẽ aen
10 uwen halse. Mijn kint/ als v de boose boe-
11 uen locken/ so en volcht niet. Als si seggen:
‖Gaet met ons/ wy willen op bloedt loeren/
*ende den ontschuldigen sonder sake laghen
12 leggen. Wy "willense leuende verslinden/ ge
lijck de Helle/ ende de vroomen als die onder
13 waerts inden cuyle varen. Wy willẽ groot
goet vinden/ wy willen onse huysen met roo-
14 uen vullen. Waget met ons/ wy willen ee-
15 nen buydel te samen hebben. Mijn kint/ en
wandelt den wech niet met hen. "Weert uwẽ
16 voet van haren padt/ ‖Want hare voeten
loopen totten quade / ende haesten hen bloet
17 te storten. Want het is te vergeefs dat net-
B te wt worpen voor de oogen der voghelen.
18 Oock loeren si selue onder malcanderen op
haer bloet/ ende deene staet den anderen nae
19 het leuen. Also doen alle ghierige/ dat deen
20 den anderen dat leuen neemt. "De wijsheyt
claecht daer buyten/ eñ laet haer hoorẽ op de
21 straten. Sy roept in de dueren voor aen der
Poorten onder dat volck. Sy spreeckt hare
22 woorden inde stadt: Hoe lange wilt ghy
gecken/ gecken zijn. Ende de spotters lust tot
spotterie hebben? Ende de Roekeloose de lee-
23 ringe haten? Keert v tot mijnder straffinge.
Siet/ ick wil v mijnen geest wt segghen/ ende
24 v mijne woorden cont doen. "De wijle ick
dan roepe/ ende ghy weygert v/ Ic recke mij-
ne hant wt/ ende niemant en achtet daer op:
25 Ende latet varen alle mijnen raet/ ende en
26 willet mijne straffinge niet/ So wil ick ooc
*lachen in uwen ongheualle/ eñ v bespotten/
27 als daer coẽt dat ghi vreest. Als ouer v coẽt
C gelijck eenen storm dat ghy vreest/ eñ uwe on
genalle als een tempeest: Als ouer v benaut-
28 heyt eñ noot coemt. Dan‖sullen sy my roe-
pen/ maer ick en sal niet antwoorden. Sy sul
29 len my vrooch soeckẽ/ eñ niet vindẽ. "Daerõ
dat sy hateden de leeringhe/ eñ en wilden de
30 vreese des Heeren niet hebben/ En wilden
mijns raets niet/ eñ lasterden alle mijne straf-
31 finge/ So sullen si ooc eten vandẽ vruchten
haers weechs/ eñ van haren raet sadt wordẽ.
32 Dat dẽ gecken lustet dat doodetse/ ende der
33 roeckeloosen geluck/ verdoetse. *Maer wie
my gehoor geeft/ die sal seecker blijuen / ende
genoech hebben/ eñ geen ongeluck vresen.

Dat ij. Capittel.

1 MIjn kint‖wilt ghy mijn reden aen ne-
A men / ende mijne gheboden by v be-
2 houden/ So laet uwe oore op wijs-
heyt achtinge hebben/ ende neycht dijn herte
3 met ernste daer toe. Want ist dat ghy met
ernste daer nae roept/ ende daerom bidt/
4 Ist dat ghyse soect ghelijck siluer/ ende daer
5 na vraecht/ als na de schatten/ So sult ghy
de vreese des Heeren verstaen/ ende de ken-
6 nisse Gods vinden. "Want de Heere gheeft Dan.2.c.21.
wijsheyt/ ende wt zijnen monde coemt kennis- Eccl.1.a.1.
7 se ende verstant. Hy latet den oprechten ge Jacob.1.a.5.
8 lucken / ende bescherint de vroome/ Ende
behoet die/ die recht doen / ende bewaert den
9 wech zijnder heylighen. Dan sult ghy ver-
staen gherechticheyt ende recht / ende vroo-
10 micheyt/ ende allen goeden wech. Ist dat de
wijsheyt v ter herten gaet ende dijne siele lust
11 heeft tot de kennisse/ *Soo sal v den ghoe- Sap.8.b.9.
den raet bewaren/ ende verstant sal v behoe-
12 den/ Dat ghy verlost wordt van den wech
der boosen / ende van den verkeerden clap-
13 paerts/ Die daer verlaten de rechte bane/
14 ende gaen duystere weghen. Die hen ver-
blyden quaet te doene / ende zijn vrolijck in
15 haren verkeerden boosen wesen: De wel-
ke haren wech verkeeren/ ende volghen den
16 afwech. ‖Dat ghy verlost wort van eens Prou.5.a.3.
B anders wijf/ ende die niet uwe en is/ die glat
17 te woorden gheeft/ Ende verlaet den Hee-
re haerder ionckheyt/ ende verghetet dat ver-
18 bont haers Gods. Want haer huys neyget
hem totten doot/ ende hare ghanghen totten
19 verloorene. Alle die tot haer ingaen/ die en
comen niet weder/ eñ en aengrijpen den wech
20 des leuens niet. Op dat ghy wandelt op
eenen ghoeden wech/ ende blijft op de rechte
21 bane. "Want de rechtueerdige sullen in den Psal.37.b.9.
lande woonen/ eñ de vroome sullen daer inne
22 blijuen. *Maer de godloose worden wt ge- Job.18.d.17.
ropt wt den lande/ ende de verachters wordẽ Psa.101.b.8.
daer wt verdaen.

Dat iij. Capittel.

1 MIjn kindt / ‖en verghetet mijnder wet Deut.8.a.1.
A niet/ ende dijn hert beware mijn gebo-
2 den. Want si sullen v een lanck le-
3 uen/ eñ ghoede iaren/ eñ vrede brengen. Ge-
nade ende trouwe en sullen v niet verlaten.
Hanctse aen uwen halse/ " eñ schrijftse in de Prou.7.a.3.
4 tafel ws herten/ Soo sult ghy gonste ende Vermaninge
cloecheyt vinden / die Gode eñ den menschen totter wijsh3
5 behaecht. ‖Verlaet v op den Heere van ge eñ totter vre-
heelder herten : Eñ en verlaet v niet op dijn se Gods.
6 vstant. Maer gedenct aen hem in alle uwe ‖Exo.20.a.3.
7 wegen/ so sal hy v recht leyden. En laet v Esai.26.a.4.
niet "wijs duncken/ maer vreest den Heere/ eñ "Esai.5.c.21.
8 wijcket vanden quade/ Dat sal uwẽ nauele Rom.12.c.16
gesont zijn/ eñ uwe ghebeente verquicken.
9 "Eert dẽ Heere van uwen goede/ eñ vandẽ Deut.26.a.2
10 eerstelingen alles ws incomens. So sullen Tob.4.b.7.
B uwe schueren vol worden / eñ uwe wijnpers-
11 sen van moste ouerloopen. "Mijn kint/ en Godt castijt
verworpt de tucht des Heerẽ niet / eñ en zijt wt liefden.
niet onuerduldich ouer zijne straffinghe. "Job.5.b.17.
12 Want wien de Heere lief heeft dien strast Tob.12.c.14.
hy/ eñ heeft een welbehagen aen hem/ gelijck Hebr.12.b.5.
13 een vader aen den sone. Wel den mensche/ Lof eñ hooc-
die wijsheyt vindet / eñ den mensche die ver- heyt v wijsh3.
14 stant becoemt. Want het is beter om haer
te hanteren/ dan om siluer/ eñ haer vrucht is
15 beter dan gout. ‖Sy is edelder dan peerlen/ Job.28.b.19.
eñ al wat ghy wenschen muecht / en is haer Psal.19.b.11
16 niet te gelijcken. Een lanc leuen is tot haer Sap.7.b.9.
der rechter hant / Tot haerder slincker handt
17 is rijckdom ende eere. Hare weghen zijn
lieffelijcke wegen/ eñ alle hare paden zijn vre
18 de. "Sy is eenen boom des leuens allẽ den Gene.2.b.9.
ghenen/ diese aengrijpen/ eñ salich zijnse diese Joan.17.c.20
19 houden. *Want de Heere heeft de Aerde *Gene.1.a.1.
C door wijsheyt ghefondeert / ende door zijnen
20 raet de Hemelen bereyt. Door zijne "wijs- Woort.
heyt zijn de diepten gedeylt/ ende de wolcken

21 met dauwe druppende gemaect. Mijn kint
en laetse van uwen ooghen niet wijcken/soo
Belooninghe sult ghy gheluckSalich ende cloeck worden.
der vromen. 22 Dat sal uwer sielen leuen zijn / ende uwen
"Pro.6.c.22. 23 mont sal gratieus zijn. "Dan sult ghy seec=
kerlijck wandelen op uwen wech / dat uwen
Leui.26.a.4. 24 voet hem niet stooten en sal. ||Legget ghy
Job.11.b.19. v neder / soo en sult ghy v niet vreesen/maer
Psa.4.b.9. soetelijck slapen / " dat ghy v niet vreesen en
"Prou.1.c.33 derft voor haestige verschrickinge/ noch voor
*Psa.16.b.9 25 den storm der godlooser/als hy coēt. *Want
vā aelmoesse. de Heere is uwe toeuerlaet / die bewaert u=
wen voet/ dat hy niet gheuanghen en wort.
Deu.15.a.7. 26 ||En weygert v niet den nootdruftigen wat
Eccl.7.d.35. ghoets te doen/ist dat uwe handt van Gode
27 heeft sulcx te doen. En segt niet tot uwen
vrient: Gaet henen/eñ coemt weder / morgen
wil ick v gheuen/so ghijt doch nv wel hebt.
28 En pijnt niet quaets tegē uwen vrient/die
Prou.25.b.8 29 op trouwe by v woont. ||En kijft niet met
D yemanden sonder oorsake/ ist dat hy v gheen
30 leedt gedaen en heeft. En ijuert niet eenen
Straffe des · vermetelen mensche na/eñ en verkiest zijnder
afuals. 31 wegen geen/ "Want de Heere heeft een af=
"Psa.125.a.5 grijselijchept aenden afualligen/eñ zijne hey=
Jere.17.b.13. 32 melijchept is by den oprechten. Int huys
des godloosen is den vloeck des Heerē: maer
dat huys des gherechtigen wort ghesegent.
1.Pet.5.b.5. 33 Hy sal den bespotters bespotten: *Maer dē
34 ellendigen sal hy genade geuen. De wijse
sullen eere beeruen / maer wanneer de sotten
hooch comen/so worden si doch te schanden.

Dat iiij. Capittel.

Prou.1.a.8. 1 HOort||mijne kinderen de onderwijsinge
Eē vaderlijc= A uws vaders / merct/op dat ghy leert eñ
ke vermanin 2 cloeck wort. Want ic geue v een goe
ge totter wijs 3 de leeringe/en verlaet mijne wet niet. Wāt
hept eñ haer ick was ooc mijns vaders soon / een teedere/
profijt. 4 eñ een eenige voor mijnder moeder. Eñ hy
"Deut.6.b.6 leerde mi/eñ sprac: "Laet v herte mijne woor
den aen nemen/hout mijne geboden / so suldy
5 leuen. Neemt aen de wijsheyt/neemt aē ver
stant/en verghetet niet/eñ en wijct niet van=
6 der redene mijns monts: En verlaetse niet/
so sal si v bewaren / hebtse lief/so sal si v be=
7 hoeden. Wāt der wijsheyt beghintsel is/ wan
neermense geern hoort/ eñ de cloecheyt liuer
Deu.26.d.19 8 heeft dan alle goeden. *Achtse hooch/se sal
si v verhooghen/eñ sal v tot eeren maken/ ist
9 dat ghyse omuangt. Sy sal v schoon toema
ken/eñ sal v verchieren met eender schoonder
10 croonen. So hoort mijn kint/eñ neemt aen
Prou.9.b.11 B mijne redene / ||soo sullen uwer goeder Jaren
11 veel worden. Jck wil v op den wech der
wijsheyt leyden. Jck wil v op de rechte bane
12 leyden/ Dat wanneer ghy gaet/uwen ganc
v niet suer en worde/ ende als ghy loopt/dat
13 ghy v niet en stoot. Vaet de onderwijsinge/
en laet daer niet vā af/bewaertse/want si is
Psal.1.a.1. 14 v leuen. "En coemt niet op der Godtlooser
Dē wech der padt/eñ en treet niet op den wech der bosen.
boosen salmē 15 Laet hem varen/ende en gaet niet daer in.
schuwen. 16 Wijct van hem/eñ gaet voorby/ Want *si en
*Psa.10.b.8 slapen niet/si en hebben quaet gedaen / eñ si
en rusten niet/het en si dat si schade hebben
17 gedaen. Want si voeden hen van ongodlijc=
ken broode/eñ drincken vanden wijn des ver
Sap.3.b.7. 18 metenheyts. ||Maer der gherechtigher padt
Luce.11.d.36 C schijnt gelijc een licht/dat daer voortgaet/ eñ
"Job.5.b.15. 19 lichtet tottē vollē dach toe. "Maer der god=
Esai.59.b.10 looser wech is als donckerheyt/ eñ en weten
2.Pet.1.b.9. 20 niet waer si vallen sullen. Mijn sone/merct
op mijne woorden/eñ neycht v oore tot mijn=
Deut.11.c.18 21 der redene. *En laetse niet van uwen oogē
22 comen/behoutse in uwer herten. Want si
zijn dat leuē/den genē diese vinden/ eñ gesont
23 haren geheelen lijue. Bewaert v herte met
alder neersticheyt/wāt daer wt gaet dat leuē.

24 Doet van v dē verkeerden mont/eñ laet de
25 lastermont verre van v zijn. Laet uwe oo=
gen stracx voor hen sien/ eñ uwe oochschelen
26 recht voor v henen sien. Laet uwen voet
ghelijck voor hem gaen/ so gaet ghy gewisse.
27 ||En wijckt niet ter rechter noch ter slincker Deut.
hant/Weyndet uwen voet van dat quade. Josue.

Dat v. Capittel.

1 MJjn kindt / merckt op mijne wijsheyt/ Eē we
A neycht uwe ooren tot mijnder leerin= wingh
2 ge/ Dat ghy behout goeden raet/eñ de list
uwen mont wete onderschept te hebben. der ho
3 Want||de lippen der hoeren zijn soete/ als ||Pro.
honichseem/eñ haer kele is gelatter dan olie.
4 Maer daer na bitter ghelijck Alseme/ ende
5 scerp gelijc een tweesnijdende sweert. Haer
voeten loopen totten doot onderwaerts/haer
6 gangen vercrijgē de Helle. Sy en gaet niet
stracx op den wech des leuens / || hare treden Prou.
zijn onghestadich/ dat si niet en weet waer sy
7 gaet. *So geeft my nv gehoor myne kinde= Prou.
B rē/eñ en wijct niet vā der redene mijns mōts.
8 "Laet uwe weghen verre van haer zijn/eñ Eccl.9
en ghenaket niet totter dueren haers huys/
9 Dat ghy dē vreemdē uwe eere niet en geeft
10 eñ uwe Jaren den grouwelijcken. Dat geen
vreemde hem van uwen vermogen en versa=
de/eñ uwen arbeyt niet en si in eens anders
11 huys: Eñ moet daer na suchten/als ghy v
lichaem||eñ goet verteert hebt/Ende seggen: Prou.
12 Och hoe heb ick de onderwijsinge gehaet?
13 eñ mijn herte de straffinge versmaet? Eñ en
hebbe niet ghehoort de stemme mijnder Lee=
raers/eñ mijn oore niet geneycht totten ghe=
14 nen die my leerden. Jck ben schier in alle
ongheluck ghecomen/ voor alle lieden/eñ al=
15 len volcke. Drinct water wt dijnen born=
16 putte/eñ vloeden wt uwer fonteynen. Laet
C uwe fonteynen wt vloeyen / eñ de waterbe=
17 ken op de straten. Maer hebbet ghyse al=
18 leen/eñ niemant vreemts met v. Uwe fon=
teyne si gesegent/||eñ verblijt v vanden wijue Deut.
19 uwer ionckheyt. Sy is lieffelijck als een Eccl.9
Hinde/eñ gratieus als eē Rhee. Laet v haer
liefde altoos versaden/eñ vermaect v altoos
20 in haerder liefden. Mijn kint/Waerom wilt
ghy v aen de vremde vermaken/ eñ omhelset
21 een andere? Want "yeghelijcx weghen zijn Job.31
stracx voor den Heere/ ende hy metet ghelijck
22 alle haer ghangen. "De misdaet des godt= Psa.9
loosen sal hem vangen/ende sal metten strick
23 zijnder sonden gehouden worden. ||Hy sal Sapi.
steruen/Daerom/dat hy hem niet en wil la= Straff
ten onderwijsen/eñ om zijnder groter dwaes= godloo
heyt wille/en salt hem niet wel gaen.

Dat vj. Capittel.

1 MJjn kint/||wort ghy borge voor uwen Pro.
A naesten/ so hebt ghy uwe hant by ee=
2 nen vreemden verknoopt. Ghy zijt
verknoopt metter redene ws mōts/ eñ geuan
3 gen metter redene ws monts. So doet doch
mijn kint also/eñ verlost v. Wāt ghy zijt uwē
naestē inde handē gecomē/loopt haest eñ drij=
4 uet uwen naestē. En laet uwe ooge niet sla
pen / noch uwe ooghenscheel niet sluymeren.
5 Verlost v als een Rhee vander hant/eñ ge
lijc eenen vogel wt der handt des vogeluan=
6 gers. Ghaet henen totter miere/ghy luye/ Van l
7 siet haer wegen aen/eñ leert. ||Hoe wel dat ||Pro.
si geenē vorst noch hooftman / noch heere en
8 heeft/ So bereyt si nochtās haer broot in dē
somer/ende vergadert haer spijse inden oogst.
9 Hoe*langhe ligt ghy Luyaert? Wanneer Pro.2
10 wilt ghy op staen van uwen slaep? Jae
B slapet noch een weynich / sluymert noch een
weynich/legt de handen noch een weynich te
11 hoope/dat ghy slaept/ So sal v de armoede
verrasschen ghelijck eenen wandelaer/ eñ den
commer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

12 tommer gelijc een gewapent man. Ẽ loos
menshe een schadelyck man gaet met eenen
13 verkeerden monde / "Wẽcket metten oogen/
beteeckent metten voeten/ wijset met den vin
14 gheren/ Leyt altijt op wat quaets ẽ ver-
keerts toe in zijn herte/ ẽ richtet kijuaghie
15 aen. Daerom‖sal hem onuersiens zijn on-
geual comen/ẽ sal snellijc in stuckẽ gebroken
16 worden/datter geen hulpe zijn en sal. De-
se ses stucken hatet de Heere / ẽ aen tseuen
17 ste heeft hy een afgryselickheyt. ‖Houaerdi
ge oogen: "valsche tongẽ: *handẽ die onschul
18 dich bloet stortẽ. Een herte dat met quade
listicheyt omgaet: ‖voetẽ die snel zijn om scha
19 de te doen. Een "valsche ghetuyge die ver-
metenlijc luegen spreect? Ẽ die twist tusschen
20 broeders aenricht. *Myn kint bewaert de ge-
boden ws Vaders/ende en laet de Wet uwer
21 Moeder niet varen. Bintse te hope op v
herte altijt "ende hangtse aen uwen hals.
22 Als * ghy gaet/dat si v ghelepden. Als ghy
v neder legt/dat si v bewaren. Als ghy ont-
23 waeckt/dat si v ghesprekẽ zijn. Want" dat
gebot is een keersse/ẽ de wet een licht / en-
de de straffinge der disciplinen is eenen wech
24 des leuẽs/ *Op dat ghi bewaert wort voor
den quaden Wijue / voor de glatte tonge der
25 vreemder. "En laet v haerder schoonheyt
niet gelusten in uwer herten/Ẽ en veruangt
26 v niet aen haren wijnbrauwen. Want een
Hoere brengt eenen om dat broot: Maer een
gehouwede Vrouwe vangt dat edele leuen.
27 Can ooc yemant een vyer inden boesem be
houden / dat zijne clederen niet en bernen.
28 Hoe soude yemant op colen gaen dat zijne
29 voeten niet verbernt en souden worden? Al
so gaet het diẽ die tot zijns naesten wijf gaet.
Daer en blijft niemant ontschuldich / diese
30 aentast. Het en is eenen dief niet so groote
schande/wanneer hy steelt om zijn siele te ver
31 saden/dewijle dat hem hongert. ‖Ẽ ist dat
hy beuonden wort / so gheeft hijt seuenuout
weder/ende geeft ouer allet goet in zijnen hui
32 se. *Maer die met eenen Wijue ouerspel
doet/ die is een Sot/die brengt zijn leuen int
33 verderuen. Daer toe ouercoemt hem pla-
ge ende schande/ende zijne schãde en wort
34 niet wt ghedaen. Want de verbolgentheyt
des mans huert/ ende en spaert niet ter tijt
der wraken: Ende en aensieget geenen per-
soon die daer versoene ẽ en neemtet niet aẽ/
al wildet ghy schoon veel schencken.

Dat vij. Capittel.

1 Mijn kint/bewaert mijne redene / ende
2 verbercht mijne geboden by v. ‖Be-
A waert mijn gebodt/ soo sult ghy leuẽ.
Ende mijn Wet gelijc uwen oochappel.
3 Bintse aen uwe vingeren /" schrijftse inde
4 tafel ws herten. Segt totter wijsheyt : Ghy
zijt myne suster / endenoemt de cloeckheyt u-
5 we vriendinne/ Dat " ghy bewaert wort
voor dat vreemde wijf / voor een andere die
6 glatte woorden geeft. Want voort venster
in mijnen huyse sach ick door de tralien/
7 Ẽ sach onder de Gecken ende wert ghe-
waer onder de kinderen/eens sotten Jonghe-
8 lincr/ Die ghinck op der straten aen eenen
hoeck / ende ginc opten wech by haren huyse
9 Inder schemeringe aendẽ auont des daechs
doen het nacht wert / ende doncker was:
10 Ende "siet/doen ghemoette hem een Wijf
11 in Hoeren chieragie/listich / Wilt ende on-
B ghebonden / dat haer voeten in haren huyse
12 niet geblijuen en costen. Nv is si buyten/nv
op de straten ende loerdt aen allen hoecken
13 Ende greep hem / ende custede hem onbe-
14 schaemt/ende sprac tot hem/ Jck hebbe hedẽ
Dancoffer voor my betaelt / voor mijne ge-
15 lofte. Daerom ben ick wtgegaẽ/om v te ge
moeten /om v aensicht vroech te soecken/en-
16 de hebbe v geuonden. Jck hebbe myn bedde
geciert met chieragie/ met bonten Tapisserie
17 wt Egypten. Jck hebbe mynen legher met
Myrren Aloes/ende Caneel besprengt.
18 Coemt laet ons genoech boeleren/tot aen-
den morgen/ẽ laet ons der liefden plegen.
19 Want de man en is niet thuys/hy is eenen
20 verren wech getrocken. Hy heeft den gelt-
sack met hem ghenomen. Hy sal eerst op het
21 feest weder thuys comen/ Sy ‖ becoute hẽ Eccle.7.d.27.
met veel woorden/ ende creech hem met harẽ
22 glatten monde. Hy volchde haer terstõt na
ghelijc eenen Osch ter vleeschbanck gheleydt
wort/ende als totten boeien daermen de sot-
23 ten mede castijt/ Tot dat si hem metten pij-
le/de leuer vanden anderen cloofde: Gelijc ee-
nen Vogel totten stricke haest / ende en weet
24 niet dattet hem dat leuen geldet. So gehoo
ret mi nv myne kinderen ẽ merct op de re-
25 den mijns monts. En laet v herte niet wijc
ken op haren wech ende en laet v niet verley
26 den op haerder banen. Want si heefter vele
gewont ende gheuellet / ende alderley mach-
27 tighe zijn van haer verworcht. Haere
huysen zijn wegen ter Hellen/daermen onder
waerts vaert in des doots Camer.

Dat viij. Capittel.

1 En roept de wijsheyt niet ẽ en laet Prou.1.b.20
A de verstandenisse haer niet hooren? Vermaninge
2 Opentlijc aẽ den wege/ende aen de der wijsheyt/
3 straten staet si/ Aende duere der stadt/daer-
4 men ter poorten ingaet/crijschet si: O ghy
mannẽ ic crijsche tot v/ende roepe totten kin-
5 deren der menschen: Merct ghy Gecken de
wijsheyt ẽ ghy dwasen nemet ter herten.
6 Hooret wãt ic wil sprekẽ wat vorstelijc is/
7 ende leeren wat recht is *Wãt mijnen mõt Job.33.a.3.
sal de waerheyt spreken/ende mijne lippen
8 sullen haten dat godloos is. Alle redene
mijns monts zijn recht/daer en is niet ver
9 keerts noch vals in. Sy zijn altemael recht
dien/diese verstaen/ẽ oprecht/dien/diet aen
10 nemen willen. *Neemt aen mijne onderwij Pro.16.c.16
singe / lieuer dan siluer/ẽ de leeringe achtet
11 hooger dan costelijc gout. Want‖wijsheyt is Psal.19.b.11
beter dan peerlen /ende alle datmen wenschẽ Sapi.7.b.6.
12 mach en can haer niet gelijcken. Jc de wijs-
heyt woone byden verstande/ẽ ick weet goe
13 den raet te geuen. De vrese des Heeren ha Van vreese
tet dat quade / de houeerdicheyt / dẽ hooch des Heeren.
moet / ẽ den boosen wech/ende ben viant dẽ
14 verkeerden monde. Jck can raden ende wt-
15 uoeren/Jc hebbe verstant ẽ macht. "Door Deu.17.d.23.
my regeren de Coningen/ ẽ de Raetsheeren Sapi.6.a.2.
16 setten dat recht. Door my heerschappen de
17 Vorsten / ende alle Regenten op aerden. Jc
heb lief die mi lief hebbẽ/"Ẽ die my vroech Luce.11.b.9.
18 soecken/die vinden my. Rijcdom ende eere Matt.7.a.7.
is by mi duerachtich goet ende gerechticheyt.
19 Mijne vrucht is beter dan gout ende fijn
gout/Ende mijn incomen beter dan wtghele-
20 sen siluer. Jc wandele op den rechten wege
21 Opter straten des rechtes/ Dat ick wel be-
rade die my lief hebben ẽ hare schatten vol
22 make. *De Heere heeft my gehadt int be- Sapi.9.b.9.
C gintsel zijnder wegẽ/Eer hi wat maecte was
23 ick daer. "Jc ben ingeset van eewicheyt vã Eccli.24.b.13
24 aen tbegintsel voor de aerde/ Doen de diep Collo.1.b.16.
tẽ noch niet en warẽ/doẽ was ic alreede veer Dat de wijs-
25 dich. Doen de fonteynen noch niet met water heit int begin
en sprongen. Eer dan de Bergẽ ingesenct wa met God ge-
ren/voor de cleyne Bergen was ick veerdich werckt heeft.
26 Hy en hadde de Aerde noch niet gemaect
ẽ wat daer in is/noch de Bergen des Aert-
27 bodems. ‖Doen hi de Hemelen bereyde/
doẽ was ic aldaer. Doen hy de diepten met Sapi.9.b.9.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

zijnen perck beuinc. Doen hy de Wolcken
daer bouen aen beuestede/ Doen hy vestich=
Gene.1.a.9. 29 de de Fonteynen der diepten. Doen || hy
Job.26.b.10. de zee dat perck stelde/en de wateren dat sy
Jerem.5.d.21 niet en souden ouer gaen zijnen beuele. Doen
30 hy dat Fondament der Aerden leyde/ Doen
D was ick de werckmeester by hem/Ende had=
de mijnen lust dagelijcx/ende speelde voor hē
31 alle tijt/ Ende speelde op zijnen Aertbodem.
Ende mijnen lust is by den kinderen der men
Prou.1.a.8. 32 schen. Soo*ghehoort my nv mijne kinde=
ren / Wel den ghenen die mijne weghen be=
waren. Hooret de onderwijsinghe/ende wort
33 wijs/ende en laetse niet varen. Wel dē mē=
mat.24.d.46 sche die my gehoor geeft/"dat hy wake aen
Apoc.16.c.15. mijnder dueren dagelijcx/dat hy de wacht hou
34 de aen de posten mijnder dueren. Wie my
vindet die vindet dat leuen/ende sal een wel=
behagen becomen vanden Heere. Maer
wie aen my sondicht / die quetst zijn siele.
Alle die my haten/hebben lief den doot.

Dat ix. Capittel.

1 DE Wijsheyt timmerde haer huys/
A ende hieuwe seuen Colomnen/
2 Sloech haer Vee/ende droech haren
Mat.22.a.3. 3 Wijn op / ende bereyde haer tafele. ||Ende
Luce.14.c.17 seynde haer Deernen wt / om te nooden bo=
De wijsheydt 4 uen op dat Palleys der stadt. Wie dwaes
noodet den 5 is/die make hem herwaerts. En totten Sot
Sotten. sprac si: Coemt teret van mijnen broode/ende
drincket vanden Wijn / dien ick schencke.
6 Verlaet dat dwase wesen/so sult ghy leuē
7 ende gaet op den wech des verstandes. Wie
den bespotter onderwijst/ die moet schande
op hem seluen nemen: En wie den godloosen
8 straft/ die moet beschimpt wordē. En straft
Psa.141.a.5. den Bespotter niet / Hy hatet v / * Straft
9 den wijsen die sal v lief hebben. Gheeft den
Wysen/soo sal hy noch wijser worden. Leert
den rechtueerdigen /so sal hi inder leeringhe
Psa.111.b.10 10 toenemen. "Der wijsheyt aenbegin/ is des
Eccle.1.c.16. Heeren vrese / Ende de verstandenisse leert
De vrese des 11 wat Heylichs. Want * door my sal uwer
Heeren ist be daghen veel worden / Ende der iaren dijns
ghinsel der 12 leuens sullen meer worden. Sijt ghy wijs/
wijsheyt. so zijt ghy v wijs: Sijt ghy een bespotter/soo
*Pro.4.b.10 13 sult ghijt alleen dragen. "Maer daer is
"Pro.7.b.10 een dwaesachtich / onrustich Wijf / vol clap
Een dwaes 14 perien/en en weet niet. Die sit inde duere
wijf nodicht haers huys opten stoel/bouen in der Stadt/
de sotten. 15 Om te nooden alle die voorby gaen/en die
16 oprecht op haren wech wandelen. Wie is
geck? Die make hem herwaerts. Ende totten
17 Sotten spreect si: De gestolen wateren zijn
soete/En dat verborghen broot is ghenoech=
18 lijck. Maer hy en weet niet dat aldaer doo=
den zijn/en hare gasten in der dieper Hellen.

Dit zijn de Spreucken
Salomonis.

Dat x. Capittel.

Pro.15.c.20. 1 EEn||wijs Sone is zijns vaders vreuch
A de: Maer een sotachtighe sone is zijn=
der Moeder een truerichept.
Prou.11.a.4 2 "Onrecht goet en helpt niet: Maer ghe=
Eccle.5.b.10. rechtichept/verlost vanden doot.
*Psa.37.d 25 3 *De Heere en laet de siele des gherechten
geenen honger lijden: Maer hy verstoot der
godlooser scheynderije.
Prou.6.a.6. 4 "Een traghe hant maect arm / Maer der
Van dē tragē neerstiger hant maect rijck.
en neerstigen 5 Wie indē somer vergadert/die is cloec/maer
wie indē oogst slaept/die wort te schanden.
6 De segeninge heeft dat hooft des rechtueer
digen: Maer den mont der Godtloosen / sal
haer vermetenheyt ouervallen.
7 "De ghedachtenisse der Rechtueerdighen Psa.1..
blijft inde segheninghe : Maer den naem der
Godtlooser sal vergaen.
8 Die Wijs van herten is/die neemt de ghe=
B boden aen: Maer die eenē Sotten mont heeft
die wort geslagen.
9 *Wie ontschuldich leeft / die leeft seker: Psal.2..
Maer wie verkeert is op zijne wegen/die sal Pro.28
openbaer worden.
10 ||Wie metten oogen wencket / die sal moey Eccli.2..
te aen richten. Ende die eenen sotten mont
heeft die wort gheslagen.
11 Den mont des gerechten is een leuende fō=
teyne/maer den mont der Godloosen sal haer
vermetenheyt ouervallen.
12 Haet verweet twist: * Maer de liefde bedect Prou.1..
alle ouertredinge/ 1.Pet...
13 Inden lippen des verstandighen vintmen
wijsheyt : * Maer opten rugge des Sotten/ Pro.19..
behoort een roede.
14 De wijse bewaren de leeringhe: Maer der
Sotten mont is na byder verschrickinge.
15 ||Dat goet des rijcken is zijne vaste stadt: Pro.18..
Maer de armoede maect den armen bloode.
16 De Rechtueerdige gebruyct zijns goets
totten leeuen : Maer de Godloose ghebruyct
zijns incomens tot der sonde/
17 De bewaringhe der onderwijsinghe/ is den
wech totten leuen/ Maer wie de straffinghe
verlaet / die blijft dolende. Hoeme
18 Valsche monden bedecken haren haet: En tonge re..
C de wie achterclapt/die is een Sot. ren sal.
19 Waer veel woorden zijn / daer en gaet het
sonder sonde niet toe: Maer wie zijne lippen
hout/die is cloeck.
20 De tonge des gerechten is costelijc siluer.
Maer dat herte der Godlooser is niet.
21 De lippen des gherechtigen weyden veel.
"Maer de Sotten sullen aen haerder dwaes= Prou.1..
heyt steruen.
22 De* segeninge des Heeren maect rijcke son Job.4..
der moeyte.
23 Een Sot bedrijft moetwillicheyt/ ende he=
uet noch daer toe zijnē spot daer wt: Maer de
man is wijs / die daer op meret.
24 *Wat de Godtloose vreest/dat sal hem ont Esai.6..
moeten. Ende den gerechtigen wort ghegħe=
uen / soo wat si begheeren:
25 De Godloose is||gelijc een tempeest die ge= Psalm..
ringe ouer gaet / en niet meer en is: Maer de onuersi..
Rechtueerdige bestaet eewelijc. straffe d..
26 Also azijn dē tandē/eñ dē rooc dē oogē doet godloo..
So doet de luye den genen/die hem seynden.
27 De"vreese des Heeren vermeeret de dagē. Prou.4..
D Maer de iaren der godloosen worden vcort Onderl..
28 Dat verwachten der gerechtiger sal bly= der go..
schap worden: "Maer de hope der godloosen en gere..
sal verloren zijn. "Pro.1..
29 Den wech des Heeren is des vroomen ver Sapi.5..
meten . Maer de quaetdoenders zijn bloode.
30 De gerechtighe en wort nemmermeer om= Psa.12..
gestooten : Maer de godloose en sullen inden
Lande niet blijuen
31 Den mont des gherechtighen brengt wijs=
heyt : Maer den mont des verkeerden wort
wtgeroeyt.
32 De lippen des rechtueerdigen/leeren heilsa
me dingē : Mer der godloosen mōt is verkeert.

Dat xi. Capittel.

1 EEn||valsche Waghe/is den Heere een Pro.16
A afgryselichept. Maer een volle ghe=
wicht is zijn welbehagen.
2 ||Waer stoutheyt is / daer is oock smaet: 1.Pet...
"Maer wijsheyt is by den ootmoedigen. "Mat...
3 De onschult sal de vrome leyden: Maer de
boosheyt sal de verachters verstoozen.
4 "Dat goet en helpt niet in dē dage des too Prou.1..
rēs: Maer de gerechticheyt verlost vādē doot. Eccle.5.
De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

5 De gerechtichept des vroomen maect zijnen
wech effen: Maer de godloose sal vallen door
zijn godloos wesen.
6 De gerechtichept der vromen salse verlos-
sen: || Maer de verachters worden geuangen
in haerder boosheyt.
7 Als de godloose mensch sterft/ *so is de ho-
pe verlooren / Ende dat verwachten der on-
rechtueerdigen wort te niete.
8 ||De rechtueerdighe wort wt der noot ver-
B lost: Eñ de godloose coemt in zijn plaetse.
9 Door den mont des geueynsden wort zijn
Naeste verdoruen : Maer de rechtueerdighe
merckent/ende worden verlost.
10 Een stadt verblijt haer/alst den gherechti-
gen wel gaet: Ende als de godloose vergaen
salmen vrolyck zijn.
11 Door de segeninge der vromen wordt een
stadt verheuen: Maer door den mont der god
loosen wortse te stucken gebroken.
12 ||Wie zijnen naesten scheyndet / dat is een
sot: *Maer een verstandich man stillet dat.
13 Een achterclapper verraet al wat hy hey-
melijck weet: Maer wie van getrouwer her-
ten is/ dic verbercht dat selue.
14 "Waer gheenen raet en is / daer ghaet dat
volck onder : * Maer waer veel raetgheuers
zijn/daer gaet het wel toe.
15 ||Wie voor eenen anderen borch wordt/ die
sal schade hebben: Maer wie hem voor ghe-
louen wacht/die is seker.
16 "Een gratieus wijf onderhout de eere:
C Maer de Tyrannen onderhouden dẽ rijcdom.
17 Een bermhertich man doet zijnen lijue wat
goets: Maer een onbermhertich man bedroe-
uet oock zijn vleysch ende bloet.
18 Der godloosen arbeyt sal faelgerẽ: ||Maer
wie gherechtichept saeyt/dat is gewisse goet.
19 *Wãt gerechtichept vordert tottẽ leuẽ: maer
den quade na te iagen vordert totten doot.
20 De Heere heeft eenẽ grouwel aẽ de verkeer
de hertẽ: *Eñ een welbehagen aendẽ vromẽ.
21 Den boosen en helpet niet/al waert dat sy
oock alle handen te samen deden : Maer der
gerechtiger saet sal behouden worden.
22 Een schoon wijf sonder||tucht/is gelijc een
soch met eenen gulden hayrbande.
23 De begeerte der gerechtiger moet doch wel
gheraken : Maer de hope der Godtloosen is
ongeluck.
24 "Eene deylet wt/ ende heeft altoos meer:
Een ander verspaert/ daer hy niet en sal/en-
de wort doch armer.
25 De siele die daer rijckelijck segent/ wordet
vet: *Ende wie droncken maect/die sal oock
droncken worden.
26 Wie coren inhout/ dien vloecken de lieden:
D Maer segeninge coẽt ouer diẽ diet vercoopt.
27 Wie dat goet soect/diẽ gemoet wat goets/
maer wie na ongeluc haect/diẽ salt gemoetẽ.
28 ||Wie hem op zijnen rijckdom verlaet / die
sal onder gaen: " Maer de gherechtige sullen
groenen ghelijck een blat.
29 Wie zijn eygen huys bedroeft/die sal wint
tot erfdeel hebben. Eñ een sot moet des wij-
sen knecht zijn.
30 De vrucht des gerechtigen is eenen boom
des leuens. Ende een wijs man neemt hem
der lieden van herten aen.
31 *Ist dat de Rechtueerdige op aerden lijden
moet: hoe veel te meer de godlose eñ sondaer?

Dat xij. Capittel.

1 Die hem gheerne "laet straffen/die sal
a verstandich worden: Maer wie onge-
straft wil zijn/die blijft een sot.
2 "Wie vroom is/die verwerft troost vanden
Heere/maer wie moetwillich is/die verdoẽt
hem seluen.
3 Een godloos wesen en vordert den men-
sche niet: Maer de wortel der gerechtiger sal Onderschept
blyuen. der godlosen
4 Een neerstich wijf is eẽ croone haers mãs/ eñ vromen.
Maer een onneerstich wijf is etter in zijnen
gheheente.
5 Wat de Rechtueerdighe raden/dat is ghe-
wisse dinck : Maer wat de Godtloose raden/
dat bedriecht.
6 *De woordẽ der godloosen richtẽ bloetstor Susan. c.34.
tinge aen: maer der oprechtiger mont verlostse.
7 ||De godloose worden omghekeert/ ende en Gen.19.c.24.
B sullen niet meer zijn: Maer dat huys der ghe Psa.37.c.20.
rechtiger blijft staende.
8 Eens wijs mans raet wort gepresen: maer
de lichtueerdige worden te schanden.
9 "Wie niet groot geacht en is/eñ neemt des Eccl.10.d.31.
zijns waer/die is beter dan een die groot zijn
wil/die broots gebreck heeft.
10 De rechtueerdige ontfermt hem zijns vees:
mer dat herte der godlosen is ontfermhertich.
11 *Wie zijnen acker bouwet / die sal broodts Eccl. 20.d.30
planteyt hebben: Maer wie ||onnoodighe sa- ||ledich gaet.
ken na gaet/die is een sot.
12 Des godlosen lust is schade te doẽ: maer de
wortel der rechtueerdigen sal vrucht brengẽ.
13 *De boose wort geuangen in zijn eygen val Prou.13.a.3.
sche woorden : Maer de rechtueerdighe ont-
gaet den angst.
14 Veel goets coemt eenen door de vrucht des
monts/||eñ den mensche wort vergouden/ na Psa.62.b.13.
dien zijne handen verdient hebben. Iere.17.b.10.
15 Den Sotte behaecht zijne wijse wel: Maer Rom.2.a.6.
C wie goeden raet gehoor geeft/die is wijs. Apoc. 2.d.23.
16 Eenen Sot laet zijnen toorne geringe sien: Van toornic-
Maer "wie dẽ smaet verberghet/die is voor- heyt.
sichtich. "1.Re.10.d17
17 Wie warachtich is / die seyt vry wat recht
is: maer een valsch ghetuyge bedriecht.
18 Wie onuoorsichtich *wtuaert/die steect als Snatert.
eẽ sweert: maer de tõge der wijsen is heelsaẽ.
19 Eẽ warachtige mont bestaet eewelijc: maer Vande tonge
de valsche tonge en bestaet niet langhe.
20 Die wat quaets raden/bedriegẽ: Maer die
totten vrede raden/die maken vruechde.
21 Den gerechtigẽ en sal geen leet geschiedẽ:
D Maer de Godloose sullen vol ongheluck zijn.
22 ||Valsche monden zijn den Heere een afgrij Prou. 6.b.17
selijckheyt: Maer die getrouwelijck handelen
die behaghen hem wel.
23 Een voorsichtich man verbercht de cloeck-
heyt : Maer dat herte der sotten roept zijne
sotheyt wt.
24 De neerstige hant sal heerschappen: Maer
die traech is/sal Chijs moeten gheuen.
25 "Sorchuuldichept in der herten crencket: Prou.15.b.13
Maer een vriendelijck woort verblijdet. Eccli.30.c.22
26 De gherechtige heuet beter dan zijn naeste;
Maer der godloosen wech/ verleytse.
27 Eenen versuymelijcken en ghelucket zijn
hanteringe niet: Maer een neerstich mensche
wort rijck.
28 Op den wech der gerechtichept is dat leuẽ:
Eñ op den gebaenden padt en is geen doodt,

Dat xij. Capittel.

1 Een wijse soon laet hẽ den vader *tuch Castijende
a tigen: Maer een bespootter en hoort de onderwijsen.
straffinge niet.
2 De vrucht des monts geniet men: Maer de
verachters dencken slechts te vernieten.
3 Wie zijnen mont bewaert / die bewaert zijn
leuen: ||Maer wie met zijnen mont wtuaert/ Pro. 12.b.13.
die coemt in verschricken.
4 "De luye begheert/eñ en crijges doch niet: Prou. 6.a.6.
Maer de neerstige crijgen genoech.
5 De gerechtige is der luegenen viant: Maer
de Godloose scheyndet eñ lastert hem seluen.
6 De gherechtichept bewaert den onschul-

 digen:

dighen/ Maer dat godloos wesen brengt ee-
nen totter sonde.
7 Menich is arm by grooten goede : Eñ me-
nich is rycke by zyn armoede.
Job.2.a.?. 8 *Metten rijcdom can eē zijn leuē verlossen:
Maer een arm man en hoort dat scheldē niet.
9 Dat licht der gherechtiger maect vrolijck:
Job.18.a.5. Maer ‖ de keersse der godtloosen sal wtgaen.
Pro. 24.c.20 10 Onder den stoutē is altoos twist: Maer de
B wijsheyt maect vernuftige lieden.
11 Rijckdom wort weynich / wanneermē hem
vergiet: Maer watmen tsamē hout/dat wort
groot.
12 De hope die hem vertreckt/die benaut dat
herte: Maer alst coemt datmen begeert/dat is
eenen boom des leuens.
Mat.24.d 48 13 "Wie dat woort veracht / die verderft hem
seluen: Maer wie dat gebot vreest/dien wort
het vergouden.
Pro. 14.d.27 14 *De leeringhe des wijsen / is een leuende
fonteyne/om de stricken des doots te mijdē.
15 Eenen goeden raet doet saechte: Maer der
verachters wech brengt wee.
16 Eē voorsichtich man doet alle dinc met ver
nuft: Maer een sotte breydet de sotheyt wt.
17 Een Godloose bode/brengt ongeluc: maer
een getrouwe Legaet is heelsaem.
Luce. 13.a.7. 18 ‖Wie de tucht laet varen/ die heeft armoe-
C de ende schande: Wie hem gheerne laet straf-
fen/die sal ter eeren comen.
19 Alst coemt datmē begeert/dat doet het her
Sapi. 2.c.15. te saecht: "Maer die dat quaet mijdet / die is
den dwasen een afgrijselijchept.
20 Wie metten wijsen omgaet/ die wort wijs:
Maer so wie der sotten geselle is/die sal on-
gheluck hebben.
Mat. 25.c.31. 21 *Ongeluc veruolcht de sondaers: Maer dē
gerechtigen wort dat goet vergouden.
22 De goede sal eruen op kints kinde: Maer
des Sondaers goet wort den gherechtighen
voor ghespaert.
23 Daer is veel spijsen inde voren der armen:
Maer die onrecht doen/ verderuen.
Kinder tucht 24 ‖Wie zijn roede spaert/die hatet zijnē sone:
‖Eccli.30.a.1 Maer wie hē lief heeft/die castijt hē terstont.
Pro. 19.c.18. 25 "De rechtueerdige etet dat zijne siele sadt
Hebr.12.a.9. wordt : Maer der godtloosen buyck en heeft
"Ps. 34.b.11. nemmermeer ghenoech.

Dat xiiij. Capittel.

Prou. 24.a.3 1 DOor*wyse wijuen wort dat huys ge-
A timmert : Maer een Sottinne breket
in stucken met haren doene.
2 Wie den Heere vreest/die gaet op de rech-
te bane: Maer wie hem verachtet/ die wijckt
wt zijnen wege.
1.Reg. 11.a.2 3 ‖Sotten spreecken tyrannichlijck: Maer de
2.Ma. 9.a.4. wijse bewaren haren mont.
Profijt des 4 Waer geen Osschen en zijn/daer is de crib-
arbeyts. be reyn: Maer waer den Ossche werckende is
daer is veel incomens.
5 Een ghetrouwe ghetuyghe en liecht niet:
Susan. c.34. "Maer een valsche ghetuyghe spreeckt coen-
lijck lueghenen.
6 De bespotter soect wijsheyt ende en vintse
niet: maer dē verstandigē is de kennisse licht.
3.Cor.6.b.14 7 *Gaet van den Sotte / want ghy en leerdt
niet van hem.
8 Dat is des voorsichtighen wijsheyt/ dat hy
op zijnen wech merct: Maer dat is der sotten
dwaesheyt/dattet enckel bedroch met hen is.
9 De sotten bedrijuen haer spotterije metter
sonde: Maer de vroome hebben haren lust aē
de oprechtige.
10 Wanneer dat herte truerich is/so en helpt
B gheen wtwendige vruechde.
11 Dat huys der godlosen wort vernielt: maer
de hutte der oprechtigen sal groeyen.
Prou.16.c.25 12 *Menigen behaget eenen wech wel: Maer
eyndelijck brengt hy hem totten doodt.
13 *Na dat lachen coemt trueren/ Ende na de Eccle.3.
vruechde coemt rouwe.
14 Eenē loosen mensche salt gaē gelijc hy han
delt: Maer een vroom man sal ouer hem zijn.
15 "Een onwetende gelouet alle dinck: Maer Eccl.19.
een voorsichtige merct op zijnen ganck. Mat.24
16 Een wijs man vreest hem/eñ schouwet dat
erch: Maer een sot vaerter stoutelijck door.
17 Een onuerduldich man doet sottelijc: maer
een voordachtich man hatet.
18 De gecken beeruen sotheyt: maer het is der voorsich
C voorsichtigē croone/voorsichtelijck handelen.
19 De quade moeten hen buygen voor de goe
de: Ende de godtloose inde poorten des recht
ueerdighen.
20 *Eenē armen hatē ooc zijne naesten : Maer Prou.1
de rijcken hebben veel vrienden.
21 De sondaer veracht zijnen naesten : ‖Maer Psal. 4
wel dien/die der ellendiger ontfermt.
22 Die met boose rancken omgaē/sullen fael-
geren: Maer die wat goets dencken / die sal
trouwe eñ goedertierenheyt gebueren.
23 Waermen arbeyt/daer is ghenoech: Maer
waermē met woorden omgaet daer is cōmer.
24 Dē wijsen is haer rijcdom een croone: maer
de dwaesheyt der sotten blijft slechts sotheyt.
25 Een getrouwe ghetuyge verlost dat leuen/
Maer een valsche getuyge bedriecht.
26 "Wie den Heere vreest/ die heeft een seker Eccle. 1.
vasticheyt: Ende zijne kinderen worden oock Dan pr
bescherint. der vrel
27 *De vrese des Heeren is een fonteyne des Heeren.
D leuens/datmen myde de stricken des doots. *Pro.13
28 Waer‖een Coninck veel volcx heeft/dat is ‖3.Re.4
zijne heerlijcheyt: Maer ist dat des volcx niet
veel en is/dat maect den Heere bloode.
29 Wie verduldich is die is wijs : Maer wie
onuerduldich is/die openbaert zijne sotheyt: Verduli
30 ‖Een goedertierē herte is des lichaems le- "Eccl.3
uen: Maer nydicheyt is etter inde gebeenten.
31 *Wie den cleynen ghewelt doet / die lastert Sach.2.
des seluen scheppers: Maer so wie hē des ar- Mat.25
men ontfermt/die eeret God.
32 ‖De godloose en blijft niet staende in zijnē Leui. 2
ongeluck: Maer de gherechtige is oock in zij-
nen doot vrijmoedich.
33 Int herte des verstandigen rustet wijsheyt/
eñ wort openbaer onder de sotten.
34 *De gerechticheyt verhooget een volc: maer Pro.11.
de sonde is der lieden verderuen.
35 Een cloeck knecht behaghet den Coninck
wel : Maer eenen schandelijcken knecht is
hy Viant.

Dat xv. Capittel.

1 EEn * vriendelijck antwoort stillet de Prou.2
A gramschap: ‖ Maer een hart woordt/ Judic.8.
verwect verbolgentheyt. ‖3.re. 12
2 De tōge der wijsen maect de leeringe lieffe
lijc: Der sotten mont spouwet enckel sotheyt.
3 "De oogen des Heeren sien aen allē plaet Psal.33
sen/beyde de boose ende de vroome. Job.28.
4 Een heelsame tonge is eenen boom des le- Heb.4.
uens : Maer een luegenachtige tonge richtet 1.Pet.
hertsrouwe aen.
5 De Sot lastert de castijende onderwijsinge
zijns vaders : *Maer wie de straffinghe aen Prou.1
neemt/die sal voorsichtich worden.
6 ‖Des gherechtigen huys heeft groot goet: ‖Tob.4.
maer indē incomē des godloosen is verderuē.
7 De mont der wijsen stroyt wt goeden raet:
Maer der Sotten herte en is also niet. der god
8 "Des godloosen offerhande is den Heere offerhan
een afgrijselickheyt: ‖Maer dat gebet der op- een gro
rechter is hem aengenaem. "Esai. 1
9 Des godloosen wech is den Heere een af- Eccli. 3
B grijselijcheyt: Maer so wie der gherechticheyt ‖1.Pe.3
na iaghet/die wort bemint.

Dat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

10 Dat is een quade onderwijsinge/den wech
verlaten: "Eñ so wie de straffinghe hatet/die
moet steruen.
11 De Helle eñ de verderffenisse is voor den
Heere/*hoe veel meer der menschen herte?
12 ‖De bespotter en bemint dē genen niet/die
hem straft/eñ en gaet niet totten wijsen.
13 "Een vrolijck herte maect een vrolyck aen-
gesicht: Maer als dat herte becommert is / so
valt oock de moet.
14 Eē verstandich herte handelt bedachtelijc:
Maer de coene gecken regeeren geckelijck.
15 Een bedroefde en heeft nemmermeer ghee-
nen goeden dach: Maer eenen ghoeden moet
is een dagelijcx welleuen.
16 *Het is beter een weynich metter vreesen
C des Heeren/Dan eenen grooten schat / daer
onruste by is.
17 Het is beter een moes gerecht met liefden
dan eenen gemesten osshe met hate.
18 ‖Een toornich man beroert twist : " Maer
een verduldich man stillet den twist.
19 Den wech des tragē is toornachtich: maer
den wech des vroomen is wel gebaent.
20 *Een wijse sone verblijt den vader: Eñ een
sotachtich mensche is zijnder moeder schande.
21 Den sotten is de sotheyt eē blijschap: maer
een verstandich man blijft op dē rechtē wech.
22 De aenslagen worden te niete/ waer ghee-
nen raet by en is: ‖Maer waer veel raetghe-
uers zijn/daer bestaen si.
23 Het is eenen een blijschap/ ist datmen hem
recht antwoort: "Ende een woort tot zijnder
tijt is seer lieflijck.
24 Dē wech des leuēs gaet opwaerts cloec te
makē/ op datmē mijde de helle onderwaerts.
25 De Heere sal dat huys des houeerdigen te
stucken breken: *Ende de palen der weduwē
beuestighen.
26 De aenslaghen des arghen zijn den Heere
D een afgrijselijckheyt: Maer troostelijcke reden
den reynen.
27 De gierige verstoort zijn eygē huys: *maer
so wie geschenck hatet/die sal leuen.
28 Dat herte des gherechten dichtet wat te
antwoorden is: Maer den mont der godloo-
ser schuymet quaet wt.
29 De Heere is verre vandē godloosen: *maer
der gherechter gebet verhoort hy.
30 Vriendelijck sien verblijt dat herte: Eē goet
geruchte maket dat gebeente vet.
31 Dat oore dat daer hoore de straffinghe des
leuens/sal onder de wijse woonen.
32 ‖Wie hem niet en laet castijen / die maeckt
hem seluen te niete: "Maer so wie de straffin
ge hooret/die wort cloeck.
33 *De vrese des Heeren is de onderwijsinge
totter wijsheyt: ‖Ende eermen ter eeren coēt/
moetmen te vooren lijden.

Dat xvj. Capittel.

1 DE mensche settet hem wel wat voor
A inder herten : " Maer van den Heere
coemt/wat de tonge spreken sal.
2 *Eenen yegelycken duncken zijne weghen
reyn zijn: ‖Maer alleen de Heere maket dat
herte ghewisse.
3 "Beueelt den Heere uwe wercken/so sul-
len uwe aenslagen voort gaen.
4 De Heere maket alle dinck om zijns selfs
wille: Oock dē godloosen tottē quaden dage.
5 Een stout herte is dē Heere een afgrijselic-
heyt/ende ten sal niet ongheStraft blijuen/al
ist dat si hen ooc alle aen malcanderē hangē.
6 *Door goedertierenheyt eñ trouwe wordt
de misdaet versoent : " Ende door de vreese
des Heeren mijdet men dat quaet.
7 *Als yemants wegen dē Heere wel behagē
so maect hy ooc zijne viandē met hē te vredē.

8 ‖Het is beter weynich met gherechtichept/ Pro.15.b.16.
B dan veel incomens met onrecht. Eccl. 29.d.30
9 Des menschen herte slaet zijnen wech aen/
maer de Heere alleē geeft/dat hi voort gaet.
10 Prophecie is inden mont des Coninex: Sij
nen mont en faelgeert niet int gerichte.
11 ‖Een rechte wage eñ gewichte is vanden Prou.11.a.1.
Heere/ende alle ponden in den sack zijn zijne
wercken.
12 Voor den Coningen onrecht doen/is eenen
grouwel / want door gerechtichept wort den
Throon beuesticht.
13 *Recht raden behaecht den Coningen wel: 2.Re.17.b.14
ende so wie recht toe radet/ die wort bemint.
14 De verbolgentheyt des Coninex/is een bo
de des doots : Maer een wijs Man sal hem
versoenen.
15 Als den Conincks aensicht vriendelijck is/
dat is dat leuen/ende zijne ghenade is gelyck
eenen auontreghen.
16 ‖Neemt aen de wijsheydt/ want si is beter Prou.3.b.15.
C dan gout/ende verstant hebben is edelderdan
siluer.
17 Der vromen wech schout dat quade/eñ wie
zijnen wech bewaert/die behout zijn leuen.
18 Wie "te gronde gaen sal/die wort te voren Pro.18.b 12.
stout/een hoouaerdich eñ stout gemoet coemt Stout/ ende
voor den valle. homoet gaet
19 Het is beter neder van ghemoede zijn met voor den val
den ellendighen/ *dan roof wt deylen metten *Esai. 9.a.2.
hoouaerdighen.
20 Wie een sake cloeckelijck voeret/die vindt
gheluck/ ‖ende wel dien die hem opten Hee- Psal.34.a.9.
re verlaet.
21 Een verstandige wort geroemet voor eenen
wijsen man/ ende lieffelijcke reden leeren wel
22 Cloecheyt is een leuende fonteyne/dien die
se heeft/ Maer de tucht der sotten is sotheyt.
23 Een wijs herte spreect cloeckelick/ende be- Van ð tonge
tert de leeringe in sinen lippen. te regeren.
24 De redenen des vriendelijcken zijn honich-
seem. Troosten de sielen/ eñ verhuegen de ge-
beenten.
25 *Menigen behaget eenen wech wel: Maer Pro.14.b.12.
zijn laetste gaet totten doot.
26 Menich coemt tot groot ongeluc door sinen
eyghen mont.
27 Een loos mensche graeft na ongeluc: Ende
D in sinen monde brant vyer.
28 Een verkeert mensche richtet twist aen / eñ
een achterclapper maect de Vorsten oneens.
29 Een vermeten mensch/lockt sinen naestē/eñ
en leyt hem op geenen goeden wech.
30 "Wie metten ooghen wencket/ die en denct Prou.6.b.13.
niet goets: Eñ so wie mettē lippen beteeckēt/ Eccli.27.d.25
die volbrengt dat quaet.
31 ‖Grijse hayrē zijn een croone der eerē/die op Leu.19.g.32.
ten wech der gerechticheit geuonden worden. Pro.20.d.29
32 Een verduldich man/is beter dan een sterck Lof der ver-
man: Eñ die zijns moets een Heere is/dan de duldicheyt.
gene die steden winnet.
33 *Tlot wort inden schoot ghewopen: Maer 1.Par.26.b.8
het valt/als de Heere wil. Actor.1.d.26.

Dat xvij. Capittel.

1 EEnen "droogē beet daer aen men hem Pro.16.b.8.
A genoegen laet/ is beter/ dan een huys Eccle.4.a.6.
vol geslagen vees met twiste. Eccli.29.d.30
2 ‖Een cloeck knecht sal heerschappen ouer ‖Eccli.10.a.3
onneerstige erfgenamen/eñ sal onder de broe-
ders dat erue wt deylen.
3 Gelijc als dat vyer tsiluer/ eñ dē ouē tgout/ god proeft de
*also proeft de Heere de herten. herten.
4 Een boos mensch achtet op boose monden: *Psal.7.b.10
Eñ een valsch mensche hoort geerne de scha- Eccle.2.a.5.
delijcke tonghen. Sapiē.3.a.5.
5 "Wie dē armē bespottet / die beschimpt des "Pro.14.d 31
seluē schepper: ‖Eñ wie hem vā zijn ongeual ‖Job.31.c.29.
verblijdet/die en sal niet ongestraft blijuen. Psal.35. b.15

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

6 Der ouden croone zijn kints kinderen : Eñ
der kinderen eere zijn hare vaders.
7 Het staet eenen sot niet wel aen/ van hoo-
gen dinghen te spreken/ Veel weynigher een
Vorst/ dat hy liecht.
Pro.18.b.16. 8 ||Dat geschencke is eenen edelen steen/dien
B diet heeft : Werwaerts hy hem keerdt/is hy
clock gheachtet.
9 Wie de sonde bedect/die maect vriētschap/
Maer wie de sake ander ende andermael mel
det/die maect de vorsten oneens.
10 Schelden verschricket meer aen den ver-
standigen/dan hondert slagen aen den sotten.
11 Eē bitter mensch poocht om schade te doē:
Maer eenen grouwelijcken Enghel sal ouer
hem comen.
12 Het is beter eenen Beyre ghemoeten/dien
zijne iongen gerooft zyn / dan eenen sotte in
zijnder sotheyt.
1.Reg.24.c.11 13 "Wie goet met quaden betaelt / Van dies
Jere. 18.c.20. huyse en salt quaet niet aflaten.
hoe schadelic 14 Wie twist begint/is gelijck als die den wa-
dat twist is. ter den dam opschuert/ Laet af van dē twist/
eer ghy daer in gemenget wort.
Esai.5.c.23. 15 *Wie den godloosen gerecht seyt te wesen/
C ende den gherechten verdoemt / die zijn alle
beyde den Heere eenen grouwel.
Actor.8.f.18. 16 ||Wat sal den sotte gelt inde hant/om wijs-
heyt te coopen/daer hy doch een sot is?
17 Een vrient heeft altijt lief/ eñ een broeder
wort inder noot bekent.
Prou. 6.a.1. 18 "Het is eenen sot/die in de hant ghelooft/
eñ borge wort voor zijnen naesten.
19 Wie twist lief heeft / die heeft sonde lief:
Eñ soo wie zijne duere hooch maect/die staet
nae ongheluck.
20 Een verkeert herte en vindet niet goets:
Ende die van verkeerder tongen is/ sal in on
gheluck vallen.
21 Wie eenen Sot gebaert/die heeft bedruct-
D heyt: Ende eens Sotten Vader en heeft geē
blijschap.
Pro.12.d.25. 22 *Een vrolijck herte maeckt dat leuen lu-
Eccl.30.c.22. stich: Maer eenen bedroefden moet verdorret
de ghebeenten.
Deut. 17.a.2 23 ||De godloose neemt heymelijc geerne ghe-
Eccl.20.d.31. schenckē/ om den wech des rechts te buygen.
Eze. 22.b.12. 24 Een verstandige ghelaet wijsselijck : Maer
een Sot werpet de oogen gins eñ weder.
25 Een sotachtich soone is zijns vaders true-
ren/ende bedroeffenisse zijnder moeder die hē
ghebaert heeft.
26 Het en is niet goet/datmen den rechtueer-
digen scheyndet/ eñ den Vorste slaet/die daer
recht regeert.
Jacob.1.c.19. 27 "Een vernuftich man/die matiget zijne re-
dene: Ende een verstandich man/is een dier-
bare Siele.
Job.13.a.5. 28 *Waert dat een sot sweech / soo werde hy
oock wijs gehouden: Eñ verstandich / waert
dat hy den mont toe hielde.

Dat xviij. Capittel.

1 Wie hē afsondert/ die soect wat hē ge-
A lustet/eñ settet hē tegē al wat goet is.
2 Een sot en heeft gheenē lust aen ver
stant/maer tot dien/wat in zijn herte steket.
3 Waer de godloose coemt/ daer coemt oock
verachtinge/ende smaet met schimpe.
4 De woorden in eens mont zijn gelijck die-
pe wateren: Ende de fonteyne der wijsheyt is
eenen vollen stroome.
Deut. 1.c.17. 5 ||Het en is niet goet den persoon des god-
Jaco.2.b.9. loosen te achten/den gherechten int gerichte
te buygen.
6 De lippen des sotten brenghen in twist/eñ
zijnen mont haket na slagen.
7 De mont des sotten schadet hem seluen/ eñ
zijne lippen vangen zijn eygen siele.
8 "De woorden des achterclappers zijn sla- Leui.
B gen/ende gaen eenen door dat herte. Pro.
9 Wie traech is in zijnen arbeyt/ die is een
broeder diens die dat zijne verdoet/
10 *Den naem des Heerē is een vaste borcht/ Psal.
de gherechtighe loopt derwaerts/ende wordt Esai.
beschermt.
11 ||Dat goet des rijckē is hem een vaste stadt/ ||Pro.
ende gelijck een hooghe muere rontsom hem.
12 Wanneer een te gronde gaen sal/ soo wort
zijn herte te voren stout/*eñ eermen ter eeren Pro.
coemt/moetmen te voren lyden. Luc.2
12 || Wie antwoort eer hy hoort/dien ist sot- ||Eccl.
heyt ende schande.
14 Wie een vrolijck herte heeft/ die weet hem Een
in zijn lyden te houden : Maer als den moet herte
neder leyt/wie can dat verdragen? hem
15 Een verstandich herte weet hem vernufte-
lijc te houden/eñ de wijse hooren geerne/dat-
men vernuftelijc handelt.
16 "Dat ghelschencke des menschen maect hem Prou
ruymte/eñ brengt hem voor de groote heeren.
17 De rechtueerdige is zijnder sake te vorē ge-
wisse/coemt zijn naeste/ so vint hy hem alsoo.
18 Dat lot stillet den twist/eñ scheydet tusscen
de machtighe.
19 Een broeder die vertoornet is/hout herder
dan een vaste stadt: eñ twist hout herder dan
eenen grendel aender Borcht.
20 Een man wort vergouden daer na als zij- Vandi
nen mont ghesproken heeft/ eñ wort versaedt te regi
vander vrucht zynder lippen.
21 *De doot ende dat leuen staen int ghewelt Mat.
der tongen: Wiese bemint/die sal van haerder
vrucht eten,
22 ||Wie een Echte Wijf vindt / die vindt wat Pro.
goets/ ende can wel goeder dinghen zijn in- Eccle.
den Heere.
23 Een arm man spreect met bidden: Een rijck
man antwoort stoutelijck.
24 Een getrouwe vrient heeft eenen lieuer/eñ Een
staet vaster by eenen dan een broeder. we vr

Dat xix. Capittel.

1 En*arm man die in zijnder vromicheit Pro.2
A wandelt/is beter dā een verkeert man Eccli.
met sinen lippen/die doch een sot is.
2 Waermē niet met vernuft en handelt/daer
en gatet niet wel toe: Eñ wie snel is metten
voeten/die doet schade.
3 De dwaesheyt eens menschē verleydet sinen
wech/dat zijn herte tegen den Heere raset.
4 "Goet maect veel vrienden: Maer de arme Pro.1
wort van sinen vrienden verlaten.
5 ||Een valsche getuyghe en blijft niet onge- Deu.1
straft: Ende wie vrylijc luegen spreect/ die en Pro.2
sal niet ontcomen. Susan
6 Vele wachten opten persone des Vorsten:
Ende zijn altemael vrienden/des gheens/ die
daer geschencken geeft.
7 *Den armen hatē alle zijn broeders/ Ja oot Gene.
zijn vrienden maken hen verre van hem: En- Psal.
de wie hem op woorden verlaet/dien en ghe-
wort niet.
8 Wie cloec is/die heeft lief zijn leuen: Eñ die
B verstandige vindet wat goets.
9 Een valsche ghetuyghe en blijft niet onge-
straft: Ende so wie vry luegen spreect/die sal
vergaen.
10 Den sotten en staet het niet wel/goede da-
ghen hebben: Veel min eenen knecht te heer-
schappen ouer Vorsten.
11 Wie verduldich is / die is een cloec mensch/ Dan v
ende tis hem eerlijck / dat hy onduechde ver- dicheyt
hooren can.
12 "De ongenade des Coninck/ is ghelijck dat Pro.2
brullen eens iongen Leeus: Maer zijn genade
is||gelijck dauwe op dat gras. Psal.
13 Een sotachtich soon/ is zijns vaders herten
leet:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

lest: *Ende een kÿfachtich wÿf/is een gesta-
dich druppen.
4 Huys en̄ goet erven de Ouders. "Maer een
vernuftich wÿf coemt vanden Heere.
5 Luyheyt brengt slaep: Ende een leechgaen-
de siele/sal honger lÿden.
6 ||Wie dat ghebot bewaert/ die bewaert zÿn
C leven: Maer wie sinen wech verachtet/die sal
sterven.
7 *Wie hem des armē ontfermt/die leenet den
Heere/*die sal hē dat goede weder vergeldē.
8 ||Castÿt uwē sone/te wÿle datter hope voor
handen is: Maer en laet uwe siele niet be-
weecht worden hem te dooden.
9 Want groote verbolghentheyt brengt scha-
de: Daerom laet hem los/soo condt ghy hem
meer castÿen.
0 Hoort den raet/ en̄ neemt aen de tucht/ dat
ghy hier namaels wÿs zyt.
1 *Daer zyn veel aenslagē in eens mās herte:
Maer den raet des Heeren blyft bestaende.
2 Een mensche verciert sine weldaet: En̄ een
arm is beter dan een liegenaer.
3 De vreese des Heeren vordert totten levē:
D Ende sal sadt blÿven dat geen quaet hem be-
soecken en sal.
4 "De luye verbercht zÿn hāt indē boesem/en̄
en canse niet weder tottē monde ghebrengen.
5 ||Slaetmē den bespotter/so wort dē slechten
voorsichtich. Straftmen eenen verstandighen
so wort hy vernuftich.
6 Wie den vader verstoort/en̄ de moeder ver-
iaecht/dat is eē schandelÿc en̄ vervloect kint.
7 *Laet af myn sone te hoorē de onderwÿsin-
ge/die daer afleydet vā vernuftiger leeringe.
8 Een valsch ghetuyghe bespottet dat Ghe-
richte: Ende der Godlooser mont verslindet
dat onrecht.
9 Den bespotter zÿn straffingen bereyt: "En̄
slagen opter sotten rugge.

Dat xx. Capittel.

DE||wÿn maect loose lieden/en̄ stercken
dranck maeckt wilde/wie daer lust toe
heeft/die en wort nemmermeer wÿs.
*Dat verschrickē des Coninx is gelÿck dat
briesschē eens iongē Leeus: Wie hē vertoornt
die sondiget tegen zÿn leven.
Het is dē man eē eere/vandē twist te blÿvē:
Maer die geerne kÿvē/dat zÿn altemael sottē.
Om der coude wille/ "en wil de luye niet
ploegen/so moet hy oock inden oogst bedelen
ende niet vercrÿgen.
Den raet inder herten eens mans/is gelÿck
diepe waterē: Maer een verstandich man cant
mercken/wat hy meynt.
Veel menschē wordē vroom geroemet: Maer
wie wil vindē eenen/die oprechtelÿc vrōm si?
||Een rechtveerdich Mensche/ die in zÿnder
vroomheyt wandelt/ dies kinderen salt wel
gaen na hem.
Een Coninc die optē stoel sit te ordeelen/
verstropt alle quaet met sinen oogen.
Wie *can geseggen: Ick ben reyn in mÿn her
te: En̄ suyver van mÿnen sonden?
"Menigerhande gewichte en̄ mate/ is alle
beyde een grouwel den Heere.
||Oock kentmē een knechtkē aen zÿn doene/
oft hy vroom en̄ redelÿck worden wilt.
Een hoorēde oore en̄ siende ooge/ die maect
de Heere alle beyde.
En bemint dē slape niet/ dat ghy niet arme
en wort: Laet uwe oogen wacker zÿn/so sult
ghy broots genoech hebben.
Quaet/quaet/seytmen alsment heeft: Maer
alst wech is/so prÿstmen het dan.
Daer is gout en̄ veel peerlen: Maer eenen
vernuftigen mont/is een edel cleynoot.
"Neemt dien zÿn cleet/die voor eenē anderē
borghe wort/ ende pandet hem om des onbe-
kenden wille.
17 Dat gestolen broot smaect yegelÿcken wel: Gestolē broot
Maer daer na sal hem den mont vol keselin- smaect soet.
ghen worden.
18 Aenslagē bestaē/alsmense met rade voert: en̄
*orloge salmen met vernufte voeren. Pro.24.a.6.
19 "Weest met dien omverwerret/die heymelic "eccli.27.c.19
heyt openbaert/ en̄ met den achterclapper/ en̄
met den valschen mont.
20 ||Wie sinen vader en̄ zÿnder moeder vloeckt Exod.21.b.17
dies keersse sal wtgebluscht worden midden Levi.20.b.9.
int duystere.
21 Dat *erve daermē mettē eerstē seer na haest 2.Re.15.a.1.
en sal ten laetsten niet gesegent zÿn. 1.Tim.6.b.9.
22 En segt niet: "Ick wil dat quaet vergeldē. "Pro.17.b.13
D Verbeyt den Heere/die sal v helpen. Matt.5.e.39.
23 Menigerley gewichte/is dē Heere eenē grou Rom.12.c.17
wel: En̄ een valsche wage en is niet goet. 1.Pet.3.b.9.
24 ||Eens yegelÿcx gangē comē vandē Heere: ||Jer.10.d.23.
Welcke mensche verstaet sinen wech?
25 Het is dē mensche eenē strick/dat heylige te
lasteren/en̄ daer na met geloften om gaen.
26 *Een wÿse Coninc verstropt de godloose/en̄ 3.Re.2.d.22.
brengt dat rat over hen.
27 De "luchte des Heeren is des menschē adē/ Luchte/dz is
die gaet door dat gantse herte. Godts troost
28 Goedertieren||en̄ waerachtich zÿn/ bewaert en̄ genadigen
den Coninc/en̄ sinen stoel wort door goeder- wille.
tierenheyt bevesticht. ||Pro.29.b.14
29 Der Iongelingen stercte is harē prÿs: *En̄ *Pro.26.d.31
grÿs hayr/is der ouden ciragie.
30 Men moet den boosen weeren met haerder
straffinge/ende met ernstelÿcke slagen/diemen
voelet.

Dat xxi. Capittel.

1 DEs "Coninx herte is in de hant des 4.Reg.1.c.9.
A Heerē gelÿc waterbeken/ en̄ hi neycht 2.Hest.4.b.5.
het werwaerts hy wilt. 3.Mac.0.152.
2 ||Eenen yegelÿckē duncket sinen wech recht ||Pro.16.a.2.
zÿn: Maer alleen de Heere maket de herten
ghewisse.
3 *Recht doen ende gerichte/is den Heere lie 1.Re.15.e.22.
ver dan offerhande. Ozee.6.b.11.
4 "Hoverdige oogen en̄ eenen stoutē moet/en̄ Matt.9.b.13.
de luchte der godloosen is sonde. "Pro.6.b.17.
5 De aenslagen des||Endigen/ brengen over- ||Neerstigen.
vloedicheyt: Maer wie al te haestich is/ die
heeft gebreck.
6 Wie schatten vergadert met luegenē/die sal
faelgeren/ende vallen onder die/die sinē doot
soecken.
7 Der godloosen rovē salse verschrickē: want
si en wilden niet doen wat recht was.
8 Wie eenen anderen wech gaet/ die is ver-
B keert: *Maer wie in sinen bevele gaet/ dies Tit.1.c.15.
werck is recht.
9 "Het is beter woonen inden hoecke onder Pro.25.d.23.
dat dack/dan by een kÿfachtich wÿf in eenen Eccli.25.c.23.
huyse te samen.
10 De siele des godloosen wenschet dat boose
ende en gonnet den naesten niet.
11 ||Als de bespotter gestraft wort/so wordē de Pro.19.d.25.
gecken wÿs: En̄ alsmen eenen wÿsen onder-
wÿst/so wort hy vernuftich.
12 De rechtveerdige hout hem wÿsselÿc tegen
des godlosen huys: Maer de godloose denckē
slechs schade te doen.
13 *Wie sine ooren toestopt voor dat crÿsschen Esai.47.a.6.
des armen/die sal oock roepen ende niet ver- Mat.18.d.29
hoort worden. Luce.16.c.19.
14 Een heymelÿcke gave stillet de gramschap:
En̄ een geschenck inden schoot de heftige ver
bolgentheyt.
15 Het is dē gerechtigē een blÿschap/ te doen
C wat recht is: Maer eē vreese dē quaetdoēders. Dan aluak en̄
16 Een mensch die vanden wech der cloecheyt haer straffe.
doolt/die sal blÿven inder dooden gemeynte.

*Wie

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Luce.16.c.19. 17 *Wie geerne in wellust leeft/ die sal gebreec
"Eccli.19.a.5 lijden: "Ende wie wijn eñ olie lief heeft/ die
en wort niet rijck.
Prou.11.b.8. 18 ||De godloose moet voor den rechtuerdigen
gegeuen worden: Ende de verachters voor de
oprechten.
Pro.25.c.24. 19 *Tis beter in eenẽ woestẽ lande woonẽ/dã
Eccli.25. c.23 by eenen kijfachtigen eñ toornigen wyue.
20 Inden huyse des wysen is eenẽ lieffelijcken
schat eñ olie: Maer een sot verslampamtet.
21 Wie der bermhertichept ende goedertieren-
hept na iaghet/die vindet dat leuen/bermher-
tichept ende eere.
22 Een wijs man windt de stadt der sterckẽ/eñ
D worpt haer macht door haer sekerheit ter neđ.
Pro.12.b.13. 23 "Wie sinen mont eñ tonge bewaert/die be-
waert zijn siele van angst.
24 Die stout eñ vermetẽ is/ heet een loos men
sche/die in toornichept stouthept bewijst.
De luye wen 25 De luye steruet ouer zijn wenschen: Wandt
schet ende crij sine handen en wilden niet doen.
ghet niet. 26 Hy wenschet wel dagelycx: Maer de recht-
uerdige geeft ende en verseyt niet.
Pro.15.a.8. 27 ||Der godloosen offerhande is eenẽ grouwel.
Esaie.1.b.13. Want si worden in sonden geoffert.
Jere.7.c.20. 28 *Een luegenachtige getuyghe sal vergaen:
Eccli.35. a.1. Maer wie ghehoor gheeft/dien laetmen oock
*deu.19,d.19. altijt wederom spreken.
Prou.19. a.5 29 De Godloose vaerter metten hoofde door:
Susan.g.62. Maer wie oprechtich is dies wech sal bestaẽ.
"Esai.8.a.2. 30 "Daer en helpt geen wijshept/geen verstãt/
geenen raet/tegen den Heere.
Psal.33. d.17 31 De||rossen wordẽ wel tottẽ strijtdage bereit:
Maer de ouerwinninge coemt vanden Heere.

Dat xxij. Capittel.

Pro.27.b.12. 1 DAt*geruchte is costelijcker dan grooten
Eccle.7.a.2. A rijckdom: Ende gonst is beter dan sil-
Eccli.42.a.7. uer ende gout.
Actor.16.a.2. 2 Rijcke eñ arme moetẽ door malcanderen he
nen zijn: De Heere heeftse altemael gemaect.
Rechte voor 3 De voorsichtige siet dat ongeluck ende ver-
sichtichept. bercht hem: De gecken gaen door wech/ende
worden beschadiget.
4 Waermen lijdet in des Heeren vreesẽ/ daer
is rijckdom/eere ende leuen.
5 Doornen ende stricken zijn opten wech des
verkeerden: Maer wie hẽ verre daer af maect
die bewaert zijn leuen.
Pro.20.b.11. 6 "Gelijck alsmen eenen iongen gewennet/so
en laet hy daer niet af/ als hy out wort.
7 De rijcke heerschapt ouer de armen: Eñ so
wie ontleenet/die is des leenders knecht.
Job.4.a.8. 8 Wie ||onrecht saeyt/die sal moeyte maeyen/
Galat.6.a.8. ende sal door de roede zijnder booshept te niet
worden.
Eccli.23. a.3. 9 *Een goede ooge wort gesegent: "Want hy
"Tob.1.c.17. B geeft van sinen broode den armen.
10 Drijft den bespotter wt/ soo gaet dat gekijf
wech/so houdet den twist eñ smaet op.
11 Wie een trouwe herte ende lieflijcke reden
heeft/dies vrient is de Coninck.
12 De oogen des Heerẽ bewaren goedẽ raet:
Maer de woordẽ des verachters verkeert hy.
Pro.26.b.13. 13 ||De luye seyt: Daer buyten is een leeuwe/
ick mocht verworcht worden opter straten.
Pro.23.c.26. 14 Der*Hoerẽ mont is eenen diepẽ cuyl/ wien
de Heere ongenadich is/die vallet daer in.
Gene.8.d.21. 15 "Dwaeshept steect den Jongelinc int herte:
Kindertucht. Maer de roede der castijdinge salse verre van
hem drijuen.
16 Wie den armẽ onrecht doet/dat zijns goets
vele soude worden/ die sal ooc eenen anderen
rijcken geuen/eñ noot lijden.
17 Neycht uwe oorẽ/eñ hoort de woorden der
C wijsen/eñ neemt mijn leeringe ter herten.
18 Want het sal v saecht doen/ist dat ghyse bi
v behoudt / ende sullen altesamen door uwen
mont wel gelucken.

19 Op dat uwe hope si opten Heere: Ic moete
v sulcx dagelijcx vermanen v te goede.
20 En heb ick v niet menichuuldelijc voor ge-
schreuen/met raden ende leeren?
21 Dat ick v leerde eenen ghewissen gront der
waerhept/dat ghy recht geantwoordẽ condet
den genen die v seyden.
22 En berooft dẽ armẽ niet/hoe wel hi arm is:
*Eñ en verdruct dẽ ellendigẽ niet inder poortẽ.
23 "Want de Heere sal haer sake handelen/ eñ
sal haer ondertreders ondertreden.
24 ||En versellet v niet mettẽ toornigẽ man/eñ
D en hout v niet by eenen verbolgen man.
25 Ghy mocht anders sinẽ wech leeren/ eñ ar-
gernisse uwer sielen daer af crijgen.
26 *En zijt niet by de gene/ die haer hant ver-
knoopen/eñ voor schult borge worden.
27 Want ist dat ghyt niet en hebt te betalen/so
salmen v uwe bedde onder v wech nemen.
28 "En drijft niet te rugge die voorledene pa-
len/die uwe vaders gemaect hebben.
29 Siet ghy eenen man rasch in sinen wercke/
die sal voor de Coningen staen/ eñ en sal niet
voor de onedele staen.

Dat xxiij. Capittel.

1 ALs ghy sit eñ etet met eenen Heere/ so
A merct daer op wien ghy voor v hebt.
2 Ende settet een mes aen uwe kele/
wilt ghy dat leuen behouden.
3 En wenschet v niet van zijnder spijsen/wãt
het is valsch broot.
4 ||En vermoeyt v niet om rijck te worden/eñ
laet af van uwen vonde.
5 En laet uwe oogẽ niet derwaets vliegẽ/dat
ghy niet hebben en moecht / wandt dat selue
maect hem vluegelen/gelijc eenen Arent ende
vliecht na den Hemel.
6 En etet geen broot by eenen nijdigen/ eñ en
wenschet v niet van zijnder spijsen.
7 Want gelijck als een *spoeck/is hy inwen-
dich. Hy spreect: Eet ende drinct/ eñ zijn herte
en is doch niet aen dy.
8 Uwe betẽ die ghy geten hadt/ moet ghy wt
spouwen/ende moet uwe vriendelijcke woor-
den verloren hebben.
9 "En spreect niet voor des sotten oorẽ/want
hy veracht de cloechept uwer redenen.
10 ||En drijft niet te rugge de voorledene palẽ/
eñ en gaet niet opter Weesen acker.
11 *Want haer verlosser is machtich / die sal
hare saken teghen v wtuoeren.
12 Geeft uwe herte tot de castijende onderwij-
B singe/eñ uwe ooren tot vernuftige redenen.
13 "En laet niet af den Jongelinck te castijen:
Want ist dat ghy hem metter roeden slaet/ so
en derfmen hem niet dooden.
14 Ghy slaet hem metter roeden: Maer ghi ver
lost zijn siele vander Hellen.
15 Mijn sone/ist dat ghy wijs zijt/so verblijdet
mijn herte hem oock.
16 Ende mijn nieren zijn vrolijc/als uwe lippẽ
spreken wat recht is.
17 ||Dijn herte en volge niet de sondaers: Maer
weest dagelijcx inder vreesen des Heeren.
18 Want het sal v hier namaels goet zijn/ende
dijn verwachten en sal niet faelgeren.
19 Hoort mijn sone/eñ zijt wijs/ eñ richtet dijn
herte opten wech.
20 *En zijt niet onder de suypers eñ sluymers/
want de suypers eñ sluymers verarmen: Ende
een slaper moet verschuerde cleederen dragẽ.
21 Hoort uwẽ vader die v gewonnen heeft/eñ
en veracht uwe moeder niet/ als si out wort.
22 "Coopt de waerhept/eñ en vercooptse niet/
wijshept/onderwijsinge ende verstant.
23 Een vader des gherechten verblijdet hem:
Ende wie eenen wijsen sone gewonnen heeft/
die is vrolijck daer ouer.

Laet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

24 Laet hen uwe vader ende moeder verblijdē
eñ vrolijck zijn die v gebaert heeft.
25 Gheeft my mijn soone dijn herte / ende laet
C uwen oogen mijne wegen welbehagen.
26 ‖Want een hoere is eenen diepen cuyle: Eñ
de ouerspeelster is eenen engen cuyle.
27 Oock loert si gelijck een rouer/ eñ de verte-
len onder de menschen vergadert si tot haer.
28 Waer is wee? Waer is leet? Waer is twist?
Waer is claghen? Waer zijn wonden sonder
oorsake? Waer zijn roode oogen?
29 *Te werē/waermen bydē wijn sit/eñ te sa-
men coemt wt te suppē so wat ingeschenct is.
30 En siet den wijn niet aen / dat hy root is/
ende in het ghelas so schoone staet. Hy gaet
sijn glat inne.
31 Maer daer na steect hy gelijck een slanghe:
Ende fenijnicht ghelijck een adere.
32 So sullen uwe oogē na andere wijuen sien
eñ dijn herte sal verkeerde dingen spreken.
33 Ende sult zijn ghelijck eenen die midden in
de zee slaept/ende ghelijck eene die bouen op
den mastboom slaept.
34 Sy slaē my/maer het en doet my niet wee:
si stooten my aen/maer ick en geuoelt niet.
Wanneer wil ick ontwaken/ dat ickt meer
ghebruycke?

Dat xxiiij. Capittel.

1 EN‖volcht niet boose lieden/eñ en wen
schet niet by hen te zijn.
Want haer herte peyst nae schaden/
eñ hare lippen raden tot ongeluck.
‖Door wijsheyt wort een huys getimmert/
ende door verstant onderhouden.
Door ordentlyc huyshoudē/ wordē de came
rē vol/alder costelijcker lieflijcker rijcdommē.
Een wijs man is sterck / eñ een vernuftich
man is machtich van crachten.
*Want met raet moetmen de oorlogen voe
ren.‖Ende waer veel raetgeuers zijn/ daer is
de ouerwinninge.
De wijsheyt is dē sotte te hooch/hy en derf
zijnen mont inder poorten niet open doen.
Wie hem seluen schade doet/ dien heetmen
billicx een Aertsbooswicht.
Der sotten dichten is sonde/ende de bespot
ter is een grouwel voor de lieden.
Die en is niet sterck / die in der noot niet
vast en is.
‖Verlostse diemen dooden wilt / eñ en ont-
trect v niet van dien/diemen verworgē wilt.
Segt ghy: siet/wy en verstaens niet/meynt
ghy niet dat de gene die de herten bereyt/ het
merct? eñ die op de sielen acht heeft/het bekē-
net? "Eñ betaelt dē mensche na zijnē wercke.
Eet honich mijn sone/ want het is goet/eñ
honichseem is soete in uwen halse/Also is de
kennisse der wijsheyt voor uwer sielen.
Als ghy se vint/soo salt daer na wel gaen:
Eñ uwe hope en sal niet te vergeefs zijn:
En loert niet als de godloose op dat huys
des rechtueerdigē: en verstoort zijn ruste niet.
‖Want een rechtueerdich mensche valt se-
uenmael/eñ staet weder op: Maer de godloo
se versincken in ongeluck.
"En verblijt v vandē val ws viants niet/eñ
dijn herte en si niet vrolijc ouer zijn ongeluck.
De Heere mochtet sien/eñ hem qualijc be-
uallen/eñ zijn gramschap van hem keeren.
*En vertoornt v niet ouer den boosen: Eñ
en ijuert niet ouer den godloosen.
Want de boose en heeft niet te hopen: ‖Eñ
de keerse der godlooser sal wtgaen.
Mijn kint/ vreest den Heere/ende den Co-
ninc: eñ en mengt v niet onder de oproerige.
*Want haer ongheual sal onuersiens op-
staen/ Eñ wie weet/wanneer dat beyder on-
gheluck coemt?

23 *Dit coemt ooc vanden wijsen: Dat aensiē Prou.18.a.5.
der personen inden Gerichte en is niet goet.
24 Wie‖totten godloosen spreect. Ghy zijt vroō Prou.17.c.15
dien vloecken de lieden/eñ dat volc haet hē. Esai.5.c.23.
25 Maer die hem straffen die behagen wel: eñ
daer coemt een rijcke segheninghe ouer hen.
26 Een oprechte antwoorde is als eenē lieffe-
lijcken cusse.
27 Beschict dijn werck daer buyten / eñ bear
beyt uwen acker/daer na timmert dijn huys.
28 "En zijt geē getuyge sonder oorsake/tegē u- Prou.19.a.5
wē naestē/eñ en bedriecht niet met uwē mōde
29 ‖En segt niet: Gelijcmē mi doet so wil ic we Pro.20.d.22
der doen/eñ eenē yegelicken zijn werc betalē. Mat.5.e.39.
30 Ic ginck voor den acker des luyen/eñ voor Rom.12.c.17.
D den wijnberch des sotten voorby. Van luyheyt
31 Eñ siet daer warē enckel netelen op/ eñ stōt
vol distelen/eñ de muere was neder geuallē.
32 Doen ick dat sach nam ict ter herten ende
sach toe/ende leerde daer af.
33 ‖Ghy wilt een weynich slapen ende eē wey
nich sluymeren/ende een weynich de handē te Prou.6.a.9.
34 samen legghen / dat ghi rustet. Maer uwe
armoede sal v comen gelijc een wandelaer eñ
dijn ghebreck ghelijck een ghewapent man.

Dat xxv. Capittel.

1 DIt zijn oock Salomons spruecken die
A daer toe gesettet hebben die mannen
Hiskia des Coninex Juda.
2 *Het is Gods eere eē sake verbergen: maer
der Coningen eere ist/ een sake ondersoeckē. Tobi.12.b.9.
3 Den Hemel is hooch / eñ de Aerde diep:
Maer der Coningen herte is ongrondelijck
4 *Men neme den schuyme vanden siluer/soo
wort een reyn vat daer wt. Esai.1.c.22.
5 Men neme een godloos wesen vanden Co
ninck so wort zijnen throon met gerechtichept
beuesticht.
6 En pronct niet voor den Coninc/ Ende en Hoe die nede
treedt niet aen de plaetse der grooten. rige verhoo-
7 *Wāt het is beter/datmen tot v segge: Tre get worden.
det herwaerts op/dan dat ghy voor den Vor *Luc.14.b.10
ste vnedert wort/ dattet dijn oogē sien moetē.
8 "En vaert niet geringhe wt/ om te kijuen: Pro.3.d.29.
Want wat wilt ghy daer nae maken/als ghy Math.5.c.25.
uwen naesten gescheyndet hebt?
9 Handelt uwe sake met uwē naestē/eñ en o-
10 pēbaert eēs andrs heymelijcheit niet/ Op dat
v niet qualijc na en spreke diet hooret/eñ dijn
boose geruchte nemmermeer op en houde.
11 ‖Een woort gesproken tot zijnder tijt/is ge Prou.15.c.13
lijck gulden appelen in silueren schalen.
12 *Wie eenen wijsen straft/ die hem ghehoor Psa.141.a.5.
geeft/dat is gelijck eenen gulden voorhoofts
bant/ende gulden halsbant.
13 Gelijc de coude des sneeus ter tijt des oogst
also is een getrouwe bode/diē/die hem geson
den heeft/eñ verquict zijns Heeren siele.
14 Wie vele belouet/ eñ en houdet niet/ die is
C gelijck een wolcke eñ wint sonder regen.
15 Door vduldicheit wort een Vorst versoent:
"Eñ eē vriēdelijcke tonge breect de herdicheit. 1.Re.25.c.18.
16 Vint ghy honich/so etet dies ghenoech/dat Iudic.8.a.2.
ghi niet te sat en wort/eñ spouwet weder wt. Prou.17.a.1.
17 Trect uwē voet vandē huyse ws naestē/hy
mocht ws verdrietich/eñ gram op v worden.
18 ‖Wie tegen sinen naesten een valsche getuy Pro.15.a.5.
genisse spreect/die is een spiesse/ sweert ende Susan.g.62.
scherpen pijle.
19 De hope des vachters indē tijt der noot/ is
gelijc eenen vuylen tant/ eñ slipperendē voet.
20 Wie eenen boosen herte liedekens singt/dat
D is gelijck een ghescheurt cleet/ inden Winter/
ende azijn op crijt. 1.Re.30.b.12.
21 *Honghert uwen viant/ soo spijst hem met Rom.12.c.20
broot. Dorst hem/so drencket hem met water. Datmē dē vi-
22 Want ghy sult colen op zijn hooft hoopen/ ant beminnē
ende de Heere salt v vergelden. sal.

De

23 De Noordenwint verdrijft den regen: Eñ
een suer sien de heymelijcke tonge.
Eccl. 25.c.23. 24 "Het is beter inden hoecke op den dake sit-
ten/dan by eenen kijfachtigen wijue in eenẽ
huyse te samen.
25 Een goet geruchte wt eenen verren lande/
is gelijck cout water eender dorstiger sielen.
26 Een rechtueerdich mensche die voor eenen
Onclare, Godloosen valt/is gelijck een‖beroerde Fon-
teyne/eñ een verdorven wateradere.
27 Wie te vele honichs eet/dat en is niet goet
Eccli. 3.c.21. Ende *wie swaere dinghen ondersoect/dien
wort het te swaer.
28 Een man die zijnen geest niet houdẽ en can
die is gelijck een open stadt sonder mueren.

Dat xxvj. Capittel.

1 A GElijck als de sneeu inden Somer/ende
den regen inden oogst/alsoo en voecht
oock den sotte de eere niet.
2 Ghelijck eenen vogel wech vaert/ ende een
swaluwe daer henen vliecht/also en treft ee-
nen onuerdienden vloeck niet.
Psal. 32.b.9. 3 Den "Peerde een geessele/ ende den Ezele
eenen toom / Ende den Sotte een roede op
den rugghe.
4 En antwoort den sotte niet na zijnder sot-
heyt/op dat ghy hem ooc niet gelijc en wort.
5 Maer antwoort dẽ sotte op zijnd sotheyt/
dat hy hẽ niet en laet duncken dat hy wijs si.
6 Wie zijne sake door eenen sotachtigen bo-
de beschict/die is ghelijck een die daer lam is
aen de voeten/ende neemt schade.
7 Gelijck als eenen cruepelen dat dansen/ Al
so voeget den Sotte van wijsheyt te sprekẽ.
8 Wie eenen Sotte eere aendoet/ dat is ghe-
lijck/ als oft een eenen eedelen steen op den
galgenberch worpe.
9 Een spruecke in eens sotten mont / is ghe-
B lijck als eenen doornen struyck / die in eens
dronckens hant steect.
10 Een goet meester maeckt een dinck recht:
Maer wie eenen brodder huert / dien wortet
verdoruen.
2.Pet.2.d.22 11 *Ghelijck als een hont weder etet wat hy
ghespogen heeft: Also is de sotte/die zijn sot-
heyt weder bedrijft.
12 Ist dat ghy eenen siet/ die hem laet dunckẽ
Eygẽwijsheit dat hy wijs is/So is aen eenen sot meer ho-
is sotheyt. pens dan aen hem.
‖Pro.19.d24 13 ‖De luye seyt: Daer is eenen iongẽ Leeuwe
Van luyheyt op den wech/eñ eenen Leeu opter straten.
14 Een luye keerdt hem int bedde/ ghelijck de
duere inde herren.
15 De luye steect zijne hant inden boesem/ en-
de het wort hem suere/dat hyse weder totten
monde heft.
16 Een luyaert laet hem duncken dat hy wij-
ser is/dan seuen die daer goede seden leeren.
17 Wie toegaet/ende hem menghet in vreem-
den gheschille / die is ghelijck eenen/ die den
hont by de ooren trect.
Psal.11.a.3. 18 Ghelijck die schadelijck is/ "die heymelijck
C met geschut eñ pijlen schiet/eñ doodet/
19 Also doet een valsch mensche met zijnẽ nae
*Jockte. sten/eñ spreect daer na: Ick * schimpte slechs.
Van achter- 20 Als daer geen hout meer en is/ so gaet dat
clap. vier wt: Ende als den achterclapper wech is
so hout den twist op.
Eccl.8.b.13. 21 ‖Gelijc de colen eẽ gloeyte/eñ hout eẽ vier/
also rechtet een kijfachtich man twist aen.
Leui. 19.d.15 22 "De woorden des achterclappers zijn gelijc
Psal, 15.a.3. slagen/eñ gaen door dat herte.
23 Eenen fenijnigen mont / eñ een quaet her-
te/is ghelijc een potscherf met siluer schuym
ouertrocken.
24 De viant wordt bekendt by zijnder redene/
hoe wel dat hy int herte valsch is.
25 Als hy zijn stemme vriendelijck maect/ so en
gelooft hem niet/want daer zijn seuen afgrij-
selijcheden in zijn herte.
26 Wie den haet verberght / op dat hy schade
doe / diens boosheyt sal voor de ghemeynte
openbaer worden.
27 *Wie een cuyle maect / die sal daer in val-
len/ende wie eenen steen wentelt/op dien sal
hy comen.
28 Een valsche tonge haet die hẽ straft/ eñ ee-
nen geueynsden mõt/richt verderffenisse aen.

Dat xxvij. Capittel.

1 A EN‖beroemt v niet vandẽ dach die mor-
gen coemt/want ghy en weet niet wat
noch heden gheuallen mach.
2 Laet v eenen anderen louen/ eñ niet uwen
mont/eenen vreemden/eñ niet v eygen lippen.
3 "Eenen steen is swaer/ende sandt is eenen
last/maer des sotten toornicheyt is swaerder
dan die beyde.
4 Toornicheyt is een woedich dinc/eñ raserie
is ongeduerich/eñ wie can voor de nydicheyt
staende blyuen?
5 *Openbare straffinge is beter dan heyme-
lijcke liefde.
6 ‖De slaghen des liefhebbers meynent recht
getrouwelijck / maer dat cussen des haters is
bedriegelijck.
7 "Eẽ volle siele treet wel op honichseẽ/maer
eender hongerigher sielen is alle bitter/soete.
8 Ghelijck als eenen voghel is/ die wt zijnen
nest wijct / alsoo is de ghene/die van zijnder
plaetsen wijct.
9 Dat herte verblijdet hem vander saluen eñ
B rueckwerc: Maer een vrient is lieflijc/om des
raets wille der sielen.
10 *Vwen vrient eñ vws Vaders vrient en ver
laet niet: eñ en gaet niet int huys vws broeds
alst v qualyck gaet. Want een gebuer die nae
by is/is beter / dan een broeder die verre is.
11 Sijt wijs myn soon/soo verblijdet hem myn
herte/soo wil ick antwoorden den ghenen/die
my scheyndet.
12 *Een voorsichtich man siet dat ongeluc/ eñ
verberget hem: Maer de gecken gaen door/en
de lijden schade.
13 "Neemt dien zijn cleet/die voor eenen ande
ren borge wort: Eñ pandet hẽ om des vreem-
den wille.
14 Wie sinen naesten met luyder stemmen se-
ghent/eñ vroech op staet/ dat wort hem voor
eenen vloeck gerekent.
15 ‖Een kijfachtich wijf/eñ een gestadich druy
pen alst seer regent/ worden wel by malcande
ren geleken.
16 Wiese ophout die hout den wint/eñ wilt de
olie metter hant vaten.
17 Deen mes wettet dat andere/ende een man
den anderen.
18 Wie sinẽ vijchboom bewaert/die etet vruch-
C te daer af: Ende wie sinen Heere bewaert/die
wort gheeert.
19 Gelijck als de schaduwe int water is tegen
dat aensicht/ so is des menschen herte teghen
eenen anderen mensche.
20 *De helle eñ verderffenisse en worden nem
mermeer vol: "Eñ der menschẽ oogen en wor
den oock niet versaet.
21 Een man wordt door den mont des louers
beproeft/‖gelijc dat siluer inden degel/ eñ dat
gout inden ouen.
22 Al waert dat ghy den Sotte inden Mor-
tier/ gelijck gort te stucken stiet metten stam-
per/so en laet nochtans zijn sotheyt niet van
hem af.
23 *Op uwe schapen hebt acht: "Ende neemt
v uwer Cudden aen.
24 Want dat goet en duert niet eewelijc: Ende
de croone en duert niet voort eñ voort.

Dat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

5 Dat hoy is opghegaen / ende dat gras is
voorhanden / *ende cruyt wort op de bergen
vergadert.
5 De lammeren cleeden v/ eñ de bocken geuen
v dat acker gelt.
Ghy "hebt Gheyten melcks ghenoech ter
spijsen ws huys/ eñ tot voetsel uwer Maertẽ.

Dat xxviij. Capittel.

De Godloose ||vlucht / ende niemandt
en iaecht hem : Maer de Rechtuerdi-
ghe is vrymoedich/ghelijck eenen ion-
ghen Leeu.
Om des lants sonden wille/wordẽ veel ver
anderinge der Vorstendommẽ: Maer om der
liedẽ wille/die verstandich eñ vernuftich zijn/
blijuen si langhe leuendich.
Een arm man/die de verachte beswaert/ is
gelijc eenẽ Meeldauwe die de vruchtẽ bderft.
Die de Wet verlatẽ/ louen den godloosen:
Maer diese bewarẽ/die zijn onwillich op hen.
*Quade lieden en merckẽ niet op dat recht:
Maer die na den Heere vraghen/die mercken
op alle dinck.
"Een arm man die in zijnder vroomheydt
gaet/is beter dan een rijc man/ die in verkeer
den weghen gaet.
Wie de wet bewaert/dat is een verstandich
kint: Maer wie slupmers voedet/die schepn-
det sinen vader.
Wie zijn goet vermeerdert met woecker/ eñ
ouersettinghe/die vergaderet tot profijte der
armen.
||Wie sine ooren afkeert de Wet te hooren/
dies gebet is eenen grouwel.
*Wie de vrome verleydt op eenen quaden
wech/die sal in sinen cuyl vallẽ: Maer de vro
me sullen dat goet beeruen.
Een rijck man laet hẽ duncken/dat hy wijs
is: Maer eẽ verstandich arm mã merct op hẽ.
"Als de rechtuerdige de ouerhant hebben/
soo gatet seer fijn toe : Maer als de godloose
op comen/so veranderet metten lieden.
||Wie sine misdaet versaket/ diẽ en salt niet
wel gelucken: Maer wiese bekent/eñ laet/die
sal ontfermhertichept vercrygen.
Wel dien/die altoos vreest: Maer wie hart-
neckich is/die sal in ongeluck vallen.
*Een Godloose die ouer een arm volck re-
geert/dat is eenen brieſſchenden Leeu/ eñ gie
righen "Beyre.
Als een Vorst sonder verstant is/ so geschie
ter veel onrechts: Maer so wie de ghierichept
haet/die sal lange leuen.
||Een mensche die aent bloet zijnder sielen
onrecht doet/die en wort niet onderhouden al
waert dat hy oock inder Hellen voere.
*Wie vromelijck henen gaet/ die sal ghene-
sen: Maer wie van verkeerden weghe is/die
sal eens veruallen.
"Wie sinen acker bouwet/die sal broots ge-
noech hebben: Maer wie na ledich gaẽ gaet/
die sal armoeden genoech hebben.
Een getrouwe man wort veel ghesegheent:
||Maer wie haestet rijck te worden/ die en sal
niet onschuldich blijuen.
*De personẽ aensien/en is niet goet/wãt hi
doet quaet/oock wel om een stuck broots.
Wie tot rijckdom haestet / ende is nijdich/
die en weet niet dat hem ongheual ontmoe-
ten sal.
Wie eenẽ mensche straft/die sal daer na gon
ste vinden/meer dan die daer flatteert.
"Wie sinen vader oft moeder yet neemt/en-
de seyt/Het en si geen sonde/die is des verder
uens geselle.
Een stout man verweect ghekijf: Maer wie
hem opten Heere verlaet/die wort vet.
||Wie hem op zijn herte verlaet / die is een
sot: Maer so wie met wijsheyt voort gaet die
sal ontcomen.
27 *Wie den armen gheeft/die en sal gheenen Deut.15.a.8.
commer lyden: Maer wie sine oogen afkeert/ Pro.11.c.24.
die sal seer afnemen. 2.Cor.9.b.9.
28 "Als de godloose op comen/so verbergẽ hen "pro.28.b.12
de Lieden: Maer als si vergaen/soo wort der
gherechtigher vele.

Dat xxix. Capittel.

1 Die ||tegen de straffinge hartneckich is Prou.5.c.23.
A die sal onuerhuets verderuen / sonder Sapiẽ.3.c.11.
alle hulpe.
2 *Wanneer der gerechtiger veel is/so verblij Pro.28.b.12.
det hem dat volc: Maer als de godloose heer
schapt/so suchtet dat volck.
3 Wie wijsheyt lief heeft/die verblijdet sinen
vader: "Maer so wie hem met Hoerẽ geneert/ Prou.5.b.11.
die wort zijn goet quijt. Luce.15.b.13.
4 Een Coninck recht dat Landt op/door dat
recht: Maer die gierich is/die verderftet.
5 Wie met sinen naesten flatteert/ die breydet
een Nette wt tot sinen voetstappen.
6 Als een boose mensche sondicht/||so bestrict Psal.9.c.17.
hy hemseluen: Maer een rechtuerdich mensche Pro.11.a.6.
verblijt hem/eñ heeft genoechte.
7 De rechtuerdighe bekennet de sake der ar-
men: De godloose en achtet geen vernuft.
8 *De bespotters brẽgẽ coenlijc eẽ stadt in on Judic.8.b.6.
geluc: "Maer de Wijsen/stillen de toornichept. "Gen.18.e.23
9 ||Wanneer een wijs man met eenen sotte te ||2.re.20.b.9.
handelen coemt/ Hy si gram oft lache/ soo en
heeft hy geen ruste.
10 De bloetgierige haten den vroomen: Maer
B de rechtuerdige soecken sine siele.
11 Een sot giet sinẽ geest gants wt: Maer een
wijs man hout hem in.
12 *Een heere die lust tot lueghen heeft/dies Eccli.10.a.4
dienaren zijn altemael godloos.
13 Een arm man/eñ een rijcke ghemoeten hen
onder malcanderen: Maer beyder oogen ver-
licht de Heere.
14 "Een Coninck die den armen ghetrouwe- Pro.20.d.28
lijck ordeelt/dies throon sal eeweliјck staende
blijuen.
15 ||De roede ende straffinghe gheeft wijsheyt: Kindertucht.
Maer een Jongelinc hemseluen gelatẽ/schepn ||Pro.13.c.24
det zijn moeder. Eccli.30.a.1.
16 Waer veel godloosen zijn/ daer zijn veel son
den: Maer de rechtuerdighe sullen haren val
verleuen.
17 Castijt uwen soon/ so sal hy v verhuegẽ/eñ
sal uwer sielen saecht doen.
18 *Als de Prophecie wt is/so wort dat volck Esaie.3.a.3.
wilt ende woest : Maer wel dien/ die de Wet
hanthauet.
19 Een knecht en laet hem niet met woorden
C castijen/ want al verstaet hijt al schoon/so en
neemt hy hem doch dies niet aen.
20 Siet ghy eenen/die snel is om te sprekẽ/ so Weest traech
is aen eenen sot meer hopens/dan aen hem. int spreken.
21 Wanneer een knecht van ioncx op teerkens
gehouden wort/so wil hy daer na een Jonck-
heer zijn.
22 Een toornich man berort kijuagie : Eñ een
verbolgen man doet veel sonden.
23 De hoouerdichept des menschen sal hem ter Straffe d hoe
neder worpen: "Maer den nederẽ moet sal eere nerdichept.
ontfanghen. "Job.22.c.29
24 Wie met dieuẽ een deel heeft/||hooret laste- 1.Petr.5.a.5.
ren / ende en geeft dat niet te kennen/die ha- ||Leuit.5.a.1.
tet zijn leuen.
25 Menschẽ ontsien/brengt te valle: Maer wie Die God be-
hem op dẽ Heere verlaet/die wort beschermt. trout wort
26 Veel soeckẽ dat aensicht eens Vorstẽ: Maer beschermt.
eens yegelijcx ordeel coemt vanden Heere.
27 Een onrechtuerdich man/is den rechtuerdi-
gen eenen grouwel: "Eñ wie recht van wege Pro.19.c.19.
is/die is des godloosens grouwel. Sapiẽ.2.c.15.

Dat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Dat xxx. Capittel.

1 Dit zijn de woordē Agur/des soons Ja-
A ke/ leeringe eñ redene des mans Lei-
thiel/Leithiel ende Uchal.
2 Want ic ben de alder sotste / ende menschen
verstant en is niet by my.
3 Ick en hebbe gheen wijsheyt geleert/eñ wat
heylich si/en weet ick niet.
4 Wie vaert opwaerts indē hemel/eñ daer af?
Wie vaet den wint in zijn handen? Wie bin-
det de wateren in een cleet? Wie heeft alle de
eyndē der werelt gesettet? Hoe heet hy? Ende
hoe heet zijn soon? Weet ghy dat?
Psal.7. a.12. 18.c.31. 5 Alle*woorden Gods zijn doorloutert eñ zijn
eenen schilt den genen die daer op betrouwē.
*Deu.4. a.2. 6 En*doet niet tot sinē woordē/ op dat hy v
niet en straffe/eñ wordet luegēachtich bevōdē.
7 Tweederley bidde ick van v/die en wilt my
doch niet weygeren/eer ick sterue:
8 Afgoderie eñ luegenē laet verre vā my zijn:
Pro.20. c.21. Armoede eñ ‖ryckdom en geeft my niet. Maer
Jere.17.b.11. laet my mijn bescheydē deel spijse wech nemē.
Eccli.27.a.4. 9 Ic mocht v anders/*waert dat ic te sat wor
1.Tim.6.b.9. de versaken eñ seggen: Wie is de Heere? Oft
*Deu.8.c.12. waert dat ic te arm worde/ mochte ick stelen/
eñ my aen den naem mijns Gods vergrijpen.
10 En vraet dē knecht niet tegē sinē heere/ hy
mocht v vloeckē/eñ ghi moest de schult dragē.
Exod.21.b.17 11 *Daer is eenē aert die haren vader vloect/
Deut.27.c.16 ende hare moeder niet en seghent.
Mat.15.a.4. 12 Eenen aert die haer reyn laet dunckē/eñ en
is nochtans van harē dreck niet gewasschen.
Psal.18. c.28 13 Eenen aert/ ‖die haer oogen hooch draecht
Pro.6.b.17. B ende haer oogenschelen hooch opheft.
14 Eenen aert die sweerden voor tanden heeft/
Psal.10.b.8. *die met haren kaecktanden verslindet ende
Esaie.3.c.14. verteeret de ellendighe inden Lande / ende de
armen onder de lieden.
15 Den Egel heeft twee dochterē: Brengt her
waerts/brengt herwaerts. Drie dinghen en
zijn niet te versadē/eñ dat vierde en seyt niet:
Pro.27.c.20. 16 het is genoech: ‖De helle/der vrouwē toege
slotē moed/ de aerde en wort des waters niet
sat/Eñ dat vyer en seyt niet: Het is genoech:
17 Een ooghe dat den vader bespottet/eñ ver-
acht de moeder haer gehoor te geuē/dat moe-
ten de Rauens aen de beken wtpicken/ eñ de
ionge Arenen verslinden.
18 Drie dingen zijn my te wonderlijc/ende dat
Sapi.5.b.11. 19 vierde en weet ic niet/ *Des Aerns wech in
den Hemel/der Slangen wech op eenē steen/
des schips wech midden inde Zee/ ende eens
20 mans wech tot een meysken/ Also is ooc dē
wech der Ouerspeelderse / die verslindt ende
wischt haren mont/ende seyt: Ic en hebbe niet
quaets ghedaen.
21 Een lant wort door driederley onrustich/eñ
C dat vierde en macht niet verdraghen.
3.reg.11.c.29. 22 ‖Een knecht/ist dat hy Coninck wordt/ een
23 Sot/als hy te sat broots is/ Een boose vrou
wē persoon/als si getrout wort/eñ een Maer-
te/als die haerder vrouwen erfgenaem wort.
24 Vier dingē zijn cleyn op aerden/eñ cloecker
Prou.6. a.6. 25 dan de wijse/ *De Mieren/een swac volck/
Eccli.10.c.38 nochtans bereyden si haer spijse indē Somer.
26 De Coninen een swack volck / nochtans
leytet zijn huys inde steenrootsen.
27 De Sprinchanen en hebbē geenen Coninc/
nochtans treckē si wt met gantschen hoopen.
28 De Spinne wercket met haren handen/ eñ
is inder Coningen Palleysen.
29 Driederley hebben eenen fijnen ganck/
Ende dat vierde gaet gheheel wel.
30 De Leeu machtich onder de dieren/ende en
keert niet om voor yemanden.
31 Eenen Haeswint van goeden lendenen/ eñ
eenen Ram/ende de Coninck/ tegen welcken
hem niemant en derf setten.
32 Hebt ghi *genarret ende hooch henen ghe-
uaren/ende wat quaets voor ghehadt/so legt da
de hant opten mont.
33 Alsmen melc stootet/ so maectmē boter daer
wt. Eñ wie de nuesen herde snuyt/die dwingt
daer bloet wt: Eñ wie de toornicheyt verweect
die dwingt daer twist wt.

Dat xxxj. Capittel.

1 Dit zijn de woordē des conincx Lamuel:
A De leeringe die hē zijn moeder leerde.
2 Och mijn wtuercorene / O ghy sone
mijns lichaems/och mijn gewenschte sone.
3 En laet dē vrouwē v vmogē niet: eñ en gaet
de wegē niet/daer hen de Coningē in vderuē.
4 O niet den Coninghen/Lamuel en *gheeft
den Coningen geenen wijn te drincken/ noch
den Vorsten stercken dranck.
5 Sy mochten anders drincken/ eñ der Rech-
ten vergeten/ eñ veranderen ergens de saken
der ellendigher lieden.
6 Geeft stercke dranc dē genē die vergaē sullē
7 ‖eñ den wijn dē bedroefdē sielen/ Op dat sy
drinckē/eñ haerder ellendicheyts vergeten/eñ
haers ongeluck niet meer en gedencken.
8 Doet uwen mont open voor den stommen/
ende voor de sake aller die verlaten zijn.
9 Doet uwen mont open/ ende ordeelt recht/
ende wreect den ellendigen ende armen.
10 *Wien een duechtsaem wijf verleent is/ die
B is veel edelder dan de costelijcke peerlen.
11 Haers mans herte derf hem op haer verla
ten/eñ neringe en sal hem niet gebreken.
12 Sy doet hem goet/ende geen quaet alle zijn
leefdaghe.
13 Sy gaet met wolle eñ vlas om/ende arbeit
geerne met haren handen.
14 Sy is ghelijck als een coopmans schip/dat
sine neringe van verre brengt.
15 Sy staet snachts op/ eñ gheeft haren huyse
voetsel/ende teten haer Maerten.
16 Sy dēct na eenē Acker/eñ coopt diē/eñ plan
tet eenē wijnberch vā dē vruchtē haerd handē.
17 Sy gordet hare lendenen vaste / eñ stercket
C hare armen.
18 Sy merct hoe dat hare hanteringe *vromen
brengt/haer keersse en gaet snachts niet wt.
19 Sy streckt hare hant na den spinrock/ ende
hare vingeren vaten de spille.
20 Sy ‖breydet hare handē wt totten armē/ eñ
reycket hare hant den nootdruftigen.
21 Sy en vreest voor haren huyse niet voor dē
sneeu: Want haer geheel huys heeft dubbelde
cleederen.
22 Sy maeckt haers selfs Deckens/witte zijde
ende purpuren is haer cleet.
23 Haer man is vermaert inder poorten / als
hy sit by de Ouders des lants.
24 Sy maect eenen rock ende vercoopten / een
gordel geeft si den Cremer.
25 Haer cieragie is dat reyn ende neerstich is/
*ende sal hier namaels lachen.
26 Sy *doet haren mont open met wijsheyt/ eñ
D op haer tonge is heylsame leeringe.
27 Sy aenschouwet hoet in haren huyse toe-
gaet: eñ en eet haer broot niet met luyheyt.
28 Hare sonen comen op/ende prijsense salich:
Haer man lofste.
29 Veel dochteren brengen rijckdom te samen:
Maer die gaetse alle te bouen.
30 Lieffelijc eñ schoon zijn/en is niet: Een wijf
die den Heere vreest/salmen louen.
31 Sy sal gheprezen worden vanden vruchten
haerder handen / Ende hare wercken sullense
louen inde poorten.

Eynde des Boecx der Spruec-
ken Salomonis.

Ecclesiastes/De Prediker Salomo.

Dat Eerste Capittel

1 A DJt zijn de woorden des Predi-
kers / des Soons Dauids / des
Eccl.b.3. 2 Conincks te Jerusalem. *Alle
dinck is gheheel ydel / sprack de
Prediker : Alle dinck is gheheel
3 ydel. Wat heeft de mēsche meer
van alle zijne moeyte / die hy heeft onder der
4 Sonnen? Deen gheslachte vergaet/het an-
Ps. b.13 der coemt/ "maer de Aerde blijft eewelijck.
5 DeSonue gaet op/ende gaet weder onder/
ende loopt aen hare plaetse / op dat sy aldaer
6 weder op gaet. De wint gaet ten Zuyden/
ende coemt herwaerts om ten Noorden/ende
wederom aen de plaetse daer hy begost.
a.11. 7 ||Alle wateren loopen in de Zee / nochtans
a.1. en wort de Zee niet volder. Aen de plaetse vā
daer si vloeyen/ daer vloeyen si weder henen.
8 Alle doen is so vol moeyten/dattet niemant
c.20. wt ghesprecken en can.*Dat ooge en siet hem
nemmermeer sadt : Eñ dat oore en hoort hem
9 nemmermeer sadt. Wat ist/dat gheschiet is?
B Effen dat selue dat noch gheschieden sal.
Wat ist datmen ghedaen heeft? Effen dat sel-
ue datmen noch doen sal . Ende daer en ghe-
schiedt niet nieus onder der Sonnen.
10 Gheschietter oock yet/ daermen af segghen
mocht: Siet/ dat is nieuwe: Want het is te
voren gheschiet/in voorleden tyden/ die voor
11 ons geweest zijn. Men en gedenct des voor-
leden niet/hoet gegaen is: Also en salmen ooc
des/dat namaels comen sal/niet ghedencken/
byden ghenen die namaels zijn sullen.
d.32 12 Jck Prediker "was Coninck ouer Jsrael/te
13 Jerusalem/ Eñ begaf mijn herte te soecken/
ende te ondersoecken wijslijck/alle watmē on-
der dē Hemel doet. Sulcken onrustigen moey-
te/heeft God den kinderē der menschen gege-
uen/dat si hen daer in moeten vermoeyen.
14 Jck aensacht allet doē dat onder der Sonnē
geschiet/ende siet/het was altemael ydelheyt
15 ende iammer. Dat crom en can niet recht ge
worden/noch de faute ghetellet worden.
b.12 16 Jck sprack in mijnder herten: ||Siet/ick ben
heerlijc geworden eñ hebbe meer wijsheyt dan
alle die voor my gheweest zijn te Jerusalem.
Ende mijn herte heeft veel geleert eñ besocht.
17 Ende gaf mijn herte oock daer toe/ dat ick
wijsheyt eñ dwaesheyt ende cloecheyt leerde:
Maer ick wert gewaer/dat sulcx oock moeyte
18 is. Wāt waer veel wijsheyts is/daer is veel
verdriets/Ende wie veel leerē moet/die moet
veel lijden.

Dat ij. Capittel.

Prediker 1 heer A Ick sprack in mijn herte: Welaen/ick wil
wellustich leuē/ eñ goede dagen hebben/
2 maer siet/dat was oock ydelheyt. Jck
sprac totten lachen: Ghy zijt dul. Ende totter
dinc 3 blijschappen: Wat maect ghy? Doen dachte
ick in mijn herte/ mijn lichaem vandē wijn af
te trecken/eñ mijn herte totter wijsheyt te ley-
den/dat ick begrepe wat dwaesheit is/tot dat
ick leerde/wat den menschen goet ware/dat si
doen souden / also lange als si onder den He-
.5.6. 4 mel leuen. Jck dede groote dingen.||Jck tim
5 merde huysen/ick plantede wijnbergen. Jck
maeckte my houen eñ lusthouen/ ende plante
6 daer alderhande vruchtbare boomen in. Jck
maecte my waterpoelē/om daer wt dat wout
a.1. 7 der groenender boomē te waterē. *Jc hadde
knechten eñ maerten/ende gesinne. Jck hadde
een grooter haue aen runderen ende schapen/
dan alle die voor my te Jerusalem gheweest
8 waren. *Jck vergaderde my ooc siluer ende 3.Re.10.c.27
B gout/eñ vandē Coningen eñ landē eenē schat: 2.Par.9.c.13
Jc bestelde my Sangers eñ Sangerssen/ ende Eccli.47.d 26
wellust der menschen/eñ alderley snarenspel.
9 Ende nam toe bouē alle die voor my te Je-
rusalem geweest warē. Oock bleef de wijsheyt
10 by my/ Eñ alle wat mijn oogē wenschtē/dat
liet ick hen/ eñ en verboot mijnder hertē geen
vruechde/dat het vrolijc was van alle mijnen
arbeyt: Eñ dat hielt ick voor mijn deel vā allē
11 mijnē arbeyt. Maer doē ic aensach alle mijn
wercken/die mijn hant gedaen hadde/ende de
moeyte/ die ick gehadt hadde/ Siet/doē was
het altemael ydelheit eñ iammer/eñ niet meer
12 onder der Sonnē. Doē keerde ick my om te
sien de wijsheyt ende cloecheyt eñ dwaesheyt.
Wāt wie weet wat die voor een mensche wor
den sal na dē Coninc/dien si alreede gemaect
13 hebben? "Doen sach ick/ dat de wijsheyt de 2.Cor.6.c.14
dwaesheyt te bouē ginc/ gelijc als dat licht de
14 duysternisse. Dat de wijse zijn oogē int hooft
staen: ||Maer dat de sotten in duysternisse gaē Job.5.b.14.
*eñ mercte doch/ dattet den eenen gaet gelijc Pro.4.c.19.
15 den anderen. Doē dachte ick in mijnder her *Job.9.b.22.
C ten : Want het dan den sottē gaet gelijck my/ Eccli.9.a.2.
waerom heb ic dan na wijsheyt gestaē? Doen
dacht ick in mijn herte/dat sulcx oock ydel si.
16 Wāt men gedenct des wijsen niet eewelijc/
effen so weynich gelijc des sotten/ Eñ de toe-
comende dagē vergeten alle dinc. "Eñ gelijck Job.21.c.23.
17 als de wijse sterft/also ooc de sotte. Daerom Psa.49.a.11.
verdroot my te leuē/want het beuiel my qua-
lijck/ so wat onder der Sonnen gheschiet/dat
het so gheheelijck ydelheyt ende moeyte is.
18 Ende my verdroot alle mijns arbeyts / dien
ick onder der Sonnē hadde/ dat ic den seluen
eenē mensche latē moest/die na my zijn soude.
19 Wāt wie weet/oft hy wijs/oft dul zijn sal?
Ende sal nochtans heerschappen in alle mij-
nen arbeyt/dien ick wijslijc gedaē hebbe onder
20 der Sonnen/dat is oock ydelheyt. Daerom
keerde ick my derwaerts/dat mijn herte aflatē
soude van allen arbeyt/ dien ic dede onder der
21 Sonnen. Want een mensche die sinen arbeyt
gedaen heeft/met wijsheyt/vernuft ende ghe-
schictheyt/ moetē eenen anderē tot een erfdeel
laten/die daer niet aen gearbeyt en heeft/dat
is oock ydelheyt/ende een groot ongheluck.
22 Want wat vercrijcht de mensche/ van allen
sinen arbeyt/ende moeytē zijns herten/ die hy
23 heeft onder der Sonnen? Dan alle zijn leef-
D dage smertē met bedructheyt eñ verdriet? Dat
oock zijn herte snachts niet en rust/dat is ooc
24 ydelheyt. En ist nv de mensche niet beter/
||dat hy ete eñ drincke/eñ zijn siele vrolijc si in Eccle.3.b.13.
sinen arbeyt? Maer*sulcx sach ick ooc/dat het *Act.14.c.16.
25 van Gods hant coemt: Want wie heeft vro
lijcker gegetē/ eñ hem meer verhuecht dan ic?
26 Want dien mensche/diet hē behaecht/gheeft
hy wijsheyt/ kennisse eñ vruechde: Maer den
sondaer geeft hy ongeluck/dat hy vergadere/
ende te hoop hoope/ende het [illegible]h dien gege-
uen worde/die Gode behaecht/daerom is dat
oock enckel iammer.

Dat iij. Capittel.

2 EEn yegelijc dinc heeft zijnen tijt. Eñ al Dat alle dinc
A het voornemē onder den Hemel heeft zijnē tijt heeft
3 zijne vre. ||Gebooren te worden heeft ||Eccl.14.c.10
zijnē tijt."Steruē heeft zijnē tijt. Plantē heeft "Job.14.a.4.
zijnē tijt. Wtroyen dat geplant is heeft zijnen
4 tijt. Dooden heeft zijnen tijt. Heelen heeft
zijnen tijt. Te stucken breken heeft zijnen tijt.
5 Timmeren heeft zijnen tijt. *Weenen heeft Pro.14.b.13.
zijnen tijt. Lachen heeft zijnen tijt. Rouwdra-
gen heeft zijnen tijt. Dansen heeft zijnen tijt.
6 Steenen verwerpē heeft zijnen tijt. Steenē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

1.Cori.7.a.5. vergaderen heeft sinen tijt. *Indē arm nemen
heeft sinen tijt. Verre te zijn van inden arm te
7 nemen heeft sinen tijt. Soeckē heeft sinē tijt.
Verliesen heeft sinen tijt. Bewarē heeft sinen
8 tijt. Wechwerpen heeft sinen tijt. Schueren
heeft sinen tijt. Toenaeyen heeft sinen tijt.
Eccli.20.a.5 "Swijgen heeft sinē tijt. Spreken heeft sinen
9 tijt. Beminnen heeft sinen tijt. Haten heeft
Esai.45.a.7. B sinen tijt. ‖Strijt heeft sinen tijt. Vrede heeft
10 sinen tijt. Men arbeyde soomē wil/so en can
11 men doch niet meer wtrichten. Daer wt
sach ick de moeyte/die Godt den menschen ge
geuen heeft/dat si daer in geplaecht worden.
12 (Maer hy doet alle dinc fijn tot zijnder tijt)
Eñ laet haer herte beangsten/hoe dattet gaen
sal inder werelt: Wāt de mensche en can doch
niet verstaen dat werck dat Godt doet / noch
Eccle.5.c.17. 13 dat beginne noch eynde. *Daerom mercte ic
dat niet beters daer in en is/ dan vrolijc zijn/
14 ende hem goetlijc doen in sinen leuen. Want
een yeghelijck mensche die daer eet eñ drinct/
ende heeft eenen goeden moet in alle zijnen
15 arbeyt/dat is een gaue Godts. Ick merckte
dat alle wat Godt doet / dat bestaet alle tijt/
men can daer toe niet ghedoen / noch af ghe-
Van Godt te vreesen. doen. Ende sulcks doet Godt / datmen hem
16 voor hem vreesen sal/ Wat Godt doet/ dat
staet daer / ende wat hy doen wil / dat moet
worden. Want hy peynst/ ende iaget hem na.
17 Voort sach ick onder der Sonnē/steden des
C ordeels/daer was een godloos wesen: Ende
steden der gherechtichept / daer waren God-
18 loose. Doen dachte ick in mijnder herten:
Godt moet oordeelen den Gherechten ende
Godloosen.. Want alle dat voornemen heeft
Psal.49.a.11 19 zijnen tijt/ende alle wercken. "Ick sprack in
Eccl.2.b.14. mijn herte vanden wesen der menschen / daer
in Godt betoont/ eñ laet het aensien/als wa-
ren sy onder malcanderen/ghelijck dat Vee.
20 Want het gaet den mensche gelijc den vee.
Gelijc als dit sterft/so sterft hy oock/ende heb
ben alle beyde eenderley asem. Eñ de mensche
en heeft niet meer dā dat vee. Want alle dinc
21 is ydelheyt. Alle dinc vaert tot eender plaet
sen. Alle dinc is van stof gemaect/eñ wort we
Eccl.12.b.7. 22 der tot stof. ‖Wie weet oft dē asem der men
schen opwaerts vare / eñ den asem des Vees
Eccle.8.c.15. 23 onderwaerts onder de aerde vare? *Daerom
segge ick/datter niet beters en is/dan dat een
mensche vrolijc si in sinen arbeyt. Want dat is
zijn deel. Want wie wilt hem daer toe brengē/
dat hy sie/wat na hem geschieden sal?

Dat iiij. Capittel.

Abac.1.a.2. 1 ICk keerde my eñ sach aen/ ‖alle die daer
Eccli.5.a.7. A onrecht lijden onder der Sonnen/eñ siet/
daer waren tranen der gener die daer on
recht leden/eñ en hadden geenen trooster. Eñ
die hen onrecht deden/ die waren te machtich
also dat si geenen trooster gehebben en costen.
2 Doen loefde ick de dooden / die al te voren
gestoruen waren/meer dan de leuende/die dat
3 leuen noch hadden. Eñ dien noch beter dan
die beyde/ die noch niet en is / ende de boose
wercken n[illegible]t en siet/die onder der Sonnen ge
4 schieden. Ick sach aen den arbeyt/ ende ghe-
schictelichept in allen saken/daer benijdde dee
ne den anderen. Dat is ymmer oock ydelheyt
5 ende moeyte. Want een Sot slaet de vinge-
ren in malcanderen/ eñ verslint zijn vleesch.
Psal.37.b.16 6 *Het is beter een hant vol met rusten/ dan
Pro.15.b.16. beyde vuysten vol met moeyte ende iammer.
Eccli.29.d.30 7 Ick keerde my/ende sach aen de ydelheyt on
1.Tim.6.b.8. 8 der der Sonnē. Daer is een mensche alleen
B ende niet zijn tweeder/ eñ en heeft noch kint/
noch broeder / nochtans en is zijns arbeydts
gheen eynde/ende zijn ooghen en worden des
rijcdoms niet sadt. Voor wien arbeyde ic doch
ende breke mijnder sielen af? Dat is ymmer
oock ydelheyt / ende een quade moeyte.
9 So isser ymmer beter twee dan een: Want Profyt[illegible]
10 si ghenieten doch haers arbeyts wel. Valt vromē[illegible]
haerder eenc/so helpt hem zijn geselle op. Wee schaps.
den ghenen die alleene is/als hi valt so en is
11 daer geen ander/die hem op helpe. Ooc als
twee by malcanderen ligghen/ verwermen sy
malcanderen. Doch hoe can een alleen werm
12 ghewordē? Eene mach verweldicht wor-
C den: Maer twee mogen wederstaen. Want een
drieuoudich snoer en breect niet lichtelijck in
13 tweeen. Een arm kint dat wijs is/ is beter
dan een oude Coninc die een Sot is/ ende en
14 weet hem niet te voorsien. *Daer coemt een Gen.4[illegible]
wt der ghevanckenisse totten Coninckrijck: 1.Re.1[illegible]
"Ende een ander die in zijn Coninckrijcke ge "3.re.1[illegible]
15 boren is/ verarmet. Ende ick sach/dat alle 4.Re.2[illegible]
de leuende onder der Sonnen wandelen by 2.Par.[illegible]
eenen anderen kinde/ die in des geens plaet-
16 se sal opcomen. Ende des volcx dat voor hē
henen ghinck/ en was gheen eynde/ ende des
dat hem na ghinck. Ende en werden van hem
nochtans niet blijde / dat is ymmer ooc ydel-
heyt ende een iammer.

Dat v. Capittel.

1 BEwaert uwen voet/ als ghy totten
A huyse Gods gaet/‖ende coemt dat ghy 1.Re.15[illegible]
hooret. Dat is beter dan der Sotten datmē[illegible]
offer/ wandt sy en weten niet/ wat sy quaets int spre[illegible]
2 doen. En zijt niet snel met uwen monde/en- zijn.
de en laet v herte niet haesten/ yet te spreken
voor Godt: *Want Godt is inden Hemel/eñ Psal.11[illegible]
ghy opter Aerden. "Daerom laet uwer woor "Mat.6[illegible]
den weynich zijn. Want waer veel sorghe is/ Jacob.1[illegible]
daer comen droomen: Ende waer veel woor-
3 den zijn/daer hoortmē de sotten. ‖Ist dat ghy Datmē[illegible]
Gode een gelofte doet/so en vertreckse niet te zijn bel[illegible]
houden. Want hy en heeft geen behagen aen houden
4 de sotte. Wat ghy geloeft dat hout. Het is ‖Deu.2[illegible]
beter/dat ghy niet en geloeft/dan dat ghi niet Psal.7[illegible]
5 en hout/dat ghy geloeft. En verhenget uwē Baru.6[illegible]
mont niet/ dat hy dijn vleesch verleyde / ende
en spreeckt voor den Engel niet: Ick ben ons
schuldich. God mocht toornich wordē op uwe
stemme/eñ verderuē alle werckē uwer handē.
6 Waer veel droomē zijn/ daer is ydelheyt/eñ
7 veel woordē: Maer vreeset ghy God. *Siet Abac.[illegible]
ghy den armen onrecht doē/eñ recht eñ gerech Eccli.4[illegible]
tichept indē lande wech treckē/so en verwon-
B dert v dies voornemens niet. Want daer is
noch een hooghe Hoedere ouer den hooghen/
ende daer zijn noch hoogher ouer die beyde.
8 Daer en bouen is noch de Coninck int ge-
9 heele lant/dat velt te bouwē. "Wie gelt lief Baru.3[illegible]
heeft/die en wort des gelts nemmermeer sat. Tegē[illegible]
Ende wie rijckdom lief heeft / die en sal daer ende ge[illegible]
geen nuttichept af hebbē/dat is ooc ydelheit. minnen
10 Want waer veel goets is/ daer zijnder veel
diet eten. Ende wat batet dien/diet heeft/dan
11 dat hijt met den oogē aensiet? ‖Wie arbeyt/ Eccli.31[illegible]
dien is den slaep soete/ hy hebbe weynich oft
veel geten: *Maer de ouervloedichept des rijc Job.20[illegible]
12 ken en laet hem niet slapen. Dat is een boo
se plage/die ic sach onder der sonnē: Rijcdom
13 bewarē ter schadē/dies dien heuet. Want de Vā ons[illegible]
rijcke vergaet met grootē iammer. Eñ ist dat des rijc[illegible]
hy eenen sone gewonnē heeft/diē en blijft niet
14 inder hant. "Gelijc hy naect vā zijnder moe- Job.1.[illegible]
C der lichaē is gecomē/so vaert hi weder wech/ 1.Tim.[illegible]
gelijc hy gecomen is/ eñ en neemt niet met hē
van sinen arbeyt in zijnder hant/ als hy wech
15 vaert. Dat is een boose plage/dat hy wech
vaert so hy gecomē is. Wat helpet hem dan/
16 dat hy indē wint gearbeyt heeft? Sijn leuen
lanc heeft hy int duyster geten / eñ in grooten
17 ommoet/eñ cranchept/eñ truerichept. ‖Soo Eccle.2.[illegible]
sie ick nv dat voor goet aen / dat het fijn sy: 1.Tim.4[illegible]
Alsmen etet ende drincket/ende goets moet is
in allen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

is alle arbeyt/ die eene doet onder der sonnen
zijn leuen lanc/dat hẽ God geeft: Want dat is
18 zijn deel. Want welckẽ mensche/Godt rijcdõ
eñ goeden eñ gewelt geeft/dat hy daer af etet
ende drincket voor zijn deel / ende vrolijck is
in sijnen arbeyt/dat is een gaue Godts.
19 Want die en denct niet veel aen dat ellendi
ge leuẽ/dewyle dat God zijn herte met vruech
den veruult.

Dat vj. Capittel.

1 A DAer is een ongeluck dat ick sach onder
der Sonnen / ende is ghemeyne byden
2 menschen. *Een dien Godt rijcdom/
goedẽ eñ eere gegeuen heeft/ eñ hem niets en
ghebreeckt dat zijn herte begeert/eñ God hem
nochtans geen macht en gheeft/des seluen te
genietẽ/maer een ander verteret/ dat is ydel-
3 heyt ende een quade plage. Al waert dat hy
oock hondert kinderen wonne/ ende leefde so
lange/dat hy veel Jaren ouer leefde/ende zijn
siele en versadet haer doch van dien goede
niet/eñ bleef sonder graf/van dien spreke ick/
dat een ontijdighe gheboorte beter si dan hy.
4 Want in ydelheyt coẽt hy/eñ in duysternisse
vaert hy daer henẽ/eñ sinẽ naem blyft in duy-
5 sternisse bedect. Hy en wort vande Sonne
niet vrolijc/ eñ en weet geen ruste/ noch hier/
6 noch daer. Al waert dat hy oock twee duy-
B sent Jaer leefde / so en heeft hy doch nemmer
meer eenẽ goedẽ moet. En comet niet alle dinc
7 tot eender plaetsen? Eenen yegelijcken men-
sche is arbeyt opgeleyt na zijnder mate: Maer
8 dat herte en can daer niet by blijuen. Want
wat beschickt een wijs Man meer / dan een
Sot? Wat onderstaet hem de Arme / dat hy
9 onder de leuende wil zijn? Het is beter dat
tegenwoordige goet te ghebruycken/ dan nae
ander ghedencken/ dat is oock ydelheyt ende
10 iammer. Wat ist / wanneer een alschoon
hooch beroemt is? Soo weetmen doch dat hy
een mensche is ende en can niet twisten/tegẽ
11 dien dat hem te machtich is. Want des yde
len dinc is veel/wat heeft eẽ mensche meer
daer af?

Dat vij. Capittel.

1 A WAnt wie weet/wat den mensche nut
is inden leuẽ/also lãge als hy leeft in
zijnder ydelheyt / dwelc wech vaert
gelijc een schaduwe. Oft wie wil den mensche
seggen/wat nae hem comen sal onder der Sõ
2 nen? "Een goet geruchte is beter dan goede
salue /eñ den dach des doots is beter/ dan dẽ
3 dach der geboortẽ. Het is beter in dz claech
huys gaen/dan in dat drinchuys. Int gene is
dat eynde alder menschen/eñ de leuende ne-
4 met ter herten. Trueren is beter dã lachen/
5 wãt door truerẽ wort dat hert gebetert. Dat
herte der wisen is int claechhuys. Eñ dat her
te der Sotten int huys der blyschappen.
6 ‖Het is beter hoorẽ dat scheldẽ des wijsen/
7 dan hooren den sanc der Sotten. Want dat
lachen der Sotten is gelijck dat craecken der
doornen ondẽ den potte/eñ dat is ooc ydelh3.
8 Een wederspanninge / maect eenen wijsen
onwillich/ende verderuet een milde herte.
9 Dat eynde eẽs dinc is beter dã zijn begint
sel. Eẽ verduldige geest is beter dan eenẽ hogẽ
10 geest. En "zijt niet snel vã gemoede/om toor
B nich te worden/ want de toornicheyt rust int
11 herte eens Sotten. En segget niet: Wat ist
dat de voorleden dagen beter waren dan de-
se? Want ghy en vraecht sulcx niet wijsselijck.
12 De wijsheyt met eene erffenisse is goet/ende
helpt dat hem een vander Sonnen verhue-
13 gen can. Want ghelijck als de wijsheyt be-
schermt/ soo beschermt dat ghelt oock. Maer
de kennisse der wijsheyt geeft dat leuen dien/
14 diese heeft. Aensiet de wercken Gods want
wie can dat slecht gemaken dat hy crommet?
15 Inden goeden daghe zijt goets moets/ende
den boosen dach neemt oock voor goet: Wãt
desen schepper God neffens geenen. Daerom
dat de mensche niet wetẽ en sal wat toecomẽ
16 de is. Alderley hebbe ic gesien/den tijt ouer
mijne ydelheyt. Daer is een rechtueerdighe/
C eñ vergaet in zijnder gherechticheyt: Eñ daer
is een godloose/die leeft lãge in zynder boos-
17 heyt. En zijt niet al te rechtueerdich/eñ niet
al te wijs/op dat ghy v niet en verderft.
18 En zijt niet al te godloos/eñ en sottet niet/
19 op dat ghy niet en sterft ter ontijt. Het is
goet/dat ghy dat vatet/ eñ tgene ooc niet wt
uwer hant en laet. Want so wie God vreest/
20 dien ontgaet dien alle. ‖De wijsheyt sterckt 2.Re.20.c.16
den wijsen meer/dan thien gheweldige die in Niemant is
21 der stadt zijn. Want *daer en is gheen men- sonder sonde.
sche op aerden die wat goets doet/ende niet *2.Pa.6.f36
22 en sondige. En neemt oock niet ter herten 4.Es.8.d.35.
al watmen seyt / op dat ghy niet hooren en Luce.17.a.3.
23 moet/dat v uwe knecht vloecket. Want v 1.Joan.1.b.8
herte weet wel/dat ghy ooc ander dicwils ge
24 uloect hebt. Sulcx alle heb ick wijslijck ge-
proeft: "Ick dachte: Ick wil wijs zijn: Maer Job.28.b.12.
25 sy quam verder van my. Het is verre/ wat
salt zijn? Ende is seer diepe/wie wilt vinden?
26 Ick keerde mijn herte om te onderuindẽ/ eñ
D te ondersoeckẽ/eñ te soeckẽ wijsheyt eñ const/
eñ te onderuinden der godloosen dwaesheyt/
27 eñ dolinge der dullen/ "Eñ beuont dat een Prou.7.c.25.
sulckẽ wijf/der welcker herte eẽ nette eñ stric
is/eñ hare handen banden zijn/bitterder si dã
de doot. Wie Gode behaecht/ die sal haer ont
comen: Maer de Sondaer wort door haer ge
28 uangen. Siet/dat heb ick beuonden/ seyt de
Prediker/deen nae den anderen / op dat ick
29 conste onderuonde: Ende mijn siele soecket
noch/eñ en heeftse niet geuonden. Onder duy
sent heb ick eenen mensche geuonden: Maer
ick en heb onder alle die geen wijf geuondẽ.
30 Alleen aenschout dat: Ick hebbe geuonden
‖dat God de menschẽ oprecht gemaect heeft: Gene.1.d.26.
Maer si soecken veel consten. Wie is so wijs? Sapi.2.c.23.
Ende wie can dat wtlegghen? Eccl.10.c.22.

Dat viij. Capittel.

1 A DE ‖wijsheyt des menschen verlicht zijn Prou.7.d.24
aensicht: Maer wie vermeten is/die Vanden eedt
2 wort gehatet. Ick houde dat woort Gods eñ des
3 des Coninckx/ende den eedt Gods. En haest Coninckx ge-
niet van zijnen aensicht te ghaen/eñ en blijft bodt.
niet in een boose sake/want hi doet wat hem
4 gelust. In des Coninckx woort is ghewelt/
ende wie mach tot hem segghen: Wat maeckt
5 ghy? ‖Wie dat ghebodt hout/ die en sal niet Leui.18.a.5.
quaets onderuinden: Maer eens wijsen herte
6 weet tijt ende wijse/ Want een yeghelijck
voornemen heeft zijnen tijt ende wijse. Want
des onghelues des menschen is veel by hem.
7 Want hy en weet niet wat geweest is. Eñ
wie wil hem segghen / wat noch worden sal?
8 Een mensche en heeft gheen macht ouer
den gheest/*den geest te keeren/ende en heeft Job.14.a.4.
gheen macht ter tijt des doots / Eñ en wordt
niet los ghelaten inden strijt. Ende dat god-
loos wesen en verlost den godloosen niet.
9 Dat hebbe ick altemael ghesien/ende ghaf
B mijn herte op alle werckẽ die onder der Son
nen geschieden. Een mensche heerschapt som-
tijden ouer den anderen tot zijnen ongheluck.
10 ‖Eñ daer sach ic godloosen die begrauẽ wa Psal.37.c.35.
ren/die gegaẽ waren/eñ gewandelt haddẽ in
der heyliger stede / eñ waren vergheten inder Al ist dz God
stadt/dat si also ghedaen hadden/ dat is oock niet terstont
11 ydelheyt. Om dat niet gheringe een oordeel straft/ soo sal
en geschiet ouer de quade wercken/daer door zijn straf noch
wort dat herte der menschen vol om quaet te tans niet na
12 doen. Al ist dat een sondaer hondert mael blijuen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

quaet doet / ende nochtans langhe leeft/ So
weet ick nochtãs dat het wel gaen sal den
genen / die Godt vreesen: die zijn aensicht ver
13 mijden. Want het en sal den godloosen niet
wel gaen / ende en sullen(gelijc een schadu-
we)niet langhe leuen/die hē voor Godt niet

Het gaet den gerechtighen als waren sy godloos ende dē godloosen als waren sy gherechtich.
"Eccl. 2.d.24

14 en vreesen: Daer is eē ydelheyt/die op Aer
den geschiet. Daer zijn gherechtighe/ diē gaet
C het nyst/als oft si wercken der godloosen
hadden: Eñ daer zijn godloose / die gaet het
recht/als oft si werckē der gerechtigē hadden.
15 Jck sprac. Dat is oock ydelheyt. "Daerom
loefde ick de vruechde/dat de Mensche niet
beters en heeft onder der Sonnen/dan eten
eñ drincken/eñ vrolijck zijn. Ende dat hem
sulcx gheworde vanden arbeyt zijn leuen lanc/
dat hem God geeft onder der Sonnen.
16 Jck gaf mijn herte om te wetē de Wijsheit/
ende om te aenschouwen de moeyte / die op
Aerden ghesciet / dat een oock noch dach
noch nacht den slaep en siet met zijnen oogē/

Niemant en cant werc verstaen dat onder de sonne ghesciet.

17 Ende ick sach alle wercken Gods / Want
een mensche en can dat werck niet vinden/
dat onder der Sonnen geschiet: Eñ so de men
sche meer arbeypt om te soecken/soo hy min
vint. Al ist dat hy al seyt: Jck ben wijs ende
wetet so en can hijt doch niet vinden.

Dat ix. Capittel.

1 Want ick heb sulcx altemael ter her-
A ten genomen/dat al te ondersoecken.
Dat de gerechtige ende wijse zijn /en
haer Onderdane in Gods hant. Nochtans en
kennet gheen mensche / noch de liefde / noch
den haet eenichs/dien hy voor hem heeft.

Job.9.b.22.
Eccli.2.b.14.
Dat het den godlosen als den gerechtigen gaet.

2 ||Het ontmoet den eenen gelijc den anderē:
Den gherechten ghelijck den godloosen: Dē
goeden ende reynen/gelijck dē onreynen: Diē
die offert/ gelijck dien die niet en offert. Ghe-
lijct den goedē gaet/so gatet den sondaer ooc:
Gelijct den meyneedigen gaet/ soo gatet oock
3 dien/die den eedt vreest. Dat is een boos
dinc onder alle dat onder der sonnen geschiet/
dattet den eenen gaet gelijck den anderen.
Daer af wort oock dat herte der menschē vol
archs ende dwaesheyt blijft in haren herten
haer leuen lanc/daer na moeten si steruen.
4 Want by allen leuendigen is/datmen wen
B schet / namelijck hope(want eenen leuendē
Hont is beter dan eenen dooden Leeuwe)

Gene.3.d.19.
Psa. 89.f.49
Hebr. 9.d.27.

5 *Want de leuende weten: dat si steruen sul
len: Maer de dooden en weten niet/si en ver
dienen ooc niet meer. Want haere gedachte-
6 nisse is vergeten. Datmense niet meer en be
mint/noch en haet/noch en benijdet: Eñ en
hebben geē deel meer op de werelt in alle dien
7 dat onder der Sonnen geschiet. Soo gaet he
nen/eñ etet dijn broot met vruechden/ drinct
uwen wijn met goeden moede/wãt dijn werc
8 behaecht Gode wel. Laet uwe cleederen

Mat. 6.b.17.
||Deu.24.a.5
Prou.5.c.18.

gestadelijck wit zijn /*ende en laet uwē hoof-
9 de geen salue gebreken. ||Gebruyct des le-
uens met uwen Wijue / die ghy lief hebt/soo
lange ghy dat ydel leuen hebt/dat v Godt on
der der Sonnen gegeuen heeft / alsoo lange
als dijn ydel leuen duert. Want dat is v deel
inden leuen / ende in uwen arbeypt/dien ghy
10 doet onder der Sonnen. Alle wat v voorhã
den coemt te doene/dat haest. Want inder Hel
C len/derwaerts ghy varet /en is noch werck/
11 conste/vernuft / noch wijsheyt. Jck keerde
my/eñ sach hoe het onder der Sonnē toe gaet.

2.Reg. 2.c.18
Dat alle dinc leyt aendē tijt ende gheluck

||Dat totten loopen niet en helpet snelle zijn/
totten strijde en helpt niet sterck te zijn/tot-
ter neeringhe en helpt niet geschiet te zijn/tot
ten rijcdom en helpt niet cloeck te zijn. Dat
eene aengenaem si / en helpt niet / dat hy eē
dinck wel can/maer het leyt altemael aen dē

Luce.12.d.35

12 tijt ende geluck. "Oock en weet de mensche
zijnen tijt niet. Maer ghelijck de Visschen ge-
uangen worden met eenen schadelijcken Ha-
ke/ende gelijc de Vogelen met eenen strick ge
uangen worden / so worden de menschen ooc
wech geruct ter quader tijt / alsse hen onuer-
13 huets ouervalt. Jck heb dese wijsheyt oock
D ghesien onder der Sonnen / die my groot
14 dochte. Datter een cleyne stadt was eñ
weynich lieden daer in/ Eñ daer quã eē groot
Coninck eñ belegerdese/eñ timmerde groot
15 Bolwerckē daerom: Ende daer in wort ge Wijsheyd beter dan sterckte.
uonden een arm wijs man / die de selue stadt
door zijn wysheyt coste verlossen. Ende gheen
mensche en gedachte des seluē armen mans.
16 Doen sprac ick: Wijsheyt is beter dan sterc
heyt / * noch wert des armen wijsheyt ver- 2.Re.22.
acht/ende zynen woorden gheen gehoor ghe
17 geuen. Dat doet: Der wijser woordē geldē
meer by den stillen /dan der heeren crijsschen
18 byden Sotten. * Want wijsheyt is beter 1.Re.17.e.
dan Harnasch / Maer een eenige boeue ver-
19 deruet veel goets/ Also verderuen de scha-
delijcke vliegen goede salue: Daerom is som-
wijlen dwaeshet beter / dan wijsheyt eñ eere.
20 Want des Wijsen herte is tot zijnder rech-
ter zijden: Maer des sotten herte/is tot zijn-
21 der slincker zijden. Al is de Sotte ooc selue
sotachtich in zijnen doene / nochtans houdt
22 hy alle man voor een Sot. Daerõ als eens
geweldigen pochen teghen uwen wille voort
gaet/so en laet v niet vertoornen. Want "toe Verhengt
gheuen stillet groot ongeluck.

Dat x. Capittel.

1 Aer is een ongeluc/ dat ic sach onder
A der sonnen/te weten / onuerstant dat
onder den geweldigen gemeyne is/
2 Dat een Sot sittet in grooter weerdicheyt
3 ende de Rijckē hier beneden sitten. *Jc sach Prou. 17.
knechten op rijpeerden / eñ Vorsten te voet
4 gaen gelijc knechten. ||Maer wie eenen cuy Pro. 26.c.
le maect die sal seluer daer in vallen: Eñ wie 1.Hes.7.c.
den tuyn breect / dien sal een slange steken. Susan.g.
5 Wie stenē wech wētelt/die sal daer moeyte
mede hebben: Eñ wie hout clieft/die sal daer
6 af ghequetst worden. Jst dat een ijser plomp Wijsheyt w
B wort /eñ aen de wate ongheslepen blijft / soo door neerst
moetmēt met macht weder scherpen: Also vol heyt verc
7 ghet ooc wijsheyt der neersticheyt. Eē clap
paert en is niet beter/ dan een slange/ die on
8 besworen steect. De woorden wten monde
eens wijsen/zijn lieffelijck: Maer des Sotten
9 lippen verslinden hem seluen. Dat begin-
sel zijnder woorden is Sotheyt/ eñ dat eynde
10 is schadelijcke dwaesheyt. Een Sotte maect
veel woorden/want de mensche en wetet niet
wat geweest is. Eñ wie wil hem seggen wat
11 na hem zijn sal? Den arbeypt der sotten wort
C hen suer/de wyle men niet en weet inde stadt
12 te gaen. Wee v lant "dies Coninck een kint Esai.3.a.
13 is/eñ dies Vorsten vroech eten. Wel v lant
dies Coninc edel is/eñ diens vorsten ter rech
ter tijt eten/ter sterckheyt ende niet ter lust/
14 (Want door luyheyt sincken de balcken/eñ Schade de luyheyt.
door trage handē wort dat huys lekende) dat
15 doet/ Sy maken broot tot eenen lachen/ *eñ *Ps.104.b
den wijn moet de leuende verblyden/ende dat Eccli. 32.a
16 gelt moet hen alle dinc te wege brengē. En
vloect den Coninc niet in dijn herte/ ende en
vloect den rijckē niet in uwe slaepcamer. Wãt
de vogelē des hemels voerē de stemme wech.
Ende die vederen hebben/seggent na.

Dat xj. Capittel.

1 Laet || dijn broodt ouer dat water va- Luce. 14.b.
A ren/so sult ghijt vinden op langē tijt.
2 "Deylt wt onder seuen ende onder Tobi.14.b.
achte/want ghy en weet niet / wat ongeluck
3 opter Aerden comen sal. Als de wolcken
vol zijn/so gheuen sy reghen op de aerde: Eñ
als

als den boom valt/hy valle Zuytwaerts oft
Noordtwaerts / nae welcke plaetse hy valt/
4 daer sal hy ligghen. Wie op den wint acht
die en saeyt niet: Ende wie op de wolckē siet
die en maeyt niet. *Ghelijck als ghy den
wech des windts niet en weet / ende hoe de
ghebeenten in smoeders lichaem bereyt wor-
den/also en cont ghy Godts werck oock niet
gheweten/dat hy doet ouer al. Vroech saeyt
5 dijn saet/ ẽ uwe handt en late tsauonts niet
af. Wāt ghy en weet niet/oft dit/oft dat wel
gheraken sal. Ende oft alle beyde wel ghe-
raecte/so waert des te beter. Dat licht is
soete / ende den ooghen lieflijck de Sonne te
sien. Al ist dat een mensche langē tijt leeft/
ende is vrolijck in allen dingen/so gedenct hy
doch slechts der quader daghen / dat haerder
so vele is. Want alle wat hem ghebuert is/
dat is ydelheyt.

Dat xij. Capittel.

SO verblijt v iongelinc in uwer iuecht/
ende laet dijn herte vrolijc zijn in uwer
iuecht. Doet wat uwer herten lustet/
ende uwen ooghen behaecht/ Ende weet dat
Godt v/om alle dit/voort oordeel sal leyden.
*Laet de truericheyt wt uwer herten/ ende
neemt dat quaet van uwen lichaem. Want de
kintsheyt ende iuecht is ydelheyt. Ghedenct
ws scheppers in uwer iuecht/ eer dan de qua
de daghen comen/ẽ de iaren ghenaken/wan
neer ghy sult seggen: Sy en behagen my niet.
*Eer dan de Sonne ẽ dat Licht / de Ma-
ne/de Sterren duyster worden/ ende wolcken
weder comen na den reghen. Ter tijt als de
wachters in huys beuen/ende de stercke hen
crommen/ende de Molders ledich staen / dat
haerder so weynich geworden is/ ende de ge-
richten door de vensters duyster worden / ẽ
de dueren opter straten toe gesloten worden/
dat de stemme der molenarinnen so lijselijck
wort/ende ontwaect als den voghel singt/ ẽ
alle dochteren des sangs haer buyghen.
Dat oock de hooghe vreesen/ende ontsien
op den weghe/als den Amandelboom bloeyt/
ende de Sprinckhaen verladen wort / ẽ alle
wellust op hout (want de mensche vaert der-
waerts/daer hy eewelijck blijft/ẽ de clagers
gaen omme op de strate) Eer dan den silue-
ren strick wech coemt/ẽ de gulden adere ver
loope/ende den eemer verleke aen den putte/
ende dat dat rat breke aen den putte. *Want
dat stof moet weder totter aerden comen/ge-
lijck hy geweest is: "ende de gheest weder tot
Gode/dien hem gegeuen heeft. ||Alle dinck
is gheheel ydel/sprack de Prediker / gheheel
ydel. Die selue Prediker en was niet alleen
wijs/maer leerde oock den volcke goede lee-
ringe/ende merckte/ẽ ondersocht/ *ẽ maecte
vele Sprueken. Hy socht dat hy aengename
woorden soude vinden / ende schreef te recht
de woorden der waerheyt. ||Dese woorden
der Wijsen zijn spiesen ende nagelen/geschre-
uen door de Meesters der gemeynten/ẽ van
eenen Herder gegeuen. Wacht v mijn sone
voor andere meer/want vele boeckē makens
en is geen eynde/ende veel predikens maect
dat lijf moede. Laet ons de hooftsomme al-
der leeringen hooren: ||Vreest God/*ẽ hout
zijne gheboden/ want dat behoordt alle men-
schen toe. Want"God sal alle wercken
voort Ordeel brenghen / ||dat ver-
borghen is / het si goet
oft quaet.

Eynde des Predikers
Salomo.

Dat hooge Liet
Salomo.

Dat eerste Capittel.

1 Hy cusse my metten cusse zijns Dese capitte-
A monts/ wāt uwe borstē zijn lief- len hebben eē
2 lijcker dan wijn/ Datmen v geestelicke sin
goede salue riecke.*Uwē naem tracterēde vā
is een wtgestorte salue/daerom Christo ende
beminnen v de meyskens. zijn bruyt de
3 Trect my na v/so loopen wy. De Coninc Gemeynte.
leydet my in zijn Camere/Wy verblijden ons *Eccle. 7.a.2
ende zijn vrolijck ouer v: Wi gedencken uwer Prou. 22.a.1
borsten meer dan des wijns: De vroome be- Eccl. 42.a.7.
4 minnen v. Ick ben swert/maer seer lieflijck/
B ghy dochtere Jerusalems/ghelijck de Hutten
5 ||Kedar/"gelijck de Tapite Salomo. En Gen. 25.b.12.
siet my niet aen/dat ick so swert ben/ *want "2.Pa.3.c.14
de sonne heeft my verbernt. Mijnder moeder *Psa.121.a 6
kinderen zijn toornich op my / men heeft my Apoc. 7.c.16.
tot eender bewaerderssen der wijnbergen ge-
set: Maer mijnen wijnberch die ick hadde/ en
6 heb ick niet bewaert. Gheeft my te kennen
ghy die mijn siele bemint/waer ghy weydet/
waer ghy rust inden middage/op dat ick niet
herwaerts ẽ derwaerts ghaen en moete/ by
7 de cudden uwer gesellē. En kent ghy v niet
ghy schoonste onder den wyuen/ so gaet henē
wt op de voetstappen der schapen/ende weyt
8 uwe bocken by der herderen huysen. Ick ge-
lijcke v mijne vriendinne/ mijnen reysighen
9 ghetuych aen den wagen Pharao. Uwe
C wangen staen lieflick inden spansel/ẽ uwen
10 hals inde keten/ Wy willen v gulden span-
11 selen maken met siluerern puckelkens. Doē
hem de Coninck herwaerts keerde/ghaf mij-
12 ne Nardus zijnen rueck. Mijn vrient is my
een busselken myrren/dat tusschen mijn borstē
13 hangt. Mijn vrient is my een druyuen cof-
14 fer inde wijngaerden te Engeddi. ||Siet/ Cant. 6.a.4.
mijn vriendinne / ghy zijt schoon/schoone zijt
ghy."Uwe oogen zijn gelijck duyuen oogen. Cant.5.b.12.
15 Siet/mijn vrient/ ghy zijt schoon ẽ lieflijc.
16 Ons bedde groenet. Onser huysen balcken
zijn Cederen: Onse latten zijn Cypressen.

Dat ij. Capittel.

1 ICk ben een Bloem te Saron / ende een
2 Roose int dal. Ghelijck een roose on-
A der de doornen/ soo is mijn vriendinne
3 onder de dochteren. Gelijck eenen appelboō
onder de wilde boomen/so is mijn vrient on-
der den sonen. Ick sit onder de schaduwe diēs
dien ick begeere/*ende zijn vrucht is mijnder Ps.119.n.103
4 kelen soete. Hy leydt my in den wijnkelder/
5 ẽ de liefde is zijn banier ouer my. Hy ver-
quict my met bloemen/ende laeft my met ap-
pelen: Want ick ben cranck van liefden.
6 ||Sijn slincke handt leyt onder mijn hooft/ Cant.8.a.3.
7 ẽ zijn rechte hant omhelset my. "Ick be- "Cant.3.a.5.
B sweere v ghy dochteren Jerusalems / by den
Rehen oft by den Hinden op den velde / dat
ghy myne vriendinne niet op en weckt/ noch
en roert/tot dattet haer seluen behaecht.
8 Dat is de stemme mijns vrients. Siet/hy
coemt/ẽ huppelt op den berghen/ ẽ springt
9 op de cleyne bergen. Mijn vrient is gelijck
eenen Rhee oft ionghen Hirte. Siet/hy staet
achter onsen wandt / ẽ siet doort venster ẽ
10 kijct door de tralien. Mijne vrient antwoor-
det ẽ spreeckt tot my: Staet op mijn vrien-
dinne/mijn schoone/ende coemt herwaerts.
11 Want siet/de winter is vergaen/ den regen
12 is wech ende daer henen/ De bloemen zijn
daer voort gecomen inden lande/De Meytijt
is toe ghecomen / ende de Torteldnyue laet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

13 haer hooren in onsen lande/ Den vijchbooñ
Cant.7.b.12. heeft knoppen ghecreghen/ *De wijnstocken
hebben oogen gecregen/ eñ geuen haren ruec.
C Staet op mijn vriendinne/ eñ coẽt/mijn scho-
14 ne coemt herwaerts. Mijn duyue inde keye
gaten/inde steenreten/ toont my uwe gedaen
te. Laet my uwe stemme hooren / want uwe
stemme is soete/eñ uwe gedaente is lieflijck.
15 Vangt ons de vosschen/de cleyne vosschen
Psa. 80.b.14 ‖die de wijnbergen verdernẽ/want onse wijn
16 bergen hebben oogen gecregen. Mijn vrient
is mijne/ eñ ick ben zijne/ die onder de roosen
17 weydet/ Tot dat den dach coel worde/eñ de
schaduwen wijcken. Keert weder/ wort gelijc
een Rhee/mijne vrient/oft gelijck een ionghe
Hirte op de scheyde bergen.

Dat iij. Capittel.

1 IC sochte snachts in mijn bedde/diẽ mijn
Cant.5.b.6. A siele bemint. *Jck socht hem/maer ick en
2 vant hem niet. Jck wil opstaen/eñ in
de stadt omgaen/ op de steechskens eñ stratẽ/
ende soecken dien/die mijn siele bemint. Jck
3 sochte/maer ick en vant hem niet. De wach
ters die inde stadt omme gaen/die vondẽ my.
En hebt ghy niet gesiẽ/die mijn siele bemint?
4 Doen ick een weynich voorby hen quam/
daer vant ick dien mijn siele beminnet. Jck
houde hem/eñ en wil hem niet verlaten / tot
dat ick hem brenge in mijnder moeder huys/
Cant. 8.a.4. 5 in mijnder moeder camer. *Jck besweere v
ghy dochteren Jerusalems/ by den Rehen oft
Hinden opten velde / dat ghy mijne vrien-
dinne niet op en weet noch en roert/ tot dat-
6 tet haer seluer lustet. Wie is die / die op-
waerts gaet wt der woestijnen/ gelijck eenen
B rechten rueck / gelijck een gerueck van Myr-
ren/wieroot/ eñ alderley puluer eens Apote-
7 kers? Siet/rontsom dat bedde Salomons/
staen tsestich stercke wt dẽ stercken in Jsrael.
8 Sy houden alle sweerden/eñ zijn bequaem
te strijden. Een yegelijc heeft zijn sweert aen
zijn dyye/om der vreesen willen in der nacht.
9 De Coninck Salomo liet hem een bedste-
10 de maken van hout wt Libanon. Der sel-
uer Colomnen waren siluerẽ/dat deckse gul-
den/dat sitten purpuren/ den vloer midden in
was lieflijck gheplaueyt/om der dochteren te
11 Jerusalẽ wille. Gaet wt/eñ sietet ghy doch
teren Sion/den Coninck Salomo in de croo-
ne/daer mede hem zijn moeder gecroont heeft
inden daghe zijns hoochtijts/eñ inden daghe
der blijschappen zijns herten.

Dat iiij. Capittel.

1 SIet mijn vriendinne / ghy zijt schoon/
A siet/schoone zijt ghi. Uwe oogẽ zijn ge
lijc duyuen oogen/ tusschen uwe vlech
Cant.6.a.5. ten. *Uwe hayr is gelijc de geyten schaer/die
2 gheschoren zijn op den berch Gilead. Uwe
tanden zijn gelijck de cudde met besnedender
wolle/die wt der wasschen comen / die alte-
mael tweelingen dragen / eñ onder hen en is
3 geene onvruchtbaer. Uwe lippen zijn gelijc
een rosijnvarwen snoer / eñ uwe redene lief-
lijck. Uwe wangen zijn ghelijck de schale aen
den granaetappel tusschen uwe vlechten.
4 Uwẽ hals is ghelijck den Toorne Dauid/
met borstgeweer getimmert/ daer aẽ duysent
schilden hangen/eñ alderhande wapenen der
Cant.7.a.3. 5 stercken. ‖Uwe twee borsten zijn gelijc twee
ionge Rehen tweelingen/ die onder de Roo-
6 sen weyden/ Tot dat den dach coele worde
eñ de schaduwe wijcke. Jck wil totten Myr-
rhen berch gaen/eñ totten Wieroot heuuele.
7 Ghy zijt in alder manierẽ schoon mijn vriẽ-
8 dinne/eñ daer en is geen vlecke aẽ v. Coẽt
B mijn Bruyt van Libanon / coemt van Liba-
non/gaet in/treedt herwaerts vander hooch
4.Reg.5.c.12 ten‖Amana/van der hoochten Senir eñ Her-
mon/vander wooninghen der Leeuwen/van
9 den bergen der Leopaerden. Ghy hebt my
dat herte genomen / mijne suster lieue bruyt/
met uwer ooghen eene/eñ met uwer halske-
10 tene eene. Hoe schoon zijn uwe borsten mijn
sustere/lieue bruyt. Uwe borsten zijn lieflijc-
ker dan wijn/eñ den rueck uwer saluen gaet
11 te bouen alle cruyden. Uwe lippen mijn
bruyt/zijn gelijc druppende honichseem. Ho-
nich eñ melc is onder uwe tõge. Eñ uwẽ clee-
der rueck / is ghelijck den rueck Libanon.
12 Mijn suster/lieue bruyt / ghy zijt eenen be-
C slotenẽ hof/eẽ besloten fonteynadere/eenẽ be-
13 segelden put. Uwe vrucht is ghelijck eenen
lusthof van granaetappelẽ/ met edelen vruch
14 ten/Cyprẽ met Nardus/ Nardus met Saf-
fraen/Calmus eñ Caneel/met alderley boo-
mẽ des Wieroocx/ Myrrhe eñ Aloes/met alle
15 beste cruydẽ/ Gelijc een hof fonteyne/gelijc
een fonteyne der leuender waterẽ/die van Li
16 banon vloeyen. Staet op Noordenwint/
ende coemt Zuydenwindt / ende waeyt door
mijnen hof/op dat zijn cruyden druppen.

Dat v. Capittel.

1 MIjne vrient come in zijnen hof / eñ ete
A van zijne edele vruchten. Jc come mijn
suster lieue bruyt in mijnen hof. Jck
heb mijnen Myrrhe met mijnen cruyden af
ghebroken. Jck heb van mijn seem met mijnẽ
honich gheten. Jck heb van mijnen wijn met
mijnen melcke gedroncken. Etet mijne bemin
den/eñ drinct mijne vrienden/ eñ wort dronc-
2 ken. Jck slape/maer mijn herte waect/daer
is de stẽme mijns vrients/die aenclopt: Doet
my open lieue vriendinne / mijne suster/mijn
duyue/mijn vrome. Want mijn hooft is vol
dauws/ende mijn hayr vol nachtdruppelen.
3 Jck heb mijnen rock wt ghetrocken/hoe sal
B ick hem weder aen ghetrecken? Jck heb mijne
voeten gewasschen/hoe sal ickse weder vuyle
4 maken? Maer mijn vrient steect zijn handt
door eẽ hol/eñ mijn lichaem beeft daer voor.
5 Doen stont ick op/dat ic mijnen vrient opẽ
soude doen. Mijne handen droopen met Myr
rhen/ende Myrrhen liepen ouer mijn vinge-
6 ren/aen den grendel aent slot. Ende doen
ick mijnen vrient open ghedaen hadde / was
hy wech/ende henen ghegaen. Doen ghinck
mijn siele wt nae zijn woort. ‖Jck socht hem/ Can
maer ick en vant hem niet. Jck riepe/ maer
7 hy en antwoorde my niet. De wachters die
inde stadt omgaen / vonden my/die sloeghen
C my wonden. De wachters opter mueren na-
8 men my mijnen sluyer. *Jc besweere v ghy Can
dochteren Jerusalems/vint ghy mijnẽ vrient/ 3.a.5
so segt hem/dat ick van liefden cranck ligge.
9 Wat is uwe vrient voor andere vrienden/
o ghy schoonste onder den wijuen? Wat is u-
we vrient voor andere vrienden/dat ghy ons
10 so besworen hebt? Mijne vrient is witte eñ
11 root/wtgecoren onder veel duysenden. Sijn
hooft is dat fijnste gout. Sijn hayren zijn ge-
12 crolt/swert ghelijck een raue. Sijn ‖ooghen Can
D zijn gelijck duyuen oogen/ aen de waterbekẽ/
met melck gewasschen/eñ staen inde volheyt.
13 Sijne kinnebacken zijn gelijck de wassende
Cruythoofkens der Apotekers. Sijn lippen
zijn gelijck Roosen/die met vloeyender Myr-
14 rhen druppen. Sijn handen zijn gelijck gul-
den ringhen/vol Torkoysen. Sijn lichaem is
ghelijck reyn yuoore met Saphiren ver-
15 ciert. *Sijne beenen zijn ghelijck Marmor Eccl
colomnen/gefundeert op gulden voeten. Sijn
ghedaente is gelijc Libanon/ wtuercoren ge-
16 lijck Cederen. Sijn kele is soete eñ gheheel
lieflijck. Een sodanigen is mijn vrient/mijne
vrient is een sodanighe/ghy dochteren Jeru-
salems.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Dat vj. Capittel.

1 Werwaerts is uwe vrient ghegaen
A O ghy schoonste onder de wijuen?
Werwaerts heeft hem v vrient ghe-
keert? So willen wy met v hem soecken.
2 Myn vrient is neder gegaen in zijnen hof/
totten cruythoofkens/dat hi hem in de houë
soude weyden/eñ roosen pluckë. Myn vriët
is myn / ende ick ben zijn/die hem onder de
roosen weydet. *Ghy zijt schoone myn vrië
dinne / gelijc Thirza/lieflijck gelyck Jerusa-
lem / verschrickelijck gelijck een heyrscherp-
te. (Keert uwe ooghen van my /want sy
maken my yverich) *Uwe hayren zijn gelijck
een cudde Geyten/die opten berch Gilead ge
schoren zijn. Uwe tanden gelijck een cudde
Schapen/die wt der wassche comen/die alte-
mael tweelingen dragen/ ende daer en is gee
ne onvruchtbaer onder hen. Uwe wangen
zijn ghelijck een schale aen eenen Granaetap
pele/ tusschen uwe vlechten. ‖Tsestich is der
Coninginnen/eñ tachtentich der Byslaper-
schen/eñ der Meyskens en is gheen ghetal.
Maer een is myn Duyve/myne vrome. Eë
is haerder moeder die liefste / ende de wtuer
corene haerder moeder. Doense de dochteren
sagen presense die selue salich. De Coningin
nen eñ de Byslaperschen loefdense. Wie is
die voort coemt gelijck den dageraet / schoo-
ne ghelijck de Mane / wtuercoren gelijc de
Sonne/verschrickelijc gelijc de Heyrscherpte?
Jck ben nedergegaen inden noothof om te
beschouwen de struyckens aende beke/om te
sien oft den wijnstok bloeyt / oft de granaet-
appelelen groenden. Myne siele en wistet
niet/dat hy my tot eenen wagë Amminadab
ghesett hadde: Keert weder / keert weder/
O Sulamith : Keert weder / keert weder/
dat wy v aenschouwen. Wat siet ghy aen Su
lamith/dan reyen te Mahanaim.

Dat vij. Capittel.

Hoe schoon is uwen ganck in den schoe
nen/ ghy Vorsten dochter? Uwe lende
nen staen ghelijck aen malcaende-
ren/ ghelijck twee spanseelen/die des Mee-
sters hant gemaect heeft. Uwen nauel is
gelijck eenen ronden beker/ dië nemmermeer
dranck en onbreect: Uwen buycke is ghelijck
eenen Terwen hoop/met Roosen omsteken.
‖Uwe twee borsten zijn ghelijc twe ionghe
Rehen tweelinghen . Uwen hals is ghelijck
eenen yuooren Toorne / Uwe oogen zijn ge-
lijck de Poelen tot Hesbon / aen de poorte
Bathrabbim. Uwen Nuese is ghelijck den
Toorne op Libanon /die teghen Damascon
siet. Uwe hooft staet op v/gelijc Carmelus
Dat hayr op uwe hooft is gelijck den Pur-
pur des Coninckx in ploeyen gebödenˑ. *Hoe
schoone ende hoe lieflijc zijt ghy ghy beminde
in wellusten. Uwe lengde is ghelijck eenen
palmboom/ende uwe Borsten den wijndruy-
uen. Jck sprack: Jck moet op den Palmboõ
climmen/ende zijne tacken aengrijpen . Laet
uwe borsten zijn gelijc druyuen aen den Wijn
stock/ Ende uwer nuesen ruecke ghelijck
Appelen /ende uwe kele gelijc goeden Wijn/
die mijnen Vrienden glat in gae / ende spre-
10 ke van ouden [dinghen.] Myn vrient is
11 myn ende hy hout hem tot my. Coët myn
vrient / laet ons wt gaen op dat velt / ende
12 op de dorpen blyuen. Op dat wy vroech
op staen totten Wijnbergen/dat wy sien / oft
den wijnstock bloeye / * ende oogen ghecre- Cant. 2.c.13.
gen heeft. Oft de Granaetappelboomë wtge-
slaghen zijn. Daer wil ick v myne Borsten
13 gheuen. De Lelien gheuen den rueck ende
voor onse duere zijn alderhande edele vruch-
ten/Myn vrient/ick hebbe v beyde nieuwe
ende oude gehouden.

Dat viij. Capittel.

1 O Dat ick v myn Broeder / ghy die myn-
A der moeder borsten suyghet / daer buy
ten vonde / ende v cussen moeste dat
2 my niemant en beschimpte. Jck wilde v
leyden /ende in mynder moeder huys bren-
ghen /daer ghy my leeren sout. Daer wilde
ick v drencken met gemaecten wijn/ende met
ten most mynder granaetappelen. *Sij- Cant.2.a.6.
ne slincke hant leyt onder myn hooft / ende
4 zijne rechte hant omhelset my. Jck beswee-
re v dochteren Jerusalems/dat ghy myne be-
minde niet op en wect/ noch en roert/tot dat
5 tet haer selue lustet. Wie is die/die daer op
vaert van der woestijnen/ende lenet op hae-
ren vrient? Onder den Appelboom wecte ick
v/daer uwe moeder v ghebaert hadde / daer
met v gelegen heeft/ die v gewonnen heeft.
6 Settet my gelijck eenen segel op uwe herte
ende gelijck eenen segel op uwen arme: Want
de liefde is sterck ghelijck de doot / ende y-
uer is vaste ghelijc de Helle. Haren gloet is
7 yverich / eñ een vlamme des Heeren/ Dat
‖oock vele wateren de liefde niet en mogen Rom. 8.e.35.
wt blusschen/noch de stroomen die verdrinc-
ken. Al wilde een allet goet in zijnen huyse
om de liefde gheuen/so en soude dat alle niet
8 gelden. Onse suster is cleyne / ende en heeft
gheene Borsten. Wat sullen wy onser suster
9 doen alsmense nv sal aen spreken/ Js sy
eenen muere / so willen wy siluere bolwerc-
C ken daer op timmeren: Js si een duere / soo
willen wijse vestigen met Cederen tafelen.
10 Jck bin een muere/eñ myne borsten zijn ge
lijck Toornen/ daer ben ick ghewordden voor
zijnen oogen / als de geene die vrede vindet.
11 Salomo heeft eenë Wijnberch tot Baalha
mon. *Hy gaf de Wijnberch den bewaerders/ Mat.21.d.33.
dat een yegelijc voor zijn vrucht brachte duy-
12 sent siluerlingen. Mijnen wijnberch is voor
my/v Salomo behoorende duysent/maer den
bewaerdõs twee hondert met zijnen vruch
13 ten. Ghy die in de Houen woont/
laet my uwe stemme horen/de ge-
selschappen mercken daer op.
14 Vliet myn vrient/ eñ zijt
ghelijc eenë Rhee oft
ionghen hirte/op
den Cruydt
bergen.

* *
*

Eynde des hooghen Liets
Salomonis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

De Prophetien der Propheten.

Luc.24.d.43.

Dit zijn de Redenen die ic tot v seyde/doen ick noch bi v was. Want het moet altemael veruult worden wat van my ghe-schreuen is in de Wet Mosi/ inde Propheten ende in de Psalmen.

1. Jesaia.
2. Jeremia.
3. Hezekiel.
4. Daniel.
5. Hosea.
6. Johel.
7. Amos.
8. Obadia.
9. Jona.
10. Micha.
11. Nahum.
12. Habacuc.
13. Sephania.
14. Haggai.
15. Sacharia.
16. Maleachi.

2.*Pet.*1.*d.*21.

Daer en is noch noyt gheen Prophetie wt Menschelijcken wille voort ghebracht/ maer de Heylighe menschen Gods hebben ghesproken/ gedreuen zijnde van den Heyli-ghen Gheest.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

De Propheet Jesaia.

Dat eerste Capittel.

1 DIt is dat ghesichte Jesaie des
A soons Amos/dat hy sach vā Ju=
da eñ Jerusalem/ ‖ in der tijt O=
sie/Jotham/ Ahas/eñ Jehiskia/
2 der Coninghen Juda. Hoort
"ghy Hemelen / ende ghy Aerde
neemt ter ooren. Want de Heere spreect : Jck
hebbe kinderen opgevoet ende verheven / eñ
3 si zijn van my afghevallen. *Een Osse kent
zijnen heere/eñ een ezel de cribbe zijns heerē:
Maer Jsrael en bekennet niet/eñ mijn volck
4 en verstatet niet. ‖O wee des sondighen
volcx / des volcx van grooter misdaet / des
boosachtigen saets/der schadelijcker kinderē/
die den Heere verlaten/ "Den Heylighen in
5 Jsrael lasteren/eñ te rugghe wijcken. Wat
salmen meer aen v slaen? Als ghy des afwijc=
kens dies niet dan te meer en maeckt? Dat
gantsche hooft is cranck/dat gheheel hert is
6 mat. ‖Van der voetsolen aen totten hoofde
toe/en isser niet gesonts aen hem: Maer won
den ende stramen/eñ etterbuylen/ die niet ver
maect/noch verbonden/ noch met olie versoet
7 en zijn. "Vwe lant is woest/uwe steden zijn
met vier verbrandt. Vreemde verteeren uwe
ackers voor uwen oogen/ ende het is woest/
ghelijck dat/dat door vreemde verheert is.
8 Maer so wat daer noch overgheblenen is
B vander dochter Sion / dat is ghelijck als een
huysken in eenen wijnberch / als een nacht=
hutte in den concommer hof/als een verheer=
9 de stadt. *Jn dien ons de Heere Sebaoth
niet een weynich en liet overblijven/ so warē
10 wy ‖als Sodom ende Gomorra. Hoort des
Heeren woordt / Ghy Vorsten van Sodom:
Neemt ter ooren onses Gods wet ghy volck
11 van Gomorra. Wat "sal my de menichte u=
wer offerhanden? Spreect de Heere. Jck ben
sadt der Brandtofferen vanden Rammen/en=
de des vets van den ghemesten : Ende ick
en hebbe gheenen lust totten bloede der Os=
12 sen/der Lammeren ende Bocken. Als ghy
in caemt voor my te verschijnen. Wie eyscht
sulcks van uwen handen/ dat ghy op mijnen
13 voorhof tredet? ‖En brenghet niet meer
Spijsoffer soo te vergheefs. Dat Rueck=
14 werck is my eenen grouwel. De* Nieuwe
Maenden ende Sabbathen daer ghy in te sa
men coemt/eñ moeyte ende angst hebt/die en
vermach ick niet. Mijn siele is viant uwer
nieuwer Maenden ende iaerghetijden/boven
maten zijn my de selve verdrietelijck/ick bens
15 moede te lijden. *Ende al steect ghy schoon
uwe handen wt/ soo verberghe ick doch mijn
ooghen van v. ‖Ende al bidt ghy schoon veel
"soo en hoore ick v doch niet/want uwe han
16 den zijn vol bloedts. *Wascht/ reynicht v/
C ‖doet uwe boos wesen van mijnen ooghen.
17 Laet af vant boose/ Leert wat goets doen/
denct op tghene dat recht is. "Helpt den ver=
druckten/ *doet den weesen recht/ende helpt
18 der weduwen saken/ Soo coemt dan/ende
laet ons te samen rechten/spreeckt de Heere.
Al is uwe sonde alschoon bloet root/ so sal sy
doch sneeuwit worden. Ende oft si alschoon
is als rostijnverwe / soo sal si doch als wolle
19 worden. ‖Jn dien ghy my hooren wilt/soo
20 sult ghy des lants goeden genieten: "Maer
ist dat ghy v weyghert/ ende zijt onghehoor=
saem/soo sult ghy van den sweerde gheghe=
ten worden. Want den Mondt des Heeren
21 seytet. Hoe gaet dat toe? Dat de vroome
Stadt een Hoere ghewordeu is: Sy was vol
rechts / Gherechticheyt woonde daer inne/
22 maer nv Moordenaers. *Vwe silver is Prov.25.a.4
schuym ghewoorden / ende uwen dranck met Ezec. 22.b.18
23 water ghemengt. V Vorsten zijn afvalli=
ghe ende der dieuen gesellen. ‖Sy nemen al= Deut.17.a.2.
le gheerne geschencken/ ende dencken op gif= Psal. 15.a.5.
ten: "Den Weeskens en doen si gheen recht/ Ezec. 22.b.12
ende der Weduwen sake en coemt niet voor "Jere. 5.d.26
24 haer. Daerom spreeckt de Heere Heere Se Mala. 3.a.5.
D baoth / de Machtighe in Jsrael. O wee/ick
sal my trooften door mijne vianden / ende my
25 wreecken door mijne vianden. Ende moet
mijne handt teghen v keeren / ende uwen
schuym op dalder louterste vaghen / ende al
26 v Tin wech nemen/ *Ende v weder Rech= Jere.3.b.10.
ters gheven/ghelijck te vooren waren / ende
Raetsheeren ghelijck int beghinne. ‖Als dan Zacha.8.a.3.
sult ghy een Stadt der gherechticheyt / ende
27 een vroome Stadt heeten. Sion moet door
recht verlost worden/ ende hare ghevanghe=
28 nen door gherechticheyt. Op " dat de O= Psal. 125.a.3
vertreders ende Sondaers tsamen met mal= Straffe der
canderen in stucken ghebroken worden/ *en= godloosen.
de die den Heere verlaten / vergaen. *Psa.125.a 5
29 Want sy moeten te schande worden / van= Jere. 17.b.13.
den Eycken daer ghy lust toe hebt / ende be=
schaemt worden van de hoven / die ghy ver=
30 kiest. Wanneer ghy zijn sult / ghelijck een
Eycke met dorre bladeren/eñ ghelijck als ee=
31 nen hof sonder water. Als de beschuttinge
zijn sal ghelijck als heyde/ende zijn doen/ ge=
lijck een voncke / ‖ ende beyderley tsamen Ezec.21.a.3.
aengheesteecken worde/dattet niemant wt en
blussche.

Dat ij. Capittel.

1 DIt is dat Jesaia de soone Amos sach
2 van Juda ende Jerusalem. "Jn de Mich. 4.a.1.
A laetste tijt sal dē*Berch/ daer des Hee *Dan. 2.e.35
ren huys is/ghewisse zijn / hoogher dan alle Vā de roepin
berghen/ ende boven alle hevelen verheven ge der heyde
worden. ‖Ende alle heydenen sullen daer toe nē totter kerc
3 loopen/ Eñ veel volcks henen gaen/eñ seg= ke Gods.
gen: "Coemt laet ons op den Berch des Hee ‖Zach.8.d.21
ren gaen/totten huyse des Gods Jacobs/dat "Psa.122.a 1
hy ons leere zijne weghen/ende dat wy wan= Jere.31.a.6.
delen mogen op zijne voetpaden. *Want van *Psa. 50.a.2
Sion sal de Wet wt ghaen/ende des Heeren Acto.1.a.8.
4 woordt van Jerusalem. Ende‖hy sal ordee= ‖Psa.110.a 6
len onder de Heydenen / ende straffen veel
Volcks. * Dan sullen si hare sweerden tot Joel.3.b.10.
Ploechijsers / ende hare spiessen tot Sicke=
len maken. Want gheen volck en sal teghen
dandere een sweert opheffen. Ende en sullen
5 voortaen niet meer leeren oorlogen. Comet
ghy van den huyse Jacobs/laet ons wande=
6 len int licht des Heeren. Maer ghy hebt oorsake waer
B dijn Volck dat huys Jacobs laten varen. om Godt zijn
Want si bedrijvens meer/ dan die teghen den volck verla=
opganck der Sonnen/ Ende zijn dachverkie= ten hadde.
sers ghelijck als de Philisteen/ende maecken
7 der vreemder kinderen veel. Haer landt is
‖vol silvers ende gouts / ende haerder schat= Deut. 8.c.13.
ten en is geen eynde. Haer lant is vol Peer=
den/ende haerder Waghens en is gheen eyn
8 de. Oock is haer lant vol ‖ Afgoden/*ende Esai.44.b.9.
aenbeden haerder handen werck / dat haer *Jere. 1.c.16.
9 vingheren ghemaect hebben. Daer "buc= "Buyget.
ket hem de ghemeyne man/daer verootmoe=
dighen hen de Jonckeren/dat en sult ghy hen
10 niet vergeven. Gaet inde steenrootse/ende
verbercht v in der Aerden/‖voor de vrese des 2.Tes. 1.b.9.
Heeren/ende voor zijne heerlijcke Maiesteyt. *Psa.18.c.28
11 Want*alle hooghe oogen sullen vernedert God vernedt
worden/ende soo wat hooghe lieden zijn/die dat hooge eñ
sullen haer moeten buyghen. Maer de Hee= verheft dat
12 re sal alleen hooch zijn op die tijt. Want nederige.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Esai. 5.b.15. den "dach des Heeren Sebaoth sal gaen bo-
uen alle dat houeerdich eñ hooch is/ eñ ouer
al dat verheuen is/op dattet vernedert wor-
13 de. Oock bouen alle hooghe ende verheuen
C Cederen op den Libanon/eñ bouen alle eyc-
14 ken in Basan/ Bouen alle hooghe bergen/
15 ende bouen alle verheuen heuuelen/ Bouen
alle hooge toornen/ eñ bouen alle vaste mue-
16 ren/ Bouen alle schepen inde zee/ende bo-
17 uen alle costelijcken arbeyt/ Alsoo dat hem
Vanden verschrickelijckē dach des Heeren. buyghen moet alle hoocheyt der menschen/
ende vernederen soo wat hooghe lieden zijn/
Ende de Heere alleen hooch si tot dier tijt.
18 Ende||met den Afgoden salt ghantschelijck
||Seph.2.b 11 19 wt zijn. "Dan salmen inder steenrootsen ho
Ozee. 10.b.8. len gaen/ ende in de Clouen der aerden / van
"Luc.23.d 29 de vreese des Heeren / ende voor zijn heer-
Apoc.6.c.15. lijcke Maiesteyt/als hy hem op maecken sal
||Esai.31.b.7. 20 om te verschricken de Aerde. ||In dier tijt sal
een yegelijck wech werpen zijne silueren en-
de gulden Afgoden (die hy hem hadde doen
maken om aen te bidden) inde holen der mol
21 len ende vledermuysen/ Op dat hy mach in
2.Thes. 1.b.9 de steenreten eñ berchspleten cruypen * voor
de vreese des Heeren/eñ voor zijn heerlijcke
maiesteyt / Als hy hem op maecken sal om te
22 verschricken de Aerde. Soo laet nv af van
den mensche / die eenen adem in der Nuesen
heeft/Want ghy en weet niet / hoe hooch hy
gheacht is.

Dat iij. Capittel.

De propheet vercondicht haer straffe. 1 Want siet/de Heere / Heere Sebaoth
A sal van Jerusalem eñ Juda nemen al-
derley voorraet / * alle voorraet des
*4.Re.25.a 3 2 broots/eñ alle voorraet des waters/ Sterc-
Ezec.4.c.16. ke/ende Crijchslieden/Rechters/Propheten/
Waerseggers eñ Outsten / Hooftlieden ouer
vijftich/ eñ eerlijcke lieden/Raetgeuers/ende
Vā kintsche Rechters. wijse wercklieden/eñ cloecke Taelmannen.
3 ||Eñ sal hen Jongelingen tot Vorsten ghe-
||Pro.29.b 18 uen/Eñ kintsche sullen ouer haer heerschap-
4 pen. Ende dat volck sal scheynderije bedrij-
uen/deen ouer den anderen/eñ een yeghelijck
ouer zijnen naesten. Ende de ionghelinck sal
stout wesen teghen den Ouden/ende een eer-
5 loos man tegen den eerbaren. Dan sal een
B zijnen broeder wt zijns vaders huys aengrij-
pen : Ghy hebt cleederen/ weest onse Vorst/
6 helpt ghy dit ongeual. Maer hy sal tot dier
tijt sweeren/ende segghen: Jck en ben gheen
medecijnmeester/Daer en is noch broot noch
cleederen in mijnen huyse / en settet my niet
Vāder straffe Jerusalems eñ Juda om haer sonden. 7 tot eenen Vorst inden volcke. Want Jeru-
salem valt daer henen / Ende Juda leyt daer
neder/de wijle dat haer tonge ende haer doen
tegen den Heere is/ dat si den ooghen zijnder
8 maiesteyt rebel zijn. Sy ghebruycken haer
Gene.19.a.1. wesen openbaer/eñ roemen hare sonden/||ge-
Ezec.16.e.49 lijc die te Sodoma/ ende en verbergense niet.
Wee haerder sielen: Want daer mede brengen
Belooninge der vroomen Straffe der godloosen. 9 sy hen seluen in alle ongheluck. Predickt
vanden gherechtighen / dat zijt goet hebben/
want si sullen de vrucht haerder wercken e-
10 ten. Maer wee den godloosen/want si zijn
*Mat.16.d 27 boos/*ende het sal haer vergouden worden/
Rom.2.a.6. 11 soo zijt verdienen. "Kinderen zijn drijuers
"Eccl.10.c.12 mijns Volcks/eñ Wijuen heerschappen ouer
*Esa. 9.d.15. C hen.*Mijn volck / dijne Troosters verleyden
v/ ende verstooren den wech daer ghy ghaen
12 sult. Maer de Heere staet daer ter rechter
Jude.c.14. handt/ " ende is op ghetreden de Volcken te
Apo.1.a.7. 13 oordeelen. Ende de Heere coemt ten oordeel
Straffe der Vorsten. metten Outsten zijns Volcks / ende met zij-
nen Vorsten: *Want ghy hebt den Wijnberch
*Psa.80.b14 verwoest/ende den roof van den armen is in
||Exod.23.a.7 14 uwen huyse. ||Waeromme vertreedt ghy
Psal.10.b.8. mijn volck / ende slaet aen stucken de persoo-
nen der ellendigher? Spreeckt de Heere/Hee
15 re Sebaoth. Ende de Heere spreeckt: Daer
omme dat de dochteren Sion stout zijn / ende Van[...]
ghaen met opgherechten halse / met ghepal- uerdi[...]
leerde aenghesichten / treden daer henen/en- terē
de swentsen / ende hebben costelijcke schoe- haer [...]
16 nen aen haer voeten/ So sal de Heere dat
D hooftschele der dochteren Sion kael mae-
ken / ende de Heere sal haer chieragie wech
17 nemen/ Jn dier tijt sal de Heere dat Chie-
raet aen de costelijcke schoenen wech nemen/
18 Ende de Haecken/de Spanselen/de Kete-
nen/de Armspanselen/de Huyuen / de Doec-
19 ken/de Lijsten/ De Snoeren/ de Loouer-
kens/de Oorspanselen/de Ringhen/ de Hayr
20 banden/de Viercleederen/ De Huycke/de
Sluyers / de Buydelen / de Spieghelen / de
Schorteldoecken/de Boorden / ende de Ke-
21 delen. Ende voor den goeden ruecke sal
daer stanck wesen/ende voor dat gordele een
22 ongheachte Coorde/ Ende voor dat ghe-
vlochten ghecrolt hayr/ sal daer een kaelheyt
23 zijn/ Ende voor een wijde Huycke/eenen
enghen sack. Sulcks alle in de plaetse uwer
24 schoonheyt. Uwe mannen sullen doort
sweerdt vallen / ende dijne Crijghers in den
strijt. Ende haer poorten sullen trueren ende
row draghen. Ende si sal iammerlijck op der
25 Aerden sitten. ||Alsoo dat seuen wijuen sul- Sach.[...]
len in dier tijt eenen man aengrijpen / ende
segghen: Wy willen ons selfs gheneren ende
cleeden/Laet ons slechts nae dijnen naē hee-
ten / op dat onse versmaetheyt van ons ghe-
nomen worde.

Dat iiij. Capittel.

1 IN dier tijt sal des Heeren spruyte lief Troos[...]
2 ende weert zijn/ Eñ de vrucht [...]er- ouerbl[...]
A den heerlijck eñ schoon/by den genen die volck i[...]
3 daer behouden worden in Jsrael. Ende||soo ||Esa.[...]
wie daer ouer blijuen sal te Sion / eñ ouer-
schiet te Jerusalem / die sal heylich heeten/
*Een yegelijc die daer geschreuē is onder ||de Ezec.1[...]
4 leuendige te Jerusalem. Dan "sal de Heere ||Ephe.[...]
de onreynicheyt der dochteren Sions afwas- 1.Pet.[...]
schen/ende de bloetschulden Jerusalems van "Ephe[...]
haer verdrijuen/door den geest/ die oordeelen/
5 ende een vier aensteken sal. Ende de Heere
B sal schicken ouer alle wooningen des Berchs
Sion/eñ so waer si vergadert is / || Wolcken Exod.[...]
ende roock des daechs/eñ vier schijnselen die Psa.7[...]
6 daer branden des nachts. Wāt daer sal een
bescherminge zijn ouer alle wat heerlijck is/
"Eñ sal een Hutte zijn tot een schaduwe des Psal.[...]
daechs voor de Hitte/ende een toeuulucht en- Esai.2[...]
de verberghinghe voor donweder ende den
reghen.

Dat v. Capittel.

1 WEl aen/Jck wil mijnen lieue een Lie Weldat[...]
A deken mijns Ooms singen/van zijnen des aē
wijnberge.||Mijn lief heeft eenen wijn ||Psa.8[...]
2 berch op een vette plaetse. Ende hy heeft Jerem.[...]
hem betuynt / eñ met steenhoopen bewaert/ Mat.2[...]
ende edele wijngaertrancken daer in geleyt. Vāde o[...]
Hy timmerde oock eenen Toren daer in / eñ we eñ
groef eē wijnperse daer in. Eñ wachtede dat hoorsaē
hy druyuen voort brenghen soude : Maer hy Jsraels
3 bracht wilde druyuen. Nv oordeelt ghy bor- haer str[...]
ghers te Jerusalem / ende ghy mannen Juda
4 tusschen mi eñ mijnen wijnberge. "Wat sou 4.Esd.[...]
demen doch meer doen aen mijnen wijnberch
dat ick niet aen hem ghedaen en hebbe? Waer
om heeft hy dan wilde druyuen gebracht/ als
ick wachtede / dat hy druyuen soude voort-
5 brenghen? Wel aen/ick wil v thoonen/wat
ick mijnen wijnberghe doen wil. Sijnē wandt
sal wech ghenomen worden/ dat hy verwoest
worde/ "Ende zijnen Thuyn sal verschuerdt Psa.80.
6 worden/dat hy vertreden worde. Jck wil
hem woest laten liggen/dat hy niet besneden
noch

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

noch gesnoeyt en worde.* Maer datter Dy-
stelen eñ Doornen op wassen. Ende wil den
wolcken bevelē/dat si daer niet op en regenē.
7 Den Wijnberch des Heeren Sebaoth/dat
is thuys Israels / ende de mannen Juda/zijn
lieflijcke planten. Hy wacht nae dat recht/
siet/so ist schepnderye: Na gerechticheyt/ siet
8 so ist claghe. Wee den ghenen / die * deen
B huys aen dandere trecken/Ende der eenen
Acker aen den anderen brenghen / tot datter
gheen ruymte meer en si dat si dat Lant al-
9 leen besitten. Het is voor de ooren des Hee
ren Sebaoth/wat geldet / Oft niet vele dier
huysen woest en sullen worden/ ende de groo
10 te ende fijne ledich staen. ‖Want thien Ac-
kers wijnberchs sullen slechts een Ame ghe-
ven / Ende een mouder saets sal maer een
11 Schepel geven. Wee den*ghenen die smor-
gens vroech op zijn/om haer tot dat suppē te
stellen/eñ sitten tot in der nacht toe/dat haer
12 den Wijn verhittet. Eñ hebben " Herpen/
Psalters / Trommelen / Pijpen/ ende Wijn
in hare brasserien / ende en sien op dat werck
des Heeren niet/ende en hebben gheen acht
13 op dat geschapene zijnder handen. "Daer-
om sal mijn volck wech gevoert moeten wor
den onversiens /eñ zijn heerlijcke sullen hon-
ger lijden /ende zijn gemeyn volck dorst lijden.
14 Daeromme heeft de Helle de siele wijdt op
ghesperret / ende de kele booven maten op
ghedaen. Dat onderwaerts varen / beyde
haer heerlijcke ende de ghemeyne man: Bey
15 de hare rijcke ende vrolijcken. ‖So dat een
yegelijck hem buygen moet / ende een yeghe-
lijck vernedert worde / ende de ooghen der
hooveerdigher verootmoedicht worden.
16 Maer dat de Heere Sebaoth verhoocht wo
de in den Rechte / Ende Godt de Heylighe
gheheylicht worde in der gherechticheyt.
17 Dan sullen de Lammeren haer weyden in
gener plaetse/eñ vreemdelingē sullen haer ge
18 neren in der woestijnen der vetten. Wee den
C genen/ die hen te samen coppelen met loosen
stricken om onrecht te doen/ende met Wagen
19 seelen om te sondighen/ Ende seggen: Laet
zijn werck haest eñ geringe comen op dat wijt
sien. Laet herwaerts varen eñ comen den aen
slach des heyligen in Israel/op dat Wijt wijs
20 worden. *Wee den ghenen / die dat quaet
goet / ende dat goet quaet heeten. Die wt
duysternisse licht/eñ wt licht duysternisse ma
ken. Die wt suer soete / ende wt soete suer
21 maken. ‖Wee den ghenen/die by haer selvē
wijs zijn / eñ houden haer selven cloeck.
22 Wee den genen die Helden zijn om Wijn
te suppen / Ende Crijschmannen met vol te
23 drincken. Die‖den godloosen recht gheven/
om der ghavēn wille / Ende dat recht der
24 Rechtveerdigen van hen af keeren. Daer-
om/gelijck als des Vyers vlamme stroo ver
teert/ eñ de gloet stoppelen wech neemt/Also
sal haer wortele verruylen/eñ haer spruyten
op varen ghelijck als stof. Want si verach-
ten de Wet des Heeren Sebaoth / Ende la-
steren de reden des heylighen in Israel.
25 ‖Daeromme is den toorne des Heeren ver
gramt op zijn volck/ende strect zyne hāt over
haer wt / eñ slaetse / dat de berghen beven /
Ende haer Lichaem is gelijc als dreck opter
straten. * Eñ in dien allē en laet zijnen toor
ne niet af/maer zijn hant is noch wtgestrect.
26 "Want hy sal een banier opwerpen verre
onder de Heydenen / ende de selve aenlocken
vanden eynde der Aerden. Ende siet/haeste-
27 lyck ende snel comen si aen/ Ende daer en
is niemant onder haer moede oft swack/nie-
mant en sluymert noch en slaept / nieman-
den en gaet den gordel op van zijnen Lende
nen / eñ niemant en breect eenen schoenriem.
28 Haer Pylen zijn scherp/ende alle hare Bo
gen gespannen. De clauwen haerder Peerdē
zijn gelijck als Keysteenen geacht/ende haere
29 Wagenraders als eenen stormwint. Sy
brullen als Leeuwen / ende brullen als ion-
30 ge Leeuwen. Sy sullen ruysschen / eñ den
Roof grypen/ eñ daer af brengen/also datse
niemāt verlossen en sal: eñ sal in dier tijt over
haer ruysschen als de zee. "Alsmē dā dat lant Esai. 9.b.18.
aensien sal/siet/ soo ist duyster van angst/eñ
dat licht en schijnt niet meer/boven over hen.

Dat vj. Capittel.

1 INt iaer‖als de Coninck Vsia sterf/ *soo 4.Re. 15.a.7.
A sach ick den Heere sitten op eenen hoo- *Esai. 66.a.1
ghen ende verheven Stoel/ Ende zijnen 2.Pa.6.d.21.
2 soom vervulde dē Tempele. Seraphim ston Vander ver-
den boven hem / een yeghelijcke hadde ses schininghe eñ
Vlueghelen / met tween bedecten sy haer aē heerlichz go-
sicht / met tween bedecten si hare voeten/en- des eñ beroe
3 de met tween vloghen si. Ende deen riep pinge Esaie.
totten anderen ende sprack: ‖ Heylich / Hey ‖Apoc.4.b.8.
lich /Heylich is de Heere Sebaoth : " Al- "Abac.4.a.3.
4 le landen zijn van zijnder eeren vol. Alsoo
dat de bovenste Posten beefden vande stem-
me haers roepens / ‖ Ende dat huys werdt 3.Re.8.b.10.
5 vol roocks. Doen sprack ick: Wee my/ick
ben verdorven/Want ick ben van onreynen
lippen / ende woone onder een Volck vā on
reynen lippen. * Want ick hebbe den Co- Gene.32.e.30
ninck den Heere Sebaoth gesien met mijnen Judi.13.d.22.
6 oogen. Doen vlooch een vandē Seraphim
tot my/ende hadde een gloyende kole inde
hant die hy metter tanghe vanden Altaer
7 nam/ ‖Ende roerde mijnen Mont aen / en- Jerem.1.a.9.
B de sprack: Siet/hiermede zijn dijne lippen aē
geroert/op dat uwe misdaet van v gheno-
men worde / ende dijne sonde versoenet sy.
Ende ick hoorde de stemme des Heeren/dat
8 hy sprack: Wien sal ick henen seynden:
Wie wil onse bode zijn? Maer ick seyde: Hier
9 ben ick/ Seyndt my henen. Ende hy sprack:
Gaet henen eñ spreect tot desen volcke: ‖Ho Esai. 29.b.11.
ret/ende en verstatet niet: Sietet / ende en Mat. 13.b.14
10 kennes niet/ Verstockt dat herte van desen Acto. 28.d.26
Volcke / Ende laet haere ooren dick zijn/ Hoe God dē
ende verblint hare ooghen op dat si met ha- bosen vherdt
ren oogen niet en sien/noch met haren ooren
niet en hooren / noch niet en verstaen met
haer herte ende haer bekeeren/ende ghenesen.
11 Maer ick sprack: Heere / hoe langhe? Hy
sprack: "Tot dat de Steden woest worden Levi.26.e.32
sonder Inwoonders / ende de huysen sonder
lieden /ende tot dattet velt gheheel woest lig
12 ghe. Want de Heere sal de Lieden verre
wech doen/so dattet Lāt seer verlaten wort.
13 Nochtans sal dat thiende deel daer in blij- Vant overbli
ven.*Want het sal wech ghevoert ende ver- vende Israel.
heert worden / ghelijck als een Eycke ende *4.Re.17.a.6
Linde/de welcke den stam noch hebben / al
worden hare bladeren afghestooten: Een hey
lich zaet sal sodanigen stamme zijn.

Dat vij. Capittel.

1 HEt ghebuerde in der tijt‖ Ahas / des 4.Re.16.a.1.
A soons Jotham / des soons Vsia / des Rezin de Co
Coninck Juda/dat Rezin de Coninck ninc tot Si-
tot Syria/ende Pakah Remalies soone/ die ria trect tegē
Coninck Israels op toghen nae Jerusalem/ Juda.
om teghen haer te strijden. Maer si en con-
2 dense niet overwinnen. Doen wert den
huyse Davids gebootschapt : De Syriers
verlaten haer op Ephraim. Doen beefde hē
dat herte / ende dat herte zijns Volcx/ ghe-
lijck als de boomen inden Woude beven Esaias ver-
3 vanden winde. Maer de Heere sprack troost de Co-
B tot Jesaiam. Gaet henen wt Ahas te ghe- ninck opt be-
moet/ghy ende v soō Sear Jasub/aen dat eyn trouwen tot
de des waters stroomen / aen den oppersten Godt.

Dijuer / aen den wech by den Acker des Ver
4 wers. Ende spreect tot hem: Hoet v / en=
Deut.20.a.3. de weest stil/ *En vreest v niet/ende dijn her=
te si onuersaecht / voor dese twee roockende
Gramschap. bluschbranden/te weten/voor den||toorne Re
zin met den Syriers/ende des soons Rema=
5 lia. Om dat de Syriers teghen v eenen
boosen raetslach gemaect hebben met Ephra=
6 im ende den soon Remalia/en seggen: Wy
willen op tot Juda/ende haer opwecken/en=
de onder ons deylen / ende tot eenen Co=
7 ninc daer in maken den sone Tabeal. Want
alsoo spreect de Heere Heere: Ten sal niet be
8 staen/noch alsoo ghescheiden. Maer gelijck
Damascus dat hooft is in Syria / soo sal Re
zin dat hooft te Damasco zijn. Ende ouer
vijfentsestich iaer salt met Ephraim wt
9 zijn / dat si niet meer een Volck en zijn. En
gelijck als Samaria dat hooft is in Ephra=
im/so sal de soon Remalia dat hooft te Sa=
Hebr.3.b.18. C maria zijn. *En ghelooft ghy niet/soo enblijft
De Heere 10 ghy niet. Ende de Heere sprack wederom
wilde Ahas 11 tot Ahas/ende seyde: Eyscht v een teec=
een teken ge= ken vanden Heere dijnen Godt/Het si onder
uen/ maer hy in der Hellen / oft daer bouen in der hooch=
en wildet 12 ten. Maer Ahas seyde : Jck en wils niet
niet eysschen eysschen / op dat ick den Heere niet en ten=
13 tere. Doen sprack hy/Welaen so hoort: Ghi
vanden huyse Dauids. En ist v niet ghe=
noech dat ghy de Lieden quelt/ ghy en moet
14 ooc mijnen Godt quellen? Daerom soo sal
Math.1.c.23. 15 v de Heere selfs een teecken geuen. ||Siet/
Luce.1.c.27. Een Maecht is beurucht / ende sal eenen
Christus Soon baren / dien sal sy Jmmanuel noemen.
wort belooft 16 Boter ende honich sal hy eten /op dat hy
wete dat quaet te verworpen /en het goet te
17 verkiesen. Want eer dat knechtken leert
tquaet verwerpen /ende het goet verkiesen/
soo sal dat Lant / daer v voor grouwelt/
verlaten zijn van zijn twee Coninghen.
18 Maer de Heere sal ouer v/ ouer uwe volc/
en ouer ws Vaders huys dagen laten comē/
3.Re.12.c.16 welcke niet ghecomen en zijn " sint dier tijt
dat Ephraim van Juda gescheyden is/ door
2.Pa.32.a.1. 19 den Coninck te Assyrien. *Want in dier
Esai.36.a.1. D tijt sal de Heere blasen den Vliegen aent eyn
de der wateren in Egipten/en den Byen in=
20 den lande Assur/ Dat si comen/ende leggen
haer altemael neder aende drooghe Beke/en=
de inde steencloucn/ende inalle haghen ende
4.Re.25.a.2. 21 in alle bosschen. *Totter seluer tijt sal de
Heere dat hooft / ende hayren aen den voe=
ten af scheren/ende den baert afnemen door
een ghehuert scheermes/Te weten / door de
ghene die op gene zijde des Waters zijn / als
22 door den Coninck van Assyrien. Totter
seluer tijt sal een Mā eenen hoop Koeyen en
23 twee Cudden opuoeden/ Ende sal so veel
te melcken hebben / dat hy Boter eten sal
Want soo wie in den Lande ouerblijuen sal/
Straffe ouer 24 die sal Boter ende Honich eten. Want
Jsrael wordt het sal tot dier tijt ghescheiden dat so waer
voorseyt. nv duysent wijnstocken staen duysent siluer=
lingen weerdich/daer sal Doorne ende Dij=
25 stel zijn/ Datmen met Pijlen en Bogē daer
Esai.32.b.13. henen moet gaen.|| Want inden ghantschen
26 lande sal Doorne ende Dijstel zijn/ Datmē
ooc tot alle den bergen/diemen met houwe=
len plach om te hackē/niet gecomen en sal cō
nen/wt vrese der doornē ende dijstelen. Maer
men sal Ossen laten aldaer gaen / en Scha=
27 pen daer op treden. En de Heere sprac tot
Esai.30.b.8. my : || Neemt voor v eenen grooten Brief/
ende schrijft daer op met eens menschen grif=
fie : Rooft haestelijk / Deylt gheringe den
28 Buete. Ende ick nam tot my twee ghetrou=
2.pa.24.d.20 E we ghetuygen/den Priester Vria/ende||Sa=
Mat.23.e.35. 29 charia den soon Jeberechia/ Ende ghinck
tot eender Propheterssen/die wert beurucht:
ende baerde eenen soon. Ende die Heere
sprack tot my Heet hem/Rooft haestelijckē/
30 Deylt gheringhe den buyte. Want eer
dat knechtken roepen can: Lieue Vader lie=
ue moeder/*so sal de macht Damasci/en dē 4.Re.1
buet||Samarie wech genomen worden / door ||4.Re.
31 den Coninck tot Assyrien. Ende de Heere
sprack voorder met my / ende seyde.
32 "Aenghesien dat dit volck veracht dat wa Esai.30
ter tot *Siloha dat syn stille gaet/ende troost *Joan.
hem des Rezin/ en des soons Remalia.
33 Siet/soo sal de Heere ouer haer comen latē
stercke ende vele wateren des vliets/||te we= 4.Re.1
ten / den Coninck tot Assyrien / ende alle
zijne heerlichheyt/soo dat si ouer alle hare Be
ken varen / ende ouer alle hare Oeueren
34 gaen/ En sullen in Juda inbreken en swem
men/ende ouer haer henen gaen tot dat si
aenden hals reycken/ En sullen haer vluege=
len wt breyden/dat si dijn lant/O Jmmanuel
veruullen / soo wijt alst is.

Dat viij. Capittel.

1 VVeest boos ghy volcken / ende gheeft
A nochtans de vlucht. Hoort ghy al=
le/ghy die in verrē Landē zijt. "Rustet Wapent
v en geeft nochtans de vlucht. Lieue rustet
2 v/ende gheeft nochtans de vlucht. Sluyt
*eenen raet / en daer en worde niet wt. Be= Esai.19
spreeckt v/ende het en bestae niet. Want hier
3 is Jmmanuel. Want alsoo spreeckt atmen
de Heere tot my: Ghelijck oft hy my byder ch de
hant name/en onderwees my dat ick niet en lo en nie
sal wandelen opten weghe van desen volc= en sal.
ke/ende spreeckt Ghy en sult niet segghen:
Een verbont. Dit volc en spreect nieuwers
af/dan van verbont.||En vreest v niet also 1.Pet.3.
gelijc als si doen / en en laet v niet grouwe=
5 len: Maer heylighet den Heere Sebaoth.
"Dien laet uwe vreese en verschrickinge zijn 4.Re.17.
so sal hy een Heyliginghe zijn: Maer * eenen Mat.10.
steen des aenstoots/ ende een keye der arger *Luce.2.
nissen den tweeen huysen Jsraels/tot eenen Rom.9.
strick ende val den Borgeren te Jerusalem/ Prophet
7 Soo dat haerder veel hen daer aen stoo= van Chr
B ten /vallen / breken verstrickt / ende gheuan
8 ghen sullen worden. Bindt toe dat ghetuy
chenisse/ besegelt de Wet mijnen Jonghe=
9 ren. Want ick hoope op den Heere / die
zijn aensicht verborgen heeft/voor den huyse
10 Jacobs. Maer ick verwacht zijnder. ||Siet Hebre.2.
Hier ben ick / en de kinderen die my de Hee
re ghegeuen heeft /tot een teecken en won=
der in Jsrael/vandē Heere Sebaoth/"die op Psal.9.b
11 ten berch Sion woont. Maer wanneer si Johel.3.
tot v segghen: Ghy moet de" Waersegghers "Leu.19.
ende teeckenbedieders vraghen/die daer clap Niet de
pen ende disputerē (dan sult ghy seggen) En seggers
sal een volck niet zijnen God vragen? Oft sal Godt sal
men den dooden voor den leuendighen vra= vraghen.
12 ghen? Jae na de Wet ende ghetuyghenisse.
Jn dien si dat niet en seggen / so en sullen si
13 den morgenstont niet hebben. Maer si sul=
len inden Lande rontsomme gaen/seer ghella
ghen ende hongherich. Maer als si hongher
lijden/ soo sullen si toornich worden / ende
C vloecken haren Coninc ende haren Godt. En
14 sullen op haer seluē gapen / En onder haer
de Aerde aensien / ende niet vinden / dan
droeffenisse en duysternisse. Want si zijn moe=
de inden angst/en gaen dwalende in duyster=
nisse. Want het sal wel een ander moeheyt
zijn/die haer benautheyt maect / dan het in
15 voorledene tijt was/ Doent lichtelic toe=
ginc"inden lande Sebulon/ende inden lande Mat.4.b
Naphthali/ en doēt daer na swaerder wert
aenden wege des Meyrs/op dese zijde der
Jordanen/inder Heydenen Galilea.

Dat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Dat ix. Capittel.

1 DAt ||volck dat in duysternisse wandelt/
A siet een groot licht: *Eñ over den ge-
nen die daer in den duysteren lande
2 woonen/schijnt het heller. Ghy maect der
Heydenen veel/Daer mede en maect ghy der
vruechden niet veel: "Maer voor v salmen
hem verhuegen/ gelijc alsmen hem verhuecht
inden Oogste/||Gelijck alsmen vrolijck is als-
3 men den buete wt deylt. Want ghy hebt dat
iock haers lasts / eñ de roede haerder schou-
deren / ende den stock haers drijvers ghebro-
4 ken/gelijck als inder tijt||Midian. Want al-
B le Crijch met rumoer / eñ een bloedich cleedt
sal verbrant/ende met viere verteert worden.
5 *Want ons is een Kint geboren/een Soon
is ons gegeven/ Wiens heerschappye op zijn
schouderen is/eñ hy heet Wonderlijck/ Raet/
Cracht/Heldt/eewich Vader/||Vredē Vorst/
6 Op dat zijne heerschappye groot worde/
"ende des vreedts gheen eynde / op den stoel
Dauids/eñ zijn Coninckrijck/op dat hijt be-
reyde ende stercke/ met Ordeel ende Gerech-
tichept/van nv aen tot inder eewichept.
Sulcx sal doē den yver des Heerē Sebaoth.
7 De Heere heeft een woort gesonden in Ja-
8 cob/eñ het is in Jsrael gheuallen/ Dattet
C onderuinden sullen alle dat volck Ephraim/
eñ de borgeren te Samaria/die daer segghen
in hoochmoedichept/ eñ in eenen stouten sin-
9 ne: Tychelsteenen zijn gheuallen/maer wy
willent met || werckstucken weder timmeren:
Men heeft Moerbesiboomen afghehouwen/
soo willen wy Cederen inde plaetse setten.
10 Want de Heere sal des Rezin Crijchsuolck
teghen haer verheffen / ende hare vianden te
11 hoope rotten/ De Siriers van voren toe/eñ
de Philisteen van achter toe/ op datse Jsrael
verslinden met vollen monde. || Jn dien alle
en laet zijnen thoorne noch niet af/zijn handt
12 is noch wt ghestreckt. So en keert hem dat
volck oock niet tot dien/ diet slaet / Ende en
13 vraghen na den Heere Sebaoth niet. Daer
omme sal de Heere afhouwen van Jsrael bey
de dat hooft ende den steert/ beyde den stronc
14 ende tack op eenen dach. De oude eerlijcke
Lieden zijn dat hooft: Maer de Propheten/
die daer valschelijck leeren/ zijn den steert.
15 *Want de || Leyders des volcx zijn verley-
ders: Eñ die haer laten leyden / zijn verloorē.
16 Daerom en can de Heere aen hare Jonge-
D linghen gheen blijschappe ghehebben / noch
haerder Weeskens eñ Weduwen ontfermen.
Want si zijn altesamen huychelaers eñ boos/
ende alder mont spreect dwaesheyt. "Jn dien
allen en laet zijnen thoorne noch niet af / zijn
17 hant is noch wt ghestrect. Want dat god-
loose wesen is ontsteecken als vier/ende ver-
teert doornen ende dijstelen / ende bernt als
in een dick wout/ ende geeft hooghen roock.
18 *Want dat landt is verduystert in dē thoor
ne des Heeren Sebaoth/dat dat volck is ge-
lijck als spijse des viers. Niemant en spaert
19 den anderen. Rouen si ter rechter zijden/soo
lijden si hongher: Eten si ter slincker zijden/so
en worden si niet versaet. Een yegelijck ver-
20 slint dat vleysch van zijnen arme/ Manasse
den Ephraim/Ephraim den Manasse. Ende
si alle beyde tsamen tegen Juda. ||Jn dien al-
le en laet zijnen thoorne niet af/zijn handt is
noch wtghestrect.

Dat x. Capittel.

1 WEe den Schriftgheleerden / "die on-
2 rechte Wetten maken/ Ende die on-
A rechte oordeelen schrijuen/op dat si de
saken der armen buygen/ eñ gewelt gebruyc-
ken inden rechte der ellendigen/onder mijnen
volcke/alsoo dat de Weduwen haren roof/eñ
3 de Weeskens haren buete zijn moeten. Wat
wilt ghy doen in den daghe der besoeckinge/
ende des ongeluck dat van verre coemt? Tot
4 wien wilt ghy vlieden om hulpe? Eñ waer
wilt ghy uwe eere laten / dat si niet onder de
gheuanghen ghebuycht en worde / ende on-
der de verslagene en valle? *Jn dien allen en Esai.9.c.11.
laet zynen thoorne niet af/ zijn handt is noch
5 wtghestrect. O wee dien Assur/||die mijns Jere.25.b.9.
toorns roede/ eñ hare hant/eenen stock mijn- Ezec.21.b.13.
6 der grammichept is. Jck wil hem seynden Assur een roe
tegen een geueynst volck / eñ hem beuel geuē de der toor-
tegē dat volc mijnder gramschappen/ dat hijt nicheyt Gods
beroove/eñ wt deyle/ eñ vertrede ghelijck als
7 slijck opter straten. Hoe wel dat hijt alsoo
B niet en meynt/eñ zijn hert also niet en denct:
Maer zijn herte staet te vernielen ende wt te
8 roden niet weynich volckē. Wāt hy spreect:
"En zijn mijn Vorsten niet altemael Conin- 4.Re. 18.f.33
9 gen? En is Calno niet als Carchemis? En Assur spreect
is Hamath niet als Arpad? En is Samaria seer hooch-
10 niet als Damascus? Gelijck als mijne hant moedelijck.
gheuonden heeft de Coninckrijcken der Af-
goden/so doch haer Afgoden stercker waren/
dan de ghene die tot Jerusalem eñ Samaria
11 zijn/ En soude ick Jerusalem eñ haren Af-
goden niet doen / gelijck ick Samaria eñ ha-
12 ren Afgoden ghedaen hebbe? Maer als de
Heere alle zijne wercken volbracht heeft op Hoe God As
den berch Sion ende te Jerusalem/so wil ick sur besoecken
besoecken de vreese des hoochmoedigen Co- wil.
ninckx te Assyrien / eñ de heerlijckheyt zijnder
13 hooueerdiger oogē. Daerom dat hy spreect:
*Jck hebbe door de cracht mijnder handen ge Deu.8.c.17.
daen/ ende door mijne wijsheyt/want ick ben Ezec. 29.b.9.
cloec. Jck hebbe de Lantschappen anders ge-
deylt/eñ haer incomē berooft / Eñ gelijck als
een geweldige de inwoonders ter aerden ge-
14 worpen. Eñ mijn hant heeft de volcken ge-
C uonden/ gelijc als eenen vogels nest/also dat
ick alle de Lantschappē tsamen geraept heb-
be/gelijcmen eyeren opraept die verlatē zijn/
daer niemant een veder en roert/ oft den beck
15 op en sperret oft pijpt. ||Mach ooc een "axe Rom. 9.c.20.
haer beroemen tegen den genen die daer me- "Bijle.
de houwet? Oft een sage pochen tegen dē ge-
nen diese treet? Ghelijck als die roemen can/
die den stock voert/eñ heft eñ voeret hem soo
16 licht/als oft hy geen hout en ware? *Daer Esai.37.f.36.
om sal de Heere/ Heere Sebaoth onder zijne
vetten de quelende siecte seyndē/eñ hy sal zij-
ne heerlijckheyt aensteecken/ dat si bernen sal
17 als een vier. Eñ dat licht Jsraels sal eē vier
zijn/eñ zijn heylige sal een vlamme zijn/ Ende
sal zijne doornen eñ dijstelen aensteken eñ ver
18 teeren op eenen dach. Ende de heerlijckheyt
van zijn wout eñ vā zijn velt sal te niete wor
den/van de siele aen tot op dat vleesch/eñ sal
19 vergaen eñ verdwijnen. Dat de ouergeble-
uen boomen zijns wouts getelt mogen wor-
den / datse oock een Jonge mach beschrijuen.
20 Jn dier tijt sullen de ouergebleuene in Js-
D rael/eñ die daer behouden worden indē huy-
se Jacobs/haer niet meer verlatē op diē/diese
slaet: Maer si sullen haer verlaten optē Hee-
re den Heylighen in Jsrael inder waerheyt. Vā bekeeringe der ouergebleuene.
21 De ouergebleuene sullen haer bekeeren/ Ja
de ouergebleuene in Jacob tot God den sterc
22 ken. ||Want oft dijn volc o Jsrael is gelijck ||3.Re.19.d.18
als tsant aen de zee/so sullen doch de ouerge- Rom.9.d.27.
bleuene des seluen bekeert wordē. Want in-
diē dattet verderuē gestuert wort/ so sal daer
23 ouervloedige gherechtichept comen. Want
de Heere Heere Sebaoth sal een verderuen
latē gaen/eñ dat selue doch stueren int gant-
24 sche Lant. Daerom spreect de Heere Hee- De Heere
re Sebaoth: En vreest v niet / mijn volck dat troost de zijne
tot Sion woont/voor Assur: Hy sal met ren

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

stock slaen/ eñ zijnen staf tegen v opheffen/ ge
25 lyck als in Egipten. Want het is noch om
een weynich te doen/ so sal de ongenade ende
myn gramschap ouer haer onduecht een eyn=
Esai.37.f.36. 26 de hebben. "Als dan sal de Heere Sebaoth
*Iudic.7 g 25 een geessel ouer hem verwecken *ghelijck als
E inden slach Midian/ op de steenrootse Oreb.
Ende sal zijnen staf / dien hy aent meyr ghe=
Exo. 14.e.21. bruycte/ opheffen/ ||ghelijck als in Egypten.
27 Op die tijt sal zijnen last van uwe schou=
deren wijcken moeten eñ zijn iock van uwen
halse: Want dat ioc sal veruuylē van vettic=
28 heyt. Hy coēt (laet het also zijn) tot Aiath/
Hy trect door Migron/ Hy monstert zijn heyr
29 te Michmas. Sy trecken voor onsen legher
Geba ouer / Rama is verschrickt / Gibeath
30 Sauls vliet. Ghy dochter Gallim crijscht
luyde/ Hooret toe Laisa/ Ghy ellendige Ana
31 thoth/ Madmena wyct/ De borgers tot Ge
32 bim stercken hen. Men blijuet by auontuerē
eenen dach tot Nob/ so sal hy zijne hant strec
ken tegen den Berch der dochter Sion/ eñ te=
Esai. 31.b.8. 33 gen den heuuel Jerusalems. "Maer siet/ de
Heere Heere Sebaoth sal dē struyc mz macht
afhouwen/ eñ wat hooch opgherecht staet/ af
34 corten/ dat de hooge vernedert worden. Eñ
dat dicke wout sal met yser om gehouwē wor
dē/ eñ Libanus sal vallē door dē machtigen.

Vande toe=
coēst Christi.

Dat xj. Capittel.

1 ENde *daer sal een roede opgaen van=
*Acto. 13.c.23 A den stamme || Isai/ Eñ een spruyte wt
||Matt.1.a.6. zijnder wortele vrucht voortbrengen/
"Esa. 61.a.1. 2 "Opten welcken rusten sal de Gheest des
Heeren / de gheest des wijsheyts eñ des ver=
stants/ de gheest des raets eñ der stercten / de
geest der kennissen eñ der vreesen des Heerē.
3 Eñ zijn rieckē sal zijn in de vrese des Hee=
ren. Hy en sal niet ordeelen na dien dat zijne
oogen sien/ noch straffen na dat gene dat zijne
4 oorē hooren: Maer hy sal met gerechtichept
de Arme richten / eñ met gherichte straffen de
ellendige inden lande/ eñ sal metten staf zijns
2.Tes. 2.b.8. monts de Aerde slaen/ *eñ metten adem zijn=
*Eph.6.b.14 5 der lippen de godlose doodē. ||Gerechtichept
sal dat gordel zijnder lendenen zijn: Eñ het ge
Esai.65.d.24 6 looue dat gordtsel zijnder nieren. De "wolvē
Vandē vrede sullen byde lammeren woonen/ eñ de luypaer
die door Chri 7 den by den bocken neder liggen. Een cleyn
stum coemt. B knechtken sal calueren eñ ionge leeuwen / eñ
mest vee tsamen drijuen. Koeyen eñ beyren
sullen aen der weyden gaen/ dat hare iongen
by malcanderen liggen. Ende leeuwen sullen
8 stroo eten/ gelijc als de osschen. Eñ een kint
noch suygende / sal zijnen lust hebbē aent hol
der Aderen/ Eñ een gespeent kint sal de hant
9 stekē inde cuylē des basilisken. Men en sal
nergens quetsen noch verderuē op mijnē hey=
Abac. 3.b.10. ligen berch/ want *dat lant is vol der kennis=
sen des Heeren / ghelijck als met water des
Rom. 15.b.12 10 meyrs bedect. ||Eñ het sal geschiedē tot dier
Vande beroe tijt/ dat de wortel Isai/ die daer staet tot een=
pinge der hey der Banieren dē volcken/ na die sullen de hey
denen tot denen vragen/ Ende zijn ruste sal eere zijn.
Christum. 11 "Eñ tot dier tijt sal de Heere noch eēs zijn
"Esa.10.d 22 hant wt strecken / dat hy de ouer gheblevene
Belooninge C van zijnen volcke weder crijghe/ so wat daer
der vromē/ eñ ouerbleuē is/ vandē Assyriers / Egiptenaers/
troost Israels Pathros/ Moren landt / Elamiten/ Sinear/
"Luc. 2.e.31. 12 Hamath/ eñ vandē eylanden der zee. "Ende
sal een Banier onder de Heydenen oprechten
eñ sal tsamen brengen de veriaechde Israels/
eñ die verstroyde wt Juda te hoope voeren/
13 vanden vier eynden des Aertrijcx. Eñ den
haet tot Ephraim sal ophouden/ Eñ de vian
den van Juda sullen wt gheroyt worden/ dat
Ephraim den Juda niet en benijde / eñ Juda
14 niet en si tegen Ephraim. Maer si sullen
den Philisteen tegen den Westen op dē halse
zijn/ eñ berooven alle de ghene die tegen den
Oosten woonen. Edom eñ Moab sullen hare
handen tegen haer vouden. De kinderen Am
15 mon sullen ghehoorsaem zijn. Eñ de Heere
sal den stroom des meyrs in Egipten verban
nen. Eñ sal zijne handt laten ghaen ouer dat
water met zijnen stercken winde/ ende die se=
uen stroomen slaen/ datmen met schoenē daer
16 door gaen mach. Ende daer sal een bane zijn
den ouergheblevenen van zijnen volcke / die
ouer ghebleuen zijn vanden Assyriers/ gelijck
als Israel geschiede/ *ter tijt doen si wt Egip Exo.1
ten lande toghen.

Dat xij. Capittel.

1 IN der seluer tyt sult ghy segghen: Jck Een
A dancke v Heere/ dat ghy toornich op mi gingh
gheweest zijt/ eñ dat dynen thoorne hem Gods
2 ghewent heeft/ eñ troostet my. Siet/ ||Godt ||Exod.
is mijn heyl/ ick ben seker / ende en ontsie my Psa.1
niet. Want Godt de Heere is mijn stercke eñ
mijnen Psalm/ ende is mijn Heyl geworden.
3 Ghy sult met vruechden water scheppen/
4 "wt de Heylfonteyne/ Eñ ghy sult seggen Joan.
ter seluer tijt: *Danct den Heere/ predict zij= *Psa.
nen naē/ verbreyt onder de volcken zijn doen/
vercondicht hoe dat zijnen naem so hooch is.
5 Loffinget den Heere/ ||want hy heeft heer= Exod.
lijck gehandelt. Sulcx si kenlijck in alle landē.
6 Juycht eñ roemet ghy inwoonderssche tot
Sion/ want de heylige Israels is groot by v.

Dat xiij. Capittel.

1 DIt is den last ouer Babel / die Jesaias Vande
2 de soone Amos sach: "Heft op een ouer B.
A Baniere op den hooghen berch/ roept "Jere.
haest tegen haer/ Werpet de hant op/ Laet in
3 trecken door de Poorte der Vorsten. Jck
hebbe mijnen gheheylichden ghcboden / ende
mijne Stercke gheroepen tot mijnen thoor=
ne/ die daer vrolyck zijn in mijnder heerlijck=
4 heyt. *Daer is een ghecrijsch van eender 4.Reg.
menichte op den berghe / als van een groot
volck/ Een ghcroepe als een gheruyssche der
versaemder Coninckrijcken der heydenen. De
Heere Sebaoth wapent een heyr totten strij=
5 de/ Die wt verren landen comen vandē eyn
de des Hemels. Jae de Heere selue met den Vanden
heyre zijns thoorns / om te verderuen dat nigen de
6 gheheele lant. Huylet / || want des Heeren des Hee
B dach is na by/ Hy coemt als een verwoestin= ||Jere.30
7 ghe vanden Almachtighen. Daerom sullen Amos.5
alle handen traech/ ende alder menschen her= Joel.2.a
8 te sal veych zijn. "Verschrickinghe/ angst/ Soph.1
ende smerte sal haer ouer comen / * Haer sal "Sapi.5
banghe zijn / ghelijck eender die daer baerdt. *Luc.21.
Die eene sal hem voor den anderen ontsettē/
9 vierroot sullen haer aensichten zijn. Want
siet/ des Heeren dach coemt grouwelijck/ toor
nich/ grimmich om dat lant te verdestrueren.
10 ende de sondaers daer wt te vernielen. Wāt
de Sterren aen den Hemel / ende zijn Orion
en schijnen niet claer. ||De Sonne gaet duy= Joel.2.b.
11 ster op/ ende de Mane schijnt doncker. Jck Mat.24.
wil den Aertbodem besoeckē om zijnder boos= Oorsake
heyts wille/ eñ de godloosen om haerder on= toorns G
duechdē wille. Eñ ic wil des hoochmoets der
stoutē een eynde maken / eñ de houerdie der Straffe d
12 gheweldigher vernederē/ Dat eē man dier= hoouerd
baerder zijn sal dan fijn gout/ eñ een mensche
13 weerder dā stuckē gouts wt Ophir. "Daer= Agge.2.b
C om wil ic den Hemel bewegen/ dat de Aerde Voorder
beuē sal van haer plaetse/ door de gramschap Gods toc
des Heeren Sebaoth/ eñ door den dach zijns nichept.
14 thoorns. Ende *si sal zijn gelijck als een ge= *Babel.
iaecht Rhee / ende ghelijck een cudde sonder
kope/ soo dat een yeghelijck tot zijnen volcke
keeren/ eñ een yegelijck in zijn lant vliedē sal.
15 Daerom/ dat so wie hem daer laet vinden/
doorsteken wort/ ende so wie daer by is/ door
dat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

16 dat sweert vallen sal. Hoe sullen haer kin
deren voor haren oogen verworcht/ haer huy
sen gheplondert / eñ hare wijuen ghescheynt
17 worden. Want siet/ Jck wil de Meden ouer
haer verwecken/ die gheen siluer en soecken/
18 noch na geen gout en vragen/ Maer de jon
ghelinghen met boghen doorschieten/ ende de
vruchten des lichaems niet ontfermen / noch
19 de kinderen sparen. Alsoo sal Babel dat
D schoonste onder de Coninckrijcken/ de heerlijc-
ke pomperije der Caldeen/ om ghekeert wor-
den/ van God/ "gelijck als Sodoma ende Go
20 morra/ Datmen voortaen daer niet meer
en woone / noch yemant daer en blijue in der
eewichehyt. Dat oock de Arabissche daer gee-
ne hutten maken/ ende de Herderen daer gee
ne kopen opslaen en sullen. Maer daer sullen
Sijhim logeren / ende hare huysen sullen vol
21 Ohim zijn. Ende struysen sullen daer woo-
nen/ ende veltgheesten sullen daer huppelen/
Ende Wlen sullen in hare Palleysen singen/
ende Draken in hare lustighe sloten. Ende
haren tijt sal haest comen / ende hare daghen
22 en sullen haer niet versuymen. Want de
Heere sal hem ouer Jacob ontfermen / ende
Jsrael noch voortaen verkiesen/ ende haer in
23 haer Lant setten. Ende vreemdelingen sul-
len tot haer vlieden / ende den huyse Jacobs
aenhangen. Ende de volcken sullense aen ne-
men / ende brenghen in hare plaetse / datse
dat huys Jsrael besitten sal in den lande des
24 Heeren/ tot knechten ende maechden. Ende
sullen ghevangen houden/ die gene/ van welc
ken si geuangen waren/ eñ sullen heerschap-
pije hebben ouer hare drijuers.

Dat xiiij. Capittel.

1 ENde tot dier tijt/ als de Heere v ruste
A gheuen sal/ van dijnen iammer eñ on-
ruste/ ende van den herden dienst/ daer
2 ghy in geweest zijt/ Dan sult ghy alsulcken
spreeckwoort hebben teghen den Coninc tot
Babel/ ende segghen: Hoe ist metten drijuer
so gantschelijck wt/ ende die schattinge heeft
3 een eynde? De Heere heeft de roede der god
loosen ghebroken / de roede der Heerschap-
pers / die de volcken sloech in gramschappe
sonder ophoudē/ ende met woeden domineer-
de ouer de Heydenen / ende veruolchde son-
4 der bermherticheyt. Nv rustet doch de ghe-
heele werelt/ ende is stille/ ende juychet vro-
lijcken. De denneboomen eñ de cederboomen
opten Libanon verblijden haer oock ouer v/
5 (ende segghen) De wijle dat ghy ligget/ so
B en coemt niemant hier op/ die ons afhouwe.
6 De Helle daer onder beefde voor v / doen
ghy haer tegen quaemt. Sy verweet v de do-
den/ alle Bocken der werelt/ ende gebiedt al-
len Coningen der Heydenen van haren stoe-
len op te staen/ op dat die selue alle deen nae
7 den anderen spreken/ eñ tot v seggen: Ghy
zijt oock geslagen gelijck als wy/ eñ het gaet
v gelijck als ons. Dijne heerlijchehyt is onder
waerts inde Helle geuaren met dat geclanck
dijnre herpen. Motten sullen uwe bedde zijn/
8 eñ wormen uwe decksele. *Hoe bistu vandē
Hemel geuallen/ ghy schoone Morgensterre?
Hoe sidy ter Aerden gheplets/ ghy die de hey-
9 denen plagede? Ghy dochtet doch in dijnre
herten: ‖Jck wil in den hemel climmen/ ende
mijnen stoel ouer de sterren Godts verhoogē.
C Jck wil my stellen opten berch des verbonts/
10 aender zijden teghent Noorden. Jck wil
ouer de hooghe wolcken varen/ ende ghelijck
11 zijn den Alderhoochsten. "Jae totter Hellen
vaert ghy/ ter zijden der cuylen. So wie v siet
die sal v beschouwen/ ende aensien (ende seg-
12 ghen:) Js dat de man / die de werelt dede
beuen / ende de Coninckrijcken verschrickte?
13 Die den Aertbodem een woestijne maecte/
ende de steden daer inne destrueerde/ ende die
14 zijne geuangene niet los en liete? Het is
waer/ dat alle Coningen der Heydenē tsamē/
liggen doch met eeren/ een yegelijck in zijnen
15 huyse/ Maer ghy zijt verworpen vā dijnen
graue / gelijc als een verdoruen spruyte/ ghe-
lijc een cleet der verslagenē die mettē sweerde
doorsteken zijn/ die hier onder varen totten
steenhopē der Hellē/ als eē vertredē lichaem.
16 Ghy en sult niet als die begrauen wordē/
Want du hebbet dijn Lant bedoruen / ende
dijn volc verslagen. Want men sal des zaets
der boosachtigen nemmermeer gedencken.
17 Beschicket / datmē zijne kinderē doode/ om
haerder vaderen misdaets wille / dat si niet
op en comen noch dat Lant en beeruen/ noch
18 den Aertbodem vol steden en maken. Ende
D ick wil ouer haer comen/ spreect de Here Se
baoth/ ende te Babel wtroeden haer gedach-
tenisse/ hare ouergheblevene geslachten ende
19 nacomelingen / spreect de Heere. Eñ wil-
se maken den Egelen tot een erffenisse/ eñ tot
een water zee/ eñ wilse met eenen besem der
verderffenisse vegen/ spreeckt de Heere Seba
20 oth: De Heere Sebaoth heeft ghesvvoren
ende ghesept: Wat geltet/ het sal also geschie
den als ick dencke/ eñ het sal blijuen so icket
21 inden sinne hebbe. *Dat Assur geslagen sal Esai.37.f.36.
worden in mynen lande/ eñ dat ic hem vertre
den sal om mijnen berge op dat zijn iock van
hen ghenomen worde / ende dat zijnen last
22 van haren halse come. Dat is het voorne-
men dwelcke hy heeft ouer alle Landen/ Eñ
dat is die wt gestrecte hant/ ouer alle Heyde
23 nen. Want de Heere Sebaoth heuet beslotē
Wie willet keeren? Ende zijne hant is wt-
ghestrect / Wie wilse wenden?

Dat xv. Capittel.

1 JNden Jare/ doē Coninc Ahas sterf/ wert Straffe ouer
2 desen last ghesien: "En verblijt v niet de Philisteen
A ghy geheele Philisteen Lant/ dat de roe "Jere.47.a.1.
de die v sloech gebroken is. ‖Want wt de wor Ezech.25.c.15
tele der slangen/ sal een Basiliske comē/ ende Soph.2.a.4.
hare vrucht sal eenen yuerigē vliegendē Dra ‖3.re.12.b.14
3 ke zijn. Want de eerstelingē der behoeftiger
sullen haer weyden / eñ de arme sullen seker-
lijck rusten. Maer dijne wortele wil ick met
honger dooden/ eñ dijne ouergebleuene sal hy
4 verworghen. Huylt ghy poorte/ schreyt ghy
stadt/ dat gantsche Philisteen Lant is veych.
Want vandē Noorden coemt eenen roock/ eñ
5 daer en is geen eensame in sine Tenten. Eñ
wat sullen de bodē der Heydenē hier eñ daer
seggen? Te wetē/ de Heere heeft Sion gefon-
deert/ eñ aldaer sullen de ellendige zijns volcx
toeuerlaet hebben.

Dat xvj. Capittel.

1 DJt *is dē last ouer Moab. Des nachts Jere.48.a.1.
A coemt verstooringe ouer Ar in Moab. Ezech.25.b.8
Sy is wech. Des nachts coēt verstoo- Soph.2.b.8.
2 ringe ouer Kir in Moab. Sy is vergaē. Sy Straffinge
gaen henen op na Baith eñ Dibon tot de Al- ouer Moab.
taren om te weenen eñ te huylen/ ouer Nebo
3 eñ Medba/ Jn Moab. "Aller hooft is gescho Jere.48.e.37.
ren/ aller baert is afgesnedē. Op hare straten Actor.18.b.18
gaen sy met sacken omgort. Op hare dakē eñ
straten huylen si alle/ ende gaen weenende af/
4 Hezbon eñ Eleale schreyen/ datmē tot Jazha
hoort. Daeromme kermen de ghewapende in
Moab. Want het gaet haerder sielē qualijckē.
5 Myn herte schreyt tot Moab / hare Velt-
vluchtighe vlieden vander drie iarigher koe
tot Soar toe / Wandt sy gaen henen tot
Luhith ende weenen / ende opten wech tot
Horonaim toe/ daer verheft hem een iammer
6 lijck ghescrey. Want de wateren te Nim-
rim verdrooghen/ dat hoy verdorret/ ende dat

gras verwelct/ ende daer en wast geen groen
7 crupt. Want dat goet dat si vergadert/ende
het volck dat si gerust hebben/voertmen ouer
8 der willigē Beke. Daer gaet een gheschrey
rontom inde Palen Moabs/si huylen tot E=
9 glaim toe. Eñ huylen byder fonteynē Elim;
Want de wateren te Dimon zyn vol bloets.
Daer toe wil ick ouer Dimon noch meer la=
ten comen / beyde ouer de gene die behouden
zijn in Moab des Leeuwen/ eñ ouer de ouer=
10 geblevene inden lande. Lieue/seyndet ghy
B Lantsheeren lammeren van Sela wter woe=
11 styne tottē berge der dochteren Sion. Maer
ghelijck als eenen vogel daer henen vliecht/
12 die wt den nest verdreuen wort. Soo sullen
de dochteren Moabs zijn / als si voor Arnon
ouer trecken. Vergadert eenen raet/ Hout ge
richt / Maect v schaduwe des middaechs als
eenen nacht. Verbercht de veriaechde ende en
13 meldet de veltvluchtighe niet. Laet mijne
veriaechde by v logeren/ Lieue Moab/weest
ghy haer bescherminghe voor den verderuer/
so sal de drijuer een eynde hebben / de tribu=
teerder ophouden/ eñ de vertreder aflaten in=
14 den lande. Maer daer sal eenen stoel bereyt
worden wt genaden/dat daer een op sitte in=
der waerheyt/in der Hutte Dauids/ende or=
deele/eñ dencke na recht/eñ voordere gerech=
Jere. 48.d.29 15 tichejt. *Maer wy hooren vanden hooch=
Vādēr hooch moet Moabs / dat hy seer groot is/dat oock
moet Moabs haren hoochmoet/stoutheyt/ende toornicheyt
eñ haer straf. 16 grooter is dan haer macht. Daerom sal de
eene Moabite ouer den anderen huylen/alte
mael sullen si huylen. Ouer de fondamenten
der Stadt Kirhareseth/ sullen de verlaemde
17 suchten. Want Hesbon is een woest veldt
geworden/ Den Wijnstoc tot Sibma is ver=
dorren/ De Heeren onder de heydenē hebben
zijn edele wijngaertrancken verslagen/ eñ zijn
gecomen tot Jaeser toe/ eñ treckē rontsom ins
der woestijne : Hare wijnrijsen zijn verstropt/
18 eñ ouer de zee geuoert. Daerom weene ick
C om Jaeser eñ om den wijnstoc te Sibma/ Eñ
storte veel tranē om Hesbon eñ Eliale. Want
daer is eenen sanck in uwen Somer ende in
uwen Oogst gheuallen/also dat de vruechde
19 eñ genoechte ophout indē velde. Ende men
en iuycht noch en roept inden wijnggert niet/
Men en perst geenē wijn wt in der wijnpers=
se. Jck hebbe des singens eē eynde ghemaect,
20 Daerō rommelt mijn herte ouer Moab/ge=
lijck als een herpe / eñ mijn inghewant ouer
21 Kirhares. Dan salt openbaer worden/hoe
dat Moab moede is by de Altaren/ eñ hoe hy
tot zijnder kerckē gegaen si om te bidden/ Eñ
22 doch niet wtgericht en hebbe. Dat ist/dat
de Heere op dat mael tegen Moab gesprokē
23 heeft. Maer nv spreect de Heere/eñ seyt: Jn
drie iaren/gelijck als des dachlooners iaren
zijn/sal de heerlijckheyt Moabs cleynder wor
den/inde grote menichte/ also datter eē cleyn
weynich ouerblijuen sal/ende niet veel.

Dat xvij. Capittel.

Jere.49.d.23. 1 DJt is den last ouer ||Damascon. Siet/
Vander straf A Damascus en sal geen stadt meer zijn
finge Damas 2 maer eenen veruallen steenhope. De
ci/dat is Sy= steden Aroer sullen verlaten zijn / also dat de
rien. Cudden aldaer weyden sullen / die niemant
3 en sal veriaghen. Ende het sal wt zijn met
Stercte. der ||Veste Ephraim/ Ende dat Coninckrijck
tot Damasco/ende dat ouergheblenen tot Sy
rien sal zijn/ ghelijck als de heerlijckheyt der
kinderen Jsraels/ spreect de Heere Sebaoth.
4 Tot dier tijt sal de heerlicheyt Jacobs dun=
5 ne zijn/eñ zijn vette lijf sal mager zijn. Wāt
si sal zijn/ghelijck als wanneer een Coorn in
B vergaderde inden oogst/ Eñ gelijck als wan=
neer een met zijnen arme de Ayrē inoogstede/
ende ghelijck als wanneer een Ayren lase tot
int dal Rephaim / eñ eenen naoogste daer in
6 bleue. *Gelijc als wanneermen eenen Olijf
boom schudt/datter twee oft drie besien bouē
inden toppe blyuen/oft als wanneer vier oft
vijf vruchten aen de tacken hangen/ spreeckt
7 de Heere de Godt Jsraels. Tot dier tijt sal
hem de mensche houden totten genē die hem
ghemaect heeft/ende zijn ooghen sullen opten
8 Heylighen in Jsrael sien. Eñ hy en sal hem
niet houden tot den altaren/ die zijne handen
ghemaeckt hebben/ ende niet sien op dat ghe
ne / dat zyne vingheren ghemaeckt hebben/
noch op Bosschen/noch op Beelden.
9 Jn die tijt sullen de steden haerder sterckten
C zijn gelijc als eenen verlaten struyc eñ tac die
verlaten wert voor den kinderen Jsraels/en=
10 de sullen woeste zijn. Want ghy hebt verge
ten Gods dijns Heyls/eñ niet gedacht opten
steen dijnder stercte. ||Daer om sult ghy lusti=
ge planten setten: Maer daermede sult ghy dē
11 vreemden de Wijnrijsen geleyt hebben. Ter
tijt des plantens sult ghy zijnder wel waerne
men/dat dijn saet in tijts wasse: Maer in den
oogste als ghy de Schoouen sult beeruen/sult
ghy smerte eens bedroefden daer voor hebbē.
12 "O wee der menichte sulcx grooten volcks:
Het sal ghelijck de Zee ruysschen / Ende dat
D ruynoer der lieden sal woeden/ gelijc als groo
te wateren woeden: Ja gelijck als groote wa
teren rasen/ so sullen de Lieden rasen.
13 *Maer hy salse schelden/soo sullen si verre
wech vlieden/ eñ hi salse veruolgen/gelijc den
stof op de Bergen/ vanden winde geschiet/ eñ
gelijc als eenen drevwint vant onweder ge=
14 schiet. Omtrent den auont/siet/ soo is daer
verschrickinghe/ ende eer t morghen wort/soo
en zijn si daer niet meer. Dat is tloon van on
sen Roouers/ende dat erfdeel/der ghener die
ons dat onse nemen.

Dat xviij. Capittel.

1 WEe dē lande/dat onder de seylē inder
A schaduwē vaert/aen dese side des wa=
2 ters des Moorenlants. Dwelcke Am
bassaten seynt op de Zee/eñ in rietschepen op
ten water vaert. Gaet henen ghy snelle boden
totten volcke/dat verschuert eñ geplondert is
tottē volcke/dat grouwelijcker is/dan ergens
eenich andere/ totten volcke dat hier eñ daer
wtgemeten eñ vertreden is/wiens de water=
3 stroomen zijn Lant in nemē. Als ghy die op=
ter aerden woont/ eñ inden lande sittet / ghy
sult sien hoe datmen de Banier opten Bergen
opwerpen sal/eñ hooren/hoe datmē de Trom
4 petten blasen sal. Want also spreect de Hee
B re tot my: Jck wil stille houden/eñ aensien in
mijnder stede/ gelijck als een hitte die den re=
ghen wt droocht/eñ gelijck Meeldauwe in de
5 hitte des oogsts. Want voor den oogst sal
de vrucht af nemen/ ende de onrijpe vruchten
inder bloeytijt/verdorren/ datmen de stelē met
wijnranckmessen sal moeten af snijden / eñ de
6 wijnranckē wech doen eñ af houwen/ Dat=
ment te samen sal moeten laten liggē voor de
vogelen op de bergen/eñ den dierē indē lande
dat des Somers de vogelen daer in nestelen/
ende dat des Winters alderley dieren inden
7 Lande daer en liggen mogen. Tot dier tijt/
sal dat verschuerde eñ geplōderde volc/ dwelc
ke grouwelijcker is dan yewaerts eenich an=
der/dat hier eñ daer afgemetē eñ vertredē is/
dien de waterstroomen zijn lant innemen/ge=
schencken brenghen den Heere Sebaoth/ "op Deut
de plaetse/daer den naem des Heerē Sebaoth
is/totten berghe Sion.

Dat xix. Capittel.

1 DJt is den last ouer ||Egypten / Siet/ Jere.
A de Heere sal op een snelle wolcke va= Ezech
ren/ens

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

ten/ ende in Egypten comen. Dan sullen de
Afgoden in Egipten voor hem beuē/ende den
Egyptenaers sal dat hert versaecht worde in
2 haren lyue. Eñ *ick wil de Egyptenaers te-
gen malcanderen hissen/also dat deen broeder
tegen den anderē/ deen vrient tegē dē anderē/
deen stadt tegen dander / eñ deen Rijck tegen
3 dat ander strijdē sal. Eñ de moet sal dē Egip
tenaers onder haer vergaē/ eñ ic wil haer aē-
slagen te niete maken. Dan sullen si vragē ha
ren Afgoden eñ Papen/eñ Waerseggers/ende
4 Teeckenbedieders/ Maer ick wil de Egipte
B naers ouergeuē inde handē van grouwelijcke
heeren/ eñ een hert Coninc sal ouer haer heer
schappen/spreeckt de Heerschapper/de Heere
5 Sebaoth. Eñ dat water inde Zee sal wtge-
sopen worden/daer toe den stroom/ sal versi-
6 pen eñ verdroogen/ Ende de wateren sullen
verloopen/dat de Rieyren aen de Dammē sul
len cleyn eñ drooge wordē / beyde riet eñ lisch
7 verwelcken/ Ende dat gras aen de wateren
verdorren/eñ alle saet aen de wateren sal ver
8 welcken/eñ te niete worden. Ende de Vis-
schers sullen trueren/eñ alle de ghene die den
9 angel int water werpē/sullen clagen/ Ende
de gene die netten wtwerpē opt water/ sullen
bedroeft zijn. Eñ si sullen tot schande comē die
10 goet garen werckē eñ netten breyden. Ende
die poelen hebben met alle den genen die Vij
uers om loon maken/sullen becommert zijn.
11 De Vorsten tot Soan zijn dwasen/de "wijse
C Raetgheuers Pharaons zijn inden raet sot-
ten geworden. Wat segt ghy doch van Pha-
rao? Jck ben een kint der Wijsen / eñ ick ben
12 van oude Coningē gesproten? Waer zijn nv
dan uwe Wijsen? Latet haer vercondigen/ eñ
betoonen/wat de Heere Sebaoth ouer Egyp
13 ten beslotē heeft. Maer de Vorstē tot Soan
zijn sotten ghewordden. De Vorsten tot Noph
zijn bedrogen. Sy verleyden met Egyptē den
14 hoecksteen der geslachten. Want ‖de Heere
heeft eenen swijmelgeest onder haer wtghe-
stort/also dat si Egyptē verleyden in alle haer
doen/ ghelijck een dronckaert tuymelt als hy
15 braect. Ende Egypten en sal niemandē heb-
ben/ die hooft oft steert/ tack oft spruyte op
16 voeden mach. Tot dier tijt sal Egypten zijn
als wijuen/eñ vreesen ende verschricken/wan
neer de Heere Sebaoth de hant ouer haer be
17 wegen sal. Eñ Egypten sal verbaest wesen
voor tlant van Juda/also dat so wie ooc des
seluen gedenct/ die sal daer voor verschricken
ouer den raet des Heeren Sebaoth/ dē welc-
18 ken hy ouer haer besloten heeft. Tot dier
D tijt sullen vijf steden in Egypten lande spre-
ken na der sprake Canaan/ *eñ sweeren by-
den Heere Sebaoth. De eene sal heeten Jrhe-
19 res. Ter seluer tijt sal des Heeren Sebaoths
Altaer middē in Egyptē lant zijn/ ende eenen
20 mercsteen des Heeren aen de Palen/ Welc-
ke sal een teecken ende getuychenisse zijn/den
21 Heere Sebaoth inden lande Egypti. Want
si sullen totten Heere roepen ouer diese ver-
druckers/ so sal hy haer seyndē eenen Heylant
E ende meester/diese verlosse. Want de Heere sal
dē Egyptenaers bekent wordē/ eñ de Egypte
naers sullen den Heere kennen tot dier tijt/eñ
sullen hem dienen met Offer ende Spijsoffer/
22 Ende sullen den Heere belouen eñ houden.
Ende de Heere sal de Egyptenaers plagen/
ende heelen. Want si sullen haer bekeerē tot-
ten Heere/ ende hy sal hem verbidden laten/
23 ende haer heelen. Tot dier tijt salder een
bane zijn/van Egypten in Assyrien/alsoo dat
de Egyptenaers in Assyriē/ eñ de Assyriers in
Egypten comen sullen/ ende de Egyptenaers
24 metten Assyriers Gode sullen dienen. Tot
dier tijt sal Israel de derde zijn met dē Egyp
tenaers ende Assyriers/ door de segeninge die
25 opter Aerden zijn sal. Want de Heere Se-
baoth salse segenen/ende segghen: Ghesegent
zijt ghy Egypten/ mijn volck/ ende ghy Assur
mijnder handen werck/ "ende ghy Israel mijn Deu..32.a.9.
Erfdeel. Jere.51.d.19.

Dat xx. Capittel.

1 IN den Jare doen Thartan tot Asdod Dand straffe
A quam/doen hem ghesonden hadde Sar- Egypti ende
gon de Coninck tot Assyrien/ ende street Moorenlant
2 teghen Asdod/ende wanse: Inder seluer tijt
sprack de Heere door Jesaiam den sone Amoz
ende seyde: Gaet henen / ende treckt af den
sack van uwe lendenen/ ende trect de schoenē
wt van uwe voeten. Ende hy dede also/ginck
3 naeckt ende bloots voets. Doen sprack
de Heere: Gelijc als mijn knecht Jesaia naect
ende barvoets gaet/tot een teecken ende won
der van drie Jaren ouer Egypten ende Moo-
4 ren lant/ Also sal de Coninck tot Assyrien
henen drijuen de ghevanghen Egypti / ende
het verdreuen Mooren lant/beyde ionck ende
out/naect ende barvoets/ met de schamelheyt
bloot / tot schanden den Egyptenaers.
5 Ende sy sullen verschricken/ende met schan
B de bestaen voor Moorenlant / daer si haer op
verlieten. Ende wederom dat Moorenlant be
6 schaemt zijn voor Egypten/ Vanden welc-
ken sy haer beroemden. Ende de Inwoonders
deser Eylanden/ sullen segghen ter seluer tijt:
Is dat onse toevlucht / daer wy toe vloden
om hulpe / dat wy verlost mochten worden
vanden Coninck tot Assyrien? Hoe syn zijn
wy ontcomen.

Dat xxj. Capittel.

1 DIt is den last ouer de Woestijne aen Dand straff
A de Zee/ ghelijck als een onweder van ouer Babel
den Zuyden coemt / dwelck alle dinck door de Medi
omkeert / so coemtet wt der Woestijne wt ee- eñ Persen.
2 nen veruaerlijcken Lande. Want my is een
swaer gesicht geopenbaert. ‖Deen verachter Dani.5.e.30.
coemt teghen den anderen. Deen verstoorder
teghen den anderen. Trect op Elam/ belegget
haer Madai/ Jck wil van alle zijn suchtē een
3 eynde maken. Daerom zijn mijne lende-
nen vol smerten/ende angst heeft my omvan-
ghen / ghelijck als eender die daer baert. Jck
cromme my als ick het hoore/ ende verschric-
4 ke als ickt aensie. Mijn herte beeft/grouwel
heeft my verslaghen. Jck en hebbe inden lie-
5 uen nacht gheen ruste daer af. Ja decket de
tafel/ laet waken op de hoede: Eet/ drinckt:
Maect v op ghy Vorsten: Smeert den schilt.
6 Wandt de Heere seydt tot my alsoo: Gaet
B henen/ stelt eenen Wachter/ die daer toe sie/
7 ende het bootschappe. Ende hy siet Ruy-
ters rijden ende varen/ op Peerden/ Ezelen/
ende Kemelen/ Ende heeft met grooter neer-
8 sticheyt acht daer op. Ende eenen Leeuwe
riep; Heere/ *ick stae op de wachte den ghe- Abac.2.a.1.
heelen dach door / Ende ick stelle my op de
9 hoede den gantschen nacht. Ende siet/ daer
coemt een/die vaert op eenen Wagen/die ant
woort/ende spreeckt: "Babel is geuallen/ Sy Jerem.51.b.8
is gheuallen / Ende alle de Beelden haerder Apoc.14.b.8.
Afgoden / zijn ter aerden neder gheuallen.
10 Mijnen lieuen dorschvloer/ daer ick op dorsche.
So wat ic gehoort hebbe vanden Heere
Sebaoth/ den Godt Israels dat vercondighe
11 ick v. ‖Dit is den last ouer Duma / Men Jere.49.d.7.
roept tot my wt Seir: Wachter / is de nacht Straffe ouer
schier wech? Wachter is de nacht schier wech? Duma.
12 De Wachter sprack: Al coemt den Mor-
C ghenstont aen/ het sal nochtans weder nacht
worden. Ende oft ghy al vraecht/ so sult ghy
13 doch weder comen/eñ weder vragen. Dat is Straffe ouer
den last ouer Arabia. Ghy sult int woudt in Arabia.
Arabia woonen/opten wege na Dedanim.

Brengt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

14 Brengt den dorstigen water tegen/ ghy die
daer woonest inden lande Thema. Biedet den
15 vluchtigē broot. Wāt si vliedē voor tsweert/
Ja voor tbloot tsweert / voor den gespannen
Jere.49.e.28. 16 boge/voor dē grootē strijt. Wāt *also spreect
de Heere tot my: Noch in een Jaer/gelijc als
des dachlooners Jaren zijn/sal alle heerlicheit
17 Kedar onder gaen/ Ende der ouergebleuene
Schutters der Helden tot Kedar/ sal wepni-
gher worden. Want de Heere de God Israels
heuet ghesept.

Dat xxij. Capittel.

Vanđ straffe eñ ellendicheit ouer Juda eñ Jerusalem.

1 DIt is den last ouer dat Schoudal. Wat
is v dan / dat ghy alle so op de daken
2 loopt? Ghy waert vol geruchts/een
A stadt vol volcx/een vrolijcke stadt/Dijne gesla
gene en zijn niet mettē sweerde verslagē/ende
3 inden strijt niet ghestoruen. Maer alle uwe
Hooftlieden zijn voor dē boge wech gewekē/
eñ geuangē. Alle diemen in v geuondē heeft/
die zijn geuanghen eñ verre wech gheuloden.
Jerem.9.a.1. Luc.19.d.41. 4 Daerom segge ick : "Schict v van my/laet
my bitterlijc weenen. En moeyt v niet om my
te troostē vander verstooringe wegē/der doch-
5 tere mijns volcx. Want het is eenē dach des
gedruyschs/eñ vertredēs/eñ verwerringes vā
dē Heere/Heere Sebaoth/in dat Schoudal/om
des ondergrauens wille/der muerē/eñ des ge
6 schreys aendē berge. Want Elam vaert daer
henē met Kokers/wagens/liedē eñ Ruyters/
Eñ Kir glinstert daer henen met Schilden.
7 Eñ het sal geschieden dat uwe wtuercoren
B dalen vol wordē sullen/met wagenē/eñ Ruy-
8 ters sullen haer legerē voor der poortē. Dan
sal den voorhanc Juda opgedaen wordē/dat-
men sien sal/in die tijt/tghereetschappe inden
4.Reg.5.b.7. 9 huyse des Wouts. Eñ ghy sult aen de||stadt
Dauids veel gaten sien/eñ ghi sult dat water
indē ondersten waterloop tsamen vergaderen
10 moetē. Ghy sult ooc de huysen te Jerusalem
tellen/ Ja ghy sult de huysen afbreken/ om de
11 muerē te beuestigē. Eñ ghy sult eenē gracht
maken tusschē beyde muerē/ vandē water des
ouden waterloops. Noch en siet ghy niet op
den genen/ die sulcx doet/ eñ en aenschouwet
niet op dien/ die sulcx beschickt van verre.
Voorder van Gods straffe. 12 Daerom sal de Heere/Heere Sebaoth/ tot
dier tijt laten roepē/datmen weene eñ claghe/
13 eñ hem schere/eñ sacken aentrecke. Hoewel/
siet/datter nv enckel vruechde eñ blijschap is/
Ossen slaen/Schapē steken/vleesch eetē/ wijn
Esai.56.e.12. drinckē (eñ ghy segt) *Laet ons eten eñ drinc
Sapiē.2.b.7. 14 ken/wy steruen doch morgen. Sulcx is voor
1.Cor.15.d.32 de ooren des Heeren Sebaoth geopenbaert.
Wat geldet/ oft v dese misdaet vergheuen sal
wordē/tot dat ghy sterft/sept de Heere Heere
15 Sebaoth. Also spreect de Heere/Heere Se-
baoth : Gaet henen in totten Schatmeester
Esai.36.a.3. "Sobna den Hofmeester/ende segt tot hem:
Vāder straffinge Sobna des Hofmeesters. 16 Wat hebt ghy hier? Wien gaet ghy aē? Dat
ghy v een graf hier houwen laet/als een die
zijn graf inder hoochtē houwen laet/ende zijn
wooninghe inder steenrootsen laet maken:
17 Siet/de Heere sal v verwerpen/ gelijck als
een stere man eenen wech werpt/ ende v ver-
18 stropen. Eñ sal v om drijuen/ gelijck als ee-
nen cloot op een ruym Lant. Aldaer sult ghy
steruen/aldaer sullen uwe costelycke Wagens
blijuen/met versmaetheyt des huys uwer Hee
19 ren. Eñ ick wil v van uwen staet verstootē/
D Ende ick wil v van uwe Officie afsetten.
20 Eñ in die tijt wil ick roepen mijnen knecht
eliakim wort in Sobna ste de vercoren. 21 Eliakim/ dē sone Hilkia/ Eñ wil hem uwē
rock aentrecken/eñ met uwen gordel gorden/
ende dijn gewelt in zijn hant geuen/op dat hi
een vader si/der gheender die tot Jerusalem
Job.12. b.14. Apoc.1.d.18. 22 woonen/ende des huys Juda. ||Ende wil de
sleutelen des huys Dauids op sine schouderē
legghen/ dat hy op doe/ ende niemant toe en
sluyte: Dat hy toe sluyte/ende niemant op en
23 doe. *En wil hem tot eenen nagel stekē/aen
een vaste plaetse. Ende hy sal hebben dē stoel
24 der eeren/in zijns Vaders huyse/ Datmen
aen hē hange alle heerlijcheyt des huys zijns
vaders kinderen/ende kints kinderen/alle de
cleyne gereetschappe/beyde drinckvaten/ende
25 alderley snarenspel. Tot dier tijt/sept de Hee
re Sebaoth/sal dien nagel wechgenomē wor-
den/die aen de vaste plaetse steect/ dat hy bre
ke ende valle/ende sinen last vergae. Want de
Heere septet.

Dat xxiij. Capittel.

1 DIt is den last ouer "Tyro. Huylt ghy
A Schepen op de Zee/want si is verde-
struueert/dat daer ooc niet een huys en
is/ noch yemant derwaerts en treckt. Wt den
lande Chitim sullen si des ghewaer worden.
2 De Inwoonders der Eylanden zijn stille ge
worden. De Cooplieden tot Sidon/die ouer
3 dat Meyr trocken/ veruulden v. Ende soo
wat vruchten aen Sihor / ende soo wat Co-
rens aent water wiesch / dat brachtmen tot
haer in/ ouer groote waterē. Ende ghy waert
4 der Heydenen merckt ghewonden. Ghy mo-
ghet wel verschricke Sidon. Want dat Meyr/
Jae de alder vaste aent Meyr spreeckt : Ick
en ben niet meer beurucht / Ick en bare niet
meer/ so en voede ick oock geen Jonghelingē
op/ende en brenghe gheen Maechdekens op.
5 Ghelijck alsmen verschrickte / doemen van
Egypten hoorde. Alsoo salmen oock verschric
ken/wanneermen van Tyro hooren sal.
6 Vaert henen opt Meyr/Huylt ghy Inwoon
7 ders der Eylanden. Is dat uwe vrolijcke
ke stadt/die haer van harē ouderdom beroem
de? Hare voeten sullense verre wech voeren/
8 om te wandelen: ||Wie hadde dat gemeynt/
dattet Tyro der Croonen alsoo gaen soude?
So doch hare Cooplieden Vorsten zijn/ ende
haer Cremers de heerlijckste inden Lande?
9 De Heere Sebaoth heeftet alsoo gedacht/
B op dat hy crenckte alle pompositheyt der lu-
stigher stadt / ende verachtelijck makede alle
10 heerlijcheyt inden Lande. Vaert henen/
door dijn Lant ghelijck als eenen stroom/ghy
dochter des Meyrs/ *daer en is geenen gor-
11 del meer. Hy street zijn hant ouer dat Meyr/
"ende verschrickt de Coninckrijcken. De Hee
re gebiet ouer Canaan/datmen hare machti-
12 ge wt soude roeden/ Ende sept: Ghy en sult
niet meer vrolijck zijn/ghy gheschoffierde Ma
13 ghet/ghy dochter Sidon. O Chitim maeckt
v op/ende trect voort/ want ghy en moet al-
daer oock niet blijuen/ maer inder Chaldeen
lant/dat geen volc en was. Maer Assur heef-
tet gefondeert/datmen daer met schepē vaert/
eñ hebbē vaste Toornē daer in opgherichṫ/eñ
14 Palleysen opgetimmert. Maer si is gheset/
dat si verstoort wordē sal. Huylet ghi schepen
opter Zee/want uwe macht is gedestrueert.
15 In dier tijt sal Tyrus vergetē wordē tseuē-
C tich iaer lanc/ so lange als een Coninc leuen
mach. Maer na tseuētich iaer salmē vā Tyro
16 een Hoerē liet singē: Neēt de Herpe/gaet in
der stadt rontom/ghi vergetene Hoere/bedrijft
wat genuechtē opt snarenspel/eñ singt haest/
17 op datmē ws weder gedencke. Wāt na tseuē
tich iarē sal de Heere *Tyrum besoeckē/op dat
si weder come tot harē Hoeren loon/eñ hoer-
derie bedrijue met alle Coninckrijckē op aerdē.
18 Maer hare||Comenschappe eñ Hoeren loon/
sullen de Heere heylich zijn. Men en salse niet
tot schattē vergaderen noch verbergen. Maer
die voor den Heere woonen/ die sullen haer
coopgoet hebben/ op dat si eten ende versaet
worden/ende wel gecleet zijn.

Dat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Dat xxiiij. Capittel.

1 SIet/de Heere maect dat lant leech/ẽn
woest/ẽn werpt omme al wat daer in
is / Ende verstropt zijn Inwoonders.
2 "Ẽn het gaet den Priester/ghelijck als den
volcke: Dẽ Heere gelijc den knecht: Der vrou
wen gelijc der dienstmaecht: Dẽ vercooper ge
lijc den cooper: Den leener gelijc als den bor-
ger: Den manenden ghelijck als den schulde-
naer. Want dat landt sal leech ende berooft
zijn. Want de Heere heeft alsulcx gesproken.
4 *Dat lant staet jammerlijck ende verderft/
den aertbodem neemt af ende verderft: De
hoochste des volcks in den lande nemen af.
Dat lant is ontheylicht van zijnen Inwoon-
ders. ‖Wãt si ouertreden de wet/ẽn verande-
ren de geboden/ ẽn laten dat eewich verbont
6 varen. Daerom verslint den vloec dat lant
B want si verdienent die daer in woonen. Daer
om verdorren de Inwoonders des Landts/
7 dat weynich liedẽ ouer blijuen. De most ver
dwijnt/de wijnstock versmacht/Ende alle die
van herten vrolijck waren/die versuchten.
8 De vreuchde der trommelen vieret/ dat juy
chen der vrolijcker is wt/ende de blijschappe
9 der herpen heeft een eynde. Men en drinckt
den wijn niet meer met sanck/ Ende den goe-
den dranck is bitter / den ghenen/dien drinc-
10 ken. De ledige Stadt is gebroken/alle huy
sen zijn toe gesloten/datter ooc niemant in en
11 gaet. Men schreyt om den Wijn opter stra-
ten/Alle blijschappe is wech/ alle ghenoech-
12 te vanden lande is vergaen. Enckel woest-
heyt is inder stadt ghebleuen. Ẽn de poorten
13 staen woeste. Want het ghaet in den lande
ẽn int volck/ effen also als eenen "Olijfboom
afgepluct is/Ende alsmen dan coemt na soe-
14 ken/als den wijn oogste gedaen is. De sel-
ue heffen hare stemme op/ende zijn blijde/en-
de juychen ouer de heerlijckheyt des Heeren/
15 vanden Meyre. So prijset nv den Heere in
der valleyen/inde eylanden des zees/dẽ naem
16 des Heeren des Gods Israels. Wy hooren
lofsanck van den eynde der aerden / tot eeren
C den gerechtigen. Ẽn ick moet seggen: Hoe bẽ
ick so magher? Maer hoe ben ick so magher?
Wee mijns / want de verachters verachten/
17 Jae de verachters verachten. Daeromme
*coemt ouer v inwoonders des Landts ver-
18 schrickinge/ eenen cuyl ẽn strick. Ende ofter
yemant ontuloot voor dat gheschrey der ver-
schrickinge/so sal hy doch inden cuyl vallen:
Ẽn al coemt hy wt den cuyl/so sal hy doch in
den stricke geuangen worden. Want de ven-
steren inder hoochte zijn opgedaen/ẽn de fon
19 damenten der Aerden beuen. Het sal dẽ lan
de qualijc gaen/ẽn niet gelucken/ende sal ver
20 uallen. Dat Lant sal tuymelen gelijck als
een die droncken is/ẽn wech geuoert worden
ghelijck als een hutken / Want zijn misdaet
drucket/dattet vallen moet/ ende en can niet
21 staende geblijuẽ. Ter seluer tijt sal de Hee-
re besoecken de hooge Ridderschappen/die in
der hoochten zijn/Ẽn de Coningen der Aerdẽ
22 die op Aerden zijn/ Dat si vergadert wordẽ
in een hoopken/totten cuylen/ ẽn beslotẽ wor
den in eenen kercker/ ẽn na langen tijt weder
23 besocht worden. Ende de ‖ Mane sal haer
schamen ende de Sonne met schande blijuen/
Als de Heere Sebaoth zijn sal opten Berch
Sion ende te Jerusalem/ ẽn voor zijnen out-
sten inder heerlijckheyt.

Dat xxv. Capittel.

1 HEere ghy zijt mijn Godt / v prijse ick/
A Ick loue uwen Naem / Want ghy
doeghet wonderlijcke dinghen / uwe
voornemen van outs herwaerts zijn ghe-
2 trou ende waerachtich. Want " ghy maket
de Stadt tot Steenhopen / de vaste stadt dat
si op eenen hoop leyt der vreemder Palley-
sen/dattet niet meer een stadt en si/ẽn nem-
3 mermeer getimmert en worde. Daerom ee-
ret v een machtich volc/de steden der geweldi
4 ger Heydenen vreesen v/ Want ghy zijt der
cleynen stercte/der Armen stercte in droeffe-
nisse.*Een toeulucht/voor het onweder/een Esai.4.b.6.
schaduwe voor de hitte / Wanneer de Ty-
rannen rasen/als een onweder teghen eenen
5 Wandt. Ghi verootmoedicht der vreemder
tempeesten/ghelijck als de hitte in een dor-
re plaetse/dat de hitte den Wijnrancken der
Tyrannen verderue/ẽn de Wolcke nochtans
6 haer schaduwe geue. Ẽn de Heere Sebaoth Beroepinghe
sal op desen berge allen volcken bereyden eẽ der heydenen
vette ‖ maeltijt een maeltijt van reynẽ Wijne ‖Mat.22.a.2
B van vette/van merge/van Wijne daer gheen
7 heffe in en is. Ende hy sal op desen berghe
dat bewinden wech nemen/daer alle volcken
mede bewonden zijn / Ẽn dat decksel / daer
8 mede alle Heydenen bedect zijn. Want hy
sal den "doot gantschelijc verslinden eewelijc Ozee.13.c.14
Ẽn de Heere Heere sal de * tranen van al- 1.Cor.15.f 54
len aensichten afwasschen/Ende sal wechne- *Apo.7.c.17.
men de versmaetheyt zijns volcx in allen lan Troost der
9 den / Wãt de Heere heuet geseyt. Tot dier vromen.
tijt salmen seggen: Siet / dat is onse Godt/
"opten welckẽ wy wachten/‖ende hy sal ons Esai.30.d.18
helpen. Dat is de Heere/op dien wy wach- ‖Ephe.2.a.4
ten/op dat wy ons verblijden/ẽn vrolijck zijn
10 in zijn heyl. Want de hant des Heeren
rust op desen Berch. Maer‖Moab sal onder Esai.48.a.1.
hem ghedorsschet worden / ghelijck als stroo Vande wtro
ghedorschet wort/ ende als dreck. Ende hy dinge Moab.
sal zijne handen wtstreckẽ midden onder haer
gelijc als een swemmer die wtstrect om te swẽ
men. Ẽn sal hare pomperie vernederen / met-
12 ten armen zijnder handen/ Ende de hooghe
Vesten uwer mueren buyghen/vernederen/ ẽn
inden stof ter aerden werpen.

Dat xxvj. Capittel.

1 IN die tijt salmen inden lande Juda een Eẽ liet ỽ kin-
A sulcken Liet singhen: deren Israels
*Wy hebbẽ een stercke stadt/de mueren datmen God
ende geweren zijn "Heyl. betrouwẽ sal
2 ‖Doet op de poorte/datter ingae dat gerech *Pro.18.b.10
te volc/dattet gelooue bewaert. Sach.2.a.5.
3 Ghy onderhout gestadelijc vrede/na sekeren "Dat is vast
toeseggen. Want men verlaet hem op v. ẽn onuerwin
4 *Daerom verlaet v op den Heere eewelijc. lijck.
Want Godt de Heere is een steenrootse inder ‖Ps.118.b.19.
eewicheyt. *Prou.3.a.5.
5 Ẽn hy buyghet de gene die inder hoochten
woonen/"de hooge stadt vernedert hy/ Ja/hy Esai.25.a.2.
stootse ter aerden/dat si inden stof leyt.
6 Dat si met voetẽ vertredẽ wort/ Ja met voe
ten der armen/metten voeten der slechter.
7 Maer der gerechtẽ wech is slecht.‖Dẽ gane Jere.10.d.23.
der oprechter maect hy gerechtich.
8 Want wy wachten op v Heere indẽ weghe
ws rechts/des herten lust staet tot dijnẽ naem
ende uwer gedachtenisse.
9 Ick begheere dijns des nachts van herten/
Daer toe met mijnen gheest wake ick vroech
op tot v.
Want waer dat v Recht inden lande gaet/
daer leeren de Inwoonders des aertrijcx ghe-
rechticheyt.
10 Maer hoe wel den Godloosen genade aen-
B gheboden wort/so en leeren si nochtans geen
gherechticheyt.
Maer doẽ slechs quaet int oprechte Lant/
want si en sien des Heeren heerlicheyt niet.
11 Heere dijn hant is verhoocht / dat en sien
si niet: Maer als zijt sien sullen/ so sullen si te
schanden wordẽ inden yuer ouer de Heydenẽ.
Daer toe sult ghyse * metten vyer (daer ghy Heb.12.d.29.
uwe

uwe vianden mede verteert) verteeren.
12 Maer ons Heere sult ghy vrede maken/
1.Cor. 4.b.7. "want al dat wy hebben / dat hebt ghy ons
Jaco.1.b.17. ghegheuen.
13 Heere onse Godt / daer heerschappen wel
ander heeren ouer ons dan ghy: Maer wy ge
dencke nochtãs dyner allee eñ dyns Naems
14 De dooden en blyuen niet leuende: De ge
storuen en staen niet op.
Psalm. 1.b.6 "Wãt ghy hebtse besocht eñ vernielt. Eñ/te
niet gemaect alle hare ghedachtenisse.
15 Maer ghy Heere vaert voort onder de Hey
denen/ Ghy vaert altoos voort onder de Hey
denen/ bewijst v heerlijchept/ ende coemt ver-
re tot aent eynde der werelt.
Leui.26.g.43 16 ‖Heere als daer droefheyt is/ dã soectmẽ v/
eñ als ghyse straffet/ dan roepẽ si angstelijck.
Joan. 16.c.21 17 "Gelijc als een beuruchte vrouwe / als sy
Mich. 4.b.9. C schier baren sal/ so is haer bange/ roept in ha
ren smerten / Alsoo gatet ons oock Heere
voor uwen aensichte.
Rom. 8.d.22. 18 Soo zijn wy ooc beurucht/ *eñ ons is ban
ghe/ Ja dat wy nauwelijc den Adem verha-
len en connen:
Nochtans en connen wy den lande niet ge
helpen/ Ende de Inwoonders op den Aert-
bodem en willen niet vallen.
2.Cor. 6.b.9. 19 ‖Maer uwe dooden sullen leuen/ "Eñ met-
"Joan.5.d.28 ten lichaem weder opstaen.
Dan. 22.b.12 Waect op/ eñ roemet/ ghy die daer ligt on-
1.Tes.4.c.16. der der Aerden/ Want uwen dauwe is eenen
dauwe des groenen veldts/ maer dat Landt
der dooden sult ghy nederwerpen.
Gen. 19.c.10. 20 Gaet henẽ mijn volc in de Camer/ "Ende
Apoc. 6.b.11. sluyt de duere achter v toe / Verbercht v ee-
nen cleynen oogenblic/ tot dat dẽ toorne voor
Mich.1.a.3. by gae.
21 ‖Want siet: de Heere sal wt gaen van zijn
Apo.18.e.24. der plaetse/ om te besoecken de boosheyt der
Inwoonders des Lãts ouer haer. "Also dat
dat Landt openbaren sal haer bloet/ eñ niet
langer verhelen die daer in verworcht zijn.

Straf der vy Dat xxvij. Capittel.
andẽ Israels. 1 TEr seluer tijt sal de Heere versoecken
*Job.40.b 10 A met zijnen harden / grooten ende sterc
1.Cor.15.c.26 ken sweerde beyde de* Leuiathans
Apoc. 12.b.8. die een slechte Slange/ eñ den Lauiathan die
een cromme Slange is/ Eñ sal de Draeckẽ in
2 der zee verworgen. Inder seluer tijt salmen
singen vanden wijngaert des besten wijns:
3 Ic de Heere behoede hem eñ make hẽ voch
tich in corter stont/ op datmen zijne bladeren
niet en ghemisse. Ic wil hem dach ende nacht
4 behoeden. Godt en toornet niet met my.
Och dat ick mochte metten distelẽ eñ doornẽ
crijgen/ Soo woude ic onder haer vallen / eñ
5 haer op eenen hoope aensteken. Hy sal my
Jerem.33.c 12 onderhoudẽ by mijner cracht/ eñ sal my vrede
6 makẽ/ vrede sal hy mi nochtans makẽ. ‖Het
sal nochtans euenwel daer toe comen / dat
Jacob wortelen sal/ ende Israel groeyen ende
bloeyen sal / dat si den Aertbodem met vruch
7 ten veruullen. Hy en wort nochtãs niet ge
B slagen/ also hem zijne Vianden slaen: Eñ en
Jere. 10.d.24 wort niet verworcht so hem zijne Viandẽ ver
1.Cor.10.b 13 8 worchdẽ. "Maer metter maten richt ghyse/
eñ laetse los / wanneer ghyse bedroeft hebt/
met uwen scherpen wint/ te weten / metten
9 Oosten wint. Daerom sal daer door de son
de Jacobs ophoudẽ/ eñ dat is profijt/ daeraf/
dat zijne sonden wech ghenomen worden in
dien dat hy alle steenẽ des Altaers maket ge
lijc als gestooten steenen tot asschen/ dat daer
geen Bosschen noch beelden meer en blijuen.
10 Want de vaste stadt moet eenlijc worden/ de
schoone huysen nedergheslooten eñ verlaten
worden gelijc als een woestijne/ dat de Came
C ren aldaer weydẽ ende rusten mogẽ/ eñ aldaer

11 de rijsers af eten. Haer tackẽ sullen van dor
heyt breken / dat de Wijuẽ comẽ sullẽ eñ daer
mede vyer maken. "Want het is een onuerstã
dich volc. Daerom en sal hy haerder ooc niet
ontfermen diese gemaeckt heeft: Eñ diese ge
schapẽ heeft/ en sal haerder niet genadich zijn
12 Tot dier tijt sal de Heere werpen vanden
Oeuer des waters / tot aen de beke Egipti.
Eñ ghy kinderẽ Israels sult vergadert wordẽ
13 deene na den anderen. Ter seluer tijt salmẽ
met eender grooter Basuynen blasen/ dã sullẽ
comẽ de verloozen indẽ lande Assur/ eñ de ver
stooten inden lande Egipti/ eñ sullẽ dẽ Heere
aenbeden/ ‖optẽ heyligen Berch te Jersalem.

Dat xxviij. Capittel.

1 WEe der heerlijcker Croone/ * der
A dronckenen van Ephraim / der ver-
welckter bloemen haerder lieflijcker
heerlijchept / De welcke staet/ bouen ouer eẽ
vet dal der gheender die vandẽ wijn tuyme-
2 len. Siet / Een sterck eñ machtich man vã
den Heere/ gelijc als een hagel storm/ ghelijck
als een schadelijc onweder/ gelijc als een wa-
terstroom die geweldelijc in breken/ wort int
3 lant gelaten met gewelt/ Dat de heerlijcke
Croone der dronckenẽ vã Ephraim/ met voe
4 tẽ vertredẽ worde. *Eñ de verwelckte bloe-
me haerder lieflijcker heerlijckheyt de welck
staet bouen ouer een vet dal sal zijn gelijc als
dat rijpe voor den Somer/ de welck verderft
alsment noch aen zijn tacken hangen siet/
5 Tot dier tijt sal de Heere Sebaoth wesen
een lieflijcke Croone eñ heerlijcken crans des
6 ouergebleuẽ zijns volcx. Eñ eenẽ geest des
rechts/ den genen die totten oordeel sittet:
Eñ een stercte/ den genen die vandẽ strijt we-
7 der comen totter poortẽ. Daer toe zijn dese
ooc vanden wijn dul gewordẽ/ eñ tuymelẽ vã
stercken drancke. ‖Want beyde de Priesters
eñ Propheten zijn dul van stercken drancke/
si zijn in dien wijn versmoort/ ende tuymelen
8 vã sterckẽ drãcke. Sy zijn dul int propheterẽ
eñ "brullen de oordeelen wt. Want alle tafe-
len zijn vol spijens eñ onsuyuerheyts/ aen al-
9 le plaetsen. Wien sal hy dan leeren de ken-
nisse? Wien sal hy te verstaen gheuen de pre-
dicatie? Den gespeenden "vanden melcke/ den
genen die vanden borsten afgesettet zijn.
10 Want si seggen: Ghebiet hier/ Gebiet daer/
Gebiet hier/ Gebiet daer: Vertoeft hier/ Ver-
toeft daer/ Vertoeft hier/ Vertoeft daer. Hier
een weynich/ Daer een weynich. Wel aen/
11 *Hy sal noch eens met spottelycken lippen
ende met een ander tonge tot desen volc spre-
12 ken/ den welckẽ dit nv gepredict wort. Also
heeftmen ruste/ Also vermaectmen de moede/
Alsoo wortmen stille/ ende sy en willen noch-
13 tans sulcken predicatien niet. Daerom sal
haer ooc des Heeren woort effen also wordẽ.
Ghebiet hier/ Gebiet daer/ Ghebiet hier/ Ge-
biet daer: Vertoeft hier/ Vertoeft daer/ Ver-
toeft hier/ Vertoeft daer: Hier een weynich/
daer een weynich/ dat si henen gaen eñ te rug
ge vallen/ gebroken/ gestrict eñ geuangẽ mo-
14 gen worden. So hoort nv des Heerẽ woort
C ghy Bespotters / ghy die heerschapt ouer dit
15 volc dat tot Jerusalem is. Wãt ghi segt: Wy
hebben metter doot een verbont/ ende metter
Hellen een bestant gemaect. Wanneerder een
vloet coemt/ so en sal si ons niet treffen: Wãt
wy hebben de luegen onse toeulucht/ eñ huy-
16 chelie onse bescherminge ghemaect. Daer-
om seyt de Heere Heere: ‖Siet/ ick legghe in
Sion eenen grondtsteen / eenen beproefden
steen/ eenen costelijcken hoecsteen/ die wel ge-
fondeert is/ wie ghelooft/ die en vliedet niet.
17 Ende ick wil dat recht tot een rechtsnoer/
Eñ de gherechtichept tot een gewicht makẽ.
So

So sal den haghel de valsche toevlucht wech
drijven/ ende wateren sullen de bescherminge
wech swemmen/ Dat uwe verbont metter
doot/los worde/ ende dat uwe bestant metter
Hellen/niet en bestae. Eñ alsser een vloet coēt
so salse v vertredē/ So haest als si daer henē
coemt/salse v wech nemen. Coemt si des mor-
ghens/so geschietet des morgens: Also oock/
si come des daechs/oft des nachts. Want al-
leen de aenvechtinge leert opt woort merckē.
Want dat bedde is so enge/datter niet over
en schiet: Ende dat decksel so cort datmē hem
daer onder buyghen moet. *Wandt de Hee-
re sal hem op maken/ghelijck als opten berch
"Prazim/eñ toornich zijn gelijck int dal ||Gi-
beon/ op dat hy zijn werck doe/ op een ander
wyse/ende op dat hy sinen arbeyt doe/ op een
ander wijse. So laet nv uwe spotten op dat
uwe banden niet herder en worden. Want ick
hebbe een verderven eñ verstooren ghehoort/
dwelcke vanden Heere/Heere Sebaoth in de
gantsche werelt gheschieden sal. Nemet ter
ooren/ende hoort mijn stemme/ merct op/ende
hoort mijn redē. Ploecht oft eert/oft arbeyt
oock een Ackerman sinen acker alle tijt om te
saeyen? Ist niet also? Wanneer hy hem ge-
effent heeft/so stroyt hy Wicken eñ werpt Co
mijn/eñ saeyt tarwe ende gerste/ een yegelijck
waer hijt hebbē wilt/eñ Spelte op zijn plaet-
se. Alsoo onderwijstse oock haer Godt door
dat Recht/ende leertse. Want men en dor-
schet de Wicken niet wt met Eggen/so en laet
men ooc dat wagenrat niet over den Comijn
gaen. Maer de Wicken slaetmen met eenen
staf wt/ ende den Comijn met eenen stock.
Men maeltet dattet broot wordet / ende en
dorsschet niet gheheelijck te niet/ alsment met
wagenraden ende peerden wt dorsschet.
Sulcx geschiet oock vandē Heere Sebaoth.
Want zijnen raet is wonderlijck/ende hy vol-
brenget heerlijcken.

Dat xxix. Capittel.

Wee Ariel/Ariel/ghy stadt des Legers
Davids/ ghy hout Jaergetijden/ ende
viert Feesten: Maer ick wil dē Ariel
benauwen/dat hy truerich eñ iammerlijck sy/
ende hy sal my een rechte Ariel zijn. Wandt
ick wil v beleghеren rontom/eñ ick wil v be-
nauwen met Bolwerck/ eñ wil Wallen om v
laten maken. Als dan sult ghy vernedert
worden/ende wt der Aerden spreken/ende wt
den stof met dijner redene mommelen / dat u-
we stemme si / ghelijck eens Toovenaers wt
der Aerden/ Ende uwe redene wt dat stof
wispele. Ende de menichte die v verstroeyen/
dier sal so veel zijn als een dunne stof/ende de
menichte der Tyrannen/ "gelijc een weysteren
de kaf/eñ dat sal corts onversiens geschieden.
Want ghy sult vanden Heere Sebaoth be-
socht worden/ met onweder ende aertbevinge
ende grooten donder / met eenen draeywint/
met eenen grooten onweder/eñ met een vlam
me des verterenden vyers. Maer gelijck als
een nachtgheficht ||inden droom/ so sal zijn de
menichte aller Heydenen/ die tegen Ariel strij
den/tsamen met alle haer heyr eñ bolwerc/ eñ
die hem benauwen. Want gelijck als eenen
hongerigen droomt/dat hy etet: Maer als hy
ontwaect/so is zijn siele noch ledich. Ende ge
lijck als eenen dorstigen droomt dat hi drinct:
Maer als hy ontwaect / so is hy mat eñ dor-
stich. Also sullen zijn de menichten aller Hey-
denen/ die teghen den berch Sion strijden.
Wordet verbaest ende verslegen/verblint v/
ende wort droncken/nochtans niet van wijn.
Tuymelt/nochtans niet van stercken dranck.
Want de Heere heeft v eenen geest des her
dē slaeps ingeschenct/ eñ uwe oogē toegedaē.
*Vwe Propheten ende Vorsten metten Sien Esai.56. c.10
11 ders heeft hy verblint/ Also "dat v aldaer "Esai.6. b.9.
[Propheten] gesichten zijn sullen/gelijck als
de woorden van eenen toegheseghelden boeck/
dwelcke/soomen dede eenen die lesen can/eñ
seyde: Lieve/leest dat. Ende hy seyde: Ick en
12 can niet/want het is toegesegelt. Oft gelijc
wanneermen dat selve gheeft eenen die niet
lesen en can / ende segghe : Lieve / leest dat/
Ende hy antwoort : Ick en can niet lesen.
13 Ende de Heere spreect : ||Om dat dit volck Matt.15.b.8.
C tot my naket met sinen monde/ende met sinen Marc.7.a.6.
lippen my eert/maer haer herte verre van my Alle tetwens
is/ende my vreesen na menschen geboden/die dich gelaet sō
14 si leeren: Soo wil ick oock met desen volcke der ware we
wonderlijcken omgaen/op dat alder wonder- sen/en beha-
lijckste eñ seltsaemste/ *dat de wijsheyt zijnder get God niet
wijsen onderga/eñ dat verstant zijnder cloeckē *Oba.1. a.8.
15 verblint worde. "Wee den genen die verbor 1. Cor.1.d.17.
gen zijn willen voor den Heere/ haer voorne- "Jer.23.d.24.
men te verbergen/ ende haer doen int duyster Dz hē niemāt
houden / ende segghen: ||Wie siet ons? Ende voor God ve-
16 wie kent ons? Hoe zijt ghy so verkeert? *Ge bergen mach
lijck oft des potbackers leem dachte/ende een ||Job.22.b.13.
werck sprake van sinen meester: Hy en heeft Esai.47.b.10
my niet gemaeckt / Ende een maecksel seyde Ezech.8.b.12
van sinen werckmeester. Hy en kent my niet. Eccli.23.d.25
17 Welaen/het is noch om een cleyn weynich *Esa.45.a.9.
te doen/so sal Libanon een velt worden/ende Jerem. 18.a.5
dat Veldt sal een Woudt gehacht worden. Rom.9.c.20.
18 "Want totter selver tijt sullen de doovē hoo "Esai.35.a.5.
ren de woorden des boecks/ eñ de ooghen der Matt.11.a.5.
blinden sullen wt den donckeren ende duyste-
19 ren sien/ Ende de ellendighe sullen weder
vruechde hebben inden Heere. Ende de arme
onder der menschen sullen vrolijck zijn inden
20 heylighen Israels/ Als de Tyrannen een
eynde hebben/ende alst metten bespotters wt
zijn sal/ ende vernielt sullen zijn / alle die soo
21 waken om moeyte aen te richtē/ *De welc- Pron.1.a.11.
ke de Lieden doen sondighen doort prediken/ Tegē valsche
Ende legghen den genen laghen/diese straffet Propheten.
inder poorten/ wijckē door lueghenen vanden
22 Rechtveerdighen. Daerom spreect de Heere
die Abraham verlost heeft / totten huyse Ja-
cobs alsoo: ||Jacob en sal niet meer te schande Esai.43.a.6.
worden/ ende zijn aensicht en sal niet meer be
23 schaemt worden. Want als sy sien sullen
haer kinderen/de wercken mijner handen on-
der hen/ soo sullen si mijnen Naem heyligen/
ende sullen den Heyligen in Jacob heyligen/
24 ende den Godt Israels vreesen. *Want die Esai.32. a.4.
sulcken dolenden geest hebben/sullen verstant
aen nemen/ ende de Swetsers sullen haer la-
ten leeren.

Dat xxx. Capittel.

1 Wee dē afvalligen kinderē/seyt de Hee Psalm..1.a.1
A re/ "die sonder my te rade gaen/eñ son Esaie.8. a.2.
der mijnen geest bescherminge soecken/ Dā afvallige
2 om te hoopē de een sonde over dander/ Die die haer be-
henen ||af trecken in Egypten/eñ en vraghen scerminge aē
mijnē mont niet/ op dat si haer sterckē mogen mēschē eñ nȝ
metter macht Pharao/ eñ haer beschermē mo aen Godt en
3 ghen onder de schaduwe Egypti. Want de soecken.
stercte van Pharao sal v tot schande comen/ ||Esai.31.a.1.
eñ de bescherminge onder de schaduwe Egyp
4 ti tot eenen spot: Haer vorsten zijn wel tot
Soan geweest/ende haer Ambassaten tot Ha
5 nes ghecomen. Maer si moeten nochtans
alle tot schande comē/van dē volcke dat haer
niet nut en can ghezijn/noch tot hulpe / noch
anders oock profijtelijck / maer slechts tot
6 schande ende spot. Dit is den last over de
dieren/die tegent Zuyden reysen/ daer Leeu-
wen ende Leeuwinnen zijn. Jae aderen/ende
vierighe vlieghende draken/in den lande der
droeffenissen eñ des angsts. Sy voeren haer
goet op de ruggen der volen/eñ haer schatten

op

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

op der Kemelen bulten/ totte volcke dat hem
7 niet nut gezijn en can. Want Egypten en is
niet/eñ haer helpē is te vergeefs/daerom pre
dike ick daer af also/ de Rahab sal stille daer
Esai.7. d.27. 8 toe sitten. *So gaet nv henen/ende schrijuet
Godt claecht B haer voor in een tafele/ eñ teeckenet in eenen
ouer de onge boec/op dattet blijue voort eñ voort eewelijc.
hoorsaemheit 9 "Want het is een ongehoorsaem volc/ende
zijns volcx. luegenachtige kinderē/die niet hoorē en willē
"Esa.27.c.11. 10 de Wet des Heeren: Maer si segghen totten
||Jere.11. d.21 Sienders: ||Ghy en sout niet sien/ende totten
Amo.2.b.9. Schouwers: Ghi en soudet ons niet schouwē
de rechte leeringe: Maer prediket ons wat be
haechlijcks / aenschout ons bueselinghen.
11 Wijct vanden wege/ Maect v vander bane/
Laet dē heyligen Israels onderhoudē by ons.
12 Daerō spreect de heylige Israels also: Aen=
gesiē ghi dit woort verwerpt/eñ verlaet v op
Van haestige vermetenheyt eñ moetwillicheyt/ ende pocht
straffe ouer de 13 daer op/ So sal v sulcke onduecht zijn/gelijc
sondaren. C als een rete aen eender hooger mueren/wan=
neerse beghint wt te rijsen/die bottelijcken eñ
Psalm.2.b.9 14 onuersiens inualt/eñ vermorselt. *Gelijc als
eenen pot/tot pletter geworpē wort/ datmen
hem in stucken stoot/ende en spares niet/also
datmē van sinen stuckē niet een scherf en vin=
det/ daermē vyer in halen mach vandē heert/
oft water wtscheppē coste wt eēder fonteynē.
15 Want also spreect de Heere/Heere/de hey=
Die Godt be lige in Israel: "Als ghy stille blijft/so werde v
trout wert be geholpen/door stille zijn eñ hopē/sult ghi sterc
schermt. zijn: Maer ghy en wilt niet/ende segt: Neen/
*Exo.14. c.13 16 Maer op peerdē willen wy vlieden (daerom
2.Pa.20.c.17 sult ghy vluchtich zijn.) Eñ op snelle peerden
Psal.37. a.7. willen wy rijden (daerom sullen uwe vervol=
||Leui.26. c.17 17 gers v verrasschē.) ||Want uwer duysent sul
Josu.23.c.10. len vluchtē voor eens eenigē schelden/ia voor
vijue sult ghy alle vlieden / tot dat ghy ouer=
blijft als eenē mastboom bouē op eenē berch/
ende gelijck als een banier op eenen Heuuel
Rom.2.a.4. 18 *Daerom verwacht de Heere/op dat hy u=
Van Godts we genadich si/eñ heeft hem op ghemaect/op
bermherticheyt dat hy uwer ontfermen soude. Want de Heere
"Esa.25. b.9. D is een Godt des gerichts. "Wel allen den ge=
19 nen/die zijnder verwachten. Want dat volc
Sion sal te Jerusalem woonen. Ghy en sult
niet meer weenen/ hy sal uwer genadich zijn.
Esai.58. b.9. ||Wāt als ghi roept/eñ so haest als hijt hoort/
20 so sal hy antwoorden. Eñ de Heere sal v in
der bedroefheyt broot/ eñ inden angst water
Joan.14.c.26 geuen. Want hy en sal uwen *leermeester niet
15.c.26. meer wech latē vliegē. Maer uwe oogē sullen
21 uwen leermeester sien/ Eñ uwe ooren sullen
Deut.4. a.2. dat woort hoorē achter v seggē/ also/ "dit is
Josu.23. a.6. de wech/dē seluen gaet/ ende anders noch ter
Pro.4.c.27. 22 rechter noch ter slincker hant. Eñ ghy sult
ontwijen uwe versiluerde Afgodē/eñ de guldē
Esaie.31.b.7. cleederen uwer Beelden/ ||eñ ghy sultse wech
worpen gelijc een vuyl vodde/eñ tot haer seg
23 gen: Her wt/ So sal hy uwe saet/dat ghi op
ten acker gesaeyt hebt/ regen geuen/eñ broot
van des ackers incomen/ eñ des seluen plan=
Psal.36. b.6. teyt ghenoech. *Eñ uwe Vee sal hem tot dier
"Esa.32.c.20 24 tijt in ruyme Beemden weyden/ "De Ossen
eñ Vuelens die den acker bouwen/ sullen ge=
mengt voeder eten/dwelc metten Wan wel ge
25 weystert is. Ende daer sullen op alle groote
bergē/eñ op alle groote Heuuelen/ ghedeylde
2.Pet.3. b.10 waterstroomē vlieten/ ||totter tijt des grooten
26 slachs/als de Toornen vallen sullen. Ende
E der Manen schijn sal zijn ghelijck der Sonnen
schijn/eñ der Sonnē schijn sal seuenmael claer
der zijn/dan hy nv is/tot dier tijt wanneer de
Heere den bruecke zijns volcx verbindē/ ende
Straffe der 27 sine wondē heelen sal. Siet/des Heeren naē
Heydenen. coemt van verre/sinē toorne bernet/ eñ is seer
swaer/sine lippen zijn vol van gramschappē/
Heb.12.d.29. ende zijn tonge/*gelijck een verterende vyer/
28 Ende sinen adem gelijc als een wateruloet/
die tot aenden halse gaet/om te verstropen de
Heydenen/tot dat si tot niet worden/ ende de
volcken met eenen toome in harē kinnebackē
29 herwaerts eñ gins driuen. Dan sult ghy sin
gen gelijc inder nacht vā eene heylige Feeste/
eñ v van herten verblijdē/gelijck alsmen met=
ter pijpen gaet na den berge des Heerē/totter
30 steenrootsen Israels. Ende de Heere sal zijn
F heerlijcke stemme latē hooren/ datmen sie sinē
wtgerecten arm met toornigen dreyghen/*eñ
met vlammē des verterenden vyers/met stra=
31 len/met stercken regen eñ met haghel. Want
"Assur sal verschrickē van de stemme des Hee
32 ren/die hem met der roeden slaet/ Want de
roede sal geheel doordringhen eñ wel treffen/
alsse de Heere ouer hem voerē sal/ met Trom
melen eñ Herpen/eñ ouer al tegē haer strijdē.
33 Want ||de Cuyl is van gisteren bereyt/ia de
selue is ooc den Coninck bereyt/ diep eñ wijt
ghenoech. So is de wooninghe daer in/*des
vyers eñ houts de volheyt/den adē des Heerē
salse aensteken/ gelijc als eenē Solferstroom.

Dat xxxj. Capittel.

1 Wee den genen die "aftreckē in Egyptē
A om hulpe/ ||eñ verlaten haer op peer=
den/eñ hopen op wagenen/ om datter
veel zijn/ende op Ruyters/ daerom dat si seer
sterck zijn: Eñ en houdē haer niet totten Hey
ligen in Israel/eñ en vragē niet na dē Heere.
2 Maer hy is wijs/ ende brengt ongeluc daer
toe/eñ hi en went sine woorden niet/maer sal
hem opmaken tegen dat huys der boosen/ eñ
3 tegē de hulpe der quaetdoenders. Want E=
gypten is mensche eñ geen God/eñ hare peer
den zijn vleesch ende geen geest. Eñ de Heere
sal sine hant wt strecken/ dat de hulper struyc
kele/ eñ de gene dien geholpen wort/valle/eñ
4 alle tsamen vergaen. Want also seyt de Hee
B re tot my: Gelijc als een *Leeuwe/eñ een "ion
ghe Leeuwe brullet ouer sinen roof/ als dien
de menichte der Herderen daer aenroept/so en
verschrict hy hem niet vā haren roepen/eñ hy
en achtet ooc op hare menichte niet: Alsoo sal
de Heere Sebaoth neder varen om te strijden
op den berch Sion/eñ op sinen Heuuel. Ende
de Heere Sebaoth sal Jerusalem beschermē/
5 (||Gelijc de vogelē met harē vluegelen doē)
beschutten/verlossen/daer in rontom gaen/eñ
6 wt helpen. *Keert om ghy kinderē Israels/
7 ghy die seer afgeweken zijt. "Want tot dier
tijt sal een yegelijck zijn siluerer eñ guldenen
Afgoden wech werpen/de welcke v uwe han=
8 den gemaect haddē ter sonde. ||Eñ Assur sal
vallen/niet door eens mans sweert/ ende sal
verteert wordē/niet door eēs menschē sweert/
eñ hy sal nochtans voor dat sweert vlieden/
eñ zijn Jongelingen sullen cijnsbaer worden.
9 Eñ hare steenrootse sal vā vreese wech trec=
ken/eñ sine Vorsten sullen voor de baniere de
vlucht gheuen/spreect de Heere/ die tot Sion
vyer/eñ te Jerusalem eenen heerdt heeft.

Dat xxxij. Capittel.

1 Siet/ *daer sal een Coninc regeren/om
A gerechticheyt aen te richten/ eñ Vorstē
sullen heerschappen / om dat recht te
2 hanthauen/ Dat een yegelijc zijn sal/als een
die voor den wint bewaert is/eñ als eenē die
voor den plasregen verborgen is/gelijc als de
waterbeken op drooge plaetsen/ gelijc als de
schaduwe van eender grooter steenrootsen in
3 den dorren Lande. Eñ der siender oogen en
sullen haer niet laten verblinden/eñ de ooren
4 der toehoorders sullen aenmercken/ "Eñ de
onuersichtige sullen cloecheyt leeren/ ende der
stamelender tonge sal veerdich eñ verstande=
5 lijck spreken. Een dwaes en sal niet meer
Vorste heeten/noch een gierige Heere genaemt
worden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

6 worden. Want een dwaes spreect vā dwaes-
heyt/ē zijn herte gaet met ongeluc omme/op
dat hy geveynstheyt aenrichte/ē dat hy pre-
dike vandē Heere/dolinge/op dat hy de hon-
gerige sielen uthongere/ ē den dorstigen het
7 drincken beneme. Want des gierigē regeren
is enckel schade/want hy vint listicheden om
te verderven de ellendighe met valsche woor-
den/wanneer hi des armen Recht wt spreken
8 sal. Maer de Vorsten sullen vorstelijcke
ghedachten hebben/ende daer mede om gaen.
9 Staet op ghy stoute Vrouwen / hoort mijn
B stemme/ghy die so sekerlijc zijt/neemt ter oorē
10 mijn redene. Het is om Jaer ē dach te doē/
so sult ghy seker bevē/want daer en sal geenē
wijnoogst zijn/ē daer en sal ooc geen afpluc-
11 ken zijn. Verschrict ghy stoute vrouwē/beeft
ghy sekere / daer is voorhanden wttrecken/
12 *blooten/ē gordē om de lendenen. Men sal
clagen om der Acker wille/ ia om de lieflijcke
13 ackers/om de vruchtbare wijnstockē. "Want
op den Acker mijns volcx sullen doornē ē dij-
stelen wassen/ daer toe op alle genoechelijcke
14 huysen/inder vrolijcker stadt. Want de Pal-
leysen sullen verlaten worden/ ē de menichte
inder stadt sal so eenelijc zijn/ dat ooc de toor-
nen ē vesten eewige holen zijn sullen/ē den
wilden dierē tot vruechde / ē den cudden tot
15 weyden. ‖So lange tot dat over ons wtge-
goten sal wordē de gheest wt der hoochte/ *so
sal dan de woestijne tot eenen acker wordē/ ē
den acker voor een Wout gherekent worden.
16 Ē dat recht sal indē woestenie woonē/ē ge
17 rechticheit op dē acker logerē. "Ē de vrucht
C des gerechticheits sal de vrede zijn/ē het pro
fijt des gerechticheyts sal de eewige stilte ē
18 sekerheyt zijn/ ‖Also dat mijn volc inde huy-
sen des vredes woonē sal/in sekerder woonin
19 gen/ē in stouter ruste. Maer hagel sal zijn
den woude af/ ende de stadt daer beneden sal
20 nederich zijn. Ghy die saeyt over al aen de
wateren/*want daer moecht ghy de voetē der
Ossen ende der Ezelen op laten gaen.

Dat xxxiij. Capittel.

1 Maer wee v/ghi verdestrueerder/"meynt
A ghy dat ghi ooc niet en sult verdestru-
eert worden? Ē ghy verachter/meynt
ghy datmen v ooc niet en sal verachten? ‖Wā
neer ghy dat verdestrueren voleynt hebt/ dan
sult ghy oock verdestrueert worden . Als ghy
des verachtens een eynde ghemaeckt hebt/
2 dan salmen v weder verachten. Heere weest
ons ghenadich/want op v verwachten wy.
*Weest haren arm vroech/daer toe onse Heyl
3 inder tijt des droefheyts. Laet vlieden de
volcken voor dat groote rumoer/ē de Heyde
nen verstroyt worden/als ghy v verhoocht.
4 So salmen v op rapen als eenen roof/ghe-
lijck alsmen de Sprinchanen op raept/ē ghe
lijck de Coolspringhers geiaecht worden/als-
5 mense overvalt. De Heere is verhevē/want
hy woont inder hoochte . Hy heeft Sion vol
6 gerichts ē gerechticheyts ghemaect. Ende
daer sal tot dijner tijt ghelove zijn/ ē Heer-
schappie/Heyl/wijsheyt/cloecheyt/ vreese des
7 Heeren sullen sinen schat zijn. "Siet/ haer
boden roepen daer buyten/‖ē de Engelē des
8 vredes weenen bitterlijc[ē seggen] De pa
den zijn woest/ daer en gaet niemat meer op-
ter strate. Hy en hout noch trouwe noch ghe-
love. Hy verwerpt de steden/ende en acht de
9 lieden niet. *Dat lant leyt claghelijck ende
iammerlijck / de Libanon staet schandelijcken
afghehouwen. Ende Saron is gelijck als een
slecht velt /ende Basan ē Charmel is woest.
10 Nv wil ic my op maken/ seyt de Heere/nv
B wil ick my verheffen/ nv wil ick hooch comē.
11 "Met stroo gaet ghy bevrucht / stoppelen
12 baert ghy: *Vyer sal v met uwen moet ver- Jerem.5.c.14
teren. Want de volcken sullen tot Calck ver- Straffe d' god
brant worden/ gelijck alsmen de afgehouwen loosen ende
13 doornen metten vyere aensteeckt. So hoort sondaren.
nv ghy die verre zijt/wat ick ghedaen hebbe/
ende ghy die na by zijt/merckt mijne sterckte.
14 De Sondaers tot Sion zijn verschrickt/be-
ven is den gheveynsden aenghecomen/[ende
segghen:] Wie is onder ons/die by een "verte Deu.4.d.24.
rende vyer can gewoonen? ‖Wie is onder ons Heb.12.d.29.
15 die byden eewighen gloet woone? Wie in ‖Psal.15.a.1.
gherechticheyt wandelt / ē spreect wat recht
is. Wie dat onrecht haet tsamen metter gie-
richeyt/ē zijn handen aftreet *dat hy geen ge Pro.17.c.23.
schenckē en neemt. Wie zijn oorē toestopt/dat Ezec.22.b.12
hy geen bloetschult en hoore/ ende zijn oogen
16 toe hout/dat hi niet quaets en sie. Die sal in
der hoochtē woonen/ ē steenrootsen sullē zijn
vasticheyt ende bescherminge zijn . Sijn broot
wort hem gegevē/zijn water heeft hy gewis.
17 "Dijne ooghen sullen den Coninck sien in 1.Joan.3.a.2
zijnder schoonheyt/ ghy sult dat lant gebreedt
18 sien/ Also dat v herte hem seer verwonderen
sal/ē seggen: ‖Waer zijn nv de Schriftgeleer 1.Cor.1.d.18.
de? Waer zijn de Voochdē? Waer zijn de Can-
19 celliers? Daer toe soo en sult ghy tstercke
volck niet sien / dat volck van dieper sprake/
diemen niet verstaen en can/ ē vā een vreem
de tonghe/diemen niet begrijpen en mach.
20 Aenschouwet Sion de stadt onses* Stiftes: Hoochtijder
C Vwe ooghen sullen "Jerusalem sien/een seke- lijcker feesten
re wooninge/een‖hutte die niet wech gevoert "Heb.12.c.22
en wort/welcker nagelen nemmermeer wtge- Apoc.21.a.2.
toghen en sullen worden/noch haerder zeelen ‖Heb.9.b.11.
21 geen afgebrokē en sal wordē. Want de Heere
sal aldaer machtich by ons zijn/ē daer sullen
wijde watergrachten zijn / also dat daer geen
schepen met riemen varen/ noch galeyen daer
22 henen schepen en sullen. *Want de Heere is Psal.7.b.12.
onse Richter/ de Heere is onse "Meester/ de Godt helpt
23 Heere is onse‖Coninck/die helpt ons. Laet de sine.
haer hare stricken spannen / si en sullen doch "Mat.23.a.9
niet houden/also en sullen si oock dat vaenkē Joan.13.b.13
opten mastboom niet wtsteken. Dan sal veel ‖Zach.9.b.9.
costelijcx roofs wtgedeylt worden/ dat ooc de Joan.12.b.15
24 Lamme rooven sullen: Ē geen Inwoonder
en sal seggen: Ick ben swack: Want dat volc
dat daer binnen woont/ *sal vergevinghe der Ephes.1.b.7.
sonden hebben. Colo.1.b.14.

Dat xxxiiij. Capittel.

1 Coemt herwaerts ghy Heydenen / ende
A hoort: Ghy volckē merct op. "De aerde Deut.32.a.1.
hoore toe/ende alle wat daer in is. Des Esaie.1.a.2.
werelts omloop/tsamen met zijnder vrucht. Vā toornichz
2 Want de Heere is toornich op alle Heyde- ende straffe
nen/ē vergramt op alle haer heyr . Hy salse Godts over
verbannen/ende om gedoot te worden overle de Heydenen
3 veren. Ē haer verslagene sullen wech ghe-
worpē worden/also dat den stanck van haren
lichamen opgaen sal/ē de bergen van haren
4 bloede vlieten sullen. Ende dat gantsche He-
melsche Heyr sal vervuylen/ ‖Ē den Hemel Esai.51.b.6.
sal in een gherolt worden/gelijck eenen brief/ 2.Pet.3.b.10
ende alle zijn Heyr sal verwelcken/ gelijc als Apoc.6.c.14.
een blat verwelct aendē wijnstock/ ē als een
5 dorre blat aenden Vijgheboom. Want mijn
*sweert is droncken inden Hemel/ ende siet/ Hebr.4.c.12.
het sal neder comē op Edom/ ē over dat ver Ephe.6.b.17
6 bannen volc/totter straffinge. Des Heeren Apoc.1.c.16.
sweert is vol bloets/ē dick van vette/ van-
den bloede der Lammeren ende Bocken/vant
B vette der nieren wt den Rammen. Want de
Heere hout een slachē te Bozra/ ende een groot
7 worgen inden lande Edom. Daer sullen de
Eenhoornen met hen daer onder moeten / ē
de Ossen met de gemeste Ossen/wāt haer lant
sal droncken worden van bloet/ē haer aerde
8 dick vandē vette. *Want het is dē dach der Esai.63.a.4.

Vã dẽ dach d̃ wraken des Heeren/ende dat Jaer der betalin
wrakẽ Gods 9 ge/om Sion te wrekẽ. Daer sullen hare be=
ken tot peck wordẽ / eñ haer aerde tot solfer.
Ja haer lant sal tot bernende peck worden/
Esa.66.d.24 10 *Dwelcke noch dach noch nacht gebluscht
Ezech.21.a.3 en mach worden. Maer daer sal eenen eewi=
Mar.9.e.47. gen roock van haer opgaen/eñ sal inder eewic
heyt woest zijn / alsoo datter niemandt en sal
Soph.2.c.14. 11 door gaẽ inder eewichept/ Maer "Roerdom=
pen eñ Egels sullent in hebbẽ/ Nachtwlen eñ
12 Rauen sullen aldaer woonen. Want/hy sal
een Metserssnoer daer ouer treckẽ/dat si woest
worde/eñ een richtloot/ op dat si leech si/alsoo
dat hare heeren heeten moetẽ / heeren sonder
lant/eñ alle hare Vorsten een eynde hebben.
13 Eñ daer sullen doornen wassen in haer Pal
C lepsen/ netelen eñ dijstelen in hare Borchten/
Treno.4.a.3. eñ het sal een wooninge zijn der Draken/ ‖eñ
14 weyde voor de Struyssen. Daer sulllen on=
der een loopẽ Maerteren eñ Gierẽ/ eñ dẽ eenẽ
15 veltduyuel sal dẽ anderẽ ontmoetẽ. Daer sal
oock de Nachtvrouwe logeren/ eñ haer ruste
aldaer vindẽ. Dẽ Egel sal ooc aldaer nestelen
eñ broeden/eñ zijn Jongen voortbrengẽ/onder
hare schaduwe. Oock sullen de Kieckenwou=
Deuteron.28 16 wen aldaer te samen comen. *Soect nv in=
Dat God zijn den boecke des Heeren/ende leset/daer en sal
beloften wel nergens aen eenen faelgerẽ: Men en mist daer
hout. ooc noch dit noch dat. Wãt hy ist die door mij
nen mont gebiet/ende sinen gheest ist/ diet te
17 samen brengt. Hy gheeft dat lot ouer haer/
ende zijn hant deylt de mate wt onder haer/
dat si daer inne eruen eewelijcken/ ende inder
eewichept daer inne blyuen.

Dat xxxv. Capittel.

Esai.32.b.15. 1 Maer de "woestijne eñ wildernisse sal lu=
Bedectelic vã A stich zijn/eñ dat velt sal vrolijc staẽ/ eñ
de beroepin= 2 sal bloeyen gelijck de Lelien. Sy sal
ge d̃ heydenẽ bloeyen eñ vrolijc staẽ in alderley lusticheit eñ
blijschappe. Want de heerlicheit des Libanon
is haer gegeuen/dat cieraet Charmels eñ Sa
rons. Sy sien de heerlichept des Heerẽ/Maie=
Heb.12.b.12. 3 stept onses Godes. ‖Sterct de moede handẽ/
4 eñ verpeystert de struyckelende knien. Seg=
Deut.20.a.3. get den versaechden herten: *Hebt eenen goe
den moet/ en vreest niet / siet/ uwe Godt die
coemt totter wrake/Godt die daer betaelt/die
Esai.29.c.18. 5 coemt/ eñ die sal v helpen. "Als dan sullen
Math.11.a.5. der blinden ooghen op gedaen worden/eñ der
‖Actor.3.a.7. 6 doouen oorẽ sullen geopent worden. ‖Dan
sullen de lamme springen gelijc als een Hert/
Psal.8.a.3. eñ *de tonge der stommen sal lof seggẽ. "Want
"Esa.41.c.18 daer sullen wateren inder woestijne hier ende
43.c.19. 7 daer vloeyen/eñ stroomen inde veldẽ. Ende
B soo waer te voren droochte ghewe est is/ daer
sullẽ watergangẽ zijn: Eñ daert dorre geweest
is/ daer sullen fonteynaderen zijn. Daer te
voren de slanghen ghelegen hebben/ daer sal
8 hoy/riet eñ lisch staen. Ende aldaer sal een
heyrbane eñ passagie zijn/ de welcke eenẽ hey
Esai..52.a.1. ligen wech genoẽt sal worden/ ‖dat geen on=
reyne daer op gaẽ en sal. Eñ die selue sal voor
haer zijn/op datmen daer op gae/ dat oock de
9 onwetende niet en mogen dolen. Ende daer
en sal gheen Leeuwe zijn / ende daer en sal
geen verschuerende Dier op treden/ noch al=
daer geuonden worden: Maer men salder vry
1.Pet.1.c.18. 10 ende seker gaen. De *Verloste des Heeren
Belooninghe sullen weder comen/ ende te Sion comen met
der vromen. iuychen. "Eewighe vruechde sal op haren
"Esa.51.b.11. hoofde zijn / blijschappe ende ghenoechte sul=
‖Apoc.21.a.4 lense omuanghen / ende ‖smerte ende suchten
sal wech moeten.

Dat xxxvj. Capittel.

4.Re.18.c.13. 1 Ende het geschiede *inden veerthienden
2.Par.32.a.1 A Jare des Coninck Hiskia/ dat de Co=
Esai.7.d.19. ninc van Assyrien Sanherib op toech
10.a.5. teghen alle vaste steden Juda/eñ hy gewanse.

2 Ende de Coninc tot Assyrien sant den Rab Sanhe-
sake van Lachis na Jerusalem / tot den Co= lept
ninck Hiskia met grooter macht. Eñ hy trat
aendẽ waterstroom des opperstẽ grachts/ aen
3 den wech by des verwers Ackere. Eñ Elia=
kim de sone Hilkia/de Hofmeester/eñ *Sebe= Esai.
na de Cancellier / ende Joah Asaphs sone de
4 Schrijuer/gingen tot hem wt. Eñ Rabsake Rabs
sprac tot haer: Segt doch den Hiskia: Alsoo ket la
spreect de groote Coninc/de Coninc tot Assy= ghen
rien : Wat is doch dat voor eenen tort / daer eñ Go
5 ghy v op verlaet? Jck dencke dat ghy v laet
becouten/dat ghy noch raet eñ cracht weet te
strijden: Op wien verlaet ghy v dan/dat ghy
6 my zijt afgeuallen? "Verlaet ghy v op den 4.Re.
gebrokenen rietstock Egypten? Welcke so een Esai.
daer op lenet/so gaet hi hem door de hant/eñ Ezec.
doorboortse. Also doet Pharao de Coninck te
Egypten alle den genen/die haer op hem ver
7 laten. Maer in dien ghy my segghen wilt:
Wy verlaten ons opten Heere onsen Godt.
En is hy dan niet de ghene/welcks hoochten
B ende Altaren Hiskia afgebroken heeft? Ende
die tot Juda ende Jerusalem gheseyt heeft:
8 Voor desen Altaer sult ghy aenbeden? Wel
aen/so neemtet aen met mijn heere de Coninc
tot Assyrien. Jck wil v twee duysent Peerden
geuen/laet sien/oft ghy by v seluẽ cont wt ge
9 maken die daer op rijdẽ. Hoe wout ghy dan
blijuen voor eenen Hooftman den alder cleyn
sten dienaer eenen mijns Heeren/ eñ ghy ver=
laet v op Egiptẽ/om der wagens eñ Ruyters
10 wille. Daer toe meyndy dat ick sonder den
Heere ben opghetogen in dit Landt om dat
selue te bederuen? Ja de Heere sprack tot my:
11 Reyst op in dit lant/eñ bederuet. Maer Eli=
akim ende Sebena ende Joah spraken tot
Rabsake: Lieue spreect doch met dijnẽ knech=
ten opt Syrisch / want wy verstaent wel/ eñ
en spreeckt doch niet opt Jootsche met ons
voor de ooren des volcx/dat op der muerẽ is.
12 Doen seyde Rabsake: Meyndy dat mijn hee
C re my tot dijnen Heere oft tot v ghesonden
heeft sulcke woorden te sprekẽ/ ende niet veel
meer tot de mannen die opter mueren sitten/
dat sy tsamen met v haren eyghenen dreck
eten/ende hare eygen pisse souden drincken?
13 Ende Rabsake stondt/ ende riep luyde opt
Jootsche/ ende seyde: Hoort de woorden des
grooten Coninex/des Coninex tot Assyrien.
14 So spreeckt de Coninck: En laet Hiskia v
lieden niet bedriegẽ/ want hy en can v lieden
15 niet verlossen. Ende en laet Hiskia v liedẽ
niet vertroosten opten Heere/ dat hy segghe:
de Heere sal ons verlossen/ ende dese stadt en
sal niet inde handen des Coninex tot Assyrien
16 ghegheuen worden. En hoort Hiskia niet/
D want also spreeckt de Coninck tot Assyrien:
Doet het my te dancke/ende gaet tot my wt/
so sult ghy een yegelijc van sinen wijnstoc/eñ
van sinen vijgheboom eten/ eñ wt sine fontey
17 ne drincken/ Tot dat ick come eñ hale v lie
dẽ in een lant/gelijc als uwe lant is/een lant
daer coren in is eñ most/ een Lant daer broot
18 ende wijngaerden in zijn. En laet v lieden
Hiskia niet becouten/dat hy segghe: De Hee
re sal ons verlossen. Hebben oock de ‖Goden Esai.1c
der Heydenen/ een yegehlijck zijn lant verlost
vander hant des Conincks tot Assyrien?
19 Waer zijn de Godẽ tot Hamath eñ Arphad?
Waer zijn de Goden Sepharuaim? *Hebben 4.Re.1
si oock Samariam verlost van mijnder hant/
20 Welcke van allen Goden deser Landen/
heeft zijn lant verlost van mijnder hant? Hoe
soude de Heere dan Jerusalem verlossen van
21 mijnder hant? Maer sy swegen stille/ende
en antwoorden hem niet. Want de Coninck
hadde gheboden eñ geseyt: En antwoort hem
niet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

22 niet. Doe quamē Eliakim de sone Hilkia de
Hofmeester/eñ Sobna de Cancellier/eñ Joah
de sone Assaphs de Schrijuer/met verschuerde
cleederen / ende vertelden hem de woordē des
oppersten Schenckers.

Dat xxxvij. Capittel.

1 MAer doen de Coninc Hiskia dat hoor
A de/schuerde hy zijn cleederē/ *eñ tooch
eenen sack aen/ eñ ginck int huys des
2 Heeren. Eñ sant Eliakim den Hofmeester/
eñ Sobna de Cancellier/met den outstē Prie
steren/met sacken gecleet/tot Jesaiam dē Pro
3 pheet/den sone Amoz/ Dat si tot hē seggen
souden: Also seyt Hiskia: Dat is eenen dach
der droefheyt/ des scheldens eñ lasterens. Eñ
het gaet euen toe / als wanneer de kinderen
aender gheboorte gecomen zijn/ eñ daer en is
4 geen cracht te baren. Och dat doch de Hee-
re dijn Godt hooren wilde de woordē des op-
persten Schenckers/welcke zijn heere de Co-
ninc tot Assyrien gesondē heeft te lasteren den
leuendē God/eñ te schelden met sulcke woor-
den gelijck de Heere dijn Godt gehoort heeft.
Daerom wilt ghy een ghebet verheffen voor
de ouergebleuene/die noch voorhanden zijn.
5 Eñ de knechten des Coninck Hiskia qua-
6 men tot Jesaia. Eñ Jesaias sprac tot haer:
B Also segt uwē heere: De Heere seyt also: En
verslaet v niet voor de woorden die ghy ghe
hoort hebt/metten welckē my de knechtē des
Coninck tot Assyrien beschimpt hebben.
7 Siet/ ick wil hem eenen anderen moet ma-
ken/ende hy sal wat hooren/dat hy wederom
thuys trecke in zijn lant/ "eñ ick wil hē door
8 dat sweert vellen in zijn Landt. ||Doen nv
Rabsake weder quam/doen vant hy den Co-
ninc tot Assyrien strijdende tegen Libna/want
hy hadde gehoort/ dat hy van Lachis gheto-
9 ghe was. Want daer quam eenen roep/van
Tirhaka der Moren Coninc/seggende: Hy is
10 wt ghetogen tegen v te strijden. Als hy nv
sulck hoorde/ sant hy boden tot Hiskia/eñ de
de hem seggen: Segget Hiskia den Coninck
Juda also: En laet v dijnen God niet bedrie-
gen/opten welcken ghy v verlaet/eñ spreect:
Jerusalem en sal niet in de hant des Coninck
11 tot Assyrien gegeuen worden. Siet/ghi hebt
ghehoort wat de Coningen tot Assyrien ghe-
daen hebben allen landen/haer te verbannen
12 ende ghy soudet verlost worden? ||Hebben
ooc der heydenen Goden de Landen verlost/
de welcke mijne voorvaders verdoruen heb-
ben? Als zijn Gozan/Haram/Reseph/ende de
13 kinderen Eden tot Thelassar. Waer is de
Coninck tot Hamath / ende de Coninck tot
Arphad/ende de Coninc der stadt Sepharua-
14 im/Hena ende Jwa? Ende doen Hiskia dē
C brief vanden Ambassaten ontfanghen eñ ghe
lesen hadde/ghinck hy henen op int huys des
Heeren/ ende ontloock hem voor den Heere.
15 Ende Hiskia badt voor den Heere / ende
16 sprack: Heere Sebaoth / ghy Godt Js-
els / " ghy die bouen den Cherubim sidt/ghy
zijt alleen Godt ouer alle Coninckrijcken op
aerden/"ghy hebt hemel ende aerde gemaect.
17 Heere neycht dijne ooren/ende hoort doch:
Heere doet dijne ooghen op/ ende siet doch:
Hoort doch alle de woorden Sanherib/die hi
ontboden heeft om te lasteren den leuenden
18 God. Het is waer Heere/de Coningen tot
Assyrien hebben woest gemaect alle Coninc-
19 rijcken tsamen met haren landen/ Ende heb-
ben hare Goden int vyer ghewopen. ||Want
sy en waren gheen Goden/maer wercken der
menschen handē/hout eñ steen/die zijn vnielt.
20 Maer nv Heere onse Godt/helpt ons van
zijnder handt / op dat alle Coninckrijcken op
aerden onderuindē dat ghy alleen Heere zijt.

21 Doen sant Jesaias de sone Amos tot His-
D kia/eñ dede hem seggen: Also spreect de Hee- Esaias ver-
re de God Jsraels/van tgene dat ghy my ge- condicht San
beden hebt/van des Coninck Sanheribs we- heribs straffe
22 gen tot Assyrien/ So is dit dat de Heere vā eñ de verlos-
hem spreect : De ionckfrouwe dochter Sion singe Juda.
veracht v eñ bespot v / eñ de dochter Jerusa-
23 lem knicket metten hoofde v na. Wiē *hebt Zacha.2.b.8.
ghy ghescheynt eñ gelastert? Ouer wien hebt Mat.25.d.45
ghy de stemme verheuen? Eñ heft dijn oogen Acto.9.a.5.
24 op tegen den Heyligen in Jsrael. Door u-
we knechten hebt ghy den Heere gescheynt/
eñ spreect: Jck ben door de ||menichte mijnder Psal.20.a.8.
wagenen hier op getogen/ op de hoochte der Judit, 9,a.8.
bergen/aen de zijde van Libanon/eñ ick heb-
be zijne hooghe Cederboomen afgehouwen/
tsamen met zijnen wtgelesen Denneboomen/
Eñ ick ben ouer de hoochte tot aen zijn eyn-
25 de aen dit wout opten lande gecomen. Jck
hebbe gegrauen eñ ghedroncken de wateren/
ende ick hebbe met mijnen voetsolen wtghe-
26 droocht alle bewaerde wateren. Maer en
E hebt ghy niet ghehoort/ dat ick also in voor-
tijdē gedaen/ eñ van outs also gehandelt heb
be/eñ doe nv oock also/ dat vaste steden ghe-
27 destrueert worden tot steenhoopen. Eñ hare
inwoonders gescheynt eñ versaecht wordē/eñ
beschaemt blijuen. || Ende worden tot velt- Psa.37.a.2.
gras ende groen cruyt/ als hoy opten daken/
28 dwelcke verdorret eert rijpe wort. Maer ick
kenne dijn wooninge wel/ dijnen wtganck eñ
29 inganck/eñ uwe rasen tegen my. Aengesien
dat ghy dan tegē my raest/ eñ dyne stoutheyt
hier bouen voor mijnen ooren ghecomen is/
so wil ick v eenen rinck inder nuesen leggen/
"ende een ghebit in uwen mondt / ende ick Ezec.29.a.4.
wil v weder thuys brenghen/door den seluen
30 wech/dien ghy ghecomen zijt. Maer dat sy
v dat teecken : Etet dit Jaer ouer/wat ver-
treden is / ende dat ander Jaer soo wat van
selfs wast / ende dat derde Jaer saeyt ende
oogst/plant wijngaerden eñ etet haer vruch-
31 ten. Want de verloste van den huyse Ju-
da / ende de ouergheblevene sullen noch we-
der nederwaerts wortelen / ende opwaerts
32 vruchten draghen. Want de ouergheblene-
ne van Jerusalem sullen noch wt gaen / ende
de verloste van den berghe Sion. Sulcks
sal doen den yuer des Heeren Sebaoth.
33 Daerom spreect also de Heere vanden Co-
F ninck tot Assyrien : Hy en sal niet comen in
dese Stadt/ende hy en sal oock niet eenen pij
le derwaerts schieten/ende geenen schilt daer
voor comen / ende en sal gheenen walle daer
34 om maecken. Maer den wech die hy gheco-
men is/dien sal hy wederomme keeren/alsoo
dat hy in dese stadt niet en come/ seyt de Hee
35 re/ Want ick wil dese stadt beschermen/dat god bescermt
ick haer wt helpe om mijnen wille / ende om den zijnen.
36 mijns dienaers Dauids wille. Doen*voer *4.re.19.g.35
de Engel des Heeren wt/ eñ sloech inden As- 3.Mac.r.185.
syrischen Leger hondert eñ vijfentachtentich De Enghel
duysent mannen. Eñ doē si smorgens vroech verslaet het
op stonden/siet/doen lacht ouer al vol enckel heyr Sanhe-
37 dooder lichamen. Ende de Coninck tot As- ribs/ ende hy
syrien Sanherib/brack op / tooch wech/ende wert gedoot.
keerde weder thuyswaerts/ eñ bleef tot Ni-
38 niue. Daer na gheschiedet/als hy aenbadt
inden huyse Nisroth zijns Godts / ||dat hem Tob.1.d.22.
zijne sonen sloegen/Adrameleeh eñ SarEser/
metten sweerde/ende sy vloden int lant Ra-
rat. Ende zijn sone Assarhadon wert Coninck
in zijn plaetse.

Dat xxxviij. Capittel. "4.Re.20.a.1

1 OP "die tijt werdt Hiskia ter doodt toe Hiskia wert
A crane. Eñ de Propheet Jesaia de sone doot crane/eñ
Amos quam tot hem / ende seyde tot de Heere ver
hem: Also seyt de Heere: Beschict dijn huys/ legt zijn leuē.

want ghi sult sterven eñ niet levendich blijvē.
2 Doen keerde Hiskia zijn aensicht totter
3 wantwaerts/ende aenbadt den Heere. Ende
Eccli.38.b.13 sepde:*Och Heere gedenct doch/hoe ick voor
Cracht des v gewandelt hebbe/inder waerheyt/met vol=
ghebets. comen herte / ende hebbe ghedaen soo wat v
B behaecht heeft. Ende Hiskia weende seere.
4 Doen ghelschiedde dat woordt des Heeren
5 tot Jesaiam/ ende sepde: Gaet henen ende
segt Hiskia: Also spreeckt de Heere de Godt
dijns vaders Dauids. Ick heb dijn gebet ge=
hoort/ende dijne tranen ghesien. Siet/ick wil
tot uwe daghen noch vijfthien Jaren toe leg
6 ghen/ Ende wil v tsamen met dese stadt ver
lossen vander handt des Conincks tot Assy=
rien/want ick wil dese stadt wel voorstaen.
4.Re.2.g.34. 7 Ende hebt dat tot een "Teeckē voor v van
De Heere ge den Heere/ dat de Heere sulcks doen sal wat
vet Hiskia 8 hy ghesproken heeft. Siet/ick wil de scha=
een teecken. duwe aen den Sonnenwijser Ahas/ thien li=
nien te rugge trecken/ouer welcke si ghegaen
Josu.10.b.13. is/also dat de ||Sonne thien linien te rugghe
Eccli.46.a.5. gaen sal aenden wijser/ ouer welcke si gegaen
Baruc.3.e.33. 9 is. Dit is de Schrift Hiskia des Conincks
Eē schrift His Juda/ doen hy cranck gheweest/ ende vander
kia doē hi we 10 cranckheyt ghesont ghewordden was. Ick
der gesont ge C sprack: Nv moet ick totter poorten der Hel=
wordē was. len varen/ doen mijnen tijt wt was/ doen ick
11 noch langer dachte te leuen. Ick sprack: Nv
en moet ick niet meer sien den Heere / Ja den
Heere inden lande der leuender. Nv en moet
ick niet meer sien de menschen/by den ghenen
12 die haren tijt leuen. Mijnen tijt is daer henē
eñ van my wech genomen/ gelijck eens Her=
ders hutken. Ende ick schuere mijn leuen af/
ghelijck als een Weuer. Hy snyghet my dorre
wt / Ghy maket dies met my een eynde/ den
13 dach voor den auont. Ick dacht : Och
mocht ick totten Morghen toe leuen :
Maer hy brack my alle mijn ghebeente/ ghe=
lijck een Leeuwe/want ghy maecktet met my
14 wt / den dach voor den Auont. Ick piepte/
D ghelijck een Kraen ende Swaluwe/eñ steen=
de ghelijck als een duyue . Mijn ooghen wil=
den my breecken/Heere ick lijde noodt/maec=
15 ket met my sachter. O hoe wil ic noch spre
ken dat hy my toe gesept heeft/eñ doetet ooc/
Ic sal my schouwen alle mijn leefdagen/voor
16 sulcke bedroeffenisse mijnd sielen. Heere daer
af leeftmen/ eñ dat leuen mijns geest staet ge
heelijc in dat selue/want ghy legget my in sla
17 pe/eñ ghi maect my leuende. Siet om troost
was my seer bange/Maer ghy hebt mijn siele
ter herten genomen/op datse niet en soude be
derven. Want ghy hebt alle mijne sonden ach
Psal.30.b.10 18 ter v te rugge ghewprpen. *Want de Helle
Eccl. 17.c.26. en louet v niet/ alsoo en prijst v oock de doot
niet. Eñ die inden graue varen / en wachten
19 op uwe waerheyt niet. Maer alleen de le=
uende louen v/gelijc als ic nv doe. De Vader
sal den kinderen dijne waerheyt te kennen ge
Luce.1.f.69. 20 uen. ||Heere helpt my/soo willen wy mijne
Liedekens singen/ so lange als wy leuen in=
21 den huyse des Heeren. Eñ Jesaias beual/
datmen een plaester van vygen soude nemen
eñ die op zijnen sweere soude leggen/ op dat
22 hy ghesont mochte worden. Maer Hiskia
sprac: Welcken teken is dat/ dat ick op in dat
huys des Heeren gaen sal?

Dat xxxix. Capittel.

De Coninck 1 OP die tijt sandt Merodach Baladan
tot Babel A de soone Baladan / Coninck tot Ba=
sent geschenc bel / brieuen ende ghescheneck tot His=
ken tot His= kia. Want hy hadde ghehoort/ dat hy cranck
kia/eñ hi ver gheweest/ende weder sterck ghewordden was.
toont de bodē 2 "Dies verblijdde hem Hiskia / ende hy
zijn schatten. thoonde hem de schatcamer/siluer ende gout/
*2.pa.32.c.32 eñ specerije/costelijcke salue/ ende alle huysen
zijnder gereetschappen/eñ alle schatten die hy
hadde/Ja datter ooc niet en was/dat hē His=
kia niet en toonde/ in zijnen huyse eñ in zijn=
3 der heerschappije. Doen quam Jesaia de Esaia
Propheet totten Coninck Hiskia / eñ sepde ket me
tot hem: Wat seggen dese mannen/ende van kia eñ
waer comē si tot v? Hiskia sprack: Sy comen dicht h
4 van verre tot my/te weten/van Babel. Eñ straffi
B hy sepde: Wat hebben si in dijnen huyse ghe=
sien? Hiskia sprack: Alle wat in mijnen huyse
is/dat hebben si gesien / eñ daer en is niet in
mijnen schatten/dwelcke ick hen niet getoont
5 en hebbe. Ende Jesaia sprack tot Hiskia:
Hoordt dat woordt des Heeren Sebaoths.
6 Siet/*den tijt coemt/dat alle wat in dijnen 4.Re.
huyse is/eñ alle dat dijne vooruaders verga=
dert hebben/tot op desen dach toe/ dat sal na
Babel gebrocht worden / Ja datter oock niet
7 blijuen en sal/spreect de Heere. ||Daer toe Dan.
so sullen si uwe kinderē/die van v comen sul=
len/eñ die ghy voortbrenghen sult/nemen/eñ
sullen moeten camerlinghen zijn inden Houe
8 des Coninex tot Babel. Eñ Hiskia sprack
tot Jesaia: Dat woordt des Heeren is goet/
dwelck ghi spreect. Ende sepde: Het si alleene
vrede ende trouwe/de wijle dat ick leue.

Dat xl. Capittel.

1 TRoostet/ troostet mijn volck / spreeckt Wandi
2 dijne God/ Spreect met Jerusalem israels
A vriendelijcken/eñ predict haer/ dat ha coēst
re ridderschap een eynde heeft/wāt haer mis=
daet is vergeuen/ Want si heuet dubbel van
der hant des Heeren ontfangen/voor alle ha
3 re sonden. ||Daer is een stemme eens predi= Esai.
cants inder woestijne : Bereypt den Heere den Mat.3
wech / maect opten velde een effen bane on= Joan.
4 sen Gode. Alle dalen sullen verhoocht wor=
den/alle bergen eñ heuuelen sullen vernedert
worden. Eñ wat ongelijck is/ dat sal effen/eñ
5 wat oneffen is/dat sal slecht worden. Want
||de heerlijckheyt des Heeren sal gheopēbaert Joan.
worden. Eñ alle vleesch met malcanderen sal
6 sien / dat des Heeren mont spreect. Daer dz alle
spreect een stemme: Predict. Eñ ic sepde: Wat hoy is
sal ick prediken? *Alle vleesch is hoy/eñ alle *Psa.
zijne goetheyt is gelijc eē bloeme op dē velde. 1.Pet.
7 Dat hoy verdorret / de bloeme verwelcket. Jaco.
Want des Heeren geest blaest daer in. Ja dat
8 volc is dat hoy/ Dat hoy verdorret/de bloe
me verwelct/ ||Maer dat woort onses Godts Psa.
9 blijft eewelijck. *Sion du predikersse/climt Matt.
op eenen hoogen Berch/Jerusalem du predi= *1.Pe
carinne/heft uwe stemme op met macht/heft Troos
B op/eñ en vreest niet. ||Segget den steden Ju= beloo
10 da: Siet/daer is uwe Godt. Want siet/de der vr
Heere Heere coemt geweldelijck/eñ zijnē arm ||Zach
sal heerschappen. Siet/"zijnen loon is by hē/ "Apo.
11 ende zijne vergheldinge is voor hem. *Hy *Eze.
sal zijn cudde weyden gelijck als een Herder/ Joan.
hy sal de Lammeren in zijnen arme vergade=
ren / ende in zijnen schoot draghen / ende de
12 ||Open leyden. Wie metet de wateren met Dragh
der vuyst/ende vattet dē Hemel metter span= moede
nen? Eñ begrijpt met eenen drielinck de Aer= Wande
de/ende waghet de Berghen met eenen ghe= lijchey
wichte/ende de heuuelen met eender waghe? heyt/
13 ||Wie onderricht den geest des Heeren/ende derwet
14 welcke Raetgheuer onderwijst hem? Wien Gods.
vraecht hy om raet / die hem verstant gheue/ ||Sap.
ende leere hem den wech des Rechts? Ende Rom.
leere hem de kennisse / ende onderwijse hem
15 den wech des verstants? Siet/de Heydenen
zijn ghecacht / ghelijck als eenen drup/die in=
den eemer blijft/Ende als een schaerdekē dat
inder wage blijft. Siet/de eylanden zijn ghe=
16 lijc als een cleyn stof. De Libanon waer te
cleyn tot eenen viere/ eñ zijne dieren te luttel
17 totten Brandtoffer. Alle heydenen zijn voor
hem/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

hem/ ende euen als een nietich ende ydel dinc
18 geacht. *Wien wilt ghy dan Godt na beel-
C den? Oft wat gelijckenisse wilt ghy hem ma-
19 ken? De meester ghiet wel een beelt/ende de
Goutsmit ouergultet/eñ maeckt daer silueren
20 ketenen aen. Desgelijcken so wie een arme
Heffinge vermach/die verkiest eē hout/dwelc
niet en veruuylt/eñ soect eenē subtilē meester
daer toe/die een Beelt make/dwelcke dueren
21 mach. En weet ghy niet? En hoort ghi niet?
En ist v niet voormaels vercondicht? En hebt
ghijt niet verstaē van aenbeginne der aerden?
22 Hy sit bouen opten omganck der aerden/ eñ
die daer op woonē zijn gelijc als sprinchanen.
"Die den Hemel wtrect als een dun velle/eñ
breytse wt als een Hutte/daermen in woont.
23 Die de Vorstē te niet maect/eñ de Richters
24 op Aerden ydel maeckt/ Ghelijck oft haren
stamme/ noch plante/noch saet/noch wortelē
inder aerdē en hadde: Ja dat si ooc waer daer
eenen wint onder haer waeyt / verdorren/ eñ
dat haer eenen draeywint gelijck als stoppe-
25 len wech neemt. ‖Wien wilt ghy my dan na
beelden/dien ick gelijck zijn mach? Spreect de
26 Heylige. Heft op uwe oogen inde Hoochte
D eñ siet: Wie heeft sulcke dingen geschapen/eñ
voert haer Heyr by getal daer wt? *Diese alle
met namen roept. Sijn vermogen ende stercke
cracht is so groot/ dattet oock aen eenen niet
27 ghefaelgeren en can. Waerom spreeckt ghy
van Jacob/ende ghy Jsrael segghet: Mijnen
wech is den Heere verborgen/ eñ mijn Recht
28 gaet voor mijnen Gode ouer? En weet ghy
niet? En hebt ghy niet ghehoort? De Heere
de eewighe Godt / die de eynden der Aerden
geschapē heeft/en wort niet moede noch mat.
29 Sijn verstant is ongrondeerlijc. Hy geeft de
moede cracht/ende stercke ghenoech den on-
30 uermogenden. De jonghe Jongelingen wor
den moede eñ mat/ende die vallen. *Maer
die opten Heere wachten/ die crijgen nieuwe
cracht/dat si op varen met vluegelen ghelijck
als Arents: Dat sy loopen/ ende niet mat en
worden/ dat sy wandelen ende niet moede en
worden.

Dat xlj. Capittel.

1 LAet de Eylanden voor my swijgen/eñ
A de volckē hen sterckē. Laetse herwaert
toe treden/eñ nv sprekē/"laet ons met
2 malcanderen rechten. Wie heeft den recht-
ueerdigen vanden opganck der Sonnen ver-
weet? Wie riep hem dat hy ginck? Wie gaf de
Heydenē eñ Coningen voor hem/dat hy haer
der machtich wert/ eñ gafse sinen swεerde ge
lijck als stof/ eñ sinen boge gelijck verstroeyde
3 stoppelen? Dat hy hen najaechde / eñ tooch
door met vrede / eñ en wert des weechs noch
4 noyt moede. Wie doeget ende maket/ende
roept alle menschē/deen voor/dander na van
den beginne aen? ‖Jc bent de Heere/beyde der
5 eersten eñ der laetsten. Doen dat de Eylan-
den saghen / vreesden sy/ ende de eynden der
Aerden verschrickten. Sy ghenaecten/eñ qua-
6 men by. Deene holp den anderen / ende
sprack tot zijnen naesten: Sijt goets moets.
7 De Timmerman nam den Goudtsmit tot
hem/eñ maecten metten hamer dat bleck glat
opten Aenbeelt/eñ seyden: Dat sal fijn staen/
ende hechtedent met naghelen aen/ op dattet
8 niet en soude wijcken. Maer ghy Jsrael
B mijn knecht Jacob dien ick wtuercoren heb-
be / ghy zaet Abrahams mijns beminden/
9 Jck die v ghesterct hebbe vanden eynde der
werelt aen/ ende hebbe v gheroepen van ha-
ren gheweldigen/ende sprack tot v: Ghy sult
mijn knecht zijn/ want ick verkiese v/ende en
10 verworpe v niet. *En vreest v niet/ick ben
met v. En wijckt niet / wandt ick ben dijn
Godt/ ick stercke v/ ick helpe v oock/ ick on-
derhoude v door de rechter hant mijnder ge-
11 rechticheyt. *Siet/sy sullen tot eenen spot/ Soph.3.d.19
ende tot schande worden/ alle de gene die op
v gram zijn: Sy sullen worden gelijc als niet.
Ende de Lieden die met v twisten/ die sullen
12 vergaen/ Dat"ghy na hen vragen mocht/ Psal.37.e.36
ende en sultse niet vinden. De lieden die met
v kijuen/die sullen worden als niet: Ende de
Lieden die teghen v strijden / die sullen een
13 eynde hebben. Want ick ben de Heere dijn
Godt/die uwe rechter hant sterckt/ende tot v
spreeckt: En vreest niet/ ick helpe v.
14 ‖Daerom en veruaert v niet ghy wormken Esaie.43.a.1.
Jacob/ *ghy arme Hoopken Jsrael/ ick helpe *Luc.12.c.32.
v / spreeckt de Heere / ende dijn Verlosser de
15 Heylighe in Jsrael. Siet/ick hebbe v tot ee-
nen scherpen nieuwen Dorschwaghen ghe-
maect/die tacken heeft/ op dat ghy de bergen
dorsschet ende vermaelt/ende dat ghy de hue-
16 uelen als Caf maect. Ghy sultse verstroyen/
Jae datse de Wint wech sal voeren/ ende den
Draeywint verweyen. Maer ghy sult vro
lijck zijn inden Heere / ende sult v beroemen
17 des Heylighen in Jsrael. De "ellendighe Gen.21.c.19.
C ende arme soecken water/ eñ daer en is geen/ God siet aen
haer tonghe verdorret van dorste: Maer ick eñ hoort de
de Heere wilse verhooren / ick de Godt Jsra- ellendighe.
18 els en wilse niet verlaten. ‖Maer ick wil ‖Esa.35.b.6.
watervloeden op de hoochten openen / ende
Fonteynen midden opten Velde. Jck wil de
Woestijne tot waterzeen maken/ eñ dat dorre
19 lant tot wateraderen. Jck wil inder Woestij
ne gheuen/ Cederen/ Vueren/ Myrten ende
Cypressen. Jc wil opten velde geuen/Dennē/
Buecken eñ Boschboomen met malcanderen/
20 Op datmen sie eñ bekenne/eñ mercke eñ ver
sta te gelijc/ dat de hãt des Heerē sulcx gedaē/
eñ de Heylige in Jsrael sulcx geschapē hebbe.
21 Daerõ laet uwe sake voort comē/spreect de Vã nieticheit
Heere. Brengt hier voorhanden waer op dat v afgodē mits
22 ghi staet/spreect de Coninc in Jacob. Laetse bewijsinge v
herwaerts treden/ende ons vercondigen/wat heilichz gods
toecomende is/ vercondicht ons / eñ prophe-
teert toecomende dinghen. Laet ons met on-
sen herten daer op achten ende mercken / hoe
dattet hiernamaels gaē sal/oft laet ons doch
23 hooren wat daer toecomende is. Verclaert
D ons wat hier namaels comen sal/ soo willen
wy dan mercken dat ghy Goden zijt. Jc torte
v/doet goet/oft schade/soo willen wy daer af
24 spreken/eñ met malcanderen toesien. Siet/
ghy zijt wt niet/ eñ uwe doen is ooc wt niet/
25 Eñ v te verkiesen is eenen grouwel. *Maer Esai.43.a.5.
ick verwecke eenen van Noorden / eñ coemt Matt.8.b.11.
vanden opganc der Sonnen/ hy sal in mijnen
naem predicken / eñ hy sal ouer de geweldige
gaen/gelijck als ouer leem/eñ sal dat slijck tre
26 den/gelijck als een Potbacker. Wie can yet
van aenbeginne vercondighen/so willen wijt
verstaen? Oft propheteren vandē voorgaen-
den dingen? So willen wy seggē: Ghy spreect
recht/ Maer daer en is geen vercondiger/nie-
mant die wat liet hooren/ niemant die van v
27 lieden een woort hooren mochte. Jck ben
de eerste die tot Sion seyt: Siet/ daer ist/"eñ Actor.13.a.2.
28 ick gheue Jerusalem Predikers. Maer daer
sie ick toe/maer daer en is niemant: Ende ick
sie onder haer/ maer daer en is geen Raetge-
uer. Jck vraechse/maer soo en antwoorden sy
29 niet. Siet/het is altemael enckel moeyte/eñ
geheel niet met haren doen/haer Afgoden zijn
wint ende ydelheyt.

Dat xlij. Capittel.

1 SJet/‖dat is mijn knecht/ Jck onderhou Matt.3.b.17.
A de hem/eñ mijn wtuercoren/ aen welc- 12.b.18.
ken mijn siele een welbehaghen heeft/ 2.Pet.1.d.17.
ick hebbe hem mijnen gheest ghegheuen / Hy

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Van Christo en sinē dienst en vander beroepinge der Heydenen.

sal dat recht onder de Heydenen brenghen.
2 Hy en sal niet crijsschen noch roepē/ eñ men
en sal zijn stemme niet hooren opter straten.
3 Dat gequetst riet en sal hy niet ontstucken
brekē/ eñ de glimmende Lement en sal hy niet
wt lesschen. Hy sal dat Recht warachtelijc lee
4 ren houden. Hy en sal noch bytachtich noch
grouwelijc zijn/ op dat hy op aerdē dat rechte
aenrichte. Eñ de Eylanden sullen op zijn wet
Genes.1.a.1. Van Godts scheppinge. 5 wachten. Also spreeckt Godt de Heere/ *die
de Hemelen schept ende wtbreypt/ die de aerde
maect eñ hare vrucht/ die den volcke dat daer
op is den adem geeft/ eñ den geest/ den genen
6 die daer op gaen. Jck de Heere hebbe v ge-
roepen met gherechtichept / ende ick hebbe v
Esai.49.b.8. by dyner hant ghenomen / "ende hebbe v be-
hoet/ ende hebbe v tot een verbont onder den
Luce.2.d.32. volcke gegeuen/ ‖tot een licht der Heydenen/
7 Op dat ghy sout openen de oogen der blin-
Esaie.61.a.1. den/ *ende de geuangenen wt der gheuancke-
Zach.9.b.11. nissen leyden/ eñ die daer sitten inder duyster-
8 nissen/ wt den kercker. Jck de Heere dat is
Esa.48.b.11. God wil zijn eere geenē anderen geuen. mijnen naem/ *ende ick en wil myn eere gee-
nen anderen geuen/ noch mijnen roem den Af
9 goden. Siet/ so wat daer noch comē sal/ dat
vercondighe ick te voren / ende vercondighe
oock wat nieus/ Eer dant op gaet/ laet ickt v
Psa.149.a.1. 10 hooren. "Singet dē Heere een nieuwe liet:
Judit.16.c.17 B Zijnen roem is aen der werelt eynde. Die in
Eē lof d heerlichept Gods der Zee varē/ eñ al wat daer in is. De Eylan
11 den/ ende die daer in woonen. Roept luyde
ghy woestijnen/ eñ de steden daer in/ oock met
den dorpen daer Kedar woont. Laetse juy-
chen die inden steenrootsen woonen/ ende roe
Josu.7.c.19. 12 pen vande hoochten der bergen. ‖Laetse den
Psa. 115.a.1. Heere eere geuē/ eñ sinen roem inden Eylan-
Joan.9.d.24. 13 den vercondighen. De Heere sal v trecken
Godt dreycht de godloosen ghelijck als een Ruese / hy sal den yuer op-
wecken ghelijck als een Crijchsman. Hy sal
juychen ende crijsschen / hy sal zijn Vianden
14 ouerweldighen. Jck swijghe wel eenen tijt
lanck/ ende ben stille/ ende onthoude my:
Maer nv wil ick ghelijck als eene die baert/
crijsschen/ ick wilse verwoesten/ ende alle ver-
15 slinden. Jck wil Bergen eñ Heuuelen ver-
woesten/ eñ alle haer gras verdorren/ ende wil
de waterstroomen tot Eylanden maken/ ende
16 de Zee wtdroogen. Maer de blinden wil ick
opten wege leyden/ den welckē si niet en we-
ten. Jck wilse op de bane brenghen/ die haer
onbekent is. Jck wil de duysternisse voor haer
henen tot een licht maken / ende dat oneffen/
slecht. Sulcx wil ick haer doen/ ende haer niet
17 verlaten. Maer die haer op Afgoden verla-
ten/ eñ seggen totten gegoten Beelden : Ghy
zijt onse Goden/ die sullen te rugge keeren/ eñ
18 te schande worden. Hoort ghy doouen/ ende
C siet herwaerts ghy blinden / op dat ghy sien
Mat.15.b.14 19 moghet. *Wie is doch soo blindt als mijn
Godt claecht ouer de onghoorsaēhept Jsraels. knecht / ende wie is soo doof als mijn bode
dien ick seynde? Wie is so blint als die volco
men/ ende so blint als de knecht des Heeren?
20 Men predict wel vele: Maer si en houdent
niet. Men seyt hen ghenoech: Maer si en wil-
21 lent niet hooren. Nochtans wil hen de Hee
re wel/ om zijnder gherechticheyts wille/ ende
dat hy de Wet heerlijck ende groot make.
22 Het is een berooft ende gheplondert volck.
Sy zijn al te samen verstrict in Cuylen / ende
versteken in den Kercker. Sy zijn tot eenen
roof geworden/ ende daer en is geen verlosser.
Gheplondert/ eñ daer en is niemant die daer
23 segget, Gheeftse weder herwaerts. Wie isser
onder v lieden/ die sulcx ter ooren neme / die
daer op mercke/ ende hoore het gene dat hier
4.Re.17.a.5. Oorsake der grāscap gods 24 na coemt? *Wie heeft Jacob ouergheleuen
te plonderen / ende Jsrael den Roouers? En
heuet de Heere niet gedaen? Aen dien wy ge-
sondicht hebben? Eñ si en wouden op zijn we-
gen niet wandelen/ eñ en gauen oock zijn wet
25 gheen gehoor. Daerom heeft hy ouer haer
wtgestort de gramheyt zijns toorns/ ende crij-
ghes macht/ ende heeftse rontom ontsteken:
Maer si en merckēs niet/ Eñ heeftse aengeste
ken/ maer si en nemens niet ter herten.

Dat xliij. Capittel.

1 ENde nv spreect de Heere die v gescha-
A pen heeft Jacob/ eñ v Jsrael gemaeckt
heeft: ‖En veruaert v niet/ want ic heb 4.Re.1
be v verlost. *Jck hebbe v by uwen naem ge- Esai.4
2 roepen/ ghy zijt mijn. "Want als ghy doort Godt
water gaet/ so wil ick by v zijn/ dat v de stroo de sine
men niet en sullen verdrincken/ ‖Eñ als ghy derley
int vyer gaet/ so en sult ghy v niet verbernē/ *Deu.
ende de vlamme en sal v niet ontsteken. "Exo.1
3 Want ick ben de Heere dijn Godt/ de Heyli- ‖Psa.6
ghe in Jsrael/ dijn Heylant. Jck hebbe Egyp- Dani.3
ten/ Moorenlant eñ Seba in v plaetse tot een Een be
4 versoeninge ghegeuen. Want ghy so weert ge d w
voor mijnē oogen geacht waret/ daerom moet gods a
ghy ooc heerlijc zijn/ eñ ick hebbe v lief. Daer
om gheue ick menschen in dyn plaetse / ende
5 volcken voor dijn siele. Daerom en verslaet Troost
v niet/ wandt ick ben by v. *Jck wil vanden looning
Oosten uwe zaet herwaerts brenghen/ eñ wil vromen
6 v vandē Westen versamē. Eñ ick wil seggen *Esa.4
teghent Noordent: Gheeft herwaerts. Ende Baruc.
tegent Zuyden: En keeres niet. "Brengt mijn Matt.8.
sonē van verre herwaerts/ ende mijn dochte- "Esa.2
7 ren vandē eynden der werelt/ Alle die met
mijnen naem ghenoemt zijn/ namelijck/ die ick
geschapen hebbe tot mijnder heerlichept/ ende
8 hebbe haer toeberept eñ gemaect. ‖Laet hier Luc.14.
B voortreden dat blinde volc/ welcke nochtans
oogen heeft/ eñ de doouē/ die nochtans ooren
9 hebben. *Laet alle Heydenen tsamen co- Ephes.
men op eenen hoop/ ende hen de volcken ver-
gaderen/ Wie isser onder haer/ die sulcks ver-
condighen mach / Ende ons te voren hooren
late/ wat ghescheden sal? Laet hare getuy-
gen voortbrenghen/ ende het bewijsen/ so sal-
ment hooren/ ende seggē: Het is de waerheyt.
10 Maer ghy zijt mijn getuyghe/ spreect de Hee
re/ ende mijn knecht/ dien ick vercoren hebbe/
op dat ghy weten sout/ eñ my geloouen/ ende
verstaen/ dat ickt ben. "Voor my en is gheen Esai.44
Godt gemaect/ so en salder oock na my gheen Apoca.1
11 wesen/ Jck/ ‖Jck ben de Heere/ ende behal- ‖Ozee.1
12 uen my en isser geen Heylant. Jck hebt ver Vā de g
condicht/ ende hebbe oock gheholpen/ ende ick heyt eñ
hebt v doen segghen / ende daer en is gheen lichept
vreemde [Godt] onder v. Ghy zijt mijn ghe-
tuyghen/ spreect de Heere/ so ben ick Godt.
13 Oock ben ic eer dan eenich dach was/ *Eñ Deu.32.
daer en is niemant/ die wt mijnder hant ver- Job.10.
lossen can. Jck wercke/ wie wilt keeren? Joan.10.
14 Alsoo spreeckt de Heere uwe Verlosser/ de
C Heylige in Jsrael: "Om uwen wille hebbe ic Esai.5.b
na Babel gesonden/ ende hebbe de grendelen
alle hier onder ghestooten/ ende de claghende
15 Chaldeen in de schepen gejaecht. Jc ben de
Heere/ uwe Heylighe/ ick die Jsrael ghescha-
16 pen hebbe/ uwe Coninck. Alsoo spreeckt de
Heere/ ‖die in de Zee wegē/ *eñ in stercke wa Exo.14.
17 teren banen maect. "Die daer wt brengt wa *Josu.3.
gen eñ peert/ heyr ende macht/ dat si op eenen "Esa.10.
hoope daer neder liggen/ eñ niet weder op en
staen/ dat si wtgebluscht wordē gelijck een le-
18 ment wtgebluscht wort. En denckt niet op
dat oude/ eñ en acht niet op dat voorledene.
19 Want siet/ ‖ick wil wat nieus makē/ nv salt ‖2.Cor.5
opgaen/ dat ghy onderuinden sult/ *dat ic we Apoc.21.
gen inder woestijnen make/ eñ waterstroomen *Ps.107.
20 inder wildernissen/ Ja dat my oock de Die- Esai.35.
ren opten velde sullen prijsen/ de Draken en- 41.c.18.
de Struyssen. Wandt ick wil wateren in der
woestijne

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

woestijne/ende stroomen inder wildernisse ge-
D geuen/om te drincken mijn volc/ mijn wtuer-
21 corene. Dit volc hebbe ic my berept/ het sal
22 mijnen roem vertellen. Niet dat ghy my ge
roepen hadt Jacob/ oft dat ghy om my geat-
23 bept hadt Jsrael. Want voorwaer ghy en
hebt my niet gebracht de schapen ws Brant-
offers / noch my gheeert met uwen offeren.
*Uwen dienst in Spijsoffer en heeft my niet
beuallen/ eñ ick en hebbe oock geenen lust ge
24 hadt aen uwen arbeyt int wieroocken. Ooc
en hebt ghy my om gelt geenen Calmus ghe-
cocht/noch met dat vette dijnre Offerhanden
en hebt ghy my niet geuult. Jae my hebt ghy
in uwen sonden arbeyt ghemaect/eñ hebt my
25 moeyte gemaect in uwe misdaden. Jck/"ick
wisch wt uwe ouertredinge/om mijnen wille/
26 ende en ghedencke uwer sonden niet. Ver-
maent my/laet ons met malcanderen rechten.
Segget op waer mede dat ghi meynt gerecht
27 te zyn? Uwe vaderen hebben ghesondicht/
‖ende uwe Leeraers hebben teghen my mis-
28 handelt. Daerom hebbe ick de Vorsten des
Heylichdoms ontheylicht/ ende hebbe Jacob
tot eenen Ban ghemaect / ende Jsrael tot ee-
nen spot.

Dat xliiij. Capittel.

1 SO hoort nv mijn knecht Jacob/ eñ Js-
2 rael dien ick vercoren hebbe. So seyt
A de Heere/die v gemaect ende toeberept
heeft/ eñ die v bystaet/ van moeders lichaem
aen: *En vreest niet mijn knecht Jacob/ ende
3 ghy vrome/dien ic vercorē hebbe. Want ic
wil water op de dorstige/ende stroomē op de
dorre ghieten. "Jck wil mijnen gheest op dijn
zaet ghieten / ende mijn segheninghe op uwe
4 nacomelinghen/ Dat sy wassen sullen als
gras/ gelijck als Wilgen aen de waterbeken.
5 Dese sal segghen: Jck ben des Heeren/
Ende ghene sal ghenoemt worden metten
naem Jacobs. Ende dese sal hem met zijnder
hant den Heere toe schrijuen/ende sal metten
6 naeme Jsraels ghenoemt worden. Alsoo
B spreect de Heere de Coninck tot Jsrael/ende
zijn verlosser de Heere Sebaoth: Jck den de
‖eerste/ende ick ben de laetste/ende sonder my
7 en is gheen Godt/ *Ende wie is my ghe-
lijck/die daer roepe ende vercondige/ende het
my bereyde/Jc die van der werelt af de volc-
ken sette? Laetse haer de teeckenen ende wat
8 toecomen sal/vercondighen: En vreest niet
ende en verschrict v niet. En heb iet v niet op
dat mael laten hooren/ende vercondicht? Wāt
ghy zijt mijne ghetuyghen / Jster oock eenich
Godt buyten my? Daer en is geen steenroot-
9 se/Jck en weet ymmers geenen. De*Afgo-
denmakers die zijn altemael ydel/eñ haer co-
stelijcheyt en is gheen profijt. Sy zijn haer ge
tuyghen/ende en sien niet/mercken oock niet.
10 Daerom moeten sy te schande worden. Wie
zijnse/die eenen Godt maken/ ende eenen Af-
11 godt gieten/die geen profijt en is. Siet/al-
haer medegenooten worden te schande/want
het zijn Meesters wt Menschen . Al quamen
sy allegader te hoope/so moeten sy haer noch
12 tans vreesen/ eñ te schande worden. Deene
smedet dat yser inb tangen/arbeyt inde gloey
te / eñ bereytet met hameren /eñ arbeyt daer
aen met ghantscher cracht zijns arms. Lijdet
oock hongher tot dat hy niet meer en can/ en
drinct ooc geen water/tot dat hy crachteloos
13 worde. ‖De ander timmert hout/eñ metet
C met dat rechtsnoer/ eñ tekenet met root steen/
eñ behouwet/eñ circkelt het af/ eñ maket als
eens mans beelde / als een schoon Mensche/
14 die inden huyse woont. Hy gaet haest daer
aen onder de boomen in dat wout/ op dat hy
Cederboomen af houwe/ende neme Buecken
eñ Eycken. Ja eenen Cederboom die geplāt/
15 ende die vanden regen gewassen is/ Ende
die den lieden vyerwerck geeft/ Daermen af
neemt datmen hem daer by werme/ ende dat
men aenstooct/eñ bacter broodt mede. Aldaer
maect hy eenen God af/ "ende bidt hem aen. Esai.2.b.8.
16 Hy maect daer eenen Afgodt af / eñ knielt
daer voor neder. De helft vbernt hy int vier/
ende ouer de ander helft eet hy vleesch / Hy
braet een ghebraet/eñ versaet hem/ Ende hy
wermt hem oock/eñ seyt: Heya/ick bē werm
17 gewordē/ick sie mijnē lust aent vier. *Maer Sap. 13.b.13.
dat ouergebleuen deel/ dat maect hy tot eenē
Godt/dattet zijnen Afgodt si / Daer hy voor
knielt eñ nederualt/ ende bedet/ende spreect:
18 Verlost my/want ghy zijt mijn God/ Sy en
D weten niet/ende en verstaen niet. ‖ Want sy Esa.6.b.10.
zijn verblint/dat haer oogen niet en sien/ Eñ
haer herten niet gemercken en connen/Eñ en
19 gaen niet in haer herten. Daer en is gheen
vernuft ende cloeckheyt voorhanden. Dat sy
doch dachten: Jck heb de helft met vyer ver-
bernt/ eñ hebbe op de colen broot ghebacken/
ende vleesch ghebraden eñ ghegeten/ Eñ sou
de ick dat ouerschot tot eenen grouwel ma-
ken/ende soude ick knielen voor eenen block?
20 Het geeft asschen/eñ het bedrieghet herte/
dwelcke hem tot hem neyget/ende en can zijn
siele niet verlossen/ Noch en denct hi niet: Js
dat oock een bedriegherije / dat mijn rechter
21 hant bedrijft? Daer op denckt/O Jacob eñ
Jsrael/want ghy zyt mijn knecht. Jck hebbe v
berept/dat ghi mijn knecht sout wesen/ Jsrael
22 en vergeet mynder niet. "Jck verdrijue uwe Psa.130.a.8.
misdaet gelijck een wolcke/ende uwe sonden
ghelijck den Neuel. Keert v tot my/want ick
23 verlosse v. *Juychet ghy Hemelen/want de Esai.49.c.13.
Heere heuet ghedaen. Roept ghy Aerde hier
beneden/Ghy bergē weest vrolijc met iuychē/
dat wout ende alle boomen daer in/ Want de
Heere heeft Jacob verlost / ende is in Jsrael
24 heerlijc. Also spreect de Heere dijn verlosser/ Vande heer-
E die v van moeders lichaē aen bereydet heeft: lijcheyt eñ ge
*Jck ben de Heere/die alle dinc doet/‖die den welt Gods.
Hemel alleen wt reckt/ eñ die de Aerde wijdt *Ro. 11.d.35.
25 maect/sonder eenen hulper/ "Die de teecke ‖Gene. 1.a.1.
nen der Waerseggers te niete/*eñ de Prophe "Exo.8.d.18.
teerders dul maect/ ‖ die de Wijsen te rugghe *3.Re.22.d23
keert/eñ haer conste tot sotternije maect. ‖1.Cor.1.d 17
26 Maer dat woordt zijns knechts beuesticht
hy/ende den raet zijnder boden volbrengt hy.
Die tot Jerusalem spreect: Wort bewoont/eñ
totten steden Juda: Sijt gebouwet/eñ ick die
27. haer verwoestinge oprechte. Jck die spreke
tot de diepten: Verdroocht/ Ende tot de stro-
28 men: Verdwijnt. Jck die spreke tot Cores:
Die is mijn herder/‖ende sal alle mijnen wil 1.Esd. 1.a.1.
le volbrengen/ datmen segghe tot Jerusalem:
Wort getimmert/ Ende totten Tempel: Wort
ghefondeert.

Dat xlv. Capittel.

1 ALso spreect de Heere tot zijnen gesalf- Van Christo
A den/den Cores/dien ic by zijnder rech- eñ vande ver
ter hant neme/op dat ick de Heydenē lossinge Jsra
voor hem onderwerpe/ eñ den Coningen dat els/door Cy-
Sweert afgorde/op dat de duere worde voor rum machinē
hem gheopent/ ende de poorten niet ghesloo- Christū vstaē
2 ten en blijuen. Jck wil voor v henen gaen/
ende de heuelen effen maecken / ‖Jck wil de Psa.107.b 16
metalen dueren in tween slaen / eñ de ijseren
3 grendelen in stucken breken. Ende ick wil v
gheuen de heymelijcke schatten/ ende de ver-
borghen Cleynodien / op dat ghy bekent/dat
ick de Heere/de God Jsraels/v met uwen na
4 me ghenoemt hebbe/ Om "Jacob mijns Gene. 39.a.5
knechts wille/ende om Jsrael mijn wtuerco-
rens wille. Jae ick riep v met uwen naem/eñ
noemde v/doen ghy my noch niet en kendet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Deu.32.f.39. 5 *Jck ben de Heere ende anders niemandt
Eſai.43.b.10 meer. Daer en is gheen Godt behaluen my:
"Jerem.1.a.5 "Jck hebbe v gerüſtet doen ghy my noch niet
6 en kendet/ Op datmẽ onderuinde/beyde van
der Sonnen opganck/ eñ vander Sonnen ne=
derganck/dat ſonder my niet en is. Jck ben de
7 Heere/ende niemant meer. Jck die dat licht
Judi.9.d.23. make/ende ſcheppe de duyſterniſſe. ‖Jck die
Tren.3.d.37. vrede geue eñ ſcheppe dat quaet. Jc bẽ de Hee
Eccli.11.b.5. 8 re/die ſulcx al doet. Dauwet ghy Hemelen
van bouen nederwaerts/eñ de Wolcken rege=
nen de gerechticheyt. De Aerde doe haer op/
ende brenghe Heyl/ende gherechticheyt waſ=
ſe daer mede by. Jck de Heere ſcheppet.
9 Wee den ghenen die met zijnen Schepper
kijft/te weten / dat ſcherf metten Potbacker.
Eſai.29.c.16. *Spreeckt oock dat Leem totten Potbacker:
Jerem.18.a.5 Wat maect ghy? Ghy en bewijſt uwe handen
Rom.9.c.20. 10 niet aen uwen wercke. Wee den ghenen die
B tot ſinen vader ſeyt: Waerom hebt ghy my ge
wonnẽ? Eñ totten wijue: Waerom baert ghy?
11 Alſoo ſpreeckt de Heere de Heylighe in Iſ=
rael/ ende haer Meeſter: Eyſſchet van my de
teeckenen/wijſet mijn kinderen/ende dat werc
12 mijnder handen tot my. Jck hebbe de Aerde
gemaect / eñ den menſche daer op geſchapen.
Geneſ.1.a.1. Jck bent/"wiens handen den Hemel wtghe=
Eſa.40.c.22. breyt hebben/eñ hebbe zijnen gantſchen Heyr
Jere.10. c.12. 13 geboden. Jck hebbe hem verweet in gerech=
ticheyt/eñ alle zijne weghen wil ick effen ma=
1.Eſdr.1.a.1. ken . ‖Hy ſal mijne ſtadt bouwen/ ende mijne
geuangenen los laten/niet om ghelt/noch om
14 gheſchencke/ ſeyt de Heere Zebaoth. Soo
ſpreeckt de Heere: Der Egyptenaers handel/
ende der Mooren neeringhe/ende der langher
Lieden tot Seba/ſullen haer v opgheuen/en=
de v eyghen zijn : Sy ſullen v volghen. Jn
boeyen ſullen ſy gaen/ eñ ſullen voor v neder
vallen/ende v ſmeecken. Want by v is Godt/
Rom.11.d.33. 15 eñ daer en is anders geen God meer. "Voor
waer ghy zyt een verborgen Godt/ghy Godt
Eſai.44.b.9. 16 Jſraels/de Heylandt. Maer de *Afgoden=
Vã niethept makers moeten allegader met ſchanden ende
der Afgoden ſpot beſtaen / ende deen metten anderen be=
makers/ende 17 ſchaemt wech gaen. Maer Jſrael wort ver=
heerlicheyt loſt door den Heere/ door een eewige verloſ=
Gods. ſinge/eñ en wort niet tot ſchanden/ noch tot
18 eenen ſpot inder eewicheyt. Want alſo ſeyt
Gene.1.a.1. C de Heere / ‖die den Hemel gheſchapen heeft/
Pſa.115.b.15 de Godt /die de Aerde toebereyt heeft/ ende
Acto.14.c.14. heeftſe ghemaect/ende geordineert/ Ende hy
en heeftſe niet ghemaect datſe ledich zijn ſou=
de/maer heeftſe toebereyt datmẽ daer op woo
Deu.32.f.39. nen ſoude. "Jc ben de Heere/ ende daer en is
*Ero.20.c.18 19 gheen meer/ *Jck en hebbe int verborghen
Eſai. 48.c.16 niet geſproken/in duyſter hoecken der aerden.
Jck en hebbe tot den zade Jacobs niet te ver
geefs geſeyt: Soect my. Want ick ben de Hee
re die van gherechticheyt ſpreeckt/ende ver=
20 condige dat daer recht is. Laet haer verga
deren / ende by malcanderen herwaerts coo=
men/ De Helden der Heydenen / die niet en
weten/eñ ſleppen hen met de blocken haerder
afgoden/ende ſmeecken den God die niet ge=
21 helpen en can. Vercondighet ende maect v
herwaerts/houdt raet met malcanderen. Wie
heeft dit laten ſegghen van outs herwaerts?
Ende alſdoen vercondicht? En hebbe icket
Deut.4.f.35. niet gedaen/de Heere? ‖Eñ daer en is anders
Joan.17.a.3. geen God/dan alleen ick/Een gerecht God/
ende Heylant/ende daer en is gheen dan ick.
22 Keert v tot my/ſoo wordt ghy ſalich/ Alle
ghy eynden der werelt. Want ick ben Godt/
Jerem.22.a.5 23 ende niemandt meer. "Jck ſweere by my
Hebr.6.b.13. ſeluen/ eñ een woort der gherechticheyt gaet
wt mijnen monde/daer ſalt by blijuen/te we=
Pſa.22.d.30. ten: *Alle knien ſullen haer voor my buygen/
Rom.14.b.11 24 ende alle tongen ſweeren ende ſeggen: Jn

den Heere hebbe ick gherechticheyt eñ ſterc=
te. Sulcke ſullen oock tot hem comen. Maer
alle die hem wederſtaen / moeten beſchaemt
25 worden. ‖Want dat ghantſche ſaet Jſraels Acto.1
wort gerechtueerdicht in den Heere/eñ ſi ſul= Rom.
26 len haer zijns beroemen. Den "Bel is ghe= "Jere.
buycht/den Nebo is geuallen/ haer Afgoden
zijn den dieren eñ den Vee ten deele ghewor=
den/dat ſi haer moede dragen aen uwen laſt.
Jae ſi vallen eñ buygen haer altemael/ eñ en
connen den laſt niet wech ghebrenghen/maer
hare ſielen moeten in de geuanckeniſſe gaen.

Dat xlvj. Capittel.

1 HOordt nae my/ghy van den huyſe Ja= Godt b
A cobs/ Eñ alle ouergheblenene vanden Jſrael
2 huyſe Jſraels/ Ghy die van my indẽ trouwe
lichaem gedragen wort/ ende my in der moe=
3 der ligghet/ Ja ick wil v draghen tot in dat
ouderdom/eñ tot dat ghy grijs wort. Jck wilt
doen/ Jck wil heffen/ende dragen/ eñ verloſ=
4 ſen. *Na wien conterfeyt ghy? Eñ by wien Eſai.4
ghelijct ghy my dan? Teghen wien meet ghy
5 my/dien ick ghelijck zijn ſoude? Sy "ſchud= Exod.3
den dat ghout wt den buydel / ende weghen
daer dat ſiluer metter wage/ ende loonen den
goutſmit/ *dat hy eenen Godt daer af make/ Pſa.11
voor den welcken ſi knielen ende aenbeden.
6 ‖Sy nemen hem op den ſchouderen / ende Jere.10
draghen hem / ende ſetten hem op zijn ſtede. Baruc.
B Daer ſtaet hy/eñ en coemt van zijnder plaet=
ſe niet. Roept yemandt hem aen/ſoo en ant=
woordt hy niet/ende en helpt hem wt zijnder
7 noot niet. Gedenct doch ſulcs/eñ weeſt vaſt
ghy ouertreders/ghaet in uwe herten. Ghe=
denct der voorledenen van outs herwaerts/ Vande
8 *Want ick ben Godt / ende niemant meer/ lijcheyt
Een God/ wiens ghelijck nerghens en is. welt G
9 Jck die te voren vercondige wat naemaels *Deu.3
geſchiedẽ ſal/ Eñ te voren eer dattet geſchiet Eſai.4
eñ ſegge: ‖Mijn voornemen dat blijft/ Eñ ick 1.Cor.
10 doe al dat my ghenuecht. *Jck roepe eenen ‖Pſa.3
Vogel vanden Ooſten/ende eenen Man/die *Exo.1
mijnen aenſlach doe wt eenen verren lande.
Wat ick ſegghe/dat laet ick comen : Wat ick
dencke/dat doe ick oock.

Dat xlvij. Capittel.

1 HOort na my/ghy van ſtouter herten/
A ghy die verre van der gherechticheyt
zijt. ‖Jck hebbe mijn gerechticheyt nae Eſai.51.
by gebracht/ſi en is niet verre/ende mijn heyl
en *verſuymt niet. Want ick wil tot Sion dat Vertrec
Heyl gheuen/ eñ in Jſrael mijne heerlijcheyt.
2 Heronder Maget / ghy dochter Babel ſtelt Vãder
v int ſtof/ſettet v opter aerden. Wãt de doch= ouer B
ter der Caldeen en heeft gheenen ſtoel meer.
Men en ſal v niet meer noemen: Ghy teerde=
3 re ende luſtige. Neemt de muelen/eñ maelt
meel/vlechtet uwen vlechtſnoer wt/ ontbloot
den voet/ontdect de beenen/ waet door wa=
ter/ ‖dat uwe ſchamelheyt ontdect/ende uwe Ezec.16
4 ſchande gheſien worde. Jck wil my wreken Nahũ.3
eñ geen menſche en ſalt my af bidden [Sulcx
doet] onſe verloſſer / die daer heet/de Heere
5 Sebaoth/de heylighe in Jſrael. Stelt v in
dat ſtille / gaet in de duyſterniſſe/ghy Chal=
deeſche dochter. Want ghy en ſult niet meer
heeten/een vrouwe ouer Coninckrijcken.
6 *Want doen ic op mijn volc toornich was/ 4.Reg.2
ende ontwydde mijn erfdeel / ghaf ickſe ouer
in dijn hant/ ‖Maer ghy en beweeſt haer geẽ Jere.50.
bermhertichept/Oock ouer den ouden maecte
7 ghy uwe iock al te ſwaer/ Ende dachtet:
*Jck ben een Coninghinne in der eewicheyt. Apo.18.
Ghy en hebt ſulcx tot noch toe niet ter herten
ghenomen/noch daer op gedacht / hoe dattet
8 met haer hier na gaẽ ſoude. Daerom hoort
B nv dit/ghy die in wellusten leuet/ ende ſo ſe=
ker ſittet / ‖ende ſegt in dijn herte: Jck bent/ Apo.18.
ende

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

ende gheen meer / Jck en sal gheen weduwe
9 worden/noch onvruchtbaer zijn. Maer sulcx
sal v alle beyde ‖ haestelijck comen op eenen
dach / dat ghy weduwe eñ onvruchtbaer sult
zijn. Ja volcomelijcken sullen si v over comē/
om der menichte wille uwer Toovenaren/ eñ
om uwer Besweerders wille / welcker eenen
10 grooten hoope by v is. "Want ghy hebt v
op uwe boosheyt verlaten/doen ghy dachtet:
‖Men en siet my niet. Uwe wijsheyt ende con
ste heeft v ter neder gestooten / ende spraeckt
in v herte: Jck bent/ende anders gheene.
11 Daerom salder een ongheluck over v co-
men/dat ghy niet en weet wanneer dattet op
gaet/Ende daer sal een ongeval op v vallen/
dwelck ghy niet versoenē en cont. Want daer
sal haestelijck een gedruysfche over v comen/
12 daer ghy v niet voor en hoedt. Daeromme
treedt nv herwaerts met dijne besweerders/
ende met den hoope dijnre Toovenaren/on-
der den welcken ghy v van dijnre ionckheyt
C aen gheoeffent hebt/ oft ghy dijns raet weet/
13 oft dat ghy v muecht stercken. Want ghy
zijt moede / van de menichte dijnre opstellin-
gen. Laet voort comen eñ v helpen/ *de Mee
sters des loops des Hemels/ende de Sterren
kijkers/die na der Mane rekenen wat v over
14 comen sal. Siet/"si zijn ghelijck als stoppe-
len/die dat vier verbernt. Sy en moghen haer
leven vander vlamme niet verlossen / Want
het en sal geen gloet zijn/daermen by gewer-
men mach / noch oock een vier/daermē ront-
15 om gesittē conde. Effen also zijn si/daer ghy
v mede gemoeyt hebt. Uwe hanteerders van
dijnre ioecht op/ Eē yegelijc sal zijns weechs
herwaerts ende gintswaerts gaen/ ende ghy
en hebt gheenen hulper.

Dat xlviij. Capittel.

1 HOort dat/ghy van den huyse Jsraels/
A ‖ghy die metten naem Jsraels genoēt
wort/eñ wt den water Juda gevloten
zijt. Ghy die by den naem des Heeren sweert
ende ghedencket des Godts in Jsrael: Maer
niet in der waerheyt noch gherechticheyt.
2 Want si noemē haer wt der heyliger stadt/
eñ pochen opten God Jsraels/‖die daer heet
3 de Heere Sebaoth. *Jck hebbe te vooren
vercondicht dit toecomende/het is wt mijnen
monde ghecomen/ Eñ ick hebt doen segghen/
Jck doet oock bottelijcken dattet coemt.
4 Want ick weet dat ghy hert zijt/ende uwē
neck is een ijseren ader / ende dijn voorhooft
5 is metalen. Jck hebt v te voren vercondicht
ende hebt v doen seggen/ eer dant ghecomen
is/op dat ghy niet seggen en cont: Mijn Af-
godt doetet/ende mijn Beelt/ende Afgodt he-
6 vet bevolen. Sulcks alle hoordy/ende sie-
B tet / eñ en hebbet nochtans niet vercondicht.
Want ick hebbe v te voren wat nieus doen
segghen/eñ wat verborgens/ dat ghy niet en
7 wistet. Maer nv ist geschapen/ende niet op
dat mael / ende ghy en hebt daer niet eenen
dach te voren af gehoort/op dat ghi niet ge-
8 seggen en cont: Siet/dat wist ick wel. Want
ghy en hoordet niet/ende ghy en wistet oock
niet/ende dijn ore en was op dat mael noch
niet gheopent. Maer ick wistet wel/dat ghy
verachten sout/ ende van moeders lichaē aen
9 een overtreder ghenoemt zijt. Daerom ben
ick om mijns naems wille lanckmoedich / eñ
om mijns roems wille/wil ick my/v tot pro-
fijt / onthouden / dat ghy niet wtgheroyt en
10 wort. Siet/ick wil v suyveren/maer niet
als silver/ * Maer ick wil v wtvercoren ma-
ken in den Oven der ellenden / Om mijnen
11 wille/ Ja om mijnen wille so wil ickt doen/
op dat ick niet gelastert en worde. *Want ick
12 en wil mijn eere geenē anderen latē. Hoort
C na my Jacob/eñ ghy Jsrael/ dien ick gheroe-
pen hebbe. Jck bent / *Jck ben de eerste/daer Esai.41.a.4.
13 toe ooc de laetste. Mijn hant heeft den aert Apoc.22.c.13.
bodem ghefondeert/eñ mijn rechterhant heeft
den hemel omspannen. Wat ic roepe/dat staet
14 alle daer. Vergadert v alle ende hoort: Wie
isser onder dese die sulcx vercondigen can? De
Heere bemint hem/ daerom sal hy zijnen wil
aen Babel/ende zijnen arm aen de Chaldeen
15 bewijsen. Jck/iae ick hebt geseyt/ Jck hebbe
hem gheroepen / ick wil hem oock laten co-
men/ende zijn reyse sal hem oock ghelucken.
16 Treedt herwaerts tot my/eñ hoort dit/*Jck Esa. 45.c.19.
en hebt niet int verborgen te voren ghespro-
ken. Van dier tijt aen doent gesproken wert/
ben ick daer. Eñ nv seynt my de Heere Hee-
17 re ende zijnen gheest. Also spreect de Heere
D dijn verlosser/de Heylige in Jsrael: ‖ Jck ben Rom. 7.b.12.
de Heere v God/ die v leert soo wat profijte- 1.Tim.1.b.8.
lijck is / eñ leyde v op den wech daer ghy op
18 gaet. Och*oft ghy op mijn gebooden merc- Deut.28.
te/so soude uwen vrede zijn gelijck eenen wa Belooninge
terstroom/ eñ dijn gherechticheyt ghelijck als der vroomen.
19 golven der zee/ Eñ v saet soude zijn gelijck
als sant / Ende de vrucht ws lichaems/ghe-
lijck als des selven steenkens / welcks naem
niet en soude wtgeroyt worden/noch verniele
20 voor my. "Gaet wt van Babel/vliet vandē Jere.51.a.6.
Chaldeen met vrolijcken geschalle/ Vercon- 1.Esd. 1.b.5.
dicht/eñ latet sulcx hooren / Verbreydet tot
aen der werelt eynden toe. Segt: De Heere
21 heeft zijnē knecht Jacob verlost. Sy en had
den gheenen dorst/doen hyse in der woestijne
leyde. " Hy dede haer water wter steenroot- Exod.17.b.6.
se vloeden. Hy schuerde de steenrootse / dat
daer water wt liep. *Maer de godtloosen Esai.57.c.18.
spreect de Heere/en hebben geenen vrede.

Dat xlix. Capittel.

1 HOort my ghy Eylanden/eñ ghy volc- Van Christo
A ken ghy die verre zijt / merckt op. De zijn officie eñ
Heere heeft my gheroepen van moe- dienst.
ders lichaem aen / hy heeft mijns naems ge-
dacht/doen ick noch in moeders lichaē was.
2 ‖Ende heeft mijnen mont gemaect ghelijck Esai.51.c.16.
als een scherp*Sweert/met de schaduwe zijn *Eph.6.b.17
der hant heeft hy my bedect/Hy heeft my tot
eenen reynen pyle ghemaect / eñ my in zijnen
3 koker gesteken. Eñ sprack tot my: Ghy zijt
mijn knecht Jsrael/‖door den welcken ick ge- Joan.17.a.4.
4 presen wil worden. Maer ick dacht: Jck
arbeyde te vergheefs/ eñ brachte mijn crachte
te vergeefs ende onnuttelijcken toe. Hoe wel
nochtans mijn sake des Heeren/eñ mijn offi-
5 cie mijns Gods is. Eñ nv spreect de Heere
die my van moeders lichaem aen tot zijnen
knecht toe bereyt heeft / dat ick Jacob tot hē
soude bekeeren / op dat Jsrael niet en soude
wech gheruct worden. Daerom ben ick voor
B den Heere heerlijck / eñ mijnen Godt is mijn
6 stercte/ Ende spreect: Het is een cleyn dinc
dat ghy mijn knecht zijt/om de geslachten Ja
cobs op te rechten/ ende dat verroeckeloosde
in Jsrael weder te brengen. ‖Maer ick hebbe Luce. 2.e.32.
v oock tot een licht der Heydenen ghemaect/ Joan. 8.b.12.
op dat ghy sout zijn mijn heyl tot aen de eyn Acto.13.e.47.
7 den der werelt. Alsoo spreeckt de Heere/de Beroepinghe
verlosser Jsraels/zijn Heylige/tot de verach- der heydenen
te stelen / tot den volcke/waer af men eenen
grouwel heeft/totten knecht die onder de Ty
rannen is: Coningen sullen sien/ende opstaē/
Ende Vorsten sullen aenbidden om des Hee
ren wille/"die ghetrouwe is/om des Heyli- Deut.32.a.4
gen in Jsraels wille/die v wtvercoren heeft. 1.Cori.1.a.8.
8 De Heere spreect alsoo: ‖Jck hebbe v ver- ‖2.Cor.6.a.2
hoort ter ghenadiger tijt/ende hebbe v in den
dage des heyls geholpen/"ende hebbe v be- Esai.42.a.6.
hoedt/eñ tot een verbont onder dat volck ge-
stelt/op dat ghy dat landt sout oprechten/eñ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

dat verdestrueerde erffenisse in bout nemen.
9 Om te seggen totten ghevanghenen: Gaet
C wt: Ende totten ghenen inde duysternissen:
Coemt hier voor/op dat si haer opten weghe
weyden / ende op alle Hevelen hare weyde
Apoc.7.c.16. 10 mogen hebben. Sy ||en sullen noch hongher
*Psa.121.a 6 noch dorste meer hebben/ * Haer en sal oock
Troost ende gheen hitte noch Sonne steecken / Want die
belooninghe haerder ontfermhertich is / die salse leyden/
der vroomen. ende salse aen der waterfonteynen leyden.
11 Jc wil alle myne bergen tot wegē maken/
ende myn voetpaden sullen ghebanet zyn.
12 Siet/ dese sullen van verre comen/ Eñ siet/
de gene van Noorden/ Eñ dese van der Zee/
Esa.44.d.23. 13 Ende de gene vanden lande Sinim. ||Juy-
chet ghy Hemelen / verhuecht v Aerde/loeft
ghy bergen met iuychen. Wāt de Heere heeft
zyn volck getroost/ eñ het iammert hem haer-
Psa.112.a.6. 14 der ellenden. Maer Sion spreect: ||De Hee
re heeft my verlaten: De Heere heeft myns
Jere.14.d.21. 15 vergheten. *Mach oock een vrouwe haers
Van Godts kints vergheten / dat si niet en ontferme des
bermhertichz soons van haren lichaem? Ende oft si des sel
over de zyne. ven al vergate / soo en wil ick nochtans vs
16 niet vergheten. Siet/ in de handen hebbe
D ick v gereeckent/uwe mueren zyn altyt voor
17 my/ Uwe Boumeesters sullen haer haesten:
Maer uwe verdestrueerders ende verwoe-
Gene.15.a.5. 18 sters sullen hen daer af maken, *Heft uwe
Matt.8.b.11. ooghen op rontom/ ende siet/alle dese comen
vergadert tot v. So warachtelyck als ick le-
ve/spreeckt de Heere: Ghy sult met alle dese
ghelyck als met een chieragie becleedt wor-
den/ende sultse om v nemen als een Bruyt.
19 Want dyn woest / verdestrueert/ ende ver-
dorven lant/ dat sal v dan te enghe worden/
om daer in te woonen / als uwe verderuers
Joan. 1.a.12. 20 verre van v comen. *Alsoo dat de kinderen
uwer onvruchtbaerheyt voorder segghen sul-
len voor uwen ooren: De ruymte is my te
enge/schict v wat gintswaerts/ dat ick by v
21 wonen mach: Maer ghi sult seggen in v her
te: Wie heeft my dese gewonnen? Jck ben on-
vruchtbaer/alleene/verdreven/ ende verstoo-
ten/ Wie heeft my dese opghevoet? Siet/ick
Vāde verlos- was eensaem gelaten/van waer waren dese?
singhe der 22 Also spreect de Heere Heere: Siet/ick wil
Christenen. E myn handt totten Heydenen opheffen/eñ tot
den volcken myn baniere opwerpen/so sullen
si uwe sonen inden armen brengen/ende uwe
Esai. 60.c.16 23 dochteren op de schouderen dragen. ||Ende
*1.Tess.2.a.7 de Coningen sullen*uwe voesterheeren/ende
"Princessen. haer " Vorstinnen uwe voestervrouwen zyn.
*Acto.14.b 12 *Sy sullen voor v neder vallen ter Aerdē op
het aensicht/ende dat stof uwer voeten leckē.
Dan sult ghy bevinden/dat ick de Heere ben
Psa.25.a.3. ||aen den welcken niet beschaemt en worden
Eccli. 2.b.12. 24 die op my wachten. Canmen oock eenen
Rom. 9.d.33. Reuse den roof nemen? Oft canmen dē recht-
veerdigen zyne ghevangenen los ghemaken?
Luce.11.c.22. 25 Want also spreect de Heere: "Ny sullen de
Ephe. 4.a.8. ghevangenen den Reuse ghenomen worden/
*Col. 2.b.15. *ende den roof des stercken los worden / Eñ
ick wil teghen uwe Kyvers kyven/ende uwe
26 kinderen helpen. Ende ick wil uwe scheyn
ders spysen met haer eyghen vleesch / Ende
si sullen van haer eyghen bloedt/ ghelyck als
van soeten Wyn droncken worden. Ende alle
dat vleesch sal bevinden dat ic de Heere ben/
dyn Heylant/ende dyn verlosser/ de Machti-
ghe in Jacob.

Dat L. Capittel.

Deut. 24.a.1 1 Also spreeckt de Heere: ||Waer is den
Oorsake des A Scheytbrief dyns Moeders/daer ickse
toorns Gods mede verlaten hebbe? Oft wie is my-
over Israel. nen Woeckenaer / dien ick v vercocht hebbe?
||Esai. 52.a.3 ||Siet/ghi zyt om uwer sondē wille vercocht/
Ende uwe Moeder is om uwer overtredens
2 wille verlaten. Waerom quam ick/eñ daer
en was niemandt? *Jck riep/eñ niemandt en Pro
antwoorde. "Js myn hant nv so cort gewor- Jere.
den/dat si niet verlossen en can? Oft en is by "Es
my gheen cracht te verlossen? ||Siet/met myn Nu
schelden make ick de zee drooch/ *eñ make de ||Ex
waterstroomen als een waestyne / dat hare *Jol
visschen van gebreck des waters stincken/ eñ
3 vanden dorst sterven. "Jck becleede den He "Ex
mel met donckerheyt/eñ make zyn decksel als
4 eenen sack. De Heere Heere heeft my een
B geleerde tonge gegeven/ dat ick wete metten
moeden ter rechter tyt te spreken. Hy wecket
my alle morghen/ Hy weckt my dat oore/dat
5 ick hoore / ghelyck als een || Discipel. "De Leer
Heere Heere heeft my dat oore geopent/ en- "Po
de ick en ben niet ongehoorsaem/ ende ick en Heb
6 gae niet achterwaert. ||Jck hielt mynen rug ||Mt
ge tot den ghenen die my sloegen / ende myn Dan
wangen dien/die my ructen. Myn aensicht en zyn
verborch ick niet voor smaet ende speecksel. derth
7 Want de Heere Heere helpt my/daerom en
worde ick niet tot schanden. Daerom hebbe
ick myn aensicht geboden/ als eenē keysteen.
Want ick weet/dat ic niet te schande en wor
8 de. "Hy is nae by die my rechtveerdicht. Rom
Wie wil met my kyven? Laet ons te samen Job.
treden / wie isser die tot my recht heeft? Die
9 come herwaerts tot my. Siet/de Heere Hee
re helpt my/Wie isser die my wil verdoemen?
*Siet/si sullen altemael als een cleedt verou Psa.
10 den/||de motten sullense eten. Wie isser onder ||Psa
C v lieden die dē Heere vreest/die zyns knechts
stemme hoore/Die in der duysternissen wan-
delt/ende hem gheen [licht] en schynt? Die
hope op den naem des Heeren/ ende verlate
11 hem op zynen Godt. Siet/ghy alle/ghy die
een vier aensteect metter vlammē toeberept/
Wandelt henen int licht vs viers / ende in-
der vlammen die ghi aengesteken hebt. Sulcx
geschiet v van myner hant/ Jn smerte moet
ghy liggen.

Dat lj. Capittel.

1 Hoort nae my/ghy die de gerechticheyt Van
A naeiaget/ghi die den Heere soect. Siet coēst
de steenrootse aen/daer ghy af gehou- eñ de
wen zyt/ende der fonteynen gracht/daer ghy den G
2 wt gegraven zyt. Siet Abraham aen||uwen aen h
Vader/ ende Sara van welcker ghy geboren ||Gen
zyt.*Want ick riep hem/ doen hy noch alleen Rom
was/ende seghende hem / ende vermeerderde *Gen
3 hem. Want de Heere troostet Sion / hy
troost alle haer woestyne/Ende hy maect ha-
re woestynen als Lusthoven. Ende hare vel-
den ghelyck als eenen hof des Heeren / dat-
men ghenoechte ende vreuchde daer in vin-
4 det/danck ende Lofsanck. Merckt op my/
myn volck/Hoordt my/myne lieden. || Want Esai.
van mi sal een wet wtgaen/eñ myn recht wil
ick tot eē licht der volcken gants geringe set
5 ten. Want ||myn gherechticheyt is nae by/ Esai.
Myn Heyl trect wt / eñ myn armen sullen de
volcken ordeelen. De Eylanden wachten op
6 my/Ende wachten op mynen arme. Heft
B uwe ooge ten Hemelwaerts/ ende siet onder
opter Aerden. ||Want den Hemel sal als ee- Psa.
nen roock vergaen/eñ de Aerde gelyck als eē Mat.
cleedt verouden. Eñ die daer op woonen/sul- 2.Pe
len versterven als dat. Maer myn Heyl blyft Godt
eewelick/Ende myn gerechticheyt en sal niet eñ ve
7 versagen. Hoort na my/ghy die de gherech- den zy
ticheyt kent/ghy volck / || in welcx herte myn ||Jere.
Wet is. En vreest niet/als v de liedē*scheyn- *versl
den/Ende en ontset v niet/ als si v versaecht
8 maken. *Want de motten sullense verslin- Psa.
den ghelyck als een cleedt/Ende wormen sul
lense verslinden ghelyck als wollen laken.
Maer myn gherechticheyt blyft eewelyck/eñ
myn

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

mijn heyl van nv aen tot inder eewicheyt.
9 Wel op / Wel op/treet macht aen ghy arm
des Heeren/Wel op/ghelijck als in voorledē
tijden/van ouds herwaerts .En zijt ghy die
niet / die de stouten wtgehouwen ende den
10 Draeck gewont hebt? *En zijt ghy niet die
de zee der grooter dieper wateren wtdrooch-
det Die dē grōt des zees tot eenē wech maec
11 te/Dat de verloste daer door gingen? ||Al-
so sullen oock de verloste des Heeren weder/
keeren/ende tot Sion comen/met Roem/*Eñ
eewige blijschappe sal op haren hoofde zijn.
||Genuechte eñ vruechde sullen haer omuan-
gen/maer trueren eñ suchten sal van haer vlie
12 den . Ick/*Ick ben uwe trooster.Wie zijt
ghy dan/dat ghy v voor menschen veruaert.
die doch steruen?Eñ voor menschen kinderē/
13 "die gelijck Hoy verteert worden? Ende
vergetet des Heeren/die v ghemaect heeft?
||Die den Hemel wt breydet/ende de Aerde
fondeert ?Maer ghy vreest dagelijcx/den gant
schen dach voor de grammicheyt des rasen-
den/wanneer hy voorneemt te verderuen:
14 Waer bleef de grammicheyt des rasenden?
Doen hy hem moeste haesten/ende rontom
loopen/dat hy los gaue /eñ dat si niet en stor
uen onder dat verderuen/oock geen gebrec aē
15 broot en hadden. Want ick ben de Heere v
Godt/ *die de zee beroert / dat hare baren ra
sen.||Sijnen naem heet Heere Zebaoth.
16 * Ick legghe mijn woort in uwen mont.
eñ bedecke v onder de schaduwe mijnder han
den op dat ick den Hemel plante / eñ de Aer
de fondere/ende tot Sion spreeke. Ghy zijt
17 mijn volc. Ontwaect ontwaect / || staet op
Jerusalem/ghy die van der hant des Heeren
"den kelck zijnder gramschappen ghedronken
hebt/de hefte des tuymelkelcks hebt ghi wt
gedroncken/Eñ de droppelen wtgelect.
18 Daer en was niemāt van allē kinderē/ die
si voort gebracht heeft/diese leydde: Niemāt
van allen kinderen / die si opgeuoet heeft/
19 diese byder hant name. Dese tweederley
zijn v ontmoet. Wie hadde medelijdē met v?
Daer was verstooringe / schade/honger / eñ
20 sweert / Wie soude v troosten? Uwe kinde
ren waren versmacht / si lagen op alle stra-
ten/gelijck als een bestrict Woutosse/vol des
toorns vanden Heere / eñ des scheldens van
21 dynen Godt. Daerom hoort dit ghy ellen-
dige ende dronckene/ ende niet vanden wijn.
22 Alsoo spreect dijn Heerscher de Heere ende
dijn Godt/"die zijn volck wreect. Siet/ick ne
me den tuymelkelck van uwer hant/tsamen
met de hefte des Kelcks mijnder gramschap-
pen: Ghi en sult hem niet meer drincken/
23 Maer ick wil hem dijnen scheynders inde
hant geuen/die tot uwer sielen spraken: Buy
get v/dat wy ouer v henen gaen/Eñ legget
uwen rugghe ter Aerden/ende als een strate/
datmen daer ouer henen loope.

Dat lij. Capittel.

1 Maeckt v op/maeckt v op Sion/treckt
A uwe sterckte aen / verciert v heerlijck-
ken/||ghy heylige stadt Jerusalem.
*Want daer en sal voort meer gheen onbesne
2 den oft onreyne in v regerē. Maect v wt het
stof / ||staet op ghy gheuangene Jerusalem
Maeckt v los vande banden dijns hals / ghy
3 gheuangene dochter Sion. Want also seyt
de Heere:"Ghy zijt om niet vercoft / " ghy
4 sult ooc sonder gelt gelost worden. Want
alsoo spreeckt de Heeere Heere: *Mijn volck
trock ten eersten af in Egipten / op dattet
aldaer een gast ware/||Ende Assur heeft hem
5 sonder oorsake ghewelt ghedaen. Maer
hoe doetmen my nv hier? Spreeckt de Here
Mijn volc wort om niet verleydt/Syne heer
schappers maken enckel huylinghe spreeckt
de Heere .*Ende mijnen Naem wort daghe- Ezec.36.d.20
6 lijcx altijt gelastert. Daerom sal mijn Volck Rom.2.c.24.
B mijnen Name kennen ter seluer tyt . Want Vander toe-
7 siet / ick wil selue spreken. *Hoe lieflijc zijn cōst Christi.
op de Bergen de voeten der Boden/ die daer *Nah.2.b.15
vrede vercondigen/wat goets prediken/Heil Rom.10.c.15.
vercondigen.Die daer seggen tot Sion:Dijn
8 Godt is Coninck. ||Dyne Wachters roe- 1.Joan.1.a.2
pen luyde met haerder stemme / ende glorie- Esai.62.b.6.
ten alle met malcanderen / Want mē salt met
9 oogē sien/als de Heere Sion bekeert. "Laet Esai.49.c.13.
vrolijck zijn / eñ met malcanderen glorieren
dat woeste te Jerusalem.Wāt de Heere heeft
zijn volck getroost/eñ Jerusalem verlost.
10 De Heere heeft zijnen heylighen arm ver-
toont / voor de ooge alder Heyden/"alle der Psal.98.a.3.
werelt eynde siet dat Heyl onses Godts.
11 *Wijct/ wijct/treet wt van daer/eñ en ruert 2.Cor.6.c.17.
niet onreyns aen/Gaet wt van haer/reynicht Apoc.18.b.4.
v/ghy die des Heeren gereetschap draget.
12 Want ghy en sult metter haest niet wt trec-
ken/noch metter vlucht wandelen .*Want de Exod.13.d.21
Heere sal voor v henen trecken/ Eñ de Godt
Israels / sal v by een vergaderen.

Dat liij. Capittel.

1 Siet / mijn knecht sal wijsselyck hande- Vāde knecht-
A lē/ ende sal verhoocht eñ seer hooch ver heyt Christi.
2 heuen worden/ "Datter vele om ||Mat.15.b.12
uwen wille haer verergerē sullen/om dat zijn
gedaente mismaecter is dan andere Lieden
ende zijn aensien / dan der menschen kinderē.
3 Maer also sal hi veel Heydenen besprengē Vande beroe
dat oock Coningen haren mont tegen hē sul pinghe der
len toe houden.*Want den welcken daer niet Heydenen.
af vercondicht en is / die selue sullent met *Esa.65.a.1.
lust sien: Eñ die daer niet af gehoort en heb- Rom.15.c.21.
4 ben/die sullent merckē. ||Maer wie gelooft ||Joa.12.d.38
onser predicatie ? Eñ wien wort den arm des Rom.10.c.16
Heeren gheopenbaert ?Want hy schiet voor Vande verne
hem op / ghelijck als een rijs / ende ghelijck derthz/ smaet
5 als een Wortel wten dorren Aertrijck. Hy ende ellende
en heeft geen gedaente noch schoonte.Wy sa Christi.
gen hem / maer daer en was geen ghedaente
6 die ons behaecht hadde. Hy was die aller-
verachste ende onweertste/vol smerten ende
crancheden. Hy was alsoo veracht / datmen
daensicht voor hem verborch/ daerom en heb
7 ben wy hem niet gheacht. ||Voorwaer hy Matt.8.b.17
droech onse crancheden/ende onse smerten nā 1.Pet.2.c.24
hy op hem/Maer wy hielden hem voor den dat Christus
genen / die van Gode geslagen eñ gemartert heeft geleden
8 ware. ||Maer hi is om onser misdaden wil om onse mis-
le gewont/ ende om onser sonden wille gesla daet.
gen/de straffinge leyt op hē/op dat wy vrede
hadden /eñ door zijne wonden zijn wy ghe-
9 heelt. ||Wy gingen alle dolende ghelijck als Ps.119.y.177
B Schapen /een yegelijck sach op zijnen wech 1.Pet.2.d.25
Maer de Here worp onser ald sonden op hē/ Vanden oot-
10 Doen hy gestraft ende gemartert wert / en moet Christi
dede hy zijnen mont niet op/ ||gelijck als een ||Jere.11.d.19
*Lam dat totter slachbancken geleydt wort/ Mat.27.b.14
ende gelijc als een schaep / dat stomme wort/ Actor.8.d.31.
voor zijnen scheerder/ende zijnen mont niet *Joan.1.c.29
11 op en doet. Maer hy is wten angst eñ Ge- 1.Cori.5.b.6.
richte genomen."Wie wil zijns leuens leng- "Mich.5.a.1.
de wtspreken ?Want hy is wt den lande der Collo.1.b.15.
leuender wech gheruckt / doen hy om de mis
12 daet mijns Volcr gheplaecht was / Eñ hy
is begrauen /gelijck als de godloosen / ende
gestoruen als een rijcke.||Hoe wel hy nieman 2.Cor.5.c.21.
den onrecht gedaen en heeft / noch eenich 1.Pet.2.c.22.
13 bedroch in zijnē mont geweest en is. Maer 1.Joan.3.a.5.
de Heece woude hem alsoo slaen met crant-
heden .||Wanneer hy zijn leuē tot een Schult Joan.12.c.24
offer gegeuen heeft so sal hy zaet hebbē/ ende Rom.8.d.32.
langhe leuen.Ende des Heeren voornemen
14 sal door zijn hant voortgaen. Daerom dat
zijn

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

zijn siele ghearbeyt heeft/ so sal hy zijnen lust
Rom.3.c.24. sten/ende volheyt hebben.||Eñ door zijn ken-
nisse sal hi mijn knecht/die rechtueerdige vele
Joann.1.c.29 rechtueerdich maken:*Want hy draecht haer
1.Pet.2.c.24 15 sonden. Daeromme wil ick hem een groote
"Col.2.b.15. menichte tot eender buete gheuen / "ende hy
sal de stercke tot eenen roof hebben. Daerom
dat hy zijnleuen inden doot ghegheuen heeft/
Marc.15.c.28 ||ende den misdadigen gelijck gerekent is/eñ
Luce.22.c.37. hy veelder sonden ghedragen heeft/"eñ voor
"Luc.23.c.33. de Ouertreders ghebeden.

Dat liiij. Capittel.

Sapi.3.c.13. 1 Verblijt v /* ghy onuruchtbare / die
Luce.23.d.29 A niet en baert / weest vroolijck met
Gala.4.c.27. roem / ende iuychet/ ghy die niet be-
Wander sege uurucht en zijt/wãt die eensame heeft meer kin
ninge Israels deren / dan die den Man heeft seyt de Heere
eñberoepinge 2 Maect de ruymte dijnre Hutten wijdt/ en-
der heydenen de breydet wt de Tapeten dijnre Woonin-
gen/en spaertse niet/treet dijne Repen lanck/
3 ende steect dijne Nagelen vast in. Want
ghy sult ter rechter ende ter slincker zijden
wtbreken / ende dijn zaet sal de Heydenen
beeruen/ende in de verwoeste steden woonen
Esai.41.b.10 4 ||En vreest niet/wãt ghy en sult niet te schã
de worden : En wort niet bloode / want ghy
en sult tot spotterije niet worden. Maer
ghy sult der schanden dijnre ionckfrouschaps
vergeten/ende de versmaetheyt dijns wedu-
Esai.62.a.4. 5 weschaps niet meer gedenckẽ. *Want die v
||Joan.3.c.29 ghemaect heeft/ ||is dijn man."Heere Seba-
2.Cor.11.a.2 oth heet zijnen Naem/ende dijn Verlosser/die
Ephe.5.d.23. Heylige in Israel/die alder werelt Godt ghe
"Esa.48.a.2. 6 noemt wort. Want de Heere heeft v laten
int geruchte zijn / dat ghy zijt / als een ver-
laten ende van herten bedroeft wijf/Ende ge
lijck een ionck wijf die verstooten is/spreeckt
Psal.30.a.6. 7 dijn Godt/ *Ick heb v een cleyn ooghen-
Troost eñ be B blick verlaten: Maer met grooter bermher-
looninge der 8 ticheyt wil ick v vergaderen. Ick heb mijn
vroomen. aensicht in een ooghenblick des toorns een
||Mich.7.c.19 weynich van v verborgen:||Maer met eewi-
gher ghenaede wil ick my dijnre ontfermen/
9 spreect de Heere / dijn Verlosser. Want
sulcks sal my zijn ghelijck dat water Noah/
Gene.9.b.11. *doẽ ic swoer/dat de waterẽ Noah niet meer
en souden ouer den Aertbodem gaen. Also heb
be ick gesworen/dat ic op v niet toornich
10 zijn noch schelden en wille. Want Berghen
sullen wel wijcken/ende Heuuelen veruallen.
Maer mijn ghenaede en sal niet van v wijc-
ken / eñ dat verbont mijns vredes en sal niet
veruallen / seyt de Heere dijn ontfermer.
11 Ghy ellendige / ouer de welcke alle tem-
Esai.60.b.10 peesten gaen / eñ ghy troosteloose/||Siet/ ick
wil dijne steenen als een cieraet leggen/ ende
Apoc.21.c.19. ick wil dijn fondament met" Saphiren leg-
12 gen/ Eñ uwe vensteren van Crystalle ma-
ken/ende uwe Poorten van Robinen/ende
alle uwe Palen van wtgelesen steenen/
Joan.6.e.45. 13 ||Eñ alle uwe kinderen geleert vanden He
1.Joa.2.d.27 C re / ende grooten vrede uwen kinderen.
14 Ghy sult door gerechticheyt bereyt wordẽ.
Ghy sult verre vã gewelt eñ onrecht zijn/dat
ghy daer voor niet en derft vreesen/ende ver
schricken/want si en sal v niet ghenaken.
15 Siet/wie wil hem teghen v vergaderen/eñ
v ouervallen/aengesien dat si haer vergaderẽ
16 sonder my? Siet/ic doet/dat de smit die de
colen int vier opblaest/een instrument daer
af make tot zijnen wercke: Wãt ic doet dat de
17 verderuer vergaet. Want alle instrument dat
tegẽ v bereyt wordt dien en salt niet geluckẽ.
Luce.21.b.14 *Eñ alle tonge die haer tegen v settet / sult
ghy int Ordeel verdoemen. Dat is dat Erue
der knechten des Heeren/ende haer gerechtic
heyt van my/spreect de Heere.

Dat lv. Capittel.

1 Wel aen/ || alle ghy die dorstich zijt Ecc
A coemt herwaerts totten watere / ende Apo
ghy / die geen gelt en hebt/coemt her Go
waerts coopt ende eet / Coemt herwaerts eñ dor
coopt sonder ghelt ende om niet / beyde Wijn hem
2 eñ "Melck. Waerom telt ghy gelt henen/ "1.J
daer geen broot en is/ Eñ uwen arbeyt / daer
ghi niet sadt af wordẽ en cõt?*Hoort doch na Esa
my/ende etet dat goede/soo sal uwe siele in
3 wellust vet worden. Neyghet uwe ooren
herwaerts/ ende coemt herwaerts tot my/
hoort/so sal uwe siele leuen.||Wãt ic wil met Eze
v een eewich "verbont maken/te weten: De Acte
4 sekere genade Dauids. Siet / ick hebbe hẽ "2.2
B den Lieden tot eenen getuyge geset / tot ee-
5 nen Vorste eñ gebiedere den volcken. Siet Dan
ghy sult Heydenẽ roepẽ die ghy niet en kent. ping
Eñ de Heydenen / die v niet en kennen/sul- dene
len tot v loopen om des Heeren dijns Godts Chr
wille/ende des Heylighen in Israel / die v
prijst. *Soect den Heere dewijle dat hy Mic
te vinden is: Roept hem aen/dewijle dat hy
7 na by is. ||De godtloose late af van zijnen Ezec
wege/eñ de quaetdoender van zijne ghedach-
ten /"eñ bekeere hem totten Heere/soo sal hy Tobi
hem zijnder ontfermen/ende tot onsen Godt/ God
8 want by hem is vele vergheuinge. *Want boet
mijn ghedachten/en zijn niet uwe ghedach- ontf
ten Eñ dijne wegen en zijn niet mijne wegen *4.E
9 spreect de Heere. Maer so veel den Hemel 1.Co
hooger is dan de Aerde / soo zijn oock mijne
weghen hooger dan uwe weghen ende mijne
10 gedachten dan uwe gedachten. Want ge-
lijck als den "regen eñ sneeu vanden Hemel Deut
valt/ende derwaerts niet weder en coemt/ Wã d
maer maect de Aerde vocht ende vruchtbaer/ baerh
eñ groeyende/datse saet geeft te saeyen/ende crach
11 broot te eten. Alsoo sal dat woort/dat wt woor
mijnen monde gaet / oock zijn. *Het en sal *Ma
niet ledich weder tot my comen / maer doen Coll
dat my behaecht / ende sal hem ghelukkich
12 zijn/daer icket toe seynde: Want ghy sult in
vruechden wt trecken/eñ in vredẽ geleyt wor
den/Bergen eñ Heuuelen sullen voor v henẽ
vrolijc zijn met roem / eñ alle boomen opten
13 velde /metten handen clappen. Daer sullẽ
dennen voor bosschen wasschen/ende Myr-
ten voor doornen. Eñ de Heere sal eenen Na
me eñ eewich Teecken zijn / dat niet wtghe-
roept en worde.

Dat lvj. Capittel.

1 Alsoo spreect de Heere:||Hout dat recht Sapi
A ende doet gerechtcheyt. * Want mijn Math
Heyl is nae by/dat het come / eñ mijn *Esa
2 gerechticheyt/datse geopẽbaert worde. Wel
den mensche die sulcx doet/ende des menschẽ
kint /die vast hout / * dat hi den Sabbath Esai.
houde ende niet en ontheylighe/eñ houde zijn
3 hant/dat hy niet quaets en doe. Ende die
vreemde die hem totten Heere gegeuẽ heeft
en sal niet seggen : ||De Heere sal my schey- Deut.
dẽ vã zijnen volcke: Ende de gesnedene en sal Vand
niet seggen: Siet/ ick ben eenen dorrẽ boom. eñbero
4 Want alsoo spreect de Heere totten ghesne der he
dene / Die mijnen Sabbath onderhouden/ eñ totten
verkiesen wat my wel behaecht/eñ mijn ver- Gods
bont vast vatten: Ick wil hen in mijnẽ huyse
ende binnen mijne mueren een plaetse geuen/
eñ eenen beteren Naem dã den sonẽ eñ doch-
5 teren: ||Eenen eewigen Naem wil ick hen Joann
6 geuen/die niet vergaẽ en sal. "Eñ der vreem "Sap.
der kinderen / die hen totten Heere gegeuen
hebben/dat si hem dienen / ende zijnen Naem
lief hebben / op dat si zijne knechten souden
zijn/een yegelijck die den Sabbath hout/also
dat hy hem niet en ontwijet/eñ mijn verbont
7 vast hout. Die selue wil ick tot mijnen hey
ligẽ berge brengẽ/eñ wilse verblijdẽ in mijnẽ
bede

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Bedehuyse/ende haren Offer eñ Brandtoffer
sullen my aengenaem zijn op mijnen "altaer.
||Want mijn huys heet een Bedehuys allen
volcken. De Heere Heere/die de verstooten
wt Israel te samen vergadert/spreeckt: *Jck
wil noch meer totten hoope die vergadert
zijn/vergaderen. Alle dieren opten velde/
coemt eñ verslint/Ja alle dieren in dẽ woude.
||Alle haer wachters zijn blint/ si en weten
alle niet. Stomme honden zijn si/die niet straf
fen en connen/zijn luy/liggen eñ slapen geer=
ne. Maer het zijn stercke honden van lijue/
die nemmermeer sadt ghewordden en connen.
Sy/die Herders/en weten geen verstant/"eẽ
yegelijck siet op zijnen wech/ een yegelijc giert
voor hem seluen in zijnen staet. ||Coẽt her=
waerts/laet ons wijn halen/eñ ons vol sup=
pen/eñ het sal morgen zijn als heden/eñ noch
veel meer. Maer de Rechtueerdige vergaet
ende daer en is niemant diet ter hertẽ neme.
Ende heylighe lieden worden wech gheruct/
ende niemant en acht daer op: Want de recht
ueerdige worden wech gheruct/ voor dat on=
geluck. ||Ende die oprechtelijck voor haer
seluen ghewandelt hebben / comen tot vrede
ende ruste in haren cameren.

Dat lvij. Capittel.

ENde ghy coemt herwaerts / ghy kin=
deren der dachverkieserinnẽ/*ghy saet
des ouerspeelders ende der hoeren.
Aen wien wilt ghy nv uwen lust hebben?
Ouer wien wilt ghy nv den mont op spertẽ/
ende de tonge wt steecken? En zijt ghi niet de
kinderen der ouertredingen/eñ eẽ valsch saet?
Ghy die in der hitte totten afgoden loopt
onder alle groene boomen/||ende vermoort de
kinderen aen de beken/onder de steenclippen.
Dijn wesen is aen den gladden beecksteе=
nen/die selue zijn v deel / den seluen giet ghy
dijn dranckoffer/daer ghy spijsoffer offert. Sou=
de ick my dies getroosten? "Ghy maect uwẽ
Leger op eenen hoogen verheuen berch/ende
gaet derwaerts op/om te offeren/ *Eñ ach
ter der dueren eñ stijlen set ghy uwe gedach=
tenisse. Want ghy wentelt v van my / eñ ghy
gaet henen op/ende maect uwen leger wijdt/
ende ghy verbint v met hen. Ghy bemint ha=
ren legher/so waer ghy die siet. Ghy||reyst
met olie totten Coninck/ ende hebt meniger=
ley Cruyt/ende seyndet dijn Ambassaten ver=
re henen/ende ghy zijt vernedert totter Hellẽ
toe. Ghy verarbeyt v in de menichte dijnre
wegen/eñ en spreect niet: Jc latet. Maer wãt
ghy vint eẽ leuẽ dijnre hant/ daerom en wort
ghy niet moede. Voor wiẽ zijt ghy so sorch=
uuldich/ende vreest so seer? So ghy doch met
luegenen omgaet/ende en ghedenckt mijnder
niet/eñ en neemtet niet ter herten : "Meynt
ghy dat ick altoos swijghen sal / dat ghy my
niet met allen en vreest? Maer ick wil uwe
gherechtichеyt condt doen / eñ dijne wercken/
dat si geen nutte zijn en sullen. Als ghy roe
pen sult/so laet v dijne hoopen helpẽ.*Maer
de wint salse alle wech voeren/ ende ydelheit
salse wech nemẽ. ||Maer wie op my betrou=
wet/die sal dat Lant beeruen/eñ mijnen hey=
2 ligen berch besitten. Eñ sal seggen: "Maect
bane/maeckt bane / ruymet den wech/neemt
de aenstootinge wt den weghe mijns volcks.
Want alsoo spreect de hooghe ende verhe=
uene/die daer eewelijck woont / wiens naem
Heylich is: Jck die inde hoochte eñ int Hey=
lichdom woone/ *ende by den genen die van
eenen verslagenen ende ootmoedighen gheest
zijn/op dat ick vermake den geest der veroot=
moedichden / ende dat herte der verslagenen.
4 Jck en wil niet eewelijck kijuen/ende oock
niet altoos gram zijn: Maer eenen gheest sal

van mijn aensicht waeyen/ende ick wil adem
15 maecken. Jck was toornich op de onduecht
haerder ghiericheyt/ende ick sloechse/ Jck ver
berch my ende was gram. Doen ghinghen si
herwaerts ende gints inden wech haers her=
16 ten. Maer doen ick hare weghen aensach/ Die haer be=
heelde ickse/ende leydese/ ende gaf haer we= keeren crijgen
der troost/ende den ghenen die ouer haer lie= ghenade.
17 den rouwe droeghen. Jck wil vrucht der
lippen scheppen/die daer prediken : "Vrede/ Ephe.2.c.16.
vrede/beyde den ghenen die verde zijn / ende
den ghenen die na by zijn/spreeckt de Heere/
18 ende wilse heelen. *Maer de godtloose zijn Esai.48.d.22
als een ruysschende zee/die niet stille ghezijn
en can / ende wiens goluen dreck ende vuyl=
19 nis wtwerpen. De Godloosen en hebben
gheenen vrede/spreect mijn God.

Dat lviij. Capittel. Want officie

1 ROept*haest/en spaert niet/verheft dijn eens waren
A stemme gelijck als een || Basuyne/ ende Predikers.
"vercondicht mijnen volcke haer ouer *Mich. 6.a.1
tredinge/eñ den huyse Jacobs haer sonde. ||Num.10.a.1
2 Sy soecken my dagelijcx/ ende willen mijne "4.Es.1.a.4.
wegen weten/ recht gelijck oft een volc ware
dat gerechtichеyt gedaen/ eñ dat recht haers
Gods niet verlaten en hadde.||Sy eysschẽ my Mala.3.c.13.
te recht/eñ willen met haren Gode rechten.
3 Waerom vasten wy/ende ghi en sietet niet
aen? Waerom doen wy onsen lichaem wee/
ende ghi en willet niet weten? Siet/wanneer
B ghy vast/so doet ghy uwen wille / ende drijft
4 alle uwe schuldenaers. Siet/ghi vastet/dat Vãt onrechte
ghy twist eñ kijft/ende slaet metter vuyst on= vasten.
goddelijcken. En vast niet alsoo/ghelijck ghy
lieden nv doet/datter een gheschrey van v in
5 der hoochte ghehoort wort. Soude dat een
vasten zijn / dat ick verkiesen soude / dat een
Mensche zijn Lijf des daechs quelt / oft zijn
hooft hange gelijck als een Biese/oft op ee=
nen sack ende inder asschen ligghe? Wilt ghy
dat een vasten heeten/eñ eenẽ dach den Hee=
6 re aengename? Maer dat is een vasten/ dat
ick verkiese : || Laet los die ghy met onrecht Deut.15.a.1.
verbondẽ hebt. Laet ledich die ghi beswaert. Want rechte
Schelt quijt die ghy benaut. Neemt wech al vastẽ eñ wel=
7 derley beswaringe. ||Breect den hongerigen daet der armẽ
dijn broodt/ende die gene/die in ellende zijn/ ||Eze. 18.b.16
leydt in dijn huys/Als ghy eenen naectẽ siet/ Tob.1.c.17.
so cleedt hem/eñ en ontrect v niet van dijnen Mat.25.c.35.
8 vleesche. ||Als dan sal dijn licht opgaen/ge= ||Psa.37.a.6.
lijck als den dagheraet/eñ dijn beteringhe sal Luce. 11.d.36
snellijck toenemen / eñ dijne gerechtichеyt sal Belooninge
voor v henen ghaen/eñ de Heerlijckheyt des der vromen.
9 Heeren sal v tot haer nemen. *Dan sult *Esa.30.d.19
ghy roepen/ soo sal v de Heere antwoorden.
Als ghy sult crijsschen/so sal hi seggẽ/siet hier
ben ick. Indien ghy niemandẽ by v en sult be
swaren/noch met vingeren wijsen/noch qua
10 lijck na sprecken/ Eñ als ghy den hongerigẽ
C sult laten vinden dijn herte/eñ de ellende sie=
len versadet / "Dan sal dijn licht inder duy= Mat.5.b.14.
sternisse opghaen/eñ dijn donckerheyt sal zijn
11 als den middach. Eñ de Heere sal v altijt
leyden / ende uwe sielen versaden in der door=
heyt/ende dijn ghebeente stercken/ Ende ghy
sult zijn als eenen gewaterden hof/ ende ge=
lijck als een fonteynadere / die nemmermeer
12 waters gebreec en heeft. ||Eñ door v sal ge= Esai.61.a.4.
timmert worden wat langhe w[o]est ghelegen
heeft/ eñ ghy sult een fondament leggen/ dat
altoos blijuen sal. Eñ ghy sult heeten/die de
reten vertuynt/eñ die de wegẽ verbetert / dat
13 men daer woonen mach. ||Indien dat ghy Esai.56.a.2.
uwen voet van den Sabbath keeret/also dat Vã eenẽ rech
ghy niet en doet/het ghene dat v behaecht in tẽ Sabbath is
mijnẽ heyligẽ dage/so salt eenen lustigẽ Sab
bath heeten / om den Heere te heyligen ende
te prijsen/Want so sult ghy dẽ seluen prijsen/
als

als ghy uwe weghen niet en doet/ noch daer
in gheuonden en worde / wat v behaecht/oft
14 wat ghy spreect. Als dan sult ghy lust heb=
Abac. 4.c.19. ben inden Heere/*eñ ick wil v ouer de hooch
te opter aerden laten sweuen/ende ick wil v
spijsen met de erffenisse dijns vaders Jacobs/
want des Heeren mont seytet.

Dat lix. Capittel.

Num.11.e.23 1 SIet/ || des Heeren handt en is niet te
Esai. 50.a.2. A cort/also dat hy niet gyhelpen en can:
Ende zijn ooren en zijn niet dick ghe=
Dat de sondē 2 worden/dat hy niet hooren en mach. Maer
van God af= uwe onduechden scheyden v ende uwen God
scheyden. van malcanderē/*Eñ uwe sondē verbergē dat
*Psa.66.c 18 aensicht van v / dat ghy niet verhoordt en
||Esai. 1.c.15. 3 wort. Want||uwe handen zijn met bloede be
4.Es. 1.d.26. smet/eñ uwe vingheren met onduechde. Uwe
Van Israels lippen spreken valschept/uwe tonghe versiert
ontrouwe. 4 dat onrecht is. Daer en is niemant die van
gerechticheyt predict/ oft trouwelijcken rich=
te. Men betrouwet op ydelheyt/ eñ en spreect
Job.15.d.35. niet dat wat dooch.|| Met ongeluck zijn si be=
Psa.7.b.15. 5 urucht/eñ baren moeyte. Sy broeden Basi=
liscus eyer wt / ende wercken spinnenwebbe.
Eetmen van haren eyeren / so moetmen ster=
uen. Maer treedtment ontwee/ so coemt daer
Doort spin= 6 eē Ader wt. Haer spinneweb en dooch niet
neweb vstaet tot cleederē/ eñ dat si gewrocht hebbē/en diēt
hier quade niet te decken. Want haer werck is moeyte/
toeulucht oft 7 eñ in harē handen is boosheyt. Haer || voe=
valsche leer. ten loopen totten quade/ Ende si zijn snel om
||Pro.1.a.16. ontschuldich bloet te storten/ Haer ghedach=
Rom. 3.b.15. ten zijn moeyte/haren wech is enckel verder=
8 uinge eñ schade. Sy en kennen den wech
des vredes niet/ende daer en is gheen Recht
in hare ghanghen. Sy zijn verkeert op hare
straten/ so wie daer op gaet/die en heeft nem
9 mermeer vrede. Daerom is dat recht verre
B van ons/eñ wy en vercrijgen de gerechticheit
Job.30.d.27. niet.|| Wy wachten op het licht/siet / so wor=
det duyster: Op den schijn/siet/soo wandelen
Deu. 28.c.29 10 wy int doncker. Wy||tasten na den wandt/
Joan. 12.e.35 gelijck de blinde / eñ tasten als de ghene die
2.Pet. 1.b.9. geen oogen en hebben. Wy stooten ons inden
oorsake waer middach/als oft waer in der schemeringe/wy
om God ons 11 zijn inden duysteren/gelijck de dooden. Wy
laet vblinden morren alle ghelijck de Beyren/eñ pijpen ge=
eñ niet en wil lijck de Duyuen. Als wy opt recht verwach=
verhooren. ten/so en ist daer niet/Op het Heyl/so is het
12 verre van ons. Want onser ouertredinghen
voor v is te veel/eñ onse sonden antwoorden
teghen ons. Want onse ouertredinghen zijn
by ons/ eñ wy voelen onse sonden met ouer=
13 treden/ Ende lieghen teghen den Heere/eñ
te rugghe keeren van onsen Godt / ende met
vermetelijck spreecken/ende onghehoorsaem=
heyt/voornemen ende versieren valsche woor
14 den wt der herten. Daerom is oock dat
Recht te rugge gheweken/ eñ gherechticheyt
4.Es.14.b.17 15 verre afghetreden. ||Want de waerheyt valt
opter straten / ende dat recht en mach niet te
voorschijn comen. Eñ de waerheyt is wech/
2.Tim.3.b.11 ende ||soo wie vanden quaden wijct/die moet
Wie van den alle mans roof zijn. Sulcks siet de Heere/eñ
quadē afkeert C het behaecht hem qualijck / datter geen recht
moet allemās 16 en is. Ende hy siet/ datter niemant en is/
roof zijn. ende verwondert hem / datter niemant voor
haer en treedt. Daerom helpt hy hem selfs
met zijnen arm/ende zijne gherechticheyt on=
Job.29.b.14. 17 derhout hem. ||Want hy treet gerechticheyt
Ephe.6.b.14 aen ghelijck een pantsier / eñ hy settet eenen
1.Tess. 5.a.8. helm des Heyls op zijn hooft. Ende hy treet
Beschrijuin= hem aen ter wraecke/ eñ cleedt hem met yuer
ghe der toor= 18 ghelijck met eenen rock. Als die zijne weder
nicheyt gods seggers vergelden/ ende zijne vianden betalē
wil met gramschap/ Ja den eylanden wil hy
Psa. 113.a.3. 19 betalen/ Op dat den || Naem des Heeren
Mala. 1.c.11. gheureest worde van den nederganck / ende
zijne heerlijckheyt vanden opganck der Son=
nen. Wanneer hy comen sal als eenen opge=
houden stroom dien de wint des Heerē drijft.
20 ||Want dien te Sion sal een Verlosser co=
men/ende den genen die haer in Jacob van=
21 den sonden bekeeren/ spreect de Heere. Eñ
ick make sulcken verbont met hen/spreect de
Heere: Mijnen gheest/die by v is/ *ende mij=
ne woorden die ick in dijnen mont gelept heb
be/ die en sullen van dijnen mondt niet wije=
ken/noch van den mont dijns saets eñ kints
kinderen (spreeckt de Heere) van nv aen tot
inder eewicheyt.

Dat lx. Capittel.

1 MAect v op/||wort licht/want dijn licht
A coemt/ eñ de heerlijckheyt des Heeren
2 gaet op ouer v. Want siet/*duyster=
nisse bedect dat aertrijck / eñ donckerheyt de
volcken/Maer ouer v ghaet op de Heere/eñ
3 zijn heerlijckheyt schijnt ouer v. "Ende de
Heydenen sullen in dijnen Lichte wandelen/
ende de Coninghen inde claerheyt die ouer v
4 opgaet. ||Heft uwe ooghen op/eñ siet ront=
om/dese alle vergadert/comen tot v. Dijne so
nen sullen van verre comen/ eñ dijne dochte=
5 ren ter zijden opgetogen worden. Dan sult
ghy uwen wellust sien/eñ wt breken / eñ dijn
herte sal hem verwonderen ende wtbreyden/
als haer de menichte aent meyr tot v bekeert
ende de macht der Heydenen tot v coemt.
6 Want de menichte der kemelen sal v bedec=
ken. De loopers wt Midian ende Epha.||Sy
sullen wt Saba alle comen/ Gout ende Wie=
roock brenghen/ eñ des Heeren lof vercondi=
7 gen. Alle cudden in Kedar sullen tot v ver=
B gadert worden/ eñ de bocken Nebaioth sul=
len v dienen. Sy sullen op mijnen aenghena=
men || altaer gheoffert worden. Want ick wil
8 dat huys mijnder heerlijcheyt vercierē. Welc
zijnse/die daer vliegen gelijck de wolcken/ eñ
9 gelijc de duyuen tot hare vensters? De Ey=
landen verwachten op my / eñ de zeeschepen
van lanct herwaerts/op dat si dijne kinderen
van verre toe brenghen mochten/tsamen met
haer gout ende siluer/den Name des Heeren
dijns Gods/ eñ den Heylighen in Israel / die
10 v heerlijck gemaect heeft. ||Vreemde sullen
uwe mueren timmeren/ eñ hare Coningē sul=
len v dienen. Want in mijnen toorne heb ick
v geslagen/eñ in mijnder genade ontferme ick
11 dy wederom. ||Eñ uwe poorten sullen gesta
delijcken opē staen/ noch dach noch nacht toe
gesloten worden/op dat der Heydenen macht
tot v gebracht/eñ hare Coningen tot v ghe=
12 stiert worden. Want welck Heyden oft Co
ninckrijck v niet dienen en willen/ die sullen
vergaen/ende de Heydens verwoest worden.
13 De heerlijckheyt Libani sal aen v comen/
C dennen/buecken/eñ bosthboomen / deen met
den anderen/om te vercieren de plaetse mijns
heylichdoms. Want ick wil de stede mijnder
14 voeten heerlijck maken. Oock sullen gebo=
ghen tot v comen/die v verdruct hebben/*eñ
alle die v ghelastert hebben / die sullen v te
voet vallen / eñ sullen v noemen een Stadt
des Heeren/een Sion des Heyligē in Israel.
15 Want daerom dat ghy verlaten eñ ghehaet
zijt gheweest/daer niemant en ginck/ daerom
wil ick v tot een eewich playsant maken / eñ
16 tot een vruechde inder eewicheyt/ Dat ghy
sult melck vanden Heydenen suyghen/||ende
de borsten der Coningen sullen v soghen/op
dat ghy ondervint/dat ick de Heere ben/dijn
Heylant/eñ ick/de Machtighe in Jacob/ben
17 dijn verlosser. Jck wil gout inde plaetse des
D metaels/eñ siluer in de stede des ijsers bren=
gen/ ende metael in de stede des houts/ ende
ijser inde stede der steenē. ||Eñ ick wil maken
dat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

dat dijne Voorstanders vrede leeren sullen/
eñ uwe Poorten gerechticheyt prediken.
18 Men en sal gheen ghewelt meer hooren in
uwen Lande/noch schadē oft verderuen bin
nen uwe Palen. Maer uwe mueren sullen
19 Heyl/ende uwe poortē lof heetē: De||Son
ne en sal v des daechs niet meer schijnen/eñ
dat licht der Manē en sal v niet meer lichtē.
Maer de Heere sal dijn eewich licht / eñ dijn
20 Godt sal dijnen prijs zijn. Dijn || Sonne
en sal niet meer ondergaen noch dijn Ma=
ne den schijn verliesen. Want dijn Heere sal
dijn eewich licht zijn/eñ de daghen ws rous
21 sullen een eynde hebben. Eñ dijn volck sul=
len enckel rechtueerdige zijn/||ende sullen dat
aertrijck eewelijck besitten/als de gene die dē
tack mijnder plantinghen / ende een werck
22 mijnder handē zijn/tot mijnē prijse. Wt den
cleynstē sullender duysent worden / ende wt
den slechsten een machtich Volck. Jck de
Heere wil sulcx corts tot zijnder tijt beschickē

Dat lxj. Capittel.

1 DE * geest des Heeren Heeren is ouer
a my / daerom heeft my de Heere ghe=
salft. Hy heeft my gesonden den ellen
dighen te prediken/ || de ghebroken herten te
verbinden / te prediken den geuangenen een
verlossinge/den gebonden een ontbindinghe.
2 Te prediken een genadich Jaer des Heerē
ende eenen dach der wraken onses Gods.
3 ||Om te troosten alle truerige/ Te beschickē
den truerighen tot Sion / dat hen Chieraet
voor Assche/ende vruechden olye voor trueric
heyt/eñ schone cleederen voor eenen bedroef=
den gheest gegeuen worde. Op dat si ghenoēt
moghen worden/boomen der gerechticheyt/
planten des Heeren /tot eenen prijse. Sy sul
len de oude verwoestingen bouwē/eñ so wat
4 in voortijden verdestrueert is/oprichtē. Sy
||sullen de verwoeste steden die van veel ghe
slachten verstoort geleghen hebben/vernieu=
5 wen. Vreemde sullen staen eñ uwe Cudde
weyden/ende wtlanders sullen uwe Ackerlie
6 den eñ Wijngaerdeniers zijn/ Maer || ghy
sult Priesters des Heeren heeten/ende men
sal v Dienaers ons Gods noemen Ende ghy
sult der Heydenen goeden eten/ende in haer
7 heerlicheyt sult ghy v beroemen. Voor u=
we versmaetheyt salder tweemael so veel co
B comen/eñ voor de schande/sullen sy vrolijck
zijn op haren Acker. Want si sullen tweemael
so veel besitten in haren Lande/ sy sullen ee=
8 wige vruechde hebbē. Want ic bē de Hee
re/ || die dat recht lief heeft/eñ hate de roof=
sche brantofferē/eñ ic wil beschickē dat haren
arbeyt sal gewis zijn / " Eñ eenen eewighen
9 bont wil ic met haer makē. Eñ mē sal haer
zaet kennen onder de Heydenen / ende haer
nacomelingen onder de volcken. Also dat wie
se sien sal/die salse kennen/dat si een zaet zijn
10 gesegent van den Heere. ||Jc verblijde my
inden Heere / ende mijn Siele is vrolijck in
mijnen Godt.* Want hy heeft my aengetroc=
ken met Cleederen des Heyls / ende met den
Rock der gerechticheyt ghecleedt. Gelijc als
een Bruydegom in Priesterlijcke chieragie
verciert/eñ gelijck als een Bruyt schijnt in
11 haer vercieringe. Want gelijck als vrucht
wt der aerden wasset/eñ saet inden hof op=
gaet. Alsoo sal gerechticheyt ende lof opgaen
voor alle Heydenen wt den Heere Heere.

Dat lxij. Capittel.

1 OM Sions wil/soo en wil ick niet swij=
a gen/Ende om Jerusalems wille so en
wil ick niet ophouden/ tot dat hare ge
rechticheyt op gaet gelijck als een claerheyt/
2 ende haer Heyl als een fackel berne/ Op
dat de Heydenen dijn gherechticheyt sien/ eñ
alle Coningen dijn heerlijcheyt. * Ende ghy Joann.1.a.12
sult met eenen nieuwen naem genoemt wor= Voorder van
den /den welcken des Heeren mont noemen den toecomen
3 sal. Ende ghy sult eē schoon crone inder hant den vrede eñ
des Heeren/ende eenen Coninckiijcken hoet segen Israels
4 inder hant dijns Godts zijn. Men en sal v eñ d' gemeyn=
niet meer de verlatenen / noch dijn lant een te Christi.
verwoestinge heeten/Maer ghy sult(mijnen
lust aen haer) ende dijn Lant(mijn lieue boe
le)heeten.||Want de Heere heeft lust aen v/ Esai. 54.a.5.
5 eñ dijn lant heeft eenen lieuen boele. Want
gelijc als een lief boel eenen boel lief heeft/
soo sullen v uwe kinderen lief hebben. Eñ ge
lijck als hem een bruydegom verblijt van zijn
der bruyt/" also sal hem uwe God van v ver Soph.3.d.17.
6 blijden. O Jerusalem / * ic wil wachters *Esai.52.b.7
op dijne mueren bestellen / die den gheheelen Ezech.33.b.7.
dach eñ den geheelen nacht nimmermeer stil=
le swijgen en sullen/ende die des Heerē sullē
7 ghedencken/ Op datter by v gheen swij=
gen en si / ende ghy van hem niet en swijcht
ter tijt toe/dat Jerusalē bereydet eñ geset wor
8 de tot eenen prijs opter Aerden. De Heere
heeft by zijnder rechter hant ghesworen / eñ
byden arm zijner macht: Jc en wil voortaen
niet meer v coren uwen vianden te eten ghe=
uen/noch uwē most/dien ghy bearbeyt hebt/
9 den vreemden niet laten drincken. Maer
diet vergaderē/die sullent ooc etē/eñ den Hee
re louen. Eñ dien inbrengen /die sullen hen
drincken inden voorhof mijns Heylichdoms.
10 Gaet henen/ghaet henen / door der poor=
C ten /||bereydet den volcke den wech. Maeckt Esai. 40.a.3.
banen/maect banen ruymt de steenen wech/
11 steect op dat vaenken tegē de volckē. Siet
de Heere laet hem hooren tot aen de eynden
der werelt : " Segghet der dochter Sion: Sach. 9.a.9.
Siet/dijn Heyl coemt / siet/zijnen loon is by Matt.21.a.5.
hem/ende zijne vergeldinge is voor hem. Joan. 12.b.15
12 *Men salse noemen dat Heylich volck/ de *Esai. 4.a.3.
verloste des Heeren. Ende men sal v heeten/
Die besochte ende onuerlatene stadt.

Dat lxiij. Capittel.

1 WIe is die die van Edom coemt/ met Van Christo
a rootachtighe cleederen van Bozra / eñ zijn lijden.
die soo verciert is in zijn cleederen/
eñ daer henen treet in zijne groote cracht? Jck
bent die gerechticheyt leert/ende ben een mee
2 ster om te helpen. *Waerom is dan dijn ge Apoc. 19.b.13
waet so rootverwich / eñ dijn cleet gelijc als
3 eens wijnperssen treders? Jck trede de Wijn
persse alleen/ eñ daer en is niemant vanden
volcke met my. Jc hebse in mijn toornicheyt
gheperst/ende in mijn gramschap vertreden.
Daer af is haer vermoghen op mijne cleede=
ren ghesprengt/ende ick hebbe alle mijn ghe
4 waet vuyl gemaect. ||Want ick hebbe ee= Esai. 34.b.8.
nen dach der wrakē voor my genomen. Dat Beschrijuinge
5 iaer(de mijne te verlossen)is gecomē. Want der toornichz
ick sach rontom my/ende daer en was gheen Gods.
helper. Ende ick was in verschrickinge/ ende
niemant en onderhielt my: Maer mijnen arm
moest my helpen/ende mijn toornicheyt onder
6 hiel my. Daerom heb ick de volcken ver=
treden in mijnen thoorne/eñ hebse droncken
gemaect in mijnder gramschap / eñ haer ver=
moghen ter Aerden neder ghestooten.

Dat lxiiij. Capittel.

1 JCk wil der goedertierenheyt des Hee= Vā weldaden
a ren gedencken/Eñ des Lofs des Hee= Gods aen
ren / in alle dat ons de Heere ghedaen Israel.
heeft / ende der grooter weldaden aen den
huyse Israels/die hy haer gedaen heeft door
zijne bermhertichept ende groote ghoedertie=
renheyt.
2 Want hy sprack: Sy zijn ymmer mijn volc/
kinderen die niet valsch en zijn/daerom was
hy haren Heylant,

Zach.2.b.8. 3 ‖So wie haer benaut/die benaut hem ooc/
*Exo. 13.d.21 *Eñ de Engel die voor hẽ is/die halp haer.
Hy verlostese daeromme/dat hyse lief had-
de/ende haer spaerde.
Exod. 19.a.4 Hy nãse op/‖eñ droechse altijt vã outs her.
Deut.32.b.11 4 *Maer si verbitterden eñ vertoornden zij-
*Num.11.a.1 nen heylighen gheest: Daerom wert hy haer
viant /ende street tegen haer.
5 Eñ hy gedacht weder optẽ voorledenẽ tijt/
op Mosen / die onder zijn volck was.
Exod.14.f.29 Waer is dan nv/‖diese wt den Meyr leyd-
de/metten Herders zijnder cudden?
Waer is hy die zijnen heylighen gheest on-
der haer gaf?
6 Die Mosen byder rechter hant leydde/door
zijnen heerlijcken arm.
Iosu.3.d.16. ‖Die de Wateren voor haer deylde/op dat
hy hem eenen eewigen naem soude maken.
7 Diese door de diepte voerde/gelijc de peer-
B den in der woestijne / die niet en struyckelen.
8 Gelijc dat Vee dat int velt henen gaet dwelc
dẽ adem des Heeren drijft.
Alsoo hebt ghy ooc dijn volc geleydt/op dat
ghi v eenen heerlijcken naem sout maken.
Baru. 2.c.16. 9 So "siet nv vanden Hemel/eñ siet af van
Ghebedt tot dijne heylige heerlijcke wooninge.
Gods goethz Waer is nv dijnen ijuer / dijne macht? Dij-
ne groote heerlijcke bermhertichheyt hout
haer hert tegen my.
Matt.23.a.8. 10 Ghy zijt doch "onse vader/want Abrahã en
weet vã ons niet eñ Israel en kent ons niet.
Maer ghi Heere zijt onse vader eñ onse ver
losser / van outs her is dat dijnen Naem:
Psa.119.b.10 11 *Waerom laet ghy ons Heere dolen van
uwen wege / ende onse herte verharden/ dat
wy v niet en vreesen?
Keert weder/om dijnre knechten wille/om
den stamme wille dijns erfdeels.
12 Sy besitten schier geheel eñ al dijn heylich
Volc. Dijne viandẽ vertredẽ dijn Heylichdom
13 Wy zijn gelijc als voormaels/doen ghy o-
C uer ons niet en domineerde/eñ recht oft wy
na uwen Naem niet genoemt en waren.
Mala. 3.a.2. 14 *Och oft ghy den Hemel schuerde / ende
"Iudi. 5.a.4. voert daer af. "Dat de bergen voor v versmel
Iudit. 16.c.21 teden / gelijck als een Heet water / vanden
crachtigen vyere versiedt.
15 Op dat dijnen Naem onder dijne vianden
bekent werde/Ende dat de Heydenen voor v
beuen moesten.
Van groothz 16 Door de wonderlijcke werckẽ die ghy doet/
v cracht gods daermen niet op en vermoedet/doen ghy daer
*Iudic.5.a.5. afdaelde/*eñ als de bergẽ voor v versmeltedẽ
‖1.Cor. 2.a.9 17 ‖Wantet van aenbeginne der werelt noeyt
Belooninghe gehoort en is/ noch met ooren ghehoort/het
der vromen. en heeft oock gheen ooghe ghesien/ wtgeno-
men dy Godt/wat den ghenen gheschiet/die
op hem wachten.
18 Ghy ontmoettede den vrolijcken/ ende den
genen die de gerechtichept oeffendẽ/ ende op
uwe weghen dijnre gedachten.
Oorsake der Siet / ghy waert wel vertoornt / doen wy
toornichept sondichden/eñ langhe daer in bleuen / maer
Gods. ons wert nochtans gheholpen.
19 Maer nv zijn wi alle gader gelijck de onrey
ne / ende alle onse gherechtichept is ghelijck
een vuyl cleedt.
Wy zijn alle verwelct gelijck bladeren/ende
onse sonden voeren ons wech / ghelijck als
eenen wint.
20 Niemandt en roept dijnen Naem aen/oft
maect hem op / dat hy hem aen v houde.
Mich.3.a.4. D ‖Want ghy verbercht v aensicht voor ons/
eñ laet ons in onse sonden versmachten.
21 Maer nv Heere du bist onse Vader.
Rom. 9.c.21. "Wy zijn leem / ghy zijt onse potbacker/ende
wy alle zijn dwerck uwer handen.
Iere.10.d.25. 22 *Heere en wilt doch niet te seer toornich
wesen / Noch en ghedenckt der sonden niet
eewelijcken. Siet doch dat aen dat wy alle
dijn volck zijn.
23 ‖De steden ws Heylichdoms zijn tot eẽ woe
stijne geworden. Sion is tot een woestijne
geworden/Ierusalem leyt verdestrueert.
24 ‖Dat huys onser heylichept eñ heerlijchept/
waer in onse vaders v gheloofte hebben / dat
is metten vyer verbrant / Ende al wat wy
schoons hadden /dat is te schande ghemaect:
25 Heere wilt ghy so hert zijn tot sulcken/en-
de swijgen / eñ ons so seer neder slaen?

Dat lxv. Capittel.

1 IC ‖worde gesocht vanden genen die nae
A my niet en vraechdẽ Ic worde gheuon-
den / vanden genen die my niet en soch-
ten. Ende totten Heydenen/die mijnẽ Name
niet aen en riepen/ segge ick: Hier bẽ ick/hier
2 ben ick. Want den gheheelen dach strecke
ick mijn handen wt/ tot een onghehoorsaem
volck/dwelck na zijne gedachten wandelt op
eenẽ wech die niet goet en is. Een volc dat
3 my vertoornt/is altoos voor mijn aensicht.
offert "inden Houen/ ende roockt op de tijgel
4 steenen/ Woont onder de grauẽ/eñ onthout
hem inde holen‖Sy eten Verckẽs vleesch/ eñ
5 hebben grouwelsoppen in haer potten. Eñ
spreken : Blijft thuys/ ende en raket my niet/
want ic sal v heyligen. Sulcke sullen eenen
rooc worden in mijnen toorne/eñ eẽ*vyer dat
6 den gantschen dach bernt. Siet het staet
voor my geschreuen: Ic en wilt niet swijgen/
maer betalen/ Ja ick wilt haer in harẽ schoot
loonen /beyde haer misdaet/ende haerder va
deren misdaet/deen metten anderen seyt de
Heere / die op de Bergen gerooct hebben/eñ
my op de Heuuelen beschimpt hebben / Ick
wil haer wederom meten haer oude werckẽ in
7 haren boesem. Alsoo seyt de Heere: Gelijck
B alsmen Most in eender druyuen vint / ende
spreeckt: En verderuet niet/want daer is een
segeninge in. Also wil ick om mijnder knechtẽ
wille doen/ op dat ict niet altemael en verdo-
8 ue. Maer ick wil wt Jacob zaet laten was-
sen / eñ wt Juda dat mynen Berch besitte.
Want mijn wtuercoren sullen hem besitten eñ
9 mijne knechten sullen daer woonen. Ende
Saron sal een huys voor de Cudden eñ dat
‖dal Achor sal tot eenẽ Veeleger wordẽ/mij-
10 nen volcke dat my socht. Maer ghy die dẽ
Heere verlaet/ eñ mijnen heyligẽ Berge verge
tet / Ende rechtet den Gad eenẽ disch op/Eñ
schenct den Meni vol in vanden Drancoffer.
11 Welaen/Ick wil v tellen tottẽ sweerde/ Ja
dat ghy ooc alle sult moeten bucken om ghe-
doot te wordẽ. "Daerõ dat ic riep/eñ ghy en
antwoorde niet: Dat ic sprac/eñ ghy en hoor
de niet. Maer ghy dedet da my qualijc beuiel.
Ende ghy vercoost dat my niet en behaechde
12 Daerom spreect de Heere Heere also: Siet
mijn knechten sullen etẽ/ *maer ghy sult hon
ger hebben. Siet / mijne knechten sullẽ drinc
ken/maer ghy sult dorst lijden. ‖Siet / myne
knechten sullen vrolijck zijn/maer ghy sult be
13 schaemt worden. Siet/mijne knechtẽ sullen
van goeden moede juechen/maer ghy sult vã
bedroefthept des hertẽ roepen/"eñ vãiammer
14 huylen. Eñ uwen naẽ sult ghi mijnẽ wtuer
corenen tot eenen eedt laten: Ende de Heere
Heere sal v dooden/eñ sal zijnen knechtẽ met
15 eenen anderen naem noemen/ Also dat soo
wie hẽ seluen segenen sal op Aerden/ *die sal
hem inden rechten God segenen/eñ so wie
sweeren sal op Aerden/die sal byden rechten
Godt sweeren. Want den voorgaenden angst
is vergeten/eñ zijn vã mijnen oogẽ verborgẽ.
16 Want siet/‖ic wil eenen nieuwen Hemel/
eñ nieuwe Aerde scheppen/alsoo datmen der
ouden

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

onden niet meer ghedencken en sal / noch ter
b.10. 17 herten nemen. || Maer si sullen haer eewelijc
verblijden / eñ vrolijck zijn ouer tgene dat ick
scheppe. Want siet/ick wil Jerusalem maken
tot eender blijschappen / ende haer volck tot
18 vruechde. Eñ ick wil vrolijc zijn ouer Jeru-
d.17 D salem/"eñ my ouer mijn volc verblijden. *Eñ
a.4 de stemme des weenens/ noch de stemme des
clagens en sal daer niet meer in gehoort wor
19 den. Eñ daer en sullen geen kinderen meer
zijn/die haer daghen niet en verreycken / oft
ouden die haer iaren niet en veruullen. Maer
de || kinderen van hondert iaren sullē steruen:
eñ de Sondaren van hondert iaren sullē ver-
e.30 20 uloect zijn. *Sy sullen huysen timmeren eñ
d.26 bewoonē. Sy sullen wijnberghen planten/eñ
21 der seluer vruchte etē. Sy en sullē niet bou-
wen dat een ander bewoone/ eñ niet planten
dat een ander ete. || Want de dagē mijns volcx
sullen zijn als de dagē eens booms/Ende dat
werck haerder handen sal out wordē by mijnē
22 wtuercorenē. Sy en sullē niet te vergeefs ar
beydē/noch si en sullē geen ontijdige geboortē
barē. Want si zijn dat saet der gesegender des
23 Heeren/eñ hare nacomelingē met haer. Eñ
a.5. het sal ghescheiden/"eer dat si roepen/so wil
ick antwoorden/Als si noch spreeckende zijn/
a.6. 24 so wil ickse verhooren. *De wolf eñ dat lā
sullen by malcanderen weyden / De Leeuwe
sal stroo eten gelijc als een Runt/eñ de slan-
ge sal aerde eten. Sy en sullen gheen schade
doen/ noch yet verderuen op mijnen ganschen
heyligen Berghe/spreect de Heere.

Dat lxvj. Capittel.

.27 1 ALso seyt de Heere: || Den Hemel is mij
49. A nen stoel/ eñ de Aerde mijne voetbanc/
Wat ist dan voor een huys/dat ghi mi
timmeren wilt? Oft welck is de plaetse daer
2 ick rusten sal? Mijn hant heuet al gemaect/
soo wat daer is / seyt de Heere. Maer ick sie
aen den ellendigen/"eñ die van eenen gebro-
kenen geest is/eñ die hem vreest voor mijnen
3 woorde. Want so wie eenen osse slaet/die
is effen als die eenen man versloege: Wie een
schaep offert / die is als die eenen hondt den
hals brake: Wie Spijsoffer brengt/die is als
oft hy verckens bloedt offerde: Wie des wie-
roockens ghedenct/ die is als die dat onrecht
prijst. Alsulcx verkiesen si in hare weghen/eñ
haer siele heeft aen hare grouwelen een wel-
4 behaghen. Daerom wil ick oock verkiesen/
dat si bespotten/ *eñ tghene dat si vresen/dat
wil ick ouer haer laten comen. || Daerom dat
ick riep/eñ niemant en antwoorde: Dat ick
sprack/eñ si en hoorden niet. Ende deden dat
my qualijc beuiel/ ende vercoren dat my mis-
5 haechde. Hoort des Heeren woort/ghy die
B zijn woort ontsiet: "Uwe broederen die v ha-
ten/eñ die v van haer afsonderen / om mijns
Naems wille/segghen(laet sien hoe heerlijck
de Heere si: Laet hem verschijnen tot uwer
vruechden) die sullen te schanden comen.
6 Want men sal een stemme hooren des ghe-
druyschs inder stadt/een stemme van den tem
pel/een stemme des Heeren/ die zijnen vian-
7 den betaelt. *Sy baert / eer dat haer wee
wort/Sy is van een knechtken ghenesen/eer
8 haer des kints noot aen coemt. Wie heeft
sulcx opt gehoort? Wie heeft sulcx opt gesien?
Can ooc/eer dat een lant de weedagē crijcht/
een volc tsamen gelijck geboren worden? Nv
heeft doch ymmer Sion hare kinderen sonder
9 weedagen gebaert. Soude ick ander latē de
baermoeder breken/ende selfs ooc niet baren?
seyt de Heere. Soude ick andere laten baren/
10 ende selfs besloten zijn? seyt dijn God. Ver-
blijdt v met Jerusalem/eñ weest vrolijck ouer
haer/ghy alle die haer lief hebt. *Verblijdt v
met haer / alle ghy die om haren wille droe-
11 nich geweest zijt. Want ghy sult daer voor
suygen eñ sadt worden van den borsten haers
troosts: Ghy sult daer voor suygen eñ v ver-
maken van de volheyt haerder heerlijcheyt.
12 Wāt alsо spreect de Heere: Siet/ic verbrey
C de dē vrede by haer/gelijc als eē water/eñ de
heerlijcheyt der heydenen gelijc een oueruloe-
pende beke. Dan sult ghy suygen: Ghi sult op
de armen gedragen worden/ eñ op den schoot
13 salmen v vriendelyckē houdē. Jc wil v troo
sten/gelijck eenen zijne moeder troost. Ja ghy
14 sult te Jerusalem vertroost worden. Ghy
sultet sien/ eñ uwe herte sal hem verhuegen/
|| eñ uwe gebeēte sal groenē/ gelijck als gras. Pro.11.d.28.
Dan salmē bekennē de hant des Heeren aen Ezec. 37.a.5.
zijnē knechten/ eñ den toorne aē zijnē viandē.
15 "Want siet/de Heere sal comē met vyer/eñ 2. Tess.1.b.8.
zijnen wagē als een onweder/ op dat hy ver- 2.Pet.3.b.10
ghelde in verbolgentheyt zijns toorns/eñ zijn Van Godts
16 schelden in vyervlammen. Want de Heere toornicheyt.
sal door dat vyer/eñ door zijn "sweert ordeelē "4.Es.13.a10.
alle dat vleesch/eñ der gedoodde des Heeren Apoc.1.c.16.
17 sal een grote menichte zijn/ Die haer seluen
heyligen eñ reynigen inde Houen/deene hier
dander daer/eñ eten || Verckens vleesch/grou- Leui. 11.a.7.
welen eñ Muysen/die sullē tsamen wech ge- 2.Mac.6.c.18
18 ruct wordē/seyt de Heere. Want ick wil co-
men eñ vergaderen hare werckē"eñ gedachtē Hebr.4.b.12.
tsamē met alle heydenen eñ tongen/dat sy co
19 men eñ sien mijne heerlijckheyt. Eñ ick wil
een teken onder haerlieden geuen/eñ de som-
mige van haer/die verlost zijn/*seynden tottē Acte.13.a.2.
heydenē aen de zee/na Phul eñ Lud / totten
D bogēschutters na Thubal eñ Jauan/ Eñ ver
re henen tottē || Eylandē daermen niet vā my Esai. 49.a.1.
gehoort en heeft/eñ die mijne heerlicheyt niet Van vernieu
gesien en hebben/ eñ sullen mijne heerlijcheyt winghe des
20 onder de heydenen vercondigē. "Eñ si sullē diēsts Gods.
alle uwe broederē wt alle Heydenē den Hee- "Tob.13.c.17
re brengen tot eē spijsoffer/ op peerden eñ wa
gens/op rosbaren/op muylen eñ loopers/ na
Jerusalem tot mijnen heyligen Berge/ seyt de
Heere. Ghelijck als de kinderen Jsraels spijs-
offer in een reyn Vat brenghen totten huyse
21 des Heeren. Eñ ic wil wt den seluē nemen
22 *Priesteren eñ Leuiten/seyt de Heere/ Wāt 1.Pet. 2.a.9.
gelijc || als de nieuwe Hemelen eñ de nieuwe Apoc.20.b.6.
Aerde/die ick maecke / voor my staen/seyt de Rom. 12.a.1.
Heere/Also sal oock uwe saet eñ naem staen. || Esa. 65.c.16
23 Eñ alle vleesch sal de eene maent na de an 2.Pet. 3.b.13
dere/eñ den eenen "Sabbath na den anderen Apoc. 21.a.1.
comen/om te aenbeden voor my / spreeckt de "Esai.56.a.2
24 Heere. Eñ si sullen wtgaen eñ sien de licha
men der lieden die aen mi mishandelt hebben.
*Want haren worme en sal niet steruen/ Marc. 9.e.47
ende haer || vyer en sal niet wtghe- || Dan.7.b.11.
bluscht worden / eñ si sullen Apo. 14.b.11.
allen vleesche eenen
grouwel zijn.

Eynde des Propheets Jesaia.

De Propheet
Jeremia.

Dat eerste Capittel.

1 DJt zijn de gheschiedenissen Jere- Op welcken
A mie/des sooons Hilkie / wt den tijt Jeremias
Priesteren tot * Anathot/in den gheprophe-
2 lande BenJamin. Totte welc- teert heeft.
kē geschiede dat woort des Hee *Jere.11.d.23
ren/ter tijt || Josie des soons Amō ||4.Re.22.a.1
des Coninc Juda / in den derthiensten Jare
Cc zijns

3 zijns Conincrijcr. Eñ daer na totten tij=
den des Coninrr Juda Joiakim des soons
Josie/tot aen dat eynde des "elfsten Jaers Se
dekie/ des soons Josie des Coninrr Juda/
tot op de geuanckenisse Jerusalems / inder
4 vijfster Maent. Endedes Heeren woort ge
5 schiede tot mij/ende spzac: Jc kende v *eer
ick v in des Moeders Lichaem bereyde / eñ
scheydede v wt/eer ghy van der Moeder ghe
boren werdet/eñ settede v tot eenē Propheet
6 onder de volcken. Maer ick seyde : ‖ Och
Heere Heere / ick en dooch niet om te predi=
7 ken / want ic ben te Jonc. Maer de Heere
spzack tot mij: En segt niet: Jck ben te Jonck
"Maer ghy sult henen gaen/soo werwaerts
ick v seynde ende prediken wat ick v beuele.
8 *En weest van haer niet veruaert / want
ic ben by v ende wil v verlossen / spzeect de
9 Heere. Ende de Heere stack zijn hant wt/
‖ende roerde mijnen mont aen ende seyde tot
mij: "Siet / ic legghe mijne woorden in u=
10 wen mōt. Siet ic sette v hedē op desen dach
ouer volcken ende Conincrijcken / " dat ghy
wtroeden / in stucken brek en / verstoozen
ende verderuen sult/ende stichten ende plan=
11 ten. Ende des Heerē woozt ghesc hiede tot
mij/ende spzac: Jeremia/wat siet ghy? Jc sey=
12 de : Jc sie eenen wackeren staf/ Eñ de Hee=
B re seyde tot mij: Ghy hebt recht gesien/ want
ick wil wacker zijn ouer mijn woozt / dat
13 ict doe. Ende des Heeren Woozt ghesc hie=
de anderweetf tot mij/ ende seyde: Wat siet
ghy. Jck seyde/ Jc sie eenen heet‖siedende pot
14 vanden Noorden herwaerts. Ende de
Heere seyde tot mij: "Vandē Noordē sal dat
ongeluck wtbreken ouer alle die inden lande
15 woonen / "Want siet / ick wil roepen alle
Vorsten indē Conincrijckē Noortwaerts seyt
de Heere/dat si comen sullen/eñ haer stoelen
setten vooz de poozten te Jerusalem / eñ ront
om de mueren henen/eñ vooz alle stedē Juda.
16 Ende ick wil dat recht ouer haer latē gaē/
C om alle haerder boosheydts wille / datse mij
verlaten/eñ roocken andere goden/*eñ dat si
17 aenbidden d'werc haerder handen. ‖Daerom
gozdet uwe lendenen/eñ maect v op/ eñ pze
diket haer alwat ick v beuele: " En vreest v
niet vooz haer/als oft ic v soude af schzickē.
18 *Want ic wil v heden tot een vaste stadt/
tot een ijseren Pilaerne /eenen metalen mue
re maken inden gantschen lande/tegen de
Coningen Juda/tegen hare Vorsten / tegen
hare Priesters/tegen dat volck inden lande.
19 Also oock/al streden si alle tsamen tegen v/
so en sullen si nochtans v niet verwinnen.
Want ick ben by v seyt de Heere dat ic v ver
20 losse. Ende des Heeren woozt geschiede tot
21 mij / ende seyde: Gaet henen ende predickt
openbaerlijck te Jerusalem / ende segt : Also
spzeect de Heere : Jck ghedencke / doen ghy
een vriendelijcke Jonge Deerne/eñ een lieue
Bruyt waert / doen ghy mij volchdet inde
woestijne/inden lande/ daermen niet en sayt.
22 Doen Jsrael des Heeren eygen was / ‖ eñ
zijn eerste vrucht. "Wiese verslinden wille/
die moeste schult hebben / ende ongeluc ouer
hem comen / seyt de Heere.

Dat.ij.Capittel.

1 HOozt des Heeren woozt / ghy van=
A den huyse Jacobs / eñ alle geslachten
2 vanden huyse Jsraels. Alsoo seyt
de Heere: *Wat gebzec hebben uwe vaders
aen mij gehadt /dat si van mij wecken / ende
hingen aenden onnutten Afgoden daer si
3 nochtans niet en vertregen? Eñen dachten
nopt eenmael: Waer is de Heere/ die ons leid
de wt den Lande Egipti/eñ bracht ons inde
woestijne/inden woestē ongebaēden lande/ in

Jerem.39.a.2
4.Reg.25.a 2
Vā der beroe
pinge ieremie
eñ sinen diēst.
*Esa.46.a.2.
Psal.71.a.6.
Exod.4.c.10.
Actoz.9.b.13.
Mat.10.b.16
Luce.12.a.4.
Esai.6.a.7.
"Esai.51.c16
2.Tim.4.a.2
Dat god wac
ker wil zijn/o
uer zijn woozt
te volbrengē.
‖Job.41.b.11.
Jerem.4.a.6
Abac.1.b.6.
prophetie vā
der Babiloni
scher geuanc
kenisse.
Esai.2.b.8.
‖Ezec.2.b.14
Esai.41.b.10
Jere.15.d.20.
God sterct dē
zijnen teghen
alle aenuech
tinghe.
Exod.13.a.1.
"Jer.10.d.25.
Sach.2.b.8.
Miche.6.a.3.
Godt claecht
ouer de on=
trouwe Jsra=
els/ mits be=
wijsinge zijn=
der weldaden

dē doznen eñ duysteren Lande inden Lande aen ho
daer niemant enwandelde /noch eenich Men roept
4 sche en woonde? "Ende ic bracht v in een
goet lant /dat ghy eten sout zijn vruchten eñ
goeden: Eñ doen ghi daer in quaēt verontrey
nichde ghy mijn Lant ende ghy maecte mij
5 mijn erfdeel tot eenē grouwel. De Priesters
en gedachten niet : Waer is de Heere? * En
de de geleerde en achtedē mij niet/eñ de Her
deren leydden de lieden van mij/ende de Pro
pheten prophetee rden van Baal /‖ende hin=
6 gen aenden onnutten Afghoden. Jck moet
mij altoos met v ende met uwe kindts kin=
7 deren schelden seyt de Heere. Gaet henen
inde Eylanden Chitim/ Ende siet toe / En=
de seyndet in Kedar/ende merckt neerstelijck.
8 eñ siet toe/oft oock alsoo daer toe gaet/ Oft
oock de Heydenen hare Goden veranderen/
hoe "wel dat si nochtands geen Godē en zijn.
Eñ nochtans heeft mijn volc zijn heerlijcheyt
9 verandert/ in eenen onnutten Afgod/ O ghi
Hemelen weest daerom verbaest/ verschict v/
10 ende beeft spzeeckt die Heere. Want mijn
volc doet een dobbel sonde: "Mij/ de leuende
water adere, verlaten si / eñ si maken haer
hier ende daer wtgehouwen Fonteynen / die
nochtans vuyle Holen zijn/ende en gheuen
11 gheen water. Js ‖Jsrael dan een knecht oft
Lijfeygen? Dat hy alle mans roof zijn moet?
12 Want de Leeuwen brullen ouer hē/eñ roe=
pen/ende verwoesten zijn lant / eñ verbernen
zijne steden / Jae datter oock niemant in en
13 woont. Daer toe so slaen die van Noph eñ
14 Thahpanhes v den Cop in tween/ Sulcks
C maect ghy v seluen / dat ghy den Heere uwē
Godt verlaet / so dicwils als hy v den rech=
15 ten wech leyden wil. Wat helpet v dat
ghy in Egipten trect /eñ wilt van dat water
Sihoz drincken? Ende wat helpet v dat ghy
nae Assyrien reyst / ende wilt van dat water
16 Phrat drincken ? "Het is dijnre boosheyt
schult dat ghy also gecastijt woozt / Eñ dijner
ongehoozsaemheyt / dat ghi alsoo ghestraft
woozt. *Alsoo moet ghy bekennen/eñ beuindē/
wat iammer eñ hertē leyt dattet inbrengt dē
Heere uwen God te verlaten / eñ hem niet
te vreesen / seyt de Heere Heere Zebaoth.
17 Want ghy hebt altijt v‖Jock gebroken/en=
de uwe banden geschuert/ende ghesey t : Jck
en wil alsoo niet onderwozpen zijn / " maer
op alle hooghe Heuuelen/eñ onder alle groe
ne boomen loopt ghy de hoererije nae.
18 Maer *ick hadde v geplant tot eenē soeten
wijnstoc/ eñ tot een oprecht goet saet. Hoe zijt
ghi dan mij gecomen tot eenen bitterē wilden
19 Wijnstoc? ‖Eñ al wasschet ghy v met Loo=
ge/eñ neēt veel Zepe daer toe so schijnt doch
uwe onduecht dies te meer vooz mij seyt de
20 Heere Heere Zebaoth. Hoe dozft ghy dan
seggen : Jck en ben niet onreyn: Jck en hange
D Baalim niet aen? Siet "aen/wat ghy bedrijft
inden dale/eñ bedenct hoe ghijt beschict hebt:
Ghy loopt rontom ghelijck eē Kemelinne in=
21 der Hitten: Ende gelijc een Wilt inder Woe
stijnen plach / wanneert van grooter hitte
snuyft / eñ loopt/dattet niemant opghehou=
dē en can/diet wetē wil/die en derf niet verre
22 loopen/ Op de vierdagen sietmen wel. Lieue
hout doch/ende en loopt so woedentlijc niet.
Maer ghy spzeect dat laet ic. Jck moet met
23 vreemden boeleeren/eñ hē na loopē. Gelijc
als een dief ter schanden coemt/als hy begre
pē woozt/Also sal ooc dat huis Jsraels te schā
den comen/ tsamē met hare Coningen eñ voz
24 sten/‖priesteren eñ Prophetē/ Die tottē hou
te seggen: Ghy zijt mijn Vader/Eñ tot eenen
steen Ghy hebt mij gebaert.‖Want si keeren
mij den rugge toe/eñ niet dat aēsicht. "Maer
als

boete.
‖Exod
"Deu.
Joan.
Om d
hz wo
ghedu
tot str
Jz.re.
Godt
dat de
nen h
den n
verwe
als J
"Psa.
Esa.3
Psal.
Jere.
Joan.
Baru.
‖Exo.
Oozsa
waero
el also
gē we
haeren
van C.
Job.2
Baru.
Jerem.
Jerem.
Vand
ter af
Jsrael
*Esai
Psal.
Matt.
‖Jere.
4.Re.
Esai.
Ezec.
Rom.
Jere.3
"Deu.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

als den noot coemt/so segghen si: Wel op/eñ
25 helpt ons. Maer waer zijn dan uwe Goden
die ghy v gemaect hebt? Gebiet haer dat si op
staẽ: laet sien/oft si v helpẽ connẽ inder noot.
*Want so menige stadt [als ghy hebt] alsoo Jer.b.13.
26 menigen God hebt ghy Juda. Wat wilt ghi
E dan noch recht hebben tegẽ my? Ghy zijt doch
27 alle van my afgeuallen seyt de Heere. Alle
slagen zijn aen uwe kinderen verlooren/ sy en
latẽ haer doch niet castijen. ‖ Wãt uwe sweert
verslint euenwel uwe Propheten/gelijck ee=
28 nen woedende Leeu. O ghy boose aert/
merct op des Heeren woort/ Ben ick dan Is=
rael een woestijne oft eẽ eensaem lant? Waer=
om spreect dan mijn volck: Wy zijn de Heerẽ/
29 eñ en moeten v niet na loopen. Een Jonck=
frouwe en vergheet haer chieraet niet/ noch
een Bruyt haren sluyer: Maer mijn volck ver
30 geet my eewelijck. Wat wilt ghy veel uwe
wercken verschoonen/op dat ick v ghenadich
si? Onder sulckẽ schijn bedrijft ghy altijt meer
31 ende meer boosheyts. Bouen dien so vint=
men by v *dat bloedt der armer ende onschul=
digher sielen/aen allen hoecken/ eñ dat en is
oock niet heymelijc/maer openbaer op de sel=
32 ue plaetse. Noch spreect ghy: Jck ben on=
schuldich / Hy keerde zijnen toorne van my.
Siet/ick wil met v te recht gaen/om dat ghy
33 segt: Jck en hebbe niet ghesondicht. Hoe
wijct ghy doch so gheerne / ende valt nv her=
waers nv ghintswaerts. Maer ghy sult aen
Egypten te schande worden/ghelijck ghy aen
34 Assyrien te schande gecomen zijt. Want ghy
moest van daer oock wech trecken/ ende uwe
handen ouer thooft tsamen slaen. Want de
Heere sal dijnen hope laten faelgeren / ende
35 het en sal v by hem niet ghelucken. Eñ ghy
spreeckt: ‖ Wanneer hem een man van zijnen
wijue scheyden laet/ ende sy treckt van hem/
ende neemt eenen anderen man/derf hy se ooc
weder aen nemẽ? En ist niet also/dat dat lant
verontreynicht werdt? Maer ghy hebt met
veel boeleerders gehoereert/ Maer nochtans
coemt wederom tot my/ spreeckt de Heere.
36 Heft op uwe ooghen tot de hoochten/ende
siet/hoe ghy ouer al hoererije bedrijuet. Ghy
sit op de straten/ende wacht op haer/ghelijck
als een Araber inder woestijne / ende ontrey=
nicht dat lant met dijnre hoererije ende boos=
37 heyt. "Daerom moet oock den vroegen re=
gen wt blijuen / ende den spaden reghen niet
comen / Ghy hebt eender hoeren aensicht/
38 Ghy en wilt v niet meer schamen. Eñ noch
tans roept ghy tot my: Lieue vader/ ghy mee
39 ster mijnder ionckheyt/ Wilt ghy dan inder
eewicheyt gram zijn/ende van der gramschap
pen niet aflaten? Siet / ghy leert ende doet
quaet/ende ghy en laet v niet bestieren.

Dat iij. Capittel.

1 A Ende de Heere spraeck tot my/in de tijt
des Coninck Josie: Hebt ghy oock ge=
sien wat Israel de afuallige dede? *Si
ginck henen op alle hooge bergen/eñ onder
alle groene boomen / ende bedreef daer hoe=
2 rerije. Eñ ick seyde/doen si sulcx alle gedaen
hadde: Bekeert v tot my. Maer si en bekeer=
de haer niet. Eñ hoe wel dat de verherde Ju=
3 da/haer suster ghesien heeft/ Hoe dat ick de
afuallighe Israel om haer ouerspel ghestraft
hebbe/eñ haer verlaten/ eñ haer eenen scheyt
brief gegeuen hebbe/ Nochtans en veruaert
haer de verstocte Juda haer suster niet/maer
sy gaet henen/ende bedrijft oock hoererije.
4 Ende vanden gheruchtsch haerder hoererije/
so is dat Landt verontreynicht: Want si doet
5 ouerspel met steen eñ hout. Ende in desen
allen en bekeert haer de verherde Juda haer
suster niet tot my wt ganscher herten/maer sy
6 veynselt also/seyt de Heere. Ende de Heere
sprac tot my: De afuallige Israels is ‖ vroom Ezec.16.e.51.
7 tegen de verstocte Juda. Gaet henen/eñ pre god roept tot
dict teghen den Noorden also/eñ segt: Keert boete eñ be=
doch weder ghy afuallighe Israel/ spreect de looft genade
Heere/so en wil ick mijn aensicht van v niet
8 weynden. Want "ic ben bermhertich/ spreect 4.Esd.2.d.31
de Heere/ende ick en wil niet eewelyck gram
B zijn/ Bekent alleen uwe misdaet/ dat ghy te=
ghen den Heere uwen God gesondicht hebt/
ende dat ghy hier ende daer gheloopen hebt/
tot vreemden goden / onder alle groene boo=
men/eñ ghi en hebt mijn stemme niet gehoort
9 spreect de Heere. O ghy afuallige kinderen
*bekeerdt v/seyt de Heere: ‖ Want ick wil v Eccl.17.e.24.
trouwen/ende wil v halen/alsoo datter eene ‖ Joan.3.d.29
een gheheele stadt/ eñ twee een ghansch landt
leyden sullen/eñ ick wil v brengen tot Sion.
10 "Eñ ick wil v herders gheuen nae mijnder Esai.1.d.26.
herten/die v weyden sullẽ met leere eñ wijs=
11 heyt. Eñ het sal gheschieden/Als ghy ghe=
wassen/ ende datter uwer veel ghewordeu is
inden lande/so salmen/seyt de Heere/ ter sel=
uer tijt niet meer spreken van der Arcken des
verbondts des Heeren / oock der seluer niet
meer ghedencken/ noch daer af predikẽ/noch
die besoecken / noch aldaer niet offeren.
12 *Maer mẽ sal ter seluer tijt Jerusalem hee= Ezec.43.a.7.
ten/des Heeren throon. Ende alle Heydenen Apoc.21.a.3.
sullen derwaerts versaemt worden om des Beroepinge
Heeren naems wille tot Jerusalem. Ende sy der Heydenẽ.
en sullen niet meer wandelen/na de gedach=
13 ten haerder booser herten. Ter seluer tijt sal
dat huys Juda gaen totten huyse Israels/eñ
si sullen tsamen comen van den ‖ Noorden/ Luce.13.e.27.
int landt dat ick uwen vooruaders tot een
14 erffenisse ghegeuen hebbe. Eñ ick seg v toe:
O hoe wil ick so veel kinderen gheuen/ ende
dat lieflijck landt/de schoone erffenisse/te we=
C ten/dat heyr der Heydenen? Eñ ick seg v toe:
Ghy sult my als dan heeten: Lieue Vader/
15 eñ niet van my wijcken. Maer dat huys Is=
raels en acht my niet/ gelijck als een wijf ha
ren boel niet meer en acht / spreect de Heere.
16 "Daerom salmen een clagelijc huylen ende Jere.31.c.15.
weenẽ der kinderẽ Israels hoorẽ op de hooch Straffe des
ten/om dat si quaet ghedaen/ eñ des Heeren afuals.
17 haers Gods vergetẽ hebben. *Daerõ keert *Jere.3.b.9.
nv weder/ghy afuallige kinderen / so wil ick
v helen van uwer onghehoorsaemheyt. Siet/
wy comen tot v/want ghy zijt de Heere onse
18 God. Warachtelijc het is enckel bedroch met
den heuuelen/eñ met alle bergen. Voorwaer/
Israel en heeft geen hulpe/dan alleen aenden Sy bekennen
19 Heere onsen Godt. Ende onser vooruaders haer schultẽ
arbeyt/ die wy van ioncr op ghehouden heb= belijden dat si
ben / die moeten met schande verghaen/ tsa= met haer ou=
men met haren Schapen/Runderen/ Kinde= ders bedrogẽ
20 ren ende dochteren. Want daer wy ons op zijn geweest.
verlieten/dat is nv enckel schande. Eñ daer
wy op betrouden/dies moetẽ wy ons nv scha
men. Want wy daer mede teghen den Heere
onsen Godt sondichden / beyde wy ende onse
Vooruaders van onser iueght op. Ja oock tot
op desen dach van heden toe / Ende en zijn
niet ghehoorsaem gheweest der stemmen des
Heeren onses Gods.

Dat iiij. Capittel.

1 A Wilt ghy v Israel bekeeren / seyt de God roept
Heere/*so bekeert v tot my. Ende als tot boete.
ghy uwe grouwelen wech van mijnẽ *Zach.1.a.3.
aẽsicht doet/so en sult ghi niet vdreuẽ wordẽ. Mala.3.b.7.
2 Als dã sult ghy sonder geueynstheyt/ recht/
eñ heylichlyck sweerẽ: (‖ So warachtelijc als Jere.5.a.2.
de Heere leeft) Ende de Heydenen sullen in
hem ghesegent worden/ ende haer zijnder be=
3 roemen. Want also seyt de Heere tot die in
4 Juda eñ tot Jerusalem? "Ploeghet op dat Ozee.10.b.12
Cc ij nieu=

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Jere.6.b.10.
nieuwe eñ en saeypt onder de doornē niet.*Be
snijdet v dē Heere/ eñ doet wech de voorhuypt
uws herten / ghy mannen in Juda/ende ghy
Jere.21.c.12.
lieden tot Jerusalem/||op dat mijn gramschap
niet wt en vare/ghelijck als vyer/ende berne
alsoo dattet niemant wtghebluſſchen en can
5 om uwer boosheyts wille. Jae dan vercon=
diget in Juda / eñ roepet luyde te Jerusalem
Jerem. 6.a.1.
eñ segt :"Blaest de Trompetten indē lande/
roept met luyder stemmen eñ segt:'Vergadert
6 v/eñ laet ons inde vaste stedē treckē. Steect
op een Vaenken/ tot Sion / hoopt v / ende
Jerem. 1.b.14
en versuymt v niet.*Want ic brenge een on
ghelück herwaerts vanden Noorden/eñ een
Dani. 7.a.4.
7 groot iammer. ||De Leeuwe vaert daer he=
De Babiloni sche gevāckenisse wort v= condicht.
nen wt zijnen hole/Ende de destrueerder der
Heydenen trect daer henen wt zijn der plaet=
sen/op dat hy v Lāt mach verwoestē/eñ uwe
steden wtbernen / Ja datter ooc niemant in
8 en woone. Daerom doet sacken aen claecht
eñ huylt / want den grammighen toorne des
9 Heeren en wil niet ophouden van ons. Op
B die tijt/spreect de Heere / sal den Coningen
eñ den Vorsten dat herte ontsincken/de Prie
sters sullen vertwijfelt zijn / eñ de Prophetē
10 sullen haer verschricken. Maer ick sprack:
Ach Heere Heere / ghy hebbet desen volcke
eñ Jerusalem verre laten faelgerē/doē sy sey=
den/ datter by v soude vrede zijn / eñ nv dat
11 sweert aender sielen reyct. Op die selue tijt
salmen seggen tot desen volcke ende Jerusalē
Daer coemt eenen dorren wint ouer tgeberch
te herwaerts / als wt der woestijnen / den
wech totter dochter mijns Volcks toe/noch=
12 tans niet te wannen/noch te suyueren/ Ja
Zacha.6.a 5.
daer coemt eenen"wint/die haer te sterck zijn
sal. Eñ dan wil ick oock met haer rechten.
13 Siet hy vaert daer henen gelijc een wolcke
eñ zijne wagens zijn gelijc eenen stormwint/
Tren.4.d.19.
*zijne peerden zijn snelder dan Aernen / Wee
Abac.1.a.8.
onser / wy moeten verdestrueert worden.
||Psa.51.a.4.
14 O Jerusalem/||soo wasschet nv dijn herte vā
Esai.1.c.16.
der boosheyt/op dat v mach geholpen wor=
Van boete/ waer door dz God versoent wort.
den Hoe lange willen doch by v blijuen de
15 schadelijcke leeringen? Want daer coemt ee=
nen roep van Dan herwaerts / Ende een
quade tijdinge herwaerts vanden Geberch=
16 te Ephraim. Hoe dat de Heydenen haer
beroemen/ Eñ dat gherucht is al tot Jerusa=
lem toe gecomen/Dat daer hoeders wt verrē
lande comen/eñ sullen roepē tegē de stedē Ju
Oorsaecke waerom dat Juda gestraft wert.
17 da. Sy sullēse rontom beleggen als de hoe
ders opten velde:want si hebbē mi vertoornt
18 seyt de Heere. Dat hebt ghy te loon voor
dijn wesen eñ v doen. Dan sal v herte geuoe
19 len hoe dat uwe boosheyt soo groot is. Hoe
is my soo hertelijcken banghe/Mijn herte
clopt mi int lijf / eñ ick en hebbe gheen ruste
Want mijn Siele hoort der Basuynē geclanc
eñ eens slachs alarme/eñ deē moort gecrijsch
20 ouer dander. Want dat gantsche Landt
wort verdoruen / Mijne Hutten eñ Tenten
21 worden onuersiens verstoort. Och hoe
langhe sal ick doch dat Vaenken sien/eñ der
22 Trompetten geclanc hooren? Maer mijn
volc is dul / eñ si en gelouen my niet. Dwaes
D zijn si/ende en achtens niet. Sy zijn wijs ghe=
noech quaet te doen/maer wel doen en wil=
Van de verwoesthz Juda eñ Jerusalem
23 len si niet leren. Ick sach dat lant aen/
Siet/dat was woest ende eensaem/eñ den He
24 mel / eñ hy was duyster. Ick sach de Ber=
gen aen ende siet/die beefdē eñ alle Heuuelē
25 beefden. Ick sach eñ siet daer en was niet
een mensche/eñ alle dat geuoghelte onder dē
26 Hemel was wech gheuloghen. Ick sach
eñ siet/dat Boulant was een woestijne /ende
alle steden daer in waren in stucken ghebro=
ken voor den Heere eñ voor zijnen grimmi=
27 gen toorne. Want alsoo seyt de Heere:"Dat Leui.
gantsche lant sal woest worden / nochtans Esai.
28 en wil ict niet heel te niet doen. Daerō sal Dat
dat Landt bedroeft/eñ den Hemel daer bouē sprok
truerich zijn/Want ic hebt ghesproken. Ick en b
hebt alsoo besloten / ende het en sal my niet hem
berouwen : ende ick en wil oock niet afla=
29 ten. Alle steden sullen van dat ghecrijsch
der Ruyters eñ der Shutters wech vlie=
den/eñ inde dicke wildernissen loopen/ende in
de steenrootsen cruypen .Alle steden sullen
verlaten staen / datter niemant in en sal
30 woonen. Wat wilt ghy dan doen / O ghy
verdestrucerde? Want al* wout ghy v met Jerem
purpuren cleeden/ende met gulden Clepnodi
en vercieren/||ende dijn aensicht blancketten/ 4.Re.
so palleert ghi v doch te vergeefs. Want de
gene die v nv seer groote reuerentie bewijsen
die sullen v verachten / Sy sullen v nae
31 het leuen staen. Want ick hoore een ghe=
schrey/als eender die baert/eenen angst / als
eender die inden eersten kints nooden is /een
geroep der dochter Sion / die daer claecht
eñ de handen wt werpt? Ach wee mijnder /
Ick moet by na vergaen/om dat worgen.

Dat v. Capittel.

1 GAet door de straten te Jerusalem ende God
A besiet eñ ondersoect / ende soect op ha= nemē
re straten / oft ghy yemant vint die yema
recht doet/eñ na dat geloone vraget/soo wil dede/
2 ick haerder genadich zijn. Ende oft sy al= het g
schoon seyden /"Byden Leuenden Godt / soo vraec
3 sweeren sy nochtans valschelijc. O Heere "Jere
uwe oogen sien /||op dat ghelooue. Ghy slaet ||Heb
se/maer si en geuoelens niet. Ghi plaechtse/ Sy n
maer si en beteren haer niet . Sy hebben een castijn
herder aensicht dan eenē yyersteen/ende si en waer.
4 willen haer niet bekeeren: Ic dacht: Welaē/
Den armen hoope is onuerstandich/sy en we
ten niet vanden wech des Heeren/noch van
5 haers Gods recht. *Ic wil tott en ghewel= Deu.
digen gaen / eñ met haer spreken/die sullē em
mer den Wech des Heeren eñ haers Gods
recht weten:"Maer die alle gader haddē dat Jerem
Jock gebroken/ ende de seelen in stucken ge=
6 schuert. ||Daerom haer oock de Leeuwe/die 3.Re.
wt dat wout coemt verschueren sal / ende de Oorsa
Wolf wt der woestijnen salse verderuē/Eñ dē waer
Lupaert sal op hare steden loeren. Alle die Israel
daer wt gaen/die sal hy verslinden. Wāt haer gestra
der sonden zijn te veel/ende si blijuen verstoct
7 in haerder ongehoorsaemheyt. Hoe soude
ic v dan genadich zijn? Aenghesien uwe kinde
ren my verlaten/ ende"sweeren by dien / die Soph
geen God en is. En nv icse geuult heb/bedrij
uen si ouerspel/ende loopen int hoeren huys:
8 *Een yegelijc briest zijns naesten huysvrou Ezec.
we aen / ghelijck de weeldige Hengsten.
9 En||soude ickse om sulcx wil niet besoecken Jerem
seyt de Heere/ Ende en soude mijn siele haer
10 niet wreken aen sulcken volc als dit is. Be=
stormt hare mueren/ende werptse om / ende
en doetse nochtans niet heel te niet. Voert
hare wijngaertrancken wech/Want si en zijn
11 des Heeren niet/ Maer si verachten my/
beyde dat huys Israels / ende dat huys Ju=
12 da/seyt de Heere. Sy versaken den Hee=
re/ende seggen . Dat en is hy niet /" Ende Jere.
het en sal ons alsoo qualijckē niet gaē/Sweert
ende hongher en sullen ouer ons niet comen.
13 * Jae de Prohheten zijn clappaers . Ende Van
en hebben ooc Gods woort niet. Het gae o= Proph
14 uer haer seluen also. Daerom spreect de
Heere de Godt Sebaoth: Want ghy alsulc=
ke woorden segt / Siet/*daerom wil ick mijn Esai.
woorden in uwen mont tot vyer maken/ende
dit volck tot hout / ende het salse verteeren. Deu.
15 ||Siet ic wil ouer v vandē huise Israels(seyt Baru.
de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

de Heere) een volc vã verre brengẽ/een mach
tich volck/die dat eerste volc geweest zijn/een
volc wiẽs sprake ghy niet en verstaet/eñ niet
16 vernemen en cont/ wat si spreken. Haer
Kokeren zijn open grauen/ het zijn enckel
17 Kuesen. Sy sullen uwen oogst eñ v broot
verteeren. Sy sullen uwe sonen ende dochte
ren verslindẽ. Sy sullen uwe Schapen ende
Runderen verslinden. Sy sullen uwe wijn-
stocken ende vijgheboomen vernielen. Uwe
vaste steden daer ghi v op verlaet/ die sul-
18 len si metten sweerde verderuen/ Ende ick
en wilt/seyt de Heere/ter seluer tijt niet heel
19 te niet doen. Ende "oft si seggen wouden:
Waeroom doet ons de Heere onse Godt
sulcx allegader? Soo sult ghy haer antwoor-
den: Ghelijc als ghy my verlaet/ eñ vreemde
Goden dient in v eyghen Lant/*Alsoo sult
ghy oock vreemde dienen/in een Lant dat v
20 niet en is. Sulcx sult ghy inden huyse Ja-
cobs vercondigen eñ prediken in Juda / ende
seggen: Hoort toe ghy dulle volck/dat geen
verstant en heeft/‖Die oogen hebben/eñ en
sien niet/ooren hebben ende en hooren niet.
21 En wilt ghi mi niet vreesen/seyt de Heere
eñ voor my nz verschrickẽ? My/"die de zee dat
zant tot eenen Oeuer sette/Waer binnen dat
tet altijt blijuen moet/daert niet ouer gaen en
moet: En oftet alschoon stormt / so en ver-
macht nochãs niet/Eñ oft zijne goluen heel
rasen/ so en moeten si nochtans daer niet o-
22 uer loopen. Maer dit volc heeft een afual-
lich / ongehoorsaem herte/blijuen afuallich/
23 ende gaen altoos voort wech/ Eñ en seggẽ
niet eens in harẽ hertẽ: Laet ons doch dẽ He
re onsen God vreesen/die ons ‖vroegen regen
eñ spaden regen ter rechter tijt geeft/* Ende
ons den oogste trouwelijc ende iaerlijcx be-
24 waert. Maer uwe misdadẽ belettẽ sulcx eñ
uwe sonden keeren sulcken ghoet van v.
‖Want men vint onder mijnen volcke God-
loosen die den lieden lagen leggen / eñ vallẽ
bereyden om haer te vangen/gelijc de Vinc-
25 vangers doen met de slachnetten. Ende hare
huysen zijn vol rancken/gelijc een vogelkeuie
vol locuogelen is. Daer af worden si gewel-
26 dich ende rijck/ vet ende gladt. Sy gaen
met bose stucken om/ Sy en houden geẽ recht
"Den Weesen en voorderen si zijne saken
niet/eñ het geluct hem / eñ en helpen den ar
27 men niet totten rechte. *Soude ic dan sulcx
niet versoecken spreect de Heere / Ende en
soude mijn siele haer niet wreken aen sulckẽ
28 volc als dit is. ‖Het staet grouwelijc-
29 ken ende veruaerlijcken in den lande. De
"Propheten leeren valsch. Ende de Priesters
heerschappen in haer officie/ende mijn volck
heeftet geerne alſo. Hoe wilt v ten laetsten
daer ouer gaen.

Dat vj. Capittel

1 A Vergadert v ghy kinderen BenJa-
min wt Jerusalem / * ende blaest de
Trompetten op de wachte Thekoa
ende steect op een vaenken / op de wachte
BethCherem/ wãt daer coemt eẽ ongeluc vã
2 den Noordẽ eñ een groot iammer. De doch
ter Sion is/gelijck eenen schoonen lustigen
3 beemt/ Maer daer sullen Herders ouer haer
comen met haren Cudden/die sullen Tenten
rontõ haer opslaen/ eñ een yegelijc sal weydẽ
4 aen zijnen cant(eñ seggen) Rustet v totten
Crijch tegen haer. Wel op laet ons henen
optrecken / alst noch hooch dach is. Ach het
gaet Auont worden/eñ de schaduwen wor-
5 den groot/ Welaen/so laet ons optrecken
eñ bydẽ nacht op zijn/eñ hare Palleysen ver
6 deruen: Want alsoo seyt de Heere Seba-
oth: ‖Hout boomen af/ende maect bolwerckẽ
tegen Jerusalem / want si is een stadt die
besocht sal worden. Daer is doch enckel on-
7 recht in. Want ghelijc als wt eenen water
put water wt vloeyt /also vloeyt oock haer
boosheyt wt/haer onrecht eñ ghewelt crijscht
ouer haer/eñ haer moorden eñ slaen bedrij-
8 uen si voor my dagelijcx. O Jerusalem be- God roept Is
tert v/eer dat hem mijn herte van v keere/eñ rael tot boete
ick v tot eenen woesten Lande make / daer
9 niemant in gewoonen en can: Alsoo seyt de
B Heere Sebaoth: So wat daer noch ouer ge-
bleuen is vã Israel/dat moet oock noch afge
lesen worden/als aen den Wijnstoc. De Wijn
leser sal deen voor/dander nae inden Corf
10 worpen. Ach met wiẽ sal ick doch spreken/
eñ getuygen? Dattet doch yemant hooren
woude? "Maer haer ooren zijn onbesneden Jerem. 4.a.4
Sy en mogẽs niet hooren. Siet si houdẽ des
Heeren woort voor eenen spot / ende si en
11 willen zijnder niet. Daerom ben ick vanden
dreygen des Heeren so vol/dat ict niet laten
en can. Giet wt beyde ouer de kinderen opter
straten/eñ ouer de Jongelingẽ indẽ Raet/deẽ
metten anderen: Want daer sullen geuan-
gen worden / beyde Man eñ Wijf/ beyde de
12 oude ende de welbedaechde. Haer huysen
sullen den vreemden te deel worden / met
den Ackeren eñ Wijuen. Want ick wil mijn
hant wt strecken /seyt de Heere/ouer de In-
13 woonders des lants. ‖Want si bedrijuen alle Esai. 56.c.11.
ghiericheyt / cleyn ende groot / eñ beyde de Jerem.8.b.7.
Propheten eñ de Priesters leeren alle gader De priesters
14 valschen Gods dienst. Eñ si troosten mijn eñ Prophetẽ
volc in haer ongeluck/op dat zijt cleyn achtẽ bedriegẽ haer.
souden/eñ seggen: "Vrede/Vrede Ende het "Eze. 13.b.10
15 en is doch gheenen vrede. Daerom sullen si
beschaemt blijuen / om dat si sulcken grou-
wel bedrijnen/Hoe wel dat si willen onghe-
scheynt zijn/ende si en willẽ haer niet schamẽ
C Daerom moeten si vallen op eenen hoope/
Eñ als icse besoecken sal/soo sullen si vallẽ/
16 seyt de Heere. Alsoo seyt de Heere: Tredet
op de weghen eñ siet toe/eñ vraecht nae de
voorgaende weghen welck den goeden wech
si/ende wandelt daer in / * so sullt ghy uwer Mat.11.c.29.
sielen ruste vinden. Maer si seggẽ: Wy en wil
17 lens niet doen. ‖Jc heb Wachters ouer v lie Esai.62.a.6.
den gheset/merckt op de stemme der Trom- Ezech.3.a.8.
petten. Maer si seggen: Wy en willens niet
18 doen. Daerom so hoort ghy Heydenen/eñ
19 aenmerct tsamen met uwe lieden/ Ghy
Aertrijcke hoort toe/"siet/ic wil ouer dit volc Jerem.19.a.3
een ongeluck brengen/te weten /haren ver-
dienden loon / om dat si op myne woorden
niet en achten / ende mijn Wet verwerpen. God en heeft
20 Wat vrage ick na den Wieroock / die wt geen behagẽ
het rijck Arabia/Ende nae den goeden Ca- aen ceremoni
neel/die wt verren Lande comẽ? *Uwe Brãt en als tvolck
offeren en zijn my niet aenghenaem / eñ uwe nz vroõ en is
21 offeren en behaghen my niet. Daerom *Esai.1.b.11.
spreect de Heere alsoo: Siet /Jck wil desen Amos.5.d.22
volcke een ergheernisse setten/Waer aen/haer
beyde Vaders ende kinderen/deen metten an
deren stooten sullen. Eñ deen nagebuer met
22 ten anderen vergaen sullẽ. Also seyt de He
re. ‖ Siet / daer sal een volck comen vant Jerem.1.b.15.
Noorden /Eñ een groot volc sal hẽ opheffen Abac.1.b.6.
23 seer nae onsen lande / Die Boghen ende Vande wreet
Shilden voeren/ Het is grousaem / ende heyt der vian
sonder bermhertichеyt. "Sy ruysschen daer he den Israels.
nen/ghelijck een rasende zee / eñ si rijden te "Esa. 17.d.12
Peerde ghewapent gelijck als Crijschlieden/
24 teghen v. O ghy dochter Sion. Als wy vã
haer hooren sullen so sullen ons de vuysten
ontsincken. Ons sal bange eñ wee worden
25 gelijc eener die baren sal. *Niemãt en ga in Mat.24.b.16
mers wt op den Acker/Niemant en ga ouer Luce.21.c.19.
twelt/Wãt het is ouer al onvry vã het sweert

26 des Viants. O dochter mijns volcx / treckt
Amos.8.b.10
Zach.12.c.10
Sacken aen/eñ legt v inde Asschen/"draecht
rouwe/als ouer eenen eenighen soone / ende
claecht / gelijck als de gene die hoochlijck be
droeft zijn. Want de verderuer coemt ouer
27 ons geheel snelle. Jck hebbe v tot eenen
Jerem.9.a.7.
God straft tot beteringhe/ maer tē holp al niet.
"Smelter geset onder mijn volc / dwelcke so
hert is/dat ghi haer wesen eñ ondersoecken
28 ende proeuen sult. Sy zijn al te samen af=
nallige / eñ wādelen verraderlijcken. Sy
29 zijn enckel verdoruen metael eñ yseren. Dē
blaesbalc is verbrant/dat loot verdwijnt/het
smelten is te vergeefs/Want dat quaet en is
30 daer niet af ghescheiden. Daerom heten si
oock een verworpen siluer: Want de Heere
heeftse verworpen.

Dat vij. Capittel.

1 a DIt is dat woort / dat welcke tot Jere
miam geschiede vanden Heere / ende
Jere.17.d.19.
Vermaninge tot beteringe eñ dat si haer niet valschelijck op den wtwendigen tēpel en souden verlaten.
2 sprack: *Treedt inder poorten int
huys des Heeren / ende predict aldaer dit
woort eñ segt. O alle ghy vā Juda hoort dat
woort des Heeren/die tot deser poortē ingaet
om den Heere aen te bidden. *Also seyt
3 de Here Sebaoth/de God Israels: Betert u=
we leuen ende wesen/so wil ic by v woonen
4 in dese plaetse. En verlaet v niet op de lue
genen/ wanneer si seggen / Hier is des Hee=
*Esai.1.c.16.
ren tempel/hier is des Heeren tempel/hier is
Jere.26.c.13.
5 des Heeren tempel. Maer betert uwe leuen
eñ wesen /also dat ghy recht doet/deen tegen
Exo.22.c.21.
Zach.7.b.10.
den anderen/‖ende dat ghy den vreemdelin=
gen/weeskens eñ weduwen geen gewelt en
"Pro.6.b.17
6 doet. "Eñ dat ghy geen onschuldich bloet
en stort op dese plaetse /ende dat ghy geen an
der godē na en volcht tot uwer eygēder scha=
7 den. So wil ick altoos eñ eewelijc in deser
plaese by v woonen indē lande dat ick uwen
8 voorvaderen gegeuen hebbe. Maer nv ver
laet ghy v op luegenen / die geen nut en zijn
9 Daer en bouen zijt ghy dieuen / moorders/
Jerem.9.a.2.
*1.Ti.1.b.10.
"Ouerspeelders /ende*meyneedige /ende ghi
wierooct den Baal/eñ ghy volcht vreemde
10 Godē na/die ghy niet en kēt. Daer na coemt
ghy dan/eñ treedt hier voor my/in desen huy
3.Reg.8.9.
se/‖dat na mijnen Naem genoemt is / ende
segt: Wy en hebben gheenen noot/ter wijlen
Esai.56.b.7.
Mat.21.b.13.
Joan.2.b.14.
11 wy sulcke grouwelen doen. *Hout ghy
dan dit huys dat na mijnen Naem genoemt
is/voor eenen moordenaers cuyle? Siet/Jck
12 siet wel seyt de Heere. Gaet henen aen mij
Josue.18.a.1.
Jere.26.a.6.
"1.Re.3.4.5.
Godt dreyecht haer/so si hen niet en beteren/dat hy dē Tempel als Silo doen wilde.
ne plaetse tot‖Silo/ daer mijnen Naem voor
tijts gewoont heeft/"eñ besiet wat ic aldaer
gedaen hebbe/om de boosheyt mijns volcks
13 Israels. Want ghy dan alle sulcke stuc=
ken bedrijft / seyt de Heere/eñ ick v gestade=
lijcken laet prediken/eñ ghy en wilt niet hoo
ren: ‖Jc roepe v/eñ ghy en wilt niet antwoor
14 den/ Daerom wil ick desen*huyse / dat na
mijnen Naem genoemt is daer ghi v op ver
laet / eñ de plaetse die ic uwen voorvaders
‖Esa.65.b.11
Prou.1.c.24.
*Luce.21.a.5
Jere.26.a.6.
‖1.Reg.4.a.1
"4.Re.17.a 6
*Jere.14.b.11
1.Joan.5.c.16
ghegheuen hebbe/effen also doen/‖gelijc ick
Silo gedaen hebbe /eñ wil v van mijnen aen
sichte wech werpē "gelijc ic wech ghevvorpen
hebbe alle uwe broeders / dat gantsche zaet
15 Ephraims. *Ende ghi en sult voor dit volc
niet bidden / noch ghy en sult voor haer geen
clage noch gebet voortbrengen noch haer ver
biddē voor my. Want ick en wil v niet hoo=
16 ren. Want en siet ghy niet / wat si doen in
den steden Juda /ende op de straten te Jeru=
Jere.44.c.17.
Van Israels afgoderije.
17 salem? *De kinderen rapen hout/dan stooc
ken de vaders tvyer aen/eñ de vrouwen kne
den dat deech/op dat si der Melechet des He
mels souden Coecken backen/eñ Drancoffer
den vreemden goden gheuen /op dat si my
18 verdriet aen doen. Maer si en sullen my
daer niet mede/spreect de Heere / maer haer

selven verdriet aendoen / ende si moeten te
19 schandē worden. Daerō seyt de Heere Hee
re: "Siet/mijnen toorne eñ mijn verbolgent= Deu.3
heyt is wtgestort op dese plaetse /beyde ouer Jere.1
menschen eñ ouer vee/ouer boomen optē vel
de/ ende ouer de vruchten des Landts/*En= Ezeh.
de het sal bernen/dattet niemant geblusschen Esa.6
20 en sal connen? Also spreect de Heere Se=
baoth/de Godt Israels: ‖Doet uwe brant= Jerem.
offeren / ende ander offeren te hoope / ende Esai.1
21 etet vleesch. Want "ick en hebbe uwen va "Deu.
deren (des daechs doen ickse wt Egipten lei Esai.4
de) van Brantofferen ende andere offeren
22 noch geseyt noch geboden. Maer dit ghe=
boot ic haer lieden ende sprack.*Hoort mijn Exod.
woorden / so wil ick uwe Godt zijn/eñ ghy Jerem.
sult mijn volc zijn/eñ wandelt op alle de we=
gen die ick v gebiede / op daetet v wel gae.
23 ‖Maer si en wouden niet hooren / noch haer Zach.
ooren tot mywaerts neygen / maer si wandel Jerem.
den na haren eygenen raet/eñ nae tgoet dunc
ken haerder booser herten/eñ gingen achter=
24 waerts eñ niet voorwaerts. Ja van diē da God se[...]
ghe aen/doen ick uwe voorvaders wt Egip= stadich
ten lant geleydt hebbe/tot op desen dach toe Proph[...]
"so heb ick ghestadelijcken tot v gesonden/al "Jer.
25 le mijne knechten de Propheten. Maer si
en willen my niet hooren / noch hare ooren
tot mywaerts neyghen : ‖Maer si zijn hert= Jere.1
neckich /ende makent ergher dan hare voor=
26 uaders. Ende al ist dat ghy haer dit al segt
so en sullen si v nochtans niet hooren. Eñ al
roept ghy haer / sy en sullen v niet antwoor= Sy en
27 den. Daerom segt tot haer: Dit ist volc /dat haer [...]
den Heere haren Godt niet hooren / noch hē keeren
beteren en wil. "Dat geloone is onder gegaē "Jeren
28 eñ wtgeroept van haren monde: *Snijdet *4.Es.
v hayr af/ ende werpet wech ende huylt Ezech.
iammerlijcken op de hoochten/want de Hee=
re heeft dit geslacht / daer hy op gestoort is/
29 verworpen eñ verstooten. Want de kinde=
ren Juda bedrijuen boosheyt voor mijnen oo
gen / seyt de Heere .‖Sy setten haren grou= Jere.3
wel inden huyse dat na mijnen Naem ghe=
30 noemt is/op dat zijt veronreynigen/ Eñ si
stichten de Altaren "Tophet indē dale Bēhin 4.Re.
nom/*op dat si hare sonen ende dochteren *Deu.
verbernen mogē/dwelc ic noyt geboden noch 4.Re.
31 inden sinne genomen en heb. ‖Daerom siet/ ‖Jere.
den tyt coēt/seyt de Heere/datmēt niet meer
heetē en sal Tophet/eñ dal Benhinnom/maer
worchdal. Eñ men sal in Tophet begrauen
moeten/om datter anders gheen ruymte meer
32 zijn en sal. *Eñ de lichamen van desen volc Jerem
ke sullen den Voghelen des hemels ende den Straff
dieren opter Aerden ter spijse worden/ daerse boosen
33 niemant af iagen en sal. ‖Ende ic wil inde ‖Jere.
steden Juda ende op de straten te Jerusalem Ezec.
wech nemen / dat geroep der blijschappen
ende der vruechden/ " eñ de stemme des bruy Apoc.
degoms/eñ der bruyt/want dat lāt sal woest
34 zijn. *Ter seluer tijt / seyt de Heere/salmen Baru.
dat gebeente der Coningen Juda/dat gebeen Haer
te haerder Vorsten dat gebeente der Prie= sullen
steren / dat gebeente der Propheten / dat ge grauē
beente der borgers tot Jerusalem / wt hae= pen w[...]
35 ren grauen werpen: Eñ men salse verstroy=
en onder der Sonnen ende Mane/ eñ allen
den Hemelschen heyre / ‖ welcken si lief Deut.
gehadt eñ hen gedient/eñ hen na geuolcht en Sapi.
de gesocht ende aengehebeden hebben. Sy en
sullen niet weder opgelesen / ende begrauen
36 worden/maer dreck op aerden zijn. Ende al
le de ouergebleuene van desen boosen volck/
so waer si zijn sullen/daer icse henen verstoo
ten hebbe/"sullen lieuer doot dan leuendich Luce.
zijn willen / seyt de Heere Sebaoth. Ozee.

Dat viij. Capittel.

Daer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

1 Daeromme segt tot haer: Alsoo seyt de
…lechre A Heere: Waer isser yemãt/ als hy valt/
…Hee- die niet gheerne weder op en stondt?
…r de Waer is yemant als hy dwalende ghaet/ die
…orsaẽ niet gheerne weder te recht en quame?
…aels/ 2 Nochtans soo wil dit volck verdoolt gaen
…i haer te Jerusalem/altijt voort ende voort. Sy hou
…wildẽ den haer so vast aen den valschen Gods dienst
…el. dat si haer niet en willen laten afkeeren.
3 Jck sie ende hoore/ dat si niet rechts en lee-
…e.f.43. ren.*Daer en is niemant / dien zijn boosheyt
leet ware/ende sprake: Wat make ick doch?
Sy loopen alle haren loop/ gelijck eenen ra-
…a.3. 4 senden hengst in eenen strijt. ||Een Oyuaer
onder den Hemel weet zijnen tijt/een Tortel
duyue/Crane ende Swaluwe mercken op ha
een tijt/wanneer si weder comen sullen. Maer
B mijn volck en wil dat recht des Heeren niet
5 weten. Hoe cont ghy doch ghesegghen: Wy
weten wat recht is/ ende hebben de heylighe
Schrift voor ons? Het is doch enckel luegen
6 so wat de Schriftgeleerden setten. Daerom
moeten sulcke Leeraers te schandẽ/verschrict
…a.6. ende ghevangen worden.*Want wat connen
…a.2. si goets gheleeren / aenghesien si des Heeren
7 woordt verwerpen? Daerom wil ick hare
wijuen den vreemden gheuen/ eñ hare ackers
…c.11. den genen die haer veriagen sullen. ||Want si
gieren allegader beyde cleyn eñ groot / Ende
beyde Priesters ende Propheten leeren val-
…b.14. 8 schen Godts dienst. "Ende si troosten mijn
volck in haer ongeluck/op dat zijt cleyn ach-
…b.10 ten souden/ende seggen:*Vrede/vrede/Ende
9 het en is nochtans geenen vrede. Daerom
sullen si beschaemt blijuen/dat si sulckẽ grou-
wel bedrijuen. Hoe wel si nochtans onghe-
schepnt willẽ zijn/eñ en willen haer niet scha
…31. men/||Daerõ moeten si vallen op eenen hoo-
pe. Ende als ickse versoecken sal/so sullen sy
…nic- 10 vallen/seyt de Heere. Jck wilse also aflesen
…ots C seyt de Heere/datter niet een druyue aen den
…ael. wijnstock/noch niet een vijghe aenden vijge-
boom blijuen en sal/ Ja dat de bladeren oock
afuallen sullen / ende soo wat ick haer gege-
uen hebbe/dat sal haer ghenomen worden.
11 Waer sullen wy dan woonen? Jae verga-
dert v dan / ende laet ons inde vaste Steden
trecken / eñ aldaer hulpe verwachten. Want
de Heere onse God sal ons helpen met eenen
bitteren dronck / om dat wy so sondighen te-
…d.19. 12 ghen den Heere. Ja verlaet v daer op/"ten
sal gheen noot zijn / hoe wel datter nochtans
niet ghoets voorhanden en is / ende dat ghy
sult ghesont worden/ hoe wel datter niet dan
13 enckel schade aenstaende en is. Men hoort
dat hare Peerden alrede snuyuen tot Dan
waerts/eñ hare guylen brieschen/dattet gan
sche landt daer af beeft. Ende si comen daer
henen/ende sullen dat geheele landt op eten/
met al tghene datter in is/ de stadt met allen
…d.22 14 den genen die daer in woonen. *Want siet/
…c.18. ick wil slangen eñ Baselisken onder v seyn-
den/die niet beswooren en zijn / die sullen v
15 steken/seyt de Heere/ Soo wil ick my aen
mijnder moeyte/ eñ aen mijn hertrouwe ver-
16 makẽ. Siet/de dochter mijns volcx sal schrey
en wt verren lande herwaerts. En wil dan
de Heere gheen God meer zijn tot Sion? Oft
en sal si gheenen Coninck meer hebben? Jae
waerom hebben si my also vertoornt door ha
re beelden / ende vreemden onnutten Godts
17 dienst? Den Oogst is voorby / den Somer
is wech / ende ons en is gheen hulpe gheco-
18 men. My iammert van herten seer/dat mijn
volck alsoo verdoruen is / Jck ben verbaest/
19 ende heb my seer qualijcken. En isser dan
gheen salue in Gilead? Oft en isser gheen
Medecijnmeester? Waerom en is de doch-
ter mijns volcks dan niet gheheelt?

Dat ix. Capittel.

1 ACh/||oft ick waters genoech hadde in Esai. 22.a.4.
A mijnen hoofde/ ende mijne ooghen een Een claechre
fonteyne der tranen waren/op dat ick den des Hee-
dach eñ nacht beweenẽ mochte de verslagene rẽ ouer de on
2 in mijnen volcke. Och oft ick een herberghe gehoorsaẽh
hadde inder woestijnen/so woude ic mijn volc des volcx.
verlaten/eñ trecken van haer: "Want het zijn "Jere.7.a.9.
enckel ouerspeelders/ eñ eenen wreedẽ hoope.
3 Sy schieten met haren tongen enckel lue-
gene eñ geen waerheyt/eñ drijuent met ghe-
welt inden Lande/Eñ si gaen van der eender
boosheyt totter ander / eñ en achten my niet/
4 seyt de Heere. *Een yeghelyck hoede hem Miche.7.a.5.
voor zijnen vriendt / ende en betrouwe oock Mat. 10.d.35
zijnen broeder niet. Want deen broeder ver-
druct den anderen/Eñ deen vrient verraet dẽ
5 anderen. Deen vrient bedriecht den ande-
ren / ende si en spreken niet een waer woort.
Sy legghen daer op toe/hoe deene den ande-
ren bedrieghe / eñ tis haer leedt/dat zijt niet
6 erger gemaken en connen. Daer is ouer al
enckel bedroch onder haer/Ende om des be-
drochs wille/ so en willen si my niet kennen/
7 seyt de Heere. Daerom seyt de Heere Se-
baoth alsoo: ||Siet/ick wilse smelten eñ proe Ezec.22.c.22.
uen/Want wat sal ick anders doen / de wijle
8 dat mijn volck hem also verciert? Haer val
sche tongen dat zijn moordelijcke pijlen/||met Psal. 28.a.3.
haren monde spreken si vriendelijcken teghen
den naesten / "maer in der herten loeren si op Psal.37.c.32.
9 den seluen. *En soude ick nv sulcx niet ver- *Jere.5.b.9.
soecken aen haer/ seyt de Heere / eñ en soude Een bewijsin
mijn siele haer niet wreken aen sulcken volc/ ge der gerech
10 als dit is? Jc moet op de bergen weenen eñ tichheyt Gods
B huylen/ende by den Herders hutkens clagen
inder woestijnen. Want si zijn so geheelijcken
verheert/ datter niemandt meer en wandelt/
Ja datmẽ daer niet eẽ beeste roepen en hoort.
Beyde de vogelen des Hemels/eñ de beesten
11 zijn alle wech. ||Ende ick wil Jerusalem tot Psal. 79.a.1.
eenen steenhoop/eñ tot een Draken woonin Miche.3.c.12
ge maken/ende ick wil de steden Juda woest
maken / dat daer niemant in woonen en sal.
Die nv wijs waer / eñ lietet hem ter herten
gaen/eñ vercondichde/wat des Heeren mont
tot hem seyt/waerom dattet landt verdoruen
eñ verheert wort/ ghelijck als een woestijne/
12 daer niemant en wandelt. Ende de Heere
seyde: Daerom dat si mijn wet verlaten/ die
ick haer ghegeuen heb/ende en hooren mijne
13 reden niet/noch daer niet na en leuẽ/ Maer
"volgen haerder herten goetduncken/eñ Ba- Deu.29.c.19.
alim/ ghelijck haer hare vooruaders gheleert Josue.24.c.14
14 hebben. Daerom seyt de Heere Sebaoth/
de God Jsraels also: *Siet/ick wil dit volck Jere. 23.c.15.
met alsen spijsen/ eñ galle te drincken geuen/
15 Jck wilse onder de Heydenen verstropen/
de welcke noch si / noch haer vaders en ken-
nen. Eñ ick wil dat sweert achter haer schic- Beschrijuinge
16 ken/tot dattet met haer wt si. Alsoo spreect der clage Je-
C de Heere Sebaoth: Beschict eñ bestelt claech remie.
wijuen/ dat si comen/ende seynt na dien/dict
17 wel connen/ Ende ons haestelijcken becla-
gen / dat de tranen wt onsen oogen vloeyen/
eñ dattet water wt onsen oochschelen loope.
18 Datmen een clagelijck gheschrey hoore tot
Sion/te weten / also: Och hoe zijn wy so ge-
heel gedestrueert/eñ te schandẽ gewordẽ? Wy
moetẽ dat lant ruymen / want si hebben onse
19 wooningen verdestrueert. Daerom so hoort
nv/O ghy vrouwen/des Heeren woort/ende
vattet metter ooren de redene zijns mondts/
Leert nwe dochteren weenen/eñ de eene leere
20 den anderẽ clagen/te wetẽ also: De doot is
tot onsen vensteren in geuallen/ende in onsen
palleysen gecomen/te doodẽ de kinderẽ op de-

stegen/ende de Jonghelinghen opter straten.
Jere.7.d.31. 21 Soo seyt de Heere: Segt/*Der menschen
lichamen sullen ligghen ghelijck als mest op-
ten velde/ende gelijck de schoouen achter den
22 Maeyer/die niemant en vergadert. Alsoo
D seyt de Heere: Een wijse en beroeme hē niet
Men sal hem van zijne wijsheyt/ Een stercke en beroeme hē
niet beroemē niet van zijnder stercte/ Een rijcke en gloriere
dan datmen 23 niet in zijnen rijckdom. ||Maer so wie beroe
God kenne. men wil/die beroeme hem dies/dat hi my we
‖Esa.65.c.15. te ende kenne/dat ick de Heere ben/die berm
2.Cor.11.a.1. herticheyt/recht / ende gherechticheyt oeffent
*Mat. 9.b.13 opter Aerden/ "Want sulcx behaecht my/seyt
24 de Heere. Siet/ den tijt coemt/dat ickse alle
besoecken sal / de besneden met de onbesne-
25 den/ Te weten/Egypten/Juda/Edom / de
Jere.25.c.21. kinderen Ammon/Moab/*ende alle die in de
‖Jere.4.a.2. eynden der woestijnen woonen. || Want alle
Heydenen hebben een onbesneden voorhuyt:
Rom. 2.c.29. "Maer dat ghantsche huys Israels heeft een
onbesneden herte.

Dat x. Capittel.

vāde nietheit 1 HOort wat de Heere tot v vanden huy
eñ onnutheyt 2 se Israels spreect. Also seyt de Hee-
der Afgoden. A re: * Ghy en sult der Heydenen wijse
*Esa. 47.c.13 niet leeren / ende ghy en sult v niet vreesen
Leui. 18.a.3. voor de teeckenen des hemels/ghelijck als de
3 Heydenen haer vreesen. Want der heydenē
Psa.115.a.4. goden en zijn niet dan ydelheyt.||Sy houwen
Esai.44.b.9. int wout eenen boome/ ende de werckmeester
Sap. 13.b.11. 4 maectse metter bijlen/ Eñ verciertse met sil-
"Sap.13.c.15 uer eñ gout/ "ende hy maecktse vast aen met
naghelen ende hameren/op dat si niet om en
5 vallen. Het en zijn anders niet dan pilaer-
nen ouertoghen / Sy en connen niet spreken.
Esai.46.a.6. *Men moetse oock dragen / want si en connē
Baru.6.a.3. niet gaē.||Daerom en sult ghy voor haer niet
‖4.re. 17.g.35 vreesen: Want si en connen noch helpen noch
*Esa.40.c 25 6 schade doen. "Maer de Heere en is nieman
den gelijck. Ghy zijt groot/eñ dijnen naem is
groot / ende ghy contet metter daet bewijsen.
Apoc. 15.a.4. 7 *Wie en soude v niet vreesen/ghy Coninck
Godt salmen der Heydenen:O soudemen ymmers gehoor-
vresen om zijn saem zijn. Want onder alle wijsen der heyde-
der maiesteyt nen ende in alle Coninckrijcken en is dijns
8 niemant gelijck. Sy zijn altemael nerren eñ
dwasen / Want een hout moet ymmer eenen
9 ydelen Godts dienst zijn. Silueren platen
3.Reg.9.e.28 B brengtmen van op de Zee herwaerts/||ghout
wt Ophas door den meester eñ goutsmit toe
berept/ Gheele zijde eñ purpur trectmen haer
10 aen/Eñ is alle der wijsen werck. Maer de
Heere is een recht Godt/een leuendige God/
Psal. 18.a.8. een eewighe Coninck/ " Van zijnen thoorne
Nahū. 1.a.5. beeft de Aerde/ eñ de Heydenen en connē zijn
4.Es.16.a.12 11 dreygen niet verdraghen. Daerom segt nv
tot haer also : De goden die den hemel eñ de
Aerde niet ghemaeckt en hebben/die moeten
verniell worden vander Aerden eñ onder den
Gene.1.a.1. 12 Hemel. *Maer hy heeft de Aerde door zij-
Psa. 146.a.6 ne cracht ghemaeckt / ende des werelts om-
Acto. 14.c.14 ganck berept door zijne wijsheyt / eñ den He-
13 mel wtgebreyt door zijn verstant. Wanneer
C hy dondert/so coēt daer een groot water te sa
Psa. 135.b.7. men onder den Hemel/ || ende trect den neuel
op van den eynde der Aerden. Hy maect den
Amos. 4.c.13 blixem inden reghen / "Eñ hy doet den wint
*Esa.45.b 16 14 comen wt heymelijcke plaetsen. *Alle men-
schen zijn Sotten met haerder const : Eñ alle
goutsmeden blijuen beschaemt met harē beel-
den.Want hare beelden zijn bedroch / ende sy
15 en hebben gheen leuen. Het is enckel ydel-
heyt/ende een bedriechelijck werck/ Sy moe-
16 ten vergaen als si versocht worden. Maer
also en is hy niet die Jacobs schat is: Maer
Deu. 32.a.9. hy ist/die alle dingen geschapen heeft/ || ende
"Esa.48.a.2. Israel is zijn erfdeel/ "Hy heet Heere Scba-
Jere.31.f.35. 17 oth. Doet dijnē handel wech wten Lande/

18 ghy die woont inde vaste [Stadt.] Want
also seyt de Heere: Siet/ick wil de Inwoon-
ders des lants teene mael verstooten/ eñ wil
19 se beangstē/dat zijt voelen sullen. Ach mijns
iammers eñ herten leedts. Maer ick dencke:
20 Tis mijne plage/ic moetse lijden. Mijn hut
te is verwoest/eñ alle mijne seelen zijn gebro
ken/Mijn kinderen zijn wech/ ende niet meer
D voorhanden. Niemandt en richt mijn Hutte
weder op/ eñ mijn Tenten en slaet niemandt
21 weder op. Want de Herders zijn sotten ge-
worden/ende si en vragen na den Heere niet.
Daerom en connen si oock niet rechts gelee-
22 ren/Maer alle cudden zijn verstropt. Siet/
daer coemt een gheerijsch herwaerts/ende een
groot beuen wten Lande vant Noorden/dat
de steden Juda verwoest/eñ tot wooninghen
23 der Draken worden sullen. *Jc wetet Hee- Pro.2[illegible]
re/dat des menschen doen niet en staet in zijn
der gewelt/Eñ ten staet in niemants macht/
hoe hy wandele oft zijnen ganck richte.
24 ||Castijt my O Heere/nochtans met mate/ Psal.[illegible]
ende niet in dijner gramschappen/op dat ghy Jere.3[illegible]
25 my niet te niete en maect. Maer"stort dijnē "Esa.[illegible]
thoorne wt ouer de Heydenen / die v niet en Eccli.[illegible]
kennen/eñ ouer de geslachten/ die dijnen na-
me niet aen en roepen.*Want si hebbē Jacob Jere.3[illegible]
op gegeten eñ verslonden / si hebben hē wech
geruymt/ende zijn wooninge verwoest.

Dat xj. Capittel.

1 DJt is dat woort dat tot Jeremiam ge- God v[illegible]
A schiede van den Heere / ende sprack: Jsrael[illegible]
2 Hoort de woorden deses verbonts/ verbōt[illegible]
dat ghyse dien in Juda / eñ den borgheren te
3 Jerusalem segt/eñ segt tot haer: Also seyt de
Heere de God Jsraels:*Veruloect moet zijn/ Deu.[illegible]
so wie niet gehoorsaem en is de woorden de- Gala.[illegible]
4 ses verbonts/ Dat ick uwen voorvaderen
geboot/op dien dage/ doen ickse wt Egypten
lant leydde/wt den yseren ouen / ende seyde:
||Weest gehoorsaem mijnder stemmen/ eñ doet Exod.[illegible]
gelijck als ick v gebooden hebbe. So sult ghi
mijn volck zijn / ende ick wil uwe Godt zijn/
5 Op"dat ick houden mach den eedt/dien ick Gene.[illegible]
uwen voorvaders gesworē hebbe/haer te ge 28.c.13
uen/een lant daer melck eñ honich in vloeyt/
gelijc alst opten dach van heden blijct. Jc ant-
woorde/ende sprack: Heere/Jae/het si alsoo.
6 Eñ de Heere seyde tot my: Predict alle de-
se woorden inde steden Juda/eñ op de straten
te Jerusalem/eñ segt: Hoordt de woorden de-
7 ses verbonts/eñ doet daer na. Want ic heb-
B be betuycht uwen vaderen/ van dien dage aē
dat icse wt den lande Egypti leyde/tot op de
sen dach van heden. Eñ ic betuychdet vroech
eñ seyde: weest gehoorsaem mijnder stemmen.
8 *Maer si en waren niet gehoorsaem/ noch Jere.[illegible]
si en neychden ooc haer oore derwaerts niet.
Maer een yegelijck ginck na zijns booses her
ten goetduncken. Daerom wil ick oock ouer
haer laten gaen/alle woordē deses verbonts/
dat ick geboden hebbe te doen/ ende si en heb
9 ben nochtans daer niet na gedaen. Ende de
Heere seyde tot my: Jc wetet wel hoe si haer
in Juda ende te Jerusalem by een rotten.
10 Sy keeren haer effen gelijck totten sonden
haerder voorvaderen/die welcke oock niet en
wouden ghehoorsaem zijn mijnen woorden.
Eñ volchden andere Goden na/ende dienden
haer: Also heeft dat huys Jsraels eñ dat huys
Juda[altoos] mijn verbont gebroken/dat ick
met haren voorvaders ghemaeckt heb.
11 Daerom siet/seyt de Heere/ Jck wil een on
geluck ouer haer laten comen / dien si niet en
sullen mogen ontgaen.||Eñ als si tot my roe- Prou.[illegible]
12 pen/so en wil ickse niet verhooren. So laet Esai.1.[illegible]
C dan de steden Juda eñ de borgers te Jerusa- Zacha.[illegible]
lem henen ghaen/ "eñ totten Goden roepen/ "Jere.[illegible]
dien

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

dien si ghewierooct hebben. Maer si en sullen
13 haer niet helpen inder noot. *Want so me-
nige stadt/so menige Goden hebt ghy/O Ju-
da. Ende so menighe allter te Jerusalem stra-
ten zijn/so menige schandelijcke Altaers hebt
ghy opghericht/om den Baal te wierooken.
14 Daerom en bidt voor dit volck niet/ Ende
en maect gheen ghesmeeck noch ghebet voor
haer. Want ickse niet hooren en wil / al bid-
15 den si my in der noot. Wat hebben mijne
vrienden in mijnen huyse te doen? Sy bedrij-
uen alle gader schalckheyt. Ende meynen als
oft dat "heylich vleesch haer dat soude af ne-
men. Eñ als si quaet doen/ so zijn si dies vro-
16 lijck. *De Heere noemde v eenen groenen
schoonen/vruchtbaren Olijfboom. Maer nv
heeft hy met een groot moortgeroep/een vier
om den seluen aenghesteecken/ alsoo dat zijne
17 tacken verderuen moeten. Want de Heere
Sebaoth/die v geplant heeft/die heeft v met
een ongeluc gedreycht om der boosheyts wil
des huys Israels/ende des huys Juda/die sy
bedrijuen/ dat si my vertoornẽ met haren wie
18 roocken/dwelcke sy den Baal doẽ. De Hee
D re heeftet my geopenbaert/dat ickt weet/ eñ
19 wees my haer voornemen/ te weten/ Dat
||si my als een arm schaep ter slachbanck ley-
den willen. "Want ick en wist niet/dat si te-
ghen my eenen raet besloten hadden/ ende ge
seyt: Laet ons den boom met zijnen vruchten
bederuen / ende hem wt den lande der leuen-
diger wtroyen/ datmen zijns naems nemmer-
20 meer en gedencke. Maer ghy o Heere Se-
baoth/*ghy gerechte Richter/ghy die nieren
ende herten beproeft/Laet my uwe wrake o-
uer haer sien/ || Want ick hebbe v mijne sake
21 beuolen. Daeromme spreect de Heere also/
teghen de mannen tot Anathoth/die v na u-
wen leuen staen/"ende segghen: En prophe-
teert ons niet inden Name des Heeren/wilt
ghy anders niet van onsen handen steruen.
22 Daeromme seyt de Heere Sebaoth alsoo:
Siet/ick wilse besoecken/hare *Jongelingen
sullen metten sweerde ghedoodt worden / eñ
hare soonen ende dochteren van honger ster-
23 uen. Ja datter ooc van haer niet en sal ouer
blijuen. Want ick ouer de mannen tot Ana-
thoth een ongheluck wil laten gaen/int Jaer
als si besocht sullen worden.

Dat xij. Capittel.

1 O Heere/ oft ick met v al rechten woude
A so behout ghy nochtans recht. Noch-
tans moet ick van rechte met v spre-
ken. ||Waeromme gaetet doch den godloosen
so wel? Ende de verachters hebben van als
2 de volheyt. Ghy plantse/ datse wortelẽ crij-
ghen / ende wassen ende vrucht voort bren-
gen. Ghy laetse veel van v roemen/nochtans
3 en castijt ghyse niet. Maer o Heere ghy kẽt
my/ende siet my/ende proeft mijn herte voor
v. "Ende ghy laetse vry henen ghaen/ gelijck
als schapen/ op dat si geslagẽ souden wordẽ.
Eñ ghy spaertse/ op dat si gedoot soudẽ wor-
4 den. Hoe lange sal doch dat lant*dus iam-
merlick staen/Eñ dat gras op den velde ouer
al verdorret / om der Inwoonders boosheyt
wille/dat beyde vee ende voghelen daer niet
meer en zijn? Want si seggen: Ja hy weet veel
5 hoe dattet ons gaen sal. Als v die moede
maken/die te voete gaen/ hoe wilt v dan gaẽ
als ghy metten Ruyteren loopen sult? Eñ als
ghy indẽ lande daer vrede is/ sekerheyt soect.
Wat wilt dan met v werden by de hoouer-
6 dige Jordane? Want uwe broeders ende uws
Vaders huys verachten v oock/ ende roepen
B luyt ouer v. || Daerom en betrout haer niet/
7 al spreken sy vriendelijcken met v. Daerom
heb ick mijn huys moeten verlaten/ende mijn
erfdeel mijden/ eñ mijn lieue siele inder vyan-
den hant ghegeuen. "Mijn erffenisse is my ge Esai.19.e.25.
worden ghelijck eenen leeuwe inden woude/
ende het brullet tegen my/daer om ben ic ver
8 thoornt. Mijn erfdeel is ghelijck als de ghe
spickelde voghelen/om welcken haer de Vo-
9 ghelen vergaderen. Wel op eñ versaemt v/
alle ghy beesten inden velde/coemt ende ver-
10 slindet. *Herders/ende dier vele hebben mij Esai.3.c.13.
nen ||wijngaert verdoruen/ende mijnen acker ||Esai. 5.a.2.
vertreden. Sy hebben mijnen schoonen acker Psa. 80.b.14
tot een woestijne ghemaeckt / sy hebebn hem
11 eensaem eñ ledich gemaect. Ick siet by nae/
hoe iammerlijck dat hy verwoest is. Jae dat
geheele lant is woest. Maer niemant en wil-
12 let ter herten nemen. Want de verderuers
comen daer henen/ ouer alle berghen der woe
stijnen/eñ dat verslindẽde sweert des Heeren
vanden eenen eynde des Lants totten ande-
ren/ende daer en sal gheen vleesch vrede heb
13 ben. Sy saeyen terwe/ maer dijstelen sullen
sy maeyen/eñ wat si ghewinnen/ dat en comt
haer tot gheen profijt. Sy en sullen niet ver-
blijdt worden van haer incomen/om de toor-
14 nighe gramschap des Heeren. Alsoo seyt de
C Heere/ tegen alle mijne boose ghebueren/die
dat erffenisse aentasten / dat ick mynen volc-
ke Israel wt ghedeylt hebbe : Siet/ ick wilse
wt haren lande wt rucken/ ende dat huys Ju
15 da wt haren middel rucken. "Ende als ick Deut.4.e.29.
se nv wt gheruckt hebbe/so wil ick wederom Esai. 54.b.7.
haerder ontfermen/Ende wil eenen yegelijc-
ken tot zijnen erfdeel/ *ende in zijn Lant we- Deu.10.d.26
16 der brengen. Eñ het sal gheschieden/in dien 1.Esdr.1.a.3.
si dan van mijnen volcke leeren sullen/dat sy
by mijnen Name sweeren: (*So waerachte- Jerem.4.a.2.
lijck als de Heere leeft) ghelijck als sy (te vo-
ren) mijnen volcke geleert hebben te sweeren
by Baal/so sullen si onder mijn volck gesticht
17 worden. Maer||in dien si niet en willen hoo Mat.22. a.5.
ren/so wil ick sulcke volck wtroeyen/ ende te
niet brenghen/seyt de Heere.

Dat xiij. Capittel.

1 Also spreect de Heere tot my: Gaet he- Godt bewijst
A nen/eñ coopt v eenẽ lindenẽ gordel/ eñ hier door den
gordet dijn lendenẽ daer mede/ ende en propheet zijn
2 maecten niet nat. Eñ ick cocht eenen gordel trouwe eñ v-
na tbeuel des Heeren/ ende ick bant hem om kiesinge aen
3 mijn lendenen. Doen geschiedde anderwerf Israel/hi be-
dat woort des Heeren tot my/ ende seyde: wijst hen ooc
4 Neemt den gordel dien ghy gecocht/ eñ om haer sondẽ eñ
dijne lendenen gegordet hebt/ eñ maect v op/ vercondicht
ende gaet henen aen de Phrath/ eñ versteect haer straffe.
5 hem aldaer in een steenrootse. Ick ginck he
nen/ eñ verstack hẽ aen de Phrath/gelijck my
6 de Heere gheboden hadde. Maer na eenen
langen tijt sprack de Heere tot my: Maeckt v
op/eñ gaet henẽ aen de Phrath/eñ haelt den
gordel weder/dien ic v geboot dat ghy aldaer
7 soudt versteken. Ick ghinck henen aen de
Phrath/eñ groef hem op/eñ ick nam den gor
del van de plaetse/daer ick hem verstekẽ had-
B de. Eñ siet/de gordel was verdoruen/also dat
8 hy nieuwers meer toe en docht. Doen ghe-
schiedde des Heerẽ woort tot my/ende seyde:
9 Also seyt de Heere: Effen also wil ic ooc ver
deruẽ de groote hoouerdie Juda eñ Jerusa- Tegen hoo-
10 lems/ Dat boose volc*dat mijn woordẽ niet uerdicheyt.
hoorẽ en wil. Maer si gaen henẽ na het goet- *Jere.7.c.25.
dunckẽ haers hertẽ/eñ si volgẽ andere goden/
op dat si de selue souden dienen eñ aenbeden.
Sy sullen worden ghelijck de gordel die niet
11 meer en dooch. Want gelijc een man dẽ gor-
del vast aen zijn lendenen bint/also hebbe ick/
seyt de Heere/ dat gantsche huys Israels/en-
de dat gantsche huys Juda om my ghegort/
"dat sy mijn volck souden zijn/||tot eenen na- Deu.4. c.20.
me/lof eñ eere/maer si en willen niet hooren. ||Jere.30.d.19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

12 Daeromme segt haer dit woort: Alsoo seyt
de Heere de God Israels: Alle flesschen sullē
met wijn gheuult worden. Dan sullen si tot v
segghen: Wie en weet dat niet / datmen de
13 flesschen met wijn vullen sal? Dan segt tot
haer: Also seyt de Heere: Siet/ick wil alle die
in desen Lande woonen/de Coningen die op
den stoele Dauids sitten / de Priesters ende
C Propheten / ende alle Inwoonders te Jeru-
salem vullen / dat si droncken worden sullen.

Beschrijuinge der toornicheyt Gods.

14 Ende ick wil den eenen met den anderen/
de vaders met den kinderen verstropen / seyt
de Heere/ Ende ick en wil noch sparen/noch
ouersten / noch bermhertich zijn in haer ver-
15 deruinghe. Daerom hoort nv/ende merckt
aen/ende en tortet niet. Want de Heere heuet
16 ghesproken. ||Gheuet den Heere uwen Go-
de de eere / eer dant duyster wordt / ende eer
uwe voeten haer aen de donckere berghen
stooten/ Dat ghy op dat licht wacht/soo hijt
doch gheheel duyster ende doncker maken sal.

Josu.7.c.19. Vermaninge tot wedkeer met een clage ouer Juda.

17 Maer en wilt ghy sulcks niet hooren / soo
moet mijn siele doch heymelijck weenen / om
sulcker hoouerdijen wil. "Mijne ooghen
moeten met tranen vlieten / om dat de cudde
18 des Heeren gheuanghen wordt. Segt den
D Coninck ende der Coninghinnen: Sidt hier
beneden/ want de Croone der heerlijckheyt
19 is v van uwen hoofde gheuallen. De ste-
den Zuytwaerts zijn ghesloten/ ende daer en
is niemant diese op doe/ Dat gantsche Juda
20 is reyn wech ghevoert. Heft op uwe oogen
ende siet / hoe dat si van den Noorden her-
waerts comen: Waer is nv de cudde / die v
21 beuolen was / dijn heerlijcke cudde? Wat
wilt ghy seggen/als hy v besoecken sal? Wāt
ghy hebtse also ghewent teghen v dat si vor-
sten ende hoofden zijn willen. Wat gheldet/
*v sal angst aen comen/ ghelijck eenen wijue
22 in kints noode. Ende oft ghy dan in dijnre
herten segghen woudet: Waerom coemt doch
sulcks ouer my? *Om de menichte dijnre mis-
daets wille/zijn v uwe||soomen ontdect/ende
23 uwe beenen (met gewelt) gebloot. Can ooc
een Moor zijn huyt veranderen / oft een Lu-
paert zijne vlecken? Soo condt ghy oock wat
goets doē/de wijle ghy totten boose ghewent
24 zijt. Daerom wil ickse verstropen als stoppe
len/die van dē wint wt der woestijnē verwey
25 stert worden. Dat sal uwen loon zijn/ende
dijn deel dat ick v toe ghemeten hebbe / seyt
de Heere. Om dat ghy mijnder vergetē hebt/
26 eñ v verlaet op luegenen. Daerom "wil ick
oock uwe soomen hooch ontdecken tegen v/
datmen uwe schamelheyt wel sien moet: Wāt
ick heb gesien dijn ouerspel/dijn brootdonckē-
27 schap/dijn schandelijcke hoererye/ Jae dijne
grouwelen beyde op bergen ende op ackeren.
Wee v Jerusalē/ wanneer wilt ghy doch ym-
mermeer gereynicht worden?

Jere.14.c.17. Tren.1.d.16.

Jere.30.a.6. De sonde is een oorsake der straffe Gods.

*Jere.15.h.13 ||Gheeren.

Straffe des afuals.

Ezec.16.d.37 Ozee.2.b.12.

Dat xiiij. Capittel.

Van dē dierē tijt/ ende ver woestijnge Juda

*Jere.12.a.4

1 Dit is dat woordt / dat de Heere tot
A Jeremiam sprack van den dieren tijt:
2 Juda leyt *iammerlijck/ haer poor-
ten staen ellendelijck/ Het staet clagelijck op-
ten Lande/Ende tot Jerusalem is een groo-
3 te dorheyt. ||De grote seynden de cleyne om
water/maer als si aen de Fonteynen comen/
soo en vinden si gheen water/ ende brenghen
hare vaten ledich weder. Sy ghaen truerich
ende bedroeft/ ende bewinden hare hoofden/
4 Daeromme dat de Aerde van malcanderen
splijt/de wijle het niet en reghent opter Aer-
den. De Ackerlieden gaen truerich henen en-
5 de bewinden hare hoofden. Want de Hin-
den die opten velde werpen/verlaten oock de
ionghen/om datter gheen gras en wast.
6 Dat wiltwerck staet op de Berghen ende
snact na de locht/ghelijck de draken/ende ver
smachtet/want daer gheen cruyt en wast.

Amos.4.b.7.

7 Och Heere/onse misdaden hebbent ymmer
verdient/Maer helpt doch om dijns Naems
wille / want onse onghehoorsaemheydt is
groot / daer wy teghen v mede ghesondicht
8 hebben. "Ghy zijt den troost Israels / ende
9 haren noothelper. Waerom ghelaet ghy v/
recht oft ghy een gast waert in den Lande/
ende als een vreemt Man / die maer eenen
nacht daer in en blijft? Waerom stelt ghy v/
als een Heldt die versaecht is / ende als een
riese die niet ghehelpen en can? Ghy zijt ym-
mers onder ons Heere / ende wy heeten nae
10 uwen Name / en verlaet ons niet. Alsoo
B seyt de Heere van desen volcke: Sy loopen
gheerne herwaerts ende ghints/ende en blij-
uen niet gheerne thuys. Daerom en wil haer
de Heere niet: Maer hy wort haerder mis-
daet ghedachtich/eñ wil hare sonden besoec-
11 ken. Ende de Heere seyde tot my: *Ghy en
sult voor dit volck om gheen genade bidden/
12 Want oft si al schoon vasten/so en wil ick
nochtans haer smeken niet hooren. ||Eñ oft si
al brantoffer/eñ spijsoffer brenghen/ so en be-
haghen si my doch niet/ Maer ick wilse met-
ten sweerde/hongher/ende pestilentie vernie
13 len. Doen sprack ick: Och Heere Heere/
siet/De Propheten seggen haer: "Ghy lieden
en sult geen sweert sien/eñ geenen dieren tijt
bi v hebben/maer ic wil v goedē vrede geuen
14 op dese plaetse. Eñ de Heere sprac tot my:
De Propheten propheteren valsch in mijnen
Name/*Ick en hebse niet ghesonden/eñ haer
niet beuolen /ende niet met haer ghesproken.
Sy prediken v valsche visioenen/wtlegghin-
gen/Afgoderye/ ende haers herten bedriege-
15 rie. Daerom so seyt de Heere/vanden Pro
C pheten die in mynen Name propheteren/hoe
wel icse niet geseynt en hebbe/eñ si nochtans
prediken/daer en sal geen sweert noch dieren
tijt in dit lant comen: *Sulcke Prophetē sul-
16 len steruen/door tsweert eñ den honger. Eñ
tvolck dien si propheteren/ die sullen vanden
sweerde eñ den honger opter stratē te Jerusa
lem hier eñ daer liggen/"datse niemant begra
uen en sal. Eñ hare wijuen oock also/haer so-
nen eñ dochteren/ ende ick wil hare booshept
17 ouer haer wtstorten. Ende ghy sult tot haer
segghen dit woort: ||Myn oogen vloeyen met
tranen dach ende nacht / eñ si en houden niet
op. Want de Jonckvrouwe de dochter mijns
volcks is deerlijck geplaecht eñ iammerlijck
18 gheslaghen. Gae ic henen wt opt velt/siet/
so liggen daer verslaghene met den sweerde:
Come ick in de stadt/soo liggen daer die van
honger zyn versmacht. Want de Propheten/
ende daer toe ooc de Priesters moeten in een
19 lant trecken/dat si niet en kennen. Hebt ghi
D dan Juda verworpen? Oft heeft uwe siele een
walghen aen Sion? Waerom hebt ghy ons
dan also gheslaghen/dat ons niemant gehel-
pen en can? *Wy hoepten dattet vrede soude
worden/so en coemt daer niet goets. Wy hoep
ten wy souden heel worden/ maer siet/so isser
20 noch meer schadens. O Heere wy beken-
nen ons godloos wesen eñ onser voorvaders
misdaet. "Want wy hebben teghen v ghesōn
21 dicht: Maer om dyns naems wil en laet
ons doch niet ghescheyndt worden. ||En laet
den throon uwer heerlijcheyt niet bespot wor
den. Ghedenct doch/ende en laet dijn verbont
22 met ons niet ophouden. Daer *en is doch
ymmers onder de Heydensche Afgoden nie-
mant diet can doen regenen/alsoo en can den
Hemel oock niet reghenen. Ghy zijt doch ym
mer de Heere onse Godt/op wien wy hopen/
want du conste sulcx al doen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Dat xv. Capittel.

1 ENde de Heere sprac tot my: *Oft schoō
A Moses eñ Samuel voor my stonden/ so
en hebbe ick nochtans gheen herte tot
desen volcke: Dryftse wech van my eñ laetse
2 henen varen. Ende als si seggen: Waer sul-
len wy henen? Soo segt tot haer: Aldus seyt
de Heere: "Wien de doot treft/ dien treffe sy.
Wien dat sweert treft/ dien treffet. Wien den
honger treft/ dien treffe hy. Wien de geuancke
3 nisse treft/ dien treffe si. Want ick wilse be-
soecken/ met vierderley plagen/ seyt de Heere.
‖Met den sweerde/ dat si gedoot worden/ met
honden diese verschueren sullen/ *metten vo-
gelen des Hemels/ eñ metten dieren opter aer
den/ dat si verslonden eñ verdaen sullen wor-
4 den. Ende ick wilse in alle Coninckrijckē op
aerden herwaerts eñ ginswaerts laten dryuē
om "Manasses wille/ des soons Jehiskia/ des
Coninck Juda/ om het gene dat hy tot Jerusa
5 lem bedreuē heeft. Wie wil dan dijner ont-
fermen/ o Jerusalem? Wie sal dan medelijden
met v hebben? Wie sal dan henen gaen/ eñ v
6 vrede verweruen? Ghy hebt my verlatē/ seyt
B de Heere/ eñ ghy zijt my afgeuallen. Daerom
heb ick mijn hant wtgestreckt tegen v/ dat ick
v verderuē wil. Jck ben des ontfermens moe
7 de/ Jck wilse metten wanne ten lande wt-
wannen/ ende ick wil mijn volc/ dat hem van
sinen wesen niet bekeeren en wil/ tot enckel
8 Weesen maken/ eñ verdoē. Sy sullen onder
haer meer weduwē worden dan sants aender
Zee is. Jck wil ouer de moeders der iongher
ghesellen laten comen eenen openbaren ver-
deruer/ ‖eñ de stadt daer mede bottelijck ende
9 onuersiens laten ouervallen. Ja dat ooc die
seuen kinderen heeft/ sal ellendich zijn/ eñ van
herten suchten. *Want haer Sonne sal byden
hooghen dage onder gaen/ so dat beyde haren
roem ende vruechde een eynde hebben sal. En
de de ouergeblevene wil ick int sweert geuen
10 voor hare viandē/ seyt de Heere. "Och mijn
moeder/ dat ghy my ghebaert hebt/ tegen den
welcken alleman twist ende kijft inden gant-
schen lande. Hoe wel ic nochtans niemanden
op woecker gheleent en hebbe/ noch van nie-
manden op woecker genomē en hebbe/ noch-
11 tans vloeckt my alle man. De Heere seyde:
C Welaen/ Jck wil van v sommighe ouer behou
den/ want het sal weder goet worden. Ende
ick wil v te hulpen comen inden noot eñ ang
12 ste/ onder de vianden. Meynt ghy niet/ dat
daer erghens een yser si/ dat dat yser ende me-
tael vant Noorden in stucken slaen conne?
13 ‖Maer ick wil eerst uwe goet ende schatten
tot eenen roof geuen / dat ghy daer niet voor
crijghen en sult: *Ende dat om uwer sonden
wille/ die ghy in alle uwe palē bedreuē hebt.
14 Ende ick wil v tot uwen vianden brengen/
in een Lant dat ghy niet en kent. "Want dat
vyer is ouer v in mijnen toorne ontsteken.
15 Och Heere ghy wetet/ ghedenct onser ende
neemt ons ter herten/ eñ wreect ons aen onse
veruolgers. Neēt ons op/ eñ en vertrect uwen
thoorne niet ouer haer: Want ghy wetet dat
wy om dijnen wille versmaetheyt lijden.
16 ‖Maer dijn woordt onderhoudt ons na den
mael dat wijt ghecregen hebben/ *ende dat sel
ue dijne woort is onser herten vruechde ende
troost. Want wy zijn ymmer nae dijnen name
17 genoemt/ O Heere Godt Sebaoth. Wy *en
versellen ons niet metten Spotters / noch en
verblijdē ons niet met haer. Maer wy blijuen
alleene/ vut vreese dijner hant/ wandt ghy zijt
18 seer ghestoort op ons. Waerom duert doch
onse smerte so langhe? Sijn onse wonden soo
seer quaet / datse niemant gheheelen en can?
Ghy zijt ons ghewordden als een Fonteyne
19 die niet meer loopen en wil. Daerom seyt de
Heere also: ‖Keert ghy v weder tot mywaert Sacha.1.a.3.
so wil ick my tot uwaert voeghen. Ende ghy Malac.3.b.7.
sult myn Predicant blijuen/ ende in dien ghy Dā het officie
de oprechte leert/ *dat si haer vande boose lie cens warach
den afscheyden/ so sult ghy myn Leeraer zijn. tigē leeraers
Ende eer ghy tot haer sout vallen/ so moeten *2.cor.6.b.16
20 si eer tot uwaerts vallen. Want "ick hebbe "Jere.1.c.18.
v teghen dit Volck tot eenen vasten metalen God helpt de
muere gemaect. Ende oft si teghen v streden/ sine wter noot
so en hebben si doch aen v niet. Want/ ick ben
by v/ dat ick v helpe/ ende v verlosse spreeckt
21 de Heere. ‖Ende ick wil v oock wt de hant Psal.37. a.7.
der boosen verlossen/ ende v ontsetten wt der
hant der Tyrannen.

Dat xvj. Capittel.

1 ENde des Heeren woort geschiedde tot Godt verbiet
2 my/ eñ sprack: Ghy en sult geen wijf dē Propheet
A nemen/ eñ noch sonē noch dochterē win gheen wijf te
3 nen/ op dese plaetse. Want de Heere spreect nemē/ eñ ver-
also vandē sonen eñ dochterē/ die in dese plaet condicht daer
se geboren worden/ daer toe van haren moe- mede haer
deren diese baren/ eñ van haren vaderen diese straffe.
4 opbrenghen in desen lande: Sy sullen van
crancheden steruē/ *eñ noch beclaecht noch be Psal.79.a.2.
grauen wordē. Maer si sullen mest wordē op- Jere.14. c.16.
ten lande. Eñ daer en bouē door tsweert/ eñ
den honger vergaē/ "eñ hare lichamen sullen Jerem.15.a.3.
de vogelē des Hemels/ eñ de dieren opter aer
5 den spijse zijn. Want also seyt de Heere: Ghi
en sult niet tottē truerhuyse gaen/ eñ ghy en
sult ooc nergens henē gaen om rouwe te dra-
gen noch medelijden met haer hebbē. Want ic
hebbe mijnen vrede van desen volcke wech ge
nomen/ seyt de Heere/ tsamen met mijnder ge-
6 naden eñ bermhertichheyt/ Also dat ooc bey-
de groot eñ cleyn/ in desen lande steruē sullen/
eñ niet begrauē noch beclaecht en sullē wor-
den. Eñ niemant en sal om haerliedē wille hē
7 splijten/ noch zijn haer wtrucken. Ende men
en sal oock niet onder haer wt deylen door de
clage/ om haer te troosten ouer de Lijckē/ noch
oock wt den troostbeker te drincken gheuen/
8 ouer vader eñ moeder. Daerom en sult ghy
oock in geen herberge gaen/ om by haer te sit
9 ten/ ‖noch te eten noch te drinckē. Want al- 1.Cor.5.b.11.
B so spreect de Heere Sebaoth/ de God Jsraels:
Siet/ *Jck wil op dese plaetse wech nemen/ Jerem.7. d.33
voor uwen ooghen/ eñ by uwen leuen/ de stem Ezec.26.b.13.
me der vruechden eñ der genoechten/ de "stem "Apo.18.e.23
10 me des Bruydegoms eñ des Bruyts. Ende
als ghy sulcx alle tot desen volcke geseyt hebt
eñ dat si tot v spreken sullen : ‖Waerom seyt Jerem.5.d.19
de Heere ouer ons alle dit groot ongheluck?
Welck is de misdaet eñ sonde/ daer mede wy
teghen den Heere onsen Godt ghesondicht
11 hebben? Soo sult ghy hen segghen: *Daer- Deu.4. d.25.
om dat uwe vooruaders my verlaten (seyt de Hoese Godt
Heere) eñ ander Goden gheuolcht/ den seluen verlatē/ eñ an
ghedient ende aenghebeden/ Maer my verla- d godē diendē
ten/ ende mijne Wet niet ghehouden en heb-
12 ben. "Eñ om dat ghy noch ergher doet Jerem.7.c.25
dan uwe vaders. Wandt siet/ een yeghelijck
leeft nae zijns boos herten goetdunckēn/ op
13 dat hy my niet en hoore. Daerom wil ick v
wt desen Lande stooten/ in een Lant/ daer af
noch ghy noch uwe vaders en wetet. Aldaer
sult ghy andere Goden dienen dach ende
nacht/ aldaer en wil ick v gheen genade be-
14 wijsen. ‖Daerom siet/ de tijt coemt/ seyt de Jerem.23.b.7
C Heere / datmen niet meer segghen en sal/ Vander verlos
Soo waerachtelijck als de Heere leeft/ die de singe Juda.
kinderen Jsraels wt Egypten ghelept heeft/
15 Maer soo waerachtelijck als de HEE-
RE leeft die de Kinderen Jsraels ghe-
leydt heeft wt den Lande vanden Noor-
den herwaerdts / ende wt alle Landen/
derwaerts dat hyse verstooten hadde.

Want

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Want ick wilse weder brenghen in dat lant/
dat ick haren voorvaderen gegeuen hebbe.
Ezch.47.a.10 16 Siet/ick wil *veel visschers wt seyndẽ/ seyt
Mat.4.b.19. de Heere/die sullense visschẽ. Eñ daerna wil
Marc.1.b.17. ick veel Jagers wt seynden/die sullense van=
gen/op alle bergen eñ op alle heuelen/ eñ in
2 Pa.16.b.9. 17 alle steenrootsen. "Want mijn oogen sien op
Job.28.c.25. alle haer wegen/also dat si haer voor my niet
Psal.33.b.13. verberghen en connen/ eñ haer misdaet en is
Pro.15.a.3. 18 voor mijnen oogẽ niet verborgen. Maer ha=
Eccli.23.d.27 re misdaet eñ sonde wil ick eerst dubbel beta
len. Daerom dat si mijn Landt metten Lijken
haerder Afgoderie ontsuyuert/eñ mijn erfdeel
met haren grouwelen vuyl gemaect hebben.
Jerem.14.a.8 19 ||O Heere/ghy zijt mijn stercte eñ cracht/ eñ
Vãder beroe mijn toeulucht inder noot. De Heydenẽ sullen
pinghe der tot v comen vandẽ eynden der werelt/ eñ seg=
Heydenen. gen: Onse vaders hebben valsche eñ ydel go=
den ghehadt/die niet ghehelpen en connen.
20 Hoe can een mensche Goden gemaken/ die
gheen Goden en zijn? Daerom siet/nv wil ic=
se leeren/eñ mijn hant eñ gewelt haer kenne=
lijck maken/dat si ondervinden sullen/ dat ick
heete de Heere.

Dat xvij. Capittel

Job.19.c.24. 1 DE sonde Juda is *met ijseren griffien/
Vander son= A eñ met scherpe Diamanten geschreuẽ/
de Juda ende eñ inde tafel haers hertẽ gegrauen/ eñ
haer straffe. 2 op de hoornen aen de Altaren. Op dat haer
kinderẽ gedencken soudẽ/ der seluer Altarẽ eñ
Bosschen/ bydẽ groenen boomẽ op de hooghe
3 bergen. Maer ic wil uwe hoochtẽ/beyde op
bergen eñ velden tsamẽ met uwe haue eñ alle
Jerem.15.c.13 "uwe schatten in eenẽ roof geuen/om der son
den wille die in alle uwe Palen bedreuen
4 zijn. Eñ ghy sult wt dijn erue gestooten wor
Jerem.25.b.9 den/dat ick v gegeuẽ hebbe/ ||eñ ick wil v tot
knechten dijner vianden maken / in een Lant
dat ghy niet en kent. Want ghy hebt een vyer
mijnder gramschappen aengestekẽ/dwelcke in
5 der eewicheyt bernẽ sal. Also spreect de Hee=
Esai.30.a.2. B re: *Veruloect is de man/ "die hem op men=
"Ps.118.a.8. schen verlaet / ende vleesch voor zijn arme
houdt/ende met zijnder herten vanden Heere
Job.20.b.17. 6 wijcket. Die sal zijn als de heyde inder woe
stijnen/ ||eñ hy en sal niet sien dẽ toecomenden
troost/maer hy sal blijuẽ inde dorre plaetse in
Die hem op der woestijnen/in eenen onvruchtbaren lande
Godt verlaet 7 daer niemant en woont. Maer *gesegent is
wert bescermt de man die hẽ op den Heere verlaet/ eñ wiẽs
*Psa.2.b.11. 8 de Heere zijn toeuerlaet is: Die is "gelijck
"Psal.1.a.3. als eenen boom aendẽ water geplant/eñ aen=
der beke ghewortelt. Want ofter al een hitte
coemt/so en vreest hi nochtans niet/maer zijn
bladeren blijuẽ groene. Noch en sorghet oock
niet/al coemter een drooch Jaer/ maer hy brẽ
Dat Godt eẽ 9 get sonder ophouden vruchten. Een verme=
kenner der ten ende versaecht dinc is dat herte/ wie cant
herten is. 10 gronderen? ||Jc de Heere can dat herte gron
||1.Re.16.b.7 deren eñ de nieren prouen/eñ *ic geue eenẽ ye
Psal.7.b.10. gelijcken na sinen doen/na de vruchten zijnder
Jere.11.c.20. 11 wercken. Want gelijc als een vogel die hem
Apoc.2.e.23. op eyer stelt/eñ en broedetse niet wt/ "also is
*Job.34.b.11. de gene die onrecht goet vergadert. Want hy
Psal.28.a.4. moet daer af/als hijt alderminst vermoeyt/eñ
Jere.25.b.14. moet doch ten laetsten spot daer toe hebben.
Roma.2.a.6. 12 Maer de plaetse ons Heylichdoms / te we=
Apoc.2.d.23. ten/den troon der Godlijcker eeren is altijt
"Pro.11.d.28 13 vast gebleuen/ Want||O Heere ghy zijt de
Luc.12.b.19. C hope. *Alle die v verlaten/ die moetẽ beschaẽt
||Psa.115.a.9 worden. "Ende de afuallige moeten inder aer
*Esai.1.d.28 den gheschreuen worden/||want si verlatẽ den
"Pro.3.d.30. Heere de Fonteynader des leuenden waters.
||Psa.36.b.9. 14 O Heere maect my gesont/so worde ick ge
Jerem.2.b.10 sont/helpt ghy my/so is my gheholpen/want
gebet des pro 15 ghy mijnen roem zijt. Siet/si seggen tot my:
pheets tot Waer is dan des Heeren woort? Lieue latet
Godt. 16 herwaerts gaen. Maer ic en ben daerõ niet
van v gheuloden/mijn Herder/oock en hebbe
ick noyt menschen dach begheert / dat weet
ghy. Soo wat ick ghepredickt hebbe / dat is
17 recht voor v. En weest ghy my slechts niet
verschrickelijck/ *mijn Toeuerlaet inder noot
18 Laetse te schande worden die my veruol=
ghen/ ende niet my: Laetse verschricken/ en=
de niet my. Laet den dach des ongheluck ouer
haer gaen / ende slaetse in stucken tweeuou=
19 dich. Alsoo spreeckt de Heere tot my: "Gaet
henen/ende tredet onder de poorte des volcx/
daer door de Coninghen Juda wt ende in
gaen/ende onder alle poorten tot Jerusalem/
20 Ende segt tot haer Lieden: Hoort des Hee
D ren woort/ ghy Coninghen Juda / ende ghe=
heel Juda/ ende alle Inwoonders tot Jerusa=
21 lem/die tot deser poorten ingaet. Also seyt
de Heere: Wacht v/ ende en draecht gheenen
last opten Sabbaths dach door de poorte tot
22 Jerusalem in/ Ende en voert gheenen last
wt uwen huysen opten Sabbaths dach/ende
en doet gheenen arbeyt: Maer heylighet den
Sabbaths dach/||ghelijck ick uwen Voorva=
23 deren gheboden hebbe. Maer si en hooren
niet/ende neygen haer ooren niet herwaerts.
Maer sy blijuen hertneckich/op dat si ymmer
my niet en hooren/noch haer onderrichten en
24 latẽ. Indien ghy my hoorẽ sult/seyt de Hee=
re/dat ghy gheenen last en draghet des Sab=
baths dach door deser stadt Poorten in/maer
den seluen heylighet / dat ghy gheen werck
25 opten seluen dach en doet. Soo sullen oock
door dese Stadtpoorten wt ende in gaen/Co
ninghen ende Vorsten (die opten Stoel Da=
uids sitten) ende rijden/ende varen/ beyde op
waghens ende peerden / Sy ende hare Vor=
sten/ met alle die in Juda ende tot Jerusalem
woonen / Ende dese Stadt sal eewelijck be=
26 woont worden. Ende daer sullen comen/
wt den steden Juda/ ende die rontom Jerusa=
lem ligghen/ende wt den Lande BenJamin/
wt den Valleyen / ende vanden gheberchten/
ende vanden Zuyden/ die daer brenghen sul=
len Brantoffer/ Offer/ Spijsoffer/ ende Wie=
27 rooc totten huyse des Heeren. Maer ist dat
ghy my niet hooren en sult/dat ghy den Sab
baths dach heylicht/ ende gheenen last en dra
ghet door de Poorte tot Jerusalem in/ opten
Sabbaths dach/ soo wil ick een vyere onder
haer poortẽ ontstekẽ/dat de huysen tot Jerusa
lẽ verteren/ eñ niet wtgebluscht wordẽ, en sal.

Dat xviij. Capittel.

1 DJt is dat woort dat vanden Heere ge=
A schiede tot Jeremiam/ ende sprack:
2 Maeckt v op / ende gaet af in des
Potbackers huys / aldaer wil ick v mijne
3 woorden laten hooren. Ende ick ghinck he=
nen af in des Potbackers huys / Ende siet/
4 hy arbeyde iuyst op de "schijue. Ende den
Pot dien hy maeckte wt Leem / misuiel hem
onder de handen. Doen maeckte hy wederom
eenen anderen Pot/so het hem behaechde.
5 Doen gheschiedde des Heeren woordt tot
6 my/ende seyde: En ||can ick oock alsoo met
v niet omgaen/O ghy vanden huyse Jsraels/
ghelijck als de Potbacker/ seyt de Heere?
Siet/gelijc dat leem in des Potbackers hant/
alsoo zijt ghy oock vanden huyse Jsraels in
7 mijnder hant. Onuersiens *spreke ick tegen
een volc ende Coninckrijck/ dat ict wtroeyen/
8 verwoestẽ/ende verderuẽ wil: Maer indien
dattet hem bekeert vã zijnder boosheyt/ waer
teghen dat ick spreke/ soo sal my oock berou=
wen dat ongheluck dat ick hem dacht aen te
9 doen. "Ende bottelijcken spreke ick van ee=
nen volcke ende Coninckrijcke/ dat ickt stich
10 ten ende planten wil: Maer indien dattet
van quaet doet voor mijnen oogẽ/ also dattet
mijne

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

mijnder stemme niet gehoorsaem en is/so sal
my noch berouwen dat goet/ dat ick hem toe
1 gesept hadde te doen. So spreect nv tot diē
in Juda/ende tot den borgeren te Jerusalem:
Alsoo seyt de Heere: Siet/ick bereyde v een
ongeluck toe/eñ ick heb ghedachten tegen v.
‖Daerom keere een yegelijck van zijnen boo-
sen wesen/ende betert uwe wesen ende doen?
2 Maer si spreken: "Daer en wort niet wt/
*wy willen na onse gedachten wandelen/ eñ
een yegelijck doen nae goetduncken zijns bo-
3 sen herten. Daerom spreect de Heere: Vra-
ghet doch onder de Heydenen daer nae/ wie
heeft oyt desghelijcken ghehoordt? ‖ Dat de
Maget Israels so seer grouwelijcke dinghen
4 doet? De sneeu blijft doch langher op de
steenen int veldt/ wanneert van Libanon af
sneeut/ ende dat reghenwater en verloopt so
5 geringe niet/ Als mijn volck mijnder verge-
tet. Sy wieroocken den goden/ eñ rechten ar-
gernisse aen op hare weghen voort eñ voort/
6 eñ gaen op ongebaende stratē/ Op dat haer
Lant tot eender woestijne worde/haer tot ee-
wigher schande/ "alsoo dat wie daer voorby
gaet/hem verwondere eñ dat hooft schudde.
Want ic wilse door eenen Oosten wint ver
stroyen/voor haren vianden. Jc wil haer den
rugge eñ niet dat aensicht wijsen/wanneer sy
verderuen. Maer si seggen: *Coemt/eñ laet
ons tegen Jeremiam raet slaen. Want de prie
sters en connen inde Wet niet dwalen/Eñ de
wijsen en moghen niet faelgeren in den raet/
eñ de Propheten en connen niet onrecht ge-
leeren. Coemt herwaerts/laet ons hem met-
ter tongen doot slaen/ ende geen acht hebben
op alle zijne redenen. O Heere/hebt acht
op my/eñ hoort de stemme mijnder wederpar
tyen. ‖Jst recht datmen goet met quaet ver
ghelde? Want si hebben mijnder sielen eenen
Cuyl gegrauen. Weest doch ghedachtich/hoe
ick voor v gestaen hebbe/ op dat ic voor haer
ten besten sprake/ eñ uwe gramschap van hē
keerde. "Daeromme straft nv haer kinderē
met honger/eñ laetse int Sweert vallen/dat
hare wijuen ende weduwen sonder kinderen
zijn/ende haer mannen doot gheslagen/ ende
dat haer iongelingen in dē strijt door tsweert
vermoort worden. Also datter een gecrijsch
wt haren huysen ghehoordt worde/wanneer
ghy onuersiens hebt Crijchsuolck ouer haer
laten comen. "Want si hebben eenen Cuyl ge
grauen om my te vanghen/ eñ mijnen voeten
stricken geleyt. Eñ aengesien ghy o Heere
alle haer opsetten wetet tegen my / dat si my
dooden willen / so en vergeeft haer hare mis-
daet niet/ende en laet hare sondē voor v niet
wtghedaen worden/Maer laetse voor v ver-
daen wordē/ende gaet met haer om na uwer
gramschappen.

Dat xix. Capittel.

ALso spreeckt de Heere: Gaet henen/ eñ
coopt v een aerden cruycke vandē pot-
backer / met sommighe van den Out-
sten des volcks/ende voor de Outste der prie
steren. Ende gaet henen wt in dat dal Ben-
Hinnom/dat voor de Tychelpoort leyt/ ende
predickt aldaer de woorden die ick v segge/
Ende segt: Hoort dat woort des Heeren/o
ghy Coninghen Juda / ende ghy borgers tot
Jerusalem. Alsoo seyt de Heere Sebaoth/de
God Israels: ‖Siet/ick wil een alsulcken on-
gheluck ouer dese plaetse laten comen/dat so
wie dattet hooren sal / dien sullen zijn ooren
"clincken. Daerom dat si my verlaten/ende
dese plaetse eenen vreemden Gode ghegheh-
uen hebben / ende anderen goden daer in ge-
wieroockt hebben / De welcke noch sy/noch
haer voorvaders / noch de Coninghen Juda
ghekent en hebben/eñ dese stede vol onschul-
5 dichs bloets gemaect. *Want si hebben den Deut.12.d.31
Baal hoochten getimmert/om haer kinderen 4.Re.21.a.6.
te verbernen/den Baal tot eenen brandtoffer/ Ezec.20.d.31
het welcke ick haer noch geboden/ noch daer
af gesproken en hebbe/daer en bouen in myn
6 herte noyt gecomen en is. Daerom ‖siet/de Jerem. 7.d.31
B tijt sal comen seyt de Heere/datmē dese plaet ‖Dan Tophet
se niet meer Tophet/noch dat dal Benhinnō/ ende het dal
7 maer Worchdal heeten sal. Want ick wil Benhinnom.
den Gods dienst Juda ende Jerusalems van
deser plaetsen verstooren/ende ick wilse door
tsweert laten vallen voor hare vyanden/on-
der de hant vanden genen die na harē leuen
staen. "Eñ ick wil hare lichamen den Voge- Deu.28.e.26.
len des hemels/eñ den dieren opter aerden te Jerem.15.a.3
8 verslinden geuen. Ende ick wil dese Stadt
woest maken/eñ tot eenen spot/*also dat alle 3.Reg.9.b.8.
die daer voorby gaen/haer verwonderen van Jere.18.b.16.
alle haer plagen/ ende haer bespotten sullen. 50.b.13.
9 Jck wil oock haer laten ‖eten haerden So- ‖Leu.26.e 29
nen eñ dochteren vleesch/ia deene sal des an 4.Re.6.f.29.
deren vleesch eten inder noot eñ angste/waer
mede hen haer vyanden/ ende de gene die na
10 haren leuen staen/ benauwen sullen. Ende
ghy sult de cruycke in stucken breken voor de
mannen/die met v ghegaen zijn/ende segt tot
11 haer: Aldus spreect de Heere Sebaoth: Ef-
fen also wil ic dit volck eñ dese stadt verder-
uē/ "gelijc als eē potbacker eenē pot intween Jerem.18.a.6
breeckt / datmen hem niet weder heel en can
gemaken. Ende si sullen daer toe in *Tophet Jerem.7.d.31
begrauen worden / Want daer anders gheen
12 ruymte zijn en sal om te begrauen. Also wil
ick met dese plaetse omgaen (seyt de Heere)
eñ metten ghenen die daer in woonen / alsoo
dat dese stadt worden sal ghelijck Tophet.
13 Daer en bouen sullen de huysen tot Jerusa
lem/eñ de huysen der Coninghen Juda/ effen
alsoo onreyn worden/ als de stede Topheth.
Ja alle huysen/daer si op de daken gheroockt
hebben den gantschen Hemelschē heyre/ende
anderen Goden Drancoffer geoffert hebben.
14 Eñ als Jeremias weder vā Tophet quam/
derwaerts hem de Heere ghesonden hadde/te
propheteren/doen trat hi indē voorhof/aendē
huyse des Heeren/ eñ sprac tot alle den volc-
15 ke. Also spreect de Heere Sebaoth/de Godt Oorsake der
Israels: Siet/ick wil ouer dese stadt/ eñ ouer toornicheyt
alle steden/alle dat ongeluck laten comen/dat Godts.
ick tegen haer gesproken hebbe.*Daerom dat *Jer.7.c.25.
si hertneckich zijn/ende mijn woordē niet hoo-
ren en willen.

Dat xx. Capittel.

1 MAer als Pashur een sone Jmmers/des Pashur slaet
A Priesters die tot een Ouerste indē huy Jeremiam eñ
se des Heeren ghestelt was/ Jeremiam leydet hem
2 hoorde sulcke woorden propheteren/ "Soo geuangen.
sloech hy den Propheet Jeremiam/ eñ wierp "Jere.23.a.2.
hem indē stock/onder de bouenste poorte Ben Joan.18.c.22
Jamins / welcke aen dat huys des Heerē is. Actor.23.a.2.
3 Eñ alst dach wert trock Pashur Jeremiam
weder wt den stock. Doen seyde Jeremias
tot hem: De Heere en heet v niet Pashur/
4 maer Magur rontom. Want also spreect de Jeremias ver-
Heere: Siet/ick wil v met alle uwe vrienden condicht Pas
inder vreese geuen/ende sy sullen vallen door hur zijn straffe
tsweert haerder Vianden / dat sult ghy met
uwen ooghen sien/Ende ick wil dat gantsche
Juda overgheuen inde handt des Coninks
tot Babel/ die salse wech voeren nae Babel/
5 ende metten Sweerde dooden. ‖Oock wil 4.Re.20.c.17
B ick alle dat goet van deser Stadt / met allen Jerem.15.c.13
haren arbeyt/ende alle Cleynodien/ende alle
schatten der Coninghen Juda/ in haerder Vi
anden handt geuen/dat si die selue berooven/
6 nemen ende na Babel brenghen/ Ende ghy
Pashur sult met alle uwen huysghenooten
geuan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

gheuangen gaen eñ tot Babel comen. Aldaer
sult ghy steruen/eñ begrauen worden met al-
le uwen vrienden/den welcken ghy luegenen
Jeremias cla 7 gepredict hebt. Heere ghy hebt my becout/
ghet ouer zijn eñ ick hebbe my laten becouten. Ghy zijt my
ellende. te sterck gheweest/eñ hebt ghewonnen. ‖Maer
‖Psal. 44.b.14 ick ben daerom dagelycx tot eenen spot ghe-
Tren. 3.b.14. 8 worden/ende alle man beghect my. Want
sint dat ick ghesprokẽ/gerøepen / ende ghe-
predict hebbe vande plage ende verwoestin-
ghe/so is my dat woort des Heeren tot een
begeckinge ende bespottinge ghewordẽ da-
9 ghelycx. Doen dachte ick: Wel aen/ Jck en
C wil zijnder niet meer gedencken/eñ niet meer
in zijnen Naem prediken. Maer het wert in
mijnder herten/ ghelijck een bernende vyer in
mijne ghebeenten/ also dat ickt niet ghelijden
Psa. 31.b.13. 10 en conde/ ende ware by na vergaen. *Want
ick hoore/hoe dat my veel schelden / ende my
ouer al verschricken/Huy/beclacht hem. Wy
willen hem aenbrengẽ(seggen alle mijn vrien
den ende ghesellen) oft wy hem ouerstrijden/
eñ aen hem comen connen/ende ons aen hem
11 wreken. Maer de Heere is by my / als een
sterck Heldt. Daerom sulen mijn veruolgers
vallen/ende niet gewinnen: Maer sullen seer
beschaemt worden / om dat si soo sottelijcken
handelen. De schande sal eewich zijn/dat-
12 mense niet en sal vergeten. Ende nv Heere
Jere.11.d.20. Sebaoth/‖ghy die de Rechtueerdige proeft/
Psal. 11.a.6. nieren eñ * herten siet. Laet my uwe wrake
*Jere.17.b 10 aen haer sien/ "Want ick hebbe v mijn saecke
"Jere.11.d.20 13 beuolen. Singhet den Heere/loeft den Hee
D re / die des armen leuen wt der boosachtigen
Job.3.a.1. 14 handen verlost. *Veruloect si den dach daer
Jere.15.b.10. ick in gheboren ben / Den dach moet onge-
segent zijn/ daer in my mijn moeder ghebaert
15 heeft/ Veruloeckt sy de ghene/ die mijnen
Vader goede bootschap bracht/ ende sprack:
Ghy hebt eenen iongen sone/ dat hy hem vro
16 lijck maken woude. De selue man moet zijn
Gen.19.c.24. ghelijck de steden/*die de Heere om ghekeert
heeft/ende hem niet berout en heeft. Ende hy
moet des morghens hooren een gheschrey/eñ
17 des middaechs een huylinghe. Och dat
ghy my niet ghedoodt en hebt in Moeders
Lichaem / dat mijn moeder mijn gracht ghe-
weest / ende haer lichaem eewich beurucht
Job.10.c.18. 18 ghebleuen ware. ‖Waerom ben ick doch
wt Moeders Lichaem voort ghecoomen /
dat ick sulcken Jammer ende hertseer sien
moet / ende mijne daghen met schande toe
brenghen?

Dat xxj. Capittel.

De Coninck
Sedekia doet 1 Dit is dat woordt dat van den Heere
Jeremiā vra- A geschiede tot Jeremiam/ "doen de Co
gẽ van dẽ Co ninck Sedekias tot hem sant Pashur
ninc tot Ba- den soone Malchie / ende Sephaniam den
bel/die Jeru- soone Maseia des Priesters / ende dede hem
salem bele- 2 seggen: *Vraecht doch dẽ Heere voor ons.
gert hadde. Want Nebucad Nezar de Coninnck tot Ba-
"Jere.37.a.3. bel strijt teghen ons / dat de Heere doch met
*4.re.22.b.13 ons doen wille nae alle zijne wonderlijcke
wercken / op dat hy van ons af trecke.
3 Jeremias sprack tot haer: Segt Sedekie
4 also: Dit seyt de Heere de God Jsraels: siet
ick wil de wapenen te rugge keeren/ die ghy
in uwe handen hebt/ waer mede ghy strijt te-
gen den Coninc te Babel/eñ tegen de Chal-
deen/die v daer buyten aen der muerẽ bele-
gert hebben/eñ ic wilse te hoope vergaderen
5 middẽ inder stadt. Eñ ic wil tegen v strijdẽ/
met wtgerecter hant/ met stercken arme/met
grooter gramschappen/verbolghentheyt/ en-
6 de onbermhertichevt. Ende ick wil de bor-
ghers deser stadt slaen / beyde de menschen
ende vee/alsoo dat si steruen sullen/door een
7 groote Pestilentie. Ende daer nae(seyt de
B Heere) wil ick Sedekiam den Coninc Juda/
met zijnen knechten ende den volcke/dwelcke
in deser stadt vander Pestilentie / Sweerde/
ende honger ouer blyuen sal/‖geuen inde han
den Nebucad Nezars des Conincks tot Ba
bel/ ende inde handen haerder vyanden/ende
inde handen der ghener die haer nae den le-
uen staẽ/dat hise met de scherpte des sweerts
also slae/datter gheen sparen/noch ghenade/
8 noch bermhertichevt mede en sy. Ende segt
desen volcke: Alsoo spreeckt de Heere: Siet/
"Jck legghe v voor den wech tot den leuen/
9 ende den wech tot den doot. *Soo wie in
deser stadt blijft / die sal moeten steruen/door
dat Sweert/hongher ende Pestilentie. Maer
wie hem wt geeft totten Chaldeen/die v be-
leggen/die sal leuendich blyuen/‖ende hy sal
10 zijn leuen als een buete behouden. Want ic
C hebbe mijn aensicht ouer dese stadt geuesticht
tot ongheluck / ende tot gheen ghoet/seyt de
Heere. ‖ Sy sal den Coninck tot Babel ouer
ghegheuen worden /op dat hyse met vyer ver
11 berne. Ende hoort des Heeren woort van
den huyse des Conincs Juda. Ghy huys Da
12 uids/also spreect de Heere: Hout*des mor
ghens ghericht / "ende verlost den beroofden
wt des gheweltdoenders handt/‖op dat mijn
gramschappe niet wt en vare als een vier/eñ
also berne datse niemant gheblusschen en can
13 om ws boosen wesens wille. Siet/spreect
de Heere / *Jck segghe v ghy die woonet in
den dale/inden steenrootse / ende op den ef-
fenen velde / ende spreect: Wie wil ons ouer-
uallen/oft in onse vaste wooninghen comen?
14 Jck wil v lieden besoecken(seyt de Heere)
na de vrucht ws doens. Jck wil een vyer aen
steken in haer wout / dat sal alle dinck ront-
omme verteeren.

Dat xxij .Capittel.

1 Also spreect de Heere: Gaet af int huys
A des Coninc Juda/ende segt aldaer dit
2 woort/eñ spreect: Ghy Coninc Juda
hoort dat woort des Heerẽ/ghi die optẽ stoel
Dauids sittet/beyde ghy eñ uwe knechten/eñ
3 dijn volck/die tot deser poorten ingaet. Soo
spreeckt de Heere: *Hout Recht ende gerech-
tichevt/"ende verlost den beroofden van der
hant des fortseerders / ende en scheyndet niet
de vreemdelingen/Weesen ende Weduwen.
Ende en doet niemanden ghewelt/ ‖ende en
stort geen ontschuldich bloet op dese plaetse.
4 Jn dien ghi sulcx doet/so sullẽ door de poor
ten deses huys intrecken/Conigẽ die op Da
uids stoel sitten/beyde te wagen ende te peer-
5 de/met haren knechten ende volc. Maer ist
dat ghy sulcks niet en hoort/*so hebbe ick by
my seluen gesworen (seyt de Heere)dit huys
6 sal verdestrueert worden. Want also spreect
de Heere vanden huyse des Conincks Juda.
Gilead ghi zijt my dat hooft in Libanon/wat
geldet/ Jck wil v tot een woestijne/eñ de ste-
7 den sonder Jnwoonders maken. Want ick
B hebbe verderuers ouer v "bestelt/eenen yege-
lijcken met sine wapene/die sullen uwen wt-
uercoren Cederboomen afhouwen / ende int
8 vyer worpen. Soo sullen veel Heydenen
voor dese stadt voorby gaen/ende onder mal-
canderen segghen: ‖Waeromme heeft de Hee
re met deser grooter Stadt also ghehandelt?
9 Dan salmen antwoorden : Om dat sy dat
verbondt des Heeren haers Godts verlaten/
ende andere Goden aengh ebeden/ ende den
10 seluen ghedient hebben. En weent ouer de
dooden niet/noch en weest niet droeuich daer
om : *Maer weent ouer den ghenen/die daer
henen treckt. Wandt hy en sal nemmermeer
weder comẽ/dat hy zijn Vaderlant sien moch-
11 te. Wandt alsoo spreeckt de Heere van
*Sallum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

*Sallum den sone Josie/ des Coninck Juda/
de welcke Coninck is in zijns vaders Josia
plaetse: Die van deser plaetse wtgetrockē is.
Hy en sal niet weder herwaerts comē/ Maer
hy moet sterven/op die plaetse/ derwaerts hy
gevangē gevoert is/eñ hy en sal dit lant niet
meer sien. "Wee den genē die zijn huys met
sonden timmert/ eñ zijn somerhuysen met on-
rechte. Die sinen naesten om niet laet arbey-
den/eñ en gheeft hem sinen loon niet. Ende
denct: Welaen ick wil my een groot huys tim
meren/eñ wyde Palleysen/ende laet hem ven
steren daer in houwen/ende met Cederen be-
schieten/eñ root schilderen. Meynt ghy dat
ghy wilt Coninck zijn/ om dat ghy met Cede
ren praelt? En heeft dyn vader oock niet ge-
ten eñ gedroncken/ende onderhielt nochtans
dat Ordeel eñ gerechticheit/eñ het ginck hem
wel? ||Hy halp den ellendigen eñ armen te
rechte/eñ het ginck hem wel. Ist niet also/dat
sulcx heet/ my recht kennen/seyt de Heere?
Maer dijne ooghen/eñ v herte en staen niet
also/maer op uwe giericheyt/*op onschuldich
bloet stozten/ op vermetenheyt eñ op neder te
stooten. "Daeromme spreeckt de Heere van
Joiakim den sone Josie den Coninc tot Juda:
Men en sal hem niet beweenen/ och broeder/
och suster/ Men sal hem niet beclaghen/ Och
Heere/och edele. Hy sal gelyck een Esel be-
graven worden/gesleypt/eñ buyten der poor-
ten Jerusalems geworpen worden. Ja dan
gaet henen op/ op den Libanon/ ende roept/
ende laet v hooren tot Basan/ eñ crijscht van
Abarim. Want alle uwe liefhebbers zijn iam-
merlijck verdaen/ Ick hebt v te voren ghe-
seyt/doent noch met v al wel ginck/maer ghi
spraect: Ick en wil niet hooren. Also hebt ghi
alle uwe leefdaghe ghedaen/ dat ghy mijnder
stemmen niet gehoorsaē en waert. De wint
weydet alle uwe Herders/ ende uwe liefheb-
bers treckē gevanckelijc van daer. Daer moet
ghy doch tot spot ende te schanden wordē/om
alle uwer boosheyt wille. Ghy die nv in Li-
bano woont/eñ in Cederē nestelt: Hoe schoon
sult ghy sien/ wanneer v smerte eñ weedagen
comen sullen / als eener in kints nooden.
||So waerachtelijck als ick leve (spreect de
Heere) Al waer schoon *Chania de sone Jo-
iakim de Coninc Juda/ eenen Segelrinc aen
mijnder rechter hant/ so woude ic v nochtans
daer af rucken/ Eñ inden handen geven der
ghener/die na uwen leven staen/ eñ voor den
welcken dat ghy v vreest/te weten/in de han
den Nebucad Nezars des Coninck te Babel/
ende der Chaldeen. Eñ ick wil v ende uwe
moeder/ die v voortgebracht heeft/in een an-
der lant drijven/ dat uwe vaders lant niet en
is/eñ ghy sult aldaer sterven. Ende in dat
lant/ daer si van herten gheerne weder henen
varen/daer en sullen si niet weder comen.
Hoe ellendigē/verachtē/ eñ verstooten man
is doch Chania? Een onweert vat. Och hoe
is hy doch met sinen zaet also verdreven/ende
in een onbekent lant geworpē? O lant/lant/
lant/hoort des Heeren woort. Also spreect de
Heere: Schrijft desen man aen voor eenen
verdorven/eenen man die zijn leefdage gheen
gheluck en heeft. Want hy en sal dat gheluck
niet hebben/dat yemant van sinē zade op den
Stoele Davids sitte/ ende voort aen in Juda
heerschappe.

Dat xxiij. Capittel.

WEe v "ghy Herders/ghy die de Cud-
de mijnder weydē verdoet eñ verstroyt
seyt de Heere. Daerō spreect de Hee
re/de God Israels vanden Herderen/die mijn
volc weyden: Ghy hebt mijn Cudde verstroyt
ende verstooten/ende niet besocht. Siet/ Ick
wil v besoeckē / om ws boosen wesens wille/
3 spreect de Heere. Ende ick wil de overghe-
blevene van mijnder Cudde by een vergade-
ren wt alle landen/ derwaerts icse verstooten
hebbe. Ende ick wilse weder brenghen tot
haerder kopen/ op dat si moghen wassen ende
4 haer vermenichvuldighen. *Ende ick wil Jerem.3.b.10
Herders over haer setten/diese weyden sullen
dat si haer niet meer en sullen vreesen / noch
verschricken/noch besocht worden/spreeckt de
5 Heere. "Siet/de tijt coemt/spreect de Heere/ Jerem.33.c.15
dat ick dien David een rechte vrucht verwec
ken wil/||ende het sal een Coninc zijn die wel Esaie.32.a.1.
regeren sal/Ende recht ende gerechticheyt op Vā christo eñ
6 aerden aenrichten. Ter selver tijt sal Juda sinen dienst.
B geholpen worden/*ende Israel seker woonen. *Deu.33.e.28
Ende dit sal sinen naem zijn / datmen hem
heeten sal Heere / "die onse rechtveerdicheyt 1.Cor.1.d.29
7 is. ||Daerom siet/ de tijt sal comen/ seyt de ||Jere.16.c.14
Heere/datmen niet meer segghen en sal: Soo Verlossinghe
waerachtelijck als de Heere leeft/die de kin- Juda.
deren Israels wt Egypten Lande ghelevdt
8 heeft: Maer so waerachtelijck als de Heere
leeft / die dat zaet des huys Israels wt heeft
geleydt / ende ghebracht heeft wt den Lande
van Noorden/eñ wt allen landen/derwaerts
ickse verstooten hadde / dat si in haren Lan-
de woonen sullen. Teghen de Prophetten.
9 Mijn herte wil in mijnen lijve breken/ alle Claghe over
mijn gebeenten beven. My is recht als eenen de boosh eñ
droncken man / ende als eenen die vanden sonde Juda.
Wijn tuymelt/ voor den Heere/ ende van zij-
10 nen heylighen woorde. *Om dattet Lant Jerem.7.a.9.
soo vol Overspeelders is / dat dat Landt soo
iammerlijcken staet/ dattet soo vervloeckt is/
Ende de Beemden inder Woestijne verdor-
ren. Ende haer leven is boos/ende haer regi-
11 ment en dooch niet. "Want beyde Prophe- Soph.3.a.4.
ten ende Priesters zijn schalcken. Ende ick Van valsche
vinde ooc in mijnen huyse hare boosheyt/ seyt prophetē diet
12 de Heere: Daerom is haren wech als eenen volc verleydē
gladden wech int duyster/daer si op slipperen eñ nz bekeerē
ende vallen. Want ick wil ongheluck over
haer laten comen/dat Jaer haerder besoeckin
13 ghen/spreeckt de Heere. Tis waer/ by den
Propheten te Samaria sach ick dwaesheyt/
dat si door Baal propheteerden/ ende mijn
14 volck Israel verleydden. Maer byden Pro
pheten te Jerusalem sie ick grouwelen/ hoe si
overspel doen/ ende gaen met lueghenen om.
||Ende stercken de boosachtighe / op dat hem Jerem.8.b.8.
ymmer niemant en bekeere van zijnder boos- Ezec.13.d.22.
heyt. Sy zijn alle voor my/ ghelijck *als So- *gen.19.e.24
dama/ende haer Borghers gelijck Gomorra.
15 Daerom spreeckt de Heere Sebaoth/ van-
C den Proopheten alsoo: "Siet/ Ick wilse met Jerem.9.b.14
Alsen spijsen / ende met Galle laven. Wandt
vanden Propheten tot Jerusalem/coemt huy
16 chelye wt int gantsche Lant. Also spreeckt
de Heere Sebaoth: ||En hoort de woorden waerscouwin
der Propheten niet/ die v propheteren. *Sy ge voor val-
bedrieghen v/ want sy prediken haers herten sce prophetē.
ghesichte / ende niet wt den monde des Hee- ||Jere.27.b.9.
17 ren. Sy segghen tot dien die my lasteren: *Esa.9.d.15.
De Heere hevet ghesproken / Het sal v wel
gaen. Ende allen die na haers hertē goetdunc
ken wandelen/seggen si: Daer en sal geen on
18 geluc over v comen. Want wie heeft inden
raet des Heeren gestaen/die zijn woort gesien
ende gehoort heeft? Wie heeft zijn woort ge-
19 merct eñ gehoort? Siet/"een weder des Hee Jere.25.d.27.
ren sal met grammē toorne comen/ eñ een ver Vā tooznichz
vaerlijck onweder sal den Godloolen op den Gods over dē
20 Cop vallen/ Eñ des Heeren toorne en sal godloosen.
niet aflaten/tot dat hy doe eñ volbrenge wat
hy in den sinne heeft. Hier naemaels sult
21 ghijt wel ghewaer worden. ||Ick en seyn- Jere.14.b.14
D de de Propheten niet/nochtans liepen sy.

Ick en

Ick en sprac tot haer niet/ nochtans prophe=
22 teerden si. Want in dien si by mynen raet ge
bleuen hadden/ eñ hadden mynen volcke myn
woort ghepredict/ so hadse dat selfde vã haren
boosen wesen/ eñ vã harē boosen leuē bekeert.
Psa.139.a.7. 23 *Ben ick niet een Godt die na by is/spreect
Ezec.8.b.13. 24 deHeere/eñ niet eē God die verre si? Meynt
"Esa.29.c.15 "ghy dat hē yemant so heymelijck verbergen
Godt siet eñ weet alles. can/dat ick hem niet en sie? spreect de Heere.
Bē ick niet die daer||veruulle dē hemel eñ dat
||3.reg.8.c.27. 25 Aertrijc? spreect de Heere. Ic hoort wel/dat
de Propheten predikē/eñ valsch propheteren
in mijnē naem/eñ seggē: My heeft gedroomt/
26 my heeft gedroomt. Wanneer willē doch de
Propheten ophoudē die valsch propheteren/
ende haers herten bedriegherije propheteren/
27 Eñ willen dat mijn volc mijns naems ver=
E gete/met harē droomen/die deen den anderen
predict. Gelijc als hare vooruaders mijnē naē
28 vergaten/om den Baal. Een Propheet die
droomen heeft/die predike droomē.*Maer so
1.Cor.4.a.1.
1.Pet.4.b.11 wie mijn woort heeft/die predike mijn woort
Vã de cracht des woort Godts. recht. Hoe accorderen stroo eñ tarwe te samē?
29 spreect de Heere. En is mijn woort niet ge=
lijck een vyer? seyt de Heere/ eñ gelijck eenen
hamer die de steenrootsen in stucken slaet?
Woorder van de valsche Propheten. 30 Daerom siet / ick wil aen de Propheten/
spreect de Heere/die mijnē woorde deen dē an
31 deren stelen. Siet/ick wil aen de Prophetē/
seyt de Heere/ die haer eygen woort voerē/eñ
32 sprekē: Hy heuet geseyt. Siet/ic wil aē die/
die valsche droomen propheterē/seyt de Hee=
re/ende prediken de selfde/ eñ verleyden mijn
volc met hare luegenē eñ loose verantwoor=
Jere.14.b.14. dingen. "Hoe wel icse nochtans niet gesondē
ende haer niet beuolen en hebbe/ eñ die desen
volcke ooc niet nut en zijn/spreeckt de Heere.
33 Als nv dit volck/ oft een Propheet/oft een
F Priester/vragen sal/eñ sprekē:Welc is dē last
des Heeren? So sult ghy tot haer seggē/wat
den last si. Ic wil v wechwerpē/seyt de Heere.
Datmen des Heerē woort geenē last noemen en sal. 34 Ende als een Propheet oft Priester / oft
volc sal segghen: Dat is den last des Heeren/
dien seluen wil ick besoeckē/eñ zijn huys daer
35 toe. Maer also sal deen totten anderen spre=
ken/ende onder malcanderē seggen: Wat ant=
woort de Heere / ende wat seyt de Heere?
36 Eñ noemtet niet meer: Eenē last des Heerē.
Want eenen yegelijcken sal zijn eygen woort
eenen last zijn/om dat ghy also de woordē des
leuendigen Gods des Heerē Sebaoth/ onses
37 Gods/verkeert. Daerom sult ghy tottē Pro
pheten also seggen: Wat antwoordet de Hee=
38 re/eñ wat seyt de Heere? Maer om dat ghy
segt: Eenē last des Heerē/daerom seyt de Hee
re alsoo : Want ghy dit woort eenen last des
Heeren noemt/eñ ick tot v ghesonden hebbe/
ende hebbe latē seggen dat ghijt niet heetē en
39 sout eenen last des Heerē. Siet/daerom wil
ick v wech nemen/ende v tsamen metter stadt
die ick v lieden eñ uwe vooruaders gegeuen
hebbe/ van mijnen aensicht wech werpen.
40 Eñ ick wil v eewige schande ende verach=
tinghe toe voeghen/die nemmermeer verghe=
ten en sal worden.

Dat xxiiij. Capittel.

Vã d gelijcke nisse der vijgē die goet ende quaet zijn. 1 A SIet / de Heere wees my twee vijchkor=
uen geset voor dē Tempel des Heeren
(na dien dat de Coninc tot Babel Ne
||4.re.24.d.15 bucad Nezar wech geuoert hadde||Jechaniam
den sone Joiakim/den Coninck Juda/ metten
Vorstē Juda timmerlieden eñ smedē van Je=
rusalem/ende na Babel ghebracht hadde.)
2 Inden eenen korf waren seer goede vijgen/
gelijck als de eerste rijpe vijgen zijn. Indē an=
deren korf waren seer quade vijgen/ Jae dat=
mense niet gegetē en coste/ so quaet waren si.
3 Eñ de Heere sprac tot my: Jeremia/wat siet
ghy? Ick sprac: *Vijgen. De goede vijgen zijn
seer goet: Eñ de boose zijn seer boos/datmen=
4 se niet geten en can/so boos zijnse. Doen ge
B schiede des Heeren woort tot my/ende seyde:
5 Also spreect de Heere de Godt Israels: Ge=
lijck als dese vijgen goet zijn/ also wil ick my
genadelyc aennemen der geuangenē wt Juda
die ick wt deser plaetse hebbe laten trecken
6 inder Chaldeen lant. Eñ ick wilse genade=
lijc aensien/eñ ic wilse weder in dit lant bren=
gen/eñ wilse stichtē eñ niet af breken/ic wilse
7 planten eñ niet wtroeyen. *Eñ ick wil haer
een hert geuen/dat si my kennen sullen/dat ic
de Heere ben. Ende si sullen mijn volc zijn/so
wil ick haer God zijn:/want si sullen haer vã
8 gheheelder hertē tot my bekeerē. "Maer ge=
lijckerwys als de boose vijghen so quaet zyn/
datmense niet geten en can/ spreect de Heere:
Also wil ick Sedekiam dē Coninc Juda met
sinē Vorsten/ eñ wat ouergebleuē is tot Jeru
salem/eñ ouergeschotē is in desen lande/ende
9 die in Egyptē woonen/wech geuē/ Ick wil
haer ongeluc toe voegē/||eñ in geenē Coninc=
rijcke opter aerdē latē blijuē/ dat si tot schan=
de sullen comē/tot een spreecwoort/tot een fa
bel/eñ tot eenen vloeck/ op alle plaetsen daer
10 icse henen verstootē sal. Eñ*ick wil sweert/
honger eñ pestilētie onder haer seyndē/tot dat
si vergaen vandē lande/ dwelc ick haer eñ ha
ren vooruaders gegeuen hebbe.

Dat xxv. Capittel.

1 A DIt is dat woort/dwelcke tot Jeremiam
geschiede ouer dat gantsche volc Juda
indē vierden Jare Joiakims des soons
Josia des Coninckx Juda (dwelcke is dat eer=
ste Jaer Nebucad Nezar des Babiloonschen
2 Coninckx.) Dat welcke ooc de Propheet Je
remias sprac totten gantschē volcke Juda/ eñ
3 tot alle borgers tot Jerusalē/eñ seyde: Van=
den derthienden Jare Josia des soons Amon/
des Coninckx tot Juda aen/ tot op desen dach
toe/is dat woort des Heerē tot my gheschiet/
eñ ick heb v nv drientwintich Jarē met neer=
sticheit gepredict: Maer ghy en hebt noyt wil
4 len hooren. Desgelijcx so heeft deHeere ooc
tot v liedē gesondē alle sine knechten/de Pro
pheten met groote neersticheyt: "Maer ghi en
hebt noyt willen hoorē/ noch uwe ooren toe=
5 neyghen/dat ghy haddet gehoort/ Doen hy
sprac: ||Bekeert v een yegelijc van sinē boosen
wech/eñ van uwen boosen wesen/ so sult ghy
inden lande/ dat de Heere v eñ uwen voorua
ders gegeuen heeft/altoos eñ eewelijc blijuē.
6 En volcht gheen vreemde Goden/ dat ghy
haer dient eñ aenbedet/op dat ghi my niet en
vertoornt/door de wercken uwer handē/ eñ ic
7 v ongeluc toe voegen moete. Maer ghy en
wildet my niet hooren/ seyt de Heere/ op dat
ghy ymmers wel vertoornē sout door de werc
ken uwer handen/ tot uwen eygen ongeluck.
8 Daerom seyt de Heere Sebaoth : Om dat
B ghy dan mijn woorden niet hooren en wilt/
9 *Siet soo wil ick wtseyndē/eñ laten comen
alle volcken tegent Noordē (spreect deHeere)
Ooc "mijnen knecht Nebucad Nezar den Ba=
biloonschē Coninc/eñ wilse brengen ouer dit
lant/eñ ouer de ghene die daer in woonen/eñ
ouer alle dat volc/datter rontsomme leget/eñ
ick wilse verbannē eñ verstoorē/ eñ tot eenen
10 spot eñ eewigher woestenie maken. ||Eñ ick
wil daer wt nemē alle vrolijc gesanc/*de stem
me des Bruydegoms eñ der Bruyt/de stemme
des Molenaers/ ende dat licht der lanternen/
11 Also dattet gantse lant verwoest eñ verde=
strueert liggen sal . Eñ dese volcken sullen dē
Coninck tot Babel dienen tseuentich Jaer.
12 "Maer wanneer de tseuentich iaer om zijn/
dan wil ick den Coninc tot Babel besoecken/
ende

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

ende alle dit volck(seyt de Heere)om haerder
misdaets wille. Daer toe dat lant der Chal-
deen/eñ ick wilt tot eender eewiger woestyne
13 maken. Also wil ic ouer dit lant brengē alle
myn woordē/die ic tegē haer gesprokē hebbe/
te wetē/alle dat in desen boec geschreuē staet/
dwelcke Jeremias gheprophetert heeft ouer
14 alle volcken. Eñ si sullen ooc dienē/hoe wel
si groote volckē eñ Coningen zyn.*Also wil ic
haer vergelden/na haren verdienstē/ eñ na de
15 werckē haerder handen. Want de Heere de
C Godt Israels spreect tot my also: *Neemt de-
sen Beker wyns vol gramschappē vā myner
hant/eñ schenct daer wt alle volcken/ tot den
16 welcken ick v seynde/ Op dat si drinckē/ tuy
melen eñ dul wordē/ voor dat sweert/dwelck
17 ick onder haer seynden wil. Eñ ick nam den
Beker vandē hant des Heeren/ eñ schencten
allen volckē/totten welckē my de Heere sant/
18 Te weten/Jerusalem/den stedē Juda/haren
Coningen eñ Vorstē/dat si woest eñ verstoort
liggen/eñ eenen spot ende vloeck zyn souden/
gelyck alst op desen dach van heden staet.
19 Oock Pharaoni den Egyptischen Coninc/
met sinen knechtē/sinen Vorsten eñ sinen gant
20 schen volcke. Allen landē tegent Westen/al-
len Coningen inden lande||Vz.Allen Conin-
gen inder Palestynen lant/met Ascalon/Ga-
za/Akaron/ eñ den ouergeblenenē tot Asdod.
21 Dien van Edom/dien van Moab.Dē kin-
22 deren Ammon. Allen Coninghen tot Tyro.
Allen Coningen tot Sidon/den Coningen in
23 den Eylandē/ aen gene zyde der Zee. Dien
van Dedan/dien van Thema/dien van Bus/
24 ende allen Vorsten indē hoecken. Allen Co-
ningen in Arabia/allen Coninghen tegen dat
25 Westen/*die inder woestynen woonē. Allen
Coningen in Simri.Allen Coningē in Elam.
26 Allen Coningē in Meden. Allen Coningen
tegen het Noorden/beyde na ende verre/den
eenen met den anderen.Eñ allen Coningē op
Aerden/die opten Aertbodem zyn/eñ Coninck
27 Sesach sal na dese drincken. Ende spreeckt
D tot haer:Also seyt de Heere Sebaoth/de God
Israels: Drinct/dat ghy dronckē wort/ spou-
wet/ eñ nedervallet / dat ghy niet opstaen en
moget/vanden sweerde dat ick onder v seyn-
28 den wil. Eñ in dien si den Beker van dyner
hant niet nemen eñ drinckē en willen/ so segt
tot haer:Also spreect de Heere Sebaoth: Nv
29 sult ghy drinckē. Want siet/"in de stadt/die
na mynē name genoēt is/begin ick te plagē:
Ende sout ghy ongestraft blyuē? Ghy en sult
niet onghestraft blyuen . Want ick roepe dat
sweert ouer alle de gene/die op aerden woo-
30 nen/spreect de Heere Sebaoth. Eñ ghi sult
haer alle dese woordē prophetereren/ eñ spreect
tot haer:||De Heere sal brullen wt der hooch
te/eñ zyn donderē laten hoorē wt zynder hey-
liger wooningē. Hy sal brullē ouer zyn stallē.
Hy sal een liet singen gelyck de Wyntreders/
31 ouer alle Inwoonders des lants. Wiens ge
luyt clincken sal tot aen de eyndē der werelt.
De Heere heeft te rechten metten Heydenen/
eñ hy wil met allen vleesch gerichte houden.
De godloose sal hy den sweerde ouer geuen/
32 spreect de Heere. Also spreect de Heere Se-
baoth: Siet / daer sal een plage comē vanden
eenen volcke tottē anderen/*eñ een groot on-
weder sal verweckt worden vander zyden des
33 lants. So sullen de verslagene des Heerē ter
seluer tyt liggē vanden eenē eynde der aerden
totten anderen eynde toe . Die en sullen niet
beweent/noch wech genomen/noch begrauen
worden: Maer moeten opten velde liggen/eñ
34 tot mest worden. Huylt nv ghy Herders
E ende schreyt/wentelt v inder asschen/ghy ge-
weldige ouer de cudde. Want den tyt is ghe-
comen dat ghy gheslagen ende verstroyt wor-
den/eñ in stucken vallen moet/gelyck als een
35 costelyck vat. *Eñ deHerders en sullen niet Ps.142.a.5.
ontulieden mogen/eñ de gheweldige ouer der
Cudden en sullen niet ontcomen connen.
36 Daer sullen de Herders cryschen/eñ de ge-
weldighe ouer der Cudden sullen huylen/ om
dat deHeere hare weyde so verwoestet heeft/
37 Ende hare beemden/die so wel stonden/ver
doruen zyn vanden grammiggen thoorne des
38 Heeren. Hy heeft zyn hutte verlaten/gelyc
als eē ionge Leeuwe/eñ haer lant is also ver
destrueert vanden toorne des Tyrannen/ende
van sinen grammigen toorne.

Dat xxvj. Capittel.

1 IN den beginne des Coninckryckx Joiakim
A des soons Josia des Coninckx Juda/ghe-
schiede dit woort vandē Heere/eñ sprac:
2 Also *spreect de Heere : Treet inden voor- Jerem.7.a.2.
hof aen het huys des Heerē/ eñ predict allen
steden Juda/die daer in gaen om aen te beden
inden huyse des Heerē/alle de woorden die ic
v beuolen hebbe/haer te seggen/"ende en doet Deut.4.a.2.
3 daer niet af. Oft si misschien hoorē woudē/ Pro.30.a.6.
eñ haer bekeeren/ een yegelyc van sinē boosen God vercons
wesen. Op dat my oock berouwen mochte dat dicht zyn
quaet/ dat ick haer dencke te doen/ om haers straffe.
4 boosen wesens wille. Ende segt tot haer:
Also seyt deHeere: Ist sake dat ghy my niet ge
hoorsaem en zyt/ dat ghy in myne Wet wan-
5 delt/die ick v voorghelevt hebbe/ Dat ghy
hoort de woordē mynder knechtē der Prophe
ten/die ick||gestadelyck tot v gesonden hebbe: Vroech.
Eñ in dien ghi nochtans niet hooren en wilt/
6 So*wil ickt met desen huyse maken/gelyck 1.Reg.4.
met Silo/eñ dese stadt allen Heydenen op aer Jerem.7.b.14
7 den tot eenen vloec makē. Doen nv de Prie
B sters/Propheten/ eñ alle dat volck Jeremiam
hoorden/ dat hy sulcke woorden sprack inden
8 huyse des Heeren. Eñ als Jeremias wtge-
sproken hadde/alle dat hem de Heere beuolen
hadde allen volcke te segghen. "Doen grepen Jerem.20.a.2
hem de Priesters/Propheten/eñ dat gantsche Jeremia wor
9 volc/eñ seyden: Ghy moet steruen. Waerom det geuancke
derft ghy prophetereren inden name des Hee- lyck voor de
ren/eñ seggen: Het sal desen huyse gaen/ghe- Vorsten ghe-
lyc als Silo/eñ dese stadt sal so woest wordē/ bracht.
dat daer niemant meer inne woonen en sal?
Eñ dat gantsche volc vergaderde hem inden
10 huyse des Heeren tegē Jeremiam. Doen de
Vorsten Juda sulcx hoorden/ ghinghen si wt
des Coninckx huyse op / int huys des Heeren/
ende setten haer ||voor de nieuwe poorte des 4.Re.15.g.35
11 Heeren. Ende de Priesters ende Prophe- Jerem.36.b.9
ten spraken voor de Vorsten eñ alle den volc-
ke: Dese is des doots schuldich/wāt hy heeft
ghepropheteert teghen dese stadt/ gelyck ghy
12 met uwen ooren gehoort hebt. Maer Jere- Jeremias ver
C mias sprac tot allen den Vorsten / eñ tot alle condicht de
den volcke: De Heere heeft my herwaerts ge Vorstē Gods
sonden/dat ick sulcks / alle dat ghy ghehoort straffe/eñ ver
hebt/soude prophetereren tegen dit huys/eñ te- maent haer
13 ghen dese stadt. *Daerom so betert nv uwe tot boete.
wesen ende handel/ende zyt ghehoorsaem der *Esai.1.c.16.
stemmen des Heeren dyns Godts/ so sal den Jerem.7. a.3.
Heere oock berouwen dat quaet dat hy tegen
14 v ghesproken heeft. Siet/ick ben in uwen
handen / ghy moghet met my maken hoet v
15 recht ende goet dunckt. Nochtans sult ghy
weten/in dien ghy my doodet / "soo sult ghy Mat.23.e.34.
v seluen/ ende dese stadt/ ende hare Inwoon-
ders des onschuldighen bloets schuldich ma-
ken.Want voorwaer de Heere heeft my tot v
lieden ghesonden / dat ick sulcx al voor uwen
16 ooren spreken soude . Doen sprakē de Vor- De Vorsten
sten ende dat gantsche volck totten Prieste- ontschuldigē
ren ende Propheten : Dese en is des doots Jeremiam.
niet schuldich/want hi heeft tot ons gesprokē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

17 inden name des Heeren onses Gods. Ende
D sommighe der Outsten inden Lande stonden
op/ende spraken totten gantschen hoope des
18 volcks: Ter tijt Hiskia des Coninck Juda/
Mich.1.a.1. Van Micha van Maresa. — was een Prophete *Micha van Maresa/ en̄
spraeck totten gantschen volcke Juda: Alsoo
spreect de Heere Sebaoth: "Sion sal ghelijck
"Jere.9.b.11. Mich.3.c.12. — eenen Acker geploecht worden/ en̄ Jerusalem
eenen steenhoop worden/ ende den Berch des
huys (des Heeren) tot eenen wilden woude.
19 Nochtans en liet hem Hiskia de Coninck
Juda en̄ dat gantsche Juda/ daerom niet doo
den. Ja si vreesden veel meer den Heere/ende
aenbaden voor den Heere. Doen beroude
oock den Heere dat quaet/ dat hy tegen haer
gesproken hadde. Daerom doen wy seer qua-
Vā Vria den sone Semaia — 20 lijcken tegen onse sielen. Also was daer ooc
een/ die inden name des Heerē propheteerde/
Vria den sone Semaia van Kiriath Jearim/
de selfde propheteerde tegen dese stadt/en̄ te-
3.Re.22.d.27 — 21 gen dit lant/gelijck als Jeremias. ‖En̄ doen
de Coninc Joiakim en̄ alle sine geweldige/en̄
de Vorsten zijn woorden hoorden/woude hem
3.Re.19.a.3. Math.2.c.13. — de Coninck laten dooden. *Ende Vria ver-
nam dat/vreesde/ ende vloot/ en̄ tooch in E-
22 gypten. Maer de Coninck Joiakim sant lie
den in Egyptē/ ElNathan den sone Achbort
Vria wert ghedoot. — 23 ende andere met hem/ Die voerden hem in
Egypten/ en̄ brochten hem in Egyptē totten
Coninc Joiakim/ die liet hem metten sweer-
de doodē/ en̄ zijn lichaem onder tgemeyn volc
Ahikan vlost Jeremiam. — 24 begrauen. Alsoo was de hant Ahikan des
soons Saphan met Jeremia/dat hy dē volcke
niet inde handen en quam/ dat si hē doodden.

Dat xxvij. Capittel.

Godt beveelt dē Propheet een ioc te makē/ en̄ totten Heydenschen Coningen te seynden. —
1 IN den beghinne des Coninckrijcx Joia-
A kim/ des soons Josia/ des Coninck Ju-
da/ gheschiede dat woort vanden Heere
2 tot Jeremiam/ende sprack: Also seyt de Hee
re tot my: Maect v een iock/ende hanget aen
3 dijnen hals/ Ende seyntet tot den Coninc in
Edom/tot den Coninc in Moab/tot den Co-
ninck der kinderen Ammon/ tot den Coninck
tot Tyro/ende tot den Coninc tot Sidon/by
de boden/die tot Sedekiam den Coninc Juda
4 tot Jerusalem ghecomen zijn. Ende beveelt
haer/dat si haren heeren segghen: Also spreect
de Heere Sebaoth/ de Godt Jsraels: Aldus
Deu.10.c.14. Psa.146.a.6 Acto.14.c.14. — 5 sult ghy uwen heeren segghen: Jck "hebbe
de Aerde ghemaect/ ende de Menschen / ende
dat Vee/die op Aerden zijn/door mijne groo-
te cracht ende wtghestreckten arm / ende ick
Eccl.10.a.10. Judi.11.d.24. Jerem.32.a.3 Dan.4.c.24. *Jer.21.b.10. — 6 gheefse wien ick wil. ‖Nv hebbe ick alle
dese Landen ghegheven inde handen *mijns
knechts NebucadNezars / des Conincks te
Babel. Ende ick hebbe hem oock de wilde
Dieren opten velde ghegeven dat si hem die-
7 nen sullen. Ende alle volcken sullen hem
ende zijnen sonen/ende zijns soons sonen die-
nen/tot dat den tijt zijns Lant oock coemt.
Want veel volcken / ende groote Coninghen
8 sullen hem dienen. Maer soo wat volc ende
Coninckrijck den Coninck te Babel / Nebu-
cadNezar niet dienen en wil/ende soo wie zij
nen hals niet geven en sal onder dat iock des
Conincks tot Babel/sodanigen volck wil ick
Jere.24.d.10 Ezech.6.c.11. Eccli.40.b.9 ‖Jere.29.b.9 — besoecken "metten sweerde/ honger ende pe-
stilentie/seyt de Heere/tot dat ickse door zijne
9 hant verdoe. Daerom‖en hoort uwe Pro-
B pheten/ Propheteerders / Droombedieders/
Dachuerkiesers ende Toovenaers niet/die v
segghen: Ghy en sult den Coninck te Babel
10 niet dienen. Want si propheteren v valsche-
lijck/op dat si v verre wt den lande brengen/
ende dat ick v wtstoote/ende ghy vergaet.
11 Want soo wat volck dat zijnen hals onder
dat iock des Conincks te Babel gheeft/ ende
hem dient/dat wil ic zijnen Lande laten/dat-

tet dat selfde bouwe ende bewoone / spreeckt
12 de Heere. Ende ick sprack sulcks al tot Se
dekiam den Coninck Juda / ende sprack:
*Gheeft uwen hals onder dat iock des Co- Jere.
ninck tot Babel/ ende dient hem ende zijnen
Volcke/ soo sult ghy levendich blijven.
13 Waerom wilt ghy sterven / ghy/ ende dijn
volck/door "het sweert/hongher ende pestilen Ezec.
tie? Ghelijck dan de Heere ghesproken heeft
over dat volck/dat den Coninc tot Babel niet
14 dienen en wil. ‖Daerom en hoort de woor- Jere.
den der Propheten niet/die v segghen: Ghy
en sult niet moeten dienen den Coninck tot
Babel/want si propheteren v valschelijck.
15 Ende ick en hebse niet ghesonden/ spreeckt
de Heere/ maer si propheteren valschelijck in
mijnen naem/op dat ick v wtstoote/ ende dat
ghy/ tsamen metten Propheten die v prophe
16 teren/moecht vergaen. Ende totten Prieste Jere
C ren ende tot allen desen volcke seyde ic/ende het v
sprack: Aldus spreeckt de Heere: En hoort de haer
woorden uwer Propheten niet/die v prophe see P
teren ende seggen: *Siet/de vaten wt dē huy nz bl
se des Heerē/sullē nv haest van Babel weder latē/
herwaerts comen. Want si propheterē v val- si ha
17 schelijcken. En hoort haer niet/ maer dient ninc
den Coninck tot Babel/so sult ghy levendich bel o
blijven. Waerom sal doch dese stadt tot een- pen s
18 der woestijnen wordē? Maer zijn si Prophe- *Jere
ten/ende hebben si des Heeren woort/so laet-
se het den Heere Sebaoth af bidden / dat de
overghebleven vaten inden huyse des Heerē/
ende inden huyse des Conincks Juda ende
tot Jerusalem/ oock niet nae Babel ghevoert
19 en worden. Want also seyt de Heere Se-
baoth/ vanden Colomnen/ ende vander Zee/
ende vanden ghestoelte/ ende vanden Vaten/
die noch overghebleven zijn in deser stadt/
20 De welcke NebucadNezars de Coninc te
Babel niet wech en nam/" doen hy Jechani- 4.Re
am den sone Joiakim/den Coninck Juda van
Jerusalem wech voerde na Babel/met alle de
21 Vorsten in Juda ende Jerusalem. Want al-
dus spreeckt de Heere Sebaoth/de Godt Jsra
els / vanden Vaten die noch overghebleven
zijn inden huyse des Heeren/ende inden huy-
se des Conincks Juda/ende te Jerusalem.
22 Sy ‖sullen nae Babel ghevoert worden en̄ 4.Re
aldaer blijven/ tot op den dach toe/ dat ickse
versoecke/seyt de Heere/*en̄ icse weder tot de 1.Es
ser plaetsen laet brengen.

Dat xxviij. Capittel.

1 EN de int selfde Jaer/int aenbeghin des Han
A Coninckrijcx Sedechie/des Coninck Ju valsc
da/inder vijfster maēt des vierdē Jaers pheet
sprack Hanania/de sone Assur/een Propheet dicht
van Gibeon tot my/indē huyse des Heeren/in vryh
der teghenwoordichept der Priesteren/en̄ des
2 gantschen volcx/en̄ seyde: Alsoo spreeckt de
Heere Sebaoth/de Godt Jsraels: Jck hebbe
dat iock des Coninck tot Babel/in stuckē ge-
3 broken. "En̄ eer twee Jaer om zijn/ wil ick Jere.
de vaten des huys des Heerē/de welcke Ne-
bucadNezar de coninc te Babel vā dese plaet
se wech genomen heeft/en̄ na Babel gevoert/
4 wederom op dese plaetse brengen: Daer en
boven Jechaniam den sone Joiakim/ den Co
ninc Juda/met alle de gevangenen wt Juda/
die na Babel gevoert zijn/wil ick oock weder
op dese plaetse brengen/seyt de Heere: Want
ick wil dat iock des Conincks tot Babel in
5 stuckē breken. Doen sprac de Propheet Jere
B mias totten Propheet Hanania/inder tegen-
woordichept der Priesteren/en̄ des gantschen Jerem
volcx/die indē huyse des Heeren stondē/‖ende seet dy
6 seyde: Amen/de Heere doe alsoo. De Heere Hana
bevestige dijn woort/ dat ghy gheprophetee rt waer
hebt/dat hy de vatē wt den huyse des Heerē ‖Mich
van

van Babel weder brenge/op dese plaetse met
7 alle de geuanghene. Maer hoort doch oock
dit woort/dat ick voor dijnen ooren spreke/ē
8 voor de ooren des gantschē volcr: De Pro
pheten die voor my ende dy geweest zijn van
outs herwaerts/die hebben tegen veel landē/
ende groote Conincrijckē geprophetéert/ van
Orloge/van ongeluck/ ende van Pestilentie.
9 Maer wanneer een Propheet van vrede
propheteert/ dien salmen kennen/ oft hem de
Heere waerachtelijck gesonden heeft/ *wan-
10 neer zijn woort veruult wort Doen nam de
C Propheet Hananias dat Joc vandē halse des
Propheets Jeremie/ende bract in stucken.
11 Ende Hananias sprack inder tegenwoor-
dicheyt des gantschē volcr: Aldus seyt de Hee
re: Effen also wil ick in tween breken dat Joc
Nebucad Nezars des Conincr tot Babel/eer
twee Jaer om comē vandē halse alder volckē.
12 Ende de Propheet Jeremia ghinck zijns
weechs. Maer des Heerē woort geschiede tot
Jeremiam/ nae dien dat de Propheet Hana-
nias dat iock vandē halse des Propheten Je
remie in tween ghebroken hadde / ē sprack:
13 Gaet henen/ē segt Hananie: Alsoo spreect
de Heere: Ghy hebt dat houten iock in stuc-
ken gebroken/ so maect nv een ijseren iock in
14 geens plaetse. Want also spreeckt de Heere
Sebaoth/de Godt Jsraels; Een ijseren Jock
heb ick allen desen volcken aenden hals ghe-
hanghen/daer si mede dienen sullen Nebucad
Nezar/den Coninck te Babel/ende si moeten
hem dienen/ want ick heb hem oock de wilde
15 Dieren gegeuen. Ende de Propheet Jere-
mias sprac totten Propheet Hanania: Hoort
doch Hanania/"de Heere en heeft v niet ge-
sonden/ē ghy hebt gemaect/dat dit volc hem
16 op luegenen verlaet. Daerom seyt de Heere
also: Siet/ic wil v vanden Aertbodem nemē/
van desen iare sult ghy steruē/want ghy hebt
se met dijner reden vanden Heere afgekeert.
17 Also‖sterf de Propheet Hanania inden sel
uen iare/inder seuenster maent.

Dat xxix. Capittel.

1 Dit zijn de woorden in den Brief / den
A welcken de Propheet Jeremias seyn-
de van Jerusalem/ tot den ouergeble-
uenen Outsten/die wech geuoert waren/ en-
de totten Priesteren ende Propheten/ē alle
den volcke/ dat Nebucad Nezar van Jerusa-
2 lem na Babel wech ghenoert hadde. (Nae
dien dat de Coninc Jechanias/ē de Conin-
ginne/metten Camerlingen ē den vorsten in
Juda ē Jerusalem metten Timmerlieden/ē
3 smeden te Jerusalem Wech waren) door E-
leasan den sone Saphan/ ende Gamaria/den
sone Hilkia (die Zedekias de Coninck Juda
sant na Babel tot Nebucad Nezar/ den Co-
4 ninc tot Babel) ende sprac: Aldus spreeckt
B de Heere Sebaoth /de Godt Jsraels tot allen
gheuanghen/die ick van Jerusalem hebbe la
5 ten wech voeren na Babel. ‖Timmert huy-
sen/daer ghy inne woonen muecht/plant ho-
uen/daer wt ghy de vruchten eten muecht.
6 ‖Neemt wyuen/ende wint sonen ende doch
teren. Neemt uwen sonen wijuen/ē geeft u-
wen dochteren mannen/dat si sonen ē doch-
teren crijghen. Vermeerdert v aldaer/ dat u-
7 wer nz weynich en si. Soect der stadt*beste/
derwaerts ic v hebbe laten wech voeren/‖en-
de biddet voor haer tot den Heere: Want alst
8 haer wel gaet/so gaetet v oock wel. Want
alsoo spreeckt de Heere Sebaoth/de God Js-
raels: En laet v de Propheten die by v zijn/
ende de Waersegghers niet bedrieghen/ ‖en-
de en hoort uwen droomen niet / die v droo-
9 men. Want sy propheteren v lueghenen in
mijnen Name/ Jck en hebse niet ghesonden/
10 spreect de Heere. *Wāt also spreect de Hee- 2.Pa.36.d.21
re: Wanneer tot Babel tseuentich iaer wt zijn Jere.25.b.12.
so wil ic v besoecken / ē wil mijn ghenadich Wāde verlos-
woort ouer v verwecken/dat ick v weder tot singe Juda na
11 deser plaetsen brenge. Want ick weet wel/ tseuētich iaer
C wat ick voor gedachten ouer v hebbe/spreect
de Heere/ Te weten/ghedachten des vredes/
ē niet des leets/dat ic v geue dat eynde/dat
12 welcke ghy verwachtet/ ‖Ē ghy sult my Deu. 4.e.29.
aenroepen/ē henen ghaen/ ē my bidden/ē Job.22.c.27.
13 ick wil v verhooren/ *Ghy sult my soecken *Mat. 7.a.7.
ē vinden. Want als ghy my van ghantscher Joan.7.d.34.
herten sult soecken/so wil ick my van v laten
14 vinden/spreect de Heere. Ē wil uwe ghe-
uanckenissen weynden / ē v vergaderen wt
allen volcken / ende van allen plaetsen/der-
waerts ic v verstooten hebbe seyt de Heere.
Ē ic wil v wederom tot deser plaetsen bren
gen/van daer ick v hebbe laten wech voeren.
15 Want ghy meynt dat v de Heere tot Babel
16 Prophetē verwect heeft. Want also spreect
de Heere vandē Coninc/die op Dauids stoe-
le sit/ē van alle dē volcke/ dat in deser stadt
woont/te weten/van uwen broederen / * die 4.Re.14.d.17
met v niet geuanckelijck wt getogen en zijn. Vander straf
17 Ja also spreect de Heere Sebaoth: Siet/ick fe der ouerge
wil dat sweert/ hongher/ē pestilentie onder bleuen Juda.
haer seynden/ ē ick wil met haer omghaen/
‖gelijck als met de quade vijgen/ daermen de Jere.24.a.3.
18 walginge af crijghet om te eten. Ē ick wil Ozee.9.b.10.
achter haer zijn/met den sweerde/honger/ē
pestilentie/ ‖Ende ick en wilse in gheen Co- Jere. 24.b.9.
ninckrijcke op Aerden laten blijuen/dat si tot
eenen vloeck ē wonder/tot eenen schimp ē
spot/onder alle volcken worden sullen / daer
19 ickse henen verstooten sal. Daerom dat sy
mijne woorden niet en hoorē/spreect de Hee-
re. ‖Jck die mijne knechten de Propheten*ge Jere.44.a.4.
stadelijck tot v gesonden hebbe: Maer ghy en *Vroech.
20 wout niet hooren/spreect de Heere. Maer
D alle ghy/ghy die geuanckelijck zijt wech ghe-
uoert/ die ick van Jerusalem na Babel hebbe
laten trecken/ Hoort dat woort des Heeren:
21 Aldus seyt de Heere Sebaoth/de Godt Js- Tegē de val-
raels/tegen Ahab/ den sone Kolaia/ē tegen sche prophetē
Sedekiam den sone Maseia/die v in mijnen
name valschelijc propheteren: Siet/ick wilse
geuen inde handen Nebucad Nezars des Co
nincr te Babel/die salse laten slaen voor uwē
22 oogen/ Datmen wt den seluen eenen vloec
maken sal onder alle geuangen wt Juda/die
tot Babel zijn/ē seggen: De Heere doe v ge
lijck als Sedekia ē Ahab/welcke de Coninc
23 te Babel op dat vyer braden liet. Om datse
in Jsrael een dwaesheyt bedreuen / ē deden
met ander [lieden] wijuen ouerspel/ ē pre-
dicten valschelick in mijnen name/dat ic haer
niet beuolen en hadde. Sulcr weet ick/ē be-
24 tuyge het/seyt de Heere. Ē tegen Semaia
van Nehalam suldy seggen: Aldus spreect de
25 Heere Sebaoth/de Godt Jsraels: Daerom
E dat ghy onder dijnen name brieuen gesonden
hebt/tot alle den volcke dat tot Jerusalem is
ende tot den Priester Sephaniam/den soone
Maseia/ende tot allen Priesters / ende ghe-
26 seyt: De Heere heeft v tot eenen Priester
geset/inde plaetse des ‖ Priesters Jehoiada/ 2.Pa.23.a.1.
op dat ghy Opsienders sout zijn in den huy-
se des Heeren/ouer alle ontsinnige ē Pro-
pheteerders/dat ghyse in den kercker ē stock
27 sout setten. Nv/ waerom en straft ghy dan
Jeremiam van Anathoth niet/die v prophe-
28 teert? Daerom dat hy tot ons na Babel ge
sonden heeft/ē laten segghen : Het sal noch
langhe dueren/ Timmert huysen/daer ghy in
woonen/ē plantet houen/dat ghy de vruch-
29 ten daer af eten muecht. Wāt Sephania de
Priester hadde den seluen Brief ghelesen/ē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

den Propheet Jeremiam laten tochoozen.
30 Daerom geschiede dat woort des Heerē tot
31 Jeremiam/eñ seyde: Seyndet henē tot allen
geuangenen/eñ laet haer seggē: Also spreeckt
de Heere/tegē Semaia vā Nehalam: *Daer
Jere.28. c.15. om dat v Semaia propheteert/ eñ dat ic hem
nochtans niet gesondē en hebbe/eñ maect dat
32 ghy op luegenē betrout/ Daerom spreect de
Heere also: Siet/ick wil Semaiam vā Neha
lam besoeckē/met sinen zade/dat niemant van
den sinē onder dit volc blijuen en sal/ ende en
sal dat goede niet sien/ dat ick mijnen volcke
doē wil/spreect de Heere: Wāt hy heeftse met
zijnder reden vanden Heere afgekeert.

Dat xxx. Capittel.

1 DIt is dat woort dat vandē Heere ge-
2 schiedde tot Jeremiā: Also spreect de
Jerem.36.a.2 A Heere de God Israels: "Schrijft v alle
Vander vlos woorden in eenen boecke/ die ic tot v spreke.
singe Israels 3 Want siet/dē tijt coēt/spreect de Heere/dat ic
eñ Juda. de geuanckenisse mijns volcx/ beyde Israel eñ
Juda wendē wille/spreect de Heere. Ende ick
wilse weder brengen in dat lant/dat ic haren
vooruaderē gegeuē hebbe/dat zijt besittē sullē.
4 Maer dit zijn de woorden/welcke de Heere
5 sprac van Israel eñ Juda. Want also spreect
de Heere: Wy hoorē een gerijsch des verschric
kens/daer is enckel vreese ende gheen vrede.
6 Maer verneemter doch na/eñ besiet/ oft oock
een manspersoon baren mach. Hoe gatet dan
toe dat ick alle mannen sie/haer handē op ha
re dgyen hebbē/gelijck wijuē in kints nooden/
Esaie.13.b.6. 7 ende alle aensichten soo bleeck zijn? ||Het is
Amos.5.c.18. B ymmers eenē grootē dach/eñ zijns gelijc en is
Joel.2.a.1. niet geweest/eñ het is eenen tijt des angst in
Seph.1.c.14. Jacob / nochtans sal hem daer wt ghehol-
8 pen worden. Maer het sal gheschieden/
op den seluen tijt/spreect de Heere Sebaoth/
dat ick dijn iock van dijnen halse ontstucken
breken wil/eñ dijne banden in tween schueren
dat hy den vreemden niet meer daer inne die-
9 nen en moet. Maer den Heere haren Gode/
Ezec.34.d.24 ende haren Coninck||Dauid/welcken ick hen
*Jer. 46.e.27 10 verwecken wil. *Daerom en vreest v niet/
mijn knecht Jacob spreect de Heere: Ende en
ontset v niet Israel. Want siet/ick wil v hel-
pen wt verre landen/eñ dijn saet wt den lan-
de haerder geuanckenissen/dat Jacob sal we-
der comen/in vrede leuen/eñ genoech hebben/
11 Eñ niemant en sal hem verschricken. Want
ick ben by v seyt de Heere/dat ick v helpe.
Amos. 9.b.8. ||Want ick wilt met alle Heydenen een eynde
Jer. 46.e.28. maken/daer ic v henen verstroyt hebbe. Maer
Jer. 10.d.24 met v en wil ickt geen eynde maken. Noch-
Esai. 27.b.8. tans wil ick v castijen/ met mate/op dat ghy
12 v niet ontschuldich en houdt. Want alsoo
C spreeckt de Heere: Dijn ghebreck is vertwij-
felt boos / ende dijne wonden en zijn niet te
13 heelen. Niemant en handelt dijne sake/dat
Oorsake der 14 hyse verbonde/v en can niemant helen. Alle
toornicheyt. uwe liefhebbers vergeten dijns/ ende en vra-
gen daer niet na. Jck hebbe v gheslagen/ recht
oft ick eenen vyant sloech/ met onbermherti-
ger castijdinghe/ om dijnre grooter misdaden/
15 ende om dijnre stercker sonden wille. Wat
roept ghy ouer uwe ghebreck/ ende ouer uwe
Jere. 13.d.22. groote smerten?* Jck heb v doch sulcx gedaen
om dijnre grooter misdaden/eñ om dijnre sterc
Jere.10.d.25. 16 ker sonden wille. ||Daerom alle de ghene/
Tegen de ver die v verslonden hebben/die sullen verslonden
destrueerders worden. Ende alle die v benaut hebben/die
Juda. sullen alle geuangen worden. Ende die v be-
rooft hebben/die sullē berooft worden. Eñ die
v gheplondert hebben/die sullen gheplondert
17 worden. Maer v wil ick weder gesont ma-
ken/eñ dijne wonden heelē/seyt de Heere: daer
omme datmen v noemt/ die verstootene/ende
Zion sy/na der welcker niemant en vraghet.

18 Also spreect de Heere: Siet/ick wil de ge-
uanckenisse der Hutten Jacobs wenden / eñ Wo[...]
zijner wooningen ontfermen/ Eñ de stadt sal blo[...]
weder op hare bergen getimmert worden/ eñ rae[...]
den Tempel sal staen als hy behoort te staē.
19 Eñ van daer sal wtgaen lof eñ vruechden
D ghesanck/ want ick wilse vermeerderen ende
niet verminderen/ Jck wilse heerlijck maken/
20 eñ niet cleynder maken. Hare soonen sullen
zijn gelijck te vooren/ eñ haer gemeynte voor
my gedijen. Want ick wil besoecken alle diese
21 plagen. "Eñ hare Vorst sal wt haer voort Mi[...]
comen/ eñ hare Heerscher van haer wtgaen.
Eñ hy sal tot my genaken. Want wie is die/
die also met williger herten tot my genaket?
22 seyt de Heere. Eñ ||ghy sult mijn volck zijn/ Jere[...]
23 eñ ick wil uwe God zijn. *Siet/daer sal een *Je[...]
weder des Heerē met gramschappē comē / eñ Da[...]
eē verschrickelyck onweder sal den godloosen hey[...]
24 op den coppe vallē. Want dē grammē toor- oue[...]
ne des Heeren en sal niet aflaten / tot dat hy loos[...]
doe eñ volbrenghe/ wat hy inden sinne heeft.
Ter laetster tijt sult ghy sulcx wel verstaen.

Dat xxxj. Capittel.

1 TEr seluer tijt/spreect de Heere/wil ic Wo[...]
A aller geslachten Israels God zijn/ en- verl[...]
de si sullen mijn volc zyn. Also spreect Jr[...]
2 de Heere: *Dat volck dat ouer ghebleuen *M[...]
is van den sweerde/ heeft ghenade gheuon-
den in der woestijnen / Israel trect henen tot
3 zijnder rusten. De Heere is my verschenen
van verren / Jck hebbe v oyt ende ghestade-
lijcken lief ghehadt/ daerom heb ick v tot my
ghetooghen wt enckel goedertierenheyt.
4 Wel aen/Jck wil v wederom bouwen/ dat
ghy gebout sult heeten / ghy Maget Israels/
Ghy sult noch vrolijck trommen/ eñ wt gaen
5 aen den dans. Ghy sult wederom wynber-
ghen planten aen de bergen Samarie / plan-
6 ten salmen/ende daer toe pijpen. Want den
tijt sal noch comē/dat de wachters op den ge
berchte Ephraim roepen sullen : Wel op/||eñ Esa[...]
laet ons henen op gaen na Sion/totten Hee Mic[...]
7 re onsen Godt. Want also spreect de Heere: Zac[...]
Roept ouer Jacob met vruechden/ ende iuy-
chet ouer dat hooft onder de Heydenē. Roept
luyde/Roemet/ende segget : Heere helpt dijn
8 volck/die ouergheblleuene in Israel. Siet/
B ick wilse wt den Noordtschen landen bren-
ghen / ende wilse vergaderen wt den eynden
der Aerden/ ||beyde blinden/lammen/beuruch Luc[...]
ten/ende die int kinderbedde ligghen / dat sy
met grooten hoopen weder herwaerts comen
9 sullen. Sy sullen weenende comen / ende
biddende/soo wil ickse leyden/ Jck wilse ley-
den aen de waterbeken/op de effene weghen/
op dat si haer niet en stooten. *Want ick ben Deu[...]
Israels Vader/ "Ende Ephraim is mijn eer- "Ge[...]
10 ste ghebooren sone. O ghy Heydenen/hoort
dat woort des Heeren/ ende vercondicht dat
verre inde Eylanden / ende segt: ||Die Israel Zac[...]
verstroyt heeft/die salt oock weder vergade-
ren/eñ sal haerder hoeden / ghelijck een Her-
11 der zijnder cudden. Want de Heere sal Ja-
cob verlossen/ende van der hant des machti-
12 gen ontrucken. Ende si sullen comen/ eñ op Dan[...]
de Hoochten tot Sion iuychen. Ende totten ning[...]
gauen des Heeren sullen si haer vergaderen/
te weten/tot coren/most/olye/ende ionge scha
pen ende ossen. Dat haer siele zijn sal/gelijck
eenen waterrijcken hof/Ende si en sullen niet
13 meer becommert zijn. Dan sullen de Jonck-
C frouwen vrolijck aen den dansse zijn / daer
toe de ionghe ghesellen / ende de ouden/deen
metten anderen. * Want ick wil haer trueren Joan[...]
in blijschap verkeeren / ende wilse troosten/
14 ende verblijden na hare bedructheyt. Ende
ick wil de herten der Priesteren vol vruechdē
maken/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

maken/*ende mijn volck sal mijnder gauen de
15 volheyt hebbē/spreect de Heere. Also spreect
deHeere: "Men hoort een clagelijcke stemme/
ende bitter weenē/ op der hoochte/Rachel be
weent hare kinderē/eñ en wil haer niet laten
troosten ouer hare kinderen/want het is met
16 hen wt. Maer de Heere spreect alsoo: Laet
dijn schreyen eñ weenen/ eñ laet achter de tra
nen dijnre oogē/want uwen arbeyt sal wel ge
loont worden/seyt de Heere. Sy sullen weder
17 comē wt den lande des viants. Eñ dyn na-
comelingen hebbē veel goets te verwachten/
spreect de Heere/ want dijn kinderē sullen we
18 der in hare palen comen. Ick hebbe wel ge-
hoort/ hoe dat Ephraim claghet. ‖Ghy hebt
my gecastijt/eñ ic ben oock gecastijt/ gelijc als
een ongetemt calf/*bekeert ghy my/so worde
ick bekeert. Want ghy Heere zijt mijn Godt.
19 Doen ick bekeert werde/dede ic boete. Wāt
D na dien ick cloeck gemaect ben/ so slae ick my
op de dye. Want ick ben te schanden gewor-
den/eñ stae beschaemt/want ic moet lydē den
20 spot mijnder iuecht. "En is Ephraim niet
mijn weerde soon/eñ mijn troetel kint? Want
ick gedencke noch wel daer aen/ wat ick hem
geseyt hebbe. Daerō breect my mijn herte tegē
hem/dat ic my mijnder ontfermē moet/spreect
21 de Heere. Richt v graftekenē op/set v truer
merckē/eñ richt dijn herte op de gebaende stra
te/daer ick op gewandelt hebbe. Keert weder
om/Maget Israels/keert weder/tot dese dijne
22 steden. Hoe lange wilt ghy doch herwaerts
eñ ginswaerts om gaen/ghy afgewekē doch-
ter? Want de Heere sal wat nieus indē lande
scheppen/de vrouwe sal den man omuangen.
23 Also spreect de Heere Sebaoth/de Godt Is-
raels: Men sal noch dit woort spreken inden
lande Juda/eñ in sine steden/als ick hare ge-
uanckenisse wenden sal: De Heere seghene v
ghy wooninge der gerechticheyt/ghy heylige
24 Berch. Ende daer sal Juda woonē met alle
zijn steden/eñ daer toe Ackerlieden/eñ die met
25 Cudden rontom trecken. Want ick wil de
moede sielen verquicken / ‖eñ de becommerde
26 sielen versadē. Daerom ben ick ontwaect/
E ende sach op/ende heb soo soete gheslapen.
27 Siet/ den tijt coemt/spreect de Heere/dat ic
dat huys Israels/ eñ dat huys Juda besaeyen
28 wil/beyde met menschē eñ met vee. *Eñ ge
lijck als ick ouer haer gewaect hebbe/ om wt
te roeyen/wt te rucken/af te breken/te verder
uen/eñ te plagen: Also wil ick ouer haer wac
ker zijn/om te bouwen/ende te plantē/seyt de
29 Heere. Ter seluer tijt en salmen niet meer
seggen: "De Vaders hebbē suere druyue getē/
eñ der kinderen tanden zijn stomp geworden.
30 Maer een yegelijc sal om zijnder misdaets
wille steruen/ eñ so wat mensche dat de suere
druyuē eet/dien sullē zijn tandē stomp wordē.
31 ‖Siet/den tijt coemt/ spreeckt de Heere/dat
ick metten huyse Israels/eñ metten huyse Ju
32 da een nieuwe verbont maken sal/ Niet ge
lijck dat verbont geweest is/dat ick met harē
vaderen maeckte/doen ickse byder hant nam/
dat ickse wt Egypten lant leydde. Welck ver-
bont si niet gehoudē en hebben/eñ ickse dwin
33 gen moeste/spreect de Heere. *Maer dit sal
dat verbont zijn/dat ick metten huyse Israels
maken wil na deser tijt/spreect de Heere. "Ic
F wil mijn Wet in haer herte gheuen/ eñ in ha-
ren sin schrijuen/‖ende si sullen mijn volc zijn/
34 soo wil ick haer Godt zijn. Ende niemant
en sal den anderen/ noch deen broeder den an
deren leeren/ ende segghen: Kent den Heere.
Maer si sullen my al te samen kennen/ beyde
cleyne ende groote/spreeckt de Heere.*Want
ick wil haer hare misdaet vergheuen / ende
haerder sonden nemmermeer ghedencken.

35 Also seyt de Heere/*die de Sonne dē dage/ Gene.1.b.16.
ende de Mane/eñ de Sterren/na haren loop/ Deut.4.c.19.
den nachte tot eenen lichte geeft. ‖Die de Zee Psa.136.a.8.
beweecht/ dat hare goluen bruysen / *Heere 4.Esd.6.e 45
36 Sebaoth is sinen Name. Wanneer sulcke ‖Esai.51.c.15
ordinantien af comen voor my/ spreeckt de *Esai.48.a.2
Heere/so sal oock dat zaet Israels op houden/
dattet voor my gheen volck meer en si eewe-
37 lijck. Alsoo seyt de Heere: Wanneermen den
Hemel bouen can ghemeten / ende den gront
der Aerden doorsoecken/ "soo wil ick ooc ver Rom.11. a.1.
werpen dat gantsche zaet Israels/om alle dat
38 si doen spreect de Heere. ‖Siet/dē tijt coemt 2.Esd.3.a.1.
seyt de Heere/dat de stadt des Heeren sal ge- Zach.14.b 10
timmert worden / vanden toorne Hananeel
39 aen/tot aen de hoeckpoorte toe. Ende dat
richtsnoer sal neffens de selue wijder wt gaen
totten heuuel Gareb toe/ ende het sal hem na
40 Gaath omme keeren. *Ende dat gantsche Jerem.19.b.6
dal der Lijcken/eñ der asschen/mettē geheelen
Acker/tot aen de beke Kidron/ totten hoecke
tot aen der Peerden poorte/ teghent Oosten/
sal den Heere heylich zijn/ dattet nemmermeer
verschuert noch af ghebroken en sal worden.

Dat xxxij. Capittel.

1 DIt is dat woort/ dat vanden Heere ge Jerusalē wort
A schiedde tot Jeremiam / inden tienden beleghert/ eñ
Jare Sedekie des Coninex Juda/welc Jeremias is
ke is dat achthiende Jaer Nebucad Nezars. gheuanghen.
2 (Doen beleyde dat Heyr des Coninex tot
Babel Jerusalem) Maer de Propheet Jere-
mias "lach geuangē indē voorhof der geuant- Jere.20.a.2.
kenissen/aenden huyse des Coninex Juda/
3 Daer hem Sedekias de Coninck Juda had
de laten besluyten/ende geseyt: Waerom pro-
pheteert ghy/ende segt: So spreeckt de Hee-
re/Siet/‖ick geue dese stadt inden handen des Jere.21.c.10.
Conincks te Babel/ende hy salse winnen. 38.a.3.
4 Eñ Sedekias de Coninck Juda en sal den Hoe Sedeki
Chaldeen niet ontcomen / Maer ick wil hem as mettē Co
den Coninck tot Babel inde handen gheuen/ ninc tot Ba-
dat hy mondelijcken met hem spreken/eñ hem bel soude spre
5 met sinen oogen sien sal. Eñ hy sal Sedekiā ken eñ na Ba
nae Babel voeren/daer sal hy oock blijuē/ tot bel ghevoert
dat ick hem versoecke/spreect de Heere. Want worden.
oft ghy al tegen de Chaldeen strijt/ so en salt
6 v doch niet wel gelucken. Ende Jeremias
B sprack: Dat woort des Heeren is tot my ge-
7 schiet/ende spreect: Siet/Hananeel de sone
Sallum/dijns Ooms/coemt tot v/eñ sal seg-
gen: Lieue/coopt ghy mijnen Acker tot Ana-
thoth/ *want ghy vander maechschappen we Leu.25.d.25.
ghen dat naeste recht daer toe hebt / dat ghy Nu.27. b.11.
8 hem coopē sult. Also quam Hananeel mijns Ruth.4.a.4.
Ooms soon tot my (gelijck de Heere gheseyt Jeremias coo
hadde) voor den hof des gheuanckenissen/ eñ pet van Ha-
sprack tot my: Lieue/coopt mijnen Acker tot naneel door
Anathoth/ die inden lande Ben Jamin leyt. Godts beuel
Want ghy hebt erfrecht daer toe/ eñ ghy zijt eenen acker
de naeste/lieue/coopt hem doch. Doē merckte tot eē bewijs
9 ick/dattet des Heeren woort was/ Eñ ick der verlossin-
cocht den Acker van Hananeel mijns Ooms ghe Israels.
soons tot Anathoth/ "ende ick woech hem dat "Mat.27.a.9
ghelt toe seuen Sikelen/ eñ tien siluerlingen.
10 Ende ick schreef eenē brief eñ besegeldenē/
eñ nam getuyghen daer toe/eñ ick woech dat
11 ghelt daer henen/op eender wage. Ende ick
nam den beseghelden coopbrief tot my/na dat
recht ende der gewoonheyt/ende een ‖copie. opē wtschrift
12 Eñ ick gaf den coopbrief den Baruch / den
sone Nerie/des soons Maasie/ inder teghen-
woordicheyt/ Hananeel mijns Ooms/ eñ der
getuygē die indē coopbrief geschreuē stonden/
eñ alder Jodē/die aendē houe des geuanckenis
13 sen woondē. Eñ ic beual Baruch voor harē
14 oogē/eñ sprac: Also seyt de Heere Sebaoth/
de God Israels: Neēt dese brieuē/dē besegeldē
coopbrief/met dese copie/eñ legtse in eē aerdē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

15 vat/op dat si lange dueren mogen. Want al
so spreect de Heere Zebaoth/de God Israels:
Noch salmen huysen/ackers/ eñ wijngaerden
16 coopen in desen lande. Eñ doen ick dē coop-
C brief Baruch den sone Nerie gegeuen hadde/
17 badt ick den Heere/eñ sprack: Och Heere/
Heere/*Siet/ghy hebt Hemel eñ Aerde ghe-
maect/door uwe groote cracht/eñ door uwen
wtgerectē arm/ "eñ daer en is geen dinc voor
18 v onmogelijc. Ghy‖die wel doet veel duysen
den/ eñ vergelt de misdaet der vaderen inden
boesem haerder kinderen na haer. Ghy groote
eñ stercke Godt/*Heere Zebaoth is uwē naē.
19 Groot van raden/eñ machtich van daden.
"Eñ uwe oogen staen open op alle de wegen
der menschen kinderen/ ‖alsoo dat ghy eenen
yeghelijcken gheeft/na sinen wandel/eñ na de
20 vrucht zijns wesens. Ghy die in Egypten
lande*teeckenen eñ wonderen gedaē hebt tot
op desen dach / beyde aen Israel eñ den men-
schen/eñ hebt v eenen naem ghemaect als hy
21 hedensdaechs is. Eñ hebt dijn volc Israels
wt Egypten lande geuoert/door teeckenen eñ
wonderen/eñ door een machtighe hant/ door
eenen wtghestrecten arm/eñ door groote ver-
22 uaernissen. Eñ hebt haer dit lant gegeuen/
dwelcke ghy harē voorvaderē geswoorē hadt/
dat ghijt haer geuē wout/een lant daer honich
23 ende melc in vloeyt. "Eñ doen si daer in qua
men/eñ dat besatē/en waren si uwer stemmen
niet gehoorsaem/noch en wandelden niet nae
uwe Wetten. Eñ alle dat ghy haer gheboden
hadt dat si doen souden/dat lieten si. Daerom
ghy haer ooc alle dit ongeluck liet gebueren.
24 Siet/dese stadt is beleyt/datse gewonnē/eñ
om des sweerts/hongers/eñ pestilentie wille/
inder Chaldeen handē/ die tegē haer strijden/
gegeuen worden moet. Ende gelijck ghy ghe-
25 sproken hebt/so gatet nv/dat siet ghy. Ende
ghy Heere Heere/spreeckt tot my: Coopt ghy
eenen Acker om gelt/ ende neemt ghetuyghen
daer toe / soo doch de stadt inden handen der
26 Chaldeen ghegeuen wort. Ende dat woort
D des Heeren geschiede tot Jeremiam/eñ sprac:
27 Siet / ‖ick de Heere ben een Godt alles
vleeschs/soude my yet onmoghelijck zijn?
28 Daerom so spreeckt de Heere also : *Siet/
Ick geue dese stadt inde handē der Chaldeen/
ende inde handen Nebucad Nezars des Co-
29 ninck tot Babel/eñ hy salse winnen. Eñ de
Chaldeen die tegen dese stadt strijden/die sul-
lense innemen/eñ metten vyere aensteken/en-
de verbranden/ tsamen metten huysen daer sy
op den daken den Baal gewierooct hebben/
eñ anderen goden Drancoffer geoffert hebben
30 op dat si my vertoornen souden. Want de
kinderen Israels/eñ de kinderen Juda hebben
van haerder ioechdē aen gedaen dat my qua-
lijcken behaecht/eñ de kinderē Israels hebben
my vertoornt/door de werckē haerder handen
31 seyt de Heere. Want van dier tijt af/ dat de-
se stadt ghetimmert is gheweest/ tot desen da
ghe toe/so heeft si my toornich ende gram ge
maect/ dat icse van mijnē aensicht moet wech
32 doē/ Om alle der boosheyt wille der kinderē
Israels/ende der kinderen Juda/die si gedaen
hebben//datse my vertoornden. Siet/hare Co
ningen/Vorstē/Priesteren/ eñ Propheten/eñ
33 die in Juda eñ Jerusalem woonē/ "Hebben
my den rugge/ende niet dat aensicht toe ghe-
keert/hoe wel icse gestadelijc leeren liet/maer
si en wouden niet hooren/ noch haer beteren.
34 ‖Daer en bouen hebben si hare grouwelen
in dat huys gheset/ dwelcke van my den na-
me heeft/op dat zijt souden veronreynighen/
35 Ende hebben de hoochten des Baals getim
mert inden dale BenHinnom/*op dat si hare
sonen ende dochteren dē Moloch verbernden.

Genesi.1.a.1.
Jere.10.b.12.
"Job.43.a.2.
Zach.8. a.6.
Sap.11.c.18.
Mat.19.d.26
Luce.1.c.33.
‖Exo.34.a.7.
*Esa.48. a.2
Jere.31.f.35.
"2.pa.16.b.9.
Job.28.c.25.
Psal.33.b.13.
Prou.15.a.3.
Eccli.23.d.27
2.Mac.9.a.5
‖Job.34. b.11
Psal.62.b.13
Jere.17.b.10.
Roma.2.a.6.
Apoc.2. d.23.
*Exod. 7. tot
opt 15. Cap.
"Judic.2.3.4.

Oorsake der
toornichept
Godts.

Num.16.c.22

Jerem.25.b.9
Vāder vwoe-
stinge Jerusa
lēs om haerd
grooter sonde
van outs her

Jere.2. d.24.
Zach.7. b.11.

4.Re.21.a.4.

*Leu.18.c.21
Deu.12.d.31.
4.Reg.16.a.3
Ezec.16, c,20

Waer af ick haer niet beuolen en hebbe/ ende
het en is my noyt inden sinne gecomen/dat si
sulcken grouwel doē souden/waer mede si Ju
36 da also tot sonden brachten. Eñ nv om dies
E wille/seyt de Heere de God Israels also/ van
deser stadt waer af ghy segt : Dat si sal van
honger/sweert/eñ pestilentie/inde handē des
37 Coninck te Babel gegeuē worden. *Siet/ick
wilse vergaderē wt allen landē/derwaerts ic-
se verstoote/door mijnē grootē toorne/verbol-
genthept eñ onbermhertichept. Eñ ic wilse we
derom tot deser plaetsen brengē/ dat si "seker
38 woonen sullen. Eñ si sullen mijn volck zijn/
39 so wil ic haer God zijn. *Eñ ic wil haer een-
derley herte eñ wesen geuen/dat si my vreesen
sullen haer leefdage/op dattet haer/ eñ haren
40 kinderē na haer wel ga. Eñ‖wil een eewich
verbont met haer makē/dat ic niet en wil af-
laten/haer wel te doen/eñ wil haer mijn vree
se int herte geuē/dat si vā mi niet en wijcken.
41 *Eñ het sal mijnē lust zijn / dat ick haer wel
doen mach. Eñ ick wilse in desen lande plan-
ten/getrouwelijckē/ van gantser hertē eñ van
42 gantser sielen. Want also spreect de Heere:
Gelijc als ic alle dit groot ongeluc hebbe latē
comē ouer dit volc/ also wil ick ooc alle tgoet
ouer haer latē comē/dat ic haer geseyt hebbe.
43 Eñ daer sullen noch ackers gecocht wordē/
in desen Lande daer ghy af segt / dattet selue
woest liggē sal/also ooc/datter noch menschen
noch beesten in blijuen en sullen/eñ dattet in-
de handen der Chaldeen geleuert sal worden.
44 Nochtans salmen daer om gelt Ackers coo
pen/eñ bebrieuē/besegelen/eñ betuygen inden
lande BenJamin/eñ rontom Jerusalem henen
eñ indē steden Juda/indē steden optē gebergh-
te/indē steden/indē Valleyen/ eñ inden steden
tegent Zuyden. Want ick wil haer geuancke-
nisse weynden/seyt de Heere.

Dat xxxiij. Capittel.

1 Ende des Heeren woort geschiedde tot
A Jeremiam ten anderen male/"doen hy
noch indē voorhof der geuanckenissen
2 besloten was/ende sprack: Also spreeckt de
Heere/die sulcks maect/doet/ende volbrengt/
3 Heere is sinen naem: Roept my/soo wil ick
v antwoorden/ ende wil v condt doen groote
ende machtige dingen/die ghy niet en weet.
4 Want also seyt de Heere de Godt Israels/
vandē huysen deser stadt/ ende vanden huyse
der Coninghen Juda. Welcke afgebrokē zijn/
5 om Bolwerc te maken ter were/ Ende van-
den genen die daer in gecomen zijn/ op dat si
tegen de Chaldeen strijden moghen/ dat si de
selue vullen moeten met doode Lichamen/ de
welcke ick in mijnen toorne ende gramschap-
pe verslaen wil. Want ick hebbe mijn aensicht
van deser stadt verborghen / om alle haerder
6 boosheden wille. Siet / ick wilse heelen/
ende ghesont maken / ende wil hen des ghe-
bets om vrede ende trouwe/ ontwijden.
7 Want ick wil de gheuanckenisse Juda/ en-
de de gheuanckenisse Israels weynden / ende
wilse timmeren ghelijck van aenbeghin.
8 ‖Ende wilse reynighen van alle hare mis-
B daet/daer sy mede teghen my ghesondicht heb
ben/ *ende wil haer alle misdaet vergheuen/
daer mede si teghen my gesondicht/ende ouer-
9 ghetreden hebben. Ende dat sal my eenen
vrolijcken Naem/ Roem/ende Prijs zijn on-
der alle Heydenen opter Aerden . Als si sul-
len hooren alle dat goet dat ick haer doe. Eñ
si sullen haer verwonderē/ende ontsetten/van
allen den goeden/ende van alle den vrede/die
10 ick hen gheuen wil. Alsoo spreect de Heere:
"Op dese plaetse / waer af ghy segt : Sy is
woest / aenghesien datter noch Lieden noch
Vee/inden steden Juda/ ende op de straten te
Jerusa-

Deut.
Vry s[...]
sorgh[...]
*Jere.
Ezec.
Esaie.
Ezec.
Deut.
Jerem.
Jere.2
Hoe [...]
rusalē
ontferm
de heel
Psa.13
Esa.43
*Col.2
Jerem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Jerusalem en blijft (die so verwoest zijn/dat=
ter noch Lieden/ noch Borghers / noch Vee
11 daer in en is) Salmen nochtans wederom
hoorē een geroep van vruechdē eñ genoechtē/
de stemme des Bruydegoms eñ der Bruyt/eñ
de stemme der ghener die daer seggen: Danckt
den Heere Sebaoth/dat hy soo ghenadich is/
ende doet altoos wel/ ende der gener die daer
Dranckoffer brenghen tot den huyse des Hee
ren.*Want ick wil des Lants ghevanckenis=
se weynden / ghelijck als van aenbeghinne/
12 spreeckt de Heere. Alsoo spreeckt de Heere
C Sebaoth: Op dese plaetse/die so woest is/dat
ter noch Lieden noch Vee daer in en zijn / eñ
in alle sine steden/"sullen nochtans wederom
Herders Hutkens zijn/ die de cudde weyden/
13 Beyde inden steden opten gheberchten/ende
inden steden inde Valleyen/ ende inden steden
tegent Zuyden/ inden lande BenJamin/ende
rontom Jerusalem/eñ inden steden Juda. Daer
sullen nochtans wederom de Cudden getelt/
14 wt ende in gaen/seyt de Heere. ‖Siet/de tijt
coemt/spreect de Heere/dat ick dat genadige
woort verwecken wil/dat ic dē huyse Israels
ende den huyse Juda ghesproken hebbe.
15 In den seluen dagen/ende ter seluer tijt wil
ick den *Dauid een vrucht der gerechticheyt
laten opgaen / ("Ende het sal een Coninck
zijn/ die wel regeren sal) ende sal dat Recht
ende gherechticheyt aenrichten op Aerden.
16 Ter seluer tijt sal Juda gheholpen worden/
‖eñ Jerusalē seker woonē. Eñ mē sal hem noe
men: De Heere/*die onse rechtueerdicheyt is.
17 Wāt also spreect de Heere: "Het en sal nem
mermeer faelgerē/ daer en sal een van Dauid
18 sitten opten stoel des huys Israels. ‖Des=
ghelijcken en salt nemmermeer faelgeren/daer
en sullen *Priesters ende Leuiten zijn voor
my/ die daer Brandtoffer doen/ ende Spijs=
D offer aensteken/ende offeren slaen eewelijck.
19 Eñ dat woort des Heeren geschiede tot Je
20 remiam/eñ seyde: Alsoo seyt de Heere: ‖Als
mijn verbont op houden sal met den dach eñ
den nacht/dattet geen dach eñ nacht en si tot
21 zijnder tijt/ Dan sal ooc mijn verbont ophou
den met mijnen knecht Dauid /dat hy geenen
sone en hebbe tot eenen Coninc op zijnen stoe
le/Eñ met den Leuiten * eñ Priesteren mijne
22 dienaers. ‖Gelijck alsmen dat heyr des He=
mels niet getellen/noch dat sant aen der Zee
niet gemeten en can/alsowil ic vermeerderen
dat saet Dauids mijns knechts/eñ de Leuitē
23 die my dienē. Eñ des Heeren woort geschie
24 de tot Jeremiam/eñ seyde: En hebt ghi niet
gesien wat dit volc spreect eñ seyt? De Heere
heeft doch ooc de twee geslachten verworpen
die hy vercoren hadde. Eñ lasteren mijn volc/
recht oft si mijn volc niet meer zijn en souden.
25 Alsoo spreeckt de Heere: Indien dat ic mijn
verbont niet en houde metten dach eñ nacht/
noch de ordinantie des hemels eñ der aerden/
26 So wil ick ooc dat saet Jacobs eñ Dauids
mijns knechts verwerpen / dat ick wt haren
sade niet en neme die daer heerschappen ouer
dat saet Abrahams/ Isaacs eñ Jacobs.*Want
ick wil hare geuanckenisse weynden/ende mi
haerder ontfermen.

Dat xxxiiij. Capittel.

1 Dit is dat woort/dat vanden Heere ge
A schiede tot Jeremiam/*doen Nebucad
Nezar de Coninck tot Babel met alle
zijnen Heyre/ eñ alle Conincrijcken opter aer
den die onder zijn gewelt waren/ eñ alle volc
ken tegen Jerusalem streden/eñ alle hare ste=
den/eñ sprac also: Alsoo spreeckt de Heere de
God Israels: Gaet henen ende segt Sedekia/
den Coninck Juda/ ende segt tot hem: Alsoo
seyt de Heere: ‖ Siet/ick wil dese stadt in de
handen des Coninex tot Babel gheuen/ende
2 hy salse met vyer verbernen. Ende ghy en Jeremias voorseyt Sedekia zijn straffe.
sult zijnder hant niet ontcomen/ maer ghegre
pen/ende in zijne handt ghegheuen worden/
also dat ghy hem met ooghen sien/ ende mon
delijck met hem spreken sult/ende nae Babel
3 comen. Daerom hoordt doch Sedekia/ghy
Coninck Juda / des Heeren woordt: Alsoo
seyt de Heere vā v: Ghy en sult doort sweert
4 niet steruen/ Maer in vrede sult ghy ster=
uen. Ende ghelijck alsmen uwe Vooruaders
de voorleden Coninghen die voor v geweest
zijn/‖verbernt heeft/ also salmen v oock ver= 1.Reg.31.c.12
bernen/ende v beclaghen / Ach Heere/want
5 ick hebt gesproken/seyt de Heere. Ende de
B Propheet Jeremias sprack alle dese woor=
den tot Sedekiam den Coninck Juda te Je=
6 rusalem. Doen dat heyr des Coninex tot
Babel nv street tegen Jerusalem / ende tegen
alle ouergheblenen steden Juda/te weten/te=
ghen Lachis ende Aseka. Want dese waren/
als de sterckste steden noch ouergeblenen van
7 den steden Juda. Dit is dat woordt / dat
vanden Heere gheschiede tot Jeremiam/nae
dien dat de Coninck Sedekias een verbondt
ghemaect hadde metten gantschen volcke tot
Jerusalem/ Een vry Jaer wt te roepen.
8 ‖Dat een yegelijck zijnen knecht/ eñ een ye= Exo.21.a.2.
gelijck zijn maecht/die Hebreen ende Hebre= Leui.25.f.39.
innen waren/ soude vry laten/dat gheen Jo=
de den anderen/vanden seluen/voor lijfeygen
9 en hielde. Doen hoorden hem alle vorsten/
ende alle tvolck / die sulcken verbont inghe=
gaen waren/dat een yegelijc zijnen knecht eñ
zijn dienstmaecht vryheyt soude gheuen/ende
haer niet meer en souden voor lijfeygen hou=
10 den/Ende lietense los. Maer daer na keer=
den si haer wederom/ eñ eyschten de knechten
ende maechden weder tot haer/ welcke si vry
ghelaten hadden/eñ dwongense dat si knech=
11 ten ende maechden zijn moesten. Doen ge=
C schiede des Heeren woort tot Jeremiam van
den Heere/eñ sprack : Also spreect de Heere/
de Godt Israels: Ick hebbe een verbondt ge=
maect met uwen voorvaderen/ doen ickse wt
Egypten landt / wt den diensthuyse leyde/eñ
12 sprack: ‖Wanneer dat seuen Jaer om zijn/ Deu.15.b.12.
soo sal een yeghelijck zijnen Broeder/ die een
Hebreeusche is/ ende die hem seluen hem ver
cocht/ende ses Jaer ghedient heeft / vry van
hem los laten. Maer uwe Vaders en hoor=
den my niet/ ende en neychden hare oorē niet
13 herwaerts. Also hebt ghy v heden bekeert/
ende gedaen dat my wel behaechde/Dat ghy
een vry Jaer liet wt roepen/ een yegelijck zij=
nen naesten. Ende ghy hebt dies een verbont
ghemaect voor my inden huyse/*dat nae mij= 3.Reg. 9.a.3.
14 nen Naem genoemt is. Maer ghy zijt om=
geslegen/ ende ghy ontheylicht mijnē Naem/
Ende een yegelijck eyscht zijnen knecht / ende
zijn dienstmaecht weder / de welcke ghy hadt
vry ghelaten/dat sy haers selfs eygen warē.
Eñ dwingtse nv weder/dat sy uwe knechten
15 eñ maechden zijn moeten. Daerom seyt de om datse des Heerē woort ouer traden/ wort haer vā God eē straffe voorseyt.
Heere also: Ghy en zijt my niet gehoorsaem/
also dat ghy een vry iaer wt riept/ een yege=
lijc zijnē broederē eñ zijnen naesten/siet/daerō
roepe ick v een vry iaer wt (seyt de Heere)
D totten sweerde/totter pestilentien/totten hon
ger/eñ ic en wil v in geen Conincrijck op aer
16 den laten blijuen. Eñ ick wil de lieden die
mijn verbont ouertreden / eñ de woorden des
verbondts/dat sy voor my ghemaect hebben/
niet en houden/also makē/gelijc als dat‖kaf/ Gene.15.b.10.
dat sy in twee stucken ghedeylt hebben / ende
tusschen de stucken henen gheghaen zijn/
17 Te weten / de Vorsten Juda / de Vorsten
Jerusalems/de Camerlinghen/de Priesters/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

ende dat geheele volc indē lande/die tusschen
18 de stucken des cafs dooz gegaen zijn. Ende
wilse geuen in haerder viandē hant/ ende der
Psal.79.a.2. gener/die haer na dat leuen staen.*Dat hare
Jerem.7.d.32 lichamen sullen den vogelen onder dē Hemel/
ende den dieren opter Aerdē/ tot eender spijse
19 wozden. Ende Sedekiam den Coninc Juda
ende sine Vozsten/wil ick geuen inde handen
haerder viandē/eñ der gener/ die haer na dat
leuē staen/ eñ den heyze des Coninex tot Ba-
Jere.37.a.4. 20 bel/"die nv van v afgetogen zijn. Want siet
ick wil haer beuelen/ seyt de Heere/ eñ wilse
weder vooz dese stadt brengē/ eñ sullen tegen
haer strijdē/eñ haer winnē/ eñ met vyere ver-
bernen. Eñ wil de stedē Juda verwoesten/dat
ter niemant meer woonen en sal.

Dat xxxv. Capittel.

1 A Dit is dat woozt dat vanden Heere ge
schiede tot Jeremiam/ter tijt Joiakims
des soons Josie/des Coninex Juda/eñ
4.Re.10.c.15 vandē Rechabitē die haers vaders gebot onderhielden
2 spzack: Gaet henen inder||Rechabiten huys
ende spzeect met haer/eñ brengtse in des Hee
ren huys/in een vanden Capellen/ eñ schenct
3 haer wijn. Doen nam ick Jesaniam den so-
ne Jeremia/des soons Habazinia/ met zijnen
broederen/eñ alle sine sonen/ eñ dat gantsche
4 huys der Rechabiten/ Ende brachtse in des
Heeren huys/inde Capelle der kinderen Ha-
nan/des soons Jegdalie/des mans Godts/de
welcke neffens der Vozsten Capelle is/bouen
de Capelle Masseia / des soons Sallum/ des
5 Poortwachters. Eñ ick settede dē kinderen
vandē huyse der Rechabitē/Bekerē vol wijns
vooz/eñ schalen/eude spzack tot haer: Drinct
6 wijn. Maer si antwoozden: Wy en drincken
gheenen wijn / Wandt onse Vader Jonadab/
de sone Rechab/heeft ons gheboden/ ende ge
seyt: Ghy ende uwe kinderen en sult nemmer-
Jerem.29.a.5 7 meer gheenen wijn drincken/ *Ende gheen
huys timmeren/geen saet saeyen/geenen wijn
berch planten / noch hebben. Maer ghy sult
in Hutten woonen/alle uwe leuen lanck/ op
dat ghy langhe leuet inden lande / daer ghy
8 inne wandelt. Also zijn wy ghehoorsaem de
B stemme ons vaders Jonadabs/des soons Re
chabs in alle dat hy ons geboden heeft. Also
dat wy gheenen wijn en drincken/ onse leuen
lanck/noch wy/ noch onse wijuen/noch sonen
9 noch dochteren. Eñ en timmeren ooc gheen
10 huysen daer wy in woonen/ Eñ en hebben
noch wijnbergen noch ackers/noch saet/maer
wy woonen in hutten/eñ hoozen eñ doen al-
le dinck/ gelijck onse Vader Jonadab ghebo-
11 dē heeft. Maer als Nebucad Nezar de Ba
byloonsche Coninck herwaerts op int Landt
tooch/doen spraken wy: Coēt/laet ons na Je
rusalē trecken/ vooz dat heyr der Caldeen/eñ
der Assyriers/eñ wy zijn also tot Jerusalē ge-
12 bleuen. Doen geschiede dat woozt des Hee
God vmaent doozt exēpel der Rehabitē tot boete / eñ claecht ouer de ongehoorsaemhz Juda
13 rē tot Jeremiam/eñ spzac: Also seyt de Hee-
re Sebaoth/de Godt Jsraels: Gaet henen/eñ
spzeect tot dien in Juda/ eñ tot den Borgers
tot Jerusalem: En wilt ghy v dan niet beterē
dat ghy mijne woozden hoozt/spzeect de Hee-
14 re. De woozden Jonadabs des soons Re-
chabs/die hy zijne kinderen gheboden heeft/
dat si geenē wijn en souden drinckē/ die woz-
den gehouden/ eñ si en drincken geenen wijn/
tot op desen dach/daerō dat si haers Vaders
gebodt hoozen. Eñ ick heb v gestadelijc laten
predikē/eñ nochtans en hoozt ghy my niet.
15 Desgelijcx so hebbe ic oock gestadelijc tot v
C gesonden alle mijn knechten de Prophetē/ eñ
Jere.18.a.11. Jonas.3.b.8. Ezec.18.e.30.
laten seggen: ||Bekeert v/een yegelijc van zij-
nen boosen wesen/eñ betert uwe wesen/eñ en
volcht geen andere Goden na/ om haer te die
nen: So sult ghy inden lande blijuen/twelcke
ick v/eñ uwen voozuaderen gegeuen hebbe.

*Maer ghy en wout uwe oozē niet herwaert Pzou.
16 neygen/noch my hoozen. So doch de kinde Esai.6
ren Jonadabs des Soons Rechabs haers va
ders gebodt ghehouden hebben/dat hy haer
gheboden heeft. Maer dit volck en hoozt my
17 niet. Daerom so spzeect de Heere/ de Godt
Sebaoth/eñ de God Jsraels: Siet/ick wil o-
uer Juda/eñ ouer alle borghers te Jerusalem
laten comen alle dat ongeluck/ dat ick teghen
haer ghespzoken hebbe/ Om dat ick tot haer
ghespzoken hebbe / ende si my niet en willen
hoozen: Jck heb geroepen/eñ si en willen my
18 niet antwoozden. Eñ totten huyse der Re-
chabiten spzack Jeremias: Also spzeect de Hee
re Sebaoth/de God Jsraels: Daerom dat ghi
den gebode ws vaders Jonadabs hebt ghe-
hoozt/eñ alle zijne geboden ghehouden/ eñ al
19 dat gedaen wat hy v geboden heeft/ Daer-
om spzeeckt de Heere Sebaoth / de Godt Js-
raels also: ||Het en sal Jonadab den sone Re Jere.33
chabs nemmermeer faelgeren/ oft daer en sal
yemant vanden zijnen alle tijt vooz my staen.

Dat xxxvj. Capittel.

1 A In den vierdē Jare Joiakims des soons
Josie des Coninex Juda / gheschiede dit
woozt tot Jeremiam van den Heere/eñ
2 spzack: *Neemt eenen boec/eñ schzijft daer Jere.36
in alle de woozden / die ick tot v ghespzoken
hebbe/ouer Jsrael/ouer Juda/eñ alle volckē/
van die tijt aen/dat ick tot v gespzokē hebbe/
Te weten/vander tijt Josia aen/ tot op desen
3 dach toe. Oft by auontueren dat huys Ju-
da/wanneer si hoozē alle dat ongeluc/dat ick
haer dencke te doen / ||haer bekeeren wouden
een yegelijc van zijnen bosen wesen/op dat ic
haer hare misdaet eñ sondē vergeuē mochte.
4 Doen riep Jeremias Baruch den sone Ne ||Jere.
rie/"De selue Baruch schzeef in een Boec wt "Jere.
den monde Jeremie alle de woozdē des Hee-
5 ren/die hy tot hem gespzoken hadde. Ende
Jeremias geboot Baruch/eñ spzack: Jck ben
gheuangen/dat ick in des Heeren huys niet
6 gaen en mach/ Maer ghaet ghy henen daer
in/eñ leest dit boeck/waer in ghy des Heeren
woozden wt mijnen monde ghescheuen hebt/
vooz dat volck inden huyse des Heerē/op ee-
nē vasteldach/ eñ sultse ooc lesen vooz de oo-
ren des gheheelen Juda/ die wt haren steden
7 in comen: Oft si misschien haer met gebedē
vaoz den Heere verootmoedigen wouden/eñ
haer bekeeren/ een yegelijck van zijnen bosen
wesen. Want den toozne ende gramschap is
groot/waer af de Heere tegen dit volck ghe-
8 spzoken heeft. Ende Baruch de sone Nerie Baruch
B dede alle wat hem de Propheet Jeremias be
uolen hadde / dat hy de woozden des Heeren
wt den boecke las/ inden huyse des Heeren.
9 Maer het gebuerde inden vijfsten iare Jo-
iakims des soons Josie / des Coninex Juda/
inder neghender maent / *datmen een vasten Jone.3
vercondichde vooz den Heere alle den volcke
tot Jerusalem/ eñ alle den volcke dat wt den
10 steden Juda tot Jerusalem comet. ||Ende Baruc.
Baruch las wt den Boecke de woozden Je-
remie inden huyse des Heeren/in der Capel-
len Gemarie des soons Saphan des Cancel
liers/inden opperssten voozhof"vooz de nieu- Jere.26.
we poozte aent huys des Heeren / vooz alle
11 den volcke. Als nv Michaia de soone Ge-
marie des Soons Saphan alle de redenen
des Heeren wt den boecke ghehoozdt hadde/
12 So ginck hi henen af in des Coninex huys
inde Cancelrie. Eñ siet/ aldaer saten alle de
Vozsten/Elisama de Cancellier / Delaia de
sone Semaia/Elnathan de sone Achboz/Ge-
maria de sone Saphan/ eñ Sedekias de sone
13 Hananie/met alle de Vozsten. Eñ Micha-
ia vercondichde haer alle de redenen die hy
ghe-

gehoort hadde/ Doen Baruch las wt dẽ boec
14 ke voor de ooren des volcx. Doen seynden
alle de Vorsten/ Judi den sone Nathanie des
soons Selemie/des soons Chusi na Baruch/
Eñ deden hem seggen: Neemt dat boec/daer
ghy voor den volcke wt gelesen hebt met v/
eñ coemt herwaerts. Ende Baruch de soone
Nerie nam dat Boeck met hem/ eñ quam tot
15 haer. Eñ sy spraken tot hem: Sit neder/eñ
C leestet dat wijt hooren. Eñ Baruch last haer
16 voor haren ooren. Eñ doen si alle de woor=
den hoorden/so waren sy verslagen / deen te=
gen den anderen / Eñ si spraken tot Baruch:
Wy willen alle dese redenen den Coninck te
17 kennen gheuen. Eñ si vraechden den Ba=
ruch : Segt ons/ hoe hebt ghy doch alle dese
18 redenen wt zijnen monde gheschreuen? Ba=
ruch sprack tot haer: Hy las my alle dese re=
denen toe wt zijnen monde/Ende ick schreef=
19 se met inckt in den boecke. Doen seyden de
Vorsten tot Baruch: Gaet henen/eñ bercht v
met Jeremia/dat niemant en weet/ waer dat
20 ghy zijt. Eñ si gingen henen totten Coninc
inden voorhof/ eñ lieten dat boeck blyuen in
der cameren Elisame des Cancelliers/ Ende
seyden voor den Coninck alle dese redenen.
21 Doen seynde de Coninck den Judi henen/
om dat boeck te halen/ Die selue namt wter
Cameren Elisame des Cancelliers. Ende Ju
di last voor den Coninc eñ alle den Vorsten/
22 die byden Coninck stonden. Eñ de Coninc
sadt int winterhuys / inder negender maent/
23 voor den schoorsten. Als nv Judi drie oft
vyer bladeren gelesen hadde/so sneedt hijt in
stucken met eenen schrijfmesse/ ‖eñ werpt int
vyer/dat voor den schoorsteen was / tot dat
24 dat boeck geheel verbernde inden vyere. Eñ
niemant en "verslocch hem/noch en verschuer
de zijne cleederen/noch de Coninck/ noch zijn
knechten/die nochtans alle dese redenen ge=
25 hoort hadden. Hoe wel nochtans Elnathã/
Delaia/eñ Gamaria den Coninck baden/dat
hijt Boeck doch niet en woude verbernen/
26 Maer hy en hoorde haer niet. Daer toe so
geboot de Coninc Jerahmeel / den sone Ha=
melech/eñ Sereia den soone Asriel/eñ Sela=
mia den sone Abdeel/dat si souden Baruch dẽ
schrijuer/ eñ Jeremiam den Propheet grijpẽ.
27 Maer de Heere hadse verborgen. Doen ge
D schiede dat woort des Heeren tot Jeremiam/
na dien dat de Coninc dat boeck/eñ de rede=
ne(die Baruch hadde geschreuẽ wt den mon=
28 de Jeremie)verbrant hadde/eñ sprack: Neẽt
v wederom een ander boec/ eñ schrijft alle de
se voorserde woorden daer inne/die indẽ eer=
sten boeck stonden/dwelcke Joiakim de Co=
29 ninck Juda verbrant heeft. Eñ segt van Jo=
iakim den Coninc Juda: Also spreect de Hee
re : Ghy hebt dit boeck verbrant/ eñ gheseyt:
Waerom hebt ghy daer in geschreuen/ dat de
Coninck van Babel sal comen/eñ dit Landt
verderuen/eñ makent also/datter noch lieden
30 noch vee meer in zijn en sullen? Daerom
spreeckt de Heere van Joiakim den Coninck
Juda : ‖ Daer en sal niemant van den zijnen
op den stoel Dauids sittẽ/*Eñ zijn Lichaem
sal wech ghewORpen/des daechs inder hitte/
31 eñ des nachts inden vorste liggen. Ende ick
wil hem ende zijn saet/ eñ zijne knechten be=
soecken/ om haerder misdaets wille. Eñ ick
wil ouer haer eñ ouer de Borghers te Jeru=
salem/eñ ouer die in Juda laten comen / alle
dat ongeluck/ dat ick haer gesproken hebbe/
32 eñ si doch niet en hooren. Doen nam Jere=
mias een ander boeck / eñ ghaft Baruch den
sone Nerie den Schrijuer. *Die schreef daer
in wten monde Jeremie/alle de redenen / die
in dat boeck stonden/ dat Joiakim de Coninc
Juda hadde met vyer laten verbernen. Ende
tot den selfden werden der redenen noch veel
meer/dan der andere waren.

Dat xxxvij. Capittel.

1 Ende Sedekias de sone Josie wert‖Co 4.Re.24.d 17
A ninc in de plaetse Jechanie des soons Sedekias
Joiakim. Want Nebucad Nezar de seynt tot Je=
Babylonische Coninc maecte hem Coninc in remiam om
2 den lande Juda/ Maer hy eñ zijne knechten voor hẽ te bid
eñ dat volc inden lande en waren niet gehoor den. Pharao
saem den woorde des Heeren/die hy door dẽ trect tegen de
3 Propheet Jeremiam sprack. "Dies niet te Chaldeen.
min/so seynde de Coninck Sedekias/ Juchal "Jer. 42.a.2.
den sone Selemia/eñ Sephania dẽ sone Ma
seia/den Priester totten Propheet Jeremia/
eñ dede hem seggen: Bidt doch den Heere on
4 sen God voor ons. Want Jeremias ghinck
nv onder den volcke wt eñ in/eñ niemant en
leyde hem inde gheuanckenisse. * Doen was Ezec.17.b.12.
dat heyr Pharaos wt Egypten getogen/ Eñ De Chaldeẽ
de Chaldeen/die voor Jerusalem gelegen had trecken van
den/doen si sulcken geruchte gehoort hadden Jerusalem.
5 ‖waren van Jerusalem af getogen. Eñ dat ‖Jer.34.d.19.
woort des Heeren geschiede tottẽ Propheet
6 Jeremiam/ eñ seyde: Alsoo spreect de Heere De Here ver
B de God Jsraels: Segt den Coninck Juda al= condicht dat
so/die v tot my gesonden heeft/om my te vra Pharao haer
gen: Siet/dat heyr Pharao/dat om v te hel= niet helpẽ en
pen wt is getogen/dat sal wederom na huys soude/ eñ dat
7 in Egypten trecken. Eñ de Chaldeen sullen de Chaldeen
wederom comen/eñ dese stadt bestrijden/ ende weder comen
8 winnen/eñ metten vyere verbernen. Daer= souden.
om spreect de Heere also : En bedriecht uwe
siele niet/alsoo dat ghy denct : De Chaldeen
sullen van ons af trecken. Sy en sullen niet
9 af trecken. Eñ oft ghy al dat gantsche heyr
der Chaldeen sloecht/die tegen v strijden/ Eñ
datter sommige gewonde ouer bleuen/so sul=
si nochtans een yeghelijck in zijnder Tenten
haer op maken / eñ dese Stadt metten vyere
10 verbernen. Als nv der Chaldeen heyr van
Jerusalem was afghetogen / om Pharaonis
11 heyrs wille/ So ginck Jeremias wt Jeru=
salem/eñ woude int Landt BenJamin gaen/
om ackeren te beschicken onder den volcke.
12 Als hy nv onder der poorten der BenJamĩ
C ten quam/daer was gestelt een poortwachter
gheheeten Jeria/de sone Selemia/ des soons
"Hanania.*Die selue greep dẽ Propheet Je Jere.28.b.5.
remiam/eñ sprac: Ghy wilt totten Chaldeen *Jere. 20.a.2
13 vallẽ. Jeremias seyde: Dat en is niet waer/ Jeremias
Jck en wil totten Caldeen niet vallen. Maer wort totten
Jeria en woude hem niet hooren/maer greep Vorsten ghe=
14 Jeremiam/eñ bracht hẽ totten Vorsten. Eñ bracht eñ ge=
de Vorsten werden toornich op Jeremiam/eñ uangen.
sy deden hem slaen/eñ worpen hem in de ge=
uanckenisse in den huyse Jonathan des schrij
uers. Eñ si stelden den seluen tot eenen stock=
15 meester. *Also ginck Jeremias inden cuyl eñ Jere.38.a.6.
16 kercker/eñ lach aldaer eenẽ langen tijt. ‖Eñ ‖Jere.38.c.14
Sedekias de Coninc sant henen/eñ liet hem Sedekias
halen/ Eñ vraechde hem heymelijck in zijnen vraget Jere=
huyse/eñ sprack: Jsser oock eenich woort van miã heymelis
den Heere voorhanden? Jeremias sprack: Ja/
want ghy sult den Coninck tot Babel in den
17 handen ghegeuen worden. Ende Jeremias
D sprack totten Coninck Sedekiam : Wat heb
ick teghen v/teghen uwe knechten / eñ tegen
dit volck gesondicht/dat sy my in den kercker
18 geworpen hebben? "Waer zijn nv uwe Pro Jere.28.29.
pheten/die v propheteerden eñ seydẽ: De Ba
bylonische Coninck en sal niet ouer v / noch
19 ouer dit lant comen? Eñ nv mijn heer Co=
ninc/hoort my/eñ laet mijn bede voor v gel= Sedekia laet
den / Eñ en laet my niet weder in Jonathas Jeremiã halẽ
des schrijuers huys brengẽ/ op dat ick aldaer eñ voet hem
20 niet en sterue. Doen beual de Coninc Se= met spijse.
dekias/datmen Jeremiam in den voorhof der

gheuanckenissen bewaren soude. Ende dede
hem alle dage een leefbroodt gheuen wt des
backers strate / tot dat alle dat broodt in der
stadt op was/ Also bleef Jeremias in dē voor
hof der gheuanckenissen.

Dat xxxviij. Capittel.

Jeremias voorseyt de verwoestheyt Jerusalems.

1 A Maer Saphatia de sone Mathan/ende
Gedalia de soone Pashur / Juchal de
sone Selemia/eñ Pashur de sone Mal
chie/hoorden de redenen/die Jeremias tot al
2 den volcke sprack/eñ seyde: Also spreect de
Jere.21.b.9.
Heere: *Soo wie in deser stadt blijft / die sal
door tsweert/honger/ende pestilentie steruen·
moeten. Maer soo wie wt gaet totten Chal-
deen/die sal leuende blijuen/eñ die sal zijn le-
3 uen als een buete daer af brenghen. Want
Jere.32.a.3. Die Vorsten staē Jeremiā na zijn leuen
also spreect de Heere: ||Dese stadt sal ouerge-
leuert worden den heyre des Coninex tot Ba
4 bel/eñ die sullense gewinnen. Doen spra-
ken de Vorsten totten Coninc: Laet doch de-
sen man doodē/Want in deser manierē weyn-
det hy de selue Crijchslieden af/die noch ouer
gebleuen zijn in deser stadt. Desghelijcx oock
dat gantsche volck / aenghesien dat hy sulcke
woorden tot haer seyt/wāt dese man en soect
niet/wat desen volcke totten vrede/maer wat
5 tot ongeluc dient. De Coninck Sedekias
sprack: Siet/hy is in uwen handen/want de
Jere.20.a.2. Jeremias wort inden moddercuyl gelaten/ende EbedMelech verlost hem.
6 Coninc en can niet tegen v. "Doen namen
sy Jeremiam/ende worpen hem in den Cuyl
Malchie / des soons Hamelech / die aen den
voorhof der geuanckenissen was. Eñ si lieten
hem met zeelen af in den Cuyl/daer geen wa
ter/maer modder in was/ Eñ Jeremias sonck
7 inden modder. Maer als EbedMelech de
B Moor een Camerlinck in des Coninex huys
hoorde/datmen Jeremiam hadde inden Cuyl
geworpen. Eñ de Coninc sat doen effen inder
8 poorten BenJamin. Doen ginc EbedMe-
lech wt des Coninex huys/eñ sprac mettē Co
9 ninc/eñ seyde: Mijn heer Coninc/ Die man
nen handelē qualijc mettē Propheet Jeremia
dat sy hem hebbē indē Cuyl geworpē/daer hy
van hongher steruen moet. Want daer en is
10 geen broot meer inder stadt. Doen beual de
Coninck/ EbedMelech den Moor/eñ sprack:
Hist.van den Draeck.21.
*Neemt dertich mannē van desen met v / eñ
treet dē Propheet Jeremiam wt dē Cuyl/eer
11 hy sterue. Eñ EbedMelech nam de mannen
met hem/eñ ginc in des Coninex huys/ onder
de schatcamer/eñ nam aldaer verschuerde/ eñ
Sletteren.
versleten oude||vodden/ Eñ lietse aen een zeel
12 af/tot Jeremiam inden Cuyl. Eñ EbedMe
lech de Moor sprack tot Jeremiam: Legt dese
verschuerde eñ versleten oude vodden onder
uwe armen om dat zeel/ Ende Jeremias dede
13 also. Eñ sy toghen Jeremiam opwaerts wt
den Cuyle by de stricken. Eñ Jeremias bleef
also inden voorhof der gheuanckenissen.
Jere. 36.c.16.
14 "Eñ de Coninc Sedekias sant henen/ende
C liet den Propheet Jeremiam tot hem halen/
Sedekia vraget Jeremiam na des Heeren woort.
onder den derden inganck aen den huyse des
Heeren. Eñ de Coninck sprac tot Jeremiam:
Jck wil v wat vraghen / Lieue/en verbercht
15 doch voor my niet. Jeremias sprac tot Se-
dekiā: Segge ic v wat/so doot ghy my doch.
Eñ geue ick v eenen raet/so en hoort ghy my
Jeremias vercōdicht dē Coninc so si haer dē Coninc tot Babel ouergauē so soudē si leuendich blijuē/anders souden si verwoest wordē.
16 niet. Doē swoer de Coninc Sedekias Je-
remie heymelijck/eñ sprac: So warachtelijck
als de Heere leeft/die ons dese siele gemaect
heeft/soo en wil ick v niet dooden/noch den
mannen inden handen geuen/ die v na uwen
17 leuen staen. Eñ Jeremias sprack tot Sede-
kiam: ||Also spreect de Heere de Godt Seba-
oth/de God Jsraels: Jst sake dat ghy wtgaet
totten Vorsten des Coninex tot Babel / Soo
sult ghy leuendich blijuen / Eñ dese stadt en
||Jere.27.b.12
sal niet verbrandt worden/ Maer ghy ende v
18 huysgesin sullen bleuen behouden. Maer in
diē dat ghy niet wt en gaet tottē Vorsten des
Babylonischen Coninex/so sal dese stadt den
Chaldeen in den handen worden gegeuen/eñ
sy sullense metten vyere verbranden/ Eñ ghy
en sult oock haren handen niet ontcomen.
19 De Coninc Sedekias sprac tot Jeremiam:
Maer ick sorge / dat ick den Joden/die totten
Chaldeen geuallen zijn/ mocht ouer geleuert
20 worden / dat sy my bespotten. Jeremias
sprack: Men sal v niet ouer leueren/Lieue/
weest doch der stemmen des Heeren gehoor-
saem/die ic v segge/so salt v wel gaen/eñ ghy
21 sult leuendich blijuen. Maer ist dat ghy niet
wt en gaet/soo is dit dat woordt / dat my de
22 Heere geopenbaert heeft: Siet/alle de wij-
D uen die daer noch voorhanden zijn inden huy
se des Coninex Juda / die sullen van hier wt
moeten tottē Vorstē des Coninex tot Babel.
Die selue sullen dan segghen: Ach uwe troos
ters hebben v becout eñ verleyt/eñ indē mod
der geleyt/ ende nv laten sy v daer in steken.
23 Also sullen dan alle uwe wijuen eñ kinderē
hier wt moeten totten Chaldeen/Eñ ghy sel
ue en sult haren handen niet ontgaen/ Maer
ghy sult vanden Coninc tot Babel gegrepen:
*Eñ dese stadt sal metten vyere verbrant wor
24 den. Eñ Sedekias sprac tot Jeremiā : Siet
toe/dat dese redene niemant en verneme/soo
25 en sult ghy niet steruen. Eñ oftet de Vorstē
vernamen/dat ick met v gesproken heb/ ende
quamen tot v/eñ seyden : Segt op/ wat hebt
ghy metten Coninc gesproken? En verlaetet
ons niet/ So en willen wy v niet dooden/ Eñ
26 wat heeft de Coninck met v gesproken? So
segt: Jck hebbe den Coninck gebeden/dat hy
my niet en soude wederom laten brenghen in
den huyse Jonathans/want ick mocht aldaer
27 steruen. Doen quamen alle de Vorsten tot
Jeremiam/eñ vraechden hem. Ende hi seyde/
ghelijck als hem de Coninck beuolen hadde.
Doen lieten sy van hem af / de wyle sy niet
28 van hem vernemen en conden. Ende ||Jere-
mias bleef in den voorhof der gheuanckenis-
sen/totten daghe toe/ dat Jerusalem gewon-
nen wert.

Dat xxxix. Capittel.

1 A Ende het geschiede dat Jerusalem ge-
wonnen wert. "Want inden negenden
Jare Sedekie des Coninex Juda in-
der thiender maent quam NebucadNezar de
Babylonische Coninck eñ alle zijn heyr voor
2 Jerusalem/eñ belegerde de selue. Eñ inden
elfsten Jare Sedekie indē negensten dage der
3 vierder maent/brackmen inder stadt. Eñ al
le de Vorsten des Coninex tot Babel toghen
daer in / eñ hieldē onder de middelste poorte,
Te weten/ NergalSarEzar/Sanger Nebo/
Sarsechim de ouerste Camerlinck/ Nergal-
SarEzar de Hofmeester/eñ alle dander Vor
4 sten des Coninex te Babel. *Alsse nv Sede-
kias de Coninc Juda sach/met zijne Crechslie
den/so vloden si by nacht ter stadt wt/by des
Coninex hof door de poorte tusschē twee mue
5 ren ende togen door tvelt wech. Maer dat
Chaldeesche heyr iaechde hē na/eñ grepē Se
dekiam indē velde/by Jericho / eñ vingen hē/
B Eñ brachten hē tot NebucadNezar den Ba-
bilonischē Coninc na Riblath/die indē lande
Hemath leyt/die sprack een oordeel ouer hē.
6 Eñ de Coninc tot Babel liet de kinderē Se
dekie dooden voor zijnen oogen tot Riblath/
7 Eñ doodde alle de Vorstē Juda. Maer Se-
dekia liet hy de oogen wt steecken/eñ hē met
ketenen bindē/ dat hy hem na Babel voerde.
8 ||Eñ de Chaldeē verbranden beyde des Co
ninex huys/eñ der borgers huysen/ eñ braken
9 in stucken de muerē tot Jerusalē, Eñ so wat
noch

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

noch vanden volcke inder stadt was / eñ wat
sus tot hem geuallen was/die voerde Nebu=
sarAdan de hofmeester al te samen geuangen
10 na Babel. Maer van dat ghemeyn slecht
volc/dat niet en hadde/ liet tot dier tijt Nebu
sarAdan de hooftman /sommige inden Lande
Juda/eñ gaf haer wijnberghen eñ Dorpkens
11 in. Maer NebucadNesar de Coninck te
C Babel / had NebusarAdan den hooftman be
12 uolē van "Jeremia/eñ geseyt: Neemt hē/eñ
laet hem v beuolen zijn/eñ en doet hem geen
leet. Maer ghelijc als hijt van v begheert soo
13 maket met hem. Doen seynde NebusarA=
dan de hooftman/Ende NebusaSban de o=
uerste Camerlinc / NergalSarEzar de hoof=
meester/ende alle de Vorsten des Coninc tot
14 Babel henen / Eñ lieten Jeremiam halen/
wt den voorhof der gheuanckenissen . Ende
beualen hem Gedalia/den sone Ahikam/ des
soons Saphan / dat hi hem wt in zijn huys
soude brenghen/ende hy byden volcke soude
15 blijuen. Dat woort des Heeren was oock
gheschiet tot Jeremiam/doen hy noch inden
voorhof des geuanckenissen geuangen lach/
16 ende hadde gesproken. Gaet henen / en=
de segt EbedMelech den Moor/Also spreeckt
de Heere Sebaoth / de Godt Jsraels : Siet
Jck wil mijn woort laten comen / ouer dese
Stadt/tot een ongeluck ende tot geenē goede
17 Ende ghy sultet sien ter seluer tijt . Maer
v wil ick verlossen ter seluer tijt/spreect de
Heere ende ghy en sult dien Lieden niet te
deele worden /voor den welcken ghy v ver=
18 uaert. Want ick wil v daer af helpen/also
dat ghy door tsweert niet vallē en sult.‖Mer
ghy sult dijn leuen ghelijck een buete daer af
brengen . Daerom dat ghy my betrout hebt/
spreect de Heere.

Dat xl. Capittel.

1 DJt is dat woort dat vanden Heere ge
A schiede tot Jeremiam/"doen hē Nebu
sarAdan de hooftman los liet/tot*Ra
ma. Want hy was ooc met ketenen ghebon=
dē/onder alle den ghenen die tot Jerusalem
eñ in Juda geuangē waren/datmense na Ba
2 bel wech voeren soude. Doen nv de hooft=
mā Jeremiam tot hē hadde laten halen/sprac
hy tot hem : De Heere dijn Godt heeft dit
3 ongheluck ouer dese plactse gesproken/ Eñ
hy heuet oock laten comen/eñ ghedaen / ghe=
lijc hy geseyt heeft. Wāt ghy liedē hebt geson
dicht tegē den Heere/ Eñ zijnder stemmē niet
4 gehoort / daerom is v sulcx gheschiet. Nv
siet/ ick hebbe v heden los gemaect vandē ke
tenen daer uwe handen mede gebonden wa=
ren. Jst sake dattet v belieft met mi na Babel
te trecken / so coemt / ghy sult my beuolen
zijn. Eñ en behaget v niet met my na Babel
te trecken/So latet staē.‖Siet/daer hebt ghy
dat gantsche lant voor v/soo waer dattet v
goet dunct / ende v belieft/daer treckt henen
5 Want wijder henen wt en salder geen we=
derkeeren zijn. Daerom so muecht ghy weder
keeren tot * Gedalia den sone Ahikam/des
soons Saphan / den welcken de Coninck te
Babel geset heeft ouer die steden in Juda. Eñ
by den seluen muecht ghy onder den volcke
blijuen. Oft gaet henen / waer dat het v wel
B behaecht. Ende de Hooftman gaf hē teergelt.
6 eñ geschencken/ende liet hem gaen. ‖Alsoo
quam Jeremias tot Gedalia den sone Ahi=
kam tot Mizpa/eñ bleef by hem onder den
volcke/dwelcke indē lāde noch ouer gebleuē
7 was Als nv de Hooftlieden / die haer op
den veldē onthielden/ met haren liedē/verna
men/dat de Babiloonsche Coninc Gedaliam
den sone Ahikam ouer dat lant geset hadde/
eñ beyde ouer mannen eñ wijuen kinderen eñ
de minste indē lāde/die welcke na Babel niet
8 geuoert en waren. So quamen si tot Ge
dalia tot Mizpa. Te weten/Jsmael de soone
Nethanie/ Johannan eñ Jonathan/de sonen
Kareah /eñ Seraia de sone Thanhumeth/en
de de sonē Ephai vā Nethophat/eñ Jesania
9 de sone Maachati/met haren mannen. *Eñ 4. Re. 25. f. 24
Gedalia de Sone Ahikam des soons Saphā
dede haer /eñ haren gesellen eenen eet / ende
sprack : En vreest v niet/dat ghy den Chal=
deen onderdanich zijn sult. Blijft inden lande
C ende weest den Coninc te Babel onderdanich
10 so salt v wel gaen. Siet/ick woone hier tot
Mizpa/dat ick den Chaldeen dienen soude
die tot ons comen. Daerom so vergadert in/
den wijn eñ vygen / eñ olie/eñ doetet in uwe
vaten/ende woont in uwe steden/die ghy ver
11 cregen hebt. Oock alle de Joden die inden Devluchtige
Lande Moab/der kinderen Ammon/eñ in E van Juda co
dom ende in allen landen waren/Doē si hoor men weder.
den dat de Coninc te Babel/sommighe in Ju
da hadde laten ouerblyuen/eñ Gedaliam den
sone Ahikam / des soons Saphan ouer hen
12 geset/ So quamen si alle weder van allen
hoecken/daer si henen verstooten waren/indē
Lande Juda tot Gedalia/tot Mizpa/eñ ver=
gaderden in/seer veel wijns eñ somer vruch=
13 ten. Maer Johannan de soone Kareah met
alle den hooftlieden/die haer op de veldē ont
houden haddē/quamen tot Gedalia tot Miz=
14 pa/ Eñ spraken tot hem: Weet ghy ooc/dat Gedalia en
Baelim de Coninc der kinderen Ammon / Js= gheloofte niet
mael den sone Nethania/herwaerts gesondē de verraderie
heeft/dat hy v sal verslaen? Maer Gedalia de Jsmael.
sone Ahikam en woude haer dat niet gelouē.
15 Doen sprack Johannā de sone Kareah tot
Gedalia heymelijck te Mizpa: Lieue / ick wil
henen gaē/eñ Jsmael dē sone Nethanie slaen
dattet niemant vernemen en sal . Waerom
sal hy v verslaē/dat alle de Jodē die tot v ver
gadert zijn/verstropt worden ?eñ de ghene die
noch van Juda ouer ghebleuen zijn vergaen?
16 Eñ Gedalia de sone Ahikā/sprac tot Johā
nan dē sone Kareah/Ghy en sult dat niet doē
Het en is niet waer/dat ghy vā Jsmael segt.

Dat xlj. Capittel.

1 MAer inder * seuenster maent / quam 4. Re. 15. d. 23
A Jsmael de sone Nethanie des soons
Elisama / wt Coninclijcken stamme/
met den Ouersten des Coninc/eñ thien man
nen met hem / tot Gedalia den soone Ahikā/
tot Mizpa/eñ atē aldaer met malcanderē tot
2 Mizpa. Eñ Jsmael de sone Nethania maec Jsmael verslaet
te hem op met de tien mannen die by hē wa= Gedalia met
ren/eñ sloegen Gedaliam dē sone Ahikā des de Joden die
Soons Saphan /metten sweerde doot. Daer by hē waren.
om dat hē de Babyloonsche Coninc ouer dat
3 gantsche lant geset hadde. Daer en bouen
sloech Jsmael alle de Joden/die by Gedaliam
tot Mizpa warē/Eñ de Chaldeē die si aldaer
4 vonden /eñ alle Crijschlieden. Des anderē
daechs na dat Gedalia verslagē was/eñ dat
5 noch niemāt en wiste/ So quamē daer tach Jsmael verslaet
tentich mannen van Sichem/van Silo / eñ 80. mannē die
van Samaria/ende hadden de baerden afghe van Silo
schoren ende haer clederē verschuert/eñ haer quamen.
seluen ghecratst. Ende si brochten Spijsoffer
eñ wierooc met haer/ op dat sy dat indē huy=
6 se des Heeren souden brengen. Ende Js=
B mael de sone Nethanie / ginc wt van Miz=
pa/den seluen te ghemoete‖al weenende. Als Eccli. 12. c. 22
hy nv by haer quam/so sprac hy tot haer: Ghi
sout tot Gedaliam den Sone Ahikam comen
7 Eñ als si midden inder stadt quamen/soo ver
moordese Jsmael de sone Nethanie/eñ de mā
8 nen die by hē waren/bydē Waterput: Maer
daer warē thien mannē onder/die seyden tot
Jsmael, Lieue en doot ons niet/wy hebben
schatten

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

schatten inden acker liggen/van terwe / ger-
ste/olie eñ honich/Also hielt hy op / eñ en do
9 dese niet met den anderen. Den Put/daer
Jsmael de doode lichamen in worp / die hy
verslagen hadde / met den Gedalia/dat is diē
welcken de Coninc Assa dede maken teghen
10 Baesa den Coninck Jsrael. Dien vulde Jsma
el de sone Nethanie met de verslagene. Eñ
so wat daer meer was vanden ouergebleuen
volcke tot Mizpa/Oock des Coninex dochterē
voerde Jsmael de soone Nethanie gheuan-
ghen wech/tsamen met alle den ouergebleuē
4.Re.25.c.22 volc tot Mispa:‖Bouen den welcken Nebu-
sarAdan de hooftmā geset hadde Gedaliam
den sone Ahikam /ende hy woude henen ouer
11 totten kinderen Ammon. Maer doen Jo-
C hannan de sone Kareah vernam / eñ alle de
hooftlieden die by hem waren alle de boos-
hz die Jsmael de sone Nethanie bedreuē had
Gene.14.c.14 12 de/ *Namen si tot hen alle de mannen/ eñ
1.Reg.30.b.9 togē henē tegē Jsmael dē Sone Nethanie/ te
Johannā met strijden ende si beclipte hem aen tgroot water
den hooftlie- 13 by Gibeon/ Doen nv alle tvolc dat by Js
den strijdē te- mael was/sach/Johannan den sone Kareah/
ghen Jsmael. eñ alle hooftlieden die by hem waren/so wer
14 den si vrolijck. Ende dat gansche volck dat
Jsmael van Mizpa hadde wech gheuoert/
dat keerde hem om / ende weende wederom
15 tot Johannan den sone Kareah. Maer Js-
mael den sone Nethanie ontquam Johannā
met acht mannen/ ende tooch totten Kinderē
16 Ammon. Eñ Johannan de sone Kareah/
met alle den hooftlieden des heyrs die by hē
waren/namen alle dat ouergebleuē volc(dat
si weder gebrocht hadden van Jsmael den so
ne Nethanie)wt Mizpa tot hēwaerts/dewij
le dat Gedalia de sone Ahikā verslagen was/
Te weten / de Crijchsmannen / wijuen / eñ
kinderen/eñ Camerlingen/die si van Gibeon
17 haddē weder gebrocht. Eñ reysdē henen/eñ
togē tot Kimhā in ter herberge/die by Beth-
Jere.42.c.16. lehem woonde.*Ende si wouden in Egipten
18 trecken/ Om der Chaldeen wille / want si
waren beureest voor haer / om dat Jsmael
den sone Nethanie /Gedaliam den sone Ahi-
kam verslagē hadde/dē welcken de Babyloon
sche Coninck ouer dat lant gheset hadde.

Dat xlij. Capittel.

De hooftlieden biddē Jeremiam dz hy God om raet vraghe.
1 DOen traden toe alle die hooftlieden
A des heyrs/Johannan de soone Ka-
reah/Jesania de sone Hosaia/met den
gantschen volcke / beyde cleyn ende groot/eñ
2 spraken tot den Propheet Jeremiam. ‖Lie
‖Jere.21.a.2. ue/laet ons ghebet voor v gelden / eñ biddet
voor ons den Heere dijnen Godt/om alle de-
se ouergebleuen wille(Wāt onser isser eylacē
weynich gebleuen van velen ghelijck als ghy
3 ons selfs siet met uwen ooghen) Dat ons
de Heere dijn Godt wilde te kennen gheuen/
waer dat wy henen trecken/ eñ wat wy doen
4 sullen. Ende de Propheet Jeremias sprack
tot haer : Welaen / Jck wil v hooren/ Ende
siet/ick wil den Heere uwen God bidden/ge-
lijc als ghy ghesept hebt.Eñ alle dat v de Hee
re antwoorden sal/dat wil ick v te kennen ge
5 uen/eñ ick en wil v niet verbergen. Eñ si
Josua.1.c.16. spraken tot Jeremiam: "De Heere si een ge-
1.Ma.2.b.37. wisse eñ warachtich getuyge tusschen ons. Jn
Jere.43.a.2. dien wy niet doen en sullē alle tgene dat v de
6 Heere dijn God /aen ons beuelen sal/ Het si
goet oft quaet/soo willen wy der stemmē des
Heerē onses Godts/tot den welckē wy v seyn
den/gehoor geuē/op dattet ons wel gae/als
wy der stemmen des Heeren onses Gods/ge
7 hoorsaem zijn Eñ na thien dagen gheschie
8 de des Heeren woort tot Jeremiam/ Doen
B riep hi Johannan den soone Kareah/eñ alle
de hooftlieden des heyrs die by hem waren/
eñ alle tvolc/beyde cleyn ende groot/eñ sprac
9 tot haer: Also spreect de Heere de God Jsra
els/tot den welcken ghy my gesondē hebt/op
10 dat ic v gebet voor hem brengen soude. "Jst
dat ghy in desen lande blijuē sult/ so wil ic v
bouwen eñ niet in stuckē brekē. Jc wil v plā-
ten /eñ niet wtroeyen. Want dat quaet dat ic
11 v gedaē hebbe/is my alreede berouwē. Ghi
en sult v niet vreesen voor den Coninck tot
Babel/voor den welcken ghy veruaert zijt/
spreeckt de Heere. Ghy en sult voor hem niet
beureest zijn . Want ick wil by v zijn / op
dat ick v helpe / eñ van zijnder hant verlosse.
12 Jc wil v bermhertichept bewijsen / ende my
uwer ontfermen /eñ v weder in uwe lant brē
13 gen. Maer ist dat ghy segghen sult: Wy en
willē in desen lāde niet blijuē/op dat ghy ym
mer niet gehoorsaem en zijt der stemmen des
14 Heeren ws Gods. Maer segt : Neen / Wy
willen in Egipten lant trecken / op dat wy
geen oorloge en sien/ noch der basuynen ghe-
luyt en hooren / eñ geenen honger vā broots
wegen en deruen lijden / aldaer willen wy
15 blijuen. Nv/so hoort des Heeren woort/
C ghy ouergebleuen wt Juda. Also spreeckt de
Heere Sebaoth de Godt Jsraels:‖Jst dat ghi
v aensicht sult rechten in Egipten landt te
16 trecken/ dat ghy aldaer blijuen wilt. Soo
sal v dat Sweert " daer ghy v voor veruaert
in Egipten treffen /ende den hongher / daer
ghy voor sorget / die sal alle tijt achter v ront
om zijn in Egipten /ende sult aldaer steruen
17 Want laetse zijn wiese willen/die haer aen
sicht daer henen richten/dat si in Egipten
trecken/om aldaer te blijuen/"die sullen steruē
door dat sweert/hōger eñ pestelencie/eñ daer
en sal niemant ouer blijuen / noch het quaet
18 ontloopē/dat ic ouer haer wil latē comē Want
also spreect de Heere Sebaoth /de Godt Js-
raels : Gelijc als mijnen thoorne eñ verbol-
genthept ouer de inwoonders te Jerusalem
gegaen is/ Also sal hy ooc ouer v gaen/in diē
ghy in Egipten lant treet / Dat ghy tot eenē
vloeck/ tot een wonder/ ter sweringe eñ ter
schanden worden /eñ dese stede niet meer siē
19 en sult. Dat woort des Heeren geldet v/ghi
D ouergebleuen wt Juda/dat ghy niet in Egip
ten en treet: Daerom so weet/dat ic v heden
20 betuyge/ Ghy sult anders v leuen verroecke
loosen.‖Want ghy hebt my gesonden/totten
Heere uwen God/ende gesept: Bidt den Hee
re onsen God voor ons/ Eñ alle dat de Hee-
re onse God seggē sal/dat vercondicht ons/
21 so willen wy daer na doen . Dat heb ick v
heden te kennen gegeuē. Maer ghy en wout
der stemmē des Heerē ws Gods niet gehoor-
saem zijn/noch allen dien / dat hy my aen v
22 beuolē heeft. So sult ghy nv weten/dat ghi
door tsweert/honger ende pestilentie steruen
moet/op de plaetse derwaerts ghy denckt te
trecken dat ghy aldaer woonen wilt.

Dat xliij. Capittel.

1 DOen Jeremias de woorden des Hee-
A ren haers Gods wt hadde ghespro-
ken / tot alle den volcke / gelijck als
hem de Heere haren God/alle dese woorden
2 aen haer beuolen hadde/ So sprack Asaria
de sone Hosaia ende Johannan de sone Ka-
reah/eñ alle de vermeten mannen/tot Jeremi
am: "Ghy liecht/De Heere onse God en heft
v niet tot ons ghesonden noch gesept . Ghy
en sult niet in Egipten trecken om aldaer te
3 woonen . Maer Baruch de sone Nerie die
ruyt v op tegē ons/op dat wy den Chaldeē
ouergegeuen werden/datse ons dooden/ ende
4 na Babel wech voeren. Alsoo en waren
Johannan de sone Kareah/ende alle de hooft
lieden des heyrs metten gantschē volcke/der
stemmen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

stemmen des Heeren niet ghehoorsaem / dat
5 si inden lande Juda gebleuen waren. Maer
Johannan de soone Kareah/ eñ alle de hooft
lieden des heyrs / nam tot hem alle de ouer-
gebleuen wt Juda/die van alle volcken/ van
daer si henen geuloden/ *wederomme gecomẽ
waren/op dat inden lande Juda souden woo
6 nen/ Te weten/mannẽ/wijuen eñ kinderen/
Daer toe ooc des Coninckx dochteren / eñ alle
sielen/die Nebusaradan de hooftman by Ge
daliam den sone Ahikam/des soons Saphan
gelaten had. Oock den Propheet Jeremiam/
7 eñ Baruch den soone Nerie/ Eñ toghen in
Egypten lant. Want si en woudẽ der stemmẽ
des Heeren niet gehoorsaem zijn/ eñ quamen
8 tot||Thachpanhes. Eñ des Heeren woordt
B ghesciede tot Jeremiam/ tot Thachpanhes/
9 eñ sprack: Neẽt groote steenen/eñ begraeft
se inden tycheloven/die voor der dueren is aẽ
den huyse Pharaos tot Thachpanhes/dattet
10 de mannen wt Juda aensien. Ende segt tot
haer: Alsoo seyt de Heere Sebaoth/de Godt
Israels: Siet/ick wil henen seynden/ eñ laten
halen"mijnen knecht NebucadNezar dẽ Co-
ninck tot Babel/eñ wil zijnen stoele bouẽ op
dese steenen setten/die ick begrauen hebbe/eñ
11 hy sal zijne tente daer ouer op slaen. En hy
sal comen eñ Egypten Lant slaen/ eñ dooden
so wien het treft/ gheuangen voeren/ so wien
het treft/metten sweerde slaen/ soo wien het
12 treft. Eñ ick wil de huysen der goden in E-
gypten met vyer aensteecken/ dat hyse verber
ne eñ wech voere. Eñ hy sal Egypten Landt
aentrecken/ghelijck als een herder zijn cleedt
aentrect/ende met vrede van daer trecken.
13 Hy sal de beeltcolomnen te BethSemes in
Egypten lant in stucken breken/eñ de Afgo-
denkercken in Egypten met viere verbrandẽ.

Dat xliiij. Capittel.

Dit is dat woort dat tot Jeremiam ge
schiede aen alle de Joden/die in Egip
ten lant woonden/Te weten/tot Mig
dal/tot Tachpanhes/tot Noph/eñ die inden
2 lande PathRos woonden/eñ sprack: Alsoo
spreect de Heere Sebaoth/de Godt Israels:
Ghy hebt ghesien alle dat quaet dat ick ouer
Jerusalem hebbe laten comen/eñ ouer alle ste
den in Juda. Eñ siet/heden op desen dach zijn
3 se woeste/eñ niemant en woont daer in/ Eñ
dat om haerder boosheyts wille die sy deden/
om dat si mi vertoornden/eñ gingen henen eñ
wierooken eñ dienden andere goden/ de welc
ke noch sy noch ghy noch uwe vooruaderen
4 en kenden. *Eñ ick sant || gestadelijck tot v
alle mijne knechten de Propheten / eñ liet v
segghen: En doet doch sulcke gruwelen niet/
5 die ick hate. Maer sy en waren niet gehoor
saem/eñ en neychden ooc haer ooren niet van
haerder boosheyt/dat sy haer bekeerden/ ende
andere goden niet ghewierooct en hadden.
6 Daerom ontstac ooc mijnen toorne eñ gram
schappe/eñ bernde ouer de stedẽ Juda/eñ ouer
de straten te Jerusalem/ datse tot eender woe
stijnen eñ een eenlijcheyt gewordẽ zijn/ gelijc
7 alst heden sdaechs staet. Nv/also spreect de
B Heere/ de Godt Sebaoth / de Godt Israels:
Waerom doet ghy doch so grooten quaet tegẽ
uwe eyghen leuen? Op dat van v wtgheroypt
worde/beyde man eñ wijf/beyde kint eñ sup-
gelinc wt Juda/ eñ datter van v niet ouer en
8 blijue. Dat ghy my also vertoornt/door u-
wer handen werc / eñ wierooct andere goden
in Egypten lande/derwaerts ghy getogẽ zijt/
om aldaer te logeren. Op dat ghy wtgeroypt/
eñ tot eenẽ vloec eñ tot versmaetheyt wordet
9 onder alle heydenen opter aerden. Hebt ghi
al vergeten dat ongeluck uwer vooruaderen/
dat ongeluc der Coningen Juda/dat ongeluc
haerder wijuen/daer toe uwe eygen ongeluc/
eñ uwer wijuen ongeluc/dat v ontmoet is in
den lande Juda eñ opter straten tot Jerusalẽ?
10 Eñ nochtãs en zijn si noch niet verootmoe
dicht tot op desen dach toe / eñ sy en vreesen
haer oock niet. Ende si en wandelen in mijne
Wet eñ Rechte niet/ welcke ick v ende uwen
11 vooruaderen voor gestelt hebbe. Daerom
spreect de Heere Sebaoth/de God Israels al
so: Siet/ick wil mijn aensicht tegen v keeren/
tot"ongeluck/ende geheel Juda sal wtgeroypt Jere. 44.c.27
12 worden. Eñ ick wil de ouergebleuene wt Ju Amos.9.a.4.
da nemen/ * die haer aensicht gekeert hebben *Jer.42.c.15.
in Egypten landt te trecken/ op dat sy aldaer
logeeren. Het sal een eynde met haer allen
worden in Egypten Lande. Door tsweerdt
sullen sy vallen/eñ door honger sullen sy ver
gaen/beyde cleyn ende groot/Sy sullen doort
sweert eñ honger steruen/eñ sullen een swee
ren/wonder/vloeck eñ versmaetheyt worden.
13 Jck wil oock de Jnwoonders in Egypten
lande metten sweerde/honger / eñ pestilentie
besoecken/ghelijck als ick tot Jerusalem ghe-
14 daen hebbe. Also dat vanden ouergebleuenẽ
Juda niemant ontcomen en sal/noch ouer blij
uen / die welcke nochtans daerom hier in E-
gypten lant gecomen zijn ter herberge/op dat
sy wederomme int lant Juda comen mochten/
derwaerts si geerne wouden wederom comen
eñ woonen. Maer daer en sal niemandt we-
der comen/behaluen die van hier vlieden.
15 Doen antwoorden Jeremie alle de mannẽ
C die daer wel wisten/dat hare wijuen anderen
Goden roocten/ Ende alle de wijuen die met
grooten hoopen daer stonden / met alle den Wander hert
volcke die in Egypten lande woonden/eñ in neckicheyt eñ
16 Pathros/eñ spraken: Nae den woorde dat afgoderije
ghy ons inden name des Heeren segt/ en wil Juda.
17 len wy niet hooren. Maer wy willen doen
nae alle dien woorde / dat wt onsen monde
gaet/||Eñ willen Melecheth des hemels wie Jere.7.b.17.
roocken/eñ der seluer dranckoffer offeren/Ge-
lijck als wy/eñ onse voorvaders/onse Conin
ghen eñ Vorsten gedaen hebben/ inden steden
Juda/ende op de straten tot Jerusalem. Doen
hadden wy ooc broots genoech/ eñ het ginck
ons wel/ende wy en sagen geen ongeluck.
18 *Maer sint dier tijt dat wy af gelaten heb- 1.Mac.1.b.12
ben Melecheth des hemels te wierooken/eñ
dranckoffer te offeren / so hebben wy van als
gebreeck gehadt/en wy zijn doort sweert ende
19 hongher vergaen. Oock als wy Melecheth
des hemels wierooken / eñ dranckoffer offe-
ren/dat en doen wy ymmer niet sonder onser
mannen wille / dat wy haer coecken backen/
eñ dranckoffer offeren/om haer te becommerẽ.
20 Doen sprack Jeremias totten ghantschen Jeremias be-
volcke/beyde mannen eñ wijuen/eñ allen den wijst haer dat
volcke/die hem also antwoorden: Ja ick mey God haerder
ne oock dat de Heere sulcx wieroockens ghe- sondegedacht
dacht heeft / dwelcke ghy inden steden Juda/ heeft eñ haer
eñ op de straten te Jerusalem bedreuen hebt/ daerõgestraft
met uwen vooruaderen/Coningen / Vorsten
21 eñ alle den volcke inden lande. Eñ hy he-
uet oock also ter herten genomen/dat hy niet
meer ghelijden en conde/uwe boose wesen eñ
22 grouwelen die ghy dedet. Waerom ooc uwe
Lant tot eender woestijnen/ tot een verwon-
deringhe/ eñ tot eenen vloeck ghewordẽ is/
datter niemant in en woont/ghelijck alst op-
23 ten dach van heden gestelt is. Daerom dat
ghy ghewierooct hebt / eñ teghen den Heere
ghesondicht / ende der stemmen des Heeren
niet ghehoordt/eñ in zijne wetten/ rechten eñ
getuygenissen niet gewandelt en hebt. Daer-
om is v oock sulck ongeluc gebuert/gelijc alst
24 heden sdaechs staet. Eñ Jeremias sprack
D tot alle den volcke / eñ tot alle de vrouwen:
Hoort

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

hoort des Heeren woort/ghy alle wt Juda/
25 ghy die in Egypten lande zijt: Also spreect
de Heere Zebaoth/de Godt Israels: Ghy eñ
uwe wijuen hebbet met uwen monde gespro=
ken/ende met uwen handen volbracht/ tselue
dat ghy seyt: Wy willen onse geloften houdẽ/
die wy Melecheth des Hemels geloeft heb=
ben/dat wy der seluer wierooken/eñ dranc=
offer offeren: Wel aen/ghy hebt uwe geloften
volbracht/ende uwe gheloften ghehouden.
26 So hoort nv des Heeren woordt/ ghy alle
wt Juda/ghy die in den Egyptischen Lande
woonet. Siet/ick sweere by mijnen grooten
Name/spreeckt de Heere/ dat mijnen Naem
niet meer en sal door eenichs menschen mont
wt Juda inden gantschen lande Egypti ghe=
E noemt worden/die daer segge: (So warach=
Amos.9.a.4. 27 telijck als de Heere Heere leeft) Siet/‖Jck
Jere.4.b.11. wil ouer haer waken / tot een ongeluck/ende
"Jere.42.c.17 tot geen goet/"alsoo dat wie wt Juda in den
lande Egypti is / die sal door tsweert eñ den
honger vergaen/tot dattet met haer gheheel
28 gedaen sy. Eñ de welcke den sweerde ont=
loopen/die sullen nochtans wt Egypten lant
int lant Juda weder comen moeten / met ee=
nen cleynen hoope. Eñ also sullen dan alle de
ouer gebleuene wt Juda/die inden lande E=
gypti getogen waren / om aldaer te logeren/
onderuindẽ wiens woort warachtich gewor=
29 den sy/weder dat mijne oft dat hare. Ende
tot een teecken/spreect de Heere/dat ick v op
dese plaetse besoecken wil/ op dat ghy weet/
dat mijn woort waer worden sal / ouer v lie=
den tot een ongeluc/ so spreect de Heere also:
30 Siet/ick wil Pharao Haphra den Egip=
schen Coninck ouer leueren in de handen zijn
der vianden/eñ der genen die hem na zijn le=
4.Re.25.a.6. uen staen.‖Gelijck als ick Sedekiam den Co
ninck Juda ouer gegeuen hebbe in der handt
Nebucad Nezars des Conincks tot Babel
zijns viants/eñ die hem na zijn leuen stont.

Dat xlv. Capittel.

De Here ver 1 DIt is dwoort/dat de Propheet Jere=
steret Baruch A mias sprack tot Baruch den sone Ne
"Jere.30.a.2. rie / "doen hy dese woorden in eenen
boeck schreef wt den monde Jeremie / in den
vierden Jare Joiakims des soons Josie des
2 Coninex Juda/ Eñ sprack: Alsoo spreect de
Heere Sebaoth/de Godt Israels/van v Ba=
3 ruch: Ghy spreeckt: Wee mijnder/hoe heeft
my de Heere iammer tot mijnder smerten toe
gheuoecht. Jck suchte my moede/eñ en vinde
4 geẽ ruste. Segt hem also: De Heere spreect
B also: Siet/so wat ick gesticht hebbe/ dat bre=
ke ick af. Eñ soo wat ick gheplant hebbe/dat
roye ick wt/ tsamen met dit gansche mijn ey=
5 gen lant. Eñ ghy begeert dy groote dingen:
En begeeres niet. Want siet/ick wil ongeluck
laten comen ouer alle dat vleesch / spreect de
Jere. 39.c.18. Heere/ *Maer dijne siele wil ic v tot een bue
te geuen/tot wat plaetse dat ghy trecket.

Dat xlvj. Capittel.

1 DIt is dat woordt des Heeren / dat tot
A den Propheet Jeremiam gheschiedt
is / teghen alle Heydenen.
Tegen Egyp 2 Teghen dat heyr Pharao Necho des Co=
ten. ninex in Egypten/ dwelcke lach aen dat wa=
4.Re.24.b.7. ter Phrat tot Charcemis / dat de Babyloo=
Esai.19.a.1. nische Coninck Nebucad Nezar sloech in den
Eze.29.a.2. vierden Jare Joiakim / des soons Josie/des
3 Coninex Juda. Rustet schilden eñ tarschen
4 toe/eñ treet inden slach/ Spant peerden aẽ/
eñ laet de Ruyters opsitten. Settet de helmẽ
op/eñ scherpt de spiessen / eñ treckt pantsiers
5 aen. Maer hoe comet/ dat ick sie/dat si ver=
saecht zijn/eñ de vlucht gheuen/eñ hare Hel=
den verslaghen zijn? Sy vlieden oock alsoo/
dat si niet om en sien/verugernisse heeft haer
6 rontom beuanghẽ/spreeckt de Heere. De
B snelle en can niet ontulieden / noch de stercke
ontcomen. Teghent Noorden aen het water
Phrat/ zijn sy geuallen/eñ ter neder ghelept.
7 Waer is nv de gene / die daer op tooch ge=
lijck eenen stroom/eñ zijn goluen haer verhie
8 uen/ghelijck goluen des waters? Egypten
tooch op ghelijck eenen stroom/eñ zijne baren
verhieuen haer gelijck als baren des waters/
eñ sprack: Jck wil henen optrecken/dat Lant
bedecken/eñ de stadt verderuen/ met den ghe=
9 nen die daer in woonen. Wel aen/sit op de
peerden / rollet daer henen met de waghens/
Laet de Helden/de Mooren/eñ wt Puth die
den schilt voeren/schutters wt Lydia/wt tree
10 ken. Want dit is den dach des Heeren Se=
baoth/eenen dach der wraken/dat hy hem aẽ
zijne vianden wreke/daer dat sweert verslin=
den/eñ van haer bloet vol eñ droncken wor=
den sal. Want si moeten den Heere Heere Se
baoth een slachoffer worden / inden lande te=
11 gent Noorden/aenden water Phrat. Gaet
henen op nae Gilead/eñ haelt salue/ Maget/
ghy dochter wt Egypten. Maer het is om
niet / dat ghy v veel meestert / want ghy en
12 wort doch niet ghenesẽn. Dijne schande is
onder den Heydenen luytbaer geworden/ dat
Lant is vol van dijn huylen/ Want deen helt
valt ouer den anderen/ eñ si liggen beyde met
13 malcanderen ter neder. Dit is dat woordt
C des Heeren/dat hy totten Propheet Jeremiã
sprack/ *doen Nebucad Nezar de Babyloon=
sche Coninck daer henen tooch/om Egypten
14 Lant te slaen. Vercondiget in Egypten/eñ
bootschappet tot Migdal. Bootschappet tot
Noph/eñ Tachpanhes/eñ spreeckt: Stelt v
ter weere/ want dat sweert sal verslinden/so
15 wat daer rontsom v is. Hoe comet/dat dijne
geweldige ter Aerden vallen/eñ en mogẽ niet
blijuen staen? De Heere heeftse soo ter neder
16 gestooten/ Hy doetet/dat haerder vele val=
len/ Jae dat deen metten anderen daer neder
lept. Doen spraken sy: Wel op/laet ons we=
der tot onsen volcke trecken / in ons vaders
17 lant/voor dat sweert des Tyrannẽ. Aldaer
roepmen hem na/Pharao de Coninck in E=
gypten leghet/hy heeft zijn Tenten verlaten.
18 So waerachtelijck als ick leue/ spreeckt de
Coninck/‖die daer Heere Sebaoth heet/ Hy
sal daer henen treckẽ also hooch als dẽ berch
Thabor onder de bergen is / eñ gelijck als de
19 Carmel aen de zee is. "Schickt v/dat ghy
wandelt/ghy Jnwoonersche dochter Egyp=
ten. Want Noph sal woest eñ verbrant wor=
20 den/datter niemant in woonen en sal. Egip
D ten is een seer schoon Calf / maer de slagher
21 come van dat Noorden. Ende de dachloo=
ners die daer inne woonen/ zijn oock ghelijck
als gemeste Calueren: Maer sy moeten haer
nochtans keeren / veltvluchtich worden met
malcanderen/eñ en sullen niet bestaen. Want
den dach haers ongeuals sal ouer haer comẽ.
22 Te weteẽ/den tijt haerder versoeckingẽ/ Sy
ruysschen daer henen / dattet harnasch clast/
eñ comen met heyrs cracht/ ende sy brenghen
aexen met haer/ gelijck als de houthouwers.
23 Die selue sullen also in hare wout houwen
(spreect de Heere) dattet niet te tellen en is.
Want haerder isser meer dan der sprinchanen
24 die niemant getellen en can. De dochter E=
gypti staet met schanden. Want sy is dẽ volc=
ke vanden Noorden inde handen ghegeuen.
25 De Heere Sebaoth / de Godt Israels seyt:
Siet/ ick wil versoecken de Regenten te No
ende Pharao ende Egypten/tsamen met zij=
nen Goden ende Coninghen / Jae Pharao/
*met alle den ghenen die haer op hem verla=
26 ten/ Op dat ickse inden handen gheue/den
genen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

E ghenen / die haer nae haren leuen staen/ende
inden handen NebucadNezars des Coninck
tot Babel /eñ zijnder knechten.‖Eñ daer nae
suldy bewoont worden /ghelijc als van outs
27 herwaerts/spreeckt de Heere. "Maer ghy
mijn knecht Jacob/en veruaert v niet: Ende
ghy Israel/en zijt niet versaecht. Want siet/
Ick wil v wt verren Landen / ende dijn zaet
wt dē Lande zijnder geuanckenissen helpen.
Dat Jacob sal weder comen / eñ in vrede zijn
eñ ghenoech hebben / Ende niemandt en sal
28 hem veruaren. *Daerō en vreest v niet/ghi
Jacob mijn knecht / seyt de Heere. Want
ick ben by v: ‖Ick wil een eynde maken met
allen Heydenen/derwaerts ic v verstooten
hebbe/:Maer met v so en wil ick geen eynde
maken /"Maer ick wil v castijen met mate/
op dat ick v niet ongestraft en late.

Dat xlvij. Capittel.

1 Dit *is dat Woort des Heeren / dat
A totten Propheet Jeremiam gheschie-
dy /tegen de Philisteen/eer dat Pha-
2 rao Gasan sloech / Alsoo spreect de Heere.
Siet / daer comen wateren herop vanden
Noorden / die eenen vloet maken sullen eñ
heyde dat Lant eñ so wat daer in is/de stedē
eñ die daer in woonen/wech driuē sullē: Dat
de lieden sullen schreyen / eñ alle inwoonders
3 inden lande/huylen/ Door dat gebries haer
der stercker peerden/die daer henen drauen/
ende voor dat ratelen haerder wagens/ende
dat kerren haerder raderen. Dat de vaders
niet na de kinderen en sullen om sien. So ver
saecht sullē si zijn/voor dē dach die daer coēt
te verstooren alle Philistijnen/ende wt te roe
pen ‖Tyron eñ Sidon / met haren anderen
helpers: Want de Heere sal de Philistijnē/die
B dat ouerblijfsel zijn wt dat Eylāt Caphthor/
4 verstooren/ Gaza sal kael wordē/ eñ Ascalō
met de ouergebleuenen in haren valleyen/ver
dornen. Hoe lange crabbet ghy v? *O ghy
Sweert des Heeren /wanneer wilt ghy doch
ophoudē? Vaert doch weder in dijn schede/eñ
5 rust ende weest stille. Maer hoe cont ghy
ophouden? Aengesien de Heere v beuel ghe-
gheuen heeft teghen Ascalon/ende v tegē de
Hauen aen de zee bestelt heeft.

Dat xlviij. Capittel.

1 Tegen ‖ Moab. Alsoo spreect de Hee-
A re Sebaoth / de Godt Israels: Wee
der Stadt Nebo. Want si is ver-
stoort/eñ leget ellendelijc."Kyriathaim is ge
wonnen de Veste staet ellendelijc/eñ is ver-
2 schuert/ De vermetenheyt Moabs is gedaē
dien si teghen Hesbon hadden. Want men
ghedenct wat quaets tegen haer/Te weten/
Coemt/wy willense wtroeyen/datse geē volc
meer en zijn. Eñ ghy Madmen moet oock ver
dornen wordē dat sweert sal achter v comē.
3 Men hoort een geroep te Horonaim/vā ver
4 storinge eñ grootē iammer. Moab is in stuc
ken geslagen / men hoort hare iongē schreyē.
5 Want si gaen met weninge den wech op na
Luheth/eñ de viandē hoorē eē iāmer geschrey
6 den wech van Horonaim af/te werē. Maect
v wech / eñ salueert v leuen. Maer ghy sult
zijn gelijc als de heyde inder woestijnen/
7 *Om dies wille dat ghy v op dynen‖gebou
we verlaet/eñ op dijn schattē/sult ghy ooc ge
wonnē wordē. Eñ Chamos moet wt eñ genā
gē wech treckē met zijne Priesters eñ Vorstē.
8 Want de verstoorder sal ouer alle steden co
B men/datter niet eē Stadt ontgaē en sal/ daer
sullen beyde de valleyen eñ dat effen velt ver
stoort worden. Want de Heere heuet ghesept.
9 Geuet Moab vederē/hy sal wtgaē als vlo
ge hy. Eñ hare Stedē sullen woest liggē/dat
10 ter niemandt in woonen en sal, Veruloeckt
si de ghene/ die des Heeren wech traechlijck
doet. Veruloect si de gene / " die zijn sweert Jere.47.b.5.
11 op hout/dattet gheen bloet en storte. Moab
is van zijnder iuechden op seker geweest: eñ
heeft op zijn heffe stille ghelegen / eñ hy en is
noyt wt dat een vat int ander gegoten/ ende
noyt inder gheuanckenissen getogen. Daerō
is hem zijnen smake gebleuen/eñ zijnen ruec
12 en is niet verandert ghewordden. Daerom
siet/seyt de Heere: Den tijt coemt dat ic hen
wil seynden Wijnuerlaters/diese verlaten sul
len /eñ hare vaten ledich maken eñ hare fles-
13 schen in stucken slaen. Ende Moab sal van
Chamos gescheynt worden/ghelyck als dat
huys Israels"van BethEl gescheynt is/daer 3.Re.12.c.16.
14 si haer nochtans op verlieten. Hoe derft
ghy seggen: Wy zijn de Helden/eñ de rechte
15 Crijschlieden. Als doch Moab verstoort/eñ
haer steden beclommen worden /eñ haer beste
ionge gesellen ter slachbanck afgaen moeten
C spreect de Coninck/‖die daer heet de Heere Esai.48.a.2.
16 Sebaoth. Want dat ongheual van Moab Jere.46.c.18.
sal corts comen / eñ hare ongeluck haest seer.
17 Lieue hebt doch medelijden met haer/ Ghi
lieden die rontom haer woonet / ende haren
naem kent eñ spreeckt. Och hoe is de stercke
roede eñ den heerlycken staf alsoo in stucken
18 ghebroken? Heraf vander heerlijcheyt/du
dochter /ghi die te Dibon woont /eñ sit inde
dorheyt. Want de verdestrueerder Moab / sal
tot v op comen / eñ uwe vesten in stucken
19 breken. Treedt op de straten /eñ siet toe du
Inwoonersse te Aroer. Vraget den genen/die
daer ontulieden ende ontloopen ende segt:
20 Hoe gatet toe? Ach Moab is verwoest ende
verdoruen. Huylt/eñ schreyt/ eñ vertellet tot
21 Arnon /dat Moab verstoort si De straffin
ge is ouer dat effen lant gegaē/te weten ouer
22 Holen /Jahza/Mephaath/ Dibon / Nebo/
23 BethDiblathaim/ KirJathaim / BethGa-
24 mul / BathMeon / Kirioth / Bazra / ende
ouer alle de Stedē inden Lande Moab/si lig
25 gen verre oft na by: Den hoorn Moab is
afgehouwen/eñ haren arm is in stucken ge-
26 brokē seyt de Heere. Maectse dronckē(Wāt
si heeft haer tegen den Heere verheuen) dat
si spouwen eñ handē wringen moeten/op dat
27 se oock tot eenen spot worde. Want Is-
rael heeft uwen spot moeten zijn / recht als
oft hy onder de dieuen geuondē ware. Ende
want ghy sulcx tegen haer spreect/so sult ghi
28 oock wech moeten. O ghy Inwoonders in
Moab/verlaet de Steden/ende woont inde
steenrodtsen/ eñ doet gelijck als de duynen/
29 die daer inde hooge gaten nestelen: "Men Esai.16.b.15.
heeft altijt geseyt vanden stouten Moab/dat Jere.49.c.16.
hy seer stout si/hooneerdich hoomoedich/tor- Vander hoo-
30 tachtich/ eñ ouermoedich. Maer de Heere moet eñ stout
seyt: Ic kenne zijnē toorne wel dat hy so veel heyt Moabs
niet en vermach. Ende hy vermeet hē meer te eñ haer ver-
31 doen/dā zijn vermogen is. Daerom moet ic nederinghe.
ouer Moab huylen/eñ ouer dat gantsche Mo
ab schreyen / Eñ ouer de Lieden tot KirHe-
32 res rouwe dragen. Ick moet ouer v Jaesar
ghy wijngaert tot Sibma / weenen / Want
dijne wijnrancken zijn ouer de zee ghevaren/
eñ tot aen de zee Jaesar toe ghecoomen / De
verdestrueerder is in dijnen Oogst ende wijn
33 lesen geuallen. Vreuchde eñ ghenoechte is
wt den velde wech /eñ wt den lande Moab/
eñ men en sal geenen wijn meer perssen / De
Wijnpersser en sal niet meer zijn Liet ‖singen.
34 Van des roepens wegen te Hesbon/al tot
Eleale toe / dwelcke tot Jahza toe clincket.
Van Zoar aen/der drieiarighe Koe/tot Ho-
ronaim toe/Want ooc de waterē Nimrim sul
35 len verdroogen. Eñ ick wil (spreect de Hee
re)daer mede in Moab eē eynde maken / also
dat

dat si niet meer op de hoochte en offerẽ/noch
36 haren goden wieroocken en sullen. Daer=
om clinct mijn herte ouer Moab / gelijck een
Trompette. Ende ouer de liedẽ tot Kirheres
clinckt mijn herte ghelijck een Trompette:
Want si hebbẽs te veel gemaect/daerom moe
37 ten si te gronde gaen/ Alle hoofden sullẽ ka
Esai.16.a.3. le zijn/*eñ alle baerden afghescho͛rẽ/aller han
Ezech.7.c.18. den in twee gecrabt/eñ eẽ yegelijc sal||sacken
||Jere.49.a.3. 38 aentrecken. Op alle daken eñ straten/ouer
al in Moab salmen clagen / Want ick hebbe
Moab in stucken gebroken / gelijck als een
39 onweert vat/spreect de Heere: Och hoe is
sy verdoruen/Hoe huylen si/Hoe schandelijc
ken hangen si de hoofden. Eñ Moab is tot
eenen spot/ende ter verschrickinge geworden
40 allen die rontom haer woonen/ Want alsoo
Deu.28.e.49 F spreect de Heere:||Siet/hy vlieget daer hee=
Jere.49.d.22 nen als eenen Arent/ eñ hy spreyt zijne vlue
41 gelen wt ouer Moab. Kiriath is gewonnẽ
eñ de vaste Steden zijn ingenomen. Eñ dat
herte der Helden in Moab /sal tot der seluer
tijt zijn/gelijc eender vrouwen herte in kints
42 noode. Want Moab moet vernielt worden
also dat geen volc meer en sal zijn / daerom
dattet hem tegen den Heere verheuen heeft:
Esa.24.c.17. 43 Vreese*cuylen/ende stric/coemt ouer v/ghi
44 Inwoonder in Moab/speect de Heere. Soo
wie der vreesen ontuliet / die sal inden cuyle
vallen. Eñ so wie wt den cuyle coemt/die sal
inden strick gheuanghen worden. Want ick
wil ouer Moab laten comen een iaer haerder
45 versoeckingẽ/seyt de Heere/ Die wtẽ slach
ontloopẽ/die sullẽ tot Hesbon toeulucht soec
ken/Maer daer sal een vyer wt Hesbon / eñ
een vlamme wt Sihõ gaen/welcke de pleckẽ
in Moab/ende de Crijschlieden verteren sullẽ
Num.21.e.29 46 *Wee dijns O Moab/Dat volck Chamos
is verloren / Want men heeft dijne sonen eñ
dochteren genomen / eñ gheuangen wech ge
47 uoert. Maer inder toecomender tijt/wil ick
de geuanckenisse Moabs weyndẽ seyt de Hee
re. Dat si geseyt vãder straffinge ouer Moab.

Dat xlix. Capittel.

Tegẽ Ammõ. 1 TEgen || de kinderen Ammon/spreeckt
||Eze.21.d.32 A de Heere alsoo. En heeft Israel dan
Amos.1.c.13. gheen kinderen/ oft en heeft hy ghee=
nen Erfghenaem? Waerom besidt dan Mal=
chon dat Lant Gad/Eñ zijn volck woont in
2 hare steden? Daeromme. Siet/den tijt coẽt/
seyt de Heere/dat ick wil een crijsch geschrey
laten hooren/ouer Rabbath der kinderen Am
mon /dat si sal op eenen hoope woest liggen/
Omleggende vlecken. Ende hare "dochteren met vyere aengesteken
worden. Maer Israel sal de gene besitten vã=
den welcken si beseten waren/ seyt de Heere.
3 Huylt O Hesbon /Want Ai is verstoort.
Esai.16.a.3. schreyt o ghy dochteren Rabbath/*eñ trect sac
Ezech.7.c.18. ken aen/claecht eñ loopt op de Mueren ront
om/Want Malchon wort geuangen wech ge
4 uoert /met zijnen Priesterẽ eñ Vorstẽ. Wat
pocht ghy op uwe Beemden? Vwe Beemden
zijn verdronckẽ/O ghy ongehoorsame dochter
Jere.17.b.11. ||ghy die v op uwe schatten verlaet eñ segt in
dijnder herten : Wie is so cloeck/die my derre
5 ghenaken? Siet/spreect de Heere Heere Se
baoth: Ic wil een verschricken ouer v laten
comẽ/vã allẽ die rontom v woonachtich zijn/
op dat een yegelijc zijns weechs voor hẽ selfs
wech verstooten worde/ende datter niemant
6 en sy die de veltuluchtige vergadere. Maer
daer na wil ic wederom weynden de geuanc=
kenisse der kinderen Ammon / seyt de Heere.
Tegẽ Edom. 7 "Also seyt de Heere Sebaoth. En isser dan
"Esa.21.b.11 B gheen wijsheyt meer tot Theman? En isser
Ezec.25.b.13. dan genen raet byden cloecken? Is hare wijs=
8 heyt gansch wt? Vliet/weynt v/ ende ver=
steect v diepe ghy Borgers tot Dedan/Want
ic laet een ongeual ouer Esau comen/dẽ tijt
9 zijnder besoeckingen. Daer sullen Wijnpluc
kers ouer v comen/die v geen nalesen en latẽ
Eñ daer sullẽ dieuẽ des nachs ouer v comen/
10 die sullen hem genoech verderuen. Want ic
hebbe Esau bloot gemaect/eñ zijn heymelijc=
ke plaetsen geopent/also dat hy hẽ niet ver=
stekẽ en can. Syn zaet zijne broeders/eñ zijne
naghebueren zijn verstoort/dat haerder geen
11 meer voorhanden en is. Nochtans so wat
datter ouerblijft van uwen Weeskens/dien
wil ick dat leuen gonnen/Eñ uwe Weduwen
12 sullen op my hopen. Want alsoo spreect de
Heere :*Siet/de ghene die niet verdient en
hadden/dẽ kelc te drincken/die moeten drinc=
ken/Eñ sout ghy ongestraft blijuen? Ghy en
sult niet ongestraft blijuen/ Maer ghy moet
13 ooc drincken. ||Want ick hebbe by my seluen
gheswooren/spreect de Heere/dat Bozra tot
eenẽ wõder/versmaetheyt/woestijne/eñ vloec
worden sal/Ende alle hare steden een eewige
14 woestheyt. Ick hebbe vandẽ Heere gehoort
datter een bootschappe onder de Heydenen
C geseynt si. Vergadert v/ende coemt herwaert
15 tegen haer / bereyt v totten strijde/ "Want
siet /ick hebbe v cleyn gemaect onder de Hey
16 denen/eñ veracht onder dẽ menschẽ. Vwe
*dertelheyt / eñ ws herten hoochmoet heeft
v bedrogẽ. Want ghy in de steenclippẽ woont
ende hooge bergen in hebt/||Alwaert/dat ghi
schoon uwen neste soo hooch maeckte als dẽ
Arent/so wil ic v nochtans daer af ter neder
17 stooten/spreect de Heere. Edom sal soo ver
woest worden/"dat alle die daer voorby gaẽ/
haer verwonderẽ/ende pijpen sullen/ouer alle
18 hare plaghen. Ghelijck *als Sodoma ende
Gomorra met haren naghebueren omgekeert
is/spreect de Heere/ alsoo dat oock niemant
aldaer woonen / noch geen Mensche daer in
19 logeren en sal. Wãt siet : Hy coẽt herwaert
op gelijc eenen Leeuwe/van de stoute Jorda
ne herwaerts/tegen de vaste Hutten/ Want
ic wil hem derwaerts snellijcken laten loopẽ.
Ende wie weet /wie die Jongelinc is / dien
ick teghen haer toerusten sal? || Want wie is
mijns ghelijcke? Wie wil my meesteren? Ende
wie is de Herder / die my wederstaen can?
20 Daerom hoort nv den Raetslach des Hee=
D ren/"die hy ouer Edõ heeft/eñ zijne gedach=
ten die hy ouer de Inwoonders in Theman
heeft /Wat gheldet/oft de Herders knapen
haer niet ter Aerden slichten en sullẽ/eñ hare
21 wooninge verstooren? Also ooc dattet Aert
rijc beuen sal/wanneert in malcanderẽ valt/
eñ haer gecrijsch salmẽ op de Roode zee hoorẽ.
22 Siet/||Hy vliecht herob/gelijc eenen Arẽt/
eñ hy sal zijne vlogelẽ wtspreyen ouer Bozra.
Ter seluer tijt sal dat herte der Helden in E=
dom zijn /gelijck dat herte eender vrouwen
in kints nooden.
23 "Hemath eñ Arphad staen iammerlijck. Sy
zijn versaecht /want si hooren eenen quaden
roep. Die aender zee woonẽ/die zijn also ver
schrict/datse geen ruste gehebben en conden.
24 Damascus is versaecht/ eñ geeft de vlucht/
si beeft /eñ is in angste eñ smerte gelijck een
25 vrouwe in kints noode. Hoe? En is sy nv
niet verlatẽ de vermaerde eñ sorgeloose stadt.
26 Daerom sullen haer Jonghe mans persoo=
nen op hare straten ter neder liggen / ende
alle haer Crijschlieden ondergaen / ter seluer
27 tijt seyt de Heere Sebaoth. Eñ ick wil de
mueren tot Damasco met vyer aensteken dat
tet de Palleysen Benhadad verslinden sal.
28 *Also spreect de Heere/ Wel op / Trect op
E in Kedar/ eñ verstoort de kinderen teghen dẽ
29 Oosten. Men sal haer/hare Hutten eñ Cud
den nemen/hare Tentẽ/alle hare gereetschap
eñ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

eñ Kemelen sullen si wech voeren/Ende men
sal veruaerlijcken ouer haer roepen rontom.
30 Vliet/schiet v terstõt wech versteect v diep/
O ghy Inwoonders tot Hazor/seyt de Hee-
re: Want Nebucad Nesar de Coninc tot Ba-
bel heeft wat indẽ sinne/tegẽ v/eñ hy meynt
31 v. Wel op/trect opwaerts/tegen een volck
dat genoech heeft/ende sonder sorghe woont/
seyt de Heere. Sy en hebben noch duerẽ/noch
32 grendelẽ/ende woonẽ alleene. Hare Keme
len sullen gerooft/eñ de menichte haers vees
genomen worden. Ende ic wilse verstroyen in
alle winden die inde hoecken woonen/ eñ vã
alle plaetsen herwaerts/ wil ic haer onghe-
33 luc ouer haer latẽ comẽ/seyt de Heere/ Al-
soo dat Hazor sal een drakẽ wooninge/eñ eẽ
eewige woestijne wordẽ/dat niemant aldaer
en woone/eñ geen mensche daer in en logere.
34 Dit is dat woort des Heeren d'welc totten
F Propheet Jeremiam geschiede/tegen "Elam/
inden beginne des Coninckrijcx Sedekie des
35 Coninc Juda/eñ sprac: Alsoo seyt de Hee
re Sebaoth: Siet/ic wil den Boge Elam in
36 stucken brekẽ/haer principaelste gewelt /Eñ
ick wil de vier winden wt de vier hoeckẽ des
Hemels ouer haer laten comen/eñ ick wilse
in alle de selue windẽ verstroyen/datter geen
volc zijn en sal/derwaerts sommighe verdre
37 uen wt Elam niet comen en sullẽ. Eñ ic wil
Elam versaecht maken voor haer Vianden/
eñ den genen die haer na harẽ leuen staen/eñ
ongeluck ouer haer laten comen met mijnen
grammigen toorne /spreect de Heere. Eñ ick
wil dat swеert achter haer henen seyndẽ/tot
38 dat icse te niete make. Mijnen stoel wil ic
in Elam setten / eñ wil beyde den Coninc eñ
de Vorstẽ aldaer vernielẽ/seyt de Here. Maer
in toecomẽder tijt wil ick degeuanckenisse E-
lam wederom weynden/seyt de Heere.

Dat L. Capittel.

1 A Dit is dat Woort welcke de Heere door
den Propheet Jeremiam ghesproken
heeft/tegẽ Babel eñ dat lant der Chal
2 deen. "Vercondicht dat onder de Heydenen
ende latet luytbaer worden/steect een banier
op/Latet luytbaer worden eñ en verberghes
niet eñ segt: Babel is ghewonnen/*Bel staet
met schandẽ/‖Merodach is vermorsselt. Hare
Afgoden staen met schanden/Eñ haer Goden
3 zijn te niete gemaect. Want daer coemt een
volck vant Noorden herop tegen haer d'wele
ke haer lãt tot eender Wildernisse makẽ sal/
dat daer niemant in woonen en sal/maer bey
de menschen eñ beesten sullen van daer wech
4 vlieden. "Inde selue dagen/eñ ter seluer tijt
spreeckt de Heere/sullen de kinderen Israels
metten kinderen Juda comen / eñ weenende/
derwaerts treckẽ/ende den Heere haren Godt
5 soecken. Sy sullen vraghen nae den wech
tot Sion / eñ derwaerts haer keeren. Coemt.
ende laet ons totten Heere voeghen / met eẽ
eewich verbont / dat nemmermeer vergetẽ en
6 sal worden. *Want mijn volc is ghelijck een
verloozen Cudde/ Haer Herders hebbẽse ver
leyt/eñ opten Berghen verdwaelt laten gaẽ/
also datse vanden Bergẽ op de Heuuelen ge
7 gaen zijn/eñ haer koyn vergetẽ hebbẽ. Alle
tgene dat tot haer quam/dat verslindense/eñ
hare Vianden spraken: Wy en doen geen on
recht daer aen / Want si hebben haer aenden
Heere besondicht/in de wooninge der gerech
ticheyt/eñ aendẽ Heere die haerder Vooroua-
8 deren hope is. ‖Vliet wt Babel/eñ trect wt
B den Lande der Chaldeẽ/eñ stelt v als Bockẽ
9 voor de Cudde henen. Want siet / " Jck
wil groote volcken met hoopen wt den Lan-
de vant Noorden verwecken/ende tegen Ba
bel opbrengen/die haer tegen haer sullen wa
penen de welcke si ooc sullen gewinnen/Zijn
Pijlen zijñ als eens goeden Krijgers / die
10 niet en faelgeert. Eñ dat lant der Chaldeẽ
sal eenen roof worden / also dat alle de gene
diese beroouen/ghenoech daer van hebben sul
11 len/seyt de Heere. *Daerom dat ghy v dies Esai. 47. a. 6.
verblijt ende beroemt / dat ghy mijn erfdeel
geplondert hebt /Eñ springt gelijc de weeldi
ge Calueren / ende briesschet als de stercke
12 Guylen. Vwe moeder staet met groter schan
de/Eñ die v voortgebracht heeft/die is tot ee
13 nen spot ghewordẽn. Siet onder de Heyde
nen is si de verachste/woest/dorre eñ eenelijc.
Want voor een toorne des Heeren moet si
onbewoont/ende gantsch woest blijuen/*also Jere. 18. b. 16.
dat alle de ghene die tot Babel voorby gaen/
haer verwonderen sullen / ende pijpen ouer
14 alle hare plaghen. Wapent v teghen Babel
C rontom alle Shutters / Schiet in haer / en
spaert de Pijlen niet. ‖wãt si heeft tegẽ den Jere. 50. e. 29.
15 Heere ghesondicht. Juycht ouer haer ront
om. Sy moet haer opgeuen/haer fondamen-
ten zijn geuallen/haer mueren zijn afgebrokẽ.
Want dat is des Heeren wrake. Wreket v
aen haer/doet ghy "ghelijc si ghedaen heeft. Exod. 21. b. 23
16 Royt wt van Babel/beyde den saeyer/eñ Jere. 51. h. 49
den maeyer indẽ oogste/ Also dat een yegelijc Johel. 3. b. 7.
voor tsweert des Tyrannen hem keere tot zij
nen volcke/eñ een yegelijck in zijn Lant vlie-
17 de. Israel heeft moeten zijn een verstroyde
cudde/die de Leeuwen schou gemaect hebben
‖Eerstwerf verslindese de Coninc tot Assyriẽ. 4. Re. 17. a. 5.
"Daer na verweldichdese Nebucad Nezar Esai. 10. a. 5.
18 de Coninc tot Babel. Daerõ seyt de Heere "4. re. 25. b. 10
Sebaoth de Godt Israels also: Siet/Jck wil
den Conninc te Babel versoecken/ende zijn
lant gelijck ic den Coninc *te Assyriẽ versocht 4. Re. 19. g. 35
19 hebbe. Maer ick wil Israel weder thuys Esai. 14. d. 21
tot zijnder wooninghen brenghen/dat si op Vander ver-
Carmel ende Basan weyden/Ende haer sielẽ lossinghe
op dat geberchte Ephraim eñ Gilead ver- Israels.
20 saet sullen worden. "Ter seluer tijt eñ in dẽ "Jere. 51. a. 5.
D seluen dage/salmẽ de misdaet Israels soeckẽ/
spreect de Heere. Maer daer en sal geen voor
handen zijn/ende de sonde Juda/Maer daer
en salder geen geuonden worden. Wãt ic wil
se vergeuen den genen die ic hebbe laten ouer
21 blijuen. Trect op tegen dat Lant / dat alle
dinck verbittert heeft: Trect henẽ op eñ ver
soeckt de Inwoonders / der versoeckinghen.
verheert/eñ verbãt hare nacomelingẽ seyt de
Heere Eñ doet al dat ic v beuolen hebbe:
22 Daer is een crijchsgeschrey in den lande/eñ
23 groot iammer. Hoe comet doch/dat den Ha
mer der ganscher werelt in stucken gebroken
ende in twee gheslagen is? Hoe gaet dat toe/
dat Babel een woestijne geworden is onder
24 alle Heydenen? Jck hebbe op v gewacht/
Babel/daerom zijt ghy ooc geuangen/eer dat
ghy oock v versaecht. Ghy zijt ghetreft/ende
ghegrepen/Want ghy hebt den Heere ghe-
25 tercht. De Heere heeft zijnen ‖ Schat op Altelrij/oft
gedaen/eñ de wapenen zijns thoorns voort- wapen huys
ghebracht. Want sulcks heeft de Heere Hee-
re Sebaoth in der Chaldeen Lant ghedaen.
26 Coemt herwaerts teghen haer / ghy van-
E den eynde/Opent hare Coren huysen/werpt
se op eenen hoop/ ende verbantse/datter niet
27 ouer en blijue. Slaet doot alle haer Runde
ren/brengtse henen af/ ter slachbanck. Wee
haerder want den dach is comen/de tijt haer-
28 der besoeckingen. Men hoort een gheroep
der veltvluchtigen/ende der gheender die ont
loopen zijn/wt den lande Babel/op dat si ver
condigen te Sion/de wrake des Heerẽ onses
Godts/ende de wrake zijns Tempels.
29 Roept veel liedẽ tegẽ Babel/belegertse rõt
om alle ghy Boghenschutters / ende en laet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Apoc. 18.b.6.
*Jer.50.c.14.

niemanden daer af comen. Loont haer/so sy
verdient heeft. "Ghelijck si ghedaen heeft/al
soo doet haer weder.*Want si heeft hooch=
moedelijcken gehandelt tegen den Heere/dẽ
30 heyligen in Jsrael. Daerõ sullen haer Jon=
ghe mannen vallen / op hare straten / ende
alle hare Crijchslieden tondergaen/ter seluer
31 tijt/seyt de Heere. Siet ghy stoute / Jck
wil v aen/spreect de Heere Heere Sebaoth.
Want uwen dach is comen/de tijt uwer be=
32 soeckingen. Dan sal de stoute struyckelẽ/eñ
vallen/also dat hẽ niemandt oprichten en sal
Jc wil zijne stedẽ met vier aensteken/eñ dat salt
33 al verterẽ/so wat daer ontrent is. Also seyt
de Heere Sebaoth : Siet/de kinderen Jsra=
ff els met de kinderen Juda/moeten gewelt eñ
onrecht lijden. Alle diese gheuangen wech ge
Godt verlost den zijnen.
noert hebben die houdense / Eñ en willense
34 niet los laten. Maer haer verlosser is sterc/
‖Esa.48.a.2.
Jere.46.c.18.
Amos. 4.c.13
‖die heet Heere Sebaoth. Die sal hare sake
so wtuoerẽ/dat hy dat lant beuende/eñ de Jn
woonders te Babel versaecht maken sal.
35 Dat sweert sal comen/seyt de Heere/ouer
de Chaldeen / ende ouer de Jnwoonders tot
Babel/ende ouer hare Vorsten/eñ ouer hare
36 Wijsen. Dat sweert sal comen ouer hare
Propheteerders/ alsoo dat si Sotten sullen
wordẽ: Het sweert sal comen ouer hare sterc
37 ke/So dat si versagen sullen. Het sweert
sal comen ouer hare Peerden ende Wagens/
eñ alle tgemeyn volck dat daer in is/also dat
si alle Wyuen worden sullen : Het sweert
sal comen ouer hare schatten/also dat si ghe=
38 plundert sullen worden. Droochte sal co=
G men ouer hare waterẽ/also/dat si wt droogẽ
sullen/ Want het is eẽ Afgoden Lant/ eñ po=
39 chen op hare grouwelijcke afgoden. Daerõ
sullen grouwelijcke dieren eñ Voghelen daer
in woonen/Eñ de Jonghe Struyssen / Ende
en sal nemmermeer bewoont worden / Ende
40 niemãt daer in logerẽ inder eewichept. Ge=
Gen. 19.e.24
lijckerwijs als Godt "Sodoma ende Gomor=
ra met haren nagebueren omghekeert heeft/
spreect de Heere/dat niemant daer in en woo
ne noch eenich mensche daer in en logere.
Deu.28.e.49
Jere.50.b.9.
41 Siet/*daer coemt een volc vandẽ Noorden
herwaerts/veel Heydenen / eñ veel Conin=
Vã der wreet heyt der vianden Babels.
gen sullẽ vander zijden des Lants haer opma
42 ken/ Die hebben bogen eñ schilden? Sy zijn
veruaerlijc eñ onbermhertich/haer geroep is
gelijc dat bruysen des zees/Sy rijden op peer
H den/gewapent als Crijschmannẽ tegẽ v/ ghy
43 dochter Babel. So gheringe als de Coninc
tot Babel haer geruchte hooren sal soo sullen
hem de vuysten ontsincken/ Hẽ sal so banghe
worden ende sulcken noot ouer comen als eẽ
44 der vrouwen in kints nooden. Siet / Hy
coemt hier op als een Leeuwe/vanden stoutẽ
Jordane/tegen de vaste hutten/Want ic wil
hem derwaerts haestelijc laten loopen . Ende
wie weet wie de Jongelinc is dien ick tegen
Esai.44.b.7.
Jer. 49.d.19.
Sap.12.b.12.
haer wapenen sal? ‖Want wie is my ghelijc?
Wie wil my meesteren? Eñ wie is de Herder/
45 die my wederstaen can? Daerom hoort nv
den raedtslach des Heeren/dien hy ouer Ba=
bel heeft /eñ zijne gedachtẽ/die hy heeft ouer
de Jnwoonders inden lande der Chaldeen.
Wat geldet : Oft der herders knapẽ haer niet
ter Aerden slichten en sullen/ende haer woo=
46 ninge verstooren? Eñ de Aerde sal beuẽ/vã
den gheschrey/Eñ het sal onder de Heydenen
luytbaer worden/als Babel gewonnẽ wort:

Dat lj. Capittel.

Jere. 25.b.12.
Vorder vanď straffe teghen Babel.
1 Alsoo spreeckt de Here: "Siet/ick wil
A eenen scherpen wint verwecken tegen
Babel/eñ teghen hare Jnwoonders/
2 die haer teghen my gheset hebben. Jck wil
oock Wanners nae Babel seynden / die wan
nen sullen/ende haer lant wtuegen/die ouer
al ontrent haer zijn sullen inden daghe haers
3 ongeluck. Want hare Schutters en sullen
niet schieten/eñ hare gheharnasde en sullen
4 haer niet geweren connen. Daerõ en spaert
nv hare Jonge Mannen niet. Verbannet alle
haer heyr/also dat ooc de verslagẽ liggẽ indẽ
lande der Chaldeẽ/ende doorstekene op hare
5 straten. Want* Jsrael eñ Juda en sullen geẽ Jere
Weduwen van haren Gode den Heere Se=
baoth/gelaten worden . ‖Want der ghener Jere
Lant heeft hem hooch besondicht aẽ dẽ Hey=
6 ligen in Jsrael. "Vliet wt Babel/op dat eẽ Esa
yegelijck zijn siele verlosse/dat ghy niet onder Apo
en gaet in haerder misdaet . Want het is de
tijt der wraken des Heeren/die een verghel=
7 der is/Eñ hy wil haer betalen. "De gulden Jere
Kelck te Babel/die de gantsche werelt dronc
ken gemaect heeft is inde hant des Heeren.
Alle Heydenen hebben van haren Wijn ghe=
droncken/ Daerom zijn de Heydenẽ so dul ge
8 worden. Hoe ‖botteliJcken is Babel geual= Esa
len/eñ te niete ghemaeckt/ Huylt ouer haer/ Apo
Neẽt ooc salue tot hare wondẽ/of si misschiẽ
9 mochte ghenesen. Wy heelen Babel/ maer
si en willen niet heel worden. Daerom laetse
varen/ende laet ons een yegelijc in zijn Lant
trecken/Want haer straffinghe reyct tot aen=
den Hemel/Eñ is verheuen al totten wolckẽ
10 toe. De Heere heeft onse gherechtichept
voort gebracht/Coemt laet ons tot Sion ver
tellen de wercken des Heeren onses Gods.
11 Ja/palleert nv de pijlẽ wel eñ rustet de schil
den toe /"De Heere heeft dẽ moet der Conin Jud
gen in Medẽ verweet /Want zijn ghedachten 3.R
staen tegen Babel/dat hyse verderue /Want
dit is de wrake des Heeren/De wrake zijns
12 Tempels. Ja steect nv op de Banieren op
C de muerẽ tot Babel neẽt de wake in/set wach
ters / Bestelt de schaer wachte/Want de
Heere denct wat/ ende sal oock doen/so wat
hy tegen de Jnwoonders te Babel gesproken
13 heeft. Ghy die aen groote Wateren woont
ende groote schatten hebt/ Vijn eynde ie ghe
14 comen/Eñ v gerechtichept is wt. *De Hee Esa
re Sebaoth heeft by zijnder sielen gesworen Heb
Jck wil v met menschen veruullen/als oftet
‖Keuers waren/Die sullen v een Liet singẽ. Cru
15 "Die de Aerde door zijne cracht ghemaeckt Rip
heeft/ende des werelts omloop door zijne "Ge
wijsheyt bereyt/ende den Hemel ordentlijc ge Psa
16 schict heeft. Wanneer hy dondert so isser Acto
een ouervloedichept des Waters onder den
Hemel.*Hy treet den Neuel vanden eynden Psa
der Aerden. Hy maect den blixem in den re= Jere
gen Ende laet ‖den wint comen wt heymelijc ‖Am
17 ke plaetsen. "Alle menschẽ zijn dwasen met "Esa
haerder const/ Ende alle goutsmeden staen
beschaemt met haren Beelden. "Want ha= Psa
re afgoden zijn bedriegherije/ende en hebben Teg
18 gheen leuen. Het is enckel ydelhept / en= gode
de bedrieghelijcke wercken / Sy moeten ver=
19 gaen als si besocht worden. Maer alsoo en
D is die niet/die Jacobs schat is/Maer die al=
le dinck maect/ die ist/‖Eñ Jsrael is de roe= Deu
de zijns erfdeels/hy heet Heere Sebaoth. Esa.
20 Ghy zijt mijnen Hamer/mijn Crijschwapen
Door v hebbe ic de Heydenen instucken ghe
21 slaghen/ eñ de Coninckrijcken verstoort. Jck
wil uwe Peerden ende Ruyters in stucken
slaen/ Jck wil uwe Wagens ende voerlieden
22 in stucken smijten. Jck wil uwe Mannen
ende Wijuen in stucken slaen/Jc wil uwe
Ouden eñ Jongen in stucken slaen/Jck wil
uwe Jonghelingen eñ Jonckfrouwen in stuc=
23 ken slaen. Jc wil uwe Herders ende Cud=
den in stucken slaen/Jc wil uwe Boeren ende
Jocken in stucken slaen/Jc wil uwe Vorsten
eñ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

24 eñ Heeren in stucken slaen/ Want ick wil
Babel eñ alle de Inwoonders der Chaldeen
vergelden alle haer boosheyt/ die si aen Sion
bedreuen hebben voor uwen oogen / spreeckt
25 de Heere. Siet/ick wil v aen/ghy schade=
lijcken berch / ghy die alle de werelt bederft/
seyt de Heere. Ick wil mijn hant ouer v strec=
ken / eñ v van den steenrootsen heraf rollen/
Eñ ick wil eenen verbernden berch van v ma
26 ken/ Also datmen ooc noch hoecksteen/noch
grontsteen wt v genemen en conne/Maer een
eewige woestijne sult ghy zijn/ seyt de Heere.
27 Steect Banieren op in den lande/ blaset de
E Basuynen onder de Heydenen / Heylicht de
Heydenen teghen haer. Roept tegen haer de
Coninckrijcken Ararat/Meni/ende Ascenas.
Bestelt Hooftlieden teghen haer / Brenghet
Peerden op / als snorrende Reuers.
28 Heylicht de Heydenen tegen haer/ Te we=
ten/de Coningen wt Meden met den Vorstē
eñ Heeren/eñ dat gantsche lant haerder heer
29 schappijen/ Also dattet lant beue ende ver=
schricke. Want de gedachten des Heeren wil
len veruult worden teghen Babel/op dat hy
dat Landt Babel tot eender woestijne make/
30 daer niemant in en woone. De Helden tot
Babel en sullen te velde niet doruen trecken/
Maer moeten inde stercten blijuen. Haer sterc
te is wt/ende sy zijn Wijuen ghewordden/haer
wooninghen zijn aengestect/ eñ hare grende=
31 len in stucken gebroken. Daer loopter hier
een eñ daer een den anderen tegen/ eñ de een
postboode ontmoet hier eñ daer den anderen/
om dē Coninc tot Babel te bootschappē/ dat
32 zijn stadt ghewonnen sy tot aent eynde. Eñ
dat de Hauene ingenomen/eñ de zee wt ghe=
bernt sy / eñ de Crijchslieden bloode gewordē
33 zijn. Want also spreect de Heere Sebaoth/
F de God Israels: De dochter Babel is gelijck
als eenen dorsch vloer/ wanneermen daer op
dorsschet/Haren oogste sal seer haest comen.
34 Nebucad Nezar de Babyloonsche Coninck
heeft my op gheghetcn eñ vernielt. Hy heeft
van my een ledich vat gemaect. Hy heeft my
verslonden ghelijck als eenen Draecke. Hy
heeft zijnen buyck gheuult met mijnder teer=
35 heyt / Hy heeft my verstooten. Maer nv
wort ouer Babel beuonden de wreetheyt aen
my bedreuen/ende mijn vleesch/ spreect de In
woonersche tot Sion/ Eñ mijn bloet ouer de
Inwoonders in Chaldea/ spreect Jerusalem.
36 Daeromme seyt de Heere also: Siet/Ic wil
v uwe sake wtuoeren/eñ v wreecken/Ick wil
haer zee wt droogen / eñ haer fonteynen ver=
37 loopen laten. Eñ *Babel sal tot eenen steen
hoope / ende tot eender Draken wooninghe
worden/tot een verwonderen eñ tot een aen
fluyten / om datter niemant in en woont.
38 Sy sullen altesamen brullen/gelijc de Leeu=
wen/ende crijsschen / ghelijck de ionge Leeu=
39 wen, Ick wilse met haren drincken inde hit
G te stellen/ ‖ende wilse dronckē maken/ op dat
sy vroolijck worden/eñ eenen eewighen slaep
slapen/vanden welcken sy nemmermeer wac=
ker en sullen worden/spreeckt de Heere.
40 Ick wilse hier onder leyden als de lamme=
ren ter slachbancke/ghelijck de Rammen met
41 de Bocken. Hoe is Sesach so ghewonnen/
ende de vermaerde in alder werelt also inge=
nomen? Hoe is Babel tot een verwonderin=
42 ghe ghewordden/ onder de Heydenen? Daer
is een zee ouer Babel gegaen/ ende sy is met
43 der selfder goluen menichte bedect. Hare ste=
den zijn tot eender woestijnen/ ende tot eenen
dorren eenelijcken Lande geworden / Jae tot
een Lant daer niemant in en woont/ eñ daer
44 gheen mensche in en wandelt. ‖Want ick
hebbe den Bel tot Babel versocht / ende ick
heb wt zijnder kelen geruct/ tgene dat hy ver
slonden hadde. Ende de Heydenen en sullen
niet meer tot hem loopen / Want de mueren
45 tot Babel zijn oock neder ghevallen. *Treet Esa. 48.d.20
daer wt mijn volck/ende een yegelijck verlos= Jere.50.b.8.
se zijn Siele / voor den grammighen thoorne Apoc. 18.b.4.
46 des Heeren/ Vwe herte mocht anders weec
worden/ende versaghen van dat geroep dat=
men inden Lande hooren sal. Want daer sal
een ghecrijsch int Jaer gaen/ende na dat self=
de int ander Jaer oock een ghecrijsch ouer
tghewelt in den Lande / Ende de een Vorst
47 sal teghen den anderen zijn. Daerom siet/
H de tijt coemt / dat ick de Afgoden te Babel
versoecken wil/ ende dat haer gantsche Lant
tot schande comen sal/ ende hare verslaghene
48 daer in ligghen sullen. Hemel ende Aerde/
ende al datter in is/sullen iuychen ouer Ba=
bel/dat hare verstoorders van den Noorden
49 gecomen zijn/spreect de Heere. *Eñ gelijc= Jere. 50.c.18.
kerwijs als Babel in Israel de verslaghene
gheuelt heeft/Also sullen tot Babel de versla
ghene gheuelt worden inden gantschen Lan=
50 de. Daerom treckt nv henen ghy lieden die
den sweerde ontuloden zijt / Eñ en vertoeft
niet lange. Weest doch des Heeren ghedach=
tich/in verren lande/Eñ laet v Jerusalem in
51 der herten zijn. Wy waren beschaemt/als
wy de versmaetheyt hooren moesten/ eñ doen
de schaemte onse aensichten bedecte / doen de
vreemde ouer dat heylichdom des huys des
52 Heeren quamen. Daerom siet/de tijt coemt
seyt de Heere/ dat ick hare Agoden versoeckē
wil/Ende in dat gantsche lant sullen de gene
die daer doodtlijck ghewondt zijn/ suchten.
53 Ende al clom Babel inden hemel/ende ha=
I re macht inder Hoochten vast maecte/ Noch
tans sullen daer verstoorders van my ouer
54 haer comen/spreeckt de Heere. Men hoordt
een gheroep te Babel/eñ eenen grooten iam=
55 mer in der Chaldeen Lant/ Want de Heere
verdestrueert Babel/Hy verderftse met alsulc
ken grooten geschrey ende geruchte/dat haer
baren bruysschen ghelijck de groote wateren.
56 Want de Verdestrueerder is ouer Babel
ghecomen/hare Helden worden gheuangen/
hare boghen worden in stucken ghebroken.
Want die Godt der wraken de Heere betaelt
57 haer. Ick wil hare Vorsten/Wijsen/Heeren
ende Hooftlieden ende Crijchslieden‖dronckē Jere.51.g.39.
maken/dat sy eenen eewigen slaep sullen sla=
pen / daer si nemmermeer af wacker worden
en sullen/spreeckt de Coninck/*die daer heet Esai. 48.a.2.
58 Heere Sebaoth. Alsoo seyt de Heere Se= 54.a.5.
K baoth : De mueren der grooter Babel sullen Jere.46.c.18.
ondergrauen/ende hare hooghe poorten met
vyer aen ghesteecken worden/dat der Heyde=
nen arbeyt verlooren sy/ ende verbrant wor=
de tghene dat de volcken met moeyten ghe=
59 timmert hebben. Dit is dat woordt/dat de
Propheet Jeremias beual Seraia den soone
Nerie/des soons Mahsea/ doen hy met Se=
dekie den Coninck in Juda na Babel tooch/
inden vierden Jare zijns Coninckrijcx. Eñ Se
60 raia was een vreedsamich Vorst. Ende Je=
remias schreef alle dat ongeluc/dat ouer Ba=
bel comen soude/in eenen boecke/ Te weten/
alle dese woorden die tegen Babel geschreuē
61 zijn. Eñ Jeremias sprac tot Seraia: Wāneer
ghy tot Babel coemt / so siet toe/eñ leest alle
62 dese woorden/ Eñ spreect: Heere ghy hebt
tegen dese stadt ghesproken / dat ghyse woud
wtroyen/also ooc/datter niemant in en woo=
ne/noch menschen/noch beesten/ Maer in der
63 eewicheyt woest sy. Eñ als ghy dat boeck
wt gelesen hebt/*so bint eenen steen daer aen Apo. 18.e.21.
64 ende werpet inden Phrath/ Ende spreect:
Also sal Babel versincken / ende niet weder

Ee ij op co=

op comen van dat ongeluck/dat ick ouer haer
bꝛengen wil/ maer vergaen. Dus verre heeft
Jeremias gheſpꝛoken.

Dat lij. Capittel.

4.Re.24.d 13
1 SEedekias || was eenentwintich Jaer
A out/doen hy Coninc wert/ Eñ regeer=
de elf Jaer te Jeruſalem. Zijn moeder
hiet Hamital/ eē dochter Jeremie tot Libna.
2 Eñ hy dede dat den Heere niet wel en be=
haechde/gelijck als Joiakim ghedaen hadde.
3 Want den thooꝛne des Heeren ginc ouer
Jeruſalem ende Juda/tot dat hyſe van zijnen
aenſichte verwoꝛp. Ende Sedekias viel af

4.Reg.25.a.1 Nebucad Ne zar beleghert eñ wint Je=ruſalem.

4 vanden Coninck te Babel. "Maer inden ne
genden Jare zijns Coninckrijcx/in den thiendē
dage der thiender maent quam Nebucad Ne
zar de Babyloonſche Coninck met alle zijnen
heyꝛe teghen Jeruſalem/eñ belegherdenſe/eñ
5 maecte een ſchantſche daer rontom. Eñ de
ſtadt bleef alſo belegert tot in den elfſten Ja=
6 re des Coninc*x* Sedekie. Maer inden ne=
genden dage der vierder maent/nam den hon
ger de ouerhant inder ſtadt/ Eñ dat volck en
7 hadde niet meer vanden lande te eten. Doē
bꝛackmen inde ſtadt/Eñ alle de Crijchſlieden
gauen de vlucht / eñ toghen ſnachts ter ſtadt
wt/dooꝛ den wech na der pooꝛten/tuſſchen de
twee mueren/nae den Hof des Conincks.
8 Maer de Chaldeen lagen rontom de ſtadt.
B Eñ doen deſe henen toghen des weechs dooꝛ
tvelt/iaechde dat Chaldeeſche heyꝛ den Co=

4.Reg.25.a 5

ninck na/ "eñ grepen Sedekiam int veldt by
Jericho / Doen verſtroyde alle zijn heyꝛ van
9 hem. Eñ ſi vingen den Coninck/eñ bꝛachtē

ſedekia woꝛt tottē Coninc tot Babel ge bꝛacht/zijn kinderen ge=doot/ eñ hem zijn ooghen wtgeſteken.

hem op/totten Babyloonſchen Coninck nae
Riblath/die in den lande Hemath leyt. Die
10 ſpꝛack een ooꝛdeel ouer hem. Eñ de Baby=
loonſche Coninc dede aldaer de kinderen Se
dekie vooꝛ zijnen oogen verwoꝛgen/ Ende hy
verwoꝛchde alle Voꝛſten Juda tot Riblath.
11 Maer Sedekie dede hy de oogen wtſteken/
eñ liet hem met twee ketenen binden/ Eñ al=
ſo voerde hem de Babyloonſche Coninck na
Babel/Eñ leyde hem in de geuanckeniſſe/tot
12 dat hy ſterf. Inden thienden dach der vijf=
ſter maent/dwelcke is dat negenthiende Jaer
Nebucad Nezars des Babyloonſchen Co=
nincx/quam NebuſarAdan de hooftman/die
alle tijt by den Coninck te Babel was/tot Je

3.Reg. 9.b.7. Hoe dē tēpel verbꝛāt wert.

13 ruſalem/ Eñ*verbꝛande dat huys des Hee=
ren/Eñ des Coninc*x* huys / eñ alle de huyſen
tot Jeruſalem: Alle groote huyſen verbernde
14 hi met vyer. Eñ dat gantſche heyꝛ der Chal
deen dat byden Hooftman was/ ruckten om/
15 alle de mueren te Jeruſalem rontom. Maer
dat arm volck/ eñ dander volc/ dat noch ouer
gebleuen was in der ſtadt/ Eñ totten Baby=
C loonſchen Coninc vielen/ Eñ dat ouer geble=
uen ambachts volc/voerde NebuſarAdan de
16 hooftman geuangen wech. Eñ vanden ar=
men volcke op den lande/ liet NebuſarAdan
de Hooftman wijngaerdeniers eñ ackerliedē/

4.Re. 25.b.13 De vatē des tempels woꝛ den na Babel gebꝛacht.

17 blijuen. ||Maer de metalen Colomnen aen=
den huyſe des Heeren/eñ dat geſloelte / ende
de Metalen zee aen den huyſe des Heeren/
bꝛaken de Chaldeen in ſtucken / Eñ voerden
allē dat metael vanden ſelfden na Babel.
18 Eñ de ketelen / ſchupkens/ meſſen/becken/
vleeſchpotten/eñ alle metalen vaten/ diemen
inden dienſte Gods plach te gebꝛuycken/na=
19 men ſi wech. Daer en bouen nam de Hooft
man wech/al dat gulden/eñ ſilueren was/aē
bekeren/coocpannen/beckenen/ketelen/cande
20 laren/lepelen/eñ ſchalen. De twee colomnē/
de eenige zee/de twelf metalen runderen / die

3.Regum.7.

inder ſtede des gheſtoelts ſtonden/||welcke de
Coninck Salomo hadde doen maken/tot den
huyſe des Heeren. Des metaels van alle deſe
21 ghereetſchap was bouen maten veel. Der
D tweer Colomnen was een yegelijck achthien
ellen hooch/Ende een ſnoer twelf ellen lanck
ginc daer rontom/ Eñ was vier vingeren dic/
22 eñ binnen hol. Eñ daer ſtont op elcke eenē
metalen knoop vijf ellen hooch/ eñ reepen/eñ
granaetappelen waren aen elckē knoop ront
om/eñ al van enckelen metale/ eñ die een Co
lomne was als die andere/Eñ de granaetap=
pelen oock. Der granaetappelen waren ſes
23 eñ tnegentich daer aen/ Eñ alder granaet=
appelen waren hondert aen eenen reep ront=
24 om. Ende de Hooftman nam den Pꝛieſter
Seraia*wt der eerſter oꝛdinantie/ Ende den Den
Pꝛieſter Sephaniam / wt der anderder oꝛdi=
25 nantie/eñ dꝛie duerwachters/ Eñ eenē Ca=
merlinck wt der ſtadt / die ouer de Crijchslie=
den geſet was/ Eñ ſeuen mannen die by den
Coninck zijn moeſten/die inder ſtadt geuondē
werden. Daer toe Sopher den heyꝛvooꝛſte/die Dā
dat lantvolc plach te monſteren/Daer en bo= Voꝛſ
uen tſeſtich mannen lantvolcx/ die inder ſtadt die g
26 geuonden werden. Deſe nam NebuſarA= werd
dan de Hooftman/eñ bꝛachtſe den Coninc te
27 Babel na Riblath. Eñ de Coninc te Babel
ſloechſe doot/tot Riblath/die inden lande He
math leyt. Alſoo werdt Juda wt zijnen lande
28 wech geuoert. Dit is dat volck/dat Nebu= Van
cad Nezar wech geuoert heeft/te weten/ indē der g
ſeuenden Jare/ dꝛie duyſent eñ dꝛientwintich die n
29 Joden. Maer in den achthienden Jare Ne= geuo
bucad Nezars / acht hondert eñ tweendertich den.
30 ſielen wt Jeruſalem. Eñ inden dꝛientwin=
tichſten Jare des Nebucad Nezars / voerde
NebuſarAdan de Hooftman ſeuen hondert
ende vijfenveertich ſielen wech wt Juda. Al=
ler ſielen zijn vier duyſent eñ ſes hondert.
31 *Maer in den ſeuenendertichſten Jare/nae 4.Re.
dien dat Joiachim de Coninc Juda wech ge=
uoert was/op dē vijfentwintichſten dach der
twelfſter maent/verhief Euil || Merodach de Jere.5
Coninck te Babel/inden Jare als hy Coninc Joiac
wert/dat hooft Joiachim des Coninc*x* Juda/ wert
32 Eñ liet hem wt der gheuanckeniſſen/ Ende wt de
ſpꝛack vꝛiendelijck met hem / Ende ſtelde zij= uanck
nen Stoel bouen der Coningen Stoelen die
33 by hem tot Babel waren. Ende veranderde
hem de cleederen zijnder gheuanckeniſſen/dat
hy vooꝛ hem at geſtadelijck zijn leefdage. Eñ
hem wert geſtadelijcken zijn nootdꝛuft van dē
Coninck te Babel gegeuen/ghelijck alſt
hem gheoꝛdineert was zijn ghe=
hele leuen lanck tot aen
zijnen eynde.

Eynde des Pꝛopheten
Jeremie.

De Claechlieden
Jeremie.

Dat eerste Capittel.

1 HOe*leyt de Stadt ſoo woeſte/ Eze.2
A die vol volcx was? Sy is gelijck eē clag
een weduwe/die een Voꝛſtinne de Vw
onder de Heydenen/eñ een Co= Jeruſal
ninghinne in de Landen was/ eñ Jud
*die moet nv dienen. *4.re.
2 Sy weent des nachts / dat haer de tranen
ouer de kinnebacken loopen/ Daer en is nie=
mant onder allen haren vꝛienden dieſe troo=
ſte.||Alle hare naeſten verachten haer/eñ zijn Job.6.
hare vianden ghewoꝛden.

Juda

3 Juda is geuangen in ellendicheyt en̄ swaare
dienstbaerheyt/Sy woonde onder de Heyde-
nen/ende en vint geen ruste/alle haer veruol-
ghers houdense qualijck.
4 De straten na Sion liggen woest/om dat-
B ter niemāt op geen Feeste en coemt. Alle haer
poorten staen eenelijc. Haer Priesters such
ten. Hare Jonckfrouwen sien iammerlijcken/
ende si is bedroeft.
5 Hare wederpartijders sweuen inder hooch
te/hare Vianden gatet wel. Want de Hee-
re heeftse vol iammers ghemaect/om haerder
grooter sonden wille/ En̄ hare kinderē zijn ge
uanghen voor den Viant henen ghetoghen.
6 Alle chieraet is vander dochter Siō wech/
Hare vorsten zijn gelijc de Rammen/die geen
weyde en vinden/en̄ mat voor den drijuer he
nen gaen.
7 Jerusalem gedēct in deser tijt hoe ellendich
en̄ verlaten dat si is/en̄ hoe veel goets dat si
vā outs herwaerts gehadt heeft/aen ghesien
dat alle haer volc daer neder leyt/ onder de vi
andē/en̄ dat haer niemant en helpt. Hare Vi
anden sien haren lust aen haer ende bespottē
hare Sabbathen.
8 Jerusalem heeft haer besondicht /daer om
moetse zijn gelijc als een onreyn Wijf Alle die
se eerdē/die versmadēse/om dat si hare schaē-
te sien/Maer si sucht/en̄ is te rugge gekeert.
9 Haer vuylicheyt cleeft aen haren soom/Si
C en hadde niet gemeynt / dattet haer ten laet-
sten also gaen soude. Sy is te grouwelijcken
hier onder gestooten/En̄ daer toe en heeftse
niemant diese trooste. Ach Heere / aensiet
mijn ellendicheyt/Want de Viant praelt seer.
10 De Viant heeft zijn hāt aē alle haer Cley
nodien geslagen/want si moestet aensien /dat
de Heydenen in hare Heylichdom ginghen:
a.3 Daer*ghy afgeboden hebt/dat si in uwe ghe
meynte niet en souden comen.
.25 11 ‖Alle haer Volc suchtet/en̄ gaet om broot/
20 Sy geuen hare Cleynodien om spijse/ op dat
si de siele lauen. Ach Heere siet doch en̄ aen-
schout/hoe iammerlijck dat ic geworden ben.
12 O segge ick/ghy alle die voorby gaet /aen-
schout doch/en̄ siet toe/oft daer eenige smerte
si/gelijc als mijn smerte/die my getreft heeft.
Want de Heere heeft my vol iammers ghe-
maect inden dage zijns grammighen toorns/
13 Hy heeft een vyer wt der Hoochte in mijne
D beenen gesēynt/en̄ dat selue laten rasen. Mij-
nen voeten heeft hy een net gestelt/en̄ my te
rugge gestooten. Hy heeft my tot eender woe
stijne gemaect dat ic dagelijcx trueren moet.
14 Mijne swaare sonden zijn door zijne straffin
ghe ontweet / ende met hoopen my op den
hals ghecomen/dat my alle mijne cracht ver-
gaet. De Heere heeft my alsoo toeberept/
dat ick niet en can opgecomen.
15 De Heere heeft vertreden alle mijne sterc-
ken/die ic had / Hy heeft een Feest ouer my
laten wtroepen/om mijne JongheMannen te
verderuen. De Heere heeft der Jonckfrouwen
dochter Juda/een Wijnpersse laten treden.
17. 16 "Daerom weene ic also en̄ beyde mijn oo-
11. gen vloeyen met water/om dat de vertrooster
die mijne siele soude vermaken/verre van mi
is/Mijne kinderen zijn wech/Want de Viant
heeft de ouerhant gecregen.
17 Sion streckt hare handen wt/ ende daer en
is nochtans niemant/diese trooste. Want de
Heere heeft rontsom Jacob zijne Vianden
geboden: dat Jerusalem tusschen haer sal zijn
ghelijck een onreyn wijf.
a.7. 18 *De Heere is rechtueerdich/want ick heb-
E be zijnē monde onghehoorsaem gheweest.
Hoort alle volcken/ende siet mijne smerten.
Mijn Jonghe maechden / ende Jonghe gesel-
len zijn inder geuanckenisse ghegaen.
19 Ic riep mijne vrienden aen /maer si hebben
my bedrogen. Mijne Priesteren en̄ de Outstē
inder Stadt zijn versmacht/want si gaen om
broot/op dat si hare siele lauen.
20 Ach Heere/siet doch hoe bange dat my is
dattet my daer af inden*lijue wee doet. Mijn Tren.2.c.11.
herte slaet my in mijnen lijue / Want ick ben
gants seer bedroeft. Buyten heeft my dat
sweert/ende inhuys heeft my de doot tot een
der weduwe gemaect.
21 Men hoort wel dat ick suchte/maer nochtās
en hebbe ick geenen Trooster. Alle mijn vian
den hoorē mijn ongeluc/ ende verhuegē haer.
dat maect ghy/Daerom laet doch den dach
comen / dien ghy wtroept dattet haer gaen
sal ghelijck als my.
22 Laet alle haer boosheyt voor v comen/En̄
bereytse toe/gelijck ghi om mijnder misdaets
willen toegericht hebt. Want mijns suchtens
is veel /en̄ mijn herte is bedroeft.

Dat ij. Capitttel

1 ACh/" hoe heeft de Heere de dochter Tren.4.b.11.
A Sion met zijnen thoorne ouerschud-
det? Hy heeft de heerlijckheyt Jsraels
vanden Hemel op de Aerde ghevvorpen: Hy
en heeft inden dage zijns thoorns niet gedach
tich geweest op zyne *voetbancke. 2.Pa.29.a.2
2 De Heere heeft alle de woningē Jacobs son Psal.99.a.5c
der bermhertichheyt vnielt/hy heeft de vesten
der dochter Juda afgebroken in zijnen thoor
ne/en̄ ter Aerden gesticht: Hy heeft ontwijdet
beyde haer Conincrijcke ende hare Vorsten.
3 Hy heeft alle hoornen Jsrael in zijnen gram
migen thoorne in stucken gebroken: Hy heeft
zijn rechter hant achter hem getogen/doen de
viant quam/ ‖Ende heeft in Jacob een vyer Tren.4.b.11.
aen ghestoockt dwelck rontom verteert.
4 Hy heeft zijnen boge gespannen als een vi
ant/zijne rechter hant heeft hy geuoert als eē
Tegenpartijder en̄ heeft verworcht al wat
lieflijck aen te sien was. En̄ zijn gramschap
gelijck als een vyer /wtghegoten/inde Hutte
der dochter Sion.
5 De Heere is gelijck als een viant/hy heeft
Jsrael vernielt. Hy heeft vernielt alle hare
Palleysen/ende heeft zijne vesten verdoruen.
Hy heeft der dochter Juda veel clagens ende
rouws gemaect.
6 Hy heeft zijne Tenten omgewoelt/ghelijck
B eenen hof/"ende zijne wooninge verdoruen. Jere.7.b.14.
De Heere heeft tot Sion beyde Vierdach en̄
Sabbath laten vergeten en̄ in zijnen gram-
migen thoorne/beyde den Coninck ende Prie
ster laten scheynden.
7 De Heere heeft zijnen Altaer verworpen/
en̄ zijn Heylichdom verbannen. Hy heeft de
mueren haerder Palleysen in des Viants
handen ghegeuen/also dat si inden huyse des
Heeren ghecrijst hebben / alsmen op eenen
Vyerdach plach.
8 De Heere heeft gedacht de muerē der doch
ter Sion te verderuē. Hi heeft dat richtsnoer
daer ouer getogen/en̄ zijn hāt niet afgekeert/
tot dat hyse vernielde. De Bolwercken staen
clagelijcken/ende de muere leget iammerlijckē
9 Hare poorten leggen diep inder Aerden/hi
heeft haer grendelen in stucken ghebroken
ende te niet gemaect.*Hare Coningen ende Jerem.25.b.9
Vorsten zijn onder de Heydenen/daer si dat
geset niet oeffenen en connen/En̄ hare Pro-
pheten geen gesicht vanden Heere en hebbē.
10 De outsten der dochter Sion/ligghen op-
C ter Aerden/ende zijn stille/Sy werpen stof op
hare hoofden/en̄ hebben sacken aen gherogē.
De maechden van Jerusalem hanghen haer
hoofden ter Aerden.
11 ‖Jck hebbe mijn oogen schier wt ghewcent Tren.1.c.16.

dat my mijn lijf wee daer af doet. Mijn Le-
uer is op de Aerde wtgeschut/ouer den iam-
mer der dochter mijns volcx/doen de suyghe-
lingen eñ onmondighe kinderē opter straten/
inder stadt versmachten/
12 Doen si tot haerder moederen spraken:
Tren. 4.a.4. *Waer is broot eñ Wijn? Doen si opter stratē
inde stadt versmachten /gelijck als de doodlijc
ke gewonde/ende inde armen haerder moede
ren den gheest op gauen.
13 Och ghy dochter Jerusalem/by wien sal ic v
gelijcken/eñ waer voor sal ick v houden/ghy
Maget/ghi dochter Sion? Wien sal ick v ge-
lijcken/daer mede ic v troosten mochte. Want
dijne schade is groot/gelijck als een zee/wie
can v gheheelen.
Jerem. 5.b.12 27.b.9. 14 ||Dijne Propheten hebben v ydele ende sot
te gesichten gepredict/eñ en hebben v dijnen
misdaet niet geopenbaert/daer mede si dijne
geuanckenisse gekeert hadden. Maer si hebbē
v ydele sermonen gepredict op dat si v henen
ten lande wt preecten.
De valsche Propheten hebben Juda ten lande wt ghepredict.
15 Alle die voorby gaen/slaen de handen tsamē
*Psa. 22.a.8 D pijpen v aen*eñ schuddē dē cop ouer de doch
ter Jerusalem. Js dat de Stadt/daermen af
seyt: Sy is de alder schoonste: Waer af hem
dat gantsche Lant verblijt?
Tren.3.d.46. 16 ||Alle dijne vyanden sperren haren mont op
teghen v/pijpen v aen/wijsen de tanden / eñ
segghen: Hey/Wy hebbense vernielt. Dat is
den dach/dien wy hebbē begeert/wy hebbent
vercregen/wy hebbent beleeft.
Leu. 26.c.25. 17 ||De Heere heeft gedaen/wat hi inden sin
hadde /Hy heeft zijn woort veruult/dat hy
lange te voren geboden heeft/ Hy heeft son-
der bermhertichept verdestrueert. Hy heeft dē
viant ouer v verblijt/ende uwer tegenparty-
ders hoorn verhoocht.
Deut.4.e.29. 18 "Haer herte riep tot dē Heere/O du muere
der dochter Sion laet dach eñ nacht tranen
hier af vlietē/gelijc een Beke/eñ en hout ooc
niet op. Eñ dijnē oogenappel en late niet af:
19 Staet des nachts op/ende roept/ schuddet
dijn herte wt inder eerster wake teghen den
Heere: gelijck als water. Heft dijn handen te
gen hem op/om der sielen wille dijner ionger
kinderen/die van honger versmachten/ voor
aen alle straten.
20 O Heere aenschout ende siet doch toe/wiē
ghy also verdoruē hebt/"sullen dan de wiuen
Deu.28.e.53. 4.Re. 6.f.29. Tren.4.b.10. haers lijfs vrucht eten/ de ionge kinderkens
eender spannen lanc? Sullen dan de Prophe-
ten ende Priesters in dat Heylichdom des
Heeren so vermoort worden?
21 Daer laghen in de straten op der Aerden/
ionghen ende ouden / Mijne ionghe Maech
den ende ionghelinghen zijn door dat sweert
geuallen. Ghy hebt gewrocht inden dach ws
toorns/ghi hebt sonder bermhertichept gslagē
22 Ghy hebt mijne vianden rontomme geroe-
pē/als op eenē vyerdach/also dat optē dach
des thoorns des Heeren niemant ontloopen
noch ouergebleuen en is. Die ick gehoudē eñ
op geuoedt hebbe/die heeft de Viant verdaē.

Dat iij. Capittel.

1 A ICk ben een ellendich man/die de roede
zijnder gramschappen sien moet.
2 Hy heeft my geleyt ende laten gaen/
inder duysternissen/ende niet int licht.
3 Hy heeft zijn hant tegen my gekeert/eñ hā
delt gansch anders met my altijt.
4 Hy heeft mijn vleesch eñ huyt out gemaect/
eñ mijn gebeente in tween geslagen.
5 Hy heeft my rontom betimmert/eñ my met
galle ende moeyte omuanghen.
6 Inder duysternissen geleyt/als de dooden in
der werelt.
7 Hy heeft my bemuert / dat ick nerghens wt
en mach/eñ heeft my in herde boeyen geleyt.
8 ||Eñ oft ick dan al schreye ende roepe / so Job. 3
stopt hy de ooren toe/voor mijnen gebede.
9 Hy heeft mijnen wech met grontsteenen
toegemerst eñ mijnen voetpadt toegemaeckt.
10 Hy heeft op my geloert als eenen Beyr/ge
lijck een Leeuwe int verborgen.
11 Hy laet my den wech missen/hy heeft my
in stucken gescheurt/eñ tot niet gemaect.
12 Hi heeft zijnen boge gespannen/eñ my den
pijl tot een teecken gesteken.
13 Hy heeft wt den koker in mijne nieren la-
B ten schieten.
14 " Jck ben eenen spot alle mijnen volcke/eñ Jere.20
dagelijcx*haer Liedeken. *Job.3
15 Hy heeft my met bitterheyt versaet/eñ met Psa.6
Alsene ghedrenct.
16 Hy heeft mijn tanden in cleyne stucken ghe
slagen/Hy wentelt my in de asschen.
17 Mijn siele is wt den vrede verdreuen / ick
moet der goeder dagen vergheten.
18 Jck sprac: Mijn vermogen is daer henen/
ende mijn hope op den Heere/
19 Gedenct doch/hoe dat ic so ellēdich eñ ver-
laten/||met Alsene eñ galle gedrenct ben. Psa.6
20 Ghy sult ymmers daer aē gedencken/Wāt
mijne siele seget my.
21 Dat neme ic ter hertē/daerō hope ic noch.
22 De goedertierenheyt des Heeren isset/ dat
wy niet gantsch wt en zijn/zijne bermhertic-
heyt en heeft noch gheen eynde.
23 Maer si is alle morgen nieuwe/ende dijne
trouwe is groot.
24 De Heere is mijn"deel/spreect mijn siele/ Psal.1
C daerom||wil ick op hem hopen. ||psal.2
25 "Want de Heere is vriendelijck den genen "Psa.
die op hē wacht/eñ der sielē die na hē vraget.
26 Het is een costelijc dinc*lijtsaem te zijn/eñ Luce.2
op de hulpe des Heeren te hopen. Jaco.5.
27 Het is een costelijc dinc eenen manne /||dat ||Eccli.
hy dat iock in zijnder iuecht draecht.
28 Dat een die verlatē is/ verduldich sy als hē
29 yet ouerualt. Eñ zijnen mont in dat stof ste
ke/eñ verwachte op de hope.
30 Eñ"late hem op de kinnebacken slaen / eñ 3.Re.2
hem veel versmaetheyts aenden. Job. 16
31 Want de Heere en verstoot niet eewelijc. Mar.1
32 Maer"hy bedroeft wel/ende is weder ont- "1.Reg
fermhertich/na zijnder grooter goedertieren- Godt
33 heyt. Want hy en plaecht noch en bedroeft eñ heel
de menschen niet van herten.
34 Als oft hy de ghevangene op der Aerden
geheel onder zijne voeten woude laten vertre
35 den/ Eñ eens mans Recht voor den Alder-
36 hoochstē latē buygē. Eñ eēs mēschen sake la
tē verkeeren/ gelijc oft de Heere niet en sage.
37 *Wie derf dan dan seggen / dat sulcx ghe- Amos.
D schie sonder des Heeren beuel?
38 "Eñ dat noch quaet noch goet en come wt Eccli. 1
den monde des Alderhoochsten.
39 Hoe morrē dan de Lieden also inden leuen?
Een yegelijc morre tegen zijne sonde.
40 "Eñ laet ons onse wegē ondertastē eñ soec Job.13.
ken/eñ ons totten Heere bekeeren? Psal. 3
41 Laet ons onse hertē tsamen metten handē Belydi
opheffen tot Godt inden Hemel. der son
42 Wy/*wy hebben gesondicht/eñ zijn onghe- *psa.10
hoorsaem gheweest. Daerom en hebdy met Dani.
recht niet gespaert Judit.7
43 Maer ghy hebt ons met toorne ouerschud-
det eñ vuolcht/eñ sonder bermhertichept ver-
44 moort. Ghy" hebt v met een wolcke bedect Eccli. 3
op dat daer geen gebet doorcomen en conde.
45 Ghy hebt ons tot dret eñ vuylnis gemaect
onder de volcken.
46 Alle*onse Vianden sperren haren mont Psal.2
47 op tegen ons. Wy worden verdruct ende Tren.2
gheplaecht met verschricken ende angst.

Mijne

48 Myne oogen loopen als waterbeken/ ouer
den iammer des dochters myns volcx.
49 ‖Myne oogen vlieten eñ en connen niet af
E gelaten/want daer en is geen ophouden/
50 Tot dat de Heere van den hemel af schou-
we/ende sie daer in.
51 Myn ooghe verslint my dat leuen wech/om
der dochteren wille mynder stadt.
52 Myn vianden hebben my lagen gelept/ ge-
lijck eenen voghel/sonder oorsake.
53 Sy hebben myn leuen in eenen cuyle te niet
gebracht/eñ steenen op my geworpen.
54 Sy hebben oock myn hooft met water be-
dect/Doen seyde ick: Nv ben ic geheel wech.
55 "Maer ick riep dynen Name aen Heere/be
56 neden wt den cuyle/ Ende ghy verhoordet
myn stemme. En verbercht dyne ooren niet
voor myn suchten ende schreyen.
57 *Neyghet v tot my als ick v aenroepe/ Eñ
F segt: En veruaert v niet.
58 Voeret ghy Heere de sake mynder sielen/eñ
59 verlost myn leuen. Heere siet doch/hoe on-
recht dat my geschiet/eñ helpt my tot mynen
60 rechte. Ghy siet alle haer wrake/ende alle
haer ghedachten teghen my.
61 Heere ghy hoort hare versmaetheyt/ eñ alle
haer gedachten ouer my/
62 De lippen mynder wederpartijen/ende haer
dagelijcx versieren tegen my.
63 Aensiet doch / si gaen ligghen/oft staen op/
‖so singen si van my een Liedeken.
64 *O Heere/betaelt haer/so si verdiẽt hebbẽ.
65 Laet haer dat herte verschricken / ende dy-
nen vloeck voelen.
66 Veruolchtse met gramschappe/ eñ vernielt-
se onder den Hemel des Heeren.

Dat iiij. Capittel.

1 OCh/hoe is dat gout so geheel verdonc
A kert/ ende dat fijn gout so eyslijck ghe-
worden? Eñ de steenen des heylichdoms
liggen op alle straten verstropt.
2 De edele kinderen Sions/den goude ghe-
lijck gacht/ Hoe zijn sy nv by den aerdẽ pot-
ten geleken/ die de potmaker maect?
3 De Draken gheuen haren iongen de bor-
sten/eñ soogense: maer de dochter myns volcx
moet onbermhertich zijn/‖gelijc als eẽ struys-
se inder woestijnen.
4 *Den suygelinge cleeft zijn tonge aen zijnẽ
"raecke van dorste. De ionge kinderẽ eyschen
broot/eñ daer en is niemant diet haer breke.
5 Die voormaels dat alderleckerste aten/die
versmachten nv opter straten. Die te vooren
in zijden opghevoet zijn/die moeten nv inden
dreck ligghen.
6 De misdaet der dochter myns volcx is gro
B ter/dan de sonde‖Sodoma/die bottelyck om-
gekeert wert/eñ daer en quam geẽ hant toe.
7 ‖Hare Nazareen waren reynder dan de
sneeu/ende claerder dan de melck. Haer ghe-
daente was rooder dan Coralen / haer aen-
sien was als Saphir.
8 Maer nv is haer gedaente so doncker van
swerticheyt / datmense opter straten niet en
kent.‖Hare huyt hangt aen de beenen / ende
zijn so dorre als een hout.
9 Den verslaghenen door tsweert gheschiede
beter dan den genen die van honger storuen/
die versmachtẽ eñ verderuen moesten/om des
gebrecx wille der vruchten des ackers.
10 "De alderbermhertichste wijuen hebbẽ hare
kinderen selue moeten coken/op dat si te eten
hadden/ indẽ iãmer des dochters myns volcx.
11 ‖De Heere heeft zijn gramschap volbracht/
Hy heeft zijnen grammigen toorne wt gego-
ten. *Hy heeft tot Sion een vyer aengheste-
ken/dat ooc haer fundamentẽ verteert heeft.
12 De Coninghen op aerden en haddens niet
C gelooft / noch alle de lieden inder werelt/dat
de wederpartye ende viant totter poorten Je
rusalems soude in trecken.
13 Maer het is ghesciet om der sonden wille haerder Propheten/ende om der misdaet wil oorsake waer
haerder Propheten/ende om der misdaet wil om Jerusalem
le haerder Priesteren / ‖die der rechtueerdigẽ verwoest is.
bloet daer in vergoten. ‖Gene.9.a.6.
14 Sy gingen herwaerts ende gints opter stra Exod.23.a.7.
ten/ghelijck de blinden/ende waren met bloet
besmet/ende en conden oock der geender clee-
deren niet aengheroeren.
15 Maer sy riepense aen / wijckt ghy onreyne/
wijct/wijct/en roeres niet aen. Want si schou
den haer/eñ vloden voor haer/ Datmen oock
onder de Heydenen seyde : Sy en sullen daer
niet lange blyuen.
16 Daerom heeftse den thoorne des Heeren
verstropt eñ en wilse niet meer aensien/Want Van Godts
sy de Priesters niet en eerden/eñ metten Ou toornicheyt.
ders geen bermherticheyt en oeffenden.
17 Noch gaepten onse oogen op de*nietighe *Ydele.
D hulpe/tot dat si muyst moede werden/doen wy
wachteden op een volck/ dat ons niet gehel-
pen en coste.
18 Men iaechde ons / dat wy op onse straten
niet gaen en dorsten. Doen quã ooc onse eyn
de/onse dagẽ zijn wt/ onse eynde is gecomen.
19 ‖Onse veruolgers waren snelder dan de A- Jere.4.b.13.
rents onder den Hemel. Op de bergen heb- Abac.1.a.4.
ben si ons veruolcht/ende inder woestyne op
ons gheloert.
20 De Ghesalfde des Heeren/die onsen troost
was/is geuangen gewordẽ/ doen si ons ver-
stoorden/op wien wi ons verlietẽ/wy woudẽ
onder zijne schaduwe leuen onder de heydenẽ.
21 Verblydt v eñ weest vrolijc ghy dochter E-
dom/die daer woonest in den lande "Vz/Wãt Job.1.a.1.
den kelck sal oock ouer v comen. Ghy moet
oock droncken eñ ghebloot worden.
22 Maer dyne misdaet heeft eẽ eynde/du doch
ter Sion. Hy en sal v niet meer laten wech
voerẽ.*Maer dyne misdaet/du dochter Edõ/ Esai.21.b.11.
sal hy besoecken/eñ dyne sonden ontdecken. Jere.49.a.7.

Dat v. Capittel.

1 GHedenct Heere/hoe dattet ons ghaet/ Een beclagẽ-
A aenschout eñ siet aen onse versmaet- de gebet.
2 heyt. Onse erffenisse is den vreemdẽ
te deel ghewordden/ende onse huysen den wt-
3 landigen. Wy zijn weesen eñ en hebben gee-
nen vader/onse moeders zijn als weduwen.
4 Onse eyghen water moeten wy om ghelt
drincken. Onse hout moetmen betaelt laten
5 brengen. Men drijft ons ouer hals/Eñ als
wy al schoon moede zijn/soo en laetmen ons
6 nochtans geen ruste. Wy hebben ons moe-
ten Egypten eñ Assur ouer gheuen/op dat wi
7 doch broots sadt souden hebbẽ te eten. ‖On Jere.31.e.29.
se voorvaders hebben ghesondicht/eñ en zijn Ezec.18.a.2.
niet meer voorhanden/ ende wy moeten hare
8 misdaet ontgelden. Knechten heerschappen
ouer ons/ Eñ daer en is niemant/die ons vã
9 haerder hant verlosse. Wy moetẽ ons broot
met pericule onses leuens halen / voor dat
10 sweert inder woestijne. Onse huyt is ver-
brant als in eenen Ouen / van den grouwe-
11 lijcken honger. Sy hebben de wijuen tot
B Sion gescheynt/ eñ de Jonge maechden in de
12 steden Juda. De Vorsten zijn van haer ge-
hangen/ eñ de persoonen der ouden en heeft-
13 men niet gheeert. De Jonghelinghen heb-
ben muelensteenen moeten draghen / ende de
knechtkens hebben ouer het hout dragẽ moe
14 ten struyckelen. De Ouden en sitten niet
meer onder de poorte/Ende de Jonghelingen
15 en bedrijuen geen snarenspel meer. Onses
herten vruechde heeft een eynde. Onse Rey-
16 en is in droefheyt verkeert. De Croone on-
ses hoofts is af geuallen. O wee/dat wy soo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

17 gesondicht hebben. Daerom is oot onse her
te bedroeft/ eñ onse oogen zijn duyster gewor
18 den/ Om des berges Sions wille/dat hy so
woest leget/dat de Vossen daer ouer loopen.
19 Maer ghy Heere / die inder eewicheyt blij=
uest/eñ dynen toorne altijt ende eewelijck.
20 Waerom wilt ghy onser so geheel vergeten/
21 ende ons so langen tijt verlaten? ||Brengt Jere.31.c.16.
ons Heere weder tot v / dat wy wed te huys
comen.Vernieut onse dagen/gelijck van outs
22 herwaerts. Want ghy hebt ons ver=
worpen/ende zijt al te seer ouer
ons vertoornt.

Eynde der Claechlieden
Jeremie.

De Propheet
Hesekiel.

Dat eerste Capittel.

Vandē tijt eñ plaetse der prophetie Hesekiel.
||Psa. 137.a.1

1 A IN den dertichsten Jare/opten vijf
sten dach der vierder maent/ doen
ick onder de geuangenen aen dat
||water Chebar was/dede hem de
Hemel op/eñ Godt toonde my ge
2 sichten. Die selfde vijfste dach
der maent/was effen inden vijfsten Jaer/ nae
dien dat Joiakim de Coninc Juda was ghe=
3 uangen wech geuoert. Doen geschiede des
Heeren woort tot Hesekiel dē sone Busi des
Priesters inden lande der Chaldeen / by dat
water Chebar: *Aldaer quā de hant des Hee Ezech.10.
4 ren op hem. Eñ ic sach/eñ siet: Daer quam
eenen angstelijcken wint van Noorden her=
waerts met een groote wolcke vol viers/dat
tet ouer al rontsomme blincte/ Eñ midden in
5 dat selue vyer wast als een helle licht. Eñ
daer binnen in wast gestelt/gelijck vier Die=
ren/eñ eens gesteltenissen onder hen/ghelijck
6 een mensche. ||Eñ een yeghelijck hadde vier Ezec.10.b.14
7 aensichten/eñ vier vluegelen. Eñ haer bee=
nen stonden recht/maer haer voeten warē als
runderen voeten / eñ blincten ghelijck een hel
8 gladt metael. ||Eñ hadden menschen handē Ezec.10.b.8.
onder haer vluegelen aen haer vier hoecken.
Want si hadden alle vier haer aensichten eñ
9 haer vlueghelen/ Ende die selue vluegelen
B waren deen aen den anderen/Eñ als si gingē
so en dorsten si hen niet om weynden. Maer
so waer dat si henen gingen/daer ghingen sy
10 stracx voor haer wech. *Haer aensichten ter Ezec.10.b.14 ||Apoc.4.b.7.
rechter zijden der viercanten/waren ||ghelijck
eenen mensche eñ leeuwe / maer ter slincker
zijden der viercanten / waren hare aensichten
11 ghelijck eenen osse ende *arent. Ende hare Ezec.17.a.3. Dan.7.a.4. 4.Esd.11.a.1
aensichten ende vluegelen waren bouen ghe
deylt/dat elcke twee vlueghelen tsamen sloe=
ghen / ende met twee vluegelen haer lichaem
12 bedecten. So werwaerts dat si gingen/daer
ghinghen si stracx voor haer henen. Maer sy
gingen/so werwaerts dat de wint stont. En=
de sy en dorsten hen niet omme weynden/ als
13 sy ghinghen. Ende de Dieren waren aen te
sien/ghelijck vierighe colen/ die daer bernen.
Ende ghelijck als fackelen / die tusschen den
Dieren ghingen. Ende dat vier gaf een claer
heyt van hem/ eñ wt den vyere ghinck eenen
14 blixem. Maer de Dieren liepen herwaerts
15 ende gints/ghelijck als eenen blixem. Als
ick de Dieren also sach/Siet/doen stont daer
een ||Radt op der aerden by de vier Dieren/ ||Wiel.
ende het was aen te sien/gelijck vier Raderē.

16 Eñ *de selue Raders waren ghelijck eenen Ezec.1
Turkops: Eñ si waren alle viere deene ghe=
lijck dandere/ende sy waren aen te sien/recht
oft deen Radt waer gheweest in dandere.
17 Wanneer sy gaen souden/so costen sy in al=
C le de vier hoecken gaen / ende en dorsten hen
18 niet omme weynden/als si ghinghen. Ende
haer ||velgen ende hoochten waren veruaer= Rand
lijcken / eñ hare velghen waren vol ooghen/ bande
19 rontsomme/aen alle de vier Raderen. Ende het R
als de Dieren ginghen/so gingen de Raders
oock neffens haer. Eñ als de dieren haer van
der Aerden opwaerts hieuen/ so hieuen haer
20 de Raders oock opwaerts. Waer de wint
henen ginck/ daer ghingen si oock henen/en=
de de Raderen hieuen haer neffens haer op=
waerts. Want daer was eenen leuendighen
21 wint inden Raderen. Als si gingen/so gin=
gen dese oock/Als sy stonden soo stonden dese
oock. Eñ als si haer opwaerts hieuen vander
Aerden/so hieuen haer oock de Raders nef=
fens haer opwaerts. Want daer was eenen
22 leuendighen wint inde Raderen. Maer bo=
uen ouer de Dieren wast gestelt/ ghelijck den
Hemel/als een Cristal/verschrickelijck/recht
bouen ouer haer wt ghebreyt / dat onder den
Hemel hare vluegelen deene stracx tegen den
23 anderen stont. Eñ twee vluegelen bedecten
24 eens yeghelijcx lichaem. Eñ ick hoorde de
D vluegelen ruysschen gelijck groote wateren/
ende gelijck een geluyt des Almachtigen/als
sy gingen. Eñ gelijck een ghedruysche in een
heyre. Maer als si stil stonden/ soo lieten si de
25 vlueghelen neder. Ende als sy stil stonden/
eñ haer vlueghelen neder lieten/so donderdet
26 inden hemel bouen ouer haer. Ende ouer De He
den hemel die bouen haer was/wast ghestelt toont d
gelijck een Saphyr/gelijck eenen stoele. Ende pheet z
opten seluen stoele sadt een / ghelijck als een maieste
27 mensche gestelt. Ende ick sach hem aen/en= sichtich
de hy was ghestelt/ghelijck als een hel licht. wijshey
Eñ binnen wast gestelt/gelijck een vier ront=
omme. Van zijnen lendenen opwaerts eñ ne=
derwaerts sach ict/gelijc vier blincken ronts=
28 omme/ Gelijck als den regenboge siet in de
wolckē/alst geregent heeft/also blinctet ront=
omme. Dit was dat aensien der heerlijcheyt
des Heeren. Eñ doen ict gesien hadde/viel ic
op mijn aensicht/eñ hoorde eenen spreken.

Dat ij. Capittel.

1 A ENde hy sprac tot my: Du menschē kint
treedt op dijne voeten / so wil ic met dy
2 spreken. Eñ *doen hy so met my sprac/ Ezec.3.
wert ick weder verquict/ ende tradt op mijne De pro
voeten/eñ hoorde na hem/die met my sprack. bewijst
3 Eñ hy sprac tot my: Du menschen kint/ ic sending
seynde dy totten kinderen Israels/tot den af= se gesch
ualligen volcke/die van my afuallich gewor eñ tot v
den zijn : "Sy met haren vaderen hebben tot gesonde
op desen hedigen dach teghen my gedaen. "Exod.
4 Maer die kinderen / totten welcken ick dy
seynde/die hebben harde coppen/ eñ verstocte
5 herten. Tot dien sult ghy seggē: Also spreect
de Heere Heere: Sy zijn ghehoorsaem/oft si
latent/ *het is wel een ongehoorsaem huys/ Ezec.3.
nochtans sullen si weten / dat daer een Pro=
6 phete onder haer is. Eñ du menschen kint/
||en sult v voor haer niet vreesen / noch voor Jerem.
hare woorden vreesen. Daer zijn veel weder= Luce.12
spannige eñ scherpe Doornen by v/Ende ghi
woont onder de Scorpioenen : Maer ghy en
sult v niet vreesen voor hare woorden/*noch 1.Pet.3
v voor haer dreyghen ontsetten / hoe wel sy
7 een onghehoorsaem huys zijn. Maer ghy
sult hen mijn woort segghen/ Sy hoorent oft
sy latent. Want het is een onghehoorsaem
8 volck. Maer du menschen kint/hoort wat
B ick v segghe/eñ en weest niet ongehoorsaem/
ghelijck

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

gelijck dat ongehoorsaem huys is/ Doet dij-
nen mont op/ende eet dat ick v gheuen sal.
9 Eñ ick sach/eñ siet / * Doen was daer een
hant tegen my wt ghestrect/ die hadde eenen
10 te samen geleyden brief/ Dien ontloock hy
voor my / eñ hy was beschreuen van buyten
eñ van binnen/ Eñ daer stont in geschreuen:
11 Claghe/Ach eñ Wee. Eñ hy sprack tot my:
Du menschen kindt/ *Eet dat voor v is / te
weten/desen Brief/Eñ gaet henen/ende pre-
12 dict den huyse Israel. Doen dede ick mijnen
mont op/ende hy gaf my den brief te eten.
13 Eñ hy sprack tot my: Ghy menschen kindt/
ghy moet desen brief / dien ick v geue/in dijn
lijf eten/ende uwen buyck daer mede vullen.
Doen at ick hem/‖eñ hi was in mijnen mont
14 so soete als honich. Eñ hy sprack tot my:
*Du menschen kint.Gaet henen totten huyse
Israels/ende predickt haer mijn woorden/
15 Want ick en seynde v ymmers niet tot ee-
nen volcke, dat een vreemde reden/ eñ een on
bekende sprake heeft / maer totten huyse Is-
16 raels. Ja vrijelijck niet tot grooten volckē/
die een vreemde reden / ende een onbekende
sprake hebben/ der welcker woorden ghi niet
verstaen en cont/ *Eñ oft ick v al totten sel-
uen seynde/so souden si v doch geerne hoorē.
17 Maer dat huys Israels en wil v niet hoo-
ren. Want sy en willen my selue niet hooren.
Dat gantsche huys Israels heeft herde voor
18 hoofden eñ verstockte herten. ‖Maer noch-
tans hebbe ick v aensicht hert gemaect tegen
haer aensicht/eñ v voorhooft tegē haer voor
19 hooft. Jae ick hebbe v voorhooft soo hert/
als eenen Diamant/ die herder is dan eenen
vierssteen/ gemaect.*Daerom en vreest v niet/
en ontset v oock niet voor haer/om dat si een
so ongehoorsamen huys zijn.

Dat iij. Capittel.

1 A Ende hy sprac tot my: Du mēschē kint:
Alle mijne woorden die ick v segghe/
die vat metter herten / eñ neemtse ter
2 ooren/ Eñ gaet henen totten gheuangenen
dijns volcx/eñ predickt haer/ ende spreect tot
haer: Also spreect de Heere Heere/sy hoorent
3 oft sy latent: ‖Eñ eenen windt nam my op/
eñ ick hoorde achter my een bulderen/gelijck
eender grooter aertbeuingen (Gheloeft sy de
heerlijckheyt des Heeren op haerder plaetse)
4 Eñ was dat ruysschen vandē vluegelen der
Dieren/ die haer aen malcanderen *custen/eñ
ooc dat ratelen der raders/ die seer na by haer
waren/ eñ dat bulderen van een groote aert-
beuinge. Doen nam my de wint op/eñ voer
de my wech/eñ ic voer daer henen/ ende was
seer veruaert / Maer de hant des Heerē hielt
5 my vast. Eñ ic quam totten geuangenē/‖die
aen dwater Chebar woonden/daer de schenē
stonden / in der maent Abib. Eñ ick stelde my
by haer/die daer saten/ eñ bleef aldaer onder
7 haer/seuen dagen lanc ghcheel truerich. Eñ
doen de seuen dagen om waren/geschiede des
8 Heeren woort tot my/eñ sprack: Du men-
schen kint/‖Ic heb v tot eenē Wachter geset/
ouer dat huys Israels : Ghy sult wt mijnen
monde dat woort hooren/eñ haer van mijnen
9 twegheñ waerschouwen. *So wanneer ick
B den Godloosen segge: Ghy moet den doot ster
uen/eñ ghy en waerschouwet hem niet/ ende
en segghet hem niet / dat de Godtloose hem
voor zijnen godloosen wesen hoede / op dat
hy leuendich blijue/ Soo sal de godtloose om
zijnder sonden wille steruen/Maer zijn bloedt
10 wil ick van uwer hant eysschen. Maer in
dien ghy dē godloosen waerschout/ eñ dat hy
hem van zijnen godtloosen wesen eñ weghen
niet en bekeert/so sal hy om zijnre sondē wil-
le steruen/maer ghy hebt dijne siele beurijt.

11 Eñ*als een rechtueerdige hem van zijnder Ezec, 18.d.34
gerechticheyt keert/ eñ doet yet quaets/so sal
ic hem laten aenloopen/dat hy moet steruen.
Want aengesien dat ghy hem niet ghewaer-
schout en hebt/so sal hi om zijnder sonden wil
le steruen moeten/ende zijne gerechticheyt die
hi gedaen heeft/die en sal niet aengesien wor
den. Maer zijn Bloet wil ick van uwer hant
12 eysschen. Maer in dien ghy den rechtueerdi
gen waerschouwet/dat hy niet sondigē en sal
ende hy en sondicht ooc niet /so sal hy leuen/
Want hy heeft hem laten waerschouwen/eñ
13 ghy hebt dijne siele geurijt. *Ende alsdoen Ezech. 1.a.3.
C quam des Heeren hant ouer my/ eñ sprac tot De Heere
my: Staet op/eñ gaet henen wt int velt/daer laet den Pro
14 wil ic met v spreken. Eñ ic stont op/eñ ginc pheet wederē
henen wt int velt/Eñ siet/doen stont de heer- zijn heerlijchz
lijcheyt des Heeren aldaer/ *gelijck ickse aen sien.
twater Chebar gesien hadde/eñ ic viel neder *Ezech. 1.a.1
15 op mijn aensichte. ‖Eñ ic wert verquict/eñ ‖Ezec.2.a.2.
tradt op mijne voeten. Eñ hy sprac met my/eñ
seyde tot my: Gaet henē eñ besluyt v in dijnen
16 huyse. Eñ du menschen kint/ Siet/men sal De heer beel
v stricken aendoen/eñ v daer mede binden/al det hem des
17 so dat ghy hen niet ontgaen en sult/ Eñ ick volcx geuane
D wil v dijne tonge aen dijnen raecke laten cle- kenisse voor.
uen/dat ghi stom worden sult/ende haer niet
meer straffen en cont/‖want het is een onge- Ezech. 2.a.5.
18 hoorsaem huys. Maer als ic met v spreken
sal/so wil ick v den mont op doen/dat ghi tot
haer segghen sult: Also spreect de Heere Heere
Wiet hoort/ die hooret/ wiet laet/ die latet:
want het is een ongehoorsaem huys.

Dat iiij. Capittel.

1 A Ende du menschen kint / neemt eenen De Heere v-
tychelsteen/dien legt voor v/ende ont- toont dē pro-
werpt daer op de stadt Jerusalem. pheet het be-
2 Ende maeckt een belech daer om/ende tim- lech Jerusa-
mert een bolwerck daer om/ende treckt eenen lems.
Wal daer om/eñ maect een Heyr daer om/ eñ
3 set Bocken rontsomme haer. Maer voor v
neemt een ijseren panne / die laet een ijseren
muere zijn tusschen v eñ der stadt/eñ richt dijn
aensicht tegen haer/ende belegtse. Dat si een
4 teecken den huyse Israels. Ghy sult v oock
op dijnder slincker zijden leggen/ eñ leggen de
misdaet des huys Israels op de selue. So ve-
le dagē als ghy daer op ligt/so lange sult ghi
5 oock hare misdaet dragen. *Maer ick wil v Dan.9.d.25.
de Jaren haerder misdaet na tghetal der da- De dueringe
gen maken/te weten/drie hondert eñ tnegen- der genancke
tich daghen. Soo langhe sult ghy de misdaet nisse Israels
6 des huys Israels dragen. Eñ als ghy sulcx eñ Juda.
volbracht hebt/so sult ghy v daer na op dijne
rechte side leggē/ eñ sult de misdaet des huys
Juda dragen veertich dagē lanc/*want ic ge- Nu.14.e.34.
7 ue v hier ooc elckē dach/voor een Jaer. Eñ
B stelt dijn aensicht eñ uwen blooten arm tegen
dat belegerde Jerusalem/ eñ prophetcert tegē
8 haer. Eñ siet/ic wil v stricken aendoen/ also
dat ghy v niet weyndē en mogest vander een-
der zijden tot de ander/ tot dat ghy de daghen
9 dijnre beleggthinghe volbracht hebt. Daer- Vandē hōger
om neemt nv tot v/Terwe/Gherste/Boonen/ die ouer Jeru
Wicken/Hers ende Spelte/ende doetet al tsa salem/ ter tijt
men in een vat/ende maect v soo veel broots des belechs/
daer van / soo veel daghen als ghy op dijnre gaen soude.
zijden ligghen sult/ dat ghy drie hondert ende
tneghentich daghen daer af te eten hebt.
10 Alsoo dat dijne spijse/die ghy dagelijcx eten
moet/twintich sikel swaer si.: Alsulcx sult ghi
11 vander eender tijt totter ander eten. Dat
water sult ghy oock na der mate drincken/te
weten/dat sestendeel van een Hin/ ende ghy
sult sulcks oock vander eender tijt totter an-
12 der drincken. Ghersten Coecken sult ghy
eten / die ghy voor haren ooghen by men-
13 schen dreck backen sult. Ende de Heere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

C spzack : Alsoo moeten de kinderen Jsraels
Ozee.9.a.3.
haer * onreyn broodt eten / onder de Heyde-
nen/derwaerts icse verstooten hebbe.
14 Maer ick spzack : Ach Heere Heere / Siet
mijn siele en is noch noyt onreyn geworden.
Want ic en hebbe van mijnder ieucht op/ tot
deser tijt toe/ gheen aes/ noch wat verschuert
was/geten / eñ daer en is noyt gheen onreyn
15 vleesch in mijnen mont ghecomen. Maer hy
spzack tot my : Siet/ ick wil v koeyen dreck
voor menschen dreck toe laten / daer ghy dijn
16 broot mede maken sult. Ende hy spzack tot
4.Re.25.a.3.
Ezec.14.b.13.
my: Du menschen kint/Siet/ick wil dẽ‖voor
raet des broots tot Jerusalem / wech nemen/
also datse dat broot eten moeten/na dat ghe-
wichte ende met commer/eñ dat water na der
17 maten met commer drincken. Daeromme
dattet aent broot eñ water faelgeren sal/ Eñ
deene metten anderen trueren / eñ in haerder
misdaet versmachten sullen.

Dat v. Capittel.

Jere.7.d.28.
De Heere beeldet den Propheet voor het omcomen zijns volcks.
1 ENde du menschen kindt / "Neemt een
A sweert/so scherp gelijck een scheermes/
eñ scheert daer mede dijn hooft eñ dij-
nen baert/eñ neemt een weechschale/eñ deylt
2 de hayren daer mede van malcanderen. Dat
een derdendeel sult ghy met vyer verbranden
midden inder stadt/als de daghen der belege-
ringen omme zijn: Dat ander derdendeel neẽt
eñ slatet mettẽ sweerde rontsom: Dat laetste
derdendeel stroyt indẽ wint/dat ic dat sweert
3 achter haer wt trecke. Maer neemt daer af
een cleyn weynichsken/eñ bintse inde slippen
4 van uwen mantel. Eñ neemt wederom som
mige daer af/ eñ werptse in een vyer/eñ ver-
brantse metten vyere. Daer af sal een vier
5 wt comẽ ouer dat geheele huys Jsraels. Al-
B so spreect de Heere Heere: Dat ist Jerusalem
die ick onder de Heydenen geset hebbe/ eñ de
6 landen rontsom haer. Maer sy heeft mijn
Wet verandert in een godloose leere/meer dã
de heydenen/ ende mijne rechten meer dan de
landen die rontsom haer liggen. Want si ver-
werpen mijn Wet/eñ en willen na mijne rech
7 ten niet leuen. Daerom spreeckt de Heere
Leui.18.b.24
Heere alsoo: *Aenghesien dat ghy dies meer
maect dan de heydenen die rontsomme v zijn/
eñ na mijnen geboden niet en leeft/eñ na mij
ne Rechten niet en doet / Maer doet nae der
Heydenen wijse/die rontsom v zijn. Daerom
8 seyt de Heere Heere also: Siet/ick wil ooc
aen v/eñ wil een recht ouer v laten gaen/dat
9 het de heydenen aensien sullen. Eñ ick wil
De ouders eten haer kinderen van honger.
also met v omgaen/ gelijck ick noyt ghedaen
en hebbe/noch voort meer doen en sal/om al-
10 le dijnder grouwelen wille/ *Dat in v/ de
vaders hare kinderen/ ende de kinderen hare
*Deu.28.e.53
Tren. 4.b.10
4.Re.6.f.29.
vaders verslinden sullen. Ende ick wil alsulc-
ken recht ouer v laten ghaen / dat alle dijne
ouergheblenen in alle winden verstroyt sul-
11 len worden. Daerom soo warachtelijck als
C ick leue/spreect de Heere Heere: Om dat ghy
mijn heylichdom met alderley dijne grouwe-
len / ende afgoden verontreynicht hebt/ soo
wil ick v oock in stucken slaen/ende mijn oo-
ghe en sal niet sparen / ende ick en wil niet
12 ghenadich zijn. Dat ‖derdendeel van v sal
Jere.15.a.2.
Van menigerhande plagẽ/ die haer ontmoetẽ souden
aen der Pestilentien steruen/ eñ door honger
vergaen: Ende dat ander derdendeel sal door
het sweert vallen/rontom v : Ende dat laet-
ste derdendeel wil ic in alle windẽ verstroyẽ/
ende dat sweerdt achter haer wt trecken.
13 Also sal mijnen thoorne volreynt / ende mijn
verbolgentheyt ouer haer volbracht worden/
dat ick mijnen moet coele. Eñ si sullen beuin-
den dat ick de Heere in mijnen ijuer gespro-
ken hebbe/als ick mijnẽ toorne aen haer vol-
14 bracht hebbe. Jc wil v tot eender woestijne
eñ tot een versmaetheyt setten voor alle hey-
D denen die rontõ v zijn/voor de oogen aller die
15 daer voorby gaen. Eñ ghy sult een verach-
tinge/spot/ exempel eñ wonder zijn allen hey
denẽ die rontom v zijn/wanneer ic ouer v dat
recht laet gaen/met thoorne/gramschappe/eñ
16 toornich kynen(dat segge ick de Heere) Eñ
als ic de boose pilen des hongers onder haer
schieten sal/die daer schadelijcken zijn sullen/
eñ icse wt schieten sal/v te verderuen/Eñ den
honger ouer v altijt late grooter worden/*eñ
17 den voorraet des broots wech neme/ Ja hon
ger eñ boose wilde dieren wil ick onder v seyn
den/die sullen v sonder kinderen maken/ Eñ
daer sal pestilentie eñ bloet onder v omgaen/
Ende ick wil dat sweert ouer v brengen. Jck
de Heere hebt ghesept.

Dat vj. Capittel.

1 ENde des Heeren woort geschiede tot
2 my/ende spzack: Ghy menschen kint
A Keert v aensicht teghen de Berghen
3 Jsraels/Ende prophereert teghen haer/ Eñ
segt:‖ Ghy berghen Jsraels/hoort dat woort
des Heeren Heeren/ Alsoo spreeckt de Heere
Heere/ beyde totten berghen eñ heuuelen/tot
den beken ende dalen. Siet ic wil dat sweert
ouer v brenghen/ende uwe hoochten te niete
4 maecken/ Alsoo dat uwe altaren verwoest/
ende uwe afgoden in stucken ghebroken sul-
5 len worden. Ende ick wil uwe lichamen voor
de beelden laten dootslaen/Ja ic wil de licha-
men der kinderen Jsraels voor uwe beelden
vellen/eñ ic wil uwe gebeenten rontom uwe
6 altaren verstroyen. Soo waer ghy woont/
daer sullen de steden woest/ eñ de hoochtẽ tot
eender wildernisse worden. Wãt men sal uwe
altaren woest/ende tot eender wildernisse ma
ken/ ende uwe Afgoden in stucken breken/eñ
te niete maken / Eñ uwe Beelden in stucken
7 slaen/ende uwe stichtingen vernielen. Eñ de
B verslagene sullen onder v daer neder liggẽ/al-
so dat ghijt beuindẽ sult/dat ic de Heere ben.
8 Maer ick wilder sommige van v laten ouer
blyuen/die tsweert ontgaen onder de Heyde-
nen/wanneer ic v inde landẽ verstroyt hebbe.
9 Die selue uwe ouergebleuẽ/die sullẽ dã aen
my gedenckẽ onder de Heydenẽ daer si geuan
gen zijn moeten/als ic haer hoerachtich hert/
dat van my geweken is/ eñ haer hoerachtige
oogẽ/die na hare Afgodẽ gesien hebbẽ/in stuc
ken geslagghen hebbe. Eñ de boosheyt sal haer
berouwẽ/ die si door allerley hare grouwelen
10 bedreuen hebben/ Eñ sullen beuindẽ/dat ick
de Heere ben/eñ niet te vergeefs gesproken en
11 hebbe/alsulcken ongeluck haer te doen. Also
C seyt de Heere Heere: Slaet dijn handẽ tsamẽ/
ende stampt met dijne voeten/ende segt: Wee
ouer alle grouwelen der boosheyt inden huy-
se Jsraels/*waerom dat sy door tsweert/hon-
12 gher ende pestilencię vallen moeten. So wie
verre is/die sal aender pestilencie steruen/en-
de so wie na by is/die sal door tsweert vallẽ/
Ende soo wie ouerblijft / ende daer voor be-
hoet is/ die sal van hongher steruen. Alsoo
wil ick mijn gramschappe onder haer voleyn
13 den. Dat ghy vernemen sult / dat ick de
Heere ben. Als hare verslaghenene onder
hare Afgoden ligghen sullen rontsomme ha-
re Altaren / bouen op alle Heuuelen / ende
bouen alle Berghen / ende onder alle groene
Boomen/ ende onder alle dicke Eycken / op
welcke plaetsen dat sy allerley Afgoden soe-
14 ten Rueckoffer deden. Jck wil mijn handt
teghen haer wtstrecken/ende dat Lant woest
ende eensaem maken/ van de Woestijne aen/
tot Diblath toe / soo waer dat sy woonen/
Ende si sullen beuinden dat ick de HEE-
RE ben.

Dat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Dat vij. Capittel.

1 ENde des Heerẽ woort geschiede tot my/
2 ende sprack: Ghy menschen kint/alsoo
A spreect de Heere vanden lande Israels:
Dat eynde coemt/ dat eynde ouer alle de vier
3 hoeckẽ des lants. Nv coemt dat eynde ouer
v/want ick wil mijn gramschap ouer v seyn-
den/eñ wil v ordeelẽ gelijc ghy verdient hebt/
ende wil v geuẽ/ wat alle dijn grouwelen toe
4 behoort. Mijn "ooge en sal v niet sparẽ/noch
voorby gaen. Maer ick wil v geuen gelijc ghy
verdient hebt/eñ dijn grouwelen sullen onder
v comen/dat ghy beuinden sult/dat ic de Hee
5 re si. Also spreect de Heere Heere: Siet/dat
6 een ongeluck coemt ouer dander/ Dat eyn-
de coemt/dat eynde coẽt/ het is ontweect ouer
7 v. Siet/het coemt/het gaet alreede op/ende
het breect voorwaerts ouer my/ghy Inwoon
ders des Lants. De tijt coemt/ den dach des
iammers is na by/‖datter geen singhen op de
8 berghen zijn en sal. Nv wil ick haest mijne
B gramschappe ouer v gieten/ eñ mijnen toorne
aen v voleynden/ende wil v ordeelen/ gelijck
ghy verdient hebt/ende v geuen/wat alle dijn
9 grouwelen toebehoort. Mijn ooge en sal v
niet sparẽ/eñ en wil niet genadich zijn. Maer
ick wil v geuen gelijck ghy verdient hebt/ eñ
uwe grouwelen sullen onder v comẽ/ dat ghy
beuinden sult/dat ick de Heere si/die v slaet.
10 Siet/den dach/siet/hy coemt daer/hy breect
aen/de roede bloeyt/ende de stonte groeyt.
11 De Tyran heeft hem op gemaect tot eender
roeden ouer de Godloosen/alsoo dat niet van
haer/ noch van haren volcke/noch van haren
12 hoop/troost hebbẽ en sal. Daerom coemt de
tijt/den dach genaect/ de Cooper en verblijde
hem niet/eñ de Vercooper en truere niet/wãt
den toorne coemt ouer alle hare hoopen.
13 Daerom en sal de Vercooper nae zijn ver-
cocht goet niet weder dencken/want die daer
leeft/die salt hebben/want de Prophecie ouer
alle hare hoopen/en sal niet te rugghe gaen/
niemant en sal zijn leuen behoudẽ/ om zijnder
14 misdaets wille. Laetse de Basuyne slechts
C blasen/eñ alle dinc toerusten/daer en sal doch
niemant indẽ strijt trecken/ want mijn gram-
15 schappe gaet ouer alle haer hoopen. Op de
stratẽ gaet dat sweert/indẽ huysen gaet pesti
lentie eñ honger. So wie optẽ velde is/die sal
vandẽ sweerde steruẽ/maer die inder stadt is/
dien sal de pestilencie eñ den honger verslin-
den. Ende soo wie onder haer ontulieden/ die
16 moeten opten geberchtẽ zijn/ Eñ gelijck als
de Duyuen inden dalen /die al te samẽ onder
malcanderen knorren/ een yegelijc om zijnder
17 misdaet wille. Alle handẽ sullen neder sinc-
ken/ende alle knien sullen so onseker staẽ als
18 water. Ende si *sullen sacken om haer gor-
den/eñ met vreese ouergoten wordẽ/ende alle
aensichten sullen iammerlijcken sien/ "eñ alle
19 hoofden sullen kael zijn. Sy sullen haer
D siluer henen wt op de straet werpen / eñ haer
gout als een vuylnis achtẽ.‖Want haer siluer
ende gout en salse niet beurijen/indẽ dage des
toorns des Heeren. Ende en sullen doch hare
sielen daer af niet versaden/noch haren buyck
daer af vullen/ want het is haer geweest een
20 ergernisse tot haerder misdaet. *Sy hebben
van haren edelen cleynodien/daer mede si ho
ueerdie bedreuen/Beelden haerder grouwelẽ/
21 ende schouselen gemaect. Daerom wil ickse
hen tot een vuylnis maken/ ende wilse vreem
den inde handẽ geuen/dat syse roouen/eñ den
godloosen opter Aerden/ tot eender buete/dat
22 syse ontheyligen sullen. Ick wil mijn aen-
sicht daer af keeren / op dat sy mijnen schat
ymmer wel ontheylighen/Jae Roouers sullen
daer ouer comen/ ende sullense ontheylighen,
23 Maect ketenen/want dat lant is vol bloet-
schulden/ ende de stadt vol vermetenheyts.
24 So wil ick de alder ergste onder de Heyde-
E nen latẽ comẽ/ dat si haer huysen in sullen ne
men/eñ ick wil de hoouerdie der geweldiger
een eynde makẽ/eñ hare Kercken ontheyligẽ.
25 De wtroeper coẽt/dan sullen si vrede soeckẽ
26 eñ daer en sal genen zijn. Dat een ongeluck
sal ouer dandere comen/ dat een geruchte ouer
dandere/*so sullẽ si dan een gesichte bydẽ Pro Jere.38.c.14.
pheet soeckẽ. Maer daer en sal noch wet bydẽ
Priesters/noch raet byden Ouden meer zijn.
27 De Coninck sal bedroeft zijn/eñ de Vorsten
sullen truerich gecleet zijn / eñ de handen des
volcx indẽ lande sullen versaecht zijn. Ick wil
met hen omgaẽ also si geleeft hebbẽ/ "eñ ic wil Psal.62.b.13
se ordeelen/na dat si verdient hebbẽ/dat si be- Jere.17.b.10.
uinden sullen/dat ick de Heere si. Eccli.35.c.30.

Dat viij. Capittel. Mat.16.d.27.

1 ENde het geschiede indẽ sesten Jare/ optẽ Rom.2.a.6.
A vijfsten dach der sester maent/ dat ick sat Apoc.2.d.23.
in mijn huys/eñ de Oudẽ wt Juda saten De propheet
voor my. Aldaer viel de hãt des Heerẽ Heeren wordt in den
2 op my. Eñ siet/ick sach: Dat van sinẽ lende geest na Jeru
nen onderwaerts was/ dat was gelijck vyer/ salẽ geuoert.
maer bouẽ ouer zijn lendenẽ/ wast gãts claer.
3 ‖Eñ recte wt gelijck als een hant/eñ*greep Ezec.11.d.24
my bydẽ hayre mijns hooft. Doen voerde my *Hist. vandẽ
eenen wint tusschẽ Hemel eñ Aerde/eñ bracht Draeck.15.
my tot Jerusalem/in een godlijck gesichte/tot
de binnenste Poorte/ die tegen het Noorden
staet/daer een beelt sat tot verdriet dẽ Huys-
4 heere. Eñ siet/daer was de heerlichept des
Gods Israels/ "gelijck icse te vorẽ gesien had Ezec.1.a.4.
5 de indẽ velde. Eñ hy sprac tot my: Du men- De propheet
schẽ kint/heft uwe oogen op tegen het Noor siet menigerle
den. Eñ doen ic mijn oogen op hief tegen het ley grouwel
Noordẽ/siet/ doen sat tegẽ het Noorden dat eñ Afgoderie
verdrietelijc Beelt aen de poorte des Altaers die daer ghe-
6 effen aldaermẽ ingaet. Eñ hy sprac tot my: daen wordt.
Du menschẽ kint/siet ghy wel wat dese doen?
Te weten/groote grouwelen/die dat huys Is
raels hier doet/dat si my ymmer verre vã mij
nen Heylichdom verdrijuẽ/maer ghy sult noch
7 meer ende grooter grouwelen sien. Ende hy
bracht my voor de duere des Voorhofs/ daer
sach ick/eñ siet/daer was een gat inde Want.
8 Ende hy sprac tot my : Du menschen kint/
B Graeft door de Want. Eñ doẽ ic door de Wãt
9 groef/siet/doen was daer een duere. Eñ hy
sprac tot my: Gaet daer in/ eñ besiet de boose
10 grouwelen die si hier doen. Eñ doen ic daer
in quam/eñ sach/ siet/doen waren daer alder-
ley Beeldẽ/der wormen eñ dieren/enckel schou
selen / ende alderley Afgoden des huys Isra-
els/ouer alle rontom aen de Want gemaeckt.
11 Door de welcke stondẽ‖tseuentich mannen/ Exo.18.d.25.
vanden outsten des huys Israels/eñ Jasania Nu.11.d.25.
de sone Saphan/stont oock onder haer. Ende
een yeghelijck hadde zijn Rueckwerck inder
hant/ende daer ghinck eenen dicken neuel op
12 van dat Rueckwerck. Ende hy sprack tot
my: Du menschen kint/Siet ghy wel wat de
Outste des huys Israels doen inder duyster-
nisse/ een yeghelijck in zijn schoonste Camer?
Want sy seggen: *De Heere en siet ons niet/ Job.22.b.13.
Maer de Heere heeft dat Landt verlaten/ Esai.29.c.15.
13 Ende hy sprack tot my: Ghy sult noch meer Jere.23.d.24.
ende grooter grouwelen sien/ die sy doen. Ezech.9.b.9.
14 Ende hy bracht my henen in totter Poor- Eccli.23.b.25
ten/aen des Heeren huyse/ die Noortwaerts
staet: Ende siet/aldaer saten wijuen/die ween
15 den ouer den Thamus. Ende hy sprack tot
my : Du menschen kint / Siet ghy dat wel?
Maer ghy sult noch grooter grouwelen sien/
16 dan dese zijn. Ende hy bracht my inden bin-
nensten Hof aen den huyse des Heeren/ ende
siet / voor de Duere aenden Tempel des
Heeren/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Heeren/tusschen dat voorhuys eñ den Altaer
daer warē ontrent vijfentwintich mannē/ die
harē rugge tegen den Tempel des Heeren/eñ
haer aensicht tegen dē Oosten gekeert haddē/
17 eñ badē tegen der Sonnē opganc. Ende hy
sprac tot my: Du menschen kint/ siet ghy dat
wel? Ist den huyse Juda te weynich/dat si al-
sulcke grouwelen hier doē? Want si doch an-
ders indē gantschē lande enckel gewelt eñ on
recht bedrijuē/ende gaē toe/ eñ verwecken my
ooc daer toe tot toornichęyt/ eñ siet/si houden
18 de wijnrancken aen de nuesen. Daerom wil
ick ooc tegē haer met verbolgentheyt omgaē/
Prou.1.c.28. eñ mijn ooge en sal haer niet sparen/eñ ick en
Esai.1.b.15. wil niet genadich zijn/*eñ al riepē si met luy-
Jere.11.b.11. der stemmen voor mijnen ooren/so en wil icse
nochtans niet hooren.

Dat ix. Capittel.

De Heere heet zijn straffe aen gaen. 1 A Ende hy riep met luyder stemē/voor mij
nē oorē/eñ sprac: Latet herwaerts comē
de besoeckinge der stadt/ eñ een yegelijc
hebbe een moordelijck Wapen in zijn hant.
2 Ende siet/ daer quamen ses mannen opten
wech/van de hooge poorte herwaerts/die te-
gen het Noorden staet/ eñ een yegelijc hadde
Ezec.10.a.2. een schadelijcWapen in zijn hant. "Maer daer
wasser een onder haer/die hadde lijnen cleede
ren aen/eñ eenen schrijfkoker aen zijnder sidē/
ende si gingen in/ eñ traden neffens den meta
Exo.40.c.34 3 len Altaer. ‖Eñ de heerlicheyt des Gods Is-
Num.9.c.15. raels verhief haer vandē Cherub/daer si ouer
3.Reg.8.b.10 was/totten dorpel vanden huyse/ eñ riep den
genen die de lijnen cleederē aen hadde/eñ den
Die ouer de sondē truerē/ werdē geheeten te tekenen met dat teecken Thau. 4 schrijfkoker aen zijnder zyden. Eñ de Heere
sprac tot hem: Gaet door de stadt Jerusalem/
*ende teeckent met een teecken aen dat voor-
hooft/ de Lieden die daer suchten/ eñ trueren
ouer alle grouwelen/die daer in gheschieden.
5 Maer tot genen sprack hy dat ickt hoorde:
*Exo.12.a.7. B Gaet desen na door de stadt/eñ slaet daer on-
Apoca.7.a.3. der. "Uwe ooghen en sullen niet sparen/ noch
"Judic.2.a.6 6 voorby gaen. Verworcht/beyde Oude/Jon-
gelingen/Maechden/Kinderen eñ Wijuē/alle
doot. Maer die dat Teecken aen haer hebben
Jere.25.d.29. van dien en sult ghy genen aenroeren. "Maer
1.Pet.4.c.17 beghint aen mijn Heylichdom. Eñ si begosten
aen de oude Lieden/die voor den huyse warē.
7 Ende hy sprack tot hen: Verontreynicht dat
huys/eñ maect den voorhof vol dooder licha
men. Gaeter wt/eñ si gingen daer wt/eñ sloe-
8 ghen inde stadt. Eñ als si nv den slach vol-
eynt hadden/so was ick noch ouergebleuen.
Eñ ic viel op mijn aensicht/riep/eñ sprac: Ach
Heere Heere/wilt ghy dan alle ouergebleuen
in Israel verderuen? dat ghy uwen toorne so
9 wtstort ouer Jerusalem? Eñ hi sprac tot my:
De misdaet des huys Israels eñ Juda is bo
uen maten groot. Daer is enckel gewelt indē
lande/eñ onrecht inde stadt. Want si segghen:
Job.22.b.13. De Heere heeft dat lant verlaten/‖eñ de Hee
Esai.29.c.15. 10 re en siet ons niet. Daerō *en sal mijn ooge
Jere.23.d.24. oock niet sparen/ick en wil ooc niet genadich
Eccli.23.d.25 zijn. Maer ic wil haer doē op haren Cop wer
*Ezech.7.b.9 11 pen. Eñ siet/de man die de lijnen cleederen
aen hadde/eñ den schrijfkoker aen zijnder zij-
den/antwoorde/eñ sprac: Ic hebbe gedaen/ge
lijck ghy my geboden hebt.

Dat x. Capittel.

De propheet siet hoe Jerusalē verwoest soude wordē. 1 A Ende ick sach/eñ siet/aen dat gehemel-
te/bouen thooft der Cherubim/wast ge
stelt als eenen Saphir/ eñ bouen dē sel
uen wast aen te sien/gelijc als eenen throone.
*Ezec.9.a.2. 2 Eñ hy sprac tottē man inde "lijne cleederē:
Gaet henen in tusschen de Raders/onder den
Cherub/eñ grijpt de handē vol gloyende kolē
die tusschen de Cherubim zijn/eñ stroytse ouer
3 de stadt. Eñ hy ginck in dat ickt sach. Maer
de Cherubim stonden ter rechter zyden aent
huys/doen de selue man daer in ginck/eñ den
4 voorhof wert binnen vol neuels. *Ende de
heerlicheyt des Heeren verhief haer vanden
Cherub tot dē dorpel aent huys "eñ dat huys
wert vol neuels/eñ dē voorhof vol claerheits
5 van de heerlicheyt des Heeren. Ende men
hoorde de vluegelen der Cherubim ruysschen/
al buytē wt tottē voorhof/ gelijc als een stem
me des almachtighen Godts/als hy spreeckt.
6 Eñ als hy den man inde lijne cleederen be-
uolen hadde/eñ ghesept: Neemt vyer tusschen
de Raderē onder de Cherubim/doē ginc de sel
7 ue in/eñ trat by dat Rat. Ende de Cherub
B strecte zijn hant wt/tusschē de Cherubim/tot-
ten vyere/dat tusschē de Cherubim was/nam
daer af/eñ gaft den man int lijnen cleet/in de
handen. Die ontfinget/ende ginck henen wt.
8 ‖Eñ het scheen aen de Cherubim/gelijc als
eens menschen hant/ onder hare vluegelen.
9 Eñ ick sach/eñ siet/vier Raders stonden by
de Cherubim/by eenen yegelijckē Cherub een
Rat/*eñ de Raders warē aē te sien gelijc als
10 een Turkoys/ Eñ si warē alle vier deen als
dander/recht oft deen Rat ware int ander ge
11 weest. Wanneer si gaen souden/soo costen si
in alle de vier hoeckē gaen/ eñ en dorstē haer
niet om weynden/als si gingē. Maer so waer
dat voorste henen ginck/daer gingen si na/eñ
en dorsten haer niet om weyndē/met haren ge
heelen lichaem/ruggen/handen eñ vluegelen.
12 Eñ de Raders warē vol oogen rontom/aen
13 alle de vier Raders. Eñ hy riep totten Ra-
14 deren/Galgal/dat ict hoorde. "Een yegelijc
hadde vier aensichtē. Dat eerste aensicht was
een Cherub: ‖Dat ander was een menschē:
Dat derde een Leeuwe: Dat vierde een Arēt.
15 Eñ de Cherubim sweefden inder hoochte/
het is effen dat Dier/dat ick sach aent water
16 Chebar. Als de Cherubim gingen/so gingē
C de Raders ooc neffens haer. Eñ als de Cheru
bim hare vluegelen sloeghen/ alſo dat si haer
vander aerdē verhieuen/so en weyndē haer de
17 Raders ooc niet van haer. Als gene stonden
so stonden dese ooc/Verhieuen si haer/so ver-
hieuen haer dese ooc/want daer was eenē le-
18 uendighen wint in haer. *Eñ de heerlicheyt
des Heerē ginc weder wt vanden dorpel aent
huys/ende stelde haer ouer de Cherubim.
19 Doen sloegen de Cherubim haer vluegelen
eñ verhieuē haer vander aerden/ voor mijnen
oogen. Eñ doen si wt gingē/ gingē de Raders
neffens haer/eñ si traden inde poorte aen den
huyse des Heerē/tegen het Oostē/eñ de heer-
licheyt des Gods Israels was ouer haer.
20 Dit is dat Dier/dat ick onder den God Is-
raels sach aent water Chebar/eñ ick mercte/
21 dattet Cherubim warē/ Doē eē yegelijc vier
aensichten hadde/eñ vier vluegelen/ eñ onder
22 de vluegelen gelijc als menschē handē. Hare
aensichten waren gestelt gelijc icse aent water
Chebar sach/eñ gingē stracx voor haer henē.

Dat xj. Capittel.

1 A Ende "eenē wint nam my op/eñ bracht
my voor der poorten aenden huyse des
Heeren/die ten Oostenwaert staet. Eñ
siet/onder de poorte warē vijfentwintich man
nen/ende ick sach onder haer Jesania den so-
ne Assur / ende Platia den sone Benaia / de
2 Vorsten inden volcke. Ende hy sprack tot
my: Du menschen kint / dese Lieden hebben
onsalighe ghedachten/ ende schadelijcke raet-
3 slagen in deser stadt. Want si seggen: Ten is
so na niet/laet ons slechts huysen timmeren.
Sy is den Pot soo zijn wy dat vleesch.
4 Daerom suldy/du menschen kint/ tegē haer
5 propheteren. Ende de geest des Heeren viel
op my/ende sprack tot my: Segt/alsoo seyt de
Heere: Ghy hebt also gesproken/ ghy vanden
huyse

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

huyse Israels/ || eñ ws geests ghedachten ken
ne ick wel. Ghy hebter veel verslaghen in
deser stadt/ende hare straten liggen vol doo-
den. Daerom spreect de Heere Heere alsoo:
7 Die ghy daer binnen ghedoot hebt / *die zijn
dat vleesch/eñ "si is den pot/maer ghy moet-
8 ter wt. Dat sweert dat ghy vreest / dat wil
ick ouer v laten comen/spreect de Heere Hee
re. Ick wil v van daer wt stooten/ende den
vreemden inde hant geuen/eñ ick wil v uwe
10 recht doen. Ghy sult doort sweert vallē/ in
de Palen Israels wil ick v oordeelen/eñ ghy
11 sult beuinden dat ick de Heere ben. Maer
de stadt en sal uwen pot niet zijn / noch ghy
dat vleesch daer in. Maer inde palen Israels
12 wil ick v ordeelen. Eñ ghy sult vernemen/
dat ick de Heere ben/ Want ghy en hebt nae
mijne gheboden niet ghewandelt/ ende mijne
Rechten niet gehouden/ || Maer ghy hebt ghe
daen nae der Heydenen wijse / die rontsom v
13 zijn. Ende doen ick also prophetecrde/ sterf
Platia de soone Benaia. Doen viel ick op
myn aensicht/ende riep met luyder stemmen/
ende sprack: Ach Heere Heere/ghy sullet met
den ouergheblenen Israels gantsch wt maec
14 ken. Doen geschiede des Heeren woort tot
my/ende sprack: Du menschen kindt/ uwe
broeders eñ naeste vrienden/eñ dat gheheele
huys Israels/die noch tot Jerusalem woonē/
spreecken wel onder malcanderen: Ghene zijn
vanden Heere verre wech gheuloden / Maer
15 wy hebben dat Landt in. Daerom spreeckt
ghy: Also seyt de Heere Heere: Jae/ick hebse
verre wech onder de Heydenen laten drijuē/
ende inde landen verstropt/ Nochtans wil ic
corts haer Heylant zijn/in den landen / der-
waerts sy gecomen zijn. Daerom segt: Also
seyt de Heere Heere: Ick wil v vergaderen
vanden volcken / eñ wil v vergaderen wt de
Landen/derwaerts ghy verstropt zijt/Eñ wil
v dat Landt Israels gheuen. Daer sullen si
henen comen/eñ alle schouselen ende grouwe
len daer wt wech nemen. || Ende wil v een
eendrachtich herte geuen / eñ eenen nieuwen
gheest in v gheuen. Eñ wil dat steenen herte
wech nemen wt uwen lijue/ eñ een vleeschen
herte geuen/ Op dat si in mijne seden wan-
delen/eñ mijne rechten houden/ende daer nae
doen. *Ende sy sullen mijn volck zijn/soo wil
ick haer God zijn. Maer den genen die nae
haerder herten schouselen eñ grouwelen wan
delen/ wil ick haer doen / op haren cop wer-
pen/ spreect de Heere Heere. Doen sloegen
de Cherubim hare vluegelē/ende de Raders
ghingen neffens haer / Ende de heerlijckheyt
des Gods Israels was bouen ouer haer.
*Ende de heerlijckheyt des Heeren verhief
haer wter stadt / eñ stelde haer opten berch/
die tegen het Oostē voor de stadt leyt. "Eñ
eenen wint hief my op / eñ bracht my in een
gesichte ende in den gheest Gods in Chaldea
tot de geuangenen. Eñ dat visioen dat ick ge
sien hadde/verdwijnde voor my. Eñ ick sey
de den geuangenen alle de woorden des Hee
ren/die hy my vertoont hadde.

Dat xij. Capittel.

ENde des Heeren woort ghesciede tot
my/eñ sprac: Du menschen kint/ghy
woont onder een ongehoorsaem huys/
|| Het welcke wel oogen heeft/dat si sien con-
nen/eñ en willen niet sien/ooren dat si hoorē
connen/ende en willen niet hooren / * Maer
het is eē ongehoorsaem huys. Daerom du
menschē kint/ Schict v daer na/ dat ghy wan
delt / ende treckt in den lichten dach daer af
voor haren oogen. Van uwer plaetse sult ghy
wech trecken op een ander plaetse/ voor ha-
ren oogen/ oft zijt misschien mercken wouden
4 dat sy een onghehoorsaem huys zijn. Ende der eñ haers
ghy sult uwe ghereetschap daer wt brengen/ Coninex ge-
recht oft ghy || wandelen wout/ by lichten da- uanckenisse.
ghe voor haren ooghen/ Ende ghy sult wech || Verhuysen,
trecken des auonts/ voor haren ooghen/ghe-
lijck alsmen wech trect wanneermen wande-
5 len wil. Ende ghy sult door de wandt bre-
ken voor haren ooghen/ ende aldaer door wt
6 trecken/ Ende ghy sultet op uwe schouderen
nemen voor haren ooghen/ ende alst doncker
gheworden is/wt dragen. Ghy sult v aensicht
bedecken / op dat ghy dat Landt niet en siet/
Want ic hebbe v den huyse Israels tot eenen
7 wonder teecken gheset. Eñ ick dede als my
B beuolen was/ende droech myne ghereetschap
wt/recht als "wandelghereetschap/ by lichten Huysraet
daghe. Ende aenden auont brack ick met der
hant door de wandt/ende doent doncker ghe-
worden was/nam ict opt de schouderen/ende
8 droecht wt voor haren oogen. Eñ des mor-
gens vroech geschiede des Heeren woort tot
9 my/ende sprac: Du menschen kint/en heeft
dat huys Israels/ dat onghehoorsaem huys/
10 niet tot v geseyt/wat maect ghy? Soo segt
tot haer: Alsoo spreect de Heere Heere: Desen
last gaet den vorsten tot Jerusalem aen/ ende
dat ghantsche huys Israels/dat daer in is.
11 Spreect/Ick ben uwe wonderteken. Gelijck
als ick ghedaen hebbe/ also sal v geschieden/
dat ghy sult moeten wandelen/ende gheuan-
12 gen geuoert worden. Hare || Vorst sal op de Jerem.21.b.7
schouder draghen int doncker/Eñ moet wech
trecken door de wandt / die sy breken sullen/
op dat sy daer door wt trecken. Sijn aensicht
sal bedect worden/ op dat hy met geenen oo-
13 ge dat lant en sie. Ick* wil oock mijn nette Ezec.17.c.20
ouer hem werpen/op dat hy in mijnder iacht
gheuangen worde/Ende ick wil hem na Ba-
bel brengen inder Chaldeen lant/dat hy doch
14 niet sien en sal/eñ hy sal aldaer steruen. Eñ
C alle die rontom hem zijn/zijne hulpers eñ alle
sinen aenhanc/wil ick in alle windē verstropē
15 eñ dat sweert achter hen wt trecken. Alsoo
"sullen si beuinden/ dat ick de Heere ben/als Ezec.22.b.15
iese onder de Heydenen verstoote/ eñ indē lan
16 de verstrope. Maer ick wil haerder sommige
eñ weynich laten ouerblijuē voor dat sweert/
honger/eñ pestilentie/die sullen geender grou
welen vertellen onder de Heydenē/derwaerts
si comen sullen/eñ sullen vernemen/dat ick de
17 Heere si. Ende des Heeren woort geschiede
18 tot my/eñ sprack: Du menschen kint/ghy
sult dijn broot eten met beuen / eñ dijn water
19 drincken met || sitteren eñ sorgen. Ende segt tielē/ schuddē
totten volcke inden Lande: Also seyt de Heere
Heere vanden Inwoonders tot Jerusalem/in
den lande Israels: Sy sullen haer broot eten
in sorgen/eñ haer water drincken in ellenden.
*Want dat Lant sal woest worden / van alle Leu.26.e.32.
dat daer in is/om der boosheyt wille aller In Esaie.1.a.7.
20 woonders. Ende de steden/die wel bewoont
zijn/sullen verwoest / ende dat Lant eensaem
worden/also sult ghy beuinden/dat ick de Hee
21 re si. Ende des Heere woort ghesciede tot
22 my/ ende sprack: Du menschen kint/ wat
D hebt ghy voor een spreeckwoort inden Lande
Israels? ende segt: "Aengesien dattet so lan- Roma.2.a.4.
ghe vertrect/so en salder voortaen niet af co-
23 men vander propheteringe Daerom segt tot De prophect
haer: Alsoo seyt de Heere Heere: Ick wil dat seyt haer aen
spreecwoort neder leggen/ datment niet meer alles wat o-
ghebruycken en sal in Israel. Ende segt tot uer haer ghe
haer: De tijt is na by/ende alle tghene datter prophetect
24 gepropheteert is. Want ghy sult nv voort- is/sal Godt
aen beuindē/dat geen gesicht faelgerē/eñ geen haest te we-
prophecie liegē en sal tegen dat huys Israels. ge brengen.
25 Want ic ben de Heere/ so wat ic spreke dat
sal geschiedē/ eñ niet langer vertogē worden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Maer in uwer tijt ghi ongehoorsaē huys/wil
ick doē so wat ic spreke/seyt de Heere Heere.
26 Eñ des Heeren woort gheschiede tot my/eñ
27 sprack: Du menschen kint/Siet/dat huys
Israels seyt: Dat ghesichte dat dese siet/daer
ist noch lange henen/eñ propheteert op dē tijt
28 die noch verre is. Daerom segt tot haer: Al
so seyt de Heere Heere: So wat dat ic spreke
dat en sal niet langer vertogen wordē: Maer
het sal gheschieden/seyt de Heere Heere.

Dat xiij. Capittel.

Tegē valsche propheten/ die haer eyghen geest volgen.

1 Ende des Heeren woort gheschiede tot
2 my/eñ sprack: Du menschen kint/pro
A pheteert tegen de Prophetē Israels/eñ
spreect totten genen die wt haer eygen herte
3 propheteren: Hoort des Heeren woort: Al-
so spreect de Heere Heere: * Wee den dullen
Propheten/die haren eygenen geest volgen/
ende en hebben nochtans gheen ghesichte.

Jere.23.a.1. Ezec.14.b.9. Miche.3.b.5.

4 O Israel uwe Propheten zijn gelijc als de
5 Vossen inder woestijnen. Sy en treden niet
voor de holen/eñ en maken haer niet tot een
der hage/om dat huys Israels/ eñ sy en staen
niet in den strijt/inden daghe des Heeren.
6 Haer gesichte is niets niet/eñ haer prophe
teren ‖is enckel luegen. Sy seggen: De Heere
heuet geseyt/so doch de Heere haer niet ghe-
sonden en heeft/eñ si maken haer moede / op
7 dat si haer dingen mogen onderhouden. En
B ist niet also/dat uwe gesichte niet en is/ ende
uwe propheteren enckel luegen? Eñ ghy segt
nochtans: De Heere heuet gheseyt. Hoe wel
8 dat ickt niet ghesproken en hebbe. Daerom
spreect de Heere Heere also: Aenghesien ghy
predict daer gantsch niet af en coemt/eñ pro-
pheteert luegenen/ Daerom wil ick v aē/seyt
9 de Heere Heere/ Eñ myne hant sal comen
ouer de Propheten / die daer prediken/daer
niet wt en coemt/eñ lueghenen propheteren.
Sy en sullen inde vergaderinge mijns volcx
niet zijn/‖eñ in dat getal des huys Israels en
sullen sy niet gheschreuen worden / noch int
Lant Israels comen / Eñ ghy sult vernemen
10 dat ick de Heere Heere ben. *Daerom dat
sy mijn volck verleyden/eñ segghen : ‖Vrede/
Alsser noch geenen vrede en is. Dat volc bou
wet de wandt/"soo plaesteren si de selue met
11 quaden kalck. Segt totten plaesteraers/die
met quaden kalc placken/dattet af vallē sal.
*Want daer sal eenen slachreghen comen/ eñ
daer sullen groote haghelsteenen comen/ diet
vellen/eñ eenen draepwint salt verschueren.

Jere.27.b.10

Esai.4.a.3.

Esai.3.c.11. ‖Jere. 6.b.14

Ezec.22.d.28

Matt.7.c.25.

12 Siet/also sal de wandt in vallen. Wat gel-
det/Dan salmen tot v seggē: Waer is nv dat
13 geplaesterde dat ghy geplaestert hebt? Also
seyt de Heere Heere: Ic wil eenen draepwint
laten stormen in mijnder verbolghentheyt/eñ
eenen plasregen in mijnen toorne / eñ groote
haghelsteenen inder gramschappe / die sullen
14 alle dinc om stooten. Also wil ick de wandt
C om werpen/die welcke ghi met valschen kalc
geplaestert hebt/eñ ick wilse ter aerden stoo-
ten / datmen haer fundament sien sal / dat sy
daer ligge/eñ ghy sult daer binnen oock ver-
15 gaen/eñ beuinden/dat ick de Heere sy. Also
wil ick mijn verbolghentheyt voleynden aen
den wandt/eñ aenden genen diese met quadē
kalck plaesteren/eñ tot v segghen: Hier en is
16 noch Wandt noch Plaesteraer. Dat zijn de
Propheten Israels/die Jerusalem prophete-
ren/*eñ predikē van vrede/alsser noch geenen
17 vrede en is/spreect de Heere Heere. Eñ du
menschen kint/Stelt v aensicht tegen de doch
teren in dijnen volcke/die daer propheterē wt
haer eygen herte/ eñ propheteert tegen haer/
18 eñ segt: Alsoo spreect de Heere Heere: Wee
v/ghy die den lieden cussenen maect onder de
armen/ende pueluwen tot de hoofden/ beyde

Jere.6.b.14.

Och oft de werelt dese cussenleggers recht leerden kennen,

den iongen eñ den ouden/om de sielen te van
19 gen. Als ghy nv de sielen geuangen hebt in
D mynen volcke/"so segt ghy den seluen dat le-
uen toe/eñ ontheylicht my in mijnen volcke/
om een hant vol gersten/ eñ een bete broots/
daermede dat ghy de sielē ter doot verordeelt
die doch niet steruē en souden: Eñ ordeelt die
totten leuē/die doch niet leuē en souden/door
uwe luegenē onder mijnē volcke/twelcke geer
20 ne luegenen hoort. Daerō spreect de Heere
Heere: Siet/ic wil aen uwe cussenen/daerme
de ghi de sielen vanget/eñ vertroost/ eñ ic wil
se van uwen armen wech rucken/ eñ de sielen
21 die ghy vanget eñ vertroost/los maken. Eñ
ic wil uwe Pueluwen in stucken schueren/eñ
mijn volck wt uwer hant verlossen/dat ghyse
nz meer vangē en sult/eñ ghi sult beuindē dat
22 ic de Heere si. Daerom dat ghi dat herte der
rechtueerdigen valschelijc bedroeft/die ic niet
bedroeft en hebbe/‖Ende hebt gesterct de han
den der godlosen/also dat si haer van hare bo
se wesen niet en bekeerē/ op dat si mochtē le-
23 uende blijuen. Daerō en sult ghy niet meer
onnutte leeringē prediken/noch propheteren/
maer ic wil mijn volc wt uwē handen verlos-
sen/eñ ghi sult beuinden dat ic de Heere ben.

Dat xiiij. Capittel.

1 Ende daer ‖ quamen sommighe van-
A den Outsten Israels tot my/ende stel-
2 den haer by my. Doen gheschiede
3 des Heeren woort tot my/eñ sprack: Men-
schen kint/Dese lieden hanghen met haer her
te gen hare afgoden / ende houden vaste aen
der argernisse haerder misdaet. Soude ic haer
4 dan antwoorden als si my vragen? Daer-
om spreect met hen/eñ segt tot hen: Also seyt
de Heere Heere : Soo wat mensche van den
Huyse Israels met der herten aen zijnen Af-
god hanget/ eñ hout vaste aen der argernisse
zijnder misdaet/eñ coemt totten Propheet/so
wil ick de Heere/den seluē antwoorden/gelijc
hy verdient heeft met zijnder grooter Afgode
5 rie/ Op dat dat huys Israels bedrogē wor-
de in haerder hertē/daerom dat si van my ge-
6 wekē zijn/door menigerley Afgoderie. Daer
om sult ghy totten huyse Israels seggen: Also
seyt de Heere Heere : Keert eñ weynt v van
uwer Afgoderie / eñ keert uwe aensichte van
7 alle uwe grouwelen. Want so welcke men-
sche vanden huyse Israels / oft een vreemde-
link/die in Israel woont/van my wijcket/ende
met zijnder herten aen sinen Afgodt hangt/eñ
vast hout aen der argernisse zijnder Afgoderie
ende totten Propheet coemt / op dat hy my
door hem vraghe/ dien wil ick de Heere selfs
8 antwoorden/ Eñ wil mijn aensicht tegē den
B seluen setten/dat si sullen woest/eñ tot een Te
ken eñ spreecwoort worden/ eñ wilse wt mij-
nen volcke roepen/dat ghy beuinden sult/dat
9 ick de Heere si. Maer in dien een bedroghen
Propheet yet spreect/ *dien wil ick de Heere
wederom laten bedroghen worden/eñ ick wil
mijn hant ouer hem wtstrecken/ ende hem wt
10 mijnen volcke Israels roepen. Also sullen si
alle beyde hare misdaet dragē: Gelijck als de
misdaet des vragers/also sal oock zijn de mis
11 daet des Propheten/ Op dat si dat huys Is
raels niet meer en verleyden van my/ eñ haer
niet meer en verontreynigen/in alderley haer
der ouertredingen."Maer si sullen mijn volck
zijn/ eñ ick wil haer Godt zijn/ seyt de Heere
12 Heere. Eñ des Heeren woort gheschiede tot
13 my/eñ sprac: Du menschen kint/als dat lant
aen my sondicht/ eñ my daer toe versinaet/ so
wil ick mijn hant ouer dat selue wtstrecken/
‖ende dē voorraet des broots wech nemen/eñ
wil daer dieren tijt in seynden/also dat ic bey-
de menschen ende beesten daer in wtroeye.

*Ende

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

4 *Ende oft dan al schoon de dꝛie mannen/
C Noah/Daniel/eñ Hiob/daer inne warē/"soo
sullen si alleen haer eygen siele verlossen/dooꝛ
hare gherechticheyt/ spꝛeect de Heere Heere.
5 Eñ in dien ic boose dieren int lant bꝛachte/
die de lieden veriaechdē/eñ dat selfde verwoe
sten/datter niemant in gewandelen en conde/
6 vanden dieren/ Eñ dese dꝛie mannen waren
ooc daer in/ so waerachtelijc als ick leue/ seyt
de Heere Heere/si en souden noch sonen noch
dochteren verlossen/maer alleen haer selfs/eñ
dat lant moest woest woꝛdē. Oft in dien ick
dat sweert liet comen ouer dat lant/eñ spꝛa=
ke: Sweert/vaert henen dooꝛt lant/eñ dat ick
also/beyde menschen ende beesten wtroeyde/
Eñ die dꝛie mannen daer in waren/ so wa=
rachtelijc als ick leue/ seyt de Heere Heere/sy
en souden noch sonen noch dochterē verlossen
maer si alleen soudē verlost zijn. Oft in dien
ic pestilēcie int lant sonde/eñ mijn gramschap
ouer dat selue wtstoꝛtede/eñ bloet vergoot/al
so dat ick beyde menschen eñ beestē wtroeyde/
Eñ Noah/Daniel/ eñ Hiob warē daer in/
so warachtelijc als ic leue/seit de Heere Heere
si en soudē noch sonē noch dochterē/‖maer al=
leen haer eygen sielen/dooꝛ hare gerechticheit
verlossen. Want also spꝛeect de Heere Hee=
re:*In dien ick mijn vier boose straffingē/als
sweert/hōger/boose dierē/ eñ pestilentie ouer
Jerusalem sonde/op dat ick daer in wtroeyde
beyde menschen ende beesten/ Siet/so sullen
sommige daer in ouergebleuen daer af comen/
die sonen eñ dochteren daer wt bꝛengē sullen/
eñ tot v herwaerts comen / dat ghy sien sult/
hoe dattet haer gaet/eñ sult v troosten vā dat
ongeluck/dat ick ouer Jerusalem heb latē co=
men/met alle dander/ dat ick ouer haer hebbe
laten comen. Sy sullen uwen troost zijn/als
ghy sien sult/ hoe dattet haer gaet. Ende ghy
sult beuinden/ dat ickt niet sonder ooꝛsake ge
daen en hebbe/so wat ick daer in gedaen heb
be/ spꝛeect de Heere Heere.

Dat xv. Capittel.

ENde des Heeren wooꝛt gheschiede tot
my/eñ spꝛac: Du menschen kint/wat
is dat hout vandē wijnstock/ vooꝛ den
anderen houte / oft een Wijnrancke vooꝛ den
anderen houte int Wout? Neemtmense oock
ende maeckt daer yet af? oft maectmen oock
eenen nagel daer af/daermen yet aen hangen
mach? Siet/"mē woꝛpet int vyer/dattet ver=
teert woꝛt/dat zijn beyde eynden dat vyer ver
slint/eñ zijn middelste verbernt. Waer toe sou
det nv duegen? Dueget dan ooc ergens toe?
Siet/doēt niet gansch en was/doē en condemē
daer niet van gemaken/ hoe veel te min can=
men daer nv vooꝛtaen wat van gemaken/als
het vyer verteert eñ verbꝛāt heeft? Daerom
seyt de Heere Heere: Gelijck als ick dat hout
vanden wijnstock/ vooꝛ ander hout int Wout
den diere te verteren geue/also wil ick met de
Inwoonders tot Jerusalem oock omgaen.
Eñ ick wil mijn aensicht tegen haer setten/
alsoo dat si den vyere niet ontgaen en sullen/
maer dat vyer salse verslinden.‖Eñ ghy sullet
beuinden/ dat ick de Heere ben/ als ick mijn
aensicht teghen v sette/ ende dat landt woest
make/ Daerom om dat si my versmadē/seyt
de Heere Heere.

Dat xvj. Capittel.

ENde des Heeren wooꝛt geschiede tot
my/eñ spꝛac: Du menschē kint/opē=
baert der stadt Jerusalem hare grouwe
len/ Ende segt: Also spꝛeect de Heere Heere
tot Jerusalem/ dijn geslacht/eñ dijn gebooꝛte/
is wt der Cananiten lande/ dijn vader vandē
Amoꝛiten/eñ uwe moeder vanden Hethiten.
Uwe gebooꝛte is also geweest, Dijnē nauel
doen ghy geboꝛen werdet/en is niet besneden
so en heeftmē v ooc met water niet gebadet/
dat ghy reyn werdet/noch met sout gewꝛeuen
5 noch in windelen gewondē. Want niemant
en iammerde uwer/dat hy hem uwer ontfermt
hadde/eñ een vā diē stuckē v bewesen hadde.
Maer ghy werdet opt velt gewoꝛpē/also ver=
acht was v siele/doen ghy gheboꝛen waert.
6 Maer ick ginc v vooꝛby/eñ sach v in uwen
B bloede liggen/eñ spꝛac tot v/doen ghy also in
uwē bloede laget: Ghi sult leuē. Ja tot v spꝛac
ick/doen ghy so in uwē bloede laget: Ghy sult
7 leuen. *Eñ ick hebbe v opghevoet/ eñ groot Esaie.5.a.1.
laten woꝛdē/gelijc een vꝛucht optē velde. Eñ Jere.11.c.16.
ghy waert nv gewasschen/eñ groot/eñ schoon
gewoꝛdē. Dijn boꝛstē waren gewasschē/eñ ghi
hadt schoon lanck hayꝛ ghecreghen/maer ghy
8 waert noch bloot / eñ beschaemt. Ende ick
ginc v vooꝛby/eñ sach v aen. Eñ siet het was
de tijt om v te"vꝛijen. Doen spꝛeyde ick mijne dꝛ is/ghy wa
‖geerē ouer v/eñ bedecte v uwe schaemte. Eñ ret manbaer.
ic beloofdet v/eñ begaf my met v in een ver= ‖Slippen.
bont/spꝛeeckt de Heere Heere / dat ghy mijn
9 sout zijn. Eñ ic baydc v met water/eñ wiesch
v van uwen bloede/eñ saluede v met balsem/
10 Eñ ic clecde v met gesticte cleederē/eñ tooch
v seemen schoenē aen. Ic gaf v fijne cleederen
11 ende siden sluyers/ Eñ vercierde v met cley=
nodien/eñ leyde costelijc cieraet aen uwe armē
12 eñ een ketene aen uwē hals. Eñ gaf v span
selen aen v vooꝛhooft/ eñ ooꝛentingē aen dij=
nen ooꝛen/eñ een schoone croone opt hooft.
13 Somma/ghi waert geciert met enckel gout
ende siluer/eñ gecleet met enckel lijnwaet/siden
eñ gestict. Ghy aet ooc enckel*bloemē/honich Witbꝛoot.
ende olie/eñ waert bouē maten schoon/eñ ver
14 creecht dat Coninckrijke. Eñ v lof wert ver=
maert onder de Heydenen van uwer schoonte
wegen/de welcke gantsch volcomē was/dooꝛ
de cieragie die ick aen v gehangē hadde/ seyt
15 de Heere Heere. Maer ghy verliet v op uwe
schoonheyt/eñ aengesien ghi so vmaert waert
so bedꝛeeft ghy hoerderie/also dat ghy v eenē
yegelijckē/die daer vooꝛby ginc/gemeyn maec
16 tet/eñ dedet sinen wille. Eñ"naemt vā uwe Ozee.2.a.10.
cleederen/eñ maecte v bonte Altaren daer af/
ende ghy bedꝛijft dijn hoererie daer op/‖gelijc Jerem. 2.3.5.
noyt gheschiet en is/ noch gheschieden en sal.
17 *Ghy naemt ooc uwe schoone gereetschap/ Esai.46.a.5.
die ick v van mijn gout eñ siluer gegeuē had= Ezec.20.d.31
de/eñ ghy maectet v daer "mans beeldē af/eñ Ozee.13.a.2.
18 bedꝛeeft dijn hoererie met de selue. Eñ ghy "Deu.4.c.16
naemt uwe gesticte cleederē/ eñ bedecktese daer
mede/eñ mijn olie eñ rueckwerc leydet ghi haer
19 vooꝛ. Mijn spijse die ick v te eten gaf/bloe=
men/olie eñ honich/leydet ghy haer vooꝛ/ tot
20 eenen soeten ruecke. Ja het quam so verre/
C spꝛeect de Heere Heere/ ‖dat ghy naemt uwe Leui.18.c.21.
sonen eñ dochteren/die ghy my vooꝛtgebꝛacht Jere.32.d.35.
hadt/ ende offerde die den seluen te verslindē:
Meynt ghy dan dattet een cleyne sake sy uwe
21 hoererie? Dat ghy mijne kinderen slaet/en=
22 de laetse den seluen verbernen? Nochtans
en hebt ghy in alle uwe grouwelen ende hoe=
rerie noyt ghedacht/ op de tijt uwer ioncheyt/
hoe bloot ende naeckt dat ghy waert/ende in
23 dijn bloet laget. Bouen alle dese uwe boos=
heydt (Ach wee/wee dijns) spꝛeeckt de Hee=
24 re Heere/ Soo stichte ghy Berchkercken/
ende maeckte v Berchaltaren in alle straten.
25 Ende vooꝛ aen op alle straten / timmerde
ghy uwe Berchaltaren/ende ghy maeckte dij=
ne schoonte tot enckel grouwelen. Ghy dedet
uwe beenen open teghen alle den ghenen/
die daer vooꝛby ghinghen/ende bedꝛeeft groo
26 te hoererie. *Eerstwerf bedꝛeeft ghy hoere= Ezec.23.b.19
rie met den kinderen Egypti/dijne naghebue=
ren/ die groot vleesch hadden / ende bedꝛeeft
hoererie/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

hoererie/om my tot gramschap te verwecken.
27 Maer ick strecte mijn hant wt tegen v/ende
verstoorde alsulcke uwe manieren/eñ ic gaf v
ouer inden wille uwer viandẽ/ den dochteren
der Philisteen/ de welcke haer schaemdẽ van
Ezech.23.a.9 28 uwen oneerbarẽ wesen. *Daer na bedreeft
ghy hoererie met dẽ kinderen Assur/eñ ghy en
29 condet dies niet versaet geworden. Ja doen
ghy met haer hoererie bedreuen hadt/eñ dies
niet sat geworde en coste/doẽ maecte ghij der
hoererien noch meer/ indẽ lande Canaan/ tot
in Chaldea/nochtãs en conde ghy daer mede
30 ooc niet versaet gewordẽ. Hoe sal ic doch v
dijn herte besnijdẽ? seyt de Heere Heere/aẽge-
siẽ dat ghy sulcke werckẽ eender grooter Eertz
31 hoeren doet? Daer mede dat ghy uwe berch
kercke sticht/voor aen op alle straten/eñ uwe
32 Altarẽ maecte in alle wegẽ. Daer en bouen
so en waert ghy niet als een ander hoere/die
men moet met gelt coopẽ/noch ghelijck als de
ouerspeelderse/die inder plaetse haers mans
Wã de grootste vmaerde hoere die gelt toe gheeft. 33 andere toelaet. Want allen anderen Hoeren
geeftmen gelt/maer ghy geeft allen uwẽ Boe
leerders gelt toe/eñ ghi schenct haer/dat si tot
v comen ouer al/ eñ met v hoererie bedrijuen.
34 Eñ dat tegendeel vintmen aen v/ voor an-
dere wijuen/aengaende uwer hoererien/want
men en loopt v niet na/ maer ghy gheeft gelt
D toe/eñ men en geeft v gheen gelt toe. Dat is
35 recht verkeertheyt. Daerõ ghy Hoere hoort
36 des Heerẽ woort. Also seyt de Heere Heere:
Want ghi dan so mildelijck ghelt toe geeft/eñ
uwe schamelheit door uwe hoererie tegẽ uwe
Boeleerders ontdect/ eñ teghen alle Afgoden
Deu.12.d.31. uwer grouwelen/"eñ verghiet dat bloet uwer
4.Reg.16.a.3 37 kinderen/dwelcke ghy haer offert. Daerom
Jerem.7.d.30 siet/ so wil ick vergaderen alle uwe Boeleer-
ders/mettẽ welcken ghy wellust bedreuẽ hebt
tsamen met alle den geuen die ghi voor vrien
den hielt/tot uwen vianden. Eñ ick wil haer
Esai.47.a.3. beyde tegen v vergaderen ouer al/||eñ ick wil
Naum.3.a.5. haer uwe schamelheyt ontdecken / datse dijne
*Ezec.23.f 45 38 schamelheyt gantsch sien sullen/ *Eñ ic wil
dat recht der Ouerspeelderssen/ eñ des bloets
39 vergieterinnen ouer v laten gaen/ Ende ick
wil dijn bloet storten met verbolghentheyt eñ
yuer. Ende ick wil v in hare handen geuen/
dat si dijn Berchkercken af breken / ende dijn
Berchaltaren omworpen/ eñ v dijn cleederen
wt trecken/ eñ v dijn schoone gereetschap ne-
40 men/eñ laten v naeckt eñ bloot sitten. Ende
sy sullen hoopen volcx ouer v brengen/ende v
Ren.20.b.10. "steenighen/ eñ met haren sweerden van een
||4.Re.25.b.9 41 houwen/ Eñ||dijn huysen met vyer verbernẽ
ende v dijn recht doen/voor de oogẽ van vele
wijuen. Also wil ick dijnre hoererie een eynde
makẽ/dat ghy niet meer en sult gelt toe geuẽ.
42 Eñ ick wil mijnen moet aen v coelen/ ende
mijnen yuer aen v versaden/ op dat ick ruste/
43 ende my niet meer en vergramme/ Daerom
dat ghy niet gedacht en hebt op den tijt dijn-
re ioncheyt/maer ghi hebt my met desen allen
tot gramschappẽ verweet. Daerom wil ic ooc
v allen dijn doen op den Cop leggen/spreect
de Heere Heere / hoe wel ick daer mede niet
gedaen en hebbe/na den laster in dijnen grou
44 welen. Siet/alle de gene/die daer eẽ spreec-
E woort plegen te gebruycken/die sullen van v
dit spreecwoort seggen: De dochter is gelijck
45 de moeder. Ghy zijt uwer moeder dochter/de
welcke van haren man eñ kinderẽ liep/ eñ zijt
een suster dijnre susteren/die van haren man-
nen eñ kinderen liepen/uwe moeder is een vã
den Hethiteren/eñ uwe vader een Amorite.
46 Samaria is dijn grootste suster/ met haren
dochteren/die v ter slincker zijdẽ woont/ende
Sodoma is dijn cleynste suster met harẽ doch
teren/ die tot dijnre rechter zijden woont.

47 Hoe wel ghy nochtans niet geleeft en hebt
na haren wesen/noch gedaẽ na hare grouwe-
len/ten verschilt niet veel/ dat ghijt erger ge-
48 maect hebt dan si/in alle dijnen wesen. Soo
waerachtich als ick leue spreect de Heere Hee
re: Sodoma dijn suster met hare dochteren/en
heeft also niet gedaen/gelijc ghy eñ uwe doch
49 teren. Siet/*dat was dijnre suster Sodoma
misdaet/hoochmoet/eñ alles dincx de volheit
ende goeden vrede / dien sy eñ hare dochteren
hadden. Maer den armen eñ behoeftighen en
50 holpen si niet/ Maer si warẽ stout/eñ deden
grouwelen voor my."Daerom heb ickse oock
wech gedaen/doen ick begost daer in te sien.
51 Soo en heeft oock Samaria/de helft dijnre
sonden niet gedaẽ. Maer ghy hebt dijnre grou
welen so veel meer/dã si gedaen/dat ghy dijne
susteren nyst vroom ||gemaect hebt/tegen alle
dijne grouwelen [te rekenen] die ghy gedaen
52 hebt. Daerom so draecht ooc nv dijn schan-
de/ghy die uwe susteren vroom maeckte/door
uwe sonde/indẽ welckẽ ghy grooter grouwe-
len dan si/ghedaen hebt/ eñ ghy maectse vro-
mer dan ghy zijt . Daerom weest nv oock be-
schaemt/ eñ draecht dijne schande/om dat ghy
53 uwe susterẽ vroom gemaect hebt. *Maer ick
ff wil hare geuanckenisse om keeren/ te weten/
de geuanckenisse deser Sodoma ende haerder
dochterẽ/eñ de geuanckenisse deser Samaria/
ende haerder dochteren/ eñ de geuangenẽ dijn
der tegẽwoordiger geuanckenissen/met haer:
54 Dat ghy dragen moet dijn schande eñ spot/
voor alle tghene dat ghy gedaen hebt/ eñ dat
55 ghy nochtans euenwel getroost wort. Ende
dijn suster/dese Sodoma eñ hare dochterẽ sul-
len bekeert worden/ gelijc si te voren geweest
zijn. Eñ Samaria eñ hare dochteren sullen be
keert wordẽ/als si te voren geweest zijn. Daer
toe ghy oock ende uwe dochteren sult bekeert
worden/gelijck als ghy te voren geweest zijt.
56 Eñ ghy en sult niet meer die selue Sodoma
dijne suster roemen/gelijck inder tijt dijns hoo
moets/ doen dijn boosheyt noch niet ontdeckt
57 en was. Als ter tijt doen v de dochteren Sy
rie / ende de dochteren der Philisteen ouer al
58 scheynden/eñ verachten v rontomme/ Doen
ghy uwen laster eñ grouwel moest draghen/
59 spreect de Heere Heere. Want also spreeckt
de Heere Heere:"Ick wilt v doen/gelijck ghy
ghedaen hebt / om dat ghy den Eedt veracht
60 hebt/eñ dat verbont gebrokẽ hebt. Maer ick
wil gedencken aen mijn verbont/ dat ick met
v gemaect hebbe/ter tijt dijnder iuecht.||Ende
ick wil met v een eewich verbont maken.
61 Dan suldy uwer wegen gedencken/ ende v
schamẽ/als ghy dijn grootste eñ cleynste suste-
ren tot v nemen sult/ die ick v tot dochterẽ ge
62 nen sal/ maer niet wt dijn verbont. Maer ic
wil mijn verbont met v maken/alsoo dat ghy
63 beuinden sult/dat ick de Heere ben/ Op dat
ghy daer aen gedenct/eñ v schaẽt/eñ vã schan
den wegen dijnen mont niet meer op doen en
dorfte/als ict v al vergeuen sal/so wat ghi ge
daen hebt/spreect de Heere Heere.

Dat xvij. Capittel.

1 ENde des Heeren woort geschiede tot
2 my/eñ sprac: *Du menschẽ kint/legt
A den huyse Israels een raetsel voor/eñ
3 een ghelijckenisse/eñ segt: Also seyt de Heere
Heere: Een groot"Arent met groote vlüege-
len/eñ lange wiecken/eñ vol vederẽ/ die bont
waren/quam op Libanon / eñ nam de tacken
vanden Cederboomen/eñ brack den bouensten
4 tack af/ Eñ voerde dien in het Kremerlant/
ende setteden inde stadt/ daermen de Comen-
5 schap hanteert. Hy nam oock saet wt dẽ sel
uen lande/eñ saeydet in dat selue goede lant/
daer veel waters is/ende settedet los in.

Ende

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

6 Ende het wiesch ende werdt eenen grooten
wtgebreydē wijnstoc/nochtans hadt eenen lee
gen stamme. Want zijn ranckē bogen haer tot
hem/eñ zijn wortelen waren onder hem. Ende
was als eenē wijnstoc/ die ranckē creech ende
7 tacken. Eñ daer was eenen anderē grooten
Arent met groote vluegelē/eñ veel vederē. Eñ
siet/ de wijnstoc hadde een verlangē aen zijne
wortelen/tot desen Arent/eñ strecte zijn ranckē
wt tot hemwaerts/op dat hy gewatert werde
8 vande plaetse zijnder plantē. Eñ was noch=
tans op een gaet lant/aē veel waters geplāt/
dat hy wel hadde moghen spruyten brengen/
vruchten dragen/ eñ eenen heerlijckē wijnstoc
9 worden. Daerom segt nv: Also seyt de Hee=
B re Heere: Soude die voorspoet hebbē? Ja men
sal zijn wortelen wtroeyen/ eñ zijn vruchtē af
breken/ende sal verdorrē/dat alle de bladeren
van zijn gewas/verdorrē sullen. Ende ten sal
niet geschiedē door eenen grooten arme/noch
veel volcx/ op datmen hem van sinen worte=
len wech voere. Siet/hy is wel geplant/maer
10 sonde hy geluck hebbē? Ja/so haest als hem
den Oosten wint aenroeren sal/so sal hy ver=
11 dorren op sine voren. Eñ des Heeren woort
12 geschiede tot my/eñ sprac: Lieue/segt totten
ongehoorsamen huyse: En weet ghy niet wat
dat is? Eñ segt: Siet/*de Babyloonsche Co=
ninc quam tot Jerusalem/ eñ nam haren Co=
ninc ende hare Vorsten/eñ voerdese wech tot
13 hem na Babel. Eñ nam vandē Coninclijckē
zade/ende maecte een verbont met hem/ ende
14 nam eenen Eedt van hem. Maer de gewel=
dighe int lant nam hy wech / op dat dat Co=
ninckrijc ootmoedich bleue/eñ hem niet en ver
hieue/op dat zijn verbont gehoudē werde/ eñ
15 vast bleue. Maer dat selue [zaet] viel van
hem af/eñ sant zijn Legatē in Egypten/ dat=
men hem Peerden eñ veel volcx seyndē soude.
Salt dien wel gelucken? Sal hy daer af comē
die sulcx doet? Eñ soude die / die dat verbont
16 breect/ontcomen? So waerachtelijck als ick
C leue/ seyt de Heere Heere: In de plaetse des
Coninex/die hem tot eenē Coninc geset heeft/
wiens Eedt hy veracht/ eñ welcx verbont hy
gebrokē heeft/ aldaer sal hy steruē/ te weten/
17 tot Babel. Oock en sal hem Pharao niet by
staen indē strijde/ met een groot Heyr eñ veel
volcx/ alsmen de Wallen optrecken sal/eñ dat
Bolwerck oprecht/ om veel lieden ter doot te
18 brengē. Want aengesien dat hy dē Eedt ver
acht/eñ tverbont gebroken heeft/daer hy zijn
hant opgeheuen heeft/eñ sulcx alle doet/daer
19 om en sal hy niet ontcomē. Daerom spreect
de Heere Heere also: So waerachtelijc als ic
leue/ so wil ick mijnen Eedt/ dien hy veracht
heeft/eñ mijn verbont dat hy gebroken heeft/
20 op sinē cop brengen. "Want ic wil mijn Net
ouer hem werpē/ eñ hy moet in mijnder iacht
geuangē worden. Ende ick wil hem na Babel
brenghen/ eñ wil aldaer met hem rechten/om
des wille/ dat hy hem alsoo aen my ontgaen
21 heeft. Ende alle zijn veltuluchtige/ die hem
D aenhingē/sullen door tsweert vallen/eñ haer
ouergebleuē sullē in alle windē verstroyt wor
den. Eñ salt beuindē/dat ict de Heere gespro=
22 ken hebbe. Also spreect de Heere Heere: ‖ Ic
wil ooc vandē tack des hoogen Cederbooms
nemen/ ende bouen van zijn tackē breken/en=
de wilt op eenen hoogen opgehoopten Berch
23 planten/ Te weten/ opten hoogen berch Is=
raels/wil ick hem planten/dat het tacken crij
ge/eñ vruchtē brenge/eñ eenē heerlijcken Ce=
derboom worde: Also dat alderley vogelē on=
der hem woonen/eñ alderley vliegende/onder
de schaduwe zijnder tacken blijuen mogen.
24 Eñ alle veltboomē sullen beuinden/dat ick
de Heere/den hoogen boom vernedert/eñ den
vernederden boom verheuen hebbe. Ende den
groenen boom verdorret/eñ den dorren boom/
groen ghemaeckt hebbe. Ick de Heere spreect/
ende doet oock

Dat xviij. Capittel.

1 ENde des Heeren woort ghescHiede tot
2 my/ende sprac: Wat drijft ghy lieden
A onder v inden lande Israel dit spreeck=
woort? eñ segt: *De vaders hebbē suere wijn Jere.31.c.29.
druyuen gegetē/maer den kinderē zijn de tan= Treno.5.a.7.
3 den stomp daer af geworden. So waerachte Dat het kint
lijc als ick leue/spreect de Heere Heere: Sulc des vaders/
ken spreecwoort en sal niet meer onder v gaē noch de vader
4 in Israel. Want siet/"alle sielē zijn mijn. Des des kints last
vaders siele is so wel mijn/als des soons sie= niet draghen
5 le/so wat siele sondicht/die sal steruen. ‖ Als en sal.
nv yemant vroom is/die recht eñ wel doet: "Psa.24.a.1
6 Die op de bergen niet en eet/die zijn oogen Ezec.18.c.20
niet op en heft totten Afgodē des huys Isra= ‖Leu.18.a.5.
els/eñ zijns naesten wijf niet en beuleckt/ *eñ *Leu.18.c.19
byder vrouwen niet en leget in haerder cranc
7 heyt/ Die niemandē schade en doet/ die den
schuldenaer zijn pant weder geeft/die nieman
den met gewelt wat neemt/ "die den hongeri Tob.1.c.17.
gen zijn broot mede deylt/eñ den naectē cleet/ Esai.58.b.7.
8 Die ‖op woecker niet en gheeft / die gheen Mat.25.c.35.
*ouerschot en neemt/die zijn hāt vant onrecht 4.Esd.1.c.21
keert/ die tusschen de lieden recht ordeelt/ ‖Psa.15.a.5.
9 "Die na mijn rechtē wandelt/eñ mijn gebo *Gewin.
den hout/dat hy ernstelijck daer na doet. Dat "Leu.18.a.4.
is een vroom man/‖die sal dat leuen hebben/ ‖Rom.10.a.5
10 spreect de Heere Heere. Maer als hy eenen
B sone crijget/ eñ de selue wort een moordenaer
die bloet vergiet/ *oft deser stucken een doet/ Jaco.2.b.10.
11 Eñ der anderen stucken geen en doet/maer
hi eet op de bergē/eñ beulect zijns naestē wijf/
12 "Doet schade dē armen eñ ellendighen/met Ezech.22.a.7
ghewelt wat neemt / het pant niet weder en
gheeft/zijn oogen totten Afgodē opheft/waer
13 mede hy eenen grouwel bedrijft/ ‖Op woec= Exo.22.c.25.
ker geeft/ouerschot neemt. Soude die leuen? Deu.23.c.19.
Hy en sal niet leuen/maer om dat hy alsulcke
grouwelen gedaen heeft/so sal hy de doot ster
14 uen/zijn bloet sal op hem zijn. Maer in dien
hy eenen soon crijcht/ die alsulcke sonden siet/
die zijn vader doet/ende hem vreeset/eñ alsoo
15 niet en doet. Dat hi opten bergē niet en eet/
en heft zijn oogen niet op totten Afgoden des
huys Israels/en beulect zijns naestē wijf niet/
16 Niemandē schade en doet/ het pant niet en
behout/niet met ghewelt wat en neemt/ deylt
zijn broot mede den hongerigē/ eñ cleedet den
17 naecten/ Die zijn hant vant onrecht afkeert/
C hi en neēt noch woecker noch ouerschot/maer
dat hy mijn ghebodē hout/eñ na mijn rechten
leeft/die en sal niet steruen/ om zijns vaders
18 misdaets wille/maer leuē. Maer zijn vader
die gewelt ende onrecht oeffent/ eñ onder zijn
volc gedaē heeft/dat niet en dooch/siet/die sel
19 ue sal steruē om zijnder misdaets wille. So
spreect ghy: Waerom en sal dan een sone niet
dragē zijns vaders misdaet? Daerom dat hy
recht eñ wel gedaē/eñ alle mijn rechtē gehou=
20 den eñ gedaē heeft/sal hi leuē. Wāt so wat
siele die sondicht/die sal steruen. ‖De sone en Deu.24.c.16
sal niet dragen de misdaet des vaders: Eñ de 4.Re.14.a.6
vader en sal niet dragē de misdaet des soons. 2.Pa.25.a.4
*Maer des rechtueerdighen gerechtichept sal *ezec.14.d.20
ouer hem zijn: Eñ des onrechtueerdigē onge= Abac.2.a.4.
21 rechtichept sal ouer hē zijn. "Maer in diē de Rom.1.b.7.
godloose hē bekeert van alle zijn sondē/die hi "Esa.55.a.5.
gedaē heeft/eñ hout alle mijn rechten/eñ doet Jerem.18.a.7
recht eñ wel/so sal hy leuē/ende niet steruen. Ezec.33.c.14.
22 Alle siner ouertredingē die hi bedreuē heeft/
en sal niet gedacht wordē: Maer hy sal leuē/
om der gherechtichepts wille die hy doet.
23 Meynt ‖ghy/dat ic een behagē heb aen den 1.Tim.2.a.4.
D doot des godloosen (spreect de Heere Heere) 2.Pet.3.b.9.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Dat God geē behagē aē dē doot des son daers en heeft *Ezec.3.b.11. ende niet veel meer / dat hy hem bekeere van
24 zijnē wesen/eñ leue? *Eñ in dien de rechtuer
dighe hem keert van zijnder gerechticheyt/eñ
doet wat quaets/ eñ leeft na alle grouwelen/
die een godloose doet/soude die leuen? Ja alle
zijn gerechticheyt die hy ghedaen heeft/en sal
niet gedacht worden. Maer in zijnder ouertre
dinge eñ sondē/die hy gedaē heeft/sal hy ster
25 uen. Noch spreect ghy: DeHeere en handelt
niet recht. So hoort nv/ghy vandē huyse Isra
els: Ist niet also/dat ic recht hebbe/ eñ ghy on
Ezech.33.c.12 26 recht hebt. "Want als de rechtuerdige hem
Wiet recht v laet en mach God niet behaghen. keert vā zijnder gerechticheyt/ eñ doet quaet/
so moet hy steruen. Maer hy moet om zijnder
boosheyts wille/die hy gedaen heeft/steruen.
27 ||Wederom/ als hē de godloose keert vā zijn
||Esai.55.b.7. E ongerechticheyt/die hy gedaen heeft/ eñ doet
Wie vāt qua de afkeert sal leuen. nv recht eñ wel/ die sal zijn siele leuendich be
28 houdē. Want om dat hy siet/eñ bekeert hem
van alle zijnder boosheyt/die hy gedaen heeft/
*Ezec.33.c.17 29 so sal hy leuē/eñ niet steruē. *Nochtans seg
gen die vandē huyse Israel: De Heere en han
delt niet recht/ soude ick onrecht hebbē? Ghy
30 vandē huyse Israels hebt onrecht. Daerom
wil ick v ordeelen/ghy vanden huyse Israels/
Job.34.b.11. "eenē yegelijckē na sinē wesen/spreect de Hee
Roma.2.a.6. re Heere. ||Daerom so bekeert v van alle uwe
Apoc.2.e.23. ouertredingē/op dat ghi niet vallen en moet/
||4.re.17.c.13. 31 om des misdaets wil. Werpt van v alle uwe
Jere.18.b.11. ouertredingē/daer mede ghi ouergetredē hebt.
Jone.3.b.8. *Eñ maect v een nieu herte/eñ eenen nieuwē
*Eze.11.d.29 geest. Want waerom wilt ghy also steruē/ghy
"Sap.1.c.13. 32 huys Israels? Want "ick en heb geen welbe
hagē aendē doot des steruendē/spreect deHee
reHeere. Daerom bekeert v/so sult ghy leuen.

Dat xix. Capittel.

Geuanckenisse Joas eñ Joiakims Coningen Juda
1 MAer maect ghy een clage ouer dē Vor
2 sten Israels/ende segt: Waerom leyt
A dijne moeder de Leeuwinne / onder de
Leeuwinnen/ eñ treet hare iongē op onder de
3 ionge Leeuwen? Der seluen eenen tooch sy
op/ eñ daer wert eenen iongē Leeuwe af/die
gewende hem de lieden te verschuerē/ ende te
4 verslinden. Doen dat deHeydenen van hem
4.Re.23.f.34 hoorden/ ||vingen sy hem in hare cuylen/ende
voerden hem in ketenen in Egypten lant.
5 Doen nv de moeder sach/dat hare hope ver
loren was/doē sy lange ghehoept hadde/nam
si eenen anderen van haren iongen/eñ maecte
6 daer eenen iongē Leeuwe af. Doen die on
der de Leeuwinnen wandelde/ wert hy eenen
iongen Leeuwe/die gewende hem ooc de lie
7 den te verschueren eñ te eten. Hy leerde ha
re weduwen kennen/ eñ verwoestede hare ste
den dattet lant eñ so wat daer in was van de
8 stemme zijns brullens hē ontsettede. Doē ley
den haer de Heydenē wt alle landen rontsom
4.Re.25.a.5. hem/*eñ worpen een net ouer hem/eñ vingen
Jerem.39.b.7 9 hem in hare cuylen/ Eñ stieten hē gebonden
in een gtoole/eñ voerdē hem totten Coninc te
Babel. Eñ men liet hem bewaren/ also dat zij
ne stemme niet meer gehoort en werde/ op de
10 bergen Israels. Dijn moeder was gelijc een
B wijnstock/gelijck als ghy/aent water geplant
ende zijn vruchten eñ rancken wissen vanden
11 grootē water/ Dat zijn rancken so sterc wer
den/dat si tot heeren scepters goet warē/ende
12 wert hooch onder dē rancken. Eñ doemen
sach/dat hy so hooch was/eñ veel ranckē had
de/wert hy in toornicheyt ter aerdē geruct/eñ
verworpē. Dē oostē wint vdorrede zijn vrucht
eñ zijn stercke ranckē werdē in stuckē gebrokē/
13 dat si verdorredē eñ verbrant werden. Maer
nv is sy geplant inder woestijnē/ in eenē dor
14 ren/dorstigen lande. Eñ daer is een vyer wt
gegaen van hare stercke rancken/dat verslin
det hare vrucht/ also dat in haer geen stercke
rancke meer en is tot eens heerē scepter. Dat
is een clagelijck ende iammerlijck dinck.

Dat xx. Capittel.

1 ENde het geschiede indē seuendē Jare/
A indē tiēdē dage der vijffter maēt/ *quā Ezec.1
men sommige vandē Outstē Israels/dē DeH vandē
Heere te vragē/eñ steldē haer voor my neder.
2 Doen geschiede des Heerē woort tot my/eñ barē n uraech
3 sprac: Du menschē kint/segt dē Outstē Isra
els/eñ spreect tot hen: Also spreeckt de Heere
Heere: Sijt ghy gecomē om my te vragē? Soo
waerachtelyc als ic leue/ick wil van v onge
4 uraecht zijn/seyt deHeereHeere: Maer wilt
ghyse straffen du menschen kint/ soo moechdy
haer also straffen. Hout haer voor de grouwe
5 len haerder voorvaderē/eñ segt tot haer: Also
seyt de Heere Heere: "Ter tyt doē ick Israel Exod.
vercoos/verhief ic mijn hant tot dat zaet des
huys Jacobs/ eñ ic gaf my haer te kennen in
Egyptē lant. Ja ic verhief mijn hant tot haer
6 eñ sprac: ||Jc ben de Heere uwe God. Jc ver Exo.2
hief ter seluer tijt mijn hant*dat icse leyde wt Deut.
Egyptē lant/in een lant/ dat ic haer voorsien *Exo.
hadde/"dat met melc eñ honich vloeyt/eē edel "Nu.
7 lant voor alle landen. Ende sprac tot haer:
||Een yegelijc werpe wech de grouwelen voor Deut.
zijnē oogen/ eñ en verontreynicht v niet aē de
Afgodē Egypti. Want ick ben de Heere uwe
8 God. Maer si warē my ongehoorsaem/eñ en
woudē my niet volgen/ ende haerder geen en
worp de grouwelen wech voor zijnen oogen/
eñ sy en verlietē de afgodē Egypti niet. Doen Hoe la
dacht ic mijn verbolgentheyt ouer haer wt te dich de
gietē/ eñ mijnē gantsen toorne ouer haer te la met dē
9 dē gaē/noch in Egyptē lant. Maer ic lietet schen
om mijns naems wille/op dat hy niet onthey ghehar
licht en soude wordē voor de Heydenē/ onder heeft.
den welckē sy warē/eñ voor den welckē ic my
haer hadde te kennē gegeuē/dat icse wt Egip
10 ten lant leydē woude. Eñ doē icse wt Egyp
ten lant geleydt hadde/ eñ inde woestijne ge
11 bracht/ "Gaf ic haer mijn gebodē/ eñ leerde Exo.20
hen mijn rechten. ||Waer door dat de mensche Deut.4
12 leuet diesē onderhout. Jc gaf haer ooc*mijnē ||Gal.3
Sabbath/tot een teeckē tusschē mi eñ haer/op *Exo.1
dat si leeren soudē/dat ic de Heere si/die haer
13 heylicht/ "Maer dat huys Israels was my Exod.3
ongehoorsaem/ooc inder woestijne/ende sy en
leefdē niet na mijn gebodē eñ verachtedē mijn
rechten / ||door welcke de mensche leuet diese Leuit.1
hout/eñ si ontheylichdē mijnē Sabbath geheel Rom.1
seer. *Doē dacht ic mijn gramschap ouer haer *Nu.1
wt te gietē inder woestijne/ eñ haer gantselijc
14 te verdoen. Maer ick lietet om mijns naems
wille / op dat hy niet ontheylicht en worde
voor de Heydenē/voor den welckē icse wtge
15 leyt hadde. ||Eñ ic hief mijn hant ooc op tegē Nu.14
haer inde woestijne/also dat icse niet en wou
de brengen in dat lant dat ic haer gegeuē had
de/dat met melc ende honich vloeyt/ een edel
16 lant voor alle landen. Daerom dat sy mijne
rechtē veracht/ eñ na mijn gebodē niet geleeft
eñ mijn Sabbathen ontheilicht haddē. *Want Exod.3
sy wandelden den Afgoden haers herten na/ Num.2
17 Maer mijn ooge spaerde haer/ dat ickse niet Judic.2
en verdorf/ noch geheelijck en vernielde inder
18 woestijne. Eñ ic sprac tot haer kinderē inder
C woestijne: Ghy en sult na uwer voorvaderen
geboden niet leuen/eñ hare rechtē niet houdē/
ende v aen hare Afgoden niet veronreynigen:
19 Want ic ben de Heere uwe God. "Na mijn Leui.18
geboden sult ghy leuen/ende mijn rechten sult Ezec.18
20 ghy houdē/eñ daer na doen. Ende mijn Sab
bathen sult ghy heylighen / op dat sy zijn een
teecken tusschen my ende v/op dat ghy weten
21 moecht/dat ic de Heere uwe God sy. ||Maer Num.2
de kinderen waren my ooc ongehoorsaem. Sy
en leefden na mijne gebodē niet/ sy en hielden
ooc mijne rechten niet/ dat sy daer na hadden
gedaen/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

ghedaen/door welcke de mensche leuet/die de
seluen onderhout/ ende sy ontheylichdē mijne
22 Sabbathen. Doen dacht ic mijn gramschap
ouer haer wt te storten/ende mijnen geheelen
toorne ouer haer te laten gaen inder woestij=
nen. Maer ic keerde mijn hant/ende lietet om
mijns naems wille/op dat hi niet ontheilicht
en soude worden voor de Heydenen/voor den
23 welcken ickse wtgelept hadde. Jck hief oock
mijn hant op inder woestijnen tegen haer/dat
icse verstropde onder de Heydenen/ ende ver=
24 iaechde inden landen/ Daerom dat si mijne
geboden niet gehouden/ eñ mijne rechten ver=
acht / ende myn Sabbathen ontheylicht had=
den/ eñ na de Afgoden haerder vooruaderen
25 sagen. Daeromme ouergaf icse inde leeringe
die niet goet en is/eñ inde rechtē/daer si geen
26 leuen in gehebbē en conden/ Eñ verworpse
met haren offer/*doen sy alle eerste gheboorten
door twyer verbranden/op dat icse verstoorde/
27 eñ sy leerē moesten/dat ic de Heere sy. Daer
D om spreeckt/du menschen kint/ met den huyse
Jsraels/ende segt tot haer: Also seyt de Heere
Heere: Uwe vaders hebben my noch meer ge
lastert eñ geterght. Want doen icse in dat lant
ghebracht hadde/ ouer welcken ick mijn hant
opgeheuen hadde/dat ict haer gheuen soude.
28 Waer sy slechs eenen hoogen berch oft die=
ken boom sagen/ aldaer offerden sy hare offe=
ren/ ende brachten derwaerts hare onaenge=
name gauen/ eñ roockten aldaer haren soeten
ruecke/ eñ goten aldaer wt hare Dranckofferē.
29 Maer ick sprack tot haer: Wat sal doch de
Hoochte / daer ghy henen gaet? Ende alsoo
heetse noch heden op desen dach/de Hoochte.
30 Daerom segt totten huyse Jsraels: Also seyt
de Heere Heere: Ghy verontreynicht v in dat
31 wesen uwer vaderen/ Ende bedrijft hoererie
met hare grouwelen / ende verontreynicht v
aen uwe afgoden/den welckē ghy uwe gauen
offert/*eñ uwe sonen eñ dochteren door twier
verbernt/tot op desen tegenwoordighen dach
toe. Eñ ick soude my v vanden huyse Jsraels
laten vragen? Soo warachtelijc als ick leue/
spreect de Heere Heere: Jck wil van v onge=
32 uraecht zijn. Daer en bouen/tgene dat ghy
denct: Wy willen doen ghelijck de Heydenen
eñ ghelijck andere Lieden/inde Landen/hout
33 eñ steen aenbidden/dat sal v missen: So wa
E rachtelijck als ick leue/seyt de Heere Heere:
Jc wil ouer v heerschappen met stercker hant
eñ wtgestrecten arm/eñ met wtgestorte gram
34 schappe. Ende wil v vanden volcken ley=
den/eñ wt de landē/ derwaerts ghy verstropt
zijt/vergaderen/ met stercker hant eñ wtghe=
strecten arme/ eñ met wtgestorte gramschap=
35 pe. Ende ick wil v brengen inde woestijne
der volcken / eñ aldaer met v rechten/vā aen
36 gesicht tot aengesicht. Gelijck ick met uwen
Vaderen inder woestijnen by Egypten ghe=
recht hebbe/Effen also wil ic oock met v rech
37 ten/seyt de Heere Heere: Jck wil v wel on
der de roede brengen/ende v inde banden des
38 verbonts dwinghen. Ende wil de afuallige
eñ die teghen my ouertraden/onder v wt va=
gen/Ja wten Lande daer ghy nv woont/wil
ickse leyden/eñ int lant Jsraels niet laten co=
men/dat ghy leeren sult/dat ic de Heere ben.
39 Daerō ghy vanden huyse Jsraels/so spreect
de Heere Heere: Want ghy my dan ymmers
niet en wilt hooren/so vaert henen/eñ een ye
gelijck diene zijnen Afgodt. Maer laet mijnen
naem voortaen ongescheynt / met uwen offe=
40 ren eñ Afgoden. Want alsoo seyt de Heere
Heere: Op mijnen heyligen berch/opten hoo=
ghen berch Jsraels/*aldaer sal my dat gehee=
le huys Jsraels/eñ alle die inden Lande zijn/
dienen. Aldaer sullen sy my aenghenaem zijn/

Eñ aldaer wil ick uwen hefoffer eñ eerstelin=
gen uwer offeren eysschen/met alle dat ghene
41 dat ghy my heylicht. Ghy sult my aenghe=
naem zijn metten soeten ruecke/ Als ic v van
den volcken brengen / eñ wt de Landen ver=
gaderen sal/derwaerts ghy verstropt zijt/ Eñ
ick sal in v geheylicht worden voor de Hey=
42 denen. Eñ ghy sult beuinden/dat ic de Hee
re ben/als ic v int lant Jsraels gebracht heb=
be/in dat Landt/waer ouer ick mijn hant op
hief/dat ick dat uwen vaderen geuen soude.
43 ‖Aldaer sult ghy ghedencken aen uwe we= Jere.8.a.3.
sen/eñ aen alle uwen doen / daer ghy in ver=
ontreynicht zijt/eñ ghy sult een mishagen heb
ben aen alle uwe boosheyt / die ghy ghedaen
44 hebt. Eñ ghy sult beuinden/dat ick de Hee
re sy/Als ic met v doe/om mijns naēs wille/
eñ niet na uwe bose wesen/eñ schadelijc doē/
Du huys Jsraels/spreect de Heere Heere.

Dat xxj. Capittel.

1 ENde des Heeren woort geschiede tot De verstoring
2 my/eñ sprac: Du menschē kint/keert ge Jerusalēs
A dijn aensicht henen tegen het Zuyden/ wort hier af=
eñ druypt tegen den Middach/eñ prophetეert gebeeldet.
tegen dat Wout in den velde tegent Zuyden.
3 Eñ spreect totten Woude tegent Zuyden:
Hoort des Heerē woort: Also spreect de Hee
re Heere: "Siet/ick wil in v een vyer aenste Esai.1.d.31.
ken/dat sal beyde groene eñ dorre boomē ver
teeren/*datmen zijn vlamme niet en sal connē Esai.34.b.10
gebluisschen. Maer al wat vanden Zuydē te= Jere.7.b.19.
gent Noorden staet/ dat sal verbrant wordē.
4 Eñ alle dat vleesch sal sien/dat ict de Hee
re aengestoocт hebbe / eñ dat niemant blus=
schen en sal mogen. Eñ ick sprack: ‖Ach Hee= Jere.20.b.8.
re Heere/ Sy segghen van my: Dese spreeckt
5 enckel bedecte woorden. Ende des Heeren
6 woort geschiede tot my/eñ sprack: Du men
schen kint / stelt dijn aensicht tegen Jerusalē/
eñ druypt tegen de Heylichdommen / eñ pro=
7 pheteert tegen dat Landt Jsraels. Eñ segt
totten lande Jsraels: Also seyt de Heere Hee=
re: Siet/ick wil aen v / Jck wil mijn sweert
wt der scheeden trecken/ eñ wil in v wtroyen
beyde rechtueerdighen eñ onrechtueerdigen.
8 Aengesien dat ick in v beyde den rechtueer
dighen eñ onrechtueerdighen wtroye / So sal
mijn sweerdt wter scheeden varen ouer alle
dat vleesch/vanden Zuyden aen tottē Noor=
9 den toe. Eñ alle dat vleesch sal vernemen/
dat ick de Heere mijn sweerdt hebbe wt zijn=
der scheeden getogen/eñ ten sal niet weder in
10 gesteken worden. Eñ ghy menschē kint sult
suchten/"tot dat v de lendenen wee doen/ Ja Tren.2.c.11.
11 bitterlijcken sult ghy suchtē/dat zijt sien. Eñ
als si tot v segghen sullen: Waeromme sucht
ghy? So sult ghy seggen: Om des* gheroeps Tijdinghen.
wille/dat daer coemt / voor welcke alle hertē
versagen/eñ alle handen sincken/alder lieden
moet vallen/ eñ alle knien ghelijck als water
gaen sullē. Siet/het coemt/ eñ het sal geschie=
12 den/seyt de Heere Heere. Ende des Heeren
13 woort geschiede tot my/eñ sprack: Du men
B schē kint/propheteert eñ segt: Also spreect de
Heere: Segt: ‖Dat sweerdt is ghescherpt/eñ Psa.7.b.13.
"geslepen. Het is ghescherpt/dattet slaen sal. "Geuaecht.
14 Het is geslepen/dattet blincken sal. O hoe
vrolijcken wouden wy zijn/ oft hy schoon alle
boomen tot roeden maecte/ouer de boose kin
15 deren. Maer hy heeft een sweerdt te bruy=
neren ghegheuen/datment vatten sal. Het is
gescherpt eñ ghenaecht/datment den doodsla=
16 ger in de hant gheue. O du menschen kint/
schreyt eñ huylt/wāt het gaet ouer mijn volc/
ende ouer alle Regenten in Jsrael/ die totten
Sweerde met mijnen volcke vergadert zijn.
17 Daeromme slaet op dijne lendenē. Want hy
heeftse dicwils gecastijt/ wat heuet geholpē?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

De roede der booser kinderē en wil niet helpē
18 spreect de Heere Heere. Eñ du menschē kint
prophetëert/eñ slaet dyn handē te samē. Want
dat sweert sal dubbelt/ia drievoudich comen.
Een moortsweert/een sweert vā veel dootsla
gen/dwelcke haer ooc treffen sal inde Camerē
19 derwaerts si vliedē. Ic wil dat sweert laten
clinckē/also dat de hertē versagen/eñ haerder
veel vallen sullen aē alle hare poortē. Ach hoe
blincket/ eñ het is om te houwē eñ te slaen ge
20 nat/ Eñ seggen: Hout daer onder/beyde ter
rechter eñ ter slincker zijdē/ so wat voor v is.
21 So wil ic dan met mijnē handē vrolijc daer
C ouer zijn/eñ mijn verbolgentheyt laten gaen.
22 Ic de Heere hebt geseyt. Eñ des Heerē woort
23 geschiede tot my/eñ sprac: Du menschē kint
maect twee wegen/door welcke comen sal dat
sweert des Coninckx tot Babel. Eñ si sullē alle
beyde wt eenē lande gaen/eñ stelt een teecken
voor aendē wech na der stadt/daert henē wij-
Nebucad Nezar neemt eē teecken der Waerseggers
24 sen sal. Eñ maect dē wech/dattet sweert co-
me tot Rabbath der kinderē Ammon/ ende in
25 Juda/totter vaster stadt Jerusalem. Want de
Coninc tot Babel sal hem aen de wegescheyd-
*Leu.19.f.31 Deu.18.b.11.
dinge setten/voor aen de twee wegen/*dat hy
hem waerseggē late/metten pylen om dat lot
schiete/sinen Afgodt vrage/eñ de levere besie.
26 Ende de waersegginge sal op de rechte side
na Jerusalem wijsen/dat hy Bocken sal laten
aenroeren/eñ holen maken/ende dat hyse met
grooten gerijsch ouervalle eñ moorde/ eñ dat
hy Bocken voerē soude tegen de poortē/ ende
dat hy daer eenē Wal make/eñ Bolwerc bou-
27 we. Maer alsulck waerseggē sal hen valsch
dunckē/hy sweere so dier als hy wil/maer hy
sal der misdaet gedenckē/dat hyse ghewinne.
28 Daerom spreeckt de Heere Heere also: Om
dat uwer gedacht wort vā uwer misdaets we
gen/eñ uwe ongehoorsaemheit gheopenbaert
is/ also datmen uwe sonden siet in alle uwen
doen/ Ja daerom dat uwer gedacht wort/sult
29 ghy met gewelt gevangen worden. Eñ ghy
D Vorste in Israel/ghy die verdoemt eñ veror-
deelt zijt/diens dach voortcomen sal/wanneer
30 de misdaet ten eynde gecomen is. Also seyt
de Heere Heere: Doet wech den hoet/eñ neēt
af de croone: want daer en sal noch hoet noch
Mat.18.a.4. Luce.14.b.11
croone blijven. ‖Maer die hē verheven heeft/
die sal vernedert worden/ Eñ die hem verne-
31 dert heeft/die sal verheven worden. Ic wil
de croone tot niet/tot niet/tot niet maken/tot
Verstooringe der Amonitē.
dat die come/diese hebben sal / dien wil ickse
32 geven. Eñ du menschen kint/prophetëert eñ
"Jere.49.a.1. Amos.1.c.13.
segt: Also spreect de Heere Heere/"vandē kin
deren Ammon/eñ van haren lasteren/eñ segt:
Dat sweert/dat sweert is wt geruct/ dattet
slaen sal/Het is gevaccht/dattet vermoorden
33 sal/Eñ het sal blincken/ Om dat ghy v val
sche gesichten seggē laet/eñ luegenē prophete
ren: Op dat ghy ooc ouer gegevē wort onder
de verslagen godloosen/der welcker dach quā
doen de misdaet totten eynde gecomen was.
34 Eñ oft al weder inde schede gesteken werde
So wil ic v nochtans ordeelen in de plaetse
daer ghy geschapen/ eñ inden lande daer ghy
35 geboren zijt. Eñ wil mijnen thoorne ouer v
wt stortē/ic wil dat vier mijnder gramschappē
ouer v blasen/eñ wil v ouerleveren dien liedē
die haer des bernens eñ verderuens wel ver-
36 staen. Ghy moet den vyere tot eender spijse
worden/eñ v bloet moet inden lande ghestort
worden/ Eñ men en sal dijnder niet meer ge-
dencken. Want ick de Heere hebt gesproken.

Dat xxij. Capittel.

1 Ende des Heeren woort geschiede tot
2 my/eñ sprac: Du menschen kint/En
A wilt ghy niet straffen de bloetgierighe
stadt/eñ haer voorhoudē alle hare grouwelē?
3 Segt: Also spreect de Heere Heere: O stadt
die du der uwen bloedt vergiet/op dat dijnen
tijt come/Ende ghy die Afgoden by v maket/
4 op dat ghy v veronreyniget/ ‖Ghy beschul-
dicht v aen dat bloedt/dat ghy stort/ Eñ ver-
onreynicht v aen de afgoden/ die ghy maect.
Daermede brengt ghy dijne dagen herwaerts
aen/eñ maect dat dijne Jaren comen moeten.
5 "Daerom wil ick v tot eenen spot onder de
heydenen/eñ tot een schimperije in alle landē
maken: Beyde nae by eñ verre sullen sy v be-
spotten/also dat ghy een schandelyck gerucht
6 hebben/eñ grooten iammer lijdē moet. Siet
de Vorsten in Israel/een yegelijc is machtich
7 by v/bloet te storten. *Vader eñ moeder ver Deut.
achten si/ ‖Den vreemdelingen doen si gewelt ‖Exo.
eñ onrecht/den weduwen eñ weesen beswa- Esai.
8 ren sy. Ghy verachtet mijn Heylichdom/eñ Mala.
9 ontheylicht mijne Sabbathen. Verraders
zijn in v/op dat si bloedt storten: "Sy eten op Deut.
de bergen/eñ handelen moetwillichlijck in v.
10 *Sy ontdecken de schaemte der Vaders/eñ Leui.
verachten de vrouwen in haerder cranckheyt.
11 ‖Eñ bedrijven onder malcanderen die "nae- Jerem.
B ste met des naesten huysvrouwe grouwelen. "Drie
Sy scheynden haerder sonen wijven/ met alle
moetwillicheyt/ *Sy vercrachten hare eygen 3.Re.
12 susterē/haers vaders dochteren. Si ‖nemē ge ‖Deu.
schencken om bloet te vergieten. "Sy woecke Psal.
ren eñ nemen ouerschot onder malcanderē/eñ "Exo.
bedrijven haer giericheyt tegē haren naesten/ Deu.
eñ doen haer onder malcanderen ghewelt/ eñ 2.Esd.
vergetē myner also/spreect de Heere Heere.
13 Siet/ick sla myne handen te samen/ouer de
giericheyt die ghy bedrijft/eñ ouer dat bloedt
14 dat in v gestort is. Maer meyndy dattet dij
ne herte sal mogen lijden/oft dijne handē ver
dragen/wanneer ickt met v maken sal? Ick de
15 Heere hebt gesprokē/eñ wilt ooc doen/ *Eñ Ezec.
wil v verstroyen onder de Heydenen / ende v
verstooten inde Landē. Eñ ick wil dijnre on-
16 suyverheden eē eynde makē/ Dat ghy by de
heydenē moet vervloect geacht wordē/eñ lee-
17 ren/dat ick de Heere ben. Ende des Heeren
18 woort geschiede tot my/eñ sprac: Du men-
schē kint: ‖Dat huys Israels is my tot schuy Esai.1.
me geworden/Alle metael/tin/ijser/eñ loot is
19 indē oven tot siluer schuym gewordē. Daer
C om seyt de Heere Heere also: Aenghesien/dat
ghy dan alle schuym ghewordeu zijt. Siet/so
20 wil ic v alle na Jerusalē te samen doen/ Ge-
lijc alsmen siluer/metael/ijser/eñ loot tsamen
doet indē oven/ Datmen een vier daer onder
21 op blase/eñ smelte het. Also wil ick v oock
in mijnen thoorne eñ verbolgentheyt tsamen
22 doen/in leggen/eñ smeltē. Ja ick wil v ver-
gaderen / eñ dat vyer mijnder gramschappen
onder v op blasen / "alsoo dat ghy daer inne Jere.9.
smelten sult/ gelijc dat siluer smelt indē oven/
also sult ghy ooc daer in versmelten / Eñ be-
vinden/dat ic de Heere mijne gramschap ouer
23 v wt gegoten hebbe. Eñ des Heeren woort
24 gheschiede tot my/eñ sprack: Du menschen
kint/Segt tot haer: Ghy zijt een Landt / dat
niet te reynigen en is/ gelijck een/dat niet be
regent en wort/ in der tijt der gramschappen.
25 ‖De Propheten die daer in zijn/hebben haer Mich.3.
te samē gerottet/om de sielen te verslinden/ge
lijck een brullende Leeuwe als hy rooft. ‖Sy Esai.56.
schrabben gelt eñ goet tot haer/eñ maken der
26 weduwē vele daer in. Hare Priesters ver-
D keeren myne wetten vermetelijc/ eñ ontheyli-
gen mijn heylichdom. "Sy en houden tusschē Leui.10.
dat heylige eñ onheylige gheen onderscheyt/
ende en leeren niet / wat reyn oft onreyn sy/
ende en wachten mijne Sabbathen niet. Eñ
27 ick worde onder haer ontheylicht. Hare
*Vorsten zijn daer in / ghelijck verschuerende Mich.3.

woluen/bloet te storten/ende sielen te verdoē/
28 om haerder giericheyt wille. Eñ hare Pro-
…10. pheten *plaesterense met quaden calc/ydelheit
predikē si/eñ prophetere haer luegenen/ende
seggen: Also spreect de Heere Heere/ hoe wel
29 dattet de Heere niet gesprokē en heeft. Dat
volc indē lande gebruyct gewelt/ eñ si roouen
met macht/ eñ scheyndē de arme eñ ellendige/
…22.11. "eñ doē den vreemdelingē gewelt eñ onrecht.
30 Ick sochte onder haer oft yemant hem tot
eender muere maecte/eñ tegē de schuere stont/
tegē my voor dat lant/dat ict niet en verdorue
31 maer ic en vant niemandē. Daerom goot ic
mijnen thoorne ouer haer / ende met dat vyer
mijnder verbolgentheyt maecte ic haerder een
eynde/ende gaf haer alsoo haer verdienste op
haren cop/spreect de Heere Heere.

Dat xxiij. Capittel.

1 EN De des Heeren woort ghescihiede tot
2 my/eñ sprac: Du menschen kint/daer
A waren twee vrouwen / eender moeder
3 dochteren/ Die bedreuē hoererie in Egyptē
in haerder ieucht. Aldaer lietē sy hare borsten
begrijpen/ eñ de tepelkens haers maechdoms
4 betasten. De groote hiet Ahala/eñ haer su-
ster Ahaliba. Eñ ick namse te houwelijc/eñ sy
baerdē my sonen eñ dochterē. Eñ Ahala heet
5 Samaria/eñ Ahaliba Jerusalem. Ahala be-
…9 dreef hoererie/doen icse genomen hadde/ ||Eñ
brande tegen hare boelen/te weten/teghen de
6 Assyriers/die tot haer quamen/ Teghen de
Vorsten eñ heerē/die met zijden geclect warē/
ende teghen alle ionge lieffelijcke ghesellen/
7 te weten/tegen de Ruyters eñ wagens. Eñ
boeleerde met alle schoone gesellen in Assyria.
Eñ verontreynichde haer met alle hare Afgo-
den/so waer dat sy op eenen *ontbrande.
8 Daer en bouē so en verliet si oock niet hare
hoererie met Egypten/die by haer gelegē had
den van haerder ieucht op/ eñ hare borsten in
harē maechdom betast/eñ groote hoererie met
9 haer bedreuen haddē. "Doen gaf ickse ouer
…6.7. inde handē haerder boelen/den kinderē Assur/
10 teghen den welcken sy brande van lust. Die
ontdecken haer schamelheyt / eñ namen haer
sonen eñ dochteren wech/ende si doodense met
den sweerde/ende het quam wt/dat dese vrou
11 wen gestraft waren. Maer doen Ahaliba ha
…6. B re suster dat sach/||so ontstack si noch veel er-
ger dā de ander/eñ bedreef der hoererien meer
12 dan haer sustere/ Eñ sy brande tegen de kin
deren Assur/te weten/ tegen de vorsten eñ hee
ren(die tot haer quamen wel gecleet) ruyters
ende wagens eñ alle ionge lieffelijcke gesellē.
13 Doen sach ic/ dat si alle beyde gelijckerwijs
ontsuyuert warē. Maer dese bedreef haer hoe-
14 rerie meer. Want doen si sach ghescilderde
mannen aende Want in rooder verwē/de beel
den der Chaldeen om hare lendenen ghegort/
15 Ende bonte *kagelen op hare hoofden/ende
alle gelijc aen te sien/als geweldige liedē/ge-
lijck als de kinderē Babel/ eñ de Chaldeen in
16 haer vaderlant dragē/ So ontstack sy tegen
hen/so haest als sy haerder gewaer wert/ende
17 seynde Ambassaten tot hen in Chaldea. Als
nv de kinderē Babels tot haer quamen/om by
haer te slapē na der liefdē/so verontreynichde
haer de selue met haerder hoererie/ eñ sy ver-
ontreynichde haer met hen/dat si haerder moe
18 de wert. Eñ doen beyde hare hoererie ende
schande so gheheel openbaer was/so wert ick
haerde ooc moede/ gelijc als ic haerder suster
19 oock was moede gewordē. Maer sy bedreef
hare hoererie altijt meer eñ meer/ eñ gedacht
op den tijt haerder ieucht/doen si in Egypten
Ezec.16.6. 20 lant hoererie bedreuē hadde. *Eñ brande te
ghen haer boelen/ welcker brant was/gelijck
21 des Esels ende des Hengsts brant. Eñ ghy
C bedreeft dijne oneerbaerheyt / als in dijnder
ieuchden doen die in Egyptē uwe borsten han
delden/ende uwe tepelkens betast werden.
22 Daerom Ahaliba/also spreect de Heere Hee
re: Siet/ick wil dijne boelen/ der welcker ghy
moede zijt gewordē/tegen v verweckē/eñ wil-
23 se rontom tegen v brengen/ Te wetē/de kin
deren Babels/eñ alle Chaldeen/mettē hooft-
lieden/Vorsten eñ heeren/ eñ alle de Assyriers
met haer/de schoone ionge Gesellen/alle vor-
sten eñ heeren/Ridders eñ Edelingen/ eñ al-
24 derley Ruyters. Eñ si sullen ouer v comē ge Dā des Heeren ernstighe straffe.
rustet met wagenē eñ Ruyteren/eñ met eenen
grooten hoop volcx/ende sullen v beleggē met
spiessen/schilden/eñ helmen/rontom. Dien wil
ic dat recht beuelē/dat si v ordeelen sullen na
•25 haren rechte. Ich wil mijnen iuer ouer v la
ten gaen/also dat sy onbermhertichlijck met v
handelen sullen. Sy sullē v de nuesen eñ oorē
afsnijden/ende so wat daer ouer blijft/ dat sal
26 door tsweert vallen. Sy sullen uwe sonē eñ
dochteren wech nemē / ende datter ouerblijft/
metten vyere verbernen. Sy sullen v uwe clee
deren wt trecken/ende uwe costelijcke cleyno-
27 dien wech nemen. Also wil ic dijnder oneer-
baerheyt/eñ dijnder hoererie met Egyptē lant
een eynde maken/also ooc dat ghy dijn oogen
niet meer na haer opheffen / eñ Egypten niet
28 meer gedenckē en sult/ Want also spreect de
D Heere Heere: Siet/ick wil v leueren dē genen
dien ghy viant gewordē/eñ welcker ghi moe-
29 de zijt. Die sullen als viandē met v om gaē/
ende al te samen nemē so wat ghy verworuen
hebt/eñ v naect ende bloot latē/ also dat uwe
schamelheyt ontdect worde/met dijnder oneer
30 baerheyt eñ hoererie. Alsulcx sal v geschiedē/
om uwer hoererien wille/die ghy metten Hey
denen bedreuē/aen welcker Afgodē ghy v ver
31 onreynicht hebt. Ghy hebt opten wege dijn-
der suster gegaen/ daeromme geue ick v oock
32 der seluer kelck inde hant. Alsoo spreeckt
de Heere Heere: Ghy moest den kelck dijnder
suster drincken/so diepe ende wijt/als hy is.
33 Ghy sult tot also grooten spot eñ geckernie
wordē/datter onlijdelijc zijn sal. Ghy moet v
vā diē sterckē dranc eñ iammer vol suppē. Wāt
den kelc dijnder suster Samarie/is eenen kelc
34 des iammers eñ truerens. Den seluen moet
ghy reyn wtdrinckē/daer na de stuckē ontwee
werpen/eñ uwe borsten verscheuren. Want ic
35 hebt gesproken seyt de Heere Heere. Daer-
om so spreeckt de Heere Heere : Daerom dat
ghy mijnder vergeten/eñ my achter uwē rug-
ge geworpē hebt/daerom draecht ooc nv uwe
36 oneerbaerheyt/eñ dijne hoererie. Eñ de Hee
E re sprack tot my: Du menschen kint/wilt ghy
Ahala eñ Ahaliba niet straffen/ende bewijsen
37 haer hare grouwelen/ Hoe dat sy ouerspel
bedreuen ende bloet gestort/ende dat houwe-
lijc gebroken hebben met dē Afgoden? *Daer 4.Re.16.a.3.
toe hare kinderen/ die sy my gebaert hadden/ 17.c.17.
verbernden sy den seluen tot eenen offer. Jere.7.d.30.
38 Daer en bouen hebben sy my dat gedaen/sy Ezec.16.d.37.
hebben mijne heylichdommen op dat mael ver
onreynicht/ eñ mijne Sabbathen ontheylicht.
39 Want doen sy hare kinderen den Afgodē ge
doot hadden/ginghen sy des seluen daechs in
mijn Heylichdom/om dat selue te ontheyligē.
Siet/sulcx hebben sy aen mijnen huyse bedre-
40 uen. Sy hebben oock boden wtgesonden na
lieden die wt verre landen comen souden. Eñ
siet/doen sy quamen/so baydē ghy v/eñ blanc
kettede v/eñ verciērde v opt alder frayste met
41 cleynodien/haer lieden ter eeren. Ende ghy
F saedt op een heerlijc bedde/voor dwelcke stont
een Tafele bereyt/daer op wierooctē ghy en-
42 de offerde mijn "olie daer op. Aldaer verhief Exo.30.d.25
hem een groot gheroep van vreuchden. Ende

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

sy gauen den lieden die ouer al van grooten
volcke/ ende wt der woestynen gecomen wa=
ren/cieraet aen hare armen/eñ schoone croonē
43 op hare hoofden. Maer ic dacht: Sy is des
ouerspels ghewoone van outs herwaerts/sy
44 en can de hoererie niet ghelaten. Want men
gaet tot haer in gelijck alsmen tot eenderhoe
ren ingaet/effen also gaetmen tot Ahala ende
45 Ahaliba/den oneerbarē wijuen in. Daerom
sullen haer de mannen straffen / die dat recht
Leu.20.b.10. volbrengē/*gelijc alsmen de Ouerspeelderssen/
Ezec.16.d.38. ende Bloetstorterssen te straffen behoort. Want
sy zijn Ouerspeelderssen / eñ hare handen zijn
46 vol bloets. Alsoo spreeckt de Heere Heere:
Ezec.16.d.40 "Voert eenen grooten hoop volcx herwaerts
op haer/ ende geeftse om geplondert ende be=
47 rooft te worden/ Dat syse steenigen/eñ met*
hare sweerden doorsteken/eñ hare sonen ende
4.Re.25.b.9. dochteren vermoordē/‖ende hare huysen met=
48 ten vyere verbernen. Also wil ick der oneer=
baerheyt inden Lande een eynde maken / dat
alle wijuen haer daer aen stooten sullen/ ende
na sulcker oneerbaerheyt niet doē. Ende men
sal uwe oneerbaerheyt op v leggen/ende ghy
sult uwer Afgoden sonden dragen/op dat ghy
beuint/dat ick de Heere Heere ben.

Dat xxiiij. Capittel.

De gelijcke= 1 Ende dat woort des Heeren geschiede
nis vādē pot A tot my/inden negenden Jare/optē tien
den dach der tiender maent/ eñ sprack:
2 Du menschen kint/Schrijft desen dach aen/
ia effen desen dach. Want de Coninc te Babel
heeft hem effen op desen dach tegē Jerusalem
Ghewapent. 3 *gerust. "Eñ geeft den ongehoorsamē volc=
"Ezec.17.a.2 ke een ghelijckenisse/ende segt tot haer: Alsoo
‖Ezec.11.b.7. spreect de Heere Heere: ‖Bereyt eenen Sie=
pot/dien set by/ende ghiet water daer in.
4 Doet de stucken tsamen daer in die daer in
hooren/ende de beste stucken/de lendenē/ende
schouderen/eñ vulten met de beste merchstuc=
5 ken. Neemt dat beste vander Cudde/ ende
maeckt een vyer daer onder/om merchstucken
te coken/eñ latet haest sieden/eñ de merchstuc
6 ken wel daer in coken. Daerom seyt de Hee
Naum.3.a.1. reHeere: *O der moordadiger stadt/die alsulc
Abacu.3.b.8. ken siepot is/dat dat aengebrande daer in cle
Mich.3.c.10. ue/ende niet af gaen en wil. Neemt deen stuc
na dander wt/eñ ghy en behoeft geen lot daer
7 om te werpen/welcke dat eerst wt sal. Want
haer bloet is daer in/dwelcke sy op eenē bloo
ten keysteen/ende niet op de aerde vergooten
heeft/daerment doch hadde mogen met aerde
8 toescharren. Eñ ick hebse oock daerom dat
B selue bloet op eenen blooten keysteen latē ver
gieten/ op dattet niet toegescharst en worde/
ende dat de verbolgentheit ouer haer quame/
9 ende gewroken werde. Daerom spreeckt de
Heere Heere also: O ghy moordadige stadt/
die ick tot eenen grooten vyere wil maken.
10 Draecht slechts veel houts aen/ steeckt dat
vyer aen/dattet vleesch genoech worde/ ende
cruydet wel/dat de merchstucken aenbernen.
11 Legget oock den siepot ydel op de colen/op
dat hy heet worde eñ zijn metael ontberne/oft
zijn onreynicheit versmeltē/eñ zijn aengebernt
12 af gaen woude. Maer dat aengheberent/hoe
seer dat hy bernt/en wil niet af gaē/want het
is te seer aengheberent/het moet int vyer ver=
13 smelten. Uwe onreynicheyt is also verhert/
dat/oft ick v al geern reynigen woude / so en
wilt ghy v nochtans niet laten reynigen van
uwer onreynicheydt. Daerom en mocht ghy
voortaen niet weder reyn worden/ter tijt toe
dat mijn gramschappe haer aē v vercoelt heb
14 be. Ick de Heere hebt gesproken. Het sal co
men/ ick wilt doen eñ niet vertoeuen. Ick en
wil niet sparē/noch my laten berouwē. Maer
sy sullen v ordeelen/ na dien dat ghy gheleeft
15 ende ghedaen hebt/seyt de Heere Heere. Eñ
C des Heeren woort geschiede tot my/eñ sprac:
16 Du menschē kint/Siet/ic wil v uwer oogen
lust door een plage wech nemen. Maer ghi en
sult niet clagen/noch weenē/noch eenige tra=
17 nen latē. Heymelijc mocht ghi suchtē: Maer
gheen dooden clage en sult ghy maken. Maer
dijn cieraet sult ghy aendoen/eñ dyn schoenen
aentreckē. Ghy en sult uwē mont niet*bewin bemon
18 den/ eñ dat truerbroot niet eten. Eñ doen ic
smorgēs vroech tottē volcke sprac/so sterf my
des auonts mijn wijf/eñ des anderē morgens
19 dede ick gelijc als my beuolen was. Eñ dat
volck sprac tot my: En wilt ghy ons dan niet
segghen/wat ons dat bediet/dat ghy doet?
20 Eñ ick sprac tot haer: De Heere heeft met
21 my gesprokē/eñ geseyt: Segt den huyse Js= Verkt
raels/dat de Heere Heere also spreeckt: Siet/ ge Je
ick wil mijn Heylichdō uwen hoochstē troost/
den lust uwer oogē/eñ ws hertē wensche ont=
heyligen/eñ uwe sonen ende dochterē/die ghy
22 verlatē moet/sullē door tsweert vallen/ Eñ
ghi moet doē/als ic gedaen hebbe. Uwē mont
en moet ghy niet bemompelen/ eñ dat truer=
23 broot niet eten/ Maer ghy moet uwe cieraet
D op uwe hooft setten/eñ uwe schoenē aentrec=
ken. Ghi en sult niet clagen noch weenē/maer
in uwe sondē versmachten/ eñ onder malcan=
24 deren suchten. Ende Hezekiel sal v also een
"bedietteeckē zijn/dat ghy doē moet als hy ge Wond
daen heeft/alst nv comen sal. Op dat ghy be=
25 uint/dat ick de Heere Heere ben. Ende du
menschen kint/ ter tyt als ick van haer wech
nemen sal/hare macht eñ troost/den lust haer
der oogen/eñ haerder herten wensche/hare so=
26 nen eñ dochteren/ Ja ter seluer tijt/so sal een
die ontloopē is/tot v comen/eñ salt v te ken=
27 nen geuen. Ter seluer tijt sal uwen mont te=
gen haer opgedaen worden / dat ghy spreken
sult/ende niet meer swijgen. Want ghy moet
haer bedietteecken zijn / op dat sy beuinden/
dat ick de Heere sy.

Dat xxv. Capittel.

1 Ende des Heerē woort gheschiede tot my Propht
2 eñ sprac: Du menschen kint/keert dijn teghen
A aensicht tegen de kinderen Ammon/ende monite
propheteert tegen haer/eñ segt tottē kinderen
3 ‖Ammon. Hoort des Heeren Heeren woort: Jere.4
Alsoo seyt de Heere Heere: Daerom dat ghy Ezec.2
ouer mijn Heylichdom spreect/ He/He/het is
ontheylicht/eñ ouer dat lant Jsrael/het is ver
woest/eñ ouer dat huys Juda/het is geuangē
4 wech geuoert. Daerom siet/ic wil v den kin
deren tegen den Oosten ouergeuen/ dat sy ha
re Borchten daer in bouwen/eñ hare woonin
gen daer in makē sullen. Sy sullen uwe vruch
5 ten eten/eñ v melck drincken. Ende ick wil
Rabbath tot eenen stal der Kemelen maken/
ende de kinderē Ammon tot schaepskoyen/eñ
6 ghy sult beuindē dat ic de Heere ben. Want
also spreect de Heere Heere: Daerom dat ghi
met uwen handen geclapt/eñ met uwen voe=
ten gestampt/ eñ v ouer dat lant Jsraels/van
gantser herten/so spotachtelijck verblijt hebt.
7 Daerom siet / ick wil mijn hant ouer v wt
B strecken/ende v den Heydenē tot eender buete
geuen/ eñ v vanden volcken wtroepen/eñ wt
de landen verdoen/eñ v vernielen/eñ ghi sult
8 gewaer werden/ dat ick de Heere ben. Also
spreect de Heere Heere: *Daerom dat Moab Esaie.1
ende Seir seggē: Siet/dat huys Juda is effen Jere.48
9 gelijc als alle Heydenen/ Siet/ daerō wil ic Seph.2
Moab aen de zijden openen in zijne steden/eñ Tegē d
in zijne Palen des edelen Lants / te weten/ abiters
Beth Jesimoth/ Baal Meon/ Kirtathaim/ volcke
10 Den kinderen teghen den Oosten/ met den
kinderen Ammon. Ende wilse haer tot een erf
fenisse gheuen / datmen den kinderen Ammon
niet meer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

niet meer gedenckẽ en ſal onder de Heydenen.
11 Eñ ic wil dat recht latẽ gaen ouer Moab/
12 eñ ſy ſullẽ beuindẽ/dat ic de Heere ben. Alſo
ſpreect de Heere Heere: Om dat*Edom hem
aendẽ huyſe Juda gewrokẽ heeft/eñ hem met
13 zijnẽ wrekẽ ſchuldich maect. "Daerõ ſpreect
de Heere Heere alſo: Jc wil mijn hant wtſtrec
ken ouer Edom/eñ wil wtroeyen van hẽ bey
de menſchen eñ beeſten/eñ wilſe woeſt maken
van Theman aen tot Dedan toe/ ende doort
14 ſweert vellẽ. Eñ ic wil my weder aẽ||Edom
C wreken/door mijn volc Jſrael/eñ ſi ſullen met
Edom omgaen nae mijnder gramſchappen eñ
toornicheyt/dat ſy mijn wrake vernemẽ ſullẽ/
15 ſeyt de Heere Heere. Alſo ſpreect de Heere
Heere: *Daerom dat de Philiſteen haer ge=
wroken hebben/eñ den ouden haet geboet/na
alle haren wille aen de ſchade [mijns volcx]
16 Daerom ſpreect de Heere Heere alſo: Siet/
ic wil mijn hant wtſtreckẽ ouer de Philiſteen/
ende de Crijgers wtroeyen/eñ wil de ouerge=
bleuen aen de Hauen vander Zee vernielen.
17 Ende ick wil groote wrake aen haer oeffe=
nen/eñ met verbolgentheyt haer ſtraffen/"dat
ſy beuinden ſullen dat ic de Heere ſy / als ick
mijn wrake aen haer gedaen hebbe.

Dat xxvj. Capittel.

1 ENde het geſchiede inden elfſten Jare/op
A ten eerſtẽ dach der eerſter maent/dat des
Heerẽ woort tot my geſchiede/ eñ ſprac.
2 Du menſchen kint / || Daerom dat Tyrus
ſpreeckt ouer Jeruſalem/ He/He/de Poorten
der volcken zijn in ſtucken ghebroken / het is
tot my gheweynt. Jck ſal nv vol worden/de=
3 wyle dat ſy woeſt is. Daerom ſpreeckt de
Heere Heere alſoo: Siet / ick wil aen v O
Tyre / ende wil veel Heydenen ouer v wt
brengen/ gelijck als hem een Zee verheft met
4 zijne Baren. Die *ſullen de Mueren tot
Tyro verderuen/ende hare torens af brcken/
Jae ick wil oock dat ſtof voor haer wech ve=
gen / eñ wil een bloote ſteenrootſe van haer
5 maken/ Eñ tot eenen||Werf inder zee/daer
men de viſſchers netten op wt ſpant.Want ic
hebt gheſproken ſeyt de Heere Heere. Ende
ſi ſal den Heydenen tot eenen roof worden.
6 Ende hare dochteren die opten velde leg=
ghen/ ſullen doort Sweert vermoort worden
B Ende ſullen beuinden dat ick de Heere ben.
7 Want alſoo ſpreeckt de Heere Heere: Siet/
ick wil ouer Tyrum laten comen Nebucad=
Nezar den Coninck tot Babel vanden Noor
den herwaerts (die een Coninc alder Conin=
gen is)met Peerden/wagens/Ruyters/ende
8 met eenen grooten hoop volcx/ Die ſal uwe
dochteren die opten velde liggen/mettẽ ſweert
de vermoorden. Maer teghen v ſal hy Bol=
wercken opſlaen / ende eenen wal maken /eñ
9 Schilden teghen v ruſten. Hy ſal met Boc=
ken uwe mueren in ſtucken ſtooten / eñ uwe
10 toorens met zijne wapenen om rucken. Dat
ſtof vande menichte zijnder Peerden ſal v be
decken.Vwe mueren ſullen oock daueren van
tghedruyſch zijnder Peerden/ Raderen/ende
Ruyters /ende als hy tot uwer Poorten in
trecken ſal/gelijck alſmen plach tot eender on
11 ſtucken gebroken ſtadt in te trecken. Hy ſal
met de voeten zijnder Peerden alle uwe ſtra=
ten vertreden. V volc ſal hy metten ſweerde
vermoordẽ/ eñ uwe ſtercke pilaernen ter aer=
12 den rucken. Sy ſullẽ dijn goet roouen/eñ u=
we ware plonderen.Vwe mueren ſullen ſy af
brekẽ/eñ uwe fijne huyſen omrucken/eñ ſullẽ
uwe ſteenen/hout/ eñ ſtof int water werpen.
13 Alſo"wil ic met dat getier van uwen ſanck
een eynde maken / datmen tgheclanck dijnder
14 Herpen niet meer hooren en ſal. Ende ick
C wil een bloote ſteenrootſe van v maken/ende
eenen Werf/ daermen dat viſchgaren op wt=
ſpant/dat ghy niet meer gebouwet en wort.
Want ick ben de Heere die ſulcx ſpreeckt/ſeyt
15 de Heere Heere. Alſo ſpreect de Heere Hee
re tegen Tyrum: Wat geldet/de eylanden ſul Claghe der
len beuen/ als ghy ſoo grouwelijck veruallen Vorſten ende
ſult/eñ dijne gewonde ſuchten ſullen/die in v Eylanden.
16 vermoordt ſullen worden? Alle Vorſten aen
de Zee ſullen van haren ſtoelen afſitten/ende
hare rocken van haer leggen/eñ hare geſtiete
cleederen wt trecken/eñ ſullen in truercleede=
ren gaen/eñ opter Aerden ſitten/Ende ſullen
verſchricken/ eñ hen ontſetten om ws onuer=
17 ſienden vals wille. Sy ſullen v beclagen/eñ
van v ſeggen: Ach/*Hoe zijt ghy ſoo gantſch Tren.1.a.1.
woeſte ghewordden/ ghy beroemde ſtadt? Ghy
die aẽ de Zee laget/eñ ſo machtich waert op
de Zee/met uwe Jnwoonders/ dattet ghant=
18 ſche Landt hem voor v vreeſen moeſte. Ach
hoe ontſettẽ haer de Eylandẽ ouer uwẽ val/
Ja de Eylandẽ inder zee verſchrickẽ van uwẽ
19 ondergane. Alſo ſpreect de Heere Heere: Jc
D wil v tot eender woeſter ſtadt maken/ gelijck
als andere ſteden/daer niemant in en woont.
Eñ eenen grooten vloet ouer v laten comen/
20 dat v groote wateren bedecken: Eñ wil v
hier onder ſtooten totten genen die inde Cuy
len varẽ/te wetẽ/totten doodẽ. Jc wil v onder
der Aerdẽ hier af ſtooten/eñ gelijc een eewige
woeſtijne maken/ metten genen die inde Cuy
len varen/op dat niemant in v en woone. Jc
wil v/ghy *vertaerde in den lande der leuen= Verweende.
21 digen/maken/ Ja tot eender verſchrickinge
wil ick v maecken/ dat ghy niet meer en zijt.
Eñ alſmen na v vraecht/ datmen v nemmer=
meer vindẽ en conde/ſpreect de Heere Heere.

Dat xxvij. Capittel.

1 ENde des Heeren woort geſchiede tot
2 my/ ende ſprack: Du menſchen kint/
3 Maect eẽ clage ouer ||Tyrum/ Ende Ezec. 28.a.2.
A ſegt tot Tyrum/die daer leyt voor aende zee/ Vãde heerlijc
eñ die met veel Eylandẽ der volckẽ handelt: heyt/ macht/
Alſoo ſpreeckt de Heere Heere: O Tyre/ghy eñ rijcdõ Tyri
4 ſpreect: Jck ben de alderſchoonſte. Dijne pa
len zijn midden in de zee/eñ uwe timmerliedẽ
die hebben v op het alderſchoonſte bereydet.
5 Sy hebbẽ alle dijn ſchrijnwerc van*Abeelẽ Dennen.
hout wt Sanir gemaect.Eñ Cederen van dẽ
Libano laten voeren/eñ uwe maſtbomẽ daer
6 af gemaect/ Eñ dijne Riemen vandẽ Eyckẽ
wt Baſan/eñ dijne bancken van ||Juoren/Eñ Elpenbeen.
de coſtelijcke geſtoelten wt de Eylanden Chi
7 tim/ Dijn Seyl was van gheſticte zijde wt
Egypten/datter dijn Banier ware.Ende dij=
ne deckſelen van gheelder zijde ende purpu=
8 ren/wt de Eylanden Eliſa. Die van Si=
don ende Aruad waren dijne Bootſgeſellen/
ende de bequaemſte tot Tyro waren uwe
9 Schiplieden. De outſte ende de ſubtijlſte vã
Ghebal moeſten uwe Schepen timmeren.
Men vant by v alle Zeeſchepen ende Schip=
lieden/die hadden haer hanteeringhe in v.
10 Die wt Perſia/ Lidia / ende Libia waren
v Crijchſuolck / die hare Schilden ende Hel=
men in v ophingen/ ende hebben v ſo ſchoon
11 gemaect. Die van Aruad waren onder dijn
heyr/rontom uwe mueren/ende wachters op
uwe thoornen/die hebben hare ſchilden ouer
al van uwe mueren af ghehangen/ ende v ſo
12 ſchoone gemaect. Ghy hebt uwe hanterin=
B ge op de Zee gehadt/ende alderley ware/ſil=
uer/ijſer/tin/ende loot/op uwe Merckten ge=
13 bracht. Jauan/Tubal eñ Meſech hebbẽ met
v ghehandelt/ ende hebben v Lijfeyghen lie=
den/ende metael op uwe Merckten gebracht.
14 Die van Thogarma hebben v Peerden en=
de Waghens/ende Muylen / op uwe Merck=
15 ten ghebracht. Die van Dedan zijn dijne

Coopliedeu gewéest/ende ghy hebt ouer al in
den Eylanden gehandelt/ die hebbẽ v yuoorẽ
16 been/eñ Heben hout vercocht. De Syriers
hebbẽ vã v gehaelt dijn hantwerc/so wat ghi
gemaect hebt/ eñ Robijnen/Purpure/Tapis=
serie/ Zyde eñ Fluweel/ eñ Christal op uwe
17 mercten gebracht Juda eñ dat lant Israels
hebbẽ ooc met v gewandelt/eñ hebbẽ v terwe
van Minith/eñ balsem/ende honich/eñ olie/
ende mastich op uwen mercktẽ ghebracht.
18 Daer toe heeft oock Damascus van v ge=
haelt/dijn hantwerc/ende alderley ware/voor
19 stercken wijn eñ costelijcke wolle. Dan ende
Jauan/eñ Mehusal/hebbẽ ooc op uwe merctẽ
20 gebracht/ijserwerc/ Cassia ende Calmus/dat
ghy v daer mede geneeren sout. Dedan heeft
met v gecomenschapt met banclakẽ/ daermen
21 op sittet. Arabia eñ alle Vorstẽ van Kedar/
hebbẽ met v gecomenschapt/met schapẽ/ram=
22 men eñ bocken. De cooplieden wt Seba eñ
Raema/ hebben met v gehandelt/ eñ alderley
costelijcke specerie/eñ edel ghesteente/eñ gout
23 op uwe mercten gebracht. Haran eñ Canne
ende Eden/metten coopliedẽ wt Seba/Assur/
eñ Kilmad/ zijn ooc uwe cooplieden geweest.
24 Die hebben alle met v gehandelt/met coste
lijck gewaet/met zijden ende gesticte lakenen/
welcke sy in costelijcke kistẽ van Cederen ge=
maect eñ wel bewaert op dijne mercktẽ ghe=
25 uoert hebben. Maer de Zeeschepen zijn de
C principaelste op uwe mercten geweest. Alsoo
zijt ghy rijck ende heerlijck ghewordẽ op de
gantse Zee/ende uwe Schipliedẽ hebben v op
26 groote wateren aengheroert. Maer eenen
Oosten wint sal v midden op de Zee in stuc=
Dã vstoorin 27 ken breken/ Also dat dijn ware/Coopliedẽ/
ge eñ verder= Handelaers/ Factuers/ Schippers / ende de
uinghe. gene die Schepen maken/ende uwelhanteer=
ders / ende alle uwe Crijchslieden/ ende alle
tvolck in v midden op de zee vergaen sullen/
28 ter tijt als ghy onder gaet. Also dat de Ha=
uenen oock beuen sullen van dat geroep dijn
29 der schippers. Ende alle die aen de riemen
trecken/ met de schipknechten eñ stierlieden/
30 sullen wt de schepen aent lant treden/ Eñ
luyde ouer v roepen/bitterlijcken claghen/ eñ
sullen stof op hare hoofden werpen / eñ haer
31 inde asschen wentelen. Sy sullen haer kael
scheren om uwen wille/ ende sacken om haer
ghorden / ende van herten bitterlijcken om v
Van beclagẽ 32 weenen eñ trueren. Hare kinderen sullen v
eñ weenen. oock beclagen: Ach wie is opt op de zee so stil
33 le gewordẽ/als ghy Tyrus? Doen ghy u=
we coopmanschap op de zee hanteerdet/doen
maecte ghy veel landen rijc/ Ja met de menich
te dijnre waren eñ coopmanschap/maecte ghi
34 rijck de Coninghen opter aerden. Maer nv
zijt ghy van de zee in de rechte diepe wateren
gestooten/alsoo dat dijn neeringe/eñ alle dijn
35 volc in v vergaen is. Alle die inden Eylan=
den woonen/ die zijn veruaert van v/eñ hare
Coningen ontsetten haer/eñ sien iammerlijc=
36 ken. De Cooplieden inde Landen pijpen v
aen/om dat ghy so bottelijcken onderghegaen
zijt/ende niet meer op comen en cont.

Dat xxviij. Capittel.

Prophetie te 1 ENde des Heeren woort geschiede tot
gen den hoo= 2 my/ende sprack: Du menschen kint
moedigen Co A segt den vorsten tot ‖Tyro: Also spreect
ninc te Tyro de Heere Heere: "Daer om dat hem v herte
‖Eze. 26. a. 2. verheft/ende seyt: Jck ben Godt/ Jck sitte in=
"Esa. 14. c. 9. den throone Gods midden op de zee/Hoe wel
Seph. 2. c. 15. ghi een mensche/ende geen God en zijt: Noch
tans soo verheft hem dijn herte/als een her=
Dani. 2. c. 19. 3 te Gods. Siet/ghy hout v cloecker dan "Da
4 niel/ Datter voor v niet verborghẽn en sy/
Eñ ghy hebt door uwe cloechept eñ verstant
sulcke macht te weghe ghebracht/ende schat=

5 ten van gout eñ siluer vergadert. Eñ hebt
door uwe groote wijsheyt ende hanteringe so
grooten macht vercregen/ Daer af zijt ghy so
stout ghewordẽ/dat ghy soo machtich zijt.
6 Daerom spreect de Heere Heere also: Aen=
ghesien dan dat dijn herte hẽ verheft/ als een
7 herte Gods/ Daerom siet/ Jck wil vreemde
ouer v seynden/te wetẽ/De Tyrannẽ der hey
denen/die sullen haer sweert wtrucken/ ouer
uwe schoone wijsheyt/eñ dijne groote eere tot
8 schanden maken. Sy sullen v hier onder in
B de cuylen stooten/ also dat ghy midden op de
9 zee steruet/gelijck als de verslagen. Wat gel
det/oft ghy dan voor uwen dootslager seggẽ
sult: Jck ben Godt/ Hoe wel ghy geen Godt/
maer een mensche/eñ in der dootslagers hant
10 zijt. Ghy sult steruen/gelijck de onbesneden/
van de hant der vreemder. Want ick hebt ge=
11 sprokẽ/seyt de Heere Heere. Eñ des Heerẽ
12 woort geschiede tot my/eñ sprack: Du men Een ...
schen kint/Maect een clage ouer dẽ Coninck gingh ...
tot Tyro/eñ spreect tot hem: Also seyt de Hee des ...
re Heere: Ghy zijt een reyn spiegel/ vol wijs= onder ...
heyts/eñ bouen maten schoone. Ghy zijt ee=
nen Lusthof Gods/eñ met alderley edele ge=
13 steenten verciert/ Te weten/ met Sarder/
Topaser/Diamant/Turkoys/ Onychen/ Jas
pis/Saphir/Amethist/Smaragd/ende gout.
Op den dach doen ghy gheschapen werdet/
moesten daer bereyt zijn by v / dijn trommel=
14 werck eñ pijpen. Ghy zijt als een Cherub/
die haer wijt wt breyt/eñ bedect. Eñ ick heb=
be v opten heyligen berch Gods geset/op dat
ghy onder den vyerigen steenen wandelde.
15 Eñ waert sonder gebreck in uwen doẽ / des
daechs doẽ ghy geschapen werdet / so langhe
tot dat haer uwe misdaet gheuonden heeft.
16 Want ghy zijt inwẽdich vol vermetenheyts
ghewordẽ van uwer groter coopmanschap
wegen/eñ hebt v besondicht. Daerom wil ick
v ontheyligen vanden berghe Gods/eñ wil v
(wtgebreyden Cerub) wt den vyerigen stee=
17 nen verstooten. Eñ om dat hẽ dijn herte ver
heft/dat ghy so schoone zijt/ ende hebt v uwe
cloecheyt laten bedriegen in uwe prouckerije.
Daerom wil ick v ter aerden stooten/ ende ẽẽ
gaepspel van v maken voor alle Coningen.
18 Want ghy hebt mijn heylichdom verdoruen
C met uwer grooter misdaet/ eñ onrechte han=
delinge. Daerom wil ick een vier wt v laten
opgaen/dat v verteeren sal/ Eñ ick wil v tot
asschen maken opter Aerden/dattet de gant=
19 sche werelt aensien sal. Alle die v kennen
onder de Heydenen/ die sullẽ haer ouer v ont
setten/om dat ghy so bottelijcken zijt onder ge
20 gaen/eñ nemmermeer op comen en cont. Eñ
des Heeren woort geschiede tot mi/eñ sprac:
21 Du menschen kint/ Keert dijn aensicht tegẽ
22 Sidon/eñ propheteert tegen haer/ Eñ segt: Sydon
Also spreect de Heere Heere: Siet/ick wil aẽ ghedrey
v "Sydon/eñ wil aen v eere behalen/datmen "Joel.
beuinden sal/dat ick de Heere ben/ als ic dat Zacha.
recht ouer haer laet gaen/ eñ aen haer bewij=
23 se/dat ick heylich sy. Eñ ick wil Pestilentie
eñ bloetstortinge onder haer seynden/op hare
straten. Ende sy sullen dootlijcken ghewondt
daer in vallen door sweert/ dwelcke ouer al
D ouer haer ghaen sal/ Eñ sullen beuinden/dat
24 ick de Heere ben. Ende daer en sal voort aẽ
ouer al rontom den huyse Israel / daer hare
Vianden zijn/ geene doornen die daer steken
noch dijstelen die daer wee doen / blijuen/ op
dat sy beuinden dat ick de Heere Heere ben.
25 Alsoo spreeckt de Heere Heere/ Als ick dat Den vo...
huys Israels weder vergaderẽ sal vandẽ volc Gods ...
ken/derwaerts si verstropt zijn/so wil ic voor toesegg...
de Heydenen aen haer bewijsen/ dat ick hey= gedaen.
lich ben. Eñ si sullen in haren lande woonen/
dwelck

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

dwelck ick mijnen knecht Jacob gegeuẽ heb.
26 Eñ sullen*seker daer in woonẽ/ ‖eñ huysen
timmeren/eñ wijnberghen planten. Jae seker
sullen sy woonen/als ick dat recht laet gaen/
ouer alle hare vianden rontom/ Eñ si sullen
beuinden/dat ick de Heere hare God ben.

Dat xxix. Capittel.

1 IN den thiendẽ iare opten thienden dach
A der twelfster maent/geschiede des Heerẽ
2 woort tot my/eñ sprack: Du menschen
kint/"Richt dijn aensicht tegen Pharao den
Coninck in Egypten/ Eñ propheteert tegen
hem/eñ tegen dat gantsche Egypten Landt.
Predict/eñ segt: Also spreect de Heere Hee-
re: Siet/ick wil aen v Pharao/ghy Coninck
in Egypten/ghy grooten drake/ ghy die in v
water ligt / eñ segt: De waterstroom is mijn/
4 Eñ ick hebbe hem my gemaect. *Maer ick
wil v een gebit inden mont liggen / Ende de
visschen in uwe wateren aen uwe schellen
hangen: Eñ ick wil v wt uwen waterstroom
hier wt trecken/ met alle de Visschen in uwe
wateren/die aen dijne schellen hangen. Ick
wil v met den visschen wt dijne waterẽ wech
werpen inde woestijne. Ghy sult opt lant val
len/eñ niet weder opghelesen noch vergadert
worden. Maer den dieren opten lande/ eñ dẽ
voghelen des Hemels tot een aes worden.
6 Eñ alle die in Egypten woonen/sullen be-
uinden/dat ick de Heere ben/ ‖Daerom dat si
den huyse Israels eenen Rietstock gheweest
zijn. Den welcken als sy hem inde hant va
ten/so brack hy / eñ stack haer door de zijden:
Eñ als sy daer op leenden/so brack hy in stuc
ken/eñ stackse inde lendenen. Daerõ spreect
de Heere Heere also: Siet/ic wil dat sweert
ouer v laten comen / ende beyde menschen eñ
beesten in v wtroyen. Ende Egypten Lant
9 sal tot eender woestijnen / ende eenlijck wor-
den/Eñ sullen beuinden dat ick de Heere sy.
‖Daerom dat hy spreect: De waterstroom is
10 mijn/eñ ick ben diet doet. Daerom siet/ick
wil aen v / eñ aen uwe waterstroomen/ ende
wil Egypten lant woest ende eensaem maec-
ken vanden tooren te Siene aen / tot aen de
11 Palen des Morenlants/ Also ooc dat noch
Beesten noch Lieden daer in gaen/ oft aldaer
woonen en sullen veertich Jaer lanck.
12 Want ick wil Egypten lant woest maken/
ghelijck als hare woeste palen/ende hare ste-
den woest laten liggen/ghelijck ander woeste
steden / veertich Jaer lanck. Ende wil de E-
gyptenaers verstroyen onder de Heydenen/
13 eñ in de landen wil ickse veriaghen. Doch
also spreect de Heere Heere: "Als de veertich
Jaren om zijn/so wil ick de Egyptenaers we
der vergaderen/van den volcken/ waer onder
sy verstroyt sullen worden. Eñ ick wil de ge-
14 nanckenisse Egypti weynden/ Eñ haer we-
der in dat lant Patros brengẽ/ dwelcke haer
Vaderlant is / Ende sullen aldaer een cleyn
15 Coninckrijcke zijn. Want sy sullen cleyn zijn
teghen ander Coninckrijcken/ende niet meer
heerschappen ouer de Heydenen. Eñ ick wil-
se gantsch cleyn maken/dat sy ouer de Heyde
16 nen niet heerschappen en sullen/ Dattet
huys Israels hem op haer niet meer en ver-
late/ende haer daer mede besondighe / als sy
haer aen haer hanghen / eñ sullen beuinden/
17 dat ick de Heere Heere ben. Eñ het geschie
C de inden seuenentwintichsten Jare/ opten eer
sten dach der eerster maent / dat des Heeren
18 woort tot my geschiede/eñ sprack: Du men
schen kint/Nebucad Nezar de Babyloonsche
Coninck heeft zijn heyr met grooter moeyte
voor Tyro ghebracht/alsoo dat alle de hoof-
den kale/ende alle zijden beschaeft waren/ eñ
nochtans en is noch hem / noch zijnen heyre/
zijnen arbeyt voor Tyro niet beloont gewor-
19 den. Daerom spreect de Heere Heere also:
Siet/ic wil Nebucad. Nezar den Coninck tot
Babel/ Egypten lant geuen/dat hy alle haer
goet wech nemen/eñ haer beroonen eñ plon-
deren sal/op dat hy zijnen heyre de soudye ge
20 ue. Maer dat landt Egypti wil ick hem ge-
uen voor zijnen arbeyt/dien hy daer aen ghe-
daen heeft/want si hebbẽ my gedient/spreect
21 de Heere Heere. Ter seluer tijt wil ick den
hoorne des huys Israels laten wassen/eñ wil
uwen mondt onder haer op doen/op dat si be
uinden dat ick de Heere ben.

Dat xxx. Capittel.

1 ENde des Heeren woort ghesciede tot Nochbreeder
2 my/ende sprack: *Du menschen kint/ vande strafe
A propheteert/ende segt: Also spreect de Egypti.
Heere Heere: Huylt [ende segt] O wee des Ezec. 29.a.2.
3 daechs/want den dach is nae by/ ‖Jae des ‖Jere. 30.b.7
Heeren dach is na by/Eenen duysteren dach. Amos.5.c.18.
Den tijt is hier/dat de Heydenen comen sul- Joel.2.a.2.
4 len/ Eñ dat sweert sal ouer Egypten comẽ/
Ende Moorenlant moet verschricken/als de
verslaghen in Egypten vallen sullen/eñ haer
volck wech geuoert/eñ hare fundamenten om
5 geworpen worden. Moorenlant eñ Lybia/
ende Lydia met alderley gemeyn volck / ende
Chub/eñ die wt den lande des verbonts zijn/
6 Die sullen met haer door tsweert vallẽ. Al-
so spreeckt de Heere: De beschermheeren E-
gypti moeten vallen / eñ de hoouerdije haer-
der macht moet tonder/Vandẽ toorẽ te Sie-
ne aen/sullen sy door tsweert vallen / seyt de
7 Heere Heere/ Eñ sullen/gelijck hare woeste
B Palen/woest worden / Eñ hare steden onder
andere woeste steden/woest liggen/ op dat sy
8 beuinden/dat ick de Heere si/ Als ick een
vyer in Egypten make/dat alle die haer hel-
9 pen/verstoort worden. Ter seluer tijt sullen
Ambassaten in schepen van my wt trecken/
Moorenlant te verschricken/dat nv soo seker
is. Eñ daer sal een verschrickinge onder haer
zijn/gelijck alst Egypten ginc/doen haren tijt
quam. Want siet/het coemt ghewisselijcken.
10 Also spreect de Heere Heere: Ick wil de me
nichte in Egypten wtroyen/door Nebucad-
11 Nezar den Coninck tot Babel. Want hy eñ
zijn volck met hem/met de Tyrannen der hey
denen/die zijn alhier gebracht/om dat Landt
te verderuen. Ende sullen hare sweerden wt
trecken tegen Egypten/dat dat Lant ouer al
12 vol verslagene ligge. Eñ ick wil de water-
stroomen drooch maken / eñ dat Landt boose
Lieden vercoopen/eñ wil dat Landt/ende so
wat daer in is/door vreemde verwoesten/ick
13 de Heere hebt gesproken. Alsoo spreeckt de
C Heere Heere: *Ick wil de Beelden tot Noph Zach.13.a.2.
wtroyen/Ende Afgoden vernielen. Eñ Egip
ten Landt en sal geenen Vorst meer hebben/
Ende ick wil een verschrickinge in Egypten
14 lant seynden. Ic wil Patros woest maken/
ende een vyer tot Soan aensteecken / Eñ dat
15 recht ouer No laten gaen. Eñ ick wil mijn
gramschappe wt storten ouer Sin / die daer
is een beuestinge Egypti/ Ende wil de mee-
16 nichte tot No wtroyen. Ick wil een vyer
in Egipten aenstecken / eñ Sin sal angst ende
bangicheyt hebben/ Eñ No sal in stucken ge
broken/Eñ Noph dagelijcx beangst worden.
17 De ionge Mannen tot On/eñ Bubasto/sul
len door tsweert vallen/Eñ de wijuẽ geuan-
18 gen wech geuoert worden. Tachpanhes sal
eenen duysteren dach hebben/als ick dat iock
Egypti slaen sal / dat de hoouerdije haerder
macht daer in een eynde hebbe. Sy sal met
wolcken bedect worden/eñ hare dochterẽ sul-
19 len geuangen wech geuoert worden. Eñ ick
wil dat Recht ouer Egypten laten gaen / op

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

20 dat sy weten/dat ick de Heere sy. Ende het
D gheschiede inden elfsten Jare opten seuensten
Straffe ouer Pharao.
dach der eerster maent/dat des Heeren woort
21 tot my gheschiede/ē sprack: Du menschen
kint/Jck wil den arm Pharaonis des Egyp
schen Coninck in tween breecken/Ē siet/hy
en sal niet verbonden worden/op dat hy hee
len mochte/noch met windelen toe gebonden
worden/dat hy sterck worden / ē een sweert
22 vatten conde. Daerom spreeckt de Heere
Heere alsoo: Siet/Jck wil Pharao den Co=
ninck tot Egypten aen/ē wil zijnen arme in
stucken breecken/ beyde den stercken ende den
swacken/dat hem dat sweert wt zijnder hant
23 ontuallen moet. Ende wil de Egyptenaers
onder de Heydenen verstropen/ende inde lan
24 den veriagen. Maer den arme des Coninck
tot Babel/wil ic stercken/ē hem mijn sweert
in zijne hant gheuen. Ē wil den arme Pha=
raonis in stucken breecken / dat hy voor hem
stenen sal/gelijck een die ter doot toe gewont
25 is: Jae ick wil de armen des Conincks tot
Babel stercken/dat de armen Pharaonis daer
henen vallen/ op dat sy beuinden / dat ick de
26 Heere sy. Als ick mijn sweerdt den Baby=
loonschen Coninck in de hant gheue / op dat
hyt ouer Egypten Landt wt trecke/ ē ick de
Egyptenaers onder de Heydenen verstrope/
ende inde landen veriaghe / dat sy beuinden
dat ick de Heere ben.

Dat xxxj. Capittel.

tegẽ Pharao
1 ENde het gheschiede in dẽ elfsten Jare/op
A den eersten dach der derder maent / dat
des Heeren woort tot my gheschiede/ ē
Eze.26.30.32
2 sprack: *Du menschen kint/Segt tot Pha
rao den Coninc te Egypten/ende tot alle zijn
volck: Wien meynt ghy dan/ dat ghy ghelijck
Dan.4.a.9.
3 zijt in dijner heerlijckheyt? Siet/ ǁAssur was
gelijck als eenen Cederboom opten Libanon
van schoone tacken/ē dick van loof / ē seer
hooch/dat zijnen top hooch stont/ onder groo
4 te dicke meyen. De wateren maecten dat hi
groot wert/Ende de diepten/dat hy so hooch
wies. Sijn materstroomen gingen rontom zij=
nen stamme henen/ Ende zijne Beken tot alle
5 boomen in den velde. Daerom is hy hoo=
ger geworden/dan alle boomen opten velde/
Meyen.
ē hy creech veel tacken ē lange " schueten/
Want hy hadde waters ghenoech/ hem wt te
6 breyden. Alle vogelen des hemels nestelden
op zijne tacken/ Ende alle de dieren int velt/
hadden Jonghen onder zijne meyen/ē onder
7 zijne schaduwe woonden alle volcken. Hy
hadde schoone/groote ē lange tacken/ want
8 zijne wortelen hadden veel waters. Ē gee
nen Cederboom en was hem gelijck in Gods
Hof. Ē de Denneboomen en waren by zijne
Castaneẽ oft Ahornen.
tacken niet te gelijcken/Ē de *Mandelboo=
men en waren niet tegen zijne meyen: Jae hy
was also schoone/als eenighen Boom in den
9 Houe Gods. Jck heb hẽ so schoon gemaect
dat hy so veel tacken creech/dat hem alle lu=
stighe boomen in den Hof Godts benijdeden.
10 Daerom spreect de Heere Heere also: Aen=
B gesien dat hy so hooch geworden is/dat zijnẽ
top stont onder groote/hooghe/ dicke meyen/
Ē zijn herte hem verhief/om dat hi so hooch
11 was/ Daerom gaf ick hem den aldermach=
tichsten onder de Heydenen inde handen/dat
hy met hem soude omgaen/ē verdrijuen/ ge=
lijck als hy verdient hadde met zijnen godloo
12 sen wesen. Dat hem vreemden souden wt=
royen/te weten/ de Tyrannen der heydenen/
Ē hem verstropen / Ē dat zijne tacken op
de Berghen ē in alle dalen liggen moesten/
ē zijne meyen in stucken ghebroken aen alle
13 beken int Lant. Dat alle volcken opter aer
den van zijne schaduwe af trecken moesten/
ē hem verlaten/ ē alle vogelen des hemels
14 op zijnen omgheuallen stam saten/ Ē alle
dieren int velt leyden haer op zijne tackẽ/ op
dat voortaen gheenen boom aen den water
hem verheffe van zijnder hoochte / dat zijnen
toppe onder groote dicke meyen stae / Ende
geenen boom aen den water hem en verheffe
ouer den anderen. Want sy moeten alle onder
de aerde / ē den doot ouer gegeuen worden/
ghelijck als ander menschen/ die inde Cuylen
15 varẽ. Also spreect de Heere Heere: ǁTer tijt
C doen hy hier onder in de Helle voer / doen
maecte ick een trueren/dat hem de diepte be=
deckten/ ende zijne waterstroomen stille staen
moesten/ē de groote wateren niet geloopen
en conden. Ē ic maectet/dat de Libanon om
zijnent wille truerde/ ē alle veltboomen ver=
16 dorden van zijnent wegen. Jck verschrickte
de heydenen/doen si hem hoorden vallen/doẽ
ick hem hier onder stiet ter Hellen/ metten ge
nen die inde Cuylen varẽ. Ē alle lustige boo
men onder der Aerden, De edelste ē de beste
op den Libanon / Ē alle die aen dat water
17 gestaen hadden/gunden hem wel. Want sy
moesten oock met hem hier onder ter Hellen/
tot de verslagene metten sweerde/aengheslen
sy onder de schaduwe zijns arms ghewoont
18 hadden onder de heydenẽ. Hoe groot meynt
ghy dan/dat ghy [Pharao] zijt/ met dijn prōc
kerije/ē heerlijckheyt onder de lustighe boo=
men? Want ghi moet met de lustighe boomen
onder de aerde henen wech varen/ ende onder
de onbesneden liggen/die metten sweerde ver
slagen zijn. Alsoo salt Pharao gaen/met alle
zijnen volcke/spreect de Heere Heere.

Dat xxxij. Capittel.

1 ENde het gheschiede inden twelfsten Ja
A re optẽ eersten dach der twelfster maẽt
dat des Heeren woort tot my geschie=
2 de/ē sprack: Du menschen kint/maect een
clage ouer " Pharao/den Coninc te Egypten
3 ē segt tot hem: Du bist gelijc als eẽ Leeu=
we onder de Heydenen/ē gelijc als eenẽ Zee
draeck/ē springt in dijne waterstroomen/ē
maect dat water met uwe voeten *droeuich/
4 ē maect dijne stroomẽ onreyn. Also spreect
de Heere Heere: " Jck wil mijn net ouer v wt
werpen/door eenen grooten hoop volck/die v
5 sullen in mijn garen iagen. Ē ick wil v op
tLant trecken/ende op tvelt werpen/dat alle
voghelen des Hemels op v sitten sullen/ Ē
6 alle dieren op aerden van v sat worden. Ē
wil dijn aes op de bergen werpen/ē met dij=
7 ner hoochten de dalen veruullen. Dat lant
daer ghy in swemmet/wil ick van dijnẽ bloe
de root maken/al tot aen de berghen toe/ dat
8 de Beken van v vol worden. Ende alst nv
gantsch met v wt is/ so wil ick den hemel be
decken/ ē zijne sterren verduysteren/ * Ende
de sonne met wolcken ouertrecken/Ē de ma
ne en sal niet schijnen. Alle lichten aendẽ He=
mel wil ick ouer v laten doncker worden/Ē
wil een duysternisse in dijnen lande maecken/
9 spreeckt de Heere Heere. Daer toe wil ick
B veler volcken herte verschrict maken/ als ick
den heydenen dijne plagen gewaer laet wor=
10 den/ē vele landẽ/die ghi niet en kent. Vele
volcken sullẽ haer van v verwonderen/ē ha
ren Coningẽ sal van v grouwelẽ/ als ic mijn
sweert tegen haer laet blincken/ Ē si sullen
bottelijckẽ verschrict wordẽ/dat haer dat her=
11 te ontsincken sal/van dijnen val. Want also
spreect de Heere Heere: Dat sweert des Co=
12 ninck tot Babel sal v treffen. Ende ick wil
dijn volck vellen door dat sweerdt der Hel=
den/ende door alderley Tyrannen der Heyde
nen/die sullen de heerlijcheyt Egypti verhee=
13 ren/dat alle haer volc vernielt worde, Ē ic
wil

wil alle hare dierẽ verdoõ aen de groote wa-
teren/also dat haer geens menschen voet/en-
de geens diers clauwe/onclaer maken en sal.
14 Dan wil ic hare wateren claer maken/dat
hare stroomen vlieten gelijck als olie/spreect
15 de Heere Heere/ Als ic dat lant Egipti ver
woest/ende al dat inden lande is/eensaem ge
maect/ẽ alle die daer in woonen / verslagen
hebbe/op dat si onderuinden/dat ick de Hee
16 re ben. Dat sal den iammer zijn/diemẽ wel
mach beclagen. Ja vele dochteren der Heyde-
nen sullen sulcken een clage makẽ ouer Egip
ten/Ende alle haer volck salmen beclagen/
17 spreect de Heere Heere. Eñ inden twelfsten
iare/opten vijfthienden dach der seluer maent
gheschiede des Heerẽ woort tot my/eñ sprac.
18 Du menschen kint beweent dat volck in
Egipten/* eñ stootet metten dochteren der
stercker Heydenen henen af onder der Aerden
19 tot den genen die inde cuylen varen. Waer
is nv dijne wellust? Hier onder/eñ legt v by
20 de onbesnedene. Sy sullen vallen onder de
verslagene metten sweerde. Dat sweert is al
reets geuat/eñ wtgetogẽ ouer haer gantsche
21 volck. Daer af sullen seggen inder Hellen
D de stercke Helden/met hare medehulpers/die
alle hier onder gheuaren zijn/eñ ligghen daer
onder de onbesneden/ende verslaghene van-
22 den sweerde. Aldaer leget Assur met alle zij-
nen volcke rontom begrauen/die alle versla-
ghen ende door het sweert geuallen zijn.
23 Haer grachtẽ zijn diep in de cuylen/ Eñ zijn
volck leghet ouer al rontomme begrauen/die
alle verslagen/eñ doort sweert geuallen zijn/
daer haer de gheheele werelt voor ontsach.
24 Daer leget ooc‖Elã met alle zijne hoopen
rõtom begrauen/ Die alle verslagen/eñ door
tsweert geuallẽ zijn/eñ hier onder geuarẽ/als
de onbesneden/onder der Aerden/ Waer voor
haer oock de geheele werelt vreesde/Ende si
moeten hare schande dragen metten genen/
25 die in de cuylen varen. Mẽ heeftse onder de
verslagen ghelept/met alle haren hoopen eñ
si liggen rontomme begrauen/eñ si zijn alle
E als de onbesnedẽ/eñ de verslagẽ vandẽ sweer
de/Door den welcken haer oock de gheheele
werelt ontsien moeste. Eñ si moetẽ hare schan
de dragen/metten genen die in die cuylen va
ren ende onder de verslaghene blijuen.
26 Daer leget Mesech eñ Tubal/met alle harẽ
hoopen rontom begrauen/die alle onbesnedẽ/
eñ mettẽ Sweerde verslagẽ zijn/voor de welc
ke haer oock de geheele werelt vreesen moe-
27 ste. Eñ alle andere Helden/die onder de on
besnedene geuallẽ zijn/eñ met haerder crijchs-
geweere ter Hellen gheuaren zijn / eñ hare
sweerden onder hare hoofden hebben moeten
leggen/Eñ hare misdaet ouer hare gebeente
gecomen is/welcke nochtans Helden waren/
28 ontsien inde gheheele werelt. Alsoo moeten
si liggen. Daerom moet ghy ooc vrijelijcken
onder de onbesnedene tot puluer in stuckẽ ge-
slaghen worden/Ende onder de gene/ die met
29 ten sweerde verslagen zijn/liggen. Daer
leyt*Edom met zijnen Coningen/eñ alle zijn
Vorsten/onder de verslagene metten sweer-
de/ eñ onder de onbesneden metten anderen
F die inde cuylen varen die nochtans machtich
30 geweest zijn. Ja alle Vorsten vant Noor-
den/die moetẽ daer henen/eñ alle Sidoniers
die met de verslagene henen af gheuaren zijn.
Ende haer veruaerlijc geweld is tot schanden
ghewordẽ/eñ sy moeten liggen onder de on-
besneden/eñ onder de ghene/die metten sweer
de verslaghen zijn/ende hare schande dragen
metten genen/die inde cuylẽ varen. Dese sal
Pharao sien/eñ hẽ seluen vertroosten/ met al
le zijnen volcke/die onder hem mettẽ sweerde
verslaghen zijn/eñ met zijnen geheel en heyre/
31 spreect de Heere Heere. Want de gantsche
werelt sal haer oock eens voor my vreesen/
dat Pharao eñ alle zijnen hoope/sal ligghen
onder de onbesnedene eñ metten sweerde ver-
slagen seyt de Heere Heere.

Dat xxxiij. Capittel.

1 ENde des Heeren woort geschiede tot Wat het op-
2 my/ende sprack? Du menschen kint/ rechte ampt
A predict tegen dijn volck ende segt tot eens waren
haer: Indiẽ ic een sweert ouer dat Lãt broch Herders on-
te/ende dat volc inden Lande name eenen der den volc-
man onder haer eñ maectẽ hẽ tot harẽ ″wach ke sy.
3 ter. Eñ hy sage dat sweert comen ouer dat ″4.Re.9.d.17
Lant/eñ bliese de Trompette eñ waerschou-
4 de dat volc? So wie nv der Trompetten ge
luyt hoorde/eñ en woude hem niet latẽ waer
schouwen/eñ dat sweert quame/ eñ name hẽ
5 wech/des seluen bloet si op zijnen cop. Wãt
hy heeft der trompetten geluyt gehoort/ ende
en heeft hem nochtãs niet latẽ waerschouwẽ
Daerom si zijn bloet op hem. Maer so wie hẽ
[seluen] laet waerschouwẽ/die sal zijn leuen
6 daer af brenghẽ. Maer in dien de Wachter
dat sweert sage comen/eñ de Trompette niet
en bliese/noch zijn volck niet en waerschoude
ende dat sweert quame/ende name sommige
wech die selue werden wel om haerder son-
den wille wech genomẽ: Maer haer bloet wil
7 ic vant des wachters hant eysschen. Eñ nv
du menschen kint/ ‖Ic heb v tot een Wachter Ezech. 3.8.7.
geset ouer dat huys Israels/als ghy wat wt
mijnen monde hoort/dat ghyse van mijnent
8 wegen waerschouwen sult. Als ic nv tottẽ
godloosen segge/Ghy godloose moet dẽ doot
steruen. Eñ ghy en segt hem sulcx niet op dat
hẽ de godloose late waerschouwẽ voor zijnen
wesen/So sal effẽ wel de godlooose om zijns
godloosens wesens wille steruen. Maer zijn
9 bloet wil ic van uwer hant eysschen. Maer
in dien ghy den godloosen voor zijn wesen
waerschout/dat hy hem daer af bekeere? Eñ
dat hy hem van zijnen wesen niet en wil be-
keeren/So sal hy om zijnder sondẽ wille ster-
10 uẽ/eñ ghy hebt uwe siele gesalueert. Daer
omme du menschen kint segt den huyse Istra
els: Ghy segt also: Onse sonden eñ misdaden
liggẽ op ons/dat wy daer onder vergaẽ. Hoe
11 connen wy dan ghleuen? So segt tot haer:
So warachtelijck als ick leue/seyt de Heere
Heere. ‖Ic en heb gheen welbehaghen aen Ezec. 18.c.32.
den doot des godtloosen/″Maer dat hem de Sapie.1.c.13.
godtloose bekeere van zijnen wesen/ ende le- ″Esa. 55.b.7.
ue Daeromme bekeert v doch nv van uwen God en heeft
boosen wesen. Waeromme wilt ghy steruen. geen behagẽ
12 ghy vanden huyse Israels? Eñ du menschen aen den doot
kint/seget tot dijnen volcke: * Wanneer een des sondaers
rechtueerdige wat quaets doet/so en salt hẽ *Eze.18.d.26
niet helpen/dat hy‖vroom gheweest is. Ende ‖Oprecht.
C als een godloose vroom wort/soo en salt hẽ
niet schaden/dat hy godloos gheweest is.
Daerom en can ooc de rechtueerdighe niet ge
13 leuen/als hy sondicht. Want wanneer ick
totten Rechtueerdigen spreke: Hy sal leuen/
eñ hy verlaet hem op zijn gherechtichept / eñ
doet wat quaets/Soo en sal alle zijnder vro-
micheyt niet gedacht worden / Maer hy sal
14 steruen in zijn boosheydt/die hy doet. ″En- Esai. 55.a.7.
de wanneer ick tot den godtloosen spreecke: Jerem.18.a.7
Hy sal steruen/eñ hy bekeert hem van zijnder
15 sonde/eñ doet so wat recht eñ goet is/ Also
dat de godloose dat pant weder geuet eñ be-
taelt soo wat hi gerooft heeft/Eñ na twoort
des leuens wandelt / dat hy niet quaets en
16 doet soo sal hy leuen/eñ niet steruen. Ende
*alle zijner sonden die hi gedaen heeft/en sal Hebr.8.b.12.
niet gedacht wordẽ. Want hy doet nv/so wat
recht ende goet is/Daeromme sal hy leuen.

‖Nochtãs

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Ezec.12.e.29. 17 ||Nochtans spreect dijn volck: De Heere en
ordeelt niet recht/Hoe wel si nochtans on=
Ezech.3.b.11. 18 recht hebben. *Want indien de Rechtueer=
D dige hem keert van zijnder gerechticheyt / eñ
doet wat quaets / so sterft hy ymmers met
19 rechts daeromme. Eñ in diē de godloose hē
bekeert vā zijnen godloosen wesen/ende doet
so wat recht eñ goet is/ Soo sal hy ymmers
20 billichs leuen. Noch segt ghy: De Heere en
ordeelt niet recht/Daer ick nochtās v vandē
Jere.17.b.10. huyse Israels/eenē*yegelijcken na zijn wesen
Mat.16.d.27 21 ordeele. Eñ het ghelchiede inden twelfsten
Roma.2.a.6. iare onser geuanckenissen/opten vijfstē dach
der thiender maent/doen quā tot my een die
ontloopen was van Jerusalem/eñ seyde: De
22 Stadt is geslagen. Eñ de hant des Heeren
was ouer mi des auōts /eer de ontlopene quā/
eñ dede my mijnen mont op/tot dat hy des
smorgens tot my quam. Eñ hy dede my mij=
nen mont op/alsoo dat ick niet meer ghe∫wij=
23 ghen en conde. Ende des Heeren woort ge
24 schiede tot my/ende sprack: Du menschen
kint: De inwoonders deser woestijnen in den
Lande Israels/seggen also: Abraham was eē
eenich man/eñ beerfde dit Lant/Maer onser
is vele/Soo hebben wy ymmers tlandt bil=
25 licker. Daerom segt tot haer: Alsoo seyt de
Leui.17.c.10. E Heere Heere: ||Ghi hebt bloet verslonden/
ende uwe oogen op gheheuen tottē Afgodē/
Deut.5.c.17. *eñ bloet gestort/Ende meynt ghy dat Landt
Oorsake wa 26 te besitten? Jae/ghy vaert altoos voort/met
rom dat si dat moorden/ eñ doet grouwelen / "Ende deene
lāt niet besit= scheynt den anderen zijn wijf/Eñ meynt ghy
tē en mochtē. 27 dit Lant te besitten? Daeromme spreect tot
*Eze.22.b.11 hen: Also spreect de Heere Heere. So warach
telijck als ick leue / Alle die in der woestynen
woonen/sullē door tsweert vallē/Eñ so wat
opten velde is/dat wil ic den beestē te verslin
28 den gheuen/ Eñ die in de sterckten ende spe=
loncken zijn/die sullen aender Pestilencie ster
uen. Want ick wil dat Lant gheheel verwoe
sten/eñ zijnder houerdije ende macht een eyn
de maken/dattet geberchte Israels soo woest
Ezec.25.c.17. 29 worde/datter niemant ouer en gae. ||Ende
sullen onderuinden/ dat ick de Heere ben: als
ick dat Lant geheel verwoest hebbe/om alle
30 haerder grouwelen wille / die si doen. En=
Dan een be= F de du menschen kint/Dijn volc spreect tegen
neynst volck/ v/aen de wanden/eñ onder de huysdueren/
dat haer voor Ende een yegelijck seyt totten anderen: Lie=
des Pro= ue coemt/ende laet ons hoorē/wat de Heere
pheets voetē 31 seyt. Ende si sullen tot v comen in de verga
neder stelde/ deringe/eñ voor v sitten als mijn volc eñ sul=
als waren sy len dijne woorden hooren / maer niet daer
yuerich ont= na doen: Maer sullen v aenpijpen/ende effen
stekē geweest wel voortaen leuen nae haerder ghiericheyt.
"Job.30.a.9. 32 Ende siet/"Ghy moet haer Liedeken zijn/
Psa.69.b.13. 33 dat si gheerne singhen ende spelen. Alsoo
Tren.3.f.63. sullen si dijne woorden hooren/ende daer niet
34 nae doen: Maer alst coemt datter comen
sal/Siet/so sullen si beuinden/dat een Pro=
pheet onder haer geweest is.

Dat xxxiiij. Capittel.

Wee ouer de ENde des Heeren Woort ghe∫chiede tot
Herders/ die 2 my ende sprac: Du menschē kint/ Pro
haer seluen A pheteert tegen de Herders Israels/pro=
weyden. pheteert/ende segt tot haer. Also spreeckt de
*Jere.23.a.1. Heere Heere:*Wee den Herders Israels/die
Ezech.13.a.3. haer seluen weyden. En souden die Herders
Mich.3.b.5. 3 de Cudde niet weyden? Maer ghy eet dat
vette/Eñ cleet v metter wolle/Eñ slaet doot
dat gemeste. Maer de Schapen en wilt ghy
4 niet weydē. De swacke en wacht ghy niet/
Luce.4.b.18. ||Eñ de krancke en gheneset ghy niet /Dat ge
Zach.11.c.16. wont is/en verbint ghy niet/dat verdwaelde
en haelt ghy niet weder om/Ende dat verlorē
Luc.22.d.26. en soeckt ghy niet/||Maer strenghelijck ende
1.Petr.5.a.3. 5 harde heerschapt ghy ouer haer. Eñ mijn
schapen zijn verstroyt/als die ghenen Herder
en hebben / Ende zijn allen wilden dieren/
tot eender spijse ghewordem / ende gheheel
6 verstroyt/ Ende gaen||verdwaelt hier ende
daer op de bergen ende op de hooge heuuelen
ende zijn op den geheelen lande verstroyt. Eñ
daer en is niemāt/die na haer vrage/oft haer
7 der achte. Daerom O ghy Herders /hoort
8 des Heeren woort. So waerlijck als ick le=
ue/spreeckt de Heere Heere. Aēgesiē dat ghy
mijn schapen laet tot eenen roof / ende mijn
Cudde allen wilden dieren tot eender spijse
worden /want si geenen Herder en hebben/
eñ mijne Herders na mijne cudde niet en vra
gen/Maer zijn sulcke Herders die haer sel=
uen weyden/maer mijne schapen en willen si
9 niet weyden. Doerom O ghy Herders/
hoort des Heeren wooort: Alsoo spreect de
10 Heere Heere/ Siet/ Jck wil aen die Her=
ders/ende wil mijn Cudde van haren han=
den eysschen/eñ wil met haer een eynde ma=
ken/dat si niet meer en sullen Herders zyn/eñ
en sullen haer seluen niet meer weyden. Jck
wil mijne schapen wt haren monde verlossen
dat syse voortaen niet meer verslinden en
11 sullen. Want also spreect de Heere Heere.
Siet/ick wil nv mijnder Cudden selfs aenne=
12 men/eñ die soecken /Gelijck als "een Her=
der zijne schapen soect als si van zijnder Cud
de verdwaelt zijn. Also wil ick mijne schapen
soecken/ende wilse verlossen vā alle plaetsen
derwaerts si verstroyt waren/ter tijt / doent
13 doncker ende duyster was/ Jck wilse wtley
den van alle volcken/ende wt alle landen ver
samen/ende wilse in haer lant leydē/ ende
wilse weyden op de berghen Israels ende in
alle beemden/ende op alle woonplaetsen des
14 lants/ Jck wilse op de beste||weyde brengē/
eñ hare kopen sullen op de hooge berghen in
Israel staen/aldaer sullē si in bequame kopen
liggen/eñ vette weyden hebben op de bergen
15 Israels. Jck wil selfs mijne schapen wey=
den /ende ick wilse daer neder doen ligghen/
16 spreect de Heere Heere. "Jck wil dat verlo
ren weder soecken/ eñ dat verdwaelde weder
brengen/Eñ dat gewonde verbinden/ eñ dat
swacke waernemen/ende so wat vet eñ sterck
is/wil ick bewaren/ende wilse voesteren/ghe
17 lijc alst recht is. Maer tot v / mijne Cud=
de/spreect de Heere Heere also:*Siet/ick wil
ordeelen tusschen schaep ende schaep/ende tus
18 schen den rammen ende bocken. En ist niet
genoech/dat ghy so goede weyde hebt / ende
so ouermoedich/dat ghyse met voeten treet?
Eñ so schoone Fonteynen te drinckē/so ouer=
moedelijc/dat ghi daer in treet/eñ die onclaer
19 maect? Dat mijne schapen eten moeten/soo
wat ghy met uwe voeten vetreden hebt/ Eñ
drincken/so wat ghy met uwe voetē onclaer
20 gemaect hebt. Daerom spreeckt de Heere
Heere alsoo tot haer: Siet ick wil ordeelen
21 tusschen de vette/eñ maghere schapē/ Daer
omme dat ghy springt met de voeten ende
de swacke van v stoot/ met uwen hoornen/
22 tot dat ghyse alle van v verstroyt/ Ende ic
wil myne cudden helpen/dat si niet meer tot
eenen roof en sullen worden/ ende wil ordeelē
23 tusschen schaep ende schaep. ||Eñ ic wil
haer eenen eenighen Herder verwecken die=
se weyden sal / te weten / "mijnen knecht
Dauid/die salse weyden / eñ sal haer Herder
24 zijn. Eñ ic de Heere wil hare Godt zijn:
D *Maer mijn knecht Dauid/sal de Vorste on=
25 der haer zijn. Dat seg ic de Heere: Eñ ick
wil een verbont des vredes met haer makē/
eñ alle boose dieren wt den lande wtroeyen/
also dat si seker woonen sullen in de woestij=
26 ne/ende inde woudē slapen. Jc wil haer/eñ
alle

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

alle rontsomme mijne houelen / segenen/ende
op haer laten ‖regenen ter rechter tijt/ dattet
genadige regenẽ sullen zijn/ Also dat de bo-
men opten velde hare vruchten brenghen/ eñ
dat lant zijne vrucht gheuen sal / eñ sy sullen
seker opten lande woonen. Eñ sullen onder-
uinden/dat ick de Heere ben/Als ic haer tock
gebroken/eñ haer verlost hebbe van der hant
der gheenre dien sy dienen moesten. Ende
sy en sullen den Heydenen niet meer tot eenẽ
roof worden/Eñ geen dier op aerden en salse
meer verslinden/maer sullen seker woonẽ son
der alle vreese. Ende ick wil haer een ver-
maerde plante verwecken/dat sy geenen hon
gher meer lijden en sullen inden lande / Ende
hare versmaetheyt onder de Heydenen niet
meer dragen en sullen. Eñ sullen onderuindẽ
dat ick de Heere hare Godt by haer ben/ Eñ
dat sy vanden huyse Jsraels mijn volck zijn/
seyt de Heere Heere. Ja‖ghy menschen sult
de cudde mijnder weyden zijn/ "Ende ick wil
uwe Godt zijn/spreect de Heere Heere.

Dat xxxv. Capittel.

ENde des Heeren woort gheschiede tot
my/ende sprack: Du menschen kint/
Stelt v aensichte tegen dat geberchte
*Seir/Eñ propheteert daer tegen/ eñ spreect
tot den seluen: Also spreect de Heere Heere:
Siet/ick wil aen v/du berch Seir/ ende mijn
hant tegen v wtstrecken/ende wil v gheheel
woest maken. Jck wil dijne steden eensaem
maken/also dat ghy sult tot eẽ woestijne wor
den/Ende onderuinden/dat ick de Heere bẽ/
‖Daerom dat ghy eewighe viantschap
draecht teghen de kinderen Jsraels / Ende
iaechtse int Sweert/doent haer qualijc ginc/
eñ hare sonde een eynde hadde. Daerom/so
waerlijck als ick leue/spreect de Heere Hee-
re/wil ick v oock bloedich maken / eñ ghy en
sult den bloedigen niet ontgaen."Aenghesien
dat ghy lust tot bloet hebt/so en sult ghy den
bloedigen niet ontgaen. Eñ ick wil dẽ berch
Seir woest ende eensaem maken/ datter nie-
mant op wandelen noch gaen en sal. Ende
wil zijn gheberchte/eñ alle houelen/ dalen/eñ
alle valleyen vol dooden maken/die door dat
Sweerdt daer sullen verslagen ligghen. Jae
tot eender eewiger woestijne wil ick v makẽ/
dat niemant in dijne steden woonen en sal/
eñ sult beuinden/dat ick de Heere sy. Ende
daeromme dat ghy segt: Dese beyde volcken/
met beyde landen moeten mijn worden / ende
wy willense innemen / *Oft alschoon de Hee
re daer woont. Daerom/so waerlijc als ick
leue/spreect de Heere Heere/ wil ick nae dij-
nen thoorne ende hate met v omgaen/ gelijck
ghy met haer omghegaen hebt wt enckelen
hate/Ende ick wil by haer bekendt worden/
als ick v gestraft hebbe. Eñ ghy sult onder
uinden/dat ick de Heere alle dijn lasteren ge-
hoort hebbe/dat ghy ghesproken hebt teghen
dat gheberchte Jsraels/eñ geseyt: Sy zijn ver
woest/ende ons te verderuen ghegheuen.
Eñ ghy hebt v teghen my beroemt/eñ hef-
tich teghen my ghesproken / dat heb ick ghe-
hoort. So spreect nv de Heere Heere: Jck
wil v tot eender woestijne maken/dat hem al
le dat lant verhuegen sal. Eñ*ghelijck als
ghy v verblijdt hebt tegen dat erue des huys
Jsraels in te nemen/ om dattet woest was ge
worden/effen alsoo wil ick met v doen/alsoo
sal den berch Seir woest moet zijn / met den
gheheelen Edom/ende sullen beuinden/dat ick
de Heere ben.

Dat xxxvj. Capittel.

ENde du menschen kindt / propheteert
den bergẽ Jsraels/eñ segt:‖O ghy ber
gen Jsraels/hoordt des Heerẽ woort:

2 Alsoo spreeckt de Heere Heere: Daeromme heydenen zijn
dat de viant hem ouer v beroemt. Ehe/die volck weder
eewige hoochten zijn nv onse erffenisse gewor aennemen.
3 den/ Daeromme propheteert ende segt: Also
spreect de Heere Heere: Aenghesien datmen
v ouer al verwoest ende vernielt / eñ zijt den
ouergheblenen Heydenen te deel geworden/
ende zijt den lieden inden mont ghecomen/eñ
4 een quaet gheruchť geworden/ Daeromme
hoort o ghy berghen Jsraels / dat woort des
Heeren Heeren: Also spreect de Heere Heere/
beyde totten bergen ende hueuelen/tot de be-
ken ende dalen/tot die eenelijcke woestijnen/
ende verlaten steden/die welcke den ouerge-
bleuen Heydenen rontsomme tot eenen roof
5 eñ spot ghewordden zijn. Jae alsoo spreect de
Heere Heere: Jck hebbe in mijnen vierighen
yuer gesproken/tegen de ouergebleuen Hey-
denen/"eñ tegen dat geheele Edom/die welc Ezec.35.a.2.
ke mijn lant in genomen hebben/met vruech-
den/van gheheelder herten/ eñ met schamper
lachen/om dat selue te verheeren/ ende wt te
6 pochen. Daerom propheteert vanden Lan-
B de Jsraels/ende segt totten bergen eñ hueue-
len/totten beken ende dalen: Alsoo spreect de
Heere Heere: Siet/ick hebbe in mijnen yuer
ende gramschappe gesproken/Want ghy [al-
sulcken] versmaetheyt vanden Heydenen ver
7 dragen moet. Daeromme spreect de Heere
Heere also: Jck heffe mijn handt op/dat uwe
nae ghebueren de Heydenen rontsomme haer
8 schande weder sullen moeten dragen. Maer
ghy bergen Jsraels sult weder groeyen/ ende
nwe vruchten brenghen mijnen volcke Jsra-
9 els. Ende dat sal corts gheschieden. Want
siet/ick wil my weder tot v wenden/ende v
aensien / op dat ghy ghebouwet ende besaeyt
10 wort/ Eñ wil by v der lieden vele maken/
dat gheheele Jsrael altemael. Eñ de Steden
sullen weder bewoont/ ende de woestijnen ge
11 bouwet worden. Ja ick wil v een menichte
geuen van lieden eñ beesten/ alsoo dat ghy v
vermeerderen ende wassen sult / eñ ick wil v
daer weder insetten/daer ghy te voren woon
de/eñ wil v meer goets doen/dan opt te voo-
ren/ende ghy sult beuinden/ dat ick de Heere
12 sy. Jck wil v lieden toebrenghen/ die mijn
volck Jsraels sullen zijn/die sullen v besitten/
eñ ghy sult haer erfdeel zijn/ende ghy en sult
13 niet meer sonder erfghenamen zijn. Alsoo
C spreeckt de Heeere Heere: Wantmen dat van
v seyt: Ghy hebt lieden verslonden/ ende hebt
14 v volck sonder erfgenamen gemaect/ Daer
omme en sult ghy [nv] niet meer lieden ver-
slinden/noch v volck sonder erfgenamen ma-
15 ken/spreect de Heere Heere: Eñ ick en wil
v niet meer laten hooren de smaetwoordẽ der
Heydenen/ende ghy en sult den spot der Hey
denen niet meer draghen. Eñ ghy en sult dijn
volck niet meer sonder erfghenamen maken/
16 spreect de Heere Heere. Ende des Heeren
17 woort geschiede voorder tot my: Du men- De oorsaecke
schen kint / Doen dat huys Jsraels in haren waerom hyse
Lande woonde/eñ dat selue verontreynichde gestraft heeft
met haren wesen eñ doen / also dat hare we-
sen voor my was/gelijck als de onreynicheyt
18 eender vrouwen in haerder cranchteyt/ Doẽ
goot ic mijn gramschap ouer haer wt/om des
bloets wille/dat sy in den lande vergoten/eñ
dat selue ontreynicht hadden door hare afgo
19 den. Eñ ick verstroydese onder de Heyde-
nen/eñ veriaechdese in de Landen eñ ordeel-
20 dese na hare wesen eñ doen. Eñ si hielden
haer gelijc de heydenen/derwaerts sy quamẽ/
*eñ ontheylichden mijnen heylighen Name/ Esai.52.a.5.
also datmen van haer seyde: Js dat des Hee- Rom.2.c.24.
D ren volck/dwelcke wt zijnen lande heeft moe
21 ten trecken? Maer ick spaerde om mijns
heyligen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

heyligen Naems wille/dē welcken dat huys
Jsraels ontheylichde onder de Heydenē/der=
22 waerts sy quamen. Daerom sult ghi totten
huyse Jsraels segghen: Also spreect de Heere
Heere: Jck en doets niet om uwen wille/ghy
vanden huyse Jsraels. Maer om mijns heyli=
gen Naems wille/dien ghy ontheylicht hebt
onder de Heydenen/totten welcken ghy ghe=
23 comen zijt. Want ick wil mijnen grooten na
me / die door v voor den Heydenen onthey=
licht is/ dien ghy onder dē seluen ontheylicht
hebt/heylich maken. Eñ de Heydenen sullen
beuinden/dat ick de Heere sy (spreect de Hee
re Heere)als ick my voor haer aen v bewijse
24 dat ick heylich sy. Want ick wil v van den
Heydenen halen/ende v wt alle Landen ver
gaderen/ende weder in uwe Lant brenghen.
Esai. 44.a.3. Jere.17.c.13. 25 ||Ende wil reyn water op v sprenghen / op
dat ghy reyn wordet. Van alle uwe onrey=
nicheden/ ende van allen uwen Afgoden wil
Ezec.11.d.19. 26 ick v reynighen. "Ende ick wil v een nieu=
Wat genade haer de Here voortaen be=wijsen wil. E we hert/ende eenen nieuwen gheest in v ge=
nen. Eñ wil dat steenen herte wt uwen vlee=
sche wech nemen / ende v een vleeschen herte
*Joel.2.f.28. 27 gheuen. *Jck wil mijnen geest in v gheuen/
||Deu. 8.d.18 ||eñ wil alsulcke lieden van v maecken/die in
mijne geboden wandelen/ ende mijne rechten
28 houden/ende daer na doen. Ende ghy sult
woonen inden Lande/ dat ick uwen vaderen
gegeuen hebbe/ende ghy sult mijn volck zijn/
29 eñ ick wil uwe God zijn. Jck wil v van alle
uwe onreynicheden los maken. Ende wil dat
Coren roepen/ ende wilt vermeerderen/ ende
en wil v geenen dieren tijt laten comen.
30 Jck wil de vruchten op de boomen/ende dat
ghewas opten velde vermeerderen / op dat v
de heydenen niet meer en bespotten mettē die
31 ren tijt. Als dan sult ghy op uwe boose we=
sen dencken/ende uwe doen/dat niet goet en
was/ende uwe sonde eñ afgoderije sal v be=
32 rouwen. Sulcx wil ick doen/niet om uwent
wille/spreect de Heere Heere/dat ghijt weet/
maer ghy sult v moeten schamen/eñ schaem=
root wordē/ghy vandē huyse Jsraels/van u=
33 wen wesen. Alsoo spreect de Heere Heere:
Esai.4.a.4. 1.Cor. 6.b.11 Ephe.5.c.26. F "Ter tijt als ick v reynigen sal van alle uwe
sonden/so wil ick de steden weder besettē / eñ
de woestijnē sullen weder getimmert wordē.
34 Dat verwoeste Lant sal weder-gheploecht
worden/daer voor dattet verheert was/dat=
tet alle die daer door gaen/sien sullen/eñ seg=
35 gen: Dit Lant was verheert/eñ nv ist ge=
lijck eenen lustigen hof. Ende dese steden wa=
ren verstoort/in stucken ghebroken/eñ woest/
36 Eñ staen nv vast getimmert. Eñ de ouerge=
bleuen Heydenen rontomme v/ sullen beuin=
den/ dat ick de Heere ben/die daer timmert/
so wat in stucken gebroken is/ ende plantet/
soo wat verheert was. Jck de Heere segt/eñ
37 doet oock. Also spreect de Heere Heere: Jck
wil my weder laten vraghen van den huyse
Jere.50.a.6. Jsraels/op dat ick my aen haer bewijse/ *Eñ
ick wilse vermeerderen/gelyck als een cudde/
38 Ghelijck een heylighe Cudde / ghelijck een
Cudde te Jerusalem/op hare Feesten. Alsoo
sullen de verheerde Steden / vol menschen
Cudden worden/ende sullen beuindē/ dat ick
de Heere ben.

Dat xxxvij. Capittel.

De propheet propheteert vande verrij=senisse der do der lichamen 1 A Nde des Heeren hant quam ouer my/
eñ voerde my henen wt inden geest des
Heerē/ eñ stelde my op een wijdt veldt/
2 dat vol beenen lach. Ende hy voerde my
ouer al daer door/ende siet [des ghebeents]
lach seer veel op den velde/ende siet/si waren
3 gheheel verdorret. Ende hy sprack tot my:
Du menschen kint/meyndy ooc/dat dese bee=
nen weder leuendich worden? Eñ ick sprack:
4 Heere Heere/dat weet ghy wel. Ende hy
sprack tot my: Propheteert van dese beenen/
ende segt tot haer: O ghy verdorrede beenen/
5 hoort des Heeren woort: Alsoo spreeckt de
Heere Heere van dese beenen : Siet/ ick wil
eenen adem in v brengen/dat ghy sult leuen=
6 dich worden. Jck wil v aderen geuen/ende
vleessche ouer v laten wassen / eñ met eender
huyt ouertrecken/ende wil v * adem gheuen/
dat ghy weder leuendich wordet/ eñ ghy sult
7 beuinden/dat ick de Heere ben. Ende ick
propheteerde ghelijck my beuolen was / ende
siet/doen wert daer een groot gerommel/ als
ick propheteerde/ Ende siet / het roerde hem/
ende de gebeenten quamen weder te samen/
8 een yghelijck tot zijnen ghebeente. Ende
ick sach/ende siet: Daer wiessen aderen ende
vleesch op/eñ hy ouertoochse met eēder huyt/
maer daer en was noch geenē adem in haer.
9 Ende hy sprack tot my: Propheteert totten
B winde/Propheteert/du menschen kindt/ende
spreect totten winde: Alsoo spreect de Heere
Heere : Windt/ coemt herwaerts van de vier
winden/ende blaest dese ghedoode aen/dat sy
10 weder leuendich worden. Eñ ick prophe=
teerde/ghelijck hy my beuolen hadde. || Doen 2.
quam eenen adem in haer/ende sy werdē we=
der leuendich / eñ stelden haer op hare voetē.
Ende haerder was een seer groot Heyr.
11 Ende hy sprack tot my: Du menschen kint/
Dese beenen/zijn dat gantsche huys Jsraels.
Siet/ Nv spreken sy: Onse beenen zijn verdor
ret/eñ onsen hope is verloozen/eñ het is met
12 ons wt. Daeromme propheteert/ende segt
tot haer: Alsoo spreect de Heere Heere: Siet/
ick wil uwe grauen op doen / eñ wil v/ mijn
volck/wt den selfden wt halen/eñ v int Lant
13 Jsraels brengen. Eñ ghy sult beuinden/dat
ick de Heere ben / Als ick uwe grauen gheo=
pent / eñ v / mijn volck/ wt de selue wt ghe=
14 bracht hebbe. "Ende ick wil mijnen geest in Jo
v gheuen/ dat ghy weder leuen sult/eñ wil v
in uwe Lant setten. Ende ghy sult beuinden/
C dat ick de Heere ben. Jck spreket/ eñ doet oot
15 spreect de Heere. Eñ des Heeren woort ge=
16 schiede tot my/eñ sprack: Du menschē kint/
Neemt v een hout/eñ schrijft daer op/des Ju
da/ende der kinderen Jsraels/met haren*toe me
gedanen. Eñ neemt noch een hout/eñ schrijft
daer op/des Josephs/namelijck/ dat hout E=
phraim/eñ des gheheelen huys Jsraels / met
17 haren toeghedanen. Ende doet dat eene tot
den anderen te samen/ dattet een hout worde
18 in dijnder hant. Als nv dijn volck tot v seg=
ghen sal/eñ spreken: En wilt ghy ons niet te
kennen gheuen/wat ghy daer mede meynt?
19 Soo spreect tot haer: Also spreect de Heere
Heere : ||Siet/ Jck wil dit hout Josephs/dat Oz
daer is in Ephraims hant / nemen/met hare Jsr
Magen / den stamme Jsraels/ ende wilse tot me
den houte Juda doen/ ende een hout daer wt een
maken/ende sullen een zijn in mijnder handt.
20 Eñ ghy sult also/de houten daer ghy op ge
schreuen hebt/in dijn hant houden/dat zijt aē
21 sien. Ende ghy sult tot haer segghen: Alsoo
spreect de Heere Heere: Siet/ick wil de kin=
deren Jsraels halen/ van den Heydenen/der=
waerts sy getogen zijn/eñ wilse ouer al ver=
gaderen/ende wilse weder in haer Lant bren
22 ghen. *Ende ick wil een eenich volck van Jos
haer maken/in den Lande/op dat gheberchte Ep
Jsraels/Eñ sy sullen alle tsamen eenen eeni=
ghen ||Coninck hebben/ende sy en sullen niet Jos
meer twee volcken/noch in twee Coninckrijc= Es
23 ken ghedeylt zijn. Eñ sy en sullen haer oock Jer
D niet meer ontreynighen met haren Afgoden
eñ grouwelen/ende alderley sonden. Jck wil
haer daer wt helpen/wt alle plaetsen/daer sy
gesondi=

gesondicht hebben/‖ende wilse reynigen/"eñ
si sullē mijn volc zijn/eñ ic wil harē God zijn.
*Eñ mijn knecht Dauid sal haren Coninc
eñ haerder aller eenige ‖Herder zijn. Ende sy
sullen wandelen in mijne Rechten / eñ mijne
geboden houden/eñ daer na doen. Eñ si sul
len weder indē Lande woonē/welcke ic mijnē
knecht Jacob ghegeuen hebbe/waer in uwe
voorvaders ghewoont hebben. Sy / eñ hare
kinderen ende kints kinderen/sullen daer in
woonē eewelijc."Eñ mijn knecht Dauid/ sal
eewelijc hare Vorst zyn/ *Eñ ick wil met
haer een verbont der genaden maken/dat een
eewich verbont met haer zijn sal/eñ wilse on=
derhouden eñ vermeerderen / Eñ mijn Hey=
lichdom sal onder haer zijn/inder eewicheyt.
‖Eñ ick wil onder haer woonen/"eñ wil ha
ren God zijn/eñ si sullen mijn volc zijn/ Al=
so dat oock de Heydenē sullē onderuindē dat
ic de Heere bē/die Israel Heylich maket. Als
mijn Heylichdom eewelijc onder haer zijn sal.

Dat xxxviij. Capittel.

ENde des Heeren woort geschiede tot
my/ende sprack. Du menschen kint/
Keert v tegen Gog/die inden Lande
Magog is/ Ende de ouerste vorst in Mesech/
ende Thubal/ende Propheteert van hē/eñ
segt: Alsoo spreect die Heere Heere: Siet/ic
wil aen v/*Gog / ghy die de ouerste Vorst
zijt/vanden Heeren in Mesech ende Thubal:
Siet/ick wil v om keeren/eñ wil v eenen
toom indē mont doē/eñ wil v herwaerts wt
voeren/ met dijnen gantschen heyre/ peert eñ
man/die alle tsamen wel gecleet zijn/eñ haer
der is eenen grooten hoop/die altemale spies
sen/eñ schilden/eñ sweerden voeren. Ghy
brenget met v Persen/ Mooren / eñ Lybiers
die alle Schilden eñ Helmettē voerē. Daer
toe Gomer eñ alle zijn heyre/met den huyse
Thogarma/dat tegent noordē leget/met allē
sijnen heyre/ Jae ghy brengt een groot volc
met v. Wel aen/wapent v wel/ghy met alle
dijne hoopē die by v zijn/Eñ weest ghy haer
hooftman. Na langen tijt suldy besocht wor
den. Ter laetster tijt/sult ghy comen in dat
Lant/dat vanden sweerde weder gebracht wt
vele volcken te samē gecomen is te wetē/ op
de bergē Israels/die lange tijt woest geweest
zijn ende nv wtgeleyt/van vele volcken eñ al
le sonder sorge woonē. Ghy sult herwaerts
op trecken/eñ aen comen/met grootē storme/
Eñ sult zijn gelijc als een wolcke/om dat lāt te
bedecken ghy eñ alle uwe heyr/eñ dat groo=
te volc met v. Also spreect de Heere Heere.
Tot dier tijt sult ghy v sulcx voornemē/eñ sul
uit bose inden sinne hebben/eñ dencken. Jck
wil dat Lant sonder mueren ouervallen / eñ
ouer die comen/die seker eñ stille woonē/ als
die alle sonder mueren daer sitten / ende en
hebben noch grendelen noch poorten op dat
ghy roouen ende plonderē moget/eñ dijn hāt
laten gaen ouer de verstoorde/die weder be=
woont zijn/eñ ouer dat volc/dat wt dē Hey=
denen te samen geraept is/eñ hem ter nerin=
gen eñ goederen geschict heeft eñ midden in=
den Lande woont. Dat rijck Arabia/ De=
dan/eñ de coopliedē op de zee/eñ alle gewel
dige/die aldaer zijn/die sullen tot v seggē/Jc
meyne dat ghy slechts gecomē zijt om te rouē
ende hebt uwe hoopen vergadert om te plon
deren/op dat ghy wech neemt/siluer eñ gout/
en vergadert beesten ende goet/ ende grooten
roof bedrijft. Daerō so propheteert du mē=
schen kint/eñ segt tot Gog: Alsoo spreeckt de
Heere. Jst niet also dat ghy mercken sult/ als
mijn volck Israels sonder sorghe woonen sal/
Dan sult ghy van dijne plaetse comen/ te
wetē/vanden eyndē tegent Noorden/ghy eñ
groot volck met v/alle te peerde/eenen groo=
15 ten hoope/ende een machtich heyr. Ende
ghy sult hier op trecken/ouer mijn volck Isra
els/gelijc als een wolcke/die dat lant bedect/
Sulcx sal inde laetste tijt ghescieden. Maer
ic wil v daeromme in mijn Lant laten comē/
op dat my de Heydenen kennen/Hoe dat ick
aen v/O Gog ghehylicht worde voor haren
16 ooghen. Alsoo spreeckt de Heere Heere:
Ghy zyt het/van dien ick in voorleden tijden
geseyt hebbe/door mijne dienaers de Prophe
ten in Israel/die ter seluer tijt Propheteer=
den/dat ick v ouer haer woude laten comen.
17 Eñ het sal geschiedē/ter tijt/als Gog comen
D sal/ouer dat Lant Israels/seyt de Heere Hee
re/soo sal mijn toornicheyt op treckē in mijn=
18 der grāmschappen. Eñ ick spreke sulcx in
mijnen ijuer/ende inden viere mijns thoorns.
Want ter seluer tijt/sal groote beuinge zijn
19 inden Lande Israels/ Dat voor mijn aen=
sicht beuē sullē de visschen inder zee/de voghe
len onder den Hemel/dat Vee opten velde/
eñ al dat hem roert eñ beweecht opten Lāde/
eñ alle menschen/die opter Aerden zijn. Ende
de bergen sullen omghekeert worden. Ende
de wanden/ en alle mueren/neder vallen.
20 Maer ic wil ouer hem roepē dat sweert/op Judic.7.e.22.
alle mijn bergē/spreect de Heere Heere/ ‖dat 1.Re. 14.c.20
eens yeghelijcken sweert / teen teghen dat 2.pa. 20.d.22
21 andere sal zijn. Ende ick wil hem richten/
met Pestelentie eñ bloet/Ende wil laten re= Apoc.20.c.9.
genen slachreghen met Haghelsteenen/ ‖vyer
22 ende solfer op hem / ende zijn heyr/ Eñ op
dat groote volc/dat met hem is. Also wil ick
dan heerlijc/heylich /eñ bekent worden/voor
veel heydenen/dat si beuinden sullen/dat ick
de Heere ben.

Dat xxxix. Capittel.

1 ENde du menschen kint propheteert te= Ezec.38.a.3.
A gen "Gog/eñ spreect: Also seyt de Heere Breder vanb
Heere: Siet ick wil aen v Gog / ghy straffe Gog
die ouerste Vorst zijt in Mesech eñ Thubal/
2 Siet/ Jck wil v omwenden eñ locken/eñ wt
de eynden van Noorden brengē/eñ op de ber=
3 gē Israels latē comē. Eñ ic wil v dē boge wt
dijnder slincker hant slaen/eñ dijne pijlen wt
4 dijnder rechter hant werpen. Op de bergen
Israels suldy neder geleyt wordē/ghy met al
dijnen heyre/eñ met den volcke dat by v is/
Jc wil v den vogelē/so werwaerts dat si vlie
ghen eñ den dieren opten velde/te verslinden
5 geuen/ Ghy sult opten velde ter neder lig=
gen/want ic de Heere Heere hebt gesproken. Apoc.20.c.8.
6 Ende ick wil vyer werpen op/*Magog/eñ
B op den genen/die inde Eylandē seker woonē
Eñ sullent weten/dat ick de Heere ben.
7 Want ick wil mijnen Heyligē Name bekēt
maken onder mijnen volcke Israels/Ende ic
en wil mijnen Heyligen Name niet langer
laten scheynden. Maer de Heydenen sullen on
deruinden/dat ick de Heere ben/de heylighe
8 in Israel. Siet/ Het is alreede ghecomen
ende geschiet/spreect de Heere Heere: Dat is
9 den dach/daer ick af gesproken hebbe. Eñ
de de Borghers inde steden Israels sullen wt
gaen/ende vyer makē/ende verbernen de wa=
penen/schilden/tartsen/boogen/pijlen / vuyst
stanghen/eñ langhe spiessen. Eñ sullen seuen
Jaer lanc vyerwerck daer mede houden/
10 Dat si geen hout en dorren halen opten vel
de noch int wout houwen/maer van de wa=
penen sullen si vyer houden. Eñ sullē de gene
berooven/vanden welcken si berooft zijn / eñ
plonderen de gene van dien si geplondert zijn/
11 spreect de Heere Heere. Eñ het sal tot dier
C tijt geschieden/dat ick Gog wil een plaetse
gheuen/ ter begraeffenisse in Israel/te weten
dat dal daermē gaet aen de zee tegēt Oosten.
Also

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Also dat de ghene die daer voorby gaen/haer
daer voor schouwen sullen / de wyle datmen
aldaer Gog met zijnen hoopē begrauen heeft/
12 Eñ sal heeten Gogs hoopendal. Maer dat
huys Israels salse begrauen seuen Maenden
13 lanc/op dat dat Lant gereynicht worde. Ja
alle dat volck inden Lande sal aen haer te be
grauen hebben/Ende sullen eenen prijs daer
af hebben/dat ick op dien dach myne heer-
lijckheyt bewesen hebbe/ spreeckt de Heere
14 Heere. Ende si sullen lieden wt scheyden /
die gestadelijc inden lande rontsom gaen/ Eñ
metten seluen de doodenbegrauers/om te be-
grauen de ouergebleuen opten lande/op dat
15 tet gereynicht worde. Na seuen maenden
sullen si daer na ondersoecken: Ende de gene
die indē Lande rontsom gaē/eñ ergens eens
menschenbeen sien/ sullen si een Teeken daer
16 by oprichten/ Op dattet de Doodengrauers
oock in Gogs hoopendal begrauē. Daer om
Eē menichte oft grooten hoop. — sal ooc de Stadt heeten: ‖Hamona. Also sul-
17 len si dat Lant reynigen. Nv/du menschen
kint/Also spreect de Heere Heere: *Segt al-
*Apo.19.b.17 — len vogelen/werwaerts si vliegen/eñ allē die
ren opten velde: Vergadert v/eñ coemt her-
Zeph.1.b.7. D waerts/"Hoopt v ouer al te samen/tot mij-
nen slachoffer die ick v slae / Eenen grooten
slachoffer op de berghen Israels/Ende slockt
18 vleesch: ende suypt bloet. Dat vleesch der
sterckē sult ghy verslindē/eñ dat bloet der vor
sten op Aerden/sult ghy suypen/der Rammē/
der Hamelen/ der bocken/der ossen / die al-
19 temael vet ende wel gemest zijn. Ende ghi
sult dat vette slocken dat ghy sat wort/Ende
dat bloet suypen/dat ghy droncken wort/van
20 den slachoffer/dien ick v slae: Versaet v nv
ouer mijn tafel/van Peerden/van Ruyteren/
vā stercken eñ alderley Crijchslieden / spreect
21 de Heere Heere. Eñ ic wil mijn heerlicheyt
onder de Heydenen brengen /dat alle de Hey
denē sien sullen/mijn ordeel/dat ick heb laten
gaen. Ende mijn hant/ die ic aen haer gheste
22 gen hebbe/ Eñ dat also dat huys Israels be
uinde dat ic de Heere hare God ben/vā dien
Oorsake waerom de Heere den seluen eñ andere vyanden ouer zijn volck comen laet. — 23 dach aen ende voort aen. Eñ oock alle Hey
denē beuinden/hoe dat huys Israels om zijn
der misdaets wille wech si geuoert. Eñ om
E dat si haer aen my besondicht hadden. Daer-
om hebbe ick mijn aensicht voor haer verbor
gen/ende hebse ouergegeuē inde handen haer
der vianden / dat si altemael doort sweert
24 vallen moesten. Jc hebbe haer gedaē ghelijc
als hare sonden ende ouertredingen verdient
hebben/Ende hebbe alsoo mijn aensicht voor
Toesegginge haerder verlossinghe wt haerder gheuanckenisse. — 25 haer verborgen. Daerom spreect de Heere
Heere also: Nv wil ick de gheuanckenisse Ja
cobs weynden/eñ des gantschen huys Isra-
els ontfermen/Ende om mijnen heyligē Naē
26 yueren. Maer si sullen hare versmaetheyt/ eñ
alle hare sonden daer si haer aen my mede
besondicht hebben dragen / als si slechts son
der sorge in haren Lande woonē mogen/dat-
27 se niemant en verschricke. Eñ icse slechts we
der vanden volcken gebracht / ende wt den
Landen haerder Vianden vergadert hebbe/
Eñ ick in haer geheylicht gewordē ben/voor
28 de oogen veler Heydenen. Alsoo sullen sy
beuinden/dat ick de Heere hare Godt ben/ic
diese heb onder de Heydenen laten wech voe
ren/Ende wederom in haer Lāt laten verga-
deren/Ende niet eenen van haer daer gela-
29 ten en hebbe. Ende ick en wil mijn aen-
Esai.44.a.3. — sicht niet meer voor haer verbergē. "Want ic
Joel.2.f.28. — heb mijnen gheest ouer dat huys Israels wt
Actor.2.b.17. — gegoten/spreect de Heere Heere.

Dat xl. Capittel.

De propheet wort getoont — 1 A IN den vijfentwintichsten Jare onser ge-
uanckenissen/inden beginne des iaers/
opten thienden dach der maent . Dat is
dat veerthiende iaer nae dien dat de stadt
geslagen was. Effen opten seluen dach/"quā
2 des Heeeren hant ouer my/ Ende ‖ voerde
my aldaer henen door godlijcke ghesichten te
werē/int Lāt Israels. *Eñ stelde mi op eenē
seer hoogē Berch/ Daer wast op/ gelijc als eē
getimmerde stadt/ vant Suyden herwaerts
3 Eñ doen hy my aldaer henen gebracht had
de/Siet/doen was daer een Man wiens ge-
daente was/als Metael/die hadde een lijnen
snoer/ende een meetroede in zijnder hant / eñ
4 stont onder de poorte. Ende hy sprack tot
my: Du menschen kint/Siet/eñ hoort neerste
lijcken toe/ende merckt daer iuyst op/wat ic
v toonen wil. Want daerō zijt ghy herwaerts
ghebracht / dat ick v sulcx wyse/op dat ghy
sulcx alle/wat ghy hier siet/den huyse Israels
5 vercondicht. Eñ siet/daer ginc eenen muer
buyten aenden huyse rontsom / * Eñ de man
had de meetroede in zijn hant / die was ses
ellen lanc. Een yegelijcke elle was een hant
breet langer/dā eē gemeyn elle. Eñ hy mat de
timmeragie inde breyde/ een roede/ ende inde
6 hoochte ooc een roede lanck. Eñ hy quam
aende poorte/die tegent Oosten lach/eñ ginc
B henen op/op hare trappen/ende mat de postē
aender poorten/elcken Post eender roeden
7 breet. Eñ de Cameren/die op beyde zijden/
neffens der poortē warē/mat hy oock/na der
lengde/eender roeden eñ nae der breyde een-
der roeden/ eñ de ruymte tusschen de cameren
8 was vijf ellen wijdt. Eñ hy mat ooc de stijlē
aen de poorte/by den portale van binnen aē
9 de poorte eē roede lanc. Eñ hy mat dat por
tael aender poorten / van binnen een roede
wijt/eñ mat dat portael aender poorten/acht
ellen/eñ zijne* Pilaernen twee ellen wijdt.
Maer dat portael stont binnen der poorten.
10 Eñ der Camerē waren op elcke zijde drie
aē der poorten tegent oosten/deen so wijt als
dandere. Ende op beyde zijden stonden Pilaer
11 nen/die waren gelijcke groot. Daer nae
mat hy de wijdde der dueren inder poorten/
namelijc/thien ellen/eñ de lengde der poortē/
derthien ellen. Ende voor aen de Cameren
waren ruymten op beyde zijden/elcke eender
ellen breet/Maer de Cameren warē elcke ses
13 ellen wijdt/op beyde zijden. Daer en bouē
mat hy de poorte/vant dack der Cameren tot
dat dack toe der poortē/daer waren vijfētwin
tich ellen. Eñ de een duere stont tegen de ande
re. Hy maecte ooc Pilaernē / tsestich ellen
hooch/eñ voor een yegelijcke Pilaerne/ eenē
16 voorhof aender Poorten rontsom. Eñ tot
aen dat portael aē de binninste poort / daer
16 men henen in gaet/ waren vijftich ellē. Eñ
daer waren enge vensterkens aen de Camerē
eñ Pilaernē inwaerts/aen de poorte rontom
Alsoo waren oock vensterkens inwendich aē
de portalen/rontsom. Ende aen de Pilaernen
17 rontsom was Palmloofwerc. Eñ hy bracht
my voorder aenden buytensten voorhof/ende
siet/daer waren Cameren/ende een plaueysel
gemaect voor den voorhof rontsom /ende der
18 tich camerē op dat plaueysel. Eñ dat hooch
ste plaueysel/aen der poorten / was so lanck
als de poorten waren/aent nederste plaueysel
16 Eñ hy mat de breyde der onderster poorten/
voor den binnensten voorhoof wtwendich/
namelijck /hondert ellen/beyde tegent Oostē
20 ende Noorden. Also mat hy oock de poor-
te/die Noortwaerts lach/ aenden buytensten
21 voorhof/na de lengde eñ breyde. Die had
oock elcke zijde drie Cameren / Ende hadde
ooc op hare Pilaernē/eñ portalen/effen also
groot/als aen de voorgenoemde poorte/vijf-
tich ellē inder lēgde/vijfentwintich ellē inde
breyde.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

22 breyde. Eñ hadde ooc hare vensteren/eñ ha
re portalen ende hare Palmloofwerck ge=
lijck als de poorte tegent Oosten. Eñ hadde
seuen trappen/daermē henē op ginc/ende had
23 de hare portalen daer voor. Ende het was
de poorte aen den binnensten voorhof/tegen
de poorte/die tegent Noorden ende Oosten
stont. Ende mat hondert ellen vander eender
24 poorte totter anderder. Daer nae bracht hy
my oock tegent zuydē. Eñ stet/daer was oock
D een poorte teghent zuyden. Ende hy mat ha=
re Pilaernen ende portalen/ghelijck als de
25 andere. Die hadden oock vensteren ende
portalen rontsom/gelijck als gene vensteren/
vijftich ellen lanck/ende vijfentwintich ellen
26 breet. Ende daer waren oock seuen trappē
opwaerts/eñ eē portael daer voor. Eñ Palm
loofwerc aen hare Pilaernen/op elcke zijde.
27 Eñ hy mat ooc de poorte aenden binnenstē
voorhof/tegent zuyden/te wetē/hondert ellē/
vander eender zuytpoorte totter anderder/
28 Ende hy bracht my voorder door de zuyt=
poorte/indē binnenstē voorhof/eñ mat de sel
ue poorte tegent zuyden/effen so groot als de
29 andere/ Met hare Cameren / Pilaernen/
ende portalen/ende met vensteren ende voor=
houen daer aen/euē so groot als gene/ronts=
om vijftich ellen lanc/ende vijfentwintich el=
30 len breedt. Ende daer ghinck een portael
rontsom/vijfentwintich ellē lanc/ende vijf el
31 len breet. Dat selue stont voor aen tegē dē
buytensten voorhof. Eñ hadde ooc Palmloof
werc aen de Pilaernen. Maer daer warē acht
32 trappen op te gaen. Daer na bracht hy my
E aen de binnenste poorte/teghent Oosten. En=
de mat de selue effen so groot/als de andere/
33 Met hare Cameren/ Pilaernen eñ porta=
len/ende hare vensteren eñ portalē rontsom/
effen so groot als de ander/vijftich ellē lanc/
34 eñ vijfentwintich ellen breet. Ende hadde
ooc een portael/tegen den buytensten vorhof
ende Palmlofwerck op de Pilaernē/op bey
35 de zijden/ende acht trappē opwaerts. Daer
na bracht hy my aen de poorte tegent Noor=
den/die mat hy effen so groot als de ander/
36 Met hare Cameren/Pilaernen ende Por=
talen/ende hare vensterē/ende portalē ronts=
som/vijftich ellen lanck ende vijfentwintich
37 ellen breet. Ende hadde oock een portael te
gen den buytensten voorhof/Eñ Palmloof=
werc aen de pilaernen/op beyde zijdē/eñ acht
38 trappen opwaerts/ Eñ beneden aen de Pi
laernē aē elcke poorte/was een Camer/met
eender duere/daermē den brantoffer in dede.
39 Maer in dat portael voor der poorten/ston=
den op elcke zyde twee Tafelen/waer op mē
de Brantofferen/Sondofferen/ende Schuldof
40 feren slaen soude. Eñ buytenwaerts ter zij=
den/daermen op gaet ter Noortpoorte / daer
stonden ooc twee tafelen/eñ aender anderder
zijden onder dat portael der poortē/ ooc twee
41 Tafelen. Also stondē op elcke zijde voor der
poorten/vier Tafelen. Dat zijn acht Tafelen
42 tsamen daermen op sloech Eñ de vier Tafe
len totten Brantoffer gemaect/waren van ge
houwen steenen/elcke anderhalf elle lanc en=
de breet / ende een elle hooch/Daermen op
leyde alderley gereetschap/daermen de Brant
43 offeren ende ander Offeren mede sloech. En
de daer ginghen Lijsten rontom/inwaerts ge
bogen/een hant breet hooch. Ende op de Ta
felen soudemen dat offervleesch leggen.
44 Eñ buyten voor de binnenste poorte/ wa=
ren Cameren voor de Sangers/in den binnē=
stē voorhof. Deē aē de zijde neffens der poor=
ten tegent Noordē/ die sach zuytwaerts. Dā
der ter zijden tegent Oosten/die sach Noort=
45 waerts. Ende hy sprack tot my: De Ca=
f mer tegent zuyden/behoort den Priesterē toe/
46 die int huys dienen sullen. Maer de Camer
tegent Noorden / hoort den Priesters toe/
die op den Altaer dienen/‖Dit zijn de kinde= 1.Pa.25.a.3.
ren Sadok/die alleen vanden kinderen Leui 3.Reg.2.f.35.
voorden Heere treden sullen/hem te dienen.
47 Eñ hy mat de″Pleyne inden huyse/te we= ″Plaetse.
ten/hondert ellen lanck / Eñ hondert ellen
breet/int viercant. Eñ den Altaer stont effen
48 voor aen/voor den Tempel. Eñ hy bracht
my henen int Portael des Tempels / Ende
mat dat portael vijf ellen op elcke zijde/eñ de
49 poorte drie ellen wydt/op elcke zijde. Maer
dat Portael was twintich ellē lanc/eñ elf el
len wijt/Ende hadde trappen daermen op=
waerts ginc. Eñ daer stonden Colomnē bene
den aen de ″Pilaernen/op elcke zijde een. Ondersettinghen.

Dat xlj. Capittel.

1 Ende hy bracht my indē Tempel/ ende
a mat de Pilaernen aen de Wanden/die
waren op elcke zijde ses ellen wijdt /
2 soo wijdt als dat gantsche huys was. En=
de de duere was thien ellen wijt. Maer de
Wanden aen beyde zijden vander duerē was
elck vijf ellen breet. Eñ hy mat de ruymte in=
den Tempel/die hadde veertich ellen in de
3 lengde/eñ twintich ellen in de breyde. Eñ
hy ginck daer binnen in/eñ mat de duere twee
ellen/Eñ de duere hadde ses ellen. Ende de
4 wijde der duerē seuē ellen. Eñ hy mat twin
tich ellen in de lengde / Ende twintich ellen
inde breyde aen den Tempel. Ende hy sprack
5 tot my: Dit is dat Alderheylichste. Ende
hy mat de Wandt des huys ses ellen hooch/
Daer op waren gangen ouer al rontsom/ghe=
deylt in Cameren/die warē ouer al vyer ellē
6 wijdt. Eñ der seluer Cameren waren op
elcke zijde drieendertich/deē aen dandere. Eñ
daer stonden Pilaernen onder by de Wandē
aen dat huys ouer al rontsom/diese droegen.
7 Eñ bouen dese waren noch meer gangen
8 rontsom/ Ende bouen waren de ganghen
wijder/alsoo datmen vanden ondersten inden
middelsten/ende vanden middelsten inden o=
uersten ghinc .Ende elck stont ses ellen bo=
9 uen den anderen. Eñ de wijde der bouenster
gangen/was vijf ellen. Ende de Pilaernen
10 droeghen de gangen aen den huyse. Ende
het was altijt vanden eenen wandt aēt huys
11 tot den anderen/twintich ellen. Eñ daer
waren twee dueren aen de wendelsteenen op
waerts/Deen tegent Noorden/dander tegēt
zuyden. Ende den wendelsteen was vijf ellen
12 wijt. Ende de Muer tegent Westen was
vijfentseuentich ellen breet / eñ tneghentich
13 ellen lanck. Eñ hy mat de lengde des huys
die hadde doorgaende hondert ellen/de muer
14 eñ al wat daer aen was. Ende de wijde
voor aen dē huyse tegent Oosten/met dat ge
ne dat daer aen stont/was ooc hondert ellen.
15 Ende hy mat de lengde der timmeragien
met alle tgene dat daer aen stont/vandē eenē
hoeck totten anderen/dat was op elcke zijde
16 hondert ellen/ Metten binnensten Tempel/
ende Portalē inden voorhoue /met de duerē/
vensteren hoecken/eñ de drie gangen/eñ dat
17 schrijnwerc ouer al rontsom. Eñ hi mat ooc/
hoe hooch dattet van der Aerden totten ven
steren was/ Ende hoe breet dat de vensteren
zijn souden. Ende mat van der poorten aen/
tot dat Alderheylichste toe binnen ende buy=
18 ten rontsom. Ende aen dat gantsche huys
rontsom vā onder op tot bouē toe/aē de due=
19 ren/eñ aen de wanden/ Waren Cherubim
D ende Palmloofwerck onder de Cherubim ge
maect. Ende elcke Cherub hadde twee Cop=
20 pen/ Op*deen zijde als eens menschen cop Ezech.1.b.10
21 Op dander zijde als eens Leeuwen cop. Eñ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

de duere in den Tempel was viercant/ Ende
alle dinc was aerdich in malanderẽ gevoecht.
Exod.25.c.23 22 Eñ den‖houten altaer was drie ellẽ hooch/
eñ twee ellen lanck ende breet. Eñ zijne hoec-
ken eñ alle zyn zijdẽ warẽ houtẽ. Eñ hy sprac
tot my: Dat is de Tafel die voor den Heere
23 staen sal. Ende de duere beyde aẽ den Tem
Bladeren oft vouduerẽn. pel/eñ dat Alderheylichste/hadde twee"vleu-
24 gelen/diemen op ende toe dede. Ende elck
doorblat hadde noch twee bladers diemen
over een sloech/altijt twee ende twee op bey-
25 de zijden. Ende daer waren ooc Cherubim/
ende Palmloofwerc aen/ghelijck als aen de
Wanden. Ende daer waren stercke grendelen
26 voor/tegen dat portael Ende daer waren
enge vensteren/ende veel Palmloofwercs/
rontsom aent Portael/ende aen de wanden.

Dat xlij. Capittel.

1
A Ende hy bracht my wt / inden buyten
sten voorhof/tegent Noordẽ/onder de
Cameren/die teghen de timmeragie/
die aen den Tempel stont/eñ tegẽ dẽ Tempel
2 Noortwaerts lagen. Der welcker plaetse
hondert ellẽ lanc was/vã der dueren aẽ tegẽt
3 noorden/ende vijftich ellẽ breet. Twintich
ellen waren tegen dẽ binnensten voorhof/eñ
tegen dat plaveysel in den buytensten voor-
hof/Ende dertich ellen vanden eenen hoecke
4 totten anderen. Eñ binnen voor de Camerẽ
was een plaetse/thien ellẽ breet voor de due
ren der Camerẽ/Dat lach alle tegẽt Noordẽ.
5 Eñ boven dese Cameren waren ander en-
ger Cameren. Want de ruymte op de onderste
6 eñ middelste Camerẽ/en was niet groot. Wãt
het was drie Cameren hooch/Eñ en hadden
nochtans geen Pilaernẽ/gelijc als de voorho
ven Pilaernen haddẽ/Maer si waren slechts
7 op malcanderen geset. Ende den buytensten
B voorhof was omvangẽ met eenen muer/daer
de Cameren aen stondẽ/die was vijftich ellẽ
8 lanck. Eñ de Cameren stonden aen malcan
deren oock vijftich ellen lanck/aen den buytẽ
sten voorhof. Maer de ruymte voor den Tem
9 pel/was hondert ellen lanc. Eñ onder voor
de Camerẽ was eẽ plaetse Oostwaerts/daer
10 men wt den buytensten voorhof ginc. Ende
aen der mueren vant Oosten aen/daer warẽ
oock Cameren. Eñ daer was ooc een plaetse
voor gelijck voor de Camerẽ Teghent Noor
11 den. Eñ het was alle gelijck metter lengde/
breyde/eñ al datter aẽ was/gelijc als daer bo
12 ven aen den anderẽ/ Eñ zuydenwaerts wa
ren ooc effen alsulcke Camerẽ/met haer due-
ren. Eñ voor de plaetse was de duere teghent
zuyden/waer toe datmen coemt vander mue-
13 ren die tegen den Oosten leyt. Eñ hy sprac
tot my: De Cameren Noortwaerts ende de
Camerẽ tegẽt zuyden/tegẽ dẽ Tempel/die be
hoorẽ tot dat Heylichdõ/waer in dat de Prie
sters eten/als si den Heere offeren dat alder-
heylichste Offer. Eñ si sullen de Alderheylich
ste offeren/Te weten/Spijsofferen Sondoffe-
ren/eñ Schuldofferen/aldaer in liggen. Want
14 het is een heylige plaetse/ Eñ als de Prie-
sters daer in gaen/so en sullen si niet weder
wt dat Heylichdom gaen / inden buytensten
voorhof. Maer si sullẽ te vorẽ hare Cleederẽ/
daer si in gedient hebben/inde selve Camerẽ
afleggen. Want si zijn heylich. Eñ si sullen
hare andere cleederen weder aentrecken/ Eñ
15 als dan buyten onder tvolc gaen. Ende doẽ
hy dat huys gantsch van binnẽ gemeten had
de/doen bracht hy my wt aen de Oostpoorte/
16 ende hy mat vã de selve over al rontõ/ Te
gen het oostẽ mat hy vijf hondert roedẽ lank.
17 Eñ tegent Noorden mat hy oock vijf hon-
18 dert roeden lanc. Desgelijcx tegent zuyden/
19 oock vijf hondert roeden. Eñ doen hy quam
tegent Westen/mat hy oock vijf hondert roe-
20 den lanck. Also hadde de muere/dien hy ge
meten hadde/int viercant op elcke zijde ront-
om/vijf hondert roeden/Op dat dat Heylige
van dat onheylige onderscheyden ware:

Dat xliij. Capittel.

1 Ende hy brachte mi weder aẽ der Oost De
2 poorte. Ende siet/de heerlicheyt des siet
A Gods Israels quam vanden Oosten heyt
ende bruysde gelijc als eẽ groot water bruyst.
Eñ het wert gantsch licht opter aerdẽ vã zijn
3 der heerlijcheyt. ‖Eñ het was effen gelijck Eze.
dat gesichte dat ick gesien hadde/aen dat"wa "Ez
ter Chebar/doen ic quam/dat de stadt soude
verdestrueert worden. Doen viel ic neder op
4 mijn aensicht. ‖Eñ de Heerlijcheyt des Hee Eze
ren quam in tottẽ huyse door de Oostpoorte.
5 *Doẽ nam my eenẽ wint op/eñ bracht my Eze
inden binnensten voorhof. Eñ siet/de heerlic- De
6 heyt des Heeren vervulde dat huys. Ende hoor
ick hoorde eenẽ met my sprekẽ/van binnẽ wt zijn
7 den huyse eñ een man stont neffens my/ Die afgo
sprac tot my: Du menschen kint/*Dat is de uen
plaetse mijns troons/eñ de stede mijnder voet heef
solen/daer op ick eewelijc woonen wil/onder *Es
B de kinderẽ Israels. Ende dat huys Israels en Apo
sal mijnen Heyligẽ Naẽ niet meer verontrey
nighen noch si/noch hare Coningen/door de
hoererye/eñ door de‖ Lijcken haerder Conin- Doo
8 gen in hare hoochten/ De welcke hare dor- cham
pels aen mijn dorpels/eñ haer stijlen aen mij
ne stijlẽ geset hebbẽ/Also oock dat daer maer
eenen wandt tusschen my ende haer en was.
Ende hebben also mijnẽ heyligen Naem ont
suyvert door hare grouwelẽ die si dedẽ/ Waer
om dat icse oock in mijnẽ toorne verteert heb
9 be. Maer nv sullen si hare hoererije/eñ de
Lijcken haerder Coningen verre vã my wech
doen/eñ ic wil eewelijc onder haer woonen:
10 *Ende du menschen kint / Wijset den huy Zach
se Israels den Tempel/op dat si haer haerder Hoe
misdaet schamen/eñ laetse daer een gelijcke haer
11 monster af nemen. Eñ als si nv alle haers scham
doens haer schamen/so wijst haer de gedaen
te ende dat monster des huys/ende zijnen
wtganck/eñ inganck/eñ alle zijne wijsen/eñ
alle zijne seden/eñ alle zijne wijsen eñ alle zij
ne Wetten. Eñ schrijvet haer voor/op dat sy
alle zijne wijsen/eñ alle zijne geboden houdẽ/
12 eñ daer na doẽ. Ende dat sal de Wet des
huys zijn: Op de hoochte des Berchs/so wijt
alst hem omvanghen heeft/sal dat Alderhey
13 lichste zijn/dat is de Wet des huys. Maer
C dit is de mate des Altaers nae der ellen/De
welcke eẽ hant breet langer is dã eẽ gemeyn
elle. Sijnẽ voet is een elle hooch/ende een el
le breet / Ende den Altaer opwaerts tot aen
den rant/dat is een spanne breet rontsom. Eñ
14 dat is zijn hoochte. Ende vanden voet aen
opter Aerden/tot aen dat onderste ‖ afsetsel/ Vert
zijn twee ellen hooch/eñ een elle breet. Maer
vã dat selve cleyn afsetsel/tot aẽ dat grootste
afsetsel/zijnt vier ellẽ hooch/ eñ eẽ elle breet.
15 ‖Eñ de Ariel vier ellen hooch/ende vanden Exod
16 Ariel opwaerts vier hoornen: Eñ de Ariel
was twelf ellen lanc/eñ twelf ellen breet int
17 viercãt. Eñ dat bovenste afsetsel/was veer-
tien ellẽ lanc/ eñ veerthiẽ ellẽ breet int vier-
cant. Eñ daer ginc eenen rant over al rontom
een half elle breet/Eñ zijnẽ voet was een elle
hooch/ Ende zijn trappen waren oostwaerts.
18 Eñ hy sprac tot my: Du menschen kint/also
spreect de Heere Heere: Dit sullẽ de zedẽ des
altaers zijn opten dach als hi gemaect is/dat
mẽ brantoffer daer op legge/eñ dat bloet daer
19 op sprenghe. Eñ den Priesteren/van Levi/
wt den zade*Sadok/ die voor my treden/dat Eze.4
sy my dienen / spreeckt de Heere Heere/Sult
ghy

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

ghy geuen eenen Jongen Osse tot eenē sond-
20 offer. Eñ van des seluen bloet sult ghy ne-
men/eñ zijne vier hoornen daer mede bespren
gen/Eñ de vier hoecken aen dat bouenste af-
setsel/eñ rontsom de lijsten daer sult ghijt me-
21 de ontsondigen eñ versoenen. Eñ||ghy sult
den osse des Sondoffers nemen / eñ hem ver-
branden/op een bysonder plaetse in den huy-
se/die daer toe geordineert is/buyten dat hey
22 lichdom. Maer tsanderdaechs sult ghy ee-
E nen gheyten bock offeren/ die sonder gebreck
sy tot eenen Sondoffer / Eñ den Altaer daer
mede ontsondigen/ ghelyck alst met den Osse
23 ontsondicht is. Eñ "als dat ontsondigē vol-
bracht is/so sult ghy eenen Jongen Osse offe
ren/die sonder gebreck sy/ Eñ eenen Ramme
24 vander Cudde sonder ghebreck/ Ende ghy
sult die beyde voor den Heere offeren/ Eñ de
Priesters sullen daer*sout op stroyen / Ende
sullense also den Heere offeren tot eenē brant
25 offer. Also sult ghy seuen dagen achter een/
daghelijcx eenen Bock tot eenen Sondoffer
offeren. Ende sy sullen eenen iongen Osse/eñ
eenen Ramme vander Cudde / die alle beyde
26 sonder gebreck zijn/offeren. Eñ sy sullen al-
so seuen daghen lanck den Altaer versoenen/
eñ hem reynigen/ende zijn handen vullen.
27 Eñ na de seuen daghen sullen de Priesters
opten achsten dach / ende daer nae voortaen/
op den Altaer offeren uwe Brandtofferen/ eñ
uwe Danckofferen. Also wil ick uwer gena-
dich zijn/ spreect de Heere Heere.

Dat xliiij. Capittel.

1 ENde hy bracht my wederō totter poor
A ten des buytensten heylichdoms Oost
waerts. Ende die was toe geslooten.
2 Eñ de Heere sprack tot mi: Dese poorte sal
toe geslooten blijuen/eñ niet op gedaen wor-
den. Eñ niemant en sal daer door ghaen/dan
alleen de Heere de God Jsraels sal daer door
3 gaen/ eñ sal toe geslooten blijuen/ Nochtās
den Vorst wt ghenomen. Want de Vorst sal
daer onder sitten/op dat hy broot ete voor dē
Heere. Door dat portael sal hy ingaen/Ende
4 door dat selue weder wt gaen. Daer nae
bracht hy my aen der Poorten int Noorden
voor dat huys. Eñ ick sach/||Eñ siet/des Hee
ren huys wert vol der heerlyckheyt des Hee-
5 ren/eñ ick viel op mijn aensicht. Eñ de Hee
re sprack tot my: Du menschen kint/ Merckt
wel daer op/eñ siet/ende hoort neerstelijck/op
al tghene dat ick v seggen wil/ van alle sedē
ende Wetten in den Huyse des Heeren/ende
merct oock wel hoemen ingaen sal/eñ op alle
6 wtganghen des Heylichdoms. Ende segt
dē ongehoorsamē huyse Jsraels : Also spreect
de Heere Heere: Ghy makes te vele/ghi van
den huyse Jsraels / met alle uwe grouwelen.
7 Want ghy brengt vreemde lieden/van een
onbesneden herte / eñ onbesneden vleesche in
mijn Heylichdom / waer door dat ghy mijn
8 huys ontheylicht/ Als ghy mijn broot/vet-
B te/ende bloet offert. Eñ breeckt also mijn ver-
bont/met alle uwe grouwelen/ Ende ghy en
hout de seden mijns heylichdoms niet/ Maer
ghy maect v seluen nieuwe seden/in mijn hey
9 lichdom. Daerom spreeckt de Heere Heere
also: Daer en sal geen vreemde/van een on-
besneden herte / ende onbesneden vleessche in
mijn Heylichdom comen / van alle vreemde-
linghen die onder de kinderen Jsraels zijn/
10 Ja oock niet de Leuiten/die van my gewe-
ken/Eñ met Jsrael van my dolende ghegaen
zijn na haren afgoden/ Daerom sullen sy ha-
11 re sonden dragen. Maer si sullen in mijn hey
lichdom dienen/aenden officien/in de Poor-
ten des huys/ende den huyse dienen/ Eñ sul-
len slechts dat Brantoffer/ende ander Offer
dattet volck brengt/slaen/Ende voor de Prie
12 sters staen/op dat sy haer dienen. Daerom
dat sy de ghene voor hare Afgoden gedient/
ende den huyse Jsraels een argernisse der son
den ghegheuen hebben. Daerom heb ick mijn
hant ouer haer wt gestreet/spreeckt de Heere
Heere/dat sy hare sonden moeten draghen.
13 Eñ sy en sullen my niet genaken/om Prie-
sterofficie te bedienen / noch tot eenich mijn
Heylichdom comen / tot dat Alderheylichste/
Maer si sullen hare schande dragen/ende ha-
14 re grouwelen/die sy gedaen hebben. Daer-
om hebbe ickse tot Wachters ghemaect / aen
alle dienste des huys / ende tot al het ghene/
15 datmen daer in doen sal. Maer de priesters
C wt de Leuiten/de kinderen||Sadok/die de se- Ezec. 43.d.19 Den dienst der kinderen Sadok.
den mijns Heylichdoms ghehouden hebben/
doen de kinderen Jsraels van my af vielen/
die sullen voor my treden/ende my dienen/ eñ
voor my staen/ op dat si mi dat vette eñ bloet
16 offeren/spreect de Heere Heere. Ende sy
sullen ingaen/in mijn Heylichdom / Eñ voor
mijn Tafel treden / om my te dienen/ Ende
17 mijne seden te houden. Ende als sy door de
poorten des binnensten voorhoofs gaen wil-
len/soo sullen sy lijnen cleederen aen trecken/
ende gheen wollen aen hebben/ de wijle sy in
de poorten inden binnensten voorhof dienen.
18 Ende sullen lijnen chieragien op haer hooft
hebben/Eñ lijnen nedercleederen om hare len
denen/ Ende sy en sullen haer niet int sweet
19 gorden. Ende als sy wt den buytenstē voor
hof totten volcke wt ghaen / dan sullen sy de
cleederen daer sy in ghedient hebben/wt trec-
ken/Ende de selue in de Camer des heylich-
doms legghen/Ende andere cleederen weder
aentrecken / ende dat volck niet heylighen in
20 haer eygen cleederen. *Haer hooft en sullē Leui. 19.f.27
si niet scherē/Eñ en sullen ooc de hayren niet
lanck latē wassen/maer sullen de hayren ront
om laten corten. ||Eñ daer en sal oock gheen Leuit.10.c.9.
D Priester wijn drincken/als sy in den binnen-
21 sten voorhof dienen sullen. "Ende si en sul- Leui. 21.a.7.
len geen weduwen/ noch verstootene/te hou- Ozee.1.a.2.
welijck nemen/maer maechden vanden Zade
22 des huys Jsraels/ Oft een Priesters ach-
23 tergelaten Weduwe. Ende " sy sullen mijn Deut.17.c.14
volck leeren/dat sy weten onderscheyt te hou
den tusschen dat heylighe eñ onheylige/ende
24 tusschen dat reyne eñ onreyne. Eñ als daer
een sake voor haer coemt/So sullen sy staen/
ende rechten/eñ na mijne rechten spreken/ eñ
mijne ghebođen ende seden houden/ ende alle
mijne Feesten houden/ende mijne Sabbathen
25 heyligen. ||Eñ sy en sullen tot geenen doo- Leuit.21.a.1.
den gaen/ende haer verontreynighen. Maer
alleen tot Vader eñ Moeder/Sone oft Doch
ter/Broeder oft Suster/die noch geenen man
gehadt en hebben/ ouer dien moghen sy haer
26 verontreynigen. Eñ na zijnder reyninge sal
27 men hem tellen seuen dagen. Eñ als hy we
der in tot dat Heylichdom in den binnensten
voorhof gaet/op dat hy int Heylichdom die-
ne/so sal hy zijn sondoffer offeren/spreeckt de
28 Heere Heere. "Maer dat erfdeel dat sy heb Nu.18.c.20.
ben sullen/dat wil ick selfs zijn / Daerom en Josue.13.b 14
sult ghy haer geen eygen lant geuen in Jsra- Want erfdeel
29 el/want ick ben haer erfdeel. Sy sullē haer der kinderen
neringhe hebben/van dat spijsoffer/sondoffer/ Sadok.
eñ schultoffer/eñ al dat verbannen in Jsrael/
30 sal haer zijn. Eñ alle eerste vruchten/ende
eerstgeboozen van alle Hefofferen/ sullen der
Priesteren zijn. Ghi sult oock den Priesteren
de eerstelingen geuen/ van al tghene datmen
etet/op dat de segeninge in uwen huyse blij-
31 ue. *Maer soo wat een aes / oft verschuert Exo. 22.d.31.
is/het sy van voghelen/oft dieren/ dat en sul- Leuit.22.c,8.
len de Priesters niet eten.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Dat xlv. Capittel.

1 Vanneer ghy nv dat Landt doort lot
Ezec. 48.b.9. A wt deylt/ ||Soo sult ghy een Hefoffer
vanden lande afscheyden/dat dē Hee=
Van den beloofden lande worden vier deelen af gescheyden.
re heylich zijn sal/vijfentwintich duysent[roe
den] lanck/ eñ tien duysent breet. Dese plaet=
2 se sal heylich zijn/so wijt als sy reyct. Ende
van dese sullen tot dat heylichdom comen/elc
ke reyse vijfhondert[roeden] int viercant/Eñ
daer toe een vrije ruymte rontsom vijftich el=
3 len. Eñ op de selue plaetse/die vijfentwin=
tich duysent [roeden] lanck / eñ tien duysent
breet is/ sal dat heylichdom staen/eñ dat Al=
4 derheylichste. Maer dat ouerschot vanden
geheylichden lande/ sal den Priesteren toe be
hooren/die in dat Heylichdom dienen/ Ende
voor den Heere treden om hem te dienen/op
dat sy ruymte tot huysen hebben/ eñ sal oock
5 heylich zijn. Maer de Leuiten die voor dat
huys dienen/ sullē ooc vijfentwintich duysent
[roedē] lanck/eñ thien duysent breet hebben/
6 tot haren deel/tot twintich cameren. Ende
der stadt sult ghy ooc een plaetse laten/ voor
dat gantsche huys Israels/ vijf duysent [roe=
den] breedt/eñ vijfentwintich duysent lanck/
neffens de afghedeylde plaetse des Heylich=
Ezec.48.d.22 7 doms. *Maer den Vorsten sult ghy eē plaet
se gheuen op beyde zijden/ tusschen de plaetse
der priesteren/ eñ tusschē de plaetse der stadt/
tegen het Westen/eñ tegen het Oosten. Ende
sullen beyde tegent Oosten eñ tegent Westen
8 effen lanck zijn. Dat sal zijn eygen deel zijn
in Israel/op dat mijne Vorsten niet meer mij
nen volcke dat hare en nemen / Maer sullen
dat Lant den huyse Israels laten/ voor hare
Een vmaninge aendē Vorstē eñ het volc om gerechticheyt te oeffenē.
9 stammen. Want also spreect de Heere Hee=
B re: Ghy hebt lange genoech euen veel dies ge
maect/ghy Vorsten Israels. Laet af van on=
recht eñ gewelt/ Eñ doet dat recht ende goet
is/Ende neemt wech van mijnen volcke uwe
"Schattinge ||Leu.19.g.36
10 "aenschrijuen/spreect de Heere Heere. ||Ghi
sult een recht ghewicht/ eñ een recht schepel/
11 eñ een rechte mate hebben. Epha/eñ Bath
sullen gelijck zijn/also dat een Bath dat tien=
de deel van een Homer houde/ Eñ dat Epha
oock dat thiende deel van een Homer. Want
nae den Homer salmense alle beyde meten.
Exod.30.b.13 Leu.27.d.25.
12 *Eñ een Sikel sal twintich Gera hebben.
Ende een Mina maect twintich sikel/vijfen=
13 twintich sikel/ende vijfthien sikel. Dat sal
nv dat Hefoffer zijn / dat ghy heffen sult / te
weten/dat seste deel van een Epha/ van een
Homer Tarwen/Ende dat seste deel van een
14 Epha/van een Homer gersten. Eñ van O=
lie sult ghy geuen een Bath/te weten/ elcken
thienden Bath van een Cor/ Eñ den thiendē
van een Homer. Want thien Bath maecken
15 een Homer. Ende een Lam van elcke twee
hondert schapen/ wt der Cudde op de weyde
Israels/tot een Spijsoffer/eñ Brandtoffer/eñ
Dancoffer/tot eender versoeninge voor haer/
16 spreect de Heere Heere. Alle dat volck in=
den Lande sal sulcken Hefoffer totten Vor=
17 sten in Israel brengen. Eñ de Vorst sal zij=
nen Brantoffer/Spijsoffer/ ende Dranckoffer
offeren/op de Feesten/Nieumaendē eñ Sab=
bathen/Eñ op alle hooghe Feesten des huys
Israels/Daer en bouen Sondoffer eñ Spijs=
offer/Brandtoffer ende Danckoffer doen / tot
18 een versoeninge des huys Israels. Also seyt
C de Heere Heere: Opten eersten dach der eer=
ster maent/sult ghy nemen eenen iongen osse/
die sonder ghebreck sy/ende dat Heylichdom
19 ontsondighen. Ende de Priester sal van dat
bloedt des Sondoffers nemen / ende de Po=
sten aent huys daer mede besprenghen/Ende
de vier hoecken des afsetsels aen den Altaer/
met de posten aender poorten des binnensten
20 voorhofs. Alsoo sult ghy oock doen op den
seuenden dach der Maent / ||oft hem yemant Num
onwetende vergrepen hadde/ op dat ghy dat
21 huys ontsondicht. *Op den veerthiensten Exod
dach der eerster Maent / sult ghy dat Passah Deut
houden/Ende seuen daghen vieren/eñ onge=
22 suert broodt eten. Ende op den seluen dach
sal de Vorst voor hem seluen / ende voor al
tvolck in den Lande eenen Osse tot eenen
23 Sondoffer offeren. Maer in de seuen dagen
des Feests sal hy den Heere daghelijcks ee=
nen Brantoffer doen/seuen Ossen/ende seuen
Rammen/die sonder gebreck zijn/ ende eenen
24 geyten bock tot elcken Sondoffer. Maer tot
een Spijsoffer sal hy een Epha tot elckē Os=
se/ende een Epha tot elcken Ramme offeren/
25 Ende een Hin Olye tot elcken Epha. Op
den vijfthienden dach der seuender maent/ sal
hy seuen daghen achter een vieren / ghelijck
als de andere seuen daghen/ ende euen alsoo
houdē/met dat Sondoffer/Brantoffer/Spijs=
offer/tsamen met de Olye.

Dat xlvj. Capittel.

1 Also spreect de Heere Heere: De poor= Want
A te aen den binnensten voorhof Oost= poorte
waerts/ sal de ses wercdagen ouer toe pels o
gesloten zijn/Maer opten Sabbaths dach/eñ toe ge
2 inde Nieumaenden salmense op doen. Eñ len wo
de Vorst sal buyten onder dat Poortael der
poorten treden/eñ buyten by de Posten van=
der Poorten blijuen staen. Ende de Priesters
sullen zijn Brantoffer eñ Danckoffer offeren/
Maer hy sal opten dorpel der Poorten aen=
bidden/ende daer na weder wtgaen/Maer de
Poorte sal open blijuen totten Auont toe.
3 Desgelijcx dat volck in dē landen/sullen in=
der dueren der seluer poorten aenbidden voor
den Heere/op de Sabbathen eñ Nieumaen=
4 den. Maer dat brantoffer dat de Vorst voor
den Heere offeren sal opten Sabbaths dach/
sal zijn ses Lammeren/ die sonder gebrec zijn/
5 Eñ eenen Ramme sonder ghebreck/ Eñ een
Epha spijsoffers tot elcken Ramme / tot een
spijsoffer/Maer tot de Lammeren/ so veel als
zijn hant geeft/tot het spijsoffer/ Eñ een Hin
6 Olye tot elcken Epha. Maer op de Nieu=
maenden sal hy eenen iongen Osse offerē/die
sonder gebreck si/eñ ses Lammeren/eñ eenen
7 Ramme ooc sonder gebreck/ Eñ een Epha
tot elcken Osse/eñ een Epha tot elcken Ram
me/tot het spijsoffer: Maer totten Lammeren
so veel als zijn hant vermach/ Eñ eē Hin O=
8 lie/tot elcken Epha. Eñ als de Vorst daer
B in gaet/so sal hy door dat Poortael van der
poorten in gaen/ Ende door den seluen wech
9 weder wtgaen. Maer dat volck in den Lan
de/dat voor den Heere coemt / op de hooghe
Feesten/eñ ter poortē tegent Noordē ingaet/
om aen te bidden/dat sal door de Zuytpoorte
weder wtgaen. Eñ de gene die ter Zuytpoor
ten ingaen/die sullen ter Noortpoortē weder
wtgaen. Eñ si en sullen niet weder ter poortē
wtgaen/daer si door ingegaē zijn/maer stracx
10 voorwaerts wtgaen/ Eñ de Vorst sal met
11 haer beyde in eñ wtgaen. Maer op de vier=
dagen eñ hooge Feesten/salmen tot het spijs=
offer tot elcken osse een Epha / eñ tot elcken
Ramme een Epha offeren/Eñ tot den Lam=
meren/so veel als zijn hant geeft/ Eñ eē Hin
12 Olye tot elcken Epha. Maer als de Vorst
een vrywillich Brantoffer oft Danckoffer dē
Heere doen wil / Soo salmen hem de Oost=
poorte op doen / dat hy zijn Brandtoffer ende
Danckoffer offere / ghelijck als hijt op den
Sabbath plach te offeren. Ende als hy we=
der wtgaet/ soo salmen de poorte achter hem
13 toe sluyten. Ende hy sal den Heere daghe= Dāgelwi
C lijcx een Brantoffer doen/te weten/een iarich Brantof
Lam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Lam/sonder gebree/dat selue sal hy alle mor
14 gen offeren/ Ende sal alle morghen dat se=
ste deel van eenen Epha tot een Spijsoffer
daer op liggen/Ende een derdendeel van een
Hin Olie/ op dat Semelmeel druppen / den
Heere tot een Spijsoffer. Dat sal een eewich
15 Recht zijn/van dat daghelijcx Offer. En=
de also sullen si dat Lam/met dat Spijsoffer
ende Olie alle morgen offeren tot een daghe=
16 lijcx Brantoffer. Also spreect de Heere Hee
re : Als de Vorst eenen van zijnen Sonẽ een
geschencke geeft/van zijn erfgoet / Dat sel=
ue sal zijnen sonen blijuen/ende sullent erflijc
17 besitten. Maer indien hy van zijnẽ knech=
ten yemandẽ yet vā zijn erfgoet schenct/Dat
sullen si besitten totten * Vry iaer toe / Ende
sal als dā weder aen den Vorste vallẽ: Want
18 zijn deel sal alleen op zijn sonen eruen. ‖Ooc
en sal de Vorste den volcke niet nemen van
haer erfdeel/Noch haer wt haren eygen goe
den stooten: Maer hy sal zijn eyghen goet op
zijne kinderẽ eruen/op dat niet yemant mijns
volcx van zijn eygendom verstroeyt en wor=
19 de. Ende hy bracht my onder den inganck/
D aen de zijde der poorten teghent Noorden/
tot de Camerẽ des Heylichdoms/die dẽ Prie
sters toebehoorden / Ende siet / aldaer was
een ruymte in eenen hoeck Westwaerts:
20 Eñ hy seyde tot my: Dit is de plaetse daer
de Priesters dat Schultoffer / eñ Sondof=
fer coken sullen/ende dat Spijsoffer backen/
Also dat si dat niet en behoeuen wt indẽ bin=
nensten voorhof te dragen/om dat volck te
21 heyligen. Daer na bracht hi my wt indẽ bin
nensten voorhof/eñ hiet my gaen / inde vier
hoeckẽ des voorhofs. Ende siet/daer was in
elcken vanden vier hoecken/des voorhofs/
22 Een ander voorhofken/te roockẽ veertich el
len lanc/eñ dertich ellẽ breet/alle vier eender
23 ley mate: Eñ daer ginc een muerken ront=
om eenen yegelijcken van viere/ Daer waren
heerdsteden aen rontsom/onder aender mue
ren gemaect. Ende hy sprack tot my . Dit is
de kuecken waer in dat de dienaers indẽ huy
se/coken sullen so wat het volc offert.

Dat xlvij. Capittel.

1 E Nde hy bracht my weder totter duere
A des Tempels / Ende siet/daer vliette
een Water wt onder den Dorpel des
Tempels/teghent oosten/ Want de duere des
Tempels was ooc tegent Oosten. Ende dat
water liep aen de rechte zijde des Tempels
2 neffens den Altaer henẽ/na het suyden. En=
de hy bracht my buytẽ aen de Noortpoorte/
van de buytenste Oostpoorte/ ‖Ende siet/dat
3 water sprane daer wt vā de rechte zijde. Eñ
de man ginck wt tegent Oosten/*ende had=
de dat Metsnoer in der hant/Eñ hy mat duy
sent ellen. Ende hy bracht my door dat wa=
4 ter tot dattet my aen de enckelen ginc. Eñ
hy mat noch eens duysent[ellen] Eñ bracht
my doort water tot dattet my aen de knien
5 ginck. Eñ mat noch eens duysent[ellen] Eñ
hy liet my daer door gaẽ/tot dattet mi aẽ de
lendenen ginc. Doen mat hy noch duysent[el
len] ende het wert so diepe dat ict niet meer
gegronden en conde/Want dat water was te
hooch/datmen daer ouerswemmen moeste/eñ
6 en condet niet gronden. Eñ hy sprac tot my/
B Du menschen kint/Dat hebt ghy ymmer ge=
sien/Ende hy bracht my weder te rugge aen
7 den Oeuer der Beken/ ‖Ende siet daer ston
den gantsch veel Boomen/aen den oeuer op
8 beyde zijden. Eñ hy sprack tot my: Dit wa=
ter/dat daer tegent Oosten wt vliet/sal door
dat blacke velt inder zee loopẽ/Eñ van de eẽ
zee in dandere. Ende alst in de zee coemt/soo
9 sullẽ de selue waterẽ gesont wordẽ? Ja alle
tghene dat daer in leeft/eñ swemet/daer dese
stroomen henen comẽ/dat sal leuen/eñ het sal
gantsch veel visschen hebben. Ende alle dinc
sal gesont worden ende leuen/so waer dat de Jere. 16.c.16.
10 sen stroom henen coemt. Ende de‖Visschers Mat. 4.d.19.
sullen aen de selue staen / van Engeddi aen/ Marc.1.b.17.
tot EnEglaim toe/salmen dat Vischgarẽ wt
spannen. Want seer veel visschen sullẽ aldaer
11 zijn gelijck als in een groot Meyr. Maer de
Moerassen eñ Poelen daer neffens/en sullen
12 niet gesont worden/maer sout blijuen. Eñ
C aen den seluen stroome aen den Oeuer op Psalm.1.a.3.
beyde zijden/‖sullen alderley vruchtbare boo Jerem. 17.b.8
men wassen/ eñ hare bladeren en sullen niet Apoc.22.a.2.
verwelcken/noch hare vruchten verrotten/eñ
sullen alle Maenden nieuwe vruchtẽ brengẽ.
Want hare Water vloeit wt dat Heylichdom
Hare vrucht sal ter spijse dienen/eñ hare bla= De lantpalẽ
13 deren tot Medecine. Also spreect de Heere der eruen/ vā
Here. Dit zijn de Lantpalẽ/waer na ghy dat den Heere dẽ
Lant wt deylen sult/den twelf stammen Is twelf geslach
raels.*Want twee deelen behooren den stam ten gegeuen/
14 me Josephs. Eñ ghy sultet gelijc wt dey= worden be=
len/den eenen als den anderen. ‖Want ic heb schreuen.
be mijn hant op gheheuen / dat lant uwen *Gen.48.a.1
Voorvaderen/ende v lieden tot een erfdeel te ‖Gen.22.c.16
15 geuen. Dit is nv de pale des lants Noort=
waerts/van de groote zee aen/van Hethlon
16 tot Sedad toe/te weten/ Hemath/Berotha/
Sibrahim/die met Damasco eñ Hemath pa=
len/eñ Hazar Tichō/die met Haueran paelt/
Dat sal de pale zyn vander zee aen/tot Ha=
17 zarEnon toe. Eñ Damascus ende Hemath/
18 sullẽ de eyndẽ zijn Noortwaerts. Maer de
palẽ Oostwaerts sult ghy meten tusschen Ha
ueran eñ Damascon/Ende tusschen Gilead/
ende tusschen den Lande Israel/van de Jor=
daen af/tot de zee tegent Oosten toe/dat sal
19 de pale Oostwaerts zijn. Maer de pale zuyt Exod.17.b.7.
D waerts/is van Thamar/tot aent*kijfwater/ Nu. 20.b.13.
tot Kades toe/Ende tegẽ dwater aẽ de groo=
20 te zee/dat sal de pale zuytwaerts zijn. Ende
de pale Westwaers is vā dat groot Meyr aẽ/
stracx tot Hemath toe/ dat sy de pale West= Nu. 33.f.54.
21 waerts. *Also sult ghy dat lant wtdeylen/
22 onder de stammẽ Israels. Eñ als ghy dat Leui.19.g.34
lot worpt/dat lant onder v te deylen/ ‖so sult Deu. 10.d.19
ghy de vreemdelingen die by v woonen/ende
kinderen onder v winnen / houden ghelijck
als de Lantbesitters onder de kinderen Isra
23 els. Ende si sullen ooc haer deel aen dẽ Lan
de hebben een eygelijcke onder dien stamme
daer hy by woont/spreect de Heere Heere.

Dat xlviij. Capittel. Seuen stam=

1 D It zijn de namen der stammen van het mẽ wort haer
A Noorden/vā Hethlon na Hemath/en Lant wt ge=
de HazarEnon: Ende van Damasco deylt.
nae Hemath/dat sal Dā voor zijn deel hebbẽ/
2 van Oostwaerts tot Westwaerts. Naest
Dā sal Asser zijn deel hebbẽ/van Oostwaerts
3 tot westwaerts. Naest Asser sal Naphthali
zijn deel hebben/van Oostwaerts tot West=
4 waerts. Naest Naphthali sal Manasse zijn
deel hebbẽ/van Oostwaerts tot Westwaerts.
5 Naest Manasse sal Ephraim zijn deel heb=
6 ben/van oostwaerts tot Westwaerts. Naest
Ephraim sal Rubẽ zijn deel hebbẽ/vant Oo=
7 sten tot tegent Westen. Naest Ruben sal
Juda zijn deel hebben/van het Oostẽ tot int
8 Westen. Maer naest Juda/sult ghy een deel
af scheyden/van dat Oosten totten Westen/
dat vijfentwintich duesent[roeden] breet eñ
lanck si/Een stuck vanden deelen die van het
Oosten tot aent Westen reycken/ daer sal dat Ezech.45.a.1
9 Heylichdom in staen. *Eñ ghy sult daer af
B den Heere een deel af scheydẽ/vijfentwintich
duysent[roeden] lanck/eñ thien duysent[roe=
10 den] breet. Eñ dat selue heylige deel sal der

Priesters zijn/te weten / vijfentwintich duy=
sent[roeden]lanck/ Noortwaerts eñ Zuyt=
waerts/eñ tien duysent breet/ Oostwaerts eñ
Westwaerts. Eñ dat heylichdom des Heeren
11 sal midden daer in staen. Dat sal geheylicht
Ezec. 43.d.19 zijn den Priesteren/den kinderen || Sadok/de
welcke mijne seden gehouden hebben/ende en
zijn niet af ghevallen met de kinderen Jsra=
els / gelijck als de Leviten af ghevallen zijn.
12 Eñ also sal dat afgescheydẽ deel des lants/
haer eygen zijn/daer dat heylichste in is/ nef=
Der Leviten deel. 13 fens de Palen der Leviten. Eñ de Leviten
sullen neffens der Priesters palen/oock vijf=
entwintich duysent[roeden] inde lengde/en=
de tien duysent inde breede hebben. Want al=
le lengde sal vijfentwintich duysent / ende de
14 breede thien duysent[roeden] hebben. Ende
sy en sullen daer af niet vercoopen noch ver=
anderen / op dat de eerstelinghe des Landts
niet wech en come/want het is den Heere ge
15 heylicht. Maer de overgheschoten vijf duy=
Der Stadt deel. C sent [roeden] in de breyde/tegen den vijfen=
twintich duysent [roedẽ] inde lengde/dat sal
||Ghemeyn. ||onheylich zijn voor de Stadt/ om daer in te
woonen/ende tot voorsteden. Ende de stadt
16 sal midden daer in staen. Eñ dat sal hare
mate zijn/vier duysent ende vijfhondert [roe=
den] Noortwaerts eñ Zuytwaerts/ Desghe=
lijcken Oostwaerts ende Westwaerts / oock
17 vier duysent ende vijf hondert. Eñ de voor=
stadt sal hebben twee hondert eñ vijftich[roe
den] Noortwaerts eñ Zuytwaerts/Desghe=
lijcken ooc Oostwaerts eñ Westwaerts/twee
18 hondert ende vijftich [roeden.] Maer dat
overschot van der lengde/ des selven/neffens
dat afgescheyden eñ gheheylichde/te weten/
tien duysent [roeden] Oostwaert eñ West=
waert/dat behoort tot onderhoudinge der ge
19 ner/die inder stadt arbeyden/ Eñ de Arbey=
ders sullẽ wt alle stammẽ Jsraels/der stadt ar
20 beyden. Dat de gantsche afscheydinghe der
vijfentwintich duysent[roeden]int viercant/
een geheylichde afscheydinge sy/ der stadt tot
21 een eygendom. Ende wat daer noch over=
schiet/ op beyde zijden neffens dat afgescheys=
den heylich deel / eñ neffens der stadt deel/ te
weten/vijfentwintich duysent[roeden] Oost=
waert eñ Westwaert / neffens de deelen der
stammen/dat sal al tsamen des Vorsten zijn.
Der Vorsten deel. D Maer dat afgescheyden heylighe deel/eñ dat
huys des Heylichdoms sal midden daer in/
22 eñ daer van afgescheyden zijn. Ende so wat
daer tusschen leyt tusschen der Leviten deele/
ende tusschen der stadt deel/eñ so wat tusschẽ
de palen Juda ende de palen BenJamins is/
Ezech.45.a.7 23 ||dat sal des Vorsten zijn. Daer na sullen de
andere stammen zijn. BenJamin sal zijn deel
hebben van het Oosten/tot aent Westen.
24 Maer aen de palen BenJamins sal Sime=
on zijn deel hebben/vant Oostẽ tot aent We=
25 sten. Aen de palen Simeons/sal Jsaschar
zijn deel hebben/vant Oosten tot aent Westẽ.
26 Aen de palen Jsaschars sal Sebulon zijn
deel hebben/vant Oosten tot aent Westen.
27 Aen de palen Sebulons / sal Gad zijn deel
28 hebbẽ/vant Oosten tot aent Westen. Maer
neffens Gad is de pale tegen dat Zuydẽ/van
Exod.17.a.7. Thamar tot aent||kijfwater tot Kades/eñ te=
Num.20.b 13 29 gen dwater aen de groote Zee. Also sal dat
*Josu. 13.14. E Lant*wt gedeylt worden/tot een erfdeel on=
der de stammen Jsraels / Ende dat sal haer
30 erfdeel zijn/spreect de Heere Heere. Ende
so wijt sal de stadt zijn/Vier duysent ende vijf
Apoc. 21.b.12 31 hondert[roeden] Noortwaerts. ||Ende de
Vandẽ namẽ ꝟ stadtpoortẽ Poorten der stadt sullen nae de Namen der
stammen Jsraels ghenoemt worden. Drie
Poorten Noortwaerts/De eerste poorte Ru
32 bens/De andere Juda/de derde Levi. Also
oock Oostwaerts/vier duysent ende vijfhon=
dert[roeden] eñ oock drie poorten/te weten/
De eerste poorte Josephs/De andere BenJa
33 mins/De derde Dans. Zuytwaert oock al=
so/vier duysent ende vijfhondert[roeden] Eñ
oock drie poortẽ/De eerste poorte Simeons/
De andere Jsaschars/ De derde Sebulons.
34 Also oock Westwaert/vier duysent eñ vijf=
hondert[roeden] Ende drie poorten/ De eer=
ste poorte Gads/De andere Assers / de derde
35 Naphthalijs. Also salt rontomme ach=
tien duysent[roeden] hebben. Eñ
als dan sal de||stadt genoẽt Psal.
worden: Hier is de Heb.
Heere. Apoc.

Eynde des Propheets
Hezekiel.

De Propheet
Daniel.

Dat eerste Capittel.

1 JN den derden Jare des rijcx Joia= Nebu
A kim/des Coninck Juda/quam Ne zar be
bucadNezar de Babyloonsche Co ende w
ninck voor Jerusalem/eñ beleger= rusalem
2 dese. ||Ende de Heere ghaf hem ||4.Re.
Joiakim den Coninc Juda in zijn
ghewelt / Eñ sommighe vaten wt den huyse
Gods. Die dede hy voeren in het landt || Si= Babel.
near in zijns Gods huys/Ende leyde de Va=
3 ten in zijns Gods schatkisten. Ende de Co=
ninck sprack tot Aspenas zijnen oversten Ca=
merlinck / Dat hy wt den kinderen Jsraels/
||vanden Coninclijcken stamme/ende heeren Esai. 3
4 Kinderen wtkiesen soude/ Jongelingen die
gheen gebreck en hadden/ Maer schoone/ver
nuftige/wyse / cloecke ende verstandighe/die
daer *gheschict waren / te dienen in des Co= Bequa
ninck Hof/eñ te leeren Chaldeeusche schrift/
5 ende sprake. Sulcken verordineerde de Co= Daniel
B ninc watmen haer dagelijcx geven soude van met so
zijnder spijse/ende van den wijn dien hy selve heerlyc
dranck/Op dat sy also drie Jaer lanck opge= gelinge
voet/daer nae voor den Coninck dienen sou= Babel
6 den. Onder den welcken waren Daniel/ voert/
Hanania/Misael/eñ Asaria / vanden kinde= Coninc
7 ren Juda. Ende de overste Camerlinck gaf dienst o
haer namen/ende noemde Daniel/"Belsazer: voet.
Eñ Hanania/Sadrach: Eñ Misael/Mesach: "Dan.
8 Eñ Asaria/AbedNego. *Maer Daniel nam *Gen.4
voor hem in zijnder herten / dat hy hem met Tob.1.
des Coninck spijse/ende metten wijn dien hy Judit.1
selve dranck/niet en woude verontreynigen.
Ende badt den oversten Camerlinck / dat hy
9 hem niet en dorste verontreynighen. Ende
God gaf Daniel/dat hem de overste Camer=
10 linck gonstich ende ghenadich werdt. Die
selve sprack tot hem: Jck ontsie mijnen Hee=
re den Coninck/ die v uwe spijse ende dranck
verordineert heeft. Jndien dat hy saghe/dat
uwe aensichten iammerlijcker waren/dan der
andere iongelingen van uwẽ ouder/so bracht Danie
11 ghy my by den Coninc om mijn leven. Doẽ geert va
C sprac Daniel tot Melzar/ den welcken de O= Camerl
verste Camerlinck/Daniel/Hananiam/ Mi= dat hijt
12 sael/ende Asariam bevolen hadde: Besoec= dagen m
ket doch met dijne knechten thien daghen besoecke
lanck/ Ende laet ons moes te eten geven/eñ eñ geven
13 water te drincken. Eñ laet dan voor v onse moes te
ghedaente/eñ dier iongelingen / die van des eñ water
Coninck spijse eten/besien. Ende nae dien dat drincken.
ghy

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

ghy dan sien sult / daer na maket met dijne
14 knechtē. Ende hy gaf haer gehoor daer in/
15 Eñ besochtet met haer thien dagē lanc. Eñ
na de thien dagen waren si schoonder/eñ be-
ter by lijue dan alle Jongelingen/ die vā des
16 Conincx spijse aten. Doē dede Melzar haer
geordineerde spijse ende dranck wech/eñ gaf
17 haer toemoes. Ende de God deser vicre/gaf
D hen const ende verstant/in alder ley schrift eñ
wijsheyt. Maer hy gaf Daniel verstāt in alle
18 gesichtē eñ droomē. Eñ als de tijt om was/
dien de Coninc ghestelt hadde / dat sy souden
in gebracht wordē/so brachtse de ouerste Ca
19 merlinck in voor Nebucad Nezar. Ende de
Coninck sprack met haer. Ende daer en wert
onder allen niemant gheuonden/die Daniel/
Hanania/Misael/ eñ Asaria gelijc warē. Eñ
20 si werden des Conincx dienaers. Ende de
Coninc vātse in alle sakē/die hy haer vraech
de/thienmael Cloecker ende verstandiger/dā
alle Sterrenkykers eñ Wijse in zijnen gant-
21 schen Rijcke. Ende Daniel leefde tot int
eerste Jaer des Conincx* Cores.

Dat ij. Capittel.

1 IN dat tweede iaer des Rijcx Nebucad-
a Nezars/ hadde Nebucad Nezar ‖eenen
droom/waer af hy verschrict was /dat
2 hy ontwaecte. "Ende hy beual datmen alle
de Sterrenkijkers / ende Wijse/ende Tooue-
naers/eñ Chaldeen te samen roepē soude/dat
si den Coninc zijnen droom soudē seggen. Eñ
si quamen/eñ traden voor den Coninc.
3 Eñ de Coninck sprac tot haer: Jck heb eenē
droom gehadt/de welcke my veruaert heeft
Eñ ick woude geerne weten/wattet voor ee-
4 nen droom geweest si/ Doen sprakē de Chal
deen totten Coninck/opt Chaldeeusch: Heer
Coninck/God verleene v eē lanc leuen /Segt
uwe knechten den droome/so willen wy hem
5 bedieden/ De Coninck antwoorde / ende
sprac totten Chaldeen : Hy is my ontuallen/
6 Jn dien ghy my den droom niet en segt/eñ
hem niet en bediet/So sult ghy gheheel ver-
gaen/ ende uwe huysen schandelijcken verde-
struecrt wordē. Maer ist dat ghy my dē droom
segt ende wtlegt/soo sult ghy gheschencken/
gauen/eñ groote eere van my hebben. Daer-
om segt my den droom ende zijn bediedinghe
7 Sy antwoorden wederom/ende spraken:
De Coninc segge zijnen knechten den droom/
8 soo willen wy hem bedieden. De Coninck
antwoorde ende sprac: Jck mercket certeyn-
lijck/dat ghy respijt soect/want ghy doch wel
9 siet/dat hy mi ontuallen is/ Maer in dien
ghy my den droom niet en segt/so gaet dat or
deel ouer v als die luegenē ende versierde din
gen voorgenomen hebt/voor my te spreken
tot dat den tijt voorby gae. Daerom segt my
den droom/so can ic mercken/dat ghy ooc de
10 bediedinge treft. Doen antwoorden de Chal
deen voor den Coninck/ende seyden tot hem:
Daer en is geen mensche op Aerden die seg-
ghen conde dat de Coninc "eyschet/So en is-
ser oock geen Coninc/hoe groot oft machtich
dat hy oock si/die sulcx van eenigen Sterren-
kycker/Wijse oft Chaldeeussche eysche.
11 Want dat de Coninc eyscht/dat is te hooch
‖Ende daer en is oock anders niemandt/ diet
voor den Coninck geseggen conde/ wtgheno
men de Goden/die by den menschen niet en
12 woonē. Doē wert de Coninc seer toornich/
eñ beual datmen alle de wijse tot Babel ver-
doen soude. Eñ dat ordeel ginck wt / datmen
13 de Wijsen dooden soude. Ende Daniel met
zijne gesellē wert oock gesocht datmense sou-
14 de dooden. Doen vernam Daniel sulcken
sententie ende beuel van Arioch den ouersten
Richter des Conincks dwelcke wt tooch
15 om de Wijsen tot Babel te dooden. Eñ hy
begost/eñ sprack tot des Conincx Voocht/A-
rioch: Waerom isser doch soo strenghen or-
deel vanden Coninck wt gegaen? Eñ Arioch
16 seydet Daniel. Doen ginck Daniel op en-
de badt den Coninc/dat hy hem respijt geuen
wilde/op dat hy de bediedinge den Coninck
17 seggē mochte. Ende Daniel ghinck in zijn Daniel be-
huys Ende vertelde sulcks zynen ghesellen/ geert aen zijn
18 Hanania / Misael eñ Asaria/ Dat si Godt medegesellen
vanden Hemel om genade bidden souden/vā dat si haer
sulcx verborgen dinckx wegen op dat Daniel met hem int
ende zijne gesellen/metten anderen Wijsen tot ghebedt tot
19 Babel niet en vergingen. Doen wert Da Godt beghe-
niel sulcke verborghen dinck door een gesicht uen souden.
des nachts geopenbaert. * Waer af Daniel *Eccl.39.c.23
20 Godt vanden Hemel loefde/ Begost/ ende Godt open-
sprack. Gelooft si den name Gods van eewic baert Daniel
heyt tot eewicheyt. Want zyn is beyde wijs- den droom.
21 heyt ende stercktc. *Hy verandert tijt ende *Dan.7.d.25
stont. ‖Hy settet Coningen af/ende settet Co ‖Job.34.c.24
ningen in: "Hy geeft dē Wijsen hare wijsheyt Jere. 27.a.6.
22 ende den verstandighen haer verstant. Hy Dan. 4.c.24.
openbaert/so wat diep ende verborgē is. Hy "Job. 32.b.8.
weet wat inder duysternisse leyt. Want by hē
23 is enckel licht. Jck dancke v ende loue v
Godt mijnder Voorvaderen/dat ghy my wijs-
heyt ende stercktc verleent / Ende nv gheo-
penbaert hebt tgene daer wy v om gebedē had
den te weten. Ghi hebt ons des Conincx sake
24 geopenbaert/ Doen ginc Daniel op tot Ari-
och/die vanden Coninck beuel hadde/ de Wij
sen tot Babel te verdoen. Eñ sprack tot hē al
soo: Ghy en sult de Wijsen tot Babel niet ver
doen/Maer brengt my op totten Coninc/Jck
25 wil den Coninc de bediedinge seggen. ‖Ari- Dani. 5.c.13.
och bracht terstōt Daniel op voor dē Coninc/
ende sprack tot hem also. Daer is een geuon
den/onder de gheuanghen wt Juda / die den
26 Coninck de bediedinghe segghen can. De
Coninck antwoorde ende sprack tot Daniel/.
*dien sy Beltsazer hieten: Sijt ghy de gene/ Dani.10.a.1.
die my den droom/dien ick gesien hebbe/ende
27 zijn bediedinge geseggē can? Daniel begost Daniel ont-
voor den Coninck/ende sprac: Dat verbor- schuldicht de
gen dinc/dat de Coninck begeert vanden Wij wysen/eñ be-
sen/Gheleerden/Sterrenkykers/ ende Waer- houtse byden
seggers/dat en staet in hare vermogē niet/dē leuen.
28 Coninck te seggen. Maer ‖Godt vanden He ‖Dan.2.b.11.
mel/die can verborgē dingen openbaren/ Die
heeft den Coninc Nebucad Nezar te kennen
gegeuen/wat in toecomende tijden geschiedē
29 sal. Dijnen droom eñ dijn gesichte/doē ghy
sliept/quam daer af. Ghi Coninc dacht op v
bedde/hoe dattet noch hier namaels gaē sou
de/Eñ de gene die verborgē/dingē openbaert
heeft v te kennē gegenē hoe dattet gaen sal.
30 So is my alsulcken verborgen dinck ghe-
openbaert/niet door mijn wijsheyt/recht oft
die grooter ware/dan aller der anderen die
daer leuen/Maer daeromme/op dat den Co-
ninc de bediedinge te kennen gegeuen wor-
de/ende dat ghy dijns herten gedachtē onder
31 uondet. Ghy Coninck saget/ende siet/ Een Daniel open
seer groot ende hooch Beelt stont tegen v/ baert den Co
32 dat was veruaerlijcken om aen te sien. Des ninc zijn droō
seluen Beelts hooft was van fijnen goude:
Sijn borst ende armen waren van siluer: Sij
nen buyck eñ lendenen warē van metael.
33 Sijn beenen waren ijseren: Sijn voeten wa-
ren eensdeels ijseren/ende eensdeels leemen.
34 Sulcx saecht ghy/tot dat daer eenen* steen Psa.118.c.22
afgeruct wert sonder handen/die sloech dat Esa. 28.c.16.
Beelt aen zijne voeten / die ijseren ende lee- Mat.21.e.44
35 men waren/eñ vermaeldese tot stof. Doen Mar. 12.a.10
werden deē mettē anderen tot stof vermaelt/ Luce.20.b.18
dat ijsser/dat leem/metael/siluer ende gout/ Rom. 9.d.33.
Ende werden als Caf inden Somerschueren/ 1.Pet. 2.a.7.

ende de wint verwaydese/ datmense nergens
meer gevinden en conde. Maer de Steen/ die
Esai.2.a.2. dat Beelt sloech/ wert eenen ‖grooten Berch/
Ja dat hy oock de geheele werelt vervulde.
36 Dat is den droom. Nv willen wy de bedie
Dani.5.d.18. 37 dinge voor den Coninck seggen. Ghy* Co-
De wtlegginge des drooms — ninck/ zijt een Coninck alder Coningen/ dien
God vanden Hemel/ Coninckrijcken/ macht/
stercte/ eñ eere gegeven heeft/ eñ al het ghene
38 daer Lieden woonen/ Daer toe de dieren
opten velde/ eñ de vogelen onder den Hemel
in dijnen handen ghegeven/ ende v over alle
dinck macht verleent heeft. Ghy zijt dat gul-
39 den hooft. Nae v sal een ander Conincrijck
ff op staen/ minder dant dijne is. Daer nae dat
derde Conincrijck / dat metalen is / dwelcke
Dan.7.b.7. 40 sal over alle landen heerschen. Dat "vierde
sal herdt zijn als ijser/ Want ghelijck als ijser
alle dinck vermaelt eñ in stucken slaet/ Ja ge-
lijck als ijser alle dinck breect/ Alsoo salt oock
alle dinck tot stof vermalen/ eñ in tween bre-
41 ken. Maer dat ghy gesien hebt/ de voeten
ende teenen/ eensdeels leemen / eñ eensdeels
ijseren/ Dat sal een gedeylt Coninckrijck zijn.
Nochtans sal daer wat van des ijsers plan-
te in blijven/ gelijck ghi dat ijser met dat leem
42 gemengt ghesien hebt. Ende dat de teenen
aen zijne voeten/ eensdeels ijseren/ ende eens-
deels leemen zijn/ sal eensdeels een sterck / eñ
43 eensdeels een swack Rijcke zijn. Eñ dat ghi
gesien hebt/ ijser met leem ghemengt/ Sy sul-
Zade. len haer wel na menschelijcken *bloede onder
malcanderen mengen/ Maer sy en sullē noch-
tans niet aen malcanderē houden gelijck als
Dant Rijcke Christi. hem ijser met leem niet en laet vermenghen.
44 ‖Maer inder tijt van sulcke Coninckrijckē/
‖Esai. 9.b.6. sal God van den Hemel een Coninckrijck op
Luce.1.c.29. G rechten / dat nemmermeer verstoort en wort/
Eñ zijn Coninckrijck en sal op gheen ander
volck comen/ Het sal alle dese Conincrijcken
Pulver/ stof. tot "gruys maken eñ verdestrueren/ *maer tsal
*Luce. 1.c.29 45 inder eewicheyt blijven/ Gelijc als ghy dan
Joan.12.d.34 gesien hebt/ eenen steen sonder handen vandē
berch afgeschuert/ Die dat ijser/ metael/ leem/
silver eñ gout tot gruys maecte. Also heeft de
groote God/ den Coninc te kennen gegeven/
hoe dattet hier namaels gaen sal. Eñ dat is
gewisselijck den droom/ eñ de bediedinghe is
Judit. 13.e.31 46 recht. ‖Doen viel de Coninc Nebucad Ne-
Apo.19.b.10. zar op zijn aensicht/ eñ aenbadt voor Daniel.
Eñ hy beval / datmen hem soude spijsoffer eñ
47 Rueckoffer doen. Eñ de Coninc antwoorde
Daniel/ eñ sprac: Daer en is geen twijfel aē/
Deu.10.d.17. "uwe Godt is een God boven alle goden/ eñ
Josu. 22.d.22 een Heere boven alle Coningen/ die daer ver
Psa.136.a.2. borgen dingē openbaren can/ dewijle dat ghy
48 dit verborgen dinc hebt connē openbarē. Eñ
de Coninc verhief Daniel/ eñ gaf hem grote
Gen.41.f.41. eñ vele geschenckē/ *Eñ hy maecte hē tot ee-
3.Esd.4.d 42 nen Vorst over dat geheele lant te Babel/ eñ
settede hem tot eenen oversten over alle wij-
Dani.3.b.12. 49 sen te Babel. ‖Eñ Daniel badt vanden Co
ninc/ dat hy setten mochte over de Lantschap
pē tot Babel/ Sadrach/ Mesach/ Abed Nego/
eñ hi selve Daniel bleef bydē Coninc te hove.

Dat iij. Capittel.

Nebucad Nezar doet een groot gulden beelt op rechten/ dat hy vā een yegelijck aen ghebeden wil hebben.

1 DE Coninck Nebucad Nezar dede een
A gulden beelt maken/ tsestich ellen hoo
ge/ eñ ses ellen breet / Eñ lietet setten
inden Lande te Babel/ op een schoone woon
2 stede. Eñ de Coninc Nebucad Nezar seyn-
de na de Vorsten/ Heerē/ Lantplegeren/ Rich
teren/ Voochden/ Raetsheeren/ Officieren / eñ
alle Geweldige in den Lande/ dat sy tsamen
3 comē souden/ om dat beelt te wijen/ Dwelc
ke de Coninck Nebucad Nezar hadde laten
setten. Doen quamen de Vorsten / Heeren/
Lantplegers/ Richters/ Voochdē/ Raetsheerē
Officieren/ eñ alle Gheweldige in den Lande
te samen/ om dat beeldt te wijen/ dwelcke de
Coninc Nebucad Nezar hadde laten setten.
Eñ si moesten tegen dat beelt over gaen staē/
4 dat Nebucad Nezar hadde laten setten. Eñ
de "Heraut riep over luyt: Dat laet v geseyt
5 zijn/ ghy volcken/ *Lieden/ eñ tongen. Wan
neer ghy hooren sult dat ghelupt der Basuy-
nen/ Trompetten/ Herpen/ Vedelen/ Psalter/
Luyten/ eñ alderley Musijckspel/ So sult ghy
neder vallen / eñ dat gulden beelt aenbeden/
dwelck de Coninck Nebucad Nezar heeft la-
6 ten setten. ‖Maer so wie als dan niet ne-
B der en valt/ eñ aenbiddet/ Die sal van stondē
aen inden gloeyenden Oven geworpē wordē.
7 Doen sy nv hoorden dat geluyt der Basuy
nen/ Trompetten/ Herpen/ Vedelē/ Psalters/
eñ alderley Musijcspel/ doen vielen alle volc-
ken/ lieden eñ tongen ter neder / eñ aenbaden
dat gulden beelt/ dat de Coninck Nebucad-
8 Nezar hadde laten setten. Van stonden aen
traden sommighe Chaldeeusche mannen toe/
9 eñ beclaechden de Joden/ Begonnen ende
spraken totten Coninc Nebucad Nezar: Heer
Coninck/ Godt verleene v een lanck leven.
10 ‖Ghy hebt een gebot laten wtgaen/ dat alle
menschen/ als sy hooren sullen dat geluyt der
Basuynen/ Trompetten / Herpen / Vedelen/
Psalters/ Luyten/ eñ alderley Musijcspel/ dat
sy dan souden nedervallē/ eñ dat gulden beelt
11 aenbeden. Maer so wie niet neder en viele/
ende aenbade/ die soude in eenen gloeyenden
12 oven geworpē worden. ‖Nv zijn daer Joot
sche mannen / welcke ghy over de Voochden
inden Lande tot Babel geset hebt/ Sadrach/
Mesach/ ende Abed Nego / die selve verachtē
dijn gebot/ ‖Eñ en eeren dijne Goden niet/ eñ
en bidden dat gulden beelt niet aen / dat ghy
13 hebt laten setten. Doen beval Nebucad Ne
C zar met gramschap ende toorne/ datmen Sa-
drach/ Mesach/ eñ Abed Nego/ voor hem bren
gen soude. Eñ de mannē werden voor dē Co-
14 ninc gebracht. Doen began Nebucad Nezar
eñ sprack tot haer: Hoe? Wilt ghy Sadrach/
Mesach/ eñ Abed Nego/ mijnen Godt niet ee-
ren? Ende dat gulden beelt niet aenbeden/ dat
15 ick hebbe laten setten? Wel aē/ schict v daer
toe / so haest als ghy hooren sult dat ghelupt
der Basuynen/ Trompetten/ Herpen/ Vedelē/
Psalters/ Luyten/ ende alderley Musijckspel/
so valt neder/ ende bidt dat beelt aen/ dat ick
hebbe laten maken/ In dien ghijt niet aen en
bidt/ so sult ghy van stonden aen in den gloe-
penden Oven ghewopen worden. Laet sien/
wie de God sy/ die v lieden wt mijnder handt
16 verlossen sal. Doen begosten Sadrach/ Me-
sach/ eñ Abed Nego/ eñ spraken tottē Coninc
Nebucad Nezar: Ten is niet van noodē/ dat
17 wy v daer op antwoorden. Siet/ onse Godt
die wy eeren/ ‖can ons wel verlossen wt den
gloeyenden Oven / Daer toe oock van uwer
18 hant wel verlossen. Eñ in dien hijt niet doē
en wil/ *soo sult ghy nochtans weten/ dat wy
uwe Goden niet en eeren / noch dat gulden
beelt/ dat ghy hebt laten setten/ niet aenbiddē
19 en willen. ‖Doē wert Nebucad Nezar vol
D gramschappen/ eñ stelde zijn aensicht seer fel-
lijcken op Sadrach/ Mesach / eñ Abed Nego/
Eñ beval/ datmen den Oven sevenmael hee-
ter soude maecken / danmen anders te doen
20 plach. Eñ beval den alderbesten crijchsliedē
die in zijn heyr warē/ dat si Sadrach/ Mesach
eñ Abed Nego binden / eñ in den gloeyenden
21 Oven werpen souden. Also werdē dese man
nen in hare mantelen/ schoenē/ hoeden/ eñ an
dere cleederen gebonden/ eñ inden gloeyenden
22 oven geworpen/ Want men moest des Co-
nincx ghebodt sonder vertoeven volbrengen.
Ende

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Eñ men stoocte dat vier in den ouen so seer/
"dat de mannē/die Sadrach/Mesach eñ Abed
Nego verbernē soudē/vande vlāme des viers
23 verdoruen. Maer*de drie mannē/Sadrach/
Mesach eñ Abed Nego/vielen af inden gloe=
penden ouen/gelÿc als si gebonden waren.
89 Doen ontsettede hem de Coninc Nebucad=
E Nezar/eñ stont terstont op/eñ sprac tot zÿne
Raetsheeren: En hebben wy niet drie mannē
gebonden int vyer laten werpē? Sy antwoor=
den/eñ spraken totten Coninck: Ja heer Co=
90 ninc. Hy antwoorde eñ sprac: Jck sie noch=
tans vier mannen los inden vyere gaen/ Eñ
sy zÿn ongequetst/ ‖Eñ de vierde is/gelÿc oft
91 een soon der Goden ware. Eñ Nebucad Ne
zar trat toe/ voor dat hol des gloeyendē ouēs
eñ sprack: Sadrach/ Mesach eñ Abed Nego/
ghy knechten Gods des Alderhoochsten/gaet
wt eñ coemt herwaerts. Doen ghingen Sa=
drach/Mesach eñ Abed Nego wt/wt den vye
92 re. Ende de Vorsten / Heeren / Voochden/
eñ Raetsheeren des Conincx quamen te sa=
men/"eñ sagen/ dat dat vyer geen macht aen
de lichamen deser mannē bewesen en hadde/
dat oock dat hayr op hare hoofden niet ghe=
sengt/eñ hare mantelen niet verseert en wa=
ren/Ja men en conde geenen brant aen haer
93 gheriecken. Doen begonst Nebucad Nezar
F eñ sprac: Geloeft moet zÿn de God Sadrachs
Mesachs eñ Abed Negos / die zÿnen Enghel
wtghesonden/eñ zÿne knechten verlost heeft/
die hem betrout/Eñ des Coninx gebot niet
ghehouden/ maer hare lichamen daer voor ge=
geuen hebben/dat si gheenen God eeren noch
aenbidden en wouden/dan haren God alleē.
94 *Daeromme sy nv dit mÿn gebodt: So wie
onder alle volcken/lieden eñ tongen den God
Sadrachs / Mesachs eñ Abed Negos lastert/
die sal vergaen/eñ zÿn huys schandelÿckē ver
stoort worden / want daer en is gheen ander
95 Godt/die also beschermen can/als dese. Eñ
de Coninck gaf Sadrach/Mesach/eñ Abed=
Nego groote macht inden Lande te Babel.

Dat iiij. Capittel.

1 Coninc Nebucad Nezar‖allen volcken/
A lieden eñ tongen. God geue v vele vre=
2 des. Het heeft my goet ghedocht/dat
ick vercondighe de teeckenen eñ wonderlÿcke
wercken / die Godt de Alderhoochste aen my
gedaen heeft. Want zÿn teeckenen zÿn groot/
ende zÿn wonderlÿcke wercken zÿn machtich/
"Eñ zÿn rÿck is een eewich rÿck/eñ zÿn heer
3 schappye duert inder eewicheyt. Jck Nebu
cad Nezar/doen ick goede ruste hadde in mÿ=
nē huyse/eñ doent wel stont op mÿne Borcht/
4 Doen sach ick"eenen droom / eñ verschric=
te. Eñ de ghedachten die ick op mÿnen bedde
hadde/ouer dat gesichte dat ick gesien hadde/
5 die bedroefden my. *Eñ ick beual datmen
alle Wÿsen tot Babel voor my brengen sou=
de/dat si my segghen souden/ wat den droom
6 bediede. ‖Doen werden voor my op ghe=
bracht de Wÿse/Sterrenkÿkers/Chaldeen eñ
Waerseggers/ Eñ ick vertelde den droō voor
haer/ Maer sy en conden my niet gheseggen/
7 wat hy bediede. Ter tyt toe dat ten laetsten
Daniel voor my quam(welcken men Beltsa
zer heet/na dē name mÿns Gods)die dē geest
der heyligher Goden heeft. Ende ick vertelde
8 voor hem den droom: Beltsazer ghy ouerste
onder den Sterrenkÿckers/ dien ick weet/dat
ghy den gheest der heyliger Goden hebt/ende
dat v niet verborghen en is/Segt dat gesich=
te mÿns drooms/dien ick ghesien hebbe/ende
9 wat hy bediet. Ende dit ist gesichte/dat ick
ghesien hebbe op mÿn bedde: Siet/daer stont
10 eenen *Boom midden in den Lande/ Die
was seer hooch/groot ende dicke/zÿn hoochte
reyckte tot inden hemel/eñ breydde hem wt tot
11 aen het eynde des gheheelen Lants. Zÿn
B groene tacken waren schoon/eñ droegen veel
vruchten/daer alle dinc af te eten hadde. Alle
Dieren op den velde vonden schaduwe onder
hem/eñ de vogelen onder den hemel saten op
zÿne tacken/ Ende alle vleesch geneerde hem
12 van hem. Eñ ick sach een ghesichte op mÿn
bedde/ Ende siet/ een heylighe Wachter voer
13 vanden hemel af/ Die riep luyde/eñ sprack
also: Houwet den boom omme/ende besnoeyt
hem de tacken/ ende stroopt hem dat loof af/
ende verstropt zÿn vruchten/Also dat de Die=
ren die onder hem leggen/ wech loopen/ende
14 de vogelen van zÿne tacken vliegen. Noch=
tans laet den stamme met zÿne wortelen in=
der aerden blÿuen. Maer hy sal in ÿseren en=
de metalen ketenē opten velde int gras gaen.
Hy sal onder den dauwe des hemels leggen/
ende nat worden. Ende sal hem weyden met
15 de dieren vanden cruyden der aerden. Ende
dat menschelÿcke herte sal van hem genomen
ende hem een beestelÿc hert gegeuen worden.
16 Ter tÿt toe / dat seuen tyden ouer hem om
zÿn. Sulcx is inden raet der Wachters beslo=
ten/ ende in de redene der Heylighen beraet=
slacht/op dat de leuende bekennen/dat de al
derhoochste macht heeft ouer de Coninckrÿc=
ken der menschen/Eñ gheeftse wien hy wilt/
17 ende verheft de nedere tot den seluen. Al=
sulcken droom heb ick Coninc Nebucad Ne=
zar ghesien/ Ende ghy Beltsazer segt wat hy
bediet/ Want alle Wÿsen in mÿn Coninckrÿck
en connen my niet gheseggen/ wat hy bedie=
de/ Maer ghy vermoget wel/want de Gheest
18 der heyliger goden is by v. Doen ontsette=
C de hem Daniel / die anders Beltsazer heet/
ontrent een vre lanck / ende zÿne ghedachten
bedroefden hem. Maer de Coninck sprack:
Beltsazer/ en laet v den droom / ende zÿn be=
diedinge niet bedroeuen. Beltsazer begost/en=
de sprac: Ach mÿn heere/ oft den droom dÿnen
vianden/ eñ zÿn bediedinge dÿn wederpartÿ=
19 ders goude. Dē boom dien ghy gesien hebt/ Daniel bedie
dat hy groot ende dick was/ende zÿn hoochte det dē Coninc
aen den Hemel reyckte / ende hem wt breyde wederom zÿ=
20 ouer dat gantsche Lant/ Ende zÿne tacken nem droom.
schoon/ ende zÿnder vruchten veel warē/daer
alle dinc af te eten hadde/ ende de Dieren op
ten velde onder hem woonden/ ende de voge=
21 len des Hemels op zÿne tacken saten. Dat
sydy Coninck/die so groot ende machtich zÿt/
want dÿne macht is groot/ende reyct tot aen
den Hemel/ ende dÿn ghewelt streckt tot aen
22 der werelt eynde. Maer dat de Coninc eenē
heyligen Wachter ghesien heeft/ vanden He=
mel af varende/ende seggende: Hout dē boom
om/ende verderft hem/nochtans laet dē stam=
me met zÿn wortelen in der aerden blÿuen.
Maer hy sal in ÿseren eñ metalen ketenen op
den velde in den grase gaen / ende onder den
dauwe des Hemels liggen/ende nat worden/
ende hem met den Dieren op den velde wey=
den/tot dat seuen tÿden ouer hem om zÿn.
23 Dit is de bediedinghe/ heer Coninck/ ende
alsulcken raet des Alderhoochsten gaet ouer
24 mÿnen heere den Coninck. Men *sal v van Dan.4.d.32.
den Lieden verstooten / ende ghy moet by de
Dieren op den velde blÿuen. Ende men sal v
gras laten eten / ghelÿck de Ossen/ende ghy
sult onder den dauwe des Hemels ligghen/
ende nat worden / tot dat seuen tÿden ouer v
om zÿn / op dat ghy bekent / "dat de Alder= Dani.2.c.21.
hoochste macht heeft/ ouer de Coninckrÿcken 5.d.21.
der menschen/ende gheeftse dien hy wil. Jere.27.a.6.
25 Maer datter gheseyt is / Men soude noch=
D tans den stamme met zÿne wortelen des boōs
laten blÿuen. Dÿn Coninckryck sal v blÿuen/

na dien ghy bekent hebt de macht in den he=
26 mel. Daerom heer Coninck/laet v mijnen
raet behagen / eñ maect v los van uwen ſon=
Eccli.4.a.2. den door gerechticheyt/ ‖ende ontſlaet v van
Luce.11.d.41 dijnder miſdaet door weldaet aenden armen/
ſo ſal hy medelijden hebben met uwe ſonden.
27 Dit alle geſchiede den Coninck Nebucad=
28 Nezar. Want nae twelf Maenden/doen de
Coninc op de Conincklijcke Borcht tot Ba=
Dan.5.d.20. 29 bel ginck/begoſt hy/ Eñ ſprack:‖Dat is de
groote Babel/die ick gheſticht hebbe tot een
Conincklijck huys/door mijne groote macht/
30 ter eeren mijnder heerlijckheyt. Eer dat de
Coninck deſe woorden wt geſproken hadde/
ſo viel daer een ſtemme vanden hemel: O Co
ninc Nebucad Nezar wort gheſeyt: Dijn Co=
31 ninckrijck ſal v ghenomen worden/ Eñ men
ſal v vanden lieden verſtooten/ ende ghy ſult
by den Dieren die opten velde gaen/blijuen/
Gras ſalmen v laten eten/ghelijck Oſſen/tot
dat ſeuen tijden ouer v om zijn/op dat ghy be
kent / dat de Alderhoochſte macht heeft ouer
de Coninckrijcken der menſchen/ ende geeftſe
32 wien hy wil. Van ſtonden aen werdt dat
Dan.4.c.24. woort volbracht ouer Nebucad Nezar/ ‖ Eñ
De Coninck hy wert vanden lieden verſtooten/ Eñ hy adt
Nebucad Ne gras ghelijck Oſſen/eñ zijn lijf lach onder den
zar wort van dauwe des Hemels/eñ wert nat/ tot dat zijn
dẽ lieden ver= hayr wies/ſo groot als Arents vederen/ende
ſtooten. zijn nagelen gelijck als vogels clauwen wer=
33 den. Nae deſe tijt/hief ick Nebucad Nezar
E mijn oogen op na den hemel/ eñ quam weder
tot vernuft/ende loofde den Alderhoochſten.
Ick prees ende eerde den genen die eewelijck
Eſai.9.b.6. leeft/wiens gewelt eewich is/‖Eñ zijn Ryck
Dan.2.g.44 34 altoos eñ eewichlijck duert. Tegen dẽ welc
ken alle die op Aerden woonen / als niet te
rekenen en zijn. Hy maket al/als hy wil/bey=
de met de crachten inden Hemel/ende metten
ghenen die opter aerden woonen/ Ende nie=
mant en can zijnder hant wederſtaen/noch tot
Iob.42.b.11. 35 hem ſeggen: Wat maect ghi? Ter"ſeluer tijt
quam ick weder tot vernuft / ende oock tot
mijnder Conincklijcker eeren/tot mijnder heer
lijckheyt ende tot mijn gheſteltenisſe. Ende
mijne Raetsheeren ende Gheweldige ſochten
my/ Ende ick werdt weder in mijn Coninck=
rijck gheſet / ende ick vercreech noch grooter
36 heerlijckheyt. Daerom loue ick Nebucad=
Nezar/eñ eere/eñ prijſe den Coninck vanden
Hemel. Want alle zijn doen/is waerheyt/ Eñ
zijne wegen zijn recht/Ende ſoo wie ſtout is/
dien can hy verootmoedigen.

Dat v. Capittel.

Beltſazer la= 1 Coninck Beltſazer maecte een heerlijc=
ſtert den God A ke maeltijt zijnen Gheweldighen ende
Iſraels / met Hooftlieden / Eñ ſoop hem met haer
miſbruycken 2 lieden vol. Eñ doen hy droncken was/hiet
zijnder vaten hy de gulden ende ſilueren Vaten voortbren=
‖2.pa.36.c.18 ghen/ ‖die zijn vader Nebucad Nezar wt den
Tempel tot Jeruſalem wech genomẽ hadde/
Op dat de Coninc met zijn geweldige/met zij
ne wijuen/eñ met zijn boelſchappen/ daer wt
3 drincken ſouden. Alſo werden de gulden Va
ten voort ghebracht/die wt den Tempel/wt
den huyſe Gods tot Jeruſalem genomen wa=
ren. Eñ de Coninc/zijne geweldige/zijne wij=
4 uen eñ boelſchappen droncken daer wt. Eñ
2.Heſt.3.b.8. doen ſy alſo ſopen/ *loefden ſy de gulden/ſil=
ueren / metalen/ yſeren/houten/ende ſteenen
5 Goden. Effen ter ſeluer tijt/ſoo quamen te
voorſchijn vingeren / ghelijck als van eender
Van eẽ ſchrij menſchen hant/die ſchreuen recht teghen den
uende handt Candelaer ouer/op de geplaeſterde wandt/in
die Beltſazer de Conincklijcke Sale/ Eñ de Coninck wert
ſach. 6 der hant gewaer/die daer ſchreef. ‖Doẽ ver
‖Iere.30.a.2. loos de Coninck zijn verwe / eñ zijn gedachtẽ
verſchricten hem / alſoo dat hem de lendenen

7 beefden/ende de beenen rijelden. ‖Eñ de Co Da
B ninck riep ouerluyt/datmen de Wyſen/Chal=
deers/eñ waerſeggers voort brengen ſoude/
Eñ dede den wijſen tot Babel ſeggen: Welc=
ke menſche deſe ſchrift leeſt/ende ſeggen can/
wat die bediede/die ſal met Purpur gecleedt
worden/ een gulden keten aenden hals dra=
gen/ ende de derde heere zijn in mijn Coninc
8 rijcke. Doen werden alle wijſen des Coninex
voort ghebracht / maer ſi en conden noch dat
ſchrift gheleſen/noch de bediedinghe den Co
9 ninc ſeggen. Dies verſchricte de Coninck
Beltſazer noch meer/ende verloos alle zijn ge
daente/ende zijnen geweldigen wert banghe.
10 Doen ginc de Conınginne om ſulcker ſakẽ De
wille des Coninex/eñ zijnder geweldigen he= ne g
nen op in de ſale/ende ſprack: Heer Coninc den
Godt verleene v een lanck leuen / En laet v eñ ſe
uwe ghedachten alſo niet verſchricken/Ende van
11 en ontſet alſo in dijn aenſicht niet. Daer is
een man in dijn Conincrijcke/die den geeſt der
heyliger godẽ heeft. ‖Want inden tijden dijns Dan
vaders/ſo wert by hem verlichtinge geuondẽ
cloecheyt eñ wijſheyt/gelijc der Godẽ wijſheyt
is. Eñ dijn Vader/Coninck Nebucad Nezar/
ſettede hem ouer de Sterrenkijckers/ Wijſen/
12 Chaldeen eñ Waerſeggers/ Om datter ee=
C nen hoogerẽ geeſt by hem geuondẽ wert: daer
toe verſtant eñ cloecheyt/droomen te bediedẽ/
doncker ſprucken te raden/ eñ verborgen ſa=
ken te openbaren/ Te weten/Daniel/dien de
Coninc dede Beltſazer noemen. So roepemen
nv Daniel/die ſal ſeggen wat het bedıet.
13 *Doen wert Daniel op voor den Coninck Dan.
ghebracht. Ende de Coninck ſprack tot Da= Dan
niel: Sijt ghy die Daniel/een van de gheuan voor
ghen wt Juda / die de Coninck mijn Vader nıncg
14 wt Juda herwaerts ghebracht heeft? Ick
hebbe van v hooren ſeggen/dat ghi den geeſt
der heyligen Goden hebt/ eñ datter verlichtin
ge/verſtãt/eñ hooge wijſheit by v geuondẽ ſi.
15 Nv heb ic voor my laten ontbiedẽ/ de cloec
kẽ eñ wyſen/op dat ſi my deſe ſchrift leſen/eñ
vercondigẽ ſouden/wat ſy bediet/ eñ ſi en con
16 nen my niet geſeggẽ/wat ſulex bediet. Maer
van v hoor ic/dat ghy cont de bediedinge ge=
uen/eñ dat verborgen openbaren/in dien ghy
nv dit ſchrift leſen cont/eñ my ſeggen/ watſe
bediet/ſo ſult ghy met Purpur gecleet wordẽ
ende een gulden keten aen uwen hals dragẽ/
ende de derde heere zijn in mijn Coninckrijck.
17 Doen begoſt Daniel/eñ ſprac voor den Co
D ninck: "Hout v gauen ſelue/ende gheeft uwe Mat.
geſchencken eenen anderen. Nochtans wil ic
den Coninc dit ſchrift leſen/eñ ſeggen/ wat ſi
18 bediet. Heer Coninc/‖Godt de Alderhooch= Dani
ſte heeft uwen vader Nebucad Nezar dat Co
nincrijck/macht/eere/ eñ heerlicheyt gegeuen.
19 Ende om ſulcker macht wil/die hẽ gegeuen
was/ vreeſden ende ontſagen haer voor hem
alle volcke/Natien eñ tongẽ. Hy doode/dien
hy woude/eñ ſoo wien hy woude/dien ſloech
hy/hy verhief dien hy woude/ hy vernederde
20 dien hy woude. Maer*doen hem zijn herte Dani
verhief / ende dat hy ſtout ende hoomoedich
wert/doen wert hy vanden Coninclijckẽ ſtoel
21 geſtooten/ende verloos zijn eere/ Eñ wert
verſtooten vanden Lieden / Ende zijn herte
werdt den Beeſten ghelijck / ende hy moeſte
by den Wiltwercke loopen/ende adt gras ge=
lijck Oſſen / Ende zijn Lijf lach onder den
dauwe des Hemels / ende werdt nat / ter tijt
toe/dat hy merckte/"dat Godt de Alderhooch Jerem
ſte macht heeft ouer de Coninckrijcken der Dan.
menſchen/ende gheeftſe/ wien hy wil.
22 Ende ghy Beltſazer zijn ſoon/en hebt v her
E te niet verootmoedicht/hoe wel dat ghy ſulex
23 al wiſt/ Maer ghy hebt v teghen den Heere
des He=

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

des Hemels verheuen / ende de vaten zijns
huys heeftmen voor v moeten brengen/ ende
ghy/uwe geweldigē/uwe wijuē eñ uwe Boel
schappen hebt daer wt ghesopen. Daer toe de
guldē/silueren/metalen/ylerē/houten/eñ stee-
nen Goden geloeft/ *die noch en sien noch en
hoorē/noch en geuoelen. Maer dien Godt die
dijnen adem/eñ alle uwe wegē in zijnder hant
4 heeft/dien en hebt ghy niet geeert. Daerom
is van hem dese hant gesondē/ eñ dese schrift
5 die daer geteeckēt staet/ Nv/dit is de schrift
die daer geteeckent staet: Mene/Mene/The-
6 kel/Vpharzim. Eñ dit is de bediedinge: Me
ne/dat is/Godt heeft v Conincrijcke ghetelt/
7 eñ voleyndt. Thekel/dat is/men heeft v op
een wage ghewegen/ende te licht geuonden.
8 Peres/dat is/dijn Conincrijc is gedeylt/ eñ
9 den Meden eñ Persen gegeuē. Doen beual
Beltsazer/datmen Daniel met Purpur cleedē
soude/ende een gulden keten aen den hals ge
uen/ende liet van hem vercondigen/dat hy de
10 derde heere in dat Conincrijc ware. "In dien
seluen nacht werdt der Chaldeen Coninck/
Beltsazer/ghedoot.

Dat vj. Capittel.

ENde ‖Darius wt Meden nam dat Rijc
in/doen hy tweensestich Jaer out was.
Ende het docht Dario goet dat hi ouer
dat gantsche Conincrijc settedet hondert ende
twintich Lantvoochden. Ouer dese settede
hy drie Vorsten/ (de eene was Daniel) den
welcken de Lantvoochden souden rekeninge
doē/op dat de Coninc der moeptē verlatē wa-
re. Maer Daniel ginc de Vorsten eñ Lant-
voochden alle te bouen/want daer was eenen
hoogeren geest in hem. Daerom dacht de Co-
ninc hē ouer dat gantsche Conincrijc te settē.
Daeromme poochden de Vorsten eñ Lant-
voochdē daer na/ hoe sy een sake aen Daniel
mochten vindē/die tegē dat Conincrijc ware.
Maer sy en conden gheen sake/noch misdaet
geuindē. Want hy was getrouwe/datmē geen
schult noch misdaet aen hē geuindē en conde.
Doen sprakē de mannen: Wy en sullen geen
sake op Daniel vinden/ behaluen ouer zijnen
Godsdienst. Doen quamen de Vorsten ende
Lantvoochdē met hoopē voor den Coninc/eñ
seyden tot hē also: Heer Coninc/Darius/God
verleene v een lanck leuen. De Vorsten des
Conincrijcx/de heerē/de lantvoochdē/ de raets
heeren eñ hooftliedē alle/hebben bedacht/dat
men een Coninclijc beuel sal latē wtgaen/eñ
een streng gebot ordineren/dat/so wie binnen
dertich dagen yet bidden sal/ van eenigē Go-
de/oft mensche/behaluē vā v Coninc alleene/
die sal totten Leeuwen indē cuyle geworpen
worden. Daerom lieue Coninc/ghy sult al-
sulcken gebot beuestigen/eñ v onderschrijuen/
op dattet niet weder verandert en worde/nae
dat recht der Meden eñ Persen / dat welcke
niemāt ouertredē en derf/ Also onderschreef
hem de Coninc Darius. Als nv Daniel ver
nam/dat sulckē gebot onderteeckent was/*so
ginc hy henen op in zijn huys/(maer hy had-
de in zijn Somerhuys/ opene vensteren tegen
Jerusalē) "eñ hy knielde des daechs driemael
op zijne knien/badt/loefde eñ dācte zijnē God
ghelijckerwijs hy voormaels te doen plach.
Doen quamen dese mannen met hoopen/eñ
vonden Daniel biddende/eñ smeeckende voor
zijnen Godt/ ‖Ende sy traden henen toe/eñ
sy spraken met den Coninck van dat Coninc-
lijcke gebot. Heer Coninc en hebt ghi niet een
gebot onderteeckent/dat/so wie binnē dertich
dagen yet bidden soude/van eenigē Gode/oft
mensche/behaluen van v Coninck alleen/dat
die selue soude tot dē Leeuwen indē cuyle ge-
worpen wordē? De Coninc antwoorde/ ende

sprack: Het is waer. Eñ dat recht der Meden
13 eñ Persen en sal niemant ouertredē. Sy ant Daniel wert
woorden eñ sprakē voor den Coninc: Daniel voor den Co
der ghevangheneu een wt Juda / die en acht ninck be-
noch v/noch v ghebot/dat ghy onderteeckent claecht.
hebt/want hy biddet des daechs driemael.
14 Doen de Coninc sulcks hoorde/wert hi seer
bedroeft/ende dede groote neersticheyt dat hy
Daniel verlossen soude / ende bemoeyde hem
daer ouer tot dat de Sonne onder ghinck/ op
15 dat hy hem beschermen soude. Maer de man
nen quamen met hoopen tot den Coninc/ eñ
spraken tot hem: Ghy weet heer Coninc/dat-
tet der Meden ende Persen Recht is/ dat een
yeghelijck ghebot ende beuel/ dat de Coninck
16 besloten heeft/onuerandert sal blijuē. Doen Daniel wort
beual de Coninck datmē Daniel soude voort- bydē Leeuwē
brenghen/*ende worpen hem tot de Leeuwen inden Cuyle
inden Cuyle. Maer de Coninck sprac tot Da ghewoorpen.
niel: Vwe Godt / dien ghy sonder ophouden *Hist. vandē
17 dient/die helpe v. Ende sy brachten eenen Draeck. b.9.
D steen/dien leyden sy voor der dueren aen den
Cuyle/ dien besegelde de Coninck met zijnen
eyghenen rinck/ende met den rinck zijnder ge
weldighen/ op dat niemant anders aen Da-
18 niel moetwille en soude ghebruycken. Ende
de Coninc ginck wech op zijn Palleys/ eñ en
adt niet / ende en liet gheen eten voor hem
brenghen/ende en conde oock niet gheslapen.
19 Des morghens vroech doent dach werdt/
stont de Coninck op / ende ghinck haestelijck
totten Cuyle/ daer de Leeuwen waren.
20 Ende als hy by den Cuyle quam / riep hy
Daniel met droeuiger stemmen. Ende de Co
ninck sprack tot Daniel : Daniel ghy knecht
des leuendigen Gods/heeft v oock uwe God
dien ghy sonder ophouden dient/wel moghen
21 vanden Leeuwen beschermen? Ende Da-
niel sprack metten Coninck : Heer Coninck/
22 Godt verleene v een lanck leuen/ "Mijn Actor.12. c.11
Godt heeft zijnen Enghel gesonden/ ‖die den ‖1.re.17.e.34.
Leeuwen de kelen toe ghebonden heeft/ also/ Judic.13.c.20
dat sy my niet misdaen en hebbē. Want voor 1.mac.2.f.60.
hem ben ick onschuldich gheuonden / desghe- Hebr.11.f.33.
lijcks en hebbe ick ooc teghen v heer Coninc
23 niet misdaen. Doen werdt de Coninck seer Daniel wert
E blijde/ende hiet Daniel weder wt dien Cuyle weder wt der
trecken. Ende si togen Daniel wt den Cuyle/ leeuwen cuyl
ende men en spuerde gheen letsel aen hem. getogē / ende
24 Want hy hadde zijnen Godt betrout. *Doen zijn beclagers
dede de Coninck de mannen / die Daniel be- daer in ghe-
claecht hadden/voortbrengen/eñ totten "Leeu worpen.
wen inden Cuyle werpen/ met hare kinderen *Hist. vandē
ende wijuen. Ende eer sy beneden opter Aer- Draeck.c.21.
den quamen/grepense de Leeuwen/ende ver- "1.hest.7.b10
25 maelden oock hare ghebeenten. ‖Doen liet Psal.7. b.16.
de Coninck Darius alle Volcken / Natien/ Eccle.10.a.4
ende tonghen schrijuen : Godt gheue v lieden ‖Dan.3.f.94
26 veel vreets. Dat sy mijn beuel/datmen inde
gantsche heerschappie mijns Coninckrijcx den
Godt Daniels / vreesen ende ontsien sal.
Want hy is de leuendighe Godt/die inder ee-
wichept blijft/ *ende zijn Coninckrijck is on- Esaie.9. b.6.
uergancklijc/ ende zijn heerschappie en heeft
27 gheen eynde. Hy is een Verlosser ende
Noothelper/ "Ende hy doet teeckenen ende 2.Hest.6.c.19
wonderlijckheden / beyde inden Hemel ende
opter Aerden. Die heeft den Daniel van-
28 den Leeuwen verlost. Ende Daniel was
gheweldich in het Coninckrijcke Darios /
‖Ende oock in het Coninckrijcke Cores der Bel.a.1.
Persen.

Dat vij. Capittel.

1 INden eersten Jare Beltsazers des Co-
A ninncks tot Babel/ hadde Daniel *eenen 4.Esd.11.a.1
droom eñ gesicht op zijn bedde. Ende hy Daniels ghe
schreef den seluē droom/ ende hy begreep hem sichte vanden
2 also: Jc Daniel sach een gesicht inder nacht. vier Dieren.
Ende

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Ende siet/ de vier winden onder den Hemel/
stormden tegen malcanderē op de groote Zee/
3 Eñ vier groote Dierē clommen herwaerts
op wt der zee/eñ eens yegelijcx gedaente was
4 verscheydē. Dat eerste was gelijc als eenen
Jerem.4.a.7. Een Leeuwe *Leeuwe/eñ hadde vluegelē als eenē "Arent.
Jck sach toe/ ter tijt toe dat hem de vluegelen
"Eze.17. a.3. wtgeruct werden/ eñ het wert vander aerden
genomē. Eñ het stont op zijn voetē gelijck een
mensche/ eñ hē wert een menschelijc herte ge-
Pro.28.c.15. 5 geuen. Eñ siet/dat ander Dier daer na/was
Een Beyre. gelijck eenen Beyre / ende het stont op de een
zijde / ende hadde in zijnen monde tusschen
zijne tanden / drie groote langhe tanden /
ende men sprack tot hem: Staet op/ende ver-
6 slint dat vleesch. Nae desen sach ick/eñ siet/
Eē Luypaert een ander Dier/gelijck eenē Luypaert. ‖Dat
‖Dan.11.a.3. hadde vier vluegelen/ als eenē vogel op zijnē
1.Mac.1.a.6. rugge. Eñ dat selue dier hadde vier hoofden.
7 Eñ hem wert macht gegeuē. Na desen sach
Dani.2.f.40 B ick/in desen gesichte inder nacht. Eñ siet/*dat
4.esd.11.e 40 vierde Dier was grouwelijc eñ verschrickelijc
Het vierde ghedierte. eñ seer sterck/eñ hadde groote ijsere tandē/ver
slinde ontrent hem/eñ vermaelde/ eñ dat daer
ouerschoot/dat vertradt met zijne voeten. Het
Apoc.17. c.16 was ooc veel anders/dan de voorseyde/"ende
8 hadde tien hoornen. Maer doen ick de hoor
nen sach/siet/doen quam daer noch een ander
cleyn hoornken voort tusschē de selue/vanden
welcken de drie voorste hoornē wtgeruct wer
den. Eñ siet/den seluen hoorn hadde oogē als
menschen oogē/eñ eenē mont/die sprac groote
Apoc.4.a.4. 9 dingen. Sulcx sach ick ‖tot dat daer stoelen
geset werdē. Eñ de Oude stelde hē [ter neder]
Dan.10.a.5. *Diens cleet was sneeu wit/"eñ dat hayr op
"Apo.1.c.14. zijn hooft/gelijc reyn wolle. Sijnen stoel was
enckel vyervlammen. Eñ des selfden Raders
Abac.4.a.4. 10 bernden met vier/ Eñ‖vandē seluen ginc wt
*Ps.68.b.18. een lange vierige strale. *Duysent mael duy-
Apoc.5.b.11. sent dienden hem/eñ thien hondert mael duy-
sent stondē voor hem. Dat ordeel wert gehou
Apoc.20.c.12 11 den/"eñ de boeckē werden opgedaē. Jc sach
toe/ om der grooter redenē wille die dē hoorn
sprack. Jck sach toe/tot dat dat Dier ghedoot
Esai.30.f.33. wert/eñ dat zijn lijf verginck/ *eñ in dat vyer
Mat.25.d.42 12 geworpē wert. Eñ der anderen dierē macht
Apo.19.d.20. ooc wt was. Want hen was tijt ende stont be
stelt/ hoe lange dat een yegelijc dueren soude.
Mar.13.c.26. 13 Jc sach in desen gesichte des nachts/ "ende
Actor.1.b.11. C siet/daer quam een inde wolckē des Hemels/
Apoca.1.a.7. gelijc eens menschen soon/ totten Ouden toe/
‖Phil.2.a.9. 14 ende wert voor den seluen ghebracht. ‖Die
gaf hem macht/eere/ende Rijck/ dat hem alle
volcken/Natien ende tongen dienen souden.
Esaie.9. b.6. *Sijn macht is eewich die niet en vergaet/eñ
Mat.28.c.18. 15 zijn Coninckrijc en heeft geen eynde. Jc Da-
Joā.12. d.34. niel ontsettede my daer af/eñ alsulckē gesichte
"Dan.9.d.22 16 veruaerde my: "Ende ick ginck tot een van
den ghenen/die daer stonden/eñ badt hem dat
hy my van allen dien een gewisse onderwijsin
17 ge geuen soude. Eñ hy sprac met my/ eñ sey
4.esd.11.d.39 de my/wattet bediede. ‖Dese vier groote die-
Bediedinge v vier Dieren. ren/zijn vyer Rijcken die op der aerden comen
18 sullen. Maer de Heylige des Alderhoochstē
*Mat.11.b 12 *sullen dat Rijck innemen/ eñ sullent altoos
19 ende eewelijck besitten. Daer na hadde ick
geerne geweten een gewisse onderrichtinghe
van dat vierde Dier/ dat welcke heel anders
was/dan de andere alle/gantsch grouwelijck.
Dat ijseren tanden/ende metalen clauwē had
de/dat rontsom hem verslinde/ ende tot gruys
maecte/ eñ dat ouergebleuen met zijnē voeten
Apoca.13.a.1 20 vertradt. Ende van de "tien hoornen op zijn
hooft/eñ vanden anderen/ die daer wt quam/
voor den welcken drie af vielen/ eñ vandē sel
uen hoorne/die oogen hadde/ eñ eenen mont/
dē welcke groote dingen sprac/ende die groo-
ter was/ dan de ghene die by hem waren.

21 *Ende ick sach den seluen hoorne campen Apo
tegen de Heyligen/eñ het behielt den strijt te-
22 gen haer/ Ter tijt toe/dat de Oude quam/eñ
ordeel hielt voor de Heyligē des Hoochsten/
eñ tot dat de tijt quam/ dat de Heylighen dat
23 Rijck in namen. Hy sprack also: Dat vierde
D Dier/ sal dat vierde Rijck opter aerden zijn/
dwelcke machtiger zijn sal dan alle rijckē. Het
sal alle landen verslindē/vertreden/ eñ verma
24 len. De tien "hoornen die bedieden tien Co Zac
ningen/ die wt dat selue Rijc opstaen sullen. Bed
Maer na de selue sal een ander op comen/die vād
sal machtiger zijn/dan eenich vandē voorsey- nen
25 den/ende sal drie Coningen vernederen. Hy de b
sal den Hoochsten lasteren/eñ de heyligen des
Hoochsten verstooren. ‖Eñ sal hem onderwin Da
den tijdē eñ wetten te veranderē. Eñ sy sullen
hem in zijnder hant gegeuen wordē/*een tijt/ Da
26 eñ sommige tijden/eñ een halue tijt. "Daer Apo
na sal dat ordeel gehouden wordē/‖so sal dan "M
zijn macht wech genomen wordē/also ooc/dat ‖2.
hy gantschelijckē te gronde wtgeroept eñ ver-
27 niett sal wordē. Maer dat rijck/gewelt/ende
macht/onder dē gantschen Hemel/sal den hey
ligen volcke des Hoochsten gegeuen worden.
*Wiens rijck eewich is/ eñ alle gewelt sal hē Luc
28 dienen eñ volgen. Dat was het eynde van
de redene. Maer ick Daniel wert in mijn ge-
dachtē seer bedroeft/eñ mijn gedaente veruiel/
nochtans behielt ick de redene in mijn herte.

Dat viij. Capittel.

1 IN den derden Jare des Coninckrijcx des Dan
A Coninck Beltsazer/verscheen my Daniel sicht
een gesichte/"na tgene dat my eerst ver- Ram
2 schenen was. Eñ ick was/doē ic sodanigen gey
gesichte sach/tot Susan/ opt slot inden lande "Da
3 ‖Elam/aen dat water Vlai. Eñ ic hief mijn ‖Jer.
oogen op/eñ sach/eñ siet/ eenen Ramme stont Eze
voor dat water/die hadde twee lange hoornē/
nochtans den eenen langer dan den anderen.
Eñ dē alderlanckten wiesch ten alderlaetsten.
4 Jc sach dat dien Ram metten hoornē stiet/
tegent Westen/tegent Noordē/eñ tegent Zuy
den/ende geen dier en conde voor hem bestaē/
noch van zijnder hant beschermt wordē. Maer
5 hy dede dat hy woude/eñ wert groot. Ende
dewijle dat ick daer op mercte/siet/so coemter
eenen geyten bock van dat Westen herwaerts
ouer de gantsche Aerde / dat hy de aerde niet
aen en roerde. Eñ den bock hadde eenen aen-
6 sienlijcken hoorne tusschen zijn oogē. Eñ hy
quam al totten Ramme/die twee hoornē had
de/dien ick sach staen voor dat water. Eñ hy
liep in zijnē thoorne geweldichlijc tot hē aen.
7 Ende ick sach/dat hy seer na byden Ramme
quam/ eñ hy vergramde op hem / eñ stiet den
Ramme/eñ brac hē zijn twee hoornē in stuckē.
Eñ den Ramme en hadde geen cracht/dat hy
tegen hem hadde mogē staende blijuen. Maer
hy werp hem ter Aerden / ende vertradt hem/
ende niemant en conde den Ramme van zijn-
8 der hant verlossen. Ende den gheyten bock
B werdt gantsch groot/ ende doen hy opt alder
sterckste ghewordden was / brack den grooten
hoorn in stucken/ende in diens stede ‖wiessen Da
vier aensienlijcke hoornen/tegen de vier win-
9 den des Hemels. *Ende wt der seluē eenen 1.M
wies eenen cleynen hoorne/die wert gantsch
groot/tegen het Zuyden/teghen het Oosten/
10 ende tegen dat weerde lant. Ende het wies
tot aen des Hemels heyr toe / ende het werp
sommighe daer af / ende vanden Sterren/ter
11 aerden/ende vertradtse. Ja het wies al tot-
ten Vorste des Heyrs / Ende nam van hem
wech dat daghelijcks offer/ ende verwoestede
12 de wooninghe zijns Heylichdoms. Maer
hem wert alsulcke macht ghegheuen teghen
dat daghelijcks offer / om der sonden wille.

Jae al-

Jae alsoo oock dat hy de waerheyt te gronde 6
stoech/Eñ so wat hy dede/dattet hem gheluckẽ
13 moeste. Maer ick hoorde eenen heylighen
spreken/eñ de selue heylighe sprack tot eenen 7
die daer sprack: Hoe langhe sal doch sulcken
gesicht van dat dagelijcx offer/eñ vander son-
den(om welcker wille dese verwoestinge ge-
schiet/also dat beyde dat heylichdom ende dat
14 heyr vertreden worden)dueren? Eñ hy ant-
woorde my: Het zijn twee duysent ende drie
hondert dagen/vanden auont totten morgen 8
te rekenen/dan sal dat heylichdom weder ge-
15 wijhet worden. Eñ doen ick Daniel sulcken
C gesicht sach/eñ gheerne verstaen hadde/ Siet 9
16 doen stonter voor my als een man. Eñ ick
hoorde tusschen Vlai / eens menschẽ stemme/ 10
Die riep ende sprac:*Gabriel/Legt desen dat
17 gesicht wt/dat hijt verstae. Eñ hy quam na
by my. Maer ick verschrickte doen hy quam/
Eñ ick viel op mijn aensicht. Maer hy sprack 11
tot my: Merckt aen du menschen kint/ Want
18 dit gesichte hoort in der tijt des eyndes. Eñ
doen hy met my sprack/‖sanck ick in een on- B
machte neder ter Aerden op mijn aensicht.
Maer hy taste my aen/eñ hief my op/dat ick
19 stont. Eñ hy sprack: Siet/ ick wil v vertoo- 12
nen/ hoe dattet gaen sal in de tijt der laetster
toornicheyt. Want dat eynde heeft zijnen be-
20 stelden tijt. Den ramme met den twee hoor
nen/dien ghy gesien hebt/ dat zijn de Conin-
21 gen in Media eñ Persia. Maer den geyten
Bock is de Coninck in Griecken Lant. Den 13
grooten hoorne tusschẽ zijn oogen is de eerste
22 Coninck. Maer dat daer vier "in zijne stede
stonden/doen hy in stucken gebroken was/be
diet/*dat vier Coninckrijcken wt dien volcke
opstaen sullen/ Maer niet so machtich als hy
23 was. Na dese Coninckrijcken/als de ouer- 14
D treders de ouerhant nemen/‖So sal daer op-
staen een "vermeten eñ schalcachtich Coninc.
24 Die sal machtich zijn / maer nochtans niet
door zijn cracht. Hy salt wonderlijcken ver- 15
woesten/ Eñ het sal wel met hem ghelucken/ C
dat hijt volbrenge. Hy sal de stercke / tsamen
met den heyligen volcke verstooren/ Eñ het
bedroch sal hem door zijne subtijlheyt wel ge- 16
lucken. Eñ hy sal hem in zijnder herten ver-
heffen/eñ door weluaert sal hijer vele verder-
uen. Eñ hy sal hem verheffen tegen dẽ Vorst
alder Vorsten. *Maer hy sal sonder handt in
25 stucken gebroken worden. Dit gesicht van
den auont eñ morgen/dat v ghesept is/dat is
warachtich/ Maer ghy sult dat ghesicht hey- 17
melijck houden. Want daer is noch eenen lan
27 gen tijt achter. En ick Daniel wert swack/
eñ lach sommige dagen steck. Daer nae stont 18
ick op/eñ beschicte des Coninex saken/ Ende
ick verwonderde my van dit ghesicht/en daer
en was niemant/diet my wtleyde.

Dat ix. Capittel.

IN dẽ eerstẽ Jare Darius des soõs Ahas-
ueros/ * wt den stamme der Meden/die 19
ouer dat Coninerijck der Chaldeen Co-
ninck wert: In den seluen eersten Jare zijns
Coninerijcx/merete ic Daniel in de boeckẽ/op
dat getal der Jaren/ daer de Heere tottẽ Pro
pheet‖Jeremiam af gesproken hadde/dat Je- 20
rusalem soude tseuentich Jaer woest leggen. D
Eñ ic keerde my tot God den Heere/te bid-
den eñ te smeeckẽ/met vastẽ/in dẽ sacke/eñ in
der asschen. Eñ ic bad totten Heere mijnen
God/biechtende/eñ sprac: "Ach lieue Heere/
ghi grote eñ verschrickelijcke God/ghi die dat
verbont eñ genade hout/ den genen die v lief
hebben/ eñ uwe gebodẽ houden. "Wy hebbẽ 22
ghesondicht/onrecht ghedaen / zijn Godtloos
gheweest/ende afuallich ghewordẽ/Wy zijn 23
van uwe gheboden ende rechten af geweken.

6 Wy en volchden dijnen knechten den Pro-
pheten niet/ welcke in uwen Naem onse Co
ningen/vorsten/voorvaderẽ/eñ alle den volc-
7 ke inden lande predickten. Ghy‖Heere zijt Tren.1.d.18.
rechtueerdich/maer wy moeten ons schamen/
gelijck alst oock nv heden sdaechs gaet/dien
van Juda/ende dien van Jerusalem/ende den
gantschen Jsrael/beyde den genen die na by/
eñ verre zijn/in alle Landen/ derwaerts ghy
ons verstooten hebt / om haerder misdaden
8 wille/die sy aen v bedreuen hebben. Ja Hee
re/Wy/onse Coningen/eñ vorsten/ ende onse
voorvaders moeten ons schamen/dat wi ons
9 aen v besondicht hebben. Maer O Heere
onse Godt/dijn is de bermherticheyt eñ verge
10 uinghe. Want wy zijn afuallich geworden/
eñ en volchden der stemmen des Heeren on-
ses Gods niet/ dat wy gewandelt hadden in
zijne wet/de welcke hy ons voor leyde/"door 2.Pet.1.d.21
11 zijne knechten de Propheten/ Maer dat Sach.7.b.12.
gantsche Jsrael*ouertradt uwe Wet/ende we *Esa.24.a.5.
ken af/dat si uwer stemmen niet en volchden.
B ‖Daerom treft ons oock den vloeck/eñ eedt/ Deut.27.28.
die inder wet Mosi des knechts Gods ghe-
schreuen staet/om dat wy aen hem gesondicht
12 hebben. "Ende hy heeft zijne woorden ghe Baruc.2.a.1.
houden/die hy ghesproken heeft/ tegen ons/
eñ onse Richters/die ons richten souden/dat
hy sulcken grooten ongheluck ouer ons heeft
laten gaen/dat dies gelijcs onder den ghant-
schen hemel niet geschiet en is/gelijc ouer Je
13 rusalem geschiet is. *Gelijc alst geschreuen Deu.28.b.15
staet inde wet Mosi/ also is alle dit groot on
geluc ouer ons gecomen. So en badẽ wy ooc
voor den Heere onsen God niet/dat wy ons
vandẽ sonden bekeerden/ende uwe waerheyt
14 voornamen. Daerom en heeft de Heere ooc
niet vertoeft met dit ongeluck/eñ heuet ouer
ons laten gaen. Want de Heere onse Godt is
rechtueerdich in alle zijne werckẽ die hy doet/
want wy en volchden zijnder stemmen niet/
15 "Eñ nv O Heere onse God/ghy die v volck Baru.2.b.12.
C wt Egypten lant ghelepdt hebt/ met stercker
hant/eñ ghy hebt v eenen naem gemaect/ als
hy nv is/wy hebben ymmers gesondicht/ende
16 zijn eplacen godloos gheweest. Ach Here/om
alle dijns gerechticheyts wille/laet af van dij
nen toorne ende gramschappe ouer dijne stadt
Jerusalem/ eñ dijnen heylighen Berch. Want
om onser sonden wille/ende om onser voorua
ders misdaden wille/draecht Jerusalem ende
v volck versmaetheyt/by allen die daer ronts
17 om zijn. Ende nv O onse Godt/ hoort dat
gebet dijns knechts/ende zijn smeecken/ ende
siet ghenàdich aen dijn Heylichdom dat ver-
18 stoort is/om des Heeren wille. Neycht dijn
ooren mijn God/ende hoort/doet dijne oogen
op/ende siet/hoe dat wy verdestrueert zijn/en
de de stadt/die nae dijnen Naem genoemt is.
Wandt wy ligghen voor v met onse ghebet/
niet op onse gherechticheyt / maer op dijne
19 groote bermherticheyt. Och Heere hoort/
Och Heere weest genadich. Och Heere aen-
merct ende doeget/ ende en vertrectet niet om Daniels ge-
dijns selfs wille/O mijn God/want dijn stadt bet wert niet
ende dijn volc is na dijnen uaem ghenoemt. alleẽ vhoort/
20 Als ick noch also sprac ende badt/eñ mijne/ maer hẽ wort
D ende mijns volcx Jsraels sonden bekende/ende ooc geopen-
lach met mijn ghebet voor den Heere mijnen baert/ hoe ve
Godt/ om des heylighen Berchs wille mijns le Jaren noch
Gods/ Effen doen ick noch also in mijn ge- zijn sullen tot
bet sprac/‖so vlooch de man Gabriel toe/welc dat Christus
ke ick te voren gesien hadde inden ghesichte/ quame/ ende
ende hy taste my aen / ontrent den tijt des zijn Rijck be-
22 auonts offers. *Ende hy onderwees my/en ghinne.
de sprack met my/"ende seyde: O Daniel/nv ‖Deu.7.c.16.
23 ben ick wtgesonden v te onderwijsen/ Want *Dan.7.c.16
so haest als ghy begonst te bidden/ soo ghinck "dan.10.b.11.
dit be-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

dit beuel wt / Eñ daerom come ick/dat ickt v
Dan.10.c.19. vercondigen soude/ " Want ghy zijt lief ende
weert/So merckt nv daer op/dat ghi dat ge=
24 sichte verstaen moget. Tseuentich weken
zijn geordineert ouer dijn volck/ eñ ouer dijne
heylige Stadt/so sal dat ouertreden gekeert/
ende de sonde toe ghesegelt/Ende de misdaet
versoent/ende de eewige gherechtichept ghe=
bracht/ ende de visioenen eñ prophetien toe=
gesegelt/ende de Alderheylichste gesalft wor=
2.Pa.36.d.23 25 den. Daerom weet nv/ende merct/*van die
2.Esd. 1.a.2. tijt aen/als dat beuel wt gaet/dat Jerusalem
wederom sal getimmert wordē. Tot op Chri
Esai.9.b.5. E stum den*Vorst zijn seuen weken / eñ tween=
tsestich weken / So sullen de straten eñ mue=
ren weder getimmert wordē/hoe wel in com=
26 merlijcker tijt. Ende nae de tweentsestich
Mat.27.d.27 weken/||sal Christus wtgeroept worden/Eñ
"Esa.5.d.26. niet meer zijn. "Ende een volck des Vorsten
Joan.11.e.48 sal comen/eñ de Stadt/ende dat Heylichdom
verdestrueren/dattet een eynde nemen sal/als
door eenen vloet. Eñ totten eynde des crijchs
27 toe salt woest blijuen. Maer hy sal velen
dat verbondt stercken/ een weke lanck. Ende
midden inde weke sal dat Offer eñ Spijsoffer
ophouden. Ende by den Vluegelen sullen staē
Mat.24.b.15 grouwelen der verwoestinghen.*Ende het is
besloten/dattet tot den eynde toe ouer de ver
woestinge druppen sal.

Dat x. Capittel.

1 IN den derden Jare des Coninck Cores
A wt Persen/werdt den Daniel / diemen
Dan.1.b.7. ||Beltsazer heet/ wat gheopenbaert/dat
gewisse is/eñ van groote saken/ Eñ hy merc=
2 te daer op/eñ verstont dat gesichte wel. Ter
seluer tijt was ick Daniel truerich / drie we=
3 ken lanck/ Jck en adt gheen lustighe spijse/
vleesch eñ wijn en quā in mijnen monde niet/
eñ ick en salfde my oock noyt/tot dat de drie
4 weken om waren. Opten vierentwintichstē
dach der eerster maent/was ick by dat groot
5 water Hydekel/ Eñ ick hief mijn oogen op/
Apo.1.c.13. eñ sach. " Eñ siet/ daer stont een man in lijn=
waet/ Eñ hadde eenen gulden gordel om zijn
6 lendenen. Sijn lichaem was ghelijck eenen
Turkoys: Sijn aensicht sach als eenen blixē:
Sijn oogen als een vyerige Fackel: Sijn ar=
Apo.1.c.15. men eñ * voeten ghelyck als een gloeyendich
metael/ Eñ zijn sprake was gelijck een groot
7 geruysch. Maer ick Daniel sach sulckē Vi=
Acto.9.a.7. B sioen alleen/ ||Eñ de mannen die by my warē
en sagens niet/ Nochtans so viel een groote
veruaernisse op haer/also dat si vloden/ ende
8 verborgen haer. Eñ ick bleef alleen/eñ sach
dit groot ghesicht. Maer daer en bleef gheen
cracht in my/eñ ick wert seer ongestelt/ eñ en
9 hadde geen cracht meer: Eñ ick hoorde zijn
Dani.8.c.18. sprake/eñ de wijle dat ickse hoorde/ ||sanck ic
10 neder op mijn aensicht ter aerden. Eñ siet/
een hant roerde my aen/ende holp my op de
Dan. 9.d.21. 11 knien eñ op de handen/ Eñ "sprac tot my:
Ghy lieue Daniel/merckt op de woorden die
ick met v spreke/Eñ recht v op/ Wāt ick ben
nv tot v gesonden. Eñ doen hy sulcx met my
12 sprac/so rechtede ick my op/eñ beefde. Eñ
hy sprac tot my: En vreest niet Daniel/ want
vanden eersten dach aen/doen ghy van hertē
begeerde te verstaen / ende v castijde voor u=
wen Gode/zijn uwe woorden verhoort/ende
13 ick ben om uwen wille ghecomen. Maer de
Vorst des Coninckrijcks in Persen Landt/
2.Tess.2.a.4 heeft my eenentwintich dagen lanck*weder=
||Josu.5.d.14 staen. Eñ siet/||Michael een vande principael
Dan.12.b.11. ste Vorsten quam my te hulpe. Doen behielt
14 ic den strijt by den Coninc in Persen. Maer
nv come ick/om v te onderwijsen / hoe dattet
Abac.2.a.3. dijnen volcke hier namaels gaen sal. "Want
dat gesicht sal na sommighe tijt gheschieden.

15 Eñ als hy sulcx met my sprac/sloech ic mijn
16 aensicht neder ter aerdē/eñ sweech stille. Eñ
C siet/een/gelijck een mensche/*roerde mijn lip=
pen aen. Doen dede ick mijnen mont op/ende
sprac/eñ seyde totten genen die voor mi stont:
Mijn Heere / mijn Ledematen beuen my van
dat gesichte /eñ ick en hebbe geen cracht meer
17 Ende hoe can de knecht mijns Heeren met
mijnen Heere spreecken/ Aenghesien dat daer
gheen cracht meer in my en is/ ende en hebbe
18 oock gheenen adem meer? Doen roerde my
noch eens een aen/ ghelijck een mensche ghe=
19 stelt/ende stercte my/ende sprack: En vreest
v niet/ghy||lieue man/vrede si met v/ende zijt
ghetroost. Sijt ghetroost. Ende als hy met mi
sprack/so vermande ick my/ende sprac: Mijn
Heere spreeckt/ Want ghy hebt my ghesterct.
20 Ende hy sprack: Weet ghy ooc/waerom dat
ic tot v gecomen ben? Nv wil ic weder wech/
ende metten Vorsten in Persen lant strijden.
Maer als ic wech trecke/Siet/so sal de Vorst
21 wt Griecken lant comen/ Nochtans wil ic
v te kennen geuen/wat daer geschreuen staet
dat ghewisselijck ghescheiden sal. Ende daer
en is niemant die my helpt teghen de ghene
22 dan alleen uwe"Vorste Michael. Want ick
stont hem oock by inden eersten Jare Darios
des Mediers/op dat ick hem holp/ende hem
stercte. Eñ nv wil ick v vertoonen/ wat ghe=
wisselijck ghescheiden sal.

Dat xj. Capittel.

1 SJet/daer sullen noch drie Coningen in
2 Persen *staen. Maer de vierde sal
A grooter rijcdō hebben/dan alle dande=
re. Eñ als hi in rijcdom opt alder machtichste
is/ so sal hy alle dinc tegen dat Conincrijc in
3 Griecken lant op brengen. ||Daer na sal een
machtich Coninc opstaē/eñ met groter macht
heerschappen/Ende so wat hy wil/dat sal hy
4 volbrengen. Ende als hy opt alder hoochste
gecomen is /||so sal zijn rijck in stucken gebro=
ken worden/eñ hem in de vier winden des he
mels verdeylen/niet op zijne nacomelinghen.
Oock niet met alsulcker macht/als de zijne ge
weest is. Want zijn rijck sal wtgeroept/eñ den
vreemdē te deel worden. Eñ de Coninck te=
gent Zuyden/die een van sinen Vorstē is/sal
machtich wordē. Maer tegen hem sal ooc een
machtich zijn/ eñ heerschappen/ wiens heer=
6 schappie groot zijn sal. Maer na sommighe
Jarē sullen si met malcanderē*vrientschap ma
ken. Ende de dochter des Coninckx tegēt Zuy
den sal comen/ totten Coninc tegent Noordē
om eenichept te maken. Maer sy en sal niet
blijuen byder macht des arms/ daer toe haer
zaet ooc niet staende blijuen/maer sy sal ouer
gegeuen worden/met den genen die haer ghe
bracht hebben/ende met dē kinde/ eñ met den
genen/ welckē sy eenen tijt lanc machtich ge=
7 maeckt hadde. Maer daer sal der tacken een
B van haren stamme op comē/die sal met heyr=
cracht comen/eñ den Coninc tegent Noorden
in zijn"Veste vallen/eñ salt volbrengen/ ende
8 den strijt behouden. Hy sal ooc hare Goden
ende Beelden/met de costelijcke Cleynodien/
beyde silueren eñ guldē/wech voeren in Egip
ten/eñ sommige Jaren voor dē Coninc tegent
9 Noorden wel staende blijuen. Ende als hy
door des seluen Conincrijck getogen is/so sal
10 hi wederom in zijn lant trecken. Maer zijn
sonē sullen toornich wordē/eñ een groot heyr
te samen brengen/eñ een van dien sal comen/
eñ als een watervloet daer henen bruysschen/
ende genen wederom voor zijn vastichedē tot
11 toornicheit verwecken. ||Dan sal de Coninc
teghent Zuyden vergrammen / ende wt trec=
ken/ende metten Coninck teghent Noorden
strijden / ende sal alsulck eenen grooten hoop
tsamen

tsamen brenghen/dat hem genen hoop in zijn
2 hant gegeuen sal worden/ Eñ sal dē seluen
hoop wech voeren. Dies sal hem zijn herte
verheffen/om dat hy so veel duysenden ter ne
der gheleyt heeft: Maer daer mede en sal hy
3 zijnder niet machtich wordē. Wāt de Coninc
tegent Noordē sal wederom eenen grooteren
hoop tsamen brenghen/dan den voorgaenden
was. Eñ na sommige Jaren sal hy daer henē
treckē met grooter heyrs cracht/ eñ met groot
4 goet. Eñ ter seluer tijt sullen haer vele tegen
den Coninc tegent Zuyden settē.* Ooc sullen
sommige afuallige wt dijnen volcke haer ver
heffen/eñ de Prophecie veruullen/ende sullen
vallen. Also sal de Coninc tegent Noorden
henen trecken/eñ Bolwerckē maken/ eñ vaste
steden gewinnē. Eñ de armē/des Zuydens en
sullent niet mogen keeren/eñ zijn beste volc en
5 sullent niet connen wederstaen. Maer hy sal
als hy aen hem coemt/zynē wille doen/eñ nie
mant en sal hem wederstant doen mogen. Hy
sal ooc in dat weerde lant comen/ eñ salt vol-
brengen door zijn hant. Eñ sal zijn aensicht
derwaerts stellē/op dat hy metter macht zijns
gantschen Conincrijcx come. Maer hy sal met
hem vereenighen/eñ sal hem zijne dochter tot
eenen wijue geuen / op dat hy hem verderue.
Maer het en sal hem niet geluckē/ eñ daer en
sal niet af comē. Daer na sal hy hem tegen
de Eylanden keeren/eñ der seluer veel winnē.
Maer een Vorste sal hem leeren ophoudē met
schande/op dat hi hem niet meer en scheynde.
Also sal hy hem wederom keeren tot de va-
stichedē zijns lants/eñ sal hem stooten/eñ val
len/datmē hem nergens vindē en sal. Eñ in
zijn plaetse sal een op comē/die sal in Coninc-
lijcker eeren sitten/ gelijc als een Schaeriant.
Maer na weynich dagen sal hy breken/noch-
tans noch door gramschap/noch door strijt.
In diens plaetse sal op comen een ongeacht
man/ den welckē de eere des Conincrijcx niet
toegedacht en was. Die sal comē/eñ tsal hem
gelucken/ eñ hy sal dat Conincrijck met soete
2 woorden in nemē. Eñ de armen(welcke als
een wateruloet daer henen comen) sullen van
hem gelijck met eender wateruloet ouervallen
ende in stucken gebrokē worden/ daer toe ooc
de Vorste mettē welckē dat verbont gemaect
was. Want na dien dat hy met hem veree-
nicht is/ so sal hy listelijck met hem omgaen/
ende sal op treckē/ eñ met een cleyn volc hem
verweldigen. Ende het sal hem ghelucken/
dat hy inde beste stedē des lants comē sal. Eñ
hi salt also makē/dattet zijn voorvaders/noch
zijn voorouders also niet gedoē en condē/met
roouen/plonderen ende buetē. Ende hy sal na
de alder vaste steden staen/ende dat eenen tijt
lanc. Ende hy sal zijn macht ende zijn herte
tegen den Coninc tegent Zuyden verwecken/
met grooter heyrcracht. Dan sal de Coninck
tegent Zuyden verwect worden totten strijt/
met een groot machtich Crijchsheyr. Maer hy
en sal niet bestaen. Want daer sullen verrade-
5 rien tegen hem gemaect worden/ "Eñ iuyst
de gene/die zijn broot eten/die sullen hem hel
pen verderuen/ ende zijn heyr onder drucken/
also dat daer seer veel verslagen sullē wordē.
Ende dat herte der beyder Coninghen sal
dencken/hoe sy malcanderen schade doen mo-
gen/eñ sullen nochtans aen een Tafele val-
schelijck met malcanderen spreken. Maer het
sal hen falgheren / wandt dat eynde is noch
op een ander tijt bestelt. Daer na sal hy we
derom na huys trecken met groot goet/eñ zijn
herte rechten tegen dat heylich verbont. Daer
sal hy wat beschicken/ ende alsoo na huys in
zijn lant trecken. Daer na sal hy ter ghele-
gender tijt weder tegent Zuyden treckē, Maer
ten sal hem ten anderen male niet gelucken/
30 als ten eersten male. Want daer sullen sche-
pen wt ||Chitim tegen hem comen/also dat hi Nu.24.d.24.
versaecht sal worden / ende wederom keeren
E moeten. Dan sal hy tegē dat heylich verbont
vergramt worden/eñ salt beschicken/ ende sal
om hem sien/ende die dat heylich verbont ver
laten hebben/die sal hy aen hem trecken.
31 Ende zijne Armen sullen aldaer staen. Die
sullen dat Heylichdom inde*Veste ontwijen/ Sterckte.
ende dat daghelijx offer af doen/"ende eenen "1.mac.1.f.57
32 grouwel der verwoestingen oprechten. Eñ
hy sal huychelen / ende den godloosen die dat
verbont ouertreden/goede woorden gheuen.
||Maer dat volck die haren God kennē/sullen 1.Mac.2.f.24
33 haer vermanen/eñ dat wtrichten. Ende de
verstandighe inden volcke sullen vele andere
leeren. Daer en bouen sullen sy vallen doort
tSweert/*vyer/ghevanckenissen eñ roof/eenen 1.Mac.1.f.63
34 tijt lanck. Eñ als sy also vallen/so sal haer 2.mac.6.e.29
nochtans een cleyn hulpe gheschieden. Maer 7.a.3.
35 veel sullen haer bedriechlijc tot hen doē. Eñ
onder de verstandige sullen sommige vallen/
||op dat sy gheproeft/reyn ende louter worden/ Dan.12.f.20
tot dat het een eynde hebbe. Wandt daer is
noch een ander tijt voorhanden.

Dat xij. Capittel.

1 Ende de Coninck sal doen wat hy wil/ Van Anti-
A ende sal hem"verheffen ende oprechten christus.
tegen al tgene dat Godt is/eñ tegen dē "2.tess.2.a.4.
||Godt alder Goden sal hy grouwelijcken spre ||deu.10.d.17.
ken. Eñ het sal hem ghelucken/ ter tijt toe dat Dan.2.g.47.
de*gramschap wt is. Want het is beslotē hoe *Apo.15.a.1.
2 lange dattet dueren sal. Eñ den God zijnder
voorvaderen en sal hy niet achten / hy en sal
noch der vrouwen liefde/ noch eenigen Godt
achten/want hy sal hem tegē alle dinc oprich
3 ten. Maer zijnen eygenen Godt Maosim sal Vandē vreem
hy in diens stede eeren. Want hi sal eenē god/ den Godt
daer zijne voorvaders niet af geweten en heb Maosim.
ben/eeren/met gout/siluer/edel ghesteente/eñ
4 cleynodien. Ende hy sal den genen/die hem
Maosim helpen stercken / met den vreemden
God/die hy vercoren heeft/ groote eere doen/
ende haer tot heeren maken ouer groot goet/
5 ende haer dat lant te loone wtdeylen. Ende
int eynde sal de Coninck tegent Zuyden met
hem stootē. Ende de Coninc tegent Noorden
sal hem ooc tegen hem stellen / met wagens/
Ruyters/ende veel schepē/ eñ sal inde landen
6 vallen/eñ verderuen/eñ door trecken. Ende
sal in dat weerde lant vallen/ende vele sullen
daer vergaen. *Maer dese sullen zijnder hant Apoc.12.c.11.
ontcomen: Edom/Moab/ende de eerstelingen
7 der kinderen Ammon. Ende hy sal zijne
macht in de Landen seynden / ende Egypten
8 en sal hem niet ontcomen. Maer hi sal door
zijnen toch heerschappen ouer de guldene en-
de siluere schatten/ende ouer alle Cleynodien
9 Egypti/ Libie/ ende der Mooren. "Maer Apoc.11.c.11.
B een ghecrijsch vant Oosten ende Tnoorden
sal hem veruaren / Ende hy sal met grooter
verbolghentheyt wt trecken / op dat hy daer
10 vele vernicle ende verderue. Ende hy sal
de Tenten van zijnen Palleyse opslaen tus-
schen twee Zeen / rontsom den heylighen
Berch/ tot dattet met hem een eynde worde/
11 ||ende niemant en sal hem helpen. Ter seluer Apo.19.d.20
tijt sal de groote*Vorst Michael/die voor dijn *dan.10.b.13
volck staet/hem opmaken / "want het sal een "mat.24.b21
alsulcken bedroefden tijt zijn/ als opt geweest
is/sint datter Lieden gheweest zijn/ tot op de
selue tijt toe. Ter seluer tijt sal dijn volck be-
schermt worden / alle die int Boeck geschre- Vande verrij
12 uen staen. Ende ||vele/die onder der aerden senisse.
ligghen en slapen/ sullen wacker worden/som ||Joan.5.c.25
mighe totten eewighen leuen/ sommighe tot 1.Cor.15.e.52
eewigher versmaetheyt ende schande. 1.Tess.4.c.16

*Maer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Sapiē.3.a.7. 13 *Maer de Leeraers sullen blincken als des
Mat.13.e.43. hemels claerheyt/ eñ de ghene dieder vele tot
Hoe de Leeraers blinckē sullen. der gherechticheyt wijsen/als de sterren/altijt
14 eñ eewelijc. Eñ ghy Daniel/verberght dese
C woordē/eñ besegelt dit schrift/tot op de laetste tijt/so sullender vele ouer comen/ eñ groot
15 verstant vinden. Eñ ic Daniel sach/ eñ siet/
daer stondē twee ander/deene aen desen oeuer
Dan.10.a.5. 16 des waters/dander aen genē oeuer. "Eñ hy
sprac tot den man inde lijnen cleederē/ die bouen opt water stont: ||Wanneer wilt dan een
Apoc.6.c.10. eynde zijn/ met sulcke wonderlijcke wercken?
17 Eñ ick aenhoorde den man in dat lijnwaet
Apoc.10.a.5. gecleet/die bouē opt water stont.*Eñ hy hief
zijn rechte eñ slincke hant op na dē hemel/eñ
Apoc.11.c.13. swoer byden genen die eewelijc leeft/ "dattet
eenē tijt eñ sommige tijt/ eñ een halue tijt duren sal. Eñ als de verstropinge des heyligen
volcx eē eynde heeft/ dā sal sulcx al geschiedē.
18 Eñ ic hoordet/maer ic en verstonts niet. Eñ
sprac: Mijn Heere hoe salt daer na vergaen?
19 Eñ hy seyde: Gaet henen Daniel/want het
is verborgen/eñ besegelt/tot op de laetste tijt.
Dani.11.e.35 20 Vele||sullender gereynicht/ gelouteret eñ geproeft wordē. Eñ de godloose sullen een god-
Nota. loos wesen voerē/ *eñ de godloosen en sullent
*mat.13.b.11. "Verstaen. niet "achtē. Maer de verstandige sullēt achtē.
Wāt dagelijcx offer eñ woestē grouwel. 21 Eñ van die tijt aen/als dat daghelijcx offer
afgedaen/eñ eenē grouwel der verwoestinghe
daer geset wort/zijn duysent/twee hondert/eñ
"mat.10.c.22 22 tnegentich dagen. "Wel den genen die daer
verwacht/ eñ duysent/drie hondert eñ vijfen-
23 dertich dagen verreyct. Maer ghy Daniel/
gaet henen/tot dattet eynde coemt/ende
rust/ dat ghy opstaet in dijn deel
aent eynde der dagen.

Eynde des Propheets Daniel.

De Propheet
Hozea.
Dat eerste Capittel.

Hosea werdt 1 ghesonden te A prediken tegē de afgoderije Israels. Dit is dat woort des Heerē dat ge
schiet is tot Hozea/ dē sone Behe
ri/ter tijt Vsie/Jotham/Ahas eñ
Hiskia der Coninghen Juda/eñ
ter tijt Jerobeās/des soons Joas/
2 des Conincx Israels. Eñ doē de
Heere begost te spreken door Hosea/sprac hy
Leuit.21.b.7. tot hem: ||Gaet henē/eñ neēt een hoerenwijf
Ezec.44.d.21 eñ hoerekinderen/want dat lant loopt vandē
Ozee.3.a.1. 3 Heere na de hoererie. Eñ hy ginc henen/eñ
nam Gomer de dochter Diblaim. Die werdt
4 beurucht/ eñ baerde hem eenen sone. Eñ de
3.Reg.21.b.6 Heere sprack tot hem: Noemt hem *Jesreel/
want het is noch om een cleyne tijt te doē/ so
wil ick de bloetschuldē in Jesreel versoecken/
ouer dat huys Jehu/ ende ick wil met dat Co
ninctijck des huys Israels een eynde maken.
5 Ter seluer tijt wil ic dē boge Israels in stuc
6 ken breken int dal Jesreel. Eñ sy wert noch
B eens beurucht/eñ baerde een dochter. Ende hi
sprac tot hem: Noemtse LoRyhamo. Want ic
4.Re.17.a.6. en wil des huys "Israels niet meer ontfermē/
"Gen.49.a.8 7 Maer ic wilse wech werpē. ||Nochtans wil
ick dat huys Juda ontfermen/ eñ wil hen hel
4.Re.19.g.35 pen/door den Heere haren God/*maer ick en
wil haer niet helpen door boge/sweert/strijt/
8 Peerden oft Ruyters. Eñ als sy LoRyhamo gespeent hadde / wert sy weder beurucht/
9 eñ baerde eenē sone. Eñ hy sprac: Noemt hē
LoAmi. Want ghy en zijt mijn volc niet/daer
omme en wil ick oock de uwe niet zijn.

Dat ij. Capittel.

1 Maer dat getal der kinderen Israels sal
A zijn/*gelijc dat zant aender Zee/datmē
noch ghemeten/ noch getellen en can.
"Eñ het sal geschieden/datmen inde plaetse/
daermē tot haer geseyt heeft: Ghy en zijt mijn
volc niet/seggē sal: O ghy kinderen des leuē-
2 den Gods. Want de kinderen Juda/ende de
kinderē Israels sullen te hoope comen/||eñ sul
len haer tsamen aen een hooft houden/ eñ wt
den lande opwaerts trecken. Want den dach
3 Jesreels sal eenen grooten dach zijn. Segt
uwē broederen/dat sy mijn volc zijn/eñ tot u-
4 wer susterē/dat si in genadē is. *Spreect dat
ordeel ouer uwe moeder/dat sy mijn wijf niet
en is/eñ ick en wilse niet hebbē. Beueelt haer
datse haer hoererie van haer wech doe. Ende
5 haer ouerspeelderie vā haren borstē/ Op dat
icse niet naect wt en trecke/eñ daer henen en
sette/"gelijck sy was/doē sy geboren wert. Eñ
dat icse niet en make/gelijck een woestijne/eñ
gelijc een dorre lant/dat icse niet van dorst en
6 late steruen/ Eñ haerder kinderē niet en ont
7 ferme. Want sy zijn hoerē kinderen/ Eñ ha
re moeder is een hoere. Ende diese gedragen
heeft/hout haer schandelijcken/eñ spreect: Jck
wil mijne boelen na loopē/die my geuē broot/
water/wolle/vlasch/olie/ ende te drincken.
8 Daerom siet/ic wil uwē wech met doornen
toe maken/eñ eenen Want daer voor trecken/
9 dat sy harē pat niet vinden en sal. Ende als
sy hare boeleerders nae loopt / dat sy die niet
grijpē/eñ als si die soect/niet geuindē en can/
eñ seggen moet: ||Jck wil wederom tot mijnen
voorgaendē man gaē/ daer my beter by was/
10 dan my nv is. Want sy en wil niet weten/
dat ict sy/die haer geeft coorn/most ende olie/
eñ haer veel siluers eñ gouts gegeuen hebbe/
11 *dat sy Baal ter eerē gebruyct hebbē. Daer
om wil ick mijn coorn / eñ mijnen most weder
nemen tot zijnder tijt/eñ mijn wolle eñ vlasch
ontnemen/daer mede sy haer schamelheyt be-
12 decten. "Nv wil ick hare schande ontdecken
B voor den oogen haerder boelen/ende niemant
13 en salse van mijnder hant verlossen. Eñ ick
wil daer een eynde af maken van alle haer-
der vruechden/||Feestē/Nieumaendē/Sabba-
14 then/eñ alle hare vierdaghen. Jck wil hare
wijnstocken eñ vijchboomē verwoesten. Aen-
gesien dat sy seyt: Dat is mijnen loon/dat my
mijne boeleerders geuen. Jck wil een wilder-
nisse daer af maken / dattet de wilde beesten
15 verslinden sullen. Also wil ick besoeckē ouer
haer de dagen *Baalim/den welckē sy rueck-
werck doet/ende verciert haer met voorhoofts
banden/eñ halsbanden/ eñ loopt harē boelen
na/ende vergetet mijnder/spreeckt de Heere.
16 Daerom siet/ic wilse locken/eñ wilse in een
der woestijnen leyden/ende vriendelijcken met
17 haer spreken. Aldaer wil ic haer geuen hare
wijnberghen wt de selue plaetse/ende dat dal
"Achor om de hope op te doen: ||Aldaer sal sy
singē gelijc als ter tijt haerder ionckheyt*doen
18 si wt Egyptē lant tooch. Als dan/spreect de
Heere/sult ghy my noemen: Mijn man/eñ my
19 niet meer/mijn Baal heeten. Want ic wil de
namē der Baalim van harē monde wech doē/
datmen der seluer namē niet meer gedencken
20 en sal. Eñ ick wil hen ter seluer tijt een ver-
C bont maken/metten "dieren op den velde/met
den vogelen onder Hemel/eñ met dē wormen
opter aerden.||Eñ ic wil de bogen/sweerden/
ende orloge vandē Landen in stucken breken/
21 eñ wilse sonder sorge latē woonen. Jck wil
my aen v verlouen inder eewicheit. Jc wil my
aen v verlouen/ in gerechticheyt eñ gerichte/
22 in genade eñ bermherticheyt/ *Ja in geloo-
ue wil ick my aen v verlouen/eñ ghy sult den
23 Heere bekennen. Ter seluer tijt spreeckt de
Heere/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Heere/wil ick verhooren. Ick wil den Hemel
verhoorē/ eñ dē Hemel sal de aerde verhoorē.
24 Eñ de aerde sal dat coorn/ den most/eñ olie
verhoorē/eñ de selue sullen Jesreel verhoorē.
25 Ende ick wil haer my op aerden tot zaet be
houdē/eñ haerder ontfermen/die in ongenadē
was/eñ tot dien segghen/*dwelck mÿn volck
niet en was: Ghy zÿt mÿn volc. Ende het sal
seggen: Ghy zÿt mÿn Godt.

Dat iÿ. Capittel.

1 A Ende de Heere sprac tot my: "Gaet he-
nen noch eens / eñ vrÿt om dat boelich
eñ ouerspelich wÿf/gelÿc dan de Heere
om de kinderen Israels vrÿt. Eñ sy haer doch
tot vreemden Goden keeren/eñ vrÿen om een
2 kanne||wÿns. Eñ ick wert met haer eens/
om vÿftien siluerlingen/eñ anderhalf Homer
3 Gersten/ Eñ seyde tot haer: Houdt v by my
eenē tÿt lanc/ eñ en bedrÿft geen hoererie/dat
ghy met niemāt anders te doē en hebt/ so wil
4 ic my ooc by v houdē. *Want de kinderē Is-
raels sullen langen tÿt sonder Coninc/ sonder
Vorstē/sonder offer/sonder Altaer/sonder Lyf-
5 rock/eñ sonder heylichdom blÿuen. Daer na
sullen haer de kinderen Israels bekeeren/ende
den Heere haren God/ "eñ haren Coninc Da
uid soecken/ende sullen den Heere eñ zÿne ge
nade eeren/inde laetste tÿt.

Dat iiÿ. Capittel.

1 A Hoort ghy kinderen Israels des Heeren
woort/ want de Heere heeft oorsake te
schelden/met de inwoonders des lants.
Wāt daer en is geen trouwe/geen liefde/geen
2 woort Gods indē lande/ Maer Gods laste-
ringe/||liegen/moorden/stelen/ *ende ouerspel
doen/heeft de ouerhant genomē/eñ deen bloet
3 schult coemt na dandere. Daerom sal "dat
lant iammerlÿcken staen/ eñ het sal allen In-
woonders qualÿcken gaen. Want ooc de dierē
opten velde/eñ de vogelen onder den Hemel/
eñ de visschē inder zee/ sullen verdaen wordē.
4 Doch men en derf niet ||schelden/ noch ye-
manden straffen/want dÿn volc is als die/die
5 de Priesters schelden. Daerom sult ghy des
daechs vallē/eñ de Propheet des nachts met
v vallen/also wil ic dÿn moeder verordeelen.
6 Mÿn volck is verloren/ daerom dattet niet
B leerē en wil/*wāt ghy verwerpt Gods woort/
daerom wil ic v ooc verwerpen/ dat ghy myn
7 Priester niet en sult zÿn. Ghy vergheten de
Wet dÿns Gods / daerom wil ick oock uwer
kinderen vergetē. Hoe dat haerder meer wort
hoe dat si meer tegen my sondigen/daeromme
8 wil ick hare eere tot schanden maken. "Sy
eten den Sondoffer mÿns volcx / eñ zÿn begee
9 rich na haren sonden/ ||Daeromme salt den
volcke/gelÿck als den Priesteren gaen. Want
ick wil haer doen besoeckē/eñ haer vergelden
10 als si verdienen/ *Also dat si sullen eten/eñ
niet versaet worden/Hoererie bedrÿuē/eñ ten
sal haer niet gelucken/daerom dat sy dē Hee-
re verlaten hebben/ ende hem niet en achten.
11 Hoererie/ "wÿn ende most/maken dwasen.
12 ||Mÿn volc vraecht zÿn hout/ Eñ zÿnen staf
sal hem predikē. Want der hoererien geest ver
leytse/ dat sy tegen haren God hoererie bedrÿ
13 uen/ "Bouen op de bergē offeren sy/ende op
C de heuuelen wieroocken sy/onder de Eycken/
Linden ende Buecken/ want die hebben fÿne
schaduwen. Daerom sullen uwe dochterē ooc
tot hoeren/eñ uwe Bruyts tot ouerspeelders-
14 sen worden. Eñ ick en wils ooc niet belettē
als uwe dochtere/eñ Bruyts gescheynt eñ tot
hoerē wordē. *Want ghy eenen anderē Gods-
dienst oprichet metten Hoere/ eñ offert metten
boeuinnē/wāt dat dulle volc wil geslagē zÿn.
15 Wilt ghy Israel ymmers hoererie bedrÿuen/
dat hem doch Juda ooc slechs niet en beschul-
dichde. En gaet niet na Gilgal/ende en coemt el in haer la-
niet op tot*BethAuen/eñ en sweeret niet (so steringe niet
16 warachtelÿck als de Heere leeft) Want Is- te volghen.
rael loopt als een dulle koe / daerom salse de *3.re.12.d.29
Heere oock laten weyē/ghelÿck een Lam dat
17 verdoolt loopt. Want Ephraim heeft hem
totten Afgoden verselt / daerom laet hem he-
18 nen varen. Sy hebben haer inde swelgerie
ende hoererie gegeuē/hare heeren hebben lust
19 daer toe/dat sy schande aenrichten. Eenen
wint met zÿne vluegelen salse gebondē wech
drÿuen / ende moeten ouer haren Offer tot
schanden worden.

Dat v. Capittel.

1 A So hoort nv dit/ghy Priesters/eñ merct Tegē de Prie
aē ghy huys Israels/eñ neemt ter oorē sters eñ Ouer
ghy huys des Coninex. Want daer sal heyt / die het
een straffinge ouer v gaen/ghy die eenen stric volc tot sinen
tot Mizpa/eñ een wtgespannen net tot Tha- grootē ouer-
2 bor ghewordē zÿt. Met slaen verdiepen sy uen vanden
haer/in hare verloopē. Daerom moet icse alle Heere afual-
3 tsamen straffen. Ic kenne Ephraim wel/||eñ lich maken.
Israel en is voor my niet verborghen/dat E- ||Jere.32.c.19
phraim nv een hoere is/ eñ Israel is onreyn. Ezec.8.b.12.
4 Sy en denckē daer niet na / dat sy haer tot
haren God bekeerden. Want sy hebben eenen
hoerachtigen geest in haer herte/ eñ en leeren
5 vandē Heere niet. *Daerō sal de hoouerdie Ozee.7.b.10.
Israels voor haer aensicht ootmoedicht wor
den. Eñ Israel eñ Ephraim sullen alle beyde
vallen/ om haerder misdaets wille. Juda sal
6 ooc met haer vallen. Als dan sullē si comen
B met haren schapē eñ runderen/ "den Heere te Deut.4.c.29.
soecken/ maer niet vindē/ want hy heeft hem
7 van haer gekeert. Sy verachtē den Heere/eñ
crÿgen vreemde kinderen/ daerom salse ooc de
nieuwe maent verslinden/met haren Erfdeel.
8 Ja/blaest de Basuyen tot Gibea/Ja trompt
tot Rama/Jae roept tot BethAuen achter v
9 BenJamin. Want Ephraim sal tot eender
woestyne worden/ ter tÿt/als icse straffen sal/
daer hebbe ick de stammen Israels trouwelÿc
ken voor gewaerschout

Dat vÿ. Capittel.

1 A De Vorsten Juda zÿn den genen gelÿc/
||die de Lantpalen versetten / daerom Deu.19.c.14.
wil ick mÿnen toorne ouer haer wtgie hoe Ephraim
2 ten/ als water. Ephraim lÿdt gewelt/ende met recht ge
wort geplaecht/daer aen geschiet hem recht/ plaecht wert
want hy heeft hem gegeuen op [menschē] ge- om dat hy hē
3 boden. Ic ben Ephraim een motte/ende den op mēschē ge
4 huyse Juda een made. Ende doen Ephraim boden begaf.
zÿn cranckheyt / eñ Juda zÿne wonden voelde/ *4.re.16.b.7.
*so tooch Ephraim henen tot Assur/eñ seynde 2.Pa.28.c.16
totten Coninc te Jareb. Maer hy en conde v
5 niet helpen/noch uwe wondē heelen. Want
ick ben den Ephraim gelÿck eenen Leeuwe/ Tegē God en
ende den huyse Juda/ gelÿc als eenen iongen helpt geē mē
Leeuwe. Ick/ ick verschuerse/ ende gae daer schen hulpe.
af/ ick voerse wech/ ende niemant en machse
beschermen. Ick wil wederom op mÿn plaet-
se gaen/tot dat sy hare schult bekennen/ende
6 mÿn aensicht soecken. Alst haer qualÿcken Het cruys is
gaet/so sullen sy my vroech soecken moeten/ eē aenleydin-
[eñ seggen:] "Want hy heeft ons verschuert/ ge tot de ken
hy sal ons ooc heelen. Hy heeft ons geslagen nisse Gods.
7 hy sal ons oock verbinden. Hy maeckt ons "Deu.32.f.39
leuendich na twee daghen. Hy sal ons op den 1.Reg.2.b.6.
derden dach op richtē/dat wy voor hem leuen Job.5.b.18.
8 sullen. Dan sullen wy acht daer op hebben Sap.16.b.13.
eñ neerstich zÿn om den Heere te bekennen. Tobi.13.a.2.
Want hy sal voortbrekē/gelÿc de schoone mor
genstont/ende sal ons comen/gelÿc als eenen
reghen/als eenen spaden regen/die dat Lant Israel en wor
9 vochtich maeckt. Hoe wil ick v so wel doen det noch door
B Ephraim? Hoe wil ick v so wel doen Juda? straffe noch
Want de ghenade/die ick v bewÿsen wil / sal door weldaet
zÿn/gelÿck als een dauwolcke des morgens/ gebetert.

ende als eenen dauwe/ die hem des morgens
10 vroech|wtbreydet. Daerō schaue icse door de
prophetē/eñ doodese door mijns mōts redene
1.Re.15.c.22. 11 op dat dijn recht aent licht come: *Want ic
Jerem.7.c.20 heb lust aender liefde / eñ niet aen offerande/
Matt.9.b.13. ende aen de kennisse Gods/eñ niet aen brant
"Gene.3.a.6. 12 offer. Maer si ouertreden dat verbont/"gelijc
13 als Adam/ daer in verachten si my. Want
Gilead is een stadt vol Afgoderien eñ bloet-
14 schulden. Eñ de Priesters met harē hoope/
Psal.10.b.8. zijn als de roouers ||die daer loeren op de lie-
Jerem.9.b.8. den/eñ verworgē op den wege die na Sichem
Sapi.2. c.12. 15 gaet/want sy doen wat si willen. *Ick sie in
*Jere.18.b.13 den huyse Israels / daer my voor grouwelt/
want daer bedrijft Ephraim afgoderie/so ver
16 ontreynicht hem Israel. Maer Juda sal noch
eenen Oogst voor hem hebben / wanneer ick
mijns volcx geuanckenisse weynden sal.

Dat vij. Capittel.

Hier wort be 1 Als ick Israel helpen wil/ soo vintmen
claecht datter A eerst de sonde Ephraims / eñ de boos-
geē medecijne hept Samarie/ hoe si Afgoderie bedrij-
aen haer en uen. Want hoe wel sy onder hem seluen met
helpet/ alsoo Dieuē/ eñ wtwendich met roouers geplaecht
seer zijn si ge 2 zijn/ Nochtans en willen si niet merckē/dat
wont in hare ick op alle hare boosheyt mercke. Maer ic sie
misdaden. 3 hare wesen wel/dat si ouer al bedrijuen. Sy
vertroosté den Coninc door hare boosheyt/eñ
4 de Vorsten door hare lueghenen/ Eñ zijn al
Jerem.7.a.9. te samen"Ouerspeelders/gelijc als eenen bac-
9.a.2.23.b.10 ouen/welckē de backer heetet/als hi wtgekne
det heeft/ eñ laet het deech doorsueren eñ op-
5 gaen. Heden is onses Conincx Feest [seggē
Pro.20.a.1. sy] So beginnen dan de Vorsten vandē||wijne
Ozee.4.b.11. dul te worden/ also trect hy de bespotters tot
6 hem. Want haer herte is in heeter aendacht
B als eenen backouē/als sy offeren eñ de lieden
bedriegen. Maer hare backer slaept den gant-
schen nacht/eñ smorgens bernt hy gelijck een
7 vyervlamme. Noch zijn sy vā so heeter aen-
dacht/ ghelijck eenen backouen. Hoe wel dat
hare Richters verslondē worden/ eñ alle hare
Coningen vallen/ nochtans en isser niemant
8 onder hen/die my aēroepe. Ephraim mengt
hem onder de Heydenen/Ephraim is ghelijck
9 eenen coecke/die niemāt om en keert. Maer
vreemde verteren zijn cracht/ noch en wil hijt
niet mercken. Hy heeft oock grauwe hayr ge-
Ozee.5.b.5. 10 cregen/noch en wil hijt niet merckē. *Ende
de hoouerdie Israels/ wort voor haren oogen
verootmoedicht/ nochtans en bekeerē sy haer
niet totten Heere haren God/en vragen oock
11 niet nae hem/in alle desen. Want Ephraim
is gelijck een verlocte duyue/die niet mercken
4.Re.16.b.7. en wil. "Nv roepen sy Egypten aen/dan loo
12 pen sy tot Assur. Maer dewijle dat si so gins
C eñ weder loopen/so wil ic mijn net ouer haer
werpen/eñ onder rucken/ gelijc de vogelen on
der den Hemel. Ic wilse straffen/gelijc alsmen
Esaie.1.a.4. 13 predict in hare vergaderinge. ||Wee hen/dat
sy van my wijcken. Sy moeten verstoort wor
den/ want sy zijn van my afuallich gewordē.
Ick wildese wel verlossen/ waert dat sy geen
14 luegenen tegen my en leerden. Eñ sy en roe
pen my oock niet aen van hertē/maer huylen
op hare Legeren. Sy vergaderen hen om co-
rens eñ wijns|wille/eñ zijn mi ongehoorsaem.
15 Ick leerse ende stercke haren arm / maer sy
dencken quaet van my. Sy bekeerē hen/maer
niet recht/maer sy zijn/ gelijck als eenen val-
schen booge. Daerom sullen hare Vorstē door
tsweert vallen/ hare dreygen sal in Egypten
lant tot spot worden.

Dat viij. Capittel.

1 Roept luyde/als eē basuyne[eñ spreect]
A Hy coemt alreede ouer dat huys des
Heeren/ als eenen Arent. Daerom dat
Deu.31.d.16. sy mijn*verbont ouertreden/ ende van mijnder

2 Wet afuallich worden/ So sullen sy dan tot
my roepen: Ghy zijt mijn Godt/ wy kennen v
3 Israel. Israel verwerpt dat goet/ daeromme
4 moetse de viant veruolgen. Sy maken*Co- 3.Re.12.
ninghen/maer sonder my. Sy setten Vorsten/ Afgoder
ende ick en moet dat niet weten. Van haer sil Israels.
uer eñ gout/maken sy Afgoden/ op dat sy ym
5 mers geringe wtgeroeyt worden. "Dijn calf 3.Re.12.
Samaria verstoot hy/ mijnen thoorne is ouer
hen vergramt/ het en can niet lange staen/sy
6 moeten ghestraft worden. Want dat calf is
van Israel gecomē/eñ een werckmeester heuet
gemaect/eñ en can ymmers geen Godt gezijn.
Daeromme sal dat calf Samarie gepuluerі-
7 seert worden. Want sy sayen wint/eñ sullen Sy saey
B onweder maeyen. Haer saet en sal niet op co wint eñ
men/eñ hare vrucht gheen meel geuen. Ende en onwe
oft zijt al gauen/so sullent doch vreemde ver-
8 slinden. Israel wort op geslockt/de Heyde-
nen gaen met hem om/gelijc met een onweert
9 vat. Daerom dat sy henen op totten Assur
loopē/gelijc een wilt inder vdwalinge. Ephra
im schenckt den Boeleerders / ende geeft den
10 Heydenen tribuyt. ||De selue Heydenē wil 4.Re.17.
ic nv ouer haer vergaderen/ si sullen des lasts
der Coningen eñ Vorsten haest moede wordē.
11 *Want Ephraim heeft veel Altarē gemaect Ezec.16.
om te sondigen/so sullen hē oock de Altarē ter
12 sonden comen. Oft ick hem al schoon vele De wet g
van mijne Wet schrijue/ so wort het doch ge- wert vre
13 acht/als een vreemde leeringe. ||Dat sy nv leeringhe
vele offeren/ende vleesch brengen/ende etent/ acht.
so en heefter doch de Heere geen welbehagen ||Esa.1.b.
aen. Maer hy wil haerder misdaet gedencken Jerem.7.
ende hare sonden besoeckē/"die hen tot Egyp "Deu.17.
14 ten keeren. Israel vergeet zijns Scheppers/ 4.Re.17.
eñ sticht Kerckē/eñ Juda maect vele vaste ste
den/maer ick wil ||vyer in zijne stede seynden/ 4.Re.25.
dat sal zijne huysen verteren.

Dat ix. Capittel.

1 Ghy en derft v niet verhueghen/ Israel/ De prop
A noch beroemen/ gelijc de volcken/want vwijt he
ghy hoereert tegen uwen God/daer me re ontrou
de dat ghy hoeren loon soect/dat alle Schue-
2 ren vol Corens worden. *Daeromme en sul Hagg.2.
len v de schueren ende wijnpersen niet gene-
ren/ende den wijn en sal v niet ghedijen.
3 Ende en sult niet blijuen int lant des Hee-
ren. Maer Ephraim moet weder in Egypten/
"ende moet in Assyria/so wat onreyn is/eten/ Ezech.4.
4 Daer sy den Heere gheen Dranckoffer van
wijne/noch yet te wille ghedoen en connen.
Hare offerhande sal zijn gelijck der bedroefder
broot / van dwelcke onreyn worden / alle die
daer af eten. Want hare broot moeten sy voor
hem seluen eten/ ende en sal niet in des Hee-
5 ren huys ghebracht worden. Wat wilt ghy
dan inde Jaergetijden ende inde Vierdaghen
6 des Heeren doen? Siet/si moeten wech voor
den verdestrueerder/ Egypten salse vergade-
B ren/ende Moab salse begrauen. Netelen sul- Netelē su
len wassen/daer nv hare lieue Afgoden siluer in de pla
7 staet/ende doornen in hare Hutten. De tijt haerder A
der besoeckinghen is ghecomen/de tijt der ver den wass
gheldinghe/dat sal Israel wel ghewaer wor-
den. De Propheten zijn Sotten/ende de Rot-
gheesten zijn ontsinnich/om uwer grooter mis
daet/ende om der grooter verdrietelijcker Af-
8 goderie wille. De Wachters in Ephraim/
hielden hen voormaels aen mijnen Godt/
maer nv zijn sy Propheten die stricken leg-
ghen/op alle hare weghen door de verdriete-
lijcke Afgoderie inden huyse haers Godts.
9 Sy verderuent te diepe ende seere/ ghelijck
ter tijt ||Gibea/daeromme sal hy haerder mis- Judic.19.
daet ghedencken / ende hare sonde besoecken.
10 Ick vant Israel in de Woestijne / als druy-
uen/ende sach uwe Voorvaders/als de eerste
*vijghen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

*vijghen aen den vijchboom. Maer daer nae
ghinghen sy tot "BaalPeor / ende beloefden
hen den schandelijcken Afgode / ende werden
ymmers soo grouwelijck/als hare Boelen.
11 Daeromme moet de heerlijckheyt Ephra-
ims/als een voghel / wech vlieghen / dat sy
noch baren/noch draghen/noch bevrucht wor
12 den en sullen. Ende al voeden sy hare kin
deren op/soo wil ickse nochtans sonder kin-
deren maken / dat sy gheene Lieden zijn en
sullen. Oock wee haer/ wandt ick ben van
13 haer gheweken. Ephraim/ ghelijck als ickt
C aensie/is gheplant ende schoone/ ghelijck Ty
rus / maer moet nv hare kinderen wtgheuen
14 den Doorslagher. Heere gheeft haer/ maer
wat wilt ghy haer gheuen? Gheeft haer on-
vruchtbare lichamen/eñ verdrooghde borsten.
15 Alle haer boosheyt ghescchiedt tot "Gilgal/
aldaer ben ick hen Viandt. Ende ick wilse
oock om haers boosen wesens wille/ wt mij-
nen huyse stooten/ende hen geene liefde meer
bewijsen/want alle hare Vorsten zijn afvalli-
16 ge. Ephraim is gheslagen/hare wortel is ver
dorret/also dat sy geen vrucht meer brenghen
en connen. Eñ al baren sy/so wil ic nochtans
de lieue vrucht haers lichaems/dooden.
17 Mijn Godt salse verwerpen/ daerom dat sy
hem niet hoorē en willen/ ende moeten onder
de Heydenen verdwaelt gaen.

Dat x. Capittel.

1 ISrael is eenen verwoesten *Wijnstock
A ghewoorden/zijne vrucht is effen oock al-
soo. Want so vele vruchten als hy heeft/
soo veel Altaren hadde hy ghemaeckt.
2 Waer dat Landt aent alder beste was/daer
stichten sy de alder schoonste Kercken. Hare
herte is ghedeylt/ nv salse hare schult vindē.
Hare Altarē sullen in stucken gebroken/ ende
hare Kercken sullen verdestrueert worden.
3 Als dan moeten si segghen: Wy en hebben
geenen Coninck / want wy en vreesden den
Heere niet/wat mach ons de Coninc nv hel
4 pen? Sy sweeren te vergeefs/eñ maken een
verbont/Eñ soodanigen Raet groeyt op alle
5 voren inden velde/gelijc als galle. De In-
woorders te Samaria sorghen voor de"Cal-
veren te Bethauen. Want zijn Volck truert
om hem / ouer welcken hen nochtans zijne
Camarim pleghen te verhueghen/ van zijner
heerlijckheyt weghen / want het is van hem
6 wech gheuoert. Jae dat Calf is in Assyri-
B en ghebracht / tot een gheschencke den Co-
ninc te Jareb. Also moet Ephraim met schan
de staen/ ende Israel schandelijcken gaen met
7 zijn voornemen. Want de Coninck te Sa-
maria is daer henen/ gelijc eenen schuym opt
8 water. *De hoochten te Auen zijn vernielt
daer hem Israel mede besondichde. Distelen
eñ doornen wassen op hare Altaren/ Ende sy
sullen seggen: *Ghy bergen bedect ons/eñ ghi
9 heuelen velt op ons. Israel ghy hebt sint
ter tijt ‖Gibea gesondicht/daer zijn sy oock by
ghebleuen/Maer des strijts te Gibea ghelij-
ken die teghen de boose lieden ghescchiede/en
10 salse niet aen grijpen. Maer ick wilse ca-
stien na mijn wenschen/dat daer volcken sul-
len ouer haer vergadert comen/als icse straf-
11 fen sal om hare twee sonden. Ephraim is
een calf ghewent/dattet geerne dorsschet. Ick
wil hem ouer zijnen schoonen hals varen/ Ic
wil Ephraim rijden / eñ Juda sal ploegen/eñ
12 Jacob eggen. Daeromme"saeyt gherechtic-
heyt/eñ oogst Liefde/ ende ploeghet anders/
dewijle dat het tijt is / den Heere te soecken/
tot dat hy come/ende regene ouer v gherech-
13 tichepyt. Want ghy ploecht boose dinghen/
ende maeyt quade daet/ eñ eet luegen vruch-
ten/Aengesien dat ghy v dan verlaet op dijn
14 wesen/eñ op de menichte dijnder helden/ So
sal hem een Rumoer verheffen in uwen volc-
ke/dat alle uwe Stercten verdestrueert wor-
den. *Ghelijck als Salman dat huys Arbeel Judi.8.b.12.
verstoorde/ter tijt des strijts/ doen de moeder
15 ouer de kinderen te gronde ginck. Effen al-
so salt v te BethEl oock gaen/om uwer gro-
ter boosheyts wille / dat de Coninck Israels
smorgens vroech onder gae.

Dat xj. Capittel.

1 DOen Israel ionck was/hadde ick hem Trouwe eñ
A lief/‖eñ riep hem/mijnen sone wt E- weldaet gods
2 gypten. Maer alsmense nv roept/ tegen Israel.
so weynden sy hen daer af/ "ende offeren den ‖Exod.3.b.7.
3 Baalim/ eñ roocken de Beelden. Ick nam Math.2.c.15.
Ephraim by zijn armen/ende leydese/maer sy "Exo.32.b.6.
4 en merctent niet/hoe ickse holp. Ick lietse 3.Re.12.d.32
een menschelyck iock trecken/eñ in zeelen der
liefden gaen/ eñ holp hen dat iock aen haren
5 halse dragen/*eñ gaf hem voeder/ Op dat Exo.16.c.13.
hy hem ymmers niet weder in Egypten lan- Haer geuanc
de en soude keeren. So is nv Assur hare Co- kenisse.
ninck gewoorden/ want sy en willen haer niet
6 bekeeren. Daerom sal dat sweert ouer hare
steden comen/ ende sal hare grendelen te niet
maken eñ op etē/om haers voornemens wil-
7 le. Mijn volck is moede/hem tot mi te kee-
ren/ende hoemen hen predict/ so en richt hem
8 niemant op te hooren. Wat sal ick van v
B maken Ephraim? Sal ick v beschutten Isra-
el? En sal ick niet met recht een ‖Adama van Gen.19.c.24
v maken/eñ v gelijc als Seboim/ toebereydē? Deu.29.d.23
9 Maer mijn herte is van eenen anderen sin/
mijne bermhertichepyt is te vyerich/dat ic niet
doen en wil nae mijnen grammighen toorne/
noch my henen keeren/om Ephraim gantsch Haer verlos-
te verderuen. Want ick ben Godt/eñ niet een singe.
10 mensche/ende ben de heylige onder v. Maer
ick en wil inde stadt niet comen. Alsdan sal-
men den Heere nauolgen/ende hy sal brullen
als eenen "Leeuwe. Eñ als hy brullen sal/so Apoc.5.a.5.
sullen die verschricken/die tegent westen zijn.
11 Ende die in Egypten sullen oock verschric-
ken/als een voghel / Ende die in den Lande
Assur/als duyuen. Ende ick wilse in hare huy
sen setten/seyt de Heere.

Dat xij. Capittel.

1 IN Ephraim is ouer al luegene teghen De propheet
A my/eñ indē huyse Israels valsche Gods verwijt haer
dienst. Maer Juda heerschapt noch met hare ontrou-
Gode/eñ metten rechtē heyligen Gods diēst. we eñ afgo-
2 Maer Ephraim weydet hem seluen vanden derije.
winde/eñ loopt den Oostē wint na/eñ maect
dagelijcx der Afgoderien eñ der schaden meer.
*Sy maken met Assur een verbont/ ‖eñ bren- 4.Re.16.b.7.
3 gen Balsem in Egypten. Daerō sal de Hee ‖Esai.57.b.7
re de sake Juda voeren / eñ Jacob besoecken
na zijn wesen/eñ hem vergelden na zijne ver-
4 dienste. "Hy heeft in moeders lichaem/zij- Gen.25.c.25.
nen broeder ondertreden / eñ van alle crach-
5 ten met God gecampt. Hy*campte met den Gen.32.d.28.
Engel eñ ghewan / want hy weende eñ badt
hem. Alsdoen heeft hi hem ymmers te‖Beth- Gene.35.b.6.
El geuonden/eñ aldaer heeft hy met ons ge-
6 sproken. Maer de Heere is de Godt Seba-
oth/Heere is zijnen name. "So bekeert v nv Zacha.1.a.3.
tot uwē God. Doet bermhertichepyt eñ recht/ Malac.3.b.7.
7 eñ hopet gestadelyck op uwen Godt. Maer Hi soect haer
B de Coopman heeft een valsche wage in zijn- te bekeeren.
8 der hant/eñ bedriecht geerne. Want Ephra
im seyt: "Ic ben rijc/Ic heb genoech/ Men en Apoc.3.c.17.
sal my geene misdaet vindē/in alle mijnē ar-
9 beyt/dat sonde sy. ‖Maer ick de Heere ben Exod.20.a.2
dijn God/van Egypten lande af/eñ ick die v Ozee.13.a.4.
noch inde hutten laet woonen/gelijck alsmen
10 ter Jaertijt plach/ Ende spreke tot de Pro-
pheten. Eñ ick bent / die so vele Prophetien
geeft/ende door de Propheten my aentoone.

Ozee.9.c.15. 11 In Gilead is enckel Agoderie/eñ te*Gilgal
Amos.4.b.4. offeren sy Ossen te vergeefs/ eñ hebbē so vele
Altaren/so vele Oppers als optē velde staen.
Gen.28.b.10. 12 "Jacob moeste vliedē in dat lant Syria. Eñ
‖Ge.29.b.18. ‖Israel mocste om een wijf dienē/om een wijf
*Exo.13.a.3. 13 moeste hy hoedē. *Maer daer na leyde deHe
re Israel wt Egyptē/ door eenē Propheet/eñ
liet hem waerschouwen door eenen propheet.
14 Maer nv vertoornt hē Ephraim/ door hare
afgodē/daerō sal hare bloet ouer haer comē eñ
haren "heere sal haer/haer spotten vergelden.

Dat xiij. Capittel.

De Coninck Assur.
Woorder van haer Afgoderie.
1 A Doen Ephraim verschrickelijck leerde/
wert hy in Israel verhevē/ daer na be
sondichdē sy hen door Baal/ eñ werdē
2 daerom gedoodet. Maer nv makē sy der son
Esai.46.a.5. den veel meer/ ‖eñ van harē siluer/beeldē/hoe
Ezec.16.b.17. zijt slechs verdenckē connen/ te werē/Afgodē/
Ozee.2.b.10. *welcke doch enckel smits werckē zijn. Noch
*Esa.44.b 12 predikē sy vandē seluen: Wie de caluerē cussen
3 wil/die sal menschē offeren. Die selue sullen
hebben de morgenwolcke/ende dē dauwe/die
vroech valt. Ja gelijc dat caf/dat vā dē dorsch
vloer verwaeypt wort/eñ gelijck dē rooc vandē
Exod.20.a.2. 4 schoorsteen. Maer "ic ben deHeere dijn God
Ozee.12.b.9. van Egyptē lant af. Eñ ghy en sout ymmers
Godt vhaelt geenen anderē God kennē/dan my/eñ geenen
hoe hyse wt 5 Heylāt/behaluē alleene my. ‖Jc nam my oot
Egyptē leyde 6 uwer aē/inde woestijne/int dorre lāt. Maer
‖Deu.8.a.2. B *dewijle dat sy gewcydet zijn/dat si sat gewor
*Deu.6.c.11. den zijn/eñ genoech hebbē/ so verheft hē hare
31.e.20. 7 herte/daerom vergeten sy mijnder. Daerom
god stelt haer wil ic ooc tegen hen wordē/ gelijc eenen Leeu
zijn straffe we/eñ gelijck eenen Luppaert optē wege/wil
voor. 8 ick op hen loeren. Jck wil hen ontmoetē/ge
lijck eenen Beyre/dien zijne iongen genomen
zijn/ ende wil haer verstockt herte verschue-
ren / ende wilse aldaer als eenen Leeuwe
verslinden. De wilde dieren sullense verschue
Job.22.b.5. 9 ren. *Israel ghy brengt v ongheluck. Want
10 dijn Heyl staet alleen by my. Waer is dijn
Coninc henen? Die v helpen conne in alle u-
we steden: Eñ alle uwe Richters? Daer ghy
1.Reg.8.a.5. af seydet: ‖Gheeft my Coningen eñ Vorsten:
Acto.13.c.21. 11 Welaen/Jck gaf v eenen Coninc in mijnen
toorne/ eñ wil v hem in mijnder gramschap-
1.Re.15.f.26. 12 pen "wech nemen. De misdaet Ephraim
is tsamen gebondē/eñ hare sonde is bewaert.
13 Want hen sal wee worden/gelijc als eender
die daer baert/want het zijn onuoorsichtighe
kinderen. De tijt sal comen dat si niet blyuen
en sullen/voor den iammer der kinderen.
14 Maer ic wilse wt der hellen verlossen/ende
Esai.25.b.8. vanden doot beurijen/*Doot/Jc wil v een fe
1.Cor.15.f 54 nijn zijn/Helle/ick wil v een Pestilentie zijn.
Christus is Doch is den troost voor mijne oogen verbor-
de ghene die 15 gen/ Want hy sal tusschen broederen vrucht
den doot / eñ brengen/Daer sal eenen Oosten wint comen
helle verwon De Here sal wt de woestijne op varen/eñ ha
nen heeft. re fonteyne wt droogen/eñ hare wateradere
verdroogen/die selue sal den schat alles coste
4.Re.17.a.6. 16 lijcken huysraets roouen. ‖Samaria sal
Samaria sal woest worden/ want si zijn haren Gode onge
doort sweert hoorsaem. Sy sullen door het sweert vallen/
vergaen. eñ hare ionge kinderen vermorselt/eñ hare be
uruchte vrouwen verschuert worden.

Dat xiiij. Capittel.

Vermaninge tot boete.
1 A Bekeert "v Israel tot den Heere uwen
God. Want ghy zijt geuallen om uwer
"Ozee.12.a.6 2 misdaets wille. Neemt dese woor-
Jere.18.b.11. den met v/eñ bekeert v totten Heere/eñ segt
Ezec.18.e.30. tot hem: Vergheeft ons alle sonde/ ende doet
*Heb.13.b.15 ons wel/*Soo willen wy offeren de Osschen
3 onser lippen. Assur en sal ons niet helpen/
eñ wy en willen niet meer op peerden rijden/
Oock niet meer segghen tot de wercken onser
handen: Ghy zijt onse Godt / Maer laet de
4 Weesen by v ghenade vinden. Soo wil ick
haer ouertreden weder heelen. Gheerne wil
ickse liefhebben/ Dan sal hem mijnen toorne
5 van hen weynden. Jck wil Israel gelijck ee-
nen dauwe zijn/dat hy sal bloeyen/gelijck als
een Roose/ende zijne wortelen sullen wt bre-
6 ken/gelijck Libanon/ Eñ zyne spruyten hē
wtbreyden/dat hy si so schoone als eenen O-
lijfboom/ eñ sal sulcken goeden rueck geuen/
als Libanon/eñ sullen weder onder zijne scha
duwe sitten. Dan Coren sullen sy hen ghene-
ren/eñ bloeyen als eenen wijnstock/ Sijn ge-
dachtenisse sal zijn/als den wijn aenden Liba
7 non. Ephraim/wat sullen my voortaen de
Afgoden? Jck wil hem verhooren ende leydē.
Jck wil zijn/gelijck een groenende Denne/Aē
8 my salmen dijne vrucht vinden. Wie is wijs
die dit verstae/eñ cloeck die dit mercke: ‖Wāt Apoc.15.
de weghen des Heeren zijn recht / * ende de *eccl.40.
rechtueerdige wandelen daer inne:
Maer de ouertreders val
len daer in.

Eynde des Propheets
Hosea.

De Propheet
Joel.

Dat eerste Capittel.

1 A DJt is dat woort des Heeren/ dat Hier wo
ghescheit is tot Joel den soone prophere
2 Pethuel: Hoort dit ghy Out- de toecor
sten/eñ aenmerct alle Jnwoon- straffe ou
ders inden Lande: Oft een sulcx Israel.
wel geschiet sy/by uwen tijden/
3 oft by uwer voorvaderen tijden? Segget u-
wen kinderen daer af / eñ latet uwe kindrren
haren kinderen segghen/eñ de selue kinderen
4 haren anderen nacomelingen/ Namelijc/so
wat de rupsen laten ouerblijuen/ dat verslin-
den de *sprinckhanen/eñ so wat de sprinckha Exod.10.
nen laten ouer blijuen/dat verslinden de Re- Psa.105.
uers/Eñ so wat de Reuers laten ouerblijuen Apot.9.a
5 dat verslinden de wormen. Ontwacct ghy
dronckene eñ weent/eñ huylet alle *wijnsuy- Esai.5.b.
pers om den Most/ want hy is v voor uwen
6 monde wech genomen. Want een machtich
volck/ende dat sonder getal / trect op in mijn
Landt/‖dat heeft tanden als Leeuwen/ende Deu.32.
7 backtanden als Leeuwinnen. "Dat selue "Esai.3.
verwoest mijnen Wijnberch/ eñ stroopt mijnē Psa.80.
B Vijchboom af/schellet hem eñ verwerpt hem
8 dat zijne tacken daer wit staen. Huylt/ghe-
lijck een Maecht/die eenen sack aen trect om
9 haren Bruydegom. Want dat spijsoffer eñ
dranckoffer is vanden huyse desHeerē wech/
ende de Priesters des Heeren dienaers true-
10 ren. *Dat velt is verwoest/ende den Acker Leui.26.
staet iammerlijck/ Dat Coren is verdoruen/ Esai.1.a.
den wijn staet iammerlijck/eñ de olye claech-
11 lijck. De ackerlieden sien iammerlijck/ eñ de
wijngaerdeniers huylen om de terwe eñ ger-
ste/dat vanden oogste opten velde niet ghe-
12 worden en can. Soo staet den Wijnstock
oock iammerlijck/eñ de Vijchboomen claech-
lijck/daer toe de Granaetboomen/Palmboo-
men/Appelboomen/ende alle boomen op den
Velde zijn verdorret. Want de vruechde der
menschen is tot eenen iammer ghewoorden.
13 Omgordet v/‖ende claecht ghy Priesters/ Joel.2.c.1
huylet ghy dienaers des Altaers/gaet henen Dat volck
in/ende ligget in Sacken/ghi dienaers mijns wort tot
Gods. Want beyde dat Spijsoffer eñ Dranck sten eñ bi
offer is vanden Huyse ws Godts wech. vermaent.

*Hey-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

14 *Heylicht een vasten/roept de gemeynte tsa
C men/vergadert de Outsten/ eñ alle Inwoon=
ders des lants/ totten huyse des Heeren ws
15 Gods/ende roept totten Heere/ O wee des
daechs. "Want den dach des Heeren is na by
ende coemt ghelyck een verderffenisse vanden
16 Almachtighen. Soo sal de spijse voor onsen
oogen wech genomē worden/ eñ vandē huyse
17 onses Gods/vruechde ende genoechte. Dat
zaet is onder der aerdē veruuylt/ de coornhuy
sen staen woest/de Schueren veruallen/want
18 dat coorn is verdorvē. O ||hoe sucht dat vee/
de runderen sien claechlijc/ want sy en hebben
gheen weyde/ende de schapen versmachten.
19 Heere/v roepe ick aen/want dat vier heeft
de Beemden inde woestijne verbrant/ende de
vlamme heeft alle boomen optē acker aenge=
20 steken. Oock crijsschen de wilde dierē tot v/
*want de waterbekē zijn wtgedroocht/eñ dat
vier heeft de beemdē inder woestijnē verbrāt.

Dat ij. Capittel.

1 BLaest metter Basuynen te Sion/ roept
A op mijnen heyligen berch/beuet alle In=
woonders inden lande. "Want dē dach
2 des Heeren coemt/eñ is na by/ Eenen duy=
steren dach/eenen donckeren dach/eenē wolc=
achtigē dach/eenen neuelachtigen dach/gelijc
als hem de dageraet wt breydet ouer de ber=
gen/te weten/een groot ende machtich volck/
dies gelijck te voren niet geweest en is/ ende
voortaen niet zijn en sal tot eewighen tijden
3 voort ende voort. *Voor hem henē gaet een
verterende vyer/ende achter hem een bernen=
de vlamme. Dat lant is voor hem gelijck ee=
nen lusthof/maer achter hem gelijck een woe=
ste wildernisse/ende niemant en sal hem ont=
4 gaen. Sy zijn ghestelt als Peerden/ eñ ren=
5 nen als Ruyters. Sy springen daer henen/
bouen op de bergen/gelijc de wagens ratelen
ende gelijck een vlamme craeckt int stroo/als
een machtich volck/dat totten strijt gerust is.
6 De volcken sullen haer van hem ontsetten.
alle aensichten zijn soo bleeck/als de pot.
7 Sy sullen loopen gelijck als de Ruesen/en=
de de mueren beclimmen als de Crijghers.
8 Een yegelyck sal stract voor hem daer henē
B trecken/eñ niet vertoeuen. Niemant en sal dē
anderen verhinderen/ maer een yeghelyck sal
in zijn ordinantie henen trecken. Ende sullen
door de wapenen breken/eñ niet gewont wor
9 den. Sy sullen inder stadt rontsom rijdē/op=
ter mueren loopen/ende inde huysen climmen
ende gelijc als een dief/ door de venstere daer
10 in breken. Voor hem dauert dat Lant/ende
den Hemel beeft. "De Sonne eñ Mane wor
den duyster/ ende de Sterren verhouden haer
11 schijnsel. Want de Heere sal zijnen donder
voor zijn Heyr laten gaen/ want zijn Heyr is
gants groot ende machtich / dwelcke zijn be=
uel volbrengen sal. Want den dach des Hee=
ren is groot/ eñ seer verschrickelyck/ wie can
12 hem verdragen? Ende nv spreect de Heere:
C ||Bekeert v tot my van gantscher herten/met
13 vastē/met weenē/eñ met clagen. Verschuert
uwe herten/eñ niet uwe cleederen/eñ bekeert
v totten Heere uwen Godt.*Want hy is ge=
nadich/bermhertich/verduldich/ende vā groo
ter goethêyt/ende de straffe berout hem haest.
14 Wie weet / het mach hem noch weder be=
rouwen/ende een segheninghe na hem laten/
om te offeren Spijsoffer ende Dranckoffer den
15 Heere uwen Godt. ||Blaest met Basuynen
te Sion/Heylicht een vasten/Roept de Ghe=
meynte te samen/Vergadert dat Volck/
16 *Heylicht de Gemeynte/vergadert de Out=
sten/brengt de ionghe kinderen ende soochkin
deren te hoope. "De Bruydegom gae wt zijn=
der camere/eñ de Bruyt wt hare slaepcamere.
17 *Laet de Priesters des Heeren dienaers/ Joel.1.b.13.
weenen tusschē dat poortael eñ den Altaer/eñ De Priesters
seggen: Heere spaert dijn volc/ eñ en laet dijn weenē eñ bid
erfdeel niet te schandē worden/dat de Heyde= den voor dat
nen ouer haer heerschappē. Waerom wilt ghy volck/ eñ vec
onder de volcken laten seggen : "Waer is nv crijgē genade
18 haer Godt? Soo sal dan de Heere ouer zijn "Deu.32.c.27.
D lant een ieloersche liefde hebben/ eñ zijn volc Psal.42.a.4
19 sparen. Eñ de Heere sal antwoorden/eñ tot
zijnen volcke seggen: Siet/ick wil v Coorns/ Segeninghe
Mosts eñ Olys planteyt seynden/dat ghy ge= des Heeren.
noech daer aen hebben sult / eñ en wil v niet
meer onder de Heydenen latē te schandē wor
20 den. Ende ic wil den genen vant Noorden
verre van v wech drijuen / ende hem in een
dorre eñ woeste lant versooten/te weten/zijn
aensicht tegē de Oostersche Zee/eñ zijn eynde
na de wterste Zee toe. Hy sal verrotten ende
stincken/ want hy heeft groote dingē gedaen.
21 En vervaert v niet ghy lieue Landt/ maer
weest vrolijc/eñ hebt eenē goeden moet/want
22 de Heere can ooc groote dingen doē. En ver
uaert v niet ghy dieren opten velde/ want de
wooningē inder woestijnen sullen groen wor=
den/eñ de boomē hare vruchten brengē/ eñ de
vygeboomē eñ wijnstocken sullen ooc dragen.
23 ||Ende ghy kinderen Sions verhuecht v/eñ Seph.3.c.14.
E weest vrolijc indē Heere uwē God/die v eenē Zach.2.b.10.
*Leeraer ter gerechticheit geeft/eñ v af seynt *Esa.30.d.20
"vroegē regen eñ spaden regen als te voren/ Joā.14.c.36.
24 Dat de Schueren vol coorns / eñ de Wijn= 1.Joā.2.d.27.
perssen ouervloedicheyt van most eñ olie/ heb "Leu.26.a.4.
25 ben sullen. Ende ick wil v de Jaren weder Deut.11.b.14
geuen/||welcke de Sprinchanen/Keuers/wor ||Joel.1.a.4.
men eñ Rupsen (die mijn groot heyr warē/dat
26 ick onder v seynde)gegeten hebbē. Dat ghy
genoech te eten hebben sult/ eñ den naem des
Heeren ws Godts prijst/ die wonder onder v
gedaen heeft/ eñ mijn volc en sal niet meer te
27 schanden wordē. Ende ghi sultet beuinden/
"dat ick midden onder Israel sy/ ende dat ick Leu.26.b.12.
de Heere uwe Godt sy/ ende niemandt meer/
Ende mijn Volck en sal niet meer te schan=
28 den worden. Ende nae desen/*wil ick mij= Num.11.f.25
F nen geest wtgieten ouer alle dat vleesch/ende Esai.44.a.3.
uwe sonen eñ dochteren sullen propheteren/ Ezec.36.d.26.
uwe Outsten sullen droomen hebben/ eñ uwe Dit is ter tijt
29 Jongelingen sullen gesichten sien. Oock wil Christi aendē
ic ter seluer tijt/beyde ouer knechten eñ dienst Apostolē ver=
30 maechden/mijnen geest wtgieten. Eñ ic wil vult / leest
wonderteeckenen geuen inden Hemel ende op hier af Acto.
Aerden/te weten/bloet/ vyer ende roocdamp. 2.b.17.
31 De "Sonne sal in duysternisse/ eñ de Mane "Apoc.6.c.12
in bloet verandert worden/||eer dat den groo= ||Mal.4. a.5.
ten ende verschrickelijcken dach des Heeren
32 coemt. Eñ het sal geschieden. *So wie den Seph.3. b.9.
naem des Heerē aenroepen sal/ die sal beurijt Rom.10.b.13
worden. Want opten berch Sion eñ te Jeru=
salem/sal een "verlossinghe zijn/ gelijck als de 3.Pet.1.c.18.
Heere toegeseyt heeft : Oock by den anderen
ouergebleuene/die de Heere roepen sal.

Dat iij. Capittel.

1 WAnt siet/in dien daghen eñ ter seluer De heere wil
A tijt/als ic de geuanckenisse Juda ende zijn verstroyt
2 Jerusalems weyndē sal/ So wil ick volc weder te
alle Heydenen tsamen brengen/ ende wilse af samē brengē.
int dal Josaphat leyden/||eñ wil met haer al= ||Mat.25.c.31
daer rechtē/van wegen mijns volcx / eñ mijns
erfdeels Israels/dat sy onder de Heydenē ver
3 stroyt/ende haer in mijn lant gedeylt/ Ende
dat lot om mijn volc geworpen hebben. Ende
hebbē de ionge knechtkens om spijse gegeuē/
ende de ionghe meyskens om wijn vercocht/
4 ende verdroncken. *Eñ ghy van Sor eñ Si= Ezec.26. a.2.
don/ende alle Lantpalen der Philisteen/wat Amos.1.b.9.
hebt ghy met my te doen ? Wilt ghy my ter=
ghen? Wel aen/in dien ghy terghet/so wil ict
v haest/eñ corts weder betalen op uwen cop/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

5 Ghy die mijn siluer/ ende gout / ende mijne
schoone cleynodien genomen/eñ in uwe Kerc
6 ken gebracht hebt. Daer toe oock de kinderẽ
Juda/ende de kinderen Jerusalems/ vercocht
hebt den Grieckẽ/op dat ghyse ymmers verre
7 van haren lantpalen sout brengen. Siet/ick
B wilse verweckẽ/wt de plaetse/ daer ghyse he-
Jere.50.c.15.
nen vercocht hebt/ *eñ ic wilt v vergelden op
Abdi.1.c.15.
8 uwen cop/ Ende wil uwe sonen eñ dochte-
ren wederom vercoopen/door de kinderen Ju
da/die sullense/dien in rijck Arabia/eenẽ volc
ke in verrẽ landen vercoopen/want de Heere
9 heuet gesprokẽ. Roept dit wt onder deHey-
denen/heyliget eenẽ strijt/ verweckt de stercke/
laet herwaerts comen ende op trecken alle
Esaie.2.a.4.
Crijchslieden. "Maeckt van uwe ploechijsers
sweerden/ende van uwe sickelen spiessen. De
11 swacke segghe: Jck ben sterck/ Rottet v te
hoope/ende coemt herwaerts alle Heydenen/
rontom/ende vergadert v/aldaer sal de Heere
12 uwe stercke neder legghen. De Heydenen
sullen haer opmaken eñ op comen tot dat dal
Mat.25.c.31.
Josaphat. ‖Want aldaer wil ick sitten/ om te
*Apo.14.d.15
13 ordeelen alleHeydenen/rontom. *Slaet met
"mat.13.e.39
den sickelen aen/ "want den Oogst is rijpe.
Straffe der boosheyt.
Coemt hier af/ want de wijnpersse is vol/eñ
sy loopt ouer/want haer boosheyt is groot.
14 Het sullen hier ende daer hoopen volcx zijn
C int dal des ordeels/want des Heeren dach is
Esai.13.b.10
15 na by/int dal des ordeels. ‖De Sonne ende
Joel.2.b.10.
Mane sullen verduysteren/ ende de Sterrẽ sul
*Jer.25.d.30.
len haren schijn weerhouden. *Ende de Hee
Amos.1.a.2.
16 re sal wt Sion brullen / eñ wt Jerusalem zijn
stemme laten hooren/alsoo dat/ beyde Hemel
ende Aerde beuen sal. Maer de Heere sal zij-
nen volcke eẽ toeulucht zijn/eñ een vasticheyt
17 den kinderen Jsraels/ Ende ghy sult beuin-
Psa..9.b.12.
den dat ick de Heere uwe Godt"tot Sion op
Esai.8.b.10.
mijnen heylighen Berch woone. ‖Als dan sal
‖Esai.52.a.1.
Jerusalem heylich zijn/ende niemant vreemts
Apoc.21.b.10
18 meer door haer wandelen. *Ter seluer tijt
*Amo.9.c.14
sullen de Berghen van soeten wijn druppen/
ende de Heuuelen van melcke vloeyen. Ende
alle Beken in Juda sullen vol waters gaen.
Ezec.47.a.2.
"Ende daer sal een Fonteynadere vandẽ huy
Zach.13.a.1.
se des Heeren wtgaen/die sal den stroom Sit
‖Jer.46.a.2.
19 tim wateren. ‖Maer Egyptẽ sal woest wor
den / ende Edom een woeste wildernisse/ om
tghewelt ende onrecht aenden kinderen Juda
4.Re.21.c.16
bedreuen / *dat sy onschuldich bloet in haren
Pro.6.b.17.
20 lande/vergoten hebben. Maer Juda sal ee-
Ezec.22.b.12.
welijc bewoont worden/ ende Jerusalem van
"4.esd.15.b.9
21 nu aen/ tot inder eewicheyt. "Ende
Luce.18.a.7.
ick en wil haer bloet niet onge-
Apoc.6.b.10.
wroken laten. ‖Ende de
‖Apoc.21.a.3
Heere sal woonen
tot Sion.

Eynde des Propheets
Joels.

De Propheet
Amos.

Dat eerste Capitteel.

‖Amo.7.c.14
Propheterin-
ge Amos te-
gen Jsrael eñ
sommige Hey
denen.
1 A D It is dat Amos / ‖die onder de
Herders tot Thekoa was/gesien
heeft ouer Jsrael/inder tijt *Vsie
des Coninck Juda/ eñ "Jerobe-
ams des soõs Joas/des Coninck
*4.reg.15.a.1
Jsraels/twee Jaer‖voor de aert-
"4.re.14.c.16
2 beuinge. Eñ sprac:*De Heere sal wt Sion
‖Zac.14.a.5.
brullen / ende zijn stemme wt Jerusalem laten
*Jer.25.d.30.
hooren/alsō dat de beemden/der Herders iam
merlijck staen sullen/ ende dat de Carmel bo-
3 uen verdorren sal. Also spreect deHeere: Om
dric oft vier lasteren wille "Damasci/ en wil
Tegen Damascum.
ick haerder niet sparen/daerom dat si Gilead
"Esa.17.
4 met ijseren vlegelen gedorscht hebben. Maer
Jere.49.
B ick wil een vyer seynden in dat huys Hasael/
dat sal de Palleysen Benhadads verteren.
5 Ende ick wil de grendelen tot Damasco in
stucken breken/eñ de Jnwoonders op dẽ velde
Auen/met den genen die dat scepter hout/ wt
den lustigen huyse wtroeyen. Also dattet volc
in Syria sal in Kyr wech geuoert wordẽ/seyt
6 de Heere. Also seyt de Heere: Om drie ende
Zach.9.
vier lasteringen wille ‖Gaze/en wil ick haer-
Tegen Gazam.
der niet sparen. Daerom dat sy de geuangenẽ
noch meer geuangen/ende int lant Edom ver
7 dreuen hebben. Maer ick wil een vyer bin-
nen de mueren te Gaza seynden/dat sal hare
8 Palleysen verteren. Ende wil de Jnwoon-
ders tot Asdod/met den genen/die dat scepter
hout/ wt Askalon wtroeyen/ ende mijn hant
teghen Akron keeren. Also dattet vergaen sal/
soo wat vanden Philisteen ouergebleuen is/
9 spreect de Heere Heere. Also spreect de Hee
Teghen de stadt Sor.
re: Om drie ende vier lasteren wille der stadt
*Sor/ en wil ick haerder niet sparen/ daerom
*Joel.3.
dat sy de gheuanghen int lant Edom voorder
verdreuen hebben/ "ende niet gedacht en heb
3.Reg.5.
10 ben aen dat verbont der broederen/ Maer ic
wil een vyer inde mueren te Sor seynden/dat
11 sal hare Palleysen verteren. Also spreect de
C Heere: Om drie eñ vier lasterẽ wille ‖Edoms/
Tegẽ Edom.
en wil ick zijnder niet sparen/*daerom dat hy
‖Jere.49
zijn broeders metten sweerde veruolcht heeft
*Ge.27.
ende dat hy hare beuruchte verdaen/eñ altijt
verschuert heeft in zijnen toorne/ende zijn ver
12 bolgentheyt eewich hout. Maer ick wil een
vyer seynden na Theman/dat sal de Palley-
13 sen tot Bozra verteren. Also spreect de Hee-
re: Om drie ende vier lasteren wille der kinde
ren "Ammon/ en wil ick haerder niet sparen/
Tegẽ Ammon.
daerom dat sy de beuruchte vrouwen in Gi-
"Jere.49
lead verschuert hebben / op dat sy haer Lant-
Ezec.21.
14 palen breeder maken souden. Maer ick wil
een vyer aensteken inde mueren Rabba / dat
sal hare Palleysen verteren/alsmen roepẽ sal/
ter tijt des strijts/ ende als dat onweder comẽ
15 sal ter tijt des storms. So sal dan hare Co-
ninck met zijne Vorsten geuangen wech ghe-
16 uoert worden/ seyt de Heere. ‖Also spreeckt
Esai.16.
de Heere: Om drie ende vier lasteren wille
Jere.48.
Moabs/en wil ick haer niet sparen / daerom
Ezec.25.
dat sy dat ghebeenten des Coninck tot Edom
17 tot asschen verbrant hebben. Maer ick wil
een vyer seynden in Moab/dat sal de Palley
sen tot Kirioth verteren/ende Moab sal ster-
uen in een geruyssche/Alarmgeschrey/ende in-
18 der Basuynen gheclanck/ Ende ick wil den
Richter onder haer wtroeyen / ende alle ha-
re Vorsten / met hem verworghen / spreeckt
de Heere.

Dat ij. Capittel.

1 A Alsoo spreeckt de Heere : Om drie ende
Tegen Juda.
vier lasteringhen wille Juda / en wil ic
zijnder niet sparen/ *daerom dat sy des
Mich.1.
Heeren Wet verachten / ende zijne Rechten
niet en houden/ ende laten haer hare lueghe-
nen verleyden/welcke hare vooruaders na ge
2 uolcht hebben. Maer ick wil een vyer in Ju
da seynden/ dat sal de Palleysen tot Jerusa-
3 lem verslinden. Alsoo spreect de Heere: Om
drie ende vier lasteren wille Jsraels/en wil ic
haerder niet sparen/daerom dat sy de Recht-
ueerdighe om ghelt / ende de Armen om een
4 paer schoen vercoopen. Sy treden den cop
der Armen inden dreck / ende hinderen den
wech der ellendighen ouer al. De Soon ende
Vader slapen by eender Deernen / daer mede
sy mij-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

sy mijnen heylighen Naem ontheylighen.
5 Ende by alle Altaren brassen sy van de ver-
pande cleederen/ ẽ drincken wijn indẽ huyse
6 haerder Goden/vanden brueken. Nv heb 1
1.24. ick ymmer *den Amorite voor haer henen ver A
.23. daen/ "die so hooch was/als de Cederen/ende
.32 zijne macht als de Eycken. Ende ick verdede
bouen zijne vrucht/ende onder zijne wortelen. 2
c.22. 7 Oock hebbe ick v wt ‖Egypten lande ghe-
a.2. B bracht/ *ende veertich Jaren lanc inder woe-
stijnen ghelepdt / op dat ghy der Ammoriten
8 lant besitten sout. Ende ick heb wt uwe kin 3
deren Propheten op verweckt/ende Nazareen
wt uwe Jongelingen/ist also niet/ ghy kinde-
9 ren Jsraels / spreeckt de Heere? Maer ghy 4
8.4. gheeft den Nazareen "wijn te drincken/ ende B
b.10 gebiet dẽ Propheet/ẽ segt: ‖Ghy en sult niet
.21. 10 propheteren. Siet/ ick wilt onder v kerren-
b.16 C de maken/ gelijck eenen wagen vol schoouen 5
11 kerret/ Alsoo dat de ghene die snel is / niet
ontulieden/noch die sterc is/yet vermogen en
sal/ ende de machtighe zijn leuen niet en sal
12 beschermẽ connen. Ende de bogenschutters 6
en sullen niet blijuen staen/ ende die snel loo-
pen can/ en sal niet ontloopen/ ende die daer
rijdet / en sal zijn leuen niet beschermen/
13 Ende die onder de sterckẽ / de alderman- 7
lijkste is/ sal naect ontulieden moeten/op die
tijt/spreeckt de Heere.

Dat ij. Capittel.

...kraft 1 HOort wat de Heere met v spreect/ ghy
...z hy A kinderen Jsraels/te weten/ met alle ge
...oren slachten/die ick wt Egypten lande ge- 8
...wout 2 leydt hebbe/ende sprac: *Van alle geslachtẽ
...e zy op aerden heb ic alleen v aengenomen. Daer
...hetẽ om wil ic v oot besoecken in alle uwe misda
...uu.20 3 den. Moghen daer oock twee tsamen wan- 9
delen/ ten sy dat zijs met malanderẽ eẽs zijn?
4 Brult oock eenen Leeuwe in een Wout/
als hy gheenen roof en heeft?‖Crijscht oock C
een ionghe Leeuwe wt zijnen hole/ten si dat
5 hy wat hebbe ghevanghen? Valt oock ee-
nen vogel inden strick opter Aerden/daer gee 10
nen Voghelaer en is?Heftmen ooc den strick
vander Aerden op/die noch niet geuangen en
6 heeft? Blaestmen oock de Basuynen in een
der stadt/dattet volc hem daer niet af en ont-
.37. settet?"Jsser oock een ongeluck inder stadt/
b.5. 7 dat de Heere niet en doe. Want de Heere 11
B Heere en doet gheen dinck/ten sy dat hy zij-
nen knechten den Propheten zijne heymelij-
8 heyt openbare. De Leeuwe brullet/wie en
soude niet versaecht zijn? De Heere Heere
spreeckt/wie en soude niet propheteren? 12
9 Vercondiget inden Palleysen tot Asdod/
ẽ in de Palleysen indẽ lãde Egipti/ẽ segt:
Vergadert v op de Berghen Samarie/ende 13
siet/ wat grooter onrecht ende iammer ghe-
126. 10 schiep dat daer in is. "Sy en achtẽ op geen
recht seyt de Heere: Maer vergaderen schat-
ten met Violencie/ende roouen in hare Pal-
11 leysen. Daerom spreeckt de Heere Heere
alsoo : Men sal dit Lant rontom beleghe- 1
ren / ende v van uwer macht ter neder stoo- A
12 ten/ẽ uwe huysen plonderen/ Also spreeckt 2
de Heere: Gelijck als een Herder den Leeu-
C we twee knien / oft een oorlapken wt den
monde ruckt/Alsoo sullen de kinderen Jsra- 3
els wtgheruct worden die te Samaria woo-
nen ende hebben in de hoecken een bedde. Ẽ
13 tot Damasco eẽ Coetse. Hoort/ẽ betuyget
indẽ huyse Jacobs/spreect de Heere Here/de
14 God Sebaoth/ Want tot dier tijt/als ick 4
...b.33. de sonden Jsraels besoecken sal/"Soo wil ic
...der de Altaren tot BethEl besoecken/ẽ de hoor 5
...ter nẽ des Altaers af brekẽ/also dat si ter Aerden
...gie. 15 neder vallẽ sullẽ. Ẽ ick wil beyde dat Win
terhuys ende Somerhuys slaen/Ẽ de yuoo-
ren huysen sullen vergaen / ende veel huysen
verdoruen worden/seyt de Heere.

Dat iiij. Capittel.

1 HOort dit woort/ghy vette koeyen/die Straffe der
A op den berch Samarie zijt/ẽ den be- gheweldiger
hoeftigen onrecht doet/ ẽ vertreet de Vorsten / die
Armen/ẽ segt tot uwe Heeren: Brengt her- als vette koe
2 waerts/laet ons suppen. De Heere Heere yen mestẽ/ ẽ
heeft gesworen by zijnder heylichept: Siet/ der armẽ goet
de tijt coemt ouer v / datmen v wtrucken sal verteeren.
met angelen/ẽ uwe nacomelingen met visch
3 haken. Ẽ ghy sult "door de reten wt gaen/ Hier ẽ daer
een yeghelijck voor hem henen/ ende na Har verspreyt.
mon wech geworpen worden/spreect de Hee
4 re. Jae coemt herwaerts tot *BethEl/ende *Josu. 16.a.8
B bedrijft sonde/ẽ tot‖Gilgal/ dat ghy der son ‖Ozee.4.c.15
den veel muecht maken/Ẽ brengt uwe offer
handen des morgens/ende uwe thienden des
5 derden daechs. Ẽ wierooct van dat suer-
deech/totten Danckoffer/ẽ predict van eenẽ
vrijwillighen offer/ ẽ roepet wt/want alsoo
hebt ghijt geerne/ ghy kinderẽ Jsraels/spreect
6 de Heere Heere. Daerom heb ick v oock/in
alle uwe steden " gheruste tanden ghegeuen/ Ledighe.
ẽ ghebreck aen broot / in alle uwe plaetsen/
Ẽ nochtans en bekeerde ghy v niet tot my/
7 spreect de Heere. *Oock hebbe ick den re- Deu.11.b.14.
ghen ouer v opgehouden tot dattet noch drie Jere.14.a.3.
maenden waren totten oogst toe. Ẽ ick liet Joel.2.c.23.
ouer deen stadt regenen/ẽ ouer dander stadt
en liet ic niet regenen. Den eenen acker wert
beregent/ẽ den anderen acker die niet bere-
8 gent en wert/verdorrede. Ẽ twee oft drie
steden/togen tot eender stadt/op dat sy water
drincken mochten/ende sy en condens niet ge
noech vinden. Noch en bekeerde ghy v niet
9 tot my/ spreect de Heere. Jck ‖plaechde v Hagg.2.c.18.
met dorre tijt/ẽ met den brant Coorn/ Des-
gelijcx atent oock de Rupsen al op/so wat in
C uwe Houen/Wijngaertackers/ Vijgeboomen/
ende Olijfboomen wies / Ende nochtans en
bekeerde ghy v niet tot my/spreect de Heere.
10 Jck sandt Pestilentie onder v/"ghelijck als Exod.9.a.3.
in Egypten. Jck doode uwe ionge ghesellen
metten sweerde/ẽ liet uwe Peerden geuan-
gen wech voeren. Jck liet den stanck van u-
wen heyrlegher in uwe nuesen gaen. Noch-
tans en bekeerde ghy v niet tot my / seyt de
11 Heere. Jck keerde sommige onder v omme/
ghelijck Godt *Sodoma ende Gomorra om- Gen.19.c.24.
keerde/dat ghi waert als eenen brant/die wt
den vyere ghetogen wort / Nochtans en be-
keerde ghy v niet tot my/spreect de Heere.
12 Daerom wil ick v voortaen also doen / Js-
rael. De wijle ick v dan alsoo doen wil/ Soo
‖schict v Jsrael/ẽ gaet uwẽ God te gemoet. Bereyt.
13 Want siet/hy ist/die de Bergen maect/"den "Jere.10.c.13
wint schept/ ẽ geeft den mensche te kennen/
wat hy spreken sal. Hy maect de dageraet/ẽ
de duysternisse / Hy gaet op de Hoochten der
Aerden/*hy heet Heere God Sebaoth. Esai.48.a.1.

Dat v. Capittel. Jere.31.f.35.

1 HOort ghy van den Huyse Jsraels dit
A woort / want ick moet dit claechliede- eẽ clage ouer
2 ken ouer v maken. De Maget Jsra- dẽ val Jsraels
els is ghevallen / dat sy niet weder op en sal
staen. Sy is ter Aerden ghestooten/ende daer
3 en is niemant diese op helpe. Want alsoo
seyt de Heere Godt/ de stadt daerder duysent
wt gaen/die en salder maer hondert ouer be-
houden/Ẽ daerder hondert wtgaen / die en
salder maer thien ouer behouden in den huy-
4 se Jsraels. Daerom spreect de Heere alsoo Ẽẽ vermanin
totten huyse Jsraels: Soeckt my/soo sult ghy ge tot boete.
5 leuen. Ẽ soect *BethEl niet/ Ẽ en coemt *3.re.12.d.29
tot‖Gilgal niet/Ẽ en gaet niet na Berseba. ‖Amo.4.b.4.
Want Gilgal sal ghevanghen wech ghevoert
worden/ Ẽ BethEl sal BethAuen worden.

Esai.55.a.6.6 *Soeckt den Heere/so sult ghy leuen/op dat
Seph.2.a.3. ter niet een vyer indē huyse Josephs de ouer-
hant en neme/dat daer vertere/ eñ dattet nie-
7 mant blusschē en conne te BethEl: Ghy die
dat recht in Alsem verandert/eñ de gerechtic-
8 heyt ter aerden stoot. Hy maect dat Seuen-
Job.9.a.9. gesterte eñ "Orion/die vander duysternisse den
morgen/eñ vanden dach den duysteren nacht/
Amos.9.b.6. maect. ‖Die dat water inde Zee roept/eñ gie
9 tet optē aertbodem/hy heet Heere. Die ouer
B de stercke een verstooringe aenricht/eñ brengt
10 een verstooringe ouer de vaste stadt. Maer
sy zijn opten genen gram/ diese inder poorten
straft/ende houden dien voor eenen grouwel
11 die daer heylsaem leert. Daerom want ghy
de armen onderdruct/eñ neemt dat coorn met
Deu.28.c.30 groote lasten van haer/ *soo en sult ghy inde
Sepho.1.c.13 huyse niet woonen/ die ghy van ghehouwen
steenen ghetimmert hebt / ende den wijn niet
drincken/dien ghy inde lustighe Wijngaerden
12 gheplant hebt. Want ick weet uwe ouer-
tredinghen/welcker vele is/ ende uwe sonden
Exod.23.a.6. die daer sterck zijn. "Hoe dat ghy de rechtuer-
Mich.3.c.11. dighe dringhet/ ende bloetghelt neemt / ende
de Armen inder Poorten onderdruckt.
13 Daerom moet de cloecke ter seluer tijt swij
Mich.2.a.3. 14 ghen/ ‖want het is een boose tijt. Soeckt
dat goet ende niet dat quaet / op dat ghy le-
uen moecht / soo sal de Heere de Godt Se-
Psal.34.b.15 15 baoth by v zijn/ghelijck ghy roemt. *Haet
Rom.12.b.9. dat quaet/eñ hebt lief dat goet/ "bestellet dat
"Deu.17.a.1. recht inder poorten/soo sal de Heere de Godt
Sebaoth/ den ouerghebleuen in Joseph ghe-
16 nadich zijn. Daerom soo spreeckt de Heere
C de Godt Sebaoth/de Heere: Daer sal in alle
straten een claghe zijn/ende op alle stratē sal-
men segghen: O wee/O wee. Eñ men sal den
Ackerman tot trueren roepen / ende tot wee-
17 clage/wie slechs weenen can. In alle wijn-
gaerden sal een weeninghe zijn. Want ick wil
18 onder v omgaen spreect de Heere. Wee den
Jerem.30.b.7 ghenen/ "die des Heeren dach begeeren: wat
Joel.2.a.1. sal hy v? Want des Heeren dach is een duy-
Seph.1.c.14. 19 sternisse / ende niet een licht. Ghelijck als
oft yemant voor eenen Leeuwe vlode / ende
hem ontmoettede eenen Beyre. Ende ghelijck
als oft yemant in een huys quame/eñ leende
met zijnder hant aen de wandt/ende dat hem
20 een slanghe stake. Want des Heeren dach
sal duyster ende niet licht zijn/doncker eñ niet
Esai.1.b.14. 21 claer. *Ick ben op uwe Vierdaghen gram/
D ende verachse/eñ ick en can niet riecken in u-
Jerem.6.c.20 22 we vergaderinge. Eñ *oft ghy my al brandt
Esai.1.b.11. offer ende spijsoffer offert/so en heb icker doch
De Here ey- geen behagen aen. Ja uwe vette dancofferen
schet recht eñ 23 en mach ick oock niet aensien. Doet slechts
gerechticheyt dat gebleer uwer liedekens van mi wech/wāt
voor uterlijc 24 ic en mach v Psalterspel niet hooren. Maer
vieren ende dat recht sal geopenbaert worden gelijc wa-
offeren. water/ eñ de gherechtichteyt gelijck eenen
‖Jere.7.c.20. 25 stercken stroom. ‖Hebt ghy vanden huyse
Actor.7.c.42. Israels / my oock in de woestijne de veertich
iaer lanck/slachoffer eñ spijsoffer gheoffert?
26 Ja wie? Ghy droecht dē Sicchuth uwen Co
ninc/eñ Chiun uwe Beelden/de sterren uwer
Goden/die ghy v seluen ghemaeckt hadt.
27 Daerom wil ick v van hier nae Damascon
Amos.4.c.13. laten wech voeren / seyt de Heere/ "die daer
Godt Sebaoth heet.

Dat vj. Capittel.

Hy berispt dē 1 WEe den Stouten tot Sion / ende den
staet des volc A ghenen die haer op den Berch Sama-
maer t'wordt rie verlaten/ die haer houden voor de
niet ter hertē voornaemste ouer de Heydenen / ende ghaen
ghenomen. 2 daer stoutelijck in den huyse Israels. Gaet
henen nae Kalne / ende siet toe / Ende van
daer nae Hemath der grooter Stadt / Ende
treckt henen af nae Gad der Philisteen/ De
welcke beter Coninckrijcken geweest zijn dan
dese/eñ hare lantpalen grooter dan uwe lant
3 palen. Ghi die v verre vanden quaden dach
acht te wesen/ eñ staet altoos na vermetē re-
4 giment/ Eñ slaept op yuooren legeren/ende
bedrijft ouervloedicheyt met uwe bedden.
5 Ghy eet de Lammeren vander cudden/ende
de gemeste Calueren/ *eñ speelt op den Psal Job.21.
ter / ‖ende ghy dichtet v Liedekens als Da- Esai.5.
6 uid/ Eñ drinct wijn wt de Schalen/eñ salft ‖1.Re.1
v met Balsem/Ende en becommert v niet om
7 de schade Josephs. Daerom sullen sy nv
voor aen gaen/ onder den genen die daer ge-
uangen wech geuoert worden/Eñ dat brassen
8 der gulsiger sal ophouden. "Want de Heere Jere.51.
B Heere heeft gesworē/ by zijnder sielē/spreect Amos.8.
de Heere de Godt Sebaoth. My verdriet de
houerdie Jacobs / eñ hate oock hare Pal-
leysen/Eñ ick wil de stadt oock ouer gheuen/
9 met alle tgene dat daer in is/ Ende ofter al
thien Mannen in eenen huyse ouer bleuen/
10 so sullen sy doch steruen/ Dat eenen yeghe-
lijcken zijn Oom van des Vaders weghen/eñ
zijn Oom van des Moeders weghen nemen/
eñ de gebeenten wt den huyse draghen moet.
Eñ seggen totten ghenen die inder Cameren
des huys is: Isser oock noch meer daer? Ende
die sal antwoorden: Sy zijn alle wech. Eñ sal
seggen: Sijt te vreden: *Want sy en wouden Deut.8.
niet/datmen den naem des Heeren soude ge-
11 dencken. Want siet/de Heere heeft beuolen
datmen de groote huysen slaen soude / datse
reten crijghen / Ende de cleyne huysen/ datse
12 gaten crijghen. Wie can met Peerden ren-
nen/oft met Ossen ploegen op de Steenroot-
sen? Want ghy verandert dat recht in galle/ Haer get
ende de vrucht der gherechticheyt in Alsem/ straffe va
13 Ende ghy vertroost v dies/dat soo gheheel Heere.
ydel is/ende segt: En zijn wy dan niet sterck
14 ghenoech met onse hoornen? Daerom siet/
Ick wil ouer v/o ghy van den huyse Israels/
een volck verwecken/seyt de Heere de Godt
Sebaoth / dwelck v benauwen sal / van de
plaetse aen/daermen na Hemath gaet/ tot aē
de Beke inder woestijnen.

Dat vij. Capittel.

1 DE Heere Heere toonde my een ghe- Vā somm
A sicht/Eñ siet/ daer stont een die sprinc ghesichte
hanen maeckte/ in den beghinne doen de straffe
dat *nagras op ghinck/ ende siet/dat nagras volcx.
stont/ Na dien dat de Coninck zijne schapen *Toemae
2 hadde laten scheeren. Als sy nv dat cruyt
in den Lande gantsch af eten wouden / doen
sprack ick: Ach Heere Heere weest genadich.
Wie wil Jacob weder op helpen? Want hy is
3 ymmers seer cleyn. Doen beroudet dē Hee-
re/ende sprack: Wel aen/ten sal niet gheschie
4 den. De Heere Heere toonde my een ghe-
sichte / eñ siet/de Heere Heere riep dat vyer/
om daer mede te straffen. Dat soude een groo
te diepte verteeren/ende verslinde alrede een
5 deel wech. Doen seyde ick: Ach Heere Hee-
re/ laet af. Wie wil Jacob weder op helpen?
6 Want hy is ymmer seer cleyne. Doen be-
roude dat den Heere oock/ eñ de Heere Hee-
re sprack: Ten sal oock niet gheschieden.
7 Maer hy vertoonde my dit gesichte/eñ siet/
B de Heere stont op eenen muere met een richt-
snoer ghemeten / ‖ ende hy hadde dat richt- Sacha.2.
snoer in zijnder handt. Ende de Heere sprack Apoc.21.
tot my : Amos wat siet ghy? Ick sprack: Een
8 richtsnoer. Doen sprack de Heere tot my:
Siet/ick wil een richtsnoer midden door mijn
volck Israels trecken/eñ hem niet meer voor-
9 by gaen. Maer de Hoochten Isaac sullen
verwoest/ende de Kercken Israels verdestru-
eert worden. "Ende ick wil my metten sweer 4.Reg.17.
de op maken/ouer dat huys Jeroboams.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

10 Doen sant Amazia de Priester te BethEl/
tot Jerobeam den Coninck Israels / eñ dede
hem seggen: *Amos maect een oproer tegen v
inden huyse Israels. Dat Landt en can zijn
11 woorden niet gelijden. Want Amos spreect
also : Jerobeam sal door tSweert sterven/eñ
Israel sal wt zijnen Lande ghevangen wech
12 gevoert worden. Eñ Amasia sprack tot A-
mos: Ghi Siender/Gaet wech/ende vliet int
lāt Juda/eñ generrt v aldaer/ eñ prophetert
13 aldaer. "Ende en propheteert niet meer tot
BethEl. Want het is des Coninckx stichtinge
14 eñ des Coninckx huys. Amos antwoorde/eñ
C sprac tot Amasia: ||Ick en ben geen propheet/
noch geens propheten soon/ Maer ick ben eē
Koeherder/die de Moerbesien af pluckt.
15 Maer de Heere nam my vander cudden/eñ
seyde tot my: Gaet henen/eñ propheteert mij-
16 nen volcke Israels. Daerom hoort nv des
Heeren woort: Ghy segt: En propheteert te-
gen Israel niet/eñ en predict niet teghen dat
17 huys Isaacs. Daerom spreect de Heere al-
so: Dijn wijf sal inder stadt ter hoeren wordē/
Eñ uwe Sonen ende Dochteren sullen door
tSweert vallen/ ende uwen acker sal metter
Coorde wt gedeylt worden. Maer ghy sult in
een onreyn Landt sterven/ ||Eñ Israel sal wt
zijnen lande verdreven worden.

Dat viij. Capittel.

DE Heere Heere toonde my een gesich
te/ Eñ siet/daer stondt eenen korf met
fruyt. Eñ hy sprac: Wat siet ghy A-
mos? Maer ick antwoorde : Eenen korf met
fruyt. Doen sprac de Heere tot my: Dat eyn-
de is gecomen over mijn volck Israels. Ic en
wil hem niet meer voorby gaen. Eñ de Lie
dekens inde kercken/sullen in een huylen ver
keert worden/ter seluer tijt / spreect de Heere
Heere. Daer sullen veel doode lichamen op
alle plaetsen liggen/diemen heymelijck wech
draghen sal. ||Hoort dit/ghy die de Armen
onder druct/eñ de ellendige inden Lande ver
derft/ Eñ segt: Wanneer wil dan dese nieu-
we Maent een eynde hebben / dat wy Co-
ren vercoopen? Eñ den Sabbath/dat wy Co
ren veyl hebben mogen/Eñ dat Schepel min
deren/eñ den Sikel verhoogen/ Eñ dat ghe-
wichte vervalschen? Op dat wy de armen
om gelt/eñ den behoeftigē om een paer schoē
onder ons brengen / eñ Caf voor Coren ver-
coopen. *De Heere heeft gesvvooren tegen
de hooverdie Jacobs/Wat geldet/oft ick sulc
ker haerder wercken/eewich vergeten sal?
En soude om sulcx wille dat Lant niet be-
ven moeten/eñ alle Inwoonders trueren? Ja
het sal gantsch als met een water/overloopē
worden/eñ wech gevoert/eñ oversvvemt wor
den/gelijc den vloet in Egypten doet. ||Ter
9 seluer tijt / spreect de Heere Heere/wil ick de
Sonne inden middach laten ondergaen / Eñ
dat Lant by lichten dage duyster laten wor-
10 den. ||Ick wil uwe vierdagen in trueren/ eñ
alle uwe Liedekens in clagen veranderen. Ic
wil over alle lendenen den sack brenghen/eñ
alle hoofden caluwe maecken. Jae alsulcken
droefheyt wil ick haer maken / ||alsmen over
eenen eenigen soon heeft/eñ si sullen een iam
11 merlijck eynde nemen. Siet/de tijt coemt/
spreect de Heere Heere / ||dat ick eenen hon-
ger int Lant seynden sal/ niet eenen hongher
12 na broot/oft dorst na water/ Maer *na dat
woort des Heerē te hooren/dat sy herwaerts
eñ gintsvvaerts/vander eender Zee tot de an
dere/vant Noorden totten Oosten rontsom
loopen/eñ des Heerē woort soecken/eñ noch-
13 tans niet vinden en sullen. Ter seluer tijt/
sullen schoone maechden eñ iongelingen ver-
14 smachten ||van dorst. Die nv sweerē by den
vloeck Samarie/eñ seggen: So warachtelijck
als v "Godt tot Dan leeft: So warachtelijck 3.Re. 12.d.29
als de*wijse tot Berseba leeft. Want si sullen * Gewoonte.
also vallē/ dat sy niet weder opstaē en connē.

Dat ix. Capittel.

1 ICk sach den Heere op den Altaer staen De Here wil
a eñ hy sprac: Slaet aen dē knoop/dat de met zijn straf
Posten beven. Want hare giericheyt sal fe over zijn
haer allen op haer hooft comen/eñ ic wil ha- volck voort
re nacomelingen metten sweerde vermoordē/ varen.
||Also oock/dat haerder geen ontuliedē / noch ||Psa.139.a.8
2 yemant ontgaen en sal. "Eñ oft si haer al "Jer. 49.c.19
schoon in de Helle begroeven/soo salse noch-
tans mijn hant van daer halen. Eñ oft si op
inden Hemel clommen/So wil ickse nochtās
3 ter neder stooten. Eñ oft si haer boven op
den berch Carmel verborghen/ Soo wil ickse
nochtans aldaer soeckē/eñ daer af halen. Eñ
oft sy haer voor mijnen oogen verborgen in-
den afgront der Zee/so wil ick nochtans den
slangen bevelen/ dat syse aldaer steecken sul-
4 len. Eñ oft sy voor hare vianden gevangen
henen gingen/So wil ick nochtans dē sweer
de bevelen/ dattet haer aldaer doot slaen sal.
Want ick wil mijne oogen op haer houdē tot
5 *ongeluck/ende niet totten goede. Want de Jere. 44.b.12
Heere Heere Sebaoth is sulck een man/ Als
hy een Lant aenroert/so versmeltet/dat alle
inwoonders trueren moetē. Dattet over haer
gantsch loopen sal/ als een water / eñ over-
swemt worden/gelijck den vloet in Egypten
6 doet. Hy ist/*die zijn sale inden hemel sticht 3.Reg.8.g.49
B eñ zijn huttē op de aerde fondeert. ||Hy roept ||Amos. 5.b.8
dat water inde Zee/eñ ghietet op Aertrijcke/
7 Heere is zijnen Naem. En zijt ghy kinde-
ren Israels/my niet als de Mooren? Spreect
de Heere. En hebbe ick Israel niet wt Egyp
ten ghelept/Eñ de Philisteen wt||Caphthor/ Gen. 10.b.14
8 Eñ de Syriers wt Kyr? Siet/de oogen des
Heeren Heeren sien op een sondich Coninc-
rijcke/dat ict van den Aertbodem gantsch ver
niele."Hoe wel dat ick dat huys Jacobs niet Sac.13.b.8.
gantsch vernielen en wil/ spreeckt de Heere. Rom. 8.c.27.
9 Nochtans siet / Ick wilt bevelen/ ende dat
huys Israels onder alle Heydenen laten sif-
ten/gelijck alsmen met een seve sift/ Ende de
Coornkens en sullen niet opter Aerden val-
10 len. Alle sondaren in mijnen Volcke sullen
door tsweert sterven/die daer seggen: Dat on
geluck en sal so na by niet zijn/noch ons ont-
11 moeten. ||Ter seluer tijt wil ick de verval- Mich.7.b.11.
C len Hutte Davids weder oprechten/ eñ haer Acto. 15.c.16.
gaten vertuynen/Eñ so wat afghebroken is/
weder repareren/Eñ wilse optimmeren/ghe-
12 lijck si in voorleden tijden gheweest is. Op
dat sy besitten de over gebleven te Edom/eñ
de overgheblevén onder alle Heydenen/over
de welcke mijnen Naē gepredict sal worden/
13 seyt de Heere/die alsulcx doet. Siet/de tijt
coemt/spreect de Heere/datmen tsessens ploe
gen eñ oogsten/Eñ op een tijt/den wijn pers-
14 sen eñ saeyen sal. ||Eñ de bergen sullen van Joel.3.c.18.
soeten wijn druppen / eñ alle hevelen sullen
vruchtbaer zijn. "Want ick wil de gevancke- Ezec.16.f.53.
nisse mijns volcx Israels weynden / dat sy de
woeste Steden bouwen/eñ bewoonen sullen/
wijngaertackers planten / ende wijn daer af
15 drincken/ Hoven maken/eñ vruchten daer
wt eten/Want ick wilse in haer lant planten
dat sy niet meer wt haren Lande wt-
geroeypt en sullen worden/dwelc-
ke ick haer gheven sal/
spreect de Heere
dijn God.

Eynde des Propheets
Amos.

De Propheet
ObadJa.

Dat eerste Capittel.

Ezec.25.b.13. 1 Dit is dat gesicht ObadJa. ||Also
Hy prophe= A spreect de Heere Heere van E=
zeert tegen dē dom: Wy hebben van den Heere
stouten hoo= ghehoort / datter een Ambassaet
moet der E= onder de Heydenen gesonden is:
domiten. Wel op/ē laet ons teghen haer
||Jer.49.c.15. 2 strijden. ||Siet/ick heb v gheheel cleyn ghe=
maect onder de Heydenen/ende seer veracht.
3 Den hoochmoet dijnder herten heeft v be=
droogen/om dat ghy inde Clippen der steen=
rootsen woont/op uwe hooghe Sloten/ende
segt in uwer herten: Wie wil my ter neder
Jere.49.c.16. 4 stooten? *Oft ghy al in de hoochte voert/
Tren.4.c.19. gelijck als eenen Arent/ ē maecte dijnen nest
Amos.9.a.2. tusschen de Sterren/ Nochtans wil ick v daer
af ter neder stooten/spreeckt de Heere.
5 Wanneerder dieuen oft verdestrueerders in
B der nacht ouer v comen sullen/o hoe sult ghy
dan te niet worden? Ja sy sullen genoech ste=
len. Ende wanneer de Wynlesers ouer v co=
men/so en sullen sy v gheen naelesen laten o=
6 uer blijuen. O/hoe sullen sy den Esau on=
dersoecken/ende zijne schatten soecken?
7 Alle dijne eyghen Bondtgenooten sullen v
ten Lande wt stooten / De Lieden daer ghy
dijnen troost op settest/sullen v bedriegen/ē
ouerweldighen. Die v broot eten/ die sullen
8 v verraden / eer ghijt mercken sult. Wat
Esai.29.c.14 geldet/spreect de Heere: "Ic wil ter seluer tijt
1.Cor.1.c.19. de wijsen tot Edom te niet maecken / ende de
9 cloeckheyt op dat gheberchte Esau? Want
dijne stercken tot Theman/ sullen versaghen/
Op dat sy alle opt gheberchte Esau door den
10 moordt wt gheroeyt worden. Om des ghe=
Exod.17.c.8. welts ende onrechts wille/ || aen uwen broe=
Num.20.c.20 der Jacob bedreuen. Ter seluer tijt/doen ghy
11 hem wederstondt/ Doen de vreemde zijn
Heyr gheuanghen wech voerden / ende buy=
tenlantsche tot zijnder Poorten in toghen/
ende ouer Jerusalem dat lot worpen / doen
12 waert ghy als der seluer een. Daerom sul=
C dy tot alle schande comen / ende eewelijck wt
gheroeyt zijn. Ghy en sult uwen lust alsoo
niet meer sien aen uwen Broeder / in der tijt
zijnder ellenden. Ende ghy en sult v niet ver=
blijden / ouer de kinderen Juda ter tijt haers
iammers. Ende ghy en sult met uwen mon=
de niet meer soo vermetelijck spreecken / ter
13 tijt haers angsts. Ghy en sult in de Poor=
ten mijns Volcks niet meer in trecken / ter
tijt haers iammers. Ghy en sult niet meer
sien uwen lust aen haer ongheluck / ter tijt
14 haers iammers. Ghy en sult oock niet te=
gen zijn Heyr wt seynden ter tijt zijns iam=
mers. Ghy en sult oock niet meer staen aen
de scheydtweghen/ om zijn ontloopene te ver
moorden. Ghy en sult oock zijne ouergheble=
uene niet verraden/ ter tijt zijns angsts.
15 Want den dach des Heeren is na by/ouer
Jere.50.c.15. alle Heydenen. ||Ghelijck ghy ghedaen hebt/
Joel.3.b.3. alsoo sal v weder gheschieden: Ende also ghy
verdient hebt / alsoo falt v weder op uwen
Math.7.a.2. 16 Cop comen. *Want ghelijckerwijs ghy op
mijnen Heylighen Berch gedroncken hebt/
Alsoo sullen alle Heydenen contsomme da=
ghelijcks drincken / Jae sy sullent wt suppen
ende verslinden /dattet alsoo ghestelt sy / als
en waerder noyt niet gheweest.
17 Maer op den Berch Sion sullen noch som=
D mighe verlost worden/ die sullen heylichdom
18 zijn/ *Ende dat huys Jacobs sal zijne
Besitters besitten. "Ende dat huys Jacobs
sal een vyer worden/ende dat huys Josephs
een vlamme/Maer dat huys Esaus stroo.
Dat sullen sy aen steecken ē verslinden / dat
den huyse Esaus niet ouer en blijue. Want de
19 Heere heuet gesproken. Ē die teghen het
Zuyden/sullen dat geberchte Esaus/ Ē die
in de valleyen sullen de Philisteen besitten/
Ja sy sullen dat velt Ephraim/ ende dat velt
Samarie besitten / ē BenJamin den Berch
20 Gilead. Ē de verdreuene deses heyrs/der
kinderen Jsraels / die onder de Chananiten
tot Sarphath toe zijn / ē de verdreuene der
stadt Jerusalems/die te Sepharad zijn/sullen
21 de steden tegen het Zuyden besitten. Ende
||Heylanden sullender op comen opten Berch
Sion/om dat geberchte Esau te ordee=
len. "Also sal dat Coninckrijck
des Heeren zijn.

Eynde des Propheets
ObadJa.

De Propheet
Jona.

Dat eerste Capittel.

1 Dat woordt des Heeren geschiede
A tot ||Jonam den soone Amithai/
2 ē sprac: *Maect v op/ē gaet
inde||groote stadt Niniue/ē pre
dict daer in. *Wāt hare boosheyt
3 is op gecomen voor my. Maer
Jonas maecte hem op/||ē vloot vandē Hee=
re/ē woude op de zee/ē hy quam henen af
tot Japho. Ē doen hy een schip vant/ dwelc
ter zee varen woude/doen gaf hy *schiploon/
ē trat daer in/ op dat hy met haer op de zee
4 mochte varen/vanden Heere. Doen||liet de
Heere eenen grooten windt op de zee comen/
ē daer verhief hem eenen grooten storm op
de zee/Alsoo datmen meynde dattet Schip in
5 stucken soude breken. Ende de schiplieden
vreesden/||ē riepen/ een yeghelijck tot zijnen
godt. Ē si wierpen de ghereetschap die int
Schip was/ inde zee / op dattet lichter soude
worden. Maer Jonas was onder int schip ge
6 clommen/||ē lach en sliep. Doen tradt de
B Schipper tot hem/ende sprack tot hem: Wat
slaept ghy? Staet op/ roept uwen Godt aen/
oft God misschien onser ghedencken woude/
7 dat wy niet en vergingen. Ē de eene sprac
totten anderen: Coemt/wy willē dat lot wer
pen/op dat wy weten/om wiens wille dattet
ons so qualijcken gaet.||Ende doen sy het lot
8 worpen/so vielt op Jonam. Doen seyden sy
tot hem: Segt ons/Waerō gaetet ons so qua
lijcken? Wat is dijn hanteringe/ ē van waer
coemt ghy? Wt wat lantschap zijt ghy? Ē wt
9 wat volck zijt ghy? Hy sprack tot hen: Jck
ben een Ebreeusche / ende vreese den Heere
Godt vanden Hemel/ *die de zee ē dat droo
10 ge ghemaect heeft. Doen veruaerden haer
de lieden seer/ende seyden tot hem: Waerom
11 hebdy dan sulcx ghedaen? Want sy wisten/
C dat hy voor den Heere vloot/ Want hy hadt
haer ghesept. Doen spraken sy tot hem: Wat
sullen wy dan met v doen/op dat ons de zee
stil worde? Want de zee is gantsch beroert.
12 Hy sprack tot hen: Neemt my/ē werpt my
in de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

in de zee/soo sal v de zee stille worden / want ick wetet/dat alsulcken grooten storm ouer v coemt/om mijnent wille. Ende de Lieden roeyden/oft si weder aent Lant hadden mogen comen/maer si en condē niet/ want de zee voer fellicken teghen haer. ‖Doen riepen si totten Heere/ende seyden.*Och Heere en laet ons niet vergaen / om dees mans siele wille/ende en rekent ons gheen onschuldich bloet toe. Want ghy Heere doet ghelijck alst v behaget. Eñ si namen Jonam/ende worpen hē in de zee. Doē stont de zee stille vā haren stormen. Eñ de Liedē vreesden den Heere geheel seer/ende deden den Heere offerhande/eñ geloftē. Maer de Heere beschickte eenen grooten visshe/om Jonam te verslinden.‖Eñ Jonas was int lijf des Visschs/ drie dagen ende drie nachten.

Dat ij. Capittel.

ENde Jonas badt tot den Heere zijnen God indē lijue des Visschs/ eñ sprack: *Jc riep tottē Heere in mijnē angst/ eñ hy antwoorde my. Jck riep wt den buyck der Hellen/ ende ghy verhoorde mijn stemme.

Ghy worpt mi midden inde zee/in de diepte/dat mi de vloedē omuingen/‖Alle dijne baren ende goluen gingen ouer my.

Dat ick dachte dat ic geheel van uwen ooghen verstootē ware/Dat ick uwen heyligen Tempel niet meer sien en soude.

*Wateren omuinghen mi tot aen mijn leuen/De diepte omringelde my.Lisch bedecte mijn hooft.

Jck sanc onderwaerts tot der bergen gront De Aerde hadde my met haer grendelē besloten eewelijck.Maer ghy hebt mijn leuen wt dat verderuen geuoert/Heere mijn Godt.

Doē mijn siele by my versaechde/ ghedacht ick des Heeren/*Ende mijn gebet quā tot v in uwen heyligen Tempel.

Die daer‖houden ouer den Nietigen verlaten hare ghenade.

*Maer ick wil met dancke Offeren/‖Mijne geloeften wil ick den Heere betalen/om dat hy my gheholpen heeft.

Ende de Heere sprack totten Visshe/ ende die selue spoude Jonam weder wt aent lant.

Dat iij. Capittel.

ENde dat woort des Heeren gheschiede anderwerf tot Jonam ende sprack. ‖:Maeckt v op / gaet in de groote stadt Niniue/Ende predict haer" de predicatie die ick v segge. Doen maeckte hem Jonas op/ ende ginck henen na Niniue/gelijck als de Heere gesept hadde. Niniue was een stadt Godts/drie dachreysen groot. Ende doen Jonas begost daer in te gaen een dachreyse/predicte hy/ende sprac: Daer zijn noch veertich dagen toe/soo sal Niniue vergaen.

Doen geloofden de lieden tot Niniue aen Godt*Ende deden wtroepen een vasten / eñ togen sacken aen / beyde groot ende cleyne.

Eñ doē dat voor den Coninc tot Niniue quam/stont hy op van zijnen throne/eñ leyde zijn Purpur af/‖ende nam een sack om hem/ eñ settede hem in de asschen. Eñ hy dede wt roepen/ende seggen tot Niniue/wt beuel des Coninex/ende zijnder Gheweldighen aldus: Daer en sal noch Mensch/noch Beest / noch Ossen/noch Schapē yet proeuē/ende men en salse niet weyden/noch water laten drincken.

Ende beyde Menschen ende Dieren sullen sacken om haer nemen/eñ crachtelijc tot God roepen"Ende een yegelijck bekeere hem van zijnen boosen wech / ende van de vermetenheyt zijnder handen. Wie wetet/God mocht hem bekeeren/ende berou crijgen/ ende hem

weynden van zijnen grammighen toorne dat
10 wy niet en verderuen. Maer doen Godt
hare wercken sach /dat si haer bekeerden van
harē boosen wech/beroude hem des ongeluex
dwelck hy ghesproken hadde haer te doen/eñ
hy en dedes niet.

Dat iiij. Capittel.

1 DAt verdroot Jonā seer/ende wert toor Jonas wordt
2 nich/ Ende badt tot den Heere / eñ tooznich / eñ
A sprack ? Och Heere / dat ist dat ick claecht ouer
seyde/doē ic noch in mijnē lande was/ ‖Daer God.
omme woude ic oock dat voorcomen/met vlie ‖Jona. 1.a.3.
den ter zee."Want ick wetet/dat ghy ghena "Psa.86.a.5.
dich / bermhertich / lancmoedich / ende van Joel.2.c.13.
grooter goetdertierenheyt zijt/Eñ dat ghy v
3 laet rouwē des quaets. ‖So neemt doch 3.Re.19.a.4.
nv Heere/mijn siele van my/Want ick wilde Tobi.3.a.6.
4 lieuer doot zijn dan leuen. Maer de Heere
sprac: Meynt ghy dat ghy van rechts wegen
5 gram zijt? Ende Jonas ghinck ter stadt wt/
ende stelde hem Oostwaerts tegen de stadt/
Eñ hy maecte hem seluen aldaer een Hutte/
daer ginc hy onder sitten in de schaduwe/tot
dat hy sage wat der Stadt geschieden sou-
6 de. Maer Godt de Heere bereyde een Co-
woorde/die wies ouer Jonam/dat si schadu-
we gaf ouer zijn hooft / ende vermaeckte
hem in zijn lijden.Ende Jonas verblijde hem
7 seer van de Cowoorde. Maer de Heere be-
reyde eenen Worm des morghens doen de da
gheraert aen quā/die stac de Cowooorde/dat
8 si verdorrede. Als nv de Sonne opghe-
gaen was/bereyde Godt eenen dorren Oo-
sten wint/Eñ de Sonne stac Jonam op dat
hooft/also dat hi*amachtich wert.Doē wēsch Mat/flau.
te hy zijnder sielen den doot / ende sprac: Jck
9 wilde lieuer doot zijn/dan leuen. Doē spack
Godt tot Jonam : Meynt ghy dat ghy met
recht gram zijt om de Cowoorde ? Ende hy
sprack: Te recht ben ick ter doot toe toornich
10 Eñ de Heere sprac.O iammert der Cowoor
den/daer ghy niet aen ghearbeyt en hebt/en
hebtse ooc niet opgebracht/welcke binnē een
der nacht wert eñ binnē eender nacht verdorf.
11 Ende en soude my dan niet iammerē Nini
ue sulcker"grooter Stadt?inder welcker meer Gen.10,b.11.
zijn dan hondert ende twintich duysent men-
schen die gheen onderschept en weten
wat rechts ofte slincx is/
daer toe ooc so
vele die
ren.

Eynde de Propheets
Jona.

De Propheet Micha.

Dat eerste Capittel.

1 DJt is dat Woordt des Heeren/ Hy berispet
A twelc ghesch iede tot Micha van dat volc Jsra
Maresa/in der tijt *Jothan/‖A- el ende Juda
has eñ"Jehiskia/ der Coningen om haer sonde
Juda/dwelc hy gesien heeft ouer de ende afgo
Samaria ende Jerusalem. derije.
2 *Hoort alle volcken/ Merct op Lant/eñ al *4.Re.15.a.5
wat daer in is.Wāt God de Heere heeft met ‖4.Re.16.a.1
v te spreken/ Ja de Heere wt zijnen heyligen "4.Re.18.a.1
3 Tempel. Want‖siet/ de Heere sal wt ghaen *Deu.32.a.1.
van zijnder plaetse / ende af varen/eñ treden ‖Esai.26.c.21
op de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

4 op de hoochten inden Lande. Dat de Ber-
ghen onder hem versmelten/ende de dalen vā
malcanderen splijten sullen/ ghelijc als Was
vanden vyere smelt/ ghelijck die wateren die
Amos. 2.a.1. 5 onderwaerts vlieten. ||Ende dit alle om
B de ouertredinge wille Jacobs / ende om der
sonden wille des huys Israels. Welcke is
3.Re.12.d.28 de ouertredinge Jacobs? * En ist Samaria
||3.Re. 11.a.7 niet? Welcke zijn de hoochten Juda? ||En ist
4.Re.16.a.3. 6 Jerusalem niet? Ende ick wil Samaria tot
"Esa.25.a.2. eenen "steenhoope inden velde maken / die-
Jerem.9.b.11 men om de wijngaertackers leyt/Eñ wil ha-
re steenen int dal sleppen/eñ te gronde af bre-
7 ken. Alle hare Afgoden sullen in stucken ge-
brokē/eñ alle harē hoerenloō sal mettē vyere
verbrant worden/ende ick wil alle hare Beel
Deu.23.c.17. den verwoesten. || Want si zijn van Hoeren
Hy voorseyt loon vergadert/Ende sullen oock weder hoe-
straffe met 8 renloon worden. Daeromme moet ick cla-
een claghe. gen ende huylen/Ick moet berooft ende bloot
gaen. Ick moet claghen als de Draken /ende
9 trueren als de Struyssen. Want haerder
plagen en is geenen raet/die tot Juda toe ge
comen is/ende al tot mijns volcks poorte tot
10 Jerusalem toe reycken sal/ En vercondi-
get ymmers tot Gad niet/En laet v niet hoo
ren weenen. Maer gaet inde truercamer/ende
11 settet v in de asschē. Du schoone stadt moet
ter neder met alle schande/ De Inwoonre-
sche Saenan/ en sal niet wt trecken om des
rouws wille des naesten huys. Hy salt van v
12 nemen/als hy hem daer legeren sal. De be
droefde Stadt en heeft gheen macht/om haer
seluen te troosten/want dat ongeluck sal van
den Heere comen oock al tot aen de poorten
13 Jerusalems. Ghy Stadt Lachis / spandt
Postpeerden ||loopers aen/ende vaert wech / want ghy zijt
*De oorsake der dochter Sion dat * beginsel der sonden/
ende in v zijn ghevonden de ouertredinghen
14 Israels. Ghy sult gheuanghenen moeten
wtgeuen soo veel als Gad. Der stadt Achsib
salt metten Coningen Israels faelgheren.
15 Ick wil v Maresa den rechten Erfgenaem
brenghen / Ende de heerlijckheyt Israels
16 sal comē al tot Adullam toe. Laet dat hayr
Verweende. afscheeren/ende gaet caluwe/ouer dijne "teere
kinderen. Maeckt v gheheel caluwe/ghelijck
als eenen Arent/Want si zijn van v gheuan-
ghen wech ghevoert.

Dat ij. Capittel.

Hy noemt de 1 Wee den ghenen/die daer dencken op
sonde eñ laste A schade te doen/Ende gaen met boose
ringhe des stucken om op haren Legher/ op dat
volcks. zijt vroech/alst licht wort/volbrenghen/dewij
||3.Re.21.a.3. 2 le si de macht hebben. ||Sy trecken Ackers
tot haer/ Ende nemen huysen / de welcke si
slechts willen/Alsoo bedrijuen si gewelt met
eens yegelijcx huys/ende met eens yeghelijcx
3 Erfgoet. Daerō spreect de Heere also. Siet/
Ick dencke wat quaets ouer dit gheslacht/
daer ghy uwen hals niet wt trecken/ende so
Amos.5.b.13. stout niet gaē en sult/||want het sal eenē boo
Straffe haer 4 sen tijt zijn/ Op den seluen tijt salmen een
der sonden. spruecke van v maken/ende claghen. Het is
wt[salmen segghen] wy zijn verdestrueert/
Dat lant mijns Volcx crijcht eenen vreem-
5 den heere. Wanneer sal hy ons de ackers we
der toe deylen/die hy ons genomen heeft? Ja
B wel/ghy en sult gheen deel behouden in de ge
6 meynte des Heeren. Sy segghen: Men en
Dat is/ pre- soude niet "druypen. Want alsulcken druy-
diken. pen en gaet ons niet aen. Wy || en sullen soo
||Mich.3.c.11. 7 niet tot schande comen. Dat huys Jacobs
troost hem alsoo / Meyndy dat des Heeren
Gheest vercort si: Soude hy sulcx doen willē?
Ouer wiēdes 8 Het is waer/mijne woorden zijn vrindelijc
Heerē woort. ken den oprechten/maer mijn volc heeft hem
vriendelijc is opgemaect als eenen viant / Want sy roo-
uen beyde rock ende mantel / den ghenen/ die
sonder achterdencken gaen/gelijck als de ge
9 ne die wt den crijch comen. Ghy drijft de
wijuen mijns volcks wt hare lieflijcke huy-
sen/Ende ghy neemt sonder ophouden mijn
10 cieraet van haren iongen kinderen. Daer-
om maect v op/ghy moet wech/ Ghy en sult
hier niet blijuen. Om haerder onreynicheyt
wille/moeten si rouwelijcken verstoort wor-
11 den. Waer ic een dwalende geest/ende een
C luegenprediker/eñ predicte "hoe si suypen en- Esa
de swelgen souden/ Dat waer een prediker
12 voor dit volc. Maer ic wil v Jacob gantsch
vergaderen / ende de ouergheblevenen in Is-
rael te hoope brenghen / || Ick wilse ghelijck Joa
een Cudde tsamen in eenen vasten stal bren-
gen/ende gelijck als een Cudde in zijne koye
13 dattet van menschen "duenen sal. Een door Mon
breker sal voor haer opuaren/sy sullen door-
breken/ende ter poorten wt ende in trecken.
Ende hare Coninck sal voor haer henen gaē.
Eñ de Heere vooraen.

Dat iij. Capittel.

1 Ende ick sprack: Hoort doch ghy hoof- Hy
A den inden huyse Jacobs/ende ghy vor- Oue
sten inden huyse Israels/*Ghy soudet Tyr
2 billicx zijn de gene die dat recht wistē. Maer *Deu
ghy haet dat goet/eñ hebt lief dat quaet/ghy Jere
vilt haer de huyt af/eñ dat vleessche vā haren ||Esa
beenē/eñ ghy verslint dat vleesch mijns volcx
3 Eñ als ghi haer de huyt afghetoghen hebt/
soo breeckt ghy haer de beenen oock/ende leg
ghet vanden anderen / ghelijck als in eenen
4 pot/eñ gelijck vleesch in eenen ketel. "Daer Esai
omme als ghy nv totten Heere roepen sult/ Pro
so en sal hy v niet verhooren/*Maer hy sal 1.Pe
zijn aensicht voor v verbergen/ter seluer tijt/ *Esa
ghelijck ghy met uwe boose wesen verdient
5 hebt. Alsoo spreect de Heere teghen de
B Propheten/die mijn volc verleyden: Sy pre-
diken/tsal wel toe gaen/*alsmen haer te eten Esai
geeft/Maer alsmen haer niet inden mont en Ezec
geeft/so predikē sy/daer moet eē oorloge co-
6 men. "Daerom sal uwe gesichte tot eender Deu
nacht/ende uwe waerseggen tot eender duy-
sternisse wordē.*De Sōne sal ouer de Prope Mala
tē onder gaen/ende den dach ouer haer duy- Sapi
7 ster worden. Ende de Sienders sullen tot
schanden/ende de Waerseggers tot spot wor-
den. Ende moeten haren mont altemale || toe
winden/dewijle datter geen Gods woort zijn Bem
8 en sal. "Maer ick ben vol crachten ende
Gheests des Heeren/vol rechts ende sterck- Jere
heyt also dat ick Jacob zijne ouertredinge/eñ Ezec
9 Israel zijne sonden vercondigen derf. Daer
om hoort doch dit/O ghy hoofdē inden huyse
Jacobs/ende ghy "Vorsten in den huyse Isra-
els/ghy die dat Recht versmaet/ende al dat
10 oprecht is / verkeert/ *Ghy die Sion met
bloet timmert/ende Jerusalem met onrecht. Ezec
11 Hare hoofden/ ||richten om "ghescheneken/ Nah
hare Priesters leerē om loon/eñ hare prophe ||Gen
tē waerseggē om gelt. Sy verlatē haer op dē nisse.
Heere/ende seggē en is de Heere niet onder "Deu
ons? "Daer en can gheen ongeluck ouer ons
12 ghecomen. ||Daeromme sal Sion om uwent Mich
wille ghelijck een velt geploecht/*ende Jeru- ||Jer.
salem tot eenen steenhoope/eñ den Berch des *Jere
Tempels tot eender wilder hoochte worden. Luc.

Dat iiij. Capittel.

1 Maer ||in de laetste dagen/sal den Berch
A daer des Heeren huys op staet/ be- Leu.
reydet zijn hooger dan alle Berghen/ Esai.
ende bouen de heuuelen verheuen zijn. Eñ de Hy
2 Volckē sullē daer toe loopē/ Eñ vele Hey- teert
denen sullen gaen/ende seggen: ||Coemt/laet ke Ch
ons op totten Berge des Heeren gaen / ende ||Zac.
totten huyse des Gods Jacobs / op dat hy
ons

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

ons zijne weghen leere / ende wy op zijne
straten wandelen. * Want van Sion sal de
Wet wtgaen/En des Heeren woort van Je=
rusalem. Hy sal onder groote Volcken dat
Recht wt spreecken/en veel Heydenen straf=
fen in verre Landen. "Sy sullen haer Sweer
den tot ploechysers / ende hare Spiessen tot
B sickelen maken. || Gheen volck en sal teghen
dat ander een Sweert opheffen/ende si en sul
4 len niet meer leeren oorlogen. Een yeghe=
lijck sal onder zynen wijngaertstock ende vy=
gheboom woonen sonder veruaertheyt. Want
de mont des Heeren Sebaoth heuet gespro=
ken. Want een yeghelijck volck sal wande=
len inden Naem zijns Godts: Maer wy sul=
len wandelen in den name des Heeren onses
Gods/altijt ende eewelijck. Ter seluer tijt/
spreeckt de "Heere/ wil ick de lamme verga=
deren/ende de verstootene te hoope brengen/
ende die ick geplaecht hebbe. Ende ick wil
de lamme maecken/ dat sy erfgename hebben
sal / Ende de verstootene tot eenen grooten
volcke maken. Ende de Heere sal Coninck
ouer haer zijn/opten berch Sion/ van nv aen
tot inder eewicheyt. Ende ghy Toren ||E=
der/een Stercktc der dochter Sion/Dijn gul
den Roose sal comẽ/de voorledene heerschap
pije/dat Coninckrijc der dochter Jerusalems.
Waerom hangt ghi v dan aen andere vriẽ=
den? En is de Coninck niet by v? Ende zijn
uwe Raetgeuers alle wech? ||Dat v dat wee
also aengecomen is/als eender in kints noo=
de? Lieue / lijdt doch alsulcken arbeyt/ende
steent ghy dochter Sion/ gelijck een in kints
noode. Want ghy moet / tis waer / henen ter
stadt wt/ende opten velde woonen / ende tot
Babel comen / * Maer nochtans suldy van
daer weder verlost worden / aldaer sal v de
Heere van uwe vianden verlossen. Want
vele Heydenen sullen haer schier tegen v ver
gaderen/ende segghen: Sy is verbannen/wy
willen onsen lust aen Sion sien. *Maer sy
en weten des Heeren ghedachten niet / ende
sy en mercken zijnen Raet niet / dat hyse te
hoope ghebracht heeft/ghelijck als schoouen
inder Schueren. Daeromme maeckt v op/
ende dorscht ghy dochter Sion/ want ick wil
v ijseren Hoornen / ende metalen Clauwen
maecken/ende sult vele volcken vermorselen.
Ende ick wil den Heere haer goet verban=
nen / ende hare haue den Heerschapper der
gheheelder werelt. Maer ghy Crijgerinne
wapent v/want men sal ons belegghen/ende
den Rechter Jsraels metten Roede op de
kinnebacken slaen.

Dat v. Capittel.

ENde ghy "Bethlehem Ephrata / ghy
die cleyn zijt tegen de duysenden in Ju
da / Wt v sal my die comen/die in Js=
rael Heer sy/||welcx wtganck van aenbeghin
ende van eewicheyt gheweest is. Daer en
tusschen laet hyse plaghen / totter tijt toe dat
de ghene die baren sal/ghebaert hebbe. Dan
sullen de ouerghebleuen zijnder broederen we
der comen totten kinderen Jsraels. Maer
hy sal optreden/*ende weyden inder || cracht
des Heeren / ende in der ouerwinninghe des
Naems des Heeren zijns Gods/ en sy sullen
sonder sorghe woonen/ Want hy sal ter seluer
tijt heerlijck worden/so wijt als de werelt is.
Daer toe sullen wy oock vrede hebbẽ voor
den Assur/die nv in onse Lant gheuallen is/
en onse huysen vertreden heeft. Want daer
sullen seuen Herders ende acht Vorsten ouer
haer verweet worden/ Die dat Lant Assur
verderuen sullen metten sweerde/ en dat lant
*Nimrod met haren blooten wapenen. ||Al=
soo sullen wy van Assur beschermt worden/

die in onse Lant gheuallen is/ en onse Lant=
6 palen vertreden heeft. Ende de ouergeble=
uene wt Jacob sullen ooc onder vele Volcken
zijn/gelijck als eenen dauwe van den Heere/
ende ghelijck de droppelkens op dat gras/
dat na niemanden en beydet / noch op men=
7 schen en wachtet. Ja de ouergebleuen wt Ja
cob sullen onder de Heydenen by vele volc=
ken zijn / ||ghelijck eenen Leeuwe onder den Gen. 49.b.9.
Dieren inde wildernisse / ghelijck eenen ion=
ghen Leeuwe onder een cudde Schapen/den
welcken niemant keeren en can / als hy daer
8 door gaet/vertreedt ende verschuert. Want
uwe hant sal den strijt behouden teghen alle
uwe Tegenpartijders/dat alle dijne vianden
9 moeten wt geropt worden. Ter seluer tijt/
C spreect de Heere / wil ick dijne Peerden van
10 v nemen/en uwe wagens vernielen. Ende
wil de steden dijns lants wtroyen / ende alle
11 dijne stercktcn in stucken breken. ||En wil Deu. 18.b.10
de Toouenaers by v wtroyen / datter gheen
12 teeckenbedieders by v blijuen en sullen. *Jc Nahu.1.b.14
wil dijne Beelden ende Afgoden van v wt=
roeyen/||dat ghy niet meer aenbidden en sult Esai.2.b.8.
13 de wercken uwer handen. Ende wil uwe
Bosschen in stucken breecken/en uwe Steden
vernielen. En ick wil wrake oeffenen met ver
bolgentheyt/ ende toorne aen alle heydenen/
die gheen ghehoor en hebben willen gheuen.

Dat vj. Capittel.

1 HOort doch wat de Heere seyt: "Maect Esai.58.a.1.
A v op/en berispt de Berghen/en laet de Eẽ straffinge
2 hueuelen dijn stemme hooren. Hoort der Ouersten
ghy Berghen/ hoe dat de Heere straffen wil/ met eẽ vhael
tsamen de stercke Fondamenten der Aerden. der weldaden
Want de Heere wil zijn volck berispen/ ende Gods.
3 wil Jsrael straffen. ||Wat hebbe ick v gedaẽ ||Jere.2.a.2.
mijn volck? Ende waer mede hebbe ick v hin
4 derlijck gheweest? Dat segt my. *Jck hebbe Exod.14.e.28
v doch wt den Lande Egypti gheleypt/en wt
den diensthuyse verlost/en voor v ghesonden
5 ||Moysen/Aaron/en MirJam. O mijn volc Num.12.a.1.
weest doch ghedachtich/ *wat Balak de Co= *Num. 22.23
ninck in Moab inden sin hadde / en wat Bi=
leam de sone Beor hem antwoorde/van Sit=
tim aen al tot Gilgal toe/Waer aen ghy ym=
mers mercken sout / dat v de Heere alle goet
6 gedaen heeft. "Waer mede sal ick den Hee= Psa. 116.c.12
B re versoenen? Met neygen voor den hooghen verwerpinge
Godt? Sal ick hem met Brantofferen en Ja= der wterlijcke
7 rige Calueren versoenen? Meyndy/||dat de offerhande.
Heere een behaghen heeft aen veel duysent ||1.Re.15.d22
Rammen / oft aen Olye/ofter dies al schoon Esai.1.b.11.
ontallijcke stroomen vol waren ? Oft sal ick Jere.7.c.20.
mijnen eersten soon voor mijn ouertredinghe Mat.9.b.13.
gheuen ? Oft mijns lichaems vrucht voor de
8 sonde mijnder sielen? Het is v geseyt/Men=
sche wat goet is / ||ende wat de Heere van v Deut. 10.c.13
eyscht/te weten/ Godts woordt houden/ende wat de rechte
liefde oeffenen/ *en ontmoedich zijn voor dij= offerhande sy
9 nen God. Des Heeren stemme sal ouer de die god eyscht
Stadt roepen/ "Maer wie dijnẽ name vreest/ *1.Pet.5.a.6
dien sal het ghelucken. Hoort ghy stammen/ "Mal. 4.a.2.
10 watter ghepredict wort/ Noch blijfter on= Van onrecht
rechtueerdich goet in den huyse des godloo= goet.
11 sen/ "en dat behaette cleyne Epha. Oft sou "Leu.19.g.35
de ick de onrechte waghe / ende valsche ghe= Pro. 20.b16.
12 wichte inden sikel*billiken? Door de welc= Ezec.45.b.10
ke hare Rijcke veel onrechts doen/ ende hare Vã onrechte
Jnwoonders gaen met luegenen om/ en heb= gewichte.
13 ben valsche tonghen in haren hals. Daer= *Door recht
omme wil ick oock beginnen te plagen/ende houden.
14 v om uwer sondẽ wille woest maken. ||Ghy Straffe der
en sult niet genoech te eten hebben/ ende sult sonden.
versmachten. Ende wat ghy aengrijpt / dat ||Leu.26.d26
en sal doch niet daer af comen. En wat daer Hagg. 1.a.6.
af coemt/dat wil ick doch den sweerde ouer
15 leueren. Ghy sult saeyen/ende niet maeyen.

Ghy

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Ghy sult Olie perssen/eñ v met de selue niet
saluen/Ende Most perssen/ende geenen wijn
3.Reg.16.c23 16 drincken. ||Want men hout de*wijse Amri/
*Gods dienst ende alle wercken des huys Ahabs/ende vol
get haren raet/ Daerom wil ick v tot eender
Woestijne maecken/ ende hare Inwoonders/
Aengrijpen. datmense"aenfluyten sal/ eñ sult mijns volcx
versmaetheyt dragen.

Dat vij. Capittel.

De propheet 1 OCh/het gaet ons als eenen die in den
hadde lust tot A Wijnberch na leest/daermen geen druy
oprechte liedē uen en vint te eten/ende wilde noch=
maer sy warē 2 tans geerne de beste vruchten hebben. De
al wech. oprechte Lieden zijn wech in desen lande/||eñ
||Rom.3.b.10 de Rechtueerdighe en zijn niet meer onder de
Lieden.Sy dencken slechts om bloet te stor=
ten/Een yegelijck iaecht den anderen/ op dat
hy hem verderue/ende meynen / sy doen daer
3 wel aē/als sy quaet doen. So wat de Vorst
wil/dat spreect de Rechter/ op dat hy hē we=
der eenen dienst doen soude. De Geweldige
raden na hare moetwillicheyt/ schade te doen
4 eñ sy draeyent so sy willen. De alderbeste
onder haer is ghelijck doornen/eñ dat alder=
redelijckste gelyck Dijstel. Maer als den dach
uwer Predicanten comen sal/als ghi besocht
sult worden/dan en sullen si niet weten waer
5 henen. Niemant en gelooue zijnen Naestē/
Vandē mont Niemant en verlate hem op de Vorsten.Be=
te bewaren waert de duere dijns mondts voor de ghene
voor die in 6 die in uwe armen slaept. ||Want de Soon
zijnarmslaept veracht den Vader/de Dochter set haer tegē
||Deu.13.b.6. de Moeder/des Soons wijf/ is teghen haers
Mat.10.c.35. Mans moeder / ende des menschen vianden
Psa.38.b.12. 7 zijn/zijn eygen huysgesin. Maer ick wil op
B den Heere sien/ende des Godts mijns Heyls
verwachten/Mijn Godt sal my verhooren.
Prou.17.a.5 8 ||En verblijt v niet/mijn viandinne/om dat
ick ter neder ligghe.Ick sal weder op comen.
Psal.27.a.1. Ende al sit ick inder duysternisse/||so is noch=
9 tans de Heere mijn licht. Ick wil des Hee=
Belijdinghe ren toorne dragen/ want ick heb teghen hem
der sonden. ghesondicht/tot dat hy mijn sake wtuoere/ eñ
my recht doe.Hy sal my aent licht brenghen/
op dat ick mijnen lust aen zijnder genade sie.
10 Mijne viandinne salt moeten sien / eñ met
4.Re.19.c.35 schande blijuen/die nv tot my spreeckt: Waer
is de Heere dijne Godt? Mijn ooghen sullent
sien/dat sy dan gelijck als dreck opter straten
Amos.9.c.11. 11 vertreden sal worden. Op die tijt/ ||sullen
uwe mueren op ghetimmert worden / ende
12 Gods woort sal wijdt wt comen. Ende ter
seluer tijt sullen sy van Assur / ende van den
vasten Steden tot v comen/van de vaste Ste
den/al tot dat water toe/van der eender Zee
totter ander / van dat een gheberchte tot dat
13 ander. Want dat Lant van weghen zijnder
Inwoonders sal woest zijn / om der vruchten
Acto.20.c.28. 14 wille haerder wercken. Daerom ||so weydt
1.Pet.5.a.2. ghy nv dijn volck met dijnen*stock/de Cudde
*Psa.23.a.4 ws erfdeels/die daer woonen/beyde inde wil
dernisse alleene/ende op dat veldt. Laetse tot
Basan ende Gilead weyden/ ghelijck als van
15 outs herwaerts. Ick wil haer wonderlijcke
C dinghen laten sien/ ghelijck als ter tijt / doen
16 sy wt Egypten Lant tooghen. Dwelcke de
Heydenen sien / ende alle hare Gheweldighe
Iob.39.d.37. hen schamen sullen/"ende de handt op haren
mondt legghen/ ende hare ooren toe houden.
Gene.3.c.14. 17 Sy sullen ||stof lecken ghelijck de Slangen/
ende ghelijck dat Ghewormte opter Aerden/
sullen sy beuen in haren holen. Sy sullē haer
vreesen voor den Heere onsen Godt/eñ haer
Iere.10.a.6. 18 voor v ontsetten. *Waer is alsulcken God/
||Coll.2.b.13. ghelijck ghy zijt? ||Die de sonden vergheeft/
ende schelt quijt de misdaet/ den ouergheble=
Psal.30.a.6. uen zijns Erfdeels. "Die zijnen toorne niet
eewelijck en behout/ want hy is bermhertich.

19 *Hy sal onser weder ontfermen / onse mis= Jer
daet dempen/ ende alle onse sonden inde diep Ec
20 te der Zee werpen. Ghy sult den Jacob de
trouwe / ende Abraham de ghenade houden/
"gelijck ghy onsen voorvaderen Ge
van outs herwaerts Lu
gheswooren
hebt.

Eynde des Propheets
Micha.

De Propheet
Nahum.

Dat eerste Capittel.

1 DIt is den last ouer Niniue/ende De
A dat Boeck der Prophetien Na= besc
2 hums van Elkos. *De Heere des
is een yuerich Godt / ende een goe
||Wreecker/ Jae een Wreecker is *D
de Heere/ende toornich.De Hee ||De
re is een Wreecker tegen zijne Tegenparty=
ders/ende diet zijnen vianden niet vergheten
3 en sal. *De Heere is verduldich eñ vā groo Rom
ter cracht/||voor welcken niemandt onschul= ||Ps
dich en is. Hy is de Heere/wiens wegen int Job.
onweder/ende inde tempeeste zijn/ende onder Eccl
4 zijn voeten dicke stof. Die de Zee berispt/
"eñ drooge maect / eñ alle water verdroocht. Exo
Basan eñ Carmel versmachten / ende so wat
daer op den berch Libanon bloeyt / dat ver=
5 dorret. ||De Berghen beuen voor hem/ende Psal
den heuuelen is bange. * Dat Aertrijck beeft *Jer
voor hem/daer toe den geheelen omloop des
6 werelts/ende alle die daer in woonen. ||Wie Esai
can voor zijnen toorne bestaen? Ende wie can Sep
voor zijne gramschap geblijuen? Sijnen toor= Vā d
ne bernt ghelijck vyer/ ende de Steenrootsen ren t
7 springen in stucken voor hem. De Heere is
B goedertieren/ "ende een vasticheyt/in der tijt Joel.
der noot/ende kent de ghene/die op hem ||be= ||Psa
8 trouwē. Wanneer de watervloet ouer loopt Jere.
soo maect hy dies met haer een eynde: Maer
zijne vianden veruolcht hy ||met duysternisse. Exod
9 Wat versiert ghy teghen den Heere? Hy sal
dies doch een eynde maken. Dat ongeluck en
10 sal niet tweemael comen. Want gelijck als
wanneer de doornen / die noch door malcan=
deren wassen/ ende dat beste sap hebben/ver=
11 brant worden/ghelijck dorre stroo. ||Also sal Psa.
zijn des schalcx raet / die van v coemt / ende Esai.
yet quaets teghen den Heere versiert.
12 Alsoo spreeckt de Heere: Laetse comen/soo
ghewapent ende machtich als sy willen / soo
sullen sy nochtans ter neder gehouwen wor=
den/ende wech varen. Ick hebbe v veroot=
moedicht / maer ick en wil v niet wederom
13 verootmoedighen. Maer als dan wil ick
zijn Jock / dat ghy draecht/ in stucken breec=
ken / ende dijne banden verschueren.
14 Maer teghen v heeft de Heere gheboden/
dat dijns Naems zaedt niet meer blijuen en
sal.Van den huyse ws Godts wil ick v wt=
roeyen.*De Afgoden ende Beelden wil ick v Mich
tot eenen gracht maecken / Want ghy zijt te
15 niete ghewordden. ||Siet/op de Berghen co= Esai.
men voeten eens goeden Bode/die daer vre= Rom.
de predickt. Houdt dijne Vierdaghen Juda/
"ende betaelt uwe geloften. Want de schalck Psa.
en sal niet meer ouer v comen / Hy is ghe=
heel wtgheroeypt.

Dat ij. Capittel.

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

DE Verstroyer sal tegen v op trecken/
ende de Sterckte beleghgeren. Maer
berent iae de straten wel / wapent v
opt alder beste/ende sterckt v opt alderghe=
weldichste. Want de Heere sal de hooueer=
die Jacobs vergelden/ghelijck de hooueerdie
Jsraels. Want de afpluckers sullense afpluc=
ken/ende hare Wijnrijsen verderuen. De
Schildẽ zijnder stercken zijn root/Sijn Heyr=
uolck siet ghelijck als Purpur. Sijn Wa=
gens lichtẽ gelijc als vyer/als hy treffen wil.
Hare spiessen beuen. De Wagbens rollen
op de straten: ende ratelen op de wegen. Haer
aensien is ghelijck Fackelen / ende si varen
door malcanderen/gelijck den Blixem.
Maer hy sal op zijne gheweldighe dencken/
nochtans sullen de selue vallen/werwaerts si
wt willen. Ende si sullen haesten na de mue=
ren/ende nae een beschudsel daer si seker zijn.
Maer de poorten aent Water sullen noch=
tans gheopent worden/Eñ dat Palleys sal
vergaẽ. De Coninginne sal geuangẽ wech
gheuoert worden/Ende hare Dienstiofferen
sullen suchten ghelijck de Duyuen/ende voor
hare borsten slaen. Want Niniue is ghe=
lijck een water gracht/vol waters/Maer dat
selue sal veruloepen moeten. Staedt / staedt
[sullen si roepen] Maer niemandt en sal hem
om keeren. Daeromme rooft v siluer /
rooft gout/*Want hier en is der schatten geẽ
eynde/Eñ de menichte aller costelijcker Cley=
nodien. Maer nv moetse reyn afghele=
sen ende wtghepocht worden. Alsoo dat haer
herte moet versagen/ de knien wanckelen/al=
le lendenen beuen/ ende alle aensichten bleec
sien/"gelijck als eenen stepot. Waer is nv
de wooninghe der Leeuwen / ende de weyde
der ionger Leeuwen/daer de Leeuwe ende
de Leeuwinne metten Jonghen wandelden/
eñ datse niemant en dorste veriagen? Maer
de Leeuwe roofde ghenoech voor zijne Jon=
ghen / ende verworchde zijnen Leeuwinnen.
Sijn holen veruulde hy met Roof/ ende zijne
wooninge met dien/dat hy verschuert had=
de. Siet/Jck wil aen v/spreeckt de Heere
Sebaoth/ende uwe Wagens inden roocke
aensteken / Ende dat sweert sal uwe ionge
Leeuwen verslinden / Ende ick wil ws roo
uens een eynde maken opter Aerden / datmẽ
uwer Boden stemme niet meer hooren en sal.

Dat iij. Capittel.

WEe‖der moordadiger Stadt/die vol
luegenen ende roouerie is/ende vã ha
ren roouen niet aflaten en wil. Wãt
daer salmen de sweepen hooren clappen/ en=
de de Raders ratelen/de Peerden briesschen/
ende de Wagens rollen. Hy brengt Ruy=
ters op met blinckende Sweerden / ende met
glinsterende Spiessen. Daer ligghen veel ver
slaghene/ende groote hoopen lichamen/ Al=
soo dat der seluer gheen ghetal en is/ Jae dat
men ouer haer lichamen vallen moet. Ende
dat al om der grooter hoererijen wille / der
schoonder lieuer Hoeren/Die met toouerije
om gaet/*die met haerder hoererie de Heyde
nen eñ met haerder Touerien / landen ende
lieden verworuen heeft. Siet ick wil aen
v/spreect de Heere Sebaoth/*Jck wil v u=
we belegsel ontdecken onder v aensicht / ende
wil de Heydenen v bloothept / ende den Co=
ninckrijcken uwe schande wijsen. Jck wil
v gantsch grouwelijck maken / eñ v scheyn=
den / ende een afschouwinge van v maken
Also dat alle die v sien/van v vlieden/ende
seggen sullen: ‖Niniue is verdestrueert/ Wie
wil melijden met haer hebben? Ende waer sal
ick v Troosters soecken? Meyndt ghy dat
ghi beter zijt dã de stadt No der Regentẽ/die
daer lach aen de wateren/eñ rontsom water
hadde/Welcker mueren ende Vesten / de zee
9 was. Moorenlant eñ Egipten was haer on
tellijcke macht. Put ende Libia waren uwe
10 hulpe? Nochtans heeftse verdreuen moetẽ
worden / ende gheuangen wech trecken/ende
hare kinderen zijn op alle straten verslagẽ/ eñ
om hare Edelen wierpmen dat lot. Ende alle
hare Gheweldige werden in ketenen eñ boe=
11 pen ghelept. Alsoo moet ghy oock droncken
worden ende v verbergen/ende een vastichept
12 soecken voor den Viant. Alle uwe vaste ste=
den zijn gelijc vijgeboomen met rijpe vijgen/
alsmense schudt/datse dien in den mont vallẽ
13 diese eten wil. Siet/dijn volck sal tot Wij=
uen worden in v/Ende de poorten ws Lants
sullen uwen Vianden gheopent worden/ Eñ
14 dat vyer sal uwe grendelen verterẽ. Schept
v water/want ghy sult belegert worden / be=
tert uwe stercte / gaet in dat leem/ende tredet
15 dat/eñ maeckt stercke Tichelsteenẽ. "Maer Esai.30.f.30.
dat vyer sal v verteren/ ende dat sweert doo= Sach. 11.a.1.
den. Het sal v verslinden/gelijck de‖Keuers. ‖cruptwormẽ
Het sal v ouervallen als Keuers. Het sal v
16 ouervallen/gelijck Sprinchanen. Ghy hebt
meer hanteerders/dan der sterren aenden he=
mel zijn/Maer nv sullen si haer wt breyden
17 ghelijc Keuers/ende daer af vliegen. Vwer
heeren isser soo veel/als der Sprinckhanẽ/eñ
uwer Hooftliedẽ als der Keuers/die haer aẽ
de Thuynen legeren/in de coude dagẽ. Maer
als de Sonne opgaet/so schickẽ si haer wech/
18 datmen niet en weet/waer si blijuen. Vwe
Herders sullen slapen/O Coninck tot Assur/
Vwe machtighe sullen hen legghen / Ende
v Volck sal op de Bergen verstropt zijn / eñ
19 niemant en salse vergaderen. Niemãt en sal
om uwe schade trueren / noch hem om uwer
plagen wille becommeren. Maer alle die sulcx
van v hooren/sullen met hare handen
ouer v clappen. Want ouer
wiẽ is uwe boosheyt
sonder ophou
dẽ niet ge
gaen.

Eynde des Propheets
Nahum.

De Propheet
Habacuc.

Dat eerste Capittel.

1 DIt is dẽ last/welcke de Propheet Hy beclaecht
A Habacuc ghesien heeft. Heere voor God de
2 *hoe lange sal ic crijsschen/ ende boosheyt des
ghy en wilt niet hoorẽ?‖hoe lan volcx/eñ drey
ghe sal ick tot v roepen ouer on= get haer daer
recht eñ ghewelt/eñ ghy en wilt omme met de
3 niet helpen. Waerom laet ghy my moeyte/ straffinghe
eñ arbeyt sien? Waerom toont ghy my roof eñ Gods.
onrecht rontsom my? Gewelt gaet bouẽ recht *Psa.22.a.3.
4 Daerom gaettet geheel anders als recht is ‖Job. 19.a.7.
ende geẽ sake en can gewinnẽ. Want de God Eccl.4.a.1.
loose verongelijct den Rechtueerdigen/Daer
5 om gaender verkeerde vonnissen. Siet on
der de Heydenen. ‖Siet/ ende verwondert Acto.13.d.41.
v. Want ick wil wat doen tot uwen tijden/
dwelcke ghy niet gelooue en sult/alsmẽ daer
6 af seggen sal. ‖Want siet/ick wil de Chal Deu.28.e.45
B deen verwecken/een bitter ende snel Volck/
dwelcke trecken sal soo wijt alst Lant is / om
Wooninghen in te nemen/dieniet zijn en zijn.
7 Ende sal grouwelijc ende verschrickelijc zijn
dwelcke gebiet ende dwingt hoet stechs wil

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Jerem.4.b.13 8 ||Haer peerden zijn snelder dan de Luypaer
Tren.4.d.19. den/desghelijcx zijn si oock bijtigher/ * dan de
*Zeph.3.a.3. Woluen aen den Auont. Hare Ruyters trec-
ken met groote hoopen van verre daer henē/
recht oft si vlogen gelijck als de Aernden tot
9 ten Aes haesten. Sy comen al te samen/op
dat si schade doen: Waer dat sy henen willen/
daer breken si henen door/gelijck eenen Oo-
sten wint/ende sullen ghevangenen te samen
10 rapen/gelijck zandt. Sy sullen de Coningē
bespotten/ende de vorsten sullense beghecken/
Alle weerachtighe Streckten sullen haer als
een gecksmeyr zijn/want sy sullen Bolwerc-
11 ken maken/ende haer doch gewinnen. Als
dan sullen si eenen nieuwen moet nemen/ sul
2.Pa.28.d 23 len voort varen/ende haer besondighen/*dan
moet hare ouerwinninge haers Gods zijn.
Psa.89.c.19. 12 Maer ghy O Heere mijn Godt/||mijn heyli
Esai.1.a.4. C ge/ghy die vā der eewicheyt zijt. En laet ons
niet steruē/Maer laetse ons/ O Heere slechts
een straffinge zijn/Ende laetse O onse seker-
13 heyt/ons slechts castien. Uwe ooghen zijn
reyn / dat ghy dat boose niet sien en moecht/
ende den iammer en condt ghy niet aensien/
Job.21.a.7. ||Waerom siet ghy dan op de verachters/ende
Psal. 73.a.2. swijget/dat de Godloose verslint/den genen
Jerem. 12.a.1 14 die vromer is dan hy? Eñ ghy laet de men-
schen gaen/gelijck de Visschen inder zee/ghe-
lijck Wormen die geenen heer en hebben.
Jerem.5.d 24 15 *Sy treckent al metter Angelē/eñ vangent
met haren Nette/ende vergaderent met haer
garen. Dies verblijden sy haer/ ende zijn vro-
16 lijck. Daerom offeren si haren Nette/ ende
roocken haren garen/Dewijle dat door de sel
ue haer deel so vet/eñ haer spijse soo menich-
17 fuldich geworden is. Daerom worpen sy
hare Netten noch altoos wt/ende en willen
niet ophouden/lieden te verworghen.

Dat ij. Capittel.

Esai. 21.b.8. 1 HIer "stae ick op mijn wachte/ ende tre-
Van Godts A de op mijn vasticheyt / ende aenschou-
straffinghe. we/eñ sie toe/wat my geseyt worde/
Ende wat ick antwoordē sal/dē genē die my
2 berispt. Maer de Heere antwoorde my/ende
sprac. Schrijft dat gesichte/eñ schilderet op eē
tafel/dattet gelesen cā die daer voorby loopt
Dan. 10.c.14 3 [Te wetē also] *De prophetie sal ymmers
"Heb.10.f.37 noch veruult worden tot zijnder tijt/" Eñ sal
eyndelijcken vry aenden dachcomen/ende niet
wt blijuē. Maer oft zijt vertrect/So verwacht
haerder/sy sal gewisselijcken comen/ende niet
4 vertrecken. Siet/so wie hertneckich is/die
Rom. 1.b.17. en sal geen ruste in zijnder hertē hebben.*Wāt
Galat.3.b.11. de rechtueerdige leeft zijns gheloofs.
Heb.10.g.38.

Dat iij. Capittel.

1 MAer den Wijn bedriecht den Stou-
Hoe bedriech A ten Man/ dat hy niet gheblijuen en
lijck dat den can. De welcke zijn Siele op sper-
wijn is. ret gelijck de Helle.*Eñ is recht als de doot/
*pro. 30.b.16 2 die niet te versaden en is/ Maer raept tot
hem alle Heydenen/ende vergadert tot hem
alle volcken. Maer wat geldet: De selue alte
samen sullen een sprucke van hem maken/eñ
een schimpwoort ende spreecwoort/eñ sullen
Jere. 17.b.11. seggen: *Wee den genen die zijn goet vermeer
Teghen ghie dert/metvreemt goet/Hoe lange salt dueren?
richeyt. Ende ladet slechts veel dreck op hem.
3 Och hoe onuersiens sullen si op waken/ eñ
v bijten/ende ontwaken/die v wech stooten/
ende ghy moet haer tot een deel worden.
Abd.1.c.15. 4 ||Want ghy hebt veel Heydenēberooft/daer
Esai.33.a.1. om sullen v wederom beroouen/alle de ouer-
"Aba.3.b.12. geblenē vandē volcken/"om des bloets wille
der menschen/ende om des gewelts ende on-
rechts wille inden lande/ende in der stadt/eñ
aen alle den genen/ die daer in woonen / be-
Esai.5.b.8. 5 dreuen. "Wee den gheenen / die gierich is
Abdi. 1.a.4. tot ongheluck zijns huys / || op dat hy zijnen
Nest in de hoochte legge/op dat hy het on-
6 geluc ontcome. Maer uwen raet sal tot schā
de ws huys geraken. Wāt ghy hebt te veel
volcken verslagen/ ende hebt met alle moet-
7 willicheyt gesondicht. ||Want de steenen in
de muerē sullent oock roepen/ende de balckē
aen dat ghesperre sullen hen antwooorden.
8 "Wee den geenen/die de Stadt met bloet
bouwet/ende bereyt de stadt met onrecht.
9 Ist niet also/dattet vandē Heere Sebaoth
geschieden sal? Soo wat de volcken v bear-
beyt hebben/dat moet metten vyere verber-
nen. Eñ daer de lieden moede aen gheworden
10 zijn/dat moet verloozen blijuen. "Want de
Aerde sal vol worden vandc kennisse der eerē
des Heeren/ghelijck als water / dat de zee
11 bedeckt. ||Wee v / ghy die uwen Nae-
sten inschencket ende menghet uwe gram-
schappe daer onder/ Eñ hem droncken ma-
ket/"op dat ghy zijn schaemte siet . Men sal
v ooc versaden met schande voor eere/ Daer-
omme suypt ghy nv oock / dat ghy tuymelt.
Want den Kelck in der rechter hant des Hee
ren sal v omuanghen/Ende moet schandelijc-
12 ken spijen/voor uwe heerlijckheyt. *Want
dat gewelt ende onrecht aen den Libanon
bedreuen / sal v ouervallen / Ende de ver
stoorde Dieren sullen v veruaren/ || om der
Menschen bloets wille/ende om des gewelts
ende onrechts wille inden Lande/ende inder
Stadt/ende aen alle den ghenen/die daer in
13 woonen bedreuen. Wat sal dan*dat Beelt
helpen/dat zijn meester gesneden heeft? En-
de dat valsche ghegoten Beelt/Waer op hem
de meester verliet/ om dat hy stomme Afgodē
14 maecte? ||Wee den ghenen/die tot een Hout
spreeckt: Wort wacker/ende tot eenen stom-
men steen : Staet op. Hoe soudet " ghelee-
ren? Siet / * Het is met gout eñ siluer ouer-
togen/ende daer en is gheenen Adem in hem.
15 ||Maer de Heere is in zijnen Heyligen tem
pel/De gantsche Werelt si voor hem stille.

Dat iiij. Capittel.

1 DIt is dat ghebet des Propheten Ha-
A bacuc/voor de ontschuldige.
2 Heere ick hebbe v gheruchte ghe-
hoort/alsoo dat ick my ontsette. Heere ghy
maeckt v werc leuendich midden inde Jaren/
Ende ghy latet ooc midden inde Jaren open
baer worden. Wanneerder droeffenisse voor-
handē is/so gedenct ghy der bermhertichey t.
3 "Godt quam vant Suyden / Ende de Hey
lige vant gheberchte Paran / Sela / Sijns
lofs was den Hemel vol/ * Ende zijnder
4 eeren was de Aerde vol/ Sijn || craerheyt
was gelijck licht/" stralen ginghen van zij-
nen handē/ Aldaer was heymelijc zijn macht/
5 Voor hem henen ghinck Pestilentie Eñ
plage ginck daer wt/waer hy henen tradt.
6 Hy stont/ende mat dat Lant? Hy sach toe/
eñ verstropde de Heydenen/Dat de Berghen
der Werelt vermorselt werden/Ende dat haer
de Heuuelē moestē buygē inder Werelt/ doen
7 hy inder Werelt ghinck. Ick sach der Moo-
ren Hutten in moeyte/Ende der Midianiten
8 Tenten bedroeft. En waert ghy niet toor-
nich/Heere inde waterulóet? Eñ v gramscap
pe inde Wateren/ende uwe verbolghentheyt
inde zee: Doen ghy op uwe Peerdē reet? Eñ
uwe Waghens den strijdt behielden?
9 Ghy toghet den boghe voorwaerts/ ghe-
lijck ghy den stammē gesworen hadt/ Sela.
Ende deylde de Waterstroomen int Lant.
10 *De Bergē sagen v/ende haer wert bange
De waterstroom stoof wech / De diepte liet
haer hooren/De hoochte hief de handen op.
11 ||Sonne ende Mane stonden stille / "V
Pijlen voeren met stralen daer henen ende
dijn

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

12 dijn Spere met blinckē des Blicxems. *Ghi
vertradet dat Landt inder toornicheyt/ ende
dorschede de Heydenen in stucken in uwer
13 verbolgentheyt. Ghy toocht wt om v volck
te helpen/om te helpen uwen Gesalfdē.||Ghi
sloecht in stucken dat hooft int huys der God
loosen/ ende ondeckte de Fondamenten tot
14 aen den hals toe / Sela. Ghy woudt doch
vloecken den Scepter des hoofts/met zijne
vlecken/Die gelijck als een onweder comen
om my te verstroyen / ende verblijden haer/
recht oft si den ellendighen heymelijcken ver
15 slonden. V we Peerden|| gaen in de zee/in
16 den modder der grooter Wateren. Dewijle
ick sulcx hoore/ soo is mijnen buyck bedroeft/
ende mijne lippē beuen van dat gerrijsch/Et=
ter gaet in mijn gebeente. Ick ben by my be=
droeft/Och oft ick rusten mochte ter tijt des
droefheyts/als wy henen op trecken totten
17 Volcke / dat ons bestrijdt. Want den Vy=
geboom en sal niet groenen/ende daer en sal
gheen vrucht aen de Wijnstocken zijn. Den
arbeyt aen den Olijfboom faelgeert / ende de
Ackers en brenghen geen "neringhe. Ende de
Schapen sullen wten Koyen ghe schuert wor
den ende daer en sullen gheen Runderen in
18 de stallen meer zijn. "Maer ick wil my ver=
blijden in den Heere / " Ende vrolijck zijn in
19 Gode mijn ||Heyl. *Want de Heere Hee=
re is mijn cracht/ende sal mijne voeten makē
gelijck de voeten der Hirten. ||Ende sal
my inde hoochte voeren/dat ic
singhe op mijn
snarenspel.

Eynde des Propheten
Habacuc.

De Propheet SephanJa.

Dat eerste Capittel.

1 DIt is dat woort des Heerē/welc
A ke geschiet is tot SephanJa den
sone Chusi/ des soons Gedalia/
des Soons Amaria/ des Soons
Hiskia/||inder tijt Josie/des soōs
Amon/des Coninck Juda.
2 Ic wil alle dinck wt den lande wech nemē/
3 seyt de Heere. Ick wil beyde den Menschen
ende Beesten/beyde Voghelen des Hemels/
ende Visschen inder zee wech nemen / met de
argernissen eñ Godloosen. Ja ic wil de Men=
schen wtroeyen wt den Lande/seyt de Hee=
4 re. Ick wil mijn hant wtstrecken ouer Ju=
da/ende ouer alle die tot Jerusalē woonen.
Alsoo wil ick wat van Baal ouergebleuen is
wtroeyen/daer toe oock de namen der || Ca=
5 marim ende Papen wt dese plaetse/ *En=
de de ghene die des Hemels heyr op de dakē
aenbidden: Diet aenbidden / " ende sweeren
nochtans by den Heere/Ende te ghelijck by
6 Malchon: Eñ die vanden Heere afuallen/
B Ende nae den Heere niet en vraghen / ende
7 hem niet en achten. *Weset stille/ voor den
Heere Heere / || Want des Heeren dach is
nae by. "Want de Heere heeft eenen Slachof
fer bereyt ghemaeckt ende zijne gasten daer
8 toe ghenoot. Ende in den dage des Slach=
offers des Heeren / || wil ick versoecken / de
Vorsten ende des Coninckx kinderen/ende al=
9 le die een vreemt cleet dragen. Ick wil oock
ter seluer tijt de ghene besoecken/die ouer dē
dorpel springen/die haerder heeren huys vul
10 len met roof/eñ bedriegerie. Ter seluer tijt/
seyt de Heere/sal hem een luyt geroep verhef Nehem.3.a.3
fen/||van der Visschers poorte aen / ende een
huylen van de andere Poorte/ ende eē groot
11 iammer op de Heuuelen. Huylet ghy die
in de Muelene woont/ want alle dat Cre=
mers volck is wech/ ende alle die gelt verga
12 deren/zijn wtgheroeyt. Ter seluer tijt / wil
ick Jerusalem met Lanternen doorsoecken.
C Ende wil besoeckē de lieden/die op haer hef
fen liggen/||ende seggen in haren herten: De Deu.29.c.19.
13 Heere en sal noch goet noch quaet doē. En= Jere. 23.c.17.
de hare goeden sullen tot eenen roof worden/
ende hare huysen tot een woestijne.||Sy sul= Amos. 5.b.11
len huysen timmeren/ende daer niet in woo= Deu.28.c.30.
nen. Sy sullen Wijngaertackers planten/ en=
14 de gheenen wijn daer af drincken. *Want Jerem.30.b.7
des Heeren grooten dach is nabij/ende haest
gheheel seer.||Als dat ghe schrey vanden dach 4.Es. 2.d.27.
des Heeren comen sal/Soo sullen de stercke Mat. 24.c.29
15 dan bitterlijck schreyen / Want desen
dach is eenen dach der gramschap / * eenen Mal.4.a.5.
dach der droeffenisse ende den angsts /eenen Vanden dach
dach des onweders eñ tempeesten / Eenen des Heeren.
dach der duysternisse/ende donckerheyt/*Ee= Joel.2.a.2.
nen dach der Wolcken ende des Neuels.
16 Eenē dach der Basuynen ende Trompettē/
teghen de vaste steden/eñ hooghe Sloten.
17 ||Ick wil de Lieden so banghe maken / dat
si rontsom gaen sullen / ghelijck de blinden/ Luce.21.c.23.
Daerom dat sy tegen den Heere ghesondicht
hebben. Haer bloet sal wtgestort worden/ge=
lijck oft stof ware/ende haer lijf / gelijck oft
18 dreck ware: ||Haer siluer ende gout en sal Eccle.5.b.10.
se niet beschermen moghen in den dach der Ezech.7.d.19
gramschappē des Heerē:*Maer dat gantsche *Sep.3.b.8.
lant sal door tvyer zijns yuers verteert wor=
den. Want hy sal daer corts eē eynde af makē
met alle den genen die inden lande woonen.

Dat ij. Capittel.

1 VErgadert v/ende coemt herwarts ghy Hi vermaent
A verdrietelijck volck / eer dat ordeel se tot beterin
2 wtgae/ Dat ghy als Caf by daghe ghe eert te
wech vaert/eer den grammighen toorne des laet is.
Heeren ouer v come/eer den dach des toorns
3 des Heeren ouer v come. *Soect den Here/ Esai.55.a.6.
alle ghy ellendighe inden lande/ghy die zij= Amos.5.a.6.
ne Rechten onderhout. Soect gerechticheyt/
Soect ootmoedicheyt/op dat ghy inden dage
des toorns des Heeren moghet verborghen
4 worden. "Want Gasa moet verlaten wordē Esai.15.a.1.
eñ Askalon woest worden. Asdod sal opten Ezec.25.c.15.
middage verdreuen worden / Ende Accaron
5 wtgheworteIt worden. Wee den ghenen/ die
aen de zee nederwaerts woonē / den crijgers.
Des Heeren woort sal ouer v comen. Ghy
Canaā der Philisteē Lant/ic wil v vernielē/
6 also datter niemāt meer woonē en sal. Daer
sullē aen de zee nederwaerts enckel Herders
7 huysen/ ende schaepskoyen zijn. Ende dat
selue sal den ouergebleuenen vandē huyse Ju
da te deele worden/dat si daer op weyden sul
len des auonts sullen si hen in de huysen As=
kalon legeren/wanneerse nv de Heere haer
God wederom besocht/ende hare gheuancke=
8 nisse ghewendet heeft. Ick hebbe de ver=
smaetheyt||Moabs/ende de lasteringe der kin Jere. 48.a.1.
deren Ammon ghehoort/ daer mede sy mijn Straffe ouer
Volck versmaet/ende haer van de selue Lant Moab ende
9 palen beroemt hebben. Wel aē/ So warach Ammon.
telijck als ick leue/spreect de Heere Sebaoth
de Godt Israels/Moab sal gelijc* Sodoma/ Gen.19.c.24.
ende de kinderen Ammon ghelijc als Gomor
ra worden/ ia ghelijck als eenen Netelstruyc
ende soutgroeue/ende een eewige woestijne.
De ouergheblcuenen mijns volcks sullense

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

beroouen/Eñ de ouergheblenen mijns volcks
Sach.2.b.8. 10 sullense beernen/ ‖Dat sal haer ontmoeten
voor hare hoeueerdie/om dat si des Heeren
Sebaoths volc versmaet/ende haer beroemt
11 hebben. Verschrickelijc sal de Heere ouer
Esai.2.c.18. haer zijn / * Want hy sal alle goden opter
‖Apo.15.b.4. Aerden vernielen .‖Ende alle Eylanden on-
Tegē de moo C der de Heydenen sullen hem aenbidden / een
rē eñ Assyria. 12 yegelijck op zijnder plaetse. Eñ ghi Moorē
sult ooc door mijn sweert verslagen worden.
13 Eñ hy sal zijne hant strecken ouer tMoor-
Nah.2.b.10. den eñ Assur vernielen.‖Niniue sal hy eenlijc
Tobi.14.b.5. 14 maken/ende dorre/gelijc een woestijne/ Also
dat hen daer in legerē sullen alderley Dierē
Esa.34.b.11. onder de Heydenen. Oock sullender" Roer
dompen eñ Egels onder hare Thorens woo-
nen/Ende sullen inde vensteren singhen/ende
de Rauen op de Balcken. Want de Cederen
15 berderen sullen afgheruct worde. Dat is de
vrolijcke Stadt/die so seker woonde/eñ sprac
4.Re.19.d.23 in haerder hertē: ‖Jc bent/ende geē meer. Hoe
Ezech.28.a.2 is sy so woest geworden? Dat de Dieren
daer in woonē/Eñ so wie daer voorby gaet/
die fluytse aē/eñ clapt metter hāt ouer haer.

Dat iij. Capittel.

Hi berispt eñ 1 Wee der grouwelijcker/beuleckter, ende
straft de Jodē 2 tyrannisscher Stadt/ Sy en wil geen
om haerder A ghehoor gheuen noch haer niet laten
lasteringhen castien. Sy en wil op den Heere niet be-
wille. trouwen/noch haer tot haren Godt houden.
Ezec.22.a.6. 3 ‖Haer Vorsten zijn onder haer brullēde Leeu
Mich.3.c.9. wen / Ende hare Richters* Woluen aen den
*Abac.1.b.8. auont/die totten morghen niet ouer en laten
‖Jere.23.b.14 4 blijuē. ‖Haer Prophetē zyn lichtueerdige
ende verachters . Hare Priesters ontwijen
dat Heylichdom/eñ bedieden de wet vermete
5 lijc. Maer de Heere die onder haer is/ leert
wel recht/ende en doet niet quaets. Hy laet
zijne Rechten alle morghen openbaerlijcken
leeren/ende en laet niet af: Maer de boose
Lieden en willen haer niet leeren schamen.
6 Daerom wil ic dese liedē wtroeyē/hare Slo
ten verwoesten/ ende hare straten soo ledich
maken/datter niemant op gaen en sal . Hare
Steden sullen verdestrueert worden / datter
7 niemant meer en woone. Jck dede v seggē:
4.Es.16.g.68 B ‖My suldy vreesen / ende v laten castien/
Eccli.12.c.11. Soo en sal haer wooninghe niet wtgeroept
Apoc.14.b.7. worden/ende geen van dien comen/daer ick-
se mede besocht soude hebben / Maer si zijn
8 neerstich alderley boosheyt te doen. Daerom
me spreect de Heere/soo moet ghy ooc weder
om mijns verwachten / tot dat ick my op
make tot zijnder tijt/dat ick oock rechten sal/
"ende de Heydenen vergaderen/ende de Co-
Mat.25.c.32. ninckrijcken te hoop brengē sal/*mijnen toor
*Nah.1.a.6. ne ouer haer te gieten/Ja allen toorne mijn-
‖Sep.1.c.18. der gramschappen.‖Want de gheheele werelt
prophetie vā sal door mijns yuers vyer verteert worden.
rijcke Christi 9 Als dan wil ick de volcken anders laten pre
diken met vriendelijcke lippen/Also dat si al-
Actor.2.b.21. le des Heeren" Naem sullen aenroepen/en-
10 de hem eendrachtelijck dienen. Mē sal mij
ne aenbidders / te weten de verstroyde opge-
ne zijde des waters/in der Mooren lant/her-
11 waerts brengen tot een geschencke. Ter sel-
C uer tijt en sult ghy v niet meer schamen uwer
wercken/waermede ghy teghen mi ouerghe-
treden hebt: Want Jck wil de stoute Heyligē
van v nemen. Alsoo dat ghi v niet meer en
sult verheffen / om mijns heylichs Berchs
Esai.41.b.14 12 wille. ‖Jck wil in v laten ouerblijuen een
Luce.12.c.32. arm/slecht Volck/die op des Heeren Naem
"1.Joa.3.b.9. 13 betrouwen sullen. "De ouergebleuenen in
‖Eph.4.c.25. Jsrael en sullen geen boosheyt doen / ‖ noch
luegenen spreken/Ende men en sal in haren
mont gheen bedriechlijcke tonge vindē. Maer
sy sullen weyden/ende rusten sonder alle vree

14 se. *Juycht ghy dochter Sion / Roept O Sach.
Jsrael/verhuecht v/‖ende weest vrolijck/van ‖1.T.
gantscher herten/ghy dochter Jerusalem.
15 Want de Heere heeft v straffinghe wech
ghenomen/ende uwe Vianden afghekeert.
* De Heere de Coninck Jsraels is by v/ Esai.
‖ Also dat ghy voor gheen ongeluck sorghen 2.Co.
16 en derft. Op die tijt salmen tot Jerusalem ‖Pro.
seggen: "En veruaert v niet. Ende tot Sion, "Esa.
En laet uwe handen niet traech worden.
17 Want de Heere v God is by v/een stercke
Heylant/‖Hy sal hem van v verblijden/ende Esai.
v vriendelijc zijn/ende het dy vergheuen/Eñ
18 sal ouer v met geschal vrolijck zijn. De ge-
ne/die door opstellinghen geplaecht waren/
wil ick wech nemen/dat si vā v comen/ Wel-
ke opstellingen haren last waren/daer si ver-
19 smaetheyt af hadden. Siet/"ic wilt met allē Esai.
den seluen een eynde maken / ter seluer tijt/
die v quellen.‖Eñ wil de hinckenden helpē/ Mich.
Ende de veerstoootene vergaderen / eñ wilse
tot lof ende eere maken in alle Landen daer-
20 mense in veracht. Ter seluer tijt/wil ick v
hier in brengen/eñ v ter seluer tijt vergaderen
Want ick wil v tot lof eñ eere maken onder
alle Volcken opter Aerden/als ick uwe
geuanckenisse weynden sal/voor
uwen ooghen/spreeckt
de Heere.

Eynde des Propheets
SephanJa.

De Propheet
Haggai.

Dat eerste Capittel.

1 IN den tweeden Jare des Coninck 1.Esd.
A ‖Darij / in de Seste Maent / op Danie.
den eersten dach der Maent/ ghe-
schiede des Heeren Woordt door 1.Esd.
den Propheet ‖Haggai / tot Se- De pro.
ruBabel / den Soone Sealthiel/ straft h.
den Vorste Juda/eñ tot Jesua/den sone Joza dat sy
2 dac/den hooghen Priester/ende sprac: Also pel te t
spreeckt de Heere Sebaoth. Dit volc spreect: ren nie
De tijt en is noch niet gecomen/ datmen des acht en
5 Heerē huys timmere. Eñ des Heren woort
ghe schiede door den Propheet Haggai: Jere.2
4 ‖Maer uwen tijt is gecomen dat ghy in ge
welfde huysen woont/Eñ dit huys sal woest
5 staen. Daerō spreect de Heere Sebaoth al- Leu.2
6 so: Siet/hoe dattet v gaet. "Ghy saeyt veel Mich.
ende brengt weynich in. Ghy eet eñ en wort Malac
nochtans niet versaet. Ghy drinckt/ende en
wordt nochtans niet droncken . Ghy cleedt
v/ende en cont v nochtans niet verwermē.
B Ende so wie gelt verdient/die leytet in eenen
7 holen buydel. Also seyt de Heere Sebaoth:
8 Siet hoe dattet v gaet. Gaet henen op dat
Gheberchte / ende haelt hout / ende timmert
dat huys/dat sal my aengenaem zijn. Eñ ic
9 wil mijn eere bewijsen/ spreect Heere. Want
ghy wacht wel op vele/eñ siet/het wort wey
nich. Ende al brengt ghijt thuys/so blaes ic-
ker doch in/ende het verwaeyt. Waerom dat?
Spreect de Heere Sebaoth / Daerom / dat
mijn Huys soo woest staet/ ende een yegelijc
10 loopt nae zijnen huyse toe. ‖Daerom heeft Deu.21
den Hemel ouer v den dauwe onthouden/en
11 de dat Aertrijc zijn vrucht. Ende ick hebbē
de dorheyt gheroepen/ beyde ouer dat Lant/
ende Berghen / ouer Coren/Most/Olie/ende
ouer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

ouer alle het gene/dat wt der Aerden coemt/
oock ouer menschen ende beesten / ende ouer
12 allen arbeyt der handen. Doen gaf Seru=
C Babel de soone Sealthiel/ende Jesua/de so=
ne Jozadak/de hooghe Priester/ende alle o=
uergheblevene des volcx / sulcken stemme des
Heeren haers Godts / ende de woorden des
Propheten Haggai ghehoor/gelijck als hem
de Heere haer Godt ghesonden hadde / ende
dat Volck vreesde hem voor den Heere.
13 Doen sprack Haggai/de ‖ Engel des Hee=
ren/die de bootschappe des Heerē hadde aen
dat volck: "Jck ben met v/seyt de Heere.
14 Ende de Heere * verweckte den gheest Se=
ruBabels / des soons Sealthiel des Vorsten
Juda/ende den gheest Jesua des soons Joza=
dak des hooghen Priesters / ende den gheest
des gantschen ouergheblenen volcks / dat sy
quamen/ende arbeyden aent huys des Hee=
ren Sebaoth haers Gods.

Dat ij. Capittel.

1 IN den vierentwintichsten dach der sester
A Maent/inden tweedē Jare des Coninck
2 Darij/ Opten eenentwintichsten dach
der seuender Maent / gheschiede des Heeren
woort tot den Propheet Haggai / ende sey=
3 de: Segt tot SeruBabel den soone Seal=
thiel/den Vorste Juda/ eñ tot Jesua den soo=
ne Jozadak/den hooghen Priester/ Ende tot
4 den ouergheblenen volcke/ende segt: ‖Wie
isser onder v lieden ouer gheblenen / die dit
Huys in zijnder voorleden heerlijckheyt ghe=
sien heeft? Ende hoe siet ghijt nv aen? Jst niet
alsoo : Het en dunckt v niets niet te zijn?
5 Ende nv SeruBabel/ * hebt eenen goeden
moet/spreect de Heere: Zijt goets moets Je=
sua ghy soone Jozadak/ ghy hooge Priester.
Hebt eenen goeden moet alle dat volck inden
Lande/spreect de Heere/ ende arbeyt. ‖Want
ick ben met v / seyt de Heere Sebaoth.
6 Na dat woort/doen ick met v een verbont
maeckte/als ghy wt Egypten toocht/sal mij=
nen gheest onder v blijuen/En weest niet ver
7 saecht. Want de Heere Sebaoth spreect al=
B soo: ‖Daer is noch een cleyne tijt toe/dat ick
Hemel ende Aerde / de Zee ende het drooghe
8 bewegen sal. Ja alle heydenen wil ick be=
weghen. ‖Soo sal dan comen alder heydenen
Troost. Ende ick wil dit Huys vol heer=
lijckheyt maecken/spreect de Heere Sebaoth.
9 Want mijn is beyde dat siluer ende gout/
10 spreect de Heere Sebaoth. De heerlijckheyt
des laetsten Huys sal grooter worden/dā des
eersten gheweest is / spreect de Heere Seba=
oth. Ende ick wil vrede gheuen op dese plaet
11 se/seyt de Heere Sebaoth. Op den vieren=
twintichsten dach der neghender Maent/in=
den tweeden Jare Darij/ geschiede des Hee=
ren woort totten Propheet Haggai/eñ sey=
12 de: Also spreect de Heere Sebaoth: Vraecht
13 de Priesters na der Wet/ende segt: Wan=
neer yemandt ‖heylich vleesch droech / in der
slippe zijns cleedts / ende raeckte met zijnder
slippen dan broot/tueckenspijse/ Wijn/Olye/
oft anders eenigerley spijse/werdet oock hey=
lich? Ende de Priesters antwoorden/eñ spra
14 ken: Neen. Haggai sprack: ‖Maer wanneer
een/die onreyn is/van een aengheroert Aes/
dier dinghen eenich aenroerde / werdet oock
onreyn? De Priesters antwoorden/ ende spra
15 ken: Het werde onreyn. Doen antwoorde
Haggai/ende sprack: Effen alsoo is oock dit
C Volck / ende dese Lieden voor my / seyt de
Heere/Ende alle haerder handen werck/ Eñ
16 so wat sy offeren/dat is onreyn. Ende nv
siet/hoe datter v ghegaen is van desen dach
aen/ende te voren / eer datter eenen steen op
den anderen ghelegt werdt/aen den Tempel
17 des Heeren. *Alsoo dat als een tot eenen Ozee. 2.c.15.
Coornhoop quam/die twintich Maten heb= Hagg. 1.a.6.
ben soude / so en warender nauwelijck thien.
‖Quam hy totter Wijnpersse / ende meynde Esai. 5.b.10.
vyftich Amen te vullen/so en warender nau=
18 welijck twintich. Want *ick plaechde v met Amos. 4.b.9.
dorheyt/brandtcoorn/ ende haghel/in alle u=
wen arbeyt / Nochtans en bekeerdet ghy v
19 niet tot my/spreect de Heere. Daerō merct
nv daer op van desen dach aen ende te voo=
ren/te weten/van dē vierentwintichsten dach
der neghender Maent / totten dach toe / dat
den Tempel des Heeren gefondeert is. Siet
20 daer op/ Want dat zaedt leydt noch in der
Schueren / ende daer en draecht noch niet/
noch den Wijnstock/ Vijgheboom / Granaet=
boom/noch den Olijfboom. ‖ Maer van de= Zach. 8.b.12.
sen dach aen wil ick segheninghe gheuen.
21 Ende des Heeren woordt ghesciede we=
D derom tot Haggai/op den vierentwintichsten
22 dach van der Maent / ende sprack: Segt
SeruBabel den Vorst Juda / ende spreeckt:
23 *Jck wil Hemel ende Aerde bewegen/ En= Hagg. 2.b.7.
de wil de stoelen der Coninckrijcken omkee=
ren / ende de machtighe Coninckrijcken der
Heydenen vernielen/ende wil beyde de Wa=
ghens met haren Ruyteren omkeeren / dat
beyde Peert ende Man/ter neder vallen sul=
len/*een yeghelijck door des anderen sweert. Judi. 7.e.22.
24 Ter seluer tijt/spreeckt de Heere Sebaoth/
Wil ick v ‖SeruBabel/ ghy soone Sealthiels Eccl. 49.b.13
mijnen knecht/nemen/spreeckt de Hee= 1. Esd. 3.a.2.
re/ eñ wil v/ gelijck als eenen Se=
gelrinck houden/want ic heb
v wtuercoren/spreect
de Heere Se=
baoth.

Eynde des Propheets
Haggai.

De Propheet
SacharJa.

Dat eerste Capittel.

1 IN de achtste Maent des tweeden
A Jaers/des Coninck Darij/geschie
de dit woort des Heeren tot *Za= 2. pa. 24. d. 20
charJa den soone BerechJa / des Mat. 23. e. 34
soons Jddo dē Propheet/eñ sprac: Hi vermaent
2 De Heere is toornich gheweest het volck dat
3 op uwe Voorvaders. Ende spreect ghy tot si des Heeren
haer: Also spreect de Heere Sebaoth: ‖Keert stem niet on=
v tot my / spreeckt de Heere Sebaoth / Soo gehoorsaē zijn
wil ick my tot v keeren / seyt de Heere Se= soudē gelijck
4 baoth. En weest niet ghelijck uwe Voor= haer vaders.
vaders/"den welcken de voorleden Prophe= ‖Jere. 15. d. 19
ten predickten/ende spraecken : Alsoo seyt de "Esai. 31. b. 6
Heere Sebaoth: Keert v van uwe boose we= Ezec. 18. c. 30
ghen / ende van uwe boose wercken. *Maer Joel. 2. b. 12.
sy en gauen gheen ghehoor/ende en achteden *Jere. 25. a. 4
5 op my niet/seyt de Heere. Waer zijn nv u=
we Voorvaders ende de Propheten ? Leuen
6 sy oock noch? En ist niet alsoo/ dat mijne
woorden / ende mijne rechten / die ick door
mijne knechten de Propheten gheboot / uwe
Voorvaders ghetreckt hebben ? Dat sy haer
hebben moeten omkeeren/eñ segghen: ‖Ghe= Dani. 9. a. 7.
lijck als de Heere Sebaoth inden sin had ons
te doen/na dat wy ghingen ende deden/ Also
7 heeft hy ons oock gedaen. Opten vieren=
B twintichstē dach der elfster maent/die daer is
de maent Sebath/indē anderden iare des Co
ninck Darij / geschiede dit woort des Heeren

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

tot SacharJa/den ſoone Berechia/des ſoons
8 Iddo den Propheet/eñ ſprack: Ick ſach by
Sac.6.a.2. nacht / ende ſiet / Een man ſat op een “ root
Apoc.6.a.4. Peert/ende hy hielt onder de Mirteboomen/
inde Beemden/Ende achter hem waren roo=
9 de/bruyne/ende witte Peerden. Ende ick
ſprack: Mijn Heere/wie zijn deſe? Ende de
Enghel die met my ſprack/ſeyde tot my: Ick
wil v te kennen gheuen/wie deſe zijn.
10 Ende de Man / die onder de Mirteboomen
hielt/antwoorde ende ſprack: Deſe zijn de ge
ne die de Heere wtgeſonden heeft/dat Landt
11 door te trecken. Maer ſy antwoorden den
Enghel des Heeren/die onder de Mirteboo=
men hielt/ende ſpraken: Wy zijn doort Landt
ghetoogen/Ende ſiet/alle landen ſitten ſtille.
12 Doen antwoorde de Enghel des Heeren/
C ende ſprack: O Heere Sebaoth / hoe langhe
en wilt ghy dan niet ontfermen Jeruſalems/
ende der ſteden Juda/op de welcke ghy toor=
Jere.25.b.12. nich gheweeſt zijt / ||deſe tſeuentich Jaren
1.Eſdr.1.a.1. 13 lanck? Ende de Heere antwoorde den En=
ghel/die met my ſprack / vriendelijcke woor=
14 den / ende trooſtelycke woorden. Ende de
Enghel/die met my ſprac/ſeyde tot my: Pre=
dict/ende ſegt: Alſo ſeyt de Heere Sebaoth:
Zach.8.a.2. 15 ||Ick heb ſeer gheyuert ouer Jeruſalem en=
de Sion. Maer ick ben ſeer vertoornt / op de
ſtoute Heydenen. Want ick was ſlechts een
weynich toornich/maer ſi holpen tot verderf.
16 Daerom ſeyt de Heere alſo: Ic wil my we=
Een trooſt Je der tot Jeruſalem keeren met bermherticheyt
ruſalems eñ ende mijn Huys ſal daer in ghetimmert wor=
Sions. den/ſeyt de Heere Sebaoth/Daer toe ſal dat
Timmerſnoer in Jeruſalem ghetoogen wor=
17 den. Ende predickt voorder/ende ſegt: Al=
ſoo ſeyt de Heere Sebaoth: Het ſal mijne ſte=
den wederom wel ghaen / Ende de Heere ſal
Sion weder trooſten/ Eñ ſal Jeruſalem we=
18 der verkieſen. Ende ick hief mijn ooghen
op/ende ſach/Ende ſiet/daer waren vier hoor
19 nen. Ende ick ſeyde totten Enghel/die met
my ſprack: Wie zijn deſe? Hy ſprack tot my:
Het zijn de vier Hoornen / die Juda tſamen
met Iſrael ende Jeruſalem verſtroyt hebben.
20 Ende de Heere wees my vier ſmeeden.
21 Doen ſprack ick: Wat willen die maecken?
Dan.7.d.24. Hy ſprack: ||De Hoornen die Juda alſo ver=
ſtroyt hebben/dat niemant zijn hooft en heeft
connen opheffen. Om de ſelue te veruaren/
zijn deſe ghecomen/ op dat ſy de Hoornen der
Heydenen af ſtooten ſouden/welcke dẽ Hoor
ne ouer dat Lant Juda ghegeuen hebben/om
dat ſelue te verſtroyen.

Dat ij. Capittel.

1 ENde ick hief mijn ooghen op/eñ ſach/
Ezec.43.c.13. A Ende ſiet/ *Een man hadde een Met=
Apoc.21.c.15. 2 ſnoer in der handt. Ende ick ſeyde:
prophetie vã Waer gaet ghy henen? Maer hy ſprack tot
de vloſſinghe my: Dat ick Jeruſalem mete / ende ſie toe/
wt babyloniẽ 3 hoe lanck ende wijt dat ſy zijn ſal. Ende ſiet
ooc mede vã de Engel/die met my ſprack/ginck wt. Ende
de vloſſinghe daer ghinck een ander Enghel wt / hem te=
door Christũ. 4 ghen/ Ende ſprack tot hem: Loopt henen/
ende ſegt deſen Jonghelinck/ende ſpreect: Je=
ruſalem ſal bewoont worden ſonder mueren/
van een groote menichte der menſchen / ende
Deu.4.d.24. 5 der Beeſten/die daer in zijn ſal. Ende ||ick
wil/ſpreect de Heere/een vierighe muer daer
rontſom zijn / Ende wil daer in zijn/ende wil
6 my heerlyck daer in bewijſen. Huy/huy/
vliet wt den Noortſchen Lande/ ſeyt de Hee
Jere.25.b.8. re.||Want ick hebbe v in de vier winden on=
der den Hemel verſtroyt/ ſeyt de Heere.
Jere.50.b.8. 7 “Huy Sion/ghy die daer woõt by der doch
Apoc.18.b.4. 8 ter Babels/ ontloopt. Want alſoo ſeyt de
B Heere Sebaoth: Hy heeft my gheſonden tot
de Heydenen / die v berooft hebben / Hare
macht heeft een eynde: ||Wie v aentaſt / die Jere.
9 taſt zijnen ooghenappel aen. Want ſiet/ick Pſal.
wil mijn handt ouer haer beweghen / “dat ſy Mat.
eenen roof worden ſullen/den genen die haer Acto.
gedient hebben/dat ghy ſult beuinden/dat mi “Eſai
10 de Heere Sebaoth gheſonden heeft. *Ver= *Exo.
blijt v ende weeſt vrolijck/o ghy dochter Si= Seph
on/Want ſiet/ Ick come/eñ wil by v woonen/ Mat.
11 ſpreect de Heere. Ende ter ſeluer tijt ſullen
veel Heydenen den Heere toe ghedaen wor=
den/Ende ſullen mijn volck zijn / “ Ende ick Leui.
wil by v woonen/dat ghy vernemen ſult/dat 2.Cor
my de Heere Sebaoth tot v geſonden heeft.
12 Ende de Heere ſal Juda beeruen voor zijn
deel/inden heylighen Lande/ Ende ſal Jeru=
13 ſalem weder verkieſen. *Alle vleeſch ſy ſtil= Sep.
le voor den Heere/Want hy heeft hem op ge
maect van zijnder heyliger ſtede.

Dat iij. Capittel.

1 ENde my wert vertoont de hooge prie Eẽ bel
A ſter Joſua / ſtaende voor den Enghel ghe in
des Heeren/ *Eñ de Satan ſtondt tot op Je
zijnder rechterhant/om hem te wederſtaen. ſen He
2 Eñ de Heere ſprac totten Satan: ||De Hee onſe C
re beriſpe v ghy Satan: Ja. De Heere beriſ= Prieſt
pe v die Jeruſalem vercooren heeft. En is de= *Pſa.
ſe niet eenen brant/die wten viere geruct is? ||Juda
3 Eñ Joſua hadde onreyne cleederen aen/Eñ
4 ſtont voor den Engel. De welcke antwoor
de eñ ſprac totten ghenen die voor hem ſton=
5 den: Neemt de onreyne cleederen van hẽ. Eñ
hy ſprack tot hem: Siet/ick heb uwe ſonden
van v genomen/eñ hebbe v viercleederen aen
getogen. Eñ hy ſprac: Set eenen reynen hoet
op zijn hooft. Ende ſy ſetteden eenen reynen
Hoet op zijn hooft. Ende toghen hem cleede=
B ren aen / Ende de Enghel des Heeren ſtont
6 daer. Ende de Engel des Heeren betuych=
7 de Joſua/eñ ſprack: Alſoo ſpreect de Heere
Sebaoth: Indien ghy in mijne weghen wan=
delt / ende mijne wacht gaey ſlaet/ Soo ſult
ghy mijn Huys regeeren / ende mijne Houen
bewaren/ Ende ick wil v gheuen van deſen/ Chriſti
die hier ſtaen/dat ſy v gheleyden ſullen. det bel
8 Hoort toe/ O Joſua ghy hooghe Prieſter/
ghy ende dyne vrienden/die voor v woonen/
Want ſy zijn enckel wonderen. Want ſiet/Ick
wil mijnen knecht “Semach laten comen. Zach.
9 Want ſiet/op den eenighen *Steen/die ick *Eſa.
voor Joſua geleyt hebbe / ſullen ſeuen oogen
zijn. Maer ſiet/ick wil hem wthouwen / ſeyt
de Heere Sebaoth / ende wil de ſonden des
ſeluen Landts wech nemen / op eenen dach.
10 Ter ſeluer tijt/ſpreeckt de Heere Sebaoth/
ſal deen den anderen nooden onder den wijn=
ſtock/ende onder den vijgeboom.

Dat iiij. Capittel.

1 ENde de Engel die met my ſprack/quã Een an
A weder/eñ wecte my op/ gelijck als een penbar
2 die wt den ſlape gewect wort. Ende waer i
ſprac tot my: Wat ſiet ghy? Maer ick ſprack: ruBab
Ick ſach eñ ſiet/daer ſtont eenen Candelaer/ eñ man
gantſch gulden/met een ſchale daer bouen op/ maeckt
daer*ſeuen lampen aen waren/eñ ſeuẽ trech= *Apoc.
3 ters aen elcke lampe/ ||Eñ twee olijfboomẽ ||Apoc.
daer by/deene op de rechte zijde der ſchalẽ/eñ
4 dander ter ſlincker zijde. Eñ ick antwoorde
eñ ſeyde tottẽ Engel/die met my ſprac: Mijn
5 Heere/ wat is dat? Eñ de Engel die met mi
ſprac/antwoorde eñ ſprack tot my: En weet
ghy niet wat dat is? Ic ſeyde: Neen mijn Hee
6 re. Eñ hy antwoorde/eñ ſprac tot my: Dat
is dat woordt des Heeren van SeruBabel:
“Het en ſal niet door eẽ heyr/oft door cracht/ Eſai.
Maer door mijnen gheeſt ghelchieden/ſeyt de
7 Heere Sebaoth. Wie zijt ghy / ghy groo=
te Berch / die doch voor Serubabel een effen
velt worden moet? Eñ hy ſal den eerſten ſteen
op hou=

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

B opbouwen/datmen roepen sal/ Gheluck ende
8 Heyl/Gheluck ende Heyl. Eñ dat Woort
des Heeren geschiede tot my/ ende sprack.
9 De handen SeruBabels hebben dit huys
gefondeert/zijne handẽ sullent ooc volepndẽ/
*op dat ghi beuint/dat mi de Heere Sebaoth
10 tot v gesonden heeft. Want wie isser die de-
se cleyne daghen veracht? Daermen hem doch
in verhuegen sal / ende siet / de tennen mate
inSeruBabels hant metten seuenen/welck-
ke des Heeren ooghen zijn/die dat gantsche
11 Lant door trecken. Ende ick antwoorde
ende sprack tot hem: Wat zijn de||twee Olijf-
boomen ter rechter / eñ ter slincker zijden des
12 Candelaers? Eñ ick antwoorde anderwerf:
Wat zijn de twee tackẽ der Olijfboomen/die
by de twee gulden Snutters staen des Gul-
den Candelaers/daermẽ mede"afneemt bo-
13 uen vanden gulden Candelaer? Ende hy
sprack tot my. En weet ghy niet wat die zijn?
14 Maer ick sprack: Neen mijn Heere. Eñ hy
sprack: Het zijn de twee Olykinderẽ diedaer
staen bydẽ heerschapper des gantschẽ Lants.

Dat v. Capittel.

1 ENde ick hief mijn ooghen weder op/
A ende sach / Ende siet/daer was eenen
2 vlieghenden brief. Ende hy seyde
tot my: Wat siet ghy? Maer ic seyde / Jck sie
eenen vliegenden brief/die is twintich ellen
3 lanck/ende thien ellen breet. Ende hy sprac
tot my: Dat is den vloeck/die ouer dat gant-
sche Lant wtgaet. Want alle dieuen worden
na desen brief wtghesprokẽ vroom te zijn/
Eñ alle meyneedighe worden nae desen brief
4 wtgesproken vroom te zijn. Maer ick wil
||hem voortbrenghen/seyt de Heere Seba-
oth/dat hy sal comẽ ouer dat huys des diefs/
ende ouer dat huys der ghener "die by mij-
nen Naem valschelijck sweerẽ/ende sal in ha
ren huyse blijuen/ende salt verteren met zijn
5 hout ende steenen. Ende de Engel die met
my sprack/ginc wt ende seyde tot my: Heft u-
6 we oogen op eñ siet/wat gaet daer wt ? En
de ick sprack: Wat ist? Ende hy seyde: Een
Epha gaet daer wt. Ende seyde dat is hare
7 ghedaente inden gantschen Lande. Ende
siet/daer sweefde een Centner loots / Ende
8 daer was een wijf die sat int Epha. Ende
B hy sprac/Dat is de godloose leeringhe/En-
de hy worpse in dat Epha/eñ worp dẽ clomp
9 loots bouen op dat Hol. Ende ick hief
mijn ooghen op/ende sach/Ende siet / Twee
Wijuen ginghen daer wt/ende hadden vlue-
ghelen die de wint voort dreef/ Ende de vlue
gelen waren gelijck als Oyuaders vlueghe-
len. Ende si voerden dat Epha/tusschen He-
10 mel ende Aerde. Eñ ick seyde totten Engel/
die met mi sprac: Waer voeren die dat Epha
11 henen? Eñ hy seyde: Op dat hem een huys
getimmert worde/ int lant||Sinear eñ berey
det/ende aldaer geset worde op zijnen bodem.

Dat vj. Capittel.

1 ENde ick hief mijn ooghen weder op/
A ende sach / Ende siet / daer waren
vyer waghens/die ghinghen tusschen
twee Berghen voort. Ende de selue Ber-
2 ghen waren metalen. Voor den yersten
3 waghen waren "roode peerden/ Voor den
anderen wagen waren swerte peerden. Voor
den derden waghen waren witte peerden.
Voor den vierden wagen waren bonte sterc-
4 ke peerden. Ende ick antwoorde/ende sey-
de tottẽ Engel/die met my sprac. Mijn Hee-
5 re wie zijn dese? De Engel antwoorde en-
de sprack tot my: Het zijn de vier*winden on
derden Hemel/die voort comen op dat si tre
den voor den Heerschapper ouer alle landen.
6 Daer de swerte peerden voor waren / die
ghinghen teghent Noorden/Ende de witte
ghingen hen nae. Maer de bonte ginghen te
7 gent zuyden. De stercke gingen ende togen
om dat si alle dat Lant doortoghen: Ende hy
sprac: Gaet henen ende treckt door dat lant/
8 Ende si togen doort lant. Ende hy riep
my/ende sprack met my/ende seyde: Siet/die
teghent Noorden trecken / die doen mijnen
B geest rusten/inden lande tegent Noorden.
9 Ende des Heeren woort ghesc hiede tot my
10 ende sprac. Neẽt van de gheuangene/te we
ten/van Heldai / ende van Tobia/ende van
Jedaia/eñ coemt inden selue dage/eñ gaet int
huys Josie/ des soons Sephania/die vã Ba
11 bel gecomen zijn. Ende neemt siluer eñ gout
eñ maect Croonen/eñ setse op dat hooft Jo-
sua/des hoogen Priesters/des Soons Joza-
12 dac/ Eñ segt tot hem: De Heere Sebaoth
seyt alsoo: Siet/daer is een Man/die heet*Se Sacha.3.b.8.
13 mah. Want onder hem salt wassen/ Ende Hoe Semah
hy sal des Heeren Tempel timmeren. Jae des Heeren
den Tempel des Heeren sal hy timmerẽ/eñ Tempel sal
hy sal dat cieraet dragen/Ende sal sitten/en- timmeren.
de heerschappẽ op zijnen Throone / sal oock
Priester zijn op zijnen Throone / Ende daer
14 sal vrede zijn tusschen die beyden. Ende
de Croonen sullen den Helem Tabia / Jeda-
ia/ eñ Hen/den Soone Sephania/tot eender
gedachtenisse zijn inden Tempel des Heerẽ/
15 Ende daer sullender van veree comen/die
aen des Heeren Tempel timmeren sullen.
||Dan sult ghy beuindẽ/dat my de Heere Se Sach. 4.b.9.
baoth tot v gesonden heeft. Eñ dat sal ghe-
schieden/ist dat ghy der stemmen ws Heeren
ws Gods/gehoor geuen sult.

Dat vij. Capittel.

1 ENde het geschiede inden vierden Ja-
A re des Conincks Darij dat des Hee-
ren Woort ghesc hiede tot SacharJa/
opten vierden dach der neghender Maent/
2 Welcke heet Chisleeu/ Doen SarEzar eñ
RegemMelech met haren Lieden nae Beth-
3 El seyndẽ/om voor den Heere te biddẽ/ En
de deden den Priesteren segghen/die om dat
huys des Heeren Sebaoth waren ende tot dẽ
Propheten: Moet ick oock noch weenen
in de " vijfste maent / ende my onthouden 4.Re.25.b.8.
ghelijck ick nv van sommighe Jaren Afghe-
4 daen hebbe? Ende des Heeren Sebaoths
5 Woort geschiede tot my/ ende sprac: Segt
alle den volcke inden Lande ende den Prie- Dan vastẽ eñ
steren/ende spreeckt: Doen ghy vaste/eñ rou- rouwe dragẽ
we droecht/in de vijfste ende "seuenste maent "Jere. 41.a.1
dese tseuentich iaer lanck/hebt ghi my alsoo
6 gheuastet? Oft doen ghy aet/ende dronckt/
en hebt ghy niet voor v seluen gegeten ende
7 gedroncken? En ist niet dat / dat welck de
Heere liet prediken/door de voorleden Pro-
pheten/Doen Jerusalem bewoont wert / eñ
genoech hadde/met hare steden / ende doen
daer Lieden woonden beyde teghen tzuyden
8 eñ in de Valleyẽ? Eñ des Heeren Woort
9 geschiede tot SacharJa/ende sprack. Also
seyt de Heeee Sebaoth: ||Ordeelt recht / En- Sach.8.c.16.
de een yeghelijck bewijse aen zijnen broeder Vanbermher
goedertierenheyt ende bermhertichept. tichept aendẽ
10 "Eñ en doet gheen ongelijck den Weduwẽ/ naesten/oock
Weesen/Vreemdelinghen ende Armen. Ende aen weduwẽ
niemant en dencke teghen zijnen Broeder yet ende weesen.
11 quaets in zijnder herten. *Maer si en wou- "Exo.22.c.22
den niet op mercken/ ende sy keerden my den Esai.1.c.23.
rugghe toe / ende verstockten hare ooren / op Jerem.5.d.26
12 dat sy niet hooren en souden. Ende maeck- *Jere.7.c.23.
ten haer herten/ als eenen Diamant /op dat
si niet hooren en souden de wet eñ de woordẽ
* welcke de Heere Sebaoth seynde in zijnen Dan.9.a.10.
geest/door de voorgaende Propheten. Daerõ
isser oock sodanighen grooten toorne vanden

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

13 Heere Sebaoth gecomen. Eñ het is alsoo
gescheit/gelijck allser gepredict wert/ende sy
Prou.1.c.28. niet en hoorden/||Soo en woude ick ooc niet
Esai.1.b.15. hooren/doen si riepen/spreect de Heere Se-
Jere. 11.b.11. 14 baoth. Alsoo heb ickse verstroyt/onder alle
Heydenē/die sy niet en kennen. Eñ dat Lant
is achter hen woest gebleuen/ datter niemant
in en wandelt noch en woont/Ende dat Ede
le Lant is tot een woestijne gemaect.

Dat viij. Capittel.

Hi vergadert 1 Ende des Heerē woort ghescheide tot
ende begrijpt 2 mi/ende sprack: Also seyt de Heere
als in eender A Sebaoth/"Jc heb ouer Sion gheheel
somma/die seer geijuert/ende hebbe ingrootē toorne ouer
oorsake waer 3 haer gheijuert. De Heere seyt alsoo:*Jck
om God ver- keere my weder tot Sion/ende wil tot Jeru-
toornt sy. salem woonen/||Dat Jerusalem sal een stadt
"Sach.1.c.15 der waerheyt heten/Eñ den berch des Heerē
*Sach.8.c.15 4 Sebaoth / eenen Berch der heylicheyt. Al-
||Esai.1.d.26. so seyt de Heere Sebaoth / Daer sullē noch
voortaē woonē in de stratē tot Jerusalem/ou
de mannen ende wijuen/eñ die van grotē ou-
5 derdom met stocken gaen. Ende der Stadt
straten sullen vol knechtkēs eñ meyskens zijn
6 die op de stratē spelē. Also seyt de Heere Se
Gen.18.b.14. baoth: Dunct hen sulcx " onmoghelijck te
Sap. 11.c.18. zijn/voor de oogen deses ouerbleuen volcx op
Luce.18.c.27. dese tijt? Sout daerom oock onmogelijck zijn/
voor mijnen oogē/spreect de Heere Sebaoth?
7 De Heere Sebaoth spreeckt alsoo: Siet/
B ick wil mijn volck verlossen vanden Lande
tegen den opganck/ende vanden Lande tegē
8 den nederganc der Sonnen/ Eñ wilse weder
Jere.30.d.22. brengen/dat si tot Jerusalem woonen.*Ende
Hebr. 8.c.10. si sullen mijn volck zijn/ eñ ick wil hare God
9 zijn/in waerheyt ende gherechticheyt. Also
spreect de Heere Sebaoth: Sterct uwe handē
ghy die dese woorden hoort/nv ter tijt / door
der Propheten mont/in dien dage doen dat
fondamēt geleyt is aen des Heerē Sebaoth
Hagg. 1.a.6. 10 huys/dat dē Tempel getimmert wert. ||Wāt
voor desen dach was der menschen arbeyt te
vergeefs/der dierē arbeyt was niet/Eñ daer
en was gheenen vrede/van droeffenisse / den
ghenen/die wt ende in toghen/Maer ick liet
alle menschen gaen/eenen yegelijcken teghen
11 zijnen naesten. Maer nv en wil ick niet
doen/ghelijck inden voorleden daghen / met
den ouergheblenen deses volcks spreeckt de
Hagg. 2.c.20 12 Heere Sebaoth. "Maer si sullen zaet des
vreets zijn. Dē wijnstoc sal zijne vrucht geuē/
Hagg. 1.b.10 ende dat Lant zijn gewasch geuen||ende den
Hemel sal zijnen dauwe geuen. Ende ick wil
de ouergheblenen deses volcx sulx al laten be
Jere.31.b.10. 13 sitten. Eñ het sal geschieden/gelijck ghi van
Hoe de Here C den huyse Juda/ende ghi vanden huyse Jsra-
zijnē toorn in els eenen vloeck gheweest zijt/onder de Hey-
segheninghe denen/Also wil ick v verlossen / dat ghy een
verandert. segeninghe zijn sult / Ende veruaert v flechs
14 niet/ende sterckt nwe handen. Alsoo spreect
de Heere Sebaoth: Ghelijck als ick dachte v
te plaghen/doen my uwe vooruaders ver-
toorndē/spreect de Heere Sebaoth/eñ het en
Sach.8.a.3. 15 beroude my niet. ||Alsoo ghedencke ick nv
wederom in dese dagen wel te doen / Jerusalē
ende den huyse Juda/en weest flechs niet ver
Mala.2.b.10 16 saecht. Ende dat is/dat ghy doen sult.||Eē
Eph. 4.e.25. yegelijc spreke met den anderen de waerheyt/
ende oordeelt recht/ende maect vrede in uwe
17 poorten. Eñ niemant en dencke yet quaets
in zijnder herten/teghen zijnen naesten/Ende
Leui.19.c.12. en hebt niet lief * valsche Eeden/Want sulc-
Psa, 24.a.4. 18 kes alle hate ic/ spreect de Heere/ Eñ des
Heeren Sebaoths woort geschiede tot mi/eñ
19 sprack: Alsoo spreect de Heere Sebaoth. De
D vasten der vyerder/vijfster/seuender eñ thien-
der maent die sullen den huyse Juda tot een-
der vruechden eñ genoechten/ende tot vrolijc
ke Jaerfeestē worden/Alleene hebt lief/ waer
20 heyt ende *vrede. Also spreect de Heere Se Heb.12
baoth: "Noorder sullen noch comen vele volc "Esai.
21 kē/ende veler steden Borghers. Eñ de Bor-
gers der eender stadt sullen totter anderder
ghaen / ende segghen: * Laet ons henen Mich.
gaen/om te bidden voor den Heere/ende om
den Heere Sebaoth te soecken: Wy willen
22 met v ghaen. Alsoo sullen vele volcken en-
de de Heydenen met hoopen comen/ om den
Heere Sebaoth tot Jerusalem te soecken/en-
23 de voor den Heere te bidden. Also spreeckt
de Heere Sebaoth: Ter seluer tijt / || sullen Esai.3.
thien mannen wt alderley spraken der Heyde
nen/eenen Jootschen man met de slippē grij-
pen/ende seggē: Wy willen met v gaē/want
wy hooren/dat God met v is.

Dat ix. Capittel.

1 Dit is dē last daer de Heere af spreeckt
A ouer dat landt Hadrach / ende ouer
Damascom / op welcke dattet hem
verlaet(want de Heere siet op de menschē/en
2 de op alle stammen Jsraels) Daer toe oock
ouer Hamath/die met haer paelt / oock ouer
"Tyrum eñ Sidon/die gheheel cloeck zijn. Joel.3.a
3 Want Tyrus timmert vasticheyt/ende ver Ezech.2
gadert siluer ghelijck als zant/ende gout als Vā de v
4 slijck op der straten. Maer siet de Heere ninge T
salse verderuen / ende sal haer macht die- eñ Sidō
se op de zee heeft/slaen/dat si zijn sal/ als de verschri
5 ghene die metten vyere verbrant is. Als ge van
dat Asklon sien sal/soo sal sy verschricken/
eñ*Gaza sal seer beangst worden. Daer toe Jerem.4
Ekrō sal bedroeft zijn/als sy sulcks siet. Wāt
het sal wt zijn met den Coninc tot Gaza/en-
6 de tot Asklon en salmen niet woonen Tot
Asdod sullen Vreemde woonen/ Ende ick
wil der Philisteen Heerlijchept wtroepen.
7 Ende ick wil haer bloet van haren monde
nemen /ende haren grouwel van hare tan-
den. Dat sy oock onsen Gode sullen ouerblij-
uen/op dat si worden ghelijck Vorsten in Ju-
8 da/ende Ekron/ als de Jebusiten. Ende
ick wil selue om mijn huys den legher zijn/
dat niet en behoeft slaens/ende gins ende we
der gaens/op dat de Driuer niet meer ouer
haer en come/Want ick hebt nv aenghesien
9 met mijnē oogē. "Maer ghy dochter Sion/ Sach.2.
B verblijt v seer/Ende ghy dochter Jerusalem Esai.62.
juycht. Siet dijn Coninck coemt tot v / een Matt.21.
Rechtueerdighe / ende een Helper / * Arm/ *Ellendi
ende rijdet op eenen Ezel/ende op een ionck propheti
10 vuelken der Ezelinnen. Want ick wil de Christo
wagens wech nemen van Ephraim/ende der zijn rijck.
Peerden van Jerusalem/||Ende den strijdbo ||Esai.2.
ge sal in stucken gebroken worden / Want hy Ozee.2.
sal vrede leeren onder de Heydenen / " ende "3.Re.4.
zijn heerschappye sal zijn van die een zee tot Psal.72.
de ander /Ende vanden water/ tot aen der
11 Werelt eynde. Ghy laet oock door dat bloet
dijns verbonts wt / * uwe ghevanghene Esai.42.
wt den cuylen/daer gheen water in en is.
12 Daerom keert v nv totter vasticheyt / ghy
die op hope geuangen ligt. Want ooc heden
wil ick vercondigen/eñ v dubbelt vergelden.
13 Want ick hebbe my Juda ghespannen tot
C eenen boge/ende Ephraim gewapent. Ende
ick wil nwe kinderen Sion / verwecken /
ouer uwe kinderen / Griecken Lant / Ende
14 wil v maken als een sweert der Reusen. Eñ
de Heere sal ouer hen verschijnen / eñ zijne
pijlen sullen wt varen ghelijck den blixem.
De Heere Heere sal de Basuyne blasen/ Eñ
sal daer henen treden/gelijck de tempeesten Sach.2.
15 vant Suyden. ||De Heere Sebaoth salse be
schermen/op dat si verslinden/eñ onder haer 1.Re.16.
brengen"met slingersteenen/ op dat si drinc-
ken ende rumoeren/als vanden wijn / ende
vol

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

vol worden/als dat becken/ende ghelijck als
16 de hoecken des Altaers. Eñ de Heere hare
Godt sal haer ter seluer tijt helpen / als een
cudde zijns volcx. Want in zijnen lande sullen
17 heylige steenen opghericht worden. ‖Want
wat hebben sy goets voor andere lieden/en-
de wat hebben sy schoons voor andere liedē?
O coorne/dat Jonghelinghen/ende most/die
Maechden opuoedt.

Dat x. Capittel.

1 DAerom biddet nv van den Heere den
2 A spaden regen/*so sal de Heere wolckē
maken/eñ v regens genoech geuē tot
alle vrucht opten velde. Want de godekens
spreken enckel moeyte/ Ende de waerseggers
sien‖enckel luegenen/eñ spreken ydel onnutte
droomen/ende hare troosten en is niets niet.
Daeromme gaen sy dwalende/gelijc een cud-
de/eñ sy zijn versmacht/de wijle datter gheen
3 *Herder en is. Mijnen toorne is op de Her
ders vergramt/eñ ick wil de Bocken besoec-
ken. Want de Heere Sebaoth sal zijn cudde
besoecken / naemlijck dat huys Juda/ Eñ hy
salse toerusten/gelijck een verciert Peert tot
4 den strijt. De hoecken/nagels/strijtboghen/
eñ Drijuers sullen alle van hem wech comen.
5 Eñ sullen nochtans euen wel zijn/gelijc de
Ruesen/die daer slijck opter straten indē strijt
vertreden/eñ sullen strijden / Want de Heere
sal met haer zijn/alsoo dat de Ruyters tot schā
6 de worden. Eñ ick wil dat huys Juda sterc
B ken/eñ dat huys Josephs helpen/ Eñ ic wil-
se weder insetten/ Want ic ontferme my haer
der. Eñ sy sullen zijn/ ghelijck sy waren/doen
ickse niet verstooten en hadde. Want ick de
7 Heere haer God wilse verhooren. Ende E-
phraim sal zijn als een Ruese / eñ haer herte
sal vrolijc worden/als vanden wijn. Daer toe
hare kinderen sullent sien/eñ haer verblijden/
8 dat haer herte inden Heere vrolijck sy. Jck
wilse aenblasen/ ende haer vergaderen/want
ick wilse verlossen/ eñ sy sullen haer vermeer
deren/ gelijck sy haer voormaels vermeerdert
9 hebben. Eñ ick wilse onder de volcken saec-
pen/op dat si mijnder gedencken in verre lan-
den/Eñ sy sullen met hare kinderen leuen/ eñ
10 weder comē. Wāt ic wilse weder brengē wt
Egypten Lant/eñ wilse vergaderen wt Assy-
ria/eñ wilse int Lant Gilead ende Libanon
brenghen/alsoo datmense niet vinden en sal.
11 Eñ hy sal door de zee des angsts gaen / eñ
de baren inder zee slaen / alsoo dat alle diepe
wateren verdroogen sullen. ‖Dan sal de heer
lijckheyt te Assyrien vernedert worden / "Eñ
12 dat Scepter in Egypten sal ophouden. Jck
wilse stercken in den Heere / dat sy in zijnen
Name wandelen sullen/spreect de Heere.

Dat xj. Capittel.

1 DOet dijne poortē op/o Libanon/*dat
A het vyer dijne Cederboomen verteere.
2 Huylt ghy Denneboomen/want de
Cederboomen zijn gheuallen/ eñ de heerlijcke
timmeragie is verdestrueert. Huylt ghy Eyc-
ken Basan/want dat vaste woud is afgehou
3 wen. Men hoort de Herders huylen/want
haer heerlijcke timmeragie is verdestrueert.
Men hoort de ionge Leeuwen brullen/Want
de heerlichheyt des Jordaens is verdestrueert.
4 Alsoo seyt dē Heere mijn Godt: Hoet de
5 Slachtschapen/ Want hare Heeren slaense/
eñ en houdent voor gheen sonde. Sy vercoo-
pense eñ seggen: Gelouet sy de Heere/ Jc ben
nv rijck/Eñ hare Herders en sparen haerder
6 niet. Daerom en wil ick oock der inwoon-
ders inden Lande niet meer sparen / spreeckt
de Heere. Ende siet/Jck wil de Lieden laten
eenen yegelijcken in de handt des anderen/eñ
inde hant zijns Conincx/dat sy dat Landt in
stucken slaen/ Ende ick en wilse van haerder
7 hant niet verlossen. Eñ ick hoedde de slacht
B schapen/om der ellendiger schapen wille. Eñ
ick nam twee stocken tot my/Den eenen hiet By dese twee
ick soet/den anderen hiet ick suer / eñ hoedde stocken mach
8 de schapen. Eñ ic verdede drie Herders/bin men beyde de
nen eender Maent/want ic en vermocht haer Testamenten
der niet / desghelijcx so en wouden sy mijnder verstaē; Wet
9 oock niet. Eñ ick sprack: Jck en wil v niet eñ Euangelie.
hoeden/wat daer sterft / dat sterue/wat ver-
smacht/dat versmachte/Eñ de ouergebleuene
verslinde een yegelijck des anderen vleesch.
10 Eñ ick nam mijnen stock Soet/eñ brack hē
in stucken/op dat ick ‖mijn verbont wech na- Ozee. 2.c.20.
11 me/dat ick met alle volckē gemaect had. Eñ
het wert in dien dage wech ghenomen. Eñ de
ellendige schapen/die met my hielden/ merctē
12 daer by/datter des Heeren woort was. Eñ
ick sprac tot haer: Duncket v goet/so brengt
herwaerts so vele als ick gelde/ Js dat niet/
so latet staen. "Eñ si woegen daer so vele als
13 ick goude/dertich siluerlingen. Eñ de Heere Mat. 27. a. 9.
C sprac tot my: Werptet henen/dattet den Pot Prophetie
backer gegeuē worde/Ey / een treffelijcke som hoe Christus
ma/des ick weert geacht ben van hen. Ende vanden Jodē
ick nam de dertich siluerlingen/ eñ worpse in vercocht sous
het huys des Heeren/ op dat sy den potbac- de worden.
14 kere gegeuen werden. Eñ ick brack mijnen
anderen stock Suer in stucken / op dat ick de
broederschap tusschen Juda ende Jsrael wech
15 name. Eñ de Heere sprack tot my : Neemt
noch eens tot v eens dullen Herders gereet-
16 schap. Want siet/ick sal Herders inden lan
de verweckē/*die dat versmachte niet besien/ Ezec. 34. a. 4.
dat verslagen niet soecken/ende dat gebroken Van quade
niet heelen/eñ dat ghesonde niet besorgen en Herders.
17 sullen. Maer dat vleesch der vetten sullen
sy verslinden / eñ hare clauwen verschueren.
O godekens Herders/die de Cudde verlatē/
dat sweert come op haren arm/ ende op haer
rechter ooge/Haren arm moet verdorren / eñ
haer rechter ooge doncker worden.

Dat xij. Capittel.

1 DJt is den last des woorts van dē Hee
A re ouer Jsrael/spreeckt de Heere/‖die Esai. 40. c. 22
den Hemel wtbreyt/ eñ de Aerde fon-
deert / " ende den adem des menschen in hem Gene. 2. b. 7.
2 maect. Siet/ic wil Jerusalem tot eenen tuy
melbeker maken/allen volcken die daer ront-
om zijn.*Want het sal ooc Juda geldē/als Je Zac. 14. c. 14.
3 rusalē belegert wort. Nochtans wil ick ter Christus kerc
seluer tijt Jerusalem tot eenē laststeen maken ke is eē steen
allen volckē. Alle die dē seluen opheffen willē der ergernisse
die sullen haer daer aen snijdē: Want alle hey
denen opter aerden sullen hen tegen haer ver
4 gaderen. Ter seluer tijt/seyt de Heere/wil ic
alle peerden schou / eñ hare Ruyters banghe
makē. Maer ouer Jerusalem wil ic mijne oo-
gen open hebben/eñ alle peerden der volcken
5 met blintheyt plagen. Eñ de Vorsten Juda
sullen seggen in haerder herten : Laet slechts
de borghers Jerusalems eenen goeden moet
hebben/inden Heere Sebaoth haren Godt.
6 *Ter seluer tijt wil ic de Vorstē Juda makē Abd. 1. b. 18.
B tot eenen vyerigen ouen int hout/eñ tot een-
der fackelen int stroo/op dat sy verteerē/bey-
de ter rechter eñ ter slincker zijde/ alle volckē
rontom. Eñ Jerusalem sal oock voortaen be-
woont worden op hare plaetse te Jerusalem.
7 Eñ de Heere sal de hutten Juda helpen/ge
lijck in voorleden tijden/op dat hem dat huys
Dauids niet hooch en beroeme/ noch de bor-
8 gers tot Jerusalem tegen Juda. Ter seluer
tijt/sal de Heere de borgers tot Jerusalē be-
schermen/ Eñ het sal ghescheiden/dat so wie
swac zijn sal onder hen/op die tijt/die sal zijn
‖gelijck Dauid/Eñ dat huys Dauids sal zijn 1. Re. 16. c. 13.
ghelijck Godts Huys / ghelijck des Heeren

9 Enghel voor haer. Ende op die tÿt ſal ick
C dencken te vernielen alle Heydenen/die tegen
Chriſtꝰ wort 10 Jeruſalem getogē zÿn. Maer ouer dat huys
door zÿnen Dauids/eñ ouer de borgers te Jeruſalem/wil
geeſt vclaert. ick wtgietē den*geeſt der genaden/ eñ des ge
*ezec.36.d.26 bets / want ſy ſullen my aenſien / "die ghene
Joel.2.f.28. doorſteken hebben. ‖Ende ſullen hem beclagē
Actor.2.b.17. gelÿc alſmen een cenich kint beclaecht/eñ ſul=
"Joā.19.d.37 len haer om een bedroeuen/gelÿc alſmen hem
‖Luc.23.c.26 11 bedroeft om een eerſte kint. Op die tÿt/ſal=
*2.pa.35.e 24 der groot roudragen zÿn te Jeruſalem/ *gelÿc
als daer was by Hadadrimon / int velt Me=
giddon. Ende dat lant ſal rou dragen/een ye=
12 gelyck geſlachte byſonder. Dat geſlacht des
huys Dauids byſonder / eñ hare wÿuen by=
ſonder. Dat geſlacht des huys "Nathan by=
3.Reg.12.a.1 13 ſonder/eñ hare wÿuen byſonder. Dat ghe=
ſlacht des huys Leui byſonder/ ende hare wÿ
uen byſonder. Dat geſlacht Simei byſonder/
14 ende hare wÿuen byſonder. Alſo alle andere
gheſlachten/een yegelÿck byſonder/ ende hare
wÿuen oock byſonder.

Dat xiij. Capittel.

Chriſtus kert 1 OP die tÿt/ ſal dat huys Dauids / eñ de
ke wort van A Borghers tot Jeruſalem/‖een vry open
ſondē/afgodē fonteyne hebben/ tegen de ſonde eñ on
ende valſche 2 reynicheyt. *Op die tÿt/ſeyt de Heere Seba
Prophetē ge oth/wil ick der Afgoden namen wtroeyeu wt
reynicht. den lande/alſo datmen haerder niet meer ge=
‖Eze.47.a.2. denckē en ſal. "Daer toe ſo wil ic ooc de Pro
Zach.14.b.8. pheten/eñ onreyne geeſten/wt dē lande drÿuē
Joā.10.d.24. 3 dattet alſo toe gaen ſal: ‖Wanneer yemant
*Eſa.2.c.20. meer prophetеert/ſo ſullen zÿn vader eñ moe=
Ezec.30.c.13. der/die hem gewonnē hebben/ tot hem ſeggē:
"Jer.14.b.15. Ghy en ſult niet leuen/ want ghy ſpreect lue=
‖Deu.13.b.5. genen inden name des Heeren. Ende alſo ſul
len hem de vader eñ moeder/die hem gewon=
nen hebben/doorſteken/als hy prophetеert.
4 Want het ſal tot dier tÿt geſchieden/dat de
Propheten met ſchanden beſtaē/met hare ge=
ſichtē/ als ſi daer af propheterē. Eñ en ſullen
niet meer eenen rouwen mantel aentrecken/
5 daer ſy mede bedriegen. Maer hi ſal moeten
Amos.7.c.14 B ſeggen:* Jck en ben geen Propheet/maer een
ackerman/want ick heb menſchen gedient vā
6 mÿnder ioncheyt aen. Ende alſmen dan tot
hem ſeggen ſal. Wat zÿn dat voor wonden in
dÿne handen? So ſal hy ſeggen: Jck ben alſo
gheſlagen inden huyſe der geenre/ die my lief
De Herder 7 hebben. O ſweert/maect v op ouer mÿnen
wort geſlagē. Herder/eñ ouer den man/die my de naeſte is/
"mat.26.c.30 ſpreeckt de Heere Sebaoth. "Slaet den Her=
mar.14.d.27. der/ſo ſal haer de Cudde verſtropen/ ſo wil ic
Joā.16.d.31. 8 mÿn hant keeren totten cleynen. Eñ het ſal
geſchiedē/in welcken lande(ſpreect de Heere)
twee deelen zÿn/die ſullen wtgeroept wordē/
Amos.9.b.8. eñ onder gaen/ ‖eñ dat derden deel ſal daer in
9 ouerblÿuē. Eñ ick wil dat ſelue derden deel
Sapiē.3.a.6. door tvyer leydē/*eñ louteren/gelÿc alſinē dat
1.Petr.1.b.7. ſiluer loutert/ende proberen/gelÿc alſmen dat
"Eſa.58.b.9. gout probeert . "Die ſullen dan mÿnen naem
aenroepen/ende ick wilſe verhooren. Jck wil
2. Cor.6.b.16 ſeggen: ‖Het is mÿn volc. Ende ſy ſullen ſeg=
gen: Heere mÿn Godt.

Dat xiiij. Capittel.

Vande ſtraf= 1 SJet/den tÿt des Heeren coemt/datmen
finge der Jodē 2 uwen roof wtdeylen ſal in v. Want
A ick ſal alderley Heydenen tegen Jeru=
ſalem vergaderen totten ſtrÿt. Eñ de ſtadt ſal
gewonnen/ de huyſen geplondert/ eñ de wÿuē
geſchepnt worden. Eñ de helft der ſtadt ſal ge
uangen wech geuoert worden/eñ dat ouerge=
bleuen volc en ſal wt der ſtadt niet wtgeroept
3 worden. Maer de Heere ſal wt trecken/ eñ
ſtrÿden tegen de ſelue Heydenen/gelÿc als hy
4 plach te ſtrÿdē/ter tÿt des Crÿchs. Eñ zÿne
voeten ſullen op die tÿt ſtaen op den Olÿf=
berch/die voor Jeruſalem leyt tegent Ooſten.

Ende den Olÿfberch ſal hem middē in tween
ſplÿten/ vanden opganck der Sonnen/ totten
nederganck toe/ſeer wÿdt van malcanderen/
alſo dat deene helft des Berchs Noortwaerts
ende de andere Zuytwaerts ſtrecken ſal.
5 Ende ghy ſult vlieden voor ſulcken dal/ tuſ
ſchen mÿne Bergen/ want dat dal tuſſchen de
Berghen ſal na Heman aen Azal reycken. Ja
vlieden ſult ghy/*gelÿck ghy voortÿts vloot/ Amos
voor de Aertbeuinghe / ter tÿt Vſie des Co=
nincks Juda . Soo ſal dan comen/ de Heere
mÿn Godt / ende alle Heylighen met v.
6 Tot dier tÿt/ en ſalder geen licht zÿn/maer
7 coude ende vorſt. Ende het ſal eenen dach
B zÿn / die den Heere bekent is / die noch dach
noch nacht en ſy/ende ontrent den auont ſalt
8 licht zÿn. Ter ſeluer tÿt "ſullender verſſche Zach.
wateren wt Jeruſalem vlieten/ de helft na de Apoc.
Zee tegent Ooſten/ ende de ander helft na de
wterſte Zee / ende ſal dueren beyde des So=
9 mers ende des Winters. ‖Ende de Heere ſal Abdie.
Coninck zÿn ouer alle lant.* Op die tÿt ſal de *Eph.
Heere ſlechs Een zÿn/ende ſinen naem ſlechs
10 Een. Ende men ſal inden gheheelen Lande
rontom gaen/ gelÿc als op een effen velt/van
Gibea na Rimon toe/ teghen dat Zuyden na
Jeruſalem. Wandt ſy ſal verheuen ende be=
woont worden/in hare plaetſe. Van de poor=
te BenJamins aen/ al tot de plaetſe der eer=
ſter poorten toe/tot aen de hoeckpoorte. "Eñ 2.Eſd.
vanden toren Hananeel tot aen des Coninck Jere.31
11 Wÿnperſſe Ende men ſal daer in woonen/
‖ende daer en ſal gheenen Ban meer zÿn/ Apoc.2
*want Jeruſalem ſal gheheel ſeker woonen. *Jere.3
12 Ende dat ſal de plaghe zÿn / daer de Heere
C alle volcken mede plaghen ſal/die teghen Je=
ruſalem gheſtreden hebben: Hare vleeſch ſal
verdwÿnen/dewÿle dat ſy noch op hare voe=
ten ſtaen / ende hare ooghen in de holen ver=
gaen/ende hare tongen inden mont vergaen.
13 "Tot dier tÿt / ſal de Heere een groot Ru= Hag.2.
moer onder haer aenrichten/dat deene den an
deren byder hant nemē/ ende zÿn hant op des
14 anderen hant leggen ſal. ‖Want Juda oock Zach.1
tegen Jeruſalem orlogē ſal/ op dat vergadert Orloch
worden de goeden alder Heydenen/die ronts= tegē Je
omme zÿn/gout/ſiluer eñ cleederen/ bouen ma
15 ten vele. Ende alſo ſal dan deſe plage gaen
ouer Peerdē/Muylen/Kemelen/Eſels/eñ al=
derley dieren/ die in dat ſelue Heyr zÿn/gelÿc
16 als gene geplaecht zÿn. Eñ alle ouergebleue
ne onder alle Heydenen/ die tegen Jeruſalem
trocken/ſullen iaerlÿcx op comen/ om den Co
ninc/den Heere Sebaoth te aenbeden/ eñ om
17 te houden dat*Loouerhutten feeſt. Maer ſo Leui.2
wat geſlacht opter aerdē niet op comen en ſal Hoe de
na Jeruſalē/om dē Coninc dē Heere Sebaoth geblen
te aenbeden/ ouer die en ſalt niet reghenen. denē op
18 Ende in dien dat geſlacht der Egyptenaers comē n
niet op en trect/eñ coemt/ſo en ſalt ouer haer ſalem/
oock niet regenen. Dat ſal de plage zÿn/ daer Heere
de Heere alle Heydenē mede plagē ſal/die niet beden.
op en comen/om dat Loouerhuttē feeſt te hou
19 den. Want dat ſal een "ſonde zÿn der Egypte Straffi
tenaers/eñ alder Heydenen/ die niet op en co der ſon
men/om dat Loouerhutten feeſt te houden.
20 Tot dier tÿt/ſal de ‖ruſtinge der Peerden/ Vercie
dē Heere heylich zÿn. Eñ de ketelen indē huy
ſe des Heeren/ſullen zÿn gelÿc de beckēs voor
21 den altaer. Wāt alle ketelen/ beyde in Juda
eñ Jeruſalem/ſullen den Heere Sebaoth hey
lich zÿn. Alſo dat alle die daer offeren willen/
die ſullen comen/eñ die ſelue nemē/eñ daer in
coken. Ende daer en ſal geen Cananite
meer zÿn/indē huyſe des Heeren
Sebaoth/op die tÿt.

Eynde des Prophects ZacharJa.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

De Propheet Maleachi.

Dat eerste Capittel.

1 DIt is den last/die de Heere sprac
teghen Israel/door Maleachi.
Ick hebbe v lief/ seyt de Hee-
re. Eñ ghy segt: Waer mede hebt
ghy ons lief? ||En is Esau niet
Jacobs broeder? Seyt de Heere/
"Nochtans hebbe ick Jacob lief/ Eñ hate
Esau / eñ hebbe zijn gheberchte eenlijck ghe-
maect/ende zyn Erue den Draken tot eender
woestijnen. Eñ oft Edom seggen woude:
Wy zijn verdoruen/ maer wy willen dat woe
ste weder *bouwen/So spreect de Heere Se-
baoth also: || In dien sy timmeren/soo wil ick
af breken / Eñ het sal heeten/De verdoemde
Contreye/eñ een volck/op dwelcke de Heere
vertoornt is in der eewicheyt. Dat sullen
uwe oogen sien/Eñ ghy sult seggen: De Hee
re is heerlijc in de Contreyen Israels. "Een
soon sal zijnen Vader eeren/eñ een knecht zij
nen Heere. Ben ick dan een* Vader/ Waer is
mijn eere? Ben ick een || Heere / waer vreest-
men my? Spreect de Heere Sebaoth tot v/O
ghy Priesters/die mijnen Name veracht. Eñ
oft ghy seggen wout : Waer mede verachten
wy dijnen Name? Daer mede/dat ghi on-
reyn broot op mijnen Altaer offert. Eñ indien
ghy segt : Waer mede offeren wy v wat on-
reyns? Daer mede/dat ghy segt: Des Heeren
Tafel is veracht. Eñ ||als ghy wat blints
offert/so en moetet niet quaet heeten/ Eñ als
ghy wat lams oft wat cranck offert / soo en
moetet niet quaet heeten. Brenget dijnē Vor
ste/wat geldet/oft ghy hē behagen sult? Ofte
oft hy dyne Persoone aensien sal? Spreect de
Heere Sebaoth. So biddet nv God/ dat hy
onser genadich sy/ Want alsulcx is van v ge-
schiet. Meynt ghy/dat hy uwe persoonen aen
sien sal? spreeckt de Heere Sebaoth. Wie
isser oock onder v / die een duere toe sluyte?
Ghy en steect oock mijnen Altaer gheen vyer
aen om niet: "Ick en hebbe gheen behaghen
aen v/ spreect de Heere Sebaoth. Ende dat
spijsoffer van uwen handen en is mi niet aen
genaem. *Maer van der Sonnen opganck
totten nederganc toe/sal mijnen Naem heer-
lijck worden / onder de Heydenen/eñ op alle
plaetsen sal mijnen Naem gherooct/ende een
reyn spijsoffer geoffert worden / Want mijnen
Naem sal heerlyck worden onder de Heyde-
nen/spreect de Heere Sebaoth. Maer ghy
ontheylicht hem / Daer mede/dat ghy segt:
Des Heeren Tafel is onheylich/eñ zijnen of-
fer is veracht/ tsamen met zijnder spijse.
Eñ ghy segt: Siet/het is slechts moeyte/ eñ
ghy slaet het in den wint/ seyt de Heere Se-
baoth. Ende ghy offert dat gherooft/lam ende
cranck is/Ende offert dan Spijsoffer/ Soude
my sulcx behaghen/van uwer handt? seyt de
Heere. Veruloect sy de bedrieger/die in zij-
ner cudde een* Hy heeft/Ende als hy een ge-
lofte doet/den Heere offert dat niet en dooch.
Want ick ben een groot || Coninck / seyt de
Heere Sebaoth / Eñ mijnen Naem is ver-
schrickelijck onder de Heydenen.

Dat ij. Capittel.

ENde nv ghy Priesters / dit gebot gelt
v/ In dien dat ghijs niet hoorē/ noch
ter herten nemen en sult/dat ghy mij-
nen Name de eere gheeft/seyt de Heere Se-
baoth/ "Soo sal ick den vloeck onder v seyn-
den/eñ uwe segeninghe veruloecken/ Jae ick
sal hem veruloecken / de wijle dat ghijt niet
3 ter herten nemen en wilt. Siet/ick wil v be
rispen/tsamen metten sade/eñ den drec uwer
vierdagen v int aensicht werpen/ende hy sal
4 aen v becleuende blijuen. So sult ghy dan
beuinden/dat ick sodanigen gebodt tot v ge-
sonden heb/ dattet mijn * verbondt zijn soude Num.25.c.12
5 met Leui/spreect de Heere Sebaoth. Want Vande vroōs
mijn verbont was met hem totten leuen ende heyt Leui.
vrede/Eñ ick ghaf hem de vreese / dat hy my
6 vreesde/eñ mijnen Naem schoude. De wet
der waerheyt was in zynen mont/ eñ daer en
wert niet quaets in zijne lippen gheuonden.
Hy wandelde voor my vreedtsamelijck ende
oprechtelijck/eñ hy bekeerdender vele vā son
7 den. ||Want des Priesters lippen sullen de Ozee.4.b.6.
leeringhe bewaren/op datmen wt zijnen mon Het recht offe
de de Wet soecke. Want hy is een||Engel des ficie eēs prie-
8 Heeren Sebaoth. Maer ghy zijt vandē we- sters.
B ghe af ghetreden/eñ ghy verargerter vele/ in ||Esai.33.a.7.
der wet/"Eñ ghy hebt dat verbont Leui ge- "Deu. 33.b.8
9 broken/spreect de Heere Sebaoth: Daer-
om heb ick v oock ghemaect/dat ghy veracht
ende onweert zijt voor den geheelen volcke/
de wijle ghy mijne wegen niet en onderhout/
ende ghy inder Wet de *persoonen aensiet. Deut. 1.c.17.
10 Want en hebben wy niet alle eenen Vader? Pro.18.a.5.
En heeft ons niet een God geschapē? ||Waer- Jacob. 2.b.9.
omme verachten wy dan deene den anderen/ ||Zach.7.b.9.
ende ontheyligen dat verbont met onse voor
11 vaders gemaect? Want Juda is een ver-
achter ghewordden/ Eñ in Israel eñ tot Jeru-
salem geschiedē grouwelen. "Want Juda ont Leui.21.c.13.
heylicht de heylicheyt des Heeren/die hy lief Hoe Juda
12 heeft/ Eñ boeleert met eens vreemdē Gods boeleert met
dochter. Maer de Heere sal den ghenen/die een vreemde
sulcx doet/ wtroeyen wt der Hutten Jacobs/ gods dochter
beyde den Meester eñ Scholier/met den ghe-
nen/die den Heere Sebaoth spijsoffer brengt.
13 Voorder so doet ghy dat oock / * dat voor Mat.5.c.23.
den Altaer des Heeren enckel tranen eñ wee- Oorsaecke
nen ende suchten is/Also dat ick niet meer en waerom God
can dat Spijsoffer aengesien/noch yet aenge- haer offerhan
14 naems van uwen handen ontfangen. Eñ de hatet.
C ghy segt: Waerom dat? Daerom dat de Heere
tusschen v eñ dat wijf dijner ieucht ghetuycht
heeft/die ghy veracht/||so sy doch dijne gesel- Gene.2.d.22.
15 linne/ende een wijf dijns verbonts is. Also
en dede die Eenighe niet/ eñ hy hadde noch-
tans eenen grooten geest. Maer wat dede die
Eenige? Hy socht dat Zaet van Gode toege-
seyt/Daerom so siet voor v/voor uwen geest/ Datmen zijn
Eñ niemāt en verachte dat wijf zijner ieucht. wijf lief heb-
16 "Maer so wie op haer grā is/die latese va- ben sal.
ren/seyt de Heere de God Israels/ Eñ gheue "Deu.24.a.1
haer een decksel des vermetenheyts van zijn
cleet/spreect de Heere Sebaoth. Daeromme
so siet voor v/voor uwen geest/ eñ en veracht
17 se niet. Ghy maect dē Heere onwilich/door
uwe seggen/Eñ ghy segt: Waer mede maken
wy hem onwillich? Daer mede/dat ghy segt:
Wie quaet doet/die behaecht den Heere/ Eñ
hy heeft lust tot den seluen. Oft waer is de
God/die daer straffe.

Dat iij. Capittel.

1 SIet/Ick wil mijnen* Engel seyndē/ die Vāde toecoēst
A voor my den wech bereyden sal. Eñ de Christi eñ die
Heere dien ghy soect/ sal haest tot zij- hem dē wech
nen Tempel comen / Eñ de Enghel des ver- bereyden sal.
bondts/||dien ghy begheert. Siet/Hy coemt/ *Mat.11.b 10
2 spreect de Heere Sebaoth/ Maer wie sal ||Gene. 4.a.1
den dach zijnder toecoemst moeghen verdra- Esai. 64.c.14
ghen? Eñ wie sal staende blijuen/ als hy ver-
schijnen sal? Wāt hy is ghelijck dat vyer eens
goutsmits/ eñ ghelijck de seep der wasschers.
3 Hy sal sitten ende smelten/ende dat siluer
reynighen. "Hy sal de kinderen Leui reyni- Zach. 13.b.8.
gen/ende louteren/gelijck als siluer eñ gout. 1.Pet. 1.b.7.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Dan sullen sy den Heere Spijsoffer brengen
Rom. 12.a.1. 4 in gerechticheyt/ *Ende dat Spijsoffer Ju=
1.Pet. 2.a.5. da ende Jerusalems sal den Heere wel beha=
ghen/ghelijck te voren/ ende voor lange Ja=
5 ren. Ende ick wil tot v comen/ende v straf=
fen/Ende wil een snel ghetuyge zijn/tegen de
Deu. 18.b.10 ||Toouenaers/"Ouerspeelders/ ende*Meyn=
"Exo.20.c.14 eedige/ende tegen de ghene die ghewelt ende
*1.tim.1.b.10 onrecht doen/den dach huerlinghen/ ||Wedu=
||Esai. 1.c.23. wen ende Weesen / ende de vreemdelinghen
Ezec. 22.a.7. verdrucken / ende my niet en vreesen / seyt de
6 Heere Sebaoth. Want ick ben de Heere/
Rom.3.a.4. B "die niet en*liecht / Eñ het en sal met v kin=
Titum. 1.a.2 7 deren Jacobs niet gheheel wt zijn. Ghy zijt
*Verandert. van uwer voorvaders tijt aen/altijt af ghe=
weken van mijne ghehoden/eñ en hebtse niet
Ezec. 18.e.30 ghehouden.*Daeromme bekeert v nv tot mi/
Zacha. 1.a.2 So wil ick my oock tot v bekeeren / spreeckt
8 de Heere Sebaoth. Ende ghy segt: Waer in
sullen wy ons bekeeren? Ist oock recht/dat
een mensche Godt bedriecht/ghelijck ghy my
bedriecht? Ende ghy segt: Waer mede bedrie=
Leui.27.d.30 gen wy v? Met de*thienden ende Hefofferen.
||Hag.1.a.6. 9 Daerom zijt ghy oock veruloect/ ||dat v al=
le dinck onder de handen verdwijnt / Want
Pro.3.b.9. 10 ghy bedriecht my altesamen. "Maer brengt
de thienden gheheel in mijn Coornhuys / op
dat in mijnẽ huyse spijse si/Eñ proeft my hier
in/seyt de Heere Sebaoth / oft ick v niet des
Hemels vensteren op doen en sal/ende der se=
11 geningen ghenoech af gieten en sal. Eñ ick
wil voor v den verslinder berispen / dat hy v
de vrucht op den velde niet verderuen en sal/
Ende dat den wijnstock op den Acker v niet
onuruchtbaer en sy/spreeckt de Heere Seba=
12 oth. Alsoo dat v alle Heydenen salich prij=
sen sullen. Want ghy sult een costelijck Landt
Esa.58.a.2. 13 zijn/seyt de Heere Sebaoth. ||Ghy spreeckt
C hart tegen my/seyt de Heere. Ende ghy segt:
14 wat sprekẽ wy tegen v? Daer mede/dat ghi
segt: Het is te vergeefs/ datmen Gode dient/
Eñ wat batet/dat wy zijn gebodt houden/eñ
een strenghe leuen voor den Heere Sebaoth
15 leyden? Daerom prijsen wy de Verachters.
Job. 21.a.7. "Want de godloosen nemen toe/ Sy temptee=
Psa.73.a.2. ren Godt/ende het vergaet haer al wel.
Jere.12.a.1. 16 Maer de Godtvreesende troosten haer on=
der malcanderen also: de Heere mercket ende
hooret. ||Ende daer is een gedenckcedel voor Ecc
hem gheschreuen / voor den ghenen/ die den Ps
Heere vreesen/ ende op zijnen name dencken.
17 Sy sullen (spreeckt de Heere Sebaoth) op
dien dach dien ick maken wil/ "mijn eyghen= Exo
dom zijn. Ende ick wil haer sparen / ghelijck De
een man zijnen Soone spaert/ die hem dient. 1.P
18 Ende ghy sult daer tegen wederomme sien
*watter voor een onderschept sy tusschen den 2.C
gherechten ende godloosen/ende tusschen den
ghenen die Godt dient / ende den ghenen die
hem niet en dient.

Dat iiij. Capittel.

1 WAnt siet / daer coemt eenen Dach/ Wã
A "die daer branden sal ghelijck eenen ren
Ouen. Dan sullen alle verachters kelij
ende Godtloosen *stroo zijn/Ende den toeco= "E
menden dach salse aensteecken / seyt de Hee= 2.P
re Sebaoth/ende en sal hen noch wortel noch *E
tack laten.
2 Maer v/||die mijnen Name vreest/ "sal de Mic
Sonne der gerechticheyt op gaen/ende Heyl "Sa
onder der seluer vlueghelen. *Ende ghy sult *Jo
wt ende in ghaen/ende toenemen/ghelijck de
mestcaluers.
3 ||Ghy sult de Godloosen vertreden/ Want Psa
sy sullen "Asschen onder uwe voeten worden/ "Ps
op den dach dien ick maken wil / spreeckt de
Heere Sebaoth.
4 Ghedenct des Wets Mosy mijns knechts/
*de welcke ick hem beuolen heb||opten Berch Deu
Horeb/aen dat gheheele Israel/met den ghe= 4.E
boden ende Rechten.
5 Siet/ick wil v seynden den Propheet"He= "ma
liam/*eer den grooten ende verschrickelijcken Luce
dach des Heeren coemt. *Joh
6 ||Die sal dat herte der Vaderen bekeeren/ ||Luc
totten kinderen/ende dat herte der kin=
deren/tot haren vaderen. Op dat
ick niet en come / ende
dat Aertrijcke met
den Ban
slae.

Eynde des Propheten
Malachi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Apocrypha,

Dit zÿn de Boecken/die der heyliger Schrif-tuere niet ghelÿck gehouden (En-de doch goet ende nut te lesen) zÿn.

1. Judith.
2. Dat Boeck der Wÿsheyt.
3. Tobias.
4. Ecclesiasticus/ oft dat Boeck Jesus Syrach.
5. Baruch.
6. Dat eerste ende tweede Boeck Machabeorum.
7. Sommighe stucken van Esther.
8. Sommighe stucken Danielis.
9. Item noch dat derde ende vierde Boeck Esdre/ ende het derde Boec der Machabeen/inden Bybel tot Meyburch/Anno.1554.ghedruckt/niet gheuonden.

2.Timoth.3.b.16.

Alle Schrift van Gode inghegeuen/ is nut/ tot Leeringhe/ tot Straffinge/ tot Beteringhe/tot Onderwÿsinghe in Gerechticheyt/ Dat een Mensche Gods sy volcomen/ tot alle goede wercken gheschickt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Dat Boeck Judith.

Dat eerste Capittel.

ARphacsad Coninck der Meden had
veel Landen eñ Lieden onder hem
ghebzacht/ende timmerde een groo
te geweldige Stadt/ die noemde hy
*Egbathana. Hare mueren maec=
te hy van enckel ghehouwen stee=
nen/tseuentich ellen hooch/ ende dertich ellen
dick. Maer hare Tozens maeckte hy hon=
dert ellen hooch/ ende twintich ellen dick int
viercant. Ende der Stadtpoozten maeckte
hy soo hooch als Tozens/ ‖ ende verliet hem
op zijne macht/ende groote heyzs cracht.
Maer NebucadNezar de Coninc van As=
syzien/ regeerde in de "groote Stadt Niniue/
ende oozloochde int twelffte Jaer zijns Co=
ninckrijcks teghen Arphacsad. Ende de
volcken/die aen het water *Euphzates/Ty=
gris/ende Hydaspes woonden / holpen hem.
Ende sloech hem in het groot veldt Ragau
ghenaemt / dwelcke in vooztijden gheweest
was/Arioch/des Conincks te Elassar.
‖Doen werdt dat Rijck NebucadNezars
machtich/eñ zijn herte stout. Ende hy seyn=
de Legaten tot allen den ghenen / die daer
woonden in Cilicien/Damasco/opten Liba=
non/Carmel/ende in "Kedar/oock tot dien in
Galilea/ende op het groot velt Esdzelon/ eñ
tot allen die daer waren in Samaria/ende op
ghene zijde des Jozdaens/ tot Jerusalem toe/
Oock int gheheele Landt Gesem / tot aent
geberchte des Moozenlants. *Tot dien al=
len seynde NebucadNezar de Coninck van
Assyzien Legaten. Maer sy verseydent hem
alle / ende lieten de boden met schanden we=
der te huys trecken. Doen wert de Coninck
NebucadNezar geheel tooznich/teghen alle
dese Landen/eñ swoer by zijnen Conincklijc=
ken Stoele ende Rijcke/dat hy hem aen alle
dese Landen/wzeken wilde.

Dat ij. Capittel.

IN den derthiensten Jare NebucadNe=
zars des Conincx/den tweentwintichstẽ
dach der eerster maẽt / wert geraetslaget
inden huyse NebucadNezars des Conincks
van Assyzien/dat hy hem wilde wzeecken.
Eñ hy ontboot alle zijne Raetsheeren/Voz
sten eñ Hooftlieden tot hem/ Eñ raetslaech
heymelijcken met hen/ende hielt hen vooz/
hoe hi dachte/alle dese landen onder zijn rijck
te bzengen. Doẽ sulcx hen alle wel behaech
de/ontboot de Coninck NebucadNezar/ Ho
lofernem zijnen Velthooftman tot hem/ende
spzack: Trect wt tegen alle Rijcken/die te=
gen t Westen liggen/ eñ sonderlinge teghen de
ghene/die mijn gebot veracht hebben. ‖Ghy
sult geen Rijck verschoonen/ eñ alle vaste
steden sult ghy my onderdanich maken.
Doen ontboot Holofernes de Hooftlieden
eñ Ouersten des Assyzischen Crijchsuolcx tot
hem/eñ rustede dat volck totten Crijch/ Ge=
lijck hem de Coninck geboden had/ "hondert
eñ twintich duysent te voete / eñ twelf duy=
sent Schutters te peerde. Ende liet alle zijn
Crijchsuolc vooz hem henen trecken met on=
telijcke Kemelen/groote pzouande/ Daer
toe met ossen ende schapen sonder getal/vooz
dat volc. Eñ liet wt gants Syzien Coozn toe
uoeren/in zijn heyz/maer gout eñ ghelt nã hy
oouer maten veel met hẽ wt des Conincx Ca=
mer. Eñ tooch also voozt metten gheheelen
heyze/met wagenẽ/ Ruyteren/eñ Schutters/
welcke den aertbodem bedeckten/ghelijck als
12 spzinchanen. Doen hy nv ouer de palen des
Assyzischen lants getogen was/quam hy aen
dat groote geberchte Ange/ ter slincker zyden
13 Cilicien/ Eñ nam alle hare vlecken eñ vaste
steden in. Eñ verdestrueerde Melothi/een be=
roemde stadt/eñ beroofde alle lieden in Thar
sis/eñ de kinderen Jsmaels/ die daer woondẽ
tegen de woestynẽ/eñ tegen tzuyden des lants
14 Chellon. Hy tooch ooc ouer de *Phzat/eñ Gene.2.c.14.
quam in Mesopotamien / eñ verdestrueerde
alle hooghe steden die hy vant / van der beke
15 ‖Mambze aen/tot aen de zee/ Eñ nam daer Gene.13.d.18
de palen in/vã Cilicien aen/tot aen de palen
16 Hoppe/ die tegen tzuydẽ liggen. Eñ voerde
ooc wech de kinderen Midian/eñ roofde alle
haer goet. Eñ sloech alle die hẽ wederstonden
17 metter scherpte des sweerts. Daer na reys=
de hy af/int Lant Damasco/inden oogst/"eñ Judit.15.b.5.
verbzande alle haer coozn/*eñ liet neder hou *deu.20.c.19.
wen alle Boomen eñ wijnberghen/ ‖ende dat ‖Josue.2.b.9.
gheheele Lant was beureest vooz hem.

Dat iij. Capittel.

1 DOen seynden de Coningen ende Voz= Vele Conin=
a sten van Syzien/Mesopotamien/Sy= gen/Pzincen
rien Sobal/Lybien ende Cilicien ha= eñ Landẽ/wt
re Legaten/wt alle steden ende Landen/ die vzeese van hẽ
2 quamen tot Holofernem/ eñ seyden: Keert geuẽ haer op
dijnen toozne van ons/want het is beter/dat eñ wozden hẽ
wy NebucadNezar den grooten Coninc die= onderdanich.
nen/ende v gehoozsaem zijn/eñ leuendich blij
uen/dan dat wy vergaen/eñ winnen doch ef=
3 fen wel niet: Alle onse steden/goeden/ber=
gen eñ hueuelen/ackeren/ossen/schapen/gey=
ten/peerden eñ kemelẽ/eñ wat wy slechs heb
ben/daer toe ooc onse gesin is altemael uwe/
4 doet daer mede wat ghy wilt. Jae oock wy
met onse kinderẽ/zijn uwe knechten/comt tot
ons/eñ weest onse genadige heere/ eñ bzuyc=
ket onses diensts/ alsoot v slechs behaecht.
5 Doen tooch Holofernes vanden geberchte
b af mettẽ gantsen Crijchsvolcke/ eñ nam de va
ste steden eñ dat geheele lant in/ende las daer
knechten wt dat beste volc/ dat hy onder hen
6 vant. Daer af verschzictẽ alle landẽ so seer/
dat de Regentẽ eñ vernaemste wt alle steden/
metten volcke/*hem te gemoet quamen/ende Judit.5.a.4.
namẽ hẽ aen met cransen/keersen/reyen/trom
7 melen eñ pijpen. Eñ en condẽ nochtans met
sulcker eere/geen genade vercrijgen/ want hy
bzac hare stedẽ in stuckẽ/ eñ hieu hare bosschẽ
8 om. Want NebucadNezar de Coninc hadde
hem gebodẽ/dat hy alle godẽ inde landẽ ver=
nielen soude/op dat alle volckẽ/die Holofer=
nes bedwingen soude/hem alleen vooz eenen
9 Godt pzesen. Doen hy nv Syzien Sobal/
Apamean/eñ Mesopotamien dooz getogẽ had
de/quam hy totten Edomitẽ int lant Gabaa/
eñ nam hare steden in/eñ lach daer dertich da
gen lanc/daer en tusschẽ ontboot hi zijn crijchs
volck altemael te samen.

Dat iiij. Capittel

1 DOen de kinderen Jsraels/die inden lan De Jodẽ wer
a de Juda woonden/sulcx hoozden/vzees dẽ verschzict
den sy gheheel seer vooz hem/ eñ beef= sozgẽde vooz
den/ende verschzickinghe quam haer aen/ Jerusalem eñ
2 Want sy sozchden/hy mochte der stadt Jeru den Tempel.
salem/ende den Tempel des Heeren ooc also
doen/gelijc hy den anderen steden ende haren
3 Afgoden huysen gedaẽ hadde. Daerom seyn
den sy int gantse lant Samarien rontsom/tot
aen Jericho / ende besetteden de vasticheden
op de bergen/eñ maectẽ mueren om hare vlec
ken/ende beschicten pzouande totten Crijge.
4 Ende de Pziester Joiakim schzeef tot al=
le de gene/die tegen Esdzelom woonden/dat
is/tegen den grooten velde by Dothaim/ende
tot allen/daer de viandẽ mochten dooz comẽ/

Dat sy

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

5 Dat sy de Clippen aen tgheberchte teghen
6 Jerusalem souden bewaren. Eñ de kinderē
B Israels deden / gelijck hen Joiakim des Hee-
Eccli. 35.c.27 Het volc Israel bidt neerstelic tot god.
7 ren Priester beuolen hadde. ||Eñ alle volc
riep met ernste tot den Heere / eñ sy eñ hare
wijuen verootmoedichden haer met vasten eñ
8 bidden. Eñ de Priesters trocken sacken aē/
eñ de kinderen laghen voor den Tempel des
9 Heeren/ Eñ des Heeren Altaer bedectemen
met eenen sack. Eñ sy riepen totten Heere/dē
God Israels eendrachtelijcken/ dat hare kin-
deren eñ wijuen niet en mochten wech ghe-
10 uoert/ Haer steden niet verdestrueert / hare
heylichdom niet verontreynicht/eñ sy vanden
11 Heydenen niet gescheynt worden. Eñ Joia
C kim de hooghe Priester des Heeren / ghinck
rontsom/vermaende dat ghantsche volck Is-
12 raels/eñ sprack: Ghy sult ymmers weten/
dat de Heere uwe gebet verhooren sal / indiē
ghy niet af en laet/met vasten eñ biddē voor
Exo.17.c.13. Hoe Amalek ouerwonnen worde doort yverige gebet Mose.
13 den Heere. "Ghedenct aen Mosen den die-
naer des Heeren / die niet met den sweerde/
maer met heyligē gebede den Amalek sloech/
*die hē op zijn cracht eñ macht/op zijn heyr/
14 schilt/wagens eñ ruyters verliet. Also salt
ooc gaen allen vianden Israels/indien ghy v
*Psa. 20.a.8
15 also betert/gelijc ghy begonnen hebt. Nae
sulcker vermaninge baden si den Heere/ende
16 bleuen voor den Heere. Also dat ooc de prie
sters in sacken gingen/eñ asschen op dē hoof-
de hadden/eñ also brantoffer den Heere dedē.
Eñ baden alle den Heere van geheelder her-
ten/dat hy zijn volck Israel besoecken wilde.

Dat v. Capittel.

Van Holofernis grousaē-heyt teghen Israel.

1 ENde het werdt Holoferni den Velt-
A hooftman van Assyrien gebootschapt/
dat haer de kinderen van Israel ruste-
den/eñ haer weeren wouden / ende hoe sy de
clippen aent geberchte in ghenomen hadden.
2 Doen werdt Holofernes gram/eñ ontboot
alle Ouersten eñ Hooftlieden der Moabiten
ende Ammoniten tot hem / eñ sprack tot hen:
3 Segget op/wat is dit voor een volc/dat in
tgeberchte woont? Wat hebbē sy voor groote
stedē? Wat vermogē sy? Eñ wat voor Crijchs-
4 volck eñ Coninc hebben sy? Dat sy alleene
voor allen anderē/ in Oostlant ons verachtē/
Judit.2.b.6. "Judit.11.b.6 Van Achior.
||eñ en zijn ons niet te gemoet gegaen/ dat sy
5 ons aennamen met vrede. "Doen antwoor
de Achior/ de Ouerste alder kinderen Ammō/
eñ sprac: Mijn Heere/wilt ghijt geerne hoo-
ren/so wil ick v de waerheyt seggen/wat het
B voor een volc sy/dat in tgeberchte woont/eñ
Gen. 11.d.31.
6 voor v niet liegē. *Dit volc is wt Chaldea
7 gecomē/ Eñ heeft eerst in Mesopotamiē ge-
Josu. 24.a.3.
woont/want si en woudē niet volgen||de go-
8 den haerder vaderen in Chaldea. Daerom
verlieten sy de seden haerder vaderen / welc-
ke vele goden haddē/op dat sy den eenigē Go
9 de des Hemels dienē mochtē. Die hen oock
geboot van daer te treckē/eñ in Harā te woo
Gen.41.g.54
10 nen. Doen nv in alle de Landē " dieren tijt
*Gen. 46.a.1 ||Exo.12.a.4. Galat.3.c.17.
was/*reysdē si af in Egipten lant. ||Daer is
haerder in vier hondert Jaren so vele gewor
11 den/datmense niet tellen en conde. Maer
C doense de Coninc in Egiptē beswaerde / met
Exod.1.b.14. *Exod.2.c.23
"aerde te voeren eñ tychelē te makē/om zijne
stedē te timmerē/ *riepen sy tot haren Heere.
Die sloech gantsch Egipten met menigerley
Exod. 12.c.33
12 plagē. ||Doēse nv de Egyptenaers vā haer
wtgestooten hadden/eñ de plage van haer af
liet/eñ wildense weder vangen/eñ tottē dien
13 ste int lant voerē/ Dede haer God des He-
Exo.14.d.21. Psa.78.b.13.
mels "de zee op/also dat dat water op beyde
14 zijdē vast stont als eenē muer/ Eñ si gingen
drooghs voets op des zees gront/eñ quamen
15 der af. Maer doē haer de Egiptenaers met
Psa. 78.f.53.
haren gantschen heyre na taechdē/*verdronc-
ken sy alle in de zee/||Also datter oot niet een
en was ouergebleuen/ diet hadde connen nae
16 segghen. Eñ doen dit volck wt de roode zee
D quam/legerdet hē inde woestijne des Berchs
Sina/daer te voren gheen mensche woonen/
17 noch hem onthouden en conde. *Daer wert
dat bitter water soet/ dat zijt drincken condē/
||eñ cregen broot vandē hemel/"veertich Jaer
18 lanc. Eñ so waer si trockē sonder boge/pijl/
schilt/ eñ sweert/daer streedt God voor haer/
eñ behielt dat velt/Eñ niemant en conde de-
sen volcke schade doen/ behaluen alleene alst
af weeck vanden gheboden des Heeren zijns
Gods/ *want so dickwils als sy eenen ande-
ren/dan haren God/aenbaden/soo werden sy
verslagen/||eñ wech geuoert met alle schande.
19 Maer so dickwils alst haer beroude/ dat sy
E vanden gheboden haers Gods af gheweken
waren/"gaf hen de God des Hemels weder-
om ouerwinninghe teghen hare vianden.
20 Daeromme*vernielden sy der Chananiten
Coninghen/ den Jebusite/ den Pheresite/den
Hethite/den Heuite/den "Amorite/ende alle
21 geweldige in Hesbon/ Eñ namen hare lant
eñ steden in. Ende het ginck haer wel/so lan-
ge als si haer niet en besondichden aen haren
22 God/ "Want hare God hatet dat onrecht.
23 ||Sy zijn ooc voor dese tyden dicwils verdre
uen van vele volcken/"ende wech gheuoert/
in vreemde Landen/daerom dat si af ghewe-
ken waren vanden gebode/dat haer God ge-
geuen had/dat si daer in wandelen souden.
24 *Maer si zijn nv corts weder ghecomen/wt
de ellende daer si in waren / ||nae dien si haer
weder bekeert hebben tottē Heere harē God/
eñ hebben haer weder geset in dit geberchte/
eñ woonen wederom te Jerusalē / daer haer
25 Heylichdom is. Daerom myn Heere / laet
vernemen/ oft hem dat volck besondicht
heeft aē haren God/so willē wy op treckē/eñ
harē God salse v gewisselijc inde handē geuē/
F dat ghyse bedwingt. Maer hebbē si haer niet
besondicht aen haren God/so en doen wy
niet tegen haer" "Wāt harē God salse bescher
men/eñ wy sullen tot spot worden den gehee
26 len lande: Doen Achior sulcx gesproken had
werdē alle Hooftlieden des Holofernis toor
nich/eñ dachten hem te dooden/eñ seyden on-
der malcanderen: Wie is dese/die sulcx seggen
derf/dat haer de kinderē Israels soudē weerē
tegen dē Coninc Nebucad Nezar eñ zijn crijchs
27 volc? Het zijn doch enckel naecte liedē/ ende
geen Crijgers. Maer op dat Achior sie/dat hi
gelogē heeft/so laet ons op trecken/eñ als wi
hare beste lieden vangē/ so willen wy Achior
met haer laten doorsteken/ op dat alle volckē
onderuindē/||dat Nebucad Nezar een God des
Lants sy/ende geen ander.

Dat vj. Capittel.

1 DAer nae wert Holofernes oock gram
A op Achior/eñ seyde : *Hoe derfdy ons
prophetéren/ dat dat volc Israels van
2 zijnen Godt beschuttinge sal hebben. Maer
als wyse nv slaen/gelijc als eenen mensche/so
sult ghy sien/datter geen ander Godt en is dā
3 alleen Nebucad Nezar. Ende "dan sult ghy
ooc/door der Assyriers sweert/met haer door-
steken wordē/ eñ geheel Israel sal met v ver-
4 gaē. So sult ghy dan beuindē/dat Nebucad
Nezar/een Heere der gantscher werelt sy/als
ghy met mijnen sweerde doorsteken wort/ eñ
ligt onder den verslaghenen Israels/ eñ moet
5 steruen eñ verderuen. Maer meynt ghy dat
dijne prophetie gewis is/ so en derft ghy niet
verschricken/noch bleeck worden/ghelijck alst
6 haer gaē sal/so salt v ooc gaē. Want ic wil v
nv tot haer seyndē/op dat ic met v haer straf-
7 fe. Doen beual Holofernes sinen knechten/
dat sy

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

dat sy Achior grijpen souden/ende hem naBe
thulia voeren inde handen der kinderen Jsra
els. Eñ de knechten Holofernis grepen hem:
Eñ doē si ouer dat vlacke velt aen tgeberch
te quamen/ doen trocken de Schutters tegen
haer wt. Doen weken si op eene zijde aendē
berge/eñ bonden Achior aen eenen boom/met
handen eñ voeten/eñ stietē hem onderwaerts
ende lieten hem also hangen/ eñ trocken we-
der tot harē heere. Maer de kinderen Jsra-
els / quamen nederwaerts van Bethulia tot
hem/ende maecten hem los / eñ brachten hem
n te Bethulia/ende leydden hem onder twolc
ende vraechdē hem: Hoe dat toegegaē ware?
Daerom hem de Assyriers gehangē hadden?
Ter seluer tijt waren de Ouerste inder stadt
Osias de sone Micha/vandē stamme Simeon
ende Charmi/die ooc Othoniel hiet. Voor de
e Outste eñ voor alle twolc/*seyde Achior/al
vat hem Holofernes geuraecht/eñ wat hi ge
antwoort hadde/ ende dat hem Holofernes
Lieden/om deser antwoort wille/hadden wil
en doodē. Maer Holofernes hadde beuolen/
atmē hem dē kinderē Jsraels ouer soude leue
en/op dat/ als hy de kinderē Jsraels geslagē
hadde/dat hy hem/ te weten/Achior/ dan ooc
wilde straffen eñ verdoen/ daerom dat hy ge-
eyt hadde: De"God des Hemels sal hare be
hermer zijn. Doen Achior sulcx geseyt had-
e/viel alle twolc op haer aensicht/‖eñ baden
en Heere aen/weendē alle te samē/eñ baden
ot den Heere/eñ seyden: *Heere Godt des
emels eñ der Aerden/ siet aen harē hoomoet
nde onse ellende/eñ siet dijne Heyligen gena
elijck aen/ende bewijst/"dat ghy de gene niet
n verlaet/die op v hopen/eñ stoot ter neder/
ie op haer seluen ende hare macht pochen.
Also weenden ende baden sy den gantschen
ach/ende troosteden Achior/ende seyden:
De God onser vaderen/diens macht ghi ge
esen hebt/salt v also vergelden/dat si haren
t aen v niet en sien/ maer dat ghy siet/ hoe
geslagen eñ vernielt worden. Eñ wanneer
s de Heere onse God verlost/so si God met
onder ons. Eñ wildy/ so suldy met alle den
ven/by ons woonen. Doen nv dat volck
eder van malcanderen ginck/nam hē Osias
et hem in zijn huys/ende maeckte een groot
ontmael/eñ badt tot hē alle Outste/eñ leef
wel/na diē si lange geuast haddē. *Daer
wert dat volc weder te samen geroepē/ eñ
dt om hulpe/vandē Gode Jsraels/inde ver-
deringe/den gantsen nacht.

Dat vij. Capittel.

DEs anderē daechs geboot Holofernes
zijnen Crijchsvolcke / datmen op zijn
soude tegen Bethulia/ eñ hadde"hon-
rt eñ twintich duysent te voete/ ende twelf
ysent te peerde/behaluen de hoopen/die hy
gelesen hadde op elcke plaetse/so waer hy
n lant ingenomen hadde. Dit Crijchsvolc
stede hem altemael tegen de kinderen Jsra
/ende si legerden haer bouen opten berch/
geu Dothaim/vā Belma aen/tot Chelmon
/dat teghen Esdrelom leyt. Doen nv de
nderen Jsraels/dat groot volc der Assyriers
en/vielen si op de aerde/eñ stroydē asschen
haer hoofden/eñ baden alle eendrachtelijc:
Dat de God vā Jsrael zijne bermherticheyt
wijsen woude/ouer zijn volc/ eñ sy rusteden
er met hare wapenen/eñ namen de clippen
aenden berghe / eñ bewaerden haer seluen
ch eñ nacht. Maer als Holofernes ronts-
me trect/ merct hy/ datter buyten der stadt
ent Zuydē/een fonteyne was/welcke door
ten inde stadt ghelepdt was. Dese goten
t hy af houwen. Ende hoe wel sy niet ver
vander muerē/een cleyn fonteynkē hadden/
daer si heymelijck water haelden/so en wasser
dies nochtans nauwelijck so vele/dat sy haer
7 daer mede gelauē conden. Daeromme qua-
C men de Amonitē eñ Moabitē tot Holofernem De Amonitē eñ Maobiten geuē raet om de fonteynen te bewaren.
eñ seyden: De kinderen Jsraels en derrē haer
tegen ons niet weeren/maer si onthoudē haer
inde bergen ende heuuelen/daer si seker onder
8 zijn: Daerom laet slechs de Fonteynen be-
waren/dat sy geen water halen en connen/so
moeten sy sonder tSweert steruen / oft de noot
salse daer toe dringen/ dat sy de stadt gheuen
moeten. Welcke sy meynen/dat sy onwinnelijc
9 sy/dewijle dat si tusschē de bergē leyt. Desen
raet behaechde Holoferni eñ zijnen Crijchslie
den wel/‖eñ leyder hondert bi elcke fonteyne. Judit.16.a.3.
10 Doenmen nv twintich dagen lanc de fon-
D teynē bewaert hadde/en haddē die van Bethu
lia geen water meer/noch in de waterputten/
noch anders/dat sy eenē dach langer/na noot
11 druft hadden water connen hebben/ Eñ men
moest den lieden dat water dagelicx toe metē.
12 Doen*quam wijf eñ man/ionck eñ out/ tot Exod.17.a.3.
Osiam eñ den Outsten/ claechden/eñ seyden: Nu.20.a.2.
13 God sy Richter tusschen v eñ ons/ dat ghy Dz volc wort
ons in sulckē noot brengt/daer mede/dat ghy versaecht/ eñ
ons niet en wilt laten metten Assyriers vrede willē haer op
14 maken/ So ons doch Godt in hare handen geuē inde Assy
gegeuen heeft/ eñ wy geen hulpe en hebben/ riers handen
maer moeten voor haren oogē van dorste ver
15 smachtē/eñ iammerlijc vergaē. Daerom laet
ons dat volc te samen roepē/dat wy ons Ho-
16 loferni gewillichlijc geuē. Want het is beter
dat wy ons geuen/eñ by leuē blijuen/eñ also
Godt louen/ dan dat wy vergaen/ eñ voor de
geheele werelt te schanden wordē/ eñ sien sul
len/dat onse wijuen eñ kinderen so iammerlijc
17 voor onsen oogen steruē moeten. Wy betuy
gen hedē voor den Hemel eñ der aerden/ende
voor onser vaderē God/die ons nv straft/om
18 onser sondē wille/ Dat wy v gebeden hebbē
de stadt Holoferni op te gheuen/dat wy doch
geringe door tSweert vergaen/ eñ niet so lan
19 ge van dorste versmachten derren. Doē wer Dz volc weêt
E ter een groot huylen eñ weenen/ int gantsche eñ bekennen
volck/ sommige stondē lange ende riepen tot hare sonden.
20 God/eñ seyden: "Wy hebben gesondicht tsa "Psl.106.a.6
men met onsen vaderē/wy hebben mishandelt Tren.3.d.42.
21 ende zijn godloos geweest. Maer ghy zijt Dani.9. a.5.
bermhertich/ daeromme weest ons genadich/ Baru.1.d.15.
22 eñ straft ghy ons selue. Eñ dewijle wy v be
kennen/so en ouergeeft ons dē Heydenē niet/
die v niet en kennen/op dat sy niet en roemē/
23 ‖waer is nv hare Godt? Doen sy nv langhe Psal.42.a.4
geroepen eñ geweent hadden/eñ een weynich 115.a.2.
stille geworden was/so stont Osias op/ween
24 de/eñ seyde: Lieue broeders/ hebt doch ver-
duldicheyt/*ende laet ons noch vijf dagen/de Judic.8.b.8.
hulpe van Gode verwachten/oft hy ons wil- Osias stelt
de genade bewijsen/ende zijnen name heerlijck vijf dagē tijt
25 maken. Wort ons in dese vijf dagen niet ge om gods hul
holpen/so willen wy doen/ gelijck als ghy ge pe te verwachtē
beden hebt.

Dat viij. Capittel.

1 SVlcx quam voor Judith/ die daer was
A een Weduwe/een dochter Merari/ des
soons "Vz / des soons Josephs / des Gen.22.d.21.
soons Osie/ des soons Elia/ des soons Jam-
nor/des soons Jedeon/ des soons Raphaim/
des soons Achitob / des soons Malchie/ des
soons Enan / des soons Matanie/des soons
2 Sealthiel/des soons Simeon. Ende haer
man hadde gheheeten Manasses/ die was in
3 der Gersten oogst gestoruen. Want doen hy
opt velt was/byde Arbeytsliedē/wert hi crane
vander hitte/ende sterf in zijne stadt Bethulia
4 ende wert by zijne vaderen begrauen. Die
liet Judith achter/die was nv drie Jaren ende
de ses Maenden een Weduwe gheweest.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

5 Ende sy hadde haer bouen in haren huyse/
een sonderlycke camer gemaect/daer sy in sat
6 met hare Maertē/ Eñ was becleet met eenē
sack/eñ vastede dagelijcx/behaluen alleen op=
ten Sabbath/Nieumaenden/ eñ andere ffec=
7 sten des huys Israels. Eñ sy was schoon eñ
B rijck/eñ hadde veel gesins/eñ haue vol Ossen
Pro.22.a.1. 8 eñ schapen/ Eñ hadde ee"n *goet geruchte by
Eccl.7.a.2. alleman/dat si God vreesde/eñ niemāt en con
Actor.16.a.2. 9 de yet quaets van haer segghen. "Dese Ju=
"Judi.7.c.24 dith/doē si hoorde/dat Osias toegeseyt hadde
Judith straft de stadt na vijf dagen dē Assyriers op te geuē/
de Ouerste/ seynde si na den outsten Chambri eñ Charmi.
om dz si God 10 Eñ doen si tot haer quamē/sprac si tot hen:
eē mate geset Wat sal dat zijn/ dat Osias bewillicht heeft/
haddē om te de stadt den Assyriers op te geuen/als ons in
helpen. 11 vijf dagen niet geholpen en wort? ||Wie zijt
||Deu.6.c.16. ghy/dat ghy God temteert? Dat en dient niet
daer toe/datmen ghenade vercrijge/maer veel
12 meer/toorne eñ ongenade. Wilt ghy dē Hee=
re na uwen behagen/tijt eñ dagē setten/wan=
Psal.86.c.15 13 neer hy helpen sal? *Doch de Heere is ver=
Joel.2.c.13. duldich/daeromme laet ons dat leet zijn/ende
14 genade soecken met tranen. Want Godt en
wort niet toornich als een mensche/dat hy hē
15 niet versoenē en late. Daeromme sullen wy
1.Pet.5.a.6. C ons "verootmoedigen van herten/eñ hem die=
nen/ eñ met tranen voor hem bidden / dat hy
na zijn welbehaghen/ bermhertichéyt aen ons
16 bewijsen wille. Eñ gelijc als wy nv trueren
17 moeten/van weghen haers hoomoets/ Dat
wy ons na desen iammer/ weder verhueghen
mogen/dat wy niet gheuolcht en hebben/ der
sonden onser vaderen/ die haren God verlietē
4.Re.17.a.6 18 ende vreemde Goden aenbaden/ ||Daerom=
me sy haren viandē ouergegeuen/ eñ van hen
verslaghen/ghevangen ende gheschëypnt zijn.
Deu.32.f.39. 19 *Maer wy en kennen geenen anderen God
behaluen hem alleene/ eñ willen met ootmoe
dicheyt/ van hem hulpe eñ troost verwachtē/
20 So sal hy/deHeere onse God/ons bloet ver
lossen van onse vianden/ eñ alle Heydenē die
ons veruolgen/verootmoedigē/ eñ te schandē
Judith onder 21 maken. Eñ ghy/lieue broeders/ ghy die zijt
wijst de ouer= D de Outsten/troost dat volc met uwē woorde/
stē om dz volc dat sy gedenckē/dat onse vaderen ooc "getem=
tot lijdsaēhz teert werden/op dat sy beproeft werden/oft si
te vermanē. 22 Gode van herten dienden. Vermaentse/hoe
"Deu.8.a.2. onse vader||Abraham menigerley getemteert/
2.par.32.f.31. ende Gods vrient gheworden is/nae dien hy
||Gen.17.a.10 door menigerley aenuechtinghe beproeft is.
*Gen.28.b 12 23 Also zijn ooc Isaac/*Jacob/Moses/"eñ alle
"Pro.3.b.12. die Gode lief gheweest zijn/stantachtich ghe=
Hebre.12.a.5 bleuen/eñ hebben vele droeffenisse moetē ouer
24 winnen. Maer de andere/ die de droeffenisse
niet en hebbē willen aennemen metter vreese
Apoc.3.d.19. Gods/||maer met onuerduldicheyt tegen God
gemurmureert eñ gelastert hebbē/ zijn vanden
Num.11.a.1. verderuer eñ door de slangen/vernielt. *Daer
1.Cor.10.a.5. omme en laet ons niet onuerduldich worden/
in dit lijden/maer bekennen/ dattet een straf=
finge is van God/veel minder dan onse sondē
Rom.8.d.28. 25 zijn/ "Eñ geloouen/dat wy gecastijt wordē/
als zijne knechten/ter beteringe/ende niet ter
26 verderffenisse. Daer op antwoorden/Osias
E ende de Outsten: Het is altemael waer/gelijc
ghy geseyt hebt/ende aen uwe woorden en is
27 niet te straffen. Daerom bidt voor ons tot
den Heere/want ghy zijt een heylich Goduree
1.cor.14.d.29 28 sende wijf/ Eñ Judith seyde:||Aengesien dat
1.Tess.5.e.21 ghijt daer voor hout/dattet wt God sy/wat ic
1.Joan.4.a.1 geseyt hebbe/so wilt oock proeuen/oft dat ge
ne/dat ick inden sin heb te doē/wt Godt si/eñ
Judit.10.b.6. 29 biddet dat God geluc daer toe geue. *Desen
nacht wacht aen de poorte/ als ic daer wt ga
met mijnder Maerte/ eñ biddet/ dat de Heere
in dese vijf dagen/gelijck ghy geseyt hebt/zijn
30 volc Israels troosten wilde. Maer wat ic in
den sin hebbe/daer en sult ghy niet na vereysf=
schen/maer biddet alleene voor my tottē Hee=
re onsen God/tot dat ick v voorder te kennen
31 geue/ wat ghy doē sult. Eñ Osias de Vorst
Juda seyde tot haer: Gaet henen in vrede/de
Heere sy met v/eñ wreect ons aen onse vian=
den. Ende si gingen also weder van haer.

Dat ix. Capittel.

1 Daer na ginck Judith in haer camer/ eñ
A becleede haer met eenē sack/"eñ stroy=
de asschen op haer hooft/eñ viel neder
2 voor den Heere/eñ riep tot hem/ Eñ seyde:
||Heere God mijns vaders Simeon/*dien ghi
dat s'weert gegeuen hebt/om de Heydenen te
straffen/die de Maget onteert/eñ te schanden
3 gemaect hadden/ Eñ hebt hare wijuen ende
dochteren geuangen/eñ haer laten beroouen/
door uwe knechten/ die daer in uwen yuer ge
yuert hebben. Helpt my arme Weduwe/Hee=
4 re mijn Godt. Want alle hulpe/die in voor=
tijden/eñ na oyt geschiet is/die hebt ghy ghe=
daen/eñ so wat ghy wilt/ dat moet geschiedē.
5 Want als ghy helpen wilt/ soo en cant niet
faelgerē/eñ ghy weet hoe ghy de viandē straf
6 fen sult. Merct nv op der Assyriers heyr/"ge
lijc als ghy in voortijdē/ op der Egiptenaers
heyr saecht/ doen si uwe knechten naiaechdē/
met grooter macht / eñ verlieten hen op hare
Wagenen/Ruyteren/eñ groot Crijchsvolck.
7 Maer doē ghyse aensaecht / werden sy ver=
saecht/eñ de diepte verrastese/ende dat water
8 verdroncse. Also geschie ooc nv desen/Heere
B ||die daer pochē op hare macht/wagenē/spies=
sen eñ geschut/eñ en kennen v niet/eñ en denc
kē niet/dat ghy Heere onse God de gene zijt/
9 Ghy die den Crijch stuert van aenbeginne/
10 ende heet met recht Heere. Street uwē arm
wt gelijck in voortyden/ eñ slaet de viandē in
stucken door uwe macht/ dat sy vergaen door
11 uwen toorne/ Die hen beroemen/si willen v
Heylichdom verstoozen / ende de Hutten ws
naems ontheyligē/eñ met haren s'weerde uwē
12 Altaer omworpen. Straft haren hoomoet
door haer eygen s'weert/dat hi met zijn eygen
oogen geuangen worde/als hy my aensiet/eñ
door mijne vriendelijcke woordē/bedrogē wor
13 de. Gheeft my eenen moet dat ick my voor
C hem/eñ voor zijn macht niet en ontsette/maer
14 dat ick hem ter neder stooten mach. Dat sal
ws naems eere zijn/ *dat hem een wijf neder
15 geleyt heeft. "Wāt ghy Heere cont wel ouer
winningen geuē/ sonder alle veelheit/ ||eñ en
hebt genen lust aen de sterckeyt des Peerts/
*v en hebbē de hoouerdigen noch noyt beha=
16 get. Maer alle tijt heeft v wel behaghet/der
17 ellendiger eñ ootmoediger gebet. O Heere/
een God des Hemels/Schepper der wateren/
ende Heere alder dingen/verhoort mijn arme
18 ellendige gebet/ Ick die alleen op uwe berm
hertichéyt betrouwe. "Denct Heere op v ver=
bont/eñ geeft my in / wat ick spreken eñ denc
ken sal/eñ geeft my geluck daer toe/op dat v
19 huys blijue/ Eñ alle Heydenē beuinden/dat
ghi God zijt/||eñ geen ander/dan ghi alleen.

Dat x. Capittel.

1 Doen sy nv wtgebeden hadde / stont sy
A op/eñ riep haer maerte Abra/eñ ginck
2 neder int huys/*leyde den sac af/ Eñ
tooch haer Weduwe cleederē wt/ende wiesch
haer/eñ salfde haer met costelijck water/ende
vlochte haer hayr/eñ settede een huyue op/eñ
3 tooch haer schoone cleederen aen/ Ende ver
cierde haer met spangen eñ armspanselen/ eñ
4 tooch alle haer vercieringē aē. Eñ de Heere
gaf haer ghenade/ dat sy lieffelijck aen te sien
was/want sy en vercierde haer niet wt dertel
5 heyt/maer God te loue. Eñ sy dede haerder
Maerten een geyeckte wijnsles vol wijns/eñ
een

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

een cruycke met olie/ ende eenen ſack/ daer ſy
vijgen/meel eñ broot in hadde/dat ſi etē moch
6 te/eñ ſy ginc henen. *Eñ aen de poorte vāt
B ſy Oſiam eñ de Ouerſten/die haer verwachte=
7 den/gelijct verlaten was. Eñ ſy verwonder
den hen/ dat ſy ſo ſchoone was/ noechtans en
vraechdē ſy niet/wat ſy inden ſin hadde/maer
8 lietenſe wt/eñ ſeyden: De Godt onſer vade
ren geue v ghenade/eñ late v voornemen wel
gelucken/dat hem Iſrael uwer verhuege/ende
uwen naem gerekent worde onder de Heyli=
gen. Ende alle die daer waren/ſeyden/Amen/
9 Amē. Maer Judith badt/ eñ ginc voort met
10 hare Maerte Abra. Ende doen ſy ſmorgens
C vroech den berch af ginck/ontmoetteden haer
de Wachters der Aſſyriers/eñ liepen haer aē/
ende vraechdē haer/van waer ſy quame/ende
11 waer ſy henen wilde? Eñ ſy antwoorde: Jck
ben een Hebreeus wijf / "eñ ben van hen ge=
uloden/want ick wetet/ dat ſy v inde handen
comen ſullen/daerom dat ſy v veracht hebbē/
ende niet en wilden genade ſoecken/ ende hen
12 willichlijckē geuen. Daerom hebbe ick voor
my genomen / bydē Vorſt Holofernem te co=
men/dat ick hem hare heymelijchept openba=
re/eñ ſegge hem/hoe hyſe lichtelyckē ouerwin
nen mach/dat hy niet eenen man verlieſen en
13 derf. Dewijle dat ſi ſo ſprac/ſagen ſyſe aen/
D ende verwonderden hen gantſch ſeer/dat ſi ſo
14 ſchoon was/eñ ſeyden: Dat mocht v helpen
dat ghijt ſo goet meynt/ende tot onſen Heere
gaen wilt/want als ghy voor hem coemt/ſoo
ſal hy v genadich zijn/eñ ghy ſult hem vā her
15 ten wel behagen. Eñ ſy brachtenſe in Holo
fernis Tente/eñ ſpraken hem van haer. Ende
doen ſi voor hem quam/||wert hy ſo haeſt ont
ſteken tegen haer. Eñ zijne dienaers ſeydē on
16 der malcanderen: Dat Hebreeus volc en is
trouwen niet te verachtē/dewijle dattet ſchoo
ne wijuē heeft. Eñ ſoudemen om ſulcker ſchoo
17 ne wijuen wille niet crijgen? *Doen nv Ju=
dith Holofernem ſach ſitten onder zijn Tape=
te/dat ſchoon gewrocht was/met Purpur eñ
gout/eñ met Smaragden/eñ veel edele ſteenē
verciert/viel ſy voor hem neder/eñ badt hē aē.
Ende Holofernes hietſe weder oprichten.

Dat xj. Capittel.

1 ENde Holofernes ſeyde tot haer: Hebt
A eenen goeden moet / eñ en vreeſt niet/
want ic en hebbe noyt eenen menſche
leet gedaen/die hem onder den Coninc Nebu
2 cad Nezar gegeuen heeft. Eñ en hadde my
v volc niet veracht/ſoo en hadde ick noyt een
ſpieſſe teghen haer opghehenen. Nv ſegt op/
waerom dat ghy van hen geweken zijt/eñ tot
my gecomen? Judith antwoorde ende ſeyde:
Wilt uwe Maerte genadelijck hooren. Iſt dat
ghy doen ſult/gelijc v uwe Maerte ſeggē ſal/
ſo ſal v de Heere geluc eñ ouerwinninge ge=
4 uen. God geue Nebucad Nezar geluck ende
heyl/den Coninc des gantſen lants/die v wt
ghesonden heeft/ om alle ongehoorſaemen te
ſtraffen. Want ghi cont hem onderdanich ma=
ken/niet alleen de liedē/ maer ooc alle dieren
5 opten lande. Want uwe vernuft eñ wijſheit
is vermaert in de gantſe werelt. Eñ alleman
weet/ dat ghy de gheweldichſte Vorſt zijt int
gantſe Coninckrijck/eñ v goet regiment woort
6 ouer al geprezen. "So weten wy oock wat
B Achior ghesproken heeft/eñ hoe ghy met hem
7 daer tegen gedaen hebt. Want onſe Godt is
ſo toornich ouer onſe ſondē/ dat hy door zijne
Propheten heeft laten vercondigē/hy wil dat
8 volc ſtraffen om haerder ſondē wille. Dewij
le nv dat volc Iſraels weet/dat ſy harē Godt
vertoornt hebben/ſo zijn ſy voor v verſchrict.
9 Daer toe lijden ſy grooten honger/eñ moe=
10 ten van dorſt verſmachten. Eñ hebben nv
voorgenomen/haer Vee te ſlaen/op dat ſy des
ſeluē bloet drinckē/eñ dat heylige offer te etē/
aen Coren/wijn eñ olie/dat hen Godt verbo=
den heeft/dat zijt ooc niet aenroeren en ſoudē.
11 Daerom iſt gewis/dat ſy vergaen moeten/
C dewijle ſy ſulcx doen. Eñ dewijle ick dat weet
ſben ick van hen geuloden/ eñ de Heere heeft Judit.10.c.11
my tot v geſondē / dat ick v ſulcx ſoude boot=
12 ſchappen. Want hoe wel ick tot v gecomen
ben/ſo en ben ick nochtans daerom van God
niet afgeuallen/ maer wil mijnen Gode noch
13 dienen by v. Eñ uwe Maerte ſal wtgaē/eñ
God aenbedē/die ſal my openbaren/wanneer
hy hen haer loon geuē wil voor hare ſonde.
14 So wil ick dan comen/eñ wilt v bootſchap
pen/eñ v middē door Jeruſalem leydē/dat ghi
alle dat volc Iſraels hebt/gelijc als ſchapē die
geenē Herder en hebbē/ eñ v en ſal niet eenen
15 hont derren aen baſſen/ Want dit heeft my
God geopenbaert/dewijle hy op hen toornich
is/eñ heeft mi geſondē op dat ict v bootſchap
16 pe. Deſe redene behaechde Holofernem eñ
D zijnē knechtē wel/ eñ ſi verwonderdē hen haer
der wijſheyt/ ende ſeyden onder malcanderen:
17 Des wijfs gelijck en is niet op aerden/ van
18 ſchoonheyt eñ wijſheyt. Eñ Holofernes ſey
de tot haer: Dat heeft Godt alſo geſchict/dat
hy v hier geſonden heeft/ eer dat het volck in
19 mijn hant quame. *In diē nv v God ſulcx wt Ruth.1.c.16.
richtē ſal/gelijc ghi geſeyt hebt/ſo ſal hy oock
mijn God zijn/ eñ ghy ſult groot wordē byden
Coninc Nebucad Nezar/eñ dijnē naem ſal ge
preſen worden/int gantſe Coninckrijck.

Dat xij. Capittel.

1 DOen liet hyſe inde ſchatcamer brengē/ Holofernes be
A dat ſy daer blijuen ſoude/ eñ beual dat ueelt datmen
menſe van zijnder tafelen ſpijſigē ſou= Judith ingro
2 de. Maer Judith antwoorde/eñ ſeyde: "Jck ter eerē ende
en derf noch niet eten vā uwer ſpijſen/ op dat weerdē houdē
3 ick my niet en beſondige/ Maer ick heb een ſoude indē ge
weynich met my genomen/daer wil ic af etē. geheelē leger
4 Doen ſeyde Holofernes ſelue: Als dat op is "Ge.43.f.31.
dat ghy met v gebracht hebt/van waer ſullen Danie.1.b.8.
5 wi v dan wat weder beſchicken? Judith ant Tobi.1.b.11.
woorde: Mijn heere/ſoo ghewiſſelijck als ghy
leeft/eer uwe Maerte dat al verterē ſal/ſo ſal
Godt door my wtrichten/ ſo wat hy inden ſin
6 heeft. Eñ doenſe de knechten in de Camer
brengen woudē/ gelijc hy beuolen hadde/badt
ſy/datmen haer orloofde/des auonts eñ mor=
gens wt te gaen/eñ haer gebet te doen totten
7 Heere. Doen beual Holofernes zijnen Ca=
B merdienaren/datmenſe drie dagen lanc/ſoude
vry wt eñ in laten gaen/om haer gebet te doē
8 tot Godt. Eñ des auonts ginck ſy wt in dat
dal voor Bethulia/eñ wieſch haer int water.
9 Daer na badt ſy totten Heere/den Godt Iſ=
raels/dat hy haer geluck gaue/zijn volc te ver
loſſen/ende ghinck weder inde Tente/eñ hielt
haer reyn/ ende en adt niet tot aenden auont.
10 Opten vierden dach/ maeckte Holofernes/ Holofernes
C zijnen naeſtē dienaren alleene/een auontmael maeckt een
ende ſeyde tot Vagao zijnen Camerlin:: Gaet groot auont=
henen/ ende becout dat Hebreeuſche wijf/dat mael.
ſy haer niet en weyghere tot my te comen.
11 Want het is een ſchande bydē Aſſyriers/dat
ſulc een wijf ſoude onbeſlapen van ons comē/
12 ende eenen man begeert hebben. Doen quam
Vagao tot Judith/ eñ ſeyde: Schoon wijf en
wilt v niet weygeren/ tot mijnen heer ter eerē
te comen/eñ met hem eten ende drinckē/ ende
13 vrolijc zijn. Doen ſeyde Judith: Hoe derf ict
mijnen heere ontſeggē/al wat hem lief is/dat
wil ic van hertē geerne doē/ al mijn leefdage.
14 Eñ ſy ſtont op eñ vercierde haer/eñ ginc in
15 voor hem/eñ ſtont voor hē. Doen ontſprant
D Holoferni zijn herte/||want hy was ontſteken Eccle.9.a.9.
met vieriger liefdē tegē haer/eñ ſeide tot haer.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

16 Set v neder/drinct ende weest vrolijc/want
ghy hebt genade by my geuonden. Eñ Judith
17 antwoorde: Ja heere/ic wil vrolijc zijn/wāt
ic en ben mijn leefdage/so hooch niet gheeert
18 gewordē. Eñ si adt eñ dranc voor hem/ wat
19 haer Maerte bereydet hadde. Eñ Holofer=
nes was vrolijc met haer/eñ dranc so veel als
hy dus uiet en plach te drincken.

Dat xiij. Capittel.

1 Doent nv gants laet wert/gingen zijne
A dienaers wech in hare Tenten/ende sy
2 waren altemael dronckē. Eñ Vagao
maecte Holofernis Camer toe/ eñ ginck van
3 daer. Eñ Judith bleef alleen by hem inde ca
4 mer. Doen nv Holofernes int bedde lach/
Gene.9.d.21. 5 *was dronckē/ende sliep/ Seyde Judith tot
1.Re.25.f.36. haer Maerte / sy soude daer buyten de wacht
3.Esd.3.c.18. 6 houden voor de camer. Eñ Judith trat voor
Judith bidt dat bedde/eñ badt heymelijc met tranen/ ende
tot Godt om 7 seyde: Heere God Israels sterct my/eñ helpt
sterckte. my genadelijc volbrengen / dat ick met gants
betrouwen op v/voorgenomen hebbe/dat ghi
uwe stadt Jerusalem verhoocht/gelijc ghy be=
8 loeft hebt. Na sulcken ghebet/ trat sy totter
9 Pilaernen bouē aent bedde/ Eñ langde dat
sweert af dat daer aen hinck/ eñ trock wt/eñ
greep hem byden hayre/eñ sprac weder: Hee=
Judith houwt 10 re Godt sterct my in deser uren. Eñ sy hieu
Holoferni dz B hem tweemael inden hals met alder macht/
hooft af. "daer nae sneet sy hem den Cop af/ wentelde
"1.re.17.g.51. het lichaem wten bedde/eñ nam de Dekē met
1.mac.7.f.47 11 haer. Daer na ginc sy wt/eñ dede dat hooft
Holofernis haerder Maerten/eñ hietet in ee=
12 nen sack steken. Eñ sy gingen met malcande
ren wt na haerder gewoonheit/recht als wil=
den si gaen bidden/door den Leger/eñ gingen
rontsom door dat dal/op dat sy heymelijc aen
13 de poorte der stadt quamen. Eñ Judith riep
de Wachters: Doet de poorte op/want Godt
is met ons/ die heeft Israel de ouerwinninge
14 gegeuen. Doē nv de Wachters haer stemme
hoorden/ ontboden sy terstont de Outsten der
15 stadt. Die quamē alle tot haer/want si had
Ghetwijfelt. den alreede daer aen||versaecht dat sy niet we
16 der comē en soude. Eñ si ontstaken fackelen
eñ gingē rontsom haer/tot dat sy op een pley=
ne quam/eñ si hietse stille zijn/ eñ toehooren/
Judith vmaēt 17 ende sprack aldus: Danct den Heere onsen
het volc Go= C Gode/*die niet en verlaet de gene die op hem
de te danckē; betrouwē/eñ heeft ons bermhertichheyt bewe=
voor de ouer 18 sen/door my zijne Maerte/ Gelijc hy dē huy
winninge. se Israels toegeseyt heeft/ ende heeft in deser
*eccli.2.b.12. nacht/ den viant zijns volcx/ door mijne hant
19 verdaen. Eñ si trock dat hooft Holofernis
2.mac.15.e.32 wt/"eñ toondet hen/eñ seyde: Siet/dit is dat
hooft Holofernis/des Velthooftmās der As=
syriers. Eñ siet/daer is de Deken daer hy on=
20 der lach/doē hy droncken was/ Daer heeft
hē de Heere onse God/door eens wijfs hant/
verdaen. So waerachtich als de Heere leeft/
heeft hy my door zijnē Engel bewaert/dat ick
niet en ben veronreynicht geworden/ dewijle
dat ic wt geweest ben/eñ heeft my sonder son
de weder gebracht/met grooter vruechdē ende
Psal.106.a.1 ouerwinningen. ||Daerom dancket hem alle/
want hy is goedertieren/ende helpt altoos.
21 Ende sy danctē alle den Heere/eñ seydē tot
D haer: Gelouet sy de Heere/die door v onse Vi
22 anden hedē te schandē gemaect heeft. Ende
Osias de Vorst des volcks Israels seyde tot
Luc.1.e.24. haer: *Gesegent zijt ghy dochter/vandē Heere
den alderhoochsten God/ bouen alle wijuē op
Gene.1.a.1. 23 aerden. Eñ gelouet sy de Heere/"die Hemel
Ps.146.a.6. ende Aerde geschapē heeft/ die v geluck gege
Actor.14.c.14 uen heeft den Hooftman onser viandē te doo
Apoc.14.b.7. den. Ende heeft uwen naem so heerlijck ghe=
maeckt/ dat v alle tijt prijsen sullen/ alle die
24 des Heeren werck achten/ Daerom dat ghi
uwe leuen niet gespaert en hebt/ inder droeffe
25 nissen eñ noot ws volcx/ Maer hebtet verlost
voor den Heere onsen God/eñ alle volc seyde:
26 Amen/Amen. Daer na ontbootmen Achior/ Achio
27 tot dien seyde Judith: De God Israels/dien ontbo
E ghy geprefen hebt/dat hy hem aen zijne vian hooft
den wreken can/heeft in deser nacht/der god= fernis
28 loosen hooft vernielt/door mijne hant. Ende hem g
dat ghijt siet/ so is hier den Cop Holofernis/
die den Godt Israels hoomoedelijck gelastert
heeft/eñ v den doot gedreycht/doen hy seyde:
29 ||Als dat volck Israels geuangen werde/ so Judit
30 wilde hy v met hen laten doorsteken. Ende
doen Achior Holofernis cop sach / ontsettede
31 hy hem/dat hy geheel versterf. Daer na doē
hy weder tot hem seluen quam / *viel hy tot Dan.
32 hare voeten/ende seyde: Ghesegent zijt ghi Actor.
van uwen Gode / in allen Hutten Jacobs.
Want de Godt Israels / sal aen v gheprefen
worden/by alle volcken/ die uwen naem hoo
ren sullen.

Dat xiiij. Capittel.

1 Daer na sprack Judith tot allen volcke: Holof
A Lieue broeders/ hoort my : Soo haest hooft
als den dach aenbreect/"so hanget den ter mu
2 Cop ouer de mueren wt/ Ende neemt uwe gheste
wapenen / ende valt al te samen wt in eenen "1.re.3
hoop/ende met groot ghecrijschs/ so sullen die 1.mac.
inder Schaerwacht vlieden / ende sullen dan 2.mac.
3 haren heere opweckē totten slach. Ende als
de Hooftlieden tot Holofernis Tente comen
sullen/ende dat lichaem daer sien inden bloe=
4 de ligghen/soo sullen sy verschricken. Ende
als ghy merct dat sy versaecht geworden zijn/
ende de vlucht geuen/ so volcht haest na/wāt
de Heere heeftse onder uwe voeten gegeuen.
5 Doen nv Achior sach/ dat de Godt Israels Achior
B geholpen hadde/ verliet hy der Heydenen ma nicht
niere/ende geloofde aen Godt/ ||ende liet hem Gods
besnijden / *ende is onder Israel gerekent ge= ||Gen.
worden/ hy ende alle zijne nacomelinghen/tot *Josu.
6 op desen dach. Ende doen den dach aen=
brack/hingen si den Cop ouer de mueren wt/
ende namen haer gheweer/ ende vielen wt in
7 eenen hoop/eñ met groot gecrijsch. Eñ doen
de nederste Schaerwacht sulcx sach/ liepen sy
na Holofernis Tente. Eñ die daer in waren/
richteden een bulderen aen voor zijnder camer
daer hy af soude wacker worden / want men
en dorst niet aencloppen/oft in des Vorsts te
8 Assyrien camer gaen. Maer doen de Hoofte
lieden der Assyriers quamē/seyden sy den Ca=
merdienaren: Gater in/eñ weckt hem op/ "wāt 1.Re.1
de Muysen zijn wt gheloopen wt haer holen/
eñ zijn coen gewordē / dat sy ons nv aengrij=
9 pen derren. Doen ginc Vagao daer in/ende Vaga
C tradt voor dē voorhanc/eñ clapte met de han om He
den/want hy meynde dat hy by Judith sliep/ ni op t
10 eñ luysterde oft hy hem roeren wilde. Maer kē/eñ
doen hy niet en vernam/hief hy dē voorhanc sonder
op/doen sach hy dat lichaem sonder den cop/
11 in zijnen bloede opter aerden ligghen. Doen
||creet ende huylde hy luyde/ende verschuerde Judit.
zijn cleederen / eñ sach in Judiths camer/ende
doē hyse niet en vāt/liep hy wt tottet Crijchs
12 volck/eñ sprac: Een eenich Hebreeus wijf
heeft dat gantse huys Nebucad Nezars van
Assyrien/tot spot eñ schimp gemaect/ voor de
13 geheele werelt. Want Holofernes leyt daer
doot opter aerden/ eñ den cop is hē afgehou=
14 wen. Doen de Hooftliedē van Assyrien dat
hoorden/verschuerdē si haer cleederen/ eñ ver
schrictē vter matē seer/eñ daer wert een groot
moortgecrijsch onder hen.

Dat xv. Capittel.

1 Doen nv dat Crijchsuolck hoorde / dat Holofe
A Holoferno den cop af was/ *verschric volck
ten sy/ende werden verbijstert/ende en *1.re.17
conden

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

conden geenen raet houden/wat sy doen sou=
2 den/so was hen den moet ontuallen. Ende
gauen de vlucht/dat sy den Hebreen ontcomē
mochten/die sy sagen tegen haer aentrecken.
3 Ende doen de kinderen Israels sagē/ dat de
vianden vloden/liepen syse na/met groot ge=
4 cryjsch eñ Trompettē. Maer dewijle dat der
Assyriers ordinantie gebroken was/eñ de kin
deren Israels in hare ordinantie togē/sloegen
5 sy alle de gene/die sy af iagen conden. Ende
B Ostas seynde tot alle steden int lant Israels/
datmen in alle steden op was/ eñ iaechde den
6 vianden na/totten lande toe wt. Maer*dat
ouergebleuen volc te Bethulia/viel inder As=
syriers leger/plonderden eñ voerden wech/ so
wat de Assyriers daer gelatē hadden/eñ brach
7 ten groot goet daer af. Maer de ander/doen
C sy weder quamen/brachten si met hen/al wat
ghene met hen wech geuoert haddē/ aen Vee
ende ander goet/ ende dat gantsche lant wert
8 rijck van sulcken roof. Daer na quam Jeho
iakim de hooghe Priester/ van Jerusalem tot
Bethulien/met allen Priesteren/op dat si Ju
9 dith saghen. Ende sy ginck voort tot hen:
Doen presen syse al te samen/ ende seyden:
10 Ghy zijt de croone te Jerusalem / ghy zijt de
ghenuechte Israels/ghy zijt een eere des gant
schen volcx/ dat ghy sulcken loeffelijcken daet
ghedaen hebt / ende Israel soo grooten wel=
daet bewesen hebt/ datse Godt wederom ghe
11 salueert heeft. Ghesegent zijt ghy voor
D Gode eewelijck. Ende alle het volck seyde:
12 Amen. Ende doenmen nu dertich daghen
lanck de Buete wtghedeylt hadde / gauen sy
Judith costelijcke ghereetschap/ die Holofer=
nes ghehadt hadde/ aen gout/ siluer/ cleede=
13 ren/ende edele steenen. Ende een yeghelijck
was vrolijck/songhen ende spronghen/ beyde
ionck ende out.

Dat xvj. Capittel.

1 Doen ||sanck Judith den Heere dit lie=
A deken ende sprack:
2 Speelt den Heere met Trommelen/
Eñ clinct hem met "cymbalen.*Singhet hem
een nieuwe Liet/weset vrolijc/ende roept zij=
nen naem aen.
3 De Heere ist/die de Oorlogen stueren can/
Heere heet zijnen naem.
4 Hy strijdt voor zijn volck/ dat hy ons ver=
losse van alle onse vyanden.
5 Assur quam van het geberchte wten Noor
den/met eender grooter macht.
Sijn menichte||bedeckte de wateren/eñ zijne
Peerden bedecten het Lant.
6 Hy dreychde mijn Lant te verbernen/ende
mijne ionge gesellen te verworgen/ de kinde=
ren ende maechden wech te voeren.
7 Maer de Heere de Almachtighe God heeft
B hem gestraft/||ende heeften in eens wijfs han
den ghegheuen.
8 Want gheen Man noch eenich Crijgher en
heeft hem verdaen/ende geen Reuse en heeft
hem aen gegrepen.
9 ||Maer Judith de dochter Merari / heeften
neder ghelept met haerder schoonheyt.
10 ||Want si leyde haer weduwen cleederen af
ende tooch hare schoone cleederen aen / ter
vruechden den kinderen Israels.
11 Sy bestreeck haer met costelijck water/ende
vlocht haer hayr om hem te bedriegen.
12 Haer schoone schoenen verblinden hē/haer
schoonheyt vinc zijn herte/||Maer si hieu hem
den Cop af.
13 Dat hen de Persen eñ Meden verwonder
C den/voor sulcken koenen daet.
14 Ende der Assyriers heyr*huylde/doen mijne
ellendighe voort quamen / die van dorst ver=
smacht waren.
15 De iongelingen doorstaken de Assyriers/eñ
sloegense inde vlucht als kinderen.
16 Sy zijn vernielt van den heyre des Heeren
mijns Gods.
17 ||Laet ons singen een nieuwe liet/den Hee Psa. 149.a.1
re onsen Gode.
18 Heere Godt/ghy zijt de machtige Godt/die
grote daet doet *eñ niemāt en cā v wederstaē. 2.Hes. 2.a.4.
19 V moet alle dinc dienen/||want so wat ghy ||Psa. 33.b.9.
spreect/dat moet geschieden.
20 Als ghy eenen een moet gheeft / dat moet
voort ghaen/ ende uwen woorde en can nie=
mant wederstant doen.
21 ||De bergen moeten beuen/*eñ de steenroot Psal. 18.a.8.
sen smelten/gelijck was voor v. *Esa.64.c.14
22 "Maer die v vreesen/dien bewijst ghy gro= "Mal. 4.a.2.
te ghenade.
23 Want alle dat offer eñ vette is veel te cleyn
voor v/maer dē Here vresen/dz is seer groot.
24 Wee den heydenen/die mijn volck veruolgē.
*Want de almachtige Heere ordeeltse/eñ be= Deut.32.e.35
soectse ter tijt der wraken.
25 "Hy sal haer lijf plagē met vyer eñ wormē/ Esa. 66.d.24
eñ si sullen brandē eñ*huylē inder eewicheyt. Marc. 9.e.47
26 Nae sulcker ouerwinninghe trock alle het *Mat.22.b.13
D volck van Bethulia na Jerusalē/om dē Hee= 25.c.30.
re te aenbidden/eñ reynichden hen/eñ offerdē
Brandtoffer/ende soo wat sy belooft hadden.
27 Eñ Judith hinck alle wapenen Holofernis
op inden Tempel/ende den voorhanck/die sy
van zijnen Bedde genomen hadde/ *dattet dē 2.Reg.8.b.16
28 Heere verbannen zijn sonde eewelijck. Eñ
tvolck was vrolijck te Jerusalem/by den hey
lichdom/met Judith drie Maenden lanck/ eñ
hielden den Vierdach der ouerwinninghe.
Daer nae trock een yegelijck weder na huys.
29 Ende Judith quam oock weder te Bethu=
lia/eñ wert hooch gheeert int gantsche Lant
30 Israels. Eñ sy en nam geenen man weder
na haers eersten mans Manasses doot.Eñ sy
wert gantsch oudt/ende bleef in haers mans
huys/tot dat si hondert eñ vijf iaer out wert/
31 *Ende haer maerte Abra maecte si gantsch Exod.21.a.2.
vry:Daer na sterf sy te Bethulia/ eñ men be= Jere.34.b.8.
32 groefse by haren man Manasse. ||Eñ tvolck ||Gen.50.b.10
dreech rouwe ouer haer seuen daghen lanck.
33 Ende alle haer goet deylden sy wt / onder
34 haers Mans vrienden. Ende de wijle dat
sy leefde / ende daer toe langhe daer nae / en
35 dorste niemant teghen Israel trecken. ||Eñ 2.Hest.5.d.23
den dach deser ouerwinninghe/ wort vanden
Hebreen voor een groot Feest ghehouden/eñ
van hen ghevuiert eewelijck.

Eynde des Boecks
Judith.

Sapientia. Dat boeck der Wijsheyt.

Dat eerste Capittel.

1 Hebt de ||Gerechticheyt lief/ghy Esai. 56.a.1.
A Regenten op Aerden/ Gedenct Eñ vermanin
dat de Heere helpen can / ende ge totter wijs
2 vreest hem met ernste. ||Want heyt aen der
hy laet hem vinden van dien/ Ouerheyt.
die hem niet en tenteren / ende ||1.par.15.a.4
verschijnt dien / die hem niet en mistrouwen.
3 Maer roeckeloos goetduncken is verre van
God.Eñ als de straffinge coemt/ so bewijst sy
4 wat gene voor Sotten geweest zijn. ||Want Eccl. 15.b.12.
de wijsheyt en coemt niet in een boosachtige
siele/eñ en woont niet in een lijf / der sonden
5 onderworpen. Want de heylige gheest/*die 1.Joa. 2.d.27
daer recht leert/vliet den Afgodisschen / ende

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

wijct vande rockeloosen/ welcke gestraft wor
den met de sonden/ die ouer haer verhanghen
6 worden. Want de wijsheyt is so vroom/dat
sy den lasteraer niet ongestraft en laet. Want
Jere.17.b.10. Godt is een getuyge ouer alle gedachten/*eñ
kent alder herten conscientien/ende hoort alle
Esai.6.a.3. 7 woort. "Want der werelt rinc is vol vandẽ
Jere.23.d.24. geest des Heeren/eñ die de redene kent/die is
Actor.7.f.49. 8 ouer al. Daerom en can die niet verborgen
iij.Re.2.g 44 B blijuẽ/die dat onrecht spreect/ ||ende dat recht
dat hem straffen sal/en sal zijnder niet faelge=
9 ren. Want des godloosen aenslagen moeten
Hebr.4.b.12. voort Gerichte/ *eñ zijne redenẽ moeten voor
den Heere comen/ dat zyn onduecht ghestraft
10 worde. Want der ijuerighen oor hoort alle
dinc / eñ dat spotten der lasteraers en sal niet
11 verborgẽ blijuen. So hoedet v nv voor dat
schadelijcke lasteren / ende onthout de tongen
Luce.12.a.2. van dat vloecken."Want dat ghi heymelijckẽ
met malcanderen inde ooren spreect/ en sal so
Leui.19.b.11. slecht niet henen gaen / wandt de mont ||die
12 daer liecht/doodet de siele. En staet soo niet
Deut.4.c.16. C na den doot/met v dwalinghe/*ende en wor=
stelt soo niet nae de verderffenisse/door uwer
13 handen werck. Want Godt en heeft den
Ezec.18.c.32. doot niet ghemaeckt/" ende en heeft gheenen
lust aen de verderffenisse der leuendighen.
14 Maer hy heeft alle dinck gheschapen/ dat=
Genes.1.d.31. tet int wesen zijn soude. ||Ende soo wat in=
Eccli.40.a.6 der werelt gheschapen wordt / dat is goet/
ende daer en is niet schadelijcks in.
15 Daer toe en is der Hellen Rijck niet op
Aerden (wandt de gherechtichejt is onsterf=
16 felijck) Maer de Godloosen worstelen daer
nae / beyde / met woorden ende met werc=
Dat is den doot. ken.Want sy houden*hem voor eenen vrient/
ende varen daer henen / ende verbinden hen
met hem / want si zijns oock wel weert/ dat
sy zijns deels zijn.

Dat ij. Capittel.

1 WAnt het zijn rouwe lieden/eñ seggen:
Job.14.a.1. A ||Het is een cort eñ moeyelijc dinc/om
Wan dat qua onse leuen / Eñ als een mensche daer
de voornemẽ henen is/ so ist gantsch met hem wt. Eñ men
eñ opset der en weet ooc niemanden/die wter Hellen we=
godlooser ge 2 der gecomen is. Onuersiens zijn wy geboren
dachten. eñ varen weder henen/recht oft wy noyt ghe
weest en waren. Want dat snuyuen in onser
Nuesen is eenen roock / ende onse redene is
een vonrken/dat hem wt onse herte roert.
3 Als dat selue wtghebluscht is/so is dat lijf
daer henen/gelijck als een wt gedaen assche/
Ende de gheest verdwijnt/ ghelijck een dunne
4 locht. Ende onses naems wordt metter tijt
vergeten/ dat vrpelijck niemant onses doens
i.Par.30.c15 5 gedencken en sal. ||Onse leuen vaert wech/
recht ofter een wolcke geweest ware/ eñ ver=
gaet gelijck als eenen neuel/vander Sonnen
schijnsel verdreuen / ende van haerder hitte
Job.14.a.2. 6 verteert. ||Onsen tijt is gelijck als een scha
Sapi.5.b.9. B duwe wech vaert / Ende als wy wech zijn/so
en isser gheen wederkeeren/ want het is vast
bezeghelt/dat niemant weder en coemt.
Esa. 22.b.13. 7 ||Wel op nv / ende laet ons wel leuen / de
i.Cor.16.d 32 wijle dattet voorhanden is/ ende onses Lijfs
8 ghebruycken/de wijle het ionck is. Wy wil=
len ons met den besten wijn ende saluen vul=
len. En laet ons de Meybloemen niet versuy
men / laet ons Crantsen draghen van ionghe
9 Roosen/eer sy verwelcken. Onser gheen en
late hem faelgeren met Pralen/datmen ouer
al spueren mach/dat wy vrolijck geweest zijn
wy en hebbender doch neet meer af dan dat.
Prou.1.a.11. 10 *Laet ons den armen rechtueerdigen ouer=
C weldighen/ende gheender weduwen noch ou
den Mans/ sparen. En laet ons der Ouden
11 grijsen straffinghe niet achten/ Al wat wy
Rechts doen connen/dat sal recht zijn. Want
wie niet doen en can/so wat hem lust/ die is
12 veracht. ||So laet ons op den rechtueerdigẽ Psal.
loeren/want hy maect ons veel onlusts/ ende Jere.9
set hem teghen onse doen/eñ berispt ons/dat
wy tegen de Wet sondigen/*eñ roept onse we Joan.
13 sen wt voor sonde. Hy gheeft voor/dat hy
God kenne/eñ beroemt hẽ seluen Gods kint/
14 Straft so wat wy int herte hebben.||Hy en Prou.
15 is ons niet lijdelijck/ooc aen te sien. *Want *Esai.
zijn leuen en accordeert niet met den anderẽ/
ende zijn wesen is heel een ander wesen.
16 Hy hout ons voor ongeschict/eñ mijdet on=
se doen/gelijc een vuylnis/ Eñ geeft voor hoe
dattet de rechtueerdige ten laetsten goet heb=
D ben sullen/eñ roemt/dat Godt zijn Vader is.
17 So laet doch sien oft zijn woort waer is/eñ
18 besoecken/waert met hem wt wil. *Is de Psa.2
Rechtueerdige Gods sone/so sal hy hem hel= Mat.2
pen/ende verlossen van der handt der weder=
19 seggers. *Met versmaethejt eñ quale willẽ Jere.1
wy hem examineren/dat wy sien / hoe vroom
hy is/ende bekennen/hoe verduldich hy is.
20 Wy willen hem tot eenen schandelijcken
doot verdoemen/daer salmen hem kennen aẽ
21 zijne woorden. Sulcks slaen si aen/eñ fael=
geren/||Hare boosheyt heeftse verblint/ dat sy Rom.1
Gods heymelijcke oordeelen niet en kennen.
22 Want sy en hebben de hope niet / dat een
heylich leuen beloont worde / Eñ en achten
der eeren niet/die de onstraffelijcke sielen heb
23 ben sullen. Want Godt heeft den mensche
gheschapen totten eewigen leuen/ "eñ heeften Gene.1
gemaect totten Beelde/ dat hy gelijck sal zijn Eccli.1
24 als hy is. *Maer door des duyuels nijdic= *Gen.3
heyt/is de doot inde werelt gecomen/||Eñ die ||Joa.8
zyns deels zijn/ helpen oock daer toe.

Dat iij. Capittel.

1 MAer "der Rechtueerdigher sielen / zijn Handẽ
A in Godts handt/ende gheen quale en staet eñ
2 roertse aen. *Door den onuerstandi= kerheyt
ghen worden sy aenghesien/als storuen sy/ gherech
3 Ende haer afscheyden wort voor een pijne "Deu.
ghereeckent / ende hare henenvaert voor een *Sap.
4 verderffenisse: ||Maer si zijn in vrede. Hoe Heb.11
wel sy voor de menschen veel lijdens hebben ||Esa.5
so zijn sy nochtans van ghewisser hopen/dat
5 sy nemmermeer en steruen. Sy"worden een Rom.8
weynich ghecastijt / maer veel goets sal hen 1.Pet.
ghebueren/ *want God proeftse/eñ beuintse/ *Exo.1
6 dat sy zijnder weerdich zijn. Hy||proeftse/ ||Zac.1
gelijck als gout inden Ouen/eñ neemtse aen/
7 gelijck een vette offerhande. Ende tot dier
B tijt/als Godt daer in sien sal / " sullen sy hel Mat.13
schijnen/Eñ daer henẽ varen/gelijc als vlam=
8 men door de stoppelen. Sy*sullen de Hey= Mat.19
denen oordeelen/ende heerschappen ouer alle 2.Cor.
volcken/Eñ de Heere sal eewelijck ouer haer
9 heerschappen. Want die hem betrouwen/
die beuinden dat hy trouwelijck hout / eñ die
daer ghetrou zijn inder liefden/die en laet hy
hem niet nemen: Want zijne heylighen zijn in
genade ende bermhertichejt/ Eñ heeft een op Hoe de
10 sien op zijne wtuercoren. *Maer de godloo loose g
C sen sullen gestraft worden/gelijck als si vree= sullen
sen/want si en achten des Rechtueerdigẽ niet *mat.2
11 eñ wijcken van den Heere. ||Want so wie ||Pro.5
de wijsheyt eñ de roede veracht / die is onsa=
lich/eñ haer hope is niet/ eñ haren arbeyt is
12 te vergeefs/eñ haer doẽ en is geẽ nut. Haer
wijuen zijn sottinnen/eñ hare kinderen boos=
achtich/verulocct is / so wat van haer gebo=
13 ren is. "Want salich is de onuruchtbare/ Esai.5
die daer onbeulecht is / die daer onschuldich Luce.2
is des sondelijcken beddes/ die selue sals ge=
nieten tot dier tijt/alsmen de sielen oordeelen
14 sal. *Des seluen gelijckẽ een onuruchtbaer Esai.56
D man / die niet onrechts met zijnder handt en
doet/noch booses tegen den Heere en denct/
diens

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

dien wort gegeuen voor zijn geloone/ een son
derlijcke gaue/ eñ een beter deel indē Tempel
15 des Heerē/ *Want goedē arbeyt geeft heer-
lijcken loon/eñ de wortel des verstants en ver
16 uuylt niet. "Maer de kinderē der ouerspeel-
ders en gedijen niet/eñ dat zaet wt eenen on-
rechtueerdigen bedde/sal vernielt worden.
17 Eñ oft si alschoon lange leefdē/so moeten si
doch eyndelijck te schanden worden/ eñ haren
ouderdom sal doch ten laetstē sonder eere zijn.
18 Maer steruen sy haestelijck/‖so en hebben sy
doch niet te hopen/noch troost ter tijt des or-
19 deels. *Want de onrechtueerdige nemē een
20 quaet eynde. Beter ist geen kinderē hebben/
somen vroom is/wāt dat selue brengt eewich
lof. Want het wort beyde by Gode eñ dē men-
21 sche geroemt. Waert is/daer neemtment aē
tot een exempel: Maer wiet niet en heeft/die
wenschet doch/eñ pralet indē eewigē crantse/
eñ behout de ouerwinninge des cuysschē cāps.
22 Maer den vruchtbaren hoop der godloosen
en is gheen nut. Eñ so wat wter hoererie ge-
plant wort/dat en sal niet diepe wortelē/noch
23 eenen gewissen gront setten. *Eñ oft sy een
tijt lanc aen de tacken groenen/dewijle sy ge-
heel los staen/ ‖worden sy vanden winde be-
weecht/eñ vanden stercken winde wtgeroept.
24 Eñ de ontijdige tacken wordē in stuckē ge-
broken/eñ haer vrucht en is gheen nut/onrijp
25 te eten/eñ nergens toe duegende. Want de
kinderen die wt onechtelijcken byslapen gebo
ren wordē/moeten getuygen vander boosheit/
tegen de Ouders/alsmense vraecht.

Dat iiij. Capittel.

1 Maer de rechtueerdige / oft hy schoon al
A te tijtlijc sterft/ *so is hy doch inde ru-
2 ste/ (Want den ouderdom is eerlijck/
niet die langhe leeft/oft veel Jaren heeft/
3 Cloecheyt onder de menschen/ is dat rechte
grauwe hayr/eñ een onbeuleckt leuen/ is den
4 rechten ouderdom) Want "hy behaget Gode
wel/eñ is hem lief/eñ wort wech genomē wt
5 den leuen onder de sondarē/ Eñ wort wech
geruct/op dat de boosheyt zijn verstāt niet om
en weynde/noch de valsche leere zijn siele be-
6 driege. Want de boose exempelen verleyden
eñ verderuen eenen dat goede/ ‖eñ de aenloc-
7 kende lust/verkeert ontschuldige herten. Hy
se haest volcomen gewordē/eñ heeft veel Ja-
8 ren veruult. Want zijn siele behaecht Gode/
daerom haest hy hem met hem wt den boosen
9 leuen. Maer de lieden diet sien/ en achtens
B niet/eñ en nement niet ter herten/te wetē/dat
de heylighen Gods in genade eñ bermhertic-
heyt zijn/ ende dat hy een opsien op zijne wt-
10 uercorene heeft. Want de gestornē rechtueer
dige verdoemt de leuende godloosen: Eñ een
die daer tonc is/eñ haest volcomen wort/ dat
11 langhe leuen des onrechtueerdigen. Sy sien
des Wijsen eynde wel/ maer sy en merckē niet
wat de Heere ouer hem bedenckt/ eñ waerom
12 hy hem bewaert. Sy sient wel/ende en ach-
tens niet/*Want de Heere belachtse/ende sul
len daer na schandelijcken vallen/ ende eenen
13 smaet zijn onder den dooden eewelijc. Ende
hi salse onuersiens ter neder stooten/ende sal-
se wt den gront werpen / dat sy gantschelijc-
ken daer neder ligghen/ende sy sullen in ang-
ste zijn/ ende hare ghedachtenisse sal verloren
14 zijn. Ende sy sullen comen versaecht metter
conscientien haerder sondē/"eñ hare sondē sul
lense onder de oogen schelden.

Dat v. Capittel.

1 Als dan sal de rechtueerdige ‖staen met
A grooter vrijmoedicheit/tegē die/die hem
benaut hebben/ eñ die zijnen arbeyt ver
2 worpē hebbē. Als die selue dan sulcx sien/so
sullē si vreesselic verschrict wordē/voor sulcker
salicheyt daer si niet op vermoeyt en hadden.
3 Ende sullen onder malcanderen sprekē met
berou/*ende van angste des gheests suchten: Esaie.13.b.8.
Dat is die/"dien wi voortijts voor eenē spot "Sapi.3.a.3.
hielden/ende voor een spytich spreeckwoort. Angst eñ wee
4 Wy sotten hielden zijn leuē voor onsinnich/ clage der god
5 ende zijn eynde voor een schande. Hoe is hy loosen.
nv gerekent onder de kinderen Godts/eñ zijn
6 ‖erffenisse is onder den Heyligen. Daerom Actor.26.c.18
hebben wy den rechten wech ghemist/*eñ dat *2.cor.4.a.4.
licht der gerechticheyt en heeft ons niet ghe-
schenē/ "eñ de sonne en is ons niet op gegaē. Mala.4.a.2.
7 Wy hebben enckel onrechte ende schadelijc-
ke wegen gegaen/ eñ hebben bijster onwegen
gewandelt: Maer den wech des Heerē en heb
8 ben wy niet geweten. Wat helpt ons nv on
se pomperie? ‖Wat brengt ons den rijcdom in/ Pro.10.a.2.
9 tsamen met den hoomoet? Het *is altemael Eccli.5.b.10.
wech geuaren/gelijck als een schaduwe/eñ ge *1.pa.30.c.15
10 lijc een geroep dat voorby gaet. Gelijck als Sapiē.2.b.6.
een "schip op de barē des waters wech loopt/ "pro.30.b.19.
welckmen/alst voorbi is/niet spueren en can/
11 noch des seluen wech inder vloet. Oft gelijc
als eenen vogel/ die door den Locht vliecht/
daermen zijnen wech niet na spueren en can.
12 Want hy roert ende slaet inde lichte Locht/
drijft eñ deyltse van malcander/ met sine swe
uende vluegelen/eñ daer na en vintmen geen
13 teecken sulcx vliegens daer in. Oft gelijc als
wanneer eenen pijl afgeschoten wort nae dat
wit/ende de van malcanderen gedeylde locht/
haest weder te samen gaet/datmen zijnē wech
14 daer door niet spueren en can. Also wy oock/
na dien wy geboren gheweest zijn/hebben wy
een eynde genomen/eñ en hebbē geen teecken
der duecht bewesen / maer wy zijn in onser
15 boosheyt verteert. ‖Want des godloosen ho Job.8.b.13.
C pe/is gelijc als stof vanden winde verstropt/ Psalm.1.b.5.
eñ gelijck dunnē rijm van eenen storm verdre Prou.11.a.7.
uen/eñ gelijck eenen roock vanden winde ver Jacob.1.b.11.
waeyt/eñ gelijc alsmen eenē vergeet/die maer
16 eenen dach een Gast gheweest is. *Maer de Psa.125.a.1.
rechtueerdige sullen eewelijck leuen/ "ende de "Gen.15.a.1.
Heere is haren loon / ende de Alderhoochste
17 ‖sorcht voor haer. Daerom sullen sy ontfan 1.Pet.5. a.7.
gen een heerlijc rijcke/eñ een schoone*croone/ *4.esd.2.f.43
vander handt des Heeren. Want hy salse met Apoc.2.b.10.
zijnder rechter hant beschermē/ende met sinen
18 arm beschudden. Hy sal zijnen ijuer nemen
voor een harnasch/eñ sal de Creaturē rusten
19 ter wrake ouer de vianden. "Hy sal de ge- Job.29.b.14.
rechticheyt aentreckē voor eenen Kreeft/ende Esai.59.c.17.
sal dat ernstlijcke ordeel opsetten voor ‖eenen Eph.6.b.14.
20 Helm. Hy sal de heerlicheit nemē tot eenen ‖1.Tess.5.a.8
21 onuerwinnelijckē Schilt. Hy sal den strengē
toorne wetten ten sweerde. Eñ de werelt sal
met hem wt trecken ten strijde tegen de onwij
22 sen. De geschutten der blixemen sullen gelijc
D toe treffen/eñ sullen wt de wolcken/ recht als
van eenen hert gespannen boge/varen/na dat
23 wit. Eñ daer sal dicken hagel vallen/ wt dē
toorne der donderslagen. Daer toe sal oock des
Zees water tegen haer rasen/ eñ de stroomen
24 sullē heftich tsamē loopen. Eñ daer sal hem
oock eenen sterckē wint tegen haer legghen/eñ
salse gelijck een stormwint verstropen.

Dat vj. Capittel.

1 Ongerechticheyt verwoest alle Landen/
A ende een quaet leuen / stoot de stoelen
2 der gheweldighen om. *So hoort nv Prou.8.b.15.
ghy Coningen/ende mercket/leeret ghy Rech Eē vermanin
3 ters op Aerden. Nemet ter ooren ghy die ge tottē Regē
ouer velen heerschapt/ghy die v verheft ouer ten/om wijsh
4 de volcken. "Want v is de Ouerheyt gege- eñ gerechticheyt
uen van den Heere/ende dat ghewelt vanden voor ooghen
Alderhoochsten / welcke vraghen sal/hoe ghy te hebben.
handelt/ ende verepsschen wat ghy ordineert. "Rom.13.a.1
5 Want ghy zijt zijns Rijcks Officers. Maer

ghy en bedient uwe Officie niet fijn/ ende en
hout geen recht/ende en doet niet na dien dat
6 de Heere geordineert heeft. Hy sal gantsch
grouwelijcken eñ corts ouer v comen/eñ daer
sal een gantsch scherp ordeel ouer de Ouerhee
1.Pet.5. a.5. 7 ren gaen. *Want den slechten geschiet gena-
B de: Maer de geweldige sullen geweldelijck ge
8 straft worden. Want die/die daer alder Hee
Deu.10. d.17 re is/"en sal niemants persoone ontsien/noch
Job.34.c.19. de macht schouwen. Hy heeft beyde de cleyne
Eccli.35.b.22 ende groote gemaect/eñ sorcht voor allen ge-
Actor.10.e.34 9 lijck. Maer ouer de machtighe/sal een sterck
Rom.2. b.11. 10 ordeel gehouden worden. Met v Tyrannen
1.Pet.1.b.17. spreke ick/op dat ghy wijsheyt leert/ende dat
11 ret v niet en faelgere. Want so wie heylige
leeringe heylichlijck behout/ die wort heylich
gehouden/eñ so wie de selue wel leert/ die sal
12 wel bestaen. So laet v nv mijne redene wel
Lof der wijs- 13 behaghen/begeertse eñ laet v leeren. Want
heyt. de wijsheyt is schoon eñ onuerganckelijc/ende
laet haer geerne sien van dien/ diese lief heb-
Prou.8.b.17. 14 ben. ||Ende laet haer vinden van dien/diese
Math.7. a.7. soecken. Ja sy gemoet / ende geeft haer seluen
te kennen/den ghenen diese geerne hebben.
15 Wiese geerne geringe hadde/ die en bederft
niet veel moeyten/ hy vintse voor zijnder due
16 ren op hem wachtende. Want na haer te ha
C ken/dat is de rechte cloecheyt/ ende so wie na
haer wacker is/die en derf niet lange sorgen/
17 Want sy gaet rontsom/ ende soect wie haer
der weerdich is/ende verschijnt hem gewillich
lijcken onderwegen/ ende heeft acht op hem/
18 dat sy hem te gemoet come. Want wie hem
geerne laet onderwijsen/ daer is gewisselijckē
19 der wijsheyt begintsel. Ende so wiese acht/
Prou.9. a.8. *die laet hem geerne onderwijsen/so wie hem
geerne laet onderwijsen/die hout hare gebodē.
20 Ende so waermen de geboden hout/daer is
21 gewisselijck een heylich leuen. Ende so wie
een heylich leuē leydt/die is Gode gants na.
22 Soo wie nv lust heeft totter wijsheyt/ dien
Nu.27. d.18. 23 maect sy tot eenen heere. Wilt ghy nv/"ghy
2.Re.14. c.17 Tyrannen inden volcke/ geerne Coningen eñ
3.Reg.3.a.13. Vorsten zijn/soo hout de wijsheyt in eeren/op
24 dat ghy eewelijck heerschapt. Maer wat de
wijsheyt is / ende van waer sy coemt/ dat wil
ick v vercondigen/ende wil v de heymelicheit
niet verbergen/ maer vereysschen van aenbe-
gin der Creatueren/ eñ wilse openbaer te ken
nen geuen/eñ en wil der waerheyt niet sparē.
25 Want ick en wil met de fenijnige nijdicheyt
niet te doen hebben / want de selue en heeft
Wijse Regētē 26 niet aen de wijsheyt. Maer als der Wijsen
is der Onder veel is/dat is der werelt heyl. Ende een cloec
danē geluck. 27 Coninc/is des volcx geluck. Daerom laet v
onderwijsen door mijne woordē/ dat sal v pro
fijtelijck zijn.

Dat vij. Capittel.

Alle menschē 1 ICk ben ooc een sterflijc mensch/gelijc als
hebben gelijc A de andere/geboren vanden geslachte des
ken begin eñ eerstgeschapen menschs/ ||Ende ben ge
wtganck des beelt een vleesch/tien maenden lanc indē bloe
leuens. de te samen gheronnen/ van mans zade door
||Job.10. a.8. 3 lust/die int byslapen geschiet. Eñ hebbe ooc
doen ic geboren was/adem gehaelt wt de ge-
meyne locht/ende ben ooc geuallen opt Aert-
rijck/dat ons al te samen draecht. Eñ weenen
is ooc mijn eerste stēme geweest/gelijck als der
4 anderen/ Ende ben inden windeldoecken op
5 geuoet met sorgen. Want geen Coninck en
heeft een ander aenbegin zijnder gheboorten/
Job.1.c.21. 6 *Maer sy hebben alle eenderley inganc tot-
Eccli.5. c.14. 7 ten leuen/ende gelijcken wtganck. Daerom
1.Tim.6.b.7. so badt ick/ ende my wert cloecheyt gegeuen.
"3.Reg.3.b.7 "Ic riep/ende my quam de geest der wijsheyt:
||Job.28.b.16 8 Ende ick hieltse weerdigher dan Coninc-
Psal.19. b.11 B rijcken ende Vorstendommen/ Ende rijckdom
Prou.3.b.15. 9 hielt ick voor niet tegen haer. ||Ic en geleeck
haer by gheenen edelen steen/want alle tgoūt
is tegen haer/ gelijck als slecht zant/ende sil-
uer/ is ghelijck dreck/teghen haer te rekenen.
10 Jck hadse lieuer dan een ghesont eñ schoon
lijf/ende vercoosse my tot een licht/ want dat
schijnsel dat van haer gaet / dat en wort niet
11 wtgebluscht. *Ende my quam alderley goet 3.Reg.3.b
met haer/ende ontellijcke rijckdom in haerder Eccli.1. c
12 hant. Jck was in allen dinghen vrolijc/ dat Matt.6.d
dede/de wijsheyt ginck my inden seluen voor/
maer ick en wistes niet/ dat sulcks van haer
13 quame. Eenuuldelijck hebbe ict geleert/ mil
delijck deylde ick mede. Jck en wil haren rijc-
14 dom niet verbergē/ Want sy is dē menschen
eenen oneyndelijcken schat. Welck die hen ge
bruycken/die worden Godts vrienden/ eñ zijn
aenghenaem / daerom dat hen ghegheuen is/
15 haer te laten onderwijsen. Godt heeft my
C ghegeuen wijslijck te spreken/ ende na sulcker
gaue der wijsheyt/ recht te dencken. Want hy
ist/die optē wech der wijsheyt leydet/ende den-
16 Wijsen regeert. "Want in zijnder hant/zijn Sapie.3.a
beyde wi selue ende onse redenen/daer toe al-
le cloecheyt/ende const in alderley wercken.
17 Wandt hy heeft my ghegheuen ghewisse
kennisse alles dincks / dat ick weet / hoe de
werelt ghemaeckt is/ ende de cracht der Ele-
18 menten/ Der tijt beghintsel / eynde / ende
middel/ hoe den dach toe ende af neemt.
19 Hoe de tijt des Jaers hem verandert / ende
hoe dat Jaer om loopt/hoe de sterren staen.
20 Den aert der tammen ende wilde Dieren.
Hoe de wint so machtich is. Ende wat de lie
den inden sinne hebben/menigherley aert der
21 planten/ende cracht der wortelen. Jck wetet
al/wat heymelijc ende verborgen is/ want de
wijsheyt/die aller const meester is/leertet my.
22 Want in haer is de geest / die daer verstan-
D dich is/heilich/eenich/menichuoudich/scherp/
23 behendich/welsprekende/ Reyn/claer/saecht
moedich/vriendelijc/ernstachtich/sonder schou
we/weldadich/liedenlief/ vast ghewis/seker:
24 Ende vermach alle dinck/siet alle dinck/ eñ
gaet door alle Gheesten/hoe verstandich/suy-
uer ende scherp sy ooc zijn/ wāt de wijsheyt is
25 dat alder subtijlste. Sy vaert ende gaet door
alle dinc/so gants suyuer is si. Want si is een
claer schijnsel der Goddelijcker cracht/ende een
26 strale der heerlicheyt des Almachtigē. Daer
E om en can niet onreyns tot haer comen/ ||wāt Hebre.1.a
sy is een schijnsel des eewighen Lichts/ ende
eenen onbeuleckten Spieghel der Godlijcker
cracht/ende een beelt zijnder goedertierenheit.
27 Sy is eenich/ende doet doch alle dinck: Sy
blijft dat sy is/ ende vernieut doch alle dinck.
Ende voort ende voort gheeft sy haer in de
heylighe Sielen/ende maeckt Gods vrienden
28 ende Propheten. Want Godt en bemint
niemanden/ ten si dat si by der wijsheyt blijue.
29 Sy gaet heerlijcker dan de Sonne/ende al-
le Sterren/ende teghent licht ghereckent/ gaet
30 zijt wijt voor. Wāt het licht moet der nacht
wijcken. Maer de boosheyt en ouerweldicht
de wijsheyt nemmermeer. Sy reyckt ghewel-
delijck vanden eenen eynde totten anderen/eñ
regeert alle dinck wel.

Dat viij. Capittel.

1 DE selue heb ick bemint/ ende ghesocht
A "van mijnder ieucht aen/ ende dachtse Eccle.6.c.
my tot eender Bruyt te nemen. Tren.3.c.
2 Want ick hebbe hare schoonheyt lief ghe- Men sal d
3 creghen. Sy is van heerlijcker Edelheyt/ wijsheyt v
want haer wesen is by Godt / ende de Heere der ionche
4 alder dinghen/heeftse lief. Sy is den heyme aē lief heb
lijcken raet inde kennisse Gods/ende een Aen
geuer zijnder werckē. Js rijcdom een costelijck
5 dinck inden leuen? Wat is rijcker/dā de wijs-
heyt/die alle dinc doet? Eñ doet het cloecheit,

Wie is

6 Wie is onder allē een constiger meester/dan
7 sy? Eñ heeft yemāt de gerechticheyt lief? Hā
ren arbeyt is enckel duecht. Want si leert alle
maticheit/cloecheit/gerechticheit eñ stercheit/
welcke de alder nutste zijn int mēschelijc leuē.
8 Begeert yemant veel dincx te wetē? So can
B sy raden/beyde wat geschiet/eñ noch toecomē
de is.*Sy verstaet haer op bedecte woorden/
eñ weet de raetselen te ontbindē. Teeckenē eñ
wonderē weet si te vorē/eñ hoet tottē tijdē eñ
9 stondē toegaē sal. Jc hebt beslotē/haer mi tot
eender gesellinne te nemē. "Want ic wetet dat
si my een goet raetgeuer zijn sal/eñ eē trooster
10 in sorgē eñ truericheyt. Een Jongelinc heeft
door de selue/heerlicheyt bydē volcke/eñ eere
11 biden oudē. Jc sal scherp beuondē wordē int
Gerichte: Eñ bydē geweldigē salmen hē mijn-
12 der verwonderē. Als ic swijge/so sullen si na
my beyden: Als ick spreke/ soo sullen sy op-
merckē. Eñ als ic wijder spreke/‖so sullen si de
13 handen op harē mont leggen. Jck sal eenen
onsterflijcken naem door haer vercrijgen/ende
een eewige gedachtenisse by mijnē nacomelin
14 gen laten. Jc sal Lieden regerē/eñ Heydenen
15 sullen my onderdanich zijn. Grouwelijcke ty
rannen sullen vreesen/als sy my hoorē/ eñ by
den volcke worde ick goedertieren beuonden/
16 ende inden Crijch een Helt. Ende blijue ick
thuys/so heb ic mijn ruste aen haer. Want het
en is niet verdrietelijck met haer om te gaen/
noch onlustich by haer te zijn/maer enckel lust
17 ende vruechde. Sulcx bedacht ick by my/eñ
C namt ter herten/want die hare Magē zijn/die
18 hebben een eewich wesen/ Eñ die haer vriē-
den zijn/die hebbē reyne wellust. Eñ oneynde-
lijcken rijckdom coemt vanden arbeyt haerder
handen/ ende cloecheyt door haer gheselschap
ende sprekē. Ende een goet geruchte door haer
gemeynschap ende redene. Jck hebbe rontsom
gegaen om te soeckē/ op dat icse tot my brach
19 te. Want ic was een kint van goeder aert/
20 eñ hebbe een fijne siele vercregen. Eñ doen
ic wel opgetrocken was/wies ick tot een on
21 beulect lijf. Maer doen ic beuont/dat ic niet
anders cuysch zijn en conde/‖ten ware dattet
my Godt ghaue. (Ende dat selue was oock
cloecheyt/te kennen wiens sulcke genade is)
tradt ick tot den Heere / ende badt hem/ende
sprack van gheheelder herten.

Dat ix. Capittel.

1 O God mijnder Vaderen /‖eñ Heere alder
A goedertierēheyt/*ghy die alle dinc door
2 v woort gemaect/ Eñ dē mensche door
uwe wijsheyt bereydt hebt/"dat hy heerschap
pen soude ouer de creatuere die vā v gemaect
3 is/ Dat hy de werelt regeren soude/met hey
licheyt eñ gerechticheyt/eñ met gerechter her
4 ten ordeelen. Geeft my de wijsheyt die alle-
neen rontom uwen throon is/eñ en verwerpt
5 my niet van uwen kinderen. Want‖ic ben v
knecht/eñ uwer maerten sone/ een swac men
sche/eñ van corten leuen/ eñ te cleyn int ver-
6 stant des rechts eñ wets. Eñ ofter alschoon
een onder den menschen kinderen / volcomen
ware/so en gheldt hy doch niet/in dien hy son
7 der de wijsheyt is/die van v comt. Ghy hebt
my vercoozen‖tot eenen Coninc ouer v volc/
eñ tot eenen Richter ouer uwe sonen eñ doch
8 teren. Eñ ghy hiet my eenen Tempel tim-
B meren op uwen heylighen Berch/ende eenen
Altaer inder stadt uwer wooningen/ die daer
gelijck ware der heyliger hutten/ welcke ghy
9 in voortijden liet bereyden. Eñ met v uwe
wijsheyt/die uwe wercken weet/ ‖ eñ daer by
was/doen ghy de werelt maeckte/ende kent/
wat v wel behaget/ende wat recht is in uwe
10 geboden. Seyntse af van uwen heyligen he
mel/ende wt den Throone uwer heerlicheyt,
Seyntse dat sy by my sy/eñ met my arbeyde/
11 Op dat ick kenne wat v wel behaecht/ Wāt
si weet alle dinck/eñ verstatet. Eñ laetse my
matelijck leyden in mijne wercken/ eñ my be-
12 hoeden door hare heerlijcheyt. So sullen v
mijne wercken aengenaem zijn/eñ sal v volck
recht ordeelen/eñ weerdich zijn des Throons
13 mijns Vaders. ‖Want wat mensche weet Esa. 40.b.13.
Gods raet? Oft wie cā denckē wat God wil? Rom. 11.d.34
14 Want der sterflijcker menschen gedachtē zijn
mislijck / ende onse aenslagen zijn periculoes.
15 Want het sterflijcke lichaem beswaert de
siele/eñ de aertsche hutte onderdruct den ver
16 stroyden sin. ‖Wy en kennen dat nauwlijcx/ 4. Esd. 4. c. 21
dat op aerden is/eñ vinden swaerlijcken/dat 1. Cor. 2. b. 14
ons onder de handen is. Wie wil dan onder-
17 soecken/dat inden Hemel is? Wie wil uwē
raet ondervinden? Het en si dan dat ghy wijs-
heyt geeft/eñ seynt uwen heyligen geest wter
18 hoochten/ Eñ also dat doen op aerden recht
worde / eñ de menschen leeren wat v wel be-
haecht/ eñ door de wijsheyt salich worden.

Dat x. Capittel.

1 DE selue Wijsheyt bewaerde dien/ ‖die Wat profijt
A ten alder eersten gemaect/eñ alleē ge- de wijsheyt in
schapen wert/tot eenen vader der we ghebracht
2 relt/*eñ brachten wt zijnder sonde/ Eñ gaf heeft.
hem cracht / ouer alle dinck te heerschappen. ‖Gen. 1. d. 27.
3 Van welcke doen de onrechtueerdighe af- *Gen. 3. c. 15.
niel door zijnen toorne/verderf hy/"van we- "Gen. 4. b. 8.
4 gē der booslijcker moort zijns broeders. ‖Eñ ‖Gene. 6. 7. 8.
als de aerde om des seluen wille metter Di-
luuie verdoruen was / holp de wijsheyt we-
derom/eñ regeerde den Rechtueerdigen/ door
5 een slecht hout. Die selue/doen de heydenē
gelijck inder doolinge booslijckē leefden/*vāt Gen. 11. d. 31.
si den rechtueerdigen / eñ onderhielt hem on- 4. Esd. 3. b. 13
straffelijck voor Gode. Ende liet hem vast zijn
tegen dat vaderlijcke herte / tegen den soone.
6 Die selue verloste den rechtueerdigen/‖doē Gen. 19. e. 24
B de godloosen vergingen / doen hy vloot voor Luce. 17. d. 29
7 den viere/dat op de vijf steden viel: Welck
verwoeste Lant noch rooct tot een getuyche-
nisse der boosheyt/tsamen metten boomen/die
onrijpe vruchtē dragen/eñ der ‖Soutcolomne Gen. 19. e. 26.
die daer staet tot een gedachtenisse der onge- Luce. 17. d. 32
8 louiger sielen/ Want de gene die de wijsheyt
niet en achten/en hebben niet alleen de scha-
de/dat sy dat goet niet en kennen/maer laten
oock den leuendigen een gedachtenisse achter
dat sy niet en connen verborghen blijuen/int
ghene/daer si in dolende ghegaen hebben.
9 Maer de wijsheyt verlost de gene wt alder
10 moeyte/die hen aē haer houden. *Die selue Gen. 28. b. 10
leydde den rechtueerdigen/die voor zijns broe
ders toorne vliedē moeste/ op stracken wege/
eñ toonde hem dat Rijcke Godts/eñ gaf hem
te kennen wat heylich is. Ende holp hem in
zijnen arbeyt/*dat hy wel toe nam/ ende veel Gen. 30. g. 42
11 goets van zijnen arbeyt creech. Eñ was by
hem/‖doen hy bedrogen wert vanden genen/ Gene. 31. a. 6.
12 die hem gewelt deden. Eñ maecte hem seec-
ker voor den genen die hem lagen leyden: Eñ
ghaf hem ouerwinninghe in eenen stercken
camp/Op dat hy onderuonde/dat de Godsa-
13 licheyt machtigher is/dan alle dinck. Die
C selue en verliet den‖vercochten Rechtueerdi- Gen. 37. e. 26.
ghen niet/ Maer bewaerde hem van der son-
de. Sy daelde met hem neder in den Kercker/
14 *Ende in den banden en verliet sy hē niet. Gen. 41. f. 40
Tot dat sy hem toebrachte den Scepter des Psa. 105. c. 21
Coninckrijcx/eñ de Ouerheyt ouer de ghene/
die hem ghewelt ghedaen hadden/Eñ maec-
te die tot luegenaers/die hem boose daet toe-
geleyt hadden/ende gaf hem een eewige heer
15 lijckheyt. Die selue verloste dat heylighe
Volck/ende onstraffelijcke zaet/van den Hey *Exod. 1. b. 11
16 denen / *diese plaechden. Sy "voer in de "Exo. 3. 4. 7. 9.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

ſiele des dienaers des Heerē/ende wederſtont
den grouwelijcken Coningen/door wonderen
17 eñ teeckenen. Sy beloondet den Heyligen ha
ren arbeyt / ende leyddeſe door wonderlijcke
Exod.13.d.21 wegen/ *eñ was hen des daechs een beſchut-
Pſa.105.e.39 tinge/eñ des nachts een vlamme/ghelijck als
1.Cor.10.a.1. 18 de Sterren. Sy voerdeſe door de roode Zee/
19 ende leyddeſe door groote waterē. Maer ha
re Vianden verdranck ſy/ eñ tooch deſe wten
20 gront der diepten. Daerom namen de recht-
Exod.14.e.21 ueerdigen roof vanden godlooſen/ "eñ preſen
Pſa.78.b.13. uwen heyligen naem Heere / eñ loefden een-
Judit.5.c.13. 21 drachtelijc uwe ouerwinnende hant. Want
de wijſheyt opende der ſtommē mont/eñ maec
te der onmondiger tongen/welſprekende.

Dat xj. Capittel.

Hoe de wijſ- 1 Sy voerde der ſeluen wercken / door de
hz de gerech- 2 hant des heyligen Propheets/ ‖Eñ
tige drijft eñ A leyddeſe door een wilde woeſtijne/ dat
leydet. 3 ſy Tenten opſloegē inde woeſtijne/ Eñ harē
‖Exo.19.a.1. vianden wederſtondē/ eñ hen wreecten aen ha
Pſa.136.b.16 4 ren wederpartijen. *Doen ſy dorſt hadden/
*Exo.17.b.6. riepen ſy v aen/ eñ hen wert water ghegeuen
Nu.20.b.11. wt den hoogen ſteen/eñ leſchten den dorſt wt
2.Eſd.9.d.20 5 eenen herden ſteen. Ende euen daer door ha
Pſa.105.e.41 re vianden geplaecht werden/ daer door ghe-
6 ſchiede hen goet / doen ſy noot leden. Want
gelijc als gene voor dē bloede verſchrict wer
den/ dat in de plaetſe des vlietenden waters
quam/tot een ſtraffinge des gebots/datmē de
7 kinderen dooden moeſte: Alſo gaeft ghy de-
ſen waters de volheyts onuerſiens / eñ gaeft
daer mede te verſtaen/ door ghener dorſt/ hoe
8 ghy de wederpartijen plaechde. Want doen
Deut.8.a.2. deſe "geproeft/ ende met genade gecaſtijt wer
den/bekenden ſy/hoe de Godlooſen met toor-
9 ne gheordeelt ende ghequelt worden. Deſe
B hebt ghy voorwaer / als een Vader ver-
10 maent ende gheproeft: Maer ghene / als
een ſtreng Coninc/ gheſtraft ende verdoemt.
11 Ende beyde die daer by waren/eñ die niet
daer by en waren/werden gelijck gheplaget/
12 Wāt daer quam dubbel verdriet ouer hen/
daer toe oock ſuchten/ als ſy des voorghaen-
13 den ghedachten. Want doen ſi hoorden/dat
deſen daer door goet gheſchiede / door welck
ſy ghequelt werden/voelden ſy den Heere.
14 Want dien ſy voortijts verachtelijck ver-
ſtooten ende verworpen hadden/ende hem be
15 lachten/ Dies moſten ſy hen ten laetſten/
doent daer henen quam/verwonderen/dat ha
ren dorſt ſo niet en was/ gelijc der rechtueer-
16 diger. Alſoo oock voor de dulle ghedachten
Sap.12.e.24 C haers onrechtueerdigē weſens/‖door de welc
ke ſy bedrogen/onuernuftige wormen/eñ ver
achtelijcke dieren aenbaden/ſeynde ghi onder
hen de volheyt der onuernuftigher dieren ter
17 wrake. Op dat ſy bekenden/dat ſo waer ye
mant mede ſondicht/dat hi daer mede ooc ge
Leu.26.d.22. 18 plaecht wort. ‖Want het en faelgeerde uwer
Jerem.8.c.14 Almachtiger hant niet/ (die de werelt geſcha
Sapi.16.a.1. pen heeft wt een onghedaen weſen) ouer hen
te ſeynden/ hoopen der Beyren/oft vrymoedi
19 ghe Leeuwen/ Oft van nieus geſchapen/
gheringe onbekende dieren / oft die daer vyer
ſpoghen/oft met grammen roocke blieſen/oft
diē grouwelijcke vonckē wt den oogen ſtouen
20 Welcke hen niet alleē met quetſinge en con
den te niet makē/maer ooc wel met haer ver-
21 uaerlijc geſichte verworgen. Ja ſi condē wel
ſonder dat/ door eenen eenigen Aſem vallen/
met wrake veruolcht/ ende door den geeſt u-
22 wer cracht verſtropt wordē. Maer ghy hebt
D alle dinck gheordineert met mate/ getal ende
ghewichte/Want groot vermogen is altijt by
Judi.16.c.18. v/ ‖ ende wie can de macht uws arms weder-
2.Heſ.2.a.4. 23 ſtaen. Want de Werelt is voor v / ghelijck
als dat tongeſken aender Waghe / ende als
een druppel des morgendauws/die op de aerde
24 valt. Maer ghy ontfermt v ouer alle dinck/
want ghy hebt macht ouer alle dinck/‖eñ ſiet Acto.17
metter menſchē ſonden door de vingeren/ om Rom.2.
25 dat ſi hen beteren ſoudē. Wāt ghy hebbet al 2.Pet.3
lief/wat daer is/eñ en haet niet wat ghy ge-
maect hebt. Wāt ghy en hebt gewiſſelijck niet
26 bereyt/daer ghy eenen haet toe hadt. Hoe
conde yet blijuen/als ghy niet en woudet? oft
hoe conde dat bewaert worden / dat ghy niet
27 ontboden en hadt? Maer ghy ſpaert alle
dinghen/want ſy zijn uwe Heere/ * ghy lief- Ezec.18.
hebber des leuens/ ende uwen onuergancke-
lijcken gheeſt‖is in allen. Sap.1.a

Dat xij. Capittel.

1 Daerom ſtraft ghy allenſkens de gene God is
A die daer vallē/eñ vermaentſe met ca- ſamich
ſtijnge/ſo waer ſy aen ſondigē/op dat de valler
ſi vander booſheyt los worden/eñ aen v Hee ſondaere
2 re geloouen. ‖Want doen ghy viant waert/ maer de
den oudē inwoonders uws heyligē lants/daer looſe ver
om dat ſy booſe wercken dedē met tooueren/ ters ſtra
3 Eñ wout door onſer vaderen handen ver- grouwel
nielen de ongodlijcke offeraers eñ onbermher ‖Deut.9
4 tige moordenaers haerder ſonen/ Die daer
menſchen vleeſch verſlonden / eñ grouwelijck
bloet ſopen/daer ſy v Gods dienſt mede doen
5 wilden/ Eñ de ghene die de ouders waren/
verworchden de ſielen der gener die geen hul
6 pe en hadden/ Op dat dat Lant/dat voor v
onder allen dat alder edelſte was/ een weer-
dige wooninghe ſoude worden der kinderen
7 Gods: Doen ſpaerde ghy nochtans de ſelue
B als menſchen/eñ ſeynde voor henē uwe voor
uaders/te weten/ v Heyr der weſpen/op dat
8 ſy de ſelue metter tijt vernielen ſouden. Het
en was v voorwaer niet onmogelijck/de god
looſen inden ſtrijt den rechtueerdighen te on-
derwerpen/ Oft door grouwelijcke dieren/oft
anders waer met eenen herden woorde/alte-
9 mael gelijc te verdoen: "Maer ghy ordeel- Deut.7.d
deſe metter tijt/ eñ liet hen ruymte ter boete.
Hoe wel v niet onbekent en was/ dat ſy van
booſer aert waren/ eñ hen haer booſheyt aen
geboren/eñ dat ſi hare gedachtē nemmermeer
10 veranderen en ſouden. Want ſy waren een
veruloect zaet van aenbeginne. Ende ghy en
dorſt ooc niemanden ontſien/oft ghijt hen ver
11 gaeft/waer aen ſy geſondicht hadden/ ‖Wāt Eſai.44.
C wie wil tot v ſeggen: Wat doet ghy? Oft wie Jere.49.
wil v oordeel wederſtaen? Oft wie wil v be-
ſchuldigen/om de vernielde heydenen die ghy
geſchapē hebt? Oft wie wil hem tot eenē wre
ker tegen v ſetten/om der onrechtueerdigher
12 menſchē wille? Want daer en is geen Godt/
behaluen ghy alleē/*ght die voor allē ſorcht/ 1.Pet.5.
op dat ghy bewijſt/hoe dat ghy niet onrecht/
13 en oordeelt. Want v en can noch Coninck/
noch Tyran onder oogen treden/ voor de ge-
14 ne/die ghy ſtraft. De wijle ghy dan recht-
ueerdich zijt / ſo regeert ghy alle dinck recht/
ghy en achtet uwer Maieſteyt niet te voegē/
yemanden te verdoemen / die de ſtraffe niet
15 verdient en heeft. Want uwe ſtercte is een
heerſchappie der gerechticheyt. Ende de wij-
le ghy ouer alle heerſchapt/ſo ſpaert ghy ooc
16 aller. Want ghy hebt uwe ſterckheyt bewe-
ſen aen dien/die niet en ghelooofden / dat ghy
ſo gantſch machtich waert/ Eñ hebt v bewe-
17 ſen aen dien/die hen ſtout wiſten. Maer ghi
gheweldige Heerſchapper/ ordeelt met ſacht-
moedicheyt/ eñ regeert ons met veel verſcho-
nens/want ghy vermuecht al wat ghy wilt.
18 Maer v volck leert ghy door ſulcke werc-
D ken/datmen vroom ende goedertieren zijn ſal.
Ende uwen kinderen geeft ghy daer mede te
verſtaen / dat ſy van goeder hope ſullen zijn/ ‖Lu.24.d.
dat ghy‖boete voor de ſonde wilt aennemen. Actor.2.d.
Want

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Want aengesien ghy de vianden uwer kin=
deren/eñ die des doots schuldich waren/ met
sulcken vertrec eñ verschoonen gestraft hebt/
ende gaeft hen tijt eñ ruymte/dat sy vã haer=
der boosheyt conden aflaten. Met hoe veel
grooter bedencken oordeelt ghy uwe kinde=
ren/ ‖ met welcker Vaderen ghy Eeden ende
verbonden veler goeder toeseggingen opghe=
recht hebt. Daerom so dickwils als ghy on
se vianden plaecht / soo doet ghy ons dat tot
eender castijdinge/ op dat wy uwe goedertie=
renheyt met neerstichheyt waernemen souden/
Oft wy gheoordeelt werden / dat wy op uwe
bermhertichheyt betrouwen sullen. Daerom
queldet ghy oock de onrechtveerdige/die een
onverstandich leven leyden/ met hare eyghen
grouwelen. *Want sy waren so gansch ver=
re inder doolinghe ghecomen / dat sy oock de
dieren / die by haer vianden veracht waren/
voor Goden hielden/ gelijck als de onverstan
dige kinderen bedrogen. Daerom hebt ghy
ooc een spottelijcke straffe onder hen/als on=
der onverstandige kinderen geseynt. Maer
doense sodanige spottelijcke vermaninge niet
en beweechde/ bevonden si de ernstlijcke straf=
fe Gods. Want sy werden even door dat ge
quelt/dat sy voor Goden hielden / welck hen
gantsch seer verdroot/doen sy dien sagen/ diẽ
sy te voren niet en wilden kennen/ende moe=
sten hem voor eenen God bekennẽ. Daerõ ooc
de verdoemenisse ten laetstẽ over hen quam.

Dat xiij. Capittel.

Alle menschen zijn voorwaer natuer=
lijcken ydel/die van Godt niet en we=
ten/"eñ aen den sienlijcken goeden/diẽ
diet is/niet en kennen / ende aen de wercken
niet en sien/wie de Meester is. ‖Maer hou
den dier een/dat vyer oft den wint/oft snelle
sterren/oft machtich water/oft de Lichten aẽ
den Hemel/die de werelt regeren / voor Go=
den. Maer indien sy aen de schoone gedaen
te der selven een welbehagen hadden/eñ hiel
dense also voor Goden/ soo souden sy billijcx
ghewetten hebben/ hoe gantsch veel beter dat
die is/die over sulck een Heere is. Want die
alder schoõheyt meester is/die heeft sulcx alle
gheschapen. Eñ aengesien si hen der macht
eñ cracht verwonderden / so souden si billijcx
aen de selve gemerct hebben / hoe veel mach=
tigher dat die is/die sulcx alle bereyt heeft.
Want aen de schoonheyt ende wercken can
immers de meester der selven/als in een beelt
bekent worden. Hoe wel over dese/niet so
gantsch seer te beclaghen en is/ want sy con=
nen oock wel dolen/als sy God soecken/ende
geerne vonden. Want aengesien sy met zijn=
der scheppinge omgaen/ eñ haer na dencken/
worden sy ghevangen int aensien/de wyle de
creatueren so schoon zijn/diemen siet. Noch
tans en zijn sy daer mede niet ontschuldicht.
Want hebben sy so veel connen bekennen/
dat si de creatueren hooch connen achtẽ/waer
om en hebben sy niet veel eer/den Heere der
selver gevondẽ? Maer dat zijn de onsalige/
ende welcker hope billicx onder de dooden te
reeckenen is/ *die daer menschen maecksel en
Godt heeten / ‖als gout eñ silver/dat conste=
lijck bereyt is/ Eñ de beelden der dieren / oft
onnutte steenen/die voor oude iaren gemaect
zijn. *Gelijck als een Timmerman die wat
te arbeyden soect/ergens eenen boom af hout
eñ beslact eñ slicht den selven wel/eñ maecter
iet costelijcx eñ fijns af/datmen ghebruyct ter
nootdruft int leven. Eñ de spaenderen van
sulcken arbeyt / bruyct hy om spijse te coken/
dat hy versaet worde. ‖Eñ soo wat daer af
over blijft/dat dus niet nut en is/ als dat crõ
hout eñ vol tacken is/dat neemt hy eñ snydet
als hy niet te doen en heeft/met neerstichey t/
ende conterfeytet meesterlick na zijnder const/
ende maecktet eens menschen oft verachten
14 Diers beelde gelijck/ Ende verwet met roo=
der ende witter verwen / root ende schoone/
ende so waer een vlecke daer aen is/die strijct
15 hy toe. Ende maect hem een fijn huysken/
ende settet aen de wandt/‖eñ hechtet vast met Jere.10.a.4.
16 ijser/ Dattet niet en valle/soo wel besorcht Tegẽ die die
hijt. Want hy weet dattet hem selven niet hel by de beelden
pen en can/want het is een beelt/eñ behoeft hulpe soeckẽ.
17 wel hulpe. *Ende als hy bidt voor zijne *Abac.3.c.14
D goeden/voor zijn wijf/voor zijne kinderen/so
en schaemt hy hem niet met eenen levenloo=
18 sen te spreken. Ende roept den swackẽ om
gesontheyt aen/ biddet den dooden om levẽ/
19 ‖smeect den onnutten om hulpe/ Eñ dien Esai.44.c.17
"die niet gaen en can/om geluckige reyse. Eñ "Jere.10.a.5.
om zijn ghewin/handel ende hanteeringe/dat
sy hem wel gelucken/ bidt hy dien/die gansch
niet en vermach.

Dat xiiij. Capittel.

1 Desgelijcken doet ooc die daer schepen Vorder vã de
A wil/eñ door periculose vloet denckt te dwaesheit der
varen/eñ*roept een veel snooder hout gheenre die
2 aen/dan dat schip is/daer hy op vaert. Wãt hulp by den
dat selve is gevonden/om neeringe daer me= beeldẽ soekẽ.
de te soecken/eñ de meester heeftet metter con *Jone.1.a.5.
3 ste bereyt. Maer uwe voorsichticheyt/o Va
der regeertet. ‖Want ghy geeft oock inder zee Exod.14.d 21
wegen / eñ midden onder de baren/seeckeren
4 loop. Daer ghy mede bewijst/hoe ghy aen
allen eynden helpen cont / oft hem oock al=
schoon yemant sonder Schip inde zee gave.
5 Nochtãs de wyle ghy niet en wilt/dat dat
gene ledich ligge/wat ghy door uwe wijsheyt
geschapen hebt/So geschietet dat de menschẽ
haer leven/oock sulcken slechten hout betrou
wen/eñ behouden worden int Schip/ daer sy
6 door de baren der zee mede varen. Want ooc
B in voortijden / doen de hoomoedighe Reusen
verdaen werdẽ/doen vloden die/aen welcken
een hope bleef/de werelt te vermeerderen/*in Gene.7.b.7.
een schip dwelck uwe hant regeerde/eñ lieten
7 also der werelt zaet na. Want sulcken hout
is der segeningen wel weerdich/daermẽ recht
8 mede handelt. Maer des vloecx weerdich is God haet de
dat/dat metten handen gesneden wort‖so wel beelden eñ de
als de ghene/diet snijt. Dese daerom dat hijt ghene diese
maect/ ghene daerom dattet Godt ghenoemt maken.
wort/soot doch een verganckelijck dinck is. ‖Deu.27.b 15
9 "Wãt God is al beyderley gelijcke Viant/ "Psal.5.a.5.
10 den godloosen eñ zijn godloos wesen. Ende
dat werck sal tsamen metten meester gequelt
11 worden. Daerom worden oock de Afgoden
der Heydenen besocht / want sy zijn wt der
Creatuere Gods/tot eenen grouwel/ende tot
eender argernisse der menschen siele/ ende tot
eenen stricke den onverstandigen ghewordden.
12 Want*Afgoden oprichtẽ/ is de alder groot Jere.2.c.17.
ste hoererie: Eñ de selve versieren/is eẽ scha= Ezec.16.b.16
13 delijck exempel int leven. Van aenbegin en
zijn sy niet gegeven/sy en sullen oock niet ee=
14 wich blijvẽ/ Maer door ydel eere der menschẽ
zijn sy inde werelt gecomen / eñ daerõ versiert
15 dat de menschẽ van een cort leven zijn. Wãt
C een vader/als hy over zijnẽ sone/ die hẽ al te
vroech wech genomen wert/ rouwe eñ smerte
droech/liet hy een Beelt maken/ende begoste
dien/die een doot mensche was / nu voor ee=
nen God te houden/eñ stichtede voor den zij=
16 nen eenen Gods dienst eñ offer. Daer nae
metter tijt/wert sodanige godloose wijse voor
een recht ghehouden/ *datmen oock Beelden 3.Re.12.e.28
17 moeste eerẽ wt der Tyrannẽ gebot. Des sel Dan.3.b.6.
ven gelijcken/welcke de Lieden niet en condẽ 1.Ma.1.d.43
voor haren oogen eeren/daerom dat si te ver
te woonden/der selver aensichten lieten sy wt

verre Landen wtschilderen/ eñ maeckten een
prijselijck Beelt des heerlijcken Coninck/ Op
dat sy met neersticheyt den afwesenden/als
den tegenwoordigen pluymstrijcken mochtē.
18 Eñ de Constenaer dreef oock eergiericheyt/
den onuerstandighen sulcken Godts dienst te
19 stercken. Want wie den Vorst wel dienen
wilde / die maecte dat Beelt met alder const/
20 opt alder fijnste. Maer den hoop/die door
sulcken fijnen maecsel/aengelocт wert/begost
den genen voor eenen God te houdē/die corts
te voren voor eenen mensche gheeert was.
Van schande 21 Wt sulcken quam de bedriegerie in de We=
lijcke grouwe relt/als den lieden yets herts ouer quam/ oft
len/ die wter den Tyrannen gelieuen wilden/ soo gauen sy
afgoderie ge= den steenen eñ houte sulcken naem / die doch
comen zijn. 22 den seluen niet toe en coemt. Daer na en lie
D ten sy hen daer aen niet ghenoegen / dat si in
23 Gods kennisse dwaeldē/ Maer hoe wel si in
een wilt eñ bijster wesen der onwysheyt leef=
den/so noēden si doch sulcken crijch eñ quaet/
Deut.12.d.31 24 vrede. *Want sy verworghen dier een/ hare
4.Re.16.a.3. kinderen ten offer/oft si hanterē Gods dienst/
Jere.7.d.30. die niet te seggen en is / oft houden woedige
brasserien na ongewoonlijcke wijse/eñ en heb
ben voorder noch een reyn wesen / noch een
Prou.1,b.18. 25 reyn houwelijck. Maer ‖deen vermoort den
Jerem,7.a.9. anderen met list/oft quelt hem met ouerspel.
26 Eñ daer gaet by hen door malcanderē bloet
Rom.1.d.29. ° vergieten om/"moort/dieuerie/valscheyt/be=
*Mala.3.a.5 droch/ongetrouwicheyt/pochen/*meyneedic=
1.Tim.1.b.19 heyt/onrust der vromē/ ondanckbaerheyt/der
ionger herten ergernisse/stomme sonde/bloet=
27 schanden/ouerspel/onluyuerheyt. Want den
schandelijcken Afgoden dienen/is alder boos=
28 heyt begin/oorsake eñ eynde. Houdē si vier
dagen/so doen sy / recht als waren sy ontsin=
Jere. 27.b.10 nich/*Propheteren sy/so ist enckel luegē/Sy
Ezec.13.a.6. en leuen niet recht/ ‖sweeren lichtelijck val=
‖Jere.5.a.2. 29 sche Eeden. Want de wijle dat sy geloouen
aen de leuenloose Afgoden/ soo en sorghen sy
voor geen schande / als sy valschelijck swee=
30 ren. Nochtans sal al beyderley Recht ouer
hen comen. Beyde des/dat sy van Godt niet
recht en houden / de wijle sy op de Afgoden
achten/Eñ des/dat sy onrecht eñ valschelijck
31 sweeren/eñ en achten niet heylichs. Want
der onrechtueerdiger boosheyt neemt een eyn
de/niet na dat ghewelt/ dat sy hebben/ als sy
sweeren/Maer na der straffinge/die sy verdie
nen met haren sondigen.

Dat xv.Capittel.

Hoe de vroo 1 MAer ghy onse God/*zijt vriendelijc/eñ
me acht op A ‖trou/eñ lanckmoedich/ eñ regeert alle
God hebben. 2 dinck met bermherticheyt. Ende oft
*Ps.106.a.1. wy alschoon sondighen/so zijn wy doch uwe/
‖Exo.34.a.6. eñ kennen uwe macht.De wijle wy dan sulcx
1.Cori.1.a.8. weten/so en sondigen wy niet/want wy zijn
"Joan.17.a. 3 voor den uwen gereeckent. "Maer v te ken
De vrome la nen/is een volcomen gherechticheyt/Eñ uwe
ten haer door macht te weten/ is een wortel des eewighen
der menschen 4 leuens. Wāt ons en verleyden also niet/der
quade vondē menschen boose vondē/noch der schilders on=
niet verleydē 5 nutten arbeyt/ Namelijck/een bont Beelt/
B met menigerley verwe/ welcx ghedaente den
onuerstandigen argert. Eñ die gheerne quaet
doen/die hebben ooc harē lust/aen dat leuen=
Van onnutte 6 loose ende doode beelt. Sy zijn oock sulcker
Afgoden. vrucht weerdich/beyde diese maken/begeeren
*Esa.45.a.9 7 eñ eeren. *Eñ een potbacker/die dat weecke
Jere.18.a.3. leem met moeyte bearbeyt/maect alderley va
ten tot onsen ghebruycke. Eñ hy maect van
eenderley leem/beyde vaten/ die tot reyne/eñ
oock die tot onreyne wercken dienen. Maer
waer een yegelijc van die selue toe ghebruyct
8 sal wordē/dat staet by den potbacker. Maer
dat is eenen ellendighen arbeyt / als hy van
dat selue Leem eenen ydelen Godt maeckt.

So hy doch selue niet langhe te voren/ ‖van
Aerde gemaect is/eñ ouer een cleyne tijt"daer
weder toe coemt/daer hy af ghenomen is/als
de siele/die hy gebruyct heeft/ van hem geno
9 men wordt. Maer zijn sorghe en staet daer
C op niet dat hy arbeyde/ noch dat hy sulck een
cort leuen heeft/maer dat hy met den *gout=
smeden eñ siluersmeedē inde weddinge arbey=
de/eñ dat hyt den copergieters na doē mach.
Eñ hy houtet voor eenen roem / dat hy val=
10 schen arbeyt maeckt. Want zijns herten ge=
dachten zijn ghelijck als asschen/ eñ zijn hope
minder dan Aerde/ eñ zijn leuen verachter dā
11 leem. De wijle dat hy dien niet en kent/ die
hem gemaect/eñ hem de siele/die in hē werct/
ingegoten/ ‖eñ den leuendigen adem/ingebla
12 sen heeft. Sy houden ooc dat menschelijcke
leuen voor eenen schimp/eñ dat menschelijcke
wesen voor een Jaermerct. Geuen voor/men
moet ouer al gewin soecken/ oock door boose
13 stucken. Dese weten voor allen/dat sy son=
digen/als sy sulcke broossche dingen eñ beel=
14 den van Aertsch leem maken. Maer sy zijn
D duller eñ ellendigher dan een kint (namelijck
de Vianden ws volcx / diese onderdrucken.)
15 Dat sy alderley Afgoden der Heydenē/voor
Goden houden/ "der welcker ooghen niet en
sien/noch hare nuesen wint halen/noch hare
ooren hooren/noch de vingeren aen hare han
den voelen en connen / *eñ hare voetē gansch
16 traech zijn om te wandelē. Want eē mensch
heeftse ghemaect/ eñ die den adem van eenen
anderen heeft/die heeftse ghebeelt/ maer een
mensche en can ymmers niet maken/dat hem
gelijck sy/ende nochtans effen wel een Godt
17 sy. Want de wijle dat hy sterffelijck is/soo
maeckt hy vrijelijck eenen dooden / met zijne
godloose handē,Hy is ymmers beter dan dat/
dien hy Gods dienst doet/ wāt hy leeft doch/
18 maer gene nemmermeer. *Daer toe eeren sy
oock/de alderschendichste dieren/ welcke / ist
datmense tegen anderen onuernuftigen die=
19 ren hout/so zijn sy veel snooder. Want sy en
zijn niet lieffelijck/gelijck als ander dieren die
fijn aen te sien zijn/ Ende zijn van Godt noch
gelouet noch gesegent.

Dat xvj.Capittel.

1 DAerom werden si met der seluen gelijc
A ken billijcr geplaecht/ *eñ werdē door
de menichte der booser Wormen ghe=
2 martelt. Tegen welcke plage/deedt ghy dij=
nen Volcke goet / eñ bereydedet hen een selt=
saem spijse/te weten/ ‖Quackelen ter neerin=
3 ge/na welcken sy lustich waren. Op dat die
na sulcke spijse lustich waren/door sulcke ge=
geuen eñ toegeschicte Quackelen/oock leeren
souden der natuerlijcker nootdruft af breken/
Maer de andere / die een cleyne tijt commer
gheleden hadden/ een nieuwe spijse mede ge=
4 nieten souden. Want het sonde also zijn/dat
den genen/die tyrannelijck handelden/sodani
gen commer ouer comen soude/die niet op te
houden en ware : Maer desen alleen een on=
derwijsinge geschieden soude / hoe hare vian=
5 den geplaecht wordē. ‖Voorwaer ouer dese
quamen oock boose toornighe dieren/eñ wer
den gebeten/ eñ verdoruen van den crommen
6 slangen. Nochtans en bleef den toorne eyn
delijcken niet, Maer sy werden een cleyne tijt
verschrict/ ter waerschouwinge want sy had=
den ‖een heylsaem teecken/op dat sy gedachtē
7 aen dat gebot in uwer Wet. Want die hen
B tot dat selue teken keerdē / die werdē gesont.
Niet door dat/ dat sy aensaghen / maer door
8 v/alder Heylant. Ende aldaer beweest ghy
onsen vianden mede / dat ghy de Helper zijt
9 van alle quaet. Maer ghene werden door
"sprinchanen eñ vliegen doot gesteken/ eñ en
condeu

conden geen hulpe haers leuens gheuinden/
want sy warens weerdich dat si daer mede ge
plaecht werden. Maer uwen kinderen en
conden ooc de feninige Draken tanden niet
schaden/want dijne vermhertichevt was daer
voor ende maectese gesont/ Want si werden
daerom also gestraft/eñ fluex weder gheheelt/
op dat sy aen dijne woorden souden leeren
dencken ende niet te diep inde vergetenheyt
en soudẽ vallen/maer onafgewe ynt van dijn
weldaden/souden blijuen. Want geen Cruyt
noch Plaester en heeldese/* maer dijn woort
Heere dwelck alle dinck heelt. || Want ghy
hebt macht beyde ouer dat leuen/ende ouer
den doot. Eñ ghy leyddet nederwaerts totter
Hellen poorte/ende leydet weder daer wt.
Maer een mensche/ist dat hy yemandẽ doo
det door zijne boosheyt soo en can hy den wt
geuaren geest niet weder brengẽ / noch de ver
scheydẽ siele weder halẽ/ "Maer het is on-
mogelijc/uwer hant te ontulieden/ Wãt de
Godloosen/die v niet kennen en wilden / zijn
door dijnen machtigen Arm gegeesselt/*doẽ si
door ongewoonlijcken Regen/Hagel eñ Wa
ter/dien si niet ontgaen en conden veruolcht/
eñ doort vyer verslonden werden. Ende dat
was dat alderwonderlijckste/dattet vyer al-
der meest int Water bernde / welck doch alle
dinc wt bluscht/ Want de werelt street voor
de rechtueerdigen. Somtijts matichde haer
de vlamme / op dat si ymmers de Dieren niet
verbranden en soude/die onder de godlooosen
gesonden waren/ Maer dat si selue siẽ moestẽ/
hoe si door Gods ordeel/alsoo veruolcht wer
den, Maer somtijts brande de vlamme int
Water/bouen de macht des vyers / op dattet
de onrechtueerdige soude verdoẽ. || Daer en
tegen voedde ghy uwe Volck met Engelspij
se eñ seyndet hen bereyt Broot vanden He-
mel/sonder arbeyt welc vermocht alderley lust
te geuen/eñ was eenen yegelijcken na zijnen
smake euen. (Want ist datmen op v wacht/
dat maect dijnẽ kinderẽ opẽbaer/hoe soet dat
ghy zijt) wãt een yegelijc maecte daer af/wat
hy wilde/daer na als hem lust aen quam/sus
ofte so te smaken. || Daer en bouen bleef ooc
de sneeu ende Hagel int vyer eñ en versmol-
ten niet/op dat si beuonden/dat dat vyer/dat
ooc inden Hagel bernde/eñ in den Regẽ blix
emde/der vianden vruchten verdorf. Dat
selfde vyer/op dat hen de Rechtueerdighen
souden geneeren/so moestet zijn eygen cracht
vergheten. Want de Creatuer/die v als dẽ
Schepper diẽt/ is heftich totter plaghe ouer
de onrechtuaerdigen. Eñ matichtt haer totter
weldaet ouer die/die v betrouwẽ. Daerõ liet
si haer/ oock op dat mael/in alderley veran-
derẽ/eñ diẽde inder gaue/welcke alle geneer-
de/na eens yegelijcx wille/gelijck hijt behoef-
de. Op dat dijne kinderen souden leeren/
die ghy Heere lief hebt/* dat niet de gewas-
schen vruchten den Mensche geneerẽ " maer
dat dijn woort die onderhout die aen v geloo
uẽ. Wãt dat gene dat vãt vyer niet verteert
en wert/dat wert slechs vã eenẽ cleynẽ schijn
der Sonnen/ werm ende versmolt. Op dat-
met kẽlijc soude wordẽ/datmẽ v/eer de Sonne
opgaet/dancken soude/eñ voor v treden/ als
tlicht op gaet. Want eens ondanckbaren
hope/sal ghelijck als den Rijm inden winter
vergaen/eñ als een onnut water verulieten.

Dat xvij. Capittel.

GRoot ende " onwtsprekelijck zijn dijne
oordeelen Heere / daerom faelgheren
ooc de dulle lieden/ Want doen sy
meynden dat heylige volck onder te drucken/
"werden si als de onrechtueerdigen/der duy-
sternisse gebondenen/ende der langer nacht ge
uanghenen/ende als de veltvluchtigen/lagen godloosen.
sy onder de daken besloten / voor der eewi- *Exo.10.c.21
3 ger wijsheyt. Ende doen si meynden/ hare Psa.105.d28
sonden souden verborgẽ/eñ onder eenẽ blindẽ
bedecksel vergeten zijn/werden si grijselijcken
4 verstropt/eñ door gedrocht verschrict. Wãt
oock de hoecken daer sy in waren/en condẽse
sonder vreese niet bewaren. Daer was een
bulderen rontsom hen/datse verschrickt maec
te/eñ veruaerlijcke "Laruen verschenen / daer Nacht ghee-
5 si hen van ontsettedẽ. Eñ dat vyer en ver- sten/Quaet
mocht met geener macht/hen te lichten/noch ghespuys.
de helle vlammen der Sternen/en conden diẽ
6 ellendigen nacht niet licht gemaken. Maer
hen verscheẽ wel eẽ selfbernende vyer/vol ver
B schrickinge/Doen verschricten si van sulcken
gedrocht/dat doch niet en was/eñ si dachten/
datter noch wat argers voorhanden was/dã
7 dat si sagen. Dat guychel werc der swerter
const/lach ooc daer neder/|| eñ dat beroemen Exod.7.b.22.
8 van haerder const wert te schandẽ. Wãt die
hen onderwonden / de vreese eñ verschrickin-
ge/vanden crancken sielen te verdrijuen / die
werden selue cranck/datmen oock met haer
9 vreese spottede. Ende oftse alschoon gheene
sulcke verschrickinghe en hadde verschrict/
10 So hadden si nochtans moeten van vree-
se vergaen/doen de Dieren onder hẽ quamẽ/
eñ de Slangen met hoopen alsoo bliesen dat
si ooc in de locht(die si doch niet ontberen en
11 conden)niet geerne en saghen. Want dat
C een so versaecht is/ dat maect zijn eygẽ boos-
heyt/die hem ouertuycht ende verdoemt. En-
de een verschricte conscientie versiert haer al
12 toos des archsten. Want de vreese coẽt daer
af/ dat hẽ een niet en betrout te verantwoor
13 woordẽ/noch eenige hulpe en weet. Maer
waer weynich troosts is int herte/daer maect
dat selue versagen noch banger/dan de plage
14 selue doet. Maer die/die te gelijck den seluẽ
nacht sliepen(welck eenen grouwelijcken eñ
eenen rechten nacht/eñ wt der grouwelijckẽ
15 hellen hoec gecomen was) Die werdẽ somĩ
ge door grousame gedrochten om gedreuẽ/eñ
sommige vielen daer neder/dat si hen des le-
16 uens vertwijfeldẽ. Want daer quã een gant-
sche haestige eñ onuersienige vreese ouer hen
dat so waerder een was/die daer in gegrepen
wert die was gelijc als in eenen kercker beslo
ten/sonder ijser bewaert/ hy ware een Acker-
man oft herder/ oft arbeyder inder woestijne/
17 Maer hi moeste also ouerrascht/sulcken on
uermijdelijcken noot dragen. Want sy waren
altemael met eenderley keten der duysternisse
18 geuangen. Alster ergens eenẽ wint ruyschte
D oft de vogelen soet songen onder de dicke tac
ken/oft dat water met vollẽ loope bruyschte/
oft de steenen met stercken plompẽ vielen/oft
de springende dieren/die sy niet sien en condẽ
liepen/oft de grousame wilde dieren huylden
oft den galm wten hollen bergẽ clincte/so ver
19 schricte het haer/eñ maectese versaecht. De
geheele werelt hadde eẽ claer licht/eñ ginc in
20 onbehinderde wercken/ Alleene ouer desen/
stõt eenen diepẽ nacht/welcke was eẽ beelt d'
duysternisse die ouer hẽ comen soude. Maer sy
waren hen seluẽ swaerder dã de duysternisse.

Dat xviij. Capittel.

1 MAer || uwe Heyligen hadden een groot Exo.10.c.23.
A licht / ende de Vianden hoorden haer Hoe God der
stemme wel/maer sy en sagen haer ge Egiptenaers
daente niet/ende loofdent dat sy dier ghelijc- eerstgeborene
2 ken niet en leden/ Eñ dancten/dat hen die/ doodde/eñ de
die van hen te voren gequelt waren/aen hen zijne dat paes
niet en wreecten/ende wenschten/ dat sy ym- lam aten.
3 mers verre van hen bleuen. Daer en tegen
gaeft ghy desen || een vyerige colomne/die hen Exo. 13.d.21.
den onbekenden wech wijsen soude / ende en 1.Cor.10.a.1
liet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

lietse de Sonne niet quetsen/op de heerlijck
4 ke reyse. Want ghene warens oock weer-
dich/dat si des lichts berooft/ẽ in der duy-
sternisse/als in eenen Kercker gheuangen la-
gen/die dijne kinderen gheuanghen hielden.
Door welcken/dat onuerganckelijcke licht
des Wets/der werelt ghegheuen soude wor-
Exodi.1.c.15. 5 den. *Ẽ als si dachten der Heyligen kin-
Actor.7.b.19. B deren te dooden (Maer eender seluen / dat
wech geworpen was/wert hen ter straffinge
behouden) ‖ naemt ghy hen kinderen met
Exod.14. hoopen wech /ende verdorftse op een mael/
6 in machtich water. Doorwaer die selue
nacht/was onsen Vaderẽ te voren bekent ge
worden/op dat sy gewis waren/ende hen der
toeseggingue verhuechden/daer sy aen ghe-
7 loofden. Ende v Volck wachtede alsoo op
den Heyl der rechtueerdigen / ende op de ver
8 derffenisse der vianden. Want euen doen
ghy de wederpartien plaechde / maeckte ghy
9 ons/die ghy tot v liet roepen heerlijck. En
de als v de Heylige kinderen der vromen/of
ferden in het verborgen / ende handelden de
godlijcke Wet eendrachtelijcken. Doen namẽ
zijt aen/als de Heylighen / beyde goet ende
quaet met malcanderen te lijden/"Ẽ de Va
Exod. 15.a.1. 10 deren songen den Lofsanc voor. Maer daer
en tegen/clanck der vianden gheheel onghe-
lijck gerrijsch/ende claechelijck weenen/hoor-
Psal. 78.e.51 11 demen hier ẽ daer*ouer de kinderen. Want
daer ginck gelijcke wrake / beyde ouer den
heere ende den knecht/Ende de Coninck moe
ste euen dat selue / dat de ghemeyne Man/
12 lijden. Ende si hadden alle met malcande-
C ren ontallijcke dooden/eenderley doot gestor-
uen/dat der leuendigen/niet genoech en wa-
ren/ om hen te begrauen/ want in eender vre
was wech/so wat haer edelste gheboorte was.
13 Ẽ doen si te voren niet geloouen en wou
den/door de Touenaers behindert/moesten
Exo.12.e.29. sy(*doen de eerste gheboorten alle verworcht
werden) bekennen/dat dit Volck/Gods kin
14 deren waren. Want doen alle dinck stille
was ende rustede/ẽ euen recht middernacht
15 was/ Voer dijn almachtige woort af van-
den Hemel wt Coninclijcken Throne/als
een heftich Crijschman/midden in dat lant/
16 dat verdoruen soude worden/ Te weten/
dat scherpe sweert dat een ernstelijck ghebot
brachte/stont ẽ maectet ouer al vol dooden.
Ẽ hoe wel dattet op Aerden stont/soo raec-
17 tet nochtans tot in den Hemel. Doen ver-
schricktese gantsch haestelijc/dat ghesichte der
grouwelijcker droomen/ẽ onuersiens quamẽ
18 vreesen ouer hen. Ẽ de eẽ lach hier/de an
D der daer half doot/datmen wel aen hen sien
19 conde/wt wat oorsaken sy also storuẽ. Wãt
de droomen/diese verschrict hadden /weesent
wt/op dat si niet en verdoruen / onwetende/
20 waerom si also seer geplaecht waren. Maer
God strast dz volc dat inde Woestijne sondicht. op dat mael raecte ooc de rechtueerdighen/
des doots aenuechtinge/ende daer geschiede
een schuere in der woestijnen/onder den hoo-
pe/maer den toorne en duerde niet langhe.
Nu.16.g.46. 21 ‖Want de onstraffelijcke Man die voor hen
street/quam haestich/ẽ voerde de wapenen
zijns Officijs/Te weten/dat gebet/ẽ versoe-
ninge metten Ruecwercke/ẽ wederstont den
toorn/ẽ maecte den iammer een eynde. Daer
mede bewees hy dat hy dijn dienaer wa-
22 re. Maer hy en verwan / dat verschricke-
lijcke wesen / niet met lichamelijcker macht/
noch met cracht der wapẽ/ maer met dẽ woor
de wierp hy den Plagher onder hem / doen
hy vertelde den Eedt ẽ verbont/den Vade-
23 deren toegeseyt. Wãt euen doen nv de doden
met hoopen onder malcanderen vielen/ stont
hi int middel ẽ stierde den toorne/ẽ weerde
24 hem den wech tot de leuendigẽ. ‖Want in zij-
nen langẽ Rock was dat gantsche cieraet/ẽ
der Vaderen eere/inde vier rijen der steenẽ ge
groeft/ende dijne heerlicheyt/aen den Hoedt
25 zyns hoefts. Sulcken stucken moeste de ver
deruer wijcken/ẽ sulcke moeste hy vreesen.
Want het was daer aen ghenoech/dattet al-
leene een versoeckinge des toorns ware.

Dat xix. Capittel.

1 MAer de godloosen oueruiel de toor-
A nicheyt sonder bermhertichept / tot-
2 ten eynde toe. Want hy wist wel
te voren/wat si noch doen souden/te weten/
*doen si hen geboden hadden wech te treckẽ/
ẽ daer toe hem met neersticheyt laten gelep
den/dattet hen berouwen soude/ende hen na
3 iagen. ‖Want doen sy noch rouwe droegen
ẽ by den dooden grauen weenden vielen sy
op een ander dwaeslijc voornemen/dat si ver
uolgen wilden/als de veltvluchtigen/welcke
si doch met groot bidden wtghestooten had-
4 den. Maer het moeste alsoo toegaen/op dat
sy tot sulcken eynde quamen / als sy verdient
hadden/ende moesten vergeten/wat hen ghe
5 buert was. Op dat si de straffinghe vercre
gen/die noch voorhanden was/Ẽ dijn volc
een wonderlijcke reyse onderuonde / Maer
ghene een nieuwe wyse des doots/vonden.
6 Want de geheele Creatuer/die haren eygen
B aert hadde/veranderde haer wederomme/na
uwen gebode/dien sy dient/ op dat dijne kin-
7 deren ongequetst bewaert werden. *Daer
was de wolcke/ẽ bescheen den Leger. Daer
te voren water stont daer sachmen drooch
lant voortcomen. ‖Daer wert van de roode
zee eenen wech sonder hindernisse/ẽ vanden
8 machtighen vloet/eẽ groen velt. Door welc
ke ginck alle dat volck/dat onder uwer hant
beschermt wert die sulcke wonderlijcke won-
9 deren sagen/ Ẽ ghinghen als Hengsten in
der weyde/ ende sprongen als Lammeren/"ẽ
10 loefden v Heere diese verlost had. Want sy
dachten daer noch op/hoet hen gegaen hadde
inder ellenden .Hoe de Aerde/voor geboren
dieren/vliegẽ voort brachte/Ende dat water
vooor visschen/*vorsschen met hoopen gaf.
11 ‖Maer ten laetsten sagen si oock een nieu
C aert der vogelen/doen si lustich werden/ende
12 om lecker spijse baden/ Want quackelen
quamen hen vander zee om harẽ lust te boetẽ
Ooc quam de straffinge ouer de Sõndaers/
door Teeckenen/die met machtige vlvremẽ ge
schieden. Want het was recht/dat si sulcx le-
den om haerder boosheyt wille / dewijle dat
si de Gasten qualijck ghehandelt hadden.
13 Sommige/als die gene quamẽ/die nergẽs
henen en wistẽ/en namen sy de seluẽ niet aẽ/
Ẽ sommige dwongen de Gasten/die hẽ wat
14 goets gedaẽ haddẽ/tot dienste. (Ẽ dat niet
alleen/maer daer sal oock noch een ander in-
sten ouer hen comen/om dat sy de vreemdẽ so
15 onuriendelijck handelen) Ende sommighe
plaechden met groote smerte/die gene die sy
met vruechden aenghenomen / ẽ stadtrecht
16 hadden laten mede gebruycken. "Maer sy
werden oock met blintheyt geslagẽ(gelijc als
gene voor der dueren des Rechtueerdighen/
met sulcken dicken duysternisse ouervallẽ/dat
een yegelijc dẽ wech sochte na zijnder duerẽ.
17 De Elementen gingen door malcanderẽ/ge
D lijc als de snaren opten Psalter/door malcan
derẽ clincken/ende nochtans te samen luydẽ/
18 ghelijckmen sulcx aen der daet wel siet. Wãt
wat optẽ Lãde plach te zijn/dat was int wa
ter. Ẽ wat int water plach te zijn dat ginck
19 optẽ Lãde. Dat vyer was machtich int wa
ter/bouẽ zijn cracht/ẽ dat water vergat zijne
20 cracht te blusschen: Wederom de vlammẽ en
ver

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

verteerden dat vleesch der sterflijcker dieren
niet die daer midden onder ghingen/Ende en
versmoltē die onsterflijcke spyse niet/die doch
gelijck als ijs/lichtelyck versmolt. Heere/
ghy hebt dijn volck ouer al heerlijck ge=
maect/eñ geeert/ende hebtse niet
veracht/maer hen alle tijt/
eñ op alle plaetsen
by gestaen.

Eynde des Boecks der
Wijsheyt.

Dat Boeck
Tobie.

Dat eerste Capittel.

DAer was een Man met namen
Tobias/vanden stamme Naph=
thali / wt een stadt int bouenste
Galilea/bouē Asaer/aen de heyr=
strate aen de slincke hant/teghen
de zee. Die||selue wert mede ge
uanghen in de tijden Salmanassers des Co=
ninck in Assyrien. Eñ hoe wel hy also met
vromen Lieden geuangen was/so is hy noch
tans euen wel van Gods woort niet afgeual
len. Eñ al wat hy hadde/ ||dat deylde hy zij
nen mede geuangen broeders/ eñ bloets ver=
wanten mede. Eñ hoe wel hy de Jonckste
mā was/int geslachte Naphthali/ so en hielt
hy hem nochtans niet kintschelijck. Eñ doē
nv yegelijck den||gulden Calueren diende/die
Jerobeam de Coninck van Israel hadde la=
ten maken/*so vermijdde hy nochtans alsulc=
ken grouwel/eñ hielt hem totten Tempel eñ
Gods dienst in Jerusalem/eñ diende daer den
Heere/eñ badt aen den Godt Israels. Ghaf
oock||zijne eerste vruchten ende thienden/seer
trouwelick/Also dat hy alle tijt int derde iaer
den vreemdelinghen/weduwen ende weesen/
hare thiende gaf. Sulcx dede hy van ionck=
heyt op/na de wet des Heeren. Doen hy nv
opgewassen was/ *nam hy een vrouwe oock
wt den stamme Naphthali/met name Han=
na. Eñ bracht voort van haer eenen soone/
welcken hy oock Tobiam noemde. *Eñ leer
de hem Gods woort van ionck op : Dat hy
God vreesde/eñ de sonde mijdde. Eñ als hy
met alle zijn gheslachte/met zijn vrouwe ende
kinderen/met de geuangenen mede wech ge=
uoert wert/inde stadt Niniue/eñ || yegheliick
van het Offer eñ spijse der Heydenen adt/be=
waerde hy hem / eñ en verontreynichde hem
niet met sulcker spijse. Eñ want hy van ge=
heelder herten den Heere vreesde / ghaf hem
God genade voor Salmanasser den Coninck
van Assyrien/*dat hy hem oorlof gaf te gaen
waer dat hy henen wilde/ ende wt te richten
wat hy te doen hadde. So reysde hy nv tot
alle de gene/die geuangen waren / ||eñ troo=
stese met dat woort Gods. Eñ als hy quam
in de stadt Rages in Meden / ende hadde by
hem thien pont siluers/daer hem de Coninck
mede begaeft hadde. Eñ doen hy by den an
deren Israeliten eenen sach met namen Ga=
bel/van zijn geslachte die gheheel arm was/
soo dede hy hem dat selue siluer / eñ nam een
hantschrift van hem daer op. Maer langhe
na den doot Salmanassers/als zijn sone Sen
naherib na hem regeerde/die de kinderen van
Israel viant was / so ginck Tobias dagelijcx
tot alle de Israeliten/eñ trooste se / eñ deylde
eenen yegelijcken mede van zijne goeden/wat

17 hy vermochte. De ||hongherigen spijsde hy/ Psa. 112.b.9.
de naecten cleede hy/"de verslagenen eñ doo= Mat. 25.c.35.
18 den begroef hy. Maer Sennaherib de Co= "4.Es. 2.b.23
D ninc/was geuloden wt Judea/ *daer hē God *4.re.19.g.35
gheslagen hadde / om zijne lasteringhe wille.
19 Doen hy nv weder quam was hy toornich
eñ liet veel van de kinderen Israels dooden/
Der seluer lichamen bestelde Tobias te be=
20 grauen. Maer ||als sulcx de Coninc vernam Tob.2.b.5.
hiet hy hem doot slaen/"eñ nam hem alle zijn "Heb.10.d34
21 goet. Maer Tobias vluchte met zijnder
vrouwe eñ sone wech/ eñ hielt hem heymelijc
22 by goede vrienden. Maer nae vijf en veer=
tich daghen/*werdt de Coninck van zijn ey= 4.Re. 19.f.37
23 gen Soonen doot gheslagen. Ende Tobias Esai.37.f.38.
quam wederom thuys/ eñ alle zijn goet wert
hem weder gegeuen.

Dat ij. Capittel.

1 DAer na op des Heeren ||feest/doen To Deut. 16.b.9
a bias in zijn huys een heerlijcke mael= Vande berm
tijt bereyt hadde / sprack hy tot zijnen herticheyt eñ
sone: Ghaet henen eñ noodet de godvresende mildicheyt
2 van onsen geslachte/dat sy met ons etē. Eñ Tobie/ooc te
als hy weder in quam/seyde hy zijnen Vader gen de doodē
Tobia/dat daer een van [de kinderē] Israel
3 opter stratē doot lach. So"stont Tobias al= Tob. 12.b.13.
so terstont vande Tafel op voor den eten/eñ
ginck tot des dooden lichaem/eñ nam hē op/
eñ droech hē heymelijck in zijn huys / op dat
hy hē des nachts heymelic mochte begrauen.
4 Eñ als hy dat lichaem heymelijck verbor=
gen hadde/adt hy zijn broot met truerichept/
eñ dachte aen dat woort/dat de Heere gespro
ken hadde/door den Propheet *Amos: Vwe Amos.8.b.10
vierdagen sullen verandert worden in truer= 1.Mac.1.d.41
B dagen. Eñ des nachts ginck hy henen/eñ be=
5 groef den dooden. Maer zijn vrienden straf
ten hem alle/eñ spraken: ||De Coninck heeft Tobi.1.d.20.
v nv cortelijck om dier saken wil heeten doot
slaen/eñ en zijt nauwe daer af gecomen/noch
6 begraeft ghy de dooden. "Maer Tobias Acto. 4.b.19.
vreesde God meer/dan den Coninc/eñ droech
de verslagenē heymelijc te samen/eñ behieltse
heymelijc in zijn huys/eñ des nachts begroef
7 hyse. Maer het gebuerde op eenen dach/dat
C hy int huys quam/ als hy de dooden begrauē
hadde/eñ was moede/eñ leyde hem by eenen
8 wandt/eñ ontsliep. Eñ een swaluwe scheet Tobias wert
wt haren neste/dat viel hem also werm in de blint.
oogen. Daer af wert hy blint. *Maer sulcke *Deut. 8.a.2
droeffenisse liet God ouer hem comen/ op dat Joan.9.a.3.
de Nacomelingen een exempel der lijdtsaem=
heyt aen hem hadden/*gelijck als den heyli= Job.1.d.21.
9 gen Job. Eñ nademael hy vā ionck op God
gheureest/eñ zijn ghebodt ghehouden hadde/
soo en vergramde noch en murmureerde hy
niet tegen God/dat hy hem had laten blindt
werden/Maer hy bleef volstandich inde vree
se Gods/eñ dancte God de dagen zijns leuēs.
10 Eñ gelijc als de Coningen den heyligē||Job Job.4.a.1.
D bespotteden/also verachten Tobiam zijn ey= Tobias woort
11 gen vrienden/eñ spraken: Waer is nv dijn van zijn eygē
betrouwen/daer ghy uwe aelmissen om ghe= vriēdē bespot
geuen/eñ so vele dooden om begrauen hebt?
12 Maer Tobias straftese/eñ sprack : En segt
niet also/ "Want wy zijn kinderen der heyli= Tob.8.a.6.
gen/ende wachten op een leuen/welcke God
gheuen sal/ den ghenen / die voor hem in het
13 gheloone sterck eñ vast blijuen. Maer Han=
na zijn huysurouwe / * arbeyde neerstich met Ephe. 4.c.28
haren handen / eñ geneerde haer met spinnē. Hanna wint
Eñ het gebuerde/dat sy eē ionge geyte thuys Tobia den
14 brachte. Ende alsse Tobias haer man hoor cost voor.
de bleten/sprack hy: ||Siet toe/datse niet ge= ||Deu. 22.a.1
stolen en sy/ Gheeftse den rechten Heere we=
der/want ons en behoort niet te eten van ge
15 stolen goet/oft dat selue aen te roeren. Van
dese Reden wardt zijn huysurouwe toornich/
an=

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Job.2.b.9. 15 antwoorde/eñ sprack: "Daer sietmen nv/
dat uwe betrouwen niet en is/ende dat dijne
aelmissen verlooren zijn. Met sulcke eñ meer
ander woorden werp sy hem zijn elende voor.

Dat iij. Capittel.

Eē gebet Tobie tot Godt in zijn droefenisse.
1 DOen wert Tobias seer suchtende / eñ
A beghost te weenen/ eñ te bidden/ende
2 sprack: Heere ghi zijt rechtueerdich/
eñ alle uwe werck is recht/ende enckel goet-
heyt eñ trouwe. Eñ nv mijn Heere/weest
3 my genadich/eñ en wreect mijne sonde niet/
eñ en gedenct niet mijne/oft mijnder vaderen
4 misdaet. Want nademael dat wy uwe ghe-
Deu. 28.c.25 boden niet gehouden en hebben/ *soo zijn wy
oock onsen vianden ouer ghelevert/datse ons
berooven/gheuanghen houden/ ende dooden/
Psal. 79.a.4 ||Eñ zijn te schanden ende tot spot / ende tot
een begheckinghe ghewordden den vreemden/
5 daer ghy ons henen verstroyt hebt. Eñ nv
Heere/verschrickelijck zijn uwe ordeelen/na-
demael dat wy uwe geboden niet gehouden/
noch niet recht gewandelt en hebben voor v.
3.Re.19.a.4. 6 Och Heere/bewijst my ghenade/"eñ neemt
Jone.4.a.3. mijnen gheest wech in vreden / want ick wil
7 liever doot zijn dan leuen. Eñ het ghebuer-
B de des seluen daechs / dat Sara een dochter
Raguels/in Rages der Meden Stadt / van
Sara Raguels dochter wort vā haer maecht ghescheldet. een Maget haers Vaders/ oock qualijck be-
8 schelder ende ghelastert werdt/ *Datse se-
uen Mannen na den anderen gegeuen was/
ende een boose geest Asmodi ghenoemt/hadse
al gedoot/also gheringe als sy byslapen sou-
*Tob.6.c.12. 9 den. Daerom schelde haer de maget haers
Vaders/ende sprack: God geue/dat wy nem-
mermeer een soone oft dochter van v en sien
10 opter Aerden/ Ghy man moorderische: Wilt
ghy my oock dooden/gelijck als ghy de seuen
11 Mannen gedoodet hebt? Op sulcke woor-
den ghinck sy in een Camer/bouen int huys/
eñ en at noch en dranck niet in drie daghen
ende drie nachten / Ende en liet niet af met
bidden ende weenen/ende badt Godt/ dat hy
haer van de versmaetheyt verlossen woude.
12 Daer nae op den derden dach / doense haer
Want ghebet Sara. C gebet geeynt hadde/loefdese Godt/eñ sprack:
13 Gelouet si uwen Name O Heere/een God
onser vaderen: Want als ghy toornich zijt/so
Eccl.2.b.13. bewijst ghy genade eñ goetheyt / ||Ende inde
droeffenisse vergheeft ghy de sonde/ den ghe-
14 nen die v aenroepen. Tot v mijn Heere kee
Psa. 123.a.1. re ick mijn aensichte/"tot v heffe ick mijn oo-
ghen op/eñ bidde v / dat ghy my verlost van
dese sware versmaetheyt/oft dat ghy mi van
15 der Aerden wech nemet. Ghy weet Heere/
dat ick geenen man begeert en hebbe/eñ mijn
siele reyn ghehouden/van allen boosen luste/
Psal.26.a.4. *eñ en heb my nemmermeer tot ontuchtich
Waerom dat Sara eē man bewillichde. ende lichtueerdich gheselschap ghehouden.
16 Maer eenen Man te nemen heb ick bewil-
licht/ in dijne vreese/eñ niet wt mijne wellu-
stichheyt. Eñ oft ick en ben haer/ oft sy en zijn
mijns hygeual niet weerdich gheweest. Ende
ghy hebt my by auontueren eenen anderen
Esai. 40.b.13 Man behouden. "Want uwen raet en staet
17 niet in des menschē gewelt. Maer dat weet
D ick voorwaer/wie God dienet / die wert nae
de aenuechtinge getroost/ende van de droef-
fenisse verlost: Ende nae de castijinge vint hy
Ezec. 18.e.32 genade.||Want ghy en hebt gheenen lust aen
2.Pet.3.b.9. onse verderffenisse / Want nae dat onweder/
"Luce. 6.c.21 laet ghy de Sonne wederom schijnen/ Eñ"na
dat schreyen ende weenen / begaeft ghy ons
rijckelijck met vreuchde: Dijnen Name sy ee-
Pro.15.d.29. 18 wich/eere ende lof/ O Godt Israels. *In
dese tijt/werdt deser beyder gebedt verhoort/
19 vanden Heere inden Hemel. Ende de En-
gel des Heeren/die heylighe Raphael/werdt
wtghesteynt/dat hy haer beyde helpen soude.

Nademael dat haer gebet op eenen tijt voor
den Heere voortgebracht was.

Dat iiij. Capittel.

1 DOen nv Tobias dachte/ dat zijn ghe- Tob
A bet also verhoort was/ dat hy steruen zijnē
soude/so riep hy zijnen sone tot hem/ salic
eñ sprack tot hē: Lieue sone/hoort mijn woor eñ v
2 den/eñ behoutse vast in uwe herte. Wāneer te w
Godt mijn siele sal wech nemen/soo begraeft
mijn lichaem/*eñ eert uwe moeder/alle de da Exo
3 gen ws leuens. Ghedenckt daer aen/in hoe Eccl
groote perijckel sy gestaen heeft/doen sy v on
der haer herte droech. Eñ als sy gestoruen is/
4 so begraeftse by mi. Eñ hebt God voor oo-
gen eñ int herte/alle den tijt ws leuens. "Eñ Rom
wacht v dat ghi in geen sonde en bewillicht/
5 ende niet en doet tegen Gods gebodt. Van
B uwe*goederen helpt den armen/ ||eñ en keert Pro.
v niet af vanden armen/ Soo sal v God we- ||Ecc
6 derom genadichlijck aensien. Waer ghi mo- Tobi
get/daer helpt den behoeftighen. Hebt "ghy zijn s
vele/so geeft rijckelijck/hebt ghy weynich/so hertic
geeft doch van dat weynige met trouwer her ouer
7 te. Want ghy sult een recht loon vergaderē "Eccl
inder noot/*Want de aelmissen verlossen van *Tob
alle sonden/ende van de doot/ ende en verla-
8 ten niet inder noot. Aelmisse is eenen groo-
ten troost/voor den Alderhoochsten Godt.
9 ||Wacht v mijn Soone voor alle hoererie/ 1.Tes
ende en hout v by geen ander dan alleen by Om h
10 uwe vrouwe. De hoouerdie en laet noch wach
in uwe herte / "noch in uwe woorden heer- hoere
schappien/*want si is een begin van alle ver "Acto
11 derffenisse. ||Die v gearbeyt heeft dien geeft *Gen
C terstont zijnen loon: Ende en onthouwet nie- Eccli.
12 mant zijnen verdiendē loon. "Wat ghy niet ||Deu
en wilt datmen v doe/ dat en doet eenen an- Om n
13 deren oock niet. *V broodt deylt den hon- zijn lo
gherigen mede/ende bedeckt den naecten met ontho
14 uwen cleederen. Gheeft aelmissen van v "Mat
broot ende wijn/by de begrauenisse der Vro- *Esai
men/Ende en eet noch en drinct niet met de Psal.
15 Sondaers. ||Soect altijt raet by de Wijsen/ Mat.
ende dancket God altijt/ ende biddet dat hy ||Eccl.
v regere/ende ghy in alle uwe voornemen zij
16 nen woorde volcht. Ghy sult oock weten/
mijn soone/ "dat ick thien pont siluers/doen Tob.
ghy noch een kint waert/den Gabel geleent
hebbe/inde stadt Rages in Meden/ ende zijn
17 Hantschrift hebbe ick by my. Daerom ghe-
denct dat ghy by hem coemt / ende soodanich
ghelt vordert/ende hem zijn Hantschrift we-
18 der geeft. Sorcht slechts niet mijn Soone/
want wy zijn wel arm/*Maer wy sullen veel Rom.
goets hebben/en wy God vreesen / ||de sonde Prou
mijden/ende goet doen. ||Eccl

Dat v. Capittel.

1 DOen antwoorde de ionge Tobias zij- Hoe
A nen Vader/eñ sprack: Al wat ghy my Tobi
gesept hebt mijn vader/dat wil ic doē. vader
2 Maer hoe ick dat gelt in manen sal/dat en saem
weet ick niet / hy en kendt my niet/eñ ick en
3 ken hem ooc niet. Wat sal ick hem voor een
Litteecken brengen/op dat hy my ghelooue?
Ooc so en weet ick den wech daer henē niet.
Doen antwoorde de Vader/eñ sprack : Sijn
Hantschrift hebbe ick by my/als ghi hem dat
toont/soo sal hy v dat gelt wel terstont ghe-
4 uen. Gaet nv henen/eñ soect eenen getrou-
wen medeghesel/die om loon met v daer he-
nen reyst/op dat ghy sodanige gelt by mijnen
5 leuen wederom crijget. Doen ginck de ion-
B ge Tobias wt/ende vant een fijn ionck ghe- Een
selle staende/die hadde hem aenghetogen en- gods
de bereyt om te wandelen/"Ende hy en wiste iōgē
6 niet / dattet de Enghel Godts was. Hy hy g
groette hem/ende sprack: Van waer zijt ghy? "Judi
ghy goede ghesell? Ende hy sprack: Ick ben
een

een Israelijt. Eñ Tobias sprack tot hem: En
weet ghy den wech niet in dat Lant Meden?
Ende hy antwoorde: Ic weet dien wel /en-
de hebben oock menichmael ghereyst / * ende
hebbe ter herberghen gelegen by onsen Broe-
der Gabel/ die daer woont in de Stadt Ra-
ges in Meden/dwelc leyt op den berch/ "Eg
bathana. Ende Tobias sprack. Lieue/ ver-
toeft doch een weynich/tot dat ick dat myn
vader wederom segge. Eñ Tobias ghinck
in/ende seyde sulcx zijnen vader. Ende de va-
der verwonderde hem/ende badt den Jonghe
linck/dat hy binnen soude gaen. Ende hy
ghinc totten Ouden in/ende groette hem/ en
de sprack: God gheue v vreucht. Ende To-
bias sprack: Wat vreucht sal ick hebben/ick
die in duysternisse sittẽ moet/ ende dat Licht
des Hemels niet sien en can? Ende de Jon-
ghelinck sprack tot hem : ‖ Hebt lijdtsaem-
heyt/Godt sal v geringe helpen. Ende To-
bias sprack tot hẽ. Wilt ghy mynen sone bren
gen in de stadt Rages in Meden tot Gabel.
So wil ic v uwen loon geuen/als ghy weder
om coemt. Ende de Enghel sprack tot hem:
Jc wil hem daer henen brenghen / ende we-
derom tot v brengen . Ende Tobias sprack
tot hem: Jck bidde v / * segghet my / wt wat
gheslachte/ende van welcken Stamme zijt
ghy? Ende de Engel Raphael sprac: Weest
te vreden/Jst niet ghenoech / dat ghy eenen
Bode hebt? Wat behoeft ghy te weten / van
waer dat ick ben? Maer op dat ghy dies te
weyniger sorcht/soo wil ict v seggen: Jck ben
Azarias des grooten Ananie zoon. Eñ To
bias sprac. Ghy zijt wt een goet geslachte/ick
bidde v/dat ghy v niet en vergramt/dat ic na
v geslachte geuraecht hebbe. Ende de En-
ghel sprac. Jck wil uwen sone gesont daer he
nen/eñ wederom brengẽ. Tobias antwoor
de: So trect henẽ/‖Godt sy met v optẽ wech/
ende zijnen Engel geleyde v. Doen berey-
de hẽ Tobias /met alle dat hy met hem wou-
de nemen/ende seyde zijnen Vader ende Moe
der goeden nacht/eñ tooch henen met zijn ge
selle. Ende zijn Moeder begoste te weenen/
ende sprack: "Den Troost onses ouderdoms
hebt ghy ghenomen ende wech geseynt/
Jck wilde dat dat gelt nemmermeer ghe-
weest en ware/daer ghy hem om wech ghe-
sonden hebt. Wy warẽ wel te vredẽ geweest
met onse armoede / het waer eenen grooten
rijckdom dat ons sone bi ons ware. Eñ To
bias sprac: En weent niet/ onse sone sal sterc
eñ gesont daer/eñ wederom herwaerts rey-
sen/ende uwe oogen sullen hem sien/ Want
ick geloone/dat de goede Enghel Gods hem
gheleydet/ ende alle dinck wel schicken sal/
dat hy voor heeft. Alsoo/dat hy met vreuch-
den weder sal tot ons comẽ. Doen sweech
zijn Moeder stil/ende stelde haer te vreden.

Dat vj. Capittel.

ENde Tobias troc henen/*ende een hõ
deken liep met hem. Ende nae de eerste
dachreyse/bleef hy by dat water Ty-
gris. Eñ hi ginc henẽ/om zijn voetẽ te was-
schen. Ende siet / eenen grooten visch schoot
daer wt om hem te verslinden. Voor welckẽ
Tobias verschricte / eñ riep seer met luyder
stemmen/eñ sprack: O Heere/hy wil my ver-
slinden. Ende de Enghel sprac tot hem:
Grijpt hem by de kouwen/eñ treckt hem wt
tot v. Ende hy trock hem op het lant/doen
huppelde hy voor zijne voeten. Doen sprac
de Engel: Hout desen visch vã eẽ/dat Herte
de Galle ende de Leuer/bewaert by v/wãt si
zijn seer goet tot medecijne. Eñ somige stuc-
kẽ vandẽ visch die briedẽ si/eñ namense me-
de op dẽ wech. Dat ander soutẽse voor haer/

op dat zijt onder wegen souden hebbẽ/tot dat
8 si quamen inde stadt Rages in Meden. Doẽ
vraechde Tobias den Engel/eñ sprac tot hẽ:
Jc bidde v Asaria mijn broeder dat ghy my
wilt seggẽ/watmen voor Medecine makẽ cã
vã de stuckẽ/die ghy my beuolẽ hebt te bewa
ren: Doen sprac de Engel: Als ghy eẽ stuckẽ
van dat herte op de gloeyende colen legt/soo
verdrijft de Root allerley boose‖spokerie vã Gheesten.
Mannen eñ van Vrouwen/also datse geen
9 schade meer doen en can. Eñ de Galle vãdẽ
vissche/is goet om de oogẽ daer mede te saluẽ
10 om een schells daer mede te verdrijuen. Eñ
C Tobias sprac: Waer willen wy dan ter Her
berge trecken? Eñ de Engel antwoorde/ ende
sprack: "Hier is een Man genaemt Raguel/ Num. 27.a.1
die v becant is/ van uwen gheslachte/die en
heeft maer eẽ eenige dochter/die heet Sara/
11 eñ anders gheen kinderen meer. V zijn alle
zijne goedẽ toegeschict/eñ ghy sult de dochter
tot een huysurouwe nemen.* Daeromme be- Tobi. 7.c.15.
geertse van haren vader/So sal hyse v gheuẽ
12 tot een huysvrouwe. Doen sprack Tobi-
as : Jck heb ghehoort/‖datse alreede te vorẽ/ Tobie.3.b.8.
seuen Mannen ghegheuen is / die zijn alle
doot/ende daer toe seytmen/dat eenen boosen
gheest die ghedoot heeft/daerom vreese ick/
13 dattet my oock also gaen mochte. So sou-
den dan mijne Ouders van droeffenisse ster-
uen/nademael dat ick een eenich Sone ben.
14 Doẽ sprac de Engel Raphael/hoort toe/Jc
D wil v seggẽ/ ouer welckẽ de Duyuel macht
heeft/te weten/ouer de gene/die God verach
ten/"eñ alleen om oncuysheyt wille vrouwẽ 1. Tess. 4.a.3.
nemen/*gelijc de onuerstandige beesten. *Psa.32.b.9.
15 ‖Maer ghy/ als ghy met uwe Bruyt/ inde ‖Tobi.8.b.7.
Camer coemt/so sult ghy v drie dagẽ vã haer
16 "onthoudẽ/eñ met haer biddẽ. Eñ inde selue 1. Cori.7.a.5.
nacht als ghy de Leuer vanden visch/op de
gloeyende colen legt/so sal de Duyuel verdre
17 uen werden. Maer de tweede nacht sult ghi
manierlijck tot haer gaen/ gelijck als de Hey-
lige Patriarchen. Jn de derde nacht sult ghy
vercrijgen dat gesonde kinderen van v gebo-
18 ren werden. Maer als de derde nacht voor
by is/so sult ghy v by de Jonckfrouwe doen/
met de vreese Gods/meer wt begheerte der
19 kinderen/dan wt boosen luste. Op dat ghy
ende uwe kinderen de Segheninghe ver-
crijcht/die dat zaet Abrahe beloeft is.

Dat vij. Capittel.

1 ENde sy togẽ tot Raguel in/Ende Ra- Tobias eñde
A guel ontfincse met vreuchdẽ/ eñ hi sach Jongelinc co
2 Tobiam aen/ Eñ sprac tot Hanna men tot Ra-
zijn huysvrouwe: Hoe gelijc stet de jonge ge- guel.
3 selle mijns Susters soon. Ende als hy dat
seyde/sprack hy: Vã waer zijt ghy lieue Broe
ders? Sy spraken: * Wt den stamme Naphtali Tobie. 1.a.1.
zijn wy/‖vande gheuanghenen in Niniue. ‖4. Re.17.a 6
4 Raguel sprac tot haer: Kent ghy Tobiam
mijnen Broeder? Eñ sy spraken: Ja/wy ken-
nen hem wel. Eñ als hi nv veel goets vã To
5 bia seyde/sprac de Engel tot Raguel: Diẽ
Tobias daer ghy na vraecht/die is deses Jon
6 gelincx Vader. "Ende Raguel neychde hem Tobie.9.b.5.
tot hẽ/weenende / eñ viel hem om den hals/
7 eñ custe hem eñ sprac: O mijn lieue Sone
ghebenedijt moet ghy zijn/want ghy zijt eens
8 rechten vromen Mans sone. Eñ Hanna
B zijn huysurouwe/eñ Sara haer dochter / be-
9 gostẽ ooc te weenen. Daer na geboot Ragu
el een Schaep te slaẽ/eñ de maeltijt bereydẽ:
10 Eñ als si haer baden/datse haer wouden
aẽ de Tafel neder settẽ/sprac Tobias: ‖ Jc en Gene.14.e.33
wil hier hedẽ niet etẽ noch drinckẽ/oft ghi en 1. Re. 16.c.11.
beuesticht mi dan eerst een bede/eñ segget my Tobias staet
11 toe/Sara uwe dochter te geuẽ. Doẽ dat Ra na Sara.
guel hoorde/verschricte hy: Want hy dachte
daer

daer aẽ/wat die seuen Mannẽ geschiet was/
dewelcke hy te voren zijne dochter ghegeuen
hadde/eñ sorchde dattet desen oock alsoo gaen
De Enghel spreeckt / tot vorderinghe des houwelijcs.
12 mochte. Eñ als hy niet antwoorden en wou
de / so sprack de Engel tot hem: En wilt niet
13 vreesen hem v dochter te geuẽ: Wãt v doch
ter is hem tot een vrouwe toegeuoecht/nade
mael hy God vreest. Daerõ en heeft eẽ ander/
14 uwe dochter niet mogẽ hebben. Doẽ sprack
C Raguel/Jc en twijfele daer niet aẽ/dat Godt
mijne bitter tranen eñ ghebet verhoort heeft
15 Eñ ic geloove/dat hy v daerom heeft latẽ
tot my comen/op dat mijn dochter desen crij-
gen soude/wt haren geslachte/ nae de "Wet
Num.36.c.7. 1.Cor.7.d.39 *Tob.6.c.11.
Mosy. Ende nv en hebt gheen twijfel daer
16 aẽ/*ic wilse v geuẽ. Eñ nã de hãt zijns doch
ters/eñ sloechse Tobia in zijn hant/eñ sprack
Exod.3.a.6. Mat.22.d.32
17 De||God Abraham/de God Isaac/de Godt
Jacob si met v/eñ helpe v te samen/eñ gheue
18 zijnen Seghen rijckelijck ouer v. Eñ si na-
men eenen brief/ende schreuẽ de houwelijcke
voorwaerde/eñ loefden God/eñ hielden mael
19 tijt. Eñ Raguel riep zijn vrouwe Hannam
tot hem/ende gheboot haer/ dat si de ander
20 Camer toerustẽ soude. Eñ brachtẽ Saram
21 zijn dochter daer in ende si weende. Ende
hy sprac tot haer: Hebt eenẽ goedẽ moet mijn
dochter. De Heere des Hemels gonne v vre-
Tobi.3.b.7.
de/*voor dat verdriet dat ghy gheleden hebt

Dat viij. Capittel.

Tobias ende Sara wordẽ tsamẽ geleypt.
1 ENde na de Auontmaeltijt/brachten sy
A den Jonghen Tobiam/tot de Maghet
in de Camer. Ende Tobias dacht
2 aende woorden des Enghels / ende langde
wt zijn tessche een stuck van de Leuer/eñ ley
de dat op de gloeyende colen. Eñ||de Engel
Apoc.20.a.2.
3 Raphael nam den gheest geuanckelijck/ ende
bant hem inde woestijne verre in Egipten.
4 Daer na vermaende Tobias de Maghet/
1.Cori.7.a.5.
5 ende sprack/ "Sara staet op / ende laet ons
God bidden/heden ende morghen/ende ouer
morghen/want dese drie nachten willen wy
bidden. Daer na willen wi ons te samen hou
Tobi.2.d.12.
6 den/als Echte lieden. *Want wy zijn kin-
deren der Heyligen/ eñ ons en behoort niet/
soodanigen staet te beginnẽ gelijc als de Hey
Tobi.6.d.15. Tobias ghebedt.
7 denen die God verachten Ende ||si stonden
op/ende baden beyde neerstich/datse God be
B hoeden woude. Eñ Tobias badt ende sprack:
8 O Heere mijn God/ghy God onser vaderen
Psal.148.
"v sullen louen Hemel / Aerde/de zee / alle
Wateren ende Fonteynen/eñ alle Creaturẽ
Gene.2.b.7.
9 eñ wat daer inne is. *Ghy hebt Adam ge-
maect van een Aerden clomp/ende hebt hem
10 Heuam gegeuen tot een behulpersche. En
de nv Heere ghy weet/dat ic niet om booser
lusten wille/dese mijne Suster tot en huys-
11 vrouwe ghenomen hebbe/ Maer op dat ick
mochte kinderen voortbrenghen/ daer door
uwen Naẽ eewichlijc gepresen ende gelouet
Tgebet Sara
12 werde. Ende Sara sprac. Heere ontfermt v
onser/dat wy beyde gesont /onsen ouderdom
Raguel weet zijn Dienaer om een graf te makẽ/ wãt hi meynde dat Tobias oock doot zijn soude/gelijck die ander seuen.
13 mogẽ vercrijgẽ. Eñ ontrent ter middernacht
C riep Raguel zijn dienarẽ eñ ginc mz haer om
datse een graf maken soudẽ/ Want hy sprac/
het mocht hem oock gegaen zijn/als de an-
der soonẽ/die met haer vertrout geweest zijn.
14 Eñ als si dat graf gemaect haddẽ/so quam
Raguel tot zijn huysvrouwe ende sprack:
15 Seynt een Maecht henen eñ laet besiẽ oft
hy oock doot is/op dat wy hem voor den da
16 ge begrauen. Eñ de Maget ghinck heyme-
lijck inde Camer/eñ vantse beyde ghesont eñ
wel te vredẽ/tsamẽ by malanderẽ slapende/
17 Ende si bracht haer de goede bootschap. Eñ
Raguel ende zijn huysvrouwe Hanna danc-
D tẽ Godt/ende spraken Wy dancken v Heere/
ghy God Israels/dattet so niet gheschiet en
18 is/als wy sorchden: Want ghy hebt berm-
herticheyt aẽ ons bewesen/eñ hebt onsen Vi
19 ant/die ons leet dede/verdreuẽ. Ghy hebt v
ontfermt ouer dese twee eenige kinderen. Eñ
nv Heere geeft haer/datse v altijt louẽ/voor
sulcke genade/"eñ v altijt Prijs ende Lof of Heb
20 feren. Op dat ander lieden aen haer beken-
nẽ:"dat ghy alleẽ God zijt/inde gansche we- Deu
relt. Eñ also terstont beual Raguel/datse dat Esa.
graf weder toe werpẽ soudẽ/ eert dach wert.
21 Eñ hy beual zijnder huysurouwe/datse een
E maeltijt weder bereydẽ soude/ eñ bestellẽ hem
alle nootdruft opten wech. Eñ hy hiet twee
vette Runderen te slaen/eñ vyer Schapen/
eñ noodden alle zijne gebueren ende vrienden
22 te gaste. Eñ Raguel vermaende ende badt
Tobiam hoochlijck/dat hy twee weken wou
23 de by hem blijuen. Ende van alle zijne goe
den gaf hy Tobia de helft / *eñ maeckte een Tob
voorschrijuinghe/Dat na zijnen door de an-
der helft Tobia oock toecomen soude.

Dat ix. Capittel.

1 DOen riep Tobias den Enghel tot hẽ Tob
A die hy meynde dattet een mensche dẽ E
was / ende sprack tot hem: Azaria Leyt
mijn Broeder/Ick bidde v hoort mijn woor- Gab
den. Al waert dat ick my selue / v tot eenen dat g
knecht gaue/so en waert nochtans niet tegẽ fange
uwe weldaet. Nochtans bidde ic v/neemt de- ter b
se knechtẽ eñ kemelen/eñ trect henen na Ra- te no
ges in Meden tot Gabel/ende doet hem dit
hantschrift/eñ ontfangt dat ghelt van hem:
2 Ende bidt hẽ/dat hy wil tot mijnder bruy
loften comen. Want ghy weet wel / dat mijn
Vader de vren eñ dagen telt/Eñ als ic eenen
dach te lãge wt bleue/so wort zijn siel bedroe
uet. Eñ ghy weet/hoe geheel seer dat my Ra
guel gebeden heeft/als dat ick hem niet en cã
3 weygeren. Doen nam de Engel Raphael/
B vyer vã Raguels knechten tot hem/eñ twee
Kemelen/eñ reysde na Rages/ende vant Ga
bel/ende dede hem de hantschrift/eñ ontfinc
dat ghelt van hem: Ende hy vertelde hem
van Tobias Sone/al watter geschiet was/
4 ende badt hem ter bruyloft. Eñ doense met
malcanderen quamen/in dat huys Raguels/
so vonden si Tobiam aen de Tafel sitten:
5 ||Eñ hy stont haestich op/eñ si custeden mal Tob
canderen. Eñ Gabel weende eñ loefde Godt
eñ sprack: De Godt Israels ghebenedijde v:
Want ghy zijt eens vroomen/ rechtueerdigen
eñ Godtvreesenden mans sone/*die dẽ Armẽ Tob
6 veel goets gedaen heeft. Gebenedijt si uwe
huysurouwe/eñ uwe Ouders: Eñ Godt ghe-
ue/||dat ghy sien muecht uwe kinderẽ/eñ uwe Psa.
kints kinderẽ/tot int derde eñ vierde geslach Tob.
7 te. Eñ gebenedijt sy v saet vã Godt Israels
welcke eewichlijc heerschappet ende regeert
8 Ende als si alle Amen gesproken haddẽ/so
settense haer ter Tafelẽ. Maer de Gasterie eñ
vruechde/"hielden sy inder vreese Gods. Tob

Dat x. Capittel.

1 MAer als de Jonghe Tobias om zijne De
A Bruylofts wille/langhe wt was/soo bias
begost de Oude Tobias zijn Vader te so
2 te sorgen ende sprack. Waerom mach doch
mijn sone so lange wt zijn : Wat mach hem
doch vertoeuen? By auontueren is Gabel ge
storuen/eñ dat hem niemant dat ghelt weder
3 geuen en wil. Ende si werden seer trurich/
beyde Tobias eñ zijn huysurouwe Hanna/
ende weenden alle beyde/dat haer Soon op
den bestelden tijt niet weder te huys en quam
4 Ende zijn Moeder weende soo seer / datse
haer niet en woude laten troostẽ/ende sprac:
5 Och mijn sone / Och mijn Sone Waer-
om hebben wy v laten reysen / onse eenighe
vruechde/onsen eenigẽ*troost in onse Ouder- Tob
dom

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

dom/onse herte eñ onse Erfgenaem. Wy had
den schats genoech gehadt/al en hadden wy
6 v niet laten wech trecken. Eñ Tobias sprac
tot haer: Swijcht stille/ eñ weest te vreden:
B Onsen sone gatet(en God wil)wel: Hi heeft
een goede ghetrouwe ghesellc met hem.
7 Maer si en woude haer niet laten troosten/
eñ liep alle dage wt ||eñ sach op alle heyrstra
tē/daer hy henē comē soude/oft si hem ergens
8 gewaer worde. Maer Raguel sprack tot
zijn dochters man Tobia: Blijft by ons /ick
wil een Bode henen seynden tot Tobia uwē
Vader/eñ hē laten weten/dattet v wel gaet.
9 Ende Tobias sprack: Jc weet dat mijn Va
der ende Moeder/nv alle de dagen ende vren
rekenen / ende om mijnen twille seer becom=
10 mert zijn. Ende als Raguel met veel woor
C den Tobiam badt/eñ hy het geensins en wou
de toestaen/gaf hy hem Sara ouer/eñ gaf hē
de helft van alle zijne goeden/van knechten
ende Maechden van Beesten/Kemelen/ ende
Runderen ende veel Ghelts: Ende liet hē ge=
sont ende vrolijck van hem treckē/ende sprac:
11 "De heylige Engel des Heeren sy by v op
den wech /eñ brenge v gesont weder te huys/
dat ghy uwe Ouders gesont vindē moget. Eñ
Godt geue dat mijne oogen uwe kinderen
12 mogen sien/eer dat ick sterue. *Eñ de Ou=
ders namen de dochter/eñ custense/eñ lietense
van haer gaen/eñ vermaendē haer / datse ym
mers soude haers mans Ouders / in eeren
13 houden/als haer eygen ouders: Eñ haren
||Man lief hebben: Dat huysgesin neerstich re
geeren/eñ haer seluen onstraffelijck houden.

Dat xj. Capittel.

1 ENde als si nv wederom reysden/ ende
A tot Haram quamē/welcke op den hal=
uen wech is na Niniue /op dē elfsten
dach/sprack de Engel: Tobia mijn Broeder:
Ghi weet/hoe dattet afscheyt geweest is met
2 uwen Vader. Waert dattet v behacchde/ so
wouden wy voor henē reysen/eñ v huysvrou
we met dat gesin eñ Beestē fijn saechtelijc na
3 laten trecken. Eñ alst Tobia also behacch=
de/doen sprac Raphael: Neemt wat by v vā
des Vischs galle/want ghy sultse van noodē
4 hebben. Doen nam Tobias de Galle van=
den Visch by hē/eñ si togē also voor wech.
5 *Maer Hāna sat aendē wech op eenē Berch
6 datse conde wijt om haer sien. Ende als sy
B op de selue plaetse na hem sach /soo wertse
haren Soon ghewaer van verre/eñ kende hē
van stonden aen. Eñ liep henē ende seydet ha
7 ren man/eñ sprac. Siet/v Sone coemt. En=
de Raphael sprac tot Tobiam. So gheringe
als ghi int huys coemt/so aēbidt eñ roept tot
8 den Heere uwen Godt/ eñ danckt hem: Eñ
gaet daer na tot uwen Vader/eñ cust hem/
eñ also terstōt smeert hē de oogē met de Gal=
le vanden Visch/die ghy by v hebt. So sullē
terstont zijne oogen geopent werden/eñ v Va
der sal wederom siende/ende seer vrolijck wer
9 den. Doen liep de Hont voor henen/*die sy
met haer ghenomen hadden/ende weepsteer=
te met zijnen steerte/spranck eñ stelde hē vro
10 lijck. Ende zijn blinde Vader stont haestich
C op ende spoeyde hem soo seer dat hy hē stiet.
11 Doen riep hy eenē knecht die hē byder hant
12 leydede/zijnen soon te gemoet. Desgelijcks
dede oock de Moeder: "Ende custen hem/eñ
13 schreyden alle beyde van vruechden: Eñ als
si ghebeden hadden ende God ghedancket/ so
14 zijn sy tsamen neder geseten. Doē nam To
bias vande Galle des Vischs/eñ salfde den
15 Vader zijne oogen. Eñ hy leedt dat ontrent
een halue vre/*Ende de witte schelle ginc hē
vande oogen /gelijck als dat velleken van eē
Ey. Ende Tobias namt eñ tooch het vā zijne
oogen/||eñ also wert hy terstont weder sien= Psa. 146.b.8
16 de. Eñ si presen God/ hy eñ zijn huysvrou= Joann.9.a.7.
D we/eñ alle die het vernamen. Ende Tobias
17 sprac? Jc dancke v Heere God Israels"dat Job.5.b.17.
ghy my gecastijt hebt/eñ my nochtans weder Psa.118.b.18
gesont ghemaeckt hebt/dat ick mijnen lieuen Hebr.12.b.5.
18 Sone weder sien can. Eñ na seuen daghen/
quam Sara zijns soons huysvrouwe oock/
met alle haren gesinne/Beesten eñ Kemelen
eñ brachten veel gelts met haer / ende oock
dat gelt dat hy van Gabel ontfanghen had=
19 de. Ende Tobias vertelde zijne Ouders
hoe veel goets eñ weldaden/dat God by hem
gedaen hadde/door den ghesellc die met hem
20 gereyst was. Ende Achior ende Nabath /
Tobias Susters Soonen quamen tot hem/
21 ende boden hem geluck: Verblijden haer
met hem/van alle dat gheluck/dat hem Godt
ghegeuen hadde. Eñ seuen dagen lanck aten
si met malcanderen ende waren vrolijck.

Dat xij. Capittel.

1 DAer nae riep Tobias zijnen Soone De vader eñ
A tot hem/ ende sprack: Wat sullen wy de sone bera=
doch den heyligen man /uwen ghesel= den haer van
2 le geuen/die met v gereyst heeft? Ende To= tlooō dat si dē
bias antwoorde zijnen Vader/Lieue Vader: leydtsman ge
Hoe connen wy de grote weldaet/die hy my uen souden.
3 ghedaen heeft/vergelden? Hy heeft my ghe
sont daer henen/ende weder herwaerts ghe=
bracht: Eñ heeft dat gelt selue van Gabel ge
haelt/eñ heeft my aen dese vrouwe geholpē.
4 Daer neuens heeft hy den boosen geest ver
dreuen/ende hare Ouders verblijt/Ja my sel
ue heeft hy verlost/als my den grooten Visch
5 verslinden woude: Ende heeft v wederom
tot uwen gesichte gheholpen/ende heeft ons
bouen maten veel goets ghedaen: Hoe kon=
nen wy hem dan/sulcke groote weldaet ver=
6 ghelden? Maer ic bidde v mijn Vader/biet Sy bieden dē
hem dat hy de helft van alle de goeden / die leydtsman de
wy met ons ghebracht hebben/aennemē wil/ helft der goe
7 Ende beyde de Vader ende de Sone / na= den die Tobi
B men hem tegenwoordich by de helft/eñ badē as met hem
hem dat hy de helft van alle de goeden/diese brachte.
met hen gebracht hadden/woude aennemen.
8 Doen seyde hy heymelijc tot haer: *Louet Tob.12.d.19.
eñ dancket ghy God vanden Hemel by alle=
man/dat hy v sulcke genade bewesen heeft.
9 ||Der Coningē eñ Vorstē raet/ eñ heymelijc Pron. 25.a.2
10 heyt salmen verswijgē. Maer" Gods werc= "1.Pet.2.b.9
ken salmen heerlijck prijsen ende openbaren.
11 Alsulckē gebet/met vasten ende aelmoessen
is beter dan veel goets tot eenen schat vergā
deren: *wāt aelmoessen verlossen vandē doot/ Tobie.4.b.7.
||eñ sy doen de sonden wt/eñ behouden by dat ||Dan.4.d.26
leuen. Maer de godloosen brengē haer seluen Luce.11.d.41.
12 om haer leuen. So wil ick nv de waerheyt
C openbarē/eñ v dat heymelijcke beuel niet ver
13 bergen. Doen ghy van herten seer weende/
eñ badet"eñ stont van de maeltijt op/ende be Tobie. 2.a.3.
groeft de dooden/eñ verborget de lijcken hey
melijc in v huysen/ eñ begroeftse inder nacht.
14 Doen bracht ic v gebet voor den Heere/eñ
*nademael ghy God aengenaē waert/so moe Pron.3.b.12.
stet also zijn/Sonder aenuechtinghe en moest Hebr. 12.b.5.
ghy niet blijuen/op dat ghy geproeft werdet. Apoc. 3.d.19.
15 Eñ God heeft my wt gesent/dat ic v gene=
sen soude/ eñ den boosen geest verdrijuen/die
om Sara vws soons huysurouwe wt was.
16 Eñ ic ben Raphael/een vanden seuen Enge
17 len/||wy die voor den Heere staen. Eñ als si Dan. 7.b.10.
D dat hoorden/so werden sy bedroeuet/ veefden Apoc. 5.b.11.
18 "eñ vielē op haer aensichten ter aerden: Eñ "Jud.13.d.20
de Engel sprack tot haer: Hebbet eenen goe=
den moet/ende en wilt v niet vreesen : Want
God heuet also willen hebben/ dat ic by v ge
19 weest bē. *Diē louet eñ dancket: ||Het scheē Tobi.12.b.8.
wel also/als oft ic met v ate eñ droncke/maer ||Gen.18.a.8.

ic gebruycke onsichtelijcke spijse/die geen mē-
20 sche sien en can. Ende nv ist tijt/dat ick we-
der henen gae/tot den ghenen die my wtghe-
seynt heeft. Dancket ghy Godt/eñ vercon-
21 dicht zijne wonderlijcke dadē. Eñ als hy dat
geseyt hadde/so verdween hy voor haren oo-
22 gē/eñ sy en sagen hem niet meer. Eñ si vie
len neder drie vren lanck / eñ dancten Godt.
Eñ daer na stondense op/eñ seydē sulcx na/eñ
vercondichden zijne groote wonderlijcheden.

Dat xiij. Capittel.

De oude Tobias looft dē Heere. 1 MAer de Oude Tobias dede zijnē mont
op/loefde Godt ende sprac: Heere ghi
zijt een groot sterc Godt/" ende v rijc-
ke duert eewelijck.
"Esai. 9.b.6. Luce. 2.c.29. 2 "Ghy castijt eñ troost weder ghy connet in
"Deu.32.f.39 de Helle stooten eñ weder wt brengen: Vwe
hant en can niemant ontloopen.
Psa.18.e.50. 3 Ghy kinderen Israels louet den Heere/"eñ
Rom.15.a.9. prijset hem onder de Heydenen.
4 Want daerom heeft hy v verstroyt onder
de Heydenen/die hem niet en kennē/Op dat
ghy zijne wonderlijcke daden soudet vercon-
Esa.43.b.10. digen eñ de Heydenen doē bekennē / * datter
geen Almachtigen God en is / dan hy alleen
Jere. 31.c.18. 5 Hy||heeft ons gecastijt om onser sondē wille:
Eñ door zijne goethեyt helpt hi ons weder.
6 Siet wat hy ons gedaen heeft/eñ met vree
B sen/eñ beuē/louet hē in zijne werckē: Eñ prij
set den genen die eewich heerschapt.
7 Ende ick wil hē ooc prijsen/in desen lande/
daer wy geuanckelijck in zijn: Want hy heeft
zijne wonderlijckheyt ouer een Sondich
volck bewesen.
Esai. 55.b.7. 8 "Daerom bekeert v ghy Sondaers ende
Jacob. 4.b.8. doet wat goets voor God/ende gelooue t dat
hy v bermhertichyet bewijset.
9 Eñ ick wil my nv van herten verblijden in
10 God/ Loeft dē Heere/ghi alle zijne wtuerco
ren/hout dagē der vruechden/eñ prijset hem.
2.Par.6.a.6. 11 *Jerusalem ghy stadt Gods/God sal v ca-
stijden om uwer werckē wille/maer hy sal hē
uwer wederom ontfermen.
12 Louet den Heere voor zijne gaue/eñ prijset
Psa. 147.a.2 den eewigen Godt/||dat hy uwe Hutten we-
13 der timmere. Ende alle uwe geuangen weder
hale/dat ghy v eewichlijck verblijden moget.
Luce. 2.e.32. "Ghy sult als eē claer schijnsel lichten. Eñ aē
allen eynden op Aerden salmen v eeren.
Matt.8.b.11. 14 *Van verre landen salmen tot v comen eñ
geschencken brengen.
15 In v salmen dē Heere aenbiddē/eñ ghy sult
dat Heylichdom heeten: Den grooten Naem
des Heeren sullense in v aenroepen.
Gene. 12.a.3. 16 ||Veruloect sullen si zijn/alle die v verach-
C ten: Verdoemt sullen si zijn/alle die v lasterē:
Gebenedijt sullense zijn/alle die v timmeren.
17 Maer ghy sult v verblijden ouer uwe kin-
Esa. 66.d.20 deren/Want si sullen alle gesegent/||eñ totten
Heere gebracht worden.
Psa.122.b.6. 18 "Wel den genen/die v lief hebben / eñ die
v wenschen dattet v wel gae.
Psa.103.a.1. 19 "Mijn siele louet den Heere: Want de Hee
||Apo. 21.a.4 re onse Godt/||sal de stadt Jerusalems / van
alle hare droeffenisse verlossē/Wel my/ist dat
de ouergebleuen van mijnen Sade/Jerusalē
sien sullen in zijne heerlijckheyt.
Esa. 54.b.11. 20 "De poorten Jerusalems/sullen van Sa-
phir eñ Smaragden getimmert werden / Eñ
alle hare mueren/van edele steenen rontom.
21 Met witten ende reynen Marmelsteenen
sullen alle haer straten ghecassyt worden. Eñ
in allen straten salmen Haleluia singen.
22 Gelouet si God/diese verheuen heeft/ende
zijn rijcke blijue eewelijck ouer haer. Amen.

Dat xiiij. Capittel.

1 NA dat dese dingē geschiet waren / als
2 Tobias wederō siende geworden was
doen leefde hy noch tweenveertich Jaer /*eñ Job. 42.c.
2 sach zijns soons kinders kinderen. Ende Psa.128.a
als hy nv hondert ende twee Jaer out was/
so wert hy eerlijcken te Niniue begrauen.
3 Want doen hy sesenvijftich iaer out was/
doen wert hi blint/eñ int sestichste Jaer/wert
4 hy weder siende. Eñ heeft de tijt zijns le-
uens voort vrolijck ouergebracht/ende nam
toe in de vreese Gods/ende sterf in goedē vre
5 de. Maer voor zijnē doot/riep hy zijnē sone
B Tobiam tot hem ende de seuen ionge gesellē
zijns soons kinderen/||eñ sprac tot haer: Ni- Nahu. 1.2
niue sal geringe verstoort werden: Want dat Seph. 2.c.
6 woort des Heerē en sal niet faelgerē. Maer Tobias pro
in Meden sal alsdan noch eenē tijt lanc vre- pheteert te
de zijn. Eñ onse Broeders/die wt dat Lāt Is- Niniue.
raels verstroyt zijn/die sullē weder int lāt co-
7 men. "Eñ onse Lant/dat nv woest is/ sal Esai.1.a.7.
8 ouer al wederom bewoonet werden/ *Eñ *1.Esd.3.a
dat Gods huys/ ||dat verbernt wert/sal we- ||4.Re.25.b
der ghetimmert werden/Eñ alle die die God
9 vreesen/sullen daer weder comen. Ende de
Heydenen sullen oock hare Afgoden verlatē
10 eñ daer woonē. Eñ alle Heydenē eñ Conin
gen/sullen hē in haer verblijden eñ den Godt
11 Israels aenbidden. So hoort nv mijn sonē
C uwen vader/ "dient den Heere inđ waerheyt 1.Reg.7.a.
ende hout v rechtschapen tot hem: Doet wat
hy gebodē heeft/eñ leeret sulcx uwen kinderē
12 *Dat sy ooc aelmoessen geuen/datse Godt Tobie.4.b.
altijt vreesen/ eñ hem van gantscher hertē ver
13 trouwen. Eñ lieue kinderē hoort my/eñ en
blijuet hier niet te Niniue: Maer als ghi u-
we moeder oock begrauen hebt / by my in eē
graf/so maect v op/dat ghy van hier reyset.
Want ic sie de sonde Niniue / wert daer nae
14 met haer een eynde maken. Eñ terstōt nae
D zijns Moeders doot/tooch Tobias vā Nini
ue met zijn huysvrouwe/kinderen ende kints
15 kinderē. Eñ tooch in Medē tot zijnder huys
vrouwen Vader/eñ tot zijnder huysvrouwen
vriendē eñ vontse fraey eñ gesont/in eē goet
gerust Ouderdom/||eñ hy droech sorghe voor Eccli.3.b.
16 haer. Ende als si storuen/so dede hy hen ooc
haer oogē toe/"eñ creech also dat gantse erf- Tobi. 8.e.
deel/eñ alle de goedē Raguels/Eñ leefde tot
in dat vijfste geslachte/ *eñ sach zijne kinde- Job. 42.c.
17 ren ende kints kinderen. Eñ als hy negenē
tnegentich Jaer out was/die hy in de vreese
Gods vrolijck opgebracht had/doen begroe-
18 uen hem zijn vrienden. Eñ alle zijn geslach Prou.20.
te bleef in eenen heyligē leuen eñ wesen. Also
datse aengenaem waren/beyde voor Gode eñ
den menschē/ende alle die int Lant woondē.

Eynde des Boecx
Tobie.

Voorreden Jesus Syrach op zijn Boeck.

VEle eñ groote lieden hebbē ons de wijsheyt wt de wet/Propheten eñ andere/die de selue nageuolget hebben/te kennen gegeuen. Waer af men met rechts Israel prijsen moet om haerder wijsheyt/ eñ leeringē wille. Daerom behooren de gene/ diese hebbē eñ lesen/niet alleen wijs daer wt te worden/ maer ooc den anderē te dienē/met leeren ende met schrijuen. Mijn Grootuader Jesus / nae dien hy hem sonderlijcke beneer-sticheyde te lesen de Wet/de Propheten eñ ander boecken meer/die ons van onsen vaderen
ghelaten

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

ghelaten zijn / ē hem daer in wel ghoeffent
hadde/so nam hy ooc voor hem wat te schrij-
uen van wijsheyt ende goede zeden/ op dat de
gene die geerne leeren/ē cloeck wilden wor-
den/dies te verstandiger ē geschicter souden
worden/om een goet leuen te leydē. Daerom
bidde ick / dat ghijt vriendelijck aen nemen/
ende met neerstichept lesen wilt/ende ons ten
besten af nemen/al en connen wy so wel niet
spreken / als de hooch beroemde Oratueren.
Want wat inde Hebreeusche sprake geschre-
uen is/dat en luyt so wel niet/alsment in een
ander spraecke brengt. Niet alleen dit mijn
Boeck/maer oock des Wets/der Propheten/
ē ander Boecken meer/luyden gheheel veel
anders/als sy in haer sprake gesproken wor-
den. Als ick nu in Egypten quam / int acht-
endertichste Jaer/ter tijt des Coninct Ptho-
lomei Euergetis/ē alle zijn leefdage daer in
bleef/so creech ick tijt om veel goede dinghen
te lesen ē te schrijuen. Daerom sach ict voor
goet ē nootsakelijck aen/dat ick de neerstic-
heyt ē moeyte daer op dede/ ende dit Boeck
ouersettede. Ē de wijle dat ick den tijt had-
de/arbeyde ick/ē dede neerstichept daer aen/
dat ick dit Boeck wt maecte/ē aen den dach
brochte/op dat ooc de vreemde(die lee-
ren willen) haer tot goede zeden
gewennen/op dat si na de
Wet des Heeren
leuen mo-
gen.

Ecclesiasticus.

Dat Boeck Je-
sus Syrach.

Dat eerste Capittel.

1 ALle *wijsheyt is van God den Hee
A re / ende is by hem eewelijck.
2 Wie heeft te vooren gedacht/hoe
veel zants datter in de zee/hoe veel
druppelen inden regen/ ē hoe veel
daghen der werelt worden souden?
Wie heeft te voren gemeten/hoe hooghe dat
den Hemel/hoe breet de Aerde / ē hoe diepe
3 dat de Zee zijn soude? ||Wie heeft Godt opt
geleert/wat hy maken soude? "Wāt zijn wijs-
4 heyt is voor alle dingen. Dat woort Gods
B des Alderhoochsten/is de Fonteyne der wijs-
heyt/ē dat eewige gebodt / is haer sprupta-
5 der. Wie coste anders weten / hoemen de
6 wijsheyt ē cloecheyt vercrijgen soude? Een
isser de Alderhoochste / * de Schepper alder
7 dingen/ ||Almachtich/Een gheweldich Co-
ninck ē seer verschrickelijck / "die op zijnen
8 Throon sit/een heerschappende God/ Die
heeftse door zijnen heyligē geest vercondicht/
9 *Die heeft alle dinck te vooren ghedacht/
10 geweten ende ghemeten. Ē heeft de wijs-
heyt wt gegoten ouer alle zijn wercken/ende
ouer alle tvleesch na zijnder ghenaden/ ||ende
11 geeftse dien/die hem liefhebben. De vreese
des Heeren/ is eere ē roem / vruecht ē een
12 schoone Croone. De vreese des Heeren/
maect dat herte vrolijck/ē gheeft vruecht ē
13 genuechte eewelijck. "Wie den Heere vreest
dien salt wel gaen inder laetster noot / ē sal
14 eyndelijck de segeninge behouden. God lief
C hebben/dat is de alderschoonste wijsheyt / ē
15 wiese siet/die bemintse/ Want hy siet/wat
16 groote wonderen datse doet. De*vreese des
Heeren is dat begintsel der wijsheyt/ ende is
inden gront des herten/alleene by den geloo-
righen/ē woont alleen by den wtuercoren
wijuen/ē men vintse alleen by den rechtueer
17 digen ende gelooigen. De||vreese des Hee Eccl.4.c.18.
18 ren is den rechtē Gods dienst/ Die bewaert
ende maect dat herte vroom/ē geeft vruecht
19 ende blijschap. "Wie den Heere vreest/dien Psa. 112.a.1.
salt wel gaen/ē wanneer hy troost behoeft/
20 so sal hy ghesegent zijn. Godt vreesen/is de
Wijsheyt/die daer rijcke maect/ *ē brengt al- 3.Reg.3.b.13.
21 le goet met haer. Sy veruult dat gheheele Sap.7.b.11.
huys met haerder gaue / ende alle Cameren
22 met haren schat. De vreese des Heeren is
23 een Croone der wijsheyt/ Ē gheeft rijcken
24 vrede ende Heyl. Dese wijsheyt maect rech-
25 te cloecke Lieden/ Ende wie aen haer vast
26 hout/dien helptse wt met eeren. Den Hee-
D re vreesen is de wortel der wijsheyt / ē haer
27 tacken groeyen eewelijck. ||De vreese des Prou. 16.a.6
28 Heeren/"weert de sonde/ Want wie sonder "Verdrijft.
vreese is/die en behaecht Gode niet/ende zijn
verbolghentheyt sal hem ter neder werpen:
29 Maer een ootmoedich mensche verwacht
30 den tijt/ die hem troosten sal. Want hoe wel
zijn sake eenen tijt lanck verdruckt wort/ soo
sullen doch de vroome zijn wijsheyt prijsen.
31 *Gods woort is den Godloosen eenē grou- Esai.30.b.10
32 wel/ Want het is eenen schat der wijsheyt/ Amos. 2.b.9.
33 ||die hem verborgen is. Mijn sone wilt ghy ||Mat.11.c.25
wijs worden/so leert de gebodē/so sal v God
34 de wijsheyt geuē: "Want de vreese des Hee Job. 28.c.29.
ren is de rechte wijsheyt ē onderwijsinge.
35 Ē*tghelooue ē ||lijdtsaemheyt behaghen Hebr. 11.b.6.
36 Gode wel. "Siet toe dat uwe vreese Gods ||Luc. 21.b.17
geen geueynstheyt en si/ē en dient hem niet "Actor.5.a.1.
37 met valscher herten. *En soect geenen roem *Joan.5.d.41
by de lieden door gheueynstheyt: Ē siet toe/
38 wat ghy spreect/gelooft/ē voor hebt. Ē
en||verheft v seluen niet / op dat ghy niet en Luce. 12.c.29
39 valt/ē te schanden coemt/ Ende de Heere
"uwe treken openbare/ ende v ter neder stoo- Actor.5.a.3.
40 te openbaer voor de lieden/ Om dat ghy in
rechter vreesen Gods niet ghedient en hebt/
ende v herte valsch geweest is.

Dat ij. Capittel.

1 MJjn kint/||wilt ghi Gods dienaer zijn/ Math.4.a.1.
A soo schickt v totter aenuechtinghe: 1.Pet.4.b.12
2 "Hout vaste ē lijdt v/ ē en wanc- "Eccl. 6.d.27
3 kelt niet/wanneermen v daer af loct. Hout Om totter aē
v aen Godt / ē en wijct niet/op dat ghy al- uechtinge te
4 toos stercker wort. Al wat v ouer coemt/ bereyden.
dat lijt/ē weest verduldich/ in alderley droef
5 fenisse. *Want ghelijck als dat gout doort Psa. 66.a.10
vier/alsso worden de gene/ die Gode behagen 1.Petr.1.a.6.
6 door tvier der droeffenissen beproeft. Be-
trout God/ so sal hy v wt helpen: Recht uwe
7 wegen/||ē hoept op hē. Ghy die den Hee- Psal. 37.a.3.
re vreest/"betrout hem/ wāt het en sal v niet "2.pa.20 d20
8 faelgeren. Ghy die den Heere vreest/hoept
dat beste van hem/so sal v altijt genade ende
9 troost gebueren. Ghy die den Heere vreest/
10 verwacht zijn genade. Ende en wijckt niet/
11 op dat ghy niet te gronde en gaet/ Siet aen
12 de exempelen der Ouden/ē merctse: *Wie Psa.31.a.2.
B isser opt te schande gecomen / die op hem ge- 1.Ma. 2.g.61
hoept heeft: ||Wie isser opt verlaten/die in de ||2.Re.17.a.4
vreese Gods gebleuen is? Oft wie is opt vā Psa.37.d.25.
hem versmaet/ die hem aen gheroepen heeft?
13 Wāt de Heere is genadich ē bermhertich/
ē vergheeft de sonde/ende helpt in der noot.
14 Wee dē genen/die aē God versagen/ē niet
vast en houden/ē de godloose/"die gints ē 3.Reg.18.c21
15 weder wanckelt. Wee den*versaechden/wāt *Apo.21.b.8.
sy en gheloouen niet / daerom en worden sy
16 oock niet beschermt. ||Wee den ghenen/die Psa.125.a.5.
17 niet volherdich en blijuen: Hoe wilt met Esai.1.d.28.
C hen lieden gaen/wanneerse de Heere versoec
18 ken sal? *Die den Heere vreesen/die geloo- 2.Pa.20.c18
uen zijnē woorde/||ē die hem liefhebben/die ||Joa.14.b.21

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

19 houden zijn geboden. Die den Heere vree-
Rom.13.b.10 sen/die doen wat hem wel behaecht / "eñ die
hem lief hebben/die houden de Wet te recht.
20 Die den Heere vreesen / die bereyden haer
4.Re.19.c.15 herten/*ende verootmoedigen haer voor hẽ/
||Susa.1.d.22 21 Eñ seggen: ||Wy willen lieuer in de handen
des Heeren vallen/dan inde handen der men
22 schen. Want zijn bermhertichept is ymmers
so groot/als hy selue is.

Dat iij. Capittel.

Eẽ leere/ hoe 1 Lieue kinderen/geeft my uwen Vader
de kinderẽ va A gehoor/eñ leeft also / op dattet v wel
der eñ moed 2 gae. "Want de Heere wil den Va-
eeren sullen. der vanden kinderen gheeert hebben/ eñ wat
"Exo.20.b 12 de Moeder den kinderen beueelt / dat wil hy
Mat. 15.a.4. 3 gehouden hebben. Wie zijnen Vader eert/
Ephe.6.a.2. 4 diens sonde en sal God niet straffen/ Ende
wie zijn moeder eert/die vergadert eenen goe
5 den schat. Wie zijnen Vader eert / die sal
oock vreucht van zijnen kinderen hebben/ eñ
6 als hy bidt/so wort hy verhoort. Wie zijnẽ
Deut. 5.c.16. vader eert/*die sal dies te langer leuen/ ende
wie om des Heeren wille ghehoorsaem is/
aen dien heeft de Moeder eenen troost.
7 Wie den Heere vreest/die eert oock den va
Luce. 2.f.50. der/ ||ende dient zijn Ouders / eñ houtse voor
8 zijne Heeren. Eert Vader eñ Moeder met-
Gen.27.d.28. B ter daet/met woorden eñ verduldichept/ "op
Deut.33.a.1. 9 dat haren segen ouer v come. Want des va
Heb.11.d.20. ders segen timmert den kinderẽ huysen: maer
10 des Moeders vloeck trectse ter neder. En
bespot ws Vaders gebreck niet/want het en
11 is v geen eere: Want den Vader eeren is v
12 eygen eere/ Ende v Moeder verachten/is v
Tob.14.d.15. 13 eygen schande. Lieue kint/*besorcht uwen
Vader in zijn Ouderdom/eñ en bedroeft hem
14 ymmers niet/also lange als hy leeft/ Ende
nemet hem ten besten af / ist dat hy kintsch
wort/eñ en veracht hem ymmers niet/om dat
15 ghy geschicter zijt/ Want der weldaet/den
Vader bewesen/en sal nemmermeer vergeten
worden/ende v sal goet ghesch ieden/ hoe wel
16 dat ghy oock een Sondaer zijt/ Eñ uwer
sal gedacht worden inder noot/eñ uwe sondẽ
sullen vergaen/gelijck het ijs vander Sonnẽ.
17 Wie zijnen Vader verlaet / die wordt ghe-
Deu.27.c.16. scheynt / ||ende wie zijn moeder bedroeft / die
18 is veruloeckt van den Heere. Lieue kint/
Rom. 12.c.16 C "blijft geerne in leegen staet/dat is beter/dan
*Phil. 2.a.5. 19 al tgene daer de werelt na staet. *Hoe dat
Van ootmoe ghy hoogher zijt/so veel te meer verootmoe-
dichept. 20 dicht v/so sal v de Heere gonstich zijn: Wãt
||Judit.13.a 8 de Heere is de Alderhoochste/ ||eñ doet groo-
1.Re. 17.f.49 21 te dingen door den ootmoedigen. En "staet
"Pro.25.d 27 niet na hoogeren staet/ende en denct niet bo-
Rom. 12.a.3. 22 uen v vermogen. *Maer wat v God beuo-
*Deu. 4.a.2. 23 len heeft/dat neemt gestadelijck aen. Want
het en baet v niet/dat ghy gaept na tghene/
24 dat v niet beuolen en is: Ende wat tot v
officie niet en hoort / daer laet v curioesheyt
Om niet nae 25 in achter/ Want v is alrede meer beuolen
hooge dingẽ 26 dan ghy wtrechten cont. Sodanich dunc-
te staen. ken heefter vele bedrooghen/ eñ haer verme-
27 tenhept heeftse ter neder ghewor pen: Want
wie hem geerne in perijckel geeft die verderft
4.Re.19.b1.0 28 daer in: ||Eñ eenen vermetelijcken mensche
Judit.13.a.8. 29 vergatet ten laetsten qualijc. Een vermete-
lijc mensche maect hẽ seluen veel ongelucx/eñ
30 recht deen iammer nae dander aen. Want
hoochmoet en doet nemmermeer goet / ende
daer en can niet dan wat quaets wt spruytẽ.

Dat iiij. Capittel.

1 EEn vernuftich mẽsch leert Gods woort
*Psal.41.a.1 A geerne/eñ wie de wijshept lief heeft die
Tob. 12.b.11. 2 hoort geerne toe. "Gelijck alst water
Datmen den een bernende vier wt blust/ also wischt de ael
armen ghe- 3 moesse de sonde wt. Eñ de ouerste vergelder
dencken sal. salt namaels gedencken/eñ sal hẽ int ongeluc
4 beschermen. *Lieue kint/en laet den armen Eccl.14.
geenen noot lijden/ eñ en weest niet hert tegẽ Deut.15.
5 den nootdruftigen. En veracht den hongeri
gen niet/eñ en bedroeft den nootdruftigẽ niet
6 in zijn armoede. Een bedroeft herte en doet
niet meer rouwen aen/ eñ gheeft de gaue den
7 nootdruftigen geringe. De bede des ellendi
gen en ontsegt hem niet: ||Eñ en keert v aen- Tob.4.b.
8 sicht niet vanden armen. En keert uwe oo-
gen niet vandẽ behoeftigen/op dat hy ouer v
9 niet en clage: Want die hem gemaect heeft/
die verhoort zijn ghebet/ als hy met trueriger
10 herten ouer v claecht. En weest niet kijfach
B tich voor tgerechte/ "eñ hout dẽ rechter in ee- 1.Pet.2.
11 ren. Hoort den armen geerne/eñ antwoort
12 hẽ vriendelijck eñ sachtmoedelyc. *Verlost Gen.14.c.
dien/dien gewelt geschiet / van dien die hem Exod.2.b
onrecht doet/ eñ weest onuerschrickt/ als ghy Esai.1.c.
13 ordeelen sult. ||Hout v tegen de weesen als ||4.Es.1.c.
een vader/eñ tegẽ haer moeder/als een huys- Om den
14 heere/ So sult ghi zijn als een sone des Al- sen voor t
derhoochsten/eñ hy sal v lieuer hebben/dan v staen.
15 uwe moeder heeft. De wijshept verhoocht
hare kinderen/eñ neẽt die aen/diese soecken.
16 Wiese lief heeft/die heeft dat leuen lief/ eñ
diese neerstelijck soect / die sal groote vreucht
17 hebbẽ. Wie vaste aen haer hout/die sal gro
C te eere vercrijgen/ eñ wat hy voorneemt/daer
18 sal de Heere geluck toe geuen. "Wie Gods Eccl.1.c.17
woort eert/die doet den rechten Gods dienst/
eñ wiet lief heeft/ *dien heeft de Heere oock Joan. 14.
19 lief. Wie der wijshept gehoor geeft/die can
ander lieden leeren/eñ wie hem by haer hout
20 ||die sal seker woonen. Wie sonder valsch- Prou.3.c.
hept is/die salse vercrijgen/ eñ zijn nacomelin vãde wijsh
21 gen sullen gedijen: Eñ oft sy haer ten eer-
sten anders tegen hem stelt/eñ maect hem be-
angst eñ bãge/eñ beproeft hẽ met haer roede/
22 "eñ versoect hem met haer castijdinge/ Tot Job.1.b.12.
23 dat sy beuint/dat hy sonder valschept sy/ So Prou.3.b.
sal sy dan weder tot hem comen op den rech-
24 ten wech/eñ hem verblijden/ Eñ sal hem o-
25 penbaren haer heymelijchept: Maer indien
hy valsch beuonden wort/so sal si hem verla-
26 ten/so dat hy verderuen moet. Lieue kint/
*ghebruyct den tijt/ eñ wacht v voor een on- Rom. 12.b.
27 rechte sake/ Eñ en schaemt v niet voor uwe
28 siele/dat recht te bekennen. ||Want men can Marc.8.e.3
hem also schamen/ datmẽ sonde daer aẽ doet/
eñ men can hẽ ooc also schamẽ / datmen gena
29 de eñ eere daer af heeft. "En laet v geenen Deut. 1.c.1
D Persoon bewegẽ v tot schade/noch verschrict Pro.24.c.
30 maken/v tot verderuinge/ Maer bekent dat Datmẽ trec
recht vry/wanneermen de Lieden helpen sal. belijẽ eñ n
31 Want door belijdinge wort de waerhept eñ verswijgẽ
32 dat recht openbaer. En spreect niet teghen
de waerhept/maer laet den spot ouer v gaen
33 ist dat ghy inder saken gefaelgeert hebt. En
schaemt v niet te bekennen/ist dat ghi gefael
geert hebt/ende en worstelt tegen den stroom
34 niet. En dient eenẽ sot in zijnder saken niet
35 eñ en siet zijne macht niet aen/ *Maer strijt 1.Mac.2.f
voor de waerhept tot inden doot/so sal Godt Apoc.2.b.1
36 de Heere voor v strijden. En weest niet ge-
lijck die/die haer met groote woorden biedẽ/
ende en doen doch daer niet met allen toe.
37 En weest geen Leeu in uwen huyse/eñ geẽ
38 Tyran tegen v gesin. ||Dijn hant en sal niet Acto.20.e.3
open gedaen zijn om altijt te nemen / eñ toe-
gesloten/om nemmermeer te geuen.

Dat v. Capittel.

1 EN "verlaet v niet: Jck hebbe genoech/ Datmẽ hẽ
A eñ en dẽct niet: Jc hebbe genoech voor de rijcdõ ni
2 my. En * volcht uwen moetwille vertroostẽ
niet/ oft ghijt alschoon vermuecht/eñ en doet "Psa.49.a
3 niet wat v ghelust/ende en denct niet: Wie Luce. 12.b.
wilt my beletten? Want de Heere/ die opper- *Esa.58.c.
4 ste ||Wreecker salt wreecken. En denct niet: ||Deu.32.f.
Jck heb

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Ic heb wel meer gesondicht/ eñ my en is niet
quaets ouercomen. Wāt de Heere is wel ver-
duldich/ maer hy en sal v niet ongestraft latē/
5 Eñ en weest niet so seker al ist dat uwe son
de noch ongestraft is/ "so dat ghy daerom al-
6 toos voortaen sondigen wout. En denct ooc
niet: God is gantsch bermhertich / hy en sal
my niet straffen/ ic sondige ooc soo veel als ic
7 wil: *Hy can haestelijck also toornich wor-
den als hy genadich is/ eñ zijnen toorne ouer
8 de godtloosen en heeft geē ophoudē. ‖Daer
B om en vertreckes niet/ v tottē Heere te bekee
ren/ eñ en stellet niet wt vanden eenen dach
9 tot den anderen. Want zijnen toorne coemt
gantsch haestelijc en salt wrekē/ eñ v verderuē
10 "En verlaet v niet op onrechtueerdich goet
want ten helpt v niet als de aenuechtinghen
11 comen sullen. En *laet v niet eenen yegelijc
ken wint voeren/ eñ en volcht eenen yegelijc
ken wech niet/ gelijc als de onstantaftige her
12 tē doē/ Maer zijt stantaftich in uwē woor-
13 de/ ende blijft by eenderley reden. ‖Weest be
reyt te hoorē/ ende antwoort wat recht is/ eñ
14 en verhaest v niet. Verstaet ghy de sake/
so onderricht uwen naestē/ is des niet/ so hout
15 uwen mont toe. Want spreken brenget ee-
re/ eñ spreken brengt ooc schande: Eñ dē mē-
16 sche brengt zijn eygen tonge tot valle. En
zijt geen oorblaser* ende en achterclapt niet
17 met uwer tongen. Een dief is eē schādelijc
dinc/ maer eē achterclapper is veel schadelijc-
18 ker. En achter niet weynich/ het sy cleyn oft
groot/ En laet v niet bewegen/ dat ghy op
uwē vrient gram wort: Want sulcken achter
clapper/ coemt eyndelijck tot schanden.

Dat vj. Capittel.

1 EN laet v niet te cloeck dunckē/ alle mā
A te straffen/ op dat uwe bladeren niet en
verwelcken/ eñ uwe vruchten niet en
2 verderuen/ Eñ dat ghy oock niet eens en
3 wort ghelijc eenen dorren boom. Want een
sulc fenijnich mensche schadet hem seluen/ eñ
4 wort zijn Vianden eenen spot. Wederom-
me/ wie alle dinck ten bestē wtleyt/ die maect
5 hem veel vrienden. ‖Eñ wie dat beste totter
sake spreect van dien spreectmē wederom dat
6 beste. Hout v vriendelijc met alle mā/ maer
en betrouter onder duysent nauwelijc eenen.
7 "En betrout geenen vrient/ oft ghy en hebt
8 hem bekent inder noot. Want vele zijn vriē
B den dewijle dat si des genieten connen/ maer
9 inder noot en blijuen si niet. Ende daer is
menich vrient/ die haestelijck Viant wort/ en
de wiste hy een moort van v/ hy seydet nae.
10 *Daer zijn ooc sommige Tafel vrienden/ en
11 de si en blijuen niet inder noot. Ter wijlen
dattet v wel gaet/ so is hi dijn geselle/ eñ leeft
in dijnen huyse recht als ware hy ooc Huys-
12 heere. Maer in dien dattet v qualijck gaet/
soo staet hy teghen v / ende en laet hem ner-
13 ghens vinden. Ontreckt v vā uwe vianden/
ende wacht v oock euen wel voor uwe
14 vrienden. ‖ Een ghetrouwe vrient is een
stercke vasticheyt/ wie dien heeft/ die heeft
15 eenē grooten schat. Een ghetrouwe vrient/
en is met geenen ghelde noch goede te beta-
16 len. Een getrouwe vrient is eenen troost
des leuens. Wie God vreest die vercrijcht sulc
17 eenen vrient. Want wie God vreest/ diē salt
wel gelucken met vrienden: Eñ gelijck als hi
18 is/ so sal ooc zijnen vrient zijn: "Lieue kint/
laet v de wijsheyt leerē vā iuecht op/ so wort
19 van v een wijs man. Stelt v tegen haer/ ge
lijc als die daer ackert en saeyt/ eñ verwacht
20 haer goede vruchten. *Ghy moet eenen cley
nen tijt om haren wille moeyte eñ arbeyt heb
ben/ maer seer haest sult ghy haerder vruchtē
21 ghenieten. Sy is bitter den ongheschickten
menschen/ eñ een roockeloos mensch en blijft
22 niet by haer/ Want sy is hem eenen herden
23 proefsteen/ eñ hy werpse haest van hem Si
roemen wel veel vander wijsheyt/ maer si we-
24 ten weynich daer af. Lieue kint geeft mijn Prouer.1.a.8.
der leere gehoor/ ende en veracht mijnen raet
25 niet. Begheeft uwe voeten in haer boeyen:
26 ende uwē hals in hare halsyseren: "Buycht Mat. 11.c.29.
uwe schouderen eñ draechtse / eñ en worstelt
27 niet tegen haer banden. ‖Hout v aen haer Eccli.2.a.2.
van geheelder herten eñ blijft met alle crach
28 ten op haren wech. Verneemt na haer/ en-
de soectse/ so sult ghyse vinden. Eñ wanneer
29 ghyse crijcht/ so en laetse niet van v/ Want
ghy sult ten eynde troost van haer hebben/
ende uwen rouwe/ sal v in vreucht verandert
30 worden. En haer boyen sullen v een sterc-
ke vasticheyt/ ende haer halsysers een heer-
31 lijck cleet worden. Sy heeft een gulden croo
32 ne met een Purpuren huyue/ "Dat selue Eccl. 27.b.11.
cleet sult ghy aentreckē/ eñ de schoone croone
33 sult ghy op settē. Lieue kint/ wilt ghy vol-
gen/ so wort ghi wijs/ ende neemt ghijt ter her
34 ten/ so wert ghy cloec. Ist dat ghy geerne ghe-
hoor gheeft/ soo sult ghyse crijghen: Ende ist
dat ghy uwe ooren neyget/ soo sult ghy wijs
35 worden. Zijt gheerne by den Ouden/ eñ ist
datter een wijs man is / by dien hout v.
"Hoort geerne Godts woort/ ende aenmerct Eccli.8.a.9.
36 de goede sprueckeni der wijsheyt. Ist dat
ghy eenen verstandigen man siet/ tot diē gaet
met neersticheyt/ ende gaet alleneen met hem
37 wt ende in/ ‖Ouerdenckt altoos Gods Josua. 1.a.8.
gebot/ ende denckt gestadichlijc op zijn woort/ Psalm. 1.a.2
die sal dijn herte volcomen maken / ende v
wijsheyt gheuen/ ghelijck ghy begheert.

Dat vij. Capittel.

1 EN doet niet quaets/ soo en gebuert v Menigerleye
2 niet quaets. Hout v vant onrecht/ schoone leere
3 soo en treft v gheen ongeluck. "En "Gala.6.a.9.
A saeyt niet op den Acker der ongherechticheyt Jerem.4.a.4.
so en sult ghyse niet seuenuoudich oogsten.
4 En dringt v niet in officien voor Gode/ eñ
5 en staet niet na gewelt by dē Coninc. En laet
v niet duncken voor Gode/ dat ghy geschict
genoch daer toe zijt eñ en laet v niet duncken
by dē Coninc/ dat ghy wijs genoech daer toe
6 zijt/ En laet v niet verlangē om Rechter te
zijn/ wāt door dijn vermogen/ en sult ghy niet
alle onrecht te rechte brenghen/ ghy mocht v
ontsetten voor eenē geweldigen/ eñ dat recht
7 met schanden laten vallen. En recht gheen
oproer aē inder stadt/ eñ en hangt v niet aen
8 den ghemeynen man: Op dat ghy niet dob
bel schult en moet dragen/ wāt geē en sal on-
9 gestraft blijuē. En dēct ooc niet: God sal mij
nen grooten offer daer voor aensien/ eñ wan-
neer ick dē alderhoochsten Gode daer voor of Mat.21.c.22.
10 fere/ so sal hijt aennemē. *Wāneer ghy bidt/ Jacob. 1.a.6.
so en twijfelt niet/ ende en weest niet traech
11 om aelmoessen te gheuen. En bespot den 1.Reg. 2.b.6.
bedroefdē niet/ want daer is een/ ‖die can bey "Leu.19.b.11
12 de/ verneder en ende verheffen. "En versiert Ephe.4.c.25.
B geen luegenen tegen uwen broeder/ noch tegē Collos.3.a.9.
14 uwen vrient. En gewent v niet tot luegen/
15 want dat is een schadelijcke gewoonte. En Esaie.1.b.15.
weest niet clapachtich by den Ouden/ *eñ als Matt. 6.a.7.
16 ghi bidt/ en maect niet veel woordē. Ist dat
tet v suer wort/ met uwe neeringe ende acker-
werck/ dat en laet v niet verdrieten / want
17 Godt heuet also geschapen. En verlaet v
18 daer niet op/ dat dē hoop groot is/ daer mede
ghi quaet doet/ maer gedenct dat de straffinge 1.Pet. 5.a.6.
19 niet verre van v en is. ‖Daerō verootmoe "Esa.66.d24
dicht v van herten/ "want Vyer ende Wor- Mar. 9.e.47.
20 men/ is de wrake ouer de godloosen. *En *Eccl.9.b.12.
gheeft uwen vrient niet ouer om eenich
goets wille/ noch uwē getrouwen broeder om

Pro.18.c.22. 21 des besten gouts wille. ||En schept v niet
"Pro.31.b 10 van een verstandich ende vroom wijf/"Want
*Ecc.33.d.40 22 si is edelder dan eenich gout. Eenen*getrou
wen knecht/ende neerstighen Arbeyder/ hout
Leui.19.c.13. 23 wel. Eenen||vromen knecht hebt lief/ eñ en
C verhindert hem niet/ist dat hy vry geworden
Deu. 25.a.4. 24 can. *Hebt ghy Vee/soo siatet gaep/ende
*Pro.13.c.24 25 brenget v nutticheyt in so behoudet. "Hebt
Eccli.30.b.12 ghy kinderen / soo leertse/ende buycht haren
26 hals van ioecht op. Hebt ghy dochteren/so
bewaert haer lichaem/eñ en verwentse niet.
Tobie.7.c.15. 27 ||Besteet uwe dochter/so hebt ghi eē groot
werck gedaen/eñ geeftse eenē verstandighen
28 man. Hebt ghy een wijf die v lief is so en
laet v niet vā haer keerē om haer te verstoo-
Exo.20.b.12. 29 ten/ende en betrout de behaette niet. "Eert
Ephe. 6.a.2. uwen vader van geheelder herten/eñ en ver
geet dies niet/hoe suer dat ghy uwer moeder
30 geworden zijt: Eñ gedenct/dat ghy van hē
lieden geboren zijt/eñ wat cont ghy hen daer
31 voor doen/dat sy by v gedaen hebbē? Vreest
den Heere van geheelder herten ende hout
32 zijne Priesters in alder eeren. Hebt lief diē/
Deu.12.c.19. die v gemaect heeft /van alle crachte:*Eñ en
33 verlaet zijne dienaers niet. Summa. Vreest
Deu.14.c.22. den Heere/eñ eert de Priesters/eñ ||geeft hen
34 haer deel/ghelijck v gheboden is/ "Vanden
eerstelingen eñ Schultofferen/eñ Hefofferen/
ende watter meer gheheylicht wort tot den
offer/eude alderley Heylige eerstelinghen.
Tobi.1.c.17. 35 Doet den"Armen hantreyckinghe / op dat
Gala.6.b.10. ghy rijckelijc gesegent wort/eñ uwe weldaet/
36 v aengenaem make/ Voor alle leuēdige mē
4.Es. 2.b.23. schē:*Ja bewijst oock uwe weldaet/aē dē doo
37 den. En laet de weenēde niet sonder troost/
Job.29.c.15. 38 ||maer truert met den truerigē. En beswaert
Rom. 12.c.25 v niet"de crancken te besoecken/wāt om dies
"Mat.25.c36 wille sult ghy gheloeft worden. *Wat ghy
*Eccl.28.b 12 doet/daer bedenct dat eynde in/so en sult ghy
nemmermeer quaet doen.

Dat vij. Capittel.

Matt.5.c.25. 1 EN*kijft niet met eenen gewelhighen/
Hy leert voor A dat ghy hem niet inde handē en valt/
gekijfte wach 2 ||En kijft niet met eenen rijcken/dat
tē / eñ niemāt 3 hy v niet en ouerweghe. *Want vele laten
te verachten. haer met gelde stekē/eñ het beweecht ooc wel
||Ecc. 28.b.14 4 der Coningen herten. En kijft niet met een
*Eccli.31.a.6 Snappaert/dat ghy geē hout toe en draecht/
5 tot zijnen vyere. Eñ schimpt niet met ee-
nen grouen mēsche/dat hy dijn geslachte niet
6 en onteere/ En werpt diē zijn sonde nz voor/
Galat.6.a.3. die hem betert/*ende gedenct dat wy noch al
||Leu.19.g.32 7 temael schult op ons hebbē. ||En veracht dē
Ouderdom niet / want wy dencken oock out
8 te wordē. En verhuecht v niet/dat dijn Vi-
Hebr.9.d.27. ant sterft/"denckt/dat wy alle steruen moetē
*Eccl.6.d.35. 9 *En veracht niet wat de Wijse spreken/
10 maer schict v nae hare spruecken. Want vā
hen cont ghy wat leeren/eñ hoe ghi v houdē
11 sult teghen groote lieden. En laet v niet
B duncken dat ghy cloecker zijt dan de Ouden/
Exod.12.d.25 ||want si hebbent oock van haren Vaderen
Psal. 78.a.3. 12 ghelecrt. Want van henlieden cont ghy lee
ren/hoe dat ghy antwoorden sult alst vā noo
Prou.26.c.21 13 dē is. "En blaest den goddeloosen zijn vyer
niet op/dat ghy oock niet mede en verbrant.
14 En stelt v niet tegen eenen lasteraer / dat
Eccl. 29.a.4. 15 hy uwe woorden niet en verkeere. *En
leent niet eenen geweldigeren dan ghy zijt/
Maer leent ghy hem/so achter als verloren.
Eccl. 29.c.23. 16 ||En wort geen borge bouen dijn vermogē:
17 Maer doet ghijt/soo denct dat te betalē. En
C Recht niet metten Rechter/want men spreect
Genes.4.b.8. 18 dat ordeel soo hy wil. "En wandelt niet
met eenen ombesuysden / dat hy v niet in on
19 geluck en brenge/ Want hy recht aen al wat
hy wilt/so moest ghy dā om zijnder dwaesheit
Pro, 22.d.24 20 wille schade lijden. "En twist niet met eenē
toornighen mensche/eñ en gaet niet met hem
alleen ouer het velt:Want hy acht dat bloet
vergieten als niet:Als ghy dan geen hulpe
21 en hebt/soo vermoort hy v. "Met den Sot Eccli. 9.
ten en hout geenen raet/want het en gaet hē
22 niet ter herten. Voor eenē vreēden en doet
niet secreets wāt ghy en weet niet/wat daer
23 af comen mochte. En openbaert alle Man
dijn herte niet/hy mochte v qualijck danckē.

Dat ix. Capittel.

1 EN zijt niet ieloers van dijn vroom Hoemen
A Wijf/want sulcken herden opsten / en metten v
2 brengt niet goets. En*laet den wij wē hebb
ne geen macht ouer v/dat si v Heere niet en *Eccl.33
5 worde. ||Vermijdt de boelersse/op dat ghy ||Prou.2
4 in haren stricken niet en valt. En gewent
v niet met der Sangerinne/dat si v niet en
5 vange met hare listicheyt. *En siet niet Job.31.a
nae de maechden / dat ghy niet ontsteken en
6 wort tegē haer. ||En hangt niet aē de Hoe Prou. 5.
ren/dat ghy niet om dat uwe en coemt.
7 En gaept niet ouer al inder stadt om/eñ en
8 loopt niet door alle hoecken. "Keert dijn aē Mat. 5.
sicht van schoone wijuen/ende en siet niet na
9 de gedaente vā ander wijuen. "Want schoo- Gene. 34
ne wijuen hebbē menigē verdwaest/eñ boose 2.Reg.11
10 lust ontsteect daer af/gelijc als vyer. En sit Judit.10.
niet by eens anders Wijf/ ende en omhelst v
11 niet met haer/ Eñ en bancketeert niet met
B haer/op dat v herte aen haer niet en hange/
12 eñ uwe sinnē niet vredwaest en wordē. En
||gheeft eenen ouden vrient niet ouer / want Pro.27.b
ghy en weet niet/oft ghy aē den nieuwen so
13 veel crijcht. Eenen nieuwen vrient / is ee-
nen nieuwen wijn: Laet hem out worden/ so
14 sal hy v wel smaken. En laet v ooc dē god-
loosen niet beweghen in zijn groote eere/
want ghy en weet niet hoet een eynde nemē
15 sal. En laet v der godloosen voornemē niet
behaghen/ want sy en worden nemmermeer
16 vroom tot inder Hellen toe. Hout v van
C dien / die daer macht heeft te dooden/soo en
dorft ghy niet sorghen dat hy v doode:
17 Maer moet ghy by hem zijn/so en vergrijpt
v niet / op dat hy v dat leuen niet en neme/
wanneer ghy daer alder minst op vermoeyt.
18 Eñ weet dat ghy onder de stricken wan-
19 delt/eñ gaet op enckel hooge "spitsen. Leert Scherpte
met alle neerstichept uwen naesten kennen/
*eñ als ghy raet behoeft / so soecten by wijse Eccl.37.b.
20 lieden/ Eñ hout sprake metten verstandigē/ Tobi. 4.c
ende recht alle dyne saken na Gods woort.
21 Hout geselschap met vrome lieden/ ||eñ zijt 1.Tes.5.b
vrolijck/doch inder vreesen Gods.

Dat x. Capittel.

1 DAt werck prijst den Meester/"eñ eenen 3.Reg.3.d
A wijsen Vorst/zijne handelen. Handen
2 Het is een veruaerlijck dinck in een ters eñ O
regiment/van eenen clapper/ ende een onbe- sten des
3 schaemt clappaert/coemt ter schanden. Een
wijs regent is streng/*ende waer een verstan 3.Regu. 3
dighe Ouerheyt is/ daer gatet ordentlijc toe.
4 Gelijc||als een Regent is/so zijn ooc zijn of- Pro.29.b
ficiers/Gelijc dē raet is/so zijn ooc de borgers
5 Een"boese Coninc verderft lant eñ lieden: 3.Re. 12.
Maer als de gheweldigen cloeck zijn/so ghe-
6 dijdt de Stadt. *Dat regiment op Aerden/ Sapi. 6.
staet in Gods handen||die geeft hem bi tijden ||1.Re.10.
7 eenen geschicten Regent. Het staet in Gods
handen/dattet eenen Regent wel gelucht/die
8 geeft hē eenen loeflijckē cancelier. En wreect
niet nauwe alle misdact/ ende en coelt uwen
9 moet niet als ghy straffen sult. "Den hoo- Judi.9.c.
ueerdigen is beyde/ God eñ de werelt viant/ Luce. 1.d.
Want si handelen voor alle beyden onrecht.
10 *Om des gewelts/onrechts/ eñ giericheyts Jere. 27.
wille/coemt een Conincrijck van eenen volc- Dan. 4.
11 ke tot den anderen. Wat verheft haer de
arme

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

B arme ||aerde eñ assche? Hy is doch enckel schā
12 delijck slijck/terwijlen dat hy noch leeft: Eñ
al ist dat de medecijn daer lange aē plaestert/
so gatet doch ten laetsten also toe: Heden Co
13 ninc/"morgen doot. Eñ wanneer de men=
sche doot is/so eten hem de slangen eñ wor=
14 men. *Daer wt coēt alle hooueerdie voort/
wanneer een mensche van God afualt/eñ zijn
15 herte van zijnē Schepper wijct: ||Eñ hooch=
moet drijft tot allen sonden: Eñ wie daer in
16 steect/die richt veel grouwels aen. "Daerō
C heeft de Heere altijts den hoochmoet ghe=
schent/eñ ten laetsten ter neder ghewo rpen.
17 *God heeft de hoouëerdige Vorsten vandē
stoele ter neder geworpen/ ende ootmoedigen
18 daer op geset. *Godt heeft der stouter hey=
denen wortelen wtgeroeypt/eñ ootmoedige in
19 haer stede gheplant. ||God heeft der heyde=
nen Landt om gekeert/eñ te gronde verdor=
20 uen/ Hy heeftse laten verdorren ende ver=
stoort/eñ haren name wtgewischt op aerden.
21 Dat de Lieden hoouëerdich ende rasende
gram zijn/dat en is van Gode niet ghescha=
22 pen. "De mensche en is niet boos ghescha=
pen/maer wie Godt vreest/ die sal met eeren
23 bestaen. Maer*wie Gods gebot ouertreet/
24 die coemt te schanden. Eñ de gene/die God
vreesen/die houden hare Regenten in eeren.
25 Daerom bewaert hyse. Beyde de rijcke ende
de arme/beyde de groote eñ cleyne / en sullen
haer anders niet beroemen/ dan ||dat sy Godt
26 vreesen. Het en dooch niet met allen/datmē
D eenen armen verstandigen versmaet/eñ eenen
27 rijcken godloosen eert. Vorsten/Heeren/eñ
Regenten zijn in grooter eeren/maer so groot
en zijn sy niet/als de ghene "die Godt vreest.
28 *Eenen wijsen knechte moet den Heere die
nen/eñ een vernuftich Heere en murmureert
29 daer niet om. En volcht v eygen hooft niet
in dijn officie / eñ en maeckt v niet stout/als
30 men v behoeft. ||Het is beter/dat een zijns
doens waerneme/daer hy by ghedijt/ dan dat
hy hem vele vermete/eñ daer by een bedelaer
31 blijue. Mijn kint/ in tegenspoet hebt eenen
goeden moet/eñ verlaet v op v officie / want
wie aen zijn officie twijfelt/wie wil dien hel=
32 pen? Eñ wie wil dien in eeren behoudē/ die
33 zijn officie selue onteert? De arme " wort
geeert om zijnder cloecheyt wille/ eñ de rijcke
om zijns goets wille. Maer is de cloeckheyt
prijselijck aen eenen armen/ hoe veel te meer
34 aen eenen rijcken? Eñ wat eenen rijckē qua
lijck staet/dat staet veel meer den armen qua
35 lijc. De wijsheyt des slechten brengt hem ter
36 eeren/*eñ set hem by de Vorsten. Ghy en
E sult niemanden prijsen om zijns grooten aen=
siens wille/noch yemandē verachten om zijns
37 cleyn aensiens wille: ||Want een bye is een
cleyn vogelken/eñ gheeft nochtans de alder=
38 soetste vrucht. "En verheft v niet om uwer
cleederen wille/eñ en weest niet stout in uwe
eere / want de Heere is wonderlijck in zijne
wercke/eñ niemant en weet/ wat hy doē wil.
39 *Veel tyrannen hebben onder op de Aerde
moeten sitten||eñ dien is de croone opghesett/
40 daermen niet op ghedacht en hadde. Veel
"groote Heeren zijn te niete geworden/*ende
geweldige Coningen zijn anderen in de han=
41 den gecomen. En verdoemt niemandē/"eer
ghy de sake te voren bekent/bekentse eerst/eñ
42 straffet dan. "Ghy en sult niet ordeelen/eer
ghy de sake hoort / eñ laet de lieden eerst wt
43 spreken. En mengt v niet in vreemde sakē/
ende en sit niet by een onrecht ordeel.

Dat xj. Capittel.

1 MJjn kint/en steect v niet in menigerley
A handel/want ist dat ghy menigherley
voor v neemt/ so en sult ghy niet vele
daer aen gewinnen/ oft ghy alschoon geheel
seer daer nae worstelt/ soo en vercrijcht ghijt
doch niet/eñ oft ghy alschoon hier ende daer
loopt/ soo en coemt ghyder doch niet wt.
2 Daer is menich / diet hē suer laet worden/
eñ haest hem tot rijcdom/eñ verhindert slechs
3 hem seluen daer mede. Daer en teghen isser
menich/diet saechte aen laet comen / die wel
hulpe behoefde/eñ is daer toe swac eñ arm.
4 "Dien siet God aen met genaden/eñ helpt Job.42.c.12.
hem wter ellenden / eñ brengt hem ter eeren/
5 so datter vele zijnder verwonderen. ||Het Tren.3.d.37.
B coemt alle van Gode/ geluck eñ ongeluc/dat
leuen eñ de doot/"armoede ende rijckdom. 1.Reg.2.b.7.
6 *Den vromen geeft God goeden / die daer *Pro.10.c 22
blijuen/eñ wat hy verleent/dat gedijt altoos.
7 ||Daer is menich die vreck is eñ spaert/eñ Psal.39.a.7.
8 wort daer door rycke / eñ denct: Hy heeft
9 wat voor hem gebracht/eñ seyt: "Nv wil Luce.12.b.19
ick een ghoet leuen hebben/ eten eñ drincken
10 van mijne goeden/ Eñ hy en weet niet/dat
zijn vre so na is/eñ*moetet altemael anderen Job.1.c.21.
11 laten/eñ steruen. Blijft by Gods woort/eñ 1.Tim.6.b.7.
oeffent v daer in/ ||eñ blijft in uwe beroepin= ||Ephe.4.a.1
ge/ende en latet v niet verwonderen / dat de
12 godloose na goet iagen. "Betrout ghy Go= "Eccl.2.a.7.
de/eñ blijft in uwen roep/want het is dē Hee
re geheel licht / *eenen armen rijck te maken. Job.42.b.10.
13 ||Godt ghebenedijt den vromen hare ghoe= ||Gen.26.b 12
den/eñ als den tijt coemt/so gedijen sy haeste
14 lijck. En segt niet: Wat helpet my/eñ wat
15 heb ick daer en tusschen? En segt niet: Jck
C hebbe ghenoech/hoe cant my gefaelgeren?
16 "Alst v wel gaet/so dēct dattet v weder qua Eccl.18.d.28.
17 lijc gaen can: Eñ alst v qualijc gaet/so denct
18 dattet v weder wel gaē can. *Want de Hee Psal.28.a.4.
re can eenen yegelijcken lichtelijck inder doot Mat.16.d.27
19 vergelden/ gelijck hijt verdient heeft. Een Rom.2.a.6.
quade vre maect/datmē alle vrucht vergeet/ Apoc.2.d.23.
eñ als de mensche sterft so wort hy ghewaer/
20 hoe hy geleeft heeft. Daerom en sult ghy
niemanden prijsen voor zijn eynde. Want wat
een voor een Man geweest is/dat beuintmen
aen zijn Nacomelinghen.

Dat xij. Capittel.

1 EN herbercht niet eenen yegelijcken in Alleman niet
A uwen huyse/want de werelt is vol on te herbergen.
2 trouwen eñ list. Een valsch herte is
gelijck als eenen lockvogel op het slach/ende
3 loert/hoe dat hy v vanghen mochte. Want
wat hy goets siet/ dz bediet hy opt alder erch
ste/ ende dat alderbeste/ scheynt hy opt alder=
4 hoochste. ||Van eender voncken wort een Jaco.3.a.5.
groot vier/ende de godloose en hout niet op/
5 ||tot dat hi bloet vergiet. Wacht v voor sulc Esai.59.a.7.
ke schalcken/(sy en hebben niet goets in den
sin)op dat si v niet een eewighe schande aen
6 en haugen. Neēt ghy eenen vreemden met
v in/so sal hi v onruste maken/eñ v wt uwen
7 eygendom drijuen. Wilt ghy wat goets doē Den vroomē
so siet toe wien dat ghijt doet/so verdient ghi salmen goet
8 danc daermede. "Doet den vromen goet/so doen.
wort het v rijckelijc vergoudē/ist niet van hē/ "Deu.15.a.7
9 *so geschiedet gewisselijc vā dē Heere. Maer Gala.6.b.12.
den boosen schalcken/die niet en danckē voor *Mt.25.d.34
10 de weldaet/en salt niet wel gaen. ||Geeft dē ||Tob.1.c.15.
godtvreesenden/eñ en ontfermt v des godlo=
sen niet. Doet den ellendighen goet/ende en
11 geeft den godloose niet. Bewaert dijn broot
voor hem/eñ en geeft hē niet/ op dat hy daer
door niet gesterct en worde/eñ v vertrede.
12 Ghy sult noch eens so veel quaets van hē
ontfangen/als ghy hem goets ghedaen hebt.
13 "Want de Alderhoochste is den godloosen Psal.5.a.6.
B viant / *ende hy sal de godloosen straffen. Prou.3.d.31.
14 Alst eenen wel gaet/so en canmen gheenen *Jude.c.14.
15 vrient recht bekennē: Maer wanneert eenē
qualijc gaet/so en can hem de Viant oot niet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

15 verberghen. Want alst eenen wel gaet/dat
verdziet zijnen viant : Maer wanneert eenen
qualijck gaet/so wijcken oock de vrienden van
Datmen den 17 hem. En betrout uwen viant nemmermeer/
viant niet be want ghelijck als dat yser altijts weder ver=
trouwen sal. 18 roest/also en laet hy ooc zijn treken niet. Eñ
oft hy alschoon nijcht ende buckt/so siet doch
voor v/eñ wacht v voor hem. Ende oft ghy
alschoon aen hem pollijstert/ ghelijck als aen
19 eenen spiegel/so blijft hy doch roestich. En
trect hem niet tot v/dat hy v niet wech en
stoote/eñ trede in dyn plaetse. En set hẽ niet
by v/dat hy niet na uwen stoel en sta/ eñ dat
ghy ten laetsten op mijne woorden dencken
20 moet/eñ dattet v dan berouwe. Gelijck als
C wanneer een slanghen besweerder ghebeten
wort/dat en iammert niemanden/alsoo wey=
nich/als dat / ist dat eenen met wilde dieren
omgaet/eñ van haer verschuert wort : Alsoo
gatet dien oock/die den godloosen aenhangt
21 eñ hẽ seluen in hare sonden mengt. Hy blijft
wel eenen tijt lanck by v/ maer wanneer ghy
2.Re.20.b.9. 22 struyckelt/so en blijft hy niet. ‖De Viant
Jerem.41.b.6 gheeft wel goede woorden/eñ hy beclaecht v
seer/eñ stelt hem vriendelijck/ eñ can daer toe
23 oock weenen: Maer int herte denct hy/hoe
hy v inden cuyl brengen mochte. Ende crycht
hy ruymte / soo en can hy van uwen bloede
24 niet versaet worden. Wil v yemant schade
doen/soo is hy de eerste/ ende stelt hem recht
oft hy v helpen wilde/ende vellet v bedziech
25 lijcken/ Sijn hooft sal hy schudden/ende in=
de vuyst lachen/v bespotten / ende den nuese
op werpen.

Dat xiij. Capittel.

1 Wie peck aentast die besmet hem daer
Deut. 7.a.4. A mede: "Eñ wie geselschap heeft mettẽ
Hoe hẽ de ar hoouerdigen/ die leert hoouerdie.
mẽ voor den 2 En maect geen gemeynschap met den ghe=
rijcken eñ ge= weldigen/eñ rijcken/oft ghy ladet eenẽ swa=
weldigẽ hou 3 ren last op v. Wat sal den aerden pot/byden
den sullen. metalen pot? Want ist dat sy tegen malcande
4 ren stooten/so breect hy in stucken. De rijc=
ke doet onrecht/ende pocht noch daer toe:
5 Maer de arme moet lijden/eñ daer toe danc
ken. Also lange als ghy hem nut zijt/so ghe=
bruyct hy v: Maer als ghy niet meer en ver=
6 muecht/so laet hy v varẽ. De wijle dat ghy
wat hebt/so teert hy met v/eñ het en becom=
7 mert hem niet/ dat ghy verderft. Wanneer
hy v behoeft/so can hy v fijn bedriegen/ ende
8 lacht v aen/ Beloeft v vele / eñ gheeft v de
9 beste woordẽ/eñ seyt: Behoeft ghy wat? Eñ
noodet v eens oft driemael bedriechlijc te ga=
ste/tot dat hy v om dat uwe brengt / eñ spot
10 met v int laetste. Eñ oft hy v alschoon in
noot siet/so laet hy v doch varen/ eñ schut dẽ
11 cop ouer v. Daerom siet toe/dat uwe een=
uoudichept v niet en bedriege/eñ in ongeluc
12 en brenge. Wanneer v een gheweldich man
B tot hẽ wil trecken/so weyghert v/ so sal hy v
13 dies te meer tot hẽ trecken. En dringt v sel
uen niet tot hẽ/op dat ghy niet verstooten en
14 wort/ En ontsiaet v ooc niet te seer/datmen
15 v ter noot gebruycken can. En weyghert v
niet/ist dat hy v wat beueelt / Maer en ver=
laet v daer niet op/dat hy hem met v so ghe=
16 meyn maect. Want hy versoeckt v daer me=
de/eñ met zijn vriendelijck ghelaet haelt hy v
17 wt. Wanneer hy onghenadich wort/so en
blijftet by sulcke vriendelijcke woorden niet/
18 Eñ hy en ioct niet met straffen eñ geuanc=
19 kenissen. Daerom wacht v/ eñ siet wel voor
20 v/ghy leeft in groot perijckel. Een yegelijc
C dier hout hẽ by zijns gelijcke/also sal hẽ oock
21 een mensche voegen tot zijns ghelijcke. Het
2.Cor. 6.c.14 is*euen als oft hem een wolf tot den schape
voechde/als een godloose met den vromẽ ge=
22 selschap maect. Gelijck als Hyena met den
hont ghemeynschap maect/also ooc de Rijcke
23 met den Armen. Gelijc als de Leeu het Wilt
verslint inder Heyden/also verslinden de rijc=
24 ke den armen. Gelijc als den hoouerdigen
onweert is/al wat cleyn is/ alsoo is de arme
25 den rijcken oock onweert. Als de rijcke val=
len wil/soo helpen hem zijn vrienden op. Als
de arme valt/ so stooten hem oock zijn vrien=
26 den ter neder. Wanneer een rijck man niet dat der r[ijcken]
recht gedaẽ en heeft/so zijnder vele diet glim= onrecht r[echt]
pen. Als hy hem met woorden vergrepẽ heeft moet zijn.
27 so moetment laten recht zijn. Maer wãneer
D een arm man niet recht ghedaen en heeft / so
canment groot achten/eñ al ist dat hy wijsse=
lijck spreect/so en heeftet doch gheen plaetse.
28 ‖Als de rijcke spreeckt/so swijcht alle man/ Psa.73.b.
29 eñ zijn woort heftmen inden hemel: Maer
als de arme spreeckt/so seytmen: Wie is die?
Eñ ist dat hy taelgeert/ soo moet hyt vergel=
30 den. Rijckdom is wel goet/ alsmen dien son
der sonde gebruyct/maer de armoede des god
31 loosen leert hem veel quaets spreken. Wat
een inden sin heeft / dat sietmen hem aen de
32 oogen aen/ het sy goet oft quaet. Heeft hy
wat goets inden sin/so siet hy vrolijcken op.
Maer wie met hemelijcke stucken om gaet/
33 die en can geen ruste daer af hebben. ‖Wel Psalm.1.a
dien/die geenen boosen raet en geeft/eñ geen
34 quade conscientie daer af en heeft. Wel diẽ
die geen quade conscientie en heeft/ ende zijn
toeuerlaet hem niet ontuallen en is.

Dat xiiij. Capittel.

1 Het en staet eenen *druckpenninck niet Drecken.
A wel/dat hy rycke is. Eñ wat sal gelt eñ
2 goet eenen vrecken hont? ‖Wie veel Luce. 12.b
vergadert/eñ hem seluen niet goets en doet/ Wãde ont[...]
die vergaderet anderen lieden/eñ andere sul= we eñ scha[...]
3 lent verbrassen. Die hem seluen niet goets heyt der r[...]
en doet/wat soude hy ander lieden goet doẽ? ker vrecke[...]
Hy en wort nemmermeer vrolijck van zijnen
4 goede. Daer en is geen schandelijcker dinc/
dan dat eenen hem seluen niet goets en gont
eñ dat is de rechte plaghe voor zijn boosheyt.
5 Doet hy wat goets/so en weet hy gewisse=
lijck daer niet af/ eñ wort ten laetsten onuer=
6 duldich daer ouer. Dat is eẽ boos mensche
die niet sien en mach/datmen den lieden wat
goets doet/maer keert zijn aensicht wech / eñ
7 en ontfermt hem niemants. Een baetsoec=
kende mensche en laet hem met zijn deel nem
mermeer genoegen / eñ hy en can van gieric=
8 heyt niet ghedijen. Een afgonstich mensche
B en siet niet geerne eten/eñ het doet hem wee/
9 als hy te eten geuen moet. Mijn kint/doet
v seluen wat goets vanden uwen/"eñ gheeft Deu. 26.[...]
den Heere offeren/die hem toe behooren.
10 Ghedenct dat de doot niet en vertoeft/ ende
ghy weet ymmers wel/wat verbont dat ghy
11 metter doodt hebt. *Doet den vrient wat Eccl.4.a.[...]
goets voor uwen eynde/ende doet den armen Tob.4.b.
12 hantreyckinge nae v vermogen. ‖En ver= Luce. 16.[...]
geet den armen niet/als ghy eenen vrolijcken ‖3.Es.9.e.
dach hebt/so sal v oock de vrucht toe comen
13 die ghy begeert. Ghy moet doch v suer
sweet anderen laten / eñ uwen arbeyt dẽ erf=
14 genamen ouergeuen. "Geeft geerne/*so sult 2.Cor. 9.[...]
ghy weder ontfangen/ eñ heylicht uwe siele/ *Mt. 25.[...]
want als ghi doot zijt/so hebt ghy wtgeteert.
15 ‖Allet vleesch verslijt gelijc een cleet: "Wãt Esai.40.[...]
16 dat is dat oude verbõt: Ghi moet steruẽ. Ge 1.Pet.1.[...]
C lijck als de groene bladeren op eenen schoo= "Heb. 9.[...]
nen boom/sommige vallen af/ sommige was=
sen weder/ Alsoo ghatet met den Lieden oock
toe/*sommige steruen/ sommige worden ghe= Eccl.3.a.[...]
17 booren. Alle verganckelijck dinck moet een
eynde nemen/eñ die daer mede om gaen / die
varen oock mede wech.

Dat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Dat xv. Capittel.

1 Wel dien "die daer altijts met Godts
A woort omgaet/ eñ dat selue wtleyt eñ
2 leert/ Diet vā hertē ouerleyt/ eñ grō
delijc leert verstaen / eñ na de wijsheyt altijts
verder verneēt/ eñ sluypt haer nae waer datse
3 henē gaet/ Eñ siet tot haerder vensteren in/
eñ luystert voor haerder duerē/ soect herberge
na by haren huyse / eñ rechtet zijn Hutte op
4 aen haerder wandt/ Eñ is hē een goede her
berghe. *Hy brengt zijn kinderen oock onder
5 haer dack/ eñ blijft onder haer logie/ Daer
wort hy voor de hitte onder beschermt/ eñ het
6 is hem een heerlijcke wooninghe. Sulcx en
doet niemant/ dan die dē Heere vreest/ eñ wie
7 hem aen Gods woort hout/ die vintse. Eñ
sy sal hem te gemoet gaen als een moeder/ eñ
8 sal hē ontfangen als een ionge Bruyt. ||Sy
B sal hem spijsen met tbroodt des verstants/ eñ
9 sal hē lauen met "water der wijsheyt. Daer
door sal hy sterc worden/ dat hy vast staen cā/
ende sal hem aen haer houden/ dat hy niet te
10 schanden en worde. *Sy sal hem verheffen
bouen zynen naestē/||eñ sal hem zijnen mondt
11 open doen inder gemeynte. Sy sal hē croo=
nen met vruechden eñ blijschap/ eñ met eenen
12 eewigen name begiften. "Maer de sottē en
vindense niet/ ende de godloosen en connense
13 niet te sien crijgen/ *Want sy is verre van=
den houeerdigen/ eñ de huychelaers en weten
14 niet van haer. Een godloose en can niet
recht leeren/ want het en coēt niet van Gode/
15 Want totter rechter leere behoort de wijs=
16 heyt/ so geeft God genade daer toe. Ghy en
C behoeft niet te seggen: Heb ick onrecht ghe=
leert/ so heuet God gedaen/ wāt wat hy haet/
17 dat en sout ghy niet doen. Ghy en behoeft
niet te seggē: Heb ick onrecht geleert/ so heeft
hy my bedrogen/ want hy en behoeft geenen
18 godloosen. ||Want de Heere haet alle afgo=
derie/ "eñ wie hē vreest/ die wacht hem daer
19 voor. *Hy heeft dē mensche vandē beginne
20 geschapen/ eñ hem den kuer gegeuen. Wilt
ghy/ so hout de geboden/ eñ doet wat hem be=
21 haecht/ in recht betrouwē. ||Hy heeft v vier
eñ water voor gestelt/ grijpt tot welc ghi wilt
22 De mensche heeft voor hē dat leuen eñ den
doot/ welc hy wil/ dat sal hē gegeuen wordē.
23 Want de wijsheyt Godts is groot/ eñ hy is
24 machtich eñ siet alle dinck/ ||Eñ zijn oogen
sien op de gene/ die hem vreesen / eñ hy weet
25 wel/ wat recht gedaen oft "huychelie is. Hy
en beueelt niemant godloos te zijn / eñ hy en
consenteert niemant te sondighen.

Dat xvj. Capittel.

1 En verblijt v niet / dat ghy veel onge=
A schicte kinderen hebt/ eñ en pocht daer
niet op / dat ghy veel kinderen hebt/
2 wanneer sy Godt niet en vreesen. En ver=
laet v op haer niet/ eñ en betrout niet op ha=
3 re vermogen. Want een vroom kint is beter
4 dan duysent godloosen. Eñ het is beter son
der kinderen te steruen/ dan godloose kinderē
5 te hebben. Een vroom man can een Stadt
op helpen: Maer al ist datter al schoon veel
godloosen zijn/ so wort sy doch door haer ver
6 woest/ Dies heb ick mijn leefdage veel ge=
7 sien/ eñ noch veel meer gehoort. Dat*vyer
verbrande dē geheelē hoop der godloosen/||eñ
8 dē toorne ontstack ouer de ongeloouigē. Hy
B en verschoonde de oude "Reusen niet/ die met
9 hare sterckheyt te gronde gingē. *Hy en ver=
schoonde ooc die niet/ by den welckē Loth eē
vreemdelinc was/ maer verdoēdese om haers
10 hoochmoets wille/ Eñ verderf dat geheele
lant sonder alle bermhertichheyt/ dies met son
11 digen te vele ghemaect hadden. *Also heeft
hyder wel ses hondert duysent wech gheruct/
12 om dat si ongehoorsaem waren. Hoe sonde
dan een eenige ongehoorsame ongestraft blij=
uen? ||Want hy is wel bermhertich: Maer hy Ecdi.5.a.7.
is oock toornich. Hy laet hem versoenen/ eñ dat ongehoor
13 straft oock grouwelijck. Also groot als zijne saemheyt niet
bermhertichheyt is/ so groot is ooc zijn straffin ongheStraft
ghe/ "eñ hy ordeelt eenen yegelijcken ghelijck en blijft.
14 hijt verdient. De godtloose en sal met zijnē "Job.34.b.11
onrechte niet ontgaen/ eñ des vromē hope en Jere.17.b.10.
15 sal niet wt blijuen. Alle weldaet sal haer Eccli.35.c.30
plaetse vinden/ *eñ eenen yegelijcken sal ge= Roma.2.a.6.
16 schieden gelijck hijt verdient heeft. En segt *Psa.62.b.13
niet: De Heere en siet na mi niet/ wie vraecht
17 inden hemel na my? Onder sulc eenen hoop
C en denct hy op my niet/ wat ben ic tegen sulc
18 een groote werelt? Want siet/ dē geheelen he
mel ouer al/ de zee eñ de Aerde ||beuen/ Berch Psal.18.a.8.
eñ Dal daueren/ als hy versoect/ en soude hy 4.Es.16.a.12
19 dan in dijn herte niet sien? Maer wat hi doē Judit.16.c.18
wil/ dat en siet niemant/ ende dat weder dat
voorhanden is/ dat en merckt gheen mensche.
20 Eñ hy can veel doen/ daer hē niemant voor
en hoedt. Eñ wie cant wt seggen eñ verdra=
21 gen/ als hy ordeelt? Maer sodanigen dreygē
is te verre vandē oogen/ eñ wanneert eē roec
22 keloos mensche hoort/ So blijft hy doch by
zijnder dwaesheyt/ ende by zijnder dwalinge.

Dat xvij. Capittel.

1 Mijn "kint geeft mi gehoor/ eñ leert wijs Job.22.c.22.
A heyt/ eñ merct op mijn woort met ern= Prou.1.a.8.
2 ste. Jck wil v een gewisse leeringhe
3 geuen/ eñ v claerlijc onderwijsen. *God heeft Gene.1.d.31.
van aenbeginne zijn wercken wel geordineert
eñ eenen yegelijcken zijn eyghen werc ghege=
4 uen. Eñ hi houtse voort eñ voort in sulcker
ordinantie/ dat sy haer officie altoos doen.
5 Ende geen dat ander en hindere/||maer zijn Baru.3.e.33.
6 altoos zijnen beuele gehoorsaem. Voorder
heeft hy ooc op de aerde gesien/ eñ haer met
7 zijne goedē veruult. *Eñ maect dat Aertrijc Gene.1.c.24.
vol dieren/ de welcke weder onder de aerde co
8 men. "God heeft den mensche geschapē van Genes.2.a.7.
der Aerden/ ende maect hem weder tot aerde. Hoe Godt dē
9 Eñ stelt hen dē tijt haers leuēs / eñ schiepse mensche ghe=
alle beyde/ een yegelijck tot zijnder aert/ ||ende schapē heeft.
10 maectese na zijn beelt. Hy gaf haer dat alle ||Gen.1.d.27.
dat vleesch/ hen vreesen moeste/ eñ dat sy heer Sapi.2.d.23.
schappen souden ouer de dieren eñ voghelen.
11 Hy gaf haer vernuft/ sprake/ oogen/ ooren/
eñ verstāt eñ bekētenisse/ *eñ toonde haer bey Gene.2.d.16.
12 de goet eñ quaet. Ende heeftse voor andere
dieren sonderlijc aengesien/ om haer te toonen
13 zijne groote Maiesteyt. "Hy heeftse geleert/ Deut.4.5.9.
eñ hen een Wet des leuēs gegeuē. Hy heeft
een eewich verbont met haer gemaect/ eñ hen
15 zijne rechten geopenbaert. ||Sy hebben met Exod.19.c.18
haren oogē zijn Maiesteyt gesien/ eñ met ha=
ren ooren zijn heerlijcke stemme ghehoort:
16 Ende hy sprack tot haer: Wacht v van alle
B onrecht/ *ende beual eenen yegelijcken zijnen Exo.20.21.22
17 naesten. Haer wesen is altijts voor hem/ eñ
18 niet verborghen. "In allen landen heeft hy Rom.13.a.1.
heerschappie gheordineert. ||Maer ouer Jsrael ||Deu.10.c.15
19 is hy selue Heere geworden. Alle haer werc
ken zijn voor hem openbaer / als de Sonne/
*ende zijn ooghen sien sonder ophouden alle 2.Pa.16.b.9
20 haer wesen. Oock zijn hem alle haer boosheden Psa.33.b.13.
den onuerborghen/ ende alle hare sonden zijn Prou.15.a.3.
21 voor hem openbaer. Hy bewaert de weldaet Hebr.4.c.13.
des menschen/ gelijck als eenen segelrinck/ eñ
de goede wercken ghelijck eenen oochappel.
22 Ende ten laetsten sal hy ontwaken/ "eñ ee= Job.34.b.11.
nen yegelijcken op zijn hooft vergelden/ gelijc Psal.62.b.13
23 hijt verdient heeft. ||Maer die haer beteren/ Jere.17.b.10.
die laet hy tot ghenaden comen/ ende die daer Roma.2.a.6.
moede worden / die troost hy / dat sy niet en ||Acto.2.d.38.
24 vertwijfelen. *Soo bekeert v nv tot den *Jere.3.b.9.
C Heere/ ende verlaet v sondich leuen. Bidt den Ezec.18.e.30.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

25 Heere/eñ hout op vanden quaden. Hout v
tot den Alderhoochsten/ende keert v van on=
recht / ende haet met ernste de Afgoderie.
Psal.6.a.6. 26 "Wie wil den Alderhoochsten louen in der
27 Hellen? Want alleen de leuendige connen
louen / De dooden/ als die niet meer en zijn/
28 en connen niet louen: Daeromme loeft den
Heere/de wijle dat ghy leeft eñ gesont zijt.

Dat xviij. Capittel.

Ouer wien God bermhertich is. 1 O Hoe groot is die bermherticheyt des
A Heeren/*eñ laet hem genadich vinden
2 dien/die haer tot hē bekeeren. Want
*Esai.55.b.7 wat can doch een mensche zijn/ aengesien dat
3 hy niet onsterflijck en is? Wat is claerder
Joel.2.f.31. dan de Sonne?||Nochtans moet sy vergaen.
Mat.24.b.29 4 Ende wat vleesch eñ bloedt versiert/dat is
5 boos dinck. Hy siet de onmetelijcke hooch=
Eccl.10.b.10 de des Hemels: Maer alle menschen "zijn aer
*Gene.1.a.1. 6 de eñ stof. Maer die eewich leeft/ *al wat
God is alleē 7 die maect/dat is volcomen. De Heere is
rechtueerdich 8 alleen rechtueerdich/ ||Niemant en can zij=
||Psa.96.a.4 ne wercken wtspreken. Wie can zijn groote
9 wonderen begrijpen: Wie can zijn groote
10 macht meten? Wie can zyn groote bermher=
11 ticheyt vertellē? Mē canse noch verminderē
noch vermeerderen/eñ men en can zijn groote
wonderen niet begrijpē. Maer eē mensche/als
hy alschoon zijn alderbeste gedaen heeft/so en
12 ist noch nauwelijc begost. Eñ als hy meynt
dat hijt voleynt heeft/ so faelgeret noch veel.
Want wat is de mensche? Waer toe dooch
Psa.90.b.10 13 hy? Wat can hy baten oft schaden? *Als hy
B lange leeft/so leeft hy hondert iaer. Ghelijck
een droppelken waters tegen de zee/eñ gelijc
als een coornken teghen het zant aender zee/
2.Pet.3.b.8. so||weynich zijn zijne iaren tegē de eewicheyt.
14 Daerom heeft God lijdtsaemheyt met hen/
15 eñ giet zijn bermherticheyt wt ouer hen. Hy
siet eñ weet wel/dat si alle des doots zijn moe
16 ten/ Daerom ontfermt hy hem dies te rijc=
17 kelijcker ouer hen. Eens menschen bermher
Exo.20.a.6. ticheyt gaet alleen ouer zijnē naesten: "Maer
Gods bermherticheyt gaet ouer al de werelt.
1.Reg.2.b.6. *Hy straft eñ castijt/hy leert eñ bewaert/ ge=
Tob.13.a.2. 18 lijck ||een herder zijn cudde. Hy ontfermt hē
||Eze.34.b.12 ouer alle/die haer laten onderwijsen/eñ Gods
Joan.10.a.11 19 woort neerstelijc hooren. Mijn kint/als ghy
C yemanden wat goets doet/so en maect v niet
onweert/eñ wanneer ghy yet geeft/so en be=
20 droeft hem niet met herde woorden. Den
Prou.15.a.1. dau coelt de hitte/"also is een goet woort be
Hoe aengenaem eē goet woort is. 21 ter dan de gaue. Ja een woort is dickwils
aengenamer/dan een groote gaue. Ende een
22 vriendelijc mēsche geeftse alle beyde. *Maer
*Eccl.42.b18 een dwaes verwijtet eenen onhuesselijck / eñ
een onvriendelijcke gaue is verdrietelijck.
Rom.2.c.11. 23 "Leert eerst selue/eer ghy ander liedē leert.
Helpt v seluen eerst/eer ghy ander liedē mee=
Mat.7.a.5. 24 stert. *Straft v seluen eerst/eer ghy ander
lieden ordeelt/so sult ghy genade vinden/als
25 ander gestraft wordē. En spaert uwe boete
Acto.3.c.19. niet/tot dat ghy cranck wort: ||Maer betert v
dewyle dat ghy noch sondigen cont. En ver=
trecket niet vroom te worden / eñ en verbeyt
niet met de beteringe ws leuēs tot indē doot.
26 Eñ wilt ghi God dienē/so latet v ernst zijn/
27 op dat ghy God niet en tenteert. Denct op
D den toorne/die int eynde comen sal / eñ op de
Eccl.11.c.26. 28 wrake/als ghy daer af moet. ||Want alsmē
sadt is/so salmen euenwel gedencken / datmē
wederom hongeren can: Eñ alsmen rijck is/so
salmen dencken/ datmen wederom arm wor=
29 den can. Want het can voor den auont wel
anders worden/dant smorgens was/eñ sulcx
30 al geschiet haest voor God. Een wijs men=
Eccl.21.a.1. sche is in alle desen sorchuuldich / "eñ wacht
hē voor sonden/dewijle dat hy noch sondigen
31 can. Wie verstandich is/ die neemt sulcke
wijsheyt aen/ende wiese erijcht/die loeftse.
32 Wie sulcke leeringe recht geleert heeft/die
can hem wijsselijc houden/eñ wel daer af spre
ken tot beteringhe.

Dat xix. Capittel.

1 EN volcht*uwe quade lustē niet/ maer Roma.6
2 breect uwē wille/ Wāt ist dat ghy u= Wā boos
A we quade lustē volcht/so sult ghy v u= te schou
3 wen vianden selue tot eenen spot makē. En
zijt geen brasser/eñ en gewent v niet tot slam
pampen/op dat ghy geē bedelaer en wort/eñ
als ghy geen gelt meer inden buydel en hebt/
4 op woecker nemen moet. ||Een arbeyder die Prou.21
hem geerne vol suypt/die en wort niet rijcke.
'Eñ wie een cleyntkē niet te rade en hout/ die
5 neēt van dage te dage af. "Wijn eñ*Vrou= Gen.19.
6 wen verdwasen de Wijsen. Eñ die de hoeren *3.Re.11
aenhangen/die worden wilt/eñ crijgen Mot=
ten eñ wormen te loone/eñ verdorren den an
7 deren/tot een merckelijck leuen. ||Wie haest Josu.22.
gelooft/die is lichtueerdich/ eñ doet hem sel= Pro.14.
uen/(als hy hem so verleyden laet) schade.
8 Wie hem verblijt/dat hy schalckheyt bedrij
B uē cā/die wort veracht: Maer wie sulcke on=
nutte clapppers haet/die voorcoemt schade.
9 *Hoort ghi wat quaets/dat en segt niet na Eccl.42.
10 want swijgen en schadet v niet. Ghi en sul In wat
let noch uwen vrient noch Viant seggen. Eñ nieren da
en openbaert niet/ist dat ghijt sonder quade heymelijc
11 censcientie doen cont. Want men hoort v sonden v
wel aen/ende merct daer op/ maer men haet v bergen sa
12 euenwel/ *Hebt ghy yet ghehoort / dat laet *Ecc.22.
met v steruē/so hebt ghy een geruste conscien
tie/want ghy ensulter ymmers niet af berstē.
13 Maer een dwaes breect wt gelijck als een
14 tijdich kint wt wil. Als een woort in eenen
Sot steect/soo ist effen gelijc als wanneer ee=
15 nen Pijl in de dgye steect. *Spreect uwen Leu.19.d
Naesten daerom aen/hy auontueren en heeft Mat.18.b
hijt niet gedaē: Oft heeft hijt gedaē/dat hijt
16 nier meer en doe. Spreeckt uwen Naesten
daerom aen/bi auontuerē en heeft hijt niet ge
sproken: Maer heeft hijt ghesproken/dat hijt
17 niet meer en doe. Spreect uwen vrient daer
C om aen/ want men liecht geerne vande liedē/
18 daerō en gelooft niet al wat ghi hoort. Daer
ontualt wel eenē een woort/ eñ hy en meynet
doch alsoo niet: *Want wie isser/die somtijts Jacob.3.a
19 niet een woort en ontualt? Spreeckt uwen
naestē daerō aen eer ghi met hē pocht/eñ dēct
20 op Gods gebot/ Wāt de vreese Gods/maect
datmē wijslijc doet in alle saken/eñ Gods ge=
bot/leert cloeckelijc handelē in alle hanterin=
21 ge. Archlisticheyt en is geen wijsheyt/ eñ der
godlooser treken/ en zijn gheen cloeckheyt.
22 Maer het is een boosheyt/ ende Afgoderie/
23 eñ enckel dwaesheyt/eñ onwijsheit. "Cleyne Prou.19.
cloecheyt met Gods vreese/is beter dan groo
24 te cloecheyt met Gods verachtinghe. Daer
is menich scherpsinnich / eñ doch een schalck/
eñ can de saken draeyen hoe hyse hebben wil.
||Die selue schalck cant hooft hangen/eñ ern= Mat.6.b
stelijck sien/eñ het is doch enckel bedroch. Hy
slaet de ooghen neder/ eñ luystert met schacks
25 ooren. Ende ist dat ghy gheen acht op hem
26 en hebt/soo sal hy v verrasschen: Ende ist
dat hy te swack is/om v schade te doene/ soo
sal hy v doch/wāneer hy sinē tijt siet/aengrij=
27 pen. Men sietet eenen wel aen / eñ een ver=
standich mensche/kent dē man aen zijn gelaet.
28 Want zijn cleedinge/*lachen ende ganc/ont Eccli.21.
werpen hem.

Dat xx. Capittel.

1 DAer "straft dickwils een zijnen Nae= Eccli.32.
A sten/ ter ontijt/ ende dede wijsselijcker/ Leu.19.d
2 dat hy swege. ||Het is beter vry straf Luce.17.
fen / dan heymelijcken haet draghen : Ende
wiet in dancke aenneemt/ dien brenget bate.

Wie ge=

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

4 Wie gewelt gebruyct int ordeel/die is euen
als een Hofmeester die eē maecht scheynt/die
5 hy te bewarē heeft. De eene swijcht/om dat
6 hy hē niet verantwoordē en can/ *Maer een
7 ander swijcht/eñ verwacht zijnen tijt. Een
wijs man swijcht so lange/tot dat hi zijnē tijt
siet: Maer een haestich sot/en can den tijt niet
8 verbeyden. Wie veel clapt/die maect hē on=
weert: Ende wie hem seluen veel gewelts toe
9 schrijft/dien haetmen. Het gheluct menigen
in quade saken: Maer het geraect hem tot ver
10 derffenisse. Daer geeft een dicwils wat/daer
B hijt qualijck aenleyt: Daer en tegen geeft een
dickwils wat/daer hijt seer wel aen leyt.
11 Wie seer praelt/die bderft daer ouer: Maer
12 wie hem druct/die coemt op. Menich coopt
int eerste wel goedē coop: Maer nae moet hijt
13 dier genoech betalen. "Een wijs man maect
zijn gaue weert/met lieflijcke woorden: Maer
wat de dwase schencken / dat maken sy selue
14 onweert. Des sotten gaue en sal v niet veel
baten/want met een ooge geeft hy/met seuen
oogen siet hy daer na/wat hi daer voor crijge.
15 ‖Hy gheeft weynich/ eñ verwijt eenen veel/
eñ roept wt/gelijck als een die wijn wtroept:
16 Heden leent hi/morgē wil hijt weder hebbē:
17 Dat zijn verdrietelicke liedē. De sot claecht:
My en is niemāt getrouwe / niemant en dāct
18 my voor mijn weldaet/ Oock die mijn broot
eten/die en spreken niet goets van mv. O hoe
menichmael eñ van hoe veel wort hy bespot.
19 Hy valt periculooser door sulcke woorden/
20 dan oft hy vandē solder viele. Also gatet dē
boosen/dat si doch ten laetsten onuersiens val
21 len moeten/. Een grof ongemaniert mensche
C spreect onuoorsichtelijc/eñ clapt altijts voort/
22 also hem in valt. Als een Sot alschoon wat
goets spreect/so en dooget doch niet/want hi
23 en spreket niet ter rechter tijt. Menigen be=
let zijn armoede / dat hy niet quaets en doet/
daer af heeft hy dat voordeel/ dat hy geē qua
24 de conscientie en heeft. Menich doet lieuer
dat alder erchste/dan dat hi zijn eere verliesen
soude/ende doeget om godlooser lieden wille.
25 Menich dient den anderen tot onrechtueer
dige saken / eñ effen daer mede crijcht hy hem
26 tot eenen viant. *De luegen is een verdrie=
telijcke schantvlecke/aen eenen mensche/eñ is
27 gemeyne by ongemanierde lieden. Een dief
en is so quaet niet/ als een mensche/ die hem
tot luegen gewent: Maer ten laetsten comē sy
28 alle beyde aen de galge. Liegen is den men
sche een schandelijc dinc: eñ hi en can nemmer
29 meer tot eeren comen. Een wijs man brengt
D hem seluen tot eerē / door zijn wijse redene/eñ
een cloeck man is lief eñ weert by de Vorstē.
30 "Wie zijnē Acker neerstich bout/ die maeckt
zijnen hoop groot: ‖Eñ wie hem by de Vorstē
soo hout/dat hy lief eñ weert is / die can veel
31 quaets voorcomen. *Geschencken eñ gauen
verslinden de wijse/eñ doē haer eenen toom in
32 den mout/dat sy niet straffen en connē. Een
wijs man/ die hem niet en laet ghebruycken/
"ende eenen begrauen schat/waer toe zijn die
33 beyde nut? Het is beter dat hem de onwijse
verberge/dan de wijse.

Dat xxj. Capittel.

1 MYn kint ‖hebt ghy gesondicht/so hout
A op/ *ende bidt/ dat v de voorleden ooc
2 vergeuen worden. "Vermijdet de son
de/gelijck als een Slanghe. Want ist dat ghy
3 haer te na coemt/so steect sy v: Haer tanden
zijn gelijck Leeuwen tanden/ ende dooden de
4 menschen. Een yegelijcke sonde is gelijc een
scherp sweert/eñ verwont dattet niemant ge
heelen en can. Wie ghewelt ende onrecht
doet/die moet ten laetsten een Bedelaer wor=
den; Ende wie stout is/die coemt ten laetsten

6 van huys ende haue. ‖Want also haest als Exodi.3.b.9.
de ellendige roept/so hoortet Godt/eñ de wra Psal.34.a.7.
7 ke sal haestelijc comen. Wie hem niet en laet
geseggen / die is alreede op de bane des god=
8 loosen. Wie God vreest/die nemet ter hertē:
Maer wie noch daer toe tort / dien siet Godt
aen van verre. Ende een cloec mensche merct
9 wel/dat hy ondergaen wil. Wie zijn huys
B timmert met ander lieden goet/die vergadert
10 steenē/hem tot een graf. *De Secte der god Eccli.16.a.7.
loosen/is ghelijck eenen hoop werck / die met Malac.4.a.1
11 vier verteert wort. De godloose gaen/tis
waer/op eenen fijnen steenwech/wiens eynde
12 der Hellē afgront is. Wie Gods gebot hout
13 die en volcht zijn eygen hooft niet. "Eñ Godt Job.28.c.29.
14 met ernste vreesen/ is wijsheyt. ‖Waer geen ‖Psal.36.a.3
15 verstant en is/ die en laet hem niet onderwij=
sen: Sommige zijn verstandich genoech/ maer
16 rechten daer mede veel ongeluck aen. *Eens Deut.32.a.2.
wijs mans leere/vloeyt daer henen/ gelijc ee=
nen vloet/ende als een leuendige Fonteyne.
17 "Des sotten herte is ghelijck eenen pot die Eccli.33.b.15.
C leeckt/ende en can gheen leeringe behouden.
18 Als een verstandich mensche een goede lee=
ringe hoort/so prijst hise/eñ breytse wt: Maer
hoortse eē moetwillich mensche/ so mishaecht
19 sy hem/eñ werptse achter hē. De redene des
sottē druct/ gelijc als eenen last op den wech.
Maer als een wijs man spreect/ dat is lieflijc
20 te hooren. Inden raet heeftmender acht op/
wat de wijse spreect: ‖Ende wat hy spreeckt/ Acto.15.b.13.
21 dat gelt. Des sotten reden/siet gelijc als een
nedergeuallen huys: Ende des onuerstandigē
22 raet en canmen niet weten/wat het is. Als=
men den Sot onderwijsen wil/so stelt hy hem
als oftmen hem boeyen aen handen eñ voetē
23 doē wilde. Maer een wijs man achtet voor
een guldē cieraet/eñ voor een vercieringe aen
24 den rechten arm. Een sot loopt eenē vry int
huys/ maer een verstandich mensche mijdt hē
25 seluen. Een sot siet eenen vry ter venster in=
26 Maer een verstandich mensche blijft buytē
27 staen. Het is een onuerstant/ eenen voor de
D duere te luysteren . Een verstandich mensche
28 houdet voor een versmaetheyt. De onnutte
Clappaerts clappen/ dat niet totter saken en
dient: *Maer de Wijse weghen hare woorden Eccli.28.d.32
29 metter goutwaghe. De sotten hebben haer Hoe de wijse
herte inden mont: Maer de wijse hebbē haren haer woordē
30 mont int herte. Een "Sot lacht luyde: Een weghen.
wijs man lacht slechs eē weynich. Als de god "eccli.19.d.28
loose eenē schalc vloect/ so vloect hy hē seluē.
31 ‖De oorblasers doen haer seluen schade/eñ Eccli.28.c.19
niemant en heeftse geerne by hem.

Dat xxij. Capittel.

1 EEen luy mensche/ is gelijck als eenen
2 steen die int slijck leyt/ Wie hem op
A heft/die moet de handen wederom wis
3 schen. Een ongemaniert soon is zijnē vader Vā ongeschic
een oneere / Een verstandighe dochter crijcht te kinderen.
4 wel eenen man: Maer een ongeschicte doch
ter laetmen sittē/eñ si becommert harē vader.
5 Ende die daer wildt is/die is beyde den va
der eñ den man een oneere/eñ wort van allen
6 beyden gehaet. Een reden/die ter ontijt ge=
schiet/ voecht euen gelijc een snarenspel/wan
neer een truerich is : *Straffe eñ leeringe/be= 2.Tim.4.a.2
7 hoortmen ter rechter tijt te gebruycken. Wie Een Sot en
8 eenen sot leert/die lapt eenen gebroken pot te laet hem niet
B samen/ende doet euen/ als wanneermē eenen onderwijsen.
9 wt eenen diepen slaep weet. Wie met eenen
Sot spreeckt/ die spreect met eenen slapendē/
10 alst wt is/ so seyt hy: Wat ist? "Ouer eenen Eccli.38.c.20
dooden plachmen rouwe te draghen / want
hy en heeft dat licht niet meer : Maer ouer
eenen Sot soudemen rouwe draghen/ om dat
11 hy gheen verstant en heeft. Men en sal
12 niet te seer rouwe draghen ouer den dooden/
want

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

want hy is tot ruste gecomen: Maer des sot-
Gen.50.b.10 13 ten leuen/is erger dan de doot. *Seuen da-
gen draechtmē rouwe ouer eenē doodē: Maer
ouer eenē sot eñ godloosen al haer leuen lanc.
Pro.23.a.9. 14 "En spreect niet veel met eenen sot: Ende
C en gaet niet veel om met eenen onuerstandi-
Eē sot salmē 15 ghen. Hout v van hem/op dat ghy niet in
schouwen. eenen noot geleydt/eñ van zijn vuylichept be-
16 smet en wort. Wijct slechs van hem/so blijft
ghy met vreden/eñ ghy en coemt niet in angst
17 eñ noot door zijn dwaesheit. Wat is swaer-
der dan loot? Eñ hoe wilmen eenen Sot an-
Prou.27.a.3 18 ders noemen/dan loot? Het ||is lichter/zant/
sout/eñ ijser te dragen/dan eenen onuerstandi
19 gen mensche. Gelijck als een huys/dat vast
Mat.7.c.24. 20 in malcanderen gebondē is/*niet en valt van
21 dē stormwint/ Also is ooc een herte dat zijn-
Psal.27.a.1. der saken ghewis is/ "dat en vreest hem voor
Eccli.34.c.16 22 geen verschrickē. Gelijc als de schoone plae
D steringe aenden slechten Want/tegen dē regen
ende eenen tuyn op eenen hoogē berch/ tegen
23 den wint niet en can bestaen/ Alsoo en staet
dat bloode herte des sotten in zijn voornemen
24 tegen gheen verschricken. Alsmen de ooghe
1.Cor.14.d.25 druct/so gaender tranen wt: ||Eñ alsmē eenen
25 dat herte treft/so laet hy hem mercken. Wie
onder de vogelē werpt/ die veriaechtse: Ende
wie zijnē vrient versmaet/ die breect de vrient
26 schap. Al waert dat ghy een sweert wt
troct/tegē uwen vrient/ so en maect ghijt niet
so quaet/als met versmaden: Want ghy cont
27 wel weder vriendē worden/ Ist dat ghi hem
niet en mijdt/eñ met hem spreeckt/want men
can alle dinc versoenen/ wtgenomē dē smaet/
Pro.20.c.19. *verachtinge/openbaringe der heymelichept/
Eccli.19.b.13 eñ quade hemelijcke lagen/ sulcke stucken ver
Den vriēt sal 28 iagen den vrient. Blijft uwen vrient getrou
men getrou E we in zijnder armoede/op dat ghy met hē ver-
blijuen. 29 blijden moecht/ alst hem wel gaet. Hout v
vaste by hem/alst hē qualijck gaet/op dat ghi
30 zijns geluck ooc genietē moecht. Den rooc eñ
domp gaen voor henen als een vyer bernen
wil/also comet vā versmadē tot bloet vergie-
31 ten. En schaemt v niet/uwen vrient te be-
32 schutten/ eñ en mijdt hem niet: Ouercoemt v
wat quaets van hem/so sal hem een yegelijc/
diet hoort/voor hem wachten.

Dat xxiij. Capittel.

Psal.141.a.3 1 Dat ick een slot "voor mijnē mont conde
Eē gebet om A hangen/ eñ eenen vastē segel op mijnē
de tonghe te mont drucken/op dat ic daer door niet
bewaren te vallen en quame/ eñ mijn tonge my niet en
||Mat.6.b.9. 2 verdorue. Heere God ||vader/eñ Heere mijns
leuens/ en laet my niet onder de lasteraers co
men/eñ en laet my niet onder haer verderuen.
Job.42.a.2. 3 O dat ick *mijne gedachten inden toom con
Eccli.43.a.4. de houden/eñ mijn herte met Gods woort ca-
Hebr.4.b.12. stijen/eñ dat ic my niet en verschoonde/waert
4 dat ick faelgeerde/ Op dat ick gheen sonde
aen en richtede/eñ groote dwalinge stichtede
eñ veel quaets beginge/op dat ick niet onder
gaen en dorste voor mijne viandē/ eñ haer tot
5 eenen spot werde. Heere God vader/eñ Hee
re mijns leuens/ bewaert my voor onschamel
gesichte/ende keert van my alle quade lusten.
1.Cor.6.c.16. 6 En laet mi niet in gulsicheit/"eñ oncuysheit
1.Tess.4.a.3. vallen/ende behoet my voor een onbeschaemt
||Pro.17.d.27 7 herte. Lieue kinderē/||leert den mont houdē/
Jacob.1.b.19. B want wien hout/die en sal hem met woorden
8 niet vergrijpen/ Gelijc als de godloose ende
Exod.20.b.7. 9 lasteraers/eñ stoute daet door vallen. *En
Eccli.27.c.17 gewent uwē mont niet tot sweeren/eñ Gods
Mat.5.d.34. 10 naem te voeren. Want gelijc als een knecht
die dicwils gegeesselt wort/niet sonder stramē
en is/also en can hy ooc niet reyn van sonden
zijn/die dicwils sweert/eñ Gods naem voert.
Psal.10.a.7. 11 Wie dicwils "sweert/die sondicht dicwils/
eñ de plage en sal van zijnē huyse niet blijuē.

12 Sweert hy/ende en verstaet hijt niet/ so son
13 dicht hy euen wel: Verstaet hijt/ eñ veracht
14 hijt/so sondicht hy dubbel: Maer sweert hy
te vergheefs/so en is hy nochtans niet sonder
sonde/zijn huys sal herdt ghestraft worden.
15 Daer is oock eenen dootlijcken ||vloec/daer Leui.2
16 voor behoede Godt dat huys Jacobs/ Ende 2.Reg.
C de Godureesende vlieden sulcx/eñ en besmettē
17 haer niet met dese sonde. En gewent uwen
mont niet tot lichtueerdich sweeren/ wāt dat
18 coemt wt quaet voornemen. En vergeet ws
19 vaders eñ moeders leeringe niet: So sult ghy
onder de heeren sitten/ eñ ws en sal oock niet
vergeten wordē/op dat ghy v niet en gewent
totter sothept/eñ ten laetsten wildet/dat ghy
nopt geboren en waert/ *ende veruloeckt den Job.3.
20 dach uwer geboorten. Wie hem gewent tot Jere.2
versmaden/die en betert hē zijn leefdage niet.
21 Ten tweedenmael sondigen/ dat is te veel/
ten derdenmael brenghet de straffinge met hē.
22 "Wie met lust ontsteken is/ die is gelijc een 2.Re.1
bernende vyer / eñ en hout niet op/tot dat hy Judit.
23 hem seluen verbrant. Een oncuysch mensche Eccli.9
en heeft geen ruste aen zijn lijf/ tot dat hy een
24 vyer ontsteect. Eenen oncuysschen mensche
D is alle spijse soete/ende en laet niet af/tot dat
25 hijt volbrengt. Een man die ouerspel doet/ tegē o
26 ende denct by hem seluen: ||Wie siet my? Het ||Job.2
is duyster rontsom my/ ende de Wanden ver- Esai.2
bergē my/so dat my niemant en siet: Wien sal Ezec.8
ick schouwen? De Alderhoochste en acht mijn
27 sonden niet. Sodanich een schouwet alleen
der menschen oogen/eñ en denct niet/ *dat de 2.Pa.1
oogen des Heerē veel claerder zijn dan de son Psa.33
28 ne/ Ende sien al wat de menschē doen/ ende Prou.
29 sien oock inde heymelijcke hoecken. Alle din 2.Mac
ghen zijn hem bekent/eer si geschapen wordē/ Hebr.4
30 also wel/als wanneer sy geschapen zijn. De
"selue man sal openbaerlijck inder stadt ghe- Leu.20
straft worden/eñ sal gegrepē worden/ als hijt Deu.2
31 minst vermoet. Also salt den wijue ooc gaen
32 die haren man verlaet/eñ eenen Erfghenaem
33 van eenen anderen crijcht. Ten eersten/is sy
E den ||ghebode Gods ongehoorsaem: Ten twee Exo.2
den/sondicht sy tegen harē man: Ten derden/
brengtse door haer ouerspel kinderen vā eenē
34 anderen. Dese salmen wter Gemeynte wer-
pen/eñ hare kinderen moeten haerder ontgel-
35 den. *Hare kinderen en sullen niet wortelē/ Sapi.
ende hare tacken en sullen geen vrucht voort
36 brengen. Sy laet een veruloecte ghedachte-
nisse achter / ende hare schande en wort nem-
37 mermeer wtgedaen. Daer de nacomelingen
38 aen leeren/datter niet beters en sy/ "Dan 4.esd.
Godt vreesen/ende niet soeters/dan op Gods Apoc.1
ghebot achten.

Dat xxiiij. Capittel.

1 DE || wijshept prijst haer seluen / ende Prou.
A onder den Volcke beroemtse haer. Een lo
2 Sy predict inder Gemeynten Gods/ wijshe
3 Eñ prijst haer in zijnē rijcke/ eñ spreect also:
4 Ic ben Gods *woort/eñ sweue bouen de ge Apoc.1
5 heele aerde/gelijc als de wolckē. Mijn Ten-
te is in de Hoochte/eñ mijnen stoel inde wolc
6 ken. Jck alleene ben ouer al/alsoo wijdt als
7 den Hemel is/ Eñ also diepe als dē Afgront
8 is. Ouer al inde Zee/ouer al op der aerden/
9 onder alle lieden/onder alle Heydenen/ By
10 alle desen hebbe ic eē wooninge gesocht/ Op
11 dat ic ergēs een plaetse vonde. Doē geboot
B my de "Schepper aller dingē/eñ die mi gescha Genes
12 pē heeft/bestelde my eē wooninge/ Eñ sprac: Eccli.
Jn Jacob sult ghy woonē/eñ Jsrael sal v erue
13 zijn. ||Voor de werelt vā aenbegin ben ic ge Prou.
schapē/ eñ sal eewelijc blijuē/ *eñ heb voor hē *Exo.
inder Huttē gediēt/ "eñ daer na te Sion een se "Ps.1
14 ker stede gecregē. Eñ hy heeft my inde heyli
ge stadt geset/dat ick te Jerusalē regerē soude.
Jc ben

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

15 Je ben ingewortelt by een geeert volc/*dat
16 Gods erfdeel is. Jc ben hooge gewassen/ge
lijck als een Ceder op den Libano/ eñ gelijck
17 als een Cypres op tgeberchte Hermon. Jck
ben opgewassen gelijc als eenen ||Palmboom
aent water/ ende als de Roosboomen / die te
18 Jericho wassen/ Gelijck eenen schoonen O-
lijfboom op een vry velt. Jck ben opgewassen
19 ghelijck Ahorne. Jck ghaf eenen lieflijcken
C rueck van my/als Caneel/eñ costelijcke cruy-
20 den/ Eñ als de beste Myrrhen/gelijck Gal-
ban eñ Onijch/eñ Myrrhen / eñ als de Wie-
21 roock inden Tempel. Jck breyde mijne Tac
ken wt/gelijck als een Eycke/ eñ mijne Tac-
22 ken waren schoon ende lustich. Jck gaf ee-
nen lieflijcken rueck van my/gelijc eenē||Wijn
stock / ende mijne bloemen brachten eerlijcke
23 eñ rijcke vruchten voort. Coemt herwaerts
tot my/alle ghy die mijnder begheert/ eñ ver-
24 sadicht v van mijne vruchten. Mijne predi-
catie is soeter dan honich / ende mijne ghifte
25 soeter dan honichseem. ||Wie vā my eet/diē
hongert altijt na my: Eñ wie van my drinct/
26 dien dorst altijt nae my. Wie my ghehoor
geeft/die en coemt niet tot schanden: Eñ wie
27 my volcht/die sal onschuldich blijuen. Dit
D alle/is effen dat Boeck des verbonts/metten
28 Alderhoochsten Gode ghemaeckt/ Te we-
ten/||de Wet/die welcke Moses den huyse Ja
29 cobs tot eenen schat beuolen heeft: Daer
de wijsheyt wt gheuloeyt is / ghelijck als dat
water Phison/alst groot is/ende ghelijck dat
water Tygris / alst ouervloeyt inden Meye:
30 Daert verstant wt geuloeyt is/ghelijck als
den ||Euphrates/als hy groot is/ * eñ als de
31 Jordane inden oogst. Wt de selue is voort
gecomen de onderwijsinge / gelijc dat licht/eñ
32 als dat water Nilus inden Herfst. Hy en
is noyt geweest/diese wtgeleert hadde/ eñ en
sal nemmermeer worden/ diese wt gronderen
3 conde. Want haren sin is rijcker dan eenige
zee/eñ haer woort dieper dan eenigē afgront.
4 Daer vloeyen veel beecken van my in den
hof/gelijc men dat water daer binnen leydet/
5 Daer watere ick mijnen Hof/ende begiete
6 mijn cruytbedde/ Daer worden mijne beken
tot groote wateren / eñ mijne wateren wordē
7 een groote zee. Want mijn leeringe licht so
wijdt/als den lichten morgen/ eñ schijnet ver
8 re. Oock ghiet mijn leeringe Prophetie wt/
9 die eewich blijuen moet. *Daer siet ghi/dat
ic niet alleen voor my en arbeyde/ maer voor
allen/die de wijsheyt begheeren.

Dat xxv. Capittel.

1 Daer zijn drie schoone stucken/ die bey-
de Gode eñ den menschen wel beha-
gen. ||Als ghebroeders eens zijn: Eñ
de gebueren malcanderen liefhebben: "Ende
als man eñ wijf met malcanderen wel ouer
een dragen. Daer zijn drie stucken/die ic vā
hertē hate/eñ haer wesen verdriet my gansch
seere: Als een arme hoouerdich is: Eñ ee-
nen rijcken geerne*liecht: Eñ als een out sot
een Ouerspeelder is. Als ghy inder ieucht
5 niet en vergadert / wat wilt ghy in den Ou-
derdom vinden? O hoe wel statet/||als de
grauwe hoofden/ wijs/eñ de Oude cloeck/eñ
de Heeren vernuftich ende voorsichtich zijn.
8 Dat is der Ouden croone / als sy veel be-
socht hebben: Eñ het is haer eere/als sy God
vreesen. Daer zijn negen stucken/ die ick in
mijn herte hooghe te louen houde / ende dat
thiende wil ick met mijnen monde prijsen.
Een man die daer vrueecht aen zijn kinde-
ren heeft / wiet beleeft / dat hy zijn vianden
siet vergaen. "Wel dien/die een verstandich
Wijf heeft/ *Wie met zijnen spreken gheen
schade en doet. Wie niet dienē en derre diē/
14 dies niet weerdich en zijn. Wel dien/die ee-
15 nen ghetrouwen vrient heeft. Wel dien/die
C daer cloec is. Eñ die daer leert daerment geer
16 ne hoort. O hoe groot is die/ die daer wijs
is? Maer wie Godt vreest/ bouen dien en is
17 niemant. Want de vreese Gods gaet bouen
alle dinc: Wie de selue vast hout/bi wien can
18 men dien ghelijcken? Daer en is geen wee
19 soo groot/als dat herten leedt. Daer en is
20 geenen list bouen vrouwen list. Daer en is
geen loeren/bouen dat loeren der afgonstiger
21 Daer en is gheen wraeckgierichcheyt bouen
22 der Vianden wraeckghierichcheyt. Daer en
is gheen hooft so listich/als der Slanghen
hooft. Eñ daer en is gheenen toorne soo bit-
23 ter/als des Wijfs toorne/ ||Jck wilde lie- Pro.21.c.19.
uer by Leeuwen ende Draken woonen / dan Vā de boosh
24 by eenen quaden Wijue. Als sy quaet wort/ eens wijfs.
so verandert sy haer ghedaente/eñ wort soo
25 mismaect/als eenē Sac. Haren man moet
hem haerder schamen/ende alsment hē voor
26 werpt/soo doetet hem int herte wee. Alle
boosheyt is cleyne/teghen des Wijfs boos-
heyt: Haer ghescheide wat den Godtloosen
27 ghescheidt. Een clapachtich Wijf / is ee-
D nen stillen man gelijc eenen opgaenden zant
28 wech een Ouden man. "En laet v niet be- Gen. 34.a.2.
drieghen/dat sy schone is. Ende en begheert- 2.Re. 11.a.4.
se om dies wil niet. Eccl.42.c.34.
29 Als het Wijf den Man rijcke maeckt / soo
30 is daer enckel twist/verachtinge eñ versmaet
31 heyt. Een quaet Wijf maect eē bedroeft her
te/een truerich aensicht/ende den hertseer.
32 Een Wijf/daer de Man gheen vrueecht af
en heeft/die maect hem verdrietich/tot allen
33 dingen. De||sonde coemt van eenen Wijue/ Gene.3.a.6.
ende om harent wille moetē wy alle steruen.
34 Gelijckmen twater gheen ruymte laten en
35 sal/ Also en salmen den Wijue haren wille
36 niet laten. *Wilse v niet na der hant gaen/ Deu. 24.a.1.
so schept v van haer. Mala.2.c.16.

Dat xxvj. Capittel.

1 Wel "dien / die een duechdelijck wijf Pro.18.c.21.
A heeft/dies leeft hi noch eens so lange. Eccli.25.b.11
2 Een huyslijck wijf is haren man een Van het lof
vrueecht/ eñ maect hem een fijn gherust leuen. eēs goedē eñ
3 Een duechdelijc wijf/is een edel gaue/ende eerbarē wijfs
4 wort dien gegeuen/die God vreest. Hy si rijc
oft arm/so ist hem eenen troost/eñ maect hem
5 altijt vrolijck. Drie dingē zijn verschrickelijc
6 ende dat vierde is grouwelijck: Verrade-
7 rie/ oproer/ ||onschuldich bloet verghieten/de 4.Re.21.c.16
8 welcke alle erger zijn dan de doot: Maer dat Pro.6.b.17.
9 is dat rechte verdriet des herten/ als deen
vrouwe ouer dander yeloers is / eñ scheyntse
10 by alle man. Als yemandt een quaet wijf
heeft/soo ist euen ghelijck als een ongheliјck
paer Ossen / die neffens den anderen trecken
moeten. *Wiese crijcht/die crijcht een Schor- Judi.16.c.16.
11 pioen. Een droncken wijf is een groote Van een drōc
B plaghe/ want sy en can haer schande niet be- ken wijf.
12 decken. Een hoerachtighe Vrouwe kent-
men by haer onschamel ghesichte / ende aen
13 haer ooghen. "Js uwe Dochter niet scha- Eccli.42.c.33
mel/soo houdtse herdt/ op datse haren moet- Datmē eē on
wille niet en ghebruycke/ wanneerse soo vry schamel doch
14 is. Als ghy merckt/dat sy stoutelijc om haer ter herdt hou
siet / soo siet daer wel op/ waer des niet/ en- den sal.
de sy doet daer en bouen teghen v/ soo en la-
15 tet v oock niet verwonderen. Ghelijck als
een voetganger die dorstich is/ hangt sy haer
tonghe / ende drinckt dat naeste water datse
crijcht/ ende set haer neder waer sy eenē staec
vint/ende neemt aen wat haer gebuerē mach.
16 ||Een vriendelijc wijf verhueecht haren man Eccli.26.a.2
ende als sy verstandelijck met hem omgaet/ Voorder van
17 veruerst sy hem zijn herte. Een wijf die swij een duechdē
18 gen can/dat is eē gaue Gods: Een wel gema lijck wijf.
niert

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

19 niert wijf en is niet te betalen. Daer en is
20 niet lieuers op aerden / dan een ghemaniert
C wijf/ende daer en is niet costelijcker dan een
21 cuysch wijf. Ghelijck als de Sonne/als sy
opgaet inden hoogen hemel des Heeren/ een
verchieringhe is/alsoo is een duechdelijck wijf
22 een verchieringe binnen haren huyse. Een
23 schoon wijf die daer vroom blijft/die is ghe=
lijck de clare Lampe/op den heylighen Can=
24 delaer. Een wijf die een bestandich gemoet
Cant.5.d.15. heeft/die is gelijck de‖gulden Pilaernen/op
den siluceren Stoelen.

Dat xxvij. Capittel.

Drie vdriet= 1 Daer zijn twee stucken/die my verdrie=
lijcke stucken A ten / eñ dat derde maect my toornich.
2 Alsmen eenen strijdtbaren Man ten
laetstẽ armoede laet lijdẽ. Eñ de wijse Raets=
Jere. 17.b.13. heeren ten laetsten veracht. "Eñ wie vanden
rechten geloone afualt tot dat onrechte ghe=
looue/Dese heeft Godt totten Sweerde ver=
3 wesen. Een Coopman can hem swaerlijck
wachten voor onrecht/ Eñ een Cramer voor
4 sonden. Want om tgoets wille doender vele
Prou.30.a.8. onrecht.*Eñ die daer rijck willen worden/die
1.Tim. 6.b.9 5 keeren de oogen af. Gelijck als eenen nagel
Hoe de sonde inden muer tusschen twee steenen steect/alsoo
tusschẽ dẽ coo steect oock de sonde tusschen den cooper ende
per eñ verco= 6 vercooper: Hout hy hem niet met neerstic=
per steect. heyt in de vreese des Heeren/so sal zijn huys
7 haest verstoort worden. Wanneermen siftet/
so blijft dat onreyne inde seue/alsoo/so wat de
mensche voorneemt/daer cleeft wat onreyns
Pro.27.c.22. 8 aen. ‖Gelijc als den Ouen dẽ nieuwen pot
1.Petr.1.b.7. beproeft/alsoo beproeft de droeffenis des men
"Mat. 7.b.15 9 schen sin. "Aen de vruchten merctmen/hoe
B den boom geoeffent is/ alsoo merctmen aen de
10 redene/hoe dat herte gheschict is. Ghy en
sult niemandẽ louen/ten sy dat ghy hem ghe=
hoort hebt/ want aen de redene kentmen den
11 man. Volcht ghy de gherechticheyt nae/so
Eccli. 6.d.32. suldyse crijgen / *eñ haer aentrecken ghelijck
Baruc.5.a.4. 12 eenen schoonen rock. De voghelen voegen
Tot wiẽ haer haer tot haers ghelijcken/ alsoo hout haer de
de waerheyt waerheyt totten genen die haer gehoor geuẽ.
voeget. 13 Gelijck als de Leeu op den roof loert/alsoo
grijpt ten laetsten de sonde dẽ quaetdoender.
Psa.37.d.30. 14 ‖Een Godvreesende mensche spreeckt altijt
dat heylsaem is/Maer een Sot is verander=
15 lijck gelijck de Mane. Als ghy onder de on=
Rom. 12.b.11 wijse zijt/"so merct wat dẽ tijt lijdẽ wil: Maer
Col.4.a.4. 16 onder de wijse muechdy voort varen. Der
Sotten reden is wter maten verdrietelijck/eñ
Eccl. 21.d.30 haer *lachen is enckel sonde/eñ kittelen haer
17 nochtans daer mede. Waermen veel hoort
Eccl.23.b.10. C ‖sweeren/daer gaen eenen de hayren te ber=
ge/eñ haer kijuen maect/datmen de ooren toe
18 moet houden. Als de houeerdige met mal=
canderen twisten/soo volchter bloetvergieten
na / eñ het is verdrietelijck te hooren/ als sy
Eccl.22.d.27. 19 malcanderen schelden. "Wie heymelijckheyt
Pro.20.c.19. openbaert/die verliest het ghelooue/eñ en sal
nemmermeer eenen getrouwen vrient crijgen.
20 Hout uwẽ vrient weerdich/ ende hout hem
ghelooue. Maer ist dat ghy zijn heymelijcheyt
openbaert/so en sult ghi hem niet weder crij=
21 ghen. Wie zijnen vrient verliest/dien ghe=
schiet wel so veel leedts/als dien zijn Viant
22 ontgaet. Ghelijck als wanneer ghy eenen
D Vogel wt der hant laet/alsoo ist/als ghy uwẽ
vrient verlaet / ghy en vangt niet weder/
23 Ghy en derft hem niet nae loopen/hy is te
verre wech/hy ist ontsprongehen/ ghelijck een
24 Rhee wten nette. Wonden canmen verbin=
Eccl. 19.b.13. den/scheltwoorden canmen versoenen/ *maer
wie heymelijcheyt openbaert/met dien ist wt.
Prou.6.b.13. 25 Wie‖metten ooghen wenckt/ die heeft wat
quaets in den sin/ ende en laet hem daer niet
26 af keeren. Voor v can hy soetelijc spreken/
eñ prijst seer wat ghy spreect: Maer achter u-
wen rugge/ spreect hy anders eñ verkeert v
27 uwe woorden. Jck en ben geen dinc so viant/
als dien/eñ de Heere is hem oock viant.

Dat xxviij. Capittel/

1 Wie den steen in de hoochte werpt/ Men sal
A dien valt hy op den Cop: Wie hey= voor wr
melijck steect/die wont hem seluen. wachten
2 "Wie eenen Cuyl graeft/die valt daer sel= *Psal.7.
ue in. Wie eenẽ anderẽ strickẽ leyt/die vangt Pro.26.
3 hẽ seluen. Wie den anderen schade doẽ wil/ 1.Hest.7.
dien comet selue ouer zijnen hals/ dat hy niet
4 en weet van waer. De houeerdige geckẽ
eñ spottẽ/maer de wrake loert op haer/ gelijc
5 eenen Leeu. Die haer verblyden alst dẽ vro
men qualijck gaet/die worden in den stric ge=
uangen/dat hertseer salse verteren eer si ster=
6 uen. Toornicheyt ende raserie/zijn grouwe
7 lẽ/eñ de Godloose bedrijftse. Wie hẽ wreect/
aen‖dien sal hem de Heere weder wrecken/eñ Deu.32.
8 sal hem zijn sonden oock behouden. *Ver= Rom. 12
gheeft uwen Naesten/wat leedt dat hy v ge *Mat. 5.
daen heeft/eñ bidt dan/so wordẽ v uwe son=
9 den oock vergeuen. Een mensche behout te
gen den anderen den toorne/eñ wil vydẽ Hee
10 re genade soecken. Hy is onbermhertich te=
gen zijns gelijcke/eñ wil voor zijn sonden bid
11 den. Hy is slechts vleesch eñ bloet/ende be
hout den toorne/wie wil hem dan zijn sonden
12 vergeuen? *Gedenct aen dat eynde/eñ laet Eccle.7.d
B de vijantschap varen (die den doot eñ de ver=
13 derffenisse soect) eñ blijft inde geboden. Ge=
denct aent gebot/ eñ verlaet v dreygen tegen
uwen naesten. Ghedenct aen dat verbont des
Alderhoochsten/eñ vergeeft de onwetenheyt.
14 "Laet af vant gekijf/ so blijuen veel sonden Eccli.8.a
achter: Want een toornich mensch richt gekijf
15 aen/ Ende de Godloose verwerret goede
vrienden/ende hist tegen malcanderen/die/die
16 goeden vrede hebben. ‖Alsser veel houts is/ Pro.26.
soo wort des vyers dies te meer: Ende als de
lieden geweldich zijn/so wort den toorne dies
te grooter. Eñ wanneer de lieden rijck zijn/ so
wort den toorne dies te heftiger/eñ als de kij
uagie langhe duert/so brandet dies te meer.
17 Bereyt te zijn tot twist/ontsteect vier: Ende
18 bereyt zijn tot kijuen/verghiet bloet. Blaest
C ghy int vonckẽ/ so coemt daer een groot vier
af: Maer spout ghy opt vonckẽ / so blusschet
wt/ eñ beyderley can wt uwen monde comen.
19 *De oorblasers "eñ valsche quade tongen/ Eccli.21.
zijn veruloect/ want sy verwerrender veel/die "Ps.120
20 goeden vrede hebben. Een quade ‖tonghe ‖Jacob.3
maect veel lieden oneens/ende drijftse wt dat
21 een Lant in het ander. Sy destrueert vaste
22 steden/ende verstoort Vorstendommen. Een Hoe sch
quade tonge verstoot redelijcke wijuen/ eñ be lijck dat
rooftse van al tgene dat haer suer geworden quade tõ
23 is. Wie haer gehoor geeft/ die en heeft nem
mermeer ruste/ eñ en can nergens met vreden
24 blijuen. De geessel maect stramen/ maer een
quade tonge breect beenen/eñ alle dinc in stuc
25 ken. Veel zijnder geuallen door de scherpte
des sweerts: Maer nerghens na soo veel als
26 door quade tongen. Wel den genen/die voor
D de quade tonge bewaert is/eñ van haer onge
plaecht blijft/eñ haer iock niet dragen en derf
ende in haren stricken niet ghebonden en is.
27 Want haer iock is ijseren/eñ haer strickẽ me
28 talen/ Haer plage is bitterder dan de doot/
29 ende erger da[n] de Helle. Maer sy en sal den
Godureesendẽ niet onderdrucken/ eñ hy en sal
30 in haer vier niet branden. Wie den Heere
verlaet/die sal daer in vallen/ eñ daer in bran
den/eñ het en sal niet wtgebluscht wordẽ: Het
sal hem ouervallen/ghelijck eenen Leeu/ende
31 te niete maken als eenen Luypaert. Ghy
bethuynt uwe goeden met doornen / waerom
en maect

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

en maect ghy niet veel meer uwen monde due
ren ende grendelen? Ghy weecht v gout eñ
ilver/*waerom en weecht ghy uwe woorden
ooc niet op de goutwage? Wacht v/dat ghy
daer door niet en slippert/ende valt voor uwe
vianden/die op v loeren.

Dat xxix. Capittel.

Die zijnen naesten leent/die doet een
werck der bermherticheyt/ eñ wie goe-
den heeft/die behoort sulcx te doen.
2 Leent uwē naesten/ als hijt behoeft/eñ ghy
ander/geuet weder op den gesettē tijt. Hout
wat ghy gesprokē hebt/ eñ en handelt niet be
driechlijc met hē/so vint ghy altijts uwē noot
druft. Menich meynt dat het sy geuonden/wat
hy*borcht/ eñ maect den genen onwillich/die
hem geholpen heeft. Hy cust eenen de hant/
dewijle datmē hem leent/eñ spreect so ootmoe
delijc om des naesten gelt. Maer als hijt we
der gheuen sal/so vertrect hijt/eñ claecht seer/
et sy eenen swarē tijt. Eñ oft hijt alschoon
wel vermach/so en geeft hy doch nauwelijcks
e helft weder/eñ rekenet genen voor een ge-
vonden toe: Maer vermach hijt niet/soo brengt
hy genen om tgelt. Die selue heeft dan hē sel
uen eenen viant gecocht/met zijnē eygē gelde:
B Eñ gene betaelt hem met vloecken eñ schel
den/ eñ geeft hem spijtige woordē/voor danc.
Menich leent noode/ wt gheen quade mey-
ninge/maer hy moet vreesen/dat zijne quijt te
worden. Nochtans hebt medelijdē met uwē
naestē inder noot/ eñ doet de Aelmoessen daer
toe/dat ghy hem tijt laet. Helpt den Armen
om des *gebots wille/ende en laet hem inder
noot niet ledich van v gaen. Verliest geerne
gelt om ws broeders eñ naestēs wille/ende
en begrauet niet onder eenē steen/ daert doch
vergaet. *Vergadert v eenen schat/ nae dat
gebot des Alderhoochsten/ die sal v beter zijn
dan eenich gout. Legt uwe Aelmoessen aen
en sonderlinge plaetse/dat selue sal v bescher
men van alle ongeluc/ Sy sal voor v strijden
tegē uwe viant/beter dā eenigē schilt oft spies
Een vroom man wort borge voor zijnen
naestē: Maer een onbeschaemt mensche laet
zijnen borghe staen. En vergeet de weldaet
van uwē borge niet/ want hy heeft hem seluē
voor v verset. De godloose brengt zijnē bor-
ge in schade/ Ende een ondanckaer mensche
laet zijnen verlosser stecken. *Borge te wordē
heeft veel rijcke lieden verdoruen/ eñ gins eñ
weder geworpen/ ghelijck als de baren inder
zee. Het heeft groote lieden verdreuen/dat
sy in vreemde landen moesten gaen dolen.
Een Godloose/ist dat hy borge gewordē is/
ende met loose treken omgaet/ dat hy hē daer
mit drape/die en sal der straffinge niet ontgaē.
Helpt uwen naestē wt/so veel als ghy cont
ē siet voor v/dat ghy selue daer door niet tot
schade en coemt. *Het is genoech tot dit le-
uen/wie water eñ broot/ cleederen ende huys
heeft/daermede hi sinē noortdruft bedeckē can.
Cleyne neeringe/ onder een eygen berderē
dack/ is beter dan een costelijcke tafel / onder
den vreemden. *Latet v wel behaghen/ghy
hebt luttel oft veel/ want het is een schande-
lic leuē/van huyse tot huyse trecken. Ende
waer een vreemt is/daer en derf hy sinē mont
niet open doen. Hy moet ouer hē laten gaē/
eenen yegelijcken met hem laten drincken/
ende geenen danc daer toe hebben. Moet daer
die bitter woorden hooren/te weten: Gast
gaet henen/ eñ berept de tafel/ laet my met v
eten/wat ghy hebt. Item/ Treet wech/ ick
heb eenen eerlijcken gast gecreghen / ick moet
dat huys selue hebben/ mijn broeder treet tot
my in. Sulcx is swaer eenen vernuftighen
man/ dat hy om der herberghen wille/ sulcke
woordē eten moet/ende datment hem verwijt
alsmen hem geleent heeft.

Dat xxx. Capittel.

1 a Die zijn kint lief heeft/ die houdet ge Pro.13.c.24.
stadelijc onder de roede/ op dat hy na- Kindertucht.
maels vreucht aen hem beleue. Wie
zijn kint inden dwanck hout/die sal hem zijns
verblijden/ eñ en derf hem zijns byden beken-
3 den niet schamen. Als yemant zijn kint on-
derwijst/dat verdriet zijnen viant/eñ verblijdt
4 zijn vrienden. Want ist dat zijn vader sterft/
so ist recht oft hy niet gestoruē en ware/want
5 hy heeft zijns gelijcke achter gelaten. Doen
hy leefde/sach hi zijnen lust/eñ hadde vreucht
aen hem: Doen hi sterf/en dorst hy niet sorgē.
6 Want hy heeft een beschutter achter gelatē
tegen zijne vianden/eñ die dē vrienden weder
7 om dienē can. Maer wie zijnē kinde te saech
te is/die beclaecht zijn stramen/eñ verschrickt
8 also dicwils alst weent. Een weeldich kint/
wort moetwillich/gelijck als een wilt Peert.
9 Pleyt met uwen kinde/so moet ghy v nae-
maels voor hem vreesen: Speelt met hem/so
10 salt v namaels bedroeuen. En iocket niet met
hem/op dat ghy namaels met hē niet trueren
en moet / eñ uwe tanden ten laetsten knersen
11 moeten. *En laet hem sinen wille niet inder Eccle.7.c.26.
B ieucht/eñ en onschuldicht sine dwaesheyt niet.
12 Buycht hē dē hals/dewijle dattet noch ionc
is: Blout hem den rugge/dewijle dattet noch
cleyn is/op dattet niet hertneckich/ eñ v onge
13 hoorsaem en worde. Onderwijst dijn kint/
ende en latet niet ledich gaē/ op dat ghy ouer
14 hem niet te schanden en wort. Het is beter/
dat een arm sy/eñ wel te passe eñ gesont daer
15 by/dan rijck ende ongesont. Gesont eñ wel
te passe zijn/is beter dan gout/eñ een ghesont
16 lichaem/beter dan groot goet. Daer en is Onderschept
geen rijcdom te gelijcken by een gesont lichaē/ van cranc oft
ende geen vreucht des herten vreuchde gelijc. gesont te zijn
17 De doot is beter/dan een sieck leuen/oft ge
18 ghestadighe cranckheyt. Het is euen als een
goet gherecht voor eenen mont/ die niet eten
en can/ende ghelijck de spijse/diemen by eens
19 dooden graue set. *Want wat is dē Afgodt Bel.a.6.
C dat offer nut/na dien hy doch noch eten noch
20 riecken en can? Also ist met den rijcken oock/
21 dien Godt sieck maect/ Hy siet wel met dē
oogen/ ende sucht daer na/ende is gelijck als
een gesneden/die by een maecht leyt/eñ sucht-
22 tet. En maect v seluen niet trurich / eñ en Pro.12.d.25.
plaecht v seluē niet met uwe eygen gedachtē/
23 *Want een vrolijck herte is des menschen Pro.14.d.30.
leuen/ende zijn vreucht is zijn lanck leuen.
24 Doet v seluē wat goets / eñ troost v herte/
25 eñ drijft de truericheyt verre van v/ *Want Eccli.38.c.22
truericheyt doot veel liedē/ende en dient doch 1.Mac.6.b.8.
26 nergens toe. Afgonst eñ toorne verkortē dat 2.Cor.7.b.10
27 leuē/ eñ sorge maect out voor dē tijt. Eē vro
lijck herte smaect alle dat wel/wat hy eet.

Dat xxxj. Capittel.

a Waecken na rijcdom/verteert dat lic- 1.Tim.6.b.9.
2 haem/eñ daerom sorgē/en laet niet sla Wat eē moye
pen. Wanneer een leyt eñ sorghet/so lijc dinc dat-
is hy altijts ontwaect/ghelijck als een groote tet is/na rijc
3 cranckheyt altijts hout wakende. Die is rijc- dom te staen.
ke/die daer arbeyt eñ gelt vergadert/ eñ hout
4 op/eñ ghebruyct dat ooc: Maer die is arm/
die daer arbeyt eñ het en ghedijt niet: Eñ als
hy alschoon op hout/ so is hy doch een Bede-
5 laer. Wie ghelt bemint/ die en blijft niet son
der sonde/eñ wie verganckelijcke dingē soect/
6 die salder mede vergaē. *Vele comender tot Eccli.8.a.2.
ongeual om gelts wille/ ende verderuen daer
7 ouer voor haren oogen. Die hem offerē/die
werpet ter neder/ende het vangt de onuersich
8 tighen. Wel den rijcken / die onstraffelijck
ghevonden wordt/ende dat gelt niet en soect/

Waer is

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

9 Waer is die? Soo willen wy hem prijsen.
Want hy doet groote dingē onder sinē volcke.
10 Die hier in beproeft eñ oprecht beuondē is
die wort met rechts gheprèsen. Hy conde wel
quaet doē/ eñ en dedes nochtans niet/ schade
11 doen/eñ en dedes ooc niet: Daerom blijuen
sine goedē/ eñ de Heyligē prijsen zijn Aelmoes
Hoemē hem 12 sen. Wanneer ghy by eens rijcken mans ta=
aen de tafel 13 fel sit/so en sperret uwe kele niet open/ eñ en
houden sal. 14 denct niet: Hier is veel te etē: Maer gedēct/
15 dat een ontrouwe ooge nijdich is/ (Wāt wat
is nijdiger/ dan alsulc een ooge?) Eñ weent/
16 alst eenen siet toe tasten. En tast niet na al
B dat ghi siet/eñ en neemt niet dat voor hem in
17 de schotel leyt. Gedencket by v seluen/wat
uwen naesten geerne oft noode heeft/eñ hout
18 v verstandich in allen stucken. Eet als een
mensche/wat v voor geset is/ eñ en sloct niet
19 te seer/op datmē v niet en hate. Om der eer=
baerheyt wille/hout ghy ten eersten op/eñ en
zijt geen eter onuersadelijck/ op dat ghy geen
20 ongonste en vercrijcht. Als ghy by velen sit/
21 so en tast niet ten eerstē toe. Een versadelijc
mensche laet hem met een weynich genoegē/
daerom en derf hi in zijn bedde so niet hijgen.
Eccle.5.b.11. 22 *Eñ als de mage matich gehoudē wort/soo
slaeptmen saechtelijc/ so can een des morgens
vroech op staen/ende is fijn by hem seluen.
Eccli.38.a.4. 23 "Maer een onuersadelijc vraet/slaept onru=
stich/ eñ crijcht dat grimmen ende buyck wee.
24 Als ghy te vele geten hebt/so staet op/ende
gaet wech/ende legt v te rusten.

Dat xxxj. Capittel.

1 MIjn kint geeft my gehoor/ ende en ver
A acht my niet/op dat v ten laetstē mijne
2 woorden niet en treffen. Neemt voor
v yet te arbeydē/so en ouercoemt v geen cranc
Pro.22.b.9. 3 heyt. ||Enen spijsmilden man/prijsen de liedē
ende seggē/hy sy een eerlijc man/ende sulcx is
4 eenen goeden roem/ Maer van eenen vreckē
vilt/spreect de geheele stadt qualijc/ende men
5 seyt recht daer aen. En zijt geen wijnsupper
Van dronc= 6 *want de wijn verdoet veel lieden. Dat ffor
kenschap. neys proeft dat gehertte ijserwerc/also proeft
*1.re.20.b.16 de wijn de moetwillige herten/ als sy dronckē
Judit.13.a.8. 7 zijn. "De wijn vermaect den mensche dat le=
"Psal.104.b 15 8 uen/alsmen hem matelijc drinct: Eñ wat is
Prou.31. a.6 9 dat leuen/daer geenē wijn en is? De wijn is
1.Tim.5.c.23 gescapen/ om dat hy de menschen vrolijc sou
Waerom de 10 de maken. De wijn ter nootdruft gedronckē
wijn gescha= 11 verblijt lijf eñ siele/ Maer alsmē dies te veel
pen is. 12 drinct/brengt hijt verdriet des herten. ||De
||Pro.20.a.1. dronckenschap maect eenen dullen Sot noch
Judit.13.a.4. duller/so dat hi terckt eñ pocht/tot dat hi wel
3.Esd.3.c.18. 13 geblout/geslagen eñ gewont wort. *En be=
*eccli.20.a.1. rispt uwen naestē niet byden wijn/eñ en ver=
14 smaet hem niet in zijnder blijschap. En geeft
hem geen quade woordē/ eñ en gaet hem niet
15 te gemoet met herde redenen: Maer hout v
ghelijck als sy/ende richt v na haer/so sit ghy
16 recht. Eñ geeft daer toe wat v behoort/wilt
ghy mede sitten / op dat sy met v vrolijck zijn
17 mogen/ Eñ ghi de eere daer af crijcht/datmē
B v eenen sedighen vriendelijcken man noeme.
18 De outste sal spreken/ want het betaemt hē
Expert. 19 als die*veruaren is. Eñ en belet de speellie
den niet/eñ alsmen Lieden singt/so en clapter
20 niet tusschen/ Ende spaert uwe wijsheyt tot
op eenen anderē tijt. Gelijc als eenē Robijn in
fijnen goude schijnt / also verciert een gesanck
21 de maeltijt. Ghelijck als een Smaragde in
schoonen goude staet/also vercieren de Liede=
22 kens bydē goedē wijn. Een Jongelinc mach
ooc wel eens oft tweemael spreken/ alst hem
23 van nooden is. Eñ alsmen hem vraecht/ So
sal hijt cort makē/eñ hem houden als die niet
Job.32.b.6. 24 veel en weet/ eñ liever swijgen. "Eñ en sal
hem dē heeren niet ghelijck achten/eñ als een
out man spreeckt/daer tusschen niet clappen.
25 Donderen brengt grootē blixem: Schaemte
26 maect groote gonste. Staet oock in tijts op/
C eñ en zijt de laetste niet/maer gaet haest thuys
27 waerts/ Ende speelt aldaer/eñ doet wat ghi
wilt / doch dat ghi niet quaets en doet/ ende
28 niemant qualijc toe en spreect/ Maer danct
voor dat alle/dien/die v geschapen/ ende met
zijne goeden versaet heeft.

Dat xxxij. Capittel.

1 WIe||den Heere vreest/ die laet hē geer Psa.1.
A ne onderwijsen/ eñ wie hē vroech daer Prou.
2 toe schict/ die sal genade vindē. Wie Hoeme
na Godts woorts vraecht / die salt rijckelijck vreesen/
vercrijgē: Maer wiet met ernst niet en meynt/ gebot h
3 die wort daer door slechts erger. Wie dē Hee sal.
te vreest/die treft de rechte leere/eñ maeckt de
4 gerechticheyt blinckende/gelijc eē licht. Een
godloose en laet hem niet straffen / ende weet
hem te behelpen/met ander lieden exempel in
5 zijn voornemē. Een verstandich man en ver
acht geenen goeden raet / maer een wilt ende
hooueerdich mensch/en vreest hē niet/hy heb=
6 be ooc gedaen wat hy wil. En doet niet son
der raet/so en berouwet v niet na der daet.
7 En gaet den wech niet/daer ghy vallen mo
ghet / noch daer ghy v aen de steenen stooten
moecht. En vlaet v daer niet op/dat de wech
8 effen is. Ja wacht v ooc voor v eygē kinde=
9 ren. Wat ghy voorneemt/so betrout God vā
geheelder hertē/ want dat is Gods gebot hou
10 den. Wie* Gods woort ghelooft/die acht de 4.Re.2
geboden/ende wie den Heere betrout/dien en
11 salt niet gebreken. "Wie God vreest/dien en Eccl.1.
geschiet geen leet/ maer als hy aengeuochten
12 is/so sal hy weder verlost wordē. Een wijs
B man en laet hem Gods woort niet verleeden/
maer een Huychelaer sweeft ghelijck als een
13 schip op de ongeduerige Zee. Een verstan=
dich mensche hout vast aen Godts woort/eñ
Gods woort is hē seker/als een clare redene.
14 Woort der saken seker/ daer na spreeckt daer
af: Laet v eerst wel leerē/so cont ghi antwoor
15 den. ||Des sotten herte is gelijck als een rat Eccli.2
aenden wagen/ eñ zijn gedachten loopen om/
16 gelijck de ratschijue. Gelijc als de bespring=
hengst briest tegē alle Merien / also hangt de
Huychelaer allen bespotters aen/ende seyt:
17 Waerom moet den eenen dach heyliger zijn
dan den anderen? Na dien doch de Sonne dē
eenen dach so wel maect int Jaer/als dē ande Van on
18 ren. De wijsheyt des Heeren heeftse also on scheyt
derscheyden/eñ hy heeft de tijdē des Jaers/eñ eñ men
19 Vierdagē also geordineert: Hy heeft som=
mige wtuercoren/ende geheylicht voor ander
20 dagen. Gelijck als alle menschē vander aer
den/*eñ Adam wt dat stof geschapen is/ende Gene.2
doch de Heere haer onderscheydē heeft / door
zijn menichuuldige wijsheyt/eñ heeft meniger
21 ley maniere onder haer geordineert/ Sommi
ge heeft hi gesegent/verhoocht eñ geheylicht/
ende tot zijnē dienste vercoren: Maer sommi=
ge heeft hy veruloect eñ vernedert/ eñ van ha
ren staet af gestooten. "Want sy zijn in zijn= Jerem.
22 der hant/ gelijck dat leem in des Potbackers Rom.9
hant/ hy maect alle zijne werckē also het hem
23 behaecht: Also zijn oock de menschen in der
hant des geens/diese gemaect heeft/eñ||begift 1.cor.12
eenen yegelijcken also het hem goet dunckt
24 Also is dat goet tegen dat quaet/eñ dat le=
uen tegen de doot/*eñ de Godtureesende tegē Mala.3
25 den Godloosen geordineert. Also aenschout 2.cor.6.
alle wercken des Alderhoochsten/ so zijnder al
leneen twee tegen twee/eñ deen tegen dat an
26 der geordineert. Jck ben de laetste opgeweect
C als een die inden Herfst na leest/eñ God heeft
my de segeninge daer toe gegeuen/dat ic mijn
Wijnpersse ooc vol gemaect hebbe/ gelijc indē
vollen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

27 vollēherkē *Siet/hoe dat ic niet voor my ge
arbeyt en heb / maer voor alle die geerne leerē
28 wildē. Hoort na my/ghy grote heerē/eñ ghy
Regētē inde volcke/nemet ter hertē: En laet
2 den sone/ "den wijue/den broeder/den vrient/
geē macht ouer v/dewyle dat ghy noch leeft/
eñ en geeft niemant v goedē ouer/op dattet v
niet en berouwe/eñ haer daerom biddē moet.
30 Dewyle dat ghy leeft/eñ adem hebt/soo en
31 ondergeeft v geenē anderen mensche. Het is
beter/dat uwe kinderē uwer behoeuen/dā dat
32 ghy haer moet inde handē siē. Blijft ghy de
ouerste in uwe goeden/ eñ en laet v uwe eere
33 niet nemen. Als uwe eynde coemt/ dat ghy=
der van moet/ ||als dan deylt uwe erue wt.
34 Den Esel behoort zijn voeder/ de geessel eñ
D last/*also dē knecht zijn broot/straf eñ arbeyt.
35 Hout den knecht tot dē arbeyt/ so hebt ghy
ruste van hem/laet ghy hem ledich gaen/ soo
36 wil hy een Joncker zijn. Dat iock eñ de stric
ken buyghen den hals: Eenen boosen knecht
37 stock eñ clippel. Drijft hem tot den arbeyt/
dat hy niet ledich en ga. Ledich gaē leert veel
38 quaets. Legt hem arbeyt op/die eenē knecht
toebehoort: Hoort hy dan niet/so set hem in=
39 den stock: Doch en legt geenē te vele op/eñ
40 hout mate in allen dingen. "Hebt ghy eenē
knecht/so hout van hē als van v seluen/wāt
wie hem yet doet/die meynt dijn lijf eñ leuen.
41 Hebt ghi eenen knecht/so laet hem houden
als oft ghy tegenwoordich waert / want ghy
behoeft zijnder/ gelijc als dijns eygen leuens.
42 Maer en hout ghy hē niet wel/||dat hy hem
op maect/eñ van v loopt/waer wilt ghy hem
weder soecken?

Dat xxxiiij. Capittel.

1 ONwijse lieden bedrieghen haer seluen/
A met dwase hopinge/ eñ Sotten verlatē
2 haer op droomē. Wie op droomē acht/
die grijpt na de schaduwe/ ende wil den wint
3 vangen. Droomen en zijn niet anders/ dan
4 beelden sonder wesen. Wat onreyn is/hoe
can dat reyn zijn/eñ wat valsch is/hoe cā dat
5 waer zijn? *Eygen prophecie ende bediedin
ghe ende droomen en zijn niet : Ende maken
6 doch eenen sware gedachten. "Eñ ist dat sy
niet en comen door ingeuinge des Alderhooch
7 sten/so en hout daer niet af/ Want droomen
bedriegen veel lieden/ende het mist den genen
8 die daer op bouwen. Men behoeft geen lue
B genen daer toe/datmen dat gebot houde/ende
men heeft genoech aent woort Godts/alsmen
9 recht leeren wil. Een wel gheoeffent man
verstaet vele/eñ een wel versocht man can vā
10 wijsheyt spreken: Maer wie niet gheoeffent
en is/die verstaet weynich/ende de dwalende
11 gheesten richten veel quaets aen. Doen ick
noch in dwalinge was/ conde ick ooc veel lee
12 ringe/ Ende was so geleert/ dat ickt niet al
geseggen en conde/eñ ben dicwils in perijckel
13 des doots daer door ghecomen/ Tot dat ick
14 daer af verlost geworden ben: Nv sie ic/dat
15 de Godtureesende den rechten gheest hebben/
want haer hope staet op dien/ die haer helpē
16 can. ||Wie den Heere vreest/ die en derf hem
nergens voor verschricken noch ontsetten/
17 *want hy is zijn toeuerlaet. "Wel dien/ die
18 dē Heere vreest/waer op verlaet hy hem? Wie
19 is zijn steuninghe? ||De ooghen des Heeren
sien op de gene die hem lief hebben/hy is een
gheweldich Beschutter/een groote stercte/een
beschutsel teghen de hitte/ een Hutte teghen
den heeten middach / een Bewaerder teghen
dat struyckelen/een hulpe teghen den val:
20 Die dat herte verblijt/ende dat aensicht vro
lijck maect/eñ geeft ghesontheyt/dat leuen eñ
de segheninghe.

Dat xxxv. Capittel,

1 *WDie van onrechtueerdigē goede offert/
A diens offer is eenen spot/maer sulc ee=
nen spot der Godloosen / en behaecht
2 Gode niet met allen. *De gauen der godloo Vā de gauē der
sen en behagē den Alderhoochstē geheel niet/ godloosen.
eñ sonden en latē haer niet versoenē/met veel *Pro.15.a.8.
3 offeren. Wie van des armen goet offert/die Esaie.1.b.13.
doet gelijck als die den sone voor des vaders
4 oogen slaet. De arme en heeft niet dan een
weynich broots/ wie hem daer af berooft/die
5 is een Moordenaer. Wie eenē zijn neeringe Datmen nie
neemt/die doot zijnē naesten. "Wie dē Arbey= māts neerin=
der sinen loon niet en geeft/die is een Bloet= ge beroouen
6 hont. Als een timmert/ eñ dat selue wederō en moet.
in stuckē breect/wat heeft die daer meer af dā "deu.24.c.15.
7 arbeyt? Als een bidt/eñ wederom vloect/hoe Tobi.4. c.11.
8 sal dien deHeere verhoorē? ||Wie hē wascht ||Nu.19.b.11.
als hy eenen doodē aengeroert heeft/eñ roert
hem wederom aen / wat helpt dien zijn was=
9 schen? *Also is de mensche die voor zijn son 2.Pet.2.c.20
den vast/ eñ sondicht altoos wederō. Wie sal
diens gebet verhooren/ eñ wat helpt hem zijn
10 vasten? "Gods gebot houdē/dat is eenē rijc Jerem.7.c.22
ken Offer: Gods gebot groot achten/dien Of Van rechte
11 fer helpt wel. Wie Gode danckt/ dat is een Offerhande.
recht Meeloffer.||Wie bermherticheit doet/dat ||Heb.13.c.16.
12 is eenen rechten Dancoffer. Aflaten vanden
B sonden/dat is eenen Godsdienst/die dē Heere
behaecht: Eñ ophoudē van onrecht te doene/
13 dat is eenē rechtē Soenoffer. *Maer ghy en Exo.34.c.20.
sult daerō niet ledich voor den Heere verschij
nen/want sulcx moetmen ooc doen/om Gods
14 gebots wille. Des "gerechtē Offer maect dē Gene.4. a.4.
Altaer rijck/eñ zijnen ruec is soete/voor dē Al
15 derhoochsten. Des gerechten offer is aenge=
naem/eñ des seluen en wert nemmermeer ver
16 geten. ||Geeft Gode zijn eere/met vrolijcken Deu.26. a.2.
oogen/ eñ uwe eerstelingen sonder eenich ge= Prou.3.b.9.
17 breck. *Wat ghy geeft/dat gheeft geerne/eñ *Tob.1.a.7.
18 heylicht uwe thienden blijdelijc. "Geeft den 2.Cor..9.b.7
Alderhoochsten/na het gene dat hy v verleent "Tob.4.b.6.
19 heeft/ Eñ wat uwe hant vermach/dat geeft
20 met vrolijcke ooghen. ||Want de Heere/die Eccl.12.a.8.
een vergelder is / salt v seuenuoudich vergel= Mat.25.d.34
21 den. En maect geen stomperie van uwer ga
22 ue/wāt het en is niet aengenaem. En soect
geen voordeel als ghy offeren wilt / want de
Heere is een wreker/ *eñ voor hem en ghelt Galat.2.a.6.
23 geen aensien der persoonen. Hy helpt dē ar= Ephes.6.b.9.
men/eñ en siet geen persoonen aen/eñ hy ver= Colo.3.c.25.
hoort dat gebet des genen/ dien onrecht aen=
24 gedaen is. Hy en veracht des Weesen gebet
25 niet/noch de Weduwe als si claecht. De tra
nen der Weduwē/vlieten wel ter wangen ne=
derwaerts/maer sy roepē opwaerts/tegē dien
26 diese daer wt dringt. Wie Gode dient met
lust/die is aengenaē/eñ zijn gebet reyct tot in
27 de wolckē. "Dat gebet der ellendigē dringt hoe crachtich
C door de wolckē/eñ ten laet niet af/ tot dattet dattgebet der
daer toe come/eñ het en hout niet op/ tot dat ellendiger is.
de Alderhoochste daer in siet. Eñ de Heere sal "Exod.3.a.7.
28 recht ordeelē eñ straffen/ Eñ het niet vertrec Tren.3.d.44.
ken/noch langer lijdē/tot dat hy den onberm= Tobi.3.d.18.
hertigen de lenden in stucken slae/eñ hem aen Actor.10.a.4.
29 sulcke liedē wreke/ Eñ verdoe alle de gene/
die genē onrecht aenden/eñ dat gewelt der on
30 gerechtiger ter neder werpe/ ||Eñ eenen ye= Job.34. b.11.
gelijcken geuē na zijn wercken/ eñ haer loone Psal.28.a.4.
31 gelijck zijt verdient hebbē/ Eñ zijn volc wre Jere.17.b.10.
ke/ eñ hen verblijde met zijnder bermhertichept. Rom.2.a. 6.
32 Gelijck als den regen ter rechter tijt coemt/ Apoc.2. d.23.
alst drooghe is/ also coemt de bermhertichept
oock inder noot/ter rechter tijt.

Dat xxxvj. Capittel. Een hertelijc

1 HEere Almachtige Godt/ontfermt v on gebet tot god
2 ser eñ siet daer in/ Eñ verschrict alle om hulpe eñ
3 volcken. Heft *uwe hant op ouer de verdouwinge
vreemden / op dat sy uwe macht sien. der viandeñ

 *Jer.10.d.25.

4 Gelijck als ghy voor harē oogen gheheylicht
wort by ons/ alſo vertoont v heerlijc aen haer
5 voor onſen oogen/ Op dat ſy bekennen/ ge=
Deu.32.f.39. lijc als wy bekennen/ *datter geen ander God
Eſa.43.b.10. 6 en ſy/ dan ghy Heere alleen. "Doet nieuwe
"Acto.4.d.30 teeckenen/ eñ nieuwe wonderen/ bewijſt uwe
7 hant eñ uwen rechten arm heerlijc. Verweckt
de gramſchap/ eñ giet den toorne wt/ ruct den
Tegenpartijer wech/ ende vernielt den viant/
Iudit.9.c.18. 8 Ende haeſt v daermede/ ||eñ denct op uwen
Eedt/ op datmen uwe wonderdaet prijſe.
9 Den toorn des viers moetſe verteren/ die ſo
ſeker leuen/ eñ die uwē volcke leet doē/ moeten
10 ymmers vergaen. Vermorſelt dat hooft der
Eſai.47.b.8. B Vorſten/ die ons haten/ *eñ ſeggē: Wy zijnt al
11 leen. Vergadert alle ſtammē Iacobs/ eñ laet
ſe uwe Erue zijn/ "gelijck als vandē beginne.
Deu.4.c.20. 12 Ontfermt v ws volcx/ dat van v den name
heeft/ eñ des Iſraels/ ||dien ghy noemt uwen
Exod.4.f.22. Ozee.11.a.1. 13 eerſten ſone. Ontfermt v der ſtadt Ieruſalem
*3.Reg.9.a.3 daer uwe Heylichdom is/ *eñ daer ghi woōt.
2.Pa.6.g.41 14 Recht Siō weder op/ dat aldaer uwe woort
Eccli.24.b14 wederō op ga/ dat uwe eere onder tvolc groot
15 worde. Vertoont v den genen/ die vandē be
ginne uwe "eygendom geweeſt zijn/ eñ veruult
Exod.19.a.5. Deut.14.a.2. de prophetien/ die in uwē name vercondicht
16 zijn. Vergelt den genē die op v wachten/ op
dat uwe Prophetē waerachtich beuondē wor
17 den. Verhoort Heere dat ghebet der gener
Num.6.d.25 die v aenroepen/ ||nae de benedictie Aarons/
Pſa.115.b.12 ouer v volc/ op dat alle die op aerdē woonē/
bekennē/ dat ghy Heere de eewige God zijt.

Dat xxxvij. Capittel.

1 DEn buyc neemt alderley ſpijſe tot hem
A nochtans is de een ſpijſe beter dan de
2 ander. Gelijck als de tonge dat Wilt
braet ſmaect/ *alſo merct een verſtandich her=
1.Cor.2.b.15. "Eccle.6.b.7. 3 te/ de valſche woordē. "Een bedriechlijc men
ſche can eenen in een ongeluck brengē: Maer
een die verſocht is/ weet hē daer voor te wach
Van het lof ſēder eerbaer vrouwen. 4 ten. De moeders hebben alle ſonen lief/ eñ
een dochter gheraeckt nochtans ſomtijts beter
5 dan de ſone. Een ſchoon wijf verblijt haren
6 man/ eñ een man en heeft niet lieuers: Als ſi
daer toe vriendelijck eñ vroom is/ ſo en vint=
7 men dies mans gelijcken niet. Wie een huyſ
vrouwe heeft/ die brengt zijn goet te profijte/
ende heeft eenen getrouwē hulper/ eñ eenē Pi
8 laerne/ daer hy hem op trooſten can. Waer
gheenen tuyn en is/ daer wort het goet ver=
woeſt: Eñ waer geen huyſurouwe en is/ daer
gatet den huyſweert/ recht al ginghe hy ver=
9 dwaelt. Gelijc alſmē een Straetroouer niet
en betrout/ die vā deen ſtadt in dander ſluypt/
alſo en betroutmen oock niet eenen man/ die
geenen neſt en heeft/ eñ ter herbergen trecken
Vā valſch eñ getrouwe ge ſelſchap ende vrientſchap. 10 moet/ waer hy te laet coemt. Een yeghelijck
vrient ſeyt wel: Ic ben ooc vrient/ maer ſom=
11 mige zijn alleen metten name vrienden. Als
vrienden malcanderen viant worden/ ſo blijft
12 den haet tot indē doot. Och van waer coemt
doch dat quade dinck/ dat al de werelt ſo vol
Eccle.6.b.10. 13 valſchept is? ||Alſt dē vrient wel gaet/ ſo ver
blijden ſy haer met hem/ maer wanneert hem
14 qualijc gaet/ ſo wordē ſi zijn viandē. Sy true
ren met hem om des buycx wille/ maer als dē
noot aen gaet/ ſo houdē ſi haer tot enē ſchilt.
15 En vergeet uwen vrient niet/ als ghy vro=
lijc zijt/ eñ gedenct zijnder/ als ghy rijck wort.
Eccle.8.c.20. 16 *Een yegelijc raetgeuer wil radē/ maer ſom
17 mige raden tot haer eygen profijt. Daerom
B wacht v voor de raetgeuers/ bedenct te voren
oftet goet ſy/ want hy denct miſſchien hem ſel
uen te raden/ ende wilt v laten waghen/ ende
18 ſpreeckt: Ghy zijt op de rechte bane/ ende hy
ſtaet euen wel tegen v/ eñ merct daer op/ hoet
Eccle.9.c.19. 19 ghelucken ſal. "En houdt gheenen raet met
dien/ die een quaet vermoedē op v heeft/ ende
20 en neemt niet te rade/ die v benijden. Gelijc
als wanneer ghy een wijf om raet vraecht/
hoemē haer viandinne vriendelijc zijn moete?
Oft eenen verſaechden/ hoemen crijgen moet?
21 Oft eenen coopman/ hoe hooge dat hy uwe
ware/ teghen de zijne achten wil? Oft eenen
cooper/ hoe diere dat ghyſe gheuen moet? Oft
eenen nijdigen/ hoemen weldoen/ oft eenē on=
bermhertigen/ hoemen genade bewijſen moet?
22 Oft eenē luyen/ vā grootē arbeyt? Oft eenē
dachlooner die nergens beſeten is/ hoemen wt
den arbeyt niet gaen en moet? Oft eenen tra=
23 gen huysknecht/ van veel bedrijfs? Sulcke
lieden en neemt niet te rade/ ||maer hout v al= Exod.18.
leneen tot Godureeſende liedē/ die ghy weet/ Datmen
dat ſy Gods gebot houden/ die geſint zijn ge= Godureſe
lijck ghy zijt/ die medelijden met v hebben/ iſt liedē te ra
24 dat ghy ſtruyckelt: Eñ blijft by haren raet/ ſal gaen.
C want ghi en ſult geenē getrouwen raet vindē/
25 Ende ſulc een can dicwils wat beter merc=
ken/ dan ſeuē Wachters die bouē op de wacht
26 ſitten. Doch in dat al/ roept ooc den Alder=
hoochſten aen/ dat hy dijn doen/ wel ghelucken
27 eñ niet faelgeeren en late. *Eer ghy wat be 3.Re.22.
gint/ ſo vraecht eerſt/ eñ eer ghy wat doet/ ſoo 4.Reg.3.
28 neemt raet daer toe. Want alſmē wat nieus
voor heeft/ daer moet van die vier een comen
dattet goet oft quaet worde/ dat leuen oft de
doot daer wt volge/ eñ dit al regeert altijts de
29 tonge. Menige is wel geſchict/ om ander lie
den te raden/ eñ hem ſeluen en is hy niet nut.
30 Menige wil wijſſelijck raden/ eñ men hoort
hem doch niet geerne/ eñ blijft een Bedelaer.
31 Want hy en heeft daer toe/ de genade vandē
Heere niet/ eñ daer en is geen wijſheyt in hē.
32 Menige is wijs door eygen onderſochtheit/
D doet voordeel met zijnen raet/ ende treft het.
33 Een wijs man can zijn volck leeren/ *ende Exod.18.
34 doet met zijnē raet profijt/ eñ treft het. "Eē "3.Re.10.
wijs man wort hooge geloeft/ eñ alle die hem Iob.14.a.
35 ſien/ prijſen hē. ||Een yegelijc heeft eenē beſtel Pſal.39.
den tijt te leuē/ maer Iſraels tijt en heeft geen Dan.2.g.
36 getal. *Een wijs man heeft by zijnen lieden ||Ge.41.f.
een groot aenſien/ eñ zijnen naē blijft eewelijc. *Exo.11.

Dat xxxviij. Capittel.

1 MYn kint/ proeft wat uwen lichaem ge Van mat
A ſont is/ eñ ſiet/ wat hem ongeſont is/ houdē int
2 dat en geeft hem niet. "Want alder "1.Cor.6.
ley en dient alle man niet/ alſo en mach oock
3 alle man alderley niet. En ouerlaet v niet
met alderley lecker ſpijſe/ eñ en eet niet te gie=
4 richlijc. Want veel eten maect cranc/ ||eñ een Eccli.31.b
5 onuerſadich eter crijcht dat grimmen. Veel
hebben haer doot gegeten/ maer wie matelijc
6 eet/ die leeft dies te langer. Eert den Mede Dē Mede
cijn met behoorlijcker eeringe/ op dat ghi hem ſalmen
hebben moecht in der noot/ wandt de Heere
7 heeft hem gheſchapen. Ende de Medecijne
coemt vanden Alderhoochſten/ ende Conin=
ghen eeren hem. De Conſte des Medecijns
verhoocht hem/ ende maeckt hem groot by de
8 Vorſten ende Heeren. De Heere laet de
Medecijne wt der Aerden waſſen/ ende een
verſtandich Menſche en verachtſe niet.
9 *Dat bitter water werdt doch ſoete van Exo.15.
een houdt/ op datmen zijn cracht bekennen 4.Re.4.
10 ſoude. Ende hy heeft ſulcke Conſte den Iudit.5.
Menſchen ghegheuen/ op dat hy ghepreſen
11 werde in zijn Wonderdaden. Daer mede
12 heelt hy ende verdrijft de ſmerten/ Ende de
Apoteker maeckt Medecijne daer wt. Som=
ma: Men en can Gods wercken niet alle ver
tellen/ ende hy gheeft al wat goet is op Aer=
13 den. Mijn kint/ "als ghy cranck zijt/ ſoo en 2.Pa.16.
B veracht dit niet/ maer bidt den Heere/ ſoo Eſaie.38.
14 ſal hy v ghesont maken. Laet af vander
ſonde/ ende maeckt uwe handen onſtraffelijc/
ende reynicht uwe herte van alle miſdaet.

Offert

15 Offert soeten ruec/ende wit meel tot een ge
denckoffer/ende geeft een vetoffer/als oft ghy
16 schepdẽ moet. Daer na laet dẽ Medecijn tot
v comẽ/want de Heere heeft hem geschapẽ/eñ
en laet hem niet vã v/ dewijle dat ghy zijnder
17 doch behoeft. De vre can comẽ/dat dẽ crane
18 ken alleen door gene geholpẽ worde/ Als sy
dẽ Heere bidden/dattet met hẽ beter worde eñ
19 gesonthept crijghe/om langer te leuen. Wie
voor zijnẽ Schepper sondicht/die moet dẽ Me
20 decijn inde handẽ comen. *Mijn kint/alsser
C een sterft/so beweent hẽ/ eñ "beclaecht hẽ als
oft v groot leet geschiet ware/ eñ bewint zijn
lichaem nae behoorlijcker maniere / eñ bestelt
21 hem eerlijc te graue. Ghy||sult bitterlijc wee
nen/eñ hertelijc bedroeft zijn/eñ rouwe dragẽ/
daer na dat hy gheweest is/ ten alderminsten
eenen dach oft twee/op datmẽ niet qualijc vã
v spreken en mach. Eñ troost v ooc weder/op
22 dat ghy niet truerich en wort. *Want van
truerẽ coemt de doot/eñ des hertẽ truerichept
23 beneemt de crachtẽ. Truerichept eñ armoede
doet dat herte wee/inde aenuechtinghe/ ende
24 ouertreet. En laet de truerichept in v herte
niet/maer slaetse van v/ende denckt opt eyn=
25 de/ Ende en vergheet dat niet/ wandt daer
en is gheen wedercomen / het en helpt hem
26 niet/ende ghy doet v seluen schade. Ghe=
denckt op hem/ghelijck als hy ghestoruen is/
so moet ghy oock steruen/ ghisteren wast aen
27 my/heden ist aen v. Nademael dat de"doo=
de nv in de ruste lept/so hout oock op zijns te
gedencken. Ende troost v wederom ouer hem
aenghesien dat zijnen gheest van hier gescheyp
den is.

Dat xxxix. Capittel.

1 UWie de Schrift leeren sal / ||die en can
A gheenen anderen arbept waernemen.
Ende wien men leerẽ sal/ die en moet
2 anders niet te doene hebben. Hoe can die
de leeringhe waernemen / die daer ploeghen
moet/eñ die geerne de ossen metter sweepen
drijft/eñ met dierghelijcke wercken omgaet/
eñ niet en weet/ dan van ossen te spreecken?
3 Hy moet dencken/hoe hy ackeren moete/eñ
moet spade eñ vroech dẽ Koepen voeder ge=
4 uen. Also ooc de Schrijnwerckers eñ Tim
merlieden die dach eñ nacht arbepdẽ/eñ snij=
den Beeltwerck/eñ doen neerstichept om me=
nigerley arbept te maken/die moeten denckẽ/
dattet recht worde/eñ vroech eñ spade daer
5 aẽ zijn/op dat zijt voleyndẽ/ Also eẽ Smit/
die moet by zynen aenbeelt zijn/ eñ zijn smis=
se waernemẽ/eñ wort mat vandẽ vyere /ende
6 arbept hem moede voor het Forneys. Dat
ghelupt der Hameren/slaet hem de ooren vol/
eñ merct daer op/hoe hy dat werc recht ma=
7 ke/ Ende moet dencken/hoe hijt gereet ma
ke/eñ vroech ende spade daer aen zijn/op dat
8 hijt reyn volmake. Also een Potbacker/die
moet by zijn werck zijn/eñ de schijue met zijnẽ
voeten om draepen/eñ moet altijts met sor=
gen zijn werc maken/eñ heeft zijn seker dach=
9 werc. Hy moet met zijnen Armẽ wt dat leẽ
zijn vat formeren/ende moet hẽ tot zijne voe
tẽ moede buckẽ. Hy moet denckẽ hoe hijt fijn
verglase/eñ vroech eñ spade den ouen vagẽ.
10 Dese alle troosten haer op haer hantwerck.
Eñ een yegelijck beneerstricht hẽ/ dat hy zijn
11 werck connen mach. Men en can haerder
in de Stadt niet ontbeeren: Men en canse ner
12 gens henen seynden: Sy en connen ooc dat
officie niet waernemen / noch in der ghe=
13 meynte regeren. Sy en connẽ dat verstant
niet hebben om de Schrift te leeren/noch om
dat recht eñ de gherechtichept te prediken.
14 Sy en connen de spruecken niet lesen/ maer
moeten de tijtelijcke neringe gade slaen/ende
en denckẽ niet verder / dan wat sy met haren
15 arbept gewinnen mogẽ. Maer wie hẽ daer Waer eẽ Lee
toe geuen sal/ dat hy de Wet des Alderhooch raer hẽ in be=
16 sten leere/ Die moet de wijshept alder Ou= hoort te oef=
den ondersoecken/eñ in de Propheten stude= fenen.
17 ren. Hi moet de geschiedenissen der vermaer
der Liedẽ mercken/eñ op de selue denckẽ/wat
18 sy bedieden eñ leerẽ. Hy moet de geestelijcke
spruecken leeren / eñ hem seluen in de diepe
19 redenen oeffenen. Die can dan den Vorsten
20 dienen/eñ by den heeren zijn. Hy can hem
laten versepndẽ in vreemde landen/ want hy
heeft versocht/wat bydẽ lieden duech oft niet
21 en duech: Eñ denct/hoe hy vroech op staen
sal/om den Heere te soecken die hem gescha=
pen heeft/eñ bidt voor den Alderhoochsten.
22 Hy doet zijnen mont ootmoedich open/ ||eñ Exod.32.b.11
23 bidt voor des geheelen volcx sonde. Eñ als 1.Esd.9.b.6.
C de Heere dan also versoent is/ so geeft hy hẽ
den gheest der wijshept rijckelijcken/so dat hy
wijsen raet eñ leeringe geweldelijck gheuen
can/*daer hy den Heere voor danct in zijn ge Dan.2.c.19.
24 bet. Eñ de Heere geeft genade daer toe/dat
25 zijnen raet eñ leeringe voortgaen/ Ende hy
ouerlegget eerst by hem seluẽ/ daer na spreect
hy zijnen raet eñ leeringe wt/ eñ bewijset met
26 de heylige Schrift. *Eñ veel verwonderen 3.Re.10.a.4.
haer zijnder wijshept/eñ si en sal nemmermeer
vergaen. Sijns en wort nemmermeer verge=
ten/eñ zijnen naem blijft voort ende voort.
27 "Wat hy gheleert heeft / dat salmen vorder Eccl.44.b.15
prediken/eñ de ghemeynte sal hem prijsen:
28 De wijle hy leeft/ heeft hy eenen grooteren
naem/dan duysent ander/ ende nae zijn doot/
blijft hem den seluen naem.

Dat xl. Capittel.

1 IC hebbe noch wat meer te seggen/want
2 ick bẽ gelijc als een volle mane. Hoort Datmẽ Gods
A na my/ghy heylige kinderen/ eñ wast ge wercken prij
lijck als de Roosen aen den Beken gheplant/ sen sal.
3 Eñ geeft soeten rueck van v/gelijc als wie
4 roock. Bloeyt gelijc de Lelien/ Eñ geeft goe
den rueck. Singt louelijck/eñ loeft den Heere
5 in alle zijne wercken/ ||Prijst zijnen Naem Psal.105.a.1
heerlijck/Danct hem eñ loeft hem met singen
6 eñ clincken/eñ spreect also int dancken: *Al Gene.1.d.31.
le wercken des Heeren zijn seer goet / eñ wat 1.Tim.4.a.4
7 hy gebiet/dat geschiet ter rechter tijt/ Ende
men behoeft niet te seggen: Wat sal dat? Wãt
tot haerder tijt comen sy iuyst als gewenscht.
"Gelijck als doen door zijn ghebot dat water Exo.14.e.21.
stont als mueren/ eñ door zijn woort de wate
ren stonden/als oft sy ergens in geuaet had=
8 den geweest. Want wat hy door zijn ghebot
doet/dat is lieflijck/eñ men derf van geen ge
9 breck clagen/aen zijnder hulpe. Alder men=
schen wercken zijn voor hem/ *eñ voor zijnen Psal.33.b.13.
10 oogen en is niet verborghen. Hy siet alle Hebr.4.c.14.
dinck vant beghin der werelt/ tot aent eynde
der werelt/eñ voor hem en is geen dinck nieu
11 we. Men derf niet seggen: Wat sal dat? Wãt
hy heeft een yegelijck gheschapen/op dattet
12 erghens toe dienen soude: Want zijn bene=
dictie vloeyt daer henen gelijc als een water/
*ende drenct de Aerde/ghelijck een Diluuie. Gene.7.d.17.
13 Wederom zijnen toorne treft de Heydenen/
gelijc als hy een waterich lant laet verdrogẽ.
14 *Sijn doen is by den heyligen recht: Maer Ozee.14.a.8.
15 de godloosen stooten haer daer aen. Al wat Godts werck
B vanden beginne geschapen is/ dat is den vro is den vromẽ
men goet/maer den Godloosen schadelijck. goet/maer dẽ
16 De ||mensche behoeft tot zijnen leuẽ water/ godtloosen
vyer/ijser/sout/meel/honich/melc/wijn/ olye/ schadelijck.
17 eñ cleederen: "Sulcx alle coemt den vromen ||Eccl.29.c.28
18 te goede/eñ den Godloosen tot schade. De "1.Tim.4.a.4
winden zijn oock eensdeels ter wrake gescha
pen / ende door haer stormen doen sy schade.
Eñ als de straffinghe comen sal/ so ruysschen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

sy/ende rechten den toorne/ wt diens/diese ge
Exod.9.e.23. 19 schapē heeft. *Vier/hagel/dē "honger/eñ dē
"4.re.6.d.25. doot/sulcke alle zijn totter wrake geschapen.
Jere.24. b.10 20 ‖De wilde Dierē/Schorpioenē/Slangē/eñ
‖Leu.26.d.22 Tsweert/ zijn ooc totter wrake geschapē/ om
Jere.8.c.14. 21 de godloosen te verderuē. Met vruechdē doē
sy zijn beuel/ende zijn bereyt/waer hy haerder
toe behoeft op aerden/eñ als de vre coemt/ so
22 en laten sy niet af. Dat ist dat ick begoste/
Gene.1. d.31. 23 eñ gedachte te schrijnē/te weten: *Dat alle
Eccli.40. a.6 werckē des Heerē goet zijn/eñ dat een yegelijc
24 tot zijnder tijt orbaorlijc is/ So darmen niet
en behoeft te seggē: Sy en zijn niet alle goet.
25 Want een yegelijc is tot zijnder tijt costelijc.
C Daerom salmē den naem des Heerē louen eñ
Van ellendic 26 dancken/met herte eñ mont. Het is een el-
heyt des men lendich iammerlijc dinck/ met alle menschens
schen leuens. leuen van moeders lichaem aen/tot dat sy in
der aerdē begrauē wordē/ die onser alder moe
27 der is. Daer is altijts sorge/vreese/hopinge
28 eñ ten laetsten de doot. So wel by dē genen
die in hooger eerē sit/als byden alder cleynstē
29 op aerden. Also wel bi dien/die daer zijde eñ
een croone draecht/als bij dē genen/ die eenen
Sap.14. d.26 30 grouē Keel aen heeft. "Daer is altijts toor
‖Esa.48.d 22 ne/yeloersheyt/tegenspoet/ ‖onurede/eñ perijc
31 kel des doots/nijt eñ twist. Eñ als een des
nachts op zijn bedde rusten eñ slapen soude/
so vallen eenen menigerhande gedachten in/
als hy alschoō een weynich rust/so en ist doch
niet / want hy verschrickt inden droom / als
32 oft hy de Vianden saghe comen. Ende als
hy ontwaect/eñ siet dat hy seker is/so is hem
als dien die wten slach ontloopen is/ende is
wter maten blyde/ dat de vreese niet geweest
33 en is. Sulcks geschiet allen vleesche/beyde
den menschen eñ den Vee/maer den godlosen
34 seuenmael meer. Moort/bloetuergietinghe/
Eccl.40.b.19 twist/‖tSweert/ongeluc*honger/verderffenis
*4.Re.6.d 25 35 ende plage/ Sulcx alle is geordineert tegen
"Gene.7.b.11 den godloosen/"want om harent wille moeste
oock de Diluuie comen.

Dat xlj. Capittel.

Gene.3.d.19. 1 AL ‖wat wter aerden comt/dat moet we
Eccli.41.a.2. A der tot aerde worden/*ghelijck als alle
*Eccli.1.a.7. 2 wateren weder inde zee vlieten. Alle
ghauen eñ onrechtueerdich goet moeten ver-
3.Esd.4.c.38 3 gaen/‖maer de waerheyt blijft eewelijc. Der
godloosen goeden verdroogen/gelijck als een
Beke/ gelijc als hem dat Donderen vertrect/
Exod.23.a.8. 4 inden regen. Sy zijn vrolijc also lange/‖als
Prou.17.d 23 si geschencken ontfanghen/ maer ten laetsten
Ezec. 22.b.12 5 gaen si doch te gronde. *De nacomelinghen
*Eccl.42,a.2 der godloosen en sullen geen tacken crijghen/
eñ der ongerechter wortel staet op eenen blo-
6 ten steen. Eñ oft sy alschoon vochtich/ende
aen twater stonden/so worden sy doch wtge-
7 roeyt eer sy rijp worden. Maer wel doen/
is gelijck eenen gebenedijden Hof/ende berm
Pro.15.b.16. 8 hertichеyt blijft eewelijck. *Wie hem met
Phil.4.b.11. zijnen arbeyt gheneert/ende hem laet ghenoe
ghen/die heeft een fijn gerust leuen/dat heet
eenen schat bouen alle schatten vinden.
9 Kinderen voortbrengen/ende de stadt bete-
Pro.18.c.22. ren/maect een eewige ghedachtenisse:‖Maer
een eerlijck wijf/meer dan die alle beyde.
10 De wijn ende dat snarenspel verblijden dat
Prou.8.a.1. herte *Maer de wijsheyt is lieflijcker dan die
Sap.6.7.8. 11 beyde. Pijpen eñ herpen luyden wel:"Maer
"Pro.15.a.1. een vriendelijcke reden beter / dan die beyde.
12 Uwe ooghe siet gheerne wat lieflijck ende
schoon is:maer een groen saet lieuer dan die
Gen.14.c.14. 13 beyde. *Eenen vrient coemt totten anderen
‖Eccli.37.a.7 inder noot:‖Maer de man eñ wijf veel meer.
"Gen.34.d 25 14 "De een Broeder helpt den anderen in der
*Psa.41.a.1. noot:*Maer bermhertichеyt helpt veel meer.
Jacob.2.b.13. 15 Ghout ende siluer behouden eenen Man:
‖2.Re.17.b.8 ‖Maer veel meer eenen ghoeden raet.

16 *Gelt eñ goet maect moet/"maer veel meer Jud.1.
17 de vreese des Heerē. ‖Der vreesen des Hee- Dan.
ren en gebreect niet/ eñ si en behoeft gheener "Psal
18 hulpe. De vreese des Heeren is eenen ghe- ‖Eccl.
benedijden Hof/eñ daer en is niet so schoone
19 als sy is. Mijn kint/en begheeft v niet tot
bedelen: Het is beter steruen dan bedelen.
20 Wie hem op eens anders Tafel verlaet/die
en denct hem niet met eeren te generen/want
hy moet hem besondighen/ om vreemder spij-
sen wille: Maer een verstandich mensche hoet
21 hem daer voor. Bedelie smaect den onbe-
schaemden monde wel/ Maer hy sal ten laet-
22 sten een quade Cortse daer af crijghen. O
C Doot/hoe bitter zijt ghy/ als een mensche op
v gedenct/*die goede dagē eñ genoech heeft/ Luce.1
eñ sonder sorge leeft/eñ dient wel gaet in al-
23 len dingē/eñ noch wel eten mach. *O doot/ 3.Reg.1
hoe wel doet ghy by den nootdruftighen/die Jone.4.
daer swack eñ out is/die in alle sorgen steect
ende niet beters te hopen noch te verwachten
24 en heeft. En vreest den doot niet/ ‖Gedenct Gen.3.c
dattet vandē Heere also geordineert is/ouer Hebr.9.
alle vleesch/beyde der gener/die voor v ghe-
25 weest zijn / ende na v comen sullen. Ende
wat weygert ghy v teghen den wille Godts/
ghy leeft thien / hondert / oft duysent Jaer?
Want inde doot en vraechtmen niet/hoe lan
ge dat yemant geleeft heeft.

Dat xlij. Capittel.

1 DE kinderen der godloosen/ eñ die met
A de godloosen gemeynschap hebbē/wor
2 den enckel grouwelen. *Der godloo Eccl.41.
ser kinderen erfgoet vergaet/ eñ haer nacome Van go
3 lingen moeten veracht zijn. De kinderē moe eñ hare
ten clagen ouer den godtloosen vader/‖want deren.
4 om zijnent wille zijn sy veracht. Wee v god ‖3.Re.2.
loosen/ghy die des Alderhoochsten Wet ver-
laet/ghy leeft oft sterft/*so zijt ghi vermaloect. Deu.11.
5 ‖Gelijck als alle het gene dat wter Aerden ‖Gene.3.
coemt/wederom tot aerde wort/ alsoo comen Eccle.12.
de godloosen wt den vloeck totter verdoeme-
6 nissen. Eens menschen lijden mach hier due
ren/also lange als hy leeft/ maer der godloo-
sen naem moet te niet gedaen worden / want
7 hy en dooch niet. "Siet toe/dat ghy eenen Prou.22
goeden naem behout / die blijft sekerder dan Cant.1.a
8 duysent groote schattē gouts. Een leuē/het
si so goet alst wil/*so duertet eenē cleynē tijt: Job.7.a.
9 maer een goedē naem blijft eewelijck. Mijn Sap.2.a.
kinderen/alst v wel gaet/so siet toe / eñ blijft
inde vreese Godts. "Waerom schaemt ghy v Marc.8.
10 mijnder woorden? Men schaemt hem dick- 2.Tim.1.
wils / daermen hem niet en behoort te scha-
men/eñ men staet dickwils wel toe / datmen Ondersch
11 niet en behoort toe te staen. Vader eñ Moe vā schaer
der schame haer der hoererien:"Een Vorst eñ "Pro.29.
12 Heere der luegenen: *Een Rechter eñ Raet *Deu.17
des onrechts:De ghemeynte eñ het volck der
13 ongehoorsaemheyt: "Een naeste eñ vrient Gen.37.
leedt te doen:Een gebuer des stelens.Schaē 2.Reg.3.
v / dat ghy met uwen arm ouer tafel op dat
14 broot ligt. Schaemt v/dat ghy qualijck be-
staet inder rekenschap/eñ niet en danct/alsmē
15 v groet. ‖Schaemt v nae de hoeren te sien/ Eccl.9.a.
ende uwe aensicht van uwen bloetvrient te
16 keeren. Schaemt v/dat erfdeel eñ morgen-
gaue te ontkeeren / * eñ eens anders Wyf te Exod.20.
17 begeeren. ‖Schaemt v/eens anders dienst- Math.5.
maecht te begeeren / eñ by haer bedde te staē. ‖Job.31.a.
18 Schaemt v / uwen vrient yet voor te wer-
pen/*eñ als ghy hem wat geeft/ so en verwij Eccl.18.c.
19 tet hem niet. ‖Schaemt v/na te segghen/al ‖Eccl.19.b
B wat ghy gehoort hebt/"eñ te openbaren hey- "Pro.20.
20 melijcke betroude redenen. Alsoo schaemt Eccli.22.d
ghy v recht / eñ sult by alle Lieden lief ende
21 weert zijn. Maer deser stucken en schaemt v
niet/eñ en doet om niemants wille onrecht/
te we-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

22 te weten: *Des wets ende verbonts des Al
derhoochsten: Den Godureesenden bi recht te
23 houdē: Getrouwelijc te handelē tegē dē nae=
sten eñ gesellen: Den vrienden dat erfdeel toe
24 te keeren: Neerstich zijn "om rechte mate eñ
gewichte te houdē: ||Te vreden zijn/ ghy wint
25 veel oft luttel: Recht te handelen met tijtlijc
26 ke goedē/in coopen eñ vercoopen: *De kin=
deren met neerstichept te onderwijsen: "Den
27 quadē knecht wel te geesselē: Voor een qua
de huysvrouwe/dat uwe wel te bewarē: Waer
veel te nemen is/alle dinc wel te besluyten:
28 Watmē hen moet onder de handen geuen/al
wel te tellen eñ af te wegen: Alle wtgeuinge
29 eñ ontfanc aen te schrijuen: Den onuerstan=
digē eñ dwasen te onderwijsen: Ooc de geheel
oude liedē/dat sy met dē iongē niet en twistē.
30 Also wort ghy een recht wel geschickt men=
31 sche/eñ by alle lieden geprezen. Een dochter
die noch ongehout is/die maect dē vader veel
wakens/ eñ dat sorgen voor haer beneemt hē
veel slapēs. Dewijle dat si iōc is/ dat si mocht
verouden: Oft als sy eenen man crijcht/dat hi
32 haer mocht haten: Oft ter tijt dat sy noch
maecht is/||dat si mochte geschepnt/eñ in des
vaders huys beurucht worden: Oft als sy by
den man is / dat sy haer niet recht houden en
mochte/oft dat hy geen kinderē by haer hebbē
33 en conde. *Als uwe dochter niet schamel en
C is/so houtse in bedwanc/op dat sy v uwē vi=
anden niet tot eenen spot en make/ eñ de ge=
heele stadt van v spreke/ eñ dat ghy vā eenen
yegelijckē schande hooren/eñ v voor alle liedē
34 schamen moet. "En siet niet om na schoone
menschen/eñ en zijt niet so geerne by dē vrou=
35 wen. Want gelijc als wt den cleederē Mot=
ten comen/||also coemt vanden vrouwen veel
36 quaets. Het is sekerder bi eenē boosen man
te zijne/dan by een vriendelijck wijf/*die eenē
tot smaet ende spot maect.

Dat xlij. Capittel.

1 ICk wil nv de "werckē des Heeren prijsen
A eñ wt de heylige Schrift zijne werckē ver
2 condigen/gelijck icse gelesen hebbe. De
||Sonne gheeft alder werelt dat licht/ eñ haer
3 licht is dat alder claerste licht. Het en is ooc
den Heyligen vandē Heere noch noyt gegeuē/
dat sy alle zijn wonderē wtsprekē connē/want
de almachtige Heere heeftse te groot gemaect
ende alle dingen zijn te groot/ om na haerder
4 weerde te louen. Hy alleen ondersoeckt den
Afgront/*eñ der menschē hertē/"eñ weet wat
sy dencken.||Want de Heere weet alle dinc/eñ
siet/ tot welcker tijt een yegelijc geschiedē sal.
5 *Hy vercondicht wat voorleden ende toeco
mende is. Ende openbaert wat verborgen is.
6 Hy verstaet alle heymelichept/eñ hem en is
7 geen sake verborgen. Hy bewijst zijn groote
wijshept heerlijc/ "eñ hy is van eewichept tot
8 eewicheit. Men can hem noch grooter noch
cleyner maken/ ||eñ hy en behoeft niemants
9 raet. Hoe lieflijck zijn alle wercken/hoe wel
men nauwelijcx een vonckē daer af bekennē
10 can. Sy leuen alle/eñ blijuē voort eñ voort/
ende waer toe hy haerder behoeft/daer zijn sy
11 alle gehoorsaem. Daer zijn altijt twee tegen
twee/eñ een tegen een/eñ wat hy maect/daer
12 en is geen gebreck aen/ Eñ hy heeft een ye=
gelijck geordineert/waer toe het sonderlinghe
uut wesen sal. Ende wie can hem versaden/
13 vā zijne heerlichept te aensien? Men siet zijn
B heerlichept aen de machtige groote hoochte/
aen dat clare ffirmament/ eñ aenden schoonen
14 Hemel. Als de Sonne opgaet/so vercōdicht
sy dē dach. Sy is een wonder werc des Alder=
15 hoochsten/ Op dē middach droochtse de aer
16 de/"eñ wie can voor haer hitte blijuen? Sy
maectet heeter dan veel ouens/ende brant de
Bergen/ende blaest enckel hitte van haer/en
de gheeft sulcken claren schijnsel van haer/ so
17 dat sy de oogē verblint. Dat moet een groot
Heere zijn/diese gemaect heeft/ eñ haer beuo=
18 len heeft soo snel te loopen. *Eñ de Mane/ Ps.104.c.19.
moet inde geheele werelt schijnen tot haerder
tijt/eñ de Maendē onderschepden/eñ dat Jaer
19 wt deylen. ||Na de Mane rekentmen de ffee Exod.12.a.2.
sten/het is een licht dat afneemt/eñ wederom
20 toe neemt: Sy maeckt de Maent/sy wast eñ
21 verandert haer wonderlijc. Oock lichtet dat
geheele Hemelsche Heyr inder hoochten/aent
ffirmament/*eñ de clare Sterrē vercieren den 4.Esd.6.e 45
22 Hemel. Also heeftse de Heere inder hoochtē
23 beuolen de werelt te verlichtē: Door Gods
woort houdē sy haer ordinantie/eñ en waken
24 haer niet moede. "Aensiet den Regenboge/ Gene.9.b.13.
eñ loeft dē genen die hem gemaect heeft/ wāt
25 hy heeft seer schoone verwē. Hy heeft dē He
mel fijn ront gemaect/||eñ de hant des Alder= Esa.40.c.22.
26 hoochsten heeft hem wtghebreypt. Door zijn
woort valt eenen grooten *sneeu: Eñ hy latet Job.37.a.7.
wonderlijc door malcanderen blixemen/so dat Ps.147.b.16.
27 hem dē Hemel open doet/ Ende de wolcken
28 sweuen/gelijc de vogelen vliegē. Hy maect
door zijn cracht de wolcken dicke/so datter ha
29 gel wt valt. "Zijnē donder verschrict de aer 4.esd.16.a.10
30 de/||eñ de bergen dauerē voor hem. Door zij ||Psal.18.a.8
nen wille waeyt de Zuydenwint eñ Noorden Naum.1.a.5
wint/eñ gelijck als de vogelen vliegē/so kee=
ren haer de winden/eñ waeyen dē sneeu door
malcanderen/so dat hy hem te hoope werpt.
31 Gelijck als wanneer haer de Sprinchanen
C neder geuen. Hy is so wit/dat hy de oogē ver
blint/eñ dat herte moet hem verwonderen/vā
32 sulck eenen wonderlijcken regen. Hy stroeyt
den *Rijm op der aerden gelijc Sout/ende alst Ps.147.b.16.
vriest/so wordē ijs kegelen/gelijc de scherpten
33 aen de stocken: Eñ als den coudē Noorden
wint waeyt/soo wort dat water tot ijs. Waer
water is/daer waeyt hy ouer henē/eñ hy trect
34 dat water/gelijck een harnasch aen. Hy ver=
derft de geberchten/eñ verbrant de wildernis=
sen/eñ verdorret al wat groene is/ gelijck een
35 vier. Daer tegen helpt eenē dicken Neuel/
ende eenen dauwe/na de hitte/ die verhuecht
36 alle dinc wederom. "Door zijn woort/keert Genes.1. a.9.
hy de Zee/dat sy niet wt en breect/ende heeft Job.26.b.10.
37 daer Eylanden in ghesaeyt. Die op de Zee Prou.8.c.29.
varen/die spreken vā hare perijckelen/eñ wy/ Jerem.5.d.21
38 diet hooren/verwonderen ons. Aldaer zijn
seltsame wonderē/menigerley Dieren eñ||Wal Ps.149.a.7.
D uisschen: Door de selue scheeptmen henen.
39 Somma/ door zijn woort bestaet alle dinck. Hoe alle din
40 Al ist dat wy alschoon veel seggē/ so en con gē door gods
41 nen wijt doch niet genoech wtsprekē/ Cort woort bestaē
af/hi ist geheel/oft wy alschoon alle dinc hoo
42 ge prijsen/wat is dat? Hy is doch noch veel
hoogher/dan alle zijn wercken.*De Heere is Psal.47.a.3.
onwtsprekelijc groot/ eñ zijne macht is won=
43 derlijc. Loeft eñ prijst den Heere/also hooge
als ghy vermoecht/hy is doch noch hoogher.
44 "Prijst hem wt alle crachten/eñ en laet niet Psal.106.a.2
45 af/noch en sult ghy niet genoech doē. *Wie ||Exo.34.d 20
heeft hem gesien/dat hy van hem spreken con Deut.5.c.24.
46 de? Wie can hē so hooghe prijsen/als hy is? Joan.1.b.18.
Wy sien dat minste deel van zijne wercken/
47 Wāt veel grooter zijn ons noch verborgen/
48 wāt al wat daer is/ Dat heeft de Heere ge=
maect/eñ geuet dē Godureesenden te kennen.

Dat xliiij. Capittel.

1 LAet ons de vermaerde lieden louen/eñ Een lof ende
2 onse vaderen/nae den anderen. Veel prijs d goede
A heerlijcke dingē heeft de Heere by haer oude vaderē.
gedaē/vandē beginne door zijn groote macht.
3 Sy hebben hare Coninckrijcken wel gere=
geert/ende louelijcke daden gedaē. Sy hebben
wijsselijck gheraden ende ghepropheteert.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

Exod.18.c.19 4 Sy hebben lant ende lieden geregeert/*met
5 raet ende verstant der Schrift. Sy hebben
Musicam geleert/eñ geestelicke Liedē gedicht.
Gene.13.a.6. 6 "Sy zijn oock rijcke geweest/ eñ hebbē groo
te goeden ghehadt/ende in vreden geregeert/
7 Binnen den tijt dat sy hier hebben geweest.
Also zijn sy alle tot harē tydē louelijc geweest/
8 eñ binnen harē leuen vermaert/ Ende hebbē
9 eenen eerlijckē naem achter gelaten. Maer
Gene.7.b.21. de andere en hebben geenen roem/‖eñ zijn ver
10 gaen als oft sy nopt geweest en warē. Ende
doen sy noch leefden/waren sy effen/als oft si
niet geleeft en hadden/ende haer kinderen na
11 haer ooc also. Maer genen heyligen lieden/
B welcker gerechticheyt niet vergeten en wort/
12 Is een goede Erue gebleuen/met harē kin=
deren. Haer nacomelingen zijn int verbont ge
13 bleuē/ Eñ om harē twille zijn haer kints kin
14 deren ooc altijts voort eñ voort geblenē/ Eñ
haren lof en sal niet vergaen. Sy zijn in vrede
begrauen/maer haren naem leeft eewelijck:
Eccli.39.c.27. 15 *De liedē spreken van haerder wijsheyt/eñ
Enoch. 16 de ghemeynte vercondicht haer lof. "Enoch
"Gen.5.c.24. behaechde den Heere wel/eñ hi is wech geno
Hebr.11. a.5. men/op dat hi der werelt een vermaninge tot
Noe. 17 ter boete ware. ‖Noe wert onstraffelijck be=
‖Gene.6.b.8. 18 uonden/eñ inden tijt des toorns/heeft hy ge=
nade geuondē/eñ is ouer behouden op aerdē/
*Gen.9.b.13. 19 doen de Diluuie quam. *Hy ontfinck dat
verbont voor de werelt / dat alle dat vleesch
voor de Diluuie/ niet meer verdaen en soude
Abraham. 20 wordē. Abraham de hoochberoemde "vader
"Gen.12.a.2. C veelder volcken/en heeft zijns gelijcke niet in
21 der eere. Hy onderhielt de Wet des Alder=
hoochstē/eñ God maecte met hē een verbont/
Gen.17.b.10. ‖eñ stichtede dat selue verbont in zijnē vlees=
*Gen.22.a.1. sche.*Eñ hy wert getrouwe beuonden/doē hy
"Gen.22.c.18 22 beproeft wert. "Daerom beloefde hem God
Hebr.11. b.17 met eenen eedt / dat de Heydenen door zijnen
zade gebenedijt soudē wordē/ eñ dat hy verme
nichfuldicht soude worden/gelijck het stof der
23 Aerden/ Eñ zijn zaet verhoocht gelijc de ster
ren/eñ beeruen souden van de een Zee tot aen
de andere/eñ van den water aen/ tot aen des
24 werelts eynde. Eñ hy heeft de selue benedic
Gen.26. a.4. 25 tie ouer alle menschen/‖ende dat verbont/ooc
also beuesticht met Isaac/om zijns vaders A=
Gen.28.c.14. brahams wille: Eñ heuet op* Jacob laten co=
26 men eñ blijuen: Hy heeft hem genadelijc ge
benedijt/eñ dat erfdeel gegeuē/eñ zijn deel af=
Josue.18.19. gescheydē/eñ "inde twelf stammen gedeylt.

Dat xlv. Capittel.

1 HY heeft van hem latē comen den heyli
Exod.11.a.3. A ghen man‖Mosen/die alder werelt lief
Vā dē getrou eñ weert was/eñ dien beyde God ende
wē helt Mose 2 de menschen gonstich waren/ Diens naem
hooge geprësen wort. Hy heeft hem oock ge=
eert/gelijc de heylige vaders/eñ hooge verhe=
uen/ so dat de vianden hem vreesen moesten/
Exo.7.8.9.10 eñ liet hem met woorden*veel teeckenē doen.
3 Hy maecte hem heerlijc voor de Coningen/
eñ gaf hem beuel aen zijn volc/eñ toonde hem
4 zijn heerlicheit. Hy heeft hem wtuercozē tot
Num.12.a.3. eenen heyligen staet/"om zijnder trouwe ende
Hebre.3.a.5. saechtmoedicheyts wille/eñ wt alle menschen
5 vercozen. Hy liet hem zijn stemme hoorē/eñ
Exod.19.20. 6 voerde hem inde duyster wolcken. Hy‖heeft
hem tegenwoordich de geboden gegeuen/te we
ten/de Wet des leuens ende der wijsheyt / op
dat hy Jacob soude zijn verbont leeren/eñ Is=
Aaron. 7 rael zijne Rechten. Hy heeft*Aaron zijnen
*Exo.4.c.14. B broeder/wt den seluen stamme Leui oock ver=
"Exo.28.a.1. 8 hoocht/eñ hem gelijc wtuercozen. "Hy maec
te een eewich verbont met hem/ende gaf hem
dat Priesterdom inden volcke. Hy heeft hem
eerlijck ende schoone gheclcet/ ende dede hem
9 eenen heerlijcken Rock aen/ Ende trac hem
alderley vercieringhe aen. Hy vercierde hem
met costelijcke cieragie: Ende trock hem aen
dat*nedercleet/den langen Rock/eñ den Lijf= Broecks,
10 rock. Ende hinck veel gulden Bellekens eñ
11 knoopen/rontom aen hem/om dattet clincken
soude/als hy wt ende in ginc/ eñ dat tgeclank
int Heylichdom gehoort soude werden/op dat
daer mede zijns volcks voor Godt ghedacht
12 soude worden/ Ja den heylighen Rock met
goude/ gheelder zyden eñ scharlaken gestickt/
dat machtschildeken op de borst/"met dē Lich Exod.28.e.3
13 te eñ Recht/ Constelijcke gewracht/met den
edelen steenen/daer de namen der twelf stam=
14 men Israels in gegroeft/ Ende in gout vast
ghemaect waren/door den steensnyder/op dat
haerder gedacht werde voor Gode. De gou=
den plate des voorhoofts aendē Hoede/ daer
in de heylicheit gegroeft was/dwelc alle hee=
lijck/costelijck/lieuelyck ende schoon was:
15 Men heeft diesghelijcke voor hem nopt ghe
16 sien. Ooc en moestse niemant anders aentrec=
C ken/dan alleene zijn kinderen/ eñ kints kinde
17 ren voort eñ voort. Sijne offerhanden wer=
18 den des daechs tweemael volbracht. Moses
vulde hem de handen / ‖eñ salfde hem met de Exo.30.d.30
19 heylige Olie. Met hem wert dat verbont ge Leui.8. b.12
maect/ dat hy eñ zijn sonē eewelijc/ also lange
als de dagen des Hemels waren/ hem dienē/
Priesteren zijn/ eñ zijn volc in zijnen naem ge
20 benedijden souden. Hy heeft hem vercozen
wt alle leuendige/dat hy den Heere offerē sou
de/ Spijsoffer eñ Rueckoffer/ tot soeten rueck
ende gedachtenisse/om dat volc te versoenen.
21 *Hy beual hem den dienst zijns woorts/op Deu.17.c.14
dat hy Jacob zijn getuychenisse leeren/ eñ Is= Malac.2.a.1
22 rael met zijne Wet verlichten soude. "Daer "Nu.16. a.1
D verhieuender haer wel ander tegen hem/ende Ps.106.b.16
benijden hē inder woestijne/te weten/die met
Dathan eñ Abiram waren/ eñ dat woedende
23 Rotte Korah: Maer de Heere sacht/eñ het
en behaechde hem niet/ eñ si werden verslon=
24 den inden grimmigen toorn. Hy bewees een
verschrickelijc wonder aen haer/ ‖eñ verslinde Nu.16.e.35.
25 se met zijnen vyere. *Hy eerde Aaron noch *Nu.17. b.8
meer/eñ gaf hem een eerfdeel/ te weten/ alle
eerstelingen deylde hy hem toe. "Door allē an Exo.29.e.32
deren verordineerde hy haer ten eerstē broots Leui.24.b.9
genoech/want sy souden eten des Heeren of=
26 fer/ Dien hy hem ende zijnen zade gaf.
27 ‖Maer sy en mochten geen deel aendē lande Deu.12.b.12
hebben/noch met den volcke eruen / maer de
28 Heere was haer deel ende erue. *Pinehas Pinehas.
29 de sone Eleazar/was de derde in sulcker eerē/ *Nu.25.b.7
E die yuerde inde vreese Godts / ende doen dat 1.Mac.2.f.5
volc af viel/stont hy getrouwelijck/ vast ende
30 koene/ende versoende Isael. Daerom wert
hem gegeuē/"dat verbont des vreets/ op dat Mala.2.a.4
hy dat Heylichdom/eñ den volcke voorstaen/
ende hy eñ zijn zaet de Priesterlijcke weerdic=
31 heyt eewelijc hebbē souden. ‖Gelijc als met 2.Re.7.c.12.
Dauid wt den stamme Juda/dat verbont ge= Dauid.
maect is/dat alleene van zijnen sonē een Ko=
ninc zijn sal: Also sullen ooc Aaron eñ zijn zaet
de erfghenamen zijn/ op datmen ons wijsheyt
leere/ende zijn volc recht regere/ op dat haren
staet eñ heerlicheyt niet en verga/ maer voort
ende voort by haer blijue.

Dat xlvj. Capittel.

1 IEsus *Naue was een Helt inden strijdt Josue.1.a.5.
2 ende een Propheet nae Mose / "Die Nu.27. d.18
A groote victorie hadde voor de wtuerco= "Jos.12.b.7.
ren Gods (ghelijck zijnen naem mede brengt) Vā Josua d
ende wreectese aen de vianden/vanden welc= Hoofmā/
ken sy aenghegrepen werden / op dat Israel zijn redelijck
3 zijn Erue verkrijghen soude. Hy heeft eere daden.
vercreghen/‖doen hy de hant wtreckte / ende ‖Josu.8.d.18
dat Sweert wt track teghen de Steden.
4 Wie heeft opt soo vrymoedich ghestaen?
Hy vinck de Vianden des Heeren.

Om

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

5 Om zijnent wille *stont de Sonne stille/en-
de eenen dach wert alsoo lanck als twee.
6 Hy riep den Alderhoochsten ende Machti-
ghen aen / doen hy zijn Vianden ouer al be-
naude. Ende de Heere de groote verhoorde
hem/ende liet seer groote Haghelsteenen val-
7 len op de Vianden/ Ende sloech de Tegen-
8 partijders doot / doen sy af trocken. Ende de
Heydenen werden ghewaer / wat dese voor
gheschut hadden/ ende dat de Heere selue te-
ghenwoordich inden strijdt ware. Ende hy
9 iaechde den gheweldighen nae. Ende ter
B tijt Mose / "dede hy ende Caleb de sone Je-
phunne een goet werck / doen sy stonden te-
ghen den hoop/ende beletteden den volcke de
sonde/ende stilden den schadelijcken oproer.
10 Daerom ‖zijn sy oock beyde alleene behou-
den/onder ses hondert duysent mannen/ ende
hebben dat volck tot der Erue ghebracht/ int
Lant/daer Melck ende Honich in vloeyt.
11 Ende de Heere *behielt Caleb by Lijfs
crachten / tot in zijn Ouderdom. Dat hy op
tooch op dat gheberchte int Landt / ende zijn
12 zaet dat Erfdeel besat. Op dat alle kinderen
Jsraels sien souden/hoe goet dattet is/dē Hee
13 re ghehoor gheuen. Ende de Rechters een
14 yeghelijck nae zijnen naem/die gheen Afgode
rie en bedreuen / noch vanden Heere niet af
15 en vielen/ worden oock ghepresen. "Haer
ghebeenten groeyen noch altijts daer sy lig-
ghen / ende haren naem wordt ghepresen in
haren kinderen/ op den welcken hy geerft is.
16 Ende Samuel de Propheet des Heeren vā
C zijnen Godt bemint / ‖rechtede een Coninck-
rijcke aen/ ende salfde Vorsten ouer zijn volc.
17 Ende *ordeelde de ghemeynte nae de Wet
des Heeren/eñ de Heere sach Jacob wederom
18 aen. Ende de Propheet wert oprecht/ eñ ge
trouwe beuonden / ende men bekende dat zijn
19 Prophetien sekerlijck waer werden. *Hy
riep den Heere den Machtigen aen/doen hy
zijn Vianden ouer al benaude / ende Jonghe
20 Lammeren offerde. Ende de Heere donder-
de vanden Hemel af / ende liet hem hoorē in
21 een groot onweder/ Ende sloech de Vorstē
te Tyro/ende alle Heeren der Philistijnen/
22 Ende voor zijn eynde eer hy sterf/‖betuych
de hy voor den Heere/ende zijnē Ghesalfden/
dat hy van geene menschen/gelt/oock niet ee
nen schoen/genomen en hadde/eñ gheen men
23 sche en conde hem van yet beschuldigen. Eñ
doen hy nv ontslapē was / propheteerde hy/
eñ vercondichde dē Coninc zijn eynde/eñ liet
hem hooren wt der Aerden/ende propheteer-
de/dat de Godloose Lieden souden vergaen.

Dat xlvij. Capittel.

1 DAer nae ter tijt Dauids/Propheteer-
2 de "Nathan. Ende Dauid was on-
A der den kinderen Jsraels wtuercoo-
ren/ghelijck als dat vette aenden offer/Gode
3 toe geeygent was. Hy ginck metten *Leeu-
wen om / ghelijck als oft hy met Bocrkens
gespeelt hadde/ende metten Beyren/als met
4.5 den Lammeren. In‖zijnder ieucht sloech hy
den Reuse doot/ende nam wech de versmaet
heyt van zijnen volcke. Hy hief zijn hant op/
ende wierp met den slingher/ ende sloech den
6 stouten Goliath ter neder. Want hy riep
den Heere den Alderhoochsten aen/die sterck-
te hem zijn hant/so dat hi den stercken crijchs-
man vermoorde/ende den hoorn zijns volcks
7 verhoochde. Hy liet hem prijsen/"als tien
duysent mannen weert / ende eerde hem met
Godlijcker benedictie/ soo dat hy de Conin-
8 lijcke Croone creech. Hy *sloech de Vyan-
B den ouer al / ende vernielde de Philistijnen
zijn teghenpartijders/ende brack haren hoorn
in stucken/ ghelijck hy noch hedensdaechs in
9 stucken ghebroken is. Voor een yeghelijck
10 werck/dancte hy den heyligē den Alderhooch
11 sten/met eenen schoonen Liede. Hy sanck
van gheheelder herten / eñ beminde dien/die
hem gemaect hadde.‖Hy stichte Sangers by 1.Pa.26.a.1.
den Altaer/eñ lietse zijne soete Lieden singen.
12 Ende ordineerde de vierdaghen heerlijck te
houden/eñ datmen de Jaerfeesten door tghe-
heele Jaer/eeerlijck beghaen soude / met den
Naem des Heeren te louen / eñ met singhen
13 des morgens int heylichdom. "De Heere 2.Re.12.c.13.
vergaf hem zijn sonde / eñ verhoochde zijnen
hoorn eewelijck. Eñ maecte een verbont met
hem/*dat het Coninckrijck eñ den Coninck- 2.Reg. 7.c.13
lijcken Stoel in Jsrael/op hem blijuen soude.
14 ‖Na hem wert Coninc zijnen cloecken sone 2.Reg. 3.a.1.
C Salomo/dien de vader goede ruste ghemaect
hadde/ op dat hy in vrede regeren soude.
15 Want God haddet rontom stille ghemaect/
op dat hy zijnen Naem een huys stichtede/
eñ een heylichdom oprechtede/dat voort ende
16 voort bleue. O hoe wel leerdet ghy in uwe
ieucht/eñ waert vol verstants/ gelijc een wa-
17 ter dat Lant bedect: Eñ hebbet ouer al met
spreucken eñ leeringen veruult/ "ende uwen 3.Re. 10.a.1.
naem wert vermaert/verre inde Eylanden/
18 Ende om uwer vredē wille/ waert ghy lief
19 ende weert gehouden. Alle Landen verwon
D derden haer uwer Liedekens/spreucken/ ge-
lijckenissen eñ wtleggingen/ ende loofden den
20 Heere/die daer heet de God Jsraels. *Ghy 3.Re.10.c.27.
bracht also veel gouts te voorschijne/als ten/
21 ende so veel siluers als loot. ‖V herte hinck 3.Reg. 11.a.1
aen de Wijuen/ende ghy liet v van haer ver-
22 dwasen/ Eñ hingt uwe eere een schantvlec-
ke aen/eñ maectet/dat uwe kinderen verwor
pen moesten wesen/eñ dat den toorne ghinck
ouer uwe nacomelingen/tot straffinghe uwer
23 dwaesheyt/ "Doen dat Coninckrijcke ghe- 3.Re.12.c.16.
deylt wert / ende in Ephraim een Afgodisch
24 Coninckrijcke op stont. *Maer de Heere en 2.Reg.7.c.12
keerde hem niet van zijnder bermhertichheyt/
ende en veranderde zijn beloefde werck niet/
25 Ende en roeyde zijns wtuercorens nacome
lingen niet wt/eñ en nam niet wech/ dat saet
26 zijns liefhebbers/ Maer behielt noch wat
ouer vanden volcke Jacobs/ ende een wortel
27 van Dauid. Ende Salomo ontsliep met zij
28 nen Vaderen / ende liet achter van zijnen sa-
de Roboam/eenē onwijsen man/ om dat volc
te regeren/die gheen verstant en hadde / ‖die 3.Re. 12.d.16
tvolck met zijnen eygen sin afuallich maecte.
29 "Daer toe Jeroboam den soone Nebath/ 3.Re. 12.d.28
die Jsrael tot Afgoderie brachte / ende leyde
30 Ephraim in sonden. Eñ hare sonden wer-
den vermenichfuldicht/*so dat sy ten laetsten 4.Re.17.a.6.
31 wt haren lande verdreuen worden. Want si
versierden alderley Afgoderie/ tot dat de wra
ke ouer haer quam.

Dat xlviij. Capittel.

1 ENde de Propheet *Elias brack voort 3.Reg. 17.a.1
A gelijc eē vyer/eñ zijn woort brande ge- Vanden Pro
2 lijck een fackel. Eñ brachte den die- pheet Helia.
ren tijt ouer haer / eñ maecte haerder weyni-
3 niger door zijnen yuer/ Wāt door dat woort
des Heeren/sloot hy den Hemel toe. ‖ Drie- 3.Re. 18.c.38
4 mael bracht hy vyer af/ O hoe heerlijck zijt 4.Re.1.b.10.
ghy geweest Elia met uwe wonderteeckenē?
5 Wie is so heerlijc als ghy? Door dat woort
des Alderhoochsten " hebt ghy eenen dooden 3.Re.17.c.22.
verweect/ eñ wederom wt der Hellē gebracht.
6 Ghy hebt stoute Coninghen ter neder ge-
worpen wt haren bedden/ eñ te niet gedaen.
7 Ghy hebt op den Berch Sina ghehoort de
toecomende straffinghe / ende in Horeb de
8 wrake. Ghy hebt de Coningen gheprophe-
teert/die daer straffen souden / * eñ Prophe- 3.Re.19.c.18.
9 ten nae v gheordineert. Ghy ‖ zijt wech- ‖4.Re.2.c.11.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

genomen in een onweder/ met eenen vierigen
10 wagen eñ Peerden. Ghy zijt geordineert op
dat ghy straffen sout/tot zijnder tijt/om te stil
Mala.4.a.6. len den toorne/eer de gramschap coemt:*Om
Luce.1.a.13. therte der vaderen tot den kinderē te keerē/eñ
om den stamme Jacob wederom te brenghen.
11.12 Wel dē genē/die v sien/eñ om uwer vrient
schap wille geeert sullen worden: Daer sullen
4.Reg.2.b.11 13 wy dat rechte leuen hebben. "Doen Elias
B int onweder wech was/ doē quam zijnen geest
rijckelijck op Heliseum. In zijnen tijt en ver-
schricte hy voor geenē Vorste/ eñ niemant en
14 conde hē verwinnē. Hy en liet hē niet dwin
4.Re.13.e.21. gen/||eñ doen hy doot was/doen propheteer-
*4.reg.5.6.7. 15 de noch zijn lichaem. *Doen hy leefde/ dede
hy teeckenen. Ende doē hy doot was/ dede hy
16 wonderen. Noch en halp dat altemael niet/
17 dat hem dat volc gebetert/ eñ van harē sondē
4.Re.18.b.11 afgelaten hadde/"tot dat si wt harē landē ver
dreuen/eñ in allen landen verstroept werden/
eñ een cleyn hoopkē ouerbleef/eñ een Vorst in
18 den huyse Dauids. Onder de welcke sommi
ge dedē/wat Gode behaechde/ maer sommige
2.Par.32.a.5 19 sondichdē gants seer. ||Ezechias beuestichde
C zijn stadt/leydede daer water in. Hy liet inden
20 steen grauen/eñ fonteynen maken. In zijnē
4.Re.18.c.13. tijt trac*Sanherib af/eñ sandt Rabsacen wt.
Hy hief zijn hant op tegen Sion/eñ torte met
21 grooten hoomoet: Doen werdē hare herten
eñ handē beuende/eñ hen wert bange/ gelijck
22 eender vrouwē in barens noode. Eñ sy rie-
pen den bermhertigen Heere aen/ende hieuen
hare handen op tot hem: Ende de heylige in-
23 den Hemel/ verhoordese haestelijck/ Ende
4.Re.19.g.35 24 verlostese door Esaiam. "Hy sloech dat heyr
Esai.37.f.36. der Assyriers/ende zijnen Enghel vernieldese.
25 Want Ezechias dede / wat den Heere wel
behaechde/ende bleef volstandich op den we-
ghe Dauids zijns Vaders / ghelijck Esaias
hem leerde/die een groot eñ warachtich Pro
26 pheet was in zijne Prophetiē. Op die selue
tijt ||ginc de Sonne weder achterwaerts /eñ
27 hy verlengde den Coninc dat leuen. Hy pro
pheteerde met rijcken geeste/wat tē laetstē ge
schieden soude / ende gaf den bedroefden tot
28 Sion troost/ Daer sy haer voort eñ voort
29 mede troosten mochten. Hy vercondichde
dat toecomende ende verborgen eer't quam.

Dat xlix: Capittel.

4.Re.22.a.1. 1 DEn naem||Josia/in gelijc als een edel
Vanden vro- 2 rueckwerc wt der Apoteke. Hy is
men Coninc A soet ghelijck als Honich in den mont/
Josia ende zij 3 ende gelijc een snarenspel byden Wijn. Hy
ne eerlijcke hadde groote genade/om dat volc te bekeerē/
wercken. ende om de grouwelen der Afgoderien af te
4 doen. Hy waechdet met geheelder hertē op
den Heere: Hy rechte dē rechten Gods dienst
weder op/doen dat lant vol Afgoderie was.
5 Alle Coninghen/wtghenomen Dauid/Eze
chias eñ Josias/hebben haer besondicht:
6 Want si verlieten de Wet des Alderhooch-
stē. Daer na wast met den Coningē Juda wt:
7 Want si moesten haer Coninckrijc anderen
laten/ende haer heerlijckheyt eenen vreemdē
4.Re.25.b.9. 8 Volcke. "Die verbranden de wtuercoren
stadt des heylichdoms/eñ maecten hare stratē
Jeremias. woeste/gelijck Jeremias geprophetéert had-
9 de. Den welcken si geheel qualijc handeldē
Jerem. 1.a.5. ||Die in moeders lichaem tot eenē Propheet
wtuercoren was/op dat hy wt royen/in stuc
ken breken/eñ verdestrueren/eñ wederom ooc
Ezech. 1.a.4. 10 bouwen eñ planten soude. "Hezekiel sach
Hezekiel. B de heerlijcheyt des Heeren in een openbarin-
ge/de welcke hy hem toonde/wt den waghen
11 Cherubim/ Hy heeft gheprophetéert tegen
de vyanden/eñ troost vercondicht den ghenen
12 die recht doen/ Ende der twelf Propheten
Eccl. 46.b.15 ||gebeenten bloeyen noch daer si liggen/want
sy hebben Jacob getroost/eñ verlossinghe be-
13 loeft/die sy seker hopen souden. Hoe willen
wy"Sorobabel prijsen: Die gelijck eenen rinc Sorobabel
14 aen de rechter hant was. Eñ*Jesus den so- "1.Esd.3.
ne Josedech / de welcke tot haerder tijt / den *Agg.1.a.
Tempel stichten/eñ dat heylige huys dē Hee
re wederom oprechten/dat daer blijuen soude
15 tot eender eewiger heerlijckheyt. ||Eñ Ne- Nehemias
hemias is altijts te prijsen/die ons de ghede- ||2.Es.2.c.
strueerde mueren weder opgerecht heeft/ende
de poorten met Sloten geset/eñ onse huysen
16 wederom getimmert. Niemant en is op aer
den geschapen/"die Henoch gelijck sy / want Gene. 5.c.
17 hy is vander aerden wech genomē. *Eñ Jo Hebr. 11.a.
18 sephs gelijcke en is oock niet gewest / die een Joseph.
Heere ouer zijn broeders was/eñ een behou- "Gen.41.f.
der zijns volcx. Sijn gebeente wert wederom
19 na huys gebracht. ||Seth eñ Sem/zijn on- Gen.4.d.2
der den Lieden in grooter eeren gheweest.
Maer Adam is geeert bouen alle datter leeft
om dat hy de eerste van Gode geschapen is.

Dat L. Capittel.

1 SImon de sone*Onie/ de hooghe Prie- 2.Mach.3.
A ster/die tot zijnder tijt rontom dat huys Vanden lof
gangen timmerde / eñ Pilaernen daer Simeons de
2 aen sette/ Eñ den gront noch eens so hooge soons Onie
op muerde/ende den omganck bouen aen den
3 Tempel wederom maeckte. Tot zijnder
tijt was de Fonteyne veruallen/die maeckte
4 hy vast met Coper. Hy sorchde voor de scha
de zijns volcx/ eñ maecte de stadt sterck/tegen
5 de Vianden. Hy dede een louelijck werck/
dat hy dat volck weder in rechter ordinancie
brachte/ Als hy wt den voorhanc voort ginc/
6 So blincte hy gelijck de morgensterre/ door
7 de wolcken/gelijck de volle Mane/ Gelijck
als de Sonne schijnt/op den Tempel des Al-
derhoochsten: Ghelijck den Regenboghe met
8 zijn schoone verwen/ Ghelijck een schoone
Roose inden Mey/gelijck de Lelien aent wa
ter. Ghelijck den wierooc boom in den Meye.
9 Ghelijck ontsteken wieroock int wieroock-
10 vat/ghelijck een gulden Juweel met alderley
11 edel gesteente verciert/ Gelijck eenen vrucht
baren olijfboom/ eñ ghelijck den Alderhooch-
12 sten Cypressen boom. Als hy den schoonen
B langen Rock aen dede / eñ de geheele vercie-
ringe aentrack / eñ tot den heylighen Altaer
tradt/so vercierde hy dat geheele heylichdom
13 rontsom. Maer als hy wt der Priesteren
handen de offerstucken nam / eñ hy den vyere
stont/dat op den Altaer brande/so stondē zijn
broeders rontom hem/gelijck als de Cederen
op den Libano geplant/ende omringden hem
14 gelijck de Palmtacken. Eñ alle de kinde-
ren Aarons in haer vercieringhe / ende had-
den des Heeren offer in haren handen / voor
15 de geheele gemeynte Israels. Eñ hy rechte
zijnen dienst wt op den Altaer/eñ dede alsoo
den Alderhoochsten/den Almachtighen/eenen
16 schoonen offer. Hy stack zijn handt wt met
17 den Dranckoffer/eñ offerde den rooden wijn/
ende goot dien aen den bodem des Altaers/
tot eenen soeten rueck / den Alderhoochsten/
18 die alder Coninc is. So riepen de kinderen
C Aarons luyde / eñ bliesen met trompetten/eñ
maectē groot geluyt / op dat haerder gedacht
19 werde voor den Alderhoochsten. So viel al-
so haestelijck dat volck met malcanderen ter
Aerden/op haer aensicht/eñ baden den Hee-
re/haren Almachtigen Alderhoochsten Godt
20 aen. Ende de Sanghers loefden hem met
Psalmen/ende dat geheele huys clanck/ van
21 den soeten geschalle. Eñ dat volck badt tot
den Heere den Alderhoochsten/ dat hy gena-
dich zijn wilde / tot dat den Godts dienst wt
was / ende dat sy haren dienst voleynt had-
22 den. Ende als hy dan weder af ghinck/soo
stack

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

ſtack hi zijn hant wt ouer de geheele gemeyn
te der kinderen Iſraels/ eñ gaf haer de bene=
dictie des Heeren met zijnē monde/ eñ wenſch
23 te haer Heyl in zijnen Naem. So baden ſy
wederom/ eñ namen de benedictie aen/ van dē
24 Alderhoochſten/ eñ ſpraken: Nv danct alle
Gode/ die groote dingen doet/ aen allen eyn=
den. Die ons van Moeders lichaem af leuen
25 dich behout/ eñ doet ons alle goet. Hy ge=
ue ons een vrolijck herte eñ verleene altijts
26 vrede tot onſer tijt in Iſrael/ Eñ dat zijne
genade altijts by ons blijue/ eñ ons verloſſe/
27 alſo lange als wy leuen. Tweederley volck
D ben ick van herten viant/ maer dat derde ha=
28 te ick ſo ſeer als eenich: Den Samaritanē/
den Philiſtijnen/ eñ den dullen volcke te Si=
29 chem. Deſe leeringe eñ wijſheyt heeft Jeſus
de ſone Syrach van Jeruſalem/ in dit Boeck
geſchreuen/ eñ wt zijnder herten ſulcke leerin
30 ge voort gebracht. ‖Wel dien/ die hem ſel=
uen hier in oeffent/ eñ wiet ter herten neemt/
31 die ſal wijs worden/ Ende iſt dat hy daer
na doet/ ſo ſal hi tot alle dingen geſchict zijn/
want des Heeren licht leydt hem.

Dat Lj. Capittel.

ICk "dancke v Heere Coninck/ ende loue v/ God* mijnen Heylant. Jc dancke uwē naem/ Dat ghy mijn beſchermer ende hulpe zijt/ ende mijn lichaem wt de verderffeniſſe/ ende vanden ſtrick der valſcher tonghen ende luegenmonden verloſt hebt: Eñ hebt my gheholpen tegen de vianden/ eñ hebt my verloſt/ nae uwe groote eñ hooghe gheprefen bermhertichept. Van dat brullen der ghener/ die my verſlinden wilden/ Wt de handt der ghener/ die my nae het leuen ſtonden/ Wt veel tribulatien daer ick in lach/ Wt den brant die my omuangen hadde/ ‖Midden wt den vyere/ dat ick daer in niet en verbrande/ Wt den diepen monde der hellen/ Van de valſche Clappers ende Luegenaers voor dē
9 Coninck/ Ende van onrecht oordeel. Jck was den doode heel nae by/ ende mijn leuen was bycans ter Hellen geſoncken. Jc was omringt/ eñ niemant en hielp my: Jck ſochte hulpe by den menſchen/ eñ ick en vant gheene. Doen dacht ick Heere op uwe bermhertichept/ ende hoe ghy altijt geholpen hebt: "Want ghy beſchermt alle die op v verwachten/ eñ verloſtſe wt de handen der Heydenen. Jck badt tot God tegen haer raſerie ende ſmeecte om verloſſinge van der doot/ eñ riep den Heere mijnen Vader eñ Heerſchapper aen/ dat hy my niet en verliet in dē noot/ ende als de ſtoute pochten/ ende ick gheen hulpe en hadde. Jck loue uwen Naem ſonder ophouden/ ende ick prijſe ende dancke v/ want mijn gebet is verhoort/ Eñ ghy hebt my verloſt wt de verderffeniſſe/ ende van alle quaet: Daerom wil ick v Heere dancken/ ende louen/ eñ uwen Naem prijſen. Doen ick noch ionck was/ eer ick verleyt wert/ ſochte ick de wijſheyt ſonder ſchouwen/ met mijnen gebede: Jck badt daerom inden Tempel/ ende wilſe tot in mijn eynde ſoecken.

Mijn herte verblijt hem ouer haer/ ghelijck als wanneer de druyuen rijpen. Jck ghinck ſtracr tot haer/ eñ vernam van mijnder ionchept aen/ na haer/ Jck hoorde na haer/ ende namſe aen. Doen leerde ick wel/ ende nam ſeer toe door haer. Daerom dancke ick dien *die my wijſheyt gaf. Jck nam voor mi daer na te doene/ eñ my te beneerſtigen des goets/ ende ick en wert daer door niet tot ſchanden.

Jck worſtelde nae haer van herten/ ende was neerſtich om daer nae te doene.

Jck hief mijn handen op ten Hemel/ doen wert mijn ſiele verlicht door de wijſheyt/ dat

28 ick mijn dwaeſheyt bekende. Jck ſtont met
ernſte nae haer/ ſy ende ick werden een herte
29 vanden beginne/ ende vantſe reyn. Daerom
en ſal ick niet verworpen worden. Mijn herte
verlangde nae haer/ eñ ick creech eenen goe=
30 den Schat: De Heere heeft my door haer
een‖nieuwe tonghe ghegeuen/ daer mede wil Marc.16.c.17
31 ick hem louen. Maect v herwaerts tot my/
ghy onbeſochte/ eñ coemt tot my in de ſchole/
32 Ende wat v van noode is/ dat cont ghy lee
ren/ want ghy zijt gewiſſelijck ſeer dorſtich.
33 Jck hebbe mijnen mont open ghedaen ende
D geleert: Denct nv/ "ende coopt wijſheyt voor Eſai. 55.a.1.
v/ ter tijt dat ghyſe ſonder ghelt hebben cont/
34 *Ende begeeft uwen hals onder haer iock/ Mat.11.c.29.
ende laet v onderwijſen. Men vintſe nv nae
35 by. Siet my aen/ ‖Jck heb eenen cleynen tijt Eccli.6.c.20.
moeyte ende arbeyt gehadt/ eñ hebbe grooten
36 trooſt geuonden. Neemt de leeringhe aen/
ghelijck eenen grooten ſchat ſiluers/ ende be=
houtſe ghelijck eenen grooten hoop gouts.
37 Verblijt v der bermhertichept Godts/ eñ en
38 ſchaemt v zijns lofs niet. Doet wat v ge=
boden is/ de wijle dat ghy den tijt
hebt/ ſo ſal hijt v wel beloo=
nen/ tot zijnder
tijt.

Eynde des Boecx Jeſu des ſoons Syrach.

De Propheet Baruch.

Dat eerſte Capittel.

1 DIt zijn de woorden/ die *Baruch Jere.36.a.4.
A de ſoone Nerie/ des ſoons Ma= Baruch be=
haſie/ des ſoons Sedechie/ des ſchrijft de hā=
ſoons Sedei/ des ſoons Helchie/ delinge ende
in een Boeck gheſchreuen heeft leeſt dat voor
2 tot Babel/ Int vijfſte Jaer/ op tgāſche volc.
den ſeuenſten dach des maents/ in die tijt‖als ‖4.Re.25.b.9
de Chaldeen Jeruſalem wonnen/ eñ met vyer
3 verbrandt hadden. "Ende Baruch las dit Jere.36.b.10.
Boeck voor Jechania den ſone Joiakim/ des
Coninck Juda/ ende voor de ooren van allen
4 volcke dat daer by quam/ Ende voor de
ooren der Vorſten/ eñ der Coningen ſoonen/
ende voor de Outſten/ ende voor allet volck/
beyde cleyn ende groot/ die daer woonden tot
5 Babel/ aent water Sud. *Ende ſy ween= Joel.2.c.12.
den/ vaſten/ ende baden met ernſte voor den
6 Heere. Ende vergaderden ghelt te hoope/
B wat een yeghelijck vermochte/ ende ſeyndent
na Jeruſalem tot Joiakim den ſone Helchie/
des ſoons Salom de Prieſter/ ende tot den
[anderen] Prieſteren/ ende tot allen volcke/
7 dat met hē was te Jeruſalem/ Dat hy haer
brachte int lant Juda/ de vaten des huys des
Heeren/ die in voortijden wt dē tempel wech
gheuoert waren/ op den thienden dach des
8 Maents Siban: Te weten/ de ſilueren va=
ten/ de welcke Sedechia ghemaect hadde/ de
9 ſone Joſia/ de Coninck Juda/ ‖Doen Ne= 4.Reg.25.
bucad Nezar de Coninck tot Babel wech ge=
uoert hadde Jechaniam/ ende de Vorſten/ en=
de de ghevanghenen/ ende de machtigen/ en=
de dat Lantvolck van Jeruſalem/ ende hadſe
10 gebracht na Babel. Ende ſy ſchreuen aen
C haer alſoo: Siet/ "wy ſeynden v ghelt/ daer Deu.14.c.24
voor coopt Brontoffer/ Sondoffer/ wieroock/ Dant inhout
ende Spijſoffer/ ende offert dat op den Altaer des Briefs.
11 des Heeren onſes Godts. *Ende biddet *Jere.29.b.7
voor dat leuen Nebucad Nezar des Conincx 1.Tim.2.a.1.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18

tot Babel / eñ voor dat leuen Belsazer zÿns
soons/dat hare dagen op Aerden zÿn mogen
so lange als de daghen des Hemels dueren.
82 So sal ons de Heere genoech eñ goede da=
gen bestellen/eñ wy sullen leuē onder de scha
duwe Nebucad Nezar des Coninck tot Ba=
bel / ende onder de schaduwe Belsazer zÿns
soons/eñ haer dienen langer tÿt/eñ ghenade
Ephe. 6.b.18 13 voor haer vinden. Oock bidet voor ons tot
2. Tess. 3.a.1. den Heere onsen Godt/want wy hebben ons
besondicht aenden Heere onsen Godt/eñ zÿn
grimmicheyt eñ toorn en is niet van ons ge=
Deut.31.c.11. 14 weynt/tot op desen huydigen dach. *Ende
2. Esd.8.a.2. leest dit Boec/Want wy hebbent daerom tot
v gesondē/op dat ghÿt lesen sult in dat huys
des Heeren/op de vyerdagen ende Jaertÿdē.
Dan.9.a.7. 15 Eñ segget: De "Heere onse Godt is recht=
D ueerdich/ maer wy draghen wel te recht onse
schande/ Alsoot dan nv ter tÿt gaet dien van
16 Juda eñ die van Jerusalem/ Eñ onsen Co=
ningen/eñ onse Vorsten/eñ onse Priesteren/
17 eñ onse Propheten/ Om dies wille dat wy
voor den Heere gesondicht/eñ hem niet ghe=
loeft en hebben/eñ niet gehoorsaem geweest
en hebben de stemme des Heeren ons Gods/
18 Dat wy gewandelt hadden nae zÿne gebo=
19 den/die hy ons gegeuen heeft/ Ja van die
Exod.14. tÿt aen/*doen de Heere onse vaderen wt E=
gipten Lant gheuoert heeft/ tot op den dach
van heden/zÿn wy den Heere onsen God on=
gehoorsaem gheweest/ eñ hebben veracht zÿn
Leu. 26.b.14 20 stemme gehoorsaem te zÿn. ||Daerom is nv
Deu. 28.b.15 ouer ons gecomen de straffe eñ vermaledÿdin
ghe/dwelcke de Heere vercondicht heeft door
zÿnen knecht Mosen/doen de Heere onse va=
ders wt Egyptē voerde/dat hy ons een lant
gheuen soude/daer Melck ende Honich inne
Jere.7.c.22. 21 vloeyde. *Ende wy en waren niet gehoor=
saem de stemme des Heeren ons Godts / als
ons de Propheten seyden / de welcke hy tot
Jere. 13.b.10. 22 ons seynde. ||Maer een yegelÿck ghinck na
zÿns quaet herten goetduncken voort / ende
diende de vreemde goden / ende deden quaet
voor den Heere onsen Godt.

Dat ij. Capittel.

Dani.9.b.12. 1 ENde de Heere "heeft zÿn woort gehou
De geuange A den/dat hy ghesproken heeft tot ons/
ne bekennen eñ onse Rechters/ Coningen eñ Vor=
dat si te recht sten/die Israel regeren souden/eñ tot die van
van God ge= 2 Israel eñ Juda. Eñ heeft sulcke groote straf
straft wordē/ fe ouer ons laten gaen/desgelÿcken onder dē
eñ roepen tot ganschen Hemel niet geschiet en is/ als ouer
hem om ghe= Jerusalem ghegaen is/*gelÿck als in de Wet
nade. 3 Mosi gheschreuen staet: Dat een mensche
*Deu.28.e.53 zÿns soons eñ zÿns dochters vleesch eten sou
4.Re. 6.f.28. 4 de. Eñ hy gafse wech tot knechten / in alle
Coninckrÿcken/die rontom her ligghen / tot
een versmaetheyt / eñ tot eenen vloeck onder
alle volcken/die rontom ons zÿn/ onder welc
5 ken hen de Heere verstropt heeft. Ende sy
B werden altÿt meer tonder gedruct/ eñ en con=
nen niet weder op comen : Want wy hebben
ons besondicht aen den Heere onsen God/in
dat gene/dat wi zÿn stemme niet gehoorsaem
Dan.9.a.7. 6 gheweest en hebben. ||De Heere onse Godt
is rechtueerdich/maer wy ende onse vaderen
dragen wel te recht onse schande/ ghelÿct nv
Jere.1.b.14. 7 tegenwoordich toegaet. "Alle dat ongeluck
dat de Heere tegen ons gesproken heeft/ dat
8 is ouer ons gecomen/ Eñ wi en hebben den
Heere niet ernstelÿck ghebeden/ dat hem een
yeghelÿck bekeert hadde van de ghedachten
9 zÿns boos hertē. Ende de Heere heeft ouer
ons ghewaect tot ongeluck / dwelck hy ouer
Baru. 1.d.15. ons heeft laten ghaen : * Want de Heere is
rechtueerdich in alle zÿne werckē/ die hy ons
Jere.7.c.22. 10 heeft gheboden. ||Maer wy en waren zÿn
stemme niet gehoorsaem/dat wy ghewandelt
hadden na de geboden des Heerē/ die hy ons
11 gegeuen heeft. "Ende nv o Heere God Is= Dan.9.
C raels/ ghy die v volck wt Egipten lant ghe=
uoert hebt/met een stercke handt/ met groote
macht/eñ hooge gewelt/door teeckenen ende
wonder/ende hebt v eenen Naem ghemaect/
12 als hy nv teghenwoordich is. *Wy hebben Psa. 10.
ymmers ghesondicht/ende zÿn (eylacen) god= Tren. 3.
loos geweest/ eñ hebben ghedaen teghen alle
13 uwe gheboden. Och Heere onse Godt/laet
af van uwe grimmicheyt ouer ons/ want wy
zÿn seer weynich geworden/onder de Heyde=
14 nen/daer ghy ons henē verstropt hebt. ||Der 2. Par.6
hoort O Heere/ons ghebet/eñ onse ernstighe
bidden/eñ helpt ons om uwen twille/eñ laet
ons genade vinden by den genē die ons wech
15 geuoert hebben. Op dat de gheheele werelt
mach bekennen/dat ghi Heere onse God zÿt:
Want Israel ende zÿn zaet/is doch na v ghe=
16 noemt. "Siet Heere van uwen Heylighen Deut.26
huyse/ende ghedenckt doch aen ons. Neycht
uwe ooren herwaerts eñ hoort doch/doet dÿ=
17 ne oogen op O Heere eñ siet doch. *Want Psa.115
de dooden inder Hellen/welcker geest wt ha= Esai.38.
ren lÿue geuaren is/ die en beroemen de heer
lÿcheyt ende gherechticheyt des Heeren niet:
18 Maer een siele die seer bedroeft is/ eñ ver=
nedert eñ iammerlÿck daer henen gaet/ eñ ha
re oogen by na wt geweent heeft/ ||eñ honge Mat.5.a
rich is/die prÿset Heere uwe heerlÿckheyt eñ
19 gerechticheyt. Eñ nv Heere onse God/wy
D liggē voor v met onsen gebede/ "niet van we Titum.
gen der gerechticheyt onser vaderen eñ onser
20 Coningen/ Maer om uwer bermherticheyt
wille. Nademael ghy uwe grimmicheyt ende
21 uwen toorne hebt ouer ons laten gaen/ Als
ghy door de Propheten uwe knechten ghe=
sproken hebt/eñ geseyt: So spreect de Heere:
*Neycht uwe schouderen/ eñ gheuet v onder Jere.27.
den Coninc tot Babel/so sult ghy int Landt
blÿuē/het welc ic uwen vaderē gegeuē hebbe.
22 Maer ist dat ghy de stemme des Heerē niet
gehoorsaem en zÿt/v den Coninck tot Babel
23 te ondergeuen/ ||So wil ick inde steden Ju= Jere.16.
da eñ van Jerusalem wech nemen/dat geluyt
der vruechden eñ blÿschappen/ "eñ de stemme Apo. 18.
des Bruydegoms ende der Bruyt/*Ende dat *Leu.26
geheele Landt sal woest staen/eñ niemant en Esai.1.b
24 sal daer in woonen. Maer wy en hoorden
uwe stemme niet/dat wy ons den Coninc tot
Babel onderworpen hadden. Daerō hebt ghy
v woort gehouden/ dat ghy ghesproken hebt Jere.7.d
door de Propheten uwe knechten: ||Datmen
E dat gebeente onser Coningen/eñ dat gebeen=
te onser Vaderen wt haren grauen ghewor=
25 pen eñ verstropt heeft. Datse des daechs in
de Sonne/ende des nachts inden dauwe ge=
legen hebben/ende zÿn geheel iammerlÿc om Jere. 24
gecomen/"door honger/sweert/ende geuanc=
26 kenisse. Ende om de misdaets wille/des
huys Israels/eñ des huys Juda / hebt ghy v
huys/ daermen uwen naem in aengheroepen
heeft/so verstoorē laten/als het hedē sdaechs
27 voor oogen schÿnt. Ende ghy Heere onse
God/hebt geheel genadichlÿck/eñ na alle dÿ=
ne groote bermherticheyt met ons gehandelt/
28 Als ghy door Mosen uwen knecht gespro=
ken hebt/op den dach doen ghy hem geboot/
uwe Wet te schrÿuen voor de kinderen Isra=
29 els/eñ spraect: *Ist dat ghy mÿn stēme niet Deu. 4
en hoort/so sal ghewisselÿck desen hoope/die
een groote menichte is/seer cleyn werden on=
der de Heydenen/ daer ickse henen verstropen
wil: Want ick weet doch wel / datse my niet Exod. 3
hooren en sullen / || want het is een hertnec= "Deu. 4
30 kich volc. Maer "sy sullen haer weder bekee
ren in dat lant/daer sy geuanckelÿc in zÿn/eñ
sullen bekennē/dat ic de Heere hare God bē/
Ende

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
2204 D 18